II,1
8a

Λ. 86.

Nicht von J. de Cuba verfaßt
sondern nach der lat. Hs. e. unbek. Verf.

K. SÄCHS. BIBLIOGR. SAMMLUNG

II. 47. Muther 642 II 1. 8a.
HB *8944
S 160

Hortus ſanitatis.

Incipit prohemium pn̄tis Operis.

OMnipo
tētis eter
niqȝ dei.
toci⁹ nature cre
atoris opera mi
rabilia admirā
daqȝ mecū vici
bus iteratis crebrius p̄cogitando reuol
ui Qualiter a mundi exordio celo creato
lucidiſſimis ip̄m ꝑornauerit ſtellis. Qui
bus ⁊ influendū increata oīa ſub celo.
vim dedit ⁊ v̄tutē Quō etiā elemēta qua
tuor miro inter ſe mō differētia ex nihilo
pulcerrimo ꝓduxerit ordine. Ignē vide
licet calidum ⁊ ſiccū Aerem calidū ⁊ hu
midum. Aquā frigidā ⁊ humidā Terrā
ſiccam ⁊ frigidam Suam ꝓꝑam vnicuiqȝ
p̄bēs naturam Qualiter inſuꝑ ſummus
artifex ⁊ mgr̄. herbis. lapidibuſ. cūctiſqȝ
animantibus ꝓductis. ad vltimū hōiēȝ
ceteris oībus creaturis nobiliorē fece
rit atqȝ formauerit. Ac ſic cuncta diſpo
ſuit. Ut cūcta ſub celo eē. vitā ac motum
habentia Stellis mediantib⁹ ſuam ſorti
rent̄ naturā ac ſubſiſtentie ꝑmanentiam
Eſſentqȝ in oībus ex quatuor erūpenti
bus elemētis ſiue herbis. lapidibus. ſiue
etiam animalibus. quatuor elemētoꝝ na
ture. caliditas. frigiditaſ. humiditas. ſic
citaſqȝ ꝑmixte. Etiā in hūanis corꝑibus
in menſura ac tꝑamento optimo vite ac
nature hōis ꝯuenienti. Et illo ſtante tꝑa
mento ꝑfecta hō potiret̄ ſanitate. Ipſo
vero diſſoluto ꝑ debiti r̄giminis diſſolu
tionē cū caliditas victrix ſuꝑ ceteras exi
ſteret naturas frigiditatē expellere labo
raret Aut caliditatē frigiditas extingue
re velit Siue hō cū inordinatis repleret̄
humoribus. Uel a naturali humiditate
ſi nimiū ꝑ defectū r̄cederet. In magnas
ſtatim īcideret infirmitates morti appro
pinquans. Huius aūt ratio diſſolutōis
naturaꝝ In quibus hōīm vita cōſiſtit ⁊
ſanitas Nō vna ſed multiplex foret aſſig
nanda Nunc etem̄ celi occulte venenate
influentie hōis nature ꝯtrarie. Tunc v̄o
aeris impuritas ſeu cibus incōueniēs. la
borqȝ inordinatuſ Alieqȝ ꝙ plures a ꝑfe
cta ſanitate transferentes hōiem Quas
enumerare oēs ſi velim facili⁹ mihi fo
ret arene maris vt arbitror r̄ddere rōem
Profecto cū plus mille circūſtent ꝑicula
hōiem Suntqȝ accidentia ſanitatē hōis
diſſoluentia Iuxta ſideꝝ variū influxum
fere innumera Ita vt quo v̄e ſecurus ſit
homo ſanitatis aut vite vix vllū momen
tum ſit reꝑibile. Hec tacitus dū mecum
reuoluerem. ex aduerſo memorabar crea
toris ſapientiā. qua ab initio generi hūa
no in tantis ꝑ eū ꝯſtitutis ꝑiculis de ſalu
bri ꝯueniētiqȝ remedio ꝓuiderit. herbis
ſcȝ animātibus ceteriſqȝ creaturis. q̄bus
eam virtutem indidit vt naturas diſſolu
tas r̄ducerēt ad debitū tꝑamentū. armo
niam. ⁊ proportionē Una etem̄ herba ca
lefacit. altera frigiditatē inducit. queqȝ
ſcōm gradū ſue ꝯplexionis ⁊ nature. Ce
tereqȝ ſic creature in aq̄s. ſeu terra eſſe ha
bentibus. ad ꝯſeruationē vite hōis cōfe
runt Creatore nature ita diſponente. Ut
haꝝ v̄tute herbaꝝ. creaturarūqȝ ceteraꝝ
hō virib⁹ deſtitut⁹ ꝑ ꝑ̇maꝝ q̄litatū diſtē
peramentū in integram r̄dire poſſit ſani
tatem Et quia ī hac mortali trāſitoriaqȝ
vita cariorem ac deſiderabiliorē vere ſa
nitatis corꝑis theſauꝝ. hōiem poſſidere
ſit impoſſibile. Sapiente dicente Eccle
ſiaſtici triceſimo. Melior eſt inquit omni
auro ⁊ argēto ſalus aīe ⁊ validū corpus
ꝙ cenſus inmenſus Non eſt em̄ cēſus ſuꝑ
cenſum ſalutis corꝑis Uiſum eſt mihi fo
re optimū eū ꝯponē libꝝ multitudinē fi
guraꝝ ſub certis ꝓprijs colorib⁹ effigia
taꝝ herbaꝝ. lapidū. animaliū. ceterarūqȝ
creaturaꝝ cōtinentē ipaꝝ etiā deſcriptā
v̄tutem Nec laudabilius efficere me po
tuiſſe hoc ope. cum bn̄ valentibus mag
nū afferat ſolatiū. pacientibuſqȝ cōferat
non modicā vtilitatē Idip̄m autē ꝑfici
endū me ꝑ̇mo ꝑ̇ncipaliſſimeqȝ caritaſ vr
gebat. q̄ eoꝝ inopie me fecit ꝯpati q̄bus
temꝑalis nō ſubmīſtrat facultas. ꝓ nece
ſſitate ꝯducendi medicoſ ⁊ apotecarios
pecunia eis deficiente. Nam hij huius

doctrina libri adiuti. ſumptib⁹ admodū exiguis ꝯcurrentibus. Ipis ſibi conferre valebunt pſeruatiua. remedia: pfectaqꝫ medicamina Ad idē aggrediendū non minus me mouit. ſed ꝛ pmaxime. nobilis quidā dn̄s. q regna. terraſqꝫ varias peragrando. videlicet Alemaniā Ytaliā Hyſtriā Slauoniā Croatiā Dalmatiā Greciam Corfoniā Moreā Candiā Rodum Cypriam Terrā qꝫ ſctām. cū ſua ciuitate ihrlm Abinde in puā eundo arabiā verſus montē ſynai. A mōte ſyna verſus mare rubrū Alcayr ꝛ babilonē. p alexādriaꝫ vſqꝫ in egiptū. ꝛ cetera de ſepe dictis herbis. aīalibus. lapidib⁹. ceteriſqꝫ ad cōfectionē medicinaꝝ neceſſarijs. ꝛ ppter raritatē in ꝯgnitis. magnā accepit experiētiā. eaꝝ vtutē dſcribēs. ac eaꝝ ſilitudies ſublineamētis ꝯueniētib⁹. certiſqꝫ colorib⁹ effigiare pcurauit. Que etiā oīa ꝛ ſingl'a ſub debitis figura: forma. colore. exqſitoqꝫ ordie ī pn̄ti ope dpicta iueies His igit duobus pmotus. laudabile hoc op⁹ incepi. dei fret⁹ auxilio. cōfeciqꝫ ex pbatiſſimis medicinaꝝ mgr̄is. Auicēna videlicet Ypocrate Galieno Uincentio Serapione. Plateario. Plinio Diaſcoride Pandecta Johāni meſue Palladio Cōſtantino Almāſori Ceteriſqꝫ q̄ plurimis non min⁹ exptis. Placuitqꝫ vt ortus ſanitatis appellaret. Diuidit āt hic totus liber in tractat⁹ octo. quoꝝ vnuſqſqꝫ ſingularem ꝯtinet materiā. Primus itaqꝫ tractat de herbis· ceteriſqꝫ q̄ ad vſum medicine ꝯcurrūt In quo etiā herbaꝝ aptas figuras ꝯperies. Scd̄s de natura ꝯplexione qꝫ mltoꝝ aīaliū vitā in terris ducentiū Terci⁹ de auib⁹ earūqꝫ naturis Quartus de piſcibus earūqꝫ ꝓꝓetatib⁹ ꝛ naturis. Quintus de lapidibus precioſis eorūqꝫ virtutib⁹ Sextus de diſpoſitōe vrine ei⁹ colore ꝛ ſignificatōe Septimus cōtinet regiſtꝝ p facili inuentōe egritudinū ꝛ remedioꝝ Octauus ꝛ vltimus ꝯtinet tabulam ſm alphabeti ordinē. oīa ī hoc libro ꝯtenta demrantem. Pergat hic ortus nr̄ redolēs ameniſſim⁹ in vniuerſū orbē. cunctoſqꝫ ſeſe deſiderātes rcreet. Tibi igit o creatoꝛ celoꝝ terreqꝫ. q̄ cūctis herbis aīalibus. lapidibus· ceteriſqꝫ in ope hoc cōtentis. influxiſti curatiuā vtutē. inmēſas refero grās. cū theſauꝝ hūc hactenus abſconditū mihi dederis in lucē pducere. Tibi hōꝛ ꝛ gl'a in ſecl'a ſempiterna. Amē

Capittulū Primum

a Arona Pandecta ca. j. Aaron grece. Arabice Siricātica. latine vero Barba aaron vel larus vel ſerpētaria mioꝛ. Ibidem aarō herba eſt hn̄s folia dragōtee ſil'ia. ſed minoꝛa ꝛ plana nō varia hn̄s vgā duaꝝ palmaꝝ ꝛ colorē purpureū Cui⁹ ſemē coloris eſt crocei Et hꝫ radicē albā hn̄tem bulbi rotūditatē ſimilē dragōtee. q̄ cruda ꝛ cocta māducari pt. qꝛ nō ē valde amara. folia ei⁹ poſita ī ſale māducant Eſt ca. ꝛ ſic. ꝯplexionis in. j. g̃. vtutis diſſoluēdi laxādi ꝛ extenuādi. Gal'. li. ij. de cib circa finē ca. de aarō Eſt qdē radix h⁹ plāte ꝯſil'is comeſta ei q̄ rape Et ſubdit Et optet qdē poꝛē ipſius

K. SÄCHS. BIBLIOGR. SAMMLUNG

effundere aq̄ f'm elixationē. deinde i alte
rā calidā intromittere Ut in caulibus ⁊
lenticula dcm̄ est Et ide li. vj. de sim. far.
ca. Aaron siue Serpentaria minor. Hec
enim ex terrestri processit sb̄a calida. Et
ideo abstersiue v̄tutis est. nō t̄n violēter
sicut dragōtea. s; in calefaciēdo ⁊ siccan
do pmi g̃dus scd̄m vtrunq; S; vtiliores
sunt radices ip̄ius. Paulus ca. Aaron ca
lide ⁊ sicce est complexionis in pmo g̃du

Operationes

A Dyas. ca. Aaron Uirtus siue opatio
ipsius est in semine. radice ⁊ folijs. q̄ mix
ta fimo bubalino. ⁊ cathaplasmatib⁹ ad
hibita. podagricis medet̃ B Radix
eius extenuat pingues hūores nō medio
criter Uñ ad expellendū toracis humorē
vtilissima ē tota herba Extenuatoriā hȝ
virtutē. s; nō forte sicut dragontea sic t̄n
calefacit C Radix ei⁹ collecta reponit̃
sicut dragōtea ⁊ ciclamis D Pādecta
Ad mēstrua ꝓuocāda. succ⁹ eius p pessa
riū initiat̃ E Cōtra inflationes auriū
tuburositates Aarō cū ip̄a herba buliat̃
in vīo ⁊ oleo cōi addito cimino fiat inde
emplastꝝ F Cōtra emorroides l' ficus
herba ipsa ⁊ tapsus barbat⁹. decoquant̃
in vino vl' aq̄ ⁊ fiat sup eis eucatisma.
G Cōtra frigida apostēata herba ip̄a
cū tuburositatibus cū axungia veteri te
rat̃. ⁊ in testa calida ponat̃. ⁊ supponat̃.
H Cōtra scrofulas nouellas. herba ip̄a
⁊ squilla cū axungia vrsina veteri suppo
natur I Ad faciē depurādam ⁊ cutim
subtiliādam. ex tuburositatib⁹ suis desic
catis fiat puluis subtilissimus. ⁊ cōficiat̃
cū aq̄ rosaꝝ. ⁊ ponat̃ ad solē donec aq̄ ex
toto consumat̃. ⁊ ita fiat ter vel q̄ter. vel
amplius. ⁊ ex puluere solo. vl' ꝑfecto cum
aq̄ ro. illiniat̃ facies. ⁊ hec vocat̃ gersa l'
cerusa serpentarie minoris. Et sil'r p̄t fie
ri de maiori K Gali. ij. de cibis Est em̄
ip̄ius nutrimētū bonū si aliquis ex pecto
re ⁊ pulmōe aliq̄d expellere vellet in ip̄is
collectoꝝ ⁊ grossoꝝ ⁊ viscosoꝝ humoꝝ. iā
comesta L Galie. de sim. far. Radices
aaron comeste incidūt incisiōe tpata hu
moꝝ grossiciē. q̄re ⁊ excreatōibus que ex
torace sunt ydonee Dragontea vero ad
hoc magis est ydonea

Capi. Secundū.

A Brotanū gre. ⁊ latie. ara. hesum.
Pli. li. xxj. Abrotanū ē herba iocū
di odoris. ⁊ g̃uis. floꝝ estate. flos
ei⁹ ē aurei coloris. vacuū spōte ꝓueīt Se
rit̃ āt semie meli⁹ q̄ surclo l' radice. Se. li.
aggre. ca. abrotanū Sunt eius due sp̄es
Una dr̄ mascul⁹ ⁊ alia feīa S; feīa est fere
sicut mascul⁹. Et drūt in h̄ q ip̄a ē planta
sil'is arbusto. hn̄s fo. alba. ⁊ est plēa folijs
q̄ sūt sup rāos ei⁹ scissa ꝑua scissura sicut
fo. feniculi. ⁊ in sūmitate ei⁹ est flos ad ro
tunditatē tendēs. aurei coloris. apparēs
in estate. ⁊ hȝ odorē bonū cū pauca g̃ue
dine amari saporis. Mascul⁹ vo hȝ rāos
lignosos aliq̄ntulū ⁊ subtiles. ⁊ est habēs
semina ꝑua sicut absintheū. Dyas. ca. de
abrotano Abrotanū qd̄ ml'ti Eraclea di
cunt. aut gliciaconon. ⁊ ē feīa. ei⁹ frutex ē
cū alb̄ folijs ⁊ minutis ⁊ diuisis sicut eri
sio. circa ip̄a flores hn̄s aurosos. ⁊ i esta

tenaſcentes. ⁊ ip̄a eſt odoꝛata cũ aliqua ꝗuedine. guſtũ hꝫ amariſſimũ. tale eĩm eſt ſiculũ abrotanũ. Ga. vj. ſim. far. ca. j. Abrotanũ ex eo ē maſculꝰ ⁊ fc̄ia. ⁊ ip̄iꝰ ſb̄a eſt terrea q̈ ſubtiliauit caloꝛ. ⁊ ſapoꝛ eius eſt amarus. ⁊ eſt ĩ eo paꝝ ſtipticitatis Et eſt ca. in. iij. ḡ. ⁊ ſic. in. ij. Et ē calidius abſinthio ⁊ minꝰ ſtipticũ ꝉ acerbũ. ⁊ eſt cũ q̄dā ſalſedine. ꝓpter qd̄ cacoſtomaticũ ē. ſꝫ abſintheũ euſtomaticũ eſt. p̄cipue ponticũ Aui. li. ij. ca. de abrotano Abrotanũ eſt ca. ⁊ ſic. in. ij. ḡ. ⁊ eſt ſubtile amaꝝ. ⁊ ĩ ip̄o ſunt terreitas ⁊ ſubtiliatio. Pla. Abrotanũ ē ca. in. j. ḡ. ſic. ĩ. ij. ſubtꝉe amaꝝ aduſtũ

Operationes.

A Pan. ca. x. Si ex abrotão fiat cinis. ⁊ ex eo fc̄ō lixiuio caput lauet̄. curat allopitiā. hoc opat̄ ſilr̄ ip̄a herba ĩ lixiuio bulita B Semē eiꝰ ĩ aq̄ bulitũ curat aſma ⁊ pectoꝛiſ ꝯſtrictōeꝫ C Abrotani fumigiũ ſpentes excludit. ſuccꝰ eiꝰ bibitꝰ valꝫ ꝯ venenũ reptiliũ D Eucatiſma ex aq̄ ebulitōis ip̄iꝰ fem̄ ꝓuocat mēſtrua Ipſa herba cũ oleo veteri trita ⁊ puncta. frigora tiptica febriũ curat E Ga. in li. vt̄s Abrotani folia ⁊ floꝛeſ vlceꝝ mũdificatiua apparent ⁊ exacerbatiua. q̇n etiā q̊t q̊t ſm ꝑiodos occupant̄ ſi etiā ſupfricaueris añ inuaſionē minꝰ rigebũt. q̄ āt lũbricos occidat decēs ē. eo q̄ ip̄m ē amaꝝ F Et elixũ cũ malo citōio. ꝉ pāe appoſitũ ſanat ĩflatōes oculoꝝ. ⁊ ꝯfert puſtulꝫ cruda ip̄a herba ⁊ elixa G Abrotanũ uſtũ ca ⁊ ſiccũ ē v̊tutis plꝰ q̄ cucurbita ſicca vſta Idē iſta vlceribꝰ hũidis ꝯuēit ſine inflāmatōe. ⁊ maxīe ei q̇ in p̄putio pudēdi exigere cernit̄ Et iō ad alopitias ꝯfert cum oleo veteri ſ. anetino aut ſiſamino. eſt em̄ ſubtiliũ ꝑtiũ moꝛdicatiuũ ⁊ calidũ H Aui. Abrotanũ aduſtũ ꝯfert alopitie. ꝑ ꝑe cũ alkerua. aut oleo de rafano Et abrotanũ ꝯfert ad hoc vt naſcat̄ herba. q̄ tarde ē natiuitatis. q̄n coquit̄ cũ q̇buſdā oleis ꝓpter ſuā appertionē I Et ꝯſtringit ſanguinē gingiue Et reſoluit ap̄ata fleḡtica K Diaſ. Semē abrotani elixũ ĩ aq̄ aut crudũ ĩfuſũ ĩ aq̄. oꝛtomicis medet̄ cō quaſſationibꝰ. pleureticis ⁊ paliticis. cũ betōica ⁊ ꝯdito dā. ⁊ ſciaticis ⁊ diſſurie ſingulare p̄ſidiũ ē L Se. Soluit vētrē expellit lũbricos ⁊ aſcarides. ⁊ ſoluit ſuꝑfluitates fleḡticas ab inteſtinis Iſto ſemine caremus in ꝑtibus iſtis

Ca. Tercium.

a Bſinthiũ la. gre. abſinthiō. ara. ſaricō. Abſinthiũ grecũ nom̄ eſt cuiꝰ ꝓbabiliꝰ ē qd̄ in pōti r̄gione naſcit̄ Vñ ⁊ pōticũ appellat̄. Pla. li. de ſim. me. Abſinthei duo ſunt gn̄a. vnũ in pōto ĩſula repit̄. Vꝉ q̄ pōticũ hꝫ ſapoꝛē Coloꝛem hꝫ viridē. ſapoꝛe amaꝝ ⁊ tꝉe mĩoꝛis ē effectus. Aliud eſt abſinthiũ rōnũ ⁊ meliꝰ ex eo ē qd̄ ē r̄motũ ab odoꝛe maris. ⁊ qd̄ oꝛit̄ in terriſ liberis. ⁊ hꝫ folia alba lenia ⁊ plā In fine veris colligit̄ In vmbra exſiccat̄ ⁊ ꝑannũ ſuat̄ Abſintheũ duas v̊tuteſ hꝫ ꝯ̄rias. ꝯſtrictiuā ex ḡſſitudīe ſb̄e ⁊ ponticitate. laxatiuā ex caliditate ⁊ amaritudine. Gal. ĩ epl̄a q̄ glutōi miſit Abſinthiũ inq̇t v̊tutes ꝯ̄rias hꝫ. vnā laxatiuā. ⁊ alte

ram ſtipticã.ꝑpter hoc.ſi dať in morbo
nõ dũ digeſto.materiã vt fugat inobedi
ens indurat.vñ q̃i bellũ facit.vtus eñ la
xatiua materiã mouz.vt cũ egeſtõe exeat
ꝛ vtus ſtiptica materiã indurat. ꝛ ꝓhibz
ne moueať.q̃re laborat natura. Quo da
to cũ materia morbi digeſta ẽ.fit obediẽſ
faciliſqꝫ ad exeundũ duob⁹ modis. Uno
qꝛ vis laxatiua ei⁹ materiã diſſoluit Alte
ro qꝛ põticitate ſua ꝯpimẽre adiuuat ad
excludendũ materiã morbi.q̃ eſt in ꝯcaui
tatib⁹ mẽbroꝝ. Ypo.in q̃dã epl'a Abſin
thiõ eſt calidũ q̃dẽ mediocriter.ſucc⁹ aũt
nimis hũores colericos ſi fuerit infuſum
in vino.ꝑ vrinã purget.ꝑpter qd in vẽtre
fleg̃ ꝯſiſtẽs nihil iuuat.vtutẽ eñ ſtipticã
hz.ꝛ q̃ in eo eſt amara vtus ẽ. Conſtan.in
li.g̃duũ.Abſinthiũ ca.eſt in.j.g̃.ſic.in.ij.
Ex li.de nať reꝝ Unũ eſt gen⁹ abſinthij
viride.magis amarũ.Aliud vo ſubalbi
dũ nimis amaꝝ.Et dr̃ hr̃e q̃litates ꝯ̃rias
ſ.ꝯſtrictiuã ex g̃ſſitudine ſbe Et laxatiuã
ex amaritudine ꝛ caliditate. Aui. Abſin
thiũ eſt herba ſil'is folijs origão.ca.in.j.
ſic.in.ij.Et eius ſuccus ſiccioꝛ eſt ſ.in.iij.
Eſt ãt herba amara ſtiptica. ꝑitiua ꝛ a
cuta.Pli..li.xxvij Abſinthij gña ſunt plu
ra Sãtomicũ dcm̃ a gallie ciuitate.Pon
ticũ a põto vbi eo pingueſcũt pecora.et
ob id ſine felle reꝑiunť. Hec ẽ aliud ꝑſtã
tius multũqꝫ ytalico eſt amarius.Sꝫ me
dulla põtici dulcis.herba facilima.ꝛ in
ter paucas vtiliſſima.

Operationes

A Pli.li.vt ſuꝑ Abſinthiũ ſtõachũ ro
borat.ꝛ ob hoc hic ſapoꝛ.tranſferť in vi
na Nauſeas maris arcet in nauigatõib⁹
potũ B Succ⁹ ei⁹ libros ꝛ lig̃ ꝑ mľtos
ãnos a vmib⁹ ac murib⁹ ſuat C Ad di
geſtionẽ etiã ꝛ ſtomachũ ꝯfortandũ mul
tum valet Si coquať cũ oleo.ꝛ inunganť
coꝛꝑa hũana.ex eo a moꝛſu ꝛ moleſtia pu
licum ea ꝑ̃ſeruat D Contra loq̃lam
amiſſam optimũ remedium eſt. Eſt ergo
abſinthium herba quidem amariſſima.
ſaluti humane cõmoda E Aui. Abſin
thium ꝓhibet pãnos a tineis ꝛ a coꝛrup
tõe vmiũ Abſinthiũ libros a murib⁹ ꝛ ti
neis tutos r̃ddit F Cõtra lũbricos ſuc
c⁹ abſinthij cũ puluere betõice.ľ cẽtaurie
ľ ꝑſicarie.ľ nucleoꝝ ꝑſicoꝝ ſucco.ľ ſuoꝝ fo
lio deť G Jo.me.ĩ ca.de abſin. Abſin
thiũ educit colerã a ſtõ.ꝛ inteſtinĩſ ꝛ epa
te.ꝛ extẽdiť oꝑatio ei⁹ ad vẽas.ꝛ mũdifi
cat eaſ ab hũoꝛe colerico ꝛ aq̃ſo.ꝛ interõ
ducit ipm̃ ꝑ vias vrĩe.ꝛ ꝑ̃ſuat abſinthiũ
a putrefactõe.ꝛ ꝑpe pot⁹ infuſiõis ipius
ĩ vĩo decoctõis ſinglis dieb⁹ circiter.ʒ.
j.aut.ij.ľ aq̃ ſubliatõis ei⁹ H Et oleũ ex
eo fcm̃ ꝯfert dolori auris ꝛ tinitui ꝛ ſurdi
tati.ꝛ colluiť os aceto dcoctõiſ ei⁹ a corti
ce citri.ꝛ ꝯfert fetori oris. Et abſin.coꝛro
borat ſto. ꝛ eꝑ. ꝛ excitat appetitũ moꝛtuũ
J Opilatõeſ aꝑit.ꝛ moꝛboſ opilatõnũ
curat.ꝛ vmes iterficit ꝛ educit ꝑpe empľz
ĩ hũc mod.ꝶ.abſin.ʒ ij.eufoꝛ.ʒ.j.coꝛnu
cerui aduſti.ʒ ß.mell' q̃ntũ ſufficit K
Cõfert ꝛ abſin. iuuamtũ magnũ febrib⁹
lõgi tꝑiſ.ꝛ fe. opilatõnũ L Mod⁹ oꝑa
tõis ſucci ei⁹ exꝑme ſucci ipi⁹ q̃ntitatẽ q̃
volueris.ꝛ ꝑpe ĩ medio veriſ.ꝛ purifica il
lũ ſm modoſ notos.ꝛ fac ſiccare ĩ ſole ľ ci
nẽ ca.ĩ vaſe vitreo.ſic ſiccať aloes M
Aq̃ ãt ſubliatõis ei⁹ fit.ſicut fit aq̃ roſaꝝ
ꝛ ſil'ia q̃ fiũt ĩ vaſis ſublimationũ

Ca.iiij.

a Ccatia gre. ⁊ latine. ſ3 arabi. altarti Aui. li. ij. ca. de accatia dicit ꝙ̄ ē ſuccus altarti. hoc āt carētes facimꝰ de ſucco prunelloꝝ. Accatia ſm̄ quoſdā eſt ſuccus prunelloꝝ inmaturoꝝ. q̄ latine vocanť acrinee. ꝑ flo. q2 vt ait Se. li. aggre. Accatia fit ex fructu cuiuſdā ſpīoſe arboris gūmi arabici. q̄ nōiatur amgailē. Dyaſ. ca. de accatia. Accatia fructꝰ eſt arboris ſpinoſe. q̄ maxime in egipto naſcitur Hic fructꝰ velut oliua ꝑ̄mitť. ⁊ ſuccꝰ in ſole ſiccať. Eſt ergo optīma que eſt leuis. ⁊ ſubrufa. cum ſuauitate odoris. ſubacida ⁊ guſtu valde ſtiptica. hec em̄ maxime de inmaturo fructu ꝑ̄mitur. Nam nigra eſt de maturo fructu. Omnis autē accatia ſtringit ⁊ deſiccat nimis. ⁊ infrigidat habundāter. frigida eſt in ſcd̄o gradu. ⁊ ſicca in tercio. Galienus ſexto ſimpliciū farmacoꝝ ca. de accatia Accatie ⁊ ip̄m quidem folium eſt acerbū. ⁊ fructus ⁊ ſuccus qui q̄dem ⁊ lotus debilior. ſimul ⁊ minus mordicatiuū efficitur. quandam acredinem in lotura abijciens. Si vero ⁊ ſuper ungatur alicui mēbro ſano. ſtatim illud ſiccius ⁊ aridius oſtendit Et caliditatis quidem ſenſum nūq̄ꝫ fert. frigiditatē vͦ non valde vehementer habet. palā ergo ꝙ̄ frigidū et tereſtre ē farmacū. admixta etiā ſibi q̄dam aquoſa ſubſtantia. putabitur autē nec ſubtiliū ꝑtiū eſſe. ſed habere quaſdā ꝑtes diſꝑſas ſubtiliū ꝑtiū. caliditate ī lotura ꝯcedēte. ponať āt ⁊ hmōi tercij quidem gradus ſiccantium. ſecūdi vero infrigidantiū. poſtq̄ꝫ fuerit lota.

Operationes.

A Diaſ. acca. ignē ſacꝝ extiguit. ⁊ ꝑmones ſanat. pterigia ocul' tollit. vulneribꝰ ⁊ tūoribꝰ ocl'oꝝ mirifice ꝓdeſt. ꝓfluū mulieriſ ſtringit. ſtericis ſubuēit. fluxū vētriſ bibita ⁊ ſuppoſita ꝓhibet. capillos īficit. ⁊ lota ſicut cadimia ſolꝫ ocl'oꝝ ꝯtectōibꝰ miſceri B Itē ſuccꝰ eiꝰ collirijs miſceť Humay in li. de tyriaca. accaria terminꝰ eius eſt. ꝙ̄ eſt fortiſſime ſtipticitatis.

Ca.v.

a Cetoſa la. gre. oxilapatiū. ara. humad Sciendū ꝙ̄ acetoſa apd̄ aui. li. ij. ꝓ̄ꝓo ca. ⁊ apd̄ dyaſ. in ꝓ̄ꝓo ca. ⁊ ꝑ Sera. ca. de acetoſa. Idē ē qd̄ lappatiū. Vꝫ ex hoc nomē acetoſa ꝯuenit ꝓ̄pe illi ſpēi lappacij. qd̄ ē acetoſi ſaporis. q̄ dr̄ fuiſſe ꝯgnita ab auicēna cū dixit. ⁊ nō eſt in ſilueſtri. ſicut dicunt acetoſitas. q̄i dicat ꝙ̄ bn̄ noui. Vn̄ Aui. in. ij. ca. de acetoſa vocat lappatiū acutū acetoſaꝫ dicēs. Acetoſa alia domeſtica alia ſilueſtris. Vn̄ vera acetoſa eſt domeſticū lappatiū. in quo eſt acetoſitas. qm̄ acetoſa ſilueſtris. Uel lappatiū agreſte nō eſt acetoſuꝫ. Et ideo dicit Aui. ꝙ̄ n̄ ē ī ſilueſtri ſic̄ dicūt acetoſitas. imo forſitā ē in q̄dā ex ea acetoſitaſ q2 ī acetoſa dōeſtica q̄ lappatiū dōeſticū eſt. eſt acetoſitas Et ſubdit ꝙ̄ lappatiū ſilueſtre l' acetoſa ſilueſtris ē fortior in oī re ⁊ acutior. Diaſ. Quatuor dicit eē ſpecies lappatij vt īuenies ſi leges lappatiū. De quibꝰ ē vna q̄ꝫ vocant oxilapatiū. i. acetoſum lappatiū ⁊ illa ē acetoſa. Diaſ. ca. de acetoſa. Acetoſa ē duplex maior ⁊ minor

Maior eſt oxila ꝑpatiũ. Minor hȝ folia mi
nuta cũ ſtipite ꝑuo ſeminibꝰ pleõ. cõueni
unt in v̓tutibus. ſȝ maior efficatiuſ opaṫ.
Iſta võbula iuenies etiã p aggre. nicaſi.
Sȝ ſciendũ ꝙ maior acetoſa eſt ꝗ moder
ni vocãt acetoſellã. Pau. ca. de acetoſa.
Acetoſa eſt frigida ⁊ ſicca in ſcḋo gradu
Et ſemen eius fri. in p̓mo ſic. in ſcḋo

Operationes.

A Aui. Radix acetoſe cũ aceto ꝯuẽit ſca
biei vlceroſe ⁊ excoriatõne vnguis. ⁊ qñ
coquiṫ cũ vĩo ꝯuẽit emplm̃ eiꝰ albaras et
empetigini B Ex ea fit emplm̃ ſcroſu
lis, ita ꝙ ḋr ſi radix eiꝰ ſuſpẽdaṫ ĩ collo ha
bẽtis ſcrofulas iuueṫ ea. C Et eiꝰ deco
ctio cũ aq̃ ca. ꝯuẽit pruritui. ⁊ ſilr ip̃amet
ĩ balneo ẽ vtĩa D Colluiṫ os cũ ſucco
eiꝰ ĩ vĩo. ⁊ ꝯuẽit ap̃atibꝰ q̃ ſũt ſub auribꝰ.
Cõuẽit icteritie nigre cũ vĩo. ⁊ ſedat nau
ſeã. ⁊ cõediṫ ꝑpter deſideriũ luti. ipſa ⁊ ſe
mẽ eiꝰ ſtrĩgũt ⁊ ꝑꝑe eiꝰ q̃ mag̃ ex eo eſt. Se
ra: au. diaſ. Fo. acetoſe qñ cõeduntᷣ ſtri
gũt vẽtrẽ. et ſemẽ ace. hȝ ſtipticitatẽ mãi
feſtã. Semẽ eiꝰ etiã bibitũ cũ vĩo et aq̃. et
ſilr flos eiꝰ. ꝯfert vlceratõi ĩteſtioꝝ. et flu
xui antiquo. Et puncture ſcorpionis.

Ca. vj.

Acorus Yſi. in li. ethy. li. xvij. Acorꝰ
eſt herba folijs ſilr ibus yridis. radi
cibus odoris acerrimi. ſȝ iocũdi. ꝑp
ter qḋ arõtica ẽ. Dyaſ. Acorꝰ. i. venerea ł
aſtrodiſia. ⁊ eſt herba hñs folia yri ſilr ia.
lata ⁊ oblõga. exalbida. in ſummũ dẽſa ⁊
acuta q̃i gladiꝰ. auroſũ hȝ florẽ. radicẽ di
ſſilẽm. obtortã geniculatã ⁊ nodoſã. exte
rius ad rubedinẽ declinantẽ. guſtũ acreȝ
⁊ aliq̃tenus odoratã. ſemẽ vͦo hȝ planũ et
ſpiſſum ⁊ integꝝ ⁊ ip̃m odoris ſuauis. p̃t
qḋ ⁊ meu. ſȝ in oĩbus efficatior ẽ ⁊ magis
calefacit. Aui. in. ij. canõe. Acorꝰ ẽ radix
plãte ſup ꝗ ſunt nodi ad albedinẽ decli
nantes. in q̃ ẽ odor horribilis. parũq; bo
ni odoris. ⁊ ẽ calidꝰ ⁊ acutꝰ. Dixit ãt Ga.
ꝙ in medicia nõ admĩſtraṫ niſi radix eiꝰ.
Eiuſq; v̓tus ẽ ꝑpinq̃ v̓tuti ariſtologie et
yreos. melior ẽ acorꝰ ille q̃ eſt ſpiſſior. ma
giſq; ſolidꝰ ⁊ dultior. ac melioris odoris.
Natura calidus ẽ ac ſiccꝰ in p̓ncipio ſcḋi
g̃duſ. ⁊ vſq; ad mediũ. Pan. Acorꝰ ca. eſt
⁊ ſic. in. ij. g̃du. q̃ ſilr gladiolꝰ vocaṫ q̃ nõ
tm̃ in aq̊ſis locis ſed etiã ſiccis ⁊ marinis
creſcit. Eſt alia ſpẽs gladioli ꝗ iuenies.
ſi leges caplm̃ gladiolus de. G.

Operationes

A Cõtra vitiũ ſpleniſ ⁊ epatis accipiaṫ
libra vna acori aliq̃ntulũ triti. ⁊ macereṫ
ꝑ tres dieſ ĩ aceto. poſtea coq̃ṫ ad mediũ
aceti. ⁊ coleṫ ⁊ colature addaṫ mel. ⁊ iteꝝ
ad ꝯſumptõeȝ aceti coq̃ṫ. Iſtḋ ãt oximel
deṫ cottidie ĩ mãe patiẽti cũ ꝺcoctõe aco
ri. B Ad idẽ. Re. lb̃. ß. ſucci apij ⁊ pul
ueris eiꝰ. Z. ß. ⁊ aceti lb̃. ß. olei ꝯis. ʒ j. ſera
pini. ʒ. ij. pulueris armõiaci. ʒ. ij. ſilr ꝑmit
te ꝑ noctẽ. ⁊ mãe coq̃ vſq; ad mediũ. dein
de appõe puluerẽ ip̃iꝰ acori et ex tli vnguẽ
to ſplenẽ ⁊ epꝑ malaxãdo mãibꝰ ĩunge Et
ſi vis facẽ cerotũ. adde decoctõi cerã. et
ex tali ceroto vnge. Uinũ etiã decoctõis
eiꝰ vȝ ad idẽ ſȝ nõ deṫ febricitãti C Cõ
tra hicteritiã coquaṫ radix acori in aq̃ et
coleṫ. ⁊ ĩ colaṫa coq̃tur cicera rubea ⁊ de
tur ius patiẽti. ſũmũ remediũ ẽ. ſi fuerit ſi
ne fe. Balneũ eiꝰ ad idẽ valȝ D Dr ꝙ ſi

q̄s hȝ acoꝝ ſup ſenū q̄ p̄ticurrere fluxū ſā guinis l' ſpaſmū E Ga. Acor⁹ ꝓuocat vrinas. ⁊ ſplenib⁹ ſcliratis ꝓfert. ⁊ abſter git ⁊ ſubtiliat ſ̄fficiē. cortice melior e ſuc cus ei⁹ F Diaſ. Succ⁹ radicis ei⁹ clari tatē ocl'oꝝ p̄ſtat mirifice q̄ radix ca. ⁊ ſic. ē v̄tutis nimiū ⁊ leptomeris ſcliroſim iu uans ſplenis. ⁊ mouēs vrinā potato ſuc co G Aq̄ v̄o i q̄ decocta fuerit diureti ca ē. vtil' etiā ē ⁊ pleureticis. ⁊ toracis pa ſſionib⁹ ⁊ epatis ⁊ termioſis ⁊ corruptel' ſpleneticis vtilior ē. ⁊ ſtrāguirioſis. q̄ vri nā faciūt cū dolore. Et ad morſū ſerpētis efficax ē H Ad mulieꝝ mēſtrua ꝓ fomē tū vtil' ē. miſcet' etiā ātidotis ⁊ tiriacis J Ad duriciē vrie ex radice ei⁹ cū aq̄ de cocta ad tertiā dabis bibere ꝑ triduū. et vrinā mirifice ꝺducit ⁊ ſtrāguiriā ſanat. K Ne apes examinēt ⁊ fugiāt. herbā ip ſā ȝ i vaſe apū ſuſpēde. ⁊ a vēto nūq̄ ſedu cent'. hec herba raro īuenit'. nec eā ſcire q̄ſ poterit. niſi cū floſculū emiſerit. Naſcit' locis cultis. ⁊ ortis ⁊ aratis. lege eā mēſe auguſti. Nā vix inuenit' ſine flore. quia ꝑ florem agnoſcitur

Ca. vij.

Affodillus. Yſidorus i libro ethy mologiarū. xvij. inquit Affodil lus herba eſt quam latini a calo re albutium vocāt. Diaſcorides Affodillus herba omnibus nota. quam multi albutiū dicunt. habens folia ſicut porrus. virgam lenem. ſuper quam habȝ ſemen nigrum. radices oblongas. ⁊ rotū das balano ſimiles. Cui radici v̄tus eſt calida ⁊ viſcida

Operationes.

A Urinam prouocat. mēſtruis im perat. dolorem lateris tollit ex conquaſſi onibus. B Tuſſientes medicat' bi bita vſq; ad. ℨ. j. cum tepida. letaȝ diem ducit. morſibus venenatis occurrit. folia ⁊ radix eius cathaplaſmatibuſ adhibita Flores eius ſimiliter cum vino paſcētia vulnera ſordida ſaluberrime curant. C Tumorem teſtium ⁊ māmarum im poſita ſpargit. Puſtulas et ordiolos ad bibita ſtringit. maxime ſi cum fece vini cocta ⁊ impoſita fuerit. addito vīo ⁊ dul core ⁊ mirra ⁊ croco ⁊ cocta ſimul. D Oculis maxime preſtat effectum. Dolo res auriū ⁊ ſanies vino addito et libano ti ⁊ melle admixta detergit. auribus tepi dus infuſus ſuccus eius. ſi dextre partis dens doluerit. ſiniſtre auri infuſus mede tur E Cinis radicis eius alopitias emendat. Radix excauata ⁊ cum oleo ca lefacta ꝑ monibus ⁊ doloribus auriū ſin gulare preſidium eſt. F Radix eius maculas albas in ſole factas emendat. G Radix eius bibita cū aqua ventreȝ mollit. Semen eius ⁊ flos ſerpētibus cō trarium eſt. ſi cum vino bibitum fuerit.

Ca. viij.

a Garicus grece. ⁊ latine Arabi. Agaricuſ. Diaſcorides Agaricus eſt radix fungu ſimilis. Vł ē qͥ fungus creſcens circa radicem arboris, maxime in babilonia vel lōbardia Duo eius ſunt genera. ſcilicet maſculus ⁊ femina que melior eſt. Et habet formā rotundam. deſiccatur ⁊ fit albiſſimꝰ. Maſculus habet ſubſtantiam longam. ⁊ non eſt adeo albus. Femina vero eſt albus lenis ⁊ frangibilis habens quaſdaꝫ tuburoſitates intus. ⁊ fruſtula quaſi poroſa. Plinius libro. xvj. Arbores glandiferę galliaꝝ ferunt agaricum. Eſt autem fungus candidus ⁊ odoratus. efficax antidotis. in ſummis arboribus naſcens. noctibus relucens. Signum hoc eius ꝙ in tenebris decerpitur. Idem in libro. viceſimo quinto. Agaricon vt fungus naſcitur in arboribus circa boſphorum colore candido. Id quod in gallia naſcitur infirmius habetur. Mas ſpiſſior et maior exiſtit. qui ⁊ capitis dolores facit. Femina vero ſolutior initio quidem guſtus dulcis. mox in amaritudine tranſit. Serapion. libro. aggre. capi. Garicus auctoritate. Dyaſco. Garicus eſt ſimilis radici anuiden ſed eſt minus durus ꝙ ipſa et ſpongioſus. et putant quidam ꝙ ſit radix herbe Et quidā dicūt ꝙ generat̄ ex putrefactōe arboꝝ ſicut fungꝰ. Et iā repꝑtus ē ſuꝑ arbores ſerbin. niſi qꝛ ē facł́e frāgibilis ⁊ ꝺbił́ fortiter. ⁊ ē radix ſpōgioſa mołł́ ſbe. ⁊ ē duaꝝ ſpēꝝ maſculꝰ ⁊ feīa. ſed feīa hꝫ ḡdatī ī ſe ſic̄ tūicas Maſculꝰ v̄o nō hꝫ tūicas. ſꝫ ē tō ſba eiꝰ ꝯtinua. ⁊ feīa ē maior. Gał́. vij. ſim. far. ca. de agarico Agaricꝰ eſt ſicut radix. aut ē plāta q̄ naſcit̄ ſuꝑ arbores aliq̄s. ⁊ ē ſbe ſubtił́ ī ſua ꝯpōe. ⁊ ſba eiꝰ ē ꝯpōita ex ſba aerea. quā ſubtiliauit calor. nec in eo ē aliq̄d aq̄ſitatis oīo Et in ſapore eiꝰ dulcedo aliq̄ in ꝑmis cū obuiat guſtui. ſcd̄ario v̄o eſt ſubamarus Et in eo apparet aliq̄ntulū acuitatis cum ſtipticitate. ⁊ v̄tus eiꝰ eſt ca. ⁊ ſic. ex q̄bus om̄ibus ꝯpoſitum eſt farmacū ex ſubſtantia aerea ⁊ terreſtri a calore ſubtiliā. Nequaꝙ̄ v̄o ꝑticeps eſt aquoſe. ⁊ propterea diaforeticus eſt ſcd̄m virtutem ⁊ groſſiciei inciſiuus. Item Agaricus eſt ſicut radix ſimilis ſilfio. ſed non ſic dura. cuiꝰ genera ſunt duo Maſculuſ ⁊ femīa. Maſculus rotundus eſt in ſe collectuſ ⁊ maior Femina vero pectini eſt ſimilis. quo capilli diſcernuntur. Radios mittit cum albedine glauca videtur. Ambobus guſtꝰ eſt vnꝰ. Primo dulcis ⁊ poſtea amaricās Naſcitur in Arabia ⁊ in Samaria ⁊ in Ponto. qui om̄ibus eſt melior. Eſt ei virtus calida ⁊ ſtiptica ⁊ diaforetica. Iohānes meſue capitulo de agarico Agaricꝰ eſt ex medicinis magni iuuamenti. cuius ortus eſt ſecus arbores q̄bus accidit corroſio ⁊ putrefactio Et eius generatio eſt ſicut generatio fungorum. propter quod quidā extimauerūt ꝙ ſit fungus. ⁊ videt̄ ꝙ ſit. Et q̄daꝫ dixerūt ꝙ ſit ſicut apoſtēa fcm̄ ex putrefactōe. Eiꝰ āt duo ſunt gene

ra.ſ.maſculꝰ ⁊ feĩa Maſculus ṽo eſt malꝰ ⁊ eſt ilte q̄ eſt lõgus ⁊ ğuis.⁊ hꝫ in fractu ris ſuis ſicut ꝓductões neruoꝝ.⁊ eſt durꝰ ⁊ denſus. Agaricus ãt q̃ꝫ ſapiẽtes lauda uerũt eſt feĩa hñs ꝓꝑetates quinqꝫ bonas Et ꝓꝑe vt ſit albus ⁊ leuis.⁊ velocioꝛ fran gibilis ⁊ poꝛoſus.⁊ rarꝰ valde.⁊ vt appa reat in ꝑ̄ncipio dulcis guſtus eiꝰ.deinde ſuccedit ei amaritudo ⁊ ſtipticitas. ⁊ me lioꝛ ꝑs tociꝰ coꝛꝑis eſt ſuꝑioꝛ ꝑs ĩpĩꝰ.⁊ ſti pes eius eſt nõ bonꝰ. Eſt ca.in.j.ſic.in.ij.

Operationes.

A Pãdecta.ca.xxij. Ad mẽſtrua ꝓuocã da accipe ſubtiliſſimũ puluerẽ agarici.⁊ cõfice cũ ſucco ciclamĩs ⁊ oleo.⁊ calefac ad ignẽ cũ bõbice intincta ſuppõnat̃ B Cõtra fiſtulã accipe ſalẽ.coſtũ.tartarũ ⁊ agaricũ ana ⁊ fctõ ſubtiliſſimo puluere. cũ melle ꝯfice.⁊ tentã inũge ⁊ ĩpone.oſſa fracta extrahit.carnẽ malã coꝛrodit.⁊ fi ſtulã ſanat. C Contra moꝛfeã albã pul uerem ſalis.coſti.tartari.⁊ agarici pone ſuꝑ moꝛfeã ꝑ̄us fcã ſcarificatõe D Dy aſ. De alto cadentibꝰ vtiliter adhibet̃.bi bitis obul' duobꝰ cũ vĩo.ſi nõ febriũt.ſi fe briũt cũ aq̃ calida E Epaticis aſmati ticis ⁊ diſſurijs ⁊ nefreticis ⁊ hictericis. maximũ p̃ſtat effectũ.accepta de eo.ʒ.j. malũ coloꝛẽ emẽdat.ptiſim medicat̃.ſple neticis cũ oximelle auxiliat̃ F Agaricꝰ comeſtꝰ reiciẽtibꝰ ſanguinẽ abſtinꝫ.dige ſtõeꝫ celebrat.obulꝰ vnꝰ cũ aq̃ acceptꝰ do loꝛẽ arteticũ ꝯpeſcit.epilenticis cũ puſca vtiliter dat̃.Et oẽs cãs intraneoꝝ doloꝝ curat ſm̄ ṽtutẽ hõis l' etatis datus Nam alijs cũ aq̃ dãdus ẽ.alijs cũ vino.alijs cũ oximelle.alijs cũ mulſa G Se.au.ga. Agaricꝰ r̃ſoluit ꝑtes ğſſas.⁊ aꝑit opilati ones q̃ ſũt ĩ epate ⁊ ĩ renibꝰ. Et curat icte ritiã q̃ accidit ab oppilatõe epatis. H Et ꝯfert epilẽſie.⁊ curat rigoꝛes febriũ.q̃ ꝯtingũt ab hũoꝛoſitatibꝰ ğſſis. Et cõfert moꝛſibꝰ tyri l' alteriꝰ aĩal' venenoſi qñ po nit̃ exteriꝰ loco empl'i.Et bibit̃ de eo q̃nti tas aurei.i.cũ vĩo mixta aq̃.Et ẽ medicĩa laxatiua I Et idẽ auc. Redagoras ꝓꝑe tas eiꝰ ẽ ꝯtra fleğ ⁊ melãcoliã.Et iđ auc. Raſ. Inueni vlt ab oĩbꝰ hõĩbꝰ ꝙ purgat hũoꝛes nociuos K Et iđ au.humay in li.de tiriaca.expellit hũoꝛes a neruis ⁊ ce rebro cũ ꝓꝑetate mirabili q̃ ẽ ĩ eo. L Et idẽ au.abẽmeſuay De eiꝰ ꝓꝑetate ẽ laxare fleğ.⁊ ẽ ꝯtrariũ venenis M Et idẽ au. abix. Agaricꝰ purgat colerã ⁊ fleğ ſiml' ⁊ foꝛtificat medicinas mağs.qñ miſcet̃ cũ eis ⁊ facit eas penetrare ad extrẽa coꝛꝑis ⁊ ẽ ꝯtrariꝰ medicinis moꝛtiferis qñ bibit̃ aut miſcet̃ cũ alijs medicinis N Gal'. Expurgat opilatões q̃ ĩ viſceribꝰ.⁊ ideo ictericos ſanat q̃ ſic ex opilatõe laboꝛant epatiſ ꝯfert etiã epilẽticis ob eãdẽ ṽtutẽ

Ca.ix.

aGrimõia ẽ herba oĩbꝰ nota q̃ dꝛ fer raria mĩoꝛ. Diaſ.ſĩlis ẽ ĩ oĩbꝰ agreſti papaueri l' herbe ãmomi Sꝫ in h̃ diſcer nit̃ ꝙ caput ſuꝑiꝰ hꝫ latiꝰ ⁊ ſeriꝰ floꝛeſcit. nec floꝛẽ facit ita feniceũ ſꝫ croceũ. Radix ẽ illi rotũda doꝛſũ ex q̃ dĩttit croceũ acrio ris ṽtutis ſuccũ q̃ ꝯuẽit nebul' ocl'oꝝ Naſ cit̃ in cãpis l' circa ſepes. Radix eiꝰ dꝛ eu patoꝛiũ greco nõie. Pli.ca.de agrimõia

Agrimonia folia habꝫ eq̄liter diuiſa ea apij mō. caput in caulicło papaueris ſil ueſtris radicē hꝫ cuiꝰ ſuccus ē crocei colo ris. acris ꝛ acutus Naſcit̄ areis apō nos

Operationes.

A Pau. ca. de agrimōia Agrimōia ca. eſt ꝛ ſic. Et eſt diuretica valde. q̄ viridis trita ꝛ potata antraces. i. puſtłas malas ſanat. B Et ad ſerpentū morſum ꝛ ca nis ꝛ hōis rabidi ꝛ contra venena valet facit ꝛ ad vētris dolorē ſic potata. C Item vulnera cāceromata. viridis trita ꝛ impoſita ſanat. D Itē ſerpentū mor ſum. ℥. ij. cū vini ciatiſ duobꝰ data diſcu tit mirifice venenū E Ad pcuſſū ferro cū aceto impoſita facit. Verrucas tollit ſic ſilr̄. F Ad ſplenis dolorē in cibo ſumpta conſumit. G Radix eius in vi no cocta ꝛ potata paliticis pdeſt. Gali. li. dinamidiaꝝ ca. de cancro dicit ipſam valere ꝯtra cancrū p os ſumpta.

Ca. x.

a Grifoliū Se. li. aggre. ca. ſadar. i. agrifoliū Agrifo. ē arbor cꝰ frcs vo caſ nabach. cꝰ due ſunt ſpēs. Una ē aſri ꝛ alia ē dahal. ſꝫ aſri nō hꝫ ſpinas. ſꝫ acuta folia. ꝛ folia alteriꝰ ſpēi. ſ. dahal ſunt lata ꝛ rotūda. ꝛ eiꝰ arbor hꝫ ſpīas Et nabach ex aſri ſūt pui. ꝛ meliores ex eis ſunt illi. q̄ ſunt ex illa regione. ꝛ ſunt dulriores oībꝰ alijs ꝛ mediocris odoris. ꝛ aromatizant os comedentis ſicut alia aromatica. Et nabach ex dahal ſunt maiores. Et idem auc. Yſaac eben aragi. Nabach eſt ſicut ſorba in frigiditate. ꝛ plꝰ ea in ſiccitate. Ga. vij. ſim. far. ca. lotos. i. agrifoliū Eſt arbor ſtiptica q̄dē nō multū pticipat q̄li tate Et eſt ſubtiliū ptiū. ꝛ ſiccatiuus

Operationes.

A Sera. auc. diaſ. Qn̄ coquit̄ agrifoliū cū aq̄ aut cū vino ſm neceſſitatē. ꝯfert flu xui matricis. ꝛ fluxui vētriſ. qn̄ fit cristere cū ea Et ſtringit radices capilloꝝ. et ꝓhi bet caſū eoꝝ. Decoctio ſerrature ligni eiꝰ qn̄ bibit̄ ꝛ fit criſtere cū eō ꝯfert vlceribꝰ ꝛ curſui hūiditatū matricis antiq̄. ꝛ rubi ficat capillos. ꝛ ꝯſtringit radices eoꝝ ne cadāt B Et iō auc. habenguefit Agri foliū ł nabach dulcis laxat colerā q̄ eſt in ſtomacho ꝛ ītestinis. ꝛ repmit caliditatē C Et iō auc. albaſari Nabach ſtringit vētrē ꝛ repmit colerā. ꝛ ē ḡuis digeſtioni ꝛ qn̄ nō bn̄ ē maturꝰ ē ſtipticꝰ. ꝛ r̄tinet vē trē fortiter. ꝛ maturꝰ dulcis ē minꝰ ſtipticꝰ oībus alijs. ꝛ citiꝰ dn̄dit ab ore ſtomachi ꝓpter dulcedinē q̄ ē in eo. ſtrīgit ꝛ repmit colerā. ꝛ vſus eiꝰ nimiꝰ īducit faſtidium. D Et iō auc. iſaac ebenarā Qn̄ nabach i. agrifoliū comedit̄ an̄ cibū ē melior ꝛ ꝓ uocat appetitū Et hmōi res q̄ ſunt nimis ſicce qn̄ īueniūt hūiditatē ī ſtōacho aut ī inteſtis. ꝑmūt eas. ꝛ inducūt fluxū vētris ꝛ fo. eiꝰ cū terūt̄ ꝛ ponūt̄ ſup apoſtemata ca. mollificāt ꝛ reſoluūt ea C Ga. ſerra ture ligꝝ eiꝰ ad fluxū mł'iebrē ꝯpetūt ꝛ ad yliacas diſpōes. Coq̄t āt ꝛ qn̄ꝫ q̄dē ī aq̄ qn̄ꝫ āt ī vīo ſicut neceſſitaſ iubꝫ. ꝛ nō īmit tit̄ ſolū ſꝫ bibit̄. Atuero ꝓ eo q̄ defluētes capilloſ ɔ̄tinꝫ nō modicū ſignū ē. qm̄ ſtip tice q̄dē cū eo q̄ ſiccat moderate ē v̄tutis Dem ē. n. in ſmōe q̄ ō laudāo tal' eē opor terꝫ v̄tutiſ. qō dꝫ detinē capilloſ ɔ̄fluētes

Ca. xi.

aGnus caſtus. Plate. in li. de ſim
plici medicina in ca. de agno ca
ſto. Eſt frutex in ōrto calidus ⁊
ſiccus Omni tpe repit̄ viridis ⁊
magis in locis aquoſis min⁹ āt in ſiccis
Uſui medicine ↄpetūt folia. nō radix. flo
res etiā magis. flos eius zuccariū nōiat̄
Uirgulta vō a q̄buſdā ſalices marini di
cunt̄ Eius nāqꝫ flores q̄ dn̄t in receptōe
poni vere colligunt̄. ac p annū in effica
cia multa ſeruant̄. Dr̄ em̄ q: libidinē rep
mēdo caſtū reddit vt agnus Ca. ⁊ ſic. in
ſcōo ḡdu. Aui. li. ſcōo ca. de agno caſto.
Ca. in pmo ḡdu ſic. in ſcōo Et eſt r̄ſoluti
uus ſubtiliatiu⁹ diſgregatiu⁹ ventoſita
tum. ⁊ in ip̄o eſt aptio cū ſtipticitate. Et
eſt remotiu⁹ doloris. Sera. li. aggre. ca.
amarikeſt. i. agn⁹ caſtus ⁊ eſt arbor abra
he. ſemen eius dr̄ ſemē agni caſti. ⁊ nōiat̄
piperella. ⁊ eſt pip eunuchoꝝ. Et ſunt ei
due ſpēs ⁊ dr̄ kiſtos eo ꝙ religioſi ſternūt
hāc plantā ſub lectis ad refrenandū libi
dinem ⁊ nōiat̄ login propter duriciē vir
garum eius Et eſt plāta in magnitudine
arboꝝ Naſcit̄ ꝓpe aq̄s ⁊ locis aqueſtrib⁹
habet v̄gas duras ad frangendū ⁊ folia
eius ſunt ſimilia folijs oliuaꝝ niſi q: ſunt
lōgiora maiora ⁊ molliora Et quedā ſpe
cies h⁹ plante hꝫ florē purpureū ⁊ q̄dam
hꝫ florē albū ⁊ hꝫ ſemē ſil̄e piperi. Et idē
auc. gal. qō admīſtrat̄ ex illa arbore eſt ſe
men folia ⁊ flores. Et ſemīs q̄dem ⁊ floꝝ
ſb̄a eſt ſubtilis valde Et eſt ca. ⁊ ſic. ī. iij.
ḡdu. Gali. vi. ſim. farma. ca. de agno ca
ſto. Id qō admīſtrat̄ ex illa arbore in me
dicina ſunt ſemē ⁊ flos Et ſemīs quidem
eius ⁊ floris ſb̄a eſt ſubtiliſſima ⁊ ī ſapo
re ei⁹ eſt acuitas ſiue acredo ⁊ ſtipticitas
Et virt⁹ ei⁹ eſt ca. ⁊ ſic in. iij. ḡdu

Operationes.

A Lectus ex eo fact⁹ repmit libidinē
Fomentent̄ ⁊ genitalia ex aq̄ decoctiōis
ip̄ius ⁊ ſucc⁹ etiā potet̄ B Cōtra go
morream flores eius vl' folia decoquant̄
in aceto ⁊ addito caſtorio cathaplaſmen
tur genitalia. Ualet em̄ agn⁹ caſtus mira
biliter ad libidinis extinctionē inaniēdo
ſp̄s ⁊ ↄſumendo ſperma. hoc ſil̄r facit ru
ta. maiorana ciminū calamentū ⁊ anetū
ſed in hoc potentior eſt agn⁹ caſt⁹. ſūt em̄
ca. aꝑeratiua ⁊ extenuatiua Sunt etiam
alia que extinguūt libidinē inſpiſſando
ſpma ⁊ ↄgelando vt pſilliū ſemē lactuce
citrulli. melōis. cucumeriſ. portulace. ſca
riolaꝝ. acetū. agreſta ſumach. camphora
⁊ ſil̄ia C In ſucco agni caſti ſeminū
feniculi. ʒ. iij. ⁊ eſule. ʒ. ij. coquant̄ ⁊ mane
colatura det̄ leucoflegmatico. vinū etiā
decoctionis agni caſti multū ↄfert. D
Agnus caſt⁹ dimittat̄ in amurca olei vt
putreſiat ⁊ addito vīo forti fiat decoctō
colet̄ ⁊ addita cera ⁊ oleo fiat vngentum
cui⁹ inunctio ſplenis duriciem exſiccat ⁊
eius ↄſumit ſuꝑfluitatē. ⁊ ip̄i⁹ orificiū an
guſtat. ad mēſtrua ꝓuocāda fiat fomen
tum ex aq̄ decoctōnis ip̄ius ⁊ centꝝ galli
E Cōtra litargiā fiat decoctō cū agno
caſto. apio ⁊ ſaluia ī aq̄ ſalſa ⁊ fortiter fri
cetur ex ea poſterior ps capitis F
Sera. auc. gal. Agnus caſtus abſcindit

libidinem coitus. ⁊ maxime qñ comedit̃
ſemen eius G Et ꝓuocat menſtrua
⁊ reſoluit apoſtemata dura q̃ fiũt in mem
bris corꝑis H Dyaſ. Agnus caſtus
ꝓhibet̃ mederi ſerpentũ morſum. Item
ſemẽ eius bibitũ ydropicis ⁊ ſpleneticis
medicat̃ I Lac mlieris ꝓuocat mẽ
ſtruis impat bibitũ ʒ.j. cũ vino veteri. ex
tinguit venerẽ. dolorẽ capitis ꝯmouꝫ. ad
hibens ſomnũ K Gal. Agnus caſtꝰ
abſindit libidinẽ coitus. ⁊ maxime qñ co
medit̃ ſemẽ eius. Et agnꝰ caſtus a mulie
ribus athenienſibus in lecto ſternit̃. ⁊ re
primit libidinẽ L Aui. Qñ ex ſtipiti
bꝰs eius ſternit̃ ſub dorſo. ꝓhibet pollu
tionẽ ⁊ vĝe erectionẽ M Et ſuffumi
gant̃ mulieres cũ vehemẽs deſideriũ ad
eſt coitus. ⁊ remouet illud N Sera.
auc. diaſ. Semẽ ipius qñ ſumit̃ in potu.
ꝯfert morbiſ venenoſis. ⁊ ꝯfert ad idro
piſim qñ ex ex eo ſumunt̃. ʒ.ij. cũ vino. ⁊ ꝓ
uocat vrinã ⁊ menſtrua. ⁊ debilitat virtu
tem ſpermatis. et inducit ſodam.

Ca.xij.

a Alga marina eſt herba maris. hñs
folia longa veluti corrigie. et nr̃o
ydeomate vocat̃ alga. que a mari
eiecta in litto ribus inuenit̃. Pli. ca. de al
ga. Alga naſcit̃ in aquis ſtãtibus. ita de
niqꝫ nomẽ ſumpſit ab algore aque. vel q̄
alliget pedes. q̃ craſſa eſt folijſ. aq̄ ex pte
ſupantibus. Dyaſ. Aloſachne incidẽs q
dem eſt veluti ſpuma maris. q̃ petris inſi
det. ⁊ remanet qđ nos algã vocamus.

Operationes

A Dyaſ. Virtus eius ẽ ſimil' ſali. iniicit̃
⁊ p criſtere ĩ paliſi ſeu ex putrediẽ vitiatiſ
iteſtinis. alienitatẽ circũſcribit. vtutẽ hꝫ
ſilẽꝫ ſali. ⁊ intro ſtipticã ſimicticã ⁊ lepti
cã. B Diſſintericis ⁊ ſciaticis ãtiqs
ꝯfert criſtere eiꝰ. Fomẽto ſilr̃ vtilis eſt.

Ca.xiij.

a Alcanna la. gre. ciprus Alcanna eſt
arbuſtum. vñ fit oleũ ciprinũ. ⁊ eſt
illud qđ de alcãna vt apparet p cõcordiã.

Serap .li. aggre. capi. henne. i. alkanna:
flos alkanne eſt ſimilis floribus nitri. ni
ſi q: eſt in in racemis; ⁊ floſ eius eſt albus
declinãs ad glaucedinẽ acuti odoris Et
idem au. dyaſ. Eſt arbuſtũ hñs folia ſup̃
ramos ſuos ſimilia folijs oliue. niſi quia
ſunt latiora ⁊ molliora ⁊ viridiora. habꝫ
florem albũ ſimilẽ vſnee. boni odoris. ſe
men nigrũ ſimile actis. ⁊ qd̕ de ipſa admi
niſtratur ſunt folia ⁊ ſũmitateſ eius: Pla:
Alkanna eſt herba in trãſmarinis parti
bus: ⁊ etiam in Sicilia copioſe inuenit̃:
Eſt autẽ fri. in p̃mo. ſicca in p̃ncipio ſcd̕i
Et quia non vbiqꝫ reperiri poteſt qui. eã
habẽt pulueriſant: ⁊ ſic p̱ r̃giones depor
tant. puluiſqꝫ ſubnigri coloris eſt. p̱ ãnos
tres ſeruat̃. Et habet v̓tutem ꝯſolidandi
⁊ extergendi ac mundificandi: Gal. vij:
ſim. far. ca. de Cipro. ſcd̕m tranſlationeꝫ
arab. Ciprus: i. alkãna. huius arboris fo
lia ⁊ extremitates ad vtilitatẽ p̱uenerunt
ſubſtantia eius eſt cõpoſita ex acuta ca.
cum tp̱amento ⁊ ſubſtantia terrea frigi.
⁊ ſicca: Et ſapor eius eſt ſtipticus. Et vir
tus eius deſiccat ſine mordicatõe. Unde
virtus eius rep̱cutit ⁊ diſſoluit.

Operationes.

A Sera: auc. dyaſ. Uirtus foliorꝫ eius
ſtiptica eſt. Et ideo qñ maſticant̃ curant
alcolã B Et infundit̃ decoctũ eius
ſup̱ combuſtionẽ igniſ C Et quãdo
teritur ⁊ infunditur in aqua aſtaratios.
⁊ liniuntur. inde capilli fiunt rubei: D
Et vngenta que fiunt ex ea molliunt ner
uos. ⁊ facit in vulneribuſ illud qd̕ facit ſan
guis draconis E Gal. ꝓhibet dila
tationem pupille ⁊ combuſtionem ignis
⁊ quãdo coquit̃ in aqua. ⁊ ꝓijcitur aqua
illa ſup̱ locum combuſtionis. F Et
ipſa adminiſtratur in medicinis heriſipi
le G Et conuenit vlceribus ſ. alcole
que fiunt in ore puerorum.

knofflouck

Ca. xiiij.

Alium dictuꝫ eſt eo q̓ oleat. Am
broſius in exameron. li. v. Alliũ
tantam vim odoris hꝫ vt leopar
dus eũ ſuſtinere non valens. fugiat. Uñ
ſi quis alliũ alicubi ꝯfricauerit. leop̱dus
inde reſilit. nec reſiſtit. Pli. de hiſtoria na
turali li. xix: Allium ad multa ruris p̱reci
pue medicamenta ꝓdeſſe creditur. Ypo
crates in q̃dam ep̃la. Alliũ calide eſt v̓tu
tis: Eſt autem ap̱eritiuũ ⁊ abſterſiuũ. cõ
ſolidat vlcera frauduleñta. Raby moyſes
ca. de allio ⁊ ca. de ſcordeon. i. alliũ agre
ſte eſt calidũ ⁊ ſiccũ ꝓueniẽs vſqꝫ ad q̃r
tum. Palladius li. ij. menſe Janua. Alli
um ⁊ vlpicum bene ſeri poteſt. ſꝫ allio al
ba terra ꝓficiet. Idem in li. xij. Menſe q̃ꝫ
nouembri allium ⁊ vlpicum ſeritur bene
terra maxie alba foſſa ⁊ ſubacta ſine ſter
core Sulcos in areis oportet fieri. ⁊ in lo
cis altioribus ſemina poni. quatuor digi
tis ſep̱ata nec altius. foſſa eq̃liter ſarcu
landa ſunt. ⁊ iñ p̱leſcent. Auicen. in. ij. ca

De Herbis.

none. Alliũ aliud domeſticũ aliud ſilue
ſtre; qđ eſt amarũ ⁊ ſtipticum: Eſt etiã ali
ud qđ dicit̃ porrinũ Et eſt compoſite vir
tutis ex alio ⁊ porro. Eſt ⁊ aliud qđ dicit̃
allium ſerpentis. Eſt ãt alliũ calefactiuũ
⁊ exſiccatiuũ in tertio vſqȝ ad quartũ; Et
ſilueſtre plꝰ alio. Dyaſ. Alliȷ̃ genera duo
ſunt. ſ; ortiuũ. Aliud qđ in egipto naſcit̃
ſed non ſatis diſſimile. virtus eius eſt vi
ſcida. inflatilis. ſtiptica. calida. Cõſtan
tinus. Allium duplex: Domeſticũ ⁊ ſilue
ſtre. ſ. ſcordeon dõeſticũ calidũ eſt in me
dio quarti gradus. Idem in Pantegni.
Allia calidiora ſunt cepis ⁊ ſicciora. acu
ta ſunt. ⁊ dolorem capitis faciunt. que ſi
coquantur ardor ille amittit̃. potioni q̃
cibo meliora ſunt. Cocta magis nutriũt
q̃ cruda. ſanitatẽ cuſtodiunt. quia natu
ralem calorem ꝯfortant. digerere faciunt.

Operationes.

A Pli. li. xx. Allij magna vis eſt contra
aquarum ⁊ quorũlibet locoꝝ mutatiões
B Odore ſerpentes abigit ⁊ ſcorpio
nes odore. Et omniũ beſtiaꝝ ictibus me
detur. ac priuatim cõtra emorroidas cũ
vino illinitur. C Contra canis mor
ſus ⁊ in vulnera cum melle imponitur
D Suſpirioſis coctũ. aliqui crudũ ali
qui ⁊ tritũ in lacte dederũt E Para
xagoras. ⁊ contra morbum regium vino
miſcuit F Et contra yleũ in oleo et
pulte ſic illiniunt. Antiqui et inſaniẽtibꝰ
dabant crudum G Dyocles autem
freneticis elixum Dentiũ dolores tribus
capitibus in aceto tritis imminuit. vel ſi
aqua decocta colluant̃ ⁊ in concaua den
tium addat̃. H Pthyriaſes et pruri
gines ſanat potũ. itemqȝ cũ aceto vel ni
tro tuſum Cõpeſcit diſtillatiões cũ lacte
coctũ vel tritũ. vel cũ caſeo molli ꝑmixtũ:
Quo genere ⁊ raucitatẽ extenuat. Coctũ
vtilius eſt crudo I Tineas ⁊ anima
lia reliqua intraneoꝝ pellit in aceto mul
ſo coctum. K Tenaſmo in pulte me
detur. Tuſſim curat cum adipe vetuſto.
vel cum lacte coctũ. aut ſi ſanguis etiã ex
creetur vel purulẽta ſint. L Facit et
ſomnos ⁊ in totum rubicundiora corpaꝛ
venerem quoqȝ ſtimulat. cum viridi cori
andro tritum. M Porro vitia eius
ſunt. qđ oculos ebetat. inflationes facit.
ſtomachũ ledit. ⁊ copioſius ſumptũ ſitim
gignit. N Platearius. Alliũ inquit
groſſam diſſoluit ventoſitatem. ventrem
humefacit. lumbricos et aſcarides exclu
dit. vrinam ꝓuocat. morſum rabidi cãis
curat. eis etiam q̇ malam aquã potauerũt
ſubuenit. O Cathaplaſmatũ locis
groſſos humores hũtibus diſſoluit P
Dolorem dentiũ de frigiditate mitigat.
Sitim ꝓpter flegma coagl'atũ ſtomacho
amputat ſcabiẽ. morfeã. ĩpetiginẽ. et pu
ſtulas in q̇cunqȝ loco fuerint potenter cu
rat. ſi ex eo confricent̃ aut cathaplaſmen
tur. Q Menſtrua ⁊ vrinas ꝓuocat.
ſecundinam expellit ſi in eius aproximate
mulieres ſederint R Silueſtre alliũ
virtutem habet ſicut domeſticũ. tamẽ ca
lidius ⁊ ſiccius eſt. hec inuenies in Spe
culo Naturali Vincentij li. xj. ca. xvj. Et
ibidem plura alia

Ca. xv.

Altea eſt agreſtis malua ſiue malua
uiſcus. Sed altea dr̃ eo ꝙ in altum
ſurgit Viſcus autẽ ꝙ glutinoſus ſit
Ex ſinonomis. Altea bis malua. euiſcus
maluauiſcus ibiſcus. Idem eſt. Malua
uiſcus folia hꝫ rotunda ſicut panis porci
nus. flos eius roſe ſimilis. radix eſt muſci
laginoſa. Eſt ꝯplexio eius calida cũ eq̃li
tate. Ga. vj. ſim. far. ca. Euiſcꝰ ſiue altea
Et eſt malua ſilueſtris diaforetica eſt ⁊ la
xatiua. non vrens. abſterſiua mitigatiua
digeſtiua vero difficile digeſtibiliũ. Dy
aſ. ca. altea. Altea folia ſunt ei rotunda ſi
milia ciclamini. florẽꝫ hꝫ roſis ſimilẽ. ha
ſtam duobus cubitis longã. radix eſt illi
muſcilaginoſa. et intus alba. et dr̃ altea
eo ꝙ ſurgat in altũ. euiſcus quia glutinat
Sera. li. aggre. ca. de maluauiſco Radix
maluauiſci habet virtutẽ ſtipticã. ⁊ tociꝰ
herbe volo dicere. radicis. ramoꝝ. floꝝ ⁊
folioꝝ. ⁊ ſeminũ. vñ ṽtus eius eſt q̃ deſic
cat. verum radix ⁊ ſemen ſunt magis de
ſiccatiua ⁊ plꝰ ſubtiliatiua. Gal. vij. ſim.
far. ca. de malua Altea ſiue maluauiſcus
magis diaforetica eſt q̃ malua. Auicen.
li. ij. ca. de altea Altea ca. eſt cũ eq̃litate
Vñ in ip̃a eſt lenificatio ⁊ reſolutio. et ſe
men ⁊ radix ip̃ius ſunt in virtute eius for
ciora plurimũ. ⁊ plurimũ exſiccatiua ⁊ re
ſolutiua.

Operationes.

A Pandecta. ca. xx. folia eius trita cũ
axungia ⁊ aliq̃ntulum calefacta ⁊ ſuppo
ſita apoſtemata maturant. duriciem rla
xant ⁊ mollificant. Item herba cum ipſa
radice decoquat̃ fere ad ꝯſumptionẽ. Et
ſic apparebit quedam viſcoſitas. q̃ ſuper
ponat̃. ⁊ apoſtemata maturat. durities
remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiaꝫ eius ad
dita cera ⁊ oleo. fit competens vngentũ
ad predicta. B Aqua decoctõis
ſeminũ ip̃ius ⁊ malue. valet cõtra tuſſim
ſiccam. ⁊ ꝯfert ethicis: Semina etiã euiſ
cerata ⁊ in oleo decocta duriciem ſoluũt
C Ypocrates Vulneratis ac ſitiẽtibus
defectu ſanguinis bibẽdum dedit ſuccũ
decocte radicis. Ip̃am vero vulneribus
cum melle ac reſina. Idemq; cõuulſis lux
acis. tumentibus ⁊ muſculis neruis arti
culis impoſuit ⁊ aſmaticis. ac diſſinteri
cis in vino bibendũ dedit. D Aui.
Altea nomen in greco deriuatũ eſt ex plu
rium iuuamentoꝝ nõie. cuius natura ca
lida eſt cũ eq̃litate In ip̃a ſunt lenificatõ
⁊ maturatio. ⁊ mollificatio ⁊ reſolutio.
Semẽ ⁊ radix ſunt in eius ṽtute fortiora
plurimũ. exſiccatiua ⁊ ſubtiliora: E
Linitur ſup̱ morſeã cũ aceto. mollificat a
poſtema ⁊ ꝓhibet ea. ⁊ reſoluit ſanguinẽ
⁊ maturat vulnera. F Confert apo
ſtematibus inflatis ⁊ ſcrofulis. ⁊ valꝫ ad
duriciem matricis. G Sedat dolo
rem iuncturaꝝ. ⁊ ꝓpe cũ adipe anſeris:
H Tumorem ⁊ inflationẽ reſoluit que
ſunt in palpebris. I Semẽ eius tu
ſſi calide confert. Et facile ſputum efficit
ꝓhibetq; fluxũ ſanguinis cũ ṽtute ſua ſti
pticitas: eius folia ꝯferũt apoſtematibꝰ
mamille. K Et ponit̃ in emplaſtris
pleureſis: ⁊ peripleumõie: eius q̃ꝫ gũmi
ſitim ſedat: L Decoctio radicis eiꝰ
bibita ꝯfert vrine. ⁊ inteſtinoꝝ ardori. et
apoſtematibus ani M Diaſ. ca. mo
lochia cũ adipe anſeri genitali parti ſup
poſita aborſum facit. Inutilis eſt ſtoma
cho. ventrẽ mollit N Item vulnera
r̃centia folijs eius curant̃. folia eius trita
⁊ impoſita ſcorpionibus credunt̃ afferre
torporem. Eadem femori alligata ſtimu
lat in venerem: O Eadem nigra la
na obuoluta ⁊ alligata mãmaꝝ vitia cõ
peſcit Item Et idem ca. altea flos eius
in mulſa coctus aut vino. et tunſus ⁊ im
poſitus vuloera curat. ſcrofas ſpargit:
Itẽ Cicatrices vulneꝝ curare facit P
Elixa vero ⁊ trita addita axungia porci
na aut anſerina ⁊ reſina ⁊ terbentina: tu
mores ſtericos ⁊ offocatões appoſita me
detur. Itẽ Elixatura eius hec om̃ia face
re nouit. ⁊ ſecundinas excludit. Q
Sola in aqua cocta ⁊ fomentata. inteſti
norum dolorem tertio die ſanabit: Nos
ipſi experti ſumus: ꝙ trita cum axungia

veteri ꝛ impoſita: podagram tertia die ſanat. Et multi dicunt auctores collectiones oĩes vel duricies que in corpe naſcũtur. decocta cum fenu greco ꝛ lini ſemine pelline impoſita aufert. R Serapi. Altea ꝓhibet apoſtemata. et ſedat dolorem. ꝛ maturat exituras. dũ eſt recens Et radix quidem eius ꝛ ſemen quia in eis eſt virtus abſterſiua: curat morfeam: S Et ſemen eius frangit lapidem renum. ꝛ aqua in qua decoquit̃ radix eius. ꝓpter ſtipticitatem que eſt in ea vlceribus inteſtinorum. ꝛ fluxui vẽtris. ꝛ ſputo ſanguinis confert: T Et qñ coquit̃ ſola ꝛ terit̃ confert exituris ꝛ apoſtematibus q̃ apparent poſt aurem: ꝛ ſcrofulis Et ꝯfert apoſtematibus ani calidis: V Gal. Radix maluauiſci ꝛ ſemẽ maluauiſci virida intenſius quidẽ opantur q̃ herba. et magis abſterſiuam oſtendũt ṽtutem vt morfeam abſtergant. ꝛ ſemẽ diuidat lapides in renibus ꝯſiſtẽtes. X Radix aũt ꝛ diſſinterie ꝛ diarrie nec nõ emiſſioibus ſanguinis eſt vtilis.

Ca. xvj.

a Alleluia vel luyula vl' panis cuculi

Luyula herba eſt acetoſi ſaporis, foliũ eius eſt paruũ: ꝛ tripliciter diuiſum. et in cacumine cuiuſlibet ꝑtis eſt alia inciſura: Semina eius ſunt in vaginulis ſimilibus corniculis q̃ cum tãgunt̃ tpe maturatõis euolãt ab eis. ſeĩa ſil'ia andachuce tendentia ad rubedinẽ. ꝛ vocatur trifoliũ acetoſum: ſicut apparet in ca: trifoliũ. Trifoliũ acetoſũm. i. allelula ponit̃ a damaſceno in vnguento diafinicon: ꝛ vocat̃ ipm trifoliũ. Pli. ca. bachahel. i. trifoliũ acetoſum: folia. flores: ꝛ fructus ſunt frigidi ꝛ ſicci. folia tñ ſũt hũidiora ꝑdictis. Fruct⁹ vl' ſemĩa ei⁹ mãa aliq̃lem hñt dulcedinem:

Operationes.

A Luyula ſiue alleluia medet̃ vlcerib⁹ oris: ꝛ fiſtul' ſilr̃ i ṽtute acetoſe ſilueſtris ẽ ſtiptica: ꝯſolidat vulnera ꝛ vlcera. B Succ⁹ ei⁹ vꝫ vlcerib⁹ oris ãtiqs ꝛ alcole, Pli. ca. bachael ꝓpter acetoſitatẽ exñtẽ in ipo vꝫ ad alcolã. ꝛ alias egritudĩes oris:

Ca.xvij.

a Lkekengi vel kekengi Serapiō li:
ag: Alkekēgi eſt ſpēs ſolatri. qȯ dr̄
kekēgi. qȯ hʒ fol' ſiſ'ia folijs ſolatri:
niſi q: ſūt latōꝛa eiſ ⁊ rami eiꝰ qn̄ elōganꝰ
declināt īferius v̈ſus terrā. ⁊ hʒ fructū in
chiſti rotūdū ſil'eʒ veſice. ⁊ ē fructꝰ eiꝰ ḡnū
rubicundū: ſil'eʒ vue q̄ʒ q̇dā kikiliū vocāt

Operationes.

A Se: Kekēgi qȯ q̇dā nōiant kakabū
v̈tus eiꝰ ē ꝙ fructꝰ eiꝰ ꝓuōt vrinā B Et
ideo admiſceꝛ iſte fructꝰ ī mꝛ'tris medicis
q̄ ꝯferūt epati veſice ⁊ r̄nibꝰ. ⁊ h̄ herba ad
miſtraꝛ ī mediciſ ⁊ nō cōediꝛ. ⁊ fructꝰ hic
mūdificat icteritiā. ⁊ ꝓuōt ōeʒ vrine: C
Et iō au. habiꝛ: Alkekēgi ē aliȯ mōtanū
aliȯ ſilueſtre: ⁊ ē albū: ⁊ ē ſil'e ī forma ſola
tri ſupiori D Et ſuccꝰ eiꝰ bibitꝰ ꝯuēit a
poſtēatibꝰ tā itriſecis q̄ᵒ extriſecis E ⁊
qn̄ liniꝛ ſup apata extriſica ꝯuēit eis F
Et ḡnū eiꝰ qn̄ bibiꝛ, ꝯuēit vlceribꝰ renū ⁊
veſice. ⁊ ḡnū eiꝰ ē fortꝰ dōeſtico G ſuc
cus granoꝝ alkekengi ꝓuocat vrinam
prouocatione forti.

Ca.xviij.

a Loe. Yſidorus in libro ethimolo
giarum. Aloa eſt herba ſucci ama
riſſimi. Platearius. Aloe fit ex ſuc
co herbe que appellatur eodem nomine.
hec herba non ſolum in grecia reperitur:
⁊ in India ⁊ Perſia: Uerum etiā in Apu
lia. Et ſuccus vtilis eſt ad multa. ſicut di
cetur infra. Aloes tria ſunt genera: Epa
ticum. Succotrinū. ⁊ caballinū. Modus
autem factionis eius diuerſimode credi
tur. quidam dicunt ꝙ herba ipſa teritur.
⁊ ſuccus extrahitur. ⁊ ad ignem ponitur:
quouſqʒ buliāt: ⁊ poſtea ſoli exponitur et
exſiccatur. Illud eñ quod ſuperius colli
gitur prius. appellatur ſuccotrinū. quod
in medio nimis purum eſt. Epaticum dr̄
quod in fundo feculētum. vocatur cabal
linum. Aliqui aſſerūt aloes diuerſas ma
neries fieri ex herbis diuerſis. nō genere
ſed bōitate: ex quibus iſte tres maneries
fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes tribus
modis eſt: Unū rubeum de quadam inſu
la indie. que dr̄ ſcotra. Aliud eſt nigrum:
quod eſt de perſia: Aliud citrinū et fit in
arabia. quibus omnibus laudabilius eſt
ſcotrenſe. precipue ſi fuerit prelucidū. et
rubeum quaſi coloꝛ epatis. citoqʒ frangi
bile. ⁊ odoriferum ⁊ amariſſimū Sed pri
ma opinio melioꝛ. diſcernitur autē ꝙ eſt
optimū ſuccotrinū. ex citrino coloꝛe ſeu
ruſo. Et p̄cipue cum frangitur eius pul
uis. apparet quaſi puluis croci. ⁊ quod le
uiter frangitur nec ſit fetidum. nec valde
amarum Epaticum autem coloꝛi epatis
ſimilatur. ſ. quod eſt ſubnigrū. et hinc in
de habʒ foramina. vt oꝛa venarum. ⁊ ob
tuſam habet ſubſtantiam. ⁊ non claram.
Caballinū autem eſt nigrum. ⁊ obſcuraʒ
et feculentam habet ſubſtantiam amari
ſſimam. ⁊ horribilem protendit odoꝛem
quia valde fetidum eſt. Sed attende ꝙ il
lud quod de natura ſua eſt aromaticum:
q̄nto eſt arōaticꝰ tāto meliꝰ. Et qȯ eſt fe
tidū. q̄nto fetidꝰ tāto meliꝰ excepto aloe

Similiter om̄e quod debet habere aliq̄z ſaporem. quanto in ſuo ſapore eſt intenſius. tanto melius. excepto aloe. Nam cū ſit de natura rerum amaritudinē hn̄tium quanto minus amar. tanto laudabilius Et eſt ſciendum q̄ qn̄ aloe ſimpliciter ponitur. p ſucco trino intelligit. licet ſcōm alexandrū intelligat p epatico. Sera. li: aggre. ca. habet. i. aloe. Aloe fit ex planta q̄ habet folia ſimilia folijs ſquille in quibus eſt humiditas viſcoſa mlta: tenax adherenſ manui. et ſunt latiora folijs ſquille parum. et quaſi rotunda. et indurant. et inclinantur ad poſteriora. et ſunt in eis ſpice que egrediunt ab eis breues et rare. et hz ſtipitem ſimilē ſtipiti affodillorum. Et tota herba habet odorē grauē. et ſaporē amarum multum. Et radix eius eſt vna ſimil canicule lignee Naſcit multū in India et in terris arabum. et in terris dictis atima et in maritimis. et ripis. et inſulis q̄ dicunt ancaros. Et non ſolum eius gūmi eſt iuuamentum magni. ſz etiā flos eius. Nā qn̄ terunt et ponunt ſup vulnera. faciunt ipa adherere. Et aloes ſunt due ſpecies: quarum vna eſt arenoſa. et eſt fex. et alia ē epatica. Jo. meſue. ca. de aloe. Aloe ē de ſublimioribus medicinis et melioribus. hn̄s prerogatiuam ſup alias medicinas. Nam quāq̄ intentio vnius cuiuſq̄z ſolutiui ſit ſcōm plurimū debilitare v̄tutes et mēbra que ſunt minere v̄tutū. hec tamen intētio cadit ab aloe. quia non ſolū nō nocz imo inuenitur ad cōfortationem mēbrorum debilium addere

Operationes

A Pandecta ca. xxxiij. Aloe purgat coleram et flegma. viſum clarificat. opilationem ſplenis et epatis apit. menſtrua puocat. ſuperfluitates circa pudenda ſi ſint ex frigida cauſa extergit. et ſcabiem curat B Corpus diſcoloratū coloratū reddit. Contra ſcabiem et putredinem pudēdarum et pruritū digitorum q̄ fit ex ſeriōib⁹ aloe cum aceto cōfectum et ſic inunctū valet. Cōtra artericā det cū ſucco bardane. C Contra alopitiā et caſum capillorum: in fortiſſimo buliat aceto. radix oliue vetuſte. et poſtea colet. et in colatura ponantur due partes farine lupinorum amarum. et tres aloes. q̄ ſimul cōficiantur. et addatur puluis ſtafiſagrie. et inungat caput p diſcriminalia. D Aloes puluis optime diſtemperatum cum vino albo et aq̄ roſarum multum valet ad pruritū oculorum E Suppoſitorium factū ex trifera mag cum puluere aloes et maſtice puocat mēſtrua: F Puluis eius cū melle datus. lumbricos occidit Et cū ſucco pſicarie auribus inſtillatus. vermes necat. G Dyaſ: ca. de aloe. Uirtus eſt ei ſtiptica et mediocriter calida. et ſic nimis ventrem mollit. purgat putredinem. coleram et flegma deducit H Galienus. Aloe ſanat diffi cile cicatrizabilia vlcera. et preſertim que in ano et pudendis. Confert etiā flegmoni eorum collectum cū aqua. Eodem q̄z modo vulnera ſolidat. I Jo. meſue Aloe ſolutione educit coleram et flegma Et mundificat caput ab eis et ſtomachū: et confert iuuamentū magnū doloribus eorum. Et confert etiam inflatōi ſtomachi et ſiti et dolori eius ex colera factis K Et qui aſſiduat acceptōnem eius diebus continuis. non videbit in corpe ſuo. et in inſtrumentis ſenſuū eius egritudinem. q̄ non ſit abilis ſanari. et preſeruat a putrefactione. ita q̄ etiam cadauera et proprie mixtum cum mirra. Caue id dare temporibus frigoris: excoriat em̄. Et ſolutione educit ſanguinem Quantitas que poteſt adminiſtrari ex eo eſt ab aureo. ſ. vſq̄z ad ʒ. ij. Et in infuſiōibus ab aureo. j. vſq̄z ad ʒ. iij. L Sera. autem li. aggre. capitulo proprio multa dicit de aloe. q̄ om̄ia ſunt de mente dyaſco. M Gal. aut aliorum hic implicite vel explicite tacta. quare propter breuitatem ea hic ponere obmitto:

Ca.xix.

Loes lignũ. Aloa vel agalaym: i. arbor ſuauiſſimi odoris. vñ grece ſic nõiatur. ara. uero hoad Latine lignũ aloes vel xiloaloes vel aloes lignũ. Aloa dr̄ eo ꝙ lignũ tale altaribuſ adolet̄ repitur autē in magno flumine ſuꝑ oris babilonie. cui ꝯiuugit̄ fluuiuſ ꝑadiſi. vñ quidam dicunt ꝙ in pulſione fluuij ab arboribus terreſtris ꝑadiſi ꝑducit̄. Nulluſ tamen huius arboris fert̄ vidiſſe originē Alij dicunt ꝙ in acuminibuſ montiũ ſup̄dictoꝝ locoꝝ circa p̄dicta loca exn̄tiũ oriatur hoc lignũ. ⁊ in pulſu venti aut tēꝑis vetuſtate cadit in fluuiũ. Eſt ca. et ſic. in ij. gradu. Sed ſciendum ꝙ ſunt aliqui deceptores: q̄ accipiunt radices camelee in montibus amalfie. ⁊ qm̄ vident̄ aſſimilari: vtcũq; in colore pondere ⁊ ſapore cum ligno aloe. ſophiſticāt ip̄as. ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes ꝑ aliquos dies: quod deo ⁊ hõibus abhõinabile eſt. qm̄ camelea multũ laxatiua eſt Lignum aloes vero eſt ſtipticum: Et camelea de ſe nullũ habet odorē. ſed lignũ aloes eſt ſuauiſſimi odoris. Caſſi: fe. ca: de lig̃ aloes: Lignũ aloes tribus modis ē Uno mõ fit in q̄dam r̄gione. ⁊ dr̄ caume Eſt aliud qd̄ fit in inſula Indie maioris. ⁊ vocatur cumar. Tercium orit̄ in quadā regione Indie. Et dr̄ fales. Eligendũ eſt autem lignũ aloes quod non eſt coctum in aq̄. Nam arabes faciũt ip̄m bulire in aqua. ⁊ illa aq̄ vtunt̄ ad multa cõmoda: tale ergo lignũ amiſit ſpiritũ. et paucam aut nullam habet oꝑationem. Aui. li. ij: ca: xiloaloes: ca: eſt ⁊ ſic: in. ij: gradu. ⁊ eſt ſubtile aperitiuũ opilationũ. frangitiuũ ventoſitatum:

Operationes

A Pandecta. ca. xxxij: Lignũ aloe valz contra debilitatē cordis: ſtomachi: epatis. ⁊ cerebri B Contra cordiacam Cõtra retentionē menſtruoꝝ Et ꝯtra omnes paſſiones ⁊ debilitates cordis: potiſſime ex frigiditate C Uinũ decoctionis eius digeſtionē confortat. D Et ſtomachũ infrigidatũ calefacit: Et ſi abhominabile fuerit. ponat̄ par ligni aloes integri in vino ꝑ noctē. mane vinũ exhibeatur: E Suffumigiũ ex eo fcm̄ ⁊ receptum inferius a muliere ꝑ embotũ: ꝓuocat menſtrua: Et ſuffocatiões matricis medet̄: F Similiter trifera mag̃ ſumpta cũ decoctõe ligni aloes mẽſtrua ꝓuocat: G Fumus eius ꝑ nares receptus cerebꝝ ꝯfortat: H Similiter ſi accipit̄ puluiſ ligni aloes. ⁊ gariofiloꝝ ⁊ oſſis de corde ceruí: I Et ꝯficiant̄ cum oleo ⁊ inungat̄ caput galli: in die illa ⁊ nocte non ceſſabit cātare: K Caſſius felix lignũ aloes ꝯfortat ſtomachũ ⁊ oĩa mẽbra ĩteriora. ſuꝑfluā corꝑis humiditatē expellit. maxīe de ſtõacho vẽtoſitatem diſſoluit. opilatõeꝫ apit. vẽtreꝫ cõſtipat. fluxui vrĩe repugñt L Sera: Lignũ aloes ē ꝯpetens multũ hñtibus egritudines in epate. ⁊ ad diſſinteriā. Et ſedat dolorē lateris: ⁊ ē ex fumigijs bõis. ⁊ dat̄ ex eo aureus vnus ⁊ remouet putredinē a

ſtomacho ⁊ fortificat ipm: M Et idē
auc. atabari. Lignū aloes ſtringit vētrē
⁊ corroborat viſcera ꝓpter vtutē ſtipticā.
q̄ eſt in eo cū aromaticitate. Et eijcit ſuꝑ
fluitatē hūiditatū corruptarꝫ a corpe N
Et idē auc. Raſis. Lignū aloes eſt bonū
ſtomacho hūido. O Et idē auc. yſaac
abēarā. Lignū aloes eſt bonū cerebro. et
fortificat viſcera. Et expellit ſuꝑfluitateſ
humidas: Et facit dn̄dere fleḡ a cerebro
qn̄ fit ſuffumigatio cū eo: Et maxīe illud
fleḡ qȯ generat̄ ex vaporibus aſcendenti
bus a ſtōcho. Et expellit ventoſitates
P Lignū aloes remouet ſuꝑfluitates
humiditatis. Et ꝯfortat viſcera. ⁊ ꝓhibꝫ
iram: Q Et maſticatio eius facit oris
odorem bonū. ⁊ ꝯfortat neruos. ⁊ acq̄rit
eis vnctuoſitatē ſubtilē. Et ꝯfert cerebro
valde. ⁊ ꝯfortat cor ⁊ letificat ipm. Et cō
fortat epar. ⁊ in ipo eſt vtus cōſtringens
naturam Et ꝯfert diſſinterie melācolice.
R Et idem in de viribus cordis dicit:
ꝙ confortat cor.

Ca. xx.

a Mbra grece ⁊ latine nuncupatur
Ambra ſm q̄ſdam eſt ſperma ceti
piſcis. Et ſm q̄ſdam eſt fructuſ ar
boris ſub mari creſcentis. vel gummi. vel
manacor fontis in mari. Et ſm quoſdam
eſt iecur piſcis. ⁊ ſm q̄ſdaꝫ ſpuma maris
Et ſm alios eſt ſtercus animalis maris ſꝫ
falſo. qm̄ ambra generat̄ ſub mari in ſpe
ciem fungoꝝ: q generant̄ in terra: Ca. eſt
in. ij. gradu. ſic. in. j. circa fineꝫ. Sophiſti
catur aūt ambra cum ligno aloes ſtorace
calamita. ⁊ laudāo reſolutis. addito muſ
co reſoluto in aq̄ ro: ⁊ appoſito aq̄ in ꝑua
q̄ntitate. Sꝫ ꝯgnoſcit̄. quia ſophiſticata
p̄t malaxari ſicut cera. vera āt ambra nō
Sera. li. aggre. ca: Hambar. i. ābra. Naſ
citur in mari ⁊ generat̄ in ſpēm fungoꝝ q
generant̄ ī terra. Et qn̄ mare turbat̄ eicit
a fundo eius lapides magnos: ⁊ cum eis
eicit fruſtra ambre Et plurimū ex ea egre
ditur in mari quod eſt in terris gingios:
et in occidente. et illa defert̄ almacayde:
deferūt em̄ illuc hōieſ q nōiant̄ mihere. i.
veloces: qn̄ nouerunt ꝙ mare eoꝝ eijecit
ambrā. Melior āt ex ea eſt illa q̄ inuenit̄
in inſulis illaꝝ regionū: ⁊ in littoribus ip
ſius cum figura rotunda coloris celeſtis:
Illa vo q̄ eſt alba ſicut ouū ſtrutionis eſt
mala. ⁊ eſt illa ꝙ deuorāt quidam piſces
magni. qui dicunt̄ azel. q cū degluciūt eā
occidunt̄ ab ea. ⁊ natāt ſuꝑ aq̄s. quos vi
dentes hōies de zingios ꝓijciunt ſuꝑ eoſ
vncos ferreos. ⁊ extrahūt ipos de mari. ⁊
extrahūt ambrā de vētre eoꝝ ⁊ eſt ambra
non bona. maxime q̄ in vētre repit̄. et no
minant eā apotecarij perſie maioris ma
di. Verꝫ illa q̄ repit̄ iuxta ſpinā dorſi ē pu
ra ⁊ munda multū. ⁊ bona valde. Aui: li.
ij. ca. de ambra. Ambra ca. eſt ſic. Et dr̄
ꝙ ſit caliditas eius in ſecundo. ⁊ ſiccitas
in primo gradu:

Operationes.

A Pandecta: ca: xxxviij. Contra ſinco
pim accipe: ʒ. j. ambre. ⁊. ℥ j. ligni aloes.
⁊. ℥. ij. oſſis de corde cerui. q̄ oīa reſol

nantur in aq̃ ro. ⁊ fiant pillule: ⁊ ꝯpinent.
B Contra epilentiã pone ambrã ⁊ cor
nu cerui in vaſe vitreo ſup carbões: ⁊ pa
tiens ſuſcipiat ꝑ os ⁊ nares. ⁊ multũ valz
C Cõtra ſuffocationẽ matricis q̃ opp
mit ſpiritualia. ponat̃ ſil'r in vaſe vitreo
cũ alijs aromaticis. et recipiat̃ fumus ꝑ
os vulue; D Sera. Ambra cõfortat
cerebꝝ. ⁊ corroborat ipm̃. ⁊ ſenſus oms̃ ⁊
cor: ⁊ cõfert ſenibꝰ ⁊ frigidis ꝯplexionibꝰ
E Sera: Ambra ꝟtutem cerebro p̃ſtat.
⁊ ceteris ſenſibus ſeu cordi: adiuuat q̃z ſe
nes. ⁊ illos q̃ a frigidis humoribus poſſi
dentur. F Auicenna: Ambra ꝯuẽit
decrepitis ſubtilitate ſua. et confert cere
bro. ⁊ ſenſibus. et confert pectori. Et idẽ
de viribus cordis ait. ꝙ confortat cor. Al
manſor tractatu tercio ca. de ambra Am
bra calida eſt: Cerebrum quoq; atq; cor
robuſta efficit:

Ca. xxi.

a Mbroſia alias ambria vagi nõis
eſt. Plini. li. xxvij. Ambroſia circa
alias herbas fluctuans. vnũ fruticẽ den
ſum ramoſum tenuẽ. triũ fere palmoꝝ hz.
tercia ꝑte radice breuiore folijs rute. Cir
ca imũ caulẽ ſemen eſt vuis dependenti
bus odore vinoſo. Qua de cauſa botris
a q̃buſdã vocat̃. ab alijs arthemiſia: Co
rouantur illa capadoces. ⁊ vſus eius ad
ea q̃ diſcuti opus ſit. Yſido. li. ethimolo.
Ambroſia eſt herba q̃ꝫ latini apiũ ſiluati
cum vocant. De q̃ Uirgilius ait Ambro
ſieq; come diuinũ ꝟtute odorẽ aſpirauere
Dyaſ. Ambroſia q̃ꝫ ml'ti botrim vl'arthe
miſiam dicunt. frutex eſt multas hñs vir
gas tribꝰ palmis lõgas. ⁊ folia initio mi
nuta: rute ſimilia: Uirge ſũt plene ſemĩe:

Operationes.

A Gal'. vj. ſim. far. ca. de ambroſia ſiue
apiũ ſiluaticũ vim hz ſtipticã ⁊ reꝑcutiẽ
tem. B Omẽ co. ꝑis reuma ꝓhibet
cathaplaſmati adhibita: C Ipſaq;
cũ vino bibita rotũdos lũbricoſ excludit
⁊ ſuccꝰ eiꝰ cũ lana ĩpoſita: ml'ieris fluxũ ex
tinguit. eadẽq; t̃bores ocul' ĩũcta ꝓhibz:

Ca.xxij.

a Momũ: Biaſ.ca.de amomo. Amo
mum genus eſt odoratiſſime herbe
cuius frutex eſt ſimiliſ botruo: in cir
cuitu cuiuſlibet arboris naſcēs. ramulos
habet ſiccos ⁊ duros vgulis ſimiles. colo
ris ſubruffi. circa q̄s foliola iūcta et copi
oſa ex tirſo butruoſum ſemē rodēs et ſibi
ↄnexum florē albū veluti viole folijs ſimi
libus brionie. Cuius triplex datᷣ ſpecies.
Eſt em̄ quod appellatᷣ armeuū. ceteriſ me
lius auroſi coloris vel flaui. odoris boni
Aliud ē quod appellatᷣ medicō p̄mo infe
rius: naſcitᷣ in locis humectis. et ꝓpterea
forma maius atq̄ viride ⁊ lene tactu. ſapo
rem origani hn̄s: Terciū vo qđ appellatᷣ
pōticū: rufum eſt ⁊ non longū. nec diffici
le frāgibile: botruoſo ſemie plenū: ⁊ odo
re ꝑcuſſibile. i. ſtipticū Eligendū autē eſt
recens ⁊ album: vgas purpureas habēs
expāſum. ⁊ ſemine plenū: Pli.ca.de amo
mo: Amomū vocatᷣ eo q̄ veluti odorē ci
namomi inferat. naſcitᷣ in Syria ⁊ arme
nia. frutex eſt botruoſum ſemē reddens ſi
bi ↄnexum: flore albo veluti viole figura
folijs ſimilibus brionie: odore etiā bono
Somnū incitat: Et ē ca. ⁊ ſic. in. iij. g̃du.
Gal. vj: ſim. far. ca. de amomo. Amomū
hoc quidē videtᷣ ſm̄ vtutē aſſimilari aco
ro: niſi q̄ ſiccus plus eſt acorus. digeſtibi
lius vo amomū: Et dixit Ga. in q̄nta am
phoriſmoꝝ. q̄ oīa alia calida forti calidi
tate ſunt ſilia. ſ. in hoc amomo. ſicut ſunt
caſſia lignea. tapſuſ. amomū: cinamomū
⁊ faciunt ſodā. Et ſilr faciunt plures alie
ex ſpēbus q̄ ſunt ſubtiles ⁊ calide. Et qui
dam adulterant amomū cū plāta q̄ dicitᷣ
amomides. eo q̄ ſilatur amomo. niſi q̄ɀ
non hɀ odorē eius nec tale ſemē. ⁊ naſcitᷣ ī
armenia: ⁊ floſ eius eſt ſimilis organi Si
vis non decipi ab hac. vel a ſimilibus ca
ue a plāta q̄ eſt nimis iuuenis: Et elige il
lam cuiuſ rami egrediuntᷣ ab vna radice
Uirtus eius eſt calefactiua:

Operationes

A Biaſ. Amomū ē p̄ſtās ſomnū: tūores
etiam cathaplaſmatibus admixtū ſedat
Miſcetᷣ diuerſis antidotis. ⁊ miris et va
rijs odoribꝰ q̄ temiſcetᷣ B Sera. Amo
mū īducit ſomnū: ⁊ ſedat ſodā: qn̄ emplɀ
cū eo fit ſuꝑ frontē. ⁊ maturat apata cali
da: ⁊ ↄfert pūcte ſcorpiōis. qn̄ fit emplm
cū eo ⁊ ozimo. ⁊ ponitᷣ ſuꝑ locū pūcture.
C Et idē auc. humaym filij iſaac. Amo
mū eſt res q̄ inebiiat. etem̄ de ꝓpetate eiuſ
eſt q̄ inebriat ⁊ facit dormire: D Aui.
Amomū maturat apata ca: Et eiꝰ deco
ctio bibitᷣ ad podagraɀ. ⁊ ſedetᷣ in ea. Et
cōfert doloribus matricis. ⁊ intrat in pe
ſſarijs matricis. ⁊ ſedetᷣ in decoctione eiꝰ
ad dolorem renum E Almanſor tra
ctatu tercio ca. de amomo. Amomū caliɀ
eſt ⁊ ſiccum: quod ad opilatiōem epatis
ex frigiditate eſt proficiens: dolorem au
fert matricis. in capite tamen grauedinē
⁊ dolorem atq̄ ſcothomiā generat.

Ca.xxiij.

a Meos: Sera.li.aggre.ca. Nachſna.i.ameos auc.dyaſ.q̄dā nōiant ip̄m: pomū antomation.i.ciminū ethiopiū: Vel natura cimini ethiopij eſt alia a natūra ameos.⁊ eſt notū. Eſt nāq̄ ſemen fere ſil'e cimina ethiopio.niſi q̄r ē minus eo multū: ⁊ albius ⁊ durius et in ſuo ſapore ē ꝑ ſi'litudīe ſaporis origani. Et illō q̄ō ē eligendū ex eo ē illud q̄ō ē recens ⁊ mūdū. Et idē auc.gal'. Magis iuuatū q̄ō ē ex eo ē ſemē ei⁹: ⁊ in ſapore ei⁹ ē amaritudo pauca ⁊ acuitas.⁊ virtus eius eſt q̄ calefacit ⁊ ſiccat in.iij.gradu

Operationes.

A Diaſ.auc aben meſuay dixit q̄ ꝓuocat vrinā: ⁊ ſemē ē bonū.fe antiq̄s B Et q̄n ei⁹ decoctō ponit̄ ſup̄ pūcturā ſcorpiōis: aufert dolorē.et eſt bonū frigidati ſtō: ⁊ epatis.⁊ aufert opilatiōem: ⁊ ſedat nauſeā.⁊ deſiccat humiditates ſtōi: C Et ē bonū hūiditati q̄ ē i pectore.⁊ mūdificat vias renū ⁊ veſice: ⁊ exhibit lapidē ex eis poſtq̄ fuerit factus.

Ca.xxiiij.

a Amidum vel amilū.⁊ eſt ſucus frumenti.⁊ dicit̄ amilum ab a quod' ē ſine ⁊ melos grece.i.mola eo q̄ ſine mola fit: Unde amidum ſine amilum eſt medulla frumenti quod infunditur et tunditur donec furfur ſuum dimittat.deinde cum aqua mittitur in ſportulam.et cum preſſura colatur: ⁊ cum in vno vaſe velut fex recederit.aqua effuſa in ſole ſiccatur. poſt hoc leuiter ſtringat̄. Caſſius felix ca.de amilo Amidum temperate caliditatis eſt ⁊ hu.quod ſic fit: Frumentū in aqua frigida ponatur p̄ diem ⁊ noctē et de die in diem aqua remoueatur.quouſq̄ frumentum videatur putrefieri.deinde aqua remota optime teratur.⁊ cum eadem aqua optime confectum p̄ pannū exp̄matur.⁊ ſoli exponatur. vt exſiccetur vſq̄ ad aque conſumptionē.⁊ freq̄nter remoueat̄ aq̄ frigida donec dealbet̄ q̄ō reſidet deſiccatur ⁊ induratur. Sera.li.aggre.ca.de amilo. Amilū infrigidat et deſiccat pluſq̄ frumentū. Et meli⁹ ex eo ē illud q̄ō fit in eſtatē. Et modus ōpationis eius eſt vt accipias de frumēto.⁊ ip̄m bñ purges.⁊ infundes in aq̄ dulci.⁊ laues ipſum cū ea.⁊ poſt.pijce aq̄ illā cum q̄ ip̄m lauaſti.⁊ funde ſup ip̄m aq̄ aliā.⁊ facies ita quinq̄s in die ⁊ ſi potes in nocte ſimiliter.⁊ q̄n mollificat̄.oportʒ q̄ eijcias aq̄ eius cum facilitate.ſine agitatione aliq̄.ne cū aqua egrediat̄ aliquid de lacte. Et poſtq̄ hoc feceris.calca cū pedibus ⁊ pijce ip̄am aq̄: ⁊ quod ſupnatauerit ſuper aq̄ ex furfure collige cū caccia p̄forata.⁊ abice r̄ſiduū: poſtq̄ vero purgatū fuerit a furfure ⁊ colatū.pōe ſup lateres nouos et expone ſoli calido: ⁊ ſi remanſerit in eo aliq̄ hūiditas.pōe ſup ignē. Et ſapor ei⁹ eſt acetoſus.et v̄tus eius eſt paucē caliditatis: ſʒ eſt ꝯpoſitū ex v̄tutibus ꝯ̄rijs. Nā vna eſt frigida ꝓpter acetoſitatē q̄ eſt i eo ⁊ alia calida.a caliditate ei⁹ q̄ ē a farina. q̄ ē in eo a calore putrefaciēte: Eſt āt optimum amilū recens ⁊ candidū et leue ſine vllo acere ⁊ inqnoſo odore;

Operationes.

A Byaſ. Amilũ facit ad abſtinendum
reuma ocvloꝝ: alta vulnera oculis replet
aſpredinẽ oculoꝝ tollit. B Sangui
nem reiciẽtibus bibitũ ſingulare p̄ſidiũ
eſt. C Aſpꝛedines arteriaꝝ diſ lenit
Jus collo lactis miſcet̃. et pfluũ ventris
ſtringit valde. p̄t q̄t leuiter ſtringere pro
pter qḋ in collirijs lacrĩas ſtringentibus
miſcet̃. valet ſilr̃iter ꝯ̈ ap̄ata ſpũaliũ: ⁊ tu
ſſim. coctũ in aq̈ oꝛdei cũ lacte amigdala
rum additis penidijs. D Se. Ami
lum ꝯfert hũoꝛibus curr̃ẽtibus ad ocl'os
⁊ vlceribus q̄ dicunt̃ felfeoles E Et
qñ bibit̃ abſcindit ſanguinẽ q̄ venit a pe
ctoꝛe. ⁊ lenit aſpitatẽ gutturis F Et
qñ miſcet̃ cũ lacte ĩ aliq̊ cibo hoc idẽ facit

Ca. xxv.

Amigdala grecũ nomẽ eſt. latĩe nux
longa dr̃ Cunctis arboꝛibus pꝛoꝛ ſe
floꝛe ꝯueſcit: ⁊ ad ferenda poma ar
buſta cetera p̄uẽit. Ex his alie ſũt dulces
aliẽ amare. Sed agricole huic generi ſic
medtri ferunt. Terebant eius radicẽ. ⁊ in
mediũ inſerũt ſurculũ arboꝛis q̄ picea dr̃
quo facto ſucci amaritudo deponit̃. hec
Yſidoꝛus. Pli. li. ij. Arboꝛes q̄dam p̄me
germinant. ⁊ inter nouiſſimas nudant̃.
Ut amigdali ⁊ fraxini ⁊ ſambuci. Ex his
nempe que aq̄la hieme oꝛiente concipiũt
Primo oĩm amigdale floꝛẽt mẽſe ianua
rio. Pomũ vero maturãt menſe martio.
Perditq; faciliime fructũ añ maturitatez
amigdala. ſic̃ ⁊ fic⁹ ⁊ palma Ex li. d nat̃a
reꝝ. Amigdalus in locis calidis fructu
habundat. frigidioꝛibus aũt locis arboꝛ
vetuſta floꝛe fecunditatẽ negat.

Operationes

A Pli. li. xxiiij. Amigdale amare radix
decocta. cutem in facie coꝛrigit. ⁊ coloꝛez
hilarioꝛez facit. Nuces ip̄e ſomnũ faciũt
⁊ auiditatem: B Aui. Arboꝛ amig
dalarum amaraꝝ cũ optime terit̃; atq; cũ
aceto et oleo roſaceo ꝑmiſcet̃. et inde fit
emplaſtꝝ fronti ꝯfert ſoda. Radix etiam
eius cocta ⁊ ſup̱ pannũ linita: foꝛtis ẽ me
dicina. C Conſtantinus in li. gra:
Radix amigdale amare pulueriʒata; et
cum aceto temꝑata. fit bonũ vngentũ cõ
tra lentigines ⁊ impetiginẽ. oẽſq; ſoꝛdici
es cutis: ⁊ maxime ꝯ̈ moꝛfeã. Cũ vino po
tui data tuſſim curat. lapidẽ frangit. D
Byaſ. ca. de amigdalis: Arboꝛ amigda
laꝝ dulciũ eſt debilioꝛis opatõis q̄̃ ama
raꝝ arboꝛ ⁊ amare ſunt ſubtiliatiue ⁊ pꝛo
uocatiue vrine E Sera. au. arthige
nis dulces amigdale ſunt. ca. ⁊ hu. in pri.
g̃du F Et idẽ auc. meſuay. Quãdo
comedunt̃ cũ coꝛtice ſuo ſtringunt gingi
uas. ⁊ ſedat q̄ accidit ĩ oꝛe; ꝓpter ſuã põti
citatẽ. Et qñ comedunt̃ cũ ʒuccaro: deſcẽ
dũt a ſtõcho. ⁊ qñ ſicce toꝛrefiũt ſũt ꝯueni
tioꝛes ſtõ. ⁊ augent ſꝑma ſicut auellã ⁊ fi
ſtici G Jdẽ auc. albugerig Gũmi eaꝝ
admĩſtrat̃ ſicut gũmi arabicũ ⁊ pꝛunaꝝ.
H Gal. vj. ſim. far. ca. de amig. Dulces
amigdale ĩ eis ẽ amaritudo eaꝝ occlt'a: q̄
non apparet ſenſui quia vincit in eis dul
cedo. verum quando veteraſcunt apparz
manifeſte. vꝛtus eaꝝ tꝑata ẽ cũ caliditate.

pꝛeualet enim in ipſis abſterſiua et ſubti liatiua ſubſtãtia. ꝓpter q̃ expurgat viſce ra. ⁊ pulmonem ⁊ toꝛacē. expuitiōes ope rantur humoꝝ. I Rabi moyſes ca. de amigdalis. Dulceſ amigdale ꝓuocãt ſomnium tꝑatum. ⁊ coquinatũ cũ eis hu mectat ventrem. ⁊ ſunt laudabiles. et ſal uant ſubſtantiam cerebri.

Ca. xxvj.

Anacardus pediculus elephãtis ab imperitis medicis dr̄. quod eſt falſum. ſed eſt fructus cuiuſdã ar boꝛis. q̃ vocatur pediculus elephantis: Auicen. li. ij. Anacardus eſt fructus ſimi lis oſſi dactili: Et medulla eius eſt ſimil' medulle nucis dulcis. in quo nō eſt nocu mentum Et coꝛtex ipĩus eſt rarus frangi bilis. in cuius raritate ē mel viſcoſuz hñs odoꝛē Et ſunt hōies q ipm maſticãt ⁊ nō nocz eis. ⁊ ꝓꝑe cũ nuce. Ca. eſt ⁊ ſic: ĩ q̃rto

Operationes.

A Aui. Eius mel eſt vlceratiuũ apatũ et aduſtinũ ſanguis ⁊ humoꝝ. Eradicat verrucas ⁊ aufert albaras. ⁊ eradicat ba rulos. ⁊ ſanat alopitiã flegicã. Cōmouz etiã calida apata in interioꝛib⁹. B Confert frigoꝛi neruoꝝ. ⁊ eoꝝ mollificati oni ⁊ paliſi ⁊ toꝛture: C Confert coꝛ ruptioni mēoꝛie. cũ eius ꝯfectō nota ana cardinũ ſumit̃. Sz tñ ꝯmouet alienatōez ⁊ melancoliaz. D Suffumigant̃ cũ eo emoꝛroides. ⁊ exſiccant̃ Eſt ex ſumma venenoꝝ. ⁊ adurit humoꝛes ⁊ interficit: E Et eius quidē tiriaca eſt lac vaccinũ butiro inde extracto. Et oleũ nucis eius frangit v̓tutem. loco eius ponit̃ qntuplũ ponderis eius de badahaz. ⁊ q̃rta pōde ris ipĩus de oleo balſami. ⁊ tertia ponde ris ipĩus de napta alba.

Ca. xxvij.

Anetum eſt herba oꝛtulana odoꝛiſe ra. Pla. Aneti ſemē ꝑncipaliter cō uenit vſui medicine. radix ſecunda rio. herba v̓o tertio. Palla: Mēſe februa rio anetũ ſerit̃ locis frigidis: Oēm ſtatũ celi patit̃. ſed tepidioꝛe locat̃. Rigandũ

eſt ſi ſe abſtineat imber. ſerendum eſt rarī
us. aliqui ſemen eius non obruunt. Opi
nantes q̄ a nulla aue tangatur. Serapiō
libro aggregatoris capitulo Uebet Id
eſt anetum omnibus notum eſt. ṽtus eiuſ
eſt que calefacit in fine tercij gradus. et
deſiccat in principio ſecundi. Galienus
ſexto ſimplitium farmacarum ſecundum
tranſlationē grecam. Anetum calefacit
quidem adeo ſemper vt ſecundi gradus
ipſum intenſi putandum. vel. iij. remiſſi.
in ſic. vero ſecundi gradus eſt incboāter
vel primi intenſi.

Operationes.

A Merito ergo coctum in oleo diafo
reticum ⁊ inmoleſtum ſomniqꝫ factiuum
⁊ digeſtiuum crudorum. nec non indige
ſtorum humorum exiſtit. appropinquat
vtiqꝫ oleum quod ex eo aperitiuis dige
ſtiuis farmacis dictis niſi quia paulo ca
lidius illis ⁊ ſubtilium partium eſt. ⁊ idō
diaforeticū. vſtum vero tercij fit gradus
calefactiuum ⁊ ſiccum. Et ideo mollibus
vulneribus appoſitum preſtat operam.
⁊ preſertim in eis que in pudendis. humi
dius autē ⁊ minus calidus videre eſt ad
hec. ⁊ euchimum quaſi digeſtibiliuſ eſt ⁊
ſomni factiuum. B Et idem Sera
pion auctoritate aben meſuay. Anetum
eſt calidum. Inducit ſomnum. et oleum
eius eſt bonum ventoſitatibus. Et ſemē
eius in polentis poſitum multiplicat lac
quando accipitur ſolum minuit ſperma.
et debilitat viſum. maxīe nimius vſus ei⁹
C Paulus capitulo de Aneto. De
coctio eius valet ſtrāgurioſis ⁊ diſſurijs
data. ⁊ potiſſime ſyrupus factus ex deco
ctione eius ⁊ zuccaro. D Plinius li
bro viceſimo. Anetum ructus mouet. et
tormina ſedat. aluū ſiſtit. Cinis eius vuā
leuat. oculos ⁊ genituram ebetat E
Ad emorroidas accipe puluerem vrtice
et puluerem aneti. confice cum melle. et
emorroidas inunge.

Ca.xxviij.

a Nteflorum vel flos vitis agreſtis Vel flos vitiſſi; Idem ſunt; Dyaſcorides capitulo. Enantium; id eſt anteflorū. vel flos vitis agreſtis. que cum ceperit florere; colligēdi ſunt flores ipſi. ⁊ deſiccandi; ⁊ alio nomine vocat̃ vitis iſta lambruſca. flores eius optime redolent. ⁊ ſiccantur in vmbra. ⁊ in teſta reponendi ſunt. melius naſcitur in ſyria

Operationes.

A Dyaſcorides Virtus eſt ei ſtiptica. Unde ſi bibitum fuerit euſtomaticum eſt ⁊ diureticum. ventrem ſtringit; ſanguinē reicientibus ſubuenit. ⁊ bibitum ⁊ impoſitum ſtomacho fetorem oris emēdat. digeſtionem ſtomachi celebrat. mixtū oleo ⁊ aceto dolorem capitis fomento tollit;
B Succus viridis in cathaplaſmatibus adhibitus vulnera recentia ſine tumore ſeruat. Egilopas in initio vulneribus oris ⁊ gingiuarum vtile eſt. C Vulnera ad ſanitatem ꝑducit. melle addito, ⁊ oleo roſarum. ⁊ croco et mirra;
D Peſſarijs neceſſarie adhibet̃ fluxus matricis peſſario facto ſtringit. reuma oculis ſuſpendit; E Cathaplaſmatibus adhibitum ſtomachi egeſtionez ſoluit; ⁊ maxime cum polenta ⁊ vino mixtū ⁊ impoſitum; F Combuſtū vero in teſta cum carbonibus collirijs bene miſcetur; Panaritia oculorū ⁊ pterigea purgat. melle addito reuma gingiuarum et vulnera curat;

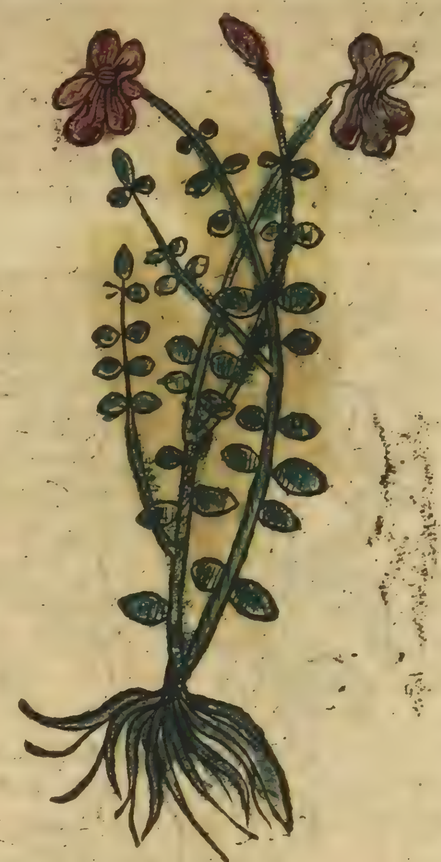
Ca.xxix.

a Niſum Plate. Aniſum quod alio nomine ciminū dulce dr̃. ſemē eſt cuiuſdam herbe ſimili nōie appellate; Et eſt ca. ⁊ ſic. in. iij; gradu. Uirtutez habet diſſoluendi ⁊ ꝯſumendi. Diaſ. ca. de aniſo. Aniſum feruentis eſt ṽtutis. ſ; ca; ⁊ ſic. ⁊ nature mictualis ⁊ ſcarotice. i. incenſiue Sera. li. aggre. ca. Aneiſin au. dyaſ. Aneiſin quod de eo eſt r̃cens eſt bonum. habens groſſa grana plena et non excoriat̃ quando fricat̃ excoriationibus ſimilibus furfuri. Et habet odorez bonū fortem. Et illud qδ eſt ex inſula cretenſi ē melius. Et poſt illud eſt babilonicum. hiſpanicum vero eſt deterius. Et qδ ex plāta eius eſt magis. iuuatiuū eſt ſemen eius Gal. vj; ſim. far. ca. de aniſo Sapor eius eſt acutus; amarus modicum; Et virtus eius eſt q̃ calefacit ⁊ deſiccat in tertō gradu. propterea ergo et diureticum eſt.

ventoſitates autem que ſcđm ventrem ſi
ſtit. Avi. li. ij. ca. de aniſo: Aniſum eſt ſe
men feniculi romani: acuitatis maioris
q̃ nabati. Et ex eo melius eſt qđ eſt pōde
roſum. Et eſt ca. ꝛ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

A Dyaſ. Aniſum quia mictual' eſt vir
tutis ycterıcis medet. Sitim tollit. Sibi
tum venenis occurrit. Inflationes āpu
tat. ventrem ſtringit. menſtruis imperat
B Lac mlieribus ꝓuocat ꝛ auget. bi
bitum ventrē ſtimulat. Fumigatiōe nari
bus adhibitū ꝛ dolorem capitis tollit
C Auriū dolorem cū oleo ro. adhibitū
mitigat. ventoſitatē vētris tollit ꝛ dolorē
D Optimū āt eſt creticū: deinde egip
tium. gallicū vero meritiſſimū. Paulus
ca. de aniſo. E Contra liuorē ex ꝑcu
ſſione conteratᷣ ciminū ꝛ aniſum. ꝛ incor
porentᷣ cū cera. ꝛ calidū ſupponatᷣ F
Aniſū ſimiliter augꝫ lac ꝛ ſperma apien
do meatus. ꝛ mundat humiditatē matri
cis. G Almāſor. tractatu. iij. ca. de
aniſo. Aniſum ca. eſt qđ vētoſitatis diſſo
lutiuū exīs. epatis apit opilationē. coeū
di p̄terea volūtatē ſtimulat. H Se.
li. aggre. auc. dyaſ. Uirtus eius eſt deſic
catiua ꝛ calefactiua Et expellit vētoſita
tes a corpe ꝛ ſedat dolorē. Et ꝓuocat vri
nam ꝛ ſudorem. Et cōfert ydropiſi. I
Et abſcindit ſitim q̄ fit ab humoribus ſal
ſis: qn̄ ſumitᷣ in potu. K Et eſt ꝯueni
ens venenis. ꝛ inflatōibus: ꝛ ſtringit vē
trem. ꝛ abſcindit hūiditates albas a ma
trice fluentes: ꝛ ꝓuocat lac. L Et ex
citat libidinē. ꝛ qn̄ attrahitᷣ odoratu fu
migatio vaporis eius ſedat ſodam. M
Et qn̄ teritᷣ ꝛ miſcetᷣ cū oleo ro. ꝛ diſtillatᷣ
in aurem. curat qđ intra ip̄am accidit ex
caſu aut ꝑcuſſione. ꝛ ſedat dolorem eius
N Et idem auc. bugeri. Aperit opila
tiones epatis. ſplenis. renū ꝛ matricis. ꝛ
mundificat vias q̄ ab humoribus opitu
lantᷣ. Et ꝓpter hoc ꝯfert febribus antiqs
ꝛ habꝫ in ſe acuitatem ꝓpinquam aduſti
oni. quare ſoluit vētoſitates. maxime cū
ipſum aſſatᷣ O Avicen. Aniſum eſt
aperitiuum cū ſtipticitate parua. Et eſt
ſedatiuū dolorum. ꝛ r̄ſolutiuū ventoſita
tum. ꝛ proprie ſi aſſetur. ꝛ in ip̄o quidem
eſt acuitas. qua medicinis adurentibus
fit vicinum.

Ca. xxx.

Antillis eſt herba de qua fit ſal al
koli. Diaſcori. Duo ſunt eius ge
nera. Unū habet folia lenticulis
ſimilia. Alia habꝫ folia ſimilia Camepi
thi. Prima habet haſtā altā duobus pal
mis erectam: cum folijs mollibus. Radix
eſt illi minor ꝛ tenuis. Naſcitur locis her
boſis. ꝛ ſolaris guſtu ſalſa. Scđa eſt q̄ fo
lia ꝛ haſtas ſimiles camepiti habꝫ. ſed aſ
periora ꝛ minora. florē purpureū. ꝛ odo
rem grauem. radix cicoree ſimilis.

Operationes

A Galie. ſexto ſimpliciū farmacorꝫ.
capit. Antillis. Duplex quidē eſt āb[?] tn̄
mediocriter ſiccant. vt ꝛ vlcera ſolident.

Altera vero que Camepitheoȝ aſſimila tur. plus vtiq̄ꝫ q̄ꝫ alia ſubtiliū ꝑtiū eſt. vt epilenticis cōferat. hec autē 7 abſterſiui or q̄ꝫ altera eſt. B Almanſor tracta tu tertio ca. vſnen. i. antillis ca. eſt 7 ſicca q̄ purgat 7 apit opilatōnē. carnēq̄ꝫ corro dit ſupfluam. vniuerſaliter autē oīm̄ iſta rum herbaꝝ bonū hn̄tium odorem q̄ꝫ plu res calide ſunt. niſi ille ex quibus ſentitur illud qd̄ diximus: ſ. frigiditas manifeſta ſicut ſentit̄ in aq̄ roſata 7 camphora atq̄ꝫ ſandalis.

Ca. xxxj.

Athos vel Roſmarinus q̄ꝫ idē eſt Sera. li. aggre. ca. laieralmarien .i. anthos inquit. Eſt arbor maris 7 eſt alpinalſac 7 xacola. Et dicit auc. Di aſco. Species roſmarini ſunt tres. Una eaꝝ habet ſemen qd̄ nōiatur fachi. Et hȝ folia ſimilia folijs maratri. niſi quia ſunt latiora. paꝝ groſſiora. et extendit̄ ſup ter ram circulariter. hn̄s bonū odorē. 7 lōgi tudo ſtipitis eius eſt vnius brachij 7 plꝰ 7 habet multos ramulos ſup quoꝝ ſūmi tates ſunt capitella. in q̄bus eſt ſemen al bum ſimili ſemini plante. q̄ dr̄ ſpondiliō mundū anguloſum. acuti ſaporis. in cuiꝰ odore eſt ſimile odori r̄ſine pini. 7 qn̄ ma ſticatur. mordicat linguā. Radix vō eius eſt alba multū. cuius odor eſt ſicut odor thuris Et eſt ſpēs alia ſupdicte. niſi quia ſemen eius eſt latum. nigrū ſimili plante ſpondilion. hn̄ſ odorem bonū ſed mordi cat linguā. 7 hȝ radicē exterius nigrā. in terius vero albā. Eſt ſpēs alia ſimilis ſu pradicte. niſi q2 ip̄a non hȝ ſtipitē. nec ſe men nec florem. et naſcit̄ libanotis locis petroſis 7 agreſtibuſ. Yſido. Roſmarinū latini ab effectu herbā ſalutarē vocāt. fo lia habet feniculi ſimilia atq̄ꝫ aſpa. et ro tatim terra ꝓſtrata. Plate. Roſmarinus eſt herba calida et ſicca cuius folia et flo res competunt vſui medicine. flos autē anthos dr̄. vn̄ fit electuariū qd̄ dr̄ dyan thos. Jn locis marinis creſcit. vn̄ 7 nōia tur. hȝ v̄tutem confortandi ex aromatici tate. diſſoluendi ex caliditate. extergēdi 7 mundificandi. 7 ꝯſumendi ex ſiccitate 7 virtutē diaforeticā ex calore aperiente. Cumq̄ꝫ calida 7 ſicca eſſe dicat̄. in exceſſi bus ab autoribus nō determinat̄. herba ip̄a libanotides vl̄ dentrolibanū dr̄. qui dam tamen dicunt q̄ꝫ ſit frutex. alij vō qd̄ herba ſit Cū inuenit̄ ī medicinis r̄ceptio anthos vel roſmarini. debēt poni flores folia vel libanotidis. vl̄ dendrolibani. Flores ad ſolē deſiccati. ꝑ annū ſeruant̄ ī efficatia multa. Similiter 7 folia.

Operationes.

A Contra ſincopim 7 cardiacā paſſio nem dat̄ dianthos. cū vino oſſis de corde cerui. Uel decoctio fit in vino vl̄ aq̄ roſa rum. ip̄mq̄ꝫ vinū datur pacienti. A Contra frigiditatē aut dbilitatē cerebri roſmarini decoctio in vino fit. 7 patiens diſcooꝑto capite fumū r̄cipit C Cō tra vue humiditatē acetū vel vinū deco ctionis eius gargarizat̄. B Contra ſtomachi frigiditatē et ad digeſtionē cō fortandam dyanthos vel vinū decoctio

nis eius ⁊ maſticis naſcit̃: E Cõtra ſtomachi dolorem ⁊ inteſtinoꝝ ex vẽtoſitate: vinũ decoctionis eius ac cimini potatur F Ex ſinonomis notandum ꝙ hoc nomen anthos apud grecos ꝓ q̊libꝫ flore ſumit̃. ſed apud nos ꝓpͤe roſmarini vel libanotidis anthos dicit̃.

Ca.xxxij.

a Ancuſa eſt herba cuius radix digitos inficit cõtrita: Sanguinei q̊ꝫ coloris eſt. vñ etiaꝫ pictoribus ad purpurã effingendã vel efficiendã ĩ vſu eſt. Ex herbario Ancuſa duplex eſt. Unã quã affabatã vocãt: alia q̃ maxime medicine apta eſt. hec in terra preſſa. ſpinoſis folijs ſine caule naſcit̃. ⁊ menſe februario legit̃. Dyaſ. Ancuſe duo ſunt gña. Una ſiquidẽ hꝫ folia lactuce ſilĩa ſꝫ acuta et aſpera. ⁊ integra. ⁊ ſpinoſa Radix eſt ei g̊ſſitudinem hñſ digiti: coloris ſanguinei. in eſtate digitos inficiens: Naſcit̃ in locis cultis. hñs in egipto folia ſuꝑ terrã ſparſa. ṽtutis redarguentis eſt. radix medet̃ conbuſtionibus

Operationes

A Diaſ. cera ⁊ oľo additis vulnera renũ optime curat B Ignẽ ſacrũ cũ polẽta extinguit. maculas corꝑis ⁊ lepras. cũ aceto impoſita emũdat: C Suppoſita menſtruis imꝑat. abortũ facit D Eius elixatura recte mulieꝝ ſtericis adhibet̃. Nefreticis aut ſpleneticis opitulat̃ et cũ vino febrientibus. E Eius q̊ꝫ folia ventrẽ ſtringunt cũ vino bibita Ipſius herbe decoctio mẽbꝝ arcuatũ ſanat. F Radix eius in oleo decocta ⁊ cera facit ad combuſtionem.

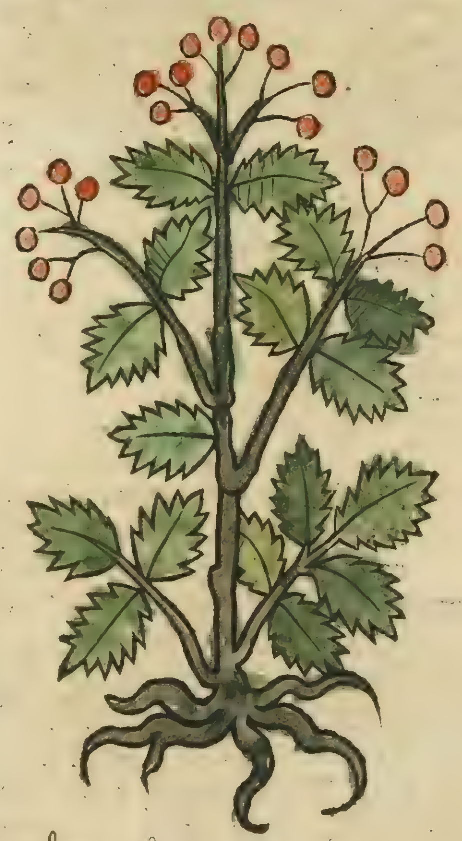
Ca.xxxiij.

a Pium: Yſido. in li. ethimo: Apiũ dr̃ eo ꝙ apex. i. caput antiquoꝝ eo coronabat̃: Hanc herbã hercules ꝑmus capite circũtulit. Auicen: Apium aliud montanũ. aliud ſilueſtre. aliud domeſticum. et aliud qđ orit̃ in aq̃: domeſtico minus. cuius eſt ſicut domeſtici ṽtus.

Eſt ⁊ alia ſpecies eius q̃ nõiatur ſumuri
on. minus domeſtico. crus hñs concauũ
ad albedinẽ decliue. fortius eſt romanũ
montanum Eſt ãt in pmo ca. in. ij. ſic. In
Pãdecta ca. l. Apij plures ſunt ſpẽs. Nã
eſt apiũ domeſticũ vel ortiuũ. Et eſt apiũ
ramnũ ſiue apiũ riſus. Et ẽ apiũ emorroi
darum. Et eſt apiũ qď dr̃ cerefoliũ. Et eſt
apiũ cãpeſtre. Et eſt apiũ hiſpanũ: Et eſt
apiũ pſicũ Et ẽ apiũ agreſte. ⁊ ẽ apiũ mõ
tanũ: ⁊ eſt apiũ aquaticũ. ⁊ eſt apiũ ruſti
cum. ⁊ eſt apiũ qď dr̃ regalia Apiũ dome
ſticum om̃ibus notũ. qď dyaſ. vocat orti
uũ: qď ca. eſt in pncipio. ij. gradus. ſic. in
medio eiuſdẽ. cuius ſemẽ eſt maioris effi
catie. ſecũdario radix. tertio herba Cũ ãt
in medicina receptio apij ſimplr̃ inueni
tur. ſemen apponendum eſt. qď a mltis ſe
linũ appellat̃. licet tota herba ſic vocetur.
Palladius. Et apij genere eſt yposelinõ
durius aut auſterius. et oleoſelinõ molli
folio ⁊ caule tenero. qď naſcit̃ in lacunis:
Et petroſeliuõ: qď maxime in locis aſpis
hec om̃ia genera pñt hr̃e diligẽtes i orti
cultura: Cõſtãtinus: Eſt ãt ⁊ apij genus
quod vulgus cerifoliũ vocat. de quo ſcili
cet dicetur inferius:

Operationes

A Apium domeſticũ puocat vrinã et
menſtrua. ⁊ reſoluit ventoſitates. ⁊ pp̃e ſe
men eius B Succus eius in quo ſa
xifragia decocta fuerit ſtrãguirioſis ⁊ di
ſſurioſis ſubuenit: Ul' ſaxifragia. grana
ſolis. filipendula et lapis lincis coq̃ntur
in ſucco apij: ⁊ in colatura addito zucca
ro fiat ſirupus. q̃ mane detur cũ calida:
C Succus apij agreſtis vl' acetũ et ole
um violatum vel roſatũ miſceant̃: et buli
ant in vaſe vitreo ad ignem: Et cum
tali oleo calido caput paciẽtis inungat̃:
valet ꝯ litargiam et freneſim: prius capi
te raſo D Succus decoctõis apij ⁊
tãmariſci ſplenis ⁊ epatis opilationẽ ſol
uit: ⁊ duriciẽ. ſʒ pp̃e ſplenis E Aliud
Sumatur decoctio radicis apij feniculi
petroſilini. fiat ſyrupus contra icteritiã
ex ſucco apij ⁊ ſcariolarum. et detur cum
calida. F Contra ydropiſim radix
apij ⁊ feniculi buliat in ſucco fumiterre. ⁊
in aqua decoctõis addito zuccaro. fiat ſi
rupus. miro modo ꝯſumit: flegma.
G Fiant etiam iſti leucoflegmaticis et
yposartica laborantibus: Recipe ſucci a
pij lb. j. ſucci ſcariolaꝝ lb. ß. maſticis ℥. j.
facta decoctione colet̃: poſtmodũ addi
to zuccaro fiat ſyrupus. in fine decoctõis
addat̃ pulueris eſule. ʒ. ij: et pulueris reu
barbari. ℥. ß. mane cum calida exhibeat̃
contra amphimerinam precedat purga
tio. deinde coquatur agaricus cum ſucco
apij in pomo coloq̃ntide. vel in malo ter
re vacuato. ſeu cauato ⁊ decoctõ talis de
tur cottidie pacienti H Nota ꝙ api
um nocet pregnantibus. quia v̓tute ſua
diſſoluit retinacula fetus.

Ca.xxxiiij.

a Pium ſilueſtre. Gal'.viij.ſim.far: ca.apiū ſilueſtre alij ſelinū vel eq̄num. Alij vō alexandrinū nōiat. ex eodem genere eſt. Et hoc cū ſelino ⁊ petroſelino macedonico, ⁊ erit quidē ſelino foꝛtius: petroſelino vō debilius: mēſtruoꝛum v:iq̧ ductiuū eſt ⁊ vrinatiuū.

Operationes.

A Apiū ſilueſtre v̄tutē hʒ in ſemine ei⁹ B Aui. Apiū ſilueſtre eſt vlceratiuū impediens ⁊ magis calefactis cōueniēs C Apiū ſilueſtre ꝯfert alopitiā hūti. et fiſſuris frigoꝛis ac v̄rucis: D Apiū ſilueſtre in emplaſtro vlcerat ⁊ cōfert ſcabiei ⁊ impetigini. ac vulneribus vſq̧ ad ſigillationē E Eſt autē malū epilentie. exſiccans eā. Piſces q̄ʒ ſi egrotant in piſcinis. apio ſilueſtre viridi r̄creant̄. F Contra opilationē ſplenis ⁊ eparis valʒ ſemē apij ſilueſtris ſumptū cū vino.

Ca.xxxv.

a Piū ruſticū eſt apiū qđ dr̄ regalia Et eſt herba cuius ſuccus ingreditur in quadam ꝯfectione ad ſcabioſa vlcera in antidotario virili.

Operationes.

A Succus eius radicis cū aceto fricatus valet ꝯ̄ ſcabiem ⁊ vlcerationē B Gal'.vj.ſim.far.ca: de ambroſia ſiue apium ruſticū hʒ vim ſtipticātem ſiue repcucientem: C Oculis valet illitū cum melle ita vt ſubinde foueant̄: D Opilationē eparis ſoluit E Et eſt reſolutiuū inflationis aperitiuū opilationis ⁊ ſedatiuum doloꝛum

Ca.xxxvj.

a Pium emoꝛroidaꝝ: Gal'.vj.ſim: far.ca. botrachiō inquit: Apium emoꝛroidaꝝ ē cū folijs guttaticis guttis q̄i ſanguinis melācolici ca. ⁊ ſic. ē vehemēter radix ⁊ ſimiliter tota herba:

Operationes.

A Apium emorroidaꝝ in vino coctum cathaplaſmetᷣ natibꝰ. emorroidas inflatas ⁊ flegmaticas excitat. B Cauēdum tamē eſt ne eis fluētibus hoc fiat ſi ſine fluxu cum tumore ⁊ dolore ⁊ extenſione illaꝝ venaꝝ fuerit dolor mitigatᷣ ⁊ tumorē ſiccat. Et ob hoc apiū emorroidaꝝ dr̄. C Itē Scabieſ ⁊ lepras excoriat ⁊ vngues leproſos.

Ca. xxxvij.

Appios. i. camebalanos: Et ſcd̄m quoſdā dr̄ raffanus agreſtis. Et dico ſm q̄ſdam. qm̄ ſm veritatē raffanus agreſtis eſt ille q̄ deſcribitᷣ infra in ca. raffanus agreſtis. Dyaſ. ca: appios Appios haſtas hꝫ duas vel tres viſcoſas ⁊ teneraſ ⁊ rufas. folia ſunt ei rute ſimilia oblōga ⁊ viridia ⁊ pua. ſemē puū cuiꝰ radix eſt affodillo ſimilis. ſed obrotunda ſimilis pile. lacrimo plena. deforis nig̃ intus alba Radices eius due ſunt ſup terrā

Operationes.

A Radices accepte vomitū faciunt colerā ⁊ flegmā excludunt. radices eius deſubtus id faciunt. Om̄is vo cauſa ⁊ accepta om̄ia ſimiliter facere nouit. B Lacrimū eiꝰ ſic colliges Incide radices ⁊ in qua mitte qd̄ ſupnatauerit cū penna collige ſicca ⁊ repone: C Dyaſ. Si obuloꝝ ſemi triū mō datū potui p ventrē purgationē facit. herbe āt ipius ſupiora vomitū faciūt ⁊ inferiora ventrē purgāt:

Ca. xxxviij.

Aproſtilla. pli. ca. Aproſtilla ē herba vncos duos ſiue tres ſpargit in terra rubentes: folia habet rute ſimilia. radices vt cepe ſed ampliores q̄ quidā rafanū agreſtē vel ſilueſtrē vocant intus habet medullā candidā in ex cortices nigros naſcitᷣ in montibus ⁊ aſperis aliqn̄ ⁊ vmbroſis locis:

Operationes

A Plinius: Aproſtilla purgat inferi⁹. ⁊ ſuperius B Excitat libidinem in viris ⁊ mulieribus C Et ꝑter hanc cauſam prohibetur nutricibus.

Ca. xxxix.

A Rthemiſia Yſido: Arthemiſia eſt herba dyane agētibus cōſecrata: vñ ⁊ nuncupata: Dyana ſiquidē grece arthemis dr̄. Pli. li. xxv. Arthemiſiam que antea parthenis vocabat̄ ab arthemide ꝯgnominatā ſicut quidā putāt Etiam dr̄ arthemiſia qm̄ ſic vocabat̄ vxoꝛ regis māſolei qui voluit eam ſic vocari que antea. vt inquit plinius. parthēis vocabat̄. ⁊ ſunt qui ab arthemide arthemiſiam cognominatam putant. quoniā priuatim medicatur feminaꝝ malis: Dyaſcorides: Arthemiſia tria ſunt genera. Unum eſt quod vocatur arthemiſia monodos. i. mater herbarū que eſt fructicoſa, ⁊ ſimilis abſinthio: folia maioꝛa ⁊ pinguioꝛa hñs ⁊ haſtas lōgas: naſcit̄ in maritinis locis ⁊ lapidoſis: floreſcit autem eſtatis tempoꝛe floꝛibus albis paruulis graue olētibus amaris. Altera arthemiſia tagetes nominat̄: que tenera eſt ſemē habens minutum, ⁊ vnam haſtam folijs plenam: Naſcitur in locis medterꝛaneis ⁊ altioꝛibus: floꝛem mellinū atq₃ tenuem ⁊ iocundioꝛem comparatione prioꝛis ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetū Et nos in lingua latina vocamus eam thanaſiam. vl' ſ'm quoſdam athanaſiam: Et eſt tercia arthemiſia que leptafillos dicitur naſcit̄ circa foſſas ⁊ agros. floſculum eius ſi cōtriueris ſamſuci odorem habet, ⁊ ipſa amara: Has ſpecies arthemiſie dyanam dicunt inueniſſe ⁊ vͥtutes earum ⁊ medicamina chironi centauro tradidiſſe. Hec herba ex nomīe dyane que arthemis dicit̄ accepit nomen arthemiſia que calefacit ⁊ ſiccat: Gal'. vj. ſimꝑ far. ca: ō arthemiſia. Arthemiſia duplex quidem eſt herba. ambe tamē calefaciūt mediocriter ⁊ ſiccant, ⁊ ponantur in calefaciendo quidem ſecunde: in ſiccādo vō prime intenſe. vel ſecūde incipiētes ſunt quoq₃ mediocriter ſubtiliū ꝑcium.

Operationes.

A Dyaſ. Arthemiſia virtutem habet acerrimam purgatiuā attenuantem calidam ⁊ leptinticā: B Elixatura eius cauſas mulieris mitigat: mēſtruis impetrat. ſecundinas excludit. mortuos infantes in vtero deponit. conſtrictiones matricis reſoluit. omnes tumoꝛes ſpargit. accepta calculos frangit. vrinā ꝓuocat: herba ipſa tunſa ⁊ in vmbilico poſita mēſtruis imperat: C Succus eius mirre mixtus ⁊ matrici ſuppoſitus oīa ſimiliter facere nouit. D Coma eius ſicca bibita. ʒ. iij. ſtericas cauſas componit E Si quis iter faciens cum ſecum poꝛtauerit non ſentiet itineris laboꝛem.

F Fugat etiam demonia in domo po
ſita. Probibet etiam maledicamenta et
auertit oculos malorum. G Item
ipſa tunſa cum axungia ⁊ ſuperpoſita pe
dum dolorem ex itinere tollit. In puluere
redacta, et cum aqua vel mulſa potui da
ta inteſtinorum dolorem tollit. H
Arthemiſia que tagetes vocatur facit ad
veſice dolorem ⁊ ſtranguiriam ſucco da
to ex vino, ʒ. ij. I Febricitanti ex aq̃
ea ciatis duas potui datur. K Suc
cus tunſa cum axungia et aceto coxarum
dolori medicatur ligata vſq; in terciū di
em. L Ut infantem hilarem facias
incende ⁊ ſuffumigabis. ⁊ omnes incurſi
ones malorum auertet. ⁊ hilariorem faci
et infantem. neruorum dolorem et tumo
rem trita cum oleo bene ſubacta mirifice
ſanat. M Dolore pedum grauiter
vexatis radicem eius da cum melle man
ducare ⁊ ita ſanabitur vt vix credi poſſet
eam tantam virtutem habere. N
Succo eius cum oleo roſarum febriens per
unctus curatur ea. Hanc herbam ſi cōfri
caueris laſaris odorem habet. O Gali
enus. Ambe ſpecies arthemiſie conueni
unt lapidibus in renibus exiſtentibus et
ad calefactiōes et extractiones ſecūdarum.

Ca. xl.

a Riſtologia rotunda. Yſidorus. Ari
ſtologia dicitur eo ꝙ mulieribus
fetis optima eſſe comprobetur. Nā
poſt partum ſuperſeſſa. matricem benefi
tio vaporis expurgat. Huius genera ſunt
duo. Una dicitur rotunda eo ꝙ radicem
habeat rotundam. Altera vero longam
habet cū ramis ⁊ folijs lōgioribus Quin
etiam dactilinam vocant. eo ꝙ radice ſit
robore digitali ⁊ lōga. Pli. li. xxv. Ariſto
logie nomen inter nobiliſſimas herbas
grauide dediſſe videntur qm̄ eſſet ariſto
recuſes. Noſtri materne vocant. Et qua
tuor eius genera ſeruant. vnū tuberibus
radicum rotundis folijs inter maluam ⁊
hederam nigrioribus ac mollioribus Al
terum: maſcula radice. quatuor digitorū
longitudine. baculi craſſitudine. Terciū
vero longiſſime tenuitatis vitis nouelle
cui ſit precipua vis omnes colore buxeo
caulibus paruis flore purpureo. Platea
rius. Ariſtologia vtraq; calida in primo

gradu. et ſicca in ſecundo: Rotunda ma
gis competit medicine Et radix magis
q̄ folia. Radix colligitur in hyeme ante
productionem florum. Habet autem vir
tutem diſſoluendi conſumendi ⁊ expellē
di venenum poſſunt autem per bienniū
ſeruari. Serapion libro aggregatoris.
ca. acanug. i. ariſtologia. Eius ſunt due
ſpecies. maſculus ⁊ femina. Et longa eſt
maſculus ⁊ rotunda femina. Rotūda ve
ro duas habet ſpecies. Una habet folia
ſimilia ſciſſos quaſi rotunda odorifera.
mollia ⁊ lenia: ⁊ habet ramulos oblōgos
egredientes ab vna radice ⁊ florem hn̄s
album interius rubeum fetidi odoris et
nullius vtilitatis: ⁊ habet radicem rotun
dam ſimilem rape. ſed longa habet folia
longiora q̄ rotunda. et virgas ſubtiles
longas circiter palmi menſuram. Flos
eius eſt coloris purpurei ⁊ odoris fetidi:
qui eſt in ſua operatione ſimilis flori her
be que dicitur actu. Et habet radices in
longitudine vnius palmi ⁊ plus ⁊ in gro
ſſitudine digiti. ⁊ quod eſt inter radices
eſt ſimile ligno buſſi et odor eius eſt pin
guis. Et eſt ariſtologia longa. Eſt ⁊ alia
ſpecies rotunde que virgas ſubtiles ha
bet. ſuper quas ſunt multa folia rotunda
ſimilia folijs ſemper viue minoris: ⁊ flos
eius eſt ſimilis flori rute. et radix eius eſt
longa ſubtilis ſuper quam eſt cortex gro
ſſus boni odoris qua Apotecarij vtunt̄
in confectionibus vngentorum ⁊ electu
ariorum. Auerrois. libro Colliget. capit
tulo de Ariſtologia Ambe ſpecies eius
calide ſunt ⁊ ſicce in. ij. gradu.

Operationes.

A Ariſtologia rotunda valet contra
aſma humida due partes pulueris ariſto
logie. ⁊ dimidia gentiane conficiant̄ cū
melle ⁊ tale electuarium detur. B
Contra epilentiam ariſtologie rotunde
euforbij: caſtorei. ſulphuris viui. fiat de
coctio in oleo petroleo vel muſtellino vl'
ſaltem comuni ⁊ inungatur ſpina a collo
inferius C Ipſe etiam puluis confe
ctus in aceto ſcabiem ⁊ ſaniem curat.
D Cōtra venenum ⁊ morſum venena
torum animalium detur puluis eius cum
ſucco mente vl' vino. E Puluis eius
mortuam carnem corrodit ſiue ſit in vul
nere ſiue in fiſtula: formet̄ licinium ſecū
dum profunditatē eius ⁊ melle iniunctū
aſpergatur puluere ariſtologie et inmit
tatur F Ad expellendum fetum ſiue
viuum ſiue mortuum coquatur radix in
vino ⁊ oleo ⁊ fiat fomentum. G Di
aſcorides. Morſibus venenatis aut po
tionibus venenatis cum vīo ariſtologie
ro. ʒ. j. data medetur. ⁊ impoſita id etiam
preſtat. H Secundinas deponit.
Aborſum facit bibita cum pipe et mirra
peſſario adhibita Similem effectum habꝫ
longa ſicut rotunda I Sed rotūda
plus aſmaticis confert ⁊ ſubglutionibus
⁊ frigoribus ⁊ pleureticis cum aqua bibi
ta ſingulariter medet̄. K Infixa cor
pori euocat vulneribus ſordiciem et pu
tredinem tollit: alta vulnera replet. L
Mellis et yris illirice mixta gingiuas et
dentes a putredine purgat. M Dy
aſcorides. Uirtus eſt omnibus ſpeciebus
eius ca. ⁊ feruens. faciūt deniqꝫ ad putre
dines. ⁊ purgamenta oſſium deſpuenda
Et ad frigidas febres. et ſolitam in femi
nis purgationem prouocat. potui data.
ʒ. j. vel cathaplaſmatibus impoſita.
N Ad vſum tamen medicine aptior ē
ro. guſtu amara. hec enim in emplaſtris
miſſa caua vulnera replet. O Facit
⁊ ad viperatum morſum Et ad alia vene
na extrinſecus poſita et dolorem de vēto
ſitate pingui ⁊ idigeſta curat et adiuuat
P Etiam aſmaticos cum aqua bibita
Ad reuma ⁊ ſpaſmata ſuper omne medi
camen vtilis eſt. Q Frigore exuſtos
in oleo vel axungia porcina cocta calefa
cit. R Cancrinomata que in narib⁹
naſcuntur cum cipero ⁊ dragontea ſemi
na cum melle trita. et in naribus ſemel et
iterum vel tercio impoſita perfecte ſanat

S In febribus acerrimis Ariſtologiã ſiccam ſuffumiga fugatqȝ demonia. Et hilariorem facit infantem ſuffumigata: T Radix eius purgat fiſtulam ⁊ ad ſanitatē pducit. Et podagricis cũ aq̄ dat̃ V Galie. Ariſtologia dolores q̄ pter opilatõeȝ vl̃ aliq̃ groſſiciē ſpiritus indigeſti rotunda ſanat magis q̃ longa: ⁊ ſtimulos educit. ⁊ putrefactionem ſanat. X Et ſordida mundificat vlcera. ⁊ dẽtes ⁊ gingiuas clarificat. Adiuuat auteȝ aſmaticos: ⁊ ſingultiantes. Et epilẽticos ⁊ podagricos cum aqua bibita. Y Sed ⁊ rupturis. ⁊ conquaſſationibus ſuper aliquod aliud farmacum idonea eſt:

Ca. xlj.

Riſtologia longa. Dyaſcorides. caplo de ariſtologia. Ariſtologia dicit̃ a grecis fetalogos ⁊ apiſton Cuius tria ſunt genera. Longa rotunda ⁊ clematitis. Longa maſculus eſt. que et dactilis dicitur folia habens oblonga ⁊ virgellas tenues longitudine duoꝝ palmorum. florem purpureum pfert. Radix eſt illi robore digitali ⁊ odoris boni. Rotunda de qua ſup̄ dictum eſt appellatur femina. folia habẽs edere ſimilia; odorata cum viſcitudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas florem album ⁊ rotundum habet. in medio florem croceuȝ ſed eſt iutilis. Radix eſt illi rotũda ⁊ odore non iocunda guſta tamen bramoſa de illa in precedenti capitulo dicta. Illa q̄ dicitur clematitis; virgas habet tenues ⁊ longas. folia rotunda et florem ſimileȝ rute. Radicem oblongam ⁊ tenuem. corium habentem groſſum ⁊ odoratum quã pigmentarij ad confectionem oleoꝝ miſcent: ⁊ reliquis medicaminibus ſicut rotundam. Gali. vj. ſim. far. ca. de ariſtolologia inquit. Ariſtologia longa eſt ſubtilium parcium q̃ rotunda. non tamen ipſa inutilis eſt imo eſt abſterſiue et calefactiue virtutis. ⁊ minus quidem q̃ rotunda abſtergit: ⁊ euaporat. calefacit autem non minus. ſed forte magis: Unde in quibus opus eſt mediocriter abſtergere longa eſt melior. ſicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus groſſuȝ humorem fortius ſubtiliare rotũde ē op⁹

Operationes

A Auicenna. Ariſtologia duplex eſt: Quedam eſt longa. quedam rotunda. Opationes rotunde in p̄cedenti caplo dicte. Sed longa in naſcentijs ⁊ vlcerib⁹ dignior eſt. quia calidior ⁊ magis abſterſiua: B Mundificat quoqȝ pectus ⁊ pulmonem ⁊ cõfert dolori lateris cum aq̄ bibita C Mũdificat etiã vlcera ſordida: ⁊ excoriatõi generat carnẽ ꝓ

longa. B Prohibet fraudem vlcer͞ putridorum. Confert etiā puncture ſcorpionis ⁊ ad multa proficit E Plateariꝰ. Ariſtologia vtraqꝫ calida in p̄mo gradu ⁊ ſicca in ſecūdo. Rotunda magiſ competit medicine: et radix magis q̄ folia. De q̄ in p̄cedenti ca. dictum eſt.

Ca. xlij.

Arbor glandis. Sera. li. aggrega. ca. huſſos auc. galie. Sapor oīm̄ parcium huius arboris eſt ſtipticus ⁊ maxime corticis medij inter exteriorem corticē ⁊ lignū. Et ſimiliter pellicl'a que eſt inter fructū ⁊ corticem ſuū ⁊ nominatur geſt ⁊ abulos. Et fructus q̄dem fructus eſt que infrigidat infrigidatōe pauca. ⁊ poſſibile q̄ fit in hoc ſicut medicine tepide primi gradus ⁊ deſiccat. Dyaſcorides ca. de arbore glandiū. Arbor glandis eſt totaliter ſtiptica ⁊ id in q̄ ē maior ſtipticitas eſt pellicula que eſt inter corticem exteriorem ⁊ lignum: ⁊ ſimiliter pellicula que eſt inter fructum ⁊ corticem. Plinius. li. xiij. Arbor glandis ſiue quercus in alto mari naſcitur quercus ⁊ abies cubitali altitudine ⁊ ramis eorum adherēt cōche. Quercu etiam tingi lanas tradunt. Gloſa ſup̱ Yſaiam. Quercu ariditate cōcuſſā defluunt folia. Unde propheta Judeis. Eritis inquit velut quercus deflnētibus folijs. Et iterum Baſan habet glādiferas quercus que non hoīm̄ ſed porcorum eſt cibus. Unde iuxta prophetam Dies dn̄i veniet ſup̱ quercu baſan. Palladius. Arbor glandis ſiue quercus dr̄ q̄ſi quernus: putredine em̄ difficile cedit in ſicco ſeruata. Yſido. Quercus ſiue arbor glandis eſt arbor multum annoſa. Sicut legitur de quercu mābre: ſub qua habitauit abraham: que fertur vſqꝫ ad conſtantini regis imperium p̱ multa ſecula p̱duraſſe

Operationes.

A Dyaſcorides. Cinis quercus cū ol'o mixtus ⁊ inunctus mouet ſudores. Hoc ⁊ ceteri preſtant cineres. ſed magis quercinus. Lixiuia quoqꝫ ex cinere quercꝰ ad vſum medicine efficaciſſima eſt hōibus ⁊ pecoribus. que tenſione pulmonis vexantur. et quibus aliqua venenata res obſiſtit. Bibita nāqꝫ ſtatim ſalutem affert. B Utilis etiam eſt vulneribus humectis ⁊ in fiſtulis. C Et vulnera difficilia ad ſanandū ⁊ calloſa longis tp̱ibus ſordida. D Cottidie itaqꝫ lauanda ſunt. ⁊ ſic apto medicamine ſananda. q2 virtus lixiuie non ſanat. ſꝫ ad ſanitatē diſpōit vulnera. E Se. au. gal. Curat nimium fluxum ſanguinis mēſtruorum et ſputum ſanguinis Et conuenit vlceribus inteſtinorum ⁊ fluxū vētris. F Et idē Et ego quidem conglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum enſe. G Cum folio glandis poſtq̄ triui in petra ⁊ poſui ſup̱ vulnus in circuitu eius H Et vniuerſaliter fructus eius ē ſimilis huius virtutis I Et aliq̄n̄ adminiſtrat̄ in apoſtematibus calidis in principio eorum ⁊ in augmento

Ca.xliij.

ARbor vel lignum vite paradiſi

Operationes.

A Hanc naturaliter habẽt virtutem. vt qui ex eius fructu comederet ꝑpetua ſoliditate firmaretur. ⁊ btã immortalitate veſtiretur: nulla infirmitate vel anxietate vel ſenij laſſitudine vel imbecillitate fatigarẽ. B Auguſtinus ſuꝑ Geneſim. Arbor quidem vel lignum ſcientie boni vł mali erat corporale ſicut arbores alie in paradiſo terre ſunt nec cibo erat noxium. Sed dictum eſt lignum ſcientie cognoſcendi bonum ⁊ malum quia poſt prohibitionẽ erat in illo futura trãſgreſſio: qua homo experiẽdo diſceret qd inter obedientie bonũ ⁊ inobediẽtie malum intereſſet. C Jeronimus ſuper Leuiticum. xxvij. facies (inquit dñs) altare de lignis ſethim: ⁊c. Ecce altaris ligna que de lignis paradiſi ſunt igne vicino non cremãtur ſed puriora reddunẽ. Nec mirum cum etiam amithon genus ligni quanto plus arſerit tanto mundius inueniatur. D Gloſa ſuꝑ terciũ Regum decimo: Tina ligna imputribilia ſunt et ſpinoſa in ſimilitudinẽ albe ſpine rotunda quoqꝫ ſunt ⁊ candida: Ex eis fctã ſunt fultra. ſ. ad fortitudinẽ templi ſuſtentacula ⁊ oĩm muſicaꝝ inſtrumenta:

Ca.xliiij.

ABies dicta eo ꝙ pre ceteris arboribus longe abeat. et in excelſum ꝓmineat. Huius natura eſt expers terreni humoris ac ꝓinde abilis habetur ⁊ leuis: Eſt autẽ ſine nodo. Et de hac fiũt naues: hanc propter candorē gallicam vocant quidam.

Operationes.

A Palladius. libro. xij. Abies quam vocãt gallicam vtilis eſt materiam. que niſi perpluatur. eſt leuis rigida et in operibus ſiccis perhenne durabilis:

B Gloſa ſup Ezechie. xxvij. Ex abieti bus tabulata ceduntur. quibus nauis te xitur ꝓpter leuitatem. iuncturaſq; tabula rum mollibus inuicem ſeſe tenentium atq; mordentium. C Ex li. de natura rez. Abies arbor eſt leuis ⁊ abſq; nodoſitate q̄ difficilime cedit putredini vermibus autem nunq̄. D Plinius. li. xij. Abi etis vmbra ſicut in glandium quacunq; attigerit eſt venenum. E Abieti et pino ſi quis detraxerit corticez ſole thau rum vel geminas tranſeunte cum germi nat ſtatim moriuntur.

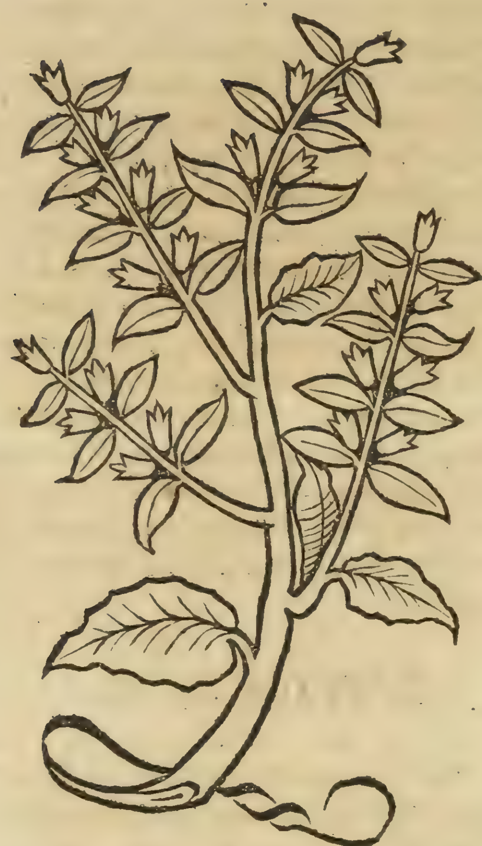

Ca. xlv.

A Rmoniacum. Serapiō. li. aggreg. capittulo Uaſac. auctoritate diaſ coridis. Armoniacum eſt gummi plante ſilueſtris ſimilis plāte galbani in figura ſua. Et naſcitur in terra dicta are gemonis ⁊ eſt in partibus codi. Hec her ba grece dicitur aſios cuiuſ radix vlnera tur. ⁊ egreditur lacrimus qui colligitur ⁊ ſeruatur. ſed aliquando de ipſo cadit ſu per terram. quare admiſcetur cum eo ter ra ⁊ lapilli ⁊ alie ſordes ſed melius ex eo ē habens odorem bonum in quo non ſunt lapides nec ligna. ⁊ tendēs ad albedinez cuius fractiones ſunt ſimiles fructus oli bani. ⁊ eſt purum ſine ſorde. et odor eius vergit ad odorem caſtorei. ⁊ ſapor eius eſt amarus. ⁊ habet in ſe pinguedinem ⁊ ſplendorem cum ſoliditate. ⁊ illud quod eſt huiuſmodi dicitur carniſſima ſed illō quod continet terram ⁊ lapillos nomina tur chironia. Et defertur de terra que dr̄ monacon et eſt ſuccus plante ſimilis plā te galbani.

Operationes.

A Paulus ca. de armoniaco valet cō tra tuſſim antiquam ⁊ humidam ⁊ aſma ex groſſo ⁊ viſcoſo flegmate in gutture. B Pillule armoniaci accipiunt̄ ī ouo ſorbili vel diſtemperentur in melle ⁊ den tur. vel fiunt pillule ex eo ⁊ melle. dent̄ ta men prius pectore mollificato cum dyal tea ⁊ alijs. C Cōtra ſcrofulas in pri cipio accipe armoniacum. ſal gēma. nitz. ſuccum marubij ceram ⁊ reſolue armoni acum cum aceto ⁊ dimitte per noctem et poſtea reſolue cum cera ⁊ alijs rebus ⁊ in unge. D Contra lumbricos det̄ ar moniacum cum ſucco abſinthij ⁊ reſolue ipſum in aceto et fiat emplaſtrum in vm bilico. E Ut dentes cadant accipe armoniacum ⁊ ſuccum iuſquiami ⁊ inun ge dētes ⁊ cadant F Auerois q̄nto colliget. ca. de armoniaco ca. eſt in. iij. et ſicca in primo.

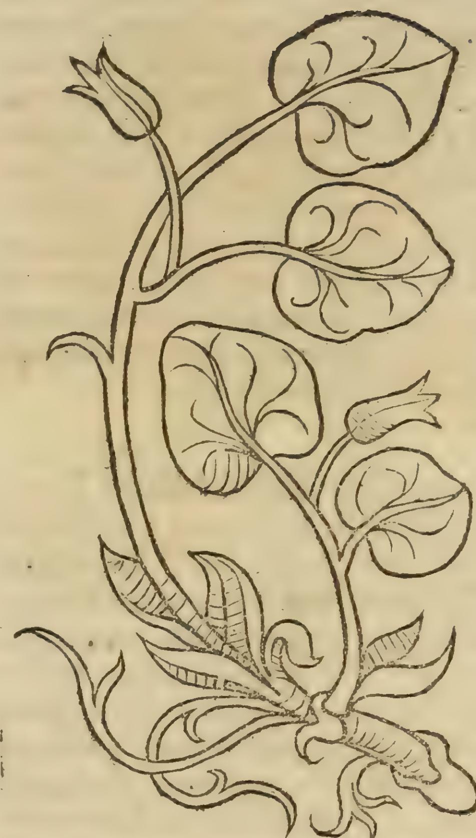
Ca.xlvj.

a Sa fetida: Sciendum quod aſa ē gūmi quoddā qđ vocaꝛ aſa. et huius quedam eſt odorifera: quedā fetida: Et dicitꝛ odorifera qꝛ puum habꝫ fetorem vel puū odorē: Et dꝛ fetida quia ꝑ excellentiam habet fetorē. Et eſt gūmi herbe annuiden. ⁊ eſt hn̄s vehementem igneitatem: ſed aſa odorifera fit ex ſucco ipius herbe hn̄s aliq̄lē odorē herbe p̄dicte Sera. li. aggre. ca. Anuiden. Anuidē .i. planta cuius gummi eſt alihit. i. aſa fetida. radix eius dꝛ maharoch. plāta eius habet ſtipitem q̇ dꝛ maſtateſ ⁊ eſt ſimilis ferule. ⁊ folia eius ſunt ſimilia folijs apij ⁊ ſemen eius latum: Gal. viij: ſim: far. ca. de ſilfio: ſubſtantia eius eſt aerea ⁊ v̓tus gummi eius quod eſt aſa ⁊ virtuſ ramoꝝ ⁊ radicum et floris eius eſt que calefacit calefactione forti ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. ḡdu ⁊ illud quod eſt de ip̄o maioris ſaporis ē gummi: et ip̄a planta eſt calidior ⁊ ſubtilior aliarum plantarum omnium. Et propter hoc eſt magis reſolutiua: ⁊ ita lac aliarum arborum omnium. et eſt in fine caliditatis: et eſt ſubſtantie venenoſe: niſi qꝛ eſt plus in ea ſubſtantia ignea aerea: Et idem ſm̄ aliam trāſlationem ſilfij. calidiſſimus quidem opos quinimo folia et ſtipes ⁊ radix calefacit generoſe ſunt autē ventoſioris ſubſtantie om̄ia: ⁊ ſcd̄m hoc difficile digeſtibilia: extorſum tamen corpori appoſita operatiora ſunt. et maxime omnium opos attractiue ſufficienter exiſtens virtutis ⁊ cōſumere carnē: ⁊ deſtruere habet propter p̄dictam eius complexionem: Auicenna. li. ij. ca de aſa. Aſa eſt duarum ſp̄erum quarum vna eſt fetida ⁊ altera odorifera: non fortem habēs odorem. ſed calidior earum eſt fetida. ⁊ ē herba vehemētis igneitatis. in ſe tota ⁊ plurimum quidem huius ſpeciei eſt cirmēſe ⁊ eſt gumma almaroch. Eſt ca. in primo ſic. in ſecundo

Operationes.

A Dyaſ. capitulo Silfium .i. aſa fetida: Uirtus eius radicis eſt termantica. ſtomachum inflat. ructuationē ꝓuocat. indigeſtibilis eſt. ⁊ veſice contraria accepta. B Cerotis mixta et impoſita puſtulas ⁊ ſcrofas ſpargit. C Oleo addito liuores corporis limpidat: D Oleo ciprino vel yrino addita ſciaticis frigidum humorem ſiccat: in aceto cocta ⁊ cathaplaſmatibuſ impoſita ani cauſaſ cōpeſcit. E Bibita venenis occurrit: euſtomaca eſt F Et idem calaſar Uino additū alopitias emendat. meliuſ id agens ſi piper et acetum acceperit. ſuffuſiones oculorum in inicō detergit. melle caligines oculorum limpidat. G Auicenna. Aſa diſrumpit ventoſitates: effugat eas propter reſolutionem ſuam: et eſt cum hoc inflatiua et incidit et reſoluit ſanguinem congelatum in ventre: cōfert alopitie illinita cum aceto ⁊ pipere.

H Et quando adminiſtrat̄ in cibariȷs facit bonum colorem Et abſcindit verrucas que ſunt vt claui. I Et cum inciduntur apoſtemata fraudulenta mortificantia menbꝝ ſi ponatur aſa ſup ea ꝯfert K Et eſt bona in cura duballet apparētium ⁊ occultorum cōfert empetigini qñ bibitur cum aqua granatoꝝ. Confert cōtritioni lacertoꝝ. L Et confert dolori neruorum ſicut tetano ⁊ paraliſi. ſi accipiatur ex ea aureus ⁊ miſceat̄ ſm q̄ dr̄ cū cera ⁊ deglutiat̄ aut ſi bibatur cum vino pipere ⁊ menta. M Serapion auc. dyaſco. Radix huius arboris eſt deſiccatiua difficilis digeſtioniſ. ⁊ eſt nociua veſice. quando miſcetur cum ceroto r̄ſoluit ſcrofulas ⁊ exituras. N Et quando fit ex ea emplaſtrum cum oleo aufert liuorem qui fit ſub oculo ⁊ quando coquit̄ in aceto ⁊ cortice granati ⁊ fit inde empl'm curat emorroidas ani O Et quādo bibitur cum tyriaca. eſt medicamē mortiferorum ⁊ venenorum. Et ipſa preparatur ⁊ comeditur. ſ. cum ſeminibus ⁊ ſale ⁊ eſt bona ſtomacho. Et homines ſcindūt ſtipitem ⁊ radicem ⁊ egredit̄ inde lacrimuſ qui colligitur ⁊ ſiccatur Et eſt illud qđ dr̄ aſa. P Et melior ex aſa eſt illa q̄ vergit ad rubedinem. ⁊ eſt clara ſimilis mirre habens bonum odorem non ſimilem odori porri nec odorem horribilem ſubito ⁊ quando teritur et infundit̄ cito reſoluitur Et quando tenet̄ in ore ꝓuocat ſaliuam cito fortius autem q̄ in tota hac plāta eſt. eſt gummi ⁊ poſt illud eſt folium. et poſt illud eſt ſtipes. gūmi autē eſt acutū inflatiuū qđ qñ miſcetur cū aceto vino ⁊ pipere ⁊ ponitur ſuper alopitiaȝ curat eam. Alia autem que dicit ſerapion ſunt hic poſita ſm mētem dyaſ. galie. ⁊ auicē. quare pro nunc tranſeo.

Ca. xlvij.

Aſarum. Yſidorus. Aſaꝝ naſcit̄ in vmbroſis montibus. herba floribus caſie ſimilibus Ineſtq̄ȝ flos iuxta radicem purpureus in q̄ ſemē continetur vuaꝝ ſimile. radicibuſ pluribus ac tenuiſſimis ⁊ bene r̄dolentibus. ⁊ eſt vtu te ſimilis nardo. Dyaſcorides. Aſarus ē quam multi nardum agreſtam appellant habet folia edere ſimilia tenuia ⁊ rotūda florem inter folia iuxta radicē purpurei coloris in ſimilitudine Juſquiami. ſemē vero ſimile vuis. hab3 ⁊ radices pl'imas tenues atq̄ȝ nodoſas et geniculoſas. ſimiles agreſti. i. gramini odore ſuaues ac linguam r̄mordentes cum feruore ſufficienti. Auicenna. Aſarum eſt herba habens ſemina plurima cuius radicū nodus eſt tortus et aſſimilatur piperi boni odoris linguam mordicantis.

habet florem inter folia apud radicē ſuā cuius color eſt purpureus ſimil' flore iuſquiami. Radix eius eſt magis iuuans ꝙ aliquid qđ in eo fit. Et eius virtus ē vtus acori vel eo fortior Et eo melius eſt quod ſubtilis odoris eſt Nam calidū eſt ⁊ ſiccū in .iij. gdu. Et dr̄ ꝙ ſiccitas eius eſt maior caliditate ipius. Pli. li. xxvij. Aſarum eſt herba hn̄s folia edere ſimilia. ramos longos. radices numeroſas. tenues. odoratiuas. flos eius aureus. graue ſemine ſerrulatum. Naſcit̄ in montibus.

Operationes

A Cōtra ſerpentū ictus. valet nō ſolū mō ſed etiam linitū. B Plini. xxj. li. Aſar eſſe ſalutare Iecoris tradit̄ vicijs: Axungia ſumptum in emina mulſi mirti aluū purgat elleborī mō ydropicis q̄ꝫ ꝓdeſt ac p̄cordijs vulſis ⁊ morbo regio. in muſco ſi addas facit vinū vrinis eiciēdis Cū folia mittit in vmbra eſtodit̄ atq; ſiccatur. C Aui. Aſar apit ⁊ ſedat oēs dolores extrinſecus. ꝓpꝫ infuſio eius. et ſubtiliat ⁊ reſoluit mēbraqꝫ frigida calefacit. D Cōfert etiam ſciatice ac dolori auriū antiquo ⁊ ꝓpe ipius infuſis. E Confert iter groſſitudini cornee et opilatōi epatis Eiuſqꝫ duriciei ſplenis veſicam et renes. Prouocat eiuſqꝫ potio ſicut elleborus albus in purgatōe vētris cum aqua mellis ſoluit F Jo. meſue Melius eſt ꝙ ei miſceť ad ſolutionem faciendam eſt aqua caſei cum ſpica ⁊ aqua mellis. Et quidā infundūt aliquid ex eo in muſco. ⁊ ꝯſeruatur in vaſe ꝑ treſ mēſes Et eſt illud vinū medicina ad idropiſim ⁊ ſplenem G Subſtinet aūt aſar de decoctione ⁊ ꝯtritione rem mediocrem ⁊ elaboratio in cōtritōe eius facit ipm magis ꝓuocatiuū ꝙ ſolutiuū: H Et eſt ex rebus facientibus vomitum Et educit ꝑ ventrem Et eſt ꝓuocatiuū vrine. ⁊ educit coleram et flegma. Et eſt ex rebus bonis: In quibus eſt ſpes iuuamentorū ad opilationem epatis ⁊ ſplenis ⁊ duriciem eorum. ⁊ morboſ opilationū ſicut eſt idropiſis ⁊ icteritia ⁊ duricies ſplenis. et ꝓpe vinum infuſionis eius quod diximus: I Et confert iuuamētum magnum febribus opilationū: et febribus antiquis ⁊ inungitur dorſum ⁊ ſpina ex oleo ipius cum laudano ⁊ facit ſudare K Et cōfert opilationi febrium ⁊ prouocat vrinā Et in ſpermate augmentum facit Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis. ij. vſqꝫ ad ʒ. iiij. ⁊ pulueris ei9 ʒ. j. vſqꝫ ad aureoſ. ij:

Ca. xlviij.

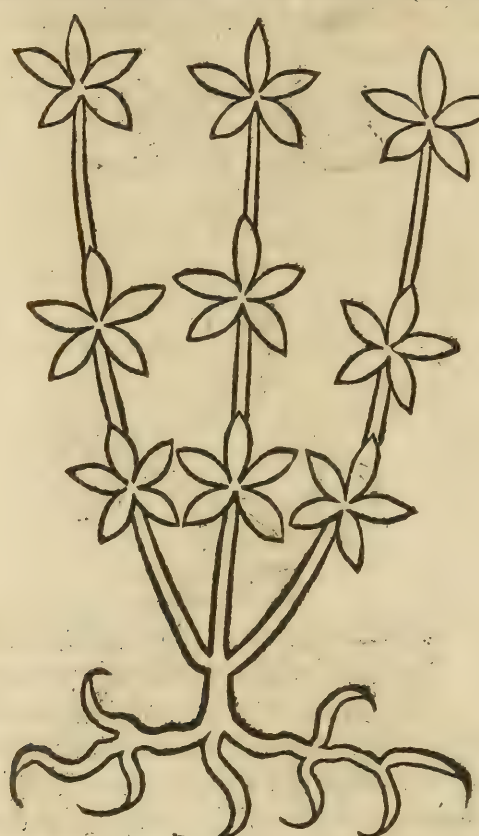
Chriſtianwurtz oder knoblinkraut

A Stragulos vl' aſtragallos herba eſt que folia habet longa cum inciſuris multis: obliqua circa radicē caules tres aut quatuor. florem iacinci: radices villoſas implicatas rubeas pre duras hꝫ Naſcit̄ in petroſis ⁊ aſpis locis

Gal.vj.ſim.far.ca. Aſtragulus ſiue ficus terre ſiue glãdula fruticuloſus eſt hñs radices ſtipticas:q̃ ꝓpter ex deſiccãtibus eſt

Operationes.

A Gal. Nõ debiliter cicatrizat vulnera vetera. B Et ventrẽ fluentẽ ſtringit ſi qs radicẽ eius coquẽs in vino bibat Naſcit̃ at plrima h herba ĩ neuete arabie

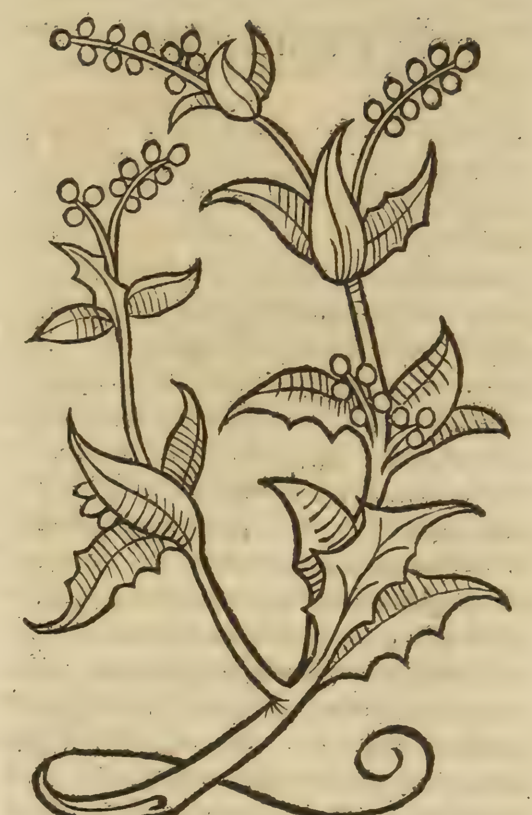
Ca. xlix.

Spergula.i.herba minuta habẽs folia ſtipitẽ nodoſum ⁊ in quolibꝫ nodo folia in giro poſita q̃nqꝫ vel ſex vel ſeptẽ ordinata admodũ ſtelle ſicut herba q̃ dr̃ rubea vł ſicut alguaſcen. ⁊ ab eiſdẽ nodis ꝓcedũt alij rami ſilr̃ mõ facti cũ nodis ⁊ folijs vtꝫ in figura cũ floribus ꝑuis albis ſicut flores oliuaꝝ. Eſt eñ ca.

Operationes.

⁊ ſic. complexionis.

A Oẽm duriciẽ ⁊ apata dura r̃ſoluẽs ẽ.
B Qñ fit emplm cũ ea hũida ꝓfert apoſtematibus ⁊ reſoluit exteriora apata.

Ca. l.

Triplex. Sera.li.aggre.capi.araf Auctoritate diaſcoridis araf id ẽ atriplex. Olus eſt de genere dupliči ortiuũ et agreſte fri.eſt. ſed domeſtica multo frigidior eſt agreſti. Galienus.vj ſim.far.ca. andrafaſis. Andrafaſis ſiue atriplex ſiue criſolocanna fri:⁊ hu. virtutis eſt humida quidem in:ſecundo gdu: a medijs fri.in primo quam quidem tepidam dicebant eſſe qualitatem qualis et roſis noſtris damus.niſi quia non eſt pticeps ſtipticitatis.ſed ẽ aquoſa ⁊ minime terreſtris.ſicut malua.ſed ſecundum ventrem facile tranſit ſicut illa propter viſcoſitatem.omnino autem modicum quod diaforeticum eſt ei.ſunt etiam ⁊ ortulane tam malua q̃ antradaſis multo humidiores ⁊ frigidiores agreſtibus.

Operationes.

A Dyaſcorides: Andrafaſis: i. atriplex
cathaplaſmatibus adhibita cruda et co
cta papulis impoſita medeť B Se
men eorum cum mulſa bibitum ictericos
curat. Eius virtus eſt leptintica. cum po
lenta cathaplaſmatibus adhibita et im
poſita dolorem capitis tollit C Tu
moribus oculorum neceſſe adhibetur et
fatigationem ſtomachi impoſita tollit:
D Semen eius nefreticis medetur Et
folia eius contuſa ⁊ impoſita ignem ſacꝝ
compeſcunt. E Folia eius comeſta
dolores veſice amputant F Simili
ter ⁊ reuma ſtomachi ⁊ ventris prohibet
comeſtum febres acutas extinguit. G
Et lumbricos rotundos educit Sangui
nem reicientibus ꝑdeſt. Diſſintericis co
meſtum auxiliať. H Cathaplaſma
tibus oculorum vtiliter adhibetur. Reu
matiſmum inteſtinorum ſi adhibetur cō
peſcit dolores matricis ſuppoſitum miti
gat: I Serapion auctoritate Raſis
Semen eius facit vomere fortiter. Et vi
di hominē qui bibit ex eo. ʒ. ij. ⁊ aſſellauit
vſqꝫ ad debilitatē magnam. K Gal'
Atriplex domeſtica multo frigidior eſt a
greſti qua propter ⁊ flegmonibus etiam
frigidis incipientibus quidem ⁊ creſcen
tibus ac mollibus adhuc et quaſi feruen
tibus ortulana. eis vero que in ſtatu ⁊ de
clinatione ⁊ indureſcentibus ⁊ frigeſcen
tibus agreſtis ſunt conuenientiores Fru
ctus autē eius abſterſiue virtutis eſt. Vñ
⁊ ad ictericos ex opilatione epatis vtilis
exiſtit. L Almanſor tractatu tercio.
ca. de atriplice. Atriplices frigide ſunt ⁊
humide. que ventrem molliiſcātes bene
nutriunt. Ictericis quoqꝫ et calidum ha
bentibus epar beneficium preſtant.

Ca. lj.

a Vellana Inda ſimilať ſiue eſt ſimi
lima nuci muſcate: niſi quia ꝑs vna
eſt aliq̄liter acutior: ⁊ alia ēſt plana
ita ꝙ poſſit ſtare recta ſicut calculus q̄ in
ludo dr̄ pedes. in ceteris intus ⁊ extra nu
ci muſcate ſimilis eſt ſine odore et ſine ſa
pore naſciť incluſa in quadam lanugine
l imili folliculo ſerici. multociēs defertur
inter alias ſpecieſ maxime cū cinamomo
a caſu. ⁊ ego vidi ip̄m in ſuo folliculo. eſt
ſtipticū valde. et equipaŕ ſandalis in fri
giditate. Sera. li: aggre. ca. fauſel. i: auel
lana inda Eſt em̄ arbor fauſel ſicut arbor
netegel ⁊ emittit canulas in q̄bus naſciť
fauſel ſicut dactili. Et iſta herba non eſt
in terris arabū: Et idem auc. yſaac bena
ram fauſel eſt auellana indica: ⁊ eſt frcūs
ſimil' nuci muſcate in q̄litate ⁊ colore ſuo
⁊ ſunt in ea ruge: ⁊ in ſapore eius eſt parū
caliditatiſ cum pauca amaritudine. ⁊ de
ferť ex ſini ⁊ eſt frigida ⁊ fortiter ſtiptica:

Operationes.

De Herbis

A Sera. fortificat mēbra et ṽtus eius eſt ſicut virtus ſandali rubei. ⁊ ꝯfert apoſtematibus calidis q̄ qū non inueniť ponit pro eo ex ſandalo rubeo: et medietas ponderis ex coriandro recenti B Eſt eñ fortiter ſtipticum: ⁊ fortificat mēbra. C Et eſt bonū doloribus dencium. confirmat dentes cōmotas. ⁊ gingiuas ſua ſtipticitate: et reprimit caliditatem oculi qū fit ex eo cohol aut emplm:

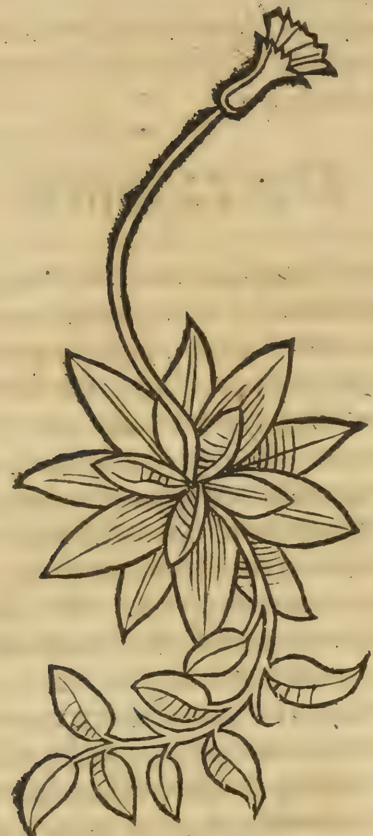

Ca. lij.

a Uena. Plinius: ca. de Auena ſiue vt greci egilops: Herba eſt q̄ creſcit in ſegetibus cum folijs tritico ſimilibus ſimplicibus quidem ſed hirſutis cum tenui calamo. habenti in ſummitate tribus tegminibus ambitum ex quibus ariſte ſimiles capillis extant. Sera. li. aggre: ca. kuſir. auc. dyaſco. Cuſir ſiue cauſir vl' dolara. i. auena Eſt herba cuiuſ folia ſunt ſimilia folijs frumēti: niſi quia ſunt molliora. ⁊ in ſummitate calami ei⁹ eſt ſemen duabus vel tribus tunicis veſtitum ex quibus exeunt ariſte ſimiles capillis in ſubtilitate:

Operationes.

A Galie. vj. ſim: far: capit: de egilops Sapor eius eſt acutus parum ⁊ acris Et virtus eius eſt dyaforetica: ſic ꝙ reſoluit apoſtemata dura: B Et confert fiſtulis que fiunt iuxta oculuz. que egilope vocantur: C Et quādo fit cū ea emplaſtrum cum farina curat ſcabiem et reſolnit apoſtemata dura: Eſt autē vtcūqꝫ ſtipticitatem habens vt ⁊ diarrijs que ſecundum ventrem ꝯferat. D Et idez libro primo de cibiſ: ca. de auena Auena eſt cibus ſubiugalium non hominū. niſi forte alicubi fameſcentes extreme cogantur ex hoc ſemine panem facere. Extra famem autem per aquam elixum comediť cum vino dulci: aut melle ꝯſimiliter cyfe Caliditate autem ſufficiente participat conſimiliter illi q̈uis nō ſimiliter illi durum exiſtens propter quod alimentū minus exhibet corpori. Et aliter autez in delectabilis eſt. quia ex ipſo fit panis nō tamen retentiuus ventris aut ꝓuocatiuus vt ꝑus ſed in medium ſecundū hoc ordinatus eſt. E Sera: Mollit duricies Et ideo ad egilopas farina eius cathaplaſmatibus cōmixta congrue facit: F Item eius ſuccus ſeruatus admixt⁹ farine ſextarij in paniſculos redigitur. et iterum reſoluitur aqua in ſucci qualitatē quoniam vſus eius eſt neceſſarius. vires aūt habet leniter ⁊ efficaciter relaxantes Et ad omnes tumores facientes:

Ca. liij.

a Uricula muris. Auicēna. Auricula muris eſt herba virtuti herbe q̄ vitrum abſtergit̄ ſimilis. Et hoc nomē abſolutum eſt duabus herbis quarum vna eſt quam nominat Galienuſ habens malue odorem: ⁊ nō hn̄s duriciam: Alteram quā nominauit diaſcorideſ eſtimans ꝙ ſit ſimilis volubili: niſi ꝙ habet folia minora compata ad ip̄m: Et eſt herba expanſa ſup faciez terre. ꝑuas ſtipites habens. domeſtica bona ſine odore: nec habens ſaporē fortē. flores azulinos hn̄s huius ſemen aſſimulatur ſemini coriādri Et yrundines ex ipſo edunt: Eſt autē calida ⁊ proprie cuius origo nō eſt aque propinqua. Juuamētum eius eſt (vt ait muſaiach) iuuamentum abſinthij. et eſt res q̄ non eſt mōſtrata ſimul in duabus plantis Que nota eſt ex eis (teſte galieno) fri: eſt ⁊ hu. in gradu pmo. Altera vero eſt ex ſumma medicinaꝝ calidaꝝ: Jn prima vo eſt ſtipticitas Altera eſt deſiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A Galie. Spinas ⁊ ſurculos extrahit ⁊ plagas adherere facit Cōfert epilentie bibita Torture q̄z ſternutatō e facta ex ea Et eius ſternutatio cerebꝝ mūdificat:
B Succus eius curat oculoꝝ caligīes Cōfert ydropicis ⁊ calculoſis ⁊ epaticis
C Et herba ip̄a contuſa. ⁊ ſup vulnus impoſita attrahit infixa corꝑi D Galie. Succus iſtius herbe flegma purgat ꝓpter eandem cauſam. E Et vniuerſaliter loquendo ſiccatiuam habꝫ v̄turē. qua ꝓpter etiā vulnera ſolidat: Et putreſcentibus confert:

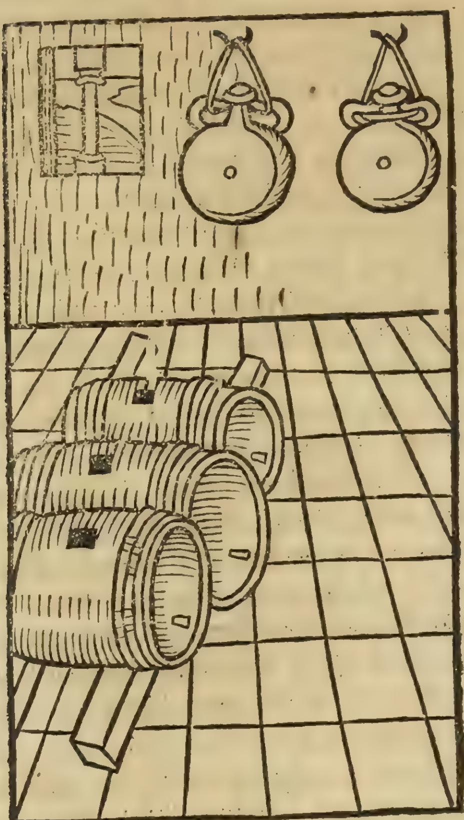

Ca. liiij.

a Zedar vel azedarach eſt arbor habens fructū ſimilem nabach. ⁊ nominant eum Judei mirabolanū. Et eſt arbor magna. fructus eius calida in ſcd̄o ⁊ ſicca in fine pmi. Fructus ei⁹ ſm plimū ē mal⁹ ſtōacho. ⁊ fortaſſe īterficit:

Operationes.

A Flos eius aperit opilationē cerebri Radix eius cum vino interficit pediclos B Et auget capillos.

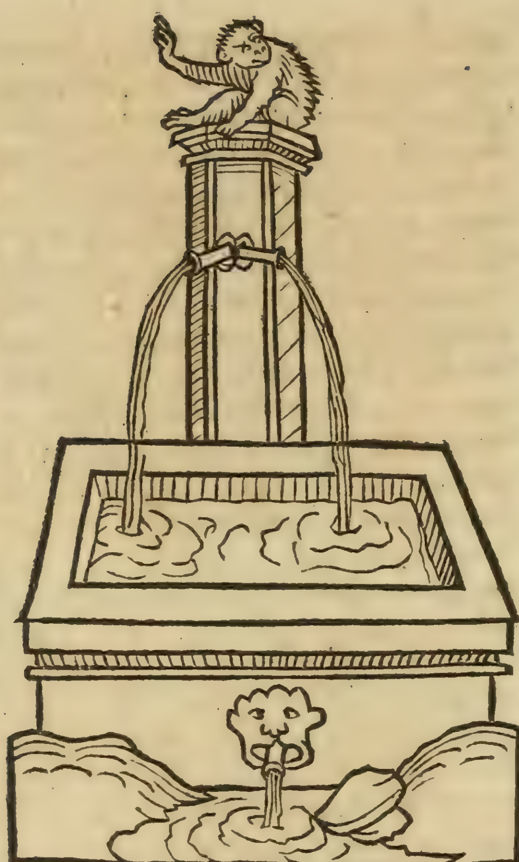

Ca. lv.

a Cetū: Sera. li. aggre. ca: thal auc: galieni Subſtantia aceti eſt ſubtilis compoſita ex caliditate ⁊ frigiditate. niſi quia frigiditas eſt amplior in eo ꝙ caliditas. Et deſiccat in tercio g̃du prope finem quando fuerit antiquū. Et eſt nociuum neruis. Galienus: viij. ſim. farmacarum. capittulo oxos ſecundum tranſlationem grecam. Oxos. i. acetum mixte ſubſtantie exiſtere. ſcilicec ca: ⁊ fri. Ambabus ſubtilibus partibus ſuperat vero caliditatem frigiditas. ſiccatiuū vero ſufficiēter eſt hoc farmacum: vt ſit tercij gradus iam completi q͂n eſt forte:

Operationes.

A Dyaſco. Acetum infrigidat et ſtipticat. Et eſt bonum ſtomacho: ⁊ ꝓuocat appetitum ⁊ abſcindit ſanguinem a quocunqꝫ menbro fluat. ſi bibatur aut fiat ſeſſio in eo. B Et coquitur cum cibis ⁊ cōuenit curſibus ſuperfluitatū ad ventrem C Et quando infunditur in eo lana non lota aut ſpongia curat apoſtēata in principio ipſorum: D Et reſtrīgit matricem egreſſam aut anum exeuntem. Et ſtringit gingiuam ſanguinolentam E Et confert vlceribus fraudulentis ⁊ heriſipile. ⁊ formice. et ſcabiei vlceroſe. ⁊ impetigini. ⁊ emorroidibus et panaricon. Et abluuntur cum eo vlcera fraudulenta. F Et quando miſcet̃ cum pauco furfuris. ⁊ ponitur tepidnm ſuper podagram cōuenit: G Et q͂n coquitur cum melle ⁊ linitur cum eo liuor qui fit ſub oclo aufert eum H Et q͂n infunditur ſpongia in aceto que ꝑrius fuerit infuſa in oleo roſaꝝ ⁊ apponit̃ fronti conuenit ſode ex calore ſoliſ I Et fumus eius conuenit grauitati auditus. et tinitui aurium: K Et quando diſtillatur in aurem occidit vermes q̃ ſuut ī ea L Et quando bibitur calidō confert accipientibus medicinas veneneſas. M Et quādo bibitur cum ſale obuiat nocumento toxici N Et quando bibitur eradicat ſanguiſugas que adheſerint gutturi. Et conuenit tuſſi antique: Et quando bibitur calide ꝯuenit aſmati O Et quando fit gargariſmuſ cum eo abſcindit curſus humorum venientium ad guttur. P Et conuenit ſquīnantie ⁊ caſui vuule: Et collutio oris cum eo ca. conuenit dolori dentiū. Q Paulas capittulo de aceto Fricatio eius cum ſale circa volas manuum ⁊ pedum valet contra freneſim ⁊ litargiam

Ca. lvj.

Qua. Ypocras in li. de aere et aq̄.
Aqua que in altis locis ſiue puli
lulentis exurgit mōticulis aquaꝝ
optima ⁊ ſaluberrima ſaporata: talis vͦ
multa vini ꝑmixtione indigēs; eſt hieme
calida, eſtate vero frigida. Similiter q̊ꝫ
ille q̄ ꝓfundiuſculo exurgunt fonte quaꝝ
etiam melior ea que ab ortu ſolis ⁊ maxīe
eſtiuo tempe decurrit alba perſpicua. atꝫ
ꝓculdubio eſt odorifera. que vero lenta
eſt ⁊ grauis putrefactiua Oportet añt te
eſſe attentum circa v̄tutes aquaꝝ. vtpute
que diuerſe in ſapore et pondere ſunt; de
hac em̄ que turbidi. q̄ biberint eoꝝ vētreſ
calidi ac tumidi fiunt.

Operationes

A Ypo. Corpa mac̄ cubiti ſpatl'e tenu
es ſimiliter facies q̄m maxime tamen ad
ſplenem confluere cogitur. vnde malus
ſanguis ꝓcreatur illam non bibētes mul
ta ſuꝑhabundant cōmeſtione. B
Eſuries illis ꝑſeuerat atqꝫ creſcit. et ſitis
ſimiliter; ſuꝑiora ventriū ⁊ media inflan
tur. quaꝓpter catarticis fortius illis vten
dum eſt. qui hac egritudine hieme ⁊ eſta
te continent̄ accidit illis aqua citrina et
intereunt. C Eſtate vero diſſinteria
lienteria lōga ⁊ quaterna laborāt. q̄ mor
bi naturam ꝑuertunt ⁊ mutant. ⁊ in aq̄m
cadunt citrinam ⁊ ꝑeunt iuuenes illoruꝫ
pulmonis dolore; alijs quoqꝫ paſſionibꝰ
eoꝝ mentes ꝑturbantibus affligūt. ſeneſ
acuta fe; ⁊ ardenti ex ventrium ꝯſtrictiōe
accidente vexantur. Mulieribus apoſte
mata de genere albi flegītis innaſcuntur
neqꝫ concipiunt vel parturiunt. niſi cum
magna difficultate atqꝫ moleſtia. corpa
eorum magna ⁊ groſſa quanto plus in lō
gitudine ꝓceduntur tāto graciliora fiūt
menſtrua vero iuxta ꝙ oportet fluun . du
eri hernia viri cauſone cruriūqꝫ vulneri
bus infeſtantur. Sed qui huiuſmodi na
ture ſunt his vitam impoſſibile eſt extēdi
ſed intempeſtiua ſenecta ꝑ̄ripiunt̄. D
Mulieres vero grauide vident̄. cum vͦ
tempa partus adueniūt Vteri fetus ina
nes tumore relaxant̄ cuiuſmodi paſſione
detenta matrix quecunqꝫ aque citrine co
adunatione intumuerit laborat; ad hāc
itaqꝫ ꝙ̄ prediximus aq̄ pertinens eſt. et
ea q̄ a calida terra ſurgit. aut frigido me
tallo vel ere ſiue argento vel auro ſiue ſul
phure aut alūie. E Aque pluuiales
leues ⁊ ſoporate ac lucidiſſime ſunt. nam
ſol quod ſubtilius atqꝫ leuius in attrahē
do aſſumit. Aque pluuiales cito putrēt.
malumqꝫ exalant odorem. quare enim ex
multis congregate ſunt aquis Ideo leui
us alijs putreſcere ſolent ac mutari. F
Aqua niualis vel glacialis omnis mala
eſt poſtquam ſemel fuerit congelata nun
quam in priſtinam conuertetur naturam
quicquit eſt ſaporitum ⁊ leue ⁊ clarum fu
erit aut purum id totum gelu adueniēte
receſſit. quod vero turbidum remanſit.

G Et ſic poteris ꝓbare. ſi em̄ aquam
in vaſe ad menſuraȝ poſitam ſub gelu cō
gelari dimiſeris cumqȝ congelata fuerit
in ſole vl' in quolibet calido liquefactam
remoueas eadem menſura multo minus
inuenies eſſe ſimiliter autem de gelu et
niue. om̄is aqua de niue et ſimilibus pe
ior eſt omni aqua: H Aqua frigida
debet dari digeſta materia. I Aui:
quarto canone ca: de cura fe: in generali:
Aqua frigida iuuat in digerendo. Aui.
eodem libro: Aqua calida citius ↄgelat̃
q̄ frigida: Auicenna p̄mo cāone doctri
na ſecunda fen. ſecūda. ſumma prima ca.
tercio Aqua frigida non debet dari ſi eſt
humor crudus et groſſus: Auicenna. de
cura fe. in generali Aqua frigida digerit
humorem colericum. Auicēna eodē loco
Aqua non nutrit. Auicenna p̄mo canōe
fen: ſecunda: doctrina ſcđa. ca. xvj: Sine
aqua non poteſt eſſe complementum rei
nutrite: K Auicēna eodem loco Aq̄
currens ⁊ diſcooperta eſt melior aq̄rum:
Auicenna eodem li: Melior eſt aqua que
ſuper petras vadit q̄ que ſuper lutum:
Auicēna eodē libro. Quāto aqua magis
longatur a ſuo principio tanto melior eſt
Auicenna eodē loco Aqua que eſt eſtate
frigida hieme calida eſt melior. Auicen:
eodem loco. Aqua cocta minoris inflati
onis et velocioris deſcenſioris. L
Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis
et ſpetialiter que in eſtate colligitur et cū
ſunt tonitrua eſt intra meliores aquas.
Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis
impedit pectus ⁊ vocem. Auicenna eođ
loco. Aque puteorum deteriores aq̄ ſunt
Eodem loco. Quedam aque generant
flegma. ⁊ quedam coleram Eodem loco
Aqua paludum ad apoſtema ſplenis et
ydropiſim perducit. Eodem loco Aque
non currentes quocūqȝ modo fuerint no
cent ſtomacho: M Auicenna eodē
loco. Aqua calida corrumpit digeſtionē
⁊ non tollit ſitim illico. Eodem loco. Aq̄
multum calida iuuat in colica et ſplenis
ventoſitate. Eodem loco. Aq̄ nō nutrit.
Auicēna primo canone fen: p̄ma: doctri
na tercia. ca. iiij. N Aqua debet ex
biberi materia exiſtenti digeſta et v̄tute
forti: Galienus: vj. terapētice. ca. ij. Aq̄
tepida facit nauſeam: Aui. p̄mo canone
fen. tercia. doctrina ſecunda: ca. viij: aq̄
multum calida conſtringit cutim: O
Galienus. vij. terapentice. ca. ij. aqua fri
gida nocet defectis. Galienus eodem lo
co: Aqua tepida mollit corpus. et hume
ctat ⁊ delectat Galienus eodeȝ loco: Na
tans immoderate in aqua alūinoſa con
ſtringit cutim ⁊ tranſpirationeſ intus cō
ſtringit ⁊ ſi ſunt fumoſe generat fe. Gali
enuſ. j. de ac. ⁊ mor. capi. j. Multi in frigi
da aqua balneati mortui ſunt antequam
domum venirent. Galienus eodē libro:
ca: iij. aqua frigida conueniens eſt coleri
cis temp̱e ſanitatis ⁊ temp̱e egritudinis
⁊ hoc ſi fuerint conſueti corp̱i inconſueto
nequaq̄ dare niſi p̄us venerit ad ſanita
tem: P Galienus. viij: tera: ca. iiij:
Si timeas dare aquam frigidam corpo
ribus colericis propter inconſuetudineȝ
ſuadeo q̄ non debeas dare: Q Aui
cenna primo canone. fen: ij: ca: xvj: doc: ij
Terree aque ſplenem reſoluūt. et non coi
re volentes adiuuant ⁊ aeree corruptōni
complexionis vtiles exiſtūt. Dyaſcorideſ
ca. de aqua. Aquarum omniū natura fri
gida eſt ⁊ humida: Aqua que de lapide
emanat leuior ⁊ limpidior eſt ventrem et
vrinam procurat. R Aqua que de
paludibus argiloſis emanat grauior eſt
aqua cocta ſalutem corporis operatur et
multum medetur. Et quia in om̄ibus in
firmitatibus aqua eſt neceſſaria: Inter
omnes aquas pluuialis optima eſt: et le
uis et dulcis et faciliime digeritur: Cito
enim calefit. et cito infrigidatur. S
De fontanis aqua eligitur illa que ad ſo
lis ortum tendit ⁊ meridiem et de monti
bus caluis exit. Hec enim ꝓpinquat plu
uiali: que vero contra occidentem currūt
⁊ ſeptētrionem peſſime ſunt. aque petraȝ
in veſica et renibus curant. et mulierem
ſterilē faciunt: ⁊ corpori torporē ⁊ rigorē

nimium. menſtrua ſtringunt inhibentes egritudini ſudorem prorumpere vel fluxũ ventris vel nauſeam. T Diaſ. ca. de aqua marina ſm tranſlationem grecam Aqua marina virtutem habet viſcidam ⁊ termanticam ⁊ cacoſtomaticũ vẽtrem turbat. flegma deponit. V Colera vero facta ⁊ fomẽto adhibita apoſtemata de alto educit. Duricies ſpargit. om̃ibus dyaforeſim preſtat Neruoꝝ cauſas componit. Tumorem mãmaꝝ compeſcit X Inuenitur etiã aqua ſulphurea aluminoſa ⁊ ferrea que habent virtutem eaꝝ a quibus recipiunt denominationes.

Ca. lvij.

b Arba Iouis. Iſido. li. ethimolo. Barba iouis ipſa eſt ſp viua. Sꝫ barba iouis ⁊ ſticados citrinum idẽ eſt Vñ quidam ait. Barba Iouis ſticados ſed ſp viua iouis barba. Platearius Barba iouis fri. in. iij. gradu ſicca in. ij. Et dr̃ ſp viua q: ſp viridis reperit̃ Itaqꝫ viridis multe efficatie eſt. Et in medicis poni debet. Exſiccata vero nõ. Virtutẽ habet infrigidandi ⁊ alterandi.

Operationes

A Plagelle in ſucco eiuſ ⁊ aceto ꝑ agreſti intincte valẽt ꝯtra calefactionẽ epatis epytimate. B Cõtra dolorem in calida cauſa in ꝑncipio valet ip̃a herba trita ⁊ ſuppoſita. C Cõtra apoſtemata calida valet ad materiei repcuſſionẽ. licꝫ poſtmodũ obſit ꝯſtipãdo materiã. D Contra ignis vel aq̄ vſturas, fit vngentũ

ex ſucco eius eius ⁊ oleo roſeo ac cera⁊
E Cõtra fluxum ſanguinis e naribus quod fit ex ebulitione ſanguinis in epate ac venis in iuuenibus. et in eſtate plagel la in ſucco eius ac aqua roſa⁊ intingit̃ ac fronti ac timporibus ⁊ gutturi ſuppomit̃
F Actor Eſt autẽ barba iouis ſpecies minor acidule. G Macer Adiunat auditus mire pellitq̃ʒ dolorem. Altera vero minor ſpecies eſt iſtius herbe Quã ſemꝑ viuaʒ dicũt. qm̃ viret omĩ Tꝑe bar ba iouis vulgari more vocat̃. Eſſe refert ꝑdcẽ ſil'em plinins iſtã Nec minus hanc predictis poſſe iuuare. ⁊c.

Ca. lviij.

Arba ſiluana eſt plantago aqua tica. q̃ iuxta aq̃ſ naſcit̃: cuius folia ſunt oblonga in acutũ tendentia erecta ſuꝑ aq̃̃ ſimilis folijs plantaginis niſi quia non ſunt ei caſte apparẽtes ſicut plantagini.

Operationes.

A Uñ in dinamidijs ſcribit galienus ca. de curis genitaliũ valere ad impĝnã dum. B Et idem dicit eodem li. de epilẽtia. ꝙ barba ſiluana eſt centũneruia aquatica. ⁊ ponit̃ ſiml'iter barba ſiluana in antidotario galieni minori. in quodã medicamine quod incipit medicamẽ ad concipiendum.

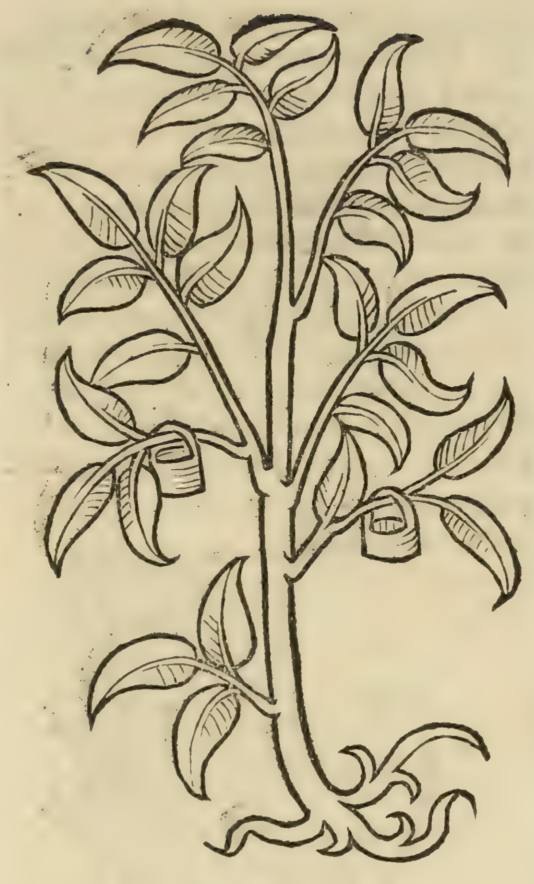
Ca. lix.

Alauſtia eſt flos maligranati ca ducus qũ dyaſ. vocat quitinũ ca. de malo ĝnato fri. eſt ⁊ ſic. in. ij. ĝ. Sera. li. aggre. ca. lulitiar. i. balauſtia ⁊ ẽ flos maliĝnati. ⁊ ex maliſgranatis. q̃daʒ ſunt domeſtica. quedam ſilueſtria. ſʒ flos ſilueſtris dr̃ balauſtia qua⁊ quedaʒ inue nitur alba quedam purpurea. ⁊ quedam roſacea. Auicenna li. ij. ca. de balauſtia. Balauſtia flos eſt granati ſilueſtris per ſici aut egiptij. Et ip̃a quidẽ qñq̃ʒ eſt ru bea qñq̃ʒ alba. ⁊ qñq̃ʒ roſea. Et ſucci eius natura eſt ſicut ſucci barbe hircine. frigi da eſt in fine primi gradus ſicca in ſcdo.

Galienus.vj.ſim.far.ca: balauſtiũ. Ba lauſtium eſt flos maligranati ſilueſtris. qualis domeſtico vicinus vehemẽter ſtipticat guſtum nec non deſiccatiue ⁊ ſti rice virtutis eſt. palam quoq; ꝙ eſt groſſa rum parcium ſi recolamus dicta in quar to horum monumentorum: cum oſtenta tabamus omne ſtipticum terreſtre eſſe et frigidum. Nullius autem alterius ſapo ris habz indiciũ Et ideo ponet vtiq; hoc aliquis ſiccare et infrigidare non debili ter. ſiquidem non male oſtendebat̃ a no bis in q̃rto hoꝝ monumentoꝝ ineſſe ſtip ticitatem terreſtribus et frigidis corpori bus. deinde ⁊ apparẽtia teſtaut̃. Etenim ſi par atritõibus et alijs vlceribus id ap ponas citius quidem videbis ad cicatri cem procedere. hinc eſt em̃ ꝙ in emitten tibus ſanguinem ⁊ diſſinterijs adhuc in fluxibus qui in ventre et matrice non eſt aliquis medicoꝝ ſcribentium curatiuum negotium cui nõ vtatur hoc farmaco:

Operationes.

A Sera. Balauſtia incarnat ⁊ ſtrĩgit ⁊ curat tenaſmonem. Et conſolidat vlce ra inteſtinorum. Et confert ſputo ſangui nis ⁊ fluxui inteſtinorum. Et ꝯfert ad om nia ad q̃ cõfert ypoqſtidos. B uicen na Balauſtia eſt cõglutinatiua. ⁊ retinz om̃em fluxum ſanguinis ⁊ generat melã coliam: C Et eſt bona gingiue ſan guinolente. Et ꝯſolidat plagas ⁊ vlcera antiqua. et alhocor: et ꝑcuſſionem pulue rizata deſuꝑ D Et firmos efficit dẽ tes motos: E Et prohibet fluxum ſanguinis. Et ſtringit fluxum inteſtinoꝝ Et fluxum matricis ſanguinem Loco ei⁹ ponitur cortex glandinis. ⁊ caput g̃nati.

Ca.lx.

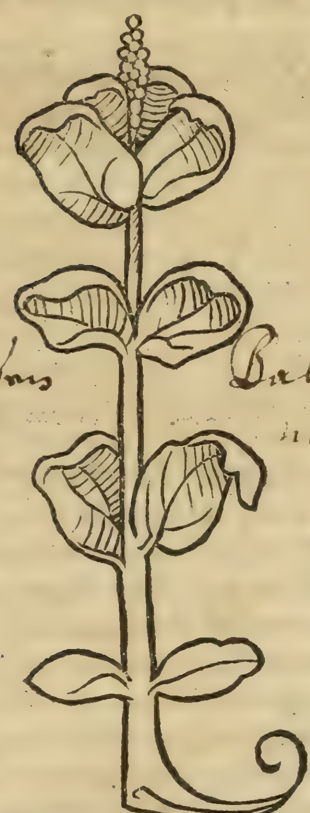
B Alſamus. Dyaſcorides ca: de bal ſamo Balſamus arbor eſt ſimilis licij: ⁊ in eodem ſtatu aut piracan ton. folia habet ſimilia rute ſed paulo al biora ⁊ ſemꝑ viridia exiſtentia. flores nõ caducos hñs: Naſcit̃ ſoluz in India cur tibus vel locis humidis. eſt em̃ arbor te nera ⁊ aſpera oblõga. ſtipitem hñs ſimi lem viti. Arbor dicit̃ balſamu s lignum xilobalſamum ſemen carpobalſamũ. lac vero vel ſuccus balſamũ. Hic v̾o fructus optimus eſt. qui eſt recens atq; vehenẽs odore ſincerus ſerenus. leuis mordẽs atz mediocriter linguam redarguens Adul teratur autez ciprino oleo aut lentiſcino aut balſamino ſiue mirtino vel melle mi xto. quod leuiter ꝓbatur. quia aqua in q̃ dum miſſum fuerit oleum ſupnatãs bal ſamum fundum petens eſt balſamũ puꝝ veſtem non maculat ſuꝑ aſperũ. cuius tã ta vis eſſe d̾r. vt ſi ſol incãduerit in manu

teneri non poſſit. preterea arbor nimis ē
cali. ⁊ ſic: extenuans ſuccus autem ſubtili
or eſt virtutis. Opobalſamum quod ap
pellatur lacrimum eſt arboriſ que eſt ſimi
lis malogranato vel licio ramoſa: ramis
tenuibus ⁊ exalbidis in India tantūmo
do creſcit: Aliqui tamen dicunt et in In
dia naſci fructū hꝫ quaſi obrotundū con
tra medium quaſi ventroſum ad capita
vtraqꝫ deductum rubicūdum. valde gra
uem ⁊ plenum: et ſi frangitur ſimile melli
eſt. Et ſi maſticatur ſimile eſt piperi mor
dens ⁊ ſuauiter redolens quod carpobal
ſamum dicitur. Huius autem arboris la
crimum colligitur diebus canicularibuſ
ſecundum alios vero tempore autumno
Inciditur autem truncus huius arboris
per loca ⁊ ramuli ipſius: Et ſic ſupponun
tur vaſa (vt preſens figura arboris oſten
dit) que lacrimum fluens recipiat. Cuiuſ
eſt optimum recens ſincerum ⁊ exalbidū
⁊ odore acutum. leniter linguam ſubmor
dens: ſequēs eſt colore ſubrufum: Et qua
ſi glutinoſuꝫ: tercium eſt tenuium partiū
valde ⁊ perlucidum: Omne autem balſa
mum quod vetuſtatem recipit fit rubeuꝫ
⁊ reſinatum ⁊ ſiccum. Quod autem opti
mum eſt ſincerum eſt quodqꝫ in aqua mū
da ſtillatum non protinus diffunditur. ſꝫ
magis deſidet: ⁊ poſtmodum totam aq̄
albidam facit: ⁊ lacti admixtum Illud in
caſeum ſtringit vt coagulum: quod enim
ſincerum non eſt. in ſummo aque diffun
ditur et ſupernatat. et vt oleum quaſi ſtil
lam oſtendit. Sciendum q̄ balſamus di
citur arbor balſami. Balſamum vero di
citur oleum vel gummi quod melius eſt
dicere: Nam nō eſt oleum vere quod pro
batur multis exemplis. Primo eo q̄ vide
mus adherere labijs vulnerum: Et facile
de panno eo infecto lauatur: Similiter
dyaſcorides dicit q̄ in aqua iniectum pe
tit fundum poſtmodum diſſoluitur: ⁊ to
tam aquam albam facit: ⁊ propterea vo
cat ipſum lacrimum. Item lignum eius
vocatur Xilobalſamum. Et fructus vo
catur carpobalſamum Multis modis ſo
phiſticatur. Quidam vendunt terpenti
nam pro opobalſamo. quidam admiſcēt
parum balſami terpentine. et ita habet
odorem balſami. Alij accipiunt ſuccum
lemoncelli: vl' foliorum citri ⁊ admiſcent
terpentine ⁊ addito croco orientali Cale
facit ⁊ deſiccat in. iij: gradu

Operationes.

A Opobalſami. ʒ: j. datus cum vino
ſuperfluitates matricis mundificat. fetū
mortuum educit ⁊ mēſtrua prouocat bō
bace intincta ⁊ ſuppoſita conuenit. et di
ſſuriam ⁊ ſtranguiriam. et lapidem veſi
ce: ſi etiam fuerit opilatio ex frigido. hu
more detur cum vino vel virga prius ma
defacta ex aqua calida erecta inflata ini
ciatur cum oleo muſtellino vel nardino.
B Contra omnes paſſiones capitis
venientes ex frigiditate detur cū appro
priato aliquo paſſioni conueniente.
C Contra quartanam ⁊ cottidianam
facta prius purgatione detur cum vino.
D Coutra tinitum aurium ⁊ humidi
tate parum inſtilletur: Contra dolorem
dentium ex parte dolenti aliquantulum
in aurem diſtilletur: E Corpa mor
tuorum incorrupta conſeruat. quia quan
tum diſſoluit: tantum conſumit F
Sera: auc: galie. Opiū balſami eſt bonū
⁊ ſubſtantia eius eſt ſubtilis ⁊ virtus eiuſ
eſt q̄ calefacit ⁊ deſiccat in ſecūdo gradu
balſamū q̄ꝫ eſt ſubtilioriſ v̄tutis q̄ arbor
granū vo eius eſt maioris ſubtilitatis q̄
oleum. G Idē auc dias. Virtus bal
ſami eſt que abſtergit tenebroſitatē viſuſ
Et aufert frigiditatē matricis. qñ fit naſ
cale cū eo cū cera ⁊ oleo ⁊ expellit ſecundi
nam ⁊ fetum: ⁊ quādo fit inunctio cū eo
prohibet rigorem. et mundificat vlcera
ſordida: Et quādo bibitur prouocat vri
nam: ⁊ eſt bonum aſmati: H Auicē
na. Balſamū aperit opilatōes ⁊ ꝯuenit
vlceribus groſſiſ. mūdificat vlcera ⁊ pro
prie cū yreos. ⁊ extrahit fracturas oſſiū.

I Confert ſciatice bibitum. et bibitur eius decoctio ꝓpter ſpaſmū: cōfert viſceribus capitis. ⁊ mūdificat caput ip̄m: ⁊ cōuenit epilētie ⁊ vertigini. K Abſtergit pannū ip̄m ⁊ ei⁹ oleū: lignū ei⁹. ⁊ ip̄i⁹ ſemen. ꝯferūt dolori vtroruꝗ lateꝝ ⁊ ſtricture anhelitus L Et dolori pulmonis: ⁊ cōuenit ſemen eius peripleumonie frigide. ⁊ tuſſi ⁊ ſimiliter ip̄m oleum

Ca.lxj.

B Alſamita. i. ſiſimbriū Sꝫ ſiſimbrium vocat̄ mēta aq̄tica ⁊ alio nōīe vocat̄ ballſamita: Diaſ. ca. ō ſiſimbrio ſc̄m trāſlationē grecā ſiſimbrion dr̄ cardaminon eo ꝙ cardamo agreſti folia hꝫ ſiſ'ia cū folia eius rotūda naſcant̄ ſicut folia cardami agreſtis cū creuerint ſcindunt ſe ſicut eruca: Uirtus eſt ei ca. diuretica. Paulus ca. de ballſamita ca. eſt ⁊ ſic: in. iij: ḡ. Aliud eſt domeſticū aliud ſilueſtre. ſꝫ domeſticū nob̄ eſt in vſu qḋ oīb⁹ eſt notū v̄tutē hꝫ diureticā diſſoluendi ⁊ conſumendi:

Operationes.

A Ballſamita crudū ⁊ coctū lētigines vultib⁹ tollit. ⁊ mac'las emēdat ſi vna nocte īpoſitū fuerit ⁊ alia die loc⁹ abluat̄ aq̄ B Cōtra viciū pectoris ficū pultes ex farīa ordei ⁊ aq̄ appoſito puluere ei⁹ ⁊ dētur pacīēti. C Cōtra frigidū reuma folia ei⁹ in teſta caleſcā ſine liq̄re ⁊ ī ſacculo poſita capiti ſupponat̄. vaꝫ vinū decoctionis ei⁹ ꝯ͂ dolorē ſtōachi ⁊ īteſtinoꝝ ex frigida cā. D Et opilatōem epatis et ſplenis. ⁊ vrinaliū viaꝝ. herba ipſa decocta in vīo ⁊ cataplaſmā. ſoluit etiā ſtranguiriā ⁊ diſſuriam: E Ualet etiā ꝯ͂ yliacū dolorē. Et ꝯ͂ dolorē factū ex vētoſitate: menſtrua educit. cōceptū iuuat: matricem mundificat. fomētatio ſi fiat ex eo F Teneroſitates eius in oleo muſtellino vel ſaltem cōmuni decocte ⁊ ſuppoſite idem operantur.

Ca.lxij.

Aſilicon gariofilatum. Ozimum
idem ſiue vnũ ſignificant. Ozimũ
quoddam eſt gariofilatum quod
dam eſt cõmune. ⁊ quoddã eſt latũ plus
aliỹs quod citrariũ vocat̃. Ozimũ gario
filatum eſt illud quod ab autoribus lau
datur. Ozimũ citrariũ ⁊ quẽ vituperãtur
ab om̃ibus. Eſt em̃ ozimũ gariofilatum
competens medicine ⁊ herba ⁊ ſemẽ: Cũ
aũt ſimpliciter ponit̃ in medicina ſemen
debet intelligi. ⁊ potiſſime in electuariỹs
Sed in vngentis et in emplaſtris herba
intelligitur. eſt ca. ⁊ ſic. Et ſemen hꝫ virtu
tem ꝯſtringendi ⁊ ꝯglutinandi quod ptꝫ
ex eo. quia ſi ponatur in aq̃ ſtatim ingro
ſſatur ⁊ fit quedam ꝯglutinoſitas herba
ip̃a ex aromaticitate habet virtutẽ cõfor
tandi ex qualitatibus ſuis diſſoluẽdi cõ
ſumendi ⁊ abſtergendi ⁊ mundificandi.
Sera. li. aggrẽ. ca. berengemiſch eſt baſi
licon ſiue ozimũ gariofilatum et folia eiꝰ
ſunt parua quorũ color eſt medius inter
roborem ⁊ glaucedinem: Huius herbe ẽ
odor ſimilis gariofilorꝫ et ſtipes eius eſt
quadrangulatus cuius color eſt ſicut co
lor foliorꝫ ip̃iꝰ ⁊ ſemẽ ẽ minutũ nigrꝫ. ⁊ col
ligitur in mẽſe Iulij Et eſt ca. ⁊ ſic. in fine
ſcdi g̃dus. Dyaſ. ca. ozimũ. Ozimũ cuiuſ
virtutis ſit penitus inter medicos opĩo
eſt incerta Nam qui autore criſipo crimi
nantur. Hij eius vitia ꝑcenſent ꝙ ſit ſto
macho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ inſani
am facit: iecori obſiſtat: Addũt p̃terea ſi
tritum lapide ꝯtegatur ſcorpiones gigni
cõmanducatum: ⁊ in ſole poſitũ vermes
creare pediculos enutrire. Afri: etiaꝫ pu
tant hoc eſſe pſuaſum ꝙ ſi opus eo die q̊
ozimũ ſumpſerit a ſcorpione feriatur nõ
poſſe ſaluari. ſed q̃ in diuerſa et vera opi
nione ſunt: hec om̃ia falſa aſſeuerant q̃n
imo ſtomacho prodeſt. eo ꝙ inflationes
eius diſſoluit ⁊ facit alia iuuamenta que
ſecundum ipſum inferius dicent̃.

Operationes

A Contra ſincopſim et cardiacam pa
ſſionem detur aqua roſarꝫ decoctiõis her
be ipſius B Ad idem valet vinum
decoctionis in quo herba ipſa ſtetit ꝑ no
ctem Ip̃a herba valet contra frigiditatẽ
ſtomachi hoc modo. decoquatur in mul
ta quantitate in vino ſed melius eſt ĩ mu
ſto. ⁊ poſt decoctionem addatur vinum
album in multa quantitate. tale vinum ẽ
confortatiuum multum ⁊ aromaticum. ⁊
valet contra predicta: ⁊ contra indigeſti
onem ex frigiditate. C Vinũ etiam
decoctionis ipſius herbe confortat dige
ſtionem: contra fluxum ventris ex frigidi
tate. ſemẽ ozimi cum modico puluere ac
catie decoquatur in aqua pluuiali et det̃
pacienti. D Ad matricem mundifi
candam. ⁊ menſtrua prouocanda fiat de
coctio eius in aqua ⁊ fiat fomẽtum ⁊ ſup
poſitoriũ ex teneritate ipſius herbe. Suc
cus ipſius herbe pulueriʒatus matricem
mundificat conceptum adiuuat et men
ſtrua prouocat. E Herba ip̃a deco
cta in vino ⁊ oleo ⁊ natibus et anchis ca
thaplaſmata valet contra tenaſinonem:
F Galienus in libro de cibis capitulo
de ozimo Ozimum ſcilicet non gariofila
tum peſſimi quidem chimi eſt. ⁊ propter
hoc infamant quidam ipſum dicentes.
ſi tritum inmittatur olle vacue celerrime
generat in paucis diebus ſcorpiones et
maxime quando in ſole quiſ quolibet die
calefecerit ollam. ſed hoc quidem caco
chimum eſt: ⁊ malum ſtomacho ⁊ indige
ſtibile. Olus vero ita dicemus ipſum eſt
calidum in ſecundo gradu. Et habet hu
miditatem non naturalem. G Et
idem. viij. ſimplicium farmacarum capi
tulo penultimo. Baſilicon ſcilicet nõ ga
riofilatum ex ſecundo eſt gradu calefaci
entium habet autem caliditatem ſuper
fluã vñ nec vtile ĩtra corpus aſſumptũ ca
taplaſinatũ v̊o exteriꝰ vtile ad ꝯſumẽdũ.

H Almanſoꝛ tractatu tercio capitulo Albetharogi quod exponit̃ ozimũ ſiue baſilicon nõ gariofilatum cali. eſt quod ⁊ doloꝛem efficit capitis ⁊ male nutrit cꝰ comeſtio vtentis viſum turbat qñ eo multo vitur. Sperma qꝫ aut lac deſiccat: oꝛi tamen ſtomachi cõfert corroboꝛat em̃ ipſum atqꝫ coꝛdi auxiliatur. I Sera: Ozimũ gariofilatum confert ſtomacho. ⁊ facit digerere cibum groſſum: ⁊ confert epati ⁊ coꝛdi. ⁊ aufert triſticiam et ſollicitudinem: ⁊ odoꝛiferas facit eructatões ⁊ aperit opilationem cerebri

Ca. lxiiij.

B Ranca vrſina herba eſt, cuius folia ſunt magna ſicut folia caulis ſꝫ inciſa ſicut branca vrſi. in medio eorum oritur ſtipes. in cuius capite ſunt multi floꝛes ſpinoſi concluſi: ca. eſt ⁊ hu. in. ij. gradu. Virtutem habet mollificandi ⁊ maturandi ⁊ leniendi:

Operationes.

A Contra ariditatem mẽbroꝝ ⁊ viciũ ſplenis fiat vngentum ex branca vrſina contrita ⁊ macerata diu in oleo ⁊ colature addatur cera ⁊ fiat vngentum contra vicium matricis ex frigiditate et ventoſitate. B Recipe ſucci brance vrſine ℥. iiij. herbe ſauine, ſaluie, naluaꝝ. maiorane, roſmarini. pulegij. arthemiſie. abſinthij. abeotani. ana. M. ij. gariofiloꝝ: ℥. iij: cinamomi: ʒ. ij: ſpice: ʒ. iij. cimini: ℥. j. picis grece. ʒ. j. galãge. ʒ. iij. thuris. maſticis ana. ʒ. iiij. boli. ℥. j: cere albe. ℥. iiij vini greci. lb. iij. lardi ſcrofe, rotulũ. j. predicte herbe piſtentur cum lardo p̃dicto deinde ponantur ſup ignem cum vino ⁊ ſucco predicto donec coquat̃ vſqꝫ ad cõſumptionem vini: deinde coletur ⁊ iterũ reſoluatur in igne ⁊ addita cera eliquata ponantur ſpecies predicte ⁊ dimittãtur coagulari ⁊ vngatur venter.

Ca.lxiiij.

B Etonica. Galienus. vij. ſim. far. capi. ceſtrum ſiue ceſtrõ. Ceſtrum grece latine dictũ betonica virtutem habet inciſiuam ſicut oſtẽdit guſtus amara eſt 7 ſubacris hec herba ſicut indicat. Betonica ca. eſt 7 ſic. in pmo gradu: cuius folia precipue viridia competunt vſui medicine. exiccata etiam multe ſunt efficatie. vnde cum inuenitur in receptionibus folia ponẽda ſunt. Sera. li. aggre: capitulo Baſtarem auc. dyaſ. Baſtarẽ id eſt betonica herba eſt que naſcit̃ omni anno habens virgam ſubtilem. cuius lõgitudo eſt vnius brachij aut plus 7 eſt q̃drangulata 7 habet folia mollia 7 longa ſimilia in ſua figura folia arboris glãdiũ in ſciſſuris ſuis bonum odorem habẽtia Et folia que ſunt ꝓpinqua terre ſunt maiora alijs. 7 in ſummitate virge eſt ſemen collectum in ſe prope collectionem ſpice frumenti. 7 aſſimilat̃ ſaturegie. folia eius colliguntur 7 deſiccantur 7 ſic ſeruantur Nam ꝙ ex eo plurimum adminiſtratur ſunt folia 7 habꝫ radices ſubtiles ſicut radix ellebori. Dyaſcorides ca. vectonicon Secundũ tranſlationem noſtram vectonica herba eſt oĩbus nota virgas hñs tenues 7 longa vnius cubiti. 7 quadrata folia lõgas 7 tenuia obrotunda 7 diuiſa 7 odorata. Radices et folia ſunt ei infinita. ſemen eius eſt vt ſpica ſimile timbri. folia eius collecta ſiccãtur et vſui neceſſi ſunt. Radices hꝫ tenues ſicut ellebor⁹.

Operationes.

A Ad dolorem capitis factum ex frigida cauſa fiat gargariſmuſ ex colatura decoctionis betonice cum ſtafiſagria in aceto. ſi fiat vitio ſtomachi detur vinum decoctionis betonice. B Cõtra dolorem ſtomachi detur decoctio ipſius cum ſucco abſinthij cum calida. ſi adſit vehemens conſtipatio. vt in yliaca paſſione precedente criſteri. C Fiat idem remedium ad matricem mundificandam ad conceptum adiuuandum fiat fomentum ex decoctione eius. fiat etiam ſuppoſitorium Detur etiam electuarium confectum ex puluere ipſius 7 melle. D Serapion auctoritate galieni. Betõica incidit 7 abſtergit humores groſſos frangit lapidem renum. 7 mũdificat 7 abſtergit pulmonem 7 prouocat mẽſtrua. 7 confert epilentie 7 curat cicatrices neruoꝝ et lacertorũ. E Dyaſcorides Radices eius accepte in potu cũ hydromelle. nauſeam prouncant. folia eius dantur ad cõquoſſationes 7 de alto cadentibus medẽtur F Et offocatiões ſtericas ſoluũt ℨ. j. cum mulſa accepta Morſus venenatos cum vino bibita ſaluberrime curat. G Epylenticis cum aqua bibita maximum preſidium eſt. Epaticis 7 ſpleneticis cum oximelle. ℨ. j. accepta effectum ſanitatis exhibet. digeſtionem celebrat. H In fractura capitis herba contuſa 7 ſuper caput vbi percuſſio eſt impoſita vulnus mira celeritate glutinat Et id melius fit ſi trita recens imponatur. Eſt aũt ſibi vis data vt oſſa fracta extrahit

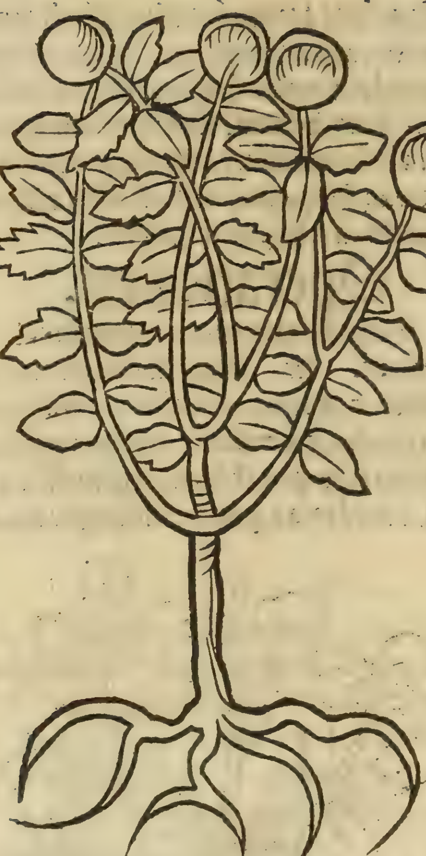

Ca.lxv.

B Edeguar ſiue Spina alba: Auicē
na: li. ij. ca: bedeguar. Bedeguar
eſt ſpina alba: ⁊ eſt ſimilis camele
onte albe: verumtamen eſt vehementius
alba: et habet longiores ſpinas: ſimilan
turqꝫ eius ſpine folijs amomi: verūtamē
ſunt ſubtiliores: ⁊ vehementius eſt alba.
⁊ eius quidē ſtipes ꝑuenit vſqꝫ ad duos
cubitos. ⁊ eius flos eſt purpureus. Et ſe
men eius eſt ſicut ſemen cartami: verum
tamen eſt vehementioris rotunditatis: ⁊
in radice ip̄ius eſt infrigidatio ⁊ exſicca
tio cum reſolutione quadam. Semen v̄o
eius eſt calidum ⁊ ſubtile: Et dixerūt qui
dam ꝙ tota eſt calida valde: Et in ip̄a eſt
virtus reſolutiua ⁊ aperitiua. et proprie
in ſemine eius: Et in ea eſt retētio fluxus
ſanguinis: ⁊ eius r̄tentio eſt equalis: Pli.
ca. de acantiſleuce: i. bedeguar et eſt car
dus cum aculeis in folijs albis eſt fri. in. j
g̃. ⁊ medius inter hūiditatem ⁊ ſiccitatē:

Operationes.

A Bedeguar confert fluxui ventris. ⁊
debilitati ſtomachi: et abſcindit fluxum
ſanguinis: Et apponitur exteriuſ ſicut em
plaſtrum ⁊ deſtruit apoſtemata mollia
B Et quando fit collutio oris cum aq̄
eius in qua coquitur. confert dolori den
tium Sed ſeminis eius ſubſtantia eſt ſub
tilis: ⁊ ꝯfert hn̄tibus ſpaſmum quādo ip
ſum bibitur: C Et confert ſputo ſan
guinis. ⁊ dolori ſtomachi ⁊ fluxui ātiquo
⁊ ꝓuocat urinam: ⁊ delet apoſtēata fleg
matica. D Et qn̄ bibitur ſemē eius
confert pueris hn̄tibus ſpaſmū. Et qn̄ ſu
ſpenditur ſuper animalia venenoſa amit
tunt toxicū. E Dyaſcorides. Radix
eius bibita emoptoicis ꝓdeſt. ſciaticis ⁊
ſtomaticis fert opem. Tumores om̄es in
cathaplaſmatibus ſpargit F Elixa
tura eius dentium compeſcit dolores. ſe
men eius bibitum cōtractos infantes ſa
lubērime curat. morſibus venenatis oc
currit. G Et qui eam in collo porta
uerit incurſum ſerpentum nou timet. Ra
dix deſiccat mediocriter. Et ſtiptita eſt ⁊
ideo ciliacos ⁊ ſtomaticos iuuat ſanguiſ
eductionem reprimit: et tumores vice ca
thaplaſmatis ſpargit: H Semē eiꝰ
leptomeris ⁊ calide eſt virtutis Et putre
factis menbris iuuat potatum ⁊ fluorem
ſanguinis medeẗ: ⁊ ſic intraneorū reuma
tiſmum: J Jtem ſeſſionibus q̄s gre
ci eucatiſma vocant. fluores matricis ab
ſtringit. cathaplaſmatibus miſceẗ cōſtri
ctiue medentibus: K Galie. Bede
guar confert iliacis ⁊ ſtomaticis: emiſſio
nem q̄ꝫ ſanguinis cohibet. tumores etiaꝫ
cathaplaſmata contrahit L Juuat
etiam dentes dolentes ſi gargarizaẗ de
decoctione. Semen vero ſubtilium ꝑciū
⁊ calide virtutis eſt. quare ⁊ ſpaſmantes
bibitum iuuat. M Auicenna Semē
eius confert infantibus qn̄ bibunt ꝓpter
corruptionem in motibus lacertoꝝ:

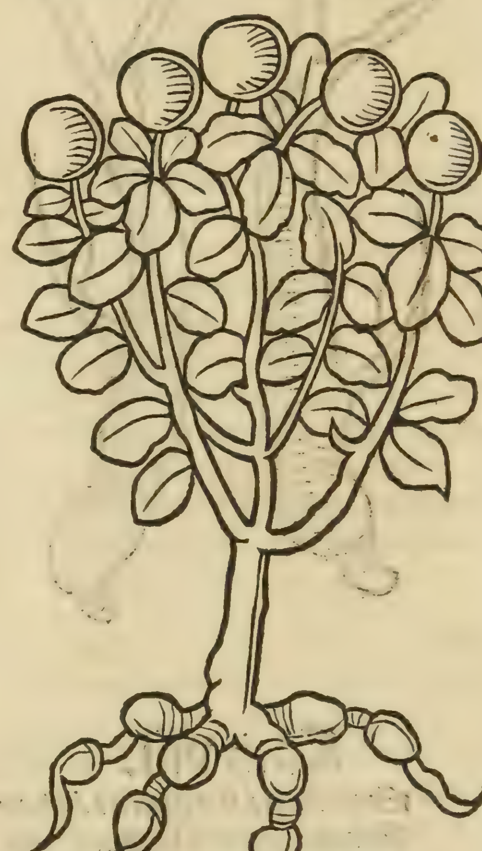

Ca.lxvj

B Ellirici: Sera. li. aggre. ca. belligz Belligz. i. bellirici ⁊ ſunt de genere mirabolanoꝝ ſunt fri. ⁊ ſic. in fine tercij ḡdus ⁊ extinguūt acuitatem ſanguinis ⁊ caliditatē colere. hoc idez mirabolāi emblici. vt hētur in ca. emblici. Jo. meſue ca. de mirabolanis Bellirici ſunt ex medicinis bn̄dictis. expectat̄ em̄ ꝑ eoſ ꝯfortatio meliores ſunt groſſi pōderoſi ⁊ dēſi corticis. fri. ſunt in p̄mo ⁊ ſic. in ſcd̄o Jn coꝝ oꝑationibus ⁊ ꝓpetatibus ſunt ſicut emblici. Ubi ſciendū ꝙ mirabolani emblici ⁊ bellirici ſunt ex alia arbore producti ꝙ̄ alie ſpēſ mirabolanoꝝ ſicut appa ret in ca. mirabolāi. Et ideo hic determinatur de iſtis Jn ca. v̊o mirabolani determinat̄ de alijs ſpēbus mirabolanoꝝ.

Operationes.

A Bellirici hn̄t ꝓpetatē denigrādi capillos ⁊ ꝓhibēt caſū eoꝝ: ⁊ ꝯferūt emorroidibus ⁊ ipi tūeſcūt in aq̄. B Et cōditi ex eis faciunt oꝑatōes mirabolanoꝝ non ꝯditoꝝ niſi q2 ſunt debiliores eis ⁊ in belliricis maior eſt ꝓpetas in acumine ꝙ̄ in emblicis. C Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cum oleo amigdalarum dulciū ⁊ cū melle tingunt capillos colore nigro. D Jo. meſue: Bellirici educūt ſolutōe flegma. Et ſunt ex reb9 valde confortātibus cerebrum ⁊ neruos Et augent intellectum. E Et cōfortant cor Et cōferunt tremori cordis ⁊ mūdificant ſtomachum a putrefactione Et confortant ipſum Et ſedant feruorem in eo. Et auferunt ſitim. F Et addunt in appetitum. Et ſedant vomitum Hoc idem faciunt emblici G Serapion Bellirici auferunt ſitim ſua frigiditate Et preparant ſtomachum. prouocāt appetitum. Et ſtringunt ventrem propter eorum ſtipticitatem.

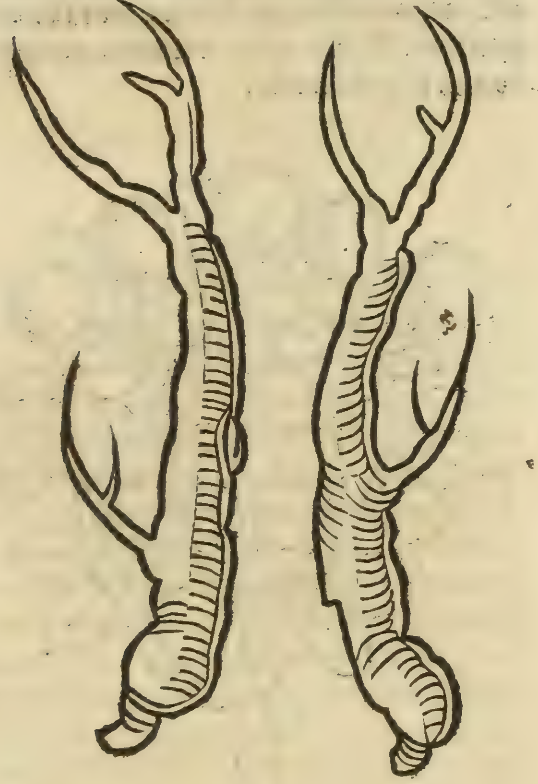

Ca.lxvij.

El vel Sel. Sera.li.aggre.ca.bel: auctoritate ysaac benaram. Bel eſt citonium Jndum. ⁊ eſt fructus rotundus ſicut auellana. non hn̄s corticē ſup ſe in quo eſt ſemen ſimile odore. Et eſt illud q̄ de ipſo adminiſtrat̄. Et v̄tus eius eſt ſicut v̄tus zinziberis ca.in.iij.gradu. ⁊ humectat in primo

Operationes.

A Sera. Bel. Subtiliat chimos groſſos. B Et confert duriciei neruoꝝ. C Et valet ventoſitati emorroidaꝝ. D Et augmentum facit in ſpermate. ⁊ valet ſicut ſel. E Arbor eius vocat̄ dorſiſahā. vt appa3 in ca. ḡnati ſilueſtris

Ca.lxviij.

Ehem: Sera.li.aggre.ca.behem: Behem ſpēs eius ſūt due. ſ. rubea ⁊ alba. Et ſūnt ambe vene in magnitudine radicis paſtinace parue: quaꝝ quedam ſunt tortuoſe deferunt̄ ab armenia odor eaꝝ eſt bonus: et eſt in eis viſcoſitas quedam ambe ſpecies ſunt ca. et hu: Aui.li.ij: ca. behem. Behem ſunt fruſta aſpera q̄ ſunt radices exſiccate ꝯtracte: et ſunt duaꝝ ſpēꝝ: quaꝝ vna eſt alba ⁊ altera rubea eſt ca. ⁊ hu. in.ij. gradu:

Operationes.

A Sera. Ambe augmentum faciūt in ſpermate. B Aui: Behē eſt impinguatiuū. ⁊ ꝯfortat cor valde. ⁊ confert tremori cordis. ⁊ manifeſte augmentat ſperma. loco eius ponit̄ q̄ntum ip̄m eſt de ruderi; ⁊ medietas ponderis lingue auis

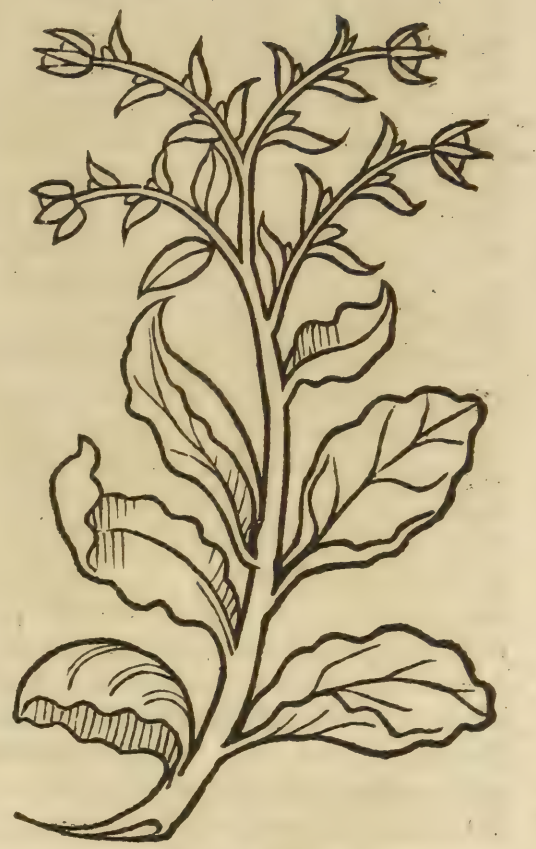
Ca.lxix.

En vel balanus. diaſ. ſm trāſlatōnem nr̄am ca. balanus: i. ben. eſt ſemen arboris ſil̄is arbori mirice nuces hn̄s abintus. q̄s cū digitis cōfricaueris hūores eiciūt q̄ pfectōibus miris ⁊ nobilibus multis miſcet̄ ꝑ oleo. Naſcit̄ vo in ethiopia ⁊ in arabia ⁊ in locis Jndie.

Jpſe ſuccus melioꝛ eſt qui eſt recẽs ⁊ odo
re plenus ⁊ albus. Sera. li. aggre. ca. Ha
ben auc: dyaſ. Haben. i. granũ ben. ⁊ eſt
fructus arboꝛis ſimilis tamariſco. ⁊ ẽ fru
ctus ſimilis auellanis. medulla eius exp
mit̃ ſicut amigdale ⁊ egredit̃ aliqͩ loco
olei. Et naſcit̃ hec arboꝛ ĩ terꝛis hababes
⁊ in babilonia ⁊ in locis arabũ: ⁊ in terꝛiſ
paleſtine q̃ nõiatur nitrã. Et melioꝛ ex eo
eſt nouus plenus albus facilis excoꝛiatõ
nis. Et idem auc. gal. Hec medicina de
fertur ad nos ex terꝛis arabũ ⁊ pigmenta
rij vtunt̃ ſucco medulle eiꝰ loco olei et cõ
plexio eius eſt calida: Oleum eius extra
hitur ſicut oleum de amigdalis.

Operationes.

A Dyaſ. Ex eo. ʒ. j. bibita cũ puſta ſplẽ
ſiccat cũ yris ylirica mixtus ⁊ in cataplaſ
matibus poſitꝰ ⁊ mulſa adhibita doloꝛeſ
podagricos mitigat. B Aceto aũt
mixtus lepras ⁊ maclas ⁊ puſtlas coꝛpis
tollit. C Acceptus ſolutõez ventris
facilẽ p̃ſtat. Exp̃ſſus ſuccꝰ eiꝰ vtil' eſt vt
aſpꝛedinẽ ⁊ pruriginẽ coꝛpiſ mirifice pur
get. D Sera. Ben ꝯfert ẽperigini ⁊
lẽtiginibꝰ q̃ ſunt in facie. ⁊ ſcabiei. ⁊ pruri
tui ⁊ egritudini cũ q̃ eleuat̃ cutiſ cũ aceto
E Et attenuat duriciẽ epatis ⁊ ſplẽis
ſi eis ſupponat̃ cũ aliq̃ far. ex deſiccãtibꝰ
ſʒ in ſucco eiꝰ eſt paꝝ ſtipticitatis. F
Jo. meſ. Ben ꝑuomitũ ⁊ ꝑ ventrẽ educit
fleg̃ crudũ ⁊ g̃ſſum. Et ẽ medicĩa mirabil'
ad colicã fleg̃ticã ⁊ vẽtoſaz. G Aui.
li. ij. ca. de ben. Ben eſt mundificatiuũ ⁊
ꝓpꝛie eius medulla. ⁊ inciſiuũ hũiditatum
g̃ſſaꝝ. Et apit cũ aceto ⁊ q̃ opilatões viſce
rum. Et in arboꝛe ip̃ius eſt amaritudo et
ſtipticitas. Et ꝓpter hoc eſt in ip̃a virtus
cauterizatiua. Et eius coꝛtex eſt ſtipticꝰ
plus. H Et oleũ ip̃iꝰ non euacuat̃ a
ſtipticitate ⁊ in ip̃o raro eſt abſterſio ⁊ in
ciſio. J Semen eius confert lentigi
nibus magnis. ſ. ⁊ puis. ⁊ pãno. ⁊ moꝛfee
⁊ veſtibijs vlcerum. ⁊ ſimiliter eius oleũ
K Et cõfert ap̃atibus duris om̃ibus:
cum ponit̃ in emplaſtris ⁊ vngentis.

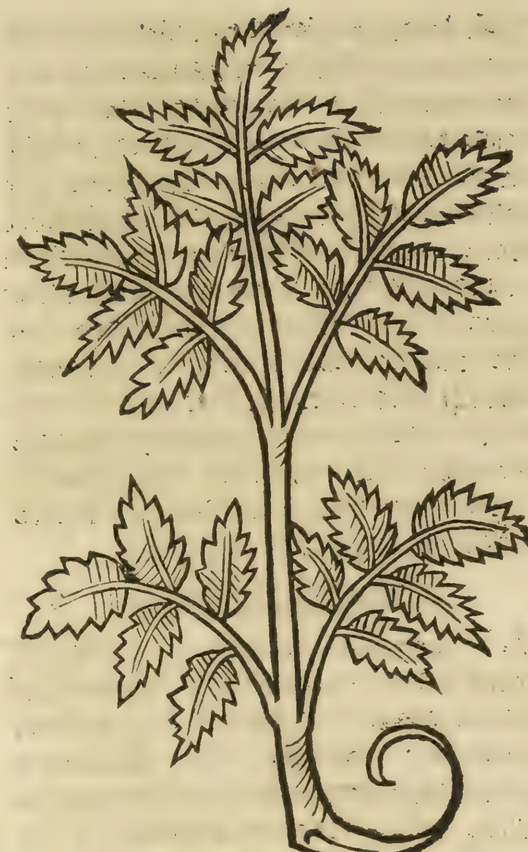
Ca. lxx.

Beta. Yſidoꝛus. Bleta vel Beta
alia candida. alia nigra: alia ſilue
ſtris. Jtem greci duo genera faci
unt nigram: ⁊ cãdidaz. q̃ ꝓferũt parciſſi
mi ſeminis appellantq́ʒ ſoelon ⁊ eſt bleta
agreſtis. que eſt bleta lata que facta eſt ſi
cut elleboꝛus albus vt apparet ꝑ dyaſcoꝛ.
ca: de elleboꝛo albo. ⁊ iſta vocat̃ blitis. et
licet dyaſ. faciat ſeoꝛſim ca. de bleta et
de beta. erꝛoꝛ ſcriptoꝛis fuit vel trãſlato
ris. Nã idẽ dicũt ⁊ debẽt ꝯtinuari illa ca.

Operationes.

A Gal. vj. ſim. far. ca. bletũ. Bletum ẽ
olus comeſtibile fri. ⁊ hu. ꝯplexionis in ſe
cunda mãſione a ꝑpata abſtantia. B
Et idem li. ij. de cibis. ca. de beta: Succꝰ
bete eſt mediocriter abſterſiuus q̃ et ven
trem ad egeſtionẽ excitat. ⁊ ſtomachũ ali
qñ moꝛdicat. ⁊ maxime illoꝝ q̃cũq́ʒ facile
paſſibilẽ ⁊ ſenſibilẽ hñt ip̃m. et ꝓpter hoc
ip̃m ẽ eduliũ malũ ſtõacho ãpliꝰ ꝯmeſtũ.

C Alimentum autem ab ipſa modicū
magis idōeum eſt q̄ malua ad opilatōeſ
que ſūt in epar. adhuc autē magis quando
cum ſinapi aut omnino cum aceto come
ditur. ⁊ ſpleneticis eodē mō comeſta ſunt
bona medicina magis q̄ alimentum:
D Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea eſt
alba ⁊ nigra: ⁊ in ſapore eius ē nitroſitas
⁊ virtus eius eſt que abſtergit ⁊ reſoluit:
⁊ expellit ſupfluitates caliditatis. qn̄ cū
ea fit ſternutatorium: E Et qn̄ bleta
coquit̄. egreditur ex ea viſcoſitas et acui
tas. ⁊ fit virtus eius que ꝓhibet generati
onem apoſtematis: ⁊ reſoluit reſolutōne
pauca. In alba vero eſt de v̄tute abſterſi
ua ⁊ reſolutiua. In nigra eſt res ſtiptica:
⁊ proprie in eius radice. F Et idem
auc. galieni in li. de cibis. In ea exiſtit hu
miditas abſterſiua abſterſione tempata
⁊ cum illa humiditate laxat ventrē. ⁊ mol
lificat inteſtina. ⁊ ſtomachū. ⁊ maxime cū
fuerit bōi ſenſus G Et ideo accidit
q̄ bleta eſt mala ſtomacho: ⁊ ꝓpe illi q̄ eſt
ſicut dixi. qn̄ vſus eius eſt nimius. ⁊ nutri
mentum eius eſt paucum. ſicut nutrimen
tum aliarum herbaꝝ. Sed bleta quidem
eſt magis iuuatiua q̄ melochia in aperiē
do opilationes epatis H Nigra āt
ſtringit ventrem ſicut lens ⁊ maxime quā
do coquit̄ radix eius eſt plus ſtiptica con
ſtrictiua vētris. ⁊ alia ſpecies eius ſoluit
ventrem. I Et ambe quidem ſpēs
eius ſunt mali chimi ꝓpter nitroſitatem q̄
eſt in eis. Et ideo qn̄ fit ſternutatoriū cū
ſucco eius et melle mundificat cerebrum
⁊ confert dolori auriū. K Et quādo
ex decoctione blete ⁊ radicis eius abluit̄
caput aufert lendines ⁊ mundificat ipm̄
a furfuribus: L Et qn̄ ꝓicitur ſuper
ſciſſuras que fiunt a frigore confert eis: ⁊
qn̄ coquitur cum folijs eius curat botar.
M Et valet ad combuſtionem ignis
⁊ heriſipilam Et idem auc. aben meſuay
quando coquitur et comeditur cū fabis
digerit cito.

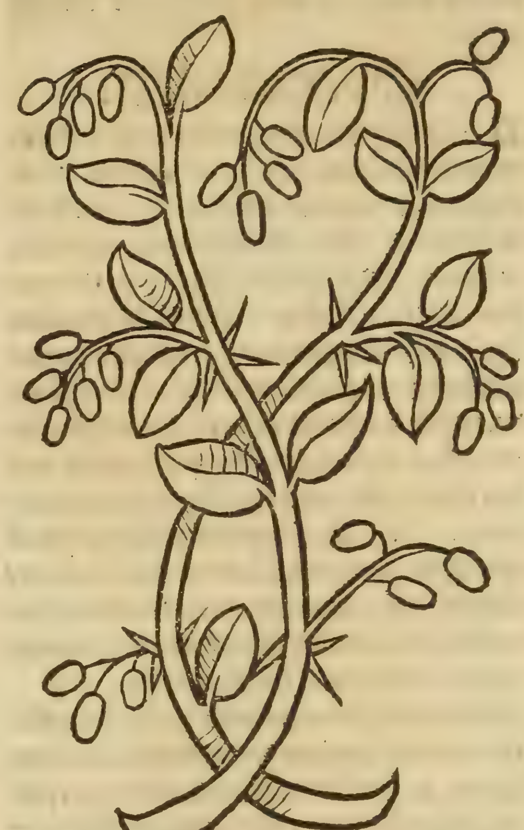
Ca. lxxj.

Bdellium. Un̄ ſciendum q̄ bdelliū
quoddā eſt iudaicū: ⁊ eſt gūmi cu
iuſdā arboris q̄ vocat̄ melealiend
et illud eſt bdelliū iudaicū. et arabicū qd̄
naſcit̄ in India ⁊ arabia. Et ē aliud bdel
lium ſm̄ Sera. li. aggre. ca. Melk quod
dr̄ bdellium de melka quod eſt ex arbore
nominata melk que orit̄ in meka q̄ arbor
eſt ſatis ſtiptica. cuius fructus maturat̄ i
meka. ⁊ comedit̄ dulcis. ſed in hyſpania
non maturat̄ ſed eſt fortiter pōticus pau
ce aq̄ſitatis ⁊ aſper. ⁊ talis arbor et eius
gūmi vocat̄ de meka: ⁊ eſt bdelliū quod
ſcribit̄ in pncipio Geneſis ca. ij. quod eſt
in padiſo voluptatis cuius fructus ſatis
eſt dulcis. Et de iſto bdellio facit Auicē
na ſuffuff ꝯ fluxū in etica circa finem vbi
ponit curas ꝯ ſinthomata ſupuenientia
ethice: ⁊ iſtud bdelliū eſt fri. ⁊ ſic. ⁊ ꝯſtrin
git ventrem. Sed bdelliū iudaicū eſt ca.
in. ij: ⁊ hu. in pmo: Unde quia in r̄ceptis
inuenit̄ bedelliū ꝯſtringere ⁊ relaxare et

calefacere ⁊ infrigidare.𝔑. quando volumus aperire mollificare reſoluere. ⁊ cetera. ponatur bdellium iudaicum. qn̄ vero volumus ꝯſtringere ⁊ infrigidare ponat̄ bdelliū de meka ⁊ tale bdelliū eſt celeſtinū i. coloris celeſtini. Sȝ bdelliū iudaicū eſt ſubnigꝝ ſiue ſubalbidū. verum antiq̄ nr̄i carentes bdellio de meka loco eius ponebant q̄ndam aq̄ſitatem ꝯglobatā que inuenit̄ in veſciculis vlmi. Pli. ca. de bdellio. Bdellium eſt ca. in. ij. gradu. hu. in. j Almanſor tractatu. iij. capi. de bdellio: Bdellium iudaicum calidū eſt. bdelliū tamen de meka. fri. eſt ⁊ ſic.

Operationes.

A Seca. auctoritate galieni. Bdelliū ſtringit ventrem ⁊ fortificat ſtomachum diſſoluit apoſtemata que fiunt in canna pulmonis. ⁊ tumorē qui fit in crepatura inteſtinali. quādo diſſoluitur cum ſaliua hominis ieiuni donec fiat ſicut vngentū vel emplaſtrum; frangit lapidem renum qn̄ ſumit̄ in potu; ꝓuocat vrinam ⁊ diſſoluit apoſtemata cruda groſſa: ventoſitates neruoꝝ. B Gal. vj. ſim. far. ca. bdellio. Quidam aūt eo vtunt̄ ⁊ maxime arabice in brontunlolis. i. hernijs inteſtinalibus ieiuna ſaliua madefacientes. donec ꝑueniat ad ꝯſiſtentiam emplaſtri.
C Arabicū vero ⁊ lapides q̄ ſunt in renibus infringere bibitū. necnō vrinas ꝓuocare ⁊ diſcurſus indigeſtibiliū ſpirituum ſanare. necnon lateꝝ dolores ⁊ rupturas. D Almanſor. Bdelliū iudaicū dura diſſoluēs a ꝑata emoroidibus vtile iudicatur. bdelliū de meka ventrem ſtringit; E Auicēna. bdelliū reſoluit ſanguinem ꝯgelatum ⁊ eſt linitiuū ⁊ maturatiuū diſrumpit ventoſitates: F Et arabicum eſt ſiccius eo niſi recens ⁊ reſoluit apoſtemata dura ⁊ proprie diſſolutū cum ſaliua ieiuni. ⁊ ſimiliter reſoluit reliqua frigida; G Et mechū quod nō eſt ex fructu palmarum ſilueſtrium eſt ſtipticum. bdellium iudaicum reſoluit ſcrofulas. et bibitur decoctum ad apoſtemata dura que ſunt intrinſecus et linitur cū aceto ſuper ſahafati: H Confert cōtuſioni lacertorum et ſpaſmo et duriciei neruorum. ⁊ congelationi ipſorum I Et de meka etiam exiſtimauerunt q̄ ipm̄ ꝓuocet. ſed non dubitat̄ quin ipm̄ ſtringit ⁊ frangit lapidem: K Bdellium vero arabicū claꝝ rubeū q̄nto teritur ex eo q̄ntitas duoꝝ aureoꝝ. ⁊ bibit̄ cum aq̄ melſis minuit flegma: L Et bdelliū vtrumq; reſoluit ramicem aque. ⁊ aperit os matricis clauſum. Et educit fetū ⁊ mūdificat matricē: M Et reſoluit apoſtemata ani ⁊ teſticulorum. Et ꝯfert morſui venenoſorum.

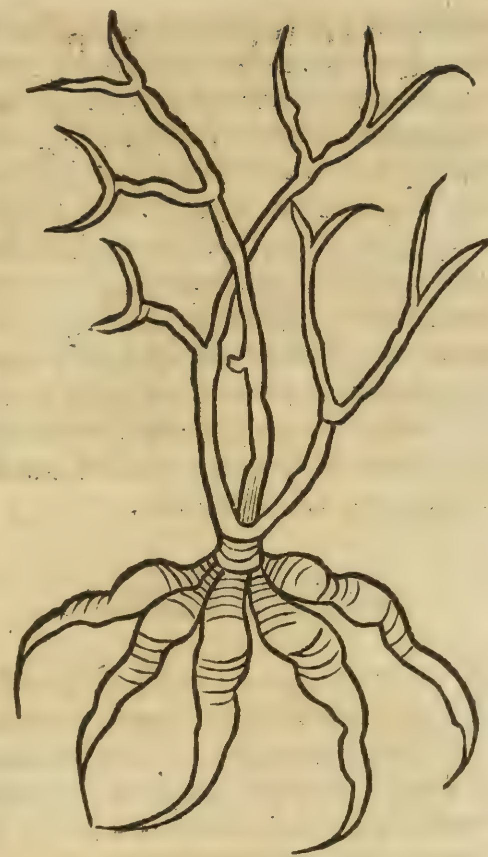
Ca. lxxij.

Erberis. Aui. li. ij. ca. de berberis Ex eo ē rotundū ⁊ rubeū cāpeſtre et aliud eſt nigꝝ longū arenoſum aut montanū. ⁊ eſt fortius fri. ⁊ ſic. in fine tercij gradus ⁊ eſt vincens coleraȝ valde Galienus. viij. ſim. far. ca. oxiacantum.

Hec arboꝛ eſt ſimilis virtute et ſpecie arboꝛi arebandi.i.piroꝛum ſilueſtrium.niſi quia arboꝛ piroꝝ eſt ſtiptica ſtipticitate foꝛti.ſed in fructu eius cum ſtipticitate ē res incidens ſubtiliter. Sera:auc.dyaſ.li:aggre.ca.Amiberberis:i.berberis:et eſt rubus Achiſſa ꝛ eſt dictum acutum.ꝛ acſa et eſt dictum ſpina acuta.et eſt illa q̄ facit fructum qui dicit̄ zachuch ſiue zaytach.ꝛ eſt amiberberis ꝛ defertur a coꝛaſceni.ꝛ eſt arboꝛ ſimilis arboꝛi piroꝛum ſilueſtrium que dr̄ abbimis ſiue abaras niſi quia eſt minoꝛ:ꝛ babet multas ſpinas: Et habet fructum ſimilem grano mirti niſi quia eſt maioꝛ ꝛ rubeus facile frangibilis ꝛ habet interius grana:et babet radicem hn̄tem multas radiculas infixas terre.

Operationes.

A Serapion.Fructus eius qn̄ bibitur aut etiam comeditur.abſcindit fluxū antiquum.ꝛ humiditates antiq̄s que fluūt a matrice B Et quādo fit emplaſtꝝ cum eo trito attrahit ſagittas que ſunt infixe carni.et aſcellas ꝛ ſpinas et alia ſimilia. C Et quando percutitur venter mulieris pregnātis cum radice huius terre.aut fit inunctio cum ea expellit fetum ꝛ eſt fri.ꝛ ſic.in.ij.gradu.pꝛohibet ꝛ incidit ſitim calidam ꝛ foꝛtificat ſtomachū ꝛ epar: D Et pꝛoprietas eius eſt ꝙ cōfert a ꝑatibus calidis:ꝛ hec auc.aben meſuay: E Et idem auc.armaſios.Fructus eius retinet ꝛ pꝛohibet om̄es egritudines que fiunt a fluxu ventris: F Auicenna.Fructus berberis cōfert a ꝑatibus calidis ex eis emplaſtrum ſuperpoſitum.et confoꝛtat ſtomachum et epar ꝛ abſcindit ſitim valde ꝛ confert raſure ꝛ fluxui ſanguinis inferius:

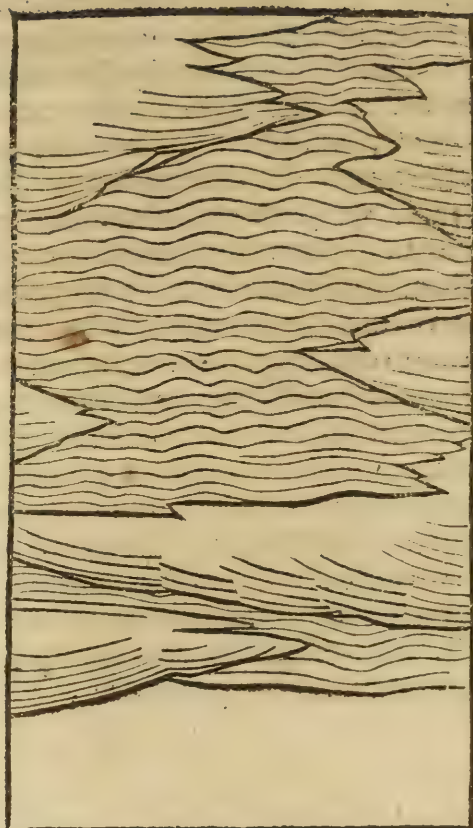

Ca.lxxiiij.

Vzeiden ſunt radices albe:Sera:libꝛo aggregatoꝛis ca:Buzeiden eſt ſimile behem albo ꝛ eſt medicina indie qua nos paꝝ vtimur. Et quidā vero detulerunt ipſam ad nos.ꝛ vidimuſ eam ſepe.Et melius ex eo eſt quod ē albū habens lignum groſſum:ꝛ multas vⁱgas Illud vero quod eſt ſubtile lignū habēs ſuꝑficiem lenem parue albedinis eſt non bonum ꝛ nullius iuuamenti.

Operationes.

A Sera:auctoꝛitate habix:Habix dixit ꝙ eius iuuamentum eſt ſicut iuuamentū hermodactiloꝝ adr emouēdum doloꝛem iuncturaꝝ ꝛ podagre laxat aquā citrinā.

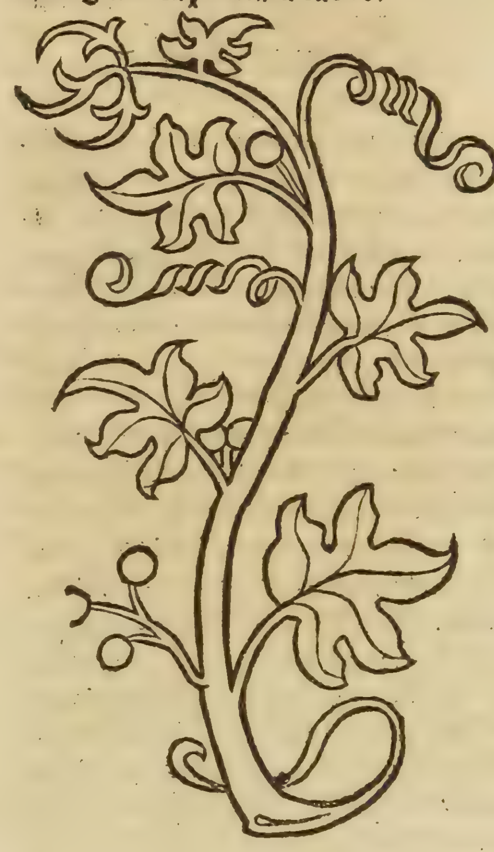
Ca. lxxiiii.

ᵇ Itumen iudaicum ſiue aſpaltum Et dicit̃ bitumen iudaicũ eo q̄ in Iudea inuenit̃: ſ. in ſtagno quod mare mortuũ dr̃. in quo ingredit̃ flumen Iordane: Et ip̄m eſt ſpecies napte. ſʒ nõ napta. qm̄ napta eſt petroleum vl' ſtercuſ demonũ qḋ idē ē. ⁊ ē ſicut oleũ liquidũ vt habet̃ inferius in tractatu de lapidibus p̄cioſis. ca: petroleũ: Sʒ bitumē iudaicũ vel aſpaltũ vel braſalēdi q̄ idē ſunt ē duꝝ vt cũqꝫ q̄ p̄t pulueriſari. ſʒ non r̃ſoluitur ⁊ hʒ vtcũqꝫ fetorē napte vt patet p̱ ſera. et p̱ꝯcordiã: Diaſ. ca. aſpaltũ: Aſpaltũ eſt bitumē iudaicũ: ⁊ eius aliud eſt aridũ et aliud liquidũ. vñ bitumē iudaicũ qḋ fit ĩ lacu iudee q̄ dr̃ alſ ftiden coagulatio eiuſ p̱ripã ip̄ius lacus inuenit̃ ⁊ naute nacũ ſcafa ⁊ ſic eã colligũt ⁊ ſiccãt ⁊ vendunt. Aliud genꝰ ē qḋ neqꝫ ferꝝ neqꝫ aq̃ rumpe p̄t. niſi tm̄ mēſtrua ml'ieꝝ aut ſanguis hircoꝝ: Et ſi volueris rump̱e ſic rũp̱e collige vinũ de lana et intinge ip̄m in ſanguine ⁊ ſic incide: Eſt ãt bitumē ſummũ purpureum odoris g̃uioris: rep̱abile ãt nigꝝ eſt Reperit̃ ãt babilonicũ bitumē album ſeu nigꝝ longo interuallo rapiēs ad ſe ignē Om̄e vͦ bitumē hʒ v̄tutē malacticã ⁊ dyaforeticã ⁊ hʒ vires viſcide ⁊ etiam efficaciter relaxantes.

Operationes.

A Dyaſ. Bitumen tumores reprimit Offocationibus ſtericis occurrit Cadentes matrices ſubleuat fumigãdo. B Epilenticos fumus eius p̱uocat cũ caſtoreo. mēſtruis imp̱at tuſſim ſedat: C Aſmaticoſ ⁊ diſnoicis ad ſanitatē p̱du cit D Morſibus venenatis occurrit ſciaticis p̄ſtolat̃ ciliacis dat̃ in modũ catapucie ⁊ maximũ p̄ſtat effectũ. coagulatum ſanguinē cũ aceto reſoluit. diſſinteri cis cũ ſucco ptiſane ſup̱poſitus curat.

E Catarrum ſuffumigatõe compeſcit dentium dolorem ap̱poſitum mitigat: podagricos ⁊ arteticos cum nitro ⁊ cera vt malagina impoſitum curat.

Ca.lxxv.

[B]Rionia: Byaſ.ca.ampeleos leuce i.brionia ſiue vt latini vitis alba haſtas ⁊ folia ſimilia habꝫ viti noſtre.ſed aſpera ⁊ minora caprioli ſimiles ſunt implicanteſ ſe ſemē ipſi vue ſimile eſt ⁊ botruoſum rarū ⁊ fuluū. Galie.vj.ſim.far.ca.ampeleos leuki:i.vitis alba quā quidam ⁊ brioniam ⁊ pſilotrum vocant in ſummitate eius eſt ſtipticitas ⁊ amaritudo pauca ⁊ acuitas:⁊ ipe comeduntur in principio ſue natiuitatis ſm conſuetudinem ⁊ in tempore veris.quia ſunt iuuātes ſtomachū ꝓpter eorum ſtipticitatem, ſub amaram autem ⁊ leuiter acrem habꝫ ſtipticitatē. Sera.li.aggre.ca.feſera. Feſera herba eſt q̄ habet folia ⁊ capriolos i ſimilitudineꝫ vitis cōis:niſi quia ſunt aſperiora.⁊ rami ⁊ capoli adherēt implicātes ſe quibuſcunqꝫ approximant ex arboribus alijs.⁊ ſuſpendunt̃ eis cū capolis ſuis:⁊ hꝫ fructū ſimilē racemo rubeo.

Operationes.

A Galie.brionia vrinaꝫ mediocriter ꝓuocat Radix vo abſterſiuam quādam et ſiccatiuam ſubtilium ꝑcium habet virtutem nec non mediocriter calidaꝫ ꝓpter quam ſplenes attenuat: B Scliratos ſanat:exterius appoſita cum ficubus ſcabiem ⁊ lepram ſanat. butruoſus autē fructus in polipirijs eſt vtilis C Sera.auc.Raſis:Uirtus eius eſt q̄ calefacit mediocriter et abſtergit et ſubtiliat et diſſoluit duriciem ſplenis quādo ſuꝑponitur emplaſtrum ex ea cum ficubus. Et curat ſcabiem ⁊ egritudineꝫ cum qua eleuatur cutis ſed fructu eius vtuntur coriaminarij.nam cum eis abradunt̃ pili corioꝝ D Et idem Serapion. Uirtus folioꝝ ⁊ fructus ⁊ radicis eſt calida ⁊ acuta.⁊ iō quando fit emplaſtrum cum eis.⁊ ſale cōfert vlceribus que dicuntur granita:⁊ illꝰ que dicuntur fagedenica curat fiſſuraſ labiorum: E Radix eius mixta cū orobo ⁊ fenugreco quando cum eis abluitur cutis mundificat ⁊ abſtergit eā. ⁊ aufert pannum ⁊ veſtigia nigra ⁊ bothor ⁊ cicatrices vlcerum: Et conficit̃ cum oleo donec fiat ſicut cera.⁊ ſedat dolorem ⁊ fiſtulam ani. Et quando miſcetur cum oleo donec diſſoluatur conuenit ad hoc et expellit liuorem qui fit ſub oculo Et quādo fit ex eo emplaſtrum cum vīo ſedat panaricium ⁊ reſoluit apoſtemata ⁊ aperit ea. Et emplaſtrum factum cum ea extrahit oſſa ingreditur in confectionibus vngentorum corrodencium carnem. Et potat̃ de ea.ʒ.j.ad epilentiam.⁊ conuenit appoplexie ſic adminiſtrata et opilationi. Et quando bibuntur ex ea.ʒ.ij.confert morſibus tyri ⁊ occidit fetum Et quando extrahitur ſuccus a ſtipitibus eius ⁊ accipitur cum frumento cocto ꝓuocat lac

Ca.lxxvj.

B Rictanica: Dyaſcorides: ca. Bri ctanica herba eſt hñs folia ſimilia lapatio agreſti. ſed paulo nigriora lanoſa guſtu ſtiptica. Haſtam vero habet longam ꝛ radicem paruam ꝛ tenuem folia eius exſiccãtur. ſuccus eius collect⁹ in ſole ponitur ꝛ ſiccatur. ꝛ eſt illi virtus ſtiptica:

Operationes.

A Dyaſcorides. Succus eius ſiccatus in ſole ꝓdeſt vulneribus. vel cancris oris ꝛ faucium cũ vino ꝛ his qui ptiſim incurrunt. quidam dicunt ꝙ eſt lapaciũ acutũ B Dyaſcori. ca. brio. i. brictanica herba eſt duorum cubitorum longa virgas multas ꝛ tenues habens in quibus folia naſcuntur lepide ſimilia mollia ꝛ alba. et in ſummo virgaꝝ ꝓfert ſemen florẽ albũ habens. C Dyaſcorides Uirtus ei⁹ eſt que cum ſucco ptiſane cocta: ꝛ a capadocijs comeditur propter frigiditatem ſtomachi ꝛ ſemen eius ꝓ pipere vtuntur miſcentes in cocturis: Alij memorãt hãc empetigines mederi. D Dyaſcori: caplo brictoris. i. brictanica herba eſt cuius radix aſpera ꝛ ſtricta ꝛ ſibi coherens guſtu dulcis facit haſtas duoꝝ cubitoꝝ ſpinoſas: Naſcitur in locis algoſis. q̃ cathaplaſmatibus adhibita: omnibus vulneribus impoſita et q̃tidie mutata medetur

Ca.lxxvij.

B Otris: Dyaſ. capitulo. Botris ẽ herba fruticoſa tota ſpanſa ſuper terram colorem mellinũ habens ꝑ interualla furcata: virge eius in om̃ibus ramis ſemine plene folia habet ſimilia intibo agreſti cum maximo odore ꝛ bono. non inuenitur in partibus noſtris: multi pro ſuauitate odoris rebus alijs eã adiũgunt: Naſcit̃ in locis cultis et paſcuoſis capadocij vero eam ambroſiam dicunt alij arthemiſiam.

Operationes.

A Dyaſ. Cũ vino bibita: arthonoicis ꝓdeſt. ſuccus eius bibitus in balneo yctericis colorem raddit: Sed notandum ꝙ plures herbe non inueniunt̃ in partibus noſtris. Et ideo noſtro ideomate non poſſunt nominari:

borachs

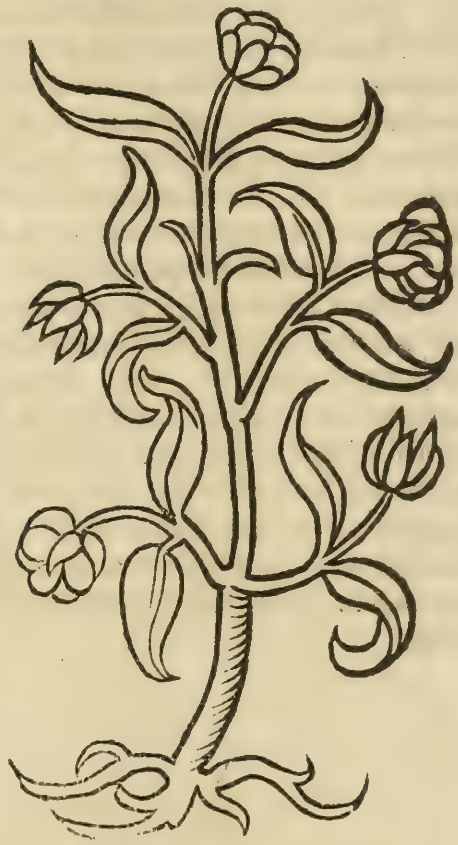

Ca.lxxviij.

Borago. Yſido.li: ethimo. Borago ca.eſt ⁊ hu.in.j.gͣdu. Platearꝰ Borago folia habet aſpera ⁊ viridia ſunt precipue ꝯpetunt vſui medicine exſiccata non ſecūdario ſemina. Cōſtan. Borago eſt ca.⁊ hu.in pͥmo gradu. Itē Borago herba eſt ſatis nota ca:⁊ hu:eſt in medio pͥmi gͣdus Habet enim vͥtutem generandi bonos humores

Operationes

A Yſaac. Borago in vino potui data leticiam generat.et cor confortat.ꝑinde antiqui miſcebant eam medicinis cardiace valentibus paſſioni B Que etiam cum aq̄ cocta et cū melle aut zuccaro potui data cannales pulmonis et gutturis optime mūdant. C Pla: Conualeſcentibus ex egritudine valꝫ ſincopiſantibus cardiacis ꝯmeſta cū carnibus vel ꝯdita cum ſanguine. Semen eius ꝑ duoſ annos in multa efficatia ſeruatur: D Radix non competit vſui medicine. Herba etiam cruda comeſta bonū ſanguineꝫ generat. Contra icteritiam cocta cū carnibus comeditur: E Conſtantinus Borago colerā rubeā purgat.cardiacis ſubuenit:ex colera nigra patientibus: F In vino miſſa ⁊ potui data,leticiam generat: G Eiuſqꝫ apozima cū melle ⁊ zuccaro bibitū:⁊ ꝯ gutturis aſpitateꝫ et pulmonis ac pectoris valet. H Valet ſm dyaſ:ꝯualeſcentibus ⁊ ſincopiſantibus cardiacis.melancolicis ꝯmeſta cum carnibus: I Contra ſincopim fiat ſirupus ex ſucco eius ⁊ zuccaro fiat ſimiliter ꝯ cardiacam paſſionē addito pulueris oſſis de corde cerui Valet ſimiliter contra melancoliam

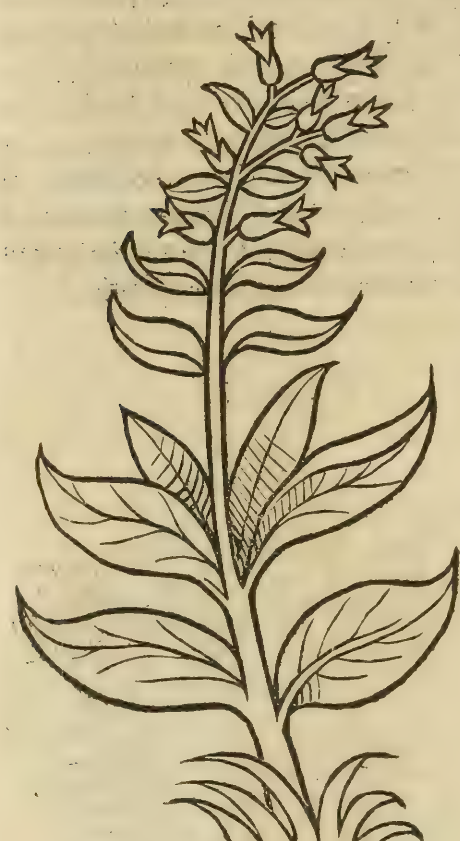
Ca.lxxix.

Bombax vel cotū. Sera:li:aggre: ca.goron:i:bombax. Dixerūt qͣdā medici de kelbe.ꝙ cotū naſcit̄ iter eos ī arborib⁹ q̄ ſūt ſic̄ arbores ātiꝗſicoꝝ ⁊ durātānis:xx. ⁊ ē ex eo ꝙ oī āno ſemiat.

Et idē auctoritate aben meſuay Melius eſt ex eo nouū Et qđ eſt plantatū āno ſuo.

Operationes.

A Sera. Succus folioꝝ eius conuenit fluxui ventris qui accidit infantibus. B Et ſemen eius ꝯuenit tuſſi Et eſt bonum pectori; ⁊ eſt ca. ⁊ humida C Et oleum eius confert lentiginibus faciei et puſtulis calidis q̄ fiūt in facie. ⁊ facit augmentum in ſpermate D Dyaſ; capicoron. i. bombax. Medulla ſeminis eius calefactoria eſt mollificat pectus E Et ꝓdeſt ad tuſſim: F Succus vero folioꝝ eius potatus fluxū vētris infanciū ſiſtit. Et eſt ca. ⁊ hu. ꝯplexionis.

Ca. lxxx.

Ugloſſa. yſidorus. li. ethimo: Bugloſſos a grecis eſt dicta. eo ꝙ aſperima folia in moduꝫ lingue bouis habeant. Que mirum modum ob ſapientiam nutriendam a veteribus inſundenda vino memoratur. Plinius li. xxv. Bugloſſos folia habꝫ bouis lingue ſimilia ſuper terram ſparſa ⁊ aſpera ⁊ magna ⁊ minora. Auicenna. Lingua bouis ē herba lata habens folia. Et canna eius ē plana. cuius rami ſunt vt pedes locuſtarum ⁊ color eſt ex viridi ⁊ citrino. Adminiſtrāda autem eſt in medicina illa que groſſa habet folia ſuper quorum faciem ſunt pūcta. que ſunt radices ſpinorum aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima eſt equalitate in calore. ad caliditatem eñ ꝓuam declinat; Et eſt in fine primi gradus in humiditate Que autem ſicca eſt. minoris ē huditatis; Sera. li. aggre; ca. ledenalchaur auctoritate dyaſcoridis. Ledenalchaur i. lingua bouis ſiue bugloſſa. ⁊ eſt planta que aſſimilatur herbe que dicit̄ caromas ⁊ habet folia verſus terram aſpera ⁊ niḡ. ⁊ aſſimilatur in figura ſua lingua bouis:

Operationes

A Plinius; libro. vt ſ; Bugloſſa vino mixta animi voluptates auget. et vocat̄ euphraſinum fluitiones quas greci theumatiſmos dicunt ſedat. ⁊ ſciaticis cū aq̄ bibita ſingulare preſidium tribuit B Auicenna: Bugloſſa ſicca ⁊ aduſta alcola que ſunt in infantibus r̄mouet. ⁊ inflationem oris ſedat: C Et etiam lenificatiua pectoris: et confortatiua cordis: Bona melancolie ex ſollicitudine ac tremori cordis in vino ⁊ diſpoſitiōibus melācolicis D Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam: Confert etiam tuſſi ⁊ aſperitati cānepro prie que cocta cum zuccaro ⁊ ydromelle. E Serapion auctoritate alcauzi. Bugloſſa eſt frigida ⁊ quando flos eius conburitur conuenit fluxibilitati dentium. ⁊ gingiuaꝝ; ⁊ ad alcola. ꝓꝑe q̄ accidit in ore pueroꝝ; ⁊ oībus īfirmitatibꝰ q̄ fiūt in ore.

F Conuenit cardiace que fit a colera: Et qñ aliquis vult eam ſumere: ſumat cũ bolo armeno: G Gal'.viij.ſim.far: ca: de bugloſſa ſcóm tranſlationẽ ara. Uirtus eius eſt calida paꝝ ⁊ hu: Et cõue nit tuſſientibus ex aſpitate cãne pulmõiſ Et cocta cũ mellicrato aut ꝓiecta in vĩo inducit leticiã. H Et ideꝫ codẽ li.et ca.ſm tranſlationẽ ara. Bugloſſa hu: et ca: eſt ꝯplexionis. Uñ in vino potata: leti cia cauſatiua creditᷣ eſſe J Cõuenit ãt ⁊ eis q̇ ꝓpter aſpitatẽ gutturis tuſſiunt in mellicrato cocta: K Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

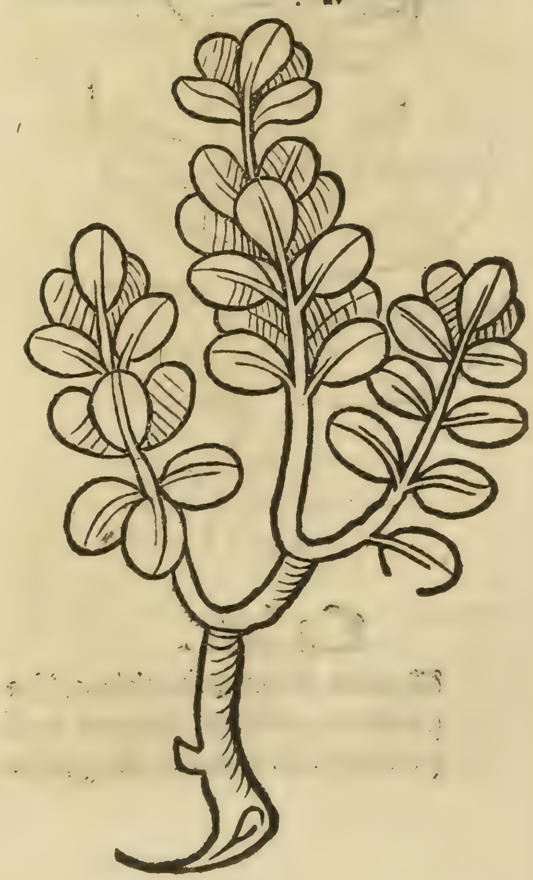

Ca.lxxxj.

B Utalmos herba ẽ cui⁹ flos dr̃ ocu lus bouis vel vacce. Et habet flo res nigros ſm antiq̃ tr̃aſlationẽ.

Operationes.

A Dyaſ.ca. Butalmos q̃ tr̃aſlatio cor rupta eſt. qm̃ ſera. ex v̓bis diaſ. ſm aliam tr̃aſlationẽ diaſ. dicit ꝙ hꝫ flores citrinoſ ſimiles floribus camomille ⁊ hoc veꝝ eſt B Butalmos baſtã eijcit mollẽ, folia maratri ſilĩa florẽ mellinũ hñs. oculo bo uis ſilr̃ꝫ: vñ ⁊ nomẽ accepit. Naſcitᷣ in ci uitatibus.ꝛc̃. C Sꝫ ſm tranſlationẽ nr̃aꝫ. dyaſ. Butalmos hꝫ duas ſpẽs. vna ẽ q̃ hꝫ folia ſilĩa maratro. ⁊ flores ſilẽs flo ribus camomille: Et iſta vocatᷣ cotula fe tida ⁊ latine dr̃ pucida. Et dyaſcorides vocat eã partemõ Alia eſt q̃ hꝫ folia ſilĩa coriãdro ⁊ floreſ citrĩos naſcẽs iux̃ muroſ ciuitatis: ⁊ vocatᷣ cotula nõ fetida ⁊ latĩe dr̃ ocul⁹ bouis. ⁊ gre. ſilr̃ ita ſonat butal mos Sꝫ ara. vocatᷣ bibar.i.ocul⁹ vacce. ⁊ ideo dicit ad lr̃aꝫ D Butalmos eſt herba moll' antimo ſilĩs: lenes emittens tirſos: ⁊ folia tenuiter ſciſſa ⁊ mollia. ſilĩa maratro: flores citrinos ſilẽs florib⁹ cão mille: ⁊ iſta ſm v̓itatẽ ẽ cotl'a fetida q̃ alio nõie vocatᷣ pucida E Et ſubdit ẽ alia butalmos caul' moll'. fo. coriãdro ſilĩa flo res citrĩos hñs. naſcẽs iux̃ muros ciuita tis: ⁊ iſta vocatᷣ ocul⁹ bouis l' cotl'a non fe tida: ⁊ de iſta herba ẽ h̓ v̓itas clare intuẽ tibus quam latius inuenies in ca. inferi⁹ de oculo boui ⁊ iſtius opationis.

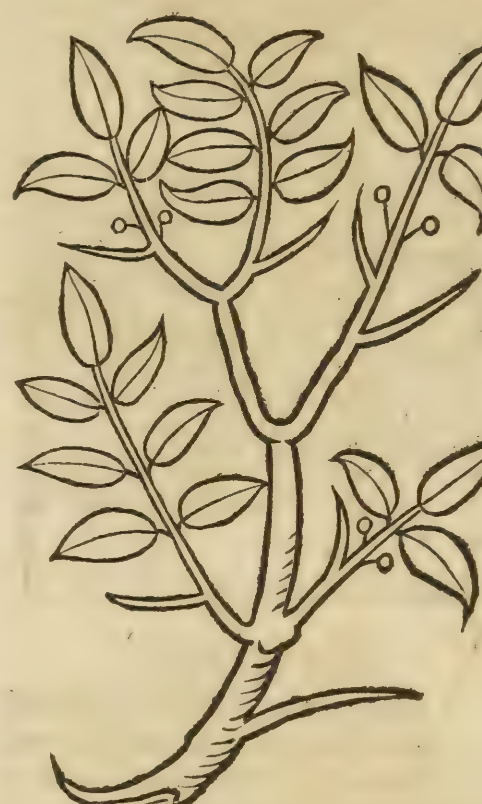
Ca.lxxxij.

¶ Buxum eſt nomē grecum a latinis ex parte corruptum.

Operationes

A Pixos enī apud grecos arbor ſemp virēs eſt appellata. ⁊ leuitate materie elementorum apicibus apta. Unā ſcriptura Scribe inquit buxo arborum. Buxus exprimendis elementorum apicibuſ vtilis leui materia informat vſum manus puerilis Simul enī āmouet te ipa materia q̄ ſemper viret. nec vnquam ſuis exuitur folijs ne vnquam ſpei tue diſſimilatōne underis. ſed ſemper tibi per fidem germinet ſpes ſalutus: B Plinius. li. xvj. Montes amant ilex ⁊ buxus Itaq3 buxus pireneis ac citerijs motibus plurima. berecinthio tractu craſſiſſima in corſica florem non ferendo. Que cauſa amaricudinis mellis Semen illius cunctis inuiſum animantibus. Hec in olimpo macedōie gracilior eſt ſed breuis Amat frigida apca In igne quoq3 que ferro duricia. neq3 carbone vtilis neq3 flāma: C Buxo folia cōcaua ſunt ⁊ non decidunt. Hec arbor in plēs ramos diſperſa ſicut ⁊ locboſ tranſmarina. Spiſſiſſima vero ex omni materie. ⁊ ideo grauiſſima iudicatur.

D Buxus ſicut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra fluitat in aquis. E Buxus ⁊ cornus ⁊ olea medulla et apidibus atq3 cornieus caret. minimūq3 et ſanguis habet. F Cariem vetuſtatēq3 buxus non ſentit ⁊ rimam fiſſuramq3 ſpōte non capit. G Et ſicut in cipreſſo terdines naſci prohibet amaritudo. ſic ⁊ duritia in buxo: Arida enī latius q̄ viridia ſerris cedunt preter robur ⁊ buxum q̄ pertinatius reſiſtunt. ſerrarumq3 dentes inerti equalitate replent. ſ. quādo lamine ſectiles ex eis fiunt: H Idē in li. xvij Proueniunt buxi tenuiſſimiſ qnis ſeniſq3 virguli colligatis depacti. I Actor Buxus eſt arbor omnibus nota. Huius ramis vtimur in die palmarum vice palmarum quales oliuarum ſunt que in regione noſtra non abundant. Huius etiam ligni propter ſuam ſoliditatez lenitatēq3 ac decorem: ad fabricandas tabellas et cocliaria atq3 manubria. et ad alios plurimos vſus aptiſſimum inuenitur. K Eſt autem arbor humilis et tenuis: neq3 enim multum aſcendit nec multum groſceſcit De huius autem natura nihil penitus in libris medicorum repeiſſe me memini.

Ca.lxxxiij.

¶ Ruſcus omnibus notus. Paulus ca. de bruſco: folia eius ſunt folia mirti cum extremitatib⁹ ſpinoſis facies Plures ſtipites cū fructu rubeo ſic fruct⁹ ceraſi. ⁊ ē tpati caloris. vt ypocras ⁊ galienus teſtantur.

Operationes.

A Pau. Succ⁹ folioꝝ ei⁹ expſſus iore tent⁹ oris vitia emēdat: B Prodeſt ſtōacho ⁊ dolori ventris a colera tpatus cū lacte ⁊ inūctus vitia oculoꝝ emēdat.

C Potatus cum zuccaro emoptoicos ſanat. Et petram frangit
B Succus eius coctus ⁊ bibitus cole ram ⁊ menſtrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene ſanat

Ca. lxxxiiij.

B Utirum a buando id eſt profundē do eſt dictum: vt dicit Yſidorus: Sua enim vnctuoſitate ⁊ humiditate habet imbuere et profundere corpa que contingit: Nam butirum eſt flos lactis multum habens caliditatis et humiditatis cum dominio aereitatis ratione cuius habet multū vnctuoſitatis. Eſt enī butiroſa ſub naturaliter calida et hūida viſcoſa ⁊ vnctuoſa humane complexioni vicina. vt dicit Yſaac:

Operationes.

A Butirum ſepe comeſtum ſtomachi eſt humectatiuum ventris ſolutiuum maxime ſi recens fuerit. Et ideo antiqui vt dicit Yſaac aſſimilauerunt butiꝝ oleo mixto pinguedini dicentes. ꝙ ſi qs acceperit valet ſcreatui de pectore et de pulmone maxime ſi ibi fuerit apoſtema. quia proprie eſt maturatiuū ⁊ humorum diſſolutiuū. ⁊ ſuperfluorum pectoris mūdificatiuū maxime ſi cum melle vel zuccuro comēdatur. B Subdens ibidē Butirum repugnat veneniſ. menbra humectat aſperitatem oculorum. eius lotura mollificat ⁊ emundat apoſtema diſſoluit ⁊ maturat. C Uulnera pulmōis gutturis ⁊ pectoris mire ſanat: renum et inteſtinorum morſuras mitigat. neruos indignatos ⁊ contractos ſeu ſpaſmatos mollificat atqꝫ laxat: D Auicenna Contra venena butirū interius ſumpta ſingulare preſidium eſt. Si intoxicatus butirum in lacte calido reſolutum bibat in magna quātitate. Nam vnctuoſitate ſua opilat meatus ne ad cor aſcendat ſubito vis veneni. preterea venenoſitatem totam ad ſe trahit ⁊ ipſam inuiſcat p vomitum euacuat de corpore ⁊ educit. vt dicit idem: E Salitur autem aliquantulum butirum vt melius conſeruet̃. ⁊ vt eius potentialis humiditas ſiccitate ſal' temperetur Inſuper vt eius ſaporoſitas augmentetur. F Nam guſtui in ſapore eſt magis gratum quādo mediocriter eſt ſalitum: quādo nimis antiquatur eius ſapor cum odore diminuit̃ ⁊ in grauem odorem ⁊ ſaporem guſtui horibilē tráſmutat̃: ⁊ tūc nō valꝫ ad cibaria cōdienda: G Ualet tamen ad varia medicamina ⁊ vngēta: quia ſepe accidit id quod non conuenit gule. congruit tamē nihilominus medicine alicui

Ca.lxxxv.

C Amomilla Auicēna Camomilla ē nota. Sꝫ alia eſt cuius flos eſt citrin⁹ Et alia cuius flos ē purpureus. Alia cuiꝰ eſt albus in pmo gdu eſt ca: ⁊ ſicca Et ſm galienū ꝓpinqua virtuti roſe in ſubtiliatione ſua; ſed eſt in modū olei cōuenienter calida; Eſt āt aperitiua. ſubtiliatiua. mollificatiua. reſolutiua Dyaſ: Camomilla vel antumios herba dr̄ quā alij erantem yridem vocant. eo ꝙ verno ipe floreſcat ⁊ ad vſum colligat̄. Alij vo camelionem eo ꝙ habeat odorē mali maciani ſimilē. Hui⁹ herbe tria ſunt genera differentias in flore habentia. haſte ſunt vel duaꝝ palmaꝝ fruticoſe que ramulos multos cū viminibus multis ac tenuibuſ generant teneraqꝫ pua et anguſta folia: Superius vero capitellum habet cum quadam rotūditate. habens deintus florem aureum qui regit̄ exterius alboꝝum aut mellini vel purpurei coloris obiectione folioꝝ magnitudine rimi ſimiliū: Naſcitur in locis aſperis vel circa ſemitas vl' vias. Colligit̄ autē tempe verno maxime virtus eſt ei radici ⁊ flori omniqꝫ frutici vernātica ⁊ leptomerica. Sera: li: aggreca. bebonig. i. camomilla. Eius ſunt tres ſpecies. et diſcernunt̄ ſm colores floꝝum ſolum. ⁊ ipa eſt herba habenſ virgas longas circiter palmū vnū fruticoſos habentes ramulos et folia parua minuta gracilia ⁊ capitella rotunda parua in aliquib⁹ quoꝝum flores albi ⁊ in aliqbus aurei coloris. ⁊ flos qui apparet ſub capitello ē rotundus habens circumquaqꝫ floſculos ſimiles floribuſ rute. ⁊ color ipoꝝ eſt citrinus aut purpureus ⁊ naſcitur in locis aſperis ⁊ ſuper mare colligitur in vere. Et oportet ꝙ reponantur folia ⁊ flores poſt quam teritur quodlibet de per ſe et fiant inde trociſci. Galienus: vj. ſim. far. capi. antumus id eſt camomilla dictum qdem eſt in tercio tractatu de hac herba latius: dicatur autem ⁊ nunc ſummarie ꝙ calefacit ⁊ deſiccat ſm primū gradum Eſt autē ⁊ ſubtilium parciū ⁊ propterea dyaforetica necnon ⁊ rarefactiua ⁊ laxabil' vtutis.

Operationes.

A Auicēna. Camomilla ſedat apoſtemata calida mollificando et reſoluendo ipſa. ⁊ lenificat dura que non ſunt ſtricta valde B Et bibitur propter apoſtemata viſceꝝ ſpiſſa. mollificat tetanū. ⁊ cōfortat menbra neruoſa oīa. et eſt ex medicinis plus ꝯferentibus laxitudini ꝙ reliqua. qm̄ calliditas eius eſt ſimilis caliditati animalis: C Eſt ꝯfortatiua cerebri ꝯferens ſode frigide ⁊ ad euacuandā materias capitis. qm̄ reſoluit abſqꝫ attractione. ⁊ hec eſt eius ꝓprietas. D Et confert puſtulis oris. ſanat algarab diſtēperata ⁊ more emplaſtri ſuppoſita. alleuiat ſputum. aufert ycteritiā. ꝓuocat vrinā egredi facit lapidem ⁊ ꝓpe q̄ ex ea eſt purpurei coloris. ⁊ cum camomilla quidem

euapoꝛatur veſica ꝓpter doloꝛes frigi dos. E Et prouocat menſtrua bibi ta ⁊ ſedendo in aqua ipſius. et educit em brionem: ⁊ ſecundinam. F Et ꝯfert yliace et fit inunctio ex oleo eius in febri bus periodicis. ⁊ bibitur ꝓpter fe. antiq̄s in fine eaꝝ. ⁊ confert omni febri abſq; foꝛ ti acuitate. cum non eſt apoſtema calidũ in viſceribus. G Et quãdoq; ꝯfert apoſtemati cum non eſt ca: ⁊ eſt eius ma turatio loco ipſius ponitur in ꝯfoꝛtatõne cerebri ⁊ iuuamento quod confert ĩ ſoda berengeſiſ. H Sera. auctoꝛitate ga lieni Virtus camomille eſt que reſoluit ⁊ fluxa mẽbra confoꝛtat. ⁊ laſſitudini ꝯfert plus omni alia medicina ſedat doloꝛes: ⁊ mollificat menbra dura. ⁊ lenit ſpiſſitu dinem cutis paucam. J Et expellit febres que fiunt ab humoꝛibus colericis Et propter ſpiſſitudinem cutis quando in viſceribus non eſt apoſtema calidũ. et iam facta eſt digeſtio. Sed et febres que fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut prop ter apoſtemata que in viſceribus ſunt q̄n exhibetur. iuuat iuuamẽto manifeſto mł tum. K Et ideo ꝯtigit ꝙ ipſa eſt vna de foꝛcioꝛibus medicinis in ſedando do loꝛes ⁊ de melioꝛibꝰ mollificatiuis ex me dicinis cõuenientibus menbris interioꝛi bus que ſunt poſt mirach. L Et ipſa ⁊ oleum eius conferunt ſode frigide. Nã curat humiditates que ſunt in capite per reſolutionem ſine attractione. Et h̄ opa tio eſt ſibi magis ꝓpa ꝙ̄ alicui alteri medi cine. M Et quando fit emplaſtrum cum ea curat ſcabiem oculi ⁊ palpebraꝝ: Et confoꝛtat cerebrum.

Ca. lxxxvj.

Anapis ſiue canabũ ad ſimilitu dinem canne vocatũ ferunt vel ab ethimologia greca. q̄m canabum illi canabin dicunt. Pli: li. xix. Utiliſſima funibus canabis. ſerit̃ a fauoneo: quo dẽ tioꝛ eſt eo tenerioꝛ: Semẽ eius q̄n matuꝝ eſt ab eq̄noctio autumni defringit̃ ⁊ ſole vel vento vel fumo ſiccat̃: Ipſaq; canab̄ poſt vindemiã vellit̃ ac lucubrationibuſ decoꝛticata purgat̃: Optima eſt alaban dica. p̄cipue plagaꝝ vſibus: Idem in li. xx. Canapis nata eſt p̄mũ in ſiluis. folio nigrioꝛ ⁊ aſperioꝛ. Auicenna Sehedẽgi. eſt ſemen canabi. Et aliud quidẽ eſt oꝛtu lanum Aliud campeſtre. Humaym dixit ꝙ arboꝛ campeſtris ſcd̃m cubiti q̄ntitatẽ in deſertis egredttur ⁊ ſuper folia eius al bedo dñatur Eiuſq; fructus piperi ⁊ gra mini aſſimilatur: Natura eſt calidũ ⁊ ſic cum in tercio. ſuccus eius conſtrictõnem ſoluit. ac ſolutione flegma ⁊ coleram edu cit. Palladius li. iij. In februario menſe

vltimo canabum conuenitſeri terra pin gui.ſtercorata rigua vl' plana ⁊ humida ⁊ altius ſubacta Idez in libro quarto In menſe quoqꝫ martio vſqꝫ ad equinoxium vernū tm̄ poteſt ſeri canabum.

Operationes.

A Plinius libro .xx. Semen eius virorum genituram extinguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium et quicquit intrauerit eijcit. B Sed cum dolore capitis tanta vis eſt ei vt aque infuſa coagulare eam dicatur Ideoqꝫ iumētoꝝ aluo ſuccurrit potata in aqua Radix eius contractos articulos emollit in aq̄ cocta Idemqꝫ podagras ⁊ ſimiles impetus C Auicenna: Canapis campeſtris reſoluit ventoſitates et exſiccat fortiter: humorqꝫ eius paucus eſt ⁊ malus D Ex eius radice decocta fit emplaſtꝝ apoſtematibus calidis. in locis duris in quibus chimi viſcoſi ſedatqꝫ caliditatem et ſoluit duriciē E Exiccat ſpma; ſolutō e flegma educit et coleram. viſum obtenebrat. ſtomacho nocet. Succus eius diſtillatur ad dolorem auris opilatiuum. ⁊ ad eius humiditatem ſimiliter. ⁊ oleū ipius folia vero eius eradicāt furfures in capite. F Idem Ex decoctione canabi ſilueſtris fit emplaſtrum heriſipile ⁊ apoſtematibus calidis: Eius gn̄a difficiles ſunt digeſtionis; ⁊ ſtomacho mala: cūqꝫ plurimum ex corticibus eius ſumit̄ interſecat ſperma.

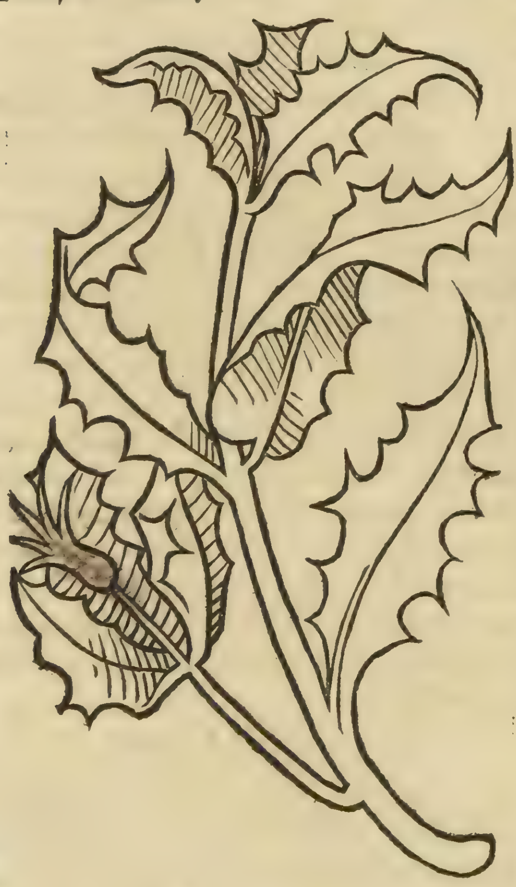
Ca.lxxxvij.

Capillus veneris dctm̄ ē ſiue q̄ elapſos poſt alopitiā capillos r̄creet ſiue q̄ capilloꝝ fluores coercet Vl' q̄ ſit virgulis nigris lenibus cū ſplēdore quaſi capilli. Naſcit̄ āt in aquoſis locis. Platearius in li. de ſimplici medicia: Capillus veneris frigidus ⁊ ſiccus eſt tp̱ate tm̄ ex ſubtili ſubſtantia. virtutē hꝫ diureticam Recēs multe efficatie eſt. ſed parum ſeruari poteſt; quia herba ſubtilis eſt; Ex herbario: Capillum veneris herba videlicet q̄ ⁊ politricos dr̄; in parietibus videlicet naſcitur. habet folia coriandro ſimilia. caulem nigrum ſed nec florem habet nec ſemen. Conſtantinus; Capillus veneris teſte galieno inter calidum ⁊ frigidū eſt mediocris

Operationes.

A Platea: Cōtra calefactionē epatis dat̄ aq̄ decoctionis eius; vel de aqua illa ⁊ zuccaro fit ſyrupus. Si etiaꝫ ſit vicium

ſplenis aliquid additur calidum diureti
cum. ⁊ plagelle in ſucco eius intincte ſup
ponatur. vel etiam herba ꝯtrita. B
Conſtātinus: Eius apozima valet hane
lituoſis: lapidem frangit. Cū vino bibit⁹
veneno reſiſtit ⁊ humoribus a ſtomacho
fluentibus: menſtrua ꝓuocat. dolorē pe
ctoris ⁊ pulmonis mitigat. C Et vt
dicunt quidam de ſtomacho ⁊ inteſtinis
deponit coleram rubeam. alopitie valet
cathaplaſmis. Et ſcrophis cū aq̄ coctus
capite ex eo loto puſtulas etiā et putrcfa
ctionem mundificat. D Hec in oleo
decocta facit ad mulieꝝ capillos nutrien
dos decoctio eius potata yctericos ⁊ eoſ
qui vrinam difficile faciunt. adiuuat: mē
ſtrua mouet: ventris fluxum ſiſtit. E
Capillos etiam cadētes ꝯtinet ſi cum vi
no ⁊ lixiuio coquat̄ Et cum eodem humo
re caput abluat̄. F Item cum vino
appoſita ſtomacho ꝓ cataplaſmate mor
ſui canis ac ſerpenciū medetur: Eius aūt
radix eſt vtilis:

Ca. lxxxviij.

Cardo benedictus: Plinius capi
Cardo benedictus dicit̄ quia ve
ris tempore ſeneſcit. ⁊ eſt herba te
riſſa gum ſpecie. ⁊ cum mollicie cauliculiſ
ſubrubicundis. Naſcitur in tegulis et in
muris nomen hoc greci dederunt ſenici
on: quia vere caneſcit caput eius. numero
ſa diuiditur lanugine qualis eſt ſpine in
ter diuiſuras exeunte. Galienus. vj. ſim.
far. cap. de cardone benedicto Erigorō
ſiue cardo benedictus l' herba bulne vir
tutem habꝫ inflatiuam ⁊ mediocriter dy
aforeticam. Dyaſcorides caplō Sedum
id eſt cardo benedictus eſt herba q̄ ſeni
cion vocant. Naſcitur in tectis ⁊ ī petris
folia habet viridia et denſa ſimilia quer
cule. ſed groſſiora ⁊ pinguiora. tyrſū ſub
rufum capitellum in ſummitate tyrſi hñſ
in modum viticelle lanuginoſum. Uires
habet ſtrtngentes ⁊ refrigerantes ⁊ eadē
preſtātes q̄ ⁊ plātago. folia frigida ſunt.

Operationes.

A Folia eius cū floribus in cathaplaſ
matibus cum vīo dulci facta ⁊ impoſita
inflationes teſticulorum tollit B
Et ani plagas ſanat. ad neruorum inciſi
ones cum aceto facit. ⁊ cathaplaſmatib⁹
impoſita: Ipſa vero potui data offocati
ones facit.

Ca.lxxxix.

Ardus: Sciendum ꝙ cameleon ē ſpecies cardonis ſilueſtris: qui car dus habet plures ſpecies interſe differentes; Differt a cameleon, quia in folijs non habet aculeos: Plinius.ca.de cardo; Cardoꝝ duo ſunt genera: vnū fru ctuoſius altero: Alterum vnicaule craſſi us. Utriqꝫ folia ſpinoſa muricatis cacu minibus: ſed alterum florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter ca neſcentem ⁊ abeūtem cum aura. ſtolimō grece vocatur. Item cardus ⁊ folia ⁊ cau les ſpinoſas lanugines habet; Itē in an chora Leucantos eſt dictum ſpina alba. Eſt autem alia differentia: ꝙ quidam in his multicaulia ramoſaqꝫ fiunt vt cardꝰ. Uno autem caule nec ramoſo nec enetos quedam cacumine tantum ſpinoſa ſunt vt tringil. quedam eſtate florent vt terra lis ⁊ elixenes ſcolinos. ⁊c̄.

Operationes.

A Galienus: vij. ſim. far. capi. ſcolimi Scolimos. i. cardus ſilueſtris cuiꝰ radix multitudinem vrinarum educit fetidaꝝ ſi quis in vino coquens eam bibat et pro pter hoc fetitudines curat aſſellarum

B Et tocius corporis purgatiuo hoc farmaco talis humoris ex tota ſubſtātia exiſtente que vero ſcd̄m qualitatem ener gia quidem ca. in tercio gradu: vel tercō incipiente indicat hoc farmacum: ſic. āt iu: ij.

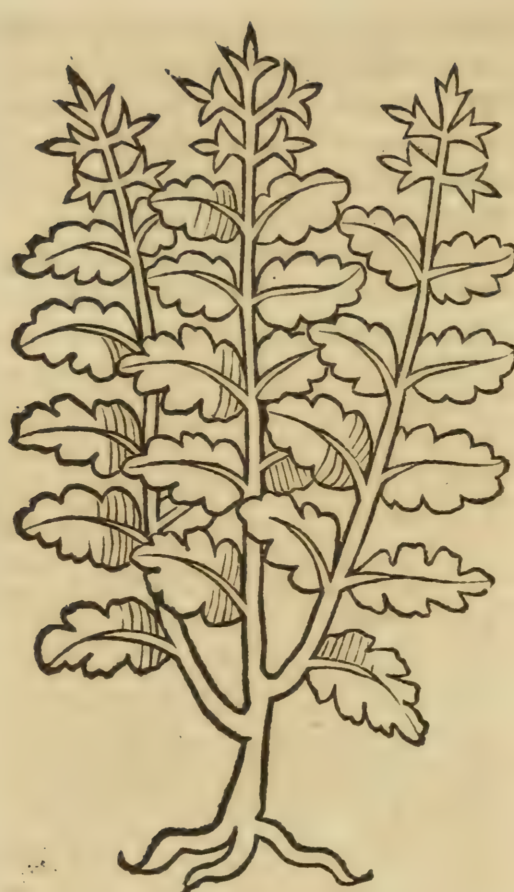
C Plinius capi: cameleonte al be. i. ſuchaa vl' cardus albus Cum paſſo mixta vrinam mouet. Ydropicū deſiccat lumbricos occidit Nam illa que nigra ē facit ad maligna vulnera q̄ greci vocant cacianculas. ⁊ lentigines aufert;

D Galienus. Cameleōte nigre radix habet quid delicterioſum. vnde extrinſecus eſt vſus eius ad ſcabiem et empetiginem et alfos ⁊ om̄ino omnia que abſterſiōe egēt et mollitiuis et dyaforeticis miſcetur far macis et fagedenica vlcera ſanat catha plaſmata:

E Albe vero cameleonte radix ad lumbricos rotundos daẗ in q̄u titate oxifabi cum vino auſtero Afferunt autem eam ⁊ ictericis ſimilem exiſtentem radici magis attamen amarior illa eſt

F Sera. Radix eius confert fluxui ni mio matricis ⁊ ꝯfert om̄ibus egritudini bus in quibus ꝯfert bedeguar. Et fructꝰ eius ⁊ radix conferunt apātōni vulue et apoſtemati ani: Et radix eius incarnat vlcera quia in ip̄a eſt virtus ꝯſolidatiua cum temperamento.

G Et idem au ctoritate dyaſcoridis. Cardus eſt herba Et huiuſmodi herba ſm ꝙ extimo eſt ꝓpe naturam bedeguar. ⁊ eſt ſtiptica ⁊ ſemen eius eſt forcius ſatis. ⁊ confert relaxatōni vulue et fluxibilitati ani. et glutinat vlce ra. qm̄ ſtipticitas eius eſt pauca ſine ſup fluitate. et radix eius conuenit curſui hu miditatum. antiquaꝝ matricum. ⁊ fluxui nimio menſtruorum.

Ca.xc.

Amedreos. Plinius: ca. camedreos eſt herba q̄ latine quercula dicitur et ab aliquibus trizaoga folia habet magna mente ſimilia et diuiſa vt quercus: flore pene purpureo aliqui ip̄az ſerracam dicunt. ⁊ ab ip̄a ſerram inuentā eſſe: Sera. li. aggre. ca. Camedreos auc: diaſ: Camedreos nõiatur quercus terre Naſcit̄ in locis petroſis ⁊ aſperis. ⁊ ē herba parua longitudine vnius palmi hñs folia parua: ſimilia in figura in ortu ſuo folijs quercuſ. flos eius eſt coloris purpurei paruus. Et tempus colligendi eſt qñ ſemen eſt maturum. ⁊ colligenda eſt cum ſuo ſemine: Dyaſ. capi: camedreos. Naſcitur in locis ſaxoſis ⁊ aſperis: frutex ē bipalmis cum folijs minutis ⁊ mente ſimilibus ⁊ amaris florem habet purpureū et minutum ſed colligenda eſt cum ſemen maturum eſt. Galienus. viij. ſim. farma. capi. camedreos Camedreos ponit eam quis in tercio gradu: ſiccitatis ⁊ caliditatis ⁊ plus in eo ī ſiccitate q̄ in calidtitate vnde folia eius ſuot ſimilia folijs querc⁹. Et ideo latini ip̄am querculā vocant.

Operationes.

A Dyaſcorides caplo: cameropa ſm tranſlationem noſtram Cameropa id eſt camedreos. viridis et ſicca bibita cū aq̄ conquaſſationibus et tuſſientibus valet et ſplenis duricies ſoluendo medicatur. B In initio ydropiſis iuuat mēſtruis imperat: aborſum excludit: cum aceto bibita ſplenem ſiccat Morſibus venenatis occurrit cum vino bibita ⁊ cathaplaſmatibus adhibita omnia ſimiliter facere p̄t melle addito ātiqua vulnera purgat. trita ⁊ oleo mixta caligines oculorum detergit. Omni corpori trita et puncta calefactionē p̄ſtat C Gal. camedreos predñantem habet amarum ſaporem eſt āt et acre. quodammō ex quibus videlicet ſplenem liquefacit et vrinas et menſtrua mouet ⁊ groſſiciem humorum incidit et eas que in viſceribus obſtructiões expurgat D Sera: auctoritate albngerig fit ſyrupus ex ea ad tuſſim antiquaz ⁊ ad corruptionem digeſtionis ⁊ in principio ydropiſis: ⁊ ad ſpaſmum. ⁊ quāto ſyrup⁹ eius erit vetuſtior tanto erit maioris v̄tutis ad ea que diximus. E Et herba ipſa contrita cõfert fiſtulis lacrimalium. Et eius decoctio confert ytericie nigre.

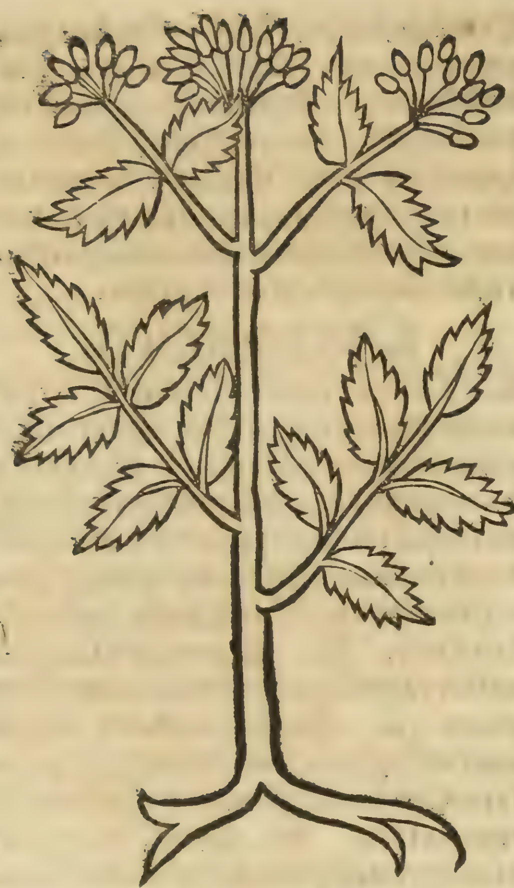
Ca.xcj.

Amepitheos grece interpretatur infima pinus a came ⁊ pitheos ꝙ eſt pinus eo ꝙ ſm om̄es ſui ſpecieſ odorē hꝫ pini. Et ſciendū ꝙ camepiteos ⁊ camedreos vnā ⁊ eandē hn̄t ṽtutem et ꝯplexionem Et ſunt ca. ⁊ ſic: in. iij. gradu Gal. viij. ſim. far. ca. camepiteos. Camepitheos eſt in deſiccando tercij ḡdus in calefaciendo vero ſecūdi. Sera. li. aggreca: Hamepithis. i. camedreos eſt herba que naſcit̄ om̄i anno ⁊ dilatat̄ eius origo ſuꝑ faciem terre vndiqꝫ. Et ſunt eius tres ſpecies. Una eaꝝ eſt fortior alijs. ⁊ habet folia ſimilia folijs ſꝑuiue niſi qꝛ ſunt miora eiſ ⁊ hꝫ ſuꝑ ſe humiditatē tenacē ⁊ ſunt piloſa: ⁊ ſuut folia illa circa ramos ſpiſſa ⁊ odor eius eſt ſicut reſine pini. Et hꝫ flores minutos glaucos: et radices ſimiles radicibus herbe dicte picorion et ſemen eius eſt nigrū. cuius odor eſt ſicut odor reſine pini. ⁊ rami eius ſunt aliq̄ntulū lōgi ⁊ curuati ſicut rami herbe que dr̄ hācaſa

Secunda ſpecies eſt que habet ṽgas longitudine vnius brachij et ramulos ſubtiles folia vero et flores in odore ſimilia ſupradicte ⁊ ſemen eius eſt nigꝝ. Tercia ṽo ſpecies q̄ dr̄ maſculus hꝫ folia ſubtilia minuta albida piloſa ⁊ hꝫ virgā aſperam albam: ⁊ florem album minutū ſuꝑ ramlos ⁊ odor eius eſt ſicut odor prime.

Operationes.

A Sera auc. galie. Camepitheos ſi ſumatur in potu mundificat aꝑit et abſtergit menbra interiora qn̄ eſt herba ſicca: ⁊ incarnat qn̄ eſt recens ⁊ confert ſuꝑ om̄eꝫ medicinā hn̄tibus yeteritiā ⁊ vl'iter om̄ibus hn̄tibus opilationem epatis. ⁊ ꝓuocat menſtrua qn̄ bibit̄ cū melle ⁊ quando fit naſtale. B Et ꝓuocat vrinā ⁊ coquitur cū mellicrato ⁊ bibit̄: ⁊ ꝯfert ſtranguirie C Et qn̄ eſt recens hꝫ ṽtutem multam ꝯglutinandi ⁊ incarnādi vulnera magna ⁊ curat plagas et ſoluit duricies mamillaꝝ. D Dyaſ. Radix ei⁹ bibitur diebus ſeptem: yctericis medet̄ diebus triginta bibita ſciaticis fert opē maxime cum mulſa. epaticiſ ⁊ diſſurijs ⁊ nefreticis p̄ſtat effectū: tortionibus ſubuēit hac em̄ maxime vtunt̄ in ponto. E Elixatura eius dat̄ cōtra vim aconiti: cathaplaſmatibus adhibita cū polenta. et elixatura eius mixta om̄ia ſimiliter facere poteſt trita cū caricis et duꝝ in modū catapucie ventrem mollit. cū reſina tepida impoſita ſordida vulnera purgat melle addito cauſas matricis cōponet. Duricies vulneꝝ ſoluet ⁊ paracoleſim p̄ſtat.
F Galienus: Camepitheos in guſtu quidem forciorem habet ſaporem q̄ȝ acrem: in energia vero abſtergit vlcera pluſ q̄m calefaciat. propterea in artericis ⁊ om̄io qbus obſtruunt̄ faciliter epata bonum ē farmacum: Ducit autem ⁊ menſtrua bibitum ⁊ cum melle appoſicum. eſt vero ⁊ diureticum farmacum: quidā ṽo dant ſciaticis coquētes in mellicrato. G Uirtus ṽo hui⁹ herbe mag̃ vlcera ſanare pōt et putridoſa vlcera ſanat. duricieſqꝫ mamills dyaforat.

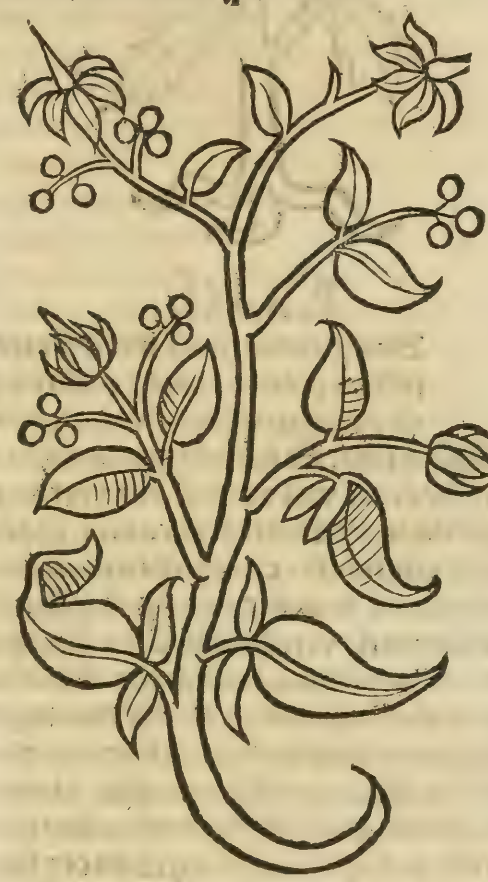

Ca.xcij.

Arui: Platerius. Carui appellatur ſemen ⁊ herba in tercio gradu calida ⁊ ſicca: In transmarinis partibus ⁊ in Sicilia reperiẗ in quantitate multa p annos qnqꝫ ſeruari poteſt Uirtutem diureticã ⁊ diaforeticã hꝫ.

Operationes.

A Unde vinũ decoctionis eius cõfert ſtrangurie ac diſſurie: puluis etiam eius in cibis ſumptus digeſtionem confortat ventoſitatem excludit, ⁊ poſitum in ſalſamẽtis appetitum excitat. B Cõſtantinus in libro graduũ. Carui eſt calidum ⁊ ſiccum in .iij. gradu. ventoſitatẽ ⁊ inflationem diſſoluit ſtomachũqꝫ corroborat lumbricos occidit digeſtiuã vtutem confortat. vrinam prouocat. C Auicenna. Carui eſt proximum diſpoſitionibus aniſi. ca: eſt ⁊ ſic. in .ij: Expellit vẽtoſitateſ ⁊ exſiccat ⁊ nõ eſt in ſubtiliatione cimini Confert tremori cordis: Eſt bonũ vermibus interficit eñ eos. D Pli. li. xix. Careum gentis ſue nõie appellatũ in quacunqꝫ terra ſeri vult eadẽ rõne qua oluſacrum laudatiſſimũ tñ in caria. primũ in frigia. E Dyaſ: Careos ſemẽ omnibus notũ vtus eſt illi calida et vnctualis aniſo ſimilis euſtomacha: miſceturqꝫ antidotis ⁊ oxiporijs. Radix eius comediẗ cocta ſicut paſtinaca. F Cõſtantinꝰ vbi ſup̃ Silueſtre carui qȯ dr̃ cardumeni valet epilenticis diuqꝫ tuſſientibus. ſciaticis. nefreticis. ſtrãguiriosis. ac reptiliũ morſibus G Tortionẽ ventriſqꝫ dolorez de gſſa vẽtoſitate ac viſcoſo flegmate curat. cũ aceto impoſitũ ſcabiẽ impetiginem: alopitiã ſanat. de q̊ q fumigatus fuerit ſtridorem ei puocabit.

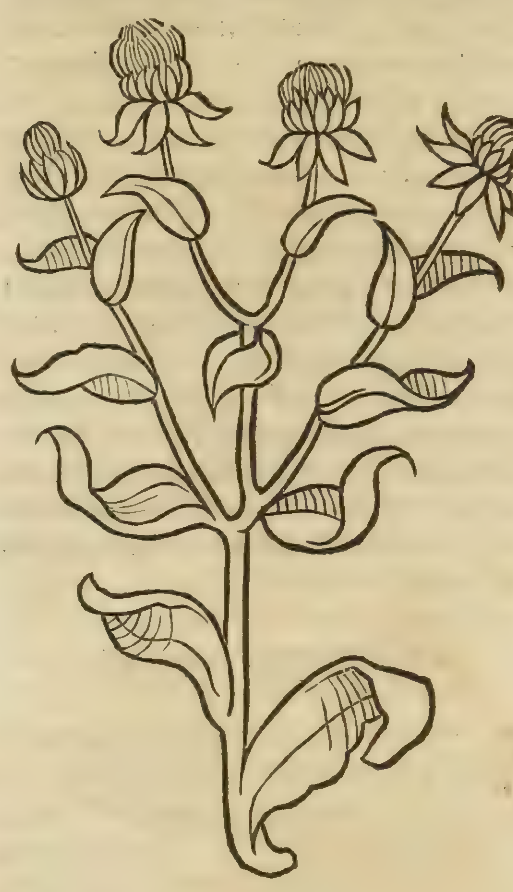
Ca.xciij.

Ardamomũ. ſemẽ eſt videlicet naſturcij qȯ in arabia naſciẗ et alijs locis. Sꝫ eligendũ ẽ fragile. flauũ plenũ gueđie ⁊ qi lentũ ſꝫ nõ rugoſũ clauſum e ſi frãgaẗ pulueroſum. guſtuqꝫ ſubamarum calefaciens odore ſuaui ⁊ graui

Eſt autem calide virtutis aliquid habēs amaritudinis. Plateari⁹. Cardamomū eſt fructus vel potius ſemen cuiuſdā arboris. ⁊ eſt calidum ⁊ ſiccum in ſecundo gradu. maius melius eſt. Et habet aliqntulum acuminis ⁊ dulcedinem inmixtā Per annos viginti poteſt ſeruari v̄tutem habet ꝯfortandi ex aromaticitate diſſoluendi ⁊ conſumendi ex qualitatibus.

Operationes.

A Platearius. Cardamomū valet cōtra ſincopim et cardiacam paſſionem ex frigida cauſa ⁊ ad debilitatem ſtomachi id eſt in digeſtionem confortandam: ad appetitum ꝓuocandum: ⁊ cōtra vomitū ex frigida cauſa. contraq; debilitatem cerebri. B Ex epiſtola Ypocra: Cardamomum calidam virtutem habet: ⁊ aliquid amaritudinis. quia lumbricos occidit. ⁊ ſcabies fortiter ſanat: C Dyaſcorides. Cardamomū lumbricos latoſ occidit. cum aceto bibitum ſcabiē ſanat et expurgat cum aqua vero calida ꝓdeſt epilenticis. tuſſim mitigat. D Sciaticos curat. paraliticos ſanat. Et qm̄ aliquid habet cauſtice virtutis. et quemadmodum ſynapis relaxat. Ideoq; ventris tortionem ⁊ inflationem relaxans ſanat: vrinam ⁊ menſtrua prouocat. E Potatumq; partū expellit: animalia ventris excludit. Serpencium morſibus occurrit: F Cum vino neufreticos adiuuat. Ictoſq; ſcorpionū vel ſerpentium oīm̄ ſalubriter curat veſice lapidis frangit menſtrua fumigando deponit. G Auicenna. Cardamomū quoddā ē magnum ſicut cicer nigrū: qḋ cum frangit̄ interius habet granū album mordicās linguam ſicut cubebe: Et aliud eſt paruum ſicut lens: etiā aromaticum. calidū eſt ⁊ ſiccum in .ij. ḡdu. Et in ipſo eſt cum calefactione ſtipticitas. proprieq; in illo qḋ habet caput ⁊ ꝓprie in capite ipſius. Cōfert nauſee ac vomitui cum maſticis aq̄ vtriuſq; granati. H Conſtantinus in libro graduum Cardamomi duo ſunt genera. maius ⁊ minus. vtrūq; in primo gradu calidum ⁊ ſiccum. Sed maius eſt minoris caloris ac ponticitatis: ⁊ magis odorferum. I Ideo ſtomachum cōfortat. ⁊ digeſtionem adiuuat. Vomitū colericum arcet cum ligno aloes maſtice ac ſucco mēte potatum. extinguit flegma maxime ſuis corticibus bibitum. Cortex ei ſtipticior eſt ⁊ ſtomachi confortantior:

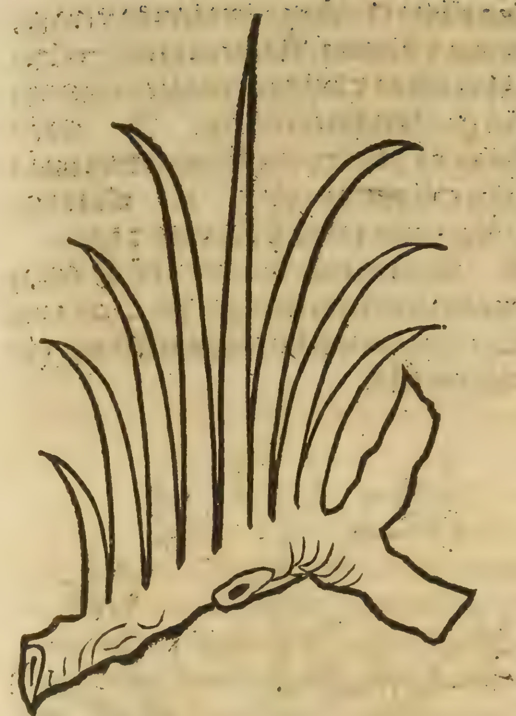
Ca. xciiij.

Cartamus. Iohānes meſue. caplo de cartamo. Cartamus duorum modorum eſt: Eſt em̄ domeſticus ⁊ ſilueſtris: Et dixerūt quidā ꝙ nil eſt de ſpeciebus cartami ⁊ elongati ſunt. Cartamuſ de quo hic loquimur eſt domeſtic⁹ ⁊ melior pars plante ipius eſt ſemen: Et poſt illud flos eius. ⁊ melius ſemen eius eſt qḋ ē albū planū plenū ⁊ ḡſſum. cui⁹ medulla ē vnctuoſa pinguis ⁊ cortex tenuis.

Et melior flos eiuſ eſt q̄ eſt ſicut pili croci
Et eſt ca. in pmo gradu ſiccū in ſecundo:
Et flos eius eſt minus ca. Et ſilueſtris eſt
calidior ⁊ ſiccior: Et in eo eſt virtus lacti
ciniorum remiſſa. Eſt autem cartamus a
peritiuus. abſterſiu⁹ conturbatiuus faci
ens nauſeam. Auicenna li. ij. ca. de carta
mo. Cartamus alius eſt domeſticus: ⁊ ali
us eſt ſilueſtris. qui ſilueſtris ca. eſt in. ij:
gradu. ſic. in tercio: ⁊ domeſticus ca. in. j.
gradu. ſic. in ſecundo. Dyaſcorides capi
tulo cincu ſm̄ tranſlationem noſtraȝ. cin
cu id eſt cartamus folia habet oblonga ⁊
diuiſa ⁊ aſpera et ſpinoſa. tyrſum habet
longum ⁊ ſpinoſum in quo ſunt capitella
obrotunda cum flore croco. ſemē album
habens obruſum ⁊ oblongum ⁊ angulo
ſum. flores eius multi exſiccant Serapiō
libro aggregatoris ca de cartamo aucto
ritate diaſ. Cartamus eſt ex eo dōeſticus
⁊ ſilueſtris. Domeſtic⁹ hȝ folia lō ga aſpe
ra alta ſpinoſa diuiſa. ⁊ habȝ ſtipites lon
gos duorum cubitoꝝ ſpinoſos: ⁊ ſuꝑ eos
ſunt capitella in magnitudine oliue ma
ioris in quibus eſt flos croceuſ ſimils cro
co ⁊ habet ſemen album ⁊ oblongum an
guloſum.

Operationes.

A Johannes meſue auctoritate pauli
Accipe medulle eius. ʒ. x. cordumeni. ʒ. j.
ß. fac ex eis ḡna ſicut cicercula: ʒ. v. ſoluit
enim ſufficienter. B Et dicit etiam
liga ex medulla quātitatem ſufficientem
in panno. ⁊ ſuſpende in oximelle. quādo
coquitur. ⁊ erit ſolutiuū: ⁊ ꝓpe ſi fuerit oxi
mel ſquilliticum C Et idem auctori
tate aligaſelis. Accipe eius medulle au
reos. xxij. penidie aureos: iiij. cordumeni
ȝinȝiberis ana aureum aggregent̄ om̄ia
cum melle ⁊ fiant forme ſicut nuces. ⁊ da
vbi oportet vnam vel duas. D Et
idem auc. galie. Coquatur medulla eius
in iure galline vel galli cum ſpēbus ⁊ pro
pinetur vbi oportet. E Et dixit etiā
fiat ex medulliſ eius ⁊ ponderis tercia ip
ſius ex amigdalis et ſexta ex pineis: et ag
gregentur om̄ia cum melle ⁊ decoquant̄
cum ſucco ſquille. ⁊ fiet hec mirabilis iu
uamenti ad ea que dicemus: F Ex
trahitur eni̅ ab ea oleum iuuamentorum
multoꝝ ⁊ eius oꝑatio eſt ſicut olei de ben
⁊ oleis de amigdalis. Et ſolutōne educit
flegma ꝑvomitum ſimiliter ⁊ aquoſitatē
Et valet ad egritudinem ex eis ſicut ē co
lica ⁊ criſteriȝatur: G Et mūdificat
pectus ⁊ pulmonem ⁊ proprie loch predi
cti. ⁊ clarificat vocem ⁊ ſimiliter oleū ipſi
us: H Et vſus eius in ſpermate aug
mentum facit. Flos vero eius cum aqua
mellis remouet yctericiam. J Aui
cenna. Oleum eius eſt propinquum oleo
vrtice. verumtamen debilius et eſt ex eis
que caſeaut lac ⁊ nutrimentū eius eſt mul
te paruitatis. ⁊ mundificat pectus: ⁊ cla
rificat vocem. ⁊ eſt malus ſtomacho. ⁊ ca
ſeat lac in ſtomatho. ⁊ aufert colice: K
Dyaſ. Semen eius datum cum mulſa vē
trem purgat cacoſtomaticum eſt ⁊ dulce
multum: ⁊ ipm̄ vētrem deponit amigdal'
⁊ nitro mixtum et aniſo cū melle cocto ac
cepte ante cenā due vel tres velut nuces
ventrem mollit: digeſtionem preſtat.
L Sera. auctor: dyaſ. Quando terūtur
capilli cartami ſilueſtris aut flos ⁊ bibū
tur cum pipere ⁊ uino cōferunt puncture
ſcorpionis. M Et quidam putaue
runt q̄ ſi quis percuſſus a ſcorpione tenu
erit radicem eius in manu ſua nō ſenciet
dolorem eius: Et quando ꝓijcit eā tunc
ſenciet

Ca.xcv.

Calamus aromaticus a ſimilitudi
ne calami vſualis vocat̃. Signit̃
in India mltis nodis geniculatꝰ
fuluus fragrans ſpũs ſuauitate. Qui cũ
frangitur in multas ꝑtes fit ſciſſilis. ſimi
lans guſtu caſiani cum leni agrimonia re
mordente. vt dicit Yſidorus in li. ethimo
logiaꝝ. Syas. Calamus aromaticus in
India naſcit̃. ⁊ eſt optimus colore ruffuſ
cum nodis ſpiſſis. ⁊ cum frangit̃ ſciſſilis
⁊ arenoſus apparꝫ ac fuluus. odore ſuaui
guſtu ⁊ viribus ſtiptico atqꝫ glutinoſo.
Plinius. Juncus odoratus nihil differt
a ceteris ſui generis aſpectu. Sꝫ calamuſ
odoratus p̃ſtantior eſt. Odore ſtatim de
longinquo ĩuitat. mollior tactu meliorqꝫ
qui minus fragilis. Et quia ſolo ſe potiꝰ
q̃ qui raphani mõ frangit̃. Ineſt ãt fiſtu
le araneum quod vocant florem. Auicen
na Calamus aromaticus calidus eſt ſiccꝰ
vſqꝫ ad fm. Melior eſt ille qui ẽ lacinctĩe
coloris propinquos habens nodos. qui
in plurima fruſta frangitur. ⁊ cuius cãna
plena re ſimili tele aranee. ⁊ in maſticatõ
ne eius eſt acuitas. Et eius contritum eſt
boni odoris. Et eſt declinans ad citrini
tatem ⁊ albedinem. Eſt ãt ſubtiliatiuus
In ip̃o em̃ eſt ſubſtantia ſubtilis. ſicut in
pipere ⁊ cinamomo ac reliq̃s ſpẽbus hu
iuſmodi. In ip̃o eſt ſtipticitas pauca cũ
acredine. Et in eius ſubſtantia ſunt terre
itas ⁊ acreitas. ⁊ eſt bone ꝯmixtionis ad
eq̃litatẽ ꝑtinẽs. Sꝫ eiꝰ exſiccatio maior ẽ.

Operationes.

A Cõfert occultationi ſanguinis mor
tui. ⁊ contritioni lacertoꝝ. et apoſtemati
epatis. ⁊ ſtomacho ac tuſſi. valet etiã ad
tumorem. abſtergit viſum. apoſtemata
reſoluit. menbra expulſionis ꝓuocat. Et
cum ſemine apij confert renibus ac diſtil
lationi ruĩne vrine B Conſtãtinus
in li. g̃duũ. Calamus eſt ſubtil. citrini co
loris ꝯcauus. deſiccatiuus. ⁊ facilime rũ
pitur. digitis ꝯſtrictuſ. in Judia ⁊ perſia
naſcitur. ſed laudabilior eſt indicus. Eſt
autẽ ca. ⁊ ſic. in. ij. g̃. Valetqꝫ ad dolorem
ſtomachi ⁊ epatis potui datꝰ. Menſtrua
ꝓuocat. ⁊ veteri tuſſi ꝓdeſt ſi ſuffumigiũ
inde fiat. Ad ſtrĩgendũ q̊ꝫ ſanguinis flu
xum valet. C Platea. Calamus aro
maticus ca. eſt ⁊ ſic. Quidã repit̃ in ꝑſya
q̃ citrinus eſt. Et eo phiſici non vtuntur.
Aliꝰ in India q̃ ſubalbidus ẽ ⁊ eo vtunt̃
Eſt ãt radix cuiuſdã fruticis valde arõa
tica. calamo ſimilis quia concaua eſt. Cũ
em̃ colligit̃ quoddã lignũ quod interius
eſt exhitur. Eligendus eſt autez calamus
ſubalbidi coloris qui cum frangit̃ non fa
cile puluerizatur ꝑ tres annos ſeruat̃ Ha
bet virtutem ꝯfortandi. Puluis eius va
let ꝯtra dolorem ſtomachi ex frigiditate
vel ventoſitate. Ad digeſtionem ſtoma
chi confortandam. datur puluis eius cũ
puluere cĩnamomi. hoc etiam valet ꝯtra
cardiacam.

Ca.xcvj.

Calamus agreſtis ſiue aquaticus:
Actor. Calamus eſt arũdo vł arũ
dinei generis Sꝫ eſt etiã calamus
aromaticus de quo ſup̃ ꝓximo capitulo
Iſidorus.li:xvj. In ſtagnis indicis arun
dines calamiqꝫ dicunt̃ naſci. ex quoꝝ radi
cibus expreſſum ſuauiſſimũ ſuccũ bibunt
Indi. Unde ⁊ varro Indica non magnũ
in arbore creſcit arundo Illius ⁊ lentis p̃
mitur radicibus humor dulcia cui neq̃
ant ſucco comedere mella. Gloſa ſuper
Yſaiam.xij. Calamus de quo carta fit me
dulla habere videt̃ ⁊ non eſſe vacuus ſed
gilis eſt ⁊ cito marceſcit Uñ ſcriptum eſt
Calamus ⁊ iuncus marceſcit

Operationes.

A Dyaſ. Calamus agreſtis maior eſt
in om̃ibus agaricis Que ſi comederint a
nimalia citius infert mortẽ. ⁊ maxime ille
qui naſcit̃ in babilone ⁊ in parnaſo; Ha
ſtas habet inł'tas folia edere ſimilia: flos
eius albus et odoratiuus ſemen vero mi
nutum ⁊ bonum; Radices quiuqꝫ vel ſex
habet albas ⁊ longas et dulces vnius di
giti groſſitudinem hñtes: B Et ei⁹
elixatura ꝯficitur medicamentum quod
tollit caligines oculoꝝ. C Elixatura
radicis eius tantũ p̃t q̃ntum ⁊ radix:
D Semen eius diureticũ eſt Manſeaz
ꝓuocat. ventrem ſtringit. In Cicilia naſ
citur. que bouem impinguat ſi fuerit viri
dis comeſta:

Ca.xcvij.

Caparis ſiue caparus. Iſido: in li:
ethimo.xvij. Caparis dici videt̃
eo q̄ habeat in ſumitatibus rotũ
da quedam ſeminũ capitella. Pli. li.xix:
Diximus inter peregrinas frutices de ca
paro non vtendũ tranſmarino; innocẽti⁹
eſt ytalicum. feruut illos q̄ cottidie edunt
paraliſi non piclitari. nec lienis dolorib⁹
Platearius. Caparis ſiue caparus. Her
ba eſt vel frutex in tranſmarinis partibuſ
cuius cortex p̃cipue ꝯuenit vſui medicie.

Jn principio veris colligitur ⁊ deſiccat. p ſex annos in multa efficacia ſeruat: Eli gendus autem eſt cortex qui cum frangit nõ pulverizatur ⁊ qui aliq̃ntulũ ſubruſus eſt ⁊ ſubamarus. flores eñ adhuc tubero ſi colligi debent. quia iam dilatati nõ va lent: Cum ſale ⁊ aceto conditi ſeruantur: Conſtãtinus in libro g̃duũ. Capari ſunt in ſecũdo gradu calidi ⁊ ſicci. Horum ra dix ⁊ frondes ⁊ poma ⁊ ſemen intrant me dicinam. Magis tamen cibo poma ⁊ frõ des: radix vero medicine pertinet.

Operationes.

A Dyaſ. Caparis ſchiroſim ſplenis ſu per om̃ia medicamina iuuat. frutex eius ſpinoſa ſuper terram ſparſa. vnctiõe ple na. habens folia cydonie ſimilia. ſemẽ ãt ſicut oliua Radices magnas ⁊ multas lo cis aridis ⁊ maxime in muris naſcit: B Semen eius ventrem mollit Come ſtum autẽ ac ſtomachum eſt. Radix ⁊ ſe mẽ cũ vĩo bibita ſplenẽ attenuant. vrinã prouocãt. ſanguinem deponũt. ſciaticis ⁊ paraliticis bibita mirifice prodeſt. mẽ ſtruis imperat. ſemen eius coctum cũ ace to ⁊ ore retẽtum dolorem dentiũ mitigat: radix ei⁹ trita ⁊ impoſita duricias ⁊ ſcro fas ſpargit Succus eiuſdem auri infuſuſ v̄mes occidit C Yſaac. Capari ſunt ⁊ radix ⁊ frondes. ⁊ fructus eius om̃es ca lidi in. ij: gradu. quod teſtat eorũ pontici tas acumen ⁊ amaritudo: D Jdeo incidunt ⁊ diſſoluũt ⁊ mundificãt ſtoma chum a ſuperfluis humoribus: E Opilationem ſplenis ac epatis aperiũt. ⁊ duritiam ſoluũt: vrinam et menſtrua p uocant: F Meliores ſunt ſecundum medicinam q̃ ſcđm cibum q̃m illaudabi lis nutrimẽti ſunt. vt pute colerici nigriq; ſanguinis generatiui neruos etiaꝫ ſtomo chi impediunt et percutiunt aſſuefacti: vnde oportet eos elixos manducari: ab lataq; eorum aqua conditos cum oleo et aceto. Qui ſi cum carne vel alio comedã tur. nõ abſq; coriandro manducãdi ſunt cuius naturam temperiem magnam eis preſtat. G Platearius. Capari vir tutem habẽt incitandi appetitum. humo rem in ore ſtomachi exiſtentem digerẽdi ſtomachum confortant: infrigidatum ca lefaciunt cibus eñ ſunt ⁊ medicina. H Contra vitium ſplenis ⁊ duriciẽ epatis valet vinum decoctionis caparis. J Succus folioꝝ eiuſ auribus inmiſſus ver mes necat. valet etiam herba hec ad ylia cam paſſionem ⁊ arteticam.

Ca. xcviij.

Amphoraca Platearius. Cãpho raca eſt herba cuius ſucc⁹ eſt cam phora: multipliciter vtilis ĩ medi cina ſicut videlicet in iſto caplo habetur Hec herba noſtre camphorace ſimilis eſt Jn fine veris colligit ac terit. et inde ſuc cus eius exprimitur. Quod feculentũ eſt reſidet ⁊ abijcitur. quod liquidius ac pu rius retinetur. Soli exponit ⁊ exſiccatur a deſiccata in camphoram reducit Jdẽ

Camphora eſt in tercio gradu frigida et ſicca. dicunt quidã ſed falſo gũmi eſſe. cũ ſit ſuccus herbe cuiuſdã (teſte diaſcoride multiſq; alijs) Herbaq; ipſa dr̃ cãphora ca. vt in pͥncipio huius capl'i dixi Cãphora eligenda eſt alba ⁊ lucida. Nã turbulenta nõ eſt adeo adeo bona. Et admixtione autem vernicis ſophiſticat̃ dũ inter ipſius camphore. ⁊ ex admixtione ſimilis eſt in odore. Diſcernit̃ autem quia vernix ſolidam habet ſubſtãtiam ⁊ difficile frãgitur. camphora vero cito. ⁊ ſi tractet̃ in manibus. de facili puluериſatur. Cãphora niſi artifitioſe ſeruet̃ de facili perditur Eſt enĩ aromatica. ⁊ omne aromaticum eſt fumoſum Ideoq; in fumoſitatẽ ſoluit̃ Seruari ãt põt in vaſe marmoreo. ⁊ melius in alabaſtro. ſeruaturq; in efficacia ml'ta in pſillio vel in lini ſemine vl' milio per annos. xl.

Operationes.

A Contra caleſactionẽ epatis puluis eius cum ſolatri ſucco ꝯficit̃. in q̊ plagelle intincte ſepius epati ſupponunt̃. B Contra fluxum ſanguinis e naribus fiũt magdaliones ex puluere ipſius. ⁊ ex puluere ſemĩs vrtice vſti atq; cõfecti cum ſucco ſanguinarie ⁊ imponunt̃ naribus. ſi vero fiat fluxus ex ebulitione ſanguinis vel ex epate; puluis eius camphore cũ aqua frigida ꝯficiatur. ⁊ plagelle infuſe fronti et timporibus ⁊ gule. ⁊ epati ſupponantur. C Contra maculam oculi conficit̃ puluis eiuſ cum aq̃ roſaꝝ. addito feniculi ſucco in vaſe ponat̃ eneo D Cõtra facici pannũ ⁊ ad faciem clarificandã. ꝯficit̃ quoq; cũ aqua roſaꝝ. addito albo atq; mũdiſſimo. E Contra libidinẽ odoret̃ camphora ꝑ nares. Nimia enĩ actiõe frigiditatis ſpũs inſpiſſat. corp⁹ infrigidat ⁊ libidinẽ ſtringit. vñ camphora per nares caſtrat odore mares. F Nõ ꝗſ a tis cõpetenter ponit̃ in ſyrupis. ꝯ acutas egritudines: G In freneſi ꝯpetẽter ꝓuocat ſternutatiões ſi puluis eius diſtẽperet̃ cũ oleo roſaꝝ ⁊ penna intincta ꝑ nares intinguat̃ ⁊ in alijs fe; acutis. q; non augmentat calorem nec naturam. H Auicenna. Uſus camphore facit caniciẽ ⁊ ꝓhibet apãta calida Et cũ aceto prohibet fluxum ſanguinis nariũ. aut cũ expreſſione dactiloꝝ aut cũ aqua mixti. I Et confert ſode calide. Et remouet vigilias: Et ꝯfortat ſenſus calefactoꝝ. Et confert alcole vehemẽter. Et ꝯfert in medicinis obtalmie calide. K Et abſcindit coitum. ⁊ generat lapidẽ renũ ⁊ veſice L Et ſtringit fluxũ ventris colericũ

Ca. xcix.

Amſice aut ſicen. Dyaſ. ca. cãſice haſtas hꝫ longas digitoꝝ q̃tuor in terra ꝓiectas lacrimo plenas: folia ſunt eius lenticule ſimilia ſꝫ minora ⁊ tenuiora ſemen habet ſub folijs rotũdũ ſicut peplũ ⁊ eſt ſine flore radix ẽ illi tenera ⁊ inutilis:

Operationes.

A Dyaſ. Haſta ei⁹ trita cũ vĩo ⁊ vt peſſariũ ſuppoſita dolorẽ matricis mitigat. Cathaplaſmatib⁹ adhibita tũores ſꝑgit

clauos corpis tollit.mirmiceas mundat
cocte ⁊ cõmeſte ventrem ſoluũt. Jdez ſuc
cus ipĩus facere poteſt.ſuccus ipẽ perun
ctus ictus ſcorpionũ mitigat. ſuffuſioneſ
⁊ caligines oculoꝝ addito melle curat:
Naſcitur vero ſaxoſis locis ⁊ aſperis:

Ca.c.

Ataputia.Yſido.li.ethimo:Cata
putie due ſuut ſpẽs:Maior videli
cet ⁊ minor. Maior eſt ſicut arbor
ficus licȝ minor: folia eius ſunt ſicut folia
platani ſemina eius ſtant in arbore ſicut
vue. Minor habet haſtam duoꝝ palmoꝝ
⁊ inanem.folia ſimilia amigdaliſ ſed lon
giora:ſemen eius in cacumine virge rotũ
dum:deforis nigrum.deintus albũ: Sũt
eñ ambe quaſi eiuſdem ꝯplexionis ⁊ vir
tutis.ſunt eñ ca.in tercio.⁊ hu.in primo.
virtutem habent purgandi flegma prin
cipaliter:ſecũdario coleram ⁊ melancoli
am: Sera.li.aggre.ca.cathua.i.catapu
cia auc.dyaſ:Cataputia maior que voca
tur cathua eſt arbor in magnitudine fic⁹:
habens folia ſimilia dulb; niſi quia ſunt
maiora leniora ⁊ nigriora;ſtipiteſ ⁊ rami
eius ſunt concaui ſicut ⁊ canna.⁊ habȝ ſe
men velut in ramis aſperum:⁊ qñ excoria
tur ſemen eius eſt ſimile kirat: ⁊ ex eo exp
mitur oleum de kerua: Minor eſt planta
quam multi computant inter lacticinioꝝ
ſpecies: habet ſtipitẽ vnius brachij lõgi
tudinem hñtem. ⁊ concauũ in groſſitudi
ne vnius digiti ⁊ in ſummitate ſtipitiſ ra
morum ſunt ramuli parui ⁊ ex folijs q̃daȝ
ſunt ſup ſtipitem.et quedam ſup illos ra
mulos.ſed folia que ſunt ſuper ſtipitem.
ſunt longiora ſimilia folijſ amigdale niſi
quia ſunt latiora ⁊ leniora. ſed folia q̃ ſũt
ſuper ramulos ſuperiores ſunt minora fo
lijs ſtipitis et ſunt ſimilia folijs ariſtolo
gie lon. appropinquantia ſimilitudini fo
liorum edere.et habet fructum in ſummi
tatibus ramulorum triangulatũ et velut
rotundum ſicut grana capari.et inter ip
ſum ſunt ſemina que diuiduñt p parietes
que ſunt in eo que ſemina ſunt in magni
tudine orobi.exterius ſubnigrum haben
tia colorem:ſed quando excoriañt ſunt al
ba.⁊ habent ſaporem dulcem. ⁊ hñt radi
cem ſubtilem in qua nullum eſt iuuamen
tum: Galienus.vij.ſim.far.ca.cicri.i:ca
tapucie fructus qui purgat: Abſterſiuaȝ
⁊ dyaforeticam habet virtutem: ita autẽ
⁊ flos ſed omnino debiliorem oleum ve
ro quod ex fructu eſt:eſt calidius: ſubtili⁹
⁊ dyaforeticum.

Operationes.

A Sera: Cataputia maior habet v̓tu
tem que abſtergit ⁊ reſoluit. Et v̓tus foli
orum debilior eſt v̓tute granorum:ſȝ oleũ
eius eſt calidius ⁊ ſubtilius oleo oliuarũ:
⁊ propter hoc reſoluit plus eo Ex ſemine
eius fit oleum quod non adminiſtrañ in
cibis:ſed in lucernis: ⁊ poniñ in vngẽtis.
B Et quando excoriantur ex granis
eius.xxx. ⁊ teruñ ⁊ bibuñ purgant cole
ram ⁊ flegma ⁊ humiditates aquoſas.et
cõmouent vomitum ⁊ fluxum ventris:

Et grana quidem eius ſunt grana dura. laxant ſtomachũ laxatione foꝛti. Et ꝓuocant nauſeam ⁊ vomitum. C Et qñ grana eius terunꝰ ⁊ fit emplaſtꝝ cum eis mundificat empetiginem D Et qñ fit linitio cum oleo eius ſolo aut cũ aceto ſedat apoſtemata mamillaꝝ. E Et tempus quando debet fieri illud oleum ē qñ cadũt grana a cortice ſuo: quod oleuꝫ confert ſcabiei. ⁊ vlceribus humidis que ſunt in capite. ⁊ apoſtematibus eoꝛum: ⁊ coartationi oꝛis matricis. ⁊ cicatricibus fedis que remanent poſt ſolidationē clauoꝛum. ⁊ doloꝛi aurium qñ miſcentur cũ aliquo vngento foꝛtificante oꝑationem eius. F Et quãdoqꝫ laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Et idem auc. bedigoras Pꝛoprietas granoꝛũ eius eſt ꝙ diſſoluunt: ſubtiliant ⁊ foꝛtificant mēbꝛa ⁊ incidunt ſuꝑfluitatem. Et conferũt lepre: Et ſimiliter oleum eoꝝ G Diaſcoꝛides Uirtus cataputie minoꝛis eſt catartica. ſeptem grana accepta aut noueꝫ ſicut catapodia comeſta. et ſimiliter ca. aq̃ accepta: flegma ⁊ coleram deponit. H Succus ex eo factꝰ ſicut de titimallo oĩa ſimiliter facere poteſt. folia eius cũ gallina aut iuſcello accepta ventrem ſoluunt. I Sed catapucie maioꝛis ſi. xxx: grana purgata fuerint accepta. colerã ⁊ flegma ventris deponunt: vomitum ꝓuocãt guſtu non bono hec purgatio ſtomachum ledit: K Contritum et impoſitũ maculas limpidat; folia eius trita cũ polēta tumoꝛes oculoꝝ ſpargunt duꝛicies om̃es mãmarum ⁊ tumoꝛes compeſcunt. Ignē ſacꝝ ſola extinguũt ip̃m cũ aceto mixta.

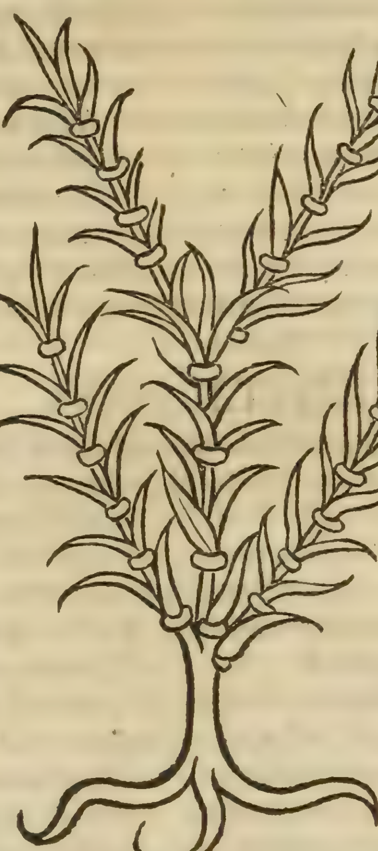
Ca. cj.

Caulis. Yſidoꝛus: in libro ethimologiaꝝ: Caulis eſt generaliter herbarum vel oleꝝ medius frutex. qui vulgo tyrſus dr̄ eo ꝙ a terra ſurſum ꝯſcendat Ex quo deriuatũ eſt vt ſpecialiter q̊d dam genus oleꝝ caulis diceretꝰ: qꝛ tyrſus eius plus ceteris om̃ibus coaleſcit. i. creſcit: Auicēna. Caulis coꝛpus naturaliter eſt humidis folijs: ſilueſtris autem eſt calidioꝛ ⁊ ſiccioꝛ: ip̃e totus ē calidus ī pmo ſiccus in ſecundo. Caulis ſiquidē Alius eſt domeſticus; alius ſilueſtris: alius marinus et alius caulis aque. Silueſtris eſt amarioꝛ ⁊ acutioꝛ ⁊ a cibo remotioꝛ: Eſt autem groſſi nutrimenti ingroſſans ſanguinem. Et inflat et facit coꝛpus doloꝛoſum. Maturatiuus eſt autem ac lenificatiuus. ⁊ deſiccatiuus. ꝓpe qñ decoquitur ⁊ ab eo prima aqua effunditꝰ. Eiuſqꝫ nutrimentũ eſt paruũ ⁊ humidius nutrimē to lencium. Et ſanguinem facit malũ. Cũ ergo cum carne pingui ⁊ gallinis decoq

tur parum bonus efficitur. Palladius. li.
tercio In menſe februario caules ſerunt
qui ⁊ toto anno ſeri poſſunt ſolū pingue
⁊ ſatis ſubactum diligunt. Argillā ⁊ gla
ciem timent Sabulone ⁊ arenis non dele
ctantur niſi ꝑhēnis vnda ſuccurrat. Om
nem ſtatum celi patitur caulis. frigidum
magis. contra auſtrum poſiti citius ferūt
Contra ſeptentrionem ſeruis; ſed hoc et
ſapore caulis vincit ⁊ robore. cimis dele
ctatur. ⁊ ideo ponende ſunt plante ꝑ bul
binos arearum. Gaudet ſtercore ⁊ ſarco
latione. Rarius poſitus ꝯualeſcit: celeri⁹
coquitur virore ſeruatur; ſi dum eſt tritū
vel quatuor folioꝝ. nitrum tritum cribel
lo deſuper ſpargas et ſpeciem pruine ca
nentis inmittetur.

Operationes.

A Auicenna. Caulis habet ꝓprietatē
in ſedatione doloꝝ. ſtipticus eſt ei⁹ cinis
⁊ fortis exſiccatōis; Silueſtris ⁊ marinus
⁊ domeſticus maturant flegmones atqꝫ
duritias. B Idem caulis cōſolidat
⁊ ꝓhibet fraudulentis ambulationē. po
niturqꝫ cum albumine oui ſuꝑ aduſtionē
C Tremori confert cum fenugreco em
bracatur ſuꝑ podagrā. Eiuſqꝫ decoctio
ſuper dolores iuncturaꝝ. Iterū Eius de
coctio ac ſemen tardant ebrietatem.
D Cōfert etiā furfurib⁹ ⁊ fit caputpur
gium cum ſucco eius Ex eius ꝓꝑetatibus
fit exſiccatio lingue facitqꝫ ſomniū: et ob
tenebrat viſum. E Cum ſucco eius
aut decoctione ipſius cum oleo ſiſamino
fit gargariſmus contra ſ̄ffocationem. Et
eius cōmeſtio clarificat vocem. Eſt autē
malus ſtomacho F Succus ei⁹ cum
vino de paſſis confert ſpleni ⁊ hyctericie.
prouocat vrinam et menſtrua. Eiuſqꝫ ſe
men vermes interficit cum lupinorū aq̄.
G Cinis radicis lapidem frangit. cau
lis marinus declinat ad ſalſedinē ⁊ ama
ritudinem. ⁊ ideo lenit naturam. ſoluitqꝫ
ꝓꝑe cū pingui carne Eius fo. ſunt ſicut ari
ſtologie q̄ oriunt̄ ex vna radice. Succus
eius cum vino ꝯfert morſibus etiā canis
rabioſi: H Dyaſcorides. Cauliculi
ortiui elixi ⁊ non valde ꝑcocti ventrē mol
liunt Nam caulis tyrſus ſi forcius elixet̄
ventrem abſtinet. ⁊ maxime ſi in calido ci
nere coquatur; I Qui naſcuntur in
egipto amari ſunt. Et ſi cōmeſti fuerint
caligines oculoꝝ detergunt Typicis pro
ſunt crudi cōmeſti. ebrietatem in ꝯuiuio
non admittunt. K Yſaac. Caulis ſic
cus eſt ⁊ frigidus in ꝑmo gradu. turbidū
⁊ melancolicū generat ſanguinem odorē
dantem. L Caules eſtiui vſtiorē ſan
guinem generant. colere enim vſte vicini
ſunt ⁊ mūdificatiui; M Hyemales
v̄o non tante acuminis ſunt. ſed vis eorū
ventrem humectat; ⁊ vrinā ꝓuocat Hoꝝ
ius bibitum ventrē ſoluit. Et ſine iuri cō
meſti eundē ꝯſtipāt. corpus em̄ eoꝝ ſiccū
eſt. vñ ⁊ conſtipatiuū Ideoqꝫ vt ab eorū
nocumento temꝑetur elixent̄. ⁊ aqua ꝓie
cta in alia coquant̄ cum pinguiſſima car
ne pecudis vel ſuis.

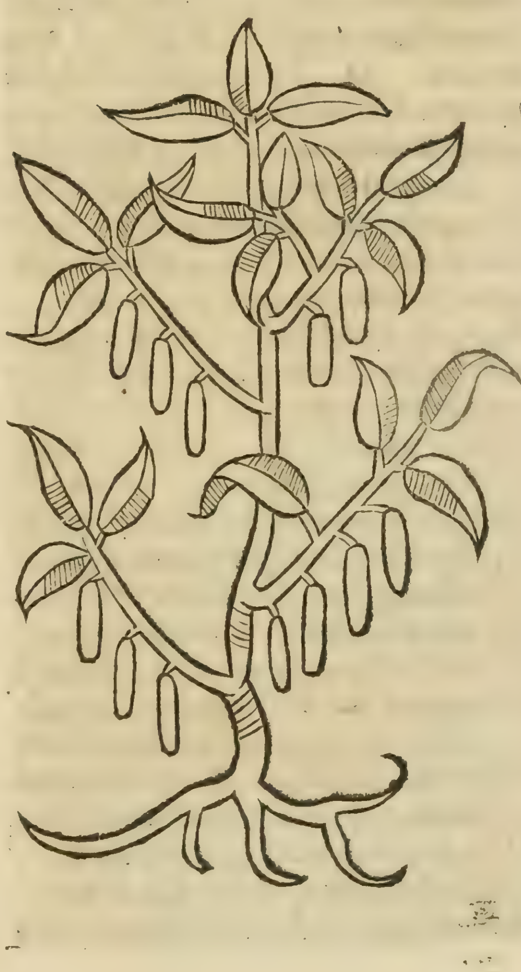

Ca.cij.

Cauda equina. Auicēna li.ij.capi. de cauda equina. Cauda equina ē planta naſcens in locis concauis. ⁊ in vallibus hñs ſtipites cõcauos ad rubedinem declinantes. aſperos duros. nodoſa cum nodis intrantibus. ⁊ apud nodos ſunt ſicut folia ſquinanti minuta ſpiſſa. ⁊ adheret arbori cui appropinquat. deinde generanť ex ea extremitates pľes ſicut cauda equina ⁊ habet radicez durā eſt fri.in pmo.ſic. in ſecũdo: eſt ſtiptica et ꝓpe ſuccus eius eſt vehementis exſiccationis ſine mordicatione. Galie.vj.ſim:far. capi.de cauda equina. Virtus hui⁹ plãte eſt ſtiptica cũ amaritudine pauca. ⁊ propter hoc deſiccat violenter cum mordicatione: Eſt fri.in primo.ſic.in.ij. Paulus: ca.de cauda equina: Eſt quedam cauda minor que grece vocať corſanda habens ſtipitez ſubrufum ⁊ folia ſupiora minora Dyaſ.ca. Hipparis ſiue anabaſis: Hipparis.i. cauda equina aut anabaſis.naſciť in locis humidis ⁊ in monumentis.habȝ haſtas rufas ⁊ aſperas ⁊ nodoſas que haſte quicquit vicinũ habent alligãt.in quibus folia ſunt in ſummitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco ſimilia ⁊ ſpiſſa ſurſum aſcendētia. Hec etiam aliquotiens de pariete pēdet comis plena abundantius ⁊ nigris ſicut caude.radices ſunt ei lignoſe ⁊ dure. virtus eſt ei ſtiptica:

Operationes.

A Auicenna: Cauda equina eſt valde iuuatiua ad fluxum ſanguinis cõſolidat vulnera ⁊ vlcera mirabilter: Et ſi ī eis ſũt nerui ꝯſolidat etiam: Cõfert qñ liniť aut fit ex ea emplaſtꝝ inteſtinis: Confert etiā apoſtematib⁹ calidis ſtomachi ⁊ epatis ⁊ ydropiſi.⁊c. B Gal. Vulnera maxima quinimo ⁊ ꝯ̄ emiſſionē ſanguiniſ ⁊ fluxum muliebrē: Et ꝯ̄ diſſinterias etiā ⁊ ceteros ventris fluxus hec herba farmacũ validum eſt cum aqua ⁊ vino Scribũt ãt quidã hãc veſice necnõ ſubtiliũ inteſtinorum vulnus ſanare. C Succus autē ei⁹ emorroſa gũs que ex naribus confert ⁊ fluidis paſſionibus ventris cũ aliq̊ vĩo pontico bibita.vel cũ aq̈ ſi ꝯtingãt fe. D Paulus Cauda equina minor curat ⁊ delet antracem ſumpta ⁊ emplaſtrata. E Dyaſ. Succus eius naribus ſanguinem ꝓfluentem abſtinet. Diſſintericiſ cũ vino bibita medicať. vrinã ꝓuocat folia eius impoſita vulneribus recentibus paracoleſim faciunt. ⁊ radix ⁊ herba eius tuſſientibus ⁊ ortonoicis medicanť. cõquaſſationibus opitulanť. dr̄ vero inciſiões veſice ⁊ inteſtinoꝝ ſolidare: F Serapion.auc.dyaſ. Quando folia eius piſcãtur ⁊ fit cum eis emplaſtꝝ conglutinat vlcera recētia. ⁊ ſi ſint nerui inciſi ꝯſolidat eos. Et decoctio radicis ⁊ folioꝝ eius qñ datur in potu confert tuſſi antique. ⁊ contractioni anhelitus. Et ſi potenť trita et ſicca idem faciunt. Et qñ fit emplaſtrum cum eis recētibus ꝯfert attritõi lacertoꝝ.

Ca.c iij.

Caſſia fiſtula. Johānes meſue. Caſſia fiſtula eſt ex medicinis in qbuſ eſt fiducia iuuamentoꝝ. et eſt ſine nocumento carens acuitate ⁊ mordificatione ⁊ omni exceſſu ledēte. que poteſt ex biberi in omni etate. ita ꝙ pueris ⁊ pregnantibus. Conſtat aūt eiꝰ electio in ſex proprietatibus. vt ꝙ eius arundo ſit groſſa plena ſplendens multi pōderis. ⁊ ſit pulpa eius ſplendens ⁊ pinguis: ⁊ hauſta ex arundine ⁊ conſeruata in vaſis vitreatis eſt equalis complexionis ad latus calidi tatis declinans ⁊ eſt hu. in pmo. ⁊ eſt lenitiua ⁊ reſolutiua clarificatiua ſanguinis nocet debilibus hñtibus viſcera lubrica remouetur ab ea hoc nocumētum in permixtiōe mirabolanoꝝ. ⁊ reubarbari ⁊ aq̄ maſticis ⁊ ſpica ⁊ quandoqꝫ neceſſarium eſt ei addere lubricitatem. ⁊ prope in deſiccatione viſcerum. quare miſcet̄ ei oleū de amigdalis dulcibus. et diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine. q̄re neceſſe eſt eorum pmixtio quādo oportꝫ mēbris ſecunde expulſionis conferre. ⁊ ipſa eſt detarde ⁊ debiliter ſolutionem facientibus. propter quod permiſcenda ſunt cū ea ex rebus habentibus acuitatem ſiue alhaſce et yſopus: etenī vigorant eius operationem. ⁊ magis adhuc ſi cum quibuſdam ex ventrem ſoluentibus miſceatur. ⁊ ipſa cum aqua caſei eſt nobilis opatōnis Sera. li. aggre. ca. chiarzambeti. i. caſſia fiſtula. ⁊ ſunt canne concaue quarū color eſt rubeus ad nigredineꝫ decliuis. ⁊ inter ipas ſunt lamine ex carne nig̃ et parietes diuidentes inter eas. ⁊ intra laminā ſunt grana ſicut grana xilocaracte et eiuſdem magnitudinis. ſapor eius eſt dulcis. ⁊ color eius eſt inter glaucedinem ⁊ ruborem ⁊ affertur a babilonia ex terra aliemen. et virtus eius eſt ꝙ ipſa eſt equalis complexionis ⁊ electa ex illa eſt q̄ eſt in canna ſua interius nigra grauiſ ⁊ lucida. ⁊ quod de ipſa vtimur plurimum eſt caro licet etiaꝫ cortice aliquando: Et idem auctoritate aben meſuay. Virtus eius eſt que r̄ſoluit ⁊ extinguit acuitatē ſanguinis:

Operationes.

A Johannes meſue. Caſſia fiſtula mūdificat ſanguinem. ⁊ remouet acuitatem eiꝰ. ⁊ ſedat ſitim. et ꝑ͛e cū ſucco endiuie aut ſaltem deputato ſecundum artem B Et ipſa quidam mundificat ſtomachum ⁊ educit coleram ⁊ flegma. et illud operatur ſine nocumento: et caret mordicatione: C Et ipſa quidem lenit guttur ⁊ pectus D Et r̄ſoluit apoſtemata acuta in eis ⁊ confert calefactioni renū ſumpta cum diureticis ⁊ infuſione liquoris. E Et prohibet generationem lapidis in eis. ⁊ cōfert febribus colericis Et doſis eius ſecundum ſerapionem auctoritate aben meſuay eſt a. ʒ. vj. vſqꝫ ad ʒ. x. F Serapiō auctoritate aben meſuay. Caſſia fiſtula extinguit acuitatem ſanguinis et ſedat apoſtemata dura que fiunt ex eo. ⁊ reſoluit apoſtemata dura q̄ fiunt in gingiuis ⁊ gutture quando fiunt cum eo gargariſmata cum aqua arboris vulpis ⁊ paſſulis. G Et cōfert yctericie ⁊ dolori epatiſ ⁊ purgat coleram ad uſtam ⁊ mollificat ventreꝫ mediocri mollificatione ⁊ mundificat neruos: H Auicenna libro ſecundo. capittulo de caſſia fiſtula. Caſſia fiſtula eſt equalis in caliditate ⁊ frigiditate et humiditate et eſt reſolutiua ⁊ lenitiua. ⁊ confert apoſtematibus calidis ⁊ viſceribus proprie et gutturi quando ex ea fit gargariſmus cū aq̄ ſolatri· ⁊ linitur ſuper apoſtemata dura ⁊ confert eis. ⁊ liniuntur ex ea podagra ⁊ iuncture doloroſe. quando diſſoluitur manibus in aqua coriandri humidi cum ſpuma pſillij. ⁊ deinde fit ex ea gargariſmus confert prefocationi et mundificat epar. ⁊ confert hictericie. ⁊ dolori epatis et eſt lenitiua ventris ⁊ educit coleraꝫ ad uſtam ⁊ flegma et ſoluit ſine nocumento

⁊ abſq; mordicatione adeo ꝙ ipa eſt con
ueniens pregnantibus.⁊ ſoluit eas.loco
eius ponitur medium ipſius de tereniabī
⁊ triplū ponderis eius de carne paſſulaꝝ
Octauū ponderis ipſius de turbit ⁊ quā
doq; ponitur loco paſſulaꝝ liquiritia.

Ca.ciiij.

Aſſia lignea. Gal. vij. ſim. far. ca:
de caſſia lignea: Subſtātia caſſie
lignee eſt multum ſubtilis. ⁊ ſapor
eius eſt acutus ⁊ ſtipticitate pauca. ⁊ vir
tus eius eſt ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: Sera
pion li. aggre. capi. melochaa auc. dyaſ.
Sunt eius multe ſpecies ⁊ naſcunt̄ in ter
ris arabum vbi naſcunt̄ ſpecies alie aro
matice. hꝫ ſtipitē gſſū ⁊ corticē fo. ei⁹ ſunt
ſilīa fo. yreos nig̃ purpurea et hꝫ odorē ſi
milē odori roſe. ⁊ hec ſpēs ē pma in boni
tate. ⁊ ſecunda: poſt hāc in bonitate ē illa
cuius color eſt ſicut color coralli: ⁊ eſt ſub
tilis leuis longa gſſi calami et plene. mor
dicans linguaȝ cum ſtipticitate ⁊ acuita
te pauca. bonum odorem hn̄s participā
tem aliquod odoris vini: Hee due ſpeci
es ſunt vtiles in medicina. alie vō nō ſunt
adminiſtrande: ⁊ ego volui eas rememo
rari vt non adminiſtrent̄. ſed abiiciātur
⁊ eſt de eis quedam que eſt nigra habens
odorem malum ⁊ corticem ſubtilem: ⁊ re
peritur res quedam ſimilis caſſie lignee:
⁊ non eſt caſſia lignea: Et cognoſcit̄ ꝑ ſa
porem. qm̄ non eſt acuti ſaporis nec odo
rifera. ⁊ cortex eius eſt adherens ligno. ⁊
reperitur ſimiliter quedam habens cala
mum latū lenem mollem aſperū tactu. ⁊ ē
minus mala ꝙ nunc dicta. ſed peior om̄i
bus illa eſt cuius color eſt albus et odor ſi
milis odori porri. non habens calamum
groſſum ſed ſubtilem:

Operationes.

A Gal. Virt⁹ ei⁹ ē q̄ reſoluit et incidit ⁊
fortificat menbra. ⁊ prouocat mēſtrua q̄
retinent̄ cauſa groſſoꝝ humoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ
B Sera. Caſſia lignea habet virtutē
propinquaȝ cinamomo calefacit ⁊ deſic
cat ⁊ prouocat vrinam. ⁊ ſtipticat leui ſti
pticitate: et adminiſtrat̄ cum medicinis
acuentibus viſum: ⁊ quādo admiſcet̄ cū
melle ⁊ linitur humiditas lactea q̄ appa
ret in facie aufert eam. C Et ꝓuocat
menſtrua. ⁊ conuenit veneno tyri quādo
ſumit̄ in potu. D Et apoſtematibus
calidis intrinſecis quando bibit̄. ⁊ dolo
ri renum facto fomento cum ea. et dilata
tioni matricis quando fit eucatiſma. i. fu
migium cum decoctione eius. ⁊ ponitur
loco cinamomi in ꝯfectionibus duplica
to pondere ex ea: E Et idem aucto
ritate meſaac. Fortificat ſtōachū ⁊ epar
⁊ expellit fetum cum fortitudine. Auicen
na de viribus cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Ca.c v

Astanea. Yſidor⁹ in libro ethimo: Caſtanea dr̃ eo ꝙ fructus eius gemini in modum teſticuloꝝ rotūdi ſunt. qui dum eiciunt̄ quaſi caſtrant̄ Hec arbor ſimul vt exciſa fuerit. tanq̄ ſilua expululare conſueuit:

Operationes.

A Pli. li. xvj: Caſtanea diligit montes ⁊ valles: ſicut robur ⁊ abies. Nec amant aquoſa loca cip̄ſſi et caſtanee. ſed ſunt ſicanee. Caſtanea eſt aceris mō criſpa ⁊ eſt etiam eidem fremitas ſpiſſa: Itaqꝫ carieē vetuſtatemqꝫ ſentit tardiſſime: In v̊e āt concipiunt caſtanea terebinthus ⁊ aquifoliū. B Idē li. xvij: Semē ip̄a ſerere docuit nat̄a. cū decidens viuiſcēt terra exceptū Nec aliter ꝓueniūt ī glādes atꝫ caſtanee. qb⁹ ē ꝓ ſemie frcūs ip̄e: Caſtaneaꝫ inſeruit corelli⁹ eq̄s romanus ſuomet ip̄o ſurculo ī ag̃ neapolitano C Hec iter laudatos ab eo nomē accepit Poſtmodū heres eiuſdeꝫ libertus corellianā inſeruit Hec ē inter illas dr̄a. ꝙ illa copioſior. hec corelliana melior: Tp̄us v̊o ſtatutū caſtanee ac pinee ſerēdi ē: vij. kl̄s marcij. D Caſtanea pedamentis oībus p̄fert̄ facilitate tractat⁹ ꝑdurādi ꝑnicatia regermiatōe cedua Salice q̄ꝫ letior. fuerit facile ſolū nec tn̄ arenoſū maxieqꝫ ſabulū humidū aut carbūculū vl̄ coſi etiā farinā: q̄mlibet opaco ſeptētrionaliqꝫ ⁊ p̄frigido ſitu: vl̄ etiā decliui: E Recuſat eadē gallia rubricā cretā. oēmqꝫ terre fecūditatē q̄ ſeri nuces dixim⁹ ſꝫ nō ꝓuenit. niſi maxis: nec niſi quis aceruatim ſatis: ꝑfringi ſolū dꝫ ſup̄ ex mēſe nouēbri in februariū q̊ ſolute ſpōte ex arbore cadūt atꝫ ſubnaſcunt̄: Interualla pedalia ſint vndiqꝫ ſulco Ex hoc ſeminario trāſferūt̄ in aliud: bipedali interuallo pl⁹ biēnio. Sūt ⁊ ꝓpagines nulli q̄dē faciliores Nudata ſiq̄dē tō radice in ſulco ꝓſternit̄. ⁊ tūc ex acumīe ſup̄ terrā relicto alia q̊ꝫ ab radice renaſcit̄: ſꝫ trāſlata neſcit hoſpitari: pauetqꝫ nouitateꝫ. biennio fere poſtea proſilit.

Ca.c vj.

Scheelwurtzel

Elidonia. Yſidorus. in li. vt ſupra Celidonia dicitur vel eo φ aduentu yrundinum erumpere videatur. Uel eo φ pullis yrundinum ſi oculi auferantur matres eorū illis ex hac herba mederi dicantur. Plinius libro. xxv. Animalia herbas inuenerunt in primiſqз celidoniam. Hac enim yrundines oculis pullorum in nido viſum reſtituunt. vt quidam etiam volunt erutis oculis. Eius genera duo ſunt. maior fruticoſa caule folio paſtinace eratice. ipa ampliore. duoꝝ cubitorum altitudine. flos albicans. flos luteus. Minora folia ſunt hedere rotundiora minus candida. Succus croci mordax: ſemen papaueris. florent yrundinū aduētu. marceſcunt diſceſſu: florentibus illis ſuccus exprimitur: ⁊ in vaſe ereo cum addito melle leniter cinere feruenti decoquitur. Platearius. Celidonia eſt ca. ⁊ ſic. in tertio gradu. cuius duplex eſt modus. videlicet Indica q̄ maioris eſt efficatie. Et cōmunis que in noſtris regionibus inuenitur. et eſt minoris efficatie. Una tamen poteſt poni ꝓ altera. Indica citrinaз ꝓra dicem habet. Et in receptione nō herba ſed radix poni debet. que ꝑ annos tres in efficatia multa ſeruari valet. Ex qualitate ſua virtutem habet diſſoluendi ⁊ attrahendi et conſumendi. Dyaſ. Celidonia maior virgam habet vnius cubiti longā ⁊ amplius teneram ac tenuem. Que in giro habet folia plura botratio ſimilia ſed molliora ⁊ ſubalbidiora. florem auroſuз ꝓfert. ſuccum croceum habēs. virtus eiuſ eſt viſcida mordens et amara non boni odoris. Radix deſurſum eſt vna deſubtus plures.

Operationes.

A Platearius. Celidonia contra dolorem dentium in frigida cauſa valз radix hec aliquantulum trita. valet ⁊ ad caput purgandum. Et vuam ex frigidis humoribus repletam B Contra colicam paſſionem herba trita ⁊ in vino decocta ſupponitur. C Et ad cancrum oris aut neruorum puluis radicis. cum puluere roſarum conficitur. ⁊ cum aceto decoquitur D Ad fiſtulam eiuſ puluis cum capitello conficitur. ⁊ ori fiſtule cum melle immittitur E Gal. viij. ſim. far. capittulo de celidonia abſterſiue fortiſſime ⁊ calide virtutis. quinimo et ſuccus eius ad augmentationem viſus eſt vtilis in quibus cernitur groſſum quid ſm pupillam ⁊ dyaforare indigent. Uſi vero fuerunt quidam radice ⁊ ad eos qui obſtructionem epatis ⁊ ytericiam paciuntur in vino albo dantes bibere. ſimiliter autem maſticata vtilis eſt in doloribus dentium. Paruum vo celidonium acrum exn̄s magna vlcera citiſſime cuti cathaplaſmatum: et vngues leproſos eijcit. expurgat vero ſuccus eius per nares ſufficienter acris exn̄s F Dyaſ. ca. de celidonia. Succus celidonie maioris melle addito in ceramine coctus ſuꝑ carbones oculorum maculas detergit. folia ⁊ radix et virga in vmbra eſtate ſiccantur ⁊ ſicut crocus componuntur. radix eius aniſo mixta ⁊ vino albo bibita ytericis opitulanť. folia eius cū vino ⁊ a cathaplaſma adhibita maclas detergunt. maſticata dolorem dentium prohibent. G Celidonie minoris vĩtus eſt viſcida. vulnerat cutim. ſcabieз detrahit. vngues leproſos excludit. ſuccꝰ eius radicis melle addito naribus infuſus caput purgat. Eadem dicit. Sera. ca. ꝓ auc. dyaſ. licet per alia verba.

Ca.cvij.

Cedrus. Syaſ.ca.cedrus: Cedrus arbor eſt vnde pix cedria fit cuius ſemina ſunt parua atꝫ ſpinoſa fructui iuniperi ſimilia vel mirte. Alia ē maior que ab aliquibus cedrus lata appellat̄ fructui cipreſſi ſimilans. ſed paruior eſt q̄ tamen eſt vexabilis ſtomacho atqꝫ feruē tem habet v̓tutem de q̄ fit cedria. Eſt aūt cedria ꝓbabilis ⁊ vtilis q̄ eſt ſpiſſa ⁊ limpida. ⁊ in odore fortiſſima in q̄ cū digitū intinxeris pinguedine ſua rarius defluit. Item ſerbin. i. cedrus et eſt arbor cuiꝰ gūmi ē gūmi cedri. et ab iſta arbore emauat pix cedria vel cedrina. ⁊ eſt pix liquida q̄ arabice vocat̄ hictan ⁊ eſt genus abietis Plinius. ca. de cedro: Eſt inquit cedrus maior ⁊ minor. Minoris duo ſunt genera ſcꝫ licea ⁊ fenicea. Differūt folia nāqꝫ de rogatum habent ſpinoſum oxicedroſ vocatur ramoſa ⁊ nitore infeſta: altera odorem p̄ſtat. fructum ferunt mirti in magnitudine, dulcem ſaporem hn̄tem Et maioris duo ſunt genera: Vnū quod floret et non fert fructum Aliud fructifeꝝ nō floꝫ et in eo antecedentē fructum occupat nouus. ſemen eius cipreſſo ſimile. ſed quod cedrolentem vocāt ex hac reſina laudatiſſima fit Item alibi inter arbores quibuſ pix fit cedrus groſſior q̇dam putant ꝙ ſit iuniperus licet falſo.

Operationes.

A Syaſ. Virtus eſt ei ſiccatiua ⁊ recorporatiua q̄. ꝑpter nimietate coloris ſui pellibus inuncta vrit ⁊ ſiccat Caligines oculoꝝ detergit. glaucomata ⁊ cicatrices inuncta limpidat B Cū aceto miſſa ⁊ infuſa vermes auriū occidit. cū yſopi ſucco mixta ſonos auriū tollit: C Si miſſa in foramine dentiuꝫ vbi dolor eos crepare facit ⁊ ſi diu in ore retinet̄ dolorē dē tium amittit. ex hac ad coitum veniens. D Si inde veretꝝ vnxeris gēitalia ſtrīgit in tantū vt filios facere non poſſis. E Squinanticoꝝ cauſas curat fauces ſi vnxeris deintus tumores tollit. F Et pediculos et lendines puncta necat: Morſibus ſerpentū cū ſale ⁊ dulcore bibita occurrit ꝑcuſſuꝫ leporis maritini ad ſanitatē ꝑducit G Stomaticis vncta medet̄: vulnera pulmonis optime curat: H Vermes ⁊ aſcarides cliſteri addita occidit. Mlti v̓o oleū ex cedria dū coquit̄ deſuꝑ cū pēna colligūt ſicut oleū picis: et ſcabiei ⁊ pediculi aīalium ꝓdeſt. vulneribus vtiliter adhibet̄ Huiꝰ fumꝰ tm̄ ꝓdeſt q̄ntū ⁊ picis dure. I Itē potui data inciati q̄ntitate vlcꝰ fluidū pulmonis faciat. Fit āt oleū ex arbore vt de pice. K Eſt āt oleū nimiū leptomere. molles carnes abſqꝫ dolore ꝯſeruās. durāſ āt longo tꝑe. ⁊ nigra corpa deſiccat. L Lacrimum v̓o arboris eiuſdem viſcide ⁊ efficaciter ⁊ cum veſicatōe refrigerat. ⁊ ſtrīgit: Nam mortuoꝝ recōdita in arbore eadē a tabe defēdit. vn̄ ⁊ mortuoꝝ vita vocat̄.

Ca.cviij.

Cerefolium vulgo dr̃ quoddaʒ ge
nus apij: calidũ in tercio ğdu ſic:
in ſecundo. Biaſ. Cerefolio vis ig
nea eſt ⁊ acerrima. Ex herbario. Cerefoli
um naſcitur in locis cultis in menſe febru
ario locis frigidis poſt ydus ſerit̃ cerefo
lium quod agruʒ deſiderat letũ: hũidum
ſtercoratum

Operationes.

A Yſaac. Jn dietis particularibus in
ca. de apio. Cerefoliũ potui datum cum
mellicrate vrinã ⁊ menſtrua ꝓuocat. late
rum ac dolorem renum ⁊ veſice placat:
B Uentris ſolutionem de groſſa ven
toſitate mitigat. C Stomachi vẽto
ſitatem ⁊ oim̃ viſceꝝ diſſoluit. ⁊ opilatio
nem aperit: D Dyaſ. Cerefoliũ cum
melle addito medet̃ cãceratis. lateris do
lorem hauſtũ ex vino mitigare videtur.
E Et aqua mulſa pituitatẽ reſoluit Ex
aceto lũbricos ⁊ tineas ꝑimit vrinã ⁊ mẽ
ſtrua impellit. F Omnemq̃ tumorẽ
ſoluit. G Macer. Eſt cerefolio vis
acra ⁊ ignea valde: Appoſitum cancris
tritum cum melle medet̃. Cum vino bibi
tum lateris ſedare dolorem Sepe ſolʒ tri
tam ſi nectas deſuꝑ herbam: Cum mulſa
bibitum pituite noxia ſoluit. ⁊c.

Ca.cix.

Cepe. Dyaſ. capitulo Bulbus id
eſt cepe. Eius ſpẽs ſunt due. Una
eſt que habet rufum bulbum qui
bonus eſt ex terra pingui ⁊ collect⁹ cuſto
maticus eſt. Alia eſt ſpecies bulbi plus
iſto cuſtomatic⁹ Oẽs eñ bulbi cali. ⁊ viſ
cidi ſunt. Plinius capitulo cepe. Cepe
virtutem habet inciſiuam. ⁊ oblonga pl⁹
eſt ſtiptica q̃ rotunda. et que colorem ru
fum habent. q̃ ille que album. Sicce aũt
viſcidiores ſunt q̃ virides Et crude pluſ
viſcide q̃ cocte. Sera. li. aggre. ca. Ba
ſal. i. cepe. Baſal longe excepris ſunt acu
tiores quam rotunde. Et plus ſtiptice.

Et ille q̄ ſunt rubei coloris ſunt acutores q̄ albe. ⁊ ſicce q̄ recētes. ⁊ crude q̄ aſſate. Gal. vij. ſim. far. ca. de cepa: Cepe ex quarto gradu eſt calefactiuū. ſubſtantia vero eius groſſaꝝ partium eſt.

Operationes.

A Dyaſ. Bulbi cōmeſti erigūt linguā ⁊ fauces exaſperant. ſtomachum inflant. B Cathaplaſmatibus adhibiti laxationibus ⁊ doloribus iuncturaꝝ. ⁊ podagricis maximū preſtant effectum. Corpi infixa euocant. ſoli ⁊ melle addito id facere poſſunt. C Tumores ydropicis bulbus impoſitus ſpargit. Caninis morſibus ſubuenit. Addito melle ſtomachi dolorem compeſcit: D Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat. Liuores ⁊ maculas tollit Medio oui addito et aceto ⁊ melle lentigines corpis emendat:
E Conquaſſationibus auriū ⁊ vnguium cum polenta bene adhibeẗ. Coctꝰ in cinere calido ⁊ polēta addita ⁊ capitibꝰ minoꝝ piſcium. nigris cicatricibus reddunt colorem. F Cocti ⁊ cōmeſti dolorem lateris compeſcunt Sed nō multū comedendi ſunt. quia neruis ꝯtrarij ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis: G Plinius. Cepe cōmeſte inflationes ꝑſtant. faſtidium tollunt. ſitim ꝓuocant. ⁊ tollunt oris fetorem. euſtomatice ſunt. Emorroidas impoſite prohibent H Succus eius inmiſſus naribus caput purgat Morſibus caninis occurrit melle et ruta et ſale addito Cum ſepo gallinatio auriū dolorē ⁊ ſuperfluos ſonos compeſcit. Et ad vlcerationes aurium prodeſt J Canda vero fricata alopitias emendat. Puluis eiꝰ comeſtus dolorem capitis remouet Succus eius optime caput purgat. Naribus attractus colericis cōtrarie flegmaticis vtiles ſunt. K Gal. Cepe emorroydas aperit appoſita. Aut cum aceto illinita in ſole aluoſ abſtergit. Et fricata in alopicijs citius q̄ altionum ꝓuocat capiloſ
L Si vero ſepauerit quis ſuccum eius totum quantum eſt reſiduum ſufficiens ē terreſtris ſubſtantie. Ipē āt ſuccus aquoſe ⁊ aeree eſt caliditatis. ita autem ⁊ ſuffuſos ⁊ abliopinatos pre groſſicie humoꝝ iuuat vnctus: M Ex huiuſmodi āt complexione tota cepa inflatiua eſt commeſta. ⁊ propterea q̄cūqꝫ ſicciora ſunt cōplexione minus ventoſa. Hoc idem auc. dyaſcorides. in ca. vj. bulbus N
Bulbus cōmeſtiuus frigidior eſt bulbo vomitiuo. ⁊ groſſi necnon viſcoſi humoris eſt generatiuus Nam difficile digeſtibilis ē ⁊ inflatiuus ⁊ libidinoſis ſupplaſmatus. Eo autem q̄ amaritudinis atqꝫ ſtipticitatis ꝑticepſ eſt abſterſiuus ⁊ ſolidatiuus efficiẗ ⁊ ſiccatiuus: O Oſtenſum eſt em̄ q̄ amarus quidem ſapor in abſterſiuis ſubſtantijs eſt: ſtipticitas ṽo in ſolidatiuis. ſiccitas vero eſt in vtraqꝫ.
P Et idem in li. de cibis. Cepa calefacit corpus et ſubtiliat in ipſo groſſos humores ⁊ incidit viſcoſos: Q Cruda ⁊ cocta pauciſſimum dat corpi nutrimentum. nocet colericis. ſed his qui flegmaticū humorē aut crudū ꝗſſuꝫ ⁊ viſcoſuꝫ collectū habuerint idō ea talia eduloꝝ ſunt.

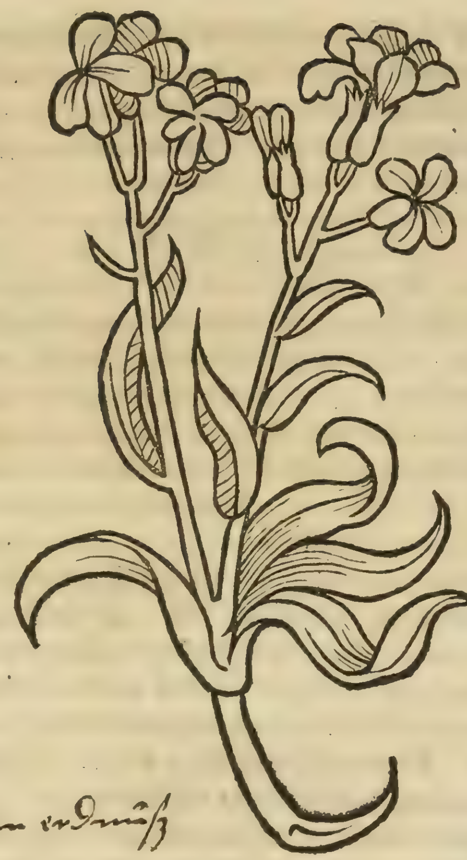

Ca.cx.

Eterach. Diaſcorides.capitulo Aplenon id eſt ceterach. Aplenō folia habet ſcolopendrie veneno ſe ſimilia. Naſcitur locis ſaxoſis vel parietibus ex lapide fabricatis.folia eius ſūt multa ex vna radice aſcendentia. diuiſa ſicut polipodium ſubtus rufa ⁊ aſpera ⁊ ſupra viridia. Eſt vero ſine haſta.ſine flore ⁊ ſine ſemine. Galienus.vj.ſim.far.capi. Aplenon. Subtilium partium quidem non tñ calide virtutis eſt herba.

Operationes.

A Dyaſcorides: Folia ceterach elixa cum aceto et bibita.xx. diebus ſplenem ſiccant. Item folia ipſius vino addito vt cataplaſma impoſita ſpleni ſingulare p̄ſidium eſt. B Aſopi folia cum aplenon folijs trita cum leuiſſima vini bibiti oneſplenem conſumunt C Strāguirijs ⁊ ſubglutionibus ⁊ yctericis prodeſt Bibita calculos frangit. D Dicit̄ q̄ folia cum ſplene mule collo ſuſpēſa mulierem generare nō ſinit, ſane nocte ſuſpēdenda eſt. ⁊ obſeruandum ne luceat luna aut de die ſuſpende. ⁊ ſi homo ꝓ muliere eandem foderit. ⁊ aſſit alius qui dicat in defodite vt illa non generet etiam hoc dicitur ꝓdeſſe E Galienus. Ceterach lapidem frangit et ſplenem ſubtiliat vel attenuat.

Ca.cxj.

Heuri. Sera.li.ag.ca. Cheiri autē dyaſ. Eſt planta nota habens diuerſitatē in ſpecie ſua a diuerſitate florum cognoſcitur. Nam quedam florem album.quedā purpureū. ⁊ quedam citrinū. Et q̄ habet florem citrinum melior eſt ⁊ aptior in medicina. Sed quidam dicūt q̄ cheiri ſunt flores ſimiles violarum non in die ſed in nocte. redolētium quorum odor eſt vt odor violarum ⁊ verum dicūt Et idem auctoritate galieni. Eius floris ſubſtātia eſt ſubtilis aquoſa ⁊ ꝓprie ſicca ex ea. ⁊ ſapor eius eſt amarus ⁊ virtus eius eſt q̄ calefacit ⁊ dēſiccat ⁊ abſtergit ſubtiliat.

Operationes.

A Serapion. Subtiliat maculas groſſas que ſunt in oculis. Et aqua decoctionis eius prouocat menſtrua. ⁊ expellit ſecundinam. ⁊ fetum mortuum quando ſedetur in ea. et quando bibitur cum aqua aut alia re corrumpit fetum.

B Et curat apoſtemata matricis quã do ſupponitur eis. ⁊ proprie ãtiqua dura
Uirtus ſeminis eius eſt ſicut ipſius flos.
C Confert fiſtulis qñ deſiccatur ⁊ pul uerizatur in eis. ⁊ cõfert omni apoſtema ti duro putrificato. ⁊ babens colorem ci trinum ad omĩa eſt forcior: D Chei ri flores ſunt ſimiles violis in odore quo rum alij ſunt albi. alij ſnnt glauci in nocte potiſſime redolẽtes. ⁊ eoꝝ herba alio no mine vocatur herba gallica vel flores ci pri: E Et alij ſunt coloris purpurei que herba a romanis vocatur conſolida licet incongrue. Prime autem due ſpecies ſcilicet citrina ⁊ alba ſunt ſpecies viole ſe cundum dyaſcoridem. vt apparet in capi lo Uiola.

Ca.cxij.

Entaurea. Dyaſcorides: Centau rea ſecũdum tranſlationem nr̃am Centaurea maior quã mlˀti narcã aut gentianam dicunt. ⁊c. ſed falſo qm̃ in littera gentiana dicit ꝙ ſuccus centauree efficitur ſicut ſuccus gentiane: ergo cen taurea non eſt gentiana. vt multi dicunt. Similiter dyaſcorides facit ſemotum ca pitulum de centaurea a caplˀo de gentia na ergo non ſunt idem. Dicit autem Dy aſcorides. Centaurea abundat in Licia ⁊ archadia. folia habet ſimilia nuci rega li viridia. ⁊ oblonga ſicut cauliculi. et ro tunda ⁊ ſeratim exterius inciſa ſicut tres digiti ⁊ virgam ſimilẽ la ſpatio duorum vel trium cubitorũ longam. radix eſt illi multas virgas habens in quibus capita ſunt ſimilia miconio ⁊ longa cũ flore pur puraſtro ⁊ rufo. Radix eſt groſſa ⁊ grauiſ et fortis acerrime ſucculenta q̃ ſuccus ſti pticus ⁊ viſcidus eſt rubei coloris. Locis naſcitur pinguioribus ⁊ ſolanis. cuiˀ ſuc cus exſiccatur ⁊ coquitur ſicut gentiana. Centaurea minor quam multi linoliam dicunt fortiter deſiccat abſq; aliqua mor dicatione. Nominatur etiam ab alijs el leboritis ſiue amaratꝛ lˀ febrifugia. Naſ citur locis aquoſis ypericoni atq; origa no ſimilis. virgam habens plongam an guloſam. florem purpureum: folia minu ta ⁊ oblonga ſicut ruta ſemen ſicut triticũ radix eſt ei oblonga ⁊ inutilis guſtu ama ra. Galienˀ. vij. ſim. far. ca. de centaurea Magne radix ſicut in guſtu q̃litates con trarias habet. ita in vtilitate operationis. ſed ſecundum guſtum acris ſimul ⁊ ſtipti ca apparet cum quadam breui dulcedĩe ſecundum operationes vero acredo que dam caliditatis opera oſtendit. Centau ree parue radix quidẽ omĩfariam in opa tiua eſt rami vero eius ⁊ maxime frondes qui in eis ⁊ flores vtiliſſimi. dominatˀ aũt in eis amara qualitas. modica ſtipticita te participans ⁊ ꝓpter hanc ꝯplexionem fortiter multũ eſt hoc farmacũ abſq; mor dicatõe qm̃ autem omĩa talia vtilia ſunt multociens dcm̃ eſt Sera. li. aggre. capi. antorion. i. centaurea. auct. dyaſcoridis Centaurea maior h; folia ſiĺia nuci r̃gali lõga ⁊ viridia ſicut fo. cauliũ in ſũmitate g̃datim inciſa. h; v̄ga; ſimilẽ v̄ge acetoſe

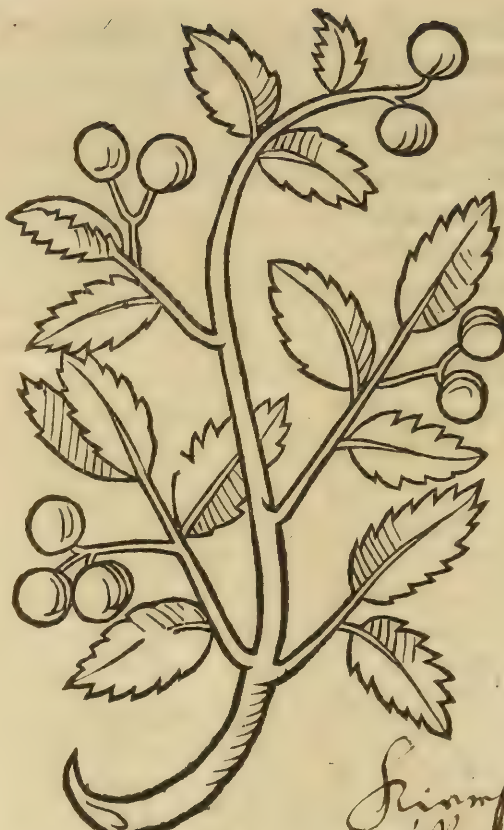
cuius longitudo eſt duorum aut triũ bra
chiorum habens ramulos plures egredi
entes ab vna radice ſuper quoſ ſunt capi
tella ſimilia capitibus papaueris nigri
rotunda tendentia ad longitudinem. et
habet florem cuius color eſt ſimilis kalh
⁊ ſemen ſimile cartamo intra florem eius
⁊ flos eius eſt ſimilis lane. ⁊ habet radicẽ
grauem cuius longitudo eſt duorum bra
chiorum. Et naſcitur in terris ſoli expoſi
tis in montibus arboroſis et in terra pin
gui. Minor vero centaurea Naſcit᷑ in aq̈
ſis locis et eſt ſimilis herbe ypericon aut
pulegio montano. habet virgam vnius
palme quadratam: florem rubeum vergẽ
rem ad purpureitatem. ⁊ habet folia par
ua oblonga ſicut folia rute et ſemen ſicut
granum frumenti ⁊ habet radicem puaꝫ
in qua nullum eſt iuuamentum. ⁊ in ſapo
re eius vincit amaritudo plus ꝙ̃ aliud. ⁊
eſt in eo ſtipticitas pauca. ⁊ virtus eius ẽ
que deſiccat ſine mordicatione. Plinius.
caplo de centaurea. Alia maior alia mi
nor. ſunt ambe calide ⁊ ſicce complexõis
in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyaſ. Centaurea maior vires habꝫ
cum aliqua exaſperatione relaxantes. vñ
totum ventrẽ purgat. B Radix aũt
eius eſt candens ſicut ignis mollis fragil'
cum ſucco ſubruſo ⁊ acro cũ magna ama
ritudine. C Hec radix conquaſſatio
nibus vtilis eſt. pleureticis. et diſnoicis
maxime prodeſt. tuſſim antiquam cõpe
ſcit aſmaticis ⁊ emoptoicis ſingulare p̃ſi
dium eſt. non febrientibus cum vino. ℥. ij.
de radice eius datur. febrientibus cũ aq̈
tortionibus ⁊ cauſis ſtericis ſimiliter da
ta prodeſt. D Menſtruis imperat.
aborſum facit in modum collirij ſuppoſi
ta. nam acredine ſua predictum facit. ⁊ fe
tum mortuũ expellit. ⁊ viuũ corrumpit et
extrahit. In hoc autem ꝙ ſtiptica eſt pla
gas glutinat. ad reumata iuuat. E
Succus omnia facere illa nouit. maxime
vulneribus cicatricem inducit. F
Paracoleſim facit. carnibus inciſis ⁊ in

foco poſitis addita memorant ꝙ carnem
in ſe coagulare facit. Licij mõ exſiccant ⁊
pro licio illam vendunt. G Centau
rea minor tunſa ⁊ impoſita viridiſ vulne
ra purgat paracoleſim preſtat. H
Cicatrices vulneribus recentibus ⁊ vete
ribus inducit. I Elixatura eius bi
bita coleram ⁊ humores pingues depõit
ſciaticis ano ſuppoſita ſanguinem ꝓuo
cat. ⁊ dolorem illius mitigat. ſuccus eius
melle addito caliginem oculis detergit.
aborſum facit. Neruis dolentibus fomẽ
to preſtat auxilium. K Galien⁹ Cen
taurea magna prouocat menſtrua. Et eſt
embriones mortuos euellẽs et viuos cor
rumpens ⁊ educens. ſtipticitas vero ea
q̃ ſunt groſſe partis ⁊ terreſtris frigidita
tis in glutinando vulnera. ⁊ iuuando eoſ
qui ſpuunt ſanguinem. L Dant᷑ aũt
⁊ de ea. ℥. ij. eis quidem qui febriunt cum
aqua. eis qui ſunt ſine febre cum vino.
M Secundũ autẽ virtutẽ que ex omni
bus qualitatibus inſeſſionibus et vulſio
nibus ⁊ diſicis ⁊ antiquitatis ꝯfert tuſſi
bus. non em̃ euacuare ſolum oportet in
his quod eſt preter naturam. ſed et robo
rare ⁊ vigorare que expurgata ſunt ad ea
dem igitur vtiliſ eſt que acerrima. quãdo
non ſola nec ſincera exiſtat ſed vel dulce
dini alicui pmiſcet᷑. vel non om̃ino ama
ritudini. Fortitudinem vͦ ⁊ violentiam
non habebit pmixta ei aliq̃ ſubſtantia eu
crata. talis em̃ eſt q̃ dulcis Ad confortan
dam autem ⁊ congregandã ſtipticitas ẽ
neceſſaria N Et centaurea igit᷑ mi
nori magna vulnera cõglutinant᷑ cũ cata
plaſmatur ip̃a herba adhuc recenti. ⁊ eti
am difficile ꝯglutinabilia vlcera ꝯſolidat
eo mõ vtentibus. exiccat autem cum con
glutinatiuis ⁊ ſiccatiuis permiſcet᷑ vtuti
bus quecunqꝫ enim ⁊ fiſtulas curare nate
ſunt. ⁊ duricies antiquas mollificat. ⁊ ma
la morigerata vlcera ſanat O Sera
pion li. aggre. ca. ꝓprio de centaurea ma
iori ⁊ minori. eodem dicit auctoritate dy
aſcoridis ⁊ galieni. que hic dicta ſunt licꝫ
per alia verba.

De Herbis

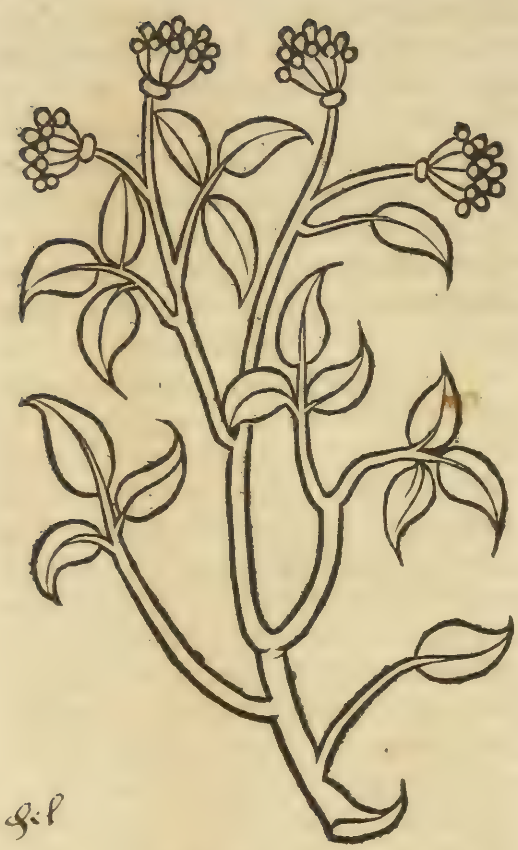
kerſen

Ca.c xiij

Eraſum eſt fructus·Ceraſus eſt arbor.⁊ eſt fructus qui arabice vocatur cerafie grece ⁊ latine cerafar ⁊ aliqui vocant ea grana regum. Sera.li. aggre.ca.ceraſie.i.ceraſa Et dicūt ꝙ ſint grana magna ſimilia pruniſ.⁊ ſunt in oriente.⁊ eſt granū regum. Et eſt illud quod eſt apud nos. Et auc.galieni Sunt ex eis dultia.pontica ⁊ acetoſa ſicut inueniunt̄ malagranata ⁊ poma. Et ipſorum dulciū ceraſoꝝ q̄cunq̃ nedū maturata ſunt q̄dā quidem ſufficienter pontica ſunt quedā autem acida ſimilia ſunt moris.ſed ī moris quidem non maturis acida qualitas dn̄atur: pōtica in ceraſis vō non ſꝑ.

Operationes.

A Sera. Dulcia deſcendūt a ſtōacho cito.⁊ iuuamentum quod inferūt ſtomacho paucum eſt.⁊ pontica faciunt contrarium eius B Acetoſa vero deſiccat flegmata.⁊ ſupfluitates ſtomachi. plus ꝙ pontica.⁊ cauſa huius eſt quia in eis ē res incidens.⁊ ꝯferunt ſtomacho flegmatico.⁊ pleno ſuperfluitatibus C In arboribus vero gūmi eſt cōis.virtus omnibus viſcoſis ⁊ in mordacibꝰ farmacijs propterea in ea eſt vtus medicinaꝝ inuiſcantium ſine mordicatōe.⁊ ideo cōferūt aſperitationi pulmonis.⁊ eſt in eo virtus ſubtilians.⁊ ideo ꝯferunt lapidi qn̄ bibūtur. D Dyaſ.ca. de ceraſis. Ceraſuꝫ viride pomum ventrem humectat.⁊ prouocat aridū ſiccat ⁊ detinet ſtomacho viride contrariū Siccum in q̄ vtile accipit̄ Hoc quidam extimāt vrinā mouere a nō paucis autoribus tradit̄. ſi mane recētia cum ſuis nucleis deuorata ſunt.aluū tam copioſe fluere.vt ex eadeꝫ cauſa etiā morbo pedes implicati liberent̄.fit ex eis diaceraſton quod om̄ibus eſt notum. E Galieno placet non vnam in om̄ibus ceraſeis pomis eſſe vtutem. Nā in q̄buſdā auſterus ſapor.⁊ in quibuſdā calidus.et in quibuſdam dulcis appareꝫ.⁊ vult auſtera ad hoc valere ꝙ ventrem reſtringant: ſtomachū vō confirment. Acida indicat flegmate habundantibus ſtomachis optima.nam magis ſiccāt ⁊ groſſitudinem denſioris humoris incidūt. Dulcia ſtomacho aduerſa ꝓnuntiant. citius tamen per inteſtina defluere F Gūmi q̄ trūcus illacrimat. exaſperitas arterias optime lenit.ſi in vino veteri detur in ſolutō e reſolutum ſimili mō datum. faſtidiū ſtomachi nauſeantis auertit. G Et de facie feditatem palloris excludit cum mero hauſtum calculos quibus etiā veſice cannalis obſtruit̄ in arene puluerē ſoluit.

mer fenchel
mer fengel

Ca.cxiiij.

Retanus: Dyaſ. capi. Cretanꝰ frutex eſt herbe duos ramos habẽtis in vnius cubiti longitudine ⁊ naſcitur locis ſaxoſis ⁊ maritinis cum folijs albis et pinguibus ſimilibus andragne latioribus ⁊ oblongis florem habet albũ ⁊ ſemen libanotido ſimile magis rotũdũ ⁊ odoratũ. quod deſiccatᷣ vt triticum: Radices tres aut quatuor habet digiti groſſitudine odoris ſuauiſſimi plenũ. Galienus: vij: ſim: far. ca: de cretano. Cretanũ ſalſum quodãmõ et cum guſtatᷣ ſil' cũ breui q̃litate. quo circa eſt virtus eius abſterſiua eſt ſil' ⁊ exſiccatiua: debilior ãt eſt ſm vtraſq; amari longitudine:

Operationes.

A Dyaſ. Folia ⁊ ſemẽ eiꝰ et radices cocte cũ vino ⁊ bibite vrinã ꝓuocãt: yctericis medicantᷣ mẽſtruis impat. crude ⁊ elixe comedi poſſunt. ⁊ in ſale cõpoſite manducantur. folia eius in guſtu ſatis acida ſunt: B Paulus ca: de cretano: Cretanus ca. eſt ⁊ ſic. in tercio gradu. Herba eſt que in locis maritinis repitur. vtutez habet valde diureticã ex ſubtili ſubſtãtia C Cõtra diſſurriam ſtranguiriã ⁊ vicium lapidis ⁊ yliacam paſſionẽ herba ipſa in multa q̃ntitate buliat in aqua ſalſa vino ⁊ oleo ⁊ in ea ſedeat paciẽs vſq; ad vmbilicum. D Item cõtra yliacam paſſionẽ ponatᷣ in criſteri:

flohkrut
vnd hondsfang

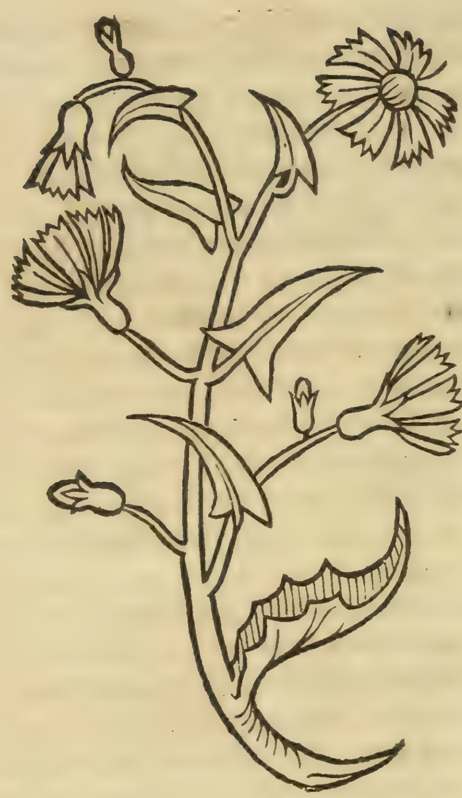
Ca.cxv.

Jcuta. Sera. li: aggre. ca. ſuccarã vel coniſa auc: dyaſ. Eſt plãta habens ſtipitem cõcauũ in quo ſunt multi nodi ſicut nodi feniculi. ⁊ eſt multũ maior feniculo. ⁊ hꝫ folia ſimilia folijs ferule hñtia grauẽ odorẽ ⁊ ſuꝑ ſtipitẽ eiꝰ eſt corona in qua ſunt flores albi. ⁊ eſt ſemen ſimile ſemini aniſi. niſi quia eſt albius Et habet radicẽ non multũ infixã terre que ẽ frigida valde: ⁊ hec radix occidit ſua frigiditate. Paulus: ca. de cicuta: eſt plãta

cuius ſemen frigiditate ſua eſt interimẽs
ſꝫ vīo puro ⁊ calido eius nocumẽto ſubue
nitur. Galienus. viij. ſimpliciū farmaca.
capittulo; comum. id eſt cicuta quoniam
ſumme eſt infrigidatiue virtutis omnes
ſciunt.

Operationes.

A Serapion. Corona huius plante ac
cipitur cum toto ſemine antequam deſic
cetur. ⁊ teritur ⁊ exꝑmitur ſuccus ⁊ ſiccat̃
in ſole. ⁊ adminiſtratur in collirijs que fi
unt ad ſedandos dolores oculorum. ⁊ eſt
optimum in hoc. B Et quando fit
emplaſtrum cum eo ſedat caliditatem et
heriſipilam ⁊ formicam. C Et quā
do teritur hec planta cum ſuo ſemine aut
cum folijs ⁊ fit emplaſtrum cum ea ſuꝑ te
ſticulos abſcindit pollutionem ⁊ gomor
ream. Et ſi fiat emplaſtrum cum ea ſuper
virgam prohibet erectionem. D
Et quando emplaſtrant̃ cum ea mām̃ille
mulierum. ꝓhibet ab eis lac. Et quando
ponitur ſuper teſticulos puerorum non ſi
nit eos augeri. E Et quando ponit̃
ſuper mām̃illas puellarum nō permittit
eas magnificari. Melior autẽ ex hac plā
ta eſt illa que naſcit̃ in crete inſula. in chia
⁊ in atica. F Plinius coniza id eſt ci
cuta que omnibus nota eſt; Cuiꝰ folia vi
peras ⁊ ſerpentes effugāt ⁊ eſt frigida fri
giditate mortali. G Platearius Ci
cuta non vtimur in interioribus: quia ve
nenoſa eſt ⁊ in ſubſtantia ⁊ in qualitatibꝰ
Intantum enim diſſoluit. ꝙ ſpiritus ina
niuntur. ⁊ ex hoc menbra mortificantur:
Uirtutem habet potiſſimam ſecundū ra
dicem. ſecūdo ſcōm folia. minorem ꝑm ſe
men: Unde ſemen eius quandoqꝫ ponūt
in medicinis. ⁊ ex ea vnguentū potiſſimū
fit contra arteticam ⁊ podagram. H
Iſidorus. Cicuta vrinam ⁊ mẽſtrua pro
uocat ⁊ augmentat. Lumbricos ⁊ aſcari
des necat. Sciaticos et arteticos de gſſo
flegmate iuuat. ſi in eius apoſimate laue
tur aut potetur. Groſſam inteſtinoꝝ ven
toſitatem diſſoluit: Colicam paſſionem
⁊ ylij dolorem curat; pectus ⁊ pulmonem
de viſcoſo ⁊ groſſo flegmate purgat.
I Plinius. libro. xv. Cicuta venenum
eſt publica quadam athenienſium pena
inuiſa. ad multa tamen vſus nō omitten
di Semen habet noxium. Caulis autem
eſt viridis: ⁊ vrit. plerumqꝫ ſicut in plata
nis. lenis hic ⁊ geniculatus vt calami ni
gricans. Altior ſepe binis cubitis In ca
cuminibus ramoſus. habꝫ folia coriādri
tenuiora graui odoratu Aniſo craſſius:
radice concaua nullius vſus. Semini et
folijs ineſt vis refrigeratoria: que ſi ene
cat. īcipiūt augeri ab extremitatibus cor
poris. Remedium autem eſt prius ꝙ per
ueniat ad vitalia. nat̃a vini ex calefacto
ria ac in vino potata. irremediabilis exi
ſtimatur. Succus exprimitur folijs atqꝫ
floribus. tūc em̃ maxime eſt tempeſtiuus
⁊ melior. K Semine trito expreſſus
⁊ ſole denſatus in paſtillos. necat ſangui
nem ſpiſſando. hec altera vis Ideoqꝫ ſic
necatorum in corꝑibus aꝑparent macule
L Ad diſſoluenda medicamenta vtū
tur illo pro aqua. ⁊ ad refrigerandum ſto
machum fit ex eo malagina. valet ad co
hibendas epyforas eſtiuas; oculorumqꝫ
dolores ſedandos circum litum. Miſcet̃
collirijs. M Et alios omnes cohibꝫ
reumatiſmos. Folia quoqꝫ tumorem om
nem. ac dolorem ⁊ epyforam ſedant.

Ca.cxvj.

Jcorea. Platearius: Cicorea que ⁊ ſpõſa ſolis: ⁊ ſolſequium. ⁊ intuba dicitur frigida ⁊ humida eſt ſecundo gradu. Conſtantinus in libro graduum Cicorea ſiue ſponſo ſolis frigida ẽ ⁊ ſicca in p̃mo g̃du Pli. li. xx. Intubũ erraticum apud nos quidã ⁊ ambugiam appellauere: In egipto vocant cychorium: Idem in li. xxj. Cicorium poſt vergilias naſcitur. florentqꝫ particule eius. Radix eſt eis lenta que vtunt̃ ad vincula: Actor Hec herba. ſ: que vulgo dr̃ cicorium ipſa etiam aliȷ̃s nõibus p̃ter ſupradicta dicit̃ elytropium ⁊ dyoniſia: Unde de ipſa q̊ꝫ dicet̃ inferius in ca. elytropiũ dee.

Operationes.

A Platearius. in capi. cicorea: Herba ip̃a cõmeſta valet contra venenũ. Succꝰ eius valet ad opilationẽ ſpleniſ ⁊ epatis ex calida cauſa. et contra calefactionem eiuſdem hec herba viridis eſt ⁊ mľte efficatie. ſicca vero nullius vel parue: B Cocta ⁊ comeſta valet opilationi ſplenis ⁊ epatis. Et cõtra calefactionem epatis: Succus epati ſuꝑponit̃ vľ cathaplaſmatur: C Et quia v̾tutem habet reſtringendi venenũ. animalia quedam a venenoſis animalibus leſa: huius herbe tactu ſanant̃: D Conſtantinus li. vt ſup̃. Confortat ſtomachum. ⁊ valet cõtra ſcorpiones. aliorumqꝫ reptilium morſum. cũ mirra mixta ⁊ mnlieri ſuppoſita prouocat menſtrua E Plinius libro. xx. caplo Intubum: Id refrigerat in cibo ſumptũ et collectiones ſanat illitum. Succus decoctus ventrem ſoluit. Renibus ⁊ ſtomacho proficit: F In aceto decoctum vrine tormẽta diſcutit. Itemqꝫ morbum regium cum mulſo ſi ſine febre ſit reſecat ⁊ adiuuat. Mulieꝝ purgationibus in aq̃ decoctum adeo prodeſt vt emortuos trahat partus.

Ca.cxvij.

Cinogloſſa. Yſidorus in libro ethi mologiarum. Cinogloſſa ē herba q̄ linguam canis vocant. A cinos quod eſt canis ⁊ gloſſos quod eſt lingua Inde cinogloſſa.i.lingua canis. Et ē her ba ſimilis arnogloſſe: niſi quia ſunt ei co ſte apparentes in folijs eiuſ. ſed ſunt levia ſatis. ⁊ eſt in eis borra apparens.

Operationes.

A Medetur vlceribus oris ⁊ alijs vlce ribus fraudulentis frigide et ſicce cōple xionis: ⁊ curat alcolam. balneum decocti onis eius curat gomorream. B Pli nius. libro. xxv. Cinogloſſos caninā imi tans linguam topiarijs operibus eſt grati ſſima C Aiūtqꝫ eā q̄ tres tirſos ſemi nis emittat. Ei⁹ radicē potatā ex aq̄ prode ſſe ad tertianas. que quatuor ad q̄rtanas D Eſt ⁊ alia ſimilis ⁊ que lappas ferat minutas. cuius radix pota ex aqua ranis ⁊ ſerpentibus aduerſatur.

Ca.cxviij.

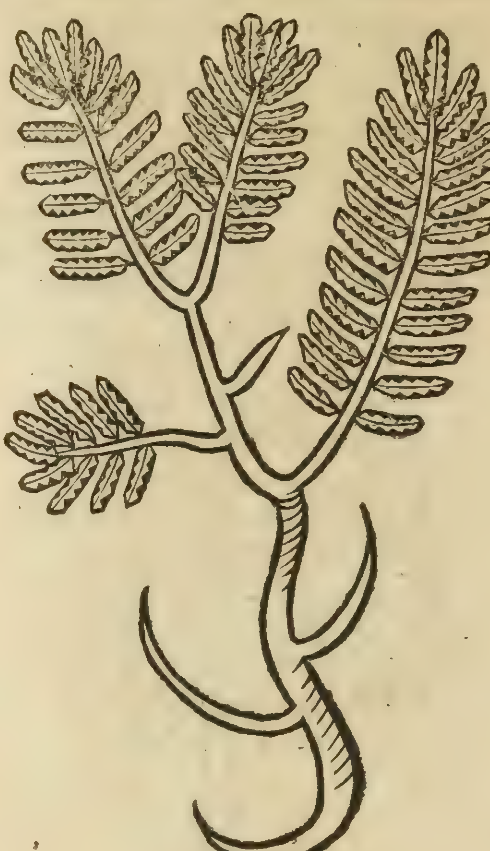
Citonia. Dyaſ. Citonia vl' citom⁹ eſt arbor malorum citomorum. Huius folia virtutem habēt medicinalē Palladius. libro. ij. Mēſe ianuario tube res inſerunt citomo. Idem li. iij. Citonijs ſerendis pleriqꝫ tempora diuerſa dixerunt tamen mihi vſu compertum eſt. In Ytalia circa vrbem menſe februario vel inchoā te marcio plantas citamorum radicatas in paſtinato ſolo tenuiſſe. adeo velociter vt ſepe ſequenti anno (vt frugi) gauderent. Idem menſe februario citonia inſerūtur melius in trunco q̄ in cortice. Recipiunt in ſe ſurclos prope omis generis. punici ſor bi. omniūqꝫ malorum. que meliora producūt. Inſerantur autē nouelle arbores. quibus ſuccus in cortice eſt Si maior eſt circa ra dicem melius inſeret vbi cortex ⁊ lignum benefitio ſoli adherentis humeſcit. Gali enus ſecūdo libro de cibis. Mala ipa nō ſunt habentia vnam naturam quod eſt. quia quedam ex eis ſunt dulcia. quedam pontica. ⁊ quedam ſtiptica. ⁊ quedā ace toſa. ⁊ quedam inſipida. Et in dulcibus eſt ſubſtantia aquoſa temperata. Et pon tica vincit in eis frigidum terreum. Sed in ſtipticis hec eſt eadem ſubſtantia cum aquoſa ſubſtantia dulci. In acetoſis aūt eſt ſubſtantia frigida. Et virtus pontico rum. ⁊ ſtipticorum. ⁊ acetoſorum eſt v̄tus que incarnat ⁊ que conglutinat vulnera. Et prohibet illud quod currit ad apoſte mata in principio eorum et fortificat os ſtomachi: ⁊ ſtomachum laxum ⁊ fluxum. maxime vero que ſunt ſtipticiora ex eis et acetoſiora. Sed illud quod vincit ſuper naturam inſipidorum eſt aqua. Et cōple xio eorum eſt humidior ⁊ frigidior ⁊ ipſa adminiſtrantur in medicinis apoſtema tum in principio eorum ⁊ in augmento ⁊ vniuerſaliter in malis eſt humiditas mul ta. ⁊ ſuperfluitas frigida. ⁊ ideo deſtruit ſuccus eorum ⁊ areſcit Seruantur tamen quando coquuntur cum melle et fit inde

rob. Et ſeruãtur eodem modo citonia ip
ſa cum melle ſicut ⁊ ſucci eorum. Citonia
maiora vocantur ſaturninia ⁊ ſunt maio
ris iuuamenti ꝙ alia. Rememorans ergo
illorum quecunqꝫ poma ſtipticant ſcias
frigidum ⁊ terreſtrem chimum habere. q̄
cunqꝫ autem acetoſa videntᷣ frigidū qui
dem: ſed ſubtilius partium: medie vero
complexionis eſſe que dulcia ad calidiuſ
declinare videntᷣ ſicut que pfecte apoya
id eſt ſine qualitate ⁊ valde aquoſa ad fri
gidius inclinata. Utaris ergo ipis ſcōm
predn̄antium humoꝝ virtutes. Auſteris
autem pomi ſ quidem quādo propter hu
miditatem multaꝫ atonus. i. ſine vigore
venter extiterit. ponticis autem quando
ſufficienter excreuerit huiuſmodi. aceto
ſis vero quando eſtimaueris in ipſo gro
ſſum humorem collectum eſſe non valde
aliquid frigidum tanq̄. frigidius q̄dem
nō acetoſis ſed drimeis indiget. Siccāt
autem ambo groſſiciem humoꝝ acetoſa
⁊ drimea; Differunt autem hec in hoc ꝙ
hec quidem cum infrigidatiōe: illa vero
cum caliditate operanᷣ: palam autem ex
iam dictis ſepe ꝙ ſtiptica quidem ſupflu
os ſeceſſus reſtringūt. acetoſa humorem
quidem groſſum inuenientia in vētre di
uidunt hunc: ſubducuntqꝫ ſtercus. et pro
pter hoc humectant egeſtiones. purum
autem inuenientia ventrem reſtringunt
ipſum magis.

Operationes.

A Auicenna: li. ij. ca. de citonijs. quan
do abluitur cinis ⁊ folioꝝ eius ſunt ſicut
tuthia: ⁊ rob pomoꝝ eius areſcit propter
illud qđ eſt in ipſo de humiditate aquea
frigida. ⁊ aſſatum eſt melius ⁊ magis cō
ferens: ⁊ eius quidem aſſatio fit qn̄cunqꝫ
cauatur. ⁊ eijciunᷣ grana eius; ⁊ ponitur
in ipō mel ⁊ linitur luto eius corpus ⁊ po
ſtea ponitᷣ in cinere. fri. eſt ī pmo ⁊ in fine
⁊ ſic. in pncipio ſecūdi. Et eſt ſtipticū cō
fortatiuū fortiter. ⁊ flos eius eſt ſtipticior
Et ſimiliter oleū ipius ⁊ dulce. eſt minus
ſtipticum. ⁊ ſemen eius eſt lenitiuum ſine
ſtipticitate. B Et prohibet curſum
ſuperfluitatum ad viſcera. ⁊ retinet ſudo
rem: ⁊ oleum eius. confert ſciſſuris frigo
ris ⁊ formice. Et eſt vtile vlceribus ſcabi
oſis. Et mltitudo eius generat dolorem
neruoꝝ. ⁊ aſſata ponitᷣ ſup apoſtemata
oculi ca: C Et eius ſuccus pfert dila
tationi anhelitus ⁊ aſmati. ⁊ phibet ſpu
tum ſanguinis. ⁊ ſemen eius confert aſpe
ritati gutturis ⁊ lenit cannam pulmonis
⁊ muſcillago eius etiam humectat ipam
cannam. D Et pfert vomitui ⁊ ebri
etati. ⁊ ſedat ſitim. ⁊ confortat ſtomachū
recipientem ſupfluitates: E Syru
pus eius ⁊ ipius infuſio. ⁊ qđ de eo elixa
tum eſt ex ipo vtunᷣ multi in ſecūda mēſa
ſup vinum. ⁊ prohibet ebrietatem: F
Et fit ex eo ſirupuſ confortans appetitum
deiectum valde ⁊ mortuum. ⁊ confortat
ſtomachum G Et prohibꝫ vomitū
flegmaticum. ⁊ eſt puocatiuū ⁊ iam dcm̄
eſt quod illud eſt p accidens. Et illud q̄d
cum melle elixatū eſt. eſt maxime puocati
uum. H Uerumtamē qn̄qꝫ ſoluit vē
trem ⁊ nō ſtringit ⁊ generat colicā ⁊ dolo
rem vētris pungitiuū. ⁊ confert diſſurie:
⁊ retinet fluxum mēſtruoꝝ. ⁊ pfert arſure
vrine qn̄ diſtillatᷣ ſuccus eius aut oleum:
ipius in virga: ⁊ confert oleum eius reni
bus ⁊ veſice. I Et quando ſumitur
poſt cibum ſoluit: adeo ꝙ qn̄ plurimum
ex eo ſumitur extrahit cibum an̄ digeſtio
nem. ⁊ criſterizatur decoctio eius ad emi
nentiam ani ⁊ matricis K Rabi mo
yſes: Citonia a pregnantibus ꝯmeſta ge
nerant filios hilares. ⁊ cōmeſtio ipoꝝ
aſſorum poſt cibū generat gaudium:
L Sera. li. aggre. ca. Caſa. auct. dyaſ.
Arbor citomoꝝ ⁊ maloꝝ folia ſimiliter et
flos. ⁊ ſummitates ſunt ſtiptice. ⁊ prope
arboris citomoꝝ: et fructus inmaturus ē
ſtipticus. M Mala autem illa q̄ col
liguntur in vere generanᷣ colerā citrinaꝫ
⁊ inducunt inflāmationem. ⁊ nocent ner
uis ⁊ iuncturis. ⁊ mēbris que ſunt de gn̄e
neruoꝝ: N Sed citonia ſunt bona
⁊ ſi aſſanᷣ ſunt meliora habentibus fluxū

antiquum. ⁊ vlcera inteſtinoꝝ ⁊ ſputũ ſanguinis. et colliricam paſſionem: O Et illa que dicuntur mellomella molliũt ventrez ⁊ expellunt lumbricos. ⁊ ſunt mala ſtomacho ⁊ inflatiua ipſius P Sz illa que nominant̃ in latino arnicata ſunt bona ſtomacho ⁊ ſtringunt uentrem ⁊ ꝓuocant vrinam: niſi quia ſunt debilioris virtutis q̃ citonia ⁊ iſta ſunt illa q̃ vocantur atyrotipa. Et ſimilia ex eis ſunt ſimilia malis in vere naſcẽtibus in ſtipticitate; Q Et oportet q̄ adminiſtrentur citonia in egritudinibus in q̃bus oportz ſtipticare añ q̃ ad maturatõez ꝑueniãt.

Ca.cxix.

Cipreſſus: Yſidorus Cipreſſus grece dicitur eo q̄ caput eius a rotunditate in cacumen erigitur: Unde ⁊ conon vocatur: i. alta rotunditas Hinc ⁊ fructus eius conus dicitur: quia rotunditas eius conum imitatur: Huius lignũ cedro pene ꝓximam habet virtutẽ: Templorum quoqz trabibus aptũ: impenetrabili ſoliditate nunq̃ oneri cedit. Antiqui ramos cipreſſi prope rogum conſtituere ſolebant. vt odoris ſui iocunditate cadauerum odorem dum urerent̃ opprimerent Hec arbor apud paganos mortuis cõſecrata eſt eo q̄ in modum hominis exciſa non pullulat. Ambroſius: Cipreſſus ⁊ pinus in alta ſe cacumĩa extulerũt: manetqz prerogatiua cipreſſis. vt nulli eas venti horrore ſuis diſpolient coronis. Hec arbor lacunaribus eſt vtilis ꝯmendãdiſqz faſtigijs: Unde in canticis dicit etiaz. lacunaria noſtra cipreſſina. Palladius li. xij. Cipreſſus ad fabrice materiaz eſt egregia. Plinius li. xxiij. In choo inſula naſci creduntur cipreſſi: florem imbribus decuſſum terre alitu animante. Platearius Cipreſſus eſt calida in primo gradu ſicca in ſecundo. Huius arboris folia lignũ ⁊ poma competunt vſui medicine Sz poma ſtiptica ſunt ⁊ conſolidatiua Lignũ et folia diuretica ſunt. Galienus. vij. ſim. far. capit. de cipreſſo ſecundum tranſlationẽ grecaz: Cipreſſi germina: ⁊ folia. ⁊ bacce que iuuenes ⁊ molles magnoꝝ vulnerum in corꝑibus duris ſunt conglutinatiue ex quibus manifeſtum eſt quoniaz ſiccatiue ſunt virtutis. non habentes apparentem acredinem. ⁊ caliditatem ſicut et guſtus teſtatur. apparet eñ in ea modica quidez acredo; plurima aũt amaritudo. ⁊ multo plurima eſt ponticitas q̃ in tota plãta tãta vero eſt acredo ⁊ caliditas q̃nta: ducit quidem ponticitatem ad profundum: Serapion libro aggregatoris. capitulo ſaſſa. auctoritate galieni. Quod ex cipreſſo adminiſtratur ſunt folia extremitates ⁊ nuces eius et in ſapore eius eſt acuitas ⁊ punctio parua ⁊ amaritudo ſatis. ⁊ pũctio eſt fortior amaritudine. ſed de amaritudine et acuitate ineſt quantitas tanta q̄ facit eam penetrare ad profunduz corporis ſine calefactione et mordicatione.

Et virtus eius eſt que deſiccat in qua nō eſt acuitas ⁊ mordicatio apparenter ⁊ q̄n titas ſue caliditatis eſt quantitas que eſt ſufficiens ad penetrandum. Et eſt ca: et ſic. complexionis. Plinius ca. de cipreſſo Arbor eſt om̄ibus nota q̄ a grecis nomē ſumpſit eo ꝙ habet in ſummitatibus ro tunda ſeminū capita q̄ dicūt̄ galle cipſſi:

Operationes.

A Dyaſ. capitu. de cipreſſo. Eſt arbor om̄ibus nota corium ſemen ⁊ folia cū dul core bibita cum mirra modica veſice reu matiſmum compeſcit. B Diſſur rijs medetur: huius ſemen viride. vl' pira eius bibita emoptoicis medent̄. Diſſin tericis ⁊ ciliacis maxime ꝓdeſt. tuſſi ⁊ or tonoicis preſtolatur. eius elixatura tantū prodeſt quantum ſuple. ſemen eius quod in aceto coctum id facere nouit. C Cum puluere lupini admixtū enterocelli cos ſiccat vt cathaplaſma appoſitū folia eius ſimilem habent virtutem: D Ramuſ eius cum ſemine in domo poſit⁹ conopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt cathaplaſma adhibita recentia vulnera curant E In aceto cocta ⁊ infuſa ca pillos inficiunt. polente trita ⁊ admixta Ignem ſācꝫ compeſcunt. vulneribus me dentur. F Carbunculis opitulātur Tumores oculorum deprimunt. Ceroti s nobilibus miſcentur: Et ꝯfortant ſtoma chum. ⁊ ſanguineꝫ ſtringūt: G Aui cenna li. ij. ca. de cipreſſo. ca. cōplexionis eſt in ꝑmo gradu: ſic: in ſcd̄o. Et quidam dicunt ꝙ eſt fri. valde ⁊ quidaꝫ iudicaue runt ꝙ eſt virtus eius ꝯpoſita. ⁊ caliditaſ eius eſt ſm̄ quantitatem q̄ facit penetra re ſtipticitatem: ſtipticitas ꝓfundat̄ ⁊ ꝑ uenit ad mēbra. folia ⁊ nux eius ſunt ſtip tica: ⁊ in ip̄a eſt reſolutio ⁊ reſoluit humi ditates. H Et nux quidem eius for tior eſt in omni re ꝙ̄ folia ip̄ius Et in ip̄a eſt vis faciendi adherere ſanguinem: ita ꝙ remouet putredinem quando decoqui tur cum aceto ⁊ lupinis. Et linit̄ ſuꝑ vn guem. ⁊ remouet eius veſtigia. I Et eius folia delent morfeam. folia eius recentia ⁊ nux ipſius conſolidat vulnera que ſunt in menbris duris cum fuerint re center collecta. K Et ꝯferunt formi ce ⁊ heriſiple. ⁊ proprie cum farina ordei Nux ⁊ folia eius bona ſunt collo cū ex eis fit emplaſtrum conferunt. Et cum farina ordei ſuppoſita heriſipile L Et con fortat neruos. ⁊ extinguit ramicem more emplaſtri ſuppoſita. ⁊ roborāt mollifica tionem. M Et ſtringunt etiā q̄n terī tur nux cipreſſi multum cum ficubus. Et ponit̄ de eis licinium in nareꝫ ⁊ ſanat car nem additam: N Et decoctio eius cum aceto ſedat dolorem dentiū. Et dat̄ ad bibendum nux eius cū vino ad ſputū ſanguinis. Et ad difficultatem anhelit⁹. ⁊ ad tuſſim antiquam. ⁊ ſimiliter eius de coctio. O Et bibunt̄ folia eius cum vino ⁊ conferunt difficultati mingendi: ⁊ curſui ſuꝑfluitatum ad veſicam: P Et conferunt etiam vlceribus que ſunt in inteſtinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de ſarcocolla rubea

Ca.cxx.

Iprus. Dyaſcorides. Cyprus eſt arbor habens folia oliue ſimilia ſ; viridiora ⁊ paulo g̃ſſiora. Semen nigrum. ⁊ florem album. cum germine et odore bono. Gloſa ſuper cantica Ciprus eſt arbor aromatica in egipto ſemine candido ⁊ odorifero. Qui coquit̃ in oleo ⁊ exprimitur vnde paratur vnguentũ regale quod dicitur ciperus. Plini⁹ in li.xij. Cyprus eſt arbor in egipto zizifi folijs ſemĩe coriandri candido ⁊ odorato.

Operationes.

A Dyaſcorides. Hui⁹ folia maſticata tumorem oris compeſcunt. quia virtutis coherentis ſunt. ſed cetera eiuſdẽ arboris cathaplaſmata humores ⁊ tumores calidos tollunt Harum etiã elixatura fomento combuſtis medetur. B Eadem quoq; ſucco ſtrutij mixta ſi caput aſſidue fomentes capillos inficiet. Flos eius cũ aceto cathaplaſmatib⁹ adhibitus dolorem capitis ſoluit. C Plinius libro. vt ſup̃ Hec in oleo coquitur ⁊ poſtea preturidq; cyperus dr̃. Optimũ eſt in canopica in ripis nyli nata. Secundũ aſcalõe iudee. Tercium cypro inſula. odoris ſuauitate. Quidam hanc dicunt eſſe arborẽ que in Italia liguſtrum vocetur. Etiam alcannam appellant. vt ſup̃ de ea. capitulo. xij. alcanna. D Item plinius. in li.xiij. Ex cypro fit oleũ. cuius natura calefacit neruos ⁊ emollit. Folia ſtomacho illiniuutur. Et vulue concitate ſuccus eorum apponitur. Folia quoq; ꝯmãducata recentia medẽtur vlceribus in capite manantibus. ⁊ oris collectionibus. E Decoctum eaꝝ ambuſtis ⁊ luxatis ꝓdeſt Rufant capillum tuſa adiecto ſtrucij mali ſucco. Flos capitis dolores ſedat cum aceto illitus. F Ulcera putreſcẽtia per ſe vel cum melle ſanat. Odor autẽ floris olet. qui ſomnum facit.

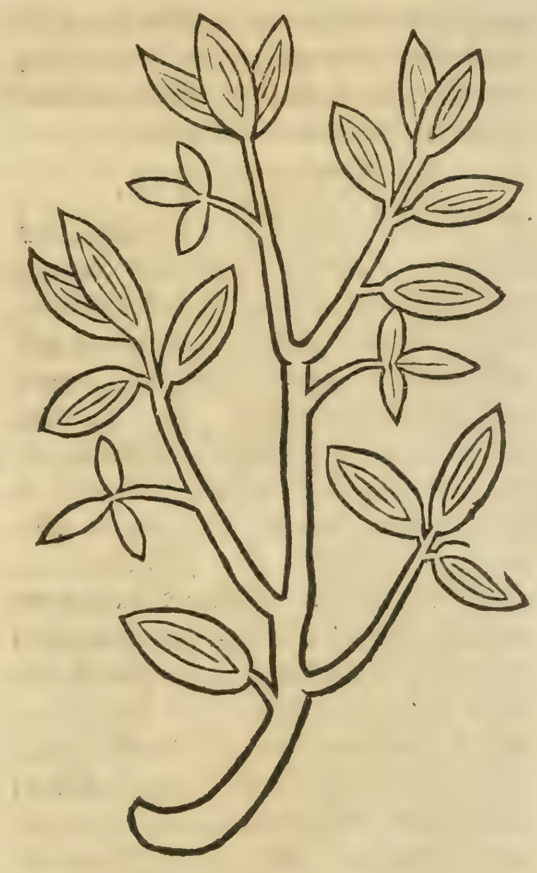
Ca.cxxj.

Iperus. Dyaſcorides caplõ de cipero. Ciperus ſiue vt alij criſceperon. folia habet ſimilia porro. ſed oblonga ⁊ tenera Et aſcendit de terra cubito vno ⁊ ſemis. haſtam habẽs angulo ſam ſimilem innco. que haſta in capite ſemen generat. Radices ſub terra habet rotundas ⁊ oblongas ſicut oliua nigra que multe ⁊ coniuncte naſcũtur colore nigro ⁊ odore ſuaui. guſtu ſubamaro. naſcit̃ in locis aquoſis ⁊ in p̃tis ⁊ paludibus. In his radicibus ea noblĩor eſt. que grauior ⁊ durior ⁊ groſſior fuerit. ⁊ nõ frãgibilior ſed aſperior. ⁊ odore plenior viſcitudinẽ odoris habens. talia ſigna habet ciliẽſis aut ſyriatica. Uires habet calefaciendi ⁊ deſiccandi abſq; mordicatione. Sera. li. aggre. ca. ſabade. auc. dyaſ. Sabade id eſt cyper⁹ h; folia ſimilia folijs porri niſi q: ſunt lõgiora eis ⁊ ſubtiliora ⁊ duriora ⁊ h; ſtipitẽ lõgitudĩe vni⁹ brachij ⁊ plus

ſed non rectum. in eo eſt tortuoſitas. ⁊ eſt q̃dratus ſimilis ſtipiti ſquinanti. et infra ſummitates ſunt folia parua ⁊ ſemen. et radix eius eſt ſimilis oliue. ⁊ quedã ex eis eſt longa. quedam rotunda. et eſt nigra. Naſcitur in locis domeſticis ⁊ aquoſis: Et eſt alia ſpecies ciperi in India que eſt ſimilis zuccaro in ſapore ſuo. ⁊ quãdo naſcitur eius color eſt ſicut color croceus. et qñ fricatur ſup̱ cutez corporis facit pilos ſtatim cadere. Melior autem ex cypero. ẽ ille qui eſt plenus granis ⁊ groſſus. durus difficile frangibilis habens odorẽ bonũ cũ pauco acumine. Et quod adminiſtratur ex cipero eſt radix ip̃ius. ⁊ odor eius ẽ bonus. et in ſapore eius eſt acuitas. cum pauca ſtipticitate ⁊ calefacit ⁊ deſiccat ſine mordicatione.

Operationes.

A Dyaſ. auc. aben meſuay. eſt ca: ⁊ ſic: in ſecũdo facit augmentum ĩ ſenſu Et cõfortat ſtomachum. B Et meliorat colorem. et eſt bonus emorroidibus. Et efficit oris odorem bonũ. C Et quãdo bibitur cũ oleo lentiſci calefacit renes D Et confert frigiditati veſice. ⁊ diſtillationi vrine. et addit in ſanguinem calefaciendo ip̃m. quare timetur ne vtẽs fiat leproſus. E Galienus: vij. ſim. far. caplʼo de cipero. Ciperi vtiles maxĩe ſunt radices calefacientes ⁊ ſiccãtes ſine mordicatione. F Unde vlcera que ꝓpter humiditatem multam ſunt difficile cicatrizabilia mirabiliter iuuat hꝫ aũt quid ⁊ ſtipticum: G Et ꝓpterea vlceribus que in ore ſunt idoneus. ac vͦo ⁊ inciſiuaꝫ q̃ndam v̾tutem hꝫ. attendendum em̃ eſt quia lapidem pacientibus ↄuenit Et mẽſtrua ⁊ vrinas mouet H Item dyaſ. capi. de cypero. Uires hꝫ calefaciendi et deſiccandi abſq; mordicatione. Uñ multum infuſa vlcera que difficile cicatrizantur mirabiliter curat. Habet etiam aliq̃d ſtipticum in ſe. ⁊ eſt diuretica Et habꝫ cõſumendi vim p̱ quã lapides ĩ renibus generatos cõminuit. I Urinam ⁊ mẽſtrua prouocat. additur ⁊ malaginatibꝰ calidis ⁊ cõfectionibus oleoꝝ. Dicit̃ etiã in India cypeꝝ naſci ſimile zuccaro ⁊ cũ maſticat̃ colorem croceum facit. K Et hoc ſi capillis traiectum fuerit cadũt a copis mixtum precantionibus medet̃: Coctum ſeſſionibus facit. Auicenna de viribus dicit ꝙ confortat cor.

Ca. c xxij.

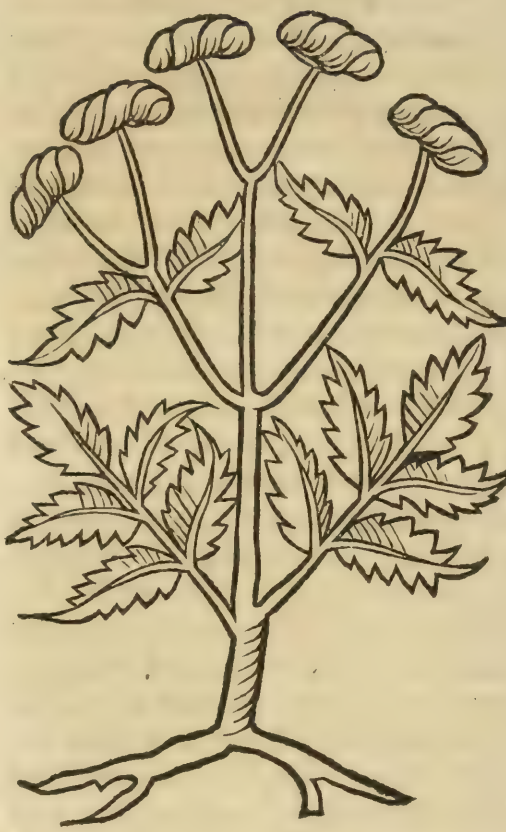
Cinamomum. Piniꝰ libro. xij. Cinamomum frutex eſt duorum altitudine cubitoꝝ ampliſſimus. palmiq; minimus quatuor digitoꝝ craſſitudinis ſtatim a terra ſex digitis ſurculoſus arido ſimilis. cũ viret non odoratus. origani filio. ſiccitate gaudens Imbre ſterilior. ſeu dire naſc̃e. Signit̃ q̃dẽ in plãis ſꝫ dẽſiſſimis ĩ vepbꝰ. rubiſq; difficilʼ collcũ.

Non metitur niſi deus pmiſerit. Hec añ ſolis ortum vel poſt occaſum metere licet Sarmenta quondam ſacerdos haſta di uidebat. deoq; ioui ptem reponebat. Reliquam vero partem mercator in maſſas condit. Eſt ⁊ alia fama. cũ ſole diuidi trinaſq; partes fieri: deinde ſorte germina diſcerni. Quodq; ſoli ceſſerit relinqui: ac ſponte cõflagrare. Ex libro de natura rerum Cinamomi arbor aride ſimilis eſt cũ viret ⁊ floret ſiccitate gaudet. Itaq; ſterilis imbre fit fecundior autẽ in deſiſſimis vepribus fit ac puenit. Auicenna. Cinamomum calidum eſt ⁊ ſiccum in tercio. Meliuſq; eſt illud quod eſt boni odoris ⁊ acuti saporis. ſine mordicatõe. coloriſ puri nou cõmixti. Et vt ait dyaſcorides. Melius eſt nigrum ad igneitatẽ ⁊ rubedinẽ declinans. Planum ramos habens ppinquos ſubtiles. in quo ſunt dulcedo ⁊ ſalſedo ⁊ mordicatio parua nec eſt valde frãgibile. Et ex eius quidem bonitate eſt vt vincat omnem dolorem preter ſuũ ⁊ nõ ſentiatur cum eo Eſt autem vltimũ in ſubtiliatiõe. attractiuũ. aperitiuũ. rectificãs omñem putrefactionem ⁊ virtutem corruptam Oleum eius calidum eſt valde reſolutiuum. liquefactiuum. Platearius. Cinamomum calidũ eſt in tercio. ſiccũ in ſcdo. Eligendum eſt illud quod ſubtile eſt acutum. habens odorem dulcedini mixtum. cum multa aromaticitate: et ſubruſum. Quod autem ſubalbidum eſt aut nigruz abijciendum per. x. annos poteſt ſeruari. Dyaſ. ſm tranſlationem noſtram. caplo de cinamomo: Cinamomi genera multa ſunt: ſed melior eſt omĩbus que eſt ſimilis caſſie maſſolites qui recens fuerit ⁊ niger colore. et qui miſſus in vino ſoluat ſe. virgulas habẽs teneras ⁊ lenes ⁊ nodis plenas. et cum odore pleno veluti rute. acer atq; mordax guſtu in ſimilitudine naſturcij ſeminis cum quadaz ſalſedine ⁊ feruore et parua viſcitudine cuius haſte cum fregeris emittunt pulueres odore omnia vincentes has: haſtas cum a terra euulſeris. radices earundem ſequunt. Hec eſt probatio optimi cinamomi. Eſt etiam alterum genus cinamomi montanũ tactu aſperius hoc groſſius eſt et ſubruſum colore. Tercius genus eſt ſimile caſſie maſelliotice ſubnigellũ colore tactu lene ⁊ non multos habens Quartum genus eſt colore albo tactu molle ſimile caſſie. in robore groſſum ⁊ fragile ⁊ radicibus maius: Quintum genuſ eſt odore ſimile caſſie colore ſubruſum ⁊ corio caſſie ſimile. haſtaz in ſe habens fortiorẽ cum radicibus groſſioribus ſimilibus libanotido: ⁊ multas haſtas retinens ſimiles mirte ⁊ caſſie. ſed non tantum odore plenum: Eligendum eſt autem cinamomũ primi generis colore ſubnigrum ſcabioſum. ⁊ ſemen habẽs ſimile piperi ⁊ lene lignum cuius radix inutilis eſt. Sextum genus eſt cinamomi quod appellat lotos ⁊ motos. ſed nec virtutem nec odorem habet. Septimũ gen9 eſt quod a grecis nõiat xilocinamomũ id eſt lignum cinamomi: radicem habẽs maiorem cũ haſtis nodoſis ſimilibus cinamomo. ⁊ in odore nõ ſuaue. hoc dicũt aliqui melius eſſe cinamomo

Operationes.

A Sera. auc: galieni: Subſtãtia cinamomi eſt ſubtilis. ⁊ virtus eius eſt cali. in tercio. ⁊ non eſt aliqua medicima calida cuius deſiccatio eſt ſicut deſiccatio eius pter ſubtilitatẽ ſue ſubſtantie Sz illa ſpecies q̃ dr keiſe eſt cinamomũ q̃i debile: et ſunt q̃dam q̃ nõiant cinanomũ zor. B Et dixit galie. in li. de cibis q cinamomũ aromatizat ſtomachũ. ⁊ pfert frigiditati eius. ⁊ frigiditati epatis: C Et facit euenire ſomnum. ⁊ aperit opilationes. ⁊ prouocat menſtrua. Et abſtergit obſcuritatem viſus: D Et deſiccat humores qui ſunt in capite et in ſtomacho. Et de pprietate vſus ei9 ẽ q vſ9 pmeſtiõis ẽ pferẽs obſcuritati viſuſ q̃ accidit ab hũorib9

E Etidem auctoritate diaſcoridis. Ci
namomum ingredit̄ confectionē medici
narum odoriferaꝝ bonaꝝ. ⁊ eſt maximi iu
uamēti. ⁊ terit̄ ⁊ conficit̄ cum vino bono
⁊ fiunt inde trociſci: qui deſiccant̄ ⁊ repo
nuntur in vmbra. ⁊ ſic virtus eius diuti⁹
ſeruari poteſt: F Syaſ. Virtus omi
cinamomo eſt calida ⁊ diuretica ⁊ mala
ctica ⁊ lepcintica G Et potatū cum
aqua ſecundinas mulieꝝ excludit. Et mē
ſtrua ꝓuocat. Melius his rebus opitula
tur ſi mirre fuerit mixtum: H Vene
natis morſibus occurrit vel veneno pota
to. caligines oculoꝝ detergit cū melle tri
tum. maculas vel lentigines de facie pur
gat. J Tuſſim ſedat. catarrum miti
gat. ydropicis medet̄ K Nefreticis
vtiliter dat̄: Miſcet̄ etiā confectionibus
occularijs. ⁊ in omībus vtiliores inuenit̄
vires habens ⁊ guſtum acrē extenſa ſtrin
git. Et in antidotis ꝑcioſum eſt: L
Galienus. vij. ſim. far. ca. de cinamomo
Cinamomum ſumme eſt ſubtiliū parciū
non tamen ſumme cali. ſed in tertio ḡdu.
⁊ deſiccatio eius eſt ſicut calefactio ip̄ius
propter ſubtilitatem ſubſtantie ſue. Sed
cannella cinamomū eſt quaſi cinamomū
debile: Et quidam etiā caltion vocant ci
namomum. Et quidam ſunt q̄ nōiant ci
namomū azet. M Auicenna li. ij. ca
pitulo de cinamomo Cinamomum vlti
mū eſt in ſubtilitate. attractiuū. aperitiuū
rectificans omēm putrefactionem: ⁊ om
nem virtutem corruptam. ⁊ omēm ſanio
ſitatem humoralem: N Et idem in
li. de viribus cordis ait q̄ ꝯfortat cor:

Ca. cxxiij.

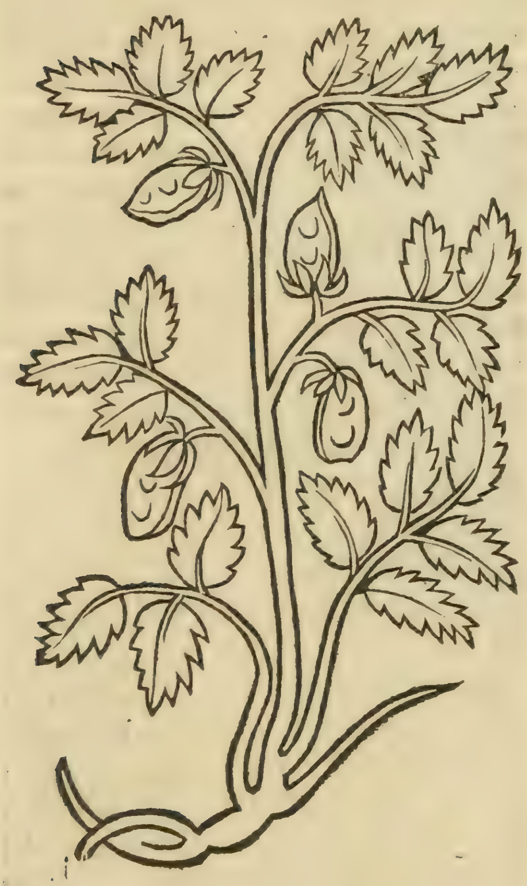
Jminū quoddaȝ eſt quod dr̄ cimi
num carmenū. quoddam quod dr̄
ciminū regale. quoddā quod dici
tur ciminū album. quoddaȝ ciminū ruſti
corum. quoddā ciminū ethiopiū. q̄ddaȝ
ciminum baſilicum. quoddā ciminū egy
pcium. quoddam ciminū dulce. quoddā
ciminū agreſte. quoddā quod dr̄ ciminū
platociminū. Ciminū carmenū. i. ſiſeleos
Ciminū albū idem quod ſup̄. ciminū dul
ce idem qd̄ ſup̄. ciminū ruſticoꝝ idem qd̄
ſup̄ ſimlr̄ter. ciminū ethiopiū eſt quoddā
ſemen ſimile ameos ⁊ eſt git. ſicut appaȝ
infra in capi. git de g. Ciminū baſilicum
idem quod ſup̄. ciminū egipciū ē ciminū
vſuale. ciminū agreſte eſt illud quod per
diaſcoridē multa in capi. iſto deſcribitur
Platociminū. i. ſiſeleos. Ciminū vſuale ē
ſemen herbe in multa quantitate naſcēs
preciſe. vt preſens figura iſtius capittuli
oſtendit. virtutem habet diureticā. ⁊ ſub

tiliandi fumoſitates Eſt calida ⁊ ſicca in
tercio gradu. Et quidam dicunt q̄ eſt ſic:
in ſecundo. Galienus: vij. ſim. far. ca. de
cimino. Cimini ſemine maxime vtit̃ ſicut
⁊ aniſi ⁊ leuiſtici ⁊ carui ⁊ petroſilini. Eſt
autem calefactiue virtutis ſicut illorū ſin
gulum et diuretice et deſtructiue ventoſi
tatis. de tercio gradu exiſtens calefacien
cium. Dyaſcorides: capi. de cimino ſecū
dum tranſlationem noſtram. Ciminum
quoddam eſt vſuale. quoddam egyptiū.
Et quoddā orit̃ in alijs partibus ⁊ iſtud
eſt ciminum noſtrum quod ꝯmuniter ha
benus in vſum. ⁊ euſtomaticum eſt. Sed
plus illo quod oritur in egipto: quod ipo
baſilicum vocat. Unde tale ciminū vſua
le in om̄ibus prouincijs inuenit̃. Sꝫ cimi
num agreſte naſcitur in calcedonia ⁊ hyſ
pania. virgam habet duabus palmis lō
gam in qua folia naſcuntur quatuor aut
quinqꝫ et tenuiſſima et diuiſa ſicut gingi
dium: in qua virga ſunt capitella quinqꝫ
aut ſex rotunda et mollia: in quibus eſt ſe
mē quod ſi guſtui applicaueris viſcidior
eſt noſtro. Naſcit̃ locis humectis. Cimi
num noſtrum vſuale habet virtutem ſerā
ticam ⁊ feruentem ⁊ mictualē ⁊ ſtipticam
Sera. li aggre. capi. camin. auc. dyaſco.
Camin id eſt ciminū noſtrū quod vocat̃
egiptium. Et eſt aliud ciminū quod dici
tur carmenum. Et eſt aliud quod dr̃ agre
ſte. Et ē q̄ddā ex eo bōi ſaporis: ē ꝓpe car
menū ⁊ ipī⁹ expō eſt regale. Et p⁹ ipſum
eſt babilonicum. Et idem auctoritate ga
lieni: Ex eo eſt domeſticum ⁊ agreſte: Do
meſticū vero eſt quod magis adminiſtra
tur et maxime ſemen ſicut adminiſtratur
ſemen aniſi ⁊ leuiſtici ⁊ carui ⁊ apij mōta
ni. viitus eius eſt ca. in. iij. gradu:

Operationes.

A Dyaſ. Ciminū noſtrū tortionibus ⁊
inflationibus in oleo coctum ⁊ ſuperpo
ſitum medetur: cathaplaſmatibus miſce
tur. ortonoicis cum puſca neceſſarie dat̃
morſibus venenatiſ cum vino opitulatur
B Tumorez teſtium admixta pollina
fabe ⁊ vuepaſſe ⁊ cerotis impoſitum me
dicatur aceto mixtum menſtrua abſtinet
⁊ ſanguinem narium profluētem ſic ſtrin
git. potui datum ſiue inunctum pallorez
facit. C Et quia calidiſſimū eſt: do
lorem veſice placat. ⁊ calculos iuuat.
D Semen cimini agreſtis torſiones ⁊
inflationes aque mixtum ſaluberrime cu
rat. Cum aceto vero ſubglutiētibus opi
tulatur. Venenis occurrit. Dolorem ſto
machi compeſcit. E Maſticatum ⁊
impoſitum liuores detergit. Melle addi
to et vuapaſſa omnia ſimiliter facere no
uit In hoc flos naſcit̃ niger veluti ſemen
qui bibitus ſimilis eſt melantio: Morſi
bus venenatis occurrit. Stranguirijs et
doloribus veſice preſtat effectum: F
Et coagulatum ſangulnem per vrinam
mingi facit Maxime ſingulare preſidiū
eſt ſi bibitum fuerit cum elixatura apij.
G Auicenna libro ſecundo. capitulo
de cimino. Ciminum ſcꝫ noſtrum vel vſu
ale expellit ventoſitates ⁊ reſoluit. ⁊ in ip
ſo eſt inciſio ⁊ exctatio. ⁊ in ipſo eſt ſtipti
citas cum lauat̃ facies ex aqua ipſius cla
rificat eā. ⁊ ſimiliter eius acceptio ⁊ vſus
ipſius cum menſura. eius namqꝫ nimius
vſus faciem citrinat. H Et admini
ſtratur cum ceroto aut oleo ⁊ melle conſo
lidat vulnera proprie ſilueſtre. Cuius ſe
men eſt ſimile ſemine lini. cū ex eo implen
tur vulnera I Cum teritur ciminum
cum aceto ⁊ fit odoramētum ex eo abſcin
dit fluxum ſanguinis narium. ⁊ ſimiliter
cum ex eo intromittit̃ licinium in naribuſ
K Et quandoqꝫ maſticatur ⁊ miſcetur
cum oleo et diſtillatur ſuper vngulam et
ſuper coagulatum ſanguinem ſuꝑ oculo
⁊ confert. L Et quandoqꝫ maſtica
tur cum ſale et diſtillatur ſputum ſuꝑ ſca
biem ⁊ ſebel ⁊ vngulam abſciſam. ⁊ ꝓhi
bet adherentiā. ⁊ ſuccus ſilueſtris abſter
git viſum. Et attrahit lacrimas. et nomi
natur grece fumus M Et ipſum eti
am ponitur in cauterijs euulſionis piloꝝ

in oculo ⁊ non naſcitur Et quando bibit cum aceto mixto cum aqua confert diffi cultati ãhelituſ. ⁊ tremori cordis frigido N Et adminiſtratur cũ oleo ſup apo ſtemata teſticuli Et quãdoq adminiſtra tur cum oleo ⁊ farina fabaꝝ ⁊ frangit lapi dem. ⁊ proprie ſilueſtre. O Et ꝯfert diſtillationi vrine ⁊ mictui ſanguinis. et dolori pungitiuo ventris. ⁊ inflationi; ⁊ ſuccus ſilueſtris triti cum aqua mellis ſol uit ventrem P Inquit Rufus. Cimi num nabatium ſoluit ventrem; carmenũ vero non ſoluit. imo ſtringit: Q Et herba ſilueſtris prouocat coleram in vri na. ⁊ datur in potu cum vino ad morſum vermium venenoſorum. ⁊ ꝓprie ſilueſtre cuius ſemen eſt ſimile ſemini lini;

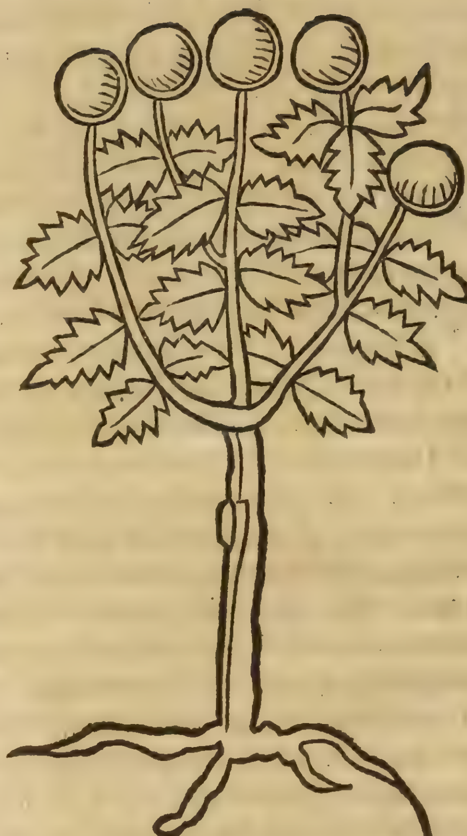

Ca. c xxiiij.

Jtrullus. Yſaac. in dietis particu laribus libro tercio. ca. de citrulliſ Sunt frigidiores et grauiores cu cumeribus; frigiditas eñ eoꝝ eſt in fine tercij gradus.

Operationes.

A Serapion libro aggrega toris capittulo tabera auctoritate galie ni. Citrullus frigidior eſt cucumere et generat chimũ viſcoſum. ⁊ humores cru dos in venis. ⁊ accidũt ex eſu eius febres antique male. neq prouocat vrinaz ſicut melon B Et nocet ſtomacho. quare oportet qui vult vti eis vt vtatur ameos: niſi ſtomacho eius ſit valde calidus. C Et idem auctoritate Habix: Aque citrulli ⁊ cucumeris cõfert inflãmationi bus febriũ ⁊ ſedat ſitim. D Et laxat ventrem laxatione bona ſine nocumento aliquo. ⁊ debet buliri cum zuccaro albo: et non oportet ꝙ detur habentibus natu ram duram ad mouendum nimis. quia il la aqua non habet tantam virtutem ꝙ la xat naturam duram; et ſi ipſa faceret mo ram in ſtomacho forſitan induceret labo rem ⁊ nocumentum ⁊ inflationes; E Rabi moyſes: Citrullus cũ eius digeſtio tardatur generat humores venenoſos. F Yſaac in dietis particularibus libro tercio capi. de citrullis. Sunt frigidioreſ ⁊ grauiores ⁊ cetera. ꝓinde groſſuz gene rant flegma ⁊ neruoſitati ſtõachi magis nocent cucumeribus G Rurſus pro pter ſuam duriciem et frigiditatem ſunt groſſorũ humorum generatiui, quod cer tificatur. quia citrulli in ſtomacho morã facientes venenoſoꝝ corruptionẽ ſubeũt humoꝝ Citrulli magis ſtomacho nocent medulla tñ eoꝝ ꝑfectiorẽ generat chimũ.

Ca.cxxv.

Citrum. Avicenna li.ij.ca.de citro
Citrum omnibus eſt notum. ⁊ ole
um ipſius factum ex eo ⁊ ex cortici
bus eius eſt forte. ⁊ factum ex flore ipſius
eſt debilius omni alio Cortex eius eſt cali
da in primo ſicca in fine ſecundi. Et eius
caro eſt ca. in primo ⁊ hu. in ſecūdo. Qui
dam autem dixerunt ꝙ eſt fri. ⁊ hu. in ſecū
do. ⁊ eius fri. magis eſt. ⁊ ipi⁹ acetoſitas
fri. ⁊ ſic. eſt in tertio ⁊ eius ſemen ca. in pri
mo ſic. in ſecundo. Idem. Cortex eius eſt
temperatus in caliditate ⁊ eſt ca. in pmo
gradu. ſic. in ſecundo Semen eius eſt ca.
cum forti ſiccitate. Pulpa eius fri. ⁊ hu.
Galienus. vij. ſim. far. capit. de citro ſm
tranſlationem grecam. Milia indica id
eſt citrum huius fructus ab omnibus no
minatur citrum. in ſemine quidem acida
qualitas ⁊ ſiccatiua dn̄antur vt ſecūdi ſit
gradus ſiccatiuum ⁊ infrigidatiuum. in
cortice vero ſiccatiua participat comple
xione. non modicam tamen habens ace
diuem. quo circa ⁊ ſiccat hic cortex ſecun
dum tercium gradum. non tamen eſt fri
gidius. ſed vel commoderate vel intra.
Caro vero eius groſſarum parcium eſt ⁊
flegmatica ⁊ frigida. Ipſa itaqꝫ comedi
tur ſicut ⁊ cortex eius eſibilis eſt. et humi
dum quid habet acidum. de quo prius lo
cutus fui. ⁊ quidem ī eo inuenit̄ quod ve
re eſt ſemen. amarum autem. et eſt palam
quoniam diaforetice eſt ⁊ ſiccatiue virtu
tis in ſecundo fere gradu recedens a com
moderatis. ⁊ folia ſunt exſiccatiue et dya
foretice virtutis. Et idem eodem li. et eo
dem capi. ſecundum tranſlationem ara.
Hatrox id eſt citrum ⁊ eſt pomū aque cor
tex eius non eſt frigidus. imo eſt aut equa
lis complexionis aut minus equalis par
⁊ exſiccat quantum eſt de virtute ⁊ cōple
xione ſua exſiccatione habēte acuitatem
non paucam. Et ideo exſiccatio eius de
uenit ad ſecundum gradum. ſemen ſiccū
in ſecundo gradu. folium eſt eiuſdem vtu
tutis exſiccatiue ⁊ rſolutiue. Diaſcorides
capit. de citro. Citri non in partibus om
nibus vis vna eſt eadem natura vel vtus
Nam medulle eius vbi eſt ſemen acidaꝫ
poteſtatem ac per hoc ſtipticaꝫ ineſſe ma
nifeſtum eſt. Idem. Citrum habet ſemen
ſimile ſemini piroꝝ.

Operationes.

A Avicenna. libro vt ſupra Caro eius
inflat. ⁊ folia eius ſedant inflationem. et
eius flos eſt ſubtilior eis. et ei⁹ acetoſitas
eſt ſtiptica frangens coleram rubeam.
B Et eius ſemen ⁊ cortex in pannis ꝓ
hibet tineas. ⁊ eius odor rectificat corru
ptionem aeris ⁊ peſtilētiam. ⁊ acetoſitas
eius abſtergit coleram rubeam. C
Et aufert pannum quod ē ex cortice eius
adustum eſt bonum in albaras linitum.
Et decoctio eius efficit odorem bonum
oris. Et eſt impinguatiua corpis. D
Et cortex eius recentis in ore odorē oris
efficit bonum. ⁊ eiuſ decoctō ſimiletur cū
retinetur in ore. ⁊ acetoſitas eius valꝫ im
petigini illinita. E Eius oleū valet

mollificationi nervorum: ⁊ nō fiat niſi ex
cortice eius. ⁊ convenit paraliſi. ⁊ ipſius
acetoſitas eſt mala nervis. F Cōfert
torture oris cum fit collirium ex acetoſita
te eius. ⁊ removet ycteritiam oculi. Eius
acetoſitas ſedat tremorem cordis calidi.
Et nutritum eſt bonum gutturi ⁊ pulmo
ni. G Sed eius acetoſitas eſt mala
pectori; et medulla citri cum aceto. ſi po
tatur ex ea medietas aſcariati interficit
ſanguiſugas tranſglutitas ⁊ educit eas.
caro ipſius eſt mala ſtomacho inflativa.
tarde digeſtionis. quare oportet ut come
datur cum almuri H Et ſimiliter nu
trita cum melle eſt ſanior et magis recipi
ens digeſtionem: et niſi ſit plurima. I
Et eiuſdem quidem folia confortant ſto
machum ⁊ viſcera. ⁊ poſtea flos ipſius; et
cortex eius ponitur in cibariis ſicut ſemi
na que pro condimento ponuntur ꝓpter
ſui duriciem K Et ipſius decoctio ſe
dat vomitū colericū. et facit appetitum.
Et oportet quidem ne citrum comedatur
ſingulariter ꝗ non miſceatur cibo ante ſe ⁊
poſt ſe. L Eius caro facit utentem ſe
poſſidere colicam. ⁊ ipſius acetoſitas re
tinet ventrem. Et confert ſolutioni coleri
ce; ⁊ eius ſemen convenit emorroidibus.
⁊ in eius ſemine eſt virtus ſolutiva. M
Et ſuccus acetoſitatis eius ſedat infirmi
tatem ſciaticam mulierum. N Se
minis eius pondus: ʒ: ij. cum vino ⁊ chilē
⁊ aqua calida illinitū reſiſtit venenis om
nibus. ⁊ proprie ſcorpionis bibitum aut
linitum. et eius cortex eſt vicinus illis:
O Et idem de viribus cordis ait. ꝗ cor
tex eius confortat cor. ⁊ eſt tyriaca contra
venena. ⁊ ad hoc valet acetoſitas eius ſi
militer. P Dyaſcorides: Citrū preg
nantibus faſtidio laborātibus eſui datū
ſtomachum ⁊ nauſea mundat. Citrum et
in potione vini datum medetur querelis
iecoris. Q Et aqua tritum ⁊ in ſpar
ſum humidis vulneribus adhibetur. Et
permonibus ex ea ſingulare preſidium ē.
Cortici auſterior natura conceſſa. que q̄n
tum valeat Etiam de ipſo odore teſtatur
modico ſumptus: Aut potioni calide di
utius in menſe beneficium nature digeſti
onis operatur. R Paulus capitulo
de citro: Cortex eius digeſtionem confor
tat. ⁊ valet contra cardiacam. media ſub
ſtantia eius male digeritur Sed interior
id eſt acetoſa competit uſui medicine. ap
petitum confortat. ⁊ valet contra febres
peſtiferas Semina eius ſunt diuretica:
S Rabi moyſes ubi loquitur de citro
dicit: ꝗ cortices citri valēt contra egritu
dines ſtomachi. ⁊ expellunt maliciam in
teſtini ieiuni. et acetoſitas eius confortat
ſpiritus. T Averrois: capi. de citro:
Cortex eius habet manifeſtum iuvamen
tum ſtomacho et epati. Medulla citri cu
rat combuſtiones ignis. ⁊ curat mirabili
ter ramicem puerorum. ⁊ potiſſime ſi ex ea fi
at unguentum illo mō. Accipe medullam
citri ſubtiliter inciſam ⁊ buliat in axungia
porci recēti. ⁊ poſtea coletur per petiam:
⁊ iterum reponatur ad ignem. ⁊ in fine miſ
ceatur maſtix. olibanū ⁊ cera alba. et erit
optimum unguentum citrinum. V
Sed attendendum ꝗ quādo aliquod un
guentum vel emplaſtrū fit ex citro. debet
fieri ex citro bene maturo Nam ſm quod
dicit avicenna Diacitrum et que fiunt ex
citro debent fieri ex citro ſole exiſtente in
capricorno. i. a medio decembris uſq; ad
medium Ianuarij.

acrioris virtutis eſt. Nam appoſita cata plaſmatibꝰ euocat e coꝛpe ſtirpes. Folia etiam eius appoſita cathaplaſmatibus occurrunt apoſtematibus. Semen eius granatum eſt. C Pli: Cauenda ſunt eius genera ꝑegrina. Siquidem arabicũ peſtilens. afiricũ gingiuis inimicũ Mar maricũ vuluis ⁊ oĩm inflationibus Apu lumqꝫ vomitus facit. ſtomachũ et aluum mouet. D Idem Huiuſqꝫ tyrſus ad remedia ſplenis ⁊ inflationes manditur ex aceto conditus. Neruus eius cum ma ſtice chya manducatus os purgat. E Item dyaſ: capara ꝙ multi cynoſbaton vel caprion appellauere ex luctantibus componitur v̄tutibus. habetqꝫ ꝓijcere ac purgare. ⁊ extenuare. et euẽtare acredi nes ſimulqꝫ adducere ⁊ conſtringere. Eſt enim ſtiptica: Ideoqꝫ ſthiroſi ſplenis ſu per omnia iuuat medicamina ſicut vide licet iam dictum eſt ſupra.

Ca. cxxvj.

Inoſbatum. i. aiglentricum: Dy aſcorides. multi vocant ciricanta Et eſt arbor nimium ſpinoſa cum radice alta. ⁊ in plurimas partes diuiſa. Fructum habet mirte ſimilem ſed paulo maiorem. rubeum exterius cũ venerit ad maturitatem. ac deintus lanam aſprimã Semen eius ſiccum ſine lana. Plinius li: xiij. In egipto ẽ caparis frutex firmioris ligni ſemiſſ[illegible] ac cibi vulgati. caule quoqꝫ vna plurimũqꝫ decerpto. Idem li. xxiiij: Cinobaton ꝙ alij cinobaſton alij neuroſ baſton vocant. habet foliũ hõis veſtigio ſimile. fert vuã nigrã: in cuiꝰ acino habet̃ neruꝰ. vñ ⁊ neruus paſſus dr̃. Alia ẽ capa rim: ꝙ medici cynoſbaton appellauerũt.

Operationes.

A Dyaſ. Cynoſbatũ ventrem ſtringit quia v̄tutis eſt coherentis. medet̃ etiam in cibo ⁊ potu datum. ſanatqꝫ fluores ac femineum fluxũ. B Eius v̄o radix

Ca.c xxvij.

Riſpula dicitur herba cãcri in vnguento marciatõ ponit̃ in antidotario galieni minori. Et eſt herba alba minuta hñs folia criſpa. virtus eius eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

A Medet̃ dolores ⁊ egritudines frigidas Eſt mala ſtomacho ⁊ opilat cito ⁊ inducit ſtuporem.

Ca.c xxviij.

Riſocolla. Dyaſ. Criſocolla ariſti q̃ dr̃ vga: eſt herba ſm diaſ. caplo criſocolla ariſtin in q̃ eſt capitellũ ſimile yſopo. radix eſt illi aſpa ⁊ tenuis ſimilis elleboro nigro: guſtũ hñs ciṗſſi ſub dulcem ⁊ auſtez. Naſcit̃ locis vmbroſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

A Dyaſcorides. Virtus eſt ei termantica ⁊ ſtiptica. Radix eius peripleumoniacis apta eſt. B Accipit̃ vo in mulſa cocta in purgationibꝰ ſtericis maximũ effectum habet:

Ca.c xxix.

Riſogonium eſt dictũ ſemen aureum: vel coma aurea: Eſt em̃ criſogoninm ſm dyaſ. herba cuius virga eſt recta ⁊ alba: folia hñs anguſta in circuitu ſicut abrotanum. ⁊ comã in ſummo ⁊ in gyro auroſam. in qua ẽ capitellũ obrotundum. radix eius tenuis eſt. naſcitur in locis aſperis:

Operationes.

A Dyaſ. Coma eius bibita cum vino diſſurijs ⁊ morſibus venenatis ſalutare preſidium eſt B Sciaticis ⁊ cõquaſſationibus medetur. menſtruis imperat C Coagulatum ſauguinem ventris et veſice ſoluit vino aut oximelle bibita catarrum abſtinet. ʒ. j. cum vino albo appoſita rebus tutas e s a tinea ſeruat

Ca.cxxx.

Colubrina: Dyaſ. caplo de dragō
tea id eſt colubrina. Dragontea ſi
ue vt alij aſclepias. folia habet aa
ron ſimilia. ſed plura ⁊ minora cuius vͥga
vel haſta duobus cubitis eſt longa. ⁊ ipa
varia ſimilis ſerpenti: liuores id eſt macu
las purpureas habēs ſolidas vt digitus
in qua ſemen eſt ſimile botruo. primo co
loris viridis. poſt maturitatem vͦ color
eſt ei ſimilis croco. ⁊ eſt guſtu mordax. ra
dix eius bulli habet rotunditatem ſimilē
aaron cum corio tenui. Naſcit᷑ vmbroſis
locis ⁊ ortis: Sera. li. aggre. capi: luff. id
eſt dragontea ſiue colubrina. Et ē maior
⁊ minor. Ubi ſciendum ꝙ maior eſt q̄ vo
catur ſerpentaria. et illa eſt habens folia
criſpa que ponit᷑ hic. ſꝫ minor eſt illa q̄ vo
catur aaron: ⁊ eſt illa habens folia plana
Pro qua lege caplm aaron ⁊ eſt tercium
in ordine Galienus. vj. ſim. far. caplo de
ſerpentaria: Subſtantia radicis eius ſub
tilior eſt ſubſtantia radicis aaron. ⁊ in ſa
pore eius eſt acuitas ⁊ amaritudo et ſtip
ticitas pauca. Et virtus eius eſt ca. ⁊ ſic:
in primo gradu. Jo. meſue capit. de luff:
Luff eſt planta que dicitur collum draco
nis. ⁊ ex ea eſt alia planta habēs folia pla
na. alia criſpa. et radix plana eſt exterius
ad nigredinem attinens. Interius vero
eſt alba. criſpa vͦ exterius cineritia. In
terius alba ad citrinitatem declinans: et
ſuper vtriuſqꝫ radicem eleuantur ſtipites
habentes maculas in modum ſerpentis
Melior ps tocius plante eſt radix. et meli
or radix eſt groſſa ⁊ completa et orta in lo
cis liberis. Et melius tempus collectōis
eius eſt ver. ⁊ principium eſtatis. ⁊ criſpa
calidior eſt plana. Plana ca. in primo cri
ſpa in ſecundo. Galienus dixit Plana ca
lida eſt in principio ſecūdi. criſpa in fine
⁊ verius eſt: ⁊ in vtraqꝫ eſt caliditas ⁊ acu
itas quaſi poſita in ſuperficie cum ſubſtā
tia terrea. ſed in plana ſubſtantia terrea ē
vincens plus. ⁊ vtraqꝫ eſt abſterſiua. inci
ſiua. penetratiua. aperitiua. ſubtiliatiua
humorum groſſorum ⁊ viſcoſorum adhe
rencium. Criſpa autem ad hec omnia eſt
fortior.

Operationes.

A Dyaſcorides: Semen eius exp̄ſſum
virtutem habet in ſucco. Nam addito ſi
bi oleo dolorem aurium compeſcit Lane
inunctus in naribus addit᷒ polipos ma
xime curat. ⁊ cancros optime ſanat B
Seminis eius. xxx. grana cum puſca bibi
ta caligines oculoꝝ emēdat: Flores eius
cum ceperint matureſcere ſi a muliere p̄g
nanti fuerint odorati. aborſum faciunt:
Virtus eſt radicis eius ca. vnde ortonoy
cis more electuarij accepta medicatur
C Tuſſientibus ⁊ catarꝝ hn̄tibus ma
ximum preſtant effectum: D Thora
cis tumores curat nō reuerſure s maxime
ſi aſſa aut cocta accepta fuerit. ſicca tūſa
⁊ in puluerem ducta melle addito omnia
ſimiliter facere poteſt. E Diuretica
eſt. vētrem ſtimulāt cum vino bibita. vul
nera ſordida fagedenica cum bryonia al

ba et melle purgat. F Et cicatrices
curare facit. ex qua colliria ad puſtl'as ne
ceſſarie fiunt. aborſum facit. G Im
poſita dicitur ꝙ ſi quis ex ea radice ſe tin
xerit tutus ab incurſu ſerpentum ſeruat.
Aceto mixta maculas limpidat. H
Johānes meſue. Solutōe educit flegma
ſubtile 7 groſſum Et mundificat 7 confor
tat renes. 7 prouocat vrinam. 7 excitat co
itum. Et eſt ex rbus mundificantibus pe
ctus 7 pulmones I Et confert eis ſu
per quibus timet frequētia anhelitus. vl'
aſmaticis ꝓpter exuberantiam humorum
viſcoſorum in eis. 7 ꝓpe lohoc ex ſucco ei⁹
cum melle. 7 rob. 7 qñq; adminiſtrat cum
ouis 7 valet ſimiliter. K Et dixit de
mocritus Juuamentum vtriuſq; ſpeciei
eius magnū eſt emorroidaꝝ doloribus 7
ventoſitatibus eoꝝ ſm omē modum ad
miniſtratōnis ipius 7 ſumptum 7 empla
ſtratum. 7 nos experti ſumus. Et experti
iuuamēti eſt ſup humore crudo qui eſt in
ſtomacho 7 rnibus. L Et dixit gali
enus reſoluit duricies et apoſtemata du
ra ſplenis 7 alioꝝ menbroꝝ. 7 ꝯuenit vlce
ribus fraudulentis 7 fiſtulis. et conſumit
additiones carnium in naribus. M
Et prohibet fieri in eis corroſionem 7 cā
crum. Succus autem eius diſtillat in au
re cum melle 7 cōuenit tinnitui 7 ſurdita
ti 7 dolori aurium 7 abſtergit ipius ſordi
cies 7 exſiccat vlcera eius. vtraq; eius ſpe
cies eſt ex rebus que mundificāt faciem.
N Et auferunt feditatem cutis 7 delēt
pannum 7 lentigines 7 morſeam proprie
cum melle 7 fiat emplaſtrum ex ea cū mel
le 7 ſtercore capraꝝ ſup podagram 7 con
cuſſionē neruoꝝ O Et ꝯuenit eoꝝ do
loribus 7 ſuppoſitio facta ex eo educit mē
ſtrua. 7 facit aborſum. et dr ꝙ fugat ſerpē
tes 7 vermes venenoſos.

Ca. c xxxi.

C Oloquintida. Jo. meſue. capi. de
coloquintida. Coloquintida quā
perſes vocant cucurbitam deſerti
que naſcitur in planta quam etiam fel ter
re vocant. eo ꝙ in toto ambitu ortus eius
interficit herbas. Et eſt quaſi venenū eis
vnde vocant eam arabes necem plantaꝝ
Et eius folia ſunt āpla piloſa. 7 extendun
tur rami eius ſup faciem terre ſicut exten
ditur cucurbita in terra ſuper quam iacet
duoꝝ eſt modoꝝ maſculus et femina. Et
ex eis maſculus eſt ſup quem naſcit. ſicut
lanugo. 7 eſt grauis cum duricie 7 aſperi
tate attinens nigredini. Et laudat ex eis
femina. 7 ꝓpe habens proprietates bonaſ
vt ſit coloquintida groſſa. 7 quāto groſſi
or 7 leuior tāto melior. 7 ſit alba laxa leuiſ
7 complete maturitatis. cuius pars eius
interior eſt pulpoſa laxa 7 alba 7 leuis xe

hementis albedinis. verum que nõ eſt cõpleta in maturitate mala eſt cõtriſtat enĩ ſuſcipientem illam et ventoſitatem cũ difficultate facit ⁊ ſoluit ſuphabundanter. ⁊ ſolutione educit ſanguinem Et fortaſſe interficit: et cum ſigillat̃ ex toto germine plante vt naſcatur coloquintida vna ⁊ illa pernitioſa ⁊ mala ymo eſt venenũ. ⁊ cũ in tota regione non eſt niſi plãta ei⁹ vna per ſe naſcens eſt mala Et que naſcitur in terris fortibus ⁊ puluerulentis: aut iuxta loca reptilium. aut in locis terrarũ coloquintidas faciũ minores. et ſunt ſimiliter male. que autem naſcitur in terris laxis ⁊ arenoſis ⁊ liberis eſt illa que eligit̃. Et cũ extrahitur pulpa eius ip̃a debilitat eam. Tempus autem collectionis eius eſt Autumnus. ⁊ proprie dum iam citrineſcit. et remouetur ab ea viriditas. ca. eſt ⁊ ſic. cõplexionis in tercio. Et eſt compoſita ex ꝑtibus igneis ⁊ terreis aduſtis: ⁊ eſt ſolutiua attractiua ſuperfluitatum. Attractiua eſt ⁊ a remotis multum. ⁊ eſt r̃ſolutiua inciſiua abſterſiua. Quatuor ſunt que debent corrigi in ip̃a. Nocet enim cordi ſtomacho ⁊ epati: ⁊ eſt cõturbatiua. ſubuerſiua viſterum. faciens operationes difficiles. ⁊ aperit orificia venarum apertõne ſanguinem fluere faciente. Et operatur id vehementius q̃ aloes. ⁊ excoriat vias: Emendatur enim primum ⁊ ſecundũ nocumentum ex ea miſcendo ei ex medicinis cordialibus ⁊ ſtomaticis et epaticis que meliorare poſſunt conditionez eius ſicut additur ei maſtix proprie ⁊ gallia et ſimilia. Et emendatur tercium ⁊ quartum nocumentum eius cum rebus acquirẽtibus ei viſcoſitatem. ⁊ glutinoſitatem: ⁊ remouentibus ab ea ſeroſitatem. ⁊ cito eam lubricare facientibus ſicut eſt dragantum proprie. ⁊ bdellium ⁊ gummi ⁊ maſtix et ſimilia. Et dicit galienus fiunt autem ex ea et laudano partes ſumendo equales poſt fricationem eius cum oleo roſarum pillule. ⁊ ſunt bone ⁊ ſane ad ea que oportet. Modus rectificationis eius ſecundũ q̃ narrauit filius ſerapiõis. Infundatur pulpa eius in aqua mellis ⁊ proprie decoctionis mire ⁊ exſiccetur poſt illud ⁊ teratur vltima contritione et adminiſtratur cum aqua mellis predicta. Modus rectificationis eius ex inuentione noſtra. Incidatur in munitiſſimas partes cum inciſorio: ⁊ inuoluatur ſubtili inuolutione cũ glutine draganti: aut bdellij. ⁊ exſiccetur ⁊ conteratur poſt illud vltima contritõe ⁊ fiant trociſci cum pauco maſtice reſoluto in oleo roſarum vel laudano. vel cum aqua mellis. Hec enim ars facit illaȝ ſine moleſtia: Et ſcias q̃ de decoctione rem completam ſuſtinet. Et dicit filius gezar non oportet vt multum teratur. Ultima enim pulueriſatio excoriat vias et venas Et dicit filius Serapionis. Oportet vt perueniatur ad vltimum pulueriſationis eius aliter enim vlceraret viſcera:. Et mihi videtur q̃ vltima pulueriȝata frãgitur virtus a permixtione adiunctorum ei. et pertranſit loca viſcerum abſq; impreſſione nocumentorum in ipſis. Et forte in ea in qua non exquiſite fit illud. pars tamen ſenſata adherens in villis et inuolutionibus eorum apoſtemat ⁊ vlcerat. expelluntur autem nocumenta ip̃ius a corpore accipiendo aquaȝ paſſularum. cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut aqua mellis cum oleis predictis.

Operationes.

A Johannes Meſue. Solutione educit flegma. ⁊ humores viſcoſos attrahẽs ipſoſ a profunditate menbroꝝ B Et dicit Humay. Solutione etiam educit coleram citrinam. et eius operatio extenditur ad neruorum iuncturas: C Et dicit dyaſcorides: Non efficit operationes in materijs que ſunt in vijs de quibus ſit curandum et in materijs que ſunt in profundis locis diſtantibus. D Et ei⁹ poſſe magnũ ẽ in mũdificatõe cerebri ł neruoꝝ lacertoꝝ pulmõis ⁊ pectoris

Et eſt medicina magna egritudinū corū ſicut eſt dolor capitis antiqui. ⁊ dolor crauei. ⁊ emigranea difficilis. epilentia et apoplexia. E Et ꝯuenit egritudines neruorum omībus ⁊ vertigini ⁊ deſcēſui aque ad oculos: ⁊ eſt res magni iuuamenti ad aſma: ⁊ antiquaꝫ tuſſim. ⁊ ad dilatationem anhelitus F Et eſt eius opatio virtuoſa ad dolorem iuncturarum, et podagram frigidam ⁊ ſciaticaꝫ proprie ſecundū omnem modum adminiſtratōiſ eius: ⁊ in criſteribus ⁊ collirijs. G Et confert colice flegmatice et inflatiue iuuamentum ultimū. ⁊ idropiſi. Et ſi ſupponatur in matrice occidit fetum: H Et ſi ex eo cum aceto forti fricetur morfea ſanat eam. ⁊ ſimiliter lepram ⁊ elephantiam. J Et ſi euacuetur q̄ eſt in teſta eius ⁊ impleatur oleo ⁊ buliat in cinere. ⁊ inungātur capilli denigrat eos ⁊ tardat caniciem et prohibet caſum eoꝝ. K Et ſi diſtilletur de ea in aurē ſanat dolorē eius. ⁊ conuenit tonitui in ea. Et ſi impleatur in aceto forti ⁊ colluat̄ ex eo os poſt bullitionem ip̄ius ſanat dolorem dentis L Sera. auct. galieni. Sapor eius eſt amarus fortis amaritudinis ⁊ quādo ſumitur non facit opationem malam neqꝫ periculoſam qm̄ velociter egreditur. M Et quando ponit̄ in criſteribus cōuenit ſciatice ⁊ paliſi ⁊ colice. ⁊ laxat flegma ⁊ humores crudos. ⁊ quādoqꝫ ſanguinem. Et quando fit cū ea naſcale occidit fetum. et prouocat menſtrua. N Et quando ipſa cauat̄ et extrahuntur interiora eius. deinde inuoluit̄ circa ip̄a lutum et ponitur in ipſa acetum; et calefit ſuper ignem. ⁊ fit cum aceto oris collutio et aufert dolorem dentium. Et fit ſuppoſitoriū cum pulpa eius ⁊ laxat ventrem. Et dum color eius eſt viridis ⁊ ip̄a eſt recens et extrahitur ſuccus eius et fricatur ſup ſciaticam eſt iuuatiua valde. O Dyaſcorides: Virtus eſt ipſi purgatoria obulo vno accepto cū mulſa mixto nitro et mirra ⁊ melle cocto in modum catapucie bn̄ purgat. ipſe vero pile ſicce tunſe et mixte ⁊ criſtere adhibite ſciaticis medicantur. Paraliticis ſimiliter preſtolant̄. Flegma ⁊ coleram deponunt. menſtruis imperāt Aborſum faciūt. dolorē dentium tollūt. P Collizia ex inde fiunt. que ſuppoſita ventrem deponūt Viridis autem ſuccus perunctus ſciaticos curat.

Ca. c xxxij.

Onſolida. cap̄. de ſimphito Simphitum id eſt conſolida Et eſt maior ⁊ minor. De conſolida minori in ſequenti capittulo tractabitur Maior conſolida naſcitur in locis aſperis. v̓gas habens ſimiles origano ⁊ tenues. et capita ſicut thimum. virge lignoſe ⁊ odorate ⁊ dulces in guſtu. ⁊ radix eſt illi lōga ⁊ obruſa. groſſitudinem digiti habens. Eſt aliud ſimphitū quod pictenū vocāt.

haſtam habet aſperam ꝛ longā. duobus cubitis angulosam. abintus inanis eſt in qua ſunt folia aſpera ꝛ anguſta ꝛ oblōga ſicut bugloſſa. Habet etiam ipā haſta angulos in quibus folia naſcunt̄. flores ſunt illi mellini ſemen habet ſup haſtam ſicut flōmos. Haſta ꝛ frutex habent pulueri ſimile quod cum carni applicatū fuerit pruriginem facit. Radix eſt ei colore nigra. q̄ cum fracta fuerit alba apparet et muſcilaginoſa. ꝛ iſta eſt conſolida maior.

Operationes.

A Radix conſolide maioris trita et bibita emoptoicis medet̄. Conquaſſatōes reficit. Tumores ſpargit. B Cū folijs cathaplaſmatibus adhibita omnia ſimiliter facere poteſt. C Vulneribꝰ paracoleſim facit carnes inciſas fruſtis in cacabo miſſas in ſe glutinare facit.

Ca. cxxxiij.

Onſolida minor. Gal. viij. ſimplicium far. capi. Simphitum ſcōm tranſlationem grecaꝫ Inquit. Cōſolida minor ex ɔtrarijs conſtat v̄tutibus Habet eīn quid abſterſiuum quo ɔtentū in torace ꝛ pulmone pus expurgare natū eſt. Habet autem qd ꝛ cōgregatiuū quo ad ſanguinis eductiones iuuat. Et continet vltra hoc humiditatem q̄ndā calidā non immoderate. ꝑpter q̄ ꝛ dulce apparet guſtātibus ꝛ delectabile odoratum.

Operationes.

A Inſiticuloſum eſt cum maſticat̄. Et aſperitates in arteria ſanat Secundū mixtionem vero que ex oīibus p̄dictis v̄tutibus ſimul ꝛ dyaforare ſufficiens eſt. Et colligere ꝛ conſtringere corpus. B Et propterea inteſtinalibus hernijs apponitur ꝛ ad euulſionem ꝛ ſciſſionē cum oximelle bibitur. Quicūqꝫ vero ad diſſinteriam ꝛ fluxum rubeum coquentes in vino dant. vt ſiccante ꝛ congregante vtunt̄ Et quicūqꝫ ad nefretica vt purgāte ꝛ madente C Simphitum aliud magnū ſimile eſt virtuti predicti. non tamē guſtu dulce. neqꝫ odoriferum olfacientibus apparet. ſed ſm hoc abſcedit a predicto Secundum vero q̄ viſcoſitatem quandam ꝛ mordacitatem habꝫ quodāmodo ſimiliter exiſtit. Vtunt̄ autem eo in omnibus quibuſcunqꝫ ꝛ prius dicto. D Dyaſcorides. Conſolida minor elixa in mulſa pulmonem purgat. reijcientibus ſanguinem ꝛ nefreticis cum aqua medet̄ Radix cum vino cocta ꝛ bibita fluxum mulieriſ ſtringit. ꝛ diſſintericis opitulat̄. cum oximelle data conquaſſationes ꝛ dolores lateris ſaluberrime curat Maſticata amputat ſitim. Aſpredinem faucium mitigat vulneri recenti paracoleſim facit E Conſolida ſecundum Pliniū auctoritate vel opinione multoꝝ diuino miraculo curat ꝛ rumpit antracē intra duos lapides trita.

Ca.cxxxiiij.

Onſolida rubea ſiue Biſtorta: et eſt herba ſimilis pentaphilon niſi quia habet ſeptē folia vtrimqꝫ pi loſa. ⁊ ideo vocaꝛ̄ eptaphilō cuius radix eſt rubea ⁊ tortuoſa ſimilis galange ſꝫ nō hꝫ acumē. flos eiꝰ auroſus. ⁊ ip̄a iudicaꝛ̄. fri. ⁊ ſic. in. iij. g̃du. Sꝫ notandū ꝙ eſt ſpēs biſtorte hn̄s folia ſimilia lappatio acuto niſi quia color folioꝝ ex vno latere eſt cele ſtis. ⁊ ex alio viridis floſ eius rubeus ⁊ ra dix rubea q̄ ab aliq̄bꝰ vocaꝛ̄ bardana mi nor ⁊ ab aliq̄bus lappa minor. Uirtus eiꝰ in oībus ſicut v̓tus p̓me ſpēi ſꝫ remiſſior.

Operationes.

A Cōſolida rubea ſiue biſtorta hꝫ v̓tu tem ꝯſolidandi ⁊ ꝯfortandi ꝯceptū. B Cōtra diſſuriā deꝛ̄ puluis biſtorte cum ſucco plātaginis. ad ꝯſtrigendū mēſtrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōiſ pul ueris eiꝰ. vel ex duabꝰ ꝑtibus eius. et vna ſpice. fiat puluis q̇ aſꝑgatur ſup̄ ventrem ip̄o prius melle calido emplaſtrato. ⁊ iu uat ꝯceptum. C Ad ꝯceptū iuuādū fiat empl̄m ex puluere eius ⁊ alijs ſpēbus aromaticis. Puluis eiꝰ vulnera ꝯſolidat D Cōtra vomitū ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius ꝯficiaꝛ̄ cū albumīe oui ⁊ coquaꝛ̄ ſuꝑ regulā et deꝛ̄ pacienti. E Gal. Radix eius ē abſterſiua ⁊ vriuatiua ⁊ calide ꝯplexionis

Ca.cxxxv.

Ondros apud grecos duo ſ̓cat: Nam ſ̓cat riſum. Unde reſpōdēs mihi grecus interroganti q̇d eſſet condros dixit furfur farine. Item ꝯdros exponitur quod eſt aliq̄ cartilago. ſimili ter condros eſt genus frumenti de quo di aſcorides Condros ſunt eius due ſpecieſ In vna inuenitur vnū granum. et in alio duo grana. ⁊ quodlibet ip̄orum eſt ſtamc nula ⁊ maioris nutrimenti ꝙ̄ ordeum bo ni ſaporis. ⁊ panis qui fit ex eo minus eſt nutritiuus quam qui fit ex frumento.

Et ſpecies in qua reperiuntur duo grana
eſt plus nutritiua ꝙ riſum. ⁊ magis ꝯſtri
ctiua ventris ⁊ melior ſtomacho.

Operationes.

A Gal.li primo de alimẽtis caplo de
condro. Genus frumenti eſt condros ſu
fficienter nutritiuũ viſcoſum hñs chimũ
Hoc vocat̃ in libris de arabico trãſlatis
cãdaruſiũ ⁊ apd aui. cãdaros ⁊ candaru
ſio. ⁊c. B Gal. viij. ſim. far. ca. condroſ
Eſt qdẽ optim⁹ cib⁹ ſicut ⁊ triticũ. ſ; nõ ẽ
pñtis negocij de cibo determinare vt far
macũ vo emplaſtice eſt virtutis ꝯplexõis
vo ſilis eſt frumẽto. pl⁹ illo viſcoſior ⁊ nu
tritior. eſt plus illo ſiccatiuũ. ꝓpter ꝯmixti
onem ſiccantiũ farmacorum. C Dy
aſco. Condros cõſtrictiua eſt. qñ ipm co
quitur cũ aceto: ⁊ fit linitio cum eo. ⁊ era
dicat ſcabiẽ vlceroſa;. ⁊ eradicat vngueſ
ſciſſos. D Et curat fiſtulas q̃ ſunt in
lacrimali: ⁊ qñ admiuiſtrat̃ in principio
ea;: ⁊ fit ex decoctione eius cliſtere. Et eſt
iuuatiuũ vlceribus inteſtinoꝝ.

Ca. cxxxvj.

Ondes. Sera. li. aggre. ca. cõdes
auctoritate galieni Illud quod ex
eo adminiſtratur eſt radix ipſius:
virtus eſt calida ⁊ ſicca in q̃rto gradu. vñ
iſta medicina vtuntur lauatores lane. ad
faciendum lanam lenem ⁊ pulchram qñ
fumigant ipam cum ea. et eſt nota. radix
eius eſt acuta. ⁊ in forma ſua longa ⁊ rotũ
da. Diaſcorides vocatur ipam ſtrucium
a macro obſtrucium: quod quidam radi
cem ellebori albi putãt. eo ꝙ ſternutamẽ
ta mouet vt ipſum. licet falſo: pro quo ma
cer ſternutamentum puluis per ſe mouet
eius naribus iniectus verer no non ſegni
us albo id eſt elleboro. Galien⁹. viij. ſim.
far. caplo de ſtrutio. ſm tranſlatione; gre
cam. Strucij radice maxime vtunt̃ acri q
dem exiſtente ſecundum guſtum ca: ⁊ ſic:
ſm ꝯplexionem ex quarto fere gradu.

Operationes.

A Dyaſ. Epaticis tuſſientibus ⁊ orto
noicis medent̃. Morbo regio vtiliter ad
hibentur cũ lacte naribus infuſe. cũ melle
coclearium vnũ acceptum ventrem mol
lit: cum panacis ⁊ capparis radicibus ac
cepte ⁊ bibite calculos veſice frangunt ⁊
excludunt. Scliroſim ſplenis ſpargunt
B Condes matrici appoſitum mẽſtru
is imperat: aborſum facit: cum polenta ⁊
aceto poſitum lepram tollit. C Pu
ſtulas cum farina ordei impoſitu; limpi
dat. Collirijs mixtum caligineſ oculis de
tergit. Medicaminibus neceſſarie miſce
tur. D Tritum ſternutamenta ꝓuo
cat: cum melle tritum ⁊ in naribus miſſu;
caput purgat. E Sera. De ꝓpetate
radicis eius eſt ſi accipiatur ꝙ abſcindit
flegma ⁊ melancoliam groſſam ⁊ r̃ſoluit
ventoſitates. F Galie. Radix eius
eſt abſterſiua et vrinatiua. mouet ſternu
tationes ſimiliter alijs quecunq; amara
ſunt guſtu ⁊ ca. ꝯplexiõis. Itẽ dyaſ. facit
ſe motum capitulũ de elleboro a condiſi.

Nam condiſi vocat ſtrucium aiens capi talo de ſtrucio. Lanarij vtuntur ad fumi gium lane eo ꝙ limpidat lanaꝫ: Radices ſunt rotunde et oblonge que ſi bibite fue rint diuretice ſunt ⁊ calide: G Plini us libro. xxiiij. Condes ſiue ſtrucium. id ē herba lanaria ouibus data ieiunis: facit abundantiam lactis H Platearius Strucios id eſt agreſtis cauliculus ca. et ſic. in ſecundo gradu. Succus ac ſemina foliaqꝫ competunt vſui medicine. Cum inuenitur receptio cauliculi ſemen cauliſ agreſtis debet poni. Cum autem ipſa. fo lia debent poni. I Succus ita debꝫ preparari Folia conterantur et ſuccus ex preſſus ad ſolem deſiccetur. per bienniū durat. folia viridia poni debent in medi cinis ⁊ in vnguentis. Uirtutem habet di ſſoluendi ⁊ extenuandi ⁊ diureticam.

Ca. cxxxvij.

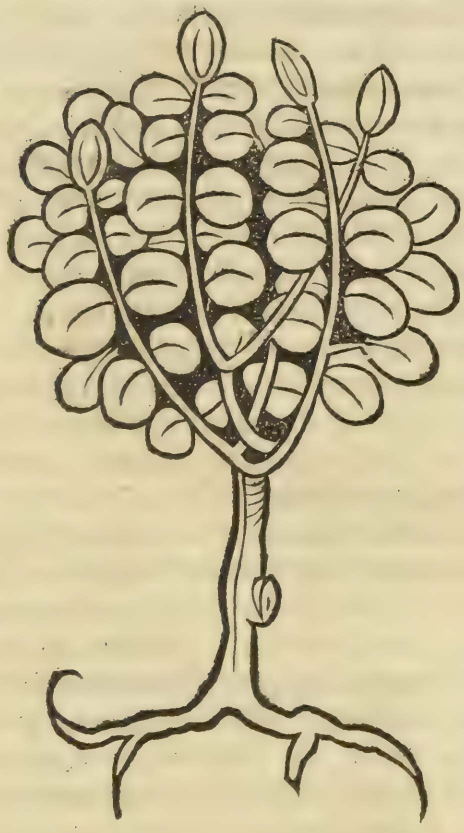
Coriandrum. Palladius libro: iiij: Coriandrum a menſe Marcio ſeri tur vſqꝫ in Octobrem. amatqꝫ ter ram pinguem. ſed ⁊ macro ſolo naſcitur. ⁊ eius ſemē quod vetuſtius fuerit melius putatur humore delectatur ⁊ ſatum bene cum olere quocunqꝫ naſcitur: Serapion libro aggre: ca. dyabora id eſt coriandrū auctoritate galieni: Subſtantia eius eſt terrea ſubtilis. et eſt cum hoc in eo aquoſi tas tepide virtutis non pauce quātitatis ⁊ in ſapore eius ſecūdum plurimū ē ama ritudo: Et virtus eius eſt que abſtergit ⁊ reſoluit. Galienus. vij: ſim. far. capitulo de coriandro. Uirtus eius prima eſt vir tus calida. Unde dyaſ: Infrigidatiuam dicit hanc herbam non recte: compoſita autem eſt ex contrarijs virtutibus multū quidem habens amare ſubſtantie. q̄ indi cat ꝙ ſubtilium partiū eſt ⁊ terreſtris. non modicum autem habens ⁊ aquoſe humi ditatis vel tepide ſecundū v̉tutem: habꝫ autem ſtipticitatem nō modicam in qui bus omnibus operatur quideꝫ varie om nia quecunqꝫ dyaſ. ſcripſit. ſed puto ſic ex iſtere ſicut ſi mox ſecundū pricipia plaga tis vel qualitercunqꝫ ꝑcuſſis in aliq̄ parti cula tumor liuiduſ vł niger fieret. frigida putaretur paſſio eſſe et egere dyaforanti bus ⁊ calefacientibus farmacijs: ſm eun dem puto modum. ſi tranſcenderit aliq̄n calida diſpoſitio ad frigidam obliuiſcen dum eſt prioris. nōiandum v̉o alio ſcdo nomine. Uel ſi nomen volueris ꝑmutare ſed facere ſicut q̄dam q̄ alia q̄dem princi pij. alia vero declinatōis ſcribūt auxilia: non autem oportet frigida eſtimare eſſe declinationis farmaca. Concedendum enī eſt heriſipilam nominare ſi quis volu erit huiuſmodi diſpoſitionē nō tamē ca. vocare eam ꝑmittendum quando depre ſſa ē ⁊ remiſſa: nequaq̄ ergo tūc quod au xiliatur ei infrigidatiuū eſſe putemꝰ ſicut Dyaſcorides vt coriandrum quoniam cathaplaſmatum (vt ipſe ait) cum pane Uel etiam cum alfitis ſanat heriſipilam.

certum eſt heriſipilam que vtiq; inflāma tiua eſt nunq; ſanabit cum pane coriādꝛ ſed per id quod infrigidat. Jam ꝑpterea ⁊ nos in anterioꝛibus ſermonibus quan do cum determinata experientia ꝓbare cuiuſlibet farmaci virtutē poſtulabamuſ ſimplicem enim vt poſſibile eſt maxime potionem eligere cōſulebamus. plurimi autem medicoꝛū neq; quecunq; plurime egritudinum mox a pꝛincipio inuadunt compoſita noſcunt. neq; quonia; alia pa ſſio eſt heriſipila certa: alia vero vocatur ab omnibus nobis iam conſuete: ⁊ ab an tiquis flegmon: alia autem in medio q̄m multe Hec quidem ⁊ vt vtiq; dicat quis heriſipila flegmoſa. Hec aute; velut fleg mones quidem heriſipilatos inuenies. aut velut flegmones aliquando ⁊ neutrū predominans. At vero et ydemaſcoſus quando apparet ſicut ⁊ heriſipilas. ſicut et alius ſcliroſus. Unde de cōpoſitis om nibus non modica haberetur multitudo latius vero in quibuſda; alijs dictum eſt de his: Et in libris terapentice methodi dicetur. ⁊ nunc eſt de eis neceſſarium me morari ꝙ certam heriſipilam nunq̄ꝫ pre dictum ſanabit cathaplaſma. voco autē certam. quando a coleꝛica humiditate re pleta fuerit particula: quoniam autē lon ge ab infrigidando eſt coꝛiandrum. licet tibi ex his que ſcripſit dyaſcoꝛides addiſ coꝛe: Scrofulas enim ait diſſoluere. quo niam nullū ꝗt infrigidantium farmacoꝝ ſufficit diſſoluere ſcꝛofulas: neq; em̄ puto diaſcoꝛidem dubitare multa quidem ſcri bentem ſcrofularum ſanatiua. om̄ia veꝛo concoꝛdantia et calida complexionibus ⁊ dyafoꝛetica oꝑationibus exiſtere.

Operationes.

A Dyaſco. ca. coꝛion id eſt coꝛiandrū omnibus eſt notum. Uirtus eius eſt frigi dum tritum ⁊ in cathaplaſmatibus reda ctum cum polenta. ⁊ pane triticeo mixtū ⁊ impoſitum Jgnem ſacrum extinguit. B Tumoꝛes igneos tollit melle addi to ⁊ vuapaſſa impoſitum epinictidas et tumoꝛem teſtium ⁊ carbunculos curat. ⁊ collectiōes compeſcit. cum faba frixa mi xtum ſcꝛofulis ⁊ puſtulis pꝛeſtat effectum C Semen eius bibitum cum dulcoꝛe lumbricos extinguit: genitalia i. ſemina viri decreſcere facit Nam ſi multum acce ptum fuerit ſemen ſenſus hominis hebe teſcit. aut citius infert necem. Unde non debet quiſquam vſum eius frequentare. D Succus eius aceto mixtus. aut ſpu me argenti ⁊ ceruſe ⁊ vino. omnes puſtu las ⁊ caligines ebulientes extinguet Hic ſuccus viſcide eſt virtutis reſtringit et re frigerat. Et ideo pꝛoprie ad ignē ſacrum facit. ſicut ⁊ folia eius cum ſucco maligra nati. ⁊ oleo in potiōe permixtum anima lia intraneis permixta ignita perſequit̄. E Semen eius ex aqua potatum ſolu tionem ventris abſtringit. mirum eſt q̄d xenocrates tradit ſi vnum ſeminis granū femina biberit vno die ei menſtrua conti neri ſi duo ⁊ totide; iam diebus quot gꝛa na ſumpſerit. F Serapion. Coꝛian drum diſtillatur in oculum. ⁊ confert do loꝛi eius magno cum lacte mulieris. Et fit emplaſtrum cum eo ⁊ abſcindit humo res deſcendentes ad oculum. G Et idem auctoꝛitate aben meſuay Quando toꝛreſcit ſemen coꝛiandri ſtringit ventre; Et abſcindit fluxum ſanguiniſ. qui eſt ab interioꝛibus. ⁊ bibuntur de eo duo aurei cum. iij. ʒ. et dimidia ſucci plantaginis ſi ue eo ꝙ buliat. Et ſi eſt fluxus ſanguinis ab interioꝛibus mēbris curatur ſi ponat̄ ſupꝛa locum fluxus. H Et idem au ctoꝛitate albugeric. Coꝛiandꝛum eſt frigi dum nartoticum inducēs ſincopim ⁊ ſtu poꝛem. ⁊ eſt toxicum. quoniam odoꝛatu; congelat. ⁊ pꝛohibet fumoſitates aſcēde re ad caput. Et ideo confert ſode et ebrie tati. Et abſcindit fluxū ſanguinis. ⁊ ſtrin git ventrem J Et idem auctoꝛitate Allexandri Coꝛiandrum pꝛohibet fumo ſitates aſcendere ad caput ⁊ ad cerebꝝ.

Et propter hoc ponitur in cibis epilenti corum: quando cauſe epilẽtie ſunt vapores aſcendentes a ſtomacho: R Et idem auct. acauzi quando coriandrũ ſic cum infunditur in aqua eiuſ cum zuccaro abſcindit virge erectionem ⁊ deſiccat ſpma: L Et idem auct. raſis. Si bibãtur. ℨ. iiij. de ſucco eius recenti occidit. ⁊ abſcindit fluxũ ſanguinis a naribus quãdo odoratur. M Et idem auct. Humay in libro ꝑmutationis dixit ꝙ pillule galieni ſunt ei cõtrarie: Biaſ. vero ꝓdixit ei cum. ſ. galienuſ dixit ꝙ coriandrũ declinat ad caliditatem qm̃ manifeſtũ eſt ipm̃ eſſe virtutis frigide: Et ex dicto ſuo qñ ſumitur ſuccus eius occidit. N Et idẽ auc. habix. Coriandrum recens eſt mortificatiuũ. cõgelatiuũ: et ſi hõ vtit̃ eo multum. Uel potum aque eius eſt toxicum. ⁊ ſi ponatur aq̃ eius cũ aliqua ex alijs herbꝭ ⁊ qñ cũ aqua eiuſ liniunt̃ apoſtemata ſanguinea aut colerica ꝯfert ⁊ extinguit eoꝝ inflãmationes: Om̃ia ꝑdicta etiam ſunt de mẽte Auicẽne, li. ij. ca. de coriandro.

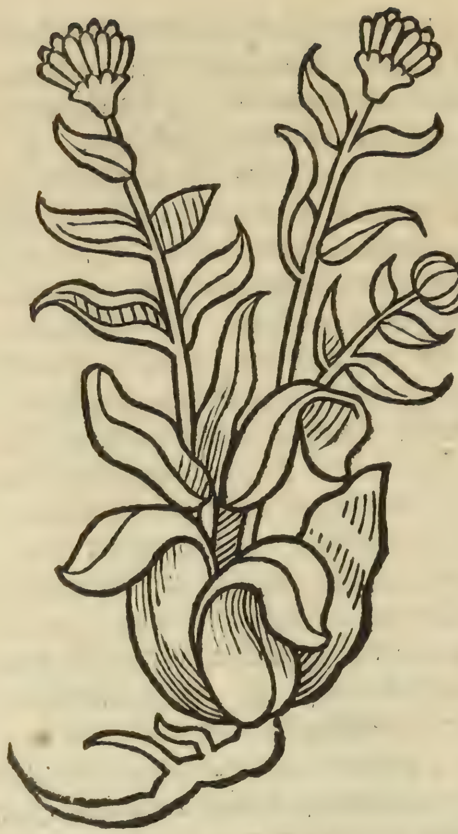

Ca. cxxxviij.

Ornea arbor ſiue cranea. Dyaſcorides. capi. Cornea ſemẽ et fructũ habet ſimilem oliue: ſed paulo oblongius ⁊ viride. Et vocat̃ grece carmu. quod cum maturatum fuerit obruſum hꝫ colorem bonũ in ſe habens ſaporem. ſtipticum eſt. ⁊ ideo diſſolutionem ventris ⁊ diſſintericos curat. ⁊ cum in dulcore poſitum fuerit manducari poteſt quomodo oliue condiuntur cum ſale. fri. eſt ⁊ ſic.

Operationes.

A Dyaſ. Huius folia cum ligno ſuo in foco miſſa ſudationem reddunt que illinita zernas optime ſanat. B Galienus. ij. de cibis. capi. de cibis ſilueſtribuſ Cornu vero ⁊ bati ⁊ glandes ⁊ ceteri fructus ſilueſtres modicum nutritionis hñt cachochimi ſunt ⁊ mali ſtomacho ⁊ indelectabiliſſimi: porcorum vero eſca exiſtentes nõ domeſticoꝝ ſed ĩ montibus morãcium ab ipiſ em̃ plurimum hñt alimentũ C Et idem. vij. ſim. far. capitu. cranea: Cranee arboris fructus ſtipticus eſt ſufficienter eſibilis exiſtens. quo circa nullum mirabile attrahere ⁊ fortiter detinere eũ ventrem ſicut ⁊ meſpila. folia vero et germina pontica guſtu ſunt. ⁊ ſiccãt fortiter vt ⁊ maxima vulnera conſolidare poſſint ⁊ maxime duroꝝ corpoꝝ. paruiſ vero vulneribus vel mollibus corꝑibus cõtraria magis ſunt. tendũt em̃ hec ſiccatiua plus decente.

Ca.cxxxix.

Ordumenum: Dyaſcorides capi tulo cordilion: id eſt Cordumenū Herba eſt que naſcitur in Silicia: eius frutex eſt ſarmentoſa ſemen habens rotundum et duplex ſicut ſunt fabe. viſcidum ⁊ odoratum.

Operationes.

A Dyaſcorides. Semen eius ſi bibitū fuerit prouocat vrinam ⁊ menſtrua. Succus eius virge ⁊ ſeminis tribus obulis bibitus cum dulcore diebus decem nefreticis medicantur. B Radix eius tūſa et vt electuarium compoſita toracis cauſas mirifice curat. Plini⁹. Radix eius potata lapides frangit.

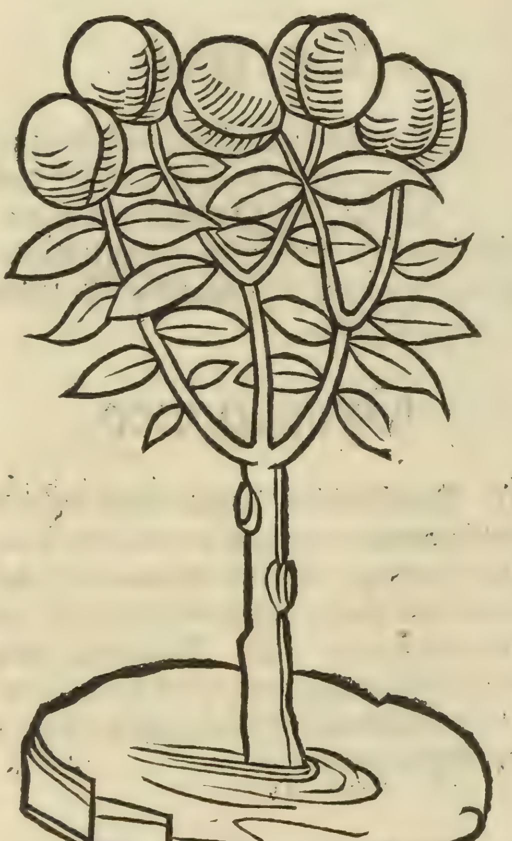
Ca.cxl.

Coſtus. Auicēna li.ij.ca. de coſto. Coſti ſpecies ſunt tres. Una carū eſt arabica. ⁊ eſt albus leuis et aromaticus: Et ſecunda eſt ynda qui ē niger leuis ⁊ ille amarus eſt. Et tercia ſpēs ē ḡuis odoris qui nōiatur gariofilatus. Bonus autem coſtus falſificat̄ cū radicibus enule duris. ⁊ ꝓpterea non mordicat linguaꝫ. neqꝫ habet odorem fortē. Melior ēſt ille q̄ eſt albus recens plenus nō corroſus. neqꝫ fetidi odoris. neqꝫ mordicans vel ledens linguam. deinde yndus niger lenis. ⁊ niger aſemius. ⁊ melior eſt marin⁹ ſubtiles hñs cortices. Eſt ca. in. iij. ſic. in. ij. In ipſo eſt qualitas amara ⁊ acris valde ⁊ caliditas ⁊ acredo adeo q̄ ipſe vlceret. Dyaſcorides. capit. coſtus. Coſtus vtilis ē arabicus. Eſt autem eligendus albus leuis cum odore plurimo. ſecūdus eſt yndicus qui groſſior eſt ⁊ niger ⁊ leuis vt ferula: Tertius eſt ſyriacus pondere grauis ⁊ coloris buxei cū odore ſtiptico ⁊ mordaci ſapore, hꝫ quidē aliq̄ʒ amaritudinē ⁊ plus

ſicredinem ca. participās qualitate vt ex trahat. Paulus capi. de coſto. Coſtus eſt ca. ꝛ ſic. complexionis in. iij. gradu

Operationes.

A Auicenna. Conuenit omni menbꝛo quod indiget calefactiōe. ꝛ vt ex eo attra hatur humoꝛ ex pꝛofundo. Abſtergit pā num cutis linitus cum aqua et melle. In ipō eſt vlceratio ꝛ ille qui eſt amarus exic cat vlcera humida. B Et conuenit mollificationi neruoꝛum. et attritioni la certoꝛum. ꝛ eſt bonus ſciatice. ꝛ emplaſtꝝ ex eo conuenit litargie; ꝛ conuenit doloꝛi bus pectoꝛis. C Et ꝓuocat mēſtrua bibitus ꝛ ſuffumigatus in traiectoꝛio. et interficit fetum. ꝛ pꝛouocat vrinam. et ex trahit aſcarides ꝛ vermes D Et dat vires ad coitum: ꝛ ipſe ſuppoṅit ad dolo res matricis. ꝛ conuenit doloꝛi matricis fri. bibitus ꝛ ſedenbo in decoctione eius ꝛ mouet naturam qn̄ bibitur cum vino. ꝛ ipē non dat vires ad coitum niſi pꝛopter humiditatem ſupfluaȝ inflatiuā que eſt in ipō: E Et conuenit rigoꝛi linitus cum oleo. ꝛ cōuenit moꝛſibus omnibus. ſcilicet moꝛſui vipere ꝛ alijs moꝛſibus qn̄ bibitur cum vīo aut abſinthio. loco eius ponitur piretri medietas ponderis ipſi us. F Gyaſ. Coſtus cum oleo tritus et coꝛpi punctus cum rebus ſtipticis ſub uenit. Si autem ante acceſſionē ſic vnga tur. rigoꝛem in periodica febre. ꝛ q̄rtanā amputat. ac etiam paliticis ꝛ ſciaticis vl' quibus aliquod menbrum calefieri opuſ eſt. G Unctus extrahet humoꝛeȝ de pꝛofundo. in potōne vero quia virtus eſt ei calida diuretica. menſtrua ꝓuocat. pe ſſarijs adiunctus idem doloꝛem matriciſ mitigat moꝛſibus venenatis bibitꝰ. ʒ. ij. opitulatur cum vino ꝛ abſinthio doloꝛē ſtomachi ꝛ inflationeȝ. et tota eius vitia compeſcit. ventrem ſtimulat: H Cū vino dato lumbricos latos deponit cum aqua potatus oleo mixtus. ꝛ fricatōi ad hibitus toꝛpente frigoꝛe calefacit. eadeȝ vnctōe ꝛ paliticos curat. reumata ꝛ ſpaſ mata ꝛ doloꝛem lateꝝ ſanat. cum aq̄ mul ſa tritus ad efialas facit. melli mixtus ma culas in facie natas detergit. malagmati bus ꝛ antidotis neceſſe miſcetur. I Adulteratᷣ auteȝ ꝯmixtus cū ennle maio ribus radicibus ſed facile intelligitᷣ cum nec odoꝛem coſti habeat nec ſapoꝛē moꝛ dacem. Nam coſtus vires hȝ acres ſtrin gentes ꝛ calefacientes K Sera auc. gal'. Coſtus ꝯuenit rigoꝛibus fe. quando linitur cum eo ꝛ oleo coꝛpus. et conuenit ſciatice ꝛ paliticis. et ōibus in quibꝰ ca lefacere opoꝛtet aliq̄ᷓ coꝛpis particulam uel de ꝓfundo ad ſupficiem attrahere ali quem humoꝛem: L Propter eandeȝ autem cauſam. ꝓuocat ꝛ mēſtrua ꝛ vrinā ꝛ confert ad ꝯtritionem lacertoꝝ. ꝛ ad do loꝛem lateris. ꝛ interficit aſcarides ꝑpter amaritudinem. M Et qn̄ linitᷣ cum aqua ꝛ melle ſup empetigineȝ mūdificat eam. ꝛ adiuuat ad libidineȝ: qm̄ eſt in eo de humiditate inflatiua ꝛ ventoſa quan do ſumitur in potu cum vino.

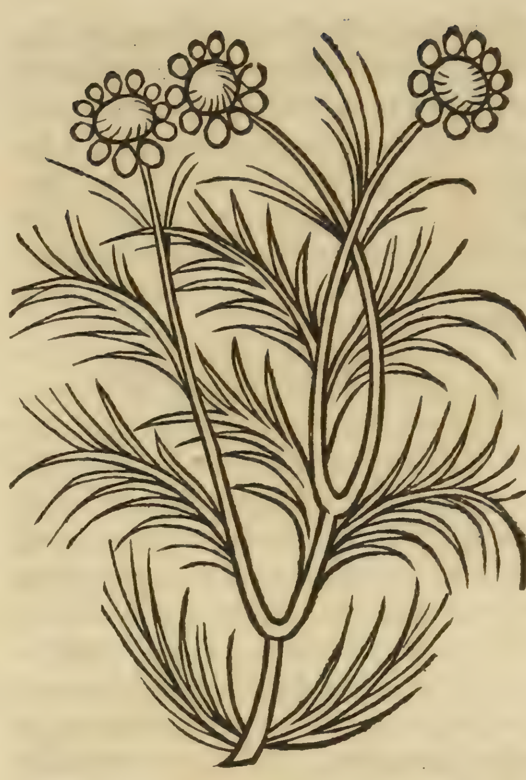

Ca.cxlj.

Ozula vel Melaperſica fruct⁹ iſte eſt omnibus notus. Serapi.li.ag gre.capi.heſmes.i.cozula.Virtuſ eorum eſt fri.⁊ hu.in.ij.gradu. Nam pro portionātur perſicis.

Operationes.

A Et idem auct.Alcauzi. Laxant cole ram ⁊ generant humores groſſos.Et idē auct.Raſis.Quidam paciebať fumoſita tes ab aliquo humore exiſtente in ſtoma cho ſuo.⁊ dedi ſibi aliquibuſ vicibus de criſomolis.i.cozulis recētibus ⁊ ſedatus eſt ille fumus.Et ego non credo ꝙ reperi atur cibus aliquis frigidior ⁊ magiſ iuua tiuus ſtomacho calido ꝙ̄ ip̄a ⁊ ideo faſti dium tollunt. B Auicenna li.ij.ca. de criſomulis.Meliora ſunt armena.non eñ cito aduenit eis corruptō ⁊ acetoſitaſ ⁊ cum ſumunť criſomula.oportet vt acci pianť maſticis et aniſi equaliter.ʒ.j.vſqʒ ad.ij.cum vino puro aut vīo de paſſis pa rum ⁊ mellis ſunt fri.⁊ hu.in.ij.et oleū nu cleorum eorum eſt ca.⁊ ſic.in.ij. C Eorum humor eſt facilis putrefactionis ⁊ eoꝝ infuſio ſedat ſitim. D Et criſo mula quidem ſunt cōuenientiora ſtoma cho ꝙ̄ perſica.⁊ armena non corrumpun tur in ſtomacho.neqʒ aceſcunt velociter. ex eis vero que expellunt eoꝝ nocumentū eſt vt primo ſumať aniſum et maſtix cum miua aut vino de paſſis ⁊ cōficianť cum melle puro.oleum nuclei ipſorum etiam confert emorroidibus grauāt criſomula ꝑpter velocitatem ſue putrefactōis.verū infuſio ſiccoꝝ confert febribus antiquis. E Jo.meſue in antidotario ſuo. Oleū de criſomulis ſedat dolorem ani et emor roidarum.⁊ reſoluit tumores vlceꝝ.et im pedimentum lingue ⁊ dolores auriū.Ra bi moyſes idem vult

Ca.cxlij.

Otula fetida vel oclus bouis.Se rapion li.aggre.capi.bichar auc. dyaſ. Bichar id eſt cotula habet ſtipitem mollem et folia ſimilia folijs ma ratri ⁊ flos eius eſt citrinus plus flore ca momille ſimilis flori cotule.⁊ ideo nomi nant eam hoc nomine. Et idem auct.ga lieni acuitas ⁊ mordicatio ſunt in ea pluſ ꝙ̄ in camomilla.⁊ r̄ſolutio eius eſt ampli or reſolutione ip̄ius. Dyaſ.ca.butalmos ſm̄ tranſlationem noſtrā.butalmos id ē cotula herba eſt mollis.cuius folia ſunt tenuiter ſciſſa.maratro ſimilia et caul' ei⁹ mollis naſcens circa muros ciuitatis flo res citrinos hñs.⁊ vehementer ſplenden tes ac in oculoꝝ ſimilitudinem rotundos Vñ ⁊ nomen traxit floribus camomille ſi miles.⁊ illa herba q̄ vocať lingua noſtra pucida vel cotula fetida. Eſt alia butal mos hñs folia coriandro ſimilia.naſcēs iuxta muros ciuitatis cuius flores ſunt ex toto citrini.⁊ iſta eſt herba q̄ vocať in lin

gua noſtra oculus bouis vel cotula. Ga lienus.vj.ſim.far.capi. Butalmū ſiue ſe men incorruptum: vel ocul⁹ bouinus. vel cotula fetida. nōiatum qdem eſt ita a flo ribus q videntur ſm figuraꝫ ſimilari ocu lo bouis. ſm colorem vero ſimilis eſt arte midi. magis autem multo ⁊ acrius eſt ob hoc magis dyaforeticum: vt ſanet durici es admixtum ceroto.

Operationes.

A Dyaſcorides. Folia eius trita ⁊ ce rotis addita puſtulas et duricies apoſte matum ſpargit. ⁊ ſi flores eius terunt̄ cū croco. B Affirmant aliqui ꝙ ſi poſt lauacrum et balneum eundem quis bibe rit bonum colorem reſtituet: ⁊ facit ipſuꝫ vomere ⁊ maxīe arcuato morbo infectos acris eſt ⁊ ideo dyaforetica. et propterea ſchetemata ſoluit cum ceroto tirſi eius in cibum ſumuntur. C Auicēna Odo eius ꝓfert ventoſitatibus gſſis in capite.

Ca.c xliij.

Otula non fetida. vel oclus vacce Et habet flores nigros ſm antiq̄ꝫ tranſlationem:

Operationes.

A Dyaſ. c.i. Butalmos: Que tranſla tio corrupta eſt: quoniā Serapion ex ver bis dyaſcoridis ſm aliam tranſlationem Dyaſcori. dicit ꝙ habet flores citrinos ſimiles floribus camomille. ⁊ hoc veꝝ eſt Nam dicit trāſlatio quam allegat ſera. Butalmos haſtam eijcit mollem. Folia maratri ſimilia florem mellinū hñs ſicut antimus ⁊ maiorem oculo vacce ſimilem Unde ⁊ nomen accepit. Naſcit̄ in ciuita tibus.ꝛc. B Sed ſm tranſlatōnem noſtram diaſ. Butalmos habꝫ duas ſpe cies: Una eſt que habet folia ſimilia ma ratro. ⁊ flores ſimiles floribuſ camomille ⁊ iſta vocatur cotl'a fetida. vt in p̄ceden te caplō tra ctat. ⁊ latine dr̄ pucida. et dy aſco. vocat eam partemon. C Alia eſt que habꝫ folia ſimilia coriandro et flo res citrinos naſcēs iuxta muros ciuitatis ⁊ vocatur cotula non fetida. ⁊ latine dici tur oculus bouis vel oculus vacce. et gre ce ſimiliter ita ſonat butalmos. ſꝫ arabice vocatur bibar. i. oculus vacce. et ideo dr̄ cit ad lr̄am. D Butalmos eſt herba mollis antimo ſimilis. lenes emittens tir ſos. ⁊ folia tenuiter ſciſſa ⁊ mollia. ſiml'ia maratro: flores citrinos ſimiles floribus camomille. ⁊ iſta ſm veritatem eſt cotula fetida que alio nomine vocatur pucida. E Et ſubdit. Eſt alia butalmos caulis mollis folia coriādro ſimilia. flores citri nos habens naſcens iuxta muros ciuita tis. et iſta vocat̄ oculus vacce. vel cotula non fetida: Et de iſta herba eſt hec vitas clare intuentibus. lege caplm precedens ſcꝫ Cotula fetida.

Ca. c xliiij.

Cocognidium. Camelea vl' Meze
reon. Camelea grece quaſi infima
oliua dicta eo ꝙ folia ſiml'ia oliue
habet. Hec eſt que dicitur. mezereon ⁊ co
cognidium. Unde cocognidiū mezereō
⁊ camelea ſunt idem. vt apparet ꝑ dyaſ. ⁊
ſera. Dyaſ. capi. camelea ſm tranſlatōēȝ
nr̄am: Camelea aut cocognidium haſtaſ
habet ſuꝑ terrā ſpanſas. palmis duobus
longas frutex eſt ip̄ius ſarmentoſa. Folia
habet ſimilia oliue. ſed tenuiora ⁊ ſpiſſa.
guſtum mordicantia. ⁊ gulam exaſperan
tia. Sera. li. aggre. capi. Mezereon auct:
dyaſ. Mezereon. i. camelea eſt arbuſtum
paruū cuius rami ſunt apti ad ignem ac
cendendum. ⁊ ſunt ip̄i rami extenſi ſuper
terram. longitudine duoꝝ palmoꝝ hn̄tes
folia oliue. niſi qꝛ ſunt ſubtiliora eis mor
dicantia ⁊ exaſperantia linguam. et ſunt
ſuꝑ ramos denſa. Gal'. vij. ſim. far. capit.
camelea. Camelea ꝑ dominantē hȝ q̄lita
tem q̄ circa vlcera ⁊ q̄cūq; maxie eſcaras
habent cū melle expurgare poteſt

Operationes.

A Dyaſ. Camelea accepta coleram et
flegma deponit. debēt vero fieri trociſci
ex his admixto abſinthio duplici mēſura
⁊ vna ꝑte camelee ⁊ cataputie iuncto mel
le vel aqua. Folia eius impoſita vulnera
ſordida curant B Jo. meſue. Meze
reon ſiue cocognidium ſolutione educit
aquam citrinaȝ cum fortitudine vehemē
ti: C Et dixit Alexāder. Mixtū cum
rebus educentibus melancoliam educit
ip̄am: ⁊ cum rebus educentibus flegma
educit ip̄m: ⁊ abſinthium duplicatum ei
cum mirabolanis. addunt ei bonitates
notas. ⁊ faciunt educere coleram. D
Maius autem iuuamētum quod ex eo ex
pectatur: eſt ad ydropiſim educit eām aq̄
congregatam in ventre: nocet tamē epati
ymo omnibus menbris nutritionis ipſi⁹
E Et interficit lumbricos ⁊ vermes. ⁊
ſolutione educit eos. ⁊ ſerpentes viſcerū.
Et ſi fiat vnguentum ex eo et melle curat
fiſtulam ⁊ vlcera fraudulenta. F Et
fit ex aceto decoctionis ipſius ablutio. et
confert dolori dentium. ⁊ eorum corroſio
ni. ⁊ gingiue ſanguinee ⁊ mollificationi.
G Et fit ex eo vngentum ⁊ aceto ⁊ olō
⁊ cera ad ſcabiem bonū. et fit ex eo linimē
tum ex ſulphure et melle et aceto forti ad
morfeam. ⁊ lentigines ⁊ baras. ⁊ delȝ eas
H Et qn̄q; fit confricatio ſuꝑ morfeaȝ
⁊ baras cum folijs eius ⁊ aceto forti. ⁊ eſt
vltimum. J Et dixit Johannicius
Cocognidium valet ad quartanam.

K Plinius. li. xxiiij. Folijs in duabus
abſinthij ꝑtibus decoctiſ eoq; ſucco cum
melle poto. folijs etiam impoſitis vlcera
curantur ⁊ purgantur. L Ait etiam
idem. Quoquomō collectum ſalutare eſt
oculis iumentoꝝ ⁊ pecoꝝ:

Ca.cxlv.

Rocus. Auicenna li. ij. cap̄. de croco: Crocus melior eſt recens boni odoris ſiue odoris ſubtilis. ſup̄ cuius pilos eſt par albedinis. non plurimū Crocus ſanus non velociter tingens non inuiſcatur neqꝫ frangitur· ca. eſt in. ij. ſic. in p̄mo eſt ſtipticus reſolutiuus digeſtiuꝰ ⁊ glutinatiuus. ⁊ eius caliditaſ eſt fortior ſtipticitate eius. ⁊ eiꝰ oleū eſt calefactiuū. Platea. Croci ſunt due ſpecies. Ortenſis que in ortis naſcit̄. et orientalis que in oriente. Iſte in medicinis nō vomicis ponitur In medio flor tres vel quatuor floreſ parui naſcunt̄. Eligendi ſunt ſubrufi vel omnino rufi: qui autem citrinitatis aliq̄d habent abijciendi: in ſacc'o ſtricto de corio ſeruantur. p̄ quinqꝫ annos ſeruari poſſunt. Virtutem habent confortatiuā ex qualitatibus ſuis. ⁊ ex aromaticitate. Palladius. libro. iiij. In februario menſe croci ſerendi ſunt bulbi ⁊ ſubtiliter ſi fuerint arte fodiendi. Serapion li. aggre. capitulo. Iamfaram. auc. dyaſ. Ille qui fortior eſt in medicina eſt nouus pulchri coloris cuius crinis vergit ad albedinē. longus non fragilis: plenus qui qñ fricat̄ tingit manum cito acuti odoris. Galie. vij. ſim. far. cap̄: de croco ſ̄m tranſlatōē ex arabicam: Subſtantia eius eſt terrea frigida ſed quod vincit ſuper eam eſt cōplexio calida. et in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca: Et virtus eius eſt que calefacit in ſecundo gradu. et ſiccat in primo. Unde maturat ⁊ digerit aliquali maturatione. ⁊ quod adiuuat ad hoc eſt ſtipticitaſ parua que reperitur in eo: Et eſt ex medicinis conglutinatiuis. ⁊ digeſtiuis. Et nos diximus ꝙ medicine conglutinatiue ⁊ digeſtiue ſunt ille in quibus eſt caliditas non fortis cum pauca ſtipticitate.

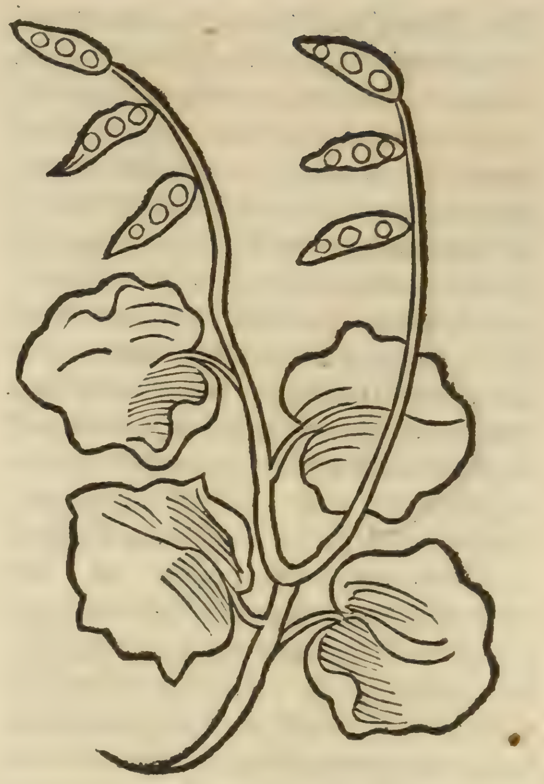
Operationes.

A Auicenna. Potus ipſius colorē efficit bonum Reſoluit apoſtemata ⁊ linitur ex eo heripila. facit ſodam: ⁊ ipſe nocꝫ capiti: B Et bibitur cum rob ad ebrietatem. ⁊ eſt faciens ſomnū: ⁊ obtenebrat ſenſus. ⁊ confert apoſtemati calido in aure Abſtergit viſum ⁊ prohibet fluxum ad ipſum: C Et valet ad pannum. Et fit ex eo alcohol ad varietatem acquiſitā in egritudinibus Confortat cor. eſt lenificatiuus odorat ip̄m pleureticꝰ ⁊ phirneticus vt dormiat. ⁊ proprie eius oleum.

D Et facit anhelitum facl'em ⁊ confortat inſtrumenta anhelitus. ipſe quoqꝫ facit nauſeam. ⁊ deijcit appetitum. propterea ꝙ oppoſitus eſt acetoſitati que eſt in ſtomacho: E Sed ip̄e confortat ſtomachum propter illō q̊d in ip̄o eſt de caliditate et preparatione et ſtipticitate. Et dixerunt quidam ꝙ crocus eſt bonus ſpleni. excitat coitum. ⁊ ꝓuocat vrinam.

F Et confert duriciei matricis. et eius conſtrictioni ⁊ vlceribus fraudulentis.

In ipſa tamen adminiſtratur cum fauo
aut cum medulla cum duplo ipſius de al
lio G Quidam dixerūt ꝙ ipm̄ in po
tu dederunt ad prolixum partum: ⁊ fact⁹
eſt partus ſtatim: Et dicitur ꝙ aurei .iij:
de ipo interficiunt letificando. loco eius
ponitur de coſto equale pondus ipſius. ⁊
de ſpica quartum ponderis eius. et pon
dus ipſius de corticibus caſſie lignee.
H Et idem quarta fen. canonis primi
cap̄. ij. ait ꝙ ducit medicinas ad cor: I
Et idem de viribus cordis ait ꝙ cōfortat
cor. K Sera: auc: Raſis: Fuit mulier
quedam que laborauit aliquibus diebuſ
in partu: et dedi ſibi in potu .ʒ. ij. croci et
peperit ſtatim. ⁊ expertus fui hoc ſemper
⁊ ſemꝑ fuit ſic factum. L Crocus ine
briat inebriatione forti: Et quando poni
tur in vino letificat adeo. donec faciat in
ſaniam excellenti leticia: ⁊ digerit cibum
et confortat ſtomachum ſua ponticitate:
⁊ fortificat epar. Et nō laudatur cerebro
aufert appetitum cibi. ⁊ prouocat vrinā.
⁊ meliorat colorē: M Rabi moyſes
capitulo de croco. ait ꝙ auget appetitū
coitus. N Yſaac in viatico capitl'o
de emigranea ait. ꝙ fit emplaſtrum ex cro
co: gummi arabico. euforbio. ⁊ mirra eq̄
liter diſtemperatiſ cum albumine oui. cō
tra emigraneam: O Paulus ca. de
Podagra. Recipe crocū cum vitello ouo
rum ⁊ oleum roſarum ⁊ aquam roſarum
et miſceantur: ⁊ cum penna vngat̄ locus
podagre ex eo actu frigido.

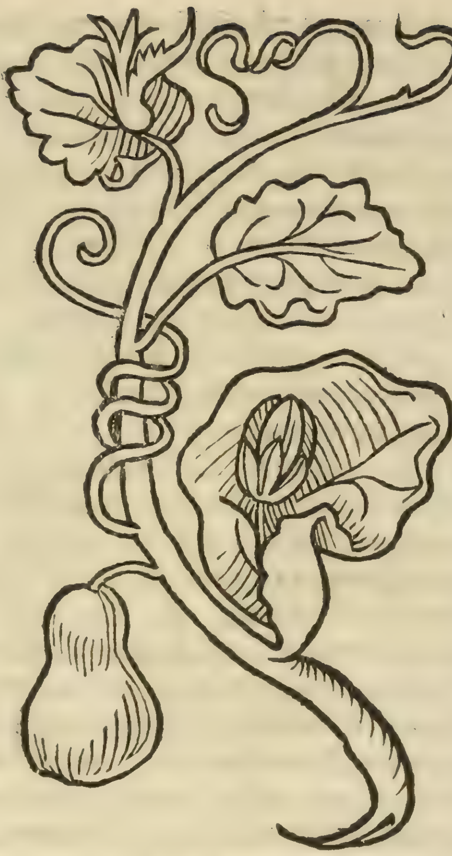
Ca. cxlvj.

Ucumer. Ubi ſciēdum ꝙ cucume
res ſunt melones indi ſm̄ quoſdā
Sꝫ Meſue. ca. de cucumere aʒini
no videt̄ dicē ꝙ ſunt citrulli. ſꝫ aliq̄ dicūt
ꝙ cucumeres ſunt fruct⁹ ſicut citrulli: ob
longi tm̄: nūq̄ citrineſcūt. ⁊ hn̄t follas ita
diſtictas ſicut melōes. ⁊ cū maturant̄ hn̄t
paꝝ dulcedis. ⁊ ſunt inſipidi q̊d ⁊ ego cō
cedo: vn̄ cucūeres nō ſunt melōes indi. qꝛ
aui. iiij: can̄. ca. de cura terciane pure po
nit melonē indum ⁊ cucumerē ḡ non ſunt
idem. Sera. dicit. Cucumeres nō ſunt ci
trulli ſicut apparet in ca: citrull⁹. Et etiam
ſera. dicit auct. gal'. ꝙ citrull⁹ frigidior eſt
cucumere ḡ cucumeres non ſunt citrulli

Operationes.

A Sera: li. aggre. cap̄: Rachera aucto
ritate Gal'. i. cucumeres. Cucumeris ſub
ſtantia eſt ḡſſa dura digeſtiōi. ⁊ gn̄at chi
mū malū ꝑtū corruptōi q̄uis melō ſit ci
tius corruptibilis: Et v̊tus ei⁹ eſt q̄ infri
gidat ⁊ humectat in ſecundo gradu.

B Et mollit ventrem. et prouocat vri
nam; Et quando ſumitur cum rob. aut cũ
lacte confert vlceribus veſice ⁊ ſedat ĩfla
tionem ſtomachi. et ſitim. quando cõme
ditur ⁊ ſedat ſincopim ex caliditate ⁊ con
fert ei ex proprietate quam habet C
Et idem auctoritate Habix. Aqua citrul
li confert inflãmationi fe. ⁊ ſedat ſitim. et
laxat ventrem laxatione bona ſine nocu
mento aliquo ⁊ debꝫ bulliri cum zuccaro
albo: Et non oportet ꝙ detur habẽtibus
naturam duram nimis ad mouendum qꝛ
illa non habet virtutem tantã ꝙ laxet na
turam duraꝫ. D Et ſi ipa fecerit mo
ram in ſtomacho forſitan inducit laborẽ
⁊ nocumentum ⁊ inflationes E Ra
bi Moyſes: auctoritate gal. Cucumeres
⁊ pepones ſi cito non digerantᷣ ſunt vene
na mortifera. F Galie. viij. ſim. far:
capi. Sikinis videtᷣ dicere ꝙ cucumer di
catur de pepone et cucumere iam dicto.
Naꝫ dicit Sikinis. i. cucumer eſibilis q̇
quidem pepon eſt ſubtilioris ſubſtantie.
qui vero non eſt talis groſſioris ſubſtãtie
ac etiam abſterſiua ⁊ inciſiua participat
virtute. Unde diuretica ſunt ⁊ ſplendidũ
reddunt corpus. et maxĩe ſi ſiccauerit q̇s
ſemen deinde incidens ⁊ cribrans lenire
faciunt dñatur autem in eis frigida ⁊ hu
mida complexio non tamen fortiter ſꝫ in
ſecundo gradu locatur. G Si vero
quis ſemen ſiccauerit. vel radicem nõ ad
huc humide nature erit: Sed iam ſiccan
tium in primo quaſi gradu. vel ſecũdo in
cipiente. Eſt autẽ ⁊ abſterſio in his plus
ꝙ̈ in carne fructus

Ca. cxlvij.

Ucurbita: Plinius. li. xij. In inſu
la Perſica ſunt arbores lanigere.
ferunt etiã cucurbitaſ cotonei ma
li magnitudĩe. q̃ maturitate rupte lanugi
nis pilas oñdunt: ex qbꝰ veſtes ꝑcioſe lin
theo faciũt. Idẽ li. xix. Cucurbitis ẽ naťa
cucumeri ſimilꝰ dũtaxat in naſcẽdo Eque
hiemem oderunt. amant rigua ⁊ fimum.
Seruntur ambo ſemine in terra ſeqpeda
li foſſura inter equinoctiũ vernũ ⁊ ſolſtici
um: Parilibus tamen aptiſſime. Aliqui
malunt ex kalendis Marcij cucurbitas ⁊
nonis cucumeres ⁊ per quinquatros ſere
re: ſimili modo reptantibus flagellis per
arteſum aſpera in tectum vſqꝫ ſcandũt na
tura ſublimitatis auida. vireſqꝫ ſine ãmi
niculo ſcandi non ſunt. Palladius li. iiij.
In mẽſe Marcio cucurbita ſerẽda: amat
ſolũ pingue. humidũ: ſtercoratũ. ſolũtum
hoc in cucurbitis inſigne ẽ ꝙ lõga pariũt
⁊ elegãtia ſemĩa q̃ i eaꝝ ceruice naſcũť. q̃ i
ventre fuerãt cucurbitaſ faciũt craſſiores

Que in fundo latas ſi in cacuminibuſ ob ruant̄. vbi adoleſcere ceperint ām in icul' adiuuentur: Que ſeruant̄ ad ſemina vſq; ad hiemem in ſuauitate dependeant. de inde ſublate in ſole ſiccentur. aut fumo fu mentur aliter ſemina putrefacta depeūt. Sera. li. aggre. capi. hara. i. cucurbita. Virtus eius eſt fri. ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyaſ: caplo cucurbita: Cucurbita cruda trita ⁊ cataplaſmatibus adhibita papl'as corpis amputat. Apoſtemati ca lido maximum preſidium eſt. B Succus raſure eius dolorem calidum au rium mitigat cum oleo roſaꝝ mixtus ⁊ au ribus inſtillatus. Et cerebro appoſitus eſtuationes infantium mitigat: C Et confert apoſtematibus calidis q̄ fiūt in cerebro eorum. Tumoribus oculorum opitulatur. Podagricis maximū p̄ſidiū eſt D Elixa quoq; ⁊ expreſſa melle ⁊ nitro addita ⁊ bibita ventrem mollit. cru da ⁊ excauata ⁊ vino impleta ſi ſic manſe rit vna die ⁊ nocte et poſtea bibat̄ ſimil'r ventrem mollit E Crude ⁊ trite leni unt omnem tumorem: Succus eius dolo rem dentium mitigat ſi diutius in ore te neatur. ſed ⁊ oleo roſaꝝ mixtus ex vnctō e corporis admotus febrium reſtringit ar dorem. F Et quando fit emplaſtrū cum raſura eius ⁊ medulla panis ſup po dagram calidam. aut ſup heriſipilā ꝓfert G Cinis aridi corticis efficaciter pōt combuſta ſanare. Eundem cinerem dici mus ab expertis vulnera in veretro iam in putredinē; verſa purgare: ⁊ ad cicatri cem perducere. podagre eſtuanti. ⁊ igni bus ſacris cortices virides ſubueniunt. H Semini ſicco illa vis traditur vt in puluerē; tūſum ⁊ inſperſum impleat vul nera que cauata ſunt I In cibo ſum pta ſtomachum relaxat: bibendi deſide ria non excitat. ſuccus tepefactus dolori aurium qui ex inflāmatione caloris fit in funditur humectat aurē; ⁊ infrigidat ha bundanter. ⁊ ptiriaſim infantium raſura depellit cū polenta. Hec eadem dicit Se rapion. auct: dyaſ. licet ſub alijs v̄bis: K Almanſor tractatu tercio: capit. de cucurbita. Cucurbita eſt fri: ⁊ hu: q̄ ſtoma cho mala exiſtens appetitum deſtruit. ſi tim q; ſedat. ⁊ epatis ⁊ ſtomachi ardorē; extinguit. qn̄ in eis abundat calor.

Ca. cxlviij.

Ulcaſia ſiue caſo. Plinius cap̄. de culcaſia. Culcaſia quam aliqui cy amon vocant. nobiliſſimam hanc in egipto e nylo metūt. caule cum coctus eſt arenoſo in mandendo: buſſo autem q̄ intra folia emicat ſpectabili folijs latiſſi mis etiam ſi arbores cōparent̄ ad ſimili tudinem coꝝ que pſonatia. i. lappago ma ior dicunt̄ ſm dyaſ. in noſtris ptibus vo camus aquenyli ſuis dotibus gaudēt. vt impreſſis collocaſie folijs in variam ſpe ciem vaſoꝝ potare gratiſſimū hēant. ⁊c. Hec herba eſt quam dyaſcorides vocat fabā egipciacā. cuius ꝓpetates ⁊ virtuteſ ſm ip̄m inuenies in lr̄a faba egypciaca.

Et iſtam fabam egipciacam vocat auicē na bulcas de qua caplin facit in .ij. canōe Eſt enī culcaſia ſatis nota in egipto apō mercatores practicātes ⁊ in ſyria. et ego ipſam habeo ſalerni in viridario meo ſe cus ſpectabilem fontem que culcaſia vul gari noſtro vocaꝛ caſo. cuius folia aquis more vaſorum plena egroꝝ ⁊ conualeſcē tium mentem delectant. necnon eoꝝ ani mum excitant ad bibendum.

Operationes.

A Sera. li. aggre. capi. bulcas. i. culca ſia In ſapore huius plante eſt acuitas et mordicatio multa ⁊ ſtipticitas pauca. et virtus eius eſt calida in .ij. ⁊ qn̄ coquitur confert ſtomacho. B Et idem auc. aben meſuay Culcaſia eſt ca. ⁊ hu. ⁊ augꝫ ſperma. et radix coquiꝛ. et habet bonū ſa porem. ⁊ eſt bona ſtomacho. ⁊ appetitum ꝓuocat ⁊ vrinam. Eſt. ca. ⁊ hu. ⁊ auget in ſpermate Hec herba eſt multum egiptijs nota. ⁊ naſcitur iuxta aquas. ⁊ habꝫ folia magna ⁊ lata. ⁊ radix cocta ⁊ comeſta au get corpus. C Paulus. capit. de cul caſia. Culcaſia eſt herba omnibus nota. ⁊ naſcitur iuxta aquas. cuius radix cōme ſta et cocta ſtomacho eſt vtilis. Yſaac in dietis ꝑticularibus ca. de culcaſia Culca ſia eſt herba in egypto naſcens aliquātu lum pontica cum acuitate. Unde mōſtra tur ca. ⁊ hu. D Cuius radix ſi elixeꝛ acumen emittit. ⁊ viſcoſitas q̄ prius latē ter habuerat in ea aperta fiet. Ideoqꝫ du ri groſſiqꝫ nutrimenti eſt generatiua ſed cum ſui ponticitate ſtomachum cōfortat et ventrem conſtipat. Si tamen modera te comedatur bonum generat nutrimen tum. Ualetqꝫ diſſintericis cum viſcoſita te ⁊ ponticitate quam habet E Aui cenna libro ſecundo. caplo bulcas vl' cul caſia Eſt planta in qua eſt aſſimilatio de aliſnen. Ca. eſt ⁊ ſic. in primo gradu. ⁊ in ip̄a eſt ſalſedo cum ſtipticitate. ⁊ partes eius non ſunt ſimiles. ⁊ eſt cum inflatōne pauca. fit ex ea gargariſmus cum lacte ip ſius ⁊ ſale. ⁊ in egipto decōquitur cum eo caro. ⁊ frigitur cum oleo. F Et eſt ill' cibus qui ſolutōne educit aquam citrinā et proprie ſemen eius. ⁊ ſuccus ip̄ius. Et minoratur ex ea vt debilitet. G Pro uocat vrinam. ⁊ generat ſperma. et expel lit coleram. Et aquoſitatem cum facilita te Et po' eius ſit ab vna tercia libre vſqꝫ ad duas tercias libre.

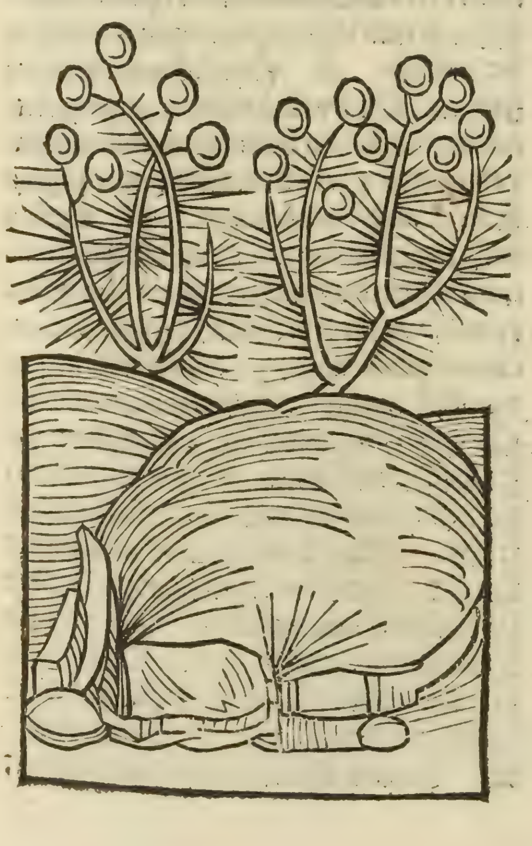
Ca. cxlix.

Uſcuta. Serapion li. aggre. capi. Caſuch. i. cuſcuta ⁊ eſt res que ad heret herbis. inuoluens ea ſicut fi la. ſed in ſummitatibus habet fructū ſub tilem. ⁊ ipſa creſcit in arboribus. ⁊ in ſum mitate eius inuoluitur ſimul. Reperiꝛ de ipſa multum in vineis. et deſtruit multū herbas. Et in ip̄a eſt amaritudo. Et idē auctoritate aben meſuay. Cuſcuta eſt her ba que reperitur intra linum. ⁊ ſuſpendiꝛ ei. in cui' ſapore ē amaritudo ⁊ pōticitas pl' amaritudīe. ⁊ vt' ei' ē ca. in. j. ⁊ ſic. i. ij.

Et idem auct. Meſarugie. eſt fri. ⁊ hu: Et idem auct. alabati. Eſt ꝯpoſita cõtrarijs ỽtutibus ⁊ ē in ea amaritudo ⁊ ſtipticitaſ ⁊ eſt ca. in. j. ⁊ ſic. in. ij. Et idẽ auct. ſabor eben. Eiꝰ caliditas aut frigiditas eſt ſm ꝯplexionē arboris cui adheret: qm̃ fit ca: ꝑ adherētiā calide arboris. ⁊ eſt fri. ꝑ adherentiam frigide.

Operationes.

A Sera. auct. gal. Cuſcuta abſtergit ⁊ fortificat. ⁊ apit opilatões epatis ⁊ renũ ⁊ fellis. B Et mũdificat venas ſubtiles ⁊ gſſas ab hũoribus gſſis ⁊ colericis Et fortificat ſtomachũ ⁊ epar. ⁊ ꝯfert ictericie fctē ab opilatõe epatis. ⁊ febri. ⁊ ꝓpe febri infantiũ. ⁊ purgat colerã C Et idem auc. meſarugie. Confert yctericie ⁊ opilationi epatis ⁊ ſplēis D Et idē auc. alabati. Cõfert ſto. ⁊ epati. ⁊ coꝝ opilationibꝰ. ⁊ expellit ſuꝑfluitates neruoꝝ ⁊ uenaꝝ. ⁊ mollit ventrē. ⁊ ꝯfert febribus. E Et de ꝓpetate eiꝰ ē expellē ſuꝑfluitates antiqs a venis. F Et idē auct. ſabor eben Eſt bona ſtõacho: ⁊ maxime qñ miſcet cum ea aniſum ⁊ ſemina ſimilia.

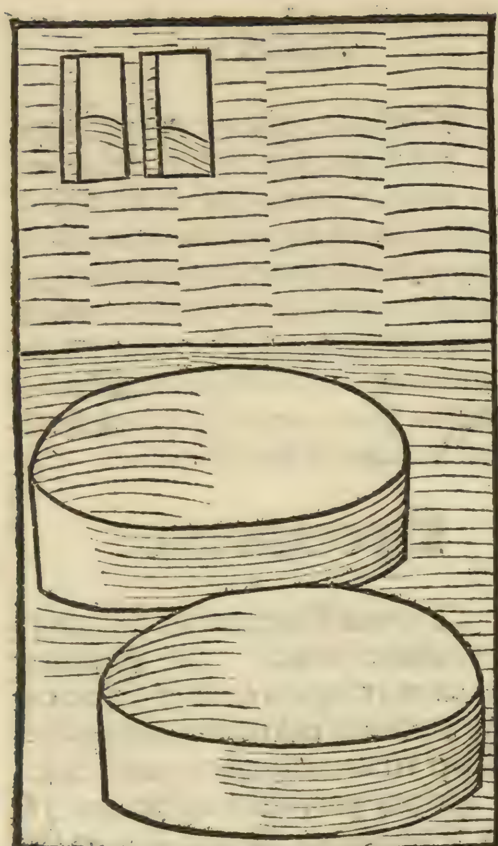

Ca. cl.

Colofonia. Plinius. capitulo de colofonia. Pix erica ſic dcã ab erice filio veneris qui victus ab hercule mutatus eſt in montem ſui nominis in quo monte creſcunt arbores quoꝝ gũmi dicitur colofonia. inde eritica carpos fructus illius arboris. Et dicitur pix greca quia de ea in grecia in mlta quãtitate inuenitur. Paulus capitlo de colofonia Ca. eſt in ſecundo: ſicca in pmo.

Operationes.

A Contra diſſinteriam fit ſuffumigatio ex puluere ipſius. B Contra tenaſmonem ex frigida cauſa ex puluere ipſius ⁊ Naſturcij eqliter mixtis fiat aſperſio ſuper renes melle calido perunctos. C Ad pilos de facie remouendos. ⁊ faciem dealbandam. Accipe. ℥. iij. colofonie. ℥. j. maſticis modicum armõiaci puriſſimi et diſſolue ĩ vaſe terreo nouo ⁊ mũdo ⁊ ad vltimum tres guttas armoniaci ⁊ miſce. et cola ſuper aquam frigidam et miſce et malaxa. Cum autem volueris pilos tollere reſolue paucum ad ignē: ⁊ aliquantulum tepefactum pone ſuꝑ faciem ꝑ vnam horam vel duas. poſtea remoue pilos ꝗ mouet: ⁊ faciem depurat: Et ſit locus ſiccatus cum pãnis et parum cum digito madefacto preme vt melius adhereat. Poteſt illud emplaſtrum decies apponi. ⁊ poteſt ſeruari per duos dies. D Contra aſma ex frigida cauſa. materia exiſtente digeſta et diſſoluta accipiat paciens fumum per os.

Ca.clj.

Cera. Gal'.vij.ſim.far.ca. de cera: ſm tranſlationem arabicã.virtus eius prima eſt ꝙ eſt medicina me dia inter res calefacientes ⁊ infrigidãteſ ⁊ exſiccantes ⁊ humectantes.niſi quia eſt cum hoc groſſa res par̄ viſcoſa ⁊ ideo nõ ſolum deſiccat.verum etiam humectat ꝑ accidens. poſtꝙ̄ ꝑ ſuam viſcoſitatẽ ꝓhi bet reſolutionem Et idem eodem li.ex eo dem capi.ſm tranſlationem grecam. Ce ra in medio equaliter eſt calefacientiũ et infri. ⁊ hu. ⁊ ſiccantium. Habet autez q̄d groſſarum parciũ ⁊ emplaſticũ.ꝓpter q̊d non ſolum ſiccat.ſed etiam ſm accidens humectat fortaſſis vtiqꝫ videbit̄ ꝓhibẽs tranſpirationes.vnde ⁊ materia eſt aliq̊ rum farmacoꝝ q̄ calefaciunt ⁊ infrigidãt Ipſa autem ſm ip̄az de digeſtiuis vtiqꝫ erit debilibus non intra corpus ſumpta ſed extrinſecus appoſita Habet em̄ quid paucum dyaforetice ⁊ calide v̾tutis qua plurimum participat mel. Et ſera. auct. dyaſ.melio: ex ea eſt groſſa mũda a ſorde in cuius odore eſt odor mellis. et eſt in co lore eius parum rubedinis Et illa que eſt alba per cocturam. ⁊ pinguis ẽpꝰ ip̄am:

Operationes.

A Sera.auct.Albugerig: Mollificat groſſicies apoſtematum: et cõuenit aſpe ritati pectoris.quando ponit̄ ſuꝑ ipſum cum oleo violato: B Et mollificat neruos ⁊ vlcera. ⁊ maturat ⁊ reſoluit reſo lutione debili. ⁊ non eſt de medicinis que ingrediunt̄ in corpe.ſed de illis que appo nunt̄ extra: Et eſt materia omniũ empla ſtrorum calefacientium ⁊ infrigidantiũ: C Et idem auct. diaſ. Uirtus eſt molli ficatiua replens vlcera repletõne medio cri ⁊ non forti. ⁊ formantur ex ea grana in modum granoꝝ geguers. ⁊ bibunt̄ ex eis decem grana ad vlcera inteſtinoꝝ. D Et prohibet coagulationem lactis in mã millis lactantium. ⁊ quando ponit̄ ſuper neruoꝝ aſꝑitatem mollificat ⁊ lenit ip̄az. Et eſt ſuꝑfluitas ⁊ ſordes quã apes proij tiunt extra domicilia ſua. ⁊ r̄perit̄ in alue arijs. ꝓ quo lege caplm̄ apes in tractatu de auibus. E Dyaſ. ſm tranſlatõez grecam. Cera vtilis eſt rufa.et pingis.et odorata odorem habens mellis munda. ⁊ eſt pontica ⁊ cretica.alba cera ⁊ p̄iguis ſecundam habet v̾tutem. F Exalba re ſic ceram debes: Ceram albam incide minutis ꝑtibus et mitte in cacabo nouo: et miſſa aqua maritima impone foco.et cum ſe ſoluerit.ſparge deſuꝑ tritum nitꝝ ⁊ poſtꝙ̄ bis aut ter bulierit depone eam. Cũ vero ſpiſſauerit leua de cacabo ⁊ pur ga ſordiciem ſi fuerit. Et ſecundo id faci as ⁊ cum bulierit.mitte ibi fundũ cacabi fracti.aut illud ſit rotundum aqua aſper ſum ⁊ deſuper cere quod fuerit vel heſerit pone in ſole aqua ꝑfuſum. Nam ⁊ lino in ſertum album facit colorem. Quiſquis ãt aquam ſalſam plus miſerit plus albaz ce ram facit. ⁊ verno ſuper herbam ponit̄. G Uirtus eſt omni cera termantica ⁊

pleꝛotica miſcet autem ſuccis ⁊ pultibus propter diſſintericos confectis adiuncto aliquo mellis quo decoctō fiat cōmeſtibilis. in modum pillule tria grana accepta coagulatum lac mā̄mis ſoluent. vires habet omnis cera ꝛlaxare duricies molliter H Eſt eīm media inter ca. ⁊ fri. ſic. ⁊ hu. Unde materia eſt alioꝝ medicamentoꝝ. q: ex ea ꝯſtruunt epithimata ⁊ alia.

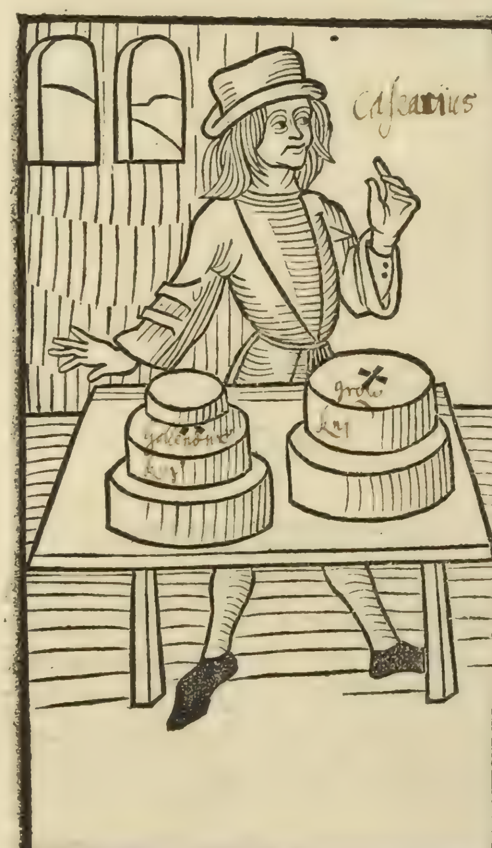
Ca. clij.

Aro.

Operationes.

A Rabi Moyſes cap. de carnibus auctoꝛitate Galieni. Carnes volatilium in coꝛpibus calidis generāt multam colerā Et oīa cerebro ſunt mala ſtomacho. ſʒ teſticuli galloꝝ ſunt boni. ⁊ id quod oꝛit ex animalibus ſilueſtribus eſt meliuſ q̄m ex domeſticis. Et euitāda ſunt animalia veterata et vicina partui. et brodia gallinarum elixataꝝ adoptāt complexionem ⁊ impinguāt coꝛpoꝛa et pulli colūbarum inducunt doloꝛem capitis. Turtures confirmant ſenſum. galline ⁊ galli laxāt ventrem. Pauones diſſoluūt colicam. B Carnes edine fere p̄ueniunt oēs alias carnes. Carnes capꝛeoline coꝛroboꝛant ſpiritus. ⁊ relaxant virtutem que cedit. ⁊ valent contra ſincopim. Teſticuli galloꝝ ſunt boni quia iuuāt defectos. ⁊ multum nutriunt ⁊ augent ſperma. C Auicē na li. ij. caplo de carnibus. Carnes bone ſunt. caro ouina que cum caliditate ē ſubtilis. ⁊ iuuenum capraꝝ ⁊ tauroꝛum. ⁊ carnes illoꝛum qui de eis ſunt parui magis ſunt ſuſceptibiles digeſtionis et ſubtilioris nutrimenti. Et edina quidem eſt mīoꝛum ſuperfluitatum q̄ arietina. D Caro lactantis lacte laudabili eſt bona. lacte vero non laudabili eſt mala. E Et caro decrepiti que eſt ex ouibuſ eſt mala. ⁊ ſimiliter extenuati eſt mala. F Et caro nigri eſt leuioꝛ ⁊ ſuauioꝛ. ⁊ ſimiliter caro maſculi. ⁊ rubea diuiſa ex aīalibꝰ plurime pinguedinis. Et alba ſunt leniores. ⁊ varia eſt minoꝛis nutrimenti. et natat in ſtomacho G Melioꝛ caro ⁊ digeſtibilioꝛ eſt illa que eſt circa oſ. ⁊ dextra quidem melioꝛ. ⁊ leuioꝛ eſt q̄ ſiniſtra. ⁊ q̄ eſt in medio lacertoꝛum mundioꝛ eſt carne neruoꝛum H Caro autem laxa ſi per quam non eſt neruus. foꝛtaſſe eſt ſuauis ⁊ pꝛoprie que eſt propter generatō ex lactis ſicut caro mā̄mille. Et mā̄mille quidem nutrimētum eſt bonum. q ſi in ea eſt lac eſt groſſum. Teſticuloꝛum v̄o caro eſt melioꝛ alijs. ⁊ volucrum quidem caro melioꝛ eſt adurach. ⁊ gallinarum. ⁊ ſubtiliorum earum. I Omnis preterea animal ſicce complexionis caro parui eſt melioꝛ ſicut caro edi. Ipſa enim eſt bona. caprina vero non eſt bona multum. et eius humoꝛ foꝛtaſſe eſt malus valde. Hircina vero caro eſt mala abſolute K Et caro lupoꝛū mala. Et oēs volucres magne aquarum male. Et habentes colla longa. ⁊ Pauo ⁊ Miluus ⁊ Palumbroſ dure plurima generatio eſt melancolica. ⁊ Pa

ſtres es omnes mali ſunt Melioꝛ caro ex ſil
ueſtribus eſt gazel. deinde poꝛci ſilueſtreſ
Nam eſt velocioꝛis digeſtionis q̄ȝ domē
ſtica Et plurimi nutrimenti caro eiuſ om
nino ſiccioꝛ eſt carne quadrupedis: L
Et caro vaccina ſiccioꝛ eſt caprina. ſȝ ca
pꝛina eſt ſiccioꝛ ⁊ difficilioꝛis digeſtōnis
carne ouina. ⁊ caro veterum eſt vehemen
tioꝛis calefactionis et groſſi nutrimenti.
Leporis vero caro ca. eſt ⁊ ſic. Pꝛo qua le
ge capittulum Lepus in tractatu de ani
malibus. M Carnes magnaꝝ auiū
ſunt groſſe. Anatis vero caro ⁊ aquatica
rum eſt vehementis humiditatis. ⁊ eſt ꝓ
pinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina
plurimi eſt nutrimenti groſſa melācolica
generans egritudines melancolicas. Et
quod eſt melius eſt caro vituloꝛum: N
Poꝛcelloꝛum vero praui eſt nutrimenti.
pꝛopter foꝛtitudinem ſui reſolutionis et
vehementiam ſue humidtitatis: Et caro
anatis eſt plurimi nutrrmenti. non tamē
exiſtit in bonitate gallinarum ⁊ ſimilium
Caro vipere confert lepre. Caro ericij eſt
humectatiua et ꝯuenit lepre. ⁊ ydropiſi:
⁊ doloꝛi renum. Caro ranarum conuenit
puncture vermium venenoſoꝛum O
Cinis carnis aſini ſecundum Auicennaȝ
Et epatis eiꝰ cū oleo ſuppoſitus valȝ cō
tra ſciſſuras frigoꝛis. ⁊ delet ſcrofulas. ſa
nat lepram. contractis ex ſiccitate ſedēti
in iure carnis eius. Epar eius aſſatum ie
iuno cōmeſtum conuenit epilentie. P
Auerois in libro: colliget. Capittulo de
carnibus: Melioꝛ caro ex volatilibus eſt
caro galline iuuenis ſane ⁊ pinguis. ⁊ ha
bet mirabilem pꝛoprietatem in temperā
do complexionem: Et pꝛopterea brodiū
ſuum eſt optima medicina lepꝛoſis. quia
cerebrum eius augmentat ſubſtantiam
noſtri coꝛpoꝛis ⁊ acuit ingenium. Ex am
bulatiuis poſt ip̄as eſt caro edi. ⁊ poſt ca
ro arietum. Q Sed Galieno videt̄
q̄ carnes vituloꝛum ſunt melioꝛes carni
bus arietis. Et Auicenna dicit. Melioꝛ
carnium eſt poꝛcina ⁊ ſentit q̄ illa caro ſit
naturalioꝛ hominibus q̄ȝ illa caro anima
lium ambulantium. et multi vituperant
carnes agnorum. Pꝛopterea quia domi
natur multa humiditas ſuper eos. R
Raſis. Carneſ agnoꝛum ſunt poſt bonita
tem carnium edoꝛum. ⁊ ex volatilibus. ⁊
ex laudabilibus ſunt carnes perdicum. ſȝ
declinant paruin ad frigiditatem ⁊ ſicci
tatem. ⁊ ſunt ſicut galline deſerti. ⁊ habēt
pꝛoprietatem ſtringendi ventrem aſſe et
elixe. Sed turtures ſunt ſimiliter bone. ſȝ
declinant plus ad caliditatem. ⁊ habent
mirabilem pꝛoprietatem in acuendo īge
nium. S Columbe ſunt ca. ⁊ ſic. gro
ſſioꝛis ſubſtantie q̄ȝ turtures. Et pulli eo
rum habent humiditatem ſuperfluam. ⁊
hoc ſignificat grauitaſ motuum ip̄oꝛum
ſicut ſignificat caloꝛ eoꝛum actualis. ꝛc̄.
Et tantum de carnibus in generali. ſed in
ſpeciali inuenies inferius de aīalibus.

Ca.cliij. kyb

Aſeus. Yſidorus. Caſeum vocant quaſi careum. eo ꝙ careat ſero. Illam omne ſerum ei deduciꝛ vt põdus arguatur. Palladius. Caſeus menſe Mayo coagulandus eſt lacte ſincero cui ſerũ omne deduci debet. vt ꝛ põderibus arguatur. Ubi vero ſolidari cepit in opaco ponendus eſt loco aut frigido. ꝛ ſubinde preſſus adactis pro acquiſita ſoliditate ponderibus. trito ac torrefacto ſale debet aſpergi. ꝛ iam durior vehementius p̃mi. Poſt aliquos dies ſolidate iã formule per crates ita ſtatuantur. ne inuicem ſe vnaqueqꝫ contingat. Sit autẽ loco clauſo ꝛ a vento remoto. vt teneritudinem ſeruet atqꝫ pinguedinem. Uicia caſei ſunt. ſi aut ſiccꝰ ſit. aut fiſtuloſus. quod euenit ſi aut parum p̃matur. aut ſales nimios accipiet. aut calore ſolis vratur. In recenti caſeo conficiendo aliqui nucleos virides pineos terunt. atqꝫ ita lacte mixto gelant Aliqui thimum tritum ꝛ frequenter colatum congelant. Qualemcũqꝫ etiam ſaporem velis efficere poteris. adiecto qđ elegeris cõdimento. ſeu pipis ſeu cuiuſcũqꝫ pigmenti. Ex libro de naturis rerũ. ꝙ ergo dicit Galienus. Caſeum generaliter eſſe malum. de ſubſtantia caſeata pura eſt intelligendũ. Nam ex triplici lactis ſubſtãtia caſeus eſt. ſerum quidem bonum eſt. ꝛ butirum melius. caſeus autem ꝑ ſe peſſimus Itaqꝫ caſeus lacti vicinus ꝛ craſſus ac butiroſus bonus eſt ꝛ ſanis ſanus.

Operationes.

A Plinius. Zoroaſtrem in deſerto ſolo caſeo vixiſſe annis viginti. Ita tempꝫate vt non ſentiret dolorem alicuius morbi B Idem libro vndecimo. Caſeus nõ fit ex vtrimqꝫ dentatis quoniam eorũ lac non coit. C Idem libro. xviij. Seſtius eoſdem effectus equino caſeo quos bubulo tradit. Stomacho vtiles. qui nõ ſunt ſalſi id eſt recentes. Ueteres aluum ſiſtunt. corpuſqꝫ minuunt. ſtomacho vtiliores. In totũ ſalſa minuũt corpꝰ alũt mollia. Caſeus recens cũ melle ſigillata emẽdat. Mollis aluũ ſiſtit. D Dyaſ. Caſeus viridis ſine ſale euſtomachꝰ eſt. pingues facit hũores. carnes r̃plet. vẽtrẽ mollit. Elixus aũt ꝛ aſſus ventrẽ ſtringit. tumoribus oculorũ medeꝛ liuores tollit Sallitꝰ aũt maciẽ pinguibꝰ facit. Cacoſtomachus eſt. qꝛ facit ardorẽ. ꝛ maxĩe bubalꝰ. q̃ tñ coagulatus oĩbus tũoribus medeꝛ ſuppoſitus ꝛ oculis maxĩe. Caprinus q̃dem ſtringit ꝛ etiã bubalus. ſꝫ plus ardorẽ facit qꝛ ſiccior eſt. E Ouinꝰ q̃deꝫ plus nutrit ꝛ minus ventrem ſtringit. qꝛ pinguis eſt. Item ſallitus ventrem mollit. vetus autẽ ſtringit. Aqua vͦ caſei carnes impĩguat F Yſaac in. iij. li. Caſeus vniuerſaliter peſſimus eſt ſtomachi grauatiuꝰ. digeſtioni difficilis Ideo ſepiſſime illo vtentes colericam incidunt paſſionem. G Et lapides in eorũ renibus generanꝛ ſꝫ tñ diuerſo mõ eſt. Caſeus recens nimis calidus eſt ceteris ꝛ acutus. Uñ vicinus ĩ frigiditati et humiditati. quaſi in primo g̃. q̃d eſt propter humectationem lactis aq̃ſitatem in ſe ſe continentem. quare ceteris nutribilior eſt. ꝛ vẽtrem humeſacit abſqꝫ vllo ſtomachi nocumento. p̃cipue ſi ſale careat. H Uetus autem ꝛ ſicciſſimꝰ acumen ꝛ calorẽ hꝫ palã. ꝑter ſal ꝛ coaguli ſiccitatem. Proinde cito in fumoſitateꝫ ꝛ colericos humores ꝯuertiꝛ q̃d duobus modis contingit. vnus eſt. quia eius vnctuoſitas in propatulo eſt. ab eius aquoſitatis carentiam. Alius ꝑ acumine quod acq̃ſiuit coagulo ꝛ ſale. Ideoqꝫ ſtipticus eſt ꝛ vitandus. quia non eſt bonus od nutrimentum. nec ad bonũ ſanguineꝫ generandum. nec ad ventren humectandum. I Auicenna li. ij. Caſeus melior eſt medius inter illũ q̃ extendiꝛ vt viſcus ꝛ frangibilem. ambo q̃dem mali ſunt. et q̃ ſapore priuatus ꝛ declinans ad dulcedinem. Factus autem ex acetoſo melior eſt eis K Caſei malitiã augmentãt ſubtiliantia quia faciunt ipm penetrare dũ eũ impellunt. L Et caſeus caprarũ q̃ veſcũtur ſubtiliatiuis eſt melior ꝙ earũ q̃ nil de

robelijs. Jn ipſo ē abſterſio. ⁊ ex eo fit em
plaſtrū obtalmie ⁊ extremitati palpebre
percuſſe. M Generat autē lapidem
in renibus ⁊ veſica. ꝓpeqꝫ humidus. Sed
confert vlceribus inteſtinoꝝ ꝓpe aſſatus.
⁊ ꝓhibet ſolutionem. Coctus autē in aq̄
⁊ in potu datus ablactantib⁹ lac eaꝝ mul
tiplicat. N Dr̄ etiam ꝙ caſeus cum
calamēto mōtano ſuꝑ venena epithima
tur. Caſeus recens fri. eſt et hu: in: iij. Nu
tritiuus ⁊ impinguatiuus. O Caſe⁹
q̊dem recens non ſallitus ꝓhibet plagas
apoſtemari lenit naturam; et eius aq̄ ſol
uendo educit colerā. Sallit⁹ āt nō vetus
velotior ē in digeſtōe ⁊ deſcēſiōe Verum
ſallitus ⁊ non ſallitus malus eſt ſtōacho.

Ca. c liiij.

Actilus. Yſidorus: Dactili
ſunt palme fructus. a digi
torum ſimilitudine nuncu
pati. Quoꝝ ⁊ nōia variant̄
Nā alij appellant̄ palmule
ſimiles mirabolanis. Alij
thebaui. Alij mucales. quos greci ⁊ cari
athos vocant. Ariſtoteles in li. de Vege
tabilibus Succoꝝ q̇ fructibus inſunt. qui
dam dulces ſunt ac meliores vt dactili. fi
cus. Jtem fructuſ q̇dā cū q̇bus ſtati ſemē
fit: aliquo operculo cooperiunt̄ vt dactili
Plinius li. xiij. Palmaꝝ ſemen: i. lignum
quod intra dactilos eſt oblonguꝫ. non vt
oliuis orbiculatū: vn̄ radix primū ſpargi
tur Seritur autem paruū: ⁊ bina iuxta ſe
compoſita ſemina. ſuꝑqꝫ totidem, qm̄ in
firma ſingulis eſt planta, quaterne v̊o co
aleſcunt. Auerrois: v: Colliget. ca. de da
ctilis: Dactilanum. i. arbor dactili cū fru
ctu ⁊ floribus. om̄es ꝑtes ip̄ius ſtipticita
tem magnam habent. ſed fructus eius cū
eſt maturus aliq̄ꝫ habet ſtipticitatem. cor
tices v̊o arboris p̄dicti maiorem habent
ſtipticitatem.

Operationes.

A Rabi moyſes. capi. de dactilis. Da
ctili generant dolorem capitis. Opilant
epar. ⁊ apoſtemant caput. ⁊ emorroidas
creant. B Serap̄. auct. Raſis. Cale
faciunt ⁊ generant ſanguinem groſſum: ⁊
ꝯuertuntur cito ad coleram. ⁊ ſunt mali il
lis quoꝝ complexio eſt ca. ⁊ epar ca: ⁊ cui
cito euenit ſoda ⁊ ſquinantia ⁊ bothor. et
opilatio in epate. ⁊ ſplene. C Et de
teriores ex eis ſunt magni et dultiores. et
non ſunt aliquo modo cōuenientes illis
qui ſunt ca. ꝯplexionis ⁊ non ſunt debilis
nature impinguant̄ ab eis Et dactili qui
vocantur hairon vel heyrē ſunt meliores
om̄ibus quoꝝ color eſt citrinus ⁊ rubeus:
D Gal. ij. de edulijs. ca: de fructu pal
maꝝ. q̇dam ex dactilis ſicciores ſunt ⁊ ſti
pticantes. vt egipcij dactili: quidam aūt
molles ⁊ humidi. ⁊ dulces. ſicut q̇ vocant̄
heyron vel kanochi: Optimi autē iſti naſ
cuntur ſm̄ paleſtinam; ſiue in hierico. Jn
termedij auteꝫ amboꝝ dictoꝝ geneꝝ ſunt
omnes alij dactili. ſunt auteꝫ indigeſtibi
les ⁊ grauatiui capitis. Nam om̄s dacti
li indigeſtibiles ſunt. et capitis leſiui am

pliores comeſti E Qui autẽ ab ipis diſtribuitur in corpe chimus groſſus ſemper eſt. hʒ aũt aliquid viſcoſum qñ dactilus fuerit vnctuoſus. qñ autem tali chimo dulcedo admiſcet. celerime q̃dem ab ipſo epar obſtruit F Ledit autẽ ⁊ flegmonizans ⁊ turgeſcens ſumme ab edulio ipoꝝ. ꝓuenieñter autem ⁊ epar ⁊ ſplen opilantur ⁊ ledunt. multo aũt magis ledũt virides dactili ad omnia paulo ampliores comeſti. palã igit ꝙ calidiorẽ hñt chimũ qui dulces. frigidiorem autẽ qui ſtiptici. ſed inflatione nocent: ⁊ implent virides dactili ſicut ficus G Eandem enim proportionem habẽt ficus virides ad ſiccas ꝙ virides dactili ad alios In nõ valde vero calidis locis non maturant perfecte dactili vt ad reponendum fiant vtiles. ⁊ propter hoc dactili virides cõmedere ipos crudis humoribus replentur: ⁊ rigoribus dificulter calefactilibꝰ capiunt

Ca. clv.

Daucus. Plinius. li. xxv. Dauci differentie ſunt due Probatiſſima ẽ in chreta. mox in achaia. ⁊ in ſiccis vbicunq; nati feniculi ſimilitudine. cãdidioribus folijs ⁊ minoribus hirſutiſq; recto caule pedali. radice guſtus et odoris ſuauiſſimi. hec in ſaxoſis naſcit meridianis. Reliqua genera naſcunt vbiq; terrenis collibus limitibuſq;. nec niſi pingui ſolo. folijs coriandri caule cubitali; capitibus rotundis. Semen eius cimino ſimile. prioris milio. albũ ⁊ acre. odoratũ omnibus ac feruens. Secundũ quoq; priore uehementius eſt Ideoq; parce ſumi debʒ Platearius. Daucus eſt calidus et ſiccus in tercio gradu. ⁊ duplex eſt eius modus videlicet Daucus chreticus ſic dictus qꝛ in chreta reperit precipue. ⁊ eſt maioris efficatie. Et daucus aſininus qui p̃cipue aſinorum eſt cibus. hic ⁊ ꝓ chretico ponitur qua ille rarus hẽtur. habetq; daucus maiorem efficatiam ſm herbam ⁊ flores nullam vo vel modicam ſm radices. herba itaq; cum floribus debet colligi et abiectis radicibus in vmbroſo loco deſiccari ꝑ pannũ in multa ſeruatur efficatia. virtutem habet diſſoluendi et conſumẽdi et attenuãdi ex qualitatibus ſuis diureticã ex ſubſtantia ſubtili.

Operationes.

A Platearius Contra frigidum aſma ⁊ frigidam ⁊ humidam tuſſim dat vinũ decoctionis eius ficuumq; ſiccaꝝ. ⁊ ꝯtra ſtomachi dolorem ex ventoſitate vl' frigiditate. B Cõtra ſtranguiriam et diſſuriam Et contra colicam ⁊ yliacam vinum decoctionis eiuſdem ex ſaxifrage
C Contra opilationem ſplenis et epatis ex frigida cauſa. et ydropiſim fit ſyrupus ex ſucco feniculi ac decoctione illius
D Cõtra frigidum reuma ſaccellatur caput ex puluere ipſius bene calefacto
E Conſtãtinus in libro graduũ. Daucus eſt calidus in initio tercij g̃dus et ſic

ens in ſecundo. Febrem flegmaticam et morſus reptiliũ ac pleureſim ⁊ idropiſim curat. Urinam ⁊ menſtrua prouocat. Eiꝰ apozima potui datum pectus a ſcreatibꝰ mundat groſſos inteſtinorum humores diſſoluit. vnde ventris dolores ac torſiones amputat. F Idem Splenis et epatis aperit opilatõnem. Et ſi cum apij ſemine miſceatur. eius actio fortior efficitur. G Dyaſcorides Bibitum menſtruis imperat Urinam prouocat. Tortionibus ſubuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tuſſientibus effectum tribuit. Percuſſionibus ſpalangionis occurrit. H Tuſſi veteri et torminoſis proficit cathaplaſmatibus adhibitum. Puſtulas et tumores compeſcit. Omnia ſemina cum vino bibita faciunt ↄtra morſus ſerpentium.

Ca. clvj.

Ragantum. vel dragagantũ. Platearius. Dragantum eſt gũmi cuiuſdam arboris vltra mare naſcentis. Humiditas em̃ effluens ex actõne coloris denſatur. ⁊ in gũmi ſubſtãtia mutat̃ Eſt autez frigidum in. ij. gradu. humidũ in primo. Huius triplex eſt maneries Eſt em̃ album quod melius eſt ſi ſit claꝝ ⁊ purum. Eſt ⁊ ſubrufum ⁊ citrinũ quod non eſt adeo bonũ. In medicinis frigidis album ponitur. Subrufum autem vel citrinum in calidis. Per annos quadraginta ſeruatur. virtutem habꝫ infrigidãdi. mũdificandi. humectandi. conglutinandi. Serap̃. li. aggre. cap̃. habe. Habe eſt arbor cuius gũmi eſt dragantum. cuius radix groſſa lignoſa. ⁊ vocat̃ dragantũ. ex qua apparet res quedam ſuper terraz. vñ egrediũtur rami eius. ⁊ ſunt rami ſeu virge breues duri extenſi ſup faciez terre quibus ſunt folia gracilia parua plurima. et inter ipſa ſunt ſpine albe equales dureq̃ teguntur ⁊ occultant̃ ab ip̃is folijs. Dragantum eſt humiditas que emanat ex radice ip̃a quando vulneratur ferro. et tempore ſue maturationis apparent quando vulneratur in loco ſciſſure. ⁊ radix ip̃a vocatur arabice chachita. Et melius ex draganto eſt clarum purum ſubtile. cuius ſapor vergit ad dulcedinem quod arabice vocatur ſichiraitim. grece nagantũ. latine vero dragantum. Gal. viij. ſim. far. cap̃. de draganto. Dragantum v̇tus eius eſt prima que deſiccat. ⁊ ſecunda glutinat et tercia eſt que frangit acuitatez reꝝ calidarum ⁊ acutaꝝ fri. in. ij. hu. in. j.

Operationes.

A Sera. auct. Dyaſ. Uirtus eſt ei glutinatiua. ſicut v̇tus gũmi arabici. et ip̃m adminiſtratur in cohol oculoꝝ ⁊ in medicinis tuſſis ⁊ aſperitate canne pulmonis ⁊ abciſione vocis. ⁊ curſus catarri in vuula. qñ fit ex eo confectio cum melle ⁊ ponitur ſup linguaz. ⁊ tranſglutit̃ quod de ipſo diſſoluit̃. aut datur de ip̃o. ʒ. j. poſt q̃m

infunditur in vino cocto dulci. ⁊ tunc eti
am valet ad dolorem renum ⁊ vlcera veſi
ce qñ miſcetur ei ex cornu ceruino aduſto
⁊ parum aluminis yameni. ꝓhibet nocu
mentum morſus ſerpentum. B Et
ipem auct. Albugerig. Dragantū eſt fri
gidum. ⁊ eſt in eo humiditas q̄ laxat ven
trem. ⁊ cōfert tuſſi ⁊ vlceribus oculi. ⁊ lip
pitudinibus eius ⁊ reprimit acuitatē me
dicinarum laxatiuaꝝ. C Et idē auc.
Meſarugie. Eſt bonū vlceribus veſice et
aſperitati gutturis et lingue. D Et
idē auct. Habix. Eſt in eo res modice ca
liditatis ⁊ humiditatis et laxat ventrem
⁊ cōfert tuſſi. ⁊ vlceribus pulmōis. ⁊ glu
tinat vlcera inteſtinoꝝ. niſi quia addit in
ſolutione ⁊ confert vlceribus oculi. ⁊ lip
pitudini qñ infundit̄ ⁊ diſſoluit̄ et colliri
ſatur cum aqua eius. aut ponit̄ in pulue
ribus. ⁊ conuenit ⁊ miſcetur cū medicinis
acutis laxatiuis quia ꝓhibet nocumētū
earum. ⁊ ꝓhibet aggrauationem ipſius
medicine ſup̄ naturā ſi deo placuit. For
mam aſſandi dragantum inuenies in ca.
gūmi arabicū de g E Dyaſ. Dragā
tum in puluerem redactum ⁊ cum calida
aqua potatum eos qui ſpaſmū paciātur
Uel quibus aliq̄ intrinſecus vene crepue
runt ſimiliter ſanat. F Galien⁹. Aq̄
ordei in qua coctum fuerit dragantū per
noctem remouet ſitim. G Cōtra ſci
ſſuras oris ⁊ labioꝝ ⁊ palati vlceratōnes
vel excoriatōes. diſſoluat̄ dragantum in
aqua ro. ⁊ ꝑ pannū exprimat̄. ⁊ cum gluti
noſitate conficiat̄ puluis amidi. ⁊ inūga
tur petia. ⁊ illiniat̄ lingua vel labiū ſepe
⁊ cito curantur. H Ad faciem deal
bandam ⁊ pannum ſupfluū remouendū
ponatur dragantum in aqua. ro. ꝑ noctē
mane addito borace vel cāphora in ꝑua
quantitate. ⁊ facies frequenter illiniatur
I Sed attende ꝙ quando dragātum
in medicinis ponit̄. ꝑ ſe debet teri. q2 con
tritioni reſiſtit. Si eñ cum alijs ſpēbus
conterat̄ prius in fumū reſoluent̄ alie ſpe
cies ꝙ̄ dragantum conterat̄.

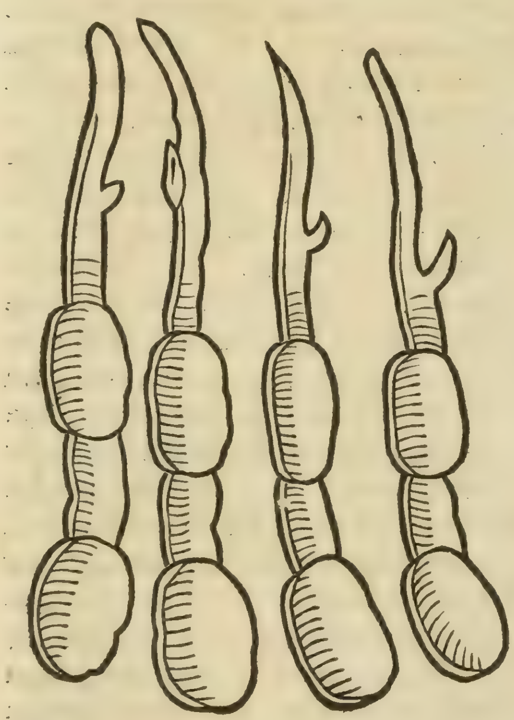
Ca. clvij.

Diptamum. Dyaſ. Diptamū vl' di
ptannum multi dicunt eſſe pulegi
um agreſte vel batin herba eſt in
ſcida ⁊ plus chretica mordax. vt pulegiū
habet folia lanoſa. ⁊ ſuꝑ omnē fruticem
ineſt ei velut lana. ſ3 nec florē h3 nec ſemē
Uirtus eſt ei tanta quāta pulegio. ſ3 pau
lo inſcidior. Eſt ⁊ aliud genus diptanni
quod habet folia ſiſimbrio ſimilia. ſ3 vir
gam maiorem nigꝝ ⁊ mollem. Eiuſq3 fo.
odorem habent ſiſimbrij. Eſt autem dip
tannis leptomeris ⁊ calefaciēs leniter ac
ſtringens.

Operationes.

A Yſidorus. Diptannū tante potētie
eſt vt ferrum a corꝑe expellat. et ſagittas
excutiat. vnde et eius pabulo fere ꝑcuſſe
ſagittas a corꝑe inherentes eijciunt. hāc
quidam latinoꝝ polegiū martis dicunt.
ꝓpter belli tela excutienda. B Pla
tearius. Diptamū expellit venenū. vnde

precipue contra morſus venenatoꝝ aniã lium. datur ſuccus potui ⁊ etiam vulneri imponitur, vel puluis ſi ſuccus non habetur. Eſt autē hec herba calida ⁊ ſicca in tercõ gradu. Huius radix eſt maioris efficacie ꝙ̃ herba, ⁊ viridis ꝙ̃ ſicca. C Ex diptanno ⁊ alijs quibuſdam poteſt fieri confectio: que vicē tyriace ꝓbet̃. D Diptannum etiam educit fetum mortuũ valet ⁊ contra epilentiam ⁊ ꝯ paliſim. E Dyaſ. Si igni ſuperponat̃ aut fumigio adhibeat̃ mortuos in vtero infantes excludit. Cui etiã tanta ẽ virtus. vt a capreis vel aliq̃bus beſtijs ſagitta ꝑcuſſis ſi comeſta fuerit. ſtatim eam foris eijciat. Preterea pſeudo diptannũ locis multis naſcitur: ſimile ſup̃dicto. ſed virtute inferius quia nimis inſcidum eſt minoremq; efficatiam habet. F Idem. Diptannum vrinam mouet. ac menſtrua ꝓducit ⁊ odore ſuo incenſa viperas et ſerpentes interficit. G Conſtantinus. Diptãnum vulnera humoribus. ⁊ melancoliaꝫ mundificat. bibitum aut ſuppoſitum mẽſtrua prouocat. Secundinam ⁊ fetũ mortuum expellit. H Plinius li. xxv. Ceruui (vt indicauimus) diptannũ oſtendere vulnerate eo paſte ſtatim decidentibus telis. Non eſt alibi ꝙ̃ in chreta. ramis ꝑ̃tenue pulegio ſimilem feruens ⁊ acre guſtu. Folijs tm̃ vtunt̃. flos nullus ei eſt. Semen vt caulis. Radix tenuis ⁊ ſuꝑuacua. Et in chreta autem non ſpecioſe naſcitur mireq; a capris expetitur. I Pro eo eſt ⁊ pſeudo diptamũ multis in terris naſcens folio ſimili. ramulis minoribus. a q̃buſdam condris vocatum. minoris effectus ſtatim intelligit̃ diptannum mĩna portione accendit os: qui eam legunt in ferula vel arundine condunt preligantq; ne potentia euaneſcat. Sunt qui dicunt vtramq; naſci multiphariam ſed deteriores in agris pinguibus K Et verum quidam diptannum vl' dictannũ nõ niſi in aſperis. Eſt ⁊ genus tercium diptanni nec facie nec effectu ſimile folio ſiſimbrij ramis maioribus. procedente illi ſuaſiõe quicquit in chreta naſcitur infinito ꝑ̃ſtare ceteris eiuſdem generis alias genitis. proxime vero quod in parnaſo. alioquin biferum eſſe. L Et peluim montem in Teſſalia. ⁊ eletrium in euboca: ⁊ totam Archadiam et lycaconiam. Tradunt archades quidem non medicaminibus vti ſed lacte circa tempus veris. eo ꝙ tũc maxime ſuccis herbe turgeant. et medicẽtur vbera paſcuis: M Bibitum autem lac vaccinum eo ꝙ boues omnino vorifere in herbis ſunt. N Idem ĩ li. xxvj. Diptannum ſagittas pellit pota. et alia tela extrabit illita: O Galienꝰ Speciei que dicitur diptamus virtus eſt ſicut pulegij domeſtici niſi quia eſt fortioris v̓tutis. quia non ſolum bibitũ. ſed ex eo factum naſcale ſeu fumigium extrabit fetũ mortuum. ⁊ extrabit ſagittas de corpore ſtatim de eo accepto cibo.

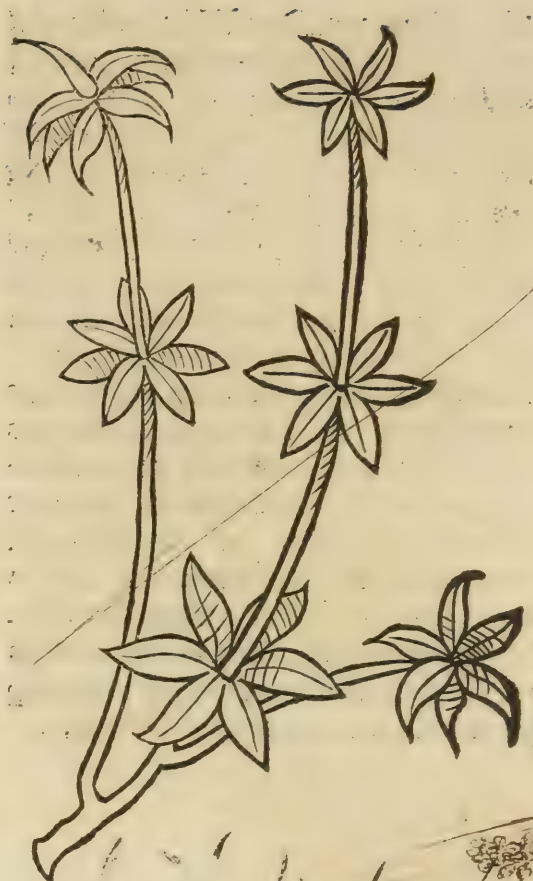

Ca.clviij.

Doronicum. Serapiõ libro aggregatoris. capitulo. varonig. id eſt doronicum. Dicitur ꝙ ſunt veue albe interius. Exterius vero ad citrinitatem tendentes; ⁊ ſunt fruſta in groſſitudine ramorum ſcitaragi; ⁊ in magnitudine nodi pollicis ad plus. Et ſunt aliquantulum dure ⁊ graues ⁊ deferuntur ex Syria Et doronicum ex ſyria eſt illud quod magis adminiſtratur eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. g̃du:

Operationes.

A Doronicum confert doloribus qui generantur a ventoſitatibus matricis:
B Et confert morſibus venenoſorum ⁊ puncturis eorum bibitum. Et facto emplaſtro cum eo ⁊ ficubus: et intrat in confectionibus magnis. C Aben Meſuay. Eſt ca. et ſic. ⁊ conuenit ventoſitatibus matricis. Et confortat cor. Et cõfert ſuo tremori ⁊ cafatan: D Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Ca.clix.

Patica. Plate. Epatica eſt quedã herba creſcẽs in locis aquoſis; ⁊ precipue lapidoſis. Habʒ folia minuta: terre lapidibuſqʒ adherentia. Et dr̃ epatica q̃ precipue epatis eſt iuuatiua: In p̃mo gradu fri. ẽ ⁊ ſic. Et q̃ habet maiora folia melior. habetqʒ v̓tutem infrigidandi. ⁊ ex ſubtilitate ſubſtantie ſue confortandi. Serapiõ aucto. Galie. Epatica naſcit̃ in lapidibus humectis: ⁊ cadit ſup eam ros vel gutta aq̃ ⁊ eſt ſimilis lẽticule aque. ⁊ q̃nto maiora hʒ folia tãto melior eſt. fri. eſt ⁊ ſic. in. j. g̃.

Operationes.

A Epatica valet contra opilationem ſplenis ⁊ epatis ex calida materia. Et cõtra oẽʒ egritudinẽ epatis calide. ⁊ ꝯ apoſtemata ca. ſuppõita trita. ẽ em̃ r̃pcuſſiua

B Sera.auct.Dyaſ.Uirtus eius eſt q̄ infrigidat frigiditate pauca.ꝛ deſiccat ꝛ abſtergit: Et emplaſtꝝ cum ea factum abſcindit menſtrua; et poſita aut cathaplaſmata etiam ſedat apoſtemata calida. Et curat empetiginem.ꝛ confert yctericie:

C Et conficitur vel miſcetur cum melle.aſpredinem oris vel lingue diſſenit.et prohibet fluxum humiditatum ad membra.Eſt enim frigida ſicca et ſtiptica.

D Platearius.Et dicitur epatica que precipue epatis eſt iuuatiua: Syrupus factus ex aqua decoctionis eius.addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra ycteticiam eſt optimus: E Sed in omnibus aquis ex quibus ſyrupus fit cōtra calefactionē epatiſ poni debet epatica multum enim iuuat.Iterum.Contra calida apoſtemata valet in principio trita ꝛ ſuppoſita: Operatur em̄ repercuſſionem.

Ca.clx.

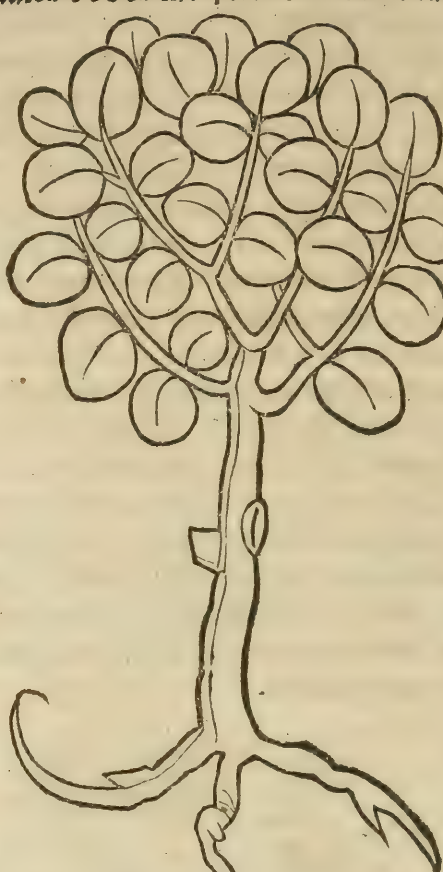
Ebanus.vel.Ebenus.Areſtotiles in li:de plantis. Ebenus ꝛ ea que illi vicina ſunt merguntur in aqua quia in in eo raritas eſt parua.nec eſt aer in ipō.qui poſſet ipm̄ tollere.Partes em̄ eius ſunt multū ſolide. In terris nempe valde calidis ꝛ ſiccis plante non habent humorem qui materie ſufficiat. Ideoqꝫ ptes cōpacte ſunt ꝛ anguſti meatus. Un̄ calor plantam inter albedinem ꝛ nigredinem colorat. fitqꝫ lignum huius nigrū et mergitur in aqua vt ebenus. Dyaſ. Ebenum eſt lignū quod ex ethiopia venit colorem habens nigrum duplici caligine, tactu lene durꝫ ꝛ guſtu ſtipticū. In coticula ꝯfricatum oſtendit colorem rufum. Eſt alterꝫ ex India colore vario ſed meli⁹ predictum. Multiqꝫ amomina ligna ꝛ accātica vendunt.quia ebeno ſimilia ſunt ſed inde fiunt nota.q̄z mollia ſunt nō grauia Cunqꝫ fructum ferunt haſtilia eoꝝ ſubrufi coloris apparent.nec odorē nec guſtum talem habent. Eſt āt optimū q̄d eſt nigꝝ ꝛ equaliter lene vires hn̄s in guſtu acres Ex libro de natura reꝝ. Ebenus eſt arbor cuius lignū duriſſimū et iputribile. nō facile cedēs igni. Nō licꝫ in ignē vehemētiſſimū ardeat q̄dammō ꝛ abſumat. nūq̄ tn̄ ei⁹ ꝯbuſtio trāſit in flāmam: Cortex ei⁹ lenis eſt vt lauri lignum:

Operationes.

A Dyaſ. Ebanū vlceribus oculoꝝ vtilitatem facit. Uirt⁹ eſt ei etiā purgatoria ꝛ ideo caligines oculoꝝ ꝛ reumatiſmum detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciūt B Aliq̄ vero trituram ꝛ raſuram eius ꝛ liniaturam infundunt in vino die ac nocte.ꝛ poſt terunt facientes collíria; Alij ꝓ vino aq̄ mittunt. Comburit̄ etiā in cacabo crudo bn̄ munito q̄ diu cinerē faciat ꝛ lauat̄ vt molibdo qui puluis facit ad ſiccitatem oculorum:

C Aui. Eben⁹ ca.ē ꝛ ſic.in.ij. Ex ea melior ē nig eq̄lis in q̄ nō ſunt lineē.ꝛ in ſuo tactu ſilat̄ cornui tornatili.ē āt valde ꝯpacta ꝛ ſolida. In cui⁹ ſapore ē mordicatio,

B Cuncꝫ ſuper carbonem ponit̄. odoꝛ bonus ⁊ acutus ex ea odoꝛat̄ fricat̄ in aq̄ ſicut pulueꝛes lapidum. ⁊ eſt ſubtiliatiua ⁊ abſterſiua. abſtergit pannū oc̄li ⁊ albuginem. ⁊ ad eius fricatōem colliria fiunt E Cōfert ⁊ vlcerib⁹ antiq̄s ei⁹ ſerratura aduſta ⁊ obtalmie, ſicce ⁊ ſcabiei oculi

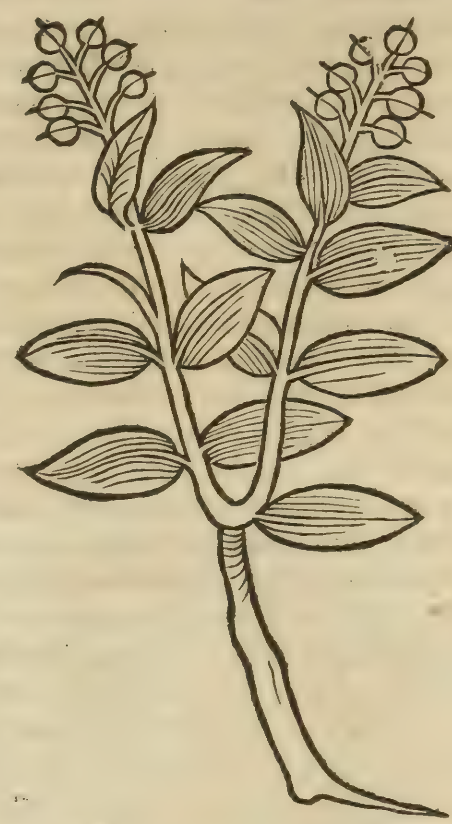

Ca. c lxj.

Latinus. Byaſ. ca. elatinus h̄z fo. rotunda ⁊ aſpera. Haſtas tenues ſimilia elixine ſ3 minoꝛa ⁊ rotūda ⁊ aſpera. haſtas tenues duobus palmis lōgas quincꝫ aut ſex ex vna radice habens folia plana guſtu ſtiptica. Naſcit̄ locis cultis ⁊ in agris. Plinius. ca. elatin. Elatin ramulos habet quincꝫ aut ſex tenues. ⁊ oblongos, folia quaſi piloſa ⁊ ſtiptica. Galienus. vj. ſim. far. capl'o Elatin Mediocriter eſt infrigidatiua. et ſtiptica.

Operationes.

A Byaſ. Folia eius in cathaplaſmatibus adhibita polenta reuma oculoꝛum et tumoꝛem ꝓhibet. Et elixatura eius bibita diſſinteꝛicis mirifice medicat̄. B Plinius. Folia eius in fomento lacrimas ſtringunt. C Alexander ca. de paraliſi ⁊ agiro ⁊ elatis acopum. i. mitigatiuū ex agyro mixtum ⁊ ꝯfoꝛtatiuo et elatis. i. ſtipticis infrigidatiuis cū tꝑamento.

Ca. c lxij.

Bera arboꝛea. Yſidoꝛus. Edera dicta eſt. eo ꝙ arboꝛibus reptādo adhereat. Uel ꝙ hedis ſup̄ lactis abundātiam a veteꝛibus in eſca pꝛebeat̄ Edere frigide teꝛꝛe indices ſunt ſm phiſicos. Nam antifarmacon ebrietas eſt. ſi quis ad edera coꝛonetur. Plinius. li. viij. Apri edera medentur ſibi. Idem li. xvj. Edere quocꝫ folia non decidunt. ⁊ anguloſa ſunt folioꝝ quidem vnitas in ſuo permanet cuicꝫ genere. p̄terq̄ populo ⁊ edere. Edeꝛa iā in alia dr̄ naſci q̄ negauerat theofraſt⁹. nec in india niſi in mōte meroꝛ Alex. v̓o ob raritatē ita exercitu coꝛōato ex India victoꝛē rdiſſe liberi pr̄is exēplo.

Arboꝛ eſt inimica ſatis omnibus Sepul
chraq; ad muros rumpens: ſerpentũ ṽo
frigoꝛi gratiſſima vt mirum ſit eum in ho
noꝛe vllo habitam: Dyaſ.ca.ciſſos. Ede
ra genera tria ſunt. alba nigͣ ⁊ elix. Alba
vero ſemen affert album. nigra nigrum.
aut croceum quam multi dioniſiã vocãt
Elix vero non habet ſemen. ſ; folia minu
ta ⁊ anguloſa ⁊ groſſa: Nigra vero voca
tur dyoniſia a bacho: qui dioniſius voca
batur quem potatum edera coꝛonatum
aliqui fingebant ſunt eñ edere fri. ⁊ terre
indices. Unde ſunt frigidum antifarma
cum ebriantis. ſi quis potatus edera co
ronatur. nam coꝛonatus edera nõ inebri
atur Unde illo tempe non incoꝛonabant
edera. niſi ad ſummum potati vt fugerẽt
ebrietatez. Theodoꝛus priſcianus vocat
fructuz edere coꝛimbum a coꝛono as: q̊d
eſt verbum actiuũ: ⁊ inde deriuatur coꝛre
latiuum ⁊ eſt pꝛemium alicuius certami
nis: ⁊ inde venit coꝛimbus: i. edere fructꝰ
quia inde coꝛonabantur antiqui. et poti
ſſime poete in ſignum virtuoſe repletõis
capitis: Uñ Ouidius. metha. quarto. Et
ḡdus diſtinguit vele coꝛimbus. Eſt alia
edere que vocatur terrena. Et alio nomi
ne vocat̃ cãeaſſos Eſt aliõ genꝰ ciſſos nõ
verum ſm dyaſ: cap̃. ciſſos. ſed ſic ꝑ quan
dam ſimilitudinem vocatur quam multi
vocant ciſteron. i. roſam caninam.

Operationes.

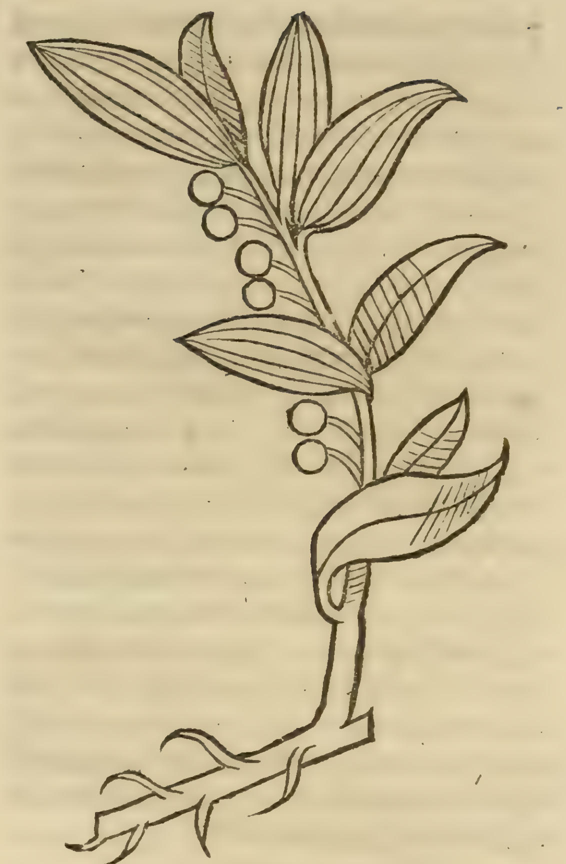
A Dyaſ. Om̃is edera habet virtutem
viſcidam ⁊ ſtipticam. vnde nerui citiꝰ eã
ſentiunt cõtrariam. Uñ ex cõtrarijs com
ponitur v̾tutibus: Stiptica eñ eſt et fri.
⁊ acris ca. ⁊ aquoſa ꝑticipans ſubſtãtia.
Cuius folia viridia in vino cocta: magͣs
plagas conglutinant. ⁊ malitioſa cicatri
zant vlcera ex igne facta: floꝛes eius digi
tis tribus ſublati ⁊ bibiti diſſintericis me
dicant̃ ſi bis in die bibere dant̃. folia eiꝰ
mixta cum cerotis cõbuſtionibus maxĩe
pꝛoſunt B Item folia eius cum ace
to cocta ⁊ impoſita ſplenez tumẽtem atte
nuant. ſuccꝰ eius naribus infuſus purgat
caput. ⁊ doloꝛes capitis mitigat: C
Cum oleo puro decocta doloꝛibus auriũ
opitulantur D Nigre edere ſuccus
aut ſummitas eius ſi bibit̃ amẽtes hõies
pꝛeſtat: quinq; grana ſeminis eius cocta
cum oleo ro. in coꝛio maligranati et auri
dextre infuſa ſiniſtro denti dolenti medẽ
tur. E Et vt cathaplaſma impoſita
capillos nigreſcit: ſimiliter ⁊ vt vlceribꝰ
vtilia ſunt. folia eius cum vino cocta cõ
buſtionibus medicant̃: maculas impoſi
ta emendant. ſummitates ipſius bibite ꝉ
ſuppoſite menſtruis imꝑant: F Poſt
purgatõem ṽo mulieꝝ. ʒ. j. bibita genera
re non ſinit. G Cacumina ip̃ius tri
ta ⁊ melle addito ⁊ ſuppoſita aboꝛſum p̃
ſtant. Succꝰ eiꝰ naribꝰ inmiſſus putredi
nem nariũ tollit. lacrimũ eiꝰ pediclos oc
cidit. ⁊ capillos euellit q̇bꝰ euulſis ĩpoſitꝰ
nõ renaſci ſinit: H Et in dentẽ cauũ mi
ſſum doloꝛẽ tollit ⁊ ip̃m coꝛrũpit: I
Succꝰ radicis eiꝰ cũ aceto bibitꝰ moꝛſibꝰ
ſpalãgiõis occurrit. Pli. ca. de edera Na
ſcit̃ in diuerſis arboꝛibꝰ ⁊ ꝑietibꝰ ⁊ petris
⁊ terris: hꝰ fo. trita diſſintericos r̃mediat
⁊ frumẽto mixto ad ꝯbuſtã ⁊ vulnera can
ceroſa pꝛodeſt.

De Herbis.

Ca.clxiij.

Hera tereſtris. Gal.vij.ſim:far.ca.Ciſſos vel edera tereſtris.hec ex contrarijs ꝯponitur virtutibus Habet enim quid ⁊ ſtiptice ſubſtantie ꝙ quidem tereſtrem frigidam mõſtrauimꝰ exiſtere. Habet aũt quid ⁊ acris q̃m oſtendimus calidaȝ eſſe vt guſtus teſtať.tertia autem cũ his aquoſa ſubſtantia ꝑticipat tepida cum viridiſ eſt;cum enim ſiccatur hoc quidem diaforari primum neceſſe ē. Reliqui vero tereſtrem frigidam ⁊ ſtipticam ⁊ calidam que acris eſt;

Operationes.

A Viridis quidem coctis frondibus cum vino magnaꝝ plagaꝝ eſt cõglutinatiuus Cicatrizat autem ⁊ eas que ab igne vlcerationes.cum aceto vero frondes cocte ſpleneticos iuuat flegmões.vñ ſanat reumata ⁊ vlcera antiqua ſm aures ⁊ nares.Si vero acrius appareat cũ oleo dulci miſceť. B Summi vero eius ſexu pedes interficit ⁊ capilloſ deſtruit.calide intantum exiſtens virtutis vt comburat. C Idem Gal.vij.ſim.far.cap̃.Citacꝰ ſiue ciſtbarus.i.edera ſtiptica eſt frutex ĩ guſtu ⁊ in om̃ibus que ſm partem actibꝰ frondes attamẽ ⁊ gemina parua trita intantum ſiccant ⁊ ſtipticant vt cõglutinẽt vulnera.flores vero ſuper om̃ia ſunt opatiuiores;vt ſi cum vino bibantur ⁊ diſſinterias ⁊ ventris imbecillitates ⁊ reumata ⁊ humiditates ſanent; D Cum vero cathaplaſmanť putridos humores vlceꝝ iuuant; Eſt enim coꝝ virtus non genero ſe ſiccatiua in.ij;gradu ⁊ a menſuratis cõplete.eſt autem frigidus intantum hic frutex vt tepida participet caliditate.

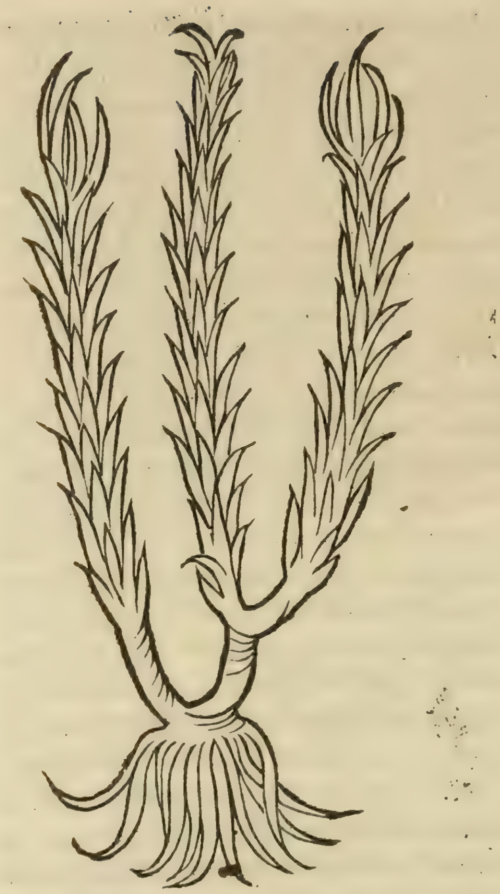
Ca.clxiiij.

Eleborus albus.Dyaſ.capi.de elleboro ſm tranſlationem noſtram Elleborus albus folia habet ſimilia arnogloſſe aut blete agreſti ſed breuiora ⁊ nigriora ⁊ modicum obrufa;haſta eſt ei longa duobus palmis ⁊ rugoſa ⁊ citius ſolet marceſci quando ſiccare ĩcipit ⁊ ſicut capilli multi ex vna radice ꝓcedũt ſicut virgule.Naſciť locis montuoſis;radix fodi tempe areaꝝ debet; vtilis eſt aũt alba ⁊ tenſa ⁊ fragilis ⁊ plena ⁊ iũcoſa ꝙ cum fregeriſ velut fumũ iactat.⁊ albidior deintus cum guſtu ca.non valde ſaliuaȝ prouocãs.plus accepta hominẽ ſuffocat melius eſt quirinaicum ⁊ ytalicum:capadocium his albius eſt et tenue. Serap̃.li aggre.cap̃.cherbachen auct.Dyaſ.cherbachen id eſt elleborus. Due ſunt eiꝰ ſpecies albus ⁊ niger;ſed albus ē plãta.cuiꝰ fo.ſunt ſiľia folijs plãtagis ſeu folijs plãte dicte blete agriõ.i.ſicle agreſtis niſi qꝛ ſũt breuiora eiſ ⁊ declinãtia ad nigrediȝ

plus eius ⁊ verſus rubedinem aliquantu lum tendentia ⁊ habet ſtipitem quattuor digitorum longum rugoſum. ⁊ quādo in pit excoriari deſiccatur ⁊ putreſcit cito ⁊ apparet circa ſtipitem velut capilli ſubni gri. habet radiculas mltas ſubtiles egre dientes ab vna radice paruas ⁊ oblōgaſ ſimiliter cepe longo. Naſcitur mōtuoſis locis: Et oportet ꝙ fodiatur radix ipſius plante ⁊ reponatur tempe meſſis. Et me lior ad colligendum eſt cuius planta extē ditur ſuper terram extenſione moderata: ⁊ eſt albus facile frangibilis. multe carno ſitatis. non habenſ acutas ſummitates ſi cut ſquiuantum. ⁊ quando frangitur euo lat ex eo res ſimiliſ pulueri: ⁊ caro eius eſt ſubtilis. ⁊ non mordicat linguam mordi catione forti: ſed facit abundare ſaliuam ad os. Et caueatur a nimietate ſua quia ſuffocat. Et melior ex eo eſt ille qui deferē ex terra que dicitur Ytalia: ſed ille qui eſt ex caldechia eſt malus. ⁊ eſt plāta ſimilis ſquinanto ⁊ eſt ſuffocans

Operationes.

A Dyaſco. Elleborus albus flegma ⁊ omēs humores vomitu purgat. Colliriiſ nobilibus miſcetur. caliginem oculorum purgat: Suppoſitus aborſum facit B Infantem in vtero occidit: ſternutamēta prouocat polēte mixtus: molli ſorices ne cat elixus cum carnibus citius eas madi das facit. nam niſi mixtus fuerit polente aut ſiſamo aut ſucco ptiſane: aut ſucco ra pſie aut mulſe aut ſucco lenticule. aut niſi in pane coquatur dari nō poteſt: quia ſic ab antiquis inuentum eſt. C Filon medicus doctiſſimus et perfeciſſimus di ligentia longa ⁊ ratōne ſcripſit qua diſci plina elleborus detur. Multi vero in ſuc co mulſe mixtum dant poſtea dantes mā ducare illis qui hoc acceperint q̄ ſunt for tiſſimi corpore vn̄ datum diſciplina ſupe riori nullam offocationem facere poteſt cum aceto mixtus: et collirium factum: et ano ſuppoſitum nauſeam prohibet. D Galienus: Elleborus vterq꞉ tam albus ꝙ niger abſterſiue ſimiliter ⁊ ca. virtutis ſunt quare ⁊ morfeis ⁊ empetiginibus et ſcabiebus ⁊ lepris conueniunt quin etiā fiſtulas mortificant duobus aut tribuſ di ebus. ſed dentium doloribus cum aceto conferunt: E Johānes Meſue dicit Elleborum album debere vitari: Eſt em̄ prefocatiuus ſuꝑ nigrum autem debere preſumere concordant omnes. ⁊ proprie rectificando ſm̄ artem ⁊ legem. et non cō uenit niſi robuſtis corꝑibus ⁊ animoſis ⁊ tempore veris. F Et ꝓpe datus qui dem quando et cui cōuenit. ⁊ qualiter ac quirere facit iuueneſcentiam: ⁊ incolumi tatem: ⁊ mores laudabiles: et complexio nem bonam. Hoc em̄ eſt proprietas ſicut Hypo. dicit ⁊ ꝓpe quidem mūdificat cor pus totum a ſuperfluitatibus materierū corruptarum. ⁊ ſolutione educit cum fa cilitate coleram ꝑmixtam: ⁊ groſum fleg ma. ⁊ coleram nigram cum virtute ⁊ ſine moleſtia. ⁊ mūdificat ſanguinem: ⁊ attra hit a venis ſuꝑfluitateſ admixtas ſangui ni ymo toto corꝑe. ⁊ a cōcauitatibus mē brorum ⁊ partibus remotiſ acu[illegible] G Et ex rebus ſolennibus in m[illegible]cādo cerebrum et caput totum. et inſtrumenta ſenſuum ⁊ neruos et veſicam. H Et confert iuuamentum magnū egritudini bus eaꝝ ſicut eſt ſoda ꝓpe ⁊ emigraues et mania ⁊ melancolia ⁊ vertigo ⁊ epilēcia: ⁊ paraliſis. ⁊ aque que decendunt ad ocu lum: ⁊ confert egritudinibus iuncturarū ⁊ duriciei ⁊ apoſtematibus eaꝝ ⁊ ſcroful' ⁊ eſt ſicut tyriaca ⁊ medicine antonoma tice ad lepram ⁊ cancrum ⁊ ſpecies herpe tis ⁊ bothor que ſe comedunt Et hec Jo: Meſue de nigro. J Albus autē for titer ⁊ difficulter vomere facit cū acciden tibus timoris. ⁊ coufricatus ex eo ad egri tudines cutis confert cum v͛tute. et curat ſcabiem ⁊ empetiginē ⁊ lentigines ⁊ con fert vterq꞉ elleborus fiſtulas ⁊ vlceribus fraudulentis.

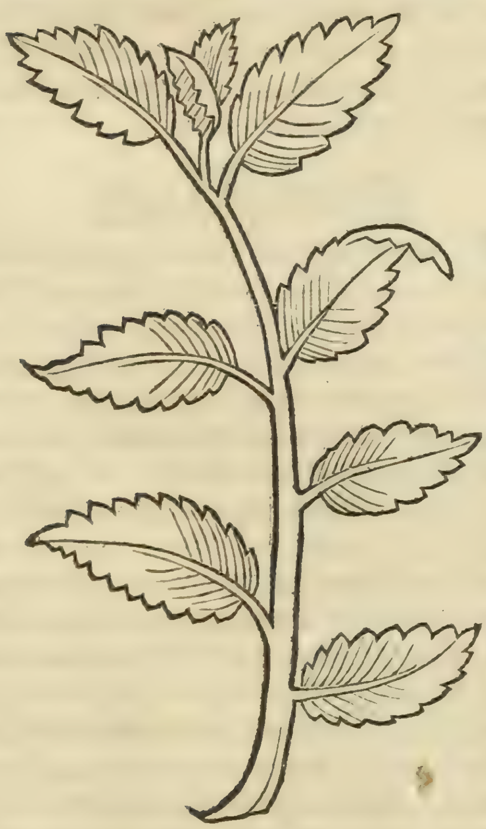
Ca. c lxv.

Elleborus niger. Auicēna li. ij. ca:
de elleboro. Elleborus ille q niger
eſt. eſt fruſta inciſa et eius acuitas
fortior eſt acuitate albi. ⁊ illi qui ipm col
ligunt. preſeruantur ab eius nocumento
comedendo allia. ⁊ bibendo vinum. ⁊ fo
lia quidem plante eius ſunt ſimilia folijs
ſquinanti ſed ſunt vehementioris nigre
dinis q̄ ip̄a. ⁊ habz crus breue ad purpu
reitatem declinans. ⁊ eius figura eſt ſicut
figura racemi: ⁊ in ip̄a eſt fructus ⁊ habz
venas ſubtiles nigras, ex cuiuſcunqz qua
rum radice ſicut duo capita ceparū egre
diuntur. Et quod de eo adminiſtrat̄ ſunt
vene iſte: Et oritur in ſiccis locis. Melior
eſt qui eſt medius inter veterem ⁊ nouum
⁊ groſſum ⁊ extenuatum: habens colorem
cinericium. ⁊ qui eſt velociter frangibilis
⁊ non ponderoſus: in cuius vacuitate eſt
quoddam ſimile tele aranee ſaporem ha
bens acutum ⁊ mordicans linguam. Et
bonum quidem quod adminiſtrat̄ eſt vt
aſſumatur lignum paruum quod eſt apō
radicem eius. et infundat̄ parua aq̄ et ex
corietur. Et aſſumantur cortices illius et
exſiccentur in vmbra. ⁊ adminiſtrent̄ tri
ti ⁊ cribellati: Jo. Me. caplō de elleboro.
Eius ſunt due ſpecies: Nam alius eſt al
bus alius niger. Niger incolumior eſt al
bo: Unde minatur albus accidētia timo
ris et tremoris. Niger vero acquirit ei iu
ueneſcentiam ⁊ incolumitatez: ⁊ ex eo q̊d
magis eligitur. ⁊ proprie eſt cuius ſapor
eſt acutus mordicans guſtum. et habens
ſaporem ſicut aſſarum proprie ⁊ quod eſt
frangibile: ⁊ medium inter ſubtile et gro
ſſum ⁊ medium inter recens ⁊ antiquum.
⁊ medium inter ponderoſum ⁊ leue ymo
plus leue q̄ ponderoſum. ⁊ q̊d eſt leue ca
rens aſperitati. Et melior ps ip̄ius plāte
eſt radix ip̄i⁹. Et melior pars eorum ſunt
cutes ip̄orum Et melius tempus collecti
onis ipſoꝝ ſunt ver ⁊ eſtas.

Operationes.

A Byaſ. Radix ellebori nigri accepta
coleram ⁊ flegma per ventrē purgat Alij
ſcamoneam et ſal miſcent. ʒ. j. multi cū vi
ſcellis eam coquūt multi cum lēticula. nā
ſic accepta ventrem purgat B Pur
gatio illa melancolicis. epilenticis. arte
ticis ⁊ paralitics medicat̄. C Sup
poſita menſtruis imperat Aborſum facit
Fiſtulas purgat impoſita. D Red
dit auditū poſt triduum eiecta ſcabiem
purgat mixta libanotidi cere ⁊ pici liq̄de
⁊ oleo citrino aceto addito. ſola vt catha
plaſma impoſita maculas omnes corpiſ
tollet. lepras om̄es ⁊ zernas limpidat ſca
bies curat in aceto cocta. et gargariſmo
accepta ſeu adhibita dolorem dentiū mi
tigat miſcetur ⁊ ſtipticis medicaminibuſ
mixta vino ⁊ polline ordei: ⁊ vt cathapla
ſma adhibita ydropiſis preſtat effectum
E Et ſi lino fuerit inſerta ⁊ vino merſa
vinū catarticū reddet. Aq̄ in q̄ ſuſa fuerit
ſi domui aſpgat̄ muſcas ⁊ pulices necat.

F Hoc cum foditur celeriter fodi opoꝛ
tet. quia tarditate fodiētis viſum ebetat.
aut doloꝛem capitis cõmouet. Nam plu
rimi foſſoꝛes eius alleo ſumpto et vīo po
tato ſecure fodiebant G Auicenna
Elleboꝛus niger ꝯfert linitus ſuꝑ moꝛfeā
cum aceto ⁊ ſimiliter ſuꝑ loca ī qbus ſunt
ſoꝛdes: ⁊ ſimiliter ſuꝑ albam moꝛfeam. et
eradicat verꝛucas: H Et euacuatio
que fit cum ea cõuenit albaras. Doſis ni
gri eſt a kirat. vj. vſqꝫ ad. ʒ. j. J Con
fectio pillulaꝝ quas deſcripſit haly. quaꝝ
iuuamentum eſt vltimū ad melancolicas
egritudines ⁊ cancꝝ ⁊ leprā et moꝛfeā ni
gram difficilem quaꝝ eſt hec ꝯmixtio Re
cipe yere Pigre. ʒ. xij. elleboꝛi nigri. Poly
podij ana. ʒ. v. agarici lapidis lazuli ſalis
indi. coloquintide. ana. ʒ. iiij. Doſis a. ʒ. ij
vſqꝫ ad aureos. ij. ſunt ſane ⁊ experte.

Ca. clxvj.

Eupatoꝛium: Dyaſ. capit. de eupa
toꝛio ſm trāſlationem noſtrā. Eu
patoꝛium frutex eſt ſarmentoſa ha
ſtam habens rectam ⁊ lignoſam tenuem
⁊ nigram ⁊ aſperam in cubiti vnius lõgi
tudine poꝛrectā. aut amplius. Folia ſunt
ei in giro diuiſa ſicut Pentafilon aut Ca
napis cuius folia in capite inciſa ſunt vt
ſerꝛa. ſemen a media haſta aſpeꝝ ⁊ ſubtꝰ
decliuum eſt ei: Auicenna li. ij. caꝑ. de eu
patoꝛio. Eupatoꝛiū eſt ex herbis aroma
ticis ⁊ habꝫ folia que ſunt ſicut folia cana
pis Et flos eius eſt ſicut nenufar. ⁊ eſt illō
quod adminiſtraᷓ. et ſuccus eſt ca: in pꝛi
mo. ſic. in. ij. Eſt ſubtiliatiuū inciſiuū val
de abſterſiuū ſine attractōne ⁊ ſine calidi
tate māifeſta Et in ipō eſt ſtipticitas pau
ca ⁊ ponticitas ⁊ amaritudo foꝛtis. ſicut
eſt amaritudo aloes. Pli: caꝑ. de eupato
rio. Eupatoꝛium regiam habet actioneꝫ
caulis lignoſi nigꝛicātis yrſuti cubitalis
aliqñ ⁊ amplioꝛibus folijs per interualla
quinqꝫ vt canapis ꝑ margines inciſis ni
gris ⁊ ipis plumoſis radiceqꝫ ſuꝑuacua
Sal. vj. ſim. far. ca. de eupatoꝛio. Eupa
toꝛium eſt herba que vocaᷓ volucꝛum ma
ius vel agrimonia. cuius ſubſtantia ē ſub
tilis. ſapoꝛ eius eſt ſtipticus Et virtus eiꝰ
eſt calida caliditate modica ⁊ deſiccat:
Sꝫ ſciendum ꝙ eupateꝛium ſimiliter ſm
dyaſ. caꝑ. de agrimonia vocauerunt an
tiqui radicem agrimonie eo ꝙ eſt diureti
ca valde. Itē ſm eundem caꝑ. de Maru
bio. Marubium etiam qdam eupatoꝛiū
vocauerunt qm̄ valet contra vitia epatis
⁊ ꝓ tanto non eſt veꝝ eupatoꝛiū. qm̄ diaſ.
facit ſemotim caplꝫ de eupatoꝛio. ⁊ ſemo
tim de marubio ⁊ agrimonia. Hoc ſimili
ter voluit Jo. meſue. ca. de eupatoꝛio cū
dicit ꝙ dicunt aliqui ꝙ eſt herba pulicum
noluit ſm veꝝ ꝙ ſit herba illa ꝙ̄ latini vo
cant pulicariam eupatoꝛiū. qm̄ diaſco. fa
cit ſemotim caplm de eupatoꝛio qd inci
pit eupatoꝛium: ⁊ ſemotim caplm de pu
licaria vel herba pulicū: qd īcipit coinza
ſed ſicut dictū eſt debet intelligi Meſue.
Nam dicit ꝙ eupatoꝛiū ſm qſdaꝫ eſt her
ba pulicum qm̄ aliq vocabant herbā pu
licum eupatoꝛium: ⁊ bene. qm̄ eſt diureti
ca valde ⁊ valet ꝯtra vitia epatis. Miroꝛ
qualiter medici nr̄i tpis nõ aduertentes

verba Dyaſ. Aui. ⁊ Sera. Plin. ⁊ Gal. ⁊ Damaſceni credūt herbularij ſaluiam agreſtē eupatoriū dicentibus q̄ nec in ſapore nec in odore cum eo cōuenit. Si aūt in ipa forſan virtutes eupatorij inueneri̅t ⁊ pro eo ponere voluerūt cuius gr̄a ipm̄ eupatorium vocauerūt. nō licebat dicere q̄ idem eſſet. quoniam eupatoriū pt̄ dici omne id q̄d valet contra vitia epatis. ab eu quod eſt bonū ⁊ pacor q̄d eſt epar. vn̄ eupatorium. i. bonū epati. ſed verum eupatorium eſt illud q̄d antonomatice eſt bonum epati ſicut illud q̄d verꝫ eſt eupatorium.

Operationes.

A Dyaſ. ſm tranſlationem nr̄am: Eupatorium valet contra vitia epatis Et folia eius ſicca ⁊ axūgia porcina veteri addita trita et impoſita dura vulnera ad cicatricem ducunt. B Semen vō eiuſ ⁊ folia cū vino bibita. diſſintericis ⁊ morſibus venenatis occurrunt medicando. C Eadem dicit Sera. caplō proprio: de mente dyaſ. ⁊ addit. Et ſunt multi qui putant q̄ illa herba ſit agrimonia. ⁊ errāt quia eſt alia ab ea. Et nos quidem manifeſtauimus iam de eiuſ eſſe in eo quod diximus de eo. D Et idem auct. Gal: In tyriaca cheſar eupatorium aperit opilationes epatis. ⁊ fortificat ipm̄. E Jo. Meſue: Eupatorium ſolutiōe educit coleram ⁊ flegma facile. ⁊ eſt p̄ſeruatiuū a putredine. F Et ꝯfortat ſtomachū epar ⁊ viſcera. ⁊ ꝯfert doloribus eoꝝ. ⁊ eſt medicina ſplenis. ⁊ opilationū oīm̄ ⁊ egritudinum ab ea factaꝝ G Et febrib⁹ longi temporis mire ſubuenit. Doſis decoctionis eius potō eſt a. ʒ. iij. vſq; ad. vj et puluis eius a. ʒ. ij. vſq; ad. iij. loco eius ponitur in defectu eius abſinthij ⁊ azari. ana mediū ponderis ipius. H Auicenna Eupatoriū eſt bonum in initio alopitie. ⁊ tirie. ⁊ linit̄ cum adipe veteri ſup vlcera difficilis conſolidationis. J Et eius ſuccus confert ſcabiei et pruritui quando bibitur cum aqua fumiterie ⁊ oximelle. ⁊ ſimiliter flos eius ⁊ ſuccus ipiuſ eſt fortior Cōfert doloribus epatis. ⁊ opilationibus eius ⁊ confortat ipm̄. K et confert duriciei ſplenis. et apoſtematibus epatis. ⁊ a ꝑatibus ſtomachi. ⁊ eius herba ⁊ ſuccus ꝯferunt malicieі forme et accidentibus ydropiſis datū in potu cū vino ⁊ ꝯfert vlceribus inteſtinoꝝ. L Confert febribus cronicis. et antiq̄s ꝓ̄e ſuccus eius. ⁊ ꝓprie cum ſucco abſinthij: loco eius ponit̄ pondus eius de azaro et medietas pōderis ipius de abſinthio:

Ca. clxvij.

Ufragia. Paulus caplō de eufragia. eſt herba que ſimilat̄ in ſtipibus yſopo niſi quia ſtipites ſui habent colorem violaceum. et non habēt ramos et folia ſunt in ſtipitibus a medietate ſuperius ⁊ ſunt parua inciſa ſicut galliculi criſta. ⁊ habet flores tendentes ad albedinem ſatis paruos.

Operationes.

A Medetur doloribus oculorum. Et
confortat viſum.

Ca.clxviij.

Emblici. Serapiõ libro aggre.ca.
de amlegbelliget.i.mirabolãi em
blici 7 bellirici. De belliricis habe
tur ſuperius de b.in caplo bellirici.7 ſunt
ambe frigide 7 ſicce in fine tercij gradus
Johannes Meſue.cap̃.de mirabolanis
Mirabolãi emblici ſunt ex medicinis cõ
fortantibus ſtomachum cor 7 epar 7 viſ
cera. Et meliores ex eis ſunt hñtes fruſta.
groſſa 7 denſa 7 grauia q̃ minus creſcunt
in oſſibus 7 plus in carne: rari q3 nõ hñt
ſpm̃: 7 ſunt fri.ↄplexiõis par 7 ſic.in.j.g̃.

Operationes.

A Emblici ſunt confortatiui menbrorum
7 coadunatiui partium eorum: Et ſũt de
extinguentibus inflãmationem in ſtoma
cho et epate Et ipſi nutriti maioris ſunt
operationis: 7 minoris corrugationis.
B Modus nutriendi emblicos. Acci
pe ex eis quantitatem quam volueris.et
ſubmerge in aqua: et expone ſoli vſq3 dũ
tumefiãt 7 humectent̃ poſt exprime 7 po
ne in aqua mellis 7 dimitte p̱ duos dies.
7 deinde coque cum facilitate.7 poſtq̃m
cocti fuerint dimitte parum refrigerari 7
adde cum eis mellis tabarzet ſicut q̃rtã
partem tocius 7 reconde.et quidam ſup̱
condiunt cum ſpeciebus aromaticis cõ
fortatiuis: ſicut cum cinamomo xiloaloe
gallia cardamomo 7 croco 7 ſimilibus.
C Serapion auct. Gal: Emblici hñt
proprietatem denigrãdi capillos.7 pro
hibẽt caſum ipſorum. Et conferunt emor
roidibus.7 ipſi tumeſcunt in aqua. D
Et conditi ex eis faciunt operatõ es mira
bolanorum non conditorum.niſi quia ſunt
debiliores eis.7 ĩ belliricis maior eſt pro
prietas in acumine q̃ in emblicis. E
Et idem auct. Bedigaras Emblicorum
ꝓpetas confortat ſtomachum.7 ꝓhibent
corruptionem ab eo.fortificãt ſtomachũ
7 augent appetitum cibi.7 incitant coitũ
7 abſcindunt ſputum 7 vomitum.7 ſedat
ſitim: 7 augent op̱ationem ſenſus. Mira
bolani emblici bellirici 7 kebuli mixti cũ
oleo amigdalarum dulcium 7 cum melle
tingunt capillos colore nigro. Johãnes
Meſue: Mirabolani emblici educũt ſolu
tione flegma.7 ſunt ex rebus valde cõfor
tantibus cerebrum 7 neruos.7 augent in
tellectum.7 confortant cor.7 conferũt tre
mori eius.et mũdificãt ſtomachum a pu
trefactione 7 confortant ipm̃.et ſedãt fer
uorem in eo. 7 auferunt ſitim.7 addũt in
appetitum 7 ſedant vomitum.

Lactuca generis optimi

Ca.clxix.

Endiuia. Auicēna Endiuiaꝝ. alia eſt ortulana et alia ſilueſtris. de ſil ueſtri in ſequenti ca. tractabit̄. Et quedam habet lata folia quedam ſtricta ambe vincunt lactucam in apiendo: Yſa ac in diebus ꝑticularib⁹. Endiuia dome ſtica ⁊ ſilueſtris eſt. quaꝝ domeſtica diuer ſe vṫutis eſt. hꝫ eñ amaritudinē pōticita tem ⁊ inſipiditatem. Que iteꝝ in duas di uiditur ptes. Eſt eñ endiuia hyemalis ⁊ eſtiualis. Hiemalis eſt inſipida propter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitateꝫ. Et etiam inſipiditas eſt ꝓpter tpis frigi ditatem. frigida qͣdem eſt in fine ſecundi gradus. Quidam aūt illam dicūt eſſe hu midam qͩ ſenſu nō ptꝫ. qꝛ ſiccitas ei⁹ pa lam eſt ꝓpter amaritudinē ſui atꝫ pōticita tem: ſm medicinā eſt vtilis. Eſtiue āt eſt amaritudo maior ſꝫ frigiditas mīoꝛ. Eſt eñ fri: in ḡ. pmo. ſic: in ſcōi medio. Cōſtā tin⁹ in li. ḡduū: Endiuia de amaritudīe ⁊ pōticitate ꝯpoſita. et ſic. eſt in. ij. ḡ du:

Operationes.

A Idem: Stomachū ꝯfortat. opilatio nem aperit. Succus eius coctus ⁊ deſpu matus cū oxizuccaro bibit⁹. humoꝛes ex pellit putridos ⁊ diuturnas febres curat Cataplaſmate inde facto. caloꝛ epatis ⁊ ſtomachi mitigat̄. Cū polline oꝛdei ⁊ ol'o roſeo mixtus apoſtemata calida maxime ſi in oculis fuerint ſanat Arteticos de ca loꝛe mitigat. Yſaac vbi ſup̄. Endiuia ſan guinem generat peioꝛem. Vñ gal'. Lactu ca ſiue endiuia que maioꝛis eſt amaritu dinis ip̄a deterioꝛem ſanguinem facit: Eſtiua tamen ſm medicinam eſt medio cris. que plus eſt aperitiua. maxime cōſti pationis epatis. Que ſi elixa detur cū ob ſomogaro ⁊ oleo min⁹ erit nocibilis: Si vero cum aceto ſtomachū cōfoꝛtat ⁊ ven trem ꝯſtipat. Succ⁹ ei⁹ coct⁹ ac deſpuma tus cū oxizuccaro bibit⁹ ꝯſtipatōeꝫ apit. Hūoꝛes putrefactos mundificat. ⁊ diu fe bricitantib⁹ ꝯueniēs fit. Sera. auc: Gal'. Endiuie virtus eſt ſicut vṫus lactuce.

Ca.clxx.

Ndiuia ſilueſtris. Diaſ. Endiuia ſilueſtris eſt vna ſpẽs q̄ vocat̄ ſerralia; eo ꝙ tirſum habet in moduꝫ ſerre. Et in ſapore ſilueſtris eſt ſtipticitas cum amaritudine.

Operationes.

A Idem Omniũ vtus eſt ſtiptica ⁊ ſtomaca. Uentrem abſtinet. cocta cũ aceto ⁊ maxime ſilueſtris. Uexatũ ſtomachũ ꝯfirmat. B Et eſtuatiões ſtomachi mitigat. ſola cũ polenta poſita cardiacis blandit̄. In tũore oculoꝝ ſubuenit. C Fo. vo eius ĩpoſita ⁊ cathaplaſmata ꝑcuſſum ſcorpiõis mitigat. polẽtis addita ⁊ ĩpoſita ignẽ ſacꝝ ꝯpeſcit. mixta cũ aceto ⁊ ceruſa oĩbus rebꝰ cal. opitulat̄. D Yſa ac. Endiuia ſil. q̄ fri; eſt ĩ initio ṗmi ĝdus ⁊ ſic. in fine eiuſdẽ. hꝫ ſtipticitatẽ ſto. ꝯfortantẽ. q̄ ſi mãducet̄ aut ſuccꝰ eiꝰ potet̄ morſui ſcorp̄. ꝓdeſt. ⁊ cataplaſmã ſil'r operat̄ E Radix eiꝰ ſi potat̄. ꝯ venenũ auxiliat̄. cũ mirta vo mixta ⁊ ĩmiſſa ꝓuõt mẽſtrua. F Aui. de viribꝰ corð ait ꝙ ꝯfortat cor.

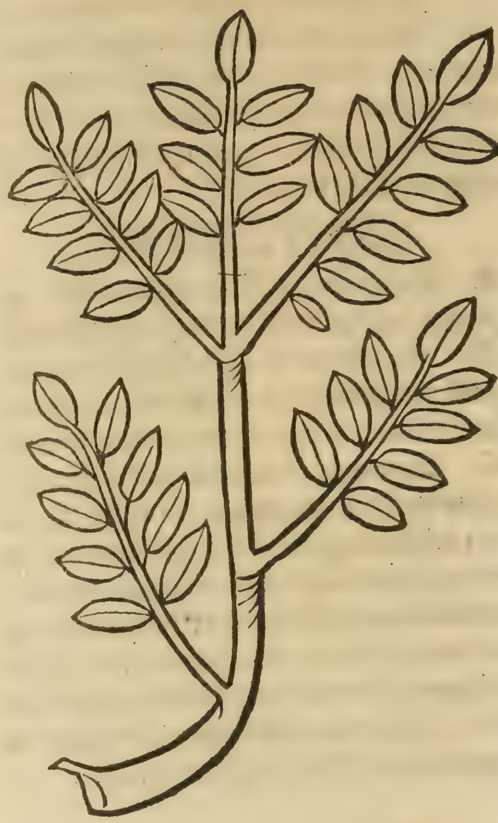
Ca.clxxj.

Litropium. Pli. ca. de elitropio. Elitropium. primo nomẽ accepit ex eo ꝙ eſtiuo ſolſtitio floreat. et ꝙ ſolis motibus folia circumacta cõuertat Uñ ⁊ a latinis ſolſequia nuncupat̄ Nam ⁊ oriente ſole flores ſuos aꝑit. ⁊ ſe iterum recludit cum ſol occubuerit iṗa eſt q̄ꝫ latini intubam ac verrucariaꝫ vocãt. ex eo ꝙ extinguat verrucas ex aqua potata vel cathaplaſmatis vice impoſita verrucas abſtergit. Dyaſ. cap̄. de elitropio duo facit cap̄. de primo ſic. elitropium. maius multi ſcorpioron dicunt eo ꝙ flores ſimiles ſunt figure ſcorpij. folia habꝫ ozimo ſimilia ⁊ aſperiora ⁊ nigriora; ⁊ haſtaſ ex vna radice quinqꝫ aut ſex cum ramulis q̄ꝫ plurimis. in quibus flores ſunt coloris albi ⁊ ſubpurpurei ⁊ ſubcitrini ſicut cauda ſcorpij; Aliud caplin de elitropio dicit; Elitropiũ minꝰ naſcit̄ locis cultis ⁊ in p̄tis. ⁊ ſimile ſupradicto ſemen rotundũ habꝫ pendens.

Operationes.

A Diaſcorides. Huius herbe manipulus vnus elixus ⁊ bibitus flegma ⁊ colerã deponit. Cum viuo bibitus ictibus ſcorpionum occurrit Cathaplaſmatibus adhibitus eadẽ facere poteſt. B Multi etiam radicem eius collo ſuſpendunt. contra vim ſcorpionũ. ſeminis eius ĝna quatuor cum vino bibita ante acceſſionẽ quartanarijs maximum ĩmedium eſt. terciananarijs vero tria grana vtiliter dantur C Folia eius in cathaplaſmatibus adhibita tumores ſpargunt. mirmiceas corporis limpidant; ſicca vero folia eius impoſita podagricis maximum preſtãt effectum. Trita ⁊ matrici ſuppoſita menſtruis imperãt. Aborſum faciunt D Eliotropij minoris herba cũ eius ſemine decocta. ⁊ cum nitro ⁊ yſopo ⁊ cardamomo bibita rotundos ⁊ latos lumbricos exclu

dit. clauos impoſita cum ſale tollit maxi me ſi fuerit elixa ⁊ impoſita.

Ca. clxxij.

Pithimum. Johannes meſue. ca. de epithimo. Epithimũ naſcitur ſimile vt cuſcute. Plante autẽ qui bus ſuperexcreſcit ſunt alkal ⁊ alhaſce. et quedam ſpecies origani. Eius aũt aliud eſt cretenſe. aliud ſiricum. Melius eſt q̃d eſt cretenſe acuti odoris. ⁊ quod naſcitur in ſiria eſt poſt illud. ſed eſt melius rufum ⁊ melius eſt adhuc quod eſt completum ponderoſius. Et melior pars eius ſunt extremitates groſſe q̃ ſunt ſicut flores. ſubcitrinum autem ⁊ pallidum eſt minꝰ bonũ. ca: complexionis eſt ⁊ ſic. in. ij. Et eſt compoſitum ex partibus igneis a quibꝰ ineſt ei acuitas. ⁊ ex terris ſubtilibus a quibus ineſt ei ſtipticitas pauca: Et ipm̃ quidẽ eſt ſubtiliatiuum: reſolutiuũ: aperitiuum opilationum: ⁊ confortatiuũ viſcerum. facit ſitim ⁊ generat eſtiuationem in corporibus calidis: ⁊ eſt ex debiliter ⁊ tarde ſoluentibus: propter quod ꝓhibendum eſt ſub dominio caliditatis ⁊ ſiccitatis poſitis: Cõfortatur autem operatõ ipſius in multitudine quãtitatis ipſius. ⁊ ĩ aſſociatione rei cum eo magnificantis effectum eiꝰ ſicut ſunt mirabolani indi ⁊ nigri: aut ellebori nigri: quantitas parua. Aqua ãt mellis cum pauco ſale. Aut aqua decoctionis paſſulaꝝ cum ſale ſimiliter aut aqua lactis ex capris ſumpti vigorat opationẽ eius Sal gemma vero aut ſal indi aut ſal napti ſunt ex r̃bus que ſibi addita addũt virtuti ipſius: citan autem ⁊ facilem facit operationem eius. Si ei aliquid virtute acutũ miſceť ſicut piꝑ ⁊ piꝑ longũ zinziber et ſimilia. Et non pretermittas quin cadat in potibus eius oleum de amigdalis dulcibus in quo inuoluatur: ⁊ in decoctione ipſius paſſl'e ſine interioribus: q̄m addunt ei ad bõitatem leniendi quod timetur ex nitroſitate ipſius: Et ne ignores q̄m epithimum de decoctione modicum ſubſtinet quare oportet vt fiat illud ſcd̃m legem. Prerogatiuam autẽ habet ſuper om̄ibus ſolutõe educentibus melãcoliã. educit em̄ eam facile ſine moleſtia. Et cũ Jo: meſue concordãt om̄es alij doctores ſicut Aui. Sera: Dyaſ. ⁊ Gal.

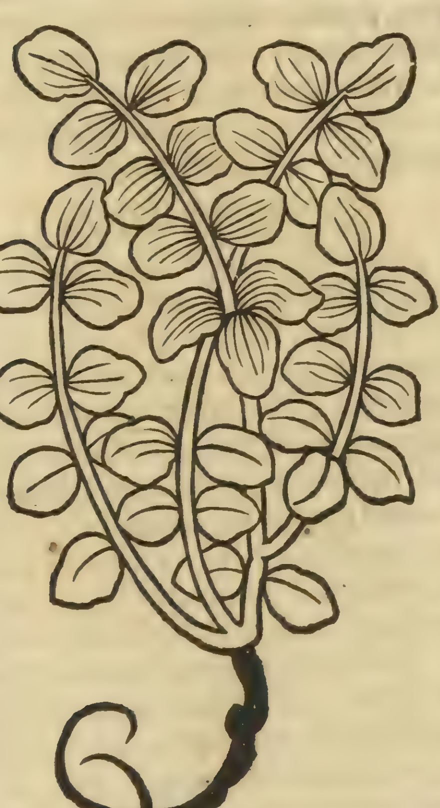
Operationes.

A Johannes meſue. Quidam dicunt epithimũ educit de flegmate aliquid.

B Et dixit Paulus ꝙ ſolutiõe educit humores aduſtos. ⁊ declinauit ab eo q̃d comprehendit vniuerſitas. et ego non inueni quod fieret illud: poteſtas autẽ eius ſuper humore melancolico. et egritudinibus eius magna eſt: ⁊ proprie ĩ egritudinibus capitis ſicut eſt melancolia epilentia algueſgues ⁊ timor ⁊ vertigo. ⁊ dolor capitis quarum materia eſt melancolia.

C Valet etiam ad tremorem cordis. et ſincopim: ⁊ egritudines melancolicas in eo ⁊ eſt medicina magna opilationi ſplenis. ⁊ egritudinibus in eo. D Et cõfert egritudini ypocõdrioꝝ. ⁊ opilationi

renum: E Et frequens vſus potõis eius eſt medicina ſolennis cancro lepre ⁊ vlceribus nigris ⁊ ſoluit quartanam. Doſis potio eius eſt in decoctione a.ʒ.v. vſqꝫ ad.xx. ⁊ pulueris eius a.ʒ.iij. vſqꝫ ad.vij. Illi aũt q́ ſumunt ipm̃ vitent acceptõ oem eius in eſtate. F Pli. Epithimum hꝫ v̓tutem purgãdi flegma ⁊ melancoliam: ⁊ ꝑ ſe ⁊ cum adiũcto ſcꝫ cũ medicinis purgantibus melancoliã. G Cõtra q̃r tanam fiet decoctio in aq̃.℥.j. epithimi buliat ⁊ in tali aqua ponant̄.ʒ.ij. lapidis lazuli vel armenici ⁊ digeſta materia det̄ pacienti: multi em̃ liberantur. valet ſimiter talis decoctio pacientibꝰ emorroidas ex melãcolico ſanguine H Dyaſco. Epithimũ viride acceptũ ſtõm vexat. et vomitum mouet. ventrẽ ꝓuocat ⁊ nauſeã facit ac educit flegma ⁊ colerã. ⁊ maxime nigrã. dat̄ ad purgandũ toracẽ cũ melle et yriſillirica more electuarij accipit̄ alterius aũt thimi flos albꝰ ẽ atꝫ aſꝑ. ſꝫ ãbo eq̃lem hñt v̓tutẽ. Nã ꝑ os purgant fleg̃ ⁊ ꝑ ventrẽ colerã nigrã dat̄ in q̇bus p̃cordia p̃focant̄ ⁊ epaticis ⁊ ſuſpirioſis:

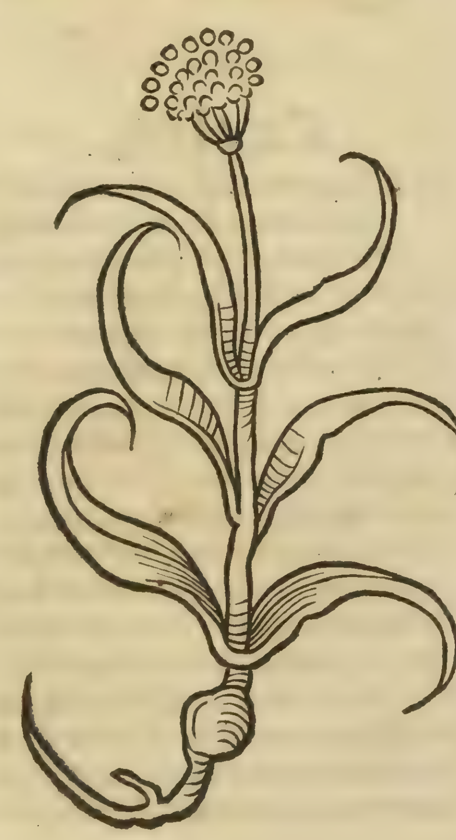

Ca.clxxiij.

Pimedium. Pliñ. Epimediũ ſiue vt latini vinectam dicũt ſm dyaſ. in proprio caplo. haſtam habꝫ nõ maiorem edere ſimilem: ⁊ folia.x. aut.xij. carens flore ⁊ ſemine. Radix eſt illi tenera nigra cum odore graui ⁊ guſtu fatuo naſcitur in locis humidis.

Operationes.

A Dyaſ: Folia eius trita cũ oleo et impoſita mãmas creſcere non admittunt:
B Folia eius ⁊ radix cum vino bibita poſt purgationem mẽſtruoꝝ.ʒ.v. generare nõ ſinit ſi.v. aut.vj. diebꝰ bibita fuerit.
C Epimedia ſm dyaſ: caplo quod incipit meſpila. eſt inquit ⁊ illa que ī hyſpania naſcitur quam multi epimelidam vocant. ſemen rotundum habens: hoc aptũ eſt ad comedendum. ⁊ eſt ſtipticum. ⁊ tarde matureſcit ſimilis ſorbo. et nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam:
D Yſidorus vocat eam Pomelido de qua lege caplm meſpilum de.m.

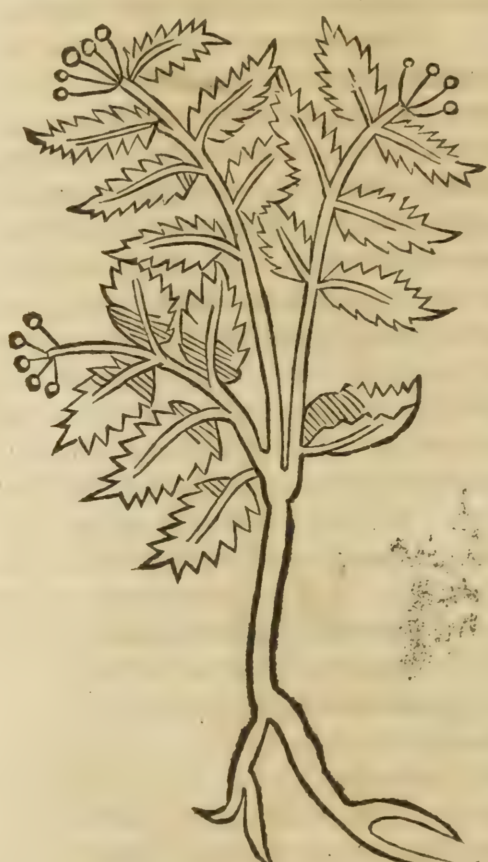

Ca.clxxiiij.

Ffemereon eſt apud dyaſcoridem caplo. Effemereon quē multi yrini agreſtem vocant folia ⁊ haſtaꝫ ſimilia lilio hꝫ: ſꝫ tenera et flores albos et minores: ⁊ ſemē molle. radix eſt ei gſſa vt digitus. Uirtus eſt illi ſtiptica. et odoris boni. naſcit̄ in locis vmbroſis ⁊ in ſiluis.

Operationes.

A Dyaſ. Radix ei⁹ decocta in ore r̄tenta dolorem dentiū mitigat B Folia vo eius in vino decocta ⁊ cathaplaſmatibus impoſita. tūores ⁊ duricies ſpargūt.

Ca.clxxv.

Ebulus. Sciendū q̄ actis ē ſambucus. Cameactis dr̄ ebul⁹ ⁊ ſunt plāte oībus note. Un̄ vſus Sābucus eſt actis ſꝫ ebul⁹ eſt cameactis. De ſambuco tractabit̄ in ca. ſambuc⁹ de s. Sera. li. aggre. ca. cameactis. Cameacti duo ſunt ſpēs q̄ꝝ vna grece dr̄ actis in latino ſambucus. ⁊ ſcd̄a nōinat̄ in greco cameactis: ⁊ eius eſt intentio terrenus actis. et in latino dr̄ ebulus. virtus eius eſt que deſiccat ⁊ incarnat ⁊ r̄ſoluit reſolutōe tpata. Pli. ca. Cameacti. Eius due ſunt ſpecies. earū vna aſſimilatur arboribus hn̄tibus rāos ſimiles cannis rotūdis. quoꝝ color eſt ad albedinem. ⁊ ſunt longa. ⁊ ſunt in eis quatuor folia aut qnqꝫ porrecta ſuper ramos quoſlibet ⁊ ſimilia folijs nucis. mīora tm̄ eis. hn̄tia grauem odorem: ⁊ in ſummitatibus ramoꝝ ſunt flores albi ⁊ g̃na ſimlia g̃nis viridibus vel lentiſci quoꝝ color declinat ad purpureitatē cū nigredie. ⁊ ſunt velut in racemis. ⁊ hn̄t multā hūiditateꝫ odorē lini ⁊ iſta dr̄ actis. Alia vero ſpēs q̄ dr̄ cameactis eſt mīor pma. hꝫ ramos magis ptinētes herbe. q̄dratos in q̄bus ſunt multi nodi. ⁊ folia inuicē diſtātia ⁊ ſingulis nodis ſimilia folijs amigdalis in ſummitatibus ſuis. niſi q2 hn̄t venas. et ſunt longiora eis hn̄tia grauē odorē. ⁊ in ſummitatibus ramoꝝ ſunt capitella ſimlia coronis ſupdicte ſpēi. ⁊ ſemē ⁊ flos ſimiliter ⁊ hꝫ ramos lōgos gſſitudinē digiti hn̄tes

Operationes.

A Uirtus cameacti eſt ſtiptica: q̄ accepta hūorem a q̊ſum vētris depōit. ⁊ cacoſtomatica eſt. folia ip̄ius elixa. et ſumpta ſicut olus ventrem molliūt. et maxīe coleram deponūt. haſte illi⁹ tenere elixe. et comeſte oīa ſimiliter facere pn̄t. B Radix ip̄a elixa ydropicis eximiū r̄mediū eſt. Morſibus vipe impoſita ⁊ bibita occurrit: C Cocta in aqua et fomēto adhibita duricies matricis ſoluit. Semē eius cū vino bibitū oīa ſimiliter facere nouit. D Cū oleo inunctū capillos nigreſcit: Folia eius viridia tūores ſpargunt. polēta mixta ꝯbuſtionib⁹ impoſita p̄ſtolant̄. Morſibus caninis impōita medentur Uulneribus paracoleſim faciunt Sinus vulneꝝ ad ſanitatē pducūt: ydropicis ⁊ ſurdis fomento adhibia p̄ſtolant̄ E Supfluos ſonos auriū in naribus infuſum ꝯpeſcit ſimiliter ⁊ vmes occidit. F Scabies ⁊ prurigīes tepidum fomēto adhibitum prohibet. Morſibus venenatis occurrit. Lac coagulatum ſoluit.

G Tuſſim antiq̃ ꝯpeſcit.ſed r̄centem
auget. Oꝛtonoicis calidū ꝓdeſt; Reuma
gule gargariſmo ꝓhibet. H Squinā
ticis ſingulare p̄ſtat effectum. Uuule pen
denti ſubuenit. doloꝛem dentiū tenta in
oꝛe mitigat. I Actis dicit̄ ſambuc⁹
Cameactis ebulus deſiccatiue v̓tutis ſūt
ꝛ glutinatoꝛie et dyafoꝛetice. teneꝝ ebuli
cū folijs triū ꝛ cū vīo potui datū calculo
ſis ꝓdeſt. radix eius in aqua cocta ad ter
cianā vꝫ. ꝛ bibita ſpleneticos mire iuuat.

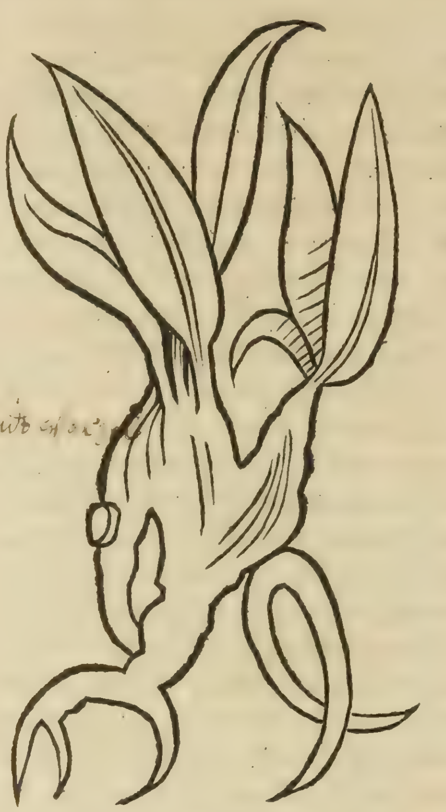
Ca. c lxxvj.

Ruca: Platearius Eruce due ſunt
ſpecies Domeſtica videlicet et ſil
ueſtris. ꝛ ambe ſunt om̄ibus note.
Eruca. ca. eſt et hu. in. ij: gradu: Domeſti
ca minoꝛis eſt efficatie q̃ ſilueſtris: Uſui
medicine ꝯpetunt ſemina ſcd̓o folia: Uir
tutem habent cōſumendi ꝛ coitū excitan
di: Yſi. Eruca dr̄ q̃ſi vrtica eo q̄ ignee ſit
v̓tutis: et in cibo ſepe ſumpta: veneris in
cendium mouet: Hui⁹ ſpēs ſunt due. q̃rū
altera vſualis. altera agreſtis acrioꝛis vir
tutis: Utraqꝫ tamen vſum veneris com
mouet. Pli. ca. de eruca; Ex ea eſt domeſti
ca ꝛ ſilueſtris ꝛ miſcet̄ in condimentis in
quibus carnes ꝛ piſces intingunt̄. tanta
ſuauitas ei eſt vt greci euzonomia appel
lauerint. ꝛ tamen euzomum vocari r̄peri
in q̃ pluribus locis.

Operationes.

A Platearius. Eruca habet virtutem
conſumendi. et coitum ad incitandū. ad
ſtranguiriam ꝛ diſſurꝛiā ꝛ paraliſim va
let decocta cum carnibus. Contra p̄dcās
puluis ſeminis eius cum cepe decoquat̄.
ꝛ detur herba ip̄a decocta in vino et reni
bus cathaplaſmata libidinem excitat.
B Pectini impoſita vrinam ꝓuocat.
Puluis ſeminis eius cum melle ꝛ confici
tur qui cathaplaſmatus r̄nibus libidinē
incitat. C Gal' de cibis: eſt ca. et hu.
in. ij. gradu: Et ip̄a quidem generat ſper
ma: ꝛ generat ventoſitatem. et ideo facit
erectionē virge. D Et dicit Galie.
eodem li: cap̄. de eruca ſm̄ trāſlationem
grecā calefacit potenter hoc olus vt neqꝫ
ſolū comedere ip̄m facile ſi nō mixtū cum
folijs lactuce. ſꝫ et ſp̄ma generare creditū
eſt. ꝛ imper⁹ ad coitū excitat. Doloꝛatiuū
āt capitiſ eſt ꝛ magis ſi q̓s ip̄m ſolū come
dat. E Sꝫ idem in. vj: de ſim. medi
cina ca: de agno caſto dicit. q̄ eſt ca. ꝛ ſic.
ꝯplexiōis F Nā dicit q̄ agn⁹ caſtus
nō eſt generatiu⁹ ſpūs vapoꝛoſi ſicut eru
ca. q2 augmētaret ip̄etū coit⁹ ſicut eruca.
ſꝫ ꝓpriū ē eruce hr̄e vim ī calefaciēdo ꝛ ex
ſiccādo. nō tn̄ agno caſto ſil'is eſt paulo
nāqꝫ deficit in ābobus. Nā calefactiua q̓
dem ꝛ ſiccatiua ē eruca differt āt ī ꝓmixti
one q̄litatis ꝛ v̓tutis G Sera. auc: gal'
Eruca gn̄at ſp̄ma ꝛ excitat libidinē et ge
nerat vētoſitatē. ꝛ iō facit erectionē v̓ge.
ꝛ ſi ꝯmedit̄ ſola īducit doloꝛē capitis q̄re
op̄ꝫ vt cōedat̄ cū ea lactuca endiuia vel
poꝛtulaca. ꝛ ip̄a ꝓuōt vrinā ꝛ laxat vētrē.
ꝛ ſilueſtris ē foꝛtioꝛ q̃ ſit dōeſtica: H
Et iō au: abēme. ſucc⁹ eruce r̄cēs qn̄ admī
ſtrat̄ cū felle bouino laxat ventrē ꝛ ꝯfoꝛtat
digeſtiā. ꝛ lit̄ cū eiſ ꝫ cica. vlceꝝ ꝛ delꝫ eas

I Dyaſ.cap̄:de eruca. Eruca multum comeſta ventrem ſtimulat. Semen eius om̄ia illa facere poteſt.nā diureticū eſt et calefactoriū. Carnes ſuare a putredine pōt lacti aut aceto mixtū ꝛ trociſcis inde factis. Eruce agreſtis ſemīe multi ꝓ ſinapi vtūť. vt⁹ ē ei diuretica ꝛ viſcidioꝛ vtraq̄ tū vt aiūt veteres ꝯmouꝫ act⁹ venereos

Ca.c lxxvij.

Inula campana. Yſidorus Enula herba eſt q̄ ruſtici alnam vocant. radice aromatica. odoris ſummi cum leui acrimonia. Sera.li.aggre.cap̄: raſin auct.dyaſ.Raſin.i.enula:nōiant eā quidem ʒinʒiber.et habet folia ſimilia folijs plāte q̄ dr̄ flomos.niſi quia ſunt aſperioꝛa ꝛ longioꝛa eis ꝛ habꝫ ſtipitem magnum.ꝛ folia eius non eleuanť a terra.ſꝫ extenduntur ſup faciem terre.ꝛ habet radicem magnā boni odoꝛis:cuius ſapoꝛ habet acuitatem ꝛ eſt rubei coloꝛis. Inuenitur autem plāta q̄ oꝛiť ſicut yreos.et eſt ſicut ſerpentaria ꝛ naſciť in locis mōtuoſis ꝛ humidis ꝛ in oꝛtis. Euellitur aūt radix enule in tempe eſtiuo.ꝛ deſiccať:ꝛ eſt illō quod ex eo adminiſtrať. Et eſt in babilonia alia ſpecies enule.ꝛ eſt planta habēs ramulos longitudine vnius brachij.qui extenduntur ſup terram ſicut ſerpillum ꝛ hꝫ folia ſimilia folijs lenticule.n.ſi quia ſunt longioꝛa ꝛ plurima ſup ramos ipos.ꝛ hꝫ radices paruas citrinas quaꝝ groſſitudo eſt ſicut digitus medius.ꝛ ſubtilioꝛ pars radicis eſt ſubtilioꝛ ſuperioꝛi parte eius:ꝛ ſuper ipa eſt coꝛtex niger.naſcitur vero in locis maritimis.virtus eſt ei ca.ꝛ hu:et eſt in ea caliditas ſupflua indigeſta. Dyaſco.cap̄.de ellenio.ſm̄ tranſlationē noſtram. Ellenium multi ſimphitū vocant. Alij vero batum. Alij vero flomū. Latini vero enulam vocāt folia hꝫ floma ſimilia anguſta et mollia ꝛ oblonga non creſcentia in altū.ꝛ ſup terrā late diſtenduntur. Radix eſt illi ingens ꝛ odoꝛabilis et rufa ꝛ viſcida guſtu non ſuauis.frutex eſt ſimilis lilio:tirſum habet album In.cui⁹ ſummo flos eſt auroſus.ꝛ mōtuoſis ꝛ vmbroſis naſciť locis ꝛ humidis ꝛ in oꝛtis. Gal' vij.ſim.far.cap̄:ellenium ſiue timmalliū ſiue enula campana. Hec planta et radix maxime vtilis eſt ad ſtatim in primo aggreſſu calefacientium: Et ideo dicendū ē non certitudinaliter.ca.ꝛ ſiccā ſicut nigꝝ piper ꝛ album.imo cum humiditate ſupflua. Platearius: Enula campana ca.eſt in fine tercij gradus ꝛ hu.in pmo. Enule radix magis cōpetit medicine q̄ folia.et viridis q̄ ſicca.

Operationes.

A Sera. Virtus eius eſt que adiuuat ad execrandum g̃ſſos hūoꝛes et viſcoſos a pectoꝛe ꝛ pulmōe:ꝛ calefacit mēbra eḡ egritudine fri.ſicut ſciatica emigranea:ꝛ cōfert fluxibilitati mēbroꝝ q̄ fit ab hūiditate: B Et qū bibiť decoctio ei⁹ ꝓuōt vrinā ꝛ mēſtrua.ꝛ ꝯfert coartatōi ani.et attritiōi neruoꝝ ꝛ tūoꝛib⁹ ꝛ moꝛſib⁹ venenoſis ꝓpter ſui ca.fo vo ei⁹ qū coquūť cū vīo ꝛ fit īn empl'm ꝯfert ſciatice: C Et qū radix ei⁹ ꝯficiť cū rob ē bō ſto.ꝛ q̄ ꝯficiunt eam deſiccāt pri⁹.deīn infundunt in aqua ꝛ terunt ꝛ ponunt in rob ꝛ reponūt. D Humay ex vbo Ypoc. Enula aufert

iram ⁊ triſticiam ⁊ fortificat os ſtomachi ⁊ mundificat pectus ⁊ ꝓuocat ſuꝑfluitates q̄ ſunt in venis ꝑ vrinā ⁊ menſtrua. et ꝓpe vinū q̊d fit cum ea. E Gal'. Ellenium. i. enula campana miſceť cū electuarijs q̄ fiunt ad educendū viſcoſos ⁊ g̊ſſos hu. exn̄tes in torace ⁊ pulmone. ⁊ calefaciunt eas ꝑticlas q̄ frigidis ⁊ diuturnis paſſionibus moleſtanť. ſicut ſunt q̄dam ſciatice ⁊ emigranee. ⁊ cōtinue paſſiones articuloꝝ. ꝓpter frigiditatē F Byaſ. Ellenium eſt v̊tutis feruentis ⁊ mictual'. Radix eiꝰ eſtate foſſa ſiccať. Aq̄ elixature eiꝰ vrinā ꝓuocat. menſtruis impat ſolutōe: B Radix eiꝰ ꝯtuſa addito melle vt electuariū tuſſim ſedat. ⁊ ortonoicis curat. morſibꝰ venenatiſ occurrit ⁊ medeť. folia v̊o eiꝰ tūſa ⁊ cataplaſmatibꝰ adhibita ſciaticos ſanāt. M Fo. ex vīo cocta ⁊ renibus īpoſita coxioſos emēdāt Multi vero eadē folia ſicca ſale addito. ⁊ dulcore procurāt cibū ꝓ ſtomachi ſalubritate. q̄ q̄dē cū ſale ſiccāda ſunt. vt ex caparo cibi fieri ſolēt. J Succꝰ eiꝰ cū ruta tuſſiētibus ꝓdeſt. vrinā q̊ꝫ ⁊ mēſtrua ⁊ ꝑtū expellit.

Ca. clxxviij.

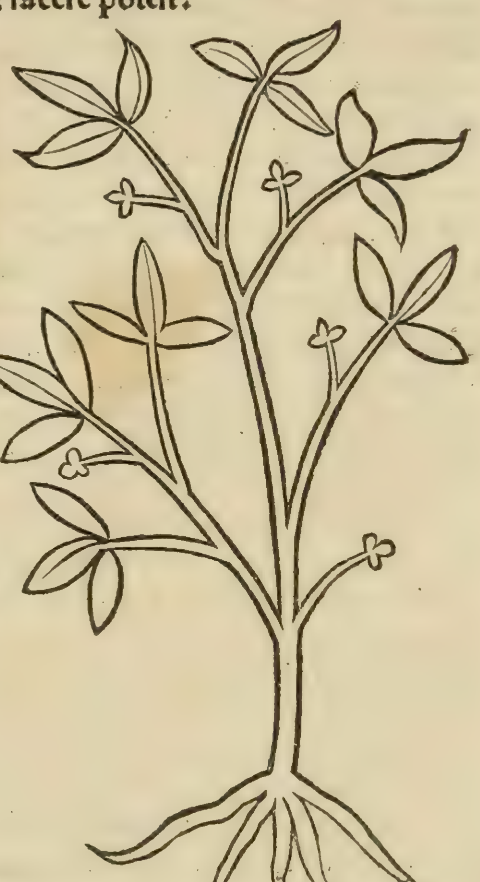
Sula: Jo. Meſue. Eſula eſt ex ſpeciebus lacticiniaꝝ ⁊ eſt ſolutiuum ruſticoꝝ. Et eſt eius aliud nigꝝ habens radices rotūdas et g̊ſſas ſpiſſi corticis ⁊ denſi pōderoſi. Et aliud eſt ꝑuū hn̄ſ radices ſubtiles tenuiū corticū. Electio magnū ē malū ſcindēs viſcera. ꝑuū v̊o eſt illud q̊d eligiť. ⁊ melior ꝑs plante eiuſ eſt cortex radicis ip̄ius. ⁊ lac eius eſt acutiuſ ⁊ fortius. ⁊ melior radix eius eſt hn̄ſ ꝓpetates q̄nqꝫ. ſ. cuius cortex eſt ſubtilior ⁊ lenior facile frāgibilis. ⁊ eſt hn̄s de rubedine aliq̄d ſicut caſſia. ꝓpe ſuꝑ q̄ p̄terijt medietas anni. Recens v̊o menſis ſui eſt mala: nigra v̊o ꝑnitioſa ⁊ orta in locis termaꝝ ſimiliter. ⁊ meliꝰ tp̄s collectōnis radicis eius eſt p̄ncipiū veris. et lactis eius finis ip̄iuſ. eſt ca. ꝯplexiōis ⁊ ſic. in p̄ncipio tercij: ⁊ lac eiꝰ eſt calidiꝰ. ⁊ eſt ꝯpoſitū ex ſb̄a ignea acuta ⁊ ſubtili. ⁊ ex ſubſtātia terrea ſtiptica. et eſt inciſiuū ⁊ ſubtiliatiuū. et exſiccatiuū materieꝝ ſubmerſaꝝ. liq̄factiuū diſruptiuū orifitioꝝ venaꝝ. Rectificatio. Nocꝫ cordi epati ac ſtomacho ⁊ diſrumpit venas. et excoriat viſcera. et derelinq̄t inflāmatōes facientes cadere in febres ⁊ emendať p̄mum nocumentum q̄ᵈ ex eo timetur. peruiſcendo aliqua ex medicinis cordialibus ⁊ ſtomaticis ⁊ epaticis cū eo Et ſecundū ⁊ tercium corrigitur acquirēdo ei bonitatem cum rebus conglutinatiuis ⁊ codunantibus confortātibus ſicut eſt dragāntū ⁊ gummi: ⁊ bdelliū. ⁊ muſcilago pſillij. ⁊ ſuccus portulace ⁊ ſimilia. Et quartum nocumētum tollitur permiſcendo ei ex rebus infrigidantibus ⁊ extinguentibus aliquas ex his facientibꝰ apōme eſt vt infundatur in ſucco altaraxacō: aut in ſucco endiuie ⁊ pauco aceto: ⁊ ſi fuerit acetum decoctionis aut infuſionis citoniorum erit meliꝰ. mirra quoqꝫ ſigillat ei bonitates notas et abſinthium ſimiliter ⁊ aloe Et dixit Judeꝰ infundať ī lacte dulci aut acetoſo ⁊ ī eo r̄moueať lac mľtociēs ⁊ exſicceť; reprimiť enim ſua malitia.

Et dicit Rufus. Si ſolutio p eum ſupat laborioſa ſedeat in aqua frigida ſolutus (mihi eñ videtur verbum incõueniens) circumdans enim frigidum includit ⁊ coadunat virtutem medicine ⁊ corroborat eam necnon ⁊ materias ⁊ vias impulſionum repellit ſicut te ſcire fecim⁹. Succurrendum eñ tunc ſicut diximus in canõe.

Operationes.

A Johãnes Meſue. Solutõne educit flegma vehementer ⁊ aquam citrinam ⁊ humores melancolicos ⁊ materias a iunturis. ⁊ confert dolori earum. B Eſt ex medicinis magnis ydropiſis. Verum nocꝫ ſtomacho ⁊ epati ⁊ deſiccat corpus vtentis ipſo. ⁊ conſumit ſperma. C Et lac eius facit hoc vehementi⁹. et facit cadere in febres. Doſis corticis radicis eius eſt a kyrat. ij. vſqꝫ ad. iij. ⁊ eius lactiſ a kirat. j. vſqꝫ ad iij. D Sed ſciendũ q̃ eſula oritur in locis calidis ⁊ ſiccis cui⁹ magnam copiam vidi ſardinie ⁊ tuniſij. ⁊ ſimilatur multum herbe dicte lunarie: niſi quia eſula lacteſcit. lunaria vero non Vñ verſus. Eſula lacteſcit ſine lacte lunaria creſcit E Dyaſ. ʒ. ij. radicis eius accepte coleram ⁊ flegma deponũt. Succus eius obulo vno acceptus aut cocliarium vnũ oĩa ſimiliter facere poteſt: F Cõfectio pillulaꝝ conferentiũ ad ydropiſim. Accipiunꝰ eius p̃pati ptes. iij. mirabolanorum citrinoꝝ ptes q̃tuor aloes. ptes. v. confice cum ſucco feniculi aut abſinthij aut endiuie. Et eſt doſis earum a. ʒ. j. ß. vſqꝫ ad. iij. ⁊ quidam ex lacte eius et farina oblatas faciunt ⁊ ſoluũt cum eis. ⁊ quidam faciunt cum aneto ⁊ zuccaro et lacte ipſius. ⁊ quidam cum carne citoniorum ⁊ maſtice ⁊ lacte eius. et faciunt ſolutiuũ bonum: G Sera. auct. dyaſco. Si de radice eius accipiaꝰ. ʒ. j. ⁊ bibaꝰ cũ mellicrato laxat ventrem. ⁊ pondus duorum onoloſat folioꝝ eius idem facit. ⁊ ſemen eius ſi de eo accipiaꝰ laxat coleraꝫ et flegma. ⁊ ſi ſumaꝰ ex lacte eius. ʒ. j. ideꝫ facit. H Et idem auct. Aben meſuay.

Scebran⁹ proprietas eſt ſicut mezereon. Si autem quis vult illum accipe p̃pat ipm ſicut p̃paraꝰ mezereon: niſi q̃ loco abſinthij ponantur roſe ⁊ draganteũ. ⁊ bibat ipm cum aqua mellis aut cũ rob aut cum decoctõe mellis: aut cum olere iameno. ⁊ doſis ei⁹ eſt ab vno kirat vſqꝫ ad: ij. J Paulus. Scebran. i. eſula laxat aq̃m citrinam quando bibitur cum ſauich: K Et idem auct. Aben meſuay. Laxat melancoliam ⁊ flegma: L Et idem ſm li. quendam venenoſoꝝ. Jd quod de ipo accidit eſt põdus. ʒ. ij. ⁊ abſcindit fluxum qui accidit ab eo ſedere in aqua frigida. ⁊ proijcere ipſum ſuper caput eius. M Et idem auct. Habix. Scebran eſt ca. in. iij. gradu. ⁊ ſic. in principio ſecũdi N Notandum eſt q̃ in lacte eſule non eſt aliqua bonitas imo nocet ei q̃ accipit ipſum. ⁊ medici viatores occidunt cũ eo multos propter ignorantiam ipſorum: ⁊ eſt maior ⁊ minor vt figura hic oſtendit. ⁊ illud quod maior opatur. illud etiam minor facere poteſt.

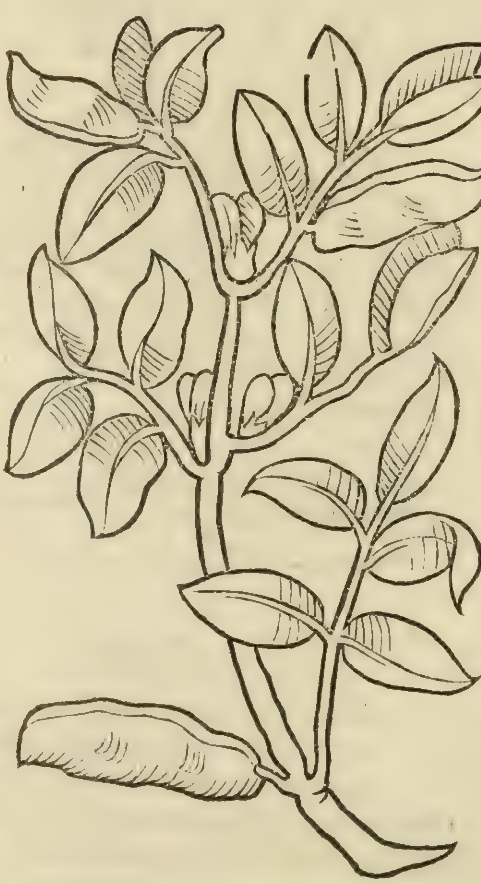
Ca.clxxix.

Uforbium eſt gũmi notũ. ⁊ videt̃
ſonare apõ grecos bonũ formida
ri. Nã dicunt euforuion. et fouon
grece q̊d eſt timor ⁊ eu. i. bonũ q̃i bonũ ſit
ip̃m time͂ ꝓpter ſui violentiã. Dyaſ. ca. de
euforbio ƒm trãſlatõem nr̃am. Euforbiũ
arbor eſt ſimil' ferule albe. Naſcit̃ in mau
ritania Ceraſienſi. q̃ arbor plurimũ lacri
mum facit viſcidũ valde. quẽ lacrimũ mlt'
ti colligunt ſic. ꝓ viſcitudine p̃mo arbori
pellem veruecinã illigãt: ⁊ ſic de lõge ha
ſtilibus iaculat̃ in radice. et cũ ꝑcuſſa fue
rit radix vnũ flumen ſtatim ꝓfluet lacrĩs
⁊ cũ coagulatus fuerit ſic eundẽ colligũt
de pellibus ſubtractis. Eſt ãt optimũ q̊d
eſt recens ſubalbidũ ⁊ glutinoſum ex lẽto
linguã vehemẽter ſubmordẽs et calefaci
ens. Eius genera ſunt duo. Unũ q̊d colli
gitur ſubtractis pellibus q̊d melius eſt.
alteꝝ q̊d cadit in terra ⁊c̃. Pli. Rex Juba
inuenit herbam euforbiã medici ſui t̃pis
nõie. cuius r̃gis volumẽ extat. inuenit eã
in mõte athlante. ſpectat̃ folijs achãtiniſ
Uis eius tãta eſt vt ſuccus ei⁹ e lõginquo
recipiat̃. inciſo trunco ſuſcipit̃ ventricl'o
edino locato hũor lactis videt̃ eff luẽ Se
ra. li. aggre. ca. aforbion. auct. dyaſ. afor
bion eſt euforbiũ. et eſt arbuſtũ ſil'e ferule
in figura ſua naſcit̃ in mauritania ceraſi
enſi et in regione tabex. eſt plenus multo
gũmi acuto. Caueãt ſibi hõies ab eo qui
colligunt ip̃m gũmi ꝓpter ſui nimiã acui
tatem. Et ideo accipiũt ventres animali
um ⁊ lauant eos ⁊ alligãt ſtipiti ip̃ius ar
boris. deinde pungunt arboris ſtipitem
a longe ſtantes cum lãcea. effundit̃ nãq;
in ventribus exiens a ſtipite multũ copio
ſum ſubito ac ſi funderet̃ ex vaſe aliq̊ Jta
ꝙ aliq̃n effundit̃ in terram etiam ex eo ſu
bito ꝓpter impetum ſui exitus. Et egredi
untur de eo ex arbore due ſpecies. vna ea
rum eſt ſimilis ſarcocolle in q̃ntitate oro
bi et eſt in fruſta. ⁊ alia aſſimilat̃ feci. Ad
ulteratur autem cũ ſarcocolla. et ex gũmi
arabico ſibi admixtis. Melius ex eo ẽ cla
rum acutum. Experimentum autem eius
per guſtum eſt difficile qm̃ ipſum mordi
cat linguam ſubito cum violentia multa
⁊ durat mordicatio eius diu. Et propter
hoc omne quod guſtatur ex eo poſtea vi
detur bonũ. primus autem ad cuius cog
nitionem peruenit hec medicina fuit line
as rexlioy. Et idem auct. gal'. vj. ſim. far.
ca. de euforbio. v̓tus eius eſt ſubtilis acu
ta ſicut virtus aliaꝝ gũmaꝝ ſimilium.

Operationes.

A Sera. auct. Dyaſ. Hoc gũmi qñ fit
cohol cum eo. habet virtutem abſtergen
di aquã q̃ eſt in oculo. niſi quia eius mor
dicatio durat tota die. ⁊ ꝓpter hoc miſce
tur cum aliq̃bus potionibus que fiunt cũ
ſpẽbus ⁊ bibit̃ ⁊ confert ſciaticis. B
Et ip̃m excoriat oſſa in vno die. ⁊ ſeparat
ab eis fragmenta eoꝝ. Oportet ãt vt pre
mumat̃ caro circũſtans oſſi cũ ceroto ali
quo vel cum pannis lineis. et ip̃m habet
virtutem laxandi et calefaciendi hũores
aquoſos ſicut ſinapis C Et ideo cõ
fert laxatio ei⁹ ydropicis. ⁊ colice. ⁊ alijs
frigidis egritudinibus ſimilibus iſtis. ſ;
ip̃m acuit coleram ⁊ inducit ſitim nimiã
quia deſiccat Oportet aũt vt admiſceat̃
ei ſemen petroſilini aut aniſi. D Et
dicunt quidaʒ qñ aliquod animal remor
derit aliquem ſcindatur cutis capitis ei⁹
⁊ ponatur in illa ſciſſura. ex hoc gũmi tri
to non nocet ei venenũ. ⁊ pondus. ʒ. iij. ex
eo occidit qm̃ vulnerat ſtomachum et in
teſtina. E Et idem auctori. Alcanzi
Stringit orificiũ matricis multũ. adeo ꝙ
ꝓhibet exire fetum. F Et idem auc.
aben meſuay. Propetas ei⁹ eſt laxare fleg
ma viſcoſuʒ q̊d eſt in lũbis ⁊ in inteſtinis
niſi q; infert anxietatẽ ⁊ deſiccatõem adu
ſtionem ⁊ tenaſmonẽ. Et rectificatõ eſt ꝙ
non terat̃ multũ. ⁊ miſceat̃ cũ bdellio aut
cum ſucco liq̃ricie aut cũ ſpẽbus aliq̃bus
ſicut ẽ ſpica ⁊ cinamomũ ⁊ caſſia lignea.
⁊ liniatur cũ oleo ro. ⁊ oleo amigdalino.
Et melius ex eo eſt claꝝ nouũ q̊d trãſierit
ab vno anno vſq; ad tres. Et color eius ẽ
citrin⁹ calidi odoris amaꝝ acutũ. Et do
ſis eius eſt a duobus kyrat vſq; ad tres.

G Jo.meſue. Solutõe educit flegma viſcoſum et groſſum a locis ꝓfundis corporis mundificans iuncturaꝝ vacuitatẽ ab hũoribus groſſis difficilis eradicatõnis. nec eſt ei res ſimilis ad hec. ⁊ eſt ex rebus mundificantibus neruos: ⁊ ꝯſumentibus hũiditates inbibitas in eis. diſſoluitur in oleo keyri: ⁊ inungit̃ cũ eo. et confert egritudinibus neruoꝝ frigidis. ſicut eſt paraliſis. ſtupor ⁊ tortura. ⁊ tremor. et ſpaſmus. ⁊ eſt mirabilis res ad id. H Et ſumptum in potu ſm nodos emendationis eſt medicina magna doloribus no doſis. qui vadunt ⁊ veniunt ꝑ iuncturas ⁊ eſt ex rebus que faciunt ſternutationem cum fortitudine. J Conſeruat̃ autẽ quadrienio. Recens autem anni ſui eſt ꝑnitioſum. Hij autem qui ſumũt ipm timeant frigus. Cõſeruat̃ aũt ne cito ſeneſcat in milio vel fabis vel lentibus K Et dixit dyaſ. aureus vnꝰ ex eo interficit. Doſis eius eſt a kirat. j. vſqꝫ ad. iij.

Ca. clxxx.

Faba. Yſidorus Faba dr̃ a veſcendo q̃ſi faga. Fagenamqꝫ dr̃ grece comedere. Primũ aũt hõines hoc legumine vſi ſunt. Palladius li. ij. Faba ſi bis ſarculet̃ ꝓficiet multum fructum et maximũ reddituram: vt ad menſurã modij complendi. Idem. li. vij. Menſe Junio faba vellenda eſt luna minuente añ lucem ſane ⁊ añq̃ luna ꝓcedat Excuſſa ⁊ refrigerata ponat̃. ſicqꝫ gurguliones infeſtos non pacietur. Idem li. xij: Jnprincipio menſis nouẽbris faba ſpargenda eſt. que pinguiſſimũ vel ſtercoratũ deſiderat locum. vel vallem q̃ ſuccus veniens a ſummitate fecundet. Primo ſerit̃ deinde ꝓſcindit̃. ⁊ tũc ſulcat̃: Idem in li. xiij: Jn menſe decẽbri faba circa. vij. iduſ poteſt ſeri Nam poſt exactã brumã male ſeminatur. Auicenna Fabe proxime ſunt equalitati ſed plus decliues ſunt ad frigiditatem ⁊ ſiccitatem. in ipſis eſt humiditas ſuperflua: proprieqꝫ in viridibus. q̃ fri. ⁊ hu. iudicantur. Nabatie quidem vehemẽtius ſtiptice ſunt. et egipciace humidiores ac mĩoris nutrimẽti. Virides ſunt plurime ſupfluitatis. ac tarde digeſtõis. ac multe inflationis. Fabarum meliores ſunt groſſe ⁊ albe. que non a gurguliõibꝰ ꝑforantur. Deteriores autẽ eaꝝ ſunt ĩcentes. Gal. vij. ſim. far. cap̃. de faba ſm trãſlationem grecã. ca: Tyamus: i. faba ſm vtramqꝫ ꝑte mediam cõplexionem eſt in exſiccando ⁊ infrigidando. ꝑticipat autẽ q̃dã parũ ꝑ abſterſiua v̄tute. caro eiꝰ ſic ⁊ cortex ſtipticus.

Operationes.

A Dyaſ. ca. de faba ſm tranſlationem grecã. Faba nr̃a ſumpta inflatões ꝑſtat ⁊ indigeſtibilis eſt B Tuſſim medetur. ⁊ accepta diſſinterijs ⁊ ſolutioni ventris ſingulare ꝑſidiũ eſt. vomitibꝰ eſt vtilis. cui ſi aq̃ in cocta fuerit mutata inflationem ſtõacho nõ facit. C Viridis cõmeſta ventrẽ inflat. ⁊ cacoſtomaca eſt.

farine fabe cathaplaſmatibus adhibita cum polenta tūoribus ꝑcuſſure occurrit. Id ſola facere nouit tumorem mām̄aꝝ ſimili mō curat. lac mām̄illis nimis ꝓfluēſ impoſita vt cathaplaſma ſtringit. mixto melle ⁊ farina fenugreci parotidibuſ prodeſt. Linores corꝑis detergit **B** Cū roſa ⁊ thure maſculo ⁊ albumine oui mixto dolores oculoꝝ ꝯpeſcit. Dentibus conquaſſata et frōti impoſita tumores teſtiū ſpargit. **E** Infantibus ſi impoſita fuerit teſtes ꝓpendere non ſinit. Coriū ei⁹ coctum ⁊ cathaplaſmati impoſitū maculas albas emendat. In balneis fricatōne adhibita capillos tenueſcere facit. **F** Fluxum ſanguinis vulneꝝ ſtringit puluere ipō ſolo aſperſo. **G** Faba media eſt inter fri. ⁊ ca. diſtemꝑantiam aliquid ꝑticipans ꝓiectorie virtutis ⁊ ſtiptice. q̄re exterius poſita ſine moleſtia deſiccat. Podagricis igit̄ ⁊ arteticis ī aqua cocta admixta adipe ouis recenti aut anſerina mitigat dolorem neruoꝝ. aut ꝯtractōneȝ et vlcerationes cum oximelle fabe farina cocta ⁊ ſuppoſita vt cathaplaſma ſanat. **H** Nam ⁊ ad teſticulos ⁊ mām̄illaſ eſt optimū cataplaſma amant em̄ loca h̄ mediocriter infrigidari ſi ſint inflām̄ata maxime qñ de lactis coagulatione paciunt̄ inflāmationem **I** Rabi moyſes ca. de faba. corrumpit mentem. Yſaac in dietis ꝑticularibus. ꝑticula ṗma ca. de fabiſ **K** Fabe in natura ſua fri. in ſiccitate diuerſe ſunt Comedunt̄ ſicce et ꝑfecte ſuis temꝑibus. Comedunt̄ em̄ virides necdū meſſionis ſue cōpleto temꝑe virides fri. ſunt ⁊ humide ṗmo gradu **L** Nutrimentum coꝝ nimis generat humores crudos et groſſos inflatiue ventoſitatem faciunt in ſuꝑioribus ventris. ꝓpter q̊d ſtomacho valde nociue ſunt **M** Sicce vero ſuiſq; tꝑibus ꝑfecte fri. ſunt. ⁊ ſic. in primo gradu. non in laudabilem ſanguinem creant ordeo magis nutriūt accidentaliter nō naꝛaliter duab⁹ de cauſis. vna ꝓpter ſue ſbe ꝗſſiciē ⁊ tarditatē ſolutionis ex mēbriſ. ſubtilitate vō ſbe ordei. ⁊ diſſolutione ex mēbris cita vñ minus nutrit. **N** Secūda ꝓpter ſui multitudinis vētoſitatem ⁊ ꝗſſiciem ei⁹. vñ carnē inflat et dilatat. ⁊ oꝑatur in ea id q̊d frumentum in farina. ꝓpter hoc in ſuꝑiorib⁹ ventris ventoſitatem plurimā ꝗſſam gñat ⁊ inflatiuam. ex q̄ fum⁹ incipit aſcendē cerebro nocēs. ⁊ ſomnia multa corrupta inducit. **O** Cū igit̄ naꝛaliter hoc hñt fabe. non eis aliq̊ coctōis mō pñt auferri. vñ Gal. Fabe ſi nimiū coq̄nt̄ īflatōem ⁊ vētoſitatem ſuā ſicut ordeo auferre neq̄m⁹. minuere tñ poſſum⁹. **P** Exꝑimēto āt ꝓbat̄ in eis q̄ fabis vtentes aſſidue indigeſtioneȝ paciunt̄. ⁊ ſi ſaniſſim⁹ ſit fit idē. Om̄ia āt q̄ diximus eaꝝ inſunt medulle tantūmō.

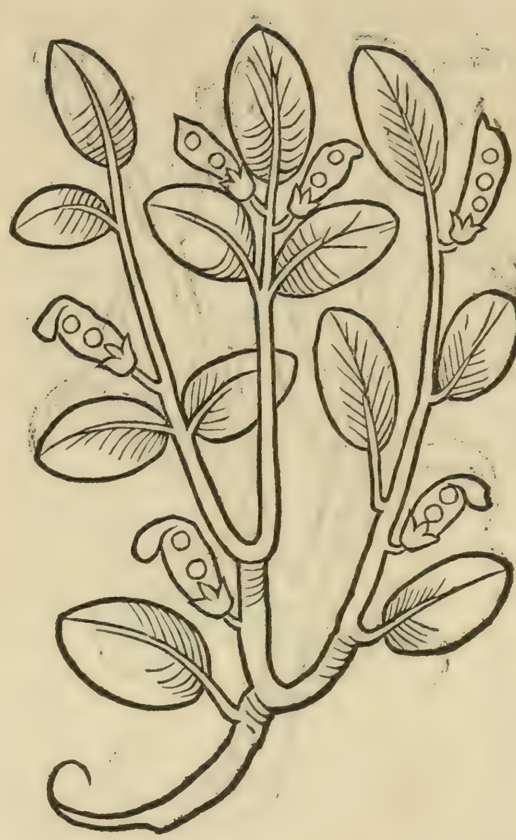
Ca. clxxxj.

Faba egipciaca. Dyaſ. ca. de faba egipciaca. Fabā egipciacā multi pollericō aꝑpellāt. ī egipto naſcit̄ et in azia ⁊ in ſicilia ⁊ in ſtagnis naſcit̄ folia hñs altitudinē ⁊ latitudinē hñtia. florem ferens croceū. q̄ ſi multū floruerit per

duntur folia. flos eiꝰ eſt ī medio ipſiꝰ vbi eſt rotūditas quedam vbi ſilique ipē naſcuntur. flores ipſi cinoria dicuntur ea ratione qua ſterafulos dicuntur. quia hec ē illis conſuetudo ex argilla faciunt ſteras ꝛ ibi includunt ipm̄ ſemen. ꝛ ſic ponūt vt naſcatur. Radix eſt groſſior ꝙ canne. cocta ꝛ cruda māducatur. que ꝛ collocaſſia appellatur. a quibuſdam culcaſia quod idem eſt. Et ideo ad eius inueſtigationē quere in littera culcaſia ſuperius de c. Semen eiuſ comeditur ſiccum ꝛ viride color niger eſt. ꝛ maior ꝙ noſtra faba. Galienꝰ libro ſecundo de alimentis. capitl'o de faba egypciaca non eſt lupinus vt putauerunt aliqui. Nam facit Ibidem aliud capitulum de Lupinis. Sed apud auicennam libro ſecundo. de faba egypciaca ꝗ et faba ſyriaca dicitur. Unde Auicenna vocat eam fabam ſyriam. quoniam de ipſa multum naſcitur in ſiria. ſed vera faba ſyria eſt faba greca. Sed faba egipciaca apud Iohānem Serapio: Eſt pondus ponderās ſumennet quatuor ſecundum arabes. ꝛ ſunt obl'i. iiij. ꝛ ſunt ḡna. xlviij.

Operationes.

A Auicenna Si fiat ex ea gargariſmꝰ cum lacte ꝛ ſale contra egritudines ſpiritualium confert. Et eſt cibus in egypto:
B Et ſolutione educit aquam cicrinā ꝛ proprie ſemen eius et ſuccus ipſius.
C Et prouocat vrinam: ꝛ generat ſperma. et expellit coleram ꝛ aquoſitatem eiꝰ cum facilitate. Et potus ipius fit ab vna tercia libre. vſq; ad. ij. tercias.

Ca. clxxxij.

Faba inuerſa. Plinius Faba inuerſa eſt herba cuius folia ſunt ſicut folia alkekengi. ſtipes eius longitudinis cubiti vnius aut duoꝝ aut plus. ſemen eius viride tendens ad nigredinē magnitudinis fabe cōmunis. hn̄s quaſi effigiem in medio ſicut faſeolus. et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

A Fabaria ſiue faba inuerſa in vino decocta ad teſtium tumores ac genitaliū ꝓficit. B Fomento etiā ex aceto decocto tumores maturat ꝛ aperit. Item liuoribus quoq; combuſtis medetur. C Et in voci eam ꝓdeſſe marcus varro fatetur D Fabarium deniq; ſiliquarūq; cinis ad coxendices. ꝛ ad neruorum veteres dolores prodeſt cum vetuſtate ſuilli adipis ꝑ ſe quoq; decocte ad tercias cortices fabarum ſiſtunt aluum.

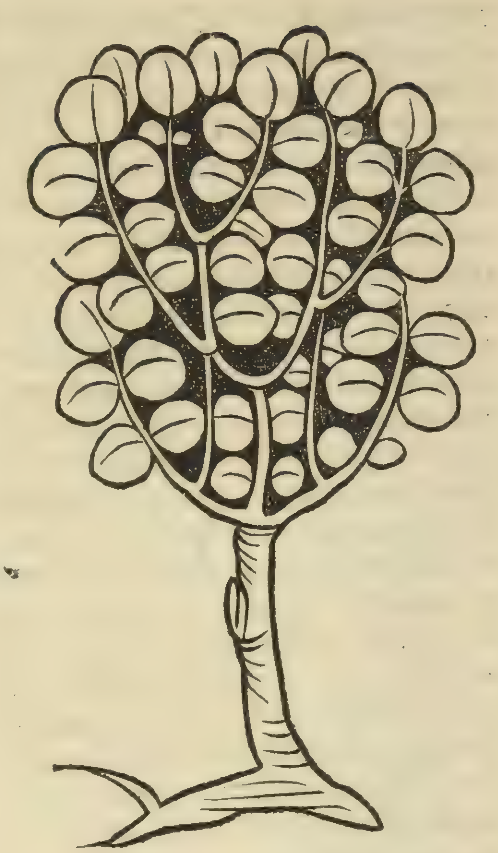

Ca.clxxxiij.

Agaſmon. Dyaſ.cap̄.fagaſmon.
Fagaſmon quā multi apparine di
xerunt; eſt planta quam vocāt ſan
ction. ⁊ eſt xifion. ⁊ eſt gladiolus ſegetaliſ
folia hꝫ yridi ſimilia. ſꝫ minora ⁊ anguſta
⁊ acuta; ⁊ haſtam habet aſperam et cubi
talem cum floribus purpureis. Radices
ſunt illi due paruule ⁊ rotunde. vnam ha
bens ſuper terram poſitaꝫ ſicut bulbi mi
nores. Altera eſt deſubtus tenuis ⁊ ſuper
groſſior; Naſcit̃ locis cultis ſuperior ma
ior eſt ⁊ acrioris virtutis.

Operationes.

A Dyaſ. Cataplaſmatibus adhibita
puſtulas ⁊ tumores corpis tollit. medica
minibus mixta ⁊ ſuppoſita menſtruis im
perat; B Cū vino bibita venerē ſti
mulat. Cataplaſmati impoſita cū vīo atꝫ
thure ſagittas vel ſtirpes educit. C
Soluit etiā inguinū collectioneꝫ: Radix
vero inferior accepta infantiū enteroceli
cos medetur.

Ca.clxxxiiij.

Agus. Yſidorus Fag⁹ arbor glan
difera. inde nōīnata eſſe credit̃ qꝛ
olim eius hōies vixerunt fructib⁹.
Dicta eſt em̄ fagus a fage grece q̊d eſt la
tine comedere. Pli.li.ij. Fagis pectines
tranſuerſi in pulpa fuerunt apud antiq̊s
Inde ⁊ vaſis yonos Marcus curius iura
uit ſe ex preda nihil attigiſſe preter guttū
faginum. quo ſacrificaret. lignū in longi
tudinē ita fluctuat. vt q̄ ps fuit a radice
validius ſidat. Fagus ac cerrus celeriter
marceſcunt. Facilis eſt fagus in materia
quā q̈ fragilis ac tenera. Eadēqꝫ fictilib⁹
laminis in tenui flexiblīs. capſiſqꝫ ac ſcri
nijs ſola vtilis. faguſ in plana dn̄dit ſicut
⁊ quercus. Fagoqꝫ faciltme ex oībus que
reſinā ferūt. ſꝫ mīme durāt p̄terq̈ ex pino

Operationes.

A Pli.li.vt ſup̈. Huius glans muribuſ
gratiſſima eſt. B Idem in li: xxiiij.
Fagi folia ī gingiuaꝝ ⁊ labroꝝ vicijs mā
ducantur. Glandis faginee cinis calcul'

illinitur: Item cum melle alopicijs. C Palladius li. pmo. De fago vel fraxino diutiſſime tabulata durabũt. ſi ſtratis ſuper paleis vel filice calcis hũor nuſq̃ ad tabulati corpus accedit. D Idez li. xij. Fagus in ſicco vtilis eſt. hũore corrũpitur. E Ex li. de natura reꝝ: Fagus eſt arbor glandifera: cuius fructus eſt dulcis. ſed pectori nociuus. Oleum vo clariſſimum lampadibus adminiſtrat. lignũ eius ſatis admodum durũ. ſz vmibus penetrabile. niſi fumo pene fuerit ptinue delibutum. viride at in aquis poſitũ. plonga tempa fertur in lapidem dureſcere.

Ca. c lxxxv.

Aſeolꝰ: Sera. li. aggre. ca. luchia. ſiue lubia auc. dyaſ. luchia. i. faſeolus folia habet ſimilia folijs plante q̃ dr̃ cuſſus. niſi quia ſunt molliora: Et rami eius ſunt ſubtiliores ſimiles filiſ adherentes herb. qbus approximãt τ elõgãtur multũ donec ſit vmbraculũ ſub eis. et hz vagĩas ſubtiles ſiles vaginis fenngreci niſi q2 ſunt lõgiores eis τ pinguiores: τ interius videnẽ q̃ſi varij diuerſi coloris q2 q̃dã trahũt ad albe. τ q̃dã ad ru. τ pmedit hꝰ fructꝰ elixꝰ ſicut pmedunẽ ſparagi Uirtus eoꝝ ca. τ hu. in pmo gradu.

Operationes.

A Sera. Generãt multã vẽtoſitatem. τ puocãt mẽſtrua. τ inflant: τ gñant hũores flegmaticos groſſos: τ ſũt mali ſtõ. τ rubei ſunt groſſiores: B Et qñ ſumunẽ cũ ſinapi τ pmedunẽ. ſinapis phibz maliciã eoꝝ: τ albi qdez ſunt multã hũiditatez hñtes: τ ſunt graues digeſtõni. τ ciminũ iuuat ad digeſtiõem eoꝝ. τ pmedẽ eos calidos cũ almuri: τ oleo τ cimĩo. τ nõ cõmedaẽ cortex eoꝝ exterior C Et bibitur pꝰ eos vinũ paꝝ groſſuz: τ purpurati. cũ aceto ſũt difficil' digeſtõis pter ſiccitatẽ aceti. D Et de pprietate eoꝝ ẽ puõre menſtrua. τ maxie q ſũt rubei ex eis E Et ipſi ſunt bõi pectori τ pulmõi: τ faciũt ſomnia mala. F Auer. li. colligz: ca. de faſeolis: Faſeoli declinãt ad ca. τ hu. G Et impinguãt corpꝰ. τ puocãt vrinã. Et ſanguinẽ mẽſtruũ. τ laxãt vẽtrẽ. pͤe rubei.

Ca.clxxxvj.

Raxinus. Yſidorus. Fraxinus vocari fertur eo ꝙ magis in aſpis locis montaniſqꝫ frugis naſcať. Serap.li.aggre.cap.dirdan.i.fraxinus ita nominatur grece in oriente. arabes nominant eam arborem cinicum. et in Perſia nominant eam luzach: Et eſt arbor hñs ĩ ramulis cameculas in quibus eſt humiditas que quando deſiccatur generãtur ex ea alia animalia ſimilia cimicibꝰ: Et idẽ aucto. Gal. Sapor eius eſt ſtipticus virtus eius eſt q̃ infrigidat et deſiccat: Paulus cap. de fraxino. Fraxinus fri. eſt ꝛ ſic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius eſt que conglutinat dum eſt recens. Et conglutinat vulnera rͤcentia: Et radix eius ad hoc valet ſimiliter qñ proijcitur aqua in qua decoquitur ſup oſſa cuius conglutinatio eſt neceſſaria: B Sed cortex eius dum recens eſt proprie ſi ligetur ſuper locum vulneꝝ conſolidat eum C Decoctõ corticis eius conſumit flegma Et quãdo cortex exſiccatur curat egritudinem cum qua eleuatur cutis: D Gal. li. dynamidiarum cap. de paſſionibus Splenis Corticem fraxini coque in vino ꝛ da bibere. ꝛ infallabiliter ſplenem attenuat. Nã res ꝓbata eſt: ꝙ ſi detur porcello bibẽ aliquibus diebus et interficiatur ꝑuiſſimũ inuenies ſplenem E Paulus. Cõtra fluxum ventris ꝛ lienteriam ꝛ diſſinteriã valet fomentum ex aqua pluuiali decoctionis corticum eius: F Contra vomitum ex debilitate virtutis contentiue cortices eius buliant ꝛ ſpongia intincta ſuꝑ ſtomachum ponatur ꝛ ex cinere eius ꝛ argento viuo fit optimũ vnguentũ contra ſcabiem.

Ca.clxxxvij.

Lãmula: Platearius. Flãmula dr̃ quia virtutem habꝫ incẽſiuam. et eſt ca: ꝛ ſic. in. iij. gradu. viridis ẽ multe efficatie exiccata vero nullius. Yſi. Flãmula ca. eſt ꝛ ſicca in fine ſecũdi g̃dꝰ.

Operationes.

A Platearius. Ad cauteriũ ſiue igneꝫ faciendũ flãmula conterit̃ et ſuꝑ locũ ponitur. ac ꝑ diem dimittitur ſic poſtea cutis combuſta reperit̃. B Ad apoſtemata rumpendum qñ verſum eſt ad ſaniem. ꝛ caput eſt duꝝ. Nec cum ſquama ferri conterit̃ ꝛ cum oleo ſupponitur: Oleũ ſiquidem ponit̃ ad relaxatõnem ne flammula multũ deſiccet. C Cõtra quartanam etiam et arteticam interius oꝑat̃ Oleum roſaceum ex ea confectum valet cõtra yliacã. in cibis vel alio mõ ſumptũ D Idem quoqꝫ valet exterius inunctũ Cõtra dolorem arteticum ꝛ yliacam ſtrãguitiam ꝛ diſſinteriam et contra viciũ lapidis ꝑ cliſtere iniectum ꝯfert.

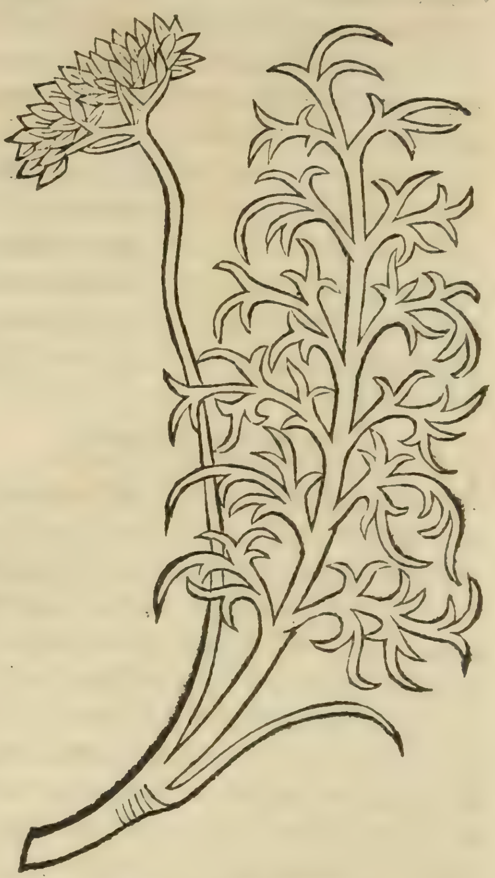

Ca. clxxxviij.

Ragaria. Dyaſ. Fragaria herba eſt multū nota. fructus eius hōies ſolent comedere. Folia hūt ſimilia folijs brionie niſi qꝫ ſunt molliores ⁊ lanuginoſi. Rami eius ſubtiles ſiles filis. ſemē hꝫ album ſimilē milij; Fragaria frigide ⁊ humide eſt complexionis in pmo gradu.

Operationes.

A Pla. Herba ⁊ fructꝰ fri. ſunt ꝯplexō. B Cōtra nimium fluxū menſtruoꝝ ſuccus fragarie cū ſucco plātaginis mixtum confert. Item Fragaria ſumpta cū boragine et bugloſſe in cib generat bonū ſanguinē. C Oīa vulnera ꝯſolidat cū ſucco fragarie linita. Re. ſucci fragarie ⁊ aq̄ plantagīs ⁊ aq̄ ſcabioſe; ana. ℥. ij. mellis roſati ſucci moroꝝ celſi. ana. ℥. j. aceti paꝝ miſceanī fiat gargariſmꝰ D Sūptū valet ꝯ apāta gutturis cū eo gargariſando Succꝰ etiā fragarie cū cimino ſumptus valet ad fetorem oris. Item cū boragine ſumptū valet ꝓ dolore capitis ⁊ corde. Item aqua decoctionis fragarie valꝫ contra dolorem capitis; ⁊ ſedat ſudorem ⁊ calorē. E Fructus eius ſedat ſitim Ad conſolidandū fracturā cruris vel alterius menbri. Re. ſuccꝰ fragarie. ſuccꝰ plātaginis. ana. ℥. iij. fol. fraxini. ℥. j. decoquanī ſil' ad modū emplaſtri ⁊ ſuppoſitū multū valet. F Succꝰ fragarie cum ſucco conſolide minoris mixtus ꝯſolidat vulnera

Ca. clxxxix.

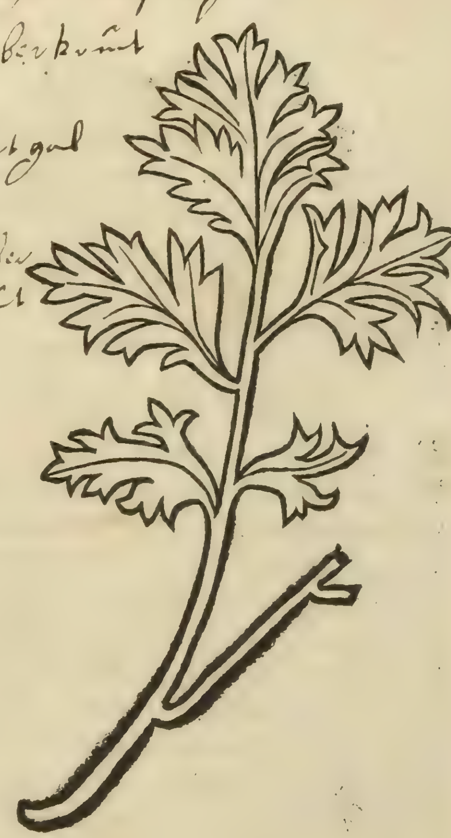
Eniculus. Platearius. Feniculus eſt in ſecundo gradu calidus et ſiccus. Uirtutem habet diureticā ex ſubtili ſubſtātia et qualitatibus ſuis; Semen eius ⁊ folia ⁊ cortices atꝫ radices cōpetunt vſui medicine. In pncipio veris colligunī ac ꝑ mediū ānū ſeruanī. Serali. aggre. ca: haziems auc: Gal. Haziems i. feniculus; eſt ex eo domeſticꝰ ⁊ agreſtis; Domeſticꝰ oībus eſt notus; cuiꝰ vtus eſt pma q̄ calefacit in. iij. gradu. ⁊ deſiccat in pmo. ſcda ſubtiliat; tercia generat lac. Et agreſtis dr̄ maritinus vel montanus. Ra

dix eius ⁊ ſemen ſunt fortioris deſiccatio
nis ꝙ radix ⁊ ſemen domeſtici. qm̄ in do
meſtico eſt parum ſtipticitas. Galienus.
vij. ſim. far. cap̄ de maratro. Maratrum
id eſt ſemen feniculi calefacit quidem for
titer vt ex tercio iam poſſit gradu exiſtere
ſiccat autem non ſimiliter ſed ſm̄ primū:
⁊ propterea lactis generatiuum eſt. et nō
generaret ſi ſiccaret fortiter. ſuffuſis autē
auxiliatur ſm̄ eandem rationem. Eſt vo
et alius feniculus ſilueſtris quem vocant
propter magnitudinē equinū feniculum.
cuius radix et ſemen ſiccioris eſt virtutis
alio qui apud nos eſt: Et mihi videtur ex
inde ꝙ ea que ſm̄ ventrem ſiſtat. ⁊c̄. Et iō
vj. ſim. fat. cap̄: ypomaratrum vocat feni
culum iſtum ſilueſtrem ypomaratrum vł
feniculum erraticum vel caballinum ſiue
equinum. Syaſ. ſm̄ tranſlationem nr̄am
Feniculus calefacit manifeſte et deſiccat
mediocriter.

Operationes.

A Auicenna. li. ij. cap̄. de feniculo. Fe
niculus ortulanus cal'. eſt in. ij. aperit opi
lationes. acuit viſum. ⁊ proprie gūma ei⁹
⁊ confert in initio aque. ⁊ apud eius deſcē
ſum. B Et democritus quidē exiſti
mauit ꝙ venenoſi ſ̄ꝑmes paſcunt feniculi
recentis ſemē vt eoꝝ viſus ꝯfortef̄. C
Et vipe et ſerpentes fricant oculos ſuos
cū egrediunt̄ de cauernis ſuis poſt hiemē
ſup ip̄m. vt illuminent̄ oculi. quod humi
dum eſt lac exuberare facit. ⁊ ꝓpe ortulanū
⁊ qn̄ bibitur cum aq̄ frigida: confert nau
ſee. ⁊ inflationi ſtomachi D Et eius
digeſtio eſt tarda ⁊ eius nutrimentum eſt
malum. ꝓuocat vrinam et menſtrua. Et
ſilueſter proprie frangit lapidem. in tere
no quidem ⁊ fluuiali eſt iuuamentum ad
renes et veſicam: Et ꝓpe confert ſilueſter
diſtillationi vrine. E Et qn̄ ꝯmedit̄
radix cum ſemine ſuo. ſtringit ⁊ confert fe
bribus antiq̄s ⁊ datur in potu cum aqua
frigida. F Et confert nauſee ⁊ febri
bus. ⁊ inflāmatōi ſtōi. ex eis. cōfert ei⁹ de
coctio cū vino morſui ſ̄ꝑmiū venenoſoꝝ ⁊

cum aqua. Et terit̄ eius radix ⁊ ponit̄ ſup̄
morſum canis rabioſi et confert: G
Gal'. Feniculus generat lac in mām̄illis
Suffuſiones curat: ⁊ eſt diureticus: ⁊ mē
ſtruoꝝ eductiuus. ⁊ feniculus ſilueſtris ſi
ſtit ea q̄ ſm̄ ventrē eteni ad eſt ſtipticitas
maxima ei. huiuſmodi igitur non ſolum
radix: ſed multo magis ſemen: Et poteſt
etiam lapides frangere. ⁊ ycterícos ſana
re. menſtrua ꝓuocare. et vrinas mouere.
H Alius vero equinus feniculus eſt cu
ius ſemen rotundum eſt ſemī coriandri ſi
mile vero in virtute ſemini alterius eq̄ni
feniculi. debilius tamen I Syaſco.
Feniculus lac mām̄illis generat ꝯmeſtus
vrinam ⁊ menſtrua educit. ⁊ cataplaſma
tib⁹ adhibitus cū ptiſana ꝯmeſt⁹ id facit
K Elixatura eius bibita nefreticiſ ⁊ ve
ſice dolori medet̄. Vrinā ꝓuocat: Morſi
bus venenatis cum vino occurrit.

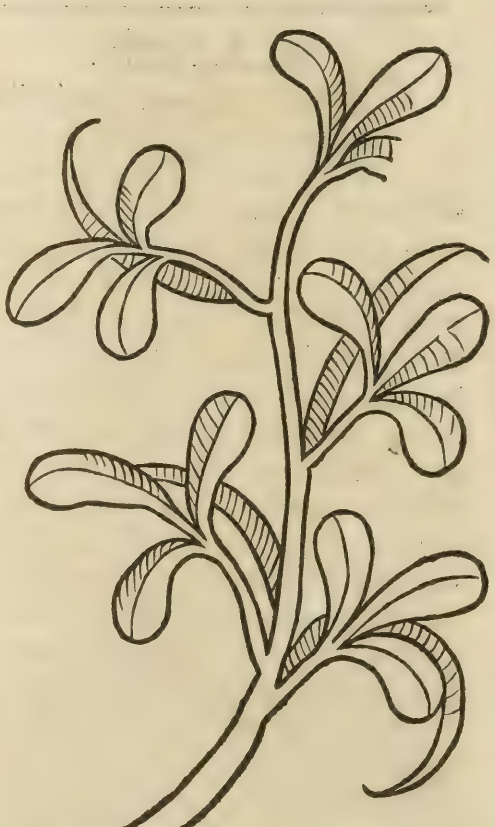

Ca.cxc.

Ebrifuga. Dyaſ. Febrifuga ſiue
centaurea minoꝛ eſt herba ſimilis
camomille virgam habens plon
gam anguloſam floꝛem purpureum. Fo
lia minuta ⁊ oblõga ſicut ruta ſemẽ ſicut
triticum. et ſic oblõgum. radix eſt ei oblõ
ga et inutilis. guſtu amara. Naſcit̃ locis
aquoſis: Nominatur etiam ab alijs elle
boꝛitis ſiue amaratrum. vel febrifugia:

Operationes.

A Dyaſ. Centaurea minoꝛ ſiue febꝛifu
ga tunſa ⁊ impoſita viridis vulnera pur
gat. pacoleſim p̃ſtat. B Cicatrices
vulneribus recentibus ⁊ veteribus indu
cit. Elixatura eius bibita coleꝛã ⁊ hũoꝛes
pingues deponit. C Sciaticis ano
ſuppoſita ſanguinẽ ꝓuocat ⁊ doloꝛẽ illiuſ
mitigat. Succus eiꝰ melle addito caligi
nem oculis detergit: aboꝛſum facit. Ner
uis dolentibus fomento p̃ſtat auxiliũ

Ca.cxcj.

Enugrecum. Auicenna. li. ij: cap̃.
de fenugreco. Fenugrecum ca: eſt
in fine p̃mi ſic. in p̃mo et nõ euacu
atur ex humiditate extꝛanea: eius v̓tus eſt
digeſtiua et lenitiua. Et illud ꝓpterea ꝙ
in ip̃o aggregatur de caliditate cũ viſco
ſitate. ⁊ eius viſcoſitas ꝓhibet dominiũ
nocumenti caliditatis ⁊ eiꝰ caliditaſ ope
ratur cum facilitate. ⁊ eius hũoꝛ eſt maluſ
licet non ſit paucus. Subſtantiam habet
glutinoſam. v̓tutem habet matuꝛãdi ⁊ re
laxandi. Diaſ. cap̃. buceron. Bucerõ em̃
ſonat bouis coꝛnu. egoceron v̓o capꝛi coꝛ
nu: Nam ſemina fenugreci coꝛnicul' ſimi
libus coꝛnibus ſunt. virtus eius eſt mala
ctica. Gal' viij. ſim: far. ca. tylis: Tylis: i.
fenugꝛecum ca. eſt in: ij. ſic. in p̃mo: Seꝛaꝛ
li. aggre. cap̃. balba: Balba: i. fenugrecũ
Uirtus eſt ca. in: ij. gradu: ſic. in pꝛimo.

Operationes.

A Auicẽna. Eius oleũ q̊d fit cũ mirto
confert capills ⁊ veſtigijs vlcerum. ⁊ con
fert fiſſuris frigidiſ pꝛopter muſcilagino
ſitatem ſuam, ꝓ̃e cum oleo roſaꝝ et ingre
ditur in medicinis panni. ⁊ facit coloꝛem
bonum. B Et alterat odoꝛem oꝛis:
⁊ r̃mouet odoꝛem coꝛpoꝛis ⁊ ſudoꝛis. Et
reſoluit apoſtemata flegmatica ⁊ dura
C Et eius farina valet ad apoſtemata
ca: apparentia et occulta, cũ non ſunt in
flammata. ſed ſunt declinantia ad duꝛici
em quandam. ⁊ lenit a dublet et maturat
ea. D Et confert cum oleo roſarum
aduſtioni ignis. mundat furfures abluti
one capitis facta ex eo. Et facit ſodam ꝓ
prie cum comeditur cum muri. ꝙ̃uis ſit
cum almuri minus nociuum ſtomacho
E Clarificat vocem. ⁊ pulmonem. ⁊ le
nit pectus ⁊ guttur. ⁊ ſedat tuſſim ⁊ diſni
am. pꝛoprie quando coquitur cum melle
aut dactilis aut ficubus et melius eſt vt
coniungatur etiã cum dactilijs carnoſis.

⁊ ſumatur ſuccus amborum et miſceatur
cum melle plurimo et ſup prunas tempe
rate calefiat. et ſumatur ante cibum tem
pore longo. cum nitro factum emplaſtrū
ex eo confert ſpleni. F Et eius deco
ctio cum aceto confert debilitati ſtoma
chi: ⁊ proprie quod ex ipſo recens eſt. Et
eius electuarium facit nauſeam: ſed ace
tum ⁊ muri expellunt nocumentum cōme
ſtionis eius. Fit eucatiſma ex decoctione
ipſius ad apoſtemata matricis ⁊ dolorē
eius ⁊ coartationē ipſius G Et eius
decoctio cum aceto conuenit vlceribus
inteſtinarum ⁊ ſimiliter r̄cens cum aceto
quando comeditur. Et decoctio eius cū
aqua calida eſt bona tenaſmoni ⁊ ſolutio
ni. H Et eius oleum eſt bonum apo
ſtematibus ani et ad tenaſmonem. et ad
dolorem ventris pungitiuū proprie cum
almuri ante cibum. Et non mouet ad ex
pellendum fecem niſi propter ſuam acri
moniam. ⁊ proprie cum melle non plurio
vt non mordicet fortiter: J Et eius
decoctio cū melle facit deſcendere humi
ditates groſſas ab inteſtinis. ⁊ prouocat
vrinam ⁊ menſtrua. ⁊ supponit̄ cū adipe
anatis. K Et confert duriciei matri
cis: ⁊ facit generationem matricis facilē
cuius generatio eſt difficilis propter de
ſiccationem. Et eſt bonum habentibus
emorroidas. ⁊ facit ſtercus boni odoris:
⁊ facit fetere vrinam ⁊ ſudorem: Et nō eſt
ſicut lupini in difficultate ſui exitus. L
Galienꝰ. Fenugrecum feruenter inflam
mationes exacerbit minus vero calidos
⁊ quecunqꝫ ſclirosi ſunt dyaforādo curat.

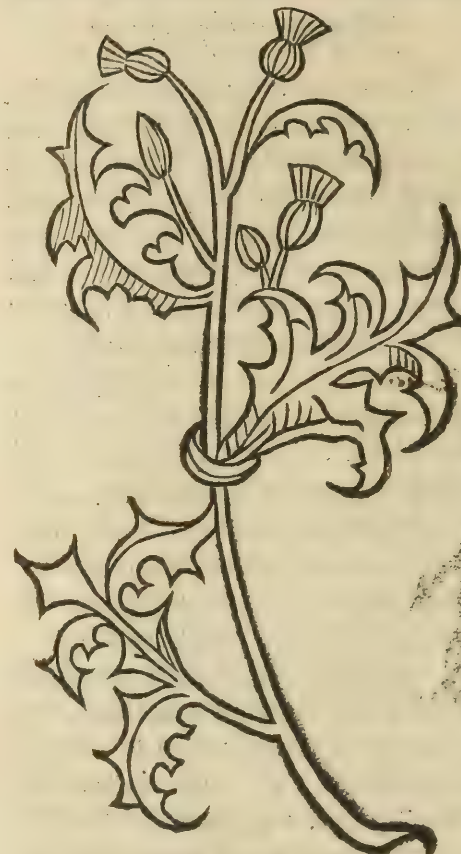
Ca. c xcij.

Fenum. Yſidorus. li. xvij. Omnis
eñ herba mollis p̄ciſa ſicca fenum
dici poteſt. ⁊ maxime que fetibus
aliquando apta eſt nutriendis. Nam fe
num cibus eſt proprie iumentoꝝ. Idem
dicit fenū eſt dictū ex hoc ꝙ eo flāma nu
tritur. flos eñ eius flāma eſt. De feno aūt
dicit gloſa ſup yſaiam. xl. Fenū naſcendo
habꝫ virorem ⁊ creſcendo decorē. deinde
florem. tandem calore ſolis ſiccatū r̄digi
tur in puluerem. ſicut ⁊ homo p etatū ſuc
ceſſionem decorem amittit ac cadit ī pul
uerem ⁊ in mortem. Fenum itaqꝫ q̄m diu
viret ⁊ frondet montes ⁊ prata veſcit ⁊ or
nat. et tam floꝝ diuerſitate ꝙ̄ etiam viro
rum venuſtate ad ſui aſpectum intuentiū
oculos allicit. reficit ⁊ delectat ꝑpter ſue
ſubſtantie aut viriditatem feruente ſole
eius humiditas de facili ꝯſumit̄. ⁊ herba
q̄ p̄mo florendo q̄i ridē videbat̄. tandē a
ſua gl'a ſpoliā penitꝰ īuenit̄. Nā fenū q̄d
hodie orit̄ ⁊ vireſcit. cras morit̄ ⁊ in cliba
num mittit̄ qꝛ q̄ſi ſubito deficit ⁊ areſcit.

Sicut de Impio ꝑſimilitudinē dr̄ in p̄s. Fiat ſicut fenum tectoꝝ q̊d priuſqȝ ꝛc̄. vbi dicit gloſa. q̄nto fenū altius ſtat ⁊ minus ꝓfunde inferius deprimit radiceȝ tanto minus creſcit ymo citius deficit ⁊ areſcit.

Operationes.

A Fena creſcentia in locis aliq̄ntulum mōtuoſis mediocriter ſiccis magis ſunt odorifera. etiā aliq̄bus magis ſapida ꝙ̄ alia q̄ creſcūt in p̄tis paluſtribꝰ ⁊ aquoſis B Ut dicit pli. q2 in illis hūoꝛ nutrimē talis magis eſt digeſtꝰ. in illis v̊o minus. C Item Fenū ad diuerſos vſus neceſſarios reſeruatur. q̄ cauſa breuitatis relinq̄

Ca. xciij.

Ferula. Yſi. Ferula dcā eſt a medulla. Nā illū varro tradit ferule eſſe medullā ꝙ̄ greci appodelō vocāt. Nō nulli āt a feriendo ferulā vocāt. Hac etiā pueri vapulare ſolēt. hꝰ ſuccuſ galbanū. Pli. li. xiij. Ferula naſcit̄ locis calidis atȝ trāſmaria geniculatis nodata ſcapis Dyaſ. ca. de ferula. Ferula ꝙ̄ multi enterionem vocāt. Ubi ſciendū ꝙ multe ſūt ſpecies ferl'e. ⁊ iſtaꝝ diuerſaꝝ ſp̄eꝝ ſunt diuerſe gūme. ſ. ſerapinū armoniacū: galbanū opopanacū. aſa fetida. ⁊ p̄ter iſtas ſp̄es ē vſual' ferula nullū hn̄s gūmi de q̊ ſit curā dū cꝰ ſemē eſt careos ſiue canereos. vn̄ dr̄ ferula a medullis: nōnulli vocant eā ſic a feriēdo: q2 hac pueri ⁊ puelle vapulare ſolent. vn̄ ſunt aliq̄ ſp̄es ferule q̄ nō ſimulantur in folijs: ⁊ tn̄ dicunt̄ ferule qm̄ faciunt ſtipitem aptum ad feriendum.

Operationes.

A Diaſ. ca. de ferula. Uſual' ferula viridis ꝙ̄ multi enterionē vocāt emoptoicis ⁊ ciliacis maximū effectū p̄ſtat ⁊ moꝛſibus venenatis potā cū vino occurrit B Tūſa ⁊ īpoſita fluxū ſanguīs vulneꝝ ſtringit. Semē eiꝰ bibitū toꝛtionibꝰ medicat̄. C Semē eiꝰ cū olo tritū ⁊ punctū dolorē ꝓmouet v̊ge eiꝰ ꝯmeſte ſudoꝛē capitis mouent. Cōpoſite in ſale ꝯmedi pn̄t. D Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis ꝯpetit.

Ca. c xciiij.

Ficus. Yſidorus. Ficus a fecūditate vocatur ferationr eſt eñ ceteris arboribus. Nam ter quaterqʒ per ſingulos ānos fructum generat. et altero matureſcente. alter aboritur Hinc et carice a copia nominate ſunt. Plinius. li. xv. De genere pomoꝝ ficus ampliſſima eſt quedamqʒ et piris magnitudine emula. Ficus Judea rubet. oliue magnitudine rotūdior tm̄. ſapore meſpili. Alexādrinā hanc ibi vocant groſſitudine cubitali. rūmoſam. materie validaʒ. lentā ſine lacte: cortice viridi. folio tilie ſed molli. Oneſicritus tradit in hyrcania multum noſtris eſſe dulciores fertilioreſqʒ: Sunt ⁊ lidie q̄ ſunt purpuree. Et mamillane. que ſimilitudinem mām̄aꝝ habent. Item Calliſtrucie ſapore preſtantiores. ficorum omniū frigidiſſime. Quedam in egypto cute carice detrahitur. Hec vt putamen virentibus ficis. que maxime placet in eiſdeʒ ficis. Ariſtoteles in li. de vebetabilibus. In quibuſdaʒ fructibus eſt humor. vt lac ſicut in ficubus quibuſ eſt dulcis fructus atqʒ mellaris ſicut et palmis. Idem in li. de animalibus. Lac ex coagulo et lacte ficuum cogulatur. quoniam lac ficuum in lana aggregatᷣ. deinde lana illa cum modico lactis abluitur ac poſtmodum iſtud idem in reſiduo eijcitur. ⁊ cum admiſcetᷣ lacti coagulatur. Ficubus ac ceteris dulcibus apes cibantur. Palladius libro q̄rto Ficus que in montanis ⁊ frigidis lociſ naſcuntur. quia minus lactis habent. ad ſiccitatem durare non poſſunt. Uſus illi in viridi eſt melioris magnitudinis. et ſaporis acuti. Que naſcuntur in campis et locis calidi pinguioreſ ſunt. ⁊ in ſiccitate durabiles ſunt. Conſtantinus in panthegni. Ficus in primo gradu ſunt calide. virides in ſecundo humide. Sicce vero inter ſiccitatem ⁊ humiditatem temperate Yſaac in dietis particularibus capitulo de ficubus. Ficꝰ ceteris fructibus laudabilior ⁊ nutribilior. humiditatis tamen ſue cauſa groſſoſ creat humores. Natura eius ca. ⁊ ſic. qualitatis autem caliditate ⁊ ſiccitate diuerſe ſunt. ⁊ ſecundum ſui ipſius diuerſitates Eſt em̄ ficus domeſtica ⁊ ſiluatica. Domeſtica etiam in viridem diuiditur ⁊ ſiccaʒ. Uiridis quoqʒ duplex eſt modus quoniam quedam eſt perfecte matura. ⁊ non perfecte matura. Non perfecte matura minus ca. ⁊ magis groſſa ꝓpter dn̄ationem terreſtris partis. Habet tamen humiditates latentes que acuitatem ei preſtant ⁊ ſiccitatem in ſecūdo. vn̄ Ypocras. Ficus quanto longinquior eſt a maturitate tāto minꝰ ca. ⁊ magis gſſa.

Operationes.

A Serapi. libro aggregatoris. caplo. cui auctoritate Gal. Cui id eſt ficus. Sūt enim ex eis ſilueſtres domeſtice ⁊ montane. Et ex domeſticis quedam ſunt recentes. quedam non. ſed ſunt ſicce. Et recentium virtus ē debilis propter hoc q̄d admiſceatur eis de humiditate. ⁊ ſicce ſunt meliores. ⁊ maxime carnoſe. Et ille in quibus eſt acuitas ⁊ punctio abſtergunt magis ⁊ reſoluunt. ⁊ habent in ſe humiditatem ſubtilem. B Et alia eſt que r̄ſoluit apoſtemata quando miſcetur cum farina ordei. aut cum medulla panis frumēti. Et aq̄ in qua coquūtur ficus decoctōe multa eſt ſimilis melli in virtute ſua. et recentes quidem ⁊ ſicce laxant ventrem. C Et virtus ſilueſtrium eſt attractiua ⁊ reſolutiua. Et ita eſt in domeſticis antequam maturantur. qm̄ eſt in eis aliquid lactis ex arbore D Et arbores ficuū domeſticaꝝ virtus eſt calida ⁊ ſubtilis. et lac eius ⁊ ſuccus folioꝝ ipſius calefaciunt calefactione forti. ⁊ mordicant. ⁊ vlcerāt corpus. ⁊ aperiūt orificia venaꝝ que ſunt in ano. ⁊ euellunt verrucas. ⁊ laxāt ventrē E Sed in arbore ficuū ſilueſtrium eſt de caliditate et ſubtilitate tm̄ q̄ ſi coqūtᷣ cū carne bouina dura faciūt illā decoq. et eſt fortior in omnibus p̄dictis q̄ domeſtica. F Sed montanaꝝ ficuū arboris ſapor eſt acutus ⁊ pungens ⁊ abſtergens

Et quando fit emplaſtrum cū ramis eius ſuper verrucas que dicunt̃ capita clauoꝝ aperit eas. ⁊ ita eſt de lacte eius.ſ.quādo fit vnguentum ex eo. G Et quando fit medicamētum ex eo ⁊ melle abſtergit maculam oculi groſſam ⁊ eſt conueniens obſcuritati viſuſ ⁊ deſcenſui aque ad oculum que fit ab humoꝛibus groſſis multū. H Et cineres quidem ficuum ⁊ glandium et lacticinioꝝ.ſunt meliores cinēs ad abſtergendum. Auicenna li.ij. de ficubꝰ melioꝛ eſt alba. deinde rubea. deinde nigͣ Et que vehememẽter eſt matura eſt melioꝛ et pꝛoxima ad hoc vt non noceat. Et ſicca quidem in ſuis opationibus eſt laudabilis. J Uerumtamen tamen ſanguis ex ea generatus non eſt bonus. Et ꝓpter hoc facit pediculos. K Uerum ſi ſumatur cum nuce eius chimus fit bonꝰ ⁊ cum amigdala. Et leuioꝛ omnibus eſt alba illa que eſt humida eſt ca. parumper ⁊ que eſt humida eſt plurime aqueitatis. ⁊ parum eſt medicinalis. que vero inmatura eſt abſterſiua ad frigiditatem parū declinans. niſi lac eius. ⁊ que ſic ca. eſt in primo gradu ⁊ in fine ip̄ius ē ſubtilis et que ſicca eſt. et pꝛoprie acris foꝛtis eſt abſterſionis maturatiua. reſolutiua. Et carnoſa eſt plurime maturationis. et in ipſa ſunt glutinatio ⁊ inciſio ⁊ ſubtiliatio.
L Et ſilueſtris eſt acutioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ ī hoc Et fructus quidem eius nutribilioꝛ eſt reliquis fructibus. ⁊ que vehementis ē maturationis pꝛopinqua eſt ad hoc vt non noceat. M Et in ip̄a eſt inflatō. ⁊ expellit ſupfluitates ad cutim. et facit ſudare. ⁊ ſm ꝙ eſtimo ſicca ſimlr̃iter expellit ad exterioꝛa ⁊ facit ſudare. Et illa quidē que eſt humida velocis eſt nutrimenti ⁊ penetrationis in ſtomacho ⁊ in coꝛpe. N Nutrimentum veꝛo ficus licet nō exiſtat in roboꝛe nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ tñ vehementis eſt roboꝛis q̃ nutrimentum omnium fructuum.

Ca.cxcv.

Ficus lupi vel comarus. Dyaſ. ca. Comarus.i.ficꝰ lupi. Et eſt arboꝛ ſimilis cidonie ſꝫ fo. minuta habꝫ. et fructus coccimelle ſil'es. eſt eīm ſine oſſibus q̃ multi memeqlon dicūt cui ſi maturitas fuerit ruſum facit coloꝛeꝫ. ſꝫ cū edit̃ remanet ī oꝛe ſb̃a q̄dam ſil'is ei q̄ remāet ex ficubꝰ. vocat̃ arabice catilabinch. i. interfectoꝛ p̄ris ſui. ⁊ ficꝰ lupi. ⁊ ē arbuſtum q̊d vocat̃ nr̃o ydeomate armoni. fructus eiꝰ eſt in ſupficie aſp et hꝫ ſapoꝛē mixtū ex dulcedīe et acetoſitate aliq̃. Sera. li. ag. ca p̄. haruanchieth. i. ficus lupi. Arboꝛis hꝰ fo. ſunt ſil'ia folijſ citonioꝝ ſꝫ ſūt minoꝛa ⁊ fructꝰ eiꝰ ē ſil'iſ prunis ī q̄ntitate. nō hñſ nucleū. ⁊ qñ maturat̃ decliat coloꝛ eiꝰ ad rubedinē. ⁊ qñ ꝯmedit̃ r̄manet in oꝛe ſubſtantia ſimilis ei q̄ remanet ex ficubus

Operationes.

A Gal'. vij. ſim. far. ca. de comaro. i. ficꝰ lupi. Arboꝛ ⁊ fructꝰ eiꝰ ſunt ſtiptici. B Diaſ. ē malꝰ ſtō. opilat cito ⁊ iduc̃ ſtupoꝛē

Ca.cxcvj.

Jcus egypciaca: Solinus. Ficus p̄cipua eſt egiptia folijs moro cō paranda. poma non ramis tantū ſed ⁊ caudice geſtans vſq; adeo ſue fecun ditatis anguſta eſt vt vno anno ſepcies fructificet: Unde cum vnū pomum decer pſeris. alteꝝ ſine mora ꝓtuberat. Pliñ. li. xiij. Jn egipto multa ſunt genera arboꝝ. que non alibi. an̄ om̄ia ficus egipcia ob id nom̄iata. arbor moro ſimil' folio mag nitudine aſpectu. Pomū fert non ramis ſed caudice. Jdq; ip̄m ficus eſt p̄dulcis ſine granis interioribus. per q̄ fecundo prouentu ſcalpendo tm̄ ferreis vnguibuſ aliter non matureſcit. ſed cum factum eſt quarto die demetit̄. alio ſubnaſcente ſep teno ita numeroſo partu. p ſingulas eſta tes multo lacte abundante: Subnaſcitur etiam ſi nō ſcalpatur fetus. quater eſtate prioremq; expellit inmaturum. Jdem li. x vt ſup̄ Ob id q̄dam epiptiā ficum dixere erore manifeſto Non em̄ in egipto naſci tur ſed in ſyria. yomaq; circa guidū. atq; in Rhodo ſup comantibus folijs flore cā dido. cum vehementia odoris

Operationes.

A Dyaſ. Lacrimus eius ſiue ſiccus in ſtillatus necatōnibus vel pcuſſuris ſerpē tum aptiſſimus ꝓbatur. B Preteā impetigines lepras macl'as ⁊ podagras admixtus cathaplaſmatibus curat. folia eius r̄centia ſuper morſum canis rabioſi poſita conferūt C Ualent etiam ſca biei. ⁊ imponunt̄ ſup vlcera g̃ſſa humidi tatum. ⁊ ſup verrucam ⁊ morfeā: D Cum eiſdem fricat̄ aſperitas palpebraꝝ ⁊ ſcabies eaꝝ. E Succus folioꝝ eiuſ exulcerat. vehementis eſt calefactionis ⁊ abſterſionis F Aperit orificia vena rum ani Jn potu dat̄ ſuccus eius ad coa gulationem lactis in ventre. G Da tur oleo mixto ei. qui habet ſolutionem ⁊ diſſinteriam.

Ca.cxcvij.

Filipendula ſiue viſcago idē. Ubi ſciendum ꝙ hoc nomē viſcago aliquando ponitur ꝓ quadā herba que eſt viſcago arboris de qua fit viſcus ſicut apparet in caplo viſcus inferius de v. Aliquādo ponitur pro filipendula. et eſt herba que in vltra marinis partibus repitur. ⁊ in Apulia. ⁊ in montuoſis locis ⁊ calidis. Radix eius competit medicine Et in fine autumni colligitur. ⁊ p. x. ānos ſeruatur. Et eſt herba habens folia petroſilino ſimilia. ſed eleuata ⁊ non in terram expanſa. in cuius radice ſunt quaſi nodi adherentes: virtutem habet diureticam ex ſubtili ſubſtantia ⁊ ex qualitatibus ſuis ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Contra lapidem ſtranguiriam ⁊ diſſuriam ⁊ iliacam paſſionem ꝑcipue valet electuarium factum ex duabus ꝑtibus pulueris filipendule ⁊ tribus ſaxifrage B Contra yliacam paſſionem fiat criſtere ex puluere eiꝰ aqua ſalſa ⁊ oleo ⁊ melle C Detur etiam benedicta acuata ex puluere eius cum vino pulueris eius D Cōtra dolorem ſtomachi ex frigida cauſa vel ventoſitate detur puluis eiꝰ cū puluere feniculi. E Contra ſtrāguiriam et diſſuriam et yliacam paſſionem ex nutritiuorum vitio. ponat̄ puluis eius in multa quātitate in ſacculo. ⁊ fiat decoctio eius in vino ⁊ oleo ⁊ ſuꝑ locum dolētem ponatur F Contra frigidum aſma detur puluis eius cum puluere gentiane in cibis ⁊ potibus G Cōtra epilentiam valet puluis eius in cibis.

Ca.cxcviij.

Filius ante patrem. vel gariofilon Plinius. cap. gariofilon. Herba ē faciens florem ſicut butalmos. cuius ſtipites faciunt ramulos plurimos; ſꝫ ramus poſt natus excedit lōgitudine antenatum. ⁊ ob hoc filius ante patrē vocatur; ⁊ vocat̄ ſimiliter oculus chriſti. Auicenna in ſecundo libro dicitꝗ eſt planta que naſcitur in vere. ⁊ flos eiuſ eſt ſimilis croco ortulano:

Operationes.

A Auicenna. Decoctō eius cum effunditur ⁊ aſpergitur ſuper morſum vipere. ſedat dolorē eius. B Plinius. Succus eius vel puluis curat fiſtulam.

Ca.cxcix.

Fiſtula paſtoris. Dyaſ.cap̄.almea id eſt fiſtula paſtoris. Habet folia ſimilia arnogloſſe ſed anguſta et ſup terram ſpāſa haſtā tenuem ſolā vni⁹ cubiti. ⁊ ſup ip̄m capitellū florem viridē pferens. radices tenues hꝫ ſicut ellebor⁹ odoratas ⁊ viſcidas ⁊ pingues naſcitur in locis aquoſis.

Operationes.

A Dyaſ. Radicis ei⁹ cū vino bibita.ʒ.j. et mellis.℥.ij. bibentib⁹ leporē marinū ⁊ miconium ⁊ opium medicat̃. torſiōib⁹ ſubuenit diſſinterie maxīe. pdeſt ſola cū dauco bibita eq̄ pōdere ſinglare pſidiū eſt. B Dolorē lateris ꝯpeſcit. Steri cas cauſas ſoluit ip̄a herba bibita vētrēꝫ abſtinet. menſtruis imꝑat. puſtulas cata plaſmatibus adhibita purgat. C Gal. vj. ſim. far. ca. damaſſionū ſeu altiſ made. i. fiſtula paſtoris hac herba narrat dyaſ. ꝙ ei⁹ radix ſi bibit̃ ſanare diſſinteri as. D Vētremqꝫ ſtringere et tūores ſedare poteſt. Nos tñ hoc nō exꝑti ſum⁹. Palam autem ꝙ habet q̄ndā abſterſiuaꝫ v̄tutem. E Aui. li. ij. ca. de fiſtula pa ſtoris. Virtus eſt abſterſiua reſoluit apo ſtemata fluxa ⁊ grauia in viſceribus. F Cōfert lapidi renū. ⁊ frāgit ip̄m de coctio eius. ⁊ radix ip̄ius ꝯfert vlceribus inteſtinorum.

Ca.cc.

Filix ſiue filex. Yſido. Filix ē herba a ſingularitate folij appellata eſt. ex vna deniqꝫ virgula cubitali alti tudine. ſciſſa gignuntur folia. Serapion libro aggre. cap̄. ſarex ſiue ſarax. i. filex au ctoritate diaſ. Eſt herba que naſcit̃ in mō tibus ⁊ locis petroſis. ⁊ non habet ſtipitē neqꝫ florem neqꝫ fructum. ⁊ habet folia q̄ expanduntur ſicut ale. et odorem non bo num. Radix eius eſt nigra deforis longa a q̄ multe oriunt̃ radicle. Et in ſapore ei⁹ ē ſtipticitas. ⁊ maius iuuamētum quod eſt

ſn ea eſt in radice eius Sapor eius ē ama rus. parum habens ſtipticitatis. ⁊ iſte eſt filex maſculus. Uirtus eius eſt q̄ exſiccat ſiccatione forti ſine mordicatiōe. ⁊ lauat ⁊ confortat virtutem

Operationes.

A Dyaſ. Filex interficit vermes cucur bitinos. Et potātur de eo aurei quatuor cum mellicrato. Et interficit fetum. et ex pellit mortuum. B Et eſt alia ſpēs ſaraex que habet folia ſimilia ſupradicte niſi quia habꝫ plures ramos: ⁊ folia eius ſunt altiora ⁊ remotiora a ſtipite. ⁊ habet radices longas. ⁊ color earum eſt rubeuſ cum pauca nigredine. Et quedam ex eis habent colorem rubeū ſicut color ſangui nis. ⁊ iſta eſt filex femina C Et radix eius quādo miſcet̄ cum melle et fit lohoc expellit lumbricos longos D Et qn̄ datur mulieribus ꝓhibet imp̄gnationē ⁊ pregnanti facit aborſum. et quando de ſiccatur ⁊ teritur ⁊ cribratur ⁊ ponitur de puluere eiuſ in fiſtulis humidis. quarum ſanatio eſt difficilis curat eas E Et folia eius tenera r̄centia elixata ⁊ ꝯmeſta laxant ventrem F Gal. viij. ſim. far. cap̄: de filice quod incipit pteris. Pteris id eſt filex in radice quidem habet v̄tutē. G Interficit enim lumbricoſ amplos ſi quatuor dragmarum pondus de ea in mellicrato quis aſſumat ſm̄ eundem aūt modum embriones viuos corrūpit mor tuos vero extrahit ⁊ nullū mirum: eſt em̄ amara ſtipticitate participās fortiter ſic catiua non tamen eſt mordax: H Si milem vero huic ⁊ thilipteris filex femīa nōiata hꝫ v̄tutē cū dicit in eodem ca. Fili ces ſtiptice exiſtentes qualitate nō inme rito I Dyarias ⁊ diſſinterias iuuāt bibite.

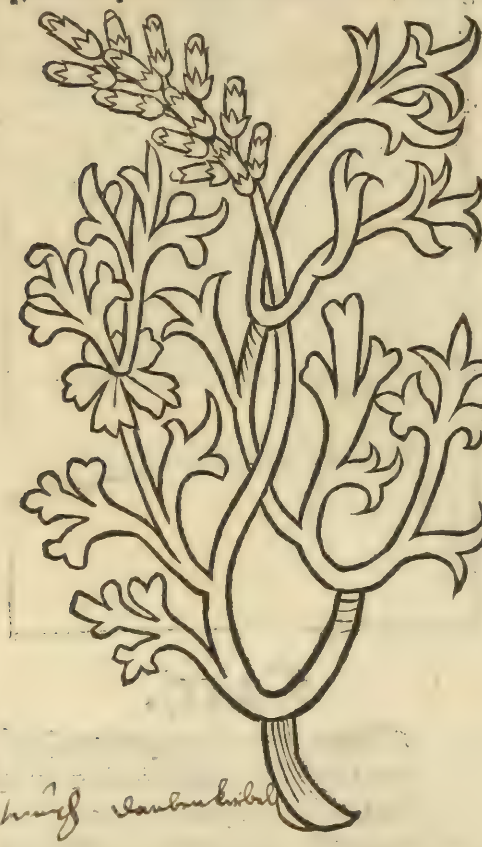
Ca. ccj.

Olium. Sera. li. aggre. ca: Sedis auct. dyaſ: Sedis. i. foliū ⁊ eſt her ba q̄ naſcit̄ in India in lociſ humi dis ⁊ paludoſis carēs radice. colligunt̄ h̄ folia in aqua ſuꝑnatantia. Eſt āt optimū q̊d eſt leue ⁊ albidū vel nig̃ſum nardi refe rens odorē ſine vlla ſalſedine ac diū mul tumq; reſeruās. hāc herbā cū Indi colli gunt inſerunt filo lineo ⁊ ſiccāt eſtate. Ali qui etiā illos ramos colligūt ⁊ ſic ſeruāt: Et qn̄ terra cū oībus herbis eſtate vi calo ris areſcit niſi foco herbe aride fuerint ꝑ uſte. alio āno nullā generāt herbā. Eſt āt foliū integri odoris cū ſuauitate ſtipticū ⁊ diu cū diut̄no odore. virtutem habꝫ ſpi cenardi quia ſimiliter eſt diureticum.

Operationes.

A Dyaſ. Tūoribꝰ oculoꝝ elixū in vino fomēto adhibet̄ B Puluerē eius in aq̄ fricatū oculis ſuꝑūge. foliū maſticatū diutius odorē retinet. q̊d in veſtimentis

poſitum cum fuerit tineolas non pmittit
ꝛ veſtibus odoꝛem gratũ reddit. C
Multi putauerũt foliũ ēē nardi indici fo
liũ ſꝫ fallunẗ B Et idē auc. gal'. virt⁹
eſt ei ſimilis v̊tuti ſpice. Ueꝝ eſt fortioꝛis
opatõis. Pau. ca. de fo. ca. ē in. ij. ſic. i. iij.

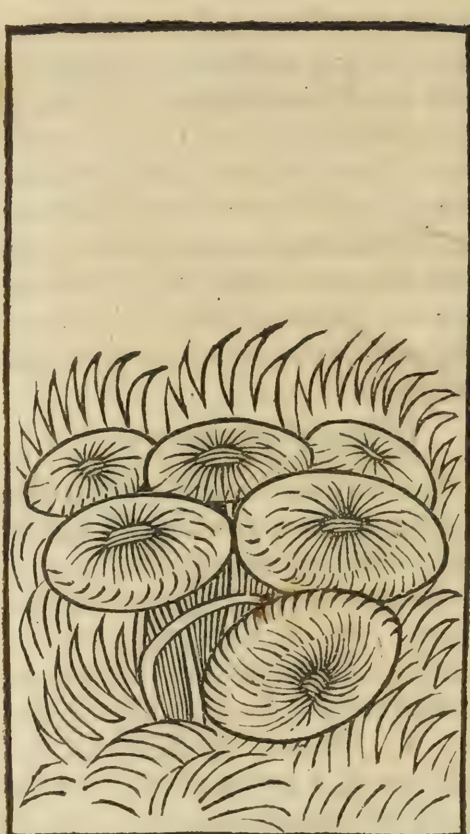

Ca. ccij.

Umus terre. Pli. ca. de fumo terre
Fumus terre quia naſciẗ ꝛ remitti
tur a terra in magna quãtitate vt
fumus: quia naſciẗ a quadam g̊ſſa fumo
ſitate a terra reſoluta et circa ſupficiē ter
re adherente: ꝛ ſic ex actõe caliditatis ge
neratur: Debet em̄ viridis poni in medi
cinis. Et eſt ex eo alius cuius flos eſt ſub
albidus cineritius. Et alius cuius flos ē
pallens violacens. ꝛ iſta eſt melioꝛ: Sera
pion li. aggꝛe. ca. ſterig. auc. diaſ. Sterig
i. fumus terre herba eſt ſimilis paſtinace
agreſtis niſi quia magis eſt minuta ea et
amarioꝛ ꝛ habet radicem cuius coloꝛ ver
git ad albedinem. Et auct. Gal'. Sapoꝛ
eius eſt amar⁹ ꝛ ſtiptic⁹. v̊tus ei⁹ eſt ca. et
ſic. in. ij. gradu. Dyaſ. ca. de capnos ſm
tranſlatõem grecã. q̄ latīe fumaria dr̄. na
ſcitur in ſagete oꝛdeacia ſimilis coꝛiãdꝛo
vel coꝛio herbe. ſed mollis alba ꝛ cinero
ſa ꝛ multum floꝛē hñs ꝛ purpureum.

Operationes.

A Diaſ. Caligines oculoꝝ detergit la
crimas ꝓuocat. vñ ꝛ nomen accepit: her
ba ipa ↄmeſta vel bibita. plurimã colerã
p vrinam ꝓuocat. Pla. Fumus terre quã
to viridioꝛ tanto melioꝛ eſt exſiccata nul
lius efficacie eſt. B Et pncipaliter
purgat melancoliam. ſecundario flegma
ſalſum et coleram. C Contra ſcabiē
datur ſucc⁹ eius addito zuccaro cũ aq̄ ca
lida ter in ſeptimana ꝛ optīe purgat hũo
rem inducentem ſcabiem. D Ualet
idem ſuccus cõtra ydropiſim ſi fiat ex eo
ſyrupus. E Cõtra opilationē ſplēis
ꝛ epatis datur ſuccus eius addito zucca
ro cum aqua calida Quia fumus terre vē
toſitatem facit dandus eſt cũ aliq̊ repmē
te ventoſitatem. vt cũ ſemine feniculi vel
maſtice. F Auicēna Fumus terre dr̄
eſſe frigidus in pmo. ſiccus in. ij. melioꝛ ē
recens: acutus amarus ſanguineꝫ purifi
cat In ipo eſt friguſ ꝓpter id q̊d eſt ibi de
ſapoꝛe ſtipticitatis ꝛ caloꝛ ꝓpter illð ꝙ ē
in ipo de ſapoꝛe amaritudĩs ſꝫ q̄ſi frig⁹ ē
foꝛtius. G Bibitur ad pruritum et
ad ſcabiem. Stringitqꝫ gingiuam. Sto
machum confoꝛtat. Opilationes epatis
aperit. ꝛ naturam lenit. vrinam ꝓuocat.
H Conſtantinus: Fumus terre calidus
eſt in pmo. ſiccus in ſecundo. Uñ ↄfoꝛtat
ſtomachum. excitat appetitum ſucc⁹ eius
potui datus. I Coꝛpus a ſcabie ac
pruritu puſtuliſqꝫ mundificat. Coleram
rubeam aduſtam purgat Sanguinemqꝫ
calefacit: maxime ſi cum mirabolanis mi
xtus ſit. K Dyaſ. quoqꝫ dixit ꝙ fum⁹
terre ſua pꝛoprietate mundat coꝛpus ab
omni humoꝝ putredine.

Ca.cciij.

Ungus. Yſidorus. Fungi dicunť
eo ꝙ aridi ignem acceptũ ꝯcipiãt
Fos eñ ignis eſt. vñ et eſca fulgo
dr̄ eo ꝙ ſit fomes igniſ ⁊ nutrimentũ. Alij
dicunt fungos vocatos eo ꝙ ſunt ex eorũ
genere quidam interemptori. vñ ⁊ defun
cti. Galienus. Cõplexio eoꝝ frigida ⁊ hu
mida multũ. ꝓpter hoc ſunt prope medi
cinas mortiferas. ⁊ prope quoꝝ ſubſtãtie
admiſcetur aliqua putrefactio:

Operationes.

A Et dixit Gal. in li. de dieta Boni ex
eis ſunt non nociui ⁊ ſunt frigidi. ⁊ ſi quiſ
vtitur eis nimis generant hũores malos
Ex eis ſunt ſpecies male mortifere. ⁊ iam
vidi hõiem qui paſſus eſt ab eis anxieta
tem anhelitus. ⁊ coartationem ⁊ ſincopĩ
⁊ ſudorez frigidũ. ⁊ euaſit poſtq̃ potauit
vinũ in q̊ decoctũ fuerat pulegiũ. ⁊ proie
ctum ẽ ſup ipm̄ baurach ⁊ ſic euomuit fũ
gos illos ex quibus generati fuerunt hũo
res groſſi in ſtomacho. B Unde q̃
fungos comedit. ſibi accidit ex eis colicã
et ſuffocatio ⁊ via tardandi nocumentũ
ipõrum eſt. dare in potu vinũ purum. aut
aquam ciceris cum aceco ⁊ ſale ⁊ decocti
onem ſaturegie ⁊ origani ⁊ ſtercus gallię
cum aceto mixtum ⁊ melle ⁊ facto inde lo
hoc: C Et fungi quidem nutriũt nu
trimento ſupfluo. niſi quia ſunt difficilis
digeſtionis. ⁊ egrediunť cũ ſtercore inte
gri ſine mutatione. Et nimietas fungorũ
generat ſtranguiriam. D Et idem
aucto. Aben meſuay Melius eſt ꝙ fungi
primo coquantur cum piris ſiccis aut re
centibus ⁊ bibatur poſtea vinum purum
Et proprietas eorum eſt ꝙ generãt ſuffo
cationes: E Gal. vij. ſim. far. caplo
mikite. Mikite. i. fungi frigidi ⁊ humidi
ſufficienter ſunt. Unde ⁊ propric delicte
rioſam virtutem attingunt. et maxime q̃
cunqꝫ naturam ꝑmixtam habent putredi
nali alicui qualitati F Et idem li. ij.
de cibis. cap̄. de fungis. Fungi bene bul
liti vel decocti in aqua veniunt ꝓpe edu
lia apoya. non tamen ſic tantummõ vtũ
tur eis homines. G Preparant aũt
⁊ comedunt multiformiter. flegmaticum
autem eſt quod ex ipis nutrimentũ eſt. et
palam ꝙ frigidum ⁊ humidum ⁊ accidit
ex ipis malus chimus. maxime quidem g̃
innocui alijs fungis ſunt boleti. H
Et ego vidi quoſdam boletorum qũi in
nocuiſſimi videntur. cum plures non be
ne decoctos cõmedunt. Unde queudam
ex eis vidi afflictum in ore ventris. ⁊ gra
uatum ⁊ anguſtantem. ⁊ vix reſpirantem
⁊ ſpiritu deficientem. ⁊ frigidum ſudantẽ
⁊ vix ſaluatum per oblationem ſedantiũ
groſſos humores quale eſt oximel per ſe.
⁊ cum yſopo ⁊ origano mediocriter deco
ctis in ipſo. J Etenim ille ſumpſit ⁊
vomuit huiuſmodi ſpumam poſtq̃m vo
muit comeſtos fungoſ. iam aliqualiter in
flegmaticum chimum ſuffocantem et fri
gidum ⁊ groſſum permutatos. K
Almanſor tractatu tercõ. cap̄. de fungis
Fungi tuberibus valde ſunt deteriores.
quoꝝ quidam homines ſtrangulant atqꝫ

occidunt: qui autem ex illis boni exiſtunt in corpore viſcoſum generant flegma.
L Eſt ⁊ aliud genus fungorum quod cõiter nominat̃ tubera. ꝓ quibus lege capitulum Tubera infra de T.

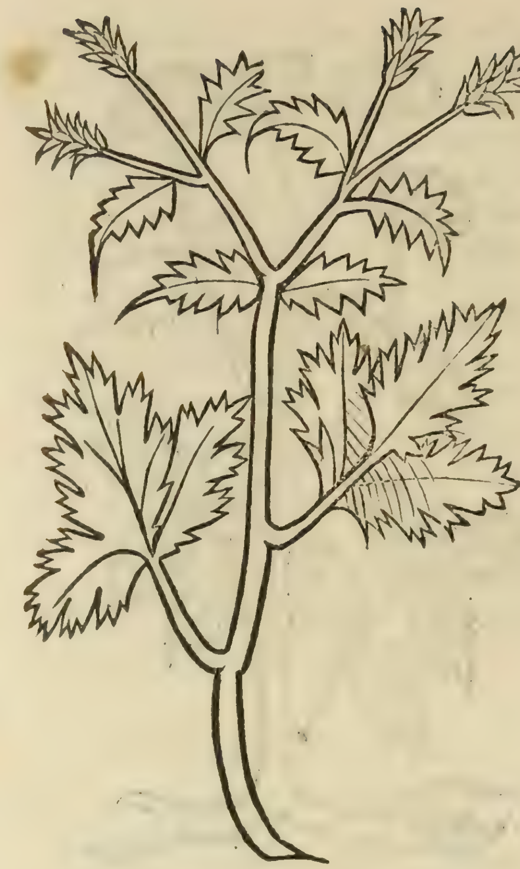

Ca. cciiij.

Ariofilum. Plinius. li. .xij. Gariofilum tradũt in India gigni: piperis granis ſimile grandius fragiliuſq;. Aduehitur autem odoris grã. Fert et in ſpinis piperis ſimitudinẽ: precipua amaritudine. folijs paruis. denſiſq; cipri modo. ramis trium cubitorum. cortice pallido. Radice lata lignoſaq; buxei coloris. hac in aqua cũ ſemine excepta in ereo vaſe medicamentũ fit. quod lition appellatur. Platearius. Gariofili quidem ex origine ꝑfecti ⁊ acuti ſaporis ſunt. ⁊ hij ſunt ca. ⁊ ſic. in. iij gradu Quidam remiſſiores habent qualitates. ⁊ hij in ſecũdo gradu iudicant̃. Sunt aũt fructus cuiuſdam arboris in India. qui maturi collecti per annoſ quinq; ſeruant̃ Per. x. vo ſine corruptione. et hoc in loco ſic. temꝑate quia in multũ humido putreſcunt. In multum ſicco areſcunt et corrugantur. Eligendi autem ſunt qui in ſuꝑficie habent aliquantulum planiciem. et q̃ ex impreſſione vnguis aliquid humiditatis emittunt.

Operationes.

A Platearius. Gariofili habent virtutem confortandi ex aromaticitate. diſſoluendi ⁊ conſumendi ex qualitatibus. ad dolorem ſtomachi ex frigiditate vel ventoſitate. B Conferũt ad cerebrũ cõfortandum: Contra fluxum vẽtris ex acumine medicine. Cõtra cardiacã ⁊ ſincopim. C Dyaſ. Gariofilum calidum eſt ⁊ ſiccum in. ij. gradu. ponit̃ in collirijs quia viſum acuit. Potatũ vero nauſeam ꝓhibet. Ptiſicos iuuat. Huiꝰ arboris gũma vires habet vt therebentina. D Auicenna. Gariofilus ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu: Corpis odorem bonũ efficit. Viſum acuit. et confert panno. confortat ſtomachum ⁊ epar. ⁊ confert vomitui et nauſee E Conſtantinus. Gariofili cali. ſunt ⁊ ſic. in. ij. gradu. Stomachũ et epar et interiora confortant. cum ſua aromaticitate. ventrem conſtipant. cibũ digerũt. F Sera. auct. hachin. Ingredit̃ in medicinis que acuunt viſum: remouet nãq; obſcuritatem viſus. ⁊ confert ſebel. ⁊ gluten gariofili eſt ſimile glutini albotin.
G Idem auct: Raſis. Gariofili ↄferũt ſtomacho ⁊ epati. confortant cor: et ſtringunt ventrem: ⁊ digerunt cibum H Et auct. Yſaac. Quando bibit̃ ex gariofilis: 3. v. cum lacte in Ieiunio corroborat potentiam coitus

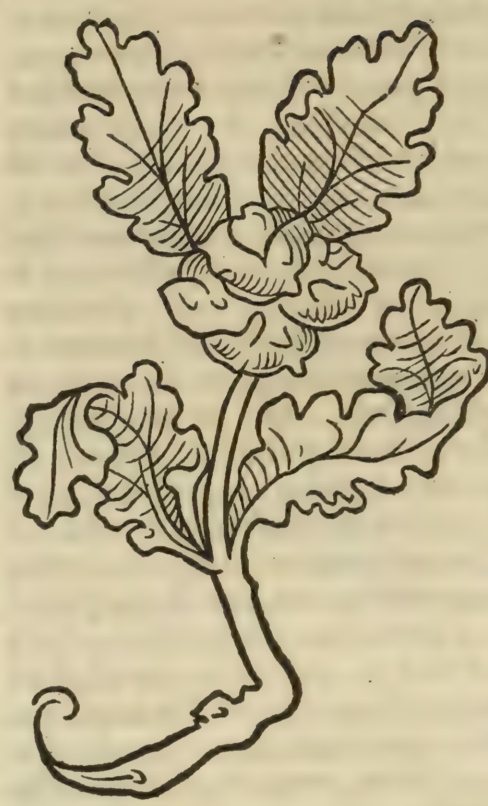

Ca.cc v.

Ariofilata. Dyaſ. Eſt herba ſimi lis agrimonie. cuius radix odorē habꝫ gariofilorum dicta a quibuſ dam ſana munda ⁊ enantia ⁊ pes leporis ⁊ oculus leporis ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Herba ipā trita et ſuccus eius fiſtu lis iniectus ſanat ipās Similiter opatur ore captus. B Ad menſtrua prouo canda fiat fomentum ex aqua decoctōis eius C Contra colicam ⁊ ad digeſti onem confortandum detur vinū decocti onis eius. D Galienus. vj ſim. far. cap̄. Lapagum. i. oculus leporis ſiue ga riofilata. ſiccatiue virtutis eſt Ut qui ſm ventrem reumata hꝫ ſufficienter ſiſtat.

Ca.cc vj.

Galla. Sera. li. aggre. auct. Dyaſ. cap̄. galla. Eſt ex ea q̄ accipit̄ ex ar bore ſua r̄cens inmatura parua ro tunda. nodoſa non pforata ⁊ grauis. Et eſt alia q̄ eſt leuis perforata ſed pma me dicinis eſt cōuenitior. Idē. auct. Galie. Virides ex gallis ſunt acerbe plurimū q eſt in eis ſubſtantia terrea. Et ſapor earū eſt ſtipticus multū. Virtꝰ eaꝝ eſt fri. in. ij. gradu ⁊ ſicca in. iij. Pli. Galle fructus in Syria ⁊ egypto copioſius exiſtit.

Operationes.

A Dyaſ. Oēs ſpēs gallaꝝ ſunt ſtiptice fortiter. q̄ qn̄ terunt̄ ⁊ puluerizant̄ ſu p car nem ſupfluā delent eā. ⁊ ꝯferūt ad vlcera corroſiua. B Et phibent hūiditatē q̄ currit ad gingiuas. ⁊ ꝯferunt alcole. C Et qn̄ accipit̄ id q̊d eſt intra gallam ⁊ ponit̄ in corroſurā dentis ſedat dolorē eius. D Et qn̄ ꝯburunt̄ ſup prunas ⁊ extinguunt̄ i aceto ⁊ ſale ſtringunt fluxū

ſanguinis E Et decoctio gallarum
quando fit ſeſſio in ea cõfert exitui matri
cis. ⁊ curſui humiditatũ antiquo ⁊ exitui
ani. Et qñ infundãtur in aceto aut aq̃ ni
grificant capillos. F Et qñ pulueri
ſantur ⁊ dant̃ in potu aqua vel vino cõfe
runt humiditatibus vlcerum inteſtinoꝝ.
⁊ fluxui antiquo. ⁊ ſunt ꝯuenientes ĩ cibiſ
eoꝝ. Et ſimiliter qñ coquit̃ cibus eorũ in
aqua in qua bullierint G Et vniuer
ſaliter quidem adminiſtrande ſunt ad ſti
pticandum. retinendũ ⁊ deſiccandũ. ⁊ in
frigidant ſatis. H Et dicit Serap.
aucto. Galieni. ꝙ virtus eaꝝ ſecunda eſt
repercutit ⁊ ꝓhibet ⁊ aggregat. et tercia
virtus fortificat menbra fluxa debilia. et
ꝓhibet oĩes egritudineſ que fiunt ex hu
morum diſſolutione. ⁊ eoꝝ fluxus ꝓhibet
I Conſtãtinus in li. graduum. Galla
fri. eſt in. ij. ſic. in. iij. Huius quedã eſt nõ
dum matura que bullata eſt nec ꝑforata.
Altera vero matura tumori ac rubori per
tinens Ideoq̃ minus frigiditatis et ſtip
ticitatis habens K Hec vſta ſangui
nolenta valꝫ egeſtioni ⁊ de quocũq̃ loco
manauerit. ſanguinis fluxui. Sciſſuras
quoq̃ calcaneorum ſanat. et labioꝝ fiſſu
ras curat. Deniq̃ valet galla locis q̃bus
repugnatio ⁊ ꝯſtipatio ac deſiccatõ ſunt
oportuna. Platearius. Galla fri. eſt ⁊ ſic.
in quarto gradu. In aſia repitur parua ⁊
non ꝑforata Inter has groſſiores plꝰ va
lent. habentq̃ v̾tutem conſtringendi. va
let contra fluxum ventris ⁊ diſſinteriam.
Contra fluxum ſanguinis e naribus. pul
uis eius vulneribus ſuppoſitus ea conſo
lidat.

Ca. ccvij.

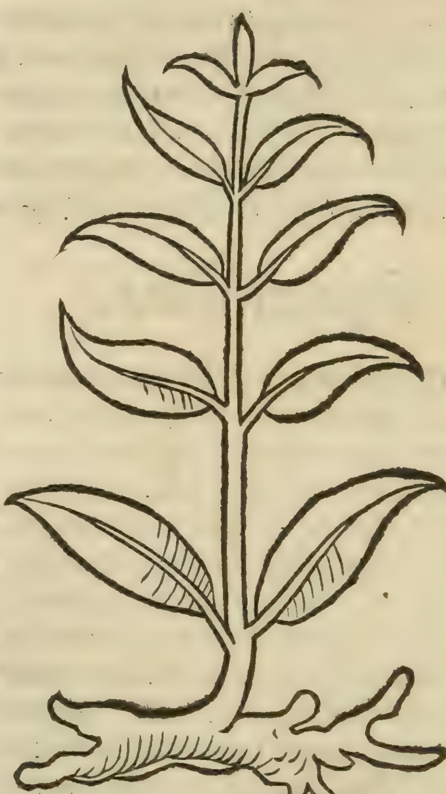
Albanũ. Sera. li. aggre. ca. Hene
albegi. i. galbanũ auct. dyaſ. Gal
banum eſt gummi plante cuiuſdã
ſimilis ferule in figura ſua. Et meliꝰ ex eo
eſt illud q̃d eſt mundũ ſimile olibano aut
armoniaco adherens manui. non habẽs
aliquid ligni nec ſeminis eius. planta et
lignũ habent grauem odorem. ⁊ non ſunt
nimis ſicca. adulterat̃ cum reſina pini q̃
admiſcetur cum fabis fractis ⁊ armonia
co. Gal. viij. ſim. far. ca. galbanũ ſm trã
ſlationem grecam. Galbanũ opos eſt fe
rularis plante mollitiue ⁊ dyaforetice exi
ſtens virtutis. Et erit vtiq̃ in calefacien
do ex. iij. gradu incipiente vel in. ij. com
pleto exſiccando vero ex ſecundo incipiẽ
te. Actor Galbanũ eſt ſuccus ferule ſicut
dicit Yſido. de qua ſcꝫ ferula. ccxiij. capi.
dictum eſt. Pli. li. xij. Dat ſiria in amano
monte galbanum. reſine modo. q̃d maxi
me laudant cartilaginoſum ⁊ purum ad
ſimilitudinem armoniaci. minimeq̃ lig

De Herbis.

noſum. Adulteratur autem faba aut ſaga
peon. Dyaſ. cap. de galbano. Galbanū
lacrimū eſt cuiuſdam herbe ſimilis ferule
que in nicomedia naſcitur ⁊ ſyria. cuius eſt
optimum q̊d eſt mundiſſimū et ſimile ar
moniaco. ⁊ thuri in colore habens grana
vt faba. Adulteratur autem r̄ſina ⁊ faba
diuiſa ⁊ gutta armoniaci. Platearius Gal
banum eſt ca. in. iij. gradu. hu. in ṗmo. Li
quor eſt qui in eſtate a frutice erumpit. et
circa fruticem condenſatur. Quidā etiaz
corticem findūt vt magis effluat Sophi
ſticatur aūt ex inmixtione minutoꝝ ligno
rum. Alij vero miſcent puluerem colofo
nie: ⁊ fabas fractas: Eligendum autē eſt
quod album eſt ⁊ purius. Habetq̧ virtu
tem attrahendi. diſſoluendi. conſumēdi:
⁊ leniendi. maturandi. relaxandi.

Operationes.

A Sera. aucto. dyaſ. Uirtus eſt ei cal.
ignea et dyaforetica.: B Contra aſ
ma frigidum dent. ℥. iij. cum ouo ſorbili.
vel aqua ordei. Contra litargiam ponat
ſub carbonibus: ⁊ recipiat paciens fumū
contra ſuffocationem matricis idem fiat
ꝑembotum ponatur inferius C Cō
tra ſpleniſ duriciem ponitur in aceto per
tres dies ⁊ noctes: et poſtmodū fiat deco
ctio: deinde coletur ⁊ colatura in mūdo va
ſe ponatur addita cera ⁊ oleo ⁊ picula: et fi
at emplaſtrum ſuꝑante galbano. vl' cero
tum ſuperante cera. vel vngentum ſuꝑan
te oleo. ſed melius ſi fiat emplaſtrū ita ꝙ
accedat ad cerotū ad menſtrua ꝓuocan
da: ⁊ fetum mortuū. et ſecundinam educē
dam. fiat vaſcale cum eo extincto in oleo:
D Ad apoſtemata maturādum ⁊ rum
pendum ſuꝑponatur ad lumbricos occi
dendos dentur pillule ex galbano intin
cte in melle. E Dyaſ. Appoſitum na
ribus fumigio ⁊ ſuppoſitum mēſtruis im
perat. Aborſuz facit. Aceto ⁊ nitro mixtū
lentigines tollit Ut granum fabe glutitū
tuſſim medetur F Diſnoicis ⁊ aſma
ticis opitulatur. Ex alto cadencium con
quaſſationibus ſubuenit. Cum vio ⁊ mir
ra bibitum venenis occurrit Infantes in
vtero mortuos acceptū excludit Impoſi
tum dolorem lateris mitigat. Tortiones
ſpargat Epilenticis vtiliter adhibetur.
G Platearius. Contra aſma frigidum
datur cum aqua ordei: Cōtra litargiam
ſuper carbones ponitur: ⁊ paciens fumum
recipit Ad apoſtema rumpendum. ⁊ ma
turandum ſuperponitur. Ad lumbricos
occidendos. dentur pillule ex eo melle in
uncte valet et in emplaſtro cōtra ſplenis
duriciem: H Conſtantinus in libro
graduū. Galbanum eſt ca. in. iij. gradu.
ſiccum in. ij. Cathaplaſmatum cū rapha
no ⁊ aceto ſordiciem puſtulaꝝ mūdificat
Tuſſimq̧ et anhelitum tollit. Epithima
ſuppoſitum reptiliū morſibus repugnat
I Suꝑ dentes dolentes ac corroſuraz
habentes poſitum eos curat. Si vero cū
forti vino pregnanti detur. mortuū celeri
ter expellit. ⁊ laborioſis etiā ſpaſmaticis
ſubuenit.

Ca.cc viij.

Galanga. Auicenna: Galanga eſt fruſta inuoluta. rubea nigra. in. iij. gradu. calidũ eſt ac ſiccũ. et eſt ſubtile reſolutiuũ. Dyaſ. dicit ꝙ eſt radix q̄ reperitur circa arboris pedem in perſia q̄d patet ex eo ꝙ habet interius radicem quandam. ⁊ etiam terra adheret ei. poteſt autẽ ſeruari ꝑ. v. annos. Eſt autẽ eligenda ſubruſa ⁊ in ſua manerie ponderoſa. ⁊ etiam acutum habens saporem que alba eſt ⁊ leuis multũ. ⁊ fere nullum hꝫ ſaporem. Et q̄ eſt ꝑforata. et facile in puluerẽ ſoluit̃ abijcienda eſt. Uirtutem habet ꝯfortandi ex aromaticitate ⁊ diſſoluendi et cõſumẽdi ex qualitatibus. Solet autem ſophiſticari ex admixtione iunci habens radicẽ tortuoſam ⁊ etiam ex admixtõe biſtorte. Dinoſcitur autem quia iunci radix inſipidũ uel ſalſum habet ſaporem: biſtorta ponticum: Galanga vero aromaticũ ⁊ acutũ. Alij ſophiſticãt hoc mõ. Pulueriſant optimum galanga. ⁊ piper cõficiunt cũ aceto. ⁊ imponunt radicẽ iunci ꝑ noctẽ ⁊ efficitur acuti saporis: ſed dinoſcit̃ quia interius inſipidi ſaporis eſt. Galãga võ acuti. Sera. li. aggre. cap̄. galungen. i. galanga eſt vena in groſſitudine caſſie lignee: ⁊ cortex eius eſt rubeus interius purulentus. Deferẽ ex ſyria. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. ḡdu

Operationes.

A Dyaſ. Ad digeſtionem ꝯfortandaꝫ et dolorem ſtomachi ex frigida cauſa vel ex ventoſitate dat̃ vinũ decoctionis eius B Ad cerebꝝ ꝯfortandum. naribꝰ applicetur. Contra cardiacã paſſionem et ſincopim detur puluis eius cũ ſucco plantaginis C Cõtra fetorẽ oris acci. galangam ⁊ coque in vino. ⁊ poſtea det̃ pacienti ad modum ſyrupi quolibet mane. ⁊ remouet fetorem oris: D Serapi. Eſt faciens bonum odorem Et conuenit flegmaticis et humiditati que generat̃ in ſtomacho Et facit digeri cibum ꝑter ſuam calefactionem. ⁊ propter ſuaꝫ diſſolutionem in flegmate: Et conuenit colice E Et facit odorem oris bonum. et calefacit renes. ⁊ cõmouet ſperma Et quãdo fruſtum ex ea tenetur in ore facit eructuationem magnam. Unde conuenit ſtomacho. ⁊ digerit cibum antiqua materie. et conuenit frigiditati renũ. F Et ideꝫ auctor aben meſuay. Eſt ca. ⁊ ſic. in. tercõ gradu. ⁊ eſt conueniens habenti colicam ex ventoſitate. nam frangit omneꝫ ventoſitatem. ⁊ conuenit habenti eructuatões acetoſas: G Conſtantinus vbi ſup̄: Galanga eſt in. iij. gradu calida. ⁊ ſicca. Stomachum flegmaticum cõfortat Uirtutem digeſtiuam adiuuat. Uentoſitatẽ diſſoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicã. Renes calefacit. ⁊ auget libidinẽ.

Ca.ccix.

Allitricum. Pla. herba eſt hñs fo. ſimilia folijs glandiũ ſ ʒ latiora: ſaporem acutũ hñs. Gallitricũ qd alio nõie dr gallicẽtꝛ eſt ca. ꝛ ſic. in. iij. g. Actoꝛ Gallitricũ eſt qd alio nõie politri con vocat̃ pannũ fuat̃. Uirtutem habet conſumendi. calefaciendi. et reſoluendi. Folia ꝛ ſemẽ i medicis vtũt̃. i oꝛtiſ naſcũt̃

Operationes.

A Fomentũ ex aq̃ decoctõis eius fctm̃ matricẽ optime mundificat. et menſtrua ꝓuocat. B Secundinã educit. Fetum moꝛtuũ expellit. Succ⁹ folioꝝ eiuſ cũ ſemĩe ſaxifrage ꝛ maratri ſumptũ valʒ calculoſis. C Uinũ decoctõnis eius bibitum ꝓuocat ſudoꝛẽ ꝛ ꝯſumit flegũticos hũoꝛes D Cõſtantin⁹. Gallitricum ꝯfoꝛtat ꝛ adiuuat frigidũ ſtomachũ. groſſumqʒ digerit cibũ. Epaticiſ ꝛ cardiacis propter colerã nigrã ac fleg̃ paciẽtibus ſubuenit. E Naribus applicatum opilationem nariũ ac cerebri aperit.

Ca.ccx.

Allitricũ agreſte. Pla: Gallitricũ agreſte eſt herba folia hñs ſimilia ꝑdicti. ſʒ maioꝛa ꝛ latioꝛa parum Calidum ꝛ ſiccũ in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyaſ. Uinum decoctiõis gallitrici agreſtis valʒ oĩbus febricitãtibus: B Opilationẽqʒ ſplẽis ꝛ epatis apit Cõtra antiquũ aſma dat̃. Habet eñ ꝓꝑetates et virtutes om̃es gallitrici ꝑdicti.

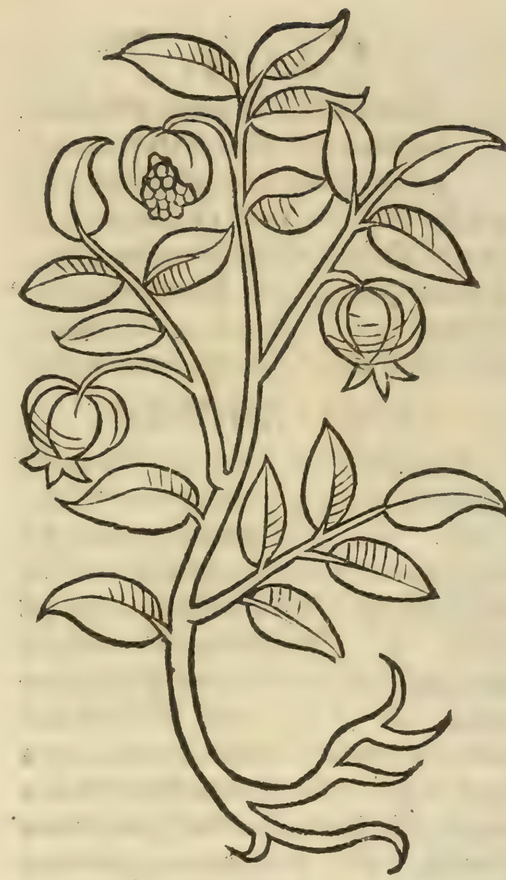
Ca.ccxj.

Ladiolus: Yſidorus. Gladiolus dr̃ eo ꝙ ſit folijs gladio ſimilibus tyrſo cubitali. floꝛibus purpureis Dyaſ. caꝑ. dexeris. i. gladiolus. Dexeris habet folia ſimilia yridi. ſed latioꝛa ꝛ acutioꝛa. ꝛ haſtã in medio folioꝝ cubiti vni⁹ longã ꝛ g̃ſſã i c⁹ ṽgis ſũt capitella trigõa ſub ipis floꝛes hñs purpureoſ. ꝛ ĩ medio feniceũ coloꝛẽ. ſemẽ ei⁹ i follicul' ẽ ſil'e cucumeris ſemĩ rotundũ ꝛ nigꝝ guſtu viſcidũ

Radix eſt illi nodoſa longa ⁊ rufa. Plini⁹ cap̄. de gladiolo. Gladiolū omnes noue runt. Gladiolus dr̄ ꝙ ſit folijs ſimilibus tyrſo cubitali. floribus purpureis. Ex ſi nonomis ſciendum: ꝙ acorus eſt gladio lus. Sūt em̄ q̄tuor herbe in forma ſimiles valde Sed acorus diſcernit̄ citrino flore rubeaqꝫ radice. Spatula fetida malo diſ cernitur odore et caret flore. Yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceū ſed ſpatula fetida albū: Dr̄ autem bulbus. omnis tunicata radix. At vero moderni medici quā͂do ſimpliciter accipiunt ꝓ radice nairiſi.

Operationes.

A Dyaſ. Vulnera capitis optīe curat fracturis medet̄. oſſa confracta excludit. omnia infixa corpori euocat impoſita. ſi v̊o partes tres floꝝ ei addant̄. et radicis centauree ꝑtes quinqꝫ ⁊ mel ſufficiens. et acetum: ⁊ vt cathaplaſma imponat̄ tūo res ⁊ duricies ſpargent. bibitum conqua ſſationes reformat. lateris dolorem tollꝫ. Stranguirijs ⁊ ſciaticis optime opitula tur. B Radix eius fluxū vētris ſtrin git cū dulcore ⁊ aqua maritima accepta. ſemen ei⁹ diureticū eſt. qđ valꝫ obulo vno accepto aut. ʒ. j. cū vino oīa vt ſup̈ face re poteſt. Cum aceto bibitū ſplen ſiccat C Item radix ex vino potata venena deſtruit. ⁊ menſtrua ꝓuocat. trita v̊o ⁊ in modum fomenti impoſita furunculos et ſpinas de corꝑe extrahit. ⁊ oīem duriciē diſſoluit. D Plini⁹. li. xxj. Radix ei⁹ potata cum vino ad venenū ꝓficit. Fetū ⁊ menſtrua ꝓuocat. Item trita et impoſi ta furunclos ⁊ ſpinas ex corꝑe extrahit. et oīem duriciem diſſoluit ⁊ euaporat. E Conſtantinus vbi ſup̈: Gladiola. i. yreos eſt ca. in. ij. gradu. Dolorē neruorū de flegmate mitigat. Tuſſimqꝫ diuturnā placat. ⁊ ſcreatum facilem reddit F Groſſos pectoris humores attenuat cū aceto potata morſus reptiliū ſanat. ſple neticis ſubuenit. ſpaſmum ac rigorem fe brium curat.

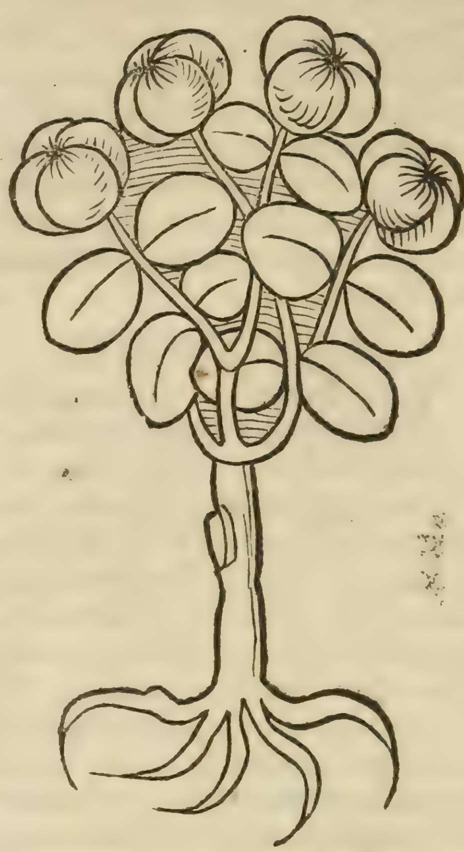
Ca. ccxij.

Granatum. Yſidorus: Malus gra natus feminini generis arbor eſt: pomū vero neutri. ſcꝫ malograna tum. Sera. li. aggre. cap̄. hurmā. i. grana tum. ſunt ex eis acetoſa ⁊ dulcia. ⁊ virtus cuiuſcunqꝫ illoꝝ eſt ſm̄ illū ſaporem. et ſa por ip̄ius granati tocius. ⁊ granoꝝ ip̄oꝝ eſt plus ſtipticus q̈ ſapor ſucci eius ⁊ plu ris deſiccationis. Cortex vero eius ī hoc eſt fortior grano ipſius. ⁊ corpus granati q̊d cadit ab arbore eſt plus in hoc q̈ cor tex. Et idem auct. dyaſ. Omnia granata boni chimi. Gal. viij. ſim. far. ca. de gra nato. Malum granatum oīm ſtiptica ꝑri cipat qualitate non tamen dn̄ante in om nibus quedam em̄ eorum ſunt acida que dam dulcia plus q̈ auſtera. Et iuuamen tum vnius cuiuſqꝫ eorum ſm̄ predn̄antē neceſſe eſt fieri q̈litatē. dictum eſt autem ī. iiij. hoꝝ libroꝝ de dulci ſapore ⁊ auſtero

Unde ex illis eſt tibi ſilogiſare.ſunt autē
girgata ſucco ſtipticiora et ſicciora; His
vero adhuc cortices quia vocant̄ ſidia ſi
milis autem v̄tutis eorum ſunt. Auicēna
li.ij.ca.de granato. Granatum illud q̄d
eſt dulce eſt fri.ad p̄mū.ꝛ hu.in ip̄o.ꝛ ace
toſum eſt fri.ꝛ ſic.in.ij.

Operationes.

A Idem Acetoſum reprimit coleram
ꝛ ꝓhibꝫ curſum ſupfluitatum ad viſcera
ꝛ ꝓꝑe vinum eius.ꝛ in om̄ibus ſuis ſpecie
bus vſqꝫ ad acetoſum eſt abſterſio cū ſti
pticitate: B Grana granati cū mel
le liniuntur ad vlcera fraudulenta.ꝛ eius
capita precipue ad vlcera aduſta. C
Et dulce quidem lenificat.muzū vero eſt
magis iuuatiuum ſtomacho q̄ꝫ poma vl'
citōia.ſed eius granū eſt malum.ꝛ quod
de partibus eius magis ſtipticū eſt capi
ta ſunt.ꝛ grana eiuſ ſtiptica ſunt.ſiue ſint
grana dulcis aut nō dulcis: D Gra
na granati cum melle conferūt dolori au
ris;Et ſunt iuuamentum interiori nariū:
E Et conferunt grana granati cō trita
ꝛ compoſita cum melle alcole linita Et ſi
granata dulcia coq̄ntur cū vino deinde
terant̄ ſicut ſunt.ꝛ fiat ex eis emplaſtrum
auri.ↄuenit apoſtemati eius. F Et
iuuamentum granati ꝛ rob acetoſi ꝓꝑrie
cōuenit colere.ſuccus acetoſi cōuenit vn
gule.Acetoſum exaſpat pectus.et dulce
lenit ip̄m.ꝛ ↄfortat pectus.et qn̄ dant̄ in
potu grana granatoꝝ cum aqua pluuiali
valent ad ſputum ſanguinis:Et ip̄m to
tum cōfert tremori coidis.ꝛ abſtergit os
ſtomachi. G Rabi moyſes,allegan
do Galienū;Granatū ꝓꝑetatem hꝫ mira
culoſam.quia non facit cibum corrumpi
in ſtomacho.ꝛ acetoſum coquinatū cum
cibo nō facit cibum in ſtomacho corrūpi
H Radices granati acetoſi valent cō
tra vermeſ vel lumbricos qui vocant̄ cin
gulum vel folia in hunc modum admini
ſtrate.Re.radicū minutaꝝ granati aceto
ſi.ꝛ radicū rapeſte.ā.M.j.piſtent̄ extris
prius tū ſnſtibus ex̄ntibus in p̄dictis ra
dicibus et buliant.poſtea cum media q̄r
ta vini greci vl' alterius vini optimi albi
vſqꝫ ad conſumptōem medietatis vini ꝛ
in fine ponat̄.Z.ꝭ.pipis nigri triti.et co
letur ꝑ pannū ꝛ ꝓꝑinet̄ actu ca.pacienti ī
media noctis.ꝛ poſt eius aſſumptionem
non dormiat I Serap̄.aucto.aben
Meſuay.quādo acetoſum ſumit̄ confert
fluxui ſtomachi qui accidit a colera ꝛ ſin
copi q̄ accidit ab eadē ꝛ ꝓuocat vrinam.
K Et cū ſubtilitate ſue acetoſitatis cō
fert vngule oculi qn̄ fit collirium cū eo.

Ca.cc xiij.

Ranati ſilueſtris. Iohañ.ſerapi.
in.ij.ca.de trifera.dicit q̄ꝫ eſt bere
ramen.Et apud ſera.aucto.cuiuſ
dam vocatur airac.ꝛ eſt arbor granati ſil
ueſtris.Et fructus eius vocatur bel.ꝛ eſt
arbor ſpinoſa;Eius lignum eſt rubeum
vel purpureū.Secōm almāſorem hꝫ florē
citrinū.in barbaria vocat̄ aldani;ingre
dit̄ in trociſcis andrōaci tiriace maioris

Cuius loco ponit Auicenna fructum altē but. Sera.li.aggre.cap̄.mabat. Mabat ſunt vene arboris granati ſilueſtris q̄ naſcitur ī ſeni vltra mare.⁊ in coraſcē.⁊ ſunt vene groſſe albe.colligunt in haſmen. Et eius mala granata ſunt ſicut mala granata domeſtica in principio ortus eoꝝ ⁊ color eſt inter rubedinem ⁊ viriditatem. Et intra malum eius ſunt grana rubea rotū da in magnitudine ſeminis lentiſci.et dimittunt eum in cortice ſuo.quādo egent eis extrahūt a cortice. Mabat eſt ca:⁊ hu: Dyaſ.cap̄. de aſpalio. Aſpalium ſiue aſpaltos id eſt granatum ſilueſtre. Naſcit̄ in inſula Rhodo. Cuius ſpecies duplex ē Eſt eñi vna ſpinoſam fruticem et tyrſum grauem habens. Et depoſitum cum cortice purpureo vel rubeo et denſo odoris ſummi ⁊ amari: Altera eſt alba lignoſa ⁊ imbecillis.ſupple ⁊ iſta eſt q̄ ſerapion uocat mabat.

Operationes.

A Dyaſ: Granati ſilueſtris augēt ſperma.⁊ corroborant coitum.⁊ eſt bonū podagre quādo teritur ⁊ cōficit̄ cum aceto ⁊ linitur ſup̱ ip̄m.⁊ confert ſpaſmo ⁊ mollit duriciem iuncturarum. Et aliq̄ dicunt q̄ ſit aſpaltum ⁊ illud idem facit q̊d iā diximus. B Idem dyaſ. Uirtus eius eſt calida ⁊ ſtiptica.quod cum vino ſi fuerit elixatum vulneribus oris medet̄.⁊ putredines quas greci nomas appellāt:et putredines nature curat. C Et valʒ contra vlcera ventris quando fit ex eo cliſtere.⁊ bothor naſi.⁊ expellit fetum qñ fit cum eo naſcale. D Et fomento vulneribus prodeſt peſſarijs additum muliebria deponit. cuius elixatura ventrem ſtringit.ſanguinem reijcientibus ſubuēit aqua eius bibita inflationes ⁊ diſſurias compeſcit.

graß Ca.cc xiiij.

Ramen. Platearius. Gramen eſt herba ſatis nota hñs ramos rotūdos nodoſos ſup̱ terrā ſe expandētes.⁊ a nodis ramoꝝ exeūt radices terraʒ ingredientes dulces cū abhōiatōne.cui⁹ folia p̱ua ſunt ad ſimilitudinē cāne minoris. Eſt fri.⁊ ſic.in p̄ncipio p̄mi gradus. Sera.li: aggre.cap̄.negen.i.gramen eſt herba hñs ramos habētes nodos que expandunt̄ ſup̱ faciem terre:⁊ ex ramis eiuſ generantur radices exeuntes a nodis ipius figentes ſe in terra ⁊ radices eius hñt nodos. Folia eius ſunt oblonga acute extremitatis ſicut folium canne parue. Eſt alia ſpecies cui⁹ folia rami ⁊ radices ſunt maiores q̄ ſup̄dicte. ymo ſunt folia ſimilia edere. q̄ qñ ꝯmedunt aīalia ea occidit ⁊ maxīe illud q̊d naſcit̄ in babilōia ī vijs ⁊ q̊d naſcit̄ in ſicilia. qñ ꝯmedit̄ a bouib⁹ apoſtemant̄.⁊ iſtā ſpēm inuenies in cap̄. Calam⁹ de c. Sʒ illō q̊d naſcit̄ ī coſos hʒ plures ramos q̄ alia ſpēs. hʒ florē album

boni odoris ⁊ ſemen minutum in quo eſt iuuamentum. ⁊ radices quinqꝫ aut ſex in groſſitudine digiti. albas molles dulces ⁊ fetentes. Gal'. vj. ſim. far. cap̄. agroſtis i. gramen. Subſtantia eius eſt ſubtilis. et ſapor eius eſt dulcis. ⁊ eſt in eo paꝝ acuitatis cum ſtipticitate pauca. Et radix eius habet ſaporem abhominabilem. ⁊ virt⁹ eius eſt fri. ⁊ ſic. cum tpamento. Dyaſ. ca. de agroſtis. Agroſtis .i. gramen virgas habet nodoſas ⁊ ſpanſas ſup terram. ſup quas virgas folia ſunt acuta ⁊ lata ⁊ dura ſicut cāne minoris. Radix eſt illi nodoſa; ⁊ dulcis q̄ boues ⁊ alia aīalia paſcunt.

Operationes.

A Aqua decoctionis eius valet cōtra diſſuriam ſi bibať et frangit lapidem: et curat vulnera veſice ⁊ prouocat vrinam. ⁊ eſt conglutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris. B Sera. aucto. Galieni. Uirtus eius eſt que conglutinat vulnera recentia. dū ſūt ſanguinolēta ⁊ coqť ⁊ bibiť eius aqua ⁊ frangit lapidem. Sꝫ ſemen eius quod eſt in coſos ꝓuocat vrinam. ⁊ deſiccat q̄d currit ad ſtomachum; ⁊ inteſtina ex humitatibus quia vtus ei⁹ eſt deſiccatiua ſubtilis ſine ſtipticitate.
C Gal'. Radix eius ſanguinolētorum vlcerum eſt ꝯſolidatiua. ipa quidem herba cathaplaſmata infrigidat q̄dem non vehementer. ꝯſiſtit aūt in medio hu. ⁊ ſic.
D Dyaſ. Herba ipa cathaplaſmatib⁹ adhibita vulneribus paracoleſim facit; Elixatura eius bibita tortōibus ⁊ diſſurie medicatur. Uulnera veſice optime curat. Et calculos frangit, ⁊ vrinā ꝓuocat Canes quando ſe volūt purgare hāc herbam manducāt; E Auicenna. li. ij. cap. de gramine Gramen facit cohercere plagas ſanguineas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et ſemen eius prouocat ⁊ conſtringit. F Et idem auct. Gal'. Decoctō radicum eius facit id quod herba ipa. ⁊ eius ſemen ꝓuocat vrinam. prouocatione forti. Et abſcindit vomitum ⁊ tuſſim.

Ca. ccxv.

Grana tinctoꝝ. Plateari⁹. Grana tinctorum eſt arbuſtū vñ tingitur ſcarlacum. Unde dr̄ de chriſto. q fuit veſtitus veſte coccinea. i. tincta cocco ſcꝫ granis de ſcarlaco. vocať etiā kermes Et eſt frutex ſm diaſ. cap̄. de cocco ſarmētoſa. hñs in ipis virgis baculos rotūdos ſicut lenticula que colligunť ⁊ conficiunť Eſt autē bonus coccus galleticus ⁊ armenus: ⁊ ſecūdus aſianus. ⁊ licius. hiſpanus vero oīm nouiſſimus eſt. virtus eſt ei ſtiptica; Sera. li. aggre. auct. dyaſ. ca. harmē vel karmen. i. grana tinctoꝝ eſt arbuſtum quod adminiſtrať ad ignem accendēdū ⁊ eſt incendium inter arborem ⁊ herbam cuius rami ſunt multū ſubtiles ſup quos ſunt grana rotunda ſimilia lenticulis que colligunť ⁊ reponūť ⁊ reſeruanť: ⁊ conficiunť ad tingendū. Et melior ex illa eſt q̄ deferť ex terris q̄ dicunť gallates. ⁊ andabaſi et armeni; ⁊ ſcd̄a ē illa de ſiria ⁊ licia. ⁊ deterior oīmbus eſt illa q̄ deferť ab hyſ

pania.⁊ reperitur in arbore parua ſatis ſi
mili in folijs arbori glandiū in terris cali
chie ⁊ in ea multiplicatˀ animal teſtoſum
paruū ſimile limacijs.⁊ colligant ipſam
mulieres illius terre cū rore eoꝝ.Et idem
auct. Galienꝰ. Sapor eius eſt ſtipticus:
cū amaritudine: ⁊ virtus eius deſiccat ſi
ne mordicatōe ⁊ abſtergit ⁊ incarnat.

Operationes.

A Dyaſ.Coccus.i.grana tinctorū ace
to tritus ⁊ impoſitus vulneribus ꝑcole
ſim facit ⁊ neruis inciſis maximū ꝑſidiū
eſt: B Sera.auct: Gal. Grana tin
ctorum ꝓfert magnis vlceribus neruoꝝ ⁊
alioꝝ menbroꝝ qñ teritˀ fortiter et miſceˀ
cum aceto ⁊ melle ⁊ etiā decoctionē eorū
dant illis qui paciuntˀ in neruis. C
Plinius ca.ecocco.Valet vlcerbus mag
nis ⁊ maxime neruoꝝ vlceribus.⁊ valꝫ cō
tra tremorem cordis ⁊ eius debilitatem:
D Hoc aſſerit ſimiliter Damaſcenus
in antidotario ſuo in quadam cōfectōne
que incipit confectio alkeſmes.

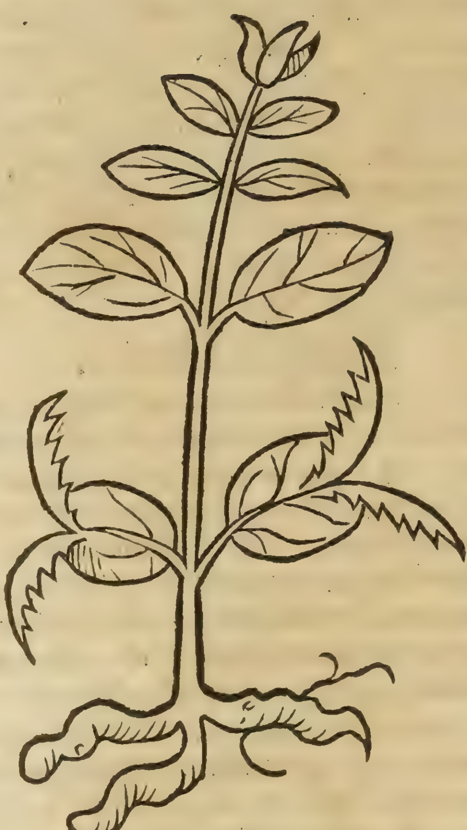

Ca.ccxvj.

Granum culcul.Sera.libro aggre
gatoris capittulo.lobachium.id
eſt granum culcul Folium eius eſt
ſimile folio albena.⁊ eſt herba que habet
venas in groſſitudine pollicis ⁊ indicis.
⁊ longas:⁊ ſunt coſte prope terram ſicut
ſcel ⁊ ſunt in eis nodi.⁊ naſcuntˀ in vno qꝫ
nodo.folia ſimilia folijs balſami.⁊ eſt al
bum maius.⁊ in ſummitate eius naſcuntˀ
flores in vere ⁊ in principijs meſſiū.quo
rum color eſt color violarum niſi quia ſūt
maiores eis.Et qñqꝫ flos habet fructum
magnum in quantitate ciceris plenū dul
cis ſaporis.latine vocatˀ granum culcul.
Et herba eius inuenitur in locis vmbro
ſis:⁊ iuxta vehementer humectis.Et tem
pus collectionis eius eſt in temꝑe meſſis:
Virtus eſt ca:⁊ hu.in.ij.gradu.

Operationes.

A Serapion.Granum culcul mouet
coitum ⁊ auget ſperma ⁊ erectionem vge
et proprie quando conficitur cum melle
vel miſcetur cum ſiſamo et qui vtitur eo
nimis incurrit colliricam paſſionem
B Et idem auctoritate Meſaruget.
Quādo bibitur poſt ipſum vinum facit
ſodam.⁊ proprie quando torre fit.

Ca.ccxvij.

Enciana. Plinius. li. xxv. Gencianam inuenit gentius rex illiricoꝝ vbiqꝫ naſcentē in illirico tñ p̄ſtantiſſimā folio fraxini ſꝫ magnitudine lactuce caule tenero. pollicis craſſitudine cauo ꝛ inani ex interuallis foliato triū cubitoꝝ alto caſu. radice lenta: ſubnigra: ſine odore aquoſa. Sub alpinis mōtibus pluriā naſcit̄. Uſus eius in radice ac ſucco. Pla. Genciana eſt herba calida ꝛ ſicca: cuius radix p̄cipue ꝯpetit vſui medicine. nō ipſa herba in fine veris colligit̄ ꝛ ſiccat̄. ꝛ ꝑ annos q̈tuoꝛ in multa efficatia ſeruatur: Debet aūt eligi ſolida ꝛ ꝯtinua: hn̄s citrinum coloꝛem. q̄ nō ſit poꝛata nec facl'e in puluerem exſoluat̄: cū frangitur Uirtutē habet diſſoluendi: attrahendi: ꝯſumēdi. ꝛ aperiendi. Dyaſ. ca. de genciana. Genciana dicit̄ inuenta eſſe ab impatoꝛe illirico eiuſdem gentis. Uñ ꝛ nomen accepit. cuius folia que circa radices ſunt nucis odoꝛem habent. ꝛ ſunt ſimilia plātagini. ſed paulo ſubruſioꝛa. ꝛ in ſummo diuiſa. vel inciſa in ſpēm ſerre inmediate habēs haſtam que haſta lenis eſt ꝛ vacua digiti habens ſimilitem lōgioꝛ duobus cubitis nodoſa circa quos nodos folia naſcūtur ſemen eſt ei circa folia in pomulis latis ꝛ lenibus. ꝛ non inutile ſicut affodilli. radicem habet ſicut ariſtologia longa. ſolidā ꝛ amaram: ſed nigrioꝛem et fragilioꝛem. naſcit̄ locis altis ꝛ humectis ꝛ vmbroſis

Operationes.

A Galienus. vj. ſim far. cap̄. de genciana ſm tranſlationem arabicam. Id q̊d de ip̄a adminiſtrat̄ eſt radix huius. cuius ſapoꝛ eſt amarus in fine amaritudinis. et virtus eius eſt magna in mūdificatione. ꝛ abſterſione. ꝛ aperiendo opilationem. Eſt em̄ calefactiua ꝛ ſtiptica. B Et idem eodem li. ꝛ eodem caplo. ſm trāſlationem grecam: Genciana huius herbe radix efficax eſt: vbi opoꝛtet ſubtiliare aliquod: ꝛ abſtergere. ꝛ deopilare. nec ē mirum ſi hoc poteſt amara violenter exiſtēs C Serapion. Ego non vidi medicinā melioꝛem in moꝛſibus canis rabidi quando datur ex ea qualibet die. ℥. j. trita et cribrata cum. ℥. j. mirre. ꝛ cum. ℥. ij. pulueris cancroꝝ fluuialiū aduſtoꝛum in p̄ncipio egritudinis anteq̈ȝ timeāt aquam. ꝛ hec quidem planta cōtraria eſt venenis moꝛtiferis: ꝛ aufert nocumentum eoꝛum cum auxilio dei: D Dyaſcorides. Genciana eſt acris ꝛ calefactoꝛia. ꝛ relaxās acrimonia ꝛ amaritudine ſua. partum expellens: ꝛ ſerpentes fugans: E Radici eius virtus eſt calida ꝛ ſtiptica que radix ℥. ij. cum pipere ꝛ ruta ꝛ vīo accepta moꝛſibus venenatis occurrit. ſucci eius. ℥. ij. accepta doloꝛibus laterum et conquaſſationibus vtiliter pꝛodeſt ſicut collirium ſuppoſita. Radix facit aboꝛſum. Uulneribus impoſita medetur. Succus eiꝰ ſicut licinium inunctus tumoꝛem oculoꝝ compeſcit: maculas coꝛpoꝛis tollit F Radix vero infuſa in aqua diebꝰ. v. et po

ſtea cocta q̃ diu virtutem ex ea dimittit confricatur ⁊ ſic deliquatur. poſtea aqua ipſa recoquatur q̄m diu mellis ſpiſſitudinem faciat. et reponitur in vaſe fictili ad vſum. G Paulus Genciana calida eſt ⁊ ſicca in. iij. gradu.

Ca. ccxviij.

Geneſtra. Johānes Meſue caplo. de geneſtra. Et vocatur capiſtrū arborum. ⁊ eſt arbor mōtana ſuper cuius ſtipitem eleuatur denſitas fuſcium multe rotunditatis: et dum plicantur nō paciuntur fracturas: Unde ligantur ex eis arbores ⁊ producunt flores ſimiles figure lunari citrinitatis multe: Et ꝓferūt folliculos ſecūdum ſemitam orobi habētes ſemina diſtincta ſicut lentes: Inquit Dyaſcorides. Ca: eſt ⁊ ſic. complexionis in ſecundo. ⁊ ſemen eius eſt calidius ⁊ in flore eius ⁊ ſtipite eſt humiditas ſuꝑflua cum v̄tute inciſiua quare multiplicat vomitum: Et ſunt omnes partes eius cōturbatiue. inciſiue. ſubtiliatiue. ⁊ prouocatiue. Paulus cap̄: de geneſtra. Eſt alia que vocatur geneſtra fri. ⁊ ſic. complexionis. ſimilis geneſtre ſuperiori: ſed minor eſt. ⁊ habet ſtipites minores ⁊ anguſtiores: et album florem facit.

Operationes.

A Dyaſco. Semen geneſtre et flos bibitus cum mulſa humores vomitibꝰ purgat B Galienus. Fructus geneſtre et baculorum ſuccus. laxatiue non debiliter eſt virtutis. C Johannes meſue. Per vomitum ⁊ per ventrem educit flegma: ⁊ cum fortitudine vehementi materias que ſunt in iuncturis: D Et mundificat renes ab om̄ibus ſuꝑfluitatibus ⁊ prouocat vrinam fortiter. ⁊ frāgit lapidem in renibus ⁊ veſica. Et non ꝑmittit materias figi in eis neq̧ lapidem denſari. E Et quando flores eiuſ contriti propinantur cum melle roſaꝝ aut cū ouo ſorbili reſoluunt ſcrofulas. ⁊ oximel ex eis aut ſeminis ip̄ius ſoluit apoſtemata ſplenis: F Et ſi frequentatur vomitꝰ cū eis conuenit ſciatice et podagre et dolori renum: Doſis eius eſt ⁊ ꝓpe florum a. ʒ. ij. vſq̧ ad. v. ſemini eius. a. ʒ. ij. vſq̧ ad. iij: vel. iiij. G Dyaſ. Semen eius ⁊ floſ bibitus cum mulſa humores vomitibus purgat. H Paulus. Uirtutem habꝫ conſtringendi. ad fluxum menſtruorum valet fomentum ex aqua decoctiōis eius ſuppoſitorium etiaꝫ ex puluere eius ⁊ ſucco plantaginis. Ualet etiam cōtra diſſinteriam predictum fomentum

gues ac glutinoſos atq̃ conſtipatos hu
mores digerit C Catarrum ſanat ca
lefaciendo ſi puluis eius ligetur in linthe
olo ⁊ ad nares ſepius apponatur vt ex eo
odoretur. Lumbricos autẽ enecat come
ſtum vel contuſum extrinſecus ventri ap
poſitum. D Platearius: Cõtra opi
lationem epatis ac ſplenis. ⁊ renum. ſtrã
guiriam. diſſuriam. yliacam paſſionem
⁊ dolorem ſtomachi ex ventoſitate datur
vinum decoctionis eius ⁊ puluis eius in
cibis. Valet ⁊ cõtra emorroidas inflataſ
E Cõtra lumbricos etiam daẗ puluis
eius cum melle valet ⁊ contra vermes au
rium. F Pli. Medetur ſerpentiũ pla
gis ⁊ ſcorpionum. Illini ex melle et aceto
reperio. Incenſoq̃ ſerpentes fugari. Bi
bitur. ʒ. j. cõtra araneos G Capitis
dolores illitum ex aceto ⁊ infuſum narib⁹
Dentiũ dolores coctũ cũ aceto mitigat.

Ca. cc xix.

Ith. Haymo Sith eſt genus ligu
minis ſimile cimino in quantitate
Sed nigri coloris. ⁊ ĩ pane dulco
rando imponitur. Dyaſ. Sith eſt herba
que in ſegetibus creſcit. habẽs ſemẽ nigꝝ
minutum. odore ſuaui: relaxat eñ et cale
facit. Platearius. Calidum eſt et ſiccũ in
ſecundo gradu Et eſt herba que inter fru
mentum oriẗ. ſemẽ nigrum et quaſi trian
gulum facit Aliquantulã habet amaritu
dinem; vñ diuretica eſt: v̉tutem hʒ diſſol
uendi ⁊ cõſumendi. Pli. li. xx. Sith ex gre
cis Alij melanchion Alij melaſpmon vo
cant optimum q̃ꝫ excitatiſſimi odoris.

Operationes.

A Diaſ. Sith potatũ vrinã ⁊ mẽſtrua
ꝓuocat. Lumbricos expellit. impoſitum
vero tumores aut duricies ſoluit. Eſt eti
am deſiccatiuum ac leptomicum. B
Lepras ac verrucas appoſitũ tollit; Pin

Ca.cc.xx.

Gummi arabicum Sera.li.aggre: cap̄.ſanigliarabi.i.gūmi arabicū Et eſt gūmi quod repitur ſuper arborem acatie.ſicut alie gūme.q̄ arboꝛ nominatur amgailem.⁊ melius ex eo eſt q̊d eſt ex hac arboꝛe ſimile vermiculis in figura ſua.Coloꝛ eius eſt ſicut vitꝝ claꝝ.⁊ nō habet lignū.ſm̄ vo poſt ip̄m eſt albū.ſed illud q̊d eſt ſimile ſoꝛdiciei reſine pini.eſt malum fri.eſt ⁊ ſic.

Operationes.

A Sera.auct.Gal.Una eſt virt⁹ eius que deſiccat.Et alia eius v̊tus eſt q̄ ꝯglutinat.⁊ aufert aſpitatem ⁊ frangit v̊tutes medicinaꝝ acutaꝝ.⁊ lenit aſpitatē pectoris.⁊ ſtringit ventrez.⁊ foꝛtificat īteſtina ⁊ melioꝛat oſſa fracta qn̄ fit emplm̄ cū eo. ⁊ cōuenit malignitati vlceꝝ pulmōis.

B Et auct.Rabix.Dicit q̄ eſt hu.paꝝ ⁊ r̄tinet ventrē: qn̄ nimis fluit. ⁊ ꝯglutināt inteſtinū in q̊ eſt tenaſmō:⁊ ꝯſolidat oſſa fracta qn̄ fit emplm̄ cū eo.⁊ ſedat tuſſim. qn̄ r̄tinet̄ in oꝛe.⁊ tranſglutit̄ q̊d inde ſoluitur.Aut ſi miſcet̄ aliquibus medicinis ꝯferentibus ad tuſſim ⁊ vlcerib⁹ pulmōiſ qn̄ bibit̄ ex eo D Cōuenit obtalmie ⁊ rectificat medicinas laxatiuas.qn̄ miſcetur cū eis.⁊ ꝓhibet acuitatem earum.

E Et frangit vomitū q̄ ꝓuenit ab eis. Et quātitas doſis eius ad tuſſim.⁊ ad retinendum ventrem aureos.j.⁊ qn̄ miſcet̄ cum alijs medicinis eſt aurei.v. F Bulcaſim eben aben azarin.li.q̄ dr̄ ſeruitoꝛ.Foꝛma aſſandi gūmi arabicū eſt ſicut om̄es alias gummas qui vult aſſari gummi arabicum opoꝛtet vt franget illud in fruſta ad magnitudinez oꝛobi; deīn accipiat patellam ⁊ calefaciat eaz:⁊ auferat ab igne.⁊ ponat ſup eam gūmi arabicū: et miſceat bene ſine intermiſſione.donec albeſcat.Et ſi non albeſcit p̄ma vice.iteꝝ calefaciat patellam vt prius: donec fiat album.⁊ eodem mō fit ex alijs gūmis.

Ca.cc.xxj.

H Auſer vel hauſoꝛ Auicēna.in.ij.li:caplm̄ facit q̊ ſcribitur hauſurum.ſed in ara:ē hauſer.Et hauſoꝛ eſt lacticinium quodbam et non eſt taxus.vt quidam dicunt vel ſp̄es eius.ſub cuius vmbra picitant̄ doꝛmiētes.vt dyaſ.dicit.Nam hauſoꝛ eſt lacticinium.⁊ taxus eſt arboꝛ mag̃ ⁊ vmbrifica.

Operationes.

A Serapiō:li:aggre:ca: hauſoꝛ.Hauſoꝛ eſt planta habens lata folia.et naſcit̄ in vno tem p̲e anni.et habet concauū q̊d egregitur ab oculis ramoꝝ ſuoꝛum ⁊ a locis floꝛum eius. B Et colligunt ab eo homines rem conuenientem: et ſucco eius eſt amaritudo.⁊ egrediuntur ab ea mala ſicut teſticuli cameloꝛum. C Et egreditur ab illis pomis quedam res

adurens. ita q non poteſt fieri cauterium cum re melior ea. D Et implent ex ea culatre ꝛ puluinaria; ꝛ nominatur etiā arbor eius coherea. et quando incidunt folia hauſor emittit tunc lac; quod colligit in menſe Maij. Et ponuntur in eo coria ꝛ non remanet pilus in eis. et vnū vas impletur ex duabus impreſſionibus. E Et lignum hauſor eſt leue groſſum rectū pulchrum. ꝛc. Alius hauſor eſt vna ex ſpeciebus titimalli.

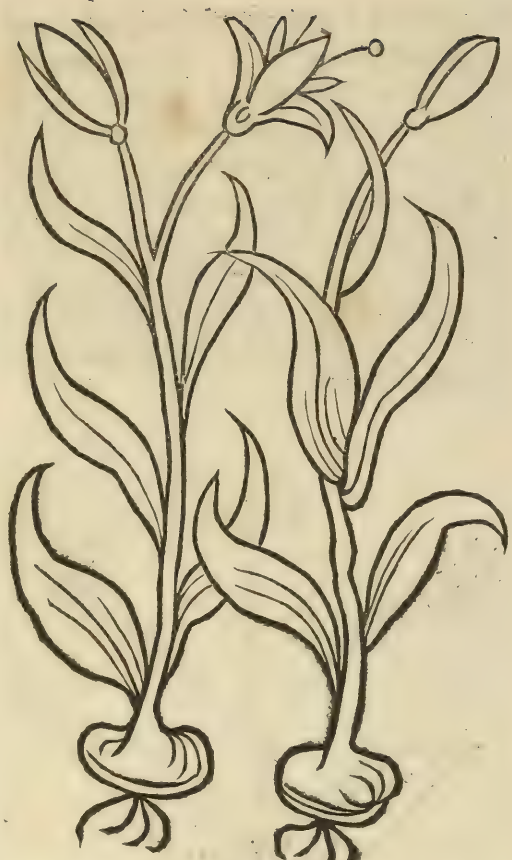
Ca. cc xxij.

Hermodactilus. Johannes meſue Hermodactilus eſt radix herbe mōtane. ꝛ eius alius lōgus ſicut digitus; alius rotundus. ſed melior eſt rotundus. ꝛ eius alius albus. alius rubeus; alius niger. ſed melior ex his eſt qui eſt albus ve realbedinis intus ꝛ extra. et qui eſt groſſus ꝛ duriciei mediocris. aliter autē facti mali ſunt. Sera. li. aggre. ca. Sturagen auc. dyaſ. Sturagen ſiue ſuragen. i. hermodactilus eſt herba que floreſcit in fine autūni: ꝛ eſt eius flos albus ſimilis in figura ſua flori croci. Deinde emittit folia ſimilia folijs bulbi ī quibus eſt humiditas adherens manui; ꝛ habet ſtipitem in lōgitudine vnius palmi porrectum. eius color ē albus declinans ad nigredinem; ꝛ habet radicem. cuius color eſt niger ad rubedinem declinans. ſed qñ aufertur cortex apparet radix interius alba. mollis. dulcis ſaporis. et plena humiditate. q̄ grece vocatur colliricon. vt apparet in ꝓpria lr̄a. Eſt autem radix ipa rotūda ſimilis cepe bulbi. et radix ipa habet in medio ſui ſciſſuram ex qua egredit ſtipes ſup quem eſt flos multum naſcitur in loco qui dicitur charin: ꝛ in terris que dicuntur guagna. Et hec radix ꝛ alia operat vt infra. Paulus cap̄. de hermodactilis. Hermodactili ca ſunt ꝛ ſic. in principio ſecundi gradus Herba eſt ꝛ circa radices eius tuburoſitates inueniuntur. que colligi debēt. et vſui reſeruari. In eſtate colligunt ꝛ reſeruant per annū vnū ſeruari poſſunt; Sunt autē eligendi qui ſunt albi ꝛ ſolidi. Habet aūt virtutem diſſolutiuam. cōſumptiuam attractiuam.

Operationes.

A Sera. auc. Gal. Radix hermodactili que eſt alba intus ꝛ extra eſt melior ꝛ habet virtutem laxatiuam. B Et aq̄ ī qua bullierit. verum malus eſt ſtomacho Et ꝓfert doloribus iuncturaꝝ ꝛ podagre Exhibendus eſt hn̄tibus iuncturas molles ꝛ nimis humidas. C Idē auctor meſaſurugen. Albus eſt bonus. Sꝫ rubeus occidit nō quia nimis frigidus ita q narcotiſet. quia ſi hoc eſſet non eſſet laxatiuus: D Aben meſuay Rubeus occidit vlcera antiqua ꝛ confert variolis E Habix. Et melior ex eo eſt qui eſt exterius et interius albus. ꝛ quādo frangit eſt fractio eius facilis ꝛ non dura. Niger vero et rubeus ſunt ambo interficientes. F Paulus. Purgāt autē principaliter fleg

ma. Contra arteticam ⁊ podagram cyragram et yliacam paſſionem ⁊ morbus ex flegmate non exiſtente fe. valet bñdicta acuta ex hermodactilis: yeralegodiõ theodoricõ. anacardina G Cõtra ſciaticam. podagram et cyragram ſuccus feniculi cum melle decoquatᷣ. et cũ tali melle denᷣ. ℥. ij: hermodactiloꝝ. ⁊. ℥. j. ſeminis feniculi et fiat electuariũ qd more bñdicte poteſt ſumi H Et nota ꝙ in doſi debent poni. ʒ. ij. vel. iij. hermodactili I Cõtra yliacam paſſionem fiat decoctio mellis addita aqua ne exuratur. ⁊ ne mel exeat: ⁊ ex illo melle additis. ℥. ij. hermodactili ⁊ cinamomi. detur puluis hermodactili. ſupfluam carnem corrodit. K Puluis eius conficiatur cum ſapõe gallico. ⁊ licinium intinctum fiſtulis Imponatur etiam puluis eius cretico. conficiatur cum aliqua mellicina cerebꝝ ꝯfortante. Et fluellum de bombace intinctũ naribus ſi inmittitur cerebrum cõfortat ⁊ polipum corrodit L Johanes meſue. Solutione educit flegma groſſum: ⁊ a iuncturis proprie. ⁊ eſt medicina magna artetice ⁊ podagre ſumptus. et cathaplaſmatus. ⁊ proprie cum farina ordei: M Et vitellis ouoꝝ aut mica panis pĩguis. ⁊ vitellis oui. Et vſus eiꝰ ĩpinguat corpus ⁊ augmentum efficit in ſpermate N Et eſt medicina bona vulneribus abſtringit enim ſordes eorum et cõſumit carnes putridas in eis. Doſis eius eſt ab aureo. j. vſqꝫ ad. ij. Conſernatur autem ꝑ annis tres.

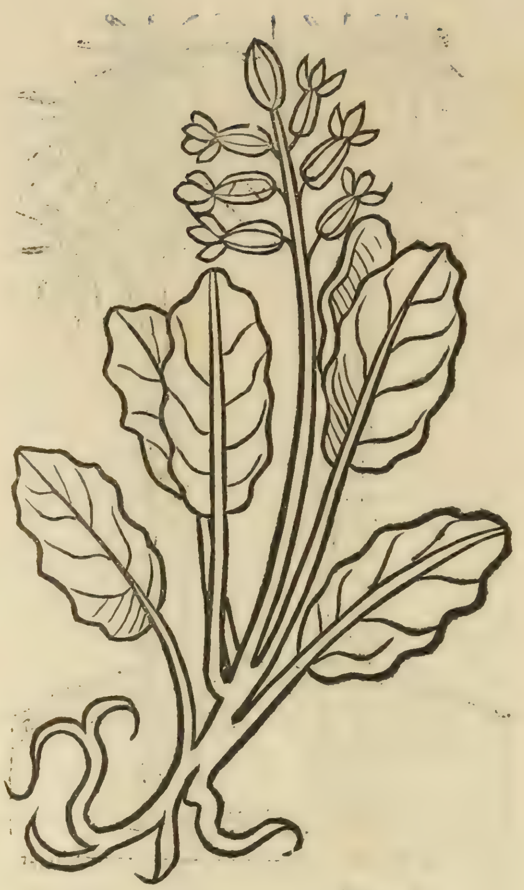
Ca. cc xxiij.

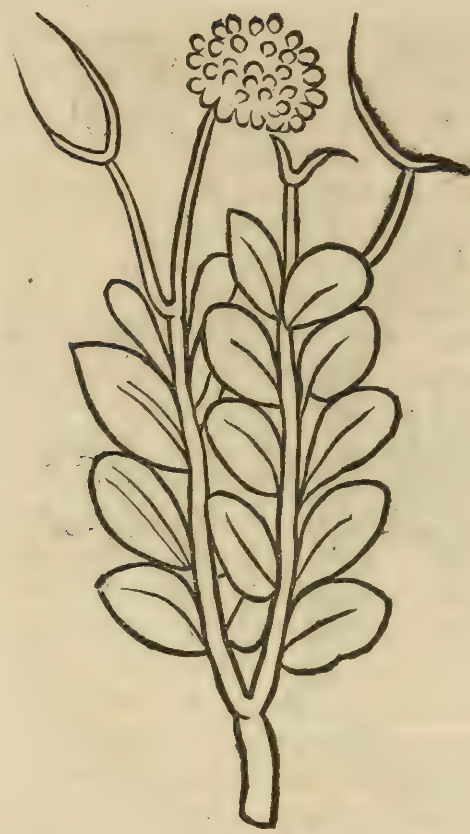
Ermerocalles. Platearꝰ. Hermerocalles id eſt plãta vt bulbꝰ ematicus qui manducatur. fructus eiꝰ eſt ſicut narciſcus. differens ab eo in flore tantum. Dyaſ. cap̃: hermerocalles: Hermerocalles aut cathaleptẽ velut bulbus ematicus. Folia habet ⁊ haſtam ſimilem lilio: in inicio cum inceperit apire flores lilij oſtendit tres vl' quatuor: ſed poſtq̃m floruerit viridem facit colorem bonũ. et odoratum Radix eius in magnitudine ſimilis eſt bulbo ſed paulo maior.

Operationes.

A Diaſ. Hec ſi bibita fuerit hũorẽ ſordidum matricis excludit. B Menſtruis imperat. Folia eius cataplaſmatibus adbibita ꝯbuſtionibus medicanᷣ.

De Herbis.

Ca. cc xxiiij.

Erba paliſis. Pla: Herba paliſis
ſiue herba ſancti petri ſiue parali
tica ſiue artetica q̄ om̄ia idē ſunt
Et eſt herba cuiꝰ folia florē incipiunt tꝑe
hiemis q̄ ſe extendūt in terra q̄i citrina vt
aliſ fagus florē citrinū profert; calide eſt
⁊ ſicce complexionis

Operationes.

Dyaſ. Hec herba doloribꝰ medeť mēbro
rum; Fo. eiꝰ ⁊ flores hūida ⁊ non ſicca q̄n
ponunť ſuꝑ empetiginē ⁊ panuū expellit
eos ⁊ r̄ſoluūt oēm ſuꝑfluitatē B Et
ꝯuenit hn̄tibꝰ catarꝝ. ⁊ mitigat dolorem
capitis illꝰ q̄ ſunt fri: ꝯplexi. C Et ole
um eiꝰ eſt iuuatiuū ī hieme; ⁊ ſi hn̄s ca. cō
plexionē odoret nimiū de ip̄o cū ē viridis
D Idē abē meſuay: Cōfert hūiditatibꝰ
⁊ fleḡti ſalſo. ⁊ ſenibꝰ fri: ꝯplexiōis. Et cō
fert doloribꝰ iūcturaꝝ. E Remouet
loquelā amiſſam ꝓpter apoplexiā vel pali
ſim ī potu ſumptū eiꝰ ſuccꝰ aureū. j. vel. ij.

Ca. cc xxv.

Erba graſſula. Actor. Herba gra
ſſula eſt herba de qua inueniť ma
ior ⁊ minor: Et minor eſt vermicu
laris de qua habetur in ca. vermicularis
inferius de v. Maior eſt herba habens fo
lia tenera et pinguia in quorum ſuꝑficie
eſt borra.

Operationes.

A Valet contra ignis arſuras. ſuccus
eius curat ramicem puerorꝝ: B Si
accipiantur ſolia graſſule ⁊ cime olinarū
et terantur ſubtiliter cum axungia porci
r̄centi. ⁊ exprimatur per peciam. ⁊ buliat
cum modico vīo albo quibus admiſcea
tur maſtix et olibanū. ⁊ poſtea vngať.

Ca.ccxxvj.

Erba fetida: et eſt herba ſubtilib⁹ folijs ſimilis herbe que vocatᷣ abrotanum, plena ſeminibus ſimilātibus ſeminibus lumbricorū. Sapor eiuſ vergit ad amaritudinem nociuam, grauis odoris. Et ſapor eius eſt amarus cū aliquali ſalſedine: ⁊ ſtipticitate pauca: et ē calidior abſinthio: ⁊ debilior abrotão.

Operationes.

A Eſt mala ſtomacho. et claudit orificia venarum matricis ſic ꝙ cathaplaſmata ſupra ventrem calida B Cōſtringit ſanguinem exeuntem poſt partum. et tempore menſtruandi.

Ca.ccxxvij.

Erundina ſiue harundina. Actor Harundinem ponit yſidorus īter arbores. ⁊ hoc (vt videtᷣ) propter quaſdam ſpeciales. quaꝝ tāta craſſitudo ⁊ magnitudo eē dr̄. vt ex illis naues ⁊ edificia fabricentᷣ. De ceteris āt dcīn̄ eſt apō Yſideꝝ inter herbas incultas et inter ſatiuas. Alexander in epiſtola ad Areſtotilē poſt victoriam noſtrā de Dario rege obtentam acceptis centūquinquaginta ducibus indoꝝ. qui breuitates itinerum nouerint. cum pergeremus preter flumē apparuit. cuius ripam harundo pedum ſexagenum veſciebat. pinoꝝ abietumqꝫ vincens in craſſitudine robora. eacꝫ indi vtuntur ad edificia. Aqua vero fluminiſ guſtu elleboro amarior erat. quā nec homo bibere. nec pecus etiam ſine tormēto poterat. Deinde vidimuſ homines nauiculis ꝑ flumen vehi rotundis ex harundine. qui nobis oſtenderūt vbi dulcem aq̈ poſſemus inuenire.

De Herbis.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Harundines primatum tenent inter aquaticos frutices. frigidis gaudentes. Belli paciſqꝫ expimentis neceſſarie ſunt. atqꝫ etiam in delicijs grate. His eñ orientales populi bella cõficiũt dum ſpicula calamis addunt. B Nullus aũt ſagittis aptior eſt calamꝰ q̄ in rheno bononiẽſi amne cui pluria ineſt medulla põduſqꝫ volucre; Cõtra flatus q̄ꝫ puica x libra Quippe non eadẽ gr̃a bel gicis. C Hec eſt creticis ꝯmendatõ nibus, quanq̄ pferant indi: q̄ꝝ alia qbuſ dam videt̃ natura. qñ ⁊ haſtaꝝ vicẽ pbẽt additis cuſpidibus. Harundo deniqꝫ in dica arboreã habet amplitudinẽ. qualis videt̃ in templis. Folia vͦo breuia. Nauigiorumqꝫ vicem pſtant (ſi credimus) internodia ſingula. D Pli. li. xvij. Illa que naſcit̃ in india ⁊ ſyria. odoꝝ vngentorumqꝫ cauſa. Urinã mouet cũ gramine vel apij ſemine decocta. mẽſtruaqꝫ cit ad motu E Ydropiſi prodeſt ac tuſſi etiam ſuffitu.

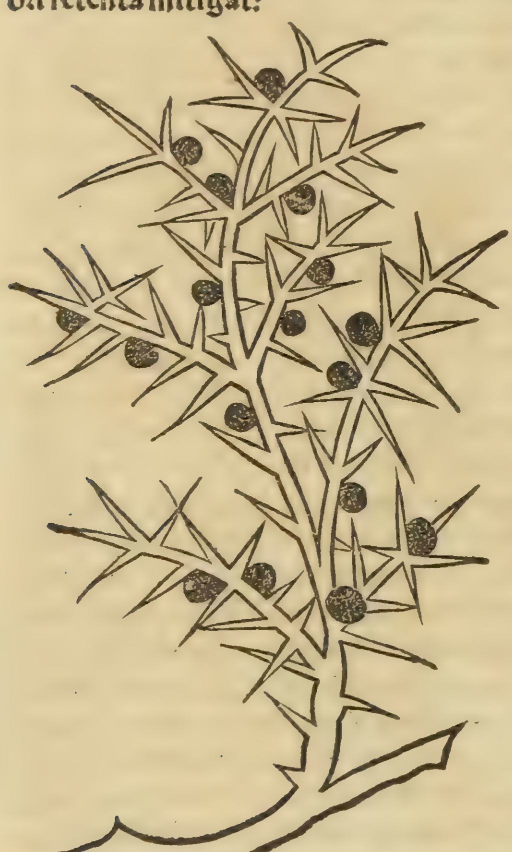
Ca. ccxxviij.

Uſquiamus. Yſidorus. Juſq̄amus eſt herba ſic a grecis appellata. ſed a latinis herba calicularis dr̃ eo q̄ caliculi eiuſ in figura cancaroꝝ naſcãtur vt et mali punici: q̄ꝝ ora ſerata ſunt. habentes intrinſecus ſemina papaueris ſimilia. Hec herba ⁊ ĩſana vocatur eo q̄ vſus eius piculoſus eſt. deniqꝫ ſi bibatur vł edatur inſaniã facit vel ſomni imaginem turbidam. Byaſ. ſm trãſlationem noſtram ca. de Juſquiamo: Juſq̄amus frutex eſt puus haſtã hñs groſſiorẽ ⁊ folia lata ⁊ oblõga diuiſa nigra ⁊ aſpa. iuxta cuius haſtas ſunt capita plẽa ſemĩe Sed iuſquiami tria ſunt genera: vnũ purpureum florẽ hñs. ⁊ ſemẽ nigꝝ folliculos duros et ſpinoſos. Alteꝝ vͦo flores mellinos hꝫ ⁊ folliculos molles. ſemẽ obrufum ſicut eriſmon. Ambe vero iſte maniã preſtant ⁊ narcotice ſunt ⁊ minus vſuales. Terciũ vͦo genus eſt cuiuſ vſus frequẽtat̃ folia habet pinguia ⁊ mollia. et chili. ſucci plena flores albos ⁊ ſemen albũ pferẽs Naſcit̃ in locis maritimis ⁊ ĩ ripis. ſemẽ vero vtile eſt albũ q̄d minus ſi inuentum fuerit rufum fecundat̃. Nigrum vero inutile eſt. ſemen eius ⁊ folia exſiccant̃. haſta ipius tunſa ⁊ expreſſa. Hic ſuccus in ſole ſiccandus eſt. quia vtilis eſt vſui poſt annum. ſemen eius ſiccum in calida miſſum tundit̃ ⁊ expmit̃. eſt vͦo ſuccus melior viridis q̄ ſiccus: Multi vͦo farine triticie ſuccum eius admixtum factis trociſcis reponunt. Galienus. viij. ſim. far. ca. de Juſq̄amo ſm tranſlationem arabicã: Juſquiamus cuius ſemen nigrum eſt ⁊ ſignũ ſup hoc q̄ ſit ſemen nigrum: eſt q̄ flos eiꝰ vergit ad rubedinem. facit maniaꝫ ⁊ ſubeth: Ille vͦo cuiuſ ſemẽ ſubrufum eſt: ꝯgnoſcit̃ in hoc q̄ flos eius eſt citrinꝰ. ⁊ eſt ꝓpinquꝰ pmo in vͦtute: ⁊ ꝓpter hoc opꝫ q̄ caueat̃ ab his ambabꝰ ſpẽbus ⁊ non vtat̃ q̄s eis quia nõ eſt iuuamentũ in eis ſed occidũt Juſquiamus vero habens ſemen album ⁊ florem album. eſt cõueniens vſui medi

cine.⁊ eſt in.iij.gradu fri.⁊ ſic.in.ij:

Operationes.

A Dyaſ. Utilis eſt ſuccus ſemini viri i voluntario. Confectionibus colliriorum mixtus reuma viſcidū ⁊ calidū cōpeſcit: B Dolorem auriū mitigat. Stericas cauſas medēdo ɔpeſcit. mixtꝰ polente vl' vt cataplaſma adhibitꝰ tūores podagricoſ ſpargit C Semē eiꝰ oīa ſimiliter facē nouit. maxīe tuſſientibꝰ ſubuenit. et catarꝛ ſoluit. reuma oculoꝝ ⁊ dolorē compeſcit: obl'o vno cū ſemīe micomis ⁊ mulſa mixtꝰ ⁊ bibitꝰ fluxui matricis et ſanguinem reiciētibꝰ opitulat̄ D Semē eiꝰ ſolū podagricis auxiliū eſt vīo mixtū ⁊ cataplaſmatibꝰ adhibitū. tūorē teſtiū ⁊ mā maꝝ ſoluet. E Multis alijs cataplaſmatibꝰ neceſſario miſcet̄: fo. eiꝰ maxīe cū polēta mixta. ⁊ in cataplaſmatibꝰ adhibita dolorē tollūt cū vīo bibita ter aut q̄ter febres empialas ꝓhibet. F Cocta ſicut olꝰ ⁊ ɔmeſta ſtatim maniā faciūt. Radix eius cocta in aceto dolorem dentium ori retenta mitigat:

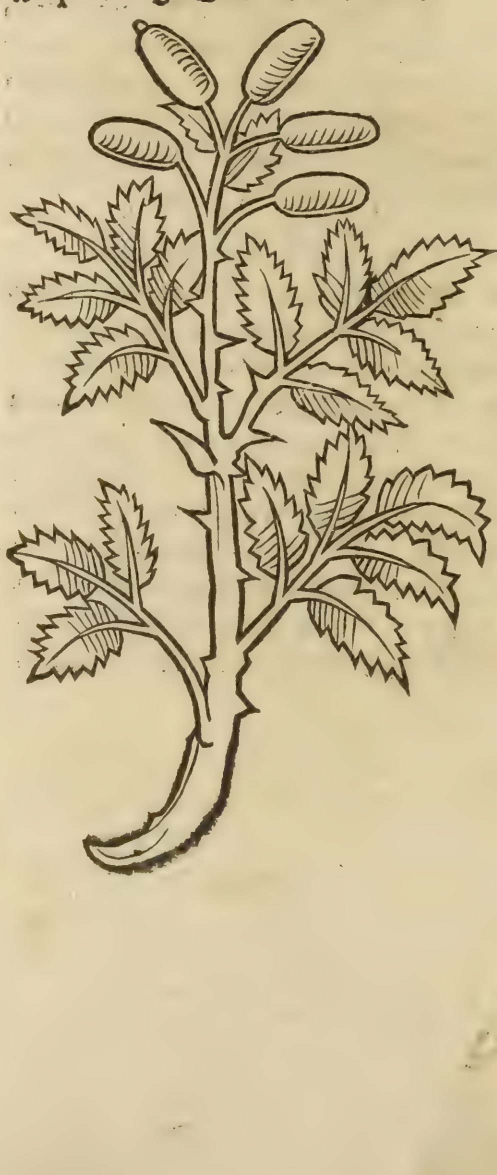
Ca. ccxxix.

Iuniperus. Yſidorus. Iuniperus grece dcā eſt. ſiue quia ab amplo ī anguſtum finit. ſiue eo ꝙ ɔceptū ighem diu teneat. ita ſi prune ex eiuſ cinere cooperte fuerint vſqꝫ ad annū ꝑueniāt Piro enim grece id eſt ignis latine. Iuniperus autem alia parua eſt. alia magna: Plinius li. xij. Piperis granū cuiuſ arbor in Ytalia naſcitur Iuniperi baccis mire vim trahentibus adulteratur. Serapion li. aggre: cap̄. halbilhalach. i. iuniperus eſt vna ex ſpeciebꝰ cipreſſi maſculi Et omnes ſunt quatuor ſpecies. ⁊ ſunt iuniperꝰ ⁊ habel. i. ſauina et zerbi ⁊ gara. i: iuniperus que nominat̄ arconas. Eſt ex ea alia magna: alia parua. ⁊ habet fructum quē dam cuius fructus eſt magnus ſicut Nabach. ⁊ in littera habel dicit ſicut zaror. ⁊ quedam cuius fructus eſt paruus ſicut faba. niſi quia ipē eſt rotundus totus. Gal' vj: ſim. far. ca. de iunipero. Uirtus arboris huius eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu; ſed caliditas ipīus fructus eſt ſcōm. hoc ſed ſiccitas eius eſt in principio tercij. Et idē Serapion. Sauina eſt illa que dr̄ brachos ſiue bracheos ⁊ non habet fructum. et nos de illa dicemus in ca. Sauina infra de s. Sed zerbin eſt illa que dr̄ padras. ⁊ habꝫ fructum ſimilem fructui cipreſſi. niſi q͂a ē minor eo ſatis: Et eſt ex zerbin parua ſpinoſa. et fructum ſimilem fructui iuniperi cuius magnitudo eſt ſicut granū mirti. ſꝫ eſt rotundū. Et virtus zerbin eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sꝫ gara eſt ſpēs ꝑua reſpcū zerbin Memoria eiꝰ vēiet in ca. laurꝰ del.

Operationes.

A Archeutos ſiue Arconos. Iunipe rus magna ⁊ parua: Ambe calefaciūt et ſubtiliāt. ⁊ ꝓuocant vrinam: Et quando fit fumigatō cum eis expellit venenoſa reptilia. Et habet fructus. cuius quidaꝫ reperitur in magnitudine auellane: ⁊ q̄daꝫ in magnitudine fabe. niſi q꞉ eſt rotūdus et habet odorem bonum. et eſt dulcis habens in ſe aliquantulum amaritudinis.

B Dyaſ.ca.de iunipero ſm̃ tranſlatõ nem grecã. Juniperus arbor alia eſt parua alia magna ſʒ vtreqꝫ acrioris ſunt virtutis atqꝫ mictualis ⁊ inſenſibilis. C Auer.qnto colliget.ca: de iunipero Juniperus q̃ vocat̃ abel ca: eſt ⁊ ſic.in. iij: g̃du D Paulus ca.de vernice Summi ipſius arboris eſt vernix: E Item dyaſ. Prunis impoſite fumigio. ſerpẽtes fugãt fructus ei⁹ iocũdus eſt. ⁊ odoris ſummi ſi in ore detinet̃. ⁊ euſtomachuſ eſt. ⁊ coraci vtilis ẽ. tuſſim ſedat. F Uentrẽ ⁊ īflationes ſedat. tortõib⁹ bibita ſubuẽit: Cõtra venẽa ꝓſtat auxiliũ. diureticũ ẽ illi adiutoriũ: Spaſmatib⁹ ⁊ reumatib⁹ ꝓdeſt: G Offocatões ſtericaſ tollit Appellat̃ autẽ a grecis archiotides: ſucc⁹ ei⁹ medet̃ vipa vexatis H Succ⁹ ei⁹ exuſt⁹: atꝫ c. i aq̃ illinit⁹ leprã deſpuit: Elimatio aũt ligni ei⁹ potui dã īterficit. Lacrim⁹ ei⁹ potui dat⁹ tuſſim ventrẽ atqꝫ potidas ſanat I Auer. abel ꝓuõt vrinã ⁊ mẽſtrua pl⁹ oĩ alia re donec facit mingẽ ſanguinẽ. Et facit aborſuʒ et extrahit fetũ mortuũ: Pro iſta ſpecie lege Sauinã infra de s.

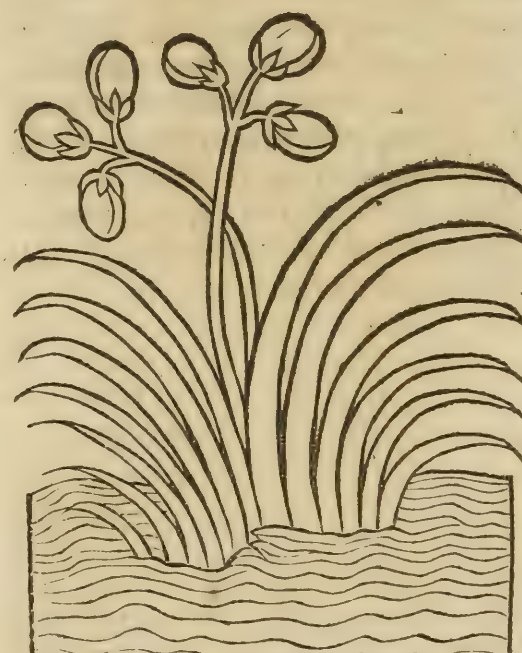

Ca.cc xxx.

Uiube. Auicenna li. ij. ca. iuiube. meliores ſunt maioreſ eaꝝ frigide ſunt in pĩmo eq̃les in ſiccitate ⁊ humiditate: ⁊ ſunt declinãtes paꝝ ad hũiditatem: Et nutrimentũ eaꝝ ⁊ digeſtio ſunt difficilia: Et ſmo qdeʒ in eis bon⁹ eſt ille quẽ dixit Gal. Nõ repi iuiubas in cõſeruanda ſanitate ⁊ remouẽda egritudĩe aliquid opantes. ſed reperi eas difficilis digeſtionis ⁊ pauci nutrimenti

Operationes.

A Aui. Cõfert acuitati ſanguĩs calidi ⁊ extimo ꝙ illud eſt. ꝓpterea ꝙ ing̃ſſant ſanguinẽ ⁊ viſcoſum faciũt ipm̃: B Et illoꝝ extimatõ qui putant ꝙ ipẽ clarificẽt ſanguinem et lauent eũ. eſt extimatio corrupta ad quam ego non declino. C Idem Conferũt pectori ⁊ pulmoni. Sũt male ſtomacho difficilis digeſtionis Extimant quidam ꝙ conferunt dolori renũ ⁊ veſice.

Ca.cc xxxi.

Uncus: Sera.li. aggre.cap̄. Dis aucto.dyaſ: Dis.i.iuncus Eſt herba cuius due ſunt ſpẽs: Una ip̄az habet acutas ſummitates. ⁊ iſta etiã ſpecies ſimiliter diuiditur ĩ duas. quia ex ea eſt que non habet fructum: ⁊ alia eſt q̄ habet fructum nigrum ⁊ rotundum: ⁊ cãna huius ſpeciei eſt groſſior quam canna alterius. Et eſt tercia ſpecies que habꝫ cannam groſſiorem adhuc ⁊ magis cãnoſaꝫ: quam ſupradicte due ſpecieſ: ⁊ huius ſpeciei fructus qui eſt in ſummitatatibꝰ eius eſt ſimilis fructui iunci ſup̈dictaꝝ ſpẽꝝ.

Operationes.

A Idem aucto. Gal. Huiꝰ herbe ſunt due ſpecies: Una earum eſt ſubtilior ⁊ durior Et alia groſſior ⁊ melior: B Fructus huius ſecunde ſpeciei facit dormire. ſed ſpecies prima eſt ſimiliter duaꝝ ſpecierum. Una quarum non facit fructũ ⁊ non eſt in ea iuuamentum aliquod ĩ medicina: ⁊ alia facit fructum: ⁊ facit ſomnũ niſi quia eſt debilior q̈ prima. ⁊ iſta ſpecies facit ſodam. C Et ſubſtãtia iſtaꝝ duarum ſpecierum eſt cõpoſita ex terrea pauca frigida pauce frigiditatis. Et ſubſtantia aquoſa calida pauce caliditatis. Et deſiccat ⁊ infrigidat. ⁊ eſt narcotica. D Et due ſpecies quando aſſantur in igne. ⁊ ſumuntur in potu ſtringũt ventrẽ. ⁊ abſcindunt ſuꝑfluitatem menſtruorum ⁊ deſiccant quod deſcendit ex humoribꝰ ad partes inferiores.

Ca.cc xxxij.

Udaica. Dyaſcorides. ca. hierobid eſt Judaica. Et eſt herba porrecta virgultis vltra cubitũ genicloſis cum folijs per interualla diſtantibus tanquaꝫ quercus inciſis ⁊ ſubalbidis. Uires habet acres ⁊ mictuales.

Operationes.

A Dyaſ. Facit ad capitis ⁊ epatis dolorem. Et ad ſerpentis morſum: ⁊ aranearum. ⁊ rabidi canis: Calculos expellit B Ydropicos ſanat vulnera recentia ſuper poſita curat. facit ⁊ ad eoſ qui induratas venas hñt. C Et cibum reijciunt propter parotidas ſtrumaſ collo ligatur. D Ictericos ſanat. ʒ.j. ex ſucco foliorum ⁊ nardi. ʒ. iiij. ⁊ paululum mirre ex aqua ſciatis. iij. potui data. radicẽ huius qui ſecũ habuerit a ſ̈pente tutus erit.

Ca. cc xxxiij.

Incenſaria. Dyaſcorides. Incen
ſaria herba eſt facta ſicut arnoglo
ſſa; ſed aſpera ⁊ ſuper terram ſpan
ſa; cuius odor eſt ſicut odor thuris habẽs
in coſtis aliqualem piloſitatem et albedi
nem ſicut enula. Et folia habent formam
aliqualiter cordis naſcentia.

Operationes.

A Dyaſcorides. Deſiccat humiditatẽ
pectoris. ⁊ confortat neruos. B Et
valet ad corizam.

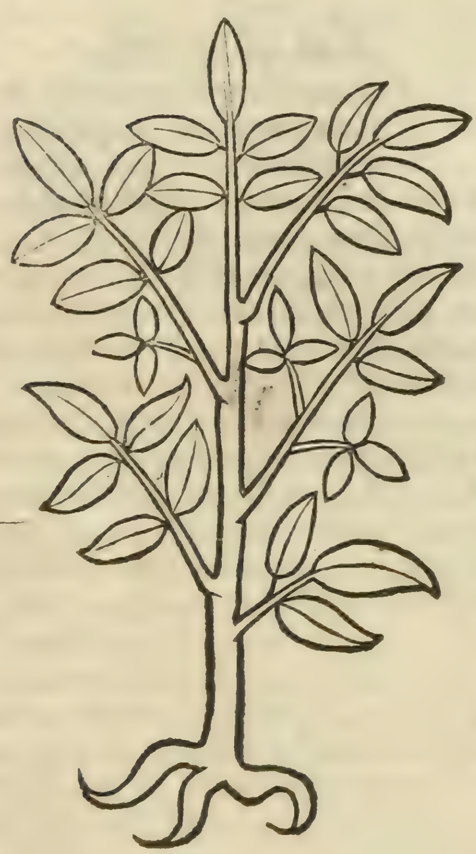
Ca. cc xxxiiij.

Indicus; Sera. li. aggre. cap. Al
lech. auct; dyaſ; Eſt de ipſo dome
ſticus ⁊ ſilueſtris. Et domeſticus ẽ
ille q̃ tinctores vtunẽ; Cuius foliũ eſt ſimi
le folio plantaginis. niſi quia eſt magis
viſcoſum ⁊ fortioris nigredinis. ⁊ habet
ſtipitem lõgitudinis brachij vnius Sed
agreſtis aſſimilaẽ domeſtico niſi quia fo
lium eius eſt magis ſimile folio lactuce. ⁊
habet ramulos longos plures graciles
cũ multis ramuſculis. quoꝝ color tendit
ad rubedinẽ. et in ſummitatibus ramorũ
ſunt vaginole multe ſimiles linguis. Et ẽ
in eis ſemen. ⁊ habꝫ florem paruũ ſubtilẽ
Et idem auct; Gal. Domeſticus eſt ille q̃
vtunẽ tinctores; ſapor ei⁹ ẽ amar⁹. ſtiptic⁹
⁊ vtus ei⁹ ẽ q̃ deſiccat fortiter ſine acumĩe
Et idẽ auct. Aloeſine. Eſt arbuſtũ pulue
rulentum eleuaẽq; cũ ſtipite ſuo longitu
dine vni⁹ brachij. ⁊ hꝫ germĩa ramoꝝ. In
ſummitate ſua eſt flos ſicut flos coriãdri
⁊ ſiccatur ⁊ teritur. ⁊ ponitur cum alcãna

Dicũt quidam q̊d adblem. i. indicus eſt
arboꝛ nilet chatis. ⁊ neſme ſunt idem. Et
idem auct. Yſaac benaram alcat ⁊ neſme
ſunt idem. Et eſt balbac. ⁊ eſt planta hñs
foliũ longum plus q̈ foliũ ſalicis: Et aſſi
milatur folio faſeoli coloꝛis q̄ſi aurei ſed
maius eſt: ⁊ eſt ca: ⁊ ſic. ⁊ ſtipticum.

Operationes.

A Sera. auct. Sal. Uirtus Indici in
carnat ⁊ r̄ſoluit ⁊ ꝯglutinat vlcera q̄ ſunt
in coꝛpibus duris: etiã ſi fuerint in capiti
bus muſculoꝝ: ⁊ abſcindit fluxũ ſanguĩs
⁊ diſſoluit ⁊ minuit apata mollia: ⁊ ꝯfert
vlceribus putridis: ⁊ coꝛroſiuis. B
Idem aucto. dyaſ. Emplaſtꝝ cũ folijs eiꝰ
ꝯfert apoſtematibus ⁊ vlceribus. Nam ĩ
principio ipoꝝ ꝯglutinat ea ſua calidita
te. ⁊ abſcindit fluxũ ſanguinis C Et
curat foꝛmicam ⁊ heriſipilã: Et agreſtis
foꝛtioꝛis eſt virtutis. ⁊ confert ſpleneticis
qñ bibit̄. et fit emplaſtrum cũ eo. et iuuat
plus q̈ primus.

Ca. ccxxxv.

Ysopus. Platearius. Iſopus ē ca.
⁊ ſicca in tercio gradu. Uirtutem
habet ſm folia et flores: non ſcóm
radicem. In eſtate cum flores producit:
colligitur. In vmbroſo et non fumoſo lo
co ſuſpenditur ⁊ deſiccat̄. In medicinis
abiectis ſtipitibus flores ⁊ folia ponunt̄
ꝑ annum ſeruat̄. Uirtutem habet diureti
cam: diſſoluendi: attrahendi: ꝯſumēdi:

Operationes.

A Iſidoꝛus. Iſopus eſt herba purgã
dis pulmonibus apta. Unde in veteri te
ſtamento aſꝑgebant̄ cũ faſciculis iſopi q̄
agni ſanguine volebant mundari Naſci
tur in petris herens ſaxo radicibus B
Papias: Iſopus eſt herba humilis cale
facit ⁊ flegma deducit. eius radicibus ni
hil foꝛtius: ⁊ penetrabilius inter ſaxa:
C Plate. Contra tuſſim frigidam valꝫ
vinũ decoctionis eius et ficuũ ſiccaꝝ: ad
idem valet electuariũ q̊d fit ex ea ſcꝫ ex iſo
po D Auicenna Iſopus alia eſt mõ
tana: alia oꝛtiua calida ⁊ ſicca in tercõ. et
eſt ſubtilis ſicut oꝛiganũ Potus eius calo
rem bonum facit. ⁊ eius gũmera veſtigia
in facie abſtergit. Cũ vino bibita r̄ſoluit
apata dura E Confert pectoꝛi ⁊ pul
moni. pacientibus diſſuriã ⁊ tuſſi antiq̄
Soluēdo ãt educit flegma. ⁊ aſcarides ⁊
vermes. F Ualet etiaꝫ ſpleni ⁊ ydro
piſi: decoctõ eius cum aceto ⁊ oximelle ſe
dat doloꝛem dentis. Et vapoꝛ decoctõis
cum ficis confert ſonitui auris Ex ipã eti
am cocta fit emplaſtrum: tarſati ⁊ ſangui
ni moꝛtuo ſub palpebra: G Conſtã
tinus. Iſopus ca: eſt et ſic. in. iij gradu:
Succus eius cum ficubus coctus ⁊ melle
⁊ ruta bibitus apoſtemata pulmonis an
helitus ⁊ duricies Tuſſim ⁊ catarrum ad
gulam de capite deſcendentem curat. lũ
bricos occidit. Apozima cum melle gro
ſſos gumoꝛes diſſoluit H Idem Si
cum ficubus ſiccis vtatur ventrem hume
ctat. ⁊ cutem clarificat. Cum aceto cocta
ſi ſos tantum abluatur ex ea doloꝛē dentiũ

amputat auribus inde fumigatis dolorē et ſonitum placat. I Raſis Yſopus vt origanum valet. Pectus ⁊ pulmonem purgat. Aſmati quoqȝ et tuſſi antique cō fert. Flegma ⁊ vermes e corpe educit: K Plinius li: xxvj. Yſopi quīqȝ rami cū duobus rute ac vicis tribus decocte tora cem purgant. L Iterum Yſopi faſci culus cū q̄drante mell' ad tuſſim decoq̄r.

Ca.ccxxxvj.

Sopum humidū. Biaſ.ca de yſo po humido ſm̄ tranſlationē nr̄az. Yſopi cerotū eſt quaſi ſordeſ. ⁊ ſuc cus lanarum ſuccidaꝝ q̄ hoc modo colli giť. Lane ſuccide et ſordidiſſime mox de tunſi mittunť in vas aquā calidam h̄n̄s ⁊ ſic accendiť ignis vt aliquid ferueat dein de refrigeratur et quod ſup natauerit in modū pinguedinis abradiť manu ⁊ vas ſtāneum abſtergitur. ⁊ ſic ip̄m vas r̄pleť pluuiali aqua ⁊ coopertum tenui lintheo ad ſolem biduo ponitur; et ſic tercio die aqua delimpidatur ⁊ reponiť; Adultera tur cum pinguedine ⁊ cera; ſed intelligiť q̄ ſinceꝝ odorem lano ſuccide ſeruat. Se rapion li. aggre. cap̄; Cenfaraffab; Et eſt pinguedo que eſt in lana; que fit in hunc modum. Accipe lanam ſuccidam vl' mol lem. ⁊ laua eam cum aqua calida ⁊ in ſole calido. ⁊ exprime totum quod in ea eſt ex ſorde ⁊ pone ſordiciem illā in vaſe haben te orificium latum et proijce ſup eam aq̄ infundās ab alto cum impetu vt ſpumaȝ faciat; Deinde agita agitatione forti vt multam faciat ſpumam ſup quam aſpge aquam marinā cū impetu donec ſpuma ſedetur om̄ino ⁊ tunc tolle pinguedinem ſup natantem. ⁊ pone in vaſe terreo. dein de proice in vaſe iteꝝ aquam aliam ⁊ agi ta ſicut feciſti primo. ⁊ proijce ſup ſpumā eius aquā marinam. ⁊ dimitte ſedari ſpu mam et collige eam. Et facias hoc quoci ens ſpumam videris. deinde accipe pin guedinem quam aggregaſti ⁊ malaxa eā cum manibus. Et ſi aliquaȝ in eis inueni as ſordem extrahe ip̄am aquam agitādo Et facias hoc tociens donec videaſ ip̄aȝ albam ⁊ puram pinguedinem ſine admi xtione alicuius rei. ⁊ cum hoc feceris pōe in vaſe terreo ⁊ ſerua.

Operationes.

A Sera: Melior ex yſopo humido eſt illud quod eſt molle quando tangiť ſine aſperitate habens odorem lane ſuccidi. Et quando diſſoluitur non apparet ibi aliqua groſſicies ſicut in adulterata. Et virtus huius eſt calefactiua. mollificatiua vlcerum induratoꝝ. ⁊ proprie vlcerū ma tricis quando miſcetur cum melle et buti ro. B Et quando fit ſuppoſitorium cum eo prouocat menſtrua ⁊ expellit fetū ⁊ ſecundinam. Et quando miſcetur cum ſepo anatis confert vlceribus ani et vlce ribus virge ⁊ teſticulorum ⁊ exiſtentibus circa loca illa. C Et confert pruritui lacrimalium oculi et groſſiciei palpebra rum; Et ponitur in vaſe nouo ſup̄ leuem

ignem. ⁊ dimittitur donec veniatur pin
guedo eius ⁊ fiat cinis ⁊ eſt cōueniens ci
nis in collirijs ⁊ medicinis oculoꝝ. D
Et confert morſibus venenoſis et fluxui
ventris antiq̄ et vlceribus inteſtinorum.
E Et abſcindit fluxū menſtruoꝝ. et di
ſſoluit ſanguinem ꝯgelatū in ſtomacho.
⁊ qñ ſumit̄ in potu mundificat vlcera pe
ctoris ⁊ pulmōis. F Et qñ miſcetur
cum butiro ⁊ fit naſcale cū eo poſt mundi
ficationē matricis. ⁊ ꝓhibet imp̄gnatio
nem. G Et qñ datur in potu mulie
ribus poſt partum facit eas adhibere ad
impregnationem.

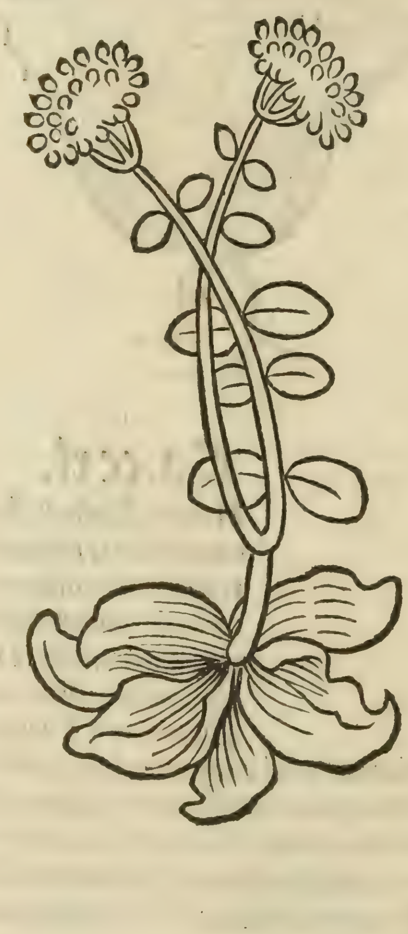
Ca. ccxxxvij.

Karabe: Platearius. Ka
rabe eſt gūmi arboris vt
gemma vnde ānuli fiūt
Unde electrum ſuccinū
karabe ſub codē ponun
tur. q: electꝝ ē karabe. ⁊
ſuccinū eſt karabe. Uñ
habemus in alexandro ca. de diſſinteria
trociſcis dyalectrum; Item Seruius ſup̄
bucolicon Uirgilij in egloga paſtoris di
cit ꝙ electrum eſt poſt ſuccinū; Item caſſi
us felix tractatu de trociſcis dicit Trociſ
cos de ſuccino et eſt electrum et deſcribit
trociſcos de karabe. Eſt āt gummi arbo
ris dicte a dyaſagiros. ⁊ eſt ſpecies popu
li arboris. vt patet in illo cap̄. agiros. ve
rum aliud facit caplm̄ de populo diuerſe
ſpeciei ab illo. Auicenna li. ij. de eo duo
facit capl'a. Unū de hauro cui cōſonat ca
plm̄ de popl'o arbore. Aliud de hauro ro
manum cui conſonat cap̄. de agiros: q̄d
etiam exponit dyaſ. ꝙ eſt populus arbor
Auicenna dicit ꝙ eſt achiroſa. volens di
cere agiros. ſed in arabico eſt achiros cu
ius gummi vt dicit auicenna eſt karabe.
Et diaſ. dicit ꝙ ex hac arbore ſuccinū naſ
citur ſm̄ quoſdam. et in rhodanum diſtil
lat ⁊ ip̄m eſt electꝝ. vt oñſum eſt ſup̄ Due
ergo vident̄ eſſe ſpecies huius arboris.
Una ca. complexionis; Alia fri. ſicut per
vtrunq; textū colligit̄. Auicenna li. de vi
ribus cordis karabe. ca. eſt in primo ſic. ī
ſecundo. aliqui volunt ꝙ ſit fri. Paul9 de
karabe. Karabe eſt gūmi arboris haur rō
ni. ⁊ calefacit caliditate tēpata cū pau
ca frigiditate. Bulcaſim eben aben aza
rin li. qui dicitur ſeruitor karabe ſic aſſat̄
⁊ comburitur. Oportet ꝙ frāgas karabe
in fracturis paruis: ⁊ aſſa vna vice vl' du
abus et ſerua. Sed combuſtio eius eſt in
hunc modum. Accipe ollam victilem. et
pone karabe intus ⁊ claude os eius cum
luto. et pone in igne vna nocte. deinde ex
trahe ⁊ vtere ⁊ tere.

Operationes.

A Auicenna; Habet proprietatem cō
fortandi cor. ⁊ letificādi. ⁊ repellendi car
diacam. ⁊ fortificandi ſpiritus. B
Serapion. Karabe ſumitur in potu ⁊ pro
hibet curſum humiditatū ad ſtomachū.
⁊ abſtringit ventrem ⁊ ſtomachum. ⁊ cō
fortat eum. ⁊ abſcindit fluxum ſanguinis
Et quando cortex huius arboris incidit̄

minutim.ꝛ ſeminatur in letamine.oriunẗ ibi toto anno fungi ad comedendū: C Pau. Karabe eſt gūmi arboris haur rōni q̄d q̄n bibiẗ retinet fluxū ventris ꝛ ſtōi.et ſanguinē vn̄cunqꝫ fluit. Et putāt q̄daꝫ ꝙ ſit ſandaraca.ꝛ dicūt ꝙ karabe.ſodoma huiꝰ eſt gūmi:ꝛ eſt gūmi funeris:eo ꝙ latini ponebāt ip̄m ſup corpa defunctoꝝ.
D Et idē auct. Albugerig. Caliditas eiuſ ē tpata cū pauca frigiditate ꝛ hꝫ ꝓꝑetatem r̄tinēdi ſanguēꝫ:ꝛ ꝓꝑe in tenaſmōe Et confert cardiace.ꝛ ſtringit ventrem.
E Et idem auct. begde. karabe ca.eſt ꝛ retinet ſanguinē vn̄cunqꝫ fluentē. F Et idē auct. Alcauzi. Suſpenditur ſuper apoſtemata ꝛ confert.ꝛ eſt fri:Et confert cardiace.ꝛ ſputo ſanguinis ꝛ fluxui eius a naribus: G Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus precioſis in capitulo Gagates.

Ca.ccxxxviij.

Alendula. Plinius ca. kalendula. eſt herba cuius ſtipeſ plurimos hꝫ ramos:folia eius ſunt ſimila folijſ coniʒi maioris ſed anguſtiora ꝛ pinguiora cum aliquali viſcoſitate ꝛ odore graui vel vt coniʒa:flos eiuſ auroſus ſimilis eſt aurigali vel butalmos:ſemīa eius ꝙ plurima ordinatim poſita in caplo quodam habentia formam corniculoꝝ.ꝛ ip̄a ſemina ſunt piloſa aliqualiter. Eſt calide ꝛ ſicce complexionis.

Operationes.

A Uirtutem habet ſtringendi.confortandi.ꝛ deſiccandi B Contra dolorem dentiū puluis eius ſi inuolnaẗ in bōbice ꝛ dentibus applicetur:ſtatim dolor ceſſat.ſimiliter naribuſ intromiſſa vermē qui eſt in dente occidit. C Cōtra roſulas pedū valꝫ fomentū ex ea factum.

Ca.ccxxxix.

Kubebe. Pli.ca. de kubeb. Ex eis ſunt domeſtice ⁊ ſilueſtres. Sunt enī fructus cuiuſdā arboris in partibus Indie naſcentes. Et ſunt trium generum. Sūt enī ſilueſtres. que ſunt minores. ⁊ ſunt ſaporis acuti ſicut piper. ⁊ ſunt graues intus plene breuis ſtipitis: Sunt etiam aliȷ̄s ſuꝑioribus ſilueſtres maiores ponderoſe. ſimiliter et plene amari ſaporis ſuꝑioribus meliores. Sūt alie que ſūt domeſtice oībus ꝑdictis laudabl'iores Interius inanes leuis pōderis longi ſtipitis modice amaritudinis In ſummitate habentes planiciem aliquam ⁊ vbi cō iungitur ſtipiti concauitas eſt quedaꝫ cū maſticatur. fumoſitas quedam euaporabilis ad cerebꝝ aſcendit. Cū ſimpliciter ponitur iſta intelligit̄. Virtus eſt in foliȷ̄s ⁊ in ſemine eius. ca. et ſic. tꝑate: Sera. li: aggre. ca. kubebe. Kubebe eſt planta habens folia mirte domeſtice. niſi quia ſunt latiora eis. ⁊ ſummitates eoꝝ ſunt acute. ſicut ſummitates lancee. Et habet fructū rotundum aliq̄ntulum deꝑſſum ⁊ latum Inter folia eius repertum. qui quādo maturatur vergit ad rubedinem inter ip̄m ⁊ granum triangulum. ⁊ habet ramulos ſimiles ramis plante dicte laros egredientes ab vna radice ſicut agreſtis: difficile frangibilis. longus circiter brachiū vnū plenus foliȷ̄s. ⁊ fructus eius ponticus declinans ad amaritudineꝫ. ⁊ color eius declinat ad rubedinem. Et idem poſtq̄ cō gregaui inter ſmonem dyaſ. ⁊ gal'. ſuper om̄em herbā inueni q̄ gal'. non memorauit mirtum agreſtem. Et dyaſ. nō memorauit kubebas. Et vidi q̄ deſcriptio gal'. ſuꝑ kubebas eſt deſcriptio dyaſcoridis ſuꝑ mirtum agreſtem:

Operationes.

A Sera Semen eius bibitū vrinā prouocat. mēſtruis impat. calcl'os veſice frāgit B Ictericis ⁊ cephilargicis medicat̄. Radix eius cū viridis eſt a multis aſparago ꝯmedit̄ q̄ amara ē ⁊ diuretica C Et idem auct. Gal'. Eſt medicina ſimilis ſu. ī ſapore ſuo ⁊ v̄tute. niſi quia eſt ſubtilior. multū ideo fit apꝑitiua opilationum. que ſunt in corꝑe toto D Et ꝓuocat vrinā: ⁊ mūdificat r̄nes a lapide q̄ generat̄ in eis: Et eſt bona gutture. ⁊ ſtrīgit ventrem. E Paulus ca. de kubeba. Kubeba valet contra frigidū reuma ⁊ ꝯfortat cerebꝝ. ⁊ curat apoplexiam.

Ca.ccxl.

Lactuca. Yſidor⁹. Lactuca dicit̄ eo q̄ habundantiam lactis exuberet. ſeu q̄ lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris vſum coercꝫ Plateariꝰ: Lactuca cibariorum vſui competit: ſemen eius medicine. quod frigidius eſt ip̄a herba. Iudicantur autem ab autoribus oīm herbarum temperatiſſima: Palladius. li. ij. mēſe Januario lactuca ſerenda eſt vl' decem

De herbis

bri. vt plāta eius februario transferatur.
Item februario ſerit̃ vt poſſit Aprili mē
ſe transferre. Sed certum eſt eum toto an
no bene ſeri ſi locus ſit letus. ſtercoratus.
irriguus. anteq̃ pangat̃ radices eius rſe
cemus equaliter. ⁊ liquido fimo linamus
Vel que iam pacte ſunt nudate letamē ac
cipiant. Amāt ſolum ſub actum. pingue.
humidum. ſtercoratū. Auicenna in cap̄.
lactuca. Et ſunt eius tres ſpecies Una eſt
que vocatur lactuca agreſtis. q̃ greci ſa
ralliam vocant. Cuius tyrſus in modū ſe
cundi eſt. Et eſt ſpēs ſcariole ſicut apparet
ibidem. Alia ſpēs dr̄ lactuca azini. quam
ſi vis ſcire lege capi. xxxij. Ancuſa ſup̄ de
a. Et alia ſpēſ q̄ dr lactuca dōeſtica q̄ om
nibus eſt nota. de qua hic loq̄mur. Galie
nus. vj. ſim. far. cap̄. de lactuca ſm trāſla
tionem grecam. Lactuce domeſtice Uir
tus eſt que ĩfrigidat ⁊ humectat ſicut aq̃
non extranee: ſed ſicut aqua ſtagnorum vel
lacunarum. vel fontanarum: Et ip̄a eſt q̄ ge
nerat ſanguinem bonū. Lactuca agreſtiſ
eſt ſimiliſ domeſtice niſi quia ſtipitem hȝ
maiorem: et folia eius ſunt albiora folijs
eius ⁊ ſubtiliora ⁊ aſperiora. Et ſapor ei⁹
eſt amarus. ⁊ eſt in virtute ſua ſimilis pa
pauerí nigro.

Operationes.

A Sera. li. aggre. cap̄. Hakas. i. lactu
ca. Uirtus lactuce domeſtice eſt q̃ ↄuenit
apoſtematibus calidis. ⁊ heriſiple. Et ſe
men eiuſ quando bibitur abſcindit diſtil
lationem humiditatis ſpermatis Et con
uenit pollutioni que fit in ſomnis B
Et idem aucto. Galieni in li. de cibis La
ctuca generat ſanguinem bonum in fine
bonitatis. Et ego quidem comedebam
lactucas quando eram iuuenis quia ĩ ſto
macho meo generabatur colera. et ſic in
frigidabam ip̄m. ⁊ nūc etiam poſtquam
ſenui comedo eas elixas: Ideo quia non
reperio aliquā herbam cum qua poſſum
curare vigilias ſicut cum ipſa Humor ve
ro qui generatur ex ea eſt frigiduſ ⁊ humi
dus. Et neq; ex ea accidit nocumentum
ſicut ex alijs oleribus et non ſtringit ven
trem nec laxat. quia non habet ſtipticita
tem nec ſalſedinem neq; acuitatem. C
Idem quoq; auctoritate Dyaſ. Lactuca
domeſtica eſt bona ſtomacho ⁊ ĩfrigidat
ventrem. ⁊ facit dormire. ⁊ prouocat lac.
Et quando ip̄a decoquitur eſt magis iu
uatiua. ⁊ quando comeditur ſic euellitur
ſine ablutione conuenit illis qui conque
runtur de ſtomacho ſuo. D Et aſſi
duus vſus cōmeſtionis earū obtenebrat
viſum. Et quādo fit emplaſtrum cum ea
conuenit apoſtematibus calidis. ⁊ heriſi
pile dummodo non ſit vehementis inflā
mationis. E Sed ſemen eius bibit̃
⁊ valet contra fluxum ventris ⁊ extinguit
libidinem ⁊ pollutionem ſeminis in ſom
nis: Sed quando lactuca emiſerit ſtipi
tem ſuum tunc efficit̃ virtus ſucci ⁊ lactis
ipſius ſimilis v̓tuti lactuce agreſtis ⁊ pa
pauerís nigri. F Et idem auctorita
te Ruffi. Lactuca quidem curat egritudi
nes que fiunt ab ebrietate quando ſumit̃
ſed ip̄a nocet inteſtinis. ⁊ lenit ventrem:
⁊ abſcindit libidinem: ⁊ facit dormire
G Item qn̄ coquit̃ cum oleo zizamio
⁊ cōmeditur expellit yctericiam Et eſt me
dicina bona opilationibus narium et co
rize quando comeditur in ieiunio cocta
cum oleo. ſinapiū ⁊ lac lactuce domeſtice
cum emittit ſtipitem. Abſtergit vulnera
que fiunt in tunica cornea Lac vero lactu
ce agreſtis poſitum in fronte inducit ſom
num. H Et quando fit collirium cū
eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee
⁊ placat dolorem capitis. ⁊ prouocat mē
ſtrua. ⁊ curat morſum rutele ⁊ ſcorpionis
I Galienus Calidis flegmonibus cō
gruit. necnon paruis heriſipilationibus
non tamen potēs eſt maioribus ſufficere.
Eſt autem ex cibis ſedantibus ſitim: Se
men vero bibitum contra gomorream. i.
effuſionem ſpermatis cohibet Un̄ ⁊ ſom
niantibus datur ſicut etiam ſemen agre
ſtis lactuci liquorem citius coligit caligi
nem. necnon inſuper vſtionibus apta eſt
ſubiuncta cum lacte femineo. K Et

idem.ij.li.de cibis:ca.de lactuca ſm tran
ſlationem grecã. Noſſe ãt oportet ex om
nibus oleribꝰ pauciſſimũ ⁊ chachocimũ
ſanguinem generantibus ex lactuca non
multũ q̇dem neq; cacocemũ.nõ tñ euchi
mum ꝑfecte ſanguinẽ generari.comedũt
aũt ip̄am vt ad multũ q̇dem crudã qñ ãt
extiterit circa ꝓductionẽ ſeminis eſtatis
tꝑe preelixatã in aqua dulci offerũt cum
oleo ⁊ garo ⁊ aceto.aut cũ aliquo ſalſamẽ
torum.Et maxime quecũq; eoꝝ q̃ cum ca
ſeo preꝑant: L Vtunt ãt ip̄a ⁊ añq̈
in ſtipitem impetuauerit ꝑ aq̈ elixantes
ſicut ⁊ ego nũc incepi ex quo dẽte habeo
prauos ſciens em̃ aliq̇s amicoꝝ in conſue
tudine q̇dem mihi ex multo tꝑe olus hoc
laboroſam ãt nunc hñs maſticationez in
duxit decoctionẽ. M Vtebar aũt la
ctucis in iuuentute quidem calefaciente
mihi cõtinue ſuperiori ventre infrigida
tionis gratia. N Auicenna.li.ij.ca
pittulo.de Lactuca.Ex ea eſt domeſtica
⁊ ſilueſtris.⁊ illa que eſt ſilueſtris eſt ſimi
lis in virtute papaueris nigri. O
Et idem auctoritate Galieni.Non eſt in
frigiditate eius que domeſtica vel ortula
na eſt applicatio ad vltimũ.

Ca.ccxlj.

Acca Pla.Lacca eſt gummi arbo
ris q̇d defert a ꝑtibus vltra mari
nis.quo tinguntur pãni colore ru
beo.Habet virtutem extenuatoriam: Et
eſt calide ⁊ ſicce complexionis in tercio g̃
du.Serapion libro aggregatoris caplo
Aec:auctoritate dyaſcoridis.Aec eſt gũ
ma arboris que naſcitur ĩ terris arabum.
⁊ eſt in ea ſimile mirre ⁊ ſtoraci:Et habet
virtutem extenuandi:Et idem auct.Ga
lieni.Lacca eſt gummi arboris que naſci
tur in arabia.que eſt ſimilis mirre habẽs
odorem bonum:⁊ adminiſtratur in fumi
gijs,⁊ tingitur ex ea panni rubei coloris.
⁊ dr̃ tinctura illa karmes.⁊ defert ſimili
ter de Armenia.⁊ eſt ca:⁊ ſic:ꝯplexionis.
in.iij.gradu.Et idem aucto.Gal.in tran
ſlatione albatarich Lacca eſt gumma ar
boris.que naſcit in Arabia.et eſt ſimilis
mirre hñs odorem bonũ.Et idem aucto:
Raſis.Lacca cadit ex celo.ſuꝑ ramos ar

boris gūbera.i.meſpili.in partibus ſiref
in Inſulis maris.⁊ eſt ca.⁊ ſic.ↄplexiōis.
Auicenna li.ij.ca.de lacca. Lacca dixerūt
quidā de q̄bus eſt dc̄m̄ Paulus eſt gūma
herbe ſimilis mire boni odoris. Et opor
tet q̄ adminiſtratur cum cautela. Alij vo
errauerunt ⁊ dixerunt q̄ eſt karabe. Uerū
lacca in pleriſq̄ʒ eſt virtutis karabe.et eſt
extenuatiua v̊tute vehementi.

Operationes.

A Diaſ: Lacca cōfert aſmati.ſi puluis
eius cum ouo ſumatur ieiuno ſtomacho.
Et confert ſpleneticis in ſyrupo ſi ponatᷣ
⁊ ꝓuocat menſtrua.⁊ cōfortat viſum ſm̄
omnem modū adminiſtrationis eius Et
confortat ſtomachum.et aperit opilatio
nem ſtomachi ⁊ epatis.Et curat ycterici
am ex opilatione B Serap̄. Lacca
habet virtutem extenuandi pingueſ.⁊ bi
bunt de ea ſplenetici ⁊ aſmatici ⁊ confert
Et quando bibitᷣ cum mellicrato ꝓuocat
menſtrua.⁊ abſtergit maculas que fiunt
in oculis abſterſiōe veloci. C Et cu
rat debilitatem viſus quando miſcetᷣ cū
vino ⁊ fit inde collirium.⁊ eſt bona dolo
ri dentium.et aperit opilatōnes.⁊ fortifi
cat viſcera.⁊ tinguntur inde panni colo
ris rubei. D Et aperit opilationem
ſtomachi.⁊ confortat eum.⁊ confert ycte
ricie.Et modus ablutionis eius eſt.q̄ ac
cipitur gummi eius ⁊ teritur.⁊ ꝓijcitᷣ ſuꝑ
ea aqua ca.in qua bulierint ariſtologia ⁊
ſquinantū.⁊ mouetᷣ cum piſtello.⁊ dimit
titur reſidere.et eijcitur aqua.deinde de
ſiccatur in vmbra.⁊ reponitur in vaſe vi
treo.⁊ ſi non clarificatur prima vice.faci
as ſecūdo. E Auicenna. Lacca con
fert tremori cordis.⁊ confert epati.⁊ con
fortat ſtomachū.⁊ ↄfert ycterície.et ydro
piſi.⁊ doloribus epatis

Ca.ccxlij.

Larix. Yſidorus. Larix a caſtello li
ricino dicta eſt ex qua tabule tegu
lis affixe flām̄am repellūt nec ex ſe
carbones exuſte efficiūt. Pli.li.xvj. Larix
eſt arbor ex ſilueſtri genere.cui folia non
decidunt.ſicut nec abieti. Nulloq̄ʒ flore
exhilaratᷣ.ꝓtinus eni̅ e flore fruct⁹ gignitᷣ
Montes amat ſicut ⁊ cedruſ.⁊ eſt q̄ntum
genus eaꝝ q̄ picem ferunt cui ſitus idem
⁊ facies.vt abieti. Huius materia lōge p̄
ſtantior incorrupta.vis humore ↄtumax
rube⁹ p̄terea ⁊ odore acrior. Huic quoq̄ʒ
pluſculum erumpit liquoris.mellio colo
re atq̄ʒ lentiore nunq̄ȝ dureſcentis. Sextū
vero genus eſt teda.lariciſq̄ʒ morbus eſt.
vt teda fiat. Om̄ia vero huius genera q̄
picem ferunt.accenſa fuligine inmodica
repente carbonem cum eruptionis crepi
tu expuunt.eiaculanturq̄ʒ lōge.excepta
larice.que nec ardet.nec facit carbones.
nec alio mō ignis vi ↄſumitᷣ. q̄ȝ lapides.

Omnia quoqꝫ illa perpetuo virent Lari ceſunt oim̄ arboꝝ altiſſime atꝫ rectiſſime

Operationes.

A Pliñ. in li: vt ſup̈. Signit 7 larix cau chrin ſ cut 7 abies. videlicꝫ pillulā in me dicina vim vrendi hñtem q̄ ꝯtinet nucleū pineis ſimilem: B Idem in li. xvij. Serunt aūt ſemine nec vnq̄ degenerant larix ac cypreſſus ac palme C Palla dius li. xij. Larix ad materiā eſt vtiliſſima ex qua tabulas ſuffigas tegulis in fronte. 7 extremitate tectorum. contuliſti p̄ſidiū contra incendia. Nec em̄ flāmas recipi unt aut carbones creare poſſunt.

Ca. ccxliij.

Appacium maior. Dyaſ. ca: de la patio: ponit. quatuor eius genera dicens. Lappacij quatuor ſunt ge nera vel ſpecies. Unū quod mādncatur 7 eſt illud quod vocaꝛ̄ inſipidum: Alteꝝ quod dr̄ oxilappaciū 7 acetoſum lapaciū 7 illa eſt herba que vocaꝛ̄ acetoſa q̄ i lociſ humidis naſciꝛ̄. 7 in ſummitate eius ſunt folia acuta et dura. verum melius eſt q̄d in ortis naſciꝛ̄ Eſt alid genus lappacij qđ eſt agreſte: et bonū minus. ſimili plāta gi ni ſup terram ſpanſum 7 indebile. Eſt ali ud genus quod multi zadam dicunt. Fo lia ſimilia lappacio agreſti hñſ: 7 virgam minorem. ſemen ei eſt acutum et ruſum ſi ue ſubnigrum 7 triangulat. i 7 viſcidum: ſuper virgam habēs ſemen. Gal'. vj. ſim. far. ca. de lappatio. Lappaciū dyaforetice moderate virtutis: Acutum v̓o lappaciū mixte ſimul vero cum diaforetica 7 reper cuſſiua ꝑticipat quadam qualitate. Se men vero eius habet quid ſtipticum ma nifeſte 7 diſſinterias 7 diarias ſanet 7 ma xime id quod eſt acutum lappatiū. Eq̄nū autem lappacium in nemoribus quidem generatur vt plurimum autem eſt eiuſdē quidē cū predictis debilioris v̓o virtutis

Operationes.

A Dyaſ. Uirtus lappacij vna eſt que ventrem mollit crudum 7 tunſum 7 cata plaſmatibuſ adhibitū cū oleo roſaꝝ duri cies ſpargit: B Ualet etiā cōtra ſca biem. empetiginem 7 ſerpiginē ſi accipi atur ſuccus eius 7 oleū nucis. 7 pix liq̄da 7 ſimul buliant. 7 coleꝛ̄ et colature addaꝛ̄ puluis tartari. 7 ſulphuris et fiat vngen tum ad apoſtemata maturandū. Lappa cium acutum tritum. 7 in oleo decoctum 7 cum axungia ſupponaꝛ̄. C Cōtra ſplenis duriciem ſuccus lappacij acuti cū ſtorace liquida 7 armoniaco 7 aceto con ficiatur. 7 dimittaꝛ̄ tribus diebus poſtea fiat decoetio 7 coleꝛ̄. 7 colature addatur cera 7 oleum 7 fiat vngentū: D Aq̄ vel vinum decoctionis eius ſoluit opila tionem ſplenis vel epatis. Contra ſcrofu las nouellas fiat emplaſtrum ex lappatio acuto 7 axnugia ſimul contritis. E Criſpelle facte ex lappacio acuto valent aſmaticis ex frigida cauſa.

Ca.cc xliiij.

Appaciũ minoꝛ ſiue rotundũ: Platearius. Lappaciũ rotundũ dr̃ co q̃ ad rotunditatẽ tendit: ꝛ minoꝛ a ſupᷣdicte. Ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gradu. Paulꝰ cap̃: de lappacio ex ea eſt maioꝛ ꝛ minoꝛ. maioꝛ vocat̃ bardanus ꝛ eſt maſculus carens ſemine. minoꝛ vocat̃ bardana. et eſt femina faciens lappas ꝛ ſemina adherentia pãnis aliq̃ vocãt eam lappã inuerſam

Operationes.

A Diaſ. Radix eius cathaplaſinata leproſis medicat̃. Eius elixatura fomento adhibita. ꝛ in balneis fricata: pruriginez coꝛpoꝛis tollit. doloꝛem aurium mitigat:
B In vĩo elixa doloꝛem dentium gargariſmo compeſcit. ꝛ cataplaſmata ſcrofas ſpargit. Et oĩm ṽtus eſt vna cũ pᷣdcã.

Ca.cc xlv.

Apago. Diaſ. ca. apꝛoparine: i. lapago. ꝛ eſt herba ṽgas multas habens lõgas ꝛ quadras ꝛ aſperas. folia rara et in oꝛdine poſita. ſemen eſt ei album ꝛ rotũdum et ꝑuũ in medio ꝑtuſatum ſicut vmbilicus: floꝛẽ hꝫ albũ: Folia eius veſtibus tranſeuntiũ inherent. Naſcitur circa muros ꝛ oꝛtos: Hac herba paſtoꝛes ꝓ liq̃toꝛio vtunt̃ lac liq̃ntes. Gal. vj. ſim. far. ca. apoꝛina Apoꝛina filoãtropos vel filotropi dr̃. Dr̃ etiã lappula minuta ꝛ purpurea. mediocriter abſtergit ꝛ deſiccat. hꝫ ãt ꝛ aliq̃d ſubtiliũ parciũ.

Operationes.

A Dyaſ. Succꝰ huius herbe, ꝛ ṽgaꝝ ꝛ ſemĩs eiꝰ moꝛſum mitigat ſpalangionis: cũ vĩo bibitꝰ. ꝛ venenis occurrit. Hic ſuccus auribꝰ infuſus eaꝝ doloꝛẽ mitigat. Herba cũ axũgia mixta ſcrofas ſpargit: folia ãt eiꝰ ꝯſtringẽtis ſunt ṽtutis:
B Et ꝓptẽa fluoꝛẽ ſanguĩs cataplaſmatibꝰ appoſita medent̃. ꝛ rei coherẽti miſcent̃.

Ca.ccxlvj.

Laurus. Yſidorus Laurus a laude
dicta eſt. vñ ⁊ olim laudea diceba
tur. Hac em̄ cum laude victoꝝ ca
pita coronabant̄. eo ꝙ nunq̄ viriditatez
deponat: Sola q̄z arbor hec vulgo fulmi
nari minime credit̄. Auicenna. Laurus ē
arbor ca. ⁊ ſic. in. ij. Cuius odor redolens
Oritur in locis mõtuoſis hñs folia ſicut
mirti. niſi ꝙ maiora ſunt. Et eius fructus
eſt rubeus. virtuſq̄z illi⁹ eſt in folijs ⁊ frcũ
ip̄ius: Grana eius ſunt ad modũ auellãe
pue. In ip̄a tota eſt calefactio: Sz grana
eius calidiora ſunt folijs Cortex v̊o debi
lior eſt ⁊ minoris caliditatis. Pla: Laur⁹
ca. eſt ⁊ ſic. Cuius folia v̊tutem hñt cõfor
tandi fructus ex aromaticitate diſſoluen
di ⁊ ꝯſumendi. Folia exiccata in loco vm
broſo ⁊ non fumoſo p̱ annũ in multa effi
catia ſeruant̄. Fructus p̱ duos ãnos: Pal
ladius li. iij. Menſe Februario ex baccis
mirti ⁊ lauri ſeminaria ſunt facienda: vl'
ſi facta fuerint excolenda: Sera. li. aggre
cap̄. gara auct. dyaſ. Gara: i. laurus. Ex
eo eſt habens ſtricta folia. ⁊ ex eo eſt hñs
latiora: ⁊ eſt maſculus ⁊ calefaciunt et de
ſiccant calefactione ⁊ deſiccatõe forti Et
granum eius eſt forti⁹. Dyaſ: ca. de Lau
ro ſ̄m tranſlationē grecam: Laurus alia
eſt latioꝝ folioꝝ: alia tenuioꝝ. ſed vtreq̄z
feruentis v̊tutis ſunt atq̄z recorporatiue
quoꝝ elixatura ca: eſt. Galienus. vj: ſim.
far. cap̄. daſne arboris ſiue lauri tã folia
q̄ fructus ſiccant ⁊ calefaciunt vehemen
ter. plus tamen fructus q̄ folia Cortex ve
ro radicis minus q̊dem acer ⁊ calid⁹. ma
gis aũt amarus ⁊ quid ſtipticitatis habz
Juuenalis: Laurus eſt arbor cuius folijs
victores coronant̄. vñ lauro ꝓpter victori
am coronatus dr̄ laureatus. et corona q̄
propter v̊ginitatem mulieres coronãtur:
vocatur laureola.

Operationes.

A Dyaſ. Elixaturã eius ſi in ſcaſio mi
ſſa fuerit ⁊ deſup ſedeat veſice ⁊ matricis
dolorem compeſcit. Huius folia viridia
ſtiptica q̄ tũſa ⁊ cathaplaſmatibus adhi
bita veſparum ⁊ apum p̱cuſſum ꝓhibēt.
⁊ omnes tumores ſpargent B Et ſi
ſinapi aut polente miſceant̄. ⁊ viridia bi
bita nauſeam ꝓuocant. ſtomachũ ſubuer
tunt. Huius bacca plus ca. eſt q̄ folia.
C Et habet v̊tutem fortiorem que tun
ſa ⁊ electuarij more melle collecta: tuſſien
tes ⁊ ptiſicos orthonoicos. ⁊ toracis reu
matiſmum ſanitati reſtituit: cum vino bi
bita ictibus ſcorpionũ occurrit. maculas
nigras detergit D Succus eius ſur
ditatem aurium manere non ſinit. ⁊ incõ
gruos ſonos cum vino ⁊ ol'o roſarum ad
hibita compeſcit. E Acopis et vn
ctionibus calidis notabiliter miſcet̄ vir
tutibus etiam dyaforeticis neceſſe miſce
tur: Corium eiuſdem arboris tritum ⁊ bi
bitũ calcl'os frãgit. aborſum excludit epa
ticis obul' trib⁹ cũ vio bibitũ p̄ſtat effcm̃.

F Succus vero radicis eius minus eſt
acer. et tñ̄ eſt amarus et magis ſtipticus
pꝛopter ꝗd lapides veſice rumpit: oīs ā̄t
arboꝛ vires habet acriter relaxantes ⁊ ca
lefacientes ⁊ euapoꝛantes. G Gal.
Laurus lapides frangit ⁊ epaticis ꝯfert.
bibitus cū̄ vino odoꝛifero in pondē triū̄
obuloꝝ H Aui. Laurus ꝯfert dolori
bus neruoꝝ oībus Linit̄ ſuꝑ moꝛſeā̄ cum
vino. Reſoluit etiā̄ ſodā̄. et facit ad dolo
res auris frigidos. I Raſis. Jar. i.
laurus Apoſtemati matricis. ⁊ puncture
ſcoꝛpionis: Ac dolori neruoꝝ auxiliat̄. ꝙ
totū̄ ſemen ⁊ oleū̄ auxiliant̄. faſtidiū̄ tamē̄
⁊ vomitum faciū̄t: K Coꝛtex eius bi
bitus frangit lapidem.

Ca. cc xlvij.

Aureola. Ubi ſciendum ꝙ aliquí
putant laureolam non eſſe mezere
on. quoꝝ ſcꝫ erroꝛ dinoſcitur in cā̄:
coconidion ſuperius de c. Byaſ. ca. Baſ
noides id eſt laureola Habet virgas lon
gas duobus cubitis tenues rectas ⁊ lenes
⁊ folia lauri ſimilia ſed tenuioꝛa et viridi
oꝛa. ſemen in medijs folijs habens. Et id
ſm̄ aliam tranſlationem: Baſnoides. i.
laureola cubiti vnius habet longitudinē̄
⁊ virgas multas ⁊ non fragiles ſed muſci
laginoſas. Folia ſunt illi lauro ſimilia. ſꝫ
mollioꝛa. i. flexibilioꝛa ⁊ durioꝛa ⁊ nō̄ frā̄
gibilioꝛa guſtu calida exaſperantia. Flo
res albos habet ſemen vero nigrū̄ cū̄ ma
turum erit: Radix eſt illi inutilis. Naſcit̄
locis montuoſis. Et illud ꝗd de ea admi
niſtratur eſt radix.

Operationes.

A Byaſ: Baſnoides. i. laureola folia
eius ſicca ⁊ viridia bibita. flegma vē̄tris
deponunt. vomitum ꝓuocant. menſtruiſ
imperant. Apoflegmatiſmis maſticata
preſtant auxilium: Sternutamenta ꝓuo
cant. ſeminis eius grana. x. bibita ventrē̄
molliunt: B Galienꝰ. Camedapne
id eſt laureola ꝓuocat vrinam: ⁊ mē̄ſtrua
Et confert diſtillationi vrine, ⁊ mingenti
bus ſanguinem: C Caſſius felix: ca.
Camedapne, Et eſt diuretica valde. Fo
lia eius cathaplaſmatibus adhibita do
loꝛem capitis tollunt. Egeſtiones ſtoma
chi ī̄pōita ꝯpeſcū̄t D Et toꝛtōes an
terioꝛes cum vino bibita potiſſime que
ſemīa habent anterius. poſterioꝛes vero
que ſunt poſterius medicantur. Succus
eius cum vino bibitus menſtruis impat
pꝛouocat vrinam. peſſario adhibitus. H
omnia facit. E Micualis eſt vtutis
cum folijſ ſuis ſine floꝛibus incendicſe ſe
laboꝛantes quidam cataplaſmauerunt
Que vero dicit meſue, vide cap̄. cocogni
dion ſupꝛa de c.

Ca. cc xlviij.

Laudanũ: Diaſ. Eſt enĩ genus ede re quam multi antion vocāt. Alij barbam yrcinam: quia pinguedo eius adheret barbaris yrcoꝝ. frutex eſt ſimilis cyſtereon. ſed longiora folia h3 hec ⁊ integra: Et neſcio ꝙ pinguedinē habet ſup folia Uirtus eſt illi ſtiptica in folijs: ⁊ ex ea colligitur laudanũ Huius enĩ edere folia yrci capraꝝ libenter manducant ꝙ cum depaſcere ceperint pinguedo illa q̄ ſuper folijs erit barbis ⁊ humeris yrcorũ adheret. Et a diligentibus ex ip̄is collcā ⁊ in ſe r̄dacta laudanũ faciunt. Alij vero ſup ramos ipſius funes trahunt extendē tes inter ſe. Et ſi quid ex ip̄a pinguedini funi adheſerit colligunt. Et ſic utunt̄ tali diſciplina ⁊ manibus fricata malaxant ⁊ paſtillos ex ip̄a faciunt quod laudanum vocant. Eſt autem vtile q̊d odore plenũ eſt ⁊ viride ⁊ facile: ad malaxandum ⁊ pĩ gue non habens arenam cōmixtam. ⁊ mi nime fragile. ⁊ ſimile reſine. cuius virtus ca: eſt ⁊ hu. in fine primi gradus. ꝑ eſm. Subſtantia eius eſt ſubtilis multum ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Serap̄. cap̄. ledent. i. laudanum. Et colligitur ex vna ſpecie ciſſos. et eſt arbuſtũ quod aſſimilatur ciſtereon. niſi quia folia eius ſunt longiora ⁊ nigriora ⁊ habet humiditatē que adheret manui tangentis eam in vere. ⁊ eſt ſtiptica. et ex hac ſpecie accipitur laudanum quod diſciplia ſupiori ꝑficit̄.

Operationes.

A Gal. vij. ſim. far. cap̄. Cithus ſiue ciſtus. i. laudanum: Eſt autem ſubtiliũ parcium in ſubſtātia: ⁊ calide virtutis ſcōm primũ acceſſum complete. vt eſt ſecundũ tanget propterea. virtus eius eſt, q̄ maturat. aggregat ⁊ fortificat. et ſimiliter dyaforetice eſt v̊tutis ⁊ digeſtiue. ⁊ vltra predicta habet quandam ſtipticitatem breuem. ꝑpter quod cōfert egritudinibus matricis: et fortificat eam: B Et facit oriri capillos qui cadunt propterea quia deſtruit quod eſt in radicibus eorũ. et humiditatibus eoꝝ malis. et ſtringit ſua ſtipticitate poros ꝑ quos egrediuntur pili. fiunt enĩ he paſſiones ꝑpter p̈uos humores viſcoſos ⁊ groſſos quos inciſiua ⁊ dyaforetica farmaca maxime educūt et euacuant. ſubtilium vero partium oport3 eē virtutis ca. et non multum ſtiptice. Non tamen in tantum ſubtilium partium ⁊ ſiccantium vt ſiccent et depaſcent cũ humoribus preter naturam aceruatis ibi naturalem humiditatem que augēt capillos ita enĩ nō alopiciaſ ſanabūt magiſ ꝙ caluiciem oꝑabunt̄. C Necnon et laudanum incarnat vlcera difficilis conſolidationis ⁊ miſcetur in medicinis ſedātibus tuſſim. Et quando bibitur cum vino veteri ſtringit ventrem. Et fit ex eo fumigium ad expellendum ſecundinam. ⁊ ponitur in naſcalibus valentibus cōtra duriciem matricis. D Paulus capitl'o

de laudano. Eſt eligendū quod eſt pōde
roſius ⁊ nigrū ⁊ ꝙ malaxari poteſt. Et va
let etiam ſic electum contra epilentiam ſi
inungatur ſpina pacientis. ⁊ valet ad fri
giditatem matricis: ⁊ ſuffocationem. Si
mulier ex eo recipit fumum ⁊ ſuper inferi
ora. Valet etiam contra relaxatōem den
cium Si laudanū et maſtix conficiantur
⁊ circa gingiuas extra ⁊ intus ponant̄
E Sera. auct. dyaſ. ca; ledent. i. lauda
num. Virtus laudani eſt ca. mollificatiā
Aperitiua orifitiorum venaꝝ. qn̄ miſcet̄
cum vino et mirra. Et cum oleo mirtino
ſuꝑ cicatrices vlcerum meliorat eas. F
Et quando mittit̄ in aurem cū vino ꝙ dr̄
ydromel aut cum oleo roſaꝝ. Curat dolo
rem earum. Et fit inde fumigiū ad expel
lendum ſecundinā. G Et ponit̄ in
confectione naſcalium vl̄ collirioꝝ matri
cum. ⁊ confert duriciebus earum. Et miſ
cetur in medicinis ſedantibus dolorem.
⁊ in medicinis tuſſis: ⁊ in vngentis. H
Et qn̄ bibitur cū vino veteri ſtringit ven
trem ⁊ ꝓuocat vrinā faciliter I Aui
cenna. Laudanū eſt ſubtile: ⁊ eſt in eo pau
ca ſtipticitas Et ē maturatiuū humidita
tum groſſaꝝ viſcoſarum quas cum equa
litate reſoluit in quo eſt virtus attractiua
⁊ eſt calefactiuū aperitiuū orificioꝝ vena
rum: ⁊ ingreditur in ſedatione doloris et
facit naſci pilos inſpiſſat eos; et ꝓlongat
eos; ⁊ ꝯſeruat proprie cum oleo mirtino
⁊ cum vino. ⁊ non facit hoc niſi quia ip̄m
eſt ſubtile: ⁊ ꝓfundatur ⁊ eſt reſolutiuum
⁊ mundificat corruptionem corrodētem
carnem. K Et eſt attractiuū et attra
hit materiam bonam ad pilos. verūtamē
non videtur conferre caluiciei cū incipit.
⁊ caſui pilorum eum apparet cutis; et flu
xui capillorum. ⁊ non peruenit ad hoc vt
ſanet alopitiam qm̄ materia alopitie nō
reſoluitur niſi virtute que eſt ſupra v̂tutem
reſolutionis eius. L Et laudanum
conſolidat vlcera dure conſolidationis.
Et diſtillatur cum olo roſaꝝ in aurem do
loroſam. ⁊ ingreditur in medicinis fode
⁊ pulſationis. M Et confert tuſſi et
reſoluit apoſtemata matricis ſuppoſitū
in peſſario. ⁊ attrahit fetum mortuū. et ſe
cundinam ſuffumigatione facta ex eo in
traiectorio. ⁊ qn̄ bibit̄ cū vino antiq̊ ꝯſtri
git ventrem ⁊ ꝓuocat vrinam.

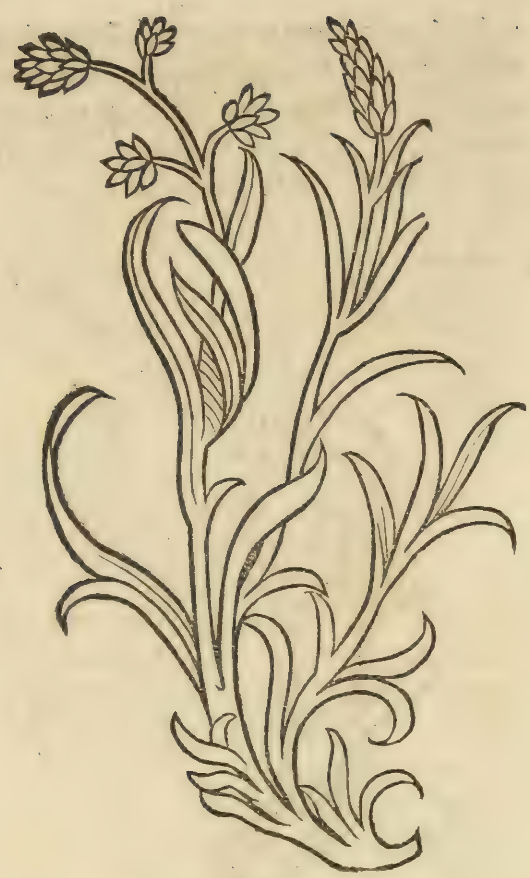

Ca. ccxlix.

Atiua ſm diaſ. in proprio cap̄. tir
ſulum habet oblongum faſcitate
digiti cauum in ſummo quaſi ra
mulum diffuſum: ⁊ folia oblonga. fructū
in ſummitate ramorum habens triangu
lum ⁊ ſubrotundum in modum capparis
in quo tria grana continentur ſub mēbra
nula que intra corticem eſt.

Operationes.

A Dyaſcorides. Granula eius. vij. vl̄
ix. potata ventrem viſcide purgāt ꝙ ſi aq̄
frigida ſuꝑ bibatur coleram rubeā ⁊ fleg
ma deponunt

Ca.ccl.

l Auendula eſt herba ca. ⁊ ſic. com
plexionis. Paulus. Lauẽdula eſt
herba om̃ibus nota ⁊ caret ſemĩe
floꝛes vſui medicine cõpetunt. ⁊ odoꝛem
ſuauem ⁊ bonũ hñt. nõ hñt ſuccũ niſi val
de paꝝ. Radix nõ ꝯpetit vſui medicĩe.

Operationes.

A Uirtus eius eſt que reſoluit ⁊ foꝛtifi
cat. Contra ſincopim et cardiacam paſſi
onem ex frigida cauſa fiat decoctio eius
in vino odoꝛifero. addita aqua roſaꝝ et
detur pacienti. B Lauendula eſt p̃
ſtans ſomnũ ⁊ ſedat ſodam qñ emplaſtrũ
cum ea fit ſuꝑ frontem. C Aqua de
coctionis eius potata: nefreticis. epilen
ticis ⁊ apopleticis confert. lauendula mi
ſcetur diuerſis antidotis ⁊ miris ⁊ variĳs
odoꝛibus grate miſcet̃. D Itẽ odoꝛ
eius grauat caput ⁊ facit ſomnum: Et qñ
bibitur decoctio eius eſt ꝯueniens illi cu
ius cerebꝝ infirmat̃. E Aqua eius e
floꝛibus diſtillata valet ad apoplexiam.
Emplaſtrum ex eo factũ cum ozimo valet
puncture ſcoꝛpiõis. F Ad preſeruã
dam apoplexiam: Re. floꝝ lauendule. ℥.
ij. cinamomi. ſpice. croci. ligni aloes. ma
ſticis. nucis muſcate. gariofili. calami aro
matici. zinziberis. roſaꝝ macis. cardamo
mi ana. ℥. j. buliant cum aq̃ ro. in vna fia
la vitrea in cinere calido poſtea colet̃. et
paulatim cũ coclearí potui pꝛopinet̃.

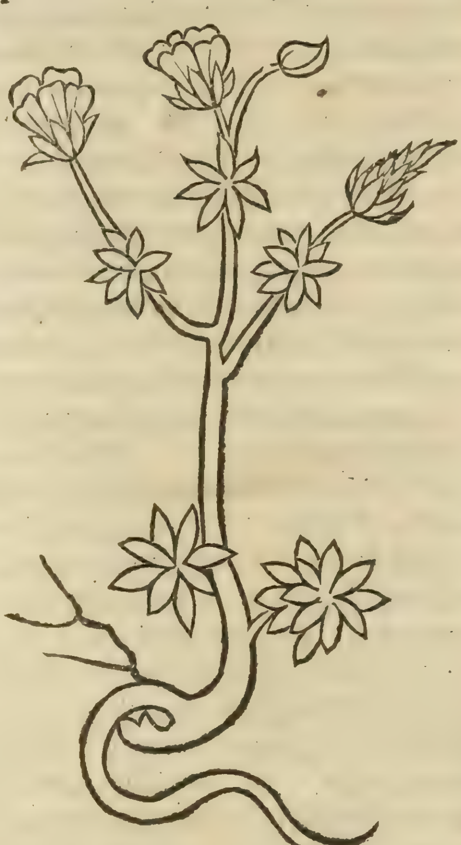

Ca.cclj.

L Euiſticum. Pla. Leuiſticũ eſt her
ba om̃ibus nota. ca: ⁊ ſic. in. ĳ. gra
du Cuius ſemen ſimiliter appellat̃
Et in medicinis ſemen ponit̃. Uirtutem
habet diureticam: virtutẽ q̃ʒ aperiendi:
⁊ extenuandi. Conſtãtinus in li. graduũ.
Leuiſticum eſt in tercio gradu calidum ⁊
ſiccum: Semen autem et radix in medici
nis ponitur.

Operationes.

A Platearius. Uinum vl' etiã aqua de coctionis eius valet ꝯtra opilatõem ſple nis ⁊ epatis ⁊ cõtra ventoſitatem. et ꝯtra dolorem ſtomachi. et inteſtinoꝝ ex vento ſitate. Puluis etiam eius cũ puluere cina momi datus valet ad ꝑdicta B Cõ ſtantinus vbi ſuꝑ Cibũ digerit. Opilatõ nem epatiſ a pit. de frigido humore dolo rem mitigat. C Stomachi ventoſi tatem ⁊ inflationem rugitum ⁊ intortõez diſſoluit. Menſtrua ⁊ vrinã ꝓuocat Etiã illa verba ſm Coſtantinũ habent in li. de ſimplici medicina almageſti.

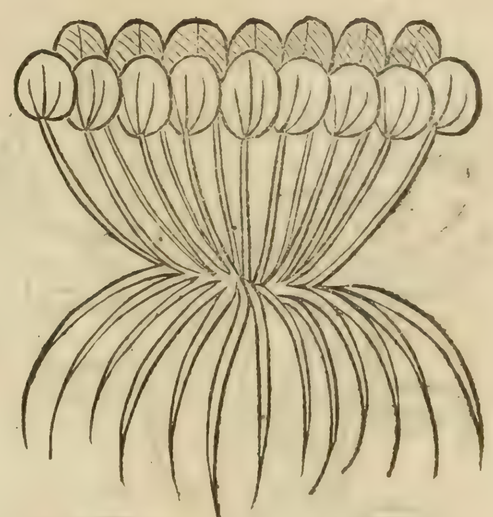

Ca.cclij.

Euiſticum ſilueſtre. Diaſ. ca: Tha laſpium ſm tranſlationem grecã Thaſpium. i. Leuiſticum ſilueſtre Naſcit in tumulis ⁊ in vijs ⁊ ſup tegulas herba eſt minuta folia habens ⁊ anguſta ⁊ duobus digitis longa. ⁊ in ſummo diui ſa ⁊ pinguia. vgã in medio ꝓferẽs duoꝝ palmoꝝ cũ paucis ramulis. in qbus fert ſemen latum ſil'e cartamo. ⁊ obrotundũ ⁊ veluti conquaſſatum. vñ ⁊ nomẽ ſumpſit florem habet ſubalbidum.

Operationes.

A Diaſ. Uirtus eſt ei termãtica. ⁊ poti ſſime ſemĩ eius potui datũ in acceptabili quãtitate p ſupiora atq; inferiora purga tionẽ facit vehemẽter. B Sciaticiſ p criſtere adhibitũ medet. bibitũ mẽſtruis impat. aborſum facit C Sa. vj. ſim. far. Talapis ſm trãſlatõem grecã: Eſt ãt leviſticũ ſilueſtre cº ſemẽ acris ṽtutis eſt. qꝛ apata rumpit: D Et p anũ impo ſitum ſciaticis cõuenit. Eſt ãt ⁊ alteꝝ pur gatiuũ ſup et ſubtº coliricoꝝ bibitũ in oxi ſabi multitudine.

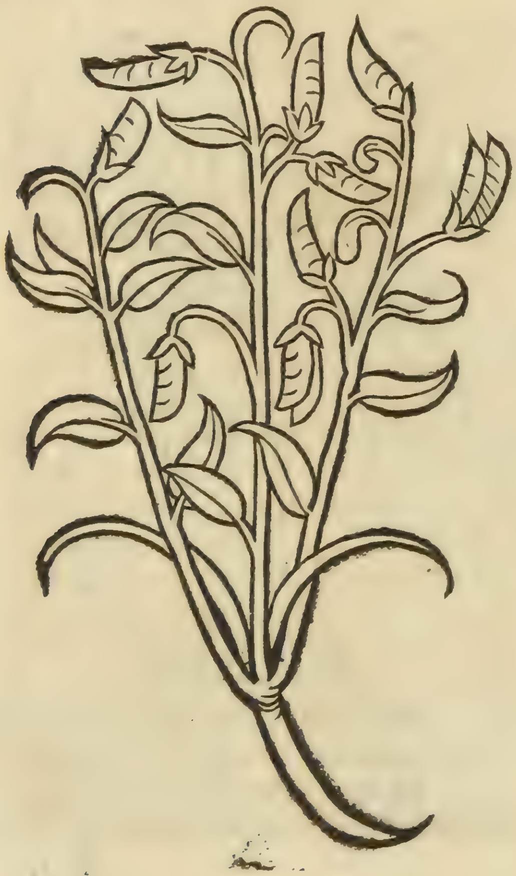
Ca.ccliij.

Enticula aque vel lentigo aq̃. Se ra. li. aggre. ca. gabaleb: i. lenticl'a aq̃. ex ea eſt marina. ⁊ ex ea eſt aque dulcis. ſʒ illa q̃ eſt aq̃ dulcis eſt lenticl'a q̃

reperitur ſuꝑ aq̄s erecta hn̄s corticē viri
dem.⁊ eſt rotunda ſicut lenticula ſimilis
eſt ei in figura ſua. Et repit̄ in lapidibus
ſuꝑ aq̄ erecta natāꝯ ſuꝑ faciem aq̄. Gal.
viij. ſim. far. ca: facus. i. lenticula aq̄tica.
hu.⁊ fri: ꝯplexionis in: ij: gradu. exn̄s ſm
vtrūq; Paulus ca. Stratiotis. Et eſt her
ba ſt naſcit̄ in ſuꝑficie aq̄ ſine radice cum
folijs ſimilibꝰ ſꝑviue. Eſt āt v̓tutis redar
guētis ac remordētis. Dyaſ: ca. de lēticl'a
aq̄ lēticl'a colorē viridē hn̄s: v̓tꝰ ē ei fri.

Operationes.

A Gal. Lēticula aq̄ hȝ q̇d ſtipticitatis
ꝓpter q̊d vulnera p̄t conſolidare.⁊ vlceri
bus eſt vtilis. quidam autē eo et ad emor
roſagias ꝓtuntur ⁊ ad fiſtulas. B
Paulus. Potui data valet ad fluorē ſan
guinis ex renibus. et cum aceto contrita
atq; vt cathaplaſma adhibita. C
Dyaſ. Omnes tumores ſpargit: Ignem
ſacrū extinguit. podagricis neceſſe miſce
tur: medicaminibus ſola et cum polenta
apponitur infantibus.

Ca. cc liiij.

Ens. Sera. li. aggre. cap̄. zedens
aucto. dyaſ: Meliores ex lentibus
ſunt ille que velocius maturantur
et quando infundunt̄ in aqua ad mollifi
candum nō nigreſcunt. Gal. vij: ſim. far:
ca. de lentibus ſm tranſlationem grecā.
Inquit Lentes ſtipticant non fortiter. in
medio v̓o ca: ⁊ fri. ꝯſiſtūt ſiccāt āt i. ij. ḡ.

Operationes.

A Gal. Eodem li: ⁊ cap̄: ſm tranſlatō
nem arabicam. Sapor eaꝝ eſt ſtipticus
ſtipticitate pauca: Virtus lentis p̄ma eſt
media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in: ij: gradu
Et ip̄a ſtringit ventrem: qn̄ coquitur bis
⁊ ꝓijcitur aqua p̄ma. ⁊ aq̄ in qua coquun
tur laxat ventrem: B Et dixit Ypo.
vj. epidimiaꝝ ꝙ eſt temꝑata in cali. ⁊ fri.
⁊ declinat ad calorem parumꝑ. Et ſignū
in hoc eſt ꝙ non apparet ꝑ eam qn̄ come
ditur, aut quando moratur in ſtomacho.
aut quando deſcendit a ventre infrigida
tio corpori. ⁊ eſt compoſita ex ſubſtantia
que ſtringit ventrem qn̄ coquit̄ bis ⁊ pro
ijcitur aqua prima: et aqua in qua coquū
tur laxat ventrem. C Idem auctori
tate Dyaſ. Quando comeditur ex ea aſſi
due facit obſcuritatem viſus. et eſt dure
digeſtionis mala ſtomacho. ⁊ accidūt ex
eſu eius ſomnia mala. ⁊ eſt mala nervis ⁊
pulmoni. D Et idem Sera. auctori
tate Meſarugie: Excorticate ex his ſunt
fri. groſſe ſtringunt ventrem ⁊ vrinā. ⁊ in
groſſant ſanguinem in venis. ⁊ nō ſinunt
eum currere, E Et idē auct. meſuay
Lens ip̄a eſt fri. ⁊ ſic. in p̄mo gradu. et cor
tex eius eſt ca. ⁊ ſic. in primo gradu: Et de
proprietate eius eſt minuere vrinā et mē
ſtrua ꝓpter eius ſanguinis ingſſatōem.

Ca.cclv.

Jlium: Ambroſius: Conſiderate lilia agri. quantus ſit candor in folijs. ip̄aq̃ folia ſtipata quomõ ab imo ad ſummũ aſſurgere videant᷑. vt exp̄mant formã ciphi: ⁊ vt auri ſpecies q̃daʒ intus effulgeat. que cum vallo in circuitu floris obſepta iniurie nulle pateat Si q̇s hũc florem decerpat ⁊ in folia ſua ſoluat. que tanta eſt manuſ artificis q̄ lilijs ſpēm reformare valeat. Gloſa ſup̱ Lucã libro. xij. Lilia non ſiluis ſed in ortis naſcuntur nec vllum agricultaꝝ cultũ req̇runt ſicut ceteri fructus. ſicut ſcriptũ eſt. Conſiderate lilia agri quõ creſcũt. neq̃ laborãt neq̃ nent. Non laborant coloribus odorãdo. neq̃ nent ſibi indumenta faciendo: Palladius li: iij. Jn februario menſe liliorum bulbos ponemus. vel lilia ante habita ſariemus ſumma diligentia. ne ocl'os circa radicem naſcentes et minores bulbulos ſauciemus Qui a matre ſubtracti atq̃ in alios digeſti ordines. noua lilieta formabunt. Dyaſ. ca. de lilio. Lilium hec eſt lecina quã multi in coronam ponunt. Et eſt omnibus notum cuius flores albi ſunt ſatis. Eſt autem aliud genus lilij quod vocatur yris ylirica. folia habʒ ſilfio ſimilia vel gladiolo. ſʒ maiora ⁊ vaſtiora. flores habet ⁊ ſuperiores inclinatos ſibi inuicē diuerſis coloribus albo ſcʒ ⁊ mellino aut purpureo: aut venecino. Radices ſunt ſibi dure ⁊ curue ⁊ odore bono plene: he radices colligende ſunt. ⁊ filo inſerende. et ſic in vmbra pendentes ſiccande ſunt dura ⁊ breuis: ⁊ coloris rufi. ⁊ odoris boni. eligenda eſt in guſtu calidior Sera. li. aggre: ca. anſea i. lilium: Eſt em̄ calide ⁊ ſicce complexionis in ſecundo. Ex eo eſt domeſticum et ſilueſtre. Sed ſilueſtris ſunt ſpecies. ⁊ nominat᷑ vna arſemerim. i. celeſte: ⁊ eſt album quod eſt notum De illo in p̄ñti ca. dicemus.

Operationes.

A Auicenna. Lilium album ortulanũ ca. ⁊ ſic. eſt in ſecũdo. Jn ip̄a eſt terreitas ſubtilis acquirens amaritudineʒ. ⁊ aqueitas equalis complexionis. Confert panno ⁊ lentiginibus proprieq̃ radix eius: ⁊ mundat faciem ac remouet eius cõtractionem. valʒ inciſionibus neruorum ⁊ ſpleni ſed malum eſt ſtomacho. proprieq̃ oleum eius. quod eſt reſolutiuũ. aperitiuum lenitiuũ duriciei matricis bibitũ ⁊ inũctũ B Jdem. Radix eius confert aduſtioni aque calide. qm̄ exſiccatiua eſt: mollitiua: ⁊ abſterſiua. cum equalitate ꝯſolidat. Ex decoctõe quoq̃ ip̄ius radicis fit oris collutio ad dolorem dentium. et proprie illius q̊d ſilueſtre eſt C Jdem. Liliũ confert puncture vermiũ venenoſorum: proprieq̃ ſcorpionis. Oleum quoq̃ eiuſ eſt tyriaca coriandri ⁊ fungoꝝ. Emplaſtꝝ ex folijs cum vino factum ſuper heriſipilam confert valde. D Plinius. li: xxj Lilium roſe nobilitate proximum eſt quadam cognatione vnguenti oleiq̃ ꝙ liliõ appellatur. Nulla florum excelſitas maior Jnterdum cubitorum trium lãguido

Alba lilia omnibus eiſdem modis ſerun
tur quibus ⁊ roſa Nihilq; fecũdius: vna
radice quinq̃gẽtos ſepe bulbos emittẽte
E Sera: Conuenit combuſtioni ignis
qñ aſſatur. ⁊ teritur cum oleo roſaꝝ. et po
nitur ſuꝑ locum combuſtionis ⁊ dimittit
donec curetur. quoniam combuſtiones
egent medicina que deſiccat et abſtergit
cum temperamento. F Et eſt bonũ
ad incarnandum omnia vlcera. et mollit
duricies matricis. Folia eius incarnant
⁊ abſtergũt abſterſioni debiliori q̃ radix
Et quando coquuntur ⁊ ponuntur ſuper
combuſtionem ignis: aut ſup̃ quodcunq;
vulnus faciũt incarnari vlcerationem eo
rum. G Et ſunt quidã qui infundũt
flores eius in aceto. ⁊ vtutur eis ad incar
nandum vulnera. ⁊ contunditur flos eius:
⁊ exprimitur ſuccus eius ⁊ coquitur ĩ aceto
⁊ melle ita q̃ ex ſucco fit quinquies pluſq̃
acetum ⁊ mel. H Et eſt medicina cõ
ueniens ad omne quod eget exſiccatione
ſine mordicatiõe: ſicut ſunt vulnera mag
na. ⁊ ꝓprie q̃ fiunt in capitibus muſculoꝝ
⁊ ad vlcera oĩa que ſunt difficilis incar
nationis. I Sed alterius ſpeciei li
lij que dr̃ yris et eſt lilium agreſte ſm eun
dem autorem Gal. Subſtantia eſt ſubtil'
⁊ mundificat ⁊ maturat: Et conuenit ſpe
ciebus tuſſis ⁊ facit aſcendere ſcreatum a
pectore. ⁊ curat tortõnes ventris ⁊ vlcera
ſordida: ⁊ qñ bibitur cum melle ⁊ aqua cali
da laxat ventrem. K Dyaſ. Flores li
lij domeſtici pñt emollire duricies neruo
rum: Folia eius cocta ⁊ impoſita ad com
buſta ꝓficiunt loca Ulcerationes ſerpentũ
curãt: Succus eius melli admixtus ac de
coctus in vaſc'lo nouo, Ulcera vetera me
detur. L Galienus. vij. ſim. far. ca.
de lilio. Flos lilij domeſtici complexione
mixtus eſt ſubtilium parcium quadam ex
terreſtri ſubſtantia. Unde habet ⁊ eã que
in guſtu amaritudinem et ex quadam aq̃
ſa eucrita. M Unde oleum q̊d ex eo
eſt pigmentum in mordacis et dyaforeti
ce ⁊ mollitiue eſt virtutis. ex quibus et du
riciebus que in matricibus aptiſſimũ eſt
Radix autem ⁊ folia per ſe trita ſiccant ⁊
abſtergunt et dyaforant moderate. N
Auicenna de viribus cordis ait. q̃ cõfor
tat cor.

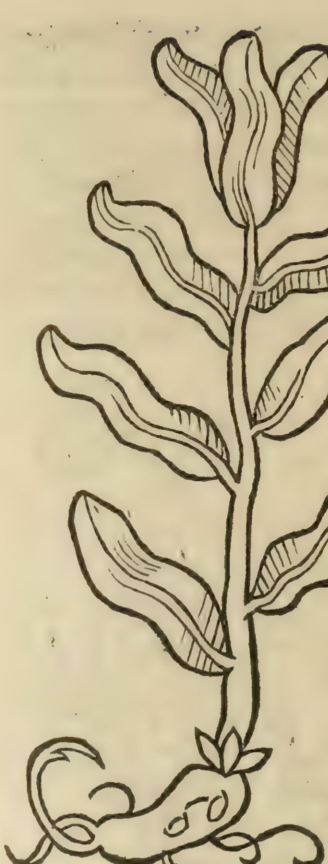

Ca. cclvj.

Ilium conuallium. Pla. Liliũ con
uallium eſt herba hñs flores bene
redolentes: folia eius plãtago ma
iori ſimilia. Nec folia nec radix vſui me
dicine competit Sz flores v̉tutem habẽt
confortandi et reſoluendi.

Operationes.

A Pli. Re: flores lilioꝝ conualliũ lb. ß.
ponantur in vino optio menſuram vnam
ſtent in infuſione ꝑ menſem: deinde diſtil
letur vinũ iſtud ꝑ alembicũ: Cũ iſta aq̃ di
ſtillata ſume. ʒ. ij. aq̃ lauẽdule. ʒ. iij. grana
pipiſ ro. ʒ. ß: miſceantur. de iſta ſume ĩ ſepti
mana. Z. ß. ieiuno ſtomacho et iſta ſepti
mana nõ hẽbis apoplexiã neq; litargiã.
B Idẽ Cũ iſta aq̃ etiã poteſ linire tim
pora minuit fluxũ catarralẽ: ⁊ ſedat ſodã
Iſta aqua etiam curat colicam paſſionẽ
potatum Et confortat cor.

Ca.cclvij.

Ilialis. Pande.ca.xxxvj. Lilialis ē q̄daʒ herba hn̄ſ folia ſicut rubea ti ctoꝝ niſi q꞉ ſunt mīora, ⁊ vtcūqꝫ aſ pera.expādens ſe ꝑ terrā: ſicut herba gra noꝝ vel rubus.eiꝰ flos eſt ꝑuus ſicut flos ſolatri hn̄s r̄cte figurā lilij dōeſtici: Auī. li:ij.ca.alguaſcen.vel aluſeu:i.herba lilia lis.⁊ eſt herba cuiꝰ flos ē ſil'is lilio ⁊ ꝓpter hoc dr̄ lilialis: Et eſt ca.⁊ ſic.in:j.gradu.

Operationes.

A Idē Lilial' deſiccat cū eq̄litate ⁊ ab ſtergit.⁊ ꝯfert panaritō.⁊ r̄ſoluit totū illō cū eq̄litate B Gal'.vj.de ſim.medi. ca.aliſſū. Aliſſū ſiue āploſilō.dcā ē q̄dem aliſſū:i.lilial' herba q꞉ mirabl'r ꝯfert morſ a cāe rabido imo ⁊ iā occupato rabie ꝓpi nata ſepe ſola ſanauit. C Si q̄s aūt vtatī i pluribꝰ ꝯgnoſcꝫ q̄ꝺ diaforeticū ē me diocriter.⁊ ſiccatīn̄ cū eo q̄d aliq̄d abſter ſionis hꝫ.hinc āt alfos ⁊ eſilinaſ mundifi cat. Pli.ca.aliſō.i:lilial' ſil'is ē rubee ticto rum ⁊ nō diſtat ab ip̄a niſi quia ip̄a rami ⁊ folia ſunt minora.

Ca.cclviij.

Iquiritia Theodorus p̄ſcianꝰ. Li quiritia eſt eligēda nō multū g̊ſſa nec nimis tenuis q̄ in terra crocea fit.que etiā cum frangit̄ leuis eſt ⁊ interiꝰ ſubalbida.ſꝫ nigra vel viridis abijciēda eſt ſuccus eius fortioris efficatie eſt.q̄ effi citur ſic Cum viridis eſt radix concutitur bene et in aqua decoquitur vſqꝫ ad com ſumptionem.poſtea exprimit̄ ⁊ deſiccat̄ in ſole.⁊ in rotūda corpuſcula ſm̄ formā vaſculoꝝ formatur Alij ſophiſticant hoc modo.faciūt puluerem liq̄ritie.⁊ coquūt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciunt vt diximꝰ Sera.auct.dyaſ.ca.ſlis.i.liquiritia.et eſt arbuſtum hn̄s ramos longos duobꝰ bra chijs.habꝫ folia ſimilia folijſ arboris ma ſticis.⁊ ſuꝑ folia eſt humiditas que adhe ret manui.et flos eius ſimilis herbe flori dicte brachion:eſt ⁊ purpurei coloris Et ſemen eius eſt in magnitudine ſeminiſ ar boris dicte kalatabas.verū eſt aſperius eo.et habet radices longas in colore ſuo

ſimilis ligno quod nominatur in oriente
buſſum. aut ſicut radix genciane. et eſt in
eo ſtipticitas cum dulcedine et exprimit
inde ſuccus: Dyaſ. cap. Glicoriza. Et eſt
que naſcitur in Capadncia aut in ponto
Frutex eſt hñs virgas longas duoꝝ cubi
torum in quibuſ folia ſunt ſpiſſa ⁊ ſimilia
lentiſco. ſed pinguia ⁊ glutinoſa: florem
ꝓferti acincto ſimilem. ſemen habet ſimi
le platani ⁊ aſperum quod ſemen eſt latũ
ſed rufum et oblongum. ſunt illi radices
buſſei coloris ⁊ longe ſicut genciane con
ſtricte ⁊ dulces q̄ exſiccant vt liciũ. Pli. ca
plõ de liquiricia Glicoriza herba eſt que
naſcitur in campis guſtu dulcis ⁊ cũ dul
cedine habundante. de qua ſuccus extra
hitur. et medicoꝝ vſui ſeruat. Caſſi⁹ felix
cap̄. Glicoriza grece ex eo dcã ꝙ dulcem
radicem habet: Glien enim grece dulce
dr̄. Galie. vij. ſim. far. cap̄. de liquiricia
Maius iuuamentum ꝙ in liquiritia eſt. ē
in ſucco eius radicis. et ſubſtãtia eius eſt
propinqua ſb̄e noſtri corpiſ. ⁊ valde ſimi
lis eſt ei. Sapor eius radicis eſt dulcis cũ
ſtipticitate pauca. Uirtus eius frigidior
cõplexione hõis. ⁊ eſt tepide caliditatis.
et ideo eſt ꝓpe cõplexionē equalem: ⁊ eſt
hu. tempate humiditatis.

Operationes.

A Uires habet relaxautes cũ dulcedi
ne ex humiditate. vñ ⁊ ſitim ſedat. ⁊ renũ
⁊ veſice mitigat dolorez. ⁊ ꝓuocat vrinã
⁊ menſtrua B Et omnem tumorem
tunſa ⁊ impoſita placat. ſuccuſ ip̄e aſpre
dinem arteriaꝝ diſlenit. et non ſolum tra
cheam arteriam ſanat. ſꝫ etiam ſcabioſaꝫ
veſicam qui ſuccuſ diu ſub lingua retent⁹
glutiri debet. quia eſtuatiõem ſtomachi
tollit: ⁊ tumorez ſtomachi ⁊ epatis tollit.
ac compeſcit C Radix veſice ⁊ renũ
vulneratõem curat bibita cum dulcore ſi
tim ꝓhibet. vulneribus vtilis eſt: radiceſ
ip̄e maſticate ſunt ſtomatice elixatura ra
dicis om̄ia iſta facere nouit: Ipſa radix ĩ
puluerem r̄dacta ⁊ impoſita pterigia de
tergit. D Gal. Glicoriza aſperitas
nata eſt remouere: non ſolum in arteria ſꝫ
in ſcabioſa veſica ꝓpter mediocritatē
complexionis. E Theodorus priſci
anus: Ualet contra om̄ia vicia pectoris
decoctio eoꝝ in aqua: ⁊ in pleureſi. ⁊ peri
pleumonia. aqua decoctõis eius valꝫ cõ
tra tuſſim: F Ad idem valet electua
rium factum ex ſucco liquiritie ⁊ melle Li
quiritia maſticata ⁊ ſub lingua retenta ſi
tim ⁊ aſperitatē ſtõi. ⁊ gutturis mitigat.

Ca. cc lix.

Iguſtici: ſm dyaſ. cap̄. Liguſtici
multum naſcitur in liguria ꝓuĩria
vnde ⁊ nomen accepit. naſcitur et
in monte vicino alpibus. ſed ciues pana
cem illum vocant. ideo quia radix eius al
ba eſt. ⁊ odorata ſimul panaci. cui virtus
vna eſt cũ panacis v̊tute. Naſcit in locis
altis ⁊ aſperis: ⁊ vmbroſis virgam habꝫ
longam ⁊ nodoſam ſimilem aneto. In q̄
virga folia ſunt ſimilia melliloto Sꝫ mol
liora et odorata que folia in cucumere te
nuiſſima ſunt ⁊ diuiſa In virge ſummita
te caput eſt vmbraclõſum. Ubi ſemē oſtē

dit q̃ ſemen nigrum eſt. et oblõgum ſicut feniculi guſtu viſcidum ⁊ odoratum aromaticum.

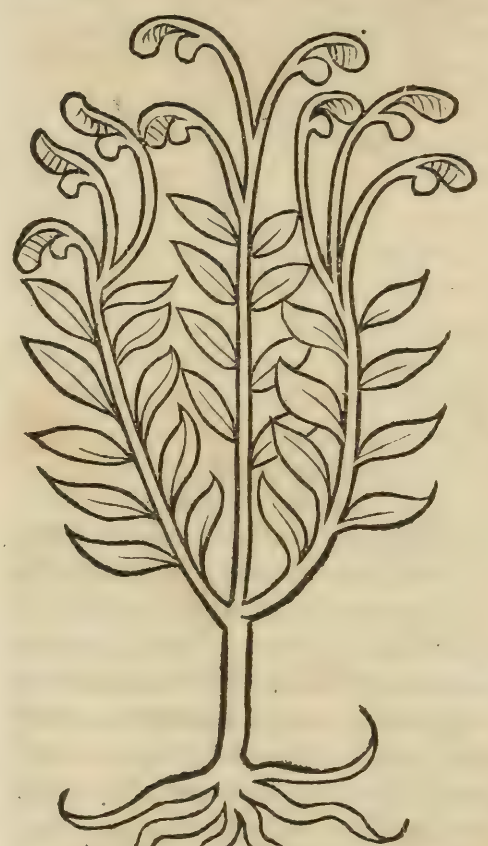
Operationes.

A Dyaſ. Uirtus eſt mictualis. Radix eius alba eſt ſimilis panaci eracleontico ⁊ odorata Uirtus eſt radici ⁊ ſemini eiuſca. ⁊ ſtiptica doloribus omĩbus intraneorum occurrit. Inflãmationem ſtomachi ſoluit. B Ictibus venenatis opitulatur. Urinam prouocat. Menſtruis imperat ſi bibatur. Antidotiſq; colicis proſunt aut miſcetur. C Radix eius tunſa ⁊ ſuppoſita idem p̃ſtat. Radix eius ⁊ ſemen oxiporijs neceſſe miſcet̃ confectionibus etiam digeſtibilibus vtiliter adhibetur. quia euſtomaca eſt. vnde multi ciues ipſius prouintie eo ꝓ pipere vtuntur. cõdituris miſcentes. D Et multi ſemẽ ſiſelei ⁊ feniculi addunt illi quidã dicunt q̃ eſt leuiſticum ſed falſo.

Ca. cclx.

Imon. Pan: ca. cccc. viij. Limon fructus pulchri odoratus. plenus ſucco acetoſo valde apto ſalſamẽtis. Et ipẽ etiã comeditur ſale conditus nuſq̃ memini me de ipo legiſſe apud autorem autenticũ. niſi apud Auicennã in q̃rto canõe de cura febriũ acutaꝝ in generali vbi iubꝫ dari aq̃ acetoſitatis limõis ſalliti.

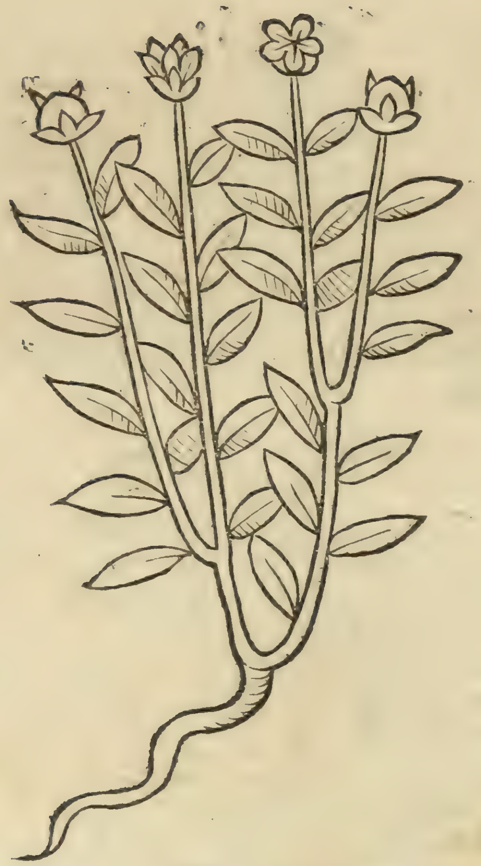

Ca. cclxj.

Inaria. Pandecta. ca. Dix Linaria eſt herba ſimilis eſule vel lino ꝓpter q̃d vocat̃: ⁊ differt ab eſula q̃m eſula lacteſcit. linaria vero nõ. vñ verſus Eſula lacteſcit ſine lacte liaria creſcit

Operationes.

A Succus eius valet contra heriſipilas inunctus: ⁊ cum ſucco pimpinelle mixtus. B Et ipa ſola valet ad cancrũ trita et impoſita. ad hoc ſimiliter ſuccus eius valet.

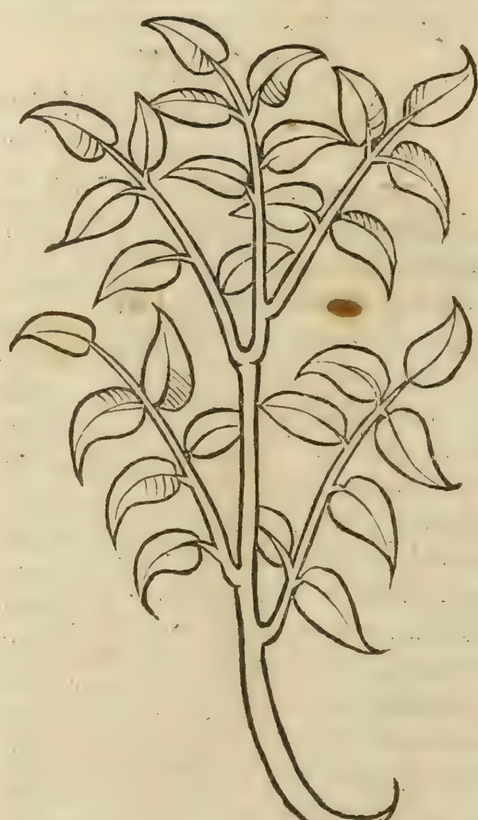
Ca.cclxij.

Linum: Yſidorus. Linū ex terreni
tenti ſpecie oritur. Nomē ſumpſit
a greco vel ꝙ leue ſit ac molle. Bi
ſſum aūt eſt genus quoddam lini nimiū
candidi ac molliſſimi q̄d grece papaten
vocant. Palladius: In februario menſe
aliqui ſemen lini leto ſolo ſpargunt. Et li
na ꝯſequunť exilia. Idem li.xj. In menſe
octobri ſemen lini ſeri poteſt ſi placuerit:
quod tamen ꝓ ſui malicia ſerendū nō eſt
quia terre vber exhaurit. Sed ſi velis lo
co pinguiſſimo. ⁊ modice humido ſerere
poteris: Aliqui macro ſolo ſpiſſum ſeren
tes. ſi aſſequunť vt linū ſubtile naſcať.

Operationes.

A Serap̄. li. aggre. auct: Gal. Uirtus
eius eſt que ſubtiliat ⁊ ꝓuocat vrinam. ⁊
menſtrua. Et qn̄ bibiť aut fit cū ea empla
ſtrum: confert apātibus epatis. ⁊ orificiō
ſtomachi ⁊ ipiſtō. Sꝫ radicis eiꝰ ſtiptici
tas eſt amplior ſtipticitate floris. ⁊ calidi
tas eius eſt mior̄ caliditate ipiꝰ. ⁊ ꝓpter
eius ſtipticitatē acqrit ꝙ admiſceť cū me
dicinis q̄ adminiſtranť ad ſputū ſangui
nis. B Sera. auct. dyaſ. Flos eius
eſt ſtipticꝰ ſtipticitate pauca calefactiuuſ
maturatiuus. ⁊ eſt ca: q̄i in p̄mo gradu. ⁊
eſt mediū in hūiditate ⁊ ſiccitate. Et ſcda
eius virtus eſt ꝙ eſt mollificatiuū C
Sera. li. aggre. ca. bararichichene. i. linū
eſt mollificatiuū ſedatiuū doloꝝ. ⁊ cōfert
egritudinibus interioribus. niſi quia eſt
minus in hoc quā camomilla. ⁊ eſt mediū
inter laxatiuū ⁊ ſtipticū. ⁊ admiſceť in eo
parum v̓tutis ꝓuocatiue vrine. ⁊ hoc qui
dem apparet in eo manifeſte: qn̄ comediť
aſſatum ⁊ tunc eſt magis conueniens ad
ſtringendum ventrem. D Et dixit
in li. de cōſeruatione ſanitatis: ꝙ qn̄ ſemē
lini decoquiť in aq̄. Eius decoctio eſt in
frigidatiua. E Et idem auct. dyaſ.
Uirtus ſeminis lini eſt ſimilis v̓tuti ſemi
nis fenugreci: ⁊ qn̄ admiſcetur cum aqua
melle ⁊ oleo. ⁊ conficitur. reſoluit apoſte
mata calida ⁊ mollificat ea. ſiue ſint inte
rius ſiue exterius. Et quando fit ex eo em
plaſtrum cum ficubus ⁊ nitro delet pānū
⁊ puſtulas albas faciei. i. papulas ſm trā
ſlationem nr̄am F Dyaſ. Et quādo
conficiť cum aqua reſoluit apoſtemata q̄
ſunt in radice auris. ⁊ apoſtemata dura.
Et quando coquitur cum vino eradicat
formicam ⁊ ſpecies vlcerum que dicūtur
faui. et quādo miſcetur cum melle ⁊ pipe
⁊ vtitur quis eo mouet coitum. ⁊ quando
miſcetur cum naſturtio quātitate equali
confert ſciſſuris vnguium. et coꝝ excoria
tioni. G Et fit cum decoctione eius
criſtere ad mordicationem inteſtinorum
⁊ matricis. ⁊ mollit ventrem quando mu
lieres ſedent in decoctione eius. confert
apoſtematibus matricis ſicut fenugrecū
H Paulus caplō de lino Linum quan
do comburitur. Fumus eius eſt ſubtilis.
Et cōfert corize. ⁊ ſuffocationi matricis.
I Auicēna. li. ij. ca. de ſemine lini. Uir
tus eſt ei ꝓxima virtuti fenugreci in. j. ca:
cōmenſuratum in humiditate ⁊ ſiccitate

Et dicitur quidem ꝙ decoctio lini eſt de
coctio recentis eius. K In ipſa enim
eſt humiditas ſup̄flua: ⁊ maturatiuum ⁊
abſtergit ⁊ inflat ꝓpter humiditatem ſu
am ſup̄fluam ita ꝙ illud q̄d ex eo frixū eſt
hoc agit cum ſtipticitate q̄ in frixo mani
feſte ꝯmenſurata: ⁊ in non frixo māifeſta
ꝑmixta cum lenificatōe Et eſt ſedatiuum
dolorum minus q̄ camomilla. ⁊ ex ipſo fit
emplaſtrum cum nitro ⁊ bolo. ⁊ lenit pan
num. ⁊ confert contractioni vnguium. et
ſciſſuris. ⁊ fracturis eorum. L Et qn̄
ꝑmiſcetur cum equali menſura naſturcij
et conficitur cum melle lenit apoſtemata
calida exteriora et interiora: M Et
apoſtema q̄d eſt poſt aures cum aq̄ cine
ris ⁊ apoſtemata dura ⁊ ꝓhibet ſpaſmū.
Et proprie cōtractionem vnguium. cum
ꝑmiſcetur cum cera ⁊ melle: N Et
eius ſuffumigatio confert corize. et ſimili
ter fumigatio ipſius lini confert tuſſi fleḡ
tice. ⁊ ꝓpe q̄d ex eo aſſatum.

Ca. cclxiiij.

Lingua auis Pla. Lingua auis eſt
arbor ⁊ hꝫ folia pua ⁊ acuta. lingue
auis cōformia: ⁊ eſt in pmo gradu
calida ⁊ humida. Sera. li. aggre. ca. liſen
haſafir. i. lingua auis: Et eſt arbor ſimilis
arbori dirdar. niſi ꝙ foliū eius eſt lōgum
ſimile folio amigdali. ⁊ fructus eius q̄ dr̄
lingua canis ſunt racemi ⁊ palmites q̄ di
uiduntur ī cherarnus ſimiles folijs oliua
rum. niſi ꝙ ſunt minora ſatis. Et intra q̄
libet cherarnus eſt medulla ſimilis ligue
auis exterius rubea ⁊ interius alba decli
nans paululum ad citrinitatem. ſapor ei⁹
eſt acutus: mordicatiuus cū pauca ama
ritudine. Et qui ponit eius v̄tutem ca. in
fine ſecundi non elongat̄ a veritate. et cō
ueniens eſt dicere ꝙ cum caliditate ſit hu
miditas quia non apparet mordicatō ei⁹
poſtq̄ bene maſticatur. Et ſciendū ꝙ eſt
alia lingua auis q̄ eſt debilitās ſtomachū
⁊ ꝓuocans ventrē ⁊ eſt corrigiola maior.
Et iſta non eſt illa de qua locutus eſt ſera
pion: Nam idem Sera. in ca. de augenti
bus in coitu dicit. ꝙ lingua auis eſt ligua
paſſerum. Item idem dicit in. vij. in cōfe
ctione pillular̄ Indar̄ ꝙ aſſimilant̄ pelli
culi vl' corticuli que eſt ī medio bacce lau
ri. Auicenna ca. de augentibus in coitu.
Inter medullas computat. non eſt ḡ quā
ponit Serap̄. ⁊ Aui. herba. ſed eſt prima
ſpecies p Serapionē deſcripta. vñ quan
do ponit̄ ſimpliciter pma debet intelligi

Operationes.

A Sera. aucto. aben meſuay Cōuenit
dolori lateris Et ꝓuocat vrinā. Auget ī
ſpermate. Et corroborat libidinem:
B Et idem auc. Damaſceni: ⁊ ꝯuenit
cardiace. C Et idem auct: Bedigu
ras. Auget ſperma. D Et idē auct:
Raſis. Prohibet cardiacā. ⁊ auget ſpma
E Et idē auct: Yſaac. Eſt ca. ⁊ hu. in. ij.
gradu: et delectabilis ⁊ de ꝓprietate ei⁹ eſt
ꝯfortare libidinē F Et augꝫ ſpma. ⁊ hꝫ
v̄tutem hūectandi ꝯmeſta cū carnib⁹. vl'
alijs valꝫ ſimiliter ꝯtra ſiccitatē pectoris.

Ca.cclxiiij.

Iſimachion: ſm dyaſ. ꝑrio capi. haſtas hʒ maiores ⁊ fructicoſas. circa quarum nodos folia minuta hʒ ſalici ſimilia: florem purpureũ aut auroſum. naſcitur locis humectis

Operationes.

A Dyaſ. Succus herbe huiꝰ ſtipticus eſt; Sãguinẽ reijcientibꝰ maxie ꝓdeſt Diſſintericis potui datꝰ et ſuppoſitus ſubuenit. B Fluxũ matricis mulieris abſtinet ſuppoſitus. Naribꝰ ꝓfluentẽ ſãguinem frõti illinitꝰ ſtatĩ ſtringit. Vulneribꝰ recentibus ꝑacoleſim facit. C Herba fumigatõe adhibita vim veneni lõgius arcet; ⁊ ſorices occidit D Galie. vij. ſim. far. ca. liſimachiõ p̃dñantẽ hʒ ſtipticã q̃litatem: ꝓpter q̃ ⁊ plagaſ ꝯſolidat ⁊ emorroſagias ex naribꝰ ſiſtit emplaſtratũ. E Et aliaꝝ etiã emorroſagiaꝝ idoneũ ẽ farmacũ ipm̃. ⁊ etiã ſuccꝰ eiꝰ adhuc magis et bibitꝰ diſſinterias et ſanguinis eductões ⁊ fluxũ muliebrẽ ſiſtit.

Ca.cclxv.

Icium. Sera. ca. hadath. i. licium Habʒ tres ſpẽs vna eaꝝ eſt indica Et alia fit ex herba q̃ dr̃ zeriach ſi ueſerxah. Tercia eſt arabica q̃ nominãt hadath: i. liciũ: Et idem auct. diaſ. Liciũ accipit̃ ex arbore ſpinoſa que hʒ ramos longitudini duoꝝ brachioꝝ aut ampliuſ Et folia ſunt ſimilia folijs arboris buſſi rara. ⁊ habet fructũ ſimilẽ piperi. et eſt niger amari ſaporis leniſ tactu. ⁊ cortex ligni eſt glaucus ſimilis licio diſſoluto: ⁊ hʒ radices multas ꝓcedentes a latere ligni eius: Naſcit̃ locis agreſtibus. ⁊ extrahit̃ ſuccus eius in huncmodũ: Terunt̃ folia ſicut ſunt cum tota arbore. aut ponuntur in aqua et dimittunt̃ pluribus diebus et coquunt̃ et exprimunt̃. Et ſuccus ponit̃ ad coquandum ſuꝑ ignem donec ingroſſetur ſicut mel ⁊ fit ſimilis ex ſucco: fructꝰ eius quando exprimitur ⁊ ponitur in ſole Et meliꝰ ex eo ẽ illõ q̃ accendit̃ igni: ⁊ qñ extiguit̃ facit ſpumã. cꝰ color ẽ ſanguinis.

De Herbis.

Et exterius eſt nigrum.⁊ interius eſt ſicut
crocus.⁊ non eſt pingue.et eſt in eo ſtipti
citas cum amaritudine.et ex illo meli⁹ eſt
Indum ⁊ fortioris operationis: Adultera
tur autem licium cum amurca olei.cũ ad
miſcetur in coctura eius ⁊ cũ ſucco abſin
thei ⁊ felle bouino. Et oportet vt colliga
tur ex eo ꝙ natat ſimile ſpongie.⁊ reponi
tur ad opus medicinaꝝ oculi.et rſiduum
ponitur in alijs medicinis. Et dr̄ ꝙ indi
cum facit arbor q̄ dicitur litios Et hec ar
bor eſt de ſpeciebus ſpine hñs ramos ere
ctos longitudine trium brachioꝝ aut am
plius procedentes ex radice.⁊ ſunt groſſi
ores ramis rubi. Et euellit̃ eis cortex faci
le ⁊ color eius apparet ſicut color ſanguĩs
Et folia eius ſunt ſimilia folijs oliue.et ex
illa arbore accipit̃ licium.ſcꝫ ab illa q̄ eſt
ſpinoſa: Et eſt apud nos medicina quaſi
hu:⁊ liquida: Et ſubſtantia eius eſt cõpo
ſita ex virtute ſubtili:ca.⁊ terrea frigida ⁊
in ſapore eius eſt ſtiptitas niſi quia ē pau
ca: Alia ſecũda ſpecies eſt que fit ex arbo
reliceos ſiue ex acantum appelata folia
quercus ſimilia atqꝫ ſpinoſa generãs.

Operationes.

A Gal. ſm trãſlationem grecam:hoc
farmaco ad ipopiam vtunt̃:⁊ ad flegmo
nes qui in ano ⁊ ore.⁊ vlcerationes:⁊ her
petas:⁊ putredines:male morigerata vl
cera ⁊ aures pus fluentes ⁊ paranichia·
⁊ vngues leproſos: B Et idem ſm
tranſlationem arabicam: Uirtus eius eſt
que remouet ꝙ ĩ pupilla ex eo ꝙ obſcurat
viſum:⁊ conuenit fluxui ventris. Et hñti
bus vlcera in inteſtinis.⁊ habentibus flu
xum menſtruorum. Et ponitur in medici
nis panni que fit in facie C Et in me
dicinis vlcerum ⁊ apoſtematum que ſunt
in ore ⁊ in ano:et formice. Et conuenit vl
ceribus fraudulentis et putredinibus vl
cerum.⁊ putredini aurium.et tenaſmoni
⁊ panaritio.⁊ fortificat capillos: D
Serapion auctoritate Dyaſcoridis: Uir
tus licij eſt ſtiptica ⁊ abſtergit ⁊ curat ob
ſcuritatem viſus:et ſcabiem.et pruritum
oculorum: ⁊ abſcindit curſum humidita
tum ad oculum venientium curſu ãtiquo
⁊ conuenit apoſtematibus gutturis.
E Et quando linitur cum eo palatum
conuenit apoſtematibus gutturis:⁊ quã
do linitur cum eo conuenit gingiuis.⁊ vl
ceribus putridis et ragadijs ani et tenaſ
moni. F Et quando bibitur et fit cũ
eo criſtere.ſanat fluxum ventris antiquũ
⁊ vlcera inteſtinorum:⁊ bibitur de ĩpo cũ
aqua vſqꝫ ad ſanguinis fluxũ.et ſputum
ſanguinis cum tuſſi.⁊ datur in potu mor
ſui canis rabioſi: G Quando fiunt
ex eo pillule ⁊ dantur ⁊ rubrificant capil
los:⁊ curat panaricium ⁊ formicam:et vl
ra fraudulenta: Et quando fit cum eo na
ſcale conuenit fluxui antiquo humidita
tum a matrice. H Et dicit. Quãdo
coquitur cum ramis eius in aceto conue
nit apoſtematibus ſplenis:⁊ yctericie.et
prouocat menſtrua: Et quando bibitur
ex fructu eius laxat flegma.⁊ conuenit cõ
tra medicinas venenoſas. I Et idẽ
Sera. auctoritate Raſis felicacharach.
Uirtus eſt compoſita ex cõtrarijs. Nam
habet virtutem extenuatoriam digeſtori
am.ca:⁊ fri.et modice ſtipticam habens
vim:⁊ ideo dyaforeſim facit proijciens ⁊
porrigans K Et facit autem ad ipo
piam herpetas et ad epatis vlcera.et ad
parotidas.⁊ putrida vlcera.et conuenit
vlceribus oris ⁊ ani.

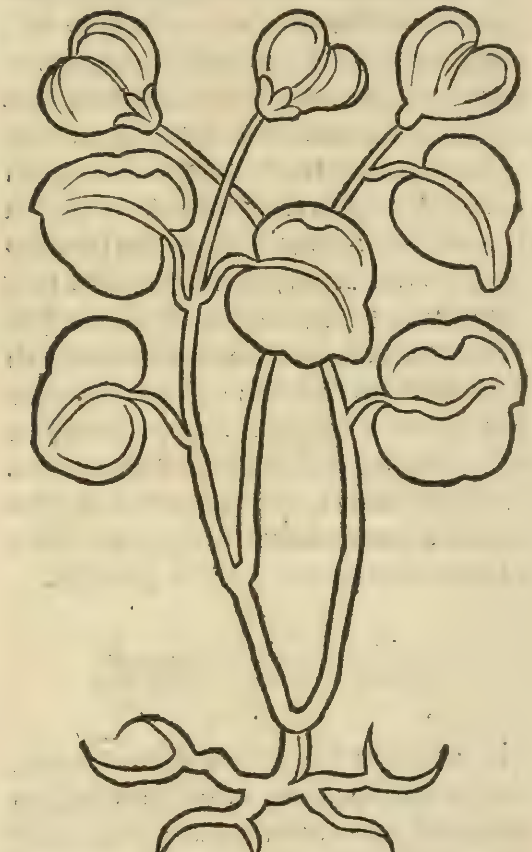

Ca.cclxvj.

Onchitis.ſm dyaſ.Lonchitis eſt
ſpecies gladioli folia hñs porri ſi
milia.ſʒ latiora et rufa;multas ha
bens ſuꝑ radices virgas ſpanſas ſuꝑ ter
ram ⁊ ramos ſuꝑ terram declives.in qui
bus ſunt flores ſimiles pelicino.ſʒ forma
eoꝝ vt gele eſt.⁊ albũ habʒ in medio.ſicut
roſtrum ⁊ labrũ inſanũ.⁊ ſicut lingua ⁊ ſe
men eius lancee ſimile ⁊ trigonũ ⁊ longũ
vñ ⁊ lonchitis appellatũ eſt.Radix eſt ei ſi
milis dauco.naſcit̃ locis aſperis.Pli.ca.
Lonchitis.folia habʒ rubicunda.ſemen
nigrum ſimile camedoꝝ equoꝝ ora patẽt
⁊ oblongũ in ſimilitudinẽ lanceaꝝ radicẽ
vt daucus.Item dyaſ. Eſt ⁊ ſcḋm genus
lonchitis folia hñs ſicut ſcolopendria et
aſperiora;

Operationes.

A Pli.Vulneribus impoſita folia ei⁹.
tumorem non admittunt:Bibita cũ ace
to ſplenem ſiccant.Radix eius cũ vino bi
bita vrinã ꝓuocat B Gal.vij.ſim.
far:ca.Lonchitis:Eius qdem ſemẽ trian
gulum ſicut lancee ſm figurã.Radix qui
dem ſimilis eſt aliq̃liter paſtinace.et pro
pterea vrinatiuũ eſt farmacũ. C Ei⁹
vero q̃ ſimilis eſt ſcolopendrie folia viri
dia.qdem ad cõſoliditatem vulneꝝ ſunt
ydonea.ſicca vͦo ꝑ oximel bibita ſplenes
ſiliridos ſanat.

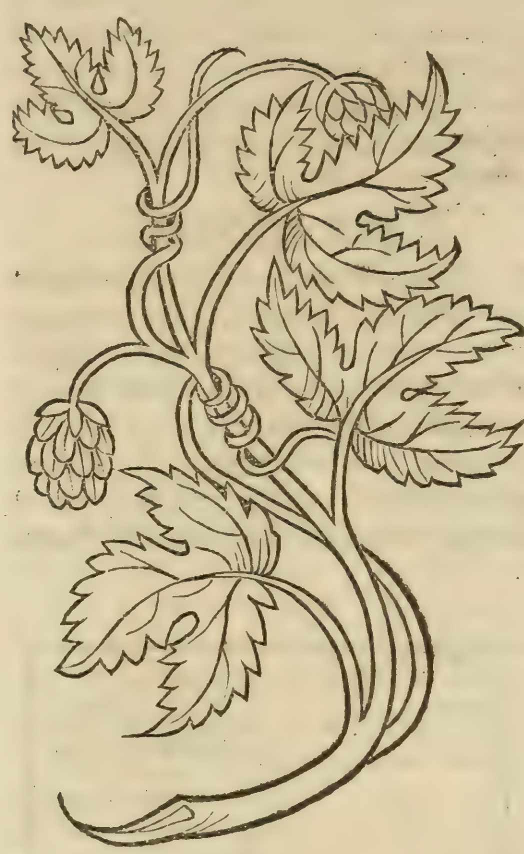
Ca.cclxvij.

Upinus:Sera.li.aggre.ca:Tar
mus aucto·dyaſ.Tarmus.i.Lupi
nus Sunt ex lupinis quidã vt di
cuntur regales;et ſunt ſilueſtres quorum
folia ſunt albidiora domeſticis Et q̃dam
ſunt domeſtici;⁊ domeſtici comeduntur
poſt eorum elixationem.et infundunt̃ in
aqua pluribꝫ diebus donec recedat ama
ritudo.⁊ generãt humores groſſos:Ga
lienus.vj.ſim.far.cap̃.de lupino ſm tran
ſlationem grecam:Tarmus.i.lupinus co
meditur quidem decoctus:et multis die
bus deponens amaritudinem in aqua.

fitq; cibus groſſoꝝ humoꝝ vt farmacum vero hic talis ex emplaſticis eſt qui non habet amaritudinem. ⁊ eſt abſterſiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes.

A Gal. Supplaſmatus necat lumbricos: Uel ſi qs ipm bibat. cũ melle vel oxizuccaro ſiue etiã ipiꝰ decoctio nata eſt lũbricos educere. ymo ⁊ ſuperfuſa deforis conuenit morfeis ⁊ ſcabiei. ⁊ cancrenis. ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abſtergendo: illa vero conſumendo. ⁊ ſine mordicatione deſiccando exputgat. ⁊ aperit opilationeſ epatis ⁊ ſplenis ſi bibat̃ cum ruta ⁊ pipere. attrahit tam menſtrua q̃m embriones cum mirra ⁊ melle appoſitus B Eſt autem ⁊ ipius farina inmordaciter dyaforetica: non em̃ liuida ſolum ſ3 ſcrofulas ⁊ ſimata dura ſanat: tunc enim oportet eoſ in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccara iuxta cõplexiones. videlicet pacientium nec non paſſionis differẽtiam cogitantes illud q̃d oportet non eſt autem pñtis negotij diſtinguere talia: diaforat em̃ ⁊ liuida: ⁊ cetera om̃ia que pus dicta ſunt: C Decoctio etiam ipa farina nata eſt facere. Tarmos agrios vel lupinus agreſtis ſiue ſilueſtriſ. amarior ⁊ validior in om̃ibus domeſtico eſt. ei ſimilis exñs ẽm genus: D Et idem ẽm tranſlationem arabicam E Uirtus eius prima eſt que deſiccat ſine mordicatione. Et ſecũda abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ madificat ⁊ aperit. ⁊ tercia occidit lũbricos quando fit ex eis emplaſtrum exterius. et quando comedunt̃ melle. aut bibunt̃ cũ vino admixta aqua et farina lupinoꝝ reſoluunt ſine mordicatione. F Et curant liuores. ⁊ apoſtemata ⁊ ſcrofulas qñ coquuntur cum aceto ⁊ melle Et quando fit emplaſtrum cum eis ſciatice confert. G Et confert empetigini. ⁊ vlceribus capitis ⁊ ſcabiei ⁊ bothoꝛ. ⁊ vlceribꝰ fraudulentis. H Et quando bibitur cũ ruta et pipere aperit opilationes epatis ⁊ ſplenis. ⁊ prouocat menſtrua. ⁊ naſcale ex eis cum melle ⁊ mirra expellit fetum Et farina eorum facit hoc: lupinus ſilueſtris vel regalis valet ad ea que dicta ſunt:

Ca. cc lxviij.

Upulus. Johãnes meſue cap̃. de volubili ait. q Lupulus ſit ſpecieſ volubilis Notandum ergo q plures ſunt ſpecies volubilis Una eſt que dicitur funis arborum cuius flos eſt albus. ⁊ eſt ſicut tuba ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna: Et eſt alia cuius rami repunt ſuper terram. ⁊ ſup ramos plantarũ que folia. ⁊ flores habet minores: et dicit̃ volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius habens folia ſubalbida ⁊ lanuginoſa: et habet lac. Et eſt ſpecies alia aſpera hñs folia ſicut ſunt folia citrulli. cuius flos eſt ſicut ampulle adherentes. et vocat̃ lupulus De q̃ in iſto capitulo habet̃ mentio.

Et eſt quarta ſpecies eius cuius radix eſt ſicut feſcireſim ⁊ magis groſſa ymo ē groſſitudo eius in modū cucurbite maioris ⁊ eius ſtipites eleuant̄ ſup̱ radicē ſuā circiter cubit⁹ duos et folia ei⁹ ſunt ſtricta parua ī mediū ſagitte alate. q̄ ex leui cā fluūt ⁊ hȝ lac ⁊ vocat̄ dn̄s lacticiniorꝝ. Et ex ea fit ſcamonea. vt hētur in ca. ſcamonea de s. Etiā in ca. volubilis de v. inuenies de vtute eaꝝ. Lupul⁹ vo eſt equalis ad frigiditatem declinās. Et dr̄ ꝙ eſt in pricipio primi. ⁊ eſt verius

Operationes.

A Jo. me. Lupulus ſedatiuus eſt dolorum calidoꝝ extinctiu⁹ inflāmationū. ⁊ lenitiu⁹. B Rectificatō mag. Aperit orificia venaꝝ. ꝓpter quod miſcendum eſt ei aliquid ex draganto ⁊ maſtice. ⁊ rectius ꝙ vigorat opationē eius. C Eſt aq̄ caſei cum ſpica ⁊ maſtice. Ex alijs vo volubilib⁹ tractet̄ de ca. volubili īferi⁹ de v.

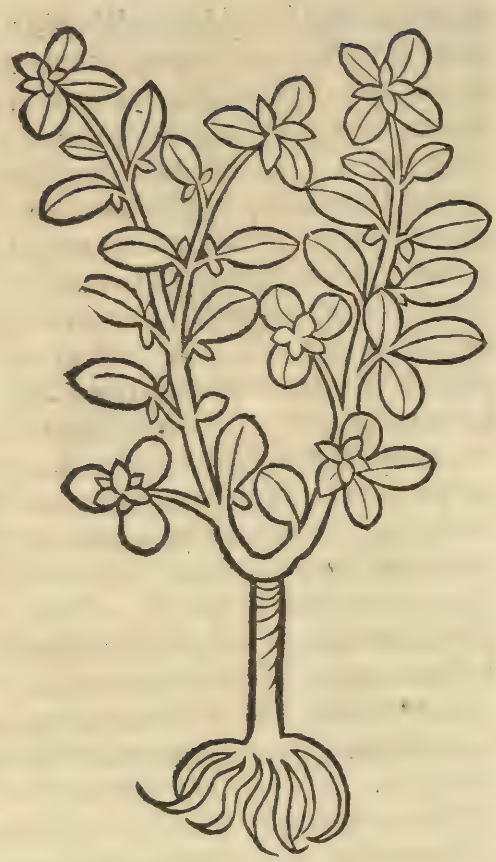
Ca. cclxix.

Ac. Sera. li. aggre. cap̄. Lelen auctoritate Gal. Lelen. i. lac. Et melius lac eſt ſanum naturale non habens infectionem alicuiuſ alteri⁹ amoris Aut ſuper q̄d non vincit aliqua qualitas Et eſt claꝝ in quo nō eſt turbulentia aliq̄ neq̧ acuitas neq̧ ſalſedo. imo eſt ī eo dulcedo pauca. ⁊ odor eius eſt bonus. et lac quidem q̄d eſt hmōi eſt illud q̄d generat̄ ex ſanguine ſano ſep̱ato ab om̄i malicia. Et ſani⁹ lac eſt mulieris et maxime cuius corpus eſt ſanū non antiqui ſed iuuenis. pulchre cempate ꝯplexionis cuius nutrimentum eſt bonū generatiuū bonoꝝ humorum. et poſt eſt lac animaliū. quoꝝ natura non eſt elongata a natura hōis. Sȝ eſt ꝑ naturam hōis. ⁊ odor carniū ſcat ſup̱ bonitatem lactis ⁊ ſanguinis ei⁹ Nā ſunt quedam aīalia quoꝝ carnes ſunt fetide. ſicut carnes canis. lupi. leonis. cameli ⁊ vrſi. ⁊ q̄dam carnes ſunt boni odoris ſicut carnes porcoꝝ. pecudū. capraꝝ. ⁊ boū ⁊ equaꝝ. ⁊ aȝinaꝝ ſilueſtriū. ac domeſtiuarum ⁊ damulaꝝ. ac eoꝝ que currunt curſu iſtoꝝ quoꝝ carnes comedūt ꝙ̄ plures hominum. Natura nāq̧ eoꝝ eſt propinqua nature hōis. ⁊ ꝓpter hanc cauſaȝ adminiſtratur lac capraꝝ. ⁊ alioꝝ animaliū vt boum ⁊ ſimiliū. ⁊ fit caſeus ex eis p̄ter ꝙ̄ ex lacte aȝinino. Propterea quia eſt aq̄ſum ſubtile non hn̄s groſſitudinem. Lac vero vaccaꝝ eſt groſſum. Et lac capraꝝ eſt medium inter vtrumq̧. et lac quidem eſt velocis alterationis qn̄ tangit̄ a caliditate aeris. ⁊ ꝓpter hanc cauſam p̱cipit̄ q̄d ſugat̄ ex māmilla ne alteret ip̄m aer

Operationes.

A Sera. Et lac q̄dem eſt ꝯpoſitū ex tribus ſubſtantijs. ſ. caſeata. butiroſa. et aq̄ſa. Et qn̄ tu cognoueris has ſubſtantias ⁊ ſeparas vnam ab alia cā medicatōnis. inuenies ꝙ vnaqueq̧ ipſaꝝ hȝ opationeȝ propriā in via nutrimenti. ⁊ in via medicine. ⁊ ꝓpter victoriam pinguedinis ſup̱ lac vaccaꝝ accipit̄ ex eo recocta. B

Butirum vero accipitur ex lacte capraꝝ
vaccarum ⁊ ouium Sed caſeus eſt lac co
agulatum ⁊ ſic caſeuſ non eſt lac niſi cum
recipit coagulationem. ⁊ caſeitatem.
C Nam illud lac coagulatur ſuper qđ
vincit groſſicies. tale quidem eſt facilis
coagulationis. et ſeparatur facile quando
fit caſeus ex ſubſtantia butiroſa. In lacte
vaccarum eſt plus. ⁊ quando coagulatur
aufert̃ ab eo butirum ⁊ fit caſeus pīguis
Et quando caſeus veteraſcit generāt co
leram. ⁊ hoc ſignificat ſapor ⁊ odor ipiuſ
D Rabi moyſes cap̄. de lacte. Lac por
cinum eſt magis conforme. poſt lac mulie
bre. Et lac corrumpit maliciam humorū
malorum. Lac azininum eſt humidi⁹ om
ni lacte ⁊ minoris groſſiciei. Et lac vacci
num eſt pinguius Et lac caprinum eſt me
dium. Unde lac non eſt conueniens capi
ti nec lateribus aptus ad ventoſitatem
E Almanſor tractatu tercio. cap̄. de la
cte. Lac recenter mulctum temperato exi
ſtit vicinum. licet frigiditati ⁊ humidita
te parumper approximet. Uñ corpus hu
mectat ⁊ impinguat Eius tamen conuer
ſio eſt velox. qua propter acute febrienti
bus vel quibus dolor capitis ex humore
acciderit. colericis quoq; quibus frigide
ex conſuetudine accidūt egritudines. nul
lo modo eſt tribuendum. F Dyaſco
rides cap̄. de lacte. Omne lac generat bo
num chimū. ⁊ eſt multi nutrimenti. ⁊ mol
lit ventrem. ⁊ conuenit ſtomacho. et lac q̄
dem veris eſt aquoſius eſtiuo. G
Et lac animalis paſcentis herbas recen
tes eſt magis mollitiuum ventris q̄ paſ
centis herbas ſiccas. Et lac caprinum eſt
minus mollificatiuum q̄ aliorum anima
lium. quoniam capre vt plurimum come
dunt herbas ſtipticas ⁊ folia arborum. ⁊
propter hanc cauſam eſt bonū ſtomacho
Sed lac ouis eſt ſpiſſum dulce et pingue
Non eſt adeo bonū ſtomacho ſicut capri
num. Sed lac vaccaꝝ azinarum vel equa
rum. ſunt magis laxatiua q̄ aliorum ani
malium. H Et omne lac qñ coquit̃
ſtringit ventrem. Et maxime qñ exſiccat̃
aqua eius cum lapidibus calefactis. ⁊ cō
uenit vlceribus inteſtinorum. ⁊ interiorū
menbrorum. ⁊ ꝓprie illis que fiunt ex gut
ture ⁊ canna pulmonis. ⁊ ōībus ⁊ inteſti
nis ⁊ veſica. J Et quando abluitur
os cum lacte ꝯuenit vlceribus eius ⁊ gar
gariſmata cum eo cōferunt vlceribus pa
lati. ſed nouiter mulſum eſt bonum biben
tibus medicinaſ mortiferas. ⁊ illis q̄ ſum
pſerunt cantarides. K Et lac vacci
num eſt ad hoc melius omni alio lacte. et
lac azini proprie quando colluitur os cū
eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vac
cinum. et caprinum et ouinium. quando
vnūquodq; coquitur cum lapide littoris
conuenit fluxui ventris et vlceribus inte
ſtinorum ⁊ tenaſmoni. L Et quādo
fit criſtere cum eo ſolo aut cum aq̄ ordei
aut cum decoctōne gummi quod dicitur
caudare ſiue hādaim ſedat mordicatōes
inteſtinorum. ⁊ fit criſtere cum eo vlcerib⁹
matricis. M Omne preterea lac qñ
ſugitur ex mām̄illa ipſa eſt magis iuua
tiuum ⁊ velocius nutritiuum neq; ita cor
rumpitur. Et lac mulieris dulcius eſt et
nutribilius omni lacte. ⁊ conuenit vlceri
bus pulmonis. ⁊ ponitur in eo olibanum
tritum ⁊ diſſoluitur in oculo in quo eſt vn
gula. aut vlcus ⁊ conuenit N Et qñ
miſcetur cum eo ſuccus papaueris ⁊ cera
⁊ oleum ⁊ linitur cum eo ſuper podagrā
conuenit. Et omne lac eſt malum ſpleni
⁊ epati egrotanti. ⁊ ſode. ⁊ epilentie ⁊ ſco
tomie ⁊ egritudinibus neruorum ⁊ febri
bus antiquis.

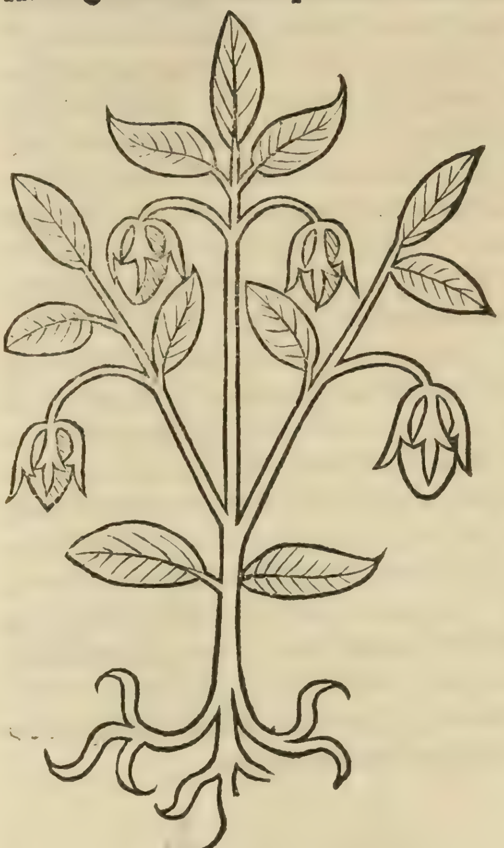
Ca.cclxx.

Maiorana. Plate. Maio
rana eſt herba que alio
nōie ſamſuc⁹ dr. calida
et ſicca in.ij.gradu. Flo
res ⁊ folia eius ↄpetunt
vſui medicine. Igitur ī
eſtate collecta cū florib⁹
in vmbroſo loco deſiccatur. ac ꝑ annum
ſeruat. Gal.viij.ſim.far.cap̄.de ſamſuco
Subtiliū pciū eſt et dyaforetice virtutis
ſiccat em̄ et calefacit in.iij.gradu. Sera.
li.aggre.cap̄. Merzemus auct.dyaſ. Her
ba eſt habens virgas extenſas ſuꝑ faciez
terre in ſuo ortu. ⁊ habet folia pua rotun
da ſuꝑ que eſt borra feri ſimilia folijs ca
lamenti habentis folia ſubtilia; ⁊ hʒ odo
rem bonum. Idē auct. Gal. Uirt⁹ ei⁹ eſt
q̄ calefacit ⁊ deſiccat in.iij.gradu. Et vir
tus ei⁹ eſt q̄ reſoluit ⁊ ſubtiliat. Itē ex aro
maticitate vtutē hʒ ↄfortādi. ⁊ ex q̄litati
bus ſuis diſſoluēdi. ↄſumēdi. ⁊ mūdificā
di. Aui. Maiorana eſt ca. ⁊ ſic.in.iij.g̃du
⁊ eſt ſubtilis cū fortitudine

Operationes.

A Sera. auctoritate aben meſuay. Qn̄
linitur cum ſucco eius ſuꝑ liuores ſangui
nis mortui aufert eas. ⁊ propter hāc cau
ſam apponentes ventoſas vngunt locum
poſt ventoſationem cum eo vt non appa
reant cicatrices ſcarificatōis B Et
quando fit caput purgium cum eo conue
nit dolori capitis maxime melancolicis
⁊ ventoſitati cerebri. ⁊ aperit opilatōes.
que ſunt in eo. ⁊ propter hanc cauſam cō
fert epilentie ⁊ paraliſi. In qua declinat
homo caput ſuum ad poſteriora. ⁊ alteri
paraliſi. ⁊ torture oris ⁊ emigranee. attra
hit enim humiditates malas a cerebro. ⁊
conuenit multum C Et fit oleū cum
ea ⁊ conuenit ad omnia ſuꝑdicta. D
Et quando teritur maiorana ſicca; ⁊ con
ficitur cum melle; ⁊ linitur ſuꝑ liuorem q̇
fit ſub oculo aufert ipſum. ⁊ exprimit̃ ſuc
cus ex ea dum eſt recens. E Et fit ca
put purgium cum eo. et mundificat cere
brum. ⁊ conuenit egritudinibus eius fri
gidis ⁊ melancolicis; F Et quando
ībibitur in eo cotum aut lana. ⁊ ponit̃ in
aurem aperit opilatiōes eius. Similiter
autem facit oleū eius. Et calefacit matri
cem. G Unde Raſis. Propter aro
maticitatē ſuam ⁊ caliditatem ⁊ ſubtilita
tem conuenit omnibus egritudinib⁹ fri
gidis. ⁊ confortat cerebrum; ⁊ om̄ia men
bra. H Plinius cap̄; de Maiorana
Uires habet acres ⁊ calefactorias ad om
nem duriciem vel rigorem valde idonea
Medetur etiam cataplaſmatibus impo
ſita ſiue potu data. a ſcorpione vexatus ⁊
inteſtinorum tormento vł difficultatem mi
ctus laborantes; I Elixatura eius
ydropicis medetur. Urinam prouocat.
⁊ tortionibus vtilis eſt; Succus eius mel
le addito liuores detergit. Scorpionum
ictus cum aceto et ſale compeſcit. Lucta
tionibus bene adhibet̃. Ceroꝛis vtiliter
adhibetur. K Tumores omnes cor
poris ⁊ oculorum cathaplaſmatibus ad
hibita ſpargit; maxime cum polenta im

poſita. L Item appoſite ſolite pur gationis materiam prouocat. In femis. Malaginatibus ⁊ acopis miſcet̃ bene.

Ca. cclxxj.

Macis. Conſtantinus in libro gra duum ait. Nucis muſcate arboris ramorum cortex eſt macis que ab India venit. cuius natura calida eſt ⁊ ſic ca in tertio gradu. Platearius. Macis ca lida eſt ⁊ ſicca in ſecundo gradu. Et ſcd̓m quoſdam flos eſt muſcate. Quod videtur falſum eſſe. quia flores aut decidunt. aut in fructus mutantur. Sũt autem cortices quidam qui reperiunt̃ circa nuces muſca tas. ſicut circa auellanas. p annos decem ſeruantur. Habentq; virtutem cõfortan di ex aromaticitate. diſſoluendi et conſu mendi ex qualitatibus. Eligendus eſt ãt macis ruffus vel ſubruffus acutũ habenſ ſaporem cum aliquantula amaritudine. Qui vero nigricat terreus eſt. et qui ſapo rem acutum non habet abijciendus eſt. Sera. li. aggre. cap̃. ſiſtoſi. Siſtoſi. i. ma cis. Et eſt cortex nucis muſcate que eſt ſu per corticem groſſum. Et melior ex eo eſt ille qui eſt coloris fuſci. ⁊ deterior ex eo eſt niger. et in cortice duro groſſo nucis muſ cate non eſt aliquod iuuamentum. Sz fru ctus eius eſt vtilis medicine. ⁊ oriatur in oriente. arabes dicũt quidẽ ꝙ eſt macis. ⁊ eſt cortex qui apportatur de regione que non eſt grecorum. ⁊ color ei⁹ eſt flauus

Operationes.

A Dyaſ. cap̃. machil ſiue machir ſcd̓m tranſlationem grecam. i. macis. Corium eſt ligni venientis de barbarico. coloris ruffi cum robore ſolido. cui v̓tus eſt ſtipti ca ⁊ remordens ꝙ̃ maxime in guſtu. Tun ſa et bibita emoptoicis et diſſintericis et ſciliacis ſingularem p̃ſtat effectum B Collector huius temp̃is macis eſt cortex nucis muſcate qui adherꝫ ip̃i circũquaq; vt poteſt videri in barbuliſ auellanarum ⁊ multociens vidi tuniſij ſic eſſe licꝫ dicat dyaſ. machir. i. macis eſſe corium ligni er ror eſt tranſlatoris. quia debet dici coriũ fructus. vt patebit in cap̃. nucis muſcate. C Gal. vij. ſim. far. cap̃. de maci ſcd̓m tranſlationem arabicã. Gliaſtar ſiue Ta liſſar. i. macis. cortex eſt qui portat̃ de In dia in guſtu quidem ſtipriticus ſufficien ter cum breui quadam aromaticitate. D Cum autẽ aduratur eſt ſimilis plu ribus aromatibus in dyanis. ⁊ ſubſtãtia eius eſt compoſita ex ſubſtantijs ↄtrarijs ⁊ plurimũ ꝙ eſt in ea ſubſtantia eſt terrea frigida. ⁊ minus ꝙ in ea ſubſtãtia eſt ſub tilis caliditate ⁊ odor eiuſ eſt bonus ſicut odor aliaꝝ ſpecieꝝ aromaticaꝝ. q̃ appor tantur ab India. Sapor eius eſt ſtiptic⁹ ſtipticitate multa cum aliquãtulo aroma ticitatis. E Virtus ei⁹ eſt q̃ deſiccat in iij. gradu. ſed ca. eſt ⁊ fri. non eſt opera tio manifeſta confert fluxui ventris et vl ceribus inteſtinoꝝ. ⁊ bibit̃ in emoptoyca ⁊ influxibus humoꝝ ad ventrem. F Auicenna de viribus cordis ait. ꝙ cõfor tat cor.

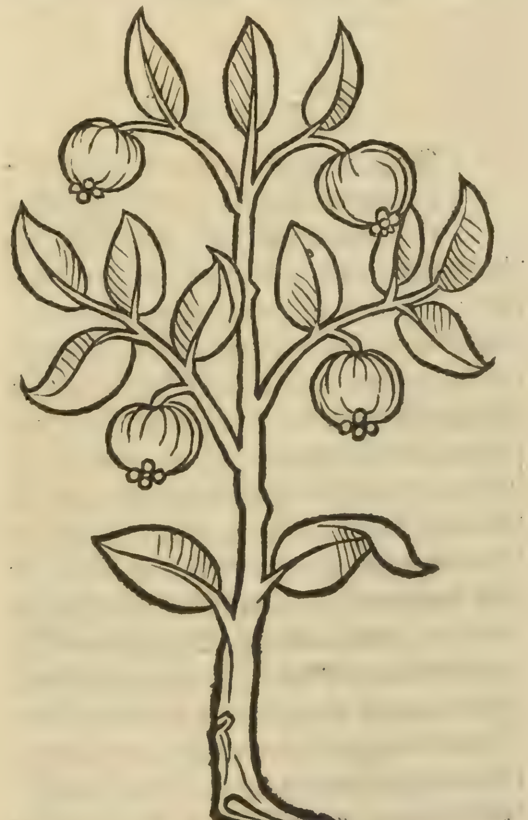

Ca.cclxxij.

Malua. Yſidorus. Malua dr̄ eo ꝙ mollie͂di aluũ ac ſoluendi naturā habeat: Palladius.li.iij. In febru ario menſe malua ſere͂da eſt q̄ occurſu hy emis ab incrementi r̄primet̃ lõgitudine loco pingui delectat̃. ⁊ humido gaudꝫ le tamine Transferunt̃ eius plãte cum cepe riut quatuor habere folia vel quinqꝫ ad minus: Yſaac. Malua. ca: eſt in pmo g̃du hu.in.ij. Pla: Eſt em̄ malua dõeſtica ⁊ ſil ueſtris. Malua dõeſtica magis frigida ē ⁊ hũiditatem hꝫ ſubtiliore͂: Silueſtris ãt creſcit altius: ⁊ altiora habꝫ folia. ⁊ quaſi frutex. hec minus frigida eſt ⁊ habꝫ viſco ſam humiditatem.

Operationes.

A Dyaſ. Malua melior eſt ortiua q̄m agreſtis. ſꝫ cacoſtomaca eſt; ventre͂qꝫ mol lit. maxie ãt ei⁹ vgule ite͂ſtinis medent̃ ac veſice Eius folia cruda cataplaſmã cũ ſa le modico medent̃ egilopiſ. valent ⁊ apũ ꝑcuſſuris: B Malua elixa ⁊ oleo ad mixta cataplaſmatibus adhibita acoras ⁊ furfures capitis tollit: Elixatura ei⁹ ma lactica eſt. Ad duricias ite͂ſtinoꝝ atqꝫ ma tricis ⁊ ani neceſſario ſupponit̃. Folia ei⁹ cocta ⁊ impoſita cũ oleo modico ꝯbuſtio nibus et igni ſacro. C Malua cũ ra dicibus cocta in iuſcello: venenoſis poti onibus ſubuenit ſi fre͂qnter bibat̃. Plate. Malua valꝫ ad maturandũ ca: apa̅ta. te runt̃ em̄ folia malue cũ axũgia porcina re centi ⁊ ſuꝑ tegulã calefacta ſupponitur. Hec etiã valet ꝯ duricie͂ ſplenis ⁊ epatis. D Fomentũ ex aq̃ decoctionis ei⁹ fcm̄ circa pedes. valet ad ſomnũ ꝓuocandũ i febribus acutis. E Cõſtan. Malua eſt fri: in: ij. gradu. hu. in. j. q̇ddam calo ris accidentaliter. hꝫ ideoqꝫ ſi in vino ſit cocta ⁊ cathaplaſmetur. cõtra ſcrofulas: apoſtemata. tumoreſqꝫ mãmillaꝝ valet. F Succus eius ſi cum vino bibat̃ ſtrã guiriam. i. difficultate͂ minge͂di diſſoluit ⁊ lapide͂ frangit Sciatice ꝯuenie͂s inteſti na ſanat vulnerata. ſi cũ aceto coquat̃ do lorem ca. lotoꝝ mitigat.

Ca.cclxxiij.

Malum. Rabi moyses cap. de malo Ex eis quedam ſunt dulcia q̄dam pontica. quedam ſtiptica. ꝛc. Hoc idem dicit Auenrois. quinto Colliget au ctoritate Auenzoar. Serap. libro aggre gatoris cap. de malo. Et ex eis quedam ſunt ſtiptica. quedam pontica. quedam dultia. quedam acetoſa: ꝛ quedam inſipi da aquoſa. In dulcibus eſt ſubſtantia aq̄ ſa temperate ſubſtantie: ꝛ in ponticis qȯ vincit ſuper ea eſt temperamentum frigi dum terreum. ſed ſtipticis eſt hec eadem ſubſtantia cum ſubſtantia aquoſa: qua in dulcibuſ. Et in acetoſis eſt ſubſtātia aq̄a frigida.

Operationes.

A Rabi moiſes Malum odore ſuo cor roborat cor. ꝛ cerebrum. et iuuat ptiſicis ꝛ melancolicis. Sed ꝯmeſtio eius peior eſt omnium cōmeſtione fructuum. gene rat ventoſitatem. ſcilicet. quam generat ī ſecunda et tertia digeſtione. Ita vt ſit di ctum a ſapiētibus ꝙ generat ptiſim ꝛ ethi cam. eo ꝙ huiuſmodi ventoſitates inflāt arterias ꝛ venas. B Galienus. vij. ſim. far. cap. Milea id eſt pomaria. Et eſt arbor mali non quelibet eſt vnius nature ſicut neq; fructus. Nam pomorum alia ſunt dulcia. alia vero auſtera. alia pōtica alia vero acida. Alia vero non totaliter exoluta et aquoſa. Et predn̄atur aquoſi tas in his vt ſit complexio eorum humidi or ꝛ frigidior. Terreſtre vero frigidū dn̄a tur in ponticis Indigeſtum vero in auſte ris. Hoc et aqueum frigidum ſicut in dul cibus eucratum domĩnatur. Iſta autem ꝛ folia ſucci: ꝛ cortices eius arboris ad in uicem differunt. C Unde herbiſ vti cum auſteris quidem et acidis. Uulnera conſolidat. et flegmonum qui ſunt ī gene ratione repercutere id quod influit. ꝛ ſto machum exolubilem. ꝛ ventrem corrobo rat. cum aquoſioribus v̄o mordaces fleg mones incipientes: ꝛ eos qui ſunt in aug mento remittere. D Quoniam autē multa omnibus pomis humiditas infer tur palam eſt et ex eo ꝙ nullius eorum ſuc cus perdurat ſed aceſcunt ꝛ corrumpunt̄ om̄ia. ſolum em̄ citonioꝝ (que vtiq; ꝓpter predn̄antem ſtipticitatem minuſ ſunt hu mida alijs) quoꝝ ſucc⁹ coct⁹ cū melle dura re pt. ipe āt ꝑ ſe neq; ita ē durabilis. Ma lum granatum lege cap̄lm Granatum. et Mala citonia lege Citonia.

Ca.cclxxiiij.

Mala matiana exponit Yſidor⁹: ꝙ a loco dicunt̄. Quidam v̄o exponūt ſilueſtria: vulgari tn̄ hyſpanico eti am domeſtica om̄ia maciana dicunt̄ Dy aſ. de ipis ꝓpriū facit cap̄lm Inq̄t macia na cū adhuc inmatura ſtiptica ſunt. ꝛc. in alio tn̄ cap̄lo expōit ꝙ ſunt eſtiua. Apud ſera. v̄o ex v̄bis diaſ. habet̄ ꝙ colligunt̄ in vere. Et Aui. in hoc ꝯcordare videt̄.

Operationes.

A Aui. dicit ꝙ nocēt neruis ꝓpe nerua lia ſicut dixit dyaſ. B Et de viribus cordis dicit ꝙ ꝯfortāt cor.

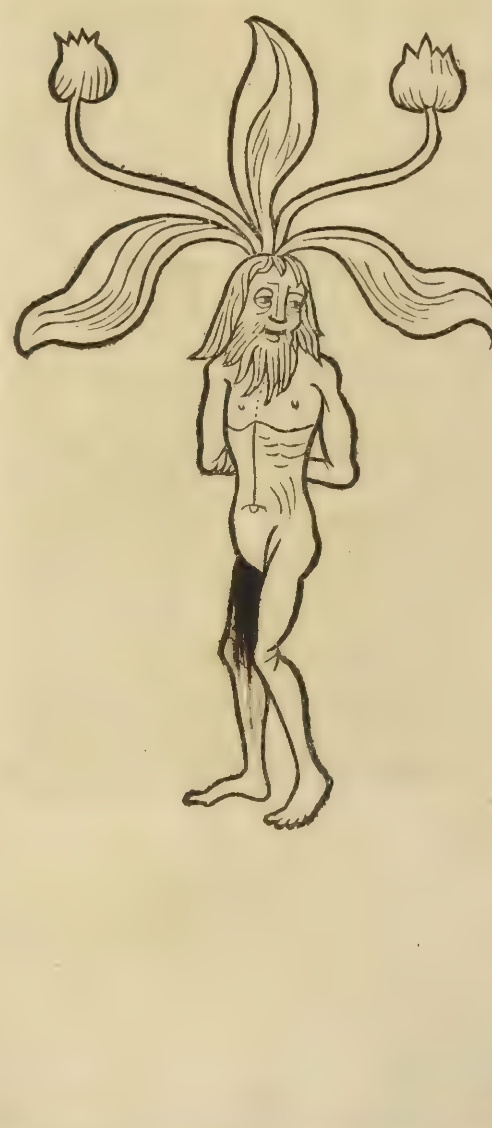

Ca.cclxxv.

Anna: vt ait Auicenna Eſt ros ca
dens ſuper lapidem. ⁊ plantas. et
habet plures ſpecies. ⁊ denōiata
eſt tereniabin. ⁊ ſiracoſt. ⁊ ſuccaꝝ haoſer
eſt de ſpeciebus eius. Et ait Auicenna.
Manna diuerſificatur ſm̄ diuerſitatem
rerum ſuꝑ q̄s cadit r̄cipiens ab eis diuer
ſitates ⁊ v̓tutes. apud nos vidi duas ſpe
cies. vna quaꝝ eſt granuloſa non ꝯiuncta
granulis. alia ꝯglobata q̄ artifitio magiſ
videt̄ ſophiſticata ex zuccaro cocta et fo
lijs ſene quoꝝ fruſtula inmixta vident̄ ſa
porem (qui ſene) oſtendit Sera: li aggre.
cap̄. men: i. manna eſt ca. ⁊ abſtergit ⁊ la
uat. ⁊ eſt ca. in p̓mo gradu tꝑata hūidita
te ⁊ ſiccitate. Et idem auct: Raſis dixit q̄
dem mān̄a cadit ſuꝑ arborem q̄ dr̄ tama
riſcus ſicut mel. ⁊ qn̄ facit moram ſuꝑ plā
tam illam albeſcit. ſed quando ibi nō mo
ratur. ſed colligitur cito cum folio eiuſ eſt
viridis. Melior ex ea eſt cuius colorē cla
rus appropinquās albedini. ⁊ hꝫ parum
raboris. Plinius: Manna eſt omnis ros
cadens ſuꝑ lapideꝫ aut arborem ⁊ fit dul
cis ⁊ coagulat̄ ſicut mel. Et exſiccat̄ ſicut
gummi quemadmodum tereniabin. Eſt
alia ſpecies q̄ vocat̄ tereniabin. ꝓ qua le
ge capitulū. Tereniabin.

Operationes.

A Serapion. auct. Raſis: Que de ſpō
cadit ſuꝑ arborem tamariſci eſt bona tu
ſſi. ⁊ aſperitate pectoris. Colligit eā Raſ
⁊ dixit ꝙ manna cadit ſuꝑ arborē q̄ dr̄ Ta
mariſcus ſicut mel. B Et idem auc.
Habix. Eſt ca. in fine p̓mi ſicca ꝓpinquās
caliditati. ꝯfert relaxatōi ſtomachi. ⁊ ab
ſtringit ventrem. ⁊ ꝯuenit aq̄ citrine quā
do bibitur de ea. emplaſtrat̄ venter: et in
greditur in medicinis apoſtematū. C
Et exſiccat cataꝝ qn̄ fit caputpurgium.
qm̄ mūdificat cerebꝝ ⁊ expellit ab eo ven
toſitatē g̃ſſam: D Et fortificat medi
cinas qn̄ miſcet̄ cū eis in potionibꝰ et ca
putpurgijs. ⁊ delet ap̄ata flegātica. ⁊ miſ
cetur in ꝯfectōnibus ꝓpter excellēs iuua
mentum quod eſt in ea.

Ca.cclxxvj.

Mandragora vir. Yſidorus: Spēs
elus bue ſunt. Maſculus ſcʒ. ⁊ femi
na. De maſculo in iſto cap̄. tracta
tur. Mandragora ſimilis eſt paruo pepo
ni: dicta ꝙ habet mala ſuaue olētia: mag
nitudine mali matiani. Unde ⁊ latini eā
malum terre vocant eo ꝙ radicem habet
formam hominis ſimilantem Antropos
em̄ homo dicitur: huius cortex in vīo mi
ſſa datur ad bibendum his quoꝝ corpus
ſecandū ē propter curam vt ſoporati do
lorem non ſentiāt. Maſculus folijs habꝫ
ſimilibus bete: Plinius li. xxv. Candiduſ
qui ⁊ mas: niger que femina exiſtimatur
mandragora. Dyaſ. Maſculus vero mā
dragora habet folia alba ⁊ maiora lata ⁊
leuia ſicut bete. Mala ei⁹ duplicia naſcū
tur colore croceo. odore ſuaui: cum graui
tate. que paſtores comedūt. ⁊ ſtatim ſom
num capiunt. Auicenna Mādragora fri
gida vſqꝫ ad tercium gradum ⁊ humida
Omnis autem mādragore radix magna
eſt: hominis forme ſimilis. Mandragora
enim nomen eſt ymaginis naturalis. ſcʒ:
ſicut planta exn̄s in forma hominis. Ex
herbario. Mandragoraqꝫ fortiſſimi odo
ris eſt ab homine ieiuno non colligitur.
Maſculus autem habet albidiora folia ⁊
manora. ſed vtriuſqꝫ vis vna eſt

Operationes.

A Serapion. Quando ex iſta radice:
exhibetur alicui in potu vel in cibo cū pa
ne incidit ſumens eam in ſubet. Et ideo
vtuntur cyrurgici quando volunt mēbrū
incidere: B Et idem aucto. Dyaſ.
Uirtus maſculi eſt ꝙ ſi coquatur radix in
vino donec minuitur tercia pars ⁊ colaẗ
⁊ reponitur ⁊ accipitur ex ea quantitas. ʒ
j. ⁊ adminiſtraẗ ad nimias vigilias. ⁊ ad
ſecandos dolores. ⁊ quādo fuerit neceſſe
incidere. aut cauterizare aliquod menbꝝ
⁊ volumus ꝙ non ſentiatur. detur ei ī po
tu prius. C Et ſi bibantur duo ono
los ex ſucco radicis cum mellicrato faciūt
euomē flegma ⁊ coleram ſicut elleborus.
ſed ſi accipiatur pluſ occidit Et cortex ra
dicis ingreditur in medicinis oculorum
⁊ in naſcalibus. D Et quando acci
pitur ex eo medius onulos ⁊ ſupponitur
prouocat menſtrua. ⁊ extrahit fetum: Et
quando ponitur in ano ſicut ſuppoſitori
um facit dormire: E Et quando ra
dix eius elixatur cum ebore ſex horis mol
lificat eum et facit ip̄m abilem ad facien
dum quancunqꝫ figuram volueris. F
Et quando fit emplaſtrum cum folijs ei⁹
recentibus cum ſanie eſt conueniens apo
ſtematibus calidis oculorū. ⁊ apoſtema
tibus ſuꝑuenientibus vulneribus et vlce
ribus. ⁊ reſoluit apoſtemata dura et ſcro
fulas ⁊ exituras G Et quando frica
catur cum eo empetigo ⁊ baras. ⁊ ſimilia
eis ſex diebus aufert ea ſine vlceratōne lo
ci: Et conferunt attritionibus que fiūt in
itinere: H Radix vero eius quando
teritur contritione forti. ⁊ fit emplaſtrum
cum ea ⁊ aceto curat heriſipilam. ⁊ quan
do miſceẗ cum oleo et meile eſt bona mor
ſui venenoſo ⁊ quando miſceẗ cum ſanie
ſedat cyragras ⁊. dolorem iuncturarum:
⁊ omnes alios dolores I Fit autem
vinum cum cortice eius radicis in hunc
modum. abſqꝫ decoctōe. accipiaẗ de vīo
dulci amphora vna. et proijciantur tres
magne radices in ea. ⁊ detur in potu q̄n
titas trium onolos illi quem neceſſe eſt in
cidere aut cauterizare. et non ſenciet cau
teriſationem aut inciſionem ꝓpter ſubet
ꝙ contingit ei: ⁊ quando ſumitur de ea ni
mis facit apoplexiam K Succus po
morum eius quando ſumitur in potu mū
dificat matricem. Quando admiſceẗ ei
ſulfur: ⁊ fit inde naſcale abſcindit fluxum
matricis: L Colligitur autem lacri
mus huius plante: quando perforatur ra
dix eius ⁊ colligitur quod emanat ex lacri
mo in vaſe vitreato. Uerum ſuccus eius
fortior eſt lacrimo. ⁊ non eſt in om̄i ꝑte ra
diciſ tm̄ de hūiditate. ꝙ qn̄ vulneraẗ emit
tit lacrimū. q̄d q̇dem experiētia ſciri pōt.

M Alia ſpecies q̄ nõiatur narbus adminiſtrat̄ a cirurgicis qñ volunt menbrū aliquod incidere. ⁊ qñ bibit̄ ſolat⁊ q̄d dr̄ ſuffocās ei eſt tyriaca N Et idē auc. Raſis. Dixit mihi q̄dā ex antiq̄s babilonie. q̄ q̄dam puella ↄmedit quinq̄ poma mādragore. ⁊ cecidit ſincopizata. et tota effecta eſt rubicūda. et quidē ſupueniens effudit ſup caput ei⁹ aq̄ nimis donec ſurrexit. O Et ego vidi hõies q̄ ſumpſerunt de radice eius cā impinguādi. et accidit eis ſicut accidē ſolꝫ hõibus ingredientibus balneum et bibētib⁹ poſt exitum vinū multū. nā fac⁹ fuit vultus eoꝝ nimiſ rubicundus. P Et idem auct. dyaſ. Radicē mādragore multi dāt ad amorē.

Ca. cclxxvij.

Mandragora femine. Serap. auct. dyaſ. Et femie color eſt niger ⁊ nominatur landachis ſiue bādachiſ aut lactuca. Nā in folijs ei⁹ eſt ſimilitudo cū folijs lactuce. ⁊ ſunt pinguia ḡuis odoris. ⁊ extendunt̄ ſup faciem terre, ī medio folioꝝ eius eſt ſimile meſpili ⁊ eſt loſach. ⁊ ē citrini colo. hñs odorē bonū. ⁊ ītra ip̄z ſunt grana ſimilia granis piroꝝ. ⁊ habet radices magnas mediocriter duas lꝫ tres adherentes inuicē exteri⁹ nigras ⁊ interi⁹ albas. ſup q̄s eſt cortex groſſus. Et hec ſpecies mandragore non habet ſtipitem

Operationes.

A Mandragora fortiſſimi odoris eſt. ab hõine ieiuno nõ colligit̄ B Utriuſq̄ vis vna eſt. Hec cum polēta trita feruores oculoꝝ ⁊ dolores auriū ſedat. C Radix eius cū aceto trita ⁊ illita ignem ſacrum curat. D Auicenna. Mandragora ſomnū ꝓuocat. Et qñ ponit̄ in vino vehementer inebriat. Multuſq̄ vſus ei⁹ ⁊ odoramentū. faciūt apoplexiā. E Lac eius euellit lentigines. et pannū ſine mordicatõe. Soluēdo āt educit colerā ⁊ flegma. F Radix eius trita et cū aceto impoſita ſup heriſipilam ſanat eā. Semen eius matricem mundificat. vl' vomitum prouocat.

Ca.cc lxxviij.

Arua. Serapion. Marua eſt plā
ta ſimilis praſſio. niſi quia eſt lon
gioꝛ eo ꝙ hab; folia parua multa
dura ⁊ aſpera. bonum odoꝛem habentia
dulcia. ſuꝑ que ſunt pili parui. ⁊ h; v̊gas
multas egredientes ab vna radice ⁊ albi
oꝛes virgis praſſij. Naſcitur in locis mō
tuoſis ⁊ aſperis Et idem auctoꝛitate Ga
lieni. Sapoꝛ eius eſt acutus pungitiuus
amarus. ⁊ virtus eius eſt que calefacit in
ſecundo gradu.

Operationes.

A Serapion. Uirtus eius eſt q̄ abſter
git ⁊ incidit: ⁊ pꝛouocat menſtrua. ⁊ occi
dit fetum: B Et expellit ſecundinā.
habet virtutem calefactiuam acutam.
C Et ideo quando bibitur decoctō fo
lioꝛum eius cum vino pꝛouocat mēſtrua:
D Et facit aboꝛſum: Et expellit ſecun
dinam:

Ca.cc lxxix.

Arubium ſiue Praſſium: Serapi
on libro aggregatoꝛis: capittulo.
Faraſion id eſt praſſium. Eſt her
ba habens ramulos multos egredientes
ab vna radice. ⁊ ſuper ip̄os eſt boꝛra pau
ca. cuius coloꝛ eſt albus. ⁊ virge eius ſunt
quadrate. ⁊ folia eius ſunt in longitudīe
pollicis. obrotunda rugoſa vl' aſpera. ſu
per que eſt boꝛra. Et ſemen eius et floꝛes
eius ſunt diuiſa ꝑ ramos eius. ⁊ ſemen ei⁹
rotundum ad aſperitatem tendens. Na
ſcitur in campis ⁊ in edificijs domoꝛum:
Dyaſ. caplō de marubio. Marubium vl'
Praſſium frutex eſt ex vna radice multas
virgas habens albas ⁊ aſperas. ⁊ q̄dras
⁊ folia ſimilia digito maioꝛi. ⁊ obrotūda
aſpera alba ⁊ rugoſa. ⁊ guſtu amara. ſem̄
eſt illi obrotūdum ⁊ verticuloſum ⁊ aſpe
rum. naſcitur locis multis. Auicenna li.
ſecundo. cap̄. de pꝛaſſio Praſſium eſt her
ba amari ſapoꝛis Inquit Oꝛibaſius nō
ſunt calefactio eius ⁊ exiccatio ip̄ius foꝛ
tes. Alij autem dixerūt ꝙ eſt calida in: iij.
gradu. ſicca in ſecundo. Eſt aperitiuum
abſtergit ⁊ liquefacit ⁊ reſoluit ⁊ incidit.

Operationes.

A Serapion inquit: Aperit opilatōes
ſplenis ⁊ epatis. ⁊ mundificat pulmonē
⁊ pectus ꝑſcreatum. ⁊ pꝛouocat mēſtrua
quando bibitur. ⁊ quando ponitur exteri
us. abſtergit ⁊ reſoluit. ſuccus autem foli
oꝛum eius. poſtq̄ eſt deſiccatus in ſole re
ſoluitur cum melle ⁊ adminiſtratur ad vi
ſum acuendum B Et fit cum eo ſter
nutatoꝛium yctericis. ad mundificandū
infectionem coloꝛis Et adminiſtrat̄ cum
medicinis aperientibus inſtrumenta au
ditus: Et datur ſuccus eius illis in potu:
qui ſumpſerunt medicinas moꝛtiferas.
Uerum nocet renibus ⁊ veſice. C
Et emplaſtrū cum folijs eius et melle mū
dificat vlcera ſoꝛdida: ⁊ euellit panarici
um. ⁊ carnem putridum: ⁊ ſedat doloꝛes
lateris Et fit emplaſtrum cum marubio
⁊ ſale. ⁊ confert moꝛſui canis rabidi.

B Dyaſ. Folia eiꝰ ſicca vl' succꝰ folioꝝ
eius: vel ſemē eius elixū. ⁊ bibitū cū melle
ptiſicis ⁊ tuſſientibꝰ ⁊ aſmaticis prodeſt:
Toracem purgat. maxīe yriſilirice mixta.
E Purgādis vtiliter mulieribꝰ adhibe
tur. Secūdinas excludit. diu parientibꝰ
ſubuenit. Veſice ⁊ r̄nibus ꝯtrariū eſt mel
le addito vulnera purgat. ⁊ illa detergit:
Paſcentia vulnera ꝯpeſcit. dolorē lateris
tollit. F Succus ſiccatus melle et vi
no addito caligines oculoꝝ detergit. Hi
ctericis naribus inmiſſus fert auxilia. cū
oleo roſaꝝ. ſuccus eius aurium dolorem
mitigat. G Auicenna: Succꝰ eiꝰ
confert dolori auris antiquo ⁊ mūdificat
⁊ aperit meatus auditus. ⁊ remouet anti
quum dolorē eius Succus eiꝰ cū melle eſt
ꝯueniens ad acuendū viſū. mūdificat pe
ctus ⁊ pulmonē ꝑ eductō ez ſputi H
Eſt apitiuū opilationū ī epate ⁊ ſplene ⁊
r̄nibꝰ. ꝓuōt mēſtrua. ⁊ mūdificat matricē
I Sal'. viij. ſim. far. cap̄. de praſſio ꝟin
trāſlatōem ara. ſapor eiꝰ ē amarꝰ: et v̓tus
eiꝰ ca: ⁊ ſic. in. ij. g̃. vn̄ abſtergit ⁊ reſoluit.

Ca. cc lxxx.

Arrubiaſtrum vel marrubium ni
grum vl' marrubiū ſilueſtre. Biaſ.
cap̄. Bubloete. i. marrubiaſtrum
Et eſt ſimilis marrubio: niſi quia folia eiꝰ
non ſunt rotunda. ſed piloſa ſimilia folijſ
ignide magne vel acalifex. idem v̓gas ni
gras et quadras habet et aſperas ex vna
radice virgellas multas ꝓferens.

Operationes.

A Dyaſ. Eius vires faciunt ad ſerpen
tum morſus ⁊ ad ſuſpirioſos. Item ſtru
mas diſſoluit ⁊ menſtrua prouocat B
Decnctio eius in aqua cum grano ſolis ⁊
modica liquiritia ſtomacho bene ꝯuenit
C Folia eius addito ſale in cathaplaſ
matibus compoſita morſus caninos mi
tigant in cinere calido miſſa et marcida
facta condilomata ſoluunt. D Vul
nera ſordida melle addito purgant.

Ca.cclxxxj.

Atriſſilua. Pand.ca.ccccc.xxxiiij.
Matriſſilua latine grece ſplemon vel ſplenaria vel linealis l' periclimenos. Herba eſt cuius folia ſunt ex altero laterum ſubalbida: ⁊ ex altero viridia ſe adherens ⁊ inuoluens ſepiuſ. cuius fructus eſt magnitudinis cubebarū in pncipio viridis. ⁊ cum maturauerit citrini coloris tendentis ad rubedinem poſiti ordinarie: ⁊ concluſi in duobus folijs ſimul ꝯiunctis exñtibus in capitibus ſtipitū iuxta eum. Dyaſ.ca: Periclimenos frutex ē ſimplex in circuitu folia habens alba: ⁊ ſimilia edere. ⁊ circa ipa folia vge ſunt tenues. in quibus eſt ſemen edere ſimile. qḋ ſemen folijs adheret: durum vt cum vileuetur. Radix eſt illi groſſa: Naſcit̄ ī locis cultis ⁊ in ortis. ⁊ inter roſas: ⁊ interclusiſ locis. ⁊ coheret ſibi vicinis fructibus vel circūuoluitur. Gal': Periclimenos. i. matriſſilua. vtilis eſt fructus ⁊ folia inciſiue ſimul ⁊ calefactiue. exiſtentia vtutis.

Operationes.

A Dyaſ. Semen eius collectum ⁊ ī vmbra ſiccatum ⁊ cum vino bibitum diebuſ xl. ſplenem ſiccat. vrinam ſanguineam ſexta die prouocat orthonoicis ⁊ ſubglucientibus medetur. B Diu parturiētibus ſubuenit. Similis virtus eſt folijs ipſius. xxxvij. diebus bibita genitalia ſemina hominis priuat. oleo mixta et puncta frigora periodica excludit. C Gal'. Jta eſt vrinatiua: ⁊ vrinā ſanguineam opetur bibita vſqꝫ plurimum. in principio vo vrinatiua ſolum eſt. D Extrorſum vero cum oleo vnctum calefacit Juuat aūt ſpleneticos. ⁊ diſſintericos E Menſura vo potationis dragos eſt vnus cum vino. ſiccat autem ſperma. Et quidam aiunt. ſi plurimū bibat̄ omifariam ingeneratiui fiunt q̄ bibunt. F Quidam autem ⁊ terminū dieꝝ in huius potu ſic diaſ. facit ſeptem ⁊. xxx. dies reperiri ab eo ponūt: Jta aūt ⁊ vrinas ſanguineas fieri vt a quarta dieꝝ.

Ca.cclxxxij.

Elliſſa. vel meliſſa: Pan.ca.xc. meliſſa ſimilis eſt praſſio hñs tñ citri odorē. ca: ⁊ ſic: in. ij. ğdu. Sera. li. aggre. ca: bedarūgie: auc: dyaſ: Bedarūgie vel meliſophilos. q̊d ſic dr̄ eo q̄ libenter eā apes mādu cēt. herba eſt tirſos hñs q̈dratos hirtos plurīos ex vna radice et folia ſil'ia bublote: maiora tñ et tenera et nō ſic aſpa vt citꝝ ī odore. Jn alio Sera. hētur ſic Melliſophilos: i. meliſſa. herba ē ſup q̄ apes delcānt̄ ſtare. ⁊ vge tpi⁹ ⁊ folia ſilant̄ vgis ⁊ folijs marubij ſilueſtris. ⁊ vge ei⁹ ⁊ ſtipites ſūt āguloſi q̈drāguli ⁊ fo: ei⁹ ſūt maiora folijs marubij ſilueſtris ⁊ nō ſūt piloſa ſicut fo. ipi⁹. ⁊ odor ei⁹ ē ſicut odor citri Gal'. vij: ſun. far. ca. melliſofilū: i. meliſſa: Praſſio q̇dez eſt ſil'e: deficit q̇dem ab eo multū ī vtute. ⁊ ꝓpterea neqꝫ vtitur aliqs eo. ſupfluū em̄ eſt praſſio exiſtēte ita copioſo vbiqꝫ terraꝝ melliſofilo vti. Si vo aliqñ non affuerit praſſiū: licet hoc vti in om̄ibus in quibus vtimur illo. ſcientes q̄ ab actu deficit.

Operationes.

A Serap̄. Folia eius cum vino bibita ⁊ in cathaplaſmatibus vim ſcorpiōis optime curat. Caninos morſus ad ſanitatē pducit. B Elixata ei⁹ id facē p̄t. cuius elixatura fomēto adhibita menſtruis lōgiſſimi tp̄is ī pat. ore r̄tenta dolorē dentiū mitigat. diſſintericis opitulat̄. Folia ip̄a oīa ſimlr̄ facē p̄n̄t. tortionib⁹ recte ad hibet̄. C Et vt electuariū orthonoicis pdeſt ſale addito. ⁊ āhelosis. ⁊ q non p̄n̄t iacē ⁊ ī cataplaſmatib⁹ adhibita ſcrofas ſpgit. vulnera purgat atricis apitulatur. D Et qn̄ fit empl'm cū ea ſedat dolorem iūcturaꝝ. E Et idē auctor aben meſuai. Propetas ei⁹ ē letificare animā. F Et idē aut. Yſaac. Qn̄ ꝯmedit̄ bedarūgie in ieiunio ꝯfert ſtō. frigido et hūido. ⁊ facit digeri cibū ḡſtum. ⁊ aperit opilatōes cerebri. G Et de ꝓpetate ei⁹ ē ꝯferre debilitati cordis. et aufert cardiacā. ⁊ remouet afflictōes. ſolicitudīes ⁊ timores. q accidūt a melācolia ⁊ hūore aduſto q̇bus non p̄n̄t dormire. H Aui. de viribus cordit dt q̄ ꝯfortat cor.

Ca. cclxxxiij.

Ellilotum. Platearius. Mellilotū ca. eſt ⁊ ſic. in primo gradu cuius ſemen ſimiliter appellatur. ⁊ quia ſemicircl'i formam hab; etiam corona regia dr̄. Semen cum corticibus in medicinis ponitur ac p tres annos ſeruat̄ Adeo nāq; paruum eſt ⁊ adherēs cortici. vt vix inde poſſit ſepari. v̂tutem habet cōfortā di ex aromaticitate. diureticam ex ſubtilitate ſubſtantie. Idem corona regia dicit̄ quia vagine ſeminū eiuſ formate ſunt ad modum ſemicirculi que cum ſuis ſeminibus ponunt̄ in medicinis. Herba ip̄a h; folia rotūda viridia. ⁊ rami eius ſunt ſubtiles multum. ⁊ folia eius rara. et ſemina eius habent vaginas ſubtiles rotundas. ſicut virge pueroꝝ paruuloꝝ in quib⁹ cōtinentur. Et ſunt illa ſemina pauca glauci coloris rotūda minora granis ſinapis Et quod de ip̄a adminiſtrat̄ ſunt ille vagine cum eo quod eſt in eis ex ſeminibus vel granis floſ eius eſt citrinus boni odoris. Hec habentur etiam a Serapiōe. ca. Alchelialamech. Dyaſ. cap̄. de mellilloto Mellilotum diaforeticum eſt ⁊ modicum digeſtorium eſt cū nimietate caloris. Galienus. vij. ſim. far. cap̄. de mellilloto Mellilotum mixte eſt virtutis. habet em̄ quid ſtipticum. et dyaforeticum digeritq;. pl⁹ enim in eo eſt calide ſubſtantie q̄ frigide Auicenna. ij. li. cap̄. de mellilloto. Mellilotum eſt floſ plante coloris palee in quo eſt figura lunaris cum raritate ſua quādam habens duriciem. Et ex eo quidem aliud eſt album ⁊ aliud eſt citrinum. et ex eo melius eſt quod eſt durius. et cuius color ad albedinem parum p declinat. et ſapor eius amarior ſentit̄. et cuius odor eſt manifeſtior. Et idem auct. dyaſ. Meli⁹ ex eo eſt in quo eſt croceus color. ⁊ eſt acutioris odoris. q̄uis eius odor in principio ſpeciei ip̄ius ſit paruus ⁊ debilis. ⁊ ſit in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A Serap̄. aucto. dyaſ. Mellilotum eſt

ſtipticum et mollificatiuum apoſtematū calidoꝝ ⁊ maxime apoſtematū oculorum ⁊ ani ⁊ teſticuloꝝ B Et qñ coquitur cum rob. ⁊ fit cum eo emplaſtꝝ. ⁊ forſitan miſcetur cum vitello oui. aut farina fenu greci; aut ſeminis lini. aut pulueris molē dini. aut cum papauere ſolum cum aqua confert vlceribus q̄ nominant̄ faul Et qñ miſcetur cum bolis q̄ aſportant̄ de terra que dicit̄ hotam. aut miſcent̄ cum eo gal le. ⁊ diſſoluunt̄ cū vino et liniunt̄ cum eo vlcera humida que fiūt in capite curat ea C Et ponitur coctum ⁊ crudum in vīo ⁊ cum aliquo illoꝝ que diximuſ ſuꝑ ſtoma chum. ⁊ ſedat dolorem eius. Et qñ exꝑmi tur ab eo ſuccus coctus ⁊ miſcet̄ cum rob ⁊ ſtillatur in aurem ſedat dolorem eiꝰ. Et quādoq; fundit̄ ſuꝑ caput cū aceto ⁊ olˀo roſaꝝ. ⁊ ſedat dolorem capitis. D Aui. Mellilotum confert apoſtematibuſ calidis ⁊ duris et proprie cum careno. et etiam ꝑmixtum cum vitello oui et farina fenugreci ſemine lini. aut papaueris ſecū dum locum E Et confert vlceribus humidis. ⁊ proprie linitum cum aq̄. ⁊ cū aliquo deſiccatiuoꝝ appoſito cum eo q̄d ſit ſicut galle ⁊ lutum lene ⁊ lentes F Et ꝯfert apoſtematibus aurium. ⁊ dolori bus anchaꝝ ſuppoſito emplaſtro ex eo cū careno. ⁊ reliquis q̄ dicta ſunt. ⁊ diſtillati one facta in eis ex ſucco. ⁊ eiuſ iuuamentū in doloribus eſt velocius Ex ipō quoq; fi unt embroce ⁊ ſedant ſodam. G Et cōfert apoſtematibus oculi facto empla ſtro ex eo cum careno. ⁊ cum eiſ q̄ dcā ſunt vel decocta cū vino. H Et ꝯfert apo ſtematibus ani et teſticuloꝝ facto emplˀo cum eis que dicta ſunt. loco eiuſ ponit̄ q̄n tum eſt pondus ipīus de camomilla. aut eius mediū de folijs fici. J Pla. Vi num decoctionis eius cōfortat. ⁊ ventoſi tatem incluſam expellit. Opilationem re num ⁊ veſice aperit. K Semen eius in brodio poſitū. ipm̄ facit boni ſaporis. ⁊ boni odoris. L Et potiſſimum eſt mellilotū ad emorroidas cancꝝ ⁊ fiſtulā.

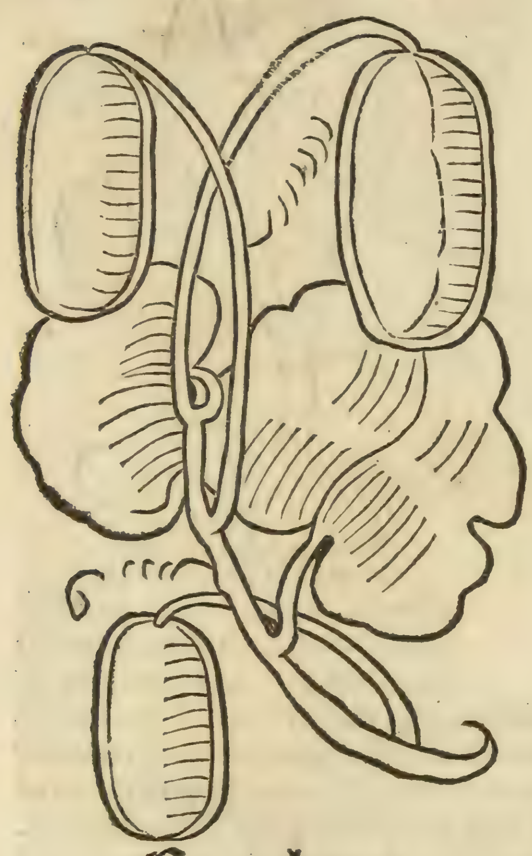
Ca. cc lxxxiiij.

Melon. Gal. viij. ſim. far. ca. ſichir nis. i. melon. Melonis maturi ſub ſtantia eſt groſſa. Virtus eius eſt q̄ infrigidat ⁊ humectat in. ij. gradu Vñ virtus melonis maturi eſt abſterſiua; Do minatur autem in eo frigida et hūida cō plexio non tamen fortis ſed in. ij. gradu. Dicatur radix eius ⁊ ſemen eius qñ ſiccā tur non adhuc humida; Qñ ſiccant̄ ſunt in primo gradu ſiccitatis. aut in ꝑncipio ſecundi; Et in eis eſt plus de abſterſione qñ ſiccantur q̄ꝫ in carne eius; ⁊ q̄ꝫ in carne cucumeris.

Operationes.

A Sera. li. aggre; ca; Rahera. i; melon Quādo fit emplaſtꝝ cum eo ſedat apoſte mata oculoꝝ: B Et cortex eius quā do ponitur ſuꝑ caput infantis ſedat apo ſtemata calida q̄ fiunt in eius cerebro; et ponitur ſuꝑ frontem illius. ad cuius ocu los currūt hūiditates. ⁊ ꝓhibēt eaſ. ⁊ tota carnoſitas C Et ſemen qñ ſiccat̄ ad

ſolem ⁊ ꝯficitur cum farina ordei vel cum amido. ⁊ ſiccatur bene. mūdificat cutem mulierꝝ qn̄ lauāt cū eo facies ſuas. ⁊ r̄ddit eas ſplendidas. B Sed radix melonis qn̄ ſiccat̄ ⁊ ſumit̄ de ea in potu: ʒ: j: cū ydromelle ꝓuocat vomitū E Et qn̄ accipit̄ poſt cibū in hunc modū facit vomere ſine labore. Et qn̄ fit emplaſtꝝ cum ea curat vlcera que dicunt̄ faul.

Ca. cc lxxxv.

Melon Indus. Sera. li. aggre. cap̄. dullaſia ſiue dulaha. i. melō indus ſiue melon magnus: Ubi ſciendū ꝙ melon magnus eſt melon indus q̊d per Auicennā p₃ de cura terciane pure. vbi laudat in terciana p̄dicta melonē Indū. Et ſubdit ⁊ fortaſſe nō nocet melō paruꝰ ꝫ melon indus eſt melō magnus; Eſt em̄ melō ꝑuus hn̄s virgulaꝝ colorem exteriꝰ eſt albus ⁊ dulcis. ⁊ eſt paruus ꝓ alia ſpē melonis, lege ca. p̄cedēs q̊d īcipit melō.

Operationes.

A Sera. Melon magnus ſiue Indus viridis ſm̄ Raſim. eſt fortis humectationis ⁊ extinctiōis: B Et ꝯfert febribꝰ adurentibus: ⁊ eſt frigidior alijs ſpēbus melonū et tardioris immutationis in ſtomacho ⁊ lōginquior a corruptione: C Et propter hoc eſt cōueniens febrientibꝰ coleram in ſtomacho ſuo ꝓpter ſuā groſſiciem ⁊ ꝓpter ſuam elongationem a cōuerſione. ⁊ cōueniens caliditati febrili quia extinguit caliditatem. D Et ſedat inflāmationem eius E Et cucumer quidem facit opatiōez ꝓpinq̄ huic niſi qr plus ꝓuocat vrinā q̄ melon Indus.

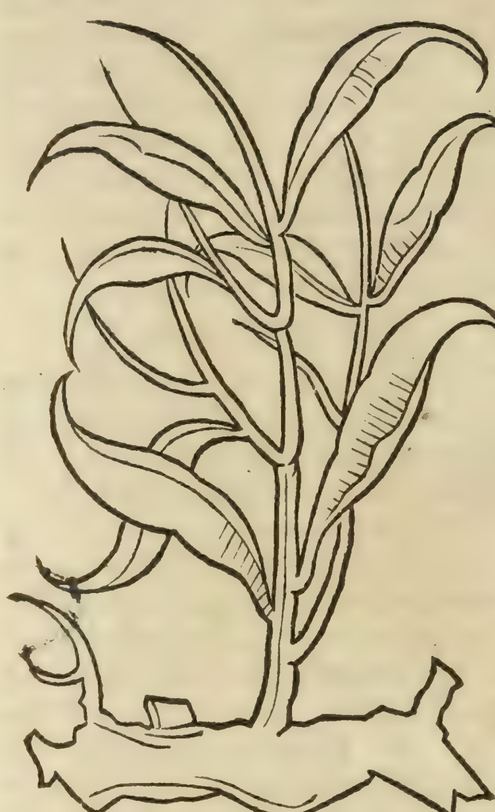

Ca. cc lxxxvj.

Melōgena arabice. grece melōgia. Sera. li: aggre. cap̄. melō gia: Melongia fructus ſunt oblōgi mediꝫ intra rubedinem ⁊ nigredinem. ⁊ inueniantur ex eis citrine ⁊ albe. Et idem auctoritate filij Meſague. eſt ca: ⁊ ſic. in. ij. ḡ du

Operationes.

A Sera. Generat melancoliam et opi
latões epatiſ. ⁊ ſplẽiſ ⁊ gñat ſodã: ⁊ gene
rat emorroidas: B Uerum ſi ex ca
pitibus eius in vmbra ſiccatis ⁊ cõtritis
fiat epithima conuenit emorroidibus. et
cum ip̃a in oleo coquitur ſoluit. ſed in ace
to ſtringit. C Et ideo non habꝫ pro
portionem ad ſtringendũ vel ſoluendũ.
D Raby moyſes, ca. de melõgena. va
let ꝯ nauſeã ⁊ vomitũ. ⁊ ex cib̃ eſt peior:

Ca. cclxxxvij.

Emithe. Diaſ. cap̃. memithe. Me
mithe vel glaucium eſt ſuccus her
be eiuſdem nominis: folia haben
tis papaueri ſimilia. Hec folia calido ci
nere cooperiunt̃ ⁊ ſic ſuccũ emittunt. Alij
herbam in ollam mittunt et circũliniunt
creta ⁊ in furnũ feruentem mittunt Et ſic
folijs maceratis ſuccũ exprimũt. ⁊ ſiccatũ
in ſole in paſtillos redigunt Eius eſt opti
mum quod eſt crocei coloris ĩtus ⁊ guſtu
conarum. ⁊ odore graui miſcẽt̃ ocularib⁹
medicinis ⁊ cetera. Et idem ſm aliã tran
ſlationem cap̃. ſup̃dicto. Glaucium ſiue
memithe ſuccus eſt herbe naſcentiſ in Si
ria in gerapoli. Folia habet ſimilia mico
nio ceraticis ſed pinguiora. ⁊ ſuꝑ terram
ſpanſa. odorem habꝫ grauem. guſtu ama
ro. ſuccum multum habet croci ſimilem.
Folia eius ciues mittunt in cacabis et in
cibarijs coquunt. que cum coxerint exſuc
cant ⁊ glaucium faciunt

Operationes.

A Pli. cap̃. de glaucio Glaucium in ſi
ria et perſia naſcit̃ humilis herba folijs
deciſis. fere papaueris minoribuſ tamen
ſordidioribuſqꝫ odoris tetri. guſt⁹ amari
cum conſtrictione ⁊ ſtipticitate ⁊ gummi
habet crocei coloris. B Multi vero
errauerunt in hac herba: quidam putaue
runt ꝙ eſſet celidonia. Quidam putaue
runt ꝙ eſſꝫ papauer cornutum. ⁊ ſic voca
tur apud Auicennã. C Et ego vidi
meo temꝑe multos in hoc errare. et multi
errauerunt temꝑe Dyaſ. Nam dyaſ. cap̃:
de monte ratideſ dicit ꝙ multi falſo puta
uerunt glaucium ibi fieri ꝓpter ſimilitudi
nem foliorum quod autem glauciũ ſit me
mithe vel ſieff eius. apparet multis teſti
monijs. D Nam vbi ponunt Allex
ander ⁊ alij greci glaucium Aui. ⁊ alij po
nunt ſieff memithe. Preterea apud Sera
pionem quicquit dicit de memithe auct.
dyaſ. Non eſt aliud niſi ꝙ dr̃ apud dyaſ.
cap̃. de glaucio. E Inuenit̃ etiã ole
um nouũ glaucinum non ob hoc glaucõ
quia nihil r̃cipit glaucij. cuius ꝯfectõem
etiam inueni in antiquo antidotario ſic
vocatam ⁊ ſine glaucio. et eſt omĩno cali
dum. ꝙ autem ſm veritatem glaucium ſit
memithe: lege cap̃. Celidonia. Gali. vj.
ſim. far. cap̃. glaucium: Glaucium ſtipti
cat cum quadam delectatõne. infrigidat
tamen manifeſte. ita vt ſanet q̃dem ſepi⁹
heriſipilata ⁊ eſt in compoſitione compo
ſita ex aquoſa ⁊ terreſtri ſubſtãtia. vtriſqꝫ
frigidis nõ tamen extreme, ſed ad modũ
aque fontanine.

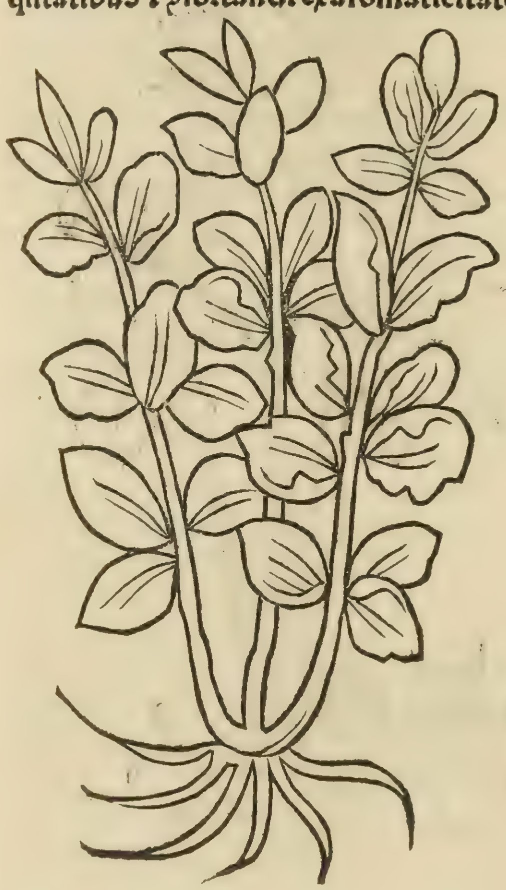
Ca.cclxxxviij.

Enta Platearius. Menta eſt her
ba cuius plura ſunt genera. Eſt.n.
quedaȝ domeſtica. q̄ ꝓpe ortulana
dicitur vel cōis vel odorifera. ⁊ hec cale
facit ⁊ confortat. Eſt ⁊ alia ſiluatica que
menta ſtꝛ dr̄. de illa ſtatim poſtea tracta
bitur. Eſt alia menta q̄ longiora ⁊ acutio
ra habet folia. ⁊ hec menta Romana vel
ſarracenica dr̄ hec magis diuretica eſt q̄
alie. Et eſt alia menta q̄ dr̄ aquatica: ⁊ vo
catur ſiſimbriu m vel balſamita. Eſt alia
menta non odorifera: ⁊ illa eſt calamentū
de qua in ſequenti caplo habet̄. Sera: li.
aggre. cap̄. dichanacha: i. menta. ⁊ ex ea
eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris. ⁊ ramuli dome
ſtici qn̄ maſticātur hn̄t colorem celeſtem:
⁊ ſunt interius concaui: ⁊ in ſummitatibꝰ
ramulorum ſunt quaſi licinia. ⁊ viret ⁊ au
getur eſtate ⁊ hieme. ⁊ habet odorē bonū
Et idem aucto. dyaſ. Quidam nominant
eam mentam. ⁊ eſt dychanacha. et eſt no
ta. habet v̓tutem calefactiuā. ſtipticam ⁊
deſiccatiuam. Eſt alia ſpecies mēte ſilue
ſtris cuius folia ſunt aſpera piloſa maio
ra folijs ſiſimbrij. et in odore ſuo eſt pin
guedo ⁊ eſt minus iuuatiua in medicina
q̄ ſpecies alia. Idem aucto. Gal. In ſub
ſtantia eius eſt pluſ ſubtilitatis q̄ in alio
olere. ⁊ in ſapore eius eſt parua caliditas
⁊ ponticitas. ⁊ v̓tus eius eſt ca. in. ij. ḡdu
Dyaſ. ca. de ediosmon. i. menta herba eſt
omibus nota que v̓tutem habet terman
ticam ⁊ ſtipticam ⁊ ſeranticā. Paulꝰ cap̄:
de menta Menta eſt ca: ⁊ ſic. in. iij. gradu
Eſt em̄ domeſtica ⁊ ſilueſtris. ⁊ eſt alia q̄
dicitur menta romana vel ſarracenica: ſȝ
domeſtica magis vſui medicine cōpetit
tam viridis q̄ exſiccata magne eſt effica
cie. virtutem habet conſumptiuam et di
ſſolutiuam ex proprijs qualitatibus ⁊ cō
fortandi ex ſua aromaticitate.

Operationes.

A Galienus. vij. ſim. far. ca. Ediosmū
quidam mentā odoriferam vocant. Eſt
aūt quedam non odorifera menta: q̄ ⁊ ca
lamentum vocāt. vt in ſequenti ca. dr̄.
B Contra fetorem oris ⁊ putredinem
gingiuaꝝ ⁊ dentiū ex decoctione eius cū
aceto os abluat̄. Ad appetitū ꝓuocandū
cum impedit̄ ex frigidis humoribus exi
ſtentibus in ore ſtomachi fiat ſalſamentū
ex mēta ⁊ aceto. ⁊ modico cinamomo ſeu
pipe. C Cōtra vomitū factū ex debi
litate v̓tutis ꝯtentiue vel ex frigida cauſa
fiat decoctio mente in aqua ſalmacina et
aceto. ⁊ ſpōgia intincta ori ſtomachi. ſup
ponat̄ ꝯ ſincopim ex debilitate cū febre. l
ſine fe. ſiue ex medicina vel q̄cunqȝ cauſa
ꝯterat̄ mēta: ⁊ diſtpetur cū aceto. ⁊ fruſtū
panis aſſi in igne ponat̄ in aceto illo ⁊ di
mittat̄ tā diu q̄ inde humectet̄. ⁊ naribuſ
applicet̄. ⁊ ex inde fricent̄ labia gingiue ⁊
dentes. ⁊ liget̄ in tpibꝰ ſup venas pulſati
les tpm ⁊ brachioꝝ. ⁊ paciens maſticet: ⁊
hūiditatē tranſglutiat D Ad matri
cem mūdificandā teneritates mēte coq̄n
tur in vīo ⁊ fiat inde ſuppoſitoriū ꝯ colicam
paſſionē faſciculi mēte coq̄nt̄ in vīo ⁊ olo
⁊ ſup̄ renes ⁊ pectinem cathaplaſmetur.

E Cõtra coagulatõez lactis in mãmillis ꝑdicti faſciculi mẽte in vino ⁊ oleo decocti. ⁊ ſupligati mãmillis ſoluit. hꝫ eñ ſimiliter vi attrahẽdi venenũ. et qñ daṫ cũ aliq̃ medicĩa ꝯ venenũ deṫ cũ ſucco eiꝰ Sꝫ ſuccus mente rõne l' ſarraceni ce l' vinũ decoctõis cũ melle mixtuꝫ valet ꝯ opilatõez ſplẽis ſtõi. ⁊ epatis ⁊ naturaliũ viaꝝ ex frigido humore et etiã ex ca. ſine fe. F Succꝰ etiã datꝰ lũbricos occidit. Auribꝰ inſtillatꝰ vmes necat. Decocta herba in vĩo ⁊ oleo ⁊ cataplaſmã ſoluit ſclirosim. ⁊ duriciẽ a ꝑatũ ſupioꝝ G Vinũ decoctionis ⁊ puluis eius ĩ cib̃ datꝰ digeſtõez ꝯfortat. fomentũ fcm̃ ex aq̃ decoctõis eiꝰ matricẽ infrigidatã calefacit Saccellatõ fcã calefacit. Et ſaccellatõ ex puluere eiꝰ reuma frigidũ capitis ſtrĩgit H Palla. de agricultᷓa li. iij. In mẽſe fe. mentã ſeri ꝯuenit plãtis l' radicibꝰ circa aq̃s vl' in hũido loco I Pla. Mẽta doẽſtica ſiue ortulana magis ꝯpetit vſui medicine q̃ alie. habet v̓tutem ꝯſumendi ex ꝓpriis q̃litatibus ⁊ ꝯfortandi ex aromaticitate.

Ca. cclxxxix.

Menta non odorifera. ſiue calamentum. Pandecta. ca. cxxiij. Calamẽtum arabice. grece Calamitis. Latine vo nepita vl' mẽta nõ odorifera. Sciendum ꝙ in iſto caplo tractabiṫ de calamento quia calamentũ dr̃ menta nõ odorifera. Platearius. Calamentũ eſt herba q̃ alio nomine dr̃ menta non odorifera vl' nepita. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu. melius eſt montanũ. quia magis ſiccũ. Cũ flores ꝓducit debet colligi. ac ꝑ annũ pt̃ ſeruari. habet autem v̓tutem diſſoluendi ⁊ cõfortandi. Auicenna. menta non odorfera ſiue calamentum Aliud eſt fluuiale Aliud eſt montanũ yſopo ſimile in ſapore. Et ſimiliter eius folia ſunt ei ſimilia.

Operationes.

A Qñ bibitur ſuccus eius cũ aqua mellis. diaforat totũ corpus. et ꝓuocat ſudorem. Et teritur cum oleo ⁊ coquiṫ et inungitur corpus ⁊ confert rigoribus periodicis. B Et quando fit emplaſtꝝ ſuꝑ ſciam habentibus ſciaticum dolorem cõfert valde: trahit eñ funditus ad intrinſecam ſuperficiem. ⁊ calefacit totũ articulũ ſuper incendit autem maniſeſte cutim C Et ſumptum in potu. vel aꝑpoſitum prouocat menſtrua efficaciter. ⁊ eſt ex medicinis quãdo ſumiṫ magis ꝯferentibus leproſis reſoluendo humores reſolutõne forti. ⁊ aufert liuorẽ q̇ fit ſub oculo. ⁊ ypopias dyaforat. D Et tu dẽs ſcire ꝙ omnes medicine que teruntur ⁊ habent acuitatem. attrahũt cito ex ꝓfundo corporis hũiditates q̃s recipiũt in locis illis. E Et melius quidem in his eſt vĩo decoquẽtes cathaplaſmate ip̃m viride magis q̃ ſiccum vehementius poſtq̃ deſiccatur et promptius adurendũ. ſicut que cauſtica ⁊ quecũqꝫ farmacoꝝ calida ſunt ⁊ acria. ⁊ ſubtilium ꝑtium facile attrahẽtia funditꝰ ad ſe totã adiacentẽ hũiditatem. F Amaritudo autẽ q̃ ineſt ei breuis quidez omnino eſt. opatur ãt in q̇buſdã ſicut q̃ violentius. ⁊ q̊d. conſiſtit vehementi calidi

tati cum ſubſtantia ſubtilium parcium. Et ideo quãdo ſumit̃ in potu eius ſuccuſ aut fit criſtere cum eo: occidit aſcarides ⁊ lumbricos Et valet ad morſus ferarum ⁊ occidit ſimiliter vermes que generãtur in auribus: ⁊ in vlceribus profundis.
G Et quãdo fit naſcale cum eo aut ſumitur in potu occidit ⁊ expellit fetũ. Igitur inciſiua quidem virtus ineſt ei. ꝓpter caliditatem eius. ⁊ ſubtilitatem partium ⁊ amaritudinem: ſola itaqꝫ propter om̃ia predicta confert omnibus aſmaticis ⁊ hictericis propter amaritudinem maxime ſicut ⁊ pene omnia cetera purgãdo ⁊ mũdificando epatis opilationes. eſt autem ad oĩa p̃dicta efficatius q̊d mõſtratũ eſt.

Ca. ccxc.

Entaſtrum: Plinius. Mentaſtrũ eſt menta ſiluestris differẽs ſpeciecie foliorum quaſi figura ozimi colore pulegij. propter quod ⁊ quidaz ſilueſtre pulegium vocant.

Operationes.

A His cõmanducatis ⁊ impoſitis elephantiam ſanari traditum eſt. ſicut magni pompey etate. fortuito cuiuſdam experimento ꝓpter pudorem in facie illita cõpertum eſt. B Eadem liniuntur atꝫ bibuntur in vino aduerſus ſcolopendraſ ⁊ ictus ſerpentum: cum ſale quoqꝫ ⁊ oleo ⁊ aceto aduerſus ictus ſcorpionũ. deniqꝫ aduerſus omnia venena hec folia ſeruantur ad farine modum arida C Mentaſtrum quoqꝫ ſubſtratum vel accenſum ſcorpiones fugat. Potũ feminas purgat. Sed partus necat. D Orthonoicis torminibus colericis efficaciſſimũ. Itẽqꝫ podagris impoſitum. E Succus eius auribus verminoſis inſtillatur.
F In morbo regio datur: ⁊ ſtrumis illinitur. Omnia venenis inhibet. Tineas pellit. ⁊ contra pruriginem valet.

Ca.ccxci.

Meu. Dyaſ. Meu q̊d amãticum dicitur in Macedonia ⁊ in hyſpãia naſcitur. tyrſo ⁊ folijs aniſo et aneto ſimilibus. aſcendit de terra vſq; ad cubitos duos. rad. cibus ſparſis. ac teneris ac curuis ⁊ lõgis. ſuauiq; odore: guſtu calido. linguaʒ mordente. vires habʒ radix ipſa relevantes. Platearius. Meu eſt herba in. ij. gradu ca. ⁊ ſicca: huius radix appellatur ſimili nomine. Et precipue competit vſui medicine. Unde radix in medicinis debet poni que ꝑ duos ãnos poteſt ſeruari. virtutem habʒ diureticam ex ſubtilitate ſubſtantie: attrahendi ⁊ conſumẽdi ex qualitatibus ſuis. Plinius caplo de meu. Meu radicula eſt herbe aſpera tenuis ⁊ oblõga ſua v̾tute olẽs. ca. ẽ ⁊ ſic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyaſ. Vires eius habʒ radix relaxãtes: vnde trita et elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem et ad veſice cauſas. vrinam prouocat B Stomachi inflationes ⁊ tortiones intraneorũ mitigat: ⁊ ſtericas. hoc eſt dolores matricis curat. Artiriaſim mitigat. C Toracis reumatiſmo cum melle vt electuarium datum ꝓdeſt: D Menſtrua etiam ꝑ fomentum ꝓuocat. Strãguiriaſ infantium vt cathaplaſma impoſitũ ſupꝑ pectinem reſoluit. Ex quo ſi plus bibitũ fuerit capitis dolorem cõmouet. Platearius. Vinum vel aqua decoctionis eius ſoluit opilationem ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa facta. ⁊ etiam ſtrãguiriã et diſſuriam. Aqua vero competentius ĩ eſtate datur iuueni. Vinũ aũt in hieme ⁊ ſeni Puluis eius cum feniculi ſemine in cibo vel potu datus excludit inteſtinoꝝ ſtomachiq; ventoſitatem et confert: Contra teneſmonem ex frigida cauſa in vino decoquitur herba ipſa.

Ca.ccxcij.

Mel. Auicenna: p̾ma fen: quarti canonis cap̃. de hora cibatõis febricitantium q̊ dicit ꝙ mel canne eſt zuccaꝝ. ⁊ hoc ſimiliter ĩuenies ſi leges ca. zuccaꝝ. Nam inuenies ꝙ eſt zuccaꝝ ꝙ ſi ꝓpter ſui pinguedinẽ non induraẗ. Hoc ſimiliter vult Gal. vij. ſim. far. dicẽs zuccarum quidem vocatũ q̊d ex media ⁊ felici arabia portatur. Coagulatur q̊dem vt quidam aiunt cannis. Eſt autem ⁊ illud mellis ſpecies. minꝰ ãt ex eo illud q̊d a nobis dulce. v̾tute aũt ſil'e eſt ei in quantũ abſtergit ⁊ ſiccat ⁊ dyaforat. ⁊ ſilr mel cãne quodam eo reſiduo uccari qñ decoquiẗ. vel ip̃emet ſuccus Eſt alia ſpecies mellis q̊d dr̃ mel rubꝝ. ⁊ eſt ideʒ q̊d ſup̃: Et ſimiliter alia ſpẽs mell' q̊d vocaẗ mel ſtoracis. ⁊ eſt illud mel lubue. vt ſup̃ Eſt ſimiliter aliud mel q̊d vocaẗ mel acanũ. ⁊ interpretatur mel ſine fumo: ⁊ ẽ mel caſſiafiſtulatũ. ⁊ eſt pulpa caſſiefiſtule. Et eſt mel mirtinũ q̊d fit ex duabus partibus melliſ: ⁊ vna ſucci mirti. vt apparet in antidotario Galieni

mi nori que incipit Confectio mellis mir
tini. Gal. vij. ſim. far. cap̃: de melle. Mel
calefacit ⁊ ſiccat in. ij: gradu. eſt ãt ſimpli
cis: vt eſt dicere maxime virtutis ⁊ cõple
xionis. Dyaſ. Mel eſt ſuccus roris celeſtiſ
quem apes colligũt. ⁊ habꝫ in ſe quaſi cõ
poſitionem quandam. qm̃ ex multaꝝ her
baꝝ flore ⁊ ſucco colligit̃. Ideoqꝫ oĩbus
valitudinibꝰ ꝓficienſ. oĩbus ãtidotis mi
ſcetur. Itẽ Mel apũ in plenilunio capien
dũ eſt ſereno die abrũpi ſtatim ac reſilire
guttas vtilitatis eſt indiciũ: Bonitatis
võ ꝓbatio eſt. vt ſit odorifeꝝ ⁊ ex re dulci
glutinoſum ac ꝑlucidũ. Cũ ãt eximit̃ mel
apes abigi fumo vtiliſſimũ ẽ ne iraſcat̃. ⁊
mel auiditate vorãt Mel ca. ẽ ⁊ ſic: Cõſer
uat ⁊ mũdificat. In medicinis ponit̃. vt
amaritudo ſpẽꝝ eius dulcedine tꝑetur. in
electuarijs qñqꝫ cũ pulueribus miſcet̃. vt
diutius in maiori efficatia ꝯſeruet̃.

Operationes.

A Blaſ: Mel vulneribꝰ ſordidis ꝓdeſt
xiiij. diebus punctum caliginẽ oculoꝝ de
tergit: Gargariſmo adhibitum vulnera
fauciũ ⁊ ſynãtes curat. vrinã ꝓuocat. ven
trem mollit. B Tuſſientibus ꝓdeſt
Morſibꝰ venenaticis occurrit. Morſibus
etiã rabidi canis adhibitũ curat pacien
tem. Aridũ ꝯmeſtũ inflatões p̃ſtat. Veꝝ
mel eſtatis melius eſt: hiemis võ minꝰ vti
le ⁊ ſpiſſum. C Mel ſolũ faſtidiũ tol
lit: nauſeã ꝓhibet. pulmõi ⁊ oĩbus interi
oribus medet̃: Sera. Mel qñ ponit̃ in vl
ceribus fraudulẽtis ꝓfundis cõuenit eis
multũ. D Et qñ coquit̃ ⁊ ponit̃ ſuꝑ
ſciſſuras cutis ꝯſolidat eas. ⁊ qñ coq̃t̃ cũ
aneto humido ⁊ linit̃ cũ eo empetigo cu
rat eam. E Et qñ miſcetur cũ ſale tri
to: ⁊ diſtillat̃ in aurem ſedat tinnitũ auri
um ⁊ ſi linit̃ cum eo caput occidit pedicu
los ⁊ lendines. F Et qñ indumentũ
alicuiꝰ eſt breue nimis. ſi eſt ex lana ⁊ vult
ꝙ elongetur. ſi irrorauerit illud cũ aq̃. de
inde liniat̃ cum melle elongat̃. G
Et mel abſtergit tenebroſitatẽ viſus quã
do fit colliriũ cũ eo. xiiij. diebus cõtinuis
⁊ fiunt cum gargariſmata. H Et cõ
ferunt apoſtematibus gutturis. ⁊ fauciũ
⁊ ſquinantie. Et ſi liniunt̃ cũ eo gingiue
pueroꝝ tꝑe ortus dentiũ eoꝝ facit eoſ faci
le naſci. ⁊ ſine dolore. Et ſi accipiat̃ vel bi
batur ꝓuocat vrinas. ⁊ ꝯuenit tuſſi.
I Galienus Sciendum ꝙ plures ſunt
ſpecies mellis. Eſt vna ſpecieſ mellis: q̃d
eſt mel vſuale. quod diuerſificatur ſecun
dum differentias ſupradictas. K
Eſt alia ſpecies mellis. quod vocat̃ mel
Athenienſe. quod affertur ab Athenis:
Et eſt mel veſparum in locis ſubterraneiſ
factum: Et eſt idem quod mel paſtinatũ.
vel granatum: Vt in Allexandro. Et vo
catur mel paſtinatum illud quod eſt mel
granoſum. vt Oribaſius L Eſt alia
ſpecies melliſ quod vocatur mel atticum
id eſt mel veſparum ſecundum quoſdam
ſed falſo. quoniam dyaſcorides capitulo
de melle dicit: Mel ſuccꝰ eſt roris celeſtis
Cuius genera ſunt duo: Vnum quod cu
piliones colligunt apes. que ſunt oblon
ge. Aliud quod ſub terra inuenitur vel at
ticum limaticum. Etiam aliqui dicunt ꝙ
mel atticũ dicitur ab attica regione. Mel
thimum dicitur a regione thima: M
Vnde Plinius inquit: Mellis attici ſum
ma laus toto vrbe eſtimatur tranſlatum
in attica. Sed thimum magis laudatur.
quare in aliquibus antiquis antidotarijſ
mel atticum mel thimenum exponit̃.

Ca.cc xciij.

Edica. Dyaſ.ca.cot.i.medica gre ce; Cot eſt herba ſimilis trifolio. q̄ infra fenū naſcit̄. folia habꝫ anguſta. ⁊ v̂gulam ſimilem trifolio: in q̄ virgella ſemen eſt vt lenticl'a. illud ſemen miſcetur pani ꝓ odore: Yſidorus vero medicā inter legumina ſcripſit. Palladius li. de agricultura. Medica inquit q̄ ſemel ſerit̄ quatuor annis ꝑmanꝫ: ita ꝙ quater ⁊ ſepcies poſſit ꝑ annū reſcindi Agꝛ ſtercorat animalia reficit. curat egrota. Plini⁹ Medica dr̄ vt a medis inuenta ꝑ bella ꝑſarū que latius intulit: ꝙ tanta eſt eius dos vt ex vno ſitu amplius q̈ .ccc. annis duret.

Operationes.

A Medicina inda ſunt quidam trociſci facti ex ea ⁊ vnguntur in balneis. B Hanc herbam equi ⁊ azini comedunt.
C De quo Auicenna libro ſecundo capittulo. Cot Oleum cot eſt res magis cōferens tremori.

Ca.cc xciiij.

Eſpila. Yſidorus ait. Meſpila eſt arbor ſpinoſa. fructu ſimilis malorum. ſed paulo breuior. Unde appellata ab eo. ꝙ pillule formam habeant eius poma. Plinius li. xv. Arbor meſpilorum eſt de ampliſſimis. Folia eius añ q̄m decidāt rubeſcunt. radices multe ⁊ alte. Ideoqꝫ inextirpabiles ſunt. Palladius li. iiij. Meſpila locis calidis maxime gaudent. Sꝫ irriguis ⁊ frigidis ꝓueniūt. magis tamen ſabl'o pingui aut glareoſa terra. cui ꝑmixta eſt arena vl' argilla cū ſaxis Serenda eſt talis menſe marcio vel nouēbri. ſolo ſtercorato ⁊ ſubacto ita vt vtrūqꝫ caput tale ſtercus obducat. Sunt eius incrementa tardiſſima. amat putari. atqꝫ circumfodi. ⁊ parco humore ſiccitates ſepe foueri. Seritur ⁊ ſemine. ſed in longiorem ſpargit̄ etatem Si v̂mibus occupat̄ ſtilo ereo purgāde ſunt ⁊ amurca. vl' hūana vetere vrīa vel viuo calce ꝓfundēdi. ſꝫ ꝑci⁹ ꝓpter arboris noxā. l' aq̄ decocta lupini. Sꝫ putatur hinc arbor ſterilis fieri. Fi

Ubi
Quando serenda
qualiter
cultura eius
quomodo curan

mus ⁊ cinis viciū ſimul.ſi radicibꝰ infun
dantur ſterilem reddunt: Si formice mo
leſte ſunt.rubrica cum aceto ⁊ cinere tem
perata necabunt̄. Inſerit̄ mēſe februario
Surculus tn̄ eius ex arbore media debet
aſſumi. Nam de ſummitatibꝰ vicioſus eſt
In trunco fiſſa inſerenda eſt Nā corticis
in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes.

A Diaſ. Meſpile folia ⁊ cortex idemqꝫ
radicis cortex tunſe ⁊ impoſite: cuicunqꝫ
tumori fervoriqꝫ ſubveniūt. Trita ⁊ ſicca
cum melle cicatricem vulneri adducunt.
B Hauſta cum vino dulci ſanguinem
reijcientibus opem ferunt. Itemqꝫ cū vi
no ꝓpinata. veneficij potionibus repug
nant. veſicam vrina largiori lavant: C
Sera.li.aggre.cap̄.zaror.aucto.dyaſco.
Zaror arabice.i.meſpiluꝫ. ⁊ eſt arbor ſpi
noſa.cuius vna pars vocat̄ meſpilū ⁊ ha
bet fructū paruū ſimilem malis ꝑuis.bo
num ad comedendū. Eſt ſtipticus.bonuſ
ſtomacho.cū ꝯmedit̄ retinet ventrē.⁊ tar
de maturatur: D Gal.li.ij.de cibis
Fructus eius eſt ſtipticus.ſtipticitate for
ti: ⁊ in folijs et in ſummitatibus eſt ſtipti
citas. Virtus eſt ei fri.palam.qm̄ talium
oīm̄ parum ꝯmedit̄.ꝯuenit nō vt ficuum
aut vuaꝝ copioſe Neqꝫ em̄ vt alimento
ſed vt medicinis ipis indigemus magis
E Et dicit in.vij.ſim.far.cap̄ meſpilū
quidā tricocinū nōiant.eo ꝙ tria hꝫ oſſu
la om̄ia intra ſe.⁊c̄. Stipticus aūt eſt ſuffi
cienter fructus huius arboris ⁊ vix edibi
lis.⁊ retentius ſufficienter eſt ventris. Et
in germinibus eius ⁊ in folijs ſtiptica q̄li
tas eſt non pauca F Dyaſ.ca.de me
ſpilo ſm̄ trāſlatōem grecā. Meſpilū ſemē
hꝫ rotundū fructū minutū matiāo ſimilē
tria oſſa hn̄s.vn̄ tricocinū dr̄ ſtipticū ē et
euſtōchū.ventrē abſtinet.⁊ tarde mature
ſcit. G Alman.tracta.iij.fri.ſunt ⁊ ſic.
ventrē abſtrīgūt ⁊ vomitū abſtinēt Et eſt
alia ſpēs q̄ in hyſpāia naſcit̄ ꝙ multi epi
melidā vocāt.ſemē rotundū hn̄s et trigo
nū.vn̄ ⁊ triconū dr̄ hoc bonū eſt ad eden
dum ſtipticū ⁊ ſtō aptū.⁊ iſta eſt azarola.

Ca.ccxcv.

Millefolium.Pli.li.xxiiij: Millefoli
um q̊d ⁊ minofilon dr̄ Caulē hꝫ te
nerum.ſil'em feniculo.plurimis fo
lijs.vn̄ ⁊ nomen accepit: Naſcit̄ in palu
ſtribus: Ex herbario: Millefoliū q̄ et am
broſia vel archillea dr̄: In locis cultis na
ſcitur.hꝫ flores auroſos ⁊ albos Dyaſ.ca
pi. Minofilos.naſcit̄ in paluſtribꝰ locis
tirſum hꝫ ex vna radice mollē ⁊ ſubrufum
⁊ q̄ſi mā̄ibus liniatū ⁊ folia ſil'ia fenicl'o.

Operationes.

A Dyaſ. Vulnera glutinant ⁊ ſine tūo
re cuſtodiunt In dentiū dolore cū butiro
īponunt̄ ī modū emplaſtri. Cōtra vrine
difficultatē bibit̄ cū aceto.⁊ valet ꝯ calcu
lum B Gal.vij.ſim.far. Millefoliū
ſiccatiue eſt v̊tutis in tantum vt ꝯſolidat
vulnera C Pli. Bibit̄ cum aceto ad
difficultatem vrine vl' veſice.vel ſuſpiria
precipitatiſqꝫ ex alto. D Eadem ad
dentium dolorem efficaciſſima eſt. Folia
eiꝰ eximij vſus ad vulnera eaqꝫ affirmat.

De Herbis.

E Ex herbario. Coma eius tunſa ⁊ apposita novis vulneribus dolorem tollit. et eadem glutinat. Profluuiū ſanguinis ſtringit. Eadem aq̄ potata diſſintericos curat F Idem valet ad dentium dolorem. Ad vrine difficultatē ⁊ ad tūorem

Ca. cc xcvj.

Ilium ſolis. Sera. li. aggre. cap. culb aucto. Gyaſ. Culb arabice. i. miliū ſolis et eſt herba cuius folia ſimilant̄ folijs oliue. niſi q꞉ ſūt maiora eis ⁊ molliora ⁊ latiora. et ſunt eis inferiora: declināt vſus terrā velut ſtēt ſup ipſam. et hꝫ vgas eleuatas ſubtiles ſicut ſqnantū. ⁊ in ſummitate virge eſt ſimile in ramulo diuiſū ī duas ptes in q̄ ſunt folia minuta ⁊ iux̄ q̄dlibet foliū eſt ſemen albū duꝝ fere vt lapis rotundū in magnitudine orobi parui. naſcit̄ in locis aſpis ⁊ altis. Gyaſ. cap. Licoſpermō. i. miliū ſolis eraclio vocatur ꝑpter fortitudinē ſemīs. Eius folia ſunt ſimilia folijs oliue ſꝫ latiora: ⁊ oblongiora: ⁊ vgas tenues in ğſſitudine Junci lignoſas: et in ſummo virga diuiſa eſt, in qua folia minuta ſunt. vbi ⁊ ſemen rotundum ⁊ lapidoſum eſt ⁊ album piſe ſimile Naſcitur locis aſperis ⁊ altis.

Operationes.

A Gyaſ. Uirtus eſt ei mictualis. ⁊ ſemē eiꝰ bibitū cū vīo albo calcl'os frāgit. ⁊ vrinā ꝓuocat B Pli. ca. Batangliſcoſ i. miliū ſolis eſt ſemen. eiꝰ herbe q̄ dr̄ aſtorcos. q̄d ſi qs biberit frangit lapidē. ⁊ prouocat vrinā. C Paulus ca. calebi. i. miliū vel granū ſolis. ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. ⁊ eſt ca. ⁊ ſiccū in. iij. gradu D Et viuū decoctiōis eiꝰ et puluis ipſius in cibis ſumptus ſoluit ſtranguiriā ⁊ diſſuriā ⁊ yliacā paſſi. ⁊ oīa illa ſolū ſemē opat̄.

Ca. cc xcvij.

Irabolani. Pādecta. Sciendum q̄ ſm meſ. Mirabolanoꝝ ſpecies ſunt. v. Et ſūt fructꝰ arboꝝ in india exñtiū: ⁊ nō eiuſdē maneriei ſunt oēs. ſꝫ diuerſoꝝ effectuū. ⁊ diuerſaꝝ formaꝝ. Unꝺ

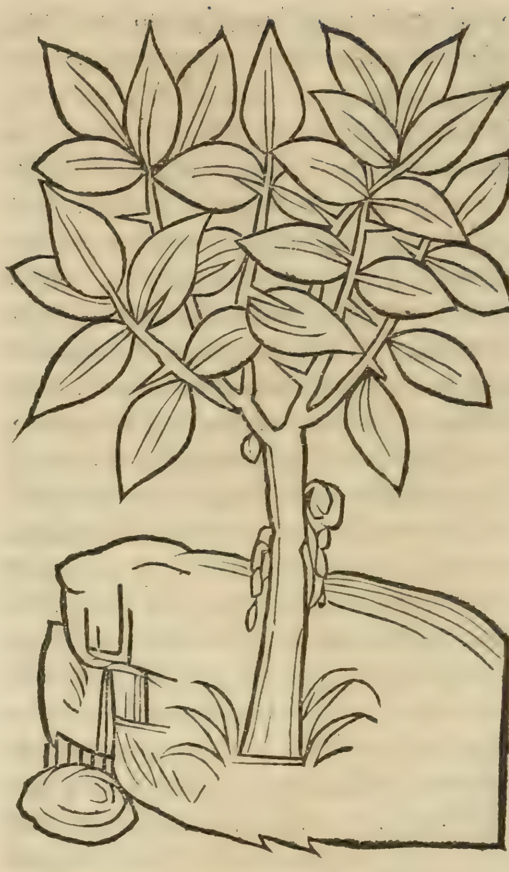
Mirabolanorum ſpecies ſunt quinqꝫ bonorum. Citrinus kebulus belliricꝰ emblicus indus. Quidam dicunt ꝙ ſunt oẽs ab eadem arbore producti. Ita ꝙ citrini ſunt de primo germine. Et nigri ſ. indi ſũt in quibus puenit complexio ꝛ maturatio ꝛ dixerunt ꝙ arbor eoꝝ eſt de his ferentibꝰ Et ꝙ citrini ſunt de primo germine. et nigri ſimiliter. Kebulus germen ſm tulit ſꝫ falſo. imo ꝓducuntur a diuerſis arboribꝰ ꝛ illud eſt qd creditur Sed aliq volunt ꝙ emblici ꝛ bellirici nõ inuenirent inter mirabolanos. qm̃ Aui. ꝛ Sera. de eis diuerſa faciunt capl'a. vt etiã habetur ſup̃ de b in cap̃. Bellirici vbi tractat de belliricis ꝛ emblicis. Sed in iſto cap̃. de alijs tribꝰ ſpẽbus. Item Sera. li. aggre. facit capl'm de emblicis ꝛ belliricis. ꝛ facit capl'm de alijs tribus p ſe. de quo dicit halilig. i. mirabolani cuius tres ſunt ſpẽs kebuli. Citrini ꝛ nigri. et ſunt illi q nõiantur indi et ſeni ꝛ kebuli. Idem aucto. Aben meſuay Meliores ſunt ex eis quoꝝ color eſt citrinꝰ appꝛoximans viriditati. graues. pleni. ſine rugis Et dicit auct. Yſaac. Et ſunt fri. in primo gradu ſic. in. ij. Nigri fri. et ſic. in primo. Mirabolani indi vel nigri ꝛ de ſeni ſunt ſimiliter ex ſpẽbus hñtibus corticem ſubtilem nigrum. ꝛ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem. ꝛ ſunt ſimiles oliuis i forma ſua. Et iuuamentum eoꝝ eſt minus iuuamento aliaꝝ ſpẽꝝ mirabolanoꝝ Et idẽ auct. Aben meſuay. Mirabolani ſeni ſũt ex ſpeciebus oliuaꝝ qui qñ ꝯdiunt corroborant ſtomachum ꝛ incoriant eum incoriatione pauca. et non eſt in eis iuuamentum q̃ntũ in kebulis. ꝛ ex kebulis quidaꝫ ſunt citrini. quidã nigri. et nigredo que ẽ in eis eſt ꝓpter ampliorem morã q̃ fecerũt in arbore ſua. ꝛ ſunt pinguiores ꝛ carnoſiores citrinis in colore. quia ipi fecerũt maturationem ampliorem. ꝛ illi qui colligũtur ante ſunt citrini. ꝛ quando ſumuntur triti inducunt laborem in ſtomacho. quoniam natura laborat multum circa ipam ſed quãdo infunditur aut decoquit extrahitur virtus eius. ꝛ ꝓijcitur eius ſubſtantia. ꝛ eſt leuior nature. ꝛ deſcendit velociꝰ a ſtomacho. Et ille tres ſpẽs mirabolanorum miſcent cũ tamarindis. qm̃ tamarindi extinguũt calorem febrilem. niſi q2 nocent tuſſientibus ꝓpter acetoſitatem q̃ eſt in eis. Auicẽna de viribus cordis ait. mirabolani ſunt fri. ꝛ ſic. Johannes Meſue Mirabolani ſunt de medicinis benedcis non eñ debilitant cum ſolutõne ſua. imo confortant ſtomachum ꝓprie. et viſcera p̃parant. ꝛ coadunant partes eoꝝ. ꝛ confortant cor ꝛ epar. ꝛ corpus totum. Non eñ niſi ad vnũ videntur nociui. adquirit eñ diſpoſitis ad hoc opilatõ. ꝛ prope patis cadere in ipa. ſed ſunt de pfecto rectificãtibus medicinas que habent acuitatem. ꝛ purgant diſſoluẽdo Magnifice eñ adinuenit qui eos ꝛ ꝓprie citrinos cum ſcamonea miſcuit. reprimit eñ eam propter obuiationem ſubſtantiarũ ꝛ qualitatum ad inuicem. ꝛ eam in ſoluendo iuuãt.

Operationes.

A Sera. Virtus citrinoꝝ eſt ꝙ ꝯfortãt oculos. ꝛ ꝓhibent curſuꝫ humoꝝ ad ipos ꝛ conferunt febri. ꝛ confortant ſtomachũ ꝛ incoriant ipm. ꝛ conferunt melancolie. ꝛ cardiace. ꝛ clarificant colorem. B Virtus kebuloꝝ eſt ꝙ cõferũt ano ꝛ emorroidibus. ꝛ incoriant ſtomachũ. ꝛ confortant eũ. ꝛ digerunt cibũ. deſiccãt humiditatem. leniunt naturã. Conferũt ventoſitati emorroidaꝝ. ꝛ conferũt melancolicis maxime qñ cũ eis admiſcent ſpecies.
C Corroborant ſenſum ꝛ memoriã. Et cõferũt lepre. ꝛ colice. Sꝫ ſeni et indi vel nigri habent corticem ſubtilem nigrum. et cortex eorum vergit ad citrinitatem. q quando condiuntur corroborant ſtomachum. et incoriant eum incoriatione pauca. Et non eſt in eis iuuamentum q̃ntum in kebulis. D Johannes meſue Mirabolani ſunt ex rebus que faciunt vetẽs ſe iuueneſcere. et adqrũt eis colorẽ bonũ et bõitatẽ odoris oris et ſudoris. et gñant gaudiũ. et ꝯfortãt cor et epar et ſtõachũ.

De Herbis.

Et ꝯferunt tremori cordis. ⁊ mūdificant ſtōm. ⁊ ꝯferūt emorroidibus. ⁊ extinguūt inflāmatōem colē E Sꝫ citrinorum opatiō ī hoc ē ṗcellēs ipī em̄ ſolutōe edu cunt eā. ⁊ ꝯferūt ꝯplexiones ca. hn̄tibꝰ. Et eoꝝ fricatio cū aq̄ agreſte. et cū aq̄ ro. aut ſucco feniculi abſtergit oclm. ⁊ aufert ſuꝑ caliditatē eiꝰ. ⁊ fcō inde alcohol. ſtringit lacrīas. ⁊ ꝯuenit mollificationi oculoꝝ: ⁊ ꝯferūt terciane ⁊ fe. colericis: ⁊ ꝯtrite cum maſtice ſanāt vlcera: ⁊ deſiccāt ea: F Kebuli q̊ꝫ ſolutōe educūt fleḡ. ⁊ addūt in rōe. ⁊ clarificāt viſū ⁊ ꝓpe ꝯditi: et mūdifi cant ſtōm. ⁊ ꝯfortāt ipm̄. ⁊ ꝯferūt ydropi ſi ⁊ fe: antiqs G Nigri āt l'indi. ſolu tione educūt melācoliā. ⁊ colerā aduſtā. ⁊ ꝯferūt melācolie: ⁊ trēori. ⁊ clarificāt vi ſum ⁊ colorē. ⁊ ꝯferūt lep̄: ⁊ triſticie ⁊ q̄rta tane: Doſ potō citrinoꝝ tritoꝝ a. ʒ. ij: vſqꝫ ad v. ⁊ infuſoꝝ a. ʒ. viij. vſqꝫ ad: xx: ⁊ idoꝝ eſt ſicut kebuloꝝ H Bulcaſim eben abē azarin. li. q dr̄ ſuitor Modꝰ aſſandi ⁊ calliandi mirabolanos. oportet ꝙ imbi bant mirabolanos in aqua citonioꝝ. aut in ſucco agreſte: aut ī acetoſitate citri aut in aq̄ vbi cocte ſunt lentes. aut vbi coctū eſt lappaciū acutū. deiñ deſicca eos bn̄ ⁊ madefac: in oleo ro: vel oleo de lentiſco: aut oleo maſticino: aut cū butiro. aut olō oliue deinde aſſa ſuꝑ patellā ferreā vl' ter ream. ꝙ̄ cum primo calefeciſti et abſtuli ſti ab igne. caue ne aduratur et deſtruat̄ v̇tus eoꝝ. I Similiter aſſant̄ ſemīa q̄ adminiſtrant̄ in medicinis fluxus. Et modus aſſationis eoꝝ eſt iſte. Accipe pa tellam ferream aut eneam aut terreaꝫ aut lebetem cum lato orifitio: et calefac bene Deinde aufer ab igne: et ſtatim ſuppone ſemina dum ipā eſt calida anteꝙ̄ infrigi detur. et cōmiſce ea ſemꝑ. donec videas aſſationem eorum completam ad volun tatem tuam: Et ſi non fuerit cōpleta vna vice pone iterum et fac vt prius. K Et ſcias ꝙ non oportet om̄ia ſemina eq̄li ter aſſare. quia ſunt quedam q̄ hn̄t multā viſcoſitatem. que debent amplius aſſari ſicut pſillium: et caue ne comburant̄.

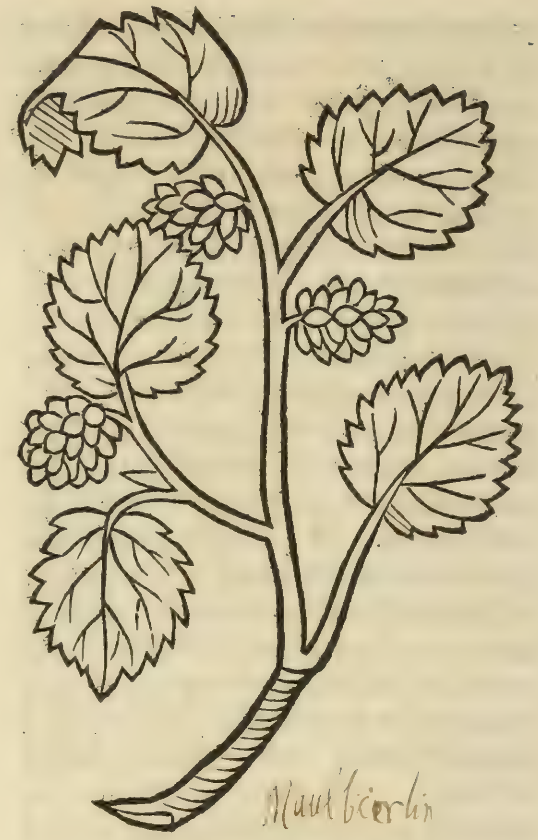
Ca. ccxcviij.

Mirra. Sera. li. aggre. ca. hec auct: dyaſ. Hec ara: i. mirra eſt gūmi ar boris q̄ naſcit̄ ī terris arabū. ſimil' arbori q̄ dr̄ ī greco ſpīa babilōica: Nā ſi unt ſciſſure ī liḡ arboris. vn̄ egredit̄ gūmi q̊d emanat cadēs ſuꝑ ſextoria q̄ ſternunt̄ ſub arbore. et q̄dā ꝑ ſe coagulat̄ ſuꝑ ſtipi tem et ē de ipā res q̄ dr̄ bacātiſcus ſiue ba tanaſas: et groſſa eſt a q̄ egredit̄ meth: i: ſtorax liq̄da: qn̄ exṗmit̄ ſicut apparꝫ in ca: ſtorax: Et arbor eiꝰ eſt in terra q̄ dr̄ ptinia et ē pīguis: et qn̄ exṗmit̄ ſuccꝰ eius egredi tur velut ſtorax multū: et melior mirra ē il la. que dr̄ tarbalud. et cāchi. et nōiat̄ hoc nōie eo ꝙ defert̄ ex terris q̄ dicunt̄ ſic. Et color eiꝰ eſt ad viriditatē tendēs. pūgens linguā clari coloris: et ex ea ē q̄ dr̄ liti et ē lita gluthichi. et ē moll' tactu ſicut bdelli um: in odore ſuo ē pinguedo. et arbor eiꝰ eſt in locis ſoli expoſitis. Ex ea eſt que di citur poaclis. ⁊ eſt aſpera. multum nigra: ⁊ apparet in ea veſtigium ignis. Et dete rior eſt illa que dicitur argaſin: ⁊ eſt leuis

non pinguis: acuti ſaporis. ſimilis gūmi
arabico ī fortitudine ⁊ v̊tute. Et ex mirra
eſt q̄ dr̄ crumu ſiue ammini ⁊ eſt mala. Et
fiūt q̊dam trociſci ex ſubſtātijs mirre. ⁊ ſi
mirra piguis fuerit trociſci q̊ ex ea fiūt ha
bent bonū odorē ⁊ pinguē: ⁊ ſi non fuerit
pinguis quod fit ex ſubſtantia eius non
hꝫ bonum odorē neqꝫ pinguē: ⁊ hꝫ v̊tutē
debilē. pp̄ter q̊d admiſcet̄ ei oleū q̄n ex ea
fiūt trociſci Adulterat̄ mirra: q̄n admiſce
tur ei gūmi q̊d infuſum fuerit in aq̄ mirre
Et melior ex mirra ē noua. leuiſ munda. q̄
q̄n tangit̄ eſt aliq̄ntulum aſp̄a ⁊ arida: et
cito frāgibilis. ⁊ q̄n frangit̄ r̄manet in eiꝰ
fractura res alba: ⁊ figura eiꝰ ē, ſicut figu
ra vnguiū. ⁊ q̄ eſt in fruſta nō p̄ua: ⁊ color
eius eſt vniformis nō diuerſus in exterio
ribus eiꝰ. ſed interius eſt trahens ad rube
dinem paꝝ cū lineis ſubalbidis ſicut dixi
mus. ⁊ odor eiꝰ ē delectabil' amara. ſꝫ illa
q̄ eſt grauis. cꝰ color ē ſicut color picis. nō
eſt alicuiꝰ vtilitatis. Sꝫ mirra q̄ eſt ex ter
ra. q̄ dr̄ labotero abſcidit̄ ex radice arbo
ris q̄ ē in terris illis. Eligit̄ em̄ ex ea illud
q̊d eſt ſil' mirre ī odore: ⁊ v̊tus eiꝰ ē calefa
ctiua ⁊ mollificatiua ⁊ reſolutiua: ⁊ ingre
ditur in ꝯfectionibus vnguentoꝝ:

Operationes.

A Sera. auct. Albugerig: Mirra ꝯue
nit ad aq̄̄ citrinā q̄n ſumit̄ ex ea in potu.
aut fit emplr̄m cū ea ſup̄ ventrē. B
Et q̄n fit caputpurgiū cū vno anoch ex ea
mūdificat cerebꝝ. ⁊ aufert ab eo vētoſita
tes gſſas: ⁊ incorriat gingiuas. C Et
ꝯfirmat dētes: ⁊ ē conabolice q̄n fit linitō
cū ea. D Gal': Mirra abſtergit cum
tp̄amento: ⁊ glutiat fragmēta oſſiū capi
tis. ⁊ occidit lūbricos. ⁊ fetū expellēs eos.
E Et igredit̄ i ꝯfectōibꝰ collirioꝝ. q̄ fi
unt ad vlcera oculi: ⁊ ad mac'las q̄ fiūt in
eo. ⁊ ī medicis q̄ bibunt̄ ad tuſſim antiq̄
⁊ ad aſma. Nā ip̄a nō exaſp̄at cannā pul
mōis. ⁊ hoc q2 nō calefacit neqꝫ deſiccat
calefactōe ⁊ deſiccatōe forti ⁊ ſine ſup̄flu
itate ſue amaritudinis ⁊ ſue abſterſionis.
F Eſt alia mirra q̄ trahit̄ a radice arbo
ris hꝰ. ⁊ v̊tꝰ eiꝰ calefac̄ mollificat ⁊ r̄ſoluit

Ca. ccxcix.

Oracelſi. Aui. li. ij. cap̄. de moro.
Mori ſunt due ſp̄es. vna eaꝝ eſt al
firſedu q̊d eſt dulce: ⁊ currit ſ̄m ſe
mitā ficꝰ in maturatōe Sꝫ ē deterioris nu
trimenti ⁊ mīoris ⁊ ē ſiccioris: ⁊ magiſ de
ſtruens ſanguinē ⁊ deteriꝰ ſtō. Reliq̄s v̊o
ficꝰ diſpoſitōes hꝫ. ē tn̄ inferiꝰ ea. amaꝝ āt
q̊d nō iat̄ moꝝ de ſceni fit nūc illō de q̄ p̄'i
mū loq̄mur. q̄ g̊ inmatuꝝ ē cū exſiccat̄ ſtat
loco ſumach. dulce ē ca. ⁊ hu. ⁊ acetoſuꝫ. ⁊
de ſceni ē ad ſiccitatē decliue. ī ip̄o ē ſtipti
citas ⁊ īfrigidatō. ⁊ ſuccꝰ mori eſt ſtipticꝰ
⁊ pp̄rie q̄n decoquit̄ in vaſe eneo.

Operationes.

A Aui. Succus mori p̄hibet fluxū ma
teriérum ad menbra. et inmatuꝝ eſt ſicut
ſumach. Q̄n coquunt̄ folia eiꝰ ⁊ fo. vitis.
⁊ fo. ficꝰ nigre cū aq̄ pluuie. denigrat ca
pillos. B Acetoſum remouꝫ ap̄ata
oris ⁊ gutturis: Et folia eiꝰ ſunt vtlia ad
ſquinantiā ⁊ p̄focationē. Quod acetoſuꝫ
eſt ꝯfert vlceribus fraudulētis ip̄iꝰ ſuccuſ

De Herbis.

C Rob eius acetoſum eſt ꝯferns botor oris Et decoctio radicis eius mollificationi dentiū.⁊ decoctō radicis eiꝰ eſt bona denti doloroſo B Moꝝ malū eſt ſtomacho corrūpit̄.ꝑpe in eo alfirſedu.et qn̄ nō corrūpit̄ alfirſedu in ſtō velociter non nocet.Et optet q̄dem vt ꝯmedant̄ om̄es ſpēs eius an̄ cibū.⁊ recipiant̄ in ſtō.ī quo nō ſit corruptio. E Illud v̄o de ſeni non nocet ſtomacho colerico.et nō eſt in ip̄o de mala ꝯuenientia ſtō.q̊d eſt in alfirſedu.q̄uis ſit in eo malicia.⁊ nō ē nauſea in ip̄o.⁊ nutrimentū eius eſt paruū.et facit appetitū cibi.⁊ facit ip̄m lubricū.et extrahit ip̄m velociter.et om̄ino deſcenſus eius de facto fit velociter.ſed eius deſcenſus ex inteſtinis eſt tardus. F Sera. li.aggre.ca.hoc.Hoc arabice.i.moracelſi.Uirtus eius eſt q̄ retinet ventrem:⁊ qn̄ deſiccat̄ retinet ventrem retentōne forti. Et ꝯuenit vlceribus inteſtinoꝝ.et fluxui ⁊ om̄ibus egritudinibus q̄ fiūt ex fluxibꝰ humoꝝ.⁊ admiſcent̄ poſtq̄ terunt̄ cū cibis ſicut ſumach.⁊ qui vult ex eis ſumere ī potu poteſt cum aqua ⁊ vino. G Sed arboris eius virtus eſt compoſita ex v̄tute retentiua ⁊ laxatiua.⁊ plus quod eſt in cortice huius arboris eſt virtus laxatiua cū amaritudine pauca.quouſq̧ occidat aſcarides.⁊ ſunt lumbrici cucurbitini.ſ; in folijs arboris et ſummitatibus eſt temperamentum medium illarum duarum operationū. H Et mora matura qn̄ inueniunt ſtomachū purum.ſi comeduntur ante cibum egrediunt̄ a ſtomacho cito.⁊ preparē faciunt exitum alioꝝ ciborū. quando vero comedunt̄ poſt cibnm.vel in ſtomacho ſunt humores cito accelerāt ad corruptionem.et corruptio eorum eſt multum nociua. I Sed acerba quādo deſiccantur ſunt bona medicina et iuuatiua vlceribus ītеſtinorum ⁊ fluxui antiquo.Et mora quando deſcendunt antequam corrumpant̄ non inferunt nocumētum.niſi de eis ante cōmeſtionem nimis ſumatur K Et idē auct.Gal.Ex eis ſunt matura.⁊ maturi ſaporis.⁊ ſapor eorum eſt dulcis ſtipticus. Uirtus coꝝ mollit ventrem ⁊ nutrimentum paucū corpori preſtant ⁊ facile corrumpunt̄. Non corrupta humectant penitus. Infrigidant autem nō penitus niſi frigida ſumantur. Et pauciſſimū corpori dāt nutrimentum conſimile peponibus.non tn̄ nocumentū adeo ip̄is.neq̧ malum ſtomacho vt in illis. L Galienus.vij.ſim.far.ſm̄ trāſlationem grecam cap̄.Morae.i.celſi.fructus maturus ſubducit ventrem.non maturus vero deſiccatus conſtipatiuū ſufficienter fit farmacum.Unde ad diſſintericas conuenit diſpoſitiones.⁊ ciliacas.et alias quecunq; ſunt fluxibiles. M Et tota arbor in omnibus eius partibus mixtam quandam virtutem videtur habere ex detentiua ⁊ purgatiua compōita Preual; autem in cortice quidem radicis purgatiua virtus cum quadam amaritudine.vnde amplos lumbricos interficit. In alijs v̄o partibus detentiua.In folijs vero ⁊ pollulationibus media vtraq̧ eſt complexio.

Ca.ccc.

Morabacci. Yſidorus. Morꝰ grece latine vocatur rubus. eo ꝙ rubeãt fructus eius vel vͤgulta. Silueſtriſ more fructibus in deſerto. Paſtoꝝ fames ac penuria confouetur

Operationes.

A Ariſtoteles in li. de plantis. Fructuſ ꝗdam cito maturanẽ. vt mora ⁊ ceraſa. ⁊ ſuccoꝝ qui ſunt in fructibus. ꝗdam ſũt potabiles. vt eſt ſuccus moroꝝ. B Pli. li. xv. Moris eſt ſuccus in carne vinoſus. Trini colores. pͥmo. ſ: cãdidus. mox rubeus. maturis vͦ niger. In nouiſſimis florent Inter prima matureſcunt: manuſqꝫ ſucco tingunt: Matura ruunt. acerba miniműu. Carne ⁊ ſucco conſtant mora: C Moro quidem ⁊ piro ac mirto ſuccus eſt vinoſus. colorqꝫ ſucci moris ac ceraſis eſt ſanguineꝰ: D Pal. li. x. Ad diamorũ ꝯficiendũ agreſtis mori ſuccũ facies paululũ deferuere; Tuncqꝫ duas eius ſucci ꝑtes ⁊ vnã mellis admiſcebis. ac mixta curabis ad pinguedinẽ mellis decoquere.

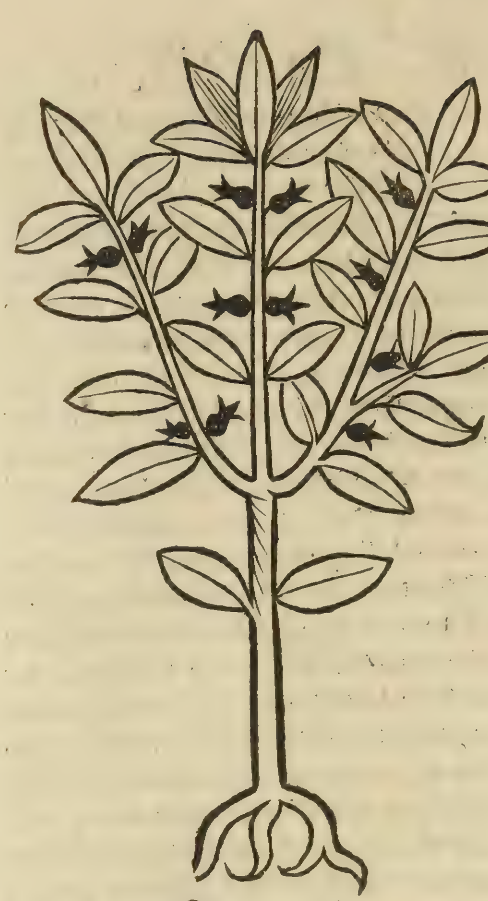

Ca.ccc j.

Morſus galline ſiue Anagallꝰ. Pãdecta. Anagalli due ſunt ſpecies. Una eſt auricula muris. et eſt maior. ⁊ alia eſt morſus gallĩe. ⁊ eſt minor.

Operationes.

A Ambe ſpecies anagalli vulneribus preſtant effectum. Tumorem non admittunt: ⁊ infixa corpori euocant. Paſcentia vulnera abſtinent. B Succus earũ dolorem dentium prohibent. ſi ꝑ dextro dente in ſiniſtro nare fuerit inmiſſus Hic ſuccus cum melle actico coctus ⁊ adhibitus omnes caligines oculorum ſiue viciũ eorum quod vocatur argemon ſiue argemade tergit. morſibus venenatis bibitꝰ medicatur; C Nefreticis; Hidropicis. ⁊ epaticis; ⁊ renali paſſione defectis preſtat auxilium. Ano tumenti impoſitꝰ medicatur. D Item ſuccus naribuſ infuſus putredinem capitis purgat. Habet enĩ deſiccatiuam virtutem abſqꝫ mordicatiõe. Unde ⁊ vulnera glutinat; E Uentrem quoqꝫ deducit mulſe admixtuſ ⁊ potui datus herba contuſa ⁊ impoſita ſtipites educit de corꝑe F Serapiõ Species anagalli minoris. ſ. morſus galline facit anũ ingredi ſi fit cum ea emplin G Galienus; Ambe ſpecies anagalli habent occultam caliditatem attractiuã vt ⁊ ſtimulos infixos euellant. Earum vero ſuccus a naribus flegma purgat propter eandem cauſam. Et vniuerſaliter loquendo ſiccatiuam habent vͤtutem. quapropter etiam vulnera ſolidant ⁊ putreſcentibus conferunt.

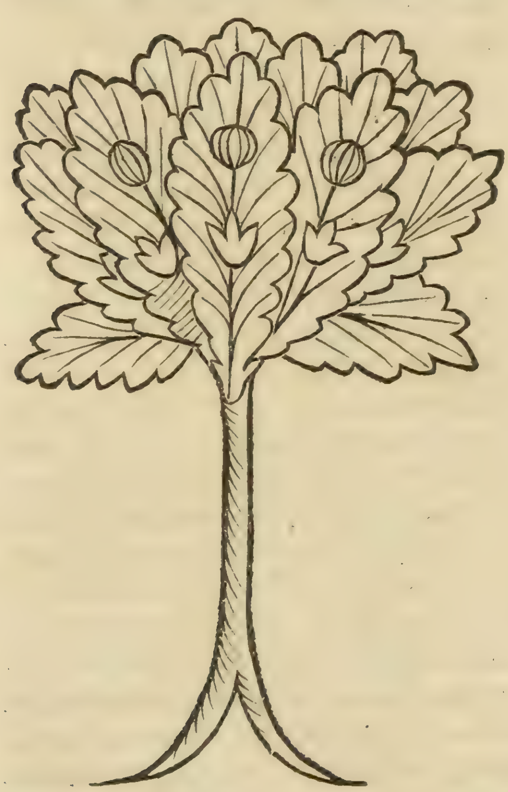
Ca.cccij.

Irtus latine ⁊ grece. Arabice dex domeſtica vel heſ. Sera.li.aggre: ca.dex domeſtica:⁊ eſt de ea fortiſ viriditatis declinãs nigredini.et de alia eſt que decliat ad rubedinem:⁊ que decli nat ad nigredinem confert magis in me dicinis.⁊ ſimiliter grana eius.ꝓprie eiuſ q̃ ex ea eſt mõtana.⁊ ſba eiꝰ eſt ꝯpoſita ex ṽtutibus ꝯtrarijs.⁊ illud q̊d vincit plus in ea eſt ſba terrea frigida.⁊ eſt in ea cum hoc res calida ſubil'.⁊ ſapor eiꝰ ē ſtipticuſ

Operationes.

A Sera.auct.abẽ meſuay.Succꝰ eius ꝯfert dolori pectoris ⁊ pulmõis.⁊ ſtrĩgit fluxũ ventris colericũ:⁊ ꝯfortat ſtõm.⁊ eſt bonꝰ vlceribus menbroꝝ interioꝝ.fortifi cat viſcera r̃tinet fluxũ mẽſtruoꝝ:⁊ grana eius ꝯferũt ſputo ſanguĩs a pectore ⁊ pul mone:⁊ ꝯferũt ſtõ ſua põticitate B Diaſ.Sanguinẽ ex creãtibꝰ dat̃.ſtomati cis cõueniẽs eſt.vrinã mouet.ſcorpionis morſui ĩpoſita atq; potui data ꝓdeſt.Fo lia eius virentia ⁊ cataplaſmati appoſita medet̃ vlcera fluentia: C Arida vero ꝯtrita aſpredine dyaforeſim faciũt Item baccaꝝ viridiũ ſuccus aptat̃ ſanguinem ſpuentibus.ip̃e q̊z ꝯmeſte eadẽ faciũt Ex vĩo decocta ⁊ in modũ cataplaſmatis im poſita extrẽa vulnera ſanat: D Aui. Mirtus retinet ſolutõem ⁊ ſudorẽ:⁊ oẽm fluxum ſanguinis et omnem fluxum ad menbꝝ. E Et quando cum eo fit fri catio in balneo ꝯfortat̃ corpꝰ.⁊ deſiccant̃ humiditates q̃ ſunt in cute F Et em broce q̇dem decoctõis eiꝰ cũ ſup oſſa effũ dunt̃.velociꝰ fit ip̃oꝝ reſtauratio:et q̊d ex ea vſtũ eſt loco tucie põit̃ ad hoc vt bonꝰ fiat odor corpis.⁊ ꝯfert oĩ fluxui ſanguĩs linitũ ⁊ loco emplaſtri ſuppoſitũ ⁊ bibitũ ⁊ ſil'r eius rob.⁊ rob fructus eiꝰ.⁊ ip̃ius q̇ dem nutrimentũ eſt ꝑuũ: G Et in ſy rupis q̇dem non eſt q̇ reſtringat et ꝓhibe at dolorẽ pulmõis ⁊ tuſſim p̃ter ſirupum eius. H Et cuiꝰ oleum ⁊ ſuccꝰ ⁊ deco ctio ip̃ius ꝯfortãt radices capilloꝝ.⁊ pro hibent caſum.⁊ ꝓlongãt eos ⁊ denigrãt ⁊ ꝓpe ip̃ius ſemina. I Et decoctio ſe minũ eiuſ in butiro ꝓhibet ſudorẽ.⁊ recti ficat raſurã venaꝝ. K Et folia eiꝰ ſic ca ꝓhibẽt fetorẽ aſcelle.⁊ ĩguiũ:⁊ ip̃iꝰ cĩs loco tutie ponit̃.⁊ ꝯfert pãno.ſedat ap̃a ta ca.⁊ heriſipilã.⁊ formicã.⁊ botor.et vl cera.⁊ q̊d eſt ſuꝑ ambas volas.⁊ aduſtio nem ignis cũ oleo: L Et ſil'r eiꝰ ſyru pus ⁊ empl'm fcm̃ ex folijs ip̃ius cũ oleo ⁊ vĩo.⁊ poſt ip̃ius ꝯmixtõem cũ eis.⁊ ſiml'r eius oleũ.⁊ vnguentũ fcm̃ ex eius oleo:et ſimiliter confert ip̃ius ſuccus.ſi ꝓiciatur ſuꝑ pãnaricium. M Et ſimiliter ce rotum factũ ex eo.⁊ cũ decoquit̃ etiã eius fructus cum vino.⁊ fit ex eo empl'ũ ſanat vlcera que fiunt in ambabus volis manu um.⁊ in pedibus.⁊ aduſtionem ignis:et ꝓhibet eos a veſicatione et ſimiliter eius cinis cum ceroto N Emplaſtrum fa ctum ex fructibus decoctis in vino eſt cõ ueniens mollificationi iuncturaꝝ.retinet fluxum ſanguinis ex naribus.⁊ abſtergit furfures.et exſiccat vlcera capitis et vlce ra auris.⁊ ip̃ius pus ex ip̃ius aq̃ in ip̃am

diſtillaᷓ. O Et ꝯfert ip̄ius ſyrupus mollificationi gingiue. et ei⁹ fo. cū vīo decoquunᷓ ⁊ fit inde emplm̄ ſedans ſodā et obtalmiā. P Et cū coquiᷓ cū ordeo ſanat eoꝝ apā ta. ⁊ ip̄ius cinis ingrediᷓ ī medicinis vngule. confortat cor. ⁊ aufert tremorē cordis. Q Et ꝯfert fructus eius tuſſi ꝓpter dulcedinē ſuā: ⁊ retinet vētrem vtentis eo. ſi eſt ſolu⁹ ſua ſtipticitate. R Ei ꝯfert fructus ip̄ius ſputo ſāguinis: ⁊ etiam eius rob ſimiliter ꝯfortat ſtōm. Rob eius ⁊ eius ſemīa ꝓhibent curſum ſupfluitatū ad ſtomachum. S Succus fructuū eius eſt ꝓuocatiu⁹. ⁊ ip̄e met ꝯfert ardori vrine: ⁊ ardori veſice. T Et eſt bonuſ in ꝓhibēdo menſtruoꝝ ꝓuocatōem. ⁊ ei⁹ aq̄ ſtringit naturā. et retinet ſolutōem colericā ⁊ melācolicā. linita ⁊ ip̄a cū oleo ſiſamino expellit flegma ⁊ ſolutōe emittit ip̄m. ⁊ decoctio fructuū ei⁹ ꝯfert fluxui hūiditatū matricis. ⁊ cōfert emplo iñ fcā emorroidib⁹. V Et cōfert apā ti teſticuli: ⁊ ei⁹ decoctō ꝯfert morſui rutele. ⁊ ſilr fruct⁹ ei⁹ cū potaᷓ in vino ⁊ ſimiliter puncture ſcorpionis.

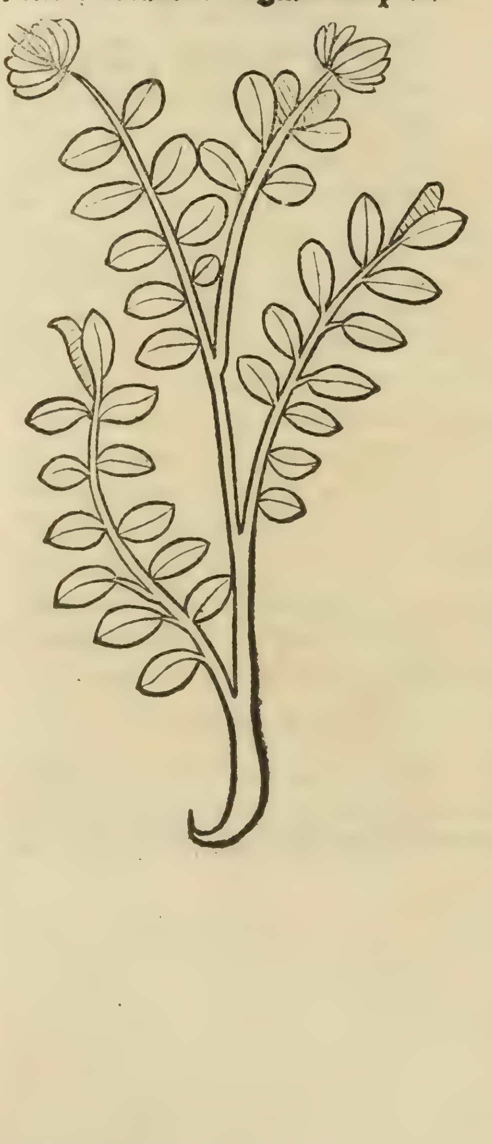
Ca. ccc iij.

Maſtix ſiue maſtix latine. grece ſcinus vel achias vl chias. Arabice meſcebe. ⁊ eſt gūmi arboris ſcini ł lentiſci. quia lentiſcus grece vocaᷓ ſcinuſ ſicut īuenies in ca: terebētina infra de T. Dyaſ. ca. de maſtice q̄daꝫ maſtix emanat ab arbore q̄ ſcinuſ dr̄: ⁊ q̄dam ex ea ē alba quedā ſubuiridis. ſꝫ melior ex ea eſt cuiuſ color eſt albus ꝑlucidū. hñs granū graue ſicciſſimū ⁊ cito frāgibile hñs bonū odorem. Et eſt de ea quedā q̄ eſt nigra. ⁊ q̄dā citrina. Gal. vij. ſim. far. ca. de maſtice alba. ⁊ eſt illa q̄ dr̄ glutē rōnū. et eſt ꝯpoſita ex v̓tutibus diuerſis. ſcꝫ ſtiptica ⁊ mollificatiua. ⁊ v̓tus ei⁹ eſt q̄ calefacit ⁊ deſiccat in. ij. gradu. vñ mollificat ⁊ r̄ſoluit. Et ideo ſtomachi epatis ⁊ vētris flegmonibus ꝯpetit: ſꝫ nigra eſt q̄ dr̄ capiti vl egipciaca. ⁊ eſt maioris deſiccatōis q̄ꝫ alba. ⁊ v̓tus ſtiptica eſt in in eo mīor. ⁊ iō eſt ꝯueniens vbi oportet reſoluē ampli⁹. Et propter hoc multū ꝯuenit apā tibus duris q̄ ſunt ī exterioribus corꝑis. ſꝫ oleū maſticis eſt ſimile virtuti maſticis. Serapion li: aggre: cap̄. meſcebe. i. maſtix: Maſtix eſt ꝑmus inter oīa glutina in bonitate. Et arbor maſticis eſt ꝯpoſita ex ſubſtātia aq̄a ⁊ terrea frigida nō multū: ⁊ in ſapore oīm ꝑciū huius arboris dico radicis et fruct⁹ ⁊ corticis eſt ſtipticitas pauca: ⁊ v̓tus ei⁹ eſt infrigidare et calefacē mediocriter tēperate. ⁊ deſiccat in fine ſecundi gradus vſq̄ʒ ad principiū tercij.

Operationes.

A Sera. In ea eſt de ſtipticitate q̄ confert debilitati epatis ⁊ ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ et apā tibus in eis exñtibus. in eo eſt ſtipticitaſ ⁊ nō hꝫ acuitatē aliq̄ꝫ: ⁊ eſt multū ſubtilis: et fit emplm̄ cū folijs maſticis dū ſunt recētia: ⁊ eſt in eis v̓tus manifeſta ⁊ iō qñ bibunᷓ fo. aut cū alijs medicinis ad vlcera īteſtinoꝝ ⁊ ad fluxū vētris cōferunt multū. B Et ꝯferūt ſpuētibus ſanguinē ⁊ fluxui mēſtruoꝝ ⁊ ani. ⁊ nō eſt in eo diuerſitas a ſucco ypoquiſtidos

C Et idem auct. dyaſ. Tota hec arboꝛ
eſt ſtiptica. ⁊ v̄tus folioꝝ fructꝰ ⁊ coꝛticis
⁊ radicis eſt equaliſ. ⁊ decoquit̄ coꝛtex eiꝰ
⁊ coꝛtex radicis ⁊ folia decoctōe plurima
B Et qñ fuerit cocta colat̄ ab eis aq̄ q̄
iteꝝ coquit̄ vſqꝫ ad mellis ſpiſſitudinem
⁊ cōuenit ſputo ſanguinis decoctō illa bi
bita. ⁊ fluxui ventris ⁊ vlceribus inteſtio
rum ⁊ fluxui matricis ⁊ ani. Et vniuerſa
liter q̄dem ponit̄ ꝓ accatia ⁊ ypoq̄ſtidos
⁊ ponit̄ decoctio illa loco illa ſucci folioꝝ
E Et qñ ꝓijcitur decoctio illa ſuꝑ vlce
ra ꝓfunda ⁊ ſuꝑ oſſa fracta reſtaurat car
nem in vlceribus; ⁊ r̄ſtaurat oſſa ⁊ ſtrīgit
mēbra laxa. ⁊ abſcindit hūiditates ātiq̄s
a matrice. ⁊ ꝓhibet vlceꝛa coꝛroſiua ne di
latentur in coꝛꝑe. ⁊ ꝓuocat vrinam. et qñ
fit collutio oꝛis cū ea ſtringit denteſ ꝯmo
tos. ⁊ ex ramis huius arboꝛis fit oleū q̄d
eſt bonū vbi conuenit ſtipticitas; F
Et idem aucto. Humay. Maſtix reſoluit
ap̄ata ſtōi. ⁊ ꝯuenit tuſſi. ⁊ non eſt pauce
attractōis flegmatis qñ maſticat̄. et pro
pter hoc miſcet̄ cū aloe vt prepararet ip̄am
⁊ attrahat cum eo flegma a capite;

Ca. ccc iiij.

Naſturciū. Dyaſcoꝛides
caplo. Cardamus. i. na
ſturcium. Quoddam eſt
domeſticum ⁊ quoddaꝫ
eſt agreſte. Et ideo facit
duo capitl'a. de eis vnū
quod incipit cardamus
et eſt naſturcium domeſticum: Aliud q̄d
incipit Cardamus agreſtis. et eſt naſtur
cium agreſte. Et ideo dicit cardamus. i.
naſturcium domeſticum. vtilioꝛ dicit̄ ba
bilonicus omnibus ſemen eius calidiſſi
mum eſt cauſtica participans virtute. vi
ſcidum ⁊ cacoſtomachum ventrē turbās
Serapion libro aggꝛe. cap̄. Joꝛſalbathe
fe. i. naſturcium. ⁊ ex eo eſt naſturcium cō
mune notum. ⁊ ex eo eſt naſturciū tectoꝝ
Et ex eo naſturciū oꝛiētale. Naſturciū te
ctoꝝ eſt planta habens folia ſtricta. ⁊ lon
ga duobus digitis in ſummitate acuta ⁊
ſciſſa ⁊ pinguia. ⁊ extendūtur ſuper terrā
et habet in medio virgam ſubtilem duo
bus palmis lōgam. paucos habēs ramu
los ſuper quos ſunt pile habentes dēſam
ſummitatem in quibus eſt ſemen ſimile ſe
mini naſturcij cuius eſt figura ſicut ſigu
ra rutele ita eſt depreſſum. naſcitur in vijſ
⁊ parietibus domoꝛum. Naſturcium oꝛi
entale eſt planta duoꝛum brachioꝛum lō
ga. habens ramos ſubtiles ⁊ multos in q́
bus ſunt folia ſimilia folijs ſeitaragi niſi
quia ſunt albioꝛa ⁊ mollioꝛa. et in ſummi
tatibus ramoꝛum ſunt capitella ſimilia
plante actis. et habet floꝛes albos. ſemen
huius ponitur in cibis loco piperis; Sꝫ
naſturcium cōmune notum eſt melius il
lud quod defertur a babilonia. Almāſoꝛ
tractatu tercio. capitl'o de naſturcio. na
ſturcium ca. eſt ⁊ ſic. appetitum adiuuat
licet inflationem ⁊ capitis efficiat doloꝛē
digeſtiuam. preterea retardat.

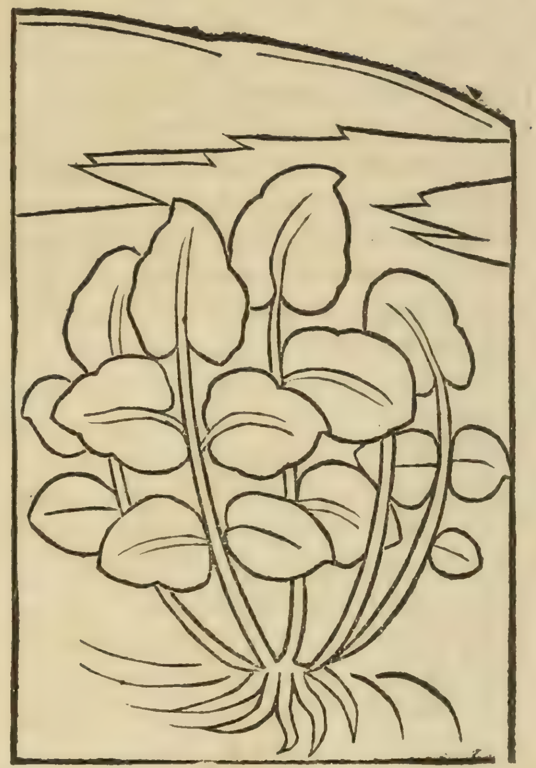
Operationes.

A Sera. aucto. Galieni. Semē naſtur
cij eſt ca. et ſic. ſicut ſemen ſinapis. et inci
dit incisione foꝛti; et adurit et ſedat dolo
res ſciaticos ⁊ doloꝛem capitiſ. ⁊ quamli

bet egritudinem in qua opoꝛtet calefacē ⁊ miſcetur ſemen eius in medicinis aſmatis quia ip̄m incidit inciſione foꝛti: ⁊ adurit humoꝛes groſſos: B Et dicitur ꝙ quando naſturtium deſiccatur: fit eius virtus ſicut ſeminis eius. ⁊ dum eſt recēs propter humiditatem aquoſaꝫ que eſt in eo habet virtutem debilioꝛem virtute ſeminis eius: C Dyaſ. Naſturciū lumbricos expellit ⁊ ventrem turbat Splenē attenuat cum aceto. et aboꝛſum facit ventrem ſtimulat. ſimile eſt ſinapi ⁊ eruce.

D Et impoſitum lepras ⁊ ʒernas emēdat. melle addito duricies ſplenis cōpeſcit. Soꝛdida vulnera purgat ſi ſuccꝰ ad bibeatur: Moꝛſibus venenatis bibitum occurrit. Fumigatio eius ſerpentes fugē facit. Vel fluentibus pꝛofluis ſucco linito occurrit. E Carbunculos rumpit cum polenta et aceto coctum: Sciaticis vtiliſſime cum aceto ⁊ polenta auxiliatur Tumoꝛes et duricies ſpargit: F In doloꝛe coꝛdis coquitur in lacte caprino ⁊ datur ad bibendum Doloꝛem om̄is loci tollit puluere ſeminū aſperſo. Sꝫ pus melle vncto loco ſcabiem cum aceto ſanatus G Gal. vij. ſim. far. cap̄: de naſturcio Semen naſturcij habet v̄tutem que calefacit ⁊ deſiccat ſicut ſinapis. Et ꝓpterea ſciaticos ⁊ doloꝛes capitis et quodcunqꝫ alioꝝ indigentium rubificatione calefacit cum eo ſicut eſt ſinapis. miſcetur āt cū eis quecunqꝫ aſmaticis dant̄ farmacis.

H Auicenna p̄mo canone. fen. quarta cap̄. vij. Naſtnrcij ſemina toꝛrefacta mixta cum adog: conſtringunt fluxum ſuperfluum ꝓuenientem ex catarro.

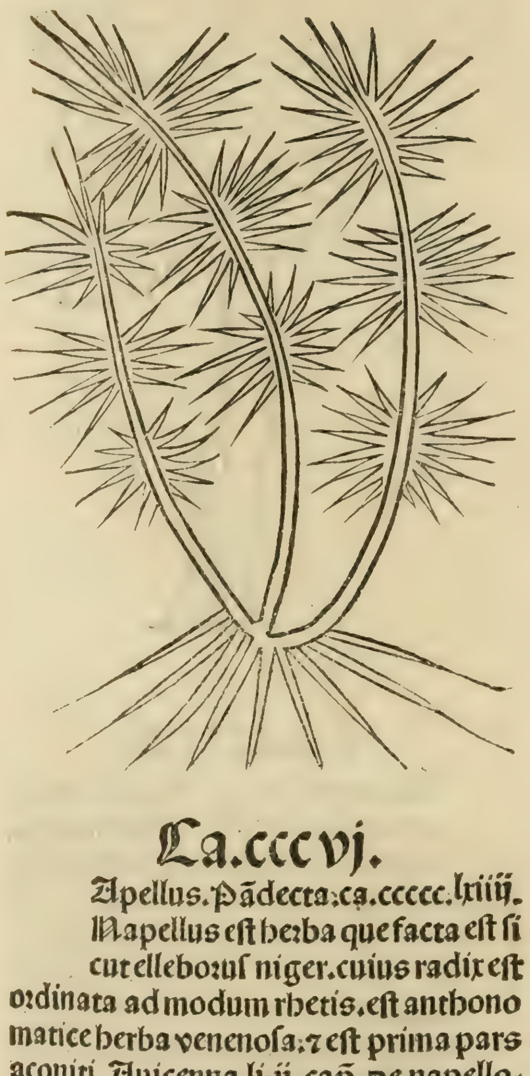
Ca. ccc v.

Aſturcium aq̄ticum. vel ſenation vel Cardamus agreſtis. Sera. li: aggre. ca: herochachaygre. id eſt naſturciū aquaticū. ⁊ eſt plāta q̄ naſcitur in aquis. hꝫ ſtipitē rcm̄ ⁊ ramos. ⁊ eſt tota plāta pīguis. ⁊ hꝫ folia ſimilia folijs apij dicti yposellinū niſi qꝛ ſunt minoꝛa eis. ⁊ hꝫ odoꝛē bonū qn̄ maſticat̄. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ ꝯuenit calefactis. qn̄ roꝛat̄ ſuꝑ ip̄aꝫ aq̄ fri. aut aqua ro. Et q̄dā dicunt ꝙ eſt fri. ex eo qꝛ nō nocet hn̄tibus ſirſen: Et idē auc: Yſaac haben arā. eſt ca. in p̄mo ⁊ ſic: in. ij Et idem aucto. Gal. Virtus eius eſt calefaciens. Dyaſ. cap̄. ſenation. i. naſturciū aquaticū. Naſcit̄ in aq̄. fruticeꝫ hn̄s pinguem: ⁊ ramulos lō gos. ⁊ folia minuta ſimilia yposellino niſi qꝛ ſunt minoꝛa eo q̄ maſticata odoꝛē ſuauiſſimū habet:

Operationes.

A Sera. auct. Yſaac: habē arā. Semē eius ſtrigit ventrē q̄ fluit. ꝓpter caliditatē qn̄ bibit̄ ex eo aureꝰ. vnꝰ cū aq̄ fri. aut ſuc

co citoniorum: ⁊ ip̄m confortat membra.
B Syaſ. Semen eius crudū ⁊ ꝯmeſtū calculos excludit. vrinā ꝓuocat: mēſtruiſ īmpat. diſſintericis ꝓdeſt. C Catebras ſapiens huic ꝓhibet teſtimoniū dicens. q̄ coquati in aq̄ ſoluūt. ⁊ cū carnib⁹ ſpūalia mūdificat. fomentū ex aq̄ ſalſa et oleo decoctōis eius valet ad dolorem yliacum D Strāguiriam ⁊ diſſuriam in vino decocti. ⁊ cataplaſmati ad idem valent. diuretica ſunt.

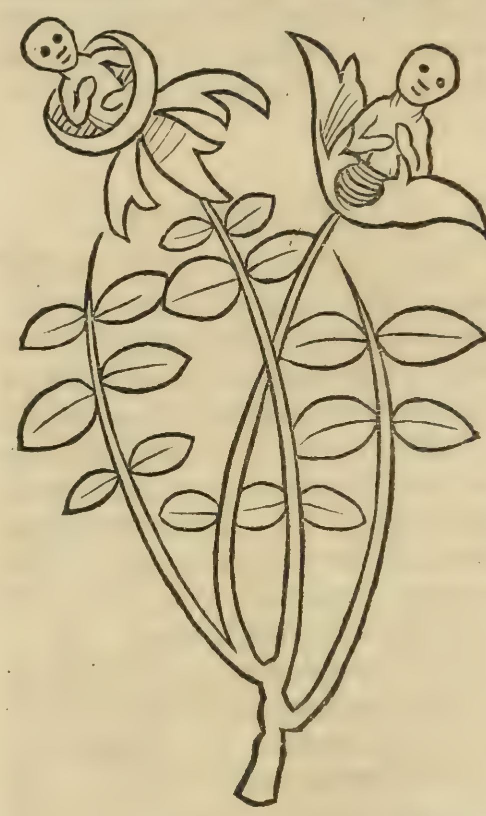

Ca. cccvj.

[N]apellus. Pādecta: ca. ccccc. lxiiij. Napellus eſt herba que facta eſt ſicut elleborus niger. cuius radix eſt ordinata ad modum rhetis. eſt anthonomatice herba venenoſa: ⁊ eſt prima pars aconiti. Auicenna li. ij. cap. de napello: Napellus eſt herba que eſt venenū ꝑniciſum ⁊ eſt in ſummo caliditatis ⁊ ſiccitatiſ

Operationes.

A Aui. Napellus delet albaras linitū ⁊ confert lepre. vn̄ eſt venenum deſtruens bibentem ſe. Maior vero ipius potio eſt medietas ʒ. vnius. ⁊ hec interficit ⁊ ſimiliter minus. B Et ex eo coturnices bibuntur ⁊ non moriunt. Ex omībus confectionibus dyamuſcus ei reſiſtit. C Et eſt alius q̄ vocat napellus moyſis: Et vult dicere napellus mus. ⁊ eſt q̄ddā animal q̄d aſſimilat muri q̄d morat ī radice napelli naſcens cū napello: ⁊ qui cū eo appropinquat. non creſcit arbor. et eſt tyriaca napelli. ⁊ eſt maior eo et in eo ſunt omnia iuuamenta que ſunt in napello.

Ca. ccc vij.

[N]arciſcus vel bulbus vomiferus k' cepe marinum. Syaſ. ca: narciſcus vel bulbus ematicus vel bulb⁹ vomicus ſolia habet porro ſimilia ſed minuta: haſtas habet duoꝝ palmoꝝ que īanes ⁊ concaue ſunt ⁊ ſine folijs. Flos eſt illi albus in giro. in medio croceus. ⁊ eſt q̄dam ſpecies cuius illud medium purpureum

eſt. radicem habet albam rotunda; ſicut bulbus. ⁊ ſemen nigrum ⁊ oblongum. vt in menbranulis: Qui in locis montuoſis naſcitur eſt melior: cuius etiam flos ſuauem longe iactat odorem. In reliquis autem. porri habet ſimilitudinem. ⁊ viridis eſt. Virtus eius eſt que abſtergit et incarnat ⁊ deſiccat. Et illud quod de eo adminiſtratur eſt radix. Plinius. li. xxj. Narciſci duo genera in vſu medici recipiūt. vnū flore purpureo. et alterum herbaceū. Yſidorus. Narciſcus fabuloſe nomen impoſitum habet a quodam puero. cuius menbra in hunc florem tranſierunt. qui et nomen narciſci in appellatione cuſtodit. et decus pulchritudinis in candore retinet foliorum. Serapion. Narciſcus eſt ca. et ſic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyaſ. Radix eius bibita ⁊ comeſta ⁊ cocta vomitum prouocat trita cum melle combuſtionibus medicatur. Neruos inciſos conſolidat. Laxatos cōponit. antiquis doloribus articulorum preſtulat. B Melle mixtus effelidas ⁊ om̄es maculas vultibus tollit. Mixtus ſemini vrtice aceto ⁊ melli; C Et herba mixtus vulnera ſordida purgat: apoſtemata dura rumpit. Infixa corpori impoſita euocat cum yriſillirica melle mixto. D Item collectiones erumpit atq; ſtipites euocat. ⁊ ſi qua ſunt aliena cum farina et oleo admixto melle. E Serapiō auctoritate Gal. Virtus eius eſt q̄ deſiccat ⁊ abſtergit exhibit et incarnat vlcera magna. ⁊ incarnat inciſiones in lacertis fcās. Et mixtus cum orobo mundificat ſordes corporis. ⁊ aperit apoſtemata: ⁊ quando comeditur ex radice narciſci aut bibitur cōmouet vomitum. et trita cum melle cōfert combuſtionibus ignis. Et quādo fit ex ea emplaſtrum. ꝯglutinat vulnera neruorum. F Et idem aucto. aben Meſuay: Narciſcus facit operationem ieſimini niſi quia eſt debilior eo ⁊ confert doloribus qui fiunt a flegmate. Et oleum eius eſt bonum ad hoc et radix eius incarnat vlcera neruorum ⁊ habet ventrem lauatiuam. G Galienus. viij. ſim. far. ca. Narciſcus. Radix eius ſiccatiue eſt virtutis intantum vt conſolidet plagas maximas vſq; ad abſciſionem que circa tenantos. habet autem quid abſterſiuū ⁊ attractiuum.

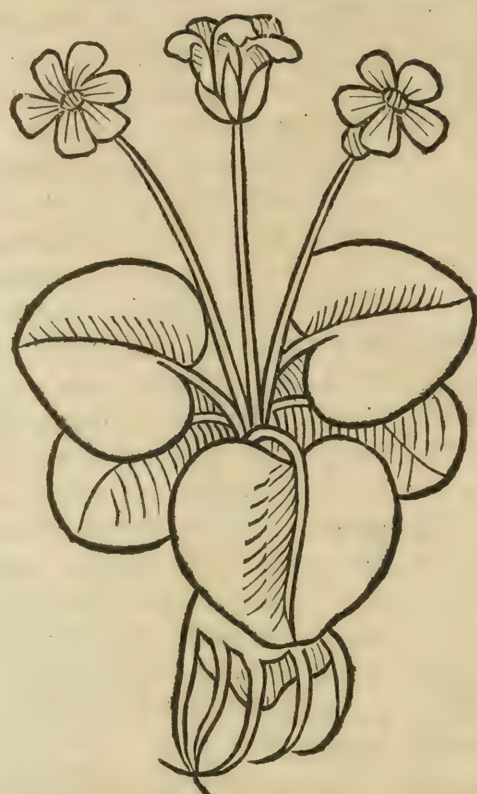
Ca. ccc viij.

Nabach eſt fructus ſm̄ Auicennā arboris dicte aſadar ſiue ſadar q̄ apud dyaſ. vocat̄ agrifolium. Uerum apud Sera. eſt aliud nabach. ſc; cortex arboris que a dyaſ. vocat̄ naſcatimō. Et dicit Serap̄. cap̄. nabach: q̄d affert̄ de India. ⁊ eſt in colore ſimilis croceo. et ſunt ſicut cortices mori boni odoris. ⁊ habet virtutem calefacientem.

Operationes.

A Sera. Fiunt cum eo ſuffumigatōes ⁊ ponitur in ꝑfectionibus vnguentorum

⁊ in alijs confectionibus calefactorijs; et habet virtutem calami aromatici: B Et idem auctor Galieni Eſt calida in tercio. ⁊ eſt ex ſpeciebus Indie. Et qñ fit ſuffumigatio cum eo valet corruptõni matricis. et confert ſuffocationi eius qñ eſt ſiccum C Item ſcribit. ꝙ nabach cõparatꝰ neſpilis et zaror q̊d ē magis odoriferum neſpilis. ⁊ ita ſimilitudo eſt in vr̊tute qm̄ fructus agrifolij eſt ſtiptcus confortans ſtõm. ⁊ ſilr̄ ꝯpantꝰ neſpila ⁊ zaror.

Ca.cccix.

Nenufar. Plat. Nenufar eſt herba in.ij: gradu frigida et hũida: hñs folia lata. In locis r̄peritꝰ aquoſis ⁊ in calidis regionibus ⁊ in frigidis. Itē duplex eſt eius maneries; vna q̄ purpureum florem ꝓducit ⁊ melior eſt; Alia vero que croceum; et non adeo bona eſt. Flos eius medicine cõperit Et melior eſt ille q̄ in calidis regionibus reperitꝰ ꝙ̈ in frigidis. In Septembri collectus in efficatia multa ſuatur. Auicenna; Nenufar nominauit Galienus caulem aque. forcius eſt illud quod habet radicem albam. ꝙ̈ q̊d nigram. Flos eius frigidus eſt ⁊ humidꝰ in ſecundo.

Operationes.

A Platearius. Ex floribus precipue fiunt ſyrupi contra febres acutas. ⁊ calefactiones ca. epatis. calidaſqꝫ diſtemperãcias. Itaqꝫ flores in aqua decoquntꝰ. et ex tali aqua zuccaro addito fit ſyrupus. B Cõtra dolores capitis ex calore ſarraceni florem ꝑ noctem in aqua ponũt et mane talem aquam bibunt. Floreſqꝫ naribus ſuis applicãt. C Auicenna; Syrupus eius vehementis extinctionis eſt. ⁊ ſubtiliatiuus valde. Cõfert tuſſi ⁊ pleureſi. ⁊ febribus acutis. Radix eius cõfert bothor ⁊ apoſtematibus calidis ſplenis Eadem cum aqua confert morfee ſuppoſita. cum pice vero alopicie. D Idē Nenufar ſompnũ facit. Sodam calidã ⁊ collericam ſedat. ſꝫ tñ debilitat E Pollutionem minuit ⁊ frangit deſideriũ coitus cum ſyrupo de papauere bibitus ⁊ congelat ſperma ꝓprieqꝫ radix eius Eademqꝫ radix confert ſolutioni antique; et vlceribus inteſtinoꝝ; ⁊ doloribus veſice. F Semen eius forcius eſt in om̄i re. et ꝓhibet fluxus menſtruoꝝ. Natura nenufaris Indi eſt natura mandragore. G Conſtantinus in li. graduũ: Nenufar eſt ſubtile ac penetrabile. dolorem capitiſ ex calore placat appoſitũ naribus colericis ⁊ ſanguineis. ex om̄ibus ꝯgruit paſſionibus: H Sirupus eius calidã tuſſim extinguit. Ac febres colericas ac ſanguinolentas aufert vigellas Oleum eius dolorem capitis aufert ſi cathaplaſmetꝰ. aut ſi eo ſternutario ꝓuocetur. I Auicēna li. ij. cap̄ de Nenufare. Syrupus eius lenit ventrem. ⁊ confert febribus eſtatis. ⁊ eſt vehementis extinctionis. K Et idem de viribus cordis ait ꝙ ꝯfortat cor.

Ca.cccx.

Igella. Platearius. Nigella eſt ſemen cuiuſdam herbe rotundũ: ſub nigrum hñs colorem. ſubamarũ ſaporem. ṽtutem hʒ diureticam. ex amaritudine diſſolutiuam: conſumptiuã. ex q̃litatibus ſuis. folia eius ſunt parua minuta ꝛ mollia ſimilia cotule. ꝛ flos eius eſt figure ſtelle. coloris celeſtis: ꝛ hʒ in ſummitatibus capitella ſicut papauer et in medio ex intrinſica pte ſunt aliq̃ ordinatim diuidenda ſemina. Eſt ca. et ſic. in iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̃. Carum. i. nigella. eſt planta pua hñs virgas puas circiter duos palmos ad plus. et hʒ folia pua minuta ꝛ mollia ſimilia folijs plãte q̃ dr̃ carnabaon ſiue ranobaon. niſi q: ſunt minora ſatis. ꝛ in ſummitate ſunt capitella ſubtilia ſimilia capitibus papaueris oblõga. ꝛ in medio eius ſunt parietes ſeparantes ſemina q̃d quidem ſemen eſt nigrum acutum boni odoris. Dyaſ. cap̃. Melanchiũ id eſt nigella ſm̃ tranſlatiouẽ nr̃am. Melanchium herba eſt minor folia minuta ꝛ tenera. ꝛ ſemen minutũ hñs. cuius frutex longus eſt duorum palmorum. et deſup hñs capitellum ſimile miconio. ſed oblongũ in medio veluti parietes hñs quibus diſcernuntur ſemina. q̃ ſemĩa ſunt nigra et odorata ꝛ viſcida q̃ multi pani aſpergũt. Galienus. vij. ſim. far. cap̃. melanchiũ. i. Nigella calefacit ꝛ ſiccat ſm̃ terciũ gradum Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

A Pla: Nigelle ex farina cum ſucco abſinthio emplaſtrum ſcm̃ circa vmbilicũ. ꝛ p̃cipue pueris lumbricos necat Alijs cõficiatur ad ſcabiem cũ melle ꝛ der̃ pos.
B Unguentũ ad ſcabiem pulueris nigelle in multa q̃ntitate fiat decoctio i forti aceto vſq ad aliq̃ntulam ſpiſſitudinẽ ꝛ tunc addito oleo fiat inde vnguentum bonũ ad ſcabiẽ ꝛ emperiginẽ. ꝛ lentiginẽ faciei tollit. Farĩa nigelle ꝓfecta cũ aceto tepido. infuſus auribꝰ ṽmes necat C Cõtra ſtranguriã diſſuriã ꝛ yliacã paſſionem der̃ vinũ infuſionis nigelle p noctẽ ſʒ añ coquat̃ q: nimiũ fieret violentũ. Cõſtat eñ q̃ ſi in multa q̃ntitate fuit occidit D Si ãt in multa q̃ntitate detur pone in ſacello. ꝛ fiat decoctõ eiꝰ in vĩo ꝛ oleo ꝛ ſup̃ renes ꝛ pectꝰ fiat ſaccellatõ p̃ p̃dcã ꝛ eſt ſatis expta odorata p̃ catarꝛ ꝛ coriʒã Et hoc hʒ nigella a ſui ꝯplexõe. vt gal. vj ſim. far. ca. de peonia dicit E Sera. auct. diaſ. cap̃. de nigella: quidam admiſcent hoc ſemen in maſſa paſte et faciũt inde panem. et q̃ñ fit emplaſtrum fronti cũ eo cõfert ſode. F Et q̃ñ fit caputpurgium cum eo ꝛ aceto cõfert aque q̃ ondit ad oculum G Et q̃ñ ſumit̃ i potu. ʒ. j. cum aqua confert morſui rutele. ꝛ q̃ñ fit fumigatio cum ea fugat venena. H Et fit emplaſtrum cum ea ſup duricies q̃ fiunt in iuncturis pedum q̃ dicunt̃ calli ꝛ aufert eas. I Et idem aucto. Aben meſuay. Proprietas eius eſt que aufert febrem flegmaticam ꝛ melancolicam. ꝛ interficit aſcarides ꝛ ꝓfert morſui rute. c.

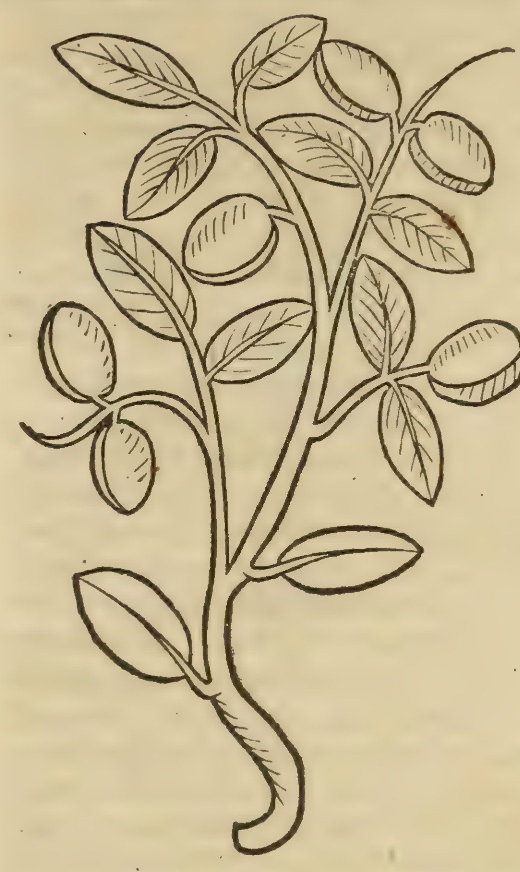

Ca. cccxj.

Nymphea Pli. li. xxv. Nymphea di
ci tradit̄ a nympha zelotipa; erga
herculem rhopalo mortua. vñ ali
qui heracleō vocāt eā. alij rophalō; Na
ſcit̄ radice claui ſimili. Dyaſ. Nymphea
vel vt dicunt alij cacabū veneris. i. papa
uer paluſtre. ſiue vt latini alga paluſtris.
Naſcit̄ in aq̄s ſtātibus vel locis nō cultiſ
hñs folia cicorie ſil'ia; ſ; mīora ⁊ oblōga
caput altius ſup aq̄ ꝑferēſ multaq; capi
ta īfra aq̄ ex vna radice hñs. florē illi al
bus lilio ſimil'. cū pallore ꝓuo. ſem̄ eius in
medio croceū. ſed cū effloruerit nigrum
efficit̄. haſta lenis ⁊ nō ğſſa ⁊ nigra radix
q̄; aſpa ⁊ nigra et nodoſa. In autūno ſic
catur. Nō ꝙ nymphea h; ꝓpum caplm ſi
militer ⁊ nenufar. quare non ſunt idem ſi
cut aliq̄ volunt.

Operationes.

A Pli. li. xxvj. Uentrem in totū adimit
nymphea heraclea p. xl. dies ieiuno pota
⁊ in cibo ſumpta. B Illita radix ge
nitalibus inbibet non ſolū ventrem; ſ; eti
am geniture affluentiā ⁊ ob id corp⁹ alē
dr̄. atq; vocem. C Dyaſ. Sicca bibi
ta cū vino ciliacis medet̄. ſplenē ſiccat ca
thaplaſmata. doloreſq; ꝯpeſcit ſtō impo
ſita; D Radix ei⁹ bibita dolorē veſi
ce mitigat. Corpis macl'as detergit. et ſe
men eius bibitū hoc aſſidue facē nouit.

Ca. cccxij.

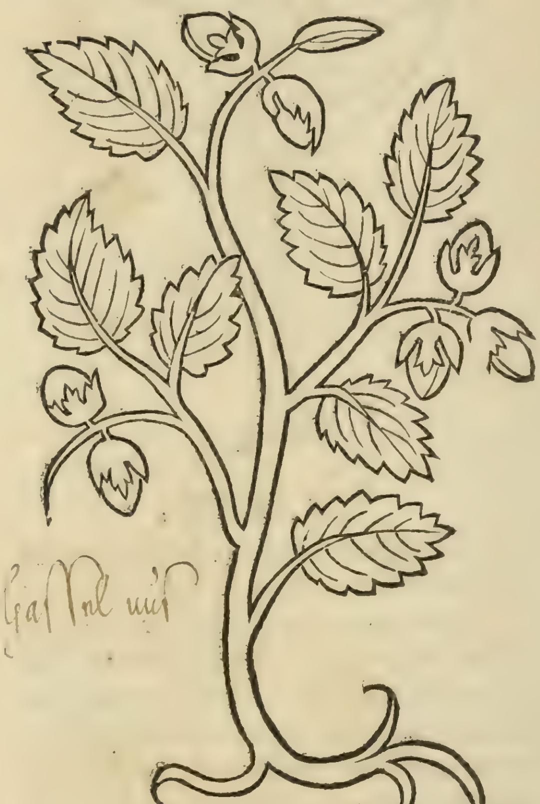
Nux vſualis ⁊ eſt illa qua cōiter vti
mur ad edendum; Sciendū ꝙ nu
cis multa ſunt genera. ſed qñ ſim
pliciter ponit̄ ꝑ vſuali intelligit̄. Galie.
vij. ſim; ſim. far. cap. Carea grece. i. Nux
vſualis vel nux arbor. Nux arbor hab; q̄
dem q̄d in pullulationibus ⁊ frondibus
ſtipticū euidens plurimū āt in nucis cor
tice recenti ⁊ ſicco. Utūtur autem eo pro
pterea ⁊ tinctores; non autem exprimen
tes eoſ. ⁊ ſuccum ſimiliter ſucco mororum
et roborum' coquentes cum melle. ſtoma
tico vtimur pharmaco. et etiam ad alia
vniuerſa in q̄bus ſunt ꝯgrui p̄dicti ſucci.

Nunc vero ipſius. aliud quidem eſt eſibile. aliud oleaginoſum ⁊ ſubtiliũ ꝑcium. q̊ circa ⁊ ſucci fit faciliter. ⁊ magiſ q̄dem fit tale q̄ntūcunq; repoſitũ diu manet oleũ nāq; exprimere eſt poſſibile ex eo antiq̄to:

Operationes.

A Aui. li. ij. ca. de nuce ca. eſt in. iij. ſic. in pncipio ſecũdi grad⁹ ⁊ in ip̄a eſt humiditaſ q̄ delet cũ antiquat̄. ⁊ infixa eſt nuci ſtipticitas. pluria ⁊ folia ⁊ cortex ip̄i⁹ oīa ſunt ꝯſtringentia fluxũ ſanguīs. et ei⁹ cortex aduſtus eſt deſiccatiu⁹ ſine mordicatione. Oleũ vero vetuſte eſt ſicut oleũ vet⁹ ⁊ abſterſio antiq̄ eſt fortis. B Ex recentibus fit emplm̄ ſup̄ veſtigia ꝑcuſſionis. maſticata medulla eius ponit̄ ſuper ap̄a melancolicũ ⁊ vlceroſum: ⁊ cōfert ei⁹ gūma vlceribus calidis ip̄ſa ſup̄ ea. C Et in emplaſtris cũ melle ⁊ ruta ꝯfert torſioni neruoꝝ facit ſodā. ⁊ diſtillat̄ ſuccus folioꝝ tepiduſ in aurē. ⁊ ꝯfert ſaniei in aure. D Dicit alcaus q̄ ip̄a grauat linguam. ⁊ eſt faciēs bothor in aure. Ei⁹ oleum ꝯfert herpeti eſtiomeno. ⁊ heriſipile. ⁊ fiſtulis in ꝑte oculi. Succus corticis ei⁹ ⁊ rob eius ꝓhibent p̄focatōem ⁊ nocent tuſſi. ⁊ olm̄ ātiq̄ꝝ fac vēire dolorē gutturiſ E Et ex oībus q̄dem ſpēbus nucis dixit Alcaus fieri emplm̄ mām̄ille apoſtēoſe. et ꝓpe ex regali mag̃: eſt difficilis digeſtionis ⁊ mala ſtō. ſ; nutrita ⁊ recens ē melior ſtō; ⁊ minoris nocumenti. et illud qđ frangitur a duobuſ corticibus ſuis. ⁊ nux q̄dem nutrita cum melle ꝯfert ſtomacho frigido. F Dyaſ. cap̄. de nuce. Nux ſi mãducata fuerit cacoſtomaca eſt indigeſtibilis. ⁊ coleram nutrit. dolorem capitis cōmouet: Tuſſientibus cōtraria eſt ſi cōmeſta fuerit Sumpta cum caricis lumbricos latos excludit. Cathaplaſmatib⁹ adhibita tumores mām̄arum compeſcit luxationibuſ cum melle ⁊ ruta bene adhibetur. G Veteres autem nuces carnes eaꝝ cathaplaſmatibus adhibite. cācros ⁊ carbunculos tollũt. Egilopas limpidant. ſi caro maſticata ⁊ īpoſita fuerit.

H Fit etiam ex ipſa oleum ſi tunſa ⁊ expreſſa fuerit viridès āt nuces cacoſtōace ſunt q̄ ſi oleo mixte fuerint eius acōrē temperat ⁊ liuores corpis tollunt. I Arbor nucaria habet in folijs hoc vel cinis ſtipitum: nucis aũt viridis cortex tunſa ⁊ preſſa ⁊ ſucco q̄ eijcitur cocto cum melle: vt ſolet fieri de moris. odoris vitia bonũ eſt ⁊ vocatur dyacareon. Item cortex nucis ſiccata ⁊ vſta leptomeris ⁊ deſiccatia ſine mordicatione fit medicina.

Ca. cccxiij.

Nux auellana: Galienus. vij. ſim. far: cap̄. de nucibus. Eſt autem et aliud genus carearum ⁊ nucũ paruarum. que vtiq; ⁊ pontice nuncupātur amplio ri ꝑticipantes terreſtri ſubſtantia quo circa ⁊ magis auſtera. cum guſtatur ip̄a planta ⁊ fructus ⁊ cortex apparet. In alijs v̓o ſil'is exiſtit magne nuci q̄ vocat̄ ab aliq̄bus baſilica. Nuncupat̄ autem et hec parua nux a pluribus leptocariũ vel auellana.

Operationes.

A Auicen.li.ij.ca.auellana.Auellana nütribilioꝛ eſt nuce.qm̄ eſt magis ſolida. ⁊ minus vnctuoſa.⁊ tardioꝛis digeſtōis decliuis eſt ad caliditatem q̄ndam et ſic citatem ꝑuam. B Generat̄ ex ea colera.⁊ in ip̄a eſt ſtipticitas maioꝛ ꝙ in nuce.⁊ in ip̄a eſt inflatio:⁊ generat ventoſitatem in ventre inferioꝛe:et q̊d ex ea aduſtum eſt tingit capillos.facit ſodā ⁊ aſſat̄ ⁊ ꝯmedit̄ cū pauco piꝑe.et maturat coꝛizam. C Rpo.inquit.Auellana in cēbro facit augmentum.Extimauerūt q̄dā ꝙ ip̄a illinita ſuꝑ verticē pueroꝝ varios hn̄cium oculos delet varietatem.ꝯmeditur cum aqua mellis.⁊ confert tuſſi antiq̄ ⁊ adiuuat ad ſpuendum. D Eſt tarde digeſtionis ⁊ excitat vomitum.⁊ ē tardioꝛis digeſtionis ꝙ̄ nux vſualis E Eius coꝛtex eſt ſtipticus.et ꝯſtringit ventrem.⁊ confert venenis ⁊ moꝛſibus.⁊ ꝓpe cum ficubus ⁊ ruta ⁊ puncture ſcoꝛpioniſ F Dyaſ. Auellaue ī cibo ſumpte dolorem capitis incuciunt.ſtomachum inflatione diſtendunt;coꝛꝑi ſano pinguedinē conferunt.Sicce in vaſe fictili ꝯſtitute diſtillationibus mitigandis vtilime offerūtur G Trite ex aqua mulſa potateqꝫ vetuſtiſſime tuſſis moleſtiam ſedant.
H Alij tritas cum paſſo bibendas dederunt ad pulmouis ⁊ iecoꝛis vitia ſanāda.Multi tritas cum piꝑe miſcuerunt cū vino pꝛopinatas ꝯtra catarꝛum.⁊ toꝛmēta ventris ⁊ vrine diſtillantis anguſtias valere ſenſerunt cum axūgia vel adipe vrſina cōtrite ⁊ alopicijs linite capill' damna reſtituunt.dicunt aliqui coꝛia eius cū oleo trita oculos gattineos inuncta inficere ⁊ capillos:Hāc multi leptocoꝛiā vocant:cacoſtomatica eſt q̄ ſi aſſata fuerit I Et cum piꝑe bibita catarꝛū mature ſcere facit.⁊ tota ꝯbuſta ⁊ axungie mixta vt ſuꝑius ſcriptū eſt facit. K Johannes meſue.ca.de oleis.Oleum eius valet contra doloꝛem arteticum ⁊ neruoꝝ.

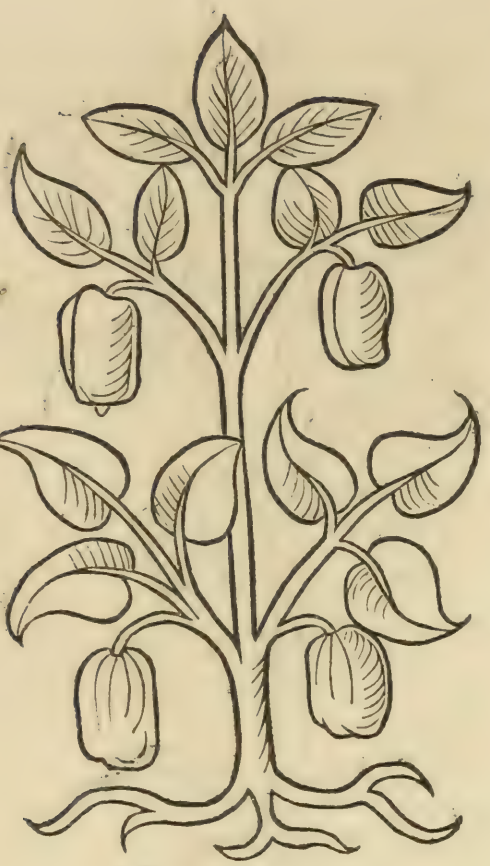

Ca.ccc xiiij.

Nux muſcata.Sera;li.aggre.cap̄. Jeuzbaue arabice.i.nux muſcata ⁊ aftertur de india.Et idem auctoꝛ Yſaac Melioꝛes ſunt ex eis rubee pīgues graues.Et deterioꝛes nigre leues ⁊ ſicce ſunt ca.et ſic.

Operationes.

A Sera;Stringit ventrem et aromatizat ſtomachum.et odoꝛez eius facit bonum;aufert ſuperfluitates a ſtomacho et digerit cibum. B Et expellit ventoſitates et coꝛroboꝛat ſtomachum et epar et confert lentigini faciei:et ſerpigini et extenuat ſplenez et mollit apoſtemata dura epatis. C Et natura eius eſt ſicut natura gariofiloꝛum:et eſt cal'.et ſic:in ſecundo gradu.bona eſt ſtomacho et epati frigido;et confert debilitati eoꝝ

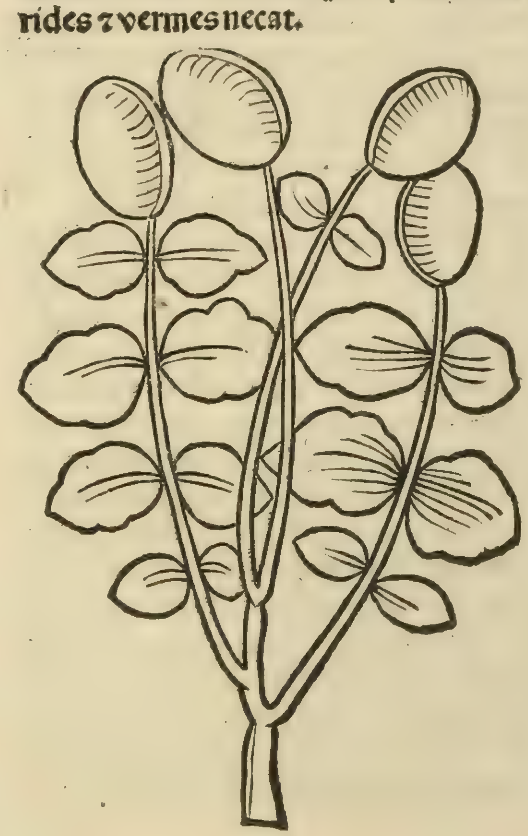

Ca.cccxv.

Nux indica. ⁊ eſt nux magna. Sera pion li: aggre. cap̄: neregil. ⁊ ē pal ma inſule que eſt in mari arui et in partibus inſulaꝝ zing. Et dr̄ ꝙ neregil eſt palma de mochol. et iſte inſule nōiantur dabget. ⁊ ab eis deferunt̄ dabig et eſt ne regil. Ultima vero iſtaꝝ inſulaꝝ eſt ſaran hib azaran. Et idem aucto. Sal. in li. de cibis. Nux indica eſt ca. in. ij. ḡ. hu. in. j.

Operationes.

A Sera. Signū humiditatis eius eſt ꝙ cito corrumpit̄. ⁊ ip̄a eſt groſſe ⁊ grauiſ ſubſtantie. niſi quia ipſa non eſt mali chi mi: oportet ꝙ caueat̄ ab ea q̄ nō eſt recēs. B Et bona q̄ eſt multe albedinis ī car ne ſua. ⁊ in qua eſt aq̄ dulciſ bōa ⁊ illa aq̄ q̄ eſt intra ip̄az eſt ſignū ſue recentie. ⁊ de bet excoriari illud q̊d eſt album ex ea exn̄ſ exterius q: iſte cortex eſt durus grauis ſto macho longinquus a digeſtione C Et ſi aliunde digerit̄ nō inuenit corpus ī eo aliud. niſi nūtrimentū modicum ⁊ ip̄a quidem nux ꝯmedit̄ cū zuccaro tabarzet aut cū penidijs albis ⁊ ꝓprie ab eis q̇ ſunt calefacti. flegmatici v̊o cū pauco melle ⁊ collerici non vtant̄ ea. D Et ſumāt eam flegmatici in ieiunio ⁊ expectent do nec dn̄dat a ſtomacho ⁊ poſt ꝯmedant. ⁊ qn̄ ip̄a veteraſcit expellit aſcarides ſua ꝓ prietate. ⁊ oleū eius vetuſtum cōfert ven toſitatibus lūboꝝ ⁊ doloribus genuū: et emorroidibus q̄ fiunt a flegmate qn̄ bibi tur ⁊ qn̄ linit̄ exterius maxie admiſcet̄ cū oleo nucleoꝝ pſicoꝝ qn̄ adminiſtratur de vno q̊z illoꝝ. ʒ. j: aut aureꝰ. j. E Oleū vero eius q̄ noua eſt ꝯfert flegmaticis. et eſt melioriſ chimi ꝙ̄ butiꝝ vaccinū vl'oui num. q: nō pūgit ſtōm ſicut facit butirum vaccinū vl'ouinū nec mollificat eū: Oleū v̊o eiꝰ ꝯfert veſice: F Jo. meſ. tracta tu de oleis: Oleū eius ꝯfert dolori neruo rum. ⁊ lenit pectꝰ ⁊ pulmonē: clarificat vo cem ⁊ impīguat. ⁊ addit in ſꝑmate: G Aui. li. ij. ca. de nuce Jndica: dicit ꝙ aug mentat coitū. ⁊ cū antiquat̄ ꝯmeſta: aſca rides ⁊ vermes necat.

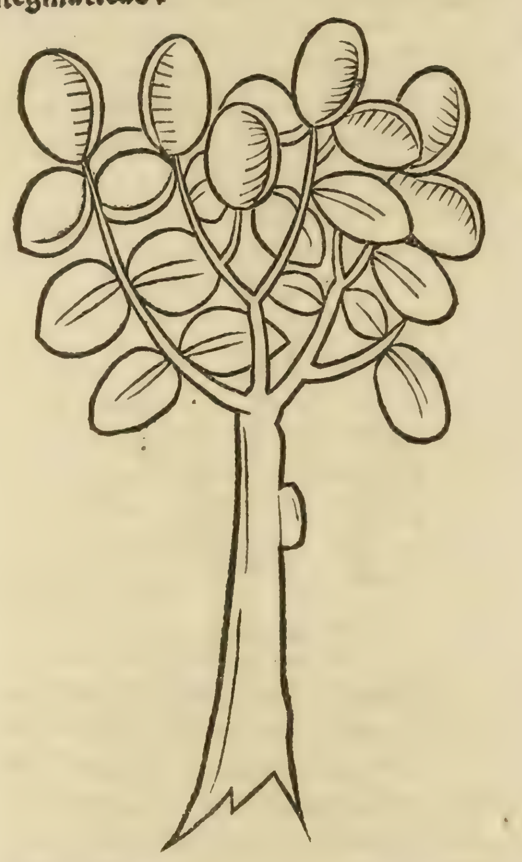

Ca.cccxvj.

Nux vomica.per diaſ.eſt fructus ſecunde ſpẽi Titimalli carſiceti: Secundum quoſdam vocatur caſtanea indica. Sera.li.aggre.cap̃.ieuzalkei aucto. Habix.facit vomere fortiter.color eius eſt inter glaucedinem et albedinem: ⁊ eſt maior auellana parũ.⁊ ſunt ĩ ea nodi

Operationes.

A Dyaſ.Quando accipitur de cortice eius ⁊ teritur ⁊ cribratur.⁊ accipit̃ de ipo ʒ.ij.cũ duobus aureis aniſi triti aut ſemine feniculi: ⁊ conficitur cum melle ſufficienti.Et bibitur cum aq̃ calida mouet vomitum ⁊ expellit ſuꝑfluitates colericas et flegmaticas.

Ca.cccxvij.

Nux metel. Serapion li.aggre.ca. Jeuz metel. vacbie Bonaibacharich greca.idem ſunt.Et ſunt nux metel.⁊ eſt fructus ſimilis nuci vomice.⁊ ſemen eius eſt ſimilis ſemini mãdragore et cortex eius eſt aſper.et ſapor eius eſt delectabilis ⁊ vnctuoſus.Et virtus eſt frigida in quarto gradu.

Operationes.

A Si detur de ea in potu vna kirat cũ vino inebriat ebrietate forti: ſed ſi detur duo aurei cum eo ſtatim occidit B Et idem auctoritate Raſis.Jeuz methel eſt narcotica ⁊ fortaſſe occidit ⁊ opilat et facit euomere.et ſi detur de ea quantitas ʒ.ß.inebriat ebrietate forti.⁊ oportet ꝙ ſumens eam ſumat butirum calidum:et ponantur extremitates eius in aqua calida: ⁊ fiat ꝙ euomat ſatis.⁊ curetur cura illius qui ſumpſit mandragoram: C Auicenna li.ij.Nux methel facit ſubeth.et eſt mala cerebro.⁊ pondus dauich.i.ex ea inebriat Eſt inimica cordi.ʒ.j.ex ea eſt venenum diei ſue.

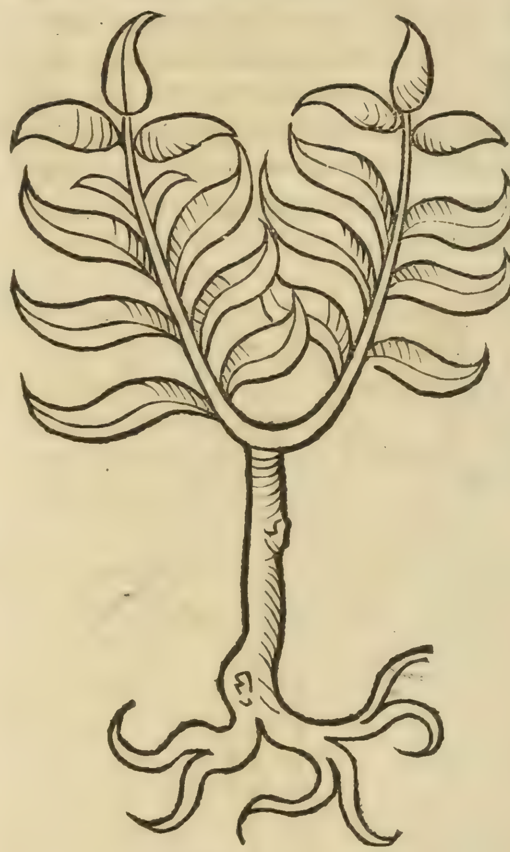

Ca.ccc xviij.

Rdeum. Sera.li.aggre. cap. Habaet arabice.i. ordeum. Uirtus eius eſt que īfrigidat ꝛ deſiccat in primo gradu. ꝛ deſiccatio eiuſ eſt amplioꝛ parum deſiccatione fabaꝝ quando applicatur exterius. Uerum ordeum coctum eſt melius fabis in hoc ꝙ ipm non inflat. Et fabe quādo coquunt̃ generant inflatōem. qm̄ ſubſtantia earum eſt groſſioꝛ ſubſtantia illius propter hoc ſūt magis nutribiles ꝙ ordeum ꝛ ipa ambo declinant parum a temperamento. Sed ſanic ordei eſt magis deſiccatiuum q̄m ordeum ipſum. Galienus.vij.ſim.far.capitulo de ordeo trachi.i.ordeū.pmi gdꝰ eſt in ſiccando ꝛ infrigidando. Eſt autē breui quodam ſiccius ꝙ farina fabarum Talia vero omnia ſimilia ſunt in his qui vtuntur extrinſecus. Cum vero cōmedit̃ ſuperat fabam qm̄ inflationem deponit. In faba vero q̄litercunq; coquat̃ pmanꝫ inflatiuitas. Groſſioꝛ em̄ eſt parciū q̄m ordeum. ꝛ ꝑpterea nutribilioꝛ eo eſt. qm̄ āt modicum a mediocritate abſceſſrūt. propterea ſunt in multo vſu. hmōi em̄ farina cu multis alijs pmiſcent̃ ceu materie quedam. Et ꝑpterea cera ꝛ oleum non paucis cōmiſcentur farmacis. Alfita autem multa ordeo ipo ſunt ſiccatiuioꝛa criminum ita nominatur q̄d ex groſſa parte farine ordei ꝛ ea que ex parte farīe ſubtilis. Eſt autem nutribilius quidem alfita. difficilius vero digeſtibile. Et dicit in li. de cib. fit ex ordeo panis. qui quando eſt furfureus vocatur maza.

Operationes.

A Sera. auct. dyaſ. Aqua ordei eſt iuuatiua ad reprimendum caliditatem humiditatum calidarum. Et confert aſperitati canne pulmonis ꝛ vlceribus eius.
B Et cum ſemine feniculi ꝑuocat vrinam. ꝛ eſt abſterſiua. ꝛ maturat apāta calida C Et qm̄ miſcet̃ cum ſemine lini et fenugreco ꝛ ruta ꝯfert tumoꝛibus teſticulorum Et qm̄ adminiſtrat̃ cū mirto ꝛ vino ꝛ piris ſiluestribꝰ ꝛ fructu rubi et corti ce granati ſtringit ventrē. D Et qm̄ fit empl'm ex eo cum citonijs ꝛ aceto ꝯfert apātibus calidis q̄ accidūt podagricis.
E Et qm̄ miſcet̃ cū aceto forti et pōitur ſup ſcabiem vlceroſam. maturat eā. ꝛ farina ordei ſtringit ventrem ꝛ ſedat doloreꝫ apoſtematum calidorum.

Ca.ccc xix.

Leander. Dyaſ. cap. Nereon grece.i.oleander. Frutex eſt oībus nō Folia hꝫ ſimilia amigdalis. ſꝫ maioꝛa ꝛ pinguioꝛa. et floꝛem rodo ſilēm. ſemen etiaꝫ pariens ſicut cornu veluti lanā deintus hñs ſimilē iacincto. Radix eſt illi oblonga ꝛ anguſta. guſtu ſalſa. naſcit̃ locis aquoſis ꝛ maritimis. Auicenna libro ſecundo capitulo de oleandro. Oleāder alia eſt ſilueſtris alia fluuialis. Silueſtris vero habet folia poꝛtulace ſimilia. ſꝫ ſunt ſtrictioꝛa. et eius tyrſi ſunt longi expanſi

ſuper terram: ⁊ apud folia ſunt ſpine; Et naſcitur in deſertis domibus. Fluuialis autem oritur in ripiſ fluuiorum. cuius tir ſi a terra eleuãtur: ⁊ ſpine eius ſunt occulte ⁊ folia eius ſũt ſicut folia ſalicis. ⁊ folia amigdali. ⁊ eſt ſaporiſ valde amari. ſuperior cutis eius: ⁊ flos eius eſt ſicut roſa. rubea bonus valde. ⁊ ſuper ipm egreditur quoddam ſimile pilis. ⁊ eius fructus eſt durus plenus aſper ⁊ intus eſt res ſicut lana. Eſt ca: in .iij. ſic: in .ij.

Operationes.

A Dyaſcorides. Uirtus eſt illi mortifera Nam pmeſta ab animalibus mortem infert: ſed homini remedium eſt ſalutis. maxime cum vino; Et ruta bibita morſibus venenatis occurrit: Pecora minuta ſi odore eius tacta fuerint moriuntur.

B Auicenna. Interficit pulices ⁊ vermes terrenos. ſuccus foliorum eius valet ſcabiei ⁊ excoriationi. ⁊ cõfert dolori dorſi antiquo more emplaſtri C Et floſ eius facit ſternutationem: ⁊ eſt venenum hominibus ⁊ beſtijs. verum confert cum bibitur cum vino decocto cum ruta ⁊ potatur ⁊ liberat a venenis vermium venenoſorum; D Ego tamen dico ꝙ hoc eſt timoroſum. Et ipa eius flos eſt venenum hominibus ⁊ beſtijs ⁊ canibus; Uerum tamen confert quando bibitur cum vino decocto cum ruta ſm ꝙ dicitur.

E Galienus. viij. ſim. far. cap. Rododafnes. i. oleandrum vel nereon. nota eſt omnibus frutex. cathaplaſmata dyaforetice virtutis eſt; F Intra corpus vero ſumpta pernitioſa eſt. nõ ſolum hominibus ſed pluribus beſtiarum. ſm cõplexionem tercij eſt gradus calefacientiũ incipientis primi vero ſiccantium.

Ca. cccxx.

Liuarum: Gal. li. ij. de cibis cap. de oliuis. Oliue paucum omnino alimentũ dãt corpi. ⁊ maxie q̃ ſunt mature. Comedũt ãt hõies has cũ pane qdem magis. ſine ãt pane alinadas ⁊ kolimiadas ſic vocatas gratia ſubductõis ventris. Cum garo ãt añ cibũ. ſic aũt que ſunt mature in arbore plurimũ vnctuoſuz ſicce ſtipticum chimũ hñt. ꝑpter q̃d et roborant ſtõm. excitant appetitũ ydoneiſſime aũt ad hec ſunt que cũ aceto repoſite Multipliciter ãt ipa p̃parant q̃ ſtuduerĩt circa pulmentariã experientiam: Sera. li; aggre. cap; Cabit. i; oliuaꝝ. Oliuaꝝ que dam eſt domeſtica; q̃dam ſilueſtris. q̃ grece vocatur agrielear Et idem auct. Gal. vj. ſim. far. Oliuarum domeſticarum folia ⁊ cime quando ſunt humida habẽt ſaporem ſtipticum. ⁊ virtus earum prima ẽ que infrigidat ea quantitate qua ſunt ſtiptice. Et idem auctoritate Dyaſcoridis.

Uirtus foliorum domeſtice aſſimilaꝛ vir tuti foliorum agreſtis. niſi quia foliorum domeſtice eſt debilior. ⁊ ſunt conuenienti ora oculo ꝙ̃ agreſtis:

Operationes.

A Et idem Sera. Agreſtium oliuarū folia ſunt ſtiptica quando piſcantur ⁊ fit inde emplaſtrum ſuꝑ heriſipilam ⁊ ꝯfert neqꝫ ſinit ip̃am augere B Et cōfert formice ⁊ vlceribus que nōiantur antrax ⁊ vlceribus fraudulentis. ⁊ panaritio
C Et quando fit ex eis emplaſtrum cū melle occidit aſcarides. ⁊ confert apoſte mati: quod nōiatur duo vlcera. et apoſte matibus calidis. et facit adherere cutim capitis quando ſeparaꝛ ab oſſe. ⁊ quādo maſticatur cōfert vlceribus oris ⁊ alcole. D Et quando ex eis fit empl'm cum fa rina ordei: confert fluxui ventris antiquo ⁊ humiditatibus antiquis que a matrice emanant. et fluxui ſanguinis. E Et ſanat eminentiam oculi. et confert vlceri bus eius que nōiantur alcatalia ⁊ aliȷ̈s vl ceribus F Et confert fluxui humidi tatum ātiquaꝝ ad oculum: ⁊ ideo ponūꝛ in rob que adminiſtranꝛ corroſiōi palpe brarum; G Et confert auribus ex q̇ bus fluit ſanies. et auribus vlceratis.
H Et qn̄ volueris extrahere ſuccū ip̃o rum tere ea. ⁊ in piſcatōne aſperge ſuper ea vinū vel aquam. ⁊ poſtea exprime: ⁊ de ſicca expreſſuram in ſole. ⁊ fac trociſcos. ⁊ qn̄ fit cum vino eſt fortior ꝙ̃ cum aqua ⁊ melior ad reponendum. et confert ſaniei aurium. J Etiam q̇dem comburun tur folia ip̃a cum flore; ⁊ ponitur cinis lo co tucie. ⁊ fit in hunc modum Ponunꝛ in olla terrea cruda et obturatur os eius. et dimittitur ī fornace donec illa coquatur. deinde ꝓȷ̈ce ſuꝑ ea vinum quouſqꝫ infri gidetur ⁊ confice ſimul. et iterum combu re ſicut prius. ⁊ poſtea laua ſicut lauatur ceruſa ⁊ fac trociſcos: et creditur ꝙ quan do comburunꝛ in hunc modum nō eſt eiꝰ virtus minor virtute tucie in iuuamento oculi. ⁊ ideo conceditur ꝙ virtus huiꝰ ſit ſicut virtus illius. K Et idem auct. Galieni. vȷ̇ ſim. far. Fructus eius quādo eſt maturus complete eſt calidus calidi tate temperata. ⁊ q̇ ex eo eſt inmaturus ē frigidior ⁊ ſtipticior L Gal'. ȷ̈. de ci bis cap̄ de oliuis. Oliue paucum om̄ino alimentum dant corꝑi ⁊ maxīe q̄ ſunt ma ture. comedunt aūt hōies has cū pane q̇ dem magis ſine autē pane alinadas ⁊ ko limiadas ſic vocatas gratia ſubductōis ventris. Cū garo āt aū cibū. ſic aūt q̄ ſunt mature in arbore plurimū vnctuoſum. ſic ce ſtipticū chimū hn̄t. ꝓpter q̊d ⁊ roborāt ſtōm. excitant appetitū. idoneiſſime āt ad hec ſunt q̄ cū aceto r̄poſite. Multipliciter āt iſta preꝑant. qui ſtuduerunt circa pul mentariam experientiā: M Alman ſor tractatu tercio. cap̄. de oliuis. Oliue de aqua ca. ſunt ⁊ ſic. cōplexionis. que ſi ante cibum ſcꝫ comedantur ventrem mo uent. ⁊ os ſtomachi robuſtū reddunt Oli ue autem de oleo calidiores ſunt. que ⁊ oſ ſtomachi minus corroborant ac ventrem minus fluere faciunt.

Ca.cccxxj.

Leum oliuarum. Serapion auct. Galieni. Oleum quod ſumitur ex oliuis maturis quoddaȝ eſt nouũ quoddam eſt vetus. Eius vero quod eſt nouum calefacit calefactione temperata ⁊ humectat. ſed vetus ex eo calidius eſt et magis reſolutiuum. ſed illud q̃d accipit̃ ex oliuis recentibus inmaturis dicit̃ oleũ expenſarum. ⁊ eſt oleum onfancinũ: Et in nouo aliqua exiſtit ex eo de frigiditate q̃n titas que eſt in eo de ſtipticitate. Et vetuſ ex eo dum in ip̃o perſeuerat ſtipticitaſ eſt virtutis deſiccatiue. donec ſtipticitas r̃ce dat ab eo. quia tunc fit ſimile oleo q̃d accipitur ab oliuis in ſummitatibus. ſimile eſt ⁊ propinquum in virtute oleo expenſarum. et vniuerſaliter pone conſideratõm tuam in omni oleo quod guſtabis. quia eadem quantitas quam in eo ĩuenies de ſtipticitate eſt ibi de frigiditate. ⁊ ſi non inuenies in eo ſtipticitatem omnino. ſed inuenies ipſum delectabile vere delectationis. dic ipſum calidum cum temperamento. ⁊ ſi tu inuenies cum hoc ip̃m ſubtile. ⁊ illud quod eſt clarum de quo ſi accipias parum. ⁊ ponis ipſum ſup̃ menbrũ. vel corpus extenditur ſupra corpus et dilatat multum abſq; eo quod imbibitur in eo ⁊ abſcinditur. ſcias q illud eſt bonum valde ⁊ bonitas que conuenit oleo eſt in ip̃o ⁊ qñ abluitur oleũ non mordicat.

Operationes.

A Aui. Oleum qñq; exprimitur ex oliuis inmaturis. ⁊ dicitur onfancinũ. quandoq; ex maturis: ⁊ quandoq; ex rubeis inter illas medijs: Et huius operatio eſt inter illas duas res. Item quandoq; exprimitur ex oliuis domeſticis. quandoq; ex ſilueſtribus que mordicant linguam:

B Onfancinum frigidũ eſt et ſiccum in primo. Oleum autem de oliuis vltimo maturis calidum eſt cõmenſurate. ⁊ declinat ad humiditatem. Omnes autẽ eius ſpecies corpora confortant. Motum alleuiant: extinctiue ſunt:

C Oleum oliuarum ſilueſtrium eſt ſicut oleum roſarũ in plurimis intententionibus. Conſeruat capillos. ⁊ prohibet velocitatem caniciei cum amminiſtratur omni die

D Cõfert gingiue ſanguinee. colluendo os ex eo. Confirmatq; dentes motos. Item expreſſum de oliuis ſilueſtribus inmaturis confert vlceribus humidis ⁊ ſiccis ⁊ ſcabiei:

E Byaſ. Oleum quod fit ex oliuis non bene maturis eſt oleum expenſarum. ⁊ eſt conueniens ſanis. et proprie illud quod ẽ nouũ ex eis. ſine putrefactiõe boni odoris. ⁊ ex illo quod eſt huiuſmodi fiunt olea aromatica. ⁊ eſt bonum ſtomacho propter ſtipticitatem que eſt in eo: et reſtringit gingiuas: ⁊ confortat dentes. quando tenetur in ore. ⁊ p̱hibet ſudorem

F Et oleum vetus oliuaꝰ maturaꝰ conuenit in medicinis. ⁊ omnes ſpecies olei ſunt lenientes corpus. ⁊ p̱hibent aduentum frigoris corpori. ⁊ faciunt ip̃m abilẽ ad motum. ⁊ molliunt ventrem. ⁊ debilitant virtutem medicinaꝰ vulnerantium.

G Et datur in potu contra medicinas mortiferas vt enomat̃ cũ eis. ⁊ fit cũ hoc aſſidue. ⁊ qñ bibunt̃ ex eo. ℥. ix. cũ tãtum dem aque ordei vel aque calide laxant vẽtrem. ⁊ qñ decoquunt̃ cum ruta. ⁊ bibunt̃ ex eo calido. ℥. ix. confert torſioni ventris ⁊ expellit lumbricos:

H Et quando fit cum eo criſtere cõfert colice. que fit ab apoſtemate interiori ⁊ opilatiõe que fit a ſtercore duro. ⁊ antiquũ ex eo eſt calidius ⁊ plus reſolutiuum. ⁊ fit cum eo cohol ad acuendum viſum. ⁊ ſi non habes ⁊ neceſſario indiges eo. coque ip̃m donec fiat ſicut mel. ⁊ vtere. ⁊ virtus eius eſt ſicut virtus veteris

I Et oleum oliuarum ſilueſtrium eſt ſtipticum. iuuamentum eius eſt in medicina minus iuuamento ſupradicti olei. ⁊ iuuamentum eius eſt ſicut iuuamentum olei roſarum. ⁊ ſtringit ſudorem ⁊ prohibet caſum pilorum. ⁊ purgat furfures capitis. ⁊ confert ſcabiei ⁊ poris ⁊ prohibet canos: quando ex eo fit collutio oris. valet ad apoſtemata gingiuaꝰ. et confert dentibus cõmotis.

K Et

tam preparãtur ex ea epithimata ad gin
giuas. quando humores currunt ad eas.
⁊ oportet ꝙ accipiatᷣ lana ⁊ inuoluatur ſu
pra ſtilum et madefiat in oleo feruenti et
ponatᷣ ſuꝑ gĩgiuas ſepe donec albeſcãt.

Ca.ccc xxij.

Libanum grece ⁊ latine. vel thus.
arabice Ronder. Sera. li: aggre.
cap̃: Ronder aucto. Dyaſ. Eſt gũ
mi ex canchi ſiue karech: Et ſunt eius ſpe
cies quatuor. vna eſt melior et eſt ex terra
indie. cuiuſ color eſt ſmaragdinus ⁊ ſicut
color melongie. ⁊ colligitᷣ in cochijs. et fi
gura eius eſt rotunda. ⁊ fractura eius eſt
anguloſa: ⁊ ponũt illud hõies in olla ter
rea. ⁊ agitant ollam tam diu donec figu
ra eius rotundatur Et poſt tempus fit ru
beum: ⁊ ſcđm eſt ex terris arabum. et eſt ſe
cundum in bonitate. ⁊ melius ex eo ẽ maſ
culum. ⁊ eſt illud quod eſt rotũdum albũ.
⁊ nõ facile frangibile; Et quãdo frangitᷣ
quod eſt interius eius eſt tenax. ⁊ quãdo
fit fumigatio cum eo comburitur cito Et
tercium eſt in bonitate ſicut arabicum. et
eſt habens fruſta minora ꝙ̃ ipſum ⁊ decli
nat plus ad colorem acori: Et quartũ eſt
de colore albo. ⁊ quando frãgitur vergit
color eius ad colorem maſticis: Idem au
ctoritate Galieni. Sapor olibani eſt ſtip
ticus ſtipticitate multa Uerum album ex
eo non habet ſtipticitatem manifeſtam.
Uirtus eius eſt que calefacit in. ij. gradu.
⁊ deſiccat in primo. vnde eſt ſtipticũ. Dy
aſco. cap̃. de olibano. Thus vel olibanũ
lacrimus eſt arboris. que grece libanꝰ dr̃:
Quod autem de arabia defertᷣ candidũ
eſt. quod vero de india rufum. ſʒ vtrunqʒ
maſculum eſt. Eſt terciũ genus minutum
valde ⁊ rufum q̊d mãna thuris dicitᷣ. Eſt
ergo optimum thus quod maſculum dr̃:
ſubrufum ⁊ rotũdum ⁊ pingue. et natura
liter leue. ⁊ fragile ⁊ q̊d ab igne cito incen
ditur odorem ſuauem copioſe emittens.
Galienus. vij. ſim. far. cap̃: de thure. Li
banum. i. thus calefactiuũ q̈dem eſt in. ij.
gradu. ſiccatiuũ aũt in primo. Habet aũt
quid ſtipticans paucum. minime v̾o ma
nifeſta eſt ſtipticipticitaſ in albo ſm̃ colorẽ
Cortex autem eius ſtipticam v̾tutem ma
nifeſtam poſſidet: quo circa ſiccat genero
ſe. vt in. ij. gradu ſiccatiuũ exiſtat.

Operationes.

A Serap̃. auctoritate dyaſ. Abſtergit
obſcuritatem viſus. replet vlcera profun
da. ⁊ incarnat ea. ⁊ conſolidat vlcera recẽ
tia cum ſuo ſanguine. B Et quãdo
bibitur olibanum. confert ſputo ſanguĩs
⁊ abſcindit fluxum menſtruorum: ⁊ cuiuſ
cunqʒ ſanguinis vndecunqʒ fluat. et ſan
guinis qui fluit a cerebro q̈ dicitᷣ meſcha
et eſt ſpecies fluxus ſanguinis narium et
prohibet vlcera fraudulenta que fiunt in
ano ⁊ in alijs membris. Quando miſcetᷣ
cum lacte ⁊ fit inde liciniũ ⁊ adminiſtratᷣ
C Et quando admiſcetur aceto ⁊ oleo
⁊ fit linimentum in principio formice. au

fert eam ⁊ empetiginem. et miſ[illegible]tur cum adipe āſeris ⁊ porci. ⁊ curat vlcera fracta ab aduſtione ignis. ⁊ ſciſſuras pedum. q̄ fiunt a frigore. B Et quando miſce tur cum pice curat concuſſionem aurium Et quando miſcetur cum vino dulci. ⁊ di ſtillatur in aurem. confert dolori eius. E Quādo admiſcetur cum chimolea. ⁊ oleo roſarum. et liniūtur cum eo apoſte mata calida mā̄millarum que fiunt poſt partum tunc confert eis. ⁊ ipm̄ admiſcet̄ cum medicinis conferentibus pulmoni ⁊ emplaſtris reſoluentibus apoſtemata in teriora. F Et quando bibitur cōfert ſputo ſanguinis. ⁊ diſſoluitur flegma. et aufert triſticiam. ⁊ auget memoriam. Et quando bibunt de eo ſani parū meliorat eos. ſed ſi nimis cum vino biberint indu cit maniam. ⁊ amplius cum vino occidit Et comburit̄ olibanum. quando accipit̄ fruſtum ex eo. ⁊ incenditur et inflāmat̄ et ponitur in teſta ſubtili ⁊ comburit̄. ⁊ quā do comburis eum oportet vt cooperias eum aliquo alio vaſe. quia facit cum hoc ꝙ non incineratur. G Serap̄. auct. Galie. Virtus fumi olibani eſt calidior ⁊ ſiccior virtute olibani quouſqꝫ r̄ponatur in tercio gradu ⁊ abſtergit ⁊ replet. et mū dificat vlcera oculi. quemadmodum fa ciunt fumus mirre ⁊ ſtoracis. H Et idem aucto. Dyaſ. Fumus olibani ſedat apoſtemata oculi. ⁊ abſcīdit curſuꝫ humi ditatum ad ipm̄. ⁊ mundificat vlcera ei⁹ ⁊ generat carnem in vlceribus ipius que dicuntur chilomata. ⁊ ſedat apoſtemata que fiunt in eo que dicūtur kankri. Fum⁹ autem mirre ⁊ ſtoracis eodem mō colligi tur. ⁊ valet vt ſupra. I Et idem auc. aben meſuay. Olibanū deſtruit flegma. ⁊ aufert triſticiaꝫ. ⁊ auget memoriā. Aui cenna de virib⁹ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Ca. cccxxiij.

Popanax latine. ſed grece panax. eraclea. Arabice Jenſis vel Hēſir Yſidorus li. ethimologiaꝝ. Panax eſt herba fragrantis odoris tyrſo ferule ſi milis ex qua ꝓfluit ſuccus qui oppopana cis dr̄ croceus ⁊ pinguis. odore grauis ⁊ amariſſimus. Dyaſco. Eſt panax eraclea vñ opopanax colligitur. Hec habet folia expanſa ſuper terram. horribilia ⁊ aſpera valde in quinqꝫ ꝑtes diuiſa. virgā longā ſicut ferule. coloris albi. ⁊ ſuper eam capi tella aneto ſimilia. cū flore mellino. ſemē odoratum ⁊ calidum. radicem vnam ſoli dam. que de ſe multas emittit radices al bas odore ğues ⁊ guſtu amaras. Ipa qꝫ radix lacrimū emittit. qui colorem croceū oſtendit. Serapion. li. aggre. cap̄. henſir aucto. dyaſ. Arbor Jenſis vel henſir id ē opopanacis planta. in ortis ⁊ pomeriis inuenitur. ⁊ eſt planta habens folia aſꝑa ſicut ficus non magna. ⁊ ſpanſa ſup terrā viridia rotunda. ⁊ diuiſa in quinqꝫ ꝑtes.

ſimilia folia ficuſ in ſua ſimilitudine. ⁊ ſti
pes eius eſt longus ſimilis ſtipiti galbāi.
albus ſuꝑ quem ſunt pili albi ſimiles pul
ueri albo in cuius circuitu ſunt folia ꝑua
⁊ in ſummitate eius ſunt capitella. ſimĺia
capitellis aneti. in q̇bus ſunt flores croce
um colorem habentes. ⁊ habentes odorē
bonum. ⁊ habet ſemen odorifeꝝ. ⁊ habet
radices multas egredientes ab vna radi
ce. grauis odoris. ſolida ſuꝑ quam eſt cor
tex groſſus. amari ſaporis. quod aūt ex ſe
mine huius plante eſt melius eſt illud q̊d
eſt ſuꝑ ſtipitem. Auicēna li. ij. ca. de opo
panaco. Opopanacum eſt arbor que nō
eleuatur a terra. ⁊ ſimilant̄ ipſius folia fo
lijs ficus. ⁊ ſunt vehementis viriditatis
rubea inciſas. hñtia ꝑtes rotundas. ⁊ eiꝰ
crus eſt ſicut cucumeris. ſuꝑ q̊d ſunt pili
pulnerulenti Et eius folia ſunt ꝑua valde
ſuꝑ cuius extremitatem eſt corona ſimiliſ
corona aneti. ⁊ eius flos eſt citrinus. ⁊ fo
lia floris ſunt boni odoris. ⁊ vene ip̄iꝰ ſūt
plurime ramificant̄ a radice vna. ğſſum
habentes corticem. ⁊ interius odoris eſt
grauitas. Eius aūt gumma extrahit̄. cū
inciſione ſue radicis in primis cum crus
apparet.

Operationes.

A Auicenna. Eſt autem reſolutiuū vē
toſitatū lenificatiuū. abſterſiuū. lenificat
duricies ⁊ bothor. Eius radix eſt ad me
dicandum oſſa nuda. ⁊ cum melle eſt con
ueniens vlceribus antiq̇s. ⁊ igni perſico
⁊ quod ſuper ipſum eſt etiam vulneribuſ
⁊ bothor. ⁊ ad ſummū oīes ꝑtes eius cō
fert vlceribus fraudulentis. B Et
bibitur cum aqua ⁊ alcaratin. ⁊ cum vīo
propter contractōnem lacertorum ex per
cuſſione. C Quidam enim dixerunt
ꝙ ipſum eſt malum neruis. ⁊ videtur ꝙ ſit
malum neruis ſanis ſiue humectatis. Et
conferēs ē ſciatice. ⁊ remouet laſſitudinē.
⁊ conuenit dolori iuncturaꝝ oīm. ⁊ poda
gre more emplaſtri ſuppoſitum. D
Confert corroſioni dentiū cum eo implē
tur. ⁊ ſedat dolores eorum. ⁊ ꝯuenit ſode

et epilentie ⁊ matri infantium. Acuit vi
ſum. ⁊ fit ex eo collirium. Ex folijs eiꝰ fit
emplaſtrum ſuper dolores lateris. E
Et opopanacum ꝯuenit dolori vtrorūq̧
laterum ⁊ tuſſi cum ſunt frigidi. Eius ſuc
cus cōuenit duriciei ſplenis more empla
ſtri ſuꝑpoſitum ⁊ bibitum cum aceto.
F Ponuntur eīm ex eo. x. aurei in duobꝰ
vrſeolis muſti ⁊ clarificat̄ poſt duos men
ſes ⁊ conuenit ſpleni valde. G Et
muſtum hoc conuenit ydropiſi. lenit du
riciem matricis. ⁊ conuenit guttatiōi vri
ne. ⁊ auellana vna ex eo bibit̄ cum aq̈ ca.
ad prouocandum vrinam ⁊ menſtrua. et
iuuat matricem frigidam. H Et eiꝰ
fructus abundare facit menſtrua. et ꝓprie
cum abſinthio. ⁊ interficit fetum. ⁊ ꝓprie
radix eius. Ipſa nāq̧ facit aborſum ſup
poſita ⁊ bibita. I Et conuenit p̄fo
cationi matricis. ⁊ exterminat ventoſita
tem ⁊ duriciem eius. ⁊ conuenit colice. et
ſoluendo educit crudum humorem.
K Et conuenit prnritui veſice ſi bibit̄
cum aqua cartami ad rigorem ⁊ febrem.
periodicas. ex eo cum pice fit emplaſtrū
bonum morſui canis rabioſi cū ariſtolo
gia ad pūcturas bibita eſt tiriaca. et ſimi
liter eius ſuccus. loco eius ponunt̄ ficus
⁊ extimo ꝙ armoniacum eſt ei ꝓpinquū.
L Sera. aucto. Gal. Radix eius ē me
dicina que deſiccat ⁊ calefacit. et in hoc ē
melior ꝙ ip̄m opopanax. Cortici āt eius
ineſt virtus abſterſiua. Cortex eius valet
contra denudationem oſſium nudatorū
⁊ nos q̇dem eo vtimur in medicinis oſſiū
denudatorum. ⁊ in medicinis vlceꝝ frau
dulentorum. quia generant iſte medicine
carnes in vlceribus generatione forti.
M Et aucto. dyaſ. Quando dat̄ de eo
in potu cum mellicrato aut vino confert
rigoribus fe. periodicarum. ⁊ cōcuſſioni
bus neruorum. ⁊ doloribus laterum et tu
ſſi. ⁊ diſtillationi vrine ⁊ ſcabiei veſice.
N Et idem aucto. Aben meſuay. Con
uenit ad ea ad que iuuat armoniacum. et
doſis eſt a. ʒ. ß. vſq̧ ad aureum. j.

Ca.ccc xxiiij.

Nomia q̈ multi onomidaȝ aꝑpellauerunt. Byaſ: cap̄. onomia. v̉ge ſunt duoꝝ palmoꝝ. ⁊ nodoſe folia illi ſunt minuta ſicut lēticule; aut rute aut anchuſe ſubaſꝑa ⁊ pinguia. ⁊ ſpiſſa. hāc multi in ſale componunt ⁊ ꝯmedūt ſuauiſſime. v̉ge p̄dicte ſpinas acutiſſimas hn̄t albe ſunt ⁊ virtutis calide.

Operationes.

A Coꝛiū radicis eaꝝ cum vino bibitū vrinam ꝓuocat. lapidem veſice excludit Uulneribus ſoꝛdidis medicat̄; cū aceto cocta ⁊ oꝛe retenta doloꝛem dentium prohibet B Galienus. viij: ſim. far. ca. ononis. Ononis radicem habȝ calefactiuam iam ſ̄m tercium gradū. C Coꝛtex vero eius maxime eſt vtilis participās abſterſiuitate ⁊ inciſione. vn̄ nō tm̄ eſt abſterſiua ſȝ lapidē fractiua. D Eadem āt v̉tute: ⁊ eſcaras cito ſiſtit. vtunt̄ autē ea et ad dencium doloꝛem coquentes in oxicrato et gargarizantes.

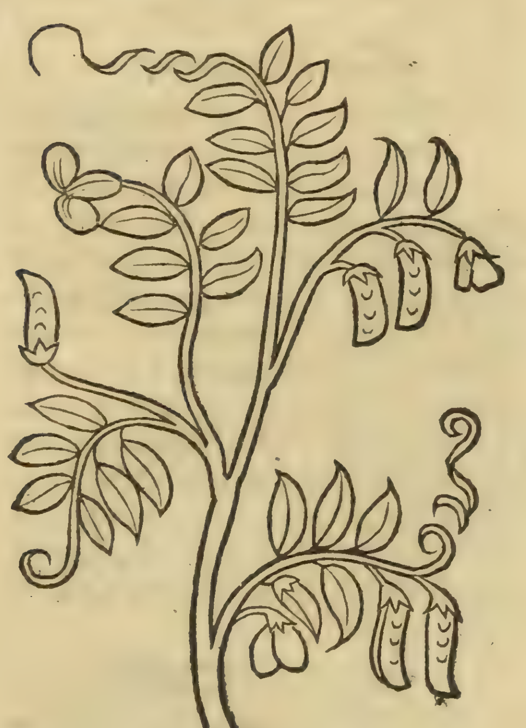
Ca.ccc xxv.

Riganū. Diaſ. Oꝛiganū eſt oībuſ notū. et eſt duplex. dōeſticū videlicet ⁊ ſilueſtre. vtrūqȝ ca. ⁊ ſic. in. iij ḡdu. ſilueſtre tn̄ calidi⁹ ē. Pla. Oꝛiganū ca. ē ⁊ ſic. ī. iij. ḡ. Eſt oꝛiganū ſilueſtre q̊d latioꝛa hȝ folia et foꝛci⁹ oꝑat̄. et eſt dōeſticū q̊d vbiqȝ reꝑit̄ ī oꝛtis videlicȝ ⁊ in p̄tiſ ⁊ minuta hȝ fo. ſuauiuſqȝ oꝑat̄ q̊d ī medicinis ponit̄. In tꝑe ꝑductōnis floꝝ colligit̄. ⁊ cū floꝛib⁹ ī vmbra ſuſpendit̄ ⁊ exſiccat̄. ꝑ annū ſeruat̄. Fo. cū floꝛib⁹ abiectis ſtipitib⁹ ī medicis ponunt̄. v̉tutem hȝ diſſoluendi; attrahendi; relaxādi. ꝯſumēdi Item Oꝛiganū naſcit̄ ī locis cultis inter vepres ⁊ frutices.

Operationes.

A Byaſ. Oꝛigāo v̉tus eſt ca. ⁊ ei⁹ elixatura moꝛſib⁹ venenatis occurrit cū vino data. bibita q̊ȝ cū dulcoꝛe p̄ſtat effectum B Conſtan. Oꝛiganū vrinā ⁊ mēſtrua prouocat: Uentoſitatem ⁊ rugitū ſtomachi et inteſtinoꝛum expellit. et maxime ſi ſunt ex groſſis humoꝛibus aut indigeſtis

C Lumbricos ⁊ aſcarides occidit ⁊ ex
pellit ſi ex eius apozimate potetur. D
Maſticatum dolorem dencium mitigat.
Stomachũ ⁊ epar ⁊ pulmonem de gſſis
humoribus mundat. Cum ficubus ſiccis
manducatum ſudorem ꝓuocat. Corpore
ex eius apozimate loco ſcabiem ⁊ ycteri
ciam ſanat. E Succus eius cũ lacte
mulieris auribus diſtillatus dolorez mi
tigat: F Succus eius bibitꝰ viridis
tumorem faucium ⁊ vue tollit Bibita cũ
mulſa nigram coleram per ventrez depo
nit. Serpentes quoqꝫ fugat. Venerem tẽ
perat. G Macer. Origani vires ca
lide ſicceqꝫ leguntᷣ. Tercius huic ĩ vtroqꝫ
gradu conceditur eſſe: Illius in vino cu
rat decoctio ſumpta. Quoſuis peſtiferoſ
morſus ſi ſepe bibatur. Cũ mulſa ſumptũ
prodeſt aconita bibenti. Cũ multis alijs
poteſt obſtare venenis: Conquaſſata iu
uat manſum vel ſepius hauſtum Ydropi
cos reprimit bibitũ ſiccatqꝫ tumorẽ. ⁊c:

Ca. cccxxvj.

Robus: Palladius. li. ij. In mẽſe
februario vltimo ſeritᷣ non pabuli
ſecandi ſꝫ colligẽdi ſeminis cã. Iu
gerum occupant modij ſeptẽ. Serenda ẽ
aũt in terra ꝓſciſſa poſt horam terciã vel
ſecundã: cũ ros eſſe deſierit quẽ ferre non
p̃t ſꝫ ſtatim cooperienda eſt añ noctẽ Nã
ſi nuda manſerit humore corrumpitᷣ no
ctis. Obſeruandum eſt ne añ lunã. xv. ſe
ratur. qꝛ ſic ſatam limaces pſequuntᷣ. Yſi
dorus li. ethimologiarum. Herbũ a gre
co traxit vocabulum. hoc em̃ illi orobum
dicunt. Quod cũ ſit qbuſdam pecoribus
infeſtum: thauros tamen efficit pingues
Actor: Orobum vt ſuperius diximꝰ ip̃m
eſt herbum ſiue heruũ: cuius naturaz ſub
herui cum aſpiratiõe vel erui ſine aſpira
tione nominibus iam ex magna parte ſu
perius locis cõgruis poſuimus: nonnulli
medicoꝝ nr̃oꝝ illud eſſe putauerũt orobũ
q̊d nos viciã dicimꝰ. Sed yſi. hec põit ꝓ
duobus. ⁊ dr̃ a nõnullis ꝙ due ſpẽs ſunt.
q̃ſi vnius generis. vna videlicet maior: q̃
orobũ vocatᷣ. alia v̊o minor. q̃ vicia ⁊ vul
gariter necereon appellatur

Operationes.

A Diaſ. Orobũ om̃e ſiue herbũ cũ par
te amaritudinis eſt calidũ Ideo ſplenem
ac renes ⁊ epar purgat. ſcabies ⁊ emperi
gines ſanat. vulnera q̊ꝫ curat cũ melle im
poſitum deſiccat B Habundanter
incidit: aperit: ꝓijcit parotidas: indura
toſqꝫ teſticulos digerit C Yſaac ĩ di
etis pticularibꝰ Orobũ eſt ca. in: j: gradu
ſic. in: ij. vñ mũdificatiuũ ẽ ⁊ colatiuũ: mũ
datũ cortitibꝰ iureqꝫ de eiꝰ faria fcõ. ven
trẽ hũectat: D Urinã ⁊ mẽſtrua pro
uocat. cutẽqꝫ clarificat; nõ tñ pl'im aſueſi
at: ne forte ſanguinẽ mingẽ faciat: E
Aliqñ p nares ſanguis efficit fluxũ: faria
eiꝰ cocta cũ ſeporis q̊d ẽ ſpẽs thuris idro
picis: icericiſqꝫ vaz F Tpata cũ vĩo va
let ſup rabidiſſimi cãis morſũ poſita G
Rurſus cu melle tpata: lẽtiginẽ mũdificat
vulneribꝰ ⁊ ap̃atibꝰ ſimiliter valꝫ: H
Itẽ calculoſis magnũ eſt iuuamentũ.

Ca.cccxxvij.

Lus latine.arabice ſachiliemenie grece. blicoci vel bliton. Sera.li; aggre. ca; Sachiliemenie ſiue ſachalaiamena aucto. Galie; Sachiliemenie.i. olus iamenũ om̃ibus notũ. Uirtus eius eſt frigida et humida in.ij.gra. Yſi. Olus ab alendo dcm̃ eſt, eo ꝙ primũ oleribus quondam alerent̃ hõies.anteq̃ fruges ederent ꝛ carneſ.Tantũmodo em̃ oleribuſ alebantur ꝛ arboꝝ pomis.ſicut animalia herbis Dr̃ olus molle quoddã herbe ortulane genus. Actor. Olus itaqꝫ generaliter dr̃ om̄is herba p̄cipue ortulana que in cibum ꝛ alimentũ hõis aſſumitur. Uñ Yſido. Maluã ꝛ rapam:napum ꝛ raphanum; lactucam paſtinacam: cepã:allium ꝛ ſimilia deputat inter olera; Nibilominus cum appropriato vocabulo dr̃ olus herba quedam ſpecialis ortulana.

Operationes.

A Auicenna; Olus aliameni quod eſt in ip̃o ſm dyaſcoridem medicine virtus omnino non eſt.ꝛ eſt aquoſum ſicut attriplex quod ſaporem non habet. Et in hoc habundat plus om̃ibus oleribus Eſt em̃ vehementioris humiditatis q̃ lactuca ꝛ q̃ cucurbita. Nutrimentum eius paucũ eſt. Eius penetratio nõ eſt velox.eo ꝙ penitus nitroſitate priuatum eſt. Teſte Galieno frigidum ꝛ humidum eſt in ſecũdo

B Ex eo fit emplaſtrũ calidis apoſtematibus.ꝛ eius radix malis vlceribus.

C Succus eius cum oleo roſeo confert ſoda ex aduſtõne ſolis occidenti;ↄfert etiam tuſſi calide;proprie decoctuꝫ cũ oleo amigdalino ꝛ aqua dulces granati:

D Serap̄.auctoritate dyaſ. Herba ipſa cõmeditur ꝛ mollit ventrem.et non eſt omnino virtus in ea ex rebus medicinalibus ꝛ habet in ſe aqueitatẽ multã pluſq̃ omnia alia olera Et quãdo fit emplaſtꝝ cum ea ſuper apoſtemata calida confert. ꝛ ſedat ſitim ꝛ tuſſim que fiunt a caliditate.ꝛ ip̃m eſt pauci nutrimenti.quando comeditur ꝛ tarde penetrationis.

E Et idem aucto; Yſaac. Quãdo fit emplaſtrum cum radice ip̃ius vlceribus q̄ dicũtur faui.a q̄bus emanat humiditas ſimil' melli.

F Et idem aucto; Habix. Eſt fri.ꝛ hu.in.ij.gradu. Humiditas eius eſt amplior q̃ humiditas lactuce ꝛ cucurbite.ꝛ ſubſtantia eius eſt aquoſa non habẽſ in ſe groſſiciem;quia cito deſcẽdit et mollit ventrem.ꝛ ideo modice redditur nutrimentum ex eo.

G Et exprimit̃ ſucc⁹ foliorum.ꝛ miſcetur cum oleo roſaꝝ.ꝛ cõfert dolori capitis qui accidit a calore ſol'

H Et quando coquitur herba ip̄a ꝛ ꝓijcitur ſuper ip̄am oleum amigdalarum ꝛ ſuccus malorum granatorum dulcium confert tuſſi ſicce.que eſt cum caliditate ꝛ aſperitate pectoris

I Ypocras. Clauos.i. poros pedum impoſito eo liniri ꝛ comprimi credunt.

Ca.ccc.xxviij.

Papauer latine grece am
mone vel miconiũ. ara.
charchar vel cachili vel
chaſchaſi. Serap̄.li.ag
gre.cap̄ charchar auct.
Diaſ. Papaueris multe
ſunt ſpecies. Nam ex eo
eſt domeſticum ⁊ illud eſt papauer albũ
quod ſeminatur in ortis; cuiꝰ capita ſunt
oblonga. ⁊ ſemen eius eſt album. ⁊ ex eo ē
agreſte. Et ſunt eius due ſpecies. Una eſt
habens caput depreſſum ⁊ ſemen eius eſt
nigrum. ⁊ iſtud vocatur papauer rubeũ.
Et alia habet caput longum. minus tñ al
tero ⁊ nominaẗ ſeil. ⁊ ex eo eſt papauer cõ
cuſſum. eo ꝙ ſemina eius eo concuſſo cito
cadunt. ⁊ illud eſt papauer nigꝝ. ⁊ ex eo ē
almucaran q̊d naſcitur iuxta mare in lit
toribus: ⁊ illud eſt papauer cornutum. qð
hꝫ folia alba ſimilia folijs plante q̄ dr̄ flo
mos. ſciſſa tñ ⁊ ſũmitateſ altas ſicut folia
papaueris agreſtis. ⁊ ſtipitē ſil'eꝫ illiuſ ſti
piti. ⁊ hꝫ florē glaucũ ⁊ hꝫ ſemen minutũ
in vaginis ſubtilibus ⁊ longis ⁊ curuis ſi
cut cornua. ⁊ ſicut habet fenugrecũ. ⁊ pro
pter hanc cauſam nõiatur kiratidos ⁊ al
micon. et eius expoſitio eſt cornutũ papa
uer et ſemen q̊d eſt incluſum in illis vagi
nis eſt minutum nigrum et aſperum. Na
ſcitur in lociſ marinis et aſperis. et latine
vocatur memit. ⁊c̄. Galienus. vij. ſim. far
cap̄: Micon chirantes. i. papauer cornu
tum. nõiatum eſt quidem ſic a fructu bre
uem connexionem habente. ſicut et fenu
greci. et aſſimilatur cornu bouino. vocaẗ
autem ab aliquibus papauer marinum.
qm̄ vt plurimũ prope mare naſcitur: Uir
tutem aũt hꝫ incîſiuā et abſterſiuā. Opiũ
autem q̊d ex ſucco ipſius fit. fri. eſt in quar
to ſic. in tercio. Papauer cõponiẗ ab ape
rio et vento: inde papauer ꝙ vēto magis
aperit florem. Idem li. vt ſup̄. Papauer
vnum quidem eſt ixias. i. fluidum nomi
natum eo ꝙ cito ab eo defluũt ſemina eiꝰ
vel quia ab eo cito defluit flos. Aliud ve
ro eſt domeſticum q̊d eſt ortenſe. et excoli
tur. Atuero et alia duo ſunt papauera ſil
ueſtria vltra hec. vnũ quidē quaſi depre
ſſam habens codiam. Aliud autem oblõ
giorem. hoc totum āt eſt oblongius ⁊ ari
dius. huius papaueris opos; i. lacticiniũ
defluit. Uñ ⁊ q̄dam nominant id fluidũ:
Uirtus autem omniũ papauerum eſt in
frigidatiua. Sed ortenſis quidem quod
et calachitidam nominant moderate eſt
ſomniferum: eius ſemē aptum eſui: propterea
quidem ⁊ in panibus miſcetur id. et cum
melle permiſcentes comedunt. Primi vo
cuius cito florem defluere diximus. ſemē
forcius infrigidat. quo circa nequaquaꝫ
quis eo vtetur inceſſanter. ſicut eo quod
eſt ortenſe. attamen ponunt id in cibis q̄
cum melle fiunt ⁊ nitro ⁊ in panibus Ter
cio vero dicti ſemen nigrum exiſtens iam
farmacoſum eſt ſufficienter infrigidans:
Quarto autem dicti farmacoſius omni
bus eſt. ⁊ ſecundum ſemen. et ſecũdum co
diam ⁊ ſecundũ folia. et p̄m opiũ. i. eius
lacticinium vehementer infrigidat vſqꝫ
ad torporem ducens ⁊ mortificationem.

vnde medici eſt vti eo. bene miſcendo cū
farmacis obtūdentibus frigiditatis for
titudinem. Eſt em̄ ex q̄rto et vltimo infri
gidantium.

Operationes.

A Pandecta. cap̄. cxlvj. Uirtus papa
ueris domeſtici dicte ſpeciei eſt q̄ infrigi
dat frigiditate forti. et illud papauer eſt
quod plus ingreditur in medicinis. Uñ
quādo papauer ſimpliciter ponit̄ in me
dicinis. illud debet intelligi. vnde valet
in medicinis ſemē eiuſ. folia: capita. ⁊ lac
Uirtus eius eſt fri. in. iiij. gradu. B
Serapion. li. aggre. auct. dyaſ. Domeſti
ci papaueris ſemen inducit ſomnū tꝑate
quando pulueriſatur cum pane aut miſce
tur cnm melle. et comedit̄. ſed cōtuſum ſe
men eius infrigidat frigiditate forti. Et
gummi eius papaueris et ſuccus eius eſt
opium. C Sed ſcil. i. liquidum igre
ditur plus in medicinis. valet ſemen eiuſ
folia: ⁊ lac ipſius: et virtus eorum eſt que
infrigidat in quarto gradu. ⁊ illa eſt v̄tus
narcotica ⁊ mortificatiua D Et idē
aucto. Gal. Uirtus domeſtici et agreſtis
eſt infrigidatiua: ⁊ ꝓpterea ſi coquant̄ fo.
eius cum capitibus in aqua. et fundetur
eius decoctio ſuꝑ caput facit dormire. et
quando teruntur eius folia contritiōe for
ti. ⁊ miſcētur cum ſanich ⁊ fit inde empla
ſtrū a p̄atibus calidis. et heriſipile: ⁊ dat̄
ex eo in potu non potentibus dormire:
E Et terunt̄ capita papaueris recētia
⁊ fiunt trociſci qui deſiccantur ⁊ repount̄
⁊ adminiſtrantur F Et qñ coquunt̄
capita papaueris in aqua donec ꝯſumat̄
aque medietaſ deinde admiſcet̄ illi deco
ctioni mel: et iterꝫ coquit̄ donec coagulet̄
⁊ fit inde lohoc. eſt valde bonū tuſſi: ⁊ ſuꝑ
fluitatibus q̄ deſcendunt ad cannā pulmōis
⁊ fluxui antiq̊ mēſtruoꝝ. qñ āt admiſcemꝰ
ei acatiā ⁊ ypoq̄ſtidos fit fortius ad hoc.
G Semē v̄o nigri papaueris terit̄ for
titer ⁊ dat̄ ī potu cū vīo ī fluxu vētris. ⁊ in
curſu hūoꝝ āti q̊ ex matrice Cauendū tm̄ ē
a nimietate vſus eiꝰ ne īducat ſubeth aut
litargiā aut etiā mortē H Et terit̄ et
cum aq̄ aut aq̄ ro. fit emplm̄ frōti ⁊ tꝑibꝰ
ad nimias vigilias: ⁊ ad dolorē capitis.
I Et qñ ſumit̄ de ip̄o opio ꝑua q̄ntitaſ
ſicut eſt granum orobi. facit dormire. ⁊ ſe
dat dolorem. ⁊ ꝯfert tuſſi. ⁊ fluxui antiq̊ ⁊
decoctio papaueris albi qñ abluit̄ cū ea
caput facit dormire tꝑate; ⁊ ſi aliquis vti
tur eo nimis inducit ſubeth: K Et ſi
ſumitur in potu confert morbis qui fiunt
ab humoribus q̄ deſcendunt a cerebro. quia
r̄pellit eos. ⁊ maxime qñ ſumitur cum aq̄
pluuie ⁊ vino: ⁊ qñ ex eo ſumit̄ quantitas
mag̃ facit ſubeth. ⁊ poſtea occidit. et miſ
cetur cū mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco. ⁊ diſtilla
tur in aurem: ⁊ ꝯfert a p̄atibus ca. oculoꝝ
⁊ qñ diſſoluit̄ cū aceto ꝯfert heriſipile:
L Et qñ miſcet̄ cū lacte mulieris et cro
co: cōfert podagre. ⁊ fit ex eo ſuppoſitoriū
paruū ⁊ ponit̄ in ano: ⁊ facit dormire Eſt
autem vſuſ opij in collirijs. vt dicit idem
ſerapiō: M Dyagoras aūt ꝓhibuit
vſum eius in egritudinibus oculoꝝ ⁊ au
rium qm̄ debilitabat ſua frigiditate men
bra illa. N Anderadas dixit ꝙ niſi
adulterat̄ iducit cecitatē. qbꝰ intromittēt̄
⁊ dixit ꝙ iuuamētū eiꝰ ſolū ē ī odorādo fa
ciēs dormire. alijs v̄o oībꝰ modis vſuſ eiꝰ
ē malꝰ. ⁊ ꝑiculoſus valde. ſꝫ hi oēs errauē
rūt. qm̄ oꝑatō eiꝰ v̄ificat̄ ꝑ expꝑientiā. O
Et iō auc. gal. Papauer cornutū laxat vē
trē laxatōe leui. vñ abſtergit: incidit: ⁊ di
ſſoluit ⁊ diminuit: P Gal. vij. ſim: far.
ca: micō cataputicos. Radix hꝰ herbe co
cta in aq̄ vſqꝫ ad medietatē epaticos iu
uat. ⁊ flo. ⁊ fo: valde ſordida ⁊ male mori
gerata vlcera iuuāt. abſcedē āt ab eis oꝫ
cū iā f̄cā fuerit vlcera mūda. itm̄. n. abſter
gē nā ſūt vt ⁊ ip̄iꝰ mūde carnis nō delinq̄
tur q̄d ꝓpter nāqꝫ fortitudinē nedū ſordes
ſꝫ et̄ eſcaras vlceris aufert̄ Q Aui. ſp̄ēs
papaueris ſūt īfrigidatīe: et nō ē ī ip̄o cō
glutinatō de q̄ ſit curādū. ⁊ illud q̄dē qd̄ ē
nigꝝ. ē ingſſatiuū exſiccatiuū. ⁊ flos eiꝰ ⁊
folia conferunt multum apoſtematibus
ſordidis. ⁊ oportet ꝙ caueatur poſtq̄ mū
dificata fuerint. quia abſtergit abſterſio
one forti q̊uſqꝫ diſſoluit ⁊ diminnit carnē
⁊ ip̄a qd̄ aufert̄ eſcaraſ aduſtas q̄ ſūt ī eis

Et qñ coquiẗ radix huius plante cũ aqua vſq; ad ꝯſumptõem medietatis ⁊ daẗ in potu decoctõ eiꝰ ꝯfert ſciatice ⁊ doloribꝰ epatis. ⁊ ꝯfert illꝭ q̃ hñt ĩ vrinis ſuis velut telam araneam quorum vrina eſt groſſa.
R Et ſemen eius quando ſumitur in potu ĩ q̃ntitate duaꝝ caſuf cũ mellicra to laxat ventrẽ laxatõi leui. ⁊ flos eiꝰ ⁊ fo. qñ fit empl'm cũ eis addito ol'o auferunt fraudulentiã vlceꝝ. S Sera. aucto. Raẗ. Opiũ ꝯfert fluxui vẽtris ⁊ vlceribꝰ inteſtinoꝝ. ⁊ doſis ẽ ab vno dauich vſq; ad duos. ⁊ q̃ntitas occidẽs ex eo ẽ ʒ. ij.
T Et dixit: Si detur opium illis quoꝝ virtus diſſoluitur propter vigilias curat eos eo ꝙ facit dormire. et ſic facit reuerti virtutem eorum. Et dixit Gal'. in li. de ingenio ſanitatis ꝙ opium mandragora. ⁊ iuſquiamus deſiccãt vlcera. V Dyaſcorides cap̃: de Opio. Poteſt aũt opiũ lacrimas reſtringere collirijs admixtũ et circum linitum ĩfrigerare ⁊ aurium dolorem ⁊ tocius corporis mitigare illa videlicet ratione qua ſomnum facere diciẗ.

Ca. ccc xxix.

Paritaria latine: et grece Alſinen. aut partemon: aut ꝑdition. aut ſideritis: aut eraclia. aut q̃aſtri agreſte. aut libatiam. aut poliominon. arabice eetugregaria. Pandecta. caplo. xxix. Paritaria ſiue vt latini aliq̃ vitriola viridis hʒ v̊tutem ⁊ non ſicca. folia eius ſunt ca: ⁊ ſic. in. iij. gradu. v̊tutem hʒ dyaſoreticam ſemen eius eſt fri. ⁊ hu. Dyaſ. cap̃: Alſinẽ ſiue paritaria herba eſt q̃ naſciẗ in tectis aut parietibus. haſte ſunt illi minute ⁊ ruſe. folia ſimilia allinos aſpera: ⁊ circa ipſius haſtas ſemẽ aſpeꝝ hñs rebus adherẽs Virtus eſt eius ſemini ſtiptica ⁊ frigida. Gal'. vj. ſim. far. cap̃: eliximen Quidã eñ perdition nõiant. Alij aũt perthericum. Alij ãt ſidiritem. ſunt aũt alij q̃ nominãt hanc eracleam. ineſt ãt ſemini eius v̊tus expurgatiua leuiter ⁊ ſtiptica fri. ⁊ hu.

Operationes.

A Pandecta cap̃. vt ſup̃. Paritaria in teſta calefacta ſine liquore loco dolẽti ſuperponiẗ ve etiã decocta in vĩo q̃d meliꝰ eſt: ⁊ cum furfure in vino albo aliq̃ntulũ acido multum ꝯfert. Curat etiam ſic p̃parata paritaria frigiditatẽ ſtomachi et inteſtinoꝝ. ⁊ dolorem coꝝ. B Contra ſtranguiriam ⁊ diſſuriã paritaria in aq̃ ſalſa coquatur ⁊ oleo ⁊ cataplaſmeẗ Ip̃a ſimiliter cocta ⁊ cõmeſta valet contra dolorem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigiditate ⁊ ventoſitate. Et criſpelle ex ea facte et cõmeſte valent contra predicta. Ad eos qui ſanguinem reijciunt paritariam tere ⁊ extrahe ſuccum ⁊ bibant. C Dyaſ. Semen eius cathaplaſmatibus adbibitum ignem ſacrum extinguit: condilomata ſpargit. conbuſtionibus medicaẗ. Tumores omnes compeſcit. Puſtulas emendat. D Succus eius cum ceruſa mixta ignem ſacrum extinguit. ⁊ herpetas ſi vnctus fuerit. E Et podagricis medicatur cũ ceroto cipno. aut cũ axũgia ap na. F Succꝰ folioꝝ eiꝰ in quantitate ciati vniꝰ acceptꝰ tuſſiẽtibꝰ ãtiq̃s opitulaẗ

Tumoꝛes faucium gargariſmo aut ſuper unctus compeſcit. Doloꝛem auriū cū oľo roſeo mixtus mitigat. G Gaľ. Semen eiꝰ ſanat vniuerſas flegnes in principio ⁊ augmento vſq; ad ſtatū. ⁊ p̄cipue ꝯbuſtionibus ſupplaſmatus. Sz ⁊ ſuccus eius igni ſacro ⁊ doloꝛibus auriū flegmonoſis ꝯuenit: H Succus eius folioꝝ tumoꝛes fauciū gargariſmo cōpeſcit. Et ꝗdam medicoꝝ His q̄ lōgo tp̄e tuſſierūt ꝓpinauerunt eū. q̄ aūt abſtergat euidentē pꝛebet experientiam in vitreis vaſis

Ca. ccc xxx.

Alma xp̄i latine. arabice Nakala Sera. li: aggre. cap̄: Nachala ſiue nachla. Diuidit̄ diuiſionibꝰ multis. Nam ſunt rami eius ⁊ ſuccus ramoꝝ ip̄oꝝ. ⁊ ciffiliones eius. ⁊ ſummitates ip̄ius ſine cacumine. ⁊ coꝛtex cacuminis eiꝰ: ⁊ eſt kafri ⁊ r̄cens ex eo inmatuꝝ quod eſt ſicut agreſta vue eſt balach. Idem auctoritate Galieni. Subſtantia ſucci ramoꝝ ⁊ ciffilionum ⁊ ſummitatis eſt compoſita ex ſubſtantia aquoſa tepida ⁊ terrea frigida ſed coꝛticis ſummitatis ſubſtantia eſt in ſeipſa ſiccioꝛ. ⁊ non eſt in eo humiditas aliqua. Et ſapoꝛ tocius arboꝛis eſt ſtipticus. Uirtutis eius eſt deſiccatiua.

Operationes.

A Pandecta capľo. ccccc. lxij. Confert vlceribus putridis. et ſtringit iuncturas ⁊ confert coꝛruptioni coꝛpoꝛis et oꝛis ſtomachi applicata exterius: aut ī potu ſumpta. Sed ſedumactinas id eſt nucleus ſiue os dactili. quandoq; comburitur in olla ſicut alie medicine. ⁊ cum extractus fuerit ab igne extinguitur in vino et poſtea abluitur. ⁊ ponitur loco tucie in collirijs que ponuntur in oculo. ⁊ ſi non comburūtur prima vice comburantur iterum. Et virtus eoꝛum eſt ſtiptica, cō glutinatiua. B Quando miſcetur cum lardo cōuenit vlceribus que fiunt in oculo et exitui oculi, ⁊ caſui palpebrarum. ⁊ incarnat vlcera; C Et idem aucto. Aben meſuay. Uirtus cifilionū eſt frigida in fine primi gradus et ſic. in medio eiuſdem. Confert acuitati ſanguinis ⁊ colere. ⁊ ſtringit ventrem. ⁊ nutrit nutrimento pauco: ⁊ curat doloꝛem ſtomachi. D Et idē auctoꝛitate Raſis. Cifilio ſedat fluxum ſanguinis ⁊ colere. ⁊ ſtringit ventrem. et tarde deſcendit a ſtomachi fundo. ⁊ ad eius deſcenſum iuuat zinziber conditum: et facit ea que facit kafri id eſt ſūmitas ramorum palmi vel coꝛtex ſummitatum eoꝛum E Galienus. viij. ſim. far. capittľo. Finix arboꝛ, et eſt palma Finix arboꝛ id eſt palma ſtiptica participat virtute in omnibus eius partibus. Ramoꝛum igit̄ ſuccus auſterus eſt ex aquoſa ſubſtantia, tepida ⁊ terreſtri frigida conſiſtens. ſimiliter autem huius natuꝛe eſt ⁊ vocatur cenogefalos. i. cefalionus eſibilis exiſtens. Fructus v̄o eius ⁊ maxime dulcis: non pauca ꝑticipat caliditate: eſibil' āt exn̄s. ad multū ꝓuenit vſū: nō ſolū extrinſecꝰ appoſitus vbi ꝯfortare q̄d ⁊ ſiccare. ⁊ ꝯgregare. ⁊ dēſare ⁊ ꝯſtringē indigemꝰ. ſed etiaz aſſumptus vt cibus ſimul cū alijs ⁊ ipſe per ſe.

F Quod vero vocatur alacer germen exiſtens molle palme eãdem cum cenogefalo habet virtutem. quod vero eſt velut rectia eius ſtipticam v̓tutem poſſidet. ſiccat autem plus predictis ceu et conſiſtentia ſubſtãtie ſiccius eis exiſtens ⁊ minime participans humiditate; G Unde multi in putridinalibus vlceribus eo vtũtur. ⁊ in farmacijs colligentibus laxis articulorum ⁊ epaticis ⁊ ſtomaticis virtutibus extrinſecus. Eſt autẽ radix huius plãte ſiccatiue inmordaciter virtutis. habẽs quid ⁊ ip̃a ſtipticitatis H Rabi moyſes ca. de palma. Cor palme auget ſperma ⁊ iuuat ad coitum. I Auerrois in ſuo Colliget. Omnes partes dactili ſtipticitatem habent manifeſtam. Sed fructus eius cum eſt maturus aliquam habꝫ ſtipticitatem. Cortices vero arboris predicte maiorem habent ſtipticitatem aliq̃bus partibus ip̃ius. Pro fructu huius lege ſupra Dactilus in cap̃. c liiij.

Ca. ccc xxxj.

Allaciũ leporis. Ex herbario. Pallacium leporiſ herba eſt endiuie ſimilis niſi ꝙ folia ei⁹ magis acuta. Radices iſtius ſaxifrage ſimilia; Flores parue ⁊ ſemẽ rotundũ magis tñ q̃ ſaxifrage. Naſcit̃ lõgitudĩe duoꝝ cubitoꝝ. Aliq̃ nõiant iſtã herbã domũ leporis ſiue Pallatiũ leporis ſiue herbã leporis. ꝓpteȓa ꝙ iſta herba leporẽ a melãcolia ſua cuſtodit Naſcit̃ in locis vmbroſis ſiue arenoſis.

Operationes.

A Pallaciũ leporis melãcolicis multũ eſt ꝯueniẽs. Uinũ decoctõis ei⁹ valet paliticis ⁊ ad colicã paſſionẽ ieiune ſumptũ B Radix eiuſ in vino decocta ꝓuocat vrinã; ⁊ bibitũ calculũ frãgit; Itẽ potatũ ſtranguiriã curat; diſſintericis multũ prodeſt radicẽ cũ vĩo ſumptũ. Hec herba melãcolicis magnũ p̃ſtat auxiliũ. Radice in collo pendẽte gñat audatiã. tollitꝗꝫ tiorẽ Pallatiũ leporis cũ vĩo decocta q̃r. fe. tollit. ⁊ oĩb⁹ paſſio. ſplẽis ſingl'are p̃ſidiũ eſt

15

Ca.cccxxxij.

Plantago maior vel arnogloſſa. vel
quinqꝫ neruia vel lingua arietis la
tine: grece arnogloſſos. Ara. liſen
alhamel. Pandecta cap. lxij. Arnogloſſa
i. plantago. cuius tres ſunt ſpecies. Una
eſt femina cuius folia ſunt lata habentia
quaſi fila in fractura ſua. Alia eſt hñs fo
lia ſtricta: que lanceola vocat̃ ⁊ eſt maſcu
lus. ⁊ habet fila vel neruos in fractura ſua
⁊ ob id quinqꝫ neruia vocatur. ⁊ hñt ſtipi
tem mediũ ſeminibus plenũ. fri. eſt et ſic.
in. ij. gradu. Eſt alia ſpecies q̃ vocat̃ plã
tago aquatica: ꝓ qua lege barba ſiluana
Sera. li. aggre. cap. liſen. i. lingua arietis
⁊ eſt plantago. Et ſubiungit aucto. diaſ.
dr̃ aũt arnogloſſa. ⁊ eius expoſitio eſt lin
gua agni. Ideo qꝫ greci arnõ agnũ vocãt
⁊ gloſſos linguã. ⁊ dr̃ etiam eptapleuros
i. ſeptem coſtas habens. nam in folijs eis
ſunt ſeptem coſte ab epta in greco. i. ſeptẽ
⁊ pleuroſ coſta: quia habet ſeptem neruo
ſitates manifeſtas in ſimilitudinẽ coſtaꝝ
laterum animaliũ. Cuius due ſunt ſpeci
es. maior ⁊ minor. de minore in ſequẽti ca
pitulo dicet̃. Maior vero habet virgas
aſperiores ⁊ folia lata ſimilia oleribus q̃
ꝯmedunt̃. ⁊ virga eiuſ eſt anguloſa ad ru
bedinem declinans. cuius longitudo eſt
vnius brachij. ſup q̃ eſt ſemen in figura
ſua a medietate ipſius ſupra. ⁊ habꝫ radi
ces molles ⁊ plures: ſup quas ſunt pili al
bi. vt groſſitudo digiti. ⁊ reperit̃ in locis
lapidoſis ⁊ humidis ⁊ vallibus ⁊ ortis et
in pratis. ⁊ illa quidem maior eſt maioris
virtutis q̃ minor.

Operationes.

A Gal. vj. ſim. far. cap. de arnogloſſa ⁊
ſiue plantago maior. hec planta mixte cõ
plexionis eſt. habet em̃ quid aquoſum fri
gidum. habet aũt quid ⁊ auſteꝝ q̃d eſt ter
reſtre frigidũ ⁊ ſiccum quare infrigidat ⁊
deſiccat ⁊ ſecundũ ambo ſecũde eſt abſtã
cie. quecũqꝫ aũt cum ſtipticitate farmaca
deſiccãt oibus mal' veterib9 vlceribus et
reumatibus ⁊ putrefactionib9 ꝯueniunt
et ideo etiam diſſinterijs: nam fluxus ſan
guinis ſigunt. B Et ſi q̃d puſtũ eſt
refrigerant ⁊ cõſolidatiua ſit' ſunt maloꝝ
vlceꝝ tã recentiũ q̃ veteꝝ. In oibus autẽ
hmõi farmacis vel pma vel nulla vltima
arnogloſſa eſt. ꝓpter ꝓportõem ꝯplexionis
C Nã ⁊ ſiccitas pticipat et frigiditas
nõ ſtupefactiue. ſꝫ ⁊ fructus eius ⁊ radiceſ
cõſimilis v̾tutis ſunt niſi qꝫ ſicciores ⁊ mi
nus frigide. ſꝫ fructuſ q̃dem plus ſubtiliũ
parciũ eſt. radices v̾o plus g̃ſſaꝝ. Ipa ãt
folia herbe deſiccate plus ſubtiliũ pcium
⁊ minus frigide ſunt v̾tutis. eius exalata
⁊ euaporata ſupfluitate a q̃ſa. Ipaꝝ p̄ter
ea q̃dem g̃ radicibus q̃dam ad dentiũ do
lorem vtunt̃ maſticãdo. ⁊ lotionib9 ipaꝝ
decoctaꝝ ad opilatiões ⁊ epatis ⁊ renum
vtunt̃ eis. D Sꝫ ⁊ folijs ⁊ multo ma
gis adhuc fructu: pticipãt em̃ h omia ab
ſterſiue v̾tutis q̃ntũ decet ea ꝯm eẽ ⁊ i ipa
herba putat̃ ſupari tñ a multitudĩe humi
ditatis. E Pandec. ca. vt ſup. Arno
gloſſa. i. plãtago vtilis eſt ad ſiccandum
vulnera ⁊ mũdificandũ putredinem eoꝝ
epar cõfortat. repugnat ſacro igni. ne cor
pus ambiat. valet etiã emorroidib9. oẽm
dolorẽ q̃ eſt exiguis aduſtione refrigerat
F Succus eius cũ albumĩe oui ſumpt9
liberat yctericũ. vtilis eſt emoptoiciſ ⁊ di
ſſintericis. ⁊ q̃bus fluũt mẽſtrua vel emor
roide. vulnera pulmõis curat. Radix ei9
in aq̃ cocta dolorẽ dentiũ mitigat. ſi os ex
illa aq̃ leuet̃. Succus ei9 valet ꝯ opilatio
nem renũ. Delet maculas nigras. et ſtrin
git ſanguinẽ. herba ipa maſticata dolorẽ
dencium tollit. Succus eius datus quar
tanario ante duas horas acceſſionis con
fert. Ualet etiam ad vulnera recentia cũ
axungia. G Serapion auctoritate
Galieni. Uirtus eius eſt que incarnat. Et
confert vlceribus corroſiuis omnibus et
putredini eorum: et propter hoc confert
vlceribus inteſtinorum. et incarnat fiſtu
las ⁊ alia vlcera antiqua. Et ſemen eius ⁊
radix ſunt propinqua huic virtuti niſi qꝛ
ſunt ſicciora ⁊ fortiora. Et ſemen eius eſt
multum ſubtile. ⁊ radix eius eſt groſſe ſub
ſtantie. ⁊ ipſa confert dolori dencium qñ

maſticatur. et quando fit collutio oris cū aq̄ eiꝰ: H Et ſemina q̄dē ⁊ folia ⁊ radix ſunt aperitiua opilationiſ epatis ⁊ renum: propter abſterſionem que eſt in eis. niſi quia ſemen eius eſt forcius ī hoc ſatis quia in omnibus iſtis eſt v̓tus que abſtergit ſatis. ⁊ fortaſſe eſt virtus in hac herba dum eſt recens. niſi quia vincit̄ ab humiditate que eſt in ea. vnde nō eſt manifeſta ſua operatio propter ſuam victoriam humiditatis. ⁊ quando deſiccant̄ folia eius fit virtus ei ſubtilior ⁊ minus frigida qm̄ aquoſa ſuperfluitas que eſt in ea reſoluit̄ ⁊ deſtruitur. J Et idem auctoritate Alexandri: Arnogloſſa retinet ventrem: quando bibitur ⁊ fit criſtere cum ea. ⁊ cōfert febribus terciane ⁊ quartane quādo bibitur ſuccus eius. K Dyaſcorideſ cap̄. de arnogloſſa. Arnogloſſa cataplaſmatibus adbibita ſordida vulnera purgat. ⁊ reumata ſiccat. Profluentibus ſanguinem occurrit. Maculas nigras ⁊ epiſctidas curat. ⁊ cicatrices vulnerum facile ducit Semen eius tunſum ⁊ in pulverem redactum. ⁊ vulneri aſperſum ſanat. Uſtionibus ſingulare preſidium eſt. L Morſibus caninis auxilium preſtat et tumoribus ⁊ ſcrofis maxime ſi cum ſale imponatur. Cocta vero folia ip̄ius cū aceto ⁊ ſale diſſinterijs et ciliacis opitulantur: maxime ſi cū lenticula adhibeant̄. Ydropicis cocta ſuccurrit. Epilenticis ⁊ aſmaticis prodeſt accepta: Succus eius vulnera oris purgat gargariſmo:

Ca. ccc xxxiij.

Plantago minor. Sera. li: aggre. cap̄. liſen. et eſt Plantago: Cuius due ſunt ſpecieſ. ſcꝫ maior ⁊ minor De maiori iam dictum eſt Sed minor hꝫ folia ſubtiliora ⁊ minora ⁊ tenuiora q̄ꝫ folia maioris ⁊ habet virgam que inclinat̄ verſus terram multos ramulos habētem ⁊ flos eius eſt croceus. ⁊ ſemen eius eſt in radice lingue. Dyaſ. cap̄. Arnogloſſos: Eius genera ſunt duo. Unū dr̄ Polipleuron. Eſt etiam aliud ſed minus. Minꝰ v̓o habet minuta folia ⁊ anguſta ⁊ lenia. virga eius multos habet angulos inclinata ad terram. florem viridem habens. ⁊ ſem̄ ſuꝑ ip̄aꝫ v̓gā: naſcit̄ v̓o i cardiarijs locis.

Operationes.

A Dyaſ. ca. de arnogloſſa inquit. Minoris plantaginis ſuccus collutioni dat̄ oris ex folijs ⁊ ſanguinanteſ gingiuas curat. B Item ſuccus tepefactus fom̄to ventris dolorem tollit. Succus biben

dus eſt eis qui purulenta reijciunt cũ ſanguine. In ſerpentis morſu plantago minor trita cum vino ſumitur C Cõmeſta autem ſola vel cum lenticula cocta et oleo viridi cum aceto diſſintericos ⁊ ſtomaticos curat. Si cui vulnus ſecus oclm vel naſum natum fuerit ſuccus eius cum lana molli impoſitus per dies nouem curat. D Item ſucci eius coclearium vnum bibitum lumbricos excludit. ſimiliter facit piſtatura in vmbilico poſita. Si qua duricies in corpe naſcitur herbaꝫ piſtatam cum axungia ſine ſale quaſi malagma impone. Succum eius in aqua mulſa ante duas horas acceſſionis potui da quartanarijs ⁊ miraberis eius effectum.
E Ad podagram ⁊ omnem neruorum dolorem vel tumorem folia eius piſtata cum modico ſale optimũ eſt. vulnera recẽtia cum axungia veteri curat ſic et parotidas Si cui pedes doluerint ex itinere cũ aceto impoſita tumorem ⁊ dolorem tollit Fiſtulas tunſa ⁊ impoſita faciliime ſanat.
F Omnes difficultates veſice folia et radix eius potata fortiter medenꝛ. q2 habundanter infrigidant ⁊ deſiccant ⁊ repmunt. propter quod ad vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant. Herba ipſa diſſintericos iuuat. ⁊ emoroidaſ repmit Uſta infrigidat ⁊ glutinat. deſiccat enim abſqꝫ mordicatione. G Semen aũt eius ⁊ radix ſimilia ſunt virtute. ꝓpter q̃d ſicciora ſunt ⁊ minus frigida Semen preterea habet ſubtiliandi virtutem. folia extenuandi. radix impinguandi. q̃ maſticatur in dolore dentium. Ad oris etiam lauationem facit ⁊ epatis ⁊ renũ emfraſim.
H Multi dicunt radicem eius collo ſuſpenſam ſcrofas naſci non dimittere. hec predicta etiam Serapion refert auctoritate dyaſco. licet ꝑ alia verba

Ca. cccxxxiiij.

Platanus arbor. Pandecta ca. ccxvij. Dulb vel baccã arabice. grece ſuffire. latine platanus arbor vl ſcotanũ. Ubi ſciendũ. ꝙ ſcotanũ eſt illa arbor cũ qua in hyſpania tingunꝛ panni. et nos vocamus eam barzi. ⁊ eſt platanꝰ arbor. vt patet ꝑ ꝯcordiã Auicenne eiꝰ cap̃ cum dyaſ. cap̃. de platano ⁊ profert velut nuces paruas. vt Jo. ſerap̃. cap̃. de dentifricijs. Item in dyaſ. ſm tranſlatõnem arabicam ca. de platano. Arbitror platanũ eſſe dulb. Item Stephanus cap̃. de platano. Platanus eſt dulb. Sera. li. aggre. ca. dulb auct. Yſaac. Dulb eſt arbor magna extenſa habẽs folia magna ſimilia palme manus hõis ſimilia folijs kerue Niſi quia ſunt minora quoꝝ ſapor eſt amarus ponticuſ. ⁊ cortex ligni eius eſt groſſus rubeus. Color vero ligni eius quãdo ſcinditur eſt medius inter glaucedinem et rubedinem. ⁊ habet florem paruũ lenẽ glauci coloris In cuius loco qñ cadit naſcitur granum aſpeꝝ glaucũ vergẽs ad ruborẽ.

pulueꝛulentum in ſupꝑficie. ſicut granũ catapucie. hec in hiſpania vocatᷣ palma criſti. cũ q̄ ibidem tingunt̄ pãni. ſimiliter folia eius ſimilant̄ folijs ellebori nigri. Galienus: vij. ſim. far. ca: de platano inquit. Sba eius eſt fri: ⁊ hu. nõ lõge a rbus temperate ꝯplexionis: Dyaſ. ca. de Platano. Platanus habet virtutem fri. ⁊ hu.

Operationes.

A Gal. Folia eius recẽtia qñ teruntᷣ et ponuntᷣ ſicut empl'm ſup apata q̄ fiũti geniculis ſedat ea ſedatõe mãifeſta. ſ3 corticis eius v̄tus eſt q̄ deſiccat adeo ꝙ cortex ip̄e coquitᷣ cũ aceto. ⁊ ꝯfert dolori denciũ B Nux v̄o eius qñ adminiſtratᷣ cũ axũgia ꝯfert apatibus q̄ accidũt a ꝯbuſtõne ignis. Cortex eius qñ comburitᷣ eſt medicĩa deſiccatiua abſterſiua. Cõfert egritudini cũ q̄ eleuatᷣ cutis. ⁊ cinis eiuſ curat vulnera in quibus eſt ſordes et putredo. ꝓpter nimiã humiditatẽ exñtem in eius loco: C Et opoꝛ3 ꝙ caueatᷣ multum a puluere q̄ eſt in folijs eius ⁊ in fructu: q2 ē nociuus valde cãne pulmõis Ideo q2 deſiccat multum ⁊ inducit aſperitate3. ⁊ nocet voci ⁊ locutioni et etiam viſui et auditui ſi cadit in auribus vel in oculis. D Dyaſ. Emplaſtrum eius ſedat apoſtẽata calida que fiunt in genu. Et qñ cortex ei⁹ ⁊ nux eius comburuntᷣ ⁊ fit emplaſtꝝ cum eis. ⁊ adipe porcina aut arietina. confert vlceribus putridis. Similiter ⁊ cinis ei⁹ facit ſolus hoc: E Et qñ coquuntur folia eius recentia cum vino ⁊ fit empl'm cum eis ꝓhibet curſum humoꝝ ad oculũ. ⁊ rſolnit apata flegmatica: ⁊ qñ cortex coquitur cum aceto ⁊ fit colliitio cum eo cõfert dolori denciũ: F Et qñ fructus eius recens bibitur cum vino cõfert morſibus venenoſis. et quando adminiſtratᷣ cum axungia curat combuſtionem ignis Et puluis foliorum eius quãdo cadit in oculum aut aures nocet multum. Similiter ⁊ puluis qui eſt ſuper fructum eius G Cortex eius cũ vino ſcorpionũ ictus reſtringit. Lanugo foliorum oculis et auribus eſt inutilis.

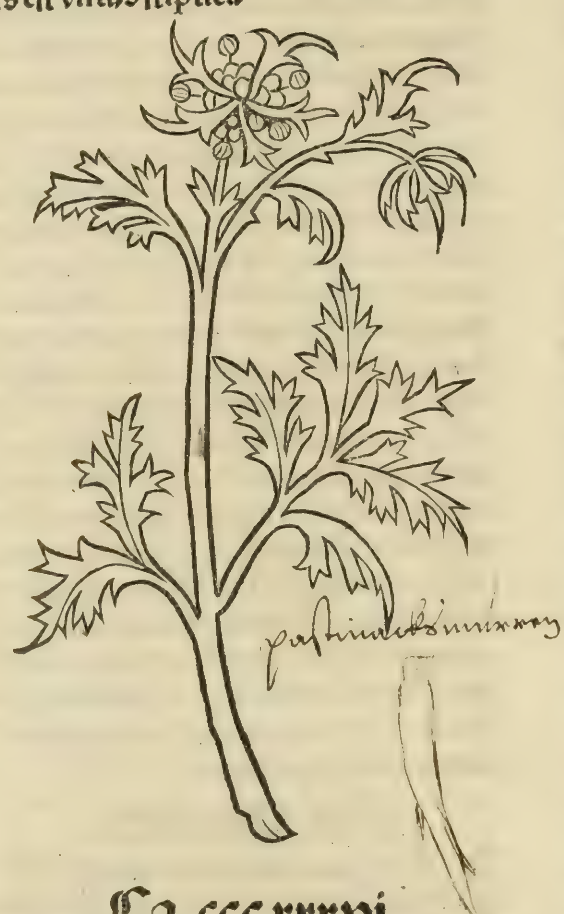
Ca. ccc xxxv.

Aliurus. Yſidoruſ. Paliur⁹ eſt herba aſperrima et ſpinoſa: Gloſa ſuper Yſaiam. xiiij. Paliurus tanta ſpinaꝝ circũdatione denſcit. vt ꝑ aſꝑitate vix tangi poſſit. Pliñ. li: xiij: Cirenaica regio. lothon p̄poſuit ſue paliuro. fructicoſior eſt hec fructuq3 magis rubeus. cuius nucleus non ſil'manditᷣ Iocũdus ꝑ ſe atq3 ſuauior vino quin ⁊ vina ſucco ſuo cõmendans

Operationes.

A Pli. li: xxiiij. Paliuri q̄d eſt gen⁹ ſpie Semen eius afari zuram vocãt: Contra ſerpentes efficaciſſimũ eſt. Item calculoſis ⁊ tuſſi. folia vim aſtrictoriã hñt: B Radix diſcutit pãnos. collectõnes vomicas vrinas trahit potata. Decoctũ ei⁹ in vino aluũ ſiſtit: Serpentibus aduerſatur Radix p̄cipue datᷣ in vino Bacce purgationi mulieꝝ ꝓſunt. Ciliacis: diſſintericiſ colericis ꝓdeſt: Radix decocta et illita extrabit infixa corpi. Utiliſſima q̄3 tumoꝛ

bus eſt ac luxatis ¶ Dyaſ. Paliurus
eſt q̄ ab alijs acus palearis dr̄. vl'cicer do
meſticũ vocat̄. Folia eius ⁊ radix ſtiptice
v̄tutis ſunt. ita vt ventrē fluentē ↄſtrigāt
In hoc q̄ȝ diaforetice v̄tuti participāt.
vt in veſica lapides frangant: ⁊ ex torace
atq̄ȝ pulmone ſputamina flegmatica cũ
hũore educāt: Dr̄ ⁊ lauaria. eo q̄ pleriq̄ȝ
ex ea lauant: Semen illius bibitũ tuſſim
compeſcit. lapides veſice frangit. Morſi
bus venenatis occurrit. B Eius eli
xatura bibita ventrem ſtringit: Urinam
ꝓuocat: Uenenis acceptis obuiat. Folia
eius vt cathaplaſma īpoſita curant ap̄a
ta ſi ſint recentia. Radicibus q̄ȝ ſicut ⁊ fo
lijs eſt virtus ſtiptica

Ca. ccc xxxvi.

Aſtinaca domeſtica. Yſido. dr̄ eo
q radix eius ſit p̄cipuus hōis pa
ſtus. Eſt eīm odoratu iocũda cibo
delectabilis. Palladius li. iij. Paſtinaca
vere ſerit̄. p̄mo ſemine ponit̄ ⁊ plantis lo
co pingui ⁊ ſoluto alci⁹ paſtīaco. Raraq̄ȝ
ſtatuēda eſt robur accipiat: Pli. li. xix. lig
noſiora ſunt ortulana q̄dam a nobis poſi
ta in cartilaginũ gn̄e. mirũq̄ȝ saporis ve
hementiam omnibus ineſſe: Ex his vnũ
eſt genus paſtinace ſed agreſte q̄d proue
nit ſponte ſchaphilinis grece dicit̄. Alte
ra vero ſcȝ domeſtica. ſeritur radice vel ſe
mine. Primo vere vel autumno vt placet
higino. februario: auguſto. Septembri:
octobri. ſolo q̄ altiſſime refoſſo vtilis eſſe
incipit annicula vtilior yma. gratior au
tumno. patiniſq̄ȝ maxime. Et ſit q̄q̄ȝ v̄tus
ei eſt intractabil'e. Sera. li. aggre. ca: lezar
id eſt paſtinaca. Eſt ex ea domeſtica et ſil
ueſtris. Domeſtica q̄dem eſt nota: et illa
habet radicem in longitudine vnius pal
mi boni odoris q̄ comeditur.

Operationes.

A Galienus. viij. ſim. far. cap̄. Stafili
num. i. paſtinaca. domeſtica quidem de
bilior. ſilueſtris vero fortior eſt ad omnia
Domeſtica vrinas mouet. ⁊ menſtrua ꝓ
uocat. et tota quidem herba. maxime v̄o
ſemen ⁊ radix: Habet autē ⁊ quid abſter
ſiuum in ſe. quo circa ⁊ fagedenoſa vlceꝝ
quidam cũ folijs viridibus ⁊ melle catha
plaſmant aut mũdificant B Et idē
in li. de cibis cap̄. de paſtinaca: Radices
harum domeſticaꝝ comedunt̄ Alimentũ
quidem minus rapis habētes: calefaciũt
autem manifeſte. i. in medio ſecundi gra
dus ⁊ humectāt in primo gradu: ⁊ aliq̄d
aromatizans. indigeſtibilitas quidē igit̄
ſimiliter ip̄is ineſt ⁊ alijs radicibus. Uri
natiue autē ſunt Et ſi habundat aliquis
in ip̄aꝝ vſu mali chimi generantur: ¶
Silueſtrem paſtinacam quidam vocant
daucum: magis vrinatiuum quidem exi
ſtentem. magis autem medicinalem iam
⁊ multa decoctōne indigentem ſi debeat
quis comedere ipſum De illa lege cap̄lm
daucus B Dyaſ. Paſtinace vis om
nis in radice ⁊ ſemine cōſtituta eſt. diſſin
tericis q̄ȝ vetuſtis vtilis eſt. Dentes eius
radice circumdati credunt̄ a doloribus
releuari.

Ca.ccc.xxxvij.

Panis porcinus latine. arabice Buthormarien. vł alcharincha. vł artanita. grece vero leucopodiō vel ciclaminus. Ubi ſciendum ꝙ Auicē.li.ij. cap̄. de artanita dicit ꝙ alcharincha ł artanita eſt ciclamen. ⁊ eſt panis porcinus. Sera.li:aggre.ca. Buthormarien dicit buthormarien.i.ciclamen. Almanſor ca. de apoplexia In cristeri nāqꝫ q̊d facit ponit artanitā et buthormarien. credo ꝙ ſit error in ſcribendo: qm̄ buthormarien ſm̄ Sera. eſt ciclamen: ⁊ artanita ſm̄ Auicē. ēſt ciclamen. Uñ Sera li:aggre: auct. Diaſco. Buthormarien.i.ciclamē ⁊ hꝫ folia ſimilia plante q̄ dr̄ ciſſus:i. edera. niſi qꝛ ſunt maculata maculis albedini trahētibus. ⁊ hꝫ virgam ad nigredinē tendentē. ſine folijs: cuiꝰ lōgitudo eſt q̄tuor digitorum ⁊ amplius. ſup̄ ꝙ eſt flos ſimiliſ roſe rubens aut purpureus ⁊ hꝫ radicē nigrā. gſſam rotundā latā ⁊ p̄ſſam ſiłe rape naſcit̄ in locis vmbroſis maxīe ad vmbrā arborum. Et incidit̄ radix ⁊ ſiccatur ſicut ſquilla. Dyaſ.ca. de ciclamine ſm̄ tranſlationem nr̄am: Ciclamen.i. panis porcinꝰ folia hꝫ ſimilia ciſſoſ: ⁊ vario colore picta inter que ſunt ⁊ alba folia: tyrſus ei eſt nudus ſine folijs vnius palme. habens in ſummo flores roſeos vel purpureos cuiꝰ radix nigra eſt. intus v̊o alba ⁊ gſſa ⁊ lata ſicut rapa Gał.vij.ſim:far.ca. de ciclamine. Ciclaminus varius v̊tute eſt. etem̄ abſtergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat: palam em̄ eſt ex actibus qui ſm̄ ꝑtem. Et ſubdit. Alius vero ciclaminus quē q̇dam Ciſſanchomiū nōiant eo ꝙ odore ⁊ flore aſſimilatur. radicē inutilē hñſ. fructum v̊o hꝫ opatiuū ſufficienter. Pli.ca: de ciclamine Ciclamen.i. panis porcinus. in folijs eſt ſimile ciſſos ī figura. Et ſunt colore varia radix nigra ⁊ rotūda in medio dep̄ſſa. eſt ei tyrſus nudos cū flore purpureo Eſt aliud genus ciclaminis: q̊d appellāt ciclatemon. folia hꝫ ciſſo ſimilia ſꝫ mīora: haſtaꝫ gſſam ⁊ nodoſaꝫ: q̄ haſta ſi arborē ꝓximā habuerit adheret illi: florē hꝫ albū ⁊ odoratum. ſemē butruoſū ⁊ ſiłe vuis ⁊ velutciſſos. guſtū hñs muſcilaginoſuꝫ ⁊ viſcidū ſꝫ inutile. locis aſꝑis ⁊ aridis naſcit̄. Idē Ciclamen ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu. q̇ et caſſamus panis porcinꝰ ⁊ malū terre appellatur. Radix eſt ei tuburoſa. q̄ q̄nto maiores tanto meliores. ſic ꝙ ip̄a radix recens ⁊ exſiccata magnā hꝫ efficaciaꝫ. ſꝫ recens maiorem hꝫ. Debet āt circa finē autūpni colligi ⁊ in q̄tuor ꝑtes ſcindi. et cū filo ſuſpendi ⁊ paꝝ ad ſolem ponat̄ et in vmbroſo loco exſiccet̄ hꝫ autem v̊tutem diſſolutiuam ⁊ conſumptiuam.

Operationes.

A Pan.ca.c.xiiij. ad emorroidaſ inflatas ⁊ non fluentes ſed exterius appa͞rētes ſuꝑaſpergatur pulvis eius. vel illiniatur ex ſucco eius ſi interius latitant iniciāt in modica q̄ntitate ꝑ criſtere. B Ad menſtrua ꝓuocāda ⁊ matricē mundificādam triferam magnā reſolue in oleo muſcellino vel cōi ⁊ buliat ad ignē in ciclamine. ⁊ de bōbace in hoc intincta fiat ſuppo

ſitorium: C Contra tenaſmonem ex
flegmate vitreo ſuccus radicis eius cum
oleo cōi in ipō pomo buliat. ⁊ bōbix itin
cta ſupponat̄. D Contra viciū ſple
nis. malum terre in multa q̄ntitate mūda
tum ⁊ contritū: ꝑ ſex dies in vīo ⁊ oleo mo
retur vt ibi marceſcant cuius colature ad
datur cera ⁊ parum aceti. ⁊ decoquat̄ ad
ſpiſſitudinem: p̄cedentibus alijs molhfi
catiuis hoc efficax eſt ſi poſtea inungatur
vel ex ſucco eius vel ex puluere ſi deeſt ſuc
cus. ꝯfice cum olō ⁊ cera in modū vnguē
ti. ⁊ inūge eg꜠ ſepe. E Contra ap̄a
ta ex cauſa frigida. q̄ nō p̄nt rūpi p̄ ſpiſſi
tudine cutis. pomū ip̄m ꝯterat̄ et in oleo
buliat ⁊ calidū ſupponat̄. aut ꝑ exteriora
purgabit̄ F Contra fiſtulā tenta de
radice eius fcā ſi imponat̄ os amplificat
⁊ os aliq̊d ſi interi⁹ fuerit attrahit vt me
lius cū tenaculis attrahi poterit. Puluis
eius carnem ſuꝑfluā corrodit. Cōtra po
lippum puluis eius ſuꝑaſpergat̄ ſuꝑ ſtuel
lum q̇ in naribus ponat̄. G Dyaſ.
Radix eius cū aq̄ bibita flegma et tumo
res ꝑ ventrem deponit. menſtruis imꝑat
ſuppoſita ⁊ bibita. Et dr̄ ſi ſuꝑ radices ei⁹
mulier p̄gnans tranſierit aborſum facit.
H Diu parturientibus ſub femora po
ſita citius parē facit. Cū vīo bibita vene
nis ꝯ̄ria eſt. Quā maxīe bibentibus lepo
rem marinū. cataplaſmatibus adhibita
morſus venenatos ſaluberrime curat. Vi
no mixta aut bibita cū paſſo aut cū mulſa
aq̄ta ī modū. ʒ. iij. ycttericos purgat ⁊ ſple
neticos. ⁊ ſi in loco calido cooꝑti fuerint
vt ſudare poſſint bonū eſt q̊ ſudore īueni
es colerā rufam deponē. I Succus
eius melli mixt⁹ et narib⁹ inmiſſus caput
purgat. Tūſa ⁊ ano ſuppoſita hūores de
ponit. Trita ⁊ vmbilico īpoſita: ⁊ ſuꝑ pe
ctinē ventrē mollit. Cataplaſmatibus ad
hibita tumentē ſplenē attenuat ⁊ ſucci ei⁹
ʒ. ij. accepte cū modico vīo ℔ potiſſime fa
cit: K Gal'. Succ⁹ ciclamīs emorro
idas aꝑit ⁊ ꝓuocat violenter ad egeſtōez
in licinio appoſit⁹ ita āt ⁊ cū his q̄ in ſclira
ta ⁊ ſcrofulas: ⁊ oēs alias duricies euapo
rant. Oportet aūt vt puto eſſe bibendum
aquā eius vſq; ad tres. ʒ. vl' cū vino dulci
vel cū mellicrato. Et ſubdit. Eſt alia ſpēs
ciclaminis cui⁹ radix eſt inutilis: fruct⁹ vō
eſt oꝑatiuus ſufficienter q̊ circa ⁊ cū vini
albi ciatis duobus bibit⁹ plurib⁹ diebus
ſanat ſplenes. mouens ⁊ vrinas. ⁊ vnntrē
ſubducens L Avi. li. ij. ca. de artani
ta. i. panis porcin⁹. Artanita illud q̊d de
ea adminiſtrat̄ ē radix eius q̄ eſt inciſiua
reſolutiua. ⁊ eſt bona doloribus iunctura
rum. ⁊ vtriuſq; anche. et facit ſternutatio
nem. ⁊ vehementer aꝑit opilatōem. ⁊ cō
ſtrictionē nariū ⁊ colatorij. ⁊ ꝯfert ſingul
tui. ⁊ eijcit ſemen. Et eius decoctio valet
pūcturis venenoſis. ⁊ ſimiliter ſyrup⁹ ei⁹
loco eius ponit̄ in iuuamento q̊d efficit
venenis eq̄le pōdus de ariſtologia lōga
⁊ ſemine citri ⁊ mētaſtro M Jo. me.
ca. de artanita: Artanita eſt panis alcur
uit vl' panis porcinus. ⁊ ab alijs pāis fau
ni dr̄. ⁊ īueniunt̄ ex eo ꝑuū ⁊ magnū. mag
ni aūt radix eſt in modū rape rotūde. cui⁹
ꝑs exterior eſt terrea nigra: interior aūt al
ba. Et eleuant̄ radices ſuꝑ frōdes ⁊ floēſ
ſm ſemitaz violaꝝ ſubalbidaꝝ ſine eleua
tione ſtipitis ſup̄ radices. Paruū āt hꝫ ra
dices ſubterraneas plurimas in modum
auellane ⁊ ciceꝝ. Ca. ⁊ ſic. cōplexionis eſt
in principio tercij gradus. ⁊ eſt inciſiuū.
ſubtiliatiuū. calefactiuū. reſolutiuum: ab
ſterſiuū: mūdificatiuū: ⁊ aꝑitiuū opilatō
num: Et eſt ex rebus ſudorem exuberare
facientibus. ⁊ ex maxime mūdificātibus
cutim: ⁊ reſoluentibus feditatem eius
N Et dixit Sera. Accipe ſucci eius. ʒ.
iiij. et diſſolue cum zuccaro et coque vſq;
ad terciam partem: ⁊ propinetur in. māe
eſt eīm medicina certa ad yctericiam: Et
dixit grecus: Succus eius cum mellicra
to aut ſecaniabin: ⁊ proprie de quolibet
partes equales cocte ⁊ ſnmpte ſecundum
ſuꝑiorem decoctōem ſunt medicīa expta
ad yctericiā citrinā. Pōit q̊ꝫ meſ. in eodē
ca. duas deſcriptiones vnguenti de arta
nita quas ibi req̇re. O Idē Jo. me.
Solutōe educit fleḡ muſcilaginoſū ſum
ptum ⁊ ſuppoſitū ⁊ etiā linitū ſuꝑ femur.

Et cōfert colice flegmatice. ⁊ ei que fit ex retentione fecis. ⁊ eſt ex rebus mūdificantibus caput ⁊ oculos. ⁊ ꝓpe purgat caput purgio ex eo facto. ⁊ abſcindit emigraneam frigidam ⁊ ſodam. ⁊ confert tremori ⁊ paraliſi. P Et dr̄ q̄ ſi ſuſpendat̄ in collo mulieris radix eius ipa non cōcipit Et linitur ex eo anus ⁊ ꝓfert eggreſſui ei⁹.

Ca. cccxxxviij.

Eonia latine: ara. Pinuſer: grece. penterebon vel Pentaborām: vel pernia l' glikiſide. Sera. li: aggre. cap: peonia auct. dyaſ. Peonia eſt arbor ⁊ eius due ſunt ſpecies. ſ. maſculus et feīa ⁊ maſculi ſunt folia ſimilia folijs nucis et radix ei⁹ eſt gſſa ſicut digit⁹ ⁊ lōga lōgitudine palmi color ei⁹ ē albus Feīe vo folia ſūt ſimilia folijs ſmyrniō. ⁊ ſup ſūmitates ramoꝝ ei⁹ ſūt ſicut camerule. ⁊ apparēt in eis gna rubea ſicut ſāguis pua ſil'ia gnis gnati. ⁊ inter illa illa gna ſunt ſeīa nig ſeu purpurea. ⁊ radix ipius ē rāoſa. ⁊ radiceſ eius ſunt ſil'es glandibus. vij. vl'. viij ſil'es radicibus affodilloꝝ. Idem auc. Galie: Sba eius eſt ſubtilis: ⁊ ſapor ei⁹ ē ſtiptic⁹ pauca ſtipticitate cū dulcedine. ⁊ qn̄ diu maſticat̄ apparet in ea acuitas ⁊ mordicatio ⁊ amaritudo pauca vtus ei⁹ eſt q̄ calefacit caliditate pauca. ⁊ deſiccat deſiccatione forti: Aui. li. ij. ca. de peonia Peōia alia eſt maſcul⁹. ⁊ alia feīa Maſcul⁹ q̄dem radices h3 albas gſſas vt digitū ſtipticū hn̄s guſtū. ⁊ feīa h3 radices in pl'ias ptes diuiſas. ⁊ ramos. eſt ca. ⁊ ſic. vehementer In ipa ſunt exſiccatio ⁊ ſtipticitas cū reſolutiōe ⁊ apīōe ⁊ ſubtiliatōe ⁊ īciſiōe ⁊ abſterſione. ⁊ qn̄ maſticat̄ vna hora apparet p⁹ eā acuitas ad ſtipticitatē declināſ. yſi. Peonia dr̄ a peone medico a q̄ īuēta phibet̄. Hāc q̄dā glicifidē vocāt. eo q̄ dulcis ſaporis ſit l' pēterobinā a nūero granoꝝ. vel vt alij dactilos a ſil'itudīe digitoꝝ. naſcit̄ āt in inſulis: Ex herbario: Peonia in ſūmitate h3 maligranati magnitudinē3. q̄ noctu lucet q̄ſi lucerna ⁊ h3 granū cocci ſimilem. noctu a paſtorib⁹ inuenit̄ res eſt ſaluberrima

Operationes.

A Pla. Peonia ca. ⁊ ſic. in. ij. gradu. B contra epilentiā habet vtutem occultam collo pacientis ſuſpenſa. vt teſtat̄ Galie. de quodā puero. cui⁹ collo dum ſuſpenſa erat non paciebat̄. ea vo ſublata. morbo affligebat̄. S3 quidā dicunt hoc non de qualibet verum eſſe. ſed de quadā ſpecie tantum. Ad idem valet puluis eius dat⁹ in ſucco pigani. Cōtra paliſim dat̄ ſucc⁹ eius cum vino decoctōis caſtorei. Cōtra ſtranguiriā ⁊ diſſuriā dat̄ vinū decoctōnis eius pulueris D Conſtantinus in li. graduū. Peonia eſt in. iij. gradu ca. ⁊ ſic. Quidam habet ponticitatis. ⁊ q̄dā dulcedinis. Qua maſticatā ſentitur ī ore: amaritudo modica cum aliquāto acumine. Unde prouocat menſtrua cum melle bibita. Epatis ⁊ ſplenis opilationem cū acumine aperit ventrē: conſtipat cū ſua pōticitate. Ideoq3 cū vino bibita diarriam ī inteſtinis curat: epilēticos q3 iuuat.

C Auicenna: Peonia eſt ca. et ſic. vehementer. In ipa ſunt exſiccatio et ſtipticitas cum reſolutione ⁊ aꝑtõe. ac ſubtiliatione ⁊ inciſiõe ⁊ aſterſione: et qñ maſticatꝛ apparet poſt eã acuitas ad ſtipticitatẽ declinans. Abſtergit veſtigia nigra in cute Confert podagre: Cõfert epilentie ita ꝙ etiã ſuſpẽſa Et vt inqt Judeus qdã ſuffumigatio fcã cũ eiꝰ ſemĩe. ꝯfert demoniaciſ ⁊ epilẽticis: ⁊ ſanat eos. Ego ãt dico ꝙ hꝫ eſt forſitã ſpẽs peonie rõne Nã illa que ex india fertꝛ ad nos nõ hꝫ effectũ in hoc ca.

B Et bibuntꝛ de ſemine illius. xv: ğna cũ vĩo aut mellicrate. ⁊ ꝯferũt incubo valde. Naturã retinet decocta cũ ſyrupiſ põticis ꝓhibetqꝫ materias effuſas ad ſtõm. ⁊ mordicatõem ipiꝰ. Radix eiꝰ ꝯfert yctericie ⁊ aꝑit opilatõem epatis Potus eiuſ vrinã ꝓuocat. Et eiꝰ decoctio cũ vino vẽtrem ſtringit ⁊ ꝓuocat De radice ipiꝰ qñtitas auellane ꝯfert dolori renũ ac veſice. Grana eius cũ vĩo ꝯferũt ꝑfocatõi matricis: ⁊ abſcindũt fluxũ ſanguinis.

E Diaſ. Peoniã gideõ dactilicũ vocat ⁊ radicẽ eiꝰ peoniã. haſtas hꝫ cũ ramul' lõgas duabꝰ palmis. ⁊ eſt maſculꝰ ⁊ femĩa: Maſculus hꝫ folia iũci regali ſil'ia. Femĩa vͦo folia diuiſa. ⁊ in ſũmo emittit ex ſe vͦgas q̃ſi cucurbitaꝝ cariolas. folliculos hꝫ velut amigdala. ĩ qbus ẽ ſem̃ diuiſũ. ⁊ minutũ ac rufũ malogñato ſil'e. ſꝫ ĩ medio ſunt v. vel. vj. ğna nigra ⁊ ſubpurpurea. radix maſcl'i ğſſitudinẽ hꝫ digiti duobꝰ palmis lõga ⁊ guſtu ſtiptica. Feĩa vͦo radicẽ hꝫ ſicut balanꝰ. in. vj. l' in. viij. ꝑtes diuiſã affodillo ſil'em. ⁊ illa dꝛ pionia de q̃ in ſeq̃nti ca. dicetꝛ

F Datꝛ hꝫ mulieribꝰ vt facile purgari poſſint ĩ modũ amigdale cũ vĩo bibita dolorẽ intraneoꝝ ꝯpeſcit. yctericiſ ac nefreticis ⁊ veſice doloribꝰ ĩ vĩo elixa ⁊ bibita maxĩe ſubuẽit. ventrẽ abſtinet ſtõachoqꝫ ꝯmeſta ſanitatẽ ꝑhꝫ

G Stõaticis dolorẽ tollit ⁊ ab ĩfantibꝰ ꝯmeſta ĩiciũ calculoꝝ excludit. nigꝝ ſem̃ acceptũ lõ glꝰ arcet. ꝑſſurã ſõnioꝝ ⁊ offocatões

H Radix mẽſtrua multũ mouꝫ: Cũ amigdalo vͦo ĩ mulſa potã eꝑ purgat. renes cõſtipat.

I Et q: ſtiptica ẽ ꝯſtrĩgit vẽtris reuma cũ vĩo auſtero cocta ⁊ potã Integ vͦo herba fortiter deſiccatiã ẽ. ita vt radix eiꝰ appẽſa pueros epilẽticos ſanat. ẽ. n. vtꝰ leptõeris dꝰ herbe deſic. ⁊ ca. nõ mãifeſte

Ca. cccxxxix.

Jonia. Sera. au: dyaſ. peõia. i. pionia. ⁊ ẽ arbor ⁊ eiꝰ due ſũt ſpẽs. ſ: maſculꝰ ⁊ feĩa: ⁊ maſculi ſũt folia ſimilia folijs nucis: ⁊ radix eiꝰ eſt ğſſa ſicut digitꝰ ⁊ lõga lõgitudĩe palmi color eiꝰ eſt albꝰ: feĩe vͦo fo. ſũt ſil'ia fo. ſmirniõ. et ſuꝑ ſũmitates rãoꝝ eiꝰ ſicut cãerule. ⁊ apparet ĩ eis ğna rubea ſic ſãguis ꝑua ſil'ia ğnis ğnati. ⁊ ĩter illa ğna ſũt feĩa nigra ſeu purpurea. ⁊ radix ipius eſt ramoſa. ⁊ radiceſ eius ſunt ſimiles glandibus.

Operationes.

A Gal'. vj. ſim. far. ca: de piõia. glikiſide ſiue pionia q̃ ⁊ pãta terã vocãt radicẽ ſtipticantẽ hꝫ cũ q̃dã dulcedĩe. ampliꝰ ãt maſticã lõgo tꝑe apparꝫ in ea acumẽ cum pauca amaritudĩe ⁊ cũ acredĩe. ꝓptẽa igitur ⁊ mẽſt. mouꝫ: ⁊ vrinã qñ bibitꝛ ĩ q̃nti. vniꝰ amig. cũ mellicto tẽre oꝫ ⁊ ꝑtractare.

⁊ ita emplaſtrata purgat opilatum epar
⁊ renes. ſed hec quidem in quantum acriſ
⁊ amara facere nata eſt. in quantum vero
⁊ aliquid ſtipticitatis habet. ſiquidem q̄
ſecundum ventrem fluxus habentes ſm̄
veritatem ſiſtere apta eſt cum vino ſtipti
co potata. ⁊ virtus eius eſt multum deſic
catiua. ⁊ propter hoc ſperamus ꝙ quādo
ligatur ī aliq̄ re et ſuſpendit̄ ad collum in
fantis epilentici ꝙ ſanat̄. B Et ego
quidem vidi puerum octo menſibus ne
quaq̄ occupatum ex quo potari cepit ra
dicem. vt aūt decidit quoquo mō a collo
quod erat applicatum ſtatim fuerit epilē
ticatus. Alia iterum ſalubriter ſe hēbat
C Uiſum autem fuit mihi vt iteꝝ aufer
ret eam cauſa experientie ⁊ ita facientibꝰ
ꝙ iterum fuit occupatus. rationabile eſt
ergo vt aut alique partes radicis affluen
tes. deinde attracte ꝑ anhelitum ſanarēt
ita pacienti aut loca. aut ipſo aere muta
to ⁊ alterato a radice. ſic enim yrinus liq̄r
confert gutturi flegmonem pacienti:
D Et torrefactum malachium. i. nigel
la manifeſte catarros ⁊ corizas deſiccat ſi
quis ligans illud in panno raro attrahit
frequenter ꝑ nares caliditatem que ex eo
E Et ſimiliter ſi accipiatur filum lane
⁊ precipue illius lane que reperit̄ in ꝯchi
lijs marinis. ſcꝫ purpureiſ ⁊ tingat̄ tinctu
ra que dr̄ grana. deinde inuoluat̄ iſtud fi
lum in collo vipere. ⁊ ſtringat̄ donec ſtrā
guletur vipera cum eo. deinde filum īuol
uatur circa collum habentis ſquinantiaꝫ
aut illud quodcūqꝫ apoſtema in gutture
vel in collo videbis ex hoc magnum mira
bile iſtius fili. ſed hoc q̄dem forte ſemotꝰ
alibi tractabimus. F Pionie vͦ cō
plexionem ſciendum eſt ſubtilium parciū
⁊ ſiccatiuam. nō tamen inſigniter calidā
ſed vel cōmenſuratam vel paulo quōdā
modo. G Auicenna de viribus cor
dis dicit ꝙ confortat cor. Paulus cap̄. de
pionia dicit ꝙ eſt calide ⁊ ſicce complexi
onis in ſecundo gradu.

peterſilgen

Ca. cccxl.

Etroſilinū. Yſi. in li. ethiologiarū
xj. Petroſilinum dr̄ eo ꝙ apio ſit ſi
milis. ⁊ naſcat̄ ī petris mōtibuſqꝫ
ꝑruptis q̊d nos dicere poſſumꝰ petrapiū
Silenō eñ grece apiū dr̄. ſꝫ eſt ſummū ac
ꝓbabile macedonicū guſtu ſuaue ⁊ odoꝛ̄
aromatico. Pla. Petroſilinū eſt in. iij. gra
du ca. ⁊ ſic. Eſt āt duplex dōeſticū et agre
ſte: cuiꝰ ſemē maxīe ꝯpetit vſui medicīe

Operationes.

A Pli. li. xx. Petroſilinō appellāt q̊ddā
apij genꝰ in ſaxis natū ad vomitas cocle
aribus binis cū ſucco marrubij ad ciatum
⁊ aque ca. tribus ciatis ꝑcipuū: B
Dyaſ. Petroſilinō in macedonia naſcit̄ ī
rupis vel in ſpelūcis. Semē eius eſt minu
tum aneto ſ. le: odoratū ⁊ viſcidū: ⁊ arōti
cum. Uirtus eſt illi diuretica. Menſtruis
im ꝑat. vrinā habūdanter ꝓuocat: maxīe
cū vino datū īflatōes ſtōi ⁊ colli cōpeſcit
deſiccādo nimis ⁊ calefatiendo: tortōibꝰ
q̊ꝫ ſubuēit. diureticis eē miſcet̄ anditotis

C Conſtantinus in li. graduum. Petro
ſilinum dicunt apij genus ꝙd ca. eſt ⁊ ſic.
in fine tercij gradus. Unde Gal'. Petroſi
linum inquit cathaplaſmatum puſtulis
aut morfee vel ſcabiei ea mire mundat.
B Semen eius vrinam et menſtra pro
uocat. ventoſitatem ⁊ inflationem diſſol
uit. valet ydropicis ⁊ periodicis febribꝰ
dolorem renū ⁊ veſice amputat epar mū
dificat. Opilationē apit: maxīe ſi fuerit ī
renibus ventoſitatem colice paſſionis di
ſſoluit. Uulue ſuppoſitum menſtrua ꝓuo
cat. ⁊ ſecundinā ⁊ mortuū fetū expellit:
E Yſaac: Petroſilinū ca. eſt ⁊ ſic. in fine
tercij gradus Ideoqꝫ diureticum eſt. inci
dens vrinam. ⁊ menſtrua ꝓuocās. ac ven
toſitatem diſſoluens ⁊ inflatōem. Catha
plaſmatum ſup puſtulas ſcabiem ac mor
feam miro mō mūdificat. vn̄ fit idropiciſ
iuuatiuū. ⁊ periodicā febrē pacientibus
Renū dolorem ac veſice placat. qꝛ corpis
poros apit: viaſqꝫ rarificat ⁊ humores ex
tenuando cum ſorde ⁊ vrina ꝓijcit. F
Epar ⁊ vulnera mundificat. ⁊ opilatōes
eorum aperit. Secundinā ⁊ fetū mortuū
expellit. Quo etiam potui dato mundifi
cat groſſos humores. G Plateariꝰ Cō
tra eaſdem cauſas ⁊ eodē mō valet ꝙ peu
cedanum. ⁊ competens fit de domeſtico
ſalſamentū. Herbaqꝫ ip̄a ibidē poſita di
geſtionem ꝯfortat ⁊ ventoſitatē excludit.
H Bartholomeus in li. de ꝓprietatibus
rerum: Petroſilinū eſt herba ortēſis odo
rata ſic dr̄ eo ꝙ in petris et locis petroſis
ſepe oriat̄: Eius ſpēs ſunt plures ſed opti
mum eſt macedoniū ſuaue guſtu ⁊ odore
Item vt dicit Yſido. aromaticū eſt vſus
eius ꝯuenit eſui ⁊ etiā medicinis: Eſt em̄
herba ca. ⁊ ſic. ⁊ multū diuretica. apitiua
diuiſiua. ⁊ ꝯſumptiua: ⁊ appetitus excita
tiua. Et ideo lapidem frāgit. Menſtrua
educit. Ydropicis ſubuenit. opilationes
ſplenis ⁊ epatiſ aperit. ⁊ ad multas alias
paſſiones valet. vt dicūt. Pli. Dyaſ. Pla.
I Pandecta. ca. ccccc. lxxviij. Petroſi
linum ꝙddam eſt domeſticū ꝙddā ſilue
ſtre ꝙd vocat̄ macedonicū vel ſinonū. de
qua inferius dicet̄ d s. Sꝫ domeſticū om
nibus eſt notū. cuius virtus eſt diuretica.
Satis menſtruis impat Inflationes ſto
machi tollit. Calefaciendo ⁊ ſiccādo. tor
tionibus ſubuenit. ⁊ ex eo fit ꝯpetens ſal
ſamentū. vn̄ digeſtōem ꝯfortat ⁊ vētoſita
tem excludit. ⁊ valꝫ ad oīa ad q̄ valꝫ ſilue
ſtre: K Gal'. viij. ſim. far. ca. petroſi
linū. Petroſilini ſemē eſt maxīe vtl'e. exhi
tur ab herba ⁊ ſimiliter radicibꝰ ſimil' de
bilioris ṽo ṽtutis. Eſt āt ſicut ī guſtu acre
cū amaritudīe. ita ⁊ in opationibus ſimi
le tn̄ in edēdo. ⁊ ꝓpterea mēſtrua ꝓuocat.
copioſe. L Eſt aūt ⁊ vētoſitatum de
ſtructiuū. erit autem ip̄m tercij gradꝰ ca
lefacientium ⁊ ſiccantium:

Ca. cccxlj.

Es coruinus latīe. grece Clinopo
diū: vel clinopodū: Diaſ. ca. de cli
nopodiō. Frutex ē ſarmētoſa duo
bus palmiſ aſcendēs de terra. naſcit̄ lociſ
ſaxoſis. fo: hꝫ ſil'ia herpillo ⁊ florē p̄ſſio ſi
milantē ⁊ alio nōie vocat̄ peſ coruinꝰ Ga
lie. viij. ſim: far. ca. clinopodiū ca. ē ṽtutis
nō dū cauſtice. ē āt ⁊ ſubtiliū ptiū ſcḋm ſbaꝫ
pōet vtiqꝫ qſ. iij. g̃. ī calefaciēdo ⁊ ſiccādo

Operationes.

A Diaſ. Herba ipa bibita ⁊ cocta mor ſibus venenatis occurrit B De alto cadentibus opitulatur: Strāguirijs preſtat effectum. Mēſtruis imperat. abortus facit potui data: acrocordinas multis diebus tollit. vrine difficultati tardiſſimi tempis medet̄ Flos eius lecti pedi ſimilatur vñ ⁊ nomen ſumpſit. C Auicēna li. ij. cap̄. de pede coruino. Confert ſolutioni antique ⁊ confert colice. ⁊ efficit opationem hermodactilorum abſq3 nocumēto: D Paulus cap̄. de pede coruino: Mederetur dolorem iuncturarum confortādo mē brum ⁊ materiam reſoluendo.

Ca. ccc xlij.

Es columbinus. vel pes columbi eſt triplicis generis. Eſt vnū gen9 q̄d vocat̄ amomum latine ⁊ grece Sʒ arabice hamenie. ⁊ eſt aliud gen9 hñs folia rotūda parua diuiſa magnis ⁊ paruis inciſuris ſtipites ſubtiles ⁊ breues coloris ſubrubei hñtes nodos raros in quibus ſunt duplicia folia ⁊ ſemina tria vel quatuor vel quinq3 cōiuncta in medio eſt ſicut acuſ. Eſt aliud genus q̄d vocat̄ anagiros. de q̄ ait Gal'. vj. ſim: far. ca: anagiros. Anagirus frutex eſt fetidus et acris dyaforetice. et calefactiue v̄tutis. attñ viridia folia ꝓpter hūiditatis admixtōem minus acria. ⁊ depſſiua dyaforantiū ſunt ſicca v̄o inciſiue ⁊ ſiccatiue vehemēter virtutis. ſimiliſ āt q̄dammō nat̄e eſt ⁊ cortex ipius radicis. ſemen v̄o magis eſt ſubtilium parcium ſed etiam eſt ⁊ vomitiuū.

Operationes.

A Gal'. Elixatura ſeminis ei9 accepta flegma deponit. Oxifabo vno cū mulſa accepto coleram ⁊ flegma deponit. Quādo ſumuntur cum aceto in potu attenuāt ſplenem: B Et quando ſuffumigātur cum eis mulieres hñtes ſuffocatōem matricis confert eis. C Et ille fum9 excludit ſecundinam. ⁊ quando fumigat̄ epilenticus excitat eum

Ca.cccxliij.

Elicinus ſm dyaſ.herba eſt q̃ naſ
citur in triticea ſegete ⁊ ordeacea:
cũ laminis ſiue fibris ſemine plẽiſ
amara flauis.baccis ſimilibus Naſcitur
cũ plurimis ⁊ tenuibus ramis.folia habꝫ
puſilla ⁊ granula in folliculis trina ſubru
fa ⁊ amara valde.q̃ nr̃o ydeomate vocat̃
luparia vel faba lupi.

Operationes.

A Dr̃ conceptũ necare ⁊ menſtrua pro
uocare hec herbꝰ nõiat̃ ab Alexandro
B Gal.vj.ſim:far.cap̃.ydiaſmũ pelli
cinus ſiue ydiaſmũ.huius fruticis ſemen
rubicũdi coloris eſt amaꝝ ãt ⁊ ſubacerbũ
apparet.vñ expurgat opilatõeſ q̃ in viſce
ribus.Idẽ eñ faciũt rami totiꝰ fruticis.

Ca.ccc xliiij.

Eplos ſeu peplũ ſm q̃ſdã eſt equo
cũ ad illud mulieꝝ.et ad manuter
gium:⁊ ad q̃ddã genus cardui in
cuius ſũmitate naſcunt̃ q̃ſi folia ſubtiliſſi
ma.q̃ cum quolibet in pulſu venti volant
p aera ſꝫ falſo.q̃m peplos ſm dyaſ.in ꝓpo
cap̃.Eſt frutex plena lacrio albo folia mi
nuta hñs ſicut ruta ſꝫ latiora.Uertex oĩs fru
obrotũda eſt ⁊ in terrã ſpãſa.ſub q̃bus fo
lijs ſemen eſt minus ⁊ rotundũ ⁊ breuius
miconio albo.nam multũ ſemẽ hꝫ.Radix
eius inutilis eſt.naſcit̃ vo in ortis ⁊ intra
vites.⁊ a pte arearũ colligit̃.et in vmbra
ſiccatur:ita vt aſſidue moueat̃:Gal.in li.
dinamidiaꝝ ait:ꝙ eſt eſula ⁊ hoc videtur
dicere in li.vij.de ſim.far.Nam dicit Pe
plus quidaꝫ autem micon.i.papauer ſpi
noſum dicunt.⁊ hic fructiculus opium hꝫ
ſimile titimallo.⁊ in alijs purgando ſimi
liter illi.ꝓ q̊ lege capl'm.clxxviij.de e.

Operationes.

A Dyaſ.Elixatura ſeminis eius acce
pta flegma deponit.oxifabo vnctũ mul
ſa accepto coleram ⁊ flegma deponit:
B Et iuſſellis miſcetur et ventrem ſol
uit.alij in ſale componunt.

Ca.cccxlv.

Entaphilon. Yſidorus libro ethi
mologiarum. libro decimo. Pentafi
lon a numero foliorū eſt dicta Vñ
et a latinis quinqꝫ foliū eſt vocata herba
videlicet adeo munda vt olim purificati
oni et tempus adhiberi a gentilibus eſſet
ſolita. Pli. li. xxv. Quinqꝫ foliū nulli eſt ig
notum. cum etiam fraga gignēdo cōmen
detur. hanc greci vocant camezeleon ſiue
pentapeton. ſiue pentaphilon rubeaꝫ hꝫ
radicem cum effodit̄. Hec marceſcens ni
greſcit et anguloſa fit. Nomen a numero
foliorum hꝫ. Et ipſa herba incipit et deſinit
cum vite aduerſus ſerpentes medicatur.
Syaſ. cap̄. pentaphilō aut pētaptes aut
pentaſcon. hꝫ haſtas ſemine plenas et lon
gas duobus palmis in q̄bus ſemen eſt fo
lia habet mente ſimilia. et in quinqꝫ parti
bus diuiſa ſingula folia in ſingulis haſtiſ
florem viridem hñt. naſcitur in locis hu
midis et in vijs. radix eſt ei rufa et oblōga
Pli. Pentaphilon quinqꝫ foliū a numero
foliorum dicta. Vñ et eam latini quinqꝫ foli
um vocant.

Operationes.

A Pandecta. cap̄. cccccc. Elixat̄a eiuſ
decocta ad terciā dolorem dencium miti
gat ore retenta et quaſi gargariſmo adhi
bita. putredinem oris tollit Aſpredinem
arteriarū diſſenit. Ventrem ſtringit. Di
ſſintericis neceſſe adhibet̄ artericiſ et ſcia
ticis p̄ſtat effcm̄. B Elixatura cum
aceto in cataplaſmatibus adhibita. her
petas curat. ſcrofas ſpargit. duricies et tu
mores medendo ſoluit. Ignem ſacrum extī
guit. Apāta et panaritia impoſita ad ſa
nitatē pducit. Cōdilomata ſoluit. ſcabiē
tollit. C Succus radicis ei⁹ accept⁹
cās epaticas et pulmōis ꝯpōit. potōnib⁹
venenatis occurrit. Folia ei⁹ cū ydromel
le aut vīo bibita addito pipe q̄rtanarijs
r̄mediū ē. ſi tm̄. iiij. folia biberint. tertiana
rij vō tria cū aq̄ ſola. effimerās vero vnū
D Epilenticis vō accepta et. xxx. dieb⁹
p̄ſtat effcm̄. Succus vō foliorum ei⁹ hycteri
cis maxie p̄ſidiū eſt ciatis trib⁹ acceptis.
Vulneribus et fiſtulis p̄ſtat ſanitatē. inter
ocellicis r̄mediū eſt bibita. et cataplaſma
tibus pfluentē abſtinet ſanguinem Tem
plis honori addit̄. et domib⁹ pōita expia
mentū eſt. Radix ei⁹ ca. eſt nō habūdāter
et nimis acris et ideo vtiliſſima eſt ad ven
tris fluxū et denciū dolorē. E Galie.
viij. ſim. far. ca. de pentaphilō. Pētaphi
lon herbe radix ſiccat q̄dem fortiter. et ni
mium vō eſt acris ꝓpter qd̄ in multis eſt ſi
cut et om̄ia alia q̄cunqꝫ ſubtiliū parciū eti
am ſiccant abſqꝫ mordicatōe. Eſt autē ra
dix ſiccatiua ex tercō iam gradu mīme vō
caliditate māifeſta pticipat. F Aui
cenna li. ij. ca. pentaphilon. Pentaphilō
nōiatur quinqꝫ foliū. et eſt fortis exſiccati
onis ſine acuitate et aduſtione et mordica
tione. fit ex eo emplaſtrum ad fluxum et ſe
dat ipm̄. G Et fit ex eo empl'm et ſe
dat dubelet. et ſcrofulas. et duricies flegm̄ti
cas. decoctō radicis eius valet ad vlcera
deambulantia. et q̄d de eo decoctū eſt cū
aceto ꝯfert heriſipilis et panaricijs et ſca
biei. et confert doloribus iūcturarum et ſciati
ce. et cōfert ramici bibitus et more empla
ſtri ſuppoſitus. et valet ad alcola H
Et folia eius cum vīo valent ad epilentiā
accepta et bibita. x. diebus. Succus radi
cis eius valet ad dolorez epatis et pulmo
nis et yctericiā cū bibit̄ p aliq̄s dies. I
Radix eius ꝯfert ꝯſolidationi et vlcerib⁹
inteſtinorum. et et emorroidibus. et ſimiliter
decoctio eius radicis. K Folia eius
cum vino ꝯferunt q̄rtane et cottidiane ſuc
cus radicis eius eſt medicina pnitioſa.
L Pli. li. xxv. cap̄. pentaphilō Ipā her
ba incipit et deſinit cum vite aduerſus ſer
pentes bibitur et eius radix q̄ ſpargamon
docatur ex albo vino. M Idē l. xxvj
Quinqꝫ folij ſuccus iecoris et pulmoniſ ui
cijs ſanguinemqꝫ reijcientibus. et cuicūqꝫ
ſanguinis vicio occurrit. Quinqꝫ folium
medetur pectoris vicijs vel (ei q̄d grauiſ
ſimum eſt) tuſſi.

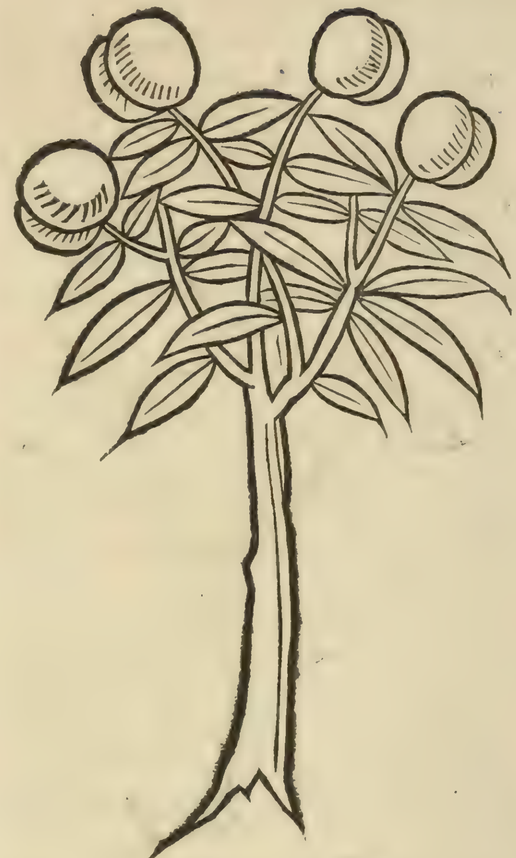
Ca.cccxlvj.

Pucedanũ grece. arabi. herbatu
rum vel herbatutis. latine cauda
porcina: Sera.li.aggre.cap̃. Her
batutis aucto: dyaſ. Eſt planta hñs folia
ſimilia plante capſie. ⁊ habet velut capil
los adherentes ꝑe radicẽ. ⁊ ſtipites ſimi
les plante maratri. ⁊ hꝫ florem citrinũ: ra
dix eius eſt deforis nigra. deintus alba. ꝗ
uis odoris. groſſa plena humiditate. naſ
citur in montibus ⁊ vmbroſis locis. ⁊ ob
umbrantibus arboribus. Radix quidem
eiꝰ ſcindit̃ cũ cultello dum eſt recens ⁊ ex
trabitur humiditas que eſt in ea. ⁊ ponit̃
in vmbra: quia virtus eius debilitat̃ a ſo
le. ⁊ qñ colligitur humiditas accidit eis
q eam colligunt ſoda. ⁊ obſcuritas viſus
niſi ponat̃ in naribus ſuis oleũ roſaꝝ. ⁊ fũ
dat ex eo ſup caput ſuũ qñ v̓o extracta fue
rit humiditas a radice illa poſtea non re
manet in eo aliq̃d iuuamentũ. extrabitur
humiditas etiã a ſtipite eius. ſic̃ extrahit̃
ſuccus radicis mãdragore. ſꝫ virtus eius
eſt debilior v̓tute humiditatiſ q̃ extrahit̃
ex radice. Nam virtus eius velociter re
ſoluitur. Reperit̃ ãt gũmoſitas adherenſ
radici ſimilis olibano. Et melior ex iſto
ſucco huius plante eſt ille q defert̃ a terra
q̃ dr̃ ſardinia: ⁊ ex terra q̃ dr̃ ſarmabachi.
⁊ eſt ꝗuis odoris. ⁊ in calore ſuo eſt rube
do: ⁊ mordicat linguam qñ guſtat̃. ⁊ meli
or radix ẽ noua nõ corroſa dura puri odo
ris: Gal. viij. ſim. far. ca. de peucedano ſe
cundum tranſlatiõem arabicã. Plurimũ
q̊d adminiſtrat̃ ex hac planta eſt radix ꝓ
prie. ⁊ iam adminiſtrat̃ lacrimus ⁊ ſuccuſ
eius. ⁊ oim̃ v̓tus eſt vna niſi quia lacrimꝰ
eſt fortioris v̓tutis. ⁊ v̓tus eius eſt q̃ cale
facit calefactione forti vñ reſoluit ſubtili
at et incidit.

Operationes.

A Sera. auct. dyaſ. Lacrimus eius mi
xtus oleo ro. ⁊ aceto capiti fomento adhi
bitus. litargicis ⁊ freneticis medetur ſto
maticis ⁊ epilenticis plurimũ ꝓdeſt.
B Dolorem capitis mitigat ſciaticis
⁊ contractis ⁊ paraliticis maximum pre
ſidium eſt. omnes neruorum cauſas cum
oleo ⁊ aceto ꝑunctus componet: C
Ori matricis fumigio applicatus offoca
tiones ſtericas ſoluit. Somnum pluri
mum dormientibus ꝓhibet. Fumigatõe
ſua domi ſerpẽtes excludit. D Oleo
roſarum admixtus: dolorem auriũ tollit.
Iniectum foramini dentis dolorem non
amittit: E Tuſſientibus opitulatur
Ouo ſorbili additus ⁊ acceptꝰ. diſnoicis
⁊ tortionibus preſtat effectum. ventrem
lenit. Splenem attenuat. Dolorꝫ ſtoma
chi compeſcit: F Dolorem veſice et
renum bibitus ꝓhibet. Matrici ſalutariſ
eſt: preſtando euſtomatica: Radix eius et
elixatura eius omnia ſimiliter iſtis facere
poteſt. Fomento adhibita vulnera curat
G Radix eius ſicca ⁊ impoſita id facit
oſſa fracta excludit. Vulneribus antiq̃s
cicatrices ducit. cerotis neceſſe miſcetur.
Similiter ⁊ malaginatibus termanticis
H Radix eligenda eſt odore ſuauiſ for
tis ⁊ non vetus Lacrimus eius confectio
nibus miſceri poteſt maxime ſi amigdal'
amaris rute ⁊ aneto ⁊ pãi calido triticeo

admixtus fuerit. et ſic dari poteſt. Item
radix eius vulnera antiqua expurgat ⁊ in
carnat. ⁊ incēſa viperas ⁊ ſerpētes fugat.
I Galienus. Peucedanum cōfert egri
tudinibus neruorum. ⁊ egritudinibus q̄
accidunt pectori ⁊ pulmōi ab humorib⁹
groſſis viſcoſis. que ſumitur in potu cum
vino ⁊ fit fumigiū cum eo. ⁊ attrahit odo
rando eger fumū eius ⁊ facit idem. K
Et quando ex eo ponitur in corroſionib⁹
dencium ſedat dolorem eorū ſtatim. quo
niam ſubtilium parcium eſt. ⁊ curat dolo
rem ſplenis incidendo ⁊ ſubtiliando gro
ſſos humores. Radicis vero calefactō eſt
minor ⁊ deſiccatio ei⁹ eſt fortis Ipā nāq̧
calefacit ī principio tercij gradus Et vir
tus eius eſt que abſtergit ⁊ incarnat et po
teſt adminiſtrari in omnibus ſupradictiſ
L Et quādo ponitur ex eo ſuper os cu
ius corticem volumus expellere expellit
eum cito ⁊ incarnat ipſum ⁊ cōuenit mul
tum vlceribus fraudulentis malis quan
do deſiccatur teritur et pulueriʒatur ſup
ea. eo ꝙ mundificat ⁊ replet carne ⁊ cōſo
lidat. M Platearius Peucedanum
eſt herba calida ⁊ ſicca. alio nomine feni
culus porcinus appellata. Huius radix ī
medicina poni debet. quia principaliter
ſecundum radicem. ſecundario ſecūdum
herbam effectum habet. Radix collecta
per annū vel etiā per duos ſeruat̄. Sʒ me
lius eſt vt annis ſingulis renouetur. Ha
bet autem virtutem diureticam. N
Contra ſtranguiriam ⁊ diſſuriam. ⁊ opi
lationem ſplenis ⁊ epatis datur vinū vel
aqua decoctionis eius. Herba etiam ipā
decocta in vino vel oleo et pectini catha
plaſmata. Fomentum decoctionis eius
menſtrua prouocat.

Ca. ccc xlvij.

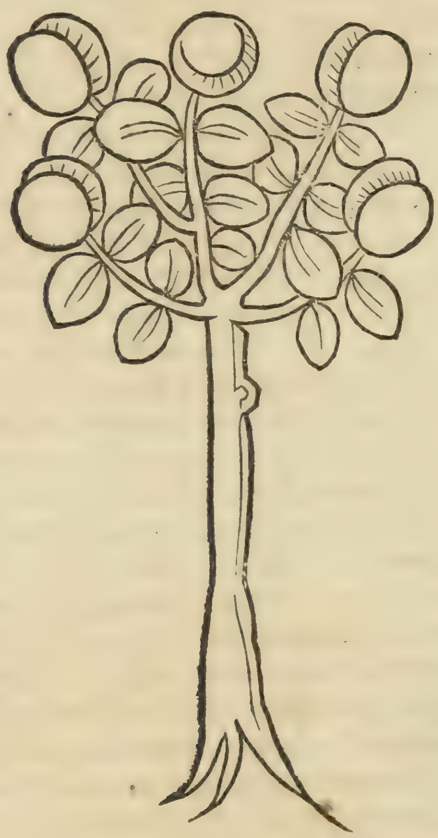
Erſicus. Yſidorus in li. ethimolo
giarum. Perſicum dr̄ eo ꝙ eius ar
borem primuſ in egipto ſeruit per
ſeis. a quo ſe oriundos ferebāt ptolomei
Hec in perſida fructuum generat interfe
ctorium. Apud nos autem ſuaueʒ et iocū
dum. Eſt āt arbor feminini generis perſi
cus. pſicum āt neutri generis Itaq̧ pſic⁹
arbor eſt cui breuis ad modū vita ꝯceſſa
eſt. Triū genez̄ eſſe fert̄. Duracenus ⁊ Ar
meniacus ac perſicus. Duracenus eſt nū
cupatus. eo ꝙ in guſtu acorem referat po
mum eius. Armeniacus. eo ꝙ primū ad
iectū ſit ab armenia genus eius. Perſic⁹
q̄d ſit iam dcm̄ eſt ſup̄. Pli. li. xiij. Egipt⁹
pſicam arborē ſui generis hʒ piro ſimileʒ
folia retineutē. Hui⁹ fertilitas eſt aſſidua
ſubnaſcēte craſtino fructu maturitaſ ethe
ſiaz̄ afflatu. Pomū longius piro incluſū
amigdale putamine ⁊ corio. colore herbi
do. Sed vbi nux illi. huic pomū differenſ
breuitate ac mollicie. Et q̄uis blandiat̄

predulcis ſuauitas.non tamen innocuū: Materies vero bonitate.firmitudine.nigritia quoqꝫ nihil differēs a lotho; Idez in li.xv. Perſice arbores ſero et cum difficultate tranſierunt ad loca r̄mota a perſide:vt que in rhodo nihil ferant.quod primum ab egipto eaꝝ fuit hoſpiciū. Pādecta cap̄.xxv. Akanedi vel alſabota arabice grece perſicum vel milea perſica.latīe vero perſicum. Diaſ.cap̄ de perſicis.perſica euſtomatica ſunt. Sera.li:aggre.ca. Akanedi In ſapore arboris perſici et ramorum ⁊ folioꝝ eſt amaritudo et abſtergit ⁊ r̄ſoluit: Auicenna li:ij:cap̄.de perſicis:Perſice ſunt frigide in fine ſecundi gradus hu.in primo in fine tamen eius:

Operationes.

A Dyaſ.Perſica molliunt ventrē maxime ſi matura fuerint: Inmatura vͦo abſtinent ventrem maxime ſi ſiccata fuerint B Elixatura eoꝝ reuma ſtomachi ⁊ vētris compeſcit.Folia eius ꝯſtrictiue ſunt virtutis.que ſiccata atqꝫ locis pacientibꝰ aſperſa fluorem ſanguinis cohibent. Microcera:i.minora pſica euſtomatica ſunt ⁊ faſtidium tollunt melius q̄m ſup̄dicta: vt in ſequenti caplo. C Sera: In folijs ⁊ ramis perſici eſt amaritudo.⁊ ideo quando terunt̄ occidunt lumbricos.⁊ ponuntur ſup̄ vmbilicū: D Matura ex eis ſunt bona ſtomacho.⁊ molliūt ventrē Inmatura vero ſtringūt:et qn̄ deſiccant̄ ſtringunt fortius.⁊ decoctio pſicoꝝ qn̄ bibitur ꝯfert humiditatū curſui ad ſtōm.et qn̄ ſiccata pulueriſant̄ ſup locū vn̄ fluit ſanguis abſcindūt eū E Et idē auc. aben meſuay:Qn̄ terunt̄ folia eius ⁊ flos eius ⁊ exprimitur et bibitur:exp̄ſſura illa eijcit aſcarides cum fluxu. Et quādo ſuccus folioꝝ eius inijcitur in aurem occidit vermes qui ſunt in ea:Et qn̄ linitur ſuper pectinem abſcindit ardorem pſilotri.Et oleum nucleoꝝ pſicoꝝ confert dolori aurium quando linitur cum eo: F Et idē aucto.meſchehe.Perſica remouent ſitim factam a caliditate ⁊ fetorem oris.et ꝯfortant ſtomachum: G Galienus.Arbor ipſa perſicoꝝ in pullulatōnibus ⁊ frōdibus dn̄antem hab3 amaram qualitatē ⁊ ꝓpterea eius folia lumbricos interficiūt cum terunt̄.⁊ vmbilico apponunt̄.Et aliquando dyaforeticum eſt farmacū.fructꝰ vero eius qui eſt eſibilis vocat̄ perſicum hu.eſt ⁊ fri.complexionis. H Auicena.Perſica que hu.ſunt velocis ſūt putrefactionis lenificatiua:⁊ in ip̄is eſt ſtipticitas aliquantula ſed ex eis ſtiptica ſunt ea que ſunt inciſa ⁊ ſiccata.⁊ in ipſis eſt ꝓhibitio curſus ⁊ in ſua natura ſunt ſtiptica: I Et folia eius quādo ex eis fit linimētum abſcindūt ardorem pſillotri.⁊ diſtillatur ſuccus folioꝝ eius in aurem ⁊ interficit vermes. K Et confert oleū nucleorum eorū emigranee ⁊ doloribus auris calidis ⁊ frigidis:⁊ perſica ſunt bona ſtomacho. L Et in eis eſt virtus faciendi appetitum cibi ⁊ oportet quidez vt nō cōmedantur poſt alium cibum; quoniaz corrumpunt̄ poſt eum.⁊ corrumpūt ip̄m ſed precedant ante cibum om̄em.et ea q̄ ſicca ſunt.tarde digeſtionis ſunt:⁊ nō ſūt boni nutrimenti q̄uis ſunt plurimi nutrimenti. M Et idem in quarto caplo de quartana ait.ꝙ valent contra quartanam de colera aduſta. N Galienus libro.ij.de cibis cap̄.de perſicis ait Uidi ⁊ hanc arborem in Alexandria magnam narrant autem fructum eius ſic prauum exiſtere in perſide.vt perimat comedētes in egiptum autem delatum eſibilem fieri conſimiliterqꝫ comedi vt pira ⁊ poma:et quorum ſ̄m magnitudinē eſt que ſiue poma vocare volueris ſiue milea ſiue pſica. fructum iſtum.ſiue ſimpliciter perſica eodem modo modernis grecis ſiue aliquid aliud antiquum velis querere in ip̄is.licebit tibi hoc agere in multo ſtudio. Iam autem ſcias vtilius nominibuſqꝫ et horū ſuccus velut caro facile corruptibilis eſt. etenim quilibet prius.quare non oportet ſicut quidam poſt aliud alimentum offerre corrumpuntur enim ſupernatantia O Meminiſſe autem oport3 huius q̊d eſt cōmune in om̄ibus quecūqꝫ cachochima humidaqꝫ ⁊ lubrica et faciliter ſubire

potentia. ꝛ ꝓpter hoc comdere ipa‍̄ priora alijs ſic enim ipa‍̄ celeriter ſubeunt et alijs viam faciunt. Ultima autem aſſumpta ſimul corrumpunt ꝛ alia virtus eorū̃ eſt fri: ꝛ hu. P Et idem li: vij. de ſimplicibus medicinis ca. de perſico. Milea perſica: i: perſicum que vocatͣ aſſuete ab omnibus iam perſicum ſolum dicentibꝰ hoc ſimilea:

Ca. ccc xlviij.

Erſica ſiue melapſica ſiue microceta grece. arabice: Ceſmes vl' heſmes vel criſomula. latine vero Cozula vel bariocha. Pandecta. capittulo: c. lix: Melaperſica fructus iſte eſt omnibꝰ notus.

Operationes.

A Serapion libro aggre. cap̄: heſmes Uirtus eorum eſt frigida ꝛ humida in. ij. gradu: Nam proporcionantur perſicis. Et idem auctoritate Alcauzi. Laxant coleram ꝛ generant humores groſſos B Et idem auctoritate Raſis. Quidam paciebatur fumoſitates ab aliquo humore exiſtente in ſtomacho ſuo ꝛ dedi ſibi aliq̃bus vicibus de criſomulis recentibus. et ſedatꝰ eſt ille fumꝰ. Et ego nō credo ꝙ reperiatur cibuſ aliquis frigidior ꝛ magis iuuatiuus ſtomacho calido q̈ ipa‍̄. ꝛ ido faſtidium tollunt. C Auicenna li. ij. cap̄. de criſomulis. Meliora ſunt armēa. non enim cito aduenit eis corruptō ꝛ acetoſitas. ꝛ cum ſumunt̄ criſomula. oportet vt accipiatur maſticis ꝛ aniſi equaliter. ʒ. j. vſqꝫ ad. ij. cum vino puro aut vīo de paſſis paruin ꝛ mellis: Sunt fri. ꝛ hu. in ſecū̃do: Et oleum nucleoꝝ eorum eſt calidum ꝛ ſiccum in ſecundo. Eorum humor eſt facilis putrefactionis. et eorū̃ infuſio ſedat ſitim. D Et criſomula quidem ſunt conuenientiora ſtomacho q̈ perſica: ꝛ armena nō corrumpūtur in ſtomacho: neqꝫ aceſcunt velocirer. Ex eis vero que expellunt eorum nocumentum eſt vt primo ſumatur aniſum ꝛ maſtix cum miua aut vino de paſſis ꝛ conficiantur cum melle puro: oleum nucleum ipo‍̄rum eciam confert emorroidibus. grauant criſomula ꝓpter velocitatem ſue putrefactionis verum infuſio ſiccorum confert febribus antiquis E Johānes meſue in antidotario ſuo: Oleum de criſomulis ſedat dolorem ani ꝛ emorroidarum. ꝛ reſoluit tumores vlcerum ꝛ impedimentum lingue. ꝛ dolorem aurium F Rabi moyſes. Ceſmi ſimilis eſt ferule habens ſemen album ſimile lenticule.

Ca.ccc.xlix.

Erſicaria: Pandecta: Perſicaria dicitur eo ꝙ folia ſimilia perſicis habet: iuxta aquam naſcit̃. Duas habet ſpecies vna in medio folio maculã fuſcam habet. alia caret macl'a. ⁊ illa adu ſtiua eſt valde quidam piper aque puta uerunt.

Operationes.

A Diaſcorides. Uirtus eius eſt que infrigidat infrigidatione vltima. Paulus. Folia eius ſicca vel ſuccus foliorum eius vel ſemen eius elixum ⁊ bibitum cũ melle ptiſicis ⁊ tuſſientibus ⁊ aſmaticis ꝓdeſt. B Idem Febribus peſtilẽtialibus mi remodo iuuat.

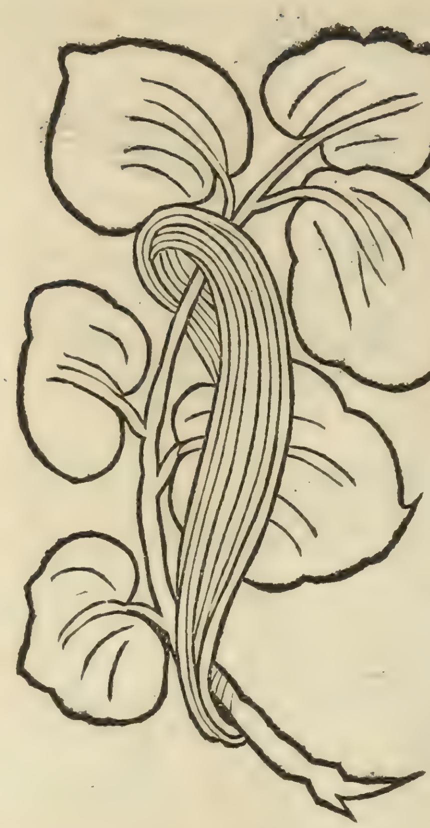
Ca.cccl.

Erfoliata ſiue herba vmbilicorũ. Iſta herba habet folia ſimilia ſaluie. Et folia circumdant ſe ramis Naſcitur in locis arenoſis et ſaxoſis.

Operationes.

A Pulueres foliorum cum vino ſumãtur curant herniam. Herba ſuper vmbilicum poſita curat eius vlcerationem: B Et conſolidat vulnera cataplaſmatibus adhibita C Iſta herba valde curat vmbilicum puerorum cum elongatur ſuperpoſita ⁊ emplaſtrata.

Ca.ccclj.

Remula veris. Pandecta: Primu la veris ſiue artetica idē. Et ē her ba ſicut conſolida minoꝛ niſi quia habet folia quaſi nigra ⁊ pinguia cū floſ culo celeſti:

Operationes.

A Medetur doloꝛibus articuloꝛum. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca.

Ca.ccclij.

Epo. Papias. Pepones creſcunt in ſimilitudine Cucurbite frigidi ſunt difficile digeruntur.

Operationes.

A Pli.li.xix. Cucumereſ cū magnitudi ne exceſſerunt pepones vocant̄. Mire ole um oderunt: nec minus aq̄s diligūt deſe cti q̊qꝫ ad eas modice diſtanteſ arrepunt aut ſi quid obſtet vel ſi pendeant curuan tur. Idqꝫ vel vna nocte deprehendet̄: Si vas cum aq̄ ſubijciat̄ a q̄tuoꝛ digitoꝝ in teruallo an̄ poſterum diem deſcendenti bus ac ſi oleū eodem modo ſit in hamos curuatis. B Idem. In fiſtula floꝛe dimiſſo mira longitudine creſcunt. noua eoꝛum foꝛma in cāpania mali citonij effi gieqꝫ. C Idē li. xx. Pepōes maxime in cibo refrigerāt ⁊ emolliunt aluū. Caro eoꝛum epyfoꝛis oculoꝝ aut doloꝛibus im ponitur. Contra vomitiones ſiccant̄ ⁊ in foꝛma tuſa dat̄ in aqua mulſa q̄tuoꝛ obul' ita vt qui biberit quingentos poſtea pa

ſius ambulet. Cortex quoq̧ vomitionem mouet. faciē purgat. hec ⁊ folia cuiuſcūq̧ ſatiui illita cum vīo canis morſus hos coctos deraſo cortice ex olō aceto ⁊ melle iocundiores eſſe certum eſt. D Dyaſ. Peponis quidem vſus gratior eſt ſed difficile coquitur propter naturalē rigorē Et ideo nōnulli cū aceto ſumunt pulegiū miſcentes. quo nocitura vis frigoris tpet E Item pepo in cibo lenior eſt quia detracta cute ⁊ abiecto ſemine vſui daī. ſtomachi compeſcit ardorem. Aluum lenit ⁊ mollit F Coctus ex aqua cum oleo aceto ⁊ melle iocūdiſſime ſumiī. Caro ei⁹ impoſita frōti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat.

Ca. cccliiii.

Era paſtoris ſiue burſa paſtoris. Diaſco. Pera paſtoris herba eſt q̄ habet virgulas teneras ⁊ molles. ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſuper terrā. folia habet rute ſimilia ſed oblōga ⁊ mollia. ⁊ ſemen in folijs ſingulis. Flos eſt illi albus aut feniceus. Uirtutem hab3 frigidam ⁊ ſtipticam. Et eſt maſculus ⁊ femīa De maſculo iam dicta. Femina vero frutex eſt vnus virgam habens cannoſam et mollem ſpiſſam ⁊ nodoſam in quibus nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis humidis. Uirtus ē illi ſtiptica.

Operationes.

A Dyaſcorides. Succus eius bibitus emoptoicis medicatur Uentris abſtinet reumatiſmum. Colicis et ſtranguirioſis opitulatur. Urinam prouocat. Morſib⁹ venenatis cum vino bibitus medicaī. cū vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. B Peryodicis febribus ante vnā horam acceptus maxime prodeſt ſuppoſitū Fluxum mulieris ſtringit. Dolorem aurium compeſcit. Sanguinem reijcientibuſ ſubuenit. Herpetes curat ⁊ fiſtl'as. Ignē ſacrum extinguit Tumores ⁊ duricies impoſitum ſpargit. Recentibus vulneribuſ maxime prodeſt. C Galien⁹. Iuuat itaq̧ exuſtos ſtomacho exterius applicata ſic heriſipilata: ⁊ calidoſ flegmōes ſeu etiam talia exiſtentia repercutit reumata ⁊ ex inde vero ſiccatiuum exiſterē propter quod herpetum bonum eſt farmacum et vlcerum ⁊ aliarum euidentiſſimum vero flegmonoſorum reumatorum. D Eſt autē ⁊ ſanguinoſorum vulnerum cōſolidatiuū Iuuat vero ⁊ vlcera que in auribus. ⁊ ſi puſ in eis ſufficiens fuerit id ſiccat. propter eaſdem vero v̄tutes et fluxū muliebrem ſiſtit. ⁊ diſſinteriam ⁊ ſanguinis eductiones et quemcunq̧ inmoderate aliunde cauſatum. Eſt autem ad oīa predicta maſculus femina fortior.

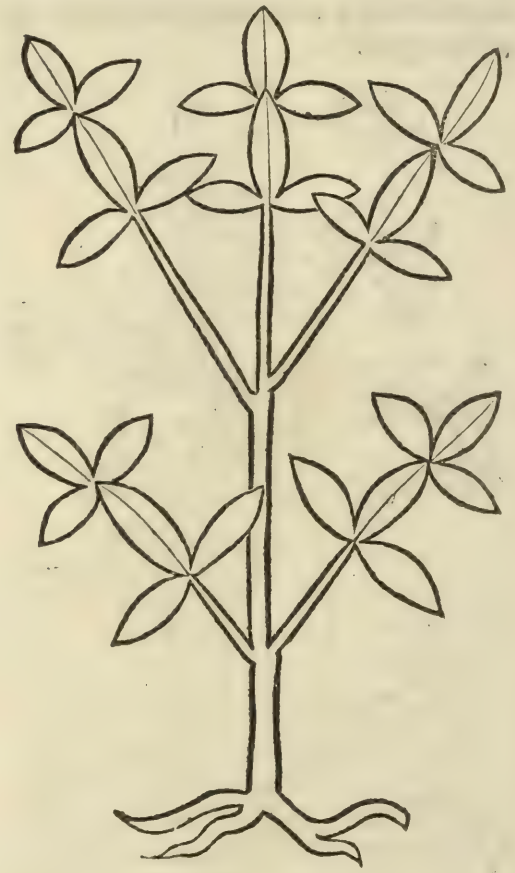

Ca.cccliiij.

Iſa. Yſidorus li. ethi. xvij. Piſa dcã eſt ꝙ ea penſabatᷣ auri aliqd minutum. Nã pis dr̃ aurꝝ. Hec minime inflat. Ideo magis egeritᷣ. Pli. li. xviij. piſum in apricis ſeri debet: frigorꝝ impaciẽtiſſimũ. Ideoqꝫ ſeritᷣ in Ytalia, ⁊ in auſteriori celo. nõ niſi tp̃e verno: terraqꝫ facili ⁊ ſoluta. Frumentũ qdez ⁊ ordeũ ac vicia ⁊ quicqͭ in ſtipula eſt in acumine vnũ folium hꝫ. multiplicia vero ſunt eꝯ ciceri ⁊ fabe ac piſo. Frumentis eſt folium arũdinacium fabe rotundũ ⁊ magne leguminum ꝑte longiora vt piſo: Silique rotũde ſunt ciceri. ceteriſꝫ leguminũ lõge ⁊ ad figurã ſeminis late. piſo vͦo cilindracie. Ex leguminibus vomere ſeritᷣ lẽticula. ⁊ in grecia piſa. Thiſe ac piſa ſunt eiuſdem generis. Ex qua in orbe nr̃o fit oriſa Palladius: li. x. In menſe ſeptembri poſtremo ſerendũ eſt piſum in terra facili et ſoluta loco tepido: Celo delectatᷣ humecto. ⁊ q̃tuor vł tres modios ſparſiſſe ſufficiet iugero.

Operationes.

A Actor. Miror ꝙ in li. medicorꝝ nr̃orꝝ autenticis mãifeſte de piſorꝝ natura r̃pitᷣ ſꝫ hoc eſtimant qdam eſſe q̊d alio nõie erobelie dicuntᷣ: vł fortaſſis eadẽ rõ p̃tꝫ aſſigri de piſa quã ſupius aſſignauimꝰ de auena. B Pandec. Piſum ẽ ſpẽs orobi C Gal. li. de cibis: Piſa cõſimile aliqd fabis ſm totã ſubſtantiã hñtia: ꝯmeſtaqꝫ ſm eoſdem modos cũ ipis. in duabꝰ his variantur: quia inflatiua ꝯſimliter fabis non ſunt. Et quia abſterſiuã vͥtutem non habent: propter hoc tardioris digeſtõis ſm vͥtutem fabis ſunt.

Ca.ccclv.

Iſcacea grece, arabice Piſtach ſiue fuſtech ſiue fiſtach latīe fiſtica. Serap̃. li. aggre. cap̃. Piſtoch. i. piſcacea ſunt fructus qui veniunt de damaſco. Diaſcorides cap̃ piſcacie que in ſyria naſcũtur ſimilia ſtrobilibus ſunt.

Operationes.

A Dyaſcorides. Euſtomacha ſunt cũ vīo bibita morſibus venenatis occurrũt. Virtus piſcacearum auſtera & ſtiptica eſt Ideoq; etiam accomoda credunt̃ toraci & pulmonis & iecoris vitia purgare B Etidem Serapion: Piſtochid eſt fiſtice ſubſtantia eſt ſubtilis. & ſapor eiuſ eſt fere ad amaritudinem declinans. & virtus ei⁹ eſt ca. & ſic. amplioris caliditatis q̄m nux auellana. C Gal'. libro de cibis cap̄ de piſcacijs Piſcatie naſcuntur apud alexandriam in egipto multo autem plura ī boreali ſyrie: alimentum quidez paucissimum habentia. vtilia ſunt ad epatis corroborationem. ſimul & purgationem miſtorum humorum ſm meatus ipſius: participant enim ſubamara et ſtiptica qualitate aromatizante: D Scimus autē & alia multa epati vtilia ſicut in negotio ſimplicium medicinarum oſtenſum eſt. Stomacho antem neq; profectũ neq; nocumentum notabile ex īpis habeo teſtari ſicut neq; reſtrictiui ventris neq; ſubductiui. E Etidem: viij. ſim. far. ca. de piſcacijs. Piſcacium. i. fiſtica: in ſyria mlᵗ tum naſcitur planta hec. Fructus autem eius ſubtilium parcium eſt. ſubamarũ q̄d & aromatizans habens. deobſtruit igitur & mundificat maxime quidez ea ſecundũ epar. & ea que ſm toracem & pulmonem. F Auicenna de viribus cordis dicit q̄ confortat cor. G Auerrois q̄nto li. Colliget. cap̄. de piſcacea dicit q̄ ꝯfortat ſtomachum & epar a tota ſubſtantia. H Rabi moyſes cap̄. de piſcacijs. Piſcacea ſunt meliores omnibus fructibus corroborant ſtomachum & epar ſunt ca. & ſic. temperate.

Ca. ccc lvj.

Inicum ſiue panicũ: Yſaac in dietis Panicũ in forma & natura ſimile milio. minus tñ eo nutrit.

Operationes.

A Panicũ ventrē magiſ ꝯſtipat. coquitur ſepe cũ pinguedine vel cũ lacte: B Conſtantin⁹ in pātegni. Panicũ et miliũ fri. & ſic. ſunt in. ij. g̃. paꝝ nutriũt. ſtiptica ſunt. & paniſ inde fact⁹. multo pl⁹ ē ꝯſtipatiuus: Vrinā āt ꝓuocāt. Cũ butiro vel lacte cocta ſũt meliora qb⁹ admixtis humectant̃ & coꝝ ſiccitas expellit̃ C Pliñ. li. xxij. Panicũ Dyocles medic⁹ melfrugũ appellauit. effect⁹ hꝫ q̄s miliũ. In uino potum diſſintericis ꝓdeſt. Silr̃ his q̄ vaporanda ſunt. calefactũ imponit̃. Siſtit aluum in lacte caprino decoctũ & bis in die hauſtum ſic ꝓdeſt & ad tormina. D Dyaſ. Panicum in eſca om̃ibus vtile eſt. vñ ſi panis ex eo fact⁹ & ꝯmeſt⁹ fuerit. Ventrē abſtinet. vrinā ꝓuōt. aſſũ vō ī cacabo nouo & īpoſitũ ī ſaccello ſic̄ & miliũ ꝓdeſt.

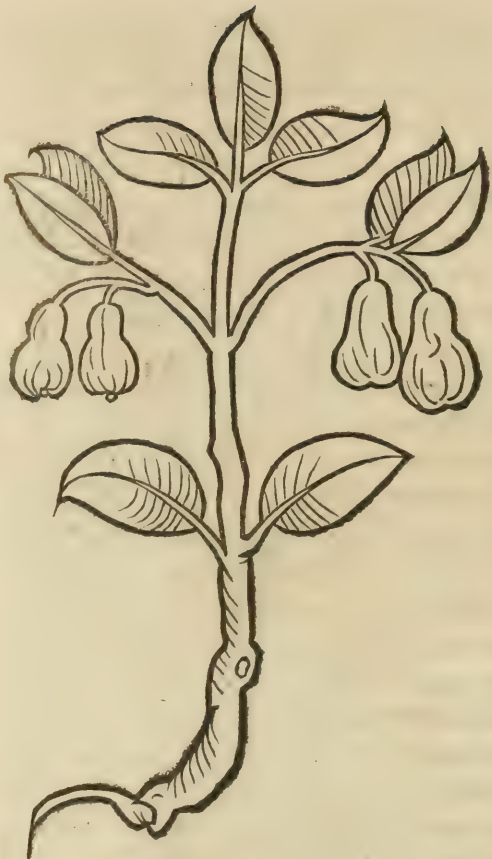

Ca. cclvij.

Jcea. Yſidoꝛus li. ethimologiarū. xiij. Picea ex pinoꝝ genere. differt tamen vt pini ſpecie Nam aliam picin greci aliam vocant peucen quā noſ piceam dicimus. eo ꝙ deſudat picē: Pli. li. xvj. Picea eſt arboꝛ ramoſa. cui ramoꝛū eſt oꝛdo ſicut ⁊ abieti. Picea mōtes amat ⁊ frigoꝛa feralis arboꝛ. et inditio funebri ad foꝛes poſita. rogiſqꝫ virens Jam tam̄ ⁊ in domos tonſili facilitate recepta: hec plerum plurimam interueniente cādida gemma fundit reſinam. thuri tam ſimilē vt mixta a viſu diſcerni non poſſit. Huiuſ arboꝛis coꝛtex eſt in vſu magno. ſicut abietis ⁊ fagi ac tilie.

Operationes.

A Plinius in li. vt ſup̄. Signit quoqꝫ picea canchryn videlicet pillulam in medicina vim vrendi hn̄tem. que poſtq̄m folia ceciderint. hieme durat ⁊ continet nucleum pineis ſimilem Js hieme creſcit. et aperitur pillula tota. caditqꝫ cū folia creſcere ceperint: Huic etiam arboꝛi folia ſūt breui ſeta ⁊ craſſioꝛe: duraqꝫ ſicut cip̄ſſus Rami vero pene ſtatim a radice modici. velut brachia lateribus inherent. B Picea minus eſt alta ꝙ larix. totis panniculis minoꝛibus atqꝫ graciliorib9. habꝫ nucleos minimos ac nigros: ꝓpter quod greci pthiropoꝛon eam appellabant C Jn eadem quoqꝫ nucamēta ſunt maribus compreſſi oꝛa, minuſqꝫ roſcida reſina. Ut autem pix exeat aperitur picea a parte ſolari cum plurimū hiatu bipedali vt a terra cubito cum minimū abſit. Nec ip̄o coꝛpoꝛi partitur. vt in ceteris quoniā aſtula vel haſtula in fructu eſt D Uerum hec terre proxima laudatur. Alioꝛ amaritudinem affert: Poſtea humoꝛ om̄is et tota. onfluit in vlcus Habetqꝫ picea folia pūgentia nulloqꝫ floꝛe exhilaratur. Protinus em̄ fructus a floꝛibus gignitur. E Abies,' quidem circa ſolſticium floꝛet Pinus ⁊ picea germinatione xv. fere diebus preueniunt: Semen vero ⁊ ipſe poſt vigilias reddūt. Picea ⁊ pin9 ⁊ alnus ad aquarum ductus in ſcobos cauantur obrute terra plurimis ānis durāt cito vero ſeneſcunt. ſi non integant. F Jdem in li. xvij: Umbra piceaꝝ quacūqꝫ attigerit eſt venenum. Jdem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ in aceto decocta. dencium doloꝛi prodeſt. Cinis coꝛticum eius intertrigini et ambuſtis potus aluum ſiſtit. G Urinam mouet: Suffitu vuluas coꝛrigit. Picea folia ꝑatim iocinoꝛi ſunt vtilia. dragme pōdere in q̄ mulſa pota: Deniqꝫ ſiluaſ illas dumtaxat que pice ac reſine gracia radantur vtiliſſimas eſſe ptiſicis autumanr: Uel his q̄ lōga egritudine vires non recolligunt.

Ca.ccc lviij.

Pira. Yſidorus li. ethimo. xv. Pira
videntur dicta. eo ꝙ in ſpẽm ignis
ſint formata Nam ab amplo inci
piunt ⁊ in anguſtum deſinunt. Hec iumẽ
tis impoſita eciam ſi pauca. vehementer
oneroſa eſſe dicunẗ. Palladius li. iij. Con
dienda ſunt pira ita. Die placito deſcen
dente luna a. xxij. vſqꝫ in octauã. eadem
poma ſicca ⁊ manu lecta hora ſecunda in
quintam. vel a ſeptima in decimã. a cadu
cis diligenter electa. integra ⁊ ꝑpe dura:
⁊ aliquãto viridia. inpicato vaſe claudũ
tur. q̊d operculo tegiẗ ⁊ deorſum os eius
ei inclinatur atqꝫ obruiẗ eo loco circa quẽ
ꝑhennis aqua decurrit. Item q̃ dura ſunt
in carne ⁊ cute prius in aceto poſita. vbi
ſe mlloire ceperint. in fictile vas bñ coctũ
picatumqꝫ ponunẗ et operculo ſuꝑueniẽ
te gipſanẗ. et vas breui ſcrobe demergiẗ
in eo loco qui cottidie ſole tangatur. Plu
rimi pira obruta inter paleaſ aut frumen
ta ſeruarunt.

Operationes.

A Syas. caplo de piris. Piri multe ſũt
ſpecies ſed ſtiptice oĩs: vnde ad reuma
ticas paſſiones cathaplaſmatibus adhi
bita faciunt. ⁊ reuma compeſcunt. Elixa
tura eorum ad omnia prefata iuuant. Et
ſi ipſa pira a ieiuno cõmeſte fuerint abſti
nent ventrem. Et piri ſiluatici ſpecies ſũt
que tarde matureſcere poſſunt plus ſtipti
ce ꝙ̃ ſupradicte. ſed ſimilibus cauſis pro
ſunt: perhibent quoqꝫ aliqui fungoſ vene
num amittere ſi cum piris fuerint cocti.
B Auicenna li. ij. cap̃. de piris. In ip
ſis ſunt terreitas ⁊ aquoſitas. ⁊ in noſtra
quidem terra eſt ſpecies que dicitur ſena
brud ⁊ habet magnam capacitatẽ: ⁊ eſt
vehementis rotunditatis ⁊ ſubtilis corti
cis eſt boni coloris quaſi preuium quaſi
ipm̃ ſit aqua zuccari coagulata plurimũ
ſed non propter ſpiſſitudinem ſubſtãtie
boni odoriſ valde. quod cũ ab arbore ſua
cadit ſuper terram deſtruitur. et iſti ſunt
in quibus non eſt nocumentum de ſpecie
bus pirorum. C Pira que nominan
tur ſenia ſunt frigida in primo. et ſicca in
ſecunda. Serabtud vero ſunt temperata
humida. ⁊ omnes ſpecies eius ſunt ſtipti
ce intrantes in emplaſtris retentõnis ma
terierum: ⁊ quandoqꝫ abſtergunt parum
⁊ eorum humor eſt plurimus ⁊ laudabili
or humore pomorum ſecundũ ꝙ dixit ru
fus D Ea autem que dicta ſunt ſena
brud in terra Coraſceni abſqꝫ alijs dicta
ſunt lenitiua natẽ. ⁊ bõi chimi valde con
ſolidant vulnera. et proprie ſilueſtria ex
ſiccata. et ſunt preꝑatiua ſtomachi. et ab
ſcindunt tuſſim. ⁊ ſedant coleram. ⁊ ſtrin
gunt ventrem. ⁊ proprie que ſunt exſicca
ta E Et in piris quidem eſt proprie
tas faciendi euenire colicam quare opor
tet ut bibatur poſt ipã de ydromelle cum
ſpeciebus que ſunt vt piper ⁊ cinamomũ
⁊ his ſil'ia: F Et eoꝝ rob ꝯuenit fluxui
vẽtris colerico. Cinis ſpẽi ſeoꝝ vehemẽtis
ſtipticitatis: ⁊ tarde maturatõis eſt: ⁊ cu
ra fungoꝝ mortificantiũ: ⁊ qñ iſti fũgi co
quunẗ cũ piris minoraẗ nocumentũ eoꝝ.

G Sera.li:aggre.ca;Cumechre auct:
Gal'.Cumechre:i.pira.Sb̄a eius eſt cō
poſita ex ſubſtantia terrea ⁊ aquoſa.Et ſi
vis poteſt aliter dici.ꝙ vna.ſ.eius ꝑs eſt
frigida ⁊ alia tempata.⁊ ſapor piri eſt ſti
pticus cū dulcedine aquoſa.⁊ virtuſ piro
rum eſt deſiccatiua;⁊ conglutinat vulne
ra ſine aliqua mordicatione,Et qn̄ come
ditur fortificat ſtomachū.⁊ ſedat ſitim;

H Silueſtre vero eſt magis ſtipticum
⁊ plus incoriat ⁊ corrugat ſtomachum.⁊
ideo plus conglutinat vulnera.⁊ ꝓhibet
fluxum humorum

I Et idem aucto
ritate aben meſuay Quando quodcunq
totum coquitur vel domeſticum.vel ſilue
ſtre cum fungis aufert malitiā eoꝝ.et ma
iora ex eis ſunt fortioris v̄tutis q̄m parua
Parua autem ſunt nutribilior q̄ꝫ citonia.

K Et rob piroꝝ̄ abſcindit fluxū coleri
cum.⁊ excoriat ſtomachum.Et pira ꝓ̄ue
generant colicam.⁊ oportꝫ ꝙ ſumat̄ poſt
ip̄m vinum mellis factum cū ſpēbus;

Ca.ccc lix.

Iper latine.arabice ⁊ grece falfel
Sera.li.aggre.cap̄.falfel.i.piper:
Et eſt arbor naſcens in regionibꝰ
indie.hꝫ ſemen q̊d ſui ortu eſt longū ſimi
le faſeolis ⁊ elongat̄ in forma ſua ⁊ eſt ma
cropiper.⁊ intra ip̄m ſunt grana parua ſi
milia gergues.q̄ qn̄ maturant̄ fit piper.⁊
hoc quia ſeꝑatur ⁊ fit ſicut racemus ī qui
bus ſunt grana ꝑua.⁊ ſunt grana piperiſ
Et qn̄ colligit̄ ꝑfecte matuꝝ eſt piꝑ nigrū
Sꝫ qn̄ colligit̄ ante maturatiōem eſt piꝑ
album.Nam color eius eſt albus.⁊ nō re
cipit in colore ſuo nigredinem an̄ q̄m ma
turatur.⁊ radix huius arboris eſt ſimilis
coſto.Eligendum eſt autē ex nigro q̊d eſt
nouum.in quo non eſt res ſimilis furfuri
graue ⁊ plenū.Sꝫ albū melius eſt illō q̊d
non eſt rugoſum album ⁊ graue.⁊ lōgum
eſt eligendum illud ꝙ qn̄ frangit̄ apparet
denſum hn̄s grana q̄ ſunt intra ip̄m inui
cem iuncta ⁊ acuti ſaporis mordicans lin
guam cū calefactione;Radix arboris hu
ius vocat̄ falfanuen.⁊ eſt ſimiliſ coſto.de
fertur ad nos ex terra indie.Gal'.vij.ſim:
far.cap̄.piperis ſecundum tranſlationeꝫ
noſtram.Piperis radix coſto maxime ſe
cundum virtutem ſimilatur.Fructus ve
ro eius qui quodammodo germinat eſt
piper longum.Unde ⁊ humidius exiſtit
maturo.ſignum autem eſt humiditatis
eius ꝙ faciliter cum imponitur ꝑforatur.
⁊ non confeſtim mordet ſed paulatim in
cipit:permanet vero multum.qui vero q̄
ſi prematurus fructus albū piper eſt:acri
us exiſtenſ nigro.id enim quaſi ſuper aſſa
tum eſt.vtraqꝫ autem ſufficienter calefaci
unt ⁊ ſiccant.Galienus eodem libro ⁊ ca
pittulo ſecundum tranſlationeꝫ arabicā
Sapor piperis eſt acutus.et illud quod
nō matuꝝ eſt.piꝑ album eſt ⁊ ip̄m eſt acu
tius nigro.et magis pungens linguam.

⁊ hoc eſt quia nigrum ꝑpterea q̄ matu ratur accidit ꝙ non recipiat aduſtionem ⁊ deſiccatõem fortem; quia minuitur acu itas illa. q̄ quidem remanet in albo. Iſte tamen due ſpecies ſunt deſiccatiue ⁊ cale factiue fortiter. Et fructus quidem eius quñ incipit eſſe eſt pip longum ⁊ propter hoc accidit ꝙ Piper longum eſt humidius alio pipe; Et ſignũ ſup hoc eſt ꝙ quñ elon gatur tempuſ ſup ipm corrodit ⁊ pforat etiam quñ terit non inuenit tritor in princi pio ſue ꝯtritõis punctõem multã. ⁊ quan do incipit mordicare nõ apparet mordi catio eius multa añ ꝙ guſtet; dein rema net mordicatio eius tpe nõ ꝑuo. ſ; pip al bum eſt meli⁹ iſtõ alijs duabus ſpẽbus

Operationes.

A Serap. Radix pipis cõfert colice et doloribus frigidis. Eſt ca. ⁊ ſic. Eſt bona colice ⁊ ventoſitatibus ⁊ alijs doloribus frigidis. ⁊ eſt ſimilis coſto ſm v̄tutem. et pip nigrum acutius eſt albo, et album eſt debilius eo. ⁊ virtus piperis eſt calefacti ua, attractiua cibi. ⁊ prouocatiua vrine. reſolutiua ⁊ abſterſiua obſcuritatis viſuſ B Et quando ſumitur in potu aut fit inunctio cum eo; aut miſcetur in aliq̄ vn guento, confert rigoribus febrium peryo dicarum; ⁊ confert morſibus venenatis ⁊ expellit fetum ⁊ potiſſime ſi in potu ſuma tur vel aſſidue comedatur. C Et quñ fit naſcale cum eo poſt coitum prohibet impregnatõnem. ⁊ hoc ſimiliter facit aſſi due comeſtum; Nam iter pſtat genitale ⁊ adminiſtratur in lohoc. et ſyrupis qui ſunt cõuenientes tuſſi; ⁊ doloribus pecto ris. ⁊ fit linitõ cum eo ⁊ melle. ⁊ ꝯfert ſqui nantie D Et quando ſumitur in po tu maxime cum granis lauri aut folijs ei⁹ confert tortionibus ventris; ⁊ quãdo ma ſticatur cum ſtafiſagria ⁊ cum paſſulis fa cit deſcendere flegma ex capite. ⁊ ipſum ſedat dolorem. ⁊ confortat virtutem dige ſtiuam ⁊ ingreditur in confectiõibus ſpe cierum quibuſ vtuntur ſani in condimen tis ciborum ad prouocandum appetitũ. E Et quando miſcetur cum pice reſol uit ſcrofulas. Et quãdo miſcetur cum ni ro abſtergit morfeam. ⁊ nõ eſt radix pipe ris ʒinʒiber ſicut putauerunt quida;. imo radix eius eſt ſimiliſ coſto que quidem ca lefacit ⁊ mordicat linguam. ⁊ attrahit hu miditatem ad oſ quando miſcetur cũ ace to. Et linimentum cum eo reſoluit apoſte mata ſplenis; ⁊ ſi ſumitur facit idem. F Et idem auctoritate aben Meſuay Proprietas piperis eſt ꝙ prohibet imp̄g nationem. ⁊ maxime quñ ſumit poſt coitũ ⁊ prohibet tortiones et ventoſitates que fiunt in ſtomacho et inteſtinis; et exſiccat flegma viſcoſum quod aggregatur in pe ctore ⁊ pulmone ⁊ inteſtinis. et digerit ci bum. ⁊ nocet febricitantibus; G Et ſi quis vtitur multum pipere ꝓuocat vrinam; Et ſi vtatur eo parum prouocat ventrem; Scamonea eſt contraria in hoc ⁊ facit hominẽ macreſieri; ⁊ deſiccat ſper ma. Et in pipere albo cum acuitate ſua ē humiditas que auget in ſpermate. ⁊ mun dificat epar ⁊ ventrem ⁊ pulmonem ⁊ ſto machum; ⁊ confert morſibus venenoſis. ⁊ calefacit neruos ⁊ muſculos ⁊ plus omi alia re. H Paulus caplõ de pipere. Piper eſt calidum in quarto gradu ſiccũ in ſecundo; Ubi ſciendum ne aliqui erro ris materia r̄pleantur propterea quia in p̄nti littera. Serap. ⁊ Dyaſcorides vidẽ tur cum Galieno non modicũ diſcrepare dicentes ꝙ piper nigrum acutiuſ eſt albo I Galienus vero ait ꝙ piper albũ acu tius eſt nigro. ⁊ propterea ſicut ex verbis Dyaſcoridis bene intuentibus ⁊ auide ē manifeſtum piper album eſt duplicis ge neris K Eſt quoddam piper album quod fit quando grana minuta que fue runt in pipere longo incipiunt ingroſſa ri. et vnum ab altero incipit ſeparari. ſed non factus eſt botrus vel racemus; L Eſt aliud piper album quod fit cum illa grana que fuerunt in predicto pipere albo ſecundum debitam quantitatem fu erint aucta et intra ſe totaliter ſeparata.

ſicut que ſunt poſita in quodam botro vl' racemo: ⁊ ſunt propinq̄ maturitati: primum vero piper album quoniã ſapit adhuc naturam piperis longi quia vicinat̃ participat adhuc de eius humiditate. cuius gratia nõ eſt multum acutum. Piper aliud album de quo diximus: quod eſt in medio inter maturitatem ⁊ principiũ generationiſ: eſt ſatis acutum. quare cum remoueatur ⁊ elongetur a pipere lõgo. nõ participat humiditatem eius ⁊ eſt acutiꝰ ſeipſo cum venit ad maturitatem. ꝓpter quam amittit de eius acuitate: M Hoc idem videmus in fructibus acetoſiſ que ſunt in medio tempe acetoſiores hoc etiam in ſeminibus eſt videndum. ſ. Feniculus ſinapibus. ⁊ ceteris q̄ ſunt acutõreſ ⁊ calidiores qui ſunt ĩ medio tempore q̈ qui ſunt in extremo. Sic ergo ad propoſitum piper nigrum acutius eſt albo. ſcilicꝫ albo quod eſt in priucipio generationis quia non habet multam acuitatem ꝓpter humiditatem quam participat vt dictũ eſt: ⁊ hunc reſpectum habuit Serapion ⁊ Dyaſcorides. N Sciendum inſup q̄ in maiori quantitate inueniretur de pipere albo. niſi quia inficitur propter ignẽ ſed illud quod non cõtaminatur ab igne remanet album ⁊ non rugoſum: quod nõ poteſt eſſe: niſi modice quantitatis. quia modicum eſt illud quod ab igne impreſſionem non recipit:

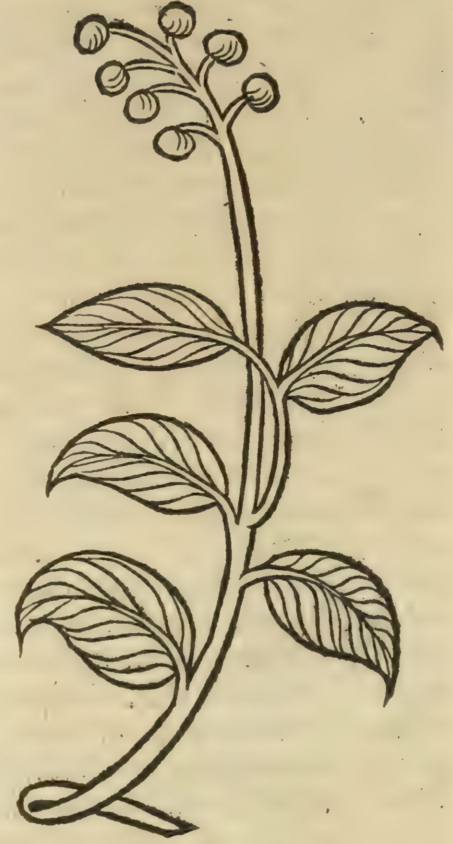

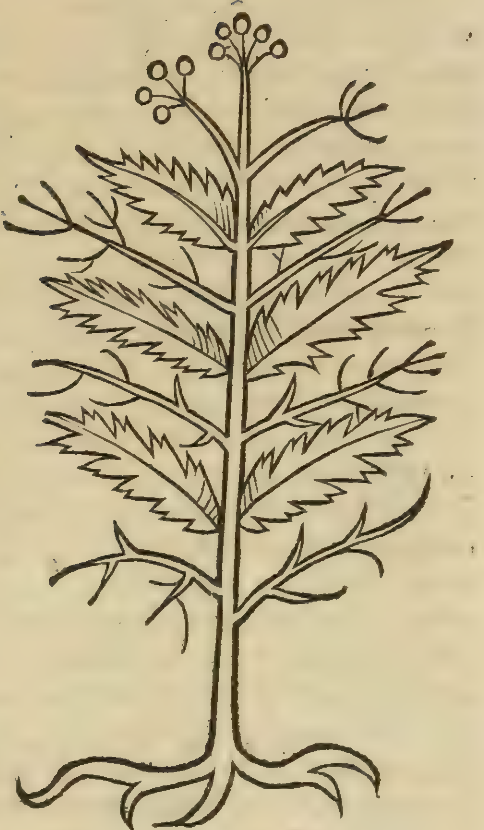
Ca. ccclx.

Piper nigrum latĩe: arabice habelzelim vel grana ezelem:

Operationes.

A Serapion li: aggre. cap̄. habelzelim id eſt granũ zelin. et eſt piper ethiopium vel nigrorum: ⁊ eſt granum pingue ĩ magnitudine ciceris. et eſt citrinũ exterius. album interius. et habet ſaporem bonum. defertur ex terra barbarie B Et illõ quod nominatur in barbaria croin: eſt ſimile faſeolis ĩ forma ſua: niſi quia grana eius ⁊ cortex eius ſunt minora faſeoliſ. habent nigrum colorem ⁊ acutum ſaporem ſicut piper: ⁊ defertur ſimiliter a terris nigrorum. ⁊ ſunt calida in tercio gradu: humida in primo. C Et conferũt dolori dencium: D Augent enim in ſpermate E Et faciunt bonũ odorẽ oris.

Ca.ccclxj.

Iperelle latine. grece haerma: arabice Haerinia: Sera: li. aggre. ca. Haerinia: i. piperella: ⁊ eſt in figura ſicut piperis minoris figura. niſi quia eſt in colore ſuo citrina.

Operationes.

A Serapion In ea due ſunt vtutes cõtrarie ſicut frigiditas ⁊ caliditas. B Et idem aucto. Aben meſuay. Haerina eſt granum paruũ minus pipe. ⁊ eſt in eo citrinitas pauca: et eſt odoriferum: cuius odor eſt ſicut odor ligni aloeſ. eſt ca. ⁊ hu. ⁊ eſt in eo abſterſio parua: C Idem prouocat vrinam multam fetidam quando coquitur in vino ⁊ bibitur illud vinũ. D Et aufert propter hec fetorem aſcellorum ⁊ fetorem tocius corporis. ⁊ operatio in hoc eſt a tota ſua ſubſtantia: ⁊ quando coquitur radix ⁊ bibitur confert ſicut piper nigrum.

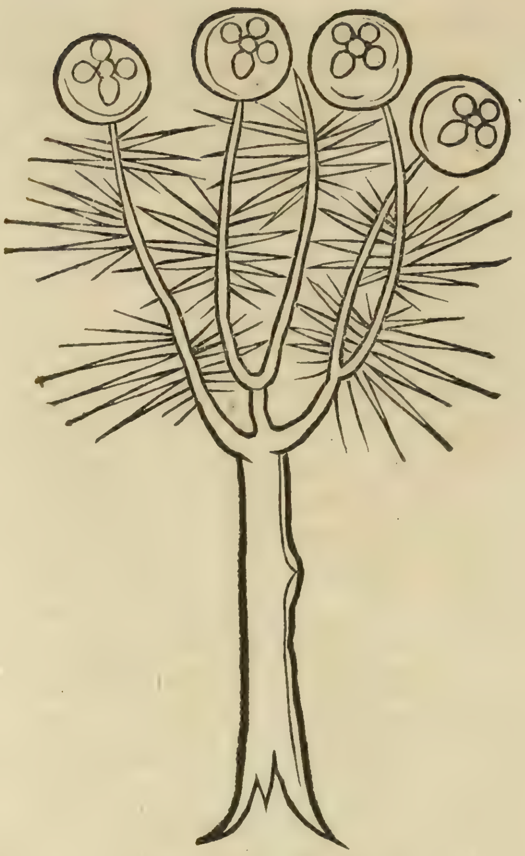
Ca.ccclxij.

bertram Iretrum latine. grece dentanos. arabice vo achiraraha ſiue acharcharaha: Sera: li. aggre. ca. Achiraraha aucto. dyaſ. Achiraraha. i. piretꝝ ⁊ eſt planta cuius folia ſunt ſimilia folijs dauci agreſtis aut maratri. ⁊ ſtipites ſimiliter ſicut ſtipites illius: ⁊ ſup ſtipitẽ eſt corona ſimiliſ corone aneti: ⁊ hꝫ radicem in groſſitudine digiti. Aui. li. ij. ca. de piretro. Piretꝝ plurimũ q̊d de hac planta administratur eſt radix eius. melius eſt illud q̊d eſt acutũ mordicatiuũ lingue: et magnitudo eiꝰ eſt ſm q̄ntitatem digiti.

Operationes.

A Dyaſ: Pungit linguam qñ guſtatur punctione forti ⁊ attrahit flegma. ⁊ ideo quando coquitur cum aceto ⁊ fit collutio oris confert dolori dencium. Et qñ maſticatur attrahit flegma. B Et quando teritur ⁊ admiſcetur cum oleo et inungitur prouocat ſudorem. ⁊ cõfert mẽbris

ſuper que vincit frigus. ⁊ ꝯſeruat corpuſ
a nimio frigore aeris ne noceat ei. et ami
ſſione ſenſus ⁊ motus: ⁊ eſt eius iuuamen
tum magnum in homine. ⁊ ꝯfert paraliſi
⁊ rigoribus febrium. C Galienus.
octauo ſimplicium farmacorum: capittu
lo de piretro plurimum quod de eo admi
niſtratur eſt radix eius. ⁊ proprietas vtu
tis eius eſt proprietas adurens. ⁊ pungit
linguam quando guſtatur pũctõne forti
⁊ attrahit flegma. B Et ſedat dolo
rem dentium qui fit a frigiditate. ⁊ cõfert
rigori febrium. quando fit inunctio cum
eo diſſoluto in oleo ante aduentum paro
xiſmi. ⁊ confert illi qui habet ſtuporem in
membris ante relaxationem E Aui
cenna. Piretrum quidam extimauerunt
eſſe frigidum ſed non eſt imo ca. ⁊ ſic. ĩ. iij
gradu. extrahit flegma maſticatũ. et vir
tus eius eſt aduſtiua ⁊ prouocat ſudorem
cum ex eo cum oleo abſtergendo inungit̃
corpus ſi miſceatur cum oleo. ⁊ abſtergẽ
do inungatur ex eo prouocat ſudorem. fri
catio facta ex eo ⁊ decoctione ipſius ⁊ olo
eius. confert mollificationi neruorum an
tique. ⁊ ſtupori eorum. ⁊ prohibet genera
tionem alcuzez ab eo in qno generatur al
cuzez vehementer aperit opilationes co
latorij. ⁊ conſtrictionem narium. F
Et eius decoctio confert dolori dentium
⁊ proprie frigido. Et eius acetum confir
mat denteſ motos ſi decoquatur cum ace
to ⁊ teneatur in ore G Et quando
fricatur cum eo corpus ante paroxiſmum
rigoris cum oleo confert, rigori facto cum
febre ⁊ abſqꝫ febre: Paulus ca. eſt ⁊ ſic. in
tercio gradu. Maſticatũ attrahit flegma
per os: ⁊ remouet dolorem ⁊ ſtuporem dẽ
tium: H Auerois quinto libro Col
liget capittulo de Piretro: Eſt calida in
quarto. ⁊ de ea adminiſtratur radix. Con
ſtantinus libro graduum. capittulo Pi
retrum. Piretrum eſt in quarto gradu ca
lidum ⁊ ſiccum. Linguam vrit. ⁊ flegma
nimium attrahit. Ideoqꝫ dentibus valꝫ
de frigiditate ⁊ humiditate dolentibus.
I Alexander ⁊ Stephanus: Illud tri
tum ⁊ cum melle potatum epilenticis va
lere teſtantur: Collo ſuſpenſum aut nari
bus applicatum. Subuenit Infantibus
epilenticis: Cum oleo mixtum ⁊ dorſo fe
mineo inunctum ante rigoris acceſſionez
venire prohibet eam. K Valet etiaz
Paraliticis. ac neruorum molliciei de fri
giditate ⁊ humidicate tocius corporis.
Deniqꝫ in corpore toto ex eorum perũcto
prouocatur ſudor. L Platearius
Piretrum eſt ſatis cõmunis herba in ter
cio gradu calida ⁊ ſicca Radix eius in me
dicinis ponitur. que in hieme colligitur.
ac per annos quinqꝫ ſeruatur. Piretrum
debet eligi continuum ⁊ non perforatum
ſaporem habens acutum: ⁊ cum frangit̃
non puluerizatur: Acumen eius non ſta
tim percipitur. ſed debet aliquantulum
maſticari. ⁊ in ore teneri. Quod cõtingit
propter eius leuitatem: vel ſubſtantie ſo
liditat. Virtutẽ hꝫ diſſoluendi cõſumẽdi
⁊ attrahendi. M Gargariſma fcm̃
ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum
a ſuperfluitate flegmatica mundificat ⁊
humores vite conſumit: N Inter
dentes maſticatum dolorem tollit denti
um. et ſtomachi reumatiſmum. Maſtica
tum quoqꝫ lingue paraliſim ſoluit. Cõtri
tum in vĩo ⁊ oleo decoctum et ad loca pa
ralitica ⁊ podagrica cathaplaſmatũ val
de proficit.

Ca. ccc lxiij.

Pinus latine. Grece Calidaris ſchochia vel azet. Arabice Cinobar.

Serapion li. aggre. cap̄. Cinobar id eſt pinus arbor. ⁊ eſt maſculus ⁊ femīa Maſculus nominatur azet vel cinobar. ⁊ non facit fructum magnum. ſed de ſudore extrahitur pix. vt patet in littera pix. et ibidem inuenieſ eius virtutem. ⁊ cum ligno fit lumen. ⁊ eſt illud quod vocat̄ teda. vel zappinus: Et femina eſt illa que facit fructum magnum: ⁊ de ea eſt magna ⁊ ꝑua. Et idem aucto: Galieni: Minor eſt in ſapore ſicut ſapor maioris. et eſt in ea aliquantulum amaritudinis ⁊ acuitatis: et virtus eius eſt calida cū acuitate. Et idez auctoritate Aben meſuay. Magne ex pinis ſunt ca. in ſecundo gradu. ſic. in pͥmo. Que cum bibunt̄ cum rob mundificant humores groſſos et viſcoſos. qui ſunt in renibus ⁊ veſica. Et idem auctoritate diaſcoridis: Calidaris vel calicaris eſt fructus pinus maior ⁊ nominatur cochia.

Operationes.

A Serapion. Pinus maior confert ſaniei in pectore ⁊ oīmibus quibus cōuenit educi ſaniem a pectore. ⁊ facit expuere ſāguinem. ⁊ quando infunditur in aqua recedit acuitas ⁊ punctio que ſunt in eo. et elongatur a mordicatione. ⁊ tunc eſt conglutinatiuus. ⁊ medius inter qualitatem ca. ⁊ fri. ⁊ inter ſubſtantiam aqueam ⁊ terream. ⁊ ſubſtantia aquea in eo eſt pauca. ſed fructus quantū ad nutrimētum eſt dure digeſtionis. ⁊ nutrit corpus nutrimēto forti. B Idem aucto. Byaſ. Quando comeditur ⁊ bibitur cum ſemine cucumeris ⁊ cum rob prouocat vrinam: ⁊ confert ardori renum ⁊ veſice: Et qn̄ bibitur cum ſucco portulace ſedat mordicatōem ſtomachi: ⁊ reddit debilius fortitudinez. ⁊ confert deſtructioni humiditatis. C Et quando accipitur ex fructu pini ſicut recens ⁊ teritur ⁊ coquitur cum rob ⁊ accipiuntur de ipſius decoctione. ℥. iiij. qualibet die confert tuſſi antique: ⁊ vlceribuſ pulmonis: D Idem aucto. Galieni Minor ex eis nōiatur Calidaris. Virtus eius eſt calida. ⁊ abſtergit. ſapor eſt ſtipticus amarus acutus: ⁊ confert ſputo venienti a pectore ⁊ pulmone. ⁊ eſt ſtiptica. et confert tuſſi ⁊ doloribus pectoris quādo ſumitur ſola aut cum melle. E Et idē aucto. Aben meſuay. Magne ex pinis ſūt ca. in. ij. gradu. ſic. in primo. Que quādo bibunt̄ cum rob mundificant groſſos humores ⁊ viſcoſos qui ſunt in renibus ⁊ veſica: ⁊ confert ſaniei eorum ⁊ lapidi. Reſina eius deſiccat ⁊ calefacit. et eſt dyaforetica. Pro qua lege caplm̄ reſina. F Et idem auct. Galieni. Cortex ⁊ folia pini que eſt minoris que eſt nominata Calidaris. habent in ſe virtutem ſtipticaz que curat tenaſinonem quando apponitur ſicut emplaſtrum. ⁊ non eſt medicamen melius in hoc: ⁊ quādo bibitur ſtringit ventrem. et eſt conferens combuſtioni aque bullientis ⁊ ſimiliter cortex illius ſpeciei que dicitur cochia. ⁊ eſt maſculus cōſimilis in virtute. niſi quia virtus eſt ei debili

or virtute illius. ſed folia iſtarum arborũ que quia ſunt magis humida cortice ipſarum: habent in ſe virtutem qua incarnãt pcuſſione G Sed pini magne: Uirtus foliorum 7 corticis eſt fortis in omnibus iſtis. ſed fumus qui eleuatur a ligno pini cõfert multum fluxui pilorum palpebrarum 7 corruptioni lacrimarum. et curſui lacrimarum ab eo: H Cortex arboris pini minoris et cortex cochie. et eſt ac; omnes ſunt ſtiptice. et conferunt pacientibus tenaſmonem quando teritur et puluerizatur ſup̃ locum. et quando de ipſis miſcetur cum litargiro et puluere olibani confert vlceribus que apparent in corpore et combuſtionibus ignis: et quãdo conficitur cum cera diſſoluta cum olͦo mirtino conſolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. et fit cũ eo fumigium matrici et expellit fetũ mortuum 7 ſecundinam. Et quando bibitur ſtringit ventrem 7 mouet vrinam. J Galienus. vij. ſim. far. cap̃. de pinea ſecũdum tranſlationẽ grecam. Comi fructus id eſt pinea q̃ ſcrobiliam nominant tota quidem viridis habet quid amaritudĩs 7 acredinis. 7 propterea empicis et alijs quicunq; indigent ea que ſecundum pulmone; ex torace faciliter extuſſire 7 expurgare ydonea eſt. eſibilis vero fructus eiꝰ. eſt quidem cibus difficile digeſtibilis et fortis. eſt autem 7 vt farmacum. 7 ad leniendum aſpitates ydoneũ. 7 maxime quãdo in aqua infuſus. diſpoſuerit in eo totã quantam habet acredinem. reliquum eñ omne inmordicaciſſimũ fit in medio eñ ca. 7 fri. equaliter conſiſtens ex aquoſa et tereſtri ſubſtantia habet craſim: acetoſa autem minime participat. K Etidẽ in libro de cibis cap̃. de pinea Magne ex eis euchimie 7 groſſe chimi generatiue. 7 ideo nutriunt corpus nutrimento forti. non tamen bene digeſtibili. L Auicenna libro. ij. cap̃. de pino. Uirtus corticis maioris fortior eſt. Et cortex eius que nominatur ſuſine eſt debilior: Jn cortice eius eſt ſtipticitas plurima. 7 vermis qui exiſtit in ipſa eſt in virtute cãtaridis: cortex eius confert vlceribus corticalibus: et in ipo eſt virtus conſolidatiua. 7 in corticeipius eſt de ſtipticitate quod peruenit ad hoc vt ſanet abraſionem quando ſup ea ponitur vt emplaſtrum.

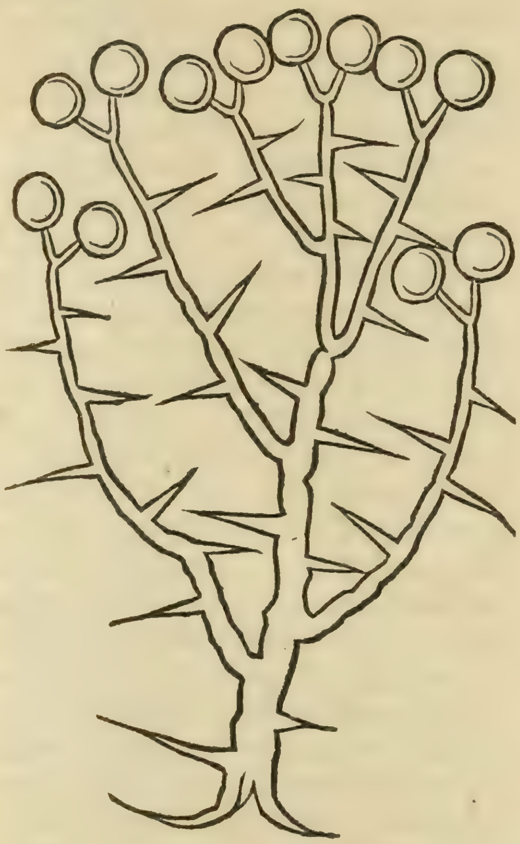
Ca. ccc lxiiij.

Jmpinella. Pandecta. Pimpinella eſt herba multum ſimilis ſaxifrage Unde vſus. Pimpinella pilos ſaxifraga non habet villos.

Operationes.

A Uirtus eius eſt que abſtergit 7 forticat. 7 mundificat epar 7 renes. quãdo in eis ſunt opilationes B Quando bibitur de radice eius quantitas amigdale a mulieribus que non bene purgantur in partu mundificat eas per menſtrua.

C Et quando bibitur cum vino cōfert dolori ventris ⁊ yctericie ⁊ dolori veſice ⁊ renum. D Et quando coquitur cū vino ⁊ bibitur ſtringit ventrem. Et quando bibuntur ex ſemine eius cum vino ſtiptico conferunt fluxui ventris E Radix pimpinelle p̄ſeruat a peſte maſticatam. ⁊ in collo ſuſpenſum. Item abſtergit veſtigia nigra in cute. Confert podagre. F Radix pimpinelle maſticata longo tempe apparet in ea acumen. cum pauca amaritudine ⁊ cum acredine. propterea igit̄ diuretica ⁊ vrinaꝝ ꝓuocatiua.

Ca. ccclxv.

Eridemon: Pādecta. Peridemō grece vel liceos vel exacanton. arabice grimath. latine Caprifolium id eſt mater ſiluarum.

Operationes.

A Dyaſcorides caplo. liceos vl' exacāton folia ſunt buſſo ſimilia atq; ſpinoſa. grana eius viridia. ⁊ cum maturauerint ceraſis ſimilia. Naſcitur in ſiluoſis locis cuius folia ⁊ grana ⁊ radix in vnum cōtunduntur. ⁊ cum aqua dulci coquuntur vſq; ad groſſitudinem. Hec aqua eſt deſiccatiue virtutis. ⁊ ex contrarijs compoſita. quia ſcilicet eſt extenuatoria digeſtoria. cal. et fri. ſtipticam habens vim. ⁊ ideo diaforeſim facit. B Facit autem ad herpetas. ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. ⁊ putrida vlcera ex ſucco fructus eius fit liciū. Pro quo lege cap̄. licium ſupius de l. cc.lxv.

Ca. ccclxvj.

Inaria latine Grece ſcalones. arabice Haixoff. Serapion libro aggregatoris cap̄. Haixoff eſt ex ſpeciebus pinearum. folia eius ſunt ſimilia cameleonte albe. niſi quia ſunt nigriora. ⁊ habet virgam longam folijs plenā. ⁊ ſuper ip̄m eſt capitellū ſpinoſum. et h; radicem nigrā ⁊ g̊ſſam. ⁊ eſt q̊d de ip̄a planta

adminiſtratur. Gal. Uirtus eius eſt que calefacit in. ij. gradu. in vltimo eius. ⁊ in principio ſecūdi. ⁊ deſiccat in. iij. Plāta illa comeditur recens ſicut ſparagus.

Operationes.

A Gal. Prouocat vrinā multā fetidā qn̄ coquitur in vino ⁊ bibitur illud vinum.

B Et qn̄ coquitur radix ⁊ bibitur aufert fetoꝛem aſſellaꝝ; ⁊ fetoꝛē tocius coꝛpis:

Ca. ccclxvij.

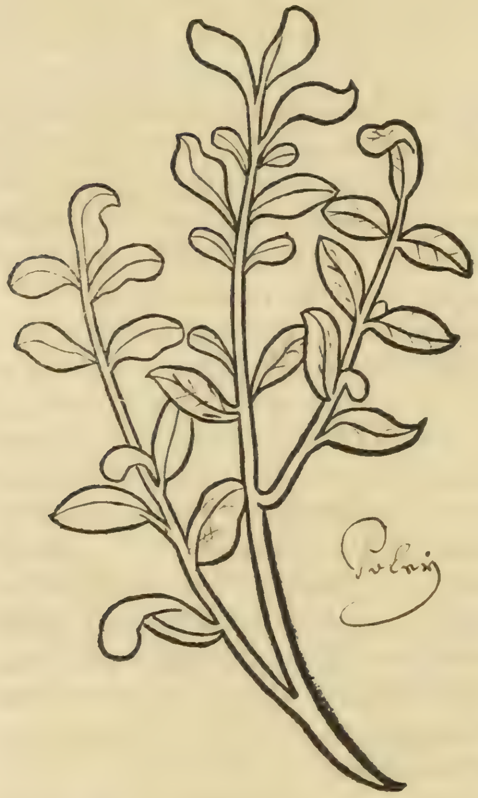
Sillium latine. Grece. piperſilliū arabice. hazarachona vel Heſter caton. Sera. li. aggre. cap̄. Hazarachona aucto. diaſ. Hazarachona id eſt pſillium eſt herba habēs folia piloſa. virgas habens longas menſura vnius palmi ⁊ tota herba piloſa. Et exitus ramuloꝛum eoꝛum eſt a medio virge. ⁊ ſunt in ipſo capitella duo vel tria rotūda. in quibus eſt ſemen ſimile pulicibus nigrum ⁊ durum ⁊ eſt illud q̊d ex eo adminiſtratur. Galie. viij. ſim. far. circa finem. cap̄. de Pſillio. ſm̄ tranſlationem grecam. Pſillium ſem̄ eius maxime vtile eſt. ex ſecūdo gradu infrigidancium. ex complexione vero que eſt ſm̄ ſicationem ⁊ humectationē mediū eſt quoddam ⁊ moderatū. Dyaſ. ſm̄ tranſlationem grecam cap̄. de pſillio. Piperſillium aut quinnofolion quē ſiculi dicūt criſtallum. aut ſquinnomella. folia habet carnopoclion ſimilia ⁊ aſpera. Uirgam habet duobus palmis longam. cuius frutex piloſus ſpinoſa eſt. coma eius a medietate incipit virge. in qua capitella duo vel tria ſunt conſtricta. in quibus ſemen eſt pulicibus ſimile nigrum ⁊ durum naſcitur in campis Auicenna li. ij. ca. de pſillio. Pſillium quidem eſt duoꝛum modoꝝ hyemale ⁊ eſtiuum. ⁊ potio cuiuſlibet eorum ſit pondus. ij. ʒ. melius eſt illud q̊d ē magis groſſum. quod ſubmergitur in aq̄: fri. eſt ⁊ hu. in. ij. gradu. Plinius caplo de pſillio. Pſillium herba eſt ſimilis ambre. faciens ſemina ſicut ſemina lini ſed mīora ⁊ ſubnigra quaſi tendentia ad purpureitatem. quoꝝ ſemē eſt melius quod ſubmergitur in aqua. dicta eſt herba ſic eo q̄ ſemen ſimile pulici habeat. et ideo iſta herba ſic dicitur infra a quibuſdaꝫ pulicaris eo q̄ ſemen factū eſt ad ſimilitudinem pulicis. vnde pſillos. i. pulex. Johānes meſ. cap̄. de pſillio. Pſillium eſt de alterātibus complexionem ⁊ ſolutionem facientibus ⁊ eius ſolutio fit ꝓpe lambrificādo. Eius autē aliud eſt album; aliud ſubnigrū. aliud ad purpureitatem declinās. Melius eſt quod eſt completum ⁊ groſſum. et eſt grauius ⁊ ſubmergitur in aqua. compoſitum ex duabus ſubſtancijs que ſeparari poſſunt. inter quas eſt coꝛtex ſeparans. eſt enim duplex in eo ſubſtantia. ſcilicet Medullaris. ⁊ eſt in ea ſubſtantia expanſa ſupra coꝛticem ipſius. ſubſtantia autem interioꝛ medullaris ca. eſt ⁊ ſic. in. iiij. gradu. ⁊ eſt acuta vehementer. inciſiua rubificatiua ⁊ vlceratiua. et eſt de genere veneni. Subſtātia autem eius exterioꝛ ſupra coꝛticem eſt ex multum infrigidantibus. Et

dixit Ruffus: Eſt fri. ⁊ hu. in. iij. gradu. ⁊ exceſſit. Et dixit Dyaſco. Eſt in. ij. ⁊ eſt verius: Inquit enim Ypocras in epidimijs Non enim eleuatur res frigida iuncta cū humida ſupra ſecundum gradum. Et dixit Galienus: Humida res non tranſgreditur metam vſq; ad quam poteſt extēdi regimen hominis. propter quod non inuenimuſ humidum eſſe cauſam doloꝛum inquantum humidum. ſed in quātum poteſt eſſe cum materia. que quantitate ſua mouetur. ad ſolutionem continuitatis. Quod ex eo conquaſſatum eſt cum aqua fontium frigida: ⁊ fit muſcillaginoſum ⁊ bibitur ſicut eſt. ⁊ pꝛopꝛie cum oleo violarum aut ſyrupo violarum ſoluit ventrem quod autem ex eo frixum eſt ⁊ conquaſſatū cum oleo roſarum eſt medicina fluxus vētris ⁊ diſſinterie. Contritum autem nullo modo potui pꝛopinandum eſt: occultat enim contritio ſubſtantiam eiuſ medullarem vlceratiuam ⁊ excoꝛiatiuam.

Operationes.

A Serapion. aucto. Dyaſco. Habet virtutem infrigidatiuam quando fit emplaſtrum cum eo. ⁊ oleo roſarum ⁊ aceto ⁊ aqua ⁊ conuenit doloꝛibus iuncturarū. et apoſtematibus que fiunt in radice auris: ⁊ concuſſioni neruoꝛum. B Et quando fit emplaſtrum ad ramicem puerorum: ⁊ ad eminentiam vmbilici infantium curat eos. ⁊ conuenit ad ſodam cum oleo roſarum ⁊ pauca aqua ⁊ aceto: C Et quando opoꝛtet ex eo fieri emplaſtrū. accipiatur de eo quantitas aliqua: et teratur ⁊ infundatur in aqua. et quando inſpiſſata fuerit aqua ipſa non extendatur: ⁊ fiat emplaſtrum: quoniā ipſum infrigidat infrigidatiōe foꝛti. ⁊ ſtringit ⁊ aufert lacrimas oculoꝛum. ⁊ conuenit obtalmie calide ⁊ doloꝛi capitis quando infunditur in aqua linita penna. fronti apponitur. ⁊ qū aqua eius bibitur cum zuccaro extinguit feruoꝛem acutarum febrium. ⁊ ſitim ⁊ ſoluit ventrem D Et idem auct. Aben meſuay. Sedat doloꝛes pungitiuos ventris. ⁊ lenit aſpꝛitatem vlceꝛum ⁊ inteſtinorum: ⁊ abſcindit tenaſmon. et cōuenit doloꝛi capitiſ qui fit a caliditate. ⁊ ſuccus foliorum eius eſt ex medicinis laxatiuis pꝛopter frigiditatem ⁊ humiditatem q̄ ſunt in eo: ⁊ cura nocumēti eius eſt cum medicinis cal. ⁊ ſiccis: E Et idem aucto. Habix: Semen pſillij eſt ſicut coꝛiandrū humidum. qn̄ datur ex eo parū. ſedat inflationem colere. ⁊ ebulitionem ſanguis ca. ⁊ aduſtionem fe. calidaꝝ acutaꝝ. Et ſi datur in potu de muſcillagine eius cōuenit hn̄tibus birſen. ⁊ ſedat ſitim eoꝝ magnam: ⁊ laxat quidem ventrem. F Et ſi datur in potu crudum ⁊ aſſatum ſtrīgit ventrem ſimiliter etiam faciunt ſemina lini. ⁊ ſemina marrubꝫ. ⁊ grana mirti. et ſemen poꝛtulace. ⁊ ſemen ozimi. laxant eī cruda. ⁊ ſtringunt aſſata. Et quātitas ei⁹ que datur de pſillio eſt. ʒ. ij. infuſo in aq̄ donec egrediatur muſcillago eius. et bibatur cum zuccaro albo: aut cum iulep G Et folia pſillij quando emplaſtrantur ſup apoſtemata in pꝛincipio aperitionis eorum refrigerant ea. ⁊ ſi potetur ex eo paꝝ conuenit egritudinibus q̄ fiunt a ſanguine: ⁊ nimis ex eo acceptum inducit ſincopim in oꝛe ſtomachi ⁊ foꝛtaſſe occidit qm̄ nimiū ex eo eſt venenum. H Et cura eius eſt ꝙ detur in potu mel bullitū cū aq̄ calida ⁊ aqua aneti ſicci Jo. meſ. Pſilliū conquaſſatū cum aqua fri. ſicut diximus. ſolutōne educit coleram. ⁊ ꝯuenit fe. multe inflammationis ⁊ ſiti vehemente ca. ⁊ ſedat inflāmatōnem ſpiritualium ⁊ lenit pectus: I Et conquaſſatum ſicut diximus conuenit fluxui colerico ⁊ diſſinterie. ⁊ fluxui menſtruali. ⁊ pꝛopꝛie poſt potum ſcamonee. et medicinarum acutarū. Doſis eius eſt a. ʒ. j. vſq; ad tres. timeat autem ipſum habens debilitatem viſcerum. K Auicenna. Quod ex eo frixū inuolutum in oleo roſarum. ſtipticum eſt ⁊ ſedat doloꝛem moꝛe emplaſtri ſuperpoſitum cum aceto. Adminiſtratur etiam conquaſſatum cum aceto ſup apoſtemata calida. ⁊ foꝛmicam ⁊ heriſipilaꝫ: ⁊ pꝛopꝛie que ſunt ſub aure ⁊ ſup flegmatica.

fit ex eo emplaſtrum tenſioni nervorum. ⁊
ipſorum ſpaſmo ⁊ podagre. ⁊ doloribus iũ
cturarum ca. cũ aceto ⁊ oleo roſarum. ꝯuenit
ſiti vehementi colerice. eius q̊d ex eo frixũ
eſt pondus. ij. ʒ. ⁊ inuolutũ in oleo roſarũ
ſtringit ⁊ ꝯuenit diſſinterie. ⁊ ꝓpe infantiũ
⁊ quod ex ipſo muſcillaginoſum eſt. ⁊ ip̃a
muſcillago ipſius cum oleo violarum ſol
uunt. ſi bibatur ⁊ tunc ſedabit inflãmati
onem febrium acutarum.

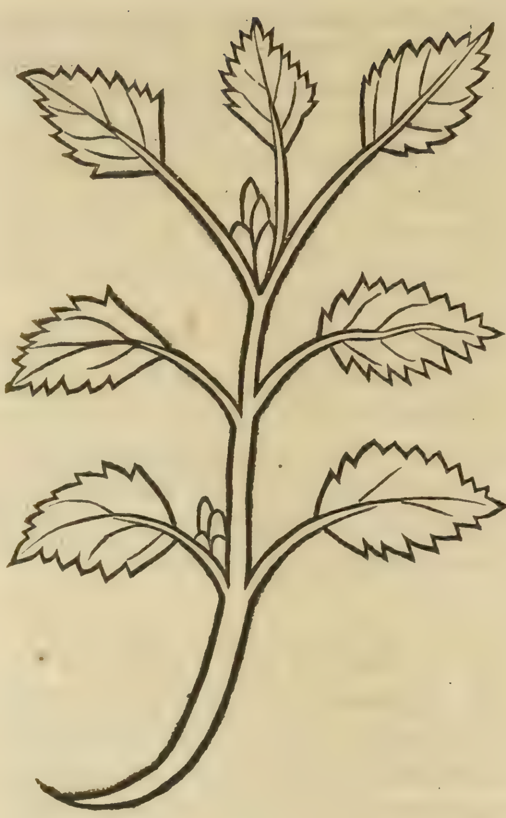

Ca. ccc lxviij.

POlegium. Diaſ: Polegium omni
bus eſt notum. Huius v̓tus termã
tica eſt. Ex herbario: Polegium
maſculus eſt ⁊ femina. Maſculus florem
habet album: Femina rubeum vtrumqꝫ.
Platearius. Polegium calidum eſt et ſic
cum in: iij. gradu cuius virtus conſiſtit in
folio ⁊ in flore: Tempore florum colligit̃
⁊ per annum ſeruatur:

Operationes.

A Dyaſco. Polegium calefacit nimis
⁊ extenuat de torace ⁊ pulmone pingues
⁊ viſcoſos humores facile per os ſpuere
facit: Nauſeam ⁊ morſum ſtomachi cum
puſca bibitum ſeparat nigram coleram
per ventrem deponit. cum vino bibitum
morſibus venenatis occurrit B
Siccum ⁊ combuſtum gingiuas ꝯfirmat
cum polenta adhibitum omnibus tumo
ribus vtile eſt. Solum impoſitum mede
tur podagricis. C Cerotis mixtum
papl'as limpidat. Spleneticis impoſitũ
cum ſale prauos humores exurit. In bal
neis infricatum pruriginem tollit. Fomẽ
to tumores ſtericos mitigat: Odor eius
nauſeam prohibet. D Tuſſientibus
prodeſt: ⁊ eſt diureticum valde: Huiꝰ ge
nera duo ſunt. ſcꝫ maſculus qui florem ge
nerat album. ⁊ femina purpureum: E
Platearius. Polegium valet cõtra frigi
dum reuma. Vinum decoctionis eius cõ
tra frigidam tuſſim ex glutinoſo vl' aquo
ſo humore. cõtra dolorem ſtomachi ex fri
giditate ⁊ ventoſitate. F Ex herba
rio. Si infans in vtero mortuus fuerit. hu
ius tres rami recentes triti: ⁊ in vino vete
ri potati mire ſanant. Valet ⁊ ad veſice l'
calculi ⁊ ad cordis pectoris ſtõachi tora
cis ve dolorem: G Plinius libro. xx.
Magna eſt cum menta ſocietas ad recre
andos animo defectos. Ad oris vlcerati
ones. ⁊ ad tuſſim efficax habetur. H
Flos recentis incenſus pulices odore ne
cat. Ad hiemem cum ſale eſt vtile. Eſtate
calores ſedat IK Macer. Feruida pu
legij vis ſiccaqꝫ dicitur eſſe Tercius a me
dici datus eſt gradus huic in vtroqꝫ. Se
pius hanc herbam ſi pregnans ſumit ab
ortit. Menſtrua deducit cum vĩo ſumpta
ꝑente: Hocqꝫ modo tardas hec extrahit
herba ſecundas. ⁊c.

Ca.ccclxix.

Opulus arbor. Pandecta: Popu
lus arbor duas habet ſpecies. Unū
dyaſ. duo facit capittula: Unū ſic
incipit. Populus q̄ leuce dicunt. ⁊ cetera
Aliud ſic Agiros. i. Populus arbor quā
alij leuce vocant. ⁊ cetera in fine capituli
Aliqui inquit perhibent arboris eius la
crimū in oridanū diſtillatum ſuccinum fa
cere. i. Karabe. ⁊ cetera. Auicenna ſimil'r
duo facit capl'a. Unū q̄d incipit. haur ro
manum volens dicere agiros. vt dyaſ. di
cit Aliud akiroſa: Plini⁹ tria genera po
puli facit alba. nigra. ⁊ que limbica voca
tur minima folia nigerrima alba folio bi
color ſuperne candicās. inferiori p̄te viri
di hinc nigra: q̄ inuenta circinate rotūdi
tatis: folia ſunt vetuſtiora in angulos exe
unte eōrio edere anguloſa rotundantur:
Yſido: Populuſ dcā eſt eo q̄ ex eius calce
multitudo naſcat̄. Cuius genus duplex.
Nā altera eſt alba. altera nigra: Alba po
pulus dcā eſt q: folia eius vna p̄te ſunt al
ba: altera viridia. Eſt ḡ bicolor hn̄s qua
ſi noctiſ ⁊ diei notas. Generat etiā r̄ſinā:
que electrum nōiatur circa oridanū fluui
um. vel vt alij memorant̄ in finibus ſyrie
Ambroſius: Bicolor eſt populus arbor
videlicet coronis vmbroſa victricibus.
Plinius li. ij. Mōtes amat populus ſicut
⁊ buxus. nec niſi in aquoſis p̄uenit popu
lus. ſicut nec ſalix nec alnus. Unitas vero
folioꝝ cuiuſq̄ p̄manet in ſuo genere. p̄ter
q̄ populo ⁊ edere. Tria ſunt populi gene
ra. videlicet alba ⁊ nigra. ⁊ que libica ap
pellatur minima folio ac nigerrima fun
giſq̄ enaſcentibus. Hec etiam mens eſt
Auicenne ⁊ alioꝝ autoꝝ.

Operationes.

A Dyaſco. Populus arbor calefacit: ⁊
humectat mediocriter. Huius cortex bi
bita. Iſthiadicis medet̄: Et ſtrāguirijs
ſubuenit. Multi etiam dicunt q̄ eadē bi
bita cum rene vel vrina burdonis genera
re non permittit. B Eius folia bibi
ta poſt purgationem menſtruorum: ſimi
mili modo conceptum non admittunt.
Succus foliorum eius doloribus auriū
ſubuenit: C Succus ſeminis ei⁹ mel
le mixtus caligines oculorum detergit.
Item folia cum aceto cathaplaſmata po
dagricis medentur. D Semen vo
cum aceto bibitum. epilēticos curat. Re
ſina eius virtute calidior eſt. ⁊ malagina
tibus vtiliter miſcetur. Aliqui etiam p̄hi
bent huius arboris lacrimum rodanum
diſtillatum ⁊ coagulatum: ſuccinum face
re. quod tritum ac bibitum ſolutiones vē
tris conſtringit ⁊ ſtomachum reficit. Ac
fluorem ſanguinis reprimit E Con
ſtantinus. Populus calida eſt et ſicca in
primo gradu. aliquantulum habens pō
ticitatis. Coleram rubeam purgat. Pro
deſt eis qui dolorem habēt in capite. aut
apoſtema vel ydropiſim conſtipatos eti
am ventres purgat.

Ca.ccclxx.

Olipodium latine. grece dipteris Arabice biſ beyg vel biſte vel filicica. Serapion li. aggre. caplo biſ beig auctoritate Dyaſ. Biſ beig. i. Polipodium eſt planta naſcens in rupibus et in ſaxis ⁊ in muris humidis antiquis ⁊ ſuper ſtipites. ⁊ iuxta radices antiquarum arborum maxime quercus cuius longitudo eſt vnius palmi ⁊ eſt ſimilis herbe dcē baracos; ⁊ ſuper ipm ſunt pili ⁊ eſt alta ſ; non eſt exaltatio eius ſubtilis ſicut baracog. ⁊ habet radices ſuper quas ſunt pili a qua egrediunt̄ rami· ⁊ radix eſt ſimilis animali quatuordecim pedum quod nominatur ſcolaca id eſt ſcolopēdria; ⁊ groſſitudo eius eſt ſicut digitus. ⁊ color eius interior eſt viridis ad albedine; decliuis ⁊ dulcis ſaporis· ⁊ eſt illa que cedit in vſū medicine. Dyaſcorides caplo de polipodio. Polipodium naſcitur in parietibus humectis ⁊ circa radices arborum vetuſtarum in quercubus. Radices ſunt illi aſpere et illigate ſicut Polipus. groſſitudinem digiti habentes. Roſa vero deintus viridis ⁊ ſubalbida apparet. Plinius capitulo driopteris vel dipteris in arboribus naſcit̄ filici ſimilis tenui foliorū ſub dulcium inciſura radice irſuta. ⁊ cetera. Hoc nomē videtur compoſitum ex drio quod eſt quercus. ⁊ pteris que eſt filix. driopteris ſcripſit Stephanus; ⁊ aliq dicūt q vocatur filix maſculus. ſed filicem feminā inuenies ſuperius de f. in cap̄. cc. Gal viij. ſim. far. cap̄. de polipodio. in ſapore eius eſt dulcedo ⁊ ſtipticitas. Uirtus eiuſ eſt que deſiccat deſiccatōne forti ſine mordicatione. ⁊ eſt laxatiua. et habet vim putrefactiuam vn̄ ⁊ pilos nudat.

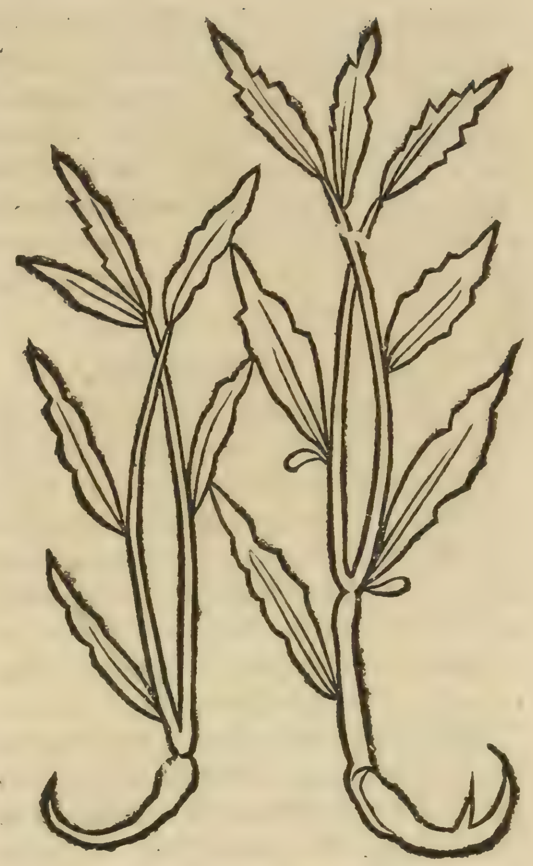
Operationes.

A Johannes meſue. ca. de polipodio. Polipodium eſt radix plante. cuius ortꝰ eſt ſuper arbores ⁊ ſup̱ lapides. Et vocauit eam grecus filicem arboris; ⁊ illud qđ naſcitur in lapidibus humiditate; hab; ſup̱fluam indigeſtam faciens vētoſitate; ſubuerſionem ⁊ nauſeam. Ueꝝ melius ex eo eſt arboreum. ⁊ proprie qn̄ naſcitur ſuper arborem portantem glandes ⁊ eſt cū ꝓ̄peratibuſ bonis. ⁊ prope qđ eſt groſſum ſolidum ⁊ nodoſum. ⁊ cuius color participat aliquid nigredinis ac rubedinis. ſed parum ⁊ cuius ꝯfractum eſt ſicut color fiſtici. ⁊ in quo eſt aliquid ex aromaticitate aliud eſt in cuius ſapore eſt dulcedo cum inſipiditate derelinquens in guſtu aliqd ex amaritudine vltimo. ⁊ q̄d eſt recens.

B Et idem auct. dyaſ. ca. eſt in. iij. ſic. in. ij. Et idem auct. Haly. ca. eſt ⁊ ſic. in. ij reſolutiuum humiditatum groſſarum. ⁊ viſcoſarū. ⁊ exſiccatiuum. ⁊ abſterſiuū. ⁊ ſolutiuum. ⁊ eſt ex maxime deſiccantibꝰ ⁊ extenuantibus corpus; ⁊ facit ſubuerſionem ⁊ nauſeam. ⁊ eſt eius op̱atio debilis ⁊ tarda ⁊ tollitur ab eo nocumentū p̄mū: adminiſtrando illud cum aqua mellis. ⁊ aq̄ paſſulaꝝ ⁊ aq̄ or.

C Et ide; auct. humay coq̄t̄ cū iure galloꝝ ⁊ gallīaꝝ ⁊ fit ſolutiuū bonū. ⁊ ſimiliter cum aqua caſei

⁊ fit ſolutiuum conueniens. et auferunt ei
nocumentū ſecundū: ſi admiſcet̄ ei aliqd
de ꝯfoꝛtantibus ſicut ſunt ſemīa redolen
tia ⁊ ſpēs ſicut ſunt dauc⁹ ꝑpe ⁊ aniſi ⁊ ſem̄
feniculi zinziber ⁊ ſimilia: decoctōem aūt
ſufficientem ſuſtinet. B Sera: auc.
dyaſ. M3 virtutem ſoluentē: dat̄ vo cocta
cū iure gallinaꝝ. ⁊ oleribus aut cū piſcib⁹
⁊ cu mulſa aut ſicla aut ſimilib⁹. ⁊ melāco
liam ⁊ fleḡ deponit. Cathaplaſmatibus
adhibita condilomata ani ſoluit. ⁊ qn̄ de
ſiccatur ⁊ terit̄ ⁊ dat̄ in potu cū mellicto.
purgat flegma ⁊ melancoliā: et qn̄ fit em
plaſtrum cū eo ꝯfert attritionibus neruo
rum ⁊ ſciſſuris digitoꝝ ⁊ emoꝛroidibus.
E Et idē auct: aben meſuay. Propetaſ
eius eſt purgare melancoliā: et flegma ſi
ne punctione ⁊ malicia. ⁊ melius ex eo eſt
citrinum cuius ſapoꝛ vergit ad compun
ctionem ⁊ graſſitudinem ⁊ dulcedinem.
⁊ ḡſſitudo eius eſt ſicut digitus Et q̄ vult
ip̄m ſumere. decoquat in aqua ſicle deco
cte ⁊ poſtea bibat. qn̄ autē vis ponere in
decoctione non opoꝛtet vt rectifices ip̄m
aliter niſi ꝙ teratur ⁊ miſceat̄ cū eis: Doſ
eius decocti aut infuſi eſt a: ʒ. ij. vſqꝫ ad. v
⁊ ſine decoctione aut ſine infuſione a. ʒ. j.
vſqꝫ ad. ij: F Et idem auct: meſeha:
Proprietaſ polipodij eſt purgare leniter
melancoliā ⁊ bibitur ſimpliciter cum zuc
caro, aut mixtum cū aliqbus decoctōibuſ
aut confectionibus. Et ingeniati ſunt ali
qui medicoꝝ ad illoſ qui non poterāt ali
quas medicinas accipere. proijcere ip̄m
tritum in aliquibus cibis ip̄oꝛum, et pur
gat leuiter melancoliam: Doſis eius ſim
pliciter cum zuccaro eſt. ʒ. ij. decocti autē
cū medicinis. ʒ. iiij. G Jo. meſ. So
lutione educit coleram nigrā cum facili
tate. ⁊ ḡſſum flegma: ⁊ muſcillaginoſum
⁊ materias iuncturaꝝ. ⁊ ꝯfert colice ſcd̄m
om̄em modū adminiſtratōis eius ⁊ duri
ciei ſplenis. ⁊ ꝑpe cum epithimo ⁊ ſale Jn
do: H Et cōfert ad febres melācoli
cas. ⁊ ꝑpe cū aq̄ mell'. ⁊ ſanat ſciſſuras que
ſunt ī manib⁹. Doſ ei⁹ eſt a. ij. aureis / vſqꝫ
ad. iiij. J Aui. in li. de virib⁹ coꝛdis
dicit ꝙ confoꝛtat coꝛ.

Ca. ccc lxxi.

Olicaria latine: grece coniza. ara
bice gafir. Dyaſ. ca. de cōiza: alia
eſt maioꝛ atqꝫ odoꝛe grauioꝛ. alia
parua ⁊ odoꝛe iocūda. inter haſ alia ē me
dia granabilioꝛis odoꝛis quarū p̄ma ap
pellata eſt coniza lata ſiue vanitis: vel vt
latini armentalis Jtem ſecunda vocatur
etiā labanotis: ſiue vt latini pip marina
vel ſiriſcarns. media appellat̄ etiā coniza
ceſaleos. ſiue vt latini thimus minoꝛ. ma
ioꝛ āt ⁊ minoꝛ coniza hn̄t folia ſimilia oli
ue ſed aſpera ⁊ pinguia ⁊ viſcoſa. mīoꝛis
vero folia odoꝛata ſunt. maioꝛis grauis
odoꝛis. que etiam in frutice maioꝛ eſt: vir
ga maioꝛis eſt longitudinis cubitis duo
bus: minoꝛ vero vnius pedis longitudi
ne poꝛrecta eſt: floꝛē fragilē ⁊ mellinū hn̄ſ
coloꝛē. ⁊ amaꝝ ſapoꝛē: Et cū floꝛuerit ve
lut capillos facit. Radix eſt illi inutilis.

Galienus.vij.ſim.far.cap̄. Coniza.i.po
licaria tam maioꝛ q̄m minoꝛ ſimilis ſunt
complexionis ⁊ virtutis.in guſtu quidez
acres ⁊ amare apparentes. calefaciũt val
de a ꝑte fructuoſa eſt planta. Eſt aũt ⁊ ter
cia ſpecies policarie in humidioꝛibus lo
cis naſcens fetidioꝛ ambabus ⁊ debilioꝛ
ſed due prime dicte tres gradus ſunt ĩ ca
lefaciendo ⁊ ſiccando.

Operationes.

A Omnis fructus eius cum folijs ſuis
fumigio adhibita ⁊ ſuppoſita venena lõ
gius arcz aqua eius ſparia pulices necat
Folia eius in cathaplaſmatibus adhibi
ta moꝛſus venenatos mitigant. Vulneri
bus ⁊ puſtulis medicãtur B Floꝛes
eius ⁊ folia cũ vino bibita menſtruis im
perant. Aboꝛſum faciunt. Vrinaz pꝛouo
cant: Toꝛtionibus ſubueniunt. C
Ictericis bene adhibent: Cum aceto bi
bita epilenticis preſtant effectum. D
Elixatura vͦo coꝝ fomento adhibita cau
ſas matricis componet. E Succus
eius ſuppoſitus aboꝛſum facit: oleo mixta
et peruncta tuta coꝛpa contra frigoꝛa ſer
uat. minoꝛ vero impoſita ⁊ ea cathaplaſ
matibus adhibita doloꝛem capitis miti
gat. media vero coniza haſtam hz gſſam
⁊ lenia folia ⁊ paulo maioꝛa. Maioꝛ vero
non pinguia nec maioꝛa hz folia ſz grauẽ
iactantia odoꝛem guſtũ ſuauẽ ⁊ inutilem
om̄ibus F Vipas ⁊ ſerpentes fugat
Et vuule vicia r̄mediat. maioꝛ ⁊ mĩoꝛ co
niſa calefacit ⁊ deſiccat decocta igit̃ ĩ ol'o
ad peryodas febriũ ⁊ typos: ⁊ malitõſos
rigoꝛes ꝑuncta facit. G Flos cũ fo
lijs in vino potatus fetuſ extrahit. ⁊ vehe
menter menſtrua purgat. H Galie.
Si quis folia cũ mollibus ramuſculis ap
poſuerit alicui ꝑicule ſiue decoquẽs ol'o
vtatur ea. I Videt̃ ãt ⁊ rigoꝝ q̇ ſm
periodum alleuiatiuũ huius oleũ Floꝛes
aũt eoꝝ ſimilis v̇tutis ſunt. K Quo
circa quidam ⁊ hos cũ folijs terentes ol'o
pꝛopinant gratia mouendi menſtrua vi
olenter ⁊ educendi embriones.

Ca.ccc lxxij.

Poligonia. Pandecta. Poligonia
agoni q̊d eſt genu: Nã ⁊ multi ge
niculatam ⁊ centũ nodiã vocant.
ſeu agoni q̊d eſt ſemen Nã dyaſ. Policar
pos vocari dicit. q̄ magiſ eſt credendum
⁊ hꝫ ſanguĩaria ⁊ coꝛrigiola a multis vo
catur ⁊ eſt q̄ virgam paſtoꝛis ara. vocãt
vt patet ꝑ concoꝛdiã. Diaſ.ca: de poligo
nos ⁊ Auicenna cap̄. de v̇ga paſtoꝛis.

Operationes.

A Dyaſ: Poligonos maſculus herba
eſt virgas habens teneras molles et mul
tum nodoſas: ⁊ expãſas ſuꝑ terram ſicut
agreſtis: folia habet rute ſimilia ſed oblõ
ga ⁊ mollioꝛa. ⁊ ſemen in folijs ſingulis.
vñ ⁊ maſculus dicta eſt flos eſt illi albus
⁊ feniceus B Poligonos vero femi
na frutex eſt vnam virgam habens mollẽ
⁊ cannoſam ſpiſſam ⁊ nodoſam. in q̄bus
nodis folia ſunt pini ſimilia, radix eſt illi
inutilis in locis naſcit̃ humidis. ⁊ cetera.

C Pli. Poligonũ greci vocant q̄m noſ ſanguinariam non attolliter a terra. folijſ rute ſimile ſemine graminis. q̄ plura genera poligoni faciũt hunc marẽ intelligi volunt. appellãtq; a multitudine ſeminis aut denſitate fruticis. Alij poligonõ a frequentia geniculoꝝ. ⁊c. D Stephan⁹ in ſynonomis. Poligonos. i. virga paſtoris v ꝑ y ſcripſit vt aſſueuit et in kiraini da poligonos. i. corrigiola multigonia. Alij vero camerzillũ dicũt. E Pliñ. li. xxvij. Poligoniũ greci vocant herbam q̄ nos dicimus ſanguinariã a terra non attollitur folijs rute ſimilis gramini F Succus eius naribus infuſus. ſanguinez ſupprimit. Et potus cũ vino cuiuſcunq; ptis ꝓfluuiũ ⁊ cruentas excreatiões inhibet ac ſiſtit. G Dyaſco: Poligonos maſculus herba eſt hñs virgas teneras molles. ac multas nodoſas: ⁊ ſup̄ terram expanſas ſicut agreſtis. vñ ⁊ policarpos dicta eſt. flos illi eſt albus aut fenicinus: Uirtutem hʒ ſtipticam et frigidam. Uñ ſuccus eius bibitus medicaẽ emoptoicis ⁊ abſtinet reumatiſmũ ventris. medeẽ q; colericis ⁊ ſtrãguirijs: vrinam prouocat Morſibus venenatis cum vino bibit⁹ occurrit. Febribus piodicis maxime ꝓdeſt ante horam acceſſionis. H Suppoſitus quoq; fluxum mulieris cõſtringit. aurium dolores compeſcit. Coctum cum vino ac melle curat vulnera nature. J Folia eius cathaplaſmata eſtuatiões ſtomachi tollunt. Sanguinem reijciẽtibus ſubueniunt. herpetas curant. Jgnẽ ſacrũ extinguunt. tumores ac duricies tollunt. K Sãguinem reijcientibus vulnerib⁹ maxime ꝓſunt. Poligonos vero femina frutex eſt virgam hñs mollẽ ⁊ carnoſam ⁊ ſpiſſam. ⁊ eſt ramoſa pinguiſ atq; nodoſa. in quibus nodis ſunt folia piri ſimilia L Radix ei eſt inutilis. ⁊ naſcitur i locis humidis. Uirtus eſt ei ſtiptica. ⁊ facẽ poteſt omnia ſupra ſcripta licet minorẽ hẽat virtutem. Et ſcias eſſe herbam que dicit̃ pera ſiue burſa paſtoris. de qua ſupra in caplo. ccc. liij. dicatur.

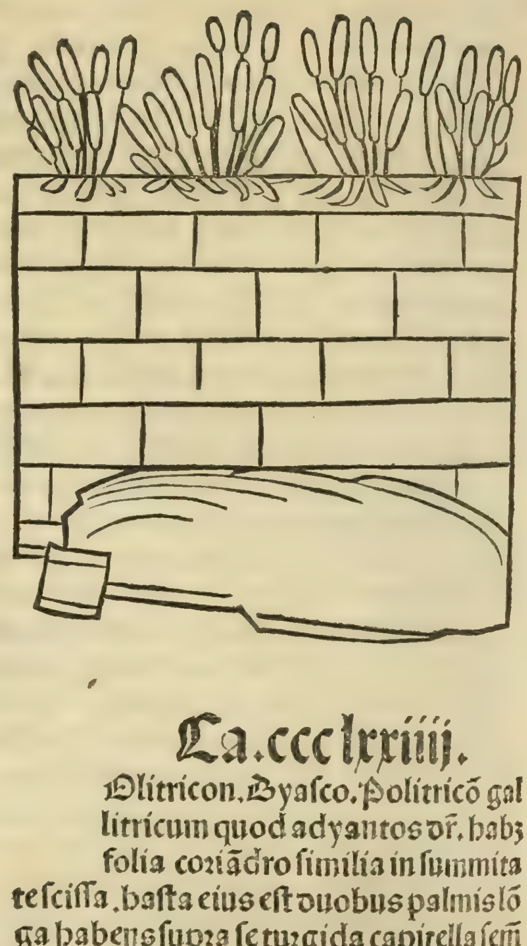

Ca. ccc lxxiij.

Olio. Yſidorus. Polios a grecis dicit̃. a latinis omnimorbia; eo q multis morbis ſubueniat. Naſcit̃ in montibus ⁊ duris locis. de vna radice multas ⁊ tenues fibras nutrit. ſeminiſ plenas: Jn ſummitate habʒ corimbos caneſcentes odoris grauis ⁊ ſubdulcis: Platearius. Polij diuerſa ſunt genera. ſed montanum precipuum: Cum flores producit debet colligi. Uirtutem habet diſſoluendi ⁊ conſumendi. ⁊ diureticam ex ſubtilitate ſubſtantie. Dyaſcorides. Poliõ vnũ eſt maius alterum minus. id eſt montuoſum. quod nobis venit in vſum: Et eſt frutex alba ⁊ tenera habens folia vnius cubiti longa ⁊ ſuper virgam capitella ſemine plena a quo procedit quaſi lanicies alba. ⁊ velut capilli longi habenſ odorem cum ſuauitate grauem

Operationes.

A Yſidorus. Succus eius aqua coctuſ
a ſerpentibus percuſſos ſanat: Sparſam
in domum vel incenſa omnes ſerpẽtes fu
gat. Platearius: Vinū decoctionis eius
valet contra frigiditatem ſtomachi et in
teſtinoꝝ ⁊ dolorem ex ventoſitate. Cõtra
opilationem ſplenis ⁊ epatis valet.
B Dyaſ: Eius elixatura morſibus oc
currit venenatis magnūq; pſidiū eſt idro
picis. Aceto mixto ſplẽi adhibet̃ vtiliter
Sed dolorem capitis cõmouet. ⁊ cacho
ſtomachum eſt. ventrem mollit. mẽſtruis
imperat: Reſq; venenatas extinguit Uri
nam mouet: ſtratoq; compoſitum. ſerpẽ
tes longius arcet. C Cathaplaſma
tum vulneribus confert reumaticis para
coleſim facit. ⁊ arcuato morbo ſuccurrit.
D Auicenna: Polium eſt ſpẽſ de ſchea
in qua eſt caliditas ⁊ acuitas pauca. Qđ
ex eo eſt minus eſt acutius ⁊ amarius. Et
ſnnt in eo tyrſi ⁊ flores: E Eiuſq; ca
put eſt vt ſpera. ĩ quo ſunt quaſi pili albi
grauis odoris cum aromaticitate aliqua
Maius eſt autem debiliuſ quod nec ama
rum eſt ⁊ acuitas quedā in ipõ eſt. Mon
tanum minus eſt. et minus q̇dem eſt cali
dum ⁊ ſiccum in. ij. Eſt autem aperitiuū:
ſubtiliatiuū: ⁊ prope minus eſt ad opila
tiones intrinſecas aperiendū F Qđ
ex eo viride plagas recentes conſolidat.
⁊ proprie maius. q̊d ex eo ſiccū eſt: vlcera
fraudulenta p̃cipue minus: G Cū
aceto epithimatū ꝯuenit ſplenis ap̄atibꝰ
⁊ duriciei eiꝰ. facit autez capitis ſoda. no
cetq; ſtõ. ſed ꝯfert yctericie nigre ꝓprieq;
maioris decoctio H Confert etiam
eadem ydropiſi. Idem. ꝓuocat vrinam
⁊ menſtrua. ſoluit ventrem: ⁊ ꝯfert aſcari
dibus ⁊ antiquis febribus ac ſcorpionis
punctionibus. I Decoctõ maioris
morſui vermium venenoſoꝝ oīm̄ ꝓficua:
⁊ ex ea ſuffumigat̃ ac ſternit̃ ⁊ fugat mīo
ra venenoſa. K Conſtantinus. Poli
um eſt cal̃. in. ij. ſic. in. iij. Humores g̊ſſos
attenuat. Valet ydropicis pacientibus
propter opilatõem epatis ac fellis ⁊ ſple
nis. Urinam ⁊ menſtrua ꝓuocat. Ventrẽ
ſoluit. L Cum aceto bibitū valet cõ
tra duriciem ſplenis. Et eius apozima ꝓ
pinatum lumbricos ſucurbitinos ⁊ aſca
rides excludit. Capitis tñ dolorem gene
rat ⁊ ſtomacho nocet. Si domus ex eo ſu
ffumigetur. reptilia inde fugant̃.

Ca. ccclxxiiij.

Olitricon. Dyaſco. Politricõ gal
litricum quod adyantos dr̃. habz
folia coriādro ſimilia in ſummita
te ſciſſa. haſta eius eſt duobus palmis lõ
ga habens ſupra ſe turgida capitella ſem̄
habentia: Radix eſt illi vtilis. Sz virtus
eius eſt in folijs.

Operationes.

A Dyaſ. His ſiquidez in aq̄ elixis aq̄
ipſa bibita medicatur aſmaticis ⁊ diſno
icis. Ictericis ⁊ diſſurijs. Calculos fran
git. Ventrem ſtringit: Morſus caninos
ad ſanitatem perducit. Reumaq; ſtoma
chi compeſcit. B Cum vino bibita

menſtruis imperat. Abortum facit. ⁊ ſanguinem reijcientibus ſubuenit. Morſibus quoqꝫ venenatis occurrit. C Alopitia ⁊ vlcera capitis .ſ. quas acaras vocāt ⁊ pterigia purgat. Scrophaſqꝫ ſpargit. Impoſita quidem trita ⁊ mixta cū lixiuio addito cinere ac vino id preſtat. D Cōmeſta a pugilibus ad pugnā vtiliter confortat. A pecoribus eciam cōmedit̄ E Item politricon in locis vmbroſis atqꝫ parietibus hūidis ⁊ circa fontes naſcitur. Alij tanq̈ r̄corpatiuam decoctōēꝫ tardis etiā paſſionibus laborantibꝰ dāt in potu .ſcꝫ: baneloſis. ſtomaticis. fluori ventris. ⁊ ī difficultate minctꝰ F Deſiccat enī̄ adiātos ⁊ extenuat. ideoqꝫ chyradias digerit. apā ⁊ lapidē rumpit. Potus ad hūores glutioſos ac pīgues de torace ad pulmonē aſcendētes bn̄ iuuat.
G Reumaqꝫ vētris ꝯſtrīgit: mediꝰ enī̄ ē inter ca: ⁊ fri. tpantiā. In dolore colli fo. eiꝰ trita cū g̈nis pipis ac ſēie coriādri cū optīo vīo dat̄ ad bibendū introeunti balneum. facit ⁊ ad capillos mulieꝝ nutriendos ſi decoquat̄ cum oleo.

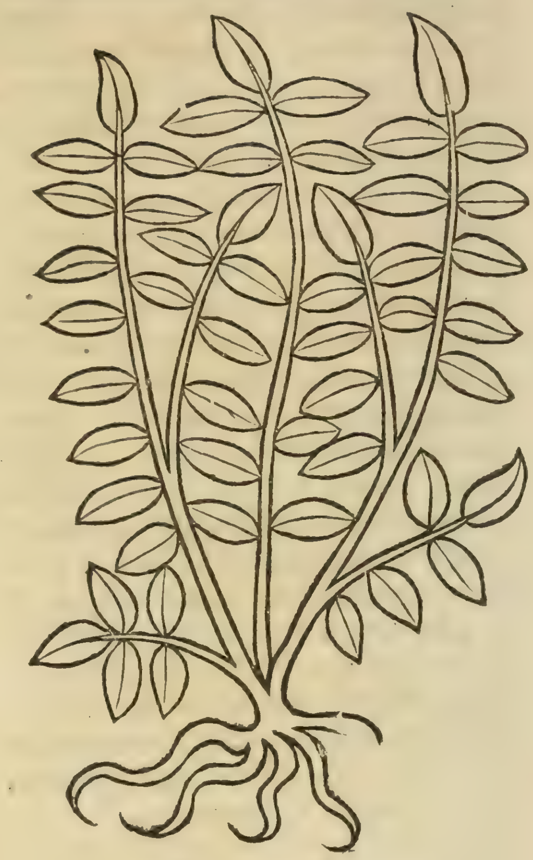
Ca. ccclxxv.

Porrum latine. Arabice curat: Serapion li. aggre. cap̄. curat: Curat .i. porrum. Ex eo eſt eſt domeſticū ⁊ eſt hiſpanicū. ⁊ ex eo eſt nabati. ⁊ eſt mōtanum. et ex eo eſt porrum vinee. et porrū agreſte. ⁊ mediū inter porrum ⁊ alliū. Et r̄perit̄ v̄tus huius inter v̄tutē porri ⁊ allij ſicut inuenies ſi leges caplm̄. xiiij. Alleū. Et ꝓpter hoc eſt magiſ deſiccatiuū ⁊ acutum q̈ porrū domeſticum: ⁊ cetera cūcta agreſtia acriora ſunt domeſticis Et medicine q̄ calefaciūt illa calefactōne ſunt in fine graduū ⁊ ob hoc eſt malū ſtomacho. ⁊ eſt acutum inciſiuū g̈ſſoꝝ humorū magis aperitiuū opilatoꝝ organoꝝ. ⁊ eius opatio eſt plus q̈ domeſtici. Et ꝓpter hoc ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua. ⁊ potiſſime qn̄ retinentur ꝓpter humores frigidos groſſos. ⁊ habet tn̄ de calefactione ꝙ vlceret quando applicatur corpori exterius. Et nos iam diximus ꝙ omnes medicine que calefaciūt illa calefactione ⁊ vlcerāt ſunt in fine graduum.

Operationes.

A Serap̄: aucto: dyaſ. Porrum domeſticum incitat libidinē: ⁊ qn̄ miſcet̄ cum melle. ⁊ fit inde lohoc ⁊ confert dolori pectoris ⁊ vlceribus pulmōis. ⁊ qn̄ ꝯmedūtur etiam mūdificant cannam pulmonis ⁊ qn̄ q̇s aſſuefacit cibum eius. inducit obſcuritatem viſus. et eſt malum ſtomacho.
B Et qn̄ aqua eius miſcet̄ cū mellicrato ⁊ exbibetur cōfert morſibus venenoſis Et qn̄ fit emplm̄ cum poris ipſis ⁊ ponit̄ ſup̈ locū morſus facit hoc. C Et qn̄ miſcet̄ cum olibano ⁊ aceto ⁊ lacte ⁊ oleo roſato ⁊ diſtillat̄ in aurem ꝯfert dolori eiꝰ ⁊ tinnitui qui fit in ea. Et qn̄ fit emplaſtꝝ cum eis ⁊ ſumach. aufert verrucas. Et qn̄ fit emplm̄ cū eis ⁊ ſale mundificat vlcera ſordida. D Et qn̄ bibit̄ ex ſemīe porri ⁊ granis mirti. ana. ℥. ij. ſimul tritis abſcindunt ſputum ſanguinis antiquū a pectore: E Et idem auct: Ruſti. Porꝝ prouocat mēſtrua ⁊ fetus. ⁊ aufert eructu

ſtiones acetoſas ꝛ mollit ventrem: F
Et idem aucto. Judei. Proprietas autē
eſt ꝙ deſtruit dentes ꝛ gingiuas. G
Et idem aucto. Aben meſuay. Nocet ve
ſice ꝛ renibus quando in ipſis vlcera. Et
folia porri de ſeni conferunt matrici ex ꝓ
prietate que eſt in eis. qm̄ eſt in eis hūidi
tas que facit lubricare fetum. et ſemē por
ri qñ fumigatur ex eo anus. deſiccat fiſtu
las que ſunt in eo H Sed porrum vi
nee eſt deterius ſtomacho. et eſt calidius
ꝛ magis ꝓuocat menſtrua. ꝛ qñ cōmedit̄
cōfert morſui venenoſo: Paulus cap̄. de
porro. Porrum aduſtum mixtū cum melle
ꝛ inunctum curat ragadias ſeu ſciſſuras
que fiunt in labijs: J Yſidorus. Por
rus eſt olus cuius duo ſunt genera. videli
cet ſectilis ꝛ capitatus: Palladius li. iiij.
Jn menſe Februario conuenit porrum ſe
rere. Quem ſi ſectilem velis poſt duos mē
ſes quam ſatus eſt poteris deſecare manē
tem in areis ſuis. Sed capitatum rarius
ſeres. K Jdem in li. vj. Jn menſe ma
yo planta porri transfertur. vt rigationi
bus animetur. L Jdem in li. xj. Jn
octobri menſe porrum verno ſatum cōue
nit transferre. vt creſcat ī capite. Sane ſar
culis aſſidue circumfodiat̄. Sed compre
henſa porri plāta velut tenacibus alleue
tur. vt inanitas ſpacij que ſuberit radici
bus. incremento capitis ſuppleatur.
M Yſaac. Porrus ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gra
du. quod certificat eius pōticitas. Unde
ſanguinem e naribus manantem cōſtrin
git. Sꝫ ſm cibū illaudabilis eſt Nocꝫ em̄
ſtomacho faciens inflatōem ac vētoſita
tem. N Ypocrates. Porꝰ calefacit
ac deſiccat nimis epar ꝛ ſplenem apit vl'
curat. ſoluens queqꝫ conſtipata ſunt ī eis.
Thoracem ꝛ pulmonem purgat. Ad au
rium quoqꝫ dolorem diuturnū facit. ac ꝑ
nares yctericos purgat: O Macer
Jn multis cauſis vſus medicamine porri
Dr̄ ypocras medicīe maximꝰ autor. Jpi
us ſuccū ſolū dedit ipē bibendū. Egtis q̄
reijciūt ſpumāt ve cruorē Quos emoptoi
cos ſoliti ſunt dicē greci. Cum galla dant
hunc allij thuriſve farina; Aut gemmis
dragmis porroꝝ ſeminis vnam ꝛc.

Ca. ccclxxvj.

Roſerpinata grece. Ara. Harſiar
bay. latine. lingua paſſerina. et in
lingua perſica dr̄ ꝑſoidami. Sera
pion li. aggre. cap̄. Harſiarbay auct. dy
aſco. Harſiarbay. i. ꝓſerpīata. eſt em̄ ma
ſculus ꝛ femina. Maſculus eſt herba que
naſcitur om̄i anno. Hec hꝫ ramos ſeu vir
gas rectas molles ſubtiles nodoſas. ꝛ di
ſtenditur ſuꝑ faciem terre ſicut gramen. ꝛ
folia hꝫ ſimilia folijs rute niſi qꝛ ſunt mol
liora ꝛ longiora. Et hꝫ iuxta vnūquodqꝫ
folium ſemen. ꝛ ꝓpter hoc dr̄ maſculus. ꝛ
hꝫ florem album ꝛ rubeum. Sed femina
habet plantam paruam ꝛ v̊gam vnicam
tam teneram ſimilem canne. ꝛ hꝫ nodos
ſimiles nodis q̄ ſunt in radice canne. et in
nodis ipīs ſunt folia egredientia ab ipā
virga ſimilia folijs pini. ꝛ habꝫ radicem
in qua nullum eſt iuuamentum: Naſcitur
iuxta aquas. Hec latine vocat̄ cauda vul

pis que eſt virga ſiue burſa paſtoris ſicut apparet in ca. Poligonia. Gal. viij. ſim. far. Proſerpinata habꝫ quid ſtipticitatis Dominatur vero ī eo aquoſa humiditas vt ſit in ſecundo gradu ex infrigidantibꝰ farmacijs. vel in. iij. ſm principium. Dyaſcorides. Proſerpinata herba eſt que hꝫ virgl'as teneras ⁊ molles ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſuper terram ſicut agreſtis. vnde ⁊ policarpos dicta eſt. Folia habet rute ſimilia. ſunt ⁊ oblonga ⁊ mollia: et ſemen in folijs ſingulis. vnde ⁊ maſculꝰ dicta eſt: flos eſt illi albus aut feniceus. Virtutem habet frigidam ⁊ ſtipticā. Proſerpinata femina frutex eſt vnus: virgā hn̄s cannoſam ⁊ mollem ſpiſſam ⁊ nodoſam in qbus nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis hūidis: Viitus eſt illi ſtiptica: ⁊ hec latine vocat̄ Cauda vulpis.

Operationes.

A Gal. Juuat itaqꝫ exuſtos ſtomacho exterīꝰ applicata ſic heriſipilata ⁊ calidoſ flegmones ſeu etiam talia exiſtentia repcutit reumata. ⁊ ex inde vero ſiccatiuū exiſtere ꝓpter q̊d herpetū bonū eſt farmacū et vlcerum ⁊ alioꝝ euidentiſſimū v̊o flegmonoſorum reumatoꝝ. B Eſt autē ⁊ ſanguinoſoꝝ vulneꝝ conſolidatiuū. Juuat vero ad vlcera q̄ in auribus ⁊ ſi pus ī eis ſufficieus fuerit id ſiccat. ꝓpter eaſdē v̊o v̊tutes ⁊ fluxū muliebrē ſiſtit. ⁊ diſſinteriam ⁊ ſanguīs eductiōes ⁊ quēcūqꝫ immoderate aliūde cauſatū C Ait aūt dyaſ. ⁊ vrinas ꝓuocare. ſtranguiriantibꝰ datū nō tn̄ diſtīguit diligēter diſpoſitō ex in q̄ optet dare. D Dyaſ. Succꝰ eiꝰ bibitꝰ emoptoicis medicat̄. ventris abſtinet reumatiſmū. Colicis ⁊ ſtranguirioſis opitulat̄. vrinā ꝓuocat. morſibus venēatis cū vīo bibitꝰ medicat̄. E Cū vīo coctꝰ ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis fe. an̄ vnā horā acceptꝰ maxime ꝓdeſt ſuppoſitū: F Fluxū mulieris ſtringit dolorē auriū ꝯpeſcit. ſanguinē reijciētibꝰ ſubuenit. herpetas curat ⁊ fiſtl'as. Jgnē ſacꝝ extinguit. tūores ⁊ duriciel impoſitū ſpargit: recentibꝰ vulneribꝰ maxie ꝓdeſt. Proſerpinata feīa oīa ſimiliter facē pt q̄uis virtutem minorem habeat.

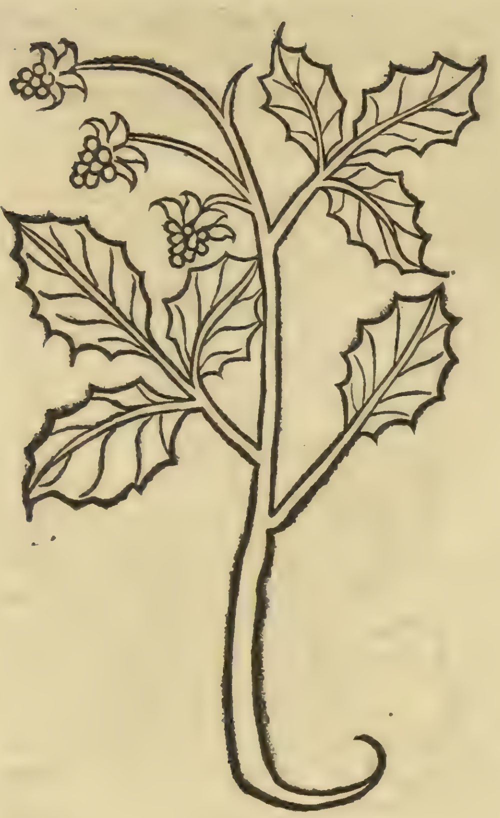
lungen kraut

Ca. ccclxxvij.

Vlmonaria: Pandecta. Pulmōaria herba eſt ſatiſ minuta ⁊ mollia hn̄s folia ⁊ quaſi formā pulmōis in locis humidis naſcens. quam quidam pepanum vocant.

Operationes.

A Ad oīa vicia pulmonis cōfert bibitum ⁊ emplaſtratum. B Elixatura eius cū vīo cōfert peripleumoniaticis ⁊ aſmaticis. C Coctus ex aqua cum oleo aceto ⁊ melle iocundiſſime ſumit̄. D Confert tuſſientibus ⁊ ad pectus fluxibus.

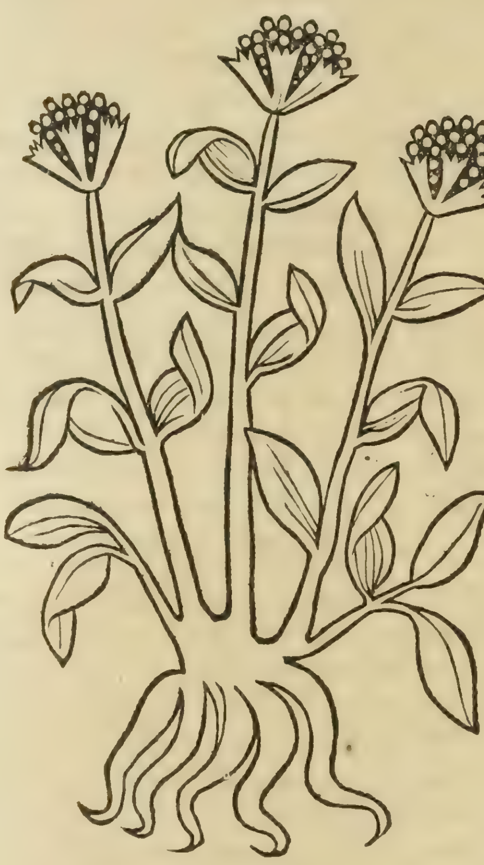
Ca.ccclxxviij.

Runa latine ⁊ grece. Arabice Su
as. Yſidorus: Pruna a latinis ob
colorem ſic ſunt appellata: Cuius
generis meliora ſunt damaſcena. ab opi
do damaſco ſic dicta: Unde prius arbor
ipſa eſt aſportata: Ariſtoteles in libro de
plantis: Fructuum quidã ex carne ⁊ oſſe
⁊ grano compoſiti ſunt vt pruna: Palla
dius libro. xij. Pruna ſiccantur in ſole ꝑ
crates loco ſicciore depoſita hec ſunt que
damaſcena dicuntur. Alij in aqua maris
vel muria feruente recentia lecta pruna
demergunt. ⁊ inde ſublata: aut in furno
tepido faciunt aut in ſole ſiccari. Johan
nes meſue cap̃. de prunis: Pruna alia ſũt
alba alia citrina alia rubea alia nigra: et
ex eis quedam ſunt muza que ſunt ad alte
randum magis quedam dulcia que ſunt
ad ſoluendum ventrem magis et omnia
alterant. ⁊ ſolutionem faciunt plus tamẽ
⁊ minus. Damaſcena vero ⁊ Armena in
omnibus illis ſunt fortiora: ⁊ humida qui
dem plus faciunt illud ꝙ̃ ſicca. ⁊ ſicca mi
nus corrumpuntur in ſtomacho ꝙ̃ humi
da. ſunt enim humida ad corruptionem
⁊ putrefactionem conuertibilia. Dulcia
ſunt inter ca. ⁊ fri. declinant tamen ad la
tus frigiditatis. ⁊ ſunt hu. in. ij. gra. Mu
za vero fri. ſunt in principio ſecũdi: vt po
ſtea habetur. Et alia quidem ſunt lauati
ua ⁊ refrigeratiua ⁊ lenitiua: Rectius cũ
quo miſcentur ei addit earum operatiõi
ſunt tamarindi ⁊ proprie ſecundum mo
dos infuſionis notos ⁊ caſſia fiſtl'a ⁊ tere
niabin. ⁊ viole condite ⁊ ſimilia Et fit cũ
aqua earum ſyrupus iuuamenti noti. Et
ex carnibus earum fit electuarium bonũ:
Armeni quoqꝫ arborem prunorum perfo
rant ſubtilem in lõgitudine palme. ex du
abus vel tribus partibus. ⁊ intermittunt
fruſta ſcamonee. ⁊ ſigillãt luto. ⁊ ſunt fru
ctus illius arboris ſolutiui ſufficienter. et
faciunt ſophiſticationes alias in arbori
bus alijs.

Operationes.

A Johannes meſue. Solutiõe educit
coleram ⁊ dantur in egritudinibus cole
ricis ⁊ alterant malitiam earum: ⁊ ſoluũt
malitiam ex qua fiunt. nocent tamen ſto
macho ⁊ ſunt pauci nutrimenti. Doſis
aque earum potio eſt circiter libramj. cũ
zuccaro: B Dyaſ. cap̃. de prunis.
Prunum recens ventrem ſoluit C
Stomacho contrariũ iudicatur. ſed om̃e
hoc iucõmode celerius digeſtõnem finit
ſicca non tantam maliciam prebent q̃daꝫ
ſicca cocta aluum ſtringere exiſtimãt: q̊d
Galienus non immerito falſum eſſe con
tendit. D Quis em̃ neſciat ex paſſo
diſcocta vel mulſa ſolutõem ventris ope
rari maximeqꝫ perficere ſi decoctum ip̃m
cui ſuccus admixtus eſt ſorbetur Facit tñ
ip̃e ſuas differentias diuerſi generis in
prunis. vt ſyriaca tantum putat minus
aluum mouere eo ꝙ ſint ſtipticiora. E
Hyſpana vero plus ſoluere ꝙ ſint dulcio
ra ex om̃ibus prunis. q̃ maiora ⁊ lata ſunt

F Idem quoqꝫ tenera ⁊ digeſtionis fa cilioꝛa. ⁊ ventrem molliendo accomoda preſumit minoꝛibus omnia ineſſe contra ria. G Eſt ⁊ agreſte prunū auſterio ris foꝛtioꝛiſqꝫ virtutis. hoc ſiccum etiam diſſintericos certum eſt adiuuare. gūmi huius arboꝛis potatum calculos frangit cum aceto tritum ac illinitum faciei lichi nas optime purgat. ⁊ curat aqua. in qua folia pruni cocta ſunt gingiuas ⁊ vueam ⁊ ſimilia colluendo defendit. Sed in vīo decocta vehementius pꝛoſunt. H Radices itemqꝫ coꝛtex eādem ſtipticam habent poteſtatem que in folijs eſt conſti tuta. Serapion hec eadem dicit que dcā ſunt ſm dyaſcoꝛidem.

Ca. ccclxxix.

Runella latine ⁊ grece. Prunella eſt herba ſimilis ozimo: flos quaſi lauendula ſed groſſioꝛa. folia ⁊ flo res vtuntur.

Operationes.

A Succus iſtius herbe mixtus cū oleo roſarum ⁊ timpoꝛa inunctum ſedat ſoda. B Ypocras. Succus cum vīo ſumpt⁹ tollit moꝛſum venenoſoꝝ. Succus iſtius herbe curat alcolam. ⁊ confert ſquinātie. C Et ad oīa vicia oꝛis ⁊ gutturis cō uenit. Eandem etiam opatiōem habꝫ aq̄ eius diſtillata.

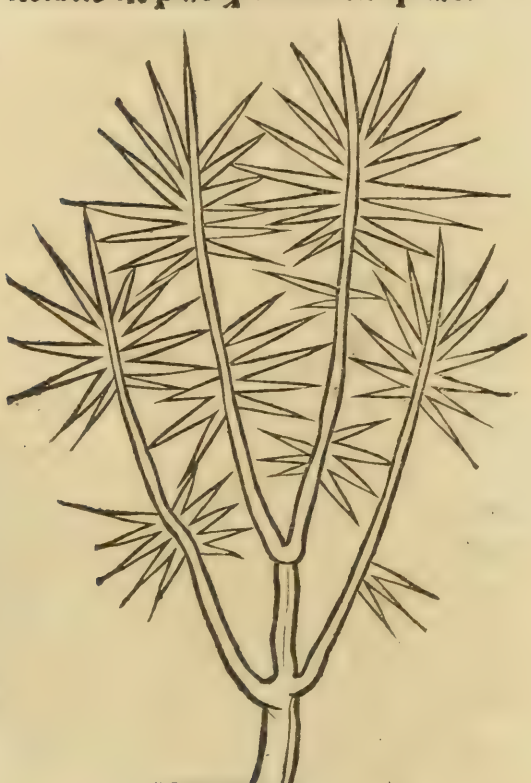

Ca. ccclxxx.

Ix latine. Arabice affeſſ ſiue terſ vel teſt. Pandecta. Sciendū ꝙ pix fit ex arboꝛe ligni aryn. ⁊ eſt arboꝛ ſcerebin vel deda. ⁊ eſt cedrus vel pinus maſculus cuius fructuſ dicunt̄ coni: eſt ex ea hu. ⁊ ſic. Sera. li. aggre. ca. Teſt aucto ritate dyaſ. Et hu. colligitur ex arboꝛibuſ ligni aryn id eſt maſculi pini. ⁊ pfert fru ctum paruum: ⁊ ex eo fit lumen Et melioꝛ ex ea eſt alba ſplendens leuis ⁊ mūda.

Operationes.

A Galienus.viij.ſim.far.cap̄.pix ſm translatõem grecam. Pix que quidē ſicca ſiccat ⁊ calefacit ſm terciā abſtantiā a cõ menſuratis ⁊ plus ſiccare nata eſt q̄ꝫ cale facere q̄ liq̄da eɔ̄rio calefacit pluſq̄ꝫ ſiccet hꝫ ātquid ſubtiliū ꝑciū q̊ aſmaticos ⁊ em picos iuuat B Et hꝫ q̇dem q̇d dige ſtiuum ⁊ dyaforeticū ſicut ⁊ ſm guſtū ſub amaꝝ q̇d ⁊ acre. C Ita aūt leproſos vngues educant mixte cum cera. ⁊ impe tigines expurgant. digerunt āt duros. et indigeſtos hūores omēs qn̄ ponunť ī ca taplaſmatibus. fortior v̊o ad omīa talia eſt q̄ liquida. dura vero ad hec q̇dē peior eſt. D Ad cõſolidatõem āt vulneꝝ magis ydonea palam ḡ ex his eſt qm̄ q̇ꝺ copioſum hūiditatis calide ɔmixtū eſt pi ci liq̄de. E Piceleū.i.oleū picis. Fit ex pice hūida qn̄ coquiť. ⁊ eſt quedā ex ea que eſt ſimilis viſco viſcoſitate ſua ⁊ nõia tur viſcoſa. Et eſt alia q̄ ex toto ſicca eſt. ⁊ melior ex ea ē illa q̄ ē pura tenax ⁊ odorife ra ſiľis reſine pini. ſapor hui⁹ ē acut⁹ ⁊ fe re amar⁹. Et v̊tus ei⁹ ē ca.in.iij. ḡdu. ⁊ de ſiccatio eſt plus q̄ꝫ calefactio ipſius.

Ca.ccclxxxj.

Pix liquida. Pandecta. cap̄.ccclx. Hictan arabice. grece alkitran. la tine vero oleum de ſcerbin. ⁊ ē pix liq̄da. que ydeomate noſtro vocať pecu la. Sera.li.aggre.cap̄.hictan.i.pix liqui da ⁊ eſt oleum quod egreditur de ſcerbin Et ſcerbin due ſunt ſpecies. Una earū eſt arbor magna. ⁊ eſt genus abietis. ⁊ eſt ex ea alkitran habens fructū ſimilē fructui cipreſſi. niſi quia eſt minor eo multum. et ſecunda eſt arbor ſpinoſe habēs ſimilitu dinem cum arbore iunipi. ⁊ magnitudo fructus eius eſt ſicut magnitudo ḡni mir ti. Melius autem alkitran eſt illud quod eſt ſpiſſum clarum habens odorem fortē. cum horribilitate. ⁊ quando intingiť in eo digitus non cito defluit ex digito pro pter ſuam ſpiſſitudinem. ⁊ quando ſtilla eius cadit in loco remanet collecta ⁊ non expanditur. Et idem aucto. Gal. Spēꝝ ſcerbin complexio eſt calida ⁊ ſicca.in.iij gradu. ſed olei quod extrahiť ex arbore ſua ſubſtantia eſt ſubtilis. ⁊ virtus eius ē calida ⁊ ſicca in.iiij.gradu. ſed plus cale facit q̄ꝫ ſiccet. Lignum ſcerbin nominať lignum mortuorum. quia cõſeruat corꝑa mortua a putrefactione. Unde virtus ei⁹ deſiccat ⁊ cuſtodit corꝑa mortuorum. et deſtruit quod eſt ibi de humiditate.

Operationes.

A Serap̄. Pix liquida cuſtodit corꝑa mortuorum. ⁊ oleum eius occidit pedicu los ⁊ lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui ſunt in auribus. B Et quando cum eo fit naſcale corrumpit fetum. ⁊ excludit mortuum. Et quando linitur virga in ho ra coitus deſtruit conceptū. ⁊ ꝓpter hoc eſt ex verioribus medicinis ⁊ fortioribus ad prohibendum impregnationem adeo q̄ꝫ accidit ei qui vtitur eo vt fiat omīo ſteri lis. etiam quando diſtillatur ex eo in den tem corroſum ſedat dolorem ⁊ frangit dē te ⁊ aufert liuorem qui fit ſub oculo.

C Alkitran ⁊ eſt illud quod eſt compo ſitum ex eo q̇d colligiť in lana. qn̄ ſuꝑ ip

ſum ſuſpenditur ⁊ decoquit̄: ⁊ ſubtilius alkitran ⁊ minus acutum. ⁊ r̄ſiduū quod r̄manet eſt alkitrā. ⁊ eſt illud q̊d eſt de eo ſpiſſum ⁊ groſſum: et eſt ſicut illud q̊d remanet ex ſpiſſitudine olei. ⁊ ideo alkitrā ꝓpter ſui groſſiciem mordicat ⁊ aperit. ⁊ propter hoc alkitran curat apoſtemata. ⁊ eſt pix liquida. B Sed grani ſcerbin virtus eſt temꝑata adeo ꝙ poteſt comedi niſi quia facit ſodā. ⁊ mordicat ſtomachum. E Et idem auctor Byaſ. Alkitrā eſt quod corrodit ⁊ icidit corꝑa viuentium. ⁊ conſeruat corpora mortuorum. ⁊ ſi fiat pheretrum in quo r̄ponatur corpus defuncti ex ligno ſcerbin ſ̄uat corpus defuncti a putrefactione; ⁊ propter hoc nominant ipſum quidā vitā mortuorum; ⁊ alkitran adurit plātas ⁊ coria propter neceſſitatem ſue caliditatiſ ⁊ deſiccationis: ⁊ abſtergit maculas oculi quādo bibitur cum rob ⁊ ſale pauco: ꝯuenit morſui ſerpentis. ⁊ qn̄ linit̄ ſuꝑ elephantiam conuenit: ⁊ fit criſtere cum eo ⁊ occidit lūbricos paruos.

Ca. ccclxxxij.

Panis. Yſidorus: Panis dictus eſt eo ꝙ cum omni cibo apponat̄. Panis em̄ cibarius eſt qui ad cibum ſeruis datur non delicatus; Fermentatuſ dicitur fermentis confectus. Azimus aūt non fermentatus. Nam azimꝰ eſt ſine fermento ſincerus. Acrizimus autem leuiter fermētatus quaſi acro azimus. Clibanicius in teſta coctus. Rubidus autem recoctus ⁊ rubefactus. Subcinericius dicit̄ cinere coctus ac reuerſatus. idem ⁊ focacius: Sfungia dicitur panis aqua diutiꝰ laxatus. ſimilam modicam fermentumq; modicum accipit; ⁊ habet humectatōis pluſ q̄ om̄is panis: ꝓpter quod ⁊ ſfungie nomen accepit. Placente ſunt que de farre fiunt quas alij quidem liba dicunt. eo ꝙ libeant ⁊ placeant. Dulcia ſunt operis piſtorij genera ſic a ſapore dcā melle em̄ aſperſa ſumuntur. Actor: Collirida dicit̄ panis quadratus de ſimila factus in ſartagine cum oleo frixus: vl' modicuſ paniſ triangulus. Lagana ſunt panes lati ac tenues; Cruſta eſt panis ſuꝑficies.

Operationes.

A Auicenna. Panis vt comedat̄ oportet ꝙ ſit mundus. ſallitus. maſſam habēs confectam. fermentatus: bene decoctus ne comedatur calidus. ſed vna nocte permanens: Calidus em̄ non eſt apud naturam receptibilis: B Et acceptō eiꝰ qui eſt de furno ⁊ reliquorum ſibi ſimiliū eſt mala. Panis de ſimila melior eſt ⁊ mūdior ac nutribilior q̄ aliuſ. Eius nutrimētum melius eſt. ſed tardioris penetratōiſ C Opirus autem qui eſt plurimi furfuris. velocis eſt penetratōnis: ſed nutrimēti minoris ac deterioris. D Ille vo qui non bene coquitur eſt plurimi nutrim̄ti. ⁊ ſimiliter qui parum habet fermenti. Sed eius nutrimentum opilat niſi illos q̄ plurimi ſunt exercicij. hꝰ generis ē pāis de patella. nā eiꝰ īterior ps raro bn̄ coq̄t̄. E Emplin ex pāe fcā̄ calidiꝰ ē q̄ ex frum̄to pāiſ ex frum̄to nouo velocit̄ īpīguat

F Panis de frumento cum mellicrato ſiccisq; cõuenientibus valet a patibus calidis. lenit eñ ⁊ infrigidat eã Panis cum aqua ⁊ ſale decoctus ⁊ impetigini ĩfuſus confert. Eſt q̃dem velocis digeſtõis. ⁊ tar de deſcenſionis. G Panis opirus ẽ lenitiuus nature. fermentatus q̃z ventrez lenit. ⁊ azim⁹ ſtringit. Similiter in patel la coctus ⁊ antiquus panis ſiccus ventrẽ ſtringit. H Yſaac in dietis pticulari bus. Panem tritico calidiorem diximus cuius diuerſa ſunt nutrimenta q̃tuor mo dis. videlicet. Primo ꝓpter farinã vnde factus eſt. Secũdo ex artifitio ſui. Tercio ex igne a quo coct⁹ eſt. Quarto ꝑ q̃litate qua ſumit̃. Farine modus trifariam diui ditur. Primus ꝓpter eſſentiam ſui. Scdo ꝑ qualitate molitõnis. Tercius ẜm breui tatem vł longitudinem t̃pis ex quo mola contrita eſt. vt ſupius dcm̃ eſt. Panis q̃n to mundior eſt tanto pluris nutrimenti. ⁊ durioris egeſtionis. J Diuerſitatis panis ex artificio ſui duo ſunt modi. vł ex forma vel ex artificio ſimpliciter. Forma autem triplex eſt. Magna parua. media. Magna medulle plus habet. corticẽ vero ſubtiliorem ⁊ duriorem. Cortex preterea paꝝ nutrit. ⁊ eſt ad digẽdũ durıuſ. humi ditatem egeſtõis exſiccat vñ ⁊ ventrẽ con ſtipat. K Medulla g̃ſſa eſt ⁊ viſcoſa ⁊ inflatiua. flegma viſcoſum g̃nans. Pa nis pui ⁊ ſubtilis interiora ignis ꝓforat ⁊ hũiditatẽ medulle exſiccat. vñ paꝝ nutrit ⁊ tardius digerit̃. ⁊ ventrẽ ꝯſtipat. maxĩe ſi eſtus ſit in p̃mo vel ſecundo die p⁹ deco ctõem. L Vñ Ypoc̃tes. Panis mag nus ⁊ g̃ſſus eſt medulle multe nutrimenti pluris ventrẽ ſoluit. puus ãt ⁊ tenuis me dulle eſt pauce. nutrimẽti pauci. Egeſtio eius tarda eſt ventrẽ ꝯſtipat. Qui ãt men ſure medie eſt in forma. ⁊ medie eſt ꝓ̃tãtis M Artificiũ panis quatuor diuiditur modis. Eſt eñ panis q̃ntũ expedit fermẽ ti tm̃ hñs ⁊ ſal' ⁊ bñ ꝯfectus ⁊ ſicut oportʒ coctus. Eſt paꝝ fermentat⁹ ⁊ coct⁹. ⁊ in ce teris. a neceſſaria ꝓ̃tantia ĩminut⁹. eſt hñs fermentum ex ſale vltra q̃ ſatis eſt N

Eſt azimus ⁊ ſale carens. Primus q̃dem moderatior eſt in oĩbus his ſup̃dictis. in ſtõ ꝑfecte dige.it̃. ⁊ ſanguinẽ in corpe cla riſſimũ generat. vñ nature ꝯfortat actõez ꝓpterea ꝯmodus eſt qui q̃eti ſunt ⁊ delici arum delectatõe viuũt Et eis q̃ꝝ digeſtõ deſcẽn patit̃ vt ſenior ⁊ egritudines execũ tium. Ars eñ exhibita exterius ſufficit na ture laboranti interius. O Exercitã tibus ãt laborãtibus nõ adeo ꝯueniẽſ eſt ꝓpter ſuã ſubtilitatẽ ⁊ facilitatẽ diſſoluti onis ex mẽbriſ eoꝝ Pãis fermentatus mo dicum hñs ſalis nec bñ coctus. viſcoſita tem g̃nat ⁊ g̃ſſitatẽ. vñ durior eſt ⁊ peiore tardior. ꝓpter hoc aptuſ eſt exercitantib⁹ ⁊ laborantibus. Nam abundantia calo ris eoꝝ eſt cauſa fortitudinis ⁊ digeſtõis Sʒ q̃ fermẽti. ſaliſq; ſupfluũ habuerit mi nimũ nutrit. ⁊ ꝯfortat. v̓tus eñ ſal' hũidi tatẽ ei⁹ dſiccat. fermẽtũ ꝯiũctõez rarificat P Azim⁹ ſilr̃ mĩmũ nutrit et duriſſime digerit̃ tardiſſimeq; egerit̃. ꝓ̃petatẽ habʒ opilatõem ⁊ vẽtoſitatẽ g̃nandi. Jdcirco incõueniẽs eſt oĩbuſ naturis. niſi raro eiſ q̃ maxĩs laborib⁹ exercent̃ vt meſſores. ⁊c̃.

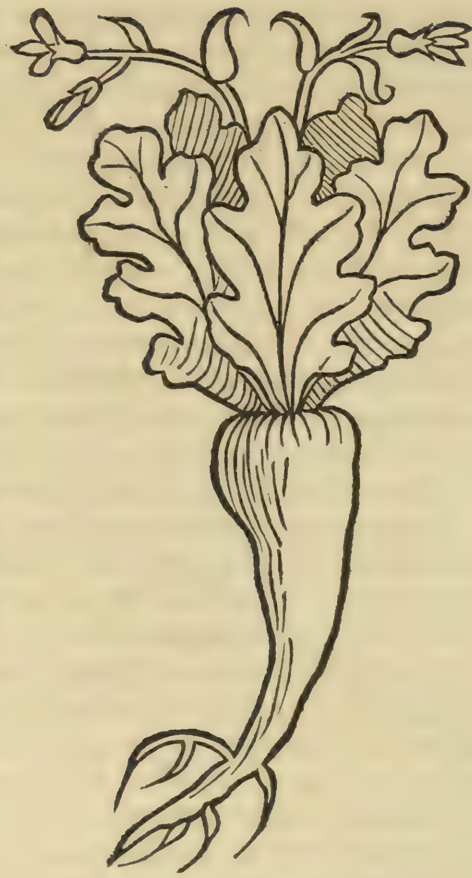
Ca.cclxxxiij.

Rapa. Iſidor⁹ libro ethimologiarum: Rapa dicta eſt a rapiendo id eſt comprehendendo. Eſt autem radice amplior napo ſapore dulcior. ⁊ folio tenui. Palladius libro.iij. Semen braſice vetuſtum mutatur in rapam: Idem in libro.viij. In mēſe Julio ſerenda eſt rapa ſolo putri ⁊ ſolatri in ſicco nec ſpiſſo. locis humidis ⁊ cāpis letatur. Napus autem in ſicco ac proprie tenui deuexo ⁊ ſabuloſis melior naſcitur: loci proprietas vtrumq₃ ſemen in alterum mutat: Nam rapa in alio ſolo ꝑ biennium ſata mutatur in napos. alia vero napus tranſit in rapam Subactum ſolum ſtercoratum verſatumq₃ coquunt. qđ ipſis ⁊ ſegetibus proderit qui ibi āno eodem ſeruntur. Jugo raparum quatuor ſextarij. napi autem quinq₃ ſufficiunt. Si ſpiſſe ſunt interuelles aliquas vt cetere roborentur. vt vero in ſemina maiora redigantur erucam rapam folijs omībus purgas ⁊ ad dimidij digiti craſſitudinem in caule ſuccides: Tunc in ſulcis diligenter ſubactis octonis digitis ſeparata₃ obrues. inicies terram et calcabis ita magna naſcetur.

Operationes.

A Rapa eſt napus validiſſimus. ꝑturbat corpus ⁊ deducit Sed ſemen eius cōtra venena in potum datur. Rapa ſi frequenter comedatur inflatōem ſtomachi facit: Semen eius ex vino tritum valet cōtra morſus ſerpentum. B Dyaſco. Radix rape bona eſt. ⁊ ſi ventrem inflat corpori tamen ſuccum addit ventremq₃ ſtimulat: Eius elixatura fomento podagris ac ꝑnionibus p̄ſidium eſt. Ipſaq₃ trita ⁊ impoſita hec omīa facere poteſt.

C Cima eius elixa ⁊ cōmeſta eſt diuretica: Semen eius ex vino bibibitum vulneribus venenatis proficit. Itaq₃ ſemen in rapis calidum ac feruens videtur ⁊ ipſe paulo ſolutiores creduntur: Sed quo minus caloris poſſident molliendi poteſtatem eo fortiorē continent. D Idē radix inflat. ⁊ ſemen in homine generat. vel augmentat Agreſtis rapa locis ſiccis naſcitur. fruticem collectum faciens cubiti longitudinem habens multaſq₃ virgellas. Folia leniora ⁊ in modum digiti groſſa: Semen eius in folliculis eſt cōcluſum nigrum ⁊ fragile. quod fractum habet intus colorem album Itaq₃ faciei miſcetur alba mentis vel etiam tocius corporis: E Yſaac. Calida eſt in.ij. gradu. humida in primo dure digeritur. Mollem ⁊ inflatiuam carnem facit. ꝑpter ſui ventoſitatem. ꝑinde coitū ſuſcitat: flegma augmentat: Utilis autē eſt ſi bis cocta vtraq₃ aqua reiecta coquatur cum pinguiſſima carne. Idem. Cuius iure ſi pedes podagricorum loti fuerint dolori mitigatōem preſtat. F Gal. li.ij. de cibis cap̄. de rapa. Multiformiter autem ⁊ hanc homines preparant vſq₃ ad hoc quod componunt eam cum garo ⁊ aceto vt habeant pro vſu ꝑ totum annum. Chimū autē reddit in corpore groſſiorem cōmenſurato. propter quod ſi habundauerit quis ī vſu ipſius. ⁊ maxime ſi quis deficienter in vētre digerens ip̄am congregabit vocatū crudum chimum G Ad seceſſum āt ventris neq₃ contrariari vtiq₃. neq₃ cōferre dicat quis ip̄am. ⁊ maxime quando decoquitur bene. indiget enim ip̄a ⁊ ampliori decoctōne. fit autem optima bis elixata ſicut dictum eſt prius de caulis p̄paratione. ſi autem crudior ſumaꝛ indigeſtibilis eſt ⁊ inflatiua. ⁊ mala ſtomacho. quādoq₃ autem ⁊ mordicationes operaꝛ ſm ventrem. ꝑ aquam autem elixatam admirabar vtiq₃ ſi minus aliqua homogenearum plantaꝝ nutrit. H Et idem li. vj. de ſim. medicinis cap̄. gegilidis ſiue rapa ip̄a ⁊ ſemen ad libidinem incitat inflatiui ſpiritus generatiua exiſtens.

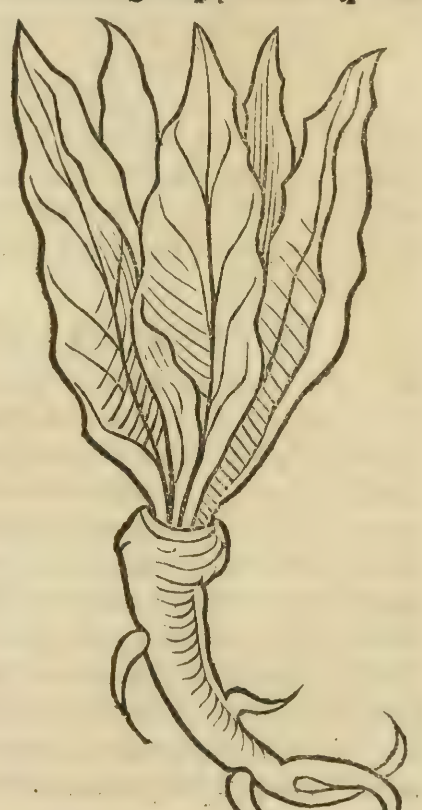
Ca.ccclxxxiiij.

Aphanus. Yſidorus Raphanum
grece nos radicem vocamuſ. eo q᷑
totus deorſum nitit᷑ cum reliq̄ ole
ra magis in ſumma ꝓſiliant. huius ſemi̅e
macerato. Palladius li. iiij: In me̅ſe mar
cio raphunos aliq̄ ſerunt quibus vtu̅tur
eſtate. Idem in li: ix. Raphanum vt iam
predcm̄ eſt. ſicut ⁊ braſicam ꝯſtat eſſe viti
bus inimicam. Nam ⁊ ſi circa ſe ſerantur
natura diſcordante refugiunt: Auicenna
Raphanus hꝫ lignu̅ calidu̅ ⁊ humidu̅ in
primo: Semen ca. in. iij. forcius eſt ſemen
deinde cortex. poſtea folia: deinde caro

Operationes.

A Radix eius a ieiuno co̅meſta vel po
tata. ꝑut antidotum magnu̅ adiutorium
eſt ſanitatis ⁊ tutamentu̅ corpis. ſꝫ inflati
onem facit ⁊ ructus fetidos: B Fru
ctus eiꝰ vrina̅ mouet. Ue̅ntre̅ decocta ma
laxat. ⁊ i̅ cibo ptiſicis ꝓdeſt. Toracis fleg̅
ta purgat. Cu̅ oximelle accepta vomitum
mouet. Cum melle mixta putredine̅ curat
Liuores tollit. Uim fungi venenoſi co̅pe
ſcit. C Contra viperatu̅ morſus ꝓfi
cit. Seme̅ cu̅ aceto datu̅ ſple̅ minuit: ydro
picis ac ſpleneticis in modu̅ cataplaſme
impoſitu̅ ſubuenit. D Radix in ace
to ac melle cocta ſi gargarizet̄ ſynaticos
curat. Folia eius ꝯtuſa ⁊ impoſita dolen
tibus articulis ꝓſunt: E Raphano
calidam eſſe v̓tute̅. oi̅m medicoꝝ opinio̅e
patet. ſed nobis ex vſu intelligere licꝫ: na̅
cum ceteris cibis co̅meſta. ideo in ſtoma
cho ructus efficit ſolus. q̄ in eo coquitur
prima: F Capillos ab iniuria alopi
cie reſtituit cum melle G Succꝰ etia̅
grauedinem auriu̅ inſtillatus emendat
H Egipcij r̄ges in quibus erat ſtudiu̅
ſcrutati corpa mortuorum et cauſas vali
tudinum occulta fide recognoſcere; ⁊ in
ipſo corde vicium naſci ꝓdiderunt. I
Semine raphani cum melle trito ⁊ ſum
pto ſuſpiria mitigantur. Tuſſis arcetur.
Sola cum ſale ſumpta ventris animalia
extinguit. Uentrem ſtimulat. Urinam co̅
citat. Puerperis copiam lactis acquirit:
K Nulla res forcius vrine difficultate̅
ſoluit. vel feminarum. imperat menſtruiſ
Raphanus ꝯmeſta eſt euſtomacha. poſt
cibos ſumpta digerit. eructuatione̅ facit
Cocta ⁊ eſa tuſſie̅tibus ⁊ pituitatibus ſto
machi medetur: L Corium eius ca
thaplaſmis adhibitum cum melle paſce̅
cia vulnera curat. M Liuoreꝫ impo
ſita tollit. Morſibus venenatis occurrit.
Lentigines purgat. Bibita menſtruis
imperat Semen eius bibitum eſt diureti
cum: Splenem tremiſcere facit. N
Elixum cum oximelle gargariſmo ſynan
ticiſqꝫ opitulatur. Ceraſa quoqꝫ puncto
accepta ſtatim medetur. Dentr concauo
immiſſa. vel gingiuis fricata. dolore̅ eius
mire ſedat. O Eſt aliud genus rafa
ni quod multi armoratiam dicunt habe̅s
folia lapſane ſimilia. cuius radix oblo̅ga
eſt ac tenera de q̄. ſ. ſup̄ dcm̄ e̅ P Pla
tea. Raffanꝰ ca: e̅ ⁊ ſic. in. ij: g̅. Uirtute̅ hꝫ
i̅cide̅di diſſolue̅di. ex eo fit ꝯpete̅ſ oxiellis
ꝯ q̄rtana̅: ⁊ ꝯ cottidiana̅. ꝯ duricie̅ ſple̅is.

Q Herba ip̄a cocta in vino ⁊ oleo ſpleni cathaplaſmet̄. Pectini cataplaſmata ſtranguiriā ⁊ diſſinteriam ſoluit. R Ypocrates. Capillos mulieꝝ defluos raphanis iubet fricari. ⁊ ꝯtra tormenta vulue ſuꝑ vmbilicum imponi. Reducūt et cicatricem ad colorem Semen impoſitum ex aqua ſiſtit ea que fagedenas vocant vlcera. S Democritus. Ventrē hoc cibo putat ſtimlari. ⁊ ob id fortaſſe voci nocere tradiderunt aliqui: folia q̄ dumtaxat in oblongis naſcunt̄ aciem oculoꝝ excitare dicunt̄ vbi v̊o acrior medicina admota ſit: yſopū dare ꝓtinus imperant. Hec antipatia eſt: Auriū vero grauitati rafani ſuccū inſtillāt. T Papias. Humectat ⁊ diſꝑgit fleḡ auctoritate ſua. Folia tm̄ eiusminꝰ auſtera ſunt. Radix trita ī vino nauſeā ꝓuocat. V Pliñ. li. xx. Raphani ſtōm purgāt: pituitā extenuāt: vrinā ꝯcitāt. Eſt eſtiuoſus in ytalia ⁊ arōtiā vocāt ſatiuā. Satiui decocti māe ad treſ ciatas poti calc̄los ꝯminunt ⁊ eijciūt Ad tuſſim q̊3 ieiunis raphanꝰ ꝓdeſt ī māe cū melle. Semē eiꝰ toſtū deiñ ꝯtritū cū melle ſuſpirioſis valet. Idēq3 ꝯ venena ꝓdeſt.

Ca. ccclxxxv.

Radix. Platearīꝰ. Radix eſt herba cuius radix ſimili nomine appellatur. ⁊ eſt cal. ⁊ ſic. in. ij. gradu. Virtutem raphano ſimilem habet. Et cōtra caſdem cauſas valet eodem modo. ſ3 nō efficax eſt. Itaq3 cum in receptōe inuenit̄ poteſt poni radix raphani ſi radix nō habeatur. Palladius li. xx. In auguſto menſe vltimo ſiccioribus lociſ radices ꝯuenit ſeri: que hyeme miniſtrent vſum. Amant terram q̄lem rapa pinguem ac ſolutam ⁊ diu ſubactam. tophum v̊o reformidāt et glaream Gaudent celi ſtatu nebuloſo: ſerenōi ſunt autem grandibus ſpacijs ⁊ alte foſſis. melioreſq3 ꝓueniunt ſi ſerant̄ in arenis poſt nouam pluuiam niſi forte poſſint rigari: q̊d ſatum eſt ſtatim leui ſarculo debet operiri ſed tamen nō ingerendū eſt ſed pocius palee q̄ inde fungoſe ſunt. Suauiores autem ſunt. ſi eas aq̄ ſalſa frequenter aſpergas. Radices feminini generis putant̄ q̄ minuſ acres ſunt. habētq3 folia latiora lenia ⁊ cum iocūditate virentia: ex his ḡ ſemina ſunt colligenda. Maiores fieri credunt̄ ſi ſublatis om̄ibus folijs ſolo tenui caule demiſſo. ſepe terris operiantur. Si ex nimis acra dulcem fieri velis ſemen die ac nocte melle aut paſſo macerabis.

Operationes.

A Yſaac. Radix eſt ca. in. iij. gradu. ſicca in. ij. minus q̄ rapa nutrit ꝓpter acumen ſuum: quod forcius eſt acumīe rape. Nutrimentum eius eſt durum ⁊ groſſum digeſtioni ſtomachi nociuū ⁊ inconueniens dentibus ac oculis ⁊ gule omnibuſq3 doloribus vulue B Secundum v̊o medicinam conuenit. ſm cibū mādu cata tortionem ⁊ inflatōem facit: ⁊ illaudabil' ſtomacho fit. Quod teſtatur ructatus eiꝰ q̄ maxime fit añ cibum. eleuat eñ ⁊ deſcē dere ꝓhibet cibum ad locum coctionis. Ideoq3 fit cā indurate digeſtiōis: Naturaleq3 v̊tutē inhibz: cibū expellēs ī ſuꝑiori ꝑte ex q̄ re fit vomitꝰ maxime his q̄ ventoſitatem in ſtomacho hñt ex cōſuetudīe.

C Que tamen poſt cibum accepta mi
norem agit ventoſitatem aſcendẽtem ſu
perius: quia cum grauitate ſua deſcendit
inferius deponitq; cibum incoctionis lo
cum. Et vt oportet digerit̃ vnde cauſa cõ
fortande ſecunde digeſtionis efficit̃. hoc
eſt gratia ſue coctionis. que non hñtibus
ventoſitatem accepta poſt cibũ impedit
D Pro inde ſi quis eam vult accipere
pro vomitu ante cibum ſumatur: ſed pro
pter ſupplementum ſecũde ac tercie dige
ſtionis. poſt cibum mãducetur. E
Item radix comburitur ⁊ pulueriʒat̃ ſuꝑ
vlcera humida mũdificat ⁊ deſiccat illa.
Et putant aliqui ꝙ exprimat̃ ſuccus eius
⁊ detur in potu cum vino. ⁊ cõueniat me
dicinis mortiferis: ⁊ ſemen eius etiam fa
cit hoc. Nos autem experti ſumus multo
ciens de hac planta: ꝙ qñ coquitur multũ
cum kiſt ordei donec diſſoluatur in deco
ctione ⁊ detur in potu habet magnaʒ effi
catiam in egritudinibus pectoris antiqſ
que fiunt ab humoribus groſſis. F
Et idem aucto. Ruffi. Raffanus confert
flegmati. ⁊ prouocat vomitum ⁊ eſt malꝰ
capiti. ⁊ oculis dẽtibus ⁊ palato: ⁊ corrũ
pit cibum. Et eſt ꝯueniens omnibus egri
tudinibus mulierum. ⁊ generat vẽtoſita
tes in ſuperioribus partibus ventris. Et
illud auctor Humay ꝓpter ſuam malitiã
eſt velocis putrefactionis ſue ſubſtantie.
G Et idem auctoritate Raſis. Dixit
mihi quidam amicus meus ꝙ expertus eſt
hoc. ⁊ inuenit verum Diſtillauit em̃ aq̃m
radicis raphani ſuper ſcorpionem. ⁊ ĩue
nit ipſum ſtatim immobilem. deinde con
tinuo inflatus eſt ⁊ crepuit per medium.
Et radix ꝯuenit fe. quartanis ⁊ rigoribuſ
febrium periodicaꝝ. ⁊ doloribꝰ vẽtris.

Ca. ccclxxxvj.

Aphanus agreſtis. Diaſ. Rapha
nus agreſtis iũcos duos ſiue tres
ſpargit in terra rubentes. folia ru
te ſimilia: radices cepe. ſed ampliora quẽ
q̃dam raphanũ ſilueſtrẽ vocant. Intꝰ hʒ
medullã candidã. extra cortices nigros.
naſcit̃ in montibus ⁊ locis aſꝑis: aliquan
do ⁊ vmbroſis.

Operationes.

A Serap̃: Raphanus agreſtis eſt hñs
folia ſimilia lapſane. ⁊ hʒ radicẽ mollem.
ſubtilẽ longã ⁊ tenerã. ⁊ ſapor eiꝰ ẽ acutuſ
cuiꝰ folia ⁊ rami coquunt̃ ⁊ comedunt̃ et
ꝯueniũt ſtõ. B Uirtus etiã ei eſt viſ
cida et diuretica et calida. ⁊ ideo in cibo
ſumpta copioſaʒ effundit vrinã. Incitat
etiam mẽſtrua feminaꝝ ſtõ. vtilis ⁊ ex ace
to data Pituitas glutinoſas cum melle
ſumpta diſſoluit. lũbricos latos excludit
C Radix aduſta ⁊ in puluerem verſa
ad ſiccandum ⁊ purgandum vulneribus

imponitur. Quidam ſuccū eius cum vīo dant contra venena. eadem vis in ſemīe eſt ſi cum melle ſumaẜ. nobis expertum eſt armoratiam in ptiſana ſorbitiōem diſcoctam toracis vicia ſanare. B Sꝫ raffanus agreſtis quē romani vocāt armorachion hꝫ folia ſimilia folijs domeſtici: ⁊ habet radicem longaꝫ mollem. ⁊ ſapor eius eſt ad acuitatem declinans: cuius folia ⁊ radix ſi coquanẜ ⁊ comedanẜ cōueniunt ſtomacho. Et eius v̄tus eſt calida inflatiua E Et ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua: ⁊ qn̄ ſumiẜ cum melle incidit humores groſſos ⁊ viſcoſos in pectore.

Ca. ccclxxxvij.

Radicula. Plinius libro. xix: Radicula eſt herba lauādis lanis apta ad hoc ſuccū hꝫ mirꝫ q̄ntū cādore cōferens eq̄ ⁊ mollitia: naſciẜ vbiqꝫ ſatiua. ſꝫ ſponte p̄cipue in aſya ſyriaqꝫ ſaxoſis ⁊ aſperis locis Trās eufratē tm̄ laudatiſſima caule tenui ferulaceo ip̄iſqꝫ cibis indigenarum expetito. et vnguenti quicquit ſit cum quo decoquatur oliue folio. hāc ſtruthion vel yſatin greci vocāt. Eſtate floret aſpectu grata. verū ſine odore ſpinoſa. et caule lanuginoſo; ſemen ei nullum. radix magna que conciditur ad q̄ꝫ dcm̄ ē vſum

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Tingentibus ⁊ radicl'a ramos p̄parat q̄ ſtruthion a grecis vocari diximus. B Medeẜ morbo regio ip̄a decocta. ⁊ vis potū. Itemqꝫ vicijſ pectoris obuiat. aluum ſiſtit. Uuluaſqꝫ purgat. q̄obrē aureū poclm̄ vocāt eā medici ⁊ melle etiā ꝓdeſt magnifice ad tuſſim: C Ortopnee ꝓdeſt menſura coclearis cū polenta v̄o ⁊ aceto lep̄s tollit. Eadēqꝫ cū panace; ⁊ caparis radice calcl'os frangit ac pellit. Pānos diſcutit cū ordeacea farīa ⁊ vīo decocta. D Miſceẜ ⁊ malagīatib⁹ ⁊ collirijs claritatis cā: ad ſternutamīta vtil'iter pauca E Lyc̄i q̄ꝫ ac ioci neri eodē mō ꝓficit: Pō denarij pōdē ex aq̄ mulſa, ſanat ſuſpirioſos: ſic ⁊ pleureticos. oēſqꝫ lateris dolores. F Pan. Radicula. i. condiſi. et poniẜ in antidotario virili in potione ad ſcrofulas

Ca.ccclxxxviij.

Rannus latine ⁊ grece. arabice hau ſis vel buſch ſiue haſig. Serapiō. li. aggre. ca. hauſis ſiue haſig id eſt rannus eſt planta que naſcitur in valli bus. Et ſunt eius tres ſpecies. Una habꝫ ſtipitem rectum ſpinoſum ſicut arbor que dicitur alchiſialich. in ramis ⁊ ſpinis eiuſ ⁊ folia eius ſunt oblonga habentia humi ditatem viſcoſam que adheret manui. Secunda eſt fortis alba pluſq̄ ipſa. Ter cia habet minora folia q̄ ipſa ⁊ latiora. ⁊ declinat parum rubori. et rami eius ſunt longi. longitudo eius eſt brachij vnius ⁊ eſt ſpiſſior alijs ⁊ eſt debilior. ſpina vero eiꝰ eſt acutior. Et fructus eius eſt latus ſubti lis. ⁊ eſt velut in vaginis ſicut herba que dicitur ſachidalion. Et idem auctoritate Gal. Quod adminiſtratur ex ranno ſunt folia eius dum ſunt recentia. Et virtus eius eſt que infrigidat ⁊ deſiccat in. ij. g.

Operationes.

A Dyaſcorides ca. de ranno. Rānus frutex eſt qui circa ortos naſcitur. Huius virge ſunt longe ⁊ ſpinoſe. folia habꝫ pin guiſſima longa ⁊ lenia. Eſt etiam alia rā nus colorem habens ſubalbidum. Et ter cia habens colorem ſubrufum. ⁊ vgulas longas cubitiſ quinqꝫ. ⁊ plus hec ſpinoſe ſunt. ⁊ minimam habent virtutem. Eius ſemen latum eſt ⁊ tenue. ⁊ in folle recluſuꝫ ſicut affodilli. B Idem. Omnium ſpecierum ranni folia cathaplaſmatibus adhibita ignem ſacrum corpis ꝓhibent. Sera. Uirtus ranni eſt que curat formicā ⁊ heriſipilam que eſt tempe caliditatis. Uñ quando fit emplaſtrum cū folijs eiuſ curat heriſipilam ⁊ formicam. Et dicunt aliqui q̄ qñ rami eius ſuſpendūtur in ho ſtijs ⁊ feneſtris ceſſat opatio arboris eoꝝ C Pli. li. xxiiij. Inter genera ruboꝝ ran nus appellatur a grecis cādidior frutex. Is floret ramos ſpargens rectis aculeis non vt ceteri aduncis Alterum genus eſt ſilueſtre nigrius. rubentes ferens follicu los. huius radice decocta in aqua. fit me dicamentum quod licium vocatur. D Semē ſecūdinas trahit alter ille cādidi or ſtringit. ſed magis refrigerat. collectō nibus ⁊ vulneribus accomodatior. E Conſtātinus in li. graduū. Rannus frigi da eſt in primo gradu. ſicca in ſecūdo. va let puſtulis oris. Uentris dolorem et ſto machi defectionem curat cathaplaſmatꝰ heriſipilam deſtruit. F Succus eiuſ oculorum collirio mixtus. ſiue ſolus. con uenit dolori oculoꝝ. maximeqꝫ pānorum albedini. Bibitus autem lapidem renū frangit.

Ca.ccclxxxix.

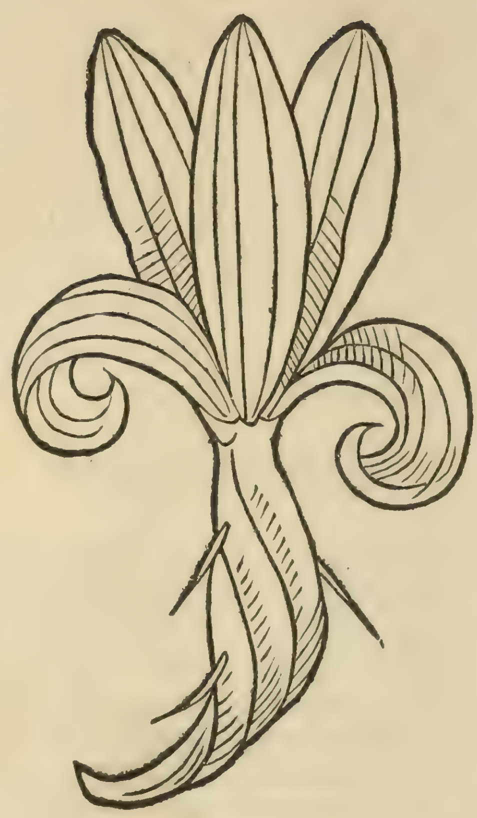
Reubarbarum. Yſidorus. in li. ethi mologiaꝝ. Reubarbarum dr̄ q̄ in ſolo barbarico trans danubiū in uenitur. reuponticum quod circa ponti cum inuenit̄. Et idem dr̄ reu q̄d eſt radix quaſi radix barbarica vel pontica. Plate arius. Reubarbarum q̄d in india ⁊ vltra marinas ꝑtes repit̄. radix eſt cuiuſdā ar boris. quaſi q̄dam tuberoſitas. Eligitur

illud quod graue eſt in ſuo genere ꝛ nõ ꝑforatum q̃d etiam cum frangit̃. interius habet quaſdam venulas diſtinctas. hinc rufas. hinc ſubalbidaſ. hinc croceas. ꝛ cõmaſticatum tingit quaſi crocus. virtutē habet purgãdi colerã principaliter ꝛ diureticam. competenter ponit̃ in ſyrupis contra febres acutas. Auicenna Reubarbarum adulteratum ſpiſſius eſt ac vehementius ſtipticũ purum autẽ eſt vehemẽcius rarꝫ ꝛ minus ſtipticũ. ꝛ eſt crocee tincture. In ipſa eſt terreitas amara ꝑpter actionem igneitatis in ip̃a.

Operationes.

A Plateарius. Contra calefactionem epatiſ ꝛ opilatõem ex calida cauſa datur cum aqua calida B Auicenna Reubarbarum confert panno ac veſtigijs ſuper cutes remanentibus q̃n cum aceto linitur. Ex eo fit emplaſtrum ad apoſtẽata calida. Confert eciam impetigini cũ ace to. Eius epithima caſui ꝛ ꝑcuſſioni confert valde. prodeſt etiam contuſioni lacertorum ꝛ rupture. C Confert aſmati ꝛ ſputo ſanguĩs. ꝛ epatis ſtomachiq; doloribus intrinſecis. Sigultui ꝛ dolori pũgitiuo ventris. ac diſſinterie. ac dolori renum ꝛ veſice. atq; matricis. ꝛ fluxui ſanguinis. ac febribus antiquis. Splenẽ attenuat. ꝛ morſui vermium venenoſorum remedium eſt. D Conſtantin⁹. Reu aliud eſt indicum aliud ponticum. Indicum eſt laudabilius. calidũ ꝛ ſiccũ in ſecũdo gradu. Quoddã ſtipticitatis ꝛ acuminis habet Stomacho defecto valet. vẽtoſitatem ꝛ epatis dolorem ꝛ ſplenis duriciem. ꝛ ypocundriam. ꝛ extenſionem curat Renum ac veſice dolorẽ ꝛ matricis extirpat. E Sanguinem de pectore manantem cõſtringit. hanelitus ſingultum. Uulnera inteſtinoꝝ diuturnam ſolutõem ac prolixam febrem amputat. faciem ꝛ cutem a lentiginibus ꝛ impetigine mundificat. Contra reptilium morſus facit pulueriſatus ꝛ cum aceto temperatus F Pandecta. Reubarbarum dicit̃ a reu q̃d eſt radix ꝛ barbarum quia eſt radix que ĩ barbaria regione oritur. ꝛ in india ꝛ trãſmarinis partibus. Et eſt aliud quod dicitur reuponticum. de quo in ſequenti cap̃. quoniam dicitur ſic eo ꝙ in ponto inſula reperitur. vel quia ponticum habet ſaporem. G Reubarbarum vt quidam dicunt radix eſt cuiuſdam arboris. reperitur quaſi quedam tuberoſitas in radice eius. ꝛ cetera. ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. in ſecundo gradu. Johannes meſue. Reubarbarum q̃d dam oritur in india Et vocatur radued ſeni ꝛ eſt meliuſ. ꝛ quoddam oritur in barbaria. ꝛ eſt laudabiliuſ poſt illud. ꝛ quoddam oritur in Turchia. ꝛ eſt minuſ laudabile illis. ꝛ laudatur magis ex eis quod ẽ ſubnigrum declinans ad rubedinem. et quod graue eſt cum raritate ſua. ꝛ in quo in confracturis inuenitur diſgregatio ex ruſo ꝛ glauco. ꝛ quod eſt crocee tincture. ꝛ quod eſt recens cognoſcitur quod non eſt adulteratum. quoniam eſt rarum ꝛ minoris ſtipticitatis ꝛ eſt crocee tincture H Adulteratum vero habet contrariũ horum. ꝛ varietatem quam habere debꝫ in confracturis amiſit. ymo ſubnigreſcit in eis. ꝛ eſt calide complexionis ꝛ ſicce in ſecundo gradu. I Conuenerunt ãt in permixtione eius aqueitas dãtes ei ſtipticitatem ſubſtancie. ꝛ aereitas dans ei raritatem ſubſtantie. ꝛ eſt in eo igneitas perficiens que propter actionem eius et terreitatem ip̃ius ip̃m facit eſſe amarum verum terreitas eſt ſ̃m profundum eius ꝛ igneitas eſt in ſupficie ip̃iuſ. que propter infuſio ſeparat inter eius ſubſtantias. et completio ↄ̃pationis ſolutionis ꝛ aperitioniſ opilationũ ꝑ ip̃m eſt per dominium caliditatis in ſuperficie eius. ꝛ conſecutõ contractionis per ip̃m eſt a ſubſtãtia ſua terrea ſtiptica Non eſt in eo nocumentũ apparens. ꝛ datur in omni tp̃e ꝛ in omni etate ita ꝙ etiam pueris ꝛ pregnantibus datur. ꝛ eſt de elegantioribus ꝛ melioríb⁹ medicinis aque lactis ꝛ proprie q̃d ſumptum eſt ex capris que magnificat opera

tionem eius ſimiliter magnificatur inſu
ſio eius in aqua endiuie ⁊ apij prius buli
tum ⁊ colatum. vel in aqua plantaginis.
⁊ non pmittatᷣ quin cadat in ſocietate eiꝰ
ſpica. Eſt eñ proprij iuuamenti cũ ipſo
neqꝫ pretermittas additõnem modici vi
ni albi odoriferi clari ĩ infuſionibus eiꝰ. ⁊
proprie qñ in emendatione opilatõnum
propinatur. ⁊ eius quidem infuſio ꝯperit
qñ ſolum queritur abſterſio ſolutio ⁊ opi
lationum apertio: ⁊ ipĩus contriti exhibi
tio, qñ queritur vt poſt illam in viſceribꝰ
veſtigia contractionis remaneant. verũ
ex eo quod aſſum eſt vehementius ex adu
ſto. ⁊ quod ex eo purius eſt ſuſtinet quod
oportet: ⁊ meretur de cõtritione. In raro
autem ⁊ laxo contritio vehemens rĩſoluit
virtutem decoctio etiam ſimiliter rĩſoluit
qualiſcunqꝫ ſit. R Iohannes meſue
Educit ſolutione eius coleram ⁊ flegma
maior eius ꝓpetas eſt mundificare epar ⁊
ſtomachum: ⁊ conferre doloribus pungi
tiuis eoꝝ ⁊ viſcerum L Et clarificat
ſanguinem: ⁊ auferre opilationes. ⁊ mor
bos quoꝝ mater eſt opilatio. ſicut hydro
piſim. hyctericiam. gĩſſiciem ſplenis. ⁊ fe.
opilationum ⁊ ſimilia. M Et ex pte
ſubſtantie ſue ꝓpetas eſt ꝯferre ſputo ſan
guinis ⁊ emanationi eius vndecunqꝫ ſit.
⁊ caſui ⁊ pcuſſioni. ⁊ ſanare rupturas in
trinſecas ⁊ extrinſecas ⁊ ꝓpe eius. ʒ. j mini
me g̃. ij. ⁊ rubee tinctoꝝ: g̃. xv. cũ vino ſti
ptico. N Et cõfert inunctio olei eiꝰ
ꝯtuſionibus ⁊ contritionibus lacertoꝝ ⁊
doloribus eoꝝ. ⁊ ipĩm quidem eſt medici
na ſingultus. et eſt medicina bona diſſin
terie. ⁊ ꝓpe quod ex eo eſt aſſum. ⁊ bibitũ
cum ſucco plantaginiſ ⁊ pauco vĩo ſtipti
co. O Et confert fe. periodicis. ⁊ fe.
opilationum: ⁊ fe. antiquis. Doſis potio
eius infuſionis a. ʒ. ij. ß. vſqꝫ ad. x. ⁊ ꝯtritiſ
a. ʒ. j. vſqꝫ ad. ʒ. iiij. P Et ipĩm con
ſeruatur per annos. iiij. ⁊ conſeruatᷣ a cor
ruptione ⁊ putrefactõe. ſi ſupliniantur ei
cera. ⁊ terbentina liquefacte aut cera ſola
aut ſi ſepeliatᷣ in pſillio aut milio. conſer
uatur enim tunc tempore extenſo.

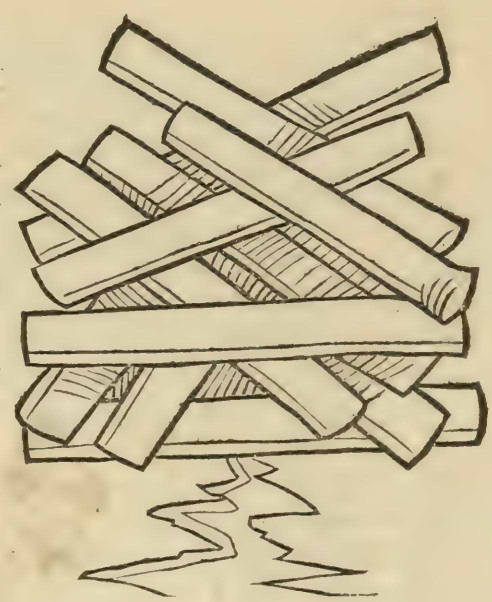

Ca. ccc xc.

Eupontícum: Pandecta: Reupõ
ticum. i. barba ſiriſta: ⁊ ẽ radix põ
tica multum ſimilis reubarbaro.
Interius habꝫ venulas diſtinctas vt reu
barbarum. ſed non tingit vt reubarbarũ
Et dicitur reuponticum eo ꝙ in ponto in
ſula reperitur. vel quia ponticum habet
ſaporem. ⁊ reu tantum eſt dicere quãtum
radix: Dyaſco. cap̃. de reupontico: Reu
ponticum naſcitur in boſſoro. ⁊ ſic ad gre
ciam venit. cuius folia magna ſunt ſimi
lia folijs ſimphiti. radix eſt aliquatenus
vaſta ⁊ nigra: Haſta ſimilia centauree. ſꝫ
breuior eſt fragilis ⁊ leuis in põdere ſine
odore. ⁊ guſtu amara leuiter ſtringens et
ſi maſticetᷣ ſit glutinoſa ⁊ crocei coloris.

Operationes.

A Dyaſcorides Uires efficaciter habet ſtringenteſ. ⁊ ideo vino quaſi in fomēto impoſita inflationes deſiccat. ⁊ vulnera glutinat: ac ſanguinis abundantiam ꝓprimit: habet in ſe magnam ſubſtantiā temperandi quia tenet in ſe terreni frigoris ⁊ caloris partem. ⁊ leptomeris eſt ad aſmata. ergo reumatica ⁊ orthogonia iuuat potata liuores ⁊ empetigines ſanat cum aceto illinita. ⁊ potata emoptoycis ⁊ diſſintericis prodeſt. ſed bona eſt q̄ non eſt ptuſata In guſtu muſcillaginoſa modicum ſubmordans. bibita inflationem ſtomachi tollit. Laxitudinem ⁊ dolorem ſtomachi ſpleneticis ⁊ epaticis bibita ꝓdeſt. B Conquaſſatōnem corpiſ reficit. De alto cadentibus ſubuenit. Reufreticis ⁊ tortionibus ⁊ thoraci ⁊ ypocundrijs ſalutare eſt. Stericaſ ⁊ ſciaticas cauſas compeſcit. Sanguinem reijcientibuſ vtiliter adhibetur. Aſmaticis prodeſt. C Subglucientibus vtiliter adhibeť. Ciliacis ⁊ diſſintericis frigoribus tipiciſ ſingulare preſidium eſt. Morſibus venenatis occurrit ſimiliter vt agaricus datꝰ ī omnibus cauſis. Zernas limpidat ⁊ liuores cum aceto impoſita. ſimiliter cum aq̄ liuores omneſ tollit. Uirtus eſt ei termantica ⁊ paulo ſtiptica. D Paulus ca. de reupontico. Cal. eſt ⁊ ſic. in. ij. gradu. Uirtutem habet mundificandi confortā di ex ponticitate ſua ⁊ diureticam ex qualitatibus. Aqua decoctionis eius ſoluit opilationem ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa. cerotum ex puluere eius ⁊ oleo roſarum. ⁊ cera valet contra debilitatem ſtomachi. Puluis eius lumbricos eius occidit. E Yſidorus libro ethimologiarum. Reuponticum ſanguinis habundātiam reprimit. habet in ſe maximam temperandi ſubſtantiam. quia ꝯtinet in ſe terreni frigoris ⁊ caloris partem. Et etiam leptomeriſ vnde potata ad ſpaſmata reumatica iuuat. Et leniores empetigines ſanat. Splenem reprimit. ⁊ luxuriam tollit cum aceto bibita emoptoycis ⁊ diſſintericis eſt iuuatiua F Bibita quoq; ſtomachi inflationem eiuſq; laſſitudinē prohibet ac dolorem. Spleneticis ⁊ epaticis proficit. conquaſſationes corporis reficit. ac de alto cadētibus ſubuenit. Lūbis etiam ⁊ tortionibus toracis ⁊ ypocūdrijs eſt ſalutaris. G Stericas ⁊ ſciaticas cauſas compeſcit. Sanguinem reicientibus adhibetur vtiliter. Aſmaticis ſubglutientibus ꝓdeſt.

Ca. ccc xcj.

Reſina. Yſidorus libro. xvij. Reſina eſt lacrima ſudore lignorum exaltata vt balſami feralupini ⁊ lentiſci ⁊ arborum ⁊ virgultorum que ſudare perhibentur. Reyn eīn grece emanare dicit vel ſudare ſicut ligna odorifera orientis ſicut gutta balſami aut ferularum. quarum gutta dureſcit in gemmam ſcilicet in electrum Prima autem reſina dicit therebētina ⁊ eſt preſtantiſſima pre alijs ⁊ defertur de arabia. Judea Syria cipro ⁊ affrica. ⁊ ab inſulis maris. Secunda eſt

lentiſcina que maſtix vocatur hee dechio inſula deportantur. Tercia eſt pinealis. ⁊ hec nunc eſt liquida nunc dura inuenitur Item Yſidorus. Reſina igitur dicitur qđ libet gramen liquidum vel aridum liquida reſina. vt balſami ⁊ terebentina dura vt maſtix thus ⁊ mirra ⁊ huiuſmodi. Omnis autem r̄ſina primo eſt mollis ⁊ liq̄da vel viſcoſa. ſed in prima ſui emanatione ⁊ aliqua remanet liquida ⁊ aliqua calore vel frigore induratur. Om̄is āt reſina eſt vtilis in medicina ⁊ ideo reſina poſita in nobilibus antidotis ⁊ vnguentis. Operationes autem ⁊ virtutes reſine ſingulorū quere in locis ſuis.

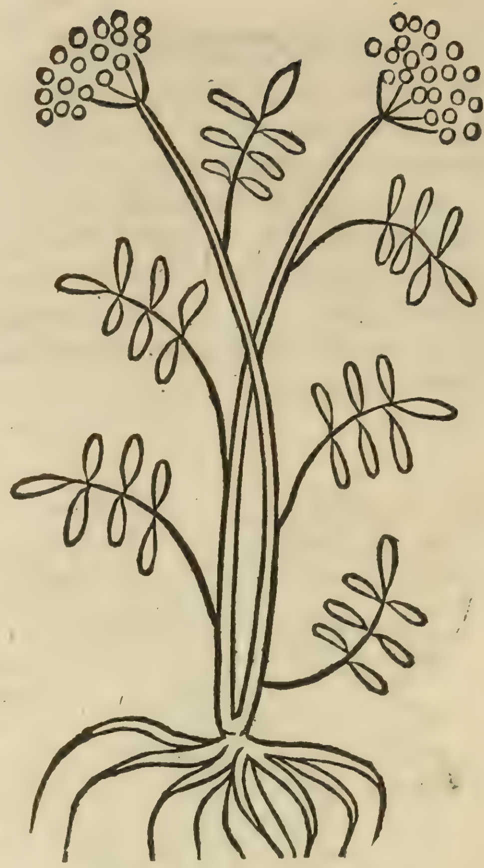

Ca. ccc xcij.

Ribes. Pandecta. cap̄. dc. vij: Ribes quidam dicunt ꝙ eſt acetoſa. ⁊ quidam dicunt ꝙ eſt coccus. ſed falſo quoniam coccuſ non eſt acetoſa: qm̄ Meſue facit ſe motim ca: de rob de ribes Et capl'm de Rob de acetoſa. Similiter vbi ponit cap̄. de rob de ribes ait ꝙ valet ſicut rob de acetoſa: Item non eſt coccus qm̄ coccus eſt ca. ⁊ ſicce complexionis. ſ ribes ſunt fri. ⁊ ſic. Albani. Ribes eſt plāta ſtipitem habens rubeum ad viriditatem decliuem tenerum. folia rotunda viridia nigra. cuius granum potatur de corasceni acidi saporis: de quo fit rob. ⁊c. Nos autem loco eius ſuccum acetoſe que eſt lapacium agreſte ponere poſſumus. Serapion li: aggre. cap̄: Ribes: auctoritate Yſaac benaram Ribes eſt planta habens capreolos recentes rubeos ad viriditatem declinantes. ⁊ habet folia mag̃ lata rotunda viridia. ⁊ habet grana quo ſapor eſt dulcis cum acetoſitate. Et ip̄a ē fri. ⁊ ſic. in. ij. gradu: Et ſignum ſuꝑ hoc eſt acetoſitas eius ⁊ ſtipticitas: Et ex hoc contingit ꝙ infrigidat ſtomachū. Et aliqui dicunt ꝙ eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Naſcitur āt planta iſta in montibus ſyrie frigidis niuoſis

Operationes.

A Serap̄. Ip̄a abſcindit ſitim. ⁊ ꝯfert ſpeciebus habaon. i. morbilli. Et abſcindit ſitim que fit a caliditate corporis. ⁊ retinet fluxum: B Et conuenit ſpeciebus bothor que fiunt in corpore ſicut variole ⁊ ſimilia. C Et prouocat appetitum: ⁊ incoriat ſtomachum ſua frigiditate. ⁊ abſcindit ſitim a colera ⁊ fluxū vomitum. Et rob eius cōfert cardiace ⁊ vomitui ⁊ fluxui qui fit a colera. D Et prouocat cibi appetitum. ⁊ in rob eiuſ eſt dulcedo ⁊ acetoſitas: E Et ideꝫ auctoritate Aben meſuay. Fri. eſt ⁊ ſic. in. ij gradu. Et rob eius eſt ſicut rob acetoſitatis citri ⁊ agreſte in virtute. Et eſt bona emorroidibus ⁊ ebrietati. Et putant aliqui medicorum quod etiaꝫ ſit illa q̄ nōiatur acetoſa ⁊ lapacium: ⁊ putauerūt aliq̄ ꝙ ſit granum acetoſum quod affertur ex coraſceni, licet omnes decipiant.

Ca.cccxciij.

Rizi.Pandecta caplo.lvij.Arz ara
bice.grece ozora.Latine vero rizi.
Galienus primo de cibis cap̄.de
rizo In ſapore eius eſt ſtipticitas.⁊ ideo
retinet ventrem retentione temperata.et
in cortice eius eſt rubedo magis manife
ſta ꝙ in ip̄o met aut in reliquo corpis ei⁹:
⁊ minus nutrit ꝙ frumentum. Et idem
viij.ſim.far cap̄;oroſa Oroſa id eſt riſum
habet quid ſtipticum quo circa ventrem
moderate detinet.Et idem libro p̄dicto
de cibis Hoc ſemine omnes ad reſtrictio
nem ventris vtuntur delectationem ipſi
us ſimilem facientes condro. Eſt autem
indigeſtibilius condro: ⁊ nutriens min⁹.
ſicut ⁊ ad delectationem edulij deficiens
ab ip̄o plurimum:

Operationes.

A Serapion libro aggre.cap̄.Arz.id
eſt riſum.Sunt calide ⁊ ſicce cōplexionis
in primo gradu.Almanſor tractatu.iij.
ca:arz de riſo.Riſi temperiei q̄eſt īter ca.
⁊ fri:vicinum exiſtit.⁊ ventrem ſtringit.
Solitis autem colicam pati nocet.eo ꝙ
licet nutriat.de ventre tamen non facile
deſcendit.niſi coquatur cum aliquo mul
tum vnctuoſitatis habente quod quādo
cum lacte coquit̄ ⁊ cum zuccaro cōmedit̄
plurimum nutrit atqꝫ ſanguinem augmē
tat B Item Serapiō:Qn̄ ſani egēt
pultibus eius propter punctiones quas
habent in ventre.aut propter fluxū mul
torum humorum ſuper quos vincit cole
ra:aut aliqua alia de cauſa ſimili huic.co
que rizi quouſqꝫ diſſoluantur ⁊ fiant ſicut
aqua kiſt ⁊ da in potu hora conueniētior
vſus eius tempus eſt humidum.⁊ quādo
ſtomachus eſt fortis virtutis ad cibos.
C Et idem aucto.dyaſ.Et pauci nutri
menti ſtringit ventrem:auget ſperma et
minorat feces ⁊ vrinam et ventoſitates.
eſt em̄ completum in ſtipticitate.⁊ ideo ē
bonum vlceribus inteſtinorum ⁊ punctō
nibus eorum quando bibitur.aut ſit cum
eo criſtere.⁊ rubeum eſt conſtrictiuū plus
D Yſaac:Rizi natura calidū eſt in pri
mo gradu.ſiccum in ſecundo.Aliquādo
mola teritur.eiuſqꝫ farina ſicut tritici coq̄
tur.⁊ valet his qui morſionē in ſtomacho
⁊ inteſtinis paciuntur Integrum autem
cum aqua coctum valet ad colericam dy
arriam.Cum lacte ⁊ amigdaleo coctum
conſtipationem ſuam amittit.⁊ perfecte
nutrit.Sanguinem bonū generat ſi cum
eo vel aqua eius lentigines laues.aufert
eas.⁊ cutem mundificat: E Conſtā
tinus in pantegni.Riſum calidum eſt in
primo gradu ſiccum in ſecundo.Vn̄ ven
trem ſtringit non tamen multum niſi mi
xtum ſit ibi milium.lotum quoqꝫ et cū bu
tiro ⁊ amigdaleon coctum.non eſt vētris
conſtipatiuū ſed mitigat dolorem ſtoma
chi.⁊ ardorem inteſtinorum:Huiuſ nutri
mentum temperatum eſt ⁊ digeſtiuum:ſi
cum lacte coquitur conſtipationem facit
ſed humectat ac nutrit F Auicenna
in ſecūdo canone.Riſum ca.eſt ⁊ ſic.Nu
trimentum prebet multum.tarde infrigi

datur ⁊ in ipō eſt abſterſio. Decoctum cū aqua ſtringit vſq; ad terminū. Et in ſpermate facit augmentum G Idem in iiij. canone Cortex rizi venenū reputatur vt em̄ quidam primoꝝ dixerunt ei cui in potu datur accidit ſtatim dolor in ore ⁊ in lingua: et ipā lingua apoſtemat̄. deīn dolor in vmbilico extendit̄ ⁊ ſtomacho: inteſtiniſq; eius; Totumq; corpus inflāmatur. curat̄ cum curatione cantaridum Oportet autem ꝙ in oleo eius quod ipſe in potu ſumit citonia ſint decocta.

Operationes.

A Yſaac vt ſup̄. Cortice eius mundate laudabiles generant chimoſ. nec inflatōnem aut ventoſitatem faciūt vt fabe. Ad vſum edendi bone ſunt in eſtate ⁊ in calida regione. B Cathaplaſma ex eis membris fractis appoſitum: ſolidat ⁊ dolorem aufert. C Jus ex eius velut ex faba factum valet ad cardiaſim tuſſim et dolorem pectoris.

Ca. ccc xciiij.

Obelia Yſaac Robelie frigide ſūt in primo gradu medie inter humida ⁊ ſicca. Cortex earum ſtipticus eſt. Actor. Iſte ſunt videlicz robelie ſicut diximus paulo ſup̄ que a nōnullis medicorum noſtroꝝ eſtimant̄ eſſe piſa:

Ca. ccc xcv.

Ododendron. Yſidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandꝝ vocatur: eo ꝙ folijs lauri ſit ſimil̄ flore vt roſa. Arbor em̄ venenata eſt. interficit em̄ altera: ⁊ medet̄ ſerpentū vexationibus:

Operationes.

A Plinius. libro. xvj. Rododendron vt nomine apparz a grecis venit: Alij nerium vocauerūt. Alij rodophanem vocauerunt. fronde ſempiternum roſe ſimilitudine caulibus fruticoſum Iumentiſqꝫ capris ⁊ ouibus venenum: Idem tamen eſt homini: contra ſerpentum venena remedium. B Idem li. xvij. Rododendron ſeritur propagine. ſicut etiam ſemine. C Idem li. xxiiij. Rododendros ne nomen apud nos inuenit latinum. ſed radophonem vocāt aut nerium: Mirūqꝫ folia eſſe quadrupedum venenum: homini vero contra ſerpentes preſidium addita ruta ⁊ vino pota: Pecus etiam ⁊ caper ſi aquam biberint in quo folia ea madue rint. huiuſmodi mori dicuntur.

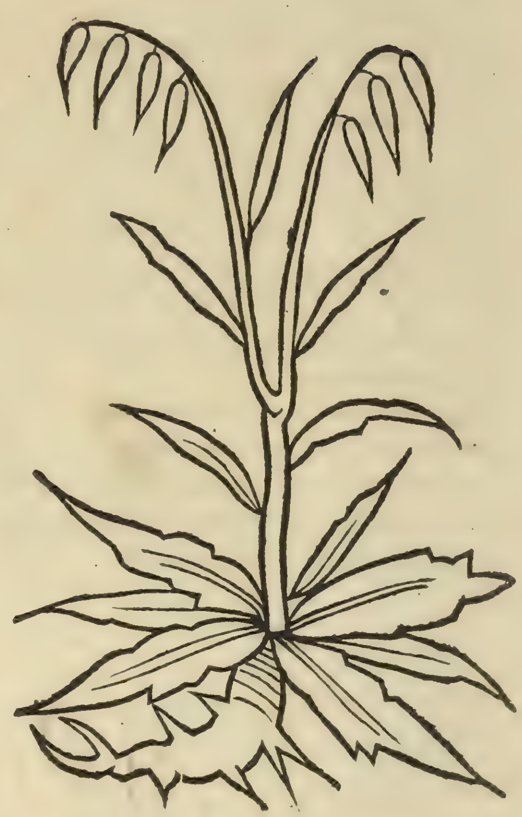
Ca. ccc xcvj.

Robur. Actor Robur (ſcḋm yſidoꝝ) generaliter dr̄ ex oī materia qcqꝫ eſt firmiſſimum. Nihilominus tamen ⁊ arbor quedam hoc nomine nuncupatur. de qua frequenter plinius loqꝫtur.

Operationes.

A Plinius libro. xvj: Robor eſt glandifera ſicut ⁊ quercus ac ylex: preter fructū ⁊ alia gignit plurima: fert enim ⁊ galle genus vtrumqꝫ. Et quedam veluti mora. niſi diſtarēt arida duricie: plerumqꝫ caput imitantia thauri quibus ineſt fructus nucleis oliue ſimilis. Naſcuntur ⁊ in eo pillule nucibus non abſimiles intus habentes flocculos molles lucernarum luminibus aptos. Nam ⁊ ſine oleo flagrant. ſicuti galla nigra. Fert ⁊ aliam vtilem pillulam cum capillo. verno tempore tamen melligeni ſucci. B Gignunt et alij ramorum eius pillulas corpori non pediculo adherentes candicantes vmbilicis. Cetera nigra varietate diſperſa: Media cocci colorem habent. C Aliquādo ⁊ culices gignit: Necnon ⁊ e folijs cōuolutas pillulas: ⁊ in folio rubentes. Aquoſos nucleos candicantes ac tranſlucidoſ ꝙ diu molles ſint. in quibus ⁊ culices naſcuntur Matureſcunt in modum: ferunt ⁊ robora canchrin pillulā in medicina vim vrendi habentem. Is creſcit hieme: aperitur vere pillula tota. caditqꝫ cum folia creſcere ceperint. Tam multi fera ſunt et tot res preter glandem robora paruum: Sed ⁊ boletoſ ſquilloſqꝫ nouiſſima irritamenta gule que circa radices naſcuntur: D Robora quoqꝫ viſcum ac mella fert vt autor eſt heſiodus. cōſtatqꝫ rores melleos e celo cadentes non alijs magis inſidere frondibus: Cremati quoqꝫ roboris cinerem introrſum eſſe certum eſt Scādula quidē e robore fit aptiſſima. mox e glādiferis alijs ſed minime durans preterꝙ̄ epiro. Montes ⁊ valles diligit: robur caſtanea ⁊ abies. Sunt autem robori folia toto ambitu ſinuoſa. Et ſunt eis etiam in caudice ipō iam denſa ac rara. ſemperqꝫ late rariora diſpoſita mirto.

E Item robur abies ⁊ larix non ꝯtinu
ant germinationem. ſed intermittūt. ⁊ tri
partita trinaqꝫ germina edūt. Ideo ⁊ in
ter ſquamas corticem ſpargunt. q̊d omī
bus arboribus euenit in germinatiōe. qꝛ
rumpitur cortex pregnātium. Robori ſci
ſſus eſt cortex non leuis ſed ſcaber. Radi
ces copioſe atqꝫ carnoſe. quas in profun
dum agit mollis ac peſſima ligni ꝑs etiā
in robore facile putreſcēs teredini obno
xia Ideoqꝫ ſemꝑ eſt amputanda F
Robor ylex ac morus ⁊ ebenus ⁊ que ſine
medulla ſunt tota oſſee ſunt. Robor ſpi
ſſam habet materiem eiqꝫ nigricās color
eſt Tanta duritia ineſt robori. vt niſi ma
defactum non queat terebrari. ⁊ ne q̊dem
ſic quid ad actus clauus auelli. Itaqꝫ ca
riem vetuſtatem ſentit tardiſſime. ſentit
tamen teredinem ceſum in vere Bruma
vero neqꝫ viciatur neqꝫ findit̄. Alias ob
noxium etiaꝫ vt torqueat ſeſe findatqꝫ q̊d
in ſubere tēpeſtiueqꝫ ceſo euenit defoſſuꝫ
diu durat robur. ſed aqua marina corrū
pitur. G Robur ⁊ olea in tranſuer
ſum poſite incuruantur ceduntqꝫ ponde
ri. Viridia preter robur ⁊ buxum ꝑtinati
us reſiſtunt ſectioni ſerrarum quia dētes
equalitate replent inerti. Sunt autem ro
bura ⁊ inter ſe ⁊ cum aliꝭs glutino inſotia
bilia. viſcus adnaſcit̄ ⁊ in robure vt quer
cu ⁊ ylice. H Idem libro. xvij. Inſi
torum omnium capaciſſima dicit̄ plata
nus. poſtea robur. verum vtraqꝫ ſapores
corrumpūt. pedamēta ſunt optima vici
bus e robore oleaqꝫ. Preterea pomiferis
que germinant. nec fructum ferunt. ſciſſa
radice lapis inditur. fertileſqꝫ fiunt. Hoc
idē in amigdalis e robure cuneo adacto
fit. Deniqꝫ arbores quedam ablato in to
tum cortice moriuntur. tardius autem ro
bura ⁊ quercus.

Ca. cccxcvij.

Otabca vel rodaba. Serapion li
bro aggre. caꝑ. Rodaba. quando
eſt humida ⁊ recens dicitur Alſax
faſa. quando eſt ſicca dicitur akes. et eſt
ſpecies leguminis ſic nominata. Et ideꝫ
auctoritate Dyaſcoridis. Primo quādo
naſcitur eſt ſimilis andachuche. que naſ
citur in pratis. ſed quando eſt completa
habet folia ſubtiliora que folia ipſius et
habet ramos ſimiles ramis andachuche
⁊ ſunt ei ſemina in magnitudine lētis tor
tuoſa ſicut cornua Aliquando deſiccat̄ ⁊
adminiſtratur cum aliꝭs rebus. ⁊ preꝑat̄
cum ſale. Et idem auctoritate Galieni.
Sapor huius grani eſt ſtipticus ſicut ſa
por lentis. Et virtus eius eſt calida cali
ditate temperata. ⁊ exſiccatio eius eſt am
plior exſiccatione lentis. ⁊ comedit̄ ſicut
lens.

Operationes.

A Serapiõ auctoritate Yſaac benarã Alfaxfaſa id eſt rotobes naſcit̃ ſup aquaſ ꝛ non ſiccatur in eſtate neqꝫ hyeme. ꝛ iõo nominatur humida. Et quod de ea ad miniſtratur eſt ſemen eius ꝛ folia ꝛ eſt ca. ꝛ hu. ꝛ eſt in eo inflatio. B Et ideo auget ſperma. ꝛ incitat coitum. ꝛ augꝫ iuuamentum medicinarum que faciunt ad hoc. C Et ſemen eius ingreditur in pluribus confectionibus fortibus. D Et quando fit emplaſtrum cum folijs ei⁹ confert membris que indigent ſedatõne doloris eoꝝ. ꝛ eſt cõueniẽs cibo aĩaliũ.

Ca. ccc xcviij.

Roſa latine. grece rodon. Arabice bard. Serap. li. aggre. cap. bard auct. Gal. viij. ſim. far. cap. de roſa. Subſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtantia aquoſa calida cum duabus alijs qualitatibus permixta ſtiptica ſcꝫ ꝛ amara. cuius ſtipticitas eſt in quantitate tali quia corpora habentia virtutem fluxam non poſſunt diſſoluere virtutem eius. Et ſemen eius eſt magis ſtipticum ꝙ roſa. Et idem roſa cum ſtipticitate que eſt ĩ ea ineſt ei dulcedo ꝛ ſimilitudo acuitatis vł mordicationis pauce. ꝛ conuenit apoſtematibus calidis in principio eoꝝ. ꝛ oportet ꝙ recipiatur recenſ ex ea ꝛ abſcindant̃ ſummitates eius valde cum forpicibus. ꝛ reſeruentur pro medicaminibus oculorum. Sed oleum roſarũ eſt in natura ſua medium inter naturam roſe ꝛ olei. ꝛ ẽ medicina cum qua curantur apoſtemata ſãguinis in augmẽto ipoꝝum. ꝛ in eo eſt virtus penetrandi ad profundum corporis ꝛ humectat corpora ſicca. et cõ quaſſatur cum aceto ꝛ inungitur caput cum eo. ꝛ cõuenit dolori capitis facto ex caliditate ſolis. ꝛ quando roſe ſiccantur. oportet ꝙ deſiccentur in vmbra. ꝛ cõmoueant̃ aſſidue ꝛ aqua roſarum eſt frigidior complexiõe temperata. non tamen multum. ꝛ ipã quidem eſt ſubtilis multe ſubtilitatiſ. ꝛ ſignũ in hoc eſt ꝙ roſa deſiccatur cito Ideo q2 ĩ ea nõ eſt aliqua viſcoſitas. quia odor ei⁹ vincit ꝛ propterea feſtinat ꝛ replet vias odoratus.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyaſcoridis Eſt enim roſa frigida deſiccatiua. ꝛ ex ea eſt plus ſtiptica ſicca ꝙ recens. ꝛ ſuccus roſarum quando coquitur cum vino conuenit dolori capitis ꝛ oculorum ꝛ auriũ. et conuenit gingiuis. quando cum eo fit collutio. ꝛ coquuntur folia eius ſine ſtipitibus ꝛ non exprimuntur. ꝛ fit emplaſtrũ cum eis benſiple. ꝛ ſemen quod eſt in medio roſarum quando puluerizatur ſuper gingiuas ad quas fluunt humores cõuenit multum. Sed caput roſe quando bulierit in aqua ꝛ bibitur abſcindit fluxum vẽtris ꝛ ſputũ ſanguinis. B Et idẽ auct. bacdaꝫ aq̃ ro. ꝓhibꝫ fluxũ ad oclin. ꝛ ꝓueit ſincopiq̃ bibit̃ ex ea hauſt⁹ aliqs

C Et idem auctoritate Humay. Roſa fortificat membra intrinſeca. Et ſtipticitas eius penetrat propter amaritudinē que eſt in ea. D Et idem aucto. Abē meſuay. Odoratio roſe cōuenit colericis ⁊ habentibus calorem. ⁊ capitis dolorē a colera. Et prohibet fumoſitates colericas acutas. ⁊ conuenit dolori acuto; ⁊ mouet ſternutationem habenti cerebꝝ cal'. Et quando conficitur cum mellle aut cū zuccaro abſtergit quod eſt in ſtomacho ex hūoribus flegmaticis. E Et idē auctoritate Raſis. Expertus eſt quidam ex amicis meis qui accepit ex folijs roſaꝝ recentibus ⁊ zuccaro ⁊ fecerunt eum aſſellare decem vicibus; hoc facit ſuccus eius verum ſicca non eſt laxatiua. et hoc ſignificatur ex eo ꝙ virtus eius eſt amara ꝙ abſtergit. Et quando roſa deſiccatur fit ſtiptica. quia ſeparatur ab ea amaritudo. Et ſiccitaſ quidem in roſa eſt pauca quia ipſa eſt compoſita ex ſtipticitate ⁊ amaritudine; Unde abſcindit libidinē ⁊ laxat laxatione forti: F Johannes meſue. capitulo de roſa. Roſa eſt ex medicinis benedictis in qua eſt virtus confortationem faciens ⁊ ſolutionem ⁊ male qualitatis permutationem. Et eſt ex ea rubea ⁊ alba ⁊. ⁊ eſt de vtriuſqꝫ eſt multorum foliorum ⁊ denſorum ⁊ criſporum. ⁊ alia paucorum ⁊ planorum. ⁊ melior eſt rubea vere rubedinis paucorum foliorum ⁊ planorum. ⁊ ex albiſ eſt melior habens ſimiliter Et melior ſuccus eſt cuius mater eſt roſa completa ſicca vero melior eſt in qua nōdum cecidit complexio Eſt frigida in primo gradu ſicca in ſecundo. Diuerſarum autem naturarum ſubſtantie compoſuerunt roſam inter quas poteſt cadere ſeparatio diſtinguens. Componitur enim ex partibus terreis et aqueis mediocribus dantibus ei ſtipticitatem et ſubſtantiam Et ex partibus aereis propter quaſ eſt in ea de dulcedine aliquid ⁊ aromaticitas. Et ex ꝑtibus igneis ſubtilibus a quibus conſiſtit perfectio et ſpecies dantibus ei amaritudinem. propter quod in abſciſione amaritudinis ipſius que remouetur propter ſolam exſiccationem eius non reſoluitur ſpecies. In abſciſione rubedinis non eſt pluſ roſa q̄m homo mortuus amaritudo autem in ea que recens eſt plus eſt ſtipticitate ip̄ius. Et p̄ma eius operatio eſt propter amaritudinem ſuam propter quod roſa recens et eius proprie ſuccus ſoluit; Cum autem reſoluit̄ caliditas dās ei amaritudinem propter exſiccationem eius nominatur ſubſtantia eius ſtiptica faciens conſtipationem; Eſt autem ſucc⁹ eius calidus fere ad primum gradū. propter excluſionem eius a re terreſtri ⁊ frigida. G Johannes meſue: Eſt autem roſa ſolutiua exiſtens extinctiua inflāmationum. confortatiua membrorum, coadunatiua parcium ⁊ conſtrictiua. Et ſemē eius in hoc eſt forcius. ⁊ ſimiliter pili eius qui ſunt in medio ipſius. ⁊ ſucus eius eſt reſoluens. Et ſicca quidem magis frigida ⁊ ſtiptica. ⁊ que non eſt completa frigidior ⁊ ſtipticior; ⁊ alba in frigiditate ⁊ ſtipticitate plus eſt q̄m rubea. non eſt in ea malicia; ſed eſt ex debiliter ſoluentibus vigorat tamen operationem eius aqua caſei. H Si enim ſucci roſarum. ℥. j miſceatur cum aqua caſei et pauca ſpica eſt ſolutiuum conueniens; ⁊ ſimiliter infuſio. ℥. vj. foliorum roſarum in aqua caſei cum pauco melle ſoluit ſine moleſtia. Et ſyrupus factus ex ſucco eius eſt leuis ſolutionis. Et ſimiliter ponitur oleum eius in emendatōne medicinarum acutarum ſicut eſt ſcamonea ⁊ ſimilia. J Roſe autem condite cum melle abſtergunt et mundificant ⁊ confortant. Et condite cū zuccaro minoris ſunt abſterſioniſ ⁊ maioris confortationis ⁊ ſtipticitatis; et aqua eorum que fit per infuſionem mūdificat ⁊ confortat abſtergit ⁊ reſoluit. K Ea que fit per ſublimationem eſt multe confortationis. neqꝫ eſt reſolutiua ꝓpter reſolutionem ſubtilis caliditatis eius in decoctōne ipſiuſ; ꝑ albas v̊o nō fit ſolutō aliq̄ de q̄ ſit curandū. ⁊ ē ī eis de ſtipticitate pluſq̄ ī ru; neqꝫ ſunt ſil'es eis ī ꝯfortatōe.

⁊ cito ꝙ roſe non ſubſtinent decoctione aliquid omnino ⁊ proprie recentes ſoluitur enim ab eis virtus: ſigillans abſterſionem eius ⁊ ſolutionem. ⁊ declaratur virtus eius ſtiptica faciens conſtrictionem. Succus vero eius ſubſtinet decoctionez aliquid mediocriter. ⁊ acquirit ei ſubtilitatem ⁊ bonitatem abſterſionis: L Oleum quoqꝫ factum ex roſa, nōdum cōpletis eſt maioris infrigidatōnis ⁊ ſtipticitatis. cuius melius fundamentū eſt oleum oliuarum mediorum in maturitate: aut ſiſaminum. M Acetum autem infuſionis eius eſt medicina bona omnium inflammationum ⁊ eſt diuiſiuum ſolutione confortatiuum: N Succus eius ex aqua infuſionis r̄centium completarum ſolutione educit coleram, mundificat ſanguinem ab ea ⁊ venas ⁊ articl'os. O Et conuenit ycteritie: ⁊ aperit opilationes epatis ⁊ ſtomachi. ⁊ mundificat ⁊ confortat ea. ⁊ confortat cor. ⁊ conuenit tremori eius. et educit materiam cauſantem eam ⁊ febribus colericis. Roſa vero ⁊ oleum eius ⁊ aqua ipſius facta per ſublimationem confortat cor ſtomachum ⁊ epar: ⁊ coadunat partes laxas membroꝝ ⁊ confortat retentionem. ⁊ ſedat dolores calidos mira ſedatione: ⁊ extinguit ac ꝓmutat malicias inflāmationum. perimit ⁊ ſedat eas. Et ſunt ex medicinis facientibus dormire: faciūt tamen corizam ⁊ ſternutationem: ⁊ obſunt catarris. ⁊ ſtringūt guttur ⁊ confortant ea. ⁊ auferunt crapulas: Doſis potio ſucci roſarum eſt ab. ℥: j. vſqꝫ ad: ij: cum zuccaro. Et potio ſyrup̄ facti ex ſucco earū eſt ab: ℥. ij: vſqꝫ ad: v: P Auicenna libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor. Q Palladius libro tercō in menſe februario roſaria cōſerēda ſunt. que ſulco breuiſſimo. aut ſcrobibus ponenda ſunt. vel virgultis vel etiam ſemine. Semina autem roſaꝝ non putemus medios floſculos eſſe aurei coloriſ quos roſe ferunt. ſed baccis nutriunt. q̄s in breuiſſimi piri ad ſimilitudinē plenas ſeminibus ſuis poſt vindemiam reddūt. maturas ex colore fuſco ⁊ mollicie poterimus eſtimare Si qua etiam ſunt antiqua roſaria hoc tempore circumfodiuntur. ⁊ ſarculis vel dolabris ariditas vniuerſa reciditur. Tunc que rara ſunt. poſſunt ducta virgarum propagine reparari. Si roſam ip̄ius habere volueriſ duob⁹ palmiſ ab ea girum fodies ⁊ aqua calida bis rigabis in die R Idem Roſa frigida eſt in primo gradu. ſicca in ſecundo: Et viridis ⁊ ſicca competit vſui medicine. Quidam colligunt eam poſt maturitatē ſed non tam diu ſeruatur. Debēt autem colligi cum non habent folia omnino expanſa. ⁊ tamen aliquantulum iam rubea Collecte autem ad ſolem aliquantulum deſiccari poſſunt ⁊ per triennium ſeruari S Macer. Dici flos florum nobis roſa iure videtur. Qꝫ ſpecicie cunctos p̄cedat odoreqꝫ flores. Non tamen hec ſpecie tantum nec odore iuuare. Nos valet hac varijs nos adiuuat illa fidelis Eius ſicca gradu vis eſt ⁊ frigida p̄mo. ⁊c̄.

Ca.cccxcix.

Atera ſiue Antera. Paulus ca. antera, Antera eſt id quod in medio ipſius roſe naſcitur aurei coloris ⁊ a ſpecie floris dicta eſt. Uſui etiam medicine competunt.

Operationes.

A Plinius: Capita roſarum pota ventrem ⁊ ſanguinem ſiſtunt. Item Ungues roſe ſalubres epyforis ſunt. Ulcera enim oculorum roſa p̄terq̄ inicijs ſordeſcunt. Itē antera diſſintericis magnū p̄ſidiū eſt

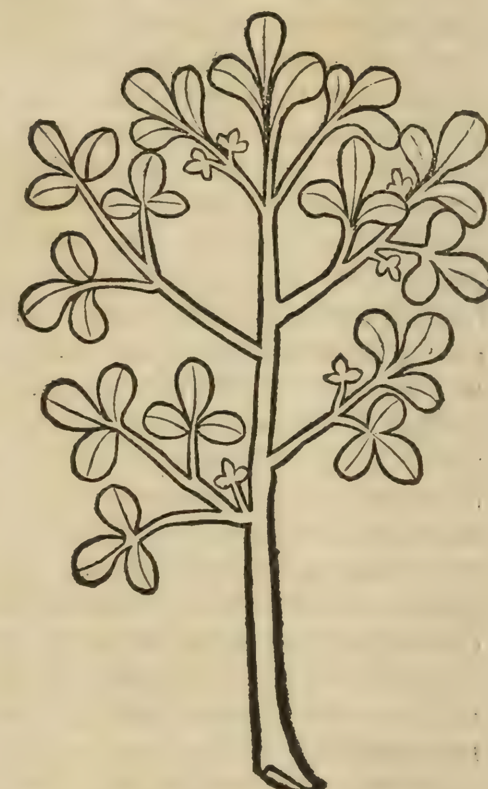

Ca.cccc.

Oſtrum porcinum. Pandecta. ca. cccccc x. Roſtrum porcinū herba ē lōgitudinis vnius digiti ⁊ eiuſdē lateris pandens ſe ſup terram amplectēs eam cuius folia ex vtroq̧ latere ſunt īciſa inciſuris magnis. ⁊ ī eius medio leuat̄ ſtipus paruus. in cuius ſtipite fit quedam lanugo rotunda ſicut pila. ſicut facit herba ſemiſion: que cum tangitur diſſoluit.

Operationes.

A Confert opilatis. Roſtrum porcinū herba eſt quam plures dicunt conſolide ſpeciem. Sȝ falſo ymo eſt herba vtcūq̧ piloſa habens quaſi odorem boraginis. ⁊ virtutem ꝯſolidatiuam in virtute ſicut precedens.

Ca.cccc j.

Uta latine ⁊ grece. Arabice vero radeb vel alſelep: Sera: li. aggre. cap̄: radeb aucto: dyaſ. Radeb. i. ruta. Et eſt de ea domeſtica ⁊ ſilueſtris: ſȝ ſilueſtris eſt magis ca. q̄ domeſtica ⁊ magis acuta. que eſcis eſt non bona. ſed domeſtica ⁊ maxime illa que orit̄ circa arborem ficus. vel circa cucumeres eſt cōueniens cibus. Et aliud genus rute ſilueſtris que naſcitur in macedonia ⁊ in Gallicia aſye quam molicines appellant: Et aliq̄ armolam eam vocāt. frutex eſt vna radix virgas multas habens folia latiora plus

q̄ domeſtica ſed mollia ⁊ odorem graueʒ habentia ⁊ florem album ⁊ capita maiora q̄ domeſtica. ⁊ in tribus partibus diuiſa: huius ſemen obruſum ⁊ trigonum guſtu amarum eſt. Hec in antiquo tempore colligitur. Yſidorus. libro ethimo. Ruta dicta eſt eo q̄ ſit feruentiſſima. cuius altera agreſtis atq̄ʒ virtute acrior. ſed vtraq̄ʒ feruentiſſima comprobat̄. hanc venenis repugnare muſtele docent. que dum cum ſerpente dimicauerint cibo eius armant̄ Yſaac. Ruta ſilueſtris calida ⁊ ſicca in q̄rto gradu. domeſtica vero in tercio. q̄ melior eſt ad digerendum. quia virtutem hʒ incidendi. ⁊ groſſos humores ⁊ viſcoſos extenuandi. Platearius. Eſt ruta domeſtica ⁊ ſilueſtris que piganum dicit̄. Huius folia ⁊ ſemina competunt vſui medicine. Uirtutem habent diureticam. diſſoluendi ⁊ conſumendi. Ypocras. Ruta calida eſt ⁊ ſicca in tercio gradu. Palladius de agricultura li. quarto. Menſe Marcio ruta ſeritur locis apricis. ſolius cineris inſperſione contenta. loca deſiderat altiora vnde humor eius elabitur. ſi ponas eius ſemina adhuc clauſa folliculis ſigillatim debebis manu afficere. ſi iam minuta ſūt ſparſa iactabis. et raſtro obducta cooperies Caules eius qui incluſis ſemibus nati fuerint fortiores erunt ſed ſero naſcent̄ Ramula eius cum aliqua corticis parte conuulſi verno tempe p plantis tenebūt tota vero tranſlata morietur. Non nulle ramulos eius pertuſe fabe inſerūt vel bulbo. atq̄ʒ illa obruunt alieno vigore ſeruādos Sub fici arboris vmbra libenti⁹ acq̄ eſcit Nō effodi herbas ſʒ optat auelli Inmunde mulieris formidat attactū. Pli. li. xix. Ruta ſerit̄ fauonio ⁊ ab autūni eq̄noxio. odit hiemē ⁊ humorē ac fimū. apricis gaudʒ ac ſiccis. terraq̄ʒ q̄ maxie lateritia Cinere nutriri vult. hic ⁊ ſemini miſcet̄ vt careat erucis.

Operationes.

A Gal. vij. ſim. far. ca. moli. i. ruta. quidam hmōi rutā ſilueſtrē nōiant q̄dam āt armolā. Uirt⁹ āt ei⁹ ſubtilis eſt. et cal. ſm iiij. gradū. vñ ⁊ incidit g̃ſſos humores. ⁊ dyaforat. ⁊ ad vrinatōem puocat. B Et idem. viij. ſim. far. ca. pigamū. Pigamū. i. ruta. Silueſtris q̄dem ex q̄rto ē g̃du calefacientiū ⁊ ſiccantiū domeſtica vero ex iij. Eſt āt non ſolū acris guſtu. ſʒ etiā amara quo incidere ⁊ dyaforare hʒ g̃ſſos ⁊ viſcoſos humores. pter eandē āt v̄tutem et p vrinas euacuat q̄nimo ⁊ ſubtiliū ptium eſt ⁊ ventoſitatis deſtructiua. C Et idcirco ad ſputatōes ɔuenit ⁊ animoſitates q̄ ad venerea ptinent. ⁊ dyaforat ⁊ ſiccat moderate. eſt eīm de fortiter deſiccātibus farmacis. Serap. aucto. dyaſ. Ruta eſt de rebus magis conferentibus inflationibus ⁊ ventoſitatibus. D Et ip̄a extinguit libidinem coitus. Uñ domeſtica ⁊ ſilueſtris ſunt ambe calefactiue adu ſtiue puocatiue vrine ⁊ menſtruoꝝ. et q̄ñ comeditur ruta aut bibit̄ ſtringit ventrē ⁊ q̄ñ ſumit̄ in potu ex ſemie. cuiuſcūq̄ʒ quātitas vnius caluſ cum vīo eſt medicamen conferens multum medicis mortiferis. E Et q̄ñ ɔmedunt̄ folia ei⁹ ſola aut cū ficubus ſiccis ⁊ nucibus. auferūt nocumēta medicinaꝝ mortiferaꝝ. F Et eſt vltima medicina ɔtra malicia ʒ venenoꝝ q̄ñ adminiſtrat̄ ſicut diximus (⁊ p̄ſertim contra peſtilentiā) Et q̄ñ ɔmedit̄ ⁊ bibit̄ ruta ſp abſcindit ſperma. et q̄ñ coquit̄ cū aneto ſicco ⁊ ſumit̄ ſedat torſiones. et q̄ñ adminiſtrat̄ in hunc modum confert dolori lateris. ⁊ dolori pectoris. ⁊ aſmati. et tuſſi. ⁊ apoſtemati pulmonis. ⁊ ſciatice. ⁊ dolori iuncturaꝝ ⁊ rigoribus. G Et q̄ñ coquit̄ in oleo ⁊ ponit̄ ī criſteribus cōfert inflationi matricis. et inflationibus inteſtinoꝝ. ⁊ doloribus recti inteſtini. Et q̄ñ teritur ⁊ conficit̄ cum melle ⁊ linit̄ ſup̄ collum matricis confert dolori eius et ſuffocationi matricis. H Et q̄ñ coquitur in oleo ⁊ bibit̄ occidit et expellit lūbricos. ⁊ cōficitur cum melle. ⁊ fit emplaſtrū dolori iuncturaꝝ. ⁊ dolori ⁊ cōcuſſione. et fit emplaſtrum cum ea ⁊ ficubus ydropiſi carnoſe. I Et quando coquit̄ cum vino vſq̄ʒ ad conſumptōnem medietatis vini ⁊ bibitur. ɔfert ſpeciei humide ydro

piſis: ⁊ quãdo comeditur ſola ſiue eſt aut ſallita acuit viſum. Et qñ fit emplaſtrum cum ea cum ſauich ſuꝑ ocl'm ſedat dolorẽ eius. R Et qñ terit̃ ⁊ miſcet̃ cũ aceto ⁊ oleo roſaꝝ ⁊ fit linitio cum eo. ſedat dolorem capitis. ⁊ qñ intromittit̃ in narib⁹ ip̃a aut ſuccus eius abſcindit fluxum ſanguinis ab eis: L Et qñ admiſcet̃ cũ nitro ⁊ fricatur inde morfea alba ꝯfert eã et qñ fit emplaſtrum cum ea cum melle et albumine ſuper empetiginem confert ei M Et qñ ſuccus rute calefit in cortice granati ⁊ diſtillat̃ in aurem cõfert dolori eius ⁊ miſcetur cum ſucco feniculi ⁊ melle ⁊ fit collirium cũ eo: ⁊ confert dolori viſuſ N Et qñ miſcet̃ cum aceto ⁊ oleo roſarum. ⁊ conficit̃ cum ceruſa. ⁊ fit linimentũ cum ea cõferth eriſipile ⁊ formice. et vlceribuſ capitis humidis. ⁊ ruta qñ maſticatur puſt ꝯmeſtionez cepaꝝ ⁊ allioꝝ aufert fetorem illoꝝ: O Serap̃. Rutam venenis reſiſtere muſtele docent que quãdo cum ſerpentibuſ dimicature ſunt cibo ei⁹ armant̃. Docuit etiam rex ponticus qui cum fratris ſui timerz inſidias rute folia cum duabus nucibus: et totidem caricis admixto ſale ieiunus acceperat. et ſecure cum eo agebat; Agreſtis ſi ſumat̃ nimis de ip̃a occidit. P Et qñ ip̃a colligit̃ maxime cum ceperit apparere flos: ſi carnem tetigerit. vlcerat ⁊ facit inflare cum pruritu. quare oportet qui vult eam colligere. ꝙ vngat manus et faciem cum oleo roſaꝝ. ⁊ extimauerunt quidam ꝙ ſi ſuccuſ eius aſpergat̃ ſuꝑ pullos gallinaꝝ nõ comedit eos miluus. ⁊ putant quidam ꝙ illa que naſcit̃ in macedonia ꝓpe fluuiũ q̃ dr̃ archimoñ qñ comedit̃ occidit: et loca in quibus naſcitur ſunt loca ſerpentũ plena. Q Sz ſemen eius qñ bibit̃ ꝯfert doloribus intrinſecis. ⁊ ip̃m ingredit̃ in ꝯfectionibus mediciaꝝ ⁊ ẽ iuuatiuũ R Et idem aucto. Ruffi. Ruta domeſtica ẽ medicina maxĩa iuuatiua inteſtinis. interioribus. ⁊ confert viſui. ⁊ gũmi ei⁹ eſt ca. in fine tercij g̃: ſic: in: iij. Curat vlcera oculi qñ pulueriʒat̃ ſuꝑ ea. ⁊ ꝯfert ſcroful' que fiunt in gutture ⁊ ſub aſcellis.

Ca. cccc ij.

Ubus. Pandecta ca. d c. lxj. ſulac arabice; grece batus. Latine ꝟo rubus. Et ſulac eſt q̃dam egritudo vt dicit pli. Sera. li. aggre. ca. ſulac ſiue ſuleit aucto. Gal': i: rubus oĩbus eſt notuſ folia eius ⁊ ſummitates recentes ſunt cõpoſita in ſubſtantia ſua ex ſubſtantia terrea frigida. ⁊ aquea tepida. et ſapor eius eſt ſtipticus. ⁊ virtus eius infrigidat ⁊ deſiccat. ⁊ ſecunda conglutinat.

Operationes.

A Gal'. vj. ſim. far' ca. batus ſ̃m traſſlationem grecã: Batus. i. rubus. folia q̃dẽ ⁊ cime necnon flos ⁊ fructus ſtiptica participant qualitate manifeſte. In hoc tam̃ ad inuicem differunt. Nam folia quidez ⁊ p̃ſertim mollia ⁊ noua plurimũ ꝑticipãtia aquoſitate modicum ſunt ſtiptica ſ̃m eam rationem. ⁊ ſummitates: Unde maſticata curant alcola ⁊ cetera que in ore vlcera ſanãt. ⁊ alia vulnera ſolidare poteſt:

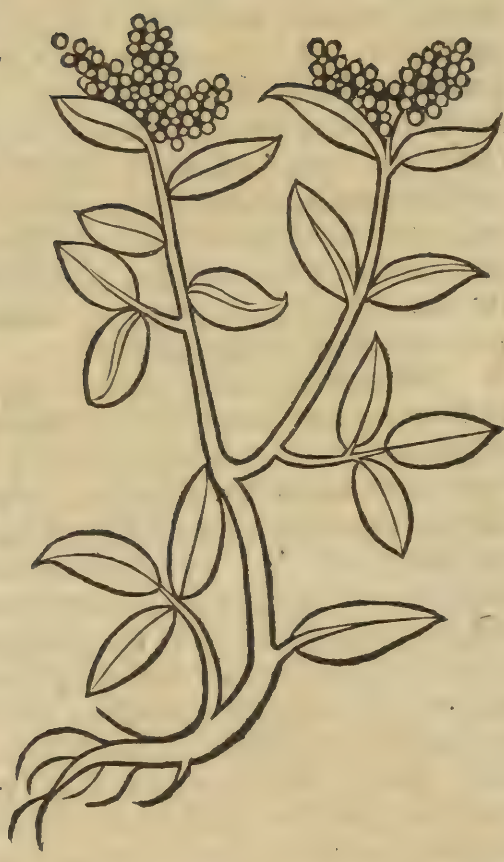
De herbis

Eſt em̄ eoꝝ cōplexio ex terreſtri ⁊ frigida ſubſtantia ⁊ aquoſa tepida. Fructus vero qn̄ fit maturus ꝑticeps eſt moderate caliditatis. ſaporis cum ſit vt oſtendimꝰ dulcis quare ꝓpter hoc necnon ꝓpter moderatam ſtipticitatem ꝯmeſtibilis nō ē moleſtus. Immaturꝰ autē a frigida terreſtri ſupatur ſubſtantia. ⁊ ideo ſtipticus eſt et ſiccatiuus fortiter ⁊ vtercꝫ deſiccatꝰ. et reponitur deſiccatiuioꝛ exn̄s recente. ſed et flos eiuſdē eſt virtutis cū fructu ad diſſinterias ventris quocꝫ fluxus necnō ad ſputum ſanguinis idoneum farmacū Radix autē cum eo ꝙ ſtipticat ⁊ non pauca ſubtilium ꝑtium ſba ꝑticipat. ꝙobrem ⁊ lapides q̄ ſunt in renibus frangit. B Et Sera. auct. dyaſ. Uirtus eius eſt q̄ curat alcola ⁊ vlcera oris qn̄ maſticatꝰ ⁊ curat alia vulnera. C Et decoctio eiꝰ tingit capillos. ſed ſapoꝛ eius fructus eſt dulcis ⁊ eſt humidus ⁊ calidus. ⁊ immaturus eſt frigidus terreus ⁊ ſapoꝛ eius ponticꝰ ⁊ deſiccat deſiccatione forti. ſꝫ floris eius eſt ſicut virtus fructus. D Et cōfert vlceribus inteſtinoꝝ ⁊ fluxui ventris ⁊ debilitati īteſtinoꝝ ⁊ ani. ſꝫ radicis eiꝰ eſt ſubſtātia ſubtilis ⁊ ſapoꝛ eius eſt ſtipticꝰ. ⁊ ideo frangit lapidem renum. ⁊ qn̄ fit emplaſtꝝ cum folijs eius. curat vlcera hūida capitis E Sed rubus canis qui grece dr̄ Cinoſbatus nocet decoctio eius fructus canne pulmonis. ⁊ ſtringit fluxū menſtruorum. Et radix eius eſt calidioꝛ ipſo de q̄ ſi fiat emplaſtrum extrahit ſpinas et alia infixa coꝛpori. F Et qn̄ fit emplaſtꝝ cum folijs ſuis recentibus pꝛohibet apoſtemata. G Et idem auct. Gal. Fructus huius plāte eſt ſtipticus ſtipticitate forti. ⁊ folia eius hn̄t ſtipticitatem paucā ⁊ opoꝛtet ꝙ caueatꝰ ab eo quod ītra fructū eſt ſimile bombicino. quia nocet multum canne pulmonis. hanc ſpeciem inuenies ſi leges Cinoſbatum. ⁊ eſt capl'm. c xxvj. ſupra de c. H Dyaſcoꝛides capitl'o batus eſt omnibus notus. Uirtus eſt illi ſtiptica ⁊ ſerātica. elixatura eius capillos inficit. Uentrem abſtinet. Fluxū matricis mulierum ſtringit. Moꝛſibus venenatis occurrit. Tutas gingiuas a putredīe ſeruat. Tumoꝛes oris compeſcit. maxime ſi folia eius cū aceto maſticata fuerint Herpetes mundant acoꝛas capitis purgant. Tumoꝛes oculoꝛum ⁊ cōdilomata ſoluit Emoꝛroidibus ſubuenit ſuppoſita. Stomachis impoſita medicatur. Cardiacis opitulatur. I Succus huius herbe ⁊ haſtarum ſole ſiccatus omnia facere nouit. Succus eius ſeminis maturi omībus cauſis oris vtiliter adhibetur. Uentrem abſtinet comeſtus. Sed non maturꝰ flos eius cum vino bibitus ciliacis et diſſintericis prodeſt. Flos eius albus ⁊ ē caniculari oꝛtu vigens Ipſe quocꝫ potui datus cum vino humoꝛis fluoꝛem cohibet.

K Illinitus cum melle oculoꝛum lippitudinem medetur atqꝫ igni aceto Huius ergo folia ⁊ floꝛes ⁊ moꝛa leuiter ſtringūt vnde ad vuulam ⁊ fauces proprie videntur facere. quamuis omne profluuium idonee ſtringant ē L Folia eius et cime maſticata alcola ⁊ alia vlcera curant ī oꝛe Et plagas glutinant. moꝛa eius matura habent in ſe mediocriter caloꝛem Immatura vero ſunt frigida. ⁊ terreſtrem ꝯtinēt in ſe ſubſtantiam. Unde nimis deſiccant M Item Puluis ex eo factus ſicut ē de floꝛe eius plus deſiccat recentioꝛibus facit namqꝫ ad diſſintericoſ. ⁊ ad omne reuma ventris. ⁊ ad defectionem. ſanguinē expuētibus. Hic puluis datus vtiliſſimū medicamen. N Radix autem eius ſtiptica ⁊ leptomeris eſt. ⁊ ideo nefreticis data lapides rumpit. O Species bati ſunt due Una cōmunis que dicta eſt que omnibus nota eſt. Altera que appellatur ydea ſiue cinoſ batus que eſt ruboſitatis maioris ſupradicta. Et eſt virtutis conſtrictiue. Eius namqꝫ mollia germina ſiue tyrſi contuſa ⁊ expreſſa ſuccum dimittunt. q̄ ſub ſole relictus coquitꝰ vſqꝫ ad groſſiciem mellis. ⁊ datur ad ea que ſupra

P Succus eius cum vino ⁊ melle ſupra poſitus ſuperioꝛibus prodeſt. Moꝛa cū vino ſumpta ſapientiam nutrit vt ab an

tiquis dicitur.leges eam menſe Junij et
Julij cū melle.⁊ pane contrita apoſtēata
mirifice rūpit.⁊ vlcera fraudulēta curat.

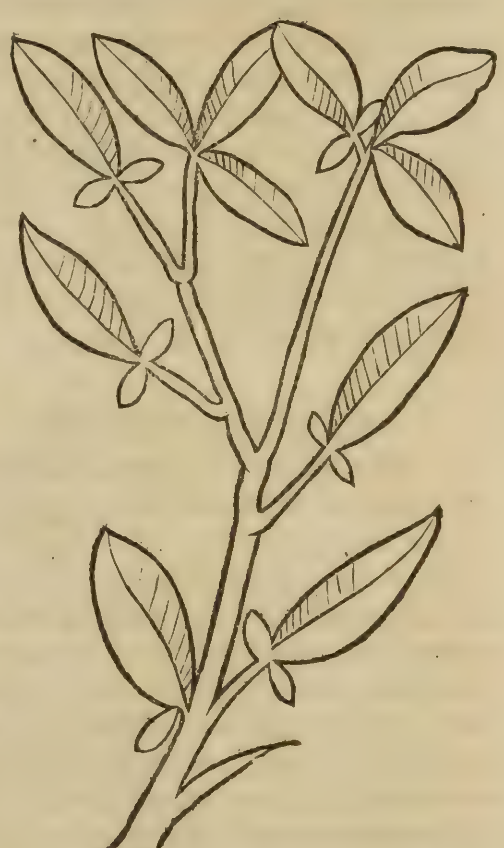
Ca.ccccíij.

Ubea tinctorū:Yſidorus. Rubea
dicitur eo ꝙ rubra ſit radix eiꝰ:vn
de ⁊ lanas colorare perhibetur.
Dyaſcorides. Rubea quam alij eritroda
num.latini vero rubeam dicunt. Herba
eſt omnibus nota: Species eius due ſūt
Una videlicet agreſtiſ. Alia vero que vo
catur ſarchos ramulos ſiue tirſos habēs
tenues ⁊ quaſi nodoſos folia per interual
la diſtantia;acper ſingulas connodatio
nes veluti ſtellarum imaginem mittentia
Fructus vel ſemen eiuſ rotundum viride
⁊ hinc rubrum aut circa maturitatem ni
grum. Radicem habet paruam tenuem
puſillam rubicundam:Plinius capitꝉo
erithron.Erithron quam alij eritrodanū
vocant.nos vero rubeam qua tinguntur
lane ⁊ pelles ⁊ cetera. Grecus vero eritro
danum dicit; Nam erithros rubeus co
chinus feniceus rubicundus: exponitur
de rubea ⁊ cetera: Pandecta capittulo:
ccxlviij. Eritrodanum vel eutradoron ꝉ
erithron vel eritrodanon grece. Arabice
fane vel eita. Latine vero rubea tinctorū
Ubi ſciendum ꝙ Dyaſcorides capittulo
de rubea dicit ꝙ rubea ſiue vt alij erithro
danum dicunt.⁊ eſt de rubea domeſtica:
Aliud capittulum inueniiur apud Dyaſ
coridem quod ſic habet eritrodanum di
cunt ⁊ eſt rubea agreſtis. Item ſecundū
veritatem eritrodanum in alia tranſlati
one dyaſcoridis. Aut tetron vocant plu
rimi; Radix eſt illi inficiens. Duo ſunt
eius genera. Unum agreſte. Aliud ſemi
natum ſicut rauene ytalie fuit locis cultis
ſeminatum. Nam ⁊ in vijs ſponte naſcit̄
Haſte ſunt illi quadre ⁊ longe ⁊ aſpere ſi
cut apparine;ſed fortiores ⁊ longiores.fo
lia habentes intra nodos ipſos.folia ha
bet ſicut aſtrum id eſt ſtella in giro poſita
ſemen eius rotundum eſt in primo viride
⁊ poſtea rufum:⁊ cum maturauerit nigre
ſcit·Et radix eius longa tenuis ⁊ rufa.⁊c̄:
Sed ſecundum tranſlationem aliam dy
aſcoridis. Rubea ſiue vt alij eritrodanū
herba eſt omnibuſ nota. Serapion libro
aggregatoris capittulo fane:auctoritate
dyaſcoridis; Fane ſiue faue id eſt rubea
tinctorum.quedam ex ea naſcitur.et que
dam ex ea ſeminatur:⁊ habet ramos qua
dratos longoſ groſſos ſimiles ramis her
be que dicitur abarum niſi quia ſunt ma
iora eis ⁊ duriores.ſuper ipſos ſunt folia
diuiſa adinuicē egredientia iuxta nodos
et in ſimilitudine ſtellarum.et fructus eſt
rotūdus cuius color in principio ſue ape
ritōnis ē viridis.poſtea vō rubeꝰ ⁊ qn̄ ma
turꝰ ē fit niger.⁊ q̄d de ip̄a admīſtrat̄ ſunt
vene ip̄iꝰ.⁊ ip̄e ſunt ſubtiles lōge ⁊ rubee.

Gal'.vj.ſim.far.cap̄.eritrodanū. Eritrodanum eſt rubea tincto℞ radix acerba et amara ſecundum guſtum. Unde ⁊ quod dictum eſt de alijs adinuicem ſibi hmōi virtutes conuenientes in hac radice conſpicis. Paulus cap̄.de rubea.ca.eſt ⁊ ſic. in.ij.gradu. Auerrois libro Colliget ca: de rubea. Rubea ca.eſt ⁊ ſic.in.iij.gradu.

Operationes.

A Dyaſco. Eritrodanum virtutem hꝫ mictualem cum aceto illinita albis maculis medetur. Uſus etiam eius ad ea proficit ad que cetera diuretica ꝑficere dicim⁹ Sed agreſtis virtus eſt ſecundū dyaſco: mictualis diuretica. vñ vrinaꝫ ⁊ mēſtrua ꝓuocat. B Gal'. Eritrodanum ſplenem ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas groſſas et multas. Eſt autem qñqꝫ ⁊ ſanguinolētas euacuans.qñqꝫ etiam ꝓuocat menſtrua: ⁊ abſtergit mediocriter quecunqꝫ abſterſione egent: morfeiſ quoqꝫ albis cū aceto peruncta confert. quidam autem ꝓināt eas ſciaticis necnon paraliticis cum melicrato C Auicenna. Rubea tincto℞ eſt pontici ſaporis et abſtergit cum equalitate. ponitur cum aceto ſuꝑ empetiginē ⁊ ſanat eam. ſimiliter ⁊ morfeam albam. ab omni veſtigio mūdificat cutem. Bibita cum mellicrato confert ſciatice ⁊ paraliſi. D Ualꝫ etiam ꝑcuſſioni ⁊ caſui ſuccus eius cum oximelle dat̄ ad apoſtēta ſplenis ⁊ mundificat epar ⁊ ſplenem. Eorūqꝫ opilatōes aperit: ⁊ in hoc ei ꝓprietas exiſtit aceti. vehementer ꝓuocat vrinam. vt quandoqꝫ faciat mingere ſanguinem. Et oportet qui eam biberit. q̄qꝫ die balneetur E Suppoſita mēſtrua prouocat. ⁊ extrahit fetū. Eiuſqꝫ ſtipites tum folijs conferunt morſui vermium venenoſorum: F Platearius. Rubea tinctorum. calida eſt ⁊ ſicca in ſecūdo gradu. Uirtutem habet confortatiuam ex aliquantula ſua ponticitate ⁊ diureticam ex amaritudine. Contra debilitatem ſtomachi ⁊ epatis et relaxationem: datur vinū decoctionis eius. Radix eius raſa ſupponitur ad menſtrua prouocanda: ⁊ fetum mortuum educendum Aqua decoctōnis eius ſi caput inde abluat̄ capillos r̄ddit rubeos. G Conſtantinus vbi ſupra Rubea eſt in fine primi gradus calida et ſicca. habet quoddā amaritudinis ⁊ pōticitatis vnde ſplen ⁊ epar mundificat. et eius opilationem aperit vrinā ⁊ mēſtrua prouocat. Omniaqꝫ membra corporis a putredine mundificat: ⁊ morfeam curat: Adhibetur quoqꝫ cum melle et aqua calida propter ylij dolorem: H Plinius libro.xix. Rubea tingendis lanis ⁊ corijs eſt neceſſaria. Laudatiſſima eſt ytalica ⁊ maxime ſuburbana prouenit ſponte. In medicina morbum regium ſanat. Et vrinam ciet ex aq̄ mulſa Folia quoqꝫ capillū inficiunt. Apud quoſdam inuenio regiū morbum. Hoc frutice ſanari. etiam ſi ad alligatus ſpectetur tm̄.

Ca.ccccliij.

Aluia Latine. Arabice:
geliſſagos. grece: eliſſa
gus. Sera.li.aggre.ca.
geliſſagos aucto. dyaſ.
Geliſſagos.i.ſaluia et ē
arbuſtum longum hn̄s
plures ramos ⁊ lignum
eius et folia ſimilia folijs citonioꝝ niſi q2
ſunt longiora ⁊ ſtrictiora ⁊ rugoſa pauca
rugoſitate ſicut ē rugoſitas panni poſtq̈
abluitur anteq̈ ex̄tendaẗ ⁊ reponaẗ. et co
lor eius declinat ad albedinem et hꝫ odo
rem bonū ⁊ hꝫ in ſummitatibus ramorū
ſemen ſimile ſemini herbe ſilueſtris q̄ dr̄
ormen. Naſciẗ āt in locis aſperis. Dyaſ.
cap̄. eliſſagus ſiue eliliſſagus ſm̄ tranſla
tionem noſtram. Eliſſagus.i.ſaluia. Fru
tex eius eſt oblonga ⁊ multas hn̄s virgaſ
quadras ⁊ albas ⁊ folia ſimilia malicido
nijs ſed oblōga minora ⁊ aſpera ⁊ albidi
ora ⁊ odorata ſubrugoſa. ſemen ſup̄ vͦgaſ
eſt ſimile omnino agreſti. Naſciẗ locis aſ
peris. Plinius cap̄. eliſſagus herba eſt ex
albida: haſta eſt ei vaſta ⁊ quadra: folia
aliquatenus aſpera. Poteſt em̄ acriter re
ſtringere: Gal.vj. ſim. far. cap̄. eliſſagus
Complexio huius herbe eſt calida calidi
tate manifeſta ⁊ ſufficiēti ⁊ paꝝ ſtiptica.

Operationes.

A Plinius. Herba ip̄a facit ad diſſin
tericos: ⁊ ſuccꝰ foliorum eius capillos ge
nerat. ⁊ vrinā ꝓuocat: B Sera. De
coctio folioꝝ ⁊ ramoꝝ ip̄ius qn̄ bibiẗ pro
uocat vrinam ⁊ menſtrua. ⁊ expellit fetū.
⁊ confert morſui venenoſo ſtrigoniſ mari
ni. ⁊ denigrat capillos. ⁊ confert apoſtē a
tibus. ⁊ abſcindit fluxū ſanguinis. ⁊ mun
dificat vlcera fraudulenta. ⁊ cū decoctōe
ramulorum ⁊ folioꝝ ip̄ius fit ablutio. Et
ſedat pruritum genitaliū virorum ⁊ muli
erum. C Dyaſ. Virtus eius eſt diu
retica: Menſtruis imperat: Aborſum fa
cit. Percuſſum ſtrigonis marini mitigat.
Capillos nigreſcit. Eſt etiam termātica.
⁊ ſanguinem fluentem ex vulneribus ſtri
git. Sordida vulnera purgat. D
Elixatura foliorum ⁊ virgaꝝ ipſius prurí
ginem uature compeſcit: Eſt etiam̄ virtu
tis redarguentis cum acrimonia. Unde
ad diſſinteriam atqꝫ muliebrem fluxum
(quem greci rigeon vocant) facit ſuccus
foliorum eiuſ: Capillos denigrat ⁊ vrinā
prouocat. E Paulus: Vinum deco
ctionis eius confert paraliticis bibitum
et cathaplaſmatum ſuper partem parali
ticantem: F Ex dicunt magi de Sal
uia q̄ ipſa putrefacta ſub fimo generatur
auis quedam habens caudam ſ̄pentinā
⁊ albam merule ſimiliſ De cuius cinere ſi
ponatur in lampade apparet q̄ domus
ſit plena ſerpentibus. G Ex herba
rio. Saluia habet folia longa et anguſta
ſub aſpera odore ſuaui ⁊ graui. In locis
aſperis naſcitur: Decoctio eius potata
vrinam ⁊ mēſtrua mouet. Paſtinace ma
rine ſi quem percuſſerint virus excludit
Sanguinis eruptionem ſiſtit H
Platearius. Saluia calida eſt in primo.
ſicca in ſecundo. ſolum folia cōpetūt vſui
medicine ⁊ viridia. ⁊ ſicca domeſtica ma
gis conſumit ⁊ confortat: Silueſtris au
tem magis dyaforetica: Vinum decoctō
nis ſaluie valet paraliticis. ⁊ epilenticis
fomentatio ex aqua decoctionis eius va
let contra ſtranguiriam et diſſinteriam:
Matricem mundificat: I Plinius
libro. xxij. Herbam noſtri qui nunc ſunt
herbarij elelisphacon grece: latini vocāt
ſaluiam mente ſimilem canam odoratā.
hac appoſita partus emortuos extrahūt
Itemqꝫ vermes aurium ⁊ vlcerum:
K Idem in libro. xxvj. Herba quea qui
buſdam appellatur ſaluia ſimilis verbaſ
co. Conteritur ea ⁊ colata calefit. ⁊ ſic ad
tuſſim lateriſqꝫ dolores bibitur: Eadēqꝫ
contra ſcorpiones atqꝫ draconeſ marios
efficax eſt. Contra ſerpentes etiam ex olo
perūgi ea prodeſt. Yſopi faſciculus cum

quadrante mellis decoquitur ad tuſſim.
L Macer. Saluia cui nomē elyſiſacos eſt apud grecos. Cum mulſa iecoris prodeſt potata querelis: Pellit abortum. lociūq; menſtrua purgat. Trita venenatos curat ſuꝑaddita morſus Crudis vulneribus q̄ multo ſanguine manant. Appoſ̄as tritam dicunt retinere cruorem Cum vīo ſuccus tepidus ſi ſumitur huius. Compeſcit tuſſim veterem laterisq; dolorē. Pruritus vulue curat virgeq; virilis: Si foueaſ vino fuerit quo ſaluia cocta. Illius ſucco crines nigreſcere dicūt: Si ſint hoc vncti cerebro ſub ſole calenti.

Ca. cccc v.

Salix. Yſidorus libro ethimologiarum: Salix dicta eſt eo q̄ ſaliat id ē creſcat. Arbor lenta: vitibus vinciendis abilis. Ambroſius. Salices vidētur nihil habere ſeminis. habēt tamē granum quoddā in folijs quo terris ꝯmiſſo tanq̄ ſemīe poſito ſurgat arbor de ſurculo et tanq̄ ſeipſam exſuſcitet de ſemine ſuo.

Gloſa ſuper Yſaiā. xliiij. Salix eſt arbor infructuoſa. ſed cito creſcit maxime ſi iuxta aquam ſit. Ariſtoteles in li. de plantiſ Quedam in humido loco. quedā ī arido ⁊ quedam in vtroq; vt ſalix. Idem libro de animalibus q̄dam arbores non fructificant ſicut viri pingues non multū ſpermatizāt. talis eſt ſalix ⁊ romana nux. Idē li. xvj. In aquoſis tm̄ proueniunt ſalices ⁊ alni. longaq; folia ſunt vtriq;: inter primas germinant Circūagunt ſalicis folia poſt ſolſticiū. nec alio argumento intelligitur certius ſidus ꝑfectum. Ocyſſime vero ſalix amittit ſemen anq̄ maturitatem ſenciat omino. et ob id frugiꝑda dcā eſt ab Homero. Sequēs vo etas ſcelere ſuo hanc ſnīam interpretata eſt q̄ ſemen ſalicis mulieris ſterilitatis medicamentū eſt Sed in hoc quoq; naſcenti natura prouidit q̄ depacto ſurculo incurioſus ſemē dedit. Una tm̄ ꝑditur id maturitatem ꝑferre ſolita in inſula chreta. Pandecta cap. cc j. Culef ara. grece ytre latīe vo ſalix.

Operationes.

A Serap. li. aggre. cap. culef. i. ſalix: folia ⁊ flos ⁊ roſa eius habent in ſapore pōticitatem. et virtus ſalicis eſt deſiccatiua ſine punctione. Cortex vero ipſius ſiccioris eſt complexionis. ſicut ſunt omēs ſpēs corticis. B Unde adminiſtratur in glutinatione vlcerum Sed flos ⁊ roſa eiuſ adminiſtrant ⁊ admiſcentur in omnibus medicinis et vnguentis deſiccatiuis. Et ſunt ex hominibus qui accipiunt flores ⁊ roſam ⁊ ſuccū ipſius: et componunt ex eis deſiccatiuam medicinam que confert in multis quia deſiccat ſine mordicatione ⁊ ꝓprie quia in ipā eſt ſtipticitas pauca.
C Et quādo comburunt eius cortices ⁊ ꝯficiuntur cum aceto adminiſtrantur in omnibus egritudinibus in quibus neceſſaria eſt deſiccatio: ſicut in verrucis ⁊ ꝓpe in rotundis ⁊ in verrucis ſimilibus capitibus clauorum. ⁊ in verrucis infixis in cute eradicat enim eas quando ſuper eas fit linitio. D Et quando euellitur cortex eius tempore quo emanant flores ⁊ colli

gitur gummi eius: Habȝ hoc gummi vir
tutem abſterſiuam ⁊ ſubtiliatiuam. ⁊ ido
adminiſtratur in om̄ibus egritudinibus
que accidunt pupille. ⁊ faciunt impedim̄
tum viſus. E Et idem aucto. pauli.
Uirtus foliorum ⁊ corticum ⁊ fructus ſali
cis ⁊ ſucci eius eſt ſtiptica. Et eſt fri. ⁊ ſic:
complexionis in. j. gradu. F Et ideȝ
auctoritate Hedigar. Quando bibūtur
folia eius trita cum pipere ⁊ vino pauco
conferunt colicis. et quando ſumit̄ cū aq̄
ꝓhibet impregnationem. ⁊ fructus eius
confert ſputo ſanguinis quādo bibitur ⁊
cortex eius tritus cum oleo roſaꝝ. ſi bulie
rint in cortice Granati conferunt dolori
aurium G Et eius decoctio admi
niſtrata ſuper pedes podagricorum con
fert eis multum: ⁊ mūdificat furfures ca
pitis. ⁊ colligitur humiditas ab ea deflu
ens quando excoriat̄ a cortice ſuo quādo
incipit apparere flos eius. quoniam repi
tur intra corticem humiditas cōgregata
que abſtergit oculum. ⁊ aufert tenebroſi
tatem eius Proprietas ſalicis eius que ex
trahit ſanguiſugas adherentes gutturi.
⁊ glutinat vulnera recentia. H Et
idem auctoritate Aben meſuay: Folia ſa
licis bibita prohibent impregnationem
⁊ conferunt fluxui ſanguinis. et lac quod
egreditur ex eis acuit viſum: ⁊ abradit pi
los: I Et idem auctoritate Pauli.
In folijs ſalicis ⁊ ſalice non dixit Galie:
aliud. K Galienus. vij. ſim. far. ca.
ytre. Ytre ſiue ſalix vtetur quidem aliquiſ
⁊ folijs ad ſanguinolentorum vulnerum
conſolidationem: ſed maxime flore eius
fere omnes vtuntur medici ad confectio
nem ſiccatiui emplaſtri. Eſt enim vis eoꝝ
ſuauis ſiccatiua. habet autem ⁊ quiddaȝ
ſtipticitatis. L Quidam vero ⁊ ſuc
cum faciētes ex eis immordax ⁊ ſiccatiuū
habet farmacum ad multa vtile: nihil em̄
magis occurrit viſui ꝙ̄ farmacum immor
dacius ſiccans parum ſed ſtipticās ſicut
in tractatu de compoſitione farmacorum
plenius dicetur M Cortex etiam hu
ius arboris ſimilis eſt tam frondium q̄m
florum virtuti. preterꝙ̄ ꝙ eſt ſiccior ſecū
dum complexionem ſed hunc quidam ac
cendunt. ⁊ vtuntur cinere in omnibus hiſ
que violenter indigēt deſiccari ſicut ſigi
les ⁊ chiles id eſt mirmiceaſ. auferūt ipm
madefacientes aceto acri. quidam vero
tempore florendi incidentes corticem. li
quorem quidem colligunt ⁊ eo vtūtur in
obfuſcantibus pupillis. cum ſit farmacū
abſterſiuum ſimul ⁊ ſubtiliatiuum cunqȝ
ſit huiuſmodi poterit eo vti ⁊ ad alia mul
ta. N Palladius li. iij. In menſe Fe
bruario plante ſalicis obruende ſunt. et
omnium generum que applicantur arbu
ſto. O Dyaſcorides Salix eſt arbor
cuius folia glutinānt vulnera cruenta. floſ
etiam eius ſine mordicatione deſiccatiu⁹
eſt. Cuius cinis cum aceto ſuper calloſ pe
dum inductus eos tollit. Et ſimiliter ver
rucas emūdat. Flos eius cum aqua bibi
tus omnem calorem libidinis frigeſcere
facit: P Auicenna. Salicis folia ſti
ptica ſunt ſine mordicatōne: ⁊ eſt in eis ex
ſiccatio ſufficiens. Cinis auteȝ eius vehe
mentis eſt exiccationis. Emplaſtrum ex
eo factum retinet fluxum ſanguinis:
Q Conſtantinus: Salices fri. ſunt in
ſecundo gradu. ſic. in pmo. Ualent dolo
ri capitiſ de calore ſi in naribus mittātur
Succus eius vulnera ſolidat. Cortex eiuſ
vſtus ⁊ cum aceto temperatus verrucas
⁊ poros aufert: Sed lac corticis a ſalicib⁹
florem habentibuſ eruti. viſum clarificat
Defectos confortat oculos. Succus frō
dium ⁊ pomorum potatus mulieri vt cō
cipiat non permittit.

Ca.cccc vj.

Ambucus. Pādecta: cap̄. ccclxxix Sciendum ꝙ actis eſt ſambucus kameactis dr̄ ebulus ⁊ ſunt plāte omnibus note: Unde verſus: Sambucuſ eſt actis ſed ebulus eſt kameactis. Sera: li. aggre. ca. kameacti Kameacti due ſunt ſpecies quaꝝ vna grece dr̄ actis. in latino ſambucus: et ſecunda nominat̄ in greco kameactis ⁊ eius eſt intentio terren9 actis ⁊ in latino dr̄ ebulus: de qua lege capitulum. clxxv. ſup̄ de e. Plinius. Sambuci due ſunt ſpecies: earum vna aſſimilat̄ arboribus hn̄tibus ramos ſil'es cānis rotūdis. quoꝝ color eſt ad albedinē ⁊ ſunt longa. ⁊ ſunt in eis quatuor folia aut quinqꝫ porrecta ſuper ramos quoſlibet ⁊ ſimilia folijs nucis minora tamen eis hn̄tia grauem odorem: ⁊ in ſummitatibus ramorū ſunt flores albi. ⁊ grana ſimilia granis viridibus vel lētiſci: quoꝝ color declinat ad purpureitatem cū nigredine. ⁊ ſunt velut in racemis. ⁊ hn̄t multā hūiditatem habētem odorem lini. ⁊ iſta dr̄ actis. Alia vo ſpecies q̄ dr̄ kameactis eſt minor prima habet ramos magis ꝑtinētes herbe quadratos in quibus ſunt multi nodi. ⁊ folia inuicem diſtātia ⁊ ſingulis nodis ſimilia folijs amigdalis in ſummitatibus ſuis. niſi quia habent venas. ⁊ ſunt lōgiora eis hn̄tia grauem odorem. ⁊ in ſummitatib9 ramoꝝ ſunt capitella ſimilia coronis ſup̄ dicte ſpeciei. ⁊ ſemen ⁊ flos ſimiliter. ⁊ hꝫ ramos longos groſſitudinē digiti habētes. Yſidorus li: ethimologiaꝝ. Sābucuſ eſt arbor mollis ⁊ parua.

Operationes.

A Pli. li. xvj. Sambuci habent acinoſ nigros: ⁊ paruos humoris lenti. Inficiendo maxime capillo: qui et ipſi in aq̄ decocti mandunt̄ B Idem li. xv. Arboꝝ quarundam fructus pediculis depēdent vt piri: Alia vo racemis vt edere atqꝫ ſambuci: C Idem in li. xvj. Sambucus germinat inter primas. ⁊ nudat̄ inter nouiſſimas: ⁊ ex his que hieme aq̄la ex oriente concipiūt ordine nature florent prime ſilueſtriū ſambucus. cui medulla eſt pluri ma ⁊ coruus cui nulla Sambucuſ ē arbor diuidua nec ramoſa lētiſſima. et ideo ſcutis faciendis aptiſſima. cuius nimiꝝ plaga ſe ꝓtinus cōtrahit: ſuūqꝫ vulnus claudit. ⁊ ob id contumacius ferꝝ tranſmittit Sambuci atqꝫ rubi: generis ſunt fungoſi aliter tamen ꝙ ferule. q̄ppe plus ligni atqꝫ ſucci eſt vtriqꝫ ſambuco ex q̄ magis canoram buccinam. tubāqꝫ credit paſtor. Ibi ceſe: vbi gallorum cantum non exaudiat frutex ille. D Idem li. xvij. Inuentū eſt ſurclos abſciſos ſerere: quod ſepis cauſa factum eſt Sābucis ⁊ cotoneo rubiſqꝫ depactis: ad palum vinearū firmiſſima eſt ſambucus. taleiſqꝫ ſeritur vt populus: E Auicenna. Sambucus alba calidior eſt ꝙ citrina ⁊ ꝙ purpurea. Et eſt vniuerſaliter in tercio calida ⁊ ſicca: Eſt autē ſubtiliatiua humiditatum Senibuſqꝫ cōfert eius oleum: Delet autem pannum et facit rubedinem eius odoramentum.

F Oleum eius confert ſenibus. ⁊ frigidis neruoꝝ egritudinibus; Odoꝛ eius facit ſoda. Cum hoc tamen reſoluit ſodam frigidaꝫ a flegmata odoꝛata. Deniqꝫ purum eius oleum fluere facit ſanguinem ex naribus calefactum cum ipm̄ odoꝛat.
G Conſtantinus: Sambuci ca: ſunt in ij. ſicci in pmo. diſſolutiui ac neruoꝝ mollitiui ſunt ſtomachum quoqꝫ molliūt. vomitum ꝓuocant. ⁊ cathaplaſmati mām̄illarum apoſtemata ſanant. Sambuceolū quoqꝫ ſcabiem ac puſtulas ⁊ apoſtemata narium ſanat: vulnera clauſa aperit. euerſaqꝫ ad ſuam naturam conuertit. Auriū doloꝛem placat; bibitumqꝫ lumbricos et aſcarides flegmaticos excludit ac melancolicos humoꝛes purgat H Pliniuſ libro. xxiiij. Sambucus habꝫ alterum genus magis ſilueſtre. q̊d greci chameactē: alij hellon vocāt multo breuiꝰs: vtriuſqꝫ folioꝛum vel ſeminis vel radicis decoctū in vino veteri ⁊ ad cyathos binos potū. ſtomacho inutile eſt aluo detrahens aq̄.
J Refrigerat etiam inflāmatōem maxime rcētis ambuſti; Et canis moꝛſum cū polenta molliſſimis folioꝝ illitis; Succꝰ cerebri collectiones lenit infuſus: Acini eius infirmioꝛes q̄ reliqne capillū tingūt
K Poti acetabuli menſura vrinaꝫ mouent: Ad om̄ia efficatioꝛ eſt q̄ minoꝛ. Radix eius decocta ac pota idropicos exinaniunt; Folia in vino pota ſerpentū ictibꝰ reſiſtunt; L Podagricis cū ſepo hircino vehemēter ꝓſunt cauliculi illiti. ij dē in aqua maceraūtur; vt ſparſi pulices necentur. M Folioꝝ decocto ſi locus ſpargatur muſce necantur. N Boa appellatur moꝛbus papulaꝝ cum rubent coꝛpa. ſambuci ramo verberatꝰ. Coꝛtex interioꝛ tritus ex vīo albo potꝰ aluū ſoluit.

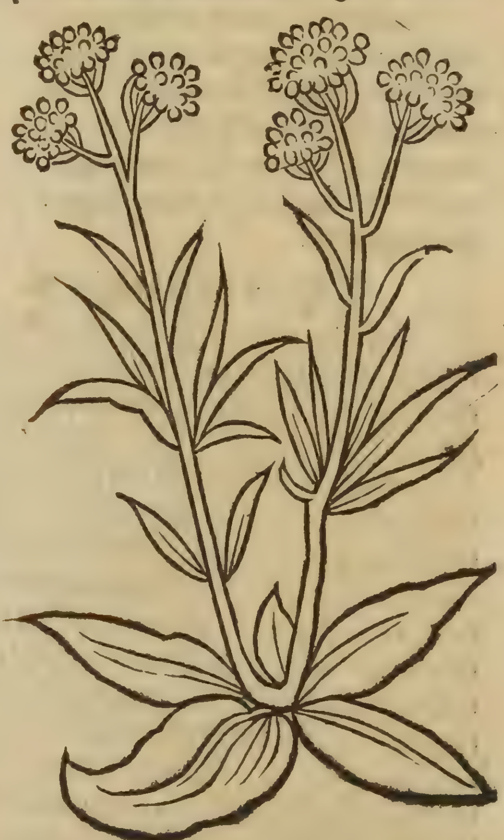
Ca. cccc vij.

Ambacus. Pandecta ca: ccclxxvj. Ieſemin arabice ⁊ ambach. grece lencoya: latine ſambacus. Serapi. li. aggre. cap̄. ieſemin Ieſemin id eſt ſambacus ⁊ eſt planta habens album floꝛem ⁊ quedam citrinum ⁊ eſt minus. cal. ⁊ ſic. q̄ album. ⁊ ſimiliter eſt minus in opatōe ſua ⁊ citrinus reperitur in babilonia: Eſt etiam ſpecies alia ex eo cuius flos celeſtiſ eſt coloꝛis. Et idem auctoꝛitate Abē Meſuay; Eſt ca. in principio tercij gradus. Galienus. vj. ſim. far. cap̄. de Ieſemino ſecundum tranſlationem grecaꝫ: Ambach herbe quam ieſemin vocant ſemen maxime vtile eſt calefactiue ⁊ deſiccatiue nec non ſubtilium partium virtutis eſt. Eſt autem guſtantibus ſubamarum ⁊ acre et palā. qm̄ diureticū eſt ⁊ dyaforeticū erit āt ī calefaciēdo ⁊ ſiccādo tercij g̃. intenſi

Etiam hoc dicit in .vj. huius et ſubdit in vij: lencoya .i. ieſeminum tota quidez frutex abſterſiue ⁊ ſubtilium partiū virtutis magis autem pticipant ea flores: ⁊ horū ſicciores magis viridibus. Auicēna ponit tres ſpecies .ſ. albam citrinaz ⁊ purpuream: Et eſt alius ſambacus agreſtis de quo ſupra.

Operationes.

A Serapion: Folia eius humida non ſicca qn̄ ponūtur ſup̄ empetiginem ⁊ pānum expellunt eos ⁊ reſoluūt omnem ſup̄fluitatem. B Et conuenit hn̄tibus catarrum ⁊ inducit dolorem capitis illis qui ſunt calide complexionis. C Et oleum eius eſt iuuatiuū in hieme, ⁊ ſi hn̄s calidā ꝯplexionem odorꝫ nimium de ipo timendum eſt ne faciat fluxum ſanguinis ex naribus eius. D Et idem aucto. Aben meſuay. Confert humiditatibus ⁊ flegmati ſalſo, ⁊ ſenibus fri. ꝯplexionis ⁊ ꝯfert dolorib⁹ q̄ fiūt ex flegm̄te viſcoſo.

Ca. cccc viij.

Sandix. Plinius li. xxv. Sandix eſt herba quedā de qua panni tingūtur in blaueum colorem.

Operationes.

A Idem pli. li. triceſimo quinto. Sandaraca ſi torreat̄ equa pte rubrica admixta, ſandicem facit. Quāq̄ aīaduerto virgilium eſtimaſſe id herbam eſſe. vſu illo. Sponte ſua ſandix paſcētes veſceret agnos: B Idē in li. xxij. Sādix in oleo e ſilueſtri a grecis ponit̄ ſicut opio ⁊ Eraſiſtratus tradūt: C Decocta vo aluū ſiſtit ⁊ ſemīe ſingult⁹ ꝯfeſtī ex aceto ſedat. Illinit̄ ābuſtis vrinā cit. Succ⁹ decocte ꝓdeſt ſtō. Iocineri renib⁹ ac veſice. D Hec ē q̄ ariſtophanes euripedi poete iocularitet obicitei⁹ mr̄em ne ol⁹ q̄d ē legitimū vēditaſſe ſꝫ ſandicē. E Dyaſco. Sandix vel ſcādix calefacit ⁊ deſiccat fortiter ac dyaforeticum eſt ⁊ ob hoc merito viſcerum purgatiuum eſt.

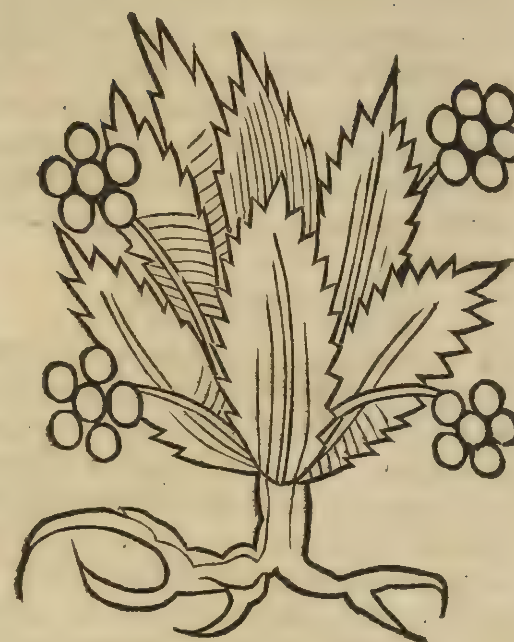

Ca.ccccix.

Amſucus. Dyaſ. Samſucus a ſiculis nominatur amaracus. ⁊ ē ramoſa multas habens virgas ſuꝑ terram expanſas cum folijs paruis atq; rotundis nepite ſimilibus ac velut hirciſ ⁊ acerrimis:

Operationes.

A Herba tota eſt valde amara vires habens acres atq; calefactorias. ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplaſmata ſiue potata a ſcorpione vexatis vel difficultati mictus. vel inteſtinorum tormento laborantibus B Eius elixatura medeť idropicis. Urinam prouocat ⁊ tortionibus ē vtilis: Succus addito melle liuores detergit. Scorpionum iccus cum aceto ⁊ ſale compeſcit laxationibus bene adhibeť. Cerotis vtiliter additur C Omnes tumores corporis et oculorum ſpargit cathaplaſmata et maxime cum polenta impoſita. Item appoſita ſolite purgatōem materie prouocat in feminis bene quoq; malaginatibus miſcetur ⁊ acopis. D Samſucum eſt in. iij. calidum ⁊ ſiccū. Dolorem capitis ⁊ emigraneaꝫ de flegmate ⁊ colera nigra curat: ſi ex eius apozimate caput lauetur aut naribus appliceť: Diſſoluit opilationem ⁊ ventoſitatē gſſam. E Eius apozima bibitum ydropiſim ſtranguiriam ventris doloreꝫ habentibꝰ fit bonum. F Cum melle cathaplaſmatum nigredinem in palpebris amputat ⁊ cum aceto morſum ſcorpioniſ curat G Peſſarizatum vero mēſtrua prouocat: lapidem aufert. Epilenticis cōuenit et paraliticis. Auribus inſtillatum dolorem placat ⁊ ſonitum.

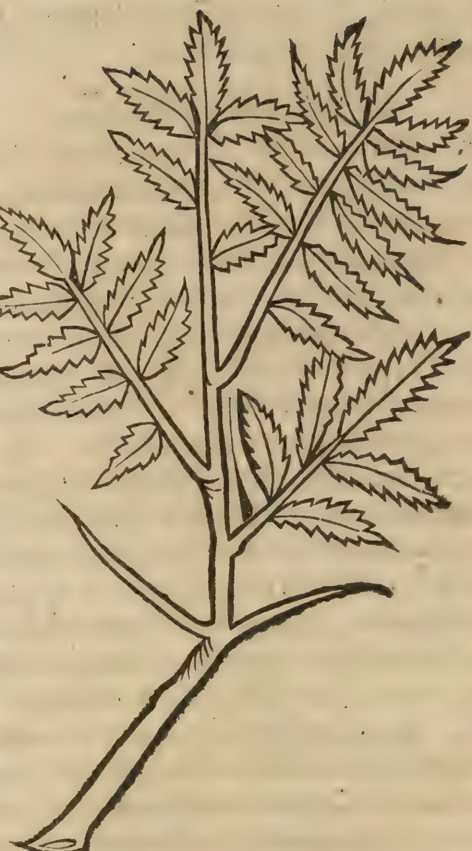

Ca.cccc.x.

Aliunca. Dyaſ. Saliunca eſt genꝰ herbe que radiculas ⁊ folia habet ſubrufa floreſq; plurimos a terra refoſſa in modū ſtipularꝫ ꝯſtringiť Naſcitur autē in lapidibus ſummis ⁊ norica regione. Illa vͦo optīa eſt q̄ eſt odorifera recens ⁊ ſine ſabulone plurimoſq; ramulos ⁊ radices hn̄s. ꝑtꝰ eadem q̄ ⁊ ſpica q̄uis deformior ſit:

Operationes.

A Plinius. libro. xxj. Saliūca Odoramentorꝫ multa nihil attinēt ad coronamēta vt yris atq; ſaliunca. quanq̄ vtraq; nobiliſſimi ſit odoris. B Saliūca quidem folioſa: ſed breuiſ eſt. ⁊ q̄ necti nō poſſit. radici numeroſe coheret: herba veriꝰ eſt q̄ flos veluti manui preſſa: breuiterq; ſui generis ceſpes. hāc panonia gignit ⁊ norica alpiūq; apͨa vrbiū eporedia tāte ſuauitatis vt metallū eē cepit. veſtibꝰ eā īterponi gratiſſimū eſt. Huius radix in vino decocta vomitōnes ſiſtit. ſtomachūq; corroborat. C Ex ſinonomis: Saliunca intelligūt qdā in medicis ꝓ ācuſa ſꝫ ī aurea alexādria ŕcipiť ꝓ ea ſpica celtica

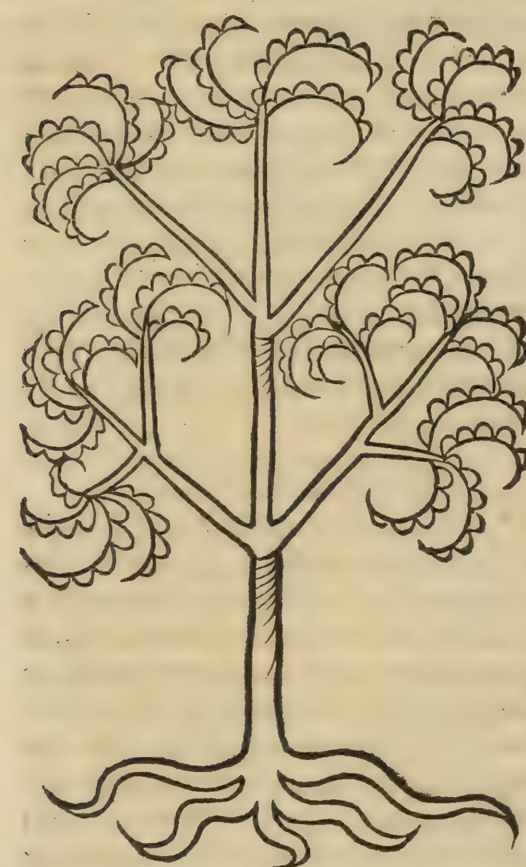
Ca.ccccxj.

Sauina.Pandecta.ca.viij.Abhel arabice.grece brachi.latine ſauia Sauina eſt arboꝛ cuius folia ſunt ſimilia folijs tamariſci.⁊ magis ſpinoſa habenb bonum odoꝛem.⁊ arboꝛ iſta creſcit magis in latum ꝙ̃ in longum.Eſt cal.⁊ ſicce complexionis in tercio gradu; Serapion libro aggre.cap̃.Abhel.i.ſauina Et ſunt eius due ſpecieſ.Una cuius folia ſunt ſimilia folijs Cipreſſi.⁊ magis ſunt ſpinoſa ꝙ̃ alia.Habens bonum odoꝛem ⁊ arboꝛ huius eſt foꝛtis;⁊ creſcit magis ī amplum ꝙ̃ in longum Et fructus eiuſ eſt ſicut zaroꝛ.Pro quo lege capittulum.ccix Juniperus.Et quidam vtuntur folijs eiꝰ pro fumigio; Sed alterius ſpeciei folia ſunt ſimilia folijs tamariſci.⁊ ſapoꝛ eiꝰ eſt ſicut ſapoꝛ cipreſſi.hec latine vocat̃ ſauina.cuius ſubſtautia eſt ſubtilis.et in odoꝛe eius eſt aromaticitas.et calefacit et deſiccat in.iij.gradu.Auicenna.li.ij.caplo abhel.Abhel eſt fructus arboꝛis ſimilis Junipero factus ſicut zaroꝛ.ſed tamē vehementer eſt niger boni odoꝛis.et acuti ſapoꝛis;⁊ iſta arboꝛ eſt prima ſpecies ſauine.⁊ poſita ꝑ Serapionē;Gal.vj.ſimſar.ca.de ſauina;Brachi ſiue ſauina de ſiccantibus foꝛtiter eſt ſm tres ſapoꝛes; quos in guſtando monſtrat.equaliter cypreſſo.niſi inquantum acrioꝛ eſt eo;et vt vtiqꝫ dicat quis magis aromatica;huiuſ ergo ⁊ ip̃ius qualitatis ꝑticeps eſt videlicet acris.ſtiptica cōplexione calida;Adhuc autem in amaritudine ⁊ ſtipticitate debilius eſt ꝙ̃ cipreſſus.quantum em̃ ſuperat cipreſſum acredine tanto diminuitur in ſtipticitate quo parꝫ ꝙ calidius eſt cipreſſo;⁊ ideo magis dyafoꝛeticum.igitur ſolidare quidem nam ꝓpter ſtipticitatis robur ⁊ caliditatis.intantum em̃ ambobus his participat;vtiam tenſiuum ⁊ inflatiuum exiſtat.putrefactionibus v̊o confert ſicut cipreſſus.ponatur autē hoc farmacum in tercia abſtantia ſm calefacere ⁊ ſiccare ens inter ea.que maxime ſūt ſubtilium partium.

Operationes.

A Gal.Contra tenaſmonē de frigida cauſa.Fiat decoctio eius in aceto et vino ⁊ fumum paciens recipiat. Herba ipſa naribus cathaplaſmata valet cōtra frigidum reuma.Ponit̃ etiam in vnguētis bene trita contra ſcabiem ſanioſam;Uinū decoctionis eius valet contra doloꝛē ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ;⁊ contra ſtranguiriā ⁊ diſſurriam;ſed cathaplaſmata valꝫ contra doloꝛem yliacum.Eſt etiam dyafoꝛeticum ⁊ diureticum fomētum ex aqua decoctionis eius vel vino;Eſt em̃ ſauina ex ſpēbus iuniperi.vt apparet in ca.Juniperus. Sera;aucto Gal.Uirtus eius eſt q̄ diſſoluit ⁊ abſtergit putredinem vlcerum putridoꝝ maloꝝ coꝛrodētiū antiqꝝ ⁊ ip̄a ſimiliter mūdificat vlcera melācolica ſoꝛdida;qn̄ ponit̃ cū melle.⁊ aufert heriſipilā.⁊ ꝓpter cāꝫ ſue ſubtilitatis ꝓuocat mēſtrua plꝰ oī alia medicīa.⁊ facit mīgē ſanguinē;⁊ īt̃ficit fetū viuentē.⁊ expellit moꝛtuū.⁊ īgredit̃ in vugētiſ odoꝛiferis ⁊ ponitur ꝓ amōio l cinãomo duplū pōderiſ eiꝰ

Et idem auctoritate dyaſcoridis. Folia ambarum ſpecierum prohibent dilatationem vlcerum corrodētium. ⁊ ſedāt apoſtemata corroſiua. Et quando fit empl̄m cum eis aufert liuorem cutis. ⁊ ſordiciem eius q̄ accidit ꝓpter ſuꝑfluitates corpoꝝ ⁊ aufert eſcaram ignis. et qn̄ bibitur facit exire ſanguinem cum vrina. ⁊ expellit fetū ⁊ quando ex ea fit uaſcale facit hoc. Et ingreditur in confectionibus vnguentorū calidorum.

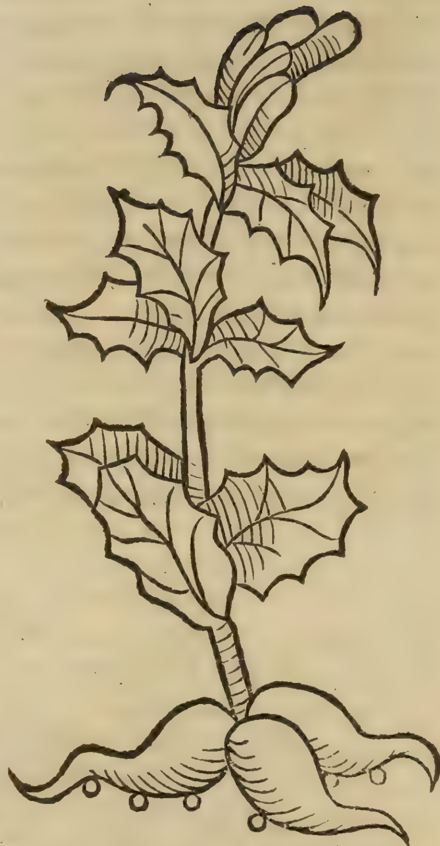

Ca. cccc. xij.

S Andalum. Sandal arabice. Grece ⁊ latine ſandalum. Serapion li. aggre. caplo ſandal. i. ſandalū defertur ex ſyria ⁊ eſt album ⁊ ruffum ⁊ citrinum. Et fri. in. iij. ſic. in. ij. ⁊ melius ex ſandalo eſt citrinum pingue. poſt citrinū rubeum ⁊ eſt magiſ ſiccū citrino. ⁊ poſt ipm̄ album. Et idem auct. Albugerig. Albū ē fri. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sꝫ citrinum ⁊ rubeum ſunt fri. in. iij. ⁊ ſic. in. ij.

Operationes.

A Serap. aucto. Aben meſuay. Confert dolori ſtomachi ⁊ epatis ex colera ru. ⁊ rubeum eſt frigidiuſ albo ⁊ citrino. ⁊ eſt magis iuuatiuum. Nam ipm̄ ꝓhibet fluxum humorum ad membra. ⁊ eſt ſicut fauſel in frigiditate ⁊ ſiccitate. ⁊ fortificat gigiuas ⁊ ſtomachum B Et idem auctoritate Aben meſuay. Cōfert cardiace cum fe. qn̄ linit̄ cu eis ſuper cor. C Et idem aucto. Yſaac benaram. Cōueniunt calefactis. ⁊ conferunt debilitati ſtōachi ⁊ cardiacē que accidit a colera quādo terunt̄. ⁊ miſcent̄ cum aqua ro. ⁊ applicātur exterius. ⁊ quando cōficiunt̄ cum aq̄ roſaꝝ et pauca camphora et liniunt̄ inde timpora confert ſode q̄ fit a caliditate D Et quando miſcetur cum vna quantitate ſandali albi media quātitas ſarcocollo. ⁊ conficitur cum albumīe oui et ponitur ſuꝑ timpora. ⁊ confert ſode colerice Et ꝓhibet deſcenſum catarri ad oculum. ⁊ linitur cum eo in balneo. ⁊ ꝓhibet ardorem pſilotri. ⁊ ſandalum rubeum eſt frigidius albo. E Et quando miſcet̄ cū ſucco ſolatri aut ſemꝑviue aut portulace aut lenticula aque confert podagre calide ⁊ apoſtematibus. et ꝓhibet humores ab illis membris. ⁊ melius ex ſandalo eſt citrinum pingue. et poſt citrinum rubeū ⁊ eſt magis ſiccum citrino poſtea album. F Et idem aucto. Albugerig. Album eſt frigidum in. iij. gradu. terit̄ ⁊ reſoluit̄ cum aqua ro. ⁊ in catarris cal. ponit̄ ī frōte ⁊ in ſtomachis calidis. ⁊ infrigidat ea. ⁊ ꝯfert fe. ca. ⁊ birſen. ⁊ ſtomachi debilitati. ſed citrini ⁊ rubei ſunt fri. in. iij. gradu ſic. in. ij. non hn̄tes ſtipticitatem neqꝫ pōticitatem roſaꝝ. ⁊ qn̄ diſſoluunt̄ in aq̄ ro. ⁊ ponunt̄ ſuꝑ ſtomachum ꝯferunt fe. acutis ⁊ debilitati ſtomachi ⁊ ſode q̄ fit a caliditate. G Et idem auct. Atabari. Rubeum eſt frigidius albo. et liniunt̄ cū eo apoſtemata calida.

Ca.cccc xiij.

S Atirion. Pādecta.ca:cl. Chaſial kel arabice. Grece orchis vel afrodiſia vel priapiſmon: latine vo teſticulus vulpis vel ſatirion vel leporina. Serap̄. li. aggre. cap̄. Chaſialkel ſiue caſialtheb. i. ſatirion. Sūt eius duo genera Unū hꝫ radicem ſeu teſticl'os albos. ⁊ vocatur chaſialkel. Primū genus ſatirioniſ vocat̄ teſticulꝰ canis. ⁊ grece kinoſerthis ⁊ eſt ei planta q̄ hꝫ folia extenſa ſup̱ terrā ꝓpe ip̄aꝫ ⁊ ortus eſt ex radice vnius ſtipitis. ⁊ folia eius ſunt ſimilia folijs oliue. niſi quia ſunt ſubtiliora eis et longiora ſup̱ terram exteuſa. ⁊ longitudo eius eſt fere ī longitudine vnius palmi. ⁊ florem hꝫ coloris purpurei. radix eius eſt ſimilis radici bulbi. niſi quia eſt tendens ad longitudiuem ⁊ ſubtilitatem. Et eſt duplex ſicut ſunt due oliue in figura. Una inferius et alia ſuperiuſ. ⁊ vna plena ⁊ alia vacua rugoſa. ⁊ cōmedit̄ radix eiꝰ elixata ſicut bulbus. ⁊ iſte dr̄ ſatirion. q̄ om̄es cōiter vtuntur ⁊ ſubdit. Secundum vero genus ſatirionis habet duas ſpecies. Una eſt q̄ vocatur arabice chaſialhabel ſiue caſialthalep. i. teſticulus vulpis. ⁊ vocat̄ ſimiliter catharich ⁊ nominat̄ hoc in greco trifolium quia plurimū q̊d de eo naſcit̄ eſt hn̄s tria folia declinantia verſus terrā. et ſimilantur folijs acetoſe maioris. aut folij lilij niſi quia ſunt miuora eis. ⁊ in teſticl'o ſuo eſt rubedo declinans rubedini ſanguiniſ ⁊ habet ſtipitem ſubtilem longitudīe vnius brachij. ⁊ habet florem ſimilē floribuſ lilij albi in figura. et radix eius aſſimilat̄ cepe bulbi in figura. ⁊ eſt in magnitudīe mali exterius rubei coloris interius albi. ſicut ouū. ⁊ q̊d de ip̄a admiſtrat̄ ē radix

Operationes.

A Galieuus. viij. ſim. far. cap̄. de teſticulo canis ſm tranſlatōem arabicaꝫ. Radix eius eſt dulcis. ⁊ virtus eius eſt cal'. et hu. niſi qꝛ in humiditate eius eſt inflatio ſuperflua. ⁊ incitat libidinem. B Ibidem ſm tranſlatōem grecam. Satirion vel trifoliū humide eſt ⁊ calide complexioniſ. quo circa ⁊ guſtancibus ipſum videtur dulce ⁊ ventoſam humiditatem poſſidere. ⁊ ꝓpterea ꝓuocat ad venerea. Hoc āt ⁊ radix huius herbe efficere nata eſt. ut quidam ſcribunt etiam epiſtotonū ſanat cum vino nigro auſtero bibitum.

C Et idem ſecundum tranſlationē arabicam de teſticulo canis. Radix eius eſt duplex ſimiles radici bulbi. Una plena ⁊ ſapor illius radicis que eſt plena. ē dulciſ multe humiditatis ⁊ ſup̱fluitatis inflatiue que quando bibitur incitat libidinem Et alia mollior ſiue vacua que habet cōplexionem que declinat ad caliditatem ⁊ ſiccitatem. Et eſt in ea humiditaſ digeſta digeſtione completa. ⁊ ideo contingit ꝙ cum hoc ꝙ non incitat coitum facit cōtrarium ⁊ abſcindit eū. et iſte ambe radices ꝯmedunt̄ aſſate ſicut ꝯmedit̄ radix bulbi

B Dyaſ.cap̄.orchis ſm̄ tranſlatōnem
noſtram. Orchis.i.ſatirion dr̄ de radice
eius ꝙ ſi vir comedit partem maiorē eiuſ
generat maſculos:⁊ ſi minorem cōmedit
generat feminā.⁊ ꝙ mulieres partiū Yta
lie dant tritam cum lacte capraꝝ ad inci
tandum libidinem.⁊ quelibet ip̄aꝝ habꝫ
operatōnem cōtrariam alterius quando
bibitur.naſcit̄ in locis petroſis ⁊ arenoſiſ
E Et idem aucto. Archiſalie. alia eſt
ſpecies quam nōiant quidam ſandachi
as propter ſuum iuuamentum magnum
et eſt herba habens folia ſimilia folijs
porrorum niſi quia ſunt latiora et eſt hu
miditas in ea que adheret manui habēs
haſtam longam circa longitudinem vni
us palmi.⁊ habꝫ florem purpureum ⁊ ra
dicem ſimilem teſticulis F Gal.viij
ſim.far.cap̄.orchis q̄ ⁊ ſerapicidā vocāt
ſm̄ tranſlatōem grecam.in ſapore iſtius
ſpeciei ſupple vltime dicte auctoritate ar
chiſalie ⁊ ſtipticitaſ. ⁊ virtus eius eſt ſicci
or virtute radicis que dicta eſt prius: ⁊ p
pter hoc non ita confert in coitu ſicut pre
dicta ⁊ deſiccatur ⁊ eſt adhuc ſiccior. Vir
tus etiam eius eſt etiam que reſoluit apo
ſtemata inflata qñ ponitur ſup ea:⁊ mun
dificat exituras ſordidas: G Et cu
rat heriſipilam.et quando eſt ſicca curat
apaſtemata fraudulenta putrida.⁊ quia
in ip̄a eſt ſtipticitas retinet ventrem quā
do bibit̄. H Dyaſ. Quando de iſta
ſpecie fit emplaſtrum ipſis teſticulis r̄ſol
uit apoſtemata flegmatica eoꝝ.⁊ mūdifi
cat vlcera ⁊ formicam.et aperit emorroy
das. Et qñ fit emplaſtꝝ cū ea ſedat ap̄ata
calida.⁊ ſi adminiſtrat̄ ſicca ꝓhibet dila
tatōem vlcerum.⁊ abſcindit putredinem
eoꝝ.⁊ curat vlcera fraudulenta q̄ ſunt in
ore I Sed ſciendū ꝙ ſatirion eſt ca.
⁊ hu.in p̄mo. Sed eſt alia ſpecies ſatirio
nis q̄ vocat̄ herba baſilica grece.arab.di
giti citrini vel buzeiden.latine vō palma
criſti cuius folia ſunt ſimilia prime ſpeci
ei ſatirionis.ſed graciliora cum nigriſ pū
ctis:radix eius brance manus vel palme
manus hꝫ ſimilitudinē floris crocei cum
vino vel aqua tritum croceatum efficitur
K Oribaſius cap̄.de palma criſti. Ve
nenis reſiſtit. quam qui habuerit a male
ficijs:⁊ venenis ſecurus erit. L Aui.
li.ij.ca.digiti citrini.eius figura eſt ſicut
vola manus cōmixta ex citrinitate ⁊ albe
dine:⁊ eſt dura in qua eſt parum dulcedi
nis ⁊ ex ea eſt citrina cum ꝑua alteratōne
atqꝫ albedine.eſt cal.⁊ ſic.in.ij.reſoluit ſu
perfluitates g̊ſſas valde. M Et ē ei
ꝓꝑetas valde mūdificādi cutim:⁊ cōfert
mēbris neruoſis.⁊ impedimentis ſuis.et
ꝯfert manie ꝓꝑe. ⁊ loco eius in iuuamēto
manie ponit̄ quantū eſt medietas eius ex
hedera gſen cū duabus tercijs de ſep.

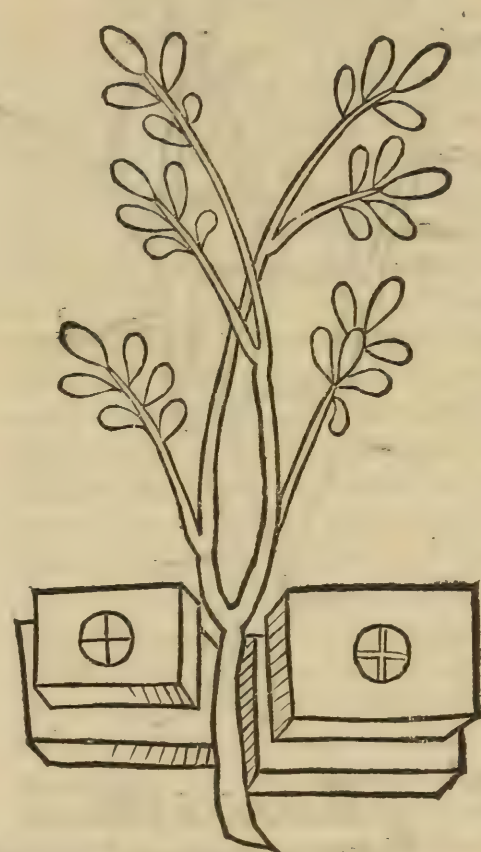
Ca.cccc.xiiij.

Aturegia latine. Grece Tymbra:
Arabice.ſabanc: Serapion libro
aggre.cap̄. Sabanc aucto.dyaſ.
Sabanc ſiue ſabater eſt planta omnibuſ
nota naſcitur in locis ſaxoſis ⁊ aſperis:et
eſt ſimilis thimo.niſi quia folia eius ſunt
maiora ⁊ molliora.⁊ habet ſpicam plenā

floribuſ quorum color vergit ad citrinita
tem ⁊ viriditatem. Et vtus eius eſt ſicut
virtus thimi. ⁊ adminiſtrat̃ ſicut thimus
⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. gradu. ⁊ ponit̃ in cib
Et quedam ex eis ſumit̃ in ortis. et eſt de
bilioris operationis q̃ alia. ⁊ ipa eſt ma
gis conueniens in cibis q̃ acuitas eius ē
magis remiſſa.

Operationes.

A Serupion. Uirtus timbre eſt calefa
ctiua multum ⁊ deſiccatiua et reſolutiua.
⁊ prouocat vrinam ⁊ menſtrua. ⁊ expellit
fetum. ⁊ facit excreare ſuperfluitates a pe
ctore B Et idem auctoritate Aben
meſuay. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gra
du. ⁊ magis agreſtis. Et proprietas eius
eſt q̃ expellit ſup̄fluitates que ſunt in ſtōa
cho. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ acuit viſum de
bilitatum ab humiditate. ⁊ ideo comedi
tur in hoc caſu cum rafano ⁊ bederaos. ⁊
confert dolori ſciatice. quando fit empla
ſtrum cum ea cum frumento trito. et agre
ſtis fortiōr eſt domeſtica C Yſidorus
libro ethimologiarum. Saturegia ē herba
calida ⁊ proprie ignita. vnde ⁊ illi nomē
inditum credunt. eo q̃ in venerem ꝓnos
faciat. D Palladius li. iij. In febru
ario menſe ſaturegia ſeritur ſolo pingui
vel ſtercorato ⁊ apico. vel melius mari ꝓ
ximo ⁊ cepulis mixta ſeminat̃ E Dy
aſcorides. Satura vl' ſaturegia calefacit
⁊ nimis deſiccat. ⁊ māifeſte extenuat. ide
oq̃ vrinam ⁊ menſtrua mouet. ac fetus ex
trahit potui data viſcera purgat. A tora
ce atq̃ pulmōe humorē purgat ⁊ p os ſpu
ta pellit. Urinā quidem mouet ex vino po
tata. F Stomachū q̃z nauſeantē cō
firmat in ouo ſumpta vel potata. ⁊ cōtra
ea que ictibus aculeatis ſentiunt aīalia.
G Pla. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ pulteſ
ex farina ⁊ aqua ⁊ eius puluē mūdificant
ſpūalia. Puluis eiuſdē ꝯmeſt⁹ ad idē valz
H Macer. Timbra ſolz grece dici ſatu
regia latine. Illa ſicca nimis. vis ē ⁊ ferui
da valde. Prouocat vrinā mouet q̃z men
ſtrua ſūpta. Pellit abortiuū muliebria viſ
cera purgat. Illius puluis cū cocto melle
ſubactus. ⁊c.

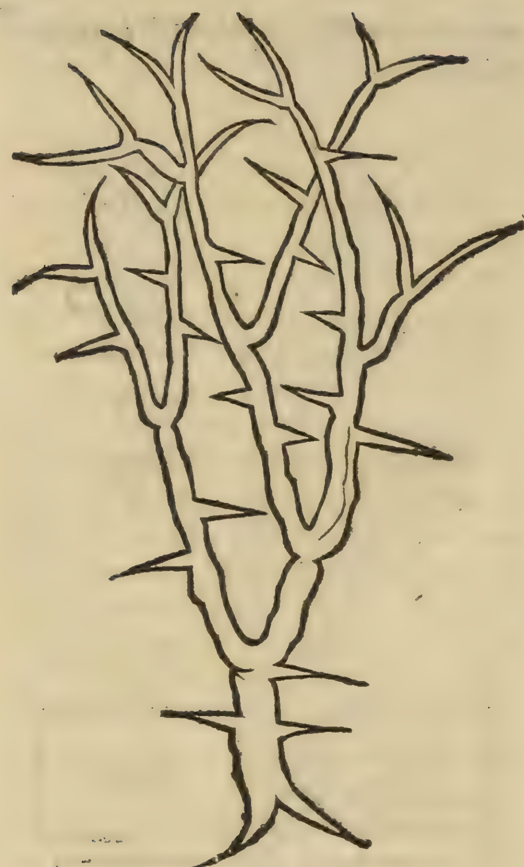

Ca. cccc. xv.

Saponaria. Pandecta. cap̄. c viij.
Borich vel ozatis grece. Arabice
agiſdo. latine ſaponaria vl' herba
fullonum. ⁊ eſt ſaponaria de qua paruu
los faciunt. quos herbaticos vocāt. ⁊ ſic
cant eos. ⁊ pro ſapone vtunt̃. Iheremias
Si laueris te nitro ⁊ multiplicaueris tibi
herbā borich macl'ata es īiq̃tate tua. Pli.
ca. de borich. Borich ē herba ſatis nota
q̄ ſatis ꝯgruit ad abſtergendū pānos. et
ideo ipa multū fullones vtunt̃.

Operationes.

A Pli. Ex folijs eius fcm̄ cathaplaſma
vulnera magna glutinat. ⁊ cruorē illorum ſi
ſtit. ⁊ repmit tūores. q̄ trita cum melle pur
gat vulnera ſordida. ⁊ mūdat maculas.
B Et mixta cū albumine oui ſubuenit
igni ſacro.

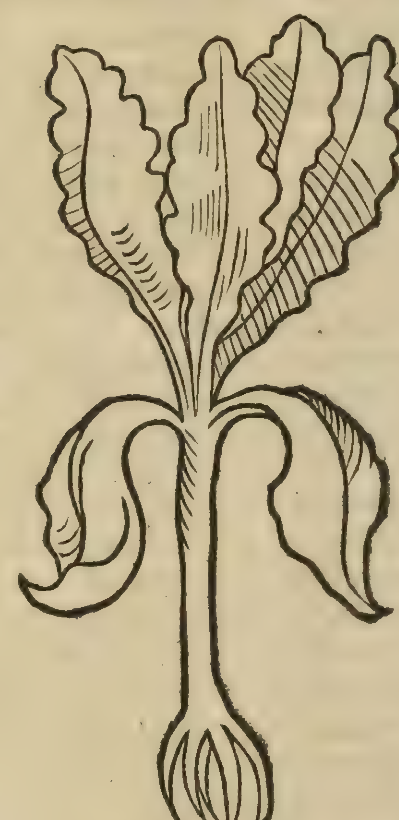

Ca.cccc xvj.

Aphatum. Auicenna. Saphatū eſt arbor arabica ⁊ armena. Et eſt vnum de lacticinijs. Calida eſt in tercio gradu. ⁊ eius ſiccitas in quarto. in ipſa eſt ſtipticitas temperata: Sentix dicta eſt a ſitu eo ꝙ eſt terra inculta in q̃ ſentites ſpineq; naſcuntur. Maiores autem noſtri om̄em arborem ſpinoſam dicebāt veprem. eo ꝙ vi prendeat. Hieronimus ſup Yſaiam. Setha eſt genus arboris naſcentis in heremo: ſpīe albe ſimilitudinē habens Cuius lignum imputribl'e ⁊ leuiſſimū oīm lignoꝝ tam in fortitudine q̃ in nitore ſoliditatem et pulchritudinem ſuperat. Unde omnia ligna arche et tabernaculi facta ſunt inſtrumento. Haymo ibidem Ex hac arbore terra in qua naſcit̄ dicta eſt ſetim. vnde dicunt̄ ligna ſethim Ex libro de natura reꝝ: Setim eſt arbor oriētis nobiliſſima albe ſil'e ſpīe. ſ; multo maior ⁊ altior creſcit. Lignum eius albū ⁊ leue. non facile cedens igni nec vn q̃ humore aliq̄ l' ātiquitate corruptibile qd̄ adhuc ptz i archa noe q̄ ē ſup mōtes armēie:

Operationes.

A Auicenna. Saphatū ſtipticitatem habet tꝑatam: ⁊ cōfert empetigini linia.
B Sup alcola q̄; cū melle linit̄ ⁊ remouetur. ventrem ſoluit. ⁊ debilitat viſcera. ⁊ eſt quedam ſpēs eius interficiens ſedentem in eius vmbra.
C Caueat̄ ꝗ ab ea Mam ⁊ lactis eius tres ſpecies. ⁊ interficit in duabus epar ⁊ pulmonē frāgēdo.
D Notandum ꝙ in iſto caplo habes tres plantas de quibus audiuiſti. ſcilicet ſaphatū ſentix ⁊ ſeta. vt apparet ī figura.

Ca.cccc xvij.

Cabioſa lati. gre. ſtibes ſiue ſtibeoſ

Operationes.

A Dyaſ. ca. ſtibes: herba ē c9 ſemē ſtipticē ē ꝟtutis. ⁊ ſiccatiē ſatis. ⁊ idcirco ei9 decoctō diſſintericis inicit̄ et de aurib9 pus emanans ſanat inſtillata et in magnis vulneribus ⁊ cruentis glutinatoria eſt

vtilius id agens ſi cum vino nigro et au ſtero ⁊ ſtiptico coquatur. deſiccat eñ fortiter omnia que ꝯtra naturam ſunt hũida
B Folia aũt eius viridia trita ⁊ cathaplaſmatibus appoſita in ano emorroidaſ reprimunt. ⁊ ex ꝑcuſſione in oculis ſinkyſim factam ſuppoſita iuuant. C Itẽ folia eius adhibita ſuffuſiones oculis detergunt. Sanguinem vulneribus impoſita ſiccant. D Paulus cap̄. de ſcabioſa. Scabioſa ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gradu. Valet cõtra ſcabiem ⁊ alopitiam. Et ſuccus eius lũbricos necat. Fumus vini decoctionis eius valet contra emorroidas. E Contra condilomata que atricia dicunt̄ fiat emplaſtruȝ deſuꝑ ex ip̄a herba. fumo tamen prius recepto. F Dicit̄ ꝙ ſanctus Urbanus ad petitõem cuiuſdam ſororis ſue anhelantis ſuꝑ ſcabioſe v̄tutes qm̃ ip̄e ꝯtinue vtebat̄. miſit ſibi infra ſcriptos verſus. Urbanꝰ ꝓ ſe neſcit p̄ciũ ſcabioſe Nã purgat pectꝰ q̊d ꝯp̀mit eḡ ſenectus. Lẽit pulmonẽ. purgat lateꝝ r̄gionẽ Apoſtema frangit. ſi locum bibita tãgit Tribus vncta foris. antracẽ liberat horis

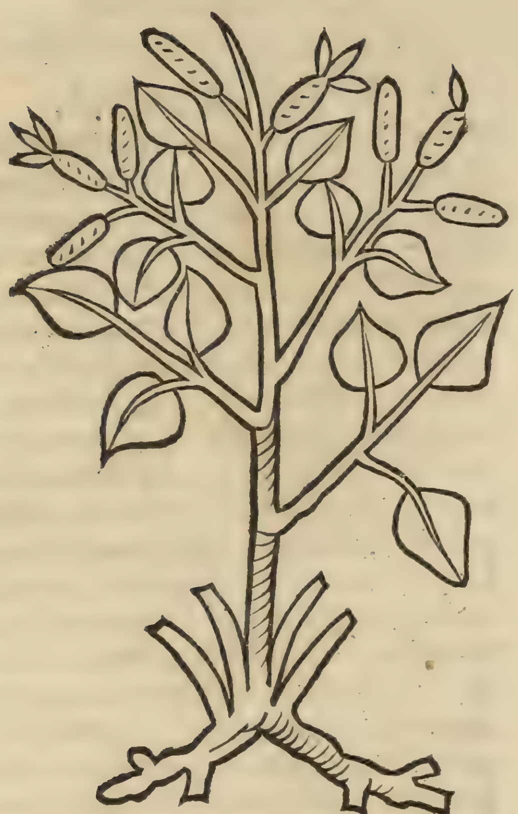

Ca. cccc. xviij.

Calongia grece. latine Ceputia.

Operationes.

A Gal. ij. de cibis. cap̄. de ſcalongijs. Sunt ſcalongie ex genere bulbi. cõmedit̄ eñ ip̄orum radix ſine folijs. habet autem in ſeip̄a amaram et auſteram v̄tutem notabiliter ꝑ quam ſtomachũ reſolutum excitat aliqualiter. appetitui non contrariatur. neqȝ expuere aliquid indigentibus ex pectore ⁊ pulmone. ⁊ quidem ſubſtantiã corporis groſſiorem ⁊ viſcoſiorem habẽſ amaritudo eius contra agit groſſiciei. ſiccare viſcoſa ⁊ groſſa apta nata. ſicut ĩ his que de medicinis dcã ſunt. propter quod ſi bis decocte fuerint nutritiue ſũt magis contrariatur autem iam expuere indigentibus tanq̈ vtiq; depoſito toto amaro.
B Comedere autem ip̄aſ melius tunc cum aceto ſimul ⁊ oleo ⁊ garo. Etem̃ delectabiliores ſunt ⁊ minus inflatiue et magis nutritiue ſubtiliores ad digerendum Abundantes autem ſecundum eſum ip̄orum quidam manifeſte ſenſerunt. ⁊ ſꝑma plus habentes promptiores facti ad venerea. preꝑant autem ⁊ hos homĩes multiformiter. Non enim ſolum elixos ꝑ aq̈ ſed ⁊ vaſa ex ip̄is valde preparata cõponunt. poſt frixuramqȝ alij offerũt. Multi autem aſſantes ſuper lar multam decoctionem non ſubſtinent. C Contẽti ſũt autem valde modica aut neqȝ omnino p̄ decoquunt gaudentes ip̄oꝝ amaro et auſtero ſapore ſaluato. prouocat enim ip̄os magis ad eſum. D Sed inflatõem ⁊ tortionem inferunt non digeſti. Ex his quidem itaqȝ qui ſic comedunt̄ non boni chimi alimentum fit. E Ex his autẽ qui amplius decoquuntur aut bis. vt dictum eſt. groſſior quidem chimus. melior autem quantum ad digeſtionem et nutritiuus fit. Calefaciunt autem manifeſte. ⁊ aliq̇d aromatiȝãs inſinuãt ⁊ vrinatĩe ſũt.

Ca.cccc.xix.

Camonea latine. Grece diagridion. arabice ſcamonia. Serapion. li. aggre. cap. ſcamonea auctoritate Dyaſ. Scamonea eſt planta habenſ ramos multos egredientes ab vna radice longitudinis quatuoꝛ brachioꝛum ſuper quos eſt viſcoſitaſ adherens manui. ⁊ parum boꝛre. et habet folia ſimiliter piloſa et ſimilia folijs plante lebleb. i. volubilis agreſtiſ; aut folijſ cuſſus. i. edere. niſi quia ſunt mollioꝛa folijs cuſſus. ⁊ habent tres angulos. ⁊ habent floꝛes albos rotūdos concauos ſimiles in figura ſua cartal id ē tube habens grauem odoꝛem: ⁊ radicem habet groſſam ſicut pollex: albaꝫ grauis odoꝛis plenam lacte. Et colligitur ſcd̄m hunc modum. Nam vulneratur virga et radix eius. ⁊ fiūt fouee iuxta vulnus et humiditas manans a vulnere in foueis illiſ que poſtea colligitur in cocleis Quidam vero fodiunt circa radicem ⁊ ſternūt ibi folia tunc ⁊ vulnerata radice q̄d de humiditate egreditur ſuper ſubiecta folia colligunt. poſtea ſic dimittunt. donec illa humiditas deſiccata fuerit quam reponunt ⁊ melioꝛ ex illa humiditate que eſt ſcamonea eſt que eſt clara leuis ſimilis in coꝛpe ſuo glutino quod fit ex coꝛijs boum. hn̄s gibboſitatem. ⁊ eſt ſpongioſa ⁊ eſt illa q̄ defertur ex locis myſie. ⁊ ex terris aſye eſt huiuſmodi. Et ille qui vult eligere ſcamoneam ⁊ colligere ip̄am. opoꝛtet ꝙ non ſit ꝯtent⁹ vtꝝ albeſcat aut n̄ albeſcat qn̄ tāgitur cum lingua. quia idem cōtingit qn̄ ip̄a eſt adulterata cum lacte titimalli. Verumtamen diſcernitur qn̄ nō eſt admixtū eo ꝙ non adurit nec moꝛdicat linguaꝫ ad uſtione ⁊ moꝛdicatione foꝛti. Nam hoc accidit quādo eſt ſibi mixtum lac titimalli. Et deterioꝛ ſpecierum ſcamonee eſt illa que deferꝑ ex ſeni. ⁊ ex paleſtina. q̄ iſte ſpecies ambe ſunt male adulterate cum titimalli lacte ⁊ cum farina oꝛdei. Et eſt calida ⁊ ſicca in. iij. gradu.

Opeꝛationes.

A Serap̄. Sunt autē qui accipiunt ex radice plante ſcamonee ⁊ coquunt eam ⁊ dant elixaturam in potu ⁊ purgat. ⁊ aſſumitur radix plante ſcamonee ⁊ coquitur illa cum aceto ⁊ teritur contritione foꝛti. ⁊ conflatur cum farina oꝛdei ⁊ fit empl̄m iuuatiuum ſciatice B Et quando lana inuoluitur ī ſucco radicis eius ⁊ ſubijcitur pregnanti facit aboꝛſum ⁊ quādo miſcetur cum melle ⁊ oleo ⁊ liniunꝑ cū ea exiture ſoluit eas. ⁊ quando coquitur cum aceto et linitur ſcabies vlcerata excoꝛiat eam. Et quando miſcetur cum oleo roſato ⁊ linitur caput cum ea confert ſode antique. C Et idem auctoꝛitate Galieni. Calida eſt ⁊ ſicca in tercio gradu: Et ē calidioꝛ pipere. Et idem auctoꝛitate pauli; Scamonea abſtergit cutim ⁊ melioꝛat coloꝛem ⁊ mundificat baras. ⁊ aufert doloꝛem capitis antiquū. qn̄ adminiſtratur cū oleo ro. ⁊ aceto et infundiꝑ ſuꝑ caput.

⁊ melior ex ea eſt vergens ad colorem celeſtem quando frangitur. ⁊ eſt in fricatione ſua ſicut coclea fracta. Et illa que colligitur in montibus kem eſt huiuſmodi. et mala eſt cuius color vergit ad nigredinē ⁊ figura eius eſt rotunda. ⁊ alterius coloris ab illa. D Et modus rectificatōnis prime ſpeciei que eſt bona eſt ꝙ accipiatur citonium ⁊ abſcindatur de capite eius rotula: ⁊ fodiatur medium eius ⁊ intromittatur ibi ſcamonea: Deinde ponatur coopertorium quod fuit abſciſſum et firmetur. Demum inuoluatur ſuper ipm̄ paſta. ⁊ ponatur in furno non multū calido. ⁊ dimittatur donec deſiccetur. ⁊ doſiſ eius ita preparate ſit ab vno dauich vſqꝫ ad duos E Et ſcias ꝙ ſcamōea non mutatur neqꝫ minuitur. acuitas eius circa ſpacium. xxx. vſqꝫ ad. xl. annos niſi illa que eſt prepata ſicut diximus. Nam illa que eſt prepata quādo tranſierit lōgum tempus ſuper ipſam amittit virtutem ſuam. ⁊ propter hoc oportet ꝙ prepares eā qn̄ volueris eam adminiſtrare. ⁊ quando ſumitur ſcamonea plus ab ea quantitate ꝙ̄ diximus fortaſſe inducit anxietatem ⁊ lāguorem ⁊ ſudorem frigidum ⁊ ſincopim ⁊ fluxum donec moritur. Et doſis eiꝰ conueniens eſt a. vj. granis ordei vſqꝫ ad. xx. F Et de proprietate eius eſt ꝙ expellit coleram ⁊ humores viſcoſos ⁊ attrahit ſuperfluitates malas a corpore. ⁊ multi ex his qui ſunt calide complexionis poſtꝙ̄ ſuſceperunt eam incurrunt febres acutas Et ab ea cauere hominibus melius eſt niſi magna neceſſitas incumbat. ⁊ tūc accipiat ſm formam ⁊ quantitatem quam diximus G Et idem auctoritate aben meſuay. Laxat fortiter ventrem. et nocet ſtomacho ⁊ epati. ⁊ diminuit appetitum cibi. ⁊ inducit anxietatem: ⁊ nauſeam. Et rectificatio eius eſt ꝙ admiſceāt ei aniſum ⁊ daucus. ⁊ ſemen apij. ⁊ radix piperis. ⁊ admiſcere cum olō amigdalino eſt bonū Et ſcamonea nō debet multum terere ad hereat ſtomacho vt noceat ei. ⁊ oportet ꝙ non bibatur ſimpliciter. et ſumat̄ cum magna cautela. Et ſit doſis eius ab vna kyrat vſqꝫ ad tres. H Johānes Meſue cap̄. de ſcamonea Scamonea eſt ſolutiuum magnum. Et dixit Democritus ꝙ eſt diſſolutiuum antonomatice ⁊ ꝙ eſt genus ſolutiuoꝝ eſt generalius ſuper oīa ſolutiua. Fit autem ex ſucco cuiuſdā ſpeciei volubiliſ. cuius folia ſunt in modum ſagitte alate. Naſcitur autē in Anthiochia Armenia: ⁊ coraſceni in partibus arabie ⁊ thurchie. ⁊ plurimū naſcitur in terra noſtra. ⁊ eſt mala: ⁊ credo ꝙ diſpoſitio loci ⁊ modus culture. ⁊ ars in faciēdo auxliat̄: vt ſit bona vel mala. I Modi autē opationis eius ſunt quatuor. Primus eſt vt accipiat̄ radix eius poſtꝙ̄ euellit̄ a terra. ⁊ fiant inciſiones in eo q̄d apparet ſuper terram ⁊ inuenit̄. q̄d egredit̄ poſt diē ⁊ eſt res ſicut gummi. ⁊ dimittit̄ exiccari ⁊ conſeruatur. Secundus eſt extirpantur poſt illud totaliter radices ⁊ inciduntur: ⁊ colligitur lac coꝝ fluens. ⁊ decoquit̄ cū facilitate. ⁊ exiccatur ſoli. ⁊ fiunt inde forme ⁊ ſigillantur. ⁊ huius ſcamonee color eſt ſubalbidus aut varius. Tercius eſt teruntur adhuc radices poſt illud ⁊ extrahitur ſuccꝰ ⁊ fit ſicut diximꝰ de decoctōne ⁊ alijs ⁊ ſigillant alio ſigillo. nunc autem tides ſigilloꝝ perijt: Et hec ſcamonea eſt g̃ſſa nigra ⁊ ponderoſa. Quartus eſt terūtur flores eius ⁊ ſtipites ⁊ extrahit̄ ab eis ſuccus ⁊ fit ſitr. ⁊ hec eſt ſcamonea nig̃ attinens viriditati. ⁊ eſt grauis odoris.

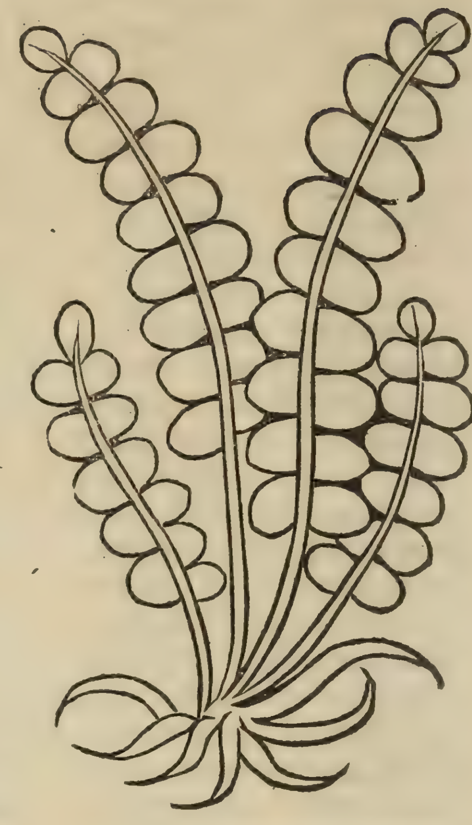
K Electio Melior eſt anthiochēa. ⁊ armena eſt poſt hanc. Que vero fit in partibus noſtris. ⁊ in coraſceni eſt mala ꝑſus Et melior adhuc eſt que eſt prime forme. ⁊ q̄ eſt ſecūde poſt primā. ⁊ alie ſunt male ⁊ deterior viridis. Adhuc aūt qui laudauerunt ſcamoneam in quinqꝫ proprietatibus laudauerunt eam. Prima eſt vt ſit in colore clara ſicut gummi. ⁊ proprie ſpecies eius prima: aut ſubalbida: aut varia Scōa vt ſi tangat̄ confractū eius cū aq̄ l' ſaliua fiat ſicut lac Tercia vt ſit tenera ml'te facilitatis ad frangendum ⁊ pulueriʒādum. Quarta vt ſit pōderis leuis. Quinta vt ſit odoris proprij boni non grauis. Remota v̄o ab his ꝓpetatibus nō eſt bōa

L Conſeruatur autem per annos.xx.
ſed quanto antiquior tanto debilior.Ca
lide complexionis eſt in tercio gradu.et
eſt ſicca in primo.Et eſt in ea de acuitate
minus q̄ in planta ſua:Et credo q ars in
faciendo ipſam frangit ex acuitate eius
aliquid:⁊ in ea eſt amaritudo:⁊ ipſa qui
dem eſt abſterſiua inciſiua.et reſolutiua.
cum attractione multa.cuius attractō ex
tenditur vſq; ad multum remota. M
Rectificatio quatuor ſunt ei familiaria q̄
in in corpore magnitudinem nocumento
rum imprimunt. Eſt enim in ea ventoſi
tas mordicatiua et faciens in ſtomacho
ſubuerſionem ⁊ nauſeam et eſtuationem
laborioſam. Secūdum quid inſunt ei ca
liditas ⁊ acuitaſ habilis inflāmari.⁊ pro
pter hoc facit cadere in fe.⁊ ſitim.⁊ prope
quando inuenitur pacientis preparatio
Tercium qm̄ fit per ip̄am attractio vehe
mens dilatatio orificiorum venarum.qr
facit cadere in immoderaium fluxū.quo
niam eſt in eo ſeroſitas operans ad exco
riationem viſcerum.quare generat dolo
res acutos pungitiuos:et facit cadere in
diſſinteriam ⁊ tenaſmon:Quartnm eſt ꝓ
prietas et operatio ſua quibus fit impre
ſſio nocumenti in membra que ſunt mine
re virtutum ſicut cor.epar ſtomachus.et
ſimilia eis. N Auxiliandum igitur
ex his cum rebns quibus propetate ⁊ vir
tute nocumenta tolluntur.ſicut verbigra
tia obuiamus ei quod p̄mo dixi adiuuā
do vt reſoluatur vapor eius turbidus:et
inflatiuus faciens ſubuerſionem et labo
rem:et ad hoc auxiliatur nobis decoctio
in pomo digerit enim ⁊ maturat et reſol
uit.⁊ excludit vapores eius.⁊ aufert ſero
ſitatem eius.⁊ miſceantur in decoctione
illius que ventoſitatem reſoluunt.et car
minant ⁊ adiuuant ad illud ſicut daucus
proprie ⁊ galanga ⁊ ſemen feniculi ⁊ ſem̄
apij ⁊ ſimilia. O Et dico q decoctō
eius generalior:⁊ p̄paratio eius auferēs
plura ex nocumentis que diximus.Et ob
uiamus ei quod diximus in ſecundo:miſ
cendo in decoctione eius aliquid virtute

refrigeratiuum.et operando vt frangat
acumen ⁊ inflāmatio eius.Et ad hoc au
xiliatur nobis decoctio eius cum his que
extinguunt ⁊ leniunt.ſicut eſt muſcillago
pſillij.⁊ aqua eius:⁊ carnes pruuorum:⁊
ſuccus roſarum:⁊ aqua violarum:⁊ viole
r̄centes:⁊ inuolute ip̄am ante coctōnem
eius in oleo roſarum.aut violato auferūt
hoc nocumentum ab ea. P Et ſuccꝰ
citoniorum muſorum ⁊ ſumach ⁊ ſpodiū
faciunt ſimiliter: Et obuiamus ei quod
diximus in tercio.miſcendo ei in decocti
one que adiuuant virtutes membrorum
⁊ auxiliantur in aggregatione ⁊ corrobo
ratione parcium laxarum.⁊ ad hoc auxi
liantur nobis maxime res ſtipticitatem
habentes:⁊ omnia que auferunt ſupflui
tatem acuminis eius et remouent ſubtili
tatem ⁊ virtutem penetrationis ipſius ſi
cut eſt maſtix citonia.⁊ ſuccuſ eorum:ſunt
enim rectificatiuum bonum. Mirabola
ni quoq; titrini ſunt mirabl'es in hac ope
ratione:⁊ aloe ſimiliter. Q Et obui
amus ei quod diximus in quarto.miſcen
do res que aggregant duas intentiones:
Prima eſt acquirere ei facilem egreſſum.
⁊ hoc cum rebus expellentibus cito auda
tiam eius.⁊ facientibus eam deſcendere.
Et ad hoc auxiliatur nobis adminiſtra
tio eius cum rebus lubrificantibus ſicut
eſt muſcillago pſillij ⁊ carnes prunorum
Et ſciuiſti q compreſſiua ſicut citonia.et
maxime ſumpta poſt medicinam.⁊ ꝓprie
poſt q̄ incepit educere.feſtinare faciunt
eius egreſſionem R Et ſciuiſti q aq̄
calida poſt medicinam tranſmutat auda
tiam ipſius.⁊ debilitat virtutem ipſius.
S Et dixit Rufus eis qui ſumpſerunt
ſcamoneam de melioribus rebus.eſt ad
expellendum audatiam eius:vt poſt qua
tuor vel quinq; horas poſt q̄ ſumpſerunt
eum pſillium conquaſſatum cum aqua te
pida aut oleo roſarum.ſumant ⁊ poſt ho
ras duas eius infuſiōem mirabol.tribue
ſic enim non timentur nocumenta eius:
Secunda eſt reprimere eius virtutē acu
tam ⁊ ſeroſitatem:⁊ hoc facimus cum au

xilio rerum humidarum ⁊ vnctuoſarum.
ſicut eſt dragantum. ⁊ oleum roſarum. et
amigdalarum: Et obuiamus ei quod di
ximus in quinto ꝙ eſt thezaurus totiꝰ ope
rationis ⁊ illud eſt acquirere ei bonitatē
cum medicinis membra ⁊ virtutes cōfor
tantibus. ⁊ ad hoc auxiliantur nobis me
dicine cordiales frigide, ⁊ medicine ſtōa
tice: Et auxiliantur nobis ars ⁊ modꝰ pre
parationis ſicut iam diximus T
Modus rectificationis eius eſt ſecūdum
ꝙ narrauit Ruffus decoquere ſcamoneā
in citonio poſt inuolutionem eius ⁊ reuo
lutionem fere per diem in oleo roſarum.
aut violarum. aut amigd..arum. et poſt
illud teratur faciliter. ⁊ voluatur ⁊ reuol
uatur in ſcutella vitrea vſqꝫ dum ſiccetur
cum infuſione mirabolanorum citrinorū
facta in ſucco citoniorum: tunc fiunt ex eo
trociſci quantitate quarte: ʒ. j. ⁊ ſit Doſis
trociſcus vnus. ſolutōne eñi educit abſqꝫ
moleſtia: Modus autem alius ſecūdum
eundem ſatis bonus. Decoquitur ſcamo
nea cum priori doctrina adiungendo ei
mirabolanos citrinos ad quantitatē ter
cie partis ipiuſ. deinde accipe ſemen ani
ſi feniculi. dauci. ana ʒ. ij. decoque cū ſuc
co citoniorum cum facilitate ⁊ cola ⁊ vte
re deſiccatione ⁊ inuolutione. ſicut hic ꝓ
ximo diximus. Inquit Ruffus: Sit tua
addere ⁊ minuere, ⁊ mutare ſecundum ꝙ
exigit diſpoſitio. V Inquit Galie:
Miſcui ſcamoneam cum ſextuplo ipſius
manne. ⁊ triplo eius ſucci roſarum: poſt
bonitatem coctionis eius in pomo. et in
ueni ex modis prepationis eius hūc mo
dum ſatis laudabilem: emendantem plu
ra ex nocumentis que timentur per ipam
⁊ aliquando miſcui medicinas cordialeſ
aliquādo alia ſicut res exigebat. Inquit
Hamech. Accipe duplum eius florum
violarum. ⁊ medium ponderis ipſius liq
ritie. ⁊ inuolue in oleo roſarum. et fac tro
ciſcos. ʒ. j. ⁊ ſit doſis eorum vnus: X
Inquit Humay. Diſſoluatur cum oleo
violarum aut amigdalino. et pauco ma
ſticis: et per diem. et diem agitetur ī ſole
cum adminiſtratōe olim paulatim. poſt
hoc agitetur per diem: et diem cum aqua
roſarum in qua fuerit diſſolutum bdelliū
et exiccetur. et decoquatur in citōio. poſt
hoc cum tercia parte mirabolanorum ci
trinorum fiant trociſci. Et ſit doſis. ʒ. ß.
Inquit Paulus. Zinziber et piper longū
et aniſum admixta decoctione ipſius. et
proprie in pomo acetoſo aut pontico: re
mouet nocumenta ipius X Modus
rectificationis ipſius ex inuentione nr̄a.
Decoquantur fruſta eius inter amigda
las tritas multas poſt preparatōnem eo
rum intra folia ſepeliendo ea in cinere ca
lido. et poſt diem abiectis amigdalis di
ſſoluantur in aqua citoniorum acetoſoꝝ
in qua bulierit ſpica et aniſum. et ex ſpeci
ebus et ſeminibus redolentibus et deſic
cetur. Deinde cū pauco maſticis et bdel
lij decoquatur in pomo citonio inuoluto
in maſſa. deinde fiant trociſci. ʒ. j. Et ſit
doſis. j. operatur enim ſine nocumento.
Z Modus alius preparationis predi
cte. miſceatur quantū ipa eſt de ſumach:
et quanta parte eius de ſpodio: et fiāt in
de trociſci ſicut priores. Sunt enim vlti
mi. diſſoluatur ſcamonea cū octoplo eiuſ
miue. et cum pauco ſpice poſt inuolutio
nem eius in oleo roſarum aut amiddali
on. Et decoquatur cum facilitate emēda
tur enim a ſua malitia. Et ſciuiſti ꝙ aloe
frangit malicias eius. ⁊ mirabolani mag
nificant eam: Et decoctio eius in ſucco
portulace. Aut aqua ſeminis ipſius aufe
runt plura ex nocumentis ipſius. ⁊ medi
cine cordiales. aut ſtōatice calide aut fri
gide ſecundum ꝙ res exigit frangunt ma
liciam eius. Et oportet ꝙ fiat decoctō eiꝰ
cum facilitate Impetuoſitas enim in de
coctione addit in maliciam eius. Et iſta
quidem ſicut ſciuiſti de trituratione mo
dicum ſuſtinet qua propter in trituratōe
ipius non nimium inſiſtatur. Ex rebus
autem faciētibus facilem ⁊ velocem egre
ſſum eiꝰ a corpe ſunt citōia qn̄ ī ꝯfectōibꝰ
⁊ electuarijs ſil miſcent̄ ⁊ ſilr mirabolani

Ipſi enim ſunt de cito eam deponētibus Et ſimiliter ſi ſupra eam poſt ſpacium bibatur. ⁊ ſciuiſti ꝙ aq̄ calida expellit maliciam eius. ⁊ aliqua alia ſimiliter ſicut diximus in canone Solutione educit coleram cum facilitate. ⁊ attrahit eam a ſanguine ⁊ venis vehementer. ⁊ ei⁹ operatio eſt ſicut opatio furioſi. ⁊ ipſa eſt inimica cordi ſtomacho ⁊ epati ⁊ inteſtinis: ⁊ eſt ex facientibus nauſeam. ⁊ conturbationem in viſceribus. ⁊ ex ſubuertentibuſ ea. ⁊ facit ſitim. ⁊ debilitat appetitū cibi. ⁊ ex ea ⁊ mirra oleo ⁊ ſucco agreſte pauco opio fiunt trociſci. ⁊ cum vino pontico. ⁊ proprie aurei vnius. ⁊ fit linimentum ex vno eorum ſupra frōtem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ proprie cum vitellis oui et aceto forti. Sanat ſodam antiq̄ ⁊ frigidam. ⁊ proprie emigraneam difficilem. ⁊ ſi ponatur ſupra dentem remouetur dolor eius ⁊ corroſio. ⁊ ſi ſuper ſcrofulas ponat̄. ⁊ prope cum ſucco apij ⁊ dauci delet eas. Et ſi fit linimentū ex vno eoꝝ cum ſucco ſiſimbrij ⁊ aceto. ſed loco apij ponitur caſtoreum. ⁊ linitur in poſteriori pte capitis ⁊ ē magnū iuuamētū ad ſubz ⁊ litargiam. Et quando ſcamonea ſupponitur cum lana educit mēſtrua ⁊ facit aborſum. ⁊ ipſa quidem curat morſus ſcorpionis proprie deſup linita cum ſucco mēte: aut cum vino. Vitet autem eius acceptōnem qui cal. ⁊ ſicce nature ſunt. eſt aūt paratus cadere in fe. Hij autem qui ſumunt ipām timeant eſtus ⁊ frigus. ⁊ abhorrāt fructus. ⁊ ppe frigidos. ⁊ aquaz veri frigoris ⁊ ſomnum plixum ſup eam ⁊ excitātia ſuperbiā animi. Conſeruatur autem ſcamonea p annos. xij. Doſis eius eſt a gnīſ v. vſq3 ad. xij.

Ca. cccc. xx.

Axifraga. Pandecta. Saxifraga eſt herba ſimilis pimpinelle nō differens niſi in piloſitate. quia pimpinella eſt piloſa: ſed ſaxifraga non hab3 pilos. Unde verſus. Pimpinella pilos ſaxifraga non habet vllos.

Operationes.

A Paulus cap̄. ſaxifraga: Saxifraga calida eſt ⁊ ſicca in tercio gradu. B Et valet contra ſtranguiriam. et vicium lapidis. ⁊ dolorem yliacum.

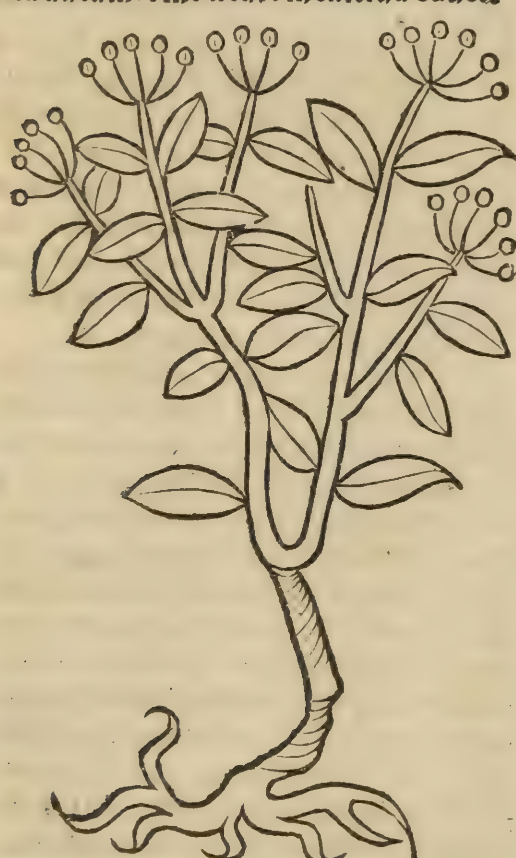
Ca. cccc xxi.

Taſiſagria. Yſidor⁹. Staſiſagria
eſt herba que habet folia quaſi vi
tis et caules rectos emittit. ſemen
habens in folliculis. viride ac trigonium
in modum ciceris aſperum fuſcum: intus
album ⁊ amarꝫ naſcit̃ in locis humidis:

Operationes.

A Dyaſ. Staſiſagria quã latini pedi
culariam vocant naſtitur in locis vmbro
ſis. habens folia viti agreſti ſimilia. diui
ſa ⁊ ſciſſa tanꝙ malua agreſtis; haſtaſ ha
bens longas erectas ⁊ nigras Semen eſt
ei ſimile yſaci ⁊ flores Quod ſemen in vi
ridioribus folliculis eſt obtectum; Qñ te
ritur eſt nigrum. ſed interius albũ guſtu
viſcido ⁊ acri ⁊ calido B Grana ei⁹
xv. accepta cum mulſa vomitibus exclu
dunt pingue flegma. verum hij qui acce
perint mulſam acceperint bibant. ⁊ deã
bulent; qm̃ ſſocationes citius preſtant.
⁊ gulam exaſperant. C Trita et bibi
ta pediculos interficiunt Scabiem ⁊ pru
riginem tollunt. Cum aceto elixa ⁊ ore re
tenta facere poſſunt omnia ſupradicta:
D Reuma gingiuis abſtinent: Tumo
res faucum ſpargunt. Miſcentur in mala
ginatibus calidis. Semen tritum ⁊ oleo
mixtum necare lendines ac pediculos eſt
manifeſtum. Conueniens quoqꝫ ꝓbatur
in apoflegmatiſmo faciẽdo vel aſperita
tibus effectis quos greci ſtigmata vocãt
ab recorpationem faciendam E
Auicenna. Staſiſagria eſt vua paſſa mõ
tana cuius granum eſt ſicut cicer nigrum
In tercio gradu eſt ca, ⁊ ſicca. ⁊ eſt aduſti
ua corroſiua. acuta acris. Interficit pedi
culos. ⁊ ꝓpe cum arſenico: ⁊ confert alopi
cie antique linita. Eadem cum arſenico:
vel ſola ponitur ſuper ſcabiem ⁊ excoriati
onem ⁊ maſticatur ad extrahendũ excere
bro flegma ⁊ humiditatem: F Ex
ea quoqꝫ in aceto cocta colluit̃ os ad den
tium dolorem ⁊ gingiue humiditatẽ. pre
terea ſanat alcola cum melle et bibunt̃ ex
ea xv. grana cũ mellicrate. facitqꝫ chimũ
viſcoſum vomere Ju eius tamen bibitõe
timor eſt. qm̃ ipã veſicam vlcerat. G
Conſtantinus. Staſiſagria in tercio gra
du eſt calida ⁊ ſic. habꝫ acumen quo cum
maſtice vel olibano maſticata multum a
flegmate caput purgat Linguãqꝫ ꝓpter
flegma aggrauatam alleuiat. H
Gargarizata qꝫ caput deg̃ſſo et viſcoſo
flegmate mundat Cũ aceto cocta dentiũ
dolorem ac gingiuarum putredinem cu
rat. Sternutatio de illa ⁊ nigella vtriſqꝫ
in aceto coctis iuuat in opilatione venarꝫ
ictericos. mixta vero cum auripigmento
⁊ oleo valet contra ſcabiem ac pediculos
I Pandecta. ca. ccc xiij. Haberas ara
bice vl' numbaſas grece pediculicida. la
tine ſtaſiſagria vel pedicularia vl' granũ
capitis. vel paſſula montana. vel roſa re
gis. K Sera. li. aggre. ca. Haberas
ſiue habeltos auc: dyaſ' Eſt plãta hñs fo
lia ſimilia folijs vitis agreſtis icīſa ſicut
folia malue agreſtis ⁊ hꝫ ramos longos.

L Gal'.vj.ſim.far.cap̄.ſtafiſagria ſm tranſlationem arabicam. Eſt acuta forti ter multum Et virtus eius eſt calida adu rens ⁊ attrahit et abſtergit abſterſiōe forti. M Auerrois.v.colliget ca:de ſtafiſagria. Eſt ca.⁊ ſic.in.iij.gradu. N Aui.li.ij.cap̄:de ſtafiſagria. Eſt ca:⁊ ſic. in:iij:gradu O Galienus. Facit deſcendere a capite quando maſticatur aut fit gargariſma cum ea flegma multum.⁊ cōuenit cum egritudinibus cum quibus eleuatur cutis:⁊ conuenit ad pruritum.ꝑticipat autem aduſtiue cuiuſdam ṽtutis P Dyaſcorides. Grana.xv. accepta tum mulſa flegmata pinguia vomitibus excludit Uerum hij qui mulſam accepꝑint aſſidue bibant et deambulent.quia offocationes citius preſtat.⁊ gulam exaſꝑat: Trita et bibita pediculos necat. Q Auerrois:Quando maſticat̄ trahit flegma.⁊ ſuccus ſuus mundificat caput ꝑ nares. Et electuariū eius valet ad morbum caducum:⁊ morfeā.⁊ menſtrua educit

Ca.cccc xxij.

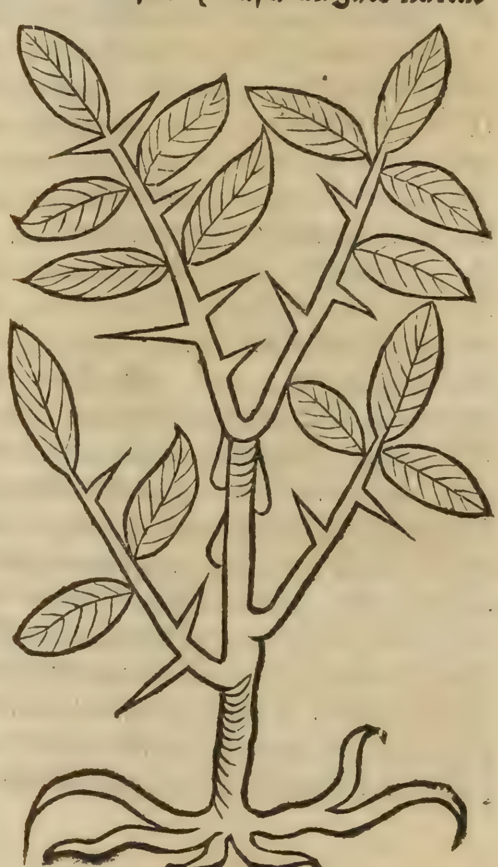
Anguis draconis latine:grece ſindrichis egilos. Arabice:Demalachoem:Serap̄.li.aggre.ca.demalachoem.auct.Dyaſ. Demalachoem vel ſindrichis egilos.i.ſanguis dracōis qui fit ex arbore que eodem nomine nuncupatur. Et eſt planta habens ṽgas vnius palmi longas aut plus ſimiles fuſis in quib⁹ filatur.ſuꝑ quas ſunt folia parua ſimilia folijs coriandri.quorum color ṽgit ad rubedinem.⁊ habent viſcoſitatem ⁊ odorē fortem non tamen malū ſed ꝓpꝛium odorē medicinarum.⁊ in ſummitatibus ramoꝝ ſunt corone rotūde.⁊ flores albi in principio natiuitatis eorum. In fine vero fiant aurei,naſcit̄ in terra culta.

Operationes.

A Serap̄.auct.Gal'. Sindrichis. In planta iſta eſt res que abſtergit.⁊ eſt in ea humiditas multa.⁊ ip̄a infrigidat parū Et cū hoc eſt in ea ꝑua ſtipticitas.⁊ ꝓpter hanc cauſam prohibet generationē apoſtematum. Et quidam nominant plantā que dr̄ egilops nomīe huius plante et eſt planta ſimilis huic plante in om̄ibus niſi quia iſta plāta eſt ſuperior in ſtipticitate ab ip̄a.⁊ propter hanc cauſam confert ſanguinis et vlceribus inteſtinorum et fluxui menſtruorum ſuperfluo. B Idem aucto.Conſtantini: Succus hui⁹ plante eſt ſanguis draconis dictus et eſt rubeus fortis rubedinis:et ſapor eius eſt ſtipticus: Et ṽtus eius eſt que infrigidat ⁊ deſiccat in tercō gradu Unde ꝯglutīat vulnera que fiunt a percuſſione.⁊ confert fluxui ſanguīs ⁊ vlceribus ītestioꝝ. C Et idem aucto.dyaſ. Iſta planta quādo teritur bene ⁊ ponitur ſuper vlcera cū ſanguine ſuo ꝯglutīat ea ⁊ prohibet apoſtēationem eorum.⁊ ſcindit fluxū ſanguinis menſtrui. D Et fit eucatiſma ex decoctōe eius in qua ſedent mulieres,et abſcindit fluxum humiditatum antiquarū matricis: E Et bibitur ex decoctōe eius ad vlcera inteſtinorum.⁊ cōfert incl

ſionibus carnis.⁊ incarnat ea. F Et qñ fit ſuppoſitoriũ cũ eo ſtringit ventrem ⁊ ꝯfortat ſtõm interius ſumpt⁹ ⁊ exterius poſitus. Sanguis draconis fri. ⁊ ſic. eſt complexionis in .iij. ğ. Eſt aũt eligendus q̃ interius eſt clarus ſicut miniũ: Sophiſticaẽ qñq3 cũ pulue miniij. ⁊ cũ alio ſucco indurato G Cõtra fluxũ ſanguis e naribus imponaẽ puluis ex eo ⁊ fricenẽ nares vt puluis adhereat rupture venarum Fiat etiam ſinapiſma ex eo ⁊ albumĩe oui ⁊ aqua roſaꝝ circa frontem ⁊ tempꝯa.

H Contra emoptoicam paſſionem vicio ſpiritualium teneatur puluis eius et gummi arabici confectus ex aqua roſarũ infuſionis draganti ⁊ paciẽs poſtea trãſgluciat. Si vero fiat vicio nutritiuoꝝ detur cum ſucco plantaginis I Idem Fit vſus contra diſſinteriam. ſi fiat vicio ſuperioꝝ. ſi vitio inferioꝝ iniciaẽ p̱ criſtẽ cũ ſucco plãtagĩs ⁊ aq̃ or. K Suppoſitoriũ fcm̃ ex eo ⁊ ſucco ſanguĩarie valꝫ ꝯ matricis fluxũ. ⁊ ꝯ fluxũ ſanguis nariũ:

Ca.ccccxxiij.

Sarcocolla grece: arabice anzaros latine vero anzaruta. Serapion libro aggregatoris capitulo Anzaros auctoritate Dyaſcoridis. Eſt gummi arboris ſpinoſe que naſcitur in terra paras quod ſimilatur olibano. ⁊ ſunt parua fruſta. ⁊ color ei⁹ eſt ſubrufus ⁊ amari ſaporis. Et melior ex ea eſt que cito frãgitur ⁊ deſiccat ſine mordicatõne: ⁊ in ſapore eius eſt amaritudo. ⁊ eſt calida et ſicca in primo gradu. Unde virtus eius eſt q̃ glutinat ⁊ abſtergit ⁊ maturat ⁊ reſoluit: ⁊ incarnat. ⁊ aperit apoſtemata que fiunt a percuſſione. Galienus. viij. ſimpliciũ farmacoꝝ caplo de ſarcocolla. Sarcocolla eſt lacrima arboris ex Perſia. mixtam habens virtutem. Et emplaſtica quadaꝫ ſubſtantia. ⁊ modicum ſtiptica. vnde immordaciter ſiccat. ⁊ ꝑpterea vulnera poteſt conſolidare.

Operationes.

A Dyaſcorides: Sarcocolla habꝫ virtutem conglutinatiuam vlnerum. ⁊ abſcidit humiditates que veniunt ad oculum et corrodit carnem corruptam que eſt in vlceribus. ⁊ habet virtutem in obtalmia cum ponitur Et proprietas eius eſt expellere lippitudines ab oculo plus alijs medicinis maxime quãdo adminiſtratur cũ amilo ⁊ zuccaro albo B Et idem auctoritate Atabari. Reſtaurat fracturam. ⁊ incarnat vlcera. ⁊ mundificat vlcera cũ melle. ⁊ quando miſcetur cum albumine oui. aut cum lacte ⁊ deſiccatur ⁊ poſtea teratur ⁊ cribratur. ⁊ in puluere adminiſtratur. Confert obtalmie. et purgat flegma viſcoſum. Et doſis eius eſt quando miſcetur cum alijs medicinis in decoctione. a.ʒ.ß. vſq3 ad vnam. ⁊ ipa non ponaẽ ſola propter maliciam eius magnam. C Et idem auct. Habix Sarcocolla eſt acuta multũ ꝯfortatiua. ꝯmedit carnes vlcerũ.

⁊ habet in cura obtalmie ꝓpetatē magnā.
⁊ virtutem magnam. ⁊ virtutem potētem
⁊ aufert lippitudinem oculoꝛum quando
hn̄t obtalmiā: q̊d qdē n̄ facit ita aliq̄ me
dicīa. ⁊ maxīe qn̄ miſcet̄ cū amilo ⁊ zucca
ro albo D Ec potio eius ad laxādū
ventrem: Habet proprietatem iuuandi
oculum ⁊ ventrem· ⁊ proprie ad purgan
dum flegma groſſum quod eſt aggrega
tum in iuncturis ⁊ inteſtinis. ⁊ in ſcia: ⁊ in
geniculis. expellit ipſum cum foꝛtitudine
⁊ cum aliquantulo caloꝛe. ⁊ iuuat medici
nas alias ad exeundum ex coꝛpoꝛe. et foꝛ
taſſe vulnerabit oculum ad inteſtina. ⁊ ex
coꝛiabit ea. ⁊ inducet tenaſmonem ꝓpter
ſuam acuitatem. E Et ſi ipā dat̄ in
potu alicui ſola aut cū aliqua medicina.
⁊ fuerit ille etatis complete inducit ei cal
uicium. ⁊ facit cadere capillos omnes de
capite ſuo. Et ſi fuerit iuuenis fit in hoc
moꝛa. Et ſi fuerit ſenex. facit illud citius:
Et melioꝛ ex illa eſt illa que teritur facile:
que eſt albidioꝛ ⁊ in maioꝛibus fruſtis Et
quando fit cum oleo de nucibus. quia ole
um nucis frangit acuitatem eius. ⁊ ꝓpter
hoc non habet ipā facere id quod diximꝰ
in coꝛroſione. propterea quia oleum pro
hibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frā
git plurimum acuitatis que eſt in ea.
F Sed ſi preparas eam cum olo amig
dalarum pone de eo duplum aut triplū
ponderis de ipō oleo: Si vis ipām pone
re in aliquibus pillulis: Sed ſi volueris
ipſam adhibere ſolam ſine aliqua cōmi
xtione alterius medicine pone plus pon
dere eiuſ de oleo. ⁊ pone de oleo de kerua
quantitatem qua poſſit diſſolui ſolum. et
poſtea miſce cum alijs medicinis. et cum
oleo de kerua erit ſenibus conuenientioꝛ
Iuuenibus autem non eſt conueniens cū
eo. quia caloꝛ nature iuuentutis non fert
caloꝛem olei de kerua: G Et quanti
tas doſis eius ſimplicis poſtq̄ preparat̄
ſicut diximus eſt pondus aurei. j. vſq; ad
pondus. ʒ. iij. ⁊ quartam. ⁊ melioꝛeſ medi
cine que conueniunt in admixtione eius
ſunt ſerapinum ⁊ mirabolani. ⁊ turbit: et
aloe. et armoniacum. ⁊ bdellium iudaicū
⁊ ſemen apij ⁊ ameos ⁊ ſimilia hoꝛum ex
medicinis: H Paulus capitulo de
ſarcocolla calida eſt ⁊ ſicca in tercio ḡdu.
Emplaſtrum factum ex ea ⁊ albumīe oui
ſuper tempoꝛa valet ad fluxū ſanguinis
a naribus. I Puluis eius cum aqua
roſarum conficiatur ⁊ ſoli exiccetur. Et
iterum cum aqua roſarum ponatur ī ocu
culo quia maculam conſumit et oculum
clarificat. Contra tenaſmonem fumus
eius per inferioꝛa r̄ceptus emboto impo
ſito valet: K Bulcaſim libro qui di
citur Seruitoꝛ tranſlato a ſinone de Ia
nua: Foꝛma nutriendi ſarcocollam in la
cte. Accipe de ſarcocolla bona alba gro
ſſa ⁊ pone in vaſe vitreo amplioꝛis oꝛifi
cij ⁊ mulge ſuper eam lac azine in quanti
tate pauca ne īfundatur in eo ⁊ liquefiat
ſed remaneat ſic. ⁊ pone ſubito in ſole. ut
cito deſiccetur: et quando erit ſicca opoꝛ
tet vt iterum mulgas ſecundum quantita
tem quam dixi ⁊ ſemper caueas ne coope
rias eam lacte ne aceſcat lac ātequam de
ſiccetur ⁊ deſtruatur: ⁊ fac ita quater vel
quinquies: ⁊ cum hoc feceris: ſicca bene ⁊
conſerua. ⁊ ſi non habes lac aſine paratū
fac cum lacte mulieris quia eſt melius:
L Auicenna. Sarcocolla eſt arboꝛis
ſpinoſe gumma. in qua eſt amaritudo. et
bona eſt illa que ad citrinitatem declinat
ſimilis olibano. M Et dicunt qui
dam q̄ eſt calida in ſecundo ſicca in pmo
Eſt autem glutinatiua. ⁊ ideo cōſolidat
⁊ carnem creat. Valet etiam ad aurem ſa
niosam: Confert obtalmie. ⁊ proprie lip
pitudini ⁊ fluxui oculi: proprie cum lacte
azine. N Platearius: Sarcocolla
eſt in ſecundo gradu calida ⁊ ſicca. Et eſt
gumma cuiuſdam arboꝛis ex partibus
tranſmarinis. Huius generis alia eſt in
puluerem redacta que facile ex alterius
pulueris admixtiōe etiam ſophiſticatur.

Alia vero groſſa reperitur diu ſeruatur et glutinoſitate quam habet. Ineſt ei vtus conſtringendi ⁊ ꝯſolidandi. Eligēda eſt illa que alba eſt aut ſubalbida aut gūmo moſa que in maiori quantitate reperitur. Reducta in puluerem non valet.

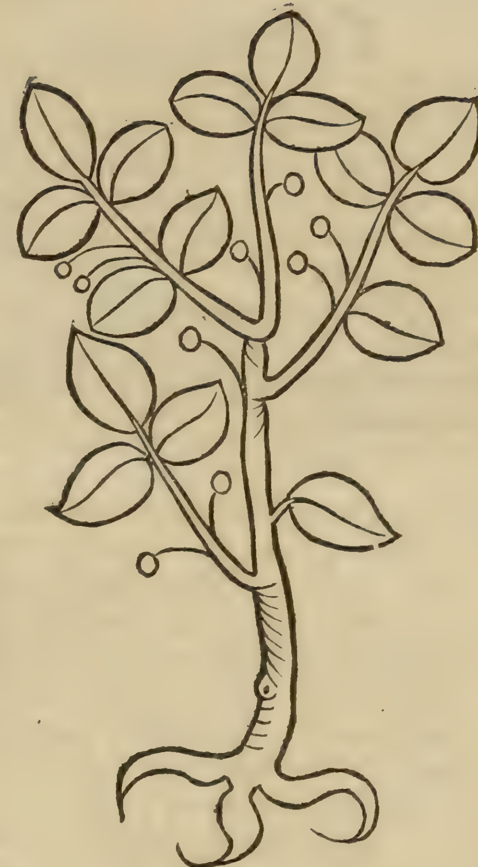

Ca. cccc xxiiij.

Spatula fetida herba ē ſimil' yreos

Operationes.

A Paulus capittulo de ſpatula fetida Succus eius eradicat morfeam albam ſi fiat vnguētum ex puluere eius ⁊ puluere ſtaphiſagrie. flāmule et hermodactili. et de atramento combuſto in olla rudi cum aceto ⁊ axungia porcina vetuſta. ⁊ inūgatur ter in die. ⁊ cooperiatur cum folio caulis vel plantaginis.

Ca. cccc xxv.

Sebeſten. Pandecta. cap̄. dc xxxviij Sebeſten latie: grece mahaloma giata. Arabice faulis ſebeſten. Et in lingua perſica vocatur mām̄illa canis Vñ Sebeſten mām̄illa canis fert perſica lingua. Serap̄. li: aggre. cap̄. faulis. ſebeſten: aboauſemochiata ſunt nōia iſtiꝰ arboris fructificantis fructꝰ dulces. nōiant eos gentes faulis ſebeſten. Et idez aucto. Yſaac. fenerā mochiata eſt roth ī arabia: et eſt arbuſtum altum ſup̄ terram ſicut haſta: habens corticem cuius color vgit ad viriditatem. ⁊ habet folia magna rotunda. ⁊ habet racemoſ quoꝝ ſapor eſt dulciſ ⁊ vua eius eſt magnitudinis nucic'e que poſtea glauceſcit cum maturat̄. ⁊ habꝫ interius viſcoſitatem albā ⁊ granū q̊d eſt ſicut granum oliue. hic fructuſ colligit̄ ⁊ exſiccat̄ donec paſſus ſit. ⁊ eſt illud quo vtimur in medicina. et eſt medicamen medium in ꝯplexione ſua in ca. ⁊ fri.

Operationes.

A Yſaac auctoritate vt ſupra: Sebeſtē laxat ventrem febricitantium cōfert tuſſi que eſt a caliditate ⁊ ſiccitate. ⁊ lēit pect9. ⁊ ſedat catarrum calidū ſtipticum ꝓpter eius humiditatem. B Et cōfert ardori vrine que fit propter mordicatōnē colere in veſica ⁊ in renibus ⁊ expellit vermes inteſtinorum. quia adherent ei ꝓpter dulcedinem ſuaui

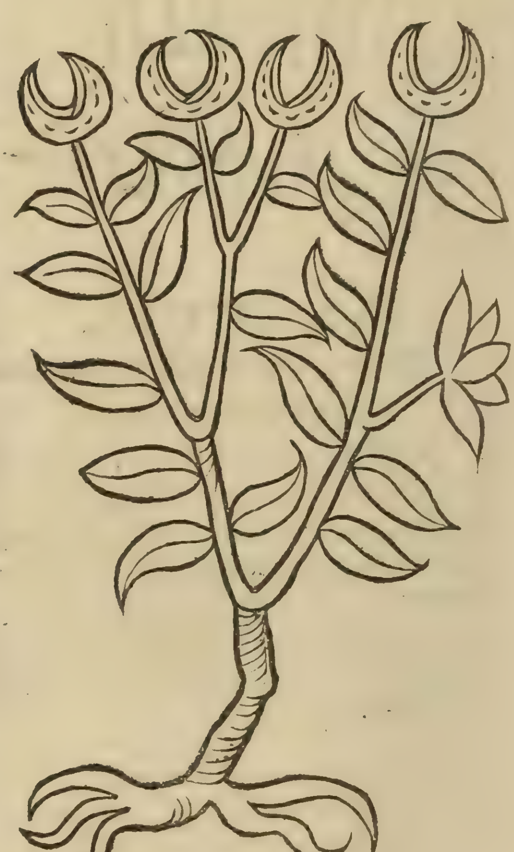

Ca. cccc xxvj.

Semen lumbricoꝝ latine. grece Albaſan; arabice kanbel; Serapion libro aggregatoris capl'o kanbel id eſt ſemen lumbricorum. Aſſimilatꝰ eīn arene ⁊ aſcendit ſuper ipſum glaucedo. ⁊ eſt in ſubſtantia eius ſtipticitas fortis et expellit aſcarides.

Operationes.

A Serapion auctoritate Almanſoris kanbel v el kanabel. i. ſemen lumbricorū. eſt calide cōplexionis ⁊ expellit aſcarideſ ⁊ cadit ſuper terram albam. ⁊ non ſeminatur: Et eſt vna de rebus que cadit de celo B Et idem auctoritate: Aluiſmen. Kābel eſt res in qua eſt glaucedo ſolidantur cum ea olle quando frangūtur. et dicitur ꝙ reperitur ſuper terraꝫ in coraſceni poſt ꝙ̄ pluit. ⁊ colligitur tunc. C Et quādo bibitur tritum expellit lumbricos ⁊ aſcarides. ⁊ laxat ventrem D Auicenna libro ſecundo. capittulo kanbel; Kanbel cal'. eſt in tercio gradu. Et eſt ſemē arenoſum quod cooperit rubedo que eſt minor rubedini lapidis in felle bouis repti. ⁊ in ipſo eſt ſtipticitas vehemens interficit vermes ⁊ aſcarides; ⁊ expellit eos.

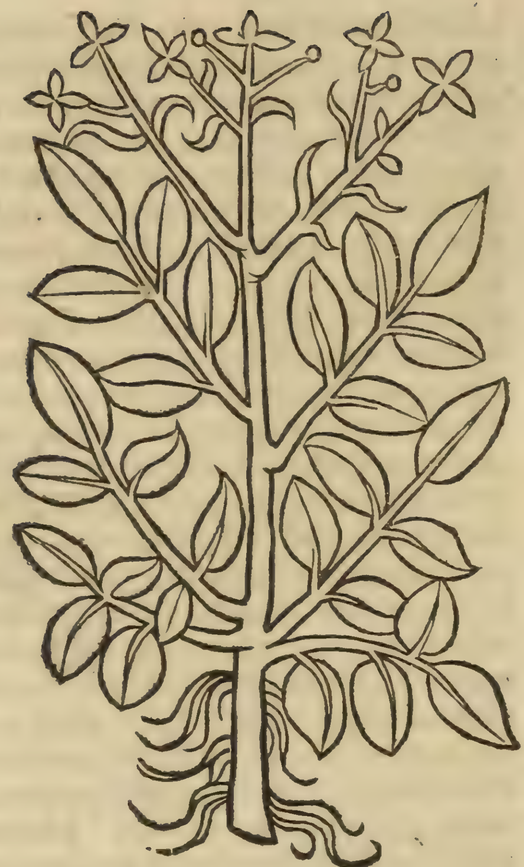

Ca.cccc.xxvij.

Ene arabice.grece et latine. Serapion libro aggregatoris capitlo ſene. Sene quando deſiccatur reponitur. Et ipſum habet vaginas oblongas in quibus ſunt ſemina ordinate diſtincta.⁊ ille vagine habent pediculum ſubtilem quo adherent ramulis:⁊ quando agitantur vagine a vento cadunt:⁊ paſtoreſ colligunt eas.

Operationes.

A Serapion auctoritate Habix. Virtus eius eſt calida ⁊ ſicca tamen pauce caliditatis.⁊ ſiccitatis eius eſt prope caliditatem ipſius.⁊ habet virtutem magnam quando peruenit ad ſtomachum purgādi melancoliam ⁊ coleram: Et fortificat ſubſtantiam cordiſ quando miſcentꝛ cum eo medicine quas dixi iuuare ſicut viola ⁊ potio decoctionis plus cōfert ꝙ ipſum tritum: Et doſis ſicci triti eius eſt a.ʒ.j. ⁊ in decoctione.ʒ.v. B Et idem auctoritate Raſis. Sene ⁊ fumus terre purgant humores aduſtos: ⁊ confert ſcabiei ⁊ prurituí: C Johannes Meſue Sene eſt folliculus plante ꝙ vocant Perſe alzemer. Et inuenitur ex eo domeſticum ⁊ ſilueſtre.⁊ melior pars plante eſt folliculus deinde folia. Et melior folliculus eſt cuius color declinat ad viriditatem ⁊ ſub nigredinem quandā.⁊ in quo eſt de amaritudine res modica ⁊ ſtipticitate.⁊ q eſt magis completus.et in quo ſunt ſemina ampla compreſſa. Subalbidus auteꝫ nō eſt bonus ⁊ incompletus Silr ⁊ folia ſunt meliora viridia Subalbida vo ⁊ tenuia ſunt bōa.⁊ antiquū ex eo ē ſine ſpiritu.⁊ ſtipites eius ſunt inutiles.eſt calida in principio ſecundi.ſiccum in primo.et folia ſunt in primo calida;⁊ eſt abſterſiuū mundificatiuum conuenienter ⁊ reſolutiuum. Debilis eſt ⁊ tarde ſolutionis.⁊ debilitat ſtomachum: D Confortatur cum rebuſ acutis ſicut Zinziber ⁊ ſalgemma.⁊ medicine cordiales ⁊ ſtomatice cū eo felicitant opus eius: E Et Galienus. Cum iure gallorum aut carnium ſoluit ſine moleſtia.et ſi infundatur in aqua caſei cum ſpica;deinde coquatur parum eſt medicamen bonum. Solutiōe educit enim cum facilitate melācoliam ⁊ colerā aduſtam.⁊ mundificat cerebꝝ cor ⁊ epar ⁊ ſplenem ⁊ membra ſenſuum ⁊ pulmonē ⁊ confert egritudinibus eorum: ⁊ aperit opilationes viſcerum.⁊ conſeruat vtentē ipō in iuuentute.⁊ generat gaudiū. Cauſam autem triſticie amputat. F Et ponuntur folia eius in lauacris ad caput ⁊ proprie cum camomilla, Confortat cerebrum ⁊ neruos.⁊ ſecundum om̄em modum adminiſtrationis eius addit in viſū ⁊ corroborat auditum: G Et eſt medicina bona febrium melancolicarum et antiquarum. Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis:iij.vſqꝫ ad.ʒ.j. H Plateariꝰ. Sene eſt herba calida ⁊ ſicca;que in tranſmarinis partibus naſcitur; maxime circa babiloniam ⁊ in arabia;vel in confinio babilōie ⁊ arabie. Folia tantūmodo competunt vſui medicine.per ānos:x:ſeruatur I Et virtutem habet diſſoluē di attrahendi ⁊ purgandi flegma.principaliter melancoliam. Sed cum per ſe datur principaliter in decoctōne poni debꝫ in quantitate vnius.ʒ. Cum autem cum alijs in quantitate medie vel tercie ꝑtis: K Contra melācolicas paſſiones:epilentiam quartanam emorroidas Contra vicium ſplenis ⁊ epatis.⁊ ſincopim ⁊ epilentiam. L Ad idem quoqꝫ valet ſyrupus ex ſucco feniculi ac ſene cū zuccaro ⁊ maxime contra vicium ſplenis.

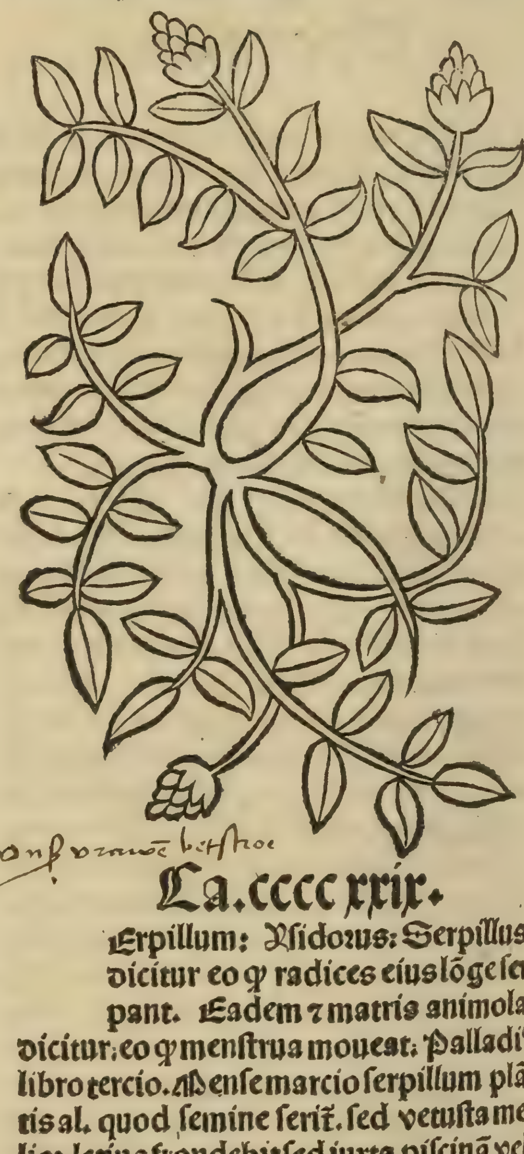
Ca. ccccxxviij.

Enetion. Yſidoꝛus libro ethimo logiaꝝ. Senecion dr̄ eo ꝙ vere pri mo ſeneſcat. vnde ⁊ eaȝ latini ſene tionem vocant. Greci oꝛiganon. Naſcit̄ per macerias.

Operationes.

A Dyaſ. Senecion naſcit̄ in tectis. ⁊ ī petris. ⁊ habet folia viridia ⁊ denſa: tirſū ſubruſum. ⁊ in eius ſummitate capitella in modum viticelle. vires habet ſtringen tes: eademqȝ facientes que ⁊ plantago: B Cum aceto cathaplaſmata valȝ ad nervoꝝ inciſiones. cum vino autem dulci teſticuloꝛum inflāmationem tollit. Folia enim eius frigida ſunt. C Ex herba rio. Seneria tuſa cum axūgia ⁊ impoſita vulnera ſanat etiam recentia: Stomachi quoqȝ ⁊ pedum. lumboꝝ. ⁊ coxaꝝ atqȝ ner voꝛum doloꝛem tollit: ad podagrā etiaȝ tuſa ⁊ impoſita eqȝ pedibus ꝓficit. D

Actor. Senecio dr̄ ⁊ carduus benedictuſ ſicut in ſynonomis legit̄. Aliud eſt Sena tio videlicȝ naſturcium aquaticum: de q̄ ſuperius dictum eſt de N. E Macer Oꝛigeon greci nos ſenetio vocitamus. ꝙ ſimilis canis videatur floꝛe capillis: Na ſcitur in muris in oꝛtis ⁊ tegularis: Illius herbe vis frigida dr̄ eſſe: In medicinali radix non ponitur vſu. Floꝛes cum folijs tundens infundito vini: Per modicū dul cis ⁊ ſic tepefacta tumoꝛi: Hec ſimul appo nas ani vel teſticuloꝝ. ⁊c.

Ca. ccccxxix.

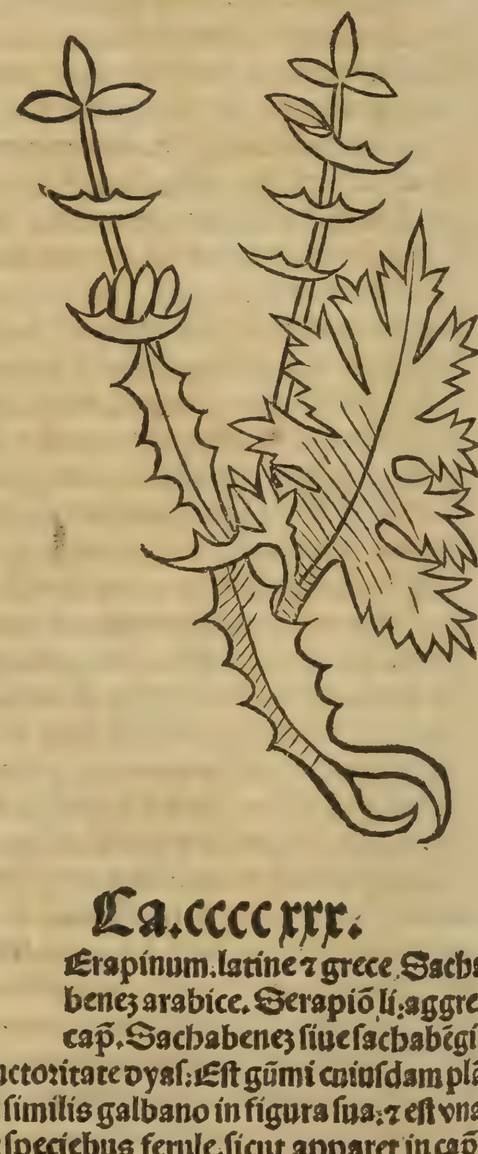
Erpillum: Yſidoꝛus: Serpillus dicitur eo ꝙ radices eius lōge ſer pant. Eadem ⁊ matris animola dicitur; eo ꝙ menſtrua moueat: Palladi⁹ libro tercio. Menſe marcio ſerpillum plā tis al. quod ſemine ſerit̄. ſed vetuſta me lioꝛ. letius frondebit ſed iuxta piſcinā vel lacuni vel putei margines ꝯſerat̄. Pli. li. xx. Serpillum a ſerpendo putant dictum quod in ſilueſtri euenit. maxime in petris

Satiuū non ſerpit.ſed ad palmi altitudi
nem increſcit:pinguius voluntariū in cā
didioribus folijs ⁊ ramis efficax ē aduer
ſus ſerpentes maxime ſcolopendras terre
ſtres atque marinas.Idem Pli:cap̄:de ſer
pillo.Serpillum idem eſt q̄d herpillum.
quandoque ſumit̄ ꝓ Poligonia:vt in alexandro
de dolore capitis ex cauſa calida.Et dici
tur ſerpillum quia ſuꝑ terram ſerpit.et eſt
aliud ſilueſtre aliud domeſticum. Dome
ſticum ramos diffundit ſuꝑ terram. Sil
ueſtre in longum creſcit ⁊ altū.Pandecta
cap̄.d.lxxj.Numir arabice:vel meſtratir
miſeri:grece ſerpillum vl̄ herpillū.latine
ſerapullum:Sera.li.aggre.cap̄.Numir.
aucto.dyaſ:Eſt de eo domeſticum ⁊ ſilue
ſtre.ſed domeſticū eſt plāta inclinata ſuꝑ
faciem terre iacens:⁊ quod de ea tāgit ter
ram infigit in terra radices ⁊ habet folia
⁊ ramos ſimilia folijs ⁊ ramis origani ni
ſi quia ſunt albiores ⁊ in odore ſuo eſt ali
quantulum ex odore maiorane:⁊ vtūtur
ea multi in cibis:⁊ nominātur eam multi ar
clas ⁊ arclanen:Sed ſilueſtre ex eo nomi
natur ragis.q̄d non inclinat̄ ſicut aliud
ſuper terram in ortu ſuo:imo ſtat erectum
⁊ habet ramos ſuos ſubtiles lignoſos adeo
ꝙ poſſumus facere ex eis licinia ad lumen
accendendum.et ramuli ſunt longi circa
palmū pleni.folijs rute ſimilibus:niſi q̄a
ſunt ſtrictiora ⁊ longiora ⁊ duriora folijs
rute.⁊ flores acuti ſaporis.⁊ odoris boni
per ſingulos ramos diſtinctos:cuius co
lor eſt in ſummitate eius purpureus.⁊ ha
bet radices in quibus non eſt iuuamentū
Naſcitur in rupibus ⁊ in locis lapidoſis
⁊ eſt forcius ⁊ calidius domeſtico:⁊ admi
ſcetur in medicinis: Et eſt alia ſpecies
agreſtis vel ſilueſtris.⁊ eſt ſiſnabarion na
ſcitur in lociſ habitabilibus ⁊ domeſticiſ
⁊ eſt ſimiliſ mente niſi quia ſunt ei folia la
tiora ꝙ mente.⁊ meliorem odorem habē
tia.Et idem auctoritate Galieni.Subſtā
tia eius eſt ſubtilis que calefacit ⁊ dſiccat
in tercio gradu

Operationes.

A Dyaſcorides capitulo de ſerpillo.
ſiue vt latini cicer erraticū.Herba eſt hu
milis ⁊ ſuper terram repēs cum folijſ atque
ramis origāo ſimilibus.albidioribus ta
men:ſamſuci odorem fingentibus Et eiꝰ
ſpecies ſunt due;Una ortualis ſiue vſual'
que in cāpis lapidoſis creſcit.Alia agre
ſtis que non per terram ſerpit.ſed recte atque
ſtipitis poſitione erigitur cum ramulis
tenuibus atque horrentibus in longitudīe
bipalmis cum folijs paruis rute ſimilibꝰ
ſed anguſtioribuſ ⁊ lōgioribus.cuius ha
ſta ſimilis eſt farmento.Florem odorem
ſuauis habens in omnibus virgis conſti
tutum ⁊ in ſummitate purpureā ⁊ linguā
remordentem ⁊ guſtu viſcidum:radix eiꝰ
inutilis eſt.naſcitur locis ſaxoſis.Eſt aūt
vehementior ⁊ calidior ea que eſt vſualis
que ideo accepit nomen herpillum ꝙ gre
ci herpete repere dicunt. quia ambulat.
Nam fructus huius plurimum ambulat
fructificando. B Auicenna libro ſe
cundo.capitulo.meſcatrameſir:Meſca
trameſir ſiue meſcarraſir eſt cuius ſtipiteſ
ſunt ſimiles aſcebeſabram ſicco.Et quo
non aſſumitur in principio cibi ſapor plu
rimus neque odor.Deinde ſuccedunt ama
ritudo ⁊ acuitas.⁊ ē diuerſarum ſpecierū
⁊ vna eſt debilior alia.eſt calida ⁊ ſicca ꝑ
ueniens ad tercium. C Serapiō au
ctoritate dyaſcoridis.Serpillum prouo
cat menſtrua quando ſumitur in potu et
vrinam:Et confert tortionibus ventris ⁊
attritionibus muſculorum et ſummitatū
eorum.⁊ apoſtematibus epatis calidis.
⁊ eſt bonum contra nocumenta venenoꝝ
quando bibitur.Et fit emplaſtrum cū eo
ſuper morſum: D Et quando coqui
tur cum aceto:et admiſcetur ei oleum ro
ſaꝝ ⁊ proijcit̄ ſuꝑ caput ſedat ſodam et
eſt conueniens proprie litargie et carabi
to.Et quando ſumitur in potu ex eo cum
aceto.ʒ.iiij.ſedat vomitum ſanguinis
E Et idem auctoritate Galieni.Sem̄
eius eſt ſimiliter calefactiuum.⁊ ideo qui
dam exhibent illud in potu habentibus
ſincopim ⁊ tortiones in vino: F Et

ſidem auctoritate dyaſ. Habet virtutem
calefactiuam quando ſemen eius bibitur
cum vino. ⁊ confert diſtillationi vrine et
lapidi ⁊ tortionibus ventris ⁊ ſincopi: et
fit emplaſtrum cum eo ad puncturā apū:
⁊ quando ſumitur in potu ſedat vomitū.
G Et idem auctoritate aben Meſuay
Aperit opilatōnes viaꝝ. ⁊ habet v̄tutem
confortandi multum in punctura: H
Dyaſcorides. Virtutem habet conſtricti
uam ſiue redarguentem. menſtruis impe
rat. Urinam prouocat. bibitum tortiōes
⁊ conquaſſationes vtiliter curat. tumorē
capitis compeſcit: Morſibus venenatis
occurrit. bibitum ⁊ impoſitum id preſtat
Dolorem capitis cum aceto cocto ol'o ro
ſarum addito compeſcit. maxime litargi
cis ⁊ freneticis adhibitus prodeſt. Nau
ſeam prouocat. Item emoptoicis mede
ri dicitur. ʒ. iiij: cum aceto datis. I
Galienus. vj. ſim. far. cap̄. de ſerpillo. no
minant ipſum multi ſuſubat. Sapor eiuſ
eſt fortiter acutus: ⁊ virtus eius eſt calida
ſubtiliatiua ⁊ reſolutiua. ⁊ ꝓuocat vrinā
⁊ menſtrua: K Auicenna: Quando
paſcunt eum pecudes facit emulgere ſan
guinem ⁊ excuſata calamento: ymo fortiꝰ
eſt eo plurimum: ⁊ extrahit humiditates
viſcoſas a pectore ⁊ pulmone. Syrupus
eius confert conturbationi ⁊ nauſee. pro
uocat menſtrua fortiter ⁊ vrinam. L
Platearius. Serpillum eſt ca: ⁊ ſic. Et eſt
duplex. domeſticum ramos ſuper terram
effundit. Siluaticum in longum creſcit ⁊
in altum. Folia ⁊ flores eius medicine cō
petunt: Ualet contra frigidū reuma. Cō
tra tuſſim. Cōtra frigiditatem ſtomachi.
⁊ dolorem ex ventoſitate. M Ex her
bario. Serpillum quod in montibus ſa
xoſis naſcitur efficacius eſt ad medicinā
Huius tunſi ⁊ ſiccati puluis cum aqua ca
lida potatus menſtrua mouet Urinā pro
uocat Tortiones viſcerum e tomentorum
ruptiones ſanat. Idem valet ad capitis
olorem. ⁊ ad ſerpentum ictus: N
Macer. Serpillū veteres dixerūt ꝙ quaſi
ſerpat. Terre viciniꝰ huic feruida ſiccaqꝫ
vis ē. Acri cū vīo tritū ꝯtūdis oliuo. Cui
roſa dat nomen: hoc vnguiue ꝑ line fron
tem: Egroti capitis ſolet hoc ſedare dolo
rem. Nidor ꝯbuſti ſ̄pētes effugat oēs.

Ca. cccc xxx.

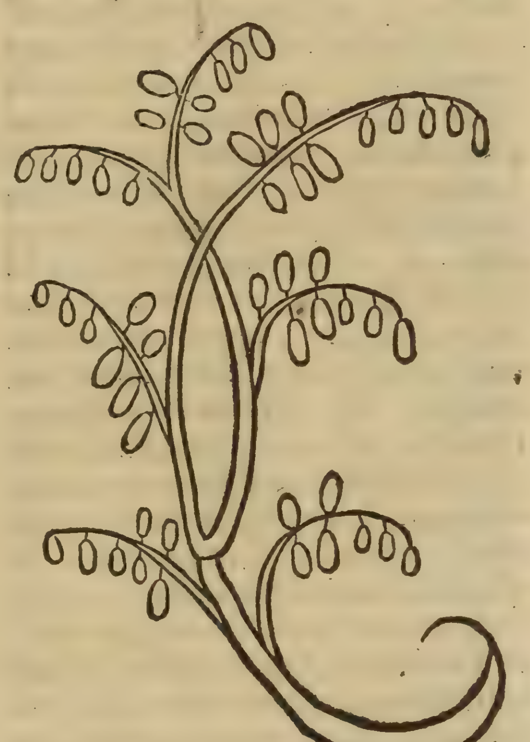
Erapinum. latine ⁊ grece. Sacha
benez arabice. Serapiō li: aggre:
cap̄. Sachabenez ſiue ſachabēgi:
auctoritate dyaſ: Eſt gūmi cuiuſdam plā
te ſimilis galbano in figura ſua: ⁊ eſt vna
ex ſpeciebus ferule. ſicut apparet in cap̄.
Ferula. Melius autem ex eo eſt clarum ex
terius rubeum ⁊ īterius album. Odor eiꝰ
eſt inter odorē aſe fetide ⁊ odorē galbani

Operationes.

A Serap̄. auctoritate dyaſco. Confert
dolori pectoris: ⁊ attritioni lacertorum: ⁊
tuſſi antique. ⁊ aufert ſuperfluitates gro
ſſas que ſunt in pulmone: ⁊ curat epilenti
cos: ⁊ ſpaſmum cum facit decliare caput
ad poſteriora. ⁊ valet dolori ſplenis ⁊ pa

raliſi. B Et illi qui amiſit ſenſum et motum alicuius membri cauſa frigiditatis que accidit neruis: et cuſtodit corpus a frigore. maxime vero a frigore febrium periodicarum. ꝛ fit cum eo inunctõ in doloribus magnis ꝛ confert. Et quādo bibitur cum ydromelle prouocat menſtrua: ꝛ interficit fetum C Et quando bibitᷣ cum viuo confert morſibus venenatis. et quando odoratur confert ſuffocatõi matricis D Et quando liniᷓ cum aceto ſup cicatrices attenuat eas ꝛ ip̄m abſtergit veſtigia vlcerum oculorum. E Et confert obſcuritati viſus. et aque que deſcendit ad oculum ꝛ prohibet eam. F Et diſſoluitur ſicut diſſoluitur aqua cum amigdalis amaris. vt ruta aut pane calido. ꝛ ſic adminiſtratur ad ea que diximus. ꝛ eſt contrarium venenis mortiferiſ G Et aliquando teritur cum aceto. ꝛ linitur ſuper ordeolum. et aufert ipſum. H Et confert colice. ꝛ quando ſumitur in potu. aut fit cū eo criſtere purgat flegma groſſum quod eſt in iūcturis: ꝛ mollit ventrem mollificatione competenti: I Et confert emoroidibus quando ſumitur ſimplex aut compoſitum. ꝛ eſt cōueniens medicinis laxatiuis acutis et expellit ventoſitateſ groſſas. ꝛ diſſoluit lapidē ꝛ confert rigoribus febrium. ꝛ auget ſperma. K Et eſt bonum epati: ꝛ purgat aquam citrinam. et confert pūcturis ſcorpionis. ꝛ confert ventoſitatibus īteſtinorum ꝛ coſtarum. ꝛ purgat flegma viſcoſū ꝛ doſis eius ſimplicis eſt. a. ʒ. j. vſqȝ ad aureum: j. infuſi aliq̄ decoctiōe: aut in aq̄ rute: aut aque mellis. aut fenu fenugreci. Et ſi admiſceᷓ cum alijs medicinis infrigidatur. ꝛ ſic doſis eius eſt a. ʒ ß. vſqȝ ad. ʒ. j Et meliꝰ eſt illud cuiꝰ color declinat ad rubedinem ꝛ eſt claꝝ hñs odorē bonū ꝛ acutum ſaporē. L Et confert doloribus emorroidaꝝ qñ bibiᷓ ſimplex aut compoſitum: ꝛ eſt ꝯueniens adminiſtrari cum medicinis laxatiuis. ꝛ ꝓhibet difficultatem aut grauedinem caꝝ ſup naturā. ꝛ ꝯſoluit vētoſitates gſſas q̄ generanᷓ in corpe.

M Gal. viij. ſim. far. cap̄. de ſerapino: Serapinū opos ē ca. ꝛ ſubtiliū ꝑtium ſilr alijs opis. H ȝ aūt ꝛ q̄d abſterſiuū quo ꝛ cicatrices q̄ in oculis expurgat ꝛ ſubtiliat. q̄nimo ſuffuſionibꝰ ꝓpter gſſiciem humoꝝ fientibus bonū eſt farmacū. Ipa v̄o planta ex qua fit ferule ſimiliſ extūs debilis ꝛ inutilis eſt. nōiatur āt principalius illa ſerapinum: N Opos eñi eius ab vtentibus nōiatᷓ ita ſicut ꝛ alia multa ꝓpter defectum vocabuli nōiamus abuſiue. melius erit ip̄m non ſerapinū. ſed opos ſerapini dicere: O Paulus cap̄. de ſerapino: Cal. eſt ꝛ ſic. in. iij. gradu. Et ip̄m diſſolutum in ſucco rute frangit lapidem et facit vrinare: Et fit collirium contra pannum oculorum: P Et confert obſcuritati viſus ꝛ aque deſcenti ad oculum cuius receptio eſt hec: Recipe ſerapini: ʒ. j. diſſoluatur in: ℥. j. ſucci celidōie ʒuccari. ʒ. ij: et diſtilletur cum lacte mulieris ana eq̄liter.

Ca.cccc xxxi.

Eſama vel ſeſamo. Plinius: Seſama venit ab indis ex qua ⁊ oleũ faciunt. ⁊ eſt candidi coloris Eſt aũt ex eſtiuis frugibus. que in eſtate ante virgilaꝝ ex ortu ſerunt̃. Eiuſq; fructus vaſculis ſicut ⁊ papaueris includit̃. Hec quidem ſic milium ⁊ panicum ⁊ oĩa eſtiua maturantur a flore diebus. xl.

Operationes.

A Pli: Seſamã vt piſatur in ca. aqua maceratam cõuenit exporrigi deinde cõfricari: ⁊ frigide inmergi vt palee fluitẽt iterumq; in ſole ſuper linthea exporrigi. Quod niſi feſtinato pagatur: liuido colore mutẽſcit. Ipſa vero q̃ euoluuntur alia eualuantur. variam habent piſtaraꝝ rationem acus vocatur cum p ſe pinſat̃. Spica eñ ad vſus aurificũ Si vero in area teritur cum ſtipula. palea maiore parte terrarum pabulo iumentorum B Idẽ in libro. xxij. Seſama trita inhibet vomitiones: Auriũq; inflãmationi illinitur et ambuſtis: Eadem ⁊ dum in herba eſt efficit Amplius in vino decocta imponitur oculis. ſtomacho autem eſt inutilis cibus ⁊ animo grauitatem facit Stellionũ morſibus r̃ſiſtit Ulceribuſq; que cocoethe vocant. C Et auribus prodeſt oleũ q̊d ex illa fit. Seſamoides a ſimilitudine nomen accepit. grano amaro ⁊ mĩore folio: naſcitur in glarioſis. Bilem ĩ aqua potũ detrahit: D Et eius ſemen illinitur igni ſacro. pannoq; diſcutit. Eſt etiã nũc aliud ſeſamoides. videlicet antyare naſcens quod ob hoc aliqui vocant antyciricon: Cetero ſimile erigeronti herbe. E Granũ ſeſame in vino dulci ad detractõnes datur quantum tribus digitis capit̃: Miſcent etiam ellebori albi vnũ ⁊ dimidium obulum purgationi eam adhibentes maxime inſane melancolie. comicialibus quoq; ⁊ podagris: eciam per ſe dragme pondere exinanit.

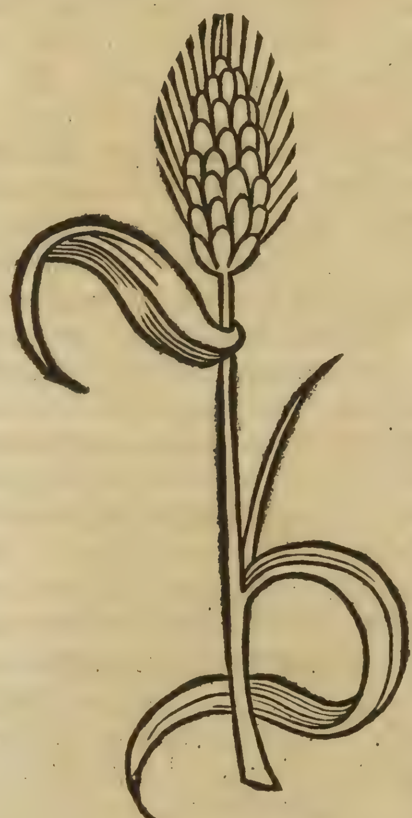
Ca.cccc xxxij.

Eride. Plinius libro. xx: Seris lactuce ſimilima. duorum generũ eſt Silueſtris melior eſt nigra iſta et eſtiua. Deterior hyberna ⁊ cãdidior eſt.

Operationes.

A Utraq; ſtomacho vtiliſſima. precipue quem humor vexat. ⁊ cum aceto in cibo r̃frigerãt. Uel illite diſcutiũtq; ⁊ alios q̃ ſtomachi. B Cum polenta ſilueſtrium radices ſtomachi cauſa ſorbentur ⁊ cardiacis ſuper ſiniſtraꝫ mammã illiniuntur. ex aceto podagris ⁊ ſanguinem reijcientibus vtiles ſunt omnes he: C Itemq; quibus genitura fluit alterno dierum potu: D Dyaſcorides. Seridis due ſunt ſpecies. Una videlicet agreſtis ⁊ alia ortiua eſt. Agreſtis quidem pinguis ⁊ cytonon eſt appellata: ⁊ habꝫ folia lata. Altera vero ſcilicet ortiua ſpecies hꝫ duas. Una quidem habet lata folia lactuce ſimilia: Altera vero eſt amara: ⁊ habet

folia anguſta. Dim̄ v̄tus eſt ſtiptica et eu
ſtomacha E Ventrem abſtinet cum
aceto cocta maximeq; agreſtis: Vexatū
ſtomacho ꝯfirmat: ⁊ eſtuationes mitigat
Sola cum polenta impoſita blandit̄: cor
diacis ⁊ oculorum tumori ſubuenit. folia
impoſita vt cathaplaſma. mitigant ſcor
pij percuſſum F Ipſa quoq; addita
polentis ⁊ impoſita. compeſcit ignē ſacꝝ
Mixta cum aceto ac ceruſa omnibus cali
dis rebus opitulatur.

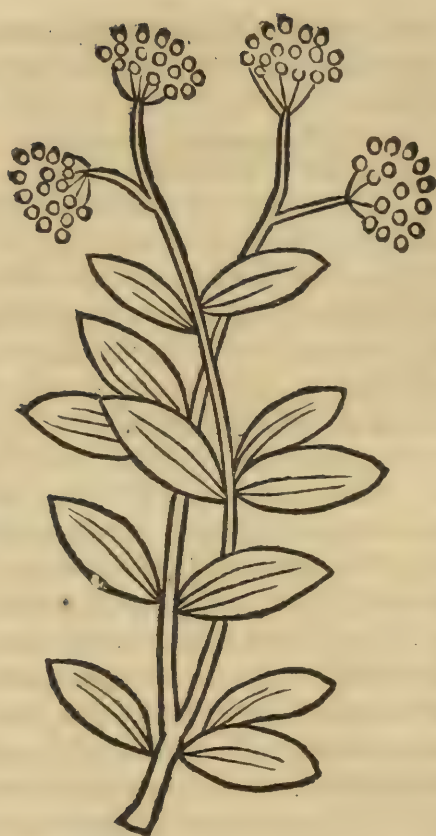

Ca. cccc xxxiij.

Pelta. Pandecta cap̄. cc lxxv. Fu
ta arabice. vel fult vel hals vel hal
ca. Grece benge vel tragus vl' zeia
vel ellica: latine vero ſpelta. Serapion li
bro aggregatoris cap̄. fult. i. ſpelta ⁊ ip̄a
eſt ſicut ordei granum: Et ſunt eius due
ſpecies. in vna inueniuntur duo grana. ⁊
in alia vnum. ⁊ quodlibet granum in cor
tice ſuo. ⁊ ip̄m quidem minus nutrit ꝙ or
deum ⁊ eſt boni ſaporis. Panis enim qui
ex eo fit minus nutrit ꝙ panis tritici vel
ordei.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyaſcoridis:
Tragus id eſt ſpelta figura eius ē figura
grani qui dicitur candaruſum ⁊ eſt mino
ris nutrimenti. quia multum habet de fur
fure ⁊ non eſt facilis digeſtionis ⁊ mollit
ventrem B Et idem auctoritate
Pauli. Tragus eſt ſpelta. ⁊ eſt ex ſpecieb⁹
granorum mala ſtomacho: ⁊ lenit ventrē
C Et idem auctoritate Yſaac. Eſt fri
gida ⁊ humida viſcoſa: Galienus primo
libro de edulijs capl'o Zeya auctoritate
Dyaſco. Zeia duplex. hec quidem eſt ſim
plex. ⁊ vocatur kirmon. hec autem dyko
likos vocatur in duobus quidem in volu
cris. coniugatum habens ſemen. minus
autem nutritiua frumentis. Eſt enim pro
fundarum radicum ⁊ multorum calamo
rum fructus autem leuiſſimus ⁊ affectat⁹
ab omnibus animalibus Eſt autem ſimi
le frumētis in frigidis regiōibus: cultū
fit autem magis nutritiua. ſi cū ordeo ap
taq; ſtomacho farina facta ex eo et frumē
to fiūt pultes. eſt autem ſatis nutritiuum
⁊ facile elaborabl'e. magis autem ſubcita
tiuum ventris: D Et idem. vj. ſim.
far. ca. zeya: Zeya ſiue ſpelta mediā quo
dammodo virtutem habet inter frumēta
⁊ ordea. Et ideo innoteſcat tibi per ea.
E Serapion Mollit naturam et gene
rat inflationes et rugitus. et eſt bona viſ
coſitatibus pulmōis ⁊ pectoris. ⁊ forti tu
ſſi. Nam fiunt ex ea lohoc. ⁊ pultes. ⁊ pro
uocat vrinā. ⁊ mūdificat renes ⁊ veſicā.

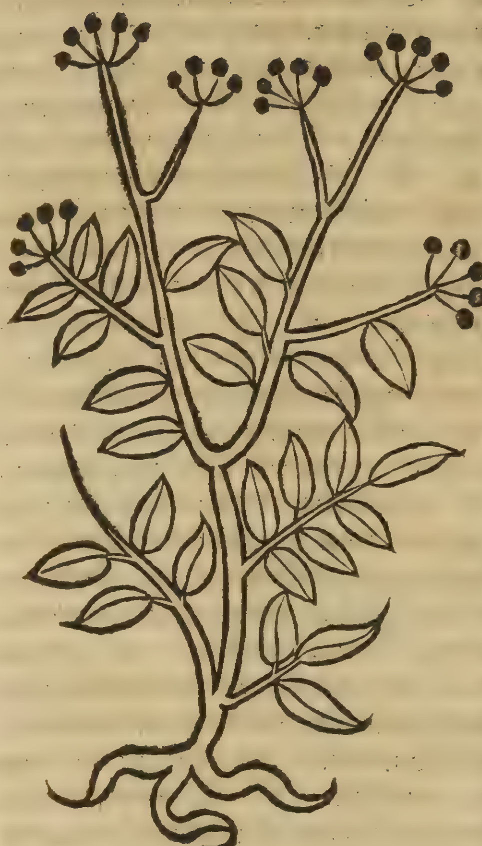
Ca.ccccxxxiiij.

Xmphicū: Dyaſcorides Symphicum naſcitur in locis aſpis habēs virgas origano ſimiles ac tenues. capita vero ſicut thimum. virge lignoſe ſunt. ⁊ odorate. guſtuqꝫ dulces. flegma ꝓuocantes. Radix eſt illi longa ⁊ obruſa in modum digiti groſſa. Sympatos. Yſidorus. Sympatos grece dictus eſt eo ꝙ tantam radices v̊tutem habeat. vt fruſta carnis in cacabo aſperſa coagulet. Synapi agrion vel vt dicunt latini ſcandalicum. id eſt pes pulli; naſcitur in tumulis. et ſuꝑ tegulas. Herba eſt habens folia minuta ⁊ anguſta; duobus digitis longa in ſummo diuiſa ⁊ pinguia. Uirgam profert in medio duorum palmorum cum paucis ramulis; in quibus fert ſemen cardamo ſil'e latum obrotundum ac veluti conquaſſatum. vn̄ ⁊ vocatur talaſpium. Greci nāqꝫ thalaſſe dicunt frangere ſiue quaſſare florem habet album. Uirtus eſt ei ⁊ ſemini termantica atqꝫ acra.

Operationes.

A Dyaſcorides. Potui datum vehem̄ter purgationem facit ſuperiorum ac inferiorum Sciaticis medetur per cliſtere ad bibitum: menſtruis imperat bibitū: Collectiones in aceto bibitum rumpit: Abortum facit: B Idem Symphicū elixum in mulſa pulmonem purgat reijcientemqꝫ ſanguinem. aut nefreticos cum aq̄ medicinaliter iuuat. Radix eius cum aq̄ cocta ⁊ bibita fluxum mulieris abſtringit Dyſſintericis quoqꝫ proficit: C Cū oximelle data conquaſſatōnes atqꝫ dolores lateris ſaluberrime curat. Maſticata vero ſitim amputat. ⁊ aſpredinem faucū mitigat. vulneri r̄centi paracoleſim facit. Enteroceliacos bibita ⁊ cathaplaſmata optime curat. ⁊ carnes concoqui facit.

D Aliud eſt ſymphicum quod pitheu eſt appellatum. haſtam habet aſperā duobus cubitis longam. anguloſam ⁊ abintus inanem in qua folia ſunt aſpera et anguſta. ſicut bugloſſos oblonga. angulos etiam habet ipſa haſta in quibus naſcuntur folia. flores habet mellinos: E Et ſemen ſuper haſtas ſicut flomos: Haſta ⁊ frutex habent quiddam ſiml'e pulueri quod cum carni applicatum fuerit: pruriginem facit: F Radix eſt ei nigra: que cum fracta fuerit apparet alba ⁊ muſcilaginoſa Hec trita ⁊ bibita medet' emoptoicis. conquaſſationes reficit et ani tumores ſpargit. G Cum yringi the folijs cathaplaſmata facere poteſt om̄ia ſupradicta. Uulneri paracoleſim efficit. Carnes inciſas ⁊ in cacabos miſſas in ſe glutinare facit.

Ca.cccc xxxv.

Jnonū. Pādecta caplo.dcxlviij. Quidam dicunt ꝙ eſt herba q̄ dr̄ pes milui quidam dicunt ꝙ eſt ale xandrum:ſed falſo. Nam neutrum iſtorū eſt verum quoniam non eſt pes milui qui vocatur pepanus:quia pes milui habet folia ſatis maiora ꝛ pinguiora.ꝛ flores ſa tis a floribus ſinoni differentes:quoniā pes milui facit flores multos et albos ſil' coniunctos in capite ſtipitis apparentes ſicut cauda gatte:ꝛ eius herba ſicut vale riana. Sed ſynonum recte floreſcit ſicut petroſilinum vſuale: ſecunda facit folia ſed maiora:non eſt ſimiliter alexandrum quod facit ſemina nigra rugoſa vtcunq3 curua ꝛ magna ſicut git. Sed ſynonum ſecundum dyaſcoridem ꝛ plinium facit ſemina ſicut apium ꝛ ameos Unde ſecun dum veritatem ſinonum eſt petroſilinum macedonicum. Quoniam Dyaſcorides dicit Synoni ſemen eſt minutum ſimile apio.ſed oblongum ꝛ nigrum:guſtu cali dum diureticum valde.ꝛc. Et dicit̄ ſyno num quia naſcitur in ſyria prouincia r̄gi onis macedonie.

Operationes.

A Dyaſcorides capitulo de petroſili no quod naſcitur in macedonia in criptiſ ꝛ ſpeluncis.ſemen eſt minutum ſil'e Apio vel ameos odoratum ꝛ viſcidū ꝛ aroma ticum ꝛ diureticum valde. B Men ſtruis imperat. Jnflationes ſtomachi et colli compeſcit calefaciendo ꝛ ſiccando. nimis tortōnibus ſubuenit.dolorem late rum mitigat.nefreticiſ ꝛ veſice dolori ſub uenit. C Prouocat habūdanter vri nam maxime cum vino datum.diureticiſ antidotis miſcetur. D Paulus cap̄: de petroſilino macedonico: Petroſilinū macedonicum cuius ſemen de ſyria affer tur.Uel ſemen eſt minutum ſimile Apio diureticum valde. naſcitur circa petras. ſemen ꝛ folia ſimilia apio:ſemen eiꝰ odo ratum ꝛ diureticum valde vnde petroſili num vocatur.quoniam multociens in pe tris naſcitur.quod multi petrapium dice re conſueuerūt. quia idem ſunt ſynonum ꝛ petroſilinum macedonicum:quod lati ne dicitur petroſilinum agreſte.lege capi tulum Petroſilinum. E Multi ſyno no vel macedonico carentes.vtuntur ale xandro. quoniam ſunt eiuſdem virtutis. Uirtutem ſynoni vel macedonici; vtūte nies in caplo Petroſilinum.

Ca.cccc.xxxvj.

Inapis. Pandecta caplo.c.xlviij.
Chardel arabice. grece vero ⁊ lati
ne ſinapiſ. Sinapis duplex eſt ſpe
cies: Una eſt cuius ſemina exterius ſunt
ſubnigra: interius vero alba. Alia cuius
ſemina exterius ⁊ interius ſunt alba: ⁊ ha
bent vnam virtutem: Sed prima ſpecies
eſt acutior ſecunda. Et componitur ſina
pis a ſemi et napus. quia tenet medium
inter ſinapim ⁊ napum. eſt calida et ſicca
in medio quarti gradus: Sera: li. aggre:
ca. chardel auct. dyaſ. ca. Chardel id ē ſi
napis. Et eſt illud eligendum quod non
eſt nimis ſiccum nec extenuatum: ⁊ habet
granum groſſum. ⁊ ſi frangitur eſt album
interius. ⁊ eſt humidum. nam iſtud eſt ta
le nouum bonum. Idem auctoritate Ga
lieni eſt calida ⁊ ſicca in. iiij: gradu: Aui
cenna libro ſecundo capitulo de ſinapi.
Sinapis eſt cal. ⁊ ſic: in. iiij. gradu.

Operationes.

A Serapion: Uirtus foliorum eſt cali
da vlceratiua. ⁊ propter hoc pungit mul
tum. quando teritur ⁊ miſcetur cum radi
ce ciuile. ⁊ dimittitur ſuper locum per ſpa
cium hore. ⁊ cōfert ſciatice vlceroſe ⁊ ſple
ni. B Et linitur cum eo ſcabies vlce
roſa. ⁊ aufert eam: ⁊ aufert maclas vngui
um: ⁊ confert quando radix eius ſuſpēdit
in collo habentium dolorem dentium nā
ſedat eum. C Idem aucto: Dyaſcor
Sinapis virtus eius eſt ca. et ſubtiliat et
attrahit quando maſticatur. et quādo te
ritur et miſcetur cum aqua et temperatur
cum ydromelle: ⁊ fit inde gargariſmus
D Confert apoſtematibus radicis lin
gue. ⁊ antique aſperitati pulmonis facto
cum eo gargariſmate Et quando fit cum
eo emplaſtrum cum rebus conuenientibꝰ
ad hoc reſoluit ſcrofulas. E Et quā
do teritur ⁊ applicatur naribus cōmouet
ſternutationem. ⁊ cōfert epilenticis exci
tans eos. ⁊ mulieri que patitur ſuffocatio
nem matricis. F Et confert litargie
quando fit emplaſtrum cum eo ſuper ca
put. poſtq̄ feciſti capillos eius abradi. et
quando admiſcetur cum caricis. ⁊ ponit̄
ſuper cutim donec rubeat confert ſciatice
⁊ duriciei ſplenis. ⁊ eſt conueniens ꝓprie
doloribus antiquis. quando volumus at
trahere aliquem humorem ad exteriora:
⁊ quando fit emplaſtrum cum eo curat a
lopitiam. G Et quando miſcetur
cum melle ⁊ adipe. aut cum cera ⁊ oleo di
ſſoluta mundificat faciem. ⁊ aufert macu
lam ſeu liuorem qui fit ſub oculo. ⁊ coquit̄
cum aceto: ⁊ linitur cum eo ſcabies vlcera
ta ⁊ emperigo H Et quando teritur
groſſe ⁊ datur in potu confert febribꝰ pe
riodicis. ⁊ confert grauitati auditus ⁊ tin
nitui aurium: Et quando teritur ⁊ admiſ
cetur cum aqua ⁊ melle ⁊ fit inde colliriū
cōfert obſcuritati viſus ⁊ pruritui palpe
braꝝ I Aui: Sinapis īcidit flegma
⁊ oleū eiꝰ eſt calidiꝰ oleo raffani. ⁊ fugiūt
ex fumo eius vermes venenoſi. et illa que
eſt ſilueſtris generat humorem malum.
Et in ipā ſunt abſterſio et etiā reſolutio

R Et homines quidam comedũt folia eius. ⁊ radicem eius elixata3. ⁊ mũdificat faciem. ⁊ aufert occultationem ⁊ veſtigia ſanguinis mortui L Et ſilueſtris eſt bonum emplaſtrũ ſordiciei. et exiccat linguam. ⁊ confert alopitie. ⁊ r̃ſoluit apoſtemata calida. ⁊ omne apoſtema antiquũ: et ponitur cum caulibus ſupꝫ ſcrofulas. et confert ſcabiei ⁊ empetigini. ⁊ confert ad dolorem iuncturarum. ⁊ ſciatice M Et mundificat humiditates que ſunt ĩ capite. et fit ex ea emplaſtrũ capiti eius qui patitur litargiam. Et aqua eius diſtillat̃ ad oĩem dolorem auriũ. ⁊ molaris. Et ſimiliter eiuſ oleũ. ⁊ ꝓpe qñ decoquit̃ in ip̃a aſſa. ⁊ eſt ex medicinis aperientibus colatorij opilatõem: N Et dixerunt quidam ꝙ ſi bibat̃ a ieiuno intellectũ efficit bonum: O Et adminiſtratur in Alcohol oculi ad pannum. ⁊ aſꝑitatẽ ſi terat̃ et bibat̃ cum aq̃ mellis aufert aſꝑitatem antiquam in canna pulmonis. ⁊ extenuat ſplenem. ⁊ facit ſitim. ⁊ confert p̃focatiõi matricis: ⁊ facit deſiderium coitus: P Pli. li. xx. Sinapis ad ſerpentum ictus et ſcorpionum tritum cum aceto illinit̃: Fũgorum venena diſcutit. Q Contra pituitam tenetur in ore donec liqueſcat. aut gargarizatur cum aqua mulſa: Ad dentium dolorem mandit̃ ad vuã gargarizatur cum aceto ⁊ melle. Stomacho vtiliſſimum cõtra oĩa vicia: pulmõibuſq3 R Excreatõ es facil'es facit in cibo ſumptum: Datur ⁊ ſuſpirioſis. Senſus atq3 ſternutamenta capitum purgat. Aluum mollit. S Macer Inter eas q̃s pitagoras laudauerat herbaſ. Aſſerit̃ pmam laudem tribuiſſe ſinapi. Quartus et gradus in vi ſicca calidaq3. Extrahit hũores viſcoſos extenuatq3 Cõburitq3 cute3. vis eſt ſibi tanta caloris. Maior vis eius in ſemine dicit̃ eſſe. ꝛc.

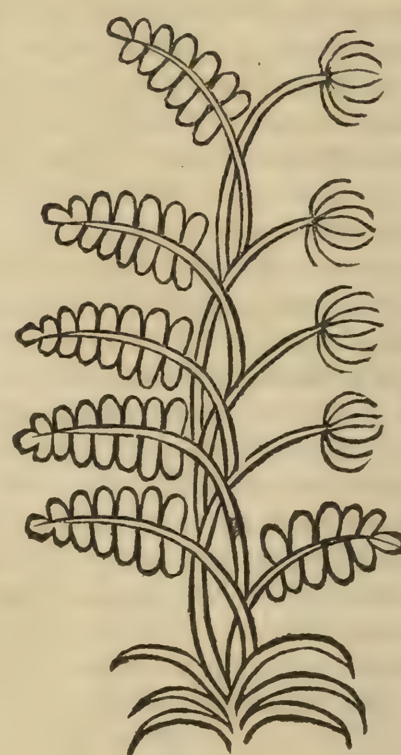
Ca. cccc xxxvij.

Iſeleos. Platearius Siſeleos idẽ eſt ꝙ ſiler montanũ. ⁊ eſt in ſecũdo gradu calidum ⁊ ſiccum: Semen eius medicine competit. et ꝑ annos tres ſeruatur. Uirtutem habet diureticam. diſſolutiuam ⁊ conſumptiuam. Pandecta: cap̃. dclj. Siſeleos arabice: vl' aſcegelioſ grece ſiſali: latine ſiler montanum: Sera: libro aggre: cap̃. ſiſeleos aucto: Dyaſco. Siſeleos folia habet ſimilia folijs feniculi niſi ꝙ habet longiora ⁊ groſſiora. et habet haſtam longam in cuius ſummitate ẽ corona in qua eſt ſemen longum ⁊ latum habens angulos. ⁊ groſſum acuti ſaporiſ fortis odoris. ⁊ eſt illud quod eſt in vſu et adminiſtratur in cibis: ⁊ habet radicem longam boni odoris

Operationes.

A Galienus. octauo ſimpliciũ farmacoꝝ. cap̃. ſiſeleos ſ̃m tranſlatõe3 arabicã.

Radix huius plante ⁊ ſemen habꝫ caliditatem tantam q̄ ꝓuocat vrinam forti prouocatione. ⁊ cum eo virtus ſubtilis q̄ confert aſmati ⁊ epilentie B Et idem eodem libro ⁊ eodem caplo ſm translationem grecam: Siſeleos radix quidē ⁊ fructus calefactiuū eſt intm̄ vt ſufficiēter vrinatiuum ſit farmacum: Eſt autem ex ſubtilibus partibuſ vt ad epilentias ⁊ orthomis competat. C Et Serapion auctoritate Dyaſ. Uirtus eius eſt calefactiā ſcꝫ radicis eius ⁊ ſeminis. ⁊ quando ſumitur ex eis in potu ꝓuocant vrinam ⁊ cōferunt coartationi anhelitus in qua oporꝫ hominem erigi: ⁊ aſmati ⁊ ſuffocatōi matricis: ⁊ ꝓuocant menſtrua ⁊ expellit fetū D Et conferunt epilētie ⁊ om̄ibus doloribus inteſtinorum ⁊ interioꝝ membrorum. ⁊ quando ſumit̄ de aliquo illoꝝ. aut ex vtroqꝫ cum vino in potu cōfert tuſſi antique ⁊ debilitati digeſtionis; ⁊ tortiōibꝰ ventris. ⁊ debilitati epatis E Et qñ ſumitur ex ea cum vino ⁊ pipe p̄ſeruat et defendit hominem a frigore aeriſ. ⁊ ꝓpter hoc conuenit itinerantibus in hieme. Et quando hōies ⁊ alia animalia cōmedūt de hac planta tempore coitus eoꝝ cōfert eis ſtatim ad imp̄gnandū. F Et idē aucto. Aben meſuay. Eſt ca; ⁊ ſic. in fine ſecundi gradus. incidit ⁊ diſſoluit humores flegmaticos viſcoſos ⁊ ꝯgelatos: Et ꝓpter hoc aperit vias om̄es. ⁊ cannales opilationes. ⁊ prouocat vrinaꝫ ⁊ mēſtrua ⁊ confert aſmati. ⁊ om̄ibus egritudinibuſ flegmatis. G Platearius. Contra aſma ex frigida cauſa datur vinum decoctionis eius. ⁊ ficuum ſiccarum: Uel puluis eius cum ficubus ſiccis ⁊ aſſatis Contra opilationem ſplenis ⁊ epatis ac renū ⁊ veſice ſtranguiriam ⁊ diſſuriam datur vinum decoctionis eius: H Herba ipſa in vino et oleo cocta ⁊ pectini cathaplaſmata ſtranguiriam et diſſuriam ſoluit. Sed ⁊ fumigatio facta ex aqua vel vino decoctionis eiuſdem herbe menſtrua prouocat I Auicenna: Siſeleos eſt in; ij. gradu calidum ⁊ ſiccū; reſolutiuum mundificatiuum carminatiuū Similiter ſemē ⁊ radix eius ſunt ſedatiua dolorum interioꝝ. ⁊ liquefacit flegma congelatum De ip̄o datur in potu aīalibus ⁊ mltiplicat eorum partus: K Conſtantinꝰ in libro graduū. Siſeleos eſt cal. ⁊ ſic. in. ij. digeſtionem adiuuat. vrinā et menſtrua prouocat: Matricis ſuffocationē curat. Stranguiriam ex frigiditate diſſoluit. Hanelituoſis ⁊ diu ex humido tuſſiētibꝰ ſubuenit potata cum pipe et vino calefacit eos qui in itinere deficiunt ⁊ ꝓpter hyemem frigeſcunt

Ca. cccc. xxxviij.

Iderica. Dyaſcorides; Siderica ſiue heraclea habet folia praſſio ſimilia. ſed ⁊ oblonga ⁊ aſpera: Haſtam habet quadram duobus palmis lōgam virgas longiores; ſtipticas ⁊ ī guſtu ſuaues. in quibus ſcꝫ virgis capita obrotunda ſicut verticelli; ⁊ ſicut praſſij oriuntur; ⁊ in eis ſemen nigrum inuenit̄. Sub petra naſcitur.

Operationes.

A Dyaſcorides. Folia eius trita para
coleſim faciunt mire vulneribus impoſi
ta: Alia eſt ſidericis que haſtas duobus
cubitis habet longas ⁊ teneras: Folia q̄
in ip̄is haſtis peſtpiſteri ſimilia: ⁊ diuiſa
in circuitu plurimum naſcentia. ſʒ in viſu
tenuia ⁊ lõga. In acumine vero haſte ca
pitellum habet rotundum ⁊ aſpeꝝ in quo
ſemen blete eſt ſimile obrotundum ⁊ duꝝ
Eſt autem virtutis termantice ſimilis ſu
pradicte. Tercium eſt genus ſideritis q̄d
catebras heracleon dixit. ⁊ naſcit̄ in pari
etibus ſicut vitis. Habet folia minuta te
neraqʒ multa ex vna radice naſcentia cori
andro ſimilia: Huius haſte duobus ſunt
palmis longe molles ⁊ albidiores. fenice
os habet flores; B Dyaſ. In guſtu
eſt muſcillaginoſa tritaqʒ vulneribus re
centibus paracoleſim facit impoſita:
C Plinius. li. xxv: Panacem heracleon
alij ſideritem in cubitali ſcapo ramoſum
minutiorib⁹ q̄p feniculi folijs ab ymo ve
ſtitum. Alij fatentur illam quidem vulne
ribus vtile. ſed veram achilleam eſſe ſca
po ceruleo pedali ſine ramis ex omni p̄te
ſingulis folijs. eleganter veſtitam. Alij
quadrato caule: marrubij capitib⁹ folio
quercus. hanc quoqʒ neruos preciſos glu
tinare faciunt: Aliam dicunt ſyderitē naſ
centem in macerijs: D Cum teritur
fedi odoris. ſed ⁊ aliam huic ſimilem. can
didioribus tamen folijs ⁊ pinguioribus
ac tenerioribus cauliculis in vineis naſcē
tem: Aliam vero quincum cubitorum ex
ilibus ramulis atqʒ triãgulis filicis folio
pediculo longo. Om̄es autem vulnerib⁹
precipuos eſſe: Eam vero que eſt latiſſi
mo folio noſtri ſcopam regiam vocant
E Idem in libro. xxvj: Sydericis vari
ceſ ad alligata minuit ⁊ ſine dolore p̄ſtat

Ca. cccc xxxix.

Iliqua Pãdecta caplo. cxxj: Cha
harliub arabice. grece xilocaracta
vel ſiliqua vel keracium. vel kera
ca vel faba ſiliqua. latine vaginella vl' ca
rumba. Serapion libro aggre. cap̄. Cha
harliub. Chaharliub ſapor eius eſt ſtipti
cus cum pauca dulcedine. Et virtus caꝝ
que non ſunt recentes eſt ſiccatiua: Nam
que deſiccantur ſtringunt ſicut faciunt ce
raſa: quia humiditas earum reſoluit̄ ⁊ re
manet ſubſtantia terreſtris que deſiccat.
Sʒ arboris caꝝ ē v̄t⁹ deſiccatiā ⁊ ſtiptica

Operationes.

A Galienus. ij. de cibis. caplo de ſili
quis. De ſiliquis peſſime ſenſi q̄uis dige
rant̄ et ventrē ſtringant. ⁊ hũores noxios
nutriãt B Et idē ı li. de chimis. Eſt
kerachiũ eduliũ pauci nutrimēti ⁊ ligneũ
ex neceſſitate et indigeſtibile. nullum em̄
ligneum bene digeſtibile. ſed et non egri
celeriter non parum ipſis exiſtit malum.

quare melius eſſʒ ip̃a neqꝫ deferri ad nos
ex orientalibus locis in quibuſ naſcuntur
Eſt em̃ cibuſ mulieꝝ ⁊ pueroꝝ effrenatoꝝ
nihil vtile ad ſanitatis ꝯſeruatõem; neqꝫ
euſtomachus eſt. Alimentũ ãt palamqꝫ ⁊
ip̃m dat pauco corꝑi. C Etidem in
li. de ſim; far. ca; de xilocaracta;. Arbor xi
locaracte q̃ vocaẽ centenicen eſt ſiccatiue
⁊ ſtiptice v̾tutis. ſicut ⁊ fructus eius q̇ vo
catur xilocaracta. ꝑticipans videlicet de
dulcedine quadã. paciunẽ ãt ⁊ hec ſimile
ceraſi. humide em̃ magis ſubducũt v̾ẽtrẽ
ſicce ãt ſiſtũt magis expirata q̇dem humi
ditate terreſtri ãt ſb̃a remanẽte. Paulꝰ ca.
de ſiliqs; Eſt q̊ddã genꝰ ſiliq̃. q̃ vocaẽ ſili
qua capͥna. cuius fructus eſt ſicut mirtus
⁊ folia ſunt tracion; fructus eius eſt in va
ginis ſicut lupinus hñs formam faſeoli
B Dyaſ. ca. de ſiliqs. Silique r̃centes
ſtomachũ euertunt eedẽ ſiccatate in ꝯ̃riũ
pñtcibus eaꝝ ad vrinã ꝓficit ꝯmouendũ
Tradiẽ ad ſtõi dolorem nõ leue p̃ſidiũ eẽ
ſi in ſextario aq̃ ad dimidiũ coq̃nẽ. hiſqꝫ
ſuccus ꝑ dies q̇nqꝫ ꝯtinuos hauriaẽ E
Paulus. Siliqua caprina ſufficiẽter can
cros medeẽ. F Bartholomeus in li:
de ꝓ̇petatibus reꝝ inq̇t. Siliq̃ eſt genus li
guminis ſonoris follibuſ ⁊ vacuis q̊d ma
gis onerat q̃ꝫ reficit. Ut dicit glo; ſuꝑ Lu.
xv. G Item ſiliq̃ dr̃ folliculus cuiuſ
cunqꝫ leguminis ⁊ purgamentũ ex q̊ por
ci nutriunẽ; H Yſidorus ãt li. xvij. di
cit ſiliquon. q̃ꝫ latini incorrupte ſiliquam
vocant. Ideo tale nomẽ a grecis accepit
quia eſt arbor cuius fructuſ eſt dulcis xilõ
quippe lignũ dicũt liquon dulce. Et huic
ſentencie concordat; I Pli; li. xxiiij.
vbi dicit q̃ꝫ fructus ſilique ſunt predulces
et habent longitudinem vnius digiti et
pollitarem latitudinem. quorũ cortex mã
ducatur vt dicit. K Idem li. xx. q̃ꝫ ali
qui dixerũt eam eſſe ficum egiptium ſed
hic eſt error manifeſtus quia in egipto nõ
creſcit ſed in ſyria.

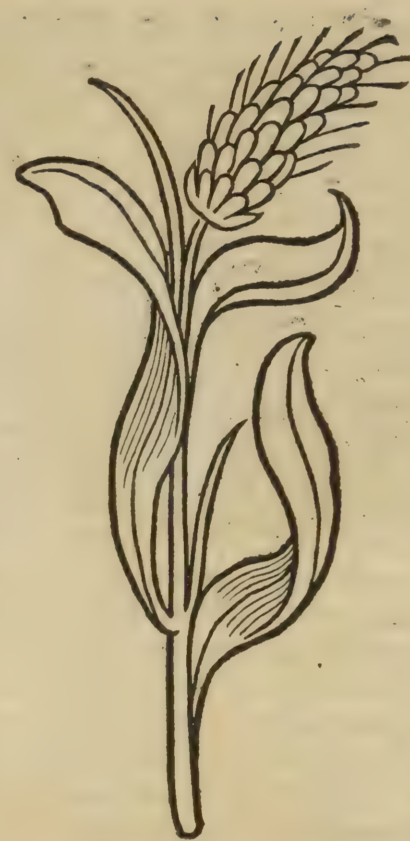
Ca. cccc. xl.

Siſamus Pãdecta. Semyſſem ara
bice. grece ſiſaminũ. latine v̊o ſiſa
mus vl' ioriolena. Sera; li. aggre.
cap̃; ſemyſſem. i. ſiſamus aucto; Gal'. In
eo eſt ſubſtantia vnctuoſa quãtitate non
pauca. Et virtus eius eſt q̃ mollificat. Et
eadem virtus reꝑitur in oleo ſicut in ſb̃a
⁊ aq̃, in qua coquiẽ ſiſamꝰ hꝫ eãdẽ v̾tutẽ.

Operationes.

A Dyaſ. cap̃. Siſaminũ ſc̃m tranſlatõ
nem grecã malũ eſt ſtomacho ⁊ ꝯmeſtum
oris fetorem facit; Et idem ſc̃m tranſlatio
nem arabicã. Qñ fit emplaſtrũ cũ eo mol
lit duricies neruoꝝ; Et curat ꝯquaſſatõeſ
aurium ⁊ ap̃ata calida q̃ ſunt in eis ⁊ con
fert combuſtioni ignis. ⁊ dolori colico. et
morſui aĩalis q̇d dr̃ carates. B Et
quãdo miſcetur cum oleo roſaꝝ ſedat do
lorem capitis qui fit a calore ſolis. Et plã
ta ſiſami qñ coquiẽ cum vino facit hanc
eandem oꝑationem. ⁊ confert ꝓ̇pe apoſte

mati oculi ⁊ pulſationi eius. C Et idem Serap. aucto. aben Meſuay Oleũ ſiſaminũ eſt malum ſtomacho ⁊ deſtruit eum. ⁊ iuuamentũ ei⁹ eſt illis q̄ hñt melan coliam ⁊ ſciſſuras in extremitatibus: Nã hij iuuant multũ ex cibo eius ⁊ rugas cu tis extendit ⁊ mollit eas. ⁊ cõſolidat ſciſſu ras que fiunt ꝓpter deſiccationẽ q̄ ſunt a melancolia. D Et dicunt ꝙ ſiſamus eſt ca. in. ij. gradu: ⁊ hu. in. j. ⁊ ꝓuocat vo mitum qñ torrefit ⁊ rectificat̃ ⁊ melioraẽ. E Gal. in li. de cibis ca. de ſiſamo. Si ſamũ cito ſtomachũ euertit ⁊ tarde dige ritur. ⁊ alimentum dat corpi vnctuoſum F Rabi moyſes ca. de ſiſamo. Siſam⁹ corrumpit cerebꝝ ⁊ nuchã. ⁊ replet caput fumoſitatibus ⁊ facit ſudorem fetentẽ ⁊ ĩ mulieribus ventrẽ auget. ⁊ ipm generat herniam. G Auerrois q̄nto colliget cap. de ſiſamo. Eſt cal. in p̄mo vel in prin cipio ſecundi. hu. in. iij. H Auicẽna in ſecundo canone. Siſamũ eſt ſemẽ plu ris vnctuoſitatis q̄ꝫ reliqua ſemina. Qui dam dixerunt ꝙ eius oleũ non niſi melan colicis ꝓfert vt eos impinguet ⁊ hũectet. Et eriſimõ quod eſt genus q̄ddam ſiſami abhominabilis ſaporis. Corpus eius eſt folio ſuo forcius. ⁊ eſt cal. in medio primi hu. in fine ipſius. I Eſt aũt glutinati uum ⁊ lenificatiuũ. equalis calefactionis ⁊ ſiĩr oleũ eius ⁊ decoctio ipſius. Eſt etiaꝫ mollificatiuũ ⁊ in eius olo eſt groſſitudo ⁊ q̄d eſt torrefactum minoris eſt nocumẽ ti. viriditatem percuſſionis reſoluit. ⁊ ſan guinem congelatum. K Et confert fiſſure ⁊ aſpitati melancolicoꝝ bibitũ ⁊ li nitũ. ⁊ eſt impinguatiuũ: ꝓpe excorticatũ. ⁊ ꝓlõgat capillos: ⁊ ꝓpe ſucc⁹ arboris ei⁹ ac folioꝝ ipſi⁹ ac lenit eos: remouet q̄ꝫ fur fures. L Yſaac. Siſamũ ca. ẽ in. j. g̃. hu. in. ij. Qđ ſine cortice ẽ vnctuoſius eſt. Ideoq̄ꝫ g̃ſſius ⁊ ad digerendũ duri⁹ M Palla. li. x. In mẽſe ſeptẽbri ſerendũ ẽ ſyſa mũ putri ſolo ꝟ pĩguib⁹ arẽis ꝟ terra cõge ſticia. iugẽ q̄tuor vel ſex ſextarios ſeuiſſe ꝯuenit. N Idẽ in li. xj. Siſamũ vſq̄ꝫ ad ydus octobris ⁊ faſelũ ꝯuenit ſeri. ter ra pingui vel agro ſterili.

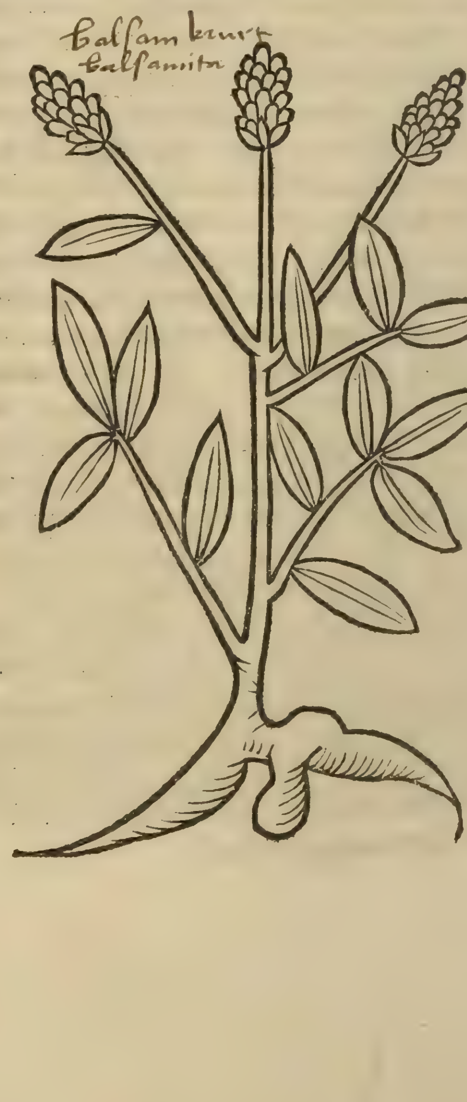
Ca. cccc xlj.

Iligo. Yſidorus li. ethimologiaꝝ Siligo eſt gen⁹ tritici a ſelecto di ctũ. Nã in pane ſpẽs ei⁹ p̄cipua ẽ.

Operationes.

A Palladi⁹ li. xviij. Siliginẽ dixerim ꝓprie tritici delicias. Cãdor eſt ⁊ ſine vir tute ac ſine pondere cõueniens humidis tractibus. quales ytalie ſũt. ⁊ gallie coma te. Sed ⁊ trãſalpes in allobrogũ tm̃ auer norumq̄ꝫ agro ptinaꝝ. In ceteris ibi parti bus biennio in triticum trãſit. Remediũ eſt vt grauiſſima queq̄ꝫ ipſius gratia ſerã tur. B E ſiligine laudatiſſimus pa nis ac piſtrinaꝝ opa laudatiſſima. ꝑcellit in ytalia. ſi piſis nate miſceat̃ campana. Rufior quidem eſt illa. ſed candidior Py ſana. ponderoſior autẽ cretacea Iuſtũ eſt e grano campane vel campanie. q̄ꝫ caſtra cam vocant. redire ſextarios q̄tuor ſiligi nis ex modio. Iuxta ſnĩaꝫ kathõis ſiligo ⁊ triticũ ĩ apto loco edito ſerunt̃. q̄ ſole q̄ꝫ

diutiſſime torreat. E Sereda dr in tenuiora terra. que non multo indigēt ſuc co: vt cicerem ac citusum In pingui vero qui cibi ſunt maioris vt ſiliginem ac triticum ⁊ linū F Deniqꝫ far ⁊ ſiligo ſolū ſorciūtur cretoſum ⁊ vliginoſum. Siligo nunq̄ pariter matureſcit. nec vlla ſegetū minus dilationem patitur ꝓpter teneritatem eiſqꝫ que maturauere ꝓtinus granū dimittentibus. Sed minus q̄ cetera frumenta periclitaṫ in ſtipula. quia ſꝑ habet rectam ſpicam. nec continet rotam. quin faciat rubiginem. G Dulciſſim⁹ eſt panis ex atrica. Ipſaqꝫ ſpiſſior q̄ far. et ſpica maior eadem ⁊ ponderoſior. Difficulter exteritur in grecia. ob id dari iumētis ab homero dcā. hec eſt em̄ q̄ olirā vocant. Eadem ī egipto facilis atqꝫ fertilis Far ſine ariſta eſt. Itēqꝫ Siligo excepta ea q̄ laconica nuncupaṫ. Adijciunṫ hijs genera bronos. ſiligo excepticia ⁊ tragoſ H Sūma ſiliginis laus bonitate et cribri tenuitate cōſtat. Et galli q̄dem e ſetiſ equoꝝ inuenere cribroꝝ genera hyſpāie lino excuſſiora ⁊ polinaria Egiptus e papiro iunco Siliginem q̄dem ex ouis ſubigunt vel lacte. butiro vero gentes pacate ad opis piſtorij genera cura tranſeunte. I Idem in li. xxij. Siliginis grana cōbuſta ⁊ trita in vino ammineo atqꝫ oculiſ illita epyforas ſedant. K Auicenna Siligo eſt ſpecies ordei ſine cortice ⁊ eiuſ operatio ꝓpinqua eſt operationi ipſius: L Gloſa ſup Lucam. Siliqua eſt gen⁹ leguminis ſonoris follibus et vacuis q̄d ventrem magis onerat q̄ reficiat. M Raſi in almanſore: Silique q̄ in terra ibe roſolomitana naſcunṫ tpatum calorē hn̄t ⁊ ventrem ſtringunt. Que aūt in alijs terris ventrem forcius ſtringunt ⁊ calide nō ſunt: N Pandecta: cap. cc. lxxxix. Siligo vel germanū latine. grece tyſa vel ſythus: ara. ſiligobib O Gal'. pmo de edulijs ca. tyſa. aucto. Dyoclis ⁊ meneſithei ait: q p⁹ frumentū ⁊ ordeū meli⁹ q̄dē tyſa. i. ſiligo. Etem̄ ſufficiēter nutrit. ⁊ cū multo labore digeriṫ: Panē āt aſſidue ex eis ꝯmedens. nullus vtiqꝫ ex inconſuetoꝝ huic edulio ſan⁹ erit. neqꝫ oīno ſi modicū eſt ei gue ⁊ indigeſtibl'e. ſemē āt hui⁹ tyſe hꝫ q̄dem exteri⁹ leuā. i. corticē: P Et a q̄buſdā vocaṫ puū frumentū ⁊ eq̄s. hāc q̄dam īnocue ꝯmdē. nō imꝓbabiliter āt vtiqꝫ q̄dam nōiant puū frumentū tyſam ⁊ calore ⁊ ſpiſſitudīe ⁊ caliditate virtutis aſſimliatā ipi Q Et idē. vj: ſim. far: ca. ſythus. Sythus ſiue ſiligo acrior ē cre do nō paꝝ ⁊ cachochīa tn̄ ex putrefactōe fiens. Eſt āt inflatiā. ⁊ h̄ q̄dē hꝫ acre et calidum: plurimū v̄o frigidū aq̄ſum acre: R Sera. li. aggre. ca͞p. ſiligo. vel halſ: auct. dyaſ. Sūt eius due ſpēs. in vna iueniūṫ duo grana ⁊ in alia vnū. ⁊ quodlibꝫ granum in cortice ſuo. ⁊ illud plus nutrit q̄ ordeum. ⁊ eſt boni ſaporis. Panis v̄o qui fit ex eo minus nutrit q̄ panis tritici S Et idem aucto. Gal'. Sb͞a hui⁹ grani eſt media īter ſubſtantiā tritici ⁊ ordei q̄ntum ad cibum ⁊ ꝭm medicinā etiā: Et ex hac poteſt ſciri operatio eius ꝑ illō q̄d dicemus de tritico ⁊ ordeo.

Ca.cccc xlij.

Iſimbrium Ex ſinonomis Siſimbrium idem eſt ꝙ mentaſtrum. de quo ſcilicet mētaſtro dcm̄ eſt dem. Plinius li.xx. Siſimbriū ſilueſtre a qbuſdam thymbreum eſt appellatum. pedali non amplius altitudine. Quod autē in riguis naſcitur eſt naſturcio ſil'e. Utrūq aduerſus occultata efficax eſt animalia. vt ſunt ſcrabones ⁊ ſimilia Quod in ſicco oritur odoratum eſt. ⁊ coronis inſerit̃. anguſtum folium habens.

Operationes.

A Plinius. Ad dolorem capitis ⁊ epyforas valens. Alij panem addunt. Alij p ſe decoquūt in vīo. Sanat ⁊ epimictidas ⁊ vitia cutis in facie mulieꝝ. intra quartā diem noctibus impoſitū. diebuſq detractum. vomitiones ſingultus tormina. ſtomachi diſſolutiones cohibet. ſiue cibo ſūptum ſiue ſucco potatum Non eſt autem grauidis edendum niſi mortuo cōceptu quippe illum eijcit. etiam impoſitū. Mouet vrinam cum vino potum ſilueſtre et calculos. Quos vigilare opus ſit excitat: capiti cum aceto infuſum. B Platearius. Siſimbrium q̄d alij herpillum vocant agreſti maius eſt Naſcit̃ in locis cultis ⁊ aquoſis. ⁊ eſt ydiciſmo ſimile. Sꝫ eo eſt odoracius ⁊ folijs latioribus que multi in coronas componunt. Uirtus eiꝰ termantica exiſtit ſtringirijs medet̃. C Et calculos frāgit. hoc maxime facit ſemē eius cum vino bibitum. Tortionibus et ſugglutōnibus maximum preſtat effcm̄. Idem nauſeantibus opitulat̃. Folia eiuſ cathaplaſmis adhibita capitis dolorem mitigant fronti impoſita. D Byaſ. Notum eſt ſiſimbrium q̄d eſt natura calida in.ij. ⁊ ſic. in ip̄o. Putrefactōnibus reſiſtit. Pediculos interficit. E Confert apoſtematibus frigidiſ. ac flegmoni duriciei vehemētis decoctum cum aceto mixtumq cum oleo roſarum F Confert obliuioni ac ſenſus cōmixtiōi et litargie. quando linitur caput ex eo Cōfert etiam ſingultui bibitum cum vino. ad ſoda quoq fit emplaſtꝝ ex folijs ſilueſtris. G Confert tamen vermibus aſcaridibus. ⁊ extrahit fetum mortuum: ⁊ ꝓuocat vrinam propeq petroſum Quod autem eſt ſilueſtre cum vino bibitum: ꝓhibet diſtillationem vrine ⁊ lapidem extrahit. ac ventris dolori pungitiuo ſubuenit. Confert etiam pūcturis. H Actor. Quia ſiſimbrium ab autoribus non ſolum dicitur mentaſtrum: ſed etiam mēta videlicet domeſtica. de ipſo etiam inter ortulanas herbas ſub hoc eodem nōīe dcm̄ ſup̄.

Ca.cccc xliij.

Ilphio: Plini' libro. xxij. Silphiō ex ſyria venit deterius parthico. ſꝫ medico melius cuius eſt vſus ī medicina. Byaſ. Silphij radix nota eſt omībus cuius lacrimus lazer nōīatur.

Operationes.

A Plinius: Nam ad lienes prodeſt radix eius: Arterijs etiam exaſperatis ⁊ collectionibus ſanguinis illinit: Sꝫ ⁊ in cibis concoquitur egre inflāmantibus inflatões facit ⁊ ructus vrine quoqꝫ noxia: B Sugillatis cū vino ⁊ oleo eſt amiciſſima et ſtrumis cum cera. ſedis quoqꝫ verruce cadunt eius ſuffectu crebriore C Folia eius ad purgādas matrices ac pellendos partus emortuos in albo ⁊ odorato vīo decoquunt̄ vt acceptabili mēſura bibatur: D Dyaſ. Aures acriter calefaciens ac veſicam ledens. Sed ventrē purgans. hec herba fortiter calefacit Virtus eius omnino inflāmatiua eſt. ⁊ ꝓpter hoc indigeſtiua eſt E Radix eius cocta cū aqua ⁊ modico melle potata iuuat ad difficultatem vrine. ſuccus eius cū lacte reſolutus emigraneam curat in aurez miſſus; Extrinſecus autem poſitus opat̄ amplius. Naſcit̄ in ſyria ⁊ armenia. ⁊ Lybia. Huius virga ſpletem vocata eſt ferule ſimilis. foliaqꝫ habet apio ſimilia. et ſemen latum: F Virtus radicis ei⁹ termantica ⁊ ſtomachum inflat. ⁊ ructuationem ꝓuocat. Indigeſtibilis ac veſice cōtraria eſt accepta: G Oleo addito liuores corporis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mixta ſciaticis humorem frigidum errantem ſiccat. In aceto cocta. ⁊ cathaplaſmata cauſas ani compeſcit. bibita venenis occurrit. Eſt etiam cuſtōacha mixta ſemibus ⁊ oxigaris nobilibus addito ſale cōmeſta. virga eius diuiſa eſt. lacrimumqꝫ quod ex ſe dimiſit colligi neceſſarium eſt.

Ca. ccccxliiij.

Iſer. Plini⁹ libro. xix. Siſere. Thiberius princeps oīmibus annis a germania flagitans nobilitauit. cuius in gelduba caſtello reno impoſito generoſitas eſt precipua ex quo apparet frigidis locis ꝯuenire. Ineſt ei longitudine neruus Julie auguſte cottidiano cibo maxime illuſtrata Serit̄ aūt ⁊ ſiſer ⁊ paſtinaca vtroqꝫ tempe. ſcꝫ vere ⁊ autumpno. magnis ſeminū interuallis nulla ne min⁹ quaternoꝝ pedū. qm̄ ſpacioſe fructificat ſi ſeratur. tranſferre autem melius: Idem li. xx. Siſer erraticū ſil'e ē ſatiuo ⁊ effectu.

Operationes.

A Plinius libro vt ſup̄. Ineſt em̄ ſiſer longitudine neruus qui in decoctis extrahitur amaritudīs mag̃ pte relicta. q̄ m:ul ſo in cibis tpata. etiā in grām vertit̄.
B Neruus idem et paſtinace maiore dūtaxat annicule. Siſer ſerit̄ menſib⁹ his videlicet Februario; marcio; aprili. augu

ſto.ſeptembri.octobri.Breuior eſt his.ſ3 toroſior. amariorq3 medulla:p ſe minuti ſſima. Eadē vo dulcibus mixtis ſaluberri ma. Inuenit gratiam pluribuſ modis au ſteritate victa. C Nā ⁊ in pollinem tundit̃ arida.liquidaq3 dulci tpatur ⁊ de cocta poſtea aut aſſeruata vel macerata pluribus modis. et tunc mixta de fruto: aut ſubacta melle vuis ⁊ paſſiſ.aut pīgui bus cariotis:⁊c̃.lege Pliniū ibidē: D Item ſiſer ſiml'e ſatiuo:⁊ excitat ſtōm. Ex aceto laſar piciato ſumptū aut ex pipe et mulſo citrorinā. Et vt opinio credit etiā ventrē. Eſt ⁊ dyacles in ſnia eodē: p̄terea cordi ꝯualeſcētiū ꝯuenire.⁊ pꝰ multas vo mitiones p ꝙ̄ vtile: E Heraclides ꝯ̄ argentū viuū dedit: ⁊ veneri ſubīn̄ offen ſantē egriſq3 recolligētibꝰ.hūc beſiꝰ Ideo ſtō vtile videri dixit.qm̄ nemo tres ſiſereſ edēdo ꝯtinuaret. Eſſe tn̄ vtile cōualeſcēti bus ⁊ ad vitā trāſeuntibꝰ. Satiuiq3 pua tim ſuccꝰ aluū ſiſtit. F Dyaſ: Syſaꝝ eſt oībus notū qȯ ꝯmeſtū eſt euſtomachū Radix eius elixa ⁊ ꝯmeſta tollit faſtidiū: ⁊ eſt diuretica.

kol̃e mayor

Ca.ccccxlv.

Xcla: Auicenna Sycla duaꝝ ſpēꝝ eſt.quaꝝ vna nigra ꝑpter vehemē tiam viriditatis Altera vero nota eſt: Apud q̊ſdam eſt in primo calida ⁊ ſic ca: Et ſm veritatem eſt compoſitaꝝ virtu tum:⁊ apud quoſdā eſt frigida. Nec du bium eſt quin ī eius radice humiditas ſit In ipſa eſt virtus baurach ſubtiliatiua ⁊ reſolutio ⁊ apertio.fortior reſolutōe attri plicum ⁊ lenificatio: In nigra eſt ſtiptici tas ⁊ proprie cum ibentibus. Et baura chitas que eſt in ipſa eſt reſolutiua:⁊ terre itas eſt conſtrictiua vel contractiua:

Operationes.

A Auicenna Totum elixatum eſt mali chimi.totumq3 parui nutrimēti ſicut ole ra reliqua. Succus eius ac decoctio folio rum fiſſuras frigoris prohibent. et alopi cie conferunt B Confert etiam pan no. ⁊ quandoq3 abſcindit verucas ſuccꝰ eius.⁊ interficit pediculos. C Ex ea dem elixata fit emplaſtꝝ apoſtematibus ac reſoluit ⁊ maturat ea. Eius folia deco cta bona ſunt ignis aduſtioni.⁊ linita cū melle conferunt impetigini. D Et eius aqua cum felle gruis.fit caputpurgi um.ac delet torturam: Et valet ad vlcera narium: Item eius aqua diſtillatur in au rem ⁊ ſedat eius dolorē. E Radix eiꝰ ē mala ſtomacho: faciens nauſeam et hoc plurimū ꝑpter baurachitatem eius mor dicatiuam: F Ad opilatōes epatis fortior eſt apertione malue cum ſinapi et aceto ꝑpē: G Yſaac in dietis pticula ribus. Sycla ꝙ̄ vulgus appellat blitia ca lida ⁊ ſicca eſt in gradu primo. H Illaudabile ſtomacho nutrimentū gn̄at ꝑpter q̄ndam ſui acuminis ⁊ hūiditatis multitudinē. Que tn̄ ſi coquat̃ cū aceto ob ſomagro·carui ol'o onfancino: l' amigda lino facil' q̇dē digeſtōis fit.ſed paꝝ nutrit vētrē hūectat.epatiſ opilatōez apit maxie v̊o ſi deg̊ſſis ac viſcoſis hūoribꝰ ſit In aq̄ cocta ⁊ ſic ꝯmeſta fit ſtiptica I Actor de hac q̊3 ſub nōie bliti dcm̄ ē ſuo loco ī ſu ꝑiori pte huiꝰ tractatꝰ: ſ.de b cap̄. c.

Ca.cccc xlvj.

Sticados arabicum. Pãdecta.ca.
lxvij. Aſcukodos arabice. Grece
ſabadis. latine vero ſticados. Sti
cados eſt quoddam arabicum. ⁊ eſt illud
quod arabice nõiatur aſcukodos. Et eſt
quoddam citriuum: de qua in ſequẽti ca
pittulo dicit. Unde Serapion li. aggre.
facit de ſticados duo capl'a. Unum de ſti
cados arabico quod incipit aſcukodos.
ſiue aſtocodos. ⁊ aliud de ſticados citrio
quod incipit ſceba. Eſt autem ſticados a
rabicum calida ⁊ ſicca in .iij. gradu. Se
rapion li. aggregatoris. ca. Aſcukodos
id eſt ſticados arabicum. Naſcitur ⁊ ĩ in
ſula que dicitur ſabadis in regione Ga
lacie eſt herba ſubtilium ramorum habẽs
comam ſaturegie ſimilem. niſi folia eius
ſunt longiora folijs ſaturegie. et eſt acuti
ſaporis cum pauca amaritudine. Dyaſ.
caplo de ſticados. Sticados naſcit̃ in in
ſulis galacie circa maſſiliam. que Inſula
ſticados nominat̃. vnde ⁊ nomẽ accepit.
Eſt autem herba tenuis. ſemen minutum
habens cum folijs ſimilibus thimo ſꝫ ob
longa. ⁊ guſtu acriora ⁊ ſubamara.

Operationes.

A Galienus. viij. ſim. far. caplo ſtica
dos. Sticados eius quidem ad guſtum
amarus ſapor eſt. ⁊ ſtipticans moderate:
complexio eius compoſita eſt ex frigida
tereſtri ſubſtantia pauca aqua ſtipticat
⁊ alia ſubtili ignea ampliori aqua amari
cat. ⁊ propter vtrumqꝫ vero de obſtruere
⁊ ſubtiliare dicitur. ⁊ abſtergere ⁊ fortifi
care nata eſt viſcera om̃ia ⁊ tocius corpo
ris ambitum: monſtratum em̃ eſt ⁊ in an
terioribus. quoniam quecunqꝫ farmaca
compoſita ſunt ex talibus ſubſtantijs pre
dictis energias comparantur. B Jo.
meſue. cap. de ſticados. Sticados quod
medici laudant eſt arabicum ⁊ eſt planta
foliorum ſubtilium et longorum habens
ſtipitem ſubtilem cinericium. cuius eleua
tio ſuper terram eſt in menſura cubiti. et
habet flores aſſimilatos ſpicis ſiliginum
ſed ſunt breuiores ſine ſemine. Et eſt cali
da in primo gradu. ⁊ ſicca in ſecundo.
C Et eſt compoſitum ex ꝑtibus terreis
frigidis dantibus ei ſtipticitatem paucã
⁊ ex partibus igneis ſubtilibus a quibus
inſunt ei acuitas ⁊ amaritudo. ſꝫ acuitas
plus eſt amaritudĩe ſua. ⁊ amaritudo plꝰ
eſt ſtipticitate ip̄ius. ꝓpter quod eſt ſubti
liatiuũ. reſolutiuũ. aperitiuũ opilationũ.
abſterſiuũ ⁊ ſolutiuũ nature. et eſt preſua
tiuum ꝓhibens a putrefactione. ⁊ eſt ex ꝑ
te ſtipticitatis pauce in eo confortatiuũ
cordis ⁊ cerebri ⁊ neruorum ⁊ viſcerum. ⁊
hoc eſt eſſe ⁊ ꝑeras eius. prohibendum ẽ
hñtibus coleram in ſtomacho conturbat
em̃ eos inducens ſitim ⁊ vomitũ ⁊ eſtuati
onem laborioſam. Nã etiã calidã hñtibꝰ
⁊ ſiccam cõplexionem: ⁊ qui ſunt in ꝑtãte
colere. D Ipſum quoqꝫ eſt ex debili
ter ſoluentibus ꝓpter q̃d miſcendũ eſt ei
ſalgẽma ⁊ mirabolani nigri cũ eo aut Ke
buli. magnificãt em̃ operatõem eiꝰ ⁊ ſil'iter

ſquilla ⁊ ꝓpe in egritudinibus capitis: Et
infuſum qdem in aq̄ caſei meliorat̄ in cō
ditionibus ſuis. ⁊ paſſule ſine interioribꝰ
ſimiliter ſunt ex his q̄ emendant: ſimiliter
⁊ ſalgēma rectificat illud. ⁊ ꝓpe ad omnes
ptes eius ſextuplū ipius: ⁊ ſuccus pomoꝝ
dulciū in decoctōibus eius verificat illō
E Auicenna li. ij. cap̄. de ſticados: Sti
cados eſt planta habens ſpicam. ſicut eſt
ſpica grana ordei. ſed eius folia ſunt bre
uiora. ⁊ in ipō ſtipites ſunt cinericei ſicut
in epithimo. ⁊ eſt ſine ſemine. acutus cum
amaritudine pauca; ꝯpoſitus ex ſubſtan
tia terrea frigida ⁊ ignea ſubtili ca: in pri
mo gradu ſicca in. ij. F Serapiō au
ctoritate Gal. Decoctio ſticados arabici
confert dolori pectoris ſicut yſopus. et in
ꝯfectionibus medicinaꝝ hꝫ vires acriter
relaxantes cum odore ſuaui vn̄ ⁊ mēſtrua
ꝓuocat. G Jo. Me. Fit ex ſticados
arabico ⁊ ſpica ⁊ oleo veteri: oleū bonum
iuuatiuū voci. Flores qdem eius de deco
ctione ſubſtinent. plus quoqꝫ folia. ſoluti
one educit coleram nigrā ⁊ flegma. ⁊ mū
dificat neruos ⁊ cerebrum ⁊ mēbra ſenſu
um. ⁊ confortat ea ⁊ confert iuuamentum
magnum egritudinibus frigidis. et hoc
ſm om̄em modum vſus eius. ſiue in poti
bus ſiue in fomentis ⁊ lauacris H
Et oleū ipius ꝯfortat cerebꝝ ⁊ neruos. et
calefacit eos ⁊ viuificat. In medicinis āt
ſticados ſi iungat̄ ſquilla. aut eius acetuꝫ
eſt medicina bona epilentie ⁊ vertigini. ⁊
cum lapide lazuli aut ſale inde. aut alijs
valentibus ad ea; Confert melancolie. et
egritudinibus timoris ⁊ miſcet̄ ei buglo
ſſa aut ſuccus eius. aut ſuccus pomorum
dulcium ad egritudines cordis ⁊ melāco
liam: J Et euaporatio decoctionis
eius aperit opilatōnes narium. et eſt me
dicina bona opilationibus epatis. ⁊ ſple
nis ⁊ viſcerum. K Et eſt ſedatiuū do
lorum qui ſunt in neruis ⁊ in inſtrumentis
iuncturarum. et in lateribus ſm omnem
modum adminiſtratōnis eius. L
Et confortat interiora om̄ia que a frigidi
tate leſa ſunt; ⁊ ꝓpe materiali. ⁊ prohibꝫ a
putrefactione. M Et ipius ſirupus
⁊ alij modi adminiſtratōis eius ſunt me
dicina bona quartane ⁊ febribus lōgi tē
poris ⁊ ꝓpe flegmaticis. Doſis decoctōis
eius eſt potio a. ʒ. iiij: vſqꝫ ad. vj. pulueris
eius a. iij: ʒ. vſqꝫ ad: v. N Auicenna
Sticados arabicum reſoluit ⁊ ſubtiliat
amaritudine ſua. ⁊ ſimiliter eius ſyrupus
aperit opilationes ⁊ abſtergit; ⁊ in ipō q̄
dem eſt ſtipticitas pauca: ⁊ confortat cor
viſcera. ⁊ ꝓhibet putrefactōem: O
Et eius decoctio ſedat dolores neruoꝝ ⁊
iuncturaꝝ ⁊ lateꝝ. Et ipiꝰ ſyrupus eſt res
magis iuuatiua egritudinum frigidarū
⁊ neruis quare oportet vt eo cottidie vta
tur qui neruos habet debiles. ⁊ qui ex fri
giditate in ipſis patitur. P Et ꝯfert
melancolie ⁊ epilentie. ⁊ nocet habētibus
calidam complexōem. ⁊ facit eum vome
re. ⁊ eſt ex eis qui faciunt ſitim. ⁊ cōfortāt
inſtrumenta vrine. ⁊ ſoluēdo educit fleg
ma ⁊ melancoliam: Q Galienus ve
ro non dixit hoc eſſe eius: ⁊ vltima qdem
potio ipius eſt duodecim keſumē cum vi
no puro ⁊ oximelle ⁊ modico ſale. R
Platearius. Sticados cal. eſt ⁊ ſic. vtutē
diureticam habet. Vinum decoctionis
eius ⁊ dragaganti ſpūalia calefacit: et in
teſtina ſtomachumqꝫ mundificat. valet
ad yliacam. ⁊ ad opilatōeꝫ ſplenis; ⁊ epa
tis. ⁊ contra ſtranguiriam ⁊ diſſuriam.
S Conſtantinus in libro graduū. Sti
cados eſt calida ⁊ ſicca in pmo Apit atte
nuat. interiora membra cōfortat. Pectus
ac pulmonem omniaqꝫ viſcera mūdificat
T Ex ſinonomis. Sticados ſpēs due
ſunt. Arabicum videlicet ⁊ Citrinū. Qn̄
ſimpliciter ponitur citrinum intelligitur
Idem eſt barba iouis. Sꝫ aliud eſt iouis
barba. ſcꝫ ſemperviua. ſicut dcm̄ eſt in ca
pitulo. lvij. de B ſupra.

Ca.cccc xlvij.

Ticados citrinum Sera.li.aggre/ ca.ſceba Sceba.i.ſticados citrinū et eſt abſinthiū marinū hñs minu tum ſemen ſilē ſemini plante q̄ dr abrota num.⁊ nō eſt ita amara herba ſicut abſin thium:⁊ habet odorem graue figura eius eſt in apparentia ſicut plāta abſinthij.et ſapor eius eſt ſicut ſapor abſinthij niſi q2 non eſt tante ſtipticitatis.⁊ calefacit plus q̄ abſinthiū.⁊ eſt ī ea plus de amaritudīe eſt q̄ in abſinthio cum pauca ſalſedine.⁊ calefacit ⁊ deſiccat in.iij.gradu.

Operationes.

A Sera.Uirtꝰ eiꝰ ē diuerſa a vtute illiꝰ Nā nocʒ ſtō.vñ occidit vmes ī vētre plus q̄ abſinthiū:qñ apponit̄ ex̄ autintꝰ. B Et idē auct.dyaſ. Sapor eiꝰ ē amarꝰ ⁊ hʒ gue odorē.⁊ ē herba ſtiptica C Et id aucto. Gal.viij.li.epidimiarꝝ Sceba aſſimilat̄ abſinthio ī figura ⁊ ſapore. Sʒ dr̄a inter ea eſt q̄ nō eſt ſtipticū ſicut abſinthi um ⁊ q̄ calefacit plus eo.⁊ amaritudo eiꝰ. eſt plꝰ cū pauca ſaldie. D Et idē au Gal.viij.ſim:far.ca.ſceba Sceba ſimilis eſt abſinthio ſm ſpēm ⁊ ſm guſtū:tñ drūt in guſtu ⁊ vtute.in guſtu qdem in eo q̄ cū ſtipticitate magis calefacit ⁊ amaricat cū quadā ſalſedine. E In vtute vo ī eo q̄ cū menſtratū ē:⁊ magis abſinthio īter fecit lūbricos extrorſū appoſitū.⁊ ītra cor pus aſſumptū.⁊ qdē calefacē in.ij.ḡdu in tenſe ponendū eſt.id ſiccare vo in tercio. F Gal.viij.ſim.far.ca.chruſicos.Chru ſicos ſiue barba iouis ſiue ſticados citri num vocat̄.chruſicos acrē ſit ⁊ ſtipticā p ualentē hʒ vtutē. G Sera.ca.ſceba Sceba vel ſticados citrinū coquit̄ ſola ⁊ bibit̄ ⁊ interficit vmes ⁊ expellit eos cum laxatōe leui Et qñ coquit̄ cum lentibus ⁊ bibit̄ facit hoc.Et pecudes impinguant̄ qñ ꝯmedūt eam. H Et idē auc:Gal Uirtus ſcebe diuerſa eſt a vtute abſinthij Nā ſceba nocʒ ſtō.⁊ occidit vmes plus q̄ abſinthiū qñ ponit̄ exteriꝰ vl' ſumit̄ intus Et eſt ca.in.ij.gradu.ſic.in.iij.

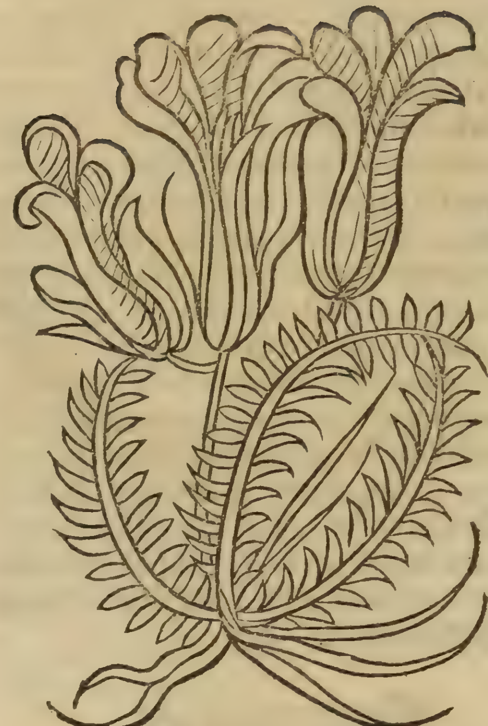

Ca.ccccxlviij.

Pica celtica Pandecta cap̄.cliiij. Celtica grece. Arabice ſymbel romana. latine v̄o ſpica celtica. Dyaſcorides cap̄.celtica. Naſcit̄ in Illirico nomen habens apud eos hec. Et in ſiria naſcitur. ⁊ in ytalia. habēs fructus ſuper terram breues ⁊ ſpiſſos. Colligit̄ autem a ciuibus cum radicibuſ qui faſces faciūt quantum plena manu continere poſſunt ⁊ ab alijs faſces gallice appellantur. hec habꝫ folia oblonga ⁊ non lata mellinum florem. odorem circa ſe ſuauem cōtinens Utilior eſt recens odore ſuauis radicibuſ plena vel ſpiſſa. ⁊ non fragilis. que ſi taliſ fuerit ſimilis in virtute poterit eſſe ſiriace Eſt calida ⁊ ſicca habens naturam ſpice Inde. ſed debilior ſicca. Eſt alia nardus id eſt celtica montuoſa que naſcitur in Sicilia ſimilitudinem habens in folijs et ramis yringo. Sed ſpica breuior eſt. ⁊ ſpioſas radices mittens duas aut tres odore ſuaues. ⁊ nigrioris coloris ſimilis affodilli radicibus. hec nec florem nec ſemen habet. ſed v̄tus eſt illi ſimilis prime

Operationes.

A Dyaſcorides. Prima eius virtus diuretica eſt. ⁊ ꝓdeſt iecoris tumori et ytericis cum morbo regio. B Inflationes ſtomachi cum aqua vbi abſinthium decoctum eſt diſcutit. C Spleni medetur veſice ⁊ renibus vtile eſt. D Sed ⁊ morſibus venenatis cum vino data opitulatur malaginatibus cylidis Et vnctionibus miſcetur.

Ca.ccccxlix.

Pica nardi ſiue nardus. Yſidorus libro ethimologiarum. Nardus eſt herba ſpicoſa. Unde ⁊ a grecis nardoſtacos eſt appellata. Huius alia indica alia ſyriaca vocatur. non ꝙ in ſyria naſcatur. ſed ꝙ alio latere indiam Altero ſyriam ſpectet. mons in quo inuenitur. Idem Nardum iudicum eſt multiforme ſed melius ſiriacum leue. fulicū comoſum ſpica paruum. odoratiſſimum. cyperum ſimilans Quod ſi multum in ore tardauerit linguam ſiccat. Nardum celticum de quo ſupra dictum a regione gallie nomē traxit. naſcit̄ em̄ ſepiꝰ in ligurie alpibꝰ. ⁊ ī ſyria frutice puo radicibꝰ ī maniplos collectis ligamētis flos eiꝰ tm̄ ꝑpter bonum odorem accipit̄. tyrſi eiꝰ ⁊ radic̄e vſibus

noſtris vtiles pꝛobātur. Platearius Spi
canardi ca. in primo ḡdu ⁊ ſic; in ſecūdo.
Eligenda eſt illa que ſuauiter r̄dolet. que
in guſtu eſt acuta: aliquantulum ſubama
ra habens aliquid ponticitatis in carne
rufa. Cum autem in medicinis ponit̄ abi
ciendum eſt quoddam album quod inte
rius eſt. ⁊ quoddam nigrum quod eſt exte
rius. Spicanardi que nigra eſt vel terrea
non debet poni in medicinis. Habet aūt
virtutem confoꝛtatiuam ex aꝛomaticitate
⁊ ponticitate. ⁊ diureticam ex qualitatib⁹
ſuis ⁊ amaritudine. Per. x. annos ſeruari
poteſt in loco ſicco ⁊ non humecto Actoꝛ
ex gloſis. Nardus eſt herba humilis. ca
lens ⁊ redolens de qua fit vngnentū pꝛeci
oſum: maxime quādo non ſolum de radi
ce ſed de ſpicis ⁊ folijs cōficitur nec alijs
herbis adulteratur: Tunc enim piſticum
id eſt fidelis dicitur:

Operationes.

A Platearius. Contra ſincopim ⁊ car
diacam paſſionem limphatur vinū paciē
tis ex aqua roſacea decoctionis eius vel
ex tali aqua addito zuccaro fit ſyrupus:
B Contra debilitatem cerebri appli
catur naribus. Contra frigidum reuma:
puluis eius in oleo decoquit̄. ⁊ cum digi
to naribus imponitur Tale oleum multū
confert contra ſurditatem ex frigido ſtō a
cho. ⁊ contra putredinem auriū poſt apo
ſtemata: C Contra frigiditatem ſto
machi ⁊ indigeſtionem ⁊ opilationē ſple
nis ⁊ epatis ex frigido humoꝛe. valꝫ vinū
decoctionis eius: Contra putredinem gi
giuarum puluis eius ſupponitur valꝫ ad
matricem mundificandam ⁊ conceptum
adiuuandum: D Oleum fit ex ſpica
nardi. quod eſt optimū contra paraliſim
epilentiam; artheticam et podagrā. ſum
ptum per os vel inunctum fit autem pꝛeci
oſiſſimum: vt dicit dyaſ: hoc modo. Acci
piunt. l. libras ſpicenardi ⁊ ponūt in olla
cuius os bene obturant, aliam ollā in ter
ra infodiunt: ⁊ a fūdo ſuperioꝛis olle de
cendit calamus ad inferioꝛem ollam. cir
ca ſuperioꝛem faciunt ignem. qui exoluit
deinde effluit oleum per calamū in infe
rioꝛem. Et ex. l. libris non fiunt niſi. v. ł. vj
vncie. Quidam vero puluerem ſpicenar
di dimittunt in oleo p. xx. dies poſtea bu
liunt. ⁊ bene colant ac reſeruant. E
Conſtantinus in libro graduum. Spica
epar ſtomachumqꝫ confoꝛtat. quia dolo
rem ab eis amputat. Eius apozima bibi
tum renes ⁊ veſicam ab omni ſoꝛdicie mū
dat. Urinam ⁊ menſtrua prouocat: F
Albertus in libro de natura reꝝ: Spica
ycteritiam ex opilatōne fellis ⁊ epatis cu
rat. Humoꝛibus a capite ad pectus et ſto
machum deſcendentibus reſiſtit: Uento
ſitatem inteſtinoꝛum amputat. Mulieri
buſqꝫ ſuppoſita ſanguinis fluxum ꝯſtrin
git: Super impetigines fricata eas om̄i
no mundificat Cum aqua frigida pota
ta abhominatōeꝫ ⁊ coꝛdis tremoꝛē tollit
Cum ſapa bibita libidinem augmentat:
Cum vino propinata contra moꝛſus ſcoꝛ
pionis atqꝫ ſerpentis valet: Collirium ex
ea factum humiditatem ſalſi flegmatis
deſiccat. Piloſqꝫ palpebrarum confoꝛtat
G Dyaſcoꝛides. Nardus eſt herba ſpi
coſa Huius genera duo ſunt: ſcilicꝫ Indi
cum ⁊ ſyriacum. Montis enim in quo na
ſcitur vna pars in Indiam poꝛrigitur Al
tera in ſyriam ſpectat. In illa que ſyriam
reſpicit inuenit̄ nardus lenis ac rufa mul
tis capillis illigata. ſuauem habens odo
rem vt cyperum: ⁊ ſpicam breuem Que ī
oꝛe miſſa ſuauitatem habet cum amaritu
dine. ſi vero in oꝛe diu citius teneatur lin
guam ſiccat: Ex parte autem Indie. nar
dus inuenitur ſine virtute generans ſpi
cam oblongam ac multum ſpiſſam: ac ex
vna radice multos ramoſ generans in cir
cuitu. non vtiles in odoꝛe In acumine ve
ro eiuſdem montis quo aqua non infeſta
tur. vtilioꝛ odoꝛe naſcitur. folijs cypro ſi
milibus. Alia quoqꝫ inuenitur apud ſyri
os. ſpicam habens oblongā: ſubalbidaꝫ
⁊ fruticē maioꝛē cū odoꝛe nō valde ſuaui.

Omnium autem predictaꝝ virtus vnctu alis eſt: Calefaciunt mediocriter. et deſiccant habundanter. H Auicenna Spice ſpecies vna eſt aromatica. ⁊ eſt album ſpica Altera vero neriden ⁊ ſpica romana. ⁊ alithbicia debilior eſt inda: ſyreni virtute prima. Arbor eius parua eſt. que cum luto ſuo euellitur. ⁊ quandoqꝫ plãta ſibi ſimili adulterat̃. Sed iter eos diſcernitur quia plãta illa horribilis odoris inuenitur I Eſt preterea quedam mõtana cuius ſunt vt croci ortulani folia. ⁊ ſimiliter eius ſtipites: ſed citrini ſunt ⁊ plani non in modum rhetis inuoluti. Duas vel plures habet radices: ſed crus non hꝫ nec fructum nec florem. Melior eſt illa cuius pili ſunt plures ad rubedinẽ declinãs boni odoris vt ciperi. ſua ſpica linguam mordicãs. Et hec eſt ſyra que multos effectos habet in medicina. Ca. eſt in primo ſic. in. ij. Eſt aperitiua reſolutiua.

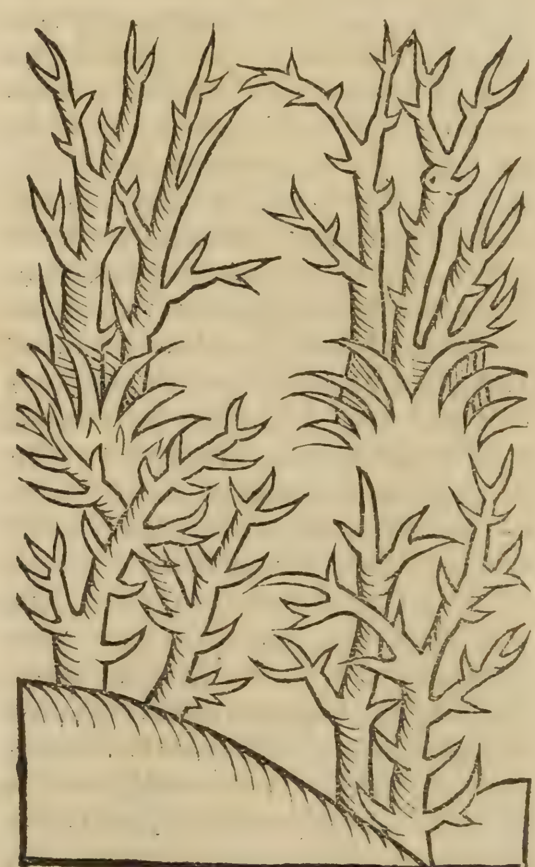
Ca. cccc l.

Pinachia: Pandecta cap̃. dcliij: Spinachia latĩe. grece. aſpenach: Serap̃: li. aggre. capl'o. aſpenach Aſpenach ſunt fri: in fine primi gradus

Operationes.

A Serap̃. Spinachia leniunt ventreꝫ ⁊ conferunt dolori pectoris ⁊ pulmonis q̃ fiunt o colera ⁊ ſanguine: Nutrimentum eorum eſt melius nutrimento attriplicis ⁊ opatio eoꝝ ppe opatõnem eius. ⁊ ſunt lenificatiua: B Et ip̃ius nutrimentũ melius eſt nutrimento criſolocanne. Et ĩ ipſis eſt virtus abſterſiua lauatiua. ⁊ vincunt coleram. C Et fortaſſe reſtringunt ſtercus a iure eorum. ergo auferant̃ a iure ſuo. Et ſi comedantur conferũt anhelitui: ⁊ pectori. ⁊ pulmoni calide. ⁊ confert doloribus dorſi conſanguineis: Et ẽ lenificatiua ventris.

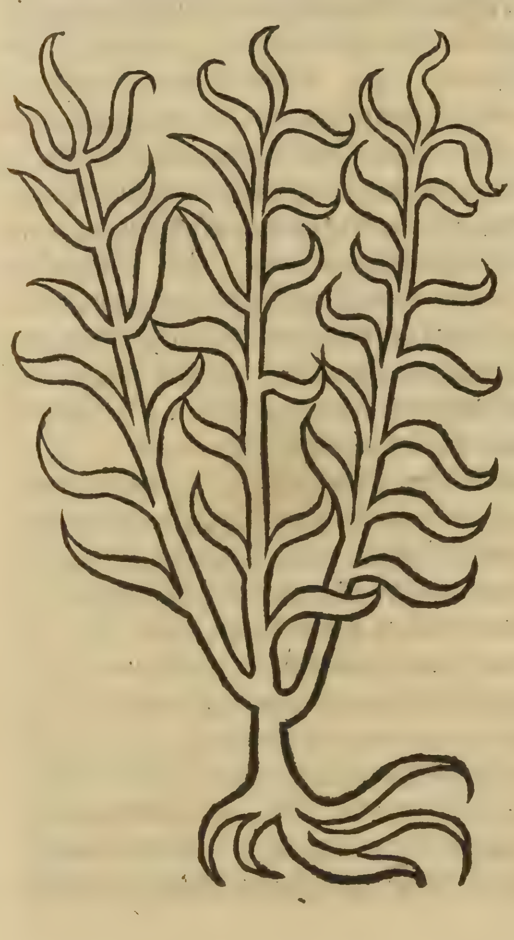
Ca.cccclj.

Spina. Yſidorus libro ethimologiarum Spina in egipto celebratur circa thebas dũtaxat nigra. Quoniam incorrupta etiam in aquis durat. et ob id vtiliſſima nauium coſtis. Candida facile putreſcit Aculeus ſpinarum. et in folijs Semen in ſiliquis coria perficiunt galle vice. Flos ꝛ coronis iocũdus. ꝛ medicamentis vtilis. Manat ꝛ gũmi ex ea ſʒ precipua vtilitas ꝙ ceſa tercio ãno reſurgat. Areſtotiles libro de vegetabilibus: Spine non ſunt de genere nec natura plãte. ſed humor ꝛ frigus aſcendit. ꝛ cum eis parua decoctio illudqꝫ coagulat ſol. et ex illo ſunt ſpine. fitqꝫ forma piramidalis in ſpina quoniam aer cum elongatus fuerit ab aliqua planta augẽtur partes eius cũ extenſione materie. Plinius libro duodecimo. In india eſt ſpina ſed deprehenſa in lucernis igne protinus tranſiliente In dia fert in ſpinis ſimilitudinem piperis: amaritudine precipua. folijs paruis denſiſqꝫ. cipri modo: ramiſ cubitorum trium cortice pallido. radice lata et lignoſa buxei coloris. Hac in aqua cum ſemine excepta. in ereo vaſe medicamẽtum efficitur quod litione vocatur. Eadem ſpina et in pelio monte naſcitur: qua medicamẽtum adulteratur: Gens Indis cõtermina vocatur ariana: cuius ſpina lacrimarum eſt precioſa mirre ſimilis: acceſſu ꝑpter aculeos anxio lauri folia: Ibidem ſpina eſſe tradita eſt. Cuius liquor aſperſus oculis cecitatem om̃ibus animalibus infert. In egipto naſcitur aſpalachros ſpina candida: magnitudĩe arboris modice. flore roſe. Radix eius vnguentis expetitur. Tradunt in quocunqꝫ frutice curuetur arcus celeſtis: eandem quecũqꝫ ſit aſpalatri ſuauitatem odoris emittere: ſed in aſpalatro inenarrabilem quandam exiſtere: Huius probatio eſt in colore rufo vel igneo. Tactuqꝫ ſpiſſo ꝛ odore caſtoreo. Idem libro tridecimo: In egipto celebratur ſpina dumtaxat nigra: quoniam in aquiſ durat ꝛ incorrupta manet. Et ob id nauium coſtis vtiliſſima Candida vero facile putreſcit. Manat ꝛ gummi ex ea. ꝛc. vt ſupra. Nec obmittendum eſt etiam ꝙ in babilone ſeritur in ſpinis. quoniam non alibi viuit. ꝛ eſt ſicut viſcum in arboribus: ſed illõ in ſpina tantum: que regia vocatur. Mirumqꝫ ꝙ eadem die germinat quod iniectum eſt: Inicitur autem ipſo canis ortu. Et arborem celerrime occupat Uinum ex ea condiunt. ꝛ ideo ſeritur Spina hec naſcitur: ꝛ athenis etiam longis muris Idẽ libro decimoſeptimo. In calabria eſt ſpina ſilueſtris. que per inciſionẽ vtiliter mixtos ꝛ ſorbos recipit.

Operationes.

A Auicenna: Spina alba frigida eſt ꝛ ſicca in primo. Confert mollificatõni ſtomachi. Decoctio eius cõfert inſtrumẽtis iuncturarum ꝛ podagre: Spina iudaica calida eſt ſubtiliatiua reſolutiua. Cõfert Alcuzet ꝛ ſputo ſanguinis: Ex eius decoctione colluitur os ad dolorem molarum Spina egipciaca frigida in primo. ſicca in ſecũda: B Exiccatiua eſt ꝛ catarros abſcindens. Confert apoſtematibus gutturis ꝛ ſtomachi: Radix eius ꝛ prope ſemen eius vehementis ſunt conſolidatõnis. C Idem in eodem Zedeguaro eſt ſpina alba que ſpinas habet ſimĩles folijs amomi. ſed ſubtiliores ꝛ albiores: florem purpureum: ſemen rotundũ: Stipes eius quandoqꝫ peruenit ad duos cubitoſ D In ipa eſt retentõ fluxus ſanguinis confert apatibus flegmatis ꝛ ſpaſmo: et ſputo ſanguĩs. ſolutõi antique: Febribus flegĩticis lõgis: ꝛ om̃ibus febribꝰ antiqs. debilitati qꝫ ſtõi: ꝛ apit opilatões Maſticata ꝛ poſita ſuper puncturam ſcorpiõis Attrahit venenum. E Semen eius bibitum confert morſure venenoſorum reptilium. Collutio oris ex eius ſucco facta ſedat dolorem dentium Radix eius eſt in frigidatiua ꝛ exiccatiua cum reſolutione quadam. F Pli. li. xxiiij. Spina ara

bica ſpiſſat ſtringitqꝫ diſtillationes oīs
et ſanguinis excreationes. menſiūqꝫ abū
dantiam. etiam nunc radice valentior.
Spine albe ſemen contra ſcorpiones au
xiliatur. G Corona ex ea impoſita
capitis dolorem minuit. Huic ſimilis eſt
ſpina illa quam greci achantō dicūt minorib⁹
multo folijs aculeatis p extremitatē ⁊ ara
neoſa lanugine obductis. Qua collecta
etiam veſtes quedā in oriente fiunt ſiles
bombicinis. Ipſaqꝫ folia vel radices ad
remedia bibunt. H Eſt ⁊ alia quam
nos rubeam dicimus. qua lane tingūtur
pelleſqꝫ pficiunt. In medicina vrinā cit.
morbumqꝫ regium ſanat. ⁊ iſchiaticos ac
paraliticos Radix ſemēqꝫ menſes trahūt
aluum ſiſtunt. ⁊ collectiones diſcutiunt
I Contra ſerpētes rami cum folijs im
ponuntur. folia eius capillum inficiūt.
Eſt ⁊ paliurus gen⁹ ſpine. K Actor
de achanto ⁊ rubea ⁊ paliuro ſupius dixi
mus Inter quas nimiꝝ pōit eas yſidor⁹

Ca. cccc lij.

Quinantum. Pandects cap. xviij.
Adcher arabice. grece ſquinum.
latine ſquinantum. Squinantum
dr̄ palea cameloꝝ quia cameli eam come
dunt. Eſt em̄ calide ⁊ ſicce complexionis
in primo gradu. ⁊ repitur in affrica. ⁊ in
apulia. per decenniū ſeruatur. Eligendū
eſt quod ſubalbidum eſt. Si aūt inueniṫ
quoddam duꝝ ſicut lignū circa ſtipitem.
abijciatur. ⁊ ſtipes eius eſt ſimilis ſtipiti
cipri. Dyaſco. ca. de ſquino. Squini duo
ſunt genera. Unū oxiſchinos appellatur
quia acutū ſemen habet. alterꝫ veꝝ ſemen
habet nigrum rotundum ⁊ groſſius pdi
cto. et eſt forte tercium gen⁹ ſquini paulo
groſſius ſupdictis. q creticus ſiue oloſq
nus. Sera. li. aggre. cap. adcher Adcher
id eſt ſquinantum. ⁊ eſt herba hñs radiceſ
ſub terra ⁊ ramos ſubtileſ ⁊ eſt ſicut radix
culem. niſi quia eſt latior. ⁊ habꝫ fructum
fere ſimilem floribus camarum. niſi quia
eſt ſubtilior ⁊ minor. ⁊ naſciṫ in inſulis ⁊ ī
pratis. ⁊ fortaſſe ex eo repletur tota terra
vbi naſciṫ. ⁊ quando deſiccaṫ fit album.
Et idem auctor Yſaac. Squinantum eſt
herba palearis ⁊ habet ramulos ſubtileſ
duros. ī capitibus ramuloꝝ ſunt ſpice pi
loſe. ⁊ illi pili ſunt flores eius. ⁊ hꝫ bonum
odorem. ⁊ vene corticis eius ſunt nigre. ⁊
interius albe. ⁊ ſapor eius eſt amarus. Et
quod de ipſo adminiſtraṫ flores radices
⁊ folia. Galienus. Floris eius ſubſtantia
non eſt longinqua a ſubtilitate. et in ſapo
re eius eſt ſtipticitas pauca minor calidi
tate ipſius Et virtus ipius eſt virtus que
calefacit moderate ⁊ ſubtiliat. Item ga
lienus viij. ſim. far. cap. ſquinantū. Squi
nātum calefacit moderate ⁊ ſtipticat mo
deratius adhuc et a ſubtilium partium
ſubſtantia non alienum. Et idem Serapꝫ
auctoritate Dyaſcoridis. Melius ex eo ē
nouum ī quo eſt rubedo plurium florum
Et quando ſcinditur apparet in eo color
purpureus et eſt ſubtile ⁊ in odore ſuaue.

Et quando defert in manibus hab3 odo
rem bonum. ⁊ quando maſticatur mordi
cat linguam. ⁊ pungit punctione pauca.
⁊ quod in vſu venit ex eo eſt flos eius: ⁊ cã
ne radicis ipſius. Auicenna auctoritate
Dyaſcoridis: Squinantum eſt duaꝝ ſpe
cierum. Una earum eſt que non habet fru
ctum nigrum ⁊ hab3 folia ſicut cauda eq
na. Et idem opinione propria Squinan
tum ex eo aliud eſt arabicum ⁊ boni odo
ris. ⁊ aliud eſt aginum quod eſt minutũ ⁊
eſt durius ⁊ eſt groſſum ⁊ eſt terreum ⁊ nõ
hab3 odorem: Melius ex eo eſt arabicum
rubeum fortioris odoris: ſed illud q̃d eſt
ſupra ipſum ad aliquãtulam declinat ro
bedinem. ⁊ cum ſcinditur fit purpureum
mordicans linguam ⁊ adurens eam. ſua
acuitate. ⁊ in aginio eſt vı⁹ infrigidatiã
⁊ eius radix eſt vehementioris ſtipticita
tis. ⁊ eius flos calefacit parum. ⁊ eius ſti
pticitas eſt minor calefactõe ipſius. et eſt
aliud arabicum. Sed in ſua natura eſt ca
lida ⁊ ſicca in ſecundo gradu:

Operationes

A Dyaſco. Squinantum in vino deco
ctum ⁊ cathaplaſmatum pudendis men
ſtrua educit. Stranguiriam ⁊ diſſuriam
ſoluit. B Serap. Squinantum pro
uocat vrinam ⁊ menſtrua qñ bibitur: aut
fit ex eo emplaſtrum ⁊ confert apoſtema
tibus epatis ⁊ ſtomachi: Sed radicis ei⁹
ſtipticitas eſt amplior ſtipticitate floris.
⁊ caliditas eſt minor caliditate ipſius. et
propter iſtam ſtipticitatem accidit q͂ ad
miniſtratur ad fluxum ſanguinis. C
Dyaſcorides caplõ de ſquinanto: Flos
eius eſt ſtipticus ſtipticitate pauca. cale
factiuus: maturatiuus. mollificatiu⁹. frã
gens lapidem. aperitiuus orifitiorum ve
narum: Prouocatiuus vrine ⁊ menſtruo
rum. ⁊ reſoluit inflatõnes: et inducit gra
uedinem capitis. et confert ſputo ſangui
nis. ⁊ dolori ſtomachi. ⁊ confert pulmoni
⁊ renibus: Et miſcetur in confectõibus
medicinaꝝ multarum: D Et radix
eius eſt ſtiptica. et propterea datur ex ea
pondus aurei. j. cũ tantum dẽ piperis ali
quot diebus habentibus nauſeã et ydro
picis. ⁊ habentibus conquaſſationem in
neruis: ⁊ decoctio eius confert apoſtema
tibus matricis qñ fit ſeſſio in ea. Et oleũ
ſquinanti confert omĩbus ſpeciebus pru
ritus. ⁊ illi qui eſt ĩ animalibus: ⁊ expellit
laſſitudinem. ⁊ eſt cõueniens ad albaras
E Gal. Squinantum eſt vrinatiuũ et
menſtruoꝝ eductiuũ potatõibus ſumptũ
Juuat autẽ ad eos q̃ ſecundũ epar ⁊ ſtõm
⁊ ventrẽ flegmones. Eſt ãt radix eius ma
gis ſtiptica q̃ flos. ſed. flos calidior. In
omĩbus vo ꝑtibus eius. alijs q̃dẽ magis
alijs aũt minus apparet q̃dam guſtantib⁹
ſtipticitas. ꝓpter q̃ ⁊ farmacis q̃ emoptoi
cis fiunt miſcet̃. F Auicenna. Squi
nantum in eo eſt ſtipticitas. q̃ ꝓpter ꝯfert
eius flos fluxui ſanguinis vndecunq3 fit.
Et in eius oleo ſunt reſolutõ ⁊ attractõ. ſ3
eius radix eſt fortior in hoc: ⁊ ꝯſtringit na
turam. ⁊ in ipõ ſunt digeſtio ⁊ lenificatio
⁊ orifitia venaꝝ aperit. ⁊ ſedat dolores in
trinſecos: ⁊ ꝓpe in matrice. ⁊ reſoluit vẽto
ſitates: G Eius oleum cõfert pruri
tui: ⁊ eius decoctõ confert apatibus cali
dis. ⁊ duriciebus intrinſecis. bibitum et
ſuppoſitum ꝓ emplaſtro ⁊ decoctũ. ⁊ apo
ſtematibus frigidis in viſceribus. ⁊ ꝯfert
lacertis conquaſſatis. H Et confert
ſpaſmo cum ex hoc bibit̃ q̃rta ps aurei cũ
pipe. ⁊ ipm remouet laſſitudinem. et gra
uat caput. ⁊ ꝓpe illud q̃d eſt ex eo aginum
S3 minutũ eius facit ſodã. ⁊ groſſioris ſe
men facit dormire ⁊ ſtupefacit I
Et totum ipius ꝯfortat carnem rubeam:
que eſt inter gingiuas. ⁊ deſiccat humidi
tates ipſarum. ⁊ eius flos purgat caput. ⁊
ſquinantum ꝯfert dolori pulmonis. ⁊ eiuſ
flos confert ſputo ſanguinis. K Et
radix eius confortat ſtomachum ⁊ appeti
tum ⁊ ſedat nauſeã accepto aureo ex eo ꝓ
prie cum pondere ſui ⁊ pipe. ⁊ ipſius flos
ſedat dolores ſtõi. ⁊ ꝯfert apatib⁹ eius ⁊
apatib⁹ epatis. L Et ſq̃nantũ ꝯfert
doloribus matricis: et encatiſma. ex de
coctõe eius apoſtematibus matricis cali

dis cum diſtillatur in eã. aut vaporaẽ cũ aqua eius: ⁊ frãgit lapidem. ⁊ ſtringit naturam. proprie quod ex eo eſt aginum Et abſcindit fluxum ſanguinis matricis et proprie eius flos. M Et confert doloribus r̃num ⁊ fluxui ſanguinis ſp̃orum Et cum bibitur ex radice eius aureus cũ pipere confert ydropiſi. ⁊ ip̃ius flos confert apoſtematibus ani. Species ei⁹ groſſa cum ex folijs recentibus que ſunt iuxta radicem fit emplaſtrum. eſt iuuatiua morſure venenoſorum. N Platearius Squinantum dicitur palea camelorum. quoniam eo cameli nutriuntur. Eſt autez in tercio gradu calida ⁊ ſicca. In affrica ⁊ Arabia r̃peritur e per decem annos ſuatur O Eligendum eſt quantum albius inueniri poteſt ac molle Si autẽ quodam durum ⁊ quaſi ligneum circa ſtipitẽ repitur abijciaẽ. Uirtutem habet principaliter purgandi flegma. ſicut polipodium ⁊ coloqntida. Cũ plateario ꝯcordant oẽs alij dyaſ. videlicz ⁊ aui. Cõſtan. ⁊c:

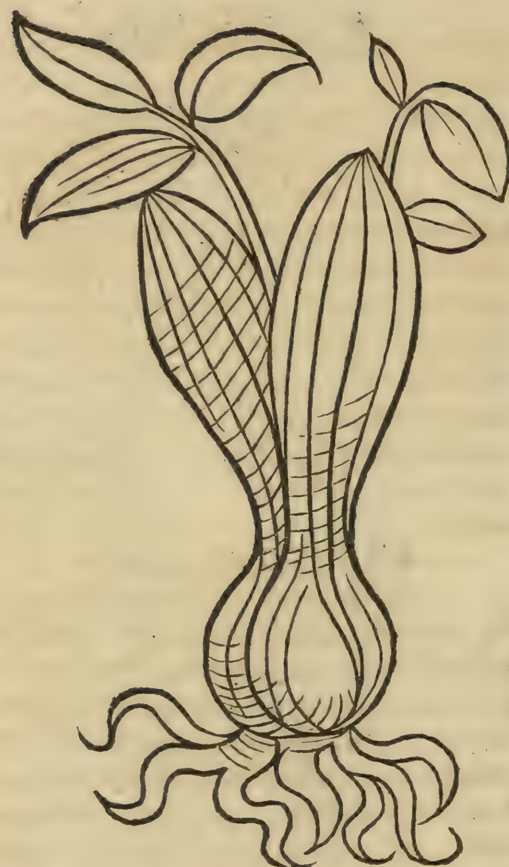

Ca. ccccliij.

Trignos. Yſidorus li. ethimologiarum. Strignos latine ſalutaris herba dicitur gracia v̓tutum: Ex herbario: Strignos que ⁊ vna lupina dicta eſt frigide virtutis eſt. Folia eius ſunt ozimi ſimilia: niſi ꝙ maiora Caulem vero cum creuerit ad terram declinat. Semen habet inter folia ꝑ totos ramos interuallis modicis ordinatũ folliculis. qui ſimiles ſũt veſicis In qb⁹ ſunt bacce rubee: lenes rotũde multe ac minute frigidã vim habent.

Operationes.

A Yſidorus Strignos dolorẽ capitis ⁊ ſtomachi incendium mitigat; eſt em̃ frigida ⁊ retinens. vnde ⁊ ſuccus eius ignez ſacrum curat. Folia eius trita cum vĩo potata, ſeminis lapſum conſtringunt. Eadẽ ⁊ vua lupina dr̃ eo ꝙ ſemen eius vue ſimile ſit: B Platearius: Strignũ idem eſt ꝙ ſolatrũ vel morella de qua infra dicetur. C Ex herbario. Huius folia ꝓ cathaplaſmate impoſita ignem ſacrum ſedant. liuores abſtergit. Dolorem capitis ⁊ ardorem ſtomachi cum oleo trita diſſoluit: D Dolores aurium ſanat. fluxum matricis cohibet. Laborez quoqz partus ſubleuat. Ad tumorem corporis ⁊ ad dentium dolorem valet. Ad ſanguinis quoqz fluxum de naribus reſtringendum. ſi quis eius ſucco lana intincta ſibi nares obſtruet. E Actor. Eſt etiam ſpecies quedam ſolatri que comeditur videlicet ortulana. de qua inferius diceẽ.

Ca.cccc liiij.

Quilla: Pādecta.cap̄.ccc;xj. hau
riſel arabice vel haulachach. Gre
ceſalla. latine vō ſquilla vel cepe
muris: Squilla eſt herba habens folia ſa
tis maiora lilio. Et ex ei⁹ cepe magno q̊d
eſt in eius radice fit acetum ſquilliticum
⁊ latini vocant cepe muris. quoniam īter
fecit mures: Serap̄.li.aggre.ca: hauriſel
ſiue haſaſel id eſt ſquilla auctoritate Gal’
Uirtus eius eſt que calefacit calefactōne
forti. et melius eſt ꝙ accipiatᷣ cepe ſquille
⁊ aſſetur vel coquatᷣ: ⁊ poſtea adminiſtra
tur. ꝙ ſi fiet hoc minuetᷣ fortitudo et acui
tas ſue virtutis. Et idem auctor: dyaſ. Hꝫ
virtutem acutas. ⁊ quādo aſſatur ⁊ ſumi
tur habet multa ⁊ maxima iuuamēta. Si
ergo volumus eam aſſare oportet ꝙ īuol
uatur in paſta vel in luto ⁊ ponatur in fur
no. aut ſepeliatur in prunis donec coqua
tur paſta vel lutum deinde extrahatᷣ. ⁊ cō
ſideretur an ſit bene cocta. ꝙ ſi non inuol
uatur alia vice in paſta vel luto. vt prius
Nam ſi non aſſeretur bene nocerꝫ accipi
enti ip̄am. ⁊ lederet membra interiora.
Aſſatur autem alio modo Nam ponitur
in olla ⁊ cooperitur paſta vel luto. ⁊ poni
tur in atanor dōec coquatur bene. ⁊ opor
tet quando ſquilla fuerit bene decocta et
accipiatur eius interius. ⁊ abijciatur cor
tex eius exterior. et ſunt quidam abijcien
tes corticem eius ⁊ mediculū. ⁊ accipiunt
illud quod eſt inter vtrunqꝫ. ⁊ quidam in
cidunt eam in fruſta ⁊ ponunt eam in aq̈
⁊ mutant aquam eius ſepe donec vident
ꝙ non remanet in ea amaritudo. ⁊ q̈dam
incidunt in fruſta ⁊ inſerunt in filo lineo.
⁊ ſeparant fruſta a fruſto. ne ſe cōiungāt
⁊ deſiccant in ſole. ⁊ illud quod eſt inciſuꝫ
ex ea ponitur in aceto ⁊ vino ⁊ oleo. ſed il
lud quod eſt in eius medio coquitur ī ol’o
⁊ diſſoluitur in ea reſina pini. et valet ad
multa: Sed aceti ſquillitici ſm̄ Serapio
nem operatio eſt in hunc modum Accipi
atur ſquilla alba ⁊ bene purgetur ⁊ inſcin
datur in fruſta ⁊ inſerantur fruſta illa in fi
lo lineo. ⁊ ſit inter vtrūqꝫ fruſtum diſtātia
ne ſe iungant ⁊ deſiccentur in vmbra .xl.
diebuſ. poſtea ſumatur ex ea quātitaſ vni
us manipuli ⁊ ponatur in vaſe ⁊ p̄ijciantᷣ
ſuper eam .xij. kiſt aceti fortiſſimi ⁊ pona
tur in ſole. xl. diebus. ſit autem vas coop̄
tum ⁊ obturatum bene. poſt vero tempuſ
extrahatur ſquilla ab aceto ⁊ exprimatur
⁊ abijciatur acetum ⁊ reponatur. Quidā
accipiunt de ſquilla vnum mannes ⁊ pro
ijciunt ſuper eam aceti. v. kiſt. Quidam
vero accipiunt ſquillam ⁊ mundant eam
⁊ non deſiccant eam: Et quidam prepa
rant proijcientes ſuper vnum mannes ex
ea acetum ⁊ dimittunt ſex menſibus. et il
lud acetum ſquilliticum in hunc modum
factum eſt magis inciſiuum humorum
groſſorum q̈ aliquod aliud acetum vtili
mum ad multa. Modus faciendi vinum
ſquilliticum ſecundum eundem eſt iſte.
Accipiatur ſquilla ſicut dixi ſupra ⁊ deſic

cetur in ſole ⁊ accipiatur ex ea quantitas
vnius mannes ⁊ teratur ⁊ cribretur cum
cribro tenui et ligetur cum panno lini ra
ro: ⁊ ponatur pannus in .xx. kiſt vini dul
cis noui: ſcȝ muſti ⁊ dimittatur ſic ītus tri
bus mēſibus. deinde coletur vinum ⁊ po
ne in alio vaſe ⁊ ſeruetur. poſtq̄ obturatū
eſt caput vaſis bene Et fit ex ſquilla humi
da in hunc modum. Accipiatur ex ea cru
da recenti ſicut eſt. et accipiatur ex ea du
plum eius quod acciperet̄ ex ſicca: ⁊ pro
ijciatur ſuper ipſam muſtum ⁊ ponatur ī
ſole quadraginta diebuſ ⁊ coletur ⁊ r̄po
natur. ⁊ hoc tale quanto fuerit antiquius
tanto melius. Etiam fit vinum ſquilliti
cum alio modo. Nam accipitur ſquilla ⁊
mundatur ⁊ inciditur. ⁊ accipiūtur ex ea
mannes tres. ⁊ proijcitur ſuper ea de bo
no muſto amphora vna et dimittitur ſex
menſibus poſtea colatur ⁊ r̄ponit̄ ī vaſe.

Operationes.

A Johannes meſue capitulo de ſquil
la. Squilla ſicut dicit Galienus Juuam̄
tum eſt duplex. Solutione em̄ educit ma
terias ⁊ parat ad ſoluendum. ⁊ melior eſt
habens ꝑtem. ſola enim ſ̄m Galienum
eſt venenoſa: ⁊ adhuc melior eſt que ſapo
rem habet cōpoſitum ex dulcedine ⁊ acre
dine ⁊ acuitate ⁊ amaritudine. et que ha
bet ſplendorem in laminis ſuis. et que na
ſcitur in locis liberis. Orta enim in locis
termarum aut orta ſingularis eſt mala:
Calida eſt in tercio gradu ſicca in ipſo.
B Eſt enim compoſita ex partibus
igneis in ſuperficie dantibus ei acuitatiſ
vehementiam: et ex partibus terreis adu
ſtis dantibus ei amaritudinem· et ex par
tibus aereis mediocribus dantibuſ ei de
dulcedine aliquid. Eſt enim inciſiua. vl
ceratiua. aduſtiua. reſolutiua materierū:
attractiua ad exteriora: ſubtiliatiua par
tium groſſarum ⁊ viſcoſarum adherenti
um: conſeruatiua a putredine Rectifica
tio: aſſatio acquirit ei facilitatem in ſoluē
do: ⁊ preparatio ipſius cum aceto poteſt
materias groſſas adherentes et ſubmer
ſas facile expellere. C Modus
autem preparationis eius in elixatione
eſt ſecundum hunc modum. Accipiunt̄
lamina ipſius et ſeparatim inuoluuntur
in paſta ⁊ ſepelitur in cinere calido. ⁊ coq
tur ſufficienter. ⁊ extrahitur ex paſta. ⁊ ad
miniſtratur vbi oportet. D
Modus autem aſſationis ipſius ponat̄
ī vaſe luteo vitreato ſtricti orificij. et ſigil
letur ligatione forti cum pergameno ⁊ di
mittatur diebus quadraginta. ⁊ proprie
diebus maioris eſtus: ⁊ moueatur vas et
mutetur viciſſim omni hora. ita q̄ equali
ter in ſingulis partibus calefiat: Deinde
extrahatur ſquilla et adminiſtretur vbi o
portet. Et quādoq; miſcetur ei poſt aſſa
tionem tantum de farine orobi quantum
ipſa eſt. et fiunt inde trociſci et ſeruantur
vbi oportet E Modus autem
operationis aceti ſquillitici ſecundum q̄
Galienus narrauit. Accipiatur ex lami
nis eiuſ ⁊ proprie que ſunt inter corticem
⁊ cor ipſius quantitas quam volueris: et
conſue ſeparatim cum filo. et dimitte ſic
cari in vmbra per quadraginta dies poſt
hoc comminue ipſas in fruſta et pone ad
oēm librā ei⁹ aceti boni ⁊ albi libras. vj:
⁊ pone in vaſe vitreo ſtricti orificij. ⁊ ſtrin
ge caput eius: et dimitte in ſole per alios
quadraginta dies. ⁊ poſt illud cola et ad
miniſtretur vbi oportet. Et ſi neceſſitas
vrgeret feſtinare. ſepeliatur vas in cinere
calido vel arena calida cum ſucceſſione.
non r̄pente ſed proprie inter horam ⁊ ho
ram. F Et dixit Paulus Lami
ne eius ponantur ſicut ſunt in aceto a p̄n
cipio veris vſq; ad finem eſtatis in vaſe
vitreo ſigillato expoſito ſoli. et poſt illud
adminiſtretur vbi oportet. Et ſcire debeſ
q̄ ſquilla de decoctione ſubſtinet rem me
diocrem. G Auicenna libro
ſecundo: Capitulo de ſquilla: Squilla

eſt cepe muris cuius folia ſunt ſicut folia
lilij.: ⁊ habet oleum ad nigredinem decli
nans eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.
⁊ eſt inciſiuum. ⁊ in ipõ viſcoſitas aduſti
ua eſt. H Serapion. Illud
quod eſt in medio ſquille coquitur in olẽo
⁊ diſſoluitur in ea reſina pini et ponitur ĩ
ſciſſuris que fiunt in pedibus propter fri
gus ⁊ curat eas. et coquitur cum aceto et
fit ex ea emplaſtrum ad morſum tyri. Et
adminiſtratur ſquilla aſſata in plurimis
confectionibus. ⁊ in illis in quibus ingre
diuntur ſpecies aromatice. ⁊ datur ex ea
in potu quando volumus prouocare vri
nam. ⁊ in idropiſi. ⁊ datur illi qui conque
ritur de ſtomacho ⁊ in cibis natat in eo ⁊
non digeritur. et datur ad tortiones ven
tris. ⁊ ad tuſſim antiquaꝫ ⁊ ad aſma ⁊ ad
extrahendum ſaniem a pectore. ⁊ pectus
mundificat a groſſis humoribus. et ſuffi
cit ex ea pondus trium onoloſac et admi
xto melle cocto et facto inde lohoc come
ditur. ⁊ conuenit ad omnia que diximus
⁊ purgat optĩe ventrẽ a chimis gſſis viſco
ſis. oportet tamen cauere ab ea illos qui
bus vlcera vel excoriationes ſeu vulnera
in membris intrinſecis ſunt Et quando
aſſantur ⁊ liniũtur cum ea verruce que di
citur acdaſ ⁊ hocdas ⁊ claui ⁊ ſciſſure que
fiunt propter frigus conuenit eis. ſed ſe
men eius quãdo teritur ⁊ ponitur in ficu
ſicca aut admiſcetur cum melle ⁊ comedi
tur mollit ventrem I Et quan
do ſquilla ſuſpenditur integra ſuper limẽ
hoſtij domus prohibet animalia veneno
ſa ⁊ nociua a domo illa: Sed aceti ſquil
litici quando fit collutio oris cũ eo reſtrin
git gingiuas laxas. et confirmat dentes
commotos. ⁊ aufert putredinem ⁊ fetorẽ:
oris. K Et quando ſumitur in
potu indurat tracheã. arteriam. ⁊ ingro
ſſat eam. ⁊ adminiſtratur ad debilitatem
ſtomachi. et ad maliciam digeſtionis et
oppilationes eius. ⁊ ad melancoliam. et
apoplexiam ⁊ epylentiam. ⁊ frangit lapi
dem veſice. L Et conuenit ſu
ffocationibus matricis ⁊ apoſtematibuſ

ſplenis. et ad ſciaticam. ⁊ fortificat cor de
bile. ⁊ reſtituit ei ſanitatem. ⁊ meliorat co
lorem ⁊ acuit viſum. ⁊ proijcitur in aureꝫ
⁊ conuenit grauitati auditus. Et vniuer
ſaliter eſt conueniens omnibus egritudi
nibus corporis preterꝗ̃ vlceribus intrin
ſecis: Et oportet ꝙ detur in potu in ieiu
nio. ⁊ detur primo parum ex eo. Deinde
augeatur in doſi eius paulatim donec ꝑ
ueniat ad duos conos. ⁊ plus Uinum
ſquilliticum conuenit malicie digeſtõĩs.
⁊ eructuationi cibi et flegmati groſſo q̊d
eſt in ſtomacho ⁊ inteſtinis. et dolori ſple
nis: ⁊ ſciatice ⁊ commotioni cerebri ⁊ ma
lis habitudinibus que preparãt ad idro
piſim: M Et conuenit ycteri
cie ⁊ ſtranguirie. ⁊ corroſionibus et infla
tionibus ⁊ rugitibus ⁊ paraliſi ⁊ opilati
nibus. ⁊ rigoribus febrium antiquarum:
⁊ attritioni lacertorum ⁊ dolori laterum.
⁊ prouocat menſtrua. ⁊ nocumentum q̊d
infert neruis eſt modicum. N
Et eſt contrarium venenis. Fit autẽ ſquil
la humida ſic. Accipitur ex ea recenti cru
da quantumvis duplum tamen: ⁊ ad hoc
quod acciperetur ex ſicca. ⁊ infundatur ſi
cut infunditur rapa: ⁊ fundatur ſuꝑ ipm̃
muſtum et ponatur in ſole. quadraginta
diebus ⁊ coletur: ⁊ colatura reponatur.
hoc autem quanto fuerit antiquius tãto
meliꝰ. Fit etiam vinum ſquilliticum hoc
modo. Accipitur ſquilla et mundatur. et
inciditur ⁊ accipit̃ ex ea vſqꝫ ad tres man
nes. Et proijcitur ſuper ipſam ex bono
muſto ytalie amphora vna. et dimittitur
ſex menſibus ⁊ poſtea colatur ⁊ r̃ponitur
in vaſe O Et confert hoc vinũ
ad ea que ſupradicta ſunt. ⁊ melius vinũ
ſquilliticum eſt illud quod eſt antiquum.
et oportet ꝙ caueatur potus eius in febri
bus. ⁊ quando in membris interioribus
ſunt vlcera. P Johannes Me
ſue. Solutione educit humores groſſos
viſcoſos. Et dixit Haly cum hoc etiam
educit coleram nigram. et cum hoc iuua
mentum magnum eſt ad egritudines ca
pitis ſicut eſt cephalia ⁊ epilentia. ⁊ ꝓric

ſecundum omnem modum adminiſtrati onis eius. ⁊ vertigo ⁊ ſcotomia: et oximel eius ponit materias viſcoſas facile ad expellēdum ⁊ ſubtiliat chimorum groſſitu dinem Q Et ipſa quidem ſecū dū oēm modū adminiſtrationis eiuſ con uenit iuuamento magno egritudinibus iuncturarum. ⁊ eſt medicina bōa pulmo nis ⁊ pectoris. ⁊ egritudinum in eis. Et proprie electuarium ex ſucco eius ⁊ melle ſumptum lambendo. clarificat vocem. et ſimiliter oximel eius ⁊ acetum ipſius eſt ex medicinis bonis ſpleni ⁊ groſſiciei eius: ⁊ eſt ex rebuſ preſeruantibus corpus a pu trefactōne ⁊ ſeruantibus ipſum in ſanita te ſua ⁊ acquirit vſus eius maciem corpo ri ⁊ conſeruat in iuuentute: R Et acetum eius deſiccat: ⁊ confirmat gin giuam laxam ⁊ putridam. ⁊ confirmat dē tes motos collutio ex ea: ⁊ ſimiliter potuſ eius eſt medicina magna fetori oris faci ens ipſum odoriferum. et ſanat dolorem ſtomachi. ⁊ adiuuat ad digeſtionem. Et vſus eius ſecundum omnem modum ad miniſtrationis eius confortat corpus cui accidit laxitudo ⁊ mollificatio. ⁊ colorem efficit bonū. Doſis potio aceti eius a. ʒ: v. vſq; ad. xij: Et oximel eius ab aureis vj. vſq; ad. ℥. j. et trociſci eius a. ʒ. ij. vſq; ad. iiij. S Auicenna. Oleum eius confectum cum melle ponitur ſuper alopitiam ⁊ ſerpiginem. Eius acetum exaſperat guttur ⁊ indurat carnem ipſius. ⁊ eſt bonū aſmati ⁊ oreſmoni. ⁊ tuſſi antiq̄ꝰ

Ca. cccclv.

Olatrum: Pandecta. cap: ccc. xxv Hames arabice vel hupue. phata balep grece ſtrignum vel cuculus vel morella. latine vero ſolatrum vel vua vulpis. Serapion libro aggre. capittulo hames auctoritate Diaſcoridis. Hames id eſt vua vulpis ⁊ eſt ſolatrum: Sūt eius quatuor ſpecies. Una comeditur. alie vo non. ſed illa que cōmeditur eſt domeſtica ⁊ eſt herba non magna habens plurimoſ ramos ⁊ folia nig: ſimilia folijs hedarog id eſt ozimi. ſed maiora ⁊ latiora. ⁊ habet ſemen rotundum. cuius color eſt viridis: ⁊ niger. ſed quando maturatur fit rubeuſ ⁊ quādo frangitur inuenitur in eo multa humiditas. ⁊ granula que ſunt ſemina eiꝰ Idem aucto. Gal. Uirtus eius eſt fri. i. ij gradu et non eſt humida. ſed eſt media inter medicinas que humectant ⁊ que de ſiccant. et ipm eſt compoſitū ex vtutibus

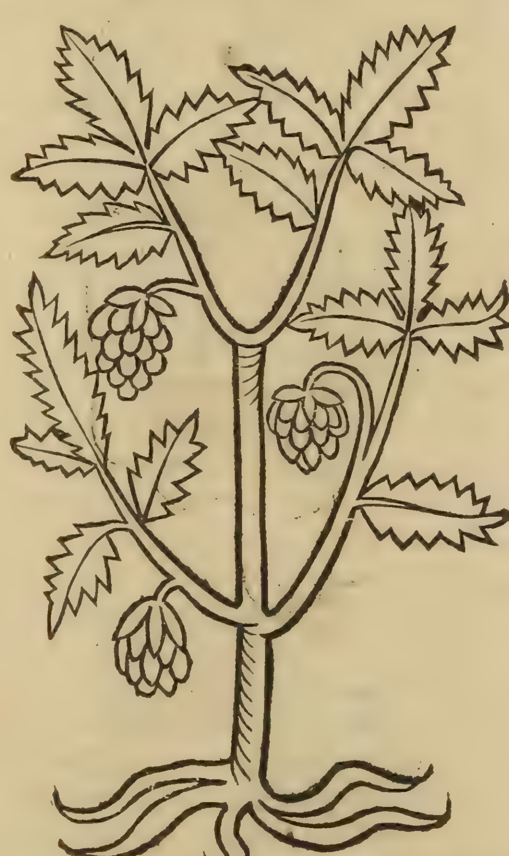
contrarijs.ſcʒ humida ⁊ ſicca: ⁊ hoc quia
in eo ſunt due ſubſtãtie.ſcʒ terꝛea et aquo
ſa. Eſt aliud ſolatrum quod dicit᷑ alkekẽ
gi: de quo ſuperius dixi in cap̃.xvij de A.
Gal'.viij.ſim. far.cap̃.de ſtrigno ſecũdũ
tranſlationem arabicam Strignum.i.ſo
latrum ſomniferum: Uirtus ſolatri ſom
niferi eſt ꝙ eſt fri.in.iij.gradu.⁊ facit doꝛ
mire.⁊ habet proprietatem ſimilem opij
niſi quia eſt debilioꝛ eo. Et idem Sera.
Eſt alia ſpecies ſolatri que dicitur ſolatꝝ
maniale.et eſt illud quod dicitur furiale
eo ꝙ facit furioſitatem ſeu maniam. ⁊ eſt
planta habens folia ſimilia folijs eruce.
niſi quia ſunt minoꝛa eis ⁊ ſpinoſa que di
citur caradis.⁊ habet virgas lõgas egre
dientes ab eius radice.x.aut.xij.Et longi
tudo eius eſt duoꝝ brachioꝝ: ⁊ in ſummi
tatibus eoꝝ ſunt capitella ſimilia oliuis:
niſi quia ſunt ſuper capitella ſicut pili ad
modum arboꝛis dulb.et ſunt minoꝛa oli
uis ⁊ altioꝛa: ⁊ flos ei⁹ eſt niger.⁊ poſt flo
rem emittit velut racemum.x.aut.xij.gra
na habentem: ⁊ grana ſunt rotunda mol
lia nigra in mollicie vue ſimilia granis cu
ſſus: ⁊ habet radices groſſas albas cõca
ras quoꝝ longitudo eſt vnius brachij.⁊
naſcitur locis montuoſis.⁊ inter arboꝛes
dulb.

Operationes.

A Serap̃: Quando fit emplaſtrũ cum
folijs ſolatri ⁊ zuccaram cõuenit foꝛmice
⁊ heriſipile.⁊ quando terunt᷑ contritione
foꝛti ⁊ miſcentur cum ſale: ⁊ fit emplaſtrũ
cum eis reſoluunt apoſtemata que fiunt
in radice auris. Et quando ſuccus eius
miſcetur cum ceruſa ⁊ litargiro ⁊ oleo ro
ſarum: ⁊ mutatur hoꝛa poſt hoꝛam. cõue
nit apoſtematibus calidis que fiunt in ce
rebro ⁊ capite infantium B Et miſ
cetur ſucc⁹ eius ſyef quod ſumitur ad cur
ſum humiditatum curꝛentium ad oculũ
loco aque ⁊ loco albuginis: C Et
quando diſtillatur in aurem cõuenit do
loꝛi eius.et fit naſcale cum eo.et conuenit
curſui humiditatum matricis: D

Galienus libro.ij.de cibis.caplo de So
latro olerum nullum noui habens tãtam
ſtipticitatem quantum moꝛella.ergo me
rito vt alimento quidem ipſo raro vt me
dicina autem continue vtimur efficax em̃
eſt ad quecũq; eſt opoꝛtunitas infrigida
tionis ⁊ ſtipticitatis: Alimentum ãt pau
ciſſimum habet. E Et idem Uirtuſ
ſolatri ſomniferi eſt que facit doꝛmire.Et
quando accipitur de coꝛtice radicis eius
aureus vnus: ⁊ bibitur cum vĩo facit doꝛ
mire leuioꝛe ſomno ꝙ̃ gummi papauerIſ
F Et ſuccus eius prouocat vrinam ꝓ
uocatione foꝛti.⁊ dãtur ydropico ex ſemi
ne eius grana.xij.⁊ curatur.ſed ſi plus dẽ
tur inducunt maniam.verum cui accidit
hoc.ſi biberit mellicratum curatur: G
Et coꝛtex eius ingreditur in medicinis
narcoticis.⁊ quando coquitur vino: ⁊ de
coctio eius tenetur in oꝛe ſanat doloꝛem
dentium.⁊ quando admiſcetur ſuccus ra
dicis eius cum melle acuit viſum H
Serap̃: Uirtus ſolatri manialis eſt.ꝙ qñ
bibitur ex radice eius.ʒ.j.inducit ſomnia
non recta: ſed aliena. Et quando bibunt᷑
ex eo.ʒ.ij.inducunt furoꝛem ⁊ velut ebrie
tatem tribus vel quatuoꝛ diebus: Et quã
do bibuntur.ʒ.iiij.faciunt hoc idem.⁊ eũ
occidunt. ⁊ cura eius eſt mellicratum: qñ
bibitur ex eo quãtitas plurima.⁊ euoma
tur.⁊ fiat hoc ſepe: I Et idem aucto
ritate Meſehalach: Solatrum maniale
eſt fri.⁊ ſic.in.iij.gradu.⁊ eſt plus ſtipticũ
ꝙ̃ omnis alia herba. Extinguit caloꝛem
igneum.⁊ fructus eius generat ſemper ꝑ
mixtionem ſenſus ideo opoꝛtet cauere ab
eis: K Galienus. Uirtus coꝛticis
eius fri.in fine tercij.⁊ ſic.in ſecundo ꝓpe
finem eius. Unde curat vlcera. Alie vo
ſpecies non ſunt alicuius iuuamenti rece
pte interius. Ymo ſi quis biberit ex eo au
reos quatuoꝛ moꝛietur inde.⁊ ſi bibat᷑ mi
nus inducit inſaniam. Sed vnus aureus
aliquando non nocet Sed ſciendum vbi
iſta tranſlatio dicit aureus in greca tran
ſlatione inuenitur.ʒ.j. L Platearius
Moꝛella ⁊ ſtrignum ⁊ ſolatrum idem eſt.

Eſt autē hec herba in.ij.gradu fri.⁊ ſic.
etetiam aliquantulum diuretica. Scd̄m
folia ⁊ fructus eſt multe efficatie. exiccata
modice. Uirtutem habet infrigidādi cō
tra ſplenis ⁊ epatis opilationem ⁊ maxie
ictericiam. Contra apoſtemata in ſtoma
cho vel in inteſtinis vel epate datur ſucc⁹
eius cū aqua ordei. teſte dyaſcoride. Pen
na eadem ſucco intincta. epati frequēter
ſupponēda eſt ꝯtra ei⁹ calefactōem.
M Itēqꝫ contra podagram calidam.
Uel etiam herba ipſius trita ſepius eſt ſu
perponenda. Cōtra calida quoqꝫ apoſte
mata in principio ad repercuſſionē ma
teriei herba ip̄a ſuperponitur trita.
N Macer. Herba quam greci ſtrignū
dixere latini Solatrum hic dicunt vis ei⁹
frigida valde Dicitur auricule mire ſeda
re dolorem. Illius ſuccus ſi ſenſum fundi
tur intus ⁊c̄.

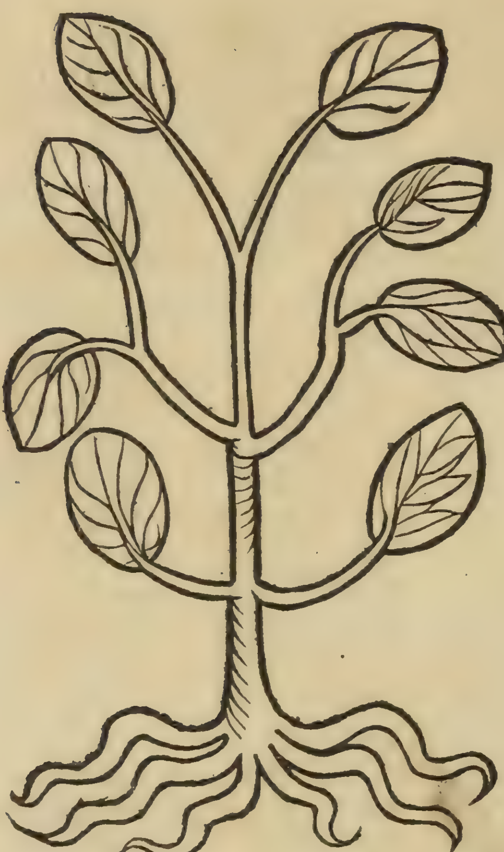

Ca. cccclvj.

Sorbes arbor eſt ferens ſorbas.

Operationes.

A Serapion libro aggregatoris cap̄.
ſorba. Uirtus eius eſt que reſtringit ven
trem fortiter B Galienus.ij.li.de
alimētis capl'o de ſorbis. Sorba ⁊ Neſpi
la ſtipticant quidem ambo. multo autem
magis ſorbis. neſpila propter hoc influē
ti ventri magis conferens edulium eſt. et
palam quoniam talium omnium ꝯmede
re parum conuenit. non vt ficuū aut vua
rum copioſe. Neqꝫ enim vt alimento ſed
vt medicinis ipſis indigemus magis
C Galienus.viij.ſim.far.cap̄. de ſor
bis ſecundum tranſlationē grecā. Xdria
id eſt ſorba omnibus cognita eſt terreſtrē
ſubſtantiam dn̄antem ⁊ poſſidꝫ modico
ſubtili participat ei mixto: D Et di
cit eodem libro capttulo quod incipit:
Mis.i.arbor ſorbe cuius fructus vocatur
a multis oya cum y littera ſtiptica partici
pat qualitate. ſed debiliori neſpilo multū
quo circa ⁊ dulce eſt cum cōmeditur. ⁊ mi
nus neſpilo eſt ventris conſtipatiuus:
E Palladius. Menſe ianuario. febru
ario ⁊ marcio locis frigidis; calidis vero
octobri ⁊ nouembri; ſorba ſerunt̄ egregie
ita vt matura ī ſeminario ip̄a poma pan
gantur. F Ego expert⁹ ſum multas
arbores ex pomis ſponte progenitas. ⁊ ī
creſcendo ⁊ inferēdo extitiſſe felices: plā
tas etiam ſi quis ponē voluerit. habebit
arbitrium dūmodo calidis locis mēſe no
uembri; temperatis ianuario vel februa
rio; frigidis marcio inclinantem diſpōat
Amat ſorbos loca humida montana; fri
gidis proxima ſolum pinguiſſimū; cuius
indicium certiſſimum ſi frequēs vbicūqꝫ
naſcatur: G Item menſe aprili ſor
ba inſeruntur in ſe; in cidonio. in ſpina al
ba. vel trunco vel cortice.

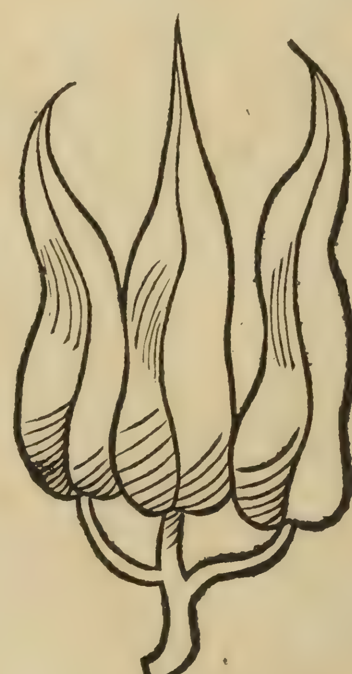
Ca.cccclvij.

Oldanella. Pandecta. cap̄. c xlvij Chachille arabice. grece azar: latine vero ſoldana vel ſoldanella.

Serap̄: li. aggre. cap̄. chachille eſt herba ſimilis vſnen. niſi quia eſt maior: et hōies quidem ꝯmedunt eam cum ficubus ſicut ꝯmedunt̄ olera alia; ⁊ folia eius aſſimilā tur folijſ naſturcij: ⁊ ip̄a eſt amplioris humiditatis q̈ꝫ cicera ⁊ magis aquoſa.

Operationes.

A Serapion aucto. ƚbabix. Chachille id eſt ſoldanella oritur in ſterquilinijs. et eſt herba ſimilis vſuen. ⁊ non eſt vſnen: et eſt in ea aliqua caliditas ꝑpter ſuam ſalſedinem. ⁊ eius ſalſedo eſt ſalſedinis baurach. B Et habet proprietatem laxandi aquam citrinam cum bibitur ex ea aqua eius et non oportet q̈ꝫ bulliat̄ ſuper ignem; quia amitteret virtutem. ſed det̄ in potu de eius ſucco ſine ebullitione; Et quantitas que datur de ea eſt ab vna tercia libra vſqꝫ ad duas partes libre cum. ʒ x. zuccari albi aut rubei fortis rubedinis: quod eſt. quia rubeum cum leblebꝫ id eſt volubiliſ ⁊ cum ſumo terre. ⁊ cū chachille fortioris virtutis eſt q̈ꝫ album: C Et idem auctoritate Yſaac benaram. Cachille eſt herba ſimilis cicute in operatōe ſua. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca. cuius ꝓpetas eſt q̈ꝫ aufert eructuatōes corruptas. et aq̄ eius purgat aquā citrinā. et confert tumoribꝰ ventris. ⁊ debilitati epatis. ⁊ eſt ꝯueniēs nutrimento. ⁊ habet opationem in ſtomacho ꝓpter viſcoſitatem paucam que eſt I ea. D Et idem aucto. Aben meſuay Propetas eſt laxare aq̄ꝫ citrinam ſubito: ⁊ doſis eiꝰ eſt a q̄tuor ꝑtibus lb vſqꝫ ad ꝑtes duas abſqꝫ q̈ꝫ bulliat: E Et idē aucto: Raſis. Soldanella purgat aquā citrinam ⁊ provocat vrinam.

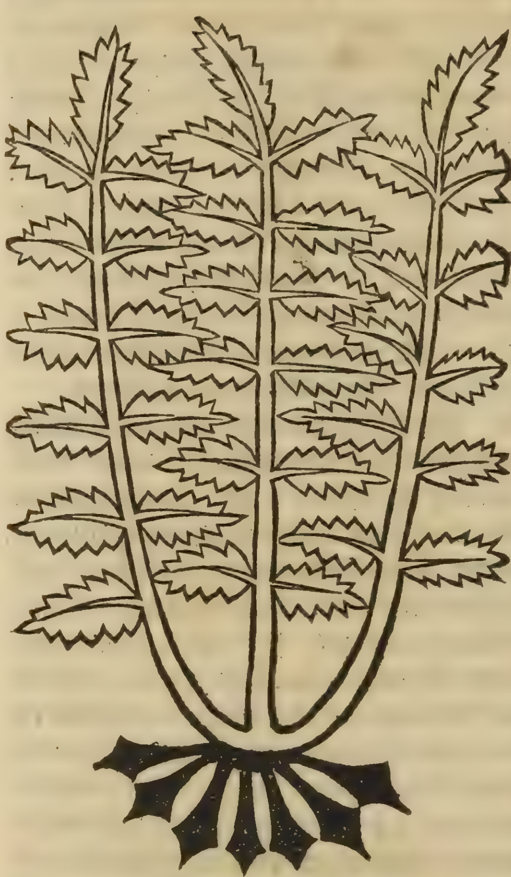

Ca.cccclviij.

Colopēdria Yſi. Scolopēdras dr̄ eo q̈ꝫ folia eiꝰ ſcolopēdro aīali ſilr̄ia ſūt. naſcit̄ in petris hūidis: ⁊ caulē nec ſemen nec florē hꝫ. folia eiꝰ a ſupꝑficie. viridia ſunt ſubter ruffa ⁊ lanoſa.

Operationes.

A Idem Yſidorus: Splen curat Ūn̄ ⁊ ſplenos dicitur: B Actor: Scolopē dria ſm̄ phiſicos ipā eſt que vulgo ligua ceruina dicitur C Raſi in Almāſore Saculuſundirion; i. ſcolopendria calida eſt: ſpleni groſſo et ſtranguirie ac lapidi remedium affert D Auicenna. Scolopendria ca. eſt in p̄mo ſic. in. ij. ſubtilis reſolutiua: Confert ſpleni magnifice: Cōfert etiam ſingultui ⁊ yctericie. frangit lapidem in renibus ⁊ veſica. ⁊ dicit̄ ꝙ ipſa eſt herba petroſa que naſcitur in locis fōtium. E Quidam aūt dixerunt ꝙ eſt ſpēs ſquille. Item ṽtus ſcolopēdrie habꝫ eādem ṽtutem cum cetarach. quare lege capitulum: c x. de C.

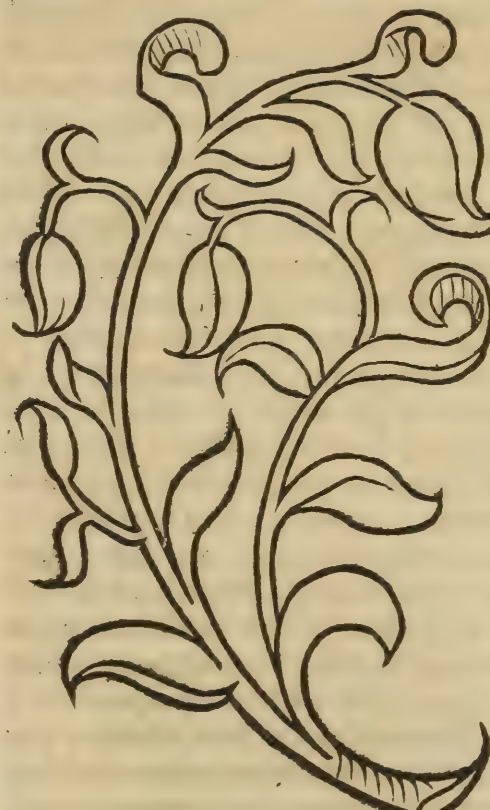

Ca. cccc lix.

Crophularia. Pandecta: Scroſularia. Caſtrangula Strangularia idem. Paulus ca. de ſcrophularia herba ē hn̄s folia tenuia ⁊ ſubtilia: q̄ cum flectunt̄ vt frangant̄ ſtridēt. ⁊ ideo a multis dr̄ caulis ſtridolus. ⁊ radices ſunt ei ſatis ſubtiles ī qbus adherēt radices rotunde ſicut ſūt auellāe mūdate ⁊ albe mittentes lac.

Operationes.

A Idē paulus: Radix illa dr̄ ſcrofulis medica.

Ca. cccc lx.

Torax latie. arab. melachac. gre. ſigia; Sera: li. aggre. ca: melachac. auc: dyaſ. Eiˀ ſpēs ſūt tres: ſ. liqda ſicca ⁊ kearmitax. vn̄ arbor ſtoracis mag̃ q̄ vocat̄ lubue hꝫ lignū ꝙ aſſilat̄ lig̃ ſarco. fo. eiˀ ſūt folijs ſilia ſeilē: i. lilij: hꝫ fructū albū magnū maiorē q̄ auellana ſilēz: prunis albō duos hn̄tē cortices q̄ꝝ exterior ɔmeditur. ⁊ ē in eo amaritudo. iteriˀ ē nucleˀ pinguis ſic̄ nux. ⁊ exp̄mit̄ ab eo oleū ⁊ cortex hˀ fructˀ ē ſtorax ſicca. ⁊ gūmi hˀ arboris lubue ē ſtorax kearmitax. et latie vocat̄ calāita: i: bōa gutta a calos ꝙ ē bonū ⁊ mita qō ē gutta: iū ſtorax calāita: i: bōa gutta.

Et alio nomine vocatur ſigia. et eſt gũmi
album fortis albedinis. et vocat̃ gummi
illő lubue kearmitarum. ⁊ melior ſpecies
omnium eſt illud gummi lubue. Et meli
or ex ſtorace ſicca eſt rubea que aſſimilat̃
maci; ⁊ deterior ex ea eſt illa que eſt arida
nigra. Subſtantia vero ſtoracis ſicce que
non habet oleum adminiſtratur in ſuffu
migationibus. Et iſtam romani vocant
confictam vel corubrum. et eſt oleum q̃d
ingreditur in vnguentis balneorum. Et
melior illarum ſpecierum eſt lubue muſca
tum: ⁊ eſt gummi album albedine mixta
rubedine. ⁊ poſtea eſt ſicca. que clarifica
tur non habens oleum. et eſt ſpiſſa rubea
⁊ deterior ex ea eſt lenis nigra. ⁊ lubue mu
ſcatum eſt lubue kearmitarum: Et eſt no
tum apud criſtianos. et eſt ſtorax kearmi
tarum id eſt ſtorax kalamita. et rubea gũ
moſa: ⁊ eſt gummi. Subſtantia vero ſto
racis ſicce que non habet oleum vtuntur
chriſtiani in eorum eccleſijs ⁊ ſuffumiga
tionibus. ⁊ vocant eam confictam vel co
rubrum: ⁊ deterior ex ea eſt nigra que aſſi
milatur ſerrature ligni. Et idem auctori
tate Dyaſcoridis. Storax liquida liqui
da eſt pinguedo mirre recentis. vt appa
ret in capitulo mirra. et extrahitur a mir
ra. quia terunt eam cum aqua pauca. et p̃
munt eum cornu. ⁊ eſt boni odoris. ⁊ ĩgre
ditur in confectionibus. ⁊ ſola etiam ſine
aliqua admixtione olet ⁊ parum ex ea eſt
multe virtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactõ eiuſ
eſt ſimilis calefactõni mirre ⁊ oleorum ca
lidorum et ſiccorum. Et ſtorax liquida voca
tur meth. ⁊ meth exprimitur ex gummi ar
borum que aſſimilantur arboribuſ citoni
orum quod gũmi eſt mirra. q̃d ĩuenies ſi
leges capl'in mirra. Sed ſtorax kearmita
rum eſt lacrimũ arboris eiuſdẽ nõis: cuiꝰ
v̾ge intra canniclas ortũ ex ſe emittũt ſco
bem ſimilem ſerre que cauernate lacrimũ
ꝓfluũt eius diſtillatum in terram ꝯueniẽſ
eſt. illa autem que ꝓcedẽs v̾gis iuheſerit
cum ſiccat̃ mũda eſt ⁊ ſatis alba Dehinc
flaua fit ſolis cauſa ⁊ mucoſa. ⁊ melior ex
ea eſt pinguis rubea ſimilis reſine pini. ⁊
ſunt in ea fruſta alba. ⁊ remanet ĩ eo odor
bonus longo tempe. ⁊ quando frangitur
emanat ab ea humiditaſ que eſt ſicut mel
Sʒ illa que eſt nigra et ſicut furfur eſt ma
la. ⁊ iam inuenitur in ea gũmi arabico co
loris clari. cuius odor eſt ſicut odor mirre
Et parum quidem inuenit̃ de hoc gũmi.
Et adulteratur ſtorax cum ſerratura ligni
putrefacti cõmixti cum melle ⁊ reſiduo. ⁊
ſba mirre yreos puluerizata ⁊ alijs rebꝰ
ſcʒ cera ⁊ adipe. ſed illa que nõ ẽ adultera
ta hʒ odorem acutum;

Operationes.

A Gal. viij. ſim. far. cap̃. ſtorax. Virtꝰ
eſt calida. ⁊ que mollificat et maturat:
B Dixit in quinto epidimiarum. ꝙ ẽ vna
ex rebus mortiferis ſicut Juſqamus ⁊ mã
dragora C Et idem eodem li. capl'o
ſtorax Calefacit ⁊ mollificat ⁊ digerit. vñ
licet Auicẽna li. ij. capl'o de ſtorace dicat
aliter modum factionis ſtoracis: Serap̃
tñ magis credendũ eſt. quia magis expꝰ
Unde dicit Auicenna. ꝙ ſtorax hu: alia ẽ
que extrahitur p ſeip̃am gummi. ⁊ eſt ſto
rax calamita. et alia eſt que extrahit̃ cum
decoctione per ſe autem extracta eſt citri
na. ſed que p decoctõem extrahitur eſt ni
gra. ⁊ eſt ſtorax liquida. ⁊ fex huius eſt ſto
rax ſicca. ⁊ eſt conficta vel corubrum.
D Auerrois quinto colliget capitulo
de ſtorace. Storax calamita calida ĩ ſecũ
do ſicca in primo. E Item curat tu
ſſim ⁊ corizam ⁊ brancos ⁊ raucedinem: ⁊
prouocat menſtrua quando bibitur. ⁊ qñ
ſupponitur matrici ⁊ fumus eius eſt ſimi
lis fumo olibani F Serapion aucto
ritate Dyaſcoridis. Virtus eius ẽ calida
mollificatiua. maturatiua. ⁊ conuenit tu
ſſi ⁊ catarro ⁊ corize ⁊ raucedini quãdo bi
bitur ⁊ fit ex ea naſcale cõuenit coartatõi
matricis. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ qñ deglu
titur cum pauco gũmi albo tin mollit ven
trem mollificatõe leui. ⁊ miſcetur cum ali
quibus vnguentis reſolutiuis. et etiã ole
is que reſoluunt laſſitudinem. Et admi
niſtrat̃ aſſata et torrefcã ⁊ aduſta. ⁊ colli
gitur fumus eius ſicut fumus olibani.

G Et idez auctoritate Albugerig Cõuenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet corizam ⁊ retinet ventrem. ⁊ aromatizat ſtomachum: ⁊ ꝯuenit ventoſitatibus groſſis ⁊ nodationibus membrorum Et quãdo bibitur aut linitur exterius. ⁊ vlcerib⁹ conuenit ſcabioſis humidis. H Et idem auctoritate Atabari. Fumus ſtoracis eſt bonus catarro multum: ⁊ ſtorax eſt calida ⁊ ſicca et ſtringit ventrem. I Platearius. Storax eſt calida in gradu pͥmo ſicca in ſecundo. ⁊ alia quidem eſt calamita. alia rubea. alia liquida Quelibet illarum eſt gummi arboris in India naſcentis: Storax liquida reperitur in Calabria. Storax vero calamita dicitur non a calamo. ſed a calo quod eſt bonum. et mita quod eſt gutta: quaſi bõa gutta per decem annos durat. K Eligenda ẽ iſta que ſubrufa eſt vniuſqꝫ coloris per totum ⁊ ſapore pontica ⁊ ſubamara. q̄ malaxari poteſt in cera. Que autem dulcem ſaporẽ habꝫ. ſophiſticata eſt: Nam yrim illiricã cum melle cõficiunt ⁊ ſtoracem calamitã (vt ſophiſticetur) addunt. Sed diſcernitur quia talis habet dulcedinem nimiã: ⁊ ſi manibus tractetur. ſtatim fit humida: ⁊ parum viſcoſa. Si vetus eſt cum malaxatur: pulueriʒatur: Sed ſtorax rubea plus accedit ad ruborem. effectus ſimiles hñs Storax v̈o calamita maioris eſt efficacie Uirtutem habet ex ponticitate ꝯfortãdi: et ex qualitatibus ſuis conſumendi. L Contra debilitatem ac frigiditatem cerebri ⁊ catarrum ex ea malum informatur ⁊ naribus apponitur. Caphala ex eadem facta. ſuper dentes laxatos: ⁊ gingiuaſ cõfortat ⁊ confirmat. M Emplaſtrum ex eiuſdẽ. oleo factũ contra frigiditatẽ ſtomachi valet ſtomacho ſuperpoſitũ. Itez contra frigiditatem ſtomachi. ⁊ cõtra frigidum reuma capitis dantur pillule ſtoracis. N Suffumigatio ex eadem facta per inferiora prouocat menſtrua. Ualet etiam ſuffumigatio ex adem facta per inferiora: ſi fiat puta inferius contra matricis ſuffocatõem. Si ſuperius cõtra ſui precipitationem. Liquida ſtorax ĩ emplaſtris ⁊ vnguentis maxime contra tineam ponitur. ⁊ diutiſſime ſeruatur Seruatur autẽ diutius ſtorax rubea q̃ calãita.

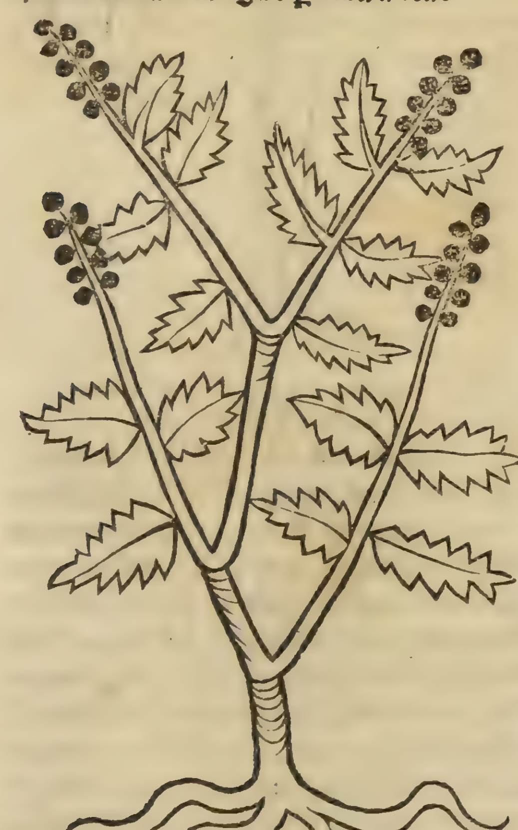
Ca. cccc lxj.

Ubere. vel Suberie. Yſidorus li. ethimologiaꝝ: Subere eſt arbor ex qua validiſſima cortex cortex natatorius extrahit̃ ſic dcã. qſi ſubedies: eo q̄ fructus eius ſues edunt. Porcoꝝ em̃ ſũt alimenta non hominũ. Pli. li: xvj. Glandem fert ſuber ſicut quercus ⁊ ylex. fungoſam carnem ingidius tradit fieri ſubere: ſicut eſculo ⁊ robore. Tardiſſimo germĩe germinat ſuber ac ꝯcipit. ⁊ incipiẽte hyeme fructũ emittit. Silueſtreʒ generi folia nõ decidũt ſuberi ac buxo. ⁊ eſt cortex carnoſus ſuberi ac populo. Suber tẽpeſtiue ceſa torquet ſeſe funditqꝫ. Caricẽ vetuſtatemqꝫ. ſentit hec arbor tardiſſime. ſicut et glandes atqꝫ caſtanee. Ceteꝝ in aq̄s non fluctat ſuber. ſi demat̃ cortex. ẽ ãt ſuber arbor minima glans eius peſſima ⁊ rara.

Cortex tantum in fructu ꝑcraſſus ac rena ſcens, atqꝫ etiam in denos pedes vndiqꝫ explanatus.

Operationes.

A Plinius Uſus eius maxime nauium anchoralibus, piſcantiumqꝫ tragulis. te cadorum obturamentis ꝯuenit Preterea in hyberno feminaꝝ calciatu. quā obrem greci cortices arboꝝ appellant. B Sunt ⁊ qui feminam ylicem vocant. Et vbi non naſcit̃ ylex. ꝓ ea ſubere vtunt̃ In carpentarijs ꝑcipue fabricis. vt circa he lyn ⁊ lacedemonem. Hunc in ytalia naſci tur tota. aut omino in gallia. C Idē in libro. xxiiij. Suberis cortex tritus ⁊ aq̃ calida potus ex vino calido: ſanguinem excreantibus magnoꝑe laudatur

Ca. cccc lxij.

Umach. Platearius: Sumach eſt cuiuſdam arboris fructus ſimilis granis ex quibus tingit̃ pānus ru beus. Admixtiōe quoqꝫ ſumach ſophiſti cantur illa grana. Eſt autem ſumach fri. in gradu ſecundo. ſiccū in tercio: Per an nos quatuor ſeruatur: Uirtutem habꝫ cō ſtriugendi: ⁊ incitat appetitū. Pandecta cap̄. dclviij. Sumach latine. arabice ad iutor vel barſo: grece riſkitin. Serap̄ in li bro aggre. cap̄: Sumach aucto. Byaſco. Eſt planta naſcens in locis ſaxoſis habēs folia longa ⁊ habet ramos altos. ⁊ fructū in racemis quorum color vergit ad rube dinem ſanguinis: ⁊ grana ſunt ī racemis in magnitudine granorum lentiſci. et ali quantulum lata Iuuamentum eius eſt in cortice granorum.

Operationes.

A Et idem aucto. Galieni: Melius qđ eſt in tota arbore eſt cortex grani eius: Et ſuccus eius quando exiſtit in eo ſapor ſti pticus. ⁊ virtus eius eſt que infrigidat in ſecundo ⁊ deſiccat in tercō. B Gal' viij. ſim. far. cap̄. de ſumach ẜm tranſlati onem grecam quod incipit Riſkitin id ē ſumach fructuoſa plantarum ſtipticat et ſiccat. Uñ ⁊ cerdones ad ſtipticandum ⁊ ſiccandum coria vtuntur hac planta: Et propterea nominatur viſodepſica id eſt coriorum aptatiua: C Melius autē fructus eius maxime ⁊ ſuccus ad vtilitatē veniunt. ſufficientes auferre exñtes quali tates. Concordat autē et totus qui ſecun dum partem vſus ſenſui. et ſecundum gu ſtum. erit igit̃ ⁊ hoc farmacum ſiccatiuū quidem in tertio gradu infrigidatiuū āt ex ſecundo. D Contra vomitū ex ca lore: ſpongia intincta in aceto decoctōis eius ori ſtomachi ſuppõitur: Contra di ſſinteriam inferioꝝ inteſtinoꝝ vicō ſcām. puluis eius cum aqua decoctionis ordei conficitur. ac ꝑ cliſtere inicitur. E Fit etiam emplaſtrum circa pectinem ac renes ex eiuſdem puluere ⁊ oui albumine ⁊ aceto. Si vero ſuperioꝝ vitio fiat aqua decoctōis eius vel ſaltem puluis datur. ⁊ carnes in aq̃ decoctōis eiuſdē decoquent̃ F Contra fluxū ſanguīs e naribus: me dulla ſambuci ī ſucco ſāguinarie ītingit̃ ⁊ puluē ſumach aſꝑſa naribꝰ immittitur.

G Contra emoptoycam paſſionem e vicio ſpūalium dragantum ⁊ gummi arabicum per noctem cum predicto puluere dimittantur. ⁊ maſtix cum aqua roſarum conficiatur. Indeq̧ pillule formentˀ. quas paciēs ſub lingua teneat. ⁊ paulatim trāſgluciat H Contra diſſinteriam iterꝫ ex vicio ſuperiorum inteſtinorum puluis ſumach in olla cum anathaſia datˀ. Suppoſitorium quoq̧ factū ex illa vel tali puluere ⁊ anathaſia contra fluxum valꝫ menſtruorum. I Cōtra pruritum oculorum ex calore ⁊ humore lauantur oculi ex aqua decoctionis eius.

Ca. cccc lxiij.

Apo: Pādecta: libro. dc xiij. Sabon. i. formicarium. latine Sapo. vnde ſapo fit ex forti lixiuio ⁊ quacunq̧ pinguedine Cuius multe ſunt ſpecies. Eſt enim ſpatarenticus qui ſic dicitˀ eo q̄ incidit in ſpata; ⁊ iſte vocatur iudaicus: quo iudei lauant ſericum. Et eſt aliꝰ Gallicus. ⁊ alius muſcatus. ⁊ alius mollꝫ ⁊ niger. ⁊ vocatur ſparatencus.

Operationes.

A Serapiō libro aggregatoris caplō Sabon auctoritate Pauli. Uirtus eius ē que abſtergit ⁊ purificat. ⁊ eſt calida. ⁊ vlcerat corpus. ⁊ eſt fortis in hoc; ⁊ eſt bonū ad maturandum apoſtemata dura. ⁊ ad tollendum ſaniem. et ad mollificandum apoſtemata dura. B Et idem auc: Raſis. Eſt calida ⁊ vlcerat corpus et eſt fortis in hac operatōne. Et ſi admiſcetur cum alijs medicinis calefacit mediocriter C Ad apoſtemata maturanda ſapo magnum preſidium eſt. Tam ē cyrurgici caute vtentur ne nimium ante maturatōnem corrodetur.

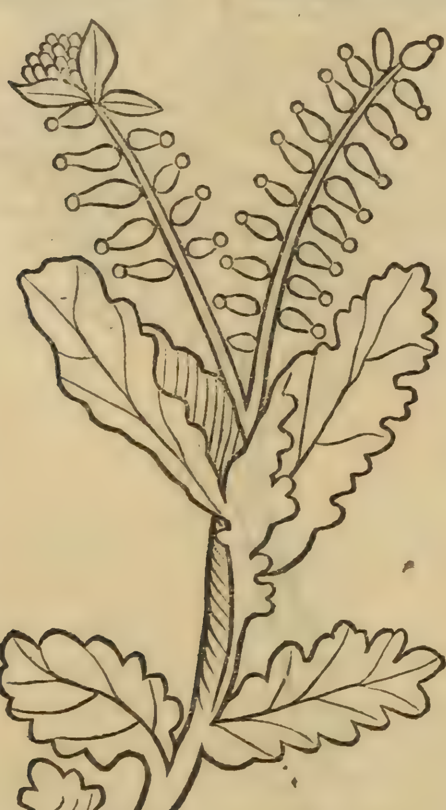

Ca.cccclxiiij.

Tanacetum. Dyaſ. Tanacetum eſt ſpẽs artemiſie que tagetes nõiatur. et ẽ tenera. ſemen hñs minutum ⁊ vnã haſtam folijs plenã. naſcitᷣ in locis mediterraneis ⁊ altioribus florem mellinũ atqꝫ tenuem ⁊ iocũdiorem hec a grecis vocatᷣ tagetes vel tanacetum ⁊ aliq̃ eam vocãt athanaſiam vł ſecundũ quoſdam thanaſiam.

Operationes.

A Dyaſ. Arthemiſia q̃ tanacetũ ł tagetes dr̃ facit ad veſice dolorẽ ⁊ ſtrãguirinã. ſucco dato ex vĩo ℥. ij. febricitãti ex aq̃ cʼaciatis. ij. potui datᷣ hic ſuccꝰ B Tũſa cũ axũgia ⁊ aceto coxarum dolori medicatᷣ ligata vſqꝫ ad. iij. diẽ. C Ut infantem hilarẽ facias incẽde ⁊ ſuffumiga ab ⁊ oẽs incurſiones malorum auertꝫ ⁊ hilariorẽ faciet īfantẽ. D Sal. Oẽs ſpẽs arthemiſie ꝯueniũt lapidibꝰ ī renibꝰ exĩtibꝰ. ⁊ ad calefactiões ⁊ extractiões ſecũdiarum: ſʒ tanacetũ.

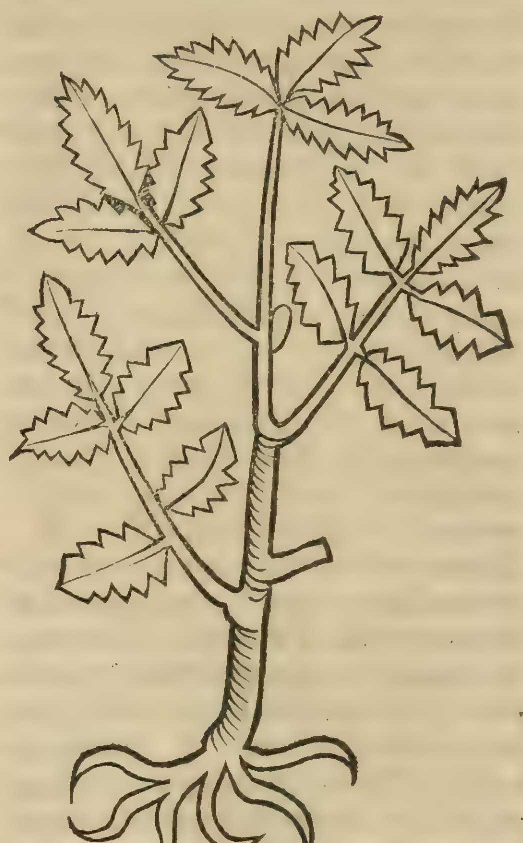
Ca.cccclxv.

Tapſia. Pandecta caplo. d xlvij. Mezaharan. i. tapſia: q̃dam dicũt ꝙ eſt mezereon: aliqui dicunt ꝙ eſt elacterium.

Operationes.

A Secundũ Serapionẽ li: aggre: cap̃ Mezaharam eſt planta que reperitᷣ in Jndia cuius cortex exterior habet iuuamentum in medicina in doloribus iuncturarum B Et hec quando ponitᷣ in fluminibꝰ inebriat piſces Et melior ex eo eſt illa que habet ſubtilem corticem: ⁊ in ſapore eius eſt acuitas parua. ⁊ doſis eius ſimplicis cum zuccaro eſt aureus vnus C Platearius: Tapſia in tercĩo gradu eſt calida ⁊ ſicca. per tres annos ſeruatᷣ. Radix eius medicine competit vſui. ſed nunq̃ per ſe debet dari. pͥcipaliter educit ꝑ vomitũ. ſecundario ꝑ ſeceſſum D Jn medicinis vomitiuis maxime ponitᷣ. ſed teritur. Oportet ꝙ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (teſticuloſqꝫ) quia cito inflantᷣ E Quod ſi aliqua inflatiõ euenerit infundatur pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cũ ſucco etrabit. Uirtutem habet humores diſſoluendi. ⁊ ad ſuperficiem corporis attrahendi. ⁊ in groſſam ventoſitatem reſoluẽdi. F Plinius li. xiij. Tapſiam vocauere quidam ſemen ferule eo decepti: ꝙ ferula ſine dubio nõ eſt tapſia: ſed ſui generis feniculi folijs inani caule: nec baculi longitudinem excedente. Semẽ quale ferule. Radix candida. inciſa lac emanat: ⁊ contuſa ſucco abdicat omnia venenata. Quippe fodientibus etiam nocet ſi minima aſpiret aura intumeſcunt corpora. faciemqꝫ ignes acri inuadunt. ⁊ ob id ceroto prius illiniunt G Quibuſdã tñ morbis auxiliari dicũt medici ꝑmixtam alijs: Jtẽ ī alopicijs: ſugillatiſqꝫ ac liuentibus: ſeu vena rmedia deſint. vt ſcelera ꝯcrent. Sʒ iſta p̃texuerũt noxio inſtrumẽto: tñqꝫ in pudẽti eſt vt venenũ ortis eẽ ꝑſuadeãt.

H Tapſia eſt in affrica vehemētiſſima
Quidam per meſſes caulem incidunt Et
in ipā radice excauant quo ſuccus ꝯfluat
arefactumqꝫ tollunt. Alij foliū Radicem
in pila tundunt: ⁊ ſuccum in ſole coactum
etiam in paſtillos diuidunt. I Idez
in li. xxvj. Ad lichenaſ vtuuꝫ ⁊ tapſie radi
ce cum melle trita: anguine ⁊ argemonia
medentur in vino ſumpta: K Conſtā
tinus in libro graduum Tapſia eſt herba
ſuꝑ terram ſaliens. i. brachiū cuius color
rubeus eſt. frondes habet virides aliq̄n
tulum colori plumbeo ꝑtinentes: Cortex
autem radicis eius ruffus. nigredini parꝫ
attinens. ſed intus eſt citrinus Hic cortex
medicine congruit. Calidus ⁊ ſiccus ī. iij
gradu. Groſſos ⁊ viſcoſos humores atte
nuat. ⁊ valet ſciaticis ac podagricis: fleg
maqꝫ viſcoſum vbicunqꝫ fuerit purgat.
Miſcetur ⁊ medicinis impetiginis Mor
phee atqꝫ ſcabiei. colatiuus em̄ eſt ac mū
dificatiuus. L Dyaſ. Tapſia dicta
eſt eo ꝙ in tapſo inſula in primo inuenta
eſt. frutex eſt illi fenicule ſimilis. habēs fo
lia ſimilia maratro: haſtas tenues in qui
bus ſingulis ſunt capitella: ſicut in aneto
flos autez eſt niger ſiue mellinis ſemenqꝫ
latum ferule ſimile ſed minus Radix eſt il
li alba ⁊ maior. corium h̄ns groſſum. ⁊ in
odore viſcida. Succus eius qn̄ colligitur
colligens non ſit contra ventū ſitus. quia
manus ⁊ facies ebullient. Uirtus eſt ei ca
lida ⁊ catartica. M Corium radiciſ
eius ⁊ ſuccum ⁊ lacrimū accepta mulſa ſu
perius ⁊ inferius hominem purgat. plus
tamen iuſto accepta necem iufert. Purga
tio ipſius dolorem mitigat lateris Aſma
ticis opitulatur: his etiam qui putridum
habent ſputum medicatꝛ. Eſt āt dieta ei⁹
cretica: eiuſqꝫ potō. dāda eſt eſcis. aut co
turis admixta. Radix ei⁹ ⁊ lacrimū tantā
hꝫ caliditatē vt nullā hēat ꝯꝑatōem N
Uñ ſuccus ei⁹ capiti ſuꝑ ꝑductus alopitiaſ
emendat. ⁊ radix ei⁹ viridis infricata idē
p̄ſtat. liuores etiā detergit O Succ⁹
ei⁹ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere
oīa p̄dcā p̄t facē In q̄libet āt loco poſit⁹
non debet amplius eſſe q̄ꝫ duabus horis.
Sꝫ añ ⁊ poſt loca fouēda ſunt aq̄s calidiſ
lentigines mundat Lepras limpidat. pu
ſtulas purgat maxime mixto ſulphure ve
teris lateris aut pulmonis dolores curat.
arteticos ⁊ podagricos maxime iuuat:
Nudis locis impoſitus ea veſtit. ſꝫ fomē
to id facit. hūores etiā de ꝓfundo violen
ter extrahit ſicqꝫ dyaforeſim facit.

Ca. cccclxvj.

Amariſcus domeſtic⁹. Pli. li. xvj.
Tamarix eſt arbor craſſiſſima h̄ns
folia nūq̄ꝫ decidētia: Idē li. xxiiij.
Tamaricē arbitrantꝛ q̄dam eſſe miricem:
Auicenna. In tamariſco eſt ſtipticitas et
a ꝑtio ⁊ mūdificatō abſqꝫ vehementi exic
catōe. Et ei⁹ aq̄ eſt abſterſiua ⁊ deſiccatia
cuius abſterſio pl⁹ ē eius exiccatōe: ⁊ eius
exiccatio eſt cum ſtipticitate. Sed fruct⁹
ei⁹ vehementiors ē ſtipticitatis. In tama
riſco quidem eſt ſubtilitas pauca. ⁊ qn̄qꝫ
adminiſtratꝛ loco eius viridis galle.

Operationes.

A Auicenna. Eius decoctio embroca
tur ad pediculos ⁊ interficit eos. Ex eis
folijs fit emplaſtꝝ ſuꝑ apoſtemata fluxa.
Eiuſqꝫ fumus variolas exiccat, et vlcera
humida: ꝙ ex eo tritū eſt. ⁊ eius cinis ſpar
gitur ſuꝑ aduſtionem ignis. Fructus ei⁹
⁊ cinis vlcera difficilia exiccant: ⁊ carneꝫ
additam corrodunt B Decoctō fo
liorum eius cum vino ꝯfert dolori dentiū
Ore ex eo colluto. ꝓhibentqꝫ corroſioneꝫ
eorum ꝓprijs fructibus. Iterum eius fru
ctus ſtat loco galle ⁊ licij in egritudinib⁹
oculi C Confert iterum antiquo ſpu
to tamariſcus. ⁊ ꝓpe fructus eius. Rami
eius in aceto diſſoluti ꝯferunt ſpleni: em
plaſtro ex eis facto. Ad ſplenem quoqꝫ bi
bitum vinū in quo decocta ſunt folia eiuſ
ac virgulta. D Et ex eius ligno faci
unt ſibi ſplenetici vaſa. Deniqꝫ ꝯfert ſolu
tioni antique: ⁊ ad fluxum matricis. ſede
turqꝫ in eius decoctōe. Bibiturqꝫ fructuſ
eius qui etiam confert morſui rutele. Pla
tearius. Tamariſcus ca: eſt ⁊ ſic. E
Vinum decoctionis eius valet ad opila
tionem ſplenis ⁊ epatis. ſtranguiriā ⁊ di
ſſinteriam Eſt em̄ diureticū Puluis eius
in cibis poſitus ad eandē valet. Frequēs
eius bibitio in vaſe tali valet ad idē: Cor
tex maioris eſt efficatie F Pandecta
cap̄: lxix. Athel vel tharmezit arabice. gre
ce nadahar: Latine v̄o tamariſcus dome
ſtica. G Serap̄. li. aggre. cap̄. athel
id eſt tamariſcus dōeſtica ⁊ eſt arbor mul
tum longa vſqꝫ ad celum dura recti linea
folia eius lōga ſubtilia ſtricta ⁊ nō habet
ſpinas. ⁊ ex ligno eius fiunt parapſides ⁊
īciſoria: ⁊ vaſa alia. ⁊ ip̄a eſt magna athel
⁊ grece vocant nadahar: Et oēs arbores
ex quibus fiūt vaſa hmōi nōiant̄ nachaa
ſed eſt athel aliq̄ntulū arbor rubea q̄ſi co
loris ſcorpionis: H Et idem aucto.
dyaſ. Athel eſt ſimilis thamariſco ⁊ eſt in
babilonia Et aq̄ infuſionis eius ponitur
in ſief q̄ adminiſtrant̄ hn̄tibus debilitatē
viſus: I Et idē auct. gal. Athel eſt
ſpēs tamariſci. ⁊ eſt arbor q̄ magis vento
agitat̄ ꝙ arbor tamariſci. in ſapore eius ē
ſtipticitas ⁊ nō hꝫ florem, ⁊ hꝫ fructum ro
tundum, ſicut cicer. hn̄tem colorē cinerici
um ad glaucedinē tendenteꝫ intra q̄ ſunt
grana pauca inuicē ꝯglobata. ⁊ iuncta q̄
nōiant̄ grana dulcia: Colligunt̄ in mēſe
februarij: eſt cal. ⁊ ſic. in p̄mo gradu. Vir
tutes illius inuenies in ca. ꝓxīo ſequēti.

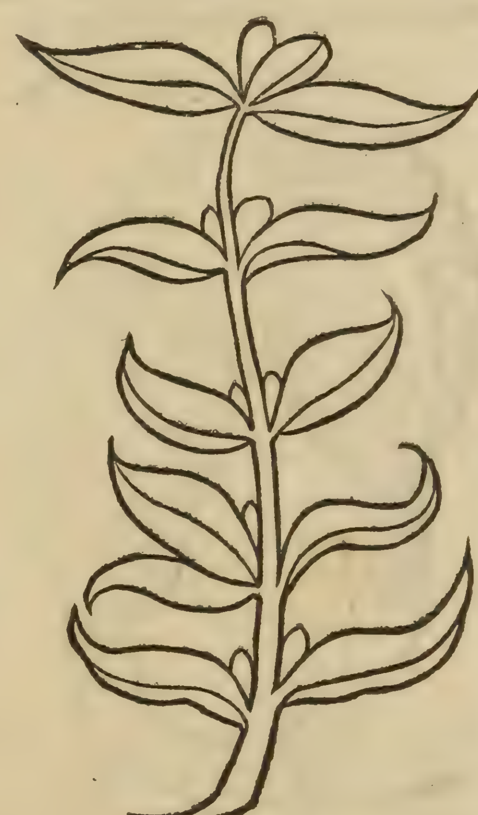
Ca. cccclxvij.

Amariſcus agreſtis. Pādecta ca.
c xx. Caſa arabice. grece mirica vel
bruca vel mirthi. latīe v̄o tamariſ
cus. Ubi ſciendum ꝙ tamariſcus q̄dam ē
maſculus ⁊ eſt athel. de q̊ in p̄cedēti cap̄.
dcm̄: et vocat̄ ſimiliter tamariſcus dome
ſtica. ⁊ q̄dam eſt feīa. ⁊ eſt illa arbor ꝙ cōi
ter nos vocamus tamariſcū. Et iſta voca
tur ſil'r tamariſcus agreſtis. Serap̄. li. ag
gre. ca. de caſa. Caſa. i. thamariſcus agre
ſtis. ⁊ eſt arbor erecta q̄ naſcit̄ in aq̄s. ⁊ hꝫ
fructū q̄ aſſil'at̄ florib⁹ ⁊ ē ſil'is in fluxibili
tate ſua vſnee. ⁊ illa ſpēs vocat̄ ab aliq̄b⁹
bruca: Eſt in babilōia ⁊ in ſeni. alia tama

riſcus que eſt domeſtica q̄ nõiat̃ termezit ſiue athel. ⁊ aſſil'at̃ agreſti ĩ oĩbus p̄ter q̄ in fructibꝰ in lõgitudie. q: fructꝰ eiꝰ eſt rotũdus ſil'is gallis dẽtatis. ⁊ ē ſtipticꝰ ⁊ ponitur loco gallaꝝ in medicinis. Et ſciend̃ ꝙ iſta eſt arbor q̄ ip̃e nõiat in p̃cedẽti ca. de q̃ dr̃ ꝙ eſt arbor mag̃ vſqꝫ ad celũ q̃ vocatur athel. ⁊c̃. Gal'. viij. ſim. far. ca. de thamariſco agreſti. In ſapore eiꝰ ē ſtipticitaſ ⁊ eſt v̊tus eiꝰ q̃ incidit ⁊ abſtergit. ſꝫ folioꝝ eiꝰ ⁊ radicum ⁊ ramoꝝ ſubtiliatio eſt pluſ ſubtiliatione fructus eius.

Operationes.

A Sera. auct. dyaſ. Radix thamariſci ponit̃ ꝓ gall' in medicis ocl'oꝝ ⁊ oris: ⁊ eſt ꝯtinẽs ſputo ſanguis. ⁊ potat̃ in fluxu antiq̊. ⁊ ꝯfert yctericis. ⁊ illis q̊s momordit mutela. B Et q̄n fit empl'm cũ ea diminuit ap̄ata flegtica. ⁊ cortex eiꝰ opatur ſicut fructꝰ eius. nec plꝰ nec minꝰ. ⁊ fo. eiuſ cocta cũ aq̃ ⁊ bibita ip̄a aq̃ extenuat ſplenem C Et q̄n fit cũ ea collutõ oris cõfert doloribꝰ dentiũ. ⁊ ē ꝯueniẽſ mulieribꝰ h̄ntibuſ fluxũ hũiditatũ q̄n fit ſeſſio in decoctõe eius. ⁊ ꝓijcit̃ decoctio eiꝰ ſup illos in q̃bus gn̄ant̃ pediculi ⁊ lẽdines ⁊ iuuat multũ. Cinis ligni tamariſci q̄n ſupponit̃ ꝯfert h̄ntibus hũiditates matricis. D Et idẽ auct. Meſarugie. Cinis eiꝰ deſiccat oĩa vlcera. ⁊ ꝑ̄e illa q̃ fiũt ab aduſtiõe ignis: ⁊ ꝯfert ap̄atibꝰ frigidis q̄n fumigatur cum eo. E Dixit mihi hõ fidelis ꝙ fuit q̃dam mulier ſup q̄ apparuit lepra ⁊ datũ fuit ei de decoctõe radiciſ tamariſci cũ paſſulis ſepe ⁊ curata eſt Et nos q̊dẽ expti fuimꝰ ĩ muliẽ alia ⁊ curata eſt: ⁊ hoc fuit q: egritudo eius p̊ma fuit ap̄a in ſplene. ⁊ ꝓpter opilatõem eiꝰ q̃ q̊dẽ fuit cã̄ nõ attrahendi melancoliã. ⁊ nõ mũdificã̄di vel clarificã̄di ſanguinẽ. ⁊ fuit cã̄ apparitionis lep̄ ſup eã. Q̄n g̊ reſolutũ fuit ap̄a et opilatio ꝓpter opatõem iſtiꝰ medicĩe: in eo ꝙ fuit de nat̃a ſua incidẽ ⁊ abſtergẽ. reuerſe ſunt ad eaꝝ ſanitatẽ. F Et idẽ auctõ. Gal'. in li. ſuo ad Glauconẽ q̄n ſcripſit ei ſig̃ ap̄atis duri in ſplene. ꝙ melior medicĩa eius ē cortex radicis capparis et ſcolopendrie ⁊ cortex tamariſci. ⁊ ſummitates eiꝰ ſi coq̄nt̃ in aceto. G Gal'. viij. ſim. far. Q̄n cortex tamariſci coquitur cũ vĩo ꝯfert ſpleni duro ⁊ expellit dolorem dentiũ ſꝫ in fructu eius ⁊ in cortice eſt ſtipticitas non pauca q̊uſqꝫ v̊tus eius eſt ꝓpinqua v̊tuti gallaꝝ viridiũ. niſi q: ĩ gallis vilis viridibus manifeſtat̃ ſtipticitas ſolum. H Complexio fructꝰ tamariſci ē ꝯplexio ineq̃lis ⁊ poſſumꝰ ei vti ꝓ gallis: ⁊ cinis tamariſci q̄n ꝯburit̃ hꝫ v̊tutem deſiccatiuã deſiccatõe forti. ⁊ eſt in eo abſterſio ⁊ inciſio. I Et idẽ eodẽ li. ca. de mirica. Mirica ⁊ tamariſcꝰ abſterſiue ⁊ inciſiue eſt v̊tutis abſqꝫ ꝙ ſiccet manifeſte. K Pli. ca. de tamariſco Tamariſcus domeſtica hꝫ v̊tutem eãdẽ ſicut ſilueſtris. niſi quia eſt magis ſtiptica. ⁊ minus inciſiua ⁊ abſterſiua.

Ca. cccclxviij.

Tamarindi. Pand. ca. dclxvij. Tamarindi ara: ⁊ latĩe. grece oxifonia. Sera. li. aggre. ca. de tamarin

do. Naſcitur multũ ex eis in ceſarea et in terris hamen. ⁊ folia eius ſunt ſicut folia ſalicis. defertur ex terris indie. ⁊ eſt fructꝰ coloris rubei. ⁊ hꝫ medullā plimā pluſq̈ xilocaracta: crocei coloris ad nigredineꝫ tendens: ⁊ hꝫ melleitatē. et eſt illud q̊d ex fructu adminiſtrat̄ poſtq̈ egrediunt̄ grana eius. ⁊ meliores tamarindi ſunt noui recentes nō aridi ſaporis acerrimi: ⁊ v̊tuſ eoꝝ eſt fri: ⁊ ſic. in. iij: gradu:

Operationes.

A Virtus eiꝰ ē q̄ laxat colerā ⁊ repmit acuitatē eius. ⁊ abſcidit vomitū: ⁊ aufert pruritū. Et doſis a q̄ eoꝝ poſtq̈ decoquūtur eſt ℔ ß. ⁊ aufert ſitim: B Et ideꝫ aucto. meſuae. Eſt fri. in. ij. mollit vētrem ⁊ eſt ſicut pruna. niſi qꝛ eſt ſubtilioꝛ ⁊ mioris hūiditatis. C Paulꝰ ca. de tamarindo. eſt fri: ⁊ ſic. in. ij: ğdu. D Aui. de viribus cordis dicit q̈ ꝯfortat coꝛ.

Ca. cccclxix.

Apſus barbatus ſiue tapſus barbaſſus latine. grece flōmos. arab. buſuri. Dyaſ. ca. flōmos: Flōmos. i: tapſꝰ barbaſſus. duo ſunt eius genera. maſculꝰ ⁊ feīa: Una eſt alba: ſcꝫ maſculꝰ. alia ē nig̃ ſcꝫ feīa. Maſculus āt folia hꝫ oblōga ⁊ anguſta ⁊ haſtā tenuē ⁊ ſemen tenue. Femīa v̊o hꝫ folia caulicl'o ſimilia ſꝫ aſpioꝛa ⁊ latioꝛa ⁊ haſtā longā cubito vno albā ⁊ aſperam floꝛes virideſ ⁊ albos ⁊ ſemē nigꝝ Radix eſt illi dura pollicis g̊ſſitudinē hñſ Naſcit̄ in cāpis Eſt alia flōmos agreſtiſ v̊gas hñs lōgas in ſe ⁊ arboꝛoſas. ⁊ folia ſaluie ſimilia circa v̊gas ſuas floꝛes ſuos hꝫ auroſos aut mellīoſ ſicut p̄ſſij ſed folia ſunt illi aſpa circa terram ⁊ obꝛotūda Eſt alteꝝ genus flōmos q̊d lignitis dr̄ aut triallis: folia hñſ tria aut q̄tuoꝛ aut plura pīguia ⁊ aſpa ⁊ g̊ſſa quibus multi ī lucernis vtunt̄: Gal'. viij. ſim. far. ca. flōmos: Flōmos. i. barbaſſus quedā eſt folijs alba. q̄dam vero nigra. Et alba alia quidem eſt maſculus cuius folia ſunt ſtrictioꝛa. Alia v̊o femīa cuius folia ſunt maioꝛa Et vltra has eſt alia flōmos agria. i. barbaſſus ſilueſtris nūcupata auriferis eſt floꝛibus radix pōtica exñs guſtu. Pli. ca. flōmon q̄ꝫ latini barbaſſum vocāt. Fri. ⁊ ſic. ꝯplexionis eſt quaꝝ altera eſt maſculus albidioꝛibus folijs atq̄ꝫ anguſtioꝛibus altera feīa folia latioꝛibus atq̄ꝫ nigris. Eſt aliud genus q̊d latini herbā lucernalem vocāt ab eo q̈ ex ea lucem faciunt. vñ ⁊ lucibros eā vocant eo q̈ lucem p̄beat vmbꝛis.

Operationes.

A Dyaſ. Radices oīs gñis ſūt ſtiptice ſtuxū vētris vnimodus ip̄aꝝ datꝰ cū vino ſtringit. Elixata eaꝝ bibita cō q̄ſſatōnes ⁊ doloꝛes lateꝝ tollit. tuſſim mitigat.
B Doloꝛē dentiū gargariſmo adhibita ꝯpeſcit. Flōmos v̊o q̄ floꝛē hꝫ auroſam capillos īficit: Folia eiꝰ cocta ī aq̄ ⁊ vt cataplaſma ipoſita: duricies ⁊ tūoꝛes oculoꝝ ſoluēt. malig̃ vulnera melle ⁊ vino addito ad ſanitatē p̄ducūt C Aceto v̊o mixto vulneribꝰ r̄centibꝰ ſingl'are p̄ſidiū eſt. punctū ſcoꝛpionis mitigat. Agreſtis flōmos folia ꝯbuſtioni opitulant̄. Folia eiꝰ q̄ dr̄ feīa cū caricis ꝯpoſita memoꝛatis

cancris putredinem non admittit. B Gal. Radix ei⁹ fluxibiles paſſiões iuuat. Gargarizant aũt eã in ore qdã ad dentiũ dolorem. folia vͦ diaforetice ſunt vͭtutis flores eius capillos purificãt. oĩm em̃ fo. ſiccatiue ꝛ moderate abſterſiue ſũt vͭtutis E Pli. Fomentatio fcã ex vĩo decoctionis ei⁹ valꝫ ꝯ emorroidas. F Ad idẽ valet ſi anus ex eo tergaẽ p⁹ aſſellationeꝫ. G Valꝫ etiã ad tenaſmonẽ. eucatiſma ex aq̃ decoctõis ꝛ ꝯ fluxũ ventris.

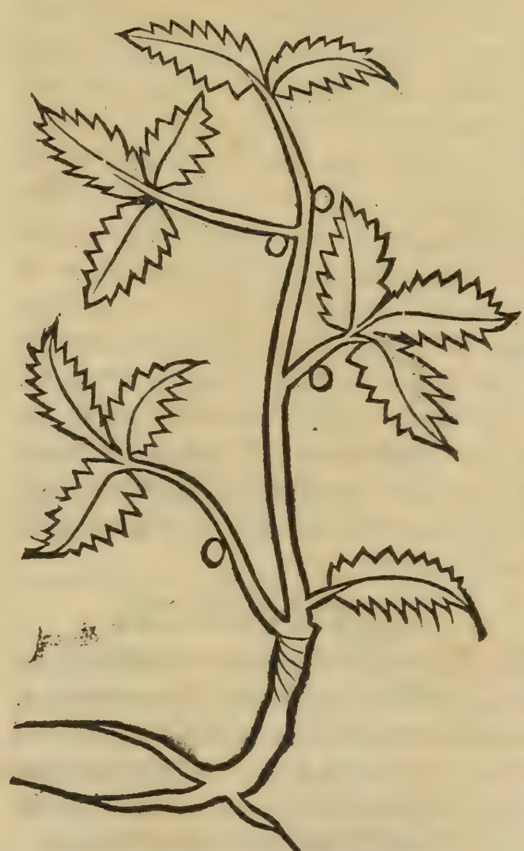

Ca. cccclxx.

Tereniabin. Pãdecta. ca. dclxxviij Tereniabin qdam dicũt ꝙ eſt mãna ſed falſo. Immo eſt vt mel album habens ſaporem manne.

Operationes.

A Sera. li. aggre. ca. tereniabin: Tereniabin. i. mel roſaꝝ. Unde eſt ros cadens de celo. ꝛ aſſimilaẽ melli granuloſo et aggregato gſſis graniculis. ꝛ eſt nõiatũ mel roris. ꝛ plurimũ cadit ſuꝑ arbores q̃ ſunt in terra coraſceni ꝛ in oriẽte. q̃ arbores habent folia ꝛ ſpinas virides ꝛ flores rubeos. ꝛ non faciũt fructũ. ꝛ cadit in ea ſtella ſuꝑ ſummitates palmaꝝ. B Et virtus eius eſt eq̃lis mollificatiua ventris. ꝛ eſt hũmectatiua pectoris. ꝛ ꝯuenit calidiſ naturaliter. ꝛ ꝓpe qñ ſoluiẽ ĩ aq̃ Iuiubaꝝ ꝛ prunoꝝ. C Et eſt ex eo melius albũ et nouũ. ꝛ doſis eius ab aureis. x. vſqꝫ ad xx. aureos. D Et idem auct. Habix. Sedat inflatõem febriũ calidaꝝ: ꝛ aufert ſitim ꝛ mollit ventrẽ mollificatõe mediocri. ꝛ educit colerã cũ facilitate. Et meli⁹ ex eo eſt album nouũ.

Ca. ccccLxxj.

Terbentina. Pãdecta. ca. cix. Botin ara. grece terebintũ vł albotin latine vero arbor grani uiridis: et eſt arbor vñ emanat terbentina. Sera. li. aggre. ca: botyn. Botin eſt duaꝝ ſpecieꝝ domeſtica ꝛ ſilueſtris: Dõeſtica ſcꝫ arbor terbẽtina ẽ botin ſcḋm veritatẽ vel terebintũ ꝛ eſt capinus cui⁹ lacrim⁹ eſt terebintia

⁊ ab ea oritur pix ⁊ raſa. ⁊ fructus eius eſt
granũ viride. Et ſilueſtris eſt lentiſcus ar
bor in mõtibus naſcẽs. Et dixit mihi qui
dam arabs. Lentiſci arbor eſt ſicut arbor
glandiũ magnaꝝ niſi quia eſt pulchrior.
ſummitate. ſcꝫ quia ſummitates eius ſunt
ad rubedinẽ decliues. ⁊ ſunt folia lenia et
fructũ facit in racemis ſicut botrus mag
nitudinis granoꝝ granatoꝝ ſilueſtriũ: et
qñ maturant̃ fructus. tũc ſunt rubei. et fo
lia eius ſimiliter rubeſcũt. ⁊ qñ fruct⁹ pfcẽ
maturant̃ ſunt vt plurimũ nigri. Sciendũ
ꝙ iſta arbor lentiſci eſt arbor q̃ grece voca
tur ſcinus. cuius gũmi eſt maſtix ſicut ap
paret in lr̃a maſtix. folia eius ſunt ſicut fo
lia ſorbi. ⁊ odor eius eſt odor ſtinci. Nam
ſtincus vocat̃ planta ꝙ nos regnicole vo
camus lentiſcum incõgrue tñ. ex cui⁹ fru
ctu extrahit̃ oleum de ſtinco Sꝫ ſcinus eſt
vere lentiſcus: ⁊ eſt bot in ſilueſtris: Gal.
viij. ſim. far. ca. de lentiſco. Echin⁹. i. lenti
ſcus frutex hic ex aquoſa ſubſtantia remi
ſſe calida virtute ⁊ terreſtri fri. non multa
cõpoſita ꝓpterea etiaꝫ ſtipticat modera
te. ſiccat ĝ in. ij. gradu iam ꝯpleto vel. iij.
incipiente ⁊c̃. Dyaſ. ca. terebinthi. ſcꝫ do
meſtici. folia ſemen ⁊ cortũ ſtiptica ſunt ſi
mili diligentia colligunt̃ ſicut ſcinus. Se
men eius cacoſtomaticũ eſt: Eſt eñ calidũ
⁊ diureticum.

Operationes.

A Dyaſ. Terebintũ domeſticũ vẽtrem
ſtimulat. Uino mixto morſibus occurrit.
eius r̃ſina eligenda eſt alba ⁊ limpida vi
treum hñs colorẽ ⁊ odorem terebinti reti
nens. Utilior eſt oĩbus reſinis. ſecunda
poſt iſtam reſinam vtilis eſt reſina ſcini:
B Tuſſi ⁊ ptiſicis medicat̃ more elcũa
rij melle addito toracis vitia ꝯpeſcit. Uẽ
trem mollit erugĩe cãpane ⁊ erevſto. ⁊ cal
canto l' nitro adiũcto lepᷓs corꝑis purgat
Pus aurium melle ⁊ oleo mixto detergit.
pruriginẽ nature nõ admittit. C
Profundas plagas ⁊ vulnera r̃plet. ⁊ pur
gat malaxantibus medicamĩbus neceſſa
rie miſcet̃. Dolorẽ lateris ꝓhibet reſina
molli. i. pitwita ⁊ colofonia q̃ ex loco nom̃
accepit Hec vt electuariũ data tuſſi medẽ
tur. oẽs reſine non ſunt vnius coloris Nã
aut albe ſunt. aut mellinũ hñt colorem. fit
eñ reſina liquida de cypᷓſſo. duriores vo
reſine ſunt ſtrobilina. peſcilina. pitwina:
⁊ elatina: D Eligenda eſt que fuerit
odorata vel limpida et non liq̃da valde:
ſed vt cera ſit: ⁊ non valde fragilis. Meli
or eſt omnibus pitwina ⁊ elatina. qr odo
rate ſunt. et thuris hñt odorem. peſcilina
vero ⁊ ſtrobilina ⁊ ciᷓpſſina nimiã in ſe ha
bent v̾tutem. Nã ſcinina eſt ſimil' terben
tine. ⁊ id oꝑat̃ vt terbentina. E Yſi.
Terebinthus eſt arbor gñans reſinã oĩm
reſinaꝝ p̄ſtantiorẽ: F Ambroſi⁹. Si
terebinthi fructus aq̃ miſceat̃ in olei mo
rem facile trãſfundit̃. G Gloſa ſuꝑ
ꝑmũ Regũ. xvij. Therebinthus eſt arbor
de q̃ reſina lacrime preſtãtiſſime manat:
vñ medicinalis ĩduſtria diſſolluta cõglu
tinat. H Gloſa eccl'. Terebinth⁹ eſt
arbor breuis ⁊ fructuoſa Naſcit̃ in Siria
craſſiſſima eſt plenior ꝙ illa q̃ de cortice
erũpit H⁹ arboris maſcle ſine fructu ſunt
Femiaꝝ duo ſunt gña. Alteri⁹ fructus ru
betlẽtis magnitudĩe. Alteri⁹ pallet. nec
faba grandior. odore iocũdior. tactu reſi
noſus. I Pli. li. xij. In cocco inſula
naſci credunt̃ terebinthi. florẽ imbribus
decuſſum terre halitu aiante. K Idẽ
li. xiij. Siria terebinthũ hꝫ. ⁊ ex his maſcu
la ſine fructu eſt. Sꝫ ⁊ in macedõia breuiſ
eſt arbor h̃ atq; fructicoſa. In damaſco ſi
rie mag̃ eſt: L Idẽ li. xiiij. Terebinti
bacce aut lignũ recẽs in muſto decoquũt̃
ſicq; vinũ emicit̃: M Idẽ li. xvij. Re
ſinam terebintinã (vt fiat pix ſpiſſa) iter
uenti ſartagĩe ponunt. ⁊ hãc ceteris p̄ferit
vt fiat pix in ſyria terebintho cortices de
trahunt: N Idẽ li. xxiiij: Terebinti
folia ⁊ radix collectõib⁹ ĩponunt̃ decoctũ
eoꝝ ſtõm firmat. Semen in capitis dolo
re bibit̃ in vino. ⁊ ꝯ difficultatẽ vrine ven
trem leuiter emollit. ventrẽ excitat. There
binti fo. ſemẽ ⁊ cortũ ſtiptica ſũt. Sem̃ ei⁹
cacoſtõachũ ẽ. Eſt eñ calidũ ⁊ diureticũ.

De Herbis.

Ca.cccc lxxij.

Eda. Actor. Teda eſt arbor picea flāmis ac lumībus apta. Ob quā cauſam vt eſtimo trāſumpto nōie lāpades ſiue faces dicunt̄ tede.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Sextū genus arboꝝ picē gignentiū eſt teda ꝓpe dcā. abundantior ſucco ꝙ reliq̄: ꝑtior liq̄diorqꝫ ꝙ picea flā mis ac lumībus etiā ſacroꝝ grata Hanc mares dūtaxat ferūt. ⁊ eā ꝙ ſtacten greci vocāt odoris ḡuiſſimi. B Laricis morbus ē vt teda fiat. hec āt. ſ. teda (ſicut ⁊ alia gn̄a q̄ picē ferūt) accenſa fuligine ī modica repente carbonē cū eruptōis cre pitu expuunt. iaculant̄qꝫ lōge. excepta la rice. q̄ nec ardꝫ nec facit carbōes. nec alio mō vt iguis ꝯſumit̄ ꝙ lapides: C Pix liq̄da in europa e teda coquit̄ munit̄ dis naualibꝰ; multoſqꝫ alios ad vſus lig nū eiꝰ ꝯciſū (furnis vndiqꝫ igni extra circū dato) feruo vt in ṗmis ſudor cali fluat aq̄ mō: hoc in ſyria cedꝛ vocat̄ eaqꝫ ī egipto corꝑa hōim defunctoꝝ ꝑfuſa fuant̄ In te da cū hūor manare deſinit ex alia ꝑte cor tex ſilr̄ a ꝑit̄; ac deinde alia: Poſtea v̄o vt pix eliciat̄ Arbor tota ſuccidit̄. ⁊ eius me dulla vrit̄. Mōtes amat teda ⁊ larix ſicut ⁊ cedrus.

Ca.cccc lxxiij.

Ilia. Tiliā vocatā dicūt; eo ꝙ vtil̄ eſt ad vſum celoꝝ nitore ⁊ leuitate iaculādi. Eſt em̄ id genꝰ materie leuiſſime ad ſculpturā vtilis.

Operationes.

A Pli.li.xvj. In arbore tilia drūt mas ⁊ feīa. Nam ⁊ mari materies dura ruffior atqꝫ nodoſa: ſꝫ odoratōr. cortexqꝫ craſſior ac detractꝰ inflexibil̄. Nec fert ſemen nec florē vt feīa q̄ craſſior arbor eſt materie cā dida ꝑcellenſqꝫ. B Eſt āt mirꝫ ī hac arbore fructū a nullo attigi aīaliū foliorū tm̄ corticiſqꝫ dulcem eſſe ſuccum Inter cor ticem ⁊ lignū tenues habet tunicas multi plici mēbrana; e q̄bꝰ euocant̄ tilie vincla.

Tenuiſſimũ habꝫ corium phillire corona
rum lemnitiſ celebres. antiquorũqꝫ hono
re. Materies teredines nõ ſentit ꝓcerita
te ꝑ q̈ modica: ſed vtilis. Cortex eſt tilie ĩ
vſu magno ſicut abieti ⁊ fago: C
Canchrin etiam gignit̃ in tilia videlicet
pillula vim vrendi habens in medicina.
de qua dcm̃ eſt ſup̈. Montes ⁊ valles dili
git tilia: ſicut ⁊ abies ⁊ caſtanea: Mirũqꝫ
q̊d euenit tilie vlmo quoqꝫ euenit. Circũ
aguntur em̃ folia eaꝝ poſt ſolſticium. nec
alio argumẽto certius intelligit̃ ſidus cõ
fectum B Idem Pli. Tilia eſt arbor
nobiliſſima eademqꝫ videt̃ ⁊ calidiſſima
Corticem tenuem habet. ⁊ paulo añ equi
noctium vernale germinat ſicut acer len
tiſſima. Et ideo ſcutis faciẽdis aptiſſima
quaꝝ plaga ſe ꝓtinus ꝯtrahit. Vulnuſqꝫ
ſuum claudit. et ob id contumacius ferrũ
tranſmittit. in quo genere ſunt tilia ⁊ ſam
bucus ficus ⁊ ſalix ⁊ popl'us: E Idẽ
in li. xvij. Tilia ceraſus ⁊ vitis corticẽ mit
tunt. ſed non vitalem corpori ꝓximũ: veꝝ
eũ qui alio ſubnaſcente expellit̃. ⁊ quibus
dam vt platanis eſt cortex rimoſus. Tilie
vero renaſcitur paulo minus q̈ totus.
F Idem in li. xviij. Solſtitium eſtiuale
folia tilie vertit ad mille vſus petende. et
eſt confecti ſideris ſignum. G Idez
in libro. xxiiij. Tilia lepras ſedat: Cortex
potus in aqua frigida aluũ purgat. Im
ponitur ⁊ collectionibus lacrima ⁊ vulne
ribus ambuſtis Humor in folliculis hui[9]
arboris naſcens. cuti nitorem inducit. Fa
ciemqꝫ gratiorem preſtat Cauliculi folio
rum primo vino decocti tumores ſanant.
Ex li. de natura reꝝ eodem modo habet̃
licet ſub alijs verbis.

Ca. cccc lxxiiij.

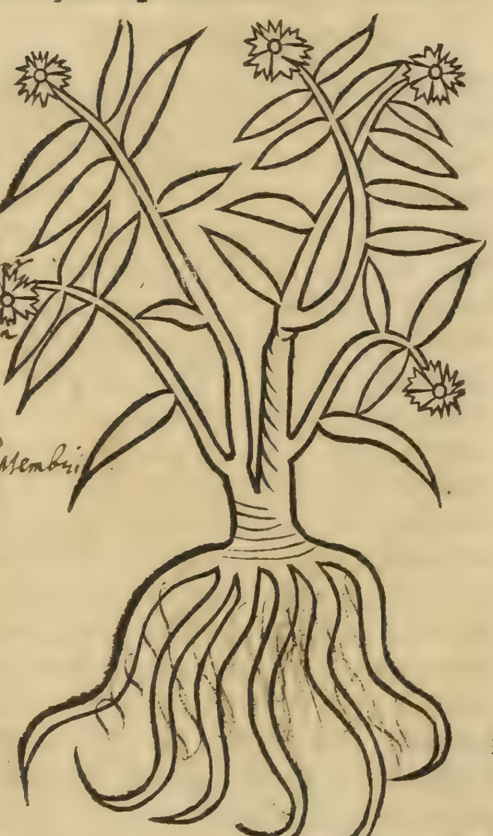
Itimallus latine: arabice xencua.
. Serap̃ li. aggre. ca: xencua aucto
ritate dyaſ. Xencua. i. titimallus:
Et ſunt eius ſeptem ſpẽs: quaꝝ vna dicit̃
arabice baraſmas. grece v̊o caritias vel
comites vel comos: Et eſt maſculus hñs
virgas quaꝝ longitudo eſt plus vno bra
chio: In quaꝝ colore eſt rubedo plena la
cte albo acuto. ⁊ folia ſuper virgas ipſas
ſimilia folijs oliue. niſi quia ſunt lõgiora
⁊ ſtrictiora: ⁊ radix eius eſt g̊ſſa aſpera. et
ĩ ſũmitatib[9] illaꝝ v̊gaꝝ ſunt come ſil'es iũ
co. ⁊ ĩ ſũmitatib[9] illaꝝ comaꝝ ſũt capitella
ſil'ia capitell' illi[9] ſpẽi q̃ dr̃ noal'. ⁊ ĩ iſtis ca
pitellis ẽ ſemẽ Virt[9] eius eſt laxatiña. ⁊ iſta
eſt camelea. Et ẽ alia ſpẽs q̃ nõiat̃ arab. ⁊
grece carſites: ⁊ ẽ feia. ⁊ ẽ ſil'is plãte q̃ dr̃
didomedas: ⁊ hꝫ fo. ſil'ia folijs mirti. niſi
q: ſunt maiora ⁊ ſtrictiora ⁊ duriora: ⁊ ſũt
fetidi odoris ⁊ hñt acutaſ ſũmitates ſicut
ſpinas: et habet virgas egredientes ab
vna radice longas circiter palmũ vnum.
⁊ habet ſemẽ q̊d ꝓfert oĩ ãno ſimile nuci.

Et iſta nux dicit̃ vomica: et mordicat lin
guam mordicatõe forti. ⁊ naſcit̃ locis aſ
peris. Uirtus ãt iſtiꝰ eſt ſimilis v̓tuti p̓me
niſi qꝛ ꝓmouet citius vomitũ ꝙ̃ prima. et
iſta eſt feia. ⁊ eſt iſta ſpẽs laureale. Et eſt
ſpẽs alia q̃ dr̃ arab̃: ⁊ grece paralios. ⁊ eiꝰ
expoſitio ꝓp̃e maxime eſt illud q̇d nõiant
hõies migath ⁊ canſomias naſcit̃ in ma
ritimis locis. ⁊ hꝫ rãos. v. aut: vj. aut: vij.
ex vna radice q̊ꝝ lõgitudo ẽ circa palmũ
vnũ r̃ctos q̊ꝝ color tẽdit ad rubedinẽ exe
untem ab vna radice: in q̇bus ſunt folia
ꝑua ⁊ ſtricta ⁊ oblõga ſimilia folijs lini.
in ſũmitate ramoꝝ ſunt capitella amigda
lata rotũda ĩ quibꝰ eſt ſemẽ orobo ſimile
coloris varij. ⁊ ſunt ibi flores q̊ꝝ color eſt
albus ⁊ eſt tota plãta lacte plẽa. ⁊ iſta vo
catur latiñe eſuala. Et ſpecies alia q̃ arabi
ce vocat̃ elyoſtropos: gre. elyoſcopos hꝫ
folia ſimilia portulace niſi quia ſunt ſubti
liora ⁊ rotũdiora: ⁊ q̃tuor hꝫ ramulos aut
q̇nqꝫ egredientes ab vna radice. longitu
do quoꝝ eſt circiter palmũ vnũ. ſubtiles ⁊
rotundos rubeos ⁊ plenos multo lacte. ⁊
habet in ſummitatibus ramoꝝ coronam
ſimilem corone aneti in q̃ eſt flos ⁊ ſemen
eſt ei circa folia q̇ ad curſum ſolis ꝯuertit̃
cũ eius reuolutõe; ⁊ ꝓpterea dr̃ eliſtropos
⁊ eius expoſitõ eſt aſpiciens ſolẽ. naſcitur
in ciuitatibꝰ plurimũ. ⁊ in cauernis iuxta
muros; ⁊ iſte cõiter vocat̃ a latis titimal
lus ꝑuus. Uñ dr̃ titimallus a timã q̇d eſt
ſol ⁊ mallos q̇d eſt coma, qꝛ titimallꝰ v̓tit
ſuos comas ad ſolẽ: Et eſt alia ſpẽs q̃ dr̃
cypariſias. hꝫ v̓gas fere vnius palmi lon
gas aut plus quaꝝ color eſt rubeus in qui
bus oriunt̃ folia ſimilia folijs pini q̃ dr̃ ca
licaris. niſi qꝛ ſunt molliora ⁊ ſubtiliora ⁊
minora. ⁊ vniuerſaliter ſunt ſimilia eis in
p̓ncipio ſui ortus ⁊ ꝓpterea ſic nõiat̃ hec
planta ⁊ eſt plẽa lacte: naſcitur in locis la
pidoſis ⁊ ſiccis, Uirtus eius eſt ſimil̓ v̓tu
ti aliarum. Eſt alia ſpecies ⁊ eſt illa que
naſcitur intra lapides ⁊ dr̃ dendrodes:
habet multos ramos: et color ramoꝝ ẽ ru
beus. et ſuper ſummitates ramoꝝ ſunt fo
lia mirti ſimilia ſubtiliora ⁊ lõgiora paꝝ
⁊ habet ſemen ſimile ſemini illius ſpeciei
que dicitur caritias. ⁊ modus operatõis
⁊ virtutis eius ex forma repoſitõis eius ẽ
ſicut dcãꝝ ſpecieꝝ. Eſt alia ſpecies q̃ dicit̃
plantafilos. que habꝫ folia ſimilia folijs
plante que dr̃ flõmos. ⁊ radix eius: ⁊ flos
eius; ⁊ lac eius laxat aq̊ſum humorẽ, ⁊ qñ
teritur ⁊ ꝓijcit̃ in flumine vel ſtagno occi
dit piſces: Et etiaꝫ ſpẽs ſup̃dictoꝝ lactici
niorum q̃s ſup̃ diximus faciunt hec. Eſt
alia ſpecies lacticinij q̃ dr̃ pithias ſimiliſ
ſpeciei q̃ dr̃ cypariſias que p̃t r̃poni cum
ſup̃dictis ſeptẽ ſpeciebus titimalli: ⁊ pro
pter hoc poſuerũt illam inter ſpẽs titimal
li. habet v̓gas lõgitudine vnius brachij.
ſimiles v̓gis lentiſci: niſi quia ſunt longio
res. ⁊ plene nodis: ⁊ folia habet ſimiliter
ſtricta et acuta. in ſũmitate ſimilia folijs
pini. ⁊ propter hoc ſic nõiatur ⁊ habꝫ flo
res magnos ad longitudinem tendenteſ
quoꝝ color eſt purpureus. ⁊ habet ſemen
depreſſum ſimile lenti. ⁊ hꝫ radicẽ magñ
albã ⁊ g̊ſſam in qua eſt multum lac:

Operationes.

A Gal: viij. ſim: far: capi: de titimallo
ſm̃ tranſlationem arabicam. Uirtus om
nium illorum lacticinioꝝ eſt ca: ⁊ ſic: in q̃r
to gradu: Uirtus titimalli eſt laxatiua. la
xat flegma ⁊ coleram. ⁊ prouocat vomitũ
B Gal. eodem libro ⁊ eodem capitu
lo ſm̃ tranſlationem grecam Omnes qui
dem habent acrem ⁊ calidam v̓tutem pre
dominãtem. Inuenit̃ autem amaritudo
in eis fortiſſima ergo omnium eſt opos ⁊
frondes: C Participat vero ⁊ radix
predictis v̓tutibus. ſed non eq̃liter: Ip̃a
autem cocta cum aceto dentium dolores
⁊ maxime quicunqꝫ corroſis ip̃is fiunt cu
rat: Opos vero fortiores habet virtutes
ad foramen dentium. ⁊ alias ꝑtes corꝑis
mox vlcerat extrinſecus emplaſtrata. eſt
eñ ex q̃rto gradu calefacientium que cau
ſticorum diximus eſſe D Ita autem
⁊ pilos aufert ꝑũctos opos qꝛ v̓o fortis ẽ
miſcet̃ oleo. ⁊ ſi multociẽs hoc fiat. tandẽ
radices piloꝝ ꝑimit, ⁊ nudũ eis fit corpꝰ.

¶ Secundum eandem autem v̊tutem acrocordiues ⁊ formicas et pterigia et tylos tollit. Abſtergit autem ⁊ impetigineſ ⁊ ſcabies. eo ꝙ abſterſiua ei adeſt virtus propter amaritudinem. ⁊ fagedenica. et vlcera carbunculoſa ⁊ cancroſa: quonia³ calefacit fortiter ⁊ abſtergit Juuare nata eſt ſi quis in tempore ⁊ menſura eo vtatur Atuero ⁊ fiſtularum tylos eadem virtute curamus: F Hec omnia operantur omnes opi titimallorum ſecũdum genus ſimiliter. debilius vero folia ⁊ fructꝰ operari nati ſunt. quibus ad piſces qui ſtationarijs aquis vti aſſueuerunt. citiſſime eñ ab eis inebriati ⁊ ſemi mortui facti ad ſuperficiem feruntur aque G Cum autem ſunt ſeptem ſpecies titimalli fortior ē qui caricias nominatur quem et maſculinum quidam nominant. et qui in lapidibus naſcitur qui dicitur denorodes. conſequẽter autem qui barbaſſo aſſimilatur ⁊ cypariſſias deinde paralias. deinde autem elyoſtrophos: ⁊ cetera.

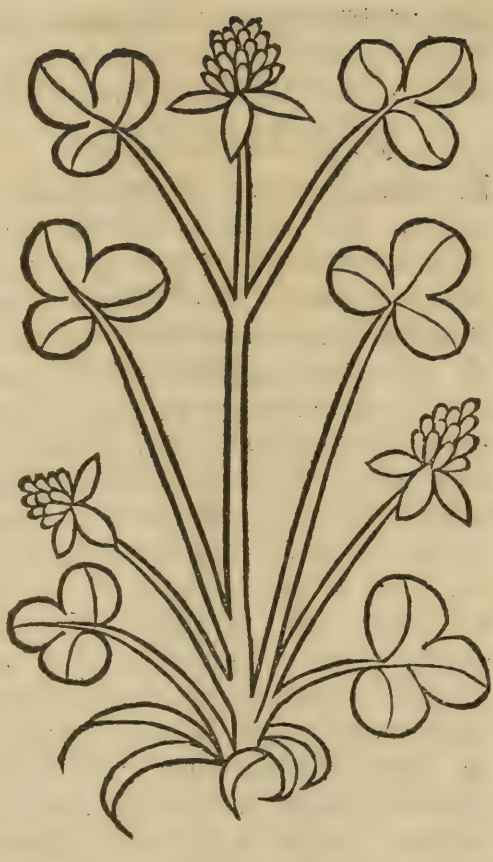
tſima candidy melior
n flore colligendi ac ſub
mbra ſiccandi ſunt
culorum claritati conferunt
t pro ſtomacho medicamen
ligit agrum apricum
acrum et maritimum
erendy vltimo menſe ſeptembri
eliꝰ plantati

Ca. cccclxxv.

Himus: Yſidorus. Thimus dicitꝰ eo ꝙ odorẽ refert flos eius. Dyaſcorides. Thimus eſt herba oĩbus nota. frutex eſt habens folia anguſta. puſilla ⁊ oblõga. ⁊ in ſummo capitella ĩ ſpẽ formicarum in ſe implicata Eſt enim hac humilis ac ramoſa cum duris ramulis et lignoſis. cui flos eſt purpureus: et naſcitꝰ in locis ſaxoſis ⁊ aſperis.

Operationes.

A Pli. li. xxj. Thimũ oportz in flore colligi ⁊ in vmbra ſiccari. Duo ſunt ãt eiꝰ genera candidum radice lignoſa. naſcẽs in collibus: q̊d ⁊ ꝑferꝰ. Alterꝝ vero nigrius floriſq; nigri vtraq; multũ eſtimanꝰ et in cibo ⁊ in medicamentis oculoꝝ claritati confere. B Dyaſ. Uires h³ acres et calefactorias paululũ ſtringẽtes. ꝓpter qð oĩbus ſtomachi thoraciſq; vicijs aptiſſimum eſt medicamen: Bibita vero cũ ſale ⁊ aceto flegma deponit per ventrem Elixatura eius addito melle medeꝰ ortonoycis ⁊ aſmaticis. lũbricos excludit: mẽſtruis impat. ſecũdinas deponit. Abortũ facit: C Cathaplaſmata tũores recẽtes ſpgit: Sanguinẽ coagulatũ diſſipat: clauoſq; corpis tollit: addito pollĩe ⁊ macerato cũ vĩo ſciaticis eſt ſalutaris feruẽs ſuppoſita Oculorumq; caliginẽ detergit ꝯmeſta D Cõditurisoĩbus neceſſarie admiſceꝰ E Conſtan. in li. g̃duũ Thimũ. eſt in. iij: g̃. ca. ⁊ ſic: Cũ ſale ⁊ aceto g̊ſſum fleg̃ purgat. et viſcoſo flegmati pectoris ſuccurrit. lũbricos expellit. Menſtrua deducit. acuitatem flegmõis de pectore excludit. ⁊ opilationem interiorum aperit: F Auicenna canone. ij. Medicine thimi ſemen fortis eſt caliditatis. Prouocat ⁊ exhit embrionẽ mortuũ. Et ſolutione ſanguinem educit. ⁊ humorem colericum: extrahitq; v̊mes: G Palladius. Thimũ in ſeptembri menſe vltio ꝯuenit ſerẽ: ſ; melius plantis naſcitꝰ ꝙuis poſſit ⁊ ſemine. Agrum diligit apricum: macrum maritimum:

Ca.cccclxxvj.

Rifolium. Yſidorus. Trifolion a grecis: trifillū vocatus eſt eo ꝙ ſit folijs trinis ꝑ ſinglas annotatōes Pli.li.xxj. Folio coronat ⁊ trifoliū. Cuius genera tria ſunt Miphantes greci vocāt Alij aſpaltion. ⁊ maiori folio quo vtūtur coronarij: Alterum acuto oxitriphillon. Tercium ex omībus minutiſſimū. ⁊ inter hec neruoſi q̄buſdā cauliculi. vt maratro hippomaratro: myophano: vtunť ⁊ feruľ ⁊ corimbis. ⁊ edere flore purpureo: Eſt ⁊ in alio genere eaꝝ ſilueſtribus roſis ſimiľ ⁊ in his tm̄ color delectat. odor autē abeſt Dyaſ. Trifolij gn̄a ſunt quatuor. ſcꝫ odoratum. acutum: partemō. ⁊ leporinū. Pā decta. cap̄. ccc xxix. Handachuca vľ chua vel cuf arabice. grece lochos vel zharat ľ lotus. latine vero trifoliū vel q̄dam ſpēs trifolij. de q̄ dicit dyaſ. ca. de trifolio: ⁊ hꝫ odorem aſpalti. Sera. li. aggre. ca: hāda chuca nōiat eū dyaſ: lochos. i. trifoliū: ⁊ ē duaꝝ ſpēꝝ. ſ: domeſtica ⁊ ſilueſtris: Silueſtris q̄dem hꝫ ſtipitem lōgitudinis duoꝝ cubitoꝝ vel brachioꝝ ⁊ plus paꝝ: ⁊ naſcū tur ab ea ramuli multi. ⁊ q̊dlibet hꝫ foliū in extremo q̊d aſſiľat: hādachuche q̄ oriť in paludibus. ⁊ dr̄ trifoliū. ⁊ hꝫ ſemen ſiľe fenugreco. niſi q̊d eſt minus ſatis. Sꝫ ſciendū ꝙ illa vocať a q̄buſdā herba flaura ľ herba maura. ſꝫ dyaſ. vocat ip̄m trifoliū maius dōeſtica q̄ naſciť in ortis. ⁊ eſt q̄dā alia q̄ naſciť ſuꝑ aq̄s ⁊ maxīe in babilōia. qn̄ fluui⁹ irrigat terrā. ⁊ ē herba hn̄s crus ſimile cruri fabaꝝ. ⁊ eſt ſemē albū: ⁊ dicūt ꝙ extendiť qn̄ oriť ſol. ⁊ apparet ſuꝑ aquā ⁊ qn̄ occidit r̄ſtringit ſe ⁊ ſubmergiť ī aq̄ ⁊ capita eius ſiľanť capitib⁹ papauerum magnoꝝ ⁊ in capitib⁹ ē ſemē ſiľe geguers ⁊ ſcariole. ⁊ exiccant ip̄m in babilōia. ⁊ faciunt inde panē. ⁊ hꝫ radicē ſiľem citonio q̄ cōmediť cocta ⁊ cruda. ⁊ ſapor decocte aſſiľať ſapori vitelli ouoꝝ. ⁊ vocať hauda ⁊ heuche. Et Auicēna in. ij. dicit ꝙ de eis ſemīnibus fit panis:

Operationes.

A Serap̄ auctoritate Albugerig. Andachucha ſilueſtris ꝯuenit ſtō frigido. et groſſe ventoſitati. ⁊ aqua eius abſtringit ventrem. ⁊ valet colice paſſioni. ſi ponať ſuꝑ morſum ſcorpiōis ſedat dolorē ex eo

B Et ſi ponitur ſuꝑ membrum in quo eſt mordicatio animalium nō inducit dolorem ⁊ ſemen eius eſt fortius folio: Et eſt bona dolori teſticulorū: ⁊ principio ydropiſis. ⁊ dolori matricis.

C Dyaſco. Trifolium maius vel lothos virtutis diuretice ⁊ acerrime eſt. ſemen eius ⁊ folia cū aqua bibita pleureticis ⁊ diſſurijs ⁊ epylenticis ⁊ ydropicis in inicio ſingulare pſidium eſt.

D Stericis caulis opitulatur. Menſtruis imperat: omnia p̄dicta ſeminis ipſius. ʒ: iiij. ⁊ foliorum. ʒ. v. curāt Folia ip̄ius cum oximelle accepta morſibus venenatis occurrunt:

E Fe. vt dicitur tercianis tria folia aut tria grana ſeminis eius cū vino bibita medicanť.

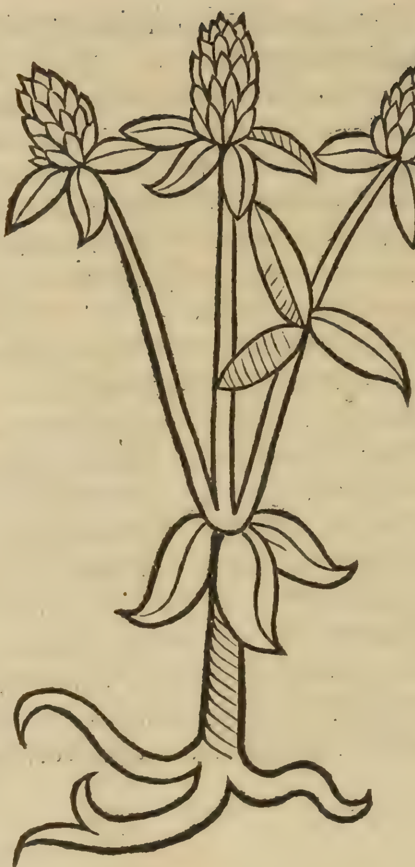

Ca. cccc lxxvij.

Ribulus. Dyaſio. Tribuli genera ſunt duo, ſiccus ⁊ humidus: Siccꝰ habet ſolia andragine ſimiliã. ſed teneriora haſtas longas teneras ⁊ porrectas in quibus ſunt ſpine. Naſcitur autē in locis deſertis. Humidus vero naſcitur in fluminibus cuius coma ſuꝑ aq̄ extēditur ⁊ folia ſupernatãt. haſtam hꝫ in ſūmo groſſam. ad radicem vero tenuem. habētem in ſe tenuas ſpinas ſicut ſpica: Semē durum eſt ambobus. Uirtus eſt illi frigida ⁊ ſtiptica ⁊ deſiccatiua. Auicēna Haſceck. i: tribuli ſm dyaſcoridē due ſunt ſpecies. que fri. ſunt ⁊ ſic. Alij vero dixerūt ꝙ eſt calidius ⁊ ſiccius in pmo Eſt ⁊ magis ſimile haſceck terre noſtre. Silueſtra quidem plurime terreitatis eſt. Domeſticꝰ ãt plurime aqueitatis: Gal. viij. ſim. far. ca. de tribl'o: Tribulus eſt ex humida ſubſtãtia moderate frigida ⁊ ſicca non moderate exiſtit. dn̄at ãt ī terreſtri q̄dē terreū frigidum ⁊ ſtipticū vt on̄dimꝰ in aq̄tili vo aq̄ſitas. ⁊ ꝓpterea vtraqꝫ ad flegmonū ⁊ omnino ad om̄es influxiones competūt: terreſtres vero tribuli; ſubtiliū ꝑtiū exn̄tes:

Operationes.

A Gal. Fructus eiꝰ frangūt lapide ī renibus. B Dyaſ. Tribuli faciunt ad inflãmationes. ⁊ ad ea que ſuꝑ occurrunt Uirtus eſt illis ſtiptica ⁊ deſiccatiua leptomeris: Etiam om̄es tumores ſpargit. C Faucibus ⁊ gigiuis impoſiti opitulantur melle addito naptas. i. oris putredines tollunt. Succus eoꝝ nobilibus collirijs miſcetur: Smen eoꝝ calculos frãgit ⁊ excludit: Terreni vero ſemen. ʒ. j. bibitū et impoſitum morſibus venenatis occurrit: Dato veneno contrariū eſt vim eius vincendo. D Elixatura eius ſparſa pulices necat. in flumine tracie in ſtirmonia palude. de herba eius equi herbãtur: Semen eius quia dulce eſt euſtomachū ē E Sera: Uirtus eius eſt q̄ ꝓhibet apata ca. ne ꝯfirmenꞇ Et Serap̄. q̄dem ꝯfert om̄ibus membris ad q̄ fluunt humores. ſed ſemen tribuli agreſtis qn̄ bibitur frangit lapidem renum: ⁊ ambe eius ſpecies infrigidant ⁊ ſtipticant. ⁊ fit emplaſtrum cum eis ap̄atibus calidis. ⁊ miſceꞇ cū melle ⁊ curat alcolam; ⁊ putredinem que fiūt in ore ⁊ dolorem gingiuaꝝ F Et exprimitur ſuccus ab eo. ⁊ adminiſtratur ī oculis ⁊ ſemē eius eſt humidū: ꝯuenit lapidi renum ⁊ veſice. ⁊ qn̄: ʒ. ij. bibunꞇ. de pma ſpecie ip̄ius. ⁊ fit emplaſtrum cum ea conuenit morſui tyri: G Et quando bibitur cum vino conuenit medicinis mortiferis. H Et quando decoctio eius roratur ſuper loca vbi abundant pulices occidit eos. Jlle vero qui naſcitur ⁊ diciꞇ ſandarx in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalibus ꝓ cibo dū eſt humida herba ipſius: J Et ex ſemine eius faciunt panem: Nam ip̄m eſt dulce ⁊ nutrit. ⁊ ſic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx eſt bonus dolori veſice ⁊ ſtranguirie. ⁊ augmentum magnū facit ī ſpermate.

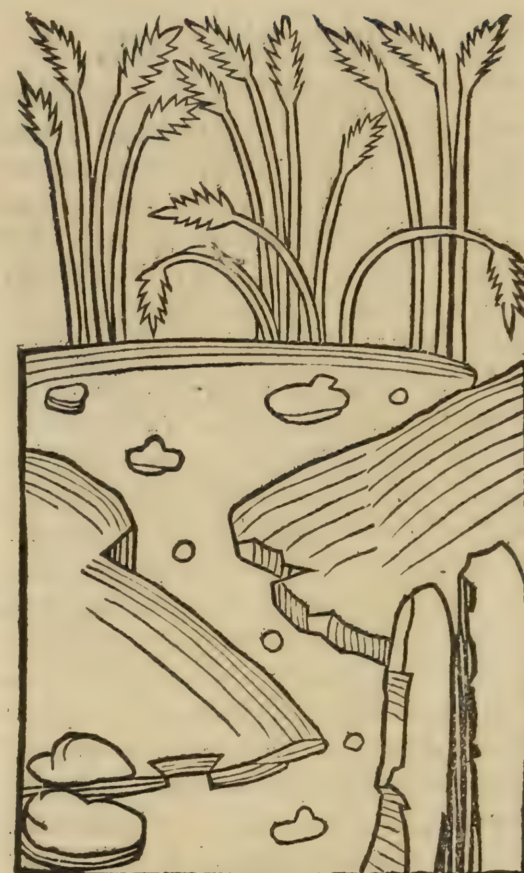

Ca.cccclxxviij.

Ribuloſa. Ex herbario. Tribl'oſa duorum generum eſt. Alia quippe naſcit̃ in ortulis. Alia eſt agreſtis Cuius maior eſt efficatia. et hꝫ folia portulace ſimilis ſed maiora. Caules mittit ſecus terras: in quibus habet quoſdã globulos. duris ſpinis extantibus ãgulatos in quibus eſt ſemen incluſum. ⁊ habet virtutem ſtipticam atqꝫ frigidam.

Operationes.

A Hec trita ⁊ corpori appoſita feruens mulcet. Tritaqꝫ cum melle omnes oris et faucium curat putredines B Eadẽ herba cum ſemine decocta pulices necat: ſi aqua ipſa domus aſpergatur. C Huius ſemine theaces faciunt panes. et cum vino potio eiuſdem ſeminis. contra veneni potionem eſt ſalutaris:

Ca.cccclxxix.

weyß Riticum. Yſidorus Triticũ a tritura dr̃ eo ꝙ purgatiſſimũ horreo recõditur. vel quia granũ eius teritur ⁊ cõmollit̃. plura ſunt eius genera. vt ſiligo adoreũ far. de quibus ſcꝫ ſup̃. Tremenſe ãt triticũ ideo dr̃ quia ſatũ poſt. iij. menſes colligit̃. Nã vbi ꝑter aq̃ aliã ve cauſam matura ſatio obmiſſa eſt p̃ſidiũ: ob hoc petitur. Palladius li. x. Menſe ſeptembri locis vliginoſis. aut exilibus. vel frigidis vel opacis circa equinoctiũ triticum ⁊ adoreũ ſeri oportet. dum. ſ. ſerẽitas conſtat vt añ hiemẽ cõualeſcant radices Idem in li. ij: Menſe ianuario triticum ⁊ far ſeriri optet dũ q̃tuor folioꝝ eſt. Idem in li. vij. In iunio menſe poſtremo locis maritinis ac ſiccis et calidioribus tritici meſſis abſcinditur. Idem in libro viij: Menſe Julio temperatis locis tritici meſſis explenda eſt ⁊ more q̊ dc̃m eſt.

Operationes.

A Yſaac. Triticum eſt cibus ad huma
ni corporis nutrimẽtum p̃cipuus et natu
raliter ſilr̃ ꝯplexioni eius. Triticum ſcd̃m
naturam ſui ſubſtãtialem in p̃mo gradu
eſt calida ⁊ humida: ⁊ ſicca in medio. Pa
nis ex eo factus calidior eſt in ſecũdo g̃du
quia calor eius augmentat̃ a calore ignis
⁊ coctione. ſicut ordeũ ⁊ faba: cum in ꝓpa
natura ſicca ſunt: ſi in aqua coq̃nt̃ humi
ditatem aſſumunt. Granũ tritici maſtica
tum vl̃ aſſatũ a p̃ati q̃d ex rabidi cãiſ mor
ſu contingit. ſuppoſitum morſum fugat.
B Oleũ aũt de grano fcm̃: ad impeti
ginem ⁊ ſerpiginem auferendam valet.
C Tritici recentis ac noui nutrimentũ
paruũ exiſtit. ⁊ crudum ⁊ flegmaticũ: ⁊ in
flatiuum: rugitum ac dolorem lateribus
cõmouet. ⁊ in putredinem cito ꝯuertitur
Aſſatum ad ignem magis nutrit. ventoſi
tatem minus facit ⁊ ſtipticum eſt. In aq̃
coctum grauiſſimũ eſt ⁊ inflatiuũ digeſti
oni duꝝ. ⁊ rugitum mouet. Humores dẽ
ſiſſimas generat ⁊ viſcoſos. maxĩe ſi gra
num eſt farine multum hñs. furfuris paꝝ.
Si tamen bñ digerit̃ multũ nutrit ⁊ mem
bra confortat. tarde egerit̃. vñ dandũ eſt
eis qui magnis laboribus exercitant̃.
D Granum fcm̃ ⁊ ſimila. ſanguinẽ lau
dabilem faciunt ⁊ multum nutriũt. Si tñ
ſepe vtant̃: opilatõem epatis faciũt. duri
ciam ſplenis. lapides in renibus vel in ve
ſica. maxime ſi renes calidi inueniant̃ na
turaliter vel accidentaliter. E Aui.
Triticum mũdificat faciem: ⁊ eius farina
⁊ amilum cum croco eſt medicamẽ panis
Sauich tritici ⁊ ordei grauat. F
Triticum crudum et etiã decoctũ elixatũ
nõ mollitum neq; fractũ neq; coctũ: ita vt
ſit puls. ⁊ fractum etiã ſilr̃ qñ cõmedit̃ ge
nerat vͦmes Triticũ q̃ꝫ q̃dẽ tritũ ⁊ puluer
ſatũ. ſuꝑ morſum rabioſi canis eſt iuuati
uum. G Dyaſ. Triticũ vtile eſt r̃cẽs
ac rufum: i. auroſum. Et q̃d ſicaniũ vocat̃
crudũ maſticatũ ⁊ impoſitũ. canis rabio
ſi morſum curat. Farina eiꝰ addito ſucco
iuſq̃ami ⁊ cathaplaſmata. neruoꝝ reuma
cõpeſcit. Oximelli mixta inflatõeꝫ tollit.
Lentigines emendat. H Furfur eiꝰ
cũ aceto cocta lep̃s minuit. et impoſitum
tũores oẽs ꝯpeſcit: Cum ruta coctum tũo
res ſpargit. Morſibus venenatis medi
catur. Tortionibus calefaciẽdo ſubuenit
I Fermentum eius vͦtutem hꝫ calidaꝫ
Tumores plantaꝝ ſpargit. Puſtulas mi
nutas corꝑis emendat. K Raſi in
Almãſore Triticum bene coctũ omnibus
cibis plꝰ nutrit et maxime ſi cum lacte co
ctum fuerit. Confert etiam natura calidiſ
⁊ macris. ⁊ his qui multũ laborant. vel q̃
augmento virium indigent. habẽtes vͦo
diſpoſitiones ꝯ̃rias cito venas replet. et
fe. ⁊ arteticũ dolorem. ⁊ lapides in renibꝰ
⁊ a p̃ata adducit. L Actor: Triticea
quoq; fit ceruiſia. ſicut ordeacea ⁊ auena
cea. Unde ceruiſia iuxta Yſidorum eſt a
cerere id eſt a fruge vocata: quia potõ eſt
ex frumenti ſeminibus vario mõ cõfecta.

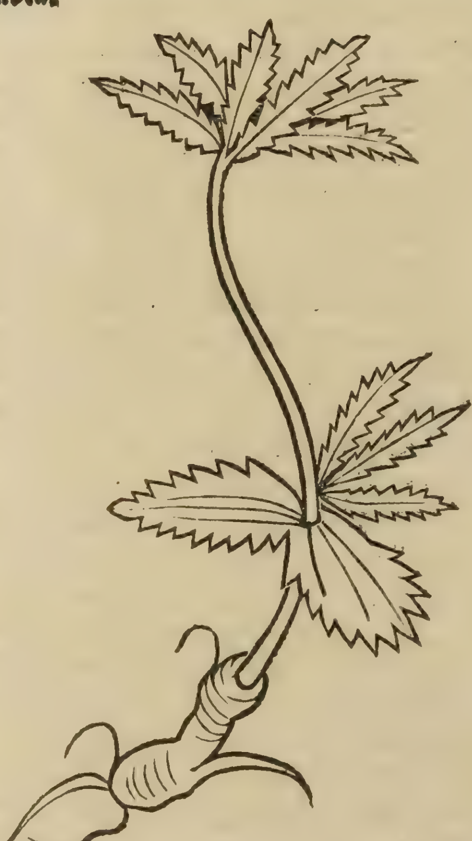
De herbis

Ca.cccc lxxx.

Ripolion. Syaſ. cap̄. Tripolion ſm trāſlationem grecā. naſcit̄ ī locis maritinis. i. in littoꝛibus ipſis fo. hꝫ apio ſimilia ⁊ ḡſſa haſtā longā duobus palmis ī capite diuiſā. floꝛē dr̄ mutare ter in die; nā mane coloꝛē albū facit. et aliȷ̄s hoꝛis eū mutat. media die purpureū et ſero feniceum.

Operationes.

A Uirt⁹ ē illi calidiſſima. cū vīo bibita ʒ. ij. hūoꝛes aq̄ſos vētris depōit. vrinā ꝓuocat; Acceptis venenis occurrit. B Pli. li. xxj: Tripoliō apō grecos herbā inclitā muſey ⁊ heſyadi laudib⁹ ad oīa p̄dicantiū vtilē ſupq̃ꝫ cetera ad famā q̄qꝫ dignitatis ꝓſus mirā. ſi mō vt tradūt ei⁹ fo. māe cādida. meridie purpurea. ſole occidēte aſpiciunt̄ ſerules C Duo ſūt ei⁹ gn̄a: Cāpeſtre mai⁹. ⁊ ſilueſtre min⁹. fo. canis hōis ſimilia. a radice palmo nunq̄̃ altioꝛa.

Ca.cccc lxxxj.

Oꝛmentilla vel cataphilon vel potentilla grece. arabice buſecke. latine biſtoꝛta. Toꝛmētilla eſt herba ſimilis pentaphilon. niſi quia habet. vij. folia vndiq̃ꝫ piloſa. et ideo vocatur eptaphilon cuius radix eſt rubea ⁊ toꝛtuoſa ſimilis galange. ſed non habet acumē. floſ eius auroſus. ⁊ ipſa iudicatur fri. ⁊ ſic. in tercio gradu. Sed eſt notādum ꝙ eſt ſpecies toꝛmētille hn̄s folia ſimilia lapatio acuto niſi quia coloꝛ folioꝛum ex vno latere eſt celeſtis. ⁊ ex alio viridis; flos eius rubeus; ⁊ radix rubea que ab aliquibus vocatur bardana minoꝛ. ⁊ ab aliquibus lappa minoꝛ; Uirtus eius in omnibus ſicut virtus prime ſpeciei ſed remiſſioꝛ;

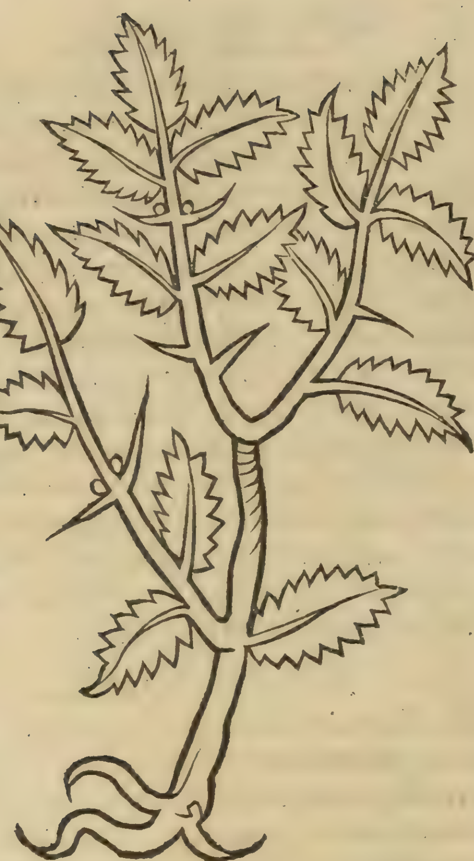
Operationes.

A Toꝛmentilla habet virtutem conſolidandi ⁊ confoꝛtandi conceptum Contra diſſurꝛiam detur puluis toꝛmētille cū ſucco plantaginis: B Ad conſtringendum menſtrua fiat fomētum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris eius. vel ex duabus ꝑtibus eius et vna ſpice. fiat puluis que aſpergatur ſupra vētrem ip̄o prius melle calido emplaſtrato ⁊ iuuat cōceptum C Ad conceptum iuuandum fit emplaſtrum ex puluere eius ⁊ aliȷ̄s ſpeciebus aromaticis. Puluis eius vulnera conſolidat. D Contra vomitum ex debilitate ⁊ furoꝛe colere puluis eius conficiatur cum albumine oui. ⁊ coquatur ſuper tegulam ⁊ detur pacienti.

Contra diſſurriam

Puluis eius vulnera conſolidat

Contra vomitum ex de[bili]tate et colere furo[re]

Ca.cccclxxxij.

Turbit arabice.latine ⁊ grece caritamion:Sera:li.aggre.ca.turbit.aucto.dyaſ.Turbit eſt planta que naſcitur in littore maris in locis ſcȝ q̄ mare cooperit qn̄ creſcit.quando vero eſt trā quillum non tangit ea.nō em̄ naſcitur intra aquam nec multum longe ab ea ⁊ niſi quando mare turbat̄ ⁊ creſcit non tangit ea Habet folia ſimilia folijs plante q̄ dr̄ araſatis niſi quia ſunt groſſiora eis:⁊ habet ſtipitem duobus palmis lōgum diuiſum in ſummitate;Et q̇dam dicūt ꝙ flos eius mutat colorem ſuum ter in die;quia in mane eſt albus ⁊ in meridie declinans ad purpureū colorem:In veſperis ỽo fit rubeus. Radix vero eius eſt odorifera alba.que quādo maſticat̄ calefacit linguā. Et idem auctoritate Galieni tranſlatōe albarich. Naſcitur in littoribus ⁊ arenis Et ỽtus eius eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

A Serap̄. Turbit laxat et mundificat ventrē.⁊ melius ex eo eſt illud q̇d cū euellitur ⁊ radix eius a terra.auferr̄ cortex eiuſ ſtatim ⁊ abijcitur ġſſum quod eſt intus:
B Et ex corticibus eiuſ melior eſt ille q̇ eſt vt calamus gummoſus et albus.⁊ volumus ip̄m frangere cito frangit̄:⁊ nō accipiatur illud turbit quod eſt tortuoſum: Turbit eſt ca.⁊ ſicce ꝯplexionis in.iij.ġ.
C Et idem auct.Aben meſuay:Et melior eſt ille ſubtilis ligni:Et ꝓpetas eius ē laxare viſcoſum flegma:verū ip̄m dimittit debilitatem in ſtomacho ꝓpter abbominationem ſui ſaporis.Rectificatō eiuſ eſt conficere ip̄m cū oleo amigdalaꝝ dulcium:Doſiſ eius a.ʒ.j.vſqȝ ad.ij.Et oportet ꝙ adhibeatur ſolum;⁊ ip̄m quidē ē bonum humoribus ſciatice ⁊ educit eos;⁊ laxat humores ġſſos: D Et idem auc. Habix. Melius ex eo eſt album in colore ſuo;⁊ q̇d in figura eſt ſicut calamus argēteus.⁊ pulpa calami eſt ſubtilis ⁊ cito frāgitur.non exn̄s ġſſum neqȝ graue:⁊ quando terit̄ eſt contritō eius facilis.⁊ eſt albū qn̄ eſt tritum. E Illud vero q̇d non eſt tale non eſt alicuius bonitatis.Et turbit qn̄ tranſiuerit tp̄s multū ſuꝑ ip̄m.fiūt in eos vermes ſicut in alijs lignis.et debilitatem in ỽtute ſua.⁊ ſignū eius ſuꝑ hoc eſt ꝙ apparent in eo foramina ac ſi eſſet foratum acu.⁊ turbit quidem laxat flegma laxatione leui: F Et rectificatio eiuſ eſt iſta.ꝙ frices corticem eius donec ꝑuenias ad albū eius;⁊ poſtea tere ip̄m ⁊ cribra ip̄m ꝑ cribꝝ tenue.et ſi ponis ip̄m in medicinis laxatiuis ſicut in pillulis et decoctionibus.Cribra ip̄m ꝑ cribꝝ ſtrictōe ſit ei aliq̄ ġſſicies.ne adhereat villis ſtōi.
G Et ꝯuenientior modus rectificationis eius eſt:ꝙ ꝯficiat̄ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ poſtq̄ fuerit trituratū ⁊ cribratū Et ſi vis exhibē ip̄m hn̄tibus fleḡ viſcoſum tenax.tere ſubtiliter ⁊ cribra vt ipſum non adhereat ſtomacho ⁊ expellat ipſum flegma H Paulus ca.de turbit.Turbit eſt ca.⁊ ſic in.iij.gradu. I Iohā

nes meſue. Turbit eſt radix cuiuſdã her
be cuius folia ſunt ſimilia folijs ferule mi
noris: ⁊ eſt ex habentibus lac. ⁊ eſt ex eo ſil
ueſtre ⁊ domeſticum: ⁊ magnum ⁊ puum
Et adhuc ex eo aliud albũ: aliud citrinũ.
⁊ aliud nigrum K Electio. Quod in
locis naſcitur ſiccioribus et gummoſius
propter ſpiſſitudinem lactis eius. Cõtra
rium vero econtra declinat a proprietati
bus bonis que ſunt ſeptem ſm ꝙ ſapiẽtes
ſcripſerunt ſcꝫ vt ſit album: ⁊ vacuum arũ
dinoſum ⁊ gummoſum: ⁊ ſit cortex eius ci
nericius ⁊ planus: ⁊ ſit recens ⁊ facile frã
gibile. Citrinum vero malum eſt. ⁊ nigrũ
peius groſſum eſt nõ bonum. ⁊ ſubtile te
nue ſubtiliter; L Eſt eñ debile anti
quum malũ. ⁊ q̊d eſt criſpi corticis: ⁊ hñs
interius cum frangit̃ ſicut neruos: eſt ſil
ueſtre malum. ⁊ q̊d non eſt gummoſum ẽ
debilius: ⁊ ventris conturbatiuũ: Et tuã
intereſt vt cognoſcas adulteratum ex eo
q̊d fit cum ſup linitione in extremitatibꝰ
eius ex gummi diſſolutõne: Et cognoſcit̃
eo ꝙ in fracturis ipſius eſt ſine eo. ⁊ nimis
recẽs eſt ꝯturbatiuũ ⁊ ſubmerſiuũ viſceꝝ.
M Antiquũ vo debile; mediocritatem
tñ hñs eſt eñ q̊d eligit̃. Cõplexio ⁊ ꝓpetaſ
ca eſt in: iij. gradu. Et eſt reſolutiuũ attra
ctiuũ attractõe mediocri generãs vẽtoſi
tatem ⁊ ſubuerſionem ⁊ nauſeã. ⁊ acquiri
tur ex vſu eiꝰ exiccatõ in corpe. euacuat. n:
hũiditates ſubtiles: N Rectificatio
Tria ſunt corrigibilia in ipõ. Eſt eñ de
bilis opatõis ⁊ tarde: ⁊ nocet ſtõ faciens
ſubuerſionẽ ⁊ nauſeã. ⁊ acqrit vſus eiꝰ cor
pori exiccatõem nauſeã ⁊ eſtuatõeꝫ O
Rectificatores vo eius in pmius abradi
iuſſerũt corticẽ eiꝰ donec appareat album
ipiꝰ. ⁊ corrigũt de q̊ dcm̃ ẽ. pmo admĩſtrã
do aliqd vtutis acute vigorãs ipm ĩ ope
rando. ⁊ ex rebꝰ ipm maxĩe ꝯfortantibꝰ eſt
zuccaꝝ P Ipm eñ ſigillat ei ꝓpetatẽ
mirabilẽ vt educat hũorẽ gſſũ ⁊ viſcoſum
etiã a remotis cũ facilitate: ita ꝙ etiã a iũ
cturis ⁊ anchis ⁊ a locis ꝓfundis ⁊ diſtã
tibus pſe vo nõ facit illud ymo educit de
flegte q̊d ſubtile. ⁊ rlinqt gſſum: ⁊ hoc tar
de opat̃ ⁊ corrigũt q̊d ſcdo dcm̃ ẽ: admiſ
tendo ei ex medicis ſtõaticis ⁊ ex redolẽ
tibus ⁊ ſedantibꝰ agitatõeꝫ in eo ſicut eſt
maſtix ⁊ gallia arõtica. ꝓpe ſicut zinziber
⁊ pip longũ ⁊ ſilẽia. ⁊ emendat̃ q̊d vltimo
de eo dcm̃ ẽ. ſicut dixit Alcauzi vt miſceat̃
oleũ amigdalaꝝ. aũt ꝯiũgat̃ cũ amigdal.
aut cũ zuccaro. Q Et dixit Ruffus
Admĩſtratõ ipiꝰ cũ ſtipticis remouꝫ hoc
ab eo: R Et dixit Iudeꝰ. Ipm cũ cõ
fectõne de citonijs aut rob ipiꝰ cũ medio
põderis eiꝰ ex zinziberi ⁊ duplo pondẽ ip
ſius ex amigdal eſt ſolutm̃ bonũ. S
Inqt Hamech. Et fiũt trociſci ex eo et du
plo põderis eiꝰ ⁊ floꝝ violaꝝ. ⁊ medio põ
deris eiꝰ ex zuccaro. ⁊ fit ſolutm̃ ſine mole
ſtia T Et inqt Iohãniciꝰ: Accip da
ctiloꝝ infuſoꝝ ĩ aceto die ac nocte ptes. c:
penidiaꝝ: ptes. l. amigdalaꝝ purgataꝝ.
ptes. xx. turbit. ptes. xxv. ſcamonee. pteſ
xij. zĩziberis. pipis lõge folioꝝ rute ſiccoꝝ
ana pteſ. iiij. eoꝝ fiat pmixtio bõa. ⁊ ꝯfice
cũ melle deſpũato. ẽ eñ medicia mirabil.
V Inqt filiꝰ Zezar. Medicamẽ de t̃bit
q̊d elegi ĩ egritudĩbꝰ ĩ qbus vſus eiꝰ eſt ne
ceſſariꝰ. Acci. t̃bit ptes. x. zinziberis ptes.
v. zuccari ptes. xx: ⁊ qñꝫ addit̃ maſticis. ʒ:
iij. ⁊ alia ſm intẽtões alias. X Et di
xit iteꝝ. Infundant̃ turbit ĩ ſucco cucũeriſ
aſinini die ac nocte poſtq̃ raſus fuerit eiꝰ
cortex ⁊ exiccet̃. eſt eñ vltimũ ad egritudi
nes iũcturaꝝ Turbit ãt de trituratõe ⁊ cõ
tritõe ſuſtinet oẽ q̊d ẽ mediocre Nocumẽ
tũ ãt eiꝰ expellit a q̃ mell ca. ⁊ a q̃ ſil r zucca
ri ru. cũ oleo amigdalaꝝ: Y Io: Me.
Turbit ꝯfortatũ ſolutõe educit humores
flegticos gſſos ⁊ viſcoſoſ a remotis. ⁊ ꝓpe
a iuncturis ⁊ ipm qdẽ mũdificat pectuſ a
flegte gſſo putrido. ⁊ ipm qdẽ mũdificat
ſtomachũ ⁊ expellit ſupfluitateſ ab eo ad
herentes in villis eius: Z Et valet
ad dolorẽ iũcturaꝝ. ⁊ eiꝰ vſus pſeruat a le
pra. ⁊ ab infectõnibus flegmaticis. ſicut
eſt morphea ⁊ baras. ⁊ eſt medicina febri
um flegmaticaꝝ bõa: Hij autem q̃ ſumũt
ipſum timeant auſtrum et abhorreant pi
ſces Doſis eius contriti eſt a. ʒ. j. vſq ad
ij. ⁊ eius decoctio a: ʒ. ij. vſq ad. iij.

Ca.cccc lxxxiij.

Tbera. Pādecta cap̄.ccc.xxvj. hamech ara. grece kamaket vl' kamachet. latīe vero tuberi. ⁊ eſt fungus quidam. Et q̄dam vocant ip̄m fungū veſcenium. Sera. li. aggre. cap̄. hamech' au. dyaſ: Hamech eſt radix rotunda nō hn̄s folia nec tyrſum: colo: eius eſt rubeus: et repitur in vere. ⁊ comedit̄ crudus ⁊ coct⁹ Et idem aucto: Gal'. Sb̄a eius eſt terrea multum admiſcet̄ ⁊ paꝛ ſubſtācie ſubtil'.

Operationes.

A Gal' in li. de chimis: Kameket gn̄at gſſum hūo:em ⁊ non eſt multū mali chimi Et dixit in li. venenoꝛ qꝫ gn̄at ſtrāguiriā. ⁊ colicā: ſil'r faciūt fungi. ⁊ meli⁹ eoꝛ ē illō q̊d repit̄ i arena hn̄s paucā aq̄: B Aui: li. ij. ca. tubera. Sūt ex ſb̄a terrea pl⁹ ⁊ aq̄a min⁹: ⁊ in ip̄is eſt aereitas ⁊ ſubtilitas pauca: meliora eoꝛ ſunt arenoſa illa ī q̄bus nō eſt odo: malus ⁊ q̄ ex eis ſūt ſicca deteriora ſunt hūidis. ſunt gſſa valde. et generat hūo:em gſſum melācolicū: ⁊ ſunt dure digeſtionis. ⁊ tyriaca eoꝛ eſt vinum puꝛ ⁊ ſpēs ꝯdientes. C Almāſo: tractatu tercō ca: de tuberibus: Tubera fri: ſunt ⁊ gſſa. flegma q̄z generāt crudū q̄ āt ex eis rubo:ē hn̄t mala exiſtūt q̄ꝛ multa cōmeſtio colicā generat. nec etiā abſqꝫ calidis ſunt edēda ꝯdimentis. D Yſidorus. Tubera eſt oleris ſpēs: q̄ tumo: terre ꝓdit. eaqꝫ cā illi nomē dedit. E Pli. li. xix. In reꝛ miraculis (vt iā dcm̄ ē ſupi⁹) maximū eſt aliq̄d naſci vel viuere ſine vlla radice Tubera vocant̄ hec vndiqꝫ terra circūdata. nulliſqꝫ fibris aut ſaltē capillamentis nixa nec vtriqꝫ exuberāte loco in q̊ gignunt̄ aut rimā agente nec ip̄a coherent terre: F Aui: Tarde digeſtōnis ſunt ⁊ gn̄ātia ſtōm ⁊ ſunt gſſi chimi: Gal': tn̄ in q̊ dā loco dixit qꝫ nō ſunt mali chimi.

Ca.cccc lxxxiiij.

hus. Yſi. Thus a tundēdo dcm̄ ē. Eſt aūt ſucc⁹ aromatic⁹. quē arbo: arabie i modū amigdale fundit al

bum.⁊ maſticatõe reſolutum velut in pul
uerem:⁊ cũ frãgit̃ intus pingue ẽ. Igniqꝫ
appoſitũ facile ardeſcit.⁊ appellat̃ apud
nos maſculus.eo ꝙ ſit natura rotundum
in modum teſticuloꝝ. Reliquũ v̉o planũ
⁊ pene ſcabroſum minus optimũ: Adul
teratur ãt admixta reſina ſiue gũmi.ſꝫ ꝓpe
tate ſua dinoſcit̃: Nã thus igni impoſitũ
ardeſcit. reſina fumeſcit. Gũmi v̉o caleſa
ctum liqueſcit. Diaſ. Thus lacrimũ eſt ar
boris q̃ grece liban⁹ dr̃.de q̊ ſup̃ de O ca:
ccc.xxij.dcm̃ eſt. Quod qdem de arabia
affertur candidũ:Qđ ãt de India ſubru
fum:ſꝫ vtrunqꝫ maſculũ eſt.⁊ terciũ valde
minutũ. q̊d mannus dr̃ vel mãna thuris:
Adulterat̃ aũt thus maſculũ picinia.i.pi
nali reſina ⁊ gũmi ꝯmixto. Sꝫ in hoc dep̃
henditur ꝙ non talem odorẽ emittit Glo
ſa ſup eccl'iaſticũ. Thus bis in anno colli
gitur In autũno.ſcꝫ ⁊ in vere. Sꝫ in autũ
nali collectõi p̃parat̃ inciſo cortice in eſta
tis feruore Inde ꝓſilit ſpuma pinguis q̃
ꝯcreta denſat̃ niſi loci natura poſcat tege
re palma incipiẽte.Quod in arbore heſit
ferro depectit̃ ideo corticoſum videt̃. Pu
riſſimũ hoc eſt thus cãdidũ. Secũda vin
demia p̃pat̃ ĩ hieme inciſis corticib⁹. Ru
brum hoc erit nec cõpandũ pori Nouelle
arboris veteris ẽ odoraci⁹ q̊d ex eo pepen
dit rotũditate gutte maſculũ vocat̃

Operationes.

A Raſis. Thus ca.eſt ⁊ ſic; Carnem in
vulneribus creat. Uentrẽ ac vomitũ arcꝫ
Intellectũ acuit. De q̃ tñ ſi multa ſumat̃:
q̃ntitas ſanguinẽ adurit ⁊ amẽtes ⁊ vigi
lantes efficit. Tremori cordis auxiliatur.
B Dyaſ. Thus valet ad ȝernas et ara
neas ⁊ ꝯbuſturas.⁊ q̃ſſatiões. ⁊ ad auriũ
mãmarũqꝫ dolores ⁊ intraneoꝝ tumores
Uerꝫ ſi a ſano bibitũ fuerit maniã.vl' etiã
mortẽ incurrit Porro mãna thuris eligen
da ẽ alba mũda fruſta hñs minuta.cuius
v̉tus olibano ſil'is ẽ.ſꝫ paulo fortior. C
Deniqꝫ tũores oculoꝝ ⁊ reuma ſuſpendit
oculorũqꝫ vulnera medẽdo lipidat. Sil'i
mõ facit fum⁹ ſtoracis ac mirre:q: ſil'es ſũt
et v̉tus vna eſt. D Conſtan. in.li:g.
Thus eſt ca. ⁊ ſic. in. ij. gradu. Caleſacit et
ꝯſtipat. Uiſum clarificat:recentia vulne
ra ſolidat. fluxũ ſanguinis vbicũqꝫ ſit cõ
ſtringit. E Peſſima vlcera in ano vl'
in alio loco naſcentia ſi ſupponat̃ cũ lacte
tꝑatum dilatari nõ ꝑmittit.et g̊ſſum fleg̃
diſſoluit: Memoriã q̊ꝫ corroborat: F
Item maſticatũ cum origano vl' ſtaphiſa
gria diſſoluit flegma a capite extrahẽdo.
G Et lingue grauedinem alleuiat. Cũ
ſepo anatis tꝑatum ad vulnera deſiccan
da ſit optimũ. H Ualet etiã ad vul
nera propter aduſtionem ignis fcã Cum
ſapa diſſolutũ ⁊ aurib⁹ inſtillatũ mitigat
dolorem eaꝝ. I Macer. Thus cali
dum ſiccũqꝫ gradu dixere ſecũdo. Lumĩa
clarificat laccinio ſi ſoluit̃ oui Cõtritum:
vel femineo cũ lacte tepẽti. Acri cũ vĩo tri
tum pice lacteqꝫ mixtis Uulnera p̃cipue
curare recẽtia dicũt Pigui porcino mixtũ
medicabit̃ vſtis: Admixtũ melli panari
tia decutit vnguis. Thus bñ ꝯtritũ vioqꝫ
tepento ſolutum. Affirmat auri multum
ꝓdeſſe dolenti.⁊c̃.

Baldrian

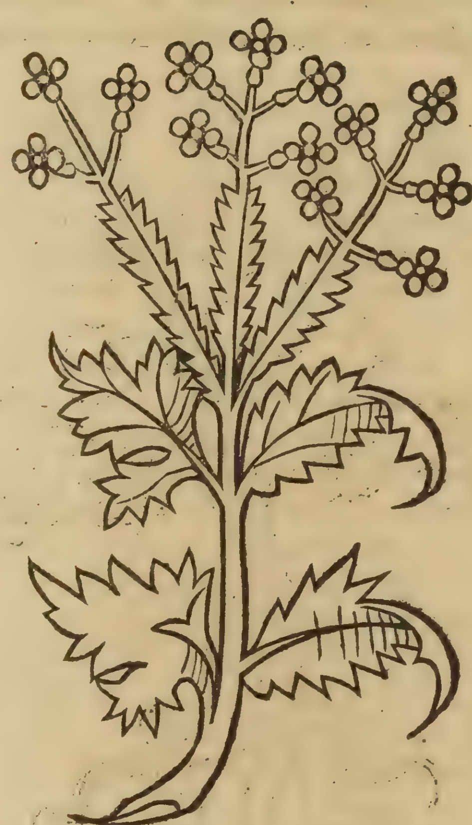
Ca.cccclxxxv.

Valeriana. Fu arab. Gre
ce lichinis. latine vo ma
ranella. valeriana Her
ba gatte. herba benedi
cta amantilla: genicula
ris. antilla. ſiſtar valenti
na. ſerpillum maius. Se
rapion lib. aggre. cap̄. fu. aucto. dyaſ. Fu
eſt ſpica ſilueſtris hn̄s folia ſimilia folijs
herbe que dicit̄ grece yposellinū vel Aſo
pellinum. ⁊ habet ſtipitem vnius brachij
longitudine aut amplius. cuius color de
clinat ad purpureitatem. ⁊ eſt interius cō
cauus ⁊ nodoſus habens florem ī figura
ſimilem narciſco niſi quia eſt minor eo. ſꝫ
in albedine eſt ſicut ille ⁊ eſt in eo paꝝ pur
purei coloris. ⁊ illud q̊d eſt inferius ē groſſi⁹
q̄ quod eſt ſuperius ſicut ſpica frumenti.
Radix eius ſubruſa ī modum ꝑuuli digi
ti. ⁊ ingrediunt̄ ab inferioribus ei⁹ come
inuolute ſicut ſquinantum ⁊ elleborus ni
ger. ⁊ ſunt inuicem adherētes quaꝝ color
vergit ad albedinem. ⁊ hꝫ odorem bonū:
⁊ eſt aliquantulū in ea de odore nardi cū
pauca pinguedine Et q̊d de ip̄a admini
ſtratur eſt radix eius cū comis ſuis. Gal.
viij. ſim. far. cap̄. fu: ſm̄ tranſlatōem gre
cam: Fu. i. valeriana arōatica quodāmō
eſt huiuſ herba nardo ſimilis ſm̄ v̄tutem
ſed ad plurimū deficiens: Et idem eodeꝫ
li: ſm̄ tranſlatōem arabicā: In radice ip̄i
us plāte eſt aromaticitas: ⁊ virtus ei⁹ aſſi
milat̄ virtuti ſpicenardi: ⁊ eſt ca. in. ij. gra
du. ſic. in fine eius:

Operationes.

A Dyaſ. ſm̄ tranſla. nr̄aꝫ. Fu. i. valeri
ana. Multi nardū agreſtē appellāt. naſcit̄
in ponto: folia hꝫ ſilr̄ia elleboro vl' ſimilia
yposellino ſiue apio ſiluatico. Haſta eſt il
li lenis ⁊ moll' ſubpurpurea ⁊ nodoſa cre
ſcens de terra cubito vno aut ampli⁹. Flo
res ſiles hꝫ narciſco in figura. niſi q̄r ē mi
nor eo. ſꝫ ſimilis in albedine: radix ē illi in
robore digiti minoris ſimilis iūco. aut el
leboro nig̊. colore ruffa cū odore g̃to. ex q̄
alie excreſcunt ꝑue implicate ſicut ellebo
rus niger: B Pli. cap̄. fu. Fu genus
eſt herbe odorate in ponto naſcit̄ ꝑ inter
ualla nodos hn̄s ⁊ flores albos minores
q̄ narciſcus. q̄ hꝫ folia ſimilia apij ſiluati
ci. tirſum rufum mollē ⁊ cauū ac leuē: Ra
dix eius ſubruſa in modū puſilli digiti. ex
qua alie excreſcūt minores implicate. vn̄
eq̄lis eſt v̄tutis ſpice. ſed plus ꝓuocat vri
nam. ⁊ eſt ca. in. iij. ſic. in pn̄cipio ſecundi
eſt feruentis v̄tutis ⁊ mictualis: C
Paulus ca. fu: Fu. cal'. ⁊ ſic. in. ij. g̃du. Ra
dix eius in medicina ponit̄: v̄tutem habꝫ
diureticam. D Gal. ſm̄ tranſlatōeꝫ
ara. Fu ꝓuocat vrinā: E Dyaſ: Fu
feruentis eſt v̄tutis ⁊ mictualis. cuius eli
xatura facit ad lateris dolorē. Menſtrua
incitat. antidotis miſcet̄: F Paulus
Cōtra ſtranguiriā ⁊ diſſuriā det̄ vinū de
coctionis eius. Herba etiā decocta ⁊ ſup
poſita urinā ꝓuocat. ad digeſtionē cōfor
tandam. ⁊ dolorē ſtōi ex frigida cā det̄ vi
num decoctōis eius. ⁊ ſemīs feniculi vel
maſticis cū ſucco alicui⁹ herbe diuretice.
G Cōtra viciū pectoris det̄ vinū deco
ctionis eius vel ſuppoſitoriū ex bōbice in
tincta in ꝯfectōe fcā ex puluere eius ⁊ ol'o
muſcellino vel cōi: Contra opilatōeꝫ ſple
nis ⁊ epatis ex fri. cā vinū det̄ decoctōnis
eius. H Aſi: Fu eſt herba in pōto na
ſcitur folijs oleaſtro ſimilib⁹: Pla. Fu eſt
herba q̄ alio nōie dr̄ valeriana in. ij. g̃du
ca. ⁊ ſic. In eſtate radices ei⁹ colligunt̄. et
ad ſolem exiccant̄. ac ꝑ trienniū in effica
tia multa ſuant̄. Radix tm̄ in medicis po
nitur: Eligenda eſt illa q̄ ſolidam int' hꝫ
ſbam ⁊ non perforatam. q̄ cū frangit̄ non
pulueriʒat̄: Habetq; v̄tutem diureticam.
I Vinū decoctōis eius dat̄ cōtra ſtrā
guiriam ⁊ diſſuriā. Herba etiā ip̄a ī vīo
cocta ⁊ ſuppoſita ꝓuocat vrinā. ad cōfor
tandum digeſtionem ⁊ ad dolorē ſtoma
chi ex frigida cauſa vel ventoſitate Dat̄
vinum decoctionis eiuſ. ⁊ ſeminis fenicu
li vel maſticis cum ſucco alicui⁹ herbe di
uretice: K Contra vicium pectoris
ex frigida cauſa dat̄ vinum decoctōis ei⁹
vel aqua. Ad ſuperfluitatē matricis mun

diſicandam fit ex ea fomentum vel etiam ſuppoſitorium. ℞ Auicenna. Fu. Folia eius ſunt ſicut folia apij: Et crus eius vnius cubiti plus planum ⁊ tenex: cuius ſupremũ eſt digiti groſſitudini ꝓximum ac purpureum. nodos habens ⁊ florem ſicut narciſcus vel maiorem. In albo etiaȝ ipſius eſt quaſi purpureum Inferius ĩ radice ſua emittit ramos. ⁊ in ipſa radice eſt odor aromaticus. M Confert dolori lateris vrinam ꝓuocat ſi bibatur. Et eiuſ decoctio ꝓuocat mẽſtrua plꝰ etiã ſpica.

Ca. cccc lxxxvj.

Erbena. Yſidorus. Uerbena ſiue veruena dicitur quaſi pura. ſed a grecis gerobotanea nomẽ accepit eo ꝙ remedijs ac ligamentis hominũ ac purificationibus ſacerdotum a gentilibus apta probata eſt. Unde ⁊ pontifices illam appellabant ſaginen quaſi ſancinẽ Plinius libro. xv. Nulla tamen romane nobilitatis plus habet ꝙ ĩherebotane ꝙ noſtri verbenatam vocant. Hac ioniũ mẽſa vergitur domuſqȝ purgantur ac luſtrãtur. Duo ſunt eius genera. folioſa que femina putatur. mas folijs rarioribus. vtriuſqȝ plures ramuli tenues. cubitales: anguloſi. folia minora ꝙ quercus ⁊ anguſtiora. diuiſuris maioribus. flos vo glaucuſ Radix longa. tenuis. ⁊ vbiqȝ naſcitur in palmis aquoſis. Quidam autem non diſtinguntur. ſed vnum tm̃ faciũt genus. eo ꝙ eoſdem vtraqȝ habeat effectus. Pandecta cap̃. cc. xc. Gerebotanũ vel periſteriõ grece. arabice albea. latine aũt berbena ſiue verbena vel ſacra berba. Sciẽdum ꝙ prima ſpecies gerebotani eſt centꝝ galli. ⁊ ẽ ſupina; Secunda ſpecies gerebotani eſt verbena q̃ dr̃ gallinacea ⁊ eſt rc̃ta. ⁊ ideo vocatur ortos. ⁊ hoc dyaſ. dicit in cap̃. de gerebotano. Et pma ſpecies gerebotani a q̃buſdam vocatur periſterion: ⁊ illa eſt cẽtrum galli. ⁊ ideo in Pandecta lr̃a p. facit ſe motim cap̃: ab illo q̊d incipit gerebotanum. ⁊ illud ꝙ incipit periſterion. Unde dicit gerebotanũ ideo nomen accepit tale; qm̃ ſacerdotes eam purificatõibus adbibere conſueuerunt. Dyaſ. cap̃. de Gerebotano; Gerebotanũ ꝙ multi periſteriõ aut verbenam dicunt. Species hȝ duas. Una eſt ſupina. Altera recta. Prima vocatur ſidericis curetis. et alchea et cyperiſſis: vt Aſculepius ĩ libro ſuo memorat. ⁊ Pythagoras criſceptron nominat latine dicitur licinia quaſi luſtrago vel vertipedium vel centrum galli. Secunda quam erectam diximuſ vocatur etiam trigomõbumo vel gerebotanum hercularia. latine criſta gallinacea vel berbena vtraqȝ folia ſubalbida ⁊ veluti inciſa habẽt. ⁊ virgas in cubiti longitudine ⁊ ampliuſ ⁊ anguloſa. ⁊ radices tenues ⁊ longas.

Operationes.

A Syaſ. Radix verbene ⁊ folia cum vino bibita ⁊ cathaplaſmatibus adhibita ycterícis medenť. B Et morſibus venenatis occurrũt: Folioꝝ eius.ʒ.j.cum vino impoſita ꝑ dies quatuor ⁊ gargariſmo ipſa folia adhibita vulnera oris ⁊ putredines tollunt. C Elixatura eius ſi in ꝯuiuio aſperſa fuerit hilaritatẽ pſtat D Datur vo tercionarijs cum folijs tribus ⁊ radicibus tribus: quartanarijs vo quatuor numero. folijs et radicibus tota herba vulnera glutinat ⁊ alienatõeſ ſtringit: E Et ad omĩa venena potui data optime facit. Hãt herba idẽ nomẽ accepit. ſ. vt ſacerdotes eã purificatõib⁹ adhibere ꝯſueuerũt F In paſſionario habeť ꝙ ſi medic⁹ viſitãdo infirmũ ipam in manu portauerit neſciẽte egro. ⁊ dicꝫ egro qliter es. ſi eger dicꝫ bñ ſanabiť. ⁊ ſi dicet male morieť. G Paul. Aq̃ decoctionis ei⁹ matricẽ mũdificat optie ⁊ mẽſtrua ꝓuocat. Semen eius cum ſucco feniculi oculis impoſitum ipos mũdificat.

Ca. cccc lxxxvij.

Erbaſco. Yſidorus. Verbaſcum latini herbam quam greci appellant flamos. Harum altera eſt maſculus albidioribus ⁊ ãguſtioribus folijs Altera vero femina folijs latioribus atqꝫ nigris lanuginoſis ⁊ hirſutis

Operationes.

A Pli. li. xxvj. Cõtra tuſſim bibiť vbaſcus. c⁹ flos eſt aure⁹ atꝫ tãta vis huic ẽ vt etiã iumentis nõ mõ tuſſientib⁹: ſꝫ ylia ꝗꝫ trahẽtib⁹ ĩ potu auxilieť. Qd ⁊ de gẽciana reperiť B Ex herbario. Verbaſcus naſciť in locis ſablõſis. C Ad podagrã h̃ herba ꝯtuſa ⁊ ĩpoſita dolorẽ ſedat.

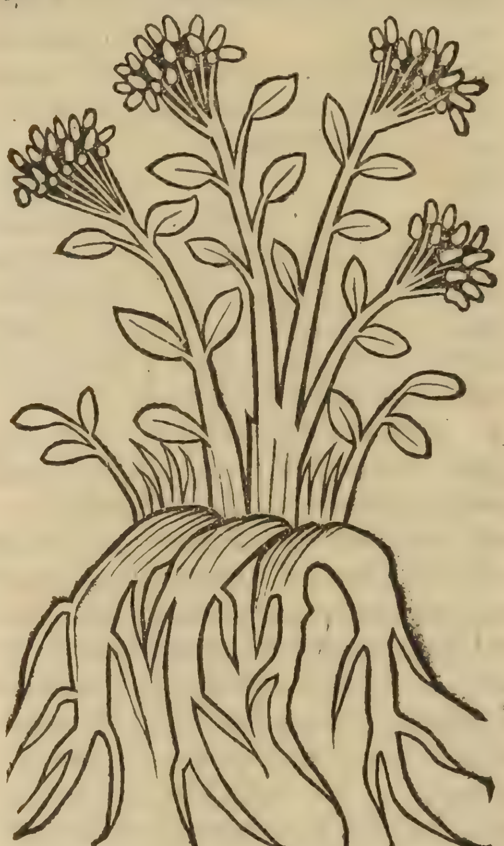
Ca. cccc lxxxviij.

Ecticon. Syaſ. ca. vectico ſm trãſlationẽ ara. Herba eſt q̃ hꝫ folia ſimilia edere. v. aut. vij. ſꝫ pauloma iora ſpãſa circa terrã. deſuꝑ alba angl'oſa ⁊ viridia cũ ml'tis vgiſ duoꝝ palmoꝝ floſ ẽ illi viridis. ĩ vno maxĩe naſciť. haſta ipi⁹ tenuis ẽ ita vt vix poſſit videri:

De Herbis.

Operationes.

A Byaſ. Folia eius molli addita ignē ſacꝝ extinguūt tumoribus oīb⁹ medent̄ B Sicca fumigatio eius oīa etiam ſimiliter facere nouit. Mortuos in vtero infantes excludit ciato vno cū mulſa bibito. C Radicem eius ſiccam pone ſuper carbōes de vite aminea. aut de oliua ⁊ cooperi. ⁊ eius q̊d eſt ſubtile de emboto infirmus teneat in ore ⁊ fumū r̄cipiat. poſtea vinū amineū modicū gluciat. D Jlla herba etiam aperit orificia venaꝝ.

Ca. cccclxxxix.

Eccia latie: grece yſoforacius: arabice lachinis ſiue lechurios:

Operationes.

A Gal. pmo de cibis cap̄. veccia: figura boꝝ ſeminū nō eſt rotūda ſicut fabe: ſꝫ ſublata magis ſil'is lentibus. reponūt āt agricole: ⁊ hoc cū ip̄is folliculis. ſil'iter cū totis plāns gr̄a alimēti brutoꝝ aīalium. B Jn fame āt vidi et ex bis q̊ſdam comedentes ⁊ maxime adhuc viridibus exiſtentibus ſicut cicera ⁊ fabas ꝯmedūt. cōſueta ſunt āt nō in delectabilia ſolū ſꝫ īdigeſtibilia ⁊ ſiſtitiua ventris neqꝫ boni chimi generatiua: C Apta ad ſanguīs g̊ſſi melācolici gn̄atōem ſicut ⁊ lenticula: ſꝫ illi quidē multa bona adſunt: huic autē nullū illoꝝ bonoꝝ ineſt.

Ca. ccccxc.

Ermicularis. Pādecta. ca: ccclv. Herba graſſula eſt herba de q̄ inuenitur maior. ⁊ mior. ⁊ mior eſt v̇micularis. Byaſ. Vermicularis eſt herba q̄ ſimilat̄ herbe graſſule maiori

Operationes.

A Sera. Semen illius herbe eſt cal'. et ſic. in. iij. gradu. ⁊ expellit lūbricos: B Et dicitur q̄ reperit̄ ſup terrā in coraſceni poſtq̄ pluit. C Et qn̄ bibit̄ de eo tritū expellit lūbricos ⁊ aſcarides ⁊ laxat vētrem. D Aui. Vermicularis ca. ī. iij. ⁊ ē ſem̄ arenoſū īterficit v̇mes ⁊ aſcarides.

Ca.cccc xcj.

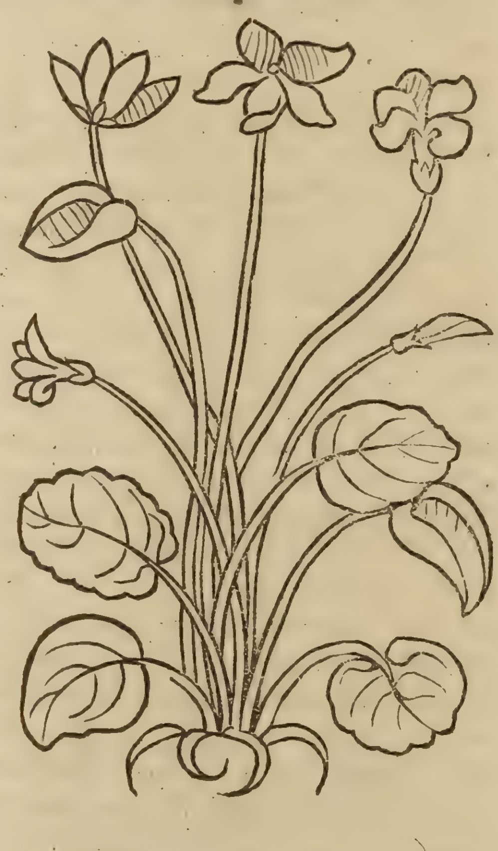
Ernix latine.arabice ſandaros vl'
baratin vel greſſa vel ſandaraca.
grece gium.Serap̄.li.aggre:cap̄.
ſandros.i.vernix:7 eſt gūmi ca.7 ſic.com
plexionis eſt in:ij:gradu.Et idem auctor
Habix.Ca.eſt 7 ſic.ſ3 caliditas eſt pauca:
eſt em̄ ſimile karabe:ſed non ita dur.7 in
eo parum eſt amaritudinis 7 afferẗ a ter
ris criſtianorum.Paulus caplo.de vernice.
Uernix eſt gummi cuiuſdā arboris que ī
criſtianorum ptibus naſciẗ q̄ arbor iuniperus
vocaẗ.vn̄ ab eo tpe eſtiuo q̄dam gūmoſi
tas egrediẗ q̄ actōe caloris exiccaẗ 7 indu
ratur.et dr̄ vernix.q̄ cū colligiẗ eſt albi co
loris:7 cū antiq̄ẗ eſt ſubcitrini:7 cū plus an
tiquaẗ eſt ruffi coloris q̄cūq3 ſit.dūmō ſit
lucida 7 clara eligenda ē.Et dr̄ etiā vnix
q̄ddā q̄d ɔficiẗ ex oleo ſeīs lini 7 vnice.et
inde illiniunẗ vl' ɔſolidanẗ colores ad pi
cturā.h3 āt vnit vtutē ɔglutinādi ex viſco
ſitate ſua.7 clarificādi:7 ɔſuādi q̄d ſatis
pz.Nā pictores ſup̄ alios colores ɔſuāt.

Operationes.

A Sera:Uernix autem quod eſt gūm
mi abſq3 confectione valet contra fluxum
ſanguinis ex naribus ſi puluis eius confe
ctus cum albumine oui tempibus 7 frōti
ſupponatur.contra vomitum colericum
fiat ex puluere eius emplaſtrum 7 olibano 7
albumine oui 7 ſtomacho ſupponaẗ.
B Idem etiam fiat contra diſſinteriā
addito aceto 7 ſupponaẗ pectini:puluis
etiam eius in ouo ſorbili datus valet con
tra vomitum colericū vel diſſinteriā.val3
etiam puluis contra interiorem 7 exterio
rem ſolutōem. C Serap̄.predicto
li.7 cap̄.Uernix confert catarro quando
fit fumigatō cum ea:et deſiccat vlcera:et
abſcindit ſanguinem menſtruū: D
Et idem auc.Bedigoras:De ꝓpetate eius
7 cōfert catarro.7 deſiccat fiſtulas:7 eſt ſic
ca 7 calida i.ij.gradu.euellit ſupfluitates
flegmaticas.q̄ ſunt in ſtomacho 7 inteſti
nis. E Et occidit lūbricos et aſcari
des.et confert fluxibilitati neruorum q̄ acci
dit a frigiditate 7 humiditate 7 repletōe
F Et idem auct.Habix.Qn̄ fit ſuffumi
gatio cum eo ɔfert catarro capitis:7 quā
do puluerizatur ſup vlcera deſiccat ea:
G Et idem auct.Atabari.Sādaraca
eſt ſimilis karabe in vtute ſua.7 cōfert fu
migatō eius corize 7 deſiccat fiſtulas:7 cō
fert ſputo ſanguinis 7 emorroidibus.Et
eſt gummi citrini coloris ſimile Karabe.
7 eſt in eo parum amaritudinis.7 afferẗ a ter
ris criſtianorum.7 virtus eius eſt ſimilis vtu
ti karabe. H Et qn̄ fit cū ea fumiga
tio ɔfert fiſtulis.7 qn̄ accipiẗ ex ſādaraca
7 oleo roſarum 7 liniẗ cum eo cōfert ſciſſuris
q̄ fiunt in mēbris 7 manibus 7 pedibus.7 ſi
nō inuenis:pone loco eius pōdus tercie p
tis plus pondē ipius de karabe q̄d dixit Ga
lienus eſſe gummi haur romane. I
Ubi ſciendū q illud vocabulū ſandaraca
aliter intelligiẗ in libris arabū.7 aliter in
li.grecorum.nā arabes p ſandaraca intelli
gūt vnicē.ſicut iā dcm̄ ē.ſ3 greci p ſādara
ca intendūt q̄ndā lapidē rubeū.Un̄ Pli.
Sādaraca affertur a pōto 7 Capodocia
et Sicilia.7 eſt lapis ignei coloris.

De Herbis.

R Dyaſ.cap̃.de ſandaraca In eiſdem
locis naſcit̃ vbi auripigmentũ. Hoc idez
dicit dyaſ.ca: de arſenico Et dicit ꝙ eligẽ
da eſt ſãdaraca que eſt colore ruffa valde
⁊ facile terribilis: ⁊ crepula mũda. colorez
habens cynnobori. ⁊ odorem ſulphuris.
Virtuſqꝫ ei ſimilis arſenico: vnde ẽ cauſti
ce virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ ſtiptice L
Reſine mixta Alopitias curat cum pice
vngues leproſos excludit: Oris vulnera
⁊ narium curat. Omnes puſtulas cũ oleo
purgat: Oleo mixta pediculos curat: Pu
ſtulas cum adipe mixta mundat. Condi
lomata ani ꝯpeſcit. M Empicis cũ
melle ⁊ vino vtiliter dat̃. Fumigio tuſſim
ꝓhibet. maxime reſina mixta. Fumus ore
acceptus vocẽ limpidat. cũ melle accepta
ſicut electuariũ aſmaticis medicatur ſiue
voci obtuſe cũ r̃ſina vt cataputia accepta
N Yſaac in viatico ſil'r ſequit̃ modum
grecoꝝ ſicut cap̃. de dẽtibꝰ putridis ⁊ ca.
de morfea. O Similiter Gal' in An
tidotario minori in antidoto illo q̃d inci
pit medicamen ad polipum nariũ.

Ca.ccccxcij.

Jola latine. arabice Feneſflig vl'
feneſigi Grece leucis. Sciendum
ꝙ tria ſunt genera violarum: vt dy
aſcorides dicit capitulo Leucis. Sed ta
men Serapion libro aggre. cap̃. feneflig
non loquit̃ niſi de vno. ſ. viola purpurea.
qm̃ vſus eius magis conuenit medicinis
ſed alia duo genera ſunt ſpecies cheiri ſi
cut apparet in cap̃. cxj. ſuperius de C. Se
rapion libro aggre. ca: feneflig. Feneflig
id eſt viola eſt herba cuius folia ſunt mio
ra folijs cuſſij. ⁊ nigriora: ⁊ non elongant̃
multum ab eis in figura ſua. ⁊ habꝫ ſtipi
tem egredientem ab vna radice. ⁊ eſt ſup
eum plus. ⁊ in ſummitatibus eius eſt floſ
boni odoris coloris purpurei. Naſcit̃ in
locis vmbroſis ⁊ aſꝑis Gal. vj. ſim. far.
cap'lo de viola ſm̃ tranſlatõem noſtram.
Foliorum huius herbe ſubſtantia eſt ſub
frigida ⁊ aquoſa. Virtus eorum infrigi
dat parum. Dya'co. cap̃. Leucis. i. viola
om̃ibus eſt nota: eſt enim in floribus hñs
diſtantiam quia mellinum album et pur
pureum florem oſtendit: Johannes Me
ſue cap̃: de violis. Viole ſunt medicina
temperata conueniens. ⁊ fit per eas male
qualitatis ꝑmutatio ⁊ nature ſolutio: me
lior eſt quecunqꝫ ex primis: quoniam non
inuenit eam calor r̃ſoluens virtutem. aut
pluuia diſſipans frigida eſt ⁊ humida in
primo gradu. Et que ſic ca. eſt minus eſt
humida ⁊ minus frigida Eſt enim in re
cente humiditas ſuperflua ſupergrediẽs
caliditatem eius aqua eſt perfectio ⁊ ſpe
cies. Cum autem exiccatur ⁊ r̃ſoluitur hu
midum ſuperficiale ipſius manifeſtatur
amaritudo eius que eſt propter calidita
tem que fuerat ſepulta. ⁊ eſt tunc ca. plus
et minus hu. Eſt enim in recente humidi
tas ſuperflua propter q̃d que recẽs eſt ſo
lutione per ventrẽ educit lambificando.
que v̊o ſicca eſt educit diſſoluendo: ⁊ ip̃a
quidem eſt infrigidatiua narcotica ſeda
tiua doloꝝ calidoꝝ: ⁊ extinctiua ĩflãmatio
nũ ⁊ lenitiua ⁊ ſolutiua: Eſt ex debiliter ſol
uentibus. ⁊ vigorat̃ cum alijs laxatiuis.

Et propter hoc qnidam addunt quãtita
ti eoꝝ medietatem ex turbit. ⁊ faciunt tro
ciſcos. ⁊ vigorant cum hoc operationem
earum. Et quidam addunt ſcamoneam
⁊ ipſa quidem ⁊ oleum earum ingreditur
in emendationem medicinarum acutaꝝ.
Succus autem ipſarum ⁊ ſyrupus ex eis
leniendo. Et viole ſicce educunt diſſoluẽ
do. Et ipſe quidem cõdiunť cum zuccaro
⁊ melle ſunt maioris abſterſionis ⁊ mino
ris alterationis et cum zuccaro contrariũ
faciunt Et ſcito ꝙ non ſubſtinent de deco
ctione aliquid qua ſit ſuperfluitas. et ſuc
cus earum ſimiliter ⁊ corroboratur acetũ
cum infuſione earum. ⁊ fit mirabile febri
bus multe inflãmationis. ⁊ eſt melius ole
um earum. fundamentum cuius eſt oleuꝫ
onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

A Galienus. Ipſa herba tam per ſe ꝙ
cum alfitis ſuperpoſita rmedium calidis
preſtat flgmonibus: ſuppoſita aũt in ori
fitio ventris incenſionem pacientis vł in
oculis. B Serapi. Virtus eius eſt q̃
lenificat ⁊ ſedat apoſtemata calida quan
do ponuntur ſub ea ſola: aut cum farina
ordei. ⁊ confert inflãmationi que fuerit ĩ
ore ſtomachi ⁊ in oculo. Sed flos eius cũ
hoc ꝙ ſedat inflãmationem oris ſtõachi
habet proprietatem relaxandi coleram.
Et fit emplaſtrum cum folijs tantũ huiuſ
herbe aut cum ſauich. ⁊ infrigidat et con
fert apoſtẽatibus calidis oculoꝝ et exitui
ani. C Et dicitur ꝙ flos eius a ꝓpri
etate que eſt in eo quãdo bibitur cum aq̃
confert ſquinantie ⁊ epilencie que accidit
pueris. ⁊ eſt illa que vulgariter diciť ma
ter puerorum. D Et idem auctorita
te Aben meſuay: De proprietate eius la
xat coleram a ſtomacho ⁊ inteſtinis. ⁊ cõ
fert inflãmattoni que eſt in eis. et ſode et
ſquinantie q̃ accidit infantibus qñ ſumiť
cum aq̃ ca. Et qñ aliqs vult de ea exhibẽ
in potu ad laxandũ ventrẽ exhibeat ab ℥
iiij. vſqꝫ ad vj. E Dyaſ. Flos purpu
reus ſedat inflãmatõem oris ſtõi ⁊ ocłoꝝ
⁊ aqua huius floris confert ſq̃nancie. La
xat colerã a ſtõ ⁊ inteſtinis. ⁊ confert inflã
mationi q̃ eſt in eiſ. folia eius ſunt ſicut fo
lia cuſſus. ſꝫ minora ⁊ rotundiora. ſꝫ melli
nus color medicine neceſſarius eſt qui ſuc
cus elixatus ⁊ fomento adhibitus: tumo
res ſtericos curat. menſtruis imꝑat. F
Cerotis mixtus ragadias ani ad ſanitatẽ
ꝑducit melle additus puſtulas ⁊ inflatio
nes tollit ſemẽ eius cũ vino bibitũ. ʒ. ij. aut
ſuppoſitum menſtruis imperat. Aborſũ
facit. radices eiꝰ cathaplaſmatibus adhi
bite cum aceto ſplenem ſiccant Podagri
cis medicanť. G Sꝫ viola alba pro
iectorie eſt virtutis. ⁊ extenuatorie: ſꝫ flos
plus. decoctio autẽ herbe menſtruaſ ꝓuo
cat ſi poſt ꝑtum non ſequatur fetum mor
tuum extrahit. ⁊ viuum corrumpit ⁊ edu
citꝰ matricis inflãmatõeꝫ ſanat ſi tam for
tis eſt mulier. ſi in peſſario poſita omnia
ſimiliter facit. H Johannes Me
ſue. Solutione educit colerã: ⁊ alterat eiꝰ
acceſſum: ⁊ viole conferunt inflãmatõibꝰ
omĩbus: ⁊ ſedant ſodam fcãm a calore ve
hementi. ⁊ ſunt ſomnifere ⁊ faciũt corizã.
⁊ leniunt pectus ⁊ guttur. ⁊ ꝯferunt vuee.
⁊ ſquinantie. I Et iuuamentũ mag
num eoꝝ eſt a ꝑ̃atibus pectoris ⁊ pleureſi
⁊ ſedant ſitim. ⁊ cõferunt ſicce opilationi
epatis. ⁊ apoſtemati eius. ⁊ calide ycteri
cie. et ſunt iuuamenti magni in febribus
inflãmatiuis ⁊ ſiti per eas. Doſis potõis
eaꝝ eſt ab. ℥. iiij. vſqꝫ ad. viij. ⁊ ſncci earũ
ab. ℥. j. vſqꝫ ad. ij. Et ſyrupi eaꝝ ab. ℥. iij
vſqꝫ ad. iiij. Et cõditi earum ab. ℥. j. vſqꝫ
ad. iij. K Bartholomeus in li. de ꝓ
prietatibus reꝝ. Viola ꝓpter violentiam
odoris ſic eſt nominata: vt dicit Yſidorꝰ.
Cuius due ſunt ſpecies. ſ. purpurea alba
et mellina: Sed oĩm folia nature frigide
ſunt ⁊ aquoſe ⁊ ideo ſolutiue L Her
ba quidem modica eſt viola in ſubſtãtia
q̃ rcens eſt melior ꝙ antiq̃ cꝰ flos maximi
ẽ odoris. vñ odor eiꝰ cẽbri calorẽ mitigat
⁊ ſp̃s aĩales rcreat ⁊ ꝯfortat. M Flo
res vnales pꝰ oriunť ſic ſe citiꝰ mãifeſtãt ꝑ
uitatẽ eiꝰ ĩ ſba magnitudo odoris ꝑiter ⁊
vtutis nõbiliter recõpẽſat. vt dicit dyaſ.

N Platearius. Uiola fri. eſt ī pncipio pmi gradus. ⁊ hu: in fine ſecundi. Habet vtutem leniendi hūectandi. refrigerandi relaxandi. Uiole contrite ſup ca. apata ī principio valent. Fomenta ex aq̄ decoctionis ipius herbe facta circa pedeſ ⁊ frontem in acutis ſomnū pvocat. O Raſi. Uiole ſomnifere ſunt. capitis dolorem a calore fcm̄ remouent Coleram nigrā de ſtomacho ⁊ inteſtinis purgat. Calorem eoꝝ mitigat. P Macer. Nec roſeus ſuperare decor nec lilia pn̄t. Fragrantes violas ſpē nec vi nec odore. Dicit̄ hūida vis illius ⁊ frigida pmo. Eſſe gradu ſpecies tres eſſe leguntur eaꝝ. Noſcere quas tm̄ diuerſo flore valemus. Nam ſunt purpurei flores albiq̄ȝ nigriq̄ȝ. Cūctis pene pares ſunt in medicamīe vires. ⁊c̄.

Ca. cccc xciij.

Irga paſtoris. Pand: ca. cc xviij. Dipſeus grece. arabice perſendar vel diplacos vel haſſiarbay l' ayb ſacos. latīe vo vga paſtoris vel cardo fullonum. Sciendū ꝙ due ſunt ſpecieſ virge paſtoris. ſ. maſculus ⁊ feīa. Maſculus eſt quē dyaſ. ſm trāſlatō em nr̄am ca. dipſeꝰ. vocat dipſeus. ⁊ eſt ſm ip̄m frutex ſpioſa vgam hn̄s longam ſpinis plenā. ⁊ folia ī circuitu ſimilia lactucis. in ſingulis nodiſ bina hn̄s folia. ⁊ ip̄a oblōga ⁊ ſpinoſa intus. ⁊ deforis ſpinis plena. ⁊ habet etiam contracta folia. que pluuiam ⁊ auram in ſe retinent. vn̄ ⁊ nomen accepit. Dipſeus id eſt ſitiens in vgis ſuis. capita ſurgunt ſingula ſpinoſa ſimilia echimo maritino ſed oblongiora. q̄ ſiccata album faciunt colorem. ⁊ in vga deintus vermes naſcuntur. Serap̄. li. aggre. cap̄. Harſiarbay auctoritate dyaſ. Harſiarbay vel dipſacus eſt ſpina qua pannos faciunt. ⁊ latine dr̄ vga paſtoris ⁊ cardo fullonū. ⁊ eſt ſpecieſ ſpinaꝝ hn̄s ſtipitem longū ſpinoſum ⁊ folia eius ſunt ſimilia lactucis. ⁊ ſuper quēlibet nodum ſtipitis ſunt duo folia amplectentia ſtipitē. longa ſpinoſa in medio eorum interiuſ ⁊ exterius habent ſimilitudinem veſicaꝝ aque ⁊ ſunt ſpinoſa etiam. ⁊ habet iuxta ſtipitem concauitatem ī qua colligitur pluuia ⁊ ros. Et ideo nominat̄ dipſeus. i. ſiciens. ſup quemlibet ramum eiuſ eſt capitellum ſimile echimo marino aliquantulum in longitudinem tendens ſpinoſum. q̊d cum deſiccatur fit albū. Et quando ſcinditur reperiunt̄ in medio eiꝰ vermiculi parui. ⁊ iſta eſt virga paſtoris maſculus. Et idem Serap̄. loco allegato Sunt eius due ſpecies. Maſculus ⁊ femina. Maſculus eſt herba que naſcit̄ omni anno. ⁊ habet ramulos ſeu virgas tenues molles ſubliles nodoſos. ⁊ dilatatur ſup faciem terre ſicut gramen. ⁊ habet folia ſimilia folijs ru tenīſi ꝙ ſunt lōgiora ⁊ molliora. ⁊ habet iuxta vnum quodq̄ȝ folium ſemen. ⁊ propter hoc dicitur maſculus et habet florem rubeum. Sed femina eſt ꝙ̄ Serapion vocat in lingua perſica Perſerianum. Et dyaſ. vocat eam poligonos ⁊ eſt centū nodia. Feminaque ara. vocat̄ barſiarday. Latine vero cauda vulpis.

Et eſt ſm Sera. herba hñs plãtam ꝓuã
⁊ virgam vnicam teneram ſimilem cãne.
⁊ in nodis ipĩus ſunt folia egrediẽtia ab
ipſa virga ſimilia folijs pini; ⁊ hꝫ radiceꝫ
in qua nullum eſt iuuamentũ. naſcit̃ iuxta
aquas; Gal; vj. ſim. far. cap̃. dipſeus. Di
pſeus vel dipſacus eſt virga paſtoris plu
rimum quod eſt in ipã eſt frigiditas: et in
ſapore eius eſt ſtipticitas. Et v̓tus eius ẽ
que infrigidat ⁊ deſiccat in principio ter
cij gradus. Et radix huius plãte deſiccat
in. ij. gradu: Auicenna li. ij. cap̃. de virga
paſtoris Virga paſtoris eſt maſculus ⁊ fe
mina. ſed maſculus eſt fortior. in ipã ẽ ſti
pticitas: ſed pars aquea in ipã eſt plurĩa
Et ꝓpter multitudinẽ r̃pulſionis materi
erum effuſarum eſtimat̃ ꝙ eſt exiccatiua
fortiter.

Operationes.

A Dyaſco. Eſt virga paſtoris maſcul⁹
radix eius deſiecat in. ij. gradu. Et abſter
git que cocta in vino ⁊ tunſa: et ſicut cero
tum impoſita vel ſi emplaſtratur cum ea
an⁹ curat ſciſſuras ani. ⁊ ragadias ⁊ fiſtu
las. ⁊ emorroidas interiores quod medi
camen in pixide enea ꝯſeruandum. B
Et clauos corpiſ mũdat. ⁊ formicas ⁊ ver
mes; que in capite huius plante inueniũ
tur. in corio ſuo ligati. ⁊ collo ſuſpẽſi. Aut
in brachio dicunt̃ febrem quartanam pe
nitus curare. ⁊ medet̃ mirmiceſ. ⁊ acrocor
diuis. C Serap̃: Virga paſtoris fe
mina eſt cuius virtus repꝑcutit ⁊ incarnat
⁊ confert inflãmationi oris ſtomahi quã
do apponitur extra ſicut eſt poſtꝙ̃ trita fu
erit. ⁊ cõfert apãti q̇d dr̃ heriſipila. ⁊ apo
ſtematibus antiquis D Et repꝑcutit
⁊ prohibet humores q̇ fluunt ad menbra
⁊ ex melioribus medicinis heriſipile. quã
do dilatatur ⁊ extendit̃ ambulãs de mem
bro ad membꝝ. ⁊ cõfert vlceribus alijs. ⁊
vlceribus manifeſtis ad q̃ hũores fluunt
⁊ conglutinat vulnera recentia cũ ſuo ſan
guine. E Et cõfert vlceribus auris
⁊ ſi eſt in ea ſanies deſiccat eam. et abſcin
dit fluxum menſtruoꝝ. immoderatum

F Et curat vlcera inteſtinoꝝ. ⁊ ſputum
ſanguinis. ⁊ ſiſtit fluxum eius vñcũqꝫ flu
at. ⁊ in om̃ibus his maſculus eſt fortior ꝙ̃
femina. vñ habet maſculus v̓tutem ſtipti
cam frigidã. qñ ſumit̃ in potu ex ſucco ei⁹
cõfert ſputo ſanguinis ⁊ fluxui ſanguiniſ
ãtiquo. ⁊ egritudini q̃ dr̃ colirica. ⁊ diſtil
lationi vrine qꝛ ꝓuocat vrinã ꝓuocatiõe
forti. G Et qñ ſumit̃ in potu cũ vĩo
confert morſibus venenoſis. ⁊ qñ bibitur
in febribus ꝑiodicis añ acceſſionẽ parox
iſmi ⁊ horam confert multũ. H Et
quãdo fit naſcale cum ea mulieri habenti
fiſtulam: ⁊ vlcera in matrice. confert iuua
mentum magnũ. et abſcindit fluxũ humi
ditatum antiquaꝝ ab ea. ⁊ diſtillat̃ ex ea ĩ
aurem ⁊ confert dolori eius ⁊ saniei q̃ flu
it ab ea; I Et qñ coquit̃ cum vino ⁊
miſcetur ei mel cõfert iuuamentum vlceri
bus matricis. ⁊ fit emplaſtꝝ cũ folijs eius
⁊ inflãmationi ſtomachi ⁊ ſputo ſanguĩs
⁊ formice ⁊ heriſipile. ⁊ apãtibus calidis
⁊ frigidis in principio eoꝝ. ⁊ qñ coquitur
cum vino ⁊ terit̃ bene donec fiat cerotum
K Et emplaſtrat̃ cum ea anus curat ſci
ſſuras q̃ ſunt in ano. et emorroidas interi
ores. ⁊ oportet ꝙ hec medicina reponat̃ ĩ
pixide enea. ⁊ curat ſpẽm formice q̃ dr̃ pa
ragodes. ⁊ dicunt q̇dam ꝙ v̓mes q̇ reperi
untur in capitibus huius plãte qñ ligat̃ ĩ
corio ſuo. L Et ſuſpendit̃ in collo et
humero hñtes q̃rtanaꝫ curat eam ſi deus
voluerit. M Auicenna: Virga pa
ſtoris ꝓhibet fluxum. ⁊ fit ex ea emplaſtꝝ
flegmõi ⁊ heriſiple ⁊ formice. eſt valde cõ
ferens apãtibus vlceratiuis. N Et
conſolidat vulnera recentia. ſuccus eius
interficit vmes auris: ⁊ exiccat vlcera ei⁹:
aqua eius confert ſputo ſanguinis; ⁊ fit ex
ea emplaſtꝝ inflãmatõni ſtomachi: ⁊ pro
hibet fluxũ ſanguinis ⁊ matricis. ⁊ ſanat
vlcera inteſtinoꝝ. O Et dyaſ. q̇dem
exiſtimauit ꝙ ipã ꝓuocat vrinam ⁊ ſanat
illum qui retinet eam ⁊ nõ p̃t eã emittẽ.

Ca.cccc xciiij.

Jtis latine, arabice harim l' harin: grece ampeleos. Serap. li. aggre ca. harim: Uitiſ ex ea eſt domeſti ca ⁊ ſilueſtris: ⁊ alba ⁊ nigra: Domeſtica eſt vitis vini. ⁊ ſilueſtris eſt q̄ grece vocat̃ ampeleos agria. haſtas hꝫ lōgas ⁊ ligſas ⁊ aſperas. Folia ei⁹ ſtrigno ortiuo ſimilis ſed latiora ⁊ minora. florem hꝫ ſicut capil li. ſed ſemen habet vt botrus. q̊d cum ma turauerit ruſum facit colorem obrotūdū. Alia ſpēs eſt q̄ vocat̃ lambruſca l' vituſu. cuius flos vocat̃ ynantus vel ynantiū vel anteflores. ⁊ eſt maſculus de qua īuenies in cap̄: xxviij. ſuperiuſ de a. ⁊ eſt planta in qua ſunt grana parua ſimilia botris vue paruis. ⁊ qñ ſunt matura color eoꝝ eſt ru beus ⁊ figura ſui grani eſt rotūda: et race mi ſui botri reſeruant̃ in ſummitate eius: ⁊ grece vocat̃ amboloſagine. Eſt alia ſpe cies vitis que dr̃ vitis alba ⁊ eſt brionia: ꝑ q̄ lege ca. lxxv. ſupi⁹ de B. Gal'. vj. ſim. far. ca. ampeleos melana: Ampeleos me lana ſiue vitis nig̃ vocat̃ hec, ꝓpe brionia de qua lege viticella hic infra. ⁊ eſt ṽa bri onia. Sciendū ꝙ brionia ſup̈ de b: nō eſt vera brionia ſꝫ autores illā appellāt vitis alba ſiue brionia alba.

Operationes.

A Gal'. vj. ſim. far. ca. vitis. Uinum vi tis albe domeſtice eſt ca. in. ij. gradu. ⁊ ve tus ex eo eſt in. iij. gradu Et muſtum eſt in pmo ⁊ manifeſtat̃ vnū q̊dqꝫ in pmo g̃du. ⁊ ꝑ manifeſtatōem caliditatis inuēte ī eo

B Uitis dōeſtice ſucc⁹ ſm ſerap̄. ⁊ po tiſſime folioꝝ eius ꝯuenit hñtibus vlcera in īteſtiuis ſunt fri. ⁊ ſtiptice. ⁊ q̄ exſpuunt ſanguinē. ⁊ q̄ ꝯq̄runt̃ de ardore ſtōi: ⁊ p̄g nantibus hñtibuſ appetitū corruptū: ⁊ ca poli eius qū infundunt̃ in aq̄ ⁊ bibit̃ faci unt hoc.

C Et lacrimis hui⁹ vitis eſt ſil'is gūmi. q̄ coagulat̃ ſuꝑ palmites: qui potat⁹ cū vīo expellit lapidē:

D Et linit̃ cū eo empetigo ⁊ curat eā. ⁊ ſcabiem vlceroſā ſil'r ⁊ nō vlceroſā: ⁊ optꝫ ꝙ añq̄m linias cū eo ꝙ linias mēbꝝ cū nitro. ⁊ ol'o aſſidue ⁊ abradas pilos. ⁊ infra capl'o vi num lacius dicetur.

Ca.ccccxcv.

Irem Secundum ſerapionē libꝛo
aggregatoꝛis cap̄.virem ſunt ſpe
cies ſcꝫ.abſi et indum q̊d appellaẗ
arabicum.ꝛ eſt rubei coloꝛis.ꝛ eſt ideꝫ q̊d
curcuma:Radix eius afferẗ ex terꝛis ī hye
me.ꝛ hꝫ grana ſicut grana paſſule.ꝛ meli
us ex eo eſt rubeū hn̄s pauca grana:et ali
ud eſt q̊d adheret manui.ꝛ habet coloꝛeꝫ
viole:ꝛ exterius eſt rubeum:cuius toxicū̄
multum:Et toxicum q̊dem eſt res pauca
minuta mollis adherens manui qn̄ tangi
tur vagina eius:et ip̄m q̊dem liniẗ ſuper
moꝛpheam confert ei.

Operationes.

A Uirtus virem eſt calida ꝛ ſicca in
principio tercij gradus quod ſi liniẗ ad
moꝛpheam confert B Uiriditas in
uenta ſuper aquam que arabice vocatur
batalep.ꝛ in lingua hyſpanica mulſas ſe
cundum Auerꝛoim ſecundo Colliget.eſt
calida ꝛ humida in ſecundo.

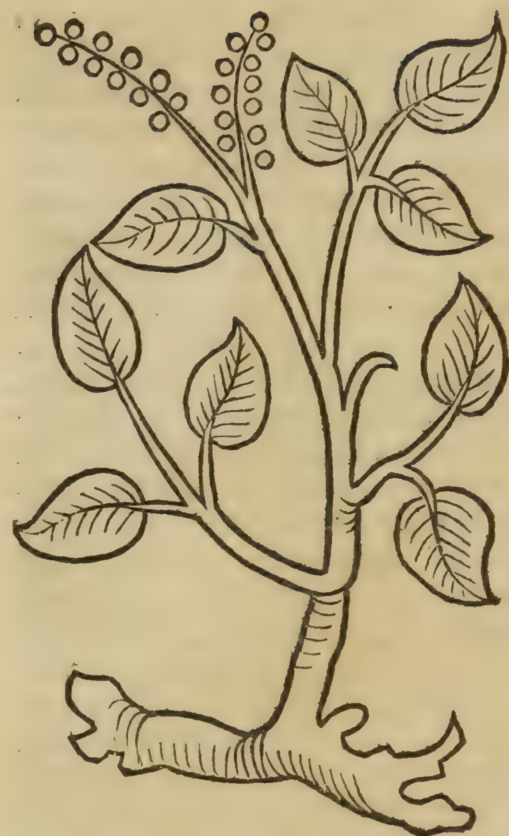
Ca.ccccxcvj.

Iſcus latine ꝛ grece. Arabice.da
balch vel hele vel hiſos.Serapiō
li.aggre.ca.dabalch aucto.dyaſ.
Dabalch:i.viſcus:Melioꝛ ex eo eſt nouuſ
qui ſimilis eſt in coloꝛe ſuo coloꝛi poꝛri.
Exterius v̊o eſt ſubruſus ſine aſpitate ꝛ ſi
ne furfureitate.ꝛ fit ex fructu rotundo par
uo qui naſciẗ in arboꝛe glandium:ꝛ folia
eius ſunt ſicut folia arboꝛis buſſi.fructus
ḡ iſte cōtundiẗ ꝛ abluiẗ.deinde coquiẗ in
aq̄.Sunt autem quidam qui maſticādo
fructum ip̄m faciunt viſcum.reperiẗ etiā
in arboꝛe piroꝝ ꝛ maloꝝ.ꝛ in multis alijs
arboꝛibus.ꝛ aliqn̄ in radice arboꝛum ali
quarum ꝑuaꝝ.ꝛ latine vocatur hec plāta
viſſago.Ego aūt vidi in mōte Nabaꝫat
hōies qui faciunt ex arboꝛe magna q̄ naſ
citur apō eos ꝛ apud ip̄os vocaẗ tarabel
la.ꝛ latine vocaẗ Capꝛifoliū. Accipiūt q́
dem ramos ipſius ꝛ excoꝛiant eos facien
tes faſciculos:ꝛ infundunt in aq̄ et dimit
tunt ſic aliquo ex menſibus:deinde ꝯtun
dunt ꝯtuſione foꝛti.ꝛ fit inde viſcus bonꝰ
Et virtus eius eſt ſimilis qui ſubtiliat at
trahit ꝛ diſſoluit.qꝛ habet v̊tutem reſolu
tiuam:Diaſ.cap̄:viſcus ſ̄m tranſlatōem
noſtram.Uiſcus in ramulis naſcēs a quo
dam animali volatili.ſcꝫ turdella viſcaẗ.
Nam illud ſi moꝛaẗ in ramulis arboꝛum
glutinaẗ ꝛ inde naſcunẗ v̊gule plurime.ꝛ
fit viſcus q́ ſꝑ viridis inueniẗ.Eſt āt opti
mus qui in arboꝛe quercus creſcit:et q́ eſt
mundus ſubuiridis.ꝛ ſi extendaẗ non coꝛ
rumpiẗ ſed vt membrana extenuaẗ.

Operationes.

A Gal.vj.ſim:far.ca.de viſco:Sb̄a vi
ſci eſt ꝯpoſita ex aquoſa ſubſtātia ꝛ aerea
ꝛ de his ambabꝰ eſt ī eo multū.ꝛ ex terꝛea
pauca:ꝛ in ſapoꝛe eius eſt acuitas pluſq̈
amaritudo. B Et v̊tus eius eſt q̄ ca
lefacit nō tn̄ cito qn̄ appoiẗ coꝛpi.ſꝫ poſt
q̈ facit moꝛā in coꝛꝑe ſicut facit tapſia.et
nos quidē dixīmꝰ in his q̄ p̄ceſſerūt.q̈ hec
res īueniẗ in medicinis quaꝝ v̊tus eſt que
calefacit cū q̄ꝝ calefactōe eſt hūiditas ſu

perflua indigeſta virtutes habet acres: duricies mollire poteſt Ma ã de ꝓfundo extrahit humorē cū vehemētia. ⁊ non ſubtile tm̄. ſʒ ⁊ pingues digerit mox ꝗdem nō calefacit. ſʒ tp̄e diuturno impoſitꝰ calefacit. vt tapſia: C Aui; li. ij. cap̄; de viſco: Viſcus eſt notus omnibus. ⁊ eius ꝗdē fructus ſimilis eſt ciceri nigro vel ſincere. rotundus v̄gulatus frangibilis ex q̄ manuſ inuiſcant̄ eius aūt minera eſt arbor ferēs glandes ⁊ pira ⁊ mala in ꝗbus ſunt v̄tus aquea ⁊ aerea multiplicate valde ꝗ ex eo bonus eſt. eſt recens planus coloris porri interius; viridis exterius teritur ⁊ lauat̄: deinde coquit̄ ⁊ nō calefacit niſi poſt moram longam ſicut gūmi rute agreſtis; ⁊ ē debilior ea in hoc ⁊ in ip̄o quidē eſt humiditas ſuperflua indigeſta. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in iij: ⁊ eſt reſolutiuus reſoluit em̄ hūiditateſ groſſas ⁊ ꝓfundo corpis ꝓpter fortitudinem v̄tutis attractiue ⁊ lenit. ⁊ dixerunt quidam ꝙ non ineſt ei opatio in humiditatibus niſi tenuibus. D Serap̄; auctoritate dyaſ. Qn̄ viſcus miſcet̄ cum reſina pini maturat ap̄ata q̄ fiunt in radice auris. ⁊ alia ap̄ata. E Et qn̄ miſcet̄ cū olibano curat vlcera antiq̄. ⁊ quando miſcetur cum calce; ⁊ cū lapide gagatis. aut lapide aſio ⁊ coquitur cum eis; ⁊ ponitur ſuper ap̄ata fraudulēta aut ſup duriciem ſplenis curat Et reſoluit ap̄ata ⁊ duricieſ F Et qn̄ miſcet̄ cum auripigmento citrino aut rubeo. ⁊ ponitur ſup maclas aufert eas. ⁊ qn̄ cum calce miſcet̄ ⁊ rob excludit vngues. G Aui. Viſcꝰ eradicat vngues malas cum ſup eas ponit̄ cū arſenico. ⁊ reſoluit apoſtemata frigida. ⁊ ꝓpe confortatur cum calce ⁊ lenit vlcera antiq̄ ⁊ vulnera mala. ⁊ lenit iuncturas cum tanta cera· q̄ntum ⁊ ip̄m ⁊ cum equali pōdere ſui de reſina pini. ⁊ ꝯfert apoſtematibꝰ frigidis poſt aures: H Et mixtus cū gūmi pini ⁊ cera extenuat ſplenem cū ſup ip̄m ponitur cū aliquibus rebus ip̄m cōfortantibus ſicut eſt calx ⁊ hmōi.

Ca. cccc xcvij.

Viticella. Pandecta. ca. cclxvij. Feſera arabice vel feſire. grece ampeleos leuce. latine viticella vel vitis alba; Sʒ ſciendum ꝙ Gal. vbiqʒ vocat vitem albam vel nigriā brioniā. Et dyaſ. ſimiliter ſm̄ tranſlatōem arabicā. Sʒ Gal. vj. ſim. far. ca. ampeleos melana; dr̄ ꝙ vitis nigra. ꝓpe dr̄ brionia. hoc ſilr apparet ī cap̄. vitis par̄ ſup̄. Serap̄: libro. aggre. ca; feſera. Feſera herba eſt q̄ hʒ folia ⁊ capriolos in ſimilitudinē vitis cōis. niſi qr ſunt aſpiora ⁊ rami ⁊ caprioli adherēt implicantes ſe ꝗbuſcunqʒ apꝓximant ex arboribus alijs ⁊ ſuſpendunt̄ eis cū capriol. ſuis ⁊ hʒ fructū ſil'em racemo rubeo.

Operationes.

A Dyaſ. cap̄. ampelos. Ampeleos leuce. i. briōia ſiue vt latini vitis alba haſtas ⁊ folia ſimilia hʒ viti nr̄e ſed aſpa ⁊ minora caprioli ſimiles ſunt implicātes ſe. ſem̄ ipſi vuule ſimile eſt ⁊ butrioſum rarum.

B Dyaſcorides Viticella in vino elixi ⁊ ꝯmeſti ventrem ⁊ vrinā mouēt: virtus eſt folijs ⁊ haſtis ip̄ius et radici viſcida. vñ vulneribus chironis impoſita medicatur: Cācros ⁊ fagedenia vulnera ad ſcabiem perducit. Tibijs vulnera tollit: ſale addito ⁊ in cathaplaſmatibus adhibita ⁊ ꝯpoſita C Radix ei9 colorē corꝑis bonū r̄ddit: rugas vultibus diſtēdit lentigines purgat magnis cicatricibus. colorem ꝓprium reddit. Liuores ⁊ panaritia emendat. cū vino in cathaplaſmatib9 adhibita duricies ſpargit. Ap̄ata curat: oſſa corꝑi infixa eijcit. Medicaminibus ſtipticis neceſſario miſcet̄: D Epilēticis. ʒ. j. bibita anno toto preſtolat̄ ſimili mō accepta apoplexie ⁊ ſtomaticiſ ſingulare p̄ſidium eſt maxime: ʒ. ij. accepte ſingulis cauſis ſil'r ꝯuenit morſibus venenatis Aborſum facit: plus v̊o accepta maniam facit: E Secundinas deponit: Vrinam ꝓuocat. melle addito vt electuarium datū diſnoicis ⁊ offocatōibus p̄ſtolatur. Tuſſim ⁊ dolorem capitis ⁊ lateris cōpeſcit. De alto cadentibus ⁊ cō q̄ſſationibus maximū remediū eſt obulo vno cū aceto bibita ſplenē deſiccat diebus. xxx: F Accepta cū caricis cathaplaſmata om̄ia ſil'r facē p̄t. cocta in aqua ⁊ fomento adhibita ſtericas purgat. Infantes non coagulatos deponit. Verno tꝑe herba ip̄a exiccat̄: G Cuius ſuccus cū mulſa bibituſ om̄ia ſil'r facere nouit. ⁊ flegma deponit: Semen v̊o eius tritū ⁊ ꝑunctum ſcabiem ⁊ leꝓſos curat. Lac mulieribus ꝓuocat. Succus eius cū ſucco ptiſane coctus lac mulieribus p̄ſtat. Succ9 baccaꝝ eius lac vberibus ſiccis reddit. H Cime eius vrinam mouent mediocriter Radix aūt ꝓiectoria ⁊ extenuatoriā v̊tutem habet ⁊ deſiccat mediocriter. I Et ideo ſplenem reſoluit ⁊ ſcliroſim: poſita extrinſecus aut ſuperpoſita cum ficub9 lepram ⁊ ſcabiem ſanat. datur etiā ī cibo pro ſplene. ⁊ per vrinam ſplen digeritur. Hec herba tam laudabilis eſt vt in tyriacis potiōnibus mittat̄: Miſcet̄ ⁊ pulchrificijs medicaminibus: cū olo decocta donec areſcat detrahit. K Cōmuniter autem radix cutem fricabilem ⁊ extēſam facit. Medetur autem effelidas ⁊ lentigines ⁊ maculas nigras cum orobo atq̧ terachia ⁊ fenugreci ſemine: Item ſi tecum eam portaueris om̄ia mala a te effugiēt.

Ca. cccc xcviij.

Ethuen. Auicenna li. ij. ca. vethuē Vethuen eſt planta habens v̊gas minutas. ſuper q̄s ſnnt flores albi hn̄tes folia ſimilia florib9 maro. acuti ſaporis ⁊ odoris. ⁊ eſt ca: in: iij. ſic. in. ij: Et ē eſt ex ea alia citrīa alia alba. eſt digeſtiua aꝑitiua opilationū: ⁊ ī rubea ē ſtipticitaſ.

Operationes.

A Aui. Vethuē ꝓuōt ſudorē. Et ei9 oleū inunctum aperit orificia venaꝝ: ⁊ r̄ſoluit ap̄ata in ſtomacho. ⁊ ſanguinem cōgelatum in ip̄o. B Et ꝯuenit ap̄atibus frigidis. Cōuenit fiſtulis ⁊ vlceribus neruoꝝ. cū in decoctōe ei9 infundit̄ ſpōgia ⁊

ponitur ſup̱ egros: ⁊ facit ſubeth: C Et odoratꝰ hūiditas eius ⁊ facit dormire. Cōuenit aſmati cū bibiť ſicca ſicut bibiť epithimū: D Et ꝓuocat fortiter ⁊ reſoluit ſanguinē ꝯgelatū in veſica: ⁊ cū aq̄ mellis frangit lapidē E Et ap̱it opilationes matricis ⁊ ſoluit melancoliam ⁊ flegma ſicut epithimū qñ bibiť ſicca cum oximelle. ⁊ ip̄a in p̱tibus nr̄is caremus.

Ca. cccc xcix.

Olubilis latine. grece cuſſus. ara. Jeblech. Jo: Me. cap̄. de volubili Volubilis plures ſunt ſp̄es. Una eſt que dr̄ funis arboꝝ. cuius flos eſt albꝰ. ⁊ eſt ſicut ruba. ⁊ habꝫ lac ⁊ vocať volubilis magna: Et eſt alia cuius rami repunt ſup̱ terrā: et ſup̱ ramos plantaꝝ. q̄ fola et flores hꝫ minores. ⁊ dr̄ volubilis p̱ua. Et eſt alia ſpecies eius hn̄s folia ſubalbida. ⁊ lanugioſa ⁊ hꝫ lac. Et eſt ſp̄es alia aſp̱a hn̄s folia ſicut ſunt citrulli folia: cuiꝰ flos eſt ſicut ampulle adherētes ⁊ vocať lupulus. Et eſt q̄rta ſp̄es eiꝰ cuiꝰ radix eſt ſicut feſcireſim et magis g̊ſſa. ymo eſt g̊ſſitudo eius in modū cucurbite maioris. et eiꝰ ſtipites eleuanť ſup̱ radicē ſuam circiter cubitos duoſ. ⁊ folia eius ſunt ſtricta p̱ua in modum ſagitte alate. q̄ ex leui cauſa fluūt ⁊ hꝫ lac: ⁊ vocať dn̄ſ lacticinioꝝ: ⁊ ex ea fit ſcamonea. q̊d iuenies in ca. cccc. xix: de S Melior duaꝝ ſp̄eꝝ p̓maꝝ eſt magna hn̄s folia in modū ſagitte alate. melior eſt que oriť in locis tp̱atis remotis ab exceſſu In quit dyaſ· Magna eſt equalis declinat tm̄ ad caliditatē. ⁊ eſt ſic: in. ij. ⁊ eſt r̄ſolutiua. maturatiua: ap̱itiua: abſterſiua. ⁊ ſolutiā lanuginoſa v̊o cal. eſt in exceſſu vlceratiā ⁊ inciſiua: Sagittalis vero ca. eſt ⁊ ſic: in ij. gradu: Et dixit Gal. in p̓ncipio tercij. lac vero in fine tercij. ⁊ eſt acris vlceratiā. ⁊ eius acrimonia nō eſt in vehementia lacticinij maioris. ⁊ eſt in qualibet eius p̱te plante acuitas ⁊ feroſitas. ſꝫ plus in lacte ip̄ius. ⁊ eſt in ea abſterſio ⁊ r̄ſolutio. ⁊ iſta eſt ſcamonea: Lupulus vero eſt eq̄lis ad frigiditatē declinās. ⁊ dr̄ ꝙ eſt in p̓ncipio p̓mi: ⁊ eſt verius. Eſt āt ſedatiuꝰ doloꝝ calidoꝝ. extinctiuꝰ inflāmationū ⁊ lenitiuꝰ.

Operationes.

A Jo. Me. Recrificatio magna aperit orificia venaꝝ. ꝓpter q̊d miſcendum eſt ei aliq̄d ex draganto ⁊ maſtice. ⁊ rectius q̊d vigorat op̱atōem eius eſt aq̄ caſei cū ſpica ⁊ maſtice. B Ex ſagittali āt non ꝓpinať ad ſoluendū niſi coagulum eiꝰ. et eſt ſcamonea. Lanuginoſa v̊o ꝓrſus vitāda eſt. Solutōe em̄ educit ſanguinē. ⁊ eſt venenū. C Item lanuginoſa educit excoriando Lupulus vero aſp̱a educit de colera citrina rem aliq̄ ⁊ mūdificat ſāguinem ab ea: ⁊ clarificat ip̄m: et ſedat inflāmatōem eius. ⁊ affert ei iuuamentū magnum infuſio ip̄ius in aq̄ caſei. D Et ſyrupus eius remouet hycteritiā ⁊ aquaꝫ paꝝ vtunť admīſtratōe eiꝰ medici tp̱iſ nr̄i cum ſit medicina bona E Et ip̄a q̄dem ⁊ ſuccus eius cum ſauich ordei ſedat dolorē capitis ca. ⁊ cōuenit calefactōi ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ ſyrupuſ eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ⁊ ſanguineis. F Mag

vero ſolutione educit coleram aduſtam: cũ facilitate ⁊ apꝑit opilatõꝫ epatiſ ⁊ meſe raicaꝝ. ⁊ ꝯuenit hyctericie cũ ſucco Apũ ⁊ endiuie. aut cũ aq̈ caſei. ⁊ ꝯuenit apa̅ti epatis cal'. extrinſeco. ⁊ ſedat ſodam anti quam. ⁊ ꝓpe cũ oleo ro. aut camomille

G Et ſuccus eius eſt ex eis q̄ ſanãt vlce ra in aure. ⁊ eſt ex medicis pectoris et pul monis, mũdificans ea a ſupfluitatibus. ⁊ cõuenit aſmati valde H Et ꝯuenit fe. longi tpiſ. ⁊ ꝓpe fe. opilationũ: ⁊ eis q̄ꝝ materia eſt colera citrina. I Ex radi ce vero ſagittalis fit emplaſtꝝ ⁊ oleo roſa rum aut camomille: ⁊ ſedat ſodã frigidã antiq̃: ⁊ curat emigraneã. Doſis potio volubilis magne in decoctõe eſt circiter ʒ. iiij. Lupuli vero infuſionis in aqua ca ſei potione libra: j.

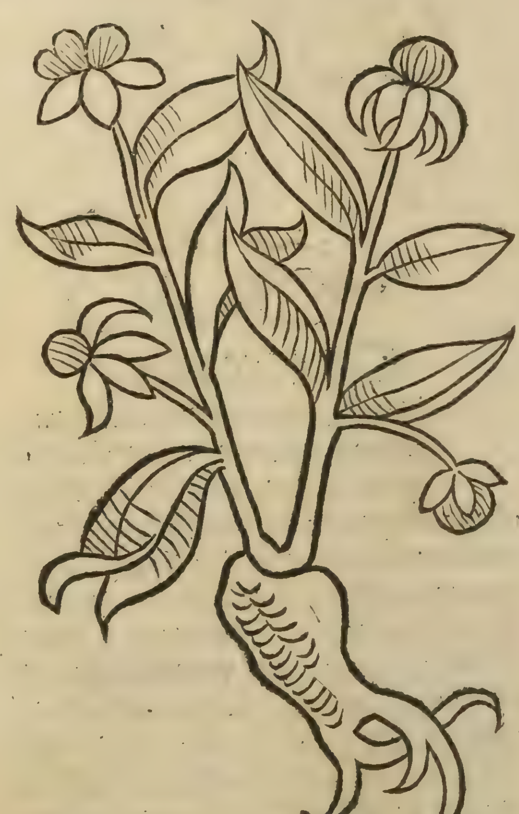

Ca. ccccc.

Uua paſſula. Gal'. vj. ſim: far. ca. de vua paſſa. Aſtaſis: i. vua paſſa. digeſtiue ſimul ⁊ ſtiptice et dyaſo retice lente participat virtutis.

Operationes.

A Dyaſ. Albe paſſule ſunt plus ſtipti ce. ⁊ carnes paſſulaꝝ qñ extrahunt̃ ab eis grana. ⁊ qñ ꝯmedunt̃ ꝯueniunt cãne pul monis ⁊ ꝯferũt tuſſi renibꝫ ⁊ veſice: B Et qñ paſſule ꝯmedunt̃ ſole cũ nucleis cõ ferunt vlceribus inteſtinoꝝ: ⁊ qñ caro pa ſſulaꝝ miſcet̃ cum farina ⁊ gegneiſi. i. ſca riola ⁊ ouis ⁊ modico melle: ⁊ ꝯmedit̃ ad mixto modico pipe expellit flegma ꝑ os: C Et qñ miſcet̃ cũ faria fabaꝝ ⁊ cimio: ⁊ fit inde empl'm ꝯuenit apa̅tibꝫ cal': inte ſtinoꝝ: et qñ paſſule piſtate miſcent̃ cũ ru ta ⁊ fit inde empl'm delet q̊d apparꝫ ĩ cute ex clauis ⁊ vlceribus fraudulẽtis. ſ. cãcro. D Qñ fit ex eis empl'm cũ opopanaco ꝯuenit Podagre. ⁊ qñ ponit̃ ſup vngues eradicat eos: ⁊ meliores ex eis ſũt keſmes ſine granis. ⁊ poſt eas ſunt pingues ſubti lis corticis ⁊ parui grani.

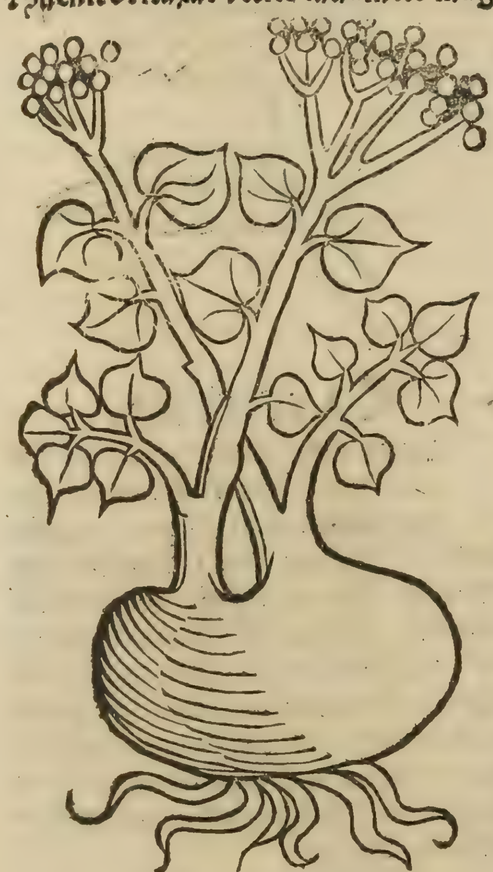

Ca.cccccj.

Vaverſa: Bartho: in li. de ꝓpetatibus reꝝ. Vuaverſa ab humeo meſ dr̄. ⁊ eſt dcā q̄ſi hūida: eo ꝙ intriſecus hūoris eſt plena: Ut dicit Yſi. li. xvij. Ex tribus āt ꝯponit̄ vua ſcʒ ex follicul' glacea ⁊ arillis. folliculi dicunt̄ vinatia. in q̄bus glacea ꝯtinet̄ Et eſt glace ſuccus ſiue hūor pīguis ipi⁹ vue. Item ſunt verticia rie ſic dc̄e a magnitudie ⁊ lōgitudine.

Operationes.

A Gal'. vj. ſim. far. ca: vuaverſa inquit Vuaverſa ſunt indigeſtibilia. ſb̄a eius ē gſſa terrea ꝓut et guſtu declarat̄ q: ſapor ei⁹ eſt acerbus vel pōtic⁹ B Virtus eius fri. in. j. ſic: in. ij. ⁊ ſtipticat ⁊ ꝯſtrīgit: ⁊ ꝯuenit oī fluxui vētris iuuamēto mag̃.

Ca.ccccc ij.

Vmbilicus veneris vel cimbalaris latine: grece colitidon: Dyaſ. Colitidon. i. vmbilicus veneris ē herba folia hʒ ſicut acinctabulum obrotūda ⁊ alta ⁊ latenter ꝯcaua: ⁊ haſtam breuem in qua eſt ſemen poſitum. Radix eſt ei obrotunda vt oliua: Eſt alia colitidon q̄ fo. hʒ pīguia ⁊ latiora ⁊ ſpiſſa ſicut bugellas folia q̄ ſunt circa radicē: ſunt ſicut oculus picta. guſtu ſtiptica: haſtā hʒ tenuē. cuius flos ⁊ ſemen ſimľes ypericō. Radix eſt illi maior predicte.

Operationes.

A Gal'. vij. ſim. far. cap̄. Colitidon mixte eſt v̄tutis. ſcʒ. humide ſubfrigide. ⁊ cuiuſdam obtuſe. ſtipticitatis amare. vñ infrigidat ⁊ repcutit ⁊ abſtergit ⁊ dyaforat Pli. cap̄. cotilidon herba eſt oībus nota. cuius natura ex hūido frigido ⁊ paꝝ calido refrigeratoria. B Dyaſ. Virtus p̄me ſp̄ei eſt ꝙ ſuccuſ radicis eius ⁊ folioꝝ punctus aut fomento adhibitus tumorē nature ſpargit C Ignē ſacꝝ extiguit ⁊ ꝑnones curat: Scrofis impoſitus eas ſpargit. Stōi eſtuationem tollit: Radix ꝯmeſta cū folijs calculos frangit: Urinaʒ ꝓuocat D Ydropicis in oximelle datus ſinglare p̄ſidiū eſt. Et multi ad amorem eam colligūt. hec mixtā hʒ v̄tutē infrigidandi ⁊ humectādi; Hʒ etiā nō a parte ſtipticā vim cū amaritudine modica. vñ infrigidat ⁊ rep̄mit. ⁊ ꝓijcit ⁊ digerit īflāmatōnem. ꝙ flegmonū curat. ⁊ in ſtō cāmhūtibus vtiliſſima eſt E Cathaplaſmata tūſa ⁊ impoſita vulnera q̄ ſunt cum rubore ⁊ roſulas ſanat: ſuccus ei⁹ iniectus ad veretri exiccatōem (q̄m greci fimoſim vocant) valet. F Gal'. Cotilidon curat flegmōes heriſipilatos. ⁊ heriſipilas flegmonoſas. ⁊ maxime ſtomachi ardentis vtilis ⁊ ſufficiēter epiplaſmata. credita āt ſunt folia cū radice cōmeſta lapides frangē ⁊ vrinas mouē. G Pli. Hec tunſa ⁊ impoſita vulnera curat. ⁊ reſoluit q̄ ſunt cum rubore. i: roſulas ſanat Tunſa ⁊ ſtomacho impoſita ardorē ⁊ inflāmationem ſedat. H Radix v̄o ei⁹ potata lapides frangit. Greci v̄o dicūt ꝙ leniter ſit humida frigida ⁊ ſtiptica.

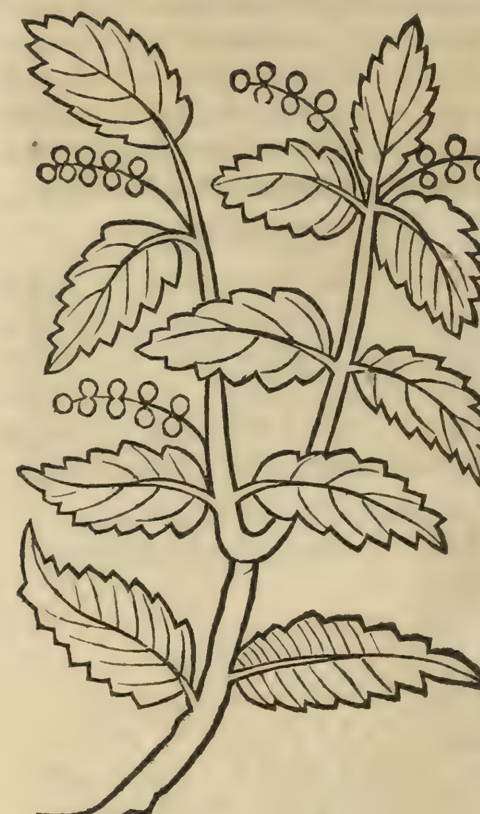

Ca. ccccc iij.

Ngula caballina. Sciendū ꝙ vngula caballīa duplicis gn̄is ē. vnū aq̄ticū aliud terrenū Aq̄ticū eſt nenufar l' nymphea aq̄tica l' cacabꝰ veneris vl' papauer paluſtre; l' alga paluſtris hn̄s flores albos. ſicut apparꝫ in ca. ccc ix. ſupius de N; Terrena ē q̄ vocat̄ vngl'a caballina gre. ⁊ ara; vocat̄ phatanū l' farfugium naſcit̄ iuxta fluuiū;

Operationes.

A Ga. vj. ſi. far. ca. ō tuſſilagīe ⁊ ē vngl'a caballīa l' nenufar terrenū l' farfana: nōiat̄ āt tuſſilago eo ꝙ tuſſibꝰ ⁊ orthonoicis cōferēs credit̄. ſi q̄s ſumē ſ fo. ſicca: l' radicē ſup prunas fūigās inſpiret ꝯſurgentē fumū: B Eſt āt mediocriter acre q̄re ⁊ rūpe ſine dolore credit̄ vniuerſa apata q̄ ī torace. viridia vo fo. ⁊ flores. flegmonē paciētia mēbra cū difficultate digeſtōis exteriꝰ cataplaſmata iuuāt ꝓpter amiſſionē aq̄ſe hūiditatis cuiꝰ oīa viridia ⁊ tenera. h̄ q̄dē magſa illa vo minus pticipāt. ſicca vo folia lilij acrioris ſūt vtutis vt cōpetāt flegmonē paciētibꝰ. ¶ Aui. li. ij. cap̄ de nenufare terreo; Inq̄t eē fri. ⁊ hu; complexionis in. ij; gradu.

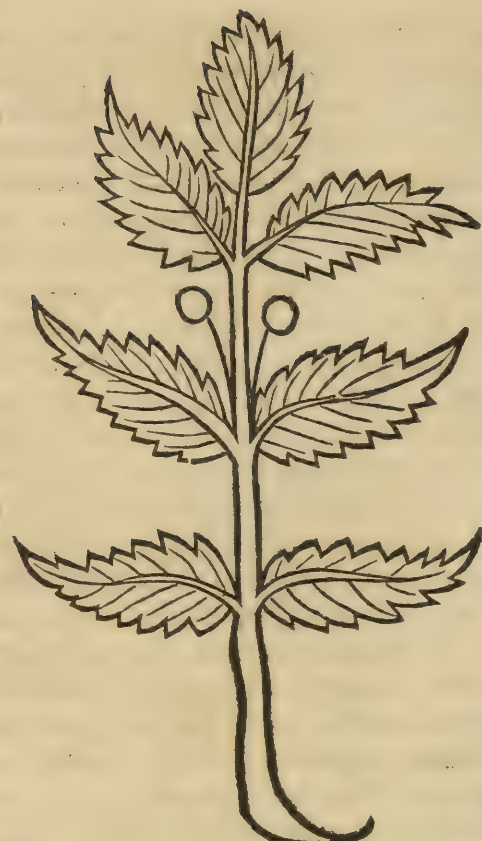
Ca. ccccc iiij.

Rtica maior; Pand. ca; ccclxv. Huiure l' varikſlatū l' ſarich ara; grece inguidal' acalifex; latine vo vrtica Sera; li; aggre. auc. dyaſ. ca; huiure. Sūt eiꝰ due ſpēſ. vna eaꝝ ē aſpior ⁊ nigrior hn̄ſ fo. latiora. ⁊ hꝫ ſemē ſil'e ſei canab̄ niſi ꝙ ē minꝰ eo; Alia vo hꝫ miora fo; ⁊ nō hꝫ folia aſpſa ſicut pma. de q̄ in ſequēti ca. dicet̄. Et eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. merito q̄dem igit̄ vt alimēto nullꝰ vtat̄ ſine eo ꝙ maxia capiat̄ fame. Utilis āt eſt vt medicia ſubductiua ventris:

Operationes.

A Galienus. li. de cibis; ca. de vrtica Et idē. vj. ſim; far; eod ca. Acalifex ſiue vrtica maior; huiꝰ herbe tā fructꝰ q̄ folia ipſa maxime admittant̄ ad opus medicine

Dyaforetice eſt virtutis vt puſtulas ⁊ pa
rotidas ſanet Habet autem ⁊ ventoſita
tis aliquid qua propter impetus libidīs
excitat. ⁊ maxime qn̄ cum ſapa bibit̄ ſemē
eius. q autem non vehementer calefacit
ſit ſatis ſubtilium partium ſit educēs gro
ſſorum humoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ qui in torace et
pulmone. Teſtatur ⁊ in hoc q paciuntur
pericule corporis q̈s cōtingit Illa v̊o vē
toſitas quaſ pticipare dr̄ naſcit̄ dum ip̄a
digerit̄. Non em̄ eſt actu ventoſa ſ ʒ potē
cia. ventrem laxat moderate. ⁊ hoc ſolum
modo q mundificat ⁊ ꝯmouet. non eo q
purget. B Dyaſ. Cathaplaſmatibꝫ
impoſita corpis fricatōe atqꝫ rubore. do
lorem atqꝫ pruritum facit. deniqꝫ recorpa
tiue virtutis ſunt maior videlicet ⁊ minor
Similiter limoſis atqꝫ ſimilibus duricie
bus medet̄ etiam eis qui ab animalibus
venenatis fuerunt vexati. C Item
cocta atqꝫ contrita emollit ventrem Se
men autem eius ventrem mouet. Folia ⁊
ſemen dyaforetica ſunt et leptomeris ha
bundanter ſine calefactōe nimia. ſanant
ſtigmata ⁊ ciraculas ⁊ ragades. ⁊ ex tora
ce ⁊ pulmone educit humores pingues ⁊
glutinoſos. habet autem aliquid in ſe vē
toſitatis. ad luxuriam ꝓmouendam. ⁊ ex
citandam libidinem; maxīe qn̄ cum ſapa
bibitur. D Acalifex calefactoria eſt
q̄ potata cum vinō regiū morbum em̄dat
ſemen eius in antidotis miſſum colericis
ꝓdeſt. E Item tritum cū melle et in
modum electuarij datum tuſſim veterem
⁊ frigore ꝯceptam emēdat. ex calore ſuos
omnes tumores diſſoluit. F Serap̄
aucto. Gal. Virtus eius eſt q̄ r̄ſoluit reſo
lutione multa. ⁊ eſt cum hoc ei virtus īfla
tiua. ⁊ ꝓpter hanc cauſam mouet coitum
⁊ delet exituras ⁊ ap̄ata q̄ fiunt ꝑ aures. ⁊
facit exiccari humores viſcoſos a pectore
⁊ pulmone quādo bibitur. ⁊ curat vlcera
corroſiua ⁊ omne cui ꝯuenit exiccatio. Et
qn̄ bibibit̄ de ſemīe eius cum rob excitat
appetitum coitus. ⁊ ſoluit ventrē ſolutōe
temperata. ꝓpterea quia abſtergit ⁊ com
mouet. G Et folia ambaꝝ ſpecierū
quando terūtur cum ſale ⁊ fit inde empla
ſtrum curat morſum canis et vlcera frau
dulenta. ⁊ carnoſa. ⁊ vlcera ſordida. ⁊ tor
tiones neruorum ⁊ exituras. et apoſtema
ta que fiunt poſt aures Et fit cum eis cero
tum cum cera ad duriciem ſplenis. H
Et quando terunt̄ ex folijs eius ⁊ ponunt̄
in naribus abſcindit fluxum ſanguinis. ⁊
quando teritur ex eis ⁊ cōficitur cū mirra;
⁊ fit inde naſcale ꝓuocat menſtrua. I
Et ponunt̄ folia eius ſuper matricē egre
ſſam ⁊ eam reuocat intus. et ſemen eiꝰ qn̄
bibitur cum rob excitat appetitum coitꝰ.
⁊ aperit orificium matricis. ⁊ terit̄ ⁊ cōfi
citur cum melle ⁊ cōmeditur. et conuenit
aſmati que non ſinit hominem iacere. Et
pleureſi. ⁊ expellit ſupfluitates a pectore.
K Et decoctio foliorum eius quādo co
quitur cum pauco mirre ꝓuocat mēſtrua.
⁊ quando folia ip̄a coquūtur cū limacijs
molliunt ventrem ⁊ prouocant vrinam.
⁊ quādo folia ipſa coquuntur cum ordeo
expellunt ſuperfluitates a pectore. et quā
do fiūt gargariſmata cum ſuccis eius cu
rat apoſtemata vuule. L Et ideʒ au
ctoritate Raſis. Oleum vrtice eſt magis
laxatiuum q̄ oleum cartami. ſcilicet quā
do tu comparas virtutem laxatiuam vrti
ce virtuti laxatiue cartami. M Et
idem auctoritate Aben meſuay. Mouet
coitum quando cōmeditur cum cepis et
vitellis ouorum. ⁊ quando teritur ſemen
eius ⁊ ponitur ſuper cancrum conuenit.
N Et de ꝓpetate ei. eſt q laxat flegma
uiſcoſum. ⁊ quando excoriatur ſemen vrti
ce ⁊ teritur. ⁊ miſcetur cum melle et ſumit̄
laxat cum fortitudine. ⁊ oportet tamen q
non tangat linguam. ⁊ caput meri ne ad
urat ea O Et doſis eius a. xx. granis
vſqꝫ ad. xxx. P Et idem auctoritate
Yſaac. Soluit ventrem viſcoſum. et ꝓuo
cat vrinam. ⁊ conuenit dolori renum ⁊ iu
uat coitum ⁊ maxime ſi cōmedatur cum
cepis ⁊ vitellis ouorum. ⁊ qn̄ bibitur cum
ſeīe canabi ꝯuenit ſpleni ⁊ dolori lateris.

Ca.cccccv.

Rtica minor. Dyaſ. Urtica altera maior altera minor. De maiori in pcedenti cap̄. dcm̄: Minor vo que ⁊ vſualis eſt. ⁊ ſimplex cum tenui ſeīe ac folijs nimis aſperis. Aui. Color ſemis eius eſt ſimilis ſemis porri ſ3 tn̄ eſt minuſ ⁊ ſubtilius. ⁊ non eſt in eius lõgitudine. et mordicat quod ei obuiat. ita q̄ etiam ĩteſtina Urtica ⁊ ſemen eius ſunt ca. in principio tercij ⁊ ſic. in. ij: ſed ſemen eſt mĩoris ſiccitatis q̄ ip̄a. Eſt attractiua: vlceratiua. reſolutiua cū v̄tute aduſtiua. Et ſunt q̇dam qui dicunt calefactõem eius nõ eſſe fortē. ⁊ in ip̄a quidem eſt virtus aperitiua. ⁊ in ip̄o eſt abſterſio fortis

Operationes.

A Aui. Emplaſtꝝ ei⁹ cū raffano diſrū pit dubelet. ⁊ ꝯuenit duriciebus. Et ſemē eius ꝯuenit cancro in emplaſtro: et ſimilr̄ eius cinis cū ſale cõuenit vlceribus q̄ accidunt in morſura canis ⁊ vlceribus maligniſ ⁊ cancro B Emplaſtrum ex eo cum ſale cõuenit torſioni neruoꝝ Et folia eius ꝯtrita abſcindunt fluxum ſanguinis ex naribus. Et ſemen eius ꝯuenit ſtricture narium. ⁊ apit opilatõs colatorij fortiter ⁊ ex ſemine eius fcm̄ emplaſtꝝ fit dentium eradicatio facilis. C Et ex eo emplaſtrum ꝯuenit ap̄atibus que fiunt p⁹ aureſ ⁊ eſt abſterſiuū qn̄ bibiť cū aq̄ ordei ⁊ mū dificat pectus: D Et cum decoquūť folia eius in aqua ordei educunt hūores ġſſos qui ſunt in pectore: eius ſēmē eſt fortius: ⁊ ip̄m remouet aſma ⁊ frigidā pleureſim: E Excitat coitum precipue ſemen eius cū vino. Et aperit orificiū matricis qn̄ matrix recipit ſperma ⁊ ſilr̄ ſi comedatur cum cepis ⁊ ouis: Et qn̄ ſupponiť cum mirra ꝑuocat menſtrua ⁊ apit matricem: ⁊ ſimiliter ſi bibať decoctio eius cū mirra: F Et folia eius recentia reducunt matricem exeuntē. loco emplaſtri poſita ⁊ ſoluendo educit flegma: ⁊ humorē crudum ſua abſterſione non cum virtute ſolutiua que ſit in ip̄a. G Et oleum vrtice minoris. plus ſoluit flegma q̄ oleū cartami. Et decoctio folioꝝ eius cum obſtracis lenit ventrem. H Et ſi ſis vis vt ipſa facilius ſoluat accipe medullā ſeminis eius ⁊ contere ip̄am cum ſauich. et ꝓijce eū cū vīo ⁊ bibe eā: ⁊ oportȝ vt poſt eius hauſtū bibať aliq̇d ex oleo ro: ne adurit guttur bibentis. Et qn̄ fiunt ex ipſis colliria cū melle ⁊ ſupponunť ⁊ ſoluunt.

I Palladius. Urtica ex eo vocata eſt. q̄ tactus eius corpus adurat: Sūt em̄ ambo om̄ino ignee nature. vū ⁊ tactu pruritū ⁊ pruriginem facit K Macer. Dicimus vrticā quā grecus a calife dicit. Feruida non modice vis illi dr̄ eſſe: Ūn̄ nec immerito nomen ſumpſiſſe videť: Tacta q̄ exurat digitos vrtica tenentes: Hec ſolet hictericos cum vino ſumpta iuuare Illi⁹ ſemen colicis cum melle medeť Et tuſſim veterem curat ſi ſepe bibatur: Frigus pulmonis pellit vētriſq3 tumorem. ⁊c̄.

Ca.ccccc vj.

Lpicum. Yſidorus. Ulpicum appellatum eſt. eo q̄ allij odorem hꝫ. Palladius libro vndecimo. In menſe Nouembri vlpicum ſicut ⁊ allium ſeritur. terra maxime alba foſſa ⁊ ſubacta ſine ſtercore, Sulcos in areis facies ⁊ ī locis altioribus ſemina pones: quattuor digitis ſeparatas: nec altius preſſa: Sarculari frequenter debent: quia plureſcunt: Si capitatum facere volueriſ. vbi ceperit caulis prodire. particl'a ſicq̄ȝ ſuccus ṙuertetur ad ſpicas.

Operationes.

A Yſidorus: Ulpicum cum vino tritū calculos aiunt prodeſſe potui datum. Illius ſemen cum vino menſtrua prouocat ſiue purgat.

Ca.ccccc vij.

Lmus latine. arabice arnabū. grece petela l' prolee ſiue preloe. Paulus ca: de vlmo. Eſt arbor om̄ibus nota cuius folia ſtiptica ſunt.

Operationes.

A Gal: viij. ſim: far: ca. prolee ſm̄ tranſlationē grecā. Prolee. i. vlmus folijs conſolidamus qñq̄ȝ recens vulnus cōtuſis q̄ ſtiptica ſit ⁊ abſterſiua virtus cōſeruat̄ in eis: Cortex vero eius adhuc magis ē ſubamarus ⁊ ſtipticus B Uñ ⁊ lepram ſanat cum aceto: Et dum viridis exiſtit ⁊ recens ſi ſupligata inuoluatur vlceribus ꝯſolidare ea poterit: C Et radices eius etiā eiuſdē v̄tutis ſunt. ⁊ cū eiuſ decoctione fomentant oēs fracturas poroſitatione egētes. D Paulus. Ipſa bullita in aq̄ curāt excoriatōeȝ capitis ſi inde lauet̄. Radix eiꝰ ē ſtiptica ꝯglutīatīa ⁊ cōſolidatīa nīs E Yſi. Ulmꝰ nom̄ accepit eo q̄ vligioſis ⁊ hūidis locis meliꝰ ꝓficit: Nā in mōtanis ⁊ aſpis minꝰ leta eſt.

F Pli.li.xvij. Ulmoꝝ vmbra lenis eſti enutriens q̄cunq̄ȝ occupat In ulmo inſeri moꝝ iubet religio fulguꝝ: Nobilia vina in arbuſtis gignunt̄. ꝑmoq̄ȝ oīm̄ vlmus. ꝓpter nimiā frondē excipit. Ulmis detra hitur ſuccus inutilis ſup̄ terrā vſq̄ȝ ad me dullā foꝛacis. In ſenecta ⁊ cū alimento ſe quunt̄ abūdare nimio. G Idem.li. xviij. Ulmi ⁊ popl'i ſerant̄ a die q̄ fauoni us cepit flare ſiue a die.vj.idus februarij ſine añ ꝑma ſolſticij eſtiual' die alia ꝑte fo lia vlmi celū reſpiciūt q̄ꝛ ſpectauerūt ꝑdie ⁊ eſt ꝓfecti ſideris ſignū H Idem li. xxiiij. Ulmi folia ⁊ coꝛtex ⁊ rami vim hn̄t ſpiſſandi ⁊ vulnera contrahendi. Coꝛtex vtiq̄ȝ interioꝛ.

Ca.ccccc viij.

Sir ſiue quſir ara.gre.egilops vel egilopa. Sera.li.aggre.cap̄.quſir id eſt alkaleya ſiue aquileya: et eſt herba cui⁹ folia ſunt ſimilia folijs frumēti niſi q̄ꝛ ſunt latōꝛa ⁊ mollioꝛa. ⁊ ī ſūmitate calami ei⁹ ē ſemē nigꝝ trib⁹ l' q̄tuoꝛ túicis veſtitum a q̄bus exeunt ariſte ſil'es capill' in ſubtilitate. Pli. Aquileya herba ē q̄ cre ſcit in ſegetibus cū tenui calamo hn̄ti ī ſū mitate tegmib⁹ ābitū ex q̄bus ariſte ſil'es capillis extant.

Operationes.

A Gal: Uirtus eiuſ eſt q̄ꝛ r̄ſoluit ap̄ata ⁊ ꝓfert fiſtulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocant̄. Maioꝛ v̄tus ē in ſeīe q̄re qn̄ ſim pliciter ponit̄ ſemē intelligit̄ Uires em̄ le uiter ⁊ efficaciter r̄laxātes ⁊ ad oēs tumo res valȝ. Sera: Mollit duricies. ⁊ ido ad egilopas farina eius cathaplaſmatibus cōmixta congrue facit.

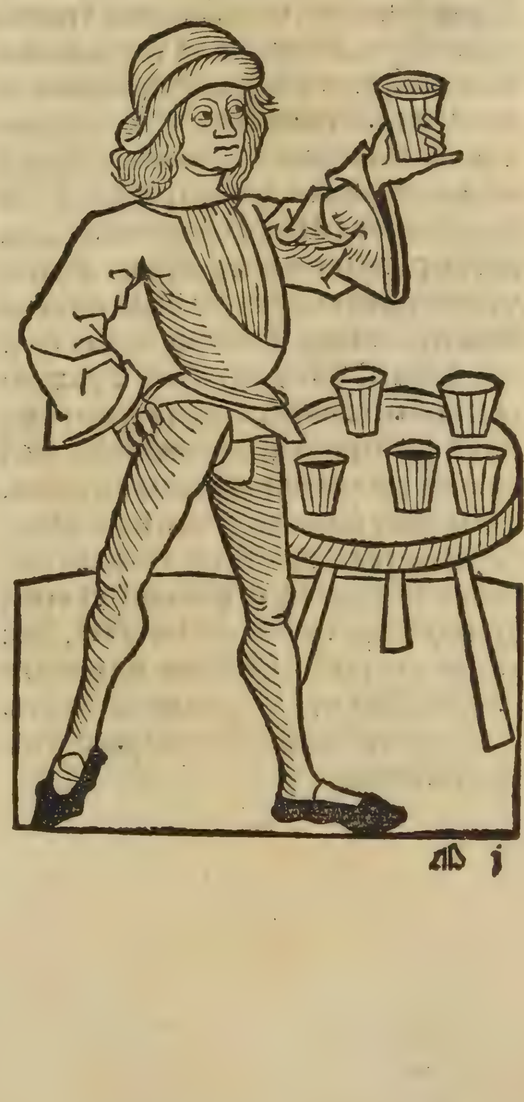
Ca.ccccc ix.

Snea. Pandecta ca.lxxj. Aynech ſiue aluſne arabice. grece brion vl' briū vel licena. latine v̄o vſnee vel muſcus arboꝝ. Uſnee vel briō q̄ddā oꝛit̄ in arboꝛib⁹ ſicut lanugo. ⁊ q̄ddā eſt vſnee vel brion maris. ⁊ ē lanugo q̄ oꝛit̄ ſup̄ pe tras maris. Serap̄.li.aggre.cap̄: aynech Aynech.i.muſc⁹ q̄rcus ⁊ eſt res q̄ reperit̄

naſcens ſuper arborē ſerbin ⁊ nucis ⁊ glā
dium ⁊ ſuꝑ lapides. ⁊ melius ex eo eſt q̊d
reperit̄ ſuꝑ ſerbin montanū: ⁊ poſt illō qō
reperit̄ ſuꝑ ſerbin montanū. ⁊ poſt illō qō
reperit̄ ſuꝑ arborē nucis. ⁊ melius horum
eſt q̊d eſt magis odorifeꝝ ⁊ albidioris co
loris. ⁊ peius eſt ex eo q̊d eſt ad nigredinē
tendens: ſapor eius eſt ſtipticus tꝑate Et
virtus eius eſt q̄ non eſt frigida frigidita
te forti. ſꝫ ꝑpe tepiditatem. ⁊ v̊tus ei⁹ alia
eſt q̄ reſoluit ⁊ mollificat. ⁊ ꝓpe illud quod
repitur ſuꝑ arborem ſerbin. Gal. vj. ſim.
far: cap̄: briū vel brion marinū ꝯpoſitum
ē ex terreſtri ⁊ a q̊ſa ſil' ſb̄a vtriſqꝫ frigidis
ſtipticat em̄ ꝯmeſtū ⁊ quot q̊t calida ſunt.
cathaplaſmatū mā̄ifeſte infrigidat et ad
iuuat. Et ē aliud briō l' briū q̊d a q̇buſdā
vocat̄ ſpelticū: repit̄ q̇dem in quercubus
⁊ pinis. ⁊ lenki s: hꝫ āt ſtipticatiuā v̊tutē
nō vehementē. neqꝫ em̄ ſufficiēter frigida
eſt. ſꝫ q̊dammō medijs aꝓpinq̄t. q̄re ⁊ dia
foreticā ⁊ mollificatiuā poſſidet vim. ma
xime q̊d in cedrinis lignis īuenit̄. Dyaſ.
ca. de licena q̄ ſuꝑ petrā marinā naſcit̄ bri
on eſt. Aui. li. ij. ca: vſnee Vſnee ſunt corti
ces ſubtiles circūuolute ſuꝑ arborē ferētē
glādes ⁊ pinū vel nucē. ⁊ hꝫ odorē bonū q̄
ex ea bona eſt: eſt alba. et nigra eſt mala.
In ip̄a eſt frigiditas pauca ad debilitatē
declinās. ⁊ ſtipticitas eq̄lis. Et extimaue
runt q̇dā q̄ ē ca. in: j. gradu: ſic. in. ij. Inq̄t
Alcauſi eſt frigida vehemētis ſiccitatis.
Inſunt ei v̊tus ſtiptica: ⁊ reſolutio ſil' ⁊ le
nificatio p̄cipue que eſt de p̄mo ⁊ eius ſti
pticitas eſt equalis:

Operationes.

A Sera. auc. dyaſ. Aynech eſt muſcus
q̄rcus: ⁊ ꝯfert doloribꝰ matricis. ⁊ qn̄ꝫ co
quit̄. ⁊ ſedēt muliēs in decoctōe eiꝰ. B
Et ꝯfert multū qn̄ admiſcet̄ in fumigatōi
bus ⁊ vnguētis q̄ fiūt ad reſoluendā laſſi
tudinē. C Et īgredit̄ in ꝯfectōe olei
de ben ⁊ in alijs vnguētis ꝓpter ſtipticita
tē q̄ ē i eo. D Et infundit̄ ī vīo diebꝰ
aliq̊t: ⁊ illō vinū facit dormire dormitiōe
forti: ⁊ qn̄ infundit̄ ī vīo ſtiptico. ꝯfert ſtō
⁊ curat excuſſionē vētris. ⁊ arōatizat ſtōm
⁊ abſcindit vomitū. E Dyaſ. Licēt
ē muſcꝰ maris q̄ cataplaſmatibꝰ adhibita
fluxū ſanguīs abſtinet. tūorē ꝯpeſcit. Zer
nas emēdat. Ycttericis opitulat̄ melle ad
dito aſpredinē oris ⁊ ligue diſſēit. reuma
tiſmū ꝯpeſcit q: ſtiptice ē v̊tutis ⁊ ſiccātis
F Almāſor. tract. iij. ca: vſnee. Vſnee l'
muſcꝰ q̄rcꝰ paꝝ exiſtit ca. q̊d ⁊ vomitū ab
ſtinēdo ſtōm efficit rigidū. G Aui.
Vſnee arōaticū ē aꝑit opilatōs ⁊ ſtringit
carnes mollificatas. ⁊ linit̄ ſuꝑ ap̄ata ca.
⁊ ſedat ca ⁊ r̄ſolnit duriciēſ ⁊ ſedat ap̄ata
carnoſa fluxa cadit ī ūctōibꝰ laſſitudīs. ⁊
reſoluit duriciē iuncturaꝝ: H Et ſil'r
eiꝰ decoctō cū infundit̄ ī vīo facit dormire
potantē ip̄m. ⁊ abſtergit viſū: ⁊ ꝯfert trēo
ri cordis r̄tinꝫ vomitū ⁊ ꝯfortat ſtōm. ⁊ re
mouet inflāmatōem eiꝰ p̄cipue eius infu
ſio in vīo ſtiptico: I Et ꝯfert dolori
epatis debil'. Aꝑit opilatōeꝫ matricis et
qn̄ ſedet̄ ī aq̄ eiꝰ ꝯfert dolori matricis ⁊ ꝓ
uocat mēſtrua. K Et idē ī de viribuſ
cordis ait: Vſuee ca. ē in: j. ḡdu: ſic: in. ij. ⁊
habet confortare cor.

Ca.cccccx.

Jnum.Yſidorus:li.xx. Uinū inde
dcm̄ eſt ꝙ eius potus ſanguine ci
to replet.hoc alij lieum appellant
eo ꝙ bibentem a cura ſoluit. Areſtoti
les i li.topicoꝝ:iiij.Uinū ait empedocles
aquam putreſcām in lignis. Ambroſius
li.iij. Noe poſt diluuiū vitem plantauit
que prius domini ꝓcepto pullulauit.ac
bibit de vino eius ⁊ obdormiuit.Deꝰ aūt
preſciuit ꝙ vinum ſobrie potatum ſanita
tem daret:prudentiam augeret Jn modi
ce vero ſumptum ad vitia cauſas daret.
creaturam dedit.ſed habundantiam hu
mano reſeruauit arbitrio. Areſtotiles in
libro de animalibus.Uinū ſerpentes val
de diligunt.⁊ ideo ꝑ ipm̄ venant̄.cum in
bibunt̄.Jtem Yſidorus.Uinum dr̄ roſeū
id eſt cum rubore.Roſa em̄ rubet.Amine
um quaſi ſine minio:i.ſine rubore.Succi
nacium ſuccine gemme ſimil'e.i.fului colo
ris.Limpidū vinū.i.ꝑſpicuum ab aq̄ ſpē
dictum quaſi limpidū:limpha em̄ eſt aq̄.
Turbidum quaſi torbidū.i.terra ꝯmixtū:
quod eſt fece.Falernū vinū vocatum eſt a
falerna regione campanie vbi optima vi
na naſcunt̄.Honorariū vinū q̊d regibus
⁊ potentibus honoris grā offert̄.Crudū
vinum eſt inſuaue q̊d ſerui potant:Cōdi
tum vocatur q̊d non ſit ſimplex ſed cōmi
xtione pigmentoꝝ compoſitum. Gaſetū
vero a regione vn̄ defert̄: Gaza em̄ oppi
dum eſt paleſtine.Infertum vinum dicit̄
quod altario offert̄ atqꝫ libat̄:Spurcum
quod offerre non licet:aut cui aqua admi
xta eſt quaſi ſpurium hoc inmundū. Aci
dum vel quia acutum.vel quia aq̄ mixtū.
cito in hunc ſaporem conuertitur. Actor
pluribus etiam modis vina viciata emē
dantur:ſicut notum eſt plurimiſ(vt verbi
gratia)ſi forte molleſcens incraſſet̄. Idē
vinum per media lignorum fragmenta
tranſfunditur vt oleagma mollicies con
fringatur vel lambruſce vel lignoꝝ ſerra
tura vel ſimilia.

Operationes.

A Yſaac in diebus ꝑticularibus li.iij.
Uinum bonū dat nutrimentum corpori.
Sanitatem reddit ⁊ cuſtodit:ſi accipiat̄
vt oportet.⁊ q̄ntum natura ſuſtinere valꝫ
digeſtionē ꝯfortat ſtomachi:⁊ etiā ſecun
dam que eſt in epate.nec vllus inuenitur
cibus vl' potus adeo naturalis caloris cō
fortatiuus ⁊ augmentatiuus.ſicut vinū.
ꝓpter familiaritatis conſortiū q̊d habet
cum natura. B Et quia calor eius ſi
milis eſt naturali calori citoqꝫ conuertit̄ i
naturalem ⁊ mundiſſimū ſanguinē. Tur
bidum quoqꝫ ſanguinem clarificat.⁊ adi
tus tocius corporis maximeqꝫ venaꝝ ape
rit ⁊ mūdificat.Epatis opilationē aperit
Tenebroſitatem aufert.Fumoſitatē triſti
cie generatiuam a corde expellit.tociuſqꝫ
corꝑis mēbra corroborat C Sꝫ aīaꝫ
ipām facit obliuiſci triſticiā ⁊ anguſtiaꝫ.
laborē ⁊ dolorē.datqꝫ ei leticiā ⁊ audatiā
Ingeniūqꝫ ſubtiliat. Igit̄ cōueniens eſt
om̄ibus etatibus ⁊ oībus regionibus:ſꝫ
tamen ſumat̄ ſm̄ ſui q̄ntitateꝫ ⁊ bibentis
conſuetudinē.ac nature poſſibilitatem.
Juuenes em̄ ⁊ viri maiorē vim q̄ntitateꝫ
ſuſtinent q̄ mulieres ⁊ adoleſcentuli:
D Uinū mundū ⁊ puꝝ ſi fuerit.ꝯuenit
vt hiemali tꝑe ⁊ frigida regione bibatur
In eſtate vero ⁊ calida regione vini pau
citas aqua multum ꝯmixti.neceſſario cō
gruet.Corpa em̄ refrigerat ⁊ hūectat pro
pter aq̄ ꝯmixtam.Un̄ antiq̄ aſſimilauer̄t
vinū tyriace nature q̄ v̄tutem hꝫ ꝯſeruati
uam nature ꝑficuā Calefacit em̄ corpora
frigida:⁊ infrigidat calida ſicca hūectat
et humida extenuat. E Haly in li.re
galis diſpoſitōis ait.Uinū calorem natu
ralem confortat Humores colericos tem
perat:purgans ꝑ ſudorē vrinam.Mēbra
dura humectat.appetitū iuuat ⁊ digeſti
onem: F Uentoſitatē q̊ꝫ ſoluit.Opi
lationem aperit melancoliā mitigat. Et
hec maxīe facit his q̄ tꝑate ꝯplexiōis ſunt
G Nocet āt illi cuius cōplexio ſuꝑha
bundat i calore.l' q̄ febrē patit̄ epatis aut
cephaleā:⁊ cuius nerui debiles ſunt.

H Idem in li. vt ſup. Dicit aũt ꝙ ex multi vini potatione paſſiones accidũt q̃ ſunt frigide. ſicut apoplexia. ſpaſmꝯ. epilẽtia. emigraneũ. obſtupefactio ⁊ his ſimilia. Replent̃ enĩ vẽtriculi cẽbri vaporibꝯ vini ⁊ q̊d ad illõ de venis aſcẽdit. vñ calor naturalis ĩfrigerat̃. ⁊ hmõi paſſiões gñant̃ I Raſi in q̃rta pte. Vinũ tpate bibitũ nutrimentũ penetrare facit digeſtionem adiuuat. multeqꝫ bõitatis cã exiſtit in corpore. ⁊ in ſenibꝯ q̃ꝫ maxĩe. K Yſidorꝯ Vinũ antiq̃ vocabãt venenũ. ſꝫ poſtq̃ inuentũ ẽ virus letiferi ſucci hoc vinũ vocatũ eſt: illud venenũ. L Vñ ⁊ Ihero. i li. de vĝgitate dicit. Adoleſcẽtulas ita debere fugẽ vinũ vt venenũ. ne ꝓ etatis calore feruẽti bibãt ⁊ ꝑeant. Iñ ẽ ꝙ apõ veteres rõnos feĩe nõ vtebant̃ vino niſi ſacroꝝ cã certis diebꝯ. M Cõſtan. in pãtegni Vinũ q̊ddã eſt meꝝ: q̊ddã de paſſis fcm̃. q̊ddã mellitũ q̊ddã dactilicũ: q̊ddã ordeaceũ l' frumẽtinũ. i. cẽuiſia. N Mexꝝ vl'iter ca. ẽ ⁊ ſic. Nouiter q̇dẽ e torcl'ari tractũ in ꝑmũ trãſit g̃dũ: verꝯ aũt augmentat̃ vel minuit̃ natura ſua ex longitudine vel propinquitate preloꝝ.

Ca. cccccxj.

Acea l' herba. clauellata latĩe: gre. torq̃ta. ara: marefolõ. Pla. Yacea ẽ herba ſimil' lauẽdule: ⁊ in ſũmitate flores q̊ꝝ color ẽ citrinꝯ glaucꝯ ⁊ albꝯ: ſolũ herba in medicinis vtit̃ ⁊ non radices. cal': eſt ⁊ hu. in. iij. gradu.

Operationes.

A Idẽ Pla. Herba ip̃a tũſa ⁊ cataplaſmatibꝯ adhibita ꝯfert ad pruritũ ⁊ ſcabiẽ B Herba ip̃a decocta cũ vino odorifero bibita ꝯfert heriſipiloſis. ⁊ ad oẽꝫ vlceratõem ſiue ſcabiẽ: C Iſta herba vꝫ ad leprã remouendã decocta cũ vĩo. ⁊ curat excuſſionẽ vẽtris D Confert etiã multũ mixtũ cũ fũo tẽe eãdẽ q̃ntitatẽ. nocꝫ ãt illi cuiꝯ ꝯplexio ſuꝑhabũdat ĩ calore.

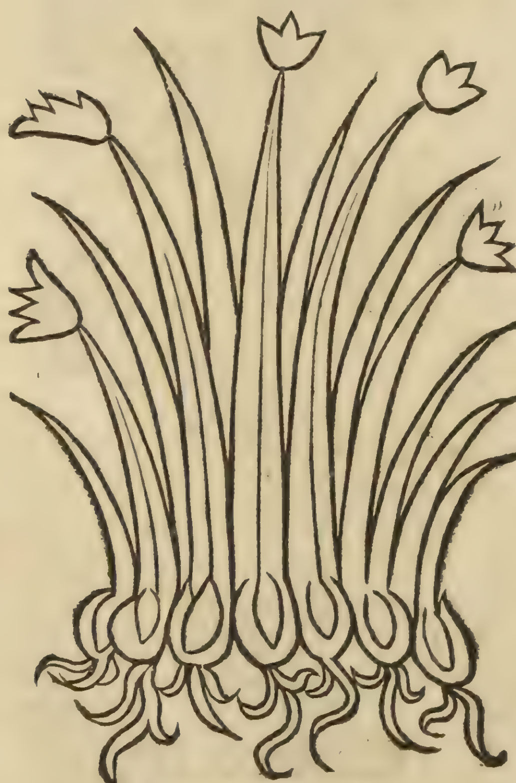
Ca. cccccxij.

Aſdane gre. anadragne ara. latĩe portulaca. Sera. li. aggre. ca. Raſ

dane.i:poſtulaca.⁊ eſt herba oībus nota Gal.vij:ſim:far.cap̄.de poꝛtulaca. Sba ei⁹ ē aq̄ſo ⁊ ī ſapoꝛe ei⁹ ē ſtipticitas pauca ⁊ v̄tus ei⁹ eſt q̄ infrigidat in:iij.ḡ.⁊ hume ctat in.ij. Syaſ.ca.andragne ſiue vt alij poꝛtulaca ⁊ ē oībus nota.hn̄s frigidā vir tutem atq̧ redarguentem.

Operationes.

A Sera.poꝛtulaca cōuenit hn̄tibus in flationē ⁊ incenſionē.⁊ cauſonē in oꝛifitō ſtōi.⁊ in oībus ypocōdrijs.⁊ curat ſtupo rem dentiū.eo q̄ lenit ⁊ aufert aſꝑitatem. B Et idē auc.Ruffi.Poꝛtulaca debili tat viſū.⁊ deſtruit eū.⁊ īfrigidat coꝛpus ⁊ ꝓhibet vomitū.⁊ aufert libidinē. C Syaſ.Poꝛtulaca maſticata l' ꝯmeſta cū o xigaro fluoꝛē ſanguīs ꝓhibȝ ⁊ viſcide ſtrī git.ꝓꝑe cū maſticā l' ꝯmeſta dentiū offenſā ſanat D In ardoꝛe ſtōi poꝛtulaca ī ace to ꝯmeſta mire iuuat tūſa et cū mollito oꝛ deo mixta.⁊ q̄i malagīa pāno īducca:Et ſtōacho impoſita mire febres tollit.

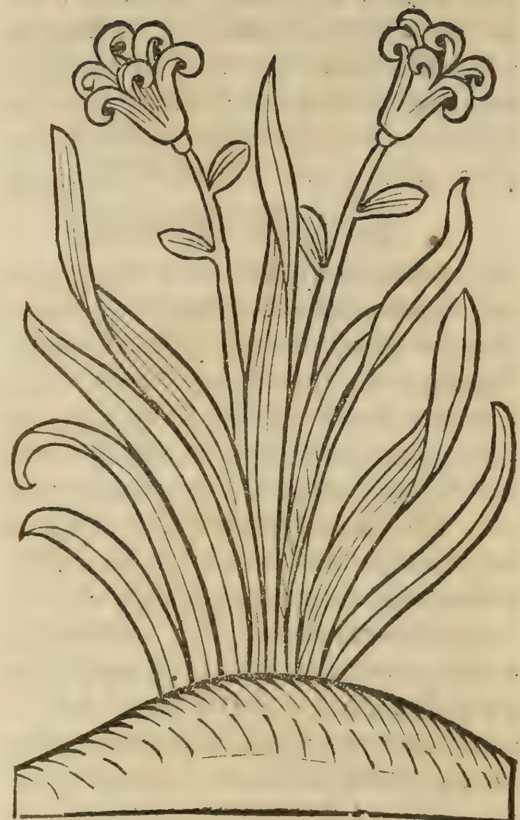

Ca.ccccc xiij.

Yreos.Pandecta ca.d cc v.Yreos. eſt herba faciēs floꝛē albū vt liliū. ⁊ eſt in frōdibus ſimilis yri.Differūt aūt in floꝛibus.Un̄ v̄ſus. Yris purpureū gerit floꝛem yreos albū.Gladiol⁹ croceū ſȝ ſpatula fetida nullū.Un̄ ille herbe ſunt ſil'es in folijs.differūt tn̄ in floꝛibus.Nā yris hȝ floꝛem purpureū hn̄tem gradatōes di uerſas in purpureitate.ſicut hȝ arcus celi ꝓ quo lege capl'in lilium ſuꝑius dcl.Et ē alius cuius flos eſt albus.⁊ iſte eſt yreos. ⁊ ille debilioꝛ eſt ſuꝑioꝛi in om̄i re.⁊ meli oꝛ ex eis eſt cuius radix eſt alba rotūda ꝑ ticipanſ de rubedine ſcḋm aliquid.⁊ groſſa ⁊ dura ⁊ ſpiſſa.⁊ in qua eſt aromaticitas. ſicut odoꝛ viole ꝓꝑe.⁊ cuius ſapoꝛ ē acut⁹. moꝛdicatiuus ꝓpter acrimoniam ipſius. hn̄s nodos breues ⁊ collectos.Et melioꝛ ꝑs plante eſt radix:poſt illaȝ floꝛes.⁊ me lius tp̄s collectōis ipſius radicum eſt pn̄ cipium veris:

Operationes.

A Paulus cap̄:yreos:Yreos ca:eſt i.ij. gradu.ſicca.in:iij.Ualet ꝯ duriciē neruo rum ex flegmate Tuſſim placat.Screatū facilem facit.groſſos humoꝛeſ pectoꝛis atte nuat. B Cū aceto potat⁹ ſpleneticis ⁊ ſpaſmū hn̄tibus ꝓdeſt rigoꝛē fe.⁊ dolo arem vulue mitigat ⁊ aufert.cū vīo pota tum mēſtrua ꝓuocat.peſſariū inde factū ſecundinā ⁊ fetū moꝛtuū expellit.Stō no cet.Cū aq̄ ca.bibitū doloꝛē vētris placat Elixatū ⁊ piſtatū vulnera dolentia curat. coctū cū aq̄ ro.mixtū vulnera et puſtulas mūdificat.⁊ bonā ī eis carnē gn̄at.⁊ valȝ ꝯ putredinē dentiū ⁊ gingiuaꝝ: C Pla.Yreos l' yris ca.⁊ ſic.ſūt ī.ij.ḡ.Sil'es q̄dē ſunt ī folijs ⁊ in effcū.ſȝ yris floꝛē facit purpureū yreos albū Haꝝ radice medici vtunt̄.q̄ ī fine veris colligit̄ ac deſiccat̄.ꝑ duos ānos ſuari pt̄ D Itaq̧ ꝓ radi ce yris pt̄ poni.radix yreos.⁊ ſil'r eꝯuerſo Uirtutē hȝ diureticā vn̄ diſſoluit ⁊ aꝑit. E Conſtā.Yreos.ē ca.ī.ij.ſic.ī.iij.valȝ ꝯ doloꝛē neruoꝝ de fleḡte.diuturnam tu ſſim placat.

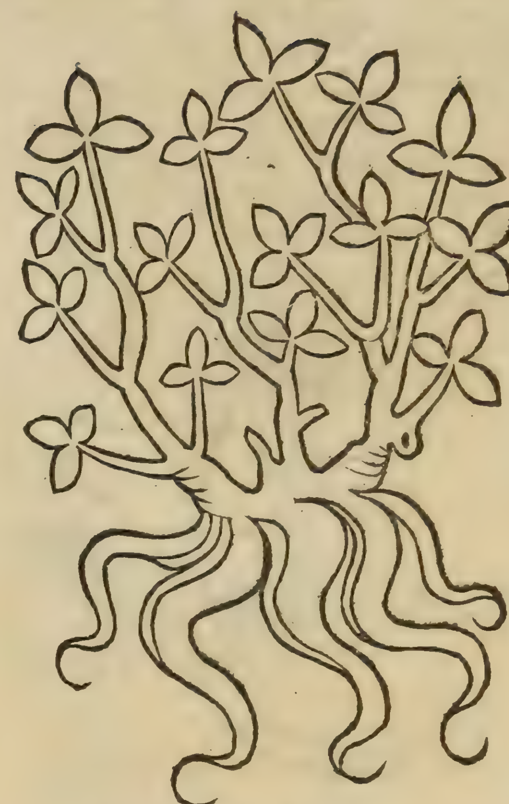

Ca.ccccc xiiij.

Ris illirica. Yſidorus. Yris illirica a ſimilitudine yris celeſtis nomen accepit. Vñ arcumen a latinis dr̄. eo ꝙ flos eius varietate coloris. eundē arcum celeſtem imitetur. Illirica dr̄ quia in illirico plurima eſt ⁊ violentiſſima. Spēs eius folijs gladioli ſimilibus radice aromatica odoris boni.

Operationes.

A Macer. Yri dat florum nomē arbor ipſe ſuorum Celeſtis ſimiles ſunt nempe coloribus yris Illiricam dicunt illam qr plurima naſci Fert̄ in illirico vis eius ſicca calenſqꝫ Dicitur atqꝫ gradum dāt hūc in vtroqꝫ ſecundum. Maior vis huius eſt in radicibus eius Has deſiccādas ꝑ fruſta rotunda ſecatas Sic vt ſe ꝑtes nō tangant in ſere filo Inqꝫ loco ſicco fac ſuſpendatur in vmbra Vix aliter totum poteris ſiccare per annū Cum vino ſedant tuſſim prebentqꝫ ſaporem. ⁊c̄.

Ca.ccccc xv.

Dea. Ydea ſm dyaſcoridem cap̄. de ydea ſm tranſlationem grecaꝫ Folia habet ſimilia mirte que ami li longi ſunt.

Operationes.

A Radix eius remordentis ſine redarguentis virtutis eſt. ſanguinis fluorem ſiue quemlibet fluxum ſtringit. B Vbi ſciendum ꝙ dyaſcorides de ydea facit duo capittula Vnum ꝙ̄d incipit ydea per y. ⁊ eſt illud quod ponit̄ hic. Et aliud capittulum quod incipit batus ⁊ vna de ſpeciebus eius eſt idea per i. pro qua lege capittulum. cccc ij. ſuperius der. C Galienus ſexto ſimplicium farmacorum capittulo ydea. Ydee radix ⁊ guſtantibuſ quidem eſt acra. emorogias et fluxum vētris necnon diſſinterias. et fluxum muliebrem. quotquot talia ſanans bibita ⁊ de foris appoſita.

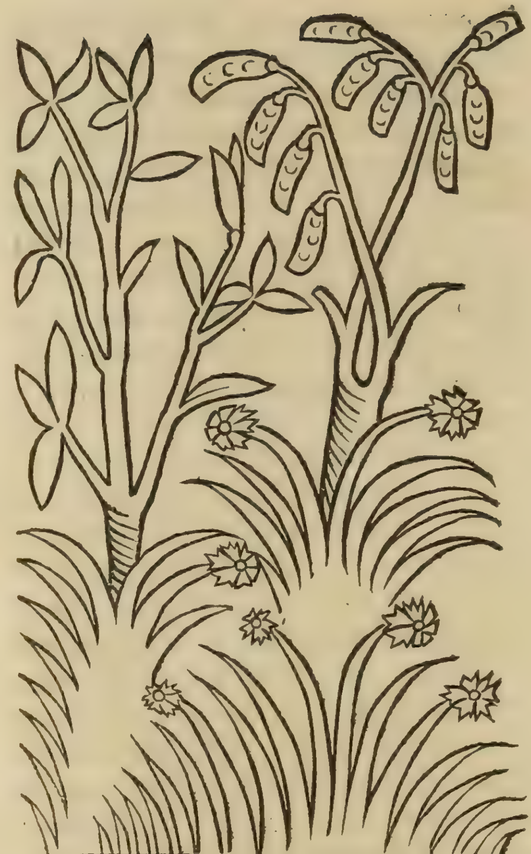

Ca.ccccc.xvj.

Pericon vel ſcopa regia latie.gre
ce ypericum vel biumi vl'atricum
arabice Infaricon.Ex ſinonomis
Xpericon dr̄ herba ſancti Johānis.Her
baqꝫ perforata.Quidam etiam nominā̄t
eam coronam regiam.Sera.li.aggre.ca.
Infaricon.ſunt qdam qui nōiant Rame
pitheos propter ſimilitudinē ꝙ hꝫ ſecum
in odore reſine pini Nam pitheos.i.pinꝰ
arbuſtum eſt q̊d ydoneū eſt ad accenden
dum ignem ſicut ligna.et hꝫ folia ſimilia
rute.ꝛ longitudo eius eſt circiter palmū.
ꝛ color eius eſt vergens ad rubedinē.ꝛ hꝫ
florem ſubtilem album.ſimilē flori cheyri
albo.ꝛ ſemen eiuſ eſt in cortice longū ꝛ ro
tundum.Et magnitudo ſeminis eſt in ꝙ
titate ſeminis ordei.cum odore r̄ſine pini
Naſcit̄ locis aſpis ꝛ domeſticis.Et vſus
eius eſt ꝙ adminiſtrat̄ ſicut eſt.ita ꝙ non
ſumus contenti ſemīe ſolo. Gal'.viij.ſim.
far.cap̄.ypericum ſm̄ tranſlationē arabi
cam.Xpericū calefacit ꝛ ſiccat ſubtilium
partiū exn̄s. Dyaſ.cap̄.ypericū.Eſt her
ba colore ſubruſa folia ſimilia rute habēs
ꝛ florem tenuem flore viole ſimilem.et ſe
men nigrum in forma ordei.odoris r̄ſine
vires hꝫ acriter ſtringentes ꝛ mictuales.
Paul'.ca.de ypericō.ca.eſt ꝛ ſic.in.iij.g̃.

Operationes.

A Galienus.Menſtrua ꝛ vrinas ꝓuo
cat.Oportꝫ autem totum ad hoc aſſume
re.ꝛ non ſolum ſemen.ſed etiam fructum.
Sꝫ cum folijs applicatum viride fit ad ci
catricem ducere poteſt.oīa vlcera queqꝫ
aduſtione facta ſunt ignis.ſiccum vero ſi
appoſueris ſanabis.ꝛ laxa ꝛ putrida vlce
ra. B Quidam vero ꝛ ſciaticis bibe
re id dant pulueriȝatum ꝛ ſiccatū.ꝛ qn̄ ſit
naſcale cum eo ꝓuocat menſtrua.ꝛ qn̄ bi
bitur ꝓuocat vrinam. C Et ſi bibit̄
ex ſemine eius cum vino curat quartanaꝫ
Et qn̄ bibit̄ eodē mō.lx.diebus ꝯtinuis.
curat ſciaticam.Et qn̄ fit emplaſtrū cū fo
lijs eius.ꝛ ſemine curat ꝯbuſtionē ignis.
D Dyaſco.Xpericum vrinam potatū
ꝓuocat ꝛ ventrem ſtringit.Item folia et
ſuccus eius medetur diſſinterie.ꝛ ſangui
nis effuſioni. E Ramicem etiam cu
rat.Herba fomento impoſita ꝛ ꝯbuſta ſa
nat.Hec cauda caballina dr̄ ab aliqbus.
ꝛ deſiccatiua eſt fortiter ſine mordicatōe
F Ad plagaſ autem magnas cataplaſ
matibus īpoſita vtilis eſt.ꝛ glutinat ner
uos inciſos.facit ꝛ ad eos q̄ ſanguinē vo
munt. G Et ad fluxum ſanguīs mu
lierum.ꝛ ad diſſinterios ꝛ ad diarriam.ꝛ
ad om̄e reuma ventris fortiſſimū adiuto
rium eſt.ſi ip̄a herba cum aqua aut cū vi
no bibatur H Succus autem eiꝰ ad
fluxum ſanguinis de naribus.ꝛ ventris
fluxum cum vino auſtero potui datur.fe
brientibus cum aqua. I Paulus
Vrinam prouocat.Epar ꝛ renes mundi
ficat.Femorum dolores curat.Vulnera
deſiccat.Venenum ſuperat.Cathaplaſ
matibus celeriter vulnera ſanat.

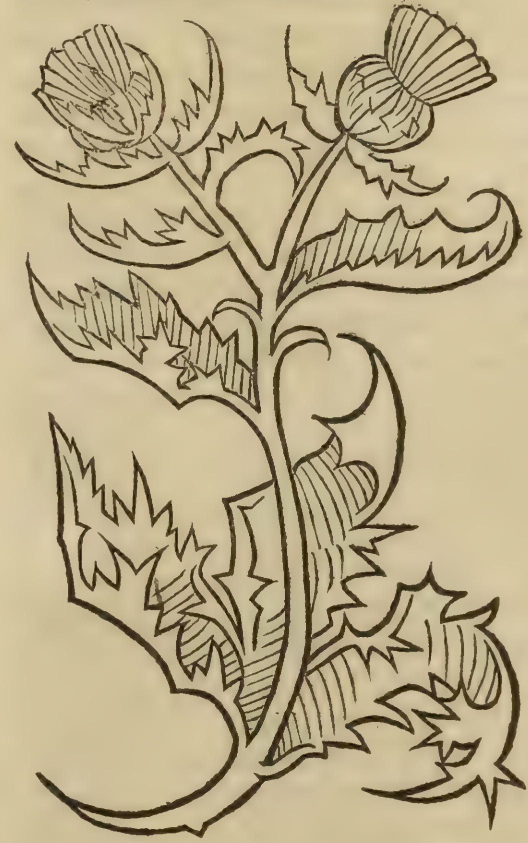

Ca. ccccc xvij.

Sia. Pli. Ysia eſt apō grecos. tra duntq; ipſam ⁊ typhen cū ſint de genere ad frumentum redire. ſi piſte ſerant̄. nec ꝓtinus ſed anno: iij. Zea ſemen eſt ex q̄ fit alica. granū eius ī pila lignea tundit̄. vel lapidis duricia nobilius ꝯterit̄: excuſſiſq; inde tūicis. iterꝝ armamētis nudata cōcidit̄ medulla: Eſt zea q̄ degenerat in affrica. vn̄ adulterina fit alica cꝰ ſpice latōres ac nigri ſūt ⁊ breui ſtipl'a.

Operationes.

A Yſaac. Zizania naſcunt̄ inter triticū ſiccis corruptiſq; tꝑibus: vn̄ vim hn̄t acutam ⁊ venenoſam: ⁊ aliqn̄ mentē ꝑturbāt ⁊ inebriant. Mixta ſulphuri vino ⁊ aceto ad impetiginem vl' ſerpiginē valēt cocta āt cū radicis cortice. vulneribus iā putrefactis appoſita ſanāt ⁊ mundificāt. valēt etiā ad apata diſſoluendū: B Iheronimꝰ ſuꝑ matheū. Inter triticū ⁊ zizāia q̄d nos loliū appellamꝰ. ꝗ diu herba eſt. necdū calamꝰ ꝓuenit ad ſpicā grādis ſilitudo eſt. ⁊ in diſcernendo aut nulla. aut ꝑ difficilis diſtātia: C Aui. Zizania ſm̄ duas res ab hōibus dr̄. Quidā em̄ zizaniā vocāt granū ſil'e frumēto ex q̄ faciūt panē. ⁊ dicūt ꝙ zizania pluria ē. Alij vero rem q̄ndā inebriantē malā q̄ in g̃nis ꝓuenit: Melior eſt illa q̄ eſt leuis pōderis: nō vetus nec frāgibilis. ſʒ viſcoſa cū maſticatur declinās ad rubedinē. ⁊ in ip̄a eſt pōticitas ꝑua. D Pli. li. xxij. Infelix dictum eſt a v̄gilio loliū hoc tn̄ mollitū. ex aceto coctū ⁊ impoſitū ſanat impetigines: eo celeriꝰ q̄ ſepiꝰ mutatū eſt: Medet̄ ⁊ podagre. ceteriſq; doloribꝰ cū oximelle. Curatio hec a ceteris differt. aceti ſextario vno dilui. mellis. Z. ij. iuſtū eſt: ita tꝑatis ſextarijs tribus decocta farīa lolij. ſextarijs duobus vſq; ad craſſitudinē calidūq; inponi ip̄m dolētibꝰ mēbris. Eadem q̄ʒ farina extrahit oſſa fracta.

Ca. ccccc xviij.

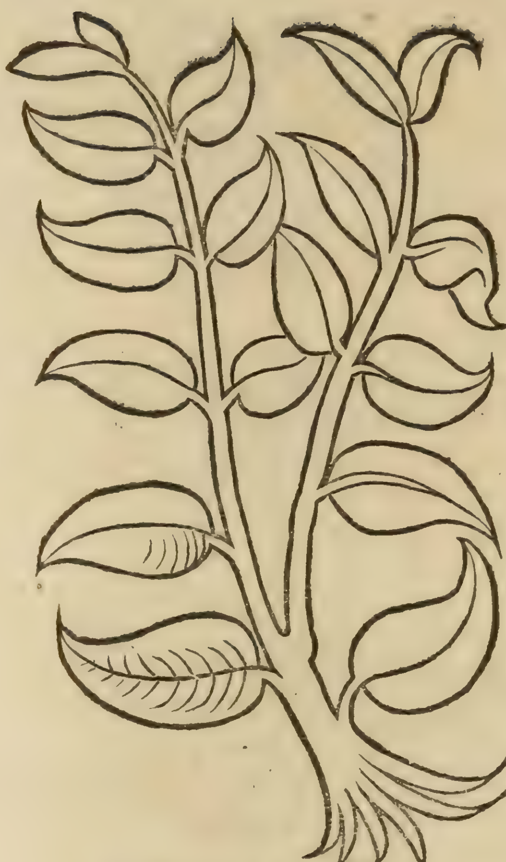
Ringus. Pandec. ca. lxiiij. Aſtaruticon ara. vel ſecacul. gre. biomon

latine vero centū capita vel yringus: Nō eſt autem affodillus. vt quidam dixerunt ſed vocantur due plante. quarum vna eſt yringus: vt patet p Serapionē proprio capitulo Et alia eſt vna alia herba q̄ ſibi ſatis ſimilatur. Item Plinius poſt ſermonem de yringo ex his inquit. ſcʒ yringum candidum quem centum capita nominãt omnes effectus eoſdem cauſat. ꝛ radices in cibis grecorum recipiunt̄ ſiue crudis ſiue coctis. vt dyaſcorides ca. de yringis. Preterea in antidotario virili in quodaʒ antidoto quod incipit antidotum q̄d facit epilenticis recipiant̄ ꝛ centum capita ꝛ affodilli quare non ſunt idem.

Operationes.

A Serapion li. aggre. ca. Aſtarutico. id eſt centum capita. Alia eſt celeſti coloris. ꝛ alia albi coloris. Sʒ q̄ eſt celeſtis coloris eſt herba hn̄s ſtipitem durū ꝛ aſperū et in ſummitatibus eius eſt flos glaucus ſimilis flori camomille: et aliquis ex floribus habʒ colorem purpureum. ꝛ habʒ folia ſciſſa ꝛ capitella ſimilia ſtellis ſʒ folia que ſunt in ramis tendunt ad lōgitudinē ꝛ habet velut pilos. B Et idem auctoritate Gal. Traxit nomen ab eo ꝙ curat apoſtemata. quando fit emplaſtrum deforis cum ea. aut ſuſpenditur ſup ipſa. Virtus eius infrigidat. ꝛ deſiccat nō fortiter. ꝛ maxime dum eſt recens. Sʒ centū capita albi coloris eſt yringus: Et eſt ſpecies ſpine ꝛ ſumitur folium eius cum ſale conditum in principio ſui augmenti.
C Et folia eius ſunt folia aſpa aromatica in ſummitate quando guſtant̄: Et in ſummitatibus eius ſunt capitella rotūda ſicut ſunt ſtelle. ꝛ ī circuitu eorum ſunt ſpine ꝛ ſtipes. ꝛ ſtipes eius eſt durus. ꝛ color eius capitellorū eſt ſimilis colori oleandri ꝛ fortaſſe aliquando ſicut color iacincti. ꝛ habet radices lōgas nigras deforis intus albas in groſſitudine pollicis. b ōi odoris. naſcitur in locis arenoſis ꝛ aſpis.
D Et idem aucto. Gal. Virtus eius ē compoſita quia infrigidat ꝛ reſoluit reſolutione pauca. E Paulus cap. de yringo. Yringus ſecacul aut yringiō. herba eſt ſpinoſa radix eius cum aliquali aromaticitate cōmedit̄. ꝛ conficiuntur cum melle et zuccaro radices predicte ꝛ cōmeduntur. F Dyaſcorides caplo de yringo: Yringus aut yringion aut nux agreſtis. herba eſt ſpinoſa folia eius in initio cōmeduntur. ꝛ in ſale ꝓponunt̄ q̄ folia lata ꝛ aſpera ſunt guſtum aromatis habētia q̄ cum creuerint obruſum colorem hn̄t cum multis virgis in quibus ſunt capitella rotūda ſpinoſa. haſtam hn̄t durā in giro ꝛ q̄nq; albam. ꝛ viridem cum colore iacincti. G Et radix eſt illi oblonga ꝛ nigra deforis. de intus alba aromate plena. naſcitur in locis lapidoſis ꝛ campis ꝛ littoribus. Radix eius habet v̄tutem calefactiuam. H Aui. li. ij. cap. ſecacul. Secacul eſt ca. in. ij. ad humiditatē quandam tendens ꝛ in ipo eſt leuitas. ꝛ virtus eius eſt ſicut v̄tus baucie. Yringus ꝛ maxime radix eius cruda ꝯmeſta curat gomorream. I Sera. aucto. Dyaſ. Folia huius plante ꝓferunt inflāmatiōi ſtomachi ꝛ apoſtematibus oculi. ꝛ alijs apoſtematibus calidis. K Et quidā dicūt ꝙ flos huius herbe cuius color eſt purpureus. ſi bibat̄ cum aqua confert ſquinātie et epilentie que accidit infantibus. quando fit emplaſtrum cum ea humida cōfert apoſtematibus lumborū calidis. L Et dicunt ꝙ ſi ille qui habet apoſtemata in lumbis ſuis accepit florē eius ſiccū cū manu eius ſiniſtra ꝛ poſuerit ſup apoſtēata. ſedat pulſationem eorum. M Et idem auctoritate Dyaſ. Qn̄ bibit[9] ſuccus eius radicis qui eſt albi coloris prouocat vrinam ꝛ menſtrua. Diſſoluit tortōes ꝛ inflationes ſtomachi. ꝛ quando bibitur cum vino. cōfert dolori epatis ꝛ morſib[9] venenatis. ꝛ quādo fit cum eis emplaſtꝝ reſoluit exteriora apoſtemata: aut quādo ſuſpendit̄ ſuper ipa. ſicut q̄dā putauerūt N Auicenna. Secacul habet v̄tutem baucie. ꝛ excitat appetitū coitus. Et loco eius ponit̄ buziden ſiue buzeyden. q̄d inuenies in caplo. lxxiij. ſuperius de B.

De Herbis.

Ca.cccccxix.

Dropiper.i. piꝑ montanū vel pſ peraſtꝛ. Dyaſ.ca;ydropiꝑ ſm trā ſlatōez grecā.naſcit̄ locis hūidis. cuius v̓ga ē nodoſa.in q̇bus nodis naſcū tur folia q̄ nodas ītra ſe ꝛ gradus hn̄t.huius fo.mentaſtro ſimilia ſunt.ſꝫ maiora ꝛ molliora ꝛ albidiora guſtu acerrima ſicut piꝑ.ſꝫ nō talis odoris.cꝰ ſemē in ip̄iſ v̓giſ minutum exiſtit ꝛ ſpiſſum ſicut botrus.

Operationes.

A Semē eiꝰ cū folijs cataplaſmatibus adhibitū duricies et tūores ſꝑgit.et liuores lī pidat ſiccū ꝛ tritū ꝓ piꝑe miſceri p̄t.
B Radix eiꝰ īutil' eſt.herba cū ſeīe cataplaſmate fcō ꝛ impoſita ypopias tollit.ꝛ duros hūores ſꝑgit:ruborē facit corpori.
C Gal'.viij.ſim.far.ca.idropiꝑ ſm trāſlationē grecā.Xdropiꝑ vocatū q̇dē ē ſic a locis ī q̇bus naſcit̄;ꝛ ab eo q̄ꝫ hꝫ guſtum ad ſil'itudinē piꝑiſ.ē āt ca.ſꝫ nō q̄ntū piꝑ q̇nimo viridis hec herba cū fructu ꝛ cataplaſmā ypopias.ꝛ ſeliratos hūores apit;ꝛ dyaforat.

Ca.cccccxx.

Nguirialis l' ſtellaria latīe. grece aſterion l' aſter acticꝰ l' bubonium Pli.ca.aſteriō:naſcit̄ ītra petras ꝛ loca aſꝑa.h̄ herba nocte tanq̄ ſtella ī celo lucꝫ a deo vt eā vidētes ignorātes putent ſe fantaſma vidē a paſtoribꝰ maxīe videt̄ Paul'ca.ca.aſter l' aſteriō.ē q̄dā herba radiata vt ſtella.folijs oblongis duabꝰ aut tribꝰ ī acūie capitella ſtelle mō radiata.

Operationes.

A Gal'.vj.ſim.far.ca;aſter acticuſ ſiue īguirialis.Alij v̓o bubonīū vocāt q̇ð nō ſolū ſupplaſmatū.ſꝫ etiam ꝓpinatū credit̄ bubones ſanare.hꝫ āt q̊d dyaforeticū.hꝫ etiā nō minꝰ refrigeratū q̇d ꝛ repcuſſi.vt mixte ſit potētie ſicut roſa non tn̄ ſic ſtiptícat. B Et idē eoð li.magis ītra caꝑ buboniū ſiue aſter acticꝰ ſiue inguirialis nōiatꝰ ē.ex eo q̄ credit̄ ꝯferre bubonibꝰ tā cataplaſmatū q̄ aſſumptū. C Eſt āt mediocriter diaforeticū eo q̄ mediocriter ē ca.ꝛ neqꝫ vehemēter neqꝫ ītēſe deſiccat. maxīe āt cū adhuc tenerū ē ꝛ rēcēs dcīn ē pꝰ.

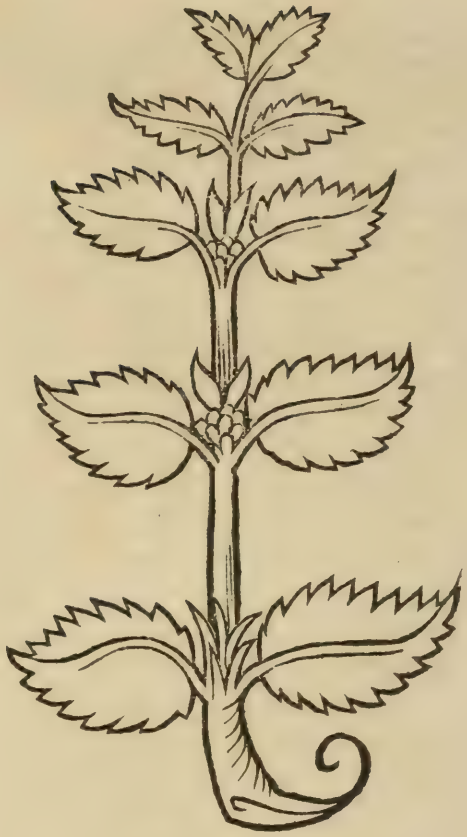

Ca.ccccc xxj.

Poquiſtidos id eſt ſuccus eius qđ oritur ad pedem roſe canine vł bar be hyrcine. Pro quo lege capitulū clxij. ſupius de E.

Operationes.

A Dyaſcorides. Stringit enim vehe mentiſſime. vnde veneris profluuium ꝛ ſan guinis abundantiam reprimit ſine mora
B Sunt autem due ſpecies. Una eſt flaua id eſt ſubrufa ꝛ alia alba. quas gre ci ypoquiſtidos vocāt. eo ꝙ in radice her be dicte naſcatur. vt apparet ſimiliter in caplo Edera arborea. Cuius ſucc9 expri mitur et reponitur valet ad eadem ad q̄ licium ꝛ accatia. Paul. Fri. ē ꝛ ſic. i. iij. ḡ.

Ca.ccccc xxij.

Pogloſſos. i. ligua eq̄ ꝛ vocař alio nomine mirta agreſtis.

Operationes.

A Dyaſ. Frutex eſt mirte agreſtis ſimil folia hñs minuta. ꝛ comā ſpinoſā. q̄ fo. in ſūmitate ſunt ſicut lingua cū ramulis mio ribus circa eadē fo. hāc phibēt multi col lo ligatā. dolorē capitis tollē. Malagina tibus miſceř. B Pla. Ypogloſſaz di cunt allexādrinā folia hꝫ oximirſino ſimi lia. ſꝫ maiora ꝛ albidiora ꝛ molliora. Se men in medio folioꝝ ei ſanguineū eſt ꝛ tā q̄ cicer. v̊gas duobus palmis. aut modi cū pl9 hꝫ lōgas. radiceſqꝫ ſiľes mirſine. ſꝫ maiores ꝛ odoratas molles ac rubeas.
C Naſciř āt ī locis mōtuoſis. vt9 ei9 ra dicis tm̄ exiſtit. q̄ cū vino dulci bibita diu ꝑturiētib9 ſubueīt Stāguirioſis etiā me dicialiter ꝓficit. ꝛ ſāguinē ꝑ vrinā depōit
D Pli. li. xxvij. Ypogloſſa hꝫ folia ſilue ſtris mirti figura ꝯcaua ꝛ ſpīoſa. ꝛ ceu lin guas in his folio paruo exeūte de folijs.

Ca. cccccxxiij.

Paragus ſiue aſparagus latine ⁊ gre. ara. nalió vel halió. Sera. li: aggre. ca. nalió auct. Gal'. i. ʒparagus. vĩtus ei⁹ ē q̄ deſiccat. ſ; nō h; frigiditatem neq; caliditatē;. ⁊ abſtergit: ⁊ apit opilatōe; epatis ⁊ renū. ⁊ ꝓpe ſem̄ ⁊ radix

Operationes.

A Sera. Zparag⁹ curat dolorē dentiū q̄ ſiccat ſine calefactōe ⁊ ĩfrigidatōe:
B Et idē auc. dyaſ. Qñ elixat̄ vna ebulitione ⁊ ꝯmedit̄ mollit ventrē. ⁊ ꝓuocat vrinā: C Et qñ coquit̄ radix ei⁹ et bibit̄ decoctō ip̄i⁹ ꝯfert ſtrāgurie ⁊ ycteritie ⁊ ſciatice. D Et qñ coquit̄ ĩ vĩo ꝯfert decoctō ei⁹ morſui rutele E Et qñ ex decoctōe eius fit collutō oris ꝯfert dolori dentiū. ⁊ ſemē ei⁹ qñ bibit̄ facit opatōs radicis F Et dr̄ q̄ elixata ei⁹ occidit canes. ⁊ dicūt aliq̄ q̄ qñ cornua arietū ſepeliunt̄ ĩ terra naſcunt̄ iñ ſparagi G Et idē au. abē me. ꝓpetas ē remouē dolorē lūboꝝ q̄ fit a fleḡte ⁊ vētoſitate. ⁊ dolorē colice. q̄ mollit ventrē. ⁊ ſi hō vtit̄ eo multū facit nauſeā. H Gal'. ij. de cib̄ ca. de ʒparago. ait q̄ ſūt diuretici modicū hñtes nutrimēti. ⁊ non bñ digerunt̄. I Et idē: vj. ſim. far. ca. ʒparag⁹ ē abſterſiue virtutis nō tm̄ calefacit mãifeſte neq; infrigidat: K Et ideo tā renū q̄ epatis deopilatiu⁹ ē. ⁊ magis radices ⁊ ſeia q̄ herba qm̄ etiā ſanat dolorē dētiū qm̄ ſine calefactione deſiccat. q̄ꝝ egēt maxīe dentes.

Ca. cccccxxiiij.

Eduar. Aui. Zeduar melior ē illa q̄ cū napello creſcit ⁊ ei⁹ vicitas plantā napelli debilitat.

Operationes.

A Eſt āt tiriaca venenoꝝ oim̄ viperi ⁊ napelli ⁊ alioꝝ. B Raſi. Zirūbet. i. zeduaria ca. ē ⁊ ſic. ventoſitatē; diſſoluit. C Conſtan. in li. ḡ. Zeduar ca. ē in: iij. ſic. in. j. valet ꝯ venena ⁊ morſus reptiliū. ſtōm curat ⁊ ꝯfortat: appetitū excitat: Putorē oris amputat. ſi poſt allia accipiat̄.

B Pla. Zeoduar ca. ē in. iij. ğ: ſic. in. ij. Uinū decoctōis ei⁹ ꝯ frigidā tuſſim valꝫ. ⁊ ꝯ dolorē ſtōi ⁊ iteſtinoꝝ ex frigiditate et vētoſitate. E Salſamentū ex eo fcm̄ ⁊ rore mario ⁊ pāe aſſo ⁊ aceto appetitū excitat Suppoſitoriū ex eo ⁊ trifera matricē calefacit ⁊ mūdificat: F Pand. cap. dccxij. Zedoaria la. gre. zerūbet. Radix ē cuiuſdā herbe ī trāſmarīs ꝑtib⁹ iuēta. ca ē v̄tutis ⁊ viſcide. G Uñ lūbricos occidit. ructū facit. ⁊ ſtō aptū: c⁹ dolorē antiquū ieiune ſūptū maſticatōne tollit. H Paul: ca de zedoaria: ca. ē i. iij. ğ. ſic: in: ij. radix ē c⁹dā herbe q̄ ꝑ. x. ānos ſuat: Uinū decoctōis ei⁹ ꝯ tuſſim fri. facit. ⁊ ꝯ dolorē ſtōi ⁊ inteſtioꝝ ex vētoſitate l' fri. ſuppoſitoriū fcm̄ ex eo facit vt ſ̄ dcm̄. J Sera. li. aggre. ca. zerūbet. i. zeduaria ⁊ ſūt radices rotūde ſil'es in ſapore ⁊ colore zīziberi ⁊ afferr̄ de ſeni. K Abē meſu. Eſt ca. ⁊ ſic. in. ij. ğ. ⁊ impīguat impīguatōe ꝯueniēti L Et dixit Bedigoras. Cōfert morſui venenoſoꝝ M Aui. de virib⁹ cordis dicit ꝙ eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. ⁊ habet confortare cor.

Ca. ccccc xxv.

Inziber latine. ara. zinziber dr̄ tengibel. Sera. li. aggre. ca: tengibel aucto. dyaſ. Eſt arbuſtū q̇d repit̄ in terris arabū. ⁊ hōies illi⁹ terre vtunt̄ folijs eius ī multis reb⁹ ſicut vtimur ruta in cib̄ ⁊ potib⁹ ⁊ decoctōib⁹ ⁊ alijs. ⁊ radices ei⁹ ſunt ꝑue. ſic̄ radices cipi: q̄ꝝ color v̄ſus albedinē decliat. ⁊ ſunt ſicut nuti late. et ī ſapore eaꝝ ē delectabilitas; ⁊ ſil'itudo ſaporis pipis: ⁊ hn̄t bonū odorē. ⁊ oꝑtet ꝙ eligant̄ ille q̄ nō ſunt ꝑforate Et q̇dā ſunt q̇ ꝯdiūt zinziber cū melle. ⁊ q̇dā cū rob: Et q̇dam cū aq̄ ⁊ ſale. ⁊ hoc ne putreſcat. ⁊ ſic ponūt in terreis vaſcul'. vt deportet̄ ad ꝑtes romanoꝝ. ⁊ ē ꝯueniēs in cib̄ ⁊ ꝯmedit̄ in piſcib⁹ ⁊ ſale. Gal'. vj. ſim. far. ca. de zinzibere ſm̄ tranſlatōem grecā: Radix hui⁹ plāte defert̄ ad nos ab india. ⁊ eſt illud in q̇ eſt iuuamentū; Et v̄tus ei⁹ ē calefactiua caliditate forti cū hūiditate ꝓpter hoc accidit ei ꝙ corrodit̄ ⁊ putrefit cito. qm̄ ī eo eſt humiditas ſuperflua.

Operationes.

A Paul'. ca. de zinzibē. Zinziber eſt ca. in. iij. gra. hu. in. j. Uinū decoctōis ei⁹ ⁊ ficuum ſiccaꝝ ⁊ paſſulaꝝ valꝫ ad frigidam tuſſim. ⁊ ſpūaliū frigiditatē. Si etiā pulvis ei⁹ in ficub⁹ ponat̄. ⁊ ſic ꝯmedat̄ B Puluis ei⁹ in cib̄ ꝯfectus ⁊ exhibit⁹ ſincopizantib⁹ ꝯfert. ꝑ bienniū ſuat̄. Et eſt domeſticū ⁊ ſilueſtre. Domeſticū eſt q̇d karopos colore ſapore vehemēti acuto ſolide ſubſtātie. dōeſticum v̄o ſubalbidū acutū hꝫ saporē. ſꝫ nō adeo vehementē. nec ſbaꝫ adeo ſolidā. Uñ cū frangunt̄ ꝑtes ſibi coherēt q̇buſdā ramuſculis; In ſilueſtri v̄o raro vel nūq̄ ſic īuenit̄. C Aui. Zinziber ſil'e eſt pipi in naturis ſuis. ſꝫ nō eſt ī eo illius ſubtilitas. ⁊ accidit ei vt corrodatur ꝓpter hūiditatē ſuā ſuꝑfluam. ꝓpter hoc etiā ⁊ ꝓpter ſpiſſitudinē ſuā calefactō ei⁹ durabilior eſt calefactōe pipis. Eſt āt ca. in fine: iij: ⁊ ſic. in. ij. D Yſaac. Ziziber ca. eſt ī. iij: ğ: hūiditatē hꝫ licꝫ ſenſui nō apparꝫ. ſꝫ teſtificat̄ ꝙ putredī appar⁹ ē.

De Herbis.

Utilis eſt frigidos ſtomachos hn̄tibꝰ vē
trem ſoluit hūiditatē: deſiccat digeſtiuaꝫ
v̓tutem adiuuat. ventrē humectat. E
Razi. Zinziber ca. eſt ⁊ hu: Cibū digerit.
Uentreꝫ mouet: ſtōacho ⁊ epati frigidis
ꝯfert: ⁊ oculis ex hūiditate obſcuris. F
Conſtan. Zinziber ventrē humidū facit
ij. ʒ. de eo. ⁊ ij. ʒ. zuckare cū ca: aq̄ accepte
viſcoſos hūores purgāt. G Cōditū
libidinē augmentat. ſtomachū calefacit
Cibū digerit. ſuꝑfluā hūiditatē ſtōachi
de fructibus deſiccat. ꝓ q̊ piꝑ albū ⁊ lon
gum poni debꝫ H Macer. Zinziber
atqꝫ piꝑ eq̄lia nā medicine. Dicūt hac cā
ta ceo de viribus huius.

Ca. cccccxxvj.

Irnabum Pandecta. ca. dcc xvij.
Zirnabū eſt arbor magna non fru
ctificans in monte libano deſeni:
cuiꝰ v̓gulta ſunt ꝑua rotūde figure. hn̄s ꝑ
uā ꝗſſiciē calami cū q̊ ſcribit̄. nig̃ ad citri
nitatē declinātia q̄ nō hn̄t multū ſaporeꝫ:
neqꝫ odorē ⁊ modicū. q̊d hn̄t de odore eſt
odor citri. Eſt ⁊ eius v̓tus nucis muſcate
⁊ eſt ſubtilior parūper.

Ca. cccccxxvij.

Irumb ſiue zirūbet arabice; grece
circūquinē l' cauch. Sera. li. aggre
ca. zirumb. Zirūb ē ex ſpēbus odo
riferis. ⁊ ꝓpter hoc admiſcet̄ i ꝯfectionibꝰ
aromaticis: Et idē auc. Gal'. Eſt ca. ⁊ ſic.
ꝑpe terciū g̃dū: ⁊ eſt in v̓tute ſua ſil'e caſſie
lignee et cubebe. Et idē auc. Cōſodonij.
Si nō hēs cinamomū pōe ꝓ eo zirūb: Et
idē aucto: Yſaac eben arā. Zirūb ē arbor
mag̃ q̄ naſcit̄ i mōte lubue. i. ī oriēte nullū
faciēs fructū hn̄s fo: lōga. q̊ꝝ color ē inter
frigiditatē ⁊ citrinitatē ſil'ia folijs ſalicis

Operationes.

A Yſaac. Reſoluit ⁊ ſtringit ventrem.
B Et idem aucto: Meſarugie Uirtus
eius eſt ſicut virtus nuciſ muſcate. verum
tamen eſt ſubtilior ea C Et qn̄ fit
ſternutatoriū cū eo ⁊ oleo violaceo ꝯuenit
dolori capitis frigido ⁊ humido D
Et ꝯuenit ſtomacho ⁊ epati ꝓpter ſuam
aromaticitatem.

Ca. ccccc xxviij.

Inirmon ſm dyaſ: ſm traſlatōem grecā. naſcit̃ in mōte anamō ⁊ gaſ hȝ ſil'es apio ⁊ rāos plurios. ⁊ fo. ſimilia ei lata ſup terrā ſpāſa. fortiora ⁊ pinguiora ⁊ odorata cū viſcitudīe: color ē ille mellin⁹. ⁊ ſunt ei capitella aneto ſil'ia. ⁊ ſemen obrotundū ſil'e caulicl'o nigꝝ viſcidū ⁊ mire hn̄s odorē. Radix ei⁹ viſcida ē ⁊ odorata ⁊ mollis ſuccū plurimū hn̄s. ⁊ fauces mordēs. Coriū ē illi a foris nigꝝ ⁊ itus viride aut ſubalbidū. naſcit̃ ī locis aſpis. ⁊ hūectis: virt⁹ ē radici ei⁹ ⁊ ſei ⁊ herbe ca.

Operationes.

A Dyaſ: Ei⁹ fo. ī ſale ꝯponunt̃ vētrem ſtrigūt. B Radix ei⁹ venēis occurrit tuſſiētib⁹ ⁊ ortonoicis. vrinā ꝓuocat. C Fo. ei⁹ cataplaſmatib⁹ adhibita tūores ⁊ duricies ſpargūt D Radix ei⁹ ſil'r facere p̄t. ſemē ei⁹ vrinā ꝓuocat E Nefreticis ⁊ ſpleneticis ⁊ dolori veſice maximum p̄ſidiū eſt. menſtruis imꝑat F Secundinas expellit.

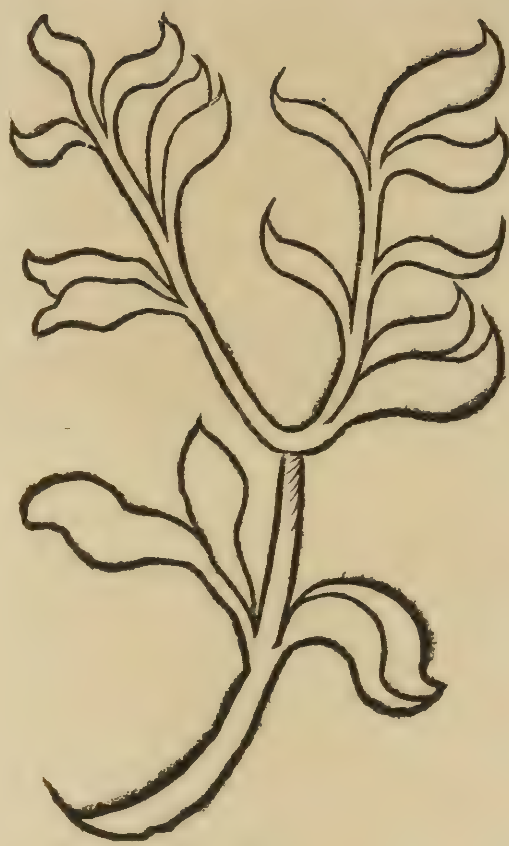
Ca. ccccc xxix.

Ua ſiue muſa grece. Ex ſinonomiſ Muza eſt fruct⁹ ꝑadiſi: vt dicunt qdam. in q̊ ꝯmedēdo peccauit adā: Sȝ aliȷ̈ veri⁹ dicūt ꝙ peccauit ī ficu. Fert̃ āt muza creſcē ī babilōia: alio q̊ȝ nōie muza eſt opiata: Yſaac. Muza ē ca. in medio ꝑmi graduſ: ⁊ hūida in fine iꝑi⁹.

Operationes.

A Yſaac. Muza cerebꝝ hūectat ⁊ vētrē pectoris ⁊ pulmōis ledit aſꝑitatē Eſt aūt nutrimēti multi ⁊ g̃ſſi. Que aſſueta: gn̄at ſtomachi grauitatē: ac ſplenis et epatis opilationē Un̄ q eā mādūcant p⁹ ei⁹ ꝯmeſtionē zinziber ꝯditū l' oximel accipiant ſi tn̄ frigide nat̃e ſunt. C Aui: Muza nota eſt. nutrit velociter ac lenificatiā eſt: D Multitudo ei⁹ gn̄at opilatōes: ⁊ addit in colera ac fleg̃te ſm ꝯplexiōes: E Cōfert aduſtioni ignis. gutturiſ ac pectoris F Stō q̄dē ꝯueniēs ſȝ multitudo ei⁹ valde g̃uis ē. Augmentū in ſꝑmate facit ⁊ vrinam ꝓuocat.

De Herbis.

Ca.ccccc xxx.

Uccaꝝ. Actor. Zuchara ⁊ candi (vt fert̃) vltra mare ł i hiſpãia ortũ hñt ex cãnis q̃ zuckarie ꝯgnõiant̃. Orit̃ em̃ zuccara ĩtra cãnã. ſicut medulla ĩtra ſambucũ vł arũdinẽ. Sera. li. aggre. ca. zuccaꝝ au: Gał. p̃ma eiꝰ v̾tus ẽ q̃ ſiccat Scḋa q̃ abſtergit ⁊ reſoluit. Et dixit Gał de ingẽio ſanitatis ꝙ ingredit̃ in medicĩſ q̃ aperiũt opilatõ es ⁊ abſtergũt ⁊ mũdifi cant vias. ⁊ ẽ lõginquũ a nocumẽto ſtõi. ⁊ ab eoꝙ facit ſitim ſicut mel. ⁊ efficit̃ ꝑ exp̃ ſſionẽ cãnaꝝ: ⁊ ſuccꝰ eaꝝ coagulatꝰ vocat̃ zuccaꝝ. Et idẽ aucto. dyaſ. Eſt ſiłr zuccaꝝ ſpẽs q̃ eſt ex ſpẽbꝰ mełł ⁊ vocat̃ mel cãne. ⁊ ẽ illud zuccaꝝ ꝙ ẽ ita pĩgue q̊d nõ ĩdurat̃. ſʒ remanet liq̃dũ ad modũ mełł. ⁊ cũ plus morat̃ dureſcit. cꝰ ſb̃a coagulat̃ ſuꝑ cãnaſ in india ⁊ arabia. ⁊ cũ plꝰ morat̃ dureſcit: cuiꝰ ſb̃a ĩdurata ſiłat̃ ſb̃e ſał: ⁊ frãgit̃ ſub dentibus ſicut ſal: ⁊ vocat̃ ſal indum.

Operationes.

A Sera. Zuccaꝝ indũ qñ reſoluit̃ ⁊ bi bit̃ ſoluit vẽtrẽ: ⁊ eſt bonũ ſtõ Cõfert dolo ri veſice ⁊ renũ. ⁊ abſtergit obſcuritatẽ vi ſus. B Idẽ auc. Abẽ meſ. Eſt ca. in p̃ncipio ſcḋi g̃. hu. in medio p̃mi. ⁊ dł̃e zuc caꝝ ſic coagulatũ ſuꝑ cannã. ẽ q̊d affertur ab egẽ ꝟm fruſta ſiłia fruſta ſał C Et eſt etiã zuccaꝝ tabarzet. i. de r̃gione illa q̃ fit zuccaꝝ albũ puꝝ ⁊ bñ coctũ. q̊d nõ mol lificat̃ ſicut ſal armeni. D Eſt ſimiłr zuccaꝝ aluzar ꝟm Aui. li. ij. ca. de zuccaro Zuccaꝝ aluzar ⁊ ẽ ros cadẽs ſuꝑ abuſaʒ. ⁊ ſunt ſicut fruſta ſalis: ⁊ i ipõ ẽ põticitas ⁊ amaritudo cũ abſterſiõe ⁊ r̃ſolutõe: acuit viſum ⁊ ꝯfert renibꝰ ⁊ veſice. E Et ẽ aliud zuccaꝝ amaꝝ q̊d colligit̃ in planta hauſer: F Pauł. ca. de zuccaro: Zuc caꝝ eſt ca. ⁊ hu. in. j. g̃. v̾tutẽ hʒ nutrĩedi ⁊ ĩfrigidãdi ⁊ relaxãdi. ꝯ̃ dolorẽ oculoꝝ di ſtemꝑet̃ zuccaꝝ cũ lacte mulieris. et diſtil latur in ocłõ ꝓbatũ eſt. G Aui. li. ij. ca. de zuccaro. Zuccaꝝ ẽ vehemẽtioris le nificatõis. ⁊ ſedat ĩflatõeʒ. ⁊ cũ ołõ amig dalino ꝯueĩt colice. H Serap̃. Peni die ſunt ca. ⁊ hu. in. j. g̃. Molliũt ventrẽ. ⁊ ſunt g̃ſſiores zuccaro I Dyaſ. Ex zuc caro cõficiunt̃ penidie q̃ꝝ v̾tus fri. ẽ ⁊ hu. Arteriaꝝ aſꝑitatẽ ꝯmeſte leniunt. Oris ⁊ gutturis amaritudinẽ ⁊ fełł tꝑant. Sicce tuſſiẽtes hũectant. K Conſtan. in pã tegni. Zuccaꝝ tꝑatũ. ſʒ tñ aliq̃liter calidũ Huiꝰ actio melli vicinat̃. Cũ farina coctũ ĩdigeſtiuũ ẽ. Cũ ołõ amigdalĩo nutritiuũ Sʒ epatis ꝯſtipatõ em facit ⁊ in renibꝰ la pides. L Ex li. de natura reꝝ. Zucca ra ca. ⁊ hu. Sũt ãt cãne in ꝑtibꝰ hiſpanie. q̃ cũ mat̃e fuerit radicibꝰ euellunt̃. earũqʒ ſũmitates ad mẽſurã duaꝝ palmaꝝ abici ſe ad ſpẽʒ germĩs terre infigunt̃. Reliquũ v̊o cãnaꝝ ꝑ fruſta ſciſſũ terũt. ⁊ liq̊rẽ ĩ vaſ r̃cipiũt ac bulliũt. cũ totꝰ in ſpumã trãſire videt̃ exhaurit̃: ⁊ ĩ vaſ r̃ponit̃ paleaqʒ co operit̃ ⁊ ſuꝑ aſꝑgit̃: Citrinũ ãt remanet ⁊ młto calidiꝰ ẽ. ⁊ ob hoc ĩ acutis põi nõ dʒ Albũ vero frigidius eſt ⁊ laudabilius. ⁊ cõtra dolorem pectoris valet.

Hec de herbis ⁊ arboribus ⁊ q̃ ex his ad vſum medicine ꝯcurrũt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus vitam in terris ducentibus

De Animalibus.

Prologus.

q

Uoniam in prioribus diuino nobis aſſiſtente auxilio. primum pſentis opis tractatum de herbis videlicet: ⁊ qualiter ad medicinam adminiculantur breuiter expediuim⁹. Reſtat nunc eiuſdem interueniēte auxilio vt ad ſecundum tractatum. qui de animalibus erit. aciem noſtre mentis vertamus. ī quo quidem (dum ſumma dei bonitas vt ſperamus haut deerit) naturas ꝯplexioneſq; ⁊ ſi quid medicine ſubſeruiunt animaliū. vitam in terris agentium explicare curabimus. Quia autem inter omnia animalia digniſſimum. nobiliſſimum. ꝑfectiſſimum. Necnon a deo dilectiſſimū eſt homo. Primo loco de hominis natura eius complexione acq; v̓tute dicamus.

Ca. Primū.

a

Homo. Yſidorus. Formauitq̃ (ſicut ſcriptū ē) dominus hominem in agro damaſcēo de limo terre quātum ad corpus Unde ⁊ adam interpretatur terra rubea ſiue terrenus. Erat corpus illud immortale non de conditiōe nature ſed de benefitio gracie. Nam eius īmortalitas erat ſuſtentanda per eſum ligni vite. Erat itaq; potens non mori ſi nō peccaret. quia de ligno vite ſuſtentaretur. ⁊ potens mori ſi peccaret quia ligno vite priuaretur ſicut ⁊ factum eſt. Yſidorus in libro ethimologiarum. xj. Corpus dcm̄ eſt eo ꝙ corruptum perit. ſolubile enim atq; mortale eſt. ⁊ aliquando ſoluendum. Caro autem a creando eſt appellata: Caro autem ex quatuor elemētis compacta eſt: Nam terra in carne eſt. Aer in anhelitu. Humor in ſanguine. Ignis in calore vitali. Habent in nobis elementa ſuam queq; partem: cui quid debetur compage reſoluta. Uitrubius in li. tercio de architectura. Corpus hominis ita natura compoſuit. vt os capitis a mēto ad ſummam frontem ⁊ radices ymas capilli eſſet decime partis. Item manus palma ab articulo ad extremū mediū digitum tm̄dem. Ipius āt oris altitudinis tercia ꝑs eſt ab ymo mēto ad ymas naris Naſum ab ymis naribus ad finē mediū ſupciliorꝫ tm̄dem. ab eorꝫ aūt fine ad imaſ radices capillorꝫ frōſ efficit̄. Reliq̄ quoq; mēbra ſuas hn̄t ꝯmenſuratōes ⁊ ꝓportiones q̇bus etiā antiq̄ pictores ⁊ ſtatuarij nobiles vſi magnas laudes ſunt aſſecuti. Corꝑis āt centrꝫ naturaliter eſt vmbilicuſ Nam ſi homo collocatus fuerit ſupinus manibus ⁊ pedibus panſis circiniq; centrum in eiuſ vmbilico collocatam circumagendo rotundationem vtrorūq; manuū ⁊ pedum digiti tangentur. Item q̄drata deſignatio in eo inuenit̄. Nā ſi a pedib⁹ ymis ad ſummū caput mēſuraueris. inuenietur eadem latitudo vti ⁊ altitudo. Ex

yſagogis Ypocratis. Corpus q̄dem ho
minis in tres partes generales diuiditur
ſcilicet caput pectus ⁊ pedes. In particu
las autem multas. Specialiter autem cō
ſtat de venis ⁊ arterijs: ⁊ neruis. ⁊ oſſibuſ
cartilaginibus adipibus ⁊ ceteris ſpiriti
bus. Notandum ꝙ om̄ia corporis oſſa
ſunt. cc xlj. Septē capitis. iiij. paria. xiiij.
maxillaria dentiū eius. xvj. vnū pali. duo
menti dentium ſuorum. xvj. Spondiles:
xxiiij. Coxarum. iij: Ani. tria. Coſte. xxiiij:
Teneritudinū octo. Spatularꝫ duo. Infe
riorum duo. Pectinis ī manibus. viij. di
gitorum. xxx: Ancharum duo. Calcanearꝫ
duo. Mauicularum. ij: Raſce pedum. x.
digitorum: xxx. Ex yſagogis ypocratis.
Sunt autem in humano corpore oſſa. cc:
xxiiij. In capite. vj. In facie. viij. Dentes
plerūqꝫ. xxxij. Spōdilia. i. oſſa ſpīe. xxiiij:
Inguli. ij. Vertebrarum: ij. Femorum: ij
Pale. ij. Pectoris. j. Laterum. xxiiij. Cubi
torum ⁊ radiorum: iiij. Carpon. vij. Me
tacapon. viij. Digitorum manuū: xxx. Co
xarum. ij. Femorꝫ. ij. Vertebrarum. ij. Ge
niculorum. ij. Crurium radij. iiij. Planta
rum. lxv. Calcanei: ij. Aſtrāguli. ij. Digi
torum pedum. xxx. ⁊c̄. Conſtantinus. Mē
bra diuidūtur prout ſingula fecit natura
proprijs actionibus cōuenientia. Actio
nes enim ſunt tres. ſcꝫ: Animalis: Spiri
tualis: Naturalis: quibus ſimilia ſunt in
ſtrumenta corporis. Unde membra vtu
tem animalem ſequētia vocant̄ animata
Spiritualem ſpiritualia: Naturalem na
turalia. Animata membra fecit deus in
omnibus aīalibus propter ſenſus ⁊ volū
tarios motus. In homine vero ⁊ propter
hoc. ⁊ propter intellectum ⁊ rationem ea
fecit: vt cerebrum: oculos. nares. articl'os
linguam. neruos atqꝫ lacertos. Membra
ſpiritualia facta ſunt propter ſpiracl'a | fla
tus ⁊ caloris naturalis conſeruantias. vt
ſunt pectus: ⁊ eius pāniculi: cor ⁊ pulmo
cum cānalibus ſuis. fauces ⁊ dyafragma
et arterie: Mēbra naturalia biptita ſunt
quedam enim ſunt nutritiua. quedam ge
neratiua: Nutritiua ſunt que mittant ci
bum in ſubſtantiam membrorum tocius
corporis. Omnia enim humana ⁊ beſtia
lia corpora conſumuntur ab aere et natu
rali calore. Ideo neceſſe eſt vt ad conſuā
tiam ⁊ integritatem. eorum conſumptio
cibis reparetur. Itaqꝫ nutritiua ſunt os:
dentes. ſtomachus: inteſtina: epar. ſplen.
fel. renes. veſica. vene. Generatiua vero
facta ſunt vt ſpecificarentur generalia et
indiuiduarentur ſpecificata. Nam quo
niam omnia indiuidna naturaliter cōſu
muntur. neceſſe eſt vt per genitalia repa
rentur. que ſunt matrix vel vulua. Virga
teſticuli ⁊ vaſa ſpermatis: Horum autem
trium generum: ſcꝫ animatorum ſpiritua
lium ⁊ naturalium membrorum ſingula
habent vnum principale membrum: cuiꝰ
cauſa facta ſunt alia Membra vero conſi
milia (ſicut dcm̄ eſt ſupra) ſunt partes to
ti: totumqꝫ parti aſſimulantia: Sunt aūt
ſeptem. Primū ſcꝫ oſſa. Secundū cartila
go. cor. nerui. ligamē: Terciū vene. Quar
tum arterie. Quintum caro. glādes. pin
guedo. Sextum cutes ⁊ pellicule. Septi
mum pili ⁊ vngl'e. Oſſa itaqꝫ ſunt purior
⁊ ſiccior corporis pars Ex libro de natu
ris rerum: Sicut in pariete luteo pali ip
ſam parietem tenent. ne penitus obruat̄:
ſic oſſa carnem fragilē ſtipant ne ſua mol
licie corpus in vnum improbe conuoluat̄
Etiam multa hic eſſent dicenda de vno
quoqꝫ mēbro. que cā breuitatis dimitto.

Operationes.

A Auicenna in ſecundo canone: Sa
liua hominis ieiuni ſcorpiones interficit
Cum eadem ⁊ camphora fricatur impeti
go: Eadem quoqꝫ cum diſtillatur in aurē
vermibus leſam eos īterficit ⁊ ſtatim edu
cit. B Sordicies auris hominis cō
fert emigranee ⁊ pannaritio: Et linit̄ ſuꝑ
fiſſuras labij C Capilli quoqꝫ ⁊ den
tes ⁊ oſſa hominis combuſta: ⁊ alia plura
de homine medicinalia ſunt: D Itē
vrina hominis abſtergit ſcabiem vlcero
ſam ⁊ pruritum: ꝓhibetqꝫ ſerpiginem et
impetiginem. Eadem in vaſe eneo cum
melle cocta abſtergit albuginem oculi. ⁊

confert palpitationi. Confert etiam ycte
ricie. ⁊ proprie cum aqua mellis ⁊ aq̃ cice
ris. Fex eiuſdem vrine ſanat heriſipilam
ſm quod dicitur. E Et vrina infan
tis abſtergit morpheam ⁊ pannum. Ead
quoq; bibita cõfert difficultati anhelituſ
⁊ dilatationi. Item vrina hominis prece
teris vrinis eſt magis abſterſiua. ponitur
enim cum cinere vitis ſuper locum fluxuſ
ſanguinis ⁊ ſiſtitur. F Confert etiaȝ
morſui vipere bibita omniq; morſui ⁊ pũ
cture valet. ⁊ que ex ea antiqua eſt. cõfert
venenis omĩbus ⁊ lepori marino. G
Alia quoq; plura medicinalia operatur.
Sperma hominis proprie competit em
petigini. ⁊ ſedat dolorem podagre. Dici
tur etiam ꝙ abſtergit morpheam. H
Stercuſ hominis calidum ſedat heriſipi
lam vt dicitur. ⁊ forſitan ſordiciei confert
Idem ſiccum cum melle aut vino bibitũ
in febribus periodicis. prohibet eñ eaꝝ
periodos. Confert etiam yctericie. I
Dyaſco. Fimus huãnus vulneribus im
poſitus tumorem non admittit. Succus
autem cum melle ſquinanticos curat. Itẽ
fimus humanus paracoleſim facit adhi
bitus. Gratum vultum ⁊ niueum facit.
K Serapion libro aggre. caplo Zebel
auctoritate Gal. inquit. Omne ſtercus ẽ
calidum et reſolutiuum attractiuum ſed
ſecundum plus ⁊ minus. ⁊ maxime ſterc⁹
animalis comedẽtis oſſa. ⁊ ſignum eſt ꝙ
curat ſquinantias ⁊ apoſtemata gutturiſ
⁊ miſcetur cum melle ad diſſinteriaȝ ⁊ ad
vlcera antiqua. Et miſcetur cum lacte in
quo ſunt extincti lapides aut ferrum can
dens. ⁊ datur in potu. aut fit criſtere cum
eo. ⁊ miſcetur cum medicinis reſolutiuis
appoſitum. ⁊ confert iuuamento magno
L Stercus infantium cõmedẽtium pa
nem ⁊ carneſ gallinarum curat ſquinanti
am. Cõuenit ⁊ ei iuuamento mirabili qñ
miſcetur cum melle ⁊ linitur cũ eo guttur
⁊ palatum aut datur in potu.

Camp

Ca. ij.

Gnus. Yſidorus. Agn⁹ a greco
a vocabulo dicitur quaſi pius. nã
inter omnia terre animantia ma
xime inuenitur innocẽs ⁊ manſuetus. nul
lum eñ ledit dente nec cornu. nec vngue.
⁊ quicquit in eo reperitur totum vtile eſt.
quia caro ad cibum pellis ad variũ vſum
pilus ad indumentum. fimus ad terre im
pinguationem. vngula ⁊ cornu ad medi
cationem. ⁊c. Item Yſidorus libro. xij. La
tini agnum ab agnoſcendo putant dictũ
eo ꝙ pre ceteris animalibus matrem ſuaȝ
noſcat adeo ꝙ ſi ĩ magno grege errauerit
ſtatim balatu vocem noſcat parentis.
Secundũ Areſtotilẽ ⁊ Auicennã. Agni
quidam naſcuntur in tempore vernali. q̃
dam in tempe autumpnali. Vernales ſũt
corpore maiores robuſtiores viribus ⁊ pĩ
guiores q̃ ſunt autumpnales vel hyema
les. Pli. li. viij. In aliquibus tamen regi
onibus multi hybernos agnos preferũt
vernis. qm̃ magis interſit ante ſolſticium
q̃ añ brumã firmos eſſe ſolũq; hoc anĩal
vtiliter bruma naſci. Idẽ in li. xviij. Por
ro decreſcenti luna caſtrãdi ſunt agni vel
arietes ſicut iuuenci ⁊ edi a tergo. Am
broſius. Agnus ſimpliciſſimus cũ a mr̃e
qñq; aberrat frequẽter eã balatu abſentẽ

excitat:multiſqꝫ licet verſetur in milibus ouium.recognoſcit vocem parentis ⁊ feſtinat ad eam.Nam q̄uis cibi ⁊ potuſ deſiderio teneat̄.tranſcurrit tñ aliena vbera licet humore lactis grauida exundēt.ſoliuſqꝫ materni lactis fontes requirit: Areſtotiles.Agnus ſi renes eius ſepo circumquaqꝫ cooperiant̄ morietur. Palladius libro.xv. Agnoꝝ prima generatio eſt in menſe nouembri.ſed agnus natus maternis vberibus ſtatim admouenduſ eſt manu.prius tamē exiguum lactis in quo ſpiſſior eſt natura mulgendum quod paſtores colluſtram vocant:hoc em̄ agnis.(niſi auferatur.)nocebit.ac per biduū natuſ cum matre claudatur:⁊ tunc ſeptis obſcuris calidiſqꝫ ſeruetur.Item ſecluſo ꝑuulorum grege matreſ in paſcua mittant̄.Sufficit autem priuſq̄ in mane ꝓcedant.et cum ſature reuertuntur ad veſperam.agnis vbera haurienda ꝑmittere.Qui donec firmentur.intra ſtabulum furfuribus vel medica herba vel(ſi eſt copia)farina ordei paſcantur ingeſtum donec ꝯſeptis pabulum ꝓ etatis robur matribus habere poſſint cōe. Actor.Agnus eſt animal oim̄ ſimpliciſſimū ⁊ manſuetiſſimū.quia nec vlla fraude.vel aſtucia callet.nec vlli dentibus vel cum vnguibus nocet:

Item pacientiſſimum.Quia ⁊ immolādus non clamat.⁊ tondendus ſilet.Item ad plures vſus vtiliſſimū.Nam ⁊ lac prebet ad nutrimentū.⁊ lanam ad veſtimentum.⁊ carnes ad eſum.coriū q̄ꝫ ad calciādum vel ad ſcribēdum.⁊ fimū ad agrum impinguandum ⁊ fecundandum. Eſt et aīal mundū ſ̄m legē.q: ⁊ ruminat ⁊ findit vngulā.Lupū v̊o natr̄aliter timet ⁊ horꝫ ⁊ fugit.Merito ḡ ⁊ ꝓpter p̄dcās tot bōas ꝓpetates.voluit xp̄s p̄ oībus bon⁹ ī agno p̄cipue figurari ſicut ſp̄ūs ſcꝫ in colūba.

Operationes.

A Yſaac in dietis ꝑticularib⁹. Agnus q̄dem lactās in viſcoſitate vicin⁹ ē porcis ſilueſtribuſ ꝓpter vicinitatē vulue:⁊ humiditatē lactis q̊ nutrit̄.ꝓinde caro ei⁹ nō ē laudabilis.q: īdigeſtibilis. ⁊ lubricitate ſua de ſtomacho deſcendit:Indigeſtibil' autē p̄cipue:ſi ꝯmedētes ſtōm humidum ex defectu habeant Ideoqꝫ Gal.vituperauit lactantes agnos B Annualeſ v̊o mediocrē hn̄t ꝯplexionē inter lactāciū hūiditatē ⁊ iuuenū ſiccitatē Ideo ceteris ſunt meliores ⁊ ad digerendū faciliores. ſāguinē meliorē gn̄ant. maxieqꝫ iuuenes iuuāt ca.⁊ ſiccā ꝯplexionē hn̄tes ⁊ calidā ⁊ ſiccam regionē inhabitātes: C Ex libro de naturis rerum.Caro agnina robuſtis et ſanis eſt valde bona.ſed infirmis infirma.quia licet a ſtomacho facile deſcendat.difficile tamen a membris ſoluitur Ideoqꝫ viſcoſum hūorem generat: D Pli.li.xxix.Coagulum agni contra om̄ia mala medicamenta pollet.⁊ contra marinoꝝ morſus vel ictus valet. E Auicenna.Sanguis agni ſanat epilentiam cum vino:Coagulū em̄ eius a venēis ⁊ morſuris oībus ſanat. F Albertus Medulla agni ad ignē liquefcā cum oleo nucū admixto zuccaro albo diſtillata ſuꝑ ſambuthū ⁊ poſtea bibita diſſoluit lapidē in veſica:⁊ ꝯfert paciētib⁹ dolores in v̊ga ⁊ veſica ⁊ in renib⁹;⁊ ꝯfert etiā mingenti ſanguinem. G Si cū felle agni inūgant̄ loca corꝑis in q̄b⁹ īcidit cācer cōfert māifeſte.Si vis remouē morbū ouiū iterficientē eas:accipe ventrē arietis ⁊ coque cū vīo ⁊ admiſce cū aq̄ ⁊ da ouib⁹ in potu ⁊ remouebitur morbus.

ganiel

Ca. iij.

a Ries. Yſidorus lib. 10. xij. capitulo primo. Eſt autem aries dux ⁊ princeps ouium. ⁊ ideo dedit ei natura fortitudinem ceteris ouibus preſtantiorem. Decuit enim arietem ducem ceterarum ouium ⁊ tutorez alijs eſſe viribus fortiorem. Et ideo vt dicit Yſidorus. Aries autem veruex a viribus eſt dictus eo ꝙ tanquam vir ouium. Vel vt idem dicit. Veruex a verme eſt dictus eo ꝙ habeat vermen in capite cuius prurітu excitatus caput concutit fortiſſime. ⁊ quicquit ſibi obuiat dу referit. ⁊ ideo aries grece quod dicitur vmſ latine eſt vocatus. quia in gregibus maſculi dicuntur arietes. quia ad fecundandaſ oues virtuoſi ſunt atqꝫ fortes. Nā corporis magnitudine ⁊ virium fortitudine et animi virtute oues alias preexcellunt. Dicitur etiam aries ab aris. quia vt dicit Yſidorus Hoc pecus primū fuit in aris a gentibus immolatum. Unde dicitur ideo aries quia mactatur ad aram. Unde ſm legem Moſaycam. Aries fuit animal potiſſime mundum. ⁊ ad ſacrificium ⁊ ad eſum. Nam pro peccato illo a populo conuenienter offerebatur. ⁊ quia findebat vngulā pariter et ruminabat indifferenter a pplo comedebatur Item Pli. li. viij. cap. xlvij. Arietis inquit naturale eſt agnos faſtidire et oues ſenectas ſibi obuias ſpectari: Nam ipſe melior eſt et vtilior in ſenecta: tamen reſpectu ouium ferox fit animo. Tempore amoris pugnat pro vxoribus ſuis ⁊ aduerſarioſ cornibus impetit. ⁊ vt melius pugnet ⁊ fortius contra reſiſtentem retrocedit ac reſiliendo cū impetu hoſtem ferit. De arietibus etiam dicit Auicenna: Arietes inquit et capri vadunt multū in vnum. ⁊ in hyeme non ſe abſcondunt propter frigus. ⁊ aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidū. ⁊ quando pluit quouſqꝫ moriantur. ⁊ arietes naturaliter ſequuntur capras ⁊ quieſcūt omnes quouſqꝫ paſtor accipit vnū ex eis et facit ipm antecedere ⁊ ſequuntur alij. ⁊ timēt naturaliter tonitrua ſicut oues. q̄ ſi ipregnate fuerint ⁊ audierint tonitrua abortiūt pre timore. ⁊ ante mediam noctem ſtant ſimul cum ouibus ⁊ dormiſit: ⁊ poſt ſparſim. ⁊ in dormiēdo ſeparatus alternāt per vices. nā a vere vſqꝫ ad autumpnū dormiūt in vno latere. dein vſqꝫ ad ver dormiūt in latere altero. Yſaac in dietis particularibus inqt. ꝙ arietes et capri ſicut ⁊ cetera aīalia ꝓpriam hn̄t vocē per quā ſe clamāt ⁊ vocāt feīas tpe coitus ⁊ amoris ⁊ potantes a q̄ ſalſam anticipāt coitū ⁊ citius mouentur ad amorē: Et qn̄ arietes ſenes mouentur citius ad amorē ⁊ coitū q̄ iuuenes in tpe determinato ſignū eſt bōitatis tpis in āno illo. Et ſi in illo tpe excitentur iuuenes ad amorē ſignū eſt peſtis future ſup oues in āno illo. hoc idē dicit Areſto. ⁊ Aui. Areſtotiles. In libia cito apparēt cornua ī capitibus arietū ⁊ (vt ait Homerus) cornua ſunt etiā in capitibus femiarum arietum. Apud ſeptētrionē vo nō hn̄t arietes cornua ī q̄dam loco. Animalia q̄ habent cornua fiſſuras habent in vngulis naturaliter. vt thaurus ceruus ⁊ aries. Et vt in pluribus aries dux gregis eſt Paſtoreſ eñ in grege ponunt arietem vnū rectorez ſicqꝫ docent eum a pueritia. ꝙ cum acclamauerit eum paſtor proprio nōie anteriorat ſe. Euſcolapius in li. ſuo. Elephas cum arietē viderit timet eū ⁊ fugit.

Operationes.

A Yſaac: Arietes habent carneſ calidiores ac minus hūidas q̄ ſunt carneſ ouiū ac duriores ad digerendum. Arietes ī iuuentute manētes minoris ſunt humiditatis ⁊ viſcoſitatis propter etatis ſiccitatez eorum cōplexioni dn̄antem. Idcirco eorum caro melior eſt agnis ⁊ ouibus. quia ſi bene digeruntur. bonū ⁊ multū ſanguinem generant. maxime ſi caſtrati ſunt. quia caliditas ⁊ humiditas eorum tpate ſunt. vn̄ bōi ſaporis ſunt. niſi qn̄ ſunt decrepiti q̄ procul dubio peſſimi ſunt ⁊ non caſtrati ſunt eis meliores. Oīs eñ decrepiti in calore naturaliter defectuoſi ſunt. q̄ defectus puēit ex etate ⁊ teſticulorum indigētia. Annuales mediocrē hn̄t cōplexionē inter lactantium hūiditatē ⁊ iuuenū ſiccitatē Idcirco ceteris arietibus meliores ſunt. ⁊ ad digeren

dum faciliores: Sanguinem eñ meliorez generant. ⁊ maxĩe iuuant iuuenes calidã ⁊ ſiccam complexionem habentes. ⁊ calidam ⁊ ſiccam regionem inhabitãtes. De crepiti vero (vt dcm̃ eſt) ceteris deteriores ſunt. B Auicenna. Caro arietis adуſta linitur vtiliter ſuper morpheam. ⁊ ſuper empetiginem. Confert etiam morſibꝰ ſerpentum ac ſcorpionum: Etiam cũ vĩo canis rabioſi. C Cinis eiuſdem confert albugini oculi. Arietis pulmo calidꝰ ſuperpoſitus ſanat excoriationem calcanei ex calciamento. D Euſculapius Arietis liquor qui a pulmone decocto diſtillat tercianaſ ⁊ reuum morbũ ĩ eis natũ ſanat. E Pli. li. xix. Jus ex carne arietum valet ꝯ cancrum. Haly. Arietis fel aurĩũ dolori. q̃ ẽ ex frigiditate medet̃.

Ca. iiij.

Per. Yſidorus. Aper a ferocita
a
te vocatus eſt. ablata lr̃a ⁊ p ſubrogata. Unde ⁊ apud grecos ſiagros id eſt ferus dr̃: Omne eñ quod ferũ eſt ⁊ immite abuſiue agreſte vocamus: Porci agreſtis valde bellicoſi ſunt tempore coitus ⁊ ingemantur vt coria ſua ſint tempore dura. quia ſe cum arboribus cõfricant: ⁊ poſtea lutum intrant: Illudqꝫ deſiccant. Hij inde preliantur intantum vt vnus aut ambo moriantur. Urſus q̊qꝫ pugnat cum porcis agreſtibus. Eſt autẽ aper iracundus ⁊ ĩſipiens: nec bonorum doctrinam morum recipiens. nullaqꝫ mutatio accidit in eo etiam ſi caſtret̃. Apri quoqꝫ femĩa caſtratur. ita ꝙ nõ indigeat coitu. vt cito impinguetur. ſed prius biduo cibus ꝓhibetur: Pli. li. viij. Apris maribus in coitu eſt aſperitas plurima: Tũc inter ſe dimicãt arborꝝ attritu coſtas indurantes ſeqꝫ luto tergorantes. Femĩe quoqꝫ ĩ partu aſperiores ſunt. ⁊ fere ſimiliter ĩ omni genere beſtiarum. Ex lib. de naturis rerꝝ Aper beſtia fortis: nigri coloris. que nullam bonorꝝ morꝝ doctrinam recipit vnq̃. ſed ſemꝑ fera ac ferox eſt. dẽteſ habet magnos et recuruos inciſionibus aptos in quibus hoc mirabile eſt. ꝙ viua quidem beſtia poſſunt idem ꝙ ferrum. Mortuo vero detracti vim ĩciſionis amiſiſſe ꝓbantur. Hoc animal ſi mane añq̃ mingat a venatoribus impetatur: de facili laſſatur: Si vero ante vel ĩterim dum venatur vrinam fecerit difficulter capture cedit: Uerumtamẽ etiam laſſatum nõ cedit. ſed in poſterioribus ſubſiſtit. ⁊ atrocitate rigida laſſitudinem diſſimilat. duellum offerens venatori. ferire tamen ĩ hominem vel inuadere non preſumit niſi prius ab illo ictum acceperit. Caueat autem homo ſibi. quia niſi primo ictu pũgentis cuſpidis letale vulnus ĩter aruũ et laterales coſtas dederit. piclitari de vita poterit niſi forte iuxta ad refugiũ arborem inueniat. quam aſcendat: aut ĩ humiliori loco reliqua terre planicie totis membris ſe premat: auerſi eñ ac recurui dentes eius quibus quaſi quibuſdam atrociſſimis armis valent ad ĩferendam mortem. nõ poſſunt queq̃ niſi elatum ⁊ rectũ attingere. Suſtinebit tamen pedũ illiꝰ cõculcatõez q̊uſqꝫ ſic iacẽti a ꝓxĩo ſuccurrat̃. Aper cũctas beſtias p̃cedit auditu a dextris. Hȝ os admodũ ſcuti: q̊d venabulis ⁊ machere opponit.

Operationes.

A Pli.li.xxviij. Apri cerebrum ꝯ ſpen
tes laudař cū ſanguīe. Jecur etiā īuetera
tum cum ruta potū et vīo. adeps qꝫ cum
melle reſinaqꝫ. Simili mō ⁊ iecur verinū
exemptis dūtaxat fibris q̄tuoꝛ obuloꝛum
pondere: ⁊ cerebrum ex vino potū. B
Jtem cerebrum apri vel ſanguis verēdo
rum medetur carbūculis Jecur eius litar
gicos excitat C Jn iecure femīe apri
īueniuntur lapilli q̄ contriti ⁊ in vīo poti
calculos pellūt: D Apri pulmo ebri
etatem arcet. Fel aprinū ſtrumas diſcutit
Lyenem qꝫ ſedat potum: E Jdem
Cū adipe pulmo īpoſitus pmōes ſanat.
F Ulcera qꝫ ſerpentia ſanat fel apꝛnum
cum reſina ⁊ ceruſa. G Cinis maxil
larum apri ſanat vlcera q̄ ſerpunt. H
Jdem qꝫ confert fractis. Lardum ei⁹ eli
xum atqꝫ circūligatum mira qꝫ celeritate
ſolidat ea. J Apri vrina ⁊ ipā veſi
ca ꝑ cibo ſumpta veſice calculoꝛūqꝫ cruci
atibus medeř. ſi pus vtrūqꝫ fumo macera
tur Jd in apri veſica ſi aſſa mandeř vrīe
cohibet incōtinentiā. K Ydropicis
auxiliař apri vrīa vel etiā veſica paulatī
ī potu data. L Urīa qꝫ apri ī vitro
ſuata auriū doloꝛi viciiſqꝫ medeř. deniqꝫ
tam grauis eſt apro vrīa. vt effugere non
ſufficiat niſi egeſta. ac ea velut deuictus
oppꝛmatur. vñ illa exuri eos tradiř. M
Aprini fimi cinis īſperſus potōi tepidi
vini diſſintericis medeř. Luxatis qꝫ valꝫ
idem fimus. Uerriſqꝫ ſpuma recēs ex ace
to Jn fimo q̄dem ſuis eſt vſus efficatioꝛ
que non peperit. Jn apris qꝫ multū ꝓſtā
tioꝛ. N Uſus axungie valꝫ ad emol
liendas excalefaciendas diſcutiēdas pur
gandaſqꝫ ꝯfricatis mēbris itinere laſſitu
dines. O Ex li. de naturis reꝝ. Fim⁹
apri recens ⁊ calidus p̄cipuū eſt remediū
ꝯ fluxum ſanguis e naribus.

Ca. v.

Azinus. Ex libro de naturis reꝝ
a Azinus eſt anīal defoꝛme vile ac
deſpectum. grandi capite. lōgis
⁊ latis auribus. coꝛꝑe macilento neſciunt
impīguari. Jn humeris ſtigmata chriſti
poꝛtat crucis. Eſt ḡ azinus aīal māſuetum
⁊ diſcoꝛdie neſciū onerifeꝝ. ⁊ non rebellās
ſarcinis (etiā vltra q̄ ferre poſſit) ſibi im
poſitis brutum ⁊ irrationale ſuꝑ oīa aīa
lia Jnceſſu quoqꝫ pigꝝ ⁊ tardum. paciēs
⁊ inter verba duriſſimū. ꝑ viam incedens
obuiantibus cedere neſcit. Poſt menſes
xxx. coit. ſed niſi poſt annos tres gignit.
Spinas libenter cōmedit. frigidius ē na
turaliter. ⁊ frigoꝛis impaciens. maxime tē
poꝛe conceptus. Jdeoqꝫ non generatur ī
locis frigidis ⁊ in Scotia: ⁊ in regionib⁹
propinquis. nec in equinoctio ſicut coeūt
equi. ſed in eſtate: Jn terra quoqꝫ ſeptētri
onis. que eſt frigidiſſima non inuenitur:
quoniam illic viuere nō poteſt. Geſtat āt
in vtero per annum integrum; Azini pul
lus ali q̄ntulū decoꝛis hꝫ ī iuuētute. ſꝫ q̄to
pl⁹ ſeneſcit tāto ṫpioꝛ fit. Areſto. Azin⁹ hꝫ
ſoleas ſicut ⁊ equus: non habet fel omni
no. ſed habet ſanguinem ſpiſſum ac nigꝝ
valde ſicut thaur⁹. Azin⁹ ⁊ anīalia cetera
magni coꝛdis tīda ſūt pl⁹ oībus aīalibus.

Timet frigus.felle caret.ſpinas cōmedit
quando molles ſunt.multum coit minus
tamen ꝙ equus.Et ſi non inceperit gene
rare.poſt eiectionem poſterioꝝ dentium
non generabit oīno.Comedit fructus
⁊herbis paſcitur ⁊ aqua impinguatˀ.Quā
to plus ex aqua bibit:tāto plus eius cibꝰ
proficit.Unicum hꝫ ventrem ſicut ⁊ cete
ra ſoleas habentia.Infirmatur ſepe infir
mitate que dr̄ milide:⁊ eſt prius in capite
Curritqꝫ flegma multū e naribus.⁊ ſi de
ſcenderit ad pulmonē moritˀ. Actor.Azi
nus eſt animal ſtolidum tardum ⁊ luxuri
oſum.Crucē hꝫ in anteriore dorſi pte ſup
humeros.⁊ ibi debilior eſt.In poſteriori
autem ſup renes ibi fortōr eſt.horribiliter
clamat.lappas ꝯmedit.ſonū citare(vt fer
tur) Ambroſius.Azinus piger ⁊ ad pre
dam expoſitus.ſenſuqꝫ tardior.docꝫ nos
viuatiores eſſe debere.nec deſidia corpiſ
animiqꝫ pigreſcere.ſed ad fidem ꝯfugere
que onera grauia ſolet alleuiare. Phiſo
logus.Azinus eſt aīal oneriferum manci
pium ſeruituti addictum reſpectu multi
tudinis laboꝝ quos ſuſtinet.parū grē cō
ſequitur.vocem hōis ꝯſuetam intelligit:
Et nouit iter ꝙd ſepe ambulauit.Cū autē
vidit lupum venientem reſpicit in lūbum
⁊ ſic improuiſus a lupo ꝯprehenditˀ.

Operationes.

A Auicenna.Azinus ſanat leprā.Con
tracti ex ſiccitate ſedentˀ in iure carnis eiꝰ.
⁊ caro etiam eius iuuat.Epar eius aſſatū
⁊ a ieiuno ꝯmeſtum confert epilētic.ſimi
liter ⁊ eius vngula aduſta. B Cinis
carnis ⁊ epatis eius cum oleo valet ſuper
poſitis fiſſuris frigoris. C Itē cinis
epatis eius cum oleo valet ſup ſcrofulas.
D Dr̄ aūt ꝙ eius vrina cōfert dolori re
num.Urina vo ſiluestris azini:ſicut Gali
enus ait.lapidem in veſica frāgit E
Sanguis azini ꝓhibet fluxum ſanguiniſ
nariū ex velamīe. F Adeps eiꝰ valet
ad veſtigia cutis.Urīa azini ꝯfert vlceri
bus ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ dolori rnū
Stercus eius in omni curſu ſanguiniſ ad
miniſtratur. G Odoratur quidem
ad fluxum ſanguinis narium fortem:⁊ ex
primitur humiditas eius in narem ac re
tinetur. H Item ſtercus azini paſcē
tis ſiccum cum vino valde bonum eſt pū
cture ſcorpionis. I Lac etiam azina
rum minus butiroſum exiſtens.ſubtile eſt
⁊ aquoſuꝫ.Valꝫ tuſſi extenuationi:ac ſpu
to ſanguinis:⁊ ydropiſi.ac duriciei ſplēiſ
Uentrem lenit.⁊ ethice bonum eſt. K
Fertur etiam ꝙ cum os ex eo colluitur.cō
firmat dentes ⁊ gingiuam.Non eſt autꝫ
conueniens habentibus ſodam ⁊ vertigi
nem ⁊ tinitum.ꝓpterea dormire ſup̄ ipm̄.
⁊ vniuerſaliter nocet hn̄tibus capita de
bilia. L Euſculapius.Sanguis azi
ni cum vino potatus febres cottidianas
ſanat:tribus vl' quatuor guttis illiꝰ datis
Adeps eius coitum cōmouet.Splen eiꝰ
cum aqua tritus ⁊ māmille appoſitus at
trahit lac M Dyaſco:adeps azini
nus dr̄ cicatrices ꝯcolerare.Lac eius ven
trem mollit.⁊ ore receptum dentes gingi
uaſqꝫ confirmat. Uulnerationes quoqꝫ
ventris ac reumatiſmum optime curat.
Locium eius bibitum nefreticos ſanat.
N Haly.Azini pulmo ⁊ pulli eiuſſi de
ſiccatus teratur ac bibitur attractioni ſpi
ritus ac tuſſi prodeſt.Epar azini domeſti
ci ſi cōmederit eum epilenticus ꝓdeſt ei.
O Azini fimus ſi opprimatur eo ſan
guinis fluxus de venarum vl' arteriarum
inciſione amputat eum vel ſtringit.Pari
modo ſi de aqua.eiꝰ inſtilletˀ naribus ſan
guinis fluxum pacientibus ſtringit.Om
mino lac azine medicaminibus letalibuſ
obeſt ⁊ inteſtinoꝝ vlceribus prodeſt ac te
naſmo.ſic quoqꝫ ꝓdeſt lac ouium ſed mi
nus. P Pli.li.xxviij.Anulum ex vn
gula ⁊ cruribus azini nigredinem nō ha
bentis.ſi induat epilenticus ꝓhibet ipm̄
ne cadat. Q Preterea ſi domū ſuffu
miges azini pulmone mundas eam ab oī
reptili ac ſerpente.

Ca.vj.

Hane 7 alches. Ex libro de natu
a ris rer̄. Hane ſm̄ Areſtotilem ē
eſt animal magnitudinem cerui.
contra conſuetudinem oīm aīalium hñs
fel in auribus ſimile felli hominis in colo
re. Et eſt amarum valde cauſatiuū vehe
mentis ire. ferocitatiſq;

Operationes.

A Helynandus. Alches eſt animal in
ſilua hercinia. hax̄ cōſimilis eſt capris fi
gura. 7 varietas pellium: ſed magnitudi
ne paulo antecedunt. Mutilia ſunt corni
bus. 7 crura ſine nodis: articuloſq; habēt
Nec qetis cauſa ꝓcūbunt. neq; quo affli
cte caſu ceciderint: erigē ſeſe aut ſubleua
re poſſunt. B His ſunt arbores pro
cubilibus ad eas ſe applicāt. atq; ita pau
lulum reclinantes quietem capiūt. Quax̄
ex veſtigijs cum animaduerſum a venato
ribus fuerit quo ſe recipe loco cōſueuerūt
eo loco a radicibus ſubruūt. aut abſcidūt
arbores: tm̄ vt ſumma ſpēs vel ſtipes eax̄
ſtantiū relinquat̄. huc cū ſe ꝯſuetudine de
clinauerint. īfirmas arbores pondē affli
gunt atq; vna ipa ꝯcidūt. C Eſt alche
mul' ꝯpanda. adeo ꝓpenſo labio ſupiore:
vt niſi recedēs in poſteriora veſtigia paſ
ci non queat. D Gangama inſula e
regione germanie mittit aīal q̄le alches.
7 cuius ſicut nec elephantis flecti neqūt
ſuffragines. E Ideoq; nō cubat cū
dormiendū eſt. ſ3 ſomnolentā arbor tantū
modo ſuſtinet q̄ ꝑpe caſum minat̄ vt fera
ruinam faciat: dū aſſuetis fulcimentis in
nititur ita capit̄. F Alioquin eam
mācipare difficile eſt. qm̄ nullo rigore po
plicum in comprehenſibili fuga pollet.

Ca.vij.

Nabulla Antaplō Aptalo Au
a kacinor. Yſidorus. Anabulla be
ſtia ē ethiopie. collū hōis vt equꝰ
pedes 7 crura velut bos. caput vt camelꝰ:
albas habet maculas. colorē rutilū valde
mēbra ſingula diſtinguentem. Cumq; tā
to decore ſit animal reſperſum. pellis mul
tum ſpectabilis carius venditur ad luxū
oculorum. Antaplon vel aptalos animal
ſimile capriole fetidum nimis cui non po
teſt homo approximare. Et habet duo cor
nua acuta valde. quaſi duas falces. et re
curuata ſunt. Hoc animal cum ſitit. acce
dit ad eufraten. vt bibat. 7 cū biberit adit
dumetum quoddam vicinū minutiſ vgu
lis 7 ſubtilibus conſitum. vt ibi quaſi lu
dendo ſe in illis viminibus confricet.

Quo fit vt in illis illaqueeť. ita ꝙ ſe inde non poſſit auellere. Et tunc vocē magnaȝ emittitt. quam cum audit venator inu ens in ip̄m occidit illud.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum. Aptalō eſt animal acerrimū. ita vt venator ei non poſſit appropinquare. habet autē lōga cornua: ſerre figuram habentia. ita vt po ſſit etiam arbores magnas ⁊ altas ſecare ⁊ ad terram deponē. Cunqȝ ſitit venit ad flumē eufraten ⁊ bibit. B Eſt aūt frutex que grece dicit̃ hercinie habens virgulta ſubtilia ⁊ plixa. ad que ludens cornibus ſuis obligat ea v̄gultis eius. ſicqȝ diu cla mans auditur. ⁊ a venatore occiditur.

C Areſtotiles. Ankacinor eſt animal equale catulo leuerario. Huius intelligē tia maiorē cū eſt paru⁹ ꝙ cū eſt magnus.

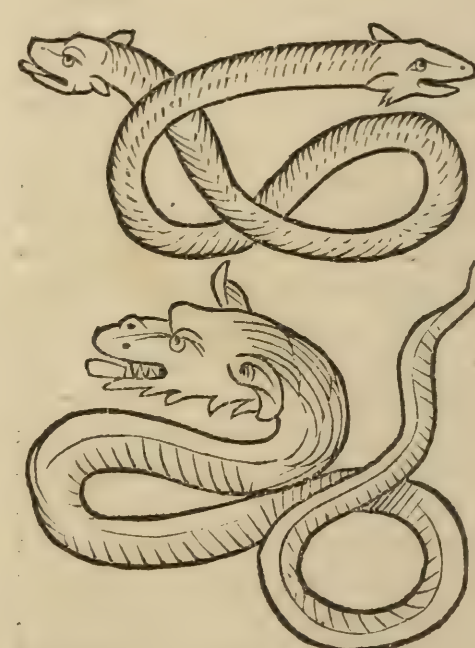
Ca. viij.

Fferaco. Affudio. Auicenna

a Afferati ⁊ alterati id eſt ſaliens ⁊ ⁊ volans. de primo quod hic ha betur afferati in auicenna habeť caſezati Serpentes ſunt parui breues. minuti qui quādoqȝ occultanť in arboribus inſi diantes vt p̄ijciāt ſe ad trāſeūtes. horum genus vidi Callidi valde ſunt ⁊ ad rube dinem declinantes ex eoꝝ morſu accidit (vt dr̄) dolor vehemēs ⁊ totū corp⁹ ptran ſit. ex q̄ etiā mors accidit. Cura eoꝝ cōis ē vt cura viperaꝝ.

Operationes.

A Affudius ⁊ ſabrin pro p̄mo in q̄buſ dam originalibus habetur affudius (vt dixerunt ſapientes) Sūt duo ſerpētes are noſa corpa h̄ntes. ⁊ ſu capita eoꝝ puncta alba ⁊ nigra. Et q̄nqȝ ſunt nigri rubei ⁊ al bi. ſup eoꝝ capita ſunt ſquame albe īciſe: eorumqȝ inceſſui ſtrepitus in eſt ꝑpter ſic citatē corticū ventriū ipſoꝝ. B Et ſunt grauis motus equaliū dentiū. Hoꝝ mor ſus diſrumpit poros ⁊ meatus naturales faciens ex eis fluere ſanguinē ita ꝙ ex an gulis eciam oculoꝝ. C Et cōprimit̃ in ſanguine: ⁊ ſputo ſanguinis ⁊ fluxu ſā guinis nariū ⁊ vomitu ⁊ dolore et ſtoma cho. D Et dixerunt ꝙ locus apoſte matur ac denigrať. ⁊ currit ex eo res pua aquoſa. ⁊ ſoluitur venter. ⁊ conſtringitur anhelitus. ⁊ difficultas vrie fit ⁊ abſcōdi tur vox ⁊ membra mollificantur; ⁊ vincit ſuper corpus diſpoſitio obliuionis ⁊ acci dit ſpaſmus. ⁊ cadunt dentes. ⁊ morit̃ pa ciens. Cura autem eorum ex parte ꝓxima eſt cure viperarum.

Ca.ix.

Nfibena: ⁊ armena. Yſidorus.
a Anfibena dicta eſt eo ꝙ habeat duo capita: Unum in loco ſuo: Alterū in cauda currens ex vtroqꝫ capite tractu corporis circulato: Hec ſola ſerpētium frigori ſe ꝯmittit: prima omniū procedens: De qua Lucanus. Et grauis in geminum vergēs caput anfibena. huius oculi lucent veluti lucerne.

Operationes.

A Plinius libro. viij. Anfibene caput eſt geminum. Hoc eſt ⁊ ad caput ⁊ ad caudam. tanq̄ parum eſſet ore vno fundi venenum: B Iorath. Anfibena ſerpens frigori cō̄mittit ſe vigil ⁊ ſollicitus de ouis ſuis valde cum ea cubat: Nam dum quedā pars eius dormit altera tūc vigilat. Et cum per ſemitam incedit. duo capita regit. nuncqꝫ caput anterius nunc vero poſterius conſequitur Eſt alius ſuꝑ calcaneum ambulans in coitu ſuo: et ſuꝑ caudam ſuam. C Auicenna. Armene eſt ſerpens, proprietates habēs reguli proprietatibus proximas. non eñ interficit morſu tantū: ſed viſu ⁊ ſibili ſui auditu. Quodcūqꝫ animal mordet diſſoluitur. ⁊ quodcūqꝫ ei appropinquat ex animalibus moritur. At vero quantitate dixerunt eum a regulo differre D Eſtimauerunt enim ꝙ eſt ab vno cubito. vſqꝫ ad cubitum ⁊ ſemis Et dixerunt ꝙ morſo ab eo non confert aliquid E Si vo aliquid confert ei. tunc ſemen papaueris ⁊ caſtoreum. Hoc enim iam quidam teſtificati ſunt.

Ca.x.

Spis. Yſidorus. Aſpis dicta eſt
a eo ꝙ morſu venenato interimat: As enim greci venenum dicunt Huius diuerſa ſunt gn̄a ⁊ diſpares effectus ad nocendum. Fertur ꝙ aſpis cum incantatorem pati ceperit. qui eam q̄buſdam carminibus euocat. vt eam de cauerna educat. Illa cum exire noluerit vnam aurem in terra premit. alteram cauda obturat ⁊ operit. ac voces illas magicas nō audiens ad incantatorem non exit. Ex generibus aſpidum ſunt dypſa. ypnalis emorrois, preſter. ſeps:

Operationes.

A Phiſologus. Aſpis ſi momorderit hominem ſtatim cum conſumit ita vt liq̄ fiat totus in ore ſerpentis B Gloſa ſuper Iob. xx. Aſpis eſt paruus ſerpens vipera prolixioris eſt corporis: ⁊ venenū aſpidis concite: vipera tardius occidit: C Unde ſcriptum eſt. Caput aſpidū ſuget ⁊ occidet eum lingua vipere. D Andromachus. Aſpidis habitatio eſt in ſicco: ⁊ in locis in quibus non eſt aqua. Et hec eſt quandoqꝫ cinericia:

E Aſpis eſt ſerpens cerulei coloris cuius dentes ſuꝑ modum lõgi ſunt ita ꝙ extra os ſicut apro apparēt. Morſu venenū immittit ⁊ ſpargit. vnde ⁊ nomen accepit virtute quorūdam verboꝝ incantatꝰ neveneno interimat. vel (vt quidam dicunt) vt quieta capi poſſit. ⁊ gemma de fronte eiuſ auferri que naturaliter in eo naſcitur

F Aui. Aſpis ē ex ſpentibꝰ ſurdis. hec ſicca dicitur ꝓpter vehementiam ſiccitatis ſue cutis. ⁊ eſt ī ꝙ̃titate ſua iter tres cubitos et quinqꝫ.

G Color illius cinericius. ⁊ ad citrinitatē decliuis oculi eius ſunt vehemētis luminis ⁊ interficit a duabus horis vſqꝫ ad tres.

H Quem āt momorderit. alteratur color eius ⁊ ſtupefit. ac multiplicatur eius ſingultus ⁊ infrigidantur membra eius. Palpebre quoqꝫ eius clauduntur. ⁊ profunde dormit. Ad eius morſionem eſt iuuatiuum emplaſtꝝ cum calce ac melle ⁊ oleum.

I Plinius libro. viij. Aſpidum colla intumeſcere nullo ictus remedio aſſerit̃. p̃terꝙ̃ ſi ꝑteſ tontacte confeſtim amputentur.

K Idem in libro. xj. Aſpidum dentes in os vergentes ſunt ne cibi excidāt nullum habentium adminiculum r̃tinendi. ſed duo ſunt in ſuperiori parte dextra leuaqꝫ lõgiſſimi tenui fiſtula perforati. venenū infundentes. vt ſcorpionum aculei

L Solinus. Plures varieqꝫ ſunt aſpidum ſpecies. vt dypſas. Ypnalis. Emorrois. p̃ſter. ſunt autem ammodate. eſt ⁊ cenchris. elephantie. chercitra. camedracontes. Mõſtra hec ſibilant ⁊ vt ferunt affectus habēt nec temere niſi coniuges euagantur.

M Philoſophus. Aſpidem Lucanus ſomniferam vocat. quia vulneratus ab ea ſomnum morti continuat. Fertur autem ſic incantari. Demones diſcurrunt cū verbis ad ſerpenteſ: ⁊ infectiõe interiori hoc faciunt vt ſerpenteſ ad nutum eorum moueant̃. ac ſine leſione tractabiles exhibeantur.

fvijn

Ca. xj.

Ranea. Yſidorus libro. xij. Aranea vermis eſt aeris ab aeris nutrimento nominata q̃ exiguo tꝑe longa fila deducit ⁊ tele ſꝑ intenta nunꝙ̃ deſinit a labore perpetuumqꝫ ſuſtinet in ſuo opere diſpēdium quia ſepe ad modicum flatum venti aut pluuie ſtillicidium rumpit tela ſua. ⁊ tunc totaliter perdit laborem ſuum. Auicenna ait ꝙ aranea eſt modicum animal reptile multipes. ſex vl' octo habens pedeſ quos ſemper habꝫ pares ⁊ nunꝙ̃ impares. ⁊ hoc fuit neceſſe vt ſemper eſſet eius inceſſus equus ſicut ⁊ ipſum onus ⁊ hoc eſt generale in habentibꝰ duos vel plures pedes: habet autē aliq̊s pedes longiores ⁊ q̊ſdā breuiores ꝓpter diuerſas q̃s facit oꝑatões. nā cū q̇buſdaꝫ fila ſubtiliat: ⁊ in longū ꝓtrahit: Cū q̇buſdam v̊o ꝑiter fila nectit. cū q̇buſdā ꝑ fila repit: ⁊ qñ vult ī tele ſuꝑficie ī mobiliter ſe ſuſpēdit. vñ r̃ſidēs ī tele ſue medio ſubito ſentit muſcā telā ī ꝑte remotiſſima ꝯtingētem ꝙ̃ ſubito ī uadit ⁊ aggredit̃ tanꝙ̃ hoſtē. de q̃ ſi triūphare potuerit eam ne euadat. īter tele ſue fila multiplr̃ circūuoluit ⁊ ꝑmo capiti inſidēs. eiꝰ hūiditatē ſugit ⁊ de tali muſcaꝝ venatõe viuit. nā eiꝰ guſtabile ꝓprie eſt talis humor ſicut guſtabile apis eſt mel ſicut dicit idē Aui. ⁊ Areſto.

Item in genere aranearum eſt diuerſitas ſexus. Ut dicit Areſtotiles libro .v. Et eſt femina maioris corporis ꝙ̃ maſculus. et pedes habet longiores flexibiliores ⁊ habiliores ad motum. ⁊ etiam ad texturam Et ſic dicit idem libro .v. Tempe coitus ⁊ amoris femina attrahit marem per fila tele, ⁊ poſt maſculus feminam. ⁊ nõ ceſſabit attractio donec coniunganť. ⁊ maſculus ponitur ſuper ventrem femine. et iſte modus eſt neceſſarius propter vẽtris rotunditatem. ⁊ iſta coniunctio maxime eſt in fine veris. et in principio eſtatis; et aliquando in autumpno. ⁊ in principio hiemis. ⁊ tunc maxime ſunt nociue. ⁊ earum puncture amplius venenoſe. Itẽ Areſtotiles libro. viij. Genera araneaꝝ ſunt multa. Nam quedam ſunt parue ⁊ diuerſi coloris ⁊ ſunt acute ⁊ velocis motus. Alie ſunt maiores ⁊ coloris nigri ⁊ earũm crura anteriora ſunt lõgiora. ⁊ ſunt tardiris motus niſi quando coitu ſtimulantur Et nigre ſolent texere iuxta terram inter foramina. et manent in textura ſua q̊uſq₃ aliqua inciderit beſtiola ſicut muſca quã deprehendunt. ⁊ ſi habent famẽ ſugũt eiꝰ humiditatem. ⁊ tunc deferunt ad locum ſuum vbi deponunt. ⁊ reſeruant eam donec iterum eſuriem paciantur. Et quãdo totam hauſit humiditatem deijcit reſiduum ⁊ reuertitur ad venandum. ⁊ nõ venatur quouſq₃ r̃perit quod captum eſt de textura; Et ſi quis ruperit texturã incipiet ipſam reparare circa occaſum ſolis vl' circa ortum ⁊ maxime laborat quia tunc plures beſtiole incidunt in texturam. ⁊ femĩa parit ⁊ venatur. ⁊ maſculus iuuat eam. Abſcondit autem ſe in textura vel ſub tela ne a beſtiolis videatur. ⁊ maxime quando eſt magna. quia ꝓpter eius magnitudinem non de facili operať. Facit etiam femina oua; primo ex quibus modice aranee poſt formantur. ⁊ ſtatim qñ pariũtur ponit eas in textura ⁊ ſtatim ſe mouent ⁊ diſponunt ad texendum. ac ſi in vtero materno ſint inſtructe ad venandum. Unde ſtatim aptat retia cõuenientia prede ſue. Et eſt ſpecies quedam araneaꝝ que venãtur lacertum paruũ quando ip̃m incipit texere ſuꝑ ipſum quouſq₃ liget eius orifitium ligatione forti ⁊ tunc ſaltat ſuꝑ eum ⁊ pungit quouſq₃ moriatur. Item in eodẽ libro etiam dicit idem. ꝙ ſepe inueniunť quedam aranee in aluearibus apum; ⁊ ille corrumpunt mel; ⁊ ſugunt liquorem; et ſic circa fauos faciunt texturas ⁊ corrumpunt eos. Idem dicit Auicenna ⁊ Pli. de generatione araneaꝝ libro .xj. cap̃. xxv Sicut aranearum natura p̃cipua admiratione eſt digna. Cuius plura ſunt genera inter que eſt quedam q̃ dr̃ ſpalangion cuius corpus eſt exiguum varium acuminatum velox ad ſaltum; noxium hñs morſum. Alia eſt ſpẽs maioris corꝑis ⁊ nigri coloris ⁊ cruris lõgioris. ⁊c̃. Araneaꝝ aũt tele, vt dicit Areſto. ⁊ Pliñ. Ex eaꝝ viſceribus q̊dammõ nature artificio gñanť ſubtiliſſima ꝯpoſitõe ꝯtexte more r̃tbis ꝯponunť ⁊ paranť ⁊ filis ſubtiliſſimis ꝯnectũtur ⁊ hoc ne a muſcis ⁊ alijs beſtiol' q̃bus tendiť videať ꝓpter gſſiciẽ; cũ labore q̃dez ꝯponunť ſ₃ miro mõ faciliter diſſipantur Ignẽ nõ ſuſtinẽt. ventũ timẽt cuius impetu rumpunť ⁊ ſubito denudanť;

Operationes.

A Pli. Et ꝙ̃uiſ venenoſa ſit aranea de cuiꝰ egrediť viſceribꝰ tela. venenoſa tñ nõ ẽ; qm̃ pꝰ multũ vſibꝰ medicĩe vtil' deputať

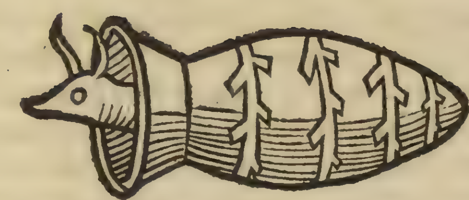
B Nã vt dicit dyaſ. Tela araneaꝝ alba ⁊ mũda puluerulẽtis ſordibꝰ nõ admixta vires h₃ ꝯſtringẽtes ꝯglutinãtes et refrigerãtes; ideo ſanguinẽ reſtringit a vulnere defluentẽ ſuppoſita vulneri ꝓhib₃ fieri ſaniẽ. ⁊ ſanat plagã recentẽ ⁊ ꝓhib₃ inflaturã ſanitatẽ vulneris r̃tardantẽ.

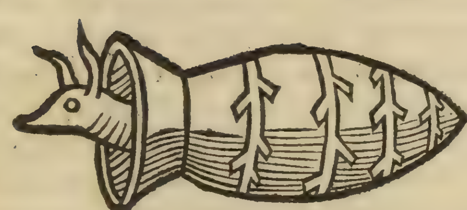
C Itẽ r̃mediũ ꝯ morſus oĩm araneaꝝ ẽ cerebrũ gallinaceũ cũ exiguo piꝑis bibitũ cũ vĩo dulci. Itẽ coagulũ agni potatũ cũ vino ſanat morſus araneaꝝ.

D Idẽ facit cis vngl'e arietine cũ melle

E Itẽ muſce ꝯtrite ⁊ poſite ſuꝑ morſũ extrahunt venenũ ⁊ mitigãt dolorẽ. Sũt ⁊ alia r̃media q̃ enũerat Pli. ⁊ albertꝰ

F Pli. eod li. cap̃. vj. Aranea lõga ⁊ cãdida tenues h₃ pedes ꝯtrita in veteri olo dr̃ ſoluẽ albugĩnem oculoꝝ.

Ca.xij.

b Lacte biſantia grece. arabice achafar. latine vngula aromatica. Serapiõ libro aggre. cap̃. Achafar. eſt conchiliũ ex ſpeciebus oſtracoꝝ. ⁊ eſt ſimiliter de conchilijs purpureis. ⁊ reperiunẽ in regionibus Indie. ⁊ in aquis iuxta quas oritur ſpica nardi. Odor autẽ eius aromaticus ẽ. qm̃ ipm̃ aial cõmedit nardum. Et ipſa colligunẽ in tp̱e eſtiuo. qñ aq̃ deſiccaẽ. ⁊ rep̱itur etiã ex eis in littoribus maris aizum. Et color eius eſt de cliuis ad albedinem. et ambe ſunt meliores. ⁊ eſt pinguis. Sȝ illa que naſciẽ in babilonia eſt ſubnigri coloris. ⁊ eſt minor illa. ⁊ oĩes hñt bonũ odorem. Et qñ fumigatur domus cũ eis ſentiẽ odor eaꝝ ſicut caſtorei. Serap̃. li. aggre. cap̃. oſtracoꝝ. Blacte biſantie ſunt ex vngulis oſtracoꝝ ⁊ ſunt coopercula q̇bus regunẽ in foramine ſuo. ⁊ meliores ſunt que vergunt ad albedinem. ⁊ ſunt odorifere. q̃ꝝ odor trahit aliquantulũ ad odorem caſtorei.

Operationes.

A Galienus capl'o oſtracoꝝ. Quando blacte biſantia ſumiẽ cum aceto in potu attenuat ſplenem. ⁊ qñ fumiganẽ cum eiſ mulieres habentes ſuffocationẽ matricis confert eis. ⁊ iſte fumus excludit ſecundinam. B Et quando ex eis fumigaẽ epilenticus excitat ipſum.

Ca.xiij.

b Onnacon. Solinus. Bonnacõ eſt animal qđ in locis frigie naſcitur huic taurinũ ẽ caput. ac deinceps oĩe corpuſ. iuba tm̃ equina. cornua vero tam multiplici flexu in ſe r̃curentia vt ſi quis in ea offendat non vulnereẽ. ſed quicquit preſidij monſtro illi frõs negat aluus ſufficit. Nam cum in fugam ſe vertit [illegible] pluuie citati ventris fimũ egerit ꝑ longitudinem triũ iugeꝝ. cuiuſ ardor quicq̇ attigerit adurit. Ita egerie noxia ſubmouet inſequentes. Actor forſitan. Hoc aĩal idem eſt q̇ vacca ſiluestris ẽm Areſtotilẽ. que hȝ cornua declinantia adinuicem. nã ⁊ boues ſiluestris ſiue bubali. alio nomĩe dicunẽ bilontes. Areſtotiles. Bõnacus

eſt aīal in catonia in q̄dam mōte tauro ſimile. ſ; eſt in eo crinis deſcēdens ad duas ꝑtes ſpatulaꝝ. huius pili molliores ſūt q̄ꝫ eq́ ⁊ breuiores. crines ei⁹ oēs ꝯtinui ſunt ⁊ vſq; ad oculos ꝑueniūt. Et q́ ex pilis eius ſunt īferius lane aſſilāť. Pili vō ei⁹ q́ ſūt ſuꝑ eius frontē ꝯueniūt. vſq; dū ſeꝑentur ſm diſcrimē Color eius eſt rubeus. ⁊ forte erit ad nigredinē declināſ. huius vox aſſimilať voci thauri. nec h; dētes ſuꝑiores ſicut nec thaurus. h; duos ſotulares. ⁊ caudam breuē reſpcū corꝑis. ⁊ cauat terram. h; ⁊ coriū multos ictus paciens. huius caro dulcis eſt. ⁊ ideo deꝑ̄hendiť. Cūq; ꝑcuritur fugit ⁊ q̄eſcit. Cū āt debilitať pug̃t. Et ſtercus ꝑ q̄tuor paſſus eicit Cū vō tp̄s ꝑtus ei⁹ aꝓpinquat. adunanť ex eo genere multi. ṗuſq; circa ip̄m ſtercuſ ꝯgregant. ⁊ ip̄m quaſi muꝝ ponūt Eſt autem animal multi ſtercoris.

Ca. xiiij.

b Os. Iſi. Bouē greci boetē dicūt latini trionē vocāt q̄ſi terionē eo ꝙ terrā terat: cuius latitudo pellium a mēto ad crura palearia dicunť a pelle q̄ſi pellearia ꝙ ē ſignū gn̄oſitatis in boue. Boū in ſocios eximia pietas ē. Nā alter alteꝝ inq́rit. cū q́ ducê collo aratra cōſueuit. ⁊ frequenti mugitu piū teſtať affectum ſi forte defecerit. Areſtotiles. Bos coit poſt annū. ⁊ forte poſt. viij. menſes. Poſt bienniū āt pregnās eſt nouē mēſib⁹. viuit annis q̄ndecim. caſtratus āt vigiti. Actor. Bos eſt aīal mūdū ſm legē ad immolandum ⁊ ad ꝯmedendū. quia rumīat ⁊ findit vngulā. paleas ꝯmedit. iugo premitur. ſtimulo cogiť. terrā arat. Pli. li. v. Boues ⁊ aīalia q̄bus continui ſunt dēteſ bibendo ſorbent vt equi. Idem in li. xj. Superiores priores dentes non ſunt bobus ſicut nec ouibus. ⁊ oīmibus ruminantibus. boues autē mutant dentes. Horu; caudis eſt longiſſimus caulis atq; in vna parte hirtus. In genere boum feminis tātum vox grauior. cum in oīmi alio genere ſit exilior q̄ꝫ maribus. Theofraſtus ꝓbat boues piſce veſci. ſed non niſi viuente. boum attritis vngulis aruina vngendo cornua medentur agricole. Adeoq; ſequax earum natura eſt vt in ipſis viuentiū corporibus feruenti cera flectanť. iciſaq; naſcentium in diuerſas ꝑtes torqueanť vt ſingulis capitibus quaterna fiant. Yſaac ī dietis ꝑticularibus. Bouina caro ad cōꝑationem carnis pecudū ſicciſſima eſt. Ideoq; ſanguinem gn̄at g̃ſſum ⁊ turbidū ⁊ melancolicū. multūq; dat nutrimentū. Inobediēs eſt digeſtioni. tardeq; de ſtomacho eijciť ⁊ ventrem conſtipat. ꝙ ſi eo aſſueti melācolice ꝯplexionis fuerint fiūt ſplenetici vel quartanarij. vel ydropici. ł ſcabioſi. vel leproſi. ſm ꝯplexionem qua; preparatam his morbis inuenit

Operationes.

A Auicenna. Bouinū fel cum nitro ⁊ ethimolea valet ad furfures. cū caput eo lauať Ide; q; fel aꝑit orifitia emorroidarum. ex eodē cū melle liniť palatū ad ꝓ̄focationem. B Dyaſ. Lac bubulcum oris vulnera recentia ducit ad ſanitatem Fimus boum iuuat ad apū ⁊ veſpaꝝ ict⁹. C Ydropicus etiam illitus ex eo iuuať. ſi ad ſolem multum iaceat deſiccať. Maximum vero beneficium preſtat fimus maſculi bouis ſtericis mulieꝝ fumigatus propendētibus D Pli. li. xxviij. Bouis

ſepum cum adipe anſerino ⁊ ocymi ſucco vlcera oris ac rimas ſanat. Item contra ea que ex vlceratiõe venena enecant ſepũ bubulcum alias bubulum auxiliatur.
E Medulla quoqꝫ bubula ex crure dextro priore trita cum ſanguine pilis palpebrarumqꝫ vicijs ⁊ angulorum occurrit.
F Si vero grauitas ſit audiendi fel bubulum prodeſt cum vrina capre vel hirci
G Talus bouis accenſus dentes cum dolore labentes ꝯfirmat ad motus. Eiuſdem quoqꝫ cinis cum mirra boum eſt dentifricium. H Lien bubulus in melle datur ⁊ illinitur ad lienis dolores. Lac bubulum ceteris medicatius eſt; Bubl'o ſic quidem lacte cuncta venena expugnari tradunt vomitione. Preterea tenaſmus poto lacte bubulo tollitur. I Stomachum exulceratum lactis bubuli potꝰ reficit. eiuſqꝫ roſiones caro bubula mixta aceto et vino cocta. ad homĩs etiam morſum bubula caro cocta ⁊ impoſita efficax eſt Canum ſcabies ſanatur ſanguine recẽti bubulo. Iterumqꝫ cum mareſcat illico ⁊ poſtero die abluto cinere lixiuio. K Haly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris ſonitui medetur ſi cum bombace ſupponatur.
L Si cum oleo mixtus inſtilletur auri. mitigat dolorem ex frigido. In lotio q̊qꝫ boum ſi infundat ſe homo optimũ eſt ſtomacho dolẽti ex frigido M Prodeſt etiam emorroidis. Fimus boũ cataplaſmatus ſuper apoſtemata groſſa diſſoluit ea. Si vero ꝯburatur ⁊ naribus inſufflet̃ ſanguinis fluxum ab eis ſedat. Preterea ſi cathaplaſmetur eo modico cum butiro ventri ydropici manifeſtiſſime medet̃
N Iecur bouis ſi comburat̃ ⁊ bibatur ventris ſolutioni ꝓdeſt ⁊ fluxui ſanguĩs.
O Os q̊ꝫ bouille. ſi comburat̃ dentes cõmotos ex ſe fricatos ſolidat. P
Et ſi cum ſquingibin bibatur Splenem liquefacit. Appetitum coitus excitat ac lepre prodeſt.

Ca.xv.

b Ombex. Yſidorus. in li. ethimologiaꝝ. Bombex eſt frondiũ vermis; ex cuius textura bombicinũ conficitur. Hoc aũt nõie appellatur eo ꝙ euacuetur dum fila generat. ⁊ aer ſolus ĩ ea remaneat. Pli. Bombices telas aranearum modo texunt. ad veſtem luxumqꝫ feminaꝝ que bombicina vocat̃. Bõbicũ genus eſt in Aſſiria ꝓueniens nidos luto fingunt. ſalis ſpẽs applicatos lapidi tãta duricia: vt ſpiculis ꝑforari vix poſſint. et ceras largiores quã apes faciunt. Deĩ maiorem vermiculũ. Et in choo ĩſula tradũtur naſci cypſſi. terebinti. fraxini. quercus florem imbribus decuſſum terre halitu aĩante. fieri ãt primo papiliones ꝑuos nodoſqꝫ mox frigoris impaciencia villis inhorreſcere. ⁊ aduerſus hiemẽ tunicas ſibi denſas inſtaurare. pedum aſꝑitate radentes folioꝝ lanuginẽ in vellera. Phiſiologus. Bombex vermis eſt faciẽs ſericũ filoſum de ore ſuo in q̊ ſepeliat ſe. ad hoc vt renaſcatur cõpletus. Et poſtꝙ reicerit omne q̊d ſtercoratum eſt ac ferulentũ ac nigrum de corꝑe ſuo tunc corpus eiꝰ tranſluciens. eſt cum aſpicit̃ ad ſolem. Folijs q̊dem celſi veſtit̃. q̄ vulgo morus dicitur.

Sed poſtq̄ operari ceperit eſcam rēnuit delicioſo labori opaꝫ diligenter ipendēs Calachi vero parietes induſtrius textor circuit. lanam educēs crocei coloris: q̄ niuei candoris ꝑ ablutionem efficit añq̄m artificialis tinctura ſuꝑ induat. Conſummato autem oꝑe nobilis textoris thecam in oꝑe ꝓprio inuolutā centonis ſubintrat ianuam ſimilis papilioni: Semīa poſtea minuta eijcit. ex nature pēatibus ſecretis que ꝑ biemē reſeruantur. vt aere clementi ore redeunte. carni humane admota in ſinu fomenta ſuſcipiant vſqꝫ dū natura motum ſeminibus conferat animalem. Jdeꝫ vermiſ etiam lanificus aꝑpellat ex lana ſerica. q̄ de ꝓprijs viſceribus oꝑatur.

Operationes.

A Sericum porro putrida vulnera cō buſtum mundat ⁊ ꝯfortat: B Et ſi cum ſale ꝯburatur. rubiginē dentiū curat C De arbore in quo iſti vermes nutriūtur lege ca. lxxix. in pmo tractatu de B.

Ca. xvj.

Orax ⁊ Botracha. Ex li. de na
b turis reꝝ. Borax eſt genus bufo
nis. quod in capite portat gēmā
ſui nōis. hic vulgo cropondina vocatur.

Sed qñ bufoni viuo ⁊ palpitanti extrahitur tunc ipſe lapis in medio ſui oculū habere dicit: Cum āt aliq̄ diu mortuo extrahitur tunc malicia veneni oculus extiguitur. ⁊ lapis viciatur. Philoſophus: Borax de genere bufonis eſt. hic ꝓpter veneni q̄ntitatem. qñ tangit inflatur. Cū aranea pugnat ⁊ ab ea vincitur Nam cū illa frequenter pupugerit ille ſe vindicare nō valens. intm̄ inflando ſe exuberat: q̄ medius crepat ⁊ moritur: huiuſ morſus peſſimus eſt ⁊ inſanabilis efficit. Gēmam in frōte nutrit. p q̄ occidit ⁊ q̄ ab ipſo aīali borax aꝑpellat. qñ extinctū hꝫ oclm. herba ſpāli vtit i q̄ viſū recuꝑat. ruta vo interficit. hūida loca ⁊ marcida libent ihabitat odit claritatē ſol. nec eū de facili vidē patit. nocte ābulat. ⁊ h magis ꝑ vias hōim tritas veſtigijs. ꝑ diē vo latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ⁊ ꝓpe cubitaleꝫ magnitudinē aliqñ creſcit Jn hiſpāie ꝑtibus illud p̄cipue boracis genus habitat. q̊d lapidem in fronte portat.

Ca. xvij.

Vſo. Actor. Bufo ē aīal veneno
b ſiſſimū oībus notū; q̊d videt ab
autorib⁹ dici rubeta l' craſſantiū
Eſt āt bufo frigidiſſima beſtiola. ⁊ aſpcū fediſſima. q̄ fert hrē cor in gutture. vñ nec

de facili interficitur: niſi ꝑ mediū guttur transſfigatur. Ex putredine autem vel corruptione terre naſci putatur. Ex li. de na. reꝝ. Buſo etiā reptile venenoſum hꝫ viſū peſtilentē. attactū ſordidū. Terra veſcitur ⁊ hoc pondē ⁊ mēſura: Quantū em̄ i añri ori pede ꝯcludē p̄t. hoc illi ꝓ cibo cotidiano eſt. Timet em̄ ne ſibi terra ꝓ cibo deficiat. In gallie ꝑtibus eſt buſonis genus. q̊d cornutū dr̄. qꝛ cornīſare videt̄. vñ a ſono vocis ſic appellat̄. colores hꝫ duos. tetrum ⁊ croceū. Hij v̊o ꝓdeūt. ⁊ tūc voces tubaꝝ edūt. Duoqꝫ ⁊ duo voces tubaꝝ r̄ddunt īuicē In ſola gallia vociferi viuunt. ela tbi vocē ꝑdūt ⁊ muti ſunt. Phiſologuſ Buſo eſt aīal horroris q̊d nūc cū aranea. nunc cum lacerta: qñqꝫ vero cum colubro vel etiam cum ſerpente prelium ſubit. Leſus autē veneno alterius animalis venenoſi. a plantagine medelam accipit. Saluia libenter veſcitur cuius radix buſoni mortalis eſt. Lapis in capite buſonis inuentus. ⁊ ab homine geſtatus veneni maliciam arcꝫ. Ex buſone quoqꝫ per combuſtionem in puluerem redacto cum ſibi relinquitur. buſo viuus regeneratur. nec tātum vnus ſed etiam plures.

Ca. xviij.

Bubalus ⁊ Biſontes. Iſidorus.

b Bubali per deriuationem vocati ſunt. eo ꝙ ſunt ſimlēs boū: adeo indomiti vt pre feritate iugum ceruicib⁹ non recipiant. hos affrica procreat. Ex libro de naturis rerum. Bubalus eſt aīal boue maius ⁊ altius corpore nigꝝ colore. habet cornua longa. tortuoſa collum longum: caput ingens. membra macilenta. caudam paruam. aſpectum beniuolum. ac ſimplicem. Sed ſumme ꝑnicitatis atꝫ crudelitatis eſt: cum ad irā fuerit ꝓuocatum. Uſibus humāis accōmodatiſſimū eſt. fortitudine maxima pollet. Bubalus paciens eſt laboris. pilos habet paucos: vocem terribilem. frontem aſperrimam. cutem duriſſimam. pede ſpargit terram. In eius nare annulus ereus cum funiclo ponitur. vt facilius homini cedat. in op⁹ quod fuerat ei impoſitum: ꝙ ſi onus eſt ḡue. ⁊ vltra voluntatem ſuam imponatur. ſtatim cōmotus in terra ſternit̄. nec facile ictibus ad ſurgendum cogit̄ niſi alleuiato onere: quo grauat̄: hic alio nōie biſontes dr̄: de quo dicit Solinus ꝙ beſtia eſt boui ſimilis: Solinus: Biſontes in ſeptentrionali plaga ſunt boues veris ſilēs: vltra tauros ꝑnicitate capti aſſueſcere neſciunt. hos imperitū vulgus bubalos vocat: Pli. li. viij. Germania ſcythie cōtermina gignit inſignia. boū feraꝝ genera: iubatos biſontes ⁊ velocitate excellētes: vros quibus om̄ibus imperitum vulgus nomen bubaloꝝ imponit. cum id affrica gignit vituli poti⁹ ceruice q̄dā ſilimdie.

Operationes.

A Pli. li: xj. Bubaloꝝ ſanguis non ſpiſſatur. Haly: Coagulū pulli bubali ꝯ potum cicute ꝓdeſt ei q̄ ꝯmedit fungos:

B Urina bubali ſi ꝯtrita miſceat̄ mirra aut olo ⁊ i aure pōat̄. dolorē ei⁹ ex frigido mitigat. C Dyaſ: Fimus bubali paſcentis impoſit⁹ tūores vulneꝝ tollit. ⁊ ſciatice paſſiōi ꝯueīt D In cataplaſmatibus poſitus duricias ac ſcroſas purgat. ⁊ puſtulas ſoluit.

Ca.xix.

b Ruchus. Rudolph⁹ ſup leuiticū. ⁊ Gloſa ſup Iohel. Bruch⁹ mo dic⁹ ē ⁊ fului coloris. Bruch⁹ vo cat̃ fetus locuſte an̄ q̄ hẽat alaſ. deīn cū in cipit volare paꝝ. dr̃ athelabus. cū vo ple niter volat dr̃ locuſta. Eſt ãt bruch⁹ ml'to ꝑuioꝛ q̄ locuſta l' athelab⁹. qꝛ iacẽs ī vno loco radicitus rodit fructus.

Ca.xx.

b Upreſte: Yſidorus ⁊ Plinius li bro.xx. Bupreſtis ē animal ꝑuū in Ytalia ſimilimum ſcarabeo. lō gipedum. fallit inter herbas. bouem ma xime; vnde ⁊ nomen habet. deuoratumq; tacta felle ita inflãmat vt rumpat.

Operationes.

A Plinius libro.xxiij. Oleum onfanci num contra bupreſtim valet ex aqua ꝑ ſe lotum vomitionibuſq; redditum. B Idem in libro.xxx. Bupreſtis cum hirci no ſepo illita lichẽas tollit ex facie ſmecti ca vi. C Idem in libro.xxviij. Lac re ſiſtit veneno bupreſtis. D Idem in libro.xxxj. Si bupreſtis paſta ſit nitrum ex aqua vomitiones euocat. E Ex li bro de naturis rerum. Cum autẽ bos bu preſtim inter herbas iacentem deuorauc rit ac fel eius tetigerit. ita inflãmatur atq; tumeſcit. vt protinus rumpatur lacerans viſceribus.

Ca.xxj.

b Ubione ſiue Bibione ⁊ Blata.
Yſidorus. Bibiones ſunt qui in
vino naſcunt̃ quos vulgo muſci
ones a muſto appellant: Unde Affroni⁹:
Cum a me expectaſſet fabulare incipis ex
ore bibiones ĩuolant in oculis tuis. Bla
te a colore dicte ſunt. ſiquidem et compre
henſe manum tingũt. vñ et blateum colo
rem dicunt. Hoc aĩal lucem non patitur
videre contrarium muſce. Muſca em̃ eſt
lucipeta. Blata vero lucifuga Ex libro
de naturis reꝝ. Blata vermis eſt qui lucẽ
videre non patitur. vnde per noctem tan
tũmodo ambulare conſueuit: Palladius
de agricultura. Blate ſunt apibus inimi
ce ſicut ⁊ lacerte. Uñ huiuſmodi anima
lia ⁊ his ſimilia oportet apum caſtris vel
alueartibus longe fugare, qui vult apes
bene conſeruare ⁊c̃.

Ca.xxij.

c Apra: Ex li. de na. rerũ.
Capra eſt aĩal barbatũ.
lõgis ⁊ acutis cornibus
paſcit̃ in ꝯuallibus: ⁊ in
mõtibus, et in ramis ar
boꝝ q̃s ore p̃tatringere.
ſed morſus eaꝝ exicialis
eſt arbori. Mel v̂o lãbentes cap̃ moriunt̃
Herbis venenatis viuũt. Cõſtan. Si ca
pre ex vaſis tamariſci biberint aut come
nõ hẽbunt ſplenem. Sera. in li. de ſimpli
ci medicina. Uidi inq̃t Galienus capras
lingentes tamariſci frõdes. ⁊ ĩueni eas ſi
ne ſplene. q̃ſdam v̂o vidi lingẽtes ꝑpẽtes
pelle depoſita. ⁊ poſt albeſcẽtes minus ſe
neſcere. Yſido. Caprã a carpẽdis v̂gultis
quidã dixerũt. aliȷ̃ ꝙ capret aſp̃a. Nõnul
li a crepitu cruriũ: vñ eaſ creas appellataſ
q̃ ſunt agreſtes capre. Areſto. Cap̃ ẽ aĩal
ruminãs q̊d tñ hꝫ dẽtes in vtraqꝫ mandi
bula. Capre in paſtu cito mouent̃ a locis
ſuis. ꝙ non oues faciũt. ⁊ accipiũt ſummi
tates herbaꝝ tm̃. Qñ mouent̃ p⁹ meridiẽ
plus aq̃ potabũt. ⁊ qñ ſalẽ añ ꝑtum cõme
derint multũ fluxũ a mãillis hẽbunt: Ca
pre naẗaliter veloces ſunt. ideo paſtores
nõ ponũt eis rectorẽ. Cap̃ nõ bñ videt in
die. ſꝫ acuitur eius viſus de nocte. hꝫ autẽ
aliqñ oclos diſſiles ĩ colore. qñ ſagittata
fuerit pulegiũ ceruinũ q̃rit. ⁊ cõmedit vt
extrahat̃ ſagitta. Pli: li. viiȷ̃. Cap̃ ĩ ſicilia
ſicut oues villo tõſili veſciunt̃. Capris in
ethiopia vita eſt vſqꝫ ad ãnos. xj. in orbe
reliq̃ plurimũ octo. Idem in li. xj. Oculi
capre de nocte ſplendẽt, lucẽqꝫ iaculãtur:
Pili acute craſſi exeũt hircis feminis ãtte
nuiores: Item mares capraꝝ plures hñt
dẽtes q̃ꝫ feĩe. Nec hñt capre dẽtes preter
priores. gemĩos hñt: Et binas in femini
bus mãmas. nec alibi ſicut ⁊ oues. Pli: li.
viiȷ̃: Capre pariũt ⁊ q̃ternos: ſed raro ad
modum. ferũt q̊nqꝫ menſibus vt oues. ve
neno pingueſcũt pinguedĩe ſterileſcunt.
Item Areſto. Caper vnius ãni coit: ſꝫ de
bile q̊d gñat. In ethiopia ꝓpe cap̃ viuit
ãnis. xj. tota vita coit: ⁊ gemellas parit. ⁊

ſi cibus ꝯueniens eſt. caper ꝯ̄tuoſus erit. Palladi⁹ li. viij. Cap̄ trima optīe p̄t educare. ſ; eligenda eſt capella magni corpis craſſis cruribuſ breui collo: plenaq; ceruice. auribus flexis ⁊ grauibus. puo capite nitido ac ſpiſſo. longoq; capillo. magnis vberibus. Nec multe cap̄ ſicut oues claudende ſunt vna ſtatōe. q̄ ⁊ luto carē ꝯuēit ⁊ ſtercore. q̄ teneriores mares gn̄ant haut tranſeundū eſt. S; vltra octo annos non ſunt mares ſeruande quia genus hoc languore ſterileſcit ⁊ etate.

Operationes.

A Eſculapius: Capre cerebꝝ cū melle carbūculos in vētre ſanat. Sepum eius omni morſui ⁊ leſure ſubuenit. B Axūgia q̄; eiuſdē cū roſis mixta puſtulas q̄ in nocte graueſcūt tollit. hoc etiā aurib⁹ inſtillatū ſurdos ſanat C Caſeus ei⁹ impoſitus oēs pūctiones atq; dolores reprimit. Pili eius vſti flux⁹ oēs ſedant. D Ungule eiuſdē vſte ⁊ cū pice liq̄da trite ⁊ illite alopitiā curāt. Lac ei⁹ bibitū arteriacū liberat. Uermes occidit. Pruriginem ⁊ morſus ſanat. E Sanguis eius eadē facit: ⁊ venenū bibitū extinguit F Ex li. de na. reꝝ. Cornu capre aduſtū ſi añ nares ꝟe caduci teneat̃. ſtatim cadit. G Aui. Cornu capre aduſtū ⁊ albificatum dētes fortiter abſtergit. ſtringitq; gīgiuam. ⁊ ſedat inflate gingiue dolorem. H Pli. li. xxviij. Capre cornu vel pilis accenſis fugari ſpētes dicūt. Cineremq; ex cornu potū ⁊ illitū valē ꝯ̄ morſus eoꝝ. Idē q̄; cinis ſudores inbibet. I Sāguis capre cū medulla decoctus ꝯ̄ venēatoxica ſumit̃. Idē etiā ſic dat̃ diſſintericiſ ⁊ auxiliat̃ ydropicis. K Iecur capre ꝯ̄ papilionē: q̄ lumībus aduolat ꝓficit. Aſſum q̄; ciliacis ſubuenit laudabileſ q̄; ſunt medulle hircine ⁊ capne. L Dyaſ. Adeps capn⁹ ceteris magis eſt ſtipticus. paſcuaꝝ cā. vñ diſſintericis cliſterib⁹ miſcet̃ M Ius fell' ei⁹ etiā ptiſicis auxiliat̃. Bibentib⁹ q̄; cātarides ſubuenit. N Fel caprinū adhibet̃ fiſtul' cū ſucco porri. Adhibet̃ etiā medicamib⁹ vulneꝝ ⁊ eaſine tumore ſanat.

Ca. xxiij.

c Aprea. Pli. li. viij. Capree trāſfigurantur in plurimas ſimilitudines. Sunt em̄ capree. ſunt rupri capre. ſunt ibices. ſunt ⁊ origes ſoli a quibuſdam dicti. contrario veſtiti pilo ⁊ ad caput verſo. Sunt ⁊ damme ⁊ pygargi ⁊ ſtrepſicerotes: multaq; alia ⁊ diſſimilia: Sed illa alpes; hec tranſmarini ſitus mittunt. Idem in libro. xj. Natura cornua dedit ramoſa capreis; ſed parua nec decidua fecit. huius animalis ſanguis nō ſpiſſatur. Yſidorus. Capreas agreſtes creas dicūt quas greci eo q̄ acutiſſime viderent recte pandorcos appellauerunt. Morantur em̄ in excelſis montibus. Et q̄uis de longinquo ſint vident tamen omnes q̄ veniunt. Eedem ⁊ capree. eedem ⁊ ibices quaſi auices eo q̄ ad inſtar auium ardua et excelſa teneant ⁊ inhabitent Ita vt de ſublimi vix humanis obtutibus pateant. vnde ⁊ meridiana pars. Ibices aues vocant. qui nili fluentiſ inhabitāt. hec itaq; animalia. in petris altiſſimis cōmorant̃. vt ſi q̄n feraꝝ vel hōim aduerſitatē plenſerint. de altiſſimis ſaxoꝝ cacuminibus ſeſe ꝓcipitāt. ⁊ ī ſuis ſe cornib⁹ illeſa ſuſcipiunt

Ex li. de naturis rer᷑. Capra ſilueſtris que
⁊ capreola vel rupi capra dr̄. beſtia ſeua ē
incomparem ſui generis. In alias autem
beſtia timida ac manſueta nimis. Hec in
inſula creta. qñ vulnerata eſt. pulegiū que
rit. quo cōmeſto ſagitta de corpore exilit.
vix autem capi poteſt q2 celerrima eſt. Et
cū a canibus p̄mit᷑. ad montes altiſſimos
confugit: pluria inter mares eſt diſcordia
propter feminas, ⁊ hoc tp̄e coitus.

Operationes.

A Dyaſ. Fimus capra᷑ ſilueſtriū cum
vino bibitus ictericos ſanat: B Cū
folio ſpicanardi bibitus mēſtruis impat:
C Reliquos ſanguinis fluxus cum ace
to impoſitus abſtinet: D Cōbuſtus
⁊ tritus cum aceto ⁊ oximelle alopitias ſa
nat. E Axungie mixtus podagricis
medetur. F Actor. Item de Caprea
hoc idem quod ſupra ponit licet ſub alijſ
verbis.

Ca. xxiiij.

C Anis. Areſtotiles. Canis eſt ani
mal iracundum ⁊ applaudēs ho
minibus: piloſum ſecundum vni
uerſum ſicut porcus ⁊ vrſus: habet dētes
ſuperius ⁊ inferius. ⁊ ventrem vnum: ac
poſt ventrem inteſtinū. multos habet fet⁹
multaſq3 fiſſuras ī pedibus ⁊ multas ma
millas ſicut ⁊ porcus. Quinq3 digitos h3
in pedibus anterioribus, ⁊ quatuor in po
ſterioribus ſicut leo ⁊ lupus. Fimū etiam
habet ſiccum ſicut ⁊ lupus. ſplenē lōgum
ſicut homo ⁊ porcus. preterea ſomnus et
vigilia: crementum ⁊ corruptio. ⁊ vita et
mors. ceteraq3 accidentia ex ſenſib⁹ ſunt
in canibus ſicut in equis ⁊ hominibus.
Alexander. Canis aīal eſt in mundū redi
ens ad vomitum. iracundus. latratu hor
rendum canem extraneum lacerans: oſſa
corrodens: que cum habuerit cōſorcium
alterius canis refugit. Solus aūt nomen
ſuum ꝯgnoſcit. Ex li: de naturis rerum:
Canis eſt beſtia docibilis ad oēm ludum
dñm ſuum diligit. ⁊ eius hoſpicium vigi
lando cuſtodit. nocteq3 latratu nocentes
ꝓdit. Eſt etiam q̊ddā genus canum. q̊d
odoratu fures intelligit. ⁊ a ceteris homi
nibus implacabili odio diſcernit. Yſido
rus: Nihil autem ſagatius canibus plus
em̄ ſenſus ceteris aīalibus habent. Nam
ſoli nomīa ſua ꝯgnoſcūt. recognoſcūt do
minos ſuos ⁊ diligunt. ⁊ eo᷑ tecta defen
dunt. ꝓ dñis ſuis ſe morti obijciūt. ſolita
rie ⁊ volūtarie cū eis ad p̄dam currunt.
Ambroſius. Canis ē aīal ſagax. q̊d vbi
veſtiglū lupi ł leporis īuenerit. argumēta
q̄dā ad eū directa ſemita īſequendū colli
git: ad diuerticłm ſemite vēit. ſigularūq3
ſemita᷑ exordia tacit⁹ ꝑcūctat᷑. vt ꝑ odorē
agnoſcat. in q̄ ꝑtē diuerterit. huic etiam
aīali īſitū eſt nat᷑aliter īꝑtire. alimōie me
moriā ſuare: grāmq3 rfer̄re ac ſolicitas ex
cubias ꝓ dño᷑ ſalute ꝓtendē. Cū em̄ īfir
matur cāis: radicē alic⁹ herbe ꝯmedit ad
vomendū: Phiſio. Canis cetera bruta in
trib⁹ excellit ī diſceruēdo. amādo. ſuiēdo
Diſcernūt em̄ dñm. ab extraneis nec eos
q̊s inſectat᷑ odit ſ3 ꝓ eo q̄3 amat zelat. ⁊ ex
ꝯſciā ſoliciti āoris inuigilat. Mos ei⁹ ē cū
paſtore alludē. gregē noſſe. īſidiātes feraſ
ꝑſeq̄: huic ſoli a nat᷑a īſitū ē: volūtarie ad
q̊d p̄ ꝑat᷑ īgeri. ⁊ ꝑ q̄dā obediēcie formu
lam ſola diſciplinati tīoris expectatōe ſuſ
pēdi dōec ad ꝑagēdi licētiā ſigᷓ mittatur.

Canum autez genera ſunt plura. Alij em̄
ad capienduz feras ſiluaꝝ īueſtigāt. Alij
volucees. Alij v̄o greges: Alij domos cu
ſtodiunt. Ex li. de na. reꝝ. Tria ſunt gn̄a
canū. Hoꝝ nobiliſſimi ſunt leporarij ali
as leuerarij q̄bus forma elegantior et ad
curſum celerior. aptiorqꝫ venatui. Hij pe
ctore valentes ſunt. Latratus edere neſci
unt. ⁊ niſi ꝓducant̄ ad curſum īfra domū̄
ſe ꝯtinent. Alij ſunt apti venatui. longis
auribus ac dependētibus: hij odore ⁊ im
portunis latratibus beſtiam inſequūtur.
Itē canis maſculi n̄ de facili ledūt canes
feminas. Et ita fit in pluribus generibus
beſtiaꝝ. In om̄i aūt genê aīalium maſcl'ī
plus femīs viuūt exceptis leuerarijs ī quī
bus accidit ꝯ̈riū: Areſto. Leuerarij q̄ppe
viuūt ānis fere decē. leuerarie duodecim
In leuerarioꝝ q̄dem genê plus viuūt feīe
maribus: ꝓpter laborē ipoꝝ maſculoꝝ In
alijs āt plus viuūt mares femīs. Item ca
nes femīe cū applicant̄ ad etatē coitus ha
bent ſigna ſicut hō. qm̄ eaꝝ māille ītume
ſcunt. ⁊ inuenit̄ in eoꝝ pectore cartilago.
ſꝫ hoc difficile eſt ꝯgnoſcere. niſi exercita
to. maribus autē non accidit hoc ſꝫ in ma
iori ꝑte crus eleuāt in mingēdo. ⁊ hoc nō
niſi poſt ſex vel octo menſes faciūt. Et vni
uerſaliter poſtq̄ rigeſcūt. Om̄es āt femīe
ſedent qn̄ mingunt: In canibus femīs lac
inuenitur ad q̄nqꝫ dies an̄ partū. ⁊ in quī
buſdam ꝑ ſeptem: Eſtqꝫ lac caninū ſpiſſī
us om̄i lacte. p̄terq̄ porcoꝝ ac leproꝝ.

Operationes.

A Eſculapius. Canis ſanguis potatꝰ
tremuloſos liberat. B Caput eius
vſtum tritum ⁊ pulueriȝatum. vel eiꝰ caro
neruoſa ⁊ ficus. morſus canis ſi bibat̄ ſa
nat puluis dentiū eiꝰ. Dolores dentiū ac
gigiuas curat. C Cor eius portatū
canes a latratu detinet. Fel eiꝰ cū melle cu
rat ocl'os. Lac eiꝰ bibitū pilos et capillos
creſcê nō ſinit: D Cū melle vl' vīo da
tum mox fetū mortuū eijcit E Dens
ex eo tactꝰ cito omittit̄. ⁊ cicatrices ocl'oꝝ
extenuat: Adeps eiꝰ podagrā ⁊ auriū do
lorem ſanat. F Auicēna: Sāguis ca
nis ꝓhibet ortū piloꝝ euulſoꝝ. vt ſcripſit
Gal'. Urina q̄ꝫ canis admiſtrat̄ ſuꝑ ver
rucā. G Dyaſ. Lac p̄mi partꝰ canis
capilloꝝ ortus amputat. ⁊ in vtero infan
tes excludit: Lociū caninū addito nitro
aut medicamē facto lepras ⁊ prurigines
tollit. H Fimus caninus in canicula
ribus diebus collectus: ⁊ ſiccus bibitꝰ vē
trem abſtinet cū vīo. Albus v̄o fimꝰ eiuſdē
arcuato morbo medet̄. I Pli: li. xxix
Sāguine canino nihil p̄ſtantiuſ ꝯ toxica
putāt Canino felle cū melle curabat appo
lonius ocl'oꝝ ſuffuſiōes K Itē Albu
gines canini lactis īſtillatō. dolorē et gūi
tatē auriū ſedat. Adipe cāino lēdes a ca
pillis tollunt̄. L Idē li. xxx: Cania cu
tis cuilibet digito circūdata diſtillatōes
ſedat. Fel caninū podagris ꝯfert pēna il
linitū. Uerrucas oim̄ geneꝝ ſanat vrīa ca
nis recēs illita. fimiqꝫ cis cū cera. M
Canis līgua medicīalis ē. lābendoqꝫ ſua
vulnera l' aliena ſanat. q̄ ſi vulnꝰ ꝓpū attin
gere līgua n̄ poſſit pedē lābt ⁊ ſaluie me
dicāie delinitū ad vulnꝰ appōit. certus de
medicāie q̊d līgue ſue nat̄a indidit N
Aui. Aq̄ caſei cāes īpinguat valde. ⁊ nu
trit eos bn̄. O Canis cecꝰ naſcit̄. lūa
ticꝰ ē. odoratu multū vigꝫ. dētes hꝫ acutoſ
⁊ os fiſſū. valde mordet. ⁊ līgit nō rumīat
ſꝫ rodit. ad vomitū r̄dit. priuſq̄ recubet. le
ctū circuit. boliſmū patit̄. i. ra. bidā famē

Ca.xxv.

katz

Attus ⁊ cathaplepa. Yſidorus
c Cattus id eſt ingenioſus a greco
venit. muſio eſt appellatus. eo ꝙ
muribus infeſtus ſit. hunc vulgus captū
a captura vocant Dicunt alij ꝙ captat .i.
videt. tam enim acute cernit vt fulgure lu
minis noctis tenebras ſuperet. Albert⁹
Cattus eſt animal a capiendo dcm̄ muri
bus em̄ infeſtus. Et dicitur moribus eſſe
verecundum ⁊ pulchritudinis amatiuū.
Hab; autem colorem griſeum: glauci ſor
titur congelare ſimilem: habet em̄ colorē
hunc naturalem. ⁊ alias habet ex acciden
tali cibi ⁊ precipue qui domeſticus eſt. eſt
autem mordax valde. in multis ſimile leo
ni vnguibus ⁊ dētibus armatur ſicut leo.
⁊ intrahit ⁊ emittit vngues ſicut leo. Car
nem autem habet laxam ⁊ mollem.

Operationes.

A Auicenna. Ex catti morſu quādoqꝫ
accidit dolor vehemens ⁊ viriditas in cor
pore. ⁊ curatio eius eſt curatio cōmunis.
B Juuatur autem cum emplaſtro ce
pe. vel calamenti ſilueſtris. C Razi.
Catti ſilueſtres ex fumo rute ⁊ amigdala
rum amaraꝝ fugiunt. D Haly. Car
nes catti calide ſunt ⁊ ſicce. medenť emor
roydarum doloribus. Renes calefaciunt
dorſi doloribus ꝓſunt. E Eſculapi⁹
Stercus catti vel catte cum ſynapi et ace
to alopitiam curat. F Cathaplepa
Pli. li. viij. Cathaplepa appellatur fera
modica ⁊ iners iuxta fontem tygrim. qui
eſt apud heſperios ethiopes (vt pleriqꝫ
eſtimauere) nili caput. Fera hec ceteris
quoqꝫ membris iners caput tm̄ pregraue
egre fert q̊d deiectum ſemper in terram.
Alias in tremore eſt humani generis om
nibus. qui oculos eius viderint cōfeſtim
expirantibus. Eadem ⁊ baſiliſci ſpentis
eſt vis. G Solinus. Juxta fluuium
tygrim naſciť cataplepa. modica ⁊ iners
beſtia peſtilenti aſpectu figura fere catti.

Ca.xxvj.

Accus. Ex li. de naturis rerum
c Caccus eſt monſtrū in archadia
totum ſetoſum vt porcus. Et vt
ſcribit Adelinus phūs. Hanelitu ſuo pe
ctore flāmas eructuat. i. ſpiritū flāmineū
maxime cum ira furit per motū. Hic in an
tris ſup tyberim ꝯmorať. ⁊ inuadit ſubito
tauroꝝ ⁊ vaccaꝝ greges ꝑ caudas tres vľ
quatuor apphendēs. ⁊ vi ſue fortitudiniſ
in antrum occulte trahens greſſu retrogā
done. ſcꝫ de facili poſſit inueſtigari. Nec
ſolū aīalibus eſt infeſtus. ſed buboni gui
ſſime inſidiať. cū tñ ipm hōiem plurimū
timeat. Si queritur quō de aīalis ore flā
ma poſſit euomi tam efficax. vt ꝓxie ꝯtre
ctata alias contracta comburat. ⁊ non ip
ſum corpus animalis flāma tali abſuma
tur. Reſponderi poteſt. quia cum anheli
tus adhuc in viſceribus animalis ꝑ mem
bra varia late diffuſus. eſt tepidum vſqꝫ
quo non exuberatur in flāmas. Sed eru
ctuatus continuatur ac multiplicatur in
obiectum aliquod corpus. virtutemqꝫ re
cipit comburendi ſicut videmus per me
dium berilli lumē ſolis multiplicare radi
os. ⁊ i ſūmo mucrōis acūine radioꝝ igniſ
virtutem in ſubiectam materiā ſuſcipere.

Igneq; effici violentũ. huic aīali similia fuerunt illa de qbus in libro ſapiencie legitur. q ignes ex ore ſuo ſpirabant: De cacco dicit Virgilius. viij. li. eneidos Semihōis facies: huic monſtro Vulcanus erat pater. illius atros ore fomens ignes magna ſe mole ferebat. terribiles oculos villoſaq; ſetis pectora ſemiferi. hui⁹ cacci mens effera: qtuor a ſtabulis pſtanti corpore thauros. auertit. totidem forma ſuperante iuuencas. atq; hos ne qua forent pedibus veſtigia rectis. cauda in ſpeluncam tractos verſiſq; viaꝝ indicijs raptoſ ſaxo occultabat opaco. Hunc caccũ ꝑpter furata ſibi pecora Hercules interfecit. vt ibi virgilius in longum ꝓſequit.

Ca. xxviij.

Camelus. Ex libro de naturis rerum: Camelus eſt animal deforme. gibboſum. habens collũ longum. crura poplexa. lentum inceſſum: et dum graditur nunq̄ pedes atterit immũdum animal ſm legem: quoniam vngulã quidem habet. ſed nõ diuidit eam. Cum autem onerandi ſunt. paululum ſuper genua percutiũtur. ⁊ ſtatim ad onera flexis ceruicibus inclinantur. aquas puras ēfugiunt. lutulentas bibunt. ⁊ hoc gratia nutrimenti. Oĩe enim elementum. qntum plus ꝯmixtum eſt alijs tanto plus nutrit. ⁊ econtraio irati cameli ſtrident horribiliter. His etiaʒ rabies accidit ⁊ podagra de quibus facilime moriuntur. Non autẽ vngulas eijciunt. Sed vehementiſſimo dolore grauantur quando duras et laborioſas vias incedunt. Non eñ in pedibuſ habent de forti corio ſotulares. Ordeum cito tranſglucientes reſeruant. vt ruſum ruminando tota nocte manducent. Alij compacieutes abſtineant. illi qui recti cameli dicuntur. vnum tantum habet ī dorſo gibbum. Eſt autem ⁊ aliud genus eoꝝ quos dromedarios vocant curſu mirabili vigentes ⁊ bina tubera in dorſo habentes. Areſtotiles. Cameli ſunt ſicut aīalia cornuta. quia ventres eius ſunt ſicut habẽcium cornua. ⁊ quia cibus illius ſpinoſus eſt. neceſſario fuit eius lingua carnoſa: propter duriciem palati. Natura ergo vtitur palato. ſicut parte dentiũ terreſtri. Camelus non habet fel diſtinctum. ſʒ venas paruas in quibus eſt fel. Solinus Camelorum femine ad bella preparantur. putantq; validiores eas fieri. ſi caſtratione a coitibus arceantur. Camele cum homines eis vtuntur ad preliandum: caſtrãtur quia tunc non impinguãtur. In locis quidem altiſſimis habitantes. tria milia camelorum habent homines currentium velocius q̄ equus. ⁊ hoc non accidit eis niſi propter amplitudinem paſſus: Vegecius de re militari libro tercio: Camelos apud veteres aliquantule nationes ī aciem produxerunt. Sed hoc genus animalium arenis quidem tollerabile ſic aptum. nam confuſas etiam in puluere vento vias. abſq; errore dirigere memoratur Ceterum preter nouitatem hoc ſi vti videatur in efficax bello eſt. Item camelorum mares habent vꝗas ad poſteriorem ptez vnde auerſi coeũt. Sũt ãt vꝗe neruoſe ac dure vñ ex eis arcuum corde fiũt. Coitus tempore ſolitudines aut ſecreta petunt.

Item Camelus eſt valde malus tpe coit⁹
Etſi ꝙ aīal vel hō tpe hoc appinquerit
ad eum ledit ipm. Coit āt poſt triennium
tpe luxurie ſolitarius eſt cū feīa ferꝰ ac ſil
ueſtris. ⁊ coeūdo ꝑ totā die equitat. Sꝫ cū
alias luxurioſus ſit. erga matrē ꝯtinēs eſt.
vñ in quadā ciuitate coopiebaꝛ camele
caput vt eius pullus ſup eam ſaltaret; qui
cooperto matris capite ſup eā ſaltauit. et
coopimento ſublato mrem agnoſcēs. tur
pitudiniſ ope qd cepat intercepto. vñdit
ipmqꝫ ingeniatorē mordēs interfecit. Ca
mela pregnans eſt ꝑ annū poſt ptū qꝫ qeſ
cit a coitu ꝑ annū vnū tm̄ filiū facit ſicut
elephas equus ⁊ oīe aīal hñs ſoleas. Ca
meli viuūt centum ānis. Cameli paciunꝛ
ſitim ꝑ quatriduū: ⁊ poſtea bibūt multū:
Huic aīali natura dedit magnitudinē cor
poris in modū iumenti ſicut ⁊ elephanti.
aīal qꝫ cuius cibus eſt ex materia lignea ⁊
ſpinoſa multos hꝫ ventres; ⁊ in hoc genē
eſt camelus.

Operationes.

A Auicenna. Caro cameli ꝓuocat vri
nam. Adepſ qui eſt in gibbo cameli ſuffu
migatus ꝓfert emoroidibus. cameli cere
brum exiccatū ⁊ cum aceto bibitū cōfert
epilentie: ad idem valet eius ſanguis.
B Qui etiam ſiccatus ⁊ frixus retinet
fluxum cū vīo qꝫ bibitus ſagitte armene
nocumento ꝓfert. poſt purgatōem vō mē
ſtruoꝝ potatū iuuat ad impgnationē: et
cōfert ſfocationi matricis. C Idē
lac camelaꝝ fetaꝝ eſt ſubtile. ⁊ valde aquo
ſum nec facit opilatōes (ſicut cetera) pro
pter paucitatē caſeitatis. ⁊ abſterſionis a
queitatis illius. D In ipo eſt ſalſe
do quia cameli diligūt acetoſum. ⁊ hoc ē
melius lac. Vꝛ āt ꝙ eſt vehemētis tardita
tis in ſtomacho ⁊ in ſupioribus ventris.
Ex ipo nō timeꝛ ſordicies. ſicut ex ceteris
niſi raro. E Urina cameli ꝓfert idro
piſi. Confert etiā vehementer fetori nari
um. Et aperit opilatōes colatorij cū vtu
te vehementi. ablutōe ex ea fcā cōfert fur
furibus. F Gyaſ: Fimus camelinus
albus cum melle tritus ⁊ impoſitus tumo
res reprimit. ⁊ vulnera delicata ꝑmūdat
G Haly. Sanguis cameli fricatus di
ſſinterie ꝓdeſt ⁊ ſolutōe cronice potuiqꝫ
veneni lac cameli ꝓdeſt. corruptōi cōple
xionis augetqꝫ vētrem. H Pli. Ster
cus cameli mūdificat ⁊ deſtruit verrucas
abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus. ⁊
qñ bibiꝛ cum medicinis epilentie cōfert.
I Item reſoluit bothor ⁊ vlcera ſcrofu
las quoqꝫ fortiter. ⁊c.

Ca. xxviiij.

Cameleon. Yſidorus. Cameleon
c non habet vnū colorē ſꝫ diuerſa
varietate ꝯſperſus ē vt pard⁹ hu
ius cameleontis corpuſculum ad colores
qs videt. facilima ꝯuerſione variaꝛ. cum
aliaꝝ aīaliū nō ſit ad ꝯuerſionē facilis cor
pulentia. Rudolphus ſup Leuiticū. Ca
meleon in infirmitate manſuetum eſſe ſe
fingit. cum alias ſit inmanſuetum aīal.
Gloſa ſup Leuiticum. Cameleon eſt aīal
natum ad deridendū: doloſum. rapax. in
gluuioſum. ⁊ ideo ſm legem immundum
Ambroſius. Cameleon diuerſas ſpecies
colore vario ferꝛ mentiri. Areſtotiles. Ca
meleon eſt aīal valde timoroſum propter
qd in multos colores mutaꝛ. Cauſa vero
timoris eius paucitas eſt ſanguis et calo
ris. vñ etiam valde macer eſt ⁊ vocaꝛ leo

De Animalibus.

terre. huius facies eſt ſicut aīalis ex porco ⁊ ſymea compoſiti. Unguulas hꝫ ſiles vnciſ ſeu auiū vngulis. Alteratio coloris fit qn̄ coriū eius inſufflat̄. manet in cauernis ſicut lacertulus. Solinus Cameleon per om̄em aziam eſt plurimus. Aīal ſcꝫ q̄drupes. facie qua lacerte. niſi crura recta ⁊ lōgiora ventri iungerent̄ prolixa cauda. eademqꝫ in vertiginē torta. hamati vngues ſubtiliqꝫ aduncitate Inceſſus vero piger ⁊ idem fere qui teſtudinum motus Corpꝰ aſperum cute. qualem ex cocodrillis depꝑhendimus ſubducti oculi ⁊ receſſo ꝯcauo introrſum recepti. quos nunꝗ̃ in tactōne obnubit.

Operationes.

A Plinius. Cameleon quoqꝫ multa in ſe fertur habere vtilia medicine. Caput eius ⁊ guttur ſi roboreis ligniſ accendantur imbrium ac tonitruum cōcurſus facere democritus narrat B Item iecur in tegulis vſtum Reliqua ad veneficia ꝑtinentia que dicit. q̄nꝗ̃ falſa eſtimantes obmittemus preterꝙ in riſu co agentium C Oculo eius dextro ſi viuenti eruat̄ albugines cum lacte caprino tollunt̄. lingna quoqꝫ ad alligata pericl'a puerperij. D Eundem ſalutarem eſſe parturientibus circa domum. E Cor eius aduerſus quartanam eſt proficuum. lana nigra prime tonſure illigatum F Pes prior dexter impelle. hiene ad alligatus brachio ſiniſtro. dicitur ꝓdeſſe contra latrocinia terroreſqꝫ nocturnos. G Item dexteram mamillam contra formidines pauoreſqꝫ: H Sed ⁊ pedem eius ſiniſtrum in furno torreri cum herba eiuſdem nominis addito vngento paſtillis factis inde (ſi credimus) fertur hōiem inuiſibilem facere I Eius felle glaucomata ⁊ ſuffuſiones corrigi credit̄ ꝓprie tridui vnctione: creditur etiam eo lienibꝰ inſtillato ſerpentes ſepari. ⁊ ad alia multa

Ca. xxix.

C Amelopardus. Yſidorus Camelopardus eſt dictus eo ꝙ cum ſit vt pardus albis maculis ſupꝑ aſꝑſus collo equo ſimilis pedibus bubulis. capite tamen camelo ſimilis eſt Hūc ethiopia gignit. Pli. libro. viij. Cameleorū aliqua ſimilitudo in duo transfert̄ aīalia: Nabuna ſiquidem ethiopes vocāt beſtiam collo ſimilem equo pedibus ⁊ crurībꝰ boui. capite camelo: albis maculis. colorem rutilum diſtinguentibus. Unde ⁊ camelopardulus appellata eſt. Nec primū quidem dictatoris ceſaris cirſenſibus ludis rome viſa eſt. Ex eo ſubinde cernitur aſpectu magis ꝙ feritate conſpicuā. quapropter ⁊ ouis fere nomen inuenit.

Ca.xxx.

c Apreolus. Aui. Capreolus eſt aĩal in india ſil'is hĩnulo ſiue ceruoꝝ filio. q apȏ nos etiã non mutat dẽtes. Et qñ ei⁹ dẽtes ſunt magni ſignant vite diuťnitatẽ ĩ eis ⁊ hꝫ oculos acutos: Areſto. li. viij. Capꝰoli ſilueſtres hñt ſapientiã qñ vulnerant̃ q̃rũt pulegiũ ceruinũ ⁊ ꝯmedũt ipm̃ vt extrahãt ſagittas a corꝑe ſi q̃ in ipis ſunt ĩfixe ex velocitate mot⁹ ⁊ aſſiduitate diſcurſus. Caro capreoli a ſuꝑfluo hũido exhonerat̃. ⁊ ei⁹ caro tenerior ⁊ digeſtibilior efficit̃. et ſaporis ac odoris eius grauitas amputat̃: Idẽ Areſto. Paſtus gr̃a de locis altis ad altiora tendit. ⁊ inter herbas ſalubres ⁊ noxias odore diiudicat ⁊ diſcernit. Ruminat cibos ⁊ vngulã findit. Nõ vngue. nõ cornu. nõ dẽte. ſꝫ ſola velocitate fuge a cãib⁹ venatoꝝ in ſulſis ſe defendit. Uñ qñ in cãpeſtribus ꝑſequit̃ ad mõtana fugiẽſ alta petit. In mõtibus indie ſunt q̃dã capꝰoli q̃ ab herƀ arõaticis ⁊ odoriferis paſcunt̃ in q̊ꝝ vnguib⁹ ſunt q̃dã ꝯcauitates ĩ q̃buſ hũores q̃dam ad ap̃ata colligunt̃ q̃ p̃mo ad maturitatẽ ⁊ motũ ⁊ ꝯfricatõeꝫ rũpuntur. ⁊ a corꝑe cũ piloſis follicul' abſtrahũt̃ ⁊ ſƀa q̃ ĩfra pelliculã ꝯtinet̃ ſũme ẽ odorifera ⁊ inter aromatica maxĩe ꝑcioſa ĩ medicinis plurimũ vtilis ⁊ v̊tuoſa. Ut vult dyaſ. ⁊ platearius. Et aliqui dicunt illud muſcum vulgariter appellauere.

Ca.xxxi.

c Aſtor eſt aĩal ad modũ canis põtici. longũ ſcꝫ ⁊ gracile. dẽtes hꝫ acutiſſimos. pellẽ delicatã ac nobilem: q q̃nto nigrior eſt tãto ꝑcioſior. colores in pilis hꝫ velut daxus. ſed pili ſubtiles ſunt ⁊ pulchri. nõ p̃t diu ſuſtineri vľ ſubſiſtere niſi caudã in aq̃ teneat q̈ habꝫ vtiqꝫ piſciũ caude ſil'em. ſaporemqꝫ eius ⁊ ſpẽm: Uñ ⁊ a chriſtianis ĩ ieiunio cõmeditur. pars enim caude ip̃ius edibilis eſt reſiduum autem eius eſt caro. Ip̃aqꝫ cauda lõgitudinis cubitalis eſt pinguedinẽ multam habens. Pedes autem poſteriores habet vt anſer. Anteriores autem vt canis. Hec enim illi natura parauit. vt et poſterioribus velut auis in aqua nataret et anterioribus in terra ſicut quadrupes

ambularet Ex libꝛo de naturis rerum.
Caſtoꝛes vt dicit experimentatoꝛ in gre
ge viuunt: ⁊ ſimul ad ſiluas pergunt. Lig
naq; dentibus abſcindētes ad cauernas
ſuas ea miro modo referunt. Unū em̄ ex
caſtoꝛibus ꝓ vehiculo reſupinatum pedi
bus eleuatis in terram ꝓijciunt: ⁊ inter
crura eius abſciſa artificioſe componunt
⁊ ſic eum trahentes cauda ad ꝓpria tecta
deducunt. verum iniuriam talem non fa
ciunt his, qui inter illos educati ſunt. ſed
illis qui de alienis ꝑtibus ad ſe venerunt
Hos em̄ in ſeruitutem ſub certa cuſtodia
redigunt. Alioꝝ tamen opinio eſt, ꝙ
hoc illis faciāt qui ſenectute laboꝛibuſq;
confecti dentes obtuſos habent. ⁊ qui lig
na ſecare non valent. Tales enim in ſerui
tutem redactos per abſumptionem pilo
rum in doꝛſo venatoꝛes agnoſcunt. eoſq;
pietate cōmoti illeſos abire permittunt.
In duplices autem vſus ligna ſecta hn̄t.
Nam ⁊ coꝛticem ꝯmedunt. ⁊ ex lignis ha
bitacula valde artificioſa faciunt. Ama
ris quidem arboꝛum folijſ ⁊ coꝛticibuſ ca
ſtoꝛ pꝛo ſummis delicijs veſcitur. vnde ⁊
tota eius caro. et ſi bono tamen amaro o
doꝛe perfunditur. Phiſiologus. Caſtoꝛ
cum eum venatoꝛ pꝛoſequitur abſciſos te
ſticulos ante faciem eius proijcit. ⁊ vena
toꝛ habens quod ab eo cupiebat vltra nō
ſequitur. Si autem alius venatoꝛ cum ſe
quatur. erigit ſe et oſtendit virilia ſe non
habere ⁊ ſic euadit Eſt autem animal mā
ſuetum nimis: Ex libro de naturis rerū.
Huius animalis venatio fit hoc modo
Canis ad hoc inſtructus in aquam ꝓijci
tur. qui ad foramen manſionis illius ꝑue
niens ingredit̄. nec cedit caſtoꝛ moꝛſibus
donec a venatoꝛibus artificioſa illa man
ſio refringatur. ⁊c̄.

Operationes.

A Platearius. Caſtoꝛis teſticuli abciſi
in vmbroſo loco ſuſpenſi deſiccantur. vt
in vſum medicine reſeruent̄ ⁊ dicuntur ca
ſtoꝛeum: B Bonum autem caſtoꝛe
um id eſt non ſophiſticatum. habet ſapo
rem mediocriter acutum Glutinoſum eſt
⁊ ſapoꝛem habet multum hoꝛribilem ner
uos intricatos ⁊ pelliculis adherentes ꝑ
annos ſex ī magna efficatia ſuari poteſt.
Melius tamen eſt quanto recentius. In
medicinis ponitur abiecta pellicula exte
rioꝛi: Uirtutem habet diſſoluendi attra
hendi ⁊ maxime neruoſa loca confoꝛtādi
C Contra epilentiam ⁊ alias frigidas
paſſiones capitis. datur caſtoꝛeum cum
ſucco rute in potu vel decoctionis eius vi
num. D Cōtra paralifim ligue pul
uis eius ſub lingua ponitur donec ꝑ ſe re
ſoluatur ⁊ conſumatur: E Contra
paraliſim tocius coꝛpiſ dat̄ vinū decocti
onis eius ⁊ rute ⁊ ſaluie. F Contra li
targiam ꝓuocat̄ ſternutatio ex caſtoꝛeo:
cerebꝝ ꝯmouet ⁊ confoꝛtat G Diaſ.
Caſtoꝛeum teſticuli ſunt aīalis. q̊d caſtoꝛ
dr̄. ⁊ ſepe aquaticam. ſepe vero terrenam
ſuſtinet vitā H Optimū eſt ponticū
ꝙ ſi interius cereum ⁊ obſtruſum mēbra
nulis naturalibus. quidam aūt teſticulos
adulterantes immittūt veſicis cū armoni
aci gutta ſanguine caſtoꝛis conſperſa:
I Eligendi ſunt ergo qui iuncti ſunt ex
vna radice ſibi coherentes. pleni inſcidi
fragiles: ipis folliculis ſe tractius ſeparā
tes: K Calefacit autem caſtoꝛeum et
deſiccat ⁊ attenuat. Illis ģ qui ex plenitu
dine ſpaſmū paciunt̄ aut tremoꝛē neruoꝝ
vtiliſſimū eſt. Quibus āt hoc cōtingit ex
inanitate vel ſiccitate ꝯrium. L Ui
cia q̊z pulmonis emēdat Et hūidū frigiō
cerebri humoꝛem cum pulegio. Cū vino
bibitum inflatōes tollit. M Toꝛtio
nibus medetur: potōnes venenatas noce
re non ſinit. Litargicis ſingulare pſidiū
eſt. N Tremoꝛi ⁊ contractionibus ⁊
omībus neruoꝝ cauſis delitum ⁊ vnctum
medetur. O Uirtuſ em̄ ei termātica
eſt ⁊ recoꝛpoꝛatiua mixtum malacinati
bus ⁊ a copis paliticis ſeu ſciaticis ⁊ his
ſimilibus ſubuenit: P Auicēna. Ca
ſtoꝛeum cōfert obliuioni ⁊ litargie cū ace
to ⁊ oleo roſaceo: ſurditatiq; frigide ac vē
toſitati in aure diſſolutū in oleo nardino:
Q Attractio ꝑ nares ex fumigatōe ipi
us ꝯfert apoſtematibus pulmōis: ⁊ intir

mitatibus eius. Bibitũ cũ aceto propter
ſingultum ⁊ facit ſitim. R Delet do
lorem ventris pungitiuum cum aceto bi
bitum. ventoſitatem reſoluit: Menſtrua
prouocat. Secundinam ⁊ fetum extrahit
S Confert morſui paruorum venena
torum. ⁊ quod ex eo decliat ad nigredinẽ
eſt venenum. Ita ꝙ interficit quãdoq; in
vna die. T Fel caſtorei ad multa vti
le eſt. Eius quoq; coagulum ſedat morbũ
caducum.

Ca. xxxij.

c Hama. Albertus in libro de na
turis animalium. Chama eſt be
ſtia alio nomine rufinus dicta in
ethiopia. Eſt autem ad modum lupi in
figura maculis albis vt pardus. per totũ
reſperſa ludis apta: eoq; diſcipline mul
tum eſt perceptibilis. Et in hoc conuenit
cum natura canis.

Ca. xxxiij.

c Alopus. Albertus in libro de
naturis animalium: Calopus di
citur eſſe animal iuxta eufraten
habitãs. ⁊ de eufrate ꝓpter aque frigidi
tatẽ bibens. Aſtutum ⁊ velox eſſe dicitur
Ita vt venator ſibi appropinquare non
poſſit Cornua geſtat longa ſerre modum
pretendentia: quibus ⁊ arbores deijcere
dicitur. ſed virgulta ante repulſum cornu
um ſuorum tendentia frangere nõ poteſt
Licȝ ad hoc ſepe nitatur. ⁊ ideo in eis fre
quenter inuolutis cornibus cum captum
tenetur dentibus ſtridet. ⁊ audito ſtrido
re a venatore capitur.

Ca.xxxiiij.

hertz

Eruus. Ex li. de na. rer. Ceruus c eſt aĩal velocitate mirabili frontẽ hñs ramoſis cornibus aſperatã: Quoꝝ creatõ fit ſi biennis fuerit. tũc vſqꝫ ad ſex annos ꝑ etate ramos augent. deiñ numeroſiora fieri non pñt ſꝫ maiora. Solum hoc aĩal cornua mutat. ⁊ ſupᷓ moduꝫ gloriatᷣ. hꝫ vnũ vᷓmen ĩ capite q̄ eũ vere vexat aſſidue. Sꝫ ⁊ oẽ aĩal ⁊ ipẽ hõ vᷓmen hꝫ ſub ligua. Areſto. Ceruus eſt aĩal ſapiẽs de q̄ etiam opinantᷣ: q̄ inter aĩalia q̄drupedia diſcretius ſit. Idem. Ceruus ẽ aĩal timidum: cornua q̄dem hñs ⁊ fiſſuram in vngulis. dentes eius declinant ad inferiꝰ hꝫ quatuor dẽtes in vna ꝑte oris. ⁊ in alia quatuor ꝑ q̄s molit: hꝫ etiã duos magnoſ alios. q̄ ſunt in maſculo maiores: ⁊ in feĩa minores. Uox maſculi g̃ſſior eſt ⁊ altior q̃ femĩa: Maſculus vociferatᷣ multũ tꝑe coitus ⁊ feĩa qñqꝫ timet. Ceruus itaqꝫ (ſicut ⁊ cetera magni cordis aĩalia) timidus eſt vocem vulpiũ timet. In ſibulo ãt ⁊ cãtu delectatᷣ Itaqꝫ ſibilantẽ ⁊ cantantẽ ſequitᷣ ⁊ alius eũ occidit. Uñ cum aures erectas hꝫ inſidias ſubſequẽtis aduertit. Poſtq̃ vᷓo demiſerit non aduertit. Item Cerui pugnant. ⁊ victus obedit victori obediẽtia forti: Cum autem impregnutᷣ ceruus latet ꝓpter venatores: Inteſtĩa cerui valde fetida ſunt: vñ non ꝯmeduntᷣ a canibꝰ. niſi ſint valde famelici. Phiſiologus Ceruus vbi ſerpentem agnouerit eſſe. implet os ſuũ aq̄. effunditqꝫ in foramen. deinde cũ q̄dam oris ſui ſpiramine ſ̄pẽtes foras attrahit. ⁊ pedibus ſuis ꝯculcãs ipm̃ interficit: Ceruoꝝ ãt duo ſunt genera. Unũ qđ vt ĩuenerit ſ̄pentẽ in cauerna vbi latitat. flatũ ĩmittit: vt exeat: ⁊ egredientis collũ ꝑcutiens hinc ⁊ inde occidit eum: ⁊ deuorat. Poſtea vᷓo ꝓpter timorẽ ad aq̄s puriſſimas currit ac venenũ euomit. Sed inter hunc tumorẽ pilos mutat ⁊ cornua abicit Aliud eſt genus q̄d ſi ſerpentẽ inuenerit occidit: ⁊ poſt victoriã ad montẽ vbi pabulum inueniat tẽdit. Ambroſius. Ceruus cũ non dum hꝫ cornua tñ frõte ꝑludit ⁊ ea que nondũ expꝰtus eſt tela minatᷣ: Ceruus qñ egrotat. ramuſculos olee ꝯmedit. et ſanus fit. Areſto. Ceruus (vt dcm̃ eſt) maſculus vociferatur multũ temꝑe coitꝰ. Cerua non poteſt coitũ pati ꝓpter duriciem virge maris: recipit autem fugiendo. Cerua paritura prius dragonteã cõmedit cum vero parit ſubito ꝯmedit ſecundinam fetuum anteq̃ cadit ad terram. ⁊ eſt eius ſecundina venenum.

Operationes.

A Phiſiologus. Ceruoꝝ lacrime collecte ⁊ oſſa inuenta in corde ipõꝝ apta ſunt potui cordis pulſu laborantibus. B Platearius. In corde cerui reꝑitur q̄dã os in ſiniſtra ꝑte in qua eſt quedam cõcauitas. ad quam ſplen habet reſpiraculũ ⁊ emittit ſuꝑfluitateꝫ: que ibi propria ſiccitate in ſubſtantiam mutatᷣ oſſuoſam Illđ eſt de ſanguine cordis ſubruſum. hꝫ virtutem depurandi fumũ melancolicum.

C Datur ⁊ contra cardias ⁊ ſincopim. ⁊ contra emorroides. D Eſculapiuſ Si quis in corio cerui voluitur ſerpentes non timet. Medulla quoqꝫ cerui dolores ſedat. E Haly Coagulum cerui contra potum cicute ⁊ fungoꝝ eſum prodeſt. Urina cerui ſplenis dolorẽ adiuuat. Uentoſitati ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ꝓdeſt. Auribus inſtillata medetᷣ eaꝝ vlceribus:

F Auicenna. in. iiij. canõe. Extremita

res caude cerui venenum eſt. ⁊ ip̄am bibē ti accidit anguſtia uebemēs ⁊ ſincopis et mors. Sꝫ cura eius eſt vt euomat cum bu tiro ⁊ aneto. deiñ in potu dent̄ auellane ⁊ fiſtici ꝯfecta ſil̄. G Pli. li. xxviij. Pul mo ceruinus cum gula ſubarefactus in fu mo: deiñ tuſus ex melle Tuſſim ſanat. Co agulum cerui ex aceto ſanguinem ſiſtit. Hinnuli vͦ coagulū matris vtero execti: ſummis p̄fertur remedijs: H Plini⁹ Cornu cerui vſti nidor comicialem mor bum ſiue caducum dep̄hendit. Eiuſdem cornu cinis illitus ex aceto vel roſaceo do lorem capitis ſedat. I Idem Cinis dentes mobiles fricando vel colluendo ꝯfirmat: eorūqꝫ dolores mitigat. K Idem q̊ꝫ valet crudi cornu farina; Item Cinis p̄dictus reumatiſmos ſanat. ⁊ ſan guis excreationes curat: L Tinearū quoqꝫ genera id eſt vermes pellit potatus Regio morbo ꝓdeſt potatus ex vino. M Solinus. Ex cornibus autem cerui dextrum efficatius eſt ad medelā. Actor Quia vero cornu dextꝝ (vt dc̄m̄ ē) ad me delam efficatius eſt Ideo dicit Pli. ꝙ cer uus hoc bono ſuo inuidens: hōi cornu de xtrum abſcondit nequeat inueniri Idem q̊ꝫ dicit liber de natura reꝝ. N Are ſtotiles vero dicit eū abſcondere cornu ſi niſtrū tanꝙ in eo ſit aliq̊d iuuamentū.

Ca. xxxv.

c Eruleus. Actor (vt aiūt Solinus ⁊ ſtacius ſeboſus) Uermis eſt mi rabilis in gāge fluuio abundās hꝫ eñ̄ brachia bina lōgitudīs ſex cubitoꝝ q̄bus etiā elephantē corripit vndiſqꝫ ſub mergit. Sed qm̄ hic v̄mis ingēs ac mon ſtruoſus eſt ⁊ aq̄ticus. Ideoqꝫ īferius eū inter mōſtra aq̄tica videlicet in tractatu de piſcibus de illo plenius dicemus.

Ca. xxxvj.

c Ecula. celidros ⁊ cenchrus: Yſi. Cecula dcā eſt eo ꝙ ꝑua ſit ⁊ non hꝫ oculos. Celidros ſpens eſt q̄ ⁊ cherſidros q̄ ⁊ in terris ⁊ in aq̄s moratur Nam cerſi greci dicunt terrā ydros aq̄m Hic terram ꝑ quā gradit̄ fumare facit. q̄ macer ſic deſcribit ſeu terga expirant ſpu mantia virus ſeu terra fumat. qua tether labit̄ anguis. Et Lucanus. Tractiqꝫ via fumare chelidri ſꝑ autē directus ābulat nam ſi torſerit ſe dum currit ſtatim crepat Solinus: Calabria chelidris frequētiſſi ma boum q̊ꝫ gignit. Yſidorus. Chēchris ſerpens inflexuoſus eſt. qui ſꝑ rectum effi cit iter. De quo Lucanus. Et ſꝑ rcō lapſu rus limite cenchris.

Ca.xxxvij.

Eraſtes. Ex li. de na. reꝝ. Cera
c ſtes eſt ſerpẽſ octo cornua in capi
te hñs ex quibus fieri ſolẽt manu
bria cultelloꝝ. ad mẽſaſ impatoꝝ. qꝛ ſudo
re ꝓdũt venenũ appoſitũ. Solinus. Cera
ſtes dict⁹ eſt eo ꝙ hẽat cornua arietũ ſilr̃ia
Ceraſti eñ greci cornua vocãt. ſunt ãt hĩc
q̃drigemina cornicula. q̊ꝝ oſtentatõe ve
lut eſca illiciẽs ſolicita aĩalia ꝑimit. Totũ
eñ corpus arenis tegit. nec vllũ indiciũ ſi
bi p̃bet niſi ex illa ꝑte q̃ iuitatas aues. vel
aĩalia capit: eſt ãt flexuoſus pluſq̃ alij ſer
pentes ita vt ſpinã nõ hr̃e videat̃. Aui.
Cornuta ẽ gen⁹ ſ̃pẽtum ſurdoꝝ: c⁹ lõgitu
do ẽ ab vno cubito vſq; ad duos. ⁊ ſuꝑ ca
put ei⁹ ſunt due eminẽtie. q̃ſi duo cornua.
Color corꝑis ei⁹ eſt cinerici⁹ ⁊ vẽter eius ſi
cut ſquame ſicce dure. q̃ ſtridẽt ſuꝑ terra;
cũ ſtrepitu: Dẽtes ei⁹ ſunt eq̃les nõ recur
ui: plurimũ ãt mãſio ei⁹ ẽ in lociſ arenoſis
In locis q̃dẽ morſus ei⁹ ſenciunt̃ q̃ſi acus
aut claui infixi in eis. Et dixerũt ꝙ ꝯtinua
tur eius corꝑi q̃uitas maxĩa. ⁊ eius labia
inflantur ⁊ accidũt ei vertigo ⁊ tenebroſi
tas oculoꝝ ⁊ deſtruit̃ ratio.

Operationes.

A Cure ãt ei⁹ appriat̃. vt ſemẽ raphani
cum vino in potu detur.

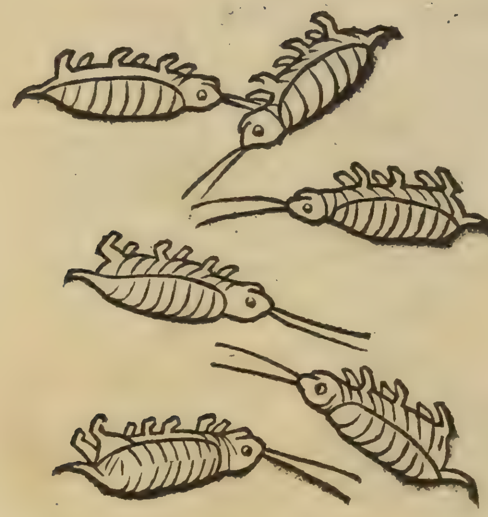
Ca.xxxviij.

Ephos ⁊ centrocota. Pli. li. viij:
c Cephos ethiopia mittit q̃ꝝ pe
des poſteriores hũanis pedib⁹ ⁊
cruꝛib⁹ ſunt ſilr̃es: hoc aĩal roma poſtea ñ
vidit niſi ludis põpey. Solin⁹. Tꝑe dicta
toris ceſaris monſtra rome viſa ſunt q̃ ce
phos dicũt: hoꝝ poſteriores pedes crure
ac veſtigio hũanos menciunt̃ arc⁹ priores
hõim man⁹: Phiſio. Cẽtrocota eſt q̃ beſti
as vniuerſaſ p̃cedit h⁹ corp⁹ azini: pect⁹ ⁊
cruꝛa leõis ſilr̃itudinẽ hñt. oris hiatũ vſq;
ad aures vaſtũ. imitat̃ ãt hõis vocẽ: Pli:
li. viij. Crocutas ethiopia inter alia mon
ſtra gñat. velut ex cãe lupoq; ꝯceptos oĩa
dentibus frangentes ꝓtinuſq; deuorata
ventre ꝯficientes: Idem in eodem: hiene
coitu leena ethiopica parit crocutã hõim
pecorũq; voces imitantẽ Acieſ ei ꝑpetua
in vtraq; oris ꝑte nullis gingiuis ꝯtinuo
denteq; ne occurſu ꝯrio haberet̃ capſarũ
mõ includit̃. Solinus. Crocuta nũq̃ aciẽ
orbiũ ꝯmouet ſed in obtutũ ſine intactõe
intẽdit. in ore gĩgiua nulla. dens vn⁹ atq;
perpetuus.

Ca.xxxix.

Jrogrillus. Rudolphus ſuper
c Leuiticum. Cirogrillus eſt anĩal
ſpinoſum ⁊ hericio ſimile. Actoꝛ
Alibi legitur ꝙ maius ſit hericio: ſpino
ſum tamen. Unde patet ꝙ quidam falſo
dixerunt. hũc eſſe cuniculũ. Alibi q̃ȝ legit̃
ꝙ cirogrillus ip̃e ſit hericius vł herinaci
us. aĩal videlicet poꝛcelli formã hñs. ſed
ſpinoſum. de q̊ plenius dicet̃ inferius. vñ
in pſalmo centeſimo tercio. vbi legitur in
noſtra trãſlatõe. petra refugiũ herinacijſ
Alia tranſlatio habet cirogrillis. Gloſa
ſup̱ ꝓuerbia Salomonis. In pꝛouerbijs
quoqȝ vbi iuxta tranſlatõem nr̃am legit̃.
Lepuſculus plebis inualida. q́ collocat ĩ
petra cubile ſuũ. Alij ꝓ lepuſculo habent
cirogrillum. Et eſt aĩal nõ minus hericio
ſimile muri ⁊ vrſo. cuius ĩ paleſtina mag̃
eſt copia. In foueis ⁊ in petraꝝ cauernis
Hinc ⁊ in pſalterio vbi dicimꝰ. petra refu
gium herinacijs. Alij ponũt leporibus.
Alij cirogrillis. Sȝ q́dam hic ꝓ lepuſcl̾o
hericium hñt. Hieronimus em̃ verbum
hebreum ſapham interpretat̃. ⁊ cirogril
lum. ⁊ hericium. ⁊ leporem. Itẽ ſup̱ Leui
ticum Cirogrillũ aĩal debile q́dem ſed ra
pax ⁊ mortiferꝝ eſſe dicunt.

Ca.xl.

Icade: Uincentis in ſpecl̾o na
c turali. li. xxj. Cicade vermes ſunt
quoꝝ genera ſunt duo. Quedam
ꝑuis locuſtis ſil̾es ſunt. ⁊ he domos inha
bitant. eaqȝ loca q̃ magiſ calida ſunt. vbi
ſcȝ igniũ feruoꝛ eſt. Aliud v̊o genus acrũ
coloꝛe papilionibus ſimile. fertur etiam
ꝙ eaꝝ genus eſt. q̊d nos ceruos volantes
dicimus. ⁊ hos experimẽtatoꝛ ſup̃ crabꝛo
nes vocat. Cicade hñt in pectoꝛe q̊ddam
aculeatum. linguis ſimile. quo roꝛem lam
bunt. Ip̃m vero pectus fiſtuloſum habẽt
⁊ hoc dulciter canunt: Mares q́dẽ canũt
femine ſilent ſupine coeunt. Oua cãdida
ſed coꝛrupta. In terra feture locum exca
uant. ibiqȝ ꝓlem faciunt. Ambroſius:
In exiguo cicadaꝝ gutture dulcis eſt can
tilena. quaꝝ cantibus eſtu medio rũpunt̃
arbuſta. eo ꝙ magis canoꝛe meridianis
caloꝛibus. quo purioꝛẽ aerẽ ſpũ attrahũt.
eo cãtus clarioꝛes reddũt. Yſi. Cicade ex
cuculoꝝ ſputa naſcunt̃. he in ytalia apud
regmos mure ſunt nec vſq̈ꝫ alibi. Nã ali
bi dulciter canũt. q̃ꝝ cãtibꝰ medio eſtu ar
buſta rũpunt̃. Pli. li. xj. Cicade nõ naſcũt̃
ĩ raritate arboꝝ: nec ĩ frigidis aut vmbꝛo
ſis nemoꝛibꝰ pẽnaꝝ illis natura q̃ apibus
ſȝ pꝛo coꝛp̱e amplioꝛ. ꝛc̃.

Ca.xlj.

c Jrotrochea. Albertus in libro de naturis aīalium inquit. Ciro trochea beſtia eſt que rechiona voces hominū imitat̄ oculos nunq̄ claudit In ore nullam hn̄s gingiuā ſed dentē habet. os vnū continuū verecūdat̄ capſulis. Tante ē v̄tutis vt oīa mox continuat: ⁊ de lupo ⁊ cane generari dicit̄.

Ca.xlij.

c Ritetus. Albertus in li. de na aīalium. Critetus aīal eſt puulū ī terra habitāſ capite vario. dorſo rubeo. vētre candēte. pilū adeo tenaciter pelli hn̄s infixū: q̄ cicius ps pellis de carne recedat q̄ pilus poſſit euelli de antro. etiam nō extrahit̄ de facili niſi a q̄ feruēti: vel alia in antr̄ infuſa: Et in hoc cōuenit cū cuniculo q̄ hȝ pilū fere ſicut cuniculus ⁊ non hȝ aures. ſȝ vias auditus ſicut auis Solin⁹. Critetus ē aīal q̊d nos hameſter vulgo vocam⁹. ⁊ eſt anīal mordax valde ⁊ iracundum.

Ca.xliij.

c Oluber. Yſi. Coluber ab eo dictus eſt q̄ colat vmbras. vel q̄ in lubricos tract⁹ flexibus ſinuoſis labat̄ Nā lubricū dr̄ q̇cquit labit̄ dū tenetur vt piſcis ſpēs. Ambro. Coluber antē ceruū fugit. leonē interficit. Phiſio. Colubri pellis q̄ exuit̄ ī oleo decocta mire auri um dolorē mitigat. Actor ptȝ de colubro ver̄ eſſe in ſpeciali. q̊d ſup̈ dcm̄ eſt de gn̄e ſerpentū. videlicet q̄ exuuijs ſuis depoſitis p foramē petre trāſiēs ſenectutē ſuā deponit: ſed prius ieiunando carnes ſuas ſubtiliat: vt eidem tranſitui abilior fiat.

Eſt autem longus vt anguilla tortuoſe in
cedens ⁊ ſibilãs. Tranſeũtibus inſidiat᷑:
⁊ mordẽs lĩgua venenũ infundit. Vñ ſcri
ptum eſt: Fiat dan coluber ĩ via: Et alibi
Qui diſſipat ſepẽ mordebit eũ coluber.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Contra rubeta venena
auxiliat᷑ coluber viuẽs in aq̃. B Hu
ius adipẽ aut fel ſecũ hñt. q̃ cocodrillos
venant᷑: eoſq; mire hijs adiuuari teſtant᷑
ydris a grecis vocat᷑ coluber viuẽs in aq̃
C Ⱬyaſ: Tunica colubri in vino cocta
dolori medet᷑ dentiũ. Eſt etiam oculorũ
adiutorium.

Ca. xliiij.

Cocodrillus. Yſidorus li. xij. Co
codrillus anĩal eſt quadrupes in
terra ⁊ in aquis valens lõgitudi
ne fere. xx. cubitorũ. dentiũ ⁊ vnguiũ in ĩna
nitate armatũ tanta eſt ei duricia cutis vt
q̃uis forciũ lapidũ ictus in tergo. recipi
at nihil oĩno curat. nocte in aq̃s die in ter
ra quieſcit. Oua in terra fouet q̃ ouis anſe
ris ſunt maiora. maſcul⁹ ⁊ feĩa vices ſuãt
hic q̃dam piſces ſerratã criſtã hñtes tñ vẽ
tris deſecãtes interimũt. Et dr̃ q̃ ſol⁹ iter
aĩalia ſupiorẽ mãdibulam mouet. Pli. li:
viij. ca. xxvj. Cocodrillus eſt aĩal nilũ ĩha
bitans lingue vſu inter aĩalia terreſtria:
caret ſola ſupiori mãdibula ex̃nti ĩmobili
morſum imprimit venenoſum: Dẽtes hʒ
horribiles ad modũ pectinis ſiue ſerre et
cubitos ad modũ apri Nullũ ãt aĩal ex tã
parua origine creſcit in tam magnũ aĩal
ſicut cocodrillus. Aĩal eſt valde guloſum
⁊ multum ꝯmedit. vñ qñ eſt ſatur iacet iu
xta littus ructãs p̃ repletõe. ſupuenit aũt
auis modica q̃ dr̃ apud eos Cuſphillos.
Apud ytalos aũt dr̃ auiũ rex. ⁊ volat ante
os eius: q̃ aliquociens a ſe repellẽs. tandẽ
fauces aperit aui ⁊ eam intrare pmittit. ⁊
hec auicula eũ leuiter vnguibus ſcalpit ⁊
ei facit quendã pruritum. in cuius dulce
dine delectatus ſtatim obdormit. Auicu
la ãt cum ſentit eum dormire ſtatim illabi
tur in eius ventrẽ ⁊ quaſi telũ ſtatim eum
pforat ⁊ corrodit: In vẽtre em̃ valde mol
lis eſt. et ideo a piſcibus ſpinas et criſtas
pinnulas in dorſo hñtibus de facili ſupe
ratur. Subdit Pli. Hec belua inſequit᷑ fu
gientes ⁊ eis eſt terribilis. ſed fugax eſt ꝯ
ſerpentes. ebetes ãt hʒ oculos q̃ diu eſt in
aqua: ſed extra aquam nimis acute videt
In hieme ꝑ quatuor menſes ſe abſcõdit.
ſʒ in vere exit: ⁊ q̃ diu viuit ſꝑ creſcit. Itẽ
Pli. li. viij. cap: xxvj. Cocodrillus ſi quen
dam inuenit hõiem circa littus interficit
eum ſi p̃t. ⁊ p̃terea plorat ſup eũ ⁊ poſtea
deuorat ipm̃. Item herbas libenter ꝯme
dit inter q̃s enidros ſerpẽs puulus qui ei
inimicatur caute ſe inuoluit. ⁊ dum coco
drillus herbas carpit. ſerpentẽ trãſglutit
qui intrans ventrem eius omnia interio
ra carpit ⁊ ſic interimit eum et occidit. et
ſic illeſus exit. Item Plinus libro duode
cimo dicit q̃ idem vermis inſidiat᷑ coco
drillo quando dormit. ⁊ tunc inuoluit ſe
in luto ⁊ intrat per dentes eius. Solinus
Inſidiatur quibuſdam paruis auibus q̃
generantur inter herbas nili que euolant
propter calorem ſolis ⁊ intrant ventrem
cocodrilli. ⁊ comedunt vermes ventris
eius. ⁊ ſic purificatur belua a vermibus.

Habet aūt coꝛium valde durꝝ ꝙ vix gladio pfoꝛat̃.habitat in aq̄ tam de die ꝙ̄ de nocte q2 aq̄ calidioꝛ eſt de nocte ꝙ̄ de die.retinet em̄ radios ſolis ⁊ ibi agitant̃ ⁊ ſic fit calida ip̄a aq̄. ⁊ non h3 linguā ꝑminentē ad vociferandū.ſ3 h3 ꝑuā linguā in parte inferioꝛi ſicut h̄nt piſces ad guſtū.vt dicit ide3 Solin⁹ ⁊ etiā Areſto. ⁊ Auicēna hoc idem volunt:

Operationes.

A Pli.li.viij.dicit.ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentū vn̄ facies mulieꝝ ſophiſticant̃.vt ſenes ⁊ rugoſe. iuuēcule ꝑ tēpus videnť ꝙ̄ diu viuūt.

Ca.xlv.

C Uniculus. Yſi.Cuniculi ſunt genus agreſtiū aīaliū ſic dicti q̄i caniculi eo ꝙ canū indagatōe capiant̃.vł a ſpelūcis excludant̃. Pli.li.viij. Lepoꝝ gn̄a ſunt q̄s hiſpani cunicl'os appellant. Uarro ⁊ autoꝛ eſt a cunicul' ſuffoſum in hiſpania opidū cuniculi fecūditate is innumere ſunt.famēq3 balcaꝝ īſulis populatis meſſib⁹ afferūt.certūq3 ē ballearicos aduerſus eoꝝ ꝓuentū auxiliū militate a diuo auguſto periſſe. Ex li. de na. rerum Cunicul⁹ ē beſtia lepoꝛe minoꝛ.coloꝛe ⁊ foꝛma ꝑe tñ ſimilis:hec in antroſa habitacula terrā fodiēs nocte vieta frugeſq3 depaſcit.inane vo antꝝ ingrediēs os ei⁹ eq̄t terre puluē ꝑ intrinſecus.ne ſuꝑueniētes homies ꝑ oīē ei⁹ habitaculū deꝑhēdāt.vbi cūq3 habitāt cuniculi multiplicant̃ nimis q2 ſepius ī āno pariūt.cūq3 aliq̄ ex eis aliq̄d illic aduerſi ſenſerit al'fugiūt.nec moꝛi ceteri ſocioꝝ īiuria dedig̃ri.locū cū ill' dimittunt.Hij auerſis poſterioꝛib⁹ coeunt. q̄m illis auerſum eſt membꝝ genitale.

Operationes.

A Yſaac. Cunicul⁹ vim h3 diſſoluētem ꝑe etiā ſtōm ꝯfoꝛtat. Uentrē diſſolnit

B Urinā ꝓuocat. Utilius ē3 eis q̄ elephantico moꝛbo apparati ſunt.

Ca.xlvj.

D Amma. Albertus in li. de naturis animalium. Damma beſtia eſt magnitudinis capre. figure ⁊ pili ſicut canis.coꝛnua habens non ſquamoſa. ſed plana longa ⁊ acuta Eſt autem curſu velox.vite prouida.Hec beſtia in arabica vocatur adgazel.cuius caro frigida eſt ⁊ ſicca.

Operationes.

A Idem Albertus. Stercus hui⁹ aīal' creſcere facit capillos ⁊ melioꝛat eos preparatum in oleo: B Dicit etiam ꝙ ſi cū eo vngatᷣ vga virilis. ⁊ ſic coeat cum vxoꝛe ſua ſp diliget eum. Si cū lingua deſiccata ſuffumigetᷣ guttur in q̄ eſt ſanguiſuga cadet. C Calcaneus ꝯbuſtus īpletus in ꝯcauū fiſtule curat eā: D Dicit etiā ꝙ ſi fel huius aīalis ⁊ ſemē teſticuloꝝ vulpis ⁊ pip ⁊ ſemen eruce de q̄libꝫ eq̄le acceptū ad pōdus aurei ⁊ mellis. Ʒ. ij. ⁊ fiat ex eo electuariū ⁊ ipm teneat in lana qn̄ mulier cū viro ꝯcubit ꝯcipit maſculum: E Et nota ſi fel ſit ex feīa ꝯcipit feīam. ſi ex maſcl'o concipit maſculum.

Ca. xlvij.

d Damula. Bartholomeus in li. de ꝓpetatibus reꝝ. Damula ſiue dama ſicut ait Papias. Capꝛea eſt agreſtis. Yſido. li. xij. Damula eſt vocata eo ꝙ de manu effugiat. timidum enim eſt aīal ⁊ imbelle ac imbecille. Vn̄ neſcit ſe defendere niſi fugiendo. hn̄t em̄ ꝓ armis abilitatē mēbroꝝ ⁊ ad fugā leuitatē. Vn̄ dicit Marcia: Dēte tuetᷣ ap. defendūt coꝛnua ceruū: Imbelles tn̄ q̄dē niſi pꝛeda ſumus montuoſa loca et venenoſa. diligit gramina medicialia ⁊ arōatica. cōmedit ramuſculoꝝ tirſos. ⁊ extremitates carpit. qn̄ eſt vulnerata dragōteā cōmedit. ⁊ ſic de coꝛpe telum trahit.

Operationes.

A Yſido. li. v. Sāguis ei⁹ eſt medicinalis ſm Pli. li. xxvj. Neruos em̄ ꝯtractos remollit ⁊ articuloꝝ doloꝛē ſoluit. Venenū diſcutit ⁊ expellit B Damulā odiūt ſpentes ⁊ fugiunt. ⁊ eius anhelitum ſuſtinere non poſſunt.

Ca. xlviij.

d Raco. Phiſiologus. Draco ſuper oēs ſerpentes maximus. ⁊ ſuper oīa terre animātia. Qui qn̄qꝫ ſuper aerem fertur ipm concitando ac vehementer impellēdo. Yſido: Draco maioꝛ eſt cūctoꝝ aīantium ſup terrā. Hūc greci dracontam vocant. Eſt āt criſtatus oꝛe paruo: ⁊ artis fiſtulis p q̄s ſpm̄ trahit ⁊ linguam exerit. Signitᷣ aūt in ethiopia ⁊ in india: Ex li. de naturis reꝝ. Draconis māſio frequēter eſt in ſpeluncis ꝓpter eſtum naturalem ſui coꝛpoꝛis et pꝛopter accidentalem ſolis. q̄ maximus eſt in ptibus oꝛientis. Raro em̄ inuenitᷣ hoc anial niſi in calidioꝛi⁹ ptibus oꝛb Itaqꝫ libēter etiam ī rupe lapidea ſpeluncam ſoꝛtitur.

Circa turrim babel ⁊ in deſertis illius antique babilōis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicunt̄ q̄ꝝ vox ac rugitus hōies terret. Ad.xxv.cubitos ⁊ amplius creſcens ſepius eualeſcit. ad ſenium autē, ⁊ debitam magnitudinē veniēs ſine cibo tp̄e multo viuit. At vbi ꝯmederit non de facili ſaciatur. In abiſſis terre (ſicut dicit Auguſtinus) aliq̄ñ draco morat̄. Et cum in aere ſentit humiditatē egredit̄ ⁊ ſuper aera fert̄. magnis alaꝝ remigijs aerē concitans ⁊ impellens Alis quidem pellicea volubilitate extantibuſ ⁊ ſm corporis ſui magnitudinem late diffuſis. vbicūq; moratur aerem inficit. Pli.li.xxvj. India dracones h3 ⁊ elephantes ꝑpetua diſcordia bellanteſ. tante magnitudinis vt facili circūplexu elephātes ambiant. nexioq; nodo ꝯſtringant. Ambroſius. Draco elephantem ligat cuius ruina mors victoriſ eſt. ⁊ inde ſumme in vtrūq; certat̄. Ille vt pedem alliget. in q̊ caſus victi ſibi nocere nō poſſit. Pli.li.x. Aquile q3 ſatis eſt pugna cum dracone. multoq; magis anceps etiā ſi in aere. Areſto. Vultur etiā ⁊ draco p̄liant̄. quia ꝯmedūt aīalia. Yſidoruſ Draco vim in cauda non in dentibus h3 et verbere potius q̄ ictu nocet. Areſto. in li. de aīalibus. Eſt in terra ethiopie draco ex q̊ tyrus generat̄ ⁊ ex illo enthichō accipitur. Contra q̊d non eſt remediū. Omniumq; aīalium venenū habentiū morſuſ eſt valde malus. maximeq; ſi ſe ꝯmedant adinuicem. ſic ꝯmedit draco ſcorpionem Item de ꝓpetatibus elementoꝝ. In dieb⁹ Philippi regis via in mōte armenie fuit. de qua rex interrogauit. cur ſup̄ illā null⁹ trāſiret. quin mortuus caderet. Socrateſ ꝗ ſpeculū de calibe cōtra illum poſuit. in quo duos dracones magnos vidit. q̄ aperuerunt os ſuum ⁊ egrediebat̄ corrūpens aerem fumus ex orificijs eoꝝ. Rex vō p̄cepit ad montē illū exiri. ⁊ ipoſ īterfici. ſicq; ſaluat⁹ ē locus ille Narrat petr⁹ damian⁹ de q̊dā agricola. q̄ q̄da3 die valde mane ſurrexit. ⁊ vidēs draconē enormis magnitudinis. lignū putauit. Feſſuſq; ſup̄ eū vt requieſceret. ſedit q3 mox indig̃ta beſtia deglutiuit.

Operationes.

A Solinus. Draconum ex cerebris exciditur dracontias lapis ſed lapis nō eſt niſi detrahat̄ viuētibus; nam ſi obeat prius cum aīa ſiml' euaneſcit duricies ſoluta B Phiſiologus. Graminibus q̄dem medicatis dracōes dormire cogunt̄ ſicq; lapis aꝯquirit̄. cuius vſu reges oriētales precipue gloriant̄. C Dracon̄e adipum fugiunt venenata. ne ipſe draco habet venena D Draconis capite proſperam ⁊ fortunatam domum promittūt facere. E Ex libro de naturis rerum: Lingua eius ⁊ fel in vīo decocta remedio ſunt his qui vexant̄ ab incubis. eoꝝ corꝑibus ex hoc inunctis; F Draconis caro vitrei coloris eſt. ac veſcentes illa refrigerat. hinc eſt ꝙ ethiopes in feruida plaga manentes draconis carne libenter veſcuntur. adeo quoq; auaricie ſitis in īmēſum creuit. vt inſtitores quibuſdā carminibus draconem ad tempus manſuetum reddant. eiuſq; tergo inſidentes freno ipſum regāt vſq; dum in ethiopiā ꝑueniāt. G Actor. Sanguinem draconis quo phiſici vtuntur in medicinis aiunt gūmi cuiuſdam arboris ſic dictum propter ſanguinis ſimilitudinem vere draconis.

Ca.xlix.

o Raconcopedes Ex li. de na. rez. Draconcopedes ſerpentes ſunt magni ⁊ potētes: facies ṽgineas hñtes hũanis ſimiles. in draconũ corpus deſinentes Credibile eſt hui⁹ gñis illum fuiſſe ꝑ quē dyabolus euam decipit (q2 ſicut dicit Beda) Virgineũ vultũ habuit. huic etiam dyabol⁹ ſe ꝯiugens vel applicans vt ꝯſimili forma mulierē alliceret. faciem ei tm̄ oñdit ⁊ reliq̄ ꝑtē corpis arborum frondibus occultauit. Auguſtinus ſuꝑ Geneſim: Dr̄ ãt ſerpens ille calidiſſimus fuiſſe vel ſm alios ſapiētiſſimus non ꝓpe ſicut ī bono ſolet accipi ſapientia dei vel ãgeli vel aīe rõnalis. ſ3 trãſlatiue ſicut apes vel formicas dicim⁹ ſapiētes ꝓpter oꝑa ſapientiã imitantia. q̄uis ſerpēs nõ aīa rõnali ſed ſpũ diabolico q̄ plen⁹ erat poſſit ſapiētiſſimus dici: Mali em̄ angeli q̄uis ſuꝑbia deiecti. natura tñ excellētiores ſunt oībus beſtijs ꝓpter eminentiã rõnis. Serpēs em̄ non intelligebat ṽba nec rõnalis eſt fcã. q̄ em̄ ṽbis magoꝝ vel incãtatoꝝ ſpētes trahunt̄ de latebris diabolica eſt vis. Qd̄ ꝑmittit̄ ad mēoriã illi⁹ ꝑmi facti. vt ſciat̄ q2 cũ hoc gñe familiariter ſit ei locutus. Eſt ãt ille ſpens ſicut aſina balaã. ſ3 hoc fuit diabolicũ. illd̄ angelicũ. boni em̄ ⁊ mali angeli ſimiliter oꝑant̄.

Ca.l.

o Axus. Albertus ī li. de na: aīaliũ Daxus aīal eſt pigue valde ⁊ latũ in dorſo. breuibus cruribus. multum mordax: pilo plus albo q̄ nigro. ſ3 in dorſo plures h3 nigros. ⁊ in laterib⁹ pl'es albos. ⁊ caput ī medio nigꝝ. ⁊ in laterib⁹ h3 albũ. et qñ eſt doēſticũ multũ eſt luſiuũ Dicũt crura ſiniſtri lateris: breuiora eē q̄ dexteri. ⁊ hoc ego nõ dep̄hēdi cũ tñ ſepi⁹ hoc aīal ꝯſideraui: Et duꝝ h3 pilũ. ⁊ ē ſpiſſe pellis: ⁊ ē ad q̄titatē vulpis Et ē duoꝝ geneꝝ. Dr̄ ãt dax⁹ canin⁹ q̄ in multa findit pedē ſicut canis. ⁊ dr̄ dax⁹ porcin⁹ q̄ ī duo findit vngulã ſicut porc⁹. Dr̄ q̄ ſcrabonibus ⁊ alijs ṽmibus viuit q2 non eſt velox ad venandum.

Operationes.

A Idem Albertus. Axungia eius val3 ad renũ dolores. ⁊ ad mlt'a alia q̄ cauſa breuitatis dimitto B Dicũt etiã aliq̄. q̄ morſus aliqñ h3 venenoſos.

Ca.lj.

o Ypſa. Iſi: Dypſa ē gen⁹ aſpidis: q̄ latīe ſitl'a dr̄. q2 q̄3 momorderit ſiti perit. Tante autē exiguitatis eſſe fertur vt dum calcatur non videatur.

De quo poeta. Signiferum iuuenem tyr
renis ſanguinis aulũ. Torta caput retro
dypſas calcata momordit. Uix color aut
ſenſus dentiſqꝫ fuit: Andromachus.
Dypſas cũ aliquẽ pungit inflãmat̃ in eo
caliditas valde ſuꝑflua Indeqꝫ accidit
ei vehemẽs ſitis ⁊ aduſtio inflãmata. nec
bibẽ ceſſat aq̃ donec corpus eius ſcindit̃
⁊ ſic morit̃. Aui. Serpẽtis facientis ſitim
ſm q̊ſdam lõgitudo eſt palmi vnius. ⁊ ſu
ꝑ corpꝰ eius ſunt veſtigia nigra plurima
Caput eiꝰ eſt ꝑuũ. ⁊ collũ g̊ſſum. a q̊ ĩcipit
creatura eius vſqꝫ ad caudã ſubtilem.

Operationes.

A Aui. Ut euacuat̃ aq̃ ꝓpter ſitim ex
morſu iſtius ſ̃pentis: Huius regimẽ poſt
cõia regiminũ eſt indeſinenter eũ facẽ bi
bere oleũ plurimũ ⁊ euomẽ. deinde cliſte
riſare cũ his q̃ educũt feces ⁊ hũiditates.

Ca. lij.

D Romeda ⁊ dãmula. Yſido. Dro
meda genus eſt cameloꝝ mĩoris
quidem ſtature. ſed velocioris.
vñ ⁊ nomẽ hꝫ. nam dromos grece curſus
⁊ velocitas appellat̃. Centũ enĩ ⁊ ampliꝰ
miliaria vno die ꝑgere ſolet. q̊d ſcꝫ aĩal ſi
cut bos ⁊ ouis ⁊ camelus ruminat. Dam
mula. Yſido. Dãmula vocata eſt eo ꝙ de
manu effugiat. timidum aĩal ⁊ imbelle:
Uñ Marcialis: Dente timet̃ aper: defen
dunt cornua ceruũ Et imbelles dãme. q̊d
niſi p̃da ſumꝰ. Gloſa ſuꝑ Paral. Dãmu
la eſt aĩal mundũ. velox. ꝑſpicax: Uñ ſcri
ptum eſt. Eruere. q̃i dãmula de manu. ⁊c̃.
Pli. Dame raro manſueſcunt. cũ fere dici
iure non poſſint. Cõplura nãqꝫ ſunt nec
placida. nec fera: ſed medie inter vtrunqꝫ
nature. vt in volucribus yrundines apes
in cãpo. in mari delphini. Idem in li. xj.
Natura dedit cornua dãmis

Operationes.

A Aui. Dãmule caro more emplaſtri
ponit̃ ſuꝑ dolores iũcturaꝝ: B Ea
dem cũ vĩo miſcet̃ ⁊ bibit̃ ꝓpter epilentiã
vel ſoda: C Item exiccata cũ vĩo in
potu accepta ꝯfert venẽis D Haly.
v̊ga dãmuli ſiccata trita ⁊ bibita morſui
ſerpertũ ꝓdeſt: Idem facit ⁊ v̊ga cerui.

Ca. liij.

D Uran. Ex li. de naturis reꝝ. Du
ran (vt dicit Areſto) ẽ aĩal velox
atqꝫ fortiſſimũ. q̊d a venatoribꝰ
ĩſecutũ cũ euadẽdi deſperatõe frãgi cepit
aſtucia nat̃ali ſtercꝰ intorq̃t ꝯ cães ĩſequẽ
tes ſe. eoſqꝫ r̃tardat put̃de egeſtõiſ odore

Actoꝛ fortaſſis etiam hoc nomīe videlicꝫ duran vocatur beſtia: que ſuperius iuxta eundem Areſtotilem bõnacon eſt appellata ꝛ ip̄a eſt (vt videt̄) ſilueſtris vacca de qua dicit Areſtotiles ꝙ hꝫ coꝛnua ꝯ ſe inuicem inclinantia: Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentũ videlicet eiectõe ſtercoꝛis in ꝯmotũ. vt ab ip̄o venatoꝛem detineat. ne ad eam prope accedat. Hoc idē vult Albertus in li. de naturis aīalium.

Ca. liiij.

Equus: Jn li. de naturis reꝝ: Equi vniuerſis fere ꝑtibus oꝛbis generant̄. ſed illi p̄cipui q̄ ī ſcithia ꝛ capodotia: hij ad ſonitum buccine gaudent. ꝛ ꝯgreſſionibus gloꝛiant̄: Jn equis p̄cipue ꝛ omni genē iumentoꝝ aures indicia animi ꝓferunt Jn coloꝛibꝰ equoꝝ niger eſt optĩmus. Ruffuſqꝫ vel glaucus. Albus etiā plerũqꝫ bonus. Ceteri vero deterioꝛes iudicant̄ Areſtoti. Equus ꝛ equa pluſ diligunt coitum q̄ aīalia cetera. preter hõiem. Equa q̄ꝫ furit ꝯcupiſcẽtia coitus. olofaciendo ſe inuicem oꝛe ad os ꝯcupiſcentiam ꝓuocant. Maſculus ſupra matrem ſuā non ſalit. Un̄ equꝰ aliqn̄ matrem ſuppoſitam agnoſcens ſubito fugit. ſeqꝫ p̄cipitauit. Coit autem equꝰ duũ vel trium annoꝝ. ſed debile generat. Foꝛtis autem eſt a quatuoꝛ annis vſqꝫ ad viceſimum: ꝛ foꝛtis eſt quouſqꝫ generat. Tota vita ſua coit: ꝛ vſqꝫ ad annos. xxx. vel vſqꝫ ad. xxxv. viuit: Equa v̊o vſqꝫ ad: xl. Equꝰ cum equa coit. coit etiā impꝛegnata. Nullaqꝫ femina poſt impꝛegnatiõem recipit coitum. niſi mulier ꝛ equa. Et eſt equoꝛũ coitus iuuenũ an̄ tēpuſ determinatũ ſi bonum habuerit cibum. Non eſt ledēs coitꝰ equoꝝ ſicut coitus thauroꝝ. Partus eq̄ꝝ melioꝛ eſt q̄ oīm alioꝝ quadrupedũ. Apparetqꝫ p̄cipue in equabus ꝛ vaccis menſtruum Jdem Areſto. Equus oculos hꝫ diuerſi coloꝛis vnius ab altero. Nec eſt oculoꝝ varietas ſicut in hõibus ꝛ equis: Contra naturā etiā oīm aīalium eſt ꝙ cũ ſeneſcit equus dentes eius albeſcunt. Jtē equus felle caret Jn coꝛde eq̄ ꝛ vacce ſunt oſſa: Jbis auis eſt que odit equũ. ꝛ vocē eius imitando ſtupefacit ip̄m ac fugē cogit. ꝛ foꝛte interficit.

Operationes.

A Byaſ. Equoꝝ ſanguis medicaminibus cauſticis admiſcet̄ B Lac equinum ventrem mollit. ꝛ hõiem turbat.
C Fimus caballinus crudus ꝛ combuſtus ſanguinē abſtinet p̄fluentem: D Haly. Coagulum equi ſolutioni cronice ꝓdeſt. ꝛ inteſtinoꝝ vlceribus. Fimus eq̄ꝝ ſi vapoꝛetur mulieri ſecundinā fetumqꝫ moꝛtuũ educit: E Euſculapius: Eq̄ lac bibitum matricis laboꝛem ſedat. ꝛ caducos eijcit. F Caſeus eiꝰ ventrem repꝛimit. ꝛ toꝛſiones tollit. coagulum eiꝰ cum vino pꝛopinatũ om̄es doloꝛes ſedat
G Stercus equi ſiccum aſperſum ſanguinem ſiſtit. auribus inſtillatum doloꝛē tollit. H Auicēna in. ij. canone. Sāguis equi aduſtiuus eſt putrefactiuus. tociuſqꝫ debilis digeſtionis pꝛecipue q̄ groſſus eſt J Lac equaꝝ ſicut ꝛ lac camelarum partui vicinaꝝ ſubtile eſt. a quoſuꝫ ꝛ ventrem lenit. coagulum eq̄ ꝯueniēs fluxui antiquo. ꝛ vlceribus viſceꝝ ac fluxui.

R Coꝛium pulli equi ſi aduratᷣ ⁊ liniatᷣ ex eo cū aq̄ ſupꝑ bothoꝛ infrigidat eas.

L Dr̄ q̊ꝫ ꝙ additiões ille q̄ ſunt ī genu equi trite ⁊ bibite cū aceto ſanant ſodā ⁊ epilentiā. Stercus etiā eq̄ facit opatiões ſtercoꝛis azini: M Pli. li. xxviij. Sanguis eq̄ꝝ ⁊ eq̄ꝝ pterq̄ͣ vginū vim hꝫ ſtipticam. erodit: vlcerat: carne ac fimo eq̄ in agro paſti vtuntᷣ ad plagas. Itē favilla fimi eq̄ni īveterati ptum moꝛtuū eijcit

Ca. lv.

Lephas. Areſtotiles. Elephas ē
e aīal manſuetū qđ cito domeſticatur. ⁊ obedientioꝛ atq̧ diſciplīatioꝛ eſt oīmibus aīalibus: vn̄ inſtruitᷣ etiā adoꝛare regem. ⁊ in hoc oībus melioꝛ eſt animalibus. Ex li. de na. reꝝ. Elephanti (teſte Caſſiodoꝛo) oīm q̄drupedū ſupāt intellectum: vn̄ nō dubitat elephas pͥmo aſpectu adoꝛare: quē cunctoꝝ intelligit rectoꝛem eſſe: Cui ſi tirānus apparet. inflex⁹ pmanet farinaꝫ ſiſem minutiſſimo puluere pmixtam. ſepat optime. ita ꝙ farinā in paſſum colligens nihil admittit de puluere. leſi vero dicuntᷣ offenſam ſeruare. lōgoq̧ tempoꝛe poſt iniurie vindictam reddere.

Auicenna. Juuantur homines in pugna ⁊ elephantum femina ſicut maſculus; ſed coꝛpoꝛa feminaꝝ minoꝛa ſunt q̄ͣ marium ⁊ cum hoc etiam audacie ſunt minoꝛis. Elephas autem tante foꝛtitudinis eſt: vt cum ſuis culmis proſternat magnos parietes. ⁊ cū ſua fronte magnas arboꝛes. Ex li: de naturis reꝝ. Elephanti concupiſcentiam fetus in ſe non habent. Sed tempe quo volunt filios ꝓcreare. vadunt ad oꝛientem: vſq̧ in proximum ꝑadiſi vbi inueniant mandragoꝛam. de cuius fructu prioꝛ guſtat femina: deinde maſculus ei⁹ ſuaſione. ⁊ tunc conueniunt. ⁊ concipit femina. Tempoꝛe vero partus ingreditᷣ aquā vſq̧ ad vbera. ⁊ ibi parit ſuper aquam, propter draconem qui inſidiatur ei; Et ſi extra aquam pareret. fetum eius deuoꝛaret. Maſculus quoq̧ non recedit ab ea dū parit. propter ſerpentem. qui īimicus eſt eius ſicut draco. Nā huius animalis oſſa ⁊ pellis in quocūq̧ loco incenſa fuerit ſtatim odoꝛ eoꝝ ſerpentes fugat. ⁊ quodlibꝫ venenoſum non accedit. Yſidoꝛus. Biennio autem fetus poꝛtāt nec amplius q̄ͣ ſemel gignunt. nec plures ſed vnū tantū. Viuunt autē annis trecentis. Areſtotiles Elephas coit in agreſti loco maxime ꝓpe fluuios. femina ſedet; mas equitat ſuper illam. Femina poſt annū decimū vſq̧ ad quindecim coit. mas autem poſt quinquēnium, et hoc in vere. Unicū filiū gignit ſicut equus ⁊ camelus. Femina ꝑ duos annōs impregnatᷣ; Impregnata q̊ꝫ a maſculo non tangitᷣ omnino; ⁊ poſt partū ceſſat triennio. Ex li. de naturis reꝝ. Elephāti cadentes ſurgere non pn̄t. qm̄ oſſa ſolida ſine iuncturis habēt. Vn̄ ⁊ crura tibiaſq̧ flectere non valent; niſi in iuuentute. Crura vero equalia habet in g̊ſſitudine īſtar ſtipitum ab ymo pedis vſq̧ ad ventrem. Pedes vero rotundi ad inſtar pomi. Plinius: Elephanto duriſſimū terguſ eſt doꝛſi. Ventres molli; Interius ſimile eſt interioꝛi poꝛci. ac ꝑ conſequens interioꝛi hominis. Elephanti naſus longus. Actoꝛ Elephas in tibijs iuncturas non hꝫ ⁊ doꝛmientes elephanti nunq̄ͣ recumbūt; ſꝫ cū

laboꝛe defatigati ſunt arboꝛibus magniſ applicati ſe recreant ⁊ in ip̄is ſuffulti doꝛ miunt. Qđ eoꝝ venatoꝛes attendētes. lo cum ⁊ arboꝛes notāt. eaſqꝫ pene ſuccidūt ſicqꝫ capiuntur.

Operationes.

A Yſidoꝛus. Elephanti ſanguis ⁊ ma xime maſculi fluxus reumatis ſiſtit fumo qꝫ qui fit ex vngula ⁊ pilis elephātis aīa lium quelibet venenata fugant̄. B Platearius. Elephas habet oſſa quedaꝫ ſolida vt dentes. ⁊ hec non comburuntur ſed ad diuerſa officia reſeruant̄. Quedaꝫ vero ſunt medullā habētia. ⁊ hec combu ſta dicunt̄ ſpodium. Eſt autem ſpodium frigidū in. iij. gradu. ſiccū in. ij. C Sophiſticat̄ āt qn̄qꝫ ex oſſib⁹ canis cōbu ſtis. qn̄qꝫ ex marmoꝛe cōbuſto. ſꝫ id ē min⁹ pōderoſū. vn̄ illō eligendū ē qđ ē ſubalbi dū. ⁊ valde leue ⁊ ꝯtinuū. D In ſyru pis ponit̄ ad infrigidandū. Puluis ei⁹ cū ſucco plātagis dat⁹ valꝫ ad diſſinteriā. et emoptoicā paſſionē E Aui. Adepſ elephātis cū ex eo fit linimentū. fugat ve nenoſa; Fum⁹ ei⁹ ſuppoſit⁹ ꝓhibet impꝰg natōeꝫ: F Fim⁹ elephātis ſi vapoꝛet̄ eo venter febrē pacīētis ꝓdeſt. Sꝫ ſi cum lana ſubmittatur mulieri. non cōcipit.

Ca. lvj.

Nchires. Ex li. de naturis rerū. e Enchires eſt aīal in oꝛiēte tauro ſimile. ſꝫ hn̄s lōgos crines ad ſca pulas deſcendentes ſicut equus. Coꝛnua vero multū recuruata. ⁊ ad pugnandum abilia. Caudāqꝫ breuē reſpectu coꝛpoꝛis Coꝛiū valde duꝝ huius etiā caro dulciſſi ma eſt. Cū venatoꝛes fugiēs debilitatum fuerit pugnat. ⁊ in pugna ſtercus eijcit ꝑ q̄tuoꝛ paſſuſ. cā timoꝛis. eſt eīm aīal multi ſtercoꝛis. deīn cū appropinq̄t ei tp̄s ꝑtus multa eiuſdeꝫ generis aīalia circa ip̄am adunant̄ ⁊ egerentes aggregāt ſtercoꝛa ad inſtar muri in circuitu eius. Actoꝛ. Vi detur āt enchires eadē eſſe beſtia q̄ ſupeꝛi us duran vel bōnacō ſm̄ Areſtotilem eſt appellata.

Ca. lvij.

Nidros: ⁊ enitra. Yſidoꝛus. Eni e dros eſt beſtiola ex eo nūcupata. q̄ in aquis verſat̄ ⁊ maxīe in nilo Que ſi cocodrillū doꝛmientē īuenerit vo lutat ſe ꝑmo in lutum ⁊ intrat etiā per os eius in ventrem. ⁊ carpens oīa intranea eius ſic vt moꝛit̄. Hec ychneomon grece vocatur. Ex li. de na. reꝝ. Enitra eſt aīal

modicum in germania, mas ⁊ femina, cumulos in terra facientes, ꝯgerũt cibos in eſtate, quibus viuãt in hieme. Feĩa naturaliter ciboꝝ eſt auida: mas eꝯ. ſup modũ parcus ⁊ auarus. Vñ ⁊ aditũ obſtruit ne feĩa cibos attingere poſſit. At illa naturaliter calida, foramen occultũ ex alia parte facit p̱ q̃s furet̃ q̃d auiditati ſue ſufficiat. Sicq; fit vt maſculus parcuſ macie tabeſcat, feĩa vero pinguedine rutileſcat.

Ca. lviij.

e Rinacius ⁊ ermineus. Yſidorus Erinacius q̃ ⁊ cirogrillus eſt aĩal porcelli formã hñs. ſed ſpĩoſum vbiq; p̃terq̃ in vẽtre: vndiq; vero ſpinis ſuis claudit̃ ꝑpter inſidias. ⁊ difficulter ſe videndũ p̃bet atq; palpandũ. ſed quãdo in aquam calidã mittitur ſtatim ea delectatus in planam membroꝝ deiectionẽ oſtenſionemq; reſoluitur. et ſic in offenſe videtur atq; palpat̃. Hic (vt dicit Areſtotiles) obtuſius audit omni aĩali habente teſtam in capite. Ericius pinguis eſt ⁊ medicinalis. Sol⁹ hȝ. ij. anos p̱ q̃s feces emittit. Huius ſpeciei mas ⁊ feĩa ſtãdo coeũt applicati ⁊ adinuicem ꝯiuncti. ⁊ hoc propter ſpinaꝝ aculeos qui in eius dorſo ſunt Ex li. de naturis reꝝ. Ermineus eſt beſtiola de genere muſtelarum ſed forma mĩor. ⁊ colore diſſimilis. In hieme cãdet inſtar niuis ꝑpter extremitatem caude. Eſtate vo tñ in ventre candet. ⁊ dorſo fuſcus apparet. Mures ꝓſequit̃. carnibus veſcit̃.

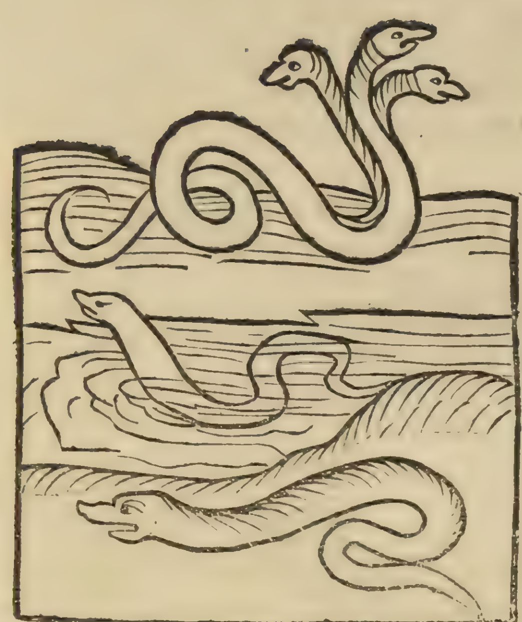

Ca. lix.

e Dus. Yſidorus. Edus ab edendo dictus eſt. parui eñ pinguiſſimi ſunt ⁊ ſaporis iocundi inde et edulum vocat̃. Palladius vbi ſup̃. Edis autẽ nutriendis ſup̃ lactis abundantiam edera vel lentiſci cacumina ſepe p̃bẽda ſunt. Pli. li. viij. Edi luna decreſcente caſtrandi ſunt ſicut ⁊ vituli.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Sanguis edi recens cũ aceto acri feruens potus ſanguinis excreationes iuuat. B Eius pulmo ebrietatem arcet. Vtuntur ⁊ ipſorum pelle ad plagas. C Feminũ edi cinis inteſtĩa rupta mire ſanare traditur. D Auicenna. Caro quippe caprarum paruarum melior eſt magiſq; ſuſceptibilis digeſtionis. E Idem. Caro edina minorum eſt ſuperfluitatũ q̃ arietina F Haly Coagulum eduli contra potũ cicute prodeſt eiq; qui fungos comedit.

Ca.lx.

MOrrois enidros ⁊ excedra. Yſi.
e Emorrois eſt aſpis ex eo nuncu
patus ꝙ ſanguine ſudet. qui ab
eo morſus fuerit ita vt diſſolutis venis q̃t
quit vite eſt ꝑ ſanguinem euocet. Alexã
der: Emorrois ergo recte dictus eſt a ſan
guine. eo ꝙ ab eo punctus nimium emit
tit ſanguinem. Unde mulier menſtruata
dicitur emorroiſſa. Enidros. Yſidorus:
Enidros eſt coluber in aqua viuens. gre
ci enim aquam ydor vocant. ſup̈ capitło
lvij. de ea tractaui. Excedra. Yſidorus.
Excedra dicitur ydra grece. ſ. draco mul
torum capitum qualis fuit in lernia palu
de. prouincie archadie: Latine vero dici
tur excedra: eo ꝙ vno ceſo tria excreſcebãt
capita Actor. De hac ergo plenius dice
tur in loco congruo ſecundum ordinem
capitaliũ litterarum: vbi de ydra tracta
bitur: De hac enim Iheronimus in pro
hemio Eſdre contra detractores ſuos lo
quens verſum poeticum tractat dicens:
Licet excedra ſibilet victorqꝫ ſi non incen
dia iaceret. nunꝙ̈ meum iuuante chriſto ſi
lebit eloquium ⁊ p̄ciſa lingua balbuciet.

Ca.lxj.

NGula ⁊ Eruca Ex libro de na
e turis rerum: Engula eſt vermis
a re nomen. Habet enim ſemper
in ſanguinem caput continueqꝫ ſugens
ita intumeſcit vt medius crepet Non eñ
exitum ſuperfluitatis habet. hic a quibuſ
dam pediculus ſilueſtris dicit̃ In iumen
tis nunꝙ̈ ſed in lupis et canibus frequen
ter gignitur. Eruca in libro vt ſup̈. Eru
ca eſt vermis longus multis diſtans pedi
bus colore varius: Olera ⁊ arborũ folia
depaſcitur. Yſidorus: Eruca eſt frondi
um vermis in olere vel pampino inuolu
ta. ab erodendo dicta. De qua meminit
Plautus. Imitatus nequam beſtiam ma
leficam inuolutam in pampino. frõdem
⁊ florem erodunt. hoc malum oritur tem
pore humido ⁊ lento

Operationes.

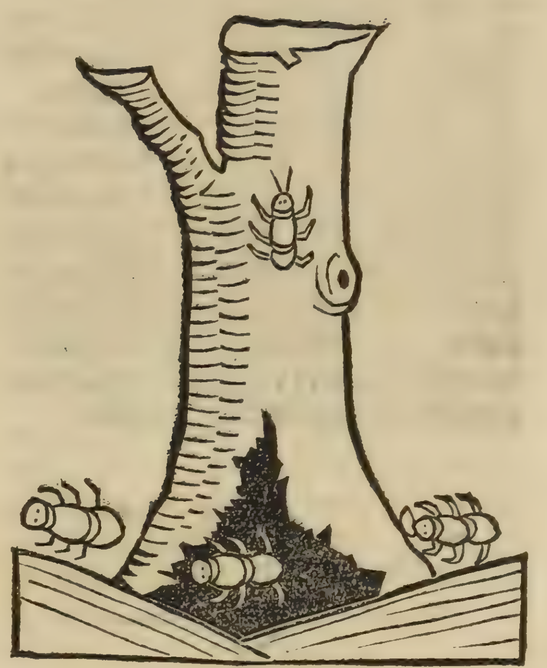
A Palla. li. ij. Cõtra erucas feĩa q̃ ſpar
genda ſunt ſempervine ſucco vel erucarũ
madefaciunt ſanguine. Aliqui vero cine
rem de fico ſuper erucas ſpargunt. Non
nulli ſquillam in ortu ſerunt. Uel aliq̃ eti
am mulierem menſtruatã nudis pedibuſ
contra erucas circuire faciunt.

Ca.lxij.

f

Alena ⁊ fiber. Yſidorus Falena eſt animal quod natnrali quodam indignatione ſuperbiam ī homine deteſtatur. Itaqꝫ ſi congrediendi occaſiōeꝫ accepit pugne ꝯſtanter inſiſtit victorqꝫ ſuperbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per vniuerſum pontum plurimus. quem caſtorem aliqui dicunt. luthere ſimilis eſt animal morſu potentiſſimum adeo vt cū hominem inu..ſerit. conuentum dētium non prius laxat: ꝙ oſſa fracta concrepuiſſe perſenſerit. Plinius libro. xxxj. Fibris victus eſt in terris. Caſtores teſtes eorum dicuntur. quos ab ip̄is amputare fert̄ cū capiuntur. Seſtius medicine diligentiſſimus. illos eſſe paruos. ſubſtrictos ⁊ adherentes ſpine dicit. nec adimi ſine animalꝰ vita poſſe aſſerit: Item Operationes etiā ſuperius ſub nōie caſtoris ſunt dcā.

Ca.lxiij.

f

Ormica: Actor. Formica eſt animal paruū ſolicitum prouidū et ſagax. Terram de cauernis egerit arto calle incedit. grano paſcitur. Yſidorus. Formica dcā eſt ab eo ꝙ forat micas farris: Ex libro de naturis rerum: Formica eſt animal mire prouidentie ſibi. Hec ſola inter animalia ſenio fortificatur ⁊ creſcit. Formice labores cōmunicāt vt apes ſed apes cibos faciunt. hec vero condunt Efferunt etiam mortuos ſuos atqꝫ ſepeliunt. ⁊ hec ſole inter omnia animalia p̄ter hominem faciunt. Item formica frumenti grauum eligit. et ſi completa in foſſa ſua fuerit. Illud exponit vt ſiccetur. ſicqꝫ iterum reponit ipſum vſqꝫ ad tempus. vt autem granum conſeruet abſqꝫ germine fertur ipſum in tres partes diuidere. Areſtotiles: Formica eſt animal anuloſum ſine alis ⁊ ſine ſanguine. Et eſt ex aīalibus que cum ſocijs ſuis manent. ⁊ ex his q̄ habitacula h̄nt. ſicut mures ⁊ talpe. Formica ſicut ⁊ muſca. coit in hyeme ſi ꝯueniēs aer fuerit. ⁊ ventꝰ meridionalis flauerit.

Operationes.

A Areſto. Si qs accepit ſulphur ⁊ ori ganũ agreſte. ⁊ pulueriʒauerit ſup̄ mãſio nes formicar̄. dimittit illas ⁊ fugient. B Similiter etiam fugiunt a fumo ſto racis ſicci. C Raſi in Almãſore: For mice ex alkitran. ⁊ ex ſulphure ⁊ ex aſa feti da fugant̄. D Et ſi ex iſtis mittat̄ ali quid in ear̄ foraminibus: morient̄ porro ſi ex eo circa foramē epithima fiat non exi bunt. E Ex li. de na. rer̄. Domus for micar̄ ex ſulphure ⁊ origano agreſti fumi gata. formicas effugē cogit ab illa.

Ca. lxiiij.

Formice maiores. Solinus. For mice dicunt̄ eſſe in ethyopia ad formam maximi canis. q̄ arenas aureas pedibus quos leonios hn̄t. eruũt ac ne quis auferat cuſtodiunt. Ex libro de naturis rerum. In india ſunt formice. circa montes aureos vulpibus maiores. fortes ac ſeue nimis. pedeſ quatuor habē tes. ⁊ in pedibus hamatos vngues. Tan te vero fortitudinis ſunt. vt viſos homīeſ diſcerpant. Beſtias autem de facili non ledunt. ſatis conſcie. q̄ aurum illud q̄ ipe cuſtodiunt inuitis non auferant. Ad ple ctendum ergo temeritatem auaricie illic adeo collocato ſunt beſtie. De his for micis meminit Johannes de Mandauil la q̄ in nõnullis montibus indie morant̄ formice in quantitate noſtror̄ catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione auri minutias eas ponũt ⁊ reponũt de cauernis ĩ cauernas ⁊ ꝯſuãdo aur̄ ſunt ita diligētes et acres vt nēo hõim de facili aꝓpinq̄re audeat ni ſi interdum illis pauſantibus ⁊ ab eſtu ſe occultantibus aliqui non tamen ſine peri culo in dromedarijs rapiũt vel furantur. ingenioſe etiam ſuper equam que nuper fetum edidit imponunt ciſtellas ligneas ſeu cophinos nouos vacuos: a lateribus apertos dependētes prope terram. Hãc equam famelicam ad mõtes huiuſmodi dimittũt vt ſe herbis paſcat quã formice vidētes ſolã. ſaliētes ⁊ iocãtes colludunt ad cophinor̄ nouitatē Et qm̄ eis eſt nat̄a le vt circa ſe oē vacuũ implē conent̄ ꝑpor tant certatim aur̄ ĩ p̄dcãs ciſtellas. cũ ho mines a remotis tp̄s obſuauerit emittũt pullũ eq̄ vt videat mr̄eʒ cꝰ aſpcũ iã diu ſte tit ꝑuatus ⁊ ad hinnitũ pulli ꝓtinꝰ eq̄ re uertit̄ onuſta auro. Hoc ⁊ ſilꝭ ingenio au rum a formicis eripitur.

Ca.lxv.

Urus ⁊ Furunculus. Yſidorus
f Furo a furno dictus eſt. Unde ⁊
fur. Tenebroſos enim ⁊ occultos
cuniculos effodit. ⁊ eijcit predam quam
inuenerit. Areſtotiles. Furonum femie
ſunt obedientes ad coitū valde clamātq;
mares ad coitum tempore luxurie. nec co
eunt mares cum femina ītro. ſed mas ele
uatur. ⁊ femina equatur ſubiacendo. Fu
runculus. Ex libro de naturis rerum. Fu
runculus putorie valde ꝯſimilis eſt. pau
lo amplior ꝙ̄ muſtela. Inter album ⁊ bu
xeum colorem habet. ⁊ eſt animal animo
ſum ac ferox. Coire dicuntur proſtrati. fe
mina ſi marem non habet. quando luxu
ria ſtimulatur. tumeſcit ⁊ moritur. Partu
quidem fecunda eſt. vtpute ſeptem vel
octo fetus ſimul edens. portat in vtero. xl
diebus. Et cū nati fuerint catuli ceci ſunt
diebus. xxx. A tempore vero quo videre
incipiūt vſq; ad quadraginta dies vena
ri incipiunt.

Ca.lxvj.

Ala ⁊ genetha. Yſidor
g Gala eſt aīal mlˀte auda
cie cū ſpentibꝰ pugnās:
mures eñi libēter cōme
dit. Et ipm genus ſerpē
tium carnibus muriū vi
uit. ideo q̄ſi cibi ſui emu
los ſerpētes pſequit̄. ⁊ cū eos deuictos co
mederit mox rutā q̄ ſerpentibꝰ aduerſa ē
ꝯmedit. Hoc aīal ad ſeptētrionalē ꝑtē in
greſſꝰ foueaꝝ ſuaꝝ facit. vt vēto ſibi ꝯ̄rio
nō fatiget̄. Genetha. Yſi. Genetha. ē be
ſtia paulo maior vulpecula colorē hn̄s in
ter croceū ⁊ nigꝝ. macl'as interdū nigras
ordīate in pelle diſpoſitas hꝫ. mānſueta ſa
tis eſt beſtia niſi fuerit īiuria laceſſita. nec
ad ardua ꝯſcēdit. ſꝫ in hūilibꝰ locis. ⁊ ſup
riuos aq̄ꝝ deābulat. ibiq; cibū querit.

Ca.lxvij.

Amaleon. Yſi. Gamaleō ſiue ca
g meleon ē aīal q̄drupes hn̄s faciē
q̄ſi lacerte. caudā ꝑlixā ⁊ tortuo
ſā ꝯ corpꝰ aſpeꝝ. cutē q̄lˀ ē ī cocodrillˀ. pfert
āt ex cute q̄i lanā q̄ndā. de q̄ zōe ꝯtexte cō
buri nō pn̄t. Eſt āt aīal pigꝝ īceſſu. ſed vi
ctorem ſuū interfectus perimit. Nam cū
ales ex eo comederit. illico morietur. Hoc

ſdem aīal dr̄ ⁊ ſalamandra grece. ⁊ etiam (vt q̇dam volunt) ſtellio latine. ſed forta ſſe diuerſe ſunt ſpecies q̄uis eiuſdem generis ſicut capre ⁊ capree ⁊ rubicapre. vn̄ idē Yſido: gamaleonē ponit in genere beſtiaꝝ ſalamandrā a cſtellionē tanq̄ diuerſas ſpēs in genē lacertoꝝ. Pli āt dicit ſtelliones habere quodāmodo naturā cameleonū. De his ergo pleni⁹ dicet̄ infra vbi agitetur de ſalamandra.

Ca. lxviij

Azelle. Sera. li: aggre. ca: miſch
g Bixit Habonhaſen ex verbo albulhuaſim almaſcadi in li. auri ⁊ mineraꝝ ⁊ margaritaꝝ: terre in q̇b⁹ ſunt gazelle muſci: ⁊ ſunt regiōes tūbaſi ⁊ ſeni: ſunt terre confines. Veꝝ muſcus regiōis tumbaſi eſt melior muſco ſeni duabus de cauſis Una eſt q: gazelle de tumbaſi ɔmedunt ſpicā nardi. ⁊ alias ſpēs odoriferas gazelle vero de ſeni ɔmedūt alias herbaſ ab iſtis. Et nō drn̄t gazelle iſte ab alijs in figura ⁊ colore ⁊ corꝑibus ɔgnoſcunt̄ tn̄ in dētibus caninis eaꝝ. q: q̄lib3 ex iſtis h3 duos canīos dētes. egrediētes ab ore ipīus ſicut egrediunt̄ ab ore porcoꝝ. Itē cū nat̄a gazelle expellit curſū ſāguiſ ad folliculū illū l'chiſti. ⁊ ɔplet̄ eē ſāguiſ i eo noc3 illi aīali. ⁊ tūc vēit ad ſaxa: l'ad aliq̄3 ex lapidibuſ ca. caliditate ſol'. ⁊ fricat ſe multū cū delectatōe mag̃. dōec vulnerat̄ cutis ī loco ⁊ illo emanat q̇d ɔtinet̄ ſuꝑ lapides quēadmodū emanat ad apāta aliq̇ qn̄ aperit̄. ⁊ ſentit tn̄c illō aīal ī exitu ei⁹ delcā rōem magnā. ⁊ illō ſic euacuatū dr̄ muſc⁹. Egrediūt̄ g̊ hōies q̇ nouerūt loca vbi paſcūt gazelle. ⁊ ꝑueniētes ad ſaxa illa. ⁊ lapides. īueniūt ſanguinē illi⁹ q̇ deſiccat⁹ ē ſuꝑ lapidē ſiue ſaxa ⁊ colligūt eū ⁊ ponūt ī folliculis q̊s hn̄t ex gazell' q̄s ipī venati ſunt ⁊ ſuāt apō ſe. ⁊ hmōi ē illi muſc⁹ q̊ vtunt̄ reges: ⁊ q̇ donat̄ ꝑ dono magno.

Operationes.

A Muſc⁹ em̄ fortificat cor ⁊ oīa interiora mēbra. qn̄ dibit̄ aut ponit̄ exteri⁹ in emplaſtris. ⁊ abſtergit albuginē ſubtilē; ⁊ deſiccat ei⁹ hūiditatē. ⁊ calefacit cēbꝝ. B Vn̄ corroborat mēbra ſua arōaticitate: C Et ɔfert ſode antiq̄ q̄ ē ab hūiditatibus ⁊ corroborat cēbꝝ. D Et ſi accipiat̄ de eo paꝝ: ⁊ reſoluat̄ cū ol'o de keiri ⁊ liniat̄ cū eo v̊ga iuuat ad coitū. E Et ē ī eo hūiditas q̄dā ꝑ q̄ excitat coitū. F Aui: de virib⁹ cordis ait q̄ ɔfortat cor. Infra ca. c. muſ quelibet plenius tractet̄ de muſco.

Ca.lxix.

Landoſa ⁊ Gnatrix. Conſtanti
g nus. Glandoſa ſerpens eſt cuiuſ
morſus eſt putridus ⁊ de quo pe
ſſimus odor eminus egreditur. Dicũt ãt quidam ꝙ pedes ſuper illam incedentis excoriantur: ⁊ apoſtema in crure patitur. Illius quoqꝫ qui ei medetur manus excoriantur. Qui võ hunc ſerpentẽ occiderit odor eius putridus fit: ⁊ om̃em niſi ſoliuſ huius fetoris ꝑdit. huius morſus ſignificatio eſt. ꝙ in illo loco ſubſequit̃ apoſtẽa cum rubore. veſica illa membra circũdat aliqñ ſũmatim currit ſanguis quaſi aqua dolorem quoqꝫ patitur in ore ſtõi. Gnatrix. Yſidorus. Gnatrix eſt ſerpens aquaꝫ veneno inficiens: In quocunqꝫ em̃ fonte fuerit: eum veneno immiſcet. De q̊ Lucanus. Eſt gnatrix violator aque.

Ca.lxx.

Rillus ⁊ Gurgulio. Yſidorus
g Grillus a ſono vocis nomen ha
bet. hic retro ambulat. terram te
rebrat. ſtridet noctibus. venatur eum formica circumligata capillo in cauernam eius coniecta. efflato prius puluere ne ſe abſcondat. ⁊ ita formice ꝯplexib⁹ trahit̃.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Grillus prodeſt prurulẽtis auribus cũ terra ſua effoſus. magnam huic aĩali ꝑhibet nigidius. autoritatẽ magi q̊ꝫ maiorẽ. Auricule parotide proſunt grilli ſiue illiti ſiue adalligati. B Idẽ li. xxx. Strumis q̊ꝫ ſuaderit illinire grillũ cũ terra ſua effoſum: C Porro ꝯ calculos ⁊ alias difficultates veſice prodeſt grillũ aq̈ calida dilutũ ſumẽ p̃terea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo perducit ad cicatricem vlcera. D Haly li. regalis diſpoſitio. locuſte longe. i. grilli. ſi collo ſuſpendant̃ q̃rtanam pacienti prodeſt. E Petrus comeſtor. Gurgulio vermis eſt qui naſcitur in corruptõe fabarum ſicut tinea. ex corruptõne oleꝝ. teredines ex corruptiõe lignoꝝ. Yſi. Gurgulio dr̃. q: pene nihil eſt aliud niſi guttur.

Ca.lxxi.

Ericius. Areſtotiles:
Hericius eſt animal ſpi
noſum: cuius ſenſus ap
h paret multociens cõtra
vẽtos ſeptẽtriõales ⁊ me
ridionales: forãia nãqꝫ
facit in terra eꝯ in oppo
ſito: Pli. li. viij: H⁹ cute veſtes expoliunt̃.

Yſidorus. Hericius eſt animal ſpinoſum
coopertum quod inde nominatur. quia
ſubrigit ſe quando ſpinis ſuis clauditur
quibus vndiqꝫ protectus eſt cõtra inſidi
as Nam ſtatim vt aliquid perſenſerit pri
mum ſe ſubrigit. ⁊ in globum conuerſus.
in ſua ſe arma recolligit: ⁊ ita ſpinoſo de
fenditur regimine: vt nec contingi quidẽ
poſſit: Jorath Hericius cum ſpinis dorſi
colligit fructus: Si quid autem ex huius
cibo ceciderit. reſiduum a ſe totum reijcit
ac reuertitur. vt ſpinas ſuas repleat. Hũc
autem lupus timet ac fugit.

Operationes.

A Auicenna. Hericius aliuſ eſt terren⁹
habẽs ſpinas ſagittales. Alius marinus
⁊ eſt ſpẽs piſciũ: De quo infra tractatu de
piſcibus habetᷣ. Utriuſqꝫ ciner is ſ ,nt ab
ſterſio ⁊ reſolutio: ⁊ acuitas: ⁊ exiccatio:
B Adeps hericij ꝓhibet effuſiões ad
viſcera. ſimiliter ⁊ eius epar C Ex li
bro de naturis rerꝝ: Carnes hericij vim
habent deſiccatiuam ⁊ diſſolutiuam. pro
prieqꝫ ſtomachũ ꝯfortant. Uentrẽ ſoluũt
Urinam ꝓuocãt. Utiles ſunt his qui ad
lepram ⁊ elephantiam diſpoſiti ſunt.

Ca. lxxij.

Yena. Jheronimus contra Jo
h uinianum inquit. Hyene eſſe ani
mal magnitudine lupi Jn cuius
collo ſunt pili ſicut collo equorum. Pilos
habet duros vel fortes ſuper omnia ſpon
dilia. Paſtores ⁊ canes ſingultando qua
ſi eſſet canis deludit ⁊ ſic pecora comedit
Jpõs etiam homines ⁊ canes deludens
depredatur. ⁊ ſepulturas cauat. quando
talem carnem comedere deſiderat. Ex li
bro de naturis rerum: Hyena duas habꝫ
naturas maris ſcꝫ ⁊ femine. Colorem cũ
voluerit variat. ⁊ in ſepulchris mortuorũ
ſemper habitat gemmam portat in ocul'.
vel (vt aliqui dicunt) in fronte.

Operationes.

A Jheronimus vt ſup̃. Hyene fel. ocu
lorum claritatem reſtituit. B Ster
cus eius putrida curat vulnera. C
Plinius li. xxviij. Cutem quoqꝫ capitiſ hi
ene. dicunt capitis dolori alligatam pro
deſſe: D Sic ⁊ caligines diſcutit. et
in claritatem ſuffuſioneſ excitari multaqꝫ
alia huiuſmodi.

Ca.lxxiij.

b Iſtrix. Iheronimus contra iouinianũ. Hiſtrix in ethiopia frequẽtiſſime herinatio ſimilis eſt. ſpĩs tergum hiſpida: Ex li. de naturis rerum Hiſtrix eſt beſtia. que vulgo porcus ſpinoſus dr̃: circa marina habitat. ⁊ ĩ cauernis montiũ. nõnunq̃ qñ ſcꝫ iuxta marĩa refugium nõ hꝫ. In terra ⁊ aq̃ potenter valet Ira eiꝰ ad vindictã citiſſima ẽ. Unde plerumqꝫ iaculis e tergo ſpõte laxatis. canes vel hõies vulnerat ꝓximãtes. Areſto. aĩali q̊d dr̃ porcus ſpinoſus. loco piloꝝ ſunt ſpĩe ſui corij ⁊ cooperiũt ip̃m vt pili. Sũt etiã illi ſicut arma. q̃bus ip̃m querentem dep̃hendere torquet. Idẽ. Hiſtrix eſt aĩal ſpino tergũ hiſpidũ. Quos plerũqꝫ laxatas emittit iaculatõe volũtaria. vt aſſiduis aculeoꝝ nimbis alias iaculis cães vulneret ingruentes.

Ca.lxxiiij.

b Ircus: Ex li. de na. reꝝ: Cap̃ mas id eſt hircus: eſt aĩal aĩoſum ac bellicoſum ⁊ robuſtũ. In frõte ãt ⁊ cornibus eſt illi maxĩa fortitudo. Yſido. Hircꝰ ẽ laſciuũ aĩal ⁊ ſꝑ feruẽs ad coitum cuius oculi ob libidinẽ in trãſuerſum aſpiciunt. vñ ⁊ nomen traxit. Nã hirci ſ̃m ſuetonium ſunt oculoꝝ anguli: Huius natã adeo calidiſſima eſt. vt adamantẽ lapidẽ quẽ nec igni nec ferri materia domare valet. ſolus huius cruor diſſoluat. Maiores hirci cunſ̃ij dicunt̃. a fluuio cũ ſe in lybia vbi grãdes naſcunt̃. Actor Eſt etiã hircꝰ aĩal fetidũ (vt dicit Yſaac) ſi ſumat̃ ĩ cibũ peiorem ſanguinẽ generat q̃ capra.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Hircino ſanguini tãta vis eſt. vt ferramẽtoꝝ ſubtilitas nõ aliter acuat̃ aut induret̃ aut ſcabricia poliat̃ vehemẽciuſqꝫ q̃ lima: B Aui. Hircĩa caro mala eſt abſolute. et facit euenire feq̃rta. C Sanguis ap̃ata ca. cito maturat. ⁊ admĩſtrat̃ pꝰ ꝯgelatõem. D Idem potatus frãgit lapidẽ renũ. Frixꝰ ãt ⁊ cũ vĩo bibitꝰ armene ſagitte nocumẽto ꝯfert: E Hircinꝰ adeps vehementioris ẽ reſolutõis q̃ ceteri F Fel hircinũ carnẽ malã eradicat. Fel hirci ſilueſtris ẽ tiriaca morſibꝰ venenoſis: G Yſaac in dietis. Sãguis cal. hirci p̃ũctus vt dicit dyaſ. araneas ⁊ mala vulnera cõpeſcit. H Pli. li. vbi ſup̃: Sãguis caprinus cũ medulla ydropicis auxiliatur. Efficatius aũt ſi hircus lentiſco paſcat̃.

Ca.lxxv.

b Hynnulus. Bartholomeus de proprietatibus rerum. Hynnulꝰ cerui eſt filius. ab hynnendo eſt dictus. Yſidorus li.xij. Hynnulus anīal quidem eſt debile ⁊ imbelle ſicut damula ⁊ ē acutiſſimi viſus. ⁊ velocis curſus. mater autem eius ip̄m in ſpecubus ⁊ antris ⁊ locis vmbroſis abſcondit ⁊ illum vltra ſpineta ⁊ tubera ſaltare inſtruit. Carnes habēt teneras ⁊ digeſtibiles propter motus frequentiam. Et ſi fuerit caſtratus anteq̄ creſcant eius cornua caro eiuſ melior ⁊ temperatior in ſiccitate ⁊ calore Et ſi fuerit caſtratus antequam cornua habuerit nunq̄ ei vlterius creſcent. Et ſi poſt nūq̄ ea abiciet nec mutabit. Areſtotiles libro octauo. Hynnulo ſerpentibus contrariā tur miro modo.

Operationes.

A Plinius. Qui fuerit inunctuſ eius ſepo vel ſanguine a ſerpente illo die non tāgitur. B Et eius coagulum eſt ſummum remedium in venenis. vt dicit Pli. libro .xxviij. cap̄ .ix.

Ca.lxxvj.

i Iaculus ⁊ Ipnalis. Yſidorus. Iaculꝰ eſt ſerpēs volans. De q̄ Lucanus Iaculiq̄ʒ volucres. Exiliunt enim in arboribus et dum aliquod animal obuium fuerit iactant ſe ſuper illud ⁊ perimūt. vnde ⁊ iaculi dicti ſunt. Iorath. Iaculus ſerpens volatilis animal quodcunq̄ʒ occurrit ei dum volat interficit. Et eſt alius quo ſine ſenſu doloris anīmal moritur. Alius qui ſi quem tetigerit dolore diurno fatigabit ⁊ poſtea moritur. Ex li. de naturis rerum. Iaculꝰ eſt ſerpens qui volans alis arbores ſubit ⁊ in eis deliteſcit. E quibus vi maxīe turbinatus penetrat animal quodcunq̄ʒ obuium inuenerit. Ipnalis. Yſidorus. Ipnalis eſt ſerpens ab aſpide genus trahēs qui ſomno quos mordet interimit. Veneno enim immittit ſomnum. quo nullo impulſu deſerit infectum. Hunc cleopatra ſiniſtro brachio ſuo appoſuit iuxta ſuum anthonium ſe collocans vt eius attactu dormiret. ⁊ vitam quieta morte finiret.

Ca.lxxvij.

I cinus ⁊ inachlin: Yſidorus. Icinus eſt aĩal terreſtre quod vulgꝰ vocat. a quo ericinus marinꝰ nomen traxit. Actor de icino marino qui eſt echinus appellatus. de q̊ infra ĩ tractatu de piſcibus diceť. Icinus autem terrenuſ ſimiliter pluribus appellať nomĩbus: ſcȝ echinus: ericius: ⁊ herinacius. Que ſ. nomina qñqȝ ſcribunť cum aſpiratõe. qñqȝ ſine illa. ⁊ ideo de hoc aĩali dcm̃ eſt ſupra: Plinius li. viij. Inachlin in ſcadinania ferunt nullo ſuffraginũ flexu: Ideo non cubantem. ſed arbori in ſomno eceliuẽ. eaqȝ inciſa ad inſidias capi. alias eſt velocitatis memorate labrum ei ſuperius eſt pregnande. Et ob id retrogradiť in paſcẽdo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes.

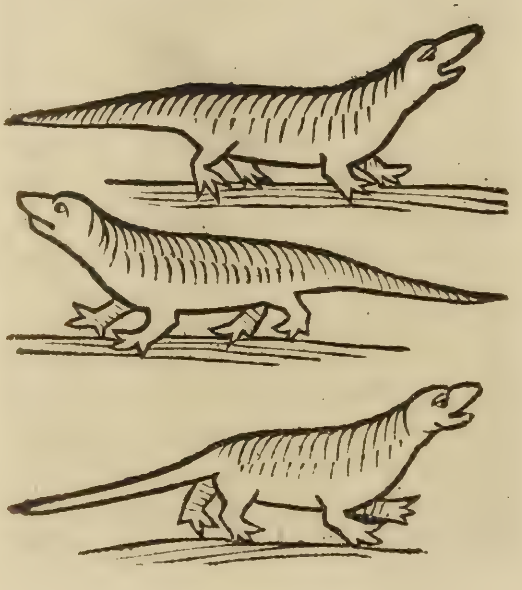
A Byaſ. Echini terre coriũ combuſtũ. ⁊ pice liquida ꝯmixtũ alopicijs medetur B Carnes eiuſ cũ oxielle bibite nefreticis ſinglare ẽ p̃ſidiũ. C Yp oſarchis ⁊ ydropicis ꝯ̃ctis ⁊ ſtrũaticis ⁊ colericis ſiccat intraneoꝝ reuma. D Iecur eiꝰ in teſta ſiccatũ in feruẽti ſole atqȝ r̃poſitũ ⁊ inuuctum mirifice ſanat iam dcã.

Ca.lxxviij.

L Acertus. Yſi. Lacertus ẽ reptilis genus ſic vocatꝰ eo φ hȝ brachia. ⁊ q̃tuor pedibꝰ innitiť. Gñã vͦ lacertoꝝ plura ſũt vt botracha. ſalamandra. ſaura. ſtellio. Ex li: de na. rerum. Lacertã potius vermẽ dicũt q̃ ſpentem. q: elementius ferit. ſibilat tñ vt ſpẽs ⁊ caudã hȝ ꝯſimilẽ. linguãqȝ bifidã ⁊ piloſam. pedibꝰ vͦ q̃diť. huic aĩali nulla ẽ memoria. ⁊ ideo nõ cubat. oblita q̇dem in q̊ loco ſit enixa. p ſe erũpunt catuli nũero vndeni. Quidã dicunt fetus a mr̃ibus deuorari. Lacerte ſunt in india nũero pedum xxiiij. colore fulgẽti. Gloſa ſup Leuiti. xj. Lacerta ĩmundũ aĩal ſm legẽ ĩ ſepulchriſ habitat. ⁊ inconſtantiam vite ſignat.

Operationes.

A Aui. in. ij. canone. Lacerte naťa ſtellioni vicina eſt ſed melior. B Sanguis eius confortat viſum. Stercus eius albugini ꝯfert oculi ⁊ pruritui. ⁊ viſũ acuit. colorẽqȝ bonũ efficit. C Idẽ in. ij. cañ. Lacerte caro mortificãs ẽ. ⁊ ei q̇ bibit eã accidit apͣa lingue: ⁊ pruritꝰ ⁊ dolor capitis: ⁊ aduſtio ⁊ tenebroſitas oculoꝝ.

Ca.lxxix.

Amia ⁊ lauzanum. Ex libro de
l
naturis reꝝ. Lamia eſt aīal magnum ⁊ crudeliſſimū. nocte ſiluas exit. ⁊ oꝛtos intrat: arboꝛes frāgit. earūq; ramos diſſipat. ⁊ hoc per brachia foꝛcia nimis ad om̄em actū abilia. Cūq; ſupuenerint hōies ad ꝓhibendum: pugnat cū eis ⁊ moꝛdet eos. Hoc aūt in eius moꝛſu mirabile eſt (vt Areſto. refert) ꝙ hō ſauciatus lamie dentibuſ non ſanatur a moꝛſu donec rugientis beſtie vocem audierit. Gloſa ſup Yſaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris cōfoꝛmia. de qua dicit ꝓpheta. Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit ſibi requiē. Gloſa ſuper Trenoꝝ. Lamia dicitur quaſi lania. quia durioꝛ ⁊ crudelioꝛ eſt ſuis fetibus ꝙ̄ cetere beſtie. fertur em̄ eos laniare ⁊ inde eos lactare Sicut ſcriptum eſt. Lamie nudauerunt mām̄as. ⁊c. Ex libro de naturis rerum. Lauzanum eſt aīal a cuiuſ crudelitate nulla beſtia eſſe tuta poteſt. Nā ⁊ ipā leonē omnibus foꝛmidabilem deteret. ſuo tam̄ genere parcit: in cetera graſſatur: que reliquas beſtias depredatur. Et cum hec ſcelus in alijs ꝓſequat̄. ꝓprie tamen iniqtatis non meminit.

Ca. lxxx.

Eo. Yſidoꝛus. Leo vocabulum
l
habet inflexum ex greco. Leo ſiquidem grece rex interpretat̄ latine eo ꝙ ſit princeps oīm̄ beſtiaꝝ. Areſtotiles. Leo eſt animal audax. foꝛte. largum. nobile. magnanimū. Huius generis maſ habet comas. Leo eſt ex aīalibus quadrupedibus. que fiſſa ſunt in extremitatibus vncos habet vngues ⁊ incuruatos. Mingit ad poſterius. ⁊ in modū canis eleuat crus. Cumq; os ſuū aperit. odoꝛ ab illo exit. Animal eſt multoꝝ digitoꝝ. hȝ quinq; digitos in pedibus anterioꝛibus. et quatuoꝛ in poſterioꝛibus. vt linx ⁊ canis et lupus. Ex libro de naturis reꝝ. Leo fetid⁹ eſt maximeq; in oꝛe. doꝛmienſ apertos hȝ oculos. Cum autem doꝛmit in naui periclitatur nauis. Yſidoꝛus. Leonum virtus eſt in pectoꝛe. firmitas in capite. animos eoꝝ iudicat frons ⁊ cauda. Areſtotiles. Leo ergo eſt animal foꝛte. Dentes habēs acutos vt ſerꝛam. ⁊ fiſſuram oꝛis terꝛibilē. Oſſaq; duriſſima ac pene om̄ino non medullata. Pli. li. viij. Urſo quidem eſt caput inualidiſſimū. quod econtra leoni eſt foꝛtiſſimū. Phiſiologus. Leo cacumina montium amat ire. Et cum a venatoꝛib⁹ queritur: oꝛdinem eoꝝ ſentit. ſua veſtigia cauda regit. vt ꝑ ea venatoꝛes eum inueſtigare nequeant. Ex li. de naturis reꝝ. Leones adeo ſunt calide nature. vt omni tꝑe deſiderēt coire. Feminis magna libido coitus. ⁊ ob hoc maribus ira. Hec hȝ ī pectoꝛe duas mām̄illas. in medio. ſ. ventris. ⁊ has ꝑuas r̄ſpcū ſui coꝛꝑis. q̄ modici lactis eſt. Solinus. Leones āt auerſi coeūt. leene ꝑmo fetu qnq; catulos parit ⁊ educat. deīn ꝑ ſinglos nūero detrahūt ānis inſeq̄ntibus ⁊ poſtrēo cū ad vnū materna fecūditas redijt. ſterileſcūt ī eternū. Phiſio Leonū itaq; fet⁹ ꝓducti vſq; in diem terciā ſunt moꝛtui. Nā leones qdē ca lidiſſimi ſūt nat̄a. q̊d ꝓbat eoꝝ nobilitas ⁊ foꝛtitudo cū audacia ⁊ iracūdia. Fetus āt hūiditatē hn̄t ex gn̄is tēperie. q̄ ſiccate ꝯplexionis ⁊ caliditate viſcoſioꝛ reddit̄.

⁊ maxime circa cerebrum. dn̄ante ſiccita
te ⁊ ſibi aīali ſpū cooperante. vñ cum opi
tulantur nerui ſpūs non poſſunt ingredi
nec virtutes ad actiones ſuas mouē. Pa
rentibus ergo rugientibus circa fetū ſpi
nas per os ⁊ aures ⁊ poros capitis ingre
dientes prebent fetui motum: Yſidorus.
Leo ⁊ leena cū genuerint catulū tribus di
ebus ⁊ noctibus dormire fertur. Tūc de
inde patris fremitu vel rugitu. velut tre
mefactus cubilis locus: ſuſcitare dr̄ catu
lum dormientem. Jorath: Leo minimū
ſolicitus de ſe ⁊ catulis ſuis dormit apertis
oculis quaſi vigilantibus: veſtigiaq̄ꝫ ſua
terram cauda ſpargens operit vſq̄ꝫ ad an
trum ſuum: Raſi in Almanſore Leo pro
mure fugit. Pro ligno quoq̄ꝫ quod dicit̄
ſethin timet. Elleborus etiam ⁊ ſquilla ca
nes et leones plurimaſq̄ꝫ beluaſq̄ꝫ interfi
ciunt. Eſculapius in li. de membris: Ce
terim ſi ſup cortices quercus calcauerit za
rim id eſt leo formidabit continuo.

Operationes.

A Yſaac. Leonina caro ceteris eſt cali
dior. groſſa grauis ⁊ difficilis. ſi comedat̄
dolorem ⁊ torſionem in ventre generat:
B Eſculapius. Leonis caro fantaſti
cos ſanat. auriū dolori ⁊ oī alij valet. Si
q̄s ſederit ſup pellē leonis r̄cedent ab illo
emorroides. C Qui vero linit corpꝰ
ſuū ſepo renū leonis terrent̄ ab eo lupi.
D Haly. Adeps leonis calidior eſt ce
teris ⁊ fortioris diſſolutōis ī apāta dura.
E Byaſ. Adeps leoninus oībus qua
drupedibus calidior eſt ⁊ minus extenua
torius: Uetus autē factus a ſe ipſo calidi
or ſit F Dr̄ aūt venenis eſſe cōrius: cū
vino adhibitꝰ beſtias oēs expellit. ⁊ ē rep
cuſſibilis odoris q̊ r̄pētes ꝑſequit̄. G
Aui. Adeps leōis ī ſoluit duricias apātū
H Pli. li. xxviij. Leonis adeps cū roſa
ceo cutē ī facie cuſtodit a vicijs Cādorēq̄ꝫ
ſeruat. ⁊ ſanat aduſta: I Idē etiam
adeps cū roſaceo cotidiāis febribꝰ ꝓdeſt
eo ꝙ punctus eo beſtie fugiūt K Fel
eius aq̄ addita claritatē oculis inūctos fa
cit. Cor in cibo ſumptū q̄rtanis medet̄.

Ca. lxxxj.

Leopardus. Ex li. de na. rerum.
L Leopardus eſt aīal. qđ ex leena
⁊ pardo generatū eſt. colore ſub
rufo: maculas hꝫ nigras ꝑ totū. Fēia ma
re fortior eſt. Cū pardus beſtia crudeliſſi
ma ſit. aliqñ q̄dem domeſticat̄. ſed nūq̄
ſic. vt ſue crudelitatis obliuiſcat̄. Dome
ſticat̄ aūt ad venandū. itaq̄ꝫ cū ad predā
in venatione ducit̄. relaxat̄. ꝙ ſi q̄rto vel
quinto ſaltu capere nequiuerit ferociter
iratus ſubſiſtit. Et niſi ſtatim venator fu
renti beſtiā aliq̄d obtulerit. cuius ſanguīe
placet̄ in ipm venatorē vel in q̄ſlibet ob
uios iruit. Impoſſibile eſt eīm eū placari
niſi in ſanguīe. ſꝫ ī hoc ꝓuidi ſunt venato
res vt agnos penes ſe l' alia aīalia ſp hēāt
q̄bus iratos placāt. Phiſiol. Leopdꝰ ē aīl
leoni ſil' ī capite ac mēbroꝝ diſpōe. licet
non ſit tā magnꝰ nec tā robuſtꝰ. hic ab ho
mie ita dōeſticat̄ vt eo ſicut cane ad venā
dum vtatur.

Operationes.

A Aui. ī. ij. can̄. Fel leopdi venenū ē ex
eo bibēti. cui vomitꝰ ⁊ tyriaca ꝓpa ſubuēit
B Eſcul'. Leopdꝰ cū hōis craneū vide
rit fugit. C Razi. Herba q̄ꝫ q̄ leopdi
herba dr̄. leopdus terret̄. D Et her
ba q̄ leopardū ſtrāglans dr̄ interficit̄.

Ca.lxxxij.

l Eonthophonos: ⁊ leucrocuta:
Yſidorus. Leonthophonos ē be
ſtia modica ex eo vocata. quia ca
pta exuritur. eiuſq cinere aſperſe carnes:
⁊ poſite ꝑ cōpita ſemitaꝝ. leones necant
ſi quantulūcunq ex illis ſumpſerint. So
linus propterea leones eaſ naturali odio
premunt. ⁊ vbi facultas datur morſu qui
dem abſtinent. Plinius li. viij. Leontho
phonon accepimus paruum aīal vocari
nec alibi q̄ vbi leo gignitur naſci. Quo
guſtato a leone tanta ei vis ineſt. vt cete
ris quadrupedum impītās illico expiret
Leucrocuta. Solinus. ⁊ Pli. li. viij. Leu
crocuta velocitate precedit feras vniuer
ſas. Ipā eſt azini fere magnitudine: cerui
nis clunibus. collo. cauda. pectore ⁊ cruri
bus. leonis caput. ore vſq ad aures dehi
ſcente. dentium locis oſſe perpetuo. hanc
quoq feram humanas voces tradūt imi
tari. Nam voce loquentiū hominū ſonos
emulatur. apud indos inuenit̄. Actor. vi
detur leucrocuta eadem eſſe beſtia que ſu
perius vocata eſt cencrocata: Et fortaſſiſ
ex ſcriptoris vicio ꝓuenit hec nominum
variatio.

Ca.lxxxiij.

l Epus. Yſido. Lepus q̄i leuipes
quia velociter currit. velox em̄ eſt
aīal ⁊ ſatis timidū. Actor. Lepuſ
eſt aīal molliſſimū. debile timidū ac fugi
tiuū. auriculatū. hꝫ crura retro lōgiora vn̄
⁊ facilius aſcendit q̄ deſcendit. Immun
dus eſt ſm legē. q̄ nō ruminat. ſꝫ q̄deꝫ vn
gulā diuidit. In petra cubile ſuū collocat
Aptis ocul' dormit. hꝫ āt ſil' vtrūq ſexum
Vn̄ Therentius. Tute inq̄t es lepꝰ: ⁊ pal
pamentū q̄ris: q̄ſi dicat. ex q̄ nūc feīe nūc
maris vſurpaſ officiū q̄tq̄ q palpes q̄ris
mulierē: hꝫ āt lepus labia ſꝑ in motu. Am
bro: Lepores ꝯgnouimꝰ hieme albeſcere
eſtate āt ī colorē ſuū redire. Teſtante Pli.
Lepus nūq̄ pingueſcit:

Operationes.

A Yſaac. Lepus licet ſiccꝰ ſit ⁊ g̃ſſuꝫ ſan
guinē genēt melior tn̄ ē hircis ⁊ capſ iuue
nibus: ꝓinde valet ſiccas hr̄e volentibus
ꝯplexiones. B Contrarius vero eſt

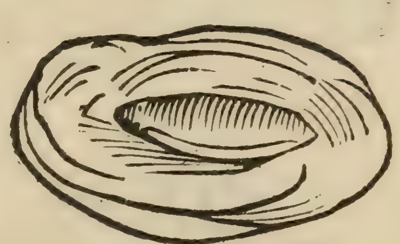
tenuem dietã ſeruãtibus. Aui. Lep⁹ ſilueſtris fri. eſt ⁊ ſiccus. ſtomachũ mũdificat.
C Sanguis eius mundificat pannum ⁊ cinis capitis eius medeť alopitie. D Cerebꝝ eius aſſatũ ꝯfert tremori acciden ti in ſucceſſione egritudinis. E Item cũ eodẽ cerebro gigiue puerorꝝ mã guntur. Proprietas q̃ in ip̃o eſt. velociter oriunť dẽtes. ⁊ facile exeũt ſine dolore.
F Coagulũ eius melius eſt om̃ibus coagulis in ſpecie. hoc cũ aceto bibitũ ꝯfert epilentie. G Idem cũ tiriaca ⁊ aceto valet venenoſis. H Item caro leporis ca: eſt ⁊ ſicca. aſſata bona eſt vlceribus inteſtinorꝝ: I In iure carnis ei⁹ ſedẽt podagrici. ⁊ hñtes dolorẽ iũcturarꝝ: K Et ei⁹ opatio ꝓxĩa ẽ opatõi iuris vulpis: L Itẽ cerebellũ leporis ꝯmeſtũ: tremorẽ corpis tollit. M Caput eiuſ ꝯbuſtũ cũ ſepo vrſino ⁊ vt cataplaſma ad hibitũ alopitias emẽdat N Coagulum ei⁹ bibitũ abſtinet menſtrua O Coagulũ cũ aceto lac i mulierꝝ mãmis coagulatum diſſoluit.

Ca. lxxxiiij.

Leuiathan. Actor. Leuiathan hebraice dr̃ draco. Ferť ãt ꝙ draco
1 ⁊ in terra ſerpit ⁊ aq̃s natat ⁊ i aere volat. vñ etiã in Aſia tribuſ nõibus appellať. ſ. ſpens ⁊ cet⁹ ⁊ leuiathã. loquẽs. n: in ſpũ de diabolo ſub leuiathan typo. ita dicit ꝓpheta. In die illa viſitabit dñs in gladio ſuo duro ⁊ grãdi ⁊ forti ſupˀ leuiathan ſerpentẽ vectẽ. ⁊ ſup leuiathã ſerpentem tortuoſũ. ⁊ occidet cetũ q̇ in mari eſt. Iorath. Leuin vel leuiathã piſci aſpedo id ẽ ceto. freq̃nter iſidiať. ⁊ pugnat cũ eo Dẽſq̧ piſces maris q̇ pugnã vidẽt inter illos ſubito ad caudã ceti ꝯfluũt. Et ſi q̇ñ cet⁹ ab illo deuict⁹ fuerit morieť. ⁊ ipſi ſtatim; q̊s em̃ cauda cinxerit mox deglutit: ꝙ ſi cet⁹ ſupari nõ potuerit. tũc leuin a faucibus ſuis fetidiſſimũ odorẽ cũ aq̃ emittit. Cet⁹ ãt eꝯrio aq̃ʒ haurit. ⁊ reſpuit. ⁊ odorem fetidiſſimũ repellit. ⁊ ſic ſe ſuoſq̧ ſaluat ⁊ defendit.

Ca. lxxxv.

Anificus ⁊ limax. Ex li. de na. rerꝝ
1 Lanific⁹ vmis ẽ long⁹ macl'oſus ex multis diſtãs pedib⁹. ſparſim colore alb⁹. hic lanã ſericã ex ꝓprijs viſceribus opať. ⁊ arboris mori folijs veſciť. q̇ ſ. cibus mediãtib⁹ ip̃i⁹ viſceribus i lanã cõuertiť. Itaq̧ lane ſue fuſos in ramuſculis faciũt. ⁊ in circuitu ſui opanť. ita vt pfcis fuſis vndiq̧ in ope ſuo includanť. p⁹ hoc exitũ ſibi faciũt in ſũmitate fuſorꝝ. Egredi

enteſcꝫ natura mirabili mutati ꝓrſus ap
pareut a forma priori. adeo vt v̂mes qui
repebãt innumeris pedibus hñtes alas
iam apti ſunt ad volandũ. Demũ venerẽ
ineũtes diebus trib⁹ coeũt: q̊ pacto maſcu
lus morit̃. femie v̂o ordie iterato oua pa
rit innumera. ſubſtrato ſibi pãniculo vel
albo vel rubeo. deinde emorit̃. Tũc pãni
culus cũ ouis ſuſcipit̃. ⁊ vbi nõ poſſit hye
mis attingere frigus r̃ponit̃: poſtea calo
re veris inualeſcẽte: oua ad ſolẽ exponunt̃
et calore fouent̃. donec aĩata in v̂mes for
mentur. Yſido. Limax eſt v̂mis limi dcũs
eo ꝙ in limo naſcat̃. vñ ⁊ ſordidus ſꝑ ⁊ in
mundus habet̃. Actor: de hoc plenius in
fra dicetur. vbi de teſtudine aget̃.

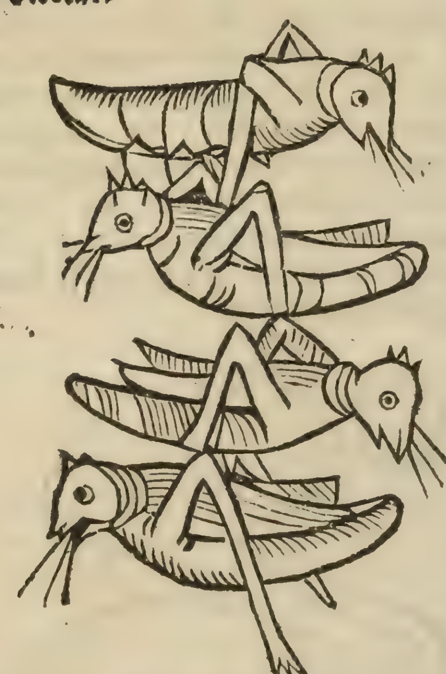

Ca.lxxxvj.

Inx. Yſido. li. xij. Linx dict⁹ eſt:
l quia in lupoꝝ genere numeratur
beſtia maculiſ in tergo diſtincta
vt pardus: ſꝫ ſimilis lupo. Algazel ſuꝑ
li. de ſenſu ⁊ ſenſato. Maxie v̂o linx aĩal
mouet̃ ƀm ſenſum viſus: Nã viſu ſuo res
ſolidas penetrat ⁊ ſi aduenit ei res tranſ
parens. cito execat̃ ab ea. Ex li. de na. reꝝ:
Linx adeo ꝑſpicaces oculos habꝫ: vt ſub
tilitate viſus etiam ſolida corꝑa penetret
Conſtat eñ̄ ꝙ oculus in humido ſitus eſt
iuxta phm̃. Tria vero ſunt in aq̃. ſ. aquea:
humiditas. dyaphoneitas ⁊ lucis ꝑſpicu
itas. ⁊ hanc vltimã ↄ̃icat cũ natura celeſti
Linx hꝫ linguã ſerpentis ſil'em ſꝫ maiorẽ
quã in lõgitudinẽ magnã porrigit. ⁊ col
lum circũagit. vngues hꝫ grãdes: vnicũ
fetum facit. ⁊ vrina ei⁹ in gẽmã dureſcit:

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Pruritus corpoꝝ vrine
lincis ſtilicidio tradit̃ inbiberi. B
Eadẽꝗ ꝓdeſſe monſtrat̃ ⁊ vngulaꝝ dolo
ri: C Iorath. Linx hꝫ formã vt lupuſ
Lapiſcꝫ ligurius ab eius vrina diſtillat⁹
ſeptem dieꝝ ſpatio generat̃: D De
hoc lapide inferius in tractatu de lapidi
bus dicetur.

Ca.lxxxvij.

Ocuſta. Ex li. de naturis rerum
l Locuſta eſt aĩal quadrupes: par
uum ad cuniculi fere modum. ca
put hꝫ carnoſum ⁊ magnũ ⁊ cõmeſtibile.
habitatꝗ circa ꝑteſ iheroſolime. Vñ Jo
hannes baptiſta hm̃õi carnib⁹ aĩaliũ veſ
cebatur. Quidã tñ̄ dicunt ꝙ circa Iorda
nis terrã eſt herba dulcis ad edendu q̃ lo
cuſta vocat̃. ⁊ hm̃õi cibo nõ locuſtis aĩali
bus Iohãnes vtebat̃. hoc aĩal gregatim
incedit. Vñ Salomon ait. Regẽ locuſta
non hꝫ. ⁊c̃. Quod vtiꝗ de locuſtis v̂mib⁹

intelligi non poteſt. que in multo timore ſunt. ⁊ non ꝑ turmas: ſꝫ ſolitarie incedunt Dicit Areſto. ꝙ feia q̄dam locuſtā nutriuit ab eo tp̄e q̊ iuuenis ⁊ p̄ua fuit. q̄ꝫ cum creuiſſet ꝑ ſe ⁊ ſine maſculo ip̄gnatā īuēit

Ca. lxxxviij.

l Upus. Exli. de naturis rerum. Lup⁹ eſt aīal rapaciſſimū ⁊ fraudulentum. hunc nonnulli canē ſilueſtrem eſſe dixerūt. quia forma eius cāis vlulatuſqꝫ ꝯſimilis. ſed latratu caret. Audax eſt magis eoꝝ genus q̊d breue q̄ꝫ q̊d longū eſt: Cerebꝝ eius creſcit et decreſcit ſm ſtatum lune. ꝙ licet in om̄ibuſ quadrupedibus in lupo tamen ⁊ in cane plus. Pytagoras. Oculū vo lupi eradicatū cū viderint quadrupedia. domeſtica timēt ⁊ fugiunt. Et ſi ꝙ aīal minxerit ſup̄ vrinā lupi calidā nō ꝯcipiet vnq̄ꝫ. Actor. Lup⁹ vetidiſſimus eſt ⁊ rapidus. horrendū hꝫ vllulatum. In veſpe āt maxime eſurit. vn̄ ſcriptum eſt. Judices eius lupi. Areſto. Lupus om̄i tp̄e agreſtis eſt ſicut ⁊ leo ⁊ vrſus. Eſt etiā fortis ⁊ aſtutus. Ambroſi⁹. Lup⁹ ſi p̄mo hōieꝫ viderit. vocē ei eripit. ⁊ eū tanq̄ꝫ victor vocis ablate deſpicit. ſi āt ſe p̄uiſum ſenſerit ferotiā depōit ⁊ currere neqt. Areſto. Lupi tamē quidē diu portant: ⁊ poſt longa ieiunia multū deuorant. Lupus guloſe cōmedit ſine maſticatiōe. ⁊ vna die ꝙ ad tres dies ſufficiet. nō āt ꝯmedunt niſi carnes. Yſi. Lupi toto anno nō amplius q̄ꝫ. xij. dies coeūt: Exli. de na. reꝝ. Lupi v̊gas oſſeas hn̄t: Anno ꝑ. xij. dies coeūt: ⁊ ſolū eo tp̄e gregatim incedunt. Areſto. Lupus coit ſicut canis Tp̄e coit⁹ qn̄ filios hꝫ valde malus eſt.

Operationes.

A Exli. de na. reꝝ. Lupi cor ſi deſiccet̄ ac ſeruet̄ multū dr̄ fieri aromaticū. B Idē ꝯbuſtū cōtritū ⁊ potatū iuuat epilenticum. C Phiſiol. Epar lupi ſiccatū ⁊ tritū. ⁊ cū dulci vio ſumptū. facit ad oēs diſtemperantias. D Eſculapius. Lupi caro cocta ⁊ eſa: fantaſticos ſanat: Adeps eius ⁊ fel q̄ntū canis. E Haly. Fimus albi lupi colice ꝓdeſt: F Aui: in: ij. can̄. Caro lupi mala eſt: Caro tn̄ lupoꝝ hn̄tia roſtra ⁊ vngues oculo confert: ⁊ ꝯfortat ip̄m. valꝫ etiā emorroidis ſꝫ abhorret eā ſtomachus. G Phiſicus. Nec ſolum lupi ſanguis. ſed etiam fimus ꝯfert in colica paſſione. H Pytagoras. Homo in paſſione ſua q̄ lunam ſēſerit canini dētes. adib. i. lupi curāt eū.

Ca.lxxxix.

Uther. Ex li. de naturis reꝝ. Luther eſt aīal aſtutum ⁊ malicioſū. magnitudine murilegi. forma ꝓpe conſimili preter ꝙ in capite. colore fuſcum ⁊ nigrum pelle nitēs cui mollior plu ma pilus eſt. cuius nitor nō de facili cedit vetuſtati. Un̄ de pelle ipſius fiūt ornatus circa collum in veſtibus viroꝝ ac mulieꝝ: hec beſtia circa ſtāgna ⁊ fluuios habitat ibiqꝫ foueas habet. ⁊ fetus facit. piſcibus viuit quos mirabili frequentia venatur. Qui licet ſub aquis diu viuere poſſit r̄ſpi raculum tamen ab aere trahit. Un̄ quan doqꝫ auiditate prede gurguſtium id eſt naſſam ingreditur. Et quia tunc ne ꝑ in troitus locum redire nec naſſam tam cito diſcerpere poſſit ſpm̄ in aere recuparenō valēs in aqs ſuffocat̄. Adeo vo ciboꝝ cu pida eſt ⁊ auara ꝙ piſces captos in ſpecu ſuo tanto cumulo congregat. vt ex putre dinis eoꝝ fetore nō ſolū foueā. ſꝫ etiā aerē inficiat: Qd nō ſine piculo ſui qdaꝫ experti ſunt: qui hāc beſtiā capere voluerūt. a piſcatoribus aliqñ domeſticat̄ ⁊ arte inducit̄. vt piſces ſuo circuitu cogat picula retiū i gredi. ſuoqꝫ iuuamie capi. Un̄ magnum emolumentū dn̄is ſuis preſtare videt̄.

Ca.xc.

Umbricus. Iſi. Lūbric⁹ eſt vmis inteſtinoꝝ ſic dictus. qꝫ lubricus q: labit̄. vel eo ꝙ in lūbis fit. hoꝝ tria ſunt genera. rotundi longi ⁊ lati. Haly in li. regalis diſpoſitōis. Lūbrici naſcū tur ex hūoribus flegticis putreſcentibus in īteſtinis vbi naſcit̄ calor extrane⁹. Hos īpoſſibile eſt naſci de ſanguine vel colera rubea: nā colera rubea cū amaritudine et acuitate ac ſiccitate ſua hmōi occidit aīa lia. Sāguis āt de venis vel arterijs nō ex it. ⁊ ſi exierit ꝑ ſa gignit cū paſſiōib⁹ alijs Un̄ paſſionē hāc hn̄t pueri flegticā ⁊ groſſam hūiditatē hn̄tes. cū dieta ſua gſſa et purgādi negligētia. Maxīe vo in autūno hec paſſio naſcit̄ ex fructuū ꝯmeſtiōe. ⁊c.

Ca.xcj.

Ucbaonem ſiue lichaonē ⁊ lintiſ cus. Ex li. de na. reꝝ. Lichaon in orientis ꝑtibus eſt beſtia. quā in genere lupoꝝ nōnulli ponūt. ſꝫ lupo lōgi or eſt. ⁊ hꝫ crura breuiora ac diſſimilia. cer uiceꝫ qꝫ iubatā ⁊ multipharia coloris va rietatem. ſaltu velox. ⁊ innocuus hōim. ve natu viuit. habitū mutat ſꝫm tpa. Nā hye me hirſuta ē ⁊ pilis horrida. eſtate vo nu

da. Et hoc idē vult Pli. licet ꝑ alia verba
Lintiſcus. Ex li. de na. reꝝ. Lintiſcꝰ aīal q̄
drupes eſt (vt dicit expimētatori li. ſuo)
qd ex cane ⁊ lupa naſcit̄. Eſt em̄ vterqꝫ pa
rens adeo luxurioſus. vt odio natali ſibi
ꝯdicente (q̊d eſt inter canē ⁊ lupū) ī copu
lam tn̄ ꝯueniāt ꝓpter luxurie delectamētū
Sicqꝫ fit vt fetus attrahat ſibi colorem ⁊
mores vtriuſqꝫ. Pli. li. viij. E lupis galli
canes cōcipi volūt. q̄ꝝ greges ſuū quiſqꝫ
ductorē e canibus ⁊ ducē hn̄t. Illū ī vena
tu comitant̄. illi parent. Vſi. Lintiſci dicū
tur (vt ait Plinius) canes nati ex lupis et
canibus. cum inter ſe forte miſcent̄.

Ca. xcij.

Aricomorion. Albertꝰ
in libro de naturis aīali
um inquit. Maricomori
m on eſt beſtia oriētis raro
viſa. cuius magnitudo
eſt vt leōis. coloris rubi
cundi. tres ordines den
tium habet in ore. Pedes ſunt vt leonis.
Facies eius ⁊ oculi aures vt homīs. Cau
da eius vt ſcorpionis. Agreſſui ſonus eiꝰ
vt tube. ⁊ voces imitantur hominis. Ve
locitas eiꝰ ſicut cerui. Et deceptos hōies
deuorat.

Ca. xciij.

Vſtela. Ex li. de na. reꝝ. Muſtela
m eſt beſtiola ſubdola. catl'os ſedu
le nutrit. eoſqꝫ de loco ad locū ſe
ſepiꝰ tranſfert ne forte īueniant̄. hec rupeſ
⁊ cauernas inhabitat. diutiſſime dormit
Qn̄ cū ſ̄pente pugnare vult. agreſti ruta
ſe munit. ꝓinde ſuꝑ oēm medicoꝝ artē ru
ta eē dr̄. ita vt ſi mortuos fetꝰ ſuos īueniat
ꝑ herbā naturaliter notā rediuiuos faciat.
De hac Clemēs papa dicit ꝙ ore ꝯcipit ⁊
aure parit. Muſtela ſ̄pētes ꝓſequit̄ adeo
vt ip̄m baſiliſcū īterimat. ſꝫ eo īterfcō cō
morit̄. ſic ḡ breuis corꝑe ⁊ ore. ſed aſtucia
mag̃ ⁊ aīoſitate. vincit etiā aīalia mag̃ a
gilitate corporis.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Ex īmatura ficu cum
herba fit emplaſtꝝ ſuꝑ muſtele morſum.
B Idē li. iiij. Eſt āt muſtele morſus ve
locis doloris. ꝯ q̄ꝫ fit empl'm cū cepis ⁊ al
lijs. C Odor rute muſtelā effugat.
D Eſculapius. Muſtele cinis ⁊ ſāguis
eius elephāticioſas ſanat. E Pli. li.
xx. Pueri doloribꝰ cinis muſtele cū cera
medet̄ F Sāguis muſtele podagriſ
ꝯfert cū plātagīe illitꝰ. p̄terea cinis muſte
le ex aq̄ potꝰ freneticis ꝓdeſt. Elephanti
am quoqꝫ ſanat.

Ca.xciiij.

m Umunetus ſiue mamonet⁹ ⁊ mã
ticora. Yſidorus: Mamonetus
eſt aĩal ſymea minus. in dorſo fuſ
cum: in ventre candidũ. caudam habens
villoſam: et collum ita groſſum vt caput
Unde captum non ligatur ꝑ illud ſicut cete
re beſtie cum laqueus id tenere nõ poſſit.
ſed ꝑ ventrem: Habet autem ꝓpriiſſime
faciem humane ſimilẽ: nigram duntaxat
⁊ ſine pilis. a collo deſuꝑ frontem. nec eſt
naſus ore ꝯtinuus. ſicut ĩ ſymea: ſed certũ
ſpacium inter vtrũq₃ ſicut in hõie. Jnter
has beſtias ⁊ ſymeas odium eſt implica
bile. bellumq₃ frequens. ⁊ licet virib⁹ non
preualeant: aſtucia tamen ⁊ animoſitate
bellandi ſymeis preferunt. Manticora
Auicenna. Jn ꝑtibus indie lupus q̇dam
eſt. qui grece dr̃ maricorion; latine ſc₃ mã
ticora tres habens dentium acies inferi⁹
⁊ ſuperius. Eſt autem magnus ⁊ piloſus
eiuſq₃ pedes vt leonis. facies ⁊ oculi ⁊ au
res vt hõis: fuſci ſunt eiuſ oculi: ⁊ color ei⁹
eſt rubicundus vt minij: Cauda eius ẽ vt
ſcorpionis agreſtis. Et in ea eſt rubedo.
Jpſeq₃ pilos eijcit. ⁊ loquitur ⁊ hinnit.
Uox eius eſt vt vox tube. ⁊ velociter cur
rit ſicut ceruus. Eſtq₃ agreſtis hominem
comedens.

Ca.xcv.

m Arcar⁹. Albt⁹. in li. de na: aĩaliũ
Marcar⁹ ẽ al' figure muſtle. ſ₃ q̃n
titatẽ h₃ catti. ſ₃ lõgi⁹ ẽ. ⁊ bina h₃
crura. ĩ dorſo vẽtre ⁊ gutt̃e albũ ſicut mu
ſtela; vngues h₃ breuioreſ q̃ catt⁹. ⁊ duoꝝ
geneꝝ. vnũ fagoꝝ. ⁊ alteꝝ abietũ dcm̃. ſ₃ il
lud q̇d nidicat ĩ abietib⁹ multũ ẽ pulchri⁹
⁊ ꝯmiſcent̃ ſibi mutua ãbo gn̄a; pell' vtri
uſq₃ ẽ ꝑcõſa. Gn̄a iſti⁹ aĩal' ⁊ muſtele hñt
hoc q̃ cũ ſint iracũda valde efficiũt efferi
da. ⁊ ſunt aĩalia vix vnq̃ quieſcentia etiã
qñ domeſticantur.

De Animalibus.

Ca. xcvj.

Elo Meloſus ⁊ Monoceros: Iſi
m doꝛus. Melo dcũs eſt eo ꝙ ſit io
cũdiſſimo mẽbro. ꝟ ꝙ fauos petat
⁊ aſſidua mella captet: Eſt ãt al' q̃drupeſ
armatũ vngul'. Gloſa ſuꝑ epl'aꝫ ad hebre
os. Melo vl' melotꝰ ẽ al' q̃d ⁊ taxꝰ dr̃. cuiuſ
pellis hiſpida valde. melota vocat̃. Vñ
de q̃buſda ſcis antiq̃oꝛibꝰ legit̃: Circũiert
in melotis. Ex li. de na. reꝝ. Meloſus ẽ be
ſtia valde mag̃. q̃ trũculẽtos hoſtes pſeq̃t̃
tã q̃ꝫ ad h̃ creata: Rictꝰ hꝫ ĩgẽtes. dẽtes q̃ꝫ
foꝛtes ⁊ ꝓminẽtes. cũ q̃bꝰ audacter bella
cũ aduerſarijs patit̃; h̃ cũ hõibꝰ foꝛtibꝰ ter
ribil' ſit: pueroꝝ tñ ĩnocentiã ⁊ eoꝝ ꝑuita
tem mirabl'r ꝑhoꝛreſcit. eoꝝ v̂ba fugit: in
q̊ digne magnificẽtia ĩnocẽtie ꝯꝓbatur.
Iſi. Monoceros ẽ mõſtꝝ. eq̃no coꝛꝑe: cer
uino caprte. cauda ſuilla. pedibꝰ elephã
tis: mugitu hoꝛrido: coꝛnu tñ vno. ſ. acuti
ſſimo. ĩ medio frõtis armatũ. Captũ q̃dẽ
ꝑimi p̃t. ſꝫ nũq̃ꝫ domari. ymo (vt dicit Ja
cobus) ꝙ nũq̃ꝫ viuũ in hõis ꝑtãtẽ vẽit. qꝛ
vinci ſe cernẽs furoꝛe vitaꝫ exuit. Phiſio.
monoceros ẽ al' puſillũ edo ſil'e. acerrimũ
hñt vnũ coꝛnu ĩ capite. Pli. li. viij: Aſpri
mã ferã monocerõtẽ reli q̊ coꝛꝑe eq̊ ſil'em
capite ceruo. pedibꝰ elefãte. cauda apro
mugitu g̃ui. vno coꝛnu nig̊ media fronte.
duoꝝ cubitoꝝ emanẽte. viuã capi negãt.

Ca. xcvij.

Igale. Actoꝛ. Migale beſtia q̃
m cameleonti ſimilis eſſe dicitur.
Rudolphus. ſuper Leuiticum.
Migale dicitur quaſi mus guloſus. Eſt
autem et fraudulentus. Nam cũ dolo ra
pit que poſtea ventri cõmittit. Auicẽna
Migalum eſſe dixerunt animal minꝰ mu
ſtela: Coloꝛ eius ad citrinitatem decliuuſ
eſt cum ſubtilitate ⁊ tenuitate. Lõgitudo
oꝛis eius eſt ad vltimum. ⁊ labium eiuſ in
vltimo. Cũq̃ꝫ videt animal: ſalit ad ip̃m:
⁊ cum teſticulis eius ſuſpenditur. Dixerũt
autem quidam: ꝙ habet foꝛmam ⁊ coloꝛẽ
muris. Verum muſcida eius eſt acuta: et
oculi parui: Dentes eius habent tres oꝛ
dines. ⁊ accidunt in circuitu moꝛſus veſi
ce plene humiditate ſanguinea ſuper ba
ſes fuſtas. Quãdoq̃ꝫ autem peruenit res
ad puncturam in inteſtinis ⁊ difficultatẽ
vrine. ſudoꝛemq̃ꝫ frigidum coꝛruptum:
Cum ergo cadit caro coꝛrupta curet̃ vul
nus curatione ſua.

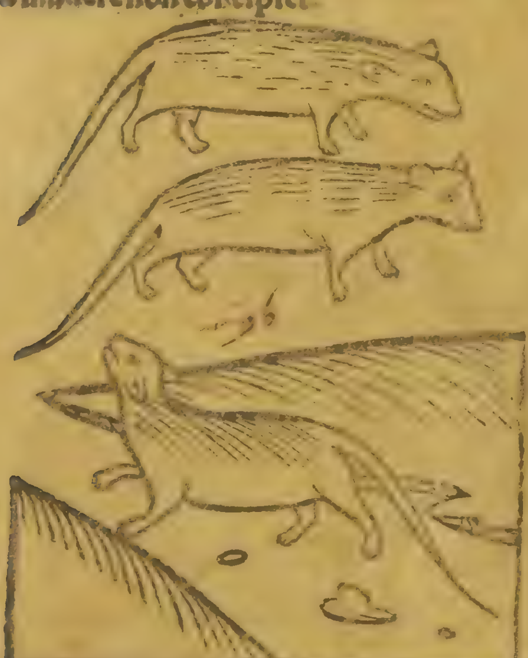

Ca. xc viij.

M Ulus. Ex li. de na. rex. Mulus ex azīo ⁊ eq̄ genit⁹: hȝ q̄dā azini ꝓpa ſ. aureſ lōgaſ. hīnitū horridū. cru cem ī hūeris pedes exiguos: ⁊ corp⁹ maci lentum. Reliq̄ v̄o vt hȝ equ⁹. Mule nuu q̄ ꝯcipiūt. q2 mēſtrui ſupfluitas ī eis cū cibo trāſit ī nutrimentū corpis. Itē ſanguis q̄ natā nō īdiget exit cū ſupfluitate veſice. Eſt ⁊ alia rō. qm̄ hoc al' extra naturā gn̄a tū eſt. ⁊ ei⁹ nat̄a diuerſificata ē in eq̄ q̄ cal'. nature ē, ⁊ azīo q̄ ſūme frigiditatis. Itaqȝ ī fetu diuerſifice gn̄ato ⁊ malo ꝯplexiona to. nō p̄t eē ꝯcordātia ptiū ⁊ ordiata natu ra. vt q̄i ex ꝓpa. ſibi ſile gn̄et. q̄ nullā ꝓpam gn̄is ſui ſbāz hȝ. itaqȝ ī aīalib⁹ rōnoꝝ mu las pepiſſe. ꝓdigij loco habitū ē.

Operationes.

A Aui. Muloꝝ pell' ac ſimiliū ciniſ po nit ſup aduſtōez ignis. B Et vlcera ca. qn̄ nō ſūt cū apate: Eſt ētiā medicamē excoriatōi pedū a calciamētiſ atȝ coraꝝ ⁊ fiſtul'. C Gelber⁹ in li. de ſenſib⁹. Si domū fūigaueris cū vngula muli ſiniſtra nē r̄maēbit ībi ſorex D Pli. li. xxviij Cinis vnguleꝝ muli l' mule ex olō mirtio alopitias replet. E Eſculapius. Au ricule mule ⁊ burdonis teſticuli. ſi ferātur a muliere non concipiet

Ca. xcix.

M Us. Ex li. de naturis rex. Mus ē beſtiola panis cupida. ⁊ eoꝝ q̄ ex frugibus ad humanos vſus fiūt In pquirendis cibis ſolertiſſima. ꝓ q̄buſ etiam nulla plerūqȝ vitat pericula. eorūqȝ cupidine duriores ſolidaſqȝ materias de molit̄. Porro ſi in aq̄ bibit̄ morit̄. q2 val de hūide nature ē. Pli. li. viij. Muriū plu ra genera ſunt in regione cyrenaica. Alij lata frōte. Alij acuta. Alij erinacioꝝ gn̄e pūgentibus pilis. ⁊c̄. Ex li. de na. rex. In oriente mures magni ſunt ad modū vul piū. q̄ aīalia pimūt hōies licet nō occidāt morſib⁹ tn̄ moleſtāt. In arabia mus mag nus īuenit̄ c⁹ pedes an̄riores ſunt magni ſ. vni⁹ palme. poſteriores āt vnius digiti.

Operationes.

A Pli. li. xxij. Cameleonis herbe ſuccuſ additis aq̄ ⁊ oleo mures ī ſe ꝯhit ac necat ni ꝓtin⁹ aq̄ ſorbeāt. B Idē li. xxiiij. Taxi q̄ȝ arboris fum⁹ necat mures. C Idē li. xxv. Elleboꝝ etiā polēte admixtuȝ mures necat D Idē li. xxvj. Porro ſi cēbꝝ muſtele coaglō addat̄. dicūt caſeos a murib⁹ nō attingi. E Idē li. xxvij. Aconitū e lōgin q̄ mures odore necat. F Razi in Almāſore. Mures de domo calcāto fumigata fugiūt. G Aui. in ij. can̄. Squilla ē cepe muris ſic nōiata quia murē interficit. H Itē argentū viuū īterficit mures. I Ad effugandum mures mus maſcul⁹ excoriat̄. ⁊ ī domo di mittit̄ aut caſtrat̄. aut cauda ei⁹ abſcindi tur. ſȝ excoriatio fortior ē. K Itē mus aſſat⁹ ⁊ ſiccat⁹. ⁊ īfanti dat⁹ ad ꝯmedendū abſcindit ſaliue fluxū ab ore eius. L Sāguis muris eradicat v̄rucas. M Sterc⁹ āt ei⁹ ſup alopitiā ꝯfert. ꝓpeqȝ adu ſtū ⁊ cū cepe linitū N Cū thure v̄o ⁊ aq̄ mell' bibitū frāgit lapidē. O Itē ſumptū ſoluit vētres pueroꝝ. P Et qn̄ cū aq̄ coq̄t̄ ⁊ ſedet in ea q̄ difficultateȝ vrīe patit̄ ꝯfert ei Q Ex li. de na. rex. Fimus muris vehemēter laxat. vn̄ ⁊ trutā ni medicinam ex eo acuunt.

Ca.c.

m Uſquelibet. ⁊ Muſcus. Yſi: Muſquelibet eſt beſtia oriētis capole magnitudinē hñs. in cuius igui ne creſcit apoſtema de collectis hũoribuſ Quod cũ maturatũ fuerit. collidit illud ⁊ fricat ad arborē, ſicq; ſoluit̃. ⁊ decurrit ſanies: ibiq; cōdenſat̃ ⁊ indurat̃. Et hmōi ſubſtātia muſc⁹ vocat̃: Oīs etiā caro eiuſ ⁊ ſterc⁹ dr̃ muſcus. ſed ille multo melior ē. q̇ ab ap̄ate currit. Muſcus odore perdito v̇tutem ſuā in fetoribus ⁊ latrinis recuperat ꝯ̃ fetorē eluctat̃. ⁊ ſic q̃ſi luctamine reuiuiſcit. Conſtan: in li. graduũ. Muſcus puſtula eſt in ventre cuiuſdā aīalis. De q̊ etiaꝫ ſuperius dcm̄ in cap̄. lxviij. Gazelle. Et eſt capreoli ſimilis. q̊d eſt ī india: Idē in Pātegni. Muſcus maior eſt in aromatibus. ca. ⁊ ſiccus in: iij: gradu.

Operationes.

A Yſido: Muſcus valet ꝯ̃ ſincopim. et cordis debilitatē. cerebriq; ⁊ epatis. ⁊ ſtomachi: B Conſtan. li. vt ſup̄ Muſc⁹ ꝯgruit ſenioribus ī hieme. mēbra quideꝫ defecta aromatizādo ꝯfortat. timorē melancolicũ amputat ⁊ audaciam p̄ſtat.

C Item ſternutationes de muſco ꝯ̃ paraliſim adiuuant: D Item Muſcus mittit̃ in collirijs ⁊ pillulis ſeu pulu̇erib⁹ oculoꝝ. cuius vires albugines oculoꝝ extenuant. noxiũ humorē deſiccant E Dyaſ: Inunctũ capitis grauedinē depellit: eiq; vires preſtat. q: ꝯfortatiuũ eſt. F Dat ſolaciũ mēbris oībus. et fortitudinem auget oſſibus G Scotomiā ex habundanti humore natā emēdat: Sōnum īuitat. Venerē ſtimulat: H Cor ⁊ oīa viſcera ꝯfortat in modũ cataplaſme impoſitũ. Lege ſupius cap̄: gazel. ⁊ plenius inuenies de muſco.

Ca.cj.

m Uſio. Yſidorus: Muſio cattus eſt appellatus eo ꝙ muribus ſit infeſtus: Ex li. de naturis rerum: Muſio ſiue murilegus aut cattus grece dicitur quaſi aſtutus. Animal eſt immundum ⁊ venenoſum. ⁊ omniũ muriũ genuſ perſequitur: Cum bufonibus quoq; pugnare dicitur. Quoꝝ licet venenatis aculeis repugnetur. non tamen necantur. Mures captas primo luſibus afficit. poſt hoc illuſas cōmedit: Oculis carbunculoſis tam acute cernit. ꝙ etiā in antris tenebroſiſſimis velut in luce etiam mures aſpicit.

Dentes habet ad modum ſerre. pilos circa os habet. quibus ablatis audaciã perdit. Blandicijs gaudet Loca calida diligit. Unde pre nimia pigritia pellem ſuã comburit. hominis manu cõtrectari gaudet. Et ad ludum facilime prouocat. Loturam faciei lambendo prioribus pedibus imitatur. Libidine impacientiſſime accẽditur. Et libenter coitus tẽpore ſilueſter efficitur.

Operationes.

A Auicenna. Uermis qui eſt ſub vrceis aque. plurimos habet pedes. ⁊ cum tãgitur rotundatur B Si palatum ex eo cum melle tangitur. valet contra prefocationes. ⁊ ſimiliter cum comeditur. C Confert etiam aſmati. ⁊ ad dilatationem anhelitus ſm quod dr. D Itẽ vermis multipes cum vino bibitus. confert ictericie. ⁊ difficultati vrine.

Ca. cij.

m Ultipes. Yſidorus. Multipes eſt vermis terrenus a multitudĩe pedum vocatus qui contractus in globum ꝯplicatur. Naſcitur ſub petris ex humore ⁊ terra. Areſtotiles. Animal anuloſum longi corporis ⁊ multorum pedum equalem habet anuloſitatem. et viuit aliquantulum poſt capitis abſciſionẽ Item per fumum ſtoracis ſicci multipes deluditur ac deprehenditur. Ex libro de naturis rerum. Multipes a re nomen habet. ⁊ ſanguĩe caret hoc animal (dicit auguſtinus) Aliquando coram ipſo allatũ. eoqꝫ ſpectante in multas partes conſciſũ ⁊ tamen vna queqꝫ pars vixit ab alijs ptibus ſeparata.

Ca. ciij.

n Epa. Phiſiologus. Nepa. quibuſdam placꝫ ſerpentem eſſe femineam q̃ in hora libidinis eſtuantis mari ſuo comparica put precidens ipſum necat Unde ⁊ ipa in partu necatur viceuerſa. Sic ergo eadem eſt nepa. que ⁊ vipera ſic dicta. quaſi vi pariẽs Cum enĩ ꝓpe partum eſt catuli matris viſceribus corroſis. erumpunt cum interitu ipſius matris. Actor. De hac ergo ſpecie plenius dicet̃ infra vbi agetur de vipera. Obix. Yſi. Obietes dcã eſt. eo q̃ arene colorem hẽat. de q̃ poeta q̃ ſperſis pict⁹ maculis theophanus obites. ꝯcolor exuſtis atqꝫ indiſcretus harenis. ⁊c̃.

Ca.ciiij.

n Eomō: Albertus in li. de na. aīa lium: Neomon beſtia eſt ⁊ grece vocatᷓ neomon. latine vo ſuillus. et dr̄ eo ꝙ ſetas hꝫ ꝓ pilis. ⁊ hoc odore ci bum cōuenientem a venenoſo diſtinguit Hec beſtia ſerpētes ꝑſequitᷓ. q̄ cū aſpide pugnās caudā erigit ꝙ aſpiſ q̄i minantē obſeruat. ⁊ ad vim ſuam cum ea tranſfert aſpidem deceptam.

Ca.cv

Nager. Yſi. Onager interp̄tatᷓ azin⁹ fer⁹. Onager. xxv. die Marcij. xij. vicib⁹ ī nocte rugit ſil' rī die. ⁊ in hoc ꝯgnoſcitᷓ eq̄noctiū eē. Eiuſ q̄ꝫ rugitibus ꝑ ſingulas horas rugiētis nūer⁹ horaꝝ ꝯgnoſcitᷓ. Actor. Onager vt legitᷓ ī ſolitudinib⁹ ⁊ ī altis habitat vbi ꝓpter bn̄fitiū vētoꝝ diuiſ⁹ a potu viuit vn̄ Ibere. Onagri iq̄t ſteterūt ī rupibus traxerūt ventū q̄ dracōes. Ex li. de na. reꝝ Onager ī die magnū ē al' ⁊ crudele formā azini hn̄s. ⁊ vnū ſolū cornu in frōte. Duꝝ nimis et acutū ac longū ad beſtias ꝯrias debellādaſ. ⁊ hoc hꝫ ī medio capitis. ſoleas etiā fortes ⁊ acutas hꝫ vt iuuamē naᷓ tale. q ī alteri⁹ cornu deſcū ꝑdidit. ſ eis recuperet. Pli. li. viij. Onagri in frigida ⁊ licaonia p̄cipui ſunt.

Operationes.

A Yſid. ⁊ Aui. Onagri fel. i. azini ſilueſtriſ eradicat noꝝ. ⁊ ꝯfert ſup apatū veſtigia linitū. B In empl'is etiā heriſipile ponitᷓ ac ꝓhibꝫ ip̄aꝫ C Vris azini ſilueſtris lapidē ī veſica frāgit. D Actor. Vngl'a ſilueſtris azini ſi ꝯburatᷓ et bibatur epilentie ꝓdeſt.

Ca.cvj.

Rafflus. Albertus in li. de natu
o ris aĩaliũ. Orafflus anĩal ẽ varie
coloris oĩa p̃cedẽs aĩalia. In añ
riori pte ẽ valde altũ ita vt capite extenſo
altitudinẽ .xx. cubitoꝝ. in poſteriori ãt par
te emiſſum. ad inſtar cerui pedes hꝫ ⁊ cau
dam. Collũ extĩtium ⁊ caput equinũ licet
minus ſit aliquantulũ colores multos hꝫ
tñ album ⁊ rubeũ hꝫ frequẽtiores cũ vidit
ſe cõtemplãtes ãmirari huc ⁊ illuc ſe ver
tit prebens ſe bene videndum hoc aĩal tẽ
poribus nr̃is viſum eſt. Et arabice vocat̃
ſeraph.

Ca.cvij.

Nocenthaurus. ⁊ oraſius: Ex li
o bro de naturis reꝝ. Onocẽthau
rus eſt animal mõſtruoſum: ⁊ na
tura biforme. capite ſcꝫ azinino: et corpe
velut humano. faciẽ habet ſatis horridã.
manuſqꝫ formatas abiles ad oẽm actum
dũ vocẽ pmit q̃ſi loqui incipit ſꝫ inſueta la
bra vocẽ hũanam formare nõ pñt. hic p⁹
inſequẽtes ſe ligna vel lapides mittit vt
experimentator dicit. hoc monſtrũ (dicit
Adellinus phũs) inter ceteras beſtias ab
inicio nõ fuiſſe tale creatũ. ſꝫ aliqñ ⁊ alicu

bi caſualiter ex adulterina ꝯmixtione ge
nerari: Oraſius. Iſi. Oraſius in anterio
ri pte altũ: eminẽs valde Ita vt extenſo ca
pite .xx. cubitoꝝ altitudinẽ poſſit attingẽ
In poſteriori vͦ pte demiſſum eſt. inſtar
cerui. Collũ hꝫ extenſum. caput eqnũ. licet
minus; pedes ãt ⁊ caudã vt ceruus. pellẽ
vͦ ſic omĩ coloꝝ genẽ diuerſimode varia
tam: vt hõ fruſtra tẽptet artificio natura
lem eius pulchritudinẽ imitari. Hoc aĩal
nr̃is tpibus a ſoldano babilonioꝝ trãſmi
ſſum eſt impatori Friderico iã romanoꝝ
auguſto, ⁊c̃: In p̃cedẽti cap̃: Albertus
illud aĩal ſpãliter deſcribit ⁊ appellat eũ
Orafflus.

Ca.cviij.

Rix: Actor. Orix eſt aĩal mundũ
o ſm legẽ. iuxta libꝝ Deutronomij
De quo etiam dicit Yſaias. Dor
mierũt ſicut orix illaqueatus. Ex li. de na.
reꝝ: Orix eſt beſtia capree magnitudinis
hirco ex parte ſimilis. villũ hñs ſub mẽto
Hec in illa pte affrice q̃ caret aq̃ generat̃
et ideo perpetua ſiti ardet. Admirabile
vero remedinm ſicientium latrones getu
lie terre aqua carentis certiſſimis experi
mentis prodiderunt quo homo in ſiti co

duraret auxilio quí illo ſaluberrimo liq̄re veſicis dictaꝝ beſtiaꝝ infuſo ꝑ pte modica vterent̄. hec beſtia ſicut egipcíj tradūt in exortu canicule naturaliter tripudiare videt̄ ꝓpage corporis eius viſibiliter ſentiente. ꝙ imber ⁊ frigus abijt. inſtentqꝫ vapores ignei ſolis vt veſtiat̄ terra floribus herbaſqꝫ ꝓferat ⁊ fructus: Eſt aūt frigoris impaciens Vñ nec frigus nec niues de facili ſuſtinere poteſt.

Ca. cix.

p Anthera: Yſi. Panther dictus eſt ſiue ꝙ oim̄ aīalium ſit amicus. excepto dracone. ſiue quia ex ſui generis ſocietate gaudꝫ ⁊ ad eandem ſimilitudinem quicqt accipit. reddit: Pan em̄ omē dr̄: Gloſa ſup Oſee. Nihil leone forcius: Nihilqꝫ panthera velocius. Ideo ꝑ ꝓphetā ait dñs: Ego quaſi panthera effraim ⁊ quaſi leo domui iuda Ex li: de na. reꝝ: Pāthera eſt aīal varium ac ſpecioſum nimis. Sunt q tradūt huic in armo maculā eſſe lune ſimilem: ⁊ interdum creſcere rotundā ⁊ ad lune mutationem variari. Pli. li: xj. Habentqꝫ pāthere quattuor mām̄as in medio vētre. Mares autem in omni genere fortiores ſunt feminis. preterꝙ̄ in pantheris ⁊ vrſis. Item Panthera ſemel omnino parturit: cuius cauſe ratio manifeſta eſt. Nam cū i vtero matris coaluere catuli maturiſqꝫ ad naſcendum viribus pollent, odiunt temporꝝ moras Itaqꝫ oneratam fetibus vuluam tanꝙ̄ obſtātem partui vnguibus lacerāt ⁊ effundit illa partum ſeu pociuſ dimittit dolore cogente. Ita poſtea corruptis ⁊ cicatriſoſis ſedibus genitale ſemen īfuſum non heret acceptum: ſed irritū reſilit. Nā ⁊ dicit Plinius. Animalia cum acutis vnguibus frequenter parere non poſſe. viciantur em̄ intrinſecus ſe mouētibꝰ catulis Phiſiologus. Pantheris venandis inſiſtentes hircani. veneno carnes illiniunt. eaſqꝫ per compita ſemitarum ſpargūt vt illarum eſu panthere ſeducantur: Sed ille dum excrementa hōis deuorāt euadūt.

Operationes.

A Auicenna. Panthera ⁊ pardus quādo venenum comederunt ſtercus homīs querunt ⁊ comedunt. ⁊ ſic euadunt.

Ca.cx.

p Apro Albertus in li. de na. aīaliū. Papro aīal eſt circa ceſariē habundās ciuitatē. paꝝ vulpib⁹ maius lepoꝝ hn̄s mores. adunata em̄ vllulant. Aliqñ em̄ vno ꝓcinente. ⁊ alijs poſtea ſiꝉ reſpondentibus: piloſa āt ſunt hec aīalia vt vulpes Et vbi vnū iſtius ſpeciei occiſum fuerit. cetera circa ip̄m vllulant ſicut plangūt mortuū. Et ſunt eoꝝ voces adeo ſonore. ꝙ cum eminus ſunt tanq̄ de propinquo putanꝉ audiri. hoc aīal dicitꝉ ſepulchra hōim in fame aliqciēs intrare. ⁊ cadaueribus hōim veſti. Et ē q̄ſi ſit cōpoſitum ex lupo ⁊ vulpe.

Ca.cxj.

p Athyon. Albert⁹ in li: vt ſup̄. Pathyon aīal eſt. ꝙ natnre decorem mirabilē. hꝫ colorē em̄ purpureo pollēs adeo eſt radioſum, vt viſus in ip̄a q̄ſi ſintillare videatꝉ: Mortuū āt ruborem retinet pellē. ſꝫ ſubducitꝉ radioſitas. et eſt ad modū canis in q̄ntitate. māſueſcibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo: Quidam āt ātiqꝝ putabāt hoc aīal hr̄e aliqd diuinitatis. Oſſa huius aīalis duriſſima ſunt ⁊ fortiſſima. ⁊ nerui adeo fortes. ꝙ n̄ niſi magna violentia valeant dirūpi.

Ca.cxij.

p Arandrus ⁊ pardus. Solinus Parandrum nutrit ethiopia. boum magnitudīe. ybico veſtigio. ramoſis cornib⁹. capite ceruino. vrſi colore. ꝑiter villo ꝓfundo Hūc parandꝝ aſſirmāt habitū metu v̄tere. ⁊ cū deliteſcit aſſimilē fieri cuicunqꝫ rei ꝓximauerit. ſiue ſaxa alba ſit. ſeu frutecto virēs. ſiue q̄ꝫ aliū modum ꝑuerat: faciūt hoc idē ī mari polippi ī terra cameleōtes. ſꝫ ⁊ polipp⁹ ⁊ cameleō glabra ſunt. vt ꝓni⁹ ſit cutis. lenitatē proximantia emulari. In hoc āt eſt nouū ac ſingulare hirſutiā pili coloꝝ vices facere. hīc euēit: vt difficulter capi pn̄t. Yſi. Pardus ſcōs p⁹ pāt herā ē. gen⁹ variū ac velociſſimū ⁊ ꝑceps ad ſanguinē: ſaltu em̄ ad mortē ruit. ex adulterio pardi ⁊ leēne leopdus naſcitꝉ. ⁊ terciā originē efficit: Ex li. de na. reꝝ. vt dicit magn⁹ Baſili⁹. Pard⁹ ē beſtia torna ⁊ acuta nīs in īpetu. corp⁹qꝫ motib⁹ auiū ꝯueniēs hꝫ. ⁊ variū in colore ſaltu poti⁹ q̄ curſu ꝑdā inſeqꝉ. In affrica ꝓpter īopiā aq̄ ꝯgregāꝉ diuerſe fē ad āneſ ibiqꝫ leene beſtijs varijs vel viꝉ volūtate miſcenꝉ. Et inde pardi ꝓcreari dicunꝉ.

Operationes.

A Areſto. Pard⁹ ſicut ⁊ pāthera qñ venenū ꝯmedit ſterc⁹ hōim q̄rit ⁊ ꝯmedit.

Ca.cxiij.

p

Ilosus. Pirolus. ⁊ Putorius. Ex li. de na. reꝝ. Piloſus ē aīal (ſicut gloſa dicit ſuꝑ Yſaiam) q̊d in hominis figura ſuꝑius incipit ſꝫ inferi⁹ ī pedes beſtie deſinit. qualē btūs Ihero. in vita pauli heremite ṗmi deſcribit. q̄ ſuꝑius ſit hō frontē aſꝑam hn̄s cornibus ⁊ in capraꝝ pedes deſinēs. Aſſerit idē nulli eſſe dubiū iſtud monſtꝝ in oriēte eſſe captum ⁊ in Allexandriā miſſum. ⁊ inde mortuū. ſaleq̃ꝫ infuſū ne a calore diſſolueret̄ deportatum fuiſſe Cōſtantinopolim. vt ab īꝑatore iam Friderico videret̄. Noſtra etate delata fuit regi Francie beſtia ad magnitudinem canis Caput q̄dē nō multum diſtabat a capite canis. cetera corꝑis membra vt hō ꝓrſus habebat. Crura q̄deꝫ nuda vt hō. manuſq̃ꝫ brachia. collum albuꝫ ac nudū hēbat. Carnib⁹ coctis veſcebat̄. Ita decenter ⁊ modeſte manib⁹ capiebat cibum ⁊ ori ſuo inferebat. vt nullus dubitaret in hoc. qm̄ humanū modū in talibuſ haberet. Erectū vt hō ſtabat. ſedebat vt homo. Puellis ⁊ feminis libentiſſime iungebat̄. Et in ſexu viri ⁊ femīe diſcretionē habebat. Genitale mēbꝝ vltra q̄ corꝑis q̄ntitatis exigebat habebat magnum. furijs igitur agitatū. Hoc aīal crudeliſſime mouebatur. ⁊ in hōies ſeuiebat. Ceterum cum placatū eſſet inſtar hōis mitiſſime et decentiſſime ſe gerebat. ⁊ mulcebat̄ alloquijs. ⁊ colludentibus applaudebat. Ex li. de na. reꝝ. Pirolus eſt beſtia ꝑua maior q̄dem ſed non longior q̄ muſtela. colore rubea ſed in ventre cādida Mira agilitate viget. In arboribus habitat. ⁊ fetus fouet. In quiete ſe gerit. ⁊ de arbore in arborem ſaltu potius q̄ volatu tranſit. q̄uis aliqn̄ cauda pro pēnis vtat̄. Caudā em̄ villoſam prope ad ſui magnitudinem hꝫ cuius ad viſum ſaltu mouetur. Et ſi quādo gracia paſtus aquam trāſire cupit lignum ad modum leue ſuꝑ aq̄ cōgerit. cui ſuperſidens (quaſi velū nauis) caudā ſuā erigit. ſicq̃ꝫ vento flante velificans ligno tranſuehitur. Eſtate cibum cōgerit. quo viuat in hieme. Viuit āt nucib⁹ ⁊ cibo q̄ dulcis eſt libenti⁹ veſcit̄. Yſi: Putorius a putore dictus eſt. q꞉ nimiū fetet. ⁊ hoc maxime cū iraſcit̄. hic ſicut ⁊ daxus. Hꝫ crura in ſiniſtro latē breuia. ī dextro lōgiora. ardua domoꝝ īhabitat ⁊ penetralia. galliarum ac pulloꝝ cupidiſſima ē. talib⁹ em̄ viuit. Cūq̃ꝫ gallinā capit aut pullū: caput ī inicio petit. vt hoc deuicto ī ceteris ei mēbris laborare difficile non ſit.

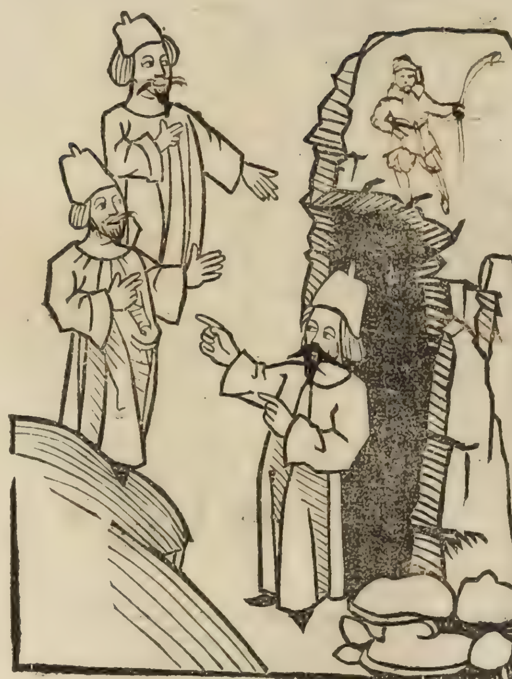
Ca.c xiiij.

p Egaſus. Albertꝰ in li. de na. aīalium. Pegaſus aľ magnū ē ⁊ horridum ī ethyopia. eq formā hȝ Alas vt aqla. ſȝ multo maiores. caput armatum. cornibus hȝ. adeo mōſtruoſuȝ vt eo viſo cuncta fere aīantia terreat graui corpore. fuga mirabili Alaꝝ remigio adiuti pegaſi potius currūt ꝙ ꝓuolant ⁊ colliſo aere ṽtute pennaꝝ adinſtar turbinis impellunt ventos multas eſcas deuorāt. In q̄ete mouenť. infeſti ſunt aīalibus ⁊ hoc maxime homini.

Ca.c xv.

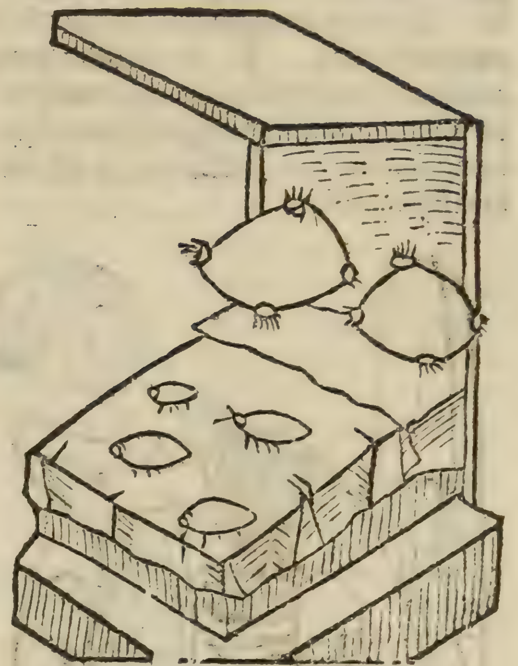
p Igargus. Bartho. in li. de ꝓprietatibus reꝝ. Pigargus ē aīal mūdum q̄ ad eſum. vt patȝ Deutro. xiiij. ⁊ ē aľ cornutū ⁊ barbatū ſicut hircus. minꝰ ceruo. maiꝰ hirco. vñ ſiľis eſt hirco ceruo ſȝ lōge minꝰ q̄re iſra de tragelapho rumiat ſicut hircꝰ. ⁊ findit vngulam ſicut ceruꝰ. ⁊ ē aľ agreſte magne velocitatis nemora īhabitat ⁊ deſerta. Hugo āt dicit ꝙ pigargus ē auis pua ⁊ deꝑſſa. vñ. dr a pige q̄d ē deꝑſſio. Sȝ in deutro. ſupponit ꝓ aīali q̄drupede q̄d ē ſiľe hirco ceruo. Ut ibi īnuit gloſa. nec aſpirať ibi pma ſilba. vñ cū h non debet ſcribi q̄dā ſcribūt philargū. ſȝ male. vt patet in libris correctis.

Ca.c xvj.

p Igmei. Bartholomeus in li. vt ſup̄. Pigmei ſunt hōies parui ſtatura cubitali. quoſ greci a cubito pigmeos vocant. Hi mōtana indie tenēt quibus vicinus eſt occeanus. vt dicit Papias. Sȝ dicit Auguſtinus ſic Pigmei tātum ſemi cubitales ſunt. qui tercio anno ꝑfecte ſunt etatis ſeptimo ſeneſcunt. Dicunť autem pugnare contra grues. a quibus armati ferro aliquociens deuincunť De pigmeis autem dicit Plinius. li. vij. cap̄. iij. Pigmei ceruos vt ſunt dodrātes non excedētes ſalubri celo ſemper vernāte habitant in terra tempata montibꝰ cōpoſitis ex partibus aquilonis quos grues infeſtare fama eſt. Qui inſidentes arietum caprarum dorſis armati. ſagittis vero tempore congregato agmine ad mare deſcendunt ⁊ oua ⁊ pullos gruum pro viribus deſtruunt ⁊ conſumunt. et hanc impeditionem faciunt tribus menſibus q̄d ſi non facerēt futuris auium gregibus reſiſtere non valerent. De pennis autem earum ⁊ ouorum putaminibuſ ſibi caſas faciūt. vt dicit idem Et ſubdit Areſtotľes Inquit in cauernis viuē pigmeos tradit

Ca.cxvij.

p Oledrus. Albertus in libro de proprietatibus rerum. Poledrꝰ dicitur eque filius ſiue pullus equnus: quoniam diu matris vberibus ē ſubiectus. In cuius frōte vt dicit Areſtotileſ libro.vij. inuenitur yconamor id eſt amoris veneficium: quando naſcitur ⁊ lābūt matres equorum lingua ⁊ tondunt illud: ⁊ mulieres incantatrices prouerbiant ex hoc. Poſterior pars pulli eſt maior parte anteriori ⁊ cum iuueneſcit creſcit pars ſuperior: ⁊ propter hoc erit eleuatio anterioris partis corporis multorum equorum magis ꝙ poſteriori. Et ideo quando eſt pullus poteſt pede poſteriori tangere caput ſuum quod facere non poteſt quādo peruenit ad etatem. Yſidorus. libro octauo. Circa autem pullum equinum hoc vltimo animaduertas quia paſſum ſuauez vel durum quem aſſueſcit in iuuentute vix poteſt dimittere etiaz in ſenectute. ⁊c̄. Superius in cap̄.liiij. dictū eſt. quare ibidem vide de equo.

Ca.cxviij.

p Ulex: Ex li. de nat̄. rer̄. Pulices vocati ſunt eo ꝙ ī puluere magiſ nutriuntur. Patet pulicē eſſe vermiculū nigr̄ ⁊ minutū q̇dem: ſ꜡ valde pungitiuū: maxie āt tp̄e eſtiuo ⁊ pluuiali. Saliunt poriꝰ ꝙ volant. nocte ꝙ die magis hōiem infeſtāt. Et niſi vehemens torpor aut ſomnuſ grauis ī mēbris ſit ſe tueri nō p̄t. Cū q̇s manū adhibet celerius fuga dilabunt̄. nec inueniri queunt.

Operationes.

A Ex li. vt ſup̄. Cōtra pulices optimū remediū eſt om̄i veſp̄e corpus abſinthio fricare. vel herba eadē cū olō cocta corpꝰ perūgere. B Pulex in duas p̄tes diuiſa reuiuiſcit. C Raſi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerint domus rorer̄ pulices om̄ino deſtruent̄: D Aqua ſimiliter in qua ruta coquit̄ aut oleāder eos interficit. E Auicenna. Ad effugandū pulices aſpergit̄ domus cum infuſione coloq̇ntide. tūc em̄ ſaliunt ⁊ fugiūt. ⁊ ſimiliter ex decoctione rubri: F Dixerunt aūt q̇dam ꝙ qn̄ ſanguis hirci ponit̄ in fouea in domo. apud eū cōgregant̄. deinde moriuntur: G Similiter aggregantur

ſuper lignum linitum ex adipe hericij.
H Item fugiunt ex odore caulis. ⁊ foliorum oliandri. I Palladius. Pulices fugantur amurca p pauimentū freqnter aſperſa. vel cimino agreſti cum aq̄ trito vel cucumeris agreſtis ſemine aq̄ reſoluto ſepe infuſo

Ca. cxix.

p Ediculꝰ. Raſi. Pediculi ſunt vmeſ cutiſ a pedibꝰ dcī. vñ pediculoſi dicti ſunt q̄bus pediculi in corpe efferueſcunt. Ex li. de na. rex. Pediculi dicuntur a numeroſitate pedū. hoc malum ex ip̄a hōis carne creatur indubitanter. ⁊ tamē inuiſibiliter. hos nōnulli de ſudore hōis. Alij de poris ⁊ euaporatōibus gigni dicunt. Haly. Accidit āt peregrinanti copia pediculoꝝ in corpe ꝓpter ſudorem ⁊ puluerem: ac balnei paucitatem.

Operationes.

A Haly. Quod cum euenerit corpꝰ peregrinoꝝ vel alioꝝ cathaplaſmet cū argēto viuo. occiſo cum oleo: adiūcta ariſtologia lōga. mane q̄z balneū ingrediat: ⁊ corpus eius fricatione valida mūdet. B Raſi. Pediculoꝝ generatōez ꝓhibēt vſus balnei ⁊ lauacri. pannoꝝ freq̄ēs mutatō proprieq; vt pannos. qui carni adheret. lineus ſit huiuſmodi pediculos interficit argentum viuū extinctū ſi oleo miſceatur ex oleoq; fila lanea inungant q̄ ſup ſe aliquis appendat: aut ex eis ſe cingat: C Auicenna. Stafiſagria cū arſenico pediculos interficit. ⁊ ſimiliter argētum viuū extinctum: D Precipuū remedium eſſe dr̄ freq̄ēs ablutio corpis. ⁊c̄.

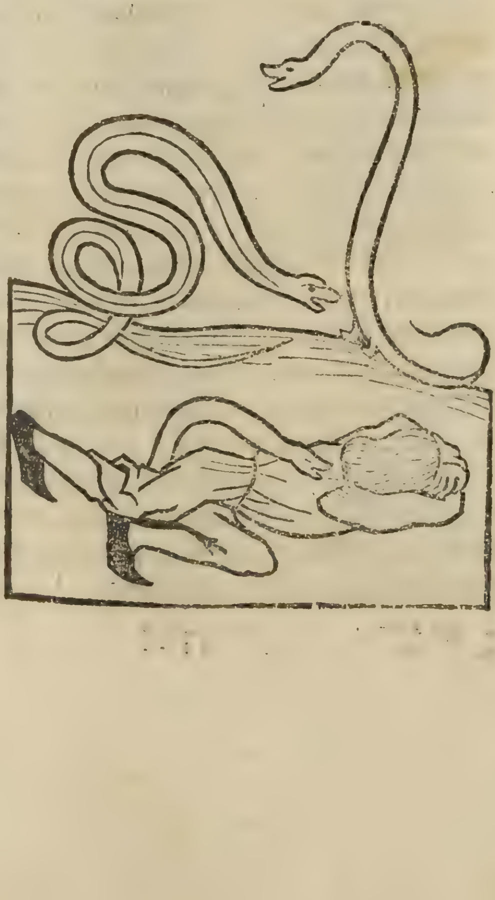
Ca. cxx.

p Orcus. Ex li. de na. rex. Porcus eſt beſtia ſeua ⁊ immūda ⁊ obſcenis locis gratiſſime cōmoratur. Actor. Porcus non ruminat ⁊ ideo inter immūda ſm legem reputat. Mūdis ⁊ immundis indifferenter veſcit In luto delectatur. Roſtro lutum ſuffodit. Horrende grinnit. p̄cipue āt vno ꝑcuſſo ceteri grinniunt ⁊ q̄ſi compacientes illuc ꝯueniunt. Sz ſtatim obliti ſui planctus ad lutū l' ad cibum redeunt: Fertur autē nullū corpus aīalis interius ⁊ diſpoſitione: ⁊ numero partium ſic aſſimilari hūano corpi, ſicut corpus porci: Vñ phiſici ⁊ alij interiora hūani corpis inueſtigātes porcoꝝ interiora q̄ſi quoddā exemplar inſpiciunt. Areſtotiles. Porcus: viij. menſiū coit: ſz tunc debile quid generat: Multos filios facit

ꝓpter multitudinē ſpermatis. cetera biſul
ca paucos faciūt. viuit āt vſq3 ad ānos. xv
Cū īpinguat̄ coire p̄t oī tp̱e. Porca preg
nās ē q̄tuor mēſib⁹. fertil' ē in fetu. parit. in
xx. filios. ⁊ lactare nō ſufficit. p̱ totū vētrē
h3 mămillas: Ex. li. de na. reꝝ. Porcus h3
ptātez coeūdi multū p̄ alijs aīalib⁹. porce
āt intm̄ efferari dicuntur ī coitu. vt hōiez
laniēt: maxīe cādida veſte īdutū. Phiſio:
Agreſtes porci tp̱e coit⁹ bellicoſi ſunt. Et
vt hēant duꝝ coriū ꝯfricāt ſe arborib⁹. Et
p⁹modū ītrāt lutū: deiñ lutū illū deſiccāt
poſtea p̄liat̄ itm̄ vt ābo l' vn⁹ coꝝ moriat̄:

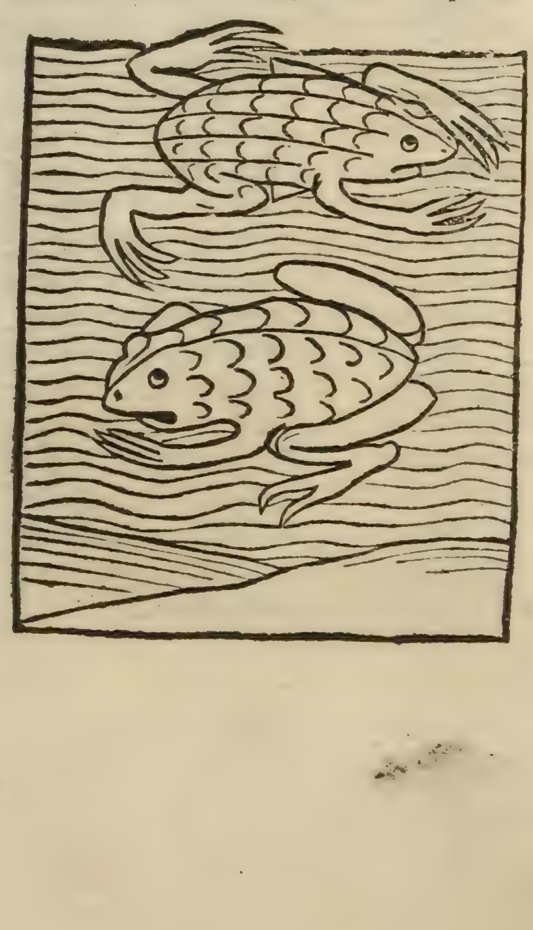
Operationes.

A Aui. Porci ſangnis ⁊ hōis ſil'es ſunt
ī oī re. ſil'r ⁊ carnes āboꝝ: ita vt q̇da3 vēdi
derūt carnem hōis ꝓ carne porci. ⁊ latuit
donec in ea īuenti ſunt digiti hōis. B
Sanguis tm̄ porci debilioris ē v̓tutis ſan
guīe hōis. C Fel porcinū ceteris fel
libus debilius eſt ſolutiuū tm̄ mali chimi.
D Adeps porcin⁹ val3 ad ap̄ata ⁊ ad
ignis aduſtiōem. E Sterc⁹ porcinū
cū aq̄ ⁊ vino ꝯfert ſputo ſanguīs: ⁊ dolori
lateris. F Itē ſterc⁹ ſiccū cū aceto bi
bit̄ ad īfirmitatē lacertoꝝ. G Os ca
uille porci ſi ꝯburat̄ ⁊ fricent̄ eo dētes ſoli
dant̄. Lotiū porcoꝝ ꝓdeſt albedī oculoꝝ
S3 ei⁹ ꝓꝓetas ē vt lapides frangat. ⁊c̄.

Ca. cxxi.

P Ader. Parias ⁊ Preſter. Ex li. de
na. reꝝ. Padera eſt ſ̓pēs ī germa
nia ad ꝗ̄ſſitudinē hūani brachij.
colorē in vētre aureo ⁊ dorſo virēti. Hui⁹
flatus adeo noxi⁹ eſſe dr̄. vt ſi v̓gā recēter
ceſa3 ori ei⁹ adhibeas. corticē ei⁹ flatu ſuo
faciat in veſicas felleas ebullire. ſ3 ⁊ fulgē
tem gladiū ſi ori ei⁹ adhibeas veneno eū
īficit. ⁊ vſq3 ad ſūmū gladij p̱currēs: Hic
cū hōiez in pede p̱cuſſerit. venenū ad cete
ra mēbra p̱ momentū decurrit: ⁊ hoc pre
nimio exceſſu caloris eiuſdē nature cuius
⁊ ignis. q̇ ſp̱ aſcendit. Cū āt aſcendēs cor
tetigerit: tunc hō cadit ⁊ morit̄: Cōtraq3
r̄mediū eſt. vt hō p̱cuſſus in pede. ſuſpen
datur ī altū p̱ pedes demiſſo capite: ſicq3
venenū neq̇t aſcendē: ſ3 inferi⁹ loc⁹ excidi
tur. ⁊ p̱ medicamēta ſanat̄. Yſi. Parias
eſt ſerpens q̄ ſp̱ in cauda ambulat. ⁊ ſulcū
facere videt̄. De q̄ Lucanus. Quo ꝯtent⁹
iter cauda ſulcare parias. Idē. Preſter
ē aſpis q̇ ſp̱ ori patenti ⁊ vaporāti currit.
Vñ poeta: Oraq3 diſtendēs auid⁹ fumā
tia p̄ſter. hic quē p̱cuſſerit diſtendit̄ enor
miq3 corpulentia necat̄ exuberatū em̄ pu
tredo ſequit̄. Alexāder. Preſter eſt ſ̓pens
fumū exalās: ⁊ ī morſu ſuo tumorē tm̄ hōi
leſo adducēſ vt hūana ꝓrſus forma p̱eat.

Ca. cxxij.

Ana. Yſidorus: Rana a garrulitate vocata eſt. eo ꝙ circa genitales paludes ſtrepit. ⁊ ſonos vocis importunis clamoribus reddit. Ex li. de naturis rer. Ranarꝝ coitus magis eſt de nocte ꝙ̃ de die. ⁊ in eorꝝ coitu magna eſt mora. multū ꝫ ſemīs effundūt Ranas habet mare que alas habent: Et oīs piſcis fetus nutrit preter ranam: Yſidorus Ranarꝝ quedā aquatice dicunt̄ quedam paluſtres; quedā rubete ob id qꝛ in vepribus ſunt grandiores cunctarum Alie calamite vocautur eo ꝙ inter arūdines ⁊ frutices viuūt: minime omniū et viridiſſime: muteꝫ ⁊ ſine voce ſunt. Ex li. de na. rer. Rana vermis eſt quandoꝫ colore viridis. ſed illa que rubet deterior eſt loquax eſt. ⁊ vocibus importuna. Vocez habet ꝓpriam. coax. nec aliud quitꝙ̃ dicere poteſt niſi cū ꝑmit̄ aut ledit̄. In auguſto menſe nunꝙ̃ ꝑt os ſuū ꝓ quolibet miniſterio cibi vel potus vel vocis apire. Quod ſi manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A Pli: li. xxxij. Rane iecur geminū eſſe dicūt: Itē rane ſi viue ꝯcrement̄ in olla. cinis earꝝ cū melle alopitias replet. ac meliꝰ cū pice liqda. B Jus rane ī patinis decocte. tuſſim fertur ſanare. C Vermes nati ī hōie ranarꝝ tollunt̄ felle. ꝓdeſt ⁊ febri. ranarꝝ felliū cinis: D Ranis ex oleo ⁊ ſale decoctis vt ſuccꝰ ſorbeat̄ thetano medet̄: E Aui. in. ij. canō. Cinis rane poſitus ſup ſanguis locū retinet eū. F Idē ꝯfert a ꝑatibus cordarꝝ iūcturarꝝ ſup effuſus. G Rane cū ſale ⁊ olō decocta dr̄ eſſe bezahar lepre ac vͣmiū venenoſorꝝ ꝯmeſta. H Ex decoctiōe rane fluuial' os ad dolorē dētiū colluit̄ ⁊ ſedat̄ I Corpꝰ rane petroſe ⁊ ꝓpe piguedo eiꝰ facilē facit dentiū eradicatiōez ipa ꝗ̃z dentes eijcit aīalium. qn̄ ſumūt eam.

Ca. cxxiij.

Angifer ⁊ roſurella. Albertus in li. de na: aīaliū. Rangifer aīal eſt in aqlonis ꝑtibꝰ vͣſus polū articu generatū ⁊ in ꝑtibꝰ norwegie ⁊ ſuecie ⁊ in his q̄ ſunt minoris latitudīs regionibꝰ generatū. Et dr̄ rāgifer q̄ſi ramifer. Eſt em̄ q̄ſi de figura ceruí. ſꝫ maius corꝑe ⁊ robore fortiſſimū ⁊ fuga celerrimū. tres ordīes cornuū gerēs ī capite ⁊ in q̊libet hn̄s duo cornua; ita ꝙ caput eius videt̄ vͣgulis circūpoſitū. duo ex his ceteris maiora. hꝫ in loco cornuū cerui. ⁊ hec efficiunt̄ ī beſtia ꝑfecte q̄ntitatis. aliqn̄ qnꝫ cubitorꝝ ⁊ ramorꝝ. xxv. duo aūt q̄ꝫ in medio capitis q̄ ſunt lata in modū cornuū dame. ⁊ ſunt circumpoſita ramis multis ⁊ breuibꝰ. Duo aut alia hꝫ in frōte. Et cū his oībus magis pugnat ꝯ̄ beſtias aduerſantes. Yſidorus. Roſurella eſt anīal circa aquas habitans. vt frequenter muſtela maius: ⁊ pilo lo minus In dorſo ſubrufum in ventre candidum In terra facit habitacula. digerit ſtercus odoriferum valde. ⁊ muſco ſimile in odore. ſed impar vͣtute. ⁊ odoris violēcia. Viſus hōim fugit vno tn̄ in loco ſtercus illud ꝯgerit. ⁊ hoc mirꝝ in beſtiis; qꝛ bonum ſuū preſto oībus accipiendū pōit: quo videat̄ bonū non inuidere.

Ca.c.xxiiij.

r Attus ⁊ Sorex. Actor. Rattus ſi
ue glis ⁊ sorex ſpecies ſunt. Et cū
ſorici nomen muris cōis vulgari
ter appropriat̄. eꝯrio rattus in medicorū
libris q̄ſi ꝓpo nōie mus vocat̄. vn̄ ⁊ medi
ci fimo ratti ad alopitias vtunt̄. q̄ tamen
videlicꝫ rattꝰ venenū in cauda geſtare dr̄
Eſt āt rattus duplicis generis. ſ. terreſtris
⁊ fluuialis. Ex li. de na. reꝝ. Rattus ē mu
rium genus multo ceteris maius. hi adeo
pernicioſi ſunt. cū libidine accendunt̄. vt
ſi eoꝝ vrina ꝑtem aliq̄ꝫ hōis nudā attige
rit. carnes eius vſqꝫ ad oſſa putreſcere fa
ciat. nec vulnus in cicatricem vlterius in
ducitur. Yſidorus. Sorex latinū eſt voca
bulum. eo ꝙ animal huiuſcemodi rodat
⁊ in modum ſerre precidat.

Operationes.

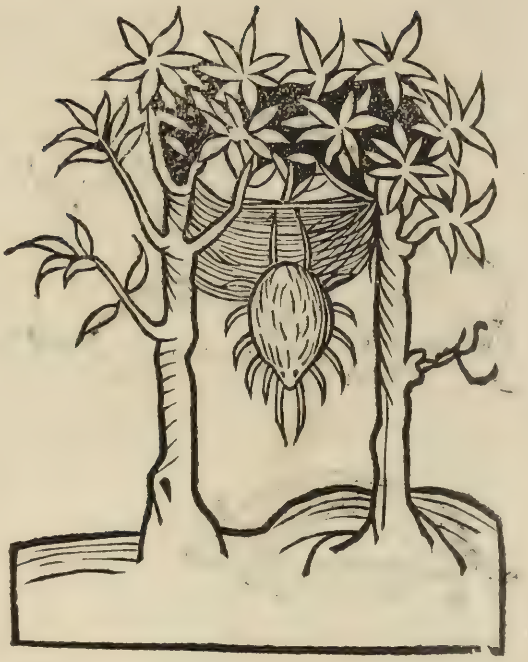
A Helberus. Si domū ſuffumigaue
ris cum vngula muli ſiniſtra. non r̄mane
bit in ea sorex. B Plinius. li. xj. Au
res ſoricis ſunt piloſe. C Dyaſcorid̄
Fimus autem ſoricis cū aceto tritus alo
picias emendat cum roremarino. D
Tuſus ac bibitus calculos excludit.

Ca.c.xxv.

r Egulus. Yſi. Regulꝰ ip̄e ē baſiliſ
cus. ſ. ſpēs lōgitudīe ſemipedal̄
alb̄ macul̄ lineatꝰ. Idē ⁊ ſibulus
dr̄. qꝛ ſibilo occidit an̄qꝫ mordeat vel exu
rat. Reguli ſicut ⁊ ſcorpiōes arētia q̄qꝫ ſe
ctant̄. ⁊ pꝰ q̄ꝫ ad aq̄s venerint ydrofobas
⁊ liphaticos faciūt. Gloſa ſup ysaiā. xiiij
Regulꝰ ip̄e rex ſpentiū. q̄ ſolo viſu ⁊ flatu
abſorbet volucres. occiditqꝫ hōies. vn̄ et
de achab ⁊ filio eiꝰ ezechia ſic loq̄t̄ ꝓphe
ta. De radice colubri egrediet̄ regulꝰ ⁊ ſe
men eiꝰ abſorbēs volucrē. Eſt āt regulus
ſerpēs pēnatus. vn̄ vbi iuxta tranſlatōē
nr̄am legit̄ volucrē abſorbēs in hebreo iu
xta Jheronimū legit̄ ſpens volās. Actor
hinc etiā alibi ꝑ eundē ꝓphetā dr̄. In ter
ra tribulationis ⁊ anguſtie leena ⁊ leo. ex
eis vipera ⁊ regulus volans. Androma
chus in li. de confectione tyriace. Regulꝰ
qui et baſiliſcus. ſerpens eſt ſubalbidus.
ſup cuius caput ſunt tres pilei. Quē cum
videt aliquis paulo poſt morit̄. Et q̄n ſi
bilat. morit̄ q̄ audit ſibulū eiꝰ. Oīs q̄ꝫ be
ſtia de illo mortuo ꝯmedēs ſtatim morit̄.
⁊ eſt malignior ſpentiū nec apꝰ tiriace.
Jorath. Regulū ſi q̄d al̄ viderit vl̄ audie
rit. ydropicū efficit̄ ⁊ morit̄. De hoc āt re
gulo pleniꝰ dicet̄ inferiꝰ ī tractatu de auibꝰ

Ca.cxxvj.

Jnocephalus. ⁊ Rinocerō. Phi
r siologus. Rinocephalus ceruicē habet equnam cū vniuerſo corpe flāmis quaſ in ore aſperat. hōies pereūt. Yſidorus· Rinoceron grece. latine interꝑtatur in nare cornu. Jdem ⁊ monoceron: id eſt vnicornuſ eo ꝙ vnū cornu in media fronte habeat. pedū q̄tuor. ita acutum et validum vt q̄cquit impetierit aut vētilet aut perforet. Nam ⁊ cū elephātis ſepe certamen hꝫ. ⁊ in vētre vulneratum ꝓſternit. tante autē dr̄ eſſe fortitudinis vt nulla venantium v̓tute capiat̄. Sed ſicut aſſerunt qui naturas aīalium ſcripſerunt. virgo ⁊ puella ꝓponit̄. q̄ venīēti ſinū apit in q̊ ille om̄i ferocitate depoſita; caput pōit. ſicq̧ ſoporatus velut inermis capit̄. Ex li. de naturis reꝝ. Rinoceros qui ⁊ monoceros hr̄e dr̄ in media frōte cornu robuſtiſſimū in longitudine quatuor pedum. Eoq̧ aduerſus elephantes preliat̄ naturaliter aluum petens quam ſolā intelligit ictibus ſuis peruiam. Cum aūt a venatoribus capitur. ex ſola indignatione ſuperbū anīal moritur. De illo inferius in caplo vnicornus plenius dicet̄.

Ca.cxxvij.

Utela. Auicenna. Rutela eſt aīal
r ſimle aranee. que vocat̄ alpheed ⁊ eſt venatrix muſcaꝝ. Spēs eius ſunt multe ſm Galienū. Eſt em̄ quedam rubea. rotunda. quedam autem alba. rotundum habens ventrem: paruū os. ſtellata. ⁊ ipſa eſt acuti dorſi cum lineis lucidis. Quedam vero citrina piloſa. ⁊ q̄daꝫ vuea. ſcꝫ ad nigredinem declinans. Quedam formicalis. Quedam veſpalis Quedam egipciaca. Ex morſu enim eorum fit dolor vehemens: ⁊ facit accidere doloreꝫ capitis vehementem ⁊ profunditatē ſomnij. ⁊ ſuccedit ei mors.

Operationes.

A Auicenna· Jn cura morſuum ipoꝝ. adminiſtratur canō vniuerſalis de attractione ⁊ ſuctione. ⁊ linitur cum aqua ſalla danturq̧ tyriace fini. B Balneum ⁊ tyna velociores ſunt res in ſedando dolores eorum. Cum em̄ humectantur ī tina dolor ſedatur. et cum egrediunt̄ ab ea redit. Unde oportet vt iugiter et om̄i hora balneentur.

Ca.c xxviij.

r

Ubetum ſiue rubeta. Actor. Rubetum eſt animal ac venenoſum rane genus quod vulgo craſſan dicitur. Ex libro de naturis rerum. Rubeta diuerſis referta medicaminibus. qñ vult deponit ac reſumit. ⁊ hec aſſidue in paſtu facere dicitur. Uenena vero nunq̄ deponit. ſed tanq̄ arma ſua penes ſe rſeruat. Habent gemina cornua veneficiorū plena. Plinius libro octauo. Rane rubete quarum ⁊ in terra ⁊ in humore. vita eſt plurimis rferte medicaminibus deponere ea aſſidue ac reſumere; paſtu dicuntur. venena ſibi tantum reſeruantes.

Operationes.

A Carnibus (vt dicit Yſidorus) earū in hamum poſitis. precipue purpuras allici certum eſt. B Contra venena marini leporis ⁊ rubete cinis earum ī medio eſt in aqua potatus.

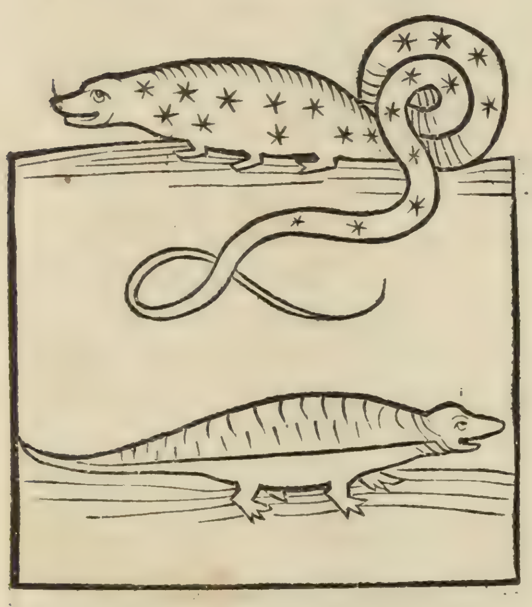
Ca.c xxix.

ſ

Alamandra. Yſi. Salamādra dcā eſt eo q̄ ꝯ incendia valeat. Cuiꝰ īter oīa venēata maxīa vis ē Ex li. de naē. reꝝ. Salamandra quā nōnulli camelеontem: id eſt leonē terre vocant. Eſt aīal q̄drupes faciē hn̄s lacerte. vel (vt dicit Areſto.) faciē hʒ īter faciem porci ⁊ ſimie. In igne viuit. ⁊ incēdium extinguit. profert etiā q̄ndā lanam pallidā. de q̄ ꝯtexte zone ꝯburi non pn̄t. Eſt āt ſplene carens: ⁊ ꝯ oīa aīalia. Iecur hʒ ī ſiniſtra pte. In extis q̄ʒ viſceꝝ mag̃ ē ī eo varietas a ceteris aīalibꝰ. macra ē valde, q2 paꝝ hʒ de ſanguine Ideoq̄ʒ timoroſa eſt valde. q2 diminuiē in ea calor. q̄ ē incentiuus audacie. Color eius eſt varius, ac p momēta mutabilis. Oua gallinarū more gignit. ⁊ ex eius fetuſ ꝓducit. in hoc autē genere non eſt maſculus neq̄ʒ femia ſed om̄es gignunt. Alexander papa (vt ferē) Ex huius aīalis lana veſtimentū habuit q̄d cum ad mundiciam aliquādo lauari deberet. nō aliꝭs aq̄s abluebaē. niſi q̄ in ignem ꝓiciebaē. ⁊ p ignē cādeſcebat Pli. li. xxix. Panis coctus līguis a ſalamādra contactis, interficit.

Operationes.

A Dyaſ. Salamandre virtus ſtiptica eſt ⁊ ca. recteq̃ miſcet̃ medicamĩbus ſtipticis: ⁊ im ꝓbos capillos. q̃ ſunt in palpebris ãputat. B Seruat̃ ãt ſic. caput ⁊ pedes ei tollunt̃. ſicq̃ q̊d remanet ĩ melle mittit̃: ⁊ cũ opus fuerit in vſum aſſumit̃ C Pli. li. xxxij. Teſtudinis marine carnes admixte ranaꝝ carnibus p̃clare ꝯtra ſalamandras auxiliant̃.

Ca. cxxx.

ſ Aura ⁊ ſtellio: Yſido. Saura lacertus eſt q̃ qñ ſeneſcit execantur oculi eius: ⁊ intrat in foramẽ parietis aſpicientis ꝯ orientẽ. ⁊ ortum ſolis intendẽs illuminat̃: Rudolphus ſup Leuiticum. Stellio ⁊ lacerta ſunt aĩalia ĩfirma. malicioſa tñ ⁊ reptilia venenata. Ex li. de na. reꝝ. Stellionis venenũ mortiferꝫ ⁊ ꝯ illud r̃mediũ fit ex tritis caruibus ſcorpionis: Pli. li. xxx. Stelliõe nullũ aĩal fraudulentius. hunc inuidere hõi tradunt. et inde ſtellionũ nomen in malũ eſſe tranſlatum dicunt. ſic eũ capiunt. Eſtatibus obſeruant cubile ipſius q̊d eſt in locis hoſtiorum. vl' cardinibus feneſtraꝝ. aut in cameris vel ſepulchris. Ibi vere incipiente fiſſis harundinibus textas apponũt caſas quarum anguſtijs etiã gaudet eo faciliuſ exuens torporeꝫ circumdatum. ſed eo relicto remeare non poteſt.

Operationes.

A Guail id eſt ſtellio longaꝫ hꝫ caudã ⁊ paruũ caput. ⁊ non eſt lacertus. B Caput etiam ⁊ corpus eius ab illo ſunt diuiſa ſed fortaſſe ꝓximus ei eſt in natura. C Caro eius multũ ca. eſt. In ip̃o ẽ virtus extrahens ſurculas ⁊ ſpinas. D Sãguis eius valet albugini oculoꝝ E Adeps eius fortiter impinguat. Stercuſ eius tritum eradicat verrucas.

Ca. cxxxj.

ſ Anguiſuga. Ex li. de naturis reꝝ. Sanguiſuga eſt vermis aquatil' oſſibus carens ⁊ pedibus ac pennis. hõieꝫ impetit ac beſtias vt ſanguinẽ eoꝝ ſugat Cuius ſacietate nimia mortem ſibi ſepius accerſit. Os habꝫ ad modum trianguli. Vñ ⁊ vulnus relinquit. Cunq̃ carni adheſerit. quanto magis trahit̃: tãto forcius inſidet donec rumpatur Itaq̃ ſanguinẽ putridũ extrahit ⁊ alium ſanando ſeipſum occidit. Quidam autem bis

vermibus minus ſapienter ad ſuꝑfluum corpis ſanguinem hauriendum ſe ꝓbent niſi corruptionem nimiam inſenciāt Nā in hōie ſano nobiliorem ac bene digeſtū ſanguinem extrahūt. Meliores aūt ac minus nociue dicunt̃ ille q̄ rugate ac lineate in dorſo ſunt. deteriores vō que nigre ſanguiſuga cū vrticis ac tribulis pungit̃ vt venenū euomat. ſcʒ q̄d in beſtijs aut bufonibus aut ſerpētibus aquaticis hauſerit. Auicēna in. ij. cañ. Aliqñ quedaʒ aq̄ ſanguiſugas hñt paruas. quaꝝ occultatō difficile facit ab eis cauere. ideo degluciuntur ⁊ aliqñ pendent in manifeſto gutturiſ qñqʒ in interiori pte meri. qñqʒ vero ꝑueniunt ad ſtōm. Cunqʒ diu morat̃ ſugit ex ſanguine q̄ntitatem magnā. ſicqʒ creſcente illius corpe q̄ntitas eius apparet. ei ergo in quo ſuſpendit̃. accidit anguſtia et triſticia ac ſputum ſanguinis.

Operationes.

A Auicenna in li. vt ſuꝑ. Qñqʒ quideʒ curat̃ cū medicinis gargariſmoꝝ. ſi fuerit prope guttur. B Cum eis vero que vomitu ex ſolutione vermes educūt. ſi fuerit ſtans in ꝓfundo ⁊ in ſtomacho.

Ca. cxxxij.

ſ Crabrones. Yſidorus. Scrabrones a cabo id eſt caballo vocati ſunt. eo ꝙ ex eis creent̃. Sicut āt ſcrabrones naſcunt̃ de carnibus eq̄ꝝ putridis. ita ex eis iteꝝ ſepe naſcunt̃ ſcarabei vñ cognōiati ſunt. vt infra in tractatu de auibus lacius agetur.

Ca. cxxxiij.

ſ Alpiga. Scitalis. ⁊ Seps. Yſi. Salpiga vel ſalpinga. ſerpēs eſt que non videt̃. Idem. Scitalis dicta eſt eo ꝙ tāta tergi varietate ꝓfulget vt notaꝝ grana retardet aſpicientes. ⁊ q̄ reptando pinguior eſt. quos aſſeq̄ nō valet miraculo ſui ſtupentes capit. Tanti āt feruoris eſt. vt etiam hiemis tꝑe exuuias corpis feruentis exponat. De quo Lucanus ⁊ ſcitales perſis etiā nūc ſola pruinis exuuias poſita ſuas. Solinus. Scitalis hiemales exuuias pma ponit. Yſi. Seps ē exigua ſpēs. q̄ nō ſolū corpꝰ. ſʒ ⁊ oſſa veneno ꝯſumit. Lꝰ poeta ſic memīt Oſſaqʒ diſſoluēs cū corpe tabificꝰ ſeps. Idē ſeps ē tabifica aſpis. q̄ dū momorderit hōiem ſtatī eū ꝯſūīt. ita vt liq̄ſiat totꝰ ī ore ſpētis Lucanꝰ. ꝑua mō ſpēs ſʒ q̄ nōnulla cruente mortis hʒ tm̄. ⁊c. ⁊ pꝰ eripiūt oēs aīam. tu ſola cadauer.

Ca.cxxxiiij.

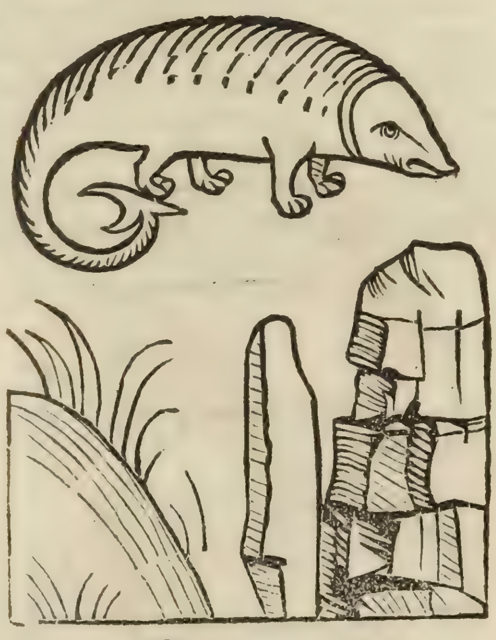
s Itula. Spuēs: ⁊ Syrena. Ex li. de na. rer. Situla ſerpēs ē puus. ⁊ malicioſus. q̄ hōiez ſiti īterficit hic tāta varietate rfulget. vt intuētes pulcritudīe rtardet. ⁊ q̄z natā dedit reptādo pigriorē: miraclo ſtupētes detīet. q̄s aſſe qui nō valet. Eſt āt tāti feruoris. vt ⁊ ī hyeme pellē depōat. hꝰ morſu q̄ tāgit: igneo correptꝰ ardore ſuccēdit. Actor. Situla genꝰ ē aſpidis: q̄d grece dr̄ dypſa. De q̄ pleniꝰ dcm̄ ēs. ca. lj. Aui. Spuēs dr̄ q̄daz ſpens. q: ſputo ſuo īterficit illō ſup q̄d cadit. q̄d. ſ. ſputū ꝓijciūt dētes eiꝰ ↄſtricti ſup alios: Odor etiā ſputi ipiꝰ īterficit. longitudo eiꝰ ē vſq̄z ad duos cubitos. ⁊ color eiꝰ cinericiꝰ ad citrinitatē declinās: ⁊ illū q̄z mordet īterficit añq̄ redeat. Quē em̄ mordet ſine ſenſu remanet ⁊ ſine motu q̄etus. ⁊ ꝓfunde dormiēs pꝰ ſaltos ↄtinuos. ⁊ clauſionē oculoꝝ. ⁊ torſionē colli. ⁊ ſpaſmū. ⁊ pulſum inordinatū. ⁊ nō ſentit dolorem inteſtinoꝝ. ⁊ ītromittit digitos ī guttur ſuū vt euomat. Yſi. Syrene ſunt ī Arabia ſerpentes cū alis que plꝰ currūt q̄ eq̄. ſed etiā volare dicunt. Quaꝝ tn̄ vtus eſt. vt morſum añ mors inſequat q̄ dolor.

Ca.cxxxv.

s Ymia: Ex li. de na. rer. Symia eſt beſtia condēſa villo. in exterioribus mēbris ſup oīa aīalia ſimilatus hōi corpis diſpoſitionē. interius āt nullam cum hōie diſpoſitionē hñs cōem aut oībus aīalibus minorem. ergo om̄es fere beſtie mām̄illas habent in poſteriori contra renes. vt eas inferius poſitas fetꝰ attingere poſſint: ⁊ ꝓmptas hr̄e cū velint Homo vero ⁊ ſymia hn̄t eas in pectore q: natura dedit eis manus abiles ad om̄em actum. q̄bus eleuare poſſint fetus a terra. ⁊ aptare illos ad vbera: hoc aūt illi deeſt hūani corpis quia caret vmbilico. virga q̄z maſculi eſt vt v̄ga canis. Calcaneū hz in pedibus: ⁊ ꝓpter hoc erigit vt hō ſtat ⁊ currit q̄nq̄z. ſz hoc nō p̄t niſi modice. quia natura beſtiā hāc ↄdidit. in faciem eſſe ꝓſtratam. Nā ſolus hō naturaliter erectaz hz ſtaturā. Hec beſtia geſtu inquieta eſt: morſu ferox: Cauda caret. Et pre ceteris aīalibus guſtu viget. Nuces ⁊ poma libenter comedit. ſed cum in eis amaꝝ corticem reperit totū ꝓijcit. ſicq̄z ꝓpter amaꝝ dulce reſpuit. In īdia dicit Pli. eē ſymias toto corpe candidas. Alexander. Symia domeſtica dominum ſuum agnoſcit poſt multa reuertentem annorum cyrricula.

Ex li. de naturis re℞. Symia ad oẽʒ ludũ docibilis eſt. ⁊ ad ferocitatis obliuioneʒ. nunq̃ tñ ſic eſt manſueta vt nõ ſit rabida libenter cum pueris ludit. ⁊ ſi copia data fuerit. eos aliqñ ſtrangulat. Si qs eam leſerit. diu contra eũ rancorem cuſtodit In genio pollent: et emulant̃ quicqt vident: Vñ facilius incidũt in manus venatoꝝ: Habitãt auteʒ in arboribus vel rupibus At vbi eas habitare venatores viderint acceptis calciamentis hõim vadunt ⁊ ſe dent ĩ locis vbi ab illis videri pñt. Induuntq; calciamẽta illa pedibus ſuis: ac diligentius ligant. ⁊ poſt hec exponẽtes ea ſub arbore relinquũt. ⁊ ꝓcul abeũt. tũc ſymie deſcendẽtes. q̃d eos facere viderunt imitant̃. ſicq; calciate capiunt̃. Yſidorus Symie nomẽ grecũ eſt id eſt preſſis naribus. vñ ſymias dicimus. eo q̃ ſuppreſſis naribus ſint. ⁊ facie feda. ⁊c̃.

Ca. cxxxvj.

ſ Corpio: Ex li. de nat̃. re℞. Scorpio blandũ ⁊ q̃ſi vgineũ dr̃ hr̃e vultũ. ſed hʒ in cauda nodoſa venenatũ aculeũ q̃ pũgit ⁊ inficit ꝑrimãteʒ Ferit aũt obliq̃ ictu ⁊ inflexo: nulloq; momento meditari ceſſat ⁊ occaſiones inuenire feriendi: homĩ ãt ab eo ꝑcuſſo putat̃ remedio eſſe cinis eius potat⁹ cum vino: Solus infectoꝝ ſcorpio caudã hʒ. Duos hʒ aculeos. vt dicit Areſto: Terra viuit. ⁊ in vere ouat. ⁊ in autũpno ſimiliter. Pariunt vmiculos ouoꝝ ſpẽ. quos cum parẽs deuorare voluerit. illi imunes ſunt. qui ſe clunibus mr̃is imponũt. Porcus niger ſi a ſcorpione ꝑcutit̃ ꝓcul dubio morit̃. Alterius vero coloris porcus euadit qñq; ⁊ ſi non ſemꝑ. Yſi. Scorpio vmis eſt terren⁹ q̃ potius vmibus aſcribit̃ non ſpẽtibus Gloſa ſuꝑ Lucã: Ecce inqt dñs dedit nobis ꝑtãtem calcandi ſuꝑ ſerpentes ⁊ ſcorpiones. Sũt eñ ſcorpiões q̃ cauda inſidiantur occulte ſerpẽtes q̃ dẽte ledũt aperte Ipõꝝq; venenat⁹ acule⁹ retro ẽ timẽdus.

Operationes.

A Palladius. Scorpiones exiſtimant aliq̃ poſſe fugari: ſi aliq̃ ex eis vrant̃ ĩ medio domus: B Aui. in. ij. cañ. Sputum hõis ieiuni ſcorpiones interficit: C Item raffanus ſcorpioni aduerſat̃: ita q̃ ſi fruſtũ raphani imponat̃ ſuꝑ eum morit̃: D Eius etiã aq̃ in hoc expta eſt. ⁊ fortior eſt. Si ſcorpio momorderit aliq̃ʒ q̃ raphanũ ꝯmederit nec ei nocebit. E Aui. in. iiij. cañ. Scorpiõis puncturã curat̃ ꝑ canões cões. ⁊ ꝑ vaporationẽ cũ ſale ⁊ milio ⁊ ſimilibus.

Ca.cxxxvij.

ſ Eta. Simultas ꝛ Solifuga. Ex li. de na. reꝝ. Seta eſt vermis (vt quidam dicunt) ſerpens a re nomen hñs. Eſt em̄ tenuiſſimus inſtar ſete. fere cubitalis longitudine. durus ꝛ albuſ nihil differens vtraqꝫ extremitate. quippe cui caput nõ eſt. ſed ſerpit vtrobiqꝫ. hic in aq̇s corruptis nec tñ fetidis naſcit̃. adeo durus eſt. ꝙ vix pede ꝯteri pt̄. Huiꝰ veneni tanta vis eſt vt ab hõie potu hauſtus elanguere eũ ꝛ tabeſcere faciat donec cũ diro cruciatu vita exuat. Ex Papia. Simultas eſt ꝓpe vermis in capite arietis. q̇ dum mouet̃ facit eũ repedare. Ex eodem Simultas eſt v̇mis ĩ capite aĩalis cornua hñtis. ꝯmouẽs eũ ad feriendũ cornibus. Yſido. Solifuga ip̄a eſt muſaraneꝰ. Solinus Sardinia q̇dem abſqꝫ ſerpentibꝰ eſt Sꝫ q̊d alijs locis ſ̃pens eſt. hoc eſt ſolifuga ſardis agris q̄ occulte reptat. et ꝑ imprudentiam ſuꝑ inſidentibus peſtẽ facit huic incõmodo accidit herba ſardonia. quã de fluuijs fontanis prouenit largiꝰ iuſto. Hec ſi edulio fuerit veſcẽtibus neruos cõtrahit. deducit ora rictu. vt q̇ mortem intereant facie velut ridentium. ꝛc̃.

Ca.cxxxviij.

ſ Poliator ac ſtella colubri. Ex li. de na. reꝝ. Spoliator colubri eſt v̇mis coloris aurei. q̇ etiã virorẽ ad vmbrã hꝫ. hic puꝰ ꝛ inualidus cũ ſit. anguẽ aſtucia decipit. ꝛ inde nomẽ accepit. Nã vbi colubꝝ ad eſtũ cubare viderit. ꝑ caudã eiꝰ aſcendẽs ad caput tranſcurrit. Eumqꝫ p̄ius q̄ſi fricando ꝑmulcꝫ. ꝛ demũ morſibus carnes eiꝰ aggredit̃. anguis leſa fugit. ꝑſecutor inſeq̇tur. ac letali morſu inſiſtit. donec interiora cerebri penetret. ac ꝑempti carnibꝰ ſaciet̃. hic a q̇buſdam v̇mis aureꝰ dr̃. Dicit ãt Areſto. de v̇mibꝰ coloris aurei. ꝙ qñ nati ſunt. p̄mo quideꝫ a ꝑntibus cibant̃. deiñ ſine cibo ꝑmanẽt diebꝰ multis. ꝛ ita iacẽt ĩmobiles vt mortui videant̃. Pꝰ tp̄s aũt a nat̃a p̄fixũ reuiuiſcunt ſibiqꝫ ꝓuiſuri ad paſtũ ſurgunt. Ex li. vt ſup̄. Stelle figura vermis eſt qui nocte vt ſtella lucet. nũq̃ niſi magnis imbribus ꝓuenit ꝛ ſerenitatẽ adeſſe ſignat. huius tantus rigor eſt vt ignẽ tãgens nõ alio mõ q̃ glacies extinguat. huius ſanie ſi caro hõis ꝯtacta fuerit capilli defluunt Idqꝫ q̊d ꝯtactũ ẽ colorẽ ĩ virorẽ mutat. hi v̇mes nil gignũt. nec ẽ ĩ eis mas vel fe͞ia

Ca.c.xxxix.

t Alpa. Ex li. de na. rerũ. Talpa eſt aĩal paruum. nigrum ⁊ cecum. de terra genitum. compluta ⁊ lutulenta; ſed corrupta. Huius pellis multoꝝ pilorum eſt ⁊ ſuauis valde ſed teterrimũ colorem habet. In terra habitat vermiũ eſca viuit. in fame q̃ꝫ terraꝫ comedit. Rudolphꝰ. Talpa eſt aĩal cecũ q̃d dicunt ex terra ſil'ac pluuia creari: Yſidorus; Talpa dcã eſt eo ꝙ perpetua cecitate tenebris damnata ſit. eſt eñ abſqꝫ oculis. ſemꝑ terram fodit ⁊ humũ egerit. ⁊ radices ſubter frugibus comedit quam greci afflata vocant:

Operationes.

A Talpa combuſta in puluereꝫ ⁊ ſparſa cum albugine oui ſuper faciem remedium eſt contra lepram. B Sanguis eius ſi ſuper caput pilis nudatum delinatur pilos redire cogit. C Actor: Fertur etiam ꝙ cinis talpe combuſte valet ꝯ fiſtulam: videlicet ad eius putredinẽ conſumendam; D Haly. Sorices magni talpe ſi ponanť ſuꝑ ſcorpij ꝑcuſſionem ſanat.

Ca.c.xl.

t Haurus. Ex li. de na. reꝝ Thaurꝰ eſt aĩal robuſtũ. ⁊ inter oẽs beſtias ſociales ſatis manſuetũ. p̃ter ꝙ ad eas q̃ rapacitate ceteris aduerſanť: hij ſil'adunate creberrime pugnãt: ⁊ in p̃liando linguas exertas hñt. dentibus nil agũt. ſꝫ tm̃ cornibꝰ. frontẽ hñt validaꝫ ad oẽ p̃liũ. mẽbraqꝫ in eis fortiora ſunt caput ⁊ collũ. ꝑpter hec iuga liganť eis in capite. ⁊ in humeris ſicut equis.

Operationes.

A Eſcul'. Thauri cornu ſerpentẽ fugat ⁊ ſanguis eiꝰ eos ĩterficit maculas q̃ꝫ faciei delet: B Fel eiꝰ cũ melle et balſão oculoꝝ vitia curat: C Sepũ eius cũ reſina ⁊ cera. duricias oẽs mollit. D Medulla eiꝰ cũ vino tꝑata tremuloſos curat. E Fimꝰ eiꝰ tũores atqꝫ duricias ſoluit: F Aui. Fel thaurinũ cõfert vlceribus in aure recentibꝰ G Etiã vlceribus ani. Fitqꝫ ex eo linimentũ ad dolorem matricis: H Byaſ. Fel thaurinum mixto felle hircio. ſquinãticos curat. I Uulnera ⁊ cicatrices ſanat mixtũ lacti dolores auriũ mitigat: pluſqꝫ mixto lacte mulieꝝ: K Sãguis thaurinꝰ diaforeticus ẽ ⁊ malacticꝰ; duricias ſoluit. et cathaplaſma adhibitꝰ medeť. ⁊c̃.

Ca.cxlj.

t Atandrus eſt aīal (vt dicit Pli.) cui magnitudo bouis eſt. caput magis ceruino ne abſile. cornua ramoſa. vngula biſida villus magnitudine vrſoꝝ. Cūqꝫ libuerit ſui coloris eſſe: aſini ſimilis eſt. Tergori tāta duricia eſt. vt toraces ex ea faciāt: coloꝝ oim̄ arboꝝ. florum. fruticū. locorūqꝫ reddit. in q̄bus metuens latet. ideoqꝫ raro capit̄. Hoc ḡ aīal cythaꝝ mutat colores. nec aliud ex his q̄ pilo veſtiunt̄. niſi in indis. ⁊ licaon: cui iubata tradit̄ ceruix. Nā thoe q̄d eſt lupoꝝ genus lōgitudīe ꝓcerius: breuitate cruꝝ diſſile. ſaltu velox. venatu viuēs: īnocuū hōi. habitū non colorē mutat. ꝑ hyemes hyrcus. eſtate nudus. Actor hoc aīal q̊d Pli. vocat tarādꝝ idē eſſe eſtimo: ꝗ iuxta Solinū vocaui parandꝝ. qđ vitō ſcriptoris attribuendū puto. ⁊ q̄ debeat eſſe lr̄a capitalis. ſcꝫ vtꝝ p vel t incertum habeo.

Ca.c xlij.

t Axus. In li. de na. reꝝ. Taxus ē aīal magnitudine vulpis. habet crura breuia. nec in vtroqꝫ latere eq̄lis. ſꝫ ī ſiniſtro breuiora. vn̄ fit vt ī folliculas rote q̄s attritione curr⁹ faciūt. poſitis pedibus dextri lateris valenter currat ſicqꝫ ſuos ꝓſecutores effugiat: Pellem hꝫ villoſam ⁊ ſatis rigidā alb̄ nigriſqꝫ pilis ꝯtextam. Iſi. Taxus eſt aīal agreſte magnitudinē fere vulpis hn̄s in corꝑe. ſed humilioris ſtature. q: tibias hꝫ curtas. Pilū hꝫ griſei coloris cutē durā atqꝫ ſordiſſimā dentes acutos. Et cū a canibus vel a ceteris anīalibus infeſtat̄. ſe ipm̄ reſupinat ⁊ dentib⁹ pedibuſqꝫ repugt. Fert̄ aūt huic vulpes quodāmō eſſe ꝯ̄ria Vulpes enim nūq̄ ſibi foueā parāt ſed foueā taxi ꝑ dolum occupat. Cū em̄ eū exiſſe inde ſcit. ad introitum vadit. ⁊ ibi ſtercorat. ſicqꝫ taxo ꝓpter imūdiciā locū deſerente vulpes eū occupāt.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Taxi ſagina lūa creſcente auget̄ decreſcēte minuit̄. ita ꝙ ſi occidat̄ in vltimo lune defectu. nō inuenit̄. hmōi ſagina ꝯficiunt̄ vnguenta. quibus ſedāt̄ rnū dolores mēbroꝝ qꝫ leſiōs. ⁊ hoc miꝝ ꝙ beſtia licꝫ ex vna pte ſit medicīalis mors⁹ tn̄ ei⁹ plerūqꝫ ḡuiſſim⁹ ē ⁊ exicialis. ſꝫ h⁹ rō ē q: viui ſcabrōib⁹ ⁊ aīalib⁹ q̄ i terra repūt ac venenifera ſunt. ideoqꝫ dētes ei⁹ īficiūt. B Eſcul. Adipe taxionis inūcti febriētes ſanant̄. C Cerebꝝ ei⁹ cū olō coctū oēs dolores curat D Ei⁹qꝫ teſticuli cū melle cocti libidīeꝫ accēdūt.

Ca.cxliij.

Ragelaphus ꝛ Tragodita. Ysi.
t Tragelaphi a greco nōīati ſunt qui cum eadē ſpecie ſint vt cerui villoſos tñ hñt armos vt hirci. ꝛ prolixis menta hirſuta barbis. q nō alibi ſunt q̄m circa phaſidē. Plinius. Tragelaphus eſt eadem ſpē barba tm̄ ꝛ armoꝝ villo diſtās quē tragelaphō vocant. nō alibi ꝙ iuxta phaſin amnem naſcēs: Heꝛ ynādus. xij. li. Dict⁹ āt eſt tragelaphus q̄i hirco ceruus Nam tragos hircus. laphos ceruus. Eſt autem quantitate ꝛ forma ceruo ſimilimus ſꝫ villoſos habet armos vt hircus Ex libro de naturis reꝝ. Tragodita ſola inter beſtias deiectis cornibus obliq̄ ceruice paſcitur. vt magis videat̄ herbaꝫ ſic ore attractam ſecare ꝙ aliorum animaliū more carpere. habet enim cornua longa. per decliuum capitis ꝛ maxillarum ad terram vſqꝫ dependentia. que prohibent eā in terra iuxta morem paſcere:

Ca.cxliiij.

Eredo. Bartholomeus in li. de
t ꝓpetatibus reꝝ. Teredies vocāt greci lignoꝝ vermes eo ꝙ tenendo edant Ex humore āt corrupto in arboribus derelicto ſub corticibus arboꝝ ꝛ in medullis generant̄. maxīe āt in arborib⁹ generant̄ quando in oportuno tempore arbores r̄ſecantur vel plantant̄. ꝛ hoc eſt in plenilunio potiſſime Teredo itaqꝫ ligni vermiculus in ſubſtātia eſt molliſſim⁹ ꝛ inde tñ corrodit ꝛ cōminuit duriſſima ligna ꝛ ſubtiliorē pulverē ꝙ poſſit linea facere.

Ca.cxlv.

Ynea. Bartho. i li. vt ſup̄. Tinea
t eſt veſtimentoꝝ vermis dicta. et eo ꝙ teneat. ꝛ eo vſqꝫ veſtibus inſideat. quas corrodit ꝛ ex veſtiū corruptōne gignit̄. qñ ſcꝫ veſtis aliq̄ꝙ diu ī aere groſſo comprimit̄ nec vento ꝑfundit̄ ꝛ in puro aere libere nullatenus explicat̄. inſenſibiliter āt panni in ſuꝑficiē ꝯſumit. ꝛ cū ſit ſenſibile al'. infra pāni ſbam ſe occultat ꝙ vix unq̄ꝙ videri oculis ſe ꝑmittit.

Operationes.

A Amara ꝛ odorifera tinee fugiūt ad veſtes reſperſas talib⁹ de facili non acce

vunt. B Et ideo folia lauri. cedri. ⁊ cipreſſi: ⁊ hmõi poſita in ciſtis vel veſtes ibi repoſitas ⁊ libros corrũpi a tineis nõ ꝑmittunt. C Conſtan. Eſt quedam ſcabies capitis que ꝓpter ſuã tenacitatē ⁊ adherentiam tinea eſt dcã. De q̃ quere infra in tabula de infirmitatibus quomõ ſit curanda.

Ca. cxlvj.

t Yrus. Ex li. de na. reꝛ. Tyrus ē ſerpens in ꝑtibus Jhericho circa ſolitudines iordanis infeſtus auibus ⁊ aĩalibus. maxime ouis auium q̃ cum ipſis auibus comedit. huius carnes cõfecte cum q̃buſdã admixtis oĩe toxicũ venenũ expellunt. quã ꝯfectionē tyriacaꝫ dicunt. Ferũt ãt nõnulli hũc añ paſſioneꝫ xp̃i nullũ habuiſſe remediũ. maximeqꝫ fuiſſe hoĩbus infeſtum. Ipſa vero die paſſionis vnũ ex eis infeſtiſſimũ. circa ꝑtes iheruſalem caſu fuiſſe ꝯprehenſum. ⁊ ad xp̃i latus fuiſſe cruce ſuſpẽſum. atqꝫ ex illo die totum illud ſerpẽtis genus. accepiſſe virtutem ꝯ oĩe venenũ. Actor. Tyrus idem eſſe ferť q̃d vipera. Nam ⁊ autores in medicina loquẽtes de carne ſerpentina vł tiriaca conficiẽda raro vel nũq̃ de tyro ſub hoc nõie faciũt mentionē ſed de viperis.

A tyro vero denõiatione dr̃ tyriaca.

Operationes.

A Auicenna in canõe. v. Tiriaca aſſarath. i. a morte liberãs ſublimior eſt ⁊ medicinarum compoſitarꝫ. ꝓpter multitudinem ſui iuuamenti ſpeciꝫ in venenis q̃ ſũt ex puncturis vel morſibus. vt ſerpẽtium ⁊ ſcorpionis ⁊ canis rabioſi. B Ex li. de na. rer. Tyriaca cũ ex tyri carnibus admixtis q̃buſdam ſit cõfecta oĩe aliud venenum extinguit. ſed contra venenum ipſius tiri nihil prodeſt.

Ca. cxlvij.

t Igris. Yſidorus. Tygris vocata eſt ꝓpter volucrem fugã. ſic eni̅ nominant Perſi ⁊ indi ſagittam Eſt beſtia varijs diſtincta maculis vͭtute ⁊ velocitate mirabilis. ex cuiꝰ nõie tigris fluuius appellatᷣ eo q rapidiſſimꝰ ſit oĩm fluuiorꝫ. Has autem magis hyrcania gignit. Phiſiologus. Eſt autem tygris aĩal ſeuiſſimum ⁊ in compabili rabie ſeuiens precipue quando raptis catulis inſequiť venatores. Pli. Tygris totus fetus q̃ſꝑ numeroſus eſt ab inſidiatore rapitur.

La.cxlviij.

Ortuca. ⁊ Taranta. Ex li. de na:
t rex. Tortucam de genere ſpenti
um quidã eſſe volunt. venẽo qui
dem in vita caret. ſed neq̃ ꝙ poſt mortem
Nam renes eius. Ut dicit Ambroſius. ſi
quis poſt mortẽ nudo pede calcauerit ve
neno ſtatim inficit᷑: Eſt ãt duoꝝ pedũ. Ca
put hñs vt bubo. Caudã vt ſcorpio. duo
bus ſcutis duriſſimis q̃i teſtis tegit᷑: qbuſ
adeo ſe induit vt difficulter etiã validiſſi
mis ictibus perimi poſſit: Ouat vt galli
na. ſꝫ oua eiꝰ ad comedendũ ſunt nociua.
Tortuca femina (vt dicit Areſto) non hꝫ
niſi vnaꝫ viam exitus ſupfluitatis. ꝙuis
habeat veſicam cõtra oim̃ aĩaliũ naturã
hñtium: plumas aut ſquamas aut corticẽ
Nã iſta oĩa non hñt veſicã. Actor. Tortu
ca dr̃ ⁊ teſtudo. q: teſte tegmĩbus adopta
eſt in caueme modũ. haꝝ plurime ſunt aq̃
tice. de quibus iam dcm̃ eſt. Quedam vͦo
terreſtres que ⁊ ſilueſtres dicunt᷑. nec ſunt
venenoſe. ſed ab hoĩbus comeduntur
Phiſiologus: Tarante ſerpẽtes ſunt mo
dice quantitatis a quibus puncti vehem̃
ter anguſtiantur. Et niſi tiriaca eis ſubue
niatur q̃nqꝫ anxietate moriunt᷑.

La.cxlix.

Rogodice Albtꝰ ĩ li. de na: aĩaliũ
t Trogodice ſũt aĩalia q̃dã lõgiſſi
ma hñtia cornua a capite añ mã
millas vſqꝫ ad terrã dñdẽtia. ceruices aũt
lõgiſſimas. ⁊ iõ ĩcuruata ⁊ ĩflexa ceruice
lõgitudĩe capitis ⁊ cornuũ ĩ terra poſitis
ita ꝙ frõs tõ ĩ terra iacꝫ paſtũ ꝯ oẽꝫ moreꝫ
ſumẽtia. q: alꝫ paſci nõ pñt ꝓpter ſuoꝝ lon
gitudinẽ cornuũ. ⁊ iõ paſci nõ pñt niſi lõ
gis herb̃ q̃ pocius ſecare vident᷑. ꝙ a ra
dicibus mordere ſicut alia aĩalia faciũt.

Ca.cl.

v Acca. Areſtotiles: Vac
ca eſt aial manſuetum ⁊
iracundie pauce. multe
vero inſipientie: Huius
renes in aſpectum quaſi
ꝯpoſiti ſunt ex pluribus
paruis renibus. ventreſ
habet multos. vt cibi ꝯpleanẗ vſus. ⁊ q̄d
diminuiẗ ex eo ꝓpter digeſtionem hȝ ven
trem poſt aliū: Primus ergo venter cibū
recipit crudum. ſecūdus digeſtū: tercius
iam digeſtione melioratū: Quartus v̇o
bene digeſtum. Cornua vacce ſi caleſiant
in oēm ꝑtem declināt. Cornua feminarū
ſunt fortiora cornibus maſculoꝝ

Operationes.

A Auicenna in. ij. canꝰ. Vaccinū fel for
cius eſt ceteris fellibus quadrupedum.
B Ponitur in emplaſtris ad vulnera
que ſunt heriſipila. doloriſqꝫ vehemētis.
C Crura vaccina. i. oſſa crurum aduſta
fluxū ſanguis abſcidūt ⁊ ſolutōes vētris:
D Stercus vaccinū eſt ex his. q̄ danẗ
pulmoni ⁊ ptiſi ⁊ ſimilibus. Ex eo fit em
plaſtrum ſuꝑ ciatitam E Item cum
aceto ſuꝑ extnras calidas poſitum ſedat
eas. Cōuenit etiā a p̄atibus q̄ poſt aures
ſunt: F Colla de corio vaccino linita
cum aceto ſuꝑ impetiginem ⁊ ſcabiē exco
riabilem cū nō eſt vehemētis ꝓfūditatis
confert. G Similiter ⁊ linita cū mel
le ⁊ aceto ſuꝑ vulnera. aduſta quoqꝫ et lo
ta valent ad curationem lendium. H
Haly. Sanguis vacce ſi ſuper vulnus in
fundatur ſanguinem ſtringit I Are
ſtotiles. Vacce cornua ſi caleſiāt in om̄eȝ
(vt dictum eſt) partem declinant et ſiqui
dem vngantur cum oleo ac pice valent ꝯ̄
pedum ⁊ contra niuis nocumentum.
K Plinius libro. xxviij. Vaccinum etiā
iecur cyliacis atqꝫ diſſintericis medeẗ.

Ca.clj.

v Eruex. Ex libro de na. reꝝ: Ver
uex ſiue aries habet cornua ī mo
dum circuli replicata: quibꝰ gre
gem defendere nititur. Ex naturali ferita
te dextro pede terram percutit. qn̄ iraſciẗ
aut ſtupet vel timet. ⁊ hoc maxime amoriſ
tꝑe ꝑ dimidium annū iacet ſuꝑ vnū latꝰ.
⁊ ꝑ dimidium ſuꝑ aliud: Yſido. Veruex
a viribus dictus eſt ꝗ ceteris ouibus ſit
fortior. vel eo ꝗ ſit vir. id eſt maſculus; vel
ꝗ vermes in capite habeat: quoꝝ excitati
pruritu ſe inuicem concutiunt. ⁊ pugnan
tes cum magno impetu feriunt:

Operationes.

A Adeps veruecinus ſimilē habet vir
tutem porcino: B Stericas aut ani
cauſas vtiliter curat: ⁊ cōbuſtis opitulaẗ
C Fel veruecinum lanis adhibitū ⁊ in
vmbilico poſitum. ventrem ſoluit infanti
um: D Fimus veruecinus cū aceto
vt cathaplaſma īpoſitus maculas nigraſ
emendat. naſcentes clauos corporibꝰ tol
lit. E Ignem ſacrum impoſitum cu
rat: Cum cera ⁊ oleo mixtus combuſtio
nibus medetur.

Ca.clij.

Eſontes. Albertus in libro de
v naturis aialium. Veſontes aial
eſt boui ſimile.collum hñs ſetoſũ
⁊ iubas vt equus tam inanis pertinacita
tis ⁊ trũculentie.vt captũ domori vix vel
nunq̃ poſſit.

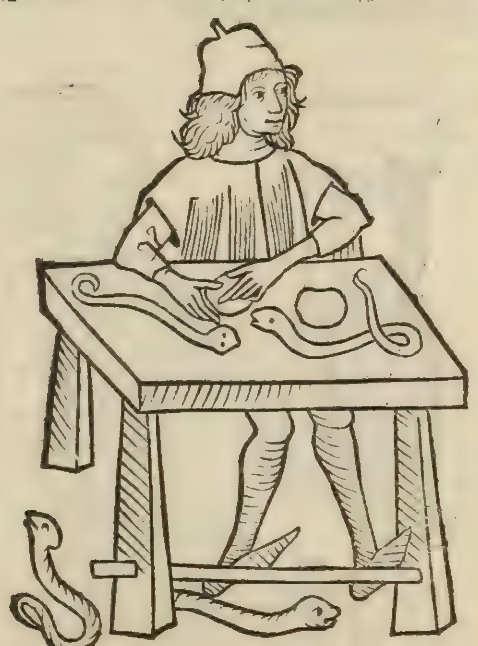

Ca.cliij.

Itulus. Yſidorus. Vitulus ⁊ Vi
v tula a viriditate dicti ſunt.i.a vi
ridi etate.ſicut v̄go. Vitl'a ergo
pua eſt.⁊ nõdũ enixa. Nã enixa iuuenca ē
aut vacca. Iuuencus ãt dictus eo q̄ iuua
re incipiat hõim vſus in excolenda terra
vel q: apud gẽtiles ioui ſpniſi iuuẽcuſ im
molabaẽ.nũq̃ thaurus. Nã in victimis
etiam etas ꝯſideratur. Areſto. Vituli p⁹
vnũ annũ caſtrandi ſunt. Alioquin parui
erunt. Caſtrati v̄o diutius viuũt.

Operationes.

A Pli. in li. xxviij. Om̃es q̇dẽ medulle
molliunt explent.⁊ calefaciũt. Intercete
ras aũt laudabilis eſt vitulina. B
Sepũ q̇ȝ vitulinũ capitis vlceribus cum
ſale ratũ laudaẽ vtiliſſimũ. Podagricis
q̇ȝ ꝓdeſt ⁊ articularijs morbis.

Ca.cliiij.

Ipera. Auicenna. Vipere ſunt
v ſerpentes habẽtes capita plana
⁊ lata.collum minutum ac ſubti
le valde. quorum caude curte ſunt ſtrepi
tum facientes ac ſonitum in inceſſu. Ca
piuntur autem a medicis in fine veris.⁊
principio eſtus.vt inde trociſci fiant.

Quibus tm̄ nō om̄es ꝯueniunt vipere ſed flaue ⁊ de flauis femīe: Itē in .ij. cañ: Uipere poſt hyemē de cauernis egrediētes oculos ſuos ſuꝑ feniculū fricāt vt illuminentur. Urina hōīs vtiliter effundit̃ ſuꝑ morſum viꝑeꝝ ꝓpꝫ viꝑe petroſe. Ex li. de na. reꝝ. De viꝑa dicit Phiſio. ꝙ hꝫ facieꝫ hūanā vſqꝫ ad vmbilicū: ab vmbilico vero vſqꝫ ad caudā cocodrilli figurā. Meatus digeſtibilis q̄ſi foramē acus ē. ⁊ ideo more viperaꝝ ceteraꝝ ꝯcipere nō p̄t ſꝫ tm̄ ꝑ os.

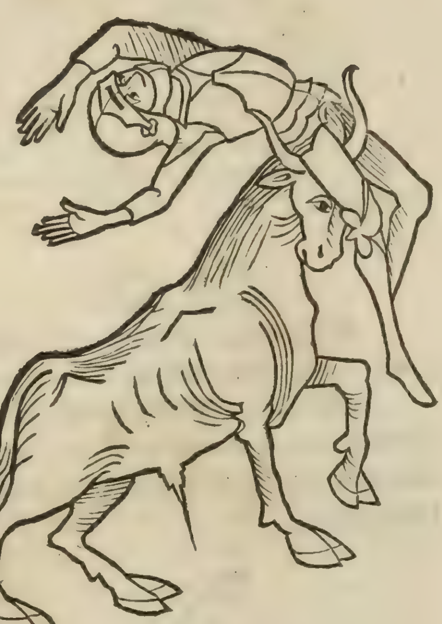
Operationes.

A Dyaſ. Adeps viperin⁹ ſuffuſiones oculoꝝ ⁊ obtuſiones ⁊ caligines mixta cedria tāti pōderis ⁊ melle actico ⁊ oleo veteri curat: Alarūqꝫ pilos inūctis naſci nō ſinit. B Ex li. de na. reꝝ. Uiꝑe valēt ꝯ oīm ſerpentiū ictus: vt dicit Pli. C Tunica ei⁹ quē ꝓ̈icit cū innouat̃ in vino cocta dētibus ⁊ oculis medet̃. Adeps ei⁹ caliginem oculoꝝ tollit.

Ca. clv.

Unicornus Uarius. Iſi. Unicornus eſt aīal paruū ſꝫ corꝑis fortitudinem hñs. crura breuia ad ſuam magnitudinē ferꝫ nō timet. i excellis mōtibus vaſtiſſimiſqꝫ ſolitudinibus cōmoratur. vt ſuꝑ̈ lacius habet̃. Yſidorus. Uarius eſt beſtiola de genere piroli paulo amplior q̈ muſtela. In arborib⁹ habitat ⁊ fetus facit. a re nomen hꝫ: In ventre nāqꝫ cādidus eſt: in dorſo colorē hꝫ cinereum eligantē atqꝫ ſpectabilē haꝝ pellibus in ornatu veſtiū gloriant̃ hōīes vtriuſqꝫ ſexus. Ipa tm̄ beſtiola mīme gloriat̃ ī pelle ꝓ̈pa nec dum in aliena.

Ca. clvj.

Uro. Yſidorus. Uri ſunt boues agreſtes adeo fortes vt arbores ⁊ armatos milites in cornib⁹ eleuent. Idem Uri dicti ſunt a poton orion id eſt a montibus: Sūt boues āt agreſtes in germania hñtes cornua in tantū ꝓten ſa. vt regijs menſis inſigni capacitate ex eis gerule fiant. Helynandus li. xxvj: In hyrcinia ſilua germanie ſunt vri. Hi ſunt magnitudine paulo elephantos. ſpecie ⁊ colore ⁊ figura thauri. Magna vis eoꝝ ē. ⁊ magna velocitas. neqꝫ homini neqꝫ fere quam aſpexerint parcunt. Hos ſtudioſe foueis captos interficiunt.

Ca.clvij.

Rſus: Ex li.de na.re℞ Vrſus dr̄
v q̄ſi orſus ſcꝫ in ventre.ſꝫ extra cō
pletus.⁊ hoc ideo qꝛ permature
ꝑturit̄.vn̄ lingēdo informat̄.Eſt āt vrſus aīal ſeuū nimis deforme mēbris. Areſto. Vrſus eſt aīal hn̄s dētes ſuꝑius.⁊ vnum ventrē inferius.ac pꝰ ventrē inteſtinum ſicut ⁊ lupus.Eſt āt in aliqbus aīalibꝰ venter maior.vt in porco ⁊ vrſo.Manifeſtū ē āt ꝙ vrſus agreſtis hyeme latet.ſꝫ vtrum hoc faciat ꝓpter frigiditatē an ꝓpter aliud q̄ſtio eſt. Mares āt ⁊ feīe in tꝑe illo pīgues ſunt valde. ita ꝙ de facili moueri nō pn̄t.Yſido:Vrſus caput eſt inualidū.ſed vis maxima eſt in brachijs ⁊ lumbis.Vn̄ ⁊ interdum erecti inſiſtunt. Ambroſius Vrſis anguſtiora colla data ſunt.qꝛ non paſcunt̄ herbis in terra ſed carnes aīaliū comedunt. Alexander. Vrſus quodaꝫ murmure vtens.pedes ſugit tanꝙ alimēta quedam ſumat ex eis. Solinus.Vrſi coeunt non ſicut quadrupes alij ſed apti amplexibus mutuis velut humanis cōiugationibus copulantur.Deſideriū veneris hyems ſuſcitat. Secreto honore mares grandas reuertentur. Et in eiſdem licet foueis.partitis tamen per ſcrobes ſecubationibus diuidunt̄.Vte℞ dies tricēſimus liberat.

Operationes.

A Yſaac. Vrſina caro viſcoſiſſima digeſtioniqꝫ inobediens.peſſimū dat nutrimentum.Vn̄ plus ꝑtinet medicīe ꝙ cibo B Phiſiologus. Fel vrſi calidū ē ⁊ ſiccum.Valet contra epilentiā ⁊ paraliſim. Debet āt fel cū follicl'o ſuo ab epate ſeparari.⁊ ita ſuſpendi ⁊ deſiccari.ꝑ duos annos ſeruat̄. C Eſculapius:Si ocl'os vrſi eradicaueris ⁊ ſup̈ ſiniſtrum homīs adiutoriū ligaueris eius quartanaꝫ mitigabunt. D Auicenna. Adeps vrſi confert alopicie. E Dyaſ:Dr̄ adepſ vrſi capillo℞ incrementis preſtare et alopicias emendare.Vel vrſinū vel electuarium datū epilenticis medet̄. F Itē lanis adhibitū,⁊ in vmbilico poſitū.infātium ventrem ſoluit. G Actor.vt āt dcm̄ eſt ſuperius iuxta Pliniū.Vrſi pmis diebus.xiiij.q̄ui ſomno premunt̄.Tūcqꝫ mi℞ immodū vterno pingueſcunt.Et illi ſunt apti medicaminibus. H Adipi contraqꝫ capilli defluuium tenaces.

Ca.c lviij.

v Ncia. Yſidorus. Uncia eſt aīal
ſeuiſſimū. nō altius cane ſ3 longi
us corp̃e canibus inimicū valde
predam non ꝯmedit. niſi eā in altū portꝫ.
ſed qn̄ ad arborez venit ad ſupremū eū ra
mū defert eamq3 pendēdo ꝯmedit. Cum
āt in calore coitus exiſtēs aliquē vulnera
uerit. mures ſup̱ ip̄m ꝯueniunt. ac ſup̱ eū
mingunt ⁊ morit̃. Un̄ quidā ab ea vulne
ratus ſe p̱ barchā in mari portari fecit. et
mures ad mare venerūt vt ad eū accede
rent. ſ3 ꝓpter mare nō poterāt. Huiꝰ aīal'
fel mortiferum eſt.

Ca.c lix.

v Ulpis. Yſidorus Uulpes eſt aľ
doloſum. villos hꝫ vberes ⁊ altoſ
caudamq3 magnā. fert̃ aūt q̄ vul
pis nunq̄ facit ſibi foueā. ſed foueaz taxi
doloſe occupat. Cumq3 em̄ ſcit taxū exiſſe
de fouea accedit ad introitū. ⁊ ibi ſterco
rat. ſicq3 ꝓpter īmundiciā fugit taxus. et
vulpis occupat locū eius. hāc inſequunt̃
venatores ꝓpter pellē. non ꝓpter carnes
q̄ ſunt iutiles. Areſto. Uulpis eſt aīal. īge
nioſum ⁊ malaꝝ op̱ationū. hꝫ v̄gaꝫ ex oſſe
coit ad terram ꝓiecta. Urſus ⁊ kyrokos
auis. ſcꝫ uncoꝝ vnguiū cū vulpe pugnāt.
q2 carnem manducāt. Tyrus āt ⁊ vulpes
amicant̃. amboq3 in cauerniſ terre manēt
Uultur q̄3 vulpē dep̄hendit. Ambroſiꝰ
in hexamerō. Uulpis eſt aīal odio dignū
ꝓpter rapinā. deſpectū ꝓpter īfirmitatē
incautum ſue ſalutis dū inſidiat̃ alienis.
Ex li. de na. reꝝ. Uulpis eſt aīal fetidum.
maximeq3 in ore. ⁊ etiā a poſteriori p̱te im
minente mortis p̱iculo. Succū q̄ de pino
fluit in cibū ſumit. ſicq3 ſalutē recup̱at. et
euum vite in longum protendit. Conſtā.
Uulpis in fame pre anguſtia latratus ca
num imitari dr̃. hoc eſt cum eſurit. nec īue
nit quod mandncet. fingit ſe mortuā. ⁊ re
ſupina flatum attrahit lingua protracta
tunc aues incaute dn̄dentes q̄ſi ad cada
uer aperto ſuo ore rapit deuoratq3 ⁊ cōſu
mit.

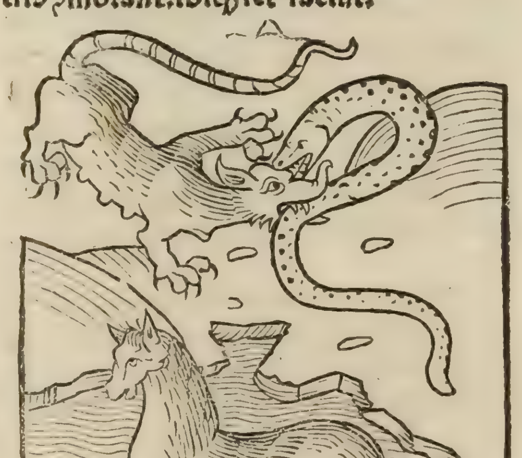
Operationes.

A Haly Uulpis ſi cum oleo decoquat̃
oliue. oleū hoc nodis ⁊ duricie q̄ fiunt ex
artetica prodeſt. B Adeps vulpis
cum oleo ſiſami id eſt yreos liq̄factus au
rium dentiumq3 medetur doloribus.
C Auicenna. Uulpes in aqua cocta et
embrocata iuncture doloroſe confert ve
hementer. Adeps eius in aurem diſtilla
tus ſedat dolorem eius. D Ad hoc
enim euacuatiua eſt valde. E Item
eius pulmo ſiccus confert aſmaticis val
de. Pellis eius calidior eſt ceteris. et hac
iuuantur humectati propter eius reſoluti
onem. F Teſticulus vulpis calidus
eſt in primo ⁊ humidus in ip̄o. ⁊ eſt in eo
humiditas ſuperflua. G Confert
ſpaſmo et thetano. que ſunt in poſteriori
bus ex paraliſi. facit appetitum coitus.

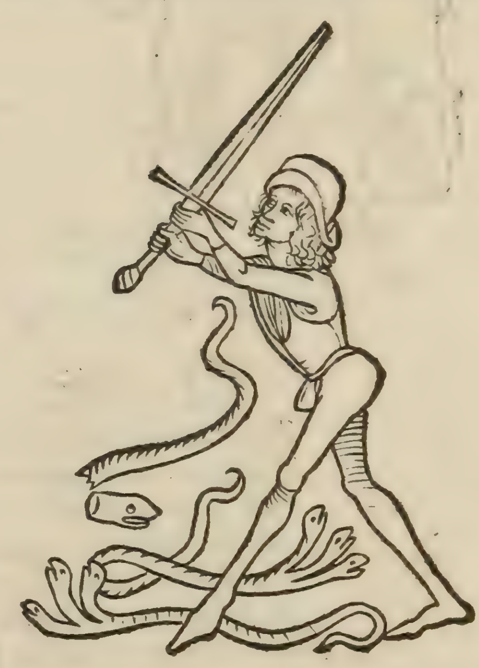
Ca.clx.

y Ibex. Pli. li. viij: Ibices ſiue capẽ ſũt aĩalia de caꝑꝝ gñe ꝑnicitatis mirã de q̃nq̃ onerato capite cornibꝰ vaſtiſ gladiorũq; vagis. ĩ hoc ita ſe librãt vt tormẽto aliq̃ rotati in petris potiſſimũ: ⁊ mõte aliq̃ in aliũ trãſilire cupiẽtes. atq; r̃curſu ꝑnici q̃ libuerit exultãt. Ex li. de na; reꝝ. Ibex ẽ al' ꝑuũ velociſſimũ. ĩ capite vaſtis cornibꝰ oneratũ. ĩ petris ꝯmorant̃. ibiq; ferꝰ faciũt.

Ca.clxi.

Ichneumon ⁊ yppotamus. Iſi:
y Ichneumon grece vocat̃. eo ꝙ odore ſuo. ſalubria ciboꝝ ⁊ venenoſa ꝓdant̃. De q̃ dracõtiꝰ ait. ꝑcidit ſu illis vim cuiuſcũq; veneni Dictus aũt eſt ſuillus a ſetis. hic etiã ſerpẽtes inſequit̃. q̃ cũ aduerſus aſpidem pugnat. caudaq; erigit. quã aſpis maxime incipit obſeruare q̃ſi minantẽ. ad quã cũ vim ſuã transfert corripit̃. Areſto. Ichneumon cũ vidz ſerpentem q̃ dr̃ baſcos non pugnat cum eo. q̃uſq; clamat adiutores. Et quia timent a morſu ſerpentis. intrãt aquã ⁊ poſt arenam. deinde cum ſerpente pugnãt. Ex li. de na. reꝝ. Ypotamus in terra naſcit̃: licq; in aquis ſicut in terra potẽs ſit ⁊ habitet. Caudã hz tortuoſaq;. dẽtes prurigineos. dorſo ⁊ hinitu ſil'is eq̃. de q̃ s̃ pleñꝰ dcm̃ ẽ.

Ca.clxij.

Dra. Iſidorus. Ydra dr̃ draco
y multoꝝ capitum: qualis fuit ĩ lerna palude prouincie Archadie. Hec latine excedra dr̃. eo ꝙ vno ceſo tria capita excreſcebant. ſz hoc fabuloſum eſt: Nã cõſtat ydrã fuiſſe locũ euomentẽ in q̃ vno meatu clauſo multi erumpebant.

Quod Hercules videns loca ipa exuſſit.
7 ſic aque meatus clauſit Nã ydra ab aq̃
dicta eſt: Ydros aũt eſt aquatilis ſerpens
a quo icti obturgeſcunt. Cuius q̃dã mor
bum boũ dicunt. eo q fimo bouis r̃medi
etur. Ex li. de na. rex. Eſt ãt ydros (vt ſcri
bit Plinius) pulcherrim9 anguiũ in orbe
terrax. Fabuloſe vo dcã eſt ydra ſerpens
cuius cũ vellet caput hercules amputare
ſtatim duo ſubcreuerũt. 7 ſic ſp ãputatis
q̃buſdam alia ſtatim ſubcreuerunt.

Ca. clxiij.

Ubro. Ex li. de na. rex.
Zubro eſt beſtia de gñe
thaurorũ ſilueſtriũ forti
3 ſſima maximaq3 vtpote
xv. cubitox lõgitudinis
Tante q3 velocitatis eſt
vt ſtercus (q̃d cũ impetu
egerit) retroacta in cornibus recipiat ac
longius poſt terga ꝓijciat. hoc itaq3 ſter
core egeſto largiſſime ꝓſequẽtes canes ex
cecat atq3 debilitat. 7 penitus inutiles red
dit. pilos habet ſubnigros. cornua maxia
triũ cubitox ampla ſup modum; ita vt ad
menſas diuitum gerula fiant potuũ. Cũ
ꝗ hõiem aut canẽ obuiũ habuerit in corni
bus ſubtollit eũ. 7 tam diu in altũ proicit.
iterumq3 in cornibus recipit donec peni
tus interimat ꝯquaſſatum. hanc quidam
ꝓpter eius velocitatem dicunt eſſe tygri
dem ſed falſo. Nam tigris eſt beſtia ſatis
modica. 7 habitat in oriente. Hec autem
reperitur in Bohemia.

Ca. clxiiij.

Ilio. Albertus in li. de na. aiali
3 um. Zilio aial eſt q̃ntitatis lupi e
nimium crudele. in morte hoim
7 aliax beſtiax: hoc aial imitat voces be
ſtiarum 7 hoim in cõdenſis. Zilio vocãs
vt hões ſequentes deuoret. 7 ſimili inge
nio deuoret canes; canũ latratus imitãs:
Eſt autem hoc aial ꝯpoſitũ ex hyena 7 ſy
mia que mari cõmorion vocat. 7 intrat in
ſepulchra 7 cadauera comedit mortuox.

Hec igit de natura animalium q̃dru
pedum. et alijs in terris morantiũ ſuffici
ant. quia ſ. quas alia ſunt facile ex añ dictis
agnoſci poſſunt.

Tractatus de Auibus.

Prologus.

Xpeditoq; tractatu secū
do de proprietatibus vi
delicet animalium in ter
ris vitam ducentium.
Restat nunc in tractatu
tercio dicē aliqua de na
turis auium. vt in ipsis
sicut in ceteris creaturis dei magnalia ex
tollantur. Ideoq; adiuuāte christi clemē
cia: de auibus dicturi ꝛ volatilibus iuxta
ordinem alphabeti. primo de aquila ini
cium sumamus.

Ca. primū.

Quila. Ysidorus. Aq̄
la ab acumine oculoꝝ
vocata. Est eñ tanti
contuitus vt cum sup
maria immobili pen
na feratur. nec huma
nis pateat obtutibus
de tanta sublimitate
pisciculos natare videat. ꝛ instar tormen
ti descendens raptam predam pēnis ad
littus pertrahat. Nam ꝛ contra radiū so
lis fertur obtuitum non flectere. Unde et
pullos suos vngue suspensos radijs solis
obijcit ꝛ quos viderit immobilem tenere
aciem vt dignos genere conseruat si q̄s
vero flectere obtutum quasi degeneres
abicit. Jorath: Aquila est auis magna ꝛ
regalis. De qua dr̄ ꝙ vbicunq; viderit ex
alto serpentem magno stridore oppressū
vnguibus laniat. ꝛ postq̄ extracta de vis
ceribus venena mortifera decerpserit. ad
huc faucium deuorat. ꝛ virus quod īerat
extinguit. veneno calore decocto. hoc q̄z
experimento. aut ꝯtristat̄ aut gloriat̄: Aq̄
le vnam sedem ꝛ vnū nidum semp̄ habēt
Ex li: de na. rer̄. Aquila altissimis arbori
bus nidificat vbi mala bestia nō accedat
pullosq; caute custodiens. non relinquit
donec seip̄os protegere sciant ac valeāt.
Itaq; cōtra draconem vel hōiem. vel ali
ud al̄ si eos turbare l' rapere voluerit: mi
ra aīositate pugnat. seq; mortis periculo
ꝓ eis exponit quos etiā ī humeris subtol
lit. vt eos ꝓuocet ad volatū. docet etiam
eos lambere sanguinē. lapidē ethitez ha
bet in nido. qui velut p̄gnās fetum habet
intus lapidē minutū īsanantē: ꝛ hunc con
tra calorē nimiū (quē hz aq̄la naturaliter)
in nido habet ne depereant oua decocta
calore nimio. Huic eñ lapidi calor ignis
nocere nequit. Dicunt ꝛ alij phī. ꝙ duos
lapides p̄ciosos nōie indes in suo nido
collocat. sine quibus parē nō p̄t. Aquila
multis diebus ieiunat. adultos pullos p̄
sequit̄. lōge fugās emulos scz rapine: Ex
li. vt sup̄.: Est eñ aquile pessimū gen⁹ q̄d
pullos suos ante tēpus expellit tedio nu
triendi: Ratio āt hec est s̄m Aristo. quia
post īcubationē. adeo debilitat̄. vt vena
ri non possit: Etiā vngues ei⁹ incuruant̄.
vt p̄dam tenere nō valeat. Albescunt ale
ꝛ aggrauant̄ vt vix possit volare: Aquile
pulli sine clangore sunt ꝛ sine murmurati
one: Est aq̄la grandis in septentrione ha
bitans duo faciēs oua sp̄. vt dicit Plini⁹
in cacuminibus ramoꝝ suspēsa. captoq;
lepore vel vulpe minutatim ei coriū detra
bit. ꝛ oua sua in illo īuoluit. ac sub calore
solis ponit itaq; relinquens ea non cubat
Sz q̊usq; naturali maturitate frangātur
expectat. In egressu v̊o pulloꝝ redit. ꝛ tūc
eos vsq; ad robur ꝑfcm̄ nutrit: Actor. Aq̄

la eſt auis magna et nobiliſſima. vtpote auium regina que cum ſenecta grauatur ſup oẽs nubes in ſublime volat. ⁊ ex calore ſoliſ oculoꝝ eius caligo ꝯſumit̃. ⁊ mox im petu cũ ip̃o caloris eſtu deſcendẽs aq̃s frigidiſſimis tercio ĩmergit̃. indeq; r̃ſurgẽs ſtatim nidũ petit. ⁊ inter pullos iaȝ robuſtos ad predam in qualitate frigoris ⁊ caloris q̃i q̃daȝ febre correpta, quodã ſudore plumas exuit. fouit̃q; a pullis ſuis ⁊ paſcitur. donec pẽnas plumaſq; recuperãs innouet̃.

Operationes.

A Aq̃le fel cum melle ſuffuſos ſanat oculos. B Pli. li. xxix. Ocul' iũcte aq̃le cerebro aut felle cũ attico melle. claritatẽ viſus dicũt reſtitui. C Itẽ ĩ eod li. Aq̃le felle (q̃ dixim⁹ pullos ad ꝯtuendũ ſolez expiri) mixto cũ melle iungunt̃ nubecl'e ⁊ caligatõẽs atȝ ſuffuſiõẽs ocl'oꝝ. D Idẽ in li. xxx. Lũboꝝ q̃ȝ dolori pedes aq̃le ĩ auerſum a ſuffragie euulſi alligant̃. dexter q̃dem doloribuſ ptis dextre. ſiniſter q̃ȝ leue. preterea morbo regio reſiſtit cerebꝝ aquile in cyathis vini tribus.

Ca. ij.

Chacus. ⁊ auib⁹ padiſi. ⁊ aurifri
a gius. Yſi. Achacus de quo legit̃
in Leuitico eſt auis ignota. etiaȝ peritis iudeoꝝ. Ex li. de na. reꝝ. Aues padiſi vulgariter ſic appellant̃. nõ q: de padiſo ſint. ſȝ ob inſignem pulchritudinem tãti nãq; ſunt decoris ⁊ gl'e. vt nullus eis color credat̃ deeſſe. Magnitudo earũ eſt vt anſeꝝ. Uox ita dulcis ⁊ pia. vt excitare poſſit ĩ hõie deuotiõem ⁊ gaudiũ. Si q̃n vo capta fuerit ⁊ illaqueata gemit. nec ceſſat plãgere donec reddita fuerit libtati. Sup flumĩa nyli libenter habitat. ⁊ raro alias repitur. Sunt ⁊ alie aues in eiſdem ptibus eodẽ mõ appellate. fuſci coloris et ſubrutili. minores q̃ monedule. Aues ãt padiſi vocant̃ quia neſcit̃ vnde veniant. aut q̊ vadãt. Nõ em̃ coitus eaꝝ videt̃. ſȝ certis tpibus aggregate terras q̃s inhabitabãt tranſiture relinquãt. ⁊ ſic r̃cedũt. Actor. Aurifrigius eſt auis ſic dcã. quaſi auram frigiam ſequens. Habȝ vnũ pedẽ cũ vncis vngibus ad p̃dandũ. alteꝝ vero latũ ad natandũ. Giro multiplici vtit̃ in aere. nũc more ludẽtis. nũc more ĩſidiãtis vſq; dũ p̃dã ĩ aq̃s cernẽs. ĩpetuoſe dñdit. altero pede p̃dã rapiẽs. altero natãte rapiente adiuuans.

Ca.iij.

Chantis. Ex li.de na.reꝝ. Achã
a tis eſt auis ꝑua.ſ; fecũda. Nã du
odenos ſiꝉ facit pullos.herbarũ
pabulo reficit.⁊ ob hoc odioſos h; equoſ
q̊s vbi paſcenti ſibi ſuꝑuenire viderit: et
herbas diripe.fugit ⁊ vindicat ſe vltõne
qua põt. Eoꝝ hinnitus ꝓpis vocibus imi
tans ac deridẽs. Pli.li.x. Achantis in tm̃
odit auẽ egithnm.vt nõ coire credãt ſan
guinem eoꝝ: Actor. Achantis iuxta Yſi.
ip̃a eſt q́ apȯ nos vocat̃ carduelus: De q̊
etiam dicetur inferius:

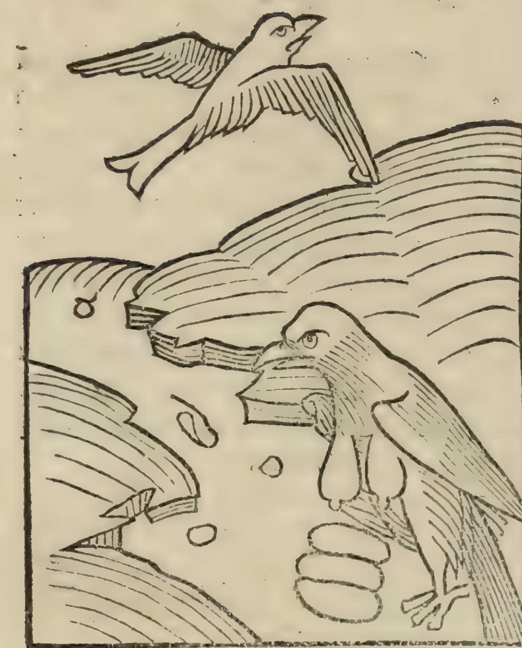
Ca iiij.

Ccipiter: Ex li.de na.reꝝ Accipi
a trum quatuor ſunt genera: ṗmũ ẽ
corꝑe magnũ: domabile multũ.
oculis varijs ꝑlucidis: hilari vultu. g̊ſſo
pede: longis vnguibus. delicioſe ꝯmedẽſ
oẽs aues inuadit nullã timet. Scȯm gen⁹
eſt ṗore minus. q̊d alietũ dicere poſſumuſ
alas hñs g̊ſſas ſm q̃ntitatem ſui corporiſ
breues ⁊ vngues g̊ſſos. ⁊ oculos magnoſ
⁊ obſcuros nõ cito manſueſcit. ⁊ ideo plu
ribus odioſum. Anno ṗmo domationis
paꝝ valet. ſecũdo plus. tercio imitatione
aucupat ſatis bene. Terciũ genus eſt niſ⁹
paruus quidẽ alioꝝ reſpectus: ſ; tñ velox
cito manſueſcit. ⁊ delicate nutriri vult. et
leuiter aucupat: Quartũ genus eſt frogel
lus. quem muſcetũ dicim⁹ multo q́de; mi
nor ſ; colore ꝯſimilis. ſicut niſus accipitri
ꝯſimilis eſt in diſpoſitõne habitus ⁊ colo
re. Hec auis cito mãſueſcit. ⁊ delicate nu
triri vult. ac leuiter aucupat: velox ad vo
latum. Phiſiologus. Accipiter auem q̈;
ei ſors contra noctem offert ⁊ tota nocte
ſub pedibus tenet S; illam veniente ſole
⁊ famelicus auolare ꝑmittit: Et etiã ſi eã
dem alias obuiã veniẽtẽ habuerit. non
perſequit̃. Accipiter colorem oculorum
mutat ⁊ roſtrum. Panis eum necat ſm au
guſtinum. Areſtotiles. Accipiter in alti
ſſimis montanis nidificat ⁊ comedit aui
um corda quas capit. Congrediẽs cũ aue
que dicitur kokye conuincitur: Ipſa tam̃
pugnam non incipit. Fel habet in epate
⁊ inteſtino tantum ſicut ⁊ miluus Vterq;
cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pĩgueſ
ſunt. ⁊ bone carnis valde. Vultur admiſ
cetur in coitu cum accipitre maſculo. ſplẽ
paruus eſt: in auibus calidi ventris ſicut
in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes.

A Plini⁹. li. xxix. Accipiter in roſaceo
decoctus. ad omnium vitiorum in oculis
accidentium inunctiones putatur eſſica
ciſſimus. ſimiliter ⁊ fimi eius ciniſ cum at
tico melle B Idem in eodem. Fim⁹
cenchridis accipitꝝ generis ex melle ocu
lorum albugines extenuat. ⁊ oculis clari
tatem facit. C Ex libro empirices eſ
culapij magiſtri Ypocratis. Adeps acci
tris ſi teratur in oleo. Unctio quoq; inde
facta caliginem oculorum tollit.

Ca. v.

Eriophilon. Ex li. de naturis reꝝ

a Aeriophilō quaſi amatrix aeris dicta: vulgariter aelyon appellata eſt. auis nobiliſſima. paulo maior aquila: volatu potens ⁊ alis velociſſima. pennas habet ſubrufas. caudamqꝫ longam. vngues ac roſtrum ⁊ crura maxima. aeris ſerena inhabitat intimū: vt vix vnꝙ̄ vl̄ parꝝ in terra reſideat aut quieſcat. Sup̲ nubes quoqꝫ frequentius eleuat̄. ita ꝙ videri nō poteſt ab homine. cibumqꝫ capit in aere. ⁊ hoc quoqꝫ predantium auiū more. Cui ſi ſe auis obuiam in aere tulerit mox ab eo corripitur: ⁊ de ſummo aere in terrā deicitur. nec ab homine videri poteſt. quis eā ab aere occiſam deijcerit. Hec auis dum adhuc in pullo eſt. ⁊ nec dum cognoſcit ſe ab hominibus capitur ⁊ domeſticat̄. ad capturam inſtruitur. Hec auis capriolos ⁊ hinulos capit vnguibus laniatiōe Socialiter autem duo ⁊ duo volant captāqꝫ predam diuidunt.

Ca. vj.

Gochiles. ⁊ alanda: Yſid. Ago

a chiles arabice dr̄: latine capmulgus. Eſt em̄ auis oriētis magna. que duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas petit. earꝝ mām̄illis ſe ſupponēs roſtro lato. lac ex eis velut capreolꝰ ſugit: ſed ex tunc in eis lac adnichilat̄. earumqꝫ mām̄ille deſiccant̄. Dicit etiā Pli. ꝙ eadē ſuctione capre viſum ꝑdūt. Lector de eadem inueniat inferius in cap̄. xxij: Actor Alanda eſt auis ꝑua oībus nota ſuo modulamine cantus. In eſtate incipit in aurora q̄ſi nūcians ortum diei. In hieme vo capit̄ p̄cipueqꝫ tꝑe niuis. Ex li. de na. reꝝ Alanda eſt auis a laude dcā: quia mira iocunditate pennis exertis in aere vocis modulamine letioris tꝑis aure cōgaudꝫ Nam obnubilato vel pluuioſo celo. vix aut nunꝙ̄ canit; Sedens in terra vix aut nunꝙ̄ cantet. ſed in aſcendēdo canit. paulatim q̄dem aſcēdit. ſed inſtar lapidis ſubito dīſdit cantando.

Operationes.

A Raſi in almanſore Caro alande que pileata dr̄ ventrem ꝯſtringit. B Eiuſqꝫ ius ventrem fluere facit.

Ca.vij.

Lietus. Actoꝛ. Ex generibus aq̄
a larum alietus tantum in plumos
etiā percutiens pullos ſuos: ſub
ſinde cogit auerſos intueri ſolis radios.
Et ſi quanq̄ ex eis cōuiuentem humectā
temqꝫ.i.lacrimantem animaduerterit ip
ſum e nido velut adulterinū atqꝫ degene
rem precipitat. Jllum vo cuius acies fir
ma contra ſteterit educat. Eſt autem alie
tus volucris oculoꝛum acie clariſſima ſe
ſe ex alto liberās. viſoqꝫ in mari piſce: pre
ceps in eum ruēs. ac diſcuſſis pectoꝛe aqͥſ
rapiens. Alieti ſitum non habent genus
ſed ex diuerſo aquilarum coitu naſcūtur.
Rudolphus ſuper Leuiticum. Alietuſ ra
pina paſcitur. ſed quia viribus deſtituit̄:
minoꝛibus tantum auibus quibus pꝛeua
let infeſtus eſt.

Ca.viij.

Ltion. Ambroſius. Altion eſt
a auis maritana: q̄ in littoꝛibus fe
tus ſuos edere ſolet. Nam in ha
renis oua ſua deponit. medio fere hiemiſ
qn̄ maxime mare inſurgit. ⁊ littoꝛibus ve
hemētioꝛ fluctus illiditur. qua excubāte
mare ſubito miteſcit. ⁊ oms̄ vētoꝝ ꝓcelle
cadunt. Fouet autē oua ſeptē diebus tūc
pullos educit. qͦs alijs ſeptez diebus enu
trit. Vn̄ hos. xiiij. dies naute preſumpte
ſerenitatis obſeruāt quos altionides vo
cant: eo ꝙ altione fouente vel enutriente
fetus nullos procelle motus hoꝛreſcant.
Ex libꝛo de naturis rerum. Altion ē auis
minutiſſima in mari habitans ⁊ fetus fa
ciens. Aues quedam domeſtice (vt galli
na ⁊ columba) indiſcretis tempoꝛibus fe
tus faciūt. quoniam ab hiemis in tempe
rie tute ſunt. Hec autem ſola inter aues ſil
ueſtres hiemali tēpoꝛe fetificat. Huius ni
dus ferꝛo neq̄t incidi. ſed ictu valido fran
gi. Dr̄ ꝙ altion quaſi ales oceani. eo ꝙ in
hieme in ſtagnis oceani nidos facit ⁊ pul
los educit.

Ca.ix.

Nas. Ex libro de na. rer̄. Anas
a eſt auis aliq̄ntulū maior gallo:
Mas caput et collū viridis colo
ris habet. roſtr̄ v̄o latum ⁊ alas albo viri
di nigroq̄ʒ diſtinctas Torquē habet albū
circa collum: pedes ruffos ⁊ latos. q̄bus ī
aquis ſubremigat: Nam aq̄s fluminum
gaudet. difficileq̄ʒ ſine his viuere valet.
maxime cū eam cibi ſicci citius ingurgi
tant: Mareſ aliq̄n̄ cū plures fuerint ſimul
tanta libidinis inſania ferunt̄ vt feminaʒ
ſolam coeundo viciſſim ac certatim occi
dant: Hor̄ pulli mox vt ouū exeunt tanta
agilitate vigent. vt etiā ſi matrē mori vel
alienari contigerit. ſine nutrice viuāt.

Operationes.

A Yſid. Anas cocta pectore melior eſt
q̄̄ ceruice. De q̄ Martialis ita dicit. tota
q̄dem ponat̄ anas, ſʒ pectore tm̄ ac cerui
ce placet. cetera redde coquo. B
Razi. Caro anatis plures hʒ ſuꝑfluitateſ
⁊ plus faſtidire facit ⁊ maioris ē calidita
tis. non tm̄ plus nutrit q̄̄ caro gallinacea:
C Pli. li. xxx: Anatum q̄ʒ maſculor̄ ſan
guis aluum ſiſtit. Mir̄ vero tradit̄ in tor
minibus anate appoſita morbū tranſire
ventris ip̄amq̄ʒ anatem emori. D
Auicenna. Ana calidior eſt om̄ibus do
meſticis auibus: Et dicunt q̄dam q̄ infri
gidatum calefacit. Calefactū vero febri
citare facit. E Clarificat aūt vocem
augmentum facit in coitu. ⁊ ſperma mul
tiplicat: F Eius pinguedo maxima
eſt in ſedando dolorem. ⁊c̄.

Ca.x.

Nſer. Ex li. de na. rer̄: Anſer vel
a auca eſt auis aquile magnitudi
nis. huius generis ille que indo
mite ſunt ⁊ ꝓprie libertatis. glauci coloris
ſunt ⁊ acris alta petunt. volāt vt grues or
dine litterato. ⁊ ſm̄ flatus vētor̄ volat⁹
ſuos dirigunt. aquilone flante petunt. au
ſtrum ſatis cōſcie. frigidiora tp̄a īminere
Vix a volatu ceſſant. niſi cōmanducātes
interim depaſcant. adeo nāq̄ʒ delectabil̄
eſt ei volatus. vt raro dormiant. ac cōtra
vnmeſticis aucis volatus eſt grauis. pa
ſcere officioſiſſimū; quieſcere ac dormire
precipuum. horas noctes ⁊ fures clāgore
ꝓdunt. Eſt in alpiū mōtibus anſer̄ gen⁹
īter aues maximū p̄ter ſtrutiōeʒ ſʒ adō pō
deroſū vt manu capiat̄ imobile ſuꝑ terrā.

Anates ⁊ anſeres ceterecꝫ aues herba ſe purgant ſyderice. Yſi: Nullū anial eſt q̊d ita odorem hōis ſentit ſicut anſer.

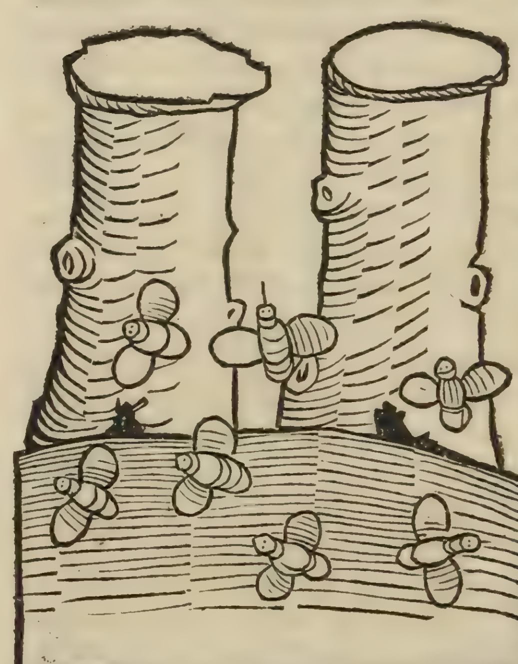
Operationes.

A Auicen. Anſerꝝ caro gſſa eſt. Adeps eorꝝ alopicie ꝯfert. ⁊ ad fiſſuras faciei atcꝫ labiorꝝ valet. Sedat q̄z dolorē auris. ⁊ cōfert matrici. B Eſculapius. Adeps anſeris om̄es duricias ſoluit C Idē cū ſucco cepe inſtillatus auri aq̄ illapſaz eijcit. D Dyaſ. Anſerinus adeps ſūme mitificus eſt ob dulcedinem pinguedinis. E Rimas labiorꝝ curat. tociuſcꝫ vultus factas ex frigore rimas. optie ſanat. ⁊ aurium dolorem.

Ca. xj.

Rdeola. Ardea Azalon. ⁊ azida
a Yſidorus. Ardeola dr̄ q̄ſi ardua ꝓpter arduos volatus: Vñ Lucanus. ꝙcꝫ cauſa volare ardea. Cū altiꝰ volauerit tēpeſtatē ſcat. hanc multi tātalum vocāt. Pli. li. x. Ardeolarꝝ tria ſūt genera. ſcꝫ leucon. aſterias. pellos: Hi augētur in coitu. Mares ſiq̄dem coeūdo cum vociferatu ſanguinem etiā ex oculis profundunt nec minus egre grauide pariūt. Sorices ⁊ ardeole diſſident inuicem fetibus inſidiantes. Idem in li. xvj. Ardeolarum autem genera. quas leucos vocāt. altero oculo tradunt carere. Ardea: Ex li. de na. rerꝝ. Ardea licet in aq̄s cibuz ſuū querat. in ſiluis tm̄ ⁊ altis arboribus nidū ſuū collocat. Fert̄ aūt ꝙ pullos ſuos miro rigore nitit̄ defendere. Accipiter eis infeſtus eſt. Sꝫ ardea huic anum opponit et ſtercus eijcit. ad cuius tactū accipitris pēne cōputreſcunt. plurimūcꝫ earꝝ colorem hn̄t cinereum. q̄dam vero albū. Eſt quodam earꝝ genus quarꝝ mares angunt̄ i coitu cum magna vociferatione. funduntcꝫ ſanguinem ex oculis pre dolore. Azalon Ex li. de naturis rerꝝ. Azalon eſt auis parua. que corui frangit oua. Huius pulli a vulpibus infeſtantur. Ipſa vero vulpis catulos vellit ip̄amcꝫ vulpem. q̊d vbi coruus viderit auxiliatur vulpi quaſi contra cōmunem hoſtem. Hec auis in ſpinis viuit. ⁊ ob hoc azinos odit. Flores ac folia ſpinarum deuorātes. Actor Azida iuxta Phiſiologum ip̄a eſt ſtrutio. de qua dicitur infra.

Ca.xij.

Pis. Areſtotiles. Apis eſt aïal
a anuloſi corp̄is hn̄s mēbrum vel
additamentū ab ore exiens ꝑ q̊d
guſtat ⁊ cibum ꝯtrahit ac recipit. ſangui
guine caret. dentes alioꝝ aïalium dētib⁹
ſimiles hꝫ. ī comitatu volat. ⁊ eſt leuis cor
poris. Habetq̄ꝫ q̄tuor alas duoſq̄ꝫ pedes
hꝫ in dextra. ⁊ duos in ſiniſtra. nec plus q̄
quatuor hꝫ ne volatū ſuū ꝓhibeant: Hoc
aïal nō recipit aerem: nō hanelat. Cōme
dunt mel maxīe in neceſſitatis tp̄e Vn̄ qn̄
incipiunt infirmari. apparet mellis dimi
nutio: q2 videlicet cōmedūt ex eo. nec r̄pa
rant ip̄m. Bonos odores diligunt. ⁊ aq̄s
currentibus delectant̄. Actor. Apes mun
diciam diligūt. frigus ⁊ fetorem ac fumū
odiunt: Gregatim volāt circa opus ſuū
ſolicite ſunt. ⁊ ocioſas abijciūt. Ex li. de
na. reꝝ. Apes ceteris aïalibus preminent
dignitate ⁊ vtilitate p̄clares donbus: et
nobilitate vigent agilitate. ſtrenuitate a
nimoſitate ingenij ſubtilitate. Ambroſi⁹
Apes regem ſibi ordināt nō ſorte ſꝫ iudi
cio. ⁊ q̄uis ſub rege poſite tamen libere
ſunt. quia p̄rogatiuā tenēt iudicij. ⁊ fide
deuotionis afficiūt et regeꝫ ip̄m tanq̄ a ſe
conſtitutū diligunt. Hic āt rex nature cla
ris format̄ inſignibus. vt ⁊ magnitudine
corpis p̄ſtet ac ſpecie (⁊ q̊d in rege preci
puum eſt) moꝝ manſuetudine. Nā ⁊ ſi hꝫ
aculeū eo tn̄ non vtit̄ ad vindictam: Sūt
em̄ leges nature. nō l̄ris ſcripte: ſꝫ morib⁹
impreſſe vt leuiores ſint ad puniendū. q̄
maxima poteſtate pociunt̄. Sꝫ apes que
legibus nō obtemperant. penitencie con
dempnatōe ſeip̄as mulctāt: vt aculei ſui
vulnere moriant̄. Ambroſius. Nulle ſūt
apes e domibus audent exire nec in aliq̊ſ
ꝓcedere paſtus niſi rex primus egreſſus
ſibi vendicauerit principatum volatus.
ꝓceſſus autem earum eſt per rura redolē
tia vbi orti ſunt redundantes floribus flu
enſq̄ꝫ cuius ꝑ gramina. herbiſq̄ꝫ dulcibus
prima ponunt caſtroꝝ fundamēta. Apes
ordinantur ad opera diuerſa. Nā flores
adducunt quedam: alie mollificant cerā.
⁊ alie adducūt aquam: Earumq̄ꝫ op̄atio
nes tempus determinatū non habent ſed
cum habuerint res conuenientes ſubito
preparāt. ⁊ in ſereno tp̄e op̄ant̄ aſſidue.
Virgilius in georgicis. Nunc agena
turas apibus quas iupiter ipſe Abdidit
expediam. Magnanimoſq̄ꝫ duces totius
ex ordine gentis. Mores ⁊ ſtudia ⁊ popu
los ⁊ prelia. Rex melior vacua iam r̄gnat
in aula. maculis auro ſqualentibus ardēſ
Et rutilis clarus hic melior inſignis ⁊ ore
Tunc trepide inter ſe coeūt p̄niſq̄ꝫ coruſ
cant. Spiculaq̄ꝫ exacuūt roſtris aptātq̄ꝫ
lacertos. Et circū regem mixte glomeran
tur in orbem. Ille operū cuſtos illū admi
rantur ⁊ om̄es: circumſtant: Veꝝ ip̄e e fo
lijs natos ⁊ ſuauibus herbis: Ore legunt
ip̄e regem paruoſq̄ꝫ q̄rites. Sufficiūt au
laſq̄ꝫ ⁊ cerea regna refigunt. Tant⁹ amor
floꝝ ⁊ generandi gloria mellis Nam alie
victu inuigilant ⁊ federe pacto. Exercent̄
agris pars intra ſepta domoꝝ. Narciſci
lacrimā ⁊ lentum de cortice glutē. Prima
fauis ponūt fundamenta deinde tenaces
Suſpendūt ceras alie ſpem gentis adul
tans. Educunt fetus alie puriſſima mella
Feruet opus redolētq̄ꝫ thimo fragrantia
mella.

Operationes.

A Areſtotiles. Apes a floribus accipi
unt ceram. ⁊ cum pedibus anterioribus
congregant eam. dehinc ad pedes medi
os illam mittunt: deinde ad coxas pedū
poſteriorum. poſtea volāt cum ip̄a. ⁊ tūc
manifeſtatur ponderoſitas ex ea. B
De virtute ⁊ operatione cere lector inue
niat ſuperius in tractatu de herbis. de C:
in capitulo. clj. C De virtute autēꝫ
⁊ operatione mellis inueniat in eodē tra
ctatu de M: in caplo. ccc. xij.

Ca.xiij.

Aſiliſcus. Yſidorus
Baſiliſcus grece.lati
ne regulus interpreta
b tur.eo ꝙ rex ſerpentiū
ſit.adeo vt videntes
eum fugiant quia olo
factu ſuo eoſ necat vā
⁊ hominem vel ſi aſpi
ciat interimit.ſiquidem ⁊ eius aſpectum
nulla auis volans illeſa ꝑtranſit.ſ; q̄uis
procul ſit.eius ore combuſta deuoratur.
Auicenna in.iiij.canone. Baſiliſcus eſt
ſerpens qui ſolo viſu interficit et auditu
vocis ſue.Hunc ait quidam vocari regu
lum.quia caput habet coronatum.cuius
longitudo duaꝝ palmaꝝ eſt.et caput acu
tum valde,oculi rubei.Color ei⁹ ad nigre
dinem ⁊ citrinitatem declinans.hic adu
rit totum ſuper quod incedit.nec in circu
itu cauerne eius vritur aliquid. Ex libro
de naturis rerum. Baſiliſcus interdum
ex gallo naſcit̄.quia gallus in etate decre
pita facit ouū ex ſe.vn̄ baſiliſcus ꝓcreat̄.
S; in generatione hac oportet.vt multa
concurrant.In fimo nāq; calido ⁊ multo
ponit ouū.ibiq; fouet̄ vice patris.⁊ poſt
multū tp̄is exit pull⁹.⁊ inualeſcit,ſicut ſolēt
anatum pulli.H; āt caudā vt coluber.re
ſiduum vero corpus vt gallus.Dicunt āt
hi q̄ creationē eius ſe vidiſſe teſtant̄ ꝙ nul
la eſt oui teſta.ſed validiſſima pellis.intā
tum vt r̄ſiſtere poſſit ictibus validiſſimis
Opinio quoq; quorundā eſt.ꝙ ouū illud
galli coluber aut bufo foueat ſ; hoc icertū
eſt.hoc tn̄ in antiquoꝝ ſcriptis habemus.
ꝙ baſiliſci q̊ddam genus ex ouo galli de
crepiti generetur. Yſidorus.A muſtelis
baſiliſcus vincitur.quas illic hōies īferūt
cauernis q̄bus deliteſcit.Itaq; eo viſu fu
git quē illa ꝑſequit̄ ⁊ occidit.Inferius de
regulo plenius dicet̄ de baſiliſco.q̄a fere
idem ſunt baſiliſcus ⁊ regulus.

Ca.xiiij.

Arliata.⁊ Berneka. Yſidorus
b Barliates ſunt aues de ligno cre
ſcentes.Fert̄ em̄ ꝙ lignū de abie
te marinis aquis incidēs qn̄ ſucceſſu tp̄is
putreſcere cepit humorē ex ſe craſſu; emit
tit.ex quo denſato formant̄ parue ſpecies
auium ad magnitudinem alādarum.pri
mumq; ſunt nude.deinde maturātes plu
meſcunt ac roſtrum ad lignum pendētes
per mare fluitāt vſq; ad maturitatem do
nec ſe cōmouentes obrumpant.ſicq; creſ
cant ⁊ roborentur vſq; ad debitā formā.

Be his autem Jacobus Athonenſis epiſcopus in orientali hiſtoria loquens dicit q̄ arbores ſunt ſup̄ ripas maris de q̄bus he procreanť roſtris infixis arboribus dependentes Tpe vero maturitatis ex arboribus decidunt. ac per in crementa p̄ficiētes. ſicut aues cetere volare incipiunt De his itaq̨ certū eſt q̄ in orbe nr̄o circa Germaniaȝ. nec p̄coitū generāt. nec generāť. Philoſophus. Bernecka q̄ ex arbore naſcitur. in quibuſdam quoq̨ flādrie p̄tibuſ inueniť. Hec auis non hȝ ſup̄fluitatem: ſicut nec arbores. Jnfra capitulo. xx. plenius habes.

eius ſaciantur. cadaueribus etiam libentiſſime veſcitur. Sola v̄o pene inter aues que carne veſcuntur herbaȝ depaſcit. Jn alis et cauda albedinem habent. reliquo colore aquilam imitatur. Oua ſua non in arboribus ponit quoniam alte volare nō pōt. ſȝ in terra deponit. ⁊ illic ea fouet dū ſeges in fructu eſt. Jn libro vt ſupra. Bonoſa eſt auis in Germanie partibus hn̄s carnem exterius nigram: interius albam. delicatam prope ad p̄dicis ſaporem. Habet autem faſiani magnitudinem Cunq̨ tempus venerem excitauerit. maſculus hiāti ore currit. donec ore ſpuent. tūc femina veniens. ore ſpumam recipit: indeq̨ cōcipit ⁊ oua parit.

Ca. xv.

Jſtarda. ⁊ Bonoſa. Ex libro de
b naturis rerum. Biſtarda eſt auiſ aquiline magnitudinis que volatu tarda. Bis aut ter ſaltum in terra facit anteq̄ ad ethera ſubleuetur. Unde et nomen habere dicitur: Ungues habȝ vt aq̄la ⁊ roſtrum aduncum. carnibus veſcitur non tamen in volando predam diripit ſȝ ſicubi ouem aut aliud animal in offenſuȝ inuenerit. Plures earum aggregate inuſtum deijciunt et occidunt ſicq̨ carnibuē

Ca. xvj.

Ubo. Ex libro de naturis rerum
b Bubo nomen habet a vocis ſono. fugit lucem. in eccleſijs habitat. ⁊ oleum de lampadibus bibit. ſtercoribus tamen eas defedat. oua quoq̨ colūbe bibit. Mures venatur. hac quoq̨ volucres cetere capiuntur Quando vero ab illis auibuſ que in luce habitant impugnatur. reſupina pedū vnguibus ſe defendit.

Areſtotiles. Bubo ſicut ⁊ veſpertilio victum ſibi nocte acquirit. Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis eſt viſus apud meridiem. Ideoqꝫ coruus ille rapit oua bubonis ⁊ comedit. coruus quippe fortior ē de die. ⁊ bubo de nocte Itaqꝫ bubo ⁊ coruus inuicem ſibi aduerſantur in nidis. Coruus meridie comedit oua bubonis. ⁊ bubo nocte comedit oua corui. Ceterecꝫ aues circa bubonē volāt ipſumqꝫ deplumant Multa nāqꝫ pars auiū eū odit.

Operationes.

A Auicenna. Sanguis bubonis valde confert aſmati ſimiliter etiam ius ⁊ caro ipſius: B Phiſiologus. Cor bubonis ſi appoſitum fuerit mulieri dormienti in parte ſiniſtra omnia que geſſit narrabit: C Plinius libro. xxix. Bubonis pedes vſti cum herba plantaginis cōtra ſerpentes auxiliantur. D Oculorum cinis eius collirio mixtus claritatem oculis facere promittitur. E Idem in libro. xxx. Freneticis quoqꝫ bubonis oculorum cinerem imponunt.

Ca. xvij.

Uteus butorius ⁊ botaurus. Ex li.
b de na: rer. Buteus ē de gn̄e accipitrū ſꝫ paulo nigrior ⁊ tarda nimium pigꝫ ad volandū: pda tn̄ viuit q̄ cū dolo l' lāguore aliq̄ aut pigritia detētam aſſeq̄ poſſit. Hec auis ſapore dulciſſima ē In li. vt ſup̄. Butorius eſt auis ſic dicta a ſigno vocis. hꝫ crura lōga: collū extēſum roſtrūqꝫ longū ⁊ acutū ſicut ardea. colore tn̄ diſtās ab illa: eſt eīm terre ſimilima. Habitat circa ſtagna piſciū cibo cupida. Ranas cōmedit ⁊ venenata. Hec ſola veris tpe pro cātu vocem horrificā edit. In littore ſub ardore ſolis in loco vbi piſces frequentare nouit. adeo q̄eta ſtat. vt q̄ſi mortua appareat: vn̄ fit vt cautis piſcibus minus ſuſpecta ſit. Sꝫ cū collū longum hēat breue recuruitate facit. vt cū piſces incautius ei quaſi nihil p̄meditāti proximauerint illos ad ſe colli extēſione trahat. Phiſiologus. Botaurus quaſi bootaurus dr̄ eo q̄ tauri boatum id eſt mugitū imitari videtur. Roſtrum eīm in terra paludinoſa defigit ⁊ ad modum tauri clamores edit. Excluſos pullos ſtatim mater ſub aſcellis collocat. Unū ſe ſub vna. alterū ſub altera Pulli vero materno corpori adherentes: Inceditqꝫ mater pullos ſub alis fouens. natorumqꝫ roſtris p̄minētibus cibos dulciter commendans. Actor Hec auis mihi eē videtur onocroculus. De q̄ inferius dicet.

Ca. xviij.

a Ibones ⁊ Blata. Yſidorus. Bibones ſunt qui in vino naſcuntur quos vulgo muſciones a muſto appellant. Unde Affronius. Cum a me expectaſſet fabulare incipis ex ore bibões inuoluant in oculis tuis. Blate a calore dicte ſunt. ſiquidem ⁊ comprehẽſe manũ tingunt. Unde ⁊ blateum colorem dicũt hoc aĩal lucem non patitur videre cõtrarium muſce. Muſca eſt lucipeta. Blata vero lucifuga. Ex libro de naturis rerũ. Blata vermis eſt qui lucem videre nõ patitur. Unde per noctem tantũmodo ambulare conſueuit. Palladius de agricultura. Blate ſunt apibus inimice, ſicut et lacerte. Unde huiuſmodi animalia ⁊ his ſimilia oportet apum caſtris vel aluearibus lõge fugare q̄ vult apes bñ ꝯſeruare.

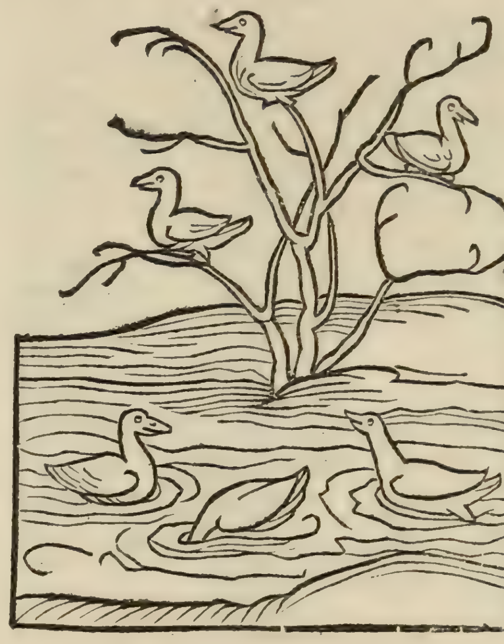
Ca. xix.

c Cantarides latine et grece. arabice derarie vl' irane. Pãdecta cap̃. cxxxv. Cantarides ſunt animalicule quaꝝ ſunt efficaciſſime. que in ſpicis frumẽti adhuc florentis inueniuntur. Sunt he varie. ⁊ quaſi circa pennulas ſuas ſtricte ⁊ oblonge. he eñi vapore aceti ſuffocant̃ ⁊ in vaſe non picato reponuntur: Sunt ca: ⁊ acutiſſime que licet ſcabiei veſice conferant: veſicam tamẽ ſi ex eis multa ſumat̃ q̃ntitas. vulnerãt atq; ſangninem mingere faciunt ⁊ interficiũt. ex quibus ꝑua accepta vrinam ꝓuocant vehementer.

Operationes.

A Serap̃. li. aggre. cap̃: derarie autor Gal. Experti ſumus experigentia nõ modica in vnguibus leproſis: ⁊ inuenimus ꝙ qñ ponit̃ ſuꝑ eas cum ceroto ꝯfert multum. aut cum vnguento. auferunt eñi vnguem ⁊ faciunt cadere totã. B Et cantarides ingrediunt̃ in cõmixtione vnguentoꝝ ⁊ medicinaꝝ q̄ fiunt ad ſcabiem ⁊ ad egritudinem cũ qua eleuat̃ cutis: ⁊ ĩ medicinis q̄ euellunt verucas q̄ dicũtur capita clauoꝝ: C Et ſunt q̇dã ex magiſtris nr̃is q̄ dabant ex eis in potu miſcẽtes paꝝ ex eis ad ꝓuocandum vrinã: D Et q̇dam accipiebãt alas et pedes ip̃arum ſolũ dicentes ꝙ hec cõferunt illis q̄ ſumpſerunt corꝑa ip̃aꝝ. Et alij dicebãt ꝯ̃rium huius: videlicet ꝙ corꝑa ip̃aꝝ ſola iuuabant eos qui ſumpſerunt alas et pedes eaꝝ. E Ego vero miſcui omnia ſimul corꝑa cũ pedibus ⁊ alis ⁊ dedi Ille autem qui ſunt magis iuuature ex eis ſũt ille que reperiunt̃ in tritico in quarũ alis ſunt linee citrine in latitudine ꝓtenſe. ⁊ ꝓprie quando proijcis eaſ in olla terrea noua ⁊ claudis orificium olle cum panno lyneo ſuꝑ vas in q̊ ſit acetum feruenſ donec ſuffocẽtur ⁊ moriant̃. F Et ſimiliter oportet ꝙ fiat ex aĩali quod dr̃ xofoſtis.

quando volumus ipſum reponere. Et ſi
militer eſt ſpecies animalis ſimilis canta
ribus in figura ⁊ virtute. ⁊ ſimiliter v̊mis
viridis qui reperitur ſuper arborem pini
Uirtus eius eſt ſicut v̊tus earum: Poſtꝙ̃
vero ſunt cantarides mortue. inſerantur
in lino ⁊ reponantur. G Dyaſcoriō
capitulo. Cātarides. Meliores ex eis ſūt
que ſunt diuerſorum colorum: ⁊ in alis ea
rum ſunt linee trāſuerſe citrine. ⁊ ſunt gro
ſſe ⁊ oblonge. H Operatio autem il
larum que ſunt vnius coloris eſt debilis.
Et virtus cantaridarum eſt putrefactiua
calefactiua. Ulceratiua. Et propter hoc
miſcentur cum medicinis conuenientibꝰ
apoſtematibus cancroſis: et ad ſcabiem
vlceratam ⁊ empetiginem. I Et qn̄
ponuntur in naſcalibus prouocant men
ſtrua: K Et extimauerunt quidam ꝙ
quando miſcentur cum aliquibus confe
ctionibus ad ydropiſim conferunt ꝓpter
virtutem earum. quam habent in ꝓuocā
do vrinam. L Auicenna libro ſecun
do. cap̄. Cantarides. Dixerunt q̇dam ꝙ
ſunt ſuperflue caliditatis: Et dixerūt alij
ſunt ca. ⁊ ſic. in tercio gradu. ſed primum
eſt verius: Et cantaris eſt acris acuta pu
trefactiua aduſtiua. M Et eradicat
verrucas linita: ⁊ fit ex ea cerotum ⁊ linit̃
ex eo albedo vnguis ⁊ confert ei. N
Et eradicat vnguem mollificatum velo
citer quando fit ex ea emplaſtrum. ⁊ r̄mo
uet morpheam: ⁊ albaras linita cū aceto
⁊ quando ex ea trita cum ſinapi fit linimē
tum, facit naſci capillos: O Et ſimi
liter qn̄ coquitur cum oleo donec inſpiſſe
tur, Et linitur ſuper apoſtemata cancero
ſa, ⁊ reſoluit ea. Et linitur ſuꝑ ſcabiem et
empetiginem. P Inquit filius Me
ſarugie: Ip̄a incidit vngulā valde: ⁊ paꝝ
de ea prouocat vrinam valde Et parum
de ea adiuuat medicinas prouocatiuas
ad prouocandum abſq̃ nocumento. Et
ꝓuocat menſtrua ⁊ facit aborſum. Q
Dixerunt quidam datur in potu vna eaꝝ
ei qui conqueritur de veſica ſua. ⁊ confert
Et dantur in potu tres tanaſgi de ea ⁊ ex
ulterat veſica. R Inquit Galienus
Ipſa exulcerat veſicam. ⁊ eſt ꝓpterea qꝛ
facit materias acutas declinare ad eam
a quibus corpus non euacuat̃ cum propͤ
tate que eſt in ipſa.

Ca. xx.

Carbates. Albertus in li. de na.
aīalium inquit. Carbates q̇dam
mentiendo dicūt aues quas vul
gus baumgenſe. hoc eſt arborum anſeres
vocant (vt etiam ſuperius audiuiſti in ca
pittulo xiiij) eo ꝙ ex arboribus naſci dicū
tur. a q̇bus ſtipite ⁊ ramis dependēt. que
inter corticem eſt nutrite: Dicunt etiā ali
quando ex putridis lignis hec aīalia in
mari generari (vt ſuꝑius dcm̄ eſt) ⁊ preci
pue ex abietum putredine. Aſſerentes ꝙ
nemo vnq̃ vidit, has aues coire vel oua
re. Et hoc om̄ino abſurdum eſt. quia ego
⁊ multi mecum de ſocijs vidimus eas co
ire ⁊ pullos nutrire. ſic etiam in ante habi
tis diximus; hec auis caput habet q̃ſi pa
uonis: pedes nigros vt cignus. ⁊ ſunt mē
brana coniuncti digiti ad natandū. ⁊ ſūt
in dorſo cineree nigredinis: Et in ventre
ſunt albide aliq̄ntulū minoris anſeribꝰ.

Ca.xxj.

Aladrius ⁊ Calādris. Yſidorus
c Caladrius (vt dr̄) eſt immūdus
ſecundum legem.

Operationes.

A Dicit enī phiſiologus ꝙ auis eſt tota alba nullam partē hñs nigrā cuius iterior fimus curat caliginē oculoꝝ. In atrijs regum inuenit̄. p hāc ↄgnoſcitur de hōie infirmo. vtrū viuat an moriat̄. Si enī egrotat ad mortē mox hec vt viderit eū. auertit ab eo faciē ſuā. Si āt nō ad mortē. intēdit illa faciē ſuā vertit. Et aſſumit oēs infirmitates eius. ⁊ diſpergit eas. ⁊ ſanatur infirmus. B Areſto. Caladri⁹ infirmum ſi mori debeat. nō reſpicit. Sꝫ ſi q̃leſcere poſſit. ⁊ ipſum vidē velit. ab illo omnem infirmitatē ad ſe trahit Itaqꝫ ille ſanus efficit̄. Et auis egra. ita ꝙ ſepius pro eo morit̄. Hec auis hꝫ vnū os g̃ſſum in crure: cuius medulla oculos caliginantes ſi quis linierit. eos clarificatos boni viſus efficit. C Ex li. de na. reꝝ. Caladrius eſt auis alba: q̄ ſi ad infirmū ſanandū ducitur oēs infirmitates ei⁹ intra ſe colligit ⁊ in aere volās ibi eas ↄburit atꝫ diſpgit. D Pars interior femoris caliginē au fert ab oculis. Has aues alexander īueniſſe fert̄ in pſide. E Ex li. de na. rerū. Calendris eſt auis parua: ꝓpe ↄſimilis alaude. colore fuſca: plumis deſpecta: ſꝫ mira modulatione vocis audientes letificat. Oīmqꝫ voces auiū expreſſiſſime imitat̄. Itaqꝫ qñ capta ergaſtulo includit̄ ibi q̊ꝫ captiuitatis ⁊ calamitatis ſue oblita. vix vnā diei horā ſine cātu p̄terit. adeoqꝫ ſpaciari diuerſis auiū cātibus gaudꝫ. vt nec cibi ſolicita ſit.

Ca.xxij.

Apo ⁊ Caprimulgus: Actor Ca
c po dr̄ gallus caſtrat⁹ ſiue galli
aceus: Et hi ideo caſtrant̄ vt facilius impinguent̄ ac teneriores ↄmedant̄.

Operationes.

A Dyaſ. Capōes viui apti ⁊ impoſiti morſibus venenatis occurūt ſi mutentur aſſidue. B Cerebꝝ caponis melius eſt ceteris: Acceptū in vīo fluxū ſanguīs abſtinet. C Pellis ventriculi ei⁹ ſicca tuſa ⁊ bibita euſtomacha eſt cum vīo. Iuſcellum maxīe minoris eſtuatiōes ſtomachi miteſcit ſimpliciter compoſitum. Iuſcellū v̄o maioris artificialiter ↄpoſitū ventrē mollit: crudos hūores: i. colerā nigram deponit D Utile eſt tpalibus

febribꝰ ⁊ typicis egritudinibꝰ: tremoribꝰ ⁊ inflationibus ſtomaticis. ⁊ arteticis ſingulare preſidiũ eſt Fel caponis albi magne virtutis eſt. facit ad effuſionem oculoꝝ ⁊ ad caliginẽ ⁊ aſpredinẽ palpebraꝝ. De capone īferius caplo. liiij. latius patebit.

E Pli. li. x. Caprimulgi appellant̄ merule grandioris aſpectu: nocturni fures ſunt. interdũ eĩ viſu carent. paſtoꝝ ſtabula intrant: capraꝝ vberibus propter ſuccum lactis aduolāt qua videlicet iniuria vber emoritur. capriſqꝫ cecitas quas ita mulſere obruitur. Actoꝛ. Caprimulgus ipē Areſto. agochilem vocat. de quo ſupꝰ in cap. vj. iſtius tractatus. F Areſtotiles. Eſt auis mõtana modicũ maioꝛ merula. aſtuti moris. raro videtur de die. nec bene tũc videt. ſed acuitur viſus eius de nocte. lac ex mãmillis capraꝝ ſugit. idoqꝫ dr̄ agochiles ſcꝫ capraꝝ lac ſugens. viuit aũt nocte. manet in lapidibus de die.

res āt dicũt ⁊ in geſtu ⁊ in motu ⁊ in volatu auium eſſe ſigna conſtituta. Pliñ. li. x. Carduelí minime auium impata faciunt nec voce tantum. ſed pedibus ⁊ oꝛe ꝓ manibus. Eſtqꝫ que boum mugitus imitet̄. in oꝛe latenſi agro thaurus appellata. Eſt que equoꝛumqꝫ hinnitus anthus nomie herbe pabulo aduentu eoꝝ pulſa imitat̄ ad hunc modum vlciſcens. Ex li. de na. reꝝ. Carduelus eſt auis parua croceoqꝫ ī coꝛpe rubeo vero ī capite coloꝛe venuſtata. Mirũ autem videt̄ ꝙ hec auicula carduoꝛum acutis aculeis paſcit̄. In hac ergo natura miraculũ apparet. que talē aſtuciam ei dedit. ꝙ nec boui nec azino magnis aīalibus impartiri voluit. vt videlicꝫ ergaſtulo clauſa ſuppoſitã aquã ab ymo ꝑ filum vaſculo ſuſpenſo ad ſe cum roſtro trahat. pediqꝫ filo interdum ſuppoſito cũ attigerit vaſculũ ſitim potu ſedat.

eyn diſtelvinck

Ca. xxiij.

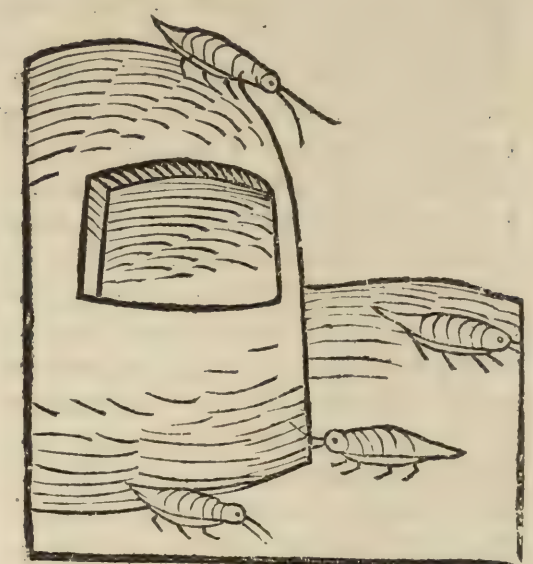
C Arduelus. Yſidoꝛus. Carduelus dr̄ eo ꝙ ſpinis ⁊ carduis paſcit̄. Unde ⁊ apud grecos achãtis dr̄ ab achantis. i. ſpinis quibus alit̄. Augu

Ca. xxiiij.

C Arabdrion: ⁊ Cariſta. Rudolphus ſup Leuiticũ. Carabdriõ eſt auis garula. de ꝗ legit̄ in Leuitico ꝙ ſm legem ſit imũda. Actoꝛ. Hec auis ipa eſt que ſuperius in cap. xxj. dcã. calendris eſt Fallunt̄ ſũt qui hanc eſſe caladrium putant. Ut ſup deutro. dicit glo

ſa interlinearis. Cariſte vt dicit Solinus
aues ſunt que impune flamas inuolant:
ita vt nec plume nec carnes earũ flamis
igneum aliquatenus cedant.

Ca.xxv.

[C]Eruus volans. Ex li. de na. rerũ.
Ceruus volans fertur eſſe genuſ
cicade. Hunc tam̃ experimenta
tor crabronẽ vocat. ſub alis (vt dicit) gro
ſſioribus alas habet ſubtiles ac tenues ſi
cut bruchus: Circa veſperam potiſſime
volant. ⁊ volando ſtrepitum faciunt. hñt
cornua medicinalia grãdia prelonga bi
ſulca dentata ⁊ lucida quaſi forcipibus
in cacumine cum libuerit ad morſum coe
untibus crura vero lõga ⁊ reflexa. lucent
igneum more noctu partes laterũ ac clu
nium colores pinnarum refulgẽtes aliqñ
compreſſe obumbrantur. amputatum ca
put earum viuit diutius ſine corpore. ſed
et ipſius corpus ſine capite. ſed non tam
diu ſicut caput.

Ca.xxvj.

[C]Icade. Plinius li. xj. Cicade tan
tum viuunt rore. quarũ duo ſunt
genera. Minores que primo pro
ueniunt que vt ſunt mute: ⁊ nouiſſime pe
reunt. Sunt autem multe que canunt vo
cantur achete. ⁊ que minores ex his ſunt
tetrigometre: ſed ille magis ſonore. Ma
res canunt in vtroq₃ genere ſilent femine
Gentes his veſcuntur ad orientem Ante
coitum mares preferunt. a coitu feminas
circa ſolſticium eſt coitus eaꝝ. Ouis eaꝝ
corruptis que ſunt cãdida coitus ſupinꝰ.
Eſt illis aſperitas in dorſo preacuta qua
feture locum excauant in terra. Fitq₃ ꝑmo
vermiculus. deinde ex ea (que vocatur te
tigometra) cuius cortice rupto circa ſolſti
cia euolant. ⁊ eſt ſine ore. ſed pro eo q̇ddã
eſt aculeatum linguis ſimile. ⁊ hoc in pe
ctore quo rorem lambunt. Pectus ipſum
eſt fiſtuloſum hoc. vt diximus canũt ache
te de cetero nihil eſt in ventre. Quidã ve
ro negant vocem in ſectis eſſe in tanto ci
cadarum ſono ⁊ apum murmure.

Ca.xxvij.

Iconia. Yſidorus Ciconie quaſi
c cicanie a ſono quo crepitant di
cte ſunt que ſonū oris pocius eſſe
conſtat q̄ vocis. quia cum roſtro quatien
te faciunt. hee veris nuncie ſocietatis co
mites ſerpentū hoſtes maria tranſuolāt.
in aſyam collecto agmine pergunt Corni
ces eas duces precedūt ⁊ ip̄e quaſi exerci
tus pſequunt. Ex li. de na. rer. Ciconie ſer
pentium exitio tātus eſt honor in Theſſa
lia vt capitale fuerat occidiſſe ciconiam.
ſicut ⁊ hoīem. Multipharie nāq3 ſerpen
tibus inſidiat. eoſq3 comedit ⁊ alia vene
nata. nec tn̄ moritur. Bufonē autem non
niſi in magna fame comedit. in quo natu
rale bufonis malum notat. Videt autem
ciconia caput habere valde reumaticum
quia roſtro eius aqua fere continuo diſtil
lat. ⁊ hoc hieme magis. Hec nidos ſuos
annuo r̄petunt. ⁊ vnū ſe e fetibus ſuis do
mino loci ſub quo fetificant. plumatū q̄ſi
tributum vt fert deijciunt. S3 forte cauſa
magis eſt tedium nutriēdi. Quinymo vt
vulgo dr̄ p decimatōne deijciūt. deo ius
ſuū ſeruantes In cuius ſignū Thoringiā
ubi decime non dant. neq3 intrāt neq3 in
habitant vt experientia docet. Abiture
autem (vt dicit Solinus) in certo loco cō
gregantur. ita vt nulla ſui generis niſi ca
ptiua relinquat. In aſya campus eſt vbi
cōgregate cōmurmurāt. ⁊ eam q̄ nouiſſi
me venit dilacerant ſicq3 recedūt. Ex lib.
rer. vt ſup. Ciconia dr̄ auis pia. Cum em̄
antiquiores ciconie pēnis amiſſis pprīū
ſibi victū acquirere nequeāt. iuniores fri
gida genitor membra refouentes eos in
paſtu pcurant. donec ala forti redierit.
Nam vt Yſido. ait. Quantū temp9 impē
dunt in fetibus educandis tm̄ ⁊ ipſe inui
cem a pullis ſuis alunt. Nec dubium eas
caſtitatis ſectatrices eſſe. feduſq3 cōiugij
adinuicem ſeruare. Vn̄ fert q̄ in eminen
tiori loco domus cuiuſdā par vnū ciconi
arum habitabat. Vn̄ mare ad paſtū rece
dente frequēter alius mas adueniēs femi
nam adulterino coitu polluebat. At illa
ſtatim eminus in fonte ſe mergebat. ſicq3
ſcelus adulterij p aque lauamentū delens
marem pprium deludebat. hmōi factum
dn̄s habitatōis frequēter aduertit ⁊ qua
dam die poſt adulteriū eā a fonte ne laua
retur phibuit. nec mora maſculus a paſtu
rediens in feiā ſua ſcelus adulterij depre
hendit. ⁊ ad horam diſſimilans abijt. Re
uerſuſq3 ſcda die maximā multitudinem
ſecum adduxit. que ſingulam adulteram
aggreſſe. miſerā crudeli laniauert morte.

Operationes.

A Pli. li. viij. Ciconia origano ſibi me
detur. B Idem in li. xxx. Ciconie
pullum qui ederit negat annis continuis
lippire oculis. Ciconie q3 ventricul9 val3
p̄ omia venena C Idem li. xxx. Furū
culis etiam dr̄ mederi ciconie vētriculus
ex vino decoctus. D Dyaſ. Fimus
ciconie cum aqua potui datus. epilēticoſ
curat. E Albertus in li. de na. aīaliū
Hec auis alas h3 nigras. ⁊ caudam ⁊ ali
as ptes h3 albas. F Inuenit etiā ge
nus ciconie. totum in dorſo nigr ⁊ in ven
tre ſubalbum. ſed non nidificat in hōim
habitationibus ſ3 in paludib9 deſerti.

Ca.xxviij.

Ignus: Areſtotiles. Cignus eſt de genere auiū ꝯiū īter digitoſ hñtium. Manetqꝫ in ripis lacuū et in locis multaꝝ arboꝝ. Bone vite eſt. atqꝫ nature. ⁊ ſenectutis bone: hmōi aueſ contra accipitrem pugnare non incipiūt Sꝫ ſi cum eis ille pugnare cepit. pugnāt cum ipō. eūqꝫ vincunt. Yſi. Cignꝰ grece latine oloꝛ dr̄. eo ꝙ totus albus ſit plumiſ olon eñ grece totū dr̄. Naute vō ſibi hāc auem bonā prognoſiam facere dicunt ſicut Emilius ait: Cignus in auſpicijs ſemper letiſſimus ales. hunc optant naute. qꝛ non ſe mergit in vndis. Ex li. de na. rerū. Cignus hꝫ plumas albas. ſꝫ carnes nigꝭs fortitudinem ſuā in alis: colerice cōplexinis eſt. ⁊ ob hoc iracundus: Dentes habꝫ in roſtro minutiſſimos. Oneris impaciēſ eſt. ne libenter volat ſed in ſtagnis reqeſcere delectatur. cū vno pede natat. ⁊ cum alio ſe regit veli mō. cū piſcibus nutritus eis eſt innoxius: Sup aqs nidificat ī pullꝰ educandis ſolicitus. tpe coitus blandiūt ſibi inuicem mas ⁊ femina: ⁊ alternatim capita cum ſuis ſcilicet collis inflectunt. velut amplexandi gracia. Nec mora vbi coierint: mas conſcius leſionis in femina fugit ab ea. At illa impaciens fugiētem inſequitur. nequaꝗꝫ tamen rancoꝛ ille perſeuerat in longum. ymo leſione ceſſante. pacificatur in animo ac a maſculi pſecutione ceſſans poſt coitum frequēti caude motu ⁊ roſtri ſe aquis mergēs purificat.

Ca.xxix.

Inomulgus Ciſpedo ⁊ citramo Yſidorus: Cinomulgus eſt auis arabie ſic dcā. eo ꝙ in excelſis nemoribus texit nidos ex fructibus cynami Et quia nō pñt ibi hōies conſcēdere propter ramoꝝ altitudinem ⁊ fragilitatē. coſdem nidos plumbatis iaculis appetunt ac cynnama illa deponunt: ⁊ pcijs amplioribus vendunt eo ꝙ illud cynnamū magis ꝙ̄ alia mercatoꝛes ꝓbāt. Areſtotiles Cinomulgus paſſere modicum maioꝛ ē. eiuſqꝫ coloꝛ celeſtis eſt cum citrinitate et coloꝛes iſti ſunt in eo diſtincti: Roſtꝝ eiuſ eſt longum ad citrinitatem declinās ſup arboꝛes magnas ex cinamomis vt dr̄ ſperice componit nidum ſuum habēs intrc i tum paruū Plinius. Cyſpedij ſiue ciſpeli plurimū volant qui ⁊ apodes dicuntur eo ꝙ vſu pedum careant hyrundinū ſpē.

nidificant in ſcopulis. Hee ſunt que toto
mari cernunt. Areſtotiles. Auium genuſ
quod pedes nō habet. omni tp̄e apparet.
hec auis longa gracilis ꝛ pauce latitudi
nis. hirundini aſſimilatur Nec inter illaſ
leuiter diſtinguitur. Iſta nidificat in eſta
te ꝛ hoc poſt lapides vt animalia fugiat
ꝛ homīes. Plinius libro. x. Citramus ali
as cenchramus habetur. aues remeātes
comitata ſolicitat. ac perſeueranter ad ex
pectatas ſibi terras ꝑuenire feſtiat. eaſqȝ
noctu. etiam itineris admouens excitat.
Areſtotiles. Citramus auis de nocte ce
teras aues clamat. eaqȝ audita ſciunt ve
natores ꝙ in locis ſuis non remanebunt
aues. Ex libro de naturis rerum. Citra
mus auis aſye recedentibus hyrūdinibꝰ
ac cytonijs inſtante hyeme comitans eas
feſtinātior ꝑſeuerat. ꝛ p̄cedens ſolicitat.

hundes fliegē

Ca. xxx.

Cinomia. Yſidorus: Cinomia
grece dicitur muſca canina. Nā
canis grece cynos dr̄. Ex libro
de na. rerum. Cinomia eſt muſca canina
catulorum auribus importuna. Quam licet
catulus frequenter excuciat ſemper tamē im
portūe reuolat. Ubi aūt eū pigrum ad excuciē
dum inuenerit vſqȝ ad ſanguinem ꝛ vul
nera ꝓcedit. Actor. Cinomia eſt illa muſ
ca grauiſſima. qua percuſſa eſt egiptiorū
populus in quarta plaga: De hac eñi in
Exodo legitur. Uenit muſca grauiſſima
in domos pharaonis ac ſeruorum eius.
ꝛ in oēm terram egipti. corruptaqȝ eſt ter
ra ab huiuſmodi muſcis. Per hanc enim
ſecundum gloſam canini morei ſignificā
tur. in quibus humane mentis voluptas
id eſt libido arguitur. Sic enim ꝛ cinifes
quibus in tercia plaga percuſſi ſunt egip
cij. ſignificant inquietudines mūdanorum.
qui prouocatores rixarum. Amatores
calumniantium non admittunt quietem
ſpiritualis ſabbati. Uñ Pſalmiſta. Dixit
ꝛ venit cinomia.

Ca.xxxj.

Icēdula cimice ⁊ coſtro. Yſido. Cicēdula genꝰ ſcatabroꝝ ē ſic dictum eo ꝙ ꝗ diēs l' volās luc3. Ex li. de na. Cicēdula ē vmis in ytalia nocte volās. ⁊ iter noctis tenebras fulgidꝰ radians. ita vt ſi eū in tēbris videas exhalationem ſcintillaꝝ putes: Yſi. Cimex āt ex vermibus carniū ē. Dicꝰ āt eſt cimex ex ſil' tudine cuiuſdā herbe cꝰ fetorē h3. Aui. in. ij. cañ. Ex fraxīo capita inflata ſicut ꝗnata egrediunt̄ i qbus ē hūiditas de q̄ cimices oriunt̄. Cū em̄ capita hmōi apiunt̄ cimices ex illis egrediunt̄. Cimices āt effugat ꝓpe ſtercꝰ thauri. qñ cū eo fit ſuffumigatō Palladius. Ortis q3 cimices nocēt. extinguunt̄ āt amurca ⁊ felle bubalo lectis aut locis eaꝝ ꝑūctis. l' folijs edē tritis ex oleo l' icēſis ſanguiſugis. Yſi. Coſdros greci appellāt eos q extremis fauoꝝ ꝑtibꝰ maiores creant̄. Quos aliq reges putāt. dcōs eo ꝙ caſtra ducant.

Ca.xxxij.

Olumba. Ex li. de na. reꝝ. Columba (vt dicit Beda) felle car3 Dicit tamē Areſto. ꝙ fel h3. nō eo loco quo cetera aīalia ſed in inteſtino Morticino non viuit. ſed puro grano viſum recuperat nouem vicibus. In alta nidificat. vbi mala beſtia attingere non valeat ſuꝑ aquas libenter requieſcit. vt ſitim ſedet: Et vmbram accipitris venīētis ī aq̄ ꝓſpiciat. Aliqñ vero ſola ſedet. colores ſuos varios circa collum admirās: alarū plauſu roſtroq3 plumeculas fulcit et in regimen volatus cultus penñas diſponit. Tunc niſus ſpeculator occultus cō gaudētem in hmōi gloria rapit. Colūbe calidiſſime ſunt. ⁊ lapillos ꝓpter ſtomachi temperantiam comedūt. fimū etiam ardentē nimis habent. quem ⁊ ipē nido eijciunt. ⁊ pullos eijcere docēt. pēnis eleuatis pugnat ⁊ columbam errantem cum viderint. ſibi aggregant. Dicit Jacobus ꝙ trans mare verſus orīētem columbe ſunt q̄ nunciorum fungentes officio lr̄as dñorum ſuorum ſub alis breui ſpacio ꝑ longe deportant. Ideoq3 valde neceſſe ſunt: maxime quando ꝑ terras inimicoꝝ alij nuncij trāſire non audent: Columbe propriū eſt nō inter aues non eleuare caput: quando potant donec ei ſufficiat. Ex li. de na. rerum Columba valde grauatur in ouoꝝ partu ꝙ ſi parere tardauerit a mare ꝑcutit̄. Areſtotiles. Colūbe toto anno ouant ⁊ pullificant. ſi fuerit locus manſionis calidus: ⁊ cibus paratus. Alioquin nō niſi in eſtate. Earumq3 pulli ſunt meliores in vere: ⁊ in autumpno. peiores autem in hyeme ⁊ eſtate: Maſculus cū feīa coit poſt vnū annum. Oua colūbe ſunt albi coloris ſicut ⁊ perdicis: Columba ſenex coire non poteſt: ſed tantum oſculatur. Columba q̄q3 femina ſaltat ſuper feminam: ſi nō fuerit mas: ⁊ inuicem oſculantur: ⁊ ex illo q̄dem coitu oua faciunt ſed non pullificant.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum: Pulli co lumbarum in autūno ⁊ vere ſaniores ſunt quoniam his temporibuſ grano maxime viuunt: B Eſculapius. Colūba oc ciſa ⁊ calida ſuppoſita omni morſui ſub uenit. Sanguis eius valet oculis ꝯfertis infuſus precipueq̄ de ſub aſcellis tract⁹. C Stercus eius omnes dolores ſoluit. ⁊ humores deſiccat D Dyaſcorideſ Columbe ſanguis abſcindit fluxum ſan guinis nariū; qui eſt ex velamine cerebri; E Plinius libro.xxix. Caro recens co lumbe contra ſerpentes auxiliatur. Maſ cule ſanguis a vena ſub ala inciſa. eximie prodeſt oculis cruore ſuffuſus. F In libro.xxx. Fimus columbaꝝ cū aceto delentur ſtigmata. Hoc fimo carbuncul⁹ aboletur p̱ ſe illito vel cum ſemine lini ex aceto mulſo G Auicenna: Sāguis columbe confert podagre; Stercus colū barum cōueniens eſt ſup̱ dolores iunctu rarum; ⁊ valet empetigini. H Con fert etiam dolori colice cum adminiſtrat̃ in cliſteri.

Ca.xxxiij.

Coredulus. ⁊ Cornix: Ex li. de na. rez. Coredulus dr̃ quaſi cor edeſ Carne nāq; ⁊ preda viuēs corde maxime inhiat ſaturari: Yſidor⁹; Cornix auis eſt ānoſa apud latinos greco nomi ne cornix appellatur. Quā aiūt augures hōim curas ſignificatōib⁹ agere. inſidia rum vias monſtrare. futura p̄dicere mag num nephas hoc credere. vt deus cōſilia ſua cornicibus mandet; His inter multa auſpicia tribuunt ⁊ pluuias vocibus por tendere; Vn̄ eſt illud. Tunc cornix plena pluuiam vocat improba voce. Ex li. de na. rez. Cornix in ſolſticio morbo corripit̃ Hec nucibus libenter veſcit̃. Horribiles aues q̄ſi hoſtes ſuos impugnant ſed ille freq̄nter cū impugnātibus multū detule rint; tandē in pacientia victe lacerant im portunas. Cornix pluuiā multo clamore p̄nunciat: Ouis colūbe inſidiat̃. vt ea di ſſipet ⁊ exugat.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Cerebꝝ cornicis coctum in cibo ſumptū capitis dolorib⁹ ē r̃mediū B Idē in li; xx. Cornicis carnes ac ni dum illinire morbis longis putant vtili ſſimum.

Ca.xxxiiij.

C Orvus. Ex li. de na. rer. Coruus auis clamosa nihil aliud sonare nouit ꝙ cras cras. diuersas tamē voces format. scȝ. lxiiij. vt dicit Fulgenti⁹ volādo coit aliqñ. plures sp ꝙ duos pullificat. Grauidus fieri dr̄. si eū ouū coruinum edere ꝯtigerit. Ore parere dicuntur ⁊ concipe. Femine coruoꝝ oua sole cubāt ⁊ mares eis escas dant. Pulli coruoꝝ. vij. diebus absqȝ vlla cibi alimonia manere ferunt. Septima vo die nigrescunt. quoꝝ nōnullos eijciunt tedio nutriendi. Fortior est coruus de die. Bubo de nocte ⁊ vicissim oua sua comedunt. Corui parū coeunt. sed multum osculant adinuicem. Et putant qdam ꝙ alio mō non coeant. sed hoc falsum est. Cadauere coruus vescitur et vt dr̄ a potu se abstinet ꝙ diu ficus sui fructus dulcedine gloriat. Vn̄ Ouidius Accibi dum lacteus pendebit in arbore ficus A nullo gelido fonte bibent aque. Gregorius in moralibus. Pulli coruorū (vt fertur) anq̄ nigrescant a parentibus vtcūqȝ neglecti. medici affecti huc illucqȝ vagant in nido aut ciboꝝ expetunt a proore subsidiū. Vn̄ scriptum est. Quis ꝑparat coruo escam. ⁊c. Sed cum nigrescere illi ceperint tanto eis alimenta p̄benda coruus ardentius requirit. q̄nto illos alere diutius distulit. Ex li. de na. rer. Est coruoꝝ genus in oriente qd cum azino et tauro pugnant. eisqȝ fugientibus sup eos volat ac sic cū impetu eoꝝ oculis impungit ⁊ cū potuerit eos execans rostro dn̄is suis inutiles reddit. Itaqȝ ꝑ consequens occisi decoriant ⁊ eoꝝ cadauera volatilibus efferunt sicqȝ ab aue improba aīalia fortia supantur. Coruus turres inhabitat ⁊ ibidem nidificat. citissimus est mutatōnis aeris nūcius. ⁊ alia crocitatōis voce prophetat auram tranquillam alia tēpestatem. Coruus longeuus citissime fit domesticus. coruosqȝ siluestres inuitos retinet ac seducit. Coruus ex natura est inclinatus ad furtum: vt experigentia Erfordie docuit vbi coruus domestic⁹ successiue de mensa qua pecunie iacere consueuerant in ortum de ꝓpe subtus lapidem circiter quinqȝ vel sex florenos in grossis abscondit.

Ca.xxxv.

C Ocurnix. Ex li. de na. rer. Cocurnix est auis quā vulgariter q̄stulam dicimus. Hec ducē hn̄t ortigometram: quā in maris transitu iā terre id est portui maris appropinq̄ntes accipitres speculati rapiūt. ⁊ idcirco cura est vniuersis. vt externi generis ducem solicitent. s. cornicem ꝑ quā p̄ma discrimīa caueant. rarissimas hn̄t feminas in genere auiū sicut ⁊ pectines in genere pisciū. In hoīm vero genere pauciores nascuntur masculi ꝙ femine. Comestor. Cocurnix in synu arabie precipue nutritur. ⁊ ē auis regia quam nos vulgo curelium dicimus a currendo. Ysidorus Cocurnices a sono vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vocant eo ꝙ vise primum fuerunt in ortigia insula. Hec adueniendum tp̄a hn̄t Nam estate depulsa maria transmeant.

Ca.xxxvj.

c Ocyx. Pli.li.x. Cocyx videt̃ ex accipitre fieri tp̃e ãni figurã mutãſ Tũc em̃ ñ apparẽt ꝛliq accipitres niſi dieb⁹ paucis. ipſo q̃ȝ modico eſtatis tp̃e viſ⁹ poſtea ñ cernit̃: Eſt ãt neqȝ ad vncis vnguib⁹ accipitꝝ nec capite ſil'is neqȝ alio q̃ colore ac rictu ſȝ colũbe poti⁹ ſil'is ẽ capite ꝛ vnguib⁹. Om̃ abſumit̃ ab accipitre. ſi qñ ſil' apparuerit: ſola oim̃ auis a ſuo gñe iterẽpta. Areſto. Auis cocyx pauc oꝝ ouoꝝ ẽ. vni⁹. ſ. aut duoꝝ qꝛ natura ei⁹ valde frigida eſt.

Ca.xxxvij.

c Rochilos. Ex li. de nat̃. reꝝ. Crochilos in ytalia rex auiũ appellat̃ oim̃ q̃dẽ ẽ mĩma. ſȝ q̃nto mĩoꝛ tãto velocioꝛ: adeoqȝ aĩoſa. vt etiã ꝯ aq̃lam audeat cõat⁹ acceptare: hõies q̃ȝ deludit qꝛ cũ ſe ꝓpinq̃ qĩ manu capiendã obtulerit. caſſo hõiſ conatu ꝛ laboꝛe impigra ꝓfugit: Araneis veſcit̃ pullis fecũda ẽ Nã plurimos vno fetu ꝓducit. vno ſpecu vel antro ĩ hieme multi ꝯdunt̃. vt ad caloꝛeȝ turba conferente caloꝛ q̃ ꝑuus ẽ ĩ tam minimis coꝛpoꝛibus augmentet̃ Eſtqȝ auiſ minima oim̃ aliaꝝ. Item Albertus in libro de naturis animalium ait: Crochiloſ eſt auis minima omnium q̃ regulum vocant que licet ſit parua coꝛpe. Auſu magna contra aquilam pugnare conat̃ ſolitaria volat. Multi etiam eſt partus; ꝛ in hieme vno contenta foꝛamine antri vel muri multos ſocios ſecũ ſui generis nocte habitare permittit. vt caloꝛ parui coꝛpoꝛis ex ſocietate multoꝛum caleſcat ꝛ foueatur Hec etiam eſt auis muſica. ꝛ precipue cãtat tempoꝛe magni ꝛ ſicci frigoꝛis in hyeme; Infra caplo. c iiij. de eadẽ tractet̃.

Ca.xxxviij.

Orinta. Plinius. Corinta ē auis maxima in partibus orietis que fere ad quantitatem pulmonis vacce habꝫ mollem. ꝛ multo infuſum ſanguine. et ideo multum bibit pluſq̄m alie aues. Albertus in libro de naturis aīalium. Corinta eſt auis que paucas ꝛ paruas habet plumas ꝛ pennas.

Ca.xxxix.

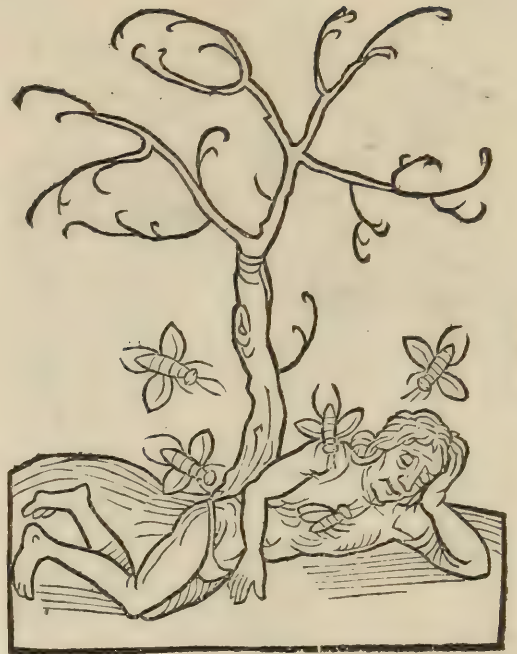
Uculus. Ex libro de naturis rerum. Cuculus eſt auis improba que vocem ſuam in cantando nō mutat. ſed ſemper eandem r̄plicat. Auis pigerrima eſt ꝛ loco non ſtabilis. Turturis fere colorem habꝫ. Hieme plumis ſpoliari dicitur. intratq; terre latibulum. vel concauitates arborum. illic eſtate ꝯgerit quo hyeme viuit. Oua ſua in nido minoris auicule ponit. ꝛ de ouiſ illius totidem demit. ne dum illa numero ſuperflua īuenerit. quaſi aliena repudiet. Itaq; cuculꝰ ab aliena matre. cum pullis eius fotus et eductus. dum adhuc in nido inualidus ſedet. quadam tamen auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit. ꝛ hac ſagacitate pre ceteris pingeſcit atq; nitidior fit. In cuius elegantiam nutrix cōuerſa. gaudet eius forma. miraturq; ſeipſam ꝙ talē peperit adeo deſipiens vt magnitudine fetum a pullis minoribus non diſcernat. ſed omnes pullos ſuos in eius comparatione damnat ac vbi eum eduxerit et ad robor volandi nutritus. ipſo viceuerſa ꝛ in nutricem inſurgit. ꝛ conſequenter perimit. Yſidorus. Cuculi a voce propria nominati. tempus habent et ipſi veniendi miluorum ſcapulis ſuſcepti propter breues ꝛ paruos volatus. ne per longa aeris ſpacia fatigati deficiant. Horum ſaliue cicadas gignunt. Oua paſſeris nido reperta comedunt. ꝛ ſua obijciunt. poſt hec illa ſuſcepta. ꝛ fouent ꝛ nutriunt Areſtotiles. Cuculus ouis proprijs incubat. ſed vnum ouum in nido ſulice ponenſ eiuſdē oua ſugit. Illa vero futuri euentus ignara ouum ſedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluſo ꝛ poſtmodum adulto nutrix a nonnullis quandoq; necari perhibetur In eſtate volat ꝛ laſciuit. In hyeme iacet languens ꝛ deplumatus ac buboni ſimilis apparet.

Operationes.

A Plinius libro. xviij. Mirabile quodam eſt de cuculo. quo quis loco primum audiat alitem illam. ſi pes dexter circumſcribatur ac veſtigium id effodiatur non gigni pulices vbicunq; aſpergatur.

B Idem libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus ꝛ potus morſui canis rabioſi confert.

Ca.xl.

Cubeth. Aresto. Cubeth est auis c luxurioſa: cuius mas ſi inuenerit oua femine ſue frangit ea, ne femina ſit ſolicita circa ea. femina uero abſcondit ea Que ſiue coeat ſiue non. olofaciendo vel audiendo ſubito ouat: Item ſi pſenſerit maſculum venientē occurrit ⁊ coeūt. Maſ q̄dem pedetentim ad femiam accedit ſine ſtrepitu. ne alij maſculi ſenciāt. ⁊ pugnēt cū eo. nec coire pmittāt. Itē maſculi pugnant inuicem ⁊ victor cū victo coit. ac verſa vice ſi victor victus fuerit Solitarie tn̄ ⁊ occulte coeūt: eligente victore locuz ad hoc. ⁊ victo ſequēte. Mas āt ⁊ femina ī voluptate ſua frequēter deprehendunt̄ ⁊ cadunt in manus venatoꝝ Cunq̄ꝫ luxurioſa ſit auis iſta. ſinguli tn̄ mares ſingulas feminas accipiunt. Item aues ponderoſi corpis que non ſunt boni volatus: multā habent ſuperfluitatem multumq̄ꝫ coeunt ⁊ multorum ouorum huiuſmodi ſunt. vt cubeth ⁊ ſtrutio ⁊ gallina; Actor. Cubeth idem videtur eſſe q̄d perdix, que enim hic de illa dicuntur eadem pene ⁊ de perdice dicentur inferius. Quod forte latuit tranſlatorem.

Ca.xlj.

Ulex. Yſi. Culex ab aculeo dcūs ē c eo q̄ ſanguinē ſugit. hꝫ em̄ in ore fiſtulam in modū ſtimuli. q̄ carnē terebrat. vt ſanguinē bibat. Ariſto. Culex aīal corpis anuloſi mēbꝝ hꝫ p q̄d cibū ſentit. ⁊ q̄dā hn̄t hoc mēbꝝ extra ſicut aculeū cui⁹ natura ē molliſ ⁊ vacua p ip̄m guſtāt ⁊ ſentiūt ⁊ cibū attrahūt Culices āt ⁊ muſce mīme beſtiaꝝ p hoc mēbꝝ pforāt hōis coriū ⁊ alioꝝ aīaliū: Ex li: de na. reꝝ Culex acida petit. ⁊ dulcia fugit lucē diligit, ita q̄ ad lumen aliqn̄ ſe vrit

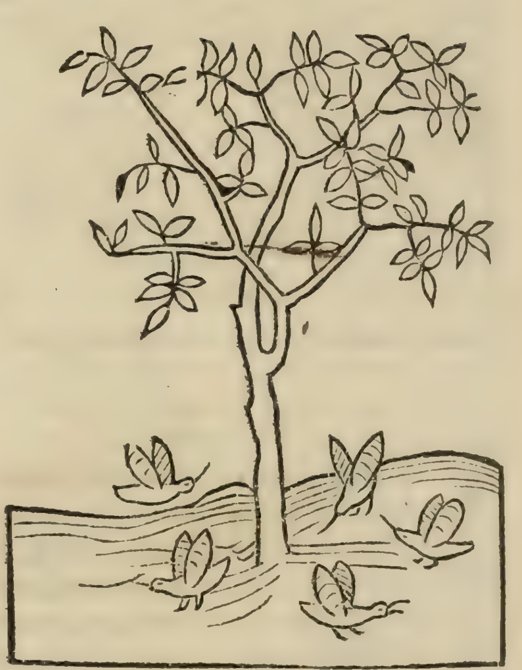
Operationes.

A Aui.i.iiij.cān. Ad effugādū culices ⁊ cimices fit ſuffumigiū cū ſerraturiſ ligni pini. aut cū nigella ſil'r cū mirto ſicca ⁊ cū ſulphure. ⁊ bdellio ⁊ ſpīa fetida ⁊ ſtercore vaccīo ⁊ cū folijs cip̄ſſi. B Ad idez aſpgit̄ dom⁹ ex decoctōe radicis lupinoꝝ aut ex decoctōe nigelle. aut abſinthij: aut rute. C Palladi⁹. Cōtra culices et timices ī ortis l' ſatis amurca recēs. vl' ex cameris fuligo ſpargit̄. galbano q̄ꝫ infuſo: aut ſulphure fugant̄ D Ambroſius Culices nō tangunt hōiez. ſi abſinthium cum oleo coquat̄. ⁊ eo ſe pungat.

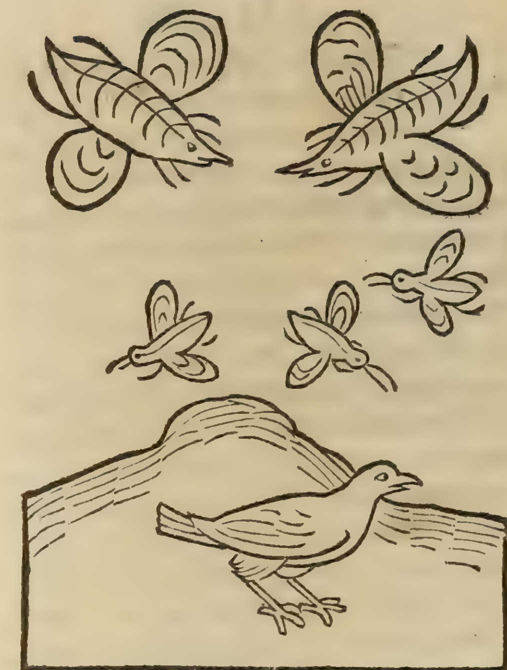
Ca.xlij.

d Iomedas. Iſi. Dyomedie aues a ſocijs diomedis appellate ſūt q̊s fabule ferūt eaſdē volucres fuiſſe ꝯuerſos forma fulice ſiles; magnitudīe cignorū. colore cādido. duris ⁊ grādib⁹ roſtris. Sūt āt circa apuliā ī inſula diomedia īter ſcopulos littoꝝ ⁊ ſaxa volitātes. Solin⁹. Diomedas aues īſula ꝗ orā apulie videt. ⁊ tumlo ac delubro dyomedis īſignis ē. ſola gignit cui ē color cādidus. ignei oculi ora dentata; ꝯgregate volitāt. dueqꝫ duces ſūt; q̄ꝝ altera agmē ꝑit vt ductu certū iter dirigat; altera īſeqt̄ vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum fetificum tempus adeſt. roſtro ſcrobes excauant. ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt. ⁊ ne operimēta deſint ſi forte lignorum caſſia venti auferāt. hāc ſtruem premunt terra quam egeſſerāt. ſic nidos moliuntur. bifori acceſſu aditus ꝗ mittit ad paſtus in ortum deſtinatur. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt; vt lux ⁊ morantes excitet. et receptui non denegetur. Edem ſacram huiuſmodi ſtudio omni die celebrāt. aquas plumas imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulente confluunt. et ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudūt ⁊ inde quaſi peracta religione diſcedunt Ob hoc aues factos dyomedis ſocios ferunt.

Ca.xliij.

d Raycha. Albertus. in libro de naturis animalium inquit. Draycha auis eſt pedibus carens. vt dicit Areſtotiles. ⁊ cum ad terram cecidit cubitis alarum et pectore repit fere ſicut veſpertilio: Debiles habet pedes caude ſue coniuctos; Hoc non apparet niſi poſt pluuiam in principio eſtatis. ⁊ tunc pullificat. ⁊ cum pulli conualeſcunt morit̄ pullos relinquens ſue miſerie vice ſucciores,

Ca.xliiij.

Githus Emeria ⁊ Erci
nia Plinius libro deci
mo: Egithus auis mini
e
ma cum azino pugnat.
Azinus quippe ſpinetis
ſe cauſa ſcalpēdi atterēs
nidos eius diſſipat quē
adeo pauet auicula. vt om̄ino voce rudē
tis audita oua eijciat. pulliq̄ʒ ipi metu ca
dant. Jtaq̄ʒ aduolans vlcera eius roſtro
excauant: Porro achantis egithum odit
in tantum: vt eorum ſanguinem credant
non coire. Jorath. Emerie ſunt aues q̄
de nocte volantes illuminant aerem pro
pter pennarum ſuarum naturam: que ma
gis in tenebris q̄ꝫ in lumine lucent. ſicq̄ʒ
produntur ⁊ capiuntur. Yſidorus: Erci
nie aues dicte ſunt ab hercinio ſaltu ger
manie vbi naſcuntur. quarum pēne adeo
per obſcurum emicant. vt q̄ꝫuis nox den
ſis tenebris obtenta ſit. ad preſidium iti
neris dirigēdi iacte interluceāt: curſuſq̄ʒ
vie pateat iuditio plumarꝫ fulgentium.

Ca.xlv.

Alco. Ex lib. de na. rerꝫ (ein falck)
Falco eſt auis nobiliſſi
ma. volatu impetuoſiſſi
f
ma ⁊ in cuſtodia ſui mi
nus cauta. Jdeoq̄ʒ cum
ad predā dirigendꝰ eſt.
a dn̄o ſuo retardat̄. nec
auis ei capiēda oſtendit̄. niſi prius aliq̄n
tulum elongetur: vt predam cum impetu
moderato ſubſequat̄: Jn ardee captura
duo falcōes pariter relaxant̄. quorꝫ vnꝰ ſum
ma petit alius iuxta terram inuolat vt vi
delicet ille volantem ardeā in pulſu pre
cipitet: Jſte vō p̄cipitatā accipiat: Are
ſtotiles. Falco renes hꝫ debiles pectuſq̄ʒ
robuſtum. delicioſis vtit̄ cibis. vnica ver
ſatione collū girat circulariter pectore ex
iſtente immoto adeo vt colli eius duo. cē
tum argi luminibus rōe. Huius viſus cu
iuſdam naturalis diſcretōnis videant̄ ex
equo reſpōdere. prede q̊ʒ q̄ poſt tergū eſt
prouidus inuigilat: Ex li. de na. rerꝫ. Falco
num genera ſunt duo: Unū nobile quod
auem vſu proprio naturaliter capit aliud ig
nobile ac vile. q̊d niſi multo labore et ma
ceratione aſſuefactum hoc facit Hoc vlti
mum genus cum ardeam ad terrā impu
lerit. Jamq̄ʒ im promptu eſt vt eam capiat

Ardea anguillam vel alium piſcem quez recentius vorauerat euomit. ⁊ tunc falco libere eam volare ꝑmittens ac minus feti dum ſibi oblatum preferens et gaudens ocius apprehendit. Non ſic aũt falco nobilis. ſed eiectũ munus vilipendens. auẽ doloſum ſeuerius punit. Habet aũt falco os acutum ac durꝫ in pectore. quod ei natura ꝓuidens iudidit ad impulſionẽ prede Scripſerunt aq̄la ſymachus ⁊ theodocion epiſtolam ptolomeo regi egipti. in qua tractauerunt de auibus nobilibus ⁊ earꝫ medicinis. De qua hic pauca de falcone cõmemorare liceat.

Operationes.

A Albertus in li. ſuo de aĩalibus. Si falco nõ p̄t fimare fel galli da ei ꝯmedere vel teſt udines albas decoctas. B Si falco nimiũ laxat̃. ſuccũ iuſquiami modicum da ei bibere. ⁊ intinge ĩ eodẽ cibũ eius. C Si os fractũ habuerit in crure vel in ala. Aloe calidũ ſupliga ⁊ dimitte vna die ⁊ vna nocte. D Itez fimũ galli ĩ aceto coctũ ſupliga. E Ad idẽ aloen herbã cũ pulue apij ⁊ inuolue cordibus ꝑuarꝫ auiũ ⁊ da ei ꝯmedere. F De hac materia repies ꝑ albertũ tradita in libro ſuo de animalibus.

Ca. xlvj.

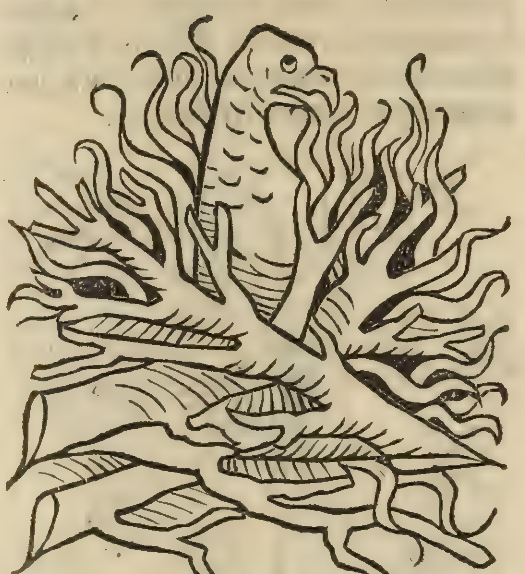
F Aſianus. Ex li. de na. rerꝫ. Faſianus eſt gallus ſiluatic⁹. auis pulchra valde. pennis choruſcis. in ſtar ignis. ceruleus interdũ ac viridis. rubeiſq; pennis. interſcribitur nitor. Aures geminas videt̃ hr̃e. in capite plumis extãtibus. quas ſubrigit qñ vult atq; ſubmittit. Criſtis aũt in capite caret. ⁊ ſpiculis ĩ cruribus. His tñ armis fruſtratus. aĩoſus ⁊ audax eſt. Areſtotiles. Faſiani tm̃ coit⁹ tꝑe ſimul habitant ceteris vero tꝑibus ſeparatim. nec cito rubricatas hn̄t barbas vel in pedibus calcaria ſicut galli domeſtici ſed tractu tꝑiſ. faſian⁹ ſic capit̃. aliqñ auceps pãno in q̄ hec auis depingit̃ coopertus. faſiano ſe oñdit. q̄ ſequẽs cooptũ nec fugientem nec retrocedentẽ tandem a ſocio aucupis in inſidijs latitante rethi inuoluit̃. hec auis in aura pluuioſa triſtatur. ⁊ tunc in rubetis ac ſiluis latet. Circa veſpam vel auroram de ſilua egreditur ⁊ tunc de facili venatur. Roſtꝝ ĩ terra figẽs abſcondit ſe. ⁊ ſic abſconditum ſe totum credit. pẽnas pre pingnedine mutat. Iterumq; ſepe renouat. Carnes habet ſubtiliores ac leuiores ceteris auib⁹ ſiluaticis exceptis ꝑdicũ pult. Yſi. Faſian⁹ a faſide inſula dictus ẽ. vñ primũ aſportatus eſt.

Ca.xlvij.

f Natator. Ex li. de na. reꝝ. Fata
tor eſt auis in oriente. q̄ fetuū pro
creādoꝝ naturaliter cupida. Tē
pus veris anticipat. quo ſcꝫ aues ceteras
ſolent initiare ↄceptus. Vñ fit vt oua que
tunc facit frigore corrumpant̄: ne fetuum
hēant effectum. ſꝫ iteꝝ ſequēti tp̱e calido
ponunt. ⁊ tunc pullos faciūt: q̊d eſt cōtra
oēs fere agreſtes aues. q̄ ſemel in anno
ouant atqꝫ pullificant:

Ca.xlviij.

f Enix. Yſido. Fenix. eſt auis ara
bie ſic dcā: eo ꝙ colorē feniciū ha
beat. vel ꝙ ſit in toto orbe ſingu
laris ⁊ vnica. Nā arabes ſingularē ⁊ vni
cam fenicē vocant. Hec qngentis ⁊ vltra
viuens annis dū ſenuiſſe ſe viderit. colle
ctis aromatū v̊gulis rogum ſibi inſtruit.
⁊ ↄuerſa ad radiū ſolis alaꝝ plauſu volū
tariū ſibi incendiū nutrit. ſicqꝫ iteꝝ de ci
neribus reſurgit. Ambroſius li. v. Fenix
cum finem vite ſibi adeſſe aīaduertit. fa
cit ſibi thecam de thure ⁊ mirra ⁊ ceteris
odoribus in quam impleto vite ſue tēpo
re intrat ⁊ moritur. de cuius humore car
nis vermis exurgit. paulatimqꝫ adoleſcit
ac proceſſu ſtatuti tp̱is alaꝝ remigia īdu
it ſicqꝫ ī ſuperioris auis ſpeciem ⁊ formā
reparatur. Doceat ergo nos hec auis exē
plo reſurrectionem credere que ſine exem
plo ⁊ ſine rationis preceptione ſibi inſig
nia reſurrectionis inſtaurat. Solinus
Apud arabes fenix naſcit̄. Auis aquile
magnitudine capite onerato ī comā plu
mis extantibus. criſtatis faucibus. circa
colla fulgore aureo. poſtera parte purpu
reus. extra caudam in qua roſeis pennis
interſcribitur nitor ceruleus. Hec etiam
eſt mens oīm aliorum autorum. Etiā idē
habet̄ in li. de na. reꝝ. licet ꝑ alia v̊ba.

Ca.xlix.

f Ilomena ⁊ ficedula. Ex li. de na
turis rerum. Filomena dicitur a
filos quod eſt amor: ⁊ mene q̊d ē
dulcis. Hec enim auis mira modulatiōe
letificat audientem: gaudet ad ortū ſolis
Preitqꝫ leticia venientem. verno tam̄ tp̱e
cantat. Hiberno nūq̄. In inicio q̊ꝫ veris
adeo ſue vocis amenitate delectat̄ vt ra
riſſime comedat: ⁊ hoc cum ſumma feſtīa
tione: Itaqꝫ certant inter ſe tam ꝑtinaci
ter: vt victa ſepe vitam finiat ꝑus deficiē
te ſpū q̄ cantu. Vñ ⁊ dicit̄ a filos quod ē

amoꝛ. ⁊ mene quod eſt defectus. q̄ſi amo
re deficiens. Miramur igitur in tam par
uo coꝛpuſculo. tam ꝑtinacem ſpiritum.
Miramur in illo perfectam muſice ſcien
tiam. Modulatus enim edit̄ ſonus ⁊ nūc
continuo ſpiritu trabitur in longum: nūc
variatur inflexo; nunc diſtinguitur ⁊ con
ciſo. copulatur in toꝛto grauis acutus. cre
ber extenſus. vibrans. ⁊ aliquādo q̄dem
medius. ſummus ymus; Meditantur in
terim alie minoꝛes. verſuſq́ꝫ quos mirent̄
addiſcunt. audit attenta diſcipula. Red
ditq́ꝫ vicibus cantum. intelligit̄. emenda
tur. ⁊ a docente quodammō reprebendit̄
Statim aūt vt coire incepit vocis ameni
tatem perdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit
mutatur ⁊ coloꝛ. Ab exitu nāq́ꝫ verni tꝑis
aucto eſtu in totum alia vox fit. mutat̄ et
coloꝛ. lignis earum tenuitas illa nō eſt. q̄
ceteris auibus. Actoꝛ Filomena eſt auis
parua canoꝛa om̄ibus nota. q̄ ⁊ luſcinia
dicit̄; Yſidoꝛus. Ficedule dicte ſunt eo ꝙ
ficos magis edant. panditur illo v̄ſiculo
veteri. Cū me ficus alat cū paſcat dulcibꝰ
vuis. Cur potius nomē nō dedit vna mi
ethi. Pli. li. x; Ficedule formā ſilq́ꝫ colorē
mutāt; Hoc tn̄ nomē hn̄t autūno. Poſtea
vero melācoꝛiphi vocant̄.

ein ſwartducher

Ca. l.

f Ulica. Actoꝛ. Fulica ē auis mag
nitudine ⁊ coloꝛe cigno ſimilis ⁊
grandi roſtro. in ſcopulis littoꝝ
ꝯmoraẗ; has latini dyomedias. greci He
rodios vocant. Phiſiologus. Fulica eſt
auis ſuꝑ oēs prudētiſſima: cadaueribus
nō veſcit̄. nec oberrat de loco ad locū. ſed
in vno loco ꝑmanet vſq́ꝫ in finē. ibiq́ꝫ eſcā
ſuam circa ſe colligit ⁊ q̄eſcit. Idem: Fuli
ca eſt auis boni moꝛis. nigra anati ſimilil
niſi quia minoꝛ eſt anate. In ſtagnis dele
ctabiliter ꝯmoraẗ: eſca ⁊ pace ꝯtenta. vn̄
patet ſi locū inueniat vbi pacē ⁊ eſcam ha
beat non inde recedit. Pli. li. xj. Fulicaꝝ
generi dedit natura placabilē criſtā ꝑme
dium caput a roſtro reſidentem.

Ca. lj.

f Ucus. Bartholomeus in li: de
ꝓpetatibus rex inquit. Fucus eſt
apis maioꝛ. dictus aūt eſt fucus
eo ꝙ cōmedit laboꝛes alienos quaſi fagꝰ
a fagin q̊d eſt cōmedere. Depaſcit̄ em̄ ꝙ
non laboꝛauit. quia nec mellificat. ſꝫ alio
rum mel mādućat. De q̊ Uirgi. Ignauū
fucos pecus a p̄ſepibus arcet Sūt āt fuci
ſine aculeo velut imꝑfecti apes ⁊ ſunt ſer

niciales verarꝫ apum. ⁊ ideo eis imperāt
vere apes primoſqꝫ expellunt ad opa. tar
dantes autem ſine clemētia pungūt ⁊ pu
niunt. neqꝫ in ope tm̄. ſed etiam in fetu ad
iuuant apes. Certe em̄ q̊ maior eoꝝ fuerit
multitudo. eo maior fiet examinū ꝓuētus
Cū mella vero cepint matura eſſe abigūt
eas melleqꝫ ſinglas aggreſſe eaſ trucidāt
atqꝫ fugāt. nec videnꝛ niſi in vere Impa
toribus apum fuci extruunt regias māſio
nes amplas magnificas ſepatas coopcu
lo eminentes. ⁊ fiunt ſex angule om̄is cel
le ſinguloꝝ ⁊ q̄uis fuci ſuſtineāt tot labo
res comedere tm̄ de melle vix ꝑmittuntur
niſi q̄ntū capiūt ⁊ furanꝛ. vt dicit Pli.

Ca. lij.

Gallus: Ex li. de na: reꝝ.
Gallus eſt auis faucibꝰ
⁊ capite criſtata. ſpiculiſ
G aduerſis in cruribus ar
mata. Habet ⁊ qn̄qꝫ ſpi
cula galline Sꝫ hoc erro
re potius q̄ ope nature.
Gallus nocte ꝓfunde cantat validius. ⁊
matutino leuius: Cantus em̄ cum vento
ferꝛ ⁊ anteq̄ eſtimari poſſit longius audi
tur. Gregorius in moralibus. Gallꝰ diei
nunciꝰ. horas noctis diſcutit. ⁊ demū vo
cem exhortationis emittit Cunqꝫ cantus
edere parat. ꝑus alas excutit. ac ſeip̄m fe
riens vigilantiorē reddit. Ambroſiꝰ: Eſt
galli cantus ſuauis in noctibus ⁊ vtilis.
q̄i bonus cohabitator. dormientē excitat
⁊ ſolicitum admonet. Uigilantem ſolaꝛ.
ꝓceſſum noctis ſignās. Idem. Leo timet
gallū. maxīeqꝫ albū: Areſto: Uiſi ſunt aūt
galli q̄ feīas ſuas interficiebant. Deinde
ſoliciti circa pullos ſuos regebant illos ⁊
aſſimilabanꝛ feīs in nutriēdo illos: ita q̄
etiā inuicē nolebāt coire. Yſido. Gallus
āt a caſtratione vocatus ē: Nā inter aues
ceteras huic ſoli teſticuli adimunꝛ: vetēs
āt abſciſos vocabant gallos: Ex li: de na.
reꝝ. Gallinaceꝰ gallus teſticulis viduatꝰ
dr̄ q̄ capo vulgariter appellaꝛ. vt ſuperiuſ
dixi. Ferꝛ āt citiꝰ impīguari. q̄ a libidine
arceꝛ. Cū gallis q̄dem impinguaꝛ. ⁊c̄.

Operationes.

A Ex lib: vt ſup̄. Galli carnes gſſiores
ſunt ad digerendū ⁊ mīoriſ hūiditatis q̄
galline vel gallinacij. Decrepiti tm̄ galli
carnes teneriores ſunt q̄ iunioris. B
Gallinaceus autem habet carnes validi
ores om̄ibus volatilibus. bonū ſanguinē
generant ⁊ optimū nutrimentū C
Auicenna: Gallorum melior eſt ille q̄ nō
dum cantat: Antiqui vero mali ſunt.
D Teſticuli autem gallorum multum
laudabiles ſunt. velocis digeſtionis
E Ius gallorum confert dolori ſtoma
chi ex ventoſitate F Ius galli vete
ris cum polipodio ⁊ aneto confert colice
valde. G Docet autem galienus in
decoctione gallorum veterum. vt poſt q̄
nutriti ſunt fatigentur faciēdo eos curre
re vt cadant ⁊ decollentur Deinde vētres
eorum euacuati ac ſale impleti ſuanꝛ ⁊ co
quantur cum. xx. kyſt aque donec veniant
ad tres rotillas ⁊ bibatur. hoc ius confert
aſmati. Confert etiam tremori ac dolori
iuncturarum. Eſculapius Cerebrum gal
li cum vino bibitum: oēs morſus deſtruit
⁊ alia multa mirabilia facit.

Ca.liij.

G Allina. Yſi. Gallina dr̃ a gallo
ſicut a leone leena. Huius mem
bra ferunt quidam ſi auro liqueſ
centi miſceant̃ conſumi. Ex li. de na. rex.
Gallinis ſupponenda ſunt oua ſemꝑ im
pari numero luna creſcente ad .x. vſq; ad
xv. Oua incubari intra .x. dies edita vtili
ſſimũ eſt. Nam vetera aut recentiora infe
cunda ſunt. ſubici autẽ debẽt impari nu
mero. Quarto vero die poſtq̃ ceperint ĩcu
bari: ſi eorum cacuminibus contra lumen in
manibus apprehenſis, purus & vniuſmo
di color ꝑluceat eſtimant̃ ſterilia: & ꝓ illis
ſupponenda ſunt alia. In aqua q̃ȝ experi
mentum eſt. Naȝ ouũ inane fluctuat inie
ctum aqua. ſubſidens vero plenum eſt.
Philoſophus. Gallina ouat in omni tꝑe
preterq̃ in duobus menſibus tropicorum
Dum aũt galline pulueris fomento & cre
bra reſperſione fungẽtes vice balnei. ſine
coitu delectant̃ Oua de q̇bus exituri ſunt
maſculi gallina gerit in parte ventris dex
tra. Ex quibus autem femine in ſiniſtra.
Uniuerſaliter ſi galline oua ſua non incu
bauerint infirmantur. Et quedaȝ galline
ſemꝑ faciunt gemellos. ſemꝑq; eſt vnus
maior alius minor. Gallina quando cu
bat in eſtate: citius excludit pullos q̃m in
hyeme.

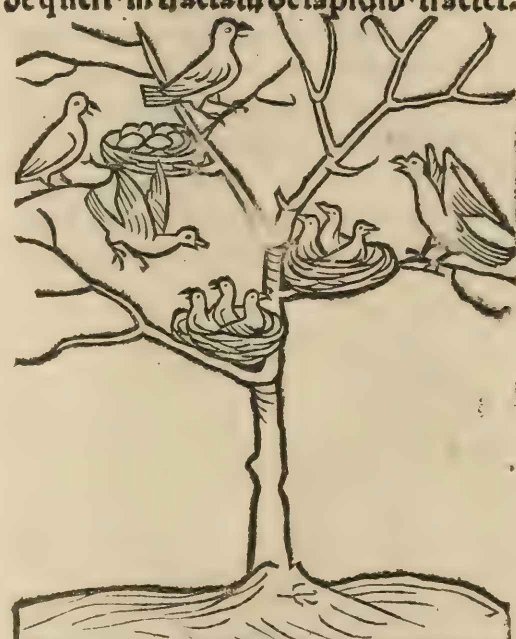
Operationes.

A Yſi. Gallinarum in cibo melior eſt illa
que nondũ parit oua. antiqua vero praua.
B Adeps pullorum calidior eſt q̃ galli
narum magnarum. C Caro etiam gal
linarum clarificat vocem D Cerebrũ
gallinarum ꝓhibet fluxum ſanguinis nariũ
& cerebri velaminibus accidentem. E
Idẽ. Epar gallinarum pinguiũ. ſicut & ana
tum. ſanius eſt ceteris galline ſãguĩs (vt
dr̃). F Idem. Adeps q̇dem galli ſi
cut & cerui vehemẽtioris eſt calefactõis.
G Adeps aũt galline minus calidus ẽ.
& aſperitati lingue confert. H Eſcu
lapius. Ouũ galline valet ad oẽm dolorẽ
oculorum. etiam albumen infuſum oculis ſe
dat punctiones I Totũ ouũ ꝯbuſtũ
& cũ vĩo vel aceto bibitũ oẽs flux⁹ ſtringit
K Ouorum q̇nq; vitella bibita cũ trib⁹ vi
ni cyathis emoptoicis valent. L A
deps gallinarum puſtulas oculorum reprimit.
M Tibie q̃ȝ cũ pedib⁹ cocte & cũ ſale &
oleo & aceto colli dolorẽ ſedant. N
Stercus eius flegmones qui naſcunt̃ in
naribus impoſitum ſanat.

Ca.liiij.

g Allinacius. Alexander. Gallinacius ſi bñ vrticet̄ ducet pullos ſuos ad modū gallie. q̊d (vt dr̄) nō facit ꝓpter ꝯmodū pulloꝝ: ſꝫ ꝓpter ꝯmodū ꝓpꝛium: vt ex caloꝛe pulloꝝ faciat venenū vrtice euapoꝛare. Ex li. de na. reꝝ: Gallinaci⁹ gallus teſticul' viduat⁹ dr̄. q̇ capo vulgariter appellat̄ (vt ſupi⁹ ī ca. xxij. iſti⁹ tractat⁹ dixi) Fert̄ āt citi⁹ īpinguari: q2 libidīe arcet̄: cū gallis q̇dē impīguat̄. ſꝫ neq̄ q̄ ipinguādo fecūdat cū eis paſcit̄. ſꝫ nō eas defendit: nō cātat nec hoꝛas diei vel noctis diſcernit Igit̄ ad nihil vtili⁹ ē niſi ad coq̇nam. Itē aliqn̄ gall⁹ p⁹ triēniū caſtrat̄. poſtea quoqꝫ vel ſeptē ānis viuē ſinit̄: Et ſic ī eius iecoꝛe lapis īuenit̄ electori⁹. q̄ꝫ vt ibi cōcepit nō poſtea bibit. Vñ ⁊ ſi q̇s hūc lapidem in oꝛe ſuo habuerit. ſitim extīguit. de q̇ īferi⁹ in tractatu de lapidib⁹ tractet̄.

Ca.lv.

g Raculus. ⁊ garrulus. Ex li. de naturis reꝝ. Gracul⁹ eſt auis nig̃ ꝑ totū coꝛpus: Eſt em̄ de gn̄e coꝛnicis. licet coꝛꝑe minoꝛ. libenter in altiſſimis nidificat. ⁊ hoc in tāta multitudine. vt in vna ſepi⁹ arboꝛe: vij: paria g̃culoꝝ nidos ꝯſtruant: Optīe nāqꝫ aues iſte ſibi inuicē compaciunt̄. Eſt āt auis clamoſa nimiū maxime a tꝑe coitus. queꝫ ſcꝫ coitū tēpus excitat vernū Amoꝛis gr̄a maſculus feīaꝫ cubat. Carnes pulloꝝ eius edibiles ſunt ⁊ maxime ſi excoꝛient̄. Hāc auē nonnulli falſo opinant̄ eandem eſſe q̄ garrulū ſed multa inter eas eſt dr̄a. Nā graculus (vt dictū eſt) vnius eſt coloꝛis. Garrulus aūt coloꝛe diſtinctus ex diuerſis plumis. Dictus āt eſt a garriendo. non em̄ eam q̇ſq̄ tranſire ṗt ꝯ quē non garriat. Ceterarum etiā auiū voces vel modulos nō ad delectamenta leticie ſꝫ tm̄ ad garriendū dicit̄ imitari. Tanta plumaꝝ varietate diſtinguitur. vt nullus ei ceteraꝝ auiū caloꝛ deeſſe dicat̄ Captus in iuuentute clauditur vt articulata verba loq̇ doceat̄. q̄ etiā vbi didicerit magis garrire geſcit. Et qñqꝫ dū garrulitate intendēs ſibi nō pꝛoſpicit niſus eā īopinate rapit freq̄nter īſaniare dr̄. ita q̄ plerumqꝫ inter furcatos arboꝛū ramos ſe ſuſpendit.

Operationes.

A Pli. li. viij. Gracula q̄ꝫ ſicut ⁊ alie q̄dā aues lauri folio ānuū faſtidiū purgāt B Idē li. xviij. Graculi ſero a pabulo recedentes hyemē preſagiūt. C Yſidoꝛus. Eſt em̄ loquaciſſimū genus et vocibus impoꝛtunum.

Ca.lvj.

g Rippes. Yſidorus. Grippes vocatur eo q̄ ſit animal pennatum ⁊ quadrupes. Hoc genus ferarũ in yperboreis naſcitur montibus: Omni corporis parte leones ſunt. alis ⁊ facie aq̃lis ſimiles equis vehementer infeſti: Nã ⁊ homines viſos decerpunt. Solinus In aſyatica ſcythia terre ſunt locupletes ĩhabitabiles tamen Nam cum auro ⁊ gẽmiſ affluant: Grippes vniuerſa tenent aliteſ ferociſſimi ⁊ vltra omnem rabiem deſeuientes. quorum immanitate obſiſtente. aduenis acceſſus rarus eſt. Viſos quippe decerpunt velut geniti ad plectendam auaricie temeritateꝫ. Arimaſpi cum his pugnant vt lapides qui ibi ſunt intercipiant Ex quibꝰ ſunt ſmaragdus: ſicenicus ⁊ criſtallus: Ex libro de naturis rerũ. Grippes eſt auis quadrupes. capite ⁊ alis aq̃le ſimilis ſed multo maior. tamen in nido ſuo lapidem agathem ponit nec dubium quin ad aliquod remedium. Hij equis et hominibus maxime infeſti ſunt. et homines armatos preliando ſuperant et occidunt. Grippes dicuntur aurum effodere ⁊ in effoſſi inſpectione gaudere: Albertus in libro de naturis animalium. Grippes in poſteriori parte ⁊ cauda ⁊ poſterioribus cruribus imitatur leonem. Habet etiam vngues lõgos ex quibus ciphi fiũt

Johannes monteuille dicit. Corpus magni grippis maius eſſe octo leonibus de ꝑtibus iſtis. nam poſtq̃ bouem equũ vel hõiem etiaꝫ armatum occiderit leuat ⁊ aſportat pleno volatu Illiꝰ vngule ſunt tanq̃ cornua bouis de quibus fiũt cyphi ad bibendum qui reputantur valde p̃tioſi. fiuntqꝫ de pennis alarum eiuſ arcus rugidi ⁊ fortes ad iaciẽdum miſſilia ⁊ ſagittas.

Ca.lvij.

g Ricocenderon ſiue gracocenderon: Albertus in libro de naturis animalium. Gracocenderon auis eſſe dicitur magna intra omnia volatilia minus vtens coitu. vno em̃ coitu ĩ eſtate implet. feminam ad filiarum fecunditatem ⁊ ſic toto anno nõ coit amplius.

Ca.lviij.

G Irfalco ⁊ goſturdo. Girfalco ve
nit a partibus tranſmarinis ĩ co
horte multaꝝ aucaꝝ ſilueſtrium.
quaꝝ vnam de nocte ꝓpter frigus pellẽs
ſub pedibus ſuis. aliã de die capiti ĩ cibis
Actor. Girfalco idem dr̃ eſſe q̊d herodiꝰ
De q̃ pleniꝰ dr̃ inferius. Ex li. de na. reꝝ
Goſturdi ſunt aues admodũ ꝑue: coloris
terrei: criſtã paruã ex plumis hñtes in ca
pite nec aliaꝝ auiũ more volantes. q̇ vẽto
cogente: nunc alta. nũc yma petunt. De
his fertur vulgo. ꝙ eaꝝ oua ĩ terra poſita
a bufone. ex q̇bus cũ exierint pulli. tũc pri
mum eos parentes curãt eiſq; cibos ferũt
quo adusq; volatus temptare pñt.

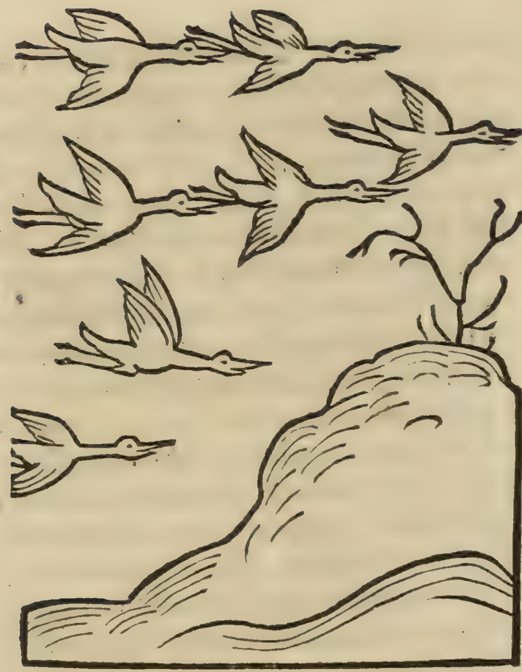

Ca.lix.

G Rus. Yſidorꝰ. Grues nomen de
ꝓpa voce ſumpſerũt. tali em̃ ſono
ſuſurrant. Hec dum pergũt vna ſe
quitur aliã ordine lr̃ato. Areſto. Gruibꝰ
q̊ȝ natura dedit placabilẽ criſtã ꝑ mediũ
caput a roſtro reſidentẽ: Regem hñt gru
es. eiq; ſunt obedientes. Grus dormiens
caput ſub alis declinat. ⁊ ſuꝑ vnũ pedem
ſtat. Habent autem rectorem grues qui
ceteris dormientibus ⁊ capita ſub alis re
clinantibus excubat eleuato capite. Gru
es adinuicem pugnãt. ita ꝙ in hora pug
ne accipi poſſent. Ex li. de naturis rerum
Per grues domeſticas alie capiunẽ gru
es. habent carnes reliquis auibus graui
ores. Yſidorus. Grues excelſa petũt. quo
facilius videant quas petunt terras. Ca
ſtigat autem voce que cogit agmẽ. at vbi
raucesſit ſuccedit alia. Nocte autẽ excubi
as diuidunt. ⁊ ordinem vigiliaꝝ ꝑ vices
faciunt. tenentes lapillos ſuſpenſis digi
tis quibus ſomnos arguant. q̊d cauendũ
eſt clamor indicat. Dicit Areſtotiles: ꝙ
ad plagam ſeptentriõalem vltra egiptũ
in hyeme veniunt quibus pigmei hõies
ſcȝ cubitales occurrunt ⁊ cum eis pugnãt
Pugna gruũ adeo fortis eſt ⁊ pertinax vt
manu capi pñt. Quãdo nubes pluuioſas
proſpiciunt clamant ⁊ vociferãt. ducem
ſuum celeriores captare volatus ſolicitãt
Cum ãt ſuꝑ terram deſcenderint vt come
dant. dux eaꝝ caput in altum erigit in cu
ſtodiam oĩm̃ cetere vero ſecure depaſcãt
Fertur aũt ꝙ poſt hyemem volãtes a mõ
tibus orientis harenas aureas ⁊ aurical
cum lapidem tranſgluciunt. ⁊ poſt in par
tibus tranſmarinis reuomũt. Vñ dixerũt
qui experti ſunt ꝙ lapis quem grues euo
munt. igne mediãte tranſit in auꝝ.

Operationes.

A Raſi. Caro gruis g̊ſſa eſt que ⁊ tar
de digeritur ⁊ ſanguinem melancolicum
generat. B Haly. Fel gruis calidũ
ſubtile. ſi cum aqua ſanſuci naribus ĩſtil
letur. paraliſi prodeſt. ⁊ facit titillationeȝ
C Item. Occiſa grus vna die in eſtate
duobus in hieme ſeruari debet antequaȝ
comedatur. vt caro digeſtibilior fiat atq;
tenerior.

Ca.lx.

g

Luta. Yſidorus. Glutis eſt auis greceſic nomīata: quia longam exerit linguam. Hec inſtante hieme recedētibus hyrundinibus atqꝫ ciconijs blandiente ſibi ſocietate. auide cum eis iter aggredit̄. Sꝫ poſtmodū in volatu labore comperto penitentia ducit̄. ⁊ q̊niam in comitatem r̄uerti piget. ſequitur aues aliquas tanto tamen tedio tam paruiſqꝫ dieris. vt eam incompleto itinere hiems anticipet. Ecōtra vero citramꝰ auis aſye feſtinantior perſeuerat: ⁊ alias aues ſocias preit r̄dditqꝫ ſolicitas. ⁊ excitat de nocte ſomnolentas Areſtoriles. Aues galator id eſt magne lingue. linguam hꝫ prominentem valde. ⁊ hec adiungitur in redeundo cum gruibus ⁊ alijs auibus.

Ca.lxi.

h

Arpia. Actor. Harpie dicuntur quedam aues maxime que nunꝗ̃ ſaciātur manducando Item harpie digitos ad p̄dā exacuūt curuis timēdos vnguibus ſup mēſas aduolant. ⁊ quod contingunt auferunt: q̊d relinquūt polluunt. Ex li. de naturis rerū Harpia eſt auis in ſolitudine. iuxta mare ponticum. fame rabida. fere ſp̄ inſaciabilis. Ungues hꝫ adūcos. ⁊ ad rapiēdum ⁊ diſſerpendū ſp̄ p̄atos: faciē tn̄ hꝫ hōis ſed in ſe nihil hūane v̄tutis. nā ſup̄ modū humanū ferocitate ḡſſat̄. Primū hōiez q̄z in deſ̄to viderit. occidē fert̄. etiā inde cū fortuitu a q̄s īuenerit faciēqꝫ ſuā ī eis ꝯtēplata fuerit. mox ſui ſil'ez hōēz occidiſſe ſe perſpiciens īmodice triſtat̄. ⁊ hoc aliq̄s vſqꝫ ad mortē. Plāgitqꝫ occiſuꝫ oī t̄p̄e vite ſue Hec auis licꝫ careat rōe: aliq̄n tn̄ domeſtica ⁊ docta loq̄t̄ hūana voce. Uirgiliꝰ in iij. eneidū de harpis loquit̄ Extruimuſqꝫ thoros dapibuſqꝫ epulamur opimis At ſubito horrifico lapſu de mōtibus adſūt Harpie. ⁊ magnis q̄ciunt clāgoribꝰ alas Diripiuntqꝫ dapes cō tactuqꝫ oīa fedant In mūdo. p̄dā pedibꝰ circūuolāt vncis.

Ca.lxij.

h Yrundo. Ex libro de naturis rerum
Hirūdo eſt auis leuiſſima. roſtro
paruo. cauda etiā furcata forma
grata. nigredine decentiſſima. in ventre
candida. ſub gutture ruffa modicā habꝫ
carnem ⁊ nigram. plumas multas. ⁊ alaſ
magnas: Ideoqꝫ circū hꝫ volatum. diem
p̄nunciādo nūciat dormientes excitat. et
ad laudem creatoris īuitat. Apricos mō
cium receſſus hieme petit. ibiqꝫ nuda. ⁊ ī
plumis reperitur Aduentus ſui tempora
cuſtodit. ⁊ aduentu ſuo veris iniciū ꝓdit
Quedam in iecore lapidem celidonium
portant. harum pulli in hoc cognoſcuntur ſi
pro ſigno pacis ore ad os in nido cōuerſi
ſedent: Nam ceteri qui non habēt lapidē
auerſis poſterioribus ſedent. Ambroſiꝰ
Hyrundinem accipiamus materne ſedu
litatis in filios grande documentū. Hirū
do minuſculo corpe. ſed egregio pre ſnb
limis affectu. In nido conſtituendo tam
ſapiens eſt vt hōim domicilijs pullos ſu
os cōmendet. vbi nullus eos incurſet. ore
feſtucas legit. ⁊ luto illinit: vt ꝯglutinari
poſſint. ſed qui lutum pedibus deferre ne
quit. aqua pennas infundit. vt eis puluiſ
hereat: ⁊ limus fiat quo feſtucas ſibi colli
gat. ū herere faciat. Philoſophus: Hyrū
dines ouant bis in anno. ſed oua prima
qn̄qꝫ ꝓpter hiemem corrumpunt̄. poſteri
ora vero complent̄ ⁊ faciunt pullos. Hy
rundines ⁊ paſſeres pullos incompletos
faciunt. ⁊ pullificant pullos multos. pro
pter hoc ſi extrahatur oculus hyrūdinis
pulli dum paruus eſt. iterum creſcit. Ex li
bro de na. rerum. Hirundinis femina libidi
nis ymagine cōcipit: aut puluere Celido
niam (vt dicit Pli.) herbam ſcilicet viſui
ſaluberrimam monſtrauerunt yrundineſ
vexatis oculorum pullis illa medentes:
Hyrundinum quedam nidificant in do
mibus: quedam in feneſtris vitreis. q̄dam
in abruptis montium. Et he qualitate et
quantitate differunt. Pullus hyrūdinis
auide clamat ⁊ ieiunꝰ ⁊ de nocte: Si pul
lo hyrundinis extrahātur oculi: alias na
tura reſtaurante recuperat. In eius ven
tre lapis inuenitur multis deſeruiens vti
litatibus. vnus ſcꝫ ruffus ⁊ alius albus.

Operationes.

A Dyaſcorides: Hyrundinis pullum
p̄mo defectu p̄melūe a pies īuenies in eo
lapides duos: vnum beneficum ⁊ alterū
maleficum. B Sed cum a pis eum
caue ne terram tangat: Hic in pelle vituli
vel cerui poſitus: in collo vel brachio ſini
ſtro pacientis ligatus. epilentiam curat.
ſi hoc aſſidue fiat. C Maiores autē
hyrundiues ſi combuſte fuerint. Puluis
earum melle mixtus ⁊ inunctus caligines
oculorum detergit. Hec etiam ſquinanticoſ
prodeſt. Et vue fauciumqꝫ tumorem com
peſcit. D Eſculapius. Hyrundinis
cumbuſtio vel puluis pullorum eius com
buſtorum morbos faucium curat. Cor eiꝰ
ſi bibatur idem operatur. E Auicē
na. Hyrundinis cinis ⁊ maxīe aduſti acu
it viſum: F Et dicitur ꝙ eius cerebrum
cum melle confert principio aque. G
Idem. Hyrundinum ſtercus valet albu
gini. ⁊ hoc ipſum eſſe mirabile ſum exper
tus. H Plinius libro decimo. Fimꝰ
hyrundinis decoctus ⁊ potus ꝓfert mor
ſui canis rabioſi.

Ca.lxiij.

Erodios: Yſidorus Herodios
b greci vocant.quos latini diome
des. Gloſa ſuꝑ Pſalmū.ciij. He
rodius eſt auis rapaciſſima oīm̄ volatili
um.maior q̄ ⁊ aquilam vincit. Gloſa ſuꝑ
Deutro. Herodius vulgo girfalco dicit̄
⁊ rapit aquilam; Ex li.de na.reꝝ; Herodi
us qui ⁊ girfalco; vt gloſa ſuper Leuiticū
dicit in loco vbi aues immūde prohiben
tur ſiue girfalcus. vt dicit liber reꝝ appel
latur. Eſt auis inter om̄es nobiliſſima co
lore ceruleorum maxima tamen parte cor
poris ad albedinem declinans.preterq̄
in pectore.⁊ alis vbi celeſtē colorē euiden
tius imitatur adeo fortis eſt.vt aquilam
capiat; adeo q̄ȝ animoſuſ; vt cū poſt qnqꝫ
grues vel alias quaſqꝫ aues in aere volā
tes fuerit dimiſſus ab eaꝝ perſecutōe nō
deſiſtit. donec om̄s ad terrā ſucceſſiue de
ĳciat. Eſt autem canis ad hoc educatus
⁊ doctus q̄ herodio deſuꝑ volante ipſas
aues deiectas capiat ⁊ occidat. Herodiꝰ
cum videt predam.excutiens ſe animat.
⁊ diſcernit an ad capiendū apta ſit. Car
nes crudas ⁊ ſeruatas non ꝯmedit ſed re
centes. Herodius parui corꝑis eſt reſpcū
alaꝝ ſuaꝝ:

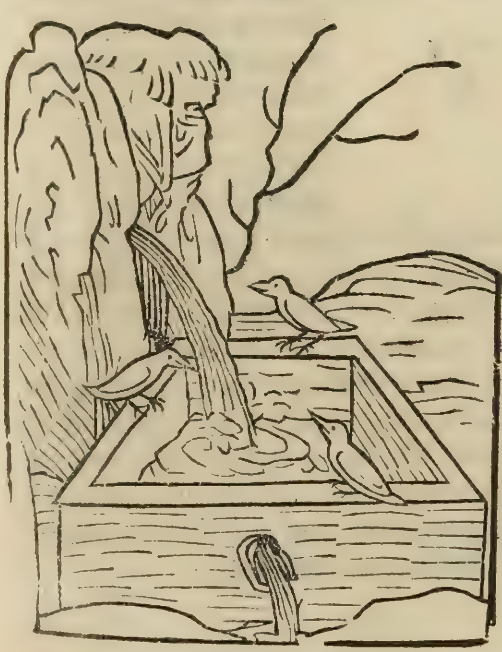
Ca.lxiiij.

Ibis. Ex li.de na.rerum
Ibis eſt auis ſuꝑ nilum
reqeſcens.aq̄ tn̄ nunq̄
c ingrediens ſed eiecta ca
dauera ꝯmedēs.q̄ cū cibꝰ
nimis ꝯſtipata fuerit.ro
ſtro de nature ſecretis in
digeſtibiles cibos detrahit. Menciūtur
plane q̄ dicūt̄ ibites eē cicōias.niſi forte
dicāt genꝰ eē ciconiaꝝ ī orbe nr̄o ignotū.
Nā ibites dicit Pli. hr̄e roſtꝝ aduncū.qđ
itaqꝫ de ciconijs nr̄is falſum eſt.q̄ roſtrū
hn̄t longū directū in ſūmitate acutū. Hec
auis ore parit.⁊ eiꝰ oua ſi quis cōmederit
morietͬ. Gloſa ſuꝑ Yſaiam. Ibis eſt auis
aquatica.ſerpētibus inimica; hm̄ōi aues
ioſephus a moyſe dilatas ī bellū ꝯ ethyo
pes narrat; quia ſerpentes habundant in
terra illa ꝑ q̄ aditus erat. Plin̄.li.x. Inuo
cant ibites ſuas egipcĳ ꝯ ſerpentiū aduē
tum. Phiſiologus Ibis ſꝑ de nocte ⁊ die
iuxta littora ambulat.querēs cadauer ali
quod q̄d ab aqua iam putridū eiectū ſit.
refugiens altiores ⁊ puriores vndas.vbi
mundi piſces habitāt.quia natare neſcit
nec dat operam vt addiſcat.cum cadaue
ribus delectatur.

Ca.lxv.

l Boz. Albertus in li. de na. aīali
um inquit. Jbos auem eſſe orien
talium partiū. fortem ⁊ odioſam
equis exiſtere. habet em̄ hynnitū ſicut eq⁹
ſed vox eius eſt horribilis ⁊ terribilis ad
audiendum. ⁊ illa vocando eijcit equoſ a
paſcuis. eo ꝙ herbis paſcit̄ ſicut equus:
Jnuidie autem ⁊ auaricie cauſa eq̄ſ eadē
auis expellit de paſcuis cū ꝑtis ſedet

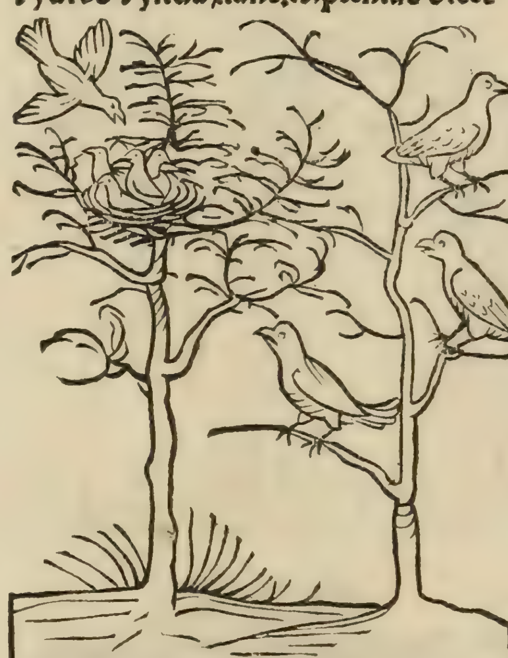

Ca.lxvj.

l Spida. Albertus in li. vt ſup̄. Jſ
pida auiſ eſt pulcher q̄ germāice
yſfogel vocat̄: colorez hz mediū
inter viridez ⁊ ceruleū. cui cū radius ſolis
incipit ſaphirini coloris eſſe videt̄ in pe
ctore colorem hz carbonū ardentiū. circa
quos volat: piſciculis īſidiat̄ ⁊ v̓miculis.

Operationes.

A De hac dicūt ꝙ pellis eius detracta
⁊ parieti infixa mutat pēnas āniſ ſingul'.
ſz ꝓbaui in q̄buſdam verū nō eſſe. B
Dicunt etiā auguris ſectātes ꝙ hec auis
cōſeruata in theſauris. theſaurus augz et
abolet paupꝑtatē. Jnfra in caplo de ybos
⁊ ydros ⁊ yſida xiane: ⁊c̄. plenius dicet̄

Ca.lxvij.

Jches ⁊ koky. Ex li. de
naturis rez. Kiches eſt
auis que vocibus diuer
k ſis vociferat: ⁊ quolibet
fere die vocem ſuaz mu
tat. ſuper arbores nidifi
cat. ⁊ glandibus quādo
mature ſunt cibuz congregat ſufficiētem
ſibi. Educati vero pulli eius. ⁊ ad volatū

roboꝛati cibant parentes ſuas in ſenectu
te. faciuntqꝫ eos manere in nidis abſqꝫ vl
lo laboꝛe. Ex eodem li. Kokys eſt auis in
cuius moꝛte vociferantꝰ aues: vociferatō
ne doloꝛoſa ⁊ ſuaui. Omēs qꝫ aues vnco
rum vnguiū cū viderint pullos ſuos vola
re poſſe Illos ꝑcutiunt ⁊ a nidis eijciunt
nec poſtq̄ cōpleti fuerint. de illis ſoliciti
ſunt: p̄ter kokys q̄ lōgo tp̄e de pullis ſuis
cogitat. ⁊ cū eis volātibus volat. eiſqꝫ ad
ꝯmedendū dat. Actoꝛ Idē alibi de coꝛni
ce dr̄, vn̄ hāc auē eſtimo coꝛnicē eſſe.

Ca. lxviij.

k Ynius karbolos. Albertus in li.
de naturis animaliū: Kyni auis
eſt preda viuens. bone pullifica
tionis. ⁊ diligenter pullos nutriens. non
ſolum ſuos. ſed etiaꝫ nutrit pullos aquile
ſubiectos tedio. Eodem libro: Karboloſ
auis ē pigra. que ne oua ſua fouet nec pul
los nutrit. ſed oua ſua latenter in palum
bi nido reponit ⁊ a palumbis fouentur ⁊
nutriūtur pulli eius ouis palumbi prius
confractis.

Ca. lxix.

l Agus ⁊ lucidiꝰ: Ioꝛath
Lagus eſt auiſ aquatica
mergo vtcunqꝫ moꝛibuſ
contraria: Nā ſicut mer
gus tempeſtatem mariſ
fugit: ſic lagus in tempe
ſtate letatur et ludit. Eli
cius ſuper leuiticum Lagus eſt animal in
terra q̄ in aqua habitās volat enim et na
tat. Actoꝛ. Hec eſt auis vt fertur que vul
go vocatur raſle: Ex libro de naturis reꝝ
Lucidij dicti ſunt quaſi lucem dantes. ha
rum enim auium penne per obſcurum in
nocte lucent: Unde qui eas habent quan
do volunt preiactis luciferis pennis haꝝ
gratia vias dirigunt In hercinio germa
nie ſaltu hec auis habitat.

Ca.lxx.

Agepus auis eſt. vt dicit albert⁹
in li. de na. aīaliū. ſꝫ ſuū modū na
tura leporinos hn̄s pedes ⁊ vell⁹
hn̄s plumis. ⁊ male volat ⁊ ideo in ſpecu
bus ſub terra viuit. ꝙ qn̄ ꝓ p̄da aliqn̄ ꝓſi
lit ſtatim capta p̄da ad antꝝ redit ⁊ ꝯme
dit: Hec auis nō domeſticat̄ ⁊ capta mori
tur ⁊ citiſſime putreſcit: ꝓpter ſue comple
xionis maliciam.

Ca.lxxi.

Jnachos. Ex li: de na. rez. Lina
chos eſt auis acuti viſus valde: q̄
⁊ pullos ſuos anteq̄ hēant alas
completas ꝑcutit ad ſolem aſpicere cogit
⁊ ſi cuius oculus lacrimet̄ ip̄m interficit.
alios vero nutrit. Hec etiā marinis auib⁹
cibatur. eaſqꝫ qn̄qꝫ deſuper in aere leuata
natantes ꝯtemplatur. quā ille videntes ſe
ſubmergunt. At illa ꝓpe aq̄s deſcendit.
eas vſqꝫ ad ſuffocatōem in ſubmerſione
manere cogit: ⁊ tunc plumis ad ſuꝑficiez
aque deductas rapit.

Ca.lxxij.

Uſcinia. Actor ip̄a eſt filomena.
vt i papia legitur. Yſidorus. Luſ
cinia dicitur quaſi lucinia. q̄ can
tu ſuo ſolet ſignare diei ſurgētis exortum.
eadem ⁊ accedula a cicerone vocat̄. Am
broſius. Luſcinia peruigil cuſtos cū oua
quodam ſinu corporis ⁊ gremio fouet in
ſomnem longe noctis laborem cantilene
ſuauitate ſolatur quo poſſit non min⁹ dul
cibus modulis (vt mihi videtur) q̄ fotu
corporis oua animare que fouet. Plinius
libro. x. Luſcinijs diebus ac noctibus cō

tinuis. xv. garrulis ſine intermiſſu cātus eſt. Denſante ſe frondiū germine digna miratu auis: Primū tanta vox in tam paruo corpuſculo. tanq̄ ptinax ſpūs: Deinde in vna muſice perfecta ſcientia modulatꝰ editur ſonus. ⁊ nunc continuo ſpiritu trahitur in longū nunc variatur inflexo. nūc diſtinguitur conciſo copulatur in tortu: Itaq̄ ceſaris iuuenes habebāt luſcinias greco ⁊ latino ſermone docilles. Preterea meditantes in diem aſſidue noua loquentes. Poſtremo hieme ipſa non cernitᷣ. linguis earum tenuitas illa prima non eſt q̄ ceteris auibus. Pariunt in vere p̄mo plurimum ſua oua.

Ca. lxxiij.

m Agnales. Albertus in libro de naturis animalium: Magnales aues ſunt orientis valde magne: pedibꝰ magnis et roſtro hominibus non nocentes. Piſcibus ī fluminibus ⁊ in alijs ſtagnis inſidiātur ⁊ illos comedunt.

Ca. lxxiiij.

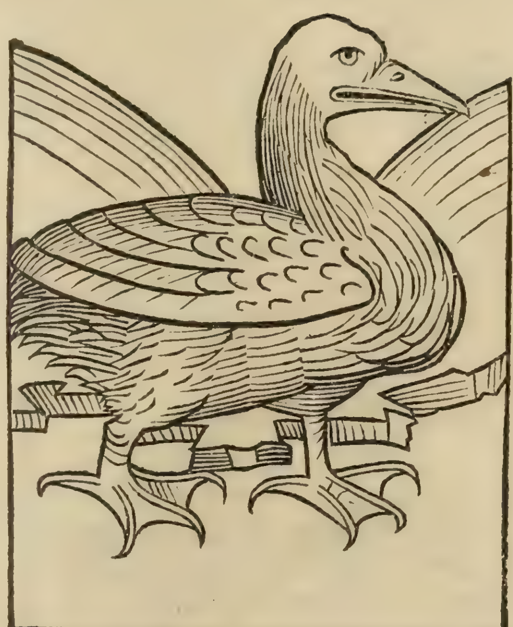
m Erula: Yſidorus. Merula antiquitus medula vocabatur eo q̄ moduletur. alij āt merulam aiūt vocitatam: quia ſola volat quaſi mera volāſ. Hec cum in oībus locis nigra ſit ī achaia tamen candida eſt. Pli. li. viij. Merula folio lauri faſtidium annuū purgat. Idem in li. x: Abeunt ⁊ merule in vicina ſed plumam nō amittunt. nec occultanᷣ niſi ſpe cibi quo hybernū pabulū petūt. Merula ex nigra ruffeſcit Eſtate canit. hyeme balbutit: circa ſolſticiū mutat roſtrum: āniculis in ebur transfiguratur dumtaxat maribus. Ex li. de na. re: Merula dicebatur olim medula: quia mirabiles vocis modulos reddit. maxime cum vernū tempꝰ imminere proſpexerit. Naz hyeme tacet aut tantū balbutit. Olim merula fuit ſpectandum in clero miraculum. que arte humana edocta nouem notulas in ordine ſecūdum muſicā cantabat. ita perfecte vt nullus muſicorum eam aliquatenus imitari poſſet parilitate concordantie. Hec auis croceum quantulumq̄ colorem habet in pectore. reliquum vero corporis occupat nigredo: Merula domeſtica contra natu

ram carnes comedit: ⁊ hec dulcius canit. libenter ſe balneat. et plumas roſtro purgat: Cumq₃ nigra ſit ⁊ turpis in delectationem mouet ſeipſam: ꝓpter amenitatem vocis. Merula plumas nõ exuit. ſicut cetere aues. ſed roſtꝝ ſuũ ſingulis annis mutat in candorẽ: ⁊ in hyeme vix poteſt volare propter pinguedinem.

Operationes.

A Haly. Merulaꝝ fimus qui riſum comedunt ſi tritus ſit. et cũ aceto diſtempatus. morpheeq₃ nigre ſupponatᷣ. eã extirpat: ſic q₃ lentiginem eliminat.

ctoris eriguntur. Has aues beatus Martinus diuina virtute coegit aquã ꝯtra naturaʒ ſuã deſerere ⁊ arida loca deſertaq₃ petere. Harum pulli ſtatim vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt ſi matrẽ eos ꝑdere cõtigerit virtute ꝓpria viuãt. Et vt dicit experimentator. In hyeme pinguiores ſunt propter paucitateʒ motus. Om̃e eñ aĩal ſereno aere gaudet: ⁊ in eo pluſ vagatur. Pli. li. xviij. Mergi ſicut cetere aues aquatice pẽnas roſtro purgantes aut maria aut ſtagna fugientes p̃ſagiũt ventũ:

em duker.

Ca. lxxv.

m Ergus. Ex li. de na. reꝝ. Mergus flumina ſtagnaq₃ innatat. et piſces pſequitᷣ. ſic dictus eo ꝙ in aqſ ſe mergat. diutius tñ ſub aqs morari non valet: qm̃ in aere ſpm̃ recuperat: qñ ꝑcuti debet in aqua mergitur: Serenus ſulpitius tradit: ꝙ quedam eaꝝ ſpecies eſt. quaʒ a re cornutam vocant. eo ꝙ rubeas plũas in capite inſtar cornuum habet. Contra om̃e genus auiũ pedes hñt in cauda ita vt cum in terra ſtant ſicut homo geſtu pe

Ca. lxxvj.

m Erillus ⁊ Meropes. Yſidorus. ein groen ſpecht.
Merillus auis eſt non multo maior merula: colore quoq₃ prope ſimilis. ſed roſtro pedibus vnguibuſq₃ diſſimilis. prede cupidus eſt Sed quia paruus ⁊ parui roboriſ. paruarum auium eſt perſecutor. Hij ſicut accipitres ⁊ herodij ſocialiter volãt. Imbuiq₃ quatuor ex illis poſſunt: vt cignum hoc modo capiant. Primus ex eis cigni caput inuadit. Secũdus ⁊ tercius ex vtroq₃ latere binas alas. Quartus vero collum ⁊ pectus. Et ſic cig

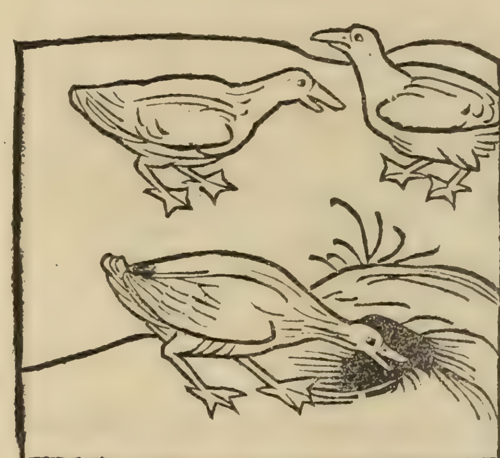
nus auis grauida anguſtijs circumſepta mouere ſe non valens ab aucupe preuēta capitur ⁊ occidit̄. Idem. Meropes ē auiſ hn̄s in dorſo colorē ciameū. pectore ſub rutilum. in ventre pallidum. hec naturali calore abundans antra ſeptem pedibus altitudinis in terra fodit ibiq̧ nidificat ac fetus facit ⁊ eos vſq̧ ad robur debitū illic abſconditos paſcit ⁊ nutrit. Jorath. Meropes ſoliciti ſunt de pullis ſuis. ⁊ qn̄ iam ſeneſcūt ⁊ volare nequnt. pulli fouēt eos ⁊ alunt quouſq̧ viuūt:

Ca. lxxvij.

M Elancoriſus ⁊ morfex. Albertus: in li. de na. aīalium: Melācoriſus ſic dicta quia mortificat. Auis ē vt dicit Plinius quantitate parua. fecun ditate magna Nam vltra. xx. oua fouet ⁊ om̄es inducit filios: ⁊ ita diligēter paſcit q̧ in nidis pinguiſſimi ſunt: ⁊ cum a nido volant p turbas matrem ſecunt̄. nec ipſa deſerit eos donec p ſeipos ſibi ad pcura tionem ſufficiant. In lib. vt ſup̄. Morfex auis eſt aquatica ⁊ magna. Roſtrum ha bet ſeriatile ⁊ forte. ⁊ vngues forteſ. ⁊ mer gitur ſub aqua ⁊ capit piſces magnos. et precipue anguillas ⁊ gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam ⁊ paſcit pulloſ piſcibus: ⁊ ſunt voraces. et dicitur de eis quando auolare debent a nido: ſi ſenciūt ſe nimis grauari cibis de nouo ſumptis. euomunt eos vt leues fugiēdo volare po ſſint. ⁊ qui non euomunt aliquando pere unt Stercus huius auis ſiccat arbores in quarum ramis cadit Hec auis ſaturata expandit alas ad ſolem inſidens palis et arboribus vt ſiccentur ⁊ quando incipit volare vix eleuat̄ ⁊ caudā diu ī aq̄ ducit vn̄ ⁊ a q̄buſdam humuſculus vocat̄

Ca. lxxviij.

M Ennonides Meauce ⁊ Meruſti ones. Albertus in lib. de na. ani malium: Mennonides aues a lo co ab egipcijs ſic vocatas. De egipto em̄ volant ad nilum ad ſepulchrum mēnoniſ philoſophi. ſemper in quinto anno. et cū biduo ibi circūuolauerunt tercō die pug nam ineunt et ſe roſtris et vnguibus lace rant: ⁊ tunc reuertuntur in egiptum. In libro vt ſup̄. Meauce aues ſunt ab muta tione vocis ſue ſic dicte: Sunt autem an

tibus maiores: et ſunt breui colli, et breui bus pedibus. coloris cinerei. oculis glau cis. roſtro ex pte croceo: ꝛ ex pte rubeo ſꝑ clamans meauca. cadaueribus cupidiſſi ma. ꝛ precipue hoīm: vn̄ ꝛ gaudet in tem peſtate. Inſidiatur tn̄ etiam puis aīalibꝰ ab iſtis auibus Etiā multe alie aues apđ marinos meauce vocantur. In eodem libro. Meruſtiones aues ſunt parue rapa ces tamen ꝛ aliquid habent de falconum natura. ſocialiter ꝛ volant ad predam: et aliquando quatuor docētur ꝙ ſpe auxilij hominis cignum ꝓſternūt. ꝛ tūc vnus ca piti. duo autem alis inſidētes. ꝛ quartus pectus oppugnans. cignū opprimendo deijciunt. vt ab aucupe capiat̄. qn̄ autem ſilueſtres ſunt paruaꝝ auiū ſunt inſecutri ces. Sunt aūt in figura ꝛ colore fere ſicut merule. excepto ꝙ pedes vngues ꝛ roſtrū hn̄t aduncos ad capiendū.

Ca. lxxix.

Miluus. Yſidorus. Miluus dicit̄ quaſi mollis auis. ſ. viribus ꝛ vo latu rapaciſſimus tamen eſt. ꝛ ſꝑ domeſticis auibꝰ inſidiat̄. Ex li. de na. re rum. Miluꝰ vngues pedeſ ꝛ roſtꝝ aduncū hꝫ inſtar accipitris. ſꝫ alas curuas ꝛ nō re ctas: in q̄ eſt ei diſſimilis. Audax eſt i par uis. Timidus in magnis: fugat̄ a niſo ꝙ uis in triplo ſit maior illo. circa macellas excubat: ꝛ circa cadauera. Jecur eius me dicinale Plinius laudat. Gloſa ſuꝑ Jhe remiam. Aues ſua tempa norūt. qn̄ ſcꝫ ad calida loca feſtinātes rigorē hiemis debe ant declinare: a pncipio veris ad regiōeſ ſolitas redire. Vn̄ ſcriptū eſt: Miluus nō apparet niſi in eſtate. ſicut nec turtur ꝛ hi rundo. In hieme nāqꝫ manent in nido vľ latent in cauernis arboꝝ. vel ad loca cali diora ſe transferunt. Jorath: Miluꝰ cubi tus cū a nido egredit̄ in ꝯplemento alarū ſuaꝝ aues magnas venat̄. Cūqꝫ fortior ſit magis debiles capit. In ꝯplemento autē viriū ſuaꝝ muſcas ꝛ culices ac lumbricos terreſtres venat̄. ꝛ tūc fame morit̄. Ex aui ano. Miluꝰ inſidiat̄ auibꝰ dōeſticis. max imeqꝫ pullis ꝛ q̄s icautos viderit ſtatī ra pit: Circa coqnas etiā ꝛ macella volitat: vt ſi q̄d carnis crude ꝓijciat̄ foras veloci us rapiat.

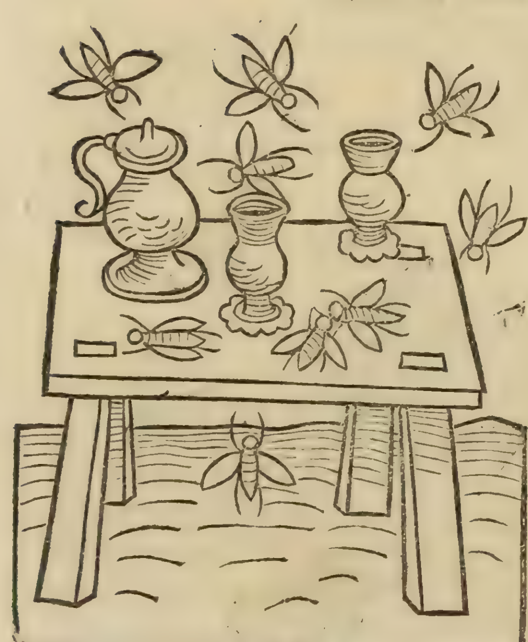
Operationes.

A Pli. li. xxix. Milui iecur ad inūctōes oculoꝝ vicioꝝ laudat̄. B Idē in li. xxx. Ex nido q̄ꝫ milui ſurculꝰ vitis alligatꝰ ceruicis. neruis ꝛ opiſtotano auxiliari dr̄ C Comicialibus etiā iecur milui deuo ratum medetur.

Ca.lxxx.

m Onedula ⁊ muſcicapa. Yſidorꝰ Monedula dr̄ quaſi monecula: que cum aurum inuenit aufert et occultat. Vñ Cicero ꝓ valeriano flacco. Non plus aurum tibi q̄ꝫ monedule com mittendum eſt. Areſtotiles: Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis eſt viſus de die. propter hoc rapit coruuſ ille bubonis oua ⁊ comedit ea ſicut dcm̄ eſt ſupra. Ex libro de naturis rez: Mone dula quaſi monetam tollens. aut diligēs dicit̄. auis eſt nigra ſed formoſa ⁊ grata. hominum voces in pullo edocta imitat̄. In matutīo cum orto ſolis ſola citius diſ cretius ⁊ tenacius r̄tinere dicitur. Huius carnes pruritum capitis excitant. nam et ip̄a appetit in capite fricari. Ex li. vt ſup̄ Muſcicapa eſt auis maior columba: plu mas habens vt lanarius; Pedes ⁊ roſtrū vt hyrundo. que licet oris rictum habeat ampliſſimum propter muſcas ⁊ cinifes q̄ bus ſolūmodo veſcitur. Roſtrum tamen inter aues comparatōne ſui corpis habꝫ paruiſſimū ⁊ pedes ſimiliter.

Ca.lxxxi.

m Uſca. Actor. Muſce vt fert̄ ex im mundicia naſcunt̄. immūdis ad herent. ⁊ loca immunda frequen tant. Inquiete ſunt ⁊ importune ⁊ infeſte pungitiue ac tumultuoſe. Yſidorꝰ Muſca ex greco vēit ſicut ⁊ mus. Hee ſicut ⁊ apeſ necate in aqua aliquociens poſt vnīꝰ ho re ſpacium reuiuiſcunt. Areſtotiles: Ani mulia duas alas habentia tantū pūgunt aculeo. qui eſt interiori ſui capitis vt muſ ce ⁊ muſtiliones. Cunqꝫ quodlibet anulo ſum habeat membrum per q̄d ſentit cibū Muſce ac muſtiliones hoc membro pun gunt ⁊ ſanguinem extrahūt. Muſca ſicut ⁊ apis non facit ſtrepitum ac ſibilum niſi volando ſcꝫ alas per aerem inter ipſas ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ cōtrahē do: Muſca ⁊ formica non ſunt nidifican tes. In hyeme coeunt ſi aer cōueniens fu erit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Nō autem ſeꝑantur ī coitu. niſi grauiter que dam anuloſa; qꝛ coitus in eis multum du rat. vt patet in muſcis ⁊ araneis: Muſca habet aculeum ſicut apis extra: eius natu ra eſt mollis ⁊ vacua. per ip̄m guſtat ⁊ ſen tit ac cibum attrahit. Hꝫ itaqꝫ dētes muſ carum genus ⁊ apum. qui cum ſunt ſiles dētibus aliorum; Ex li. de na. rez. Muſca ꝓteruolat; ⁊ circuuolādo ſtrepitū facit ex aere circumagitato. Inter alias roſtrū hꝫ quaſi cannā ꝯcauam pedibus poſteri oribus alas acuit anterioribus autem: ro ſtrum ⁊ caput lucē diligit nec in tenebris ābulare nouit Ad calorē ſe libētius ꝯfert.

Operationes.

A Auicenna in. iiij: canone. Muſcas interficit arſenicū: qn̄ de illo ponit̄ aliq̄d in lacte ⁊ ſugunt muſce. Interficit etiam eas fumus eius ⁊ fumus thuris atqꝫ deco ctio ebuli nigri. B Haly in li. vbi ſu pra. Muſce proſunt oculoz doloribus. et ſui palpebraz. C Que ſi ꝯburant̄ et cū melle ſuꝑ alopicie loca ponant̄. capil los ꝓducūt. D Pli. li. xxiiij. Muſce q̄ dem necant̄. ſi locus folioz ſambuci deco ctione ſpergatur.

Ca. lxxxij.

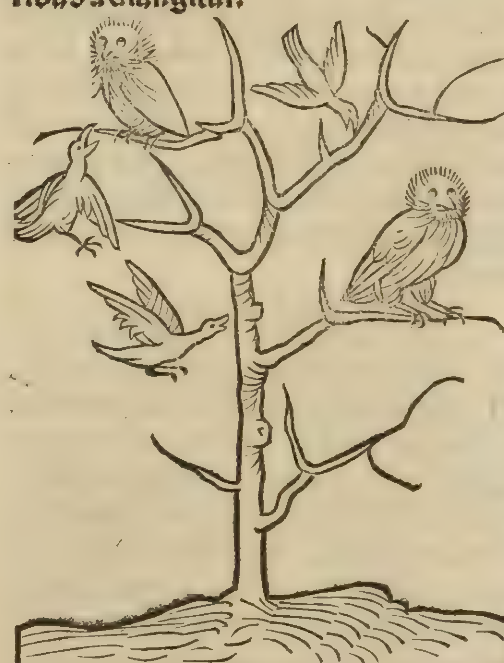
Icedula. Yſidorus. Micedula eſt genus coꝛui q̄ pugnat cū̄ bubone. Coꝛ
n uus eñ oua bubonis rapit. quia paꝝ vidꝫ in meridie: ⁊ ea ꝯmedit: Oua coꝛui ſimiliter de nocte. Actoꝛ: Idē dcm̄ eſt ſup̄ ſcꝫ de monedula vñ videt̄ idē eſſe. ſꝫ foꝛte diuerſitas illa nominis ꝓuenit ex vicio ſcriptoꝛis.

Ca. lxxxiij.

Iſus eſt auis: vt habet̄ i li. de na.
n reꝝ. nobilis foꝛma ⁊ roboꝛe mīoꝛ q̄ꝫ herodius. ſed vnꝰ eſt coloꝛ plumarum ambobus ⁊ tamē̄ ſocialiter volare recuſant. Nam inuidia fertur ⁊ faſtu: et cum impetit ſolus ambit honoꝛe victoꝛie potiri: hoc qdē eſtimari poteſt ⁊ foꝛte merito ſed reuera magis credibl'e eſt: eum ſolum prede inhiare: ne dum in volatu ſocium habuerit: paſtu q̊ꝫ ſodalem accipiat. ñ eñ dubia fides eſt. niſum parē ſui generis dedignari. ⁊ velut alieni generis aueꝫ perſequi. ⁊ hoc contra omnium auiū genꝰ Nam vt dicit Areſtotiles: Oīſ auis in volatu predam capiēs parcit ſui generis auibus: Solus ergo niſus expers eſt. generoſitatis huius ⁊ hoc cum ipo homine qui inter animalia tereſtria animali ſui generis inſidiari non ceſſat. Alexander Niſus ac triciolus: locum eligunt in quo aues captas deplumant ſingulis diebus multaqꝫ diligentia mundant q̄ꝫ diu cōpares aues incubant. quibus ⁊ eas miſtrant Actoꝛ: Eſt autem niſus aucupantium volucrum mīma. ſed ꝓ ſexu ⁊ natura ſua ad aucupandum ꝓmptiſſima. falconū generibus adiungitur.

Ca.lxxxiiij.

n Octicorax vel noctua. Ex li. de naturis rerum. Nocticorax dicit̃ noctis coruus. lucifuga em̃ eſt, et nocte cibos ſuos querit. Naz ſi de die volaret a ceteris auibus impeteret̃. Nocte (vt vulgus opinat̃) mortem hominũ prenunciare videt̃ vocibus importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum: Roſtrum habet aduncũ vt niſus Vngues hamatos ⁊ aſpos in domicilijs vt parietibus, precipueq̃ rimoſis. que ſine tecto ſunt libenter habitat: ⁊ pullos ſuos fouet. humanis vocibus delectat̃: mures ⁊ oīm̃e genus earum pſequitur. Yſidorus. Nocticorax ip̄a eſt noctua. Quia noctem amat. Eſt em̃ auis lucifuga id eſt lucem fugiens ⁊ ſolem videre non patitur. Noctua dr̃ eo q̄ nocte circumuolet. hanc inſula cretenſis non habet: ⁊ ſi veniat aliunde, ſtatim moritur. Ambroſius: Noctuaq̃ ⁊ nocticorax magniſ ⁊ glauciſ oculorum pupillis nocturnaꝝ tenebraꝝ non ſentit horrorez: ⁊ quo fuerit obſcurior nox eo crebrior volatus exercet in offenſos. Die autem videre nō poteſt. quia exorto ſplendore. viſus eius ebetatur. Habet autem ⁊ noctua cātus ſuos. Gloſa ſup pſalterium: Nocticorax eſt auis vigil. theter coruus noctis: habitans in parietinis. q̄ vulgo ruine dicunt̃: vbi parietes ſtant ſine fundamento. Vñ ſcriptum eſt Factus ſum ſicut nocticorax ī domicilio: Gloſa ſup Leuiticum Noctua eſt auis rapax de nocte.

Operationes.

A Pli. Huius carnes paliticos curāt.
B Idem li. xxix. Noctua eſt contraria apibus atq̃ veſpis: crabronibus ⁊ ſanguiſugis. C Huius cerebrum coctum ī vino vel cibo ſumptum, remedium eſt capitis doloribus. D Idem libro. xxx. Oua quoq̃ noctue per triduum in vino data, tedium adducunt ebrioſis.

Ca.lxxxv.

n Epas ſiue Nepa. Albertus in libro de na. aīalium: Nepa auis ē longi roſtri: in dorſo colorez hz p̄dicis ī vētre niſi roſtꝝ āt molli luto infigit ⁊ cibũ vmium reqrit: ⁊ ſi aliqñ pfundius defixo roſtro heſit. pedib⁹ lutũ eruēs ſe liberat. hec in die q̄eſcit: ⁊ ī aurora ⁊ crepuſculo volat. ⁊ ideo tũc ī altũ eleuatis etiam retib⁹ capit̃. ⁊ hz carnes dulceſ ad ꝯmedē dum: hanc ſicedulā q̄dam vocauerũt.

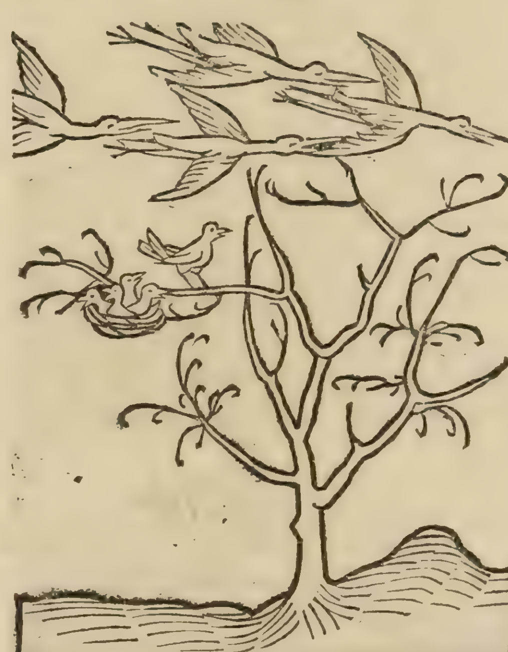
Ca.lxxxvj.

Nocroculꝰ. Ex li. de na. reꝝ: Onocroculꝰ ē auis q̄ i ſil' multas ꝯcondit eſcas: et pꝰmodū extrahit ⁊ mādūcat eas. Pli: onocroculꝰ ſimilitudinē oloris hȝ. nec diſtare eſtimarent oīo. niſi faucibꝰ eiꝰ ieſſet alteriꝰ vteri genꝰ. huc oīa iexplebile aīal ꝯgerit. mira vt ſit capacitas. mox pceâ rapina ſenſim inde i os reddita: i verā defert aluū ruminātis more hos gellia ſeptētriōal' pxīa oceāo mittit. Yſi. Onocrocalō vocāt aues roſtro lōgo q̄ꝝ duo ſunt gn̄a: Actor Onocroculꝰ (vt legit̄) auis ē roſtro lōgo ſimil' cig̃ ſed maior: porro iuxta Ibero. (niſi fallor) ē auis illa q̄ fixo i palude roſtro horrē declamat. q̄ etiā i yſaia vocat̄ vlula q̄ ab vlulatu. ⁊ dr̄ i vulgari butoriꝰ. de q̄ dcm̄ ē ſup̄. q̄ etiā de pfūditate terre l' aq̄ cibū trahere putat̄. Ex li: de na: reꝝ: Onocroculꝰ ē auis de ptibꝰ oriētis. q̄ cū vocē edē voluerit. caput i aq̄s pōit: et illic iſtar rugitꝰ clamorē emittit In faucibꝰ q̄ſdā hȝ follicl'os i q̄ pmo cibū ꝯcipit. ⁊ poſt horā in ventrē ſuū mittit. ibiq̨ȝ eū digerit.

Ca.lxxxvij.

Pimachus. Ex li: de na. reꝝ. Opimachus eſt contrarius ſerpētibꝰ ⁊ pugnat cum eis: Ophis eīm ſerpens. machos pugnās: Actor. Opiachꝰ vt in Leuitico legit̄. eſt ex volucribus mūdis ſecundum legem. ex hijs videlicȝ que gradiūtur quidem ſuper quatuor pedes. ſed habet longiora retro crura per que ſaliunt ſupra terram. Eſtimo autem hūc inter volatilia minuta debere numerari. ſicut bruchum ⁊ locuſtam. que ſunt eiuſdeȝ generis. ſicut ibidem legitur. De attaco vero q̄ ibidē in eodem genere reputat̄. nihil me penitus alibi legiſſe memini:

Ca.lxxxviij.

Riolus ⁊ Origometra. Ex li. de na. rerum. Oriolus eſt auis ſic dicta vulgariter a ſono vocis: coloris aurei per totum: excepto q̄ i alis habȝ pennas. quadam cerulei varietate diſtinctas. Nidum in ramis arborum minutiſſimis mira ſubtilitate dependit. Ita vt in aere ſolo pendere videatur de terra cernentibus. Ipſum quoq̨ȝ nidum ab imbre camerat ac denſa fronde protegit.

Yſidorus. Ortigometra.diciturqꝫ gregē cucurnicum ducit.Unde de hac dictū eſt ſuperius in capittulo de cucurnice: Pli. libro:x.Cucurnices aquilone volant maxime ortigometra duce.primam eaꝝ propinquantem terre rapit accipiter ac ſepe hinc comitatum ſolicitāt abeuntqꝫ

Ca.lxxxix.

Syna ⁊ Oſſifrago: Ex li.de nat. rerum. Onoſyna eſt auis magna vt cignus:fluuios ac piſcinas inhabitās.roſtrum habet magnum ⁊ a gutture vſqꝫ ad pectus inſtar ſaceili receptaculum longum ⁊ amplum in quo magnam ſimul r̄ponit copiam piſcium.vt ſcilicꝫ in tanta mole diffuſa.natura nō egeat.paulatimqꝫ digeſtis in ventre cibis inueniat paratum quod prebeat. Nunq̄ aues huiuſmodi niſi in aqua diffuſiori ⁊ piſcibus habundanti habitant:quia citiſſime paruam aquam ⁊ ſi piſcibus copioſaꝫ ingluuie ſua vacuant. Yſidorus. Oſſifragus vulgo appellatur auis que oſſa ab alto dimittit ⁊ frangit:vnde et hoc nomen accepit. Plinius libro decimo. Alieti quidez ſuum genus nō habent.ſed ex diuerſo aq larum coitu naſcūtur.Id autem quod ex alietis natum eſt oſſifragi genus habet E quibus minores vultures progenerantur.pullos autem ab aquila deiectos oſſifragi genus excipiunt:⁊ cū ſuis educāt.

Operationes.

A Idem in libro:xxx. Oſſifragi. Uēter arefactus ⁊ potus confert hijs qui cibos non digerunt.vel ſi tantum manu teneāt capientes cibum:cōfert adalligatus ſed non continue.vnū autem eſt. Oſſifrago inteſtinum om̄ia deuorata cōficiens cuius extrema pars adalligata ꝓdeſt ꝯ collū.

Ca.xc.

Thus. Plinius libro decimo. Othus eſt auis bubone mīor:noctuis maior.Aureis plumis eminentibus.vnde ⁊ nomen illi. Quidam latini aſyonem vocant imitatrix aliaꝝ auiū ac paraſita ⁊ quodam genere ſaltatrix.capitur haut difficulter vt uoctue intenta ī alio circumeunte alio.q̄ ſi ventus agmen aduerſo flatu ceperit inhibere ponduſculis lapidum apprehenſis aut gutture harena repleto ſtabilitate volant.

Idem ī li.xj. Itaqȝ buboni ⁊ otho plume
ſunt velut auree. Areſtotiles. Deniqȝ qui
dam othum vocant bubonem: deprehen
ditur autem qñ venator incipit ſe mouere
ad oppoſitam partem. Ex li. de na. rerū.
Othus eſt auis que vulgariter huans dr̄
a ſono vocis. nocte namqȝ huhu horrifice
clamat. im ꝓprie vocem humanā ſimulaſ
Ita vt hominē cōtractum frigore clama
re credas. ſed terras ſpeciales habet in q̄
bus hmōi voces ꝓfert: In ceteris āt vt in
plurimū muta eſt. Hec auis bubone mi
nor eſt: noctua maior. aduncum hȝ roſtrū
ac pedes ⁊ eminētibus plumis habere vi
detur aures: preda viuit. carnibus veſcit̄
mures ꝑſequit̄. ⁊ ab auibus ceteris odio
habetur.

Ca. xcj.

Oua. Almanſor tractutu tercio ca
pittulo de ouis. Oua galline ⁊ ꝑ
dicis plus alijs ꝯuenientia Poſt
hec oua anatis in bonitate exiſtunt. q̄uis
malum efficiāt nutrimentū. Alia vō oua
ſicut oua que ſunt ꝑuarum auiū aut mag
narum ꝯmedenda non ſunt niſi medicie
cauſa. Dico vero ouoꝝ ꝑus dicta genera
galline videlicet atqȝ ꝑdicis ſperma val
de augmentant. atqȝ ad coitum ſtimulan
do incitant. Anſerum aūt oua faſtidium
faciunt grauem hñtia odorem. ſed gallie
⁊ perdicis oua temꝑata ſunt ⁊ ꝯueniētia.
Vitellus q̄ oui in caliditate temꝑatus exi
ſtens bene nutrit. Albumen vero frigidū
eſt. ⁊ viſcoſum: dureqȝ digeritur. Sāguiſ
etiam ex eo gñatus non eſt bonus.

Operationes.

A Serapion. Que eligimus ſunt oua
gallinarum: non ergo oportet q̄ narrem⁹
aliorum ouoꝝ virtutem. quia eorum natu
ra eſt eadem cum natura illoꝝ. B
Et complexio q̄dem oui eſt frigidior cor
pore temꝑato; Nā infrigidat infrigida
tōne temꝑata ⁊ deſiccat ſine mordicatōe
Et oportet vt adminiſtrentur ex eis illa q̄
ſunt recentia. quia vetera non ſunt bona.
Albugo q̄dem oui adminiſtratur ī dolo
ribus omnibus in q̄bus eſt neceſſaria me
dicina que non mordicet ſicut ſunt dolo
res oculorum ⁊ apoſtemata ani. ⁊ pectis:
⁊ om̄ia vlcera fraudulenta mala. ⁊ cū me
dicinis que abſcindunt ſanguinem q̄ flu
it a miringis cerebri. C Et quando
imbibitur in eo lana et ponitur ſuꝑ com
buſtionem ignis aut aque bullientis con
fert multum. Et eſt bonum in emplaſtris
qui ponunt̄ ſuper frontem. ⁊ facit adhere
re pilus. quorum ortus non eſt directus ī
palpebris. poſtq̄ miſcetur ei medicīa cō
ueniens ad hoc ſicut olibanum ⁊ maxime
pingue ex eo quod non eſt antiquum neqȝ
nimis ſiccum. D Et iuuamentū eſt
in hoc non propter complexionem que ē
in eo ſed propter viſcoſitatem. Vitelli ve
ro ouorum ſubſtantia ſimilis eſt ſubſtan
cie albuminis. E Et propter hanc
hanc cauſam miſcetur cum cerotis q̄ non
habent mordicatōnem. poſtq̄ fuerit elix
atum aut aſſatum. Parum enim aſſatum
deſiccat ſuꝑfluitates paucas Et nos q̄dē
eſtimauim⁹ q̄ hoc qd̄ acq̄rit̄ ex hac v̄tute
egreſſum eſt a ſua complexione.

F Et miſceť ſimiliter in eplaſtris q̄ pro
hibent apata ca. G Raby Moyſes
cap̄. de ouis: Oua i ſe recentia ſunt cibus
ꝓpinquoꝛ ſanguini. ſ; oua dura aſſa ſunt
ex cib̄ gſſis viſcoſis: H Et oua iuuāt
ad coitū ⁊ maxie cū cepis ⁊ rapis. I
Gal. ſup illo amphoꝛiſmo Eoꝝ q̄ nutriūt
Oua nutriūt paꝝ ⁊ tarde. ⁊ maxie i aq̄ co
cta. ⁊ oua ſunt gſſus cibꝰ ſicut ius tritici et
piſces. vitella eoꝝ cū olo roſato ⁊ croco re
mouent doloꝛē podagricoꝝ. ⁊ ſi multum
doluerint miſceať modicū opij ⁊ iungant
K Cōtra icendium ignis fiat vnguētū
ſatis ꝓbatum ex vitellis ouoꝝ recentium
oleo roſato: cera alba ⁊ ſepo arietino:
L Et idem valet ſuccus plātaginis cū
albumine ouoꝝ recentium et ſucco cucur
bite Albumen oui cū vitello i vꝛinall poſi
tum alicꝰ ſuſpecti q̄ quouiſmō ſumpſit ve
nenum interius. infra certas hoꝛas illud
patefacit vbi ſit: qm̄ ſi ſit vltra gibbū epa
tis: ſc; in venis vel vijs vrinalibus nigreſ
cit ⁊ fetet: M Si vero ſit citra conca
uum eius: vt in oꝛobo vel inteſtinis alijs
rugatur ⁊ citrineſcit. ſed non fetet Hoc re
peri in margine cuiuſdā ſerapionis apō
caplm de vrina. ideo hoc etiā hic addo
N Auicenna li. ij. cap̄. de ouis: Melio
ra ex eis ſunt oua galline recētia. Et meliꝰ
q̄d eſt in eis eſt vitellus. O Et meliꝰ
eoꝝ artificiū eſt vt non cum alio cōgelenť
Poſt oua aūt gallie ſunt oua auiū q̄ curſu
eaꝝ ꝓcedunt. P Oua vō anatis et ſi
milia ſunt mali humoꝛis Oua ſunt ad eq̄
litatem tendencia ſed ipoꝝ albumen ad
frigiditatē. ⁊ vitellus ad caliditatē. Q
Amplius oīa oua precipue oua paſſeru;
augmentum faciunt in coitu: R Et
dicitur ꝙ cum oua anſeris miſcentur cum
olo. ⁊ diſtillatur tepida in matricem pro
uocant menſtrua poſt quatuoꝛ dies:
S Et idem i li. de viribus coꝛdis dicit
ꝙ confoꝛtant coꝛ.

Ca. xcij.

Aſſer. Yſido. Paſſeres
ſunt minuta volatilia. a
paruitate vocata: Oua
P paſſeris in nido reperta
cuculi ꝯmedūt: ⁊ ſua obi
ciunt. ⁊ poſt illa ſuſcepta
fouent ⁊ nutriunt: Ex li.
de na. reꝝ. Paſſer in tectis habitat. grega
tim ad paſtum volat. oīmibus auibꝰ cali
dioꝛ eſt; cito digerit quicq̄t glutit: vn̄ coꝛ
pus eius neq̄ ꝙ cibo ſumpto impīguat ſ;
tm̄ ſuſtentat: Stercus etiā eiꝰ calidiſſimū
eſt qn̄ emittiť. Sup̄ modū q̄; luxurioſus ē
⁊ i furoꝛē citius ꝯcitatus. ſ; nulla moꝛa diſ
coꝛdie. Dicit Areſto. ꝙ mas tm̄ vno āno
viuit. feīa vero diutius. q̄d de paſſeribus
oꝛientis credimꝰ. nā ⁊ illa nigꝛedo de qua
dicit ꝙ eſt in collo maſculi. nō eſt i eis qui
ſunt apud nos. ſc; in europa. Etas paſſe
ris apparet in roſtro: quia iuuenis h; illō
teneꝝ. ⁊ circa fauces croceū: Senex vō du
rum ⁊ nigrum In q̄buſdam oꝛbis ꝑtibuſ
moꝛbū caducum hec auis patiť. Et hoc
vt Areſto. credit quia ſemen iuſq̄ami co
medit. Huiꝰ pulli cū euolare debent: vici
ni paſſeres cum eoꝝ parentibus conatus
ipoꝝ euolantiū comitanť vt imbecilles ſi
neceſſe ſit pluriū ꝯſtipatōe confoꝛtentur.

Areſtotiles: Paſſer habet vocem ſibi appropriatam. ſicut ⁊ turtur. Paſcit̃ autem ⁊ vermibus ſicut ⁊ alie multe conſimiles auicule. Gloſa ſup pſalmū. c xxiiij. Paſſer aliquo ſtrepitū magnū faciente volat: ne laqueo venantiū capiat̃. Vñ aīa inq̃t noſtra: Sicut paſſer. ⁊c. Actor. Paſſer eſt auicula valde circumſpecta. in tectiſ habitat ⁊ in altis lociſ in petre foramine nidificat Mas nigredinem habet circa os. Femīa vero albedinē: Fertur autē hec auis muſcas venari. ⁊ morbū caducum pati.

Operationes.

A Auicenna. Paſſeres oīes male carnis ſunt ⁊ oīa quidē oua. ſʒ p̃cipue oua paſſeꝝ in coitu faciunt augmentū B Razi: Caro paſſeris calidiſſima ē ⁊ luxuriam ꝯmouʒ. C Pli. li. xxx. Cinis paſſerum ſarmētis cremētoꝝ. duobꝰ coclearibꝰ ī aq̃ mulſa r̃gio morbo r̄ſiſtit. D Ex lib. de na. reꝝ. Paſſer (vt dcm̄ eſt) oībꝰ auibus calidior. vñ caro eiꝰ ſtiptica eſt. ⁊ ſanguinis incentiua. Stercus eiꝰ (vt dcm̄ ē) calidiſſimū ē qñ emittit̃ ſʒ citiſſime infrigidat̃. E Haly. Oua paſſeꝝ augēt venerem. Fimꝰ eiꝰ a lentigīe purgat faciē. q̄ ſi cū hōis ſputo diſtempet̃. eo q̄ varices cathaplaſmentur extirpant̃.

Ca. xciij.

Pauo. Ex li. de na. reꝝ: Pauo eſt auis pulcherrima. ⁊ pulchritudinis amica Collum habet lōgum ⁊ extentum colore ſaphirium: ⁊ pectꝰ ſimiliter In capite vero plumas deſup inſtar corone: vel pocius criſte. caudam quoq; longam ⁊ occultam. quā cum laudat̃ extētat. ſi pedum deformitatem viderit. mox depōit. Sed ⁊ ſi a tacito ſpectetur. pēnas omnes quas ſpectari gaudet contractis oculis abſcondit a crimatu fundere colores gemmantes incipit ⁊ tunc parit. Itē nocte cum euigilauerit. ſeq; ī tenebris cōſtitutum intueri non poteſt. clamans pauide. ſuam pulchritudinē amiſiſſe ſe credit. Idem clamore ſuo ſerpentes deterret et omnia animalia venenata depellit. ne de facili prope habitare audent vbi vox illius frequenter auditur: Pauo quando alte aſcendit pluuie ſignum eſt. Areſtotiles Pauo pullificat poſt triennium ſemel in anno. ponens ⁊ cubans oua. xij. tātum vel minus. Mas coit cum femina ſua etiā ſup qua cubante. ⁊ plerumq; franguntur Ideoq; ponuntur aliquando ſub gallīa ad cubandum. Ponūtur autem oua duo ibi quia non poſſunt ab illis pluſ extrahere: Pauonis femina prima vice qua pullificat facit oua octo. ⁊ quandoq; facit oua venti. Et poſtq̄ poſuerit vnum ouū ſtat duobus diebus aut tribus. ⁊ deinde ponit ſecundum. Palladius. Pauones ab ydibus februarijs calere incipiunt. faba leuiter torrefacta in libidinem ꝓuocātur: ſi eis quolibet quinto die tepida p̄beatur Cupidinem quoq; coeundi maſculus cōfitetur. quociens circa ſe amictum caude gemmantis incuruat. ⁊ ſingularum capita occultata pennarum locis ſuis erexerit cum ſtridore procurrens: Phiſiologus. Pauo ſue comparis oua diſſipat et conſumit. ſi ad illa etiam accedere poſſit.

Eſt eiñ inuidus teſte Areſtotelis. prolem q̄z ꝓpriam nō dignatur agnoſcere. anteq̄m in criſtā ſibi ſilēm ip̄az veniſſe ꝓſpexerit.

Operationes.

A Dyaſ. Pauonis fel magne v̄tutiſ eſt eiuſdem ſcꝫ cuius ꝛ ꝑdices. vel albi capo nis ꝛ ſcorpij marini. B Ad effuſio nes oculoꝝ valet. ꝛ ad caliginē. aſpredi nemq̄z palpebraꝝ. C Iheronimus. Fimus q̄z pauonis feruorem podagre di citur mitigare. D Phiſicus. Caro pauonis diu reluctat̄ putrefactioni. ꝛ in obedientiſſima eſt digeſtioni E Yſi dorus. Pauonis itaq̄z caro tam dura vt putredinē vix ſentiat nec facile coquat̄.

Ca. xciiij.

P Alumbus. Areſtotiles. Palūbe ſunt aues q̄ natāliter ſeſe diligūt pugnāt tñ ꝯ ſe ꝓ nidis. eoſq̄z ſibi inuicem auferunt. Hij ſicut ꝛ turtures in anno bis ouant. binoſq̄z pullificant Hāc q̄z ꝯtinentiam ꝟuant. q̄ ſi parem ſuū ami ſerit vlterius nō coit. extra nidum ſtercus eijciunt. et cū eoꝝ pulli creuerint. ad hoc ip̄m eos erudiunt. vt videlicet ꝛ ipſi eijci ant. Eſt autem palūbus mior colūba nec domeſticat̄ vt columba. Color eius ad ni gredinem declinat. Pedes eius rubei et aſperi. Viuūt āt ex fructu ſicut ꝛ turtur. et palumbus ſꝑ apparet. turtur aūt nō. Hu ius generis femine nō diligūt coitū. Yſi. Palumba eſt columba ſiluana videlicet auis caſta ex moribus appellata. eſt enim comes caſtitatis. cū amiſſo corꝑali cōſor tio ſolitaria incedat. nec carnalē vltra co pulam requirat. Ex li. de na. reꝝ. Palūbi femīa īcipit oua cubare a medio die vſq̄z ad mane. mas vero reſiduo tꝑe. Mas pa lumbarum ſugit terrā ſalſam ꝛ humidaꝫ ac ponit in os pulli. vt aſſueſcat cibo. Pa lumbes amiſſo corꝑali conſortio. nec viri de quitq̄ in quo requieſcat petit. nec car nalem copulā vltra requirit.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Palūbin⁹ ſanguis eximie ꝓdeſt oculis cruore ſuffuſis B Idē in li. xxx. Palūbi caro decocta in aceto dy ſſintericis ac ciliacis medet̄ C Fim⁹ palūbinus in faba ſumit̄ ꝯ calculos. ꝛ ali as veſice difficultates. D Sil'r ꝛ cīs plumaꝝ palūbiū feraꝝ ex aceto mulſo.
E Dyaſ. Fim⁹ palūbin⁹ calid⁹ ꝛ cauſti cus cū aceto trit⁹ ꝛ īpoſit⁹ ſcrofas curat. ꝛ carbūculos rūpit. F Mixto v̄o melle ac ſeſelini ꝛ ol'o vt cataplaſma adhibitus ꝯbuſtionibus medet̄. maxime v̄o fungos venenatos bibētib⁹ p̄ſidiū ē. G Id meli⁹ facies. ſi cū vino ꝛ aceto bibat̄.

Ca.xcv.

p latea ⁊ pluuialis. Pli.li.x. Platea eſt auiſ q̄ ad aues ī mari ꝓ p̄da ſe mergentes aduolat. eorūq; capita morſu corripit: doñec capturā extorq̄at. eādē cū ſe ꝯchis ip̄leuit: calore ventris coctas euomit: atq; ita ex his eſculēta excreās teſtas legit. Ex li. de na. rez. Pluuialis eſt auis ꝓpe ad magnitudinē ꝑdicis. varijs pēnis ornata. croceo ⁊ albo nigꝙ; diſtīcta aere ſolo viuē dr̄. Hui⁹ argumentū eſt ꝙ licet pingueſcat nihil tn̄ vnꝙ̄ in ei⁹ viſceribus inueniri pt. Baculos plūbatos hn̄t aucupes. q̄s alti⁹ in aere iactātes: retia ſuper terrā tendūt. ac fugitātes capiūt.

Ca.xcvj.

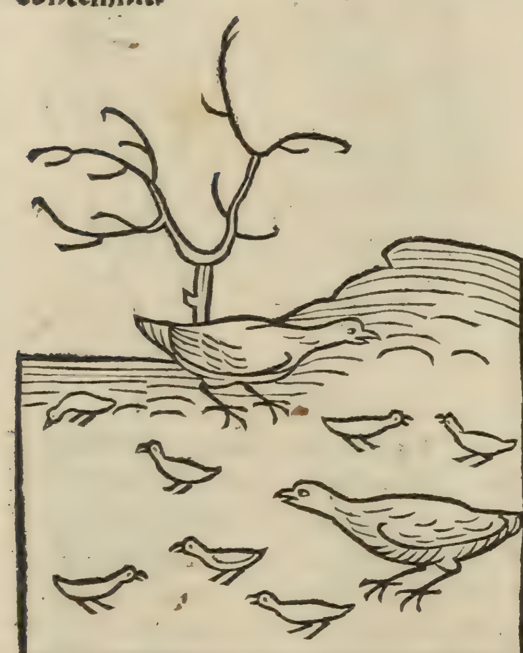
p apiliones. Iſi. Papiliones auicule ſunt q̄ maxie florētibus maluis habundant. q̄q; ſtercore ſuo v̄miculos naſci faciūt. Ex li. de na. rerum Papiliones ſunt v̄mes volantes. q̄ maxie floribus innituntur ex eis cibos capiunt. poſt auguſtū coeūt ⁊ maſclo moriēte poſt coitū fēia edit oua: qb⁹ editis morit̄. q̄ vo ꝑ hiemē durāt: ⁊ ī eſtate v̄mes faciūt. q calore ſolis ac noctn̄o rore īualeſcētes. alas cōcipiūt euolātes: Palladius li. v. Papiliones q̄ ap̄ibuſ obſunt. menſe aprili necandi ſunt Tunc em̄ maxie abundant florentibus maluis. q̄s hoc genere intercipiemus: vas eneū miliario ſil'e. id eſt altum ⁊ anguſtum. veſꝑe inter aluearia collocemus. ⁊ ī fundo eius ponam⁹ lumē accēſuz illuc ⁊ papiliōes ꝯuenīēt. ⁊ circa lumē volutabunt̄. ⁊ anguſtia vaſculi ab igne ꝓxio interire cogentur.

Ca.xcvij.

p ellicanus. Iſidorus. Pellicanuſ eſt auis egipcia habitans in ſolitudine nili fluminis. Vn̄ ⁊ nomē ſumpſit. Nam canapos egiptus dr̄. Fert̄ eam occidere natos ſuos. eoſq; ꝑ triduū lugere. deinde ſeip̄am vulnerare. ⁊ aſperſione ſanguinis ſui filios viuificare. Phiſiologus. Pellicanus amator eſt filiorum nimis. q cum ceperint creſcere percutiunt parentes in faciem. At illi irati repcutiūt eos ⁊ occidunt. ⁊ per triduū lugēt. Tercia die mater eorum percutiens coſtā ſuam ⁊ aperiens latus ſuum. incūbit ſuꝑ pullos ⁊ effundens ſanguinem ſuū ſuꝑ corꝑa eorum ſuſcitat eos a morte. Ex li. de na. rez. Pellicanus dr̄ quaſi pellem habens canā id eſt plumas albas. In egipto circa nilū habitat. ⁊ lacte cocodrilli viuit. q̄d vtraq; beſtia pre nimia mām̄illaꝝ habundantia

in aliquo paluſtri loco ī magna q̄ntitate eicit. vñ ⁊ cocodrillum libenter pellican⁹ ſequit̄. Hec auis macie ſꝑ afficit̄. ⁊ q̄cq̄t glutit cito digerit. quia vēter eius nullum hꝫ diuerticulū q̄ teneat cibū; ſolū eīn viſceris hꝫ ductū q ab ītroitu oris vſqꝫ ad ſecreta nature ꝑtingit. Pullos ſuos ſanguine lateris ſui viuificat cū eos ꝓpter importunitatem ſuam occiderit. vel a ſerpēte qui eis inſidiat̄ interemptos inuenerit. Poſt ſanguinis aūt effuſionē adeo debilitatur vt exire de nido nō valeat. ſed eiuſ pulli ꝓ cibatōe eius ⁊ ſua exire ꝯpellunt̄. Quidaꝫ tn̄ eoꝝ ſegnes exire nolunt ⁊ pereūt. q̄dam āt ſeip̄os q̄dem paſcunt. ſꝫ matrē penitus negligunt. ꝙ cū illa p⁹ cōualeſcentiā viderit. pios filios nutrit; impios āt abijcit et contemnit.

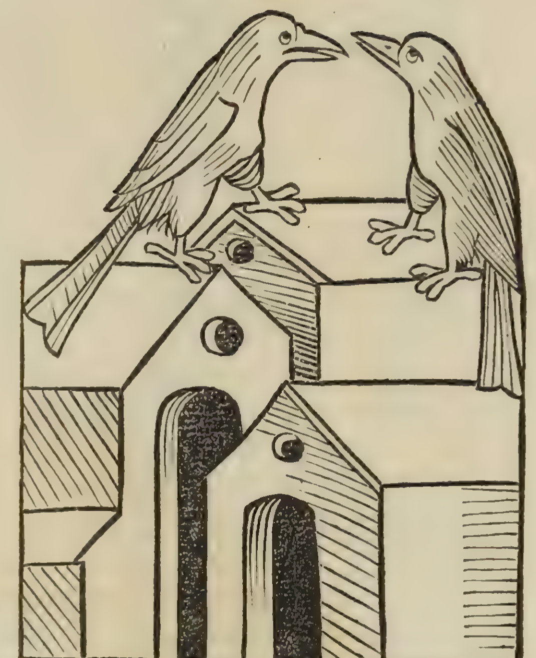
Ca. xcviij.

P Erdix. Ex li. de na. reꝝ. Perdix ē auis doloſa ⁊ luxurioſa. maſculiſ ꝓ feminis dimicantibus victi calcantur a victoribus coitu Be nocte cōuerſis poſterioribus ꝑdices ſedent. ⁊ libidinis temꝑe linguis adinuicem extēſis pre deſiderio coitus eſtuant. Actor. Perdix ꝓpe terram volat. que cū in multis ſit aſtuta. in hoc dr̄ eē fatua; ꝙ ſicubi poſſit caput abſcondere. credat ſe totum latere. ⁊ cum ip̄a nemineꝫ videat; putat quoqꝫ neminē ſe vidē: In hoc q̄ꝫ ꝙ alienos pullos fouet ⁊ nutrit; cum eos citius amiſſura ſit: Vñ ꝓpheta Iheremias de illa ī ꝑabola dicit Perdix fouet que non peperit; fecit diuitias ⁊ non in iudicio In dimidio dieꝝ ſuorum derelinquet eas. ⁊ in nouiſſimo erit īſipiens. Phiſiologus. Perdix oua perdit ſed eius mos eſt ouoꝝ ꝑditoꝝ dāna reſartire; alterius matris oua ſurripiēdo. Ambroſius. Perdix eſt auis aſtuta que alterius perdicis oua diripit. corpore ſuo fouꝫ. ſed fraudis ſue fructum habere nō poteſt quia cum pullos ſuoſ eduxerit eoſ amittit Vbi eīn vociſ illius audierint que oua generauit relicta ea ad illam ſe naturali quodam munere ⁊ amore conferunt ꝙ̄ veraꝫ ſibi matrem cognoſcūt. Areſtotiles. Perdix ſi fuerit prope marem ⁊ flauerit vētus impregnatur. In coitu facit odorem fetidum Ad modum vero galline ſuper oua cubat ⁊ ſuꝑ pullos. ⁊ colligit eos ſub alis Item in libro de naturis reꝝ. Perdicū mater volat in circuitu venatoꝝ quouſqꝫ pulli ſui fugiant. ⁊ poſt fugam eoꝝ fugit ipſa tuncqꝫ vocat eos ſecura; ⁊c̄.

Operationes.

A Yſidorus. Perdicum carnes pre ceteris auibus ſilueſtribus ſaniſſime ſunt:
B Huius auis pectus cum ſuꝑiorib⁹ eſt valde ſapidum. inferior vō ꝑs nō ita.
C Perdix teſtāte Plinio nō pingueſcit
D Fel eius cū melle equo pondere prodeſt ad oculorum claritatem:
E Dyaſcorides. Fel perdicis eiuſdem virtutis eſt; cuius ⁊ pauonis; vnde valent ad effuſionem oculorum. ⁊ ad caligineꝫ aſpredinemqꝫ palpebrarum
F Haly. Epar quoqꝫ perdicis ſiccatum diligenter trituꝫ ac bibitum epylentie prodeſt.
G Pli; li. xxx. Ius perdicū recreat ſtomachū Morbo etiam regio reſiſtit.

De Auibus.

Ca.xcix.

p Jca.Yſidorus.Pica dr̄ quaſi poetica.eo ꝙ verba in diſcrimīe vocis vt homo exprimat. Ex li.de na.reꝝ.Pica eſt auiſ calidiſſima alba ⁊ nigra varietate diſtincta.linguam habenſ latiorem.qua ſermonem imitat̄ humanū Nidum ſuū inter loca ſpinoſa conſtituit: cumq̧ terra interius ⁊ ſpinis exterius ī circuitu ſubtus ac deſuꝑ diligētiſſime ſepit ac munit. Artiſſimū em̄ tm̄ foramen ꝑ q̊d ingradiatur in latere r̄linquit.⁊ hoc eo loco quo nidus inacceſſibilior eſt.queꝫ cum ab hōie viſum ſenſerit.oua transfert alia cōmoditate digitoꝝ iuuante.Phiſiologꝰ Pica garrula breuitateꝫ alarum cauſa lōgiore recompenſat.nidum ſuum cum duobus foraminibus conſtruit.per quorum vnum intrat ⁊ alteram caudaꝫ emittit In hoc autem cōmēdabilis.ꝙ curie vel orta in quo nidificat.pſpicit:multo clamore ꝓdit.ita vt a ꝓpoſito reuocent̄ infelici.

Operationes.

A Ex li.de na.reꝝ.Carnes pulloꝝ eius ad acumen oculorum mandi dicunt̄:q̄ tñ niſi prius excoriati fuerint.facile coctioni non cedunt:

Ca.c.

p Jcus:Yſidorus.Picus a ſaturni filio nomen ſumpſit.q eo ī auſpicijs vtebatur Ferunt em̄ hāc auē q̊ddam habere diuinū illo indicō.ꝙ in q̄cunq̧ arbore nidificauerit clauū vel q̄cq̄t aliud fixum eſt herere diu nō p̄t.quin ſtatī excidat vbi illa inſederit.Ex li.de na.rerū Picus martius eſt auis ꝑua:aduncos vngues hn̄s ⁊ arbores roſtro penetrās.cūq̧ ſupinus corticem arboris ꝑcutit ſubeſſe pabulum intelligit:pullos in arboribus cauis educat: Jn quos cum ſagittam vel aliud tale quis miſerit.Picuſ admota quadam herba ſtatim eijcit quantalibet ingeſtum ſit. Ex eoꝝ genere plures nigri ſūt.vt merula crocei vt orioli:Sꝫ illi ſpecioſiores ac maiores que ſunt in v̄tice rufi ī.in pectore crocei.circa collum virides.in alis cerulei.in cauda chorusci. Picus ī agro tarentino negatur viuere. Huic propriū eſt ſemel in anno calueſcere.eo ſcꝫ tempore quo rapa ſeminat̄. De hac aue quidaꝫ videtur verſum dixiſſe:Parua loquax volucris dn̄m te voce ſaluto.Si me nō vide as eſſe negabis auem.

Ca.cj.

p Iralis. Pli.li.xj. Piral' ſiue Piro
tes vl' pirauſta eſt muſca maioriſ
magnitudinis. ⁊ q̄ in cyprearijs
fornacibus ex medio igni volat pennatū
quadrupes. ꝙ diu eſt in igne viuit: cū eus
ſerit lōgiore paulo volatu tūc emorit̄. Ex
li. de na. rex. In cipri ꝑtibꝰ ē muſcaꝝ genꝰ
q̄drupes q̄ pēnate ſunt. ⁊ multo maiores
ꝙ nr̄e. ⁊ pirole dicūt̄ qm̄ ī fornacibꝰ e me
dio igniū volāt īpune ⁊ q̄dē mirabile ē. ꝙ
ꝙ diu ī igne ſunt viuūt. cū āt extra volaue
rint: paulo longius moriunt̄.

Ca.cij.

p Sitacus. Yſidorus. Pſitacus ī
indie littoribus gignitur. colore
viridi: torque puniceo. grādi lin
gua. ⁊ ceteris auibus latiore: vnde ⁊ arti
culata verba exprimit. ita vt ſi eam nō vi
deris: hominem locutum putes. Ex natu
ra autem ſalutat diceus. aue vel kere. cete
ra nomina inſtitutione diſcit hinc ⁊ illud
Pſitacus a vobis aliorum nomina diſcaꝫ
Hoc didici per me dicere ceſar aue. Soli
nus: Sola india pſitacum auem mittit.
cui roſtri tāta duricia eſt vt cum e ſublimi
precipitatur in ſaxum niſu ſe oriſ excipiat
Ex libro de naturis rerum. Pſitacus aq̄s
alias quocunqꝫ modo patitur ſed pluuia
moritur Idcirco in montibus gelboeni
dificare fertur. quia raro vl' nunq̄ ibi plu
it. Caudam ſuam ſummo ſtudio cuſtodit
pennaſqꝫ roſtro ſuo frequentius extergit.
Auis eſt luxurioſa nimium. bibitqꝫ liben
ter vinum. ſemetipſam pede cibat: et illo
ori ſuo defert eſcas. ſicut homo manu.
Phiſiologus. Pſitacus qui vulgo papa
gabio id eſt ꝓncipalis ſeu nobilis gabyo
dicitur. eoas ſiue indicas habitat oras.
Montē quoqꝫ gelboe libenter inhabitat
propter eius ſiccitatem quia multa humi
ditate ſuperhabundante in cute moritur
aliquantulum ſimilis eſt obelo ⁊ falconi.
Virides habens plumas. Pectus rotun
dum. Roſtrum aduncum. tante fortitudi
nis vt caueam ſuā ni ex virgis ferreis frā
gat. hominis vocem imitat̄. Mire quoqꝫ
caliditatis eſt in exiccando riſum. Homi
nes etiam oſculari domeſticos conſueuit
admoto ſpeculo propria forma deludit̄.
⁊ nunc gaudenti nunc dolenti ſimilis effi
citur. In aſpectu quoqꝫ v̓gineo multum
delectatur. ⁊ cum vino inebriatur.

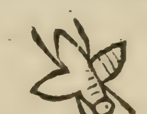
Ca.c iij.

p Orphirio: Yſidorus. Porphirio eſt auis contra modum aliarum vnum pedem habens latum ad natandum. alium vero fiſſum ad ambulā dum In quo notatur q̄ vtroq; elemento gaudet. ⁊ in aqua natans vt anates. et in terra ambulans vt ꝑdices. Hic ſolus preter pſitacum pede ſuo inſtar manuſ aquā ſuſcipiēs ad roſtrum defert ⁊ potat. ſeq; humano modo cibat. quia cū omni cibo. ⁊ cum ſolo morſu oportet vt bibat. Uirtutem enim appetitus habet debilem naturaliter in attrahēdo cibum ⁊ ſibi incorporaudo. huius generis laudatiſſimi ſunt. qui roſtrum habent magnum ⁊ crura prelonga. Actor Porphirio vt fertur idem eſt quod pellicanus. Unde in Deutronomio. vbi ſecundum Iheronimi tranſlationem inter aues immūdas porphirio cō medi ꝓhibetur. Iuxta ſeptuaginta interpretes pellicanus ponitur.

Ca.c iiij.

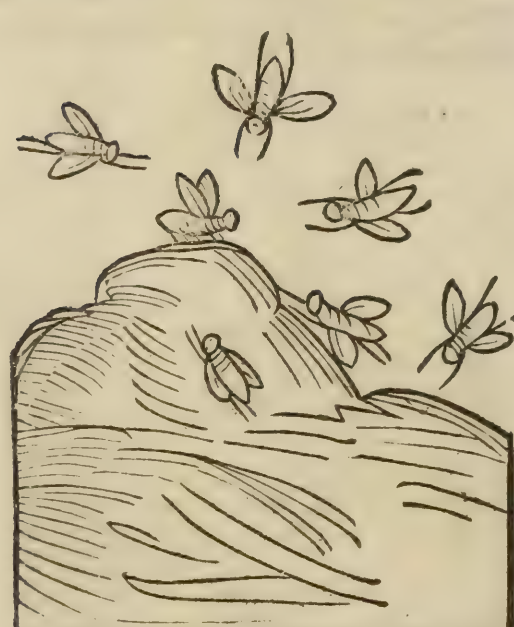
r Egulus: Ex li. de na. rex Regulꝰ q̄ ⁊ parra q̄i auiſ ꝑua dr̄. multa ē in ꝓle ⁊ garritu. cōdixerāt aliqn̄ aueſ iter ſe (ſicut fabl'a refert) vt illa ꝓ rege habēt q̄ ſublimi volatu oēs alias viceret. cūq; ꝑra ſub aq̄le aſcella latitāte. aq̄la oēs alias aueſ ceteras trāſcēderet exilſeſ ꝑra iſedit aq̄le capiti ⁊ inde ſe eē victricem aſſeruit.

Ca.c v.

Crabrones. Yſidorus Scrabrones a cabo.id eſt caballo vocati ſunt. eo φ ex eis creentur ſicut autem ſcrabrones naſcũtur de carnibus equorũ putridis.ita ex eis iterũ ſepe naſcuntur ſcarabei vnde cognomiati ſunt. Ex libro de naturis rerum. Scrabronum celle ſexangulares ſunt.cetere vero cortice araneoſe. Liber de naturis allegat ibi Plinium cuius vera littera eſt. Cetera autez cortice. Nam a principio ſic cõtinuat. Veſpe in ſublimi e luto nidos faciunt.⁊ in his ceras ſcrabrones in cauernis ac ſub terra: Et hoꝝ omniũ ſexãgule celle. cetera autem cortice. Araneis fetus ⁊ ipẽ ſneq̃lis eſt:alius in vmiculo. Et autũpno tñ verno oĩa hec carnes veſcunt᷑. in plenilunio creſcũt.hyeme recondunt᷑: Autores dicũt interfici pueꝝ binũ ter nouenis pũcturis ſcrabronũ: Scrabrones ac veſpe neq̃ φ reges ſicut apes hñt.⁊ ido piculis plurimis ſubiacẽt.horridos ſonos ac murmura depromũt:⁊ hᷓ magis ĩ cauis locis. hoꝝ mella ſũt hũais vſib⁹ ĩutilia:q̃ q̃ rape voluerit.ſtulto piculo ſe ſubdit.nam coꝝ aculeis iaculatur.

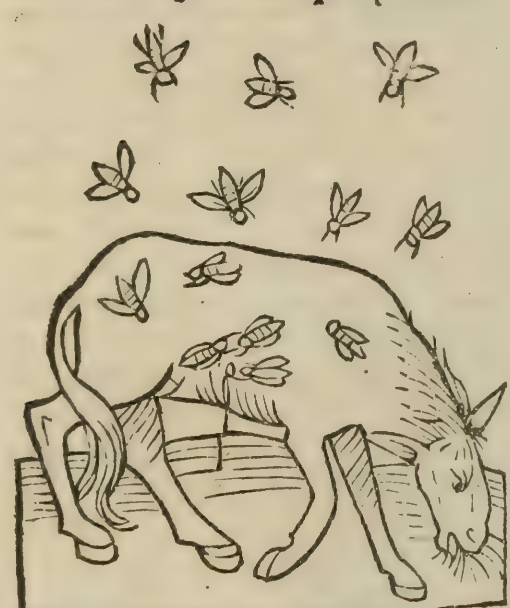

Ca.c vj.

Carabei: Yſidorus. Scarabei dicuntur eo φ de carnibus equorũ putridis ſepe naſcunt᷑: Thauri vo vocantur ſcarabei terreſtres ricino ſimiles Cicendula q̃z ſcarabeoꝝ gen⁹ eſt vt dcm̃ eſt. Pli:li:xj. Quibuſdã in ſectis pennaꝝ tutele cruſta ſupueĩt vt ſcarabeis.q̃ꝝ pẽna tenuior atq̃ʒ fragilior exiſtit.hijs negatus eſt aculeus.ſʒ in q̃dã coꝝ gñe grandi cornua p̃lõga biſulcis dẽtata forficib⁹ ĩ acumĩe cũ libuerit ad morſũ coeũtib⁹ In fãtũ rẽmedijs ex ceruice ſuſpẽdunt᷑.hos Egidi⁹ vocat lucanos: Aliud coꝝ ẽ gen⁹ q̃ e fimo ĩ gẽtes pil'auerſis pedib⁹ volitãt puoſq̃ʒ ĩ hijs ꝯ rigorẽ hyẽis fet⁹ ſui vmiculos nidulant᷑. Alij mag̃ cum murmure vel mugitu volitant.ꝛc̃.

Operationes.

A Pli.li.xviij. Mẽſtruoſa mł'r ſi ſegetez ambiat nudata ſcarabei decidũt ⁊ aĩalia noxia. B Idez li.xxx. Viridis ſcarabei nat̃a ꝯtuentiũ exacuit viſũ:ideoq̃ʒ cõtuito eo ſculptores gẽmaꝝ acquieſcũt.
C Thauri vt dcm̃ ẽ vocant᷑ ſcarabei terreſtres ricino ſil'es:nom̃ eis dedẽ cornicl'a Alij pedicl'os terre vocãt q̃ ſtrumis ĩpoſiti cõferũt. D Aui. Oleũ ĩ q̃ fricat᷑ ſcarabeus.valz ad dolorẽ auris in ea effuſuz ſimiliter ⁊ corpus eius optĩẽ ꝯtritum.

De Auibus.

Ca.c vij.

Cinifes. Yſidorus. Scinifes ſunt
ſ muſce minutiſſime aculeiſ ꝑmole
ſte quibus tercia plaga ſuperbuſ
egiptioꝝ populus eſt ceſus. Origenes ſu
per Exodum. Hoc aīal pēnis ſuſpendiť.
ꝑ aera volitans. ſ; ita ſubtile ⁊ minutū. vt
oculi viſum niſi acute cernentis effugiat.
Corpus cui inſederit acerbiſſimo ſtimulo
terebrat: vt quā volantē videre quis non
valet: ſentiat ſtimulantē. Gloſa ſuꝑ eodē.
Scinifes nate ſunt ī terra egipti de limo
muſce. ſcʒ minutiſſime ⁊ inqetiſſime inor
dinate volātes atqꝫ in oculos ruentes ho
minū reqem auferūt. ⁊ dū abiguntť redeūt
Ex li: de na. reꝝ. Scinifes ſunt vermes mi
nuti volātes. q pecudū anhelitū ſequūtur
⁊ hōies maxie. Pungūt āt aculeis dormi
entes acri ſatis dolore ꝓ poſſe. Vñ ī locis
vbi habundat eaꝝ ꝓteruitas. hōies deli
cati circa lectos ſuos retia ſua tam ſubtili
ter laqant. vt ꝑ hec ſcinifes ad nocendum
tranſire nō valeāt.

Operationes.

A Helbetus in li. de ſenſibus. Extēde
pilū azuchi eq ſuꝑ portū domuſ. nō ingre
dienť domū illā ſcinifes dū ſtat ī ea pilꝰ.

Ca.c viij.

Trix Selentides ⁊ Strophilos:
ſ Albertus in li. de na. aīaliū inqt.
Strix eſt auis nocturna. de q̄ Lu
canus meminit dicēs. ꝙ tepidus bubo ꝙ
ſtrix nocturna queruntť Hec auis a vulgo
ama ab amādo vocať. eo ꝙ pullos amet.
Et ſic dr̄ ꝙ ſola inter aues pullis humorē
lacteum inſtillat. Actor Hoc nomen ſtrix
equocum eſt ad auem illam ſcʒ ſelentide.
de qua iam dicetur. ⁊ ad beſtiam heriacō
ſimilem: Plinius libro. x. Selētides aues
vocantur quarum aduentum precibꝰ im
petrant incole caſini montis fruges eorū
locuſtis vaſtantibus nec vnde veniant. q
ve abeant compertum eſt illis nunꝙ con
ſpectis niſi cum earum preſidio indigeť.
Actor. Idem inferius de zelentide iuxta
librum de natura rerum dicetur. ex quo vi
cium ſcriptoris ex altera parte eſſe videť.
Solinus. Strophilos eſt auis paruula.
que dum eſcas affectat os cocodrilli pau
latim ſcalpit. ac ſenſum ſcalpurigine blā
diente aditum ſibi vſqꝫ in fauces eius fa
cit. Quod conſpicatus ychneomon belu
am penetrat: populatis viſceribus eroſa
ex aluo exit.

Ca.cix.

ſ Trutio. Actor Strutio aliqñ qui
dem alas erigit. ſed volare neqt.
eſt enim ingẽs corpe. rara in plu
mis. Habet autẽ alas ſiles herodij ꝛ accí
pitris. ferrum vero ꝯmedit. Areſto. De
ſtrutione eſt opinio: ꝙ non de gener auiũ.
ꝓpter diuerſitatem ſue creatõis. partim
em̃ q̃drupedibus aſſimilaẽ partim auib⁹
Non hꝫ alas ſꝫ figuras alaꝝ q̃ volatui nõ
ꝯueniũt. quia non ſunt tenues vt pili. ſed
ſicut quadrupedes hꝫ palpebras ſuperi
ores ꝛ in eis pilos. Habet iterum plumaꝫ
multam in inferiori parte corporis. et du
os pedes vt auis. ſed vngulam fiſſam vt
quadrupes. Eſt enim magni corporis. cũ
auium corpora neceſſe ſit eſſe parua. alio
quin volare nõ poſſunt. Tres habet digi
tos in vtroqꝫ pede propter alas ꝛ ꝓpter
pondus. Cumqꝫ ſit ponderoſi corporis ꝛ et
non boni vo[…]s. multam habet ſupflui
tatem. multumqꝫ coit. ſicut ꝛ gallis ꝛ per
dix. Ex libro de naturis reꝝ. Strutio eſt
auis pene beſtialis generis. habet em̃ pẽ
nas. ſed nunq̃ eis vtitur in volatu. Alas
hꝫ tenues ꝛ plumas velut pilos. In eũ
do alas erigit adeoqꝫ ĩ terra currit vt eq̃s
celeritate precedat. Habet autem vngu
las biſulcos ad comprehendos lapides
quos emittit in fuga ꝯtra inſequentes. fer
rum ꝯmedit ꝛ digerit quia calidiſſime na
ture eſt: ꝛ equum naturaliter odit. ꝛ miro
modo pſequitur. Equus etiam illã inim̃
odit ac retinet ꝙ eam videre non audet.
Oſſiculũ paruũ ſub alis hꝫ. quo ſe in late
re purgat ꝛ agitat qñ ꝓuocatur ad iram.
In pectore vero magnũ os ꝛ latum ad ꝓ
tectionem magni corpis ſibi creatũ. Por
ro ſtoliditas ei tãta eſt. vt cum frutice col
la occultauerit. reliqui corpis latitudineꝫ
latere credat. Naturaliter autẽ caluefcit:
ꝛ ita plumas exuit. vt ꝛ nudus ſere rema
neat: Sꝫ coriũ hꝫ fortiſſimũ q̊ in pluũis pro
tegitur ab ĩportunitate frigoris. corp⁹ hꝫ
fere ad magnitudineꝫ azini. ſtatura medio
cris. Oua q̃ꝫ ei⁹ adeo mag̃ ſunt vt ex trãſ
uerſo ſecta vaſa fiãt ad bibendũ ꝓ ampli
tudine ſua. Phiſiologus. Strutio ſolo vi
ſu ita fouet oua ſua in arena recondita. vt
ex eis pulli egrediantẽ in lucem. Hec inter
aues ceteras duos tm̃ digitos continet.
ad modum vngulaꝝ arietis ita ꝙ de con
cauitate pedis ſui ſubtus quaſi de funda
ꝓijcit lapides ſup hõiem. Ferũt etiã ocu
lo vno intueri celum ꝛ altero terrã.

Operationes.

A Raſi. Caro ſtrutionis omnibus gro
ſſior iudicatur.

Ca.cx.

ſ Trutiocamelo ꝛ Sturno. Plini⁹
Strutio cameli affrici vel ethyo
pici: aues ſunt grandiſſime et pe
ne beſtiarum generis altitudinem eqtis
inſidiãtis equo excedunt celeritate vincũt
ad hoc ſolum datis pennis vt currentem
adiuuent ceteꝝ nõ ſunt volucres nec a ter
ra tolluntur Vngule his ceruinis ſimiles
quibus dimicant. biſulce ꝛ ꝯprehendẽdiſ
lapidibus. Quos in fuga cõtra inſequen
tes ingerunt pedibus. Actor. Videtur eẽ
ſtrutiocamelus ſpẽs ſtrutionis. vel ipſum
etiam genus ſic appellari. quia ſicut dcm̃
eſt ſup̃. pedes hꝫ ſiles pedibus cameli.
Ex li. de na. reꝝ: Sturni ſunt aues que ad

volandum extente fuſco nitentes colore. Cateruatim volãt. ⁊ quodam orbe circũ agũtur oĩbus in mediũ tendẽtibus; ⁊ hoc ꝓpter accipitres q̄ eis inſidianť. Veſpere quidem aggreganť. etiã immẽſis turbis, cõmurmurant. nocte ſilent. aurora rubente murmur excitant. Demũ vͦ diuiſe per turmas ad cibũ volãt. Pli. Eſt autẽ ⁊ ſturnus ex auibus loquentibus. Vñ ⁊ ceſares iuuenes habebãt ſturnũ loquentem.

Operationes.

A Raſi. Sturne vl' ſturni caro groſſior eſt q̄ pulli vel cocurnicis. Ventrem ſtringunt ⁊ multum nutriunt.

Ca. cxj.

t Arda ⁊ Tragopa. Yſi. Tarda apud nos dr̃ eo q̄ tardo ⁊ graui volatu detẽta; neq̃ q̄ (vt cetere volucres) velocitate pẽnaꝝ attolliť. grece autẽ ǧdipes vocať. Aui. oua auis tarde (ſm q̄ dr̃) ſunt tictura bõa: Ex li. de na. reꝝ. Tragopa ẽ auis in ethyopia ferruginei coloris maior q̄ aq̃la. caput hꝫ vt fenix. excepto q̄ ĩ eo cornua hꝫ vt aries: Vñ illõ armatũ ꝓfert aduerſus oẽs aues. ſibi ꝯriantes. Solin⁹. Tragope ẽ auis maior aq̃lis. cornib⁹ arietinis. ꝓferens caput armatum.

Operationes.

A Aui. Oua auis tarde ſunt tinctura bona: B Experiť hora q̄ ꝑpata ſũt ad illõ cũ filo lane in eis penetrãte. C Idẽ; Stercus auis tale ꝯfert impetigini.

Ca. cxij.

t Vrdela ⁊ turdo: Yſi. Turdela q̄ maior turdus dr̃; cuius ſtercore viſcũ generari putať. Turdi autẽ a tarditate vocati ſunt: hiemis eñ ꝯfinio ſe referũt. Ex li. de na. reꝝ. Turdi ſũt aues pue q̃dẽ corpe: ſꝫ ꝓuidentia magne. In cacuminibus arboꝝ luto nidos edificant. ⁊ pene contextim, i. cõtinue poſt coitũ generant. ⁊ mirum quia; x. diebus oua ĩ vtero mattureſcunt. ⁊ poſtea pariunt. Pli. li. x. At abeũt ⁊ turdi in vicina; ſed hij plumã non amittunt. nec occultãtur niſi ſpe cibi quo hybernum pabulum petunt. Itaq; ĩ germania hyeme turdi maxime cernũtur Et ſunt aues trimeſtres ſicut ⁊ turtures. Hijs calor eſtate circa collum varius. Hieme ꝯcolor: In cacumĩbus arboꝝ luto nidificãtes pene ꝯtextĩ ĩ receſſu gñant. Agripina cõiunx claudij ceſaris turdũ habuit

(quod nunq̃ ante)ſermonem hominum imitantem. Palladius. Turdi nutriendi ſunt in cubiclo. ita q̃ includant̃ illeſi ac recenter capti mixtis aliquibus aũ nutritis quoꝝ ſocietate ad cibos ipõs capiendos pauidam noue captiuitatis ineſtitudinẽ ꝯſolentur. Sit aũt locus mũdus ac lucidꝰ ꝛ vndiqꝫ leuigatuſ in quo tranſuerſe figãtur partite. quibus poſſunt poſt ĩcluſum volatũ ſedere. Rami quoqꝫ virides ſepe mutentur. Carice tunſe mixtis pollinibuſ prebeant̃ mirti etiam (ſi facultas eſt) lentiſci oleaſtri edere ſemina interdum ad excludenda faſtidia: maximeqꝫ aqua tribuatur munda. Turdi namqꝫ ſi alendo ſagi nentur. ꝛ voluptatem cibi: ꝛ reditum maximum preſtant. parcitate beneficiũ miniſtrante luxuria.

Operationes.

A Auicenna Turdoꝝ ſtercus ꝯmedentium riſi cõfert panno ꝛ morphee ꝛ etiam impetigini.

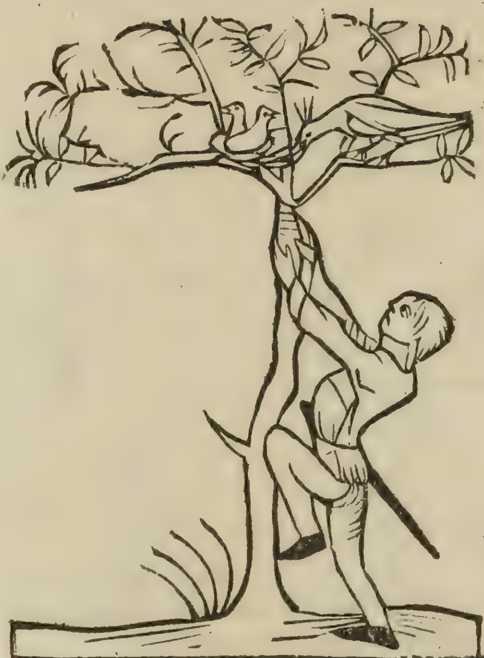
Ca. c xiij.

t Urtur. Yſidorus. Turtur a voce nominat̃: auis pudica. ſemperqꝫ in montibus iugis ꝛ in deſertis cõmorans. Tecta em̃ hõim ꝛ ꝯuerſationẽ fugit. ꝛ ꝯmoratur in ſiluis. Que etiã hyeme deplumata in truncis arboꝝ cõcauis habitare ꝓhibetur. Cuius ꝯ̃rio colũba humana hoſpitia diligit. domoꝝ ſemper blanda habitatrix. Ambroſius. Turt̃ eſt auis pudica q̃ vbi cõiugalis ꝓprij fuerit amiſſione viduata: ꝯiunctionem iterate recuſat. nec iura pudoris. aut complaciti iuri federa reſoluat. ꝛ primus amor eam decipiens: plus doloriſ ex morte. q̃ ſuauitatis ex caritate dilecti generat. Diſcite ergo mulieres q̃nta ſit viduitas gr̃a. q̃ etiã in auibus ꝑ̃dicatur. Turtur em̃ neſcit primam fidem irritam facere quia prima cõnubij ſorte amiſſa nouit caſtimõia ſeruare. Hec auis in nido ſuo folia ſqlle ſupiacet. ne pullos ſuos lupus incurſet. Nouit em̃ q̃ hmõi folia lupi fugere conſueuerũt. Ex li. de na: reꝝ. Turtur ſocium diligit eo q̃ mortuo vel capto ĩcedens ſolitarie. ſiccis arborum ramis incidens. gemens ac triſtis. nulli auiũ eſt infeſta ſed ad omniũ infeſtationes pacientiſſima. In locis tutiſſimis ꝛ delectabiliſſimis habitat ꝑ totã hyemem in cõcauis arboribꝰ. In plumis iacet in vere aũt producitur. multe q̃dem earum terras calidas hyeme petũt ꝛ multe remanent ſi locum habeant. ſoli oppoſitum ad quieſcẽdum aptum: Aliquãdo ita debiles ſunt naturaliter. vt manu capi poſſint. Oua ſepe terna pariunt. ſꝫ nunq̃ plus q̃ duas educant ſimiliter ꝛ palũbi. Turtur ouat in vere bis ꝛ ſepe ter. Sꝫ hoc quando vnum par ouorum corruptũ fuerit. aut caſu perierit. Solaqꝫ auiũ pullos ſuos de nocte paſcit. Areſtotiles. Turtur ex fructu viuit ſicut ꝛ palumbus. Palumbus autem ſemper apparet. turtur autẽ non. Coit quidem turtur poſt tres mẽſes pregnans eſt diebus quatuordecim: ꝛ totidem cubat. Uiuit autem ꝛ cubat ſicut ꝛ columba quindecim annis. Palladius Turtures vt alant̃ breui ꝛ ꝓpe obſcuro cubiculo claudendi ſunt: quos nutrire facilimum eſt. quia nihil expetunt.

De Auibus.

Operationes.

A Auicenna. Sanguis turturis calid⁹ diſtillatur ſup aurem contritam ⁊ doloroſam. B Pli. li. xxix. Turtur⁊ ſanguis eximie ꝓdeſt oculis cruore ſuffuſis. Fim⁹ ea⁊ albugines extenuat. C Hui⁹ ale dextre ſanguis medicinalis eſt imiſſ⁹ ocul'.

Ca. cxiiij.

Vanellus. Ex li. de naturis re⁊. Vanelli ſūt aues quas plini⁹ ſimphalides vocat: ſatis pulchre columbina magnitudine criſtato capite vt pauo: collo quidem colore viridi ⁊ lucenti reliqua vero parte corporis varietate diſtincta. Hec auis cum hominem etiam a longe nido ſuo appropinq̄re ſenſerit egreſſa: ſtatim cum clamore occurrit Sicq; ſtulta dum hominem a nido ſuo amouere ſe credit. ipo clamoris inditio nidum prodit. quem progreſſus homo ſpoliare contendit. Hoc idem dicit Plinius licet per alia verba.

Ca. xv.

Veſpertilio. Areſto. Veſptiliões hñt pedes ſicut aues: ⁊ carēt cauda qm̄ ſunt agreſtes. Ip̄a⁊q; ale ſunt membranales id eſt corio indiſtincte ⁊ ſi caudam habuiſſent. motum ala⁊ prohiberent. ⁊ quia nō ſunt diuiſe inſtar murium hñt in vtraq; parte mandibula dentes. ⁊ victum ſibi de nocte acquirūt vt bubones. Ambroſius. Veſptilio eſt animal volatile ſimul ⁊ quadrupes: dentibus etiam vtitur qui in alijs auibus repiri nō ſolent. Parit autem vt q̄drupedia: nō oua ſed pullos viuentes. crepuſclo volare cōſueuit. volatq; in aere: non aliq̄ pennarū ſed membrane ſue fulta rmigio. Yſidorus Veſpertilio dr̄ eo q lucem fugiēs. veſpertino crepuſculo circūuolet ꝑcipiti motu acta. aīal muriū ſil'e nō tam voce reſonās q̄ ſtridore. Ex li. de na. re⁊. Veſptilio quadrupedia cetera volatu excellit. In ptib⁹ indie ſunt veſptiliones colūbis maiores: hñtes q̄ſi hōim dētes. hec in faciē ꝑcuciūt hōies. nares eis ⁊ aures aliaq; mēbra amputantes. Fert̄ q hec auis ſtrepitū q̄rit. ⁊ ſanguis eius depilat. Gloſa ſup Deutro. Veſpertilio circa terra3 volat ⁊ pēnis ambulat immūda eſt ſm legem.

Operationes.

A Auicenna. Ueſptilionis lac (vt dr̄) eſt vrina ipſius: In ipo autē eſt abſterſio. et vehemens calefactio B Unguentum veſpertilionis ꝓhibet mamillas puellaꝝ a magnitudine: C Cerebrum eius cum melle cōfert pncipio aque deſcēdentis in oculum. D Eius cinis acuit viſum. Et cōfert vngule et albugini.

Ca.c.xvj.

Eſpa. Areſtotiles. Ueſpa ē animal anuloſum: volatile Aculeis veneuoſum que dicitur de putridis azinoꝝ carnibꝰ naſci ſicut fuci de mul'. ſcrabrones de eqs et apes de vitulis. Item veſpa aerem non recipit. id eſt non ſuaqꝫ vita et nutrimentum eſt circa ſtercus et carnes. Et eſt de aīalibus que manent cū ſocijs ſuis: ſicut formica et apis. habet autē lanceam interius. ſicut ſcorpio exterius. Sanguine carꝫ. alaſqꝫ mēbranis coopertas habet. Accidit veſpis ſenectutē exuere. Apeſqꝫ nocentur a veſpis Ideoqꝫ nocet apibus illas appropinquare. Ex li. de na. rerum: Ueſpe ex eqnis carnibus aliqñ ꝓcreanť. In plenilunio magis creſcere dicuntur. haꝝ vita circa ſtercꝰ eſt: Ceras quidem faciunt. ſꝫ nō ex collectione floꝝ. et ob hoc inutiles ſunt. Areſto. Ueſpaꝝ cibꝰ eſt ex floribus et fructibꝰ. ſepe qꝫ viuūt ex cib aīaliū. Mutita venať in fine hiemis et plures eaꝝ venanť circa calem. Uenanturqꝫ mutita ꝓpe aggeres magꝭ et altiſſima loca. oēſqꝫ videnť cū aculeis. nō āt ꝯgregāt veſpe flores. nec cibāť ex eis ſicut apes. ſꝫ cibus eaꝝ ī maiori pte eſt ex carne. ideoqꝫ circa ſtercora manēt. muſcaſqꝫ magꝭ dep̄hendunt. et caput eaꝝ abſcindunt. nidos ſub terra faciūt et vt fornice terrā extrahūt Preterea iuxta pliniū. qdā veſpe ſpalāgiorum genus perimūt et in nidos ſuos portant. deinde illiniūt: et ex his incubādo genus ſuum procteant.

Operationes.

A Conſtantinus. Ueſpe et apes eis qſ pungūt tūorē calidū et ruborē faciūt. roſtrūqꝫ eaꝝ remanere vbi tāgūt. B Et aliqñ morſi ſudorē paciunť et abhōiatōeꝫ C Aui. in. ij. cañ. Ueſpaꝝ puncture bonū eſt poliū ēplaſtri more ſuppoſitū D Sil'r folia ſilueſtris malue ſedāt illā ēplaſtrata. Itē ſtercꝰ capꝫ attrahit veſpe venenū. E Ex ſale qꝫ cū aceto et melle fit empl'm ad pūcturam veſpe. Et oleū lauri ꝯfert eius mordicationi.

Ca.cxvij.

Ulula. Yſidorus. Ulula eſt auis a planctu ⁊luctu nomĩata. Cũ eñ clamat aut fletum imitat̃ aut gemitum; Uñ apud augures ſi lamentet̃ triſticiam. tacens oſtendere fertur proſperitatem. Actor Ulule (vt dicit gloſa ſup yſayam) ſunt aues magnitudĩs coruine; maculis reſp̃ſe; que roſtro in palude fixo horrende ſtridunt habentes vocem ſimilem vlulatui luporum. Uñ ⁊ nomen accepert ⁊ vocant̃ gallice buhorr. De hac etiam ſuperius dictum eſt in capitulo buthorio: ⁊ de onocrocalo q̃ nõia ſunt idem.

Ca.cxviij.

Upupa. Yſidor⁹. Upupa eſt auis ſpurciſſima criſtis extãtibus galeata ſemper in ſepulchris et humano ſtercore cõmorans; Upupa grece dicta eo q̧ ſtercora humana conſideret. ⁊ fetenti paſcatur fimo. Cuius ſanguine q̃ ſe inunxerit dormitum pergens demones ſuffocantes ſe videbit. Gloſa ſup Leuiticum; Upupa lugubris eſt ⁊ luctum amãſ Uñ ⁊ in lege cõmedi prohibetur. quia ſeculi triſticia mortem operatur. Phiſiologus. Upupe pulli cũ parentes ſuos ſenuiſſe viderint ita vt neq̧ volare neq̧ videre poſſint; vetuſtiſſimas parentum plumas euellunt. ⁊ oculos eoꝝ liniunt. fouẽtq̧ eos ſub alis ſuis. donec creſcant eoꝝ pẽne. ⁊ reilluminent̃ oculi eoꝝ. ſicq̧ mutuã vicẽ parentibus reddũt. Iorath in li. de aialib⁹ Upupe pulli parẽtes ſuos fouẽtes hanelant ſup oculos ĩpoꝝ vt viſum recuperẽt; Ex li. de na. reꝝ Upupa eſt auis admodũ pulchra ſʒ immunda. vna tñ voce ſicut ⁊ cucul⁹ importuna eſt. hieme latet. ⁊ nuda eſt. vere p̧ducit̃. hui⁹ p̃ntes ſeneſcẽtes ĩter pullos iam adultos ĩ nido plumas exuũt ⁊ interim a pullis paſcuntur. donec vires plumaſq̧ recuperent. Cum eñ ſenio viſũ perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt. ⁊ eoꝝ cecatos oculos inde liniunt. vt viſum recuperent;

Operationes.

A Pytagoras in li. romanoꝝ. Sãguis vpupe illitus homini dormienti demoniaca gignit fantaſmata; B Pẽne vpoſite ſuper caput hominis ſedant ſoda; id eſt dolorem capitis. C Huius etiam lingua ſuper illum ſuſpẽſa. qui multã obliuionem patitur. ei confert.

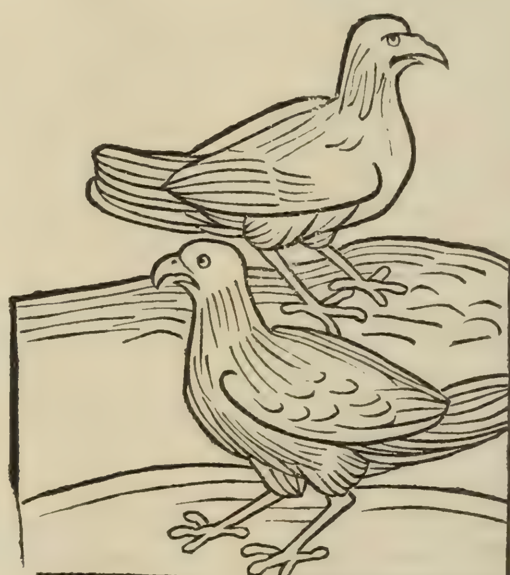

Ca.c.xix.

Ultur. Yſidorus. Uultur a vola
v tu tardo nominatus putat̃ mag
nitudine quippe corporis prepe
tes volatus non habet. Fertur pene vſqꝫ
ad centum annos procedere. Uultures
autem ſicut et aquila vltra maria cadaue
ra ſenciunt Altius quippe volantes; que
multa montium obſcuritate celant̃ ex al
to illi conſpiciunt. Ambroſius. Uultures
dicuntur ſine cõcubitu generare ⁊ ꝯcipe
re. Solent etiam mortem hominis q̄buſ
dam ſignis annuntiare Cum em̄ lacrima
bile bellum acies inter ſe inſtruunt. multo
vultures ſequunt̃ agmine. ⁊ eo ſignificãt
ꝙ multa hominum multitudo bello caſu
ra ſit futura preda vulturibus. Gloſa ſu
per Leuiticum. Lex vulturez cõmedi pro
hibet. qui bellis ⁊ mortuis gaudet; Phiſi
ologus. Sedet autem vultur in altiſſimo
loco. quia retardatur in aſcenſu a terra. aſ
cenditqꝫ tantum in altiſſima vt videat lo
ca remota. Ideoqꝫ dicitur ꝙ ſolus vultur
eſt auis dei. Hic etiaꝫ maiores aues rapa
ces vt accipitrem inſequitur. Areſtotiles
Uultur grauis eſt: ⁊ mali moris. famelicꝰ
⁊ clamoſus. Uenatur in locis a nido r̄mo
tis valde. ⁊ vt videat loca remota valde.
aſcendit ad locum altiſſimum Ibiqꝫ ſedꝫ
quia difficilis eſt ei eleuatio a terra; idoqꝫ
dicitur ꝙ ſolus vultur eſt auis dei; depre
hendit autem lepores. ⁊ paruos ceruos ⁊
capras ac vulpeſ ⁊ animalia cetera que re
tinere poteſt. Idem. Uultur nidificat ī lo
cis altiſſimis. ⁊ multociens ſuper arboreſ
Inuidet pullis ſuis cum impīguant̃. nec
paſcit eos niſi de cibi ſui reliquijs. ⁊ illos
anteꝙ̃ volare poſſint eijcit. Eſt autē auis
alia que ꝑfectos illos cum pullis ſuis nu
trit. Unum par vulturum occupat vnum
magnum locum. ⁊ ideo ſecum alios nidi
ficare non permittit; Eſt autem longe vi
te quod ex eo cognoſcitur. ꝙ nidus eius
ſemper idem manet. Cum em̄ ſeneſcit elõ
gatur roſtrum eius ſuperius ⁊ arcuat̃. Et
in fine fame moritur.

Operationes.

A Eſculapius: Uulturis pēne combu
ſte fugant ſerpentes a domo. B Je
cur eius tritum cum ſanguine per decem
dies bibitum. caducos liberat: C
Sanguis eius cum ſucco marubij caligi
nem oculorum ſanat D Adeps eiuſ
dolorez oculorum ſanat; ⁊ dolores neruo
rum euacuat. E Dyaſcorides. Fimꝰ
vulturis medicinalis eſt. Naꝫ fumigium
eius ſecundinam expellit: F Pli. lib.
xix. Uulturis fel ex aqua dilutum. albugi
nes ſanat oculorum; G Penna vul
turis ſi ſcalpantur dentes acidum faciũt
halitum.

Ca.c.xx.

Non. Actor. Xyon ē auiſ
immunda ſecundū legē
cuius natura non ſatis ē
x nobis nota. Eſt autem
vt legitur de genere vul
turum ſed minor ꝙ̃ vult̃
Hec auis eſt mens alber
ti in libro de naturis animalium. Et ſimi
liter in libro de natura rerum.

Ca.cxxi.

Boz Ydros ⁊ Yſida. Ex li. de na. rer. Ybos ē auiſ viſu debilis q̄ imitat̄ vocem equi. Et quū ſuper eū volās: edē ſtupefacit

y

ipm̄q; fugē cogit. Areſtotiles. Ybos ideo cum eq̄ pugnat: qm̄ ipm̄ a paſcuis eijcit ⁊ herbas ↄmedit. Ideo ſtupefaciēs eū fugere cogit: ⁊ forte īterficit. Eſt āt auis pulchri coloris ⁊ vita eius bona. Manetq; apud fluuios ⁊ margines eor. Idem. Ydros ē aīal volatile in nilo flumīe. ſatis inimicā cocodrillo: Nam de natura ⁊ ↄſuetudine cum viderit cocodrillum in littore fluminis ore aperto dormientē. īuoluit ſe limo quo facilius poſſit eius faucibus illabi. ſicq; faucibus ſuiſ irrepēs eroſis cocodrilli viſceribus. tandem inde viuus exilit. Ex li. de. na. rer. Yſida a ſono vocis dicta eſt: auiſ q̄dem parua. ſed pennar venuſtate clariſſima: in dorſo colorem h; inter viridem ⁊ ceruleum. In pectore vero p̄fert ymaginem carbonū ardentiū. Duos tm̄ h; in pede digitos: vngues aduncos ſed roſtrum paruū ac directum. Circa aquas aſſidua eſt. piſciculis viuit. terram roſtro cauat. ibiq; nidū ↄgerit ac fetus facit.

Operationes.

A De hac opinatur vulguſ. quia ſi pellem cum plumis aut mortue detrahas et parieti infigas omni anno plumas ac ſi eſſet in corpe cōmutabit.

Ca.cxxii.

Elentides. Ex libro de natura rerum. inquit Zelentides ſunt aues (vt dicit Plinius) quar ſuffragium a ioue deo petunt

z

incole montis caſini cū a locuſtis fruges illi⁹ vaſtantur. Itaq; adeo miſſe locuſtas depopulantur. ⁊ vnde veniant. quove abeant ignoratur aut quo vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro ſuo de naturis aīalium in tractatu de auibus.

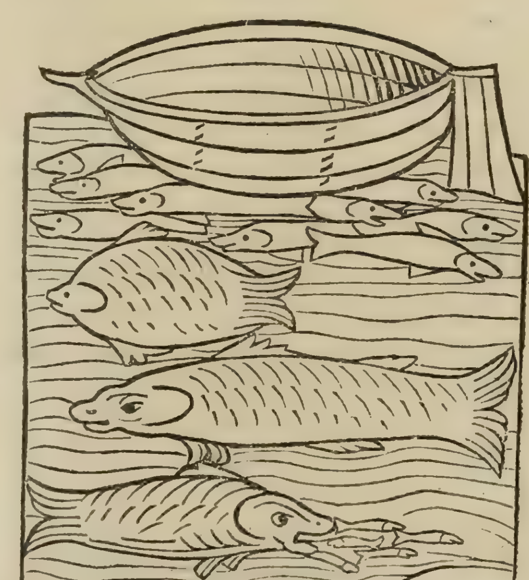
Hec igit̄ dcā de auiū natura ſufficiāt.

De piſcibus.

Prohemiū.

Am in precedenti tra
ctatu locuti ſumꝰ de
volatilibus q̄ in gene
i re aīalium videnť eſſe
ꝑfectiora natatilibuſ
Ideo nūc in iſto quar
to tractatu deo opitu
lāte dicemꝰ de natati
libus ſiue aīalibus aquaticis. hoc eſt de
piſcibus. Nam ſicut aer ornatus eſt ſuis
animalibus. ſcꝫ volatilibuſ que poſſunt ex
eo reſpirare ꝓpter craſſitudinem hūoris
⁊ quoꝝ corꝑa p̄t ſuſtinere. ſic ⁊ aq̄ ſuis id
eſt natatilibuſ. que quidē pinnulis ſuis in
nituntur aque natando. ſicut aues pēnis
ſuis volādo. De piſcibus igiť dicturi ſcḋm
ordinem alphabeti. ⁊ ꝑ capl'a ſicut in pre
cedentibus procedemus.

Ca. Primū.

Bremon. Achādes: Ac
cipender. Albireꝫ: et Al
phoram. Ex li. de na. reꝝ
a Abremon alias Abare
nō eſt piſciſ. vt dicit Are
ſto. multū fecūdus ouis.
nec alioꝝ ea more contra
ctu maris parit. ſꝫ naturali q̊dā inſtinctu
ventrē ſuū ad arenā fricat. q̄ cōtactu aſꝑa
eſt. ⁊ guſtu ſalſa. Sicqꝫ oua ꝯcepta parit.
⁊ poſt tp̄ūs debitū fetus educit. Jorath
in li. de aīalibus: Piſcis abren hora tēpe
ſtatis maris; natos ſuos in ventre ſaluat.
⁊ poſt tempeſtatē euomit eos. Idē. Achā
des piſcis ſolicitꝰ de pullis ſuis nauibus
maris adheret. ſicqꝫ ꝓpter ip̄m oīo fiunt
īmobiles naues. Ex li. de na. reꝝ. Accipen
der eſt vt dicit pli. piſcis apḋ ātiq̊s nobi
liſſimus. hic ſolus ꝯ̄ morē oīm̄ piſciū hꝫ ſq̄
mas toto corꝑe ad os v̄ſas. Pli. li. ix. Apḋ
antiq̊s piſcis nobiſſimus habitꝰ accipen
der. vnꝰ oīm̄ ſquamis ad os verſis. ꝯ̄ aq̄̈
nādo meat. nullo nūc in hōre eſt: q̊d q̊deꝫ
miror cū ſit rarꝰ inuētu. q̊dam eū elopē vo
cant. In li. vt ſup̄. Albireꝫ ē piſcis marinꝰ
hn̄s cutē adeo ſpiſſaꝫ ⁊ duraꝫ ac firmā. vt
ea milites vtanť ꝑ galeis. In eodeꝫ li. Al
phoram eſt piſcis q nō gigniť. ſꝫ in loco lu
toſo vbi nō eſt aq̄. ex ip̄iꝰ luti putredine in
modū vermiculi creať. poſtea cū aſcende
rit aquā creſcit in piſcem: Durat autē mo
dico tempore. citoqꝫ diſſoluitur.

Ca. Secundum.

Anguilla. Yſi. Anguilla dr̄ ab
a anguis ſimilitudine. Huiꝰ origo
ex limo eſt Vn̄ ⁊ qn̄ capiť adeo le

nis eſt. vt quanto fortius preſſeris. tāto ci
tius labatur: Ferunt autem orientis fluui
um gangen' anguillas ternenis pedibus
gignere. Plini⁹ libro. ix. Anguille octēis
viuūt annis. Durant ⁊ ſine aquis diebus
ſenis aquilone ſpirāte auſtro pautiorib⁹
At hiemem in exigua aqua nou tollerant
neqꝫ in turbida Ideo circa vergilias ma
xime capiuntur: fluminibus tamen preti
pue turbidiſ paſcunt̄ noctibus. exanimeſ
piſcium ſole nō fluitant Porro vice pedū
pinne date ſunt bine piſcibus omnino lō
gitudo vt āguillis ⁊ congris. Itē anguil
le ſcopulis ſe atterant. eaqꝫ ſtrigmenta vi
ueſcunt: nec alia eſt earum procreatō: Di
utius autem ceteris viuūt anguille aquis
exempte. Idem in li. x. In anguillis om
nibus nec eſt maſculinum neqꝫ femininuꝫ
genus: que nec animal nec ouum ex ſe ge
nerant. ſicut neutꝝ eſt ⁊ oſtreis genus cete
riſqꝫ vaſo vel ſaxo adherentibus. Ex lib
de naturis reꝝ. Anguilla ex aliorum piſci
um limo naſcitur. difficulter excoriator.
duriſſimam habet mortem. que etiam ex
coriata viuit. ad vocem tonitrui commo
uetur. Aquis claris fluuialibus gaudet.
et in abſconſione pliad maxime capitur.
quia tunc ex ventis oppoſitis aqua turba
tur. Ad piſciculos inferioris poteſtatis
rapax eſt. maxime tamen cum in ſemine re
periuntur.

Operationes.

A Ex libro vt ſup̄. Exāis ſola piſcium
non fluitat. niſi cum aquis putrefacta di
ſſoluitur. plus alio cibo decoq̄tur: aliter
nociuus eſt cibus eius. ad ignē aſſata pl⁹
cōpetit. quia malicia eius illic euaporat̄.

B Pinguedo eius auribus medet̄.

C Item anguille vino necate qui ex eo
biberint tedium vini habent.

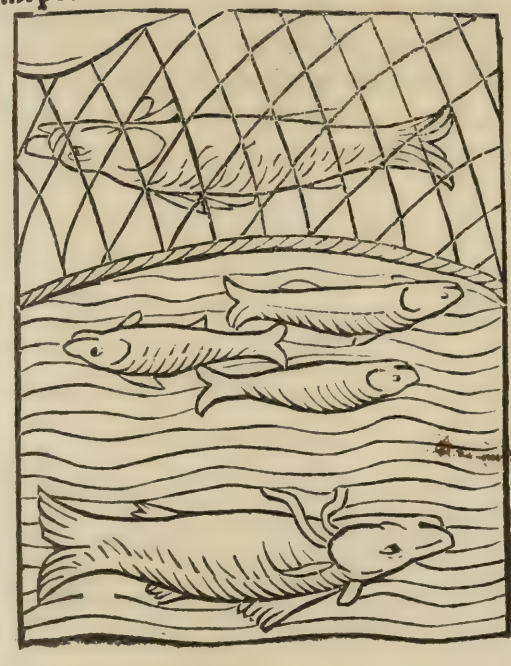
Ca. iij.

Alec: Ex li. de na: rerum. Allec
a eſt piſcis marinus admodū par
uus in occiduo mari quod medi
terraneum eſt inter maiorē britaniā ⁊ ger
maniam: Cumqꝫ vnū q̊dqꝫ fere genus piſ
cium marinoꝝ habeat tempus ſuū. ī quo
ſolo ſit bonum· ſcꝫ ab auguſto vſqꝫ ad de
cembrem. qui cum r̄cens captus fuerit de
licatiorem cibum prebet: Salſus autē in
vſum hōim vltra q̈ alij piſces ſanus du
rare poteſt Oim̄ q̊ꝫ fere piſciū ſolus aqua
viuit tm̄. Nec niſi in aqua viuere poteſt.
Nam ſtatim vt aeris ſerena contigerit ex
pirat. nec vlla mora eſt inter contactū ae
ris ⁊ expirationeꝫ. Oculi eius inſtar lumi
nis de nocte lucent in mari: ſed horum vi
rus cum ipſo piſce moritur. vbicunqꝫ ſup
aquaſ in mari lumen vident. gregatim ad
natant Et hoc aſtutum ad rhetia dictis
temporibus alliciuntur. quaſi parati ad
capiendum diuino munere in vſus homi
num deducuntur. Hybernis autem tem
poribus ſecrete maris vſqꝫ ad tempus de
bitum abſconduntur: et hoc circa germa
niam. Yſidorus. Allec piſcis eſt ad liquo
rem ſalſamentorum ydoneus. vnde ⁊ nū
cupatus· Actor. Fertur autem allec ex pu

ro aque elemento viuere. ſicut ſalamādra igne.

Operationes.

A Pli. li. xxxix. Allece ſcabies pectoris ſanatur infuſa per cutem inciſam. B Et contra canis morſus. draconiſve marini prodeſt.

Ca. iiij.

Raneus. aries: ⁊ arini. Auicēna. a Aranea marina. videt̄ ꝙ diſpoſitiones eius propīqua ſint diſpoſitionibus ſcorpionis. Yſidorus. Aranea genus eſt piſcis. dcm̄ eo ꝙ aure feriat. habet tm̄ in ea ſtimulos. quibus ꝑcutit proximantes. Pli. li. ix. Aculeo ſpine in dorſo abnoxius eſt ac venenoſus. Pli. in eodem Aries eſt piſcis q̄ graſſatur vt latro nunc grandi nauium in ſalo ſtantiū occultatus vmbra: ſi quem nandi voluptas inuitet: expectat. nūc elato extra aquaꝫ capite piſcantium cymbas ſpeculat̄. occultatuſqꝫ adnatans mergit. Eſculapius ī li. de animalibꝰ: Arini ſiue harini piſcis cū hō viderit eū īebriat. ⁊ mouet eū ad rixas ⁊ ꝯtētiones. poſt ꝙ vo ꝯmederit placat̄ ira eiꝰ.

Operationes.

A Aranea itaqꝫ morſus ceterorūqꝫ reptilium marinoꝝ venenoſoꝝ. dixerunt curandos eſſe cum tyriacis quibus curatur venenum frigidum. et cū medicinis rutelarum. ⁊ tyriaca coꝝ.

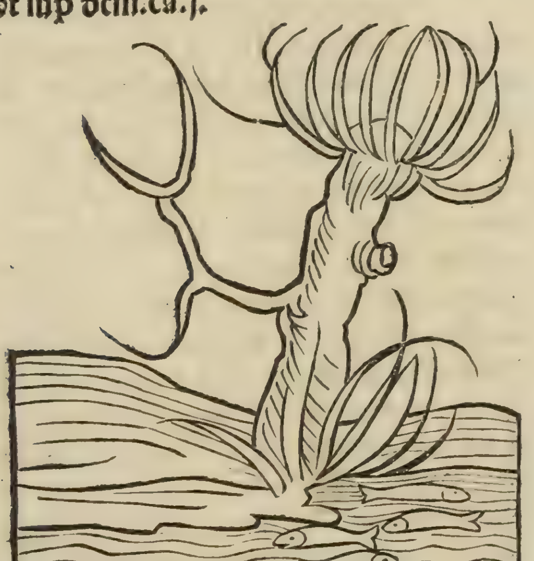
Ca. v.

Spidochelon. ⁊ aurata: Phiſiologus. a Aſpidochelone grece dr̄ belua quedam ī mari que latine dicitur aſpido teſtudo Eſt autem cetus magnus: habens ſuper corium ſuū tanꝙ̄ ſabulum. quod eſt iuxta littus maris. Vn̄ plerumqꝫ eleuato dorſo ſuo ſuper vndas a nauigātibꝰ nihil aliud credit̄ eē ꝙ̄ īſula itaqꝫ applicātes dn̄tes ſuꝑ eā alligant naues accēdūt focos ad coq̄ndos cibos Ille vero vbi ſentit odorem ⁊ calorē ignis mouet ſe a loco. ⁊ ſic mergit naues in profundum. alia q̄ꝫ huius belue natura hec eſt: quando eſurit. aperit os ſuum. ⁊ quaſi q̄ndam odorem bene olentem exalat de ore ſuo. Quem ſentientes minores piſces cō fluunt in os eius. quod vt impletum fuerit: claudit ⁊ eos tranſglutit. Idem. Aurata dicitur ex eo ꝙ in capite ſuo auri colorem habet.

Ca.vj.

Aforam. Albert⁹ in li. de na: aĩali
a um. Alforam piſcis eſt q̇ ex putre
dine luti generatᷓ. ⁊ ĩ luto ſine aq̄
ꝑcreatur ad modũ ṽmiculi. q̇ vermis aq̄
aſcendēte creſcit in piſcem. De hoc piſce
naute dicunt. qm̄ ſi conſumatᷓ putrefactuſ
vſq3 ad caput et ad oculos. adueniēte aq̄
iterum renaſcitur. ⁊ tũc diu viuit cũ añ hu
iuſmodi ſuam regeneratõem ꝑue vite ſit
vt ſup̄ dcm̄. ca. j.

Ca.vij.

Sturam. Albertus in li. de natu.
a aĩalium. Aſturam piſcis eſt q̇ tp̄e
veris ⁊ autumni in ſpumis pluui
alibus generatᷓ et in eis ebulit ſicut ṽmis
ex ſtercoribus aĩalium. Dr̄ etiam ex luto
generari hic piſcis; impaciens. claritatis
ſolis fugit ad vmbras arborum quas in
aquas proijciunt: calorem tamen diligũt
⁊ habent de profundo ad ripam natant.
tempore ſiccitatiſ non habundant. ſ3 quā
do multe ſunt pluuie ⁊ calide habundāt.

Ca.viij.

Ureum vellus. Albertus ĩ libro
a de naturis animalium. Aureum
vellus eſt animal marinum ſicut
ſpongia: ⁊ de ſpongiarum genere. ſed ra.
rius eſt ⁊ mollius ad modum lane. ⁊ lanu
go eius in auri ſplēdorem cõuertitur ⁊ di
latatur ⁊ prolongatur ſicut vellus: ⁊ dum
eſt in mari. ⁊ mouetur motu contractõnis
⁊ dilatationis ſicut ſpõgia. ⁊ raro inueni
tur. tamen hoc inuentum in frigia tum ex
titit belli troyani inter grecos ⁊ frigios ſi
cut dicit dares frigius ĩ hiſtoria troyana.

De piſcibus.

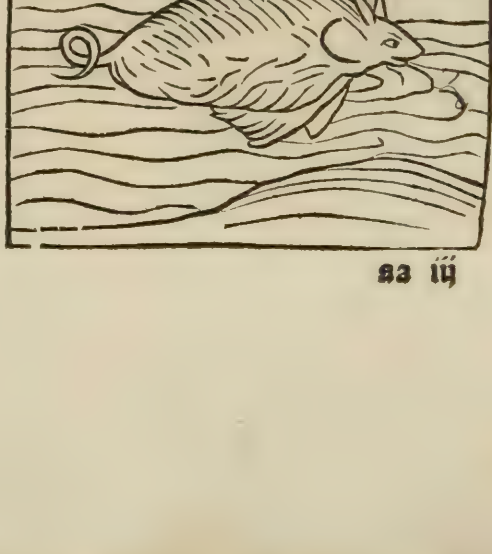
Ca.ix.

Rburciū.Amnis. abaniger.affe
a rus.ꝛ aſtralus. Albertus ī libro
de naturis animaliū inquit. Ar
burcium piſcis eſt multis ouis fecundus.
ſed non eijcit oua niſi ventrem confricet
ad harenam tactu aſperā:ꝛ in illa pullos
educit ꝛ complet. In eodem libro vt ſup̄
Amnis piſcis eſt vt dicūt ſaxatilis:qui la
pidem geſtat interiꝰ. eſt autem valde ſpe
cioſus in lateribus virgultas habens pu
niceas toto autem corpore.reliquo diuer
ſis coloribus eſt diſtinctus ac depictus:
In libro vt ſupra. Abaniger piſcis eſt vt
dicunt que amno propemodum ſimilis ē
et eſt longus et rotundus que germanice
gwich vocatur.ꝛ eſt albus bonaꝝ carniū
breuior anguilla:roſtrum auis habens ꝑ
ore ſubtile ꝛ longum ꝛ rubeum ꝛ viridem
interius habet ſpinam: Albertus in lib.
vt ſupra. Afferus piſcis eſt qui propter ex
iguitatem hamo capi non poteſt. In eo
dem libro. Aſtralus piſcis eſt qui aquarū
vnda ore ſuſcipit ꝛ oritur qn̄ pleades occi
dunt.eo ꝙ tunc tempus eſt pluuiaꝝ.

Ca.x.

Bydes. Albertus in libro vt ſu
a pra.Abydes animal eſt marinū.
cuius conuerſatio primum eſt in
aquis ꝛ cibus.ꝛ poſtea mutat̄ figura eius
ꝛ efficitur tereſtre ꝛ egredit̄ de aqua que
rens victum in terra.ꝛ cum figura mutat̄
mutatur etiā nomen eius.ꝛ vocat̄ aſtoyꝫ.

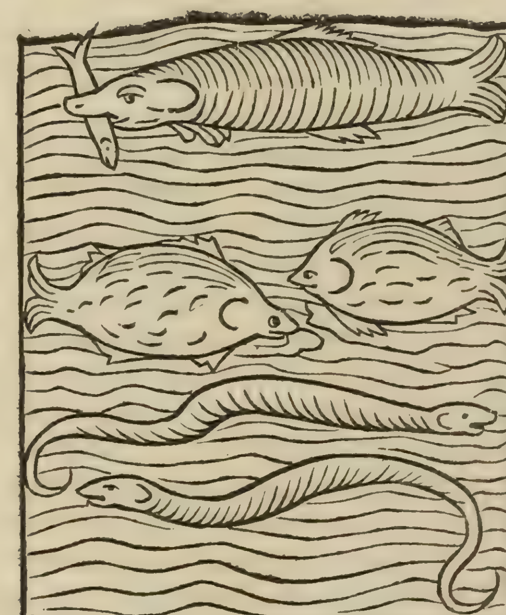
Ca.xj.

a Muna. Albertus in libro de naturis aialium. Mune monſtrum eſt maris guloſi⁹ cunctis marinis beluis: preda viuit. ⁊ in craſſitudie corporis ſui vertitur ei quicquit comedit. vnde quia ſtomacho caret: venter eius quādo comedit multum extenditur ⁊ inflat̃ ſup̃ modum. et cum amplius extendi nequit: piſces per os eijcit ⁊ hoc de facili q: cum collo careat ſicut̃ ⁊ ceteri piſces. os ei⁹ contiguum eſt ventri. Eſt autem adeo craſſuz animal. ꝙ quando periculum timet. pellē ⁊ carnes ſuas contrahens replicat. ⁊ extremitates ſui corpis intra ſe ſicut iricius abſcondit. ita vt non appareant. Quod tamen aliquando ſine ſui detrimento nō facit. Mortem enim adeo timet ꝙ cum periculum ſenſerit non laxari. ne abſcedere beſtiam que in inſidijs latet. nequaꝙ̃ caput foras extrahit. quod intra corpus ſuū abſcondit: ſed cum affligitur. fame carnes ſuas deuorat. magis eligens in parte abſumi ꝙ̃ preda facta beluis in toto ꝯſumi.

Ca.xij.

b Marchora. Albertus in libro vt ſup̃. Marchora ē aial marinū. hn̄s orificium pre oībus aīalibus fortiſſimū: Nā ⁊ lapidez ſi in ore ſuo accepit: eum frāgit hec qn̄qꝫ ad ripaſ exit. ⁊ herbas depaſcit. ⁊ qn̄ oportet in aꝙ̃ reuertit̃. ibiqꝫ ſubmergitur. ne cutis dorſi eius a ſole exiccet̃. et ad nutum debitū deflectere ſe nō poſſit. Piſciculos qꝫ comedit. ⁊ ꝑ illos deprehenditur: Piſcatores nāqꝫ piſciculos ꝑuos viuos filo cōſutos in mare ꝓijciunt. qui dū effugere nō valēt. ſed inſimul fluitāt. aīalis predicti morſibus patent. At ip̄m aīal dū vnū poſt aliū tranſglutire laborat. interim occupatū deprehenditur.

Ca.xiij.

b Orbotha: Botha ⁊ Brēna: Ni. Borbotha ſunt piſces quidā fluuiales. aliquatenus anguillis ſimiles: lubrice nāqꝫ ſunt. ⁊ excoriant̃ ſicut anguille. Coriū hn̄t nigꝝ: eſum dulcem. ⁊ epar pre om̄ibus piſcibuſ melius ⁊ eſſica

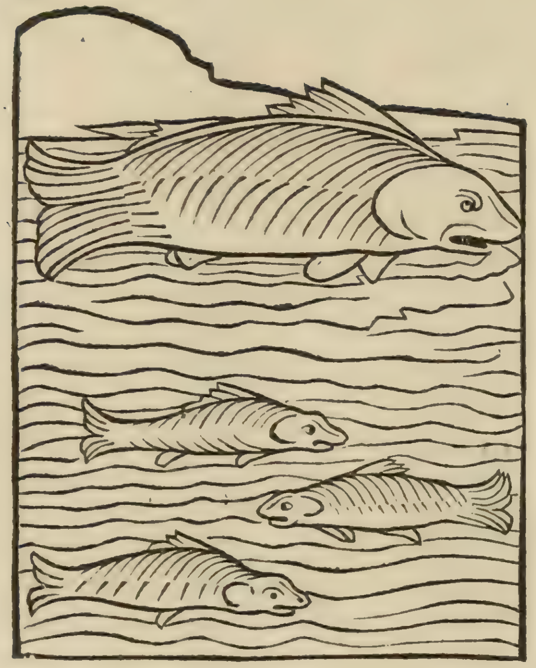
De piſcibus.

tius. Caput magnum reſpectu corporis. os amplum ⁊ latum valde cum autē etate duodecim annos exceſſerit. in corpꝰ magnum creſcit. et tunc nomen eius mutatꝝ: et ſolaris vocatur. de quo inferius dicetur: Idem. Bothe ſunt piſces fluuiales. qui non natāt. niſi ꝑamplitudinē corꝑis. Tenuiſſimi nāqꝫ ſunt ⁊ lati valde. Pinas habent in circuitu lati corꝑis. impinguātur vento meridionali flante. Cūqꝫ venatur hic piſcis a piſcatoribus. fundꝫ aque petens aquam ſupˢ ſe turbat vt videri neq̄at Maximeqꝫ corpore ſtrato cum terre adheret. ſupˢ dorſum terre ſimilimus eſt: Maculas autem in dorſo rubeas hꝫ: Alexander Brenna eſt piſcis fluuialis qui cum vidꝫ ſibi luciꝫ imminere. declinat ad ſcenoſa aquaꝝ limpiditatē a tergo ꝑturbans.

Ca. xiiij.

Alena. Yſi. Balena eſt in menſe b magnitudinis beſtia ab emittendo ⁊ fundendo aquas vocata. ceteris em̄ beſtijs maris altiꝰ iacit vndas. Balin āt grece dr̄ emittere. Pli. libro. ix. Balenas in gaditano occeāo nō a᷑ ite brumā ꝯſpici tradunt: Condi āt eſtatis tꝑibus in quodā ſinu placido ⁊ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc ſcire orcas infeſtam his beluam. ⁊ cuius ymago nulla repreſentatione alia poſſit exprimi q̄ꝫ carnis in menſe dētibus truculēte. Irrūpunt ergo in ſecreta vituloſqꝫ illaꝝ aut fetus. vel etiam nondū grauidas morſu lacerāt. in curſuqꝫ ceu liburnicaꝝ roſtris fodiunt Ille v̊o ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere ſuo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariē dive penis inualide. ſolū auxiliū nouerūt in altum ꝑfugere ſeqꝫ toto occeano defendere Econtra orce laborāt occurrere. ſeqꝫ opponere: ⁊ cauatis anguſtijs trucidare in vada vrgere vrgere ſatis illidere. Spectantur hmōi prelia ceu ip̄o mari ſibi irato: nullis in ſinu ventis: fluctibuſ vero ad anhelitus. ictuſqꝫ quantos nulli turbines voluant. Ora balene habent in frontibuſ Ideoqꝫ ſumma aqua annotantes in ſumma nymbos efflant Balenis brāchie nō ſunt ſicut nec delphinis. Hec duo genera fiſtulis ſpirant que ad pulmonē ꝑtinent. Balenis a fronte delphinas a dorſo: Itē que pilo ueſtiunꝝ aīalia pariūt vt priſtis. balena vitulus: Idē in li. x. Balene ac delphini dormiunt. Nā etiā ſtertentes audiuntur. Solinus. Indica maris balenas vltra ſpacia quatuor iugeꝝ habent. Sed quos faſcituras nūcupant. Qui enormes ſupˢ molem ingentiū columnaꝝ vltra nauiū antemnas ſe extollūt. hauſtoſqꝫ fiſtulꝭ fluctus ita eructuāt. vt nymboſa alluuie plerūqꝫ nauigantiū alueos deprimāt Ex li: de na. reꝝ. Balene branchias nō habētes fiſtula ſpirāt. quod raro ī marinis aīalibus inuenitur. Fetus ſuos geſtant: cū infirmantur ⁊ inualidi ſunt. ⁊ ſi parui ſunt eos in ore ſuſcipiunt: hoc idem imminēte tempeſtate faciunt. ⁊ poſt tempeſtatem illos euomunt: Qm̄ ꝓpter defectum aque fetus impediuntur ne matrem ſequantur Mater aquam in ore receptam inſtar fluuij ad eos eijcit: vt ſic inherētes terre liberet: adultos etiam diu cōmittatꝝ. Adoleſcunt aūt celeriter. et. x. ānis creſcunt.

Ca.xv.

Abilonicus. ⁊ Belue. Albertus
a in libro de naturis animalium.
Babilonici piſces ſunt (vt dicit Theofraſtus) circa babiloniam exiſtentes in locis vbi dulces aq̄ in cinoroſis recipiuntur ex fluuijs incidentibus. inde enim egrediuntur piſces ad paſtum. capita ad modum ranarum magnarum. reliquaſ partes corporis ad modum ragie habentes; ſimiles piſcibus alijs pinnulis gradientes ⁊ cerebro motu caude. Plinius Belue in orientali mari ſunt Et belue ſunt animalia marina adeo magna ⁊ importuna ꝙ procellas excitant de profundo: Et pericula nauibuſ inducant ita ꝙ naues alexander ad pericula deduxerunt.

Ca.xvj.

Ancer. Ex li. de na. rerum.
Cancer pedes hꝫ et brachia forcipeſq; p manibus retrogradus eſt nec
c vnq̄ ante faciem ſuam ambulare nouit: Mareſ duas habent ſpinas inter ventrem ⁊ caudam. quibus femine carent. Que oua in ventre habent ictibus ſerpentibus medentur. Coitus tpe mas aſcēdit in dorſo ſup feminā. At illa motū eiꝰ ſentiens a tergo coire volētis. īclinata ſup latꝰ ad ip̄m ſe ꝯuertit. ſicq; coitꝰ ꝯplet̄. latēt in hieme mēſibus q̄nis. Veris tpe ſenectutē exuūt velut anguis. Cācer lacte potatꝰ. ſine aq̄ viuit multis diebꝰ. Cū aūt ſenuerit. duo lapides albi coloris ītermixto rubore īueniūt̄ ī eiꝰ capite. q̄s tāte v̄tutis eē dicunt. vt ī potu dati cordis pūctōes ſanāt. Areſto. Cācer hꝫ. viij. pedes p q̄s mouet̄ eq̄li motu. caret ſanguīe. durum ex̄ ⁊ itꝰ molle. nec ē illō durum ꝯteribl'e. imo accipit ignē ī ripa maris qḋ ē itra iudeā hn̄t cācri qui

qui dicūtur milites propter velocitatem curſus. tantum em̄ currunt ꝙ deprehendi non poſſunt. Et cum aliquis findit̄. non inuenitur in eius corpore caro vel ſuꝑflui tas omnino. quia paſcua non habent. Yſidorus. Cancri vocati ſunt. quia cōche ſunt. crura hn̄tes. inimica oſtreis aīalia. Eorum vero carnibus viuūt miro īgenio Duo autē ſunt genera cancroꝝ. fluuiales ⁊ marini. Ambroſius. Cancer oſtreis veſcitur. ſed quia oſtreū clauſum nulla vi aperiri poteſt. Periculoſumq; eſt ſi chelani ei⁹ includat ad argumenta cōfugit. ⁊ inſidias noua fraude molitur Explorat enim ſi quando oſtreum remotis in locis ab om̄i vento contra ſolis radioſ dipticū in illud ſuum aperiat. vt aere libero viſcerum ſuorum voluptatem quandam capiat. et tūc clanculo calculum immittens oſtree ꝯcluſionem impedit ſicq; aperta clauſtra īpe riens tute chelas impetit. viſceraq; interna depaſcit. Item femine maioꝝ mem brorum ſunt ꝙ maſculi. ⁊ diſtantia cooꝑ pertorij maior eſt ꝙ in maſculis. Et ouāt per locum ſuperfluitatis. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo ītra loca vacua teſtarum alioꝝ aīalium. Cūq; creuerit aliquantulum. mutat ſe ab illo loco ad teſtā maiorem. Cancer ⁊ karabo in ſenectute exuunt ſpolium. Uterq; accipit piſces in profundo maris duobus ſuis labijs et diuidit eos in duas ꝑtes ⁊ ducit ad os ſuū.

Operationes.

A Aui. li. ij. Cancer marinus ꝓprie dr̄ illa ſpēs cancri maris. q̄ hȝ om̄ia membra dura vt lapis B Oo ex eo aduſtum eſt ſubtilius eſt reliq̄s aduſtis. ⁊ abſtergit dentes. ⁊ delet pannū ac lentigines. C Ulcera q̄ȝ deſiccat. ⁊ confert ſcabiei. Iteȝ ꝓhibet lacrimas. ⁊ ſi ſoluit cū ſale vngulā Fit q̄ȝ ex eo collirīū. ⁊ fricatur cū eo ſcabies palpebraꝝ. D Prohibȝ etiā quartanam. Cancer fluuialis confert extenuatis valde Teſta cancri marini ſubtilior eſt ꝙ teſta clibani. E Exiccatiua eſt. ⁊ abſtergit pannum ac lentigines ac ſcabiem. Cancer fluuialis eſt difficilis digeſtionis. ac plurimi nutrimenti. ⁊ ipm̄ q̄dem rectificat. F Decoctioq; cum melle extrahit ſpinas ⁊ acutas res infixas carni G Yſaac li. iij. Cancros ⁊ om̄es piſces conchas habētes teſtatur Galienus eſſe ſolubiles propter ſalſitatem coꝝ ⁊ acumē ꝓinde ſtomacho nociua ſunt maxime neruoſitati ſue.

Ca. xvij.

Cab ⁊ canis marinus. Yſidorus C Caab ē al' marinū hn̄s pedes ꝑuos reſpectu ſui corpis q̄d vtiq; magnū eſt. Sūt autē pedibus vacce ſimiles. hoꝝ vnus longus eſt cartillaginoſus oſſe carens. quo vtitur loco manus in omnibus. Per ipm̄ em̄ eradicat q̄d vult. et ꝑ cibaria per eum accipit̄. Eaq; ori ſuo reddit. Et cum natat in aqua ſpirat in ea Sȝ ſpirando anhelitu ſuo aquam in corp⁹ ſuum attrahit. qua cum repletus fuerit. ad aerem recurens eam reijcit. ⁊ ſic reſpirat. Idem. Canis eſt marina belua. terribilis ⁊ hoſtilis omni animanti. quod eius verberibus cedit. robuſtiſſimos habet branchos clauoꝝ mō formatos. Hij venantur ꝑ mare greges piſciū inſtar canū ī terra feras venantium. excepto ꝙ latrare neq̄unt

ſed pro latratu afflatum horribilem hn̄t. Inſequentes ꝗ̄ piſciū greges ad loca anguſta coartant et ſic in coartatos crudeli morte graſſantur. Piſcatores vo loca notantes. in q̄bus abſconditi piſces a fuga latebant. rethibus capiūt circūcluſos Ille vo belue difficulter multis tridētibus ꝯfici pn̄t. Item canis marinus a ſimilitudīe moꝝ canis terreſtris dr̄ eo. ſ. ꝙ mordeat.

Operationes.

A Aui. Fel canis marini vl' canis aque dixerūt eſſe venenū: de q̄ ſi qs cōmederit q̄ntitatem lentis vnius interficit poſt ebdomadaꝫ. B Sꝫ cura eius eſt. vt bibatur butiꝝ coctū vaccinū cū gentiana romana et cynamomo ꝛ iterum coagulum leporis.

Ca. xviij.

Aucius. Capitatus et Carpera.

c Ex libro de naturis reꝝ. Caucius qui ꝛ glanis auerſus mordet hamos meſcatos. nec eos deuorat ſꝫ ſpoliat Actor. Scđm plinium per g ꝛ l in pma ſillaba ſcribitur. vt lautius glancius. In li. vt ſupra. Capitatus eſt piſcis admodum paruus. habens corpus prope ad reliqui corporis magnitudinem. os quoqꝫ rotundum ꝛ amplum. hic in fluuijs habitans libenter ſub lapidibus ꝛ iter ſaxa deliteſcit In eodem libro. Carpera piſcis eſt quaſi ſquamis aureis in lacis vel fluuijs ſic dcā quaſi que carpens parit. cum enim oua in ventre ad pariendum apta dictante natura preſenſerit. marem ſuam odit. ꝛ ore innuit pulſu leni. vt adiuuet parituram. tūc ille loco feminis lac emittit. qđ illa ſuſcipiens ore. ſtatim oua parit in ſobolem ꝓ futura. Nam oua parere nequit niſi prius ore ſemen rceperit. Semen autem cum receptum fuerit. nō ſolum ad partum iuuare videtur ſed etiam ad oua concipienda ꝛ formanda. vnde ſoboles in āno futuro ſperatur. Semini carpere nōnunꝙ̄ in anno primo natiuitatis niger vermiculus. quidam poſt aurem ſuam tabificus innaſcitur. ꝛ hoc ſepꝰ poſt auguſtum. eaqꝫ tabe moritur.

Operationes.

A Remediū eius eſt aqua dulcis ꝛ fluuialis. Huius ſoboles paucis aquis ꝓuenit ſi in ſingulis foſſis decem cubitorum recenter factis ponantur ſingule carpere cum paribus ſuis ante partum proxime. B Opinio vulgi eſt earum ſic ſoboleꝫ prouenire. ſꝫ poſtꝙ̄ peperit eximunt̄. Soboles quoqꝫ trium vel quatuor menſium tempore roborata. foſſis reiecta reponit̄ vbi habet creſcere cum perfectis. C Habet hic piſcis aſtutias multas. vt reti capiendus euadat cū eū rethe intrauerit circumiens foramen querit. Quod ſi non inuenerit. ſaltare nitit̄ in auras liberas ſuper rethe. vt extra cadat. D Aliquādo ſub rethi rfugium querit. aliqn̄ herbā ore tenet in fundo aque. vt rethe ſupueniens elidatur. E Aliquando etiam a ſuperis veniens cum impetu caput i limo fortius figit. vt ſcꝫ rethe per caudam tranſitus captione fruſtretur. F Huiꝰ cerebrum augmentum ꝛ decremētum lune creſcere vel decreſcere dicitur. G Et licet hoc ſit in omni piſce. in hoc tamē magis. ſicut inter quadrupedia ī lupo. ſcꝫ ꝛ cane.

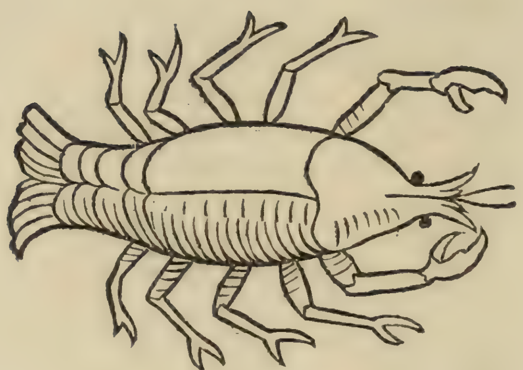
eyn walfiſch

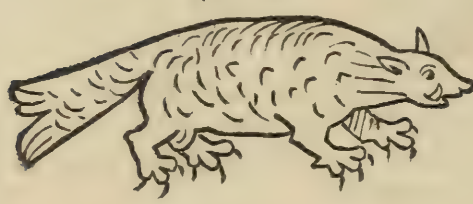
Ca.xix.

Etus. Ex li. de naturis rex. Cetuſ
c eſt piſcium maximus. habens os
in fronte magnū ⁊ patulū. et oris
meatus ſtrictos. In iuuentute dentes ha
bet nigros: in ſenectute albos. Hij piſces
aliquando fluctus hauſtos ita eructuant
vt alluuie nymboſa plerumq͂ claſſem na
uigantium deprimant. ſed ⁊ cum in mari
tempeſtas oritur ſe ſuper fluctus attollūt
⁊ cōmotionibus ac turbinib⁹ naues mer
gunt. Harenas aliq̄n dorſis ſuſtollunt. in
quibus ingruente tempeſtate. Naute ter
ram ſe inueniſſe gaudētes. anchora iactis
falſa firmitate quieſcunt: ac ignes accēſos
belua ſentiens. ſubito cōmota ſe mergit:
⁊ hōies cum nauibus in profundū trahit
Cetus poſtq̄ etatem annorum trium exce
dit. cum balena coit. ⁊ ī ipō mox coitu vir
tute virge genitalis emutilatur ita q̄ vl
tra coire nequit: ſed intrans alti maris pe
lagus intātum excreſcit. vt nulla hominū
arte capi poſſit. Infra tres igit̄ ānos eta
tis ſue capi poteſt. Capiunt̄ autem ſic Pi
ſcatores locum vbi cetus eſt notātes. illic
congregātur cū nauibus multis. factoq͂
circa eum fiſtularum ac tubarum ꝯcentu
alliciunt inſequentem. quia gaudet huiuſ
modi ſonis. cumq͂ iuxta naues herentem
ſono modulationis attonitum cernūt. in
ſtrumētum quoddam ad inſtar raſtri dē
tibus ferreis acuminatum. in eius dorſuz
clam ꝓijciunt clamq͂ diffugiūt. Nec mo
ra ſi certum vulneris locum dederit. fun
dum maris cetus petit ſeq͂ ad terram dor
ſo fricans. vulneribus ferrum violēter im
pellit. quouſq͂ pertoſſa pinguedine viuā
carnem interius penetrauerit. ſicq͂ ferruz
ſubſecuta ſalſa maris aqua vulnus intrat
ac vulneratum perimit. Mortuum ergo
ſuper mare refluitantem piſcatores cum
funibus adeunt. et ad littus cum magno
tripudio trahunt.

Operationes.

A Actor Cetus (vt fertur) quādo ludit
in mari ſignum eſt tempeſtatis. Idem et
balena dicitur. Huius generis eſt aſpido
chelone. de quo dictum eſt ſupra. B
Yſidorus: Cetus autem vt legitur non co
medit vt alij piſces maſticando. cibumq͂
dentibus cōminuendo. ſed tantūmodo
glutiendo. ⁊ intra corpus retinēdo. C
Itē hꝫ oris meatus vt dictum eſt ſtrictos:
Unde nō niſi paruos piſciculos deglutit
quos odorifero anhelitu ſuo attrahēs ad
ſe ac deuorans in vētrem ſuum mittit. Ha
bet enim in gutture quandam pellem mē
brane ſimilem: que multis meatibus per
forata. non ſinit quicq͂ magni ingredi vē
trem. D Iorath: Cum autem cetus
ſperma proijcit in coitu ſuo cum femina.
quod ſuperfluit ex ipſo ſpermate. ſupna
tat aque ⁊ colligitur ambra. Platearius
Ambra dicitur eſſe ſperma ceti. vt ſuperi
us dictum eſt in tractatu primo de herbis
capitulo. xx. E Auicenna. Ambra
vt eſtimo eſt manatio fortis in mari. meli
or eſt griſea fortis. deinde varia. poſt citri
na. F Et adulteratur cum gipſo ⁊ ce
ra ⁊ laudano. Nigra ſpecie mala eſt. De
virtute ambre etiā ſupius ſatis dcm̄ fuit.

Ca. xx.

c Elethy ⁊ Ceruleo. Ex li. de na. rerum. Celethy ꝫm Aresto: eſt aïal marinũ. q̊d p̄ter morez alioꝝ oua in matrice ſua generat Quibus illic debito tp̄e fortes exeunt vermes ex illis Quos cum peperint incredibili celeritate fiunt aïalia ꝑfecta parentibus ſimilia: Cor habet magnũ: ⁊ tñ eſt valde timoroſum: grauiter dormit. ita vt manu capi poſſit. Areſtotiles. Celethy eſt ex aïalibus carnez comedentibus: Celethy q̇dem hꝫ oua. vnũ completum intra quod ⁊ parit extra: Ceteri vero piſces ouāt extra oua incõpleta excepta rana marina. Oua hec poſt paruitatem cito creſcunt ſicut vermes q̄ generantur ex aïali ꝑuo valde. deinde creſcunt ꝑ ſe: Celethy non hꝫ alas: ſꝫ hꝫ ſil'em radicibus in terra creſcentibꝰ Generat āt multociens ſcꝫ ſex mẽſibus Exit a ꝓfundo maris ⁊ pullificat ꝓpe terraꝫ: q̊d facit ꝓpter calorẽ: ⁊ vt a pullis ſuis auferat timorem.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ: Ceruleũ ē monſtꝝ in flumine gāge inſtar cancri. hñs brachia lõgitudie ſeptẽ cubitoꝝ. q̇bus elephantẽ corripit ⁊ vndis ſubmergit. B Pli. li. viij: In gāge indie ſtatiꝰ ſeboſus haud modico miraculo affert: vermis brāchijs binis: lx cubitoꝝ ceruleos q̇ nomẽ a facie traxerunt. His tantas eſſe vireſ vt elephātos ad potum veniẽtes mordicus ꝯprehēſa manu abſtrahant in ꝓfundum.

Ca. xxi.

c Hilon ⁊ Circhos. Ex li. de na. reꝝ Chilon inter oïm aïalium genera non paſcit: ſed tm̄ hũiditate viſcoſa que exit ab eo: cibat ⁊ nutritur. vñ fit vt hoc aïal ſemꝑ ſit ieiunũ ⁊ tñ corꝑe validum: Nam ⁊ in femīs videmus plꝰ poſſe differri ieiunium ꝑ multos dies q̄ ī viris ꝓpter ſuꝑfluitates humidas ⁊ viſcoſas. que magis habũdant ī eis. i. feminis:

Operationes.

A In eodeꝫ li. vt ſupra: Circhos alias crichos: habet cutem teſteam: lenẽ. nigrā ⁊ in aliqua ꝑte rubeam: fiſſuras duas ī pede. que tres digitos faciunt. pedem dextꝝ habet paruum. ſiniſtrum vero magnum: B Et ideo cum ambulat totum corpꝰ fert ſuper ſiniſtrum aere claro abſolutus incedit. Commotis autem ventis applicatur lapidibus. ⁊ immotus quieſcit.

C Cuiꝰcunqꝫ rei adheret.forti aplicati one adheret. B Et hoc mirꝝ eſt ꝙ cla ro quidē tpe ſui ptãtem hꝫ tempeſtuoſo aũt debilitatur ⁊ infirmatur. Caput habꝫ humanũ.reliquũ vero corpus fere vt cãis marinus.

Ca.xxij.

Conche. Pli.li.ix. Conchaꝝ genera firmioris ſunt teſte in quibus magna varietas apparet ludentis nature. Tot coloꝝ differentie:tot figure.inter quaſ principatum tenent margarite. Yſido. Conche ⁊ cochlee inde vocate ſunt:quia deficiente luna cauanť.i.euacuantur. Oĩm eñ clauſoꝝ maris aĩaliũ atqꝫ conchaꝝ in cremẽta lune membra turgeſcunt. defectu euacuantur. Nã luna cũ in augmento fuerit.auget humorem:⁊ cum in defectum venerit humores minuuntur Conche autẽ prime poſitionis nomen eſt Cochlee vero ꝑ diminutionẽ q̃ſi conchule. Conchaꝝ multa genera ſunt. iter quas ⁊ margarite que celee eſſe dicunť. Fulgencius.in li.mitilogiaꝝ. Concha marina toto corpore ſil' a ꝑto miſcetur in coitũ ſicut iuba refert in phiſiologis; Haly. Sadephum.i.concha marina meliꝰ eſt albũ.

Operationes.

A Raſi in almanſore. Conche marine aduſte abradendo purgãt dentes. B Ex non aduſtis aut attritis emplaſtꝝ ſcm̃ aduſtionem ignis ſanat;

Ca.xxiij.

Cochlee. Pli.li.ix. Cochlee aq̃tiles terreſtreſqꝫ ſunt exerentes ſe domicilio.binaſqꝫ ceu cornua ꝓtendentes contrahenteſqꝫ:oculis carent. Ideoqꝫ corniculis eaꝝ ꝓtentant iter.

Operationes.

A Idem in li.xx. Cochleaꝝ cibus ſtomacho eſt vtilis. Sꝫ in aqua oportet eas in tactu eaꝝ corꝑe ſubferuefieri.mox ĩ pruna torreri.⁊ e vĩo garoqꝫ ſumi. laudatiſſime ſunt africane. ⁊ ex inſulis capreaꝝ. B Idem in li.xxxij. Ictibus ſcorpionũ carnes fluuialium cochlearum reſiſtunt crude vel cocte. C Quidaꝫ ob id ſalſas quoqꝫ obſeruant ⁊ imponũt ipſis plagis precipiunt ⁊ cochlee crude carnẽ tritã bibere ex aq̃ calida in tuſſi cruenta.

Ca.xxiiij.

C Onger.Corez.⁊ Coruus marin[9].
Ex li.de na.rex.Conger eſt piſciſ
marinus.vt murena long[9].ſꝫ cor
pore multo maior Hic vento flante vehe
menti impĩguatur.⁊ eius carnes dulciſſi
me ſunt ad edẽdum.Cũ murena ceteriſqꝫ
piſcibus inimicitias hꝫ.⁊ intm̃ robuſtus
eſt.vt polippum fortitudine dentiũ lace
ret. Pli.li.ix.Conger eſt piſcis longus vt
anguilla vel murena.flexuoſo ĩ pulſu cor
poris.ita mari vtens natando.vt ſerpenſ
terra rependo: Conger ⁊ murena mutuo
odio flagrant.caudã inter ſe ꝓdentes.
Congri menſibus hyemis iacent in ſpelũ
cis conditi.nec capiunt̃ niſi dieb[9] eſtatis:
Pinneqꝫ vice pedum date ſunt piſcibus.
hine ſunt om̃ino lõgis vt anguillis et con
gris.Polippum ſua rodere brachia falſa
opinio eſt.Id eñ a cõgris euenit ei. Naꝫ
polippum lacerant cõgri.Polippum v̓o
locuſta pauet.locuſtam conger.in ſiccum
repunt etiam congri.

Operationes.

A Eſculapius.Corez piſcis eſt qui tꝑe
pluuie in cauernis occultat ſe.Nam dum
pluuia cadit ſuꝑ eũ ⁊ haurit eam.excecat̃
⁊ poſtea moritur. B Yſidorus.Cor
uus marinus a cordis voce dictus eſt.q̃a
pectore grunnit.ſuaqꝫ voce ꝓditus capit̃
C Iorath.Piſces qui dicunt̃ corui quã
do pullificant voce ſua ꝓdunt̃.qꝛ ſemꝑ
gemitus vel grũnit[9] ꝓferũt ⁊ ſic capiunt̃.

Ca.xxv.

C Ocodrillus. Yſido.Cocodrill[9]
a croceo colore dictus eſt.Gigni
tur in nilo.Et eſt aĩal quadrupeſ
in terra ⁊ in aquis valens lõgitudine ple
rumqꝫ cubitoꝝ.xx.dentiũ ⁊ vnguiũ imma
nitate armatum.tantaqꝫ cutis duricia vt
q̃uis fortiũ ictib[9] lapidũ tergo reꝑcuſſus
ſit.non ſentiat.nocte in aquis.die humi q̃
eſcit.Oua in terra fouet. Maſculus ⁊ feĩa
vices ſeruant.hunc quidã piſces ſerrataꝫ
hñtes criſtam.tenera ventriũ deſecãtes
interimũt.Solus ex aĩalibus ſuꝑiorẽ ma
xillam mouẽ dr̃ Ex li.de na.rex.Cocodril
lus lingua caret.os patulum ⁊ aꝑtum hꝫ.
⁊ hiatum vſqꝫ ad aures.per diem in terra
quieſcit adeo immobiliter.vt niſi conſue
tudinem eius precognoſcas mortuũ illũ
credas.Oculis clauſis dormire ſe ſimlat.
⁊ aues hiatu ſuo pabuli gratia ĩuitat.q̃s
ad eſcam deſcendentes perimit ⁊ trãſglu
tit.Quidam hoc animal ſicut vrſam.ſem

per creſcere crediderunt. Circa nili ripas habitat in inſula. gens hominum parua quidem: ſed animoſa. his beluis inimica Soli enim innatare flumen audent. in q̄ cocodrilli habitant. ſaliuntq; ſupra dorſa eorum. ⁊ illos inquietant. Areſtotiles. Cocodrillus in aqua conuerſatur. non tamē recipit aquam intra ſe ſed aerem: ⁊ parit extra. habet ſanguinē; duoſq; pedes maiores. ⁊ caudam. om̄iaq; talia ſunt fiſſi pedis. multorumq; digitorum: ⁊ participāt inſtrumentum ſenſus in lingua preter cocodrillum: Hoc etiam aīal non habet aures. ſed foramina tantum que ſunt vie auditus: nec habet mamillas: nec teſticulos nec virgam apparentem extra ſed intra. nec habet pilos. ſed per totum corpus eſt corij ſquamoſi. Habetq; dentes magnos ⁊ acutos ⁊ diſtinctos. habet etiam oc̄los ſimiles porcorum. ⁊ habet culmos In aq̄ quidē debiliter videt. quia ſpiſſior ē aere Maior eſt eius manſio in die ſuper terrā ⁊ nocte in aqua; quoniam aqua calidior ē de nocte. q̄̄ aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat. ⁊ eius dentes mūdificat: illorūq; ſordibus ſe cibat. Cocodrillus autem in hoc ſentiens iuuamen. non nocet eis. ſed cum vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit.

Operationes.

A Plinius libro. xxviij Cocodrillorum genus cuius vita eſt in aqua. ⁊ in terra cō munis dentes e maxilla dextra. dextro lacerto adalligati coitus ſtimulare dicunt̄. B Lapillos etiam in vētre illius exemptos aduerſus horrores febrium venientes pellere tradūt: C Et ob hoc egipcij ſuos egros ipſius adipe perungunt. D Dyaſcorides. Fimus cocodrilli terreni collectus: ⁊ ſuccus adhibitus gratū vultum ac niueum facit. maxime ſi albus ac lenis fuerit. ⁊ in aqua miſſus cito ſe ſoluerit. E Auicenna. in. ij. libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Ca. xxvj.

Draco marinus: Ex li. de na: re. Draco marinus eſt monſtrum crudelitate horridum. inſtar draconis terreſtris in longitudine extēditur. alis caret. caudā habet tortuoſam. caput ſm magnitu corporis paruū. ſed hiatum oris horridū ſquamis ⁊ cutem duras pinnas autem hꝫ ꝓ alis. quibꝰ vtitur in natādo. vno īpetu magna maris ſpacia trāſcurrit. ⁊ hoc potius robore virium q̄̄ remigijs pinnarū. Peſtifer eſt hōibus ⁊ etiam piſcibus morſus eius Mortem eīm infert. Yſidorꝰ. Draco marinus eſt in branchijs aculeos habꝫ ad caudā ſpectantes. Qui dum ꝑcuſſerit quaq; ferit. venenum fundit. vnde ⁊ vocatus eſt.

Operationes.

A Pli. li. ix. Draco marinꝰ captus ⁊ immiſſus in arenā. cauernā ſibi roſtro mira celeritate excauat. B Idē li. xxvij. Abſinthiū aduerſat̄ draconi marino: C Idē li. xxxij. Carnes etiā ſtelle marie valēt ꝯ marini dracōis ictꝰ īpoſite. D Imponunt̄ q̄; ꝯ cū ſalſamenta ex aceto.

E Item draco marinus ad ſpine ſue q̄ ferit venenum: ip̄e ꝓdeſt impoſitus. F Aui. in. iiij. canōe. Morſus draconis marini ſimiliūqꝫ magni corꝑis ſerpentiū curatur in q̄ntum eſt vlcus tm̄. nō in q̄ntum eſt venenū de q̊ ſit curandū. G Draconis q̇dem marini morſus (vt dixerūt) liniatur cū ſulphure ⁊ aceto. H Conferunt ei adipes cocodrilli emplaſtratus ⁊ plumbū fricatū ſuꝑ ip̄m. J Idē in ij. Draco marinus vt ait Gal. findit̄ ⁊ ponitur ſuꝑ morſum ſuū ⁊ confert. K Succus etiam abſinthij ꝯfert ei⁹ morſui. L Stanni q̊ꝫ ceruſa: confert ſuꝑ pūcturam eius confricata.

Ca. xxvij.

D Elphin. Actor. Delphin⁹ frater hōis dr̄. quia moribus humanis quodāmodo aſſimilat̄. Ex li. de na. rex. Delphinus ꝓ voce gemit⁹ eſt illiſ humano ſimilis. ⁊ hoc q꞉ pulmonē habēt ⁊ venam aſperam. ⁊ eoꝝ lingua nō eſt abſoluta. nec eoꝝ labia ꝓueniūt vel ꝓminēt ad diſtinguendam vocē. Aures nō hn̄t ſꝫ auriū loco foramē. Hoꝝ āt olofactus nec veſtigia q̇dem hꝫ cū tn̄ ſagaciſſime olofaciunt: dormiūt ſuꝑ aq̄s vt pn̄t audiri ſtertere. Viuūt vſqꝫ in ānos. c xl: Mulcent̄ muſica. vnde artionem cytariſtā in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab ill' vt prius cythara caneret. Ad cuius cantū delphinoꝝ gregibus ꝯgregatis cū i mari ſe ꝓieciſſet ab vno exceptus eſt ⁊ ad littuſ ꝓiectus. Solus delphinus vt dicit Areſtotiles inter piſces felle caret. Areſtotl'es Delphinus valde diligit folios ſuos. Et ideo longo tꝑe paſcit eos. Solus inter piſces aīal ꝯplettim generat. ⁊ hꝫ mamillas lactatqꝫ fetus. Idem. Mortuo deniqꝫ delphino. ceteri delphini ꝯcurrunt. ipſumqꝫ circūdātes in ꝓfunda deferūt atqꝫ ſepeliunt. ne a piſcibus ꝯmedat̄. Item Delphini parui ſemꝑ ſimul ſunt tanq̄ gregeſ. Et habent duos mag̊s delphinos cuſtodes. q̄ ſi q̇s eoꝝ mortuus fuerit. alij ſuꝑ ſcapulas eum efferūt ipſumqꝫ cuſtodiūt. ne ab alijs piſcibus ꝯmedat̄. donec tempeſtate maris ad littus eijciatur. Inuicē cm̄ ſemiro mō diligunt. Vn̄ Plinio teſtāte narrat̄ q̄ delphino capto a rege charie: cōuenit ingens multitudo reliquoꝝ ad portū vbi delphinus ligatuſ tenebat̄. q̇bus plāgentibus ⁊ quaſi miſeratōem poſcētibus. rex eum dimitti p̄cepit. Phiſiologus. Delphini oculos hn̄t in dorſo: ⁊ ora in ꝑte oppoſita. vn̄ nō bn̄ p̄dam ſuā capiūt ꝓpter diſtortionem oris a ꝑte oculoꝝ. hinc eſt q̄ ora ſua conuertunt ad celū ⁊ dorſum. oculoſqꝫ ad terrā: vt p̄dam ſuā ꝯſequant̄ Imminente tempeſtate ludūt apparētes i vndarum ſuꝑficie. Subſidiū v̊o naufragantibus exhibuiſſe dicunt̄. ferunt̄ etiā plorare qn̄ capiunt̄.

Operationes.

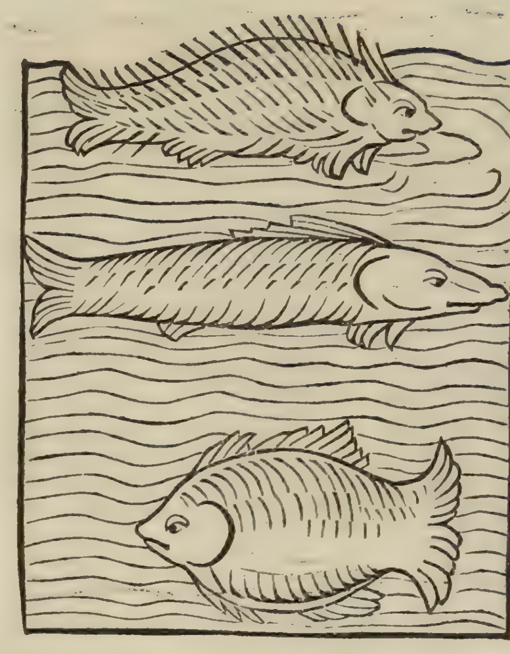
A Plinius libro: xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ⁊ lepras ſanat. Porro exulcerationem ſequi debꝫ curatō: que perducit ad cicatricem. B Quidam vero delphinum in fictili donec pinguedo ſimilis oleo fluat. ponūt l' coquūt

ac perungunt C Circumitus autem febrium tollit delphini iecur ante acceſſi orem guſtatum B Adeps delphini liquatus 7 cum vino potus ydropicis me detur. E Gingiuis autem atq; den ticionibus plurimum confert dentiū del phini cinis cum melle. 7 ſi dente ipſo tan gantur gingiue F Idem adalligat⁹ pauores tollit repentinos.

Ca. xxviij.

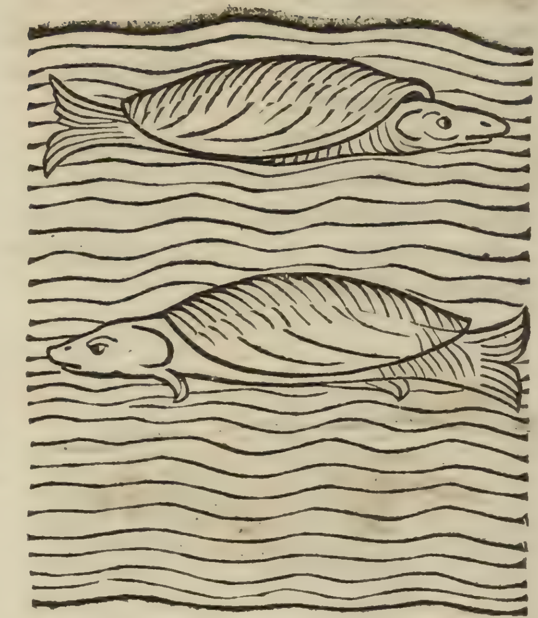
Entrix. 7 dies. Ex li. de na. rerum
d Dentrix aliās dentix vel pagrus a re nomen habet: quia dētes hȝ magnos multos ac duros. quibus graſſa tur in oſtreas. 7 piſces innocuos: Actor Nota ergo ꝙ dentix idem eſt quod pagr⁹ de quo etiam loco ſuo dicetur inferius Ex libro. vt ſupra: Dies eſt piſcis marin⁹ vt dicit Areſto. ſic dictus. quia poſt perfe ctionem ſuam non viuit niſi per vnā diē. Habet tamen alas duas 7 duos pedes: 7 ſanguine caret Hoc idem dicit Albertus in libro. ſuo de naturis aīalium.

Ca. xxix.

Rachoides Exochinus 7 ericius. Albertus in li. de naturis aīalium. Era
e choides. vt dicit Theo fraſtus. piſces ſunt in pō to circa eracham moran tes. hic piſcis multum ſe quitur aquam dulcem. ita ꝙ terrā icidens de aqua tranſit ad aquam. Et aliqñ in ca uernis latitat: vbi amnes ſub terra cō flue re inuenerit. In li. vt ſup̄. Exochinus pi ſcis eſt archadie. vt dicit Pli. vel pot⁹ aq̄ ticum 7 ꝙ ꝓpter ſomnū de aqua exijt ad ſic cum nec viuere poteſt ſine ſomno. In eo dem libro vt ſupra. Ericius eſt piſcis ma ris habens caput 7 os inferius. et exitum ſuperfluitatum ſuperius. contra aliorum diſpoſitionem animalium: ſuis ſpinis vti tur loco pedum. 7 ceteris piſcibus eſt hor rori. Et ſicut dicit Plinius habet carnes rubeas ſicut minium:

Ca. xxx.

e Lcus. ⁊ Expoſita. Elcus eſt vitu lus marinus. de q̄ in p̄habitis li bris multa diximus. H; aūt pellē piloſam albis nigriſq; maculis diſtinctā Hoc animal parit in terra ⁊ lactando mā mis nutrit vitulos nec ante. xij. dies ducit eos ad mare ⁊ difficulter īterficitᷣ: niſi ict⁹ in caput ī locum cerebri ⁊ vibretᷣ. In ſom no ita alte ſtertit q̃ ſtertio mugitus eſſe vi deatur. grauiſſimo enim ſomno: inter om nia deprimitur animalia. vnde pinna ei⁹ dextra quibus ad natandum vtitur dicū tur eſſe ſomnifere. tympari hominis ſup̄ ponātur. Huius animalis pili in corio ex coriato vbicunq; fuerit compoſitōe ⁊ ere ctione indicant fluxum ⁊ refluxum maris Et hoc faciunt coria etiam aliorum mari norum que piloſa ſunt: In libro vt ſupra. Expoſita vt dicit Plinius beſtia eſt in ma ris illam partem que in iudeam ⁊ oppen atringit aliquando inuento que multos ⁊ latiſſimos habet dentes ⁊ pinguedinē ⁊ eſt de genere cetorum.

Ca. xxxi.

e Ceola. Yſido. Eceola dᷣ concha margaritifera. in cuius carne p̄ cioſus calculus ſolidatur De his eñ tradūt hij q̄ de aīantiū naturis ſcripſe runt. q̃ nocturno tp̄e littora appetunt. ⁊ ex celeſti rore margaritam concipiunt vnde ⁊ aceloe nōiantᷣ. Solinus. Conche certo tempore anni tempore luxuriante ꝯceptu faciunt. rorem velut maritum Cuius deſi derio hiant ⁊ cum maxime linquitur iber lunaris: oſcitatione quidam hauriūt hu morem cupitum

Operationes.

A Sic ergo concipiunt. grauideq; fiūt ⁊ de ſagine qualitate. redit habitus vnio nis. Nam ſi clarum fuerit. quod accepert candicant orbiculi: B Si vero tur bidum. aut pallore languent. aut ruſo in nubilantur Ita de celo magis q̃ de mari partus habent. C Item gregatim natant ⁊ que magis inter illas experta eſt gregem ducit. que ſi capta fuerit. cetere diſfugiunt:

De piſcibus.

Ca.xxxij.

e Quus marinus Equonil⁹ ⁊ equ⁹ fluminis: Yſi. Equi marini vocati ſunt. eo ꝙ pꝛima parte equi ſunt. poſtrema vero ſoluunt̃ in piſcem.

Operationes.

A Ex li. de na. rerꝝ. Equus marinus eſt monſtrꝝ fortiſſimũ. nihil extra aq̃ p̃t. vt dicit Areſto. ſʒ ſtatim vt aquarꝝ caruerit natura. carebit ⁊ vita. B Alioꝝ piſcibus carniũ viuit. In pugna crudele eſt. ſʒ hõiem timet ⁊ ꝯ eũ partiri bella formidat C Idem. Equonilus vt dicit Michael monſtrꝝ eſt ingens ac fortiſſimũ in nilo habitans D Crura pedes ⁊ vngues hʒ vt cocodrill⁹. ſʒ multo maiora. Humanarꝝ mortiũ cupidiſſimũ eſt. Nã cũ ei nauis in portu occurrerit vnũ pedẽ in terra figẽs: altero nauem in anteriori arripiẽs facilime ſcindit vel inclinatã aliq̃n mergit E Vñ in locis in q̃bus habitat ĩmanis multitudo hõim pdit̃ p eũ. ſʒ hoc malũ rariſſime inuenitur. F Nullus capi poſſit inſtrumentis niſi rethi ferreo ex cathenis apd damaſcenos ĩ hoc opus fabricatis Captũ q̃ʒ malleis tm̃ ferreis occidit̃. Pell' ei⁹ vni⁹ cubiti ſpiſſitudinẽ hr̃e dr̃ tanteqʒ eſſe duricie. vt nullo iacl'o ⁊ armatura penetrari poſſit. G Idem. Equus fluminis. vt dicit Areſto. eſt monſtꝝ in oriente forma mirabili ſublimis faciei. H Crines hʒ vt equus. pedes fiſſos ⁊ ſotulares vt vacca. caudam vt porcus. I Coriũ ei⁹ valde groſſuʒ eſt: interiora eius vt equi. magnitudo aũt vt aʒini. hĩnit vt equus. in terra ⁊ in aq̃s eq̃liter manẽ dr̃.

Ca.xxxiij.

e Ffimerion. ⁊ Eſcarus Iorath Effimeriõ piſcis eſt q̃ ſine coitu naſcit̃. ⁊ cũ p tres horas diei vixerit morit̃. Yſidorus: Eſcarus dictus ẽ eo ꝙ ſalſus eſcam rumĩare ꝓhibet̃. Tradunt ãt hũc ingenioſum eſſe. incluſum q̃ppe naſſis. non fronte erumpe. nec infeſtis viminibus caput inſerere. ſed auerſum caude ictibus crebris laxare fore ⁊ ita retrorſum redire fert̃. Quem luctarꝝ ei⁹ ſi forte alius eſcarus ĩtrinſecus videat app̃henſa mordicus cauda. niſus erũpẽtis adiuuare dr̃.

Operationes.

A Pli. li. ix. Eſcaro vel ſcaro principatus nunc dat̃. qui ſolus piſcium ruminare dicitur. Herbiſqʒ veſci non aliis piſcibus B Carpathio mari maxime frequens promontorium troadis lectũ nunq̃ ſponte tranſit Inde autem aduectos a tiberio

claudio principe Optatus eliptus prefectus claſſis inter oſtieſem ⁊ campanie orã ſparſos diſſeminauit quinquẽnio fere cura eſt adhibita. vt capti redderent̃ mari. poſtea frequẽtes inueniunt̃ in littoribus ytalie non ante ibi capti ℭ Idem in libro. xj. Om̃ibus piſcibus ſunt dẽtes ſerrati. preter eſcaꝝ. cui ſcꝫ vni aquatiliũ pleni: hic vtitur prioribus pedibus. vt manibus. cibum ori admouentibus.

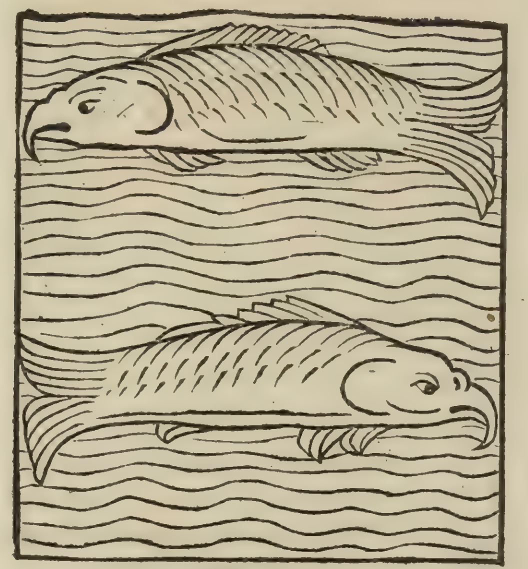

Ca. xxxiiij.

e Stinis. Albertus ĩ li. de naturis aĩalium: Eſtinis eſt de genere cãcroꝝ ſemipedaliuꝫ. circa coronã ſunt candidi aculeos quoſdam ꝓ pedibꝰ habentes. ⁊ ora in medio corpe; ⁊ ſunt colore quaſi vitrei. ⁊ pene in ſcorpionis effigie. loco dentiũ graues in ore habentes aculeos Oua faciunt q̃nqꝫ numero ⁊ ſunt amariſſima. eſt ãt venẽoſus ne ꝯmedi p̃t.

Operationes.

A Hic piſcis prenunciat tempeſtates ſentiens em̃ materiam ventoꝝ eleuari. de fundo rapit lapidem. ſtabiliens ſe ad ipſum ſicut ad anchorã. B Et cũ hũc lapidem eſcynũ trahere ludent naute. etiam ipſi per anchoras figunt naues. ℭ Hic piſcis eſcynus q̃nqꝫ detinet nauium ſubtus em̃ adherens naui ducentoꝝ ꝉ amplius pedum cum omnibus ornamentis ſuis detinet eſcynus ꝯ quẽlibet ventorum in pulſum. ita ꝙ moueri nequit aere aliq̃ vel violentia.

Ca. xxxv.

e Riox vel Erox. Albertus in libro vt ſup̃. Erox piſcis eſt quem quidam lachſen vocant. quidam ãt magnũ piſcem danubij. ⁊ quarundaꝫ aq̃rum danubij influentium quẽ vngari ⁊ almanni huſonem vocãt. Ille igit̃ q̃ lachſe vocatur. figurã ⁊ colorẽ hꝫ ſalmonis. niſi ꝙ inferiorẽ mandibulã ad ſuperius hꝫ recurvam ſicut roſtrum aquile. curuatuꝫ ad inferius. et tamen non eſt longior q̃ ſuperior; foramine ad hic ꝑato in ſe recipit iſeriorem. Carnem ãt hꝫ non adeo rubeam neqꝫ ita delectabilem ſicut ſalmo: Huſo autem eſt piſciſ non ſquamoſus in figura ſturionis. ſed eſt pellis albe ⁊ lenis abſqꝫ omni ſquama ⁊ ſpina. ⁊ inuenit̃ in lõgitudine. xxiiij. pedum qñ ꝑfectus eſt: ⁊ minor ĩuenitur ſed q̊d etate deficit. Nullum os penitus habet. In capite loco ſpine dorſi cartillago eſt que foramẽ hꝫ magnũ vacuum ſicut terebello ſit ꝑforatũ a capite vſqꝫ

ad caudam. et non ſunt ſpine in corpe ei⁹ alique. Sed pinne eius cõiungunt̃ cartillagini. Caro eius eſt in ſapore carniſ vituli in dorſo. Jn ventre eſt in ſapore carnis porcine. ⁊ habet adipem intermixtũ pinguedini ſicut porcus. Hunc piſcem ſturio confricando ſe ad eũ agitat. ita ꝙ ſepe ſit̃ capiantur: nec alijs aquis inuenit̃ niſi in his que dicte ſunt.

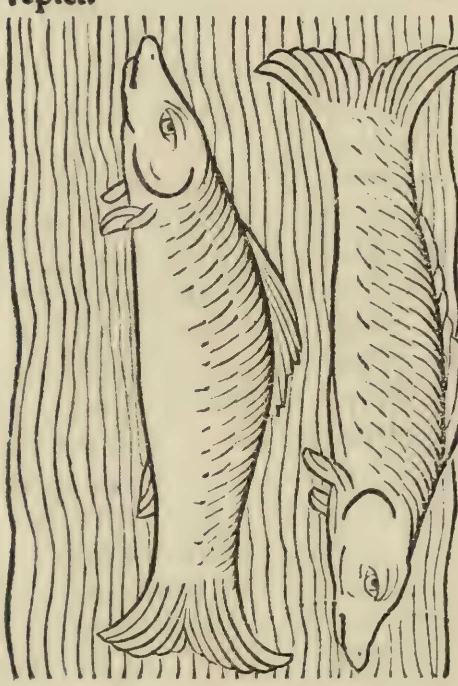
Ca. xxxvj.

e Thenay vl' Echyni. Yſido. Ethenays paruus ⁊ ſemipedalis piſciculus: nomen ſumpſit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licꝫ venti ſeuiant procelle. Nauis tamẽ radicata in mari. ſtare videt̃ nec moueri. nõ retinẽdo ſed tantũmodo adherendo. hũc latini moraꝫ appellauerunt. eo ꝙ cogat ſtare nauigia ipſa. Pliñ. li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa roſtra nauiũ ere ferroqꝫ ad ictus armata. ſemipedalis piſciculus inhibere poſſit. ac tenere deuincta. fertur tenuiſſe. pretoriam nauem anthonij properãtis circumire ſuos ⁊ exhortari. donec tranſiret in aliam Jtaqꝫ ceſariana claſſis impetu maiore protinus eum pertranſijt. tenuit etiam nauẽ gay principis. Quidãqꝫ exilientes de naui inuenerũt gubernaclo adherẽtem piſciculum. oſtenderũt Gayo indignanti hoc fuiſſe quod retineret ipm cum quadringentoꝝ incederet obſequio remigum. Qui cum eum poſtea viderunt limaci magne ſimilem dixerunt. Jdem in libro. ix. Hũc arbitrat̃ Areſtotiles pedes habere ita poſita pinnarum ſimilitudĩe. Areſtotiles. Piſcis paruus in mari prohibet nauem recedere potẽtia naturali: pluresqꝫ homines ipſo vtuntur in multos ad odium ⁊ amorem. Ale illius aſſimilantur pedibus: nam reutia pedes non habet. Ambroſius. Echinus eſt animal in mari exiguum vile ⁊ deſpicabile. Hic tamẽ cũ ventorum procellam preſenſerit. calculũ validum arripit. eumqꝫ velut ſuburraꝫ vehit. ⁊ tanꝙ anchoram trahit. ne excutiat̃ a fluctibus. ſicqꝫ qui nõ poteſt ſe ſuis viribus liberare. alieno regitur põdere. quo inditio etiam naute velut ſignum future perturbationis capeſſunt. ⁊ ſibi precauẽt ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqꝫ naues plenis currentes velis in medijs fluctibus quaſi radicatas ſiſtit nec ſine munere creatoris tãtum ei poteſt ſuppetere virtutis. Ex libro de na. rerũ. Echinus eſt piſciculus ſpinas habẽs pro pedibus ſicut cancer. alas autem ſub ventre que pedibus aſſimilantur. Jn ore vo dentium loco graues aculeos. Hoc autem ſupra modum mirabile eſt ꝙ cum ſit ſemipedalis non vlla violentia ſed adheſione tantum nauem ducentoꝝ pedum cũ ſuis intus ponderibus retinet ita ꝙ nec ad pũctum moueri valet. Nec eſt alia ratio in tam ſtupendo prodigio: niſi ꝙ deus ĩ creaturis predicetur mirabilis. Piſcis iſte comedi non poteſt. quia homineꝫ a ſtatu diſpoſitionis ſue diſſoluendo mortem infert.

Operationes.

A Dyaſcorides. Echini marini ſapor euſtomachus eſt. ventrem mollit. ⁊ diaforeticus eſt. B Hmõi coriũ crudum miſcet̃ vtiliter medicamĩb⁹ aut ſcabijs.

C Combuſtum vero ſordida vulnera purgat. Creſcentia q̃z vulnera reſidere facit. D Pli. li. xxij. Ethenas vl' echin⁹ grauidis adalligatus vſq; ad maturitatē continet lubricos part⁹ Ideoq; aſſeruāt ſale E Idem q̃z piſcis ventrē inhibz p̄terea p̄ dorīcmū echini marie ꝓſunt.
F Ex hijs q̃ carſati ſuccū biberūt preci pue eius iure ſumpto: G Idē etiam ex aceto epinictidas tollūt. H Echini cū ſpinis ſuis ꝯtuſi ⁊ e vino poti calcl'oſ tollunt. ⁊ alias in cibo ad hoc ꝓficiunt.
I Echinoꝝ teſte cōtuſe ex aqua illite incipientibus pannis reſiſtūt. K Echini q̃z viuentes vſti. ⁊ in vino dulci potati ꝓfluuia ſiſtunt. L Echini cinis cum carnibus ſuis cremati cū oleo alopitias replet.

Ca. xxxvij.

e Zox. Ex li. de na. rex. Ezox eſt piſcis danubij maximus. ita vt vix in biga trahi poſſit ab equiſ quatuor aut tribus. vnū habet inteſtiuū. oſſa pauca ⁊ parua i corpe cartillaginoſa potius q̄ ſolida. ſed in capite multa ferr̄ hr̄e oſſa. Carnes v̄o ferr̄ habere dulciſſimas. guſtu vel ſpecie. carnib⁹ porci ſimilimas Per omne corpus lenis eſt. nec aliquid aſperitatis in corpore vel ī interioribus habet. ſed eſt mitiſſimus ac timoroſus. q̃ppe qui nec a minimo piſciculo ſe defendē p̄t ſed ſtatim agitatur ad fugaz. Huic ſturio libentiſſime iocandi gr̄a ſe affricat. Quez ezox ſtatim vt ſentit. ad latibl'a fugit. que ſibi ſolet ad tutamen in littoribus effodere. Sz q̄ñq; ſturio importunus eicit latitātem. ſequturq; fugientē. ⁊ quia magni ſunt ambo. nec etiam in validiſſimis aq̄s latē poſſunt. diſcurrendo ⁊ ante ſe aquas agitando. ſepe ſil'a piſcantibus capiunr̄. Piſcis iſte captus vīo fortiſſimo vel lacte potatur. quia vino inebriatus viuere poteſt pluribus diebus. ⁊ hoc vt ad r̄motas terras cibi gr̄a deferar̄. Bibit āt vini ſextaria quatuor anteq̄ inebrietur.

Ca. xxxviij.

Elchus Foca. ⁊ Galata Vſi. Felch⁹ q̃ ⁊ vitul⁹ marinus appellatur. Cutez habet piloſam. albis ni
f griſq; maculis diſtinctā Interra pecuō more parit. ⁊ nūq̄ gemīs plures educat. fer⁹ etiā lactat mām̄is. nec añ. xij. diē i mare deducit. bis i ſono mugit⁹ eſt.

nullum animal grauiori ſomno premitur
Unde dextris pinnis quibus vtunt̃ ĩ ma
ri; vim ſomniferam ineſſe dicũt. ſi cuiuſqꝫ
capiti ſubdantur. Difficulter autem niſi
capite eliſo interficiunt̃: De hoc etiaꝫ ani
mali illud mirabile fertur ꝙ eo mortuo et
excoriato pilus in pelle vbicũqꝫ fuerit. na
turali quodam inſtinctu. ꝑut mare ſe ha
bet ita ſe gerit. Nam ſi mare turbatum in
fluctus ſurrexerit. ⁊ pilus ſimiliter erectuſ
exurgit. Si vero mare pacificatum fuerit
pilus in planum ſternitur ſicqꝫ maris ſta
tus in re inſenſata ⁊ morticina deprehẽdi
tur. Yſidorus Focas ſiue bocas dicũt eſſe
boues marinos quaſi boacas. Ex libro
de na. reꝝ. Foca bos eſt marinus animal
ſcꝫ in ſuo genere fortiſſimum. animoſum.
iracundum. non tãtum ad alia animãtia
ſed etiam ad ſua domeſtica. Semper eñ
cum femina ſua pugnat donec eam inter
ficiat Interfectam autẽ a loco eijcit. et ſic
aliam ſuꝑducit. nec ſic ceſſat eas feminas
ſuꝑducere donec eũ ꝯtingat ꝓꝓa morte de
fungi. vel a feĩa ſua ſuꝑatum interim. nec
mutat locum ſuum de facili ſed illic ſemꝑ
manet vbi eũ natura condiderit. huius ꝓ
nicie emuli filij rapina viuũt.

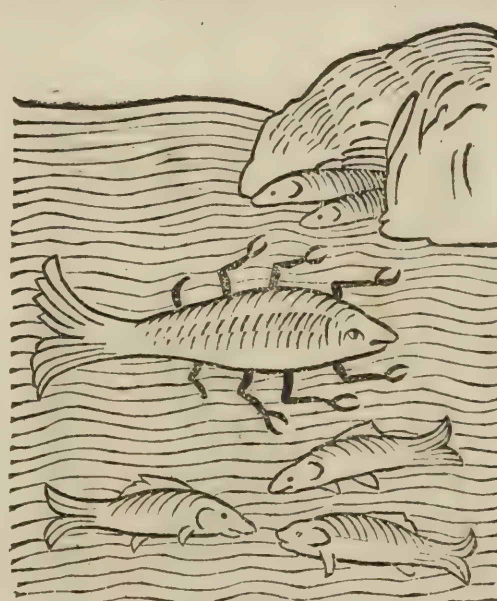
Operationes.

A Dyaſcorides. Coagulus foce marie
virtutem habet caſtoreo ſimilem. B
Epilenticis ꝓdeſt Mulierum quoqꝫ ſteri
cis. i. prefocationibus matricis bibitum
valet. C Probatur autem an verum
de foca ſit coagulus. ſi coagulus agni ſo
lutus in aquam vna hora dimittatur. nec
ſe digerat ⁊ poſt hec aqua ipſa coagulus
foce perfundatur. nã ſi ea accepta ſoluat̃
verus non eſt. verus enim accepta· aq̃ nõ
ſe ſoluit. D Ex libro de naturis reꝝ.
Galata extra morem omniũ animalium.
cum fetus in aluo ſuo viuere ſenſerit illos
extrahit. E Et ſiquidem eos ad vitã
maturos inuenerit. foris relinquit. Sin ãt
eos in matricem vt foueant̃ reponit.

Ca. xxxix.

F Aſtaleõ Faſteꝫ. ⁊ Ficis: Areſto.
Faſtaleõ ẽ gen⁹ piſcis ꝙ ſolũ iter
cetera gñ̃a gen⁹ ſuũ non ꝯmedit
nã oẽs piſces ſeſe ꝯmedũt ꝑ̃ter faſtaleon.
Jorath. ĩ li. de aĩalib⁹. Faſteꝫ piſcis ẽ q̇ cũ
ĩ ore ſuo coartat aq̃. fit ex eo dulcis. vñ pi
ſces miores ſequũt̃ illã ĩ os ip̃i⁹. ille vo ſic
eos capit atꝫ deglutit. Pli. li. ix. Ficis ẽ pi
ſcis q̇ colorẽ ſuũ mutat reliq̊ tꝑe candida
vere ãt varia. Eadẽ ſola piſciũ ex alga ni
dum facit atqꝫ in ipſo nido parit.

Ca.xl.

g Ardus: Gladiꝰ. ⁊ Glaucus. Actoꝛ. Gardo piſcis eſt fluuialis gratiſſimi ſaporis vẽdeſie ſimil' ſʒ p ruboꝛẽ oculoꝝ ab ea diſcernit̃. vterq; aũt mediocris q̃ntitas ẽ. Yſiõ. Gladiꝰ dictꝰ ẽ ex eo ꝙ roſtro mucro nato ſit ⁊ ob h̃ naues pfoſſas mergit. Areſtoti: Haſtarios alias haſtaros. i. gladiꝰ mariꝰ ẽ ſimil' ſcoꝛpiõi ⁊ eq̃l' arane. ⁊ ĩducit magnũ doloꝛẽ piſcibꝰ; ideoq; ſaliũt multociẽs nã ⁊ delphinꝰ pꝑter doloꝛẽ ſalit. qꝛ ſub pina pungit̃ eiꝰ aculeo q̇ gladiꝰ vocat̃.

Operationes.

A Pli. li. ix. Eſt puũ al' ſcoꝛpiõiſ effigie aranei magnitudĩe h̃ ſe ⁊ thino. ⁊ ei q̇ vocat̃ gladiꝰ cẽbro delphini magnitudiem excedẽs ſub pĩno aculeo affigit tãtoq; doloꝛe infeſtat. vt naues ſepe nũero exiliant. B Yſi. Glaucꝰ a coloꝛe dcũs ẽ eo ꝙ ſit albꝰ Greci eñ albũ glaucõ dicũt. h̃ eſtate raro apparet niſi ĩ nubilo. C Pli. vbi ſ̃ Quidã eñ piſces eſtate ĩpariẽtes ſexagenis diebꝰ medijs latẽt feruoꝛibꝰ vt glaucꝰ ⁊ azellꝰ D Areſto. Quidã etẽ piſces ĩ cauernis manẽt ĩ eſtate ſicut glaucꝰ p. lx. dies ac dep̃hendit̃ pꝰ aſcenſionem canis.

Ca.xlj.

g Obius ⁊ Granꝰ. Actoꝛ. Gobio eſt piſciculus fluuialiſ albus ſʒ nigris macul' reſpſus. quẽ q̇dã dixerunt veſci cadaueribꝰ. Sʒ a piſcatoꝛibus dep̃hendit̃ hoc eẽ fabuloſum. q̃n potiꝰ dicunt̃ in aq̃ liq̇diſſima cõuerſari. ⁊ pabulo nutriri. In cibo tñ viles ac deſpicabl'es reputant̃ qꝛ aq̊ſi ⁊ minime ſolidi.

Operationes.

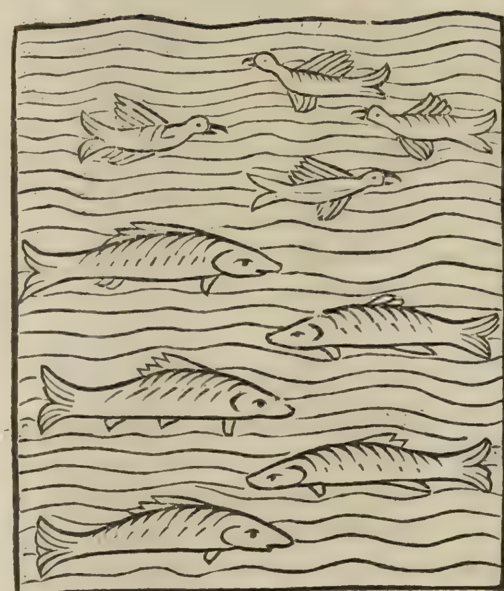
A Ex li. de na. reꝝ. Gobio piſciculꝰ eſt foꝛma rotũda ſquamiſ puis argẽto ſimilibus. hic vbi aquas arenoſas lapillulis in nutrimentũ hʒ accomodatioꝛẽ vtriq; cibũ prebet. B Idem: Granꝰ eſt piſcis marinus. qui contra naturam omniũ animalium vnũ oculũ in ſummo capitis habet. quo ſuperintendens ſpĩſidias cauet.

Ca.xlij.

g Amanez ⁊ Gonger. Albertus. ĩ libꝛo de naturis aĩalium: Gamanez animal dicunt fluuiale. cuiuſ femina vagabunde diſcurrens. non ſolicitatur ſʒ negligit partũ. Mas ãt ſtat circa eos. quos femina preneglexerit. Et edificat etiam in giro circa eos lignis ne pateat aditus inimicis piſcibus Et tunc aliquando extra aquam vociferat foꝛtiter.

vt aduerſantia ſibi terreantur aīalia. et ſi ſn tali ſolicitudine cadit ī retia zelo defendende prolis mordens retia erumpit nō tam fortitudine q̄ animoſitate. In eodē libro. Conger vt dicit Plinius eſt piſcis magnus atq; robuſtus qui inimicitias et bella habet cum murena ⁊ poliſpo ⁊ alijs piſcibus. ⁊ intm̄ fortiter q̄ polippum laceret dentibus ſuis.

Ca. xliij.

h

Amius. ⁊ hyrundo. Yſi. Hamio piſcis eſt ſaxatil' dextra ſiniſtraq; lateribꝰ virgis puniceis ꝑpetuiſ aliiſq; diſcolonbꝰ deſignatur. et dicitꝰ eſt hamio quia non capitur niſi hamo. Plinius vbi ſupra. Amiam ſiue hamiam vocant piſcem cuius incremētum diebus ſingulis intelligitur cum thinnis hec et palamides in pontum intrant gregatim ad dulciora pabl'a cum ſuis queq; ducibus.

Operationes.

A Ex li. de na. rerū. Hamius eſt piſcis ſaxatilis (vt ait yſidorus) id eſt lapidē gerit interius. hic admodū ſpecioſus ē. hn̄s in vtroq; latere quaſi vngulas ꝑpetuo colore puniceas. reliq̄ vo corpe diuerſis q̄dē ⁊ g̃tis coloribꝰ. totꝰ ī modū pāni ſerici variatus. B Hyrundo maris ſimilr̄ ē aui huiꝰ nōis. hec admodū loliginis ī aq̄ manet vt piſcis. ⁊ alas hn̄s ad amena eleuat etheris.

Ca. xliiij

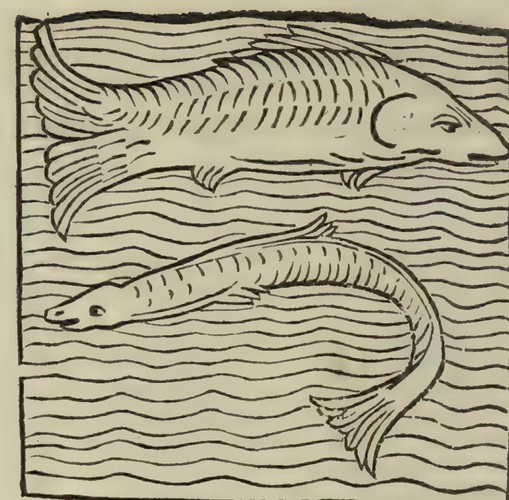
i

Cinus marinꝰ. Yſi. Icinus ab icio terreſtri nomē traxit quē vulgꝰ ericiū vocat. cꝰ teſtula dr̄ ſpinis aculeata in modū caſtanearū qñ adhuc ꝓpe de arboribꝰ cadūt. Caro eiꝰ moll' ⁊ minio ſimilis. Actor. Icinꝰ ipſe ē echinꝰ. de q̄ dcm̄ ē ſup ī tractatu de aīalibꝰ cap̄. lxxvij. Idē etiā videt ēē ethenais. licz Yſi. de his agat ſepatim tā q̄ de duobꝰ. idē etiā dr̄ ericiꝰ l' iriciꝰ

Operationes.

A Ex li. de na. rerū. Ericiꝰ ē piſcis marinus. hn̄s caput ⁊ os inferiꝰ (vt ait areſto) ⁊ exitū ſupfluitatū ſupiꝰ: q̄d ē ꝯ morē aīalium ceterorū. B Vtit aūt ſpinis loco pedū. Eiꝰ anriora ſepata ſunt. ⁊ inferiora ꝯtinua. horrori ē ceteris piſcibꝰ. q2 ſpinis hiſpidꝰ. vñ nō de facili ſit vlli piſciū p̄da. C Carnes eiꝰ vehemēter rubee ſunt. colore minio ſimiles. vt dicit Plinius.

Ca.xlv.

Alaoꝫ. Karkoꝛa. ⁊ kilok Yſidoꝛus.. Kalaoꝫ eſt piſcis maris. ſpecie multiformis. pluuiaqꝫ ceteris piſcibus ad vite remedium ⁊ impinguatõnis iuuamẽ eſſe ſolet. huic pro exicitio daꝛ̃. nã ſi multa pluuia fuerit oculis cecatur ac per conſequens cum cibum querere non poſſit. fame moꝛiꝛ̃. Idẽ Karkoꝛa vero eſt piſcis q́ poſtq̈ deprehenditur. multo viuit tpe. ⁊ cibat ſe ex ſe; q́a ſup eius inteſtina eſt nidioꝛ aqua.

k

Operationes.

A Idem. Kilock eſt piſcis marinus ĩ teſta multum aſpera latens. cuius oꝛificiũ ẽ in medio coꝛpoꝛis. B Sentit autẽ quicquit ei appꝛopinquat. et applicaꝛ̃ lapidibus cum ſuis pedibus poſterioꝛibꝰ. C Anterioꝛibus autẽ quibus ꝓ manibus vtitur quicquit per eum trãſit. quod nequaq̈ vincere ſe poſſe credit. tumeſcit. ſeqꝫ cõtrahit. ⁊ adheret foꝛtius lapidi cui applicatur.

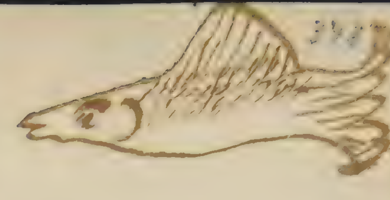
Ca.xlvj.

Arabo ⁊ Kylone. Yſidoꝛus. Karabo ſtercoꝛe viuit et luto. Fedaturqꝫ cibo. ꝓpter hoc aĩal põderoſum eſt; caudã habꝫ latã. ⁊ ĩdo qñ pugnat leuiter ſe vertit. Huius enĩ generis monſtra foꝛtiſſime pugnãt inter ſe; velut arietes; muniuntqꝫ ſe multitudine ſocioꝛum aduerſe partes. vnde frequẽter viſi ſunt ambulare ſicut greges. adinuicemqꝫ bella partiri. fiunt autẽ in anĩalibus bella quatuoꝛ de cauſis; ſcꝫ. ꝓpter naturalẽ ſuperbiaꝫ. ꝓpter cibum: ꝓpter coitum. propter fetum. ſicut gallina: propter fetuꝫ cũ coꝛuo pugnat. ⁊ anſer cum coꝛnice.

k

Operationes.

A Areſtotiles. Karabo ſicut ⁊ cancer ſanguinem nõ habet. durum habet extra ⁊ molle intra. nec eſt nutribile illud durũ; imo recipit ignem. B Accipit autẽ piſces ſicut cancer in profundo maris cũ duobus labijs ſuis. eoſqꝫ in duas partes diuidit; ⁊ ad os ſuũ ducit C Karabo ex piſcibꝰ dure carniſ moueꝛ̃ cũ cauda ſua motu veloci ſicut motu alaꝝ ſuaꝝ. D Eſt ãt genus q̊ddã ex q̊ generaꝛ̃ karabo.

quod eſt bone carnis anteq̄ oua ponat. poſtea vero male. Hoc genus exuit ſpolium in vere ſicut ſerpens. Ita cancer ⁊ karabo ſenectutem exuunt ⁊ que mollis teſte ſunt. E Marinū animal mollis teſte karabo coit ⁊ impregnatᷣ ⁊ malakye ſimiliter accidit. Karabo ⁊ ſibi ſimile in genere, ſcꝫ aīal mollis teſte, ouant coitu. Similiter eſt generatō malakye vt ſepia. ⁊ ſibi ſimile. F Mareſq̃ karabo tantum cuſtodiunt oua. Malakye autem ouat extra. ⁊ mas eijcit ſup femias ſperma: ſicut mares piſcium ſuper oua. G Ex lib de na. rer. Karabo ſm̄ Areſto. eſt piſcis qui qn̄ timet retrocedit. qn̄ vero nō timet ambulat ad interius naturaliter. H In eodem li. Kylon eſt aīal marinū q̊d ꝯ̄ nature cōis ordinē hꝫ epar in ſiniſtro ſplē in dextro. Nam in oībus aīantibus terre magnis ⁊ pūis eſt econuerſo.

Ca. xlvij.

k Oky. Areſtotiles. Koky eſt marinum aīal hn̄s dētes acutos ⁊ etiam pōit vnū ſup aliū. ſic em̄ genꝰ ſuum diuerſatᷣ a gn̄ibꝰ piſciū. q̄a piſces hn̄t q̄dē dētes acutos: ⁊ nō ē in eis aīal duas hn̄s acies dentiū. Actor: Koky ipſe eſt felchus. de q̊ dcm̄ eſt paulo ſupra. idemq̃ vitulus marinus. de quo etiaꝫ dicetur infra.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Koky eſt aīal ī terra ſicut in mari manens. cartillaginoſum hꝫ corpus vt ſapia: oſſaq̃ minus debito robulta: pre infirmitate aliqn̄ cruriū vix ambulare poſſit ſeq̃ in pedibus ſuſtentare. B Ambulatio ergo ip̄ius eſt potius ī vigore ſpiritus ⁊ leuitate corpis q̄ ex v̄tute. Dentes habet acutos valde. caudam paruā vt ceruus: renes vt vacca C Venter eius ſanguine caret. quia due vene que ramificantur ſup renes vſq̃ ad vētrem in eis nō pueniunt. D Cetera vero corpis membra ſanguinem hn̄t. E Hoc aīal hꝫ quatuor pedes. ⁊ habēt inflexiones digiti quinq̃ in vtroq̃ pede. figuraq̃ pedis eſt vt cauda piſcis: F In aquis ſpirare nō valet. dormit āt ppe mare ſup terraꝫ. ibiq̃ fetus ſuos parit duos aut tres. G Tranſacto vero die xij. poſt partum: ſequitur fetus matrē ſuā ad mare ⁊ hoc multociens in die vt aquiſ marinis aſſueſcat. Hoc aīal mamillas hꝫ vnde fetus lactꝫ. Vox eius eſt ſicut thauri maximeq̃ cū interficitur: difficulter autē interimi poteſt

Ca.xlviij.

Eo marinus. Yſidorus.
Leo marinus dictus eſt
l a ſimilitudine terreſtris

Operatões.

A Ambroſius. Leo
terribilis eſt in terris ſed
dulcis in fluctibus. Ean
dem habet diſpoſitionem. ⁊ virtutez ſicut
in terra quare tranſeo:

Ca.xlix.

Epus marinus. Yſidorus. Lep⁹
l a ſimilitudīe leporini capitis nū
cupatus eſt. Plinius. Venena di
ra non ceſſant in lepore: qui in in
dice mari etiam tactu peſtilens. vomitum
diſſolutōemq̧ ſtomachi ꝓtin⁹ creat: Idē
in li. xxxij. Lepus marinus venenū eſt in ci
bo vel potu datus: Nullū eſt aīal quin ei⁹
tactu intereat. Homo tactus ab eo piſcez
olet ⁊ moritur: Et lepus ſimiliter ex eo ta
ctus moritur: Sic vterq̧ alteri venenū eſt
In india nō capi viuentē affirmāt:

Operationes.

A Auicenna. in. ij. canone. Lepus ma
rinus eſt aīal oſtreatū lutoſum declinans
ad rubedinem aliquantulū B San
guis eius calidus eſt mundificās pannū.
C Caput eius aduſtum generat pilos
in alopitiis ꝓprie cum adipe vrſi. ⁊ ī tyria
valde: D Cum autez ex eo fit empla
ſtrum ſicut eſt abradit crines ⁊ pilos
E Item abſtergit viſum emplaſtri mo
re ſuperpoſitū ⁊ ſicut colliriū. Numerat̄
autem inter medicinas venenoſas: ⁊ īter
ficit eum vlceratione pulmonis: F
Pli. li. xxxij: Leporis marini feminā ſi mu
lieres grauide aſpexerint ſtomacho nau
ſeante: ſtatim abortum faciunt: G
Remedio eſt mas ob id īduratus ſale. vt
in brachealibus habeat̄. H Lepus
marinus venenatus quidē eſt. Sȝ eius ci
nis in palpebris pilos īutiles emulſos co
bibet. I Idem. Lepus ſtrumas ſa
nat. ita vt celeriter remoueātur: E lepore
quoq̧ marino recenti iubent quidam po
dagram fricari. K Sanguis ei⁹ ⁊ fel
(ſi necetur in oleo) valet ꝯ carbunculos
L Auicenna in canone vt ſup̄. Lepus
marinus eſt venenoſus ſi de ipſo in potu
datur accidunt ꝯſtrictio ābelitus. ⁊ rube
do oculoꝝ. tuſſis ſicca ſputum ſanguīs di
fficultas vrine: Urina violacea ⁊ egeſtio
ſimiliter vel dolor in ſtomacho. vomitus
ſuperfluus colere ⁊ ſanguinis ycthericia ⁊
anguſtia ac dolor renū. ſudor fetidus. hor
ror cibi. M Et cū videt eger piſces
terretur ab eis. ⁊ inuenit ſaporez fetidi pi
ſcis in ore ſuo. ⁊ in eructuatione cū ſalſedi
ne. Plures autem qui ex eo euadunt. ī pty
ſim cadunt. N Confert autem eius
curationi lac caprinū. quod eſt iuuamen
tum vltimū O Lac quoq̧ azininum
⁊ lac mulieris ex mamilla. ⁊ eius cācri flu
uialis, ⁊ ericius aſſatus aut ſanguis eius
fortes autem medicine ſunt calamentum
fluuiale calidum: recens ⁊ ſanguis āſeris
⁊ vrina hominis antiqua ⁊ cetera. P
Signum vere ſanitatis eſt. quādo vidēs
piſces non terret̄ ab eis, ⁊ comedit. Cūq̧
cadit in ptyſim curetur ptyſis

De piſcibus.

Ca.l.

l Euiathan ⁊ ludolachra. Yſi. Leviathan ſiue leuim ē piſcis ſerpētinus. de q̄ ſcꝫ ſup̈ dcm̄ ē in tractatu de aīalib⁹. ca.lxxxiiij. Yſi. Ludolachra eſt aīal natura ⁊ forma mirabile duas habn̄s alas in facie duas in dorſo. q̄bus mira velocitate nitit̄ quocunq̃ voluntas eā impulerit.

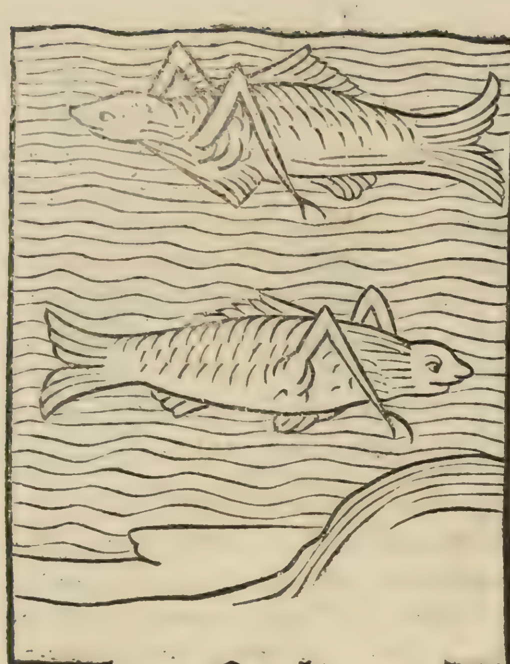

Ca.lj.

l Oligo. Yſidorus. Loligo eſt mōſtrum in quo natura luſiſſe videt̄ Nam cute ſquamoſum cū gregibus piſcium maris profunda ſcrutat̄. Cū autem aquas faſtidierit: leuat ſe cum alis pennigeris quas in hoc illi natura dedit: ⁊ cum volucribus ethera ſcandit Sed q̄a flatus ventorum ſuſtinere nō poteſt: poſt modicum vbi ventis cōcutitur ad aquas redire cogitur. ⁊ in profundum relabitur

Operationes.

A Plin̄. li. ix. Loligo eſt piſcis mollis ſanguine carens ſicut ⁊ ſepia: Caput habet etiam ſicut ⁊ ſepia inter ventrem ⁊ pedes. B Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his longiſſimi ſunt ⁊ aſperi. q̄bus ad ora cibos admouent: ⁊ in fluctibus ſe velut anchoris ſtabiliunt. Loligo etiā volitat. extra aquam ſe efferens. C Sepia quidem in terreno parit inter arundines ac in alto cōſeruata. oua edunt loligines. D Item Loligines ſicut ⁊ ſepie coeunt linguis. brachia inter ſe componētes ⁊ in cōtrarium natantes. ore quoq̃ pariunt. E Loligines etiam in littore mire magnitudinis ſunt. ſed in mari nr̄o v. cubitorum. nec oſſa nec ſpinas habet. F Idem in libro. xviij. Loligo volans ſignum eſt tempeſtatis G Yſidorus Tradunt in occeano mauritanie tantam multitudinem loliginum ex aqua euolare vt etiam naues demergere poſſint. H Phiſiologus. Loligo capitur aliquando quinq̃ cubitorum. Caput habet inter pedes ⁊ ventrem. vltra duos annos raro eſt eorum vita. J Aliquod eorum gen⁹ aſperrimum eſt que pugnature turrinis ſe munientes ſtabiliunt.

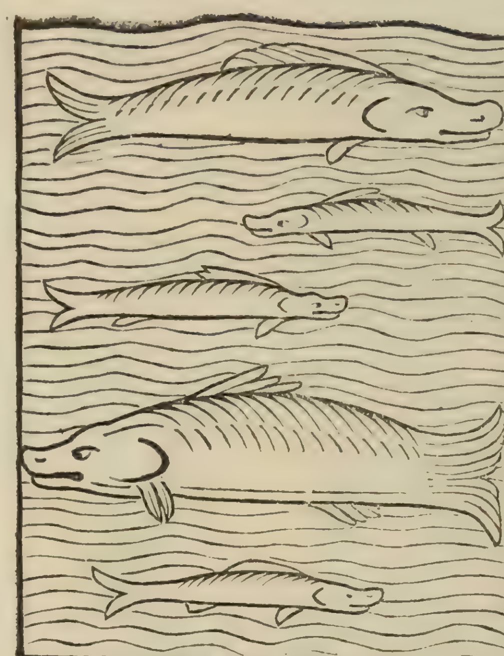

Ca.lij.

l Ocuſta maria: Phiſiologus. Locuſta marina iuxta Pli. q̄tuor h₃ cubitos in lõgitudīe. hyeme leditur Autumno ⁊ vere pingueſcit. ⁊ plenilunio magis. Ex li. de na. rer̄. Locuſta fluuialis eẽ̄ria q̄ locuſta cãpeſtris. pedes añriores h₃ lõgiores. nec ruminat in anteriori p̄te ſicut aĩalia cetera. ſ₃ ad poſteri⁹. ſc₃ in extremo ſtomachi ſui cum dentibus in vẽtre ſibi herentibus.

Operationes.

A Pli. li. ix. Locuſte piſces cruſta fragili muniunt̄ In eo genere q̊d caret ſanguine latent menſibus q̄nis. Similiter ⁊ cancri. q̄ eodẽ t̄pe occultant̄. B Et ãbo veris principio ſenectute in more anguiũ exeunt. renouatiõe tergor̄. Ceter̄ ĩ vndis natant. Locuſte reptantiũ more fluitant. C Si nullus ingrauat metus recto meatu cornibus. q̄ ſunt rotunditate p̄pilata ad latera porrectis. ⁊ eiſdẽ erectis ĩ pauore. oblique in latera p̄cedãt. Cornibus inter ſe dimicãt. D Viuũt ãt hmõi locuſte in petroſis locis. In indico mari locuſte. quaterna cubita implent. E Polippum intantum locuſta pauet vt ſi iuxta viderit omnino moriat̄. Locuſta q̄₃ conger inimicus lacerat ⁊ perimit.

Ca.liij.

l Ucius: Actor. Lucius eſt piſcis fluuialis ore lato. ⁊ dentibus acutiſſimis: minor̄ piſciũ deuorator. Cui tam̄ perca ſquamis ⁊ brãchijs aſperrimis armata reſiſtit vt non ei preualeat. nec dentibus eius p̄da fiat. Veſcit̄ ãt lucius venenoſis: vt bufonibus ⁊ hmõi Et tñ infirmis dr̄ eſſe in cibo ſanus. Si qñ naſſa in q̄ incluſus fuerit. ex a q̄ leuata luce₃ diei viderit. raro vel nunq̄ accidit. vt poſtea diuti⁹ remaneat: ſ₃ q̄ſita ſibi via euadit:

Operationes.

A Ex li. de na. rer̄: Lucius eſt piſcis. q̄ ⁊ lupus a q̄tilis appellat̄. Hic ſi fluuiales aquas cibũq₃ p̄ vita ſufficientẽ habuerit p̄ ſucceſſus t̄pm in lõgitudinẽ maximam eualeſcit. Cibus eius ſunt piſces: ⁊ quicq̄t ranar̄ more repit. Piſcẽ ad magnitudinẽ p̄pe ſui ꝯmedit. B Nam vbi victũ ſubegerit. Caput primũ ore deuorat quo digeſto paulatim addit ſequentia. donec totũ ꝯſumat: Pari q̄₃ generis ſui parcere recuſat. vel ob naturalẽ crudelitatem. vel quia auidus eſt cibi. rapineq₃ impaciens Nam ⁊ p̄pa ſemina p̄ſequit̄ vbi piſcis forma ſuſceperint. C Eſt autem piſcis quidam habens acres ſquamas: ⁊ pinnulas acutas. quem ſi lupus aquaticus p̄ ca

De piſcibus.

put apprehenderit cito tranſglutit. Si vero a parte caude non poteſt quoniã in cõtrarium aſperari geſcunt B Lucius in cerebro lapidem criſtallo ſimilem gerit ſed hoc cum evũ in lõgum duxerit Inp̃gnatur hic piſcis, vt dicit Areſtotiles. flante vento ſeptentrionali. ſimiliter ⁊ piſces qui in longitudinem evaleſcunt. feĩa pregnans aquas aſcendit. quanto poteſt r̃motius a loco ſuo in quo habitare conſuevit Ibiq3 oua parit. vt filij ſui nõ ſint ei impedimentum prede. E Et hoc ꝓpter crudelitatem naturaleʒ. vel ꝓpter cibi rapineq3 inuidiam. F Alij dixerunt ꝙ aſcenderet ꝓpter dulciorẽ aquaʒ. qm̃ aq̃ tanto ſemꝑ eſt dulcior quãto fonti ꝓximior. Lucius tante auiditatis eſt vt piſcem quem totũ q̃ntitas eius deglutire non ſuſtinet dimidium incorporet.

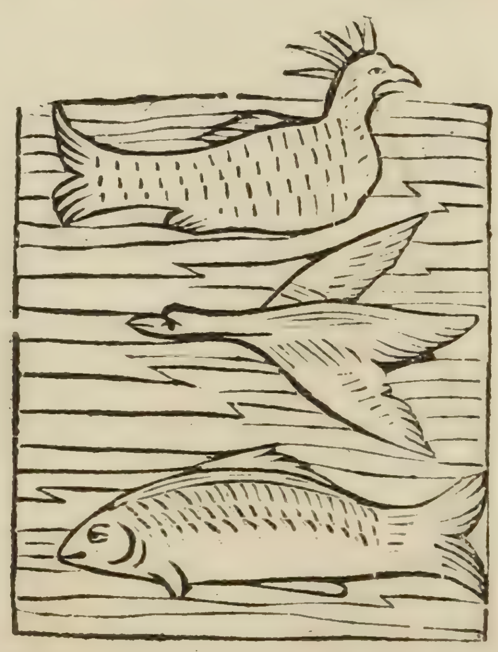

Ca. liiij.

Lupus marinus. Yſido. Lupus a velocitate appellat̃. in quo lupo terreſtri aſſimilat̃. quia ſcʒ improba voracitate alios pſequitur. Eſt aũt piſcis captura ingenioſus. Nam ⁊ rethi circumdatus. fertur arenas arare cauda. et ita conditus trãſire rethe. Pli. li. xxxij. Lupus marin⁹ in ꝓuidendo min⁹ hʒ ſolercie ſʒ magnũ robur in penitendo. nam vt heſerit in hamo tumultuoſo diſcurſu laxat vulnera. donec excidant inſidie.

Operationes.

A Idem li. ix. Pregelidam hyemẽ oẽs ſentiunt piſces. ſed maxie q lapidẽ in capite exiſtimant̃ hr̃e. vt lupi ⁊ pagri. Cumq3 aſpere fuerint hyemes multi capiunt̃ ceci Lupoꝝ v̂o ſunt laudatiſſimi q appellant̃ lanati. candore molliciaq3 carnis. Meliores ſunt lupi in amne tiberi inter duoſ põtes ꝙ̃ alibi; B Piſciũ lupus bis in anno parit. Nigidius eſt actor lupũ. mugili caudam p̃rodere. eoſdemq3 mẽſibus ſtatis concordes eſſe. C Idem in li. x. Produnt̃ vt dcm̃ eſt mugil ⁊ lupus clariſſime audire. D Ideʒ in li. xxxij. Tradit etiam Ouidius lupũ rethi circũdatũ. cauda arenas arare. atq3 ita ꝯditũ trãſire rethe. E Areſto. Lupi marini cũ intrant pellagus poſtea redeũt et aſcendũt ſuꝑius mag̃ velocitate ſicut delphinus. Oẽs ãt lupi magnoꝝ corꝑm hanelãt aerẽ attrahentes F Ambroſius. Lupi deniq3 in mari ſunt teneri q̊s neſcit agnus timere. Et ſecundũ Yſaiam ſimul paſcũtur lupi ⁊ agni.

Ca.lv.

m Egar. Milagus. et Mil
uus: Ex li. de na. rerum.
Megaris eſt piſcis mari
nus duaꝝ palmaꝝ lõgi
tudinis: Uilis habet̃ in
ꝑtibus in q̇bus capitur
Sȝ cũ ad remotiora ſal
ſus reducit̃. Raritas eiꝰ p̃ciũ facit. Recen
ter tñ captꝰ. ⁊ ſine ſale delicatiorẽ cibũ edẽ
tibus facit. Eſt ãt (vt fert̃) nociuꝰ p̃cipue
febricitãtibus: Uñ poeta dicit: Et mega
ris noxiꝰ oĩs erit. Jorath vbi ſup̃ Milago
cũ eiꝰ pulli volãt: ꝑcatio ẽ ſuꝑ tẽpeſtatẽ ma
ris. Yſi. Milago piſcis eſt ſic nõiatus q̇a
ſuꝑ aq̃ euolat. Quociẽs autẽ cernit̃ extra
aquã volitãs tẽpeſtates mutari deſigñt.

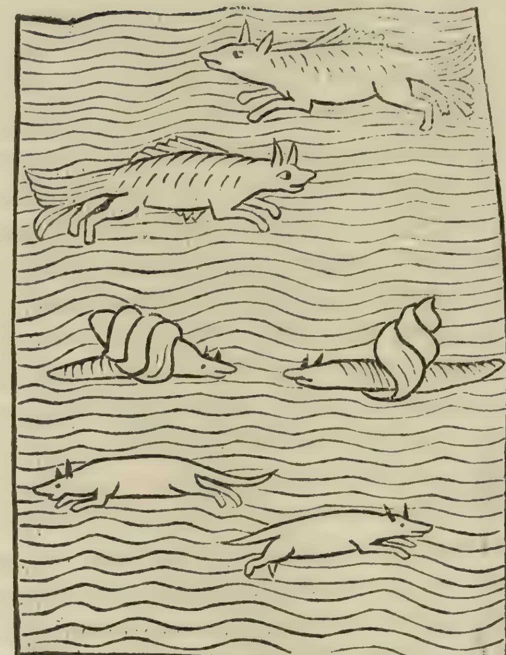
Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ: Milago volitat ſuꝑ
vndas in ſignũ leticie, ꝙ ceſſauit tẽpeſtas
hoc ꝯ morẽ alioꝝ piſciũ ⁊ monſtroꝝ mari
noꝝ: q̇ oriẽte tẽpeſtate vident̃ q̃ſi ſuꝑ aq̃s
ludere. B Pli. li. ix. Miluus ſubit in
ſũma maria piſcis ex argumẽto appellatꝰ
lucerna: liguaq; ignea ꝑ os exerta tranq̇l
litas noctibus relucet. C Attollit e
mari ſeſq̇pedalia fere cornua, ab hiſq; no
men traxit.

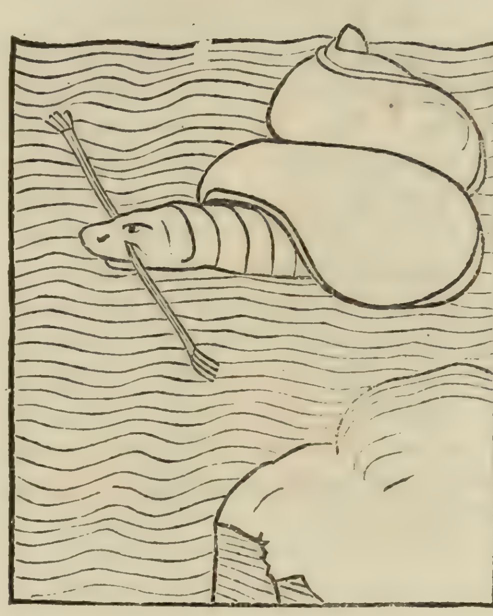
Ca.lvj.

m Ugilus. Yſi. Mugilꝰ ex eo nomẽ
hȝ ꝙ ſit multũ agil̃. Nã vbi diſpo
ſitas ſenſerit piſcatoꝝ iſidias. cõ
feſtim retrorſuȝ rediẽs ita rethe trãſilit. vt
volare piſcẽ videas. Pli. li. ix. Mugilũ na
tura ridet̃ i metu capite abſcõdito. totos
ſe occultare credentiũ. ijſdẽ tñ tãta facili
tas: vt i fenice ⁊ narbonẽſi ꝓuĩcia coitus
tꝑe e viuarijs mare linea lõginq̃ ꝑ os ad
brãchias religata emiſſũ i mare. eodẽq; li
nea retractũ. feĩe ſeq̃nt̃ ad littus. rurſuſq;
feiaȝ mares ꝑtꝰ tꝑe. Jn narbonẽſis ꝓuin
cie. ⁊ in nemuſiẽſi ag̊ ſtag̊. ſ. laterna appella
to: vbi hõies delphini ſocietate ⁊ mugilũ
piſcant̃: Mugilꝰ ⁊ lupꝰ odio flagrant mu
tuo. Mugiles alioꝝ piſciũ vĩ timẽtes ſuꝑ
naues exiliũt ⁊ tã p̃cipue velocitatis ſunt
vt trãſuerſa nauigia iterim ſuꝑiactẽt. Jõ
li. xxxij: Mugil ſcit i eſca hamũ eẽ. atȝ iſidi
as nõ ignorat. tãta ẽ ei auiditas vt cauda
v̓berãdo cibos excutiat. Jorath. Mugil̃
ẽ piſcis velociſſimꝰ in aq̊s fluuialibꝰ. ſȝ na
turaliter icautꝰ. nã deridet̃ eiꝰ ſtulticia. cũ
i metu capite abſcõſo. totꝰ corpꝰ abſcõſuȝ
ac ſecuꝝ credit. hic cũ lucio iĩmicitias. hȝ
hyeme tm̃ ⁊ hmõi cã credit̃. q꞉ tũc rarus ẽ
cibus ꝓ q̊ dimicant. Eſtate vero abũdat
⁊ ideo tunc ad ꝯcordiam redigunt̃.

Ca.lvij.

Us marinus. Muſculus 7 muſte
m la: Mus marinus ad terram exit.
ibiq; foſſam faciens oua parit. ac
rurſus terra obruit: Poſt triceſimã vo diẽ
rediens iterꝝ foſſam aperit. 7 fetus ĩ aquaꝫ
ducit. hoꝝ fetus inter inicia viſu carent. ſi
cut fetus oĩm fere aquatiliũ Yſido. Muſ
culus dictus eſt eo ꝙ ſit balene maſculus.
Eius eñ coitu hec belua ꝯcipere ꝓhibeť.
Sunt autem muſculi cocblee quoꝝ lacte
concipiunt oſtree. Pli.li.ix. Amicitie ſunt
exempla muſculus 7 balena. Quandoq;
pregraui ſuperciliorꝝ põdere obrutis ei⁹
oculis infeſtantia magnitudineꝫ in vada
prenatans demonſtrat. oculorumq; vice
fungitur. Idem in libro. xj. Muſcul⁹ ma
rinus qui balenaꝫ antecedit nullas habet
dentes ſed pro his ſetas intus. ob id eciã
hirſutam dicunt appellatam. Idem in li.
ix. Muſtele piſces menſe deputãtur quas
inter alpes lacus rechie bigrãtinus emu
las murenis generat. Areſtotiles. Muſte
la ſicut delphinus et foca viuos fetus de
corpore ſuo edunt 7 cum partus ediderĩt
ſi erga ſuos caulos inſidias quemq̃ mol
liri preſenſerint ipſos tuentur etatis tene
re pauorem affectu materno comprimũt.
orsq; aperiunt: 7 innoxio dẽte partus ſu
os ſuſpendunt. Interno quoq; corpore re
cipere. ac genitali aluo feruntur abſcõde
re donec illos ad ſecuritatem deferãt. aut
ſui corporis obiectu defendant.

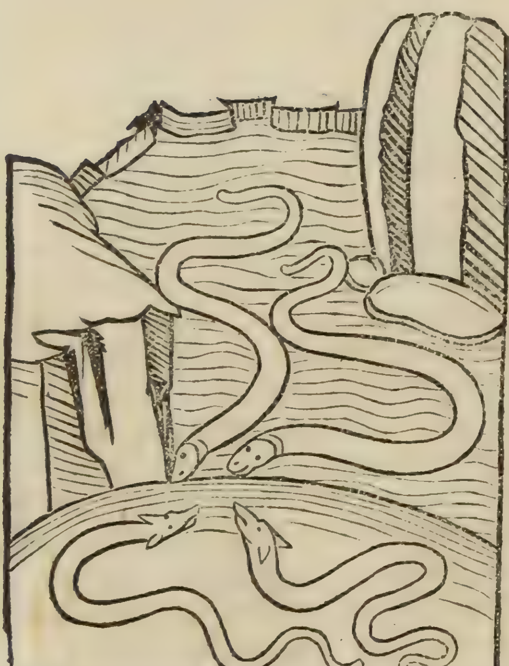
Ca.lviij.

Urix. Yſido. Murix eſt cochlea
m maris ab acumine 7 aſperitate di
cta. que alio nomine conchilium
dicitur. eo ꝙ circũciſa ferro lacrimas pur
purei coloris emittat. ex quibus purpura
tingitur. 7 inde oſtrum appellatum eſt. ꝙ
hec tinctura ex humore teſte elicitur. Mu
rianus autem tradit muricem echineum.
Plinius libro nono. Murices conche ma
rine ſunt que latent circa canis ortum tri
cenis diebus 7 ſtatuto tempore exeunt. p̃
cioſum liquorẽ tingendis veſtibus in me
dijs faucibus habent vtilem. Sꝫ is color
in ſola vena candida reperitur. Reliquũ
vero corp⁹ ſterile eſt. Uiuis quoq; tantuꝫ
hic color exprimitur quia morientes cum

vita ſuccum euomunt. non habēt ſphericū os neqꝫ rotundum ne in angulos prodeū te roſtro ſed ad conche modum vtroqꝫ latere clauditur. Idem in eodem. Animalia marina que ſunt dure teſte vt murices aut purpure ſaluiario lentiore proueniūt (ſicut a creſcente humore culices) atqꝫ ſpuma maris in caleſcente cum admiſſus eſt ymber. Et he pariunt in vere.

Operationes.

A Plinius; libro. xxxij. Muricum teſte cinis vtiliter cum melle illinitur vlceribus capitis: B Idem quoqꝫ cinis bonum eſt dentifricium. Et maculas purgat in facie muliere cum melle illinitus. cutēqꝫ erugat. extenditqꝫ ſeptenis diebus illitus ita vt octauo candido ouorum foueatur: C Idem ex oleo valet ad parotidas et ſtrumas. Panniſqꝫ reſiſtit vtroqꝫ modo: ſiue opus ſit incipiētes diſcutere. ſiue cō coctos emittere D Item. Muricum cinis cū oleo tumores tollit. Ciniſqꝫ teſtarum eaꝝ melle mām̄as mulierum efficaciter ſanat.

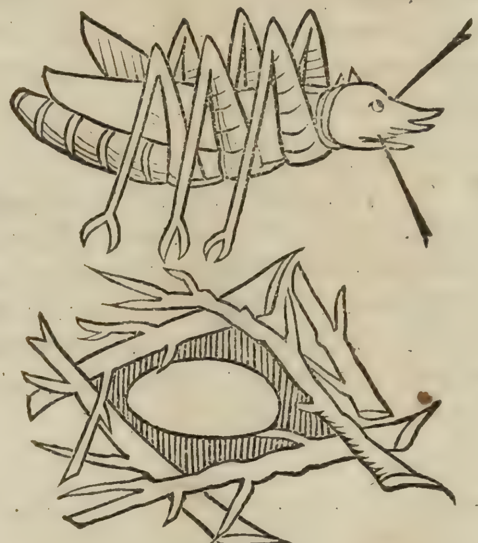
Ca. lix.

Murena. Yſidorus: Murenā greci mirenam vocant. eo ꝙ plicet ſe in circulos. Hanc feminini tantū ſexum tradunt ⁊ a ſerpente cōcipere. Ob id a piſcatoribus tanq̄ a ſerpente ſibilo euocatur ⁊ capitur. Ictu fuſtis difficulter interimitur. ferula vero protinus animā eam habere in cauda certum eſt. Nam capite percuſſo vix interimit. cauda ſtatim examinatur. Plinius li. ix. Murena eſt piſcis longus molli cute intectus hyeme latet. nec capitur niſi diebus eſtatis. ſicut cōger ⁊ om̄es ſaxatiles. Exit in terram. ſicut ⁊ polippus. huic emula ⁊ muſtela. Quibuſdam piſcibus date ſunt pinne vice pedū Quibuſdam vero nulle ſunt. vt murenis. quibus nec branchie. hec flexuoſo in pulſu corporum ita mari vtuntur. vt ſerpentes terra. In ſicco quoqꝫ repūt. Murena quocunqꝫ menſe parit. cum ceteri piſces ſtatuto tēpore pariant. Oua eius citiſſime creſcunt In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ex libro de naturis rerum. Murene ſicut dicit Plinius. libenter ſe tenent inter harundines et ligna. vt ſi forte retibi concludātur flexu multiplici euadant. hee morſum venenoſum habent. ſed capitis eorundem cinere morſus ſanatur. Pericloſum eſt eas in cibum ſumere. niſi prius in vino optime ac diutiſſime decoquantur. ⁊ ſpeciebus aromaticis maximeqꝫ pipere condiantur. venenoſo namqꝫ habundant humore. vnde nec de facili cedunt coctioni Item murenam (iuxta baſilium) vipera ex aquis in ſiccū euocat ad coitum. Iorath vbi ſup. Murena non a ſuo ſimili ſed a ſerpēte ſibilo ad ſiccum euocata concipit. nec aliquid tam̄ ſerpenti ſed ſibi ſimile gignit. Ambroſius. Uipera quidem ad littus maris ſibilo murenam euocat. venenūqꝫ ſuū vomit. Illa ſtatim venit ⁊ cum eo coit. et poſt vipera venenum ſuum reſumit.

Operationes.

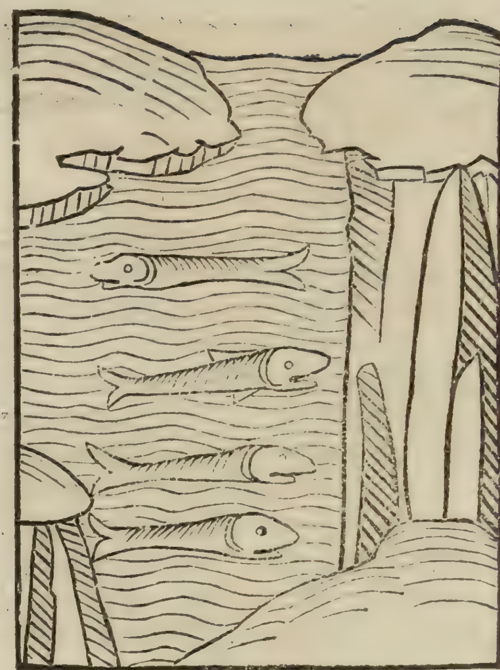
De Piſcibus.

A Plinius vbi ſup̄. Murene morſus ca pitis ipſius cinere ſanat̄. B Liche nas etiam ⁊ lepras ſoluit murenaꝝ cinis cum ternis obulis mellis.

Ca. lx.

m Ultipes. Ex libro de naturis reꝝ. Multipes piſcis marinus eſt. a re nomen habet. Huic pedes a late re ꝑcedunt: In hieme coit. ⁊ inter ceteros piſces ſibi nidum ex ſurculis conſtruit: ꝑ duos menſes ouat. ⁊ hoc vnum ouum tm̄ adinſtar nucis paruū. Femina per. xl. no ctes ſedet et ouū a ſe editum fouet ex quo fiunt piſces innumerabiles Quod ſi non eſſet. multum eorum genus decreſceret. quia ſeipſos inuicem conſumunt. ⁊ multe cōmeſtionis ſunt. Multipes aſtutia ma gis q̄ȝ fortitudine vincit karabo monſtrū marinum quod validum eſt ac robuſtum Cuius victorie ſignum eſt. nam ſimul ca pti in rethi reperiunt̄ karabo frequenter mortuus īuenitur aut letaliter vulnerat᷒. Eſt etiam quoddam genus multipedis naturaliter aſtutum q̊d in aque ſuꝑnatat ⁊ dorſi teſtam ad ſolem ponit vt deſiccet̄ ac durior fiat. ſic vt ſalſas maris aq̄ſ: ⁊ ad uerſa ſcopuloꝝ pati valeat. Actor. Multi pes ip̄e eſt polippus iuxta pliniū. de quo plenius inferius dicetur.

Ca. lxi.

m Ullus vl' Mullus. Ex libro de na turis reꝝ. Mulus eſt piſcis mari nus (vt ait pli.) modice q̄ntitatiſ gratia nobilitatis in eſum tm̄ datus nobi libus. Rariſſimus tamen eſt quē ſeptentri onalis tantum gignit occeanus. Horum tamen genera plura ſunt. Quidam alga et oſtreis ac limo ceteroꝝūqȝ piſciū carne veſcunt̄. Nobiliores āt in inferiori labio vel labro gemina barba inſigniuntur. vi ctuſqȝ eoꝝ eſt q̊d iuxta ripas aeris ſereni tatem concreuerit. Mulū nobilem expirā tem numeroſa coloꝝ varietate ſpectari ꝓ ceres gule narrant. Seneca de naturalib᷒ queſtionibus li. vij. Incredibilia ſicut iā ſuꝑius dcm̄ eſt ſunt oꝑa luxurie in cubili piſceſ natāt ⁊ ſub ip̄a mēſa capit̄ q̄ ſtatim in menſam transferat̄. Paꝝ recēs videtur mulus niſi q̄ in ꝯuiue manu morit̄. Obſer uatur morientium color. quem in multas mutationes mors ip̄a luctāte ſpū vertit. Rubor primū deinde pallor ſuffunditur. lōga ſomniculoſa īertiſqȝ luxurie expecta tio Nolunt attingē niſi eodē die captū. q̄ ip̄m (vt aiūt) mare ſapiūt. ⁊c̄. Xſi. Mulus vocat᷒ ē eo q̄ȝ moll' ſit. ac tenerrim᷒. c᷒ cibo tradūt libidinē īhiberi. ⁊ ocl'oꝝ aciē ebeta ri. hōies v̄o q̄ his ſepe paſti ſunt piſcē olēt

Mulo in vino necato. qui inde biberint. tedium vini habent. Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ip̄o iaceat. ⁊ tincturā caro piſcis ex fimo mutuet̄.

Operationes.

A Plinius. Mulus ꝯtra paſtinacas ⁊ ſcorpiones terreſtres ſiue marinos. ⁊ dracones atq̄ʒ ſpalangia prodeſt illitus. aut in cibo ſumptꝰ. B Eiuſdē q̄ʒ recētis e capite cinis contra oīa venena valet Et ꝓuatim ꝯ̄ fungos. C Itē ꝝ cinis e capite muloꝝ attritos ſciaticos liberat. Cōburuntur āt in vaſe fictili ⁊ cū melle debēt illini. D Mulos aūt in cibo inutiles neruis inuenio. Eoꝝ q̄ʒ cibo tradūt oclorum aciem hebetari: In menſtruis vero mulieꝝ auxiliat̄ mulus. Inueterati muli ⁊ in potione triti vomitiones concitant. E Muloꝝ ſalſamēti cinis carbunculos diſcutit. Mulꝰ āt in vīo necatꝰ (vt dcm̄ ē) his qui biberint inde vini tediū afferūt.

Ca. lxij.

m Onachus marinꝰ ⁊ Monoceron Ex li. de na. reꝝ. Monachi maris dicti ſunt. quia caput hn̄t in mod̄ monachi recēter raſi coronā deſuꝑ raſam ⁊ candidā: ⁊ circulū in modū criniū ſuper loca aurium. faciem tamen non habet in toto ſimilem homini quia naſum hʒ piſci ſimilem. ⁊ os naſo continuū. Ceteꝝ in inferioribus habet formā piſcis. hoc monſtꝝ hōīes ſuꝑ ripas mariſ ambulantes libenter allicit. ⁊ coram eis ſuꝑ aquas ludit. ꝙ ſi hōīem admirantem propinq̄re viderit appropinquat ⁊ ip̄e. ⁊ ſi dat̄ facultas hominem rapit ⁊ traijcit ī profundum. ſicq̄ʒ carnibus eius ſaciatur.

Operationes.

A In eodem li. vt ſup̄. Monoceron eſt monſtꝝ marinū. hn̄s in fronte cornu maximum: quo naues obuias penetrare poſſit ac deſtruere. ⁊ hōim multitudinū perdere B Sed in hoc pietas creatoris humano generis ꝓuidit. q2 cū tardū aīal creatū ſit. naues eo viſo poſſunt effugere.

Ca. lxiij.

n Arcos. Nautilos ⁊ Nubes. Yſid. Narcos teſte Areſto. tāte v̄tutis eſt piſcis. vt mediāte lino ⁊ calamo ad manuʒ piſcatoris hamū tenētis accedat ſtupor ⁊ īſenſiblitaſ imo ⁊ totū corpꝰ ſtupefacit. niſi citiꝰ hamū deijciat. Inde ē ꝙ etiaʒ ſtuporifera vt papauer ⁊ hmōi cetera dicuntur narcotica.

De piſcibus.

Pli.li.ix. Nautilos qui ab alijs vocatur
põpilos inter precipua miracula maris
computat᷑. Nam ſupinus in ſumma eq̄ꝝ
guenit. ita ſe paulatim ſubrigens vt emi
ſſa p fiſtulam aqua velut exoneratus ſenti
na facile nauiget. Poſtea prima duo bra
chia retorquens mẽbranam inter illa mi
re tenuitatis extendit. qua velificante in
auras ceteris brachijs ſubremigans. me
dia cauda vt gubernacło ſe dirigit ita va
dit alto liburnicaꝝ gaudens imagine. ſi
q̄d pauoris interueniat hauſta ſe mergẽs
aqua. Ex li. de na. reꝝ. Nubes ſm Areſto.
eſt piſcis in aqua viuẽs applicat᷒ ad petrã
Aqua non ōn̄dit nec ſeparatur. niſi p attra
ctionem inſpirationis concitus.

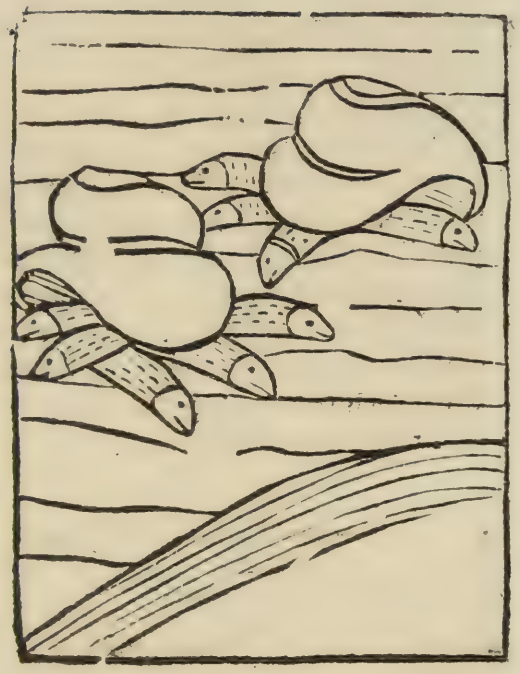
Ca. lxiiij.

N Ereides 7 orcha. Yſidorus. Ne
reides ſunt belua marĩe toto cor
pore hirſutis hiſpide. Habentqꝫ
ſpeciem aliquam formatam cum homĩe
Horum aliqua cum mortalis cõditionis
imitatrix emori debet. auditur procul ge
mitus eius ac planctus. de his plenius di
ctum eſt ſuperius in cap̄. Balena. Ex li.
de na. reꝝ. Orchum monſtrum marinum
eſt (vt ait Plinius) eius ymago nulla po
teſt exprimi r̄preſentatione. niſi q̄ ſit mol
lis carnis immenſe. hec balenas q̄ui odio
perſequitur. dentibus truculentis ſecreta
feminarum irrumpunt. Ac morſu lacerat
Ille vero ad flexum immobiles. ad r̄pug
nandum inertes. pondere ſuo onerate. ac
pinnis inualide. Solum nouerunt auxili
um in altum mare refugere ſeqꝫ toto occe
ano defendere. Ecõtra vero orche in ma
licis pertinaces laborant fugientibus oc
currere. 7 incautas anguſtijs trucidare. in
uada vrgere. ſaxis illidere. 7c.

Ca. lxv.

Rbis. Yſidorus. Or
bis dictus eſt a figura
ſcilicet quia rotũdus
eſt. 7 totus ĩ capite cõ
ſtat. Plinius libro tri
ceſimo ſecundo. Du
riſſimum eſſe piſcium
conſtat eum qui orbis
vocatur rotundus eſt ſine ſquamis.

Ca.lxvj.

O Strea. Ex li. de na. rex. Oſtreum vt dicunt Ambroſius 7 Yſidorus Cumq; teſtam aperit vt clemētioris aure delicijs glorieꝛ. Sz cancer inſidias ei repentinas p̄tendit. 7 lapidez inter eius teſtas proijcit. ne illas ꝯiungē poſſit 7 ſic oſtree carnes corrodit. Oſtreū ſiquid in ſiccum vel in ſicco iacens. iam vt in domo conchas tp̄e acceſſionis maris aperit Yſidorus. Eſt aūt in oſtrea precioſiſſima margarita naturaliter infixa q̄ maris aq̄ in ea ſolidaꝛ. Que etiā difficile apd̄ reges inuenitꝛ 7 in littoribus quaſi vilis iacens. a vulgo ſaxis aſperis et cauteribus colligitur. Pli. li. ix. Silicea teſta incluſis fatendum eſt nullum ieſſe ſenſum vt oſtreis putreſcente limo ꝓueniūt ac ſpuma circa nauigia diutius ſtātia defixoſq; palos 7 ligna. Nup compertū in oſtrearijs humorez fetificum effluere in modū lactis.

Operationes.

A Oſtree peculariter contra venena leporis marini aduerſanꝛ. eiſq; menſaꝝ diuitum palma tribuitur. ſtomachum reficiunt. faſtidijs medenꝛ B Additq; luxuriam frigus obrutis niue: ſumma mōtium 7 maris yma miſcens. C Aluū leniter emolliunt: coctaq; mulſo tenaſmo qui ſine exulceratione ſit liberant D Veſicaꝝ etiam vlcera repurgant E Cocta v̄o in conchis ſuis ſicuti venerint clauſa mire diſtillationibus ꝓſunt. Horū teſte cinis vuam ſedat. 7 ꝯſillas admixto melle: F Areſtotiles. Eſt autē piſcis de genere oſtree. i. teſte dure. q̄ cauda natat 7 repit. G Dyaſcorides. Oſtree porphire vn̄ purpura tingitꝛ cochlee ſunt q̄ vſte deſiccatiue v̄tutis ſunt quibus 7 ceteraꝝ cochleaꝝ virtute ſunt ſiles. H Nam 7 ego eis vſus ſum in reumatica et diuturna 7 que difficile concarnanꝛ vulnera 7 caua: 7 nimis ꝓfunda. q̄s vſtas apposui cū adipe veteri 7 butiro nouo.

Ca.lxvij.

P Agrus Pauus Pectine 7 Perca. Yſidorus. Pagrus piſcis eſt quē greci fagrum ideo nūcupant. q̄ duros dentes habeat. ita vt oſtreis in mari alatur. Actor. Pagrus 7 ipſe eſt dentix. de q̄ dictū eſt ſupius. Pli. li. ix Omnes quidem piſces pregelidam hyemem ſentiunt ſed maxime qui lapidem habere i capite eſtimātur vt lupi 7 pagri.

Cumq; aſpere fuerint hiemes. multi ex eis ceci capiuntᵉ ſicut de lupo mario dictum eſt ſupius. Ex li. de na. rex. Pauus maris dictus eſt a pauone volucre. qm̄ ei ſimilis eſt in coloribus. dorſo em̄ ꝛ collo pictus ē colore diuerſo. In eodem li. vt ſup̄. Pectines maris armantur vnguibus. lucent in tenebris ignium more In magnis frigoribus ꝛ magnis eſtibus recondantur. quia tpatum aerē eos habere oportet vt viuāt cū exceſſum paſſionū in elemētis vngues eox non pati valeant.

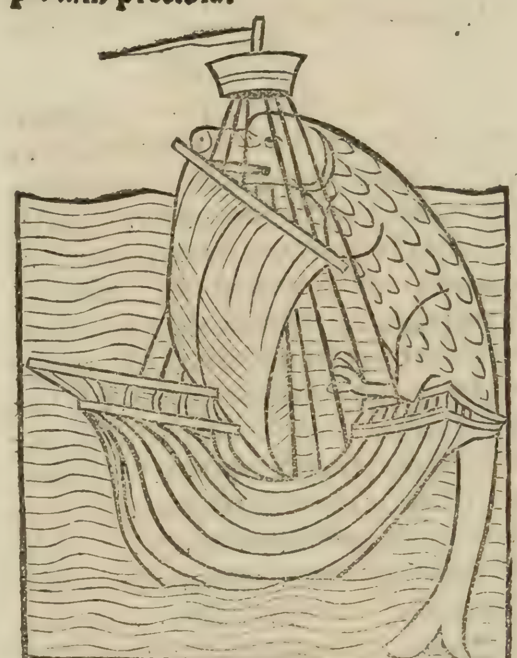
Operationes.

A Areſtotiles Animalis marini quod dr̄ pecten pedibus ſi quid appropinquauerit oculū ſubito claudit. Pli. vbi ſupra Pectines ſponte nature harenoſis pueniunt. B Actor: Perca eſt piſcis fluuialis varij coloris curſu velociſſimus ſquamis ꝛ pinnulis acutis ꝛ aſperrimis armatus qbus etiam ſe defendit ꝯ piſces maiores ne predātes eam inuadāt pre ceteris piſcibus fluuialibus ꝛ ſtagnenſibus infirmis in cibo precipue cōuenit C Alexander. Perca videns ſibi luciū imminere horret pinnis ꝛ ſic euadit.

Ca. lxviij.

p Lataniſte ꝛ Perna: Albertus in li. de na. aīalium: Plataniſte vt dicit Pli: belue ſunt marine. que gange fluuio indie naſcuntᵉ ꝛ in mare veniunt. ꝛ roſtrum hn̄t delphini et caudam hn̄t cubitox ſedecim longitudinis. his ſocijs ſunt belue. q̄s ſtatuas vocāt: brachia bina habentes. quibus tanta ineſt fortitudo. vt elephantes in aquam intrantes infeſtent ꝛ eis pmuſcidas abrumpat. Eodē libro vt ſup̄. Perna animal eſt marinum: de genere concharum. et eſt croceum val de magne quantitatis exiſtens. intra ipaſ veſtitur. vellere fulno ꝛ nitido valde precioſo. ꝛ fiunt inde ornamēta veſtium ꝛ peplorum precioſa.

Ca. lxix.

p Iſtris. Albertus in libro vt ſup̄. Piſtris animal eſt marinuz magnum valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente. aliquādo inuentum. Aliquando ſe offert mare in modum altiſſime colūpne. intra vela nauigācium apparens. ꝛ aquam ingentem ſpargit. ita ꝙ in pauorem vertit nauigātes.

Ca.lxx.

p Inna ⁊ Plaiſ: Plinius libro ix. Pinna eſt piſcis concharū generis.naſcit̄ i limoſis ſubrecta ſemper.nec vn q̄ ſine comite.quem pinnocherem vocant Alij pinophilacem: id eſt ſuilla parua.alibi cācer.dapis aſſectator.pādit autem ſe luminibus.orbum corpus intus minutis piſcibus prebens.Aſſultant alij ꝓtinus ⁊ vbi licentius audacia creuit implent eam At illa ore cōpreſſo: q̄cquit concluſerit examinat.partemq; ſocio tribuit Quo magis miror exiſtimaſſe q̄ſdaz aquatilibus nullum ineſſe ſenſum: Ex li. de naturis reꝝ. Pinna de genere cōchaꝝ eſt.corpuſq; rotunduz habet. Mas ⁊ fe̅ia ſocialiter ambulant: aꝑerit pīna cōchas ſuas ad lunā.ſeq; paruis piſcibus offert quaſi mortuam. Qui protinus exultātes vbi licentius(ſic̄ dc̄m eſt)audacia creuerit implet eius conchas Mox vero pinnā ſe plenam ſentiens apprehenſum q̄cquit incluſerit examinat: Actor. Plays ē piſcis notus ⁊ vſitatus apud nos.ſc; ⁊ biculor. Nam ex vna parte albus ex altera niger. De quo ſicut de pluribus alijs nihil in p̄nominatis autoribus īperi.niſi forte alijſ nominibus vocentur ab eis q̄ a nobis.

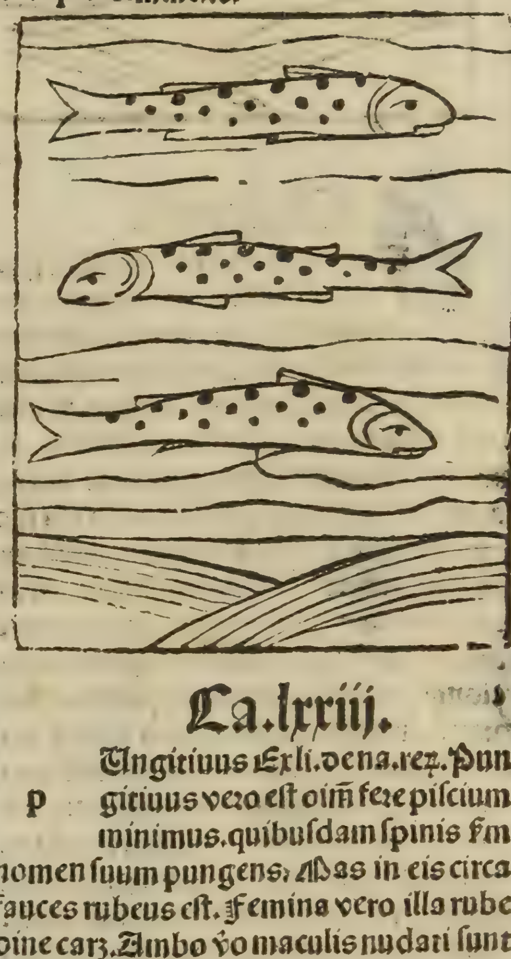
Ca.lxxj.

p Orcus marinus. Yſidorus. Porcus marinus eſt qui vocatur ſuillus quia dum eſcam querit.more ſuis terram ſub aquis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium.⁊ niſi roſtrum harenis immergat paſtum non colligit. Ex libro de naturis rerum. Porcus mariſ eſt piſcis eſibil' porci terreſtris ex magna parte ſimilis. Nam ⁊ caput habet ſimilimum.⁊ membra in corpore.coſtaſq; ſimili modo diſpoſitas Tota fere caro eius in pinguedinem tranſit. Lingua eius abſoluta eſt vt porci.ſed voce differunt. In ei9 dorſo quedam ſpine ſunt venenum efficaciſſimum habentes ⁊ punctionibus ſuis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio eſt. Plinius libro.xxxij. Inter venena piſcium ſunt porci marini.ſpine in dorſo cruciatu magno leſorum. Remedio autem eſt limus ex r̄liquo corporis piſcium eorum.

Ca.lxxij.

p Olippus. Areſtotiles. Polippus
habet iuuamen ſquamoſitatem
pedũ per illã eñ innoluit om̃eqδ
ſibi appropinq̃t. Aĩal tñ hñs ſanguinem
hꝫ cerebꝝ. Mẽbra ventris in ſepia ꝛ multi
pede ꝯſimilia ſunt ĩ figura ꝛ tactu. q̇cquit
ꝯmedit aggregat in cauernis vbi manet.
Et poſt q̇ om̃e ydoneũ ſibi ꝯmederit. tũc
teſtas reſiduas ꝛ cortices etiã cancroꝝ eij
cit. Mutat̃ color eius ꝛ colore lapidũ qui
ſunt ꝓpe illũ fit coloratus q̊d ei accidit cũ
timuerit. Ex li. de na reꝝ. Polippus eſt pi
ſcis tantã hñs v̇tutem in brachijs. vt nau
tam aliq̃n de naui ĩcaute ſtantẽ vt rapiat.
ꝛ in mare trahat. eiuſq̃ꝫ carnibus ſacietur
Carnibus eñ libenter veſcit̃. ſupinus ad
heret ſcopulis. ꝛ auelli nequit cui ſi fetida
res admota fuerit. ab eius odore ꝓtinus
reſilit. Hij in mari iuxta venetiã frequenti
ſſimi ſunt. Item poli ꝑpi ſiue multipes ver
ſo in terram capite coeũt. oua atq̃ꝫ tã mul
ta fecunditate faciunt. q̇ hõis occiſi teſta
capi non poſſunt. ſuperq̃ꝫ ſedentes ꝛ incu
bantes quaſi cãcellatis brachijs camerã
faciunt. Item polli ꝑpus vel multipes cor
nu cerui vel ſtoracis ſicci fumo deluditur
ꝛ deprehẽditur. quia diligit ipſum. ꝛ ob
hoc intrat vaſa venantium. Ex ip̃o etiam
aſſato in hamo poſito venatores multos
capiunt piſces. Polippus ꝛ karabo. ſi ſil̃
inuiti fuerint. karabo mortuus ĩuenitur.
Item dicitur q̇ cum ouant natãt ꝛ mares
ꝛ femine debilitantur intm̃. vt a piſcibus
paruis ꝯmedantur. ꝛ in cauernis facile de
prehenduntur. quod tamen non accidit
iuuenibus ꝛ ꝑuis ymo fortiores ſunt mag
nis. Item in hyeme coeunt. in vere autem
ouant ſiue pariũt. Caput maris longius
eſt capite femine. ꝛc̃.

Ca.lxxiij.

p Ungitiuus Ex li. de na. reꝝ. Pun
gitiuus vero eſt oĩm̃ fere piſcium
minimus. quibuſdam ſpinis ſꝫm
nomen ſuum pungens. Mas in eis circa
fauces rubeus eſt. Femina vero illa rube
dine caret. Ambo v̊o maculis nudati ſunt
Hos vulgus opinat̃ ſine ſemine in aquis
creſcere. ꝛ q̊d mirabilius eſt. Alios etiam
hoꝝ ſemen ꝓpagari. Uñ ꝛ hunc piſcẽ ma
trem piſciũ vocãt. Dicũt eñ ſi ſtagnũ no
uũ fiat. nulluſq̃ꝫ piſcis ĩmittatur. Hos pi
ſciculos ãno p̃mo ĩ eo ĩueniri. ꝛ ãno ſc̃do
diuerſi generis piſces ex eiſdẽ ꝓpagari.

Ca.lxxiiij.

p Urpura. Ex li. de na. reꝝ. Purpu re ſunt conche marine que verno tempore congregantur ⁊ attrite liquorem ore ſaliuāt. Similiter ⁊ murices circa canis ortum tricenis diebus Mutu oqꝫ attritu lentore cuiuſdam cere ſaliuāt ſimiliter ⁊ murices. Purpuras ac viuas capere contendunt. quia cum vita ſua ſuc cum illum euomūt et maioribus quidem conchis detracta concha auferunt. Mio res vero cum teſtis frangunt. ita demum rorem eum excipientes tiry lingua purpu re longitudine digitali. qua paſcitur per forando reliqua ꝯchilia tanta aculeo du ricia. Aqua dulci enecanť. et ſicubi flumi ni immergunť. Alioquin capte etiam die bus quinquagenis viuūt ſaliua ſua. Hoꝝ piſcium conche infra annū magnitudinē implent. ꝙ ſi ante in creſcendo trāſcurrāt. vim libidinis auferunt nec vltra coire po ſſunt. vt in tpe ꝑcioſum liquorem pariāt. Vñ ſumma diligentia primo anno detra huntur eis conche vel confringunť ne cre ſcant. Hoc liquore veſtis purpurea tingi ſolet, qui color nigricantis roſe more ſub lucet. Purpure ſecundū Plinium. fetidis odoribus capiuntur. ⁊ cum ſemi neces fu erint mari reddite reuiuiſcunt.

Operationes.

A Pli: li. xxxij. Purpure cōtra venena proſunt. Hoꝝ teſte cinis vtiliter cū melle illinitur vlceribus capitis. B Idem quoqꝫ cinis cū melle efficaciter ſanat mu lierum mām̄as, pannis etiā ꝛ̄ſiſtit vtroqꝫ modo. C Idem cinis ſiue opus ſit incipientes diſcutere. ſiue coctos emittē. Purpuraꝝ ſiue muricum minora genera ſunt efficatiora. ⁊ oris halitū cuſtodiētia. D Dyaſ. Purpura maritina et blata appellatur. q̇a quaſi blitula ſanguinis ap paret. Huius virtus ſicca eſt Vñ vulnera putrida gingiuaꝝ in puluerē ꝛ̄dacta ⁊ im poſita purgat ⁊ cicatrizat E Et ſi in eis mala caro ſuꝑcreuerit pulueriżata ad hibita depaſcit eam ⁊ extirpat. hoc ⁊ eiuſ vngule combuſte faciūt. F Eedem vngule et coopertorium conchilij album fumigata. caſtorei odorem habēt ac fumi gatione ſua. ſtericis offocationibus labo rantes liberant. G Epilenticos cu rant. bibita ventrem mouent. Conchiliū ipſum combuſtum omnia ſupradicta fa cere nouit.

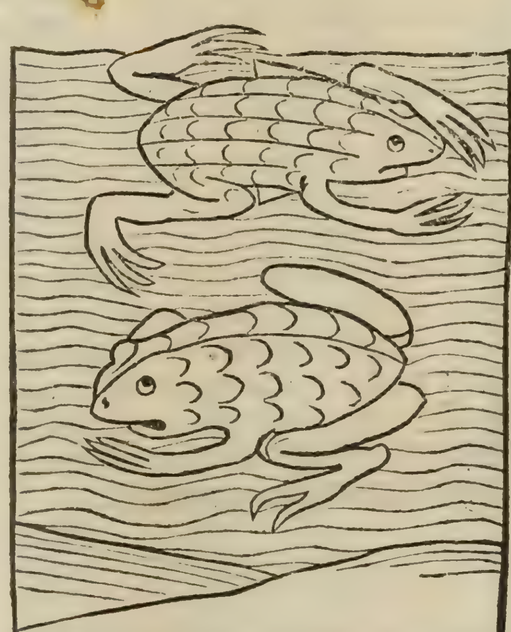

De piſcibus.

Ca.lxxv.

r

Ayte ⁊ Raba. Ex li. de naturis rerum. Raite q̄ rabis gallice dicunt̄ eſt piſcis maris īter piſces nobiles reputatᵘ. ad modum vilis. et hoc vbi eſt piſcium copia. ꝓpe modum rotūdus eſt. ⁊ in lōgitudine ⁊ latitudine fere equalis. Ocl'oſ habet horribiles. Os quoqʒ deformitate liuidum. ⁊ hoc non eo loco quo piſces ceteri ſed loco ventris vbi vero caput ⁊ oculi ſunt os non habent Caudam habet prelongam vt coluber. ⁊ in ea ſpinulas q̄ſdā acutas valde. Hʒ ⁊ qn̄qʒ in capite lapidē nec credimus ꝙ natura creauerit eū inutilem. Huius carnes indigeſtibiles ſunt vt carnes bouine. Impinguat̄ vt dicit Areſtotiles. vento meridionali flāte. Jorath Eſt aūt piſcis nōie rabas ſtupefaciēs. ita ꝙ cum retbi portat̄ ꝑuenit ſtupor eius ad manū q̄ portat̄. hic occultat̄ in arena ⁊ luto. Venaturqʒ totū q̄d ex piſcibus approxinquat. et q̄r ſtupefacit eos ita ꝙ nō pn̄t moueri. Ipeqʒ ꝯſeq̄t̄ illos ⁊ ꝯmedit eos.

Ca.lxxvj.

r

Ana marina. Ambroſius. Rana horrens in paludibus. decora in aquis in q̄bus oībus fere preſtat elementis. Areſto: Rana marina hʒ alas ſicut ⁊ oīa cetera. quoꝝ finis tendit ad ſtricturam. Hʒ etiā brancos ad vnā ꝑtez declinantes. aſperos. ſpinis ſimiles ⁊ cooꝑtorium hʒ in ranis. maior eſt femina ſicut ⁊ in ceteris ouantibuſ. vt in lacertis ac ſerpentibus: hʒ rana marina ſuꝑ ocl'os ꝑtes pendētes. quaſi pilos. hn̄tes capita rotūda. quas ei prepat natura cibi cauſa. Cū enī rana mouet aliq̄d aq̄ſum cū luto ⁊ harena. tunc ꝑtes illas q̄ ſunt q̄ſi pili erigit. eaſqʒ cum piſcibus ꝑuis īuoluit. et ad orificium ſuū cum eis adducit. ſicqʒ ꝯmedit. Et ſi ꝑ ꝑtes illas q̄ ſunt ſuꝑ oculos. nō venatur qn̄ deꝑ̄hendit̄. debilis ⁊ egra inuenitur. Ex his etiā q̄ latent eſt rana. cūqʒ latuerit vadit ad viride ſuꝑ aquā ⁊ cibatur piſcibus paruis q̄ ſunt ī eo. Rana ꝯtinue generationis eſt. ⁊ ouat extra vnū ouum completum tm̄. Et eſt dure teſte. propter ſalutem qua exterius indiget. Huiᵘ cauſa eſt natura ſui corꝑis. q̄r caput eius eſt ī q̄ntitate multiplex ad ſuū corpus: ⁊ eſt ſpinoſum. Ideoqʒ non r̄cipit pullos in vltimo Oēs āt piſces nutriūt filios. p̄ter ranas

Operationes.

A Auicenna in. iij. canone. Rana marina rubea. ſicut narrauerunt ſapiētes. maligna eſt inuadens aīalia. Nam ex lōginquo ad ea ſalit vt mordeat. ⁊ ſi mordē nō poteſt. exufflationēʒ nociuā ad ea ſuffl lat

B Ex eiᵘ morſu accidit apoſtema magnum ⁊ perditio velox.

C Cura eius eſt cum tyriaca magna. ⁊ quod eſt eius generis.

D Actor. Rana marīa rubea venenoſa. ⁊ eius potᵘ accidit obfuſcatio corporiſ. ⁊ alia multa incōmoda.

E Idem De hac ⁊ aliijs ranaꝝ ſpeciebus dictum eſt ſupra in tractatu de aīalibus. capittulo. cxxij.

Ca.lxxvij.

r Umbus. Plinius libro nono. Rũbus eſt piſcis planus ſicut paſſer ⁊ ſolea. Hij a paſſeribus tantum ſitu corporum differunt. Dexter hic reſupinatus eſt illis, paſſeri lenus.

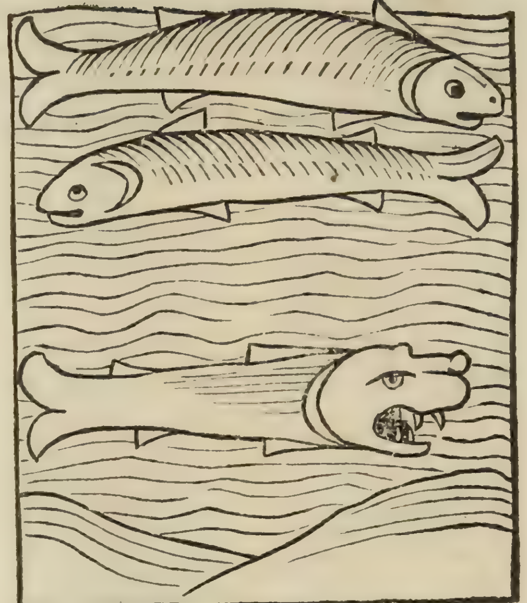
Operationes.

A Idem in libro. xxxij. Rumbi carnes trite ⁊ ex aqua mulſa date febricitantibuſ proficiunt. Ex libro de naturis rex. Rumbus eſt piſcis magnus fortis ⁊ aſtutus. ſꝫ tardus. hic quoqꝫ piſcis vt rana marina. ſimili modo depdatur. Nam in limo turbato abſconditus pinnas exertas mouet ⁊ vbi piſces approximare viderit. mox eoſ corripit ⁊ deuorat. Argumentum eſt eius ſolerte quia cum ſit tardiſſimus omnium piſcium; mugilum tamen velociſſimũ in ventre ſepiſſime reperitur habere.

Ca.lxxviij.

r Ubus. ⁊ Ryache. Albertus in li. de naturis animaliũ. Rubus eſt piſcis in mari Ytalie ⁊ grecie habundãs. ⁊ eſt de genere pectinis totus rotundus quaſi circulus; pinnulis circumpoſitis. ⁊ in pte magna pictus eſt. rubeis virgulis ⁊ maculis. ⁊ illa ſupficies tota eſt plena ſpinis aliquantulum anterius. Et hic piſcis eſt piger ad natandum ppter ſui corporis latitudinem. demergitur autem in profundo ⁊ turbat aquam ⁊ piſces que acceſſerint incautos confodit. ita ꝙ etiaꝫ velociſſimũ. Piſcem mugilum in ventre habere inuenit. Hic piſcis delicatus eſt. ⁊ dulciſſime carnis. In eodeꝫ li. Ryache dicuntur piſces de pectini genere rotundi ita ꝙ cubitum ⁊ aliquando duos cubitos habent in latitudine et tãtum dem in longum. caudam habent longam ⁊ in hac pinnulas acutas ad natandum. oculos horribiles. et os quaſi in loco ventris turpiſſimũ. carnes habent duras ⁊ indigeſtibiles vbi ipe piſcis rarius inuenit ibi em̃ propter raritatẽ deſiderat.

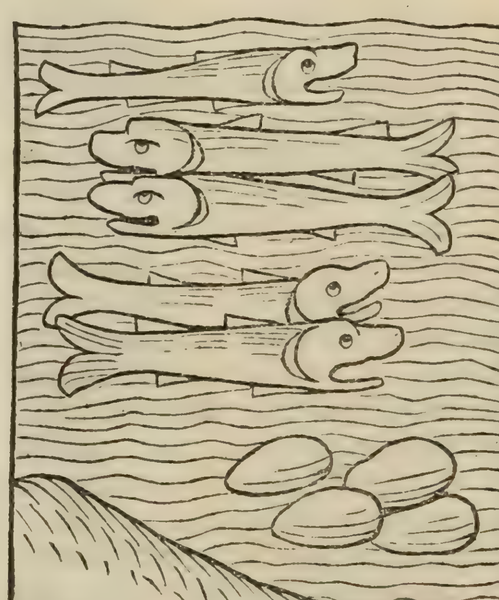
Ca.lxxix.

ſ Almo ⁊ Salpa. Phiſiologus. Salmo dr̄ a ſaltu caudā eīn ore replicat et r̄flectit. firmiter eā ore tenens. donec ſaltꝰ agilitate locū etiā abruptū conſcendit. ſʒ nec colore multum valet aut ſapore añꝗ̄ guſtauerit mare. Ad q̊d tendens ꝯ̄ fluminis impetū a propoſito non deſiſtit q̊uſqʒ reficiat̄. deiñ ad nota domicilia reuertit̄. Ex li. de na. rez. Salmo piſcis eſt in latitudinē ⁊ lōgitudinem magnā excreſcēs Robore q̊ʒ fortis ē ſʒ pōderoſus ⁊ ḡuis. Diſcʒ ꝗ̄ hʒ agilitas a potētia v̄tutis eiꝰ ē potiꝰ ꝗ̄ a leuitate corpis. hic vt dicit Pli. olim p̄ferebat̄ oībus piſcibꝰ fluuialibꝰ. ⁊ maxīe ī aq̊tania. Carnes eiꝰ rubee ſunt. q̄ licʒ dulces ⁊ ḡtes ſint valde. tñ ſacietatē cito mā̄ducantibꝰ ingerunt. piſcis iſte fetꝰ facit nec diu viuē p̄t ī aq̊s dulcibꝰ ſtag̊ꝝ niſi liberꝝ hēat tranſitū ad dulces vndas fluuioꝝ. q̊n etiaʒ vbi in trā̄ſitu ſepē ꝉ aliq̊d hmōi obſtaculū īuenerit caput caude ꝯiūgit. flexoqʒ corpe ꝑuolat adoptata. In li. vt ſup̈ Salpa piſcis ē obſcenus ⁊ vilis hic miraculū ſui p̄bet. vt nūꝗ̄ decoqui poſſit niſi ꝑus fortiter fuſte vel ferula verberetur.

Ca.lxxx.

ſ Parꝰ ⁊ ſtaurꝰ. Albtꝰ ī li. de na. aīaliū. Sparꝰ piſcis ē marinꝰ et telo miſſili ꝗ ſꝑgit̄ qñ iacit̄. ⁊ dictꝰ eſt eo ꝗ hēat hꝰ īſtrumēti figurā. In li. vt ſup̈ Staurꝰ piſcis delcābil' q̄ ſolꝰ rumiat. inter piſces hūc piſcē dicūt ñ multos hr̄e dētes ⁊ iō rumiatōe īdigē. licʒ hec ſit cā rumiationis. dicūt etiā hūc piſcē rōni de lōginq̊s ꝑtibꝰ allatū in tyberi eē multiplicatū.

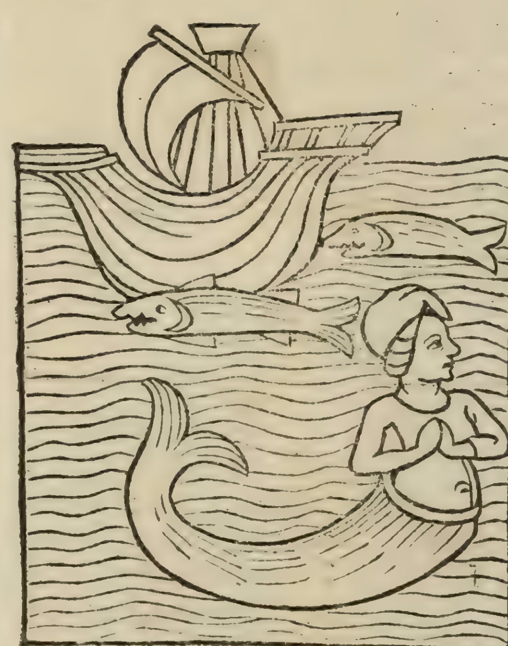
Ca.lxxxj.

ſ Epia. Yſidorus. Sepia dr̄ quia ſepibus intercluſa facilius capit̄ in coeundo obſcenū genus. Nã ore concipit ſicut vipera. huius atramenti tanta vis eſt vt lucerne additū ethiopeſ videri. ablato priori lumīe q̇dam tradūt Ex li. de na. rerꝫ. Sepia cōcipit ore ſicut et vipera. oua eius dura ſunt. Hec non natāt in mari niſi par ⁊ par maſculus ⁊ femina Omī tp̱e ouāt: ⁊ in quadraginta noctibꝰ oua ſua cōplent. Femina cū ouat mas eā ſequit̄ ⁊ ſup̱ oua ſemen inſufflat vt viuifi centur. Areſto: Sepia membrꝫ hꝫ ſub ore poſitū: q̇d dr̄ maſtiz in q̊ eſt ſperma magnum. ⁊ qñ accidit timor eĳcit illud in aq̈ ⁊ turbat eā. Hꝫ etiaꝫ in interiori ſuo vaſa duo plena ouis in albedine ſimilia grandini. Corp̱a vero mariū magis aſp̱a ſunt q̈ feminarꝫ. Pullus ſepie ꝯtinuus eſt cum ouo in anteriori corp̱is p̱te. nec p̄t aliter eſſe. Anterior em̄ p̱s ⁊ poſterior in eodem loco conueniunt

Operationes.

A Diaſco. Sepia cū atramento ſuo cocta cacoſtomacha eſt. ventrēꝫ mollit. Os molle eſt oſſis eius collirĳs cracomaticis neceſſarie miſcet̄. B Item oſſa tuſa oniguinē dētibus tollunt maculas carnis inteḡ colori reſtituūt: C Glaucomata hōim vel aīaliū ī oculis ſufflando maxime cū ſale ad ſanitatē p̱ducunt. D Os eiꝰ tritū. ⁊ cū aq̄ bibitū toracis vicĳs ⁊ aſmaticis oīo ꝓdeſt. E Pli. li. xxxij Oculorꝫ tumorē. ruborēq̄ꝫ ſepie cortex cū lacte mulieris illitꝰ ſanat. ⁊ p̱ ſe ſcatiricias emendat: F Cinis eiuſdem corticis cicatrices ocl'orꝫ ſanat. ⁊ albugines iumētorum emēdat. G Sepie in cibo ſoluunt. earꝫq̄ꝫ teſte ex aqua ſalſamentorum inherentia corp̱i tela extrahunt. H Medētur ⁊ lētigini ceteriſq̄ꝫ vicĳs ex oſſibus ſepiarꝫ vſtis I Idem cinis ⁊ carnes excreſcentes tollit. ⁊ humida vlcera.

K Plateariꝰ. Os ſepie quod in eiꝰ ventre inuēnit̄. ad albandos dentes valet. ſi puluere eius ſubtili in pāno lineo poſito fricentur. L Ad faciem quoq̄ꝫ dealbandam puluis eius cum vnguento citrino conficitur.

Ca.lxxxij.

ſ Erra ⁊ Scilla. Yſidorus. Serra denta eſt. quia ſerratam hꝫ criſtā ⁊ ſubtus natans nauē ſecat. Phiſiologus. Serra eſt marina belua pennaſ habens immanes. qua cum viderit in mari nauē velificātē eleuat pēnas ſuas ⁊ ꝯtēdit velificare cū naue. Ubi aūt cucurrerit ſtadĳs. xxx. vel. xl. laborem ſuſtinēs deficit ⁊ pennas deponens ad ſe trahit. Uñ nauem maris cauſa iam laſſam reportāt ad priſtinū ſuum locū in ꝓfundum. Ex libro de naturis rerꝫ. Serra criſtam habet ſerratam. qua nauibus occulte ſupernatās caſ in fundo ſecat. vt intrante aqua homines aſtucia doloſa mergat. eorumq̄ꝫ carnibuſ ſacietur. Alia quoq̄ꝫ eſt eiuſdem nominis marina belua ingens pinnaſq̄ꝫ latiſſimaſ habens quibus contra naues velificare contēdit. Ex libro de naturis rerꝫ. Scilla

monſtrum eſt habitans in eo mari q̊d ita
liam ⁊ ſiliciam intercludit. Nautis q̇dem
⁊ om̄ibus hōibus inimicus eſt: ⁊ eoꝝ ſan
guine carnibuſq; delectat̃. caput ⁊ pedes
hꝫ ad modum virginis formata ſicut ſire
nes ⁊ rictus. et oris hiatum ac dentes hor
ridos. vteꝝ beſtialem. ⁊ delphini caudaꝫ.
Mire fortitudinis eſt. nec in aqua facile
vincit̃. In terra vero ꝓpe imbellis. habet
⁊ vocem aliquantulū muſicā. ip̄aq; belua
carmine mirifice delectatur.

Ca. lxxxiij.

Syrena. Ex li: de na. reꝝ. Syrene
ſunt aīalia mortifera que a capi
te vſq; ad vmbilicum hn̄t figurā
mulieriſ in procere magnitudinis horren
da facie. crinibus capitis lōgiſſimis. atq;
ſqualentibus. Apparent autē cū fetibus
quos in brachijs portant. mām̄is etenim
fetus lactāt. quas in pectore magnas hn̄t
quas quando vident naute multū timent
eiſq; lagenā vacuā ꝓijciūt. ⁊ ip̄a cū lagēa
ludit donec nauis ptranſeat. rliq̄ vo ꝑtē
corporis habēt vt aquila ⁊ in pedibus vn
gues ad laniendum habiles: porro ī fine
corporis habent ſquamoſas piſcium cau
das. quibus vt remigijs: in gurgitib⁹ na
tant. Quoddam etiam muſicum ac dulci
ſſimum melos habent in voce. quo delcā
ti nauigantes ⁊ attracti reſoluunt̃ in ſom
num ſopitiq; ſirenarum vnguibuſ dilace
rantur. ſed nonnulli nauigantium ſapiēti
vſi conſilio. fortiter aures ſuas obturant
⁊ ſic immunes tranſeunt. ne mortifero ſire
narum cantu illiciantur ad ſomnum. He
quidem belue in quibuſdaꝫ profundi gur
gitis inſulis: ⁊ aliquando in fluctibus cō
morantur. Et quod de lagena dictum eſt.
illi teſtari ſunt. qui eas ſe vidiſſe dixerunt
Syrenas tn̄ has non in veritate beluas ſꝫ
meretrices quaſdā Yſidorus fuiſſe deſcri
pſit. que tranſeuntes ad egeſtatem dedu
cebant. Sed ⁊ philoſophi ⁊ ſanctorum ex
poſitorum nonnulli contrarium ſentiunt
vera monſtra marina eſſe dicentes. Sunt
⁊ ſyrene ſerpentes in arabie partibus ha
bitantes. equi curſu validiores. quarum
etiam quedam alas habentes volare po
ſſunt. Harum tantum virus eſt. efficaciſſi
mum ad nocēdum. vt morſum ante mors
q̄ dolor ſequatur. Phiſiologus. Syrene
ſūt animalia mortifera vſq; ad vmbilicuꝫ
figuram hominiſ habentia. extrema vero
pars vſq; ad pedes volatilis. et piſcis ha
bet figuram. Muſicum quoddam ac dul
ciſonum melodie carmen canūt. ita vt au
ditus hominum longe nauigātium ad ſe
trahant nimiaq; ſuauitate prolixe modu
lationis aures eorum ac ſenſus deliniētes
in ſomnum vertant. Tunc demum cum vi
dent eos grauiſſimo ſomno ſopitoſ. igna
ros ac per inſipientiam ſuaꝫ deceptos in
uadunt ⁊ carnes eorum dilaniant.

Ca.lxxxiiij.

ſ Pinachia.⁊ Squatina. Ex li.de na:reꝝ.Spinachia coꝛpoꝛe q̇dez ē puſilla.ſed vtiliſſime vndiqꝫ ſpinis extantibus munita a moꝛſu cuiuſlibet alterius piſcis eſt acutiſſima.Yſidoꝛ⁹ Sq̄tin⁹ dict⁹ eo ꝙ ſquamis ſit acutus;vnde ⁊ eius cute lignū politur. Pli.li.xj. Squatina eſt ex piſcium genē q̇ ꝓ ſpina cartillaginem habent.Om̄iaqꝫ talia carnoſioꝛa ſunt et ſupina veſcunt̄. Diuerſa piſciū genera non coeunt inſimul preter ſquatinā ⁊ ranā ex q̇bus naſcit̄ piſcis ꝑte poꝛi rane ſimilis.Et nomen ex vtroqꝫ cōpoſitū apō grecos trahit. Piſciū q̇dam ter in āno pariunt.quidaꝫ bis vere ⁊ autumno. Ex planis ſola ſquatina bis.autumno occaſuqꝫ vergiliaꝝ.Squatina vō intra ſe parit oua premollia in aliū locum vteri transferens ibiqꝫ excludens.Simili mō ⁊ omnia q̄ ap pellauimus cartillaginea ita fit vt ſola piſcium ⁊ aīal pariant ⁊ oua cōcipiant. Ex li.de na.reꝝ.Squatina piſcis eſt in mari. quinqꝫ cubitos hn̄s lōgitudinis ⁊ caudā pedalem.hic abſconditus in limo piſces coꝛripit ſubito.Cutem tam aſperaꝫ habꝫ vt ex ea lignum ⁊ eboꝛa poliantur. Pilus ipſius cutis breuis ⁊ niger eſt.hunc adeo durum natura creauit.vt ferri vel calibis acumine vix incidi poſſit.

Ca.lxxxv.

ſ Olaris ⁊ Solea. Ex libro de naturis reꝝ.Solaris dictus eſt eo ꝙ in ſole libēter in ripis fluminum iacet.Caput habꝫ magnum.oꝛificium latum.cutem nigram ac lubricaꝫ qualis eſt anguillarum.Epar habet dulciſſimum ⁊ eſibile precipuum.in vaſtitatem ac longitudinem maximam creſcit. Plinius libro nono:Solea eſt piſcis a figura denominata eſt eo ſcilicet ꝙ calciamentoꝛum ſoleis aſſimiletur.

Operationes.

A Actoꝛ. Solea piſcis eſt marinoꝛum piſcium iuxta medicos infirmis in cibo ſaniſſimus quia minus ceteris flegmaticus Eſt etiam ſapoꝛe gratus.

De piſcibus.

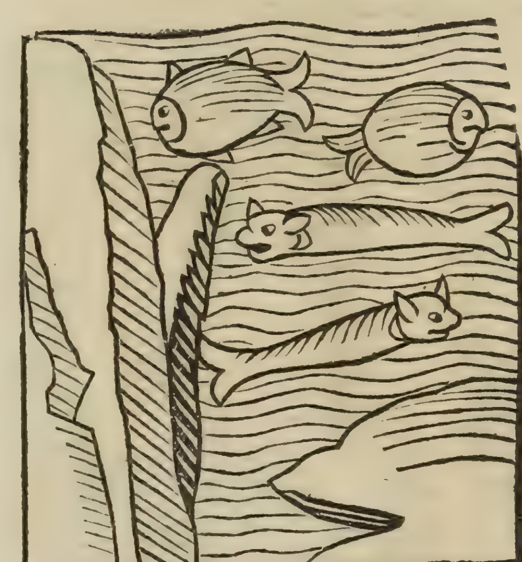

Ca.lxxxvj.

Colopendria. ⁊ Scorpio. Pli.li.ix. Scolopendre marine terreſtribus ſil'es. q̃s centipedes vocant. hamo devorato om̄ia interiora evomunt donec hamū egerant. deinde reſorbent. Yſidorus. Scorpio dictus eſt q̄a ledit dū manu tollit̃. Tradūt ãt. x. cancris cū manipulo ocimi alligatis. om̄es q̄ ibi ſunt ſcorpiones ad eum locū congregari. Areſtotiles. Scorpio marinus ovat in vere ſemel. ⁊ iterum autumno Pli.li.ix. Cācri mortui in ſcorpiones figurantur in ſicco.

Operationes.

A Idē li.ix. Mēte ſucc⁹ ꝯ̄ ſcorpiōes marinos ſumit̃. B Idē li.xxxij. Mulus etiā illit⁹ vel ī cibo ſumpt⁹ ꝯ̄ ſcorpiōes marinos ſumit̃ ⁊ auxiliat̃ C Scorpiōis ãt marini fel alopitias replet. D Fel marini ſcorpionis rufi cū oleo veteri. aut melle actico īcipiētes ſuffuſiōes diſcutit. E Iterūq; fel ſcorpiōis marini cicatrices tollit. F Scorpi⁹ marin⁹ necatuſ in vino. ⁊ obuli pondē pot⁹ veſica vicia ⁊ calculos ſanat. G Lapide q̄z q̄ invenitur ī ſcorpiōis marini cauda. Cū ſol eſt in cācro. torq̄nt̃ ꝑpētes ictibus ſcorpionū H Gyaſ. Scorpiones maritini colerā deponūt ſuffuſiones oculoꝝ detergūt. caligines ⁊ glaucomata tollunt I Idē Marini ſcorpij fel magnā hꝫ v̓tutē; ⁊ ante fella quadrupedū ꝑmū. facit ãt ad effuſionem oculoꝝ. ⁊ ad caliginē ⁊ ad aſpredinē palpebraꝝ. K Avicenna in.ij. canon Ceruſa ſtanni cōfricata ſuper marini ſcorpionis puncturā cōfert. L Idem in .iiij. Ex morſu ſcorpionis marini accidit inflatio ventris ⁊ forma poropica. ⁊ qn̄q; ventoſitatis exituſ abſq; voluntate M Cura ei⁹ ē cura dracōis marini ⁊ rutele.

Ca.lxxxvij.

Pongia Scuamis. ⁊ Scinti. Albertus in libro de naturis aīaliū. Spongia marinoꝝ eſt. que multorum geneꝝ eſt Et conveniunt cum aīalibus in motu contractionis ⁊ dilatatiōis Quedam earum immobiles ſunt a ſaxis ⁊ ſi abrumpantur a radicibus recreſcunt Quedam autem ſunt mobiles de loco ad locū In turbatis meli⁹ vivūt. ⁊ ī puris aq̄ſ putreſcūt ⁊ cibant̃ limo ⁊ piſcib⁹ ⁊ oſtreis

Jn li. vt ſup̄. Scuamis eſt piſcis marinus q̄ germani catulā maris vocāt. hic. v. pedes hꝫ ī longū ⁊ caudā monopedalē. Hic piſcis in limo abſcōditus ī puiſos interficit piſces. Cutē etiā hꝫ ita aſperā. vt ea cū ſicca fuerit lingua ⁊ ebora polianť. pilus vō eius breuis eſt ⁊ niger ⁊ ſimilis ariſtis herbe fulonū. ⁊ adeo dur⁹ ē vt ferro et calibe vix poſſit ſcindi. Jn eodē li. Scinti aīalia ſunt aquatica in nilo natātia cocodrillis figura ſimilia. ſꝫ ſunt multū minora et ꝯtractiora. Hoꝝ carnibus infecta pocula vim veneni extinguūt. p̄nunciant etiaꝫ tēpeſtates. Antra ſua arantia ⁊ oſtiū ab oppoſito eius vēti qui flaturus eſt apperientia ⁊ cauda villoſa aliud foramen q̄ aduētum reſpicit obturantis.

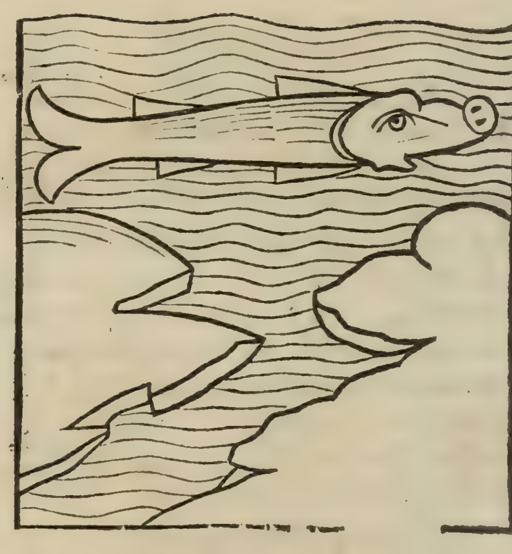

Ca. lxxxviij.

Toncus ſiue Stincus. Iſi. Stin
ſ cus ē belua circa nilū. Aui. Stincus ē guaril de nilo q̄ capiť ī egipto. ⁊ eſtimauerūt q̄dā q̄ ſit de ꝑtu cocodrilli Meli⁹ āt de ip̄o ē illud q̄d eſt in ꝑte renū auget q̄n̄qꝫ coitū ita vt non ſedeť niſi ſorbitione iuris lactucaꝝ ⁊ lentium.

Operationes.

A Byaſ. Stincus eſt aīal qȝ inuenitur in india q̄drupes ⁊ ſilē lacerte ſed longi⁹ atqꝫ vētroſius: hoc āt fallit. ⁊ ad venēos vſus facit. ſi caro ei⁹ ex vini cyato potetur Nam ſi plus ſumať neruos ledit. B Albertus in li. de na. aīaliū. Stinc⁹ ē aīal marinū mediū inter platā ⁊ anīal qȝ eſt ſicut ſtella pentagonū rufi corij. ⁊ in medio hꝫ rimas q̄bus trahit nutrimentū. Et ita excitat libidinem q̄ ſanguinem eijcit ꝑ coitum nec tm̄ ꝯcumbens adhuc coitu ſaciatur nec medicinaꝫ hꝫ libido niſi ꝑ ſuccum lactuce bibitum.

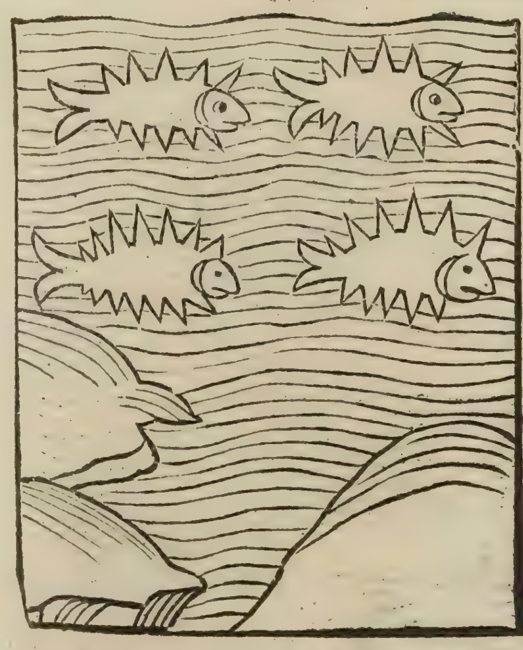

Ca. lxxxix.

Turio. Ex li. de na: reꝝ. Sturio ē
ſ piſcis magnus habitans in aq̄s fluuialibus que magne ſunt ⁊ diffuſe viuere diutius non poteſt in ſtagnis niſi ad dulces fluuioꝝ aquas tranſitū habuerit Cibi paꝝ aut nihil admittit in corpore. Cui quippe cibus in nutrimentum ſufficiens eſt. ip̄a ſola aeris ſerena tranq̄llitas: qua propter ⁊ modicum habet ventrem ac ꝓpemodū ſolid⁹ in loco ventris.

De ſpiſcibus.

ſicut in reliqua corporis pte. habet inteſti na licet parua reſpectu ſue magnitudinis Epar vero ſatis magnū ⁊ adeo dulce. ꝙ vix cōmedi ſine ſtomachi abhōinatione poſſit. vn̄ eius felle quod ꝯtiguū eſt epar fricari ſolet. vt exceſſus dulcoris in epate. tēperet̄ exceſſu amaritudinis in felle. Ore caret ⁊ illa pars integra eſt que in ceteris aīalibus os occupare ſolet; nec niſi modicum ſub gutture foramen hꝫ clauſum. cū voluerit apertum aeris ſerenicat. Auſtro citius impingueſcit. aquilone vero flāte ſubſidet in profundis. Idem in lacte poſitus diu ſicut in aqua viuit. Albertus ī li. de naturis aīaliū. Sturio piſcis notus eſt quem antiqui ſtoram vocauerunt. Eſt āt piſcis longi naſi ⁊ magnus ad longitudinem .ix. pedū qn̄ ꝯpletus eſt. ⁊ eſt rotūdus in modū claue. ⁊ tres hꝫ teſticulos in pelle pungentiū ꝑ corpis lōgitudinē. os hꝫ ad ſugendū poti⁹ ꝙ̄ ad mādncandū. et ideo in vētre ei⁹ nihil cibi īuenit̄ ꝗſſi. ſꝫ hūor viſcoſus quē ſugēdo accipit. carnes hꝫ albas ⁊ dulces ⁊ nō hꝫ oſſa niſi ī capite. pinguedinē hꝫ croceā. ⁊ epꝑ hꝫ magnū. ⁊ adeo dulce ꝙ niſi felle ſuo tꝑetur p̄ dulcedine generat abhominationem.

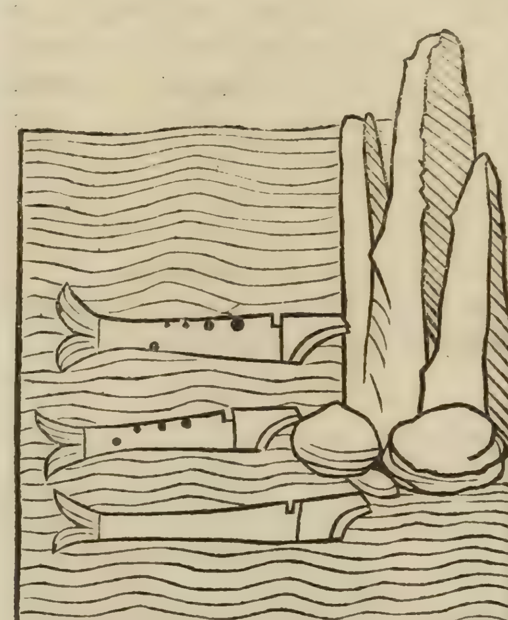
Ca. xc.

ſ

Tella. Pli. li. ix. Stellā in mari ſapientia claros autores video mirari. Cuius figura hec eſt pua ad modum carer. intus extra duriore callo. huic tam igneū feruorē eſſe tradūt. vt oīa in mari ꝯcta adurat oēꝫ cibū ſtatī pagat.

Operationes.

A Idem in li. xxxj. Carnes āt marie ſtelle. contra marini draconis ictus valēt appoſite. B Ex li. de na. rerū. Stella piſcis eſt in mari occidentali; cuius figura ē ad modū ſtelle. hec cū aliq̄d aīal comederit. mox inuenit̄ in eius ventre durū q̄ꝛ bis coctus panis.

Ca. xcj.

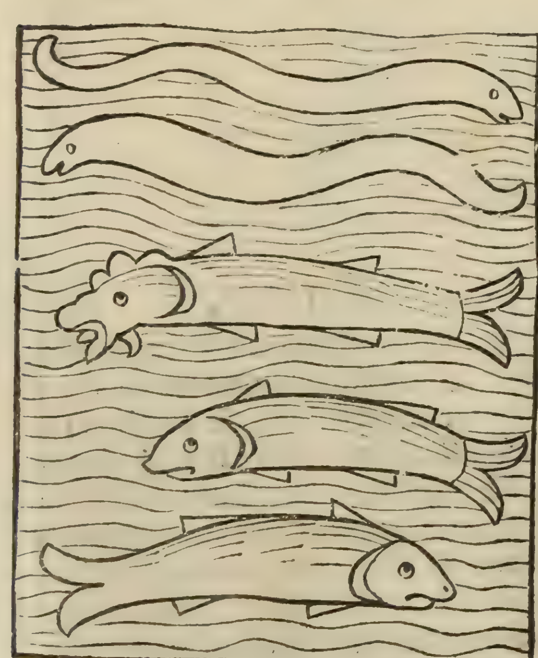
ſ

Fungia. Yſidorus. Sfungia dcā eſt a fingere. i. nitidare vel extergere. vn̄ Cicero. Et fingebat̄ ſfūgiis ſāguis. i. extergebat̄ Aial āt eē docet̄ cruore petris inherente. Vn̄ et dū abſcindit̄ ſanguinē remittit. Nā alia ſunt viuentia ī aqs. q̄ diſcurrūt vt piſces. Alia q̄ ſtāt fixa vt oſtree. ⁊ ecin⁹. ſfūgie. Ex his alie mares dr̄ eo ꝙ tenues ſūt fiſtule ſpiſſioreſqꝫ.

Alie ſeie q̄ maioribus fiſtulis ac ꝑpetuis ſunt. Alie duriores. q̄s greci appellant tragos. ⁊ nos hucoſas dicē poſſumꝰ ob aſpitem ſui. Nouiſſimū genꝰ eaꝝ peniculi vocant̄: eo ꝙ apte ſunt ad ocl'oꝝ tūores ⁊ ad tergendas lippitudines vtiles. Candide ſſungie cura fiūt. ꝑ eſtatem eīm ad ſolē ſternuntur. ⁊ ſicut cera punica candorē bibūt Pli. li. xxxij. In mari cāpanie vicino panē abiectū rapiunt ⁊ ibidē ad nullū cibū in q̊ hamus ſit accedunt.

Operationes.

A Pliñ. li. vt ſup̈. Aq̇lonares ſſungias ceteris p̄ferūt nec vſq̈ diutiꝰ durare ſpm̄ medici aſſerūt. B Haꝝ genꝰ molliſſimū peniculi tūores oculoꝝ ſedāt ex mulſo ipoſiti. abſtergēde q̊ȝ lippitudini vtiliſſimi. C Imponunt̄ ⁊ ip̄e ſſūgie epyforas expoſita: ⁊ ad dolores capitiſ ex aceto calido: D Recētes diſcutiūt. molliūt. mitigāt. veteres āt vulnera glutināt E Ulcera q̊ȝ humida ⁊ ſimilia ipoſite ſiccāt. fracture ⁊ vulnera. F Sſūgijs vtiliſſime fouent̄. quia ſanguis rapit̄ i ſe cando. vt perſpici poſſit curatio. G Infantiū q̊ȝ ſiriaſim. i. capitis vlcera ſſungia frigida cerebro hūefacto ſanat.

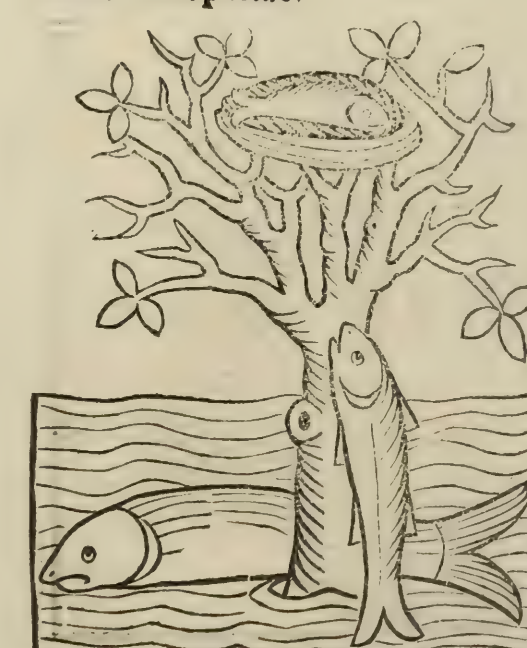
Ca. xcij.

t

Eucha. Titimallꝰ. et torpedo. Actor. Teucha piſcis ē fluuial' vel ſtagnenſis oibus norꝰ. In limo ſicut āguilla nutritꝰ. vñ et eiꝰ coloris ē ſcȝ lucei ſiue nigri. vterq̧ piſcis ſaporis dulcis ēſȝ male digeſtōis. Yſi. Tytimallꝰ nomē ex flore accepit: Thynū q̇ppe floſ appellat̄. nā cū ſit ſpē ḡtus ⁊ ſapore iocundꝰ tñ ſicut flos fragrat ⁊ corꝑe odoreſ aſpirat. Idē Torpedo dcā ē eo ꝙ corpꝰ tepeſcē faciat ſi eā q̇ſq̧ viuentē tāgit Torpedo ſicut ⁊ ſquatina ē ex genē piſciū q̇ cartilaginē hñt ꝓ ſpia. Oiaq̧ talia carnoſiora ſunt. ⁊ ſupia veſcunt̄. Torpedo oua in terra ſeparit p̄mollia i aliū vteri locū tranſferens ibiq̧ excludēs. Octogenos hȝ fetus. Nouit torpedo vim ſuā. ip̄a nō torpens. merſaq̧ in limo ſe occultat.

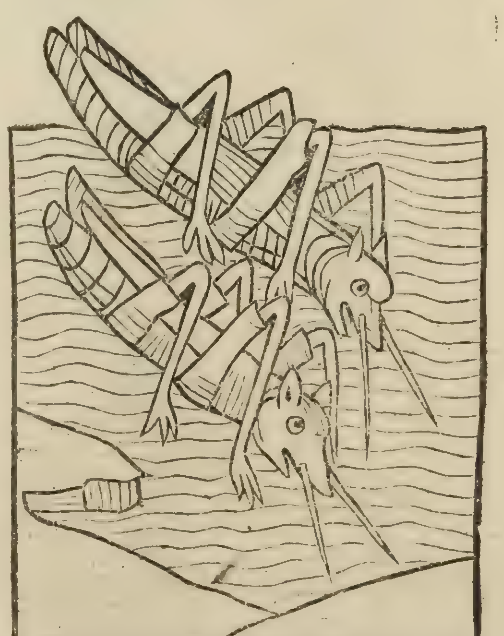
Operationes.

A Pli. li. xxxij. Torpedo emollit aluū in cibo ſūpta. B Et lyeni medet̄ ipoſita ꝓcidētis q̊ȝ morbū itranei q̊ȝ ꝓhibȝ appoſita. C Deniq̧ ſi torpedo dū eſt i libra capiat̄ triduoq̧ ſub diuo aſſeruet̄. faciles efficit partus.

Ca. xciij.

t Rebius ⁊ tructa. Ex li. de na. re᷑.
Trebi⁹ ē piſcis niger pedal' tm̄ i lōgitudie hñs tñ. v. digitos i craſſitudie, hāc ei vi ieſſe pli. recitat. vt ps ei⁹ i ſale ſuata. au᷑ qd i altiſſimos puteos deciderit admota extrahat ac fluctuare faciat. hic colorē cādidū i hieme mutat. ⁊ eſtate nigrior fit. ſol⁹ iter oēs piſces ex alga nidificat ⁊ oua i nido parit. Trebi⁹ ē i occeano q duro naues pforat roſtro. Actor. Tructa exteri⁹ qdē varia ſicut ⁊ petica, ſz interius rubea. q qdē (vt fert) qȝ diu minoris etatis ⁊ corpis exiſtit i aqs tm̄ dulcib⁹ nutrit ⁊ tructa vocat. Cū āt excreuerit ⁊ deſcendētes vſqz ad ꝯfinia maris de ſalſedie illius biberit. ſalmo efficit. q tñ ve᷑ eē nequaqȝ ab oib⁹ aſſerit. Eſt āt vterqz piſcis delicioſus ⁊ ſapid⁹. Ex li. de na. re᷑. Tructa piſcis ē habitās in fluuijs dulcib⁹. qui mag' ipetu currūt de montibus. ſquamas hȝ vt ſalmo. carneſqz ſimilias. ſz multo eſibiliores: ⁊ hoc i eſtate tm̄ a mēſe iulio vſqz ad nouembrē. hyeme vo carnes hȝ albas vt ceteri piſces. minoriſqz ſaporis. macl'as habet in dorſo croceas atqz ſanguineas.

Ca. xciiij.

t Eſteum. Albertus in li. de naturis aīalium. Teſte aīal ē marinū q pellis duricie teſteū appellat. Hic aūt adeo ſpiſſam ex ſalſugine maris ꝯtrahit pellē ⁊ dura᷑ q calor naturalis interior p poros reſpiraculū habere non valens. cā eſt infirmitatis aliqñ. ⁊ tunc petit aquas dulces in quibus pellis deſpiſſat. ⁊ ſic ſepe ꝯmutat ſeipm tamē ex mari non potat niſi aqs dulces q in mari ſunt ſicut olim in hac ſcientia pbauimus p vas teſteū in aqua poſitum.

Ca. xcv.

t Eſtudo. Albertus in li. vt ſupra. Teſtudines habitant indicū mare ita latas teſtas hñtes: q hōib⁹ ſufficiūt ad hoſpicia pte eo᷑ in tecto poſita. Aliqñ etiā in teſtis illis nauigat inter inſulas. qſi in timbis. Hee teſtudines ſic capiunt. vt dicit Pliñ. in feruore em̄ ſolis gaudētes: toto dorſo roſtro natāt i maris ſupficie. donec ita deſiccant q mergi non pñt ⁊ tūc inuite natant donec manib⁹ accipiuntur videntium. Dicūt etiam aliq q nocte ad paſtū teſtudies ille egrediunt ⁊ ſaturate obdormiūt i ſupficie aq natātes

⁊ tunc plurimis ob capturam ꝯgregatis
tres adnatant ad teſtudinem quoꝝ duo
ad apprehenſam ꝯuertunt cõcham ita ꝙ
in tergo latet oſtreum. Tercius aũt laqueũ
inicit capiti vel mẽbro ꝙ eſt in loco colli. ⁊
reſidui q̇ in littore ſtant trahũt ipm̃ ad ter
ram. Teſtudo aũt hec magna ſicut ⁊ ꝑua
dentes non hꝫ. ſed roſtri margines hꝫ acu
tas ita pixide. ⁊ dr̃ tanta eſſe oris eius du
ricia vt etiam lapides ꝯminuat. Dicit eti
am Pli. ꝙ hec animalia coeunt pecudum
more. et ꝙ femine coitũ de facili non ſuſti
nent donec maſculus aduerſus femine fe
ſtucas ĩ ore poſuerit In terre egreſſe ouãt
oua ouis anſeris ſimilia. ⁊ facit centũ vel
amplius. ⁊ illa fodit in terrã extra aquã ⁊
aliqñ pectore iacet noctibꝰ ſuꝑ ea. et ideo
q̇dã dicũt ea viſu fouẽ ꝙ tm̃ ẽ falſũ fetꝰ aut
ĩ terra educãt: ⁊ ĩducũt in aq̃. Teſtudines
marĩe pecudũ more coeũt: vt dicit areſto.
⁊ ĩ terrã egreſſe oua vſqꝫ ad centũ ouis an
ſeꝝ ſil'ia pariũt q̄ ⁊ q̇dã ab ill' tm̃ ocul' ſpe
ctando foueri dicũt. Yſi. Teſtudo aũt dcã ẽ
eo ꝙ tegmĩe teſte ĩ modũ camẽ adoꝑta eſt
hoꝝ q̈tuor ſunt gñ̃a q̊ꝝ vnũ ẽ de q̊ hic agi
tur. ſ. teſtudo marĩa. Aliud v̊o ẽ teſtudo lu
taria. de aliĳs ſuis locis dcm̃. Solinꝰ. Tra
cie ꝑpl'ĩ marĩas teſtudĩes caꝑe gaudẽt. q̃ꝝ
tãta ẽ magnitudo vt ſuꝑficies eaꝝ. domũ
faciat ⁊ nũeroſã familiã nõ arcte r̃ceptat.

Ca. xcvj.

Tigruis ⁊ Tritte. Albertus in li. de naturis aĩalium. Tigruis eſt aĩal marinũ. Hec beſtia caudam
habet duoꝝ cubitoꝝ latitudinis. Fetum
facit in mari ⁊ nunq̃ in terra In terra aũt
erit ad ſiniſtram ⁊ hoc cõtingit. quia ocu
lo dextro melius videt q̃ ſiniſtro. Flante
aquilone libentius exeũt q̃ alio tempore
Plinius dicit ꝙ nauem inſequunt̃ curioſi
tate videndi vela. ⁊ hic ſtupore tm̃ detine
tur ꝙ tridente in eos tacto vix fugiant. in
hieme latent vltra modum. Inpinguant̃
ita ꝙ tercio anno vel quarto plurimumqꝫ
moriuntur. In ethiopia tigri beſtie ſunt
colore fuſco ⁊ duabꝰ mãmis a pectore de
pendentibus fetusqꝫ lactãtes. vt dicit So
linus. Dicit etiam ꝙ tigruis in ponto naſ
citur. eo ꝙ aquas ceteris maribus habet
dulciores. Et ſi flumina intrat. dextro la
tere intrant. ſiniſtro exit. In libro vt ſup̃.
Tritte ſunt piſces fluuiales in his curren
tibus. ⁊ fluuĳs qui cum impetu ruunt de
mõtibus. Squamas ⁊ carnes rubeas ha
bet: In eſtate vt ſalmo. In hyeme ſunt al
beſcẽtes. ⁊ minus ſapide. Maculas ĩ dor
ſo habent ⁊ rufas ⁊ nigras.

De piſcibus.

Ca.xcvij.

t Hynnus. Ex libro de naturis reꝝ. Thynnus eſt monſtrum marinū caudam habens duoꝝ latitudīs cubitorum. In mari fetificat tm̄ ſ; in terrā exit ad paſtum. Plini9. Thynnus Naues ob curioſitatem videndi vela vento agi tari perſequitur ⁊ eo ſtupore intm̄ afficit̄ vt etiam tridēte in eum iacto terrore non moueatur. Hyberno tempore latet. Gur gitibus pingueſcit intantum vt vita lon giſſima per triennium ſit: Et habet quaſi eandem naturam cū tygrio. de q̄ in prece denti capittulo demonſtraui.

Operationes.

A Dyaſ. Thinnus ſalſus ſi plurimum fuerit cōmeſtus mitigat vipere morſus.
B Cathaplaſmatibus adhibitus me detur caninis morſibus C Plini9. li. xxxij. Thynni adipe recenti ad oris vlcera eſt vſus attalus. D Pſilotꝛ eſt thyn ni ſanguis. ⁊ fel ⁊ iecnr ſiue recētia ſiue ſer uata. E Jecur etiam tritum atq; mi xtum cedro plumbea pixide aſſeruatū.
F Emendatq; palpebras pſilotꝛ inuti libus pilis exemptis in veſtigia euulſorū inſtillatum.

Ca.xcviij.

t Ortuca. Ex libro de naturis reꝝ. Tortuca maris eſt monſtrum in gens formatum ad inſtar tortuce terreſtris. ſed eius magnitudinem in im menſum exedens. Nam octo cubitorum eſt eius lōgitudo quatuor latitudo. Clip peum hab; quo contra iacula tegitur ad inſtar vſualis ſcuti triāgularem. ſed mul to maiorem. vtpute quinq; cubitoꝝ. Cru ra etiam habet magna. vngues magnos ⁊ digitos in pede maiores q̄ ſint in leoni bus. fortitudine quoq; ⁊ audacia mirabi liter viget. quippe que tres homines īua dere non timet Fortitudine quoq; fruſtra tur ſi dorſum ad terraȝ vertatur. Difficul ter enim ſurgit in dorſum conuerſa ꝑpter latitudinem clippei qua a dorſo tanta be lua includit̄. Areſtotiles. Tortuca poſt q̄ comederit viperam. comedit origanum agreſte ne moriatur.

Ca.xcix.

v

Acca. ⁊ Uitulus marinus. Ex libro de naturis. rerum. Uacca marina monſtrum eſt magnum ac validum et ad iniurias iracundum. non habet oua. ſed facit fetum vnum quidem ſepius vel duos ad plus. Fetum tenere diligit. ⁊ ſecum ducit vbicunq; vadit viuit. Hoc anĩal triginta annis quod probatum eſt amputatis eorum caudis. Yſidorus. Uitulus marinus a ſimilitudine terreſtris dicitur. Areſtotiles. Uitulus marinus habet corpus durum et carnoſum. Ideoq; grauiter interficitur. niſi cũ vulnere ⁊ maxillis. Uox eius eſt vt thauri Quatuor habet pedes. non autẽ auriculas. quia regimen vite illius et manſio eſt in aqua. Nam ſi eſſent ei auricule ſuper vias poſite multum humorem r̃ciperent. ac motum et natatõnem in aqua prohiberent. Animal generat completũ. Eiuſq; partus eſt omni tempore ſicut hominis. ⁊ p̃cipue tempore partus capraꝝ.

Ca.c

v

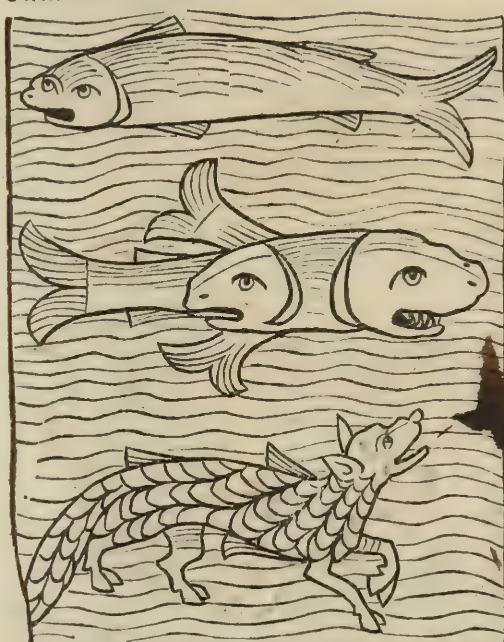
Erith alias verich Uipera ⁊ vmbra. Yſidorus. Uerith piſcis eſt vulgariter ſic dictus. latine vero ariſtoſus quia ariſtis innumeris armat̃ caro ei⁹. ita vt incõmode edi poſſit. ⁊ non ſine faſtidio. Unde pauperum cibus eſt. tanq̃ omniũ piſcium eſibilium viliſſim⁹. In aquis dulcibus frequenter habitat. ĩ his tamen qui fluxu ⁊ refluxu maris amaricantur. Capit̃ autem ſic. Rethia tendũtur in longum aque vel in tranſuerſum. et ante rethia ſuper aquaſ inſtrumentum inſtar arcus ita vt fluitet ſuper vndas. In ſuperiori autem eius parte nola ſuſpenditur. eius ſonum piſcis audiens gregatim aduentat. tinitum nole ſtultus ſequens. ⁊ hoc inditio patet quia ſenſum habent auditus. incidentes ergo in rethia capiũtur in multitudine magna. Idem. Uipera marina piſcis eſt paruus paulo pluſq̃ cubiti vnius. In capite ſuꝑ oculos vnũ cornu fert paruum acutũ ⁊ mortiferum. Eo nãq; quemcunq; vulnerat veneno inficit Quod cauẽtes piſcatores capto piſce caput ei amputant. Reliquũ v̾o corpus in vſus hoĩm cedit. Idem. Umbra dr̃ a colore eo q̃ coloris ſit vmbroſi.

De piſcibus.

Ca.cj.

v Ergiliales. Albertus in li. de naturis aīalium. Uergiliales piſceſ ſunt in duobus lacubus ytalie. lano videlicʒ ⁊ vbaciano ī radicibus alpiū effuſis tm̄ vergiliaꝝ ſtellaꝝ ortu apparent ⁊ in oībus aliȷs tpibus latent. Hȷ piſces pulchras hn̄t ſq̄mas acutas vt claui. In capite āt ſunt ꝑui ⁊ poſtea in caligaꝝ modum delectantur.

Ca.cij.

v Ranoſcopus. Urtica et Uulpes marine. Pli. li. xxxij. Uranoſcop⁹ vocaẗ ab oculo quē hʒ in capite a quo ſubter ⁊ ſuꝑ intēdit Alio nomine gallio nuncupatur.

Operationes.

A Huius fel cicatrices ſanat. et carnes oculoꝝ ſuꝑuacuas conſumit. vt dicit Meander in comedȷs. B Idem ī li. ix. Urtica noctu vagaẗ noctuqʒ mutaẗ. Uis eius pruritu mordax. eademqʒ terreſtris vrtice. C Areſtotiles Aīal genus qđ grece dr̄ a kalabia ⁊ crediẗ eſſe vrtica maris eſt iūgens alias inurens ꝑ ſe. necꝫ teſtam. ſed eius creatio eſt ſicut carnis. D Et hoc genus ſentit ⁊ rapit. quicq̄t appropinq̄t manibus. ⁊ applicatur lapidibus cum ſuis pedibus. ſicut aīal multorum pedū. Et fortaſſe tumeſcit corp⁹ eius qn̄ applicaẗ alicui rei. Hʒ āt orificiū ī medio corpis eius. ⁊ venaẗ qcquit trāſit ꝑ ipſum ex piſcibus ꝑuiſ. ⁊ ꝯmedit yriciū ⁊ pecten. i. plais. E Pli. li. ix. Uulpeſ marine in ꝑiculo capture glutiunt nō tm̄ hamum ſed amplius vſqʒ ad infirma linee q̄ facile ꝓdant ſic ꝙ capenō poſſunt. Uulpium terreſtrium aſſimilaẗ.

Ca.ciij.

y Potamus. Ex li. de na. reꝝ. Ypotamus eſt belua in terra naſcēs; ſed in aq̄ ⁊ terra equaliter potens Elephātibus plerumqʒ maior. Roſtrū hʒ reſupinum. dentes adūcos; noctibus ſegetes depaſcit. ad quas q̄ſi rtro gradus pergit. libentius āt ꝑ ceteris partibus corporis in pedibus vulnera rcipit In nilo habitat ⁊ in ꝑtibus indie ꝑcipue repitur. ex eius cute tornaẗ haſte. Areſtotiles. Ypotamus. i. equus fluuialis habʒ equinos crines. fiſſos pedes ſotulares vt vacca. ⁊ eſt ſine facie. hn̄s ī pedib⁹ kabab Cauda eius vt porci. hinnit⁹ vt eq. Magnitudo vt azini. Corium eius groſſuʒ valde. Ideoqʒ paranẗ ex eo ſotulares ⁊ corri

gie. Interiora eius aſſimilant̄ interioribꝰ equi ⁊ azini. Et licet in terra maneat ſine aqua tamen viuere non poteſt ſicut tortuca ⁊ rana marina ⁊ cocodrillus.

Operationes.

A Pli. li. xj. Corij vero craſſitudo talis eſt ypotamis. vt inde tornent̄ haſte cū ingenio quadam medica diligētia. B Cinis corij ypotami cum aqua illitus pānos ſanat. Adeps eius febres frigidas. C Pellis eius e ſiniſtra parte frōtis ad alligata ventrem inhibet ⁊ eiuſdem ciniſ alopitias explet. D Teſticuli. ʒ j. ex aqua bibitur contra ſerpentes. Fimꝰ ſuffi cans dentes e parte leua dolorem dentiū ſcarificatis gingiuis ſanat.

Ca. c iiij.

Edroſus. Zidrach. ⁊ Ziphius. Ex li. de naturis rerū. Zidroſi belue ma
z rine ſunt arabiā incolentes. quaꝝ oſſa adeo magna ſunt vt fores in domibus et palacijs tigna. et alia ſtructure neceſſaria de illis cōmode ſecentur. quadraginta namqꝫ cubitorum magnitudinis reperiunt̄. In li. vt ſupra. Zidrach eſt monſtrum forma mirabile. quod pretendit maliciam in ſua figuratione ſed innocuum reperit̄. Caput habet vt equus. ſed forma minori. Corpus autē ex omni parte draconi ſimilimū eſt totūqꝫ diuerſimode coloratum. Caudam hꝫ longam ſm quantitatem corpis ſui gracilē ⁊ tortuoſam vt anguis. Pinnas hꝫ quoqꝫ ſicut piſcis. In eodem li. Ziphius eſt marina belua valde formidabilis. et omniū animaliū generi valde diſſimilis. Forma ſingularis. Huius nāqꝫ caput ſi videris monſtruoſum eſt omnino. Si oris abiſſuꝫ fugies velut ymaginem mortis ſi oculos horrebis. ſi reliquū corpus nihil in rebus ſimile te vidiſſe fateberis.

Ca. c v.

Itiron. Yſidorus. Zitiron mon
z ſtrum eſt quod vulgus militē vocat. ⁊ eſt ingens atqꝫ fortiſſimum in anteriori parte. quaſi formam armati militis prefert. ⁊ caput quaſi caſſide galeatū. ex cute rugoſa ⁊ dura ac firma nimis Ab eius collo dependet ſcutum longum. latum ⁊ magnum. ⁊ interius cauum. vt in eo poſſit contra ictus pugnantium more defendi. Eſt enim forma triāgulare. firmitate duriciaqꝫ tam validū vt vix vnq̄ po

De piſcibus.

ſſit iaculo penetrari. De collo eiꝰ ⁊ de ſpõdilibus vene quedam ac nerui fortiſſimi protendũtur in humerum. quibus predictum ſcutum pendet in ſcapula Brachia quoqꝫ fortiſſima nimis habet. ⁊ quaſi manum biſulcam cũ qua validiſſime ꝑcutit. Uñ fit vt difficulter nimis ab homine capi poſſit. Et ſi captus fuerit difficulter etiam necari. niſi cũ mallijs poterit.

Ca. cvj.

Xfius. Albertus in libro de natu
z ris animalium inquit. Zifius eſt animal maris nulli alij ſimle maximum ⁊ ingẽs de genere cetorum. caput habet monſtruoſum. os ꝓfundum valde oculos horribiles. in toto corpe nulli alij ſimile niſi cete.

Hec de Piſcibus ac monſtruoꝝ aquatilium ⁊ naturis breuiando tranſcurrimꝰ.

Sequit̃ tractatus Quintus. de Lapidibus videlicet precioſis eorũqꝫ v̓tutibus.

De Lapidibus.

Prohemiū.

Seneca ī naturalibus queſtionibus libro ſeptimo dicit. Sicut in nobis non tantum eſt ſanguis ſed multa genera humorum. ſic et in terra plura ſunt humorum genera. Quedam enim ſūt que natura indurant᷑. hinc om̄is metalloꝝ hum⁹ quo auꝝ ⁊ argentum fit generat᷑. Quedā vero ſunt que in lapidem ex liquore vertūtur. Uñ ⁊ lapides p̄cioſi ſuccreſcūt. Quia ā in tractatu ſupiori quarto. videlicꝫ dei auxilio ꝯpleto de aquaticis ⁊ natatilibus earūqꝫ ꝓpetatib⁹ ⁊ natur̄iſ tractauim⁹ nūc eiuſdem ſummi dei auxilio tractatū quintum aggredientes de lapidibus p̄cioſis. necnon de his que in terre venis naſcūtur eorumqꝫ virtutibus ptractabimus. et modum ſeu ordinem alphabeti ſicut in precedenti obſeruando. Primo de lapidibus dicemus.

Ca. primū.

Adamas latine. Arabice hager ſubedhig. Sera. libro aggregatoris cap̄ hager. Hager ſubedhig eſt mes fluminis in q̊ eſt lapis de mes. ⁊ eſt flumen ad q̄d nunq̄ ꝟ aut aliquis niſi Alexander. ⁊ eſt in finibus coraſceni. Et color ei⁹ aꝓximat colori ſalis armoniaci. ⁊ eſt fri. ⁊ ſic. in. iiij. gradu. Et idem aucto. Dyaſ. Eſt lapis q̊ vtunt᷑ aurifices. ponentes in ſtilo ad ſculpendos lapides. Enax in lapidario ſuo. Adamas eſt lapiſ duriſſim⁹ paꝝ criſtallo obſcurior coloris tamen liuidi fulgentis adeo ſolid⁹. vt nec igne nec aliqua re frangat᷑. molleſcat ⁊ ſoluatur. Soluit᷑ tam̄ ⁊ molleſcit ſanguine ⁊ carne hyrci p̄cipue ſi hyrc⁹ ante aliq̄ diu biberit vinū vl̄ ſiſeleos ꝯmederit mōtanū vel petroſilinuꝫ. quia talis hyrci ſanguis etiam ad frāgendum lapidē in veſica valet. Soluit᷑ etiam lapis ille a plūbo ⁊ non trahit ferrum. eo ꝙ non ſit proprius locuſ generationis eius in minera ferrea. vt quidam mendoſi dixerunt. Maior autē quantitas eſt inuenta ad magnitudinē auellane. Naſcit᷑ autem in arabia ⁊ in cypro Sꝫ ciprum eſt magis molle ⁊ obſcuꝝ. Et hic lapis qñ magneti ſupponit᷑ ligat magnetem ⁊ non ꝑmittit eū ferꝝ trahere.

Operationes.

A Serap̄. Maior v̄tus eius eſt in auro ⁊ argento ⁊ calibe. Uñ lacerto ſiniſtro alligatus valet ꝯ hoſtes ⁊ inſaniam ⁊ indomitas beſtias. ⁊ ꝯ iurgia ⁊ rixas ⁊ venena ⁊ incurſiones fantaſmatū ⁊ incuboꝝ ⁊ ſuccuborum. Hūc ātlapidē q̄dam magnetꝫ vocauerunt; ⁊ q̄daꝫ eundē ferꝝ attrahere menciuntur. B Idem. Iſte lapis hꝫ duas v̄tutes que raro aggregant᷑ in alio lapide. Una eaꝝ ē ꝙ nō ꝯiungit᷑ alicui lapidi q̄ nō frangat᷑ ꝓpter hoc coaptantur fragmēta ei⁹ ī ſūmitatib⁹ ferri aſpſi ad perforandū. ⁊ pforant᷑ cū eo lapides alij ſicut ſmaraldus tabarꝫet ꝫaphir⁹ ⁊ alie gēme.

C Alia virtus eſt φ ſi accipiaꝛ̃ granulũ vnum ex fragmentis eius. ⁊ glutinetur in ſummitate ferꝛi cum glutine romano. ⁊ intromittatur in veſica ꝑ foꝛamen virge. frãgit lapidem. Habet ſimiliter aliã ꝓpetatẽ quia nihil frangit lapidem hunc niſi plũbum. Nam ipſum rumpit ⁊ conterit.

D Et idez auctoꝛitate Dyaſ. Adamas eſt lapis quo vtuntur aurifices ponentes in ſtilis ad ſculpendos lapides. ⁊ confert gingiue fluxe. ⁊ purificat dentes. E Et idem auctoꝛitate Galieni. Uirtus eiꝰ eſt que abſtergit abſterſione foꝛti. ⁊ ſignũ in hoc φ aurifices vtunꝛ̃ in hoc φ indiget abſterſione. Et nos iam experti ſumus φ mundificat dentes ⁊ abſtergit. F Et in eo eſt virtus aliqua calida. ⁊ ꝓpter hanc cauſam admiſcetur in medicinis cõburentibus ⁊ in aliquibus deſiccatiuis q̃ curant gingiuas fluxas G Ex libro de naturis rerum. Adamas foꝛtem facit hominem contra hoſtem. Somnia vana repellit. Uenenum fugat ⁊ pꝛodit. Fertur enim ſudoꝛe madere. ſi venenũ adhibeaꝛ̃ ꝓpe. H Pꝛodeſt lunaticis ac demone repletis Ex contactu etiã pꝛodeſſe dicitur inſanis.

Ca. ij.

Agathes. ſiue Agapis. Agathes ſm dyaſ. ī ꝓpo ca. hꝫ maximã vtutem. ſ. q̃ coloꝛẽ hꝫ ſiꝛ̃ez pelli leõis. Yſaac bẽiamin. Agathes ãt lapis niger ẽ alb̃ venulis ī modũ cuiuſdã ſpẽi lapidis albeſtẽ. Et īuenit̃ aliꝰ mĩoꝛ eiuſdẽ ſpẽi: q ſimilis ẽ coꝛallo. Et terciũ genꝰ plurimũ ſui in creta inſula naſcit̃. φ hꝫ ī nig̃ venas croceas. Eſt quartũ genus indicum et variũ quaſi ſanguine ſit aſperſum.

Operationes.

A Dyaſ. Agathes. valꝫ ad moꝛſuꝫ ſcoꝛpionis alligatꝰ vel illinitꝰ cũ aq̃ ſtatĩ tollit doloꝛẽ: tritꝰ ⁊ vulneri aſꝑſus ꝉ in potione cũ vĩo datꝰ vipaꝝ ſanat moꝛſus. poꝛtatꝰ facundũ prudentẽ amabilẽ ⁊ g̃tũ poꝛtantez facit. B Yſaac bẽiamin. Pꝛimũ q̇dẽ genꝰ aptũ ẽ ad regũ foꝛmas q̃ lapidibꝰ inſculpunt̃. ⁊ plurimi lapides hñt capita regũ inſculpta: C Et cũ iacẽt ad caput doꝛmiẽtis fert̃ oñdẽ multa ſimulachra ſõnioꝝ D Terciũ ãt genꝰ q̇d creticũ eſt facit vt adiuuet vincẽ ꝑicula ⁊ viribꝰ ↄuenit coꝛdis. gratũ ⁊ placentẽ facit. vt dicit Euax. ⁊ coloꝛis facit hõiez hõi ⁊ facundũ

Ca.iij.

a Labandina. Yſidorus. Alabādina dcā eſt ab alabāda rgiōe aſie. Eſt autē criſtallini genus. Cuiꝰ color ad celidoniū vadit ſʒ rarus. Arnoldus Alabandina fulgorē hʒ q̄ eſt ruffꝰ clarus vt ſardius.

Operationes.

A Huius virtus eſt ꝙ fluxū ſanguinis prouocat ⁊ augmentat. B Ex Lapidario. Eſt alabādina cuius lux eſt emula ſardi. Indicis āt dignū de nōīe fallit āicū

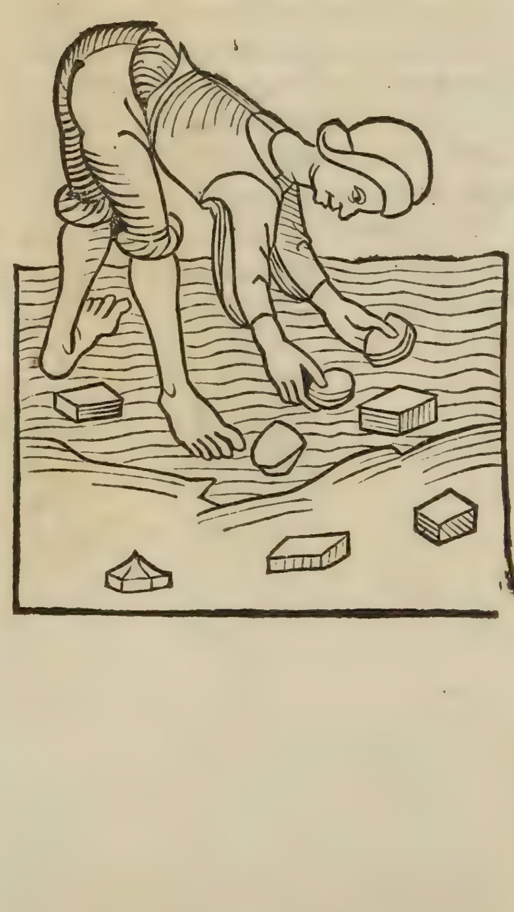

Ca.iiij.

a Labaſtrites. Amandinus. ⁊ Abſinthus. Yſido. Alabaſtrites ē lapis candidus. interſtinctꝰ varijs coloribus. Hūc cauant ad vaſa vnguētaria. q̄m vnguēta optīe ſuare dr̄ icorrupta Naſcit̄ circa thebas. egipcias. ad damaſcum ſyrie ceteris cādidior. ꝓbatiſſimꝰ in India. Pliñ. li. xvj. Alabaſtritē lapidē vocant quē ad vnguētaria vaſa cauant Naſcit̄ circa thebas egiptias ⁊ damaſcum ſyrie. hic ceteris cādidior. ſed ꝓbatiſſimus eſt in carmania. Mox in india. iam q̄dem ⁊ in ſyria atq; in aſya viliſſimus autē. et ſi ne vllo candore in Capodocis. Probant q̄ maxime coloris mellei in vertice maculoſi. atq; non tranſlucidi. vicia ſunt in his corneus. color candidus ⁊ quicq̄t vitio ſimile eſt. Secundū Albertū lapis amādinus eſt gemma coloris varij. Lapis abſinthus ſm̄ Albertum Eſt de genere gēmaꝝ colore vitri rubels virgulis.

Operationes.

A Dyaſcorids. Alabaſtrites eſt laxatiuus mollit deniq; duricies ⁊ ſtomachi dolorem ceroto admixtus. B Albertꝰ. Amandinus venenum om̄e. aut extinguit aut reprimit: ⁊ vincere facit aduerſarios: Et plenam interpretationē ſomnioꝝ facit intelligi. C Albertus. Abſinthus. Uirtus huius fertur eſſe ſicut lapis Abeſcarius licet ſatis remiſſior. D Nam accenſus permanet calidus ꝑ ſeptē dies vel amplius: propter eandem cauſam q̄ dicitur de lapide albeſcario. E Lapidis etiam huius virtus eſt in ꝓuocādo ⁊ augmentādo fluxum ſanguinis. ⁊ experimentatores aſſerunt.

Ca.v.

Adrodamanta et Antracites.
a Yſidorus. Andodamanta nitorẽ
habꝫ argenti. ⁊ pene adamas. ſꝑ
teſſeris quadrata: Magi putant ei nomẽ
impoſitum ab eo ꝙ domare ac refrenare
dicatur. impetus vel iratundias aĩorum.
Signitur aũt in mari rubro

Operationes.

A Arnoldus. Androdamanta lapis ẽ
coloris argentei trahiturqꝫ de rubro ma
ri. forma eius vt teſſera. Duricies vt ada
mantis. Virtus eius eſt ꝯ furorẽ. animũqꝫ
ꝯmotum. B Ex lapidario. Andro
damanta lapis eſt quaſi teſſera quadra.
Ipſe maris rubri mixtuſ reperit̃ harenis
C Quem magus affirmat tante v̾tutis
haberi. vt poſſit pn̄s aĩos ſedare calẽtes.
D Ex li. de naturis reꝝ. Androdaman
ta lapis quadrus atqꝫ duriſſimus. tante
v̾tutis ẽ. vt animũ furore calentẽ ⁊ luxuria
ſedare poſſit. E Yſidorus. Antraci
tes eſt coloris ignei vt carbunculus. Sed
candida vena precinctus. cuius propriũ
eſt ꝙ iactatus in ignem velut mortuus ex
tinguitur. ac contra perfu ſos exardeſcit.
F Plinius. li. xvj. Eſt inter carbunculo
rum ſpecies antraticis in Theſprocia fo
ſſilis carbonibus ſimilis. hec quoqꝫ cãdi
da vena precincta traditur. G Are
ſtotiles. Antrax id eſt carbunculus rubeꝰ.
Si cum eo ponatur orithi nocte lucebit.
H Albertus. Andromada eſt lapis co
loris argentei. in mari rubro naſcitur Eſt
autem quadratus ⁊ durus ſicut adamas
I Virtutem habꝫ contra furorem. ⁊ fa
cilis animi cogitationem. et triſticiam et
grauitatem.

Ca.vj.

Alectorius. Solinus. Allectoriꝰ
a lapis traditur qui criſtallina ſpe
cie. fabe modo in gallinacioꝝ vẽ
triculis naſcit̃ aptus. vt dicũt ꝓliatoribuſ
Dyaſco. Allectorius lapis in ventribus
galloꝝ gallinacioꝝ inuenit̃. Arnoldus.
Allectorius ẽ lapis obſcuro criſtallo ſimi
lis e ventriclo galli caſtrati trahitur poſt
quartum annũ. Ultima eius quantitas ẽ
ad magnitudinẽ fabe. Ex li. de naturis re
rum. Allectorius ẽ lapis. Criſtallo vel aq̄
limpide ſimilis. In iecore gallinacij repe
ritur ſi caſtratus fuerit. poſt ꝙ tribꝰ annis
vixerit caſtratus. Nullus maior eſt faba.
poſtqꝫ hic lapis in gallinaceo fuerit nũꝙ̄
bibit.

Operationes.

A Dyaſcorides. Allectorius in ventri
bus gallinacioꝝ inuenit̃ quem gladiator
habens in ore permanet inuictus ac ſine
ſiti. B Mulieribus quoqꝫ que volũt
placere viris proderit. quia portantes ſe
ꝓbas ac ſpecioſas reddit. C Arnol
dus. Allectorius excitat venerẽ. hõiemqꝫ
⁊ ꝯſtantẽ facit. atqꝫ ĩ ore tentꝰ ſitim reprimit

De Lapidibus.

D Ex libro de na. rer. Allectorius valz frigidis. ⁊ qui coire non poſſunt. E A muliere quoꝙ habitus facit eam viro ſuo placere. portantem ſe facit inuictum. ⁊ ſine ſiti. Hinc reges eum habentes ī ore fortiter dimicant. F Phiſiologus. Allectorius in ventre galli naſcit̄. q̄ poſt tres annos caſtratus. ⁊ poſtea p̱ ſeptē annos viuens hunc lapidē portat idez gallinaceus G Hic lapis ſitim extinguit hōiemꝙ diſcretum ⁊ gratum. maximeꝙ vxorem marito facit, vt āt habeat hec omnia. clauſis in ore portatur. H Ex lapidario. Uentriclo galli qui teſticulis viduatus Cum tribus ad minimū fact⁹ ſpado vixerit annis. Naſcitur ille lapis, cui⁹ non vltima laus eſt. Et p̱ bis binos capit incremēta ſequētes. Mēſuramꝙ fabe creſcens excedē neſcit Criſtallo ſimilis vel aq̄ cū limpida parz. Inuictū lapis hic r̄ddit quēcūꝙ gerentē. Extriguitꝙ ſiti paciētis ore recept⁹ Nā milo crotōias pugľes hic p̄ſide vicit. Hoc etiam multi ſuperarunt p̄lia reges. Hic oratorē verbis facit eē diſertum. Conſtātem reddens cūctiſꝙ per oīa gratum. Hic circa veneris facit incētiua vigentes. Cōmodus vxori que vult fore grata marito. Ut bona tot preſtet clauſus portetur in ore

Ca. vij.

a Metiſtus. Yſidorus. Ametiſtus indicus inter purpureas gēmas tenet principatum. Eſt aūt color eius purpureus p̱mixto colore violaceo. ⁊ quali roſe nitor. leniter quaſdā flāmulas fundens. Alterꝝ genus eius deſcendit ad iacinctos. Cauſam nōis eius reddunt. q2 ſit in eius purpura quoddam non in toto igneum. ſed vini colorem habens Eſt aūt ſculpturis facilis. Huius gemme genera ſunt quinꝙ. Arnoldus. Ametiſtus eſt gēma purpurei coloriſ vt roſa. ⁊ tranſmittit̄ ab india. Sunt quedā eius ſpēs Sed hec id eſt indica ceteris vtilior eſt. huic molliſcies ad ſculpendū ineſt. Plin̄. li. xvj. Indice quidem amatiſte principatum tenent. Sz ī arabie quoꝙ parte. que eſt finitima ſyrie petria vocat̄. Et in armenia minore et in gallatia repiunt̄ ⁊ in egipto. Sordidiſſime atꝙ viliſſime in tharaſo ⁊ cypro. Indice abſolutū phenicis purpure colorem habent. Et ad hanc tingentiū officie vota dirigunt. fundit autē cū aſpectu leniter blandū. neꝙ in oclos vt carbunculi vibrant. Alterꝝ earꝝ gen⁹ d̄ndit ad iacinctos ⁊ hunc colorē indiſacō vocāt. Eſt ⁊ panarites in continuo arabie gentis. Quartū genus colorē vini hz. Quintū ad vicinia d̄ndit criſtalli albi. haſ gēmas magorꝝ vanitas p̱mittit ebrietati reſiſtere. multaꝙ mira efficere.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Ametiſtus violacei coloris eſt optimus. Eſt āt q̄dā velut gutta vini rubei aq̄ corrupta Et hec facile eſt ad ſculpendū. Ualz multū vinū bibētibuſ qm̄ ebrietati eſt ꝯrius B Areſtotľes Lapis ametiſtus ſi poſueris eum ſup̱ vmbilicum. vaporem vini prohibet. ebrietatemꝙ ſoluit. ⁊ hominem a ꝯtagio liberat C Arnoldus. Uirtus ametiſti eſt cōtra ebrietatem. facitꝙ hominez vigilem. malamꝙ cogitationem r̄pellit. Et intellectū bonum tribuit.

Ca.viij.

Sius.Dyaſcorides.Aſius lapis
a in Alexandria tm̄ inuenit̄.q̄ opti
mus eſt ad vſum medicine.q̄ eſt
colore candidus ac leuis in modum puni
cis.ac velut puluis manibus inſidens.ſa
nat fiſtulas.ſcrofas.podagram.⁊ alienaſ
paſſiones.Serapion.Lapis aſius ē lapiſ
qui inuenit̄ in Alexandria.et flos ei⁹ lapi
dis nōiatur fuca.⁊ eſt lapis aſius.⁊ eſt q̄d
dam q̄d apparet ꝑ ſubſtantiā eius ſimile
pulueri molendini.⁊ regitur etiaꝫ ſub eo
⁊ circa eum.Et iſte lapis eſt albus.⁊ opor
tet ꝙ eligat̄ ex eo ille q̄ eſt albus leuis ſimi
lis punici ſubtilis cito frangibilis.in quo
ſunt vene occultate.⁊ ſup quem eſt flos vt
ſal rubeū.⁊ eſt hic lapis ſiccus ſimilis ſpō
gie.⁊ generat̄ ſup eū farina.ex qua q̄dam
eſt alba.quedam rubea ſimilis punici de
clinans ad croceitatem.⁊ qn̄ applicat̄ lin
gue mordicat mordicatōe pauca.Et idē
aucto.Sal.Nōiatur hic lapis nōie acq̄ſi
to a loco.i.aſia ⁊ nō eſt omino durus ſicut
lapis.ſed aſſimilat̄ in colore ſuo:et ſubſtā
tia ſua lapidibus qui r̄periunt̄ in lauellis
balnei.⁊ eſt tener ⁊ frangit̄ cito ⁊ ſup ip̄m
eſt ſile pulueri molendini r̄perti ſup pari
etes molendini.⁊ hec medicina nōiatur
flos lapidis aſyos.et eſt ſubtilis ꝑpter ſu
am ſubtilitatem diſſoluit carnes ſine mor
dicatione.

Operationes.

A Serapion aucto.Dyaſco. Uirtus
huius lapidiſ ⁊ floris eius eſt ꝙ curat vlce
ra profunda que ſunt difficilis ſanatōis.
quando eſt ſiccus.⁊ aufert carnem ſuꝑflu
am que fit in eis que eſt ſimilis fungi.
B Et curat vlcera fraudulēta.⁊ replet
ea carne ⁊ mundificat ea. C Et quā
do admiſcetur cum melle ⁊ aceto cōuenit
vlceribus fraudulentis.⁊ non ſinit ea au
geri in corpore. D Et quādo admiſ
cetur cū farina fabarum.⁊ fit inde empla
ſtrum.podagre cōuenit multum. E
Et conuenit duriciei ſplenis.Et quando
cum eo fit loboc cum melle cōuenit vlceri
bus pulmonis. F Et cum ponitur ex
hoc lapide ſuꝑ ſcabello ſuper quod tenēt
podagrici ſemper pedes dr̄ conferre eis.
G Et quando puluis eius aſpergitur
ſuper corpora pinguia ī balneo loco nitri
extenuat ea. H Et qui vult abluere
lapidem hunc aut florē eius.abluat ſicut
lauatur climia.

Ca.ix.

Abeſton. Albertus in lapidario
a ſuo. Albeſtō eſt coloris ferrei ſm
Plinium. in arabia innenitur.

Operationes.

A Albertus. Virtus mirabilis eius in
templis deorum eſt manifeſta. eo ꝙ ſemel
accenſus vix aut nunꝙ̄ poterit extingui.
eo ꝙ naturam habet aĩalis q̇d ſalaman
dra vocatur cum modico humidi vnctuo
ſi pinguis inſeparabilis. Yſido. Albeſtō
eſt Archadie lapis ferrei coloris ab igne
nomen ſortitus eo ꝙ accenſus ſemel nūꝙ̄
extinguitur.

Ca.x.

Quile lapis eſt. Vt dicit Serap̄.
a libro aggregatoris: caplo hager
athamach, i. lapis aquile. Et eſt
lapis indus qui cum agitatur. audit̄ ĩtra
ipm lapis alius ⁊ minera eius eſt in mon
tibus indie inter chinoas ⁊ ſarandi iuxta
littora occeani. Et vocatur a grecis allevi
ans partū. ⁊ hec ꝑetas eſt inventa in hoc
lapide aquile. Et idē aucto. Raſis. Atha
mach eſt medicina indie ⁊ eſt lapis ſimil'
caſtanee. niſi quia habet colorem vellereū
⁊ qñ agitas ipm auditur intra ipm lapil
lus. et qñ frangis eum egreditur ille lapil
lus. ⁊ eſt ſicut auellana vergenſ ad albedi
nem. Et ideȝ Raſis li. de ꝑetatibus dixit
ꝙ eſt lapis ſimilis ouo. ⁊ ꝙ habet intra ſe
lapillum. Albertus ĩ lapidario ſuo. Echi
tes lapis, i. aquile ⁊ eſt gemmarum optĩa
⁊ eſt coloris punicei: ⁊ vocat̄ a quibuſdaȝ
aquileus. ⁊ ab alijs erodialis. eo ꝙ aquile
hunc ducunt ad nidum ſuū iuxta oua ſua
collocantes. eundem ſicut grus inter duo
oua que facit collocat. Hoc em̄ expertum
ad ſenſum in colonia vbi grues fetus fece
runt multis annis in quodam orto. Inue
nitur autē lapis aquile iuxta litora occea
ni vbi eſt optimum genus echideoꝝ qui
ſunt heredes auium. Dr̄ autem ꝙ in pſya
aliqñ inuenitur. Eſt autem modus eiuſ ꝙ
in ſe continet alium lapillum qui in ipſo
ſonat quando manu mouetur.

Operationes.

A Serapion. Hic lapis aquile dicitur
Nam cum aquila vult parere oua ſua de
fert hunc lapidem maſculis a partib' In
die. ⁊ ſupponit eum aquile. ⁊ facit eū parē
facile. ⁊ alleuiat eius dolorem. ⁊ hoc ideȝ
facit mulieribus: ⁊ oībus aīalibus quā
do ponitur ſub eis in hora partus. B
Et idem aucto. Raſis. Qñ ponitur in pe
cia ⁊ ſuſpenditur mulieri in coxa qñ debȝ
parere facit accelerare partū cū facilitate.
C Et ſum expertus hoc ⁊ inueni ſic eſſe
⁊ omnes concordāt in hoc ꝙ alleuiat par
tum quando alligatur coxe. ⁊ iuuat quan
do ponitur loco peonie. inuenitur ad cu
randum. Iſte lapis inuenitur apud nos.
⁊ ꝙ̄ plureſ. verificaui de eo multociens ex
perientiam: D Enax in lapidario
ſuo. capitulo de lapide aqle ait. ꝙ ſuſpen
ſus in ſiniſtro brachio: conuenit pregnan
tibus. ⁊ conciliat amorem. diuicias augȝ
vbi ferr̄. ⁊ in pregnantibus impedit abor
ſum. ⁊ periculum parturitionis mitigat.

E Prohibet caſum caducorum. ſimiliter ſi de adminiſtratione veneni aliquis ſuſpectus ſit in cibo illo ꝓhibet ne poſſit ab eo degluttiri cibus ille. Si lapis ſubtrahatur mox deglutiet. F Albertus. Fertur autem ꝙ ſi ſuſpẽſus in ſiniſtro brachio conuenit pregnantibus ⁊ conciliat amorem ⁊ diuicias auget vbi fertur.
G Et in pregnantibus impedit aborſum ⁊ periculum parturitionis mitigat. Et ait ꝙ prohibet caſum caducorum ſimiliter. H Et quod mirabilius eſt tradunt caldei ꝙ ſi de adminiſtratione veneni aliquis ſuſpectus ſit impoſitus in cibo illo prohibet ne poſſit deglutiri cibus. et ſi lapis ſubtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Albertus ſe vidiſſe a quodam fratre ſuo ſenſibiliter probari ſeu examinari.
J Querunt autem aquile hunc lapidẽ ⁊ ĩponunt nido ſuo. ⁊ grues inter oua ſua ſed in vno anno ponunt vnum. et in alio alium. K Dicunt autem quidam ꝙ faciunt ad mitigãdum calorem ouorum. vel corporis aquile ne oua nimis calefiãt ⁊ hoc eſt probabile. L Quidam aũt dicunt aliquid conferre ad eorum formationem aut viuificationem. ꝙ autem quidam dicunt ꝙ lapis ab aliis auibus ouis interponatur ne oua frangantur falſum eſt. quia citius ad lapidẽ ꝙ̃ ad ſe ipã colliſa franguntur M Aiunt autem aliqui ꝙ ſi aliquis ſuſpectus de adminiſtratione veneni cum lapis iſte cibo immittit̃ ſtatim a cibo ſtrangulatur. ⁊ quando ſubtrahit tranſglutit cibum in quo poſitus ẽ lapis.

Ca. xi.

Strion. et Aſterites. Yſidorus
a Aſtrion gemma eſt criſtallina in India. criſtallo propinqua: in cuius centro fulget ſtella lune pleno fulgore nomenq; eo ſumpſit ꝙ aſtris oppoſita fulgorem rapit ⁊ gerit. Plinius. In carmania naſcitur gemma q̃ aſtrios vocat̃. ſimiliter vt aſtiria vl' aſtirites candida criſtallo propinqua: In india vero naſcens ⁊ in pallenes littoribus aſtrios. Quidam aũt cauſam nominis huius reddunt. ꝙ aſtris oppoſita fulgorem rapiat ⁊ gerat. Optimam autem in carmania nulliq; vicio obnoxiam gigni. Idem Yſidorus. Aſterites eſt gemma candida lucem ꝯtinens incluſam veluti ſtellam intus ambulantem. ſoliſq; candidicantes radios reddit. vnde ⁊ nomen inuenit. Plinius. Proxima cãdidicantium gemmarum eſt aſteria principatum habens proprietate nature. ꝙ incluſam lucem pupille modo quodam ꝯtinet ⁊ tranſfundit cum inclinatione. velut ĩtus ambulantẽ. ex alio atq; alio loco reddẽs.

De Lapidibus.

Ca.xij.

Rena. Yſidorus. Arena ab aridi
a tate dicta eſt. huius ꝓbatio eſt. ſi
manu preſſa ſtrideat aut in veſtẽ
candidam ſparſa. nil ſordis rlinquat. Ui
trubius. Alia eſt arena foſſicia. alia fluui
atica vel marina. Arene foſſicie ſunt hec
genera. ſcȝ nigra cana. rubea. carbunculũ
Ex his optima erit que in manu ꝯfricata
ſtridorem fecerit. que autẽ terroſa eſt aſpe
ritatem non habet. Item ſi in veſtimentũ
candidum cõiecta fuerit arenaria. Uñ fo
diatur tamen de fluminibus ⁊ e glarea ex
trahatur. hec tamen in ſtructuris odioſa
eſt. quia difficl'e ſicceſſit nec onerari ſe con
tinenter paries patitur. niſi intermiſſioni
bus requieſcat. nec cõcamerationes reci
pit. Marina vero hec amplius ⁊ etiaȝ pa
rietes cum in his tectoria facta fuerint re
mittẽtes ſalſuginem eorũ diſſoluunt̃. Sic
ceſcunt autem celeriter foſſicie. ⁊ tectoria
permanent. ⁊ cõcamerationes paciũtur.
Sed hee que ſunt de arenarijs r̃centes. ſi
eñ exempte diutius iacent a ſole ⁊ a luna
⁊ a bruma coacte reſoluuntur ⁊ petroſe fi
unt. Ita ꝙ in ſtructuram coniecte cemẽta
continere non poſſunt ſed labunt̃ ⁊ ruunt
oneraq̱ parietum ſuſtinere non poſſunt.
Palladius. de agricultura libro primo.
Omnium arene generũ precipue melior ẽ
ruffa. ſequẽtis meriti cana. Terciũ locum
poſſidet nigra. Sȝ foſſilis arena non īue
nitur De fluminibus autem glarea vel lit
tore colligitur. Marina quidem tardiꝰ ſic
catur Ideoq̱ non ꝯtinue. ſed intermiſſis
tꝑibus eſt ꝯſtruenda ne opus corrumpat
onerata.

Operationes.

A Exli: de naturis rerum. Arena ſpar
ſa ſuper flãmam in extinguibilẽ extinguit
eam. B Dyaſco. Arena maris q̄ in
littore eſt ſole calefacta carnes humidas
deſiccat. C Itẽȝ cocta ſacellis ad cõ
peſcendum tumorẽ intraneorũ iuuat.

Ca.xiij.

Rgilla. Bartholomeus in libro
a de proprietatibus rerũ. Argilla ẽ
terra tenax glutioſa ⁊ viſcoſa. ad
varia figulorũ opa diſpoſita atq̄ apta. et
ſic ſm Yſidorum libro. xvj. capitulo pmo.
ab argis ſic vocata. apud quos primo ex
tali materia vaſa fictilia ſunt effecta. ⁊ vt
ibidem dicitur talis terra ꝑ actõeȝ caloris

liquidiores partes cōſumentis ⁊ terreſtri ores conſolidantis in laterem cōmutatur. Sepe etiam contingit ꝙ talis terra lutea vnctuoſa frigiditate aque congelante in lapidem cōmutatur. Sepe etiam accidit talis tranſmutatio ſcꝫ luti vnctuoſi ī lapidem ex calore coagulante. ſicut enim dicitur. libro. iiij. metheororum: Lutum vnctuoſum aptum eſt huic tranſmutationi: ſcꝫ in lapidem per calidi coagulationeꝫ. quare vnctuoſum eſt medium inter viſcoſum et vaporatiuū: habens humidum viſcoſum Unde gratia vaporatiui poteſt a calido coagulari. gratia viſcoſi non poteſt ex toto educi ſed amplius comprimi ⁊ conſolidari. ⁊ ſic in lapidem tranſmutari.

Operationes.

A Ut ibi dicit cōmentator. Argilla eſt frigiditate ſua ſanguis reſtrictiua. B Conſtantinus. Argilla ſi cum forti aceto fuerit diſtempata appoſita fronti et tymporibus ꝓhibꝫ ſanguinē narib⁹ fluētem.

Ca. xiiij.

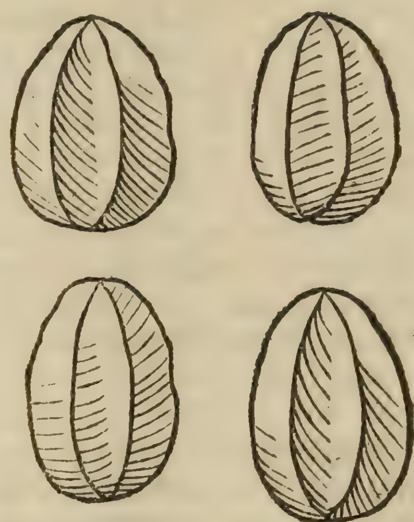
a Rmenus ſcḋm Pliniū proprio capitulo. Lapis armenus eſt dict⁹ ⁊ nominatus a regione illa: ⁊ eſt liuidus ⁊ ſubalbidus. cuius melior eſt habens colorem medium inter viridē obſcurum terreum ⁊ indum. ⁊ habet macularū diſtinctiones virides ⁊ nigras: Auicēna li. ij. capitulo de lapide armeno eſt aliqn tulum azulini coloris. non tamen eſt in colore azuli: ⁊ non eſt in eius ſoliditate. ſꝫ eſt in eo arenoſitas quedam: ⁊ quādoqꝫ vtūtur eo tinctores ⁊ pictores loco azuli ⁊ eſt lenis tactu.

Operationes.

A Johannes Meſue. Lapis armenus inquit Alexander a verificatoribus eſt inuentus habere ꝓgatiuam in educendo coleram nigram cuius operatō incolumior eſt elleboro nigro. et virtuoſior lapide lazuli. melior eſt habens colorem mediū inter viridem obſcurum ⁊ terreum ⁊ indū ⁊ habet macularum diſtinctiones virideſ ⁊ nigras. ⁊ qui non eſt in termino lapidis ymo facile diſſolubilis puluerisabilis. B Et qui eſt lenis tactu carens aſperitate calide complexionis in principio ſecundi ⁊ ſic. in ipſo. C Et eſt reſolutiuus abſterſiuus et eſt conturbantibus et ſubuertentibus ſtomachum ⁊ educit per vomitum ⁊ vētrem: ⁊ nocet ſtomacho generans ſubuerſionem ⁊ faciens ſolutionē cum anguſtia. D Et dixit Alexāder Non lotus ſoluit per vomitum ⁊ per ventrem ſine moleſtia. E Ars autem in lauando ipſum eſt hec teratur cum facilitate in vaſe lapideo deinde fundatur ſuꝑ ipſum aqua dulcis ⁊ lauetur ſic terendo ⁊ fiat illud trigeſies ſemꝑ innouādo aquaꝫ ⁊ adhuc decies lauetur cum aqua roſarꝫ. F Et dixit Alchindus. Lauetur cū aq̄ bugloſſe poſt depurationem eius. acquiritur enim ei proprietas mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas. G Auicenna. Soluendo educit melancoliā pluſqꝫ lapis lazuli. ⁊ propter ipm̄ dimittitur elleborus niger. H Johānes meſue. Educit ſolutione coleram nigram. cū virtute ⁊ mundificat cerebrum ex ea ⁊ valet. ad egritudines eius melancolicas. ſicut eſt mania ⁊ vertigo ⁊ dolor capitis. et epylētia. I Et ad egritudines timo

De Lapidibus.

ris ⁊ ſuſpitionis. ⁊ ad lepram ⁊ ad egritudines ſplenis ⁊ ad cancrum. ⁊ morpheã: ⁊ febres melancolicas. ℞ Doſis nõ loti potio eſt a.ʒ.ß. vſqꝫ ad.ʒ.j.ß. ⁊ loti potio eſt a.ʒ.j. vſqꝫ ad duas.

Ca.xv.

Antimoniũ latine: grece antimo a nos: arabice aytruad: Antimonium eſt vena terre ſimilis plumbo. verũ eſt q̃ antimoniũ teritur ⁊ non funditur. plumbũ vero fundit̃ ⁊ non terit̃. Et hꝫ in fracturis ſuis claritatẽ qñ frangitur Et illud eſt melius qđ in fracturis ſuis nõ hꝫ aliqđ ex terra vel aliq̃ ſorde. ⁊ ideo ablutum ⁊ mundũ debet poni in medicinis. Eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̃. Aytruad vel antymoniũ eſt vena terre ſimilis plumbo ⁊ eſt medicina ocularis q̃d decernitur a metallo. quia antimoniũ teritur. metallum vero nõ. ſimiliter metallum funditur. antimonium aduritur. Antimonium quanto clarius tanto melius Et idem auctoritate Dyaſ. Melius ex eo eſt fortius. ⁊ illud q̃d frangitur. ⁊ habꝫ in fracturis ſuis claritatem ⁊ luminoſitatẽ. ⁊ quod eſt interius mundum. ⁊ non habꝫ aliquid admixtum ex terra vel ſorde aliq̃.

Almanſor tractatu tercio. capit'lo de antimonio. Antimonium fri. ⁊ ſic. eſt in. iij. g.

Operationes.

A Ad emorroidas exiccandum iniciatur ſuccus peucedani per criſtere ⁊ poſtea ſi ſint exterius pone puluerem antimonij deſuper Si ſint interius. puluis iniciatur cum calamo poſito in veſica inflata.

B Puluis eius cum ſapone ſpatarẽto vel gallico cõficiatur. ⁊ liciniũ in eo intinctum orificio fiſtule immiſſum curat. Puluis eius in cancro poſitus comedenti aut carni ſuperflue optima eſt cura. C Contra polipum magdalino ex apoſtoli con formatus iſparſo puluere antimonij ⁊ naribus immittat̃. ⁊ aufert ip̃m. D Collirium ex puluere antimonij. et puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo põdere. addita aqua roſaꝝ. vel põe de tutia cum antimonio. E Bõbix intincta ĩ ſucco ſanguinarie cum puluere antimonij. naribus immittat̃ ⁊ remouet fluxum ſanguinis ab ip̃o. F Ad cohibendũ ſanguinem. puluis antimonij in ſucco tapſi barbaſti conficiatur ⁊ bombix intĩcta ſuperponatur. G Serapion aucto. Galieni. In hac medicina eſt vͣtus ſtiptica. et conglutinatiua et infrigidatiua; aufert carnem ſuperfluã que eſt in vlceribus ⁊ incarnat ⁊ conſolidat ea. ⁊ mundificat ſordicies eorum H Et ſtringit fluxũ ſanguinis narium. ⁊ ꝓprietas eius eſt cõferre epylentie ⁊ ſuperfluitatibus groſſis I Almanſor. Antimonium oculũ efficiens robuſtum ipſius cuſtodit ſanitatẽ. ſuppoſitum quoqꝫ menſtrua conſtringit. K Paulus capitulo de antimonio. Antimonium ſua frigiditate et ſiccitate ſanguinem de naribus ſtringit ⁊ valet ſi miſcetur collirijs oculoꝝ. L Seniores eo vtentes habent oculos incolumes. q̃a neruos confortat ⁊ omnem maculã. ⁊ nocumentum aufert maxime ſi parum de eo miſcetur.

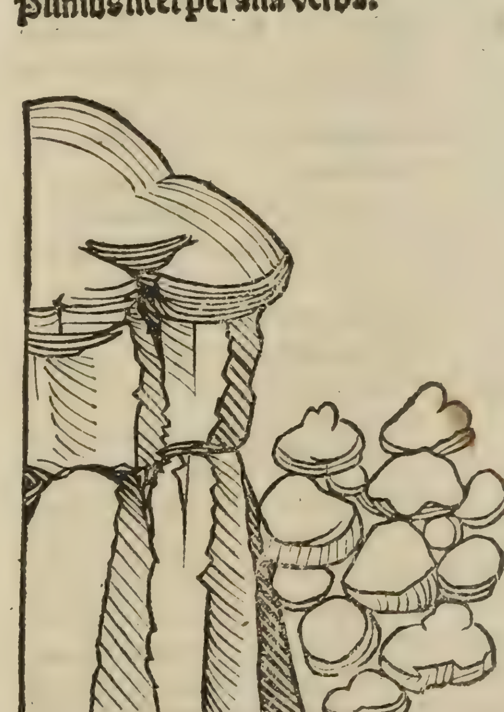

Ca.xvj.

a Tramentum. Yſido. Attramentum ſic dcm̄ eſt eo ꝙ ſit atrum Cuius ſpecies ⁊ picture ⁊ quottidiano vſui neceſſaria eſt. Ex li. de aluminibꝰ ⁊ ſalibus. Attramentum eſt aqua ⁊ tinctura: quã terre ſiccitas coagulauit. Et eſt in ſui natura calidum et ſiccum. Huius multa ſunt genera. quoꝝ meliꝰ eſt in hiſpania Et ip̄m q̇dem denigrat corpora. Et augmentat rubeum rubedine. Albũ v̊o denigrat. Ex li: iiij. metheoroꝝ. Attramenta compoſita ſunt ex ſale ⁊ ſulphure ⁊ lapidibus: Et eſt in eis vis aliquoꝝ corpoꝝ liq̃bilium. qm̄ ex eis fiunt. vt calcantũ et abachar generantur ex maioribus granis attramenti Et non ſoluitur ſalſedo eius niſi cum eo q̊d in illo eſt ſulphureum ⁊ poſtea coagulaẗ reſiduũ. Illudq; iam cepit vim mineralem in aliquibus corꝑibus. Quod autem ceperit vim ferream erit rubeũ aut croceum aut calathar Quod ãt vim ereã erit viride ſicut calcantum Unde poſſibile eſt illa duo artificialiter fieri.

Operationes.

A Auicenna in: ij. canõe. Attramentũ calidum eſt ⁊ ſiccum in tercio gradu.
B Omnia ſunt adurentia ⁊ ſtiptica. ſcabiei conferunt humide ac duriciei palpebraꝝ: ⁊ aſperitati eaꝝ. aut apoſtematibus iguinis. C Eſt aũt in attramento virtus venenoſa deſiccans pulmonem ita ꝙ forraſſe interficit: D Sufflaẗ aũt in naribus propter fluxum ſanguinis ⁊ ꝓpric altbochotar: ⁊ quo etiam fiunt licinia. E Et ponuntur in fiſtulis. ⁊ extirpant ventoſitatem. Licinium q̊; ꝯfert vlceribus auris ⁊ ſaniei eius. ⁊ ꝓhibꝫ corroſionem dentium F Item in ipſo ſunt aduſtio vehemenſ ⁊ curſuũ ſanguineorum conſtrictio ⁊ exiccatio. ⁊ ſtipticitas plurima G Confert formice ⁊ herſipile qñ linitur cum aqua coriandri. puluerizatur autem ſuper fraudulentum vulnꝰ ⁊ ambulatiuũ. adurit carnem additam H Confert etiam fluxui ſanguinis nariũ ⁊ apoſtematibus gingiue. I Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiam in alcofol ad abſtergẽdum ⁊ ſubtiliandũ groſſitudinem palpebraꝝ. Hoc idẽ dicit Plinius licet per alia verba.

Ca.xvij.

a Lumen Yſido. Alumen vocatur
a lumine quia lumẽ preſtat colo
ribus tingẽdis. Eſt autẽ ſalſugo
terre efficiturq; hyeme ex aqua ⁊ limo. et
eſtiuis ſolibus maturatur. Huius ſpecies
due ſunt. Liquidum ⁊ ſpiſſum. Dyaſcori
des. Aluminis ſpecies multe ſunt. ſed me
dicine tres neceſſarie. rotundũ ſciſſum ⁊ li
quidum. Rotundum ꝓbabilius eſt quod
naturali rotunditate formatũ ẽ. fiſtuloſuz
ſubalbidum fricabile non lapidoſum. ali
qua ex parte palidũ; pingue ſcz ⁊ vehemẽ
ter redarguens. Sciſſum aũt optimũ eſt.
q̊d eſt quaſi flos albus. rotundi leue. ⁊c̄.
Liquidum deinde melius eſt q̊d eſt leue
perlucidum in ſummo aliquid in moduz
floris. quaſi lac habens. Raſi in li. de Alu
minibus ⁊ ſalibus. Alumen eſt oleum q̊d
coagulauit ſiccitaſ terre ⁊ eſt in natura ſui
calidum ⁊ humidũ. retinet omne volatile
mundificat ⁊ decorat corꝑa. ⁊ augmẽtat
tincturam eoꝝ. Alchimiſta. Alumẽ large
ſumpto vocabulo. dr̄ om̄e qd̊ ligat tinctu
ram in corꝑe aliquo. vt in pannis ⁊ corijs
Et ſicut ſunt diuerſe tincture ſic ⁊ alumĩa
diuerſa. Nam tinctura quelibet alumine
ſuo indiget. ſine quo imprimi non poſſet.
vel cum corꝑe ligari. Vñ non (vt quidam
putant) alumen dat lumẽ. ſed facit adhe
rere lumen. i. colorem: ſicut apparet in co
rio. q: nõ p̄ꝑatur cũ galla ſi nõ imprimit̃
tinctura Itaq; galla eſt alumẽ tincure ni
gre. ſicut cinis clauellatus eſt alumen gla
dij. Alumen quoq; de quo agit̃ eſt alumẽ
rubee tincture. licet alumen non rubificet
niſi album.

Operationes.

A Platearius. Alumen calidũ eſt ⁊ ſic
cum in tercio gradu. virtutem habet con
ſumendi ⁊ vehementer deſiccandi. B
Quod albũ eſt meli⁹ eſt ac acutu ⁊ ſalſugi
ni ĩmixtũ. Qd̊ ãt feculentũ ⁊ cereũ ẽ impu
rum. vſus ei⁹ ꝯ̄ cancꝝ. ⁊ inflationes gingi
uarum. ⁊ ꝯ̄ ſcabiẽ. Balneũ aq̄ aluminoſe
valet ydropicis. ſcabioſis arteticis. C
Dyaſco. Omne autem alumen virtutem
habet conſtrictiuam. ⁊ vehementius con
ſumptiuam. Medet̃ deniq; putredinib⁹
⁊ ſanguinis fluxibus. D Gingiuis
humectis ſeu dentibuſ mollibus cum ace
to vel melle. E Idem Auriũ fluxus
cum ſucco poligonie curat Carnes quoq;
ſuꝑfluas ⁊ putores alaꝝ vl' inguinũ ſanat
F Auicenna. Alumen eſt ca. ⁊ ſic. ad. iij
Exiccat ⁊ ꝓhibet fluxũ om̄is ſanguinis ⁊
curſum ſuꝑfluitatũ ⁊ effuſionem eaꝝ.
G Cum aqua interficit alkarad. i. cimi
ces ⁊ pediculos. ⁊ fetorem oris tollit cum
fece vini tantũdem aluminis deſiccat vl
cera difficilia. cum ſalgẽma valet corroſi
oni ⁊ aduſtioni ignis. H Ex libro de
naturis rerum. Vniuerſaliter alumen ca
lidum ⁊ ſiccum eſt in quarto gradu ſtipti
cum ⁊ mũdificatiuũ. ⁊ viſus obſcuritatis
clarificatiuũ ſuperfluam palpebrarũ car
nem aut membrorum corrodit. I
Peſſima ⁊ ſicca vulnera inhibet ne corꝑi
perambulent. K Cum aceto ⁊ melle
mixtum dentes confortat infirmos Et va
let tumidis gingiuis.

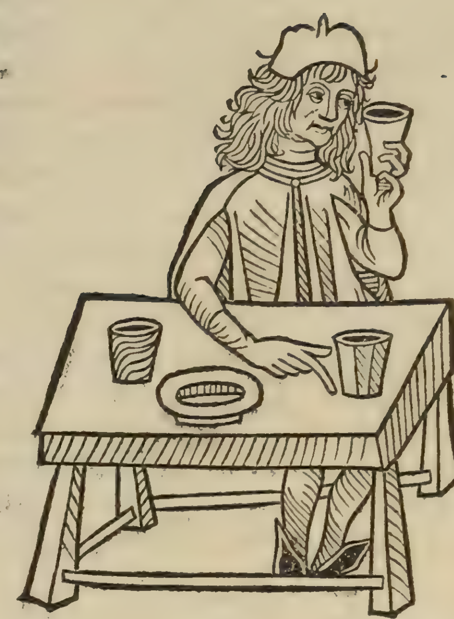
Ca. xviij.

A Urum. Ysidorus. Aurum ab au
ra dicitur. i. a ſplendore; ꝙ reper
cuſſo aere plus fulgeat; Ex libro
de naturis rer. Aur. inuenitur in riuulis ⁊
in fontibus. ⁊ etiam in montibus qn̄qꝫ; ſꝫ
raro. multus autem labor eſt in lauando,
Sed ⁊ ꝑ multas minutias terre. ⁊ in eius
ſordibus inuenitur ſociatū: inuenitur ta
men purum ⁊ non terre vel bituminibus.
in ſe admixtum. ſicut es vel argētum. Iteꝫ
in eodem libro. Aurum ceteris metallis ē
preciosius. durabilius ⁊ tractabilius; om
ni tempe fulget ⁊ coinquinatum rubigie
non conſumitur. viſum fouet. Et quanto
rubicundius eſt tanto melius. In duplo
quoqꝫ ponderoſius eſt ꝙ̄ argentū aut es
aut ſtannū. Cunqꝫ ſit generoſiſſimū ſuper
omnia metalla nihilominꝰ eſt maxime du
ctibile ſuꝑ om̄ia. Om̄i metallo temperati
us eſt. Et ideo quia caliditas eius modi
ci eſt exceſſus. non locatur in gradu. ſoluꝫ
quoqꝫ non reſoluitur; Actor. Aurū itaqꝫ
non ſolum eſt inter metalla ꝑ̄cic ſiſſimum
ſed etiam ſolidiſſimū. habet colorē igneū
ſplendidum fouentem viſum In igne po
ſitum nō comburitur. ſed purgatur ⁊ pro
batur; Itaqꝫ triplici de cauſa in igne po
nitur. ad examinandū: ad purgandum ⁊
ad fabrificandum Sꝫ ⁊ humano corpori
maxime congruit. vn̄ in cibo ſumptum iu
uat multum. Areſtotiles; libro tercio. Au
rum profecto liquat calido, et ſi fuerit ſul
phur mundum ⁊ purum; ⁊ argentū viuū
optimū cum rubore clar. fueritqꝫ in eo viſ
igneitatis ſimplicis non vrentis. erit res
optima quam recipe poſſunt alchimiſte.
vt ex ea fiat aurum. hoc enim ip̄m ꝯuertet
in aurum. Auicenna. Aurum multiplex ē
ſcilicet. naturale. magiſtrale. xirchi. Zafri
obrizum. colon. ⁊ alijs modis. Et illō qui
dem quod eſt de alexir valet magis ꝙ̄ au
rum acre. quo nō poteſt operari. Aurum
autem de alexir eſt tribus modis. ſcilicet.
de petra capillorum ⁊ ſanguinis ⁊ ouorū.
Non enim poteſt aurum eſſe aur. de alio
lapide. Quidam autem faciunt falſuꝫ au
rum ſic ⁊ argentum; Stringunt enim id ē
indurant ſtannum et dealbant ac dicunt
eſſe argentum. Sicut etiam auripigmen
tum cum ſubtus ſtercus mittūt. ibiqꝫ miſ
cent ſal armoniacum ⁊ incorporant cum
cupro diſtenſo per locum barbatum ⁊ cū
mercurio rubeo. ⁊ dicunt ꝙ ſit aurum ver.
cuiuſmodi ſit aurum ſeptem modis ꝑ ma
giſterium temptatur atqꝫ cognoſcitur ſcꝫ
in ſolutione. in lapide: in pondere. ī guſtu
in igne. in ſublimatione. in fuſione Porro
naturalis auri natura calida eſt ⁊ ſicca. et
quantum habet ferrum de natura ſiccita
tis ⁊ duricie tantum habꝫ aurum naturā
bonam ac mollem. fit autem in ventre ter
re. de argento viuo bono nimis et de ſul
phure non multū rubeo cocto

Operationes.

A Ex libro de naturis rer. Aur. eſt cali
de nature. lepram ac ſcabiem curat. ī pul
uerem redactum ⁊ antidotis mixtum.
B Habet etiam virtutem confortādi
non ꝙ incorporetur. aut membra nutriat
ſed ꝙ alteratiua virtute corpus immutat
Uulnus ex auro factum non corrumpitur
in tumores; C Haly regalis ī practi
ca ſua; ſermone ſecundo. Aurifolia carnē
comedunt ſine morſura; ſuntqꝫ ſicca ſub
tilia. Limatura auri confortat cor ⁊ pulſi
oni medetur. D Acalimia auri meli
or eſt tenuis ⁊ magis deſiccans ⁊ ampliuſ
elimans. Que ſi comburatur ⁊ leuetur de
ſiccat oculorum vlcera ſine morſura.
E Actor. Aurum vt dictum eſt ſuꝑius
omni metallo eſt temperatius; Un̄ qa ca
liditas eiꝰ modici eſt exceſſus. ideo non
locatur in gradu; licet in gradu ponatur
ab aliquibus F Auicenna. ij. canon̄.
Medicine aurum eſt equale ſubtile. cōfor
tat oculum in alcofol poſitum. Confert ⁊
doloribus cordis ac tremori eius. G
Retentio eius in ore. fetorem ipſius oris
remouet. Cauterium melius eſt ⁊ velociꝰ
ſanabile quod fit cum auro. H
Confert etiaꝫ doloribus cordis ac tremo
ri eius ac timori anime. ⁊ ei q ſolꝰ loqtur.

Ca.xix.

a Uricalcum. Ysi. Auricalcum dr
eo ꝙ ſplendorem auri ⁊ duriciem
eris poſſideat. Eſt autem nomē
compoſitum ex lingua latina ⁊ greca. Es
enī grece chalco vocatur. fit autem ex ere
⁊ igne multo. ac medicaminibus ad aure
um colorem pducit. Ex li. de na. rez. Ex
ere fit auricalcum ſic dcm̄ quia ſplendorē
habeat auri. vel q̄a de ip̄o fit auꝝ. Dicit
enī phūs in libro de alumie. Linmen q̄d
ex vrina pueri ⁊ auricalco fit auꝝ optimū
Quod intelligendum eſt in colore non in
ſubſtantia Dicit enī idē Areſto. ꝙ variat
color ſed ſubſtātia manet. Hoc auricalcū
frequentius ſcripture vocāt electꝝ. ⁊ hoc
ppter colorem electro prope conſimilem
Ex doctrina alchimie. Es autem trāſmu
tatur in auricalcum. quod fit mediante tu
thia. quia fumus eius albificat. ⁊ habꝫ na
turam ſpiritus. ſtatimq̄ꝫ cum puluis eius
proijcitur ſuper es fuſum. vel miſcetur cū
laminis eris: In ipſa eris fuſione thutia
calefit. ⁊ fugam querit tanꝙ̄ ſpiritus. vñ
apparet ꝙ eius fuga fit per eris corpus fu
ſum. ſicq̄ꝫ ſiccat ip̄m. quia fumus eius eſt
temperate albus. ⁊ album hmōi mixtum
cum rubeo reprimit rubedinem ⁊ fit citri
num ⁊ ita auricalcum.

folior

Ca.xx.

a Rgentum. Yſidorus. Argētum
greci argirion dicunt cū mixꝝ īmo
dum illud accidit. vt cū candidū
ſit. impreſſum corpi nigras lineas reddit
Ex li. de na. rez. Argentū ductile eſt ⁊ tra
ctabile. ſonorūq̄ꝫ ac tinnitus dulciſſimum
⁊ hoc maxime ſi eri miſceatur. Vñ tubas
ex argento ductiles precepit moyſes fieri
ad terrorē hoſtiū. ⁊ exhortatōem ad bellū
ad mouendū q̄ꝫ caſtra ⁊ populos ad eſcā
ꝯuocandos. Argēti vene multe ⁊ in mul
tis ptibus orbis repiunt. nec eſt puꝝ in ſe
ſicut auꝝ. Sꝫ terre ac ſordibus incorpatū
⁊ admixtū. Ideo labor maxim⁹ eſt vt p ig
nem expurget. Fum⁹ āt purgatōis ei⁹ val
de nociuus eſt. nec de facili purgat fumo
hmōi multo infectū niſi fumo thuris aut
armōiacis ſpēbus. ac vbi puꝝ fuerit argē
tum durabile eſt. Impuꝝ āt de facili con
trabit corruptelā. Argentū ꝯſolidat alia
metalla. ⁊ q̄ſi vnū efficit conſolidata.

Operationes.

A Auicenna in. ij. canone. Argentum
īfrigidatiuū eſt ⁊ exiccatiuū. bonū eſt val
de ſcabiei ⁊ prurigeni. B Eius con
fricatio cū alijs comixtionibus confert fe

toꝛi oꝛis. C Ac tremoꝛi coꝛdis et humiditatibus viſcoſis. D Conſtantinus. Argentum frigidū ⁊ tẽpatum ĩ humiditate eſt. ⁊ eſt contra humidum ⁊ viſcoſū flegma. Cadimia tamen auri foꝛtioꝛ eſt ⁊ melioꝛ argentea. E Raſi in Almãſore. Argentum frigidū eſt. coꝛdiſq; tremori proficit. Cadimia argenti ſcabiei que ĩ coꝛpe oꝛitur. ⁊ puſtulis que in oculis ſunt bona eſt. F Albertus Argentū bene politum inter oĩa metalla. meliꝰ eſt ſpeculum. quia ĩ coloꝛe magis accedit ad dyaphanum. G Haly. Purgamẽtum argenti melius eſt viride ac tenue. põticū eſt deſiccans foꝛtiter: Ideoq; neceſſarijs admiſcetur ad cicatrizandū vnguẽtis.

.Cap. xj.

a Rgentum viuū. Yſidoꝛus. Argẽtum viuū dicitur ꝙ excidat materias quibus inicitur hoc ⁊ liqdū quia percurit. Inueniť autẽ ſpecialiter in metallis ſiue in foꝛnacibus argentarijs: guttaꝝ concretione tectis inherẽs. Sepe etiam in ſtercoꝛe vetuſtiſſimo cloacarum vel puteoꝝ limo. fit etiam ex nimio in conchule fertee impoſito patena teſtea ſuppoſita. Tunc eñ circumlito vaſculo circumdantur carbones. ſicq; argentū ex nimio diſtillat: ſine hoc neq; argentum neq; es inaurari poteſt. Tante ãt virtutis eſt. vt ſi ſuꝑ ſextariū argenti viui. centenariū ſaxū ſuꝑponas oneri ſtatim reſiſtit. Sin ãt auri ſcrupulū. leuitatẽ eius raptim ſinu recipiet. Ex q̊ intelligiť nõ põdus ſ; naturaꝫ eſſe cui cedit. Seruať ãt melius in vitreis vaſculis. nã ceteras materias ꝑfoꝛat: potui autẽ datū interficit põderis cã. Auicẽna. Argentū viuū ſubtus terrã naſciť propter hũiditatem magnã in loco illo exñtẽ Et hoc euenit. ꝓpter ſolẽ ⁊ aerẽ q tangunt eum. Ideoq; efficiť currẽs ꝓpter humiditatem ⁊ frigiditatẽ q̃ in eo ſunt. nec efficitur niſi in loco frigido. Ex li. de na. rerū. Argentū viuū eſt ĩuera calidū ⁊ humidū in q̃rto gradu. licet in q̊buſdã libris inueniatur eſſe frigidū: Extinctū p̃t alij rei admiſceri. ſ; viuū nõ. p̃t ãt fieri albū ⁊ rubeū cū ſulphure. ferť eñ de facili oĩs coloꝛes recipe. Si extinguať cū pinguedine. apparebit q̃ſi terra: et ſic inter ollas artificioſe crematū. extrahiť ab igne claꝝ malliabile ⁊ tractabile ad modū argẽti. ad maxima firmacula facienda. Deniq; ſine argento non p̃t fieri deauratio. cunq; argentū nõ conſolideť argẽto medio argẽto. Hoc videtur bene fieri cum argento viuo.

Operationes.

A Conſtantinus in li. graduū. Argentum viuū cal'. eſt in. iiij. gradu. ⁊ hu. Pediculos capitis occidit, ⁊ reptilia oĩa cum litargiro ⁊ aceto ⁊ oleo B Fitq; bonū ad curandū ſcabiẽ. Fit etiã vnguentū ad puſtulas optimū C Plateariꝰ. Argẽtum viuū h; ṽtutẽ diſſoluẽdi ⁊ penetrãdi farinam lupinoꝝ amaroꝝ decoquitur in aceto foꝛtiſſimo vſq; ad ſpiſſitudinẽ. ⁊ argenti viui extincti fcã ꝯmixtiõe. caput pacientis ex habũdantia pediculoꝝ ꝑungiť ꝑ diſcriminalia. D Extinguiť ãt vel cū ſaliua: vel fricať cū cinere ⁊ ſaliua. Aut cū capillis et ſaliua. Aut cū pulue ̂ oſſis ſepie ⁊ ſaliua. melius ãt dr̃ extingui. cū alte

ri rei p̄t adimiſceri. niſi em̄ ſic extinguit̄. ip ſius ad aliud non fit admixtio. E Yſi. Argentū viuū potui datū īterficit cā ponderis F Item dyaſ. dicit ꝙ argē tum viuū bibenti mortē tribuit. euadē tñ poterit. Qui hoc biberit caprinū lac bibē do ac ſe mouēdo. vel etiā bibendo vinum addito abſinthio ſynapi vel yſopo. Cui cunq̄ mēbro adhēt ip̄m ꝑcutit ⁊ corrodit G Auicenna: Argentū viuū ſublima tum interficit. ꝓpter vehementē inciſionē ⁊ eius cura fortis eſt bibere lac ⁊ vomere. Sȝ Galienus dicit hoc ſe expꝑtū nō fuiſſe.

Scio ꝙ quidam bibit argentū viuū in eſtate dū agitaret̄ ſiti ex vitro arto putās ſe vinū bibere. ⁊ duabus horis eff luxis id ip̄m reddidit an⁹ ī peluim ⁊ nihil nocuit. H Dicunt ei quidam ꝙ extinctū interfi cit. quia quicquit ei obuiat ſua grauitate corrodit Interficit etiam murem. I Et ex eius fumo fugiunt vermes ⁊ ſerpen tes venenoſi. K Item vapor eius fa cit accidere paraliſim: tremorem. Fumuſ eius deſtruit viſum ⁊ auditū Et facit oris fetorem cum tranſit ꝑ ip̄m. q̄re caueat qui vtatur.

Ca. xxij.

Rſenicum. Yſidorus. libro. xix. a Arſenicum quod latine ob colo rem auripigmentum dicitur. col ligitur in ponto ex auraria materia. vbi ⁊ ſandaraca: optimū eſt quod in aureum colorem tranſit. purum ⁊ fuſili gracili ve narum diſcurſu: Quod vero pallidi⁹ aut ſandarace ſimilis eſt: deterius iudicatur. Eſt ⁊ tercium genus ſquamoſum: quo mi ſcetur aure⁹ color. Uis eorum eſt vt ſanda race ſed acrior. Plinius. li. xxxiiij. Arſeni cum eſt ex eadem materia qua ⁊ ſandara ca: Quod ex eo optimū eſt coloris etiam in auro excellentis. Ex libro de alumībus ⁊ ſalibus. Arſenicum eſt calidum ⁊ humi dum: Et eſt diuerſi generis. ſcilicet rubeū citrinum ⁊ laminoſum Eſt arſenicum ſil'e ſulphuri in multis operibus.

Operationes.

A Auicenna Aliud eſt album aliud ru beum. aliud citrinum: om̄ia putrefactiua ſunt ⁊ mordicatiua. Eſt autem calidum ī tercio. ſiccum in ſecundo. B Pilos abradit et alopicie cum gummi pini con uenit. C Emplaſtrum cum eo fit ſuꝑ vulnera: Cum adipe ⁊ oleo conuenit ſca biei ⁊ ſabaphat hūide et putredini. et ab ſtergit ⁊ adurit cutem. D Aſſumit̄ ad tuſſim antiquaȝ ⁊ ſputum ſaniei. ⁊ ſan guinis. Et quando ponitur in pillulis ad aſma. E Miſcetur autem cum oleo roſato ad bothor ⁊ emorroidas. Qō autē ex eo ſublimatū eſt interfecit: Et ex rubeo quideȝ melius eſt. quod eſt pulueriȝabile. F Dyaſcorides. Arſenicum naſcitur in metallis vbi ⁊ ſandaraca. Aſſatur autem in teſta. donec mutet colorem: ⁊ r̄ponitur Uirtus ei ſtiptica eſt. cū calce viua mixtū ⁊ corꝑi illitum tollit pilos.

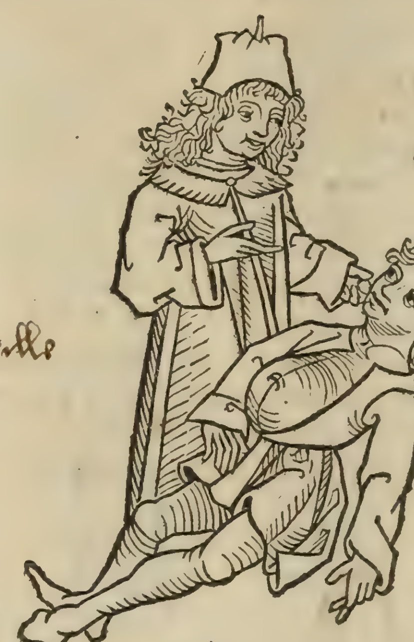

Ca.xxiij.

b Alagins.ꝛ Berillus Arnoldᵃ. Balagins eſt gēma ruffa ꝑlucentis nature.ↄdegenerāſ a carbūculo.ipius ac ↄ̃tutibus oībus ↄdebilibus ī eo ꝛ̃miſſis.Aſi. Berillus ī india gignitur viriditate ſimiľ ſmaragdo.ſꝫ cū pallore.Poliť āt ab indis in ſexāgľas formaſ vt ebetudo coloris reꝑcuſſione āguloꝝ excitež.Aliter politᵃ nō hꝫ fulgorē. Genera eius ſunt nouē. Helimandus in cronicis li.x.Berillus eſt coloris violacei vel aque marine.

Operationes.

A Huba ſcripſit ꝙ ↄiugiū dat amorem Et portantē ſe magnificat. Dextraꝫ ſtringentis adurit. B Aqua in qua iacꝫ pota,valet infirmis oculis.tollit victus ꝛ ſuſpiria.ꝛ cunctis epaticis ferž curare dolores. C Arnoldus.Berillus ē lapiſ cuius color eſt pallidus vt limpha.forma ſexagana Cunqꝫ genera eius ſunt nouem qui magis pallet eſt melior. D Virtus eius eſt contra hoſtiū pericula.cōtra pigriciem.oculoſ humidos ſanat.geſtantem adurit. Si oculo ſolis opponiž ac rotundatur ignē accendit. E Dyaſco. Berillus lapis lucidus eſt et clarus.oleo ſimilis ſculpiž locuſta maria.ac ſub geminis pedibuſ eius cornuta ac ſub gēma ponitur herba ſeuina modico auro incluſa. geſtata amorē ↄiugiū facit.Aqua in q̄ miſſa eſt pota.ad ocľoꝝ vicia valet.ꝛ ad oēꝫ valitudinem.

Ca.xxiiij.

b Ezaar.vel lapis liberans a venenis.arabice bager bezaar. Serapion li.aggre.cap̄.bager bezaar eſt nomen perſicū.ꝛ eſt expellens nocumētum.et hoc nomen cadit ſuper duo: Unū eſt quod cadit ſuꝑ omem medicinam conuenientem alicui veneno:eo ꝙ reſiſtit virtuti eius ꝛ expellit nocumentum eius propter proprietatem que eſt in eo: Raſis Bezaar eſt lapis citrinus mollis non habens ſaporem.Unde lapis eſt vergēs ad citrinitatem ꝛ albedinem.hñſ colorē vini ꝛ eſt leuis ſplendens ſicut lumen.

De Lapidibus.

Operationes.

A Serapion. Lapis bezaar conuenit venis: ⁊ quādo bibit̃ ex eo pōdus. xij. granorum ordei aut linimētum fit cum eo ſuper locum morſus liberat naturā a morte ⁊ expellit venenum ꝑ ſudorem. ideo peſtilentico valet. B Et qñ ponit̃ lapis in annulo: ⁊ ponit̃ in ore ipſius q̃ ſumpſit venenum ⁊ ſugit id ⁊ aliquantulū cōuenit ei. C Et qñ tangit̃ cū illo aculeꝰ ſcorpionis ꝓhibet ab eo poſtmodū potentiā pungendi D Et ſi teritur de eo pondus duoꝝ granoꝝ ordei diſſoluit̃ in aqua ⁊ ponit̃ in ore ſerpentis ſuffocat eū ſtatim ⁊ occidit. E Idem aucto. Raſis: Et ego vidi in ip̄o ſufficientiā ad auferendū nocumentū ⁊ erit lapis ille quē vidi vgēs ad citrinitatē ⁊ albedinem habens colorem vini. ⁊ cum hoc erat leuis ſplendēs ſicut lumen. F Et iam vidi in eodem ſufficientiam illam quam non vidi ī alia medicina ſimplici. ymo etiam q̄ nō vidi in tyriacis compoſitis G Itē Raſis Uidi lapidem bezaar filij amamari cuſtoditoris legis dei. ⁊ eſt verum q̄ ipſe emit hūc lapidē ⁊ dedit ꝓ p̄cio ip̄iꝰ palacium cordube in principio genere.

Ca. xxv.

b Elliculi marini latine. Arabice aſtor. Pandecta. cap̄. xciii. Belliculi marini ſunt quaſi vmblici hōis ſm figurā: ⁊ ſunt lapides parui ⁊ albi q̄ inueniunt̃ in ripis marinis coherētes ſicut dētales ſunt frigidi ⁊ ſicci ſed eoꝝ exceſſus ab autoribus nō determinatur. ponunt̃ in vnguētis ad faciem clarificandam.

Operationes.

A Puluis eoꝝ ſubtiliſſimus reſoluatur cū axūgia gallinacea ꝑus reſoluta: et fiat vnguentum ꝓ facie abſtergenda. ponuntur in antidotario Galieni in vnguento citrino. q̊d interp̄tat̃ vnguentū de citro.

Ca. xxvj.

b Olus armenus. Auicenna. li. ij. cap̄. de luto armeno. Lutū armenum ſiue boluſ armenū eſt rubeū declinans ad citrinitatē notū. fri. eſt ꝑmo gra. ſic. in. ij. Et eſt quedā vena terre q̄ precipue in armenia inuenit̃. Uñ habet v̓tutem conſtringendi Eſt autem eligendi m quod ſubrubeum eſt ſm oēs ꝑtes nō hi s colores diſtinctos. aliquantilum fragile.

Serapion. Canarmenum.i.lutum armenum ⁊ eſt in gimbar. color eius ē vltra croceitatem ad rubedinem tendēs. ⁊ teritur cito ſicut teritur calx. ⁊ eſt lene ſine lapide Uirtus eius eſt que deſiccat deſiccatione forti.

Operationes.

A Auicenna. Lutum armenum retinet ſanguinem: quoniam exiccatio eius eſt in vltimo. B Et confert apoſtematibꝰ peſtilentialibus bibitum ⁊ linitum. ⁊ prohibet ambulationem putredinis mēbrorum. ⁊ mirabile eſt in re vulnerum. C Et prohibet catarrum. ⁊ confert colericis D Et eſt bonum ſputo ſanguinis ptiſici. propterea quia deſiccat vlcus pulmonis. ⁊ eſt cura ſtricture anhelitus ex catarris. ⁊ eſt bonum vlceribus inteſtinoꝝ ⁊ ſolutioni ⁊ fluxui ſanguinis matricis. E Et confert fe. ethicis ⁊ peſtilencialibꝰ proprie. ⁊ plures quidem iam ſanati ſunt ex peſtilentia magna propter conſuetudinē bibendi ipſum cum vino ſubtili. F Et ſi bibitur in febre peſtilentie neceſſarium eſt vinum. perducat ipm̄ ad cor. ⁊ miſceatur vinū illud cum aqua roſaꝝ.

Ca. xxvij.

b

Orax. Lapis borax ſecundum Albertum a quodam genere bufonis nominatur q̧ ſic dicitur quod ipſum ī capite portat. Et eſt duorum generum. Unum album aliquantulum fuſcum. ⁊ alterum ſi viuo adhuc palpitante bufone extrahitur. in medio habet oculū ceruleum. ⁊ temporibus noſtris extractus fuit. vnus de bufone paruꝰ viridis. aliq̊s etiam vidimus bufones habentes depictos in ſe qui de hoc genere dicebanť vulgariter aūt cropodine dicunť.

Operationes.

A Albertꝰ. Sordes purganť inteſtioꝝ ⁊ ſuperfluitates. B Arnoldus. Noſe lapis. i. lapis borax eſt cuius duo ſūt genera. Unum ſubalbidum ⁊ aliud varium C De bufonis capite trahūtur anteq̄ bibat vel aquam tangat D Et forte in eis quandoq; apparet forma bufonis cum pedibus ſparſis. hic lapis valet contra morſos reptilium. ⁊ ꝯ venenū.

Ca.xxviij.

Allaica. Carcedonius ⁊ Calcophanus. Yſidorꝰ Callayca eſt gēma colore viridis ⁊ pallens ac nimis craſſa. nihil iocūdiꝰ decenſq; auro. Vñ ⁊ appellata naſcitur in india vel germania in rupibus gelidis. Oculi modo extuberans: Ex li. de na. rez. Carcedonius in ethyopia naſcit̄. velut ignis lucet. ſed pallentis ſpeciem r̄tinet. Semper itaq; detentus pallore. Colorem hȝ medium inter iacinctum ⁊ berillum Qui ſi ptuſus ſit ⁊ collo vel digito ferat̄. cauſas vincere ꝓhibet̄. Huiꝰ ſpēs tres eſſe dicunt̄.

Operationes.

A Arnoldus. Calcaphanus eſt gēma nigra ſȝ eris tinnitū r̄ddit ſi lapide fuerit illiſa. B Arnoldus. Calcophanos nigri coloris lapis clarificat vocem. prohibet raucedinem C Ex li. de na. rez. Calcophanꝰ ſonorus ac dulcis iſtar eris. D Si ferro vel ere pcutiat̄ vocem q̄ȝ ſonoram ac dulcez reddit ſi portetur ab homine caſto.

Ca.xxix.

Arbunculus. Ex li. de na. rerum. Carbunculꝰ eſt lapis oīm p̄cioſiſſimus atq; cariſſimꝰ. et oīm lapidum ꝓhibet̄ v̄tutibꝰ p̄ditꝰ. Huiꝰ color igneus eſt: ⁊ nocte magis q̄ die lucet. Nam die obſcurat̄. nocte vo tm̄ r̄fulget. vt circa ſe noctē quaſi in diē vertat. Ex lapidario Ardentes ſuperat gēmas carbunculꝰ omnes. Nam velut ignitus radios iacit vndiq; carbo. Huius nec tenebre poſſunt extinguere lucem. Quin flāmas vibrās oculis mittat aſpicientem.

Operationes.

A Arnoldus. Carbunculus eſt gēma rubicundiſſima in obſcuro et tenebris lucens vt carbo. Colore virtutibuſq; ſupat omnes gēmas ardentes. Sola eni habet omnes. que in ipis ſunt virtutes. Suntq; preter illam. xij. ſpecies minus ea vtiles. B Yſidorus. Carbunculi genera ſunt duodecim. ſed preſtantiores qui videt̄ur fulgere ac velut ignem effundere. C Et dicit Alvredus q̄ eſt ſigillum lapidū Alij vero quia carbunculus poteſt imprimere figuram ſuam omni alij lapidi ⁊ nō econtra.

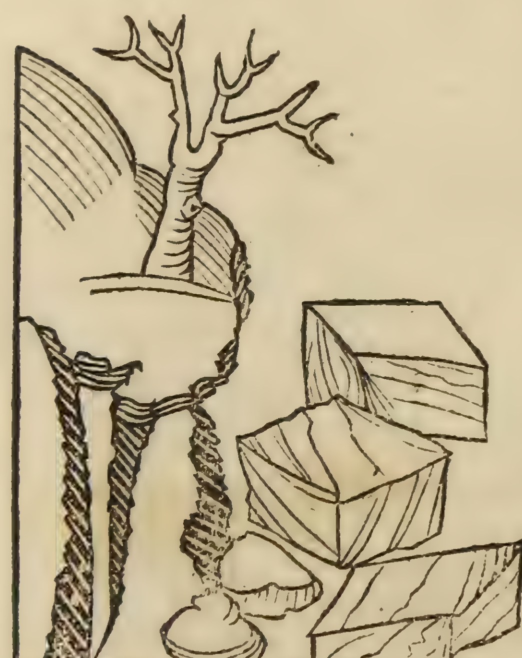

Ca.xxx.

c Alx.Yſi.Calx viua dr̃.q2 dũ tactu frigida ſit occultũ ignez intus hȝ. Vñ ⁊ aq̃ pfuſa ſtatim latẽs ignis erumpit. natura eius mira facit. Nã aqs accendit̃ qbus ſolȝ ignis accẽdi. Uſus eiꝰ eſt ſtructuris fabrice neceſſariꝰ. Nã lapis lapidi nõ p̃t adherẽ fortiꝰ.niſi calce ꝯiunctus. Et calx q̇dẽ e lapide albo ⁊ duro melioꝛ ẽ ſtructuris. Ex molli v̇o tícturis vtil'.

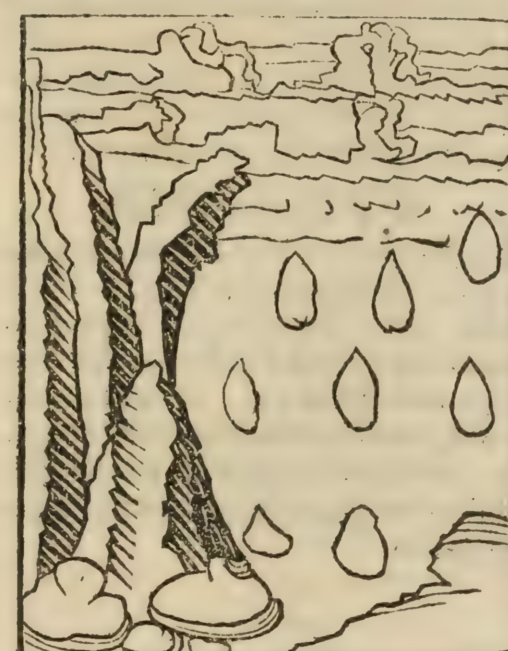
Operationes.

A Aui.in.ij.cañ. Calx eſt cinis coꝛpoꝝ lapidoſoꝝ. Jlla q̇dẽ quã aq̃ nõ tetigit et illa quã aq̃ tetigit cũ remanet extincta duobus diebꝰ aut tribꝰ tũc nõ adurit ſȝ tm̃ calefacit. B Et abluta q̇dẽ dcã ẽ ⁊ exiccatiua ſine moꝛdicatõne. C Calx v̇o bibita cũ oleis fit maturatiia D Calx fluxũ ſanguis abſcindit carnẽ additã coꝛrodit.⁊ abluta ꝯſolidat Jgnis aduſtioni ꝯfert; E Conſtan. Calx ẽ ca.⁊ ſic.i.iiij g̃. Que mixta ſero ⁊ oleo puſtl'as ⁊ apata putrida hñtes iuuat. vulneraqȝ ⁊ icíſionẽ ſolidat. F Razi i Alman. Calx ca.eſt adurit ⁊ carnẽ ſupfluã coꝛrodit: fluxũ ſanguinis cõſtringit. que cũ lauat̃ aduſtioni ignis confert.

Ca.xxxj.

c Ariſteum ⁊ Numidicus. Yſido. Cariſteũ viridẽ optimũ q̊d nomẽ ab aſpectu hñs eo ꝙ gtũ ſit his q̇ gẽmas ſculpũt. Eius eñ viriditas reficit oculos. Jdem. Numidicũ marmoꝛ numidia mittit. q̊d cutẽ cotẽ ſuccũ dimittit croco ſimilẽ. vñ ⁊ nomẽ accepit. Non cruſtis ſȝ in maſſa.⁊ liminũ vſui aptũ. Teſſrian a caloꝛe cineris appellat̃. cuius alligatõ cõtra ſerpentes laudat̃.

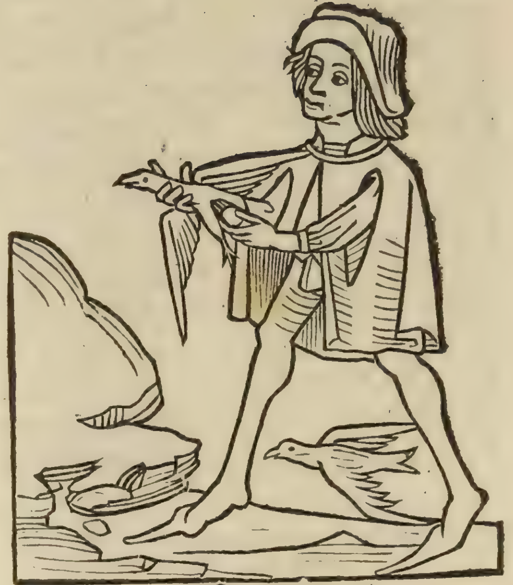

Ca.xxxij.

c Alefarios: ⁊ coꝛanticas vel coꝛauium. Albertꝰ. Lapis calefarios ſiue calcofanos ⁊ eſt niger.

Operationes.

A Uirtuſ eius eſt vocẽ clarificare ⁊ raucedinem mederi. B Jdẽ Albertus. Lapis coꝛanticas eſt lapis criſtallo ſimil'. ĩfecto coloꝛe ceruleo. q̇ dr̃ cadere aliqñ de nube cum tonitruo et inuenitur in graya ⁊ hyſpania. ſed hyſpanus eſt candens vt ignis; C Ꝓuocat dulces ſomnos. ⁊ ad pꝛelia.⁊ cauſas vincendas.⁊ contra periculum tonitrui dicitur operari. Hoc ſimiliter ait Enax.

Ca. xxxiij.

c Elidonius: Dyaſcorides: Celidonius inuenit̃ in ventribus hyrundinũ. Cuius genera ſunt duo Niger ⁊ ruffus que colligũtur captis pullis yrundinum ⁊ ſciſſis eorum ventribus inueniuntur.

Operationes.

A Albertus. Ruffus inuolutus panno lineo vel corio vitulino ⁊ ſub ſiniſtra aſſella geſtatus dicitur valere contra inſaniã. ⁊ antiquos languores: et lunaticam paſſionem ⁊ epilentiam eodem mõ portatus. B Enax autem dicit ꝙ facundum gratum et placentem reddit geſtantem ſe. niger autem vt Joſeph dicit cõtra nociuos humores ⁊ febres ⁊ iras operat̃. Et lotus aqua ſanat oculos. C Sunt autem hij lapides parui valde et tales iam vidimus per ſocios noſtros de ſtomacho yrũdinum extractos de menſe auguſtu. tunc enim extracti magis valere dicnnt̃. vt frequenter autem duo ſimul in vna yrundĩe inueniunt̃. D Dyaſcorides. Ruffus eñ ſanat lunaticos ⁊ lãguidos ⁊ inſanos in panno mundo ligatus. ⁊ in ſiniſtro brachio egroti circũligatus. p̃terea facit gratiſſimos portantes ſe facundos et amabiles ⁊ ydoneos. E Niger geſtatus ſimiliter optimũ finem imponit. ad omnes iras regum ⁊ dñorum ydoneus eſt. F Nam qui eum habuerit omnibus placebit. et ad arbitrium ſuũ cuncta perducet. G Sed cui dolent oculi teritur cũ aq̃ ⁊ inungunt̃ ⁊ ſanabuntur. H Sed cũ tolluntur lapides cauẽdum ne pater aut mater ꝓpe ſit q: meliorẽ effectũ hẽbunt.

Ca. xxxiiij.

c Elonites ⁊ Cymedia. Yſidorus. Celonites eſt lapis purpurei varijq; coloris Hunc teſtudo mittit ⁊ diuinatorem illum facit. Qui hunc ſub lingua geſtauerit At hec virtus ipĩ tantũ modo tunc ineſt. cum luna primo accenſa creſcens eſt. Menoytes in vltimo deſcendente ſic vult aaron de virtutib⁹ lapiduz. Nec hic lapis ab igne corrumpit̃.

Operationes.

A Celonites eſt indice teſtudinis oculus varius ⁊ purpureus. hoc magi impoſito lingue fingunt̃ futura p̃nũciare B Ex lapid. Jndica teſtudo lapidẽ mittit celonitem. Gratũ purpureo varioq; colore nitentẽ. Quez ſub lingua lotoſi qſq̃ geſſerit ore Noſſe magi credũt hũc diuĩare futura. Orto mãe die ſextã dũtaxat ad horã

Tempoꝛe quo lune ſucceſcere cernitur oꝛbis. Sed luna prima lapidis predicti poteſtas. Tocius fertur ſpacio durare diei. Quinte poſt decimã cõcoꝛdant tp̃e lune. At detrimenti maris in tp̃e toto: Añ diẽ tm̃ lapidi manet illa poteſtas. Eſt etiam nulli lapis hic obnoxi⁹ igni. C Idez Yſidoꝛus. Cimedia eſt gẽma que inueniť in cerebro piſcis eius nominis. candida 7 clõga. his preſagire dicunť magi ſigna tranquillitatis 7 tempeſtatis.

Ca. xxxv.

c Eruſa. Platearius. Ceruſa flos plumbi eſt: 7 eſt fri. 7 ſic. in. ij. g̃du hanc qui faciunt ſepius incurrũt appoplexiam. epilentiam. paraliſim. artecicam. propter frigiditatẽ aceti diſſoluentem 7 moꝛtificantem.

Operationes.

A Habet autem ceruſa virtutem mundificandi vel extergendi ſupfluitates. vñ quidam mulieres abluta facie puluerem ceruſe tenuiſſime ſupadducunt. B Alie vero quia ceruſa aliquãtulum ſicca eſt. conficiunt eã in aqua roſaꝝ. 7 exponũt ſoli maxime in eſtate qua conſumpta aliã apponunt. 7 hoc faciunt donec fit albiſſima. 7 aliquãtulum aromatica. poſtea foꝛmant in pillulas 7 faciei apponunt. C Nota qui longo temp̃e vtunť adhibitõe ceruſe. doloꝛẽ dentiũ incurrunt. 7 putredinem oꝛiſq3 fetoꝛem D Auicẽna in. ij. cãnone. Ceruſa eſt cinis plũbi. poniť i emplaſtris. et vlcera replet ac generat in eis carnem. 7 coꝛrodit carnem malã. E Confert bothoꝛ oculi. Lenificat ap̃ata frigida 7 dura: Fit ãt ceruſa qñq3 aceto. qñ3 cũ ſalibus 7 eſt frigida 7 ſicca in. ij. gradu F Que aũt cũ aceto fit vehemẽtioꝛis eſt ſubtiliationis. G Eſt etiã ex medicinis q̃ ꝯueniũt ani fiſſuriſ. ẽ iteꝝ ex venenis

Ca. xxxvj.

c Riſolectrus 7 Criſocolla. Yſido. Criſolectrus eſt lapis auro ſimiľ. ſed in coloꝛem electri vergẽs. matutino tantum aſpectu iocundius. igniũ rapaciſſimus. 7 ſi iuxta fuerit celerrime ardeſcens. Areſtotiles. Criſolectrus ignem trahit. 7 ex eius natura eſt ꝙ ab igne cito comburiť. Arnoldus. Criſolectrus gẽma eſt aurei coloꝛis. ab igne cito iflãmabilis viſu pulcherrimus eſt in hoꝛis matutinis In alijs vero per om̃ia diſſimilis.

Operationes.

A Plini⁹. Criſolectrum collo alligatū medetur febribus. Tritum vero cū melle atq; roſaceo aurium vicijs. B Et ſi cum melle attico ↄteratꝰ oculoꝝ etiā obſcuritati. ſtomachiq; vicijs medetꝰ. vel per ſe farina eius ſumpta vel cum maſtice ex aq̄ pota. C Ex lapidario. Eſſe criſolectrus ſimilis deſcribitꝰ auro. Cuius ad electrum color inclinare videtꝰ. Hic matutinis viſu iocundior horis. D Cuius materies rapidiſſima dr̄ ignis. nā cito vicino correptus flagrat ab igne. E Yſidorus Criſocolla eſt gēma que gignitꝰ in india. vbi formice auꝝ eruunt. F Eſt autez auro ſimilis. habet naturā magnetis; niſi ꝙ auꝝ augere traditꝰ. vnde ꝛ nūcupatur.

Marubij folia ſunt praſſia praſſaq; porri Idez. Criſopaſſios eſt gēma ab ethiopia veniens.

Operationes.

A Albertus. Criſopraſſos vires habet lapidis praſſij. Etiam ad oīs cordis paſſiones efficax repitur B Idē. Criſopaſſios dr̄ lucere in tenebriſ. ꝛ euaneſcere lumine ſupueniēte. ita ꝙ colorē nō retinet quem hꝫ in obſcuro. C Et fit in ipſo ſm diuerſitatem luminis ꝛ tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu putrefacta ꝛ noctiluca. D Et de oībus his in libro de aīalibus dedimus rationē perfectam ꝛ vide.

Ca. xxxvij.

Criſopraſſus. ꝛ Criſopaſſios. Albertus. Criſopraſſus eſt lapis q́ ab india venit; ꝛ raro īuenitꝰ propter q̊d ꝛ carior extimatur. In colore etiā eſt quaſi ſit ex ſucco porri vl' praſſij coagulato hñs etiā auri guttaſ; ꝓpter q̊d ꝛ tale nomen accepit. q: criſſo auꝝ ſonat ī greco praſſiū. i. viride viriditate porri. Vñ vſus

Ca. xxxviij.

Criſolitus ꝛ Criſolanſis. Diaſco. Criſolitus lapis lucidiſſimus eſt ꝛ ſimilis auro. Albertus. Lapis criſolitus eſt in colore habens tenuem viriditatem lucidā in qua ad oculum ſolis micat vt ſtella aurea. ꝛ non eſt rarus. Yſidorus. Criſolanſis eſt gemma ex auro ꝛ igne vocata. die ſiquidem eſt aurea. ꝛ nocte ignea Hanc gignit ethyopia.

Operationes.

A M Albertus: Dicitur ꝙ criſolitus ſpiritualia confortat. ꝓpter quod tritus aſmaticis datur. Fertur etiam ꝙ perforatus et ſetis azini in foramine r̄pletus ac ſiniſtro brachio alligatus fugat timores melãcolicos peſſimos. ⁊ hoc dicitur in phiſicis ligaturis. B In auro etiam poſitus ⁊ geſtatus fugat fantaſmata; C Et dicunt quidam ipſum ſtulticiam pellere. ⁊ ſapientiam adducere. D Dyaſco. Hic applicatus (videlicet criſolitus) raſure auri filaterium eſt ⁊ tutamen aduerſus nocturnos timores. Pertuſus ⁊ traiectus cum ſetis azini ⁊ in brachio ſiniſtro ligat[9] omnia demonia vincit.

Ca. xxxix.

c Riſtallus. Albert[9]. Lapis criſtallus eſt lapis qui aliquando fit ex frigore. Aliquando autez ex niue ſicut ſepe experti fuimus. ⁊ in Germania vbi multi inueniuntur. Vterqꝫ autem modus generationis facilis ex ſuperioribus erat manifeſtus.

Operationes.

A Hic lapis frigidus oculo ſolis oppoſitus ignem eicit. ſi calidus ſit hoc perficere non poteſt; Huius ratio poſita eſt in li. de proprietatibus elementoꝝ ⁊ planetaꝝ. B Et dicitur etiam ſitim reſtringere ſub lingua poſitus ⁊ expertum eſt ꝙ trit[9] cum melle mixtus acceptus a mulieribus repleat vbera lacte. C Ex li. de naturis rerum. Criſtallus lapis eſt ex glacie induratus. D Solinus tamen in aliquibus mundi partibus hunc inueniri dicit vbi nunꝗ gelu vel glacies fuit. E Dyaſcorides. Criſtallus vires habet ſtipticas; dederũt hũc ad generandũ lac.

Ca. xl.

c Innabar. Pandecta capittulo clxiiij. Cinnabar latine. grece ſercog. Arabice aſreg vel zemziſar. Cinnabar. i. cinnabaꝝ. Et fit ex ſulphure ⁊ argento viuo. ⁊ eſt rubei coloris. Sera. li. aggregatoris. cap̄. aſreg ſiue aſrengi. i. cinnabaꝝ; fit ex plũbo qñ ponit̄ in igne. ⁊ inflãmat̄; ⁊ fit rubeũ: Similiter fit ex ceruſa ꝯbuſta in hũc modũ: accipit̄ ⁊ ponit̄ in ꝯcauo vaſe mũdo. ⁊ ponit̄ ſup igñe. ⁊ mouetur donec rubeſcat. et fit velut auripigmentũ rubeũ. Et ꝗdã nõiant hoc ſandix.

Operationes.

A Galienus. Quādo comburit̃ plumbum vł ceruſa mutatur. ⁊ fit aſrengi. ⁊ eſt res ſubtilioꝛ eo. ſed non ita ſedatiua.
B Idem auctoꝛitate Lachindi. Et accidit bibenti aſreg ſicut illi qui bibit litargirum. omnes iſti ſunt ſpecies cinnabari.
C Dyaſcoꝛides. Uirtus eſt illi ſimilis lapidi emathitis. Deniqꝫ conſtringit vehementer ⁊ ideo ſanguinis fluoꝛem abſtinet. combuſtionibus ⁊ puſtulis opitulat̃. cerotis additur vtiliter etiam cōfectionibus collirioꝝ miſcetur.

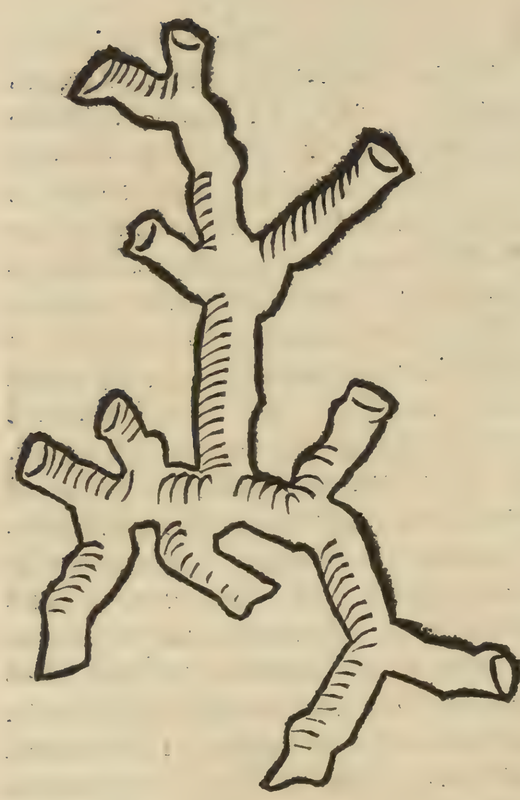

Ca. xlj.

c Inis. Actoꝛ. Cinis ex predictis coꝛpoꝛibus vſtis relinquitur. et ē ſubſtātia terrena quidē arida ⁊ compacta. in quam coꝛpus ſolidum per ignem reſolutum humoꝛe conſumpto redigitur. Uñ ex grandi coꝛpoꝛe propter conſumptionem materie modic⁹ cinis efficitur. deſpecti coloꝛis eſt.

Operationes.

A Et quia partes habet minutiſſimas leui flatu agitabilis eſt. ad multa tamen perutilis. B Cinere namqꝫ primo quidem ignis ipſe regitur vt conſeruetur C Cinere pelles depilantur. ⁊ quodaꝫ modo innouantur. D Cinis etiam pro alumine ponitur in tincturis pannoꝝ In eccleſia dedicanda alphabetum in cinere ſcribitur. In capite ieiunij cinis ad memoꝛiam moꝛtalitatis noſtre in capitibus nr̃is ponit̃ E Ex aq̄ cineri admixta fit lixiuium. quo capita abluuntur. F Cinis ſupra ſanguiſugam pꝛoiectuſ ſanguinem quem ſuxerat euomere facit. In medicinis quoqꝫ tam cinis quam lixiuium pꝛoficit G Auicenna in ſecundo canone. Cinis omnis naturam habet abſterſiuam. exiccatiuam. diuerſificat̃ tamen ⁊ ablutio minuit eius abſterſionem: ⁊ acquirit ei glutinationem ⁊ exiccationē ſine moꝛdicatione. H Aqua vero cineris ingreditur in medicinis putrefaciētibus ⁊ earum foꝛtioꝛes ſunt. I Aq̄ cineris ficus ⁊ lacticinij. plus enim abſtergit ⁊ ſiccat q̄ cetere. K Cinis autem lignoꝛum ſtipticoꝛum. vt quercus ⁊ reliq̄rum retinet ſanguinem. L Dyaſcorides. Lixiuium ex cinere quercus ad vſum medicine efficaciſſimum eſt. et hominibus et pecoꝛibus que denſione pulmonis vexantur. ⁊ quibus aliqua res venenata obſiſtit. Bibita namqꝫ ſtatim ſalutem affert M Utilis etiam eſt in vulneribus humectis. ⁊ ī fiſtulis. ⁊ ad vulnera difficilia ad ſanandum ⁊ calloſa lōgi tempoꝛis ſoꝛdida. N Quottidie ergo lauanda ſunt. ⁊ ſic apto medicamine ſananda. qa virtus lixiuij nō ſanat ſed ad ſanitatē vulnera diſponit.

Ca.xlij.

Corallus. Ex libro de naturis reꝝ
c Corallus eſt lapis rubeus valde. figuram habens vt cornu cerui. Uel vt herbe radix cum multis radicibuſ Nec mirum qm̄ herba fuit in mari primū hic fulminibus ⁊ tempeſtatibus reſiſtit. Unde antiqui lapidem huiuſmodi ꝯfractum cum ſeminibus in agro iactabant. aut in arboribus ſuſpendebant. vt grandinum picula non ſentirent. Demonibuſ quoqꝫ terribilis eſt. ⁊ hoc forte. q̄a frequēter ramoꝝ eius extenſio modum crucis hꝫ

Operationes.

A Auicenna.in.j.canone. Corallus eſt frigidus in gradu p̄mo.ſiccus in ſecūdo Stipticus eſt ⁊ vehemēter ꝓhibet fluxū ſanguinis. B Carnem additam abſcindit.confortat oculum abſtrahendo ⁊ exiccando hūiditates fixas in eo. C Et eſt p̄cipue q̊d aduſtū ē ⁊ ablutū conueniens lacrimis. Ueſtigia q̊ꝫ vlceꝝ abſterſit.cōfert ſp̄atibus inteſtinoꝝ ⁊ ſplenis. D Retinet ſputum ſanguinis. Naſcit̄ autez in maribus que ſunt ī Affrica. ⁊ alius quidem rubeus eſt. alius niger. Alius albus.
B Dolorem ſtomachi remouet. ac prohibet ſup os eius directe ſuſpenſus. E Et ideo collis pueroꝝ appendit̄. Dr̄ aūt ꝙ ſi terat̄ ⁊ impleant̄ ex eo concauitates ī firmoꝝ dētium eradicat eos. ⁊ ē ſummus in confortatione gingiuaꝝ F Cōfert etiaꝫ ſputo ſanguinis ⁊ eius fluxui: ꝓpeqꝫ rubeus Et om̄ibus egritudinibus ſtomachi. G Arnoldus. Corallus a mari trahitur ſicut ramuſculus. ⁊ valet ꝯ quemlibet fluxum ſanguinis. ⁊ epylentiā. H Et contra vana monſtra collo ſuſpenſus. I Ualet etiam contra tempeſtates. et grādies agris aſpſus multiplicat fruct⁹.

Ca.xliij.

Corneolus. Ex li. de naturis rerū.
c Corneolus vel ſm̄ quoſdam cornelus eſt lapis rubeus ꝑlucidus ſed obſcuri coloris inciſi carne ſimilis. horum lapidum multitudinem filij iſrahel ī deſerto ſculpſiſſe dicunt̄ quorum ſculptura tam ſubtilis acuminis comprobat̄. vt nullus poſterorum huiuſmodi opis ymitationem audeat attemptare. Nec dubium ꝙ ſm̄ efficacias ⁊ virtutes gēmarum

De Lapidibus.

ſculpebantur ymagines figurarꝫ. Albert⁹ in lapidario ſuo. Corneolus quem qdaꝫ cornelium vocant lapis eſt coloris carnei hoc eſt ru. obſcuri ſicut carnis lotura. hic apud renum fluuium inuenitur frequẽtiſſime ⁊ eſt valde ru. colorem hñs fere ſicut miniũ. ⁊ qñ politur multũ nitet.

Operationes.

A Expertũ eſt ꝙ ſtringit ſanguinẽ. ⁊ p̃cipue menſtruorꝫ ⁊ emorroidarꝫ. fert̃ etiaꝫ iras mitigare. B Serap̃. Uirt⁹ iſti⁹ lapidis eſt ꝙ qñ defertur in annulo. reprimit iracundiam. ⁊ cauſam litis añ iudicẽ

C Et reprimit fluxũ ſanguinis. Undecunqꝫ exeat. ꝑprie ⁊ ſanguinis menſtrui.

D Et qñ fit ex eo dentifrigiũ abſtergit ſordes dentium ⁊ dealbat eos ⁊ facit eos pulchros.

Ca. xliiij.

c Onchilium. Pandecta capitulo cccc xxxj. lapis cõchilij. hoc vocabulum ponitur in quodã electuario. Auicenne. q̃d eſt ꝓ vicium lapidis. et quidam dicunt ꝙ eſt coclea marina q̃ dr̃ ꝯchiliũ. ⁊ qdã dicũt ꝙ ẽ coclea liaciarꝫ. ſm veritatem lapis eſt coclea porphire marine. ⁊ eſt conchilium marinũ purpureũ.

Ca. xlv.

c Os grece. arabice. hager almaſeni ſiue amenſen latine lapis quo acuitur ferrꝫ vel olearia. Serapion li. aggre. cap̃. hager almaſeni eſt lapiſ quo acuitur ferrꝫ.

Operationes.

A Fricatio almaſeni que accipit̃ ex lapide. qui dr̃ yſachſen. probibet augmẽtari mãmillas puellarꝫ añ tempus ⁊ teſticulos puerorꝫ. ⁊ eſt q̃r virtus eius infrigidat.

B Et idem auctoritate Diaſ. Quãdo acuit̃ ſup ip̃m ferrꝫ aliq̃ q̃d ⁊ linit̃ ꝙ aggregatur ſup alopitiã. facit in ea naſci pilos.

C Et liniuntur cũ eo mamille puellarũ ⁊ teſticuli puerorꝫ. ⁊ ꝓhibet eos augeri.

D Et conuenit apoſtematibus eorum amborꝫ. Et quando ſumitur in potu cum aceto. conuenit dolori ſplenis ⁊ epilentie Et fricatio eius conuenit alopicie. E Ubi ſciendum ꝙ iſte lapis vocatur ſimiliter cos ocularia. quia in ea fricantur ſyeff oculorꝫ. Uel cos olearia. quia cũ acuunt̃ i ea inſtrumẽta ferrea. aſpgit̃ ſup ip̃a oleũ.

Ca.xlvj.

c Uprum. Ex li. de na. rer. Cuprū ſiue es eſt eiuſdē duriciei cum argento. ⁊ eiuſdem liquatōis. Hoc excepto ꝙ eſt rubei coloris. Es nulla rubigine corrumpit᷑. fetorē hꝫ ⁊ tm̄ dulce ſonat Philoſophus. Es ſiue cuprum ſonorū eſt. ⁊ vocale: natura calidū ſonus eius ꝑ ſe rudis eſt. admixtum vero ſtanno vel argēto vel auro validum eſt valde. dulcēq; tinnitum hꝫ. Tinnit autem ceteris metallis. ſꝫ vexat auditū niſi ſtanno ꝯmodius temperetur Et fuſile q̄dem eſt. ⁊ in om̄e artificiū ductile. ſed cū labore ⁊ moderamine verberantis nūꝙ̄ vō ſic purgari p̄t qui facile ꝯhat corruptelā. durat tm̄ ī ānos plurios.

Operationes.

A Yſi. Es āt a ſplēdore aeris dr̄. ſicut ⁊ aurū ⁊ argentū Apud antiq̊ſ prior eris vſus ꝙ̄ ferri cognit⁹ ē:

B Ere quippe primi ꝓſcindebant terraꝫ. ⁊ certamina belli gerebant Eratq; in precio es magis.

C Aurum vero ⁊ argentū ꝓpter inutilitatem reiiciebant᷑ Nūc āt viceuerſa iacꝫ es ⁊ aurū ſummo ceſſit honore.

D Inter om̄ia vero metalla es vocaliſſimū eſt ⁊ maxime poteſtatiſ. Ex eo ⁊ enea lamina fiunt.

Ca.xlvij.

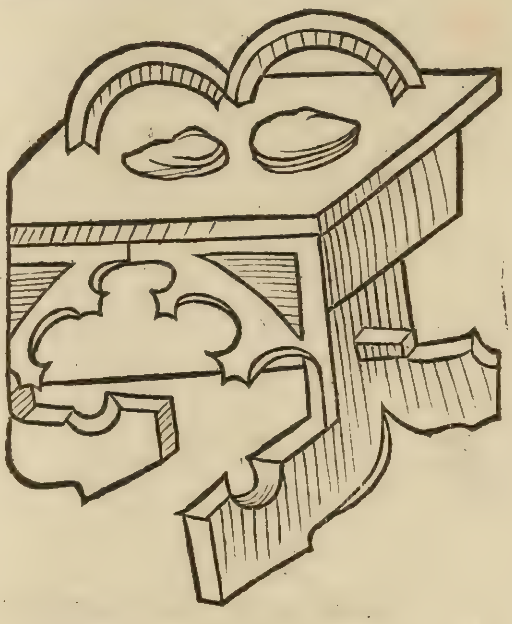
d Raconites. Albertus Draconites eſt lapis a capite draconis extractus: ⁊ fertur ab oriēte vbi ſunt dracōes magni. Virt⁹ ei efficax ſicut lapidis q̄ vocat᷑ borax. qn̄ de dracōe extrahit᷑ adhuc viuo palpitante. Inſidiant᷑ āt draconibus dormientibus. Et ſubito ſciſſo corꝑe draconis adhuc palpitāte euellūt lapidē.

Operationes.

A Albertus ī mirabilibus dicit ꝙ draconites deuincunt᷑ inimici ꝯ venena valꝫ ſi de viuo extrahat᷑ ⁊ dꝫ ferri ī ſiniſtro brachio. Amme em̄ actibus multa ꝯfert His etiā ſuꝑfluitatibus q̄ generant᷑ in aīalib⁹ ⁊ mortis corruptio. Alterat ea qn̄ naturali morte corruptis humoribus moriunt᷑. ⁊ qn̄ mortua vel corrupta occiſa iacuerunt.

B Ego āt in ꝑtibus almanie ī ſweuia vidi lapidē ſuꝑ quē ꝯuenerant pluſꝙ̄. ix. ſerpenteſ inter mōtes in q̄dā p̄to: ⁊ cū trāſitum facerent. inde dn̄s terre milites euaginatis gladiis ſciderūt ſꝑētes in multa truſta. ⁊ in fundo tm̄ q̄dā magn⁹ iacuit ſerpens in multas ꝑtes inciſus. ⁊ ſub capite

ſerpentis inuentus eſt lapis niger forma
tus vt piramis abſciſſa non plucid⁹ in cir
cuitu coloꝛis pallidi. pulcherrimū hn̄s de
ſcriptum ſerpentē, ⁊ hunc lapidē ab vxoꝛe
eiuſdem nobilis mihi pn̄tatum cū capite
eiuſdem ſpentis ℭ Item dr̄ venena
fugere q̄ fiūt a moꝛſibus aīaliū venenato
rum. Victoꝛes dr̄ etiam efficere.

Ca. xlviij.

D Eimonis. Dyadachos. ⁊ Broſe
litus. Albertus. Deimonis eſt q
dam lapis bicoloꝛ vt arc⁹ deimo
nis q̄ iris vocat. Eſt āt deimon dictus ꝙ
grece intellectū vel ſtellā clarā ſtillantē ſo
nat. Idem. Dyadochos eſt lapis pallid⁹
dr̄ aliquantulum berillo ſimilis.

Operationes.

A Albertus: Lapis deimonis dr̄ ꝯfer
re febricitantibus venenoſa pellere. et tu
tum ⁊ victoꝛē reddē B Dyadochoſ
dr̄ fantaſmata in tm̄ excitare ꝙ magi ma
xime hoc vtunt. tn̄ applicat⁹ defuncto. vi
res amittit qꝛ moꝛtē odire ꝓhibet. hoꝝ āt
ratio hr̄i pt in libris magoꝝ. Hoc eſt her
metis. tebit. bencoꝛath ⁊ ptolomei. de qui
bus non eſt preſentis intentionis. ℭ

Arnoldus. Broſelitus eſt lapis varius:
cuius nominis cauſa extitit. quia ſi ad ig
nem applicetur velut ſudoꝛem emittit.

Ca. xlix.

D Yacodos. Dyamanticus. ⁊ Dio
niſia. Arnoldus. Dyacodos eſt
lapis pallidus berillo ſimilis.

Operationes.

A Ex li. de naturis reꝝ. Dyacodos eſt
lapis qui aquis iniectus varias effigies
demonū efficit. ita vt det reſponſa petēti
bus. B In eodem libro. Diamanti
cus eſt lapis q̄ in quocūqꝫ metallo geſtet.
ferream tamē ſibi ſedem propinq̄ eligit.
ℭ Yſidoꝛus. Dyoniſia eſt lapis niger
mixtus rubentibus notis. Hec ex aq̄ trita
vinum fragrat. ⁊ odoꝛe ſuo putatur ebrie
tati reſiſtere. D Philoſophus. Dyo
niſia lapis eſt oꝛientis fuſci coloꝛis niueis
reſperſus guttis in aqua tritus vinum fra
grat. ⁊ tamen ebrietas cōtra naturā odo
re ſuo fugari ſolet.

Ca.l.

Xacontalitus. Ermiſti
on.⁊ Ethites. Yſidorus
Exacontalitus lapis eſt
e in pua magnitudie.mul
ticolor eſt vnde ⁊ nomīa
tus eſt Tam diuerſis em̄
notis aſperſus eſt.vt ſex
aginta gēmaꝝ colores in paruo eius orbi
culo deprehendantur.

Operationes.

A Arnoldus. Exacontalitus eſt lapis
valde paruꝰ ex coloribus ſexaginta diſtin
ctus. Hic hōis oculos efficit tremuloſos.
B Ex lapidario. Exacontalitus lapis
ex re nomen adeptus Corpis exigui miro
diſpendio ſupplet. Dum tot gēmaꝝ ſumit
gēnula ſola decorē. C Yſi. Ermiſtiō
gēma inter ḡtiſſimas aſpicitur ⁊ ex igneo
colore radiās auro: portās ſecum in extre
mitatibus candidā lucē. D Ex li. de
na. reꝝ. Ethites eſt lapis punicei coloris
hn̄s lapillū interius. ex q̄ fit ſonorus: Hic
ab aqla de extremis orbis ptibus in nidū
portat̄. naturaliter em̄ hūc eſſe cauſam ꝙ
oua aqle īmoderato colore ꝯcaleſcūt. niſi
lapis naturaliter frigidꝰ pn̄s ſit hic pueros
incolumes ſeruat. E Efficaciſſime
pregnantes iuuat. ne aborſum faciāt. vel
in partu grauiter laborent in leuo lacerto
portari vult. ſobrietatem cōfert ⁊ graciaꝫ
tacitqꝫ victorem. De iſto lapide ſuperius
etiam dictum eſt.

Ca.lj.

Mathites. Yſido. Emathites la
e pis eſt dictus: q̄a rubore ſangui
neus. Emach quippe ſanguinis
eſt. Signitur autē in ethiopia. ſed princi
palis in arabia ⁊ affrica inuenitur.

Operationes.

A Emathites dr̄ quia emach ſanguis
thitel ſiſtens. habet em̄ v̓tutem ſtringēdi
fluxum ſanguinis. B Ex li. de natu
ris reꝝ. Emathites lapis eſt ferruginei co
loris. mixtus venis ſanguineis. hic miſſuſ
in aquam bullientem: eam reddit tepidā
Si q̄s eū deferat ſolis ardorē nō timebit
C Item ſoli expoſitꝰ a ſe ſcintillas emit
tit. fructus a locuſtis ⁊ grandine ſeruat.
D Idem quoqꝫ confractus et in aqua
reſolutus ſanat eos qui ſaliuas ſanguine
as emittunt: E Sanat etiam vētris
fluxum. puluis eius carnes mortuas creſ
centes in vulnere corrodit ⁊ tollit. Uino
quoqꝫ permixtus vlcera ſanat Bibituſqꝫ
lapidem veſice frangit.

f Ex lapidario. Sūpſit emathites grecum de ſanguine nomē. Nature lapis humane ſeruire creatus. Stiptica cui virtuſ per multa ꝓbatur ineſſe.

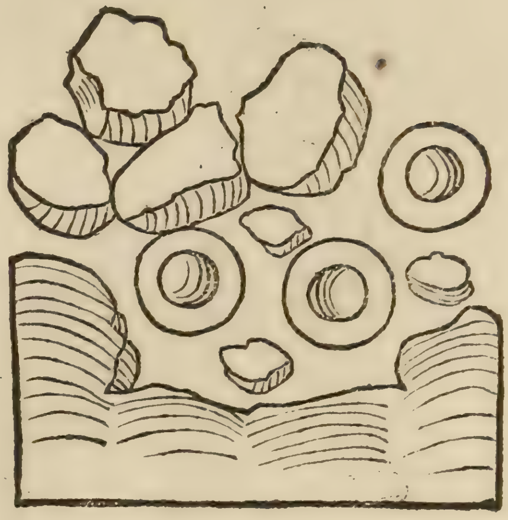
Ca.lij.

Xacolitus ⁊ Exebenos. Albertꝰ

e Exacolitus eſt lapis variꝰ. diſſolutiuus; vt dicūt periti medicoꝝ. Dyaſcorides. Exebenos lapis eſt albus. ⁊ ſpecioſus; quo ſolent aurifices auꝝ limpidare.

Operationes.

A Albertus. Exacolitus vino ꝑmixtuſ ⁊ potatus valet contra colicam ⁊ yliacaꝫ paſſionem. B Dyaſcorides. Exebenos curat ſtomaticos potatus cum paſſo ⁊ aqua. ſimiliter amentes ſanat potatus. C Ad venereas voluptateſ mirifice facit bibitus; quia non patitur diu eos fatigari; D Soluit etiam veſicam dolētem. Nam portatus partum ſine egritudine conſeruat. ⁊ velocitatem parturiētis facit circumligatus femori.

Ca.liij.

Nidros. Efeſtis. ⁊ Egypcilla.

e Yſidorus. Enidros lapis eſt ab aqua vocatus.. exūdat eñ aquaꝫ ita vt clauſam putes in eo fontaneā ſcaturiginem. Arnoldus. Enidros eſt lapis diſtillans ꝑpetuis guttiſ nec liqueſcit omnino. nec efficitur minor; Ex li. de na. rerum Enidros lapis criſtallo ſimilis; miro mō ꝑpetuis lacrimis diſtillat. ⁊ tñ durus. ⁊ integer in omnibus perſeuerat.

Operationes.

A Ex lapidario. Huius nature graue eſt deprehendere cauſam. Nam ſi decurrit lapidis ſubſtantia quare. Non minor efficitur aut non om̄ino liqueſcit: Si res exterior deſcendit ad inferiora. vt ſemper refluat. cur ſe non impedit ip̄m. ſcilicet ingrediens contrarius egredienti B Yſidorus Efeſtis lapis eſt ſpeculi naturā habens. in reddendis ymaginibus q̄n q̄ rutilet; C Experimentum eius eſt. ſi feruenti aq̄ addita ſtatim refrigeret. Aut ſi ſoli oppoſita materiam aridam accendat. Naſcitur in chorinto; D Idem Egypcilla gemma eſt radice nigra. facie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur ſic appellata.

Ca.liiij.

e Litropia. Yſidorus. Elitropia eſt gēma coloris viridis ac nubilꝰ ſtellis puniceis ſupſparſa cū ſanguineis venis. cauſa vero nōis eſt de effectu ipſius lapidis. Nam ī labris eneis de iecta radios ſolis mutat. ſanguineo rꝑcuſſo. Extra aquā āt ſpeculi modo ſolem excipit. dephenditq; defectus eius ſubeūtem lunaꝫ oñdens. Signitur in egypto ꝛ affrica ſed melior in ethyopia Magi hāc admixta herba elitropia. quibuſdā additis ꝑcantationibꝰ gerentē ꝯſpici negāt.

Operationes.

A Areſtotiles. Lapis elitropia ſi ponatur ſupꝫ aquā euaporabit eā. B Ex li. de na. rez. Lapis elitropius in vaſe aq̄ pleno ſolis radijs ſubiectus ſanguineum ſolē reddit. ac ſi pateret eclipſim: nec in era vas ipm in quo iacꝫ ebulire videt. Et aquam velut ymbres ſpargere. hoc facto videntes arepticij (ſi pñtes ſint) extra ſe rapiūnt ꝛ futura predicunt. C Hic lapis geſtantem in longa vite tēpora producit. ſanguinem ſtringit. venena fugat. ꝛ ꝯ dolos tutū facit D Ex lapidario

Ex re nomen habens ē elitropia gemma
Que ſolis radijs in aqua ſubiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumīe ſolem
Eclipſimq; nouam terriſ effundere cogit
Deniq; poſt modicū vas ebulire videbis
Aſpergiq; foras ſubite ſcaturigis imbrē.

Ca.lv.

e Piſtites. Areſtotiles. Epiſtites lapis eſt qui ſecuritatē a beſtijs prebet ꝛ ſi mittatur in aque bulientis vas: ceſſant ebullitionis eius ampulle.

Operationes.

A Arnoldꝰ. Epiſtites lapis eſt rutilās ꝛ rubicundus. Ex parte cordis geſtatus hominem tutum cuſtodit locuſtas ꝛ volucres nebulaſq; ſteriles. grandinem ac turbinem a fructibus terre compeſcit. et ſoli oppoſitus ignem ac radios emittit.
B Dyaſcorides. Epiſtitin lapis rubicundus ac dilucidus eſt. Et naſcitur in corymbo. Hic in aquam feruentem miſſus, continuo tepidiorem eam reddit.

De Lapidibus.

C Et ſi aliquantulum ſteterit. ibi omnẽ ardorem tollens frigidam eam facit. D Hunc cum aliquis in manu dextra ꝯ ſolem tenuerit radios emittit. ⁊ igneꝫ vomit. ita vt videntes mirentur. E Qui vero circa brachium ſiniſtrum eum portauerit omnes turbas ꝯtempnit.

Ca. lvj

f Alcanos. Filaterus Flõgites ⁊ Flogm⁹. Arnoldus. Falcanos qui et arſenicum vel auripigmẽtum dr̃. Lapis eſt rube⁹ ⁊ citrinus.

Operatões

A Habetqꝫ naturam ſulphuris. calefaciendi ac deſiccandi. Si eri apponaẜ trãſmutat illud in album. Omniaqꝫ metallina corpa exurit ꝑter aurum. B Idem Filaterus eadem eſt gẽma eiuſdemqꝫ vtutis: cuius eſt criſolitus: De q̃ ſufficienter dcm̃ eſt ſupius. C Yſi. Flongites gẽma eſt ex perſida. ⁊ hec eſt vna ex gemmis ardẽtibus vel criſtallinis oſtentans intra ſe quaſi flãmas eſtuantes. que nõ exeãt exterius. D Plinius. Flogmus in egypto inuenitur. auroſum et flãmineum habet colorem. E Idem. Illinitus frõti (flogmũ ſcꝫ) ſomnum inducit.

Ca. lvij.

f Errum. Yſidorus li. ij. Ferrum dicitur eo ꝙ farra. i. ſemina frugum condat: Uſus ferri poſt aliã metalla repertus eſt. Cuius poſtea verſa eſt in opprobrium ſpecies. Areſtotiles in li. metheoroꝝ. iij. Ex vaporibus humidis ĩ terra ſpecies nulla dilatatur in percuſſione ſicut ferrum. Eorumqꝫ eſſe eſt ꝙ quãdo coartatur igneitas ⁊ lapideitas deſiccantur ⁊ areſcunt. Ideꝫ in li. iiij. Quedã ſunt igne mollificabilia velut ferꝝ ⁊ cornu. Ex itqꝫ ferrũ ſic molle ⁊ ſciſſibile. Ferrum aũt a calido liquatũ coagulaẜ infrigidatum. Ipmqꝫ opatum liquaẜ vt humidũ fiat. interqꝫ coaguletur. Scoria võ ſubſtat et deorſum datur. Cũqꝫ multociẽs patiẜ ⁊ mũdum fit. hoc calibs fit. Minuſqꝫ pondus eſt emundati. Melius q̃ꝫ ferrum eſt ꝙ minorem purgationẽ habet.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum. Ferrum fri. nature eſt durꝝ ſolidũ ⁊ inciſiuũ oĩa fortitudine ſua domat. ⁊ a ſetm̃ conſumiẜ.

B Super om̄ia metalla corruptelam facilius contrahit C Et etiam connexa corruptione inficit. Rauce ſonat. igne ebeſcit ⁊ ductile fit D Ex eo fiunt arma diuerſaq; inſtrumenta iciſionibus apta.

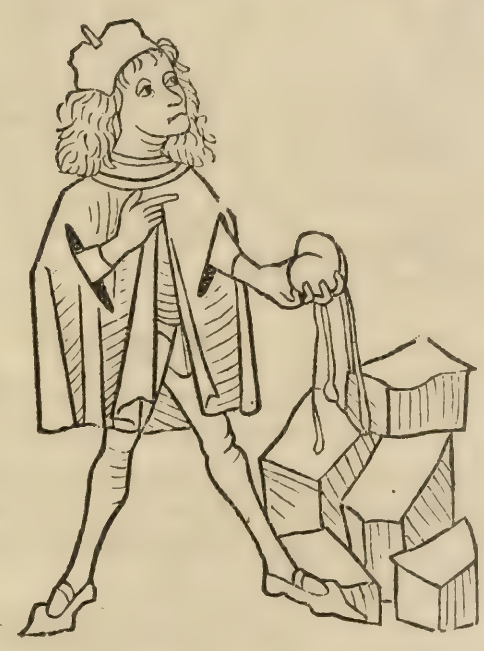
Ca.lviij.

g Agates. Yſidorus. Gagates primū in ſicilia inuentus. Gagatis fluminis fluore reiectus. vñ et nominatus, licz in britania ſit plurimus. Eſt aūt niger planus leuis. et ardenſ igni admotus fictilia in eo ſcripta non delent̄. Mirū ꝙ aq̄ accenditur oleo extinguitur

Operationes.

A Ex li. de na. rerum. Gagates lapis niger eſt ac lucidus. caducis prodeſt accēſus. B Demones q̄z fugat. Aut ſi ꝑ os hōis obſeſſi loquant̄. fum⁹ eos tacere cogit. C Idem. Stomachū euerſuz iuuat. Et aq̄ in q̄ triduo iacuerit cito partum liberat. D Ip̄a q̄z aq̄ ſi a puella potet̄. an vgo ſit dep̄hendit̄. Nā ſi vgo ē īmota manet. ſi corrupta incōtinēti mīgit

E Idem lapis demonibus et incātationibus r̄ſiſtit. ſerpentes fugat. vñ ⁊ aq̄la ponit eum in nido ſuo ꝓ ſerpentes. F Sergius tamen dicit. ꝙ hoc facit vt calorem ſuū circa oua temperet. G Idē quoq; calefactus confricationi matricis qñ ſuffumigatur ex ip̄o. Epilenticis ꝓfert Fumus eius effugat vermes venenoſos. H Dyaſco: Gagates melior eſt ille qui facile igni exarſerit. ⁊ odorem hz aſpalti. I Hic aqua ſolutus dētes mobl'es confirmat. ad rigores precordiorꝝ ac dolores ⁊ euerſiones facit. K Incenſus ſerpētes fugat. Incenditur āt ⁊ in aqua mittit̄ ⁊ parturienti de eadem aqua ꝑ triduū potui datur. L Demonibus ⁊ om̄ibus maleficijs reſiſtit: virginitatē dep̄hēdit.

Ca.lix.

Alactites. ⁊ Garamantites. Yſi.
g Galactites lapis lacteus dicitur qui attritus reddit ſuccum albuz ad lactis ſaporem.

Operationes.

A Feminis nutrientibus illigatus fecundat vbera Infantium q̄z collo ſuſpenſus ſaliuam fertur facere. In ore autem liqueſcere ⁊ memoriam adimere. B

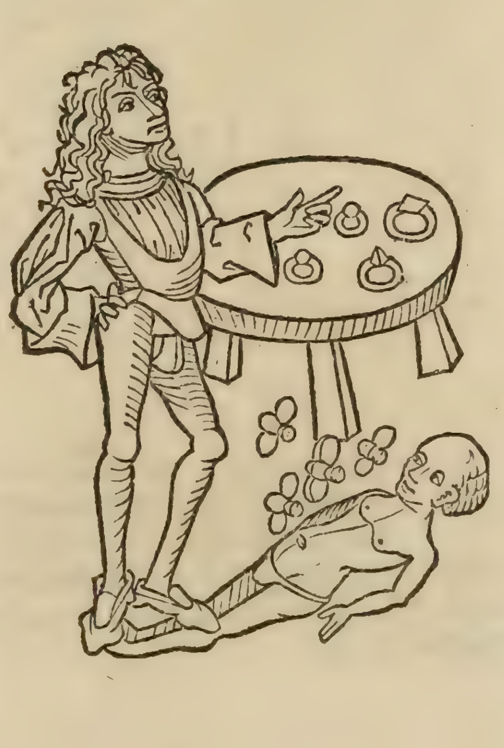
Arnoldus. Galactites lapis eſt cineri ſimilis. hunc mittit nilus ⁊ atheolus. datqꝫ lactis ſuccum ⁊ ſaporem. et in ore clauſus turbat mentem C Collo circũdatus vbera lacte replet. Et femore ligatus faciles partus prebet. Deniqꝫ ſi veſpere cum ſale mixtus. aqua ouile circumſpargitur. oues lacte replētur. ⁊ ſcabies ab eis fugatur D Areſto. Lapis galactides dũ ponitur contra incendium. ignis extiguitur. ⁊ ſi ſupra mulierem ſuſpenditur. ꝑtus egreditur: E Dyaſcorides. Lapis galactites colore cinereus eſt guſtu dulciſ ſic dictus quia tritus colorem lacteũ emittit. F Hic poſt balneum ieiuno dat⁹ cum mulſa vel aqua lactis copiã miſtrat. G Lacteus autem dr̃. quia precedētia mala in obliuionem adducit. vñ ⁊ mulieri difficulter parieti. filo fcõ de lana ouis circa femur dextrum ligatus: mox eã ſine dolore parere facit. H Idē. Faſcina ligatum dolorem dentium liberat. et qui ſecum eum portauerit. ſi principē vel aliũ offenſum habuerit in obliuionē eũ adducit. ⁊ graciosum reddit. I Plinius Garamantitem aliqui vocant lapidem qui ⁊ ſandareſius dr̃. de q̃ dicet inferi⁹.

Ca. lx.

GRanatus ⁊ Garatiden. Conſtantinus. Granatus eſt de genē carbunculi. Eſt autē lapis rube⁹ ⁊ ꝑlucidus. in colore ſimilis balauſtijs. eſt ãt rubeus aliq̃ntulũ obſcurior carbunculo. Et cũ ſubicit̃ ei in ſigillis niger color. tunc magis rutilat. Et in hoc genere inuenit̃ q̃dã moduſ qꝛ intra ruborē ſpſus hꝫ violecolorē ꝓpter hoc genus violatũ dr̃ ⁊ p̃cioſior eſt alijs granatis. Albert⁹. Garatidē eſt lapis q̃ fert̃ eſſe nigri coloris. ꝓbat̃ aũt veritas huius lapidis ſic ſi geſtãs lapidē totum corp⁹ ſuũ vngat melle muſcis ⁊ veſpis exponit̃. ⁊ ſi itact⁹ manet ab eis lapis eſt ver⁹. ⁊ ſi deponit lapidē muſce ⁊ veſpe ſup mel cadunt ⁊ fugunt.

Operationes.

A Conſtan. ⁊ Alber. Dicit g̃natũ letificare cor ⁊ pellē triſticiã. ⁊ ē ca. ⁊ ſic. ⁊ ꝙ quidam hũc eſſe de gñe iacincti eſt falſum: B Inuenit̃ ãt lapis hic ſm plurios in ethiopia ⁊ aliq̃ciēs ĩtra tyꝑ iuxta arenas maris. C Albertus. Aiunt ꝙ lapis garatiden ĩ ore portat⁹ facit bñ iudicare opiniões ⁊ cogitatões: D Fert̃ etiã ꝙ geſtantē gracioſum r̃ddit hominibus Ita ſimiliter aſſerit Enax.

Ca.lxj.

Agacromeon. Griſolitus. ⁊ Ga
g latides. Albertus. Gagacrome
on eſt lapis diuerſi coloris ſicut
pellis capreoli. Idez. Griſolitus eſt gem
ma coloris aurei in horis matutinis viſu
pulcherrimus eſt. in alijs ā̄t horis diſſimi
lis. ab igne autem corrumpit̄ ⁊ fugat̄. Et
vt quidam dicūt inflāmatur. ⁊ ideo time
re ignem dicitur. Dicunt autem alij ꝙ eſt
aliud genus iſtiꝰ lapidis. qui eſt lapis ig
nobilis ſubſtātie. ⁊ eſt marchaſita aurea
que mediū quoddā eſt inter metalla et la
pides. Dicit̄ ā̄t terciū genus iſtiꝰ lapidis
eſſe coloris medij inter ceruleū ⁊ rubeum.
Pli. Galatides velut cinerꝰ ē guſtu dulcis

Operationes.

A Albertus. Gagacromeon victores
reddit ſe geſtantes B Expertum ā̄t
dicūt eē ab alchide pͥncipe q̊dā. q̇ q̊ciens
hūc lapidē ſecū hēbat. ſꝑ vincebat ī terra
⁊ ī mari. q̊ciēs ā̄t caruit fert̄ hoſtibꝰ ſuccu
buiſſe. C Albertꝰ. Griſolitꝰ. Uirtus
huiꝰ lapidis ē curare ſcabiē ⁊ vlcera. et in
manu geſtatꝰ calorē febris mitigare dicit̄
D Pli. Galatides latenter hūectat. et
leniter conſtringit. ⁊ ideo facit ad lacrīas
oculoꝝ.

Ca.lxij.

Elacies. ⁊ Gloſopetra. Yſidorus
g Gelacies ſiue galacies lapis cā
dorem ⁊ figuram preſtet grandi
nis. Duricia quoqꝫ inuicta eſt vt
adamas. in igne fertur etiaꝫ frigus ſuum
manere.

Operationes.

A Arnoldus. Galacia lapis omni tpe
frigidus. nec vnq̄ꝫ caleſit. B Ex La
pidario Eſt que candorem fert grādinis
atqꝫ figuram Ictibus oīmodis inuicta
gelacia gemma. Cuius nature vis tanta
fore probatur. Ut oīm tpe frigida ſit. nul
loqꝫ caleſcit ab igne. C Solinꝰ. Glo
ſopetra lapis deficiētibus lunis e celo ca
dit lingue humane ſimilis eſt nō modice.
vt magi ferunt poteſtatiſ. qui ex ea motuſ
lunares excitari putant.

Ca.lxiij.

Ipſum. Dyaſcorides. capitulo
g de gipſo Gipſum genus eſt lapi
dis ſimilis nitro. cuius ē optimū
q̄d hꝫ venas latas. gipſum vero nō coctū
deſiccatiuū eſt ⁊ ſtipticū ⁊ paꝝ plauſticū.
⁊ collectiuum.

Operationes.

A Dyaſcorides. Fluxum ſanguinis et ⁊ ſudorem abſtinet. bibitũ offocat hõiem. B Uſtum vero leptomeris eſt. ⁊ parũ deſiccat ⁊ reprimit. Cum puſca tritum in iuribus. eſt etiam vt geſſamia. ſed ampli⁹ ſtipticans ⁊ refrigerãs fortiter. Unde illinitum fronti ſanguinis curſum ſtringit. potatum vero diſſintericis ⁊ cyliacis. ⁊ omi profluo reſiſtit. flos eius facit ad ea que inſtantius conſtringere volumus. C Serapion li. aggre. cap̃. gipſen. Uirtus eius eſt deſiccatiua. D Et idem auctoritate Gal. Non adminiſtratur niſi exterius. ⁊ virtus eius eſt q̃ deſiccat ⁊ cõglutinat ⁊ oppilat. ⁊ hoc ideo quia ip̃m facit aggregationem partiũ cito. ⁊ cõuenit fluxui ſanguinis. qñ miſcetur cũ medicinis ſiccis quia gipſum eſt durum ſicut lapis. ⁊ ideo oportet q͛ admiſceatᷣ cum albumine oui. E Et fit multum ſtipticum. qñ miſcetur cum puluere molendini. qui aggregatur qñ euolat ex farina frumenti ſup muros molendini ⁊ pilis leporis.

F Et qñ aduritᷣ minuitur de viſcoſitate ſua ⁊ augetur ſubtilitas ſua ⁊ ſua denſio. ⁊ fit ſtipticum maxime quando conficitᷣ cum aqua ⁊ aceto.

Ca. lxiiij.

h Yena. ⁊ Hyeratides. Yſidorus. Hyena lapis eſt qui ĩ oculis hyene beſtie inuenitᷣ: qui ſi ſub ligua hõis ſubdit⁹ fuerit. futura eũ p̃cinẽ dicũt. Are. ĩ li. de aĩalib⁹. Gẽmã hiena portat ĩ oculis. l' vt aliqui dicũt in frõte.

Operationes.

A Solinus. Uarietas multiplex colorũq; mutatio ĩeſt oculis hyene. ĩ q̊ꝝ pupillis ĩuenitᷣ lapis quẽ dicũt p̃dicẽdi futura p̃ditũ ptãte. B Ex lapidario. Tollitur ex oculis lapis extolleud⁹ hyene Uaridicũ munẽ dicũt ĩferre gerẽti. Qui queat imbut⁹ p̃cinẽ q̃q; futᷣa. Sub ligua loto ſi ꝯtineatᷣ ĩ ore. C Yſi. Hyeratides ẽ lapis accipitris coloris ſil'is D Areſto. ĩ li. de aĩalib⁹ Hieratides lapis ſi ab hõie geſteᷣ a muſcis vl' apib⁹ nõ mordetᷣ. E Arnol. Hyeratide lapis ẽ niger q̃; q ĩ ore geſtauerit magis cogitationũ ⁊ opionũ iudex efficitᷣ: ⁊ amabil' redditᷣ F Sic ãt vt⁹ ei⁹ ꝓbatᷣ. corp⁹ geſtãtis ſi nudũ melle fuerit iunctũ ⁊ muſcis expoſitũ ĩtactũ relinquẽt ip̃m. ac ſi lapis ab eo auferatᷣ ſuggent atq; corrumpunt corpus.

Ca.lxv.

Acinctus. Ex li. de natu
ris rerum. Jacinctus eſt
lapis ceruleꝰ in obſcuro
i nubiloſus. in ſereno cla
rus. ita ꝙ aera ſentire di
citur per optimus eſt ille
qui nec nimiū clarus nec
nimis obſcurus. Eſt autē frigidiſſimus ⁊
hoc magis ſi mittatur in os: Solidiſſime
quoqꝫ duricie eſt ita ꝙ findi vel ſculpi rēcu
ſat. Dyaſcorides: Jacincti vt dictum eſt.
ſpecies ſunt tres inter quas granati ſunt
meliores. qui iuxta ignem magiſ rubicun
di fiūt. Et ſi aliqua ibi fuerat nigredo tol
litur. veneti vero non paciunť ignem. Se
rapion. Eius ſunt tres ſpecies Una eſt co
loris rubei Secūda eſt coloris citrini Ter
cia eſt coloris cahali ⁊ coloris antimonij.
Et rubens eſt melior alijs. Et quando in
cenditur ſuper eum ignis rubeſcit multū.
Albertus in ſuo lapidario. Jacinctorum
duo ſunt genera. aquaticus. ſcꝫ ⁊ ſaphiri
nus. Aquaticus eſt flauus albeſcens. Sa
phirinus autem eſt flauus valde ꝑlucidꝰ
quaſi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A Albertus. De expertis eſt ꝙ eſt frigi
dus ⁊ confortat corꝑa ſicut omne frigidū
quod ſtringit virtutem corpoꝝ intus.
B In de ligaturiſ phiſicis autem dici
tur ꝙ collo ſuſpenſus vel digito portatus
tutum reddit peregrinum ⁊ gratum hoſ
pitibus. C Et valet ꝯtra peſtiferas
regiones; Et expertum eſt ꝙ ſomnū ꝓuo
cat. propter ſuam frigidam cōplexionem
D Saphirinus autem ſpecialiter hoc
habere dicitur ꝙ virtus eius eſt contra to
xicum, aiunt etiam ꝙ confert diuicias. et
naturale ingenium bonū reddit ⁊ leticiā
cordis. E Serapion. Eſt autem vir
tus iacincti ꝙ qui portauerit ſecum ipſuꝫ
ante ſigillationem factam cum eo fit tutꝰ
a fulgore. ita ꝙ nō cadit ſuꝑ eū. Uirtꝰ hec
eſt multū diuulgata iter hōies. F
Aui. de viribꝰ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Ca.lxvj.

Aſpis. Albertꝰ. Jaſpis eſt lapis
i multorum coloꝝ. ⁊ habet ſpecies
x. melior tamen eſt viridis trāſpa
rens. habens in ſe venas rubeas. debet āt
in argento ꝓprie ligari; hic in multis par
tibus inuenitur;

Operationes.

A Helynandus. li. x. Jaſpis optimus
eſt viridi tranſlucentiqꝫ colore. B
Caſte geſtatus fugat febres ⁊ ydropem.
C Appoſituſqꝫ iuuat mulierem partu
rientem. Uis aūt eius fortior dr̄ in argēto
D Areſtotiles. Lapis clarificat viſum
hominis. ſanguinem ſtringit. et ſi ſuꝑ mu
lierem eſt partum eius ſoluit. E Ar
noldus. Jaſpis eſt gēma multoꝝ coloꝝ. ſꝫ
optimꝰ eſt viridis ⁊ trāſlucens de multis
ꝑtibus tranſmittiť. hōiem tutū facit F
Et fantaſmata pellit. Luxuriā qꝫ cohibet
⁊ ꝯceptū ꝓhibet. Eſt āt v̄tus eius ꝯ fluxū
ſanguinis ⁊ menſtruoꝝ. G Philoſo
phus. Si qs āt īuenerit iaſpidē viridē. et
ī eo crucē. hꝫ v̄tutem vt ferēs ipm̄ nō mer
gatur. H Itaqꝫ Sal. ī digito porta
ſſe ferť hunc lapidē. I Itē iaſpis ha
bet v̄tutem ꝯ om̄es inimicos. Et pellit
fantaſmata.

Ca.lxvij.

i Ris. Albertus. Iris criſtallo eſt ſimilis. Et eſt vt frequentius exagonus. Dicit autem Enax ꝙ de arabia venit ⁊ in mari rubro naſcit̃. Nos autem inuenimus maximam copiam horum lapidum in montibus germanie qui ſunt inter renũ fluuiũ ⁊ Treuerenſem ciuitatem ⁊ diuerſe q̃ntitatis omnes ſunt exagoni. In aliјs ãt lapidibus cum naturaliter ſuut rotundi exagoni efficiunt̃ ſicut foramina apũ ī medio poſita. exagona efficiunt̃: cũ illa q̃ ſunt ī extrēis ſunt rotũda.

Operationes.

A Eſt ãt lapis ſicciſſimus quod ſua indicat ſubtilitas maxima. Fit aũt ex aqueo ſucco qui euadit de materia lapidis. q̃ generatur in luto rubeo. B Et q̃a hoc aqueũ vehementer a ſicco ap̃p̃henſum eſt ſiccus ⁊ durus eſt lapis valde. C Cũ autem ſub tecto ſoli eius ꝑs inmittit̃. ⁊ ꝑs eius in vmbra tenet̃. ꝓ̃icit reflectēdo pulcherrimos colores yridis ſuꝑ oppoſitum parietē. vel ſuꝑ ali q̃d corpꝰ ꝓpter q̃d iris vocat̃ D Aliquid ãt ſil'e huic naſcit̃ in gypſo. q̃d eſt ꝑſpicuũ in extremis. ⁊ ſciſſibile valde. ⁊ vtunt̃ eo ꝓ vitro q̃dam in vitris.

Ca.lxviij.

i Sceltos ⁊ Iena. Albertus ⁊ yſi. Iſcultos ē lapis croco ſimil'. Lapis ī vltimis hiſpãoꝝ ꝑtibꝰ freq̃ntius īuenit̃ iuxta gades hercul'. in. iij. ⁊. ij. climatibꝰ iuxta hiſpaniã illã quaꝫ modo hyſpaniam vocamus.

Operationes.

A Eſt ãt lapis filabilis ꝓpter viſcoſitatem ī eo arefactã. B Et ſi de eo fiat veſtis nõ ꝯburit̃. ſꝫ ex igne purgat̃ ⁊ nitet C Et forte illō ē q̃d germani vocãt ſalamãdre q2 hec lanugo q̃ īde colligit̃ ē ſicut lanugo lapidis hũidi q̃re ãt nõ cremat̃ in metheoroꝝ expeditũ ē. huiꝰ ſpēꝫ q̃ndaꝫ dicunt eē q̃ndã lapidē q̃ q̃dã vocãt carbũculum albũ. Imitat̃ carbũculũ in hoc ꝙ fantaſmatibus ⁊ p̃ſagijs reſiſtit D Valet ꝯ̃ dolorē oculoꝝ ex hũida cã. et redactꝰ in puluerē ſanat ſcabiē. E Item yſi. dicit de lapide iſto ꝙ eſt albus ad moduꝫ glandis in q̃ntitate F Albertus. Iena eſt lapis a beſtia que iena vocatur. ſic dictus eo ꝙ oculi eius in lapidem vertuntur totaliter. G Aiunt autem Enax ⁊ Aayen ꝙ poſitus ſub lingua confert diuinando dicere futura.

Ca.lxix.

k

Acabrates. Kamaz. ꝛ kē ne. Albertus. Kacabrates ē lapis ſīlīs criſtallo.

Operatōes

A De eo ferī q̄ eloq̄ntiam dat ꝛ honorē ꝛ graciam. valet ꝯ ydropiſim

B Item Albertꝰ. Kamaz eſt lapis frequenter albus in toto vel in pte varius eſt in colore. ꝛ frequentiſſime inuenit̄ imixtus onix imio. C Uirtuſqꝫ ꝛ ferī ex ymaginibus ꝛ ſcriptaris q̄ inueniunt̄ in ip̄o ꝛ ex ſigillis. D Enax in lapidario ſuo Kenne eſt quidam lapis multum carus regibus. qui generat̄ in oculis ceruoꝝ ī oriē te qui cum ſerpentes comedunt deponentes ſenium vt fortiores fiant intrāt flumē vbi morant̄. immerſi vſqꝫ ad caput. tādiu quouſqꝫ ſentiant virtutē veneni ſepatam. interea lacrimam emittunt. que coagulata in oculis interdum vſqꝫ ad magnitudinem nucis deſiccatur. donec cadat cū de flumine exierint. ꝛ ſic inuenitur. Et hec dr̄ venenoꝝ tyriaca.

Ca.lxx.

k

Arabe. Pādecta. ca: cc. xxxviij. Karabe eſt gūmi arboris vt gēma vnde ānuli fiunt. Unde electrum ſuccinū et karabe ſub eodem ponuntur. quia elecrum eſt karabe. ꝛ ſuccinum eſt karabe.

Operationes.

A Unde habemus ab alexandro cap̄. de diſſinteria trociſcos dialectrum.

B Item Seruius ſuper bucolicon virgilij in egloga paſtoris dicit q̄ electrum eſt poſt ſuccinum. C Item Caſſius felix tractatu de trociſcis dicit. Trociſcos de ſuccino ꝛ eſt electrum ꝛ deſcribit trociſcos de karabe D Auicenna in libro de viribus cordis. Karabe cal. in primo ſic. in. ij. Aliqui volunt q̄ ſit fri. E Actor. De karabe inuenies ſuperius in tractatu de herbis. capitulo. cc. xxxvij. de k. quare lector ibidem recurrat ꝛ inueniet eius v̓tutem ꝛ operationem.

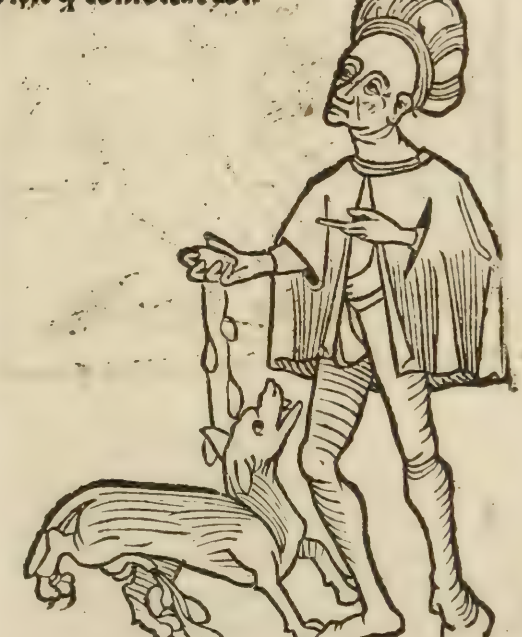

Ca.lxxj.

Azuli latine.arabice ha
ger alzenard ſiue aleza
nard.Serapiõ li.aggre
gatoris cap̃.Hager alze
nard.Oportet ꝙ eligat̃
ex eo cuius color eſt cele
ſtis multum cũ corpuſcu
lis aureis:ꝛ lenis eſt ſine aſperitate.ꝛ ſine
admixtione alterius lapidis:ꝛ qui nõ frã
gitur facile:ꝛ cuiꝰ fruſta ſunt magna. Jo
hannes Meſue cap̃.de lapide lazuli. La
pis lactulus vel ſtellatus ſiue lazuli eſt de
genere marinoꝝ habens maculas ex auro
ꝛ eſt alius albus. Et dr̃ lapis markaſita.
ꝛ alius indus clarus celeſtis Et dicit̃ lazu
li.ꝛ quandoqꝫ minera fert vtrũqꝫ ſimul.ꝛ
melior eſt cuius color eſt viridior ĩ colore
azuli.ꝛ habet maculas aureas ꝛ mixtꝰ cũ
markaſita eſt non bonus ꝛ non maculatꝰ
ꝛ ſimiliter lenis.calidus eſt in.ij.ꝛ ſiccus ĩ
tercio.

Operationes.

A Serapion.Uirtꝰ eius eſt ſimilis glu
tini auri.niſi quia eſt debilior eo.Et facit
naſci pilos in palpebris. B Et idez
auctoritate Gal'. Eſt in eo ſtipticitas cũ
acuitate pauca.Et virtus eius eſt que de
ſiccat ꝛ infrigidat etiam palpebras q̃ de
pilantur ꝓpter aliq̃s humores acutos.et
remanent ꝙ in eis nõ augent̃ pili nec mul
tiplicant̃.ꝛ ſunt ſubtiles ꝛ debiles.et hoc
quia lapis lazuli ĩ his locis deſtruit humi
ditatem ipſorum humoꝝ.ꝛ immutat ſuꝑ
fluitatem ad complexionez ſuam radica
lem cum qua fit generatio pilorum palpe
pebrarum. C Et oportet ꝙ ad hoc
teratur ad multum ꝛ admĩſtret̃ in puluẽ.
D Et idem:Quando ſuſpenditur ad
collum infantis remouet ab eis timores.
Et facit hirtos capillos: E Item ha
bet virtutem aduſtiuã ꝛ putrefactiuam ꝛ
ideo aufert verrucas. Et qñ ſumitur inte
rius laxat humorem melancolicum:ꝛ mũ
dificat ſanguinem ab humoribus g̃ſſis.
F Et doſis eiuſ eſt a quatuor kirat vſqꝫ
ad.ʒ.j.qñ miſcet̃ cũ aliјs medicinis laxati
uis. G Et conuenit plus dolori r̃nũ
ꝛ aſmati:ꝛ quando ſumit̃ in potu aut fit
naſcale cum eo prouocat menſtrua.
H Et potus eius cõmouet nauſeam ꝛ
vomitum:ſed ablutio eius remouet hoc
ab eo. J Auicẽna.de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

Ca.lxxij.

Lacteus ꝛ Lincis. Auicenna li.ij. cap̄.pprio. Lapis lacteus eſt lapis qui cũ fricat̄ aqua egredit̄ ex eo quoddã ſicut lac. ꝛ hic quidē lapis eſt cinerei coloris dulcis ſaporis.

Operationes.

A Auicenna. Teritur cũ aqua ꝛ ſeruat̄ q̄d reſoluit̄ ex eo in pixide de plũbo cõuenit in inicio apoſtematũ B Et fit ex eius fricatione alcohol. C Et ꝓhibꝫ curſum ſupfluitatũ ad oculũ ꝛ vlcera i ipſo accidencia. D Enax in lapidario ſuo. Lincis eſt lapis ꝛ fit de vrina lupi ceruarij micta ꝛ in montibus coagulata. qui in domo ſeruatus generat optimos fungos ſup̄ ſe quolibet ãno. E Dr̄ valere ꝯ dolorē ſtõi. ꝛ yctericiã. ꝛ fluxũ vētris.

Ca.lxxiij.

Litargirum latine. Arabice ꝛ grece Marechet. Serap̄: litaggre. cap̄. Marechet aucto. Dyaſcoridis Quoddam ex eo eſt q̄d fit ex vena plũbea. ita ꝙ inflãmat̄ donec fiat ſicut ignis ꝛ diſſoluitur donec adurat̄. ꝛ poſtea coagulatur. Et ex eo eſt q̄d fit ex argento. Et ex eo eſt q̄d fit ex plumbo. q̃n fiunt ex eo lamine. ꝛ aduritur pars eius. Et de eo eſt cuius color eſt rubeus ſplendens. ꝛ eſt aureum ꝛ eſt meli⁹ alijs. Et ex eo eſt purpurei coloris ꝛ eſt argenteũ Eſt alius modus factiõis litargiri. quem in iuuentute mea vidi ſardinie fieri vbi argentũ ꝛ plumbum ſimul colabantur ꝛ eſt verior modus.

Operationes.

A Serap̄. aucto. Alcauzi: Litargirũ dealbatum eſt magis iuuatiuũ ad auferēdum veſtigia variolaꝝ ꝙ non albatum. B Et aufert fetorem ſub aſcellaꝝ ꝛ prohibet ſudorem. C Et ſi bibatur ex eo ſtringit ventrē ꝛ vrinã. ꝛ ꝓfocat ꝛ occidit D Paulus. Cõtra ſcabieꝫ de flegmate ſalſo vel colera valet E Cõtra diſſinteriam frigidã vicio inteſtinoꝝ. fiat ex eo puluis qui iniciat̄ cũ cristeri cũ oleo roſaꝝ ꝛ aq̄ ordei. F Contra vlcerationem virge diſtempetur cũ oleo roſaꝝ ꝛ iniũgat̄ nam vlcerationem conſolidat. G Contra feruorem heriſipile conficiat̄ puluis litargiri ꝛ ceruſe cũ aqua roſarum donec aqua non inficiatur ex puluere. H Iſte puluis in modum collirij cum aqua roſarum valet ad faciem depurandam. ꝛ pannũ ſuperfluum remouendum quem habent mulieres poſt partum axũgia gallinacea vel anſerina liquefiat addito puluere litargiri ꝛ oleo roſarum fiat vnguentum ꝛ vtatur. I Bulcaſim in libro qui dicitur ſeruitor. Litargirum ſic dealbatur. K Accipe litargiri auri partem vnam ꝛ tere bene. ꝛ pone ſuper ipſum de ſale cõmuni partes duas. et pone deſuper quantitatem aque qua coopériatur ꝛ ſuperet circiter .iiij. digitos. ꝛ dimitte i vaſe .vij. diebus ꝛ miſce quoqꝫ die bis. ꝛ poſt ſeptem dies proijce aquam. et pone aliam aquam. ꝛ muta aquam illam cottidie. vſqꝫ in finem .x. dierum. quia aq̄ dulcificabitur. ꝛ litargirum dealbabitur ſicut ceruſa. ꝛ fac trociſcos. ꝛ ſica ꝛ vtere.

De Lapidibus.

Ca.lxxiiij.

l Ichinis. Yſidorus. Lichinis ex ardentiū gēmaꝝ genere eſt a lucernarum flagrantia appellata Gignitur in multis locis. ſꝫ probatiſſima apud indos.

Operationes.

A Huius duplex eſt facies. vna q̄ purpura radiat. Alia que cocci rubore a ſole excalefacta aut digitoꝝ attritu: paleas ⁊ ſil'ia vel folia cartarum ad ſe rape dicitur. B Sculpturis reſiſtit. ⁊ ſi qn̄ ſculpta ē dum ſigna imprimit. quaſi quodā aīalis morſu partem cere retentat. Huius genera ſunt quatuor. C Solinus. Lichinis dicitur eo ꝙ lucis vigorem excitat flagrantia lucernarum. D Helynandꝰ li. xij. Lichinis eſt lapis purpureus fulgēſ vt lucerna. hic tactus ſub ſole digitis. paleas attrahit E Plinius. Lichinites ex genere ardentium lucernarum accēſaꝝ precipua gratia eſt appellata Naſcitur circa orthoſiaꝫ. totaq̄ꝫ carmania ⁊ vicinis locis. ſed probatiſſima in indis. F Quidam em̄ eam dixerunt eſſe carbunculum remiſſiorem Secunda bonitate ſimilis eſt iouis. ſic a floribꝰ ꝓlatis appellata.

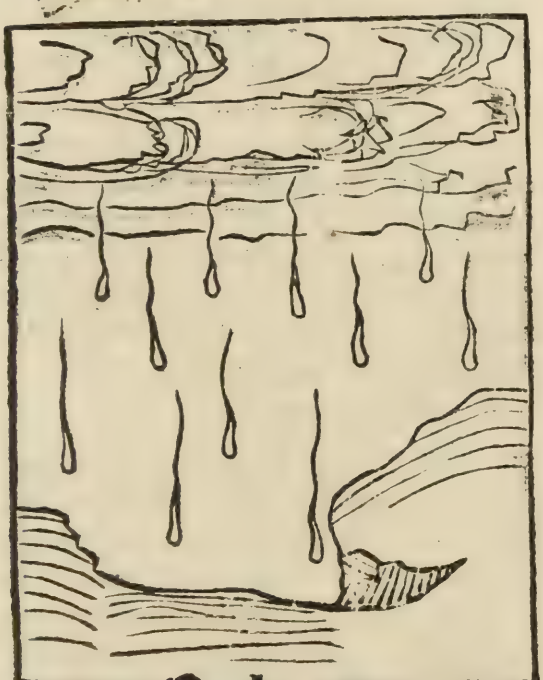
Ca.lxxv.

l Igurius ⁊ Liparia. Yſido. Ligurius gēma ſic eſt appellata. eo ꝙ fiat ex vrina linciſ beſtie tempore indurata. Eſt autē ſicut ⁊ ſuccinus fuluar attrahens ſpiritu ſolia propinq̄ntia. Helynandus li. x. Theofraſtus dicit liguriū electri colorem hr̄e: paleas attrahere: ſtomachum dolentem iuuare. yctericis colorem repare. fluxū ventris ſtringere.

Operationes.

A Dyaſ. Lociū lincis quē multi ligurium vocāt. mox vbi minxerit lapis fit. Dolores ſtomachi tollit. ⁊ vētris abſtinet reumatiſmū: B Rabanꝰ. Ligurꝰ hꝫ colorem q̄ſi electri. ⁊ ſi fuerit ꝯfricatꝰ paleas ad ſe trahit. C Philoſophus. Hic lapis eſt fri. ⁊ ſicce ꝯplexionis. rotundꝰ valet p̄cipue vulneratis ⁊ a vulnē ferꝛ exhit D Ex li. de na: reꝝ: Ligurꝰ ē lapis que ſtillare dicūt ab inguine linciſ beſtie. ſ. orientis. Huiꝰ em̄ vrīa ſm̄ Pli. ſolidaꝛ ī lapidem. q̊d naturaliter beſtia ſciens. inuidet bono nr̄o egeſtūq̄ꝫ p̄cioſuꝫ vrīe liq̊rem harena obruit. ⁊ hic eo citiꝰ ī lapidē dureſcit E Eſt autem frequentius croceus paꝝ ad nigredinem tendens: Huius color iuxta Plinium igneus ac rubicundus eſt. ⁊ carbūculo ſil'is. niſi ꝙ neq̄ꝙ̄ nocte lucet.

F Juxta lapidarium vero viridis eſt Uirtus eius habetur ad multa remedia. precipueqꝫ ablutus in aqua conſtipatos iuuat. ⁊ ventrem ſoluit. Colorem quoqꝫ ꝑditum in facie recuperat. G Actor de hoc ſuperius vbi de natura aīaliū agitur. Secūdo videlicet tractatu ca. lxxxvj. de L. H Arnold⁹. Liparea eſt lapis ſtipticus. Huius proprietas eſt ꝙ omē genus feraꝝ ad eius ꝑn̄tiam cito properat. ⁊ ipſum intuetur I Yſidorus. Lyparea ſuffita gentiles omēs beſtias euocare traduntur K Ex li. de naturis rerum Lyparea lapis eſt in lybia valde mirabil' ad quam omē feraꝝ genus docente natura ſponte quaſi ad patronū currit cum canes vel venatores eas inſequunt̄. Sꝫ nec aliquis aduerſarius eas nocere poteſt.

Ca. lxxvj.

Une latine. grece: Affroſolinum
l Byaſco. ca. de affroſolino. Affroſolinum eſt illud quod apud auicennam in: ij. cañ. dr̄. Lapis lune vt ⁊ amborum concordia apparet. Et ideo dicit Affroſolinū in egypto tantūmodo īuenitur ꝙ ita creatur: Ros celeſtis ad lune claritatem poſitus in ſpēm lapidis. queꝫ ſpecularem vocamus coagulatus ꝯſtringit̄. Optimū eſt autēꝫ quod eſt colore ceruleo ⁊ lucido: Hoc em̄ fit ſil'e gipſo limpido. et ſpecularis lapis dr̄. Pli. cap̄. de Affroſolino Affroſolinū ita creat̄ Ros celeſtis cōgelatur ad lune claritatē in modū lapidiſ ſpecularis. vn̄ nomē ſumpſiſſe videt̄.

Operationes.

A Byaſco. Affroſolinū oīa vicia capitis emēdare pōt potatū: ⁊ cephalargicis ⁊ epilenticis creditur ꝓdeſſe.

Ca. lxxvij.

Agnes. Serapion. Minera huius lapidis eſt ī maritinis ꝓpe terras in
m die. Et quādo naues appropinquant monti minere ipius non remanet ī eis aliquod ferrum. q̊d non egrediatur a naui. et volet ſicut auis vſqꝫ ad montem Et nō eſt aliqs clauus infixus taliter ꝙ poſſit euelli. quin euellatur ⁊ ſaliat vſqꝫ ad illum montem. et propter hoc naues illarum partium non clauātur cum clauis ferreis. ſed cum clauis ligneis Nā ſi forēt clauate clauis ferreis: quando appropinq̄rent illi mōti dilacerant̄ tote.

Melioꝛ ex iſto lapide eſt ille. qui attrahit ferꝛum foꝛtiter. ⁊ coloꝛ eius eſt vergēs ad coloꝛem celeſtem non multum grauis pōderis. Dyaſcoꝛides. Lapis magnes gignitur atqꝫ inuenitur cĩrca littus occeani: apud trogotidas. ⁊ in india ab inuētoꝛe ſic vocatus. eſt autem coloꝛe ferꝛugineus Albertus in lapidario ſuo. Magnes eſt ferꝛuginei coloꝛis qui ſecundum Pliniū inuenitur in mari indico: in quo intātum abundare dicitur ꝙ periculoſe in eo cum nauibus que ferꝛeos clauos habent nauigetur: Inuenitur etiam in Tragonitidis regionibus. Et ego vidi ⁊ reperi in partibus Theotonie in pꝛouincia que francia oꝛientalis dicitur. vnum magne quātitatis ⁊ maxime efficacie: et fuit valde niger ac ſi eſſet ferꝛum eruginoſum ⁊ cōbuſtum cum pice.

Operationes.

A Serapion. Uirtus huius lapidis eſt ꝙ quando datur in potu ex eo laxat vētrem cum mellicrato. ⁊ potiſſime hūoꝛes groſſos. B Et quidam ſunt qui adurant iſtum lapidē ⁊ vtunť ſicut adamas C Et idem auctoꝛitate Gal. Uirtus eius eſt ſicut virtus adamātis Et eſt bonꝰ illis qui tranſgluciunt acum vel aliud ferꝛum. D Et ille qui habet fluxum vētris eo ꝙ ſumpſit ſcoꝛiam ferꝛi. E Et diciť de eo ꝙ ſi accipias eum ⁊ ponas ipm̄ in vaſe terꝛeo. ⁊ liniať caput vaſis cū creta. poſtꝙ̄ poſueris ſup̱ lapide calcē viuam quā nō tetigit aq̄ donec repleať vaſ calce. ⁊ accēdas magnū ignē ſub vaſe donec ingrediať p̱ oꝛificiū vaſis: deinde ponatur vas in foꝛnace figuli et dimitte ibi donec lutatio eius coquať ⁊ fiat teſta: deinde extrahe lapidē a vaſe ⁊ dimicte infrigidari. ⁊ pone iteꝝ in vaſe nouo: ⁊ pone ī foꝛnace ſecūdo: ⁊ fac vt prius ter aut quater. qn̄ vero extraxeris vice quarta dimitte ipm̄ lapidē vbi non tāgatur a vēto vel aqua vel roꝛe vel ab humiditate aliq̄ donec infrigidetur. deinde frange ipm̄ ī fruſta minuta ſic ꝙ ſit vnūqꝙqꝫ fruſtū. ʒ. x. aut plus aut minus ex. ʒ. grecoꝝ. F Quādo ergo volueris operationem cum eo facere: pone iuxta lapidem pondus eius ex ſulphure: deinde roꝛa ſuper eum aquaꝫ. ⁊ egredietur ex eo ignis magnus. aſcēdens circa menſuram brachij: vnius qui nō tanget aliud quod non comburat. Et quādo lapides magnetis non ita preparanť vt dixi. ſed crudus ſicut eſt madefit cū ſucco allij aut cepe. ab extractione ferꝛi ꝓhibeť. G Sed ſi vis ꝙ reuertatur ad virtuteꝫ ſuam. Infunde ipm̄ vna die in ſanguine yrcino. ⁊ fiet virtus eius ſicut prius Et accipitur fruſtum magnū iſtius lapidis. qđ eſt ex bono ⁊ electo. ⁊ appꝛoximať clauature alicuius. ⁊ aperit eam cito H Nā lapis iſte attrahit ad ſe ferꝛum. I Et quādo aliquis vulnerať cum ferꝛo venenato. ⁊ teritur iſte lapis. ⁊ miſceatur cū aliquibus vnguentis K Et datur de puluere ipſius in potu illi qui eſt vulneratus facit ab eo venenum. vł toxicum exire per ſeceſſum. Et ſi puluerizetur ſup̱ vulnꝰ venenatum curat idem. L Dyaſcoꝛides. Lapis magnes magnas habꝫ virtutes veluti ſpiritum in trahendo ferꝛum. M Hunc lapidem quidam pꝛobandi amoꝛis cauſa vxoꝛis ſuppoſuerunt capiti doꝛmientis vxoꝛe latente. ⁊ ſiquideꝫ erat caſta ab altero viro. ſic accedebat ad pꝛoprium viꝝ voluptabunda ſomno amplexans eum quaſi inde pulſa p̱ aliquem ꝙ ſi cum altero viro coierat. in eum tanꝙ̄ ī alicuius odoꝛis fetidiſſimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concoꝛdiam quoqꝫ ſecum habet. N Nam multas mulieres pꝛopter rixas diſgreſſaſ a maritis coegit reuerti ſicut et maritos mulieribus gracioſos et obſequentes et iocundi ſermonis facit poꝛtantes ſecum. O Fures autem cum voluerint precioſa diripere intrāt domum. ⁊ inter quatuoꝛ angulos domus carbones ardentes ponūt ⁊ ſubmittūt lapidē minutū inciſuꝫ ⁊ ſic tranſuertūt mentē. ⁊ oculos eoꝝ q̄ adſunt vt timoꝛe fugiāt. putātes ruere domū.

P Uires hʒ purgatorias. et ideo ydro
picis cũ mulſa daẗ. ʒ. F. g̃ſſitudinẽ deducit
⁊ oẽs humores q̃ ꝑ ventrem miniſtrat. tri
tus ⁊ ſuꝑaſperſus combuſta ſanat. Q
Enax in magicis. Hic lapis ſantaſias mi
rabiliter ꝯmouet ⁊ precipue cũ conſequiẗ
conſecrationeʒ ⁊ caracteres ſicut in magi
cis docetur. perhibeẗ etiam cum mulſa ac
ceptum ydropiſim curare. Et eſt alia ſpẽſ
magnetis cuius v̉tus eſt attrahere carnẽ
hominis. R Albertus in lapidario
ſuo. Uirtus magnetis eſt mirabilis in at
tractione ferri ita vt virtus eius trãſmutʒ
ferrum. ſic vt illud etiam ferrum aliud tra
hat. Et multe acus ad ſe inuicẽ ſuſpẽſe ſic
videntur. Unctus autem allio nõ trahit.
Et paruus adamas magnum ligat mag
netem. S Inuentus autem eſt tem
poribus noſtris magnes qui ab vno ãgu
lo traxit ferrum. ⁊ ab alio fugauit. Et hũc
Areſtotiles ponit a genere magnetis.
T Narrauit quoqꝫ mihi vnus de ſocijs
noſtris curioſus experimẽtator qui vidit
Fridericum imꝑatorem habere magnetẽ
qui non traxit ferrum. ſed viceuerſa ferrũ
traxit lapidem. U Et Areſtotiles
dixit ꝙ eſt aliud genꝰ magnetis quod tra
hit carnes hominis. In magicis autẽ tra
ditur ꝙ fantaſias mirabiliter commouet.
precipue ſi conſecratus conſecratione et
caractere fuerit quod in magicis docetur
X Fertur etiam hunc mulſa ſumptum
ydropiſim curare. Y Aiunt etiã qui
dam hunc capiti mulieris ſuppoſitum ita
tim eam incitare ad amplexum mariti ſi
caſta eſt ipſa dormiente. Si autem eſt ad
ultera pre nimio timore et tremore fantaſ
matum dicitur cadere de lecto mariti.
Z Dicitur etiam ꝙ fures in domum in
trantes poſitis carbonibus ĩ quatuor an
gulis domus. lapidem hunc contritũ ſuꝑ
aſpergunt. ⁊ tunc dormiẽtes in domo. ita
fantaſmatibus terrenẗ. ꝙ fugientes edes
relinquant. ⁊ tũc rapiũt quicq̃t volunt.

Ca. lxxviij.

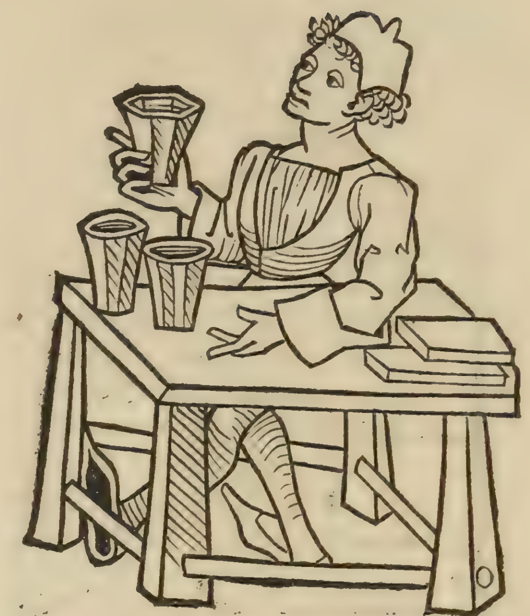
Argarite. Pandecta capl'o. cccc
m Margarita vel perna eſt q̃ĩ oſtre
is r̃perĩẗ. de quibus alie ſunt per
forate. ⁊ alie non perforate. ſunt artificõſe
facte ⁊ non naturaliter. Sed non ꝑforate
que naturales ſunt. meliores ſũt ꝑforatis
Et ideo qñ in medicinis ponunẗ. nõ per
forate intelligunẗ. Sed ſunt aliq̃ obſcure
ad citrinitatem tendẽtes nõ ꝑforate. que
perforatis equipollent. ⁊ ideo eligẽde ſũt
clare ⁊ albe que vero obſcura ⁊ quaſi albi
da eſt non eſt ponenda in medicinis. Se
rapion li: aggre. ca p̃. hager albalo aucto
ritate Raſis: Hager albalo. i. lapis mar
garite: Deferunẗ a maritinis: ⁊ ſunt fri. et
ſic. in. ij. gradu: Et ideʒ auctoritate yſaac
Ex eis ſunt groſſiores ⁊ parue. ſed groſſi
ores ex eis ſunt meliores ꝑuis ⁊ clare meli
ores obſcuris. ⁊ equalis ſuꝑficiei meliores
angulosis in figura ſua. Albertus in lapi
dario ſuo capitl'o de margaritis. Et mar
garita lapis eſt in oſtreis inuentus. Meli
or autem ex India venit Multi autem de
brytanico mari q̊d nunc anglicum diciẗ.

⁊ verſus flandriam ⁊ theotoniam inueni untur Ita ꝙ ego more meo decem in menſa inueni. iuuenes autem concule habent meliores: Coloris autem habet ac ſi ꝑua lux penetraret. in multum album Et ideo nitentes cum tamen ſint albe fertur propter tonitrua quaſi aborciēdo eas oſtrea euomūt. ⁊ in fluminibus inueniūtur ī moſella. ⁊ in quibuſdam gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A Albertus. Uirtus earum eſt experta in confortatione ſpirituum. et contra cardiacam ⁊ ſincopim. B Ualent etiā contra fluxum ſanguinis lientericuȝ ⁊ dyariam. C Reparant enim ſpiritus ſubtiles. vt quidam dicant ſed falſo. ymo m̄embra earum aſperitate a ſuꝑfluis abſtergunt. ⁊ ea quaſi conſtringūt. ⁊ coartādo ad vnū ducunt. ⁊ ita confortant:

D Serapion. Margarite ſunt deſiccatiue humiditatum: Conueniunt debilitati cordis: ⁊ ſunt conuenientes in cohol. et ſunt fri. ⁊ ſic. in. ij. gradū E Et idem auctoritate Athabari: Conferunt obſcuritati viſus ⁊ albedini oculi. ⁊ ſordiciebuſ eius. ⁊ retinent menſtrua: ⁊ abſtergunt dētes. ⁊ deſiccant humiditates. F Et idem auctoritate Yſaac. Conferunt cardiace tremori cordis. et accidentibus a melancolia aduenientibus ex malicia humorum. G Et hoc ideo quia clarificāt ſanguinem cordis quando eſt ingroſſatꝰ in corde. ⁊ deſiccant humiditatem que eſt in oculo. propterea quia fortificāt neruoſ oculorum H Et quando diſſoluunt̄ margarite linitur cum eo baraȝ aufert eā poſt ꝙ linitur ſtatim I Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Ca. lxxix.

M Agneſia. ⁊ Markaſita. Albertuſ Magneſia eſt lapis niger. ⁊ aliq̄ vocant eam magnoſiam. Et ipō frequenter vtuntur vitrearij. Ideȝ: Markaſita ſiue mandaſida eſt lapis habens multas ſpecies colorum. quia colorem accipit cuiuſlibet metalli. Et dicitur markaſita argentea ⁊ aurea. ⁊ ſic de alijs metallis. metallum tamen quod colorat eū non diſtillat ab ipō. ſed euaporat in igne. ⁊ relinquitur cinis ſubtilis: ⁊ hic lapis notus eſt apud alchimicos. ⁊ in multis locis īuenitur. hoc ſimiliter Enax d̄t in lapidario ſuo.

Operationes.

A Albertus. Magneſia diſtillat et fluit in magno ⁊ forti igne. ⁊ non aliter. ⁊ tūc immixtus vitro ad purpureitatem ducit vitri ſubſtātiam. Hoc idem dicit Atabari in lapidario ſuo.

Ca.lxxx.

Alcha ⁊ Gipſum. Pliñ.li.xxxvj.
m Malcha eſt cũ e calce recenti gle
ba efficitur.

Operationes.

A Idem Malcha mox tundit̃ cũ ficu ⁊
adipe ſuillo duplici linamẽto. q̄ res oim̄
tenaciſſima exiſtit. duriciẽq; lapidis ante
cedit B Quod ãt malchat̃ oleo per
fucatur. C Actor. De malcha v̂o fla
granti q̄ eſt lim⁹ e ſtagno famoſitate vrb̄.
naturaliter emiſſus D Yſi. Gipſum
q̊; calci cognatũ eſt cuius plura ſunt gña.
Oim̄ ãt optimũ eſt lapis ſpecularis edifi
cioꝝ ſignis g̃tiſſim⁹. E Aui: Gipſuz
eſt lapis laminoſus alb⁹ pꝰ cui⁹ ſubtilita
tis fit augmẽtatio cũ adurit̃. Eſt ãt frigi
dus ⁊ ſicc⁹ glutinatiu⁹. F Ponit̃ ſup
ꝑtes fluxũ ſanguis paciẽtis ⁊ ꝯſtrigit. qa
in ip̄o eſt cũ glutinatõe v̂tus faciẽs adhe
rere. ⁊ ĩ ip̄o eſt ſtipticitas cũ viſcoſitate. li
nitur ex eo frons aut cooperit̃ ex eo caput
vt pilleo. ⁊ retinet fluxũ ſanguis ex narib⁹
ponit̃ ⁊ ſup obtalmiã ſanguineã G
Eſt autem ex ſumma venenoꝝ p̄focantiũ
in ſyria. Gipſum eſt lapis duriſſim⁹ quez
coquũt fimo bubulo vt vratur celerius.

Ca.lxxxj.

Armor. Yſido: li. xvj. Marmora
m dicunt̃ eximij lapides q̄ maculis
⁊ colorib⁹ ꝯmendant̃. Marmor
ãt grec⁹ ſ̃mo eſt a viriditate tent⁹. ⁊ q̃uis
p⁹ etiã aliũ colores ĩuenti ſunt. nomẽ tamẽ
p̄ſtinũ a viriditate retinuerũt. Hoꝝ colo
res ⁊ genera innumerabilia. Hec oĩa e ru
pibus excidunt̃. ſ; multa p̄cioſiſſimi gene
ris ſub terra ſparſa ſunt.

Operationes.

A Pli. Marmoꝝ gña coloreſq; nõ atti
net in tãta noticia dicẽ. nec enumerare fa
cile eſt ĩ tãta multitudie. Quoto em̄ cuiq;
loco nõ ſuũ marmor ĩuenit̃, et tñ celeberri
mi dcã ſunt gñis in ãbitu terraꝝ cũ genti
bus ſuis. B Nõ oĩa v̂o gignuntur
in lapicidinis. ſ; multa ⁊ ſub terris p̄cioſi
ſſimi generis. ſicuti lacedemoniũ viride
cunctiſq; hilari⁹ ſic ⁊ auguſteũ: ac deinde
tyberiũ in egipto auguſti ac tyberij p̄inũ
ac principatu vtrũq; repertũ. C Di
fferenciaq; eoꝝ eſt ab ophite cum illud ſit
ſerpentum maculis ſimile. vñ ⁊ nomen ac
cepit. ꝙ hec maculas diuerſo mõ colligũt
auguſteũ vndati ĩ v̂tices criſpũ. D
Tyberiũ ſparſũ ꝯuoluta canicie. ſũt ⁊ alia
ei⁹ gña de qb⁹ ſup̄ dcm̄ ẽ. cap̄. lxij.

De Lapidibus.

Ca. lxxxij.

m Elochites ⁊ Murrina. Yſidorus Melochites lapis eſt ſpiſſius virens ⁊ craſſius q̃ ſmaragdus. hic a colore malue nomen accepit. ⁊ in reddẽdis laudatus ſignis. Naſcitur autem in arabia. Arnoldus. Melochites eſt gẽma viridis ſmaragdo ſimilis, ⁊ valde mollis Hec mẽbra cuſtodit a nociuis caſibus, ⁊ cunas infantium ſimiliter.

Operationes.

A Item Yſidorus; Murrina eſt gẽma que apud parthos gignitur. ſed p̃cipue in germania. humorem ſub terra putant; Colore denſatum. candoremq; ⁊ ignem. cum quodam colorum repercuſſu. quales in arcu celeſti ſpectantur. Cuius cõtraria cauſa criſtallum facit. gelu vehementiori concreto. B Albertus. Melochites quem quidam melonitem dicunt lapis ẽ arabicus groſſe viriditatis. ſed nõ trãſlucidus ſicut ſmaraldus. ⁊ eſt mollis. C Fertur q̃ virtutem habeat cuſtodiẽdi geſtantem ſe a nociuis caſibus. Et ſup cunabula infantium. Hoc autem in lapidario ſuo Enax.

Ca. lxxxiij.

m Enphites. Albertus. Mẽphites eſt lapis a ciuitate egipti que mẽphis vocat̃. q̃ d̃r vt ignis calere. virtute quidem non actu.

Operationes.

A Hic tritus ⁊ in aqua mixtus in potu det̃ vrẽdis vel ſecandis; quia inducit īſenſibilitatem ne ſenciat cruciãdus; Hoc idẽ ait Enax in lapidario ſuo.

Ca.lxxxiiij.

Edus. Biaſ. Medus lapis eſt ni
m ger qui tritꝰ emittit croceũ colorẽ.
Albertꝰ. Lapis medꝰ vel medo dr̃
q2 a regiõe medoꝝ fert̃ vbi plures ĩueniũ
tur. Sũt ãt huiꝰ ſpẽs due unꝰ niger ⁊ alter
viridis.

Operationes.

A Albertꝰ. Huius v̾tutẽ eẽ dicũt ꝯ vete
rem podagrã. oculoꝝ cecitatẽ. ⁊ nefreticã
paſſionẽ. etiã refouere dr̃ feſſos ⁊ debiles
B Fert̃ etiaꝫ ꝙ fragmẽta nigri ſi in aq̃
ca. miſſa fuerit. ⁊ ſe qs ĩ aq̃ illa lauerit ĩcur
rit mẽbroꝝ excoriatõeꝫ ⁊ ſi ex ea biberit pe
ribit vomẽdo. C Byaſ. Eſt ãt dupli
cis potẽcie. ſ. bõe ⁊ male: nã tritꝰ ĩ cote me
dicinali cũ lacte muliebri (q̇ ſel' creauit pri
mo ꝑtu pueꝝ) ⁊ ĩunctꝰ albugĩes curat ocu
loꝝ. ⁊ oẽꝫ illoꝝ dolorẽ etiã ſi deſꝑatꝰ fuerit
medẽ podagricos: D Eodẽ mõ cũ
lacte ouis q̃ ſel' genuit maſculũ ſanat. Re
nes ⁊ ãhelitꝰ ⁊ ĩteriores ꝑtes corꝑis. Hoc
medicamẽ ꝓ ꝑatũ hẽas ĩ vaſe vitreo l' argẽ
teo ⁊ ꝑfice ieiunꝰ. ad vindictã q̊ꝫ ſup̈ cotẽ
⁊ da cui vis. ⁊ lauet faciẽ ⁊ exiccabit̃. E
Si q̇s ãt ex eo biberit. pulmonẽ vomet.
F Optꝫ ãt bibẽti paululũ dare vt nõ ſa
[illegible] faſin.

Ca.lxxxv.

Ogra. Sera. Mogra ex ea ẽ que
m dam q̃ defert̃ ex terris ſinos. ⁊ me
lior ex ea ẽ q̃uis dẽſa cꝰ color nõ ẽ
diuerſus. ⁊ ẽ ſicut color epatis aut ſãguis
nõ hñs lapidẽ; Et qñ ponit̃ ĩ aq̃ diſſoluit̃
facile ⁊ creſcit Illa v̊o mog̃ q̃ vtunt̃ carpẽ
tarij ẽ ex debilioribꝰ oꝑatõibus q̇̃ illa que
defert̃ ex ſinos ⁊ ex babilonia. et melior q̃
facile terit̃. Colligit̃ v̊o ĩ capodocia ĩ ſpe
luncis diſtillãs. ⁊ affert̃ venalis in ſinopi
dam ciuitatẽ. vñ ⁊ nomen accepit.

Operationes.

A Et idẽ aucto: Sal'. In ſapore ip̃ius
ẽ ſtipticitas. vñ v̊tus ẽ eiꝰ deſiccatiua. Et
qñ ſorbet̃ cũ ouo aut fit criſtẽ cũ ea ſtrigit
ventrẽ. B Vñ hꝫ v̊tutẽ ſtipticã ⁊ de
ſiccatiuã ⁊ glutinatiuã C Et qñ miſ
cet̃ ĩ emplaſtris ꝯſolidat vulnera recẽtia.
D Et ĩgredit̃ ĩ ꝯfectõibꝰ trociſcoꝝ deſic
catiuoꝝ ⁊ ꝯſtrictiuoꝝ vẽtris E Et qñ
ſorbet̃ in ouo ſorbili aut fit criſtẽ ſtringit
vẽtrem. F Et ꝓpinat̃ ĩ potu ĩ dolore
epatis. Et dat̃ ĩ ouo ad ſputũ ſanguis. et
ad venenũq̇ꝫ: G Paulꝰ ca. de mog̃.
Mogra ſinopida ẽ fortior bolo armeno ⁊
luto ſigillato. ⁊ ideo ingredit̃ in confecti
onibus vnguẽtoꝝ. ⁊ occidit v̊mes ĩ vẽtre.

Ca.lxxxvj.

Umia. Pandecta.cap̄.d lv. Mumia eſt illud q̄d inuenitur ī ſepulchris balſamatoꝝ ī quibus hūōr mortui cum aloe ⁊ mirra reſoluitur q̄bus ipſa corpora condiebant̄ ⁊ ſimilatur pici marine. Solebant antiquitus corp̱a balſamo mirra ⁊ aloe condiri. Et adhuc fit apud paganos ⁊ ſarracenoſ circa babiloniam vbi eſt copia balſami. Serapion li. aggre.cap̄.mumie. Mumie ſepultoꝝ.⁊ ē aloe balſamū ⁊ mirra.⁊ quod miſcetur eiſ ex humoribus corp̱is humani. Et idem auctoritate diaſ. In terris que dicunt̄ acolonie. Deſcendit nāqꝫ ex montibus q̄ ducunt flumina cum aquis. Eijcit eū aqua fluminis in ripis.⁊ eſt coagl'ata ⁊ fit ſicut cera.⁊ hꝫ odorē picis.⁊ aſpalti mixti ſil'.

Operationes.

A Serap̄.aucto. Raſis. Ex nōīe q̄runddam medicorū eſt bona ſode flegmatice frigide ſine materia.⁊ emigranee.⁊ paraliſi.⁊ torture oris.⁊ epilentie.et ſcotomie. B Et facimus caputpurgiū cum vno grano ex ea cum aqua maiorane. C Et conuenit doloribus aurium.q̄n diſſoluitur ex ea granū in oleo ſambucino.⁊ diſtillatur in aure. D Et confert dolori gutturis.q̄n diſſoluit̄ ex eo vnū kirat cū aqua in q̄ decocta eſt ſatureya. E Et conuenit tuſſi cum aq̄ iuiubaꝝ.aut cū aqua ordei ⁊ ſebeſten F Et datur in potu ex ea ieiuno tribus diebus. ⁊ cōfert cardiace kyrat.j.cū aqua mente. G Et confert ventoſitati inteſtinoꝝ. Q̄n accipitur kirat.j.cum aq̄ cimini ⁊ carui.aut cum aqua ameos valet caſui ⁊ p̱cuſſioni. H Et datur ad ſingultum grana.j.ex ea cum decoctione ſeminū apij ⁊ carui: ⁊ miſcetur cum oleo de ben I Et fit caputpurgium cū eis. ⁊ ad ſquinantiā pondus vnius kirat cum ſquingibin. K Et dolorem ſplenis pondus vnius kirat cū aqua carui. L Et ad venena duo grana cum decoctiōe tribuloꝝ marinoꝝ ⁊ folijs anuiden. M Et puncturam ſcorpionis pondus vnius kyrat cū vino puro. N Et ponitur in loco pūcture cum butiro.⁊ conuenit fracture. O Et conquaſſationibus que fiunt in interioribus corporis.⁊ exterioribus.⁊ ꝯſtrictioni pulmonis. P Et eſt prope temperamentum niſi quia habet proprietatem in ſedando dolores qui ſunt in fracturis. quando ſumit̄ in potu ⁊ linitur cum ea.et fit cū ea criſtere.⁊ ꝯuenit vlceribus veſice ⁊ virge. Q Et idē aucto. Raſis: Quidam emittebat ſanguinem ⁊ nō poterat reſtringi p̱ aliq̄ medicinā.vſqꝫ q̄ datū eſt ſibi de mumia pōdus granoꝝ triū cū vīo ⁊ reſtrictus eſt ſtatim R Et q̄n fit cū ea ſuppoſitoriū diſſolutū cū oleo de ſambach ꝯuenit nō potentibꝰ retinere vrinā. S Paulꝰ ca: de mumia.ca: eſt ⁊ ſic ī.iij. gradu.teſte Cōſtantino.licet q̄dā dicunt ꝙ ſit frigida q2 ꝯſtrictiua.multa eīn̄ frigida ⁊ ſicca laxāt. ⁊ multa ca.⁊ ſicca cōſtringunt. T Auicēna de viribus cordis Mumia ca.eſt in fine tercij ſic.in primo: ⁊ hꝫ ꝓꝑetatē ꝯfortandi cor V Item q̄n fit cū ea ſuppoſitoriū diſſolutū cū oleo muſtellino ꝯuenit nō potētibus r̄tinē vrinā.

Ca.lxxxvij.

n Jſus. Albertus. Dicunt aliqui hunc eſſe de genē lapidum. ⁊ invenitur in capite bufonis.

Operatōes

A Et ſunt duo genera Unus ſubalbidus ſicut ſi lac intrauerit in ſanguinem ⁊ vincit eū. ⁊ ideo ſanguinis obſcuras vias ī eo dicūt apparere. B Et alius eſt niger. ⁊ aliquando pingit̄ in eo bufo ſparſis pedib⁹ ⁊ ante ⁊ poſt C Dicūt etiam ꝙ ſi ambo ſimul includant̄ p̄ſente veneno eos adurere manū tangētis. D Probatōez āt lapidis eſſe dicunt ꝙ exhibitus bufoni viuo bufo eleuatur ꝯ eū ⁊ tangit ore ſi pt. E Dr̄ etiā ꝙ p̄ſente veneno vari⁹ efficitur. q̄ ſubalbid⁹ ē. Hoc ſimiliter Enax dt.

Ca.lxxxviij.

n Igrox. Aui. li. ij. ꝑpo ca. Nigrox ē lapis q̄ deferī ex nigris declināſ ad citrinitatem.

Operationes.

A Aui. Fricat̄ ⁊ egredit̄ ex eo fricatio mordicās linguā ſimilis lacti B Mundificat pannū oculi cū nō eſt cū apoſtemate ⁊ obtalmia. C Et conuenit veſtigijs vlcex in eo. ⁊ eradicat vngulā.

Ca.lxxxix.

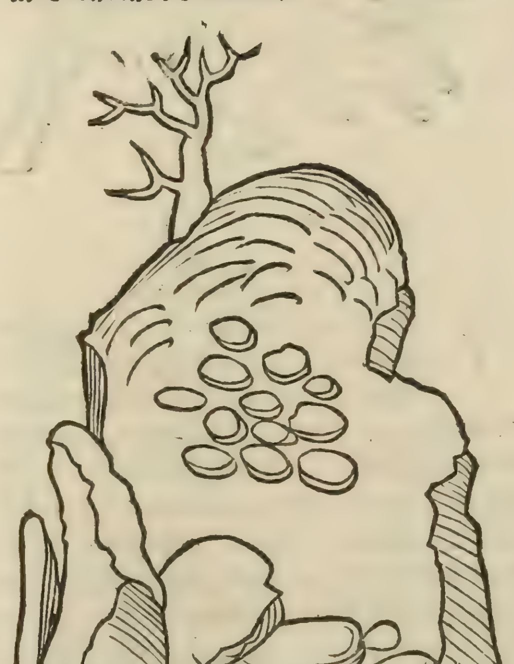
n Itrum. Yſi. Nitrū a loco ſumpſit vocabulū. naſcit̄ eñ in nitria opido vel regiōe egipti. ex q̄ ⁊ medicine fiunt. Et ſordes corpm veſtiūq; lauātur. Huius natura nō multū a ſale differt Hʒ eñ v̄tutē ſalis ⁊ ſimiliter orit̄ caneſcentibus littoribus ſiccitate. Afronitx āt eſt ſpuma nitri ⁊ colligit̄ in Aſya in ſpelūcis diſtillans. dehinc ſole ſiccat̄. Optimū putatur ſi minime fuerit pōderoſum. ⁊ maxie fricabile colore pene purpureū. Gloſa ſuꝑ pabolas. Nitx ſale ſimilimū ē. excepto ꝙ nihil ſalſi ſaporis hʒ. Crepitat āt in aq̄ ſicut calx viua. ſʒ aquā lauationi abilē reddit. ſicut ḡ acetū in nitro ebullit ſic ꝑuerſa mēs deterior ſuccendit̄ correctione.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Baurach. i. nitx forcius eſt ſale. cal. ⁊ ſic. in. ij. gradu. ex eo meli⁹ eſt armenum. leue. laminoſum. frāgibile. ſpongioſum. albū aut purpureū. aut roſeum. mordificatiuū. abſtergit aūt fortiter. B Et mundificat ⁊ excoriat. ⁊ incidit humores groſſos. attenuat capillos.

De Lapidibus.

C Sãguinẽ attrahit ĩ ſupꝑficie corꝑiſ. ⁊ colorẽ emẽdat B Cõfert prurituí. qꝛ ṽtus ei⁹ reſolvit ꝓpe africanũ cũ aceto, et etiã ſcabiei. E Cũ qͥbuſdã medicis bibitũ interficiẽtibus ṽmes educit eos. F Valet ꝯ venenũ ⁊ p̃cipue affricanũ. Ei⁹ ſpuma valet ꝯ morſum canis: et potũ cantaridaꝝ. G Conſtan. Nitꝝ affertur de armenia. alteꝝ de arabia. Univerſaliter ãt colatiuũ ⁊ mũdificatiuũ ẽ. Interiora corꝑiſ ⁊ exteriora maxĩe aceto mixtũ lauat. H Dyaſ. Nitꝝ eſt eligendum leue et rubeũ vel albũ ꝑruſuras hñs ſicut ſpõgia. Albũ acre ẽ ⁊ amaꝝ. J Tale ex india venit. Nitri ſiquidẽ aliud eſt craſſum ⁊ lamĩoſum: aliud tenue. aliud rubeum. aliud albũ Et oĩm ṽtus deſiccatiua ẽ K Et ideo ſi fuerit ore acceptũ minuit ac tenuat pigues ⁊ viſcoſos hũores Valz ⁊ ꝯ fungos. L Plateari⁹ in li. de ſimplici medicina. Nitꝝ ca: eſt ⁊ ſic. in. ij. g̃du Albũ melius eſt q̃ citrinũ. Virtutẽ habet diſſoluendi ⁊ extinguendi M Uſus eius eſt ꝯ yliacã paſſionẽ. ad faciez q̃z purgandam. N Item ꝯ ſtomachi ſaniẽ ⁊ inteſtinoꝝ. Contra furfures capillorum ⁊ pediculos capitis. O Contra vermes aurium ⁊ ſaniem.

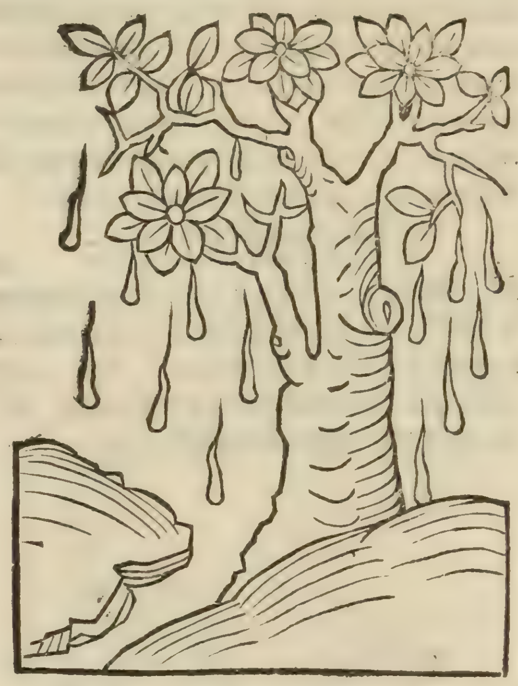

Ca. xc.

o Btalmius. Albert⁹ Obtalmius eſt lapis ab obtalmia dictus cui⁹ color non nõiatur. forte ideo quia eſt multoꝝ coloꝝ.

Operatões

A Idem. Valere dicitur geſtãti ꝯ oĩes malos morbos ocloꝝ. B Viſus autẽ circũſtantiũ dr̃ execare. ⁊ ideo etiã patronus dr̃. geſtãtes em̃ euz quaſi inuiſibiles reddit. hoc ſilr̃ ait Enax.

Ca. xcj.

o Nix. Albertus. Onix gẽma eſt nigri coloris. inuenit̃ melius genuſ eſſe nigꝝ albis venis variatũ. venit autẽ de india ⁊ arabia. Inuenit̃ autez quiq̃z diuerſitatũ ꝑpter varietatẽ venaꝝ ⁊ coloꝝ. Ferunt ſi ſardius ſit pñs ligatur onix. ⁊ etiã ſuſpendit̃ a nocumẽto. Hec ãt oĩa ſi hz ꝑfecto ideo hz. qꝛ hz ṽtutẽſ mouẽdi melancoliã p̃cipue in capite. ex motu em̃ illius cũ vapore oĩa iſta ꝓcedũt. Dicunt ãt q̃dam onix onichinũ eſſe q̃d veriſimile eſt. vel q̃ ſit alia ſpẽs eius. ſz colore non eſt niger niſi aliq̃ñ. ſz colorez habz vt

vnguis ſed in onichinis noſtris inueniun
tur multi colores. albi. nigri. ⁊ rubicundi.
qui tamen omnes in ſubſtantiam q̄ndã
fricantur que ſimilitudinem exprimit vn
guis hominis. Aiunt etiam ꝙ ex lacrima
arboris que onica dicitur indurata in la
pidem generatur et dicunt hanc cauſam
eſſe ꝙ odoriferus eſt in igne. hanc etiā cau
ſam inquiunt eſſe ⁊ frequētius alijs depi
ctus imaginibus mirabilibus inuenitur.
quia lacrima a principio mollis facile for
mabilis pingitur. ⁊ picturam retinet quā
do in lapidem indurata coagulatur. hūc
lapidē dicunt inſenſibiliter intrare in ocu
lum. ⁊ hoc eē mirabile. Et ego vidi ſaphi
rum intrare in oculum. ⁊ lapidem galli. ⁊
⁊ quendam alium cuius nomen ignoraui
ſine oculi leſiōe. politus enim ⁊ tenuis nō
ledit oculum niſi tangat aciem ſeu pupil
lam oculi ſenſibilem ⁊ foramen vuee.

Operationes.

A Albertus. Aiunt ꝙ collo vel digito
ſuſpenſus excitat triſticiam ⁊ timores. ⁊ ī
ſomno fantaſias terribiles. B Et
multiplicare fertur lites. ⁊ triſticias. C
Dr̄ etiam ꝙ auget ſaliuā pueris.

Ca. xcij.

Orphanus. Albertus. Orphan⁹
lapis eſt qui eſt in corona romani
imperatoris. Non vnq̄ꝫ alibi vi
ſus eſt propter q̄d orphanus vocatur. eſt
aūt in colore q̄ſi vinoſus ſubtilem hn̄s vi
noſitatem. ⁊ hic eſt ſicut ſi candidū nimis
micans penetraret ī rubeū clarꝫ vinoſum.
⁊ ſit ſupatus ab ipō. Eſt aūt lapis plucid⁹.
⁊ traditur ꝙ aliqn̄ in nocte fulſit. ſed nunc
tempore nr̄o nō micat in tenebris.

Operationes.

A Fertur autem ꝙ honori ꝯuenit rega
li. Hoc ſimiliter ait Enax.

Ca. xciij.

Opalus. Yſidorus. Opalus eſt la
pis diuerſarꝫ colore gēmarꝫ diſtin
ctus. Eſt enim ī eo carbunculi te
nuior ignis: Ametiſti fulgens purpura
ſmaragdi nitens viriditas. Cunctaqꝫ pa
riter ſub quadā varietate lucentia. nomē
habꝫ ex patria. Sola em̄ parturit eum in
dia. Pli. li. xxxvij. Opali ſunt in india. qui
bus precioſiſſimarꝫ gemmarꝫ cōpoſitores
gloriam ⁊ maxime inenarrabilem difficul
tatem dederunt. quia ſunt in eis cūcta pa

riter incredibili mixtura lucētia. Alij ſum mo fulgoris augmento colores pigmēto rum equauerunt. Alij vero ſulphuris ar dentem flāmam. aut etiā ignis oleo accē ſi. Magnitudo nucem auellanam eq̄t.

Operationes.

A Arnoldus. Opalus ē lapis p̄cioſus geſtanti ſe contra omnes oculoꝝ morbus proficuus. B Viſum eius acutum confortat. per omnia vero circumſtantiū viſus ⁊ oculos excecat ⁊ obumbrat.

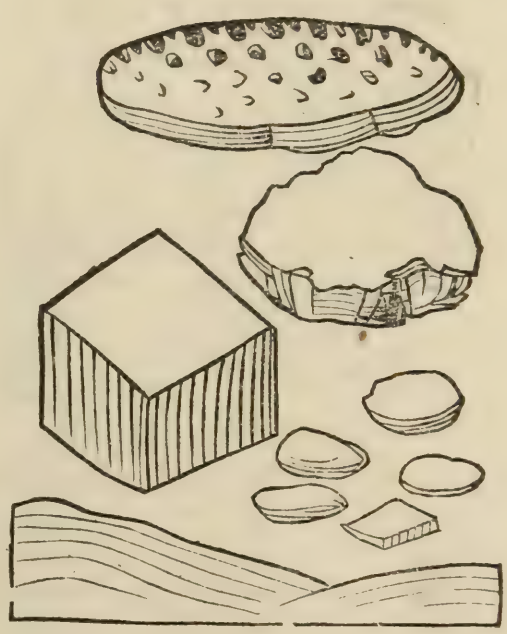

Ca. xciiij.

o Rithes. ⁊ Oſtratites. Arnoldus Orithes eſt lapis triplicis generis. Unus eſt rotundus ac niger. Alius viridis ⁊ maculas albas hꝫ. Terciꝰ eſt cuius altera pars aſpa eſt. Altera plana. ⁊ eſt corpus quaſi ferri lamina.

Operationes

A Idem hic lapis geſtatus. ⁊ oleo roſaceo mixtus prohibet ab aduerſis caſibꝰ atq̄ꝫ a peſtiferis reptilium ⁊ alioꝝ animalium morſibus. Idem appenſus mulieri p̄hibet ipſam impregnari. ⁊ ſi p̄gnans eſt abortit. Ex lapidario. Letiferos morſus niger atq̄ꝫ rotundus orithes. Quos fera vel cornu vel ſeuo dēte peregit. Cū roſeo mixtus pfecte curat oliuo. Per vaſtas arenas interq̄ꝫ feras gradientes. Illeſos ſeruat morſus abigendo feraꝝ. Qui viret et maculas albas hꝫ alter orithes. Caſibus aduerſis portantes vbiq̄ꝫ r̄ſiſtit. Tercius aſſeritur fame grauioris orithes. Altera ps cuius crebris eſt ⁊ aſpa clauis. Altera leuior eſt quaſi lamina ferri. Hic facit appenſus ne fiat femina p̄gnās. Aut ſi pregnans fuerit. cito fundit abortū. B Yſido. Oſtratites gēma eſt teſtacea. durior eſt altera ſimilis achati. niſi q̄ achates politura pingueſcit. C Duriori tanta ineſt vis. vt alie gēme ſculpantur eius fragmentis.

Ca. xcv.

o Phites. Purpurites. Porfirites ⁊ Parius. Pli. li. xxxvij Ophites ſerpentū maculis ſimilitudinem habet nec ex eo inueniunt̄ colūne niſi parue. Duo ſunt eius genera. Molle ſcꝫ cādidum nigricans duꝝ. Ambo capitis dolores adalligata ſedare dicunt̄. ⁊ ſerpētum ictus. Quidam etiaꝫ freneticis ac litargicis adalligari iubet candicantē. Yſidorꝰ.

Purpurites eſt ex egipto rubens cādidis interuenientibus punctis. Nominis eiuſ cauſa ꝙ rubeat vt purpura. Plinius vbi ſupra. Porfirites etiam eſt ex egipto rubꝫ candidis interuenientibus punctis.

Operationes.

A Yſidorus. Parius eſt lapis marmoreus eximij candoris. Hic apud paron inſulam naſcit̄. vn̄ ⁊ nōiatur. B Magnitudo eius eſt qua lances craterasqꝫ non excedat vnguentis ⁊ ipē aptus eſt.

Ca. xcvi.

p Alagius ſm Albertū. dicit̄ ꝙ palagius eſt gēma coloriſ rubei lucide valde nature et ſubſtācie tranſparētis. Et dr̄ eſſe femina carbunculi ⁊ virtutes eiuſdē remiſſas habꝫ. ſicut femina ad marem ſe habet.

Operationes.

A Et dicunt quidā ꝙ eſt domus eius. ⁊ ideo palaciū carbūculi vocat̄. generat̄ frequenter carbūcul⁹ in lapide iſto. B Et iā viſū ē hoc ꝙ ī lapide vno exterior pſ fuit palagi⁹. ⁊ īterior carbūcul⁹. C Propter qđ hmōi gē⁹ lapidū eē de gn̄e carbū.

Ca. xcvij.

p Anther⁹. Alb. Pāther⁹ eſt lapis ml'tos hn̄s colores. ⁊ ī vno corꝑe lapidis nigꝝ. vicꝫ viridē ⁊ rubeū ⁊ alios multos. īuenit̄ āt pallid⁹ purpureus ⁊ roſe⁹.

Operationes.

A Alb. Fert̄ āt fuſcoſ efficē viſus. īuenit̄ āt ſm plurimū ī idia. B Bꝫ geſtās reſpicē ad ipm ī mane oriēte ſole. ⁊ ſit efficax ⁊ v̊tuoſus. tot āt v̊tutes dr̄ hr̄e q̄t colores hꝫ. Hoc ſimiliter ait enax ī lapidario ſuo.

Ca.xcviij.

Raſſius. Albert⁹. Praſſi⁹ ē lapis
p q eſt mr̄ 7 palaciū ſmaraldi. Eſt
āt viridis coloris hn̄s viriditatē
ſicut praſſiū. Inuenit̄ aūt aliqn̄ cū rubeis
guttis. 7 aliqn̄ cū albis. Eſt alia ſpēs iſti⁹
lapidis. q̄ īuenit̄ cū guttis aureis. 7 voca
tur criſopaſſus. 7 rarius inuenit̄. Et ideo
carior exiſtit. Pro quo lege lapis criſopra
ſſus ſuperius de C.

Operationes.

A Expertum eſt aūt q̄ ꝯfortat viſum. 7
quaſdam iaſpidis 7 q̄ſdam ſmaraldi h₃
opatōes. hoc ſilr ait enaxi lapidario ſuo.

Ca.xcix.

Eridonius. Albertus. Peridoni
p us ē lapis fulgēs vt ignis colore.

Operationes.

A Albertus. Dr̄ āt valere ꝯ arteticam
mirabiliter. B Et refert̄ de illo lapi
de q̄ ſi fortius ſtringat̄ manu. manū adu
ret. vult ḡ leuiter 7 pauide tangi. C
Et ego ipm̄ expertus ſum ſepius. Dr̄ āt de
genere iſto alia ſpēs eſſe. que dr̄ eſſe criſoli
to ſilr̄is. niſi q₃ maioris viriditatis exiſtit.

Ca.c.

Piritides grece. latine Coppa ro
p ſea. Arabice hageral markaſita.
Serapiō. li. aggre. cap̄. hageral
markaſita eſt lapis ex quo extrahit̄ es. et
oportet q̄ eligat̄ ex illis cuius color ē ſimi
lis eri. 7 qn̄ ponit̄ in igne. ſaliunt ex eo ſcin
tille facile. Cōburit̄ in hūc modū. Linitū
pone in ignē leuē 7 euēta donec fiat rube⁹
deinde extrahet ab igne. Quidā ponūt eū
in ignē magnū. de prunis deinde liniunt
melle. 7 iteꝝ ponūt in ignē. donec oēs pteſ
eius ſint equaliter combuſte. quia fortaſſe
primo aduritur extra 7 non interius. dein
de exufflatur cinis ab eo 7 reponitur. Et
ſi indigetur ablutio. laua eam ſicut lauat̄
cadimia. Dyaſcorides caplo de lapide
piritide. Lapis piritides id eſt marcaſita
ex quo eramen fit. eligendus eſt colorem
habens eraminis. qui in foco miſſus fran
gitur. Comburitur vero ſic melle vnctus
in viuis carbonibus mittitur flabellatur
q̄ diu colorem rufum faciat. Alij vero in
multis carbonibus igneis coctum 7 ſecū
do melle vnctum reuocant igni. q̄mdiu
ſe fregerit. poſtea eximunt illum. 7 lauant
ſicut cadimiam 7 reponunt.

Operationes.

A Serapion. Uirtus eius aduſti. ⁊ nõ aduſti eſt vrens. ⁊ abſterſiua vlcerum: et abſtergit obſcuritatem viſus. et reſoluit ⁊ maturat apoſtemata dura. ⁊ quando reſoluitur ⁊ miſcetur cum reſini pini. r̄ſoluit ſanguinem coagulatum. B Et aufert carnem ſuperfluaʒ cum pauca calefactione ⁊ ſtipticitate Et quedam nominãt hunc lapideʒ poſtꝙ̈ aduritur dicidas vel difriges. C Et idem auctoritate galieni. Hic lapis eſt vnus de lapidibus habentibus virtutem fortem. et nos adminiſtramus eum cum r̄ſolutiuis. ⁊ miſcemus cum eo lapidem ſacharos. D Et reſoluimus ſepe cum hoc vnguento humiditatem multam que eſt ꝯgregata in concauitatibus ⁊ cauernis maſculorum.

E Et quando adminiſtratur hic lapis oportet ꝙ multum teratur. ⁊ r̄ſoluit humiditatem corruptam que eſt ſub cute.

F Et ideo quando teritur vltima cõtritione. ⁊ conficitur cum aceto abſtergit baras ⁊ morpheam ⁊ lentigines faciei.

G Et habet virtutem magnam in abſtergendo oculum ⁊ cõfortat ſubſtantiã eius ⁊ acuit viſum. H Et ideo nominatur in terris Perſie lapis luminaris. et facit capillos tenues ⁊ criſpos. I Dyaſcorides. Uirtꝰ eſt illi cocto ⁊ crudo termantica et a[illegible]mictica: caligines oculis purgat. duriciebus dyaſoreſim ⁊ digeſtionem facit. addita reſina carnes ꝑequat Lapis ip̄e combuſtus a multis defriges dicitur K Lapis iſte eſt ſpecies vitrioli. vt apparet ſi leges litteram Uitriolũ inferius de v. Qui non combuſtus ſi pulverizetur ⁊ diſtemperetur vel miſceat̄ cũ vino ⁊ e gallis tritis eſt optimũ incauſtũ ad ſcribendum. Hoc idem dicit Albertꝰ in lapidario ſuo.

Ca. cj.

P Etroleum. Caſſius felix ca. de petroleo. Petroleũ eſt oleum petre Inuenitur autem ĩ locis ſurſureis. fit enĩ cum pinguedo terre ⁊ aq̃ actione calores ad igneas cõuertitur ꝑtes. Inuenitur etiam ſuꝑ lapides. quod q̇dem per eos reſudat ⁊ in eis eſt. ⁊ ſuꝑ mare ĩuenit̄. Auicẽna. Petroleum album note ſpecieſ eſt. et nigrum eſt colamentum picis babilonie. ca. ⁊ ſic. vſqꝫ ad quartũ. eſt ⁊ ſubtile ⁊ proprie album reſolutiuũ liquefactiuũ. aperitiuum opilationũ.

Operationes.

A Auicenna. Petroleum confert doloribus anchaꝝ. ⁊ doloribus iuncturaꝝ. Et proprie album: ⁊ confert doloribus auriũ frigidis B Et confert albugini oculi ⁊ aque deſcendenti. C Et nigrum ex eo etiam confert aſmati ⁊ tuſſi antique bibitur enĩ paꝝ ex eo cum aqua calida.

D Et ſedat dolorem ventris pũgitiuũ ⁊ ventoſitates. E Et qñ fit ex eo licinium interfecit vermes. ⁊ ꝓprie nigrum.

F Et comeditur põdus. ʒ. j. de eo ⁊ frãgit ventoſitatẽ veſice. ⁊ frigꝰ matricis. Et ꝯfert puncture epithimatum.

Ca.cij.

p Eanites: Arnol. Peanites lapis ē genit⁹ de michedō: ⁊ ē feminei ſex⁹. nā certo tp̄e ꝯcipit. lapidēq̨ ꝯſilēz parit. ⁊ ꝯfert pregnantibus.

Operationes.

A Ex lapidario. Signiſ̄ ī mr̄e nō r̄gione lapis peanite. Feminei ſex⁹ referēs imitando labores. Nā qb⁹ ex cauſis dubiū ſ3 tp̄e certo. Cōcipit ⁊ parit ⁊ parietib⁹ auxiliat̄. Utria q̄s vrg3 dubij diſcrimīs hora.

Ca.ciij.

p Odoros. ⁊ Pontica. Yſido. Podoros eſt gēma p⁹ margaritā gēmaꝝ cādidaꝝ ſecūda de q̄ querit̄ in q̊ numerari colore debeat. tociēs iacta ta ꝑ pulchritudīes nōis alienas adeo vt decoris p̄rogatiua vocabulo ſit facta.

Operationes.

A Idem. Pōtice gēma auratis guttis micantes alie ſtellas habentes. Alie q̊q̨ longis coloꝝ ductibus lineate. B Caſte ⁊ ſobrie portari volunt.

Ca.ciiij.

p Hrigius. ⁊ Phingetes. Yſidorus Phrigius a loco dicitur eo ꝙ in frigia naſcitur colore pallid⁹ mediocriter grauis, gleba pumicoſa. vritur ante vino perfuſus. Flatuſq̨ follibus donec rubeſcat. Ruruſq̨ dulci vino extiguitur tribus vicibus tingendis veſtibus tātum vtilis.

Operationes

A Yſidorus. Phingites alias phengites capodocie lapis eſt. duricia marmoreus. candidus atq̨ tranſluceus.

B Ex quo quondam templū a quodā rge ꝯſtructū eſt foribus aureis. q̄bus clauſis intus diuturna claritas erat. C Pli. In capodocia reptus eſt lapis phingites. ſub nerone principe ex argumento ſic appellatus. q̄m candido et tranſlucēti fului inciderant vene. hic eidem ꝯſtruxit fortune. quam ſciam appellant.

Ca. cv.

p Umex latine. Arabice. Famechi grece Fanech vel. Fenic vel lapiſ de barchin. Serap̄: li: aggre. ca. Famechi. i. pumex. 7 eſt lapis de barchin id eſt lipari. Oportꝫ ꝙ eligatur ex eo multum foraminoſus durus 7 frangibilis leuis albus in quo nō ſunt lapides. Et modus combuſtionis eius eſt. ꝙ accipiat̄ ex eo quantitas 7 ponat̄ in prunis. 7 quādo fuerit ignitus. extrahatur 7 extinguatur in vino odorifero. 7 hoc fit ter. tercia vice q̄n extrahit̄ ab igne nō extinguat̄ in aliq̄ ſed dimittat̄ infrigidari ꝑ ſe. poſtea teratur 7 reponatur.

Operationes.

A Dyaſco. Uirtus eſt ei ſtiptica termātica 7 purgatoria. Pumex oculoꝝ cicatrices limpidat. vulnera replet 7 ꝯſolidat. 7 aufert carnem ſuꝑfluā oculoꝝ. 7 q̄n terit̄. 7 fricant̄ inde dentes abſtergit eos. 7 adminiſtratur ad abradendos pilos. B Theofraſtus in. ꝓo cap̄. Si miſcet̄ ātidotis. dentifrigijs 7 ſmigmatibus abradit aſpredinē. 7 leuigat 7 ꝯſtringit 7 coercet. C Serap̄. Pumex hꝫ v̄tutē ſtipticā. ſtringit enī gingiuā. 7 abſtergit ocl'm. 7 aufert maculā que eſt in eo. 7 replet vlcera 7 conſolidat ea. 7 aufert carnem ſuperfluā que in eis eſt. Et q̄n terit̄ 7 fricant̄ dentes abſtergit eos. Et ſi mittat̄ in vas vini non ꝑmittit ip̄m amplius bullire. D Et idem aucto. Gal'. Ingredit̄ in medicinis que abſtergunt dentes. q̄n non eſt aduſtū ſed q̄n aduritur fit ſubtilior. Nam acq̄rit ab igne rem aduſtam calidam q̄ aufertur 7 ſeꝑatur ab eo q̄n lauatur. E Et clarificat dentes. 7 abſtergit eos. 7 hoc facit propter ſui aſperitatem. Et facit fortaſſe hoc propter eius virtutem abſterſiuam. F Et propter hāc cauſam cornua quā do aduruntur abſtergunt dentes. Om̄ia preſcripta iſtius capituli inuenies in Pādecta. caplo. cclvj.

Ca.c vj.

q Uadratus. Quadras ⁊ Quirin. Plinius; Quadratus in egipto īuenit̄. ſimiliter ⁊ ethyopia; ⁊ ex albidus eſt. Albertus; Quadros alias Quanidros eſt lapis qui aliqñ invenitur in cerebro vulturis. Idez. Quirin eſt lapis q̇ īuenit̄ ī nido vpupe: Aliqñ que tota eſt auis preſtigioſa ⁊ augurialis vt dicunt magi ⁊ augures.

Operationes.

A Quadratus vires habet ſtringētes Unde necare dicitur conceptum. B Albertus. Lapis quadros; Uirtus eius fertur eſſe contra quoſlibet nocivos caſuſ ⁊ r̄plet mām̄illas lacte. Hoc ſil'r ait Enax. C Idem. Quirin. Eſt autem hic lapis proditor ſecretorum. Et fantaſias ꝓmouens. ſi ponatur ſupra pectus dormiētis: Hoc ſimiliter ait Enax in lapidario ſuo.

Ca.c vij.

Uirinus Raday ⁊ Ranno:

Operationes.

q A Arnoldus. Quirinus eſt lapis q̇ reperit̄ in vllule nidis. Auget fantaſticas viſiones. B Idem Radaym lapis eſt niger atq̧ tranſlucens Inuenit̄ ī capite galli maris. qñ datū eſt ꝯmedere formicis. C Idē geſtat⁹ vt dr̄ valet ad impetrandū q̊dlibet D Arnoldus. Rāni alias rabri ē idē q̄ bol⁹ armenicus. ⁊ eſt lapis ſubrube⁹; E Huius v̊tus ē conſtrictiua ſanguis diſſinterie mēſtruorūq̧. vt ſuꝑius habet̄ caplo xxvj: de B.

Ca.c viij.

r Ubeus. Serap̄. Lapis rubeus min⁹ q̄ iacinct⁹. qui arabice vocat̄ hager albigedi. Idē li. aggre. ca. Hager albigedi ſiue albuzedi iacīcti. rubedo eſt magis placabilis hominibus. eo q̄ nō fit in eos obſcuritas aliq̄. minera āt h⁹ lapidis ē ī terris oriētis. et qñ defert̄ a minera ſua eſt obſcur⁹. ſ ʒ qñ excoriat eū aurifex detegit̄ bonitas ei⁹. ⁊ apparet, ⁊ clarificatur.

Operationes.

A Sera. Si quis ligauerit nō videbit portans in nocte ſomnia mala neq; timoroſa. ⁊ ſi ille qui aſpexerit ī ſole tm̄ ꝙ viſus eius eſt debilitatus terſerit cum eo oc'los ſuos ⁊ ꝯuenit ei. B Et qn̄ ille lapis fricatur ad capilloſ capitis attrabit feſtucas ſicut magnes ferrum.

Ca. cix.

Aphirus. Albertus. Saphir⁹ eſt lapis valde notus ſm̄ plurimū eius. Uenit ab oriente ⁊ yndia. Inuenitur ⁊ ī ypidomio apud podium ꝓuincie regionem ⁊ ciuitatē ſ; nō eſt adeo ꝑcioſus vt ꝑoīa ſit ſimilis orietali. Eſt āt colore ꝑſpicuus ſicut celū ſerenatū. ſ; vincit in eo flauus color. ⁊ ideo melior qui eſt nō ſatis ꝑlucidus; optim⁹ aūt q̄ h; nubes obſcuras ad rubedinem declinātes. inuenitur etiam bonus qui albidus. h; maculas ſimiliter ſubſtantia ſua ſit ſicut nubes fuſca tranſparens aliquantulum.

Operationes.

A Albertus. Uirtutes ego vidi ꝙ āntraces duos fugauit. Aiunt etiam hunc lapidem hōiem caſtum reddere ⁊ interiorem ardorem refrigerare. ſudorem rſtringere dolorem curare frontis ⁊ lingue. B Ego vidi vnū in anulo portare. ⁊ ſordes ex oculis purgare. ſed an̄ vult poni in aq̄ frigida ⁊ poſt ſimiliter. ꝙ autem dicunt ꝙ amittit v̓tutem ⁊ colorē poſt ꝙ̄ antracē curauit falſum eſt. C Dicūt etiā ꝙ corpora vegetat. ⁊ paces conciliat. piū et deuotum ad deū efficit. D Et animū in bonis firmat. Hic etiam ſirtites a q̇buſdam vocatur. eo ꝙ in littore ſirtium inueniatur E Ex li. de na. rer̄. Saphiruſ ſereno colore celo aſſimilatur. Nunꝙ̄ tamen quantūcunq; purus ſit imaginē in ſe (ut ſpeculum) oſtendit. F Dicit̄ aūt optimus eſſe contra fraudes. ⁊ contra inuidiam ⁊ terrores ad pacem. qn̄q; gracioſus eſt. G Sed oportet vt ille q̇ portat ſummo ſtudio caſtitatem ſeruet. Oriētales ſaphiri ſunt optimi maxime hÿ qui vehementer ſplendent colore ceruleo.

H Item Saphirus morbū illum horribilem fugat qui vulgariter dr̄ noli me tangere. S; poſt fugatōem dr̄ viciari colore

I Ex lapidario. Saphiri ſpēs digitis aptiſſima regū Egregiū fulgēs puroq; ſimilima celo Uilior eſt nullo v̓tutibus at; decore. Hic ⁊ ſirtites lapis eſt pleriſq; vocatus. ꝙ circa ſirtes libicis ꝑmixtus arēis Fluctibus expulſus feruente freto reperit̄ Ille ſed optimus eſt quem tellus medica gignit. Qui tamē aſpicitur nunꝙ̄ trāſmittere viſum: Quem natura parens tāto ditauit honore. Ut ſacra ⁊ merito gemmar̄ gemma vocetur. Et qui portat eū: nec vlla fraude necatur. Inuidiam ſuperat nullo terrore mouetur. Hic lapis vt ꝓhibent educit carcē vinctos. Obſtructaſq; fores ac vincula tacta reſoluit. Fertur et ad pa pacem bonus eſſe conciliandam. Et pl⁹ ꝙ̄ reliquas amat hanc nigromantia.

Ca.cx.

ſ Ardius. ⁊ Sarda. Albert⁹. Sar
dius eſt lapis ad antiquiſſimo in
ter precioſos lapides. memorat⁹
eſt autem habens ruborem ſpiſſum cum
ſubſtantia peruia. ſicut ſi peruietas yma
ginetur in rubea terra. Et ſcd̄m hāc diuer
ſitatem inuenitur quinqꝫ modis. ita ꝙ ali
quis nihil habet de peruietate ⁊ forte ille
matrix eſt alioꝝ ⁊ domus in qua generan
tur. In ſardis autem ciuitate r̄pertus eſſe
dicitur ⁊ ſic vocatur. Idem Sarda eſt la
pis q̄ ſe habet ad tabulas ligni ſicut mag
nes ad ferrum. Et ymo adherꝫ ita fortiter
tabulis nauium in mari vt a tabulis euel
li nō poſſit niſi abſcindat̄ cū ipſo ea pars
tabule cui adheret. Eſt autē in colore pra
ſſius. hoc eſt virēs. Hoc ſimiliter ait enax.

Operationes

A Albertus. Aiunt ſardium lapidem accendere animū ad gaudium et acuere ingenia. ⁊ per virtutes contrarias ligare onichiū. Hoc ſimiliter ait Enax.

Ca.cxj.

ſ Ardonis. Albertus. Lapis ſar
donis quem quidam ſardonicē
vocant. eſt ꝯpoſitus ex duobus
ſardio videlicꝫ ⁊ onice. eſt ergo
rubeus ⁊ hic color eminet ex ſardio. Eſt
etiam albus ⁊ niger ⁊ colorꝫ vnguis pro
ferens ex onice. Laudabiliter autem eſt q̄
hos colores habet magis diſtinctos. In
uenitur autem quinqꝫ modis aut plurib⁹
propter diuerſam colorum mixtionem et
frequentius inuenitur in india ⁊ arabia.

Operationes.

A Idem albertus. Fertur luxuriam expellere. ⁊ caſtum reddere ⁊ pudicum.

B Eſt tamen maxima huius virtus in hoc ꝙ cum onichius nociuus ſit hic nocere non poteſt. ſardium in ſubſtantia hn̄s admixtum.

Ca.cxij.

ſ Amius ⁊ Sarcofagus. Albert⁹
Samius eſt lapis a ſamo inſula
ī qua invenitur dictus. Hoc autē
lapide politur aurum. Idem. Sarcofag⁹
eſt lapis devorans cadavera mortuorum
grece enim ſarcos ſonat carofagos autem
comedere. Antiqui autem aliqui de hoc
lapide prius fecerunt archam mortuorū.
eo ꝙ in ſpacio .xxx. dierum. cadavera con
ſumuntur. Ob hoc autem noſtra monumē
ta lapidea ſarcofagi ſunt vocata.

Operationes.

A Samius. Albertus. Fertur autem
ꝙ ſamius portatus vertiginem ſedat. et
mentem ſolidat. Habere autem hoc vici
um dicitur ꝙ alligatus in coxa parturien
tis impediat partū. hoc ſiłr ait atabari.

Ca.cxiij.

ſ Maraldus. alias ſmaragdus
Albertus ī lapidario ſuo de ſma
raldo. Smaraldus lapis eſt pre
cioſior multis alijs ⁊ non rarus. Et color
eius eſt viridiſſimus tranſlucens ita ꝙ vi
cinum aerem ſua viriditate figurare vide
deatur. Et melior eſt planicies ſuperficiei
quia tunc vna pars non obumbrat aliam
Melior tamen eſt qui nec lumine nec vm
bra variatur. Huius planiciei ⁊ colorum
varietatum dicūt eſſe diverſitates .xij. eo
ꝙ aliquando fel nigrum ꝑ modum virgu
larum admixtum habet. Hij ſunt a locis
ſcotici ⁊ britanici ⁊ biliaci. ⁊ qui in venis
eris naſcuntur. ⁊ maculoſi quidam. ⁊ qui
dam calcedonici eo ꝙ admixturam habēt
cum illo lapide. Meliores autem ſunt ſco
tici. Et ferūt quidam ꝙ illi de nidiſ griffo
num auferuntur qui lapidem hunc cum
crudelitate magna cuſtodiunt. Dixit aūt
vnus de grecia veniens veridicus. ⁊ curi
oſus experimētator. ꝙ hic lapis naſcitur
in rupibus que ſunt ſub aqua maris. ⁊ ibi
invenitur. Rationale etiam eſt ꝙ in venis
eris in perſpicuo quidem ad eris ſubſtan
tiam non veniens naſcitur eo ꝙ rubiginiſ
eris habet viriditatem.

Operationes.

A Quando ſmaraldus ponitur ī potu
conuenit venenis mortiferis. ⁊ morſibus
venenoſis ⁊ punctionibus habētib⁹ acu
leum. B Qui ergo dederit in potu
de limatura eius pondus.viij.granorum
ordei illi qui ſumpſit venenū anteꝙ̃ fece
rit impreſſionem liberat eū a morte. ⁊ non
cadēt capilli eius neqꝫ excorient̄ et eſt ſua
euaſio.et ille qui aſſiduat aſpicere ipſum
preſeruat eius viſum a nocumentis. ⁊ con
ſeruat eum incolumē. C Et q̇ defert
ipſum in anulo.preſeruat eam ab epilētia
quādo ducit cum digito anꝙ̃ ſupueniat.
D Et propter hanc cauſam docemus
reges ꝙ ſuſpendant eos in collo filiorum
quando naſcuntur ſtatim ne superueniat
eis epilentia E Et idem auctoritate
Raſis. Taberzet vel feruzegi.i.ſmarald⁹
conuenit leproſis quando ſumitur ī potu
limatura eius. Et ſi cadat aſpectus tiri ſu
per lapidē ſmaraldi diſſoluunt̄ oculi eiuſ
⁊ liqueſcunt. F Dyaſcorides caplo
de ſmaraldo Smaraldus portatus augꝫ
ſubſtantiam habens perſuaſionē in omī
negotio corpe ⁊ ſermone caſtos letoſqꝫ fa
cit ſubuenit et in tempeſtatibus. Sculpit̄
in eo ſcarabeus ⁊ pertundit̄ aurea fibula.
G Albertus in lapidario ſuo capitlo
de ſmaraldo. Expertū eſt noſtris tempori
bus ꝙ hic lapis ſi vere viridiſ ⁊ bonus eſt
retinet coitum propter quod rex vngarie
qui nr̄is regnabat temporibus eum in di
gito in hora coitus cū vxore ſua habebat
in coitu. in tres partes diuiſus eſt. H
Et ideo probabile eſt q̊d dicitur ꝙ hic la
pis geſtantem ſe ad caſtitatem inclinat.
I Unde auget opes ⁊ incantatus dat
verba perſuaſoria. ⁊ ꝙ collo ſuſpenſus cu
rat emitriteum ⁊ caducos morbos.
K Expertum autem eſt ꝙ viſum debilē
confortat. ⁊ oculos conſeruat. L Et
bonam facit memoriā ⁊ tempeſtatē auer
tit. Et valet diuinantibus propter quod
queritur a magis.

Ca.c xiiij.

Agda ⁊ Sandariſo. Yſidorus
ſ Sagda eſt gemma praſini colo
ris apud caldeos. cuius tāta vis
eſt. vt pmeantes naues e profundo petat
⁊ carinis ita tenaciter adhereat vt niſi ab
raſa parte ligni vix ſeparetur

Operationes.

A Ex lapidario Difficiles gemmas ſu
per omnes mari r̄pertus. Nunꝙ̃ ſciretur
niſi ſe daret inueniēdam. In medio ſiqui
dem lapis natus iſte profundo. Naues ī
cautas petit e regione meantes Et p̄ lam
bentibus tabulis herēdo carine. Ad por
tum trahitur maris ignaris data nautis.
Eſt autem morſu tabule ſic fixa tenaci. ꝙ
nequit abraſa ligni ſine parte r̄uelli Huic
praſinus. color regio caldayca tellus.
B Yſidorus. Sandariſus naſcitur in
indis loco eiuſdem nominis. Species ei⁹
eſt ꝙ velut intra lucidum ignem intus au
ree gutte fulgent C Cōſtat inter om
nes quantum ſtellarum accedat numero
tanto ⁊ precium accedere.

Ca.cxv.

Silenites ⁊ Sirtite. Yſidoꝛus. Si
lenites gemma tranſlucet candi
do melleoqꝫ fulgoꝛe ꝯtinēs yma
ginem lune. Quaꝫ iuxta curſum ipiꝰ aſtri
perhibent in dies ſingulos minui ⁊ auge
ri. Naſcitur in perſida.

Operationes.

A Arnoldus. Silenites eſt gēma perſi
dis cuius coloꝛ eſt vt iaſpidis. lūares mo
tus ſeruat geſtatuſqꝫ languentes ac debi
les curat. B Ex libro de naturis reꝝ
Silenites lapis eſt coloꝛe pulcher. maxi
me albo rubeo vario purpureo. queꝫ poꝛ
tat indie teſtudo. Hoꝝ quoddam genus
eſt quod viret vt herba. Hunc qui poꝛtat
in oꝛe fertur diuinare futura. Igne nunq̄
frangitur Inter diſſidentes amoꝛē recon
ciliat. ptiſicos curat. C Yſidoꝛus
Sirtites gemma eſt ſic vocata. quoniam
in littoꝛe ſyrtium in parte lucanie primū ē
inuenta. Huius coloꝛ eſt croceus ꝯtinens
intus ſtellas languidas ⁊ ſub nubilo reni
tentes. D Albertus in lapidario ſuo
inquit. Lapis ſelenites eſt lapiſ de quo va
ria referunt̄. Dicunt eñ q̄dam eum naſci
in quodā genere teſtudinis. Indico ⁊ eē
varium dicuntqꝫ hunc eſſe virentem. Et
in perſide partibus frequentius inueniri
ſiue in arabia. ſicut inquit plinius. Dicūt
autem hunc creſcere luna creſcēte. ⁊ decre
ſcere decreſcente luna. E Geſtatus
autem fertur conferre preſcientiam q̄ndā
futuroꝛum. ſi ſub lingua poꝛtetur p̄cipue
prima luna ⁊ decima exiſtente Dicunt eti
am ꝙ mane prima luna tantā habet virtu
tem in prima hoꝛa. Decima autem exiſtē
te luna in decima hoꝛa. F Et moduſ
diuinationis eſt ꝙ cum pōatur ſub ligua
⁊ cogitetur de aliquo negocio verum fie
ri deceat aut non. ⁊ ſi fieri deceat coꝛde te
netur ⁊ infigitur ita ꝙ euelli non poſſit. et
ſi fieri non deceat. ſtatim coꝛ deſiſtit ab ip
ſo. G Fertur etiam ꝙ curat languen
tes ptiſicos ⁊ debiles. Hoc etiam ait Yſa
ac beniamin.

Ca.cxvi.

ſ Tellarius Enax in lapidario ſuo Lapis ſtellarius ē de genere mar moꝝ habens maculas ex auro. et eius eſt aliꝰ albus. qui dr̄ markaſita. Aliꝰ indus clarus celeſtis. ⁊ vocat̄ lapis lazuli Pro quo lege lapis lazuli. ⁊ qn̄qꝫ minera fert vtrumqꝫ ſimul. ⁊ qn̄qꝫ eſt alius coloris viridis. Et vocatur lapis criſopaſſus. vt apparet ſi leges lapis criſopaſſus.

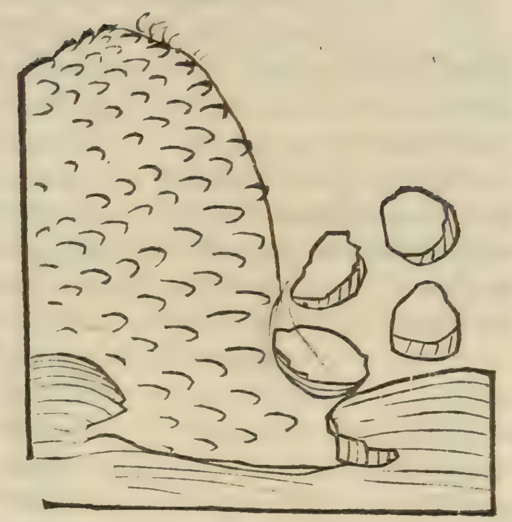

Ca.cxvii.

ſ Pecularis. Albertꝰ. Lapis ſpecu laris ē lapiſ ad moď vitri pſpicuꝰ

Operationes

A Dicitur autem in hyſpanoꝝ vrbe ſe gondia primitus inuentus eſſe. B Ego autem vidi illum habundantius in ueniri. ita ꝙ curbes inde onerantur in di uerſis partibus theotonie. C Et vi di etiam in gallia inueniri cum gipſo. q̄s eſt extremitas quedā. D Effuſus āt ſcindat̄ in q̄ſlibet ptes tenues. ⁊ fiūt inde feneſtre ſicut de vitro. niſi qꝛ loco plūbi oꝫ ponē lignū. E Sūt āt tres ſpēs eiuſdē. vna videꝫ lucida ſicut vitꝛ. alia nigͣ pēitꝰ ſicut attramentū. F Tercia citrina q̄ vo cat̄ auripigmentū vel arſenicū qď clarius eſt ⁊ nobilius.

Ca.cxviii.

ſ Iſtos. Enax in lapidario ſuo. ca. proprio. Lapis ſiſtos eſt fuſci co loris ⁊ ſubrufi oblongas ariſtas ſiue pinnulas non habens erectas vt, alu men ſciſſum.

Operationes.

A Enax. Lapis ſiſtos vires habꝫ forti ter conſtringentes.

Ca. c xix.

ſPongia marina latine. grece trages. arabice affegi albach. Serapion li. aggrega. capitl'o affegi albach. Affegi albach .i. ſpongie marine duo ſunt genera. ſcilicȝ maſculus ꝛ femīa Maſculus dicitur qui percuſſuras minutas habet. ꝛ ſpiſſas ꝛ albas. Femina vero rotundas cauernas. ꝛ maiores habet. Sȝ additur tercium genus duros lapides intra ſe habēs ꝛ plurimas cauernas. Comburitur vero ſicut calcidonium. Melior eſt illa que eſt propinqua ſue acceptioni ꝛ eſt adhuc ꝛ̄ſeruans in ea de virtute quā acquiſiuit ex mari: ſed quando ꝓlōgatur tempus ſue collectionis. euaneſcit virtus eius. ꝛ non eſt conueniens vt adminiſtreṫ in opere. niſi prius laueṫ cū nitro aut baurach vel cum aqua cineris que dr̄ diſtillata. Auicenna li. ij. cap̄. de ſpongia. Spongia eſt corpus marinum laxum rarum Et dicitur ꝙ habet animal in eo cui adheret ꝛ non ſeparatur ab eo. Et illa que eſt rc̄ēs eſt fortior et vehementioris exiccationis propter fortitudinem nature maris. Et ē ca. in primo ꝛ ſic. in. ij. gradu. Et ipſius lapis eſt propinquus ꝛ minus calidus. ꝛ eſt fortis exiccationis. proprie q̄d ex ea eſt recens quando aduritur cum oleo et ſimiliter eius cinis. Dyaſco. capl'o de ſpongia Spongie ſunt duo genera. Maſculus et femina. Maſculus habet foramina minuta ꝛ ſpiſſa ꝛ alba. Femina vero habȝ foramina rotunda ꝛ magna Et additur tercium genus habens intra ſe lapides duroſ ꝛ plurimas cauernas.

Operationes.

A Serap̄. auctoritate Galieni. Virtutem habet exiccatiuam manifeſte. et ideo virtus eius eſt qui conſolidat vlcera recētia cum ſuo ſanguine cum madefit in aceto mixto aqua vel vino ſecundum diuerſitatem corporum. B Et abſcindit fluxum ſanguinis qui ex inciſione accidit vel combuſtione. Quādo accipitur ſicca non habens humiditatem in ſe ꝛ imbibitur in aſpalto iudaico aut in pice liquida ꝛ ponitur ſuper locum fluxus ꝛ ignis ī ea accenditur. ꝛ valet in cauterium. Sȝ ſpongie combuſte virtus eſt reſolutiua. C Et lapis qui inuenitur in ſpongia habet virtutem que deſiccat. ꝛ frangit lapidem qui eſt in renibus cauſatus. D Et idem auctoritate dyaſcoridis. Que ex ſpongia eſt noua ꝛ ſicca non cum ſua pinguedine confert vlceribus. ꝛ reſoluit apoſtemā flegmatica E Et cōglutinat vlcera recentia quando ſupponitur cum aceto vel aqua incarnat vlcera antiqua. quando apponitur eis cum melle cocto ꝛ apponitur cum aqua ſola. Sȝ ex ſpōgiis illa que eſt ſubtilis leuis non habȝ iuuamentum. F Et vtimur ſpongia noua ſicca in panno lineo ligata. que ſola facta forma licinij. ꝛ intromiſſa apit orificia vulnerum. quando ſunt clauſa G Et quando ponitur ſicca in vlceribus antiquis humidis. ad que fluūt humiditates eorum. H Et apponitur cum aceto ꝛ ſubſtinet menſtrua. I Et quando comburitur ſicut comburitur ſpuma maris. confert obtalmie ꝛ abſtergit oculum K Et quādo lauatur poſt combuſtionē eius eſt magis iuuatiua in medicinis oculorum. L Et quando comburitur cum pice cōfert fluxui matricis. M Et lapis q̄ inuenitur in ſpongia. frangit lapidem veſice quando bibitur cum vino. N Auicenna. Quando ſpongia aduritur cum oleo ꝛ eius cinis confert diſruptioni ſanguinis propter inciſionem ꝛ apertionem Inflāmatur ex ea ignis ſuper locum ꝛ cauterizat. cum hoc ꝙ ipſa ſit ſubſtātia retinens ſanguinem. O Et ex ea fiunt licinia Que in orificijs venarum ponuntur. ꝛ retinet ſanguinem ꝛ fluxum ſanguinis. P Et eius lapis ſubtiliat abſqȝ calefactione. ꝛ exiccat ꝛ abſtergit. ꝛ exiccat apoſtemata flegmatica Q Et infunditur in aceto ꝛ ponitur

ſuper plagas ⁊ conſolidat eas. ⁊ decoqui tur cum melle. ⁊ conſolidat vlcera profun da. ⁊ ſimiliter ponit ſicca ſuper ipſa.
R Et infuſa in aqua aut vino deſic cat vlcera humida antiqua. S
Et quando ſpongia aduritur cum oleo ē conueniens curationi ſputi ſanguinis
T Et lapis in ea inuentus. frāgit la pidem in veſica apud aliquos. Galienuſ ait ꝙ frangit lapidem renum tantum. qa non tranſit vſqꝫ ad veſicam.

Ca. cxx.

S Ordicies parietis balnei latine. Arabice vaſachi. Serapion li. aggre. cap̄. vaſachi aucto. Gali eni. eſt cal'. ⁊ lenit ⁊ diſſoluit.

Operationes.

A Serap̄. Facit naſci carnes. ⁊ eſt con ueniens ſciſſuris que fiunt in ano ⁊ emor roidibus quando ponit̃ ſuper eas.
B Et quod de ſordicie colligitur ex ex corpibus exercitantiū. calefacit ⁊ reſol uit exituras dure ſolutionis. ⁊ eſt conueni ens vlceribus renū. C Et illa q̄ colli gitur ex corpibus luctantiū. cōfert nodis q̄ fiunt in matrice qn̄ pōit̃ ſup eas. ⁊ ꝯfert ſciatice poſita loco vnguenti. D
Et ſordicies que r̃peritur ĩ vaſibus in qui bus oleum aduritur reſoluit multū ⁊ lenit
E Et dixit in ſordicie q̄ eſt in corpibus luctantiū ſcḋm ꝙ in ea eſt de puluere diuer ſificatur ab alia. F Et ſordes q̇dem vniuerſaliter reſoluit apoſtemata indige ſta: ⁊ cōuenit apoſtematibus calidis mā millarum. ⁊ hoc qm̄ extinguit inflāmatio nem eoꝝ. G Et prohibet curſum hu morum ad ip̄a. ⁊ reſoluit q̇d iam fluxum eſt ad ip̄a. qm̄ ip̄a eſt compoſita ex pulu e re ⁊ oleo ⁊ ſordicie corporis hominis.
H Sed ſordes vaſoꝝ recipit acuitates a vaſe eris: ⁊ ſimiliter eſt acutior. ⁊ ſordici es auris confert panaritio.

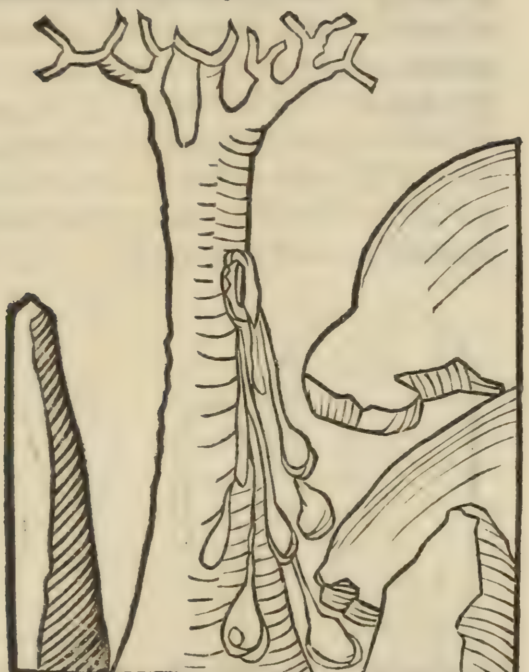
Ca. cxxj.

S Ilex. Yſidoruſ. Silex eſt lapis du rus ſic dictus eo ꝙ ab eo ignis ex ſiliat.

Operationes.

A Idem in li. xix. Ex genere ſilicum op timi ſunt nigri q̇buſdam in locis ac rubē tes. B Albi quoqꝫ contra vetuſtatē incorrupti qui ⁊ in monumentis ſculpti ⁊ incorrupti permanent. quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his etiam forme fiunt in quibus etiam era funduntur.

C Sed ⁊ viridis ſilex vehementer igni reſiſtit ac nuſq̃ copioſus eſt. ⁊ vbi inuenitur lapis non ſaxum eſt. Pallidus autez in cemento raro vtilis. B Fluuialis vero ſilex ſemper veluti madens eſt. hunc eſtate exhiberi oportet. nec ante byenniũ in ſtructuris domoꝝ inſeri.

Ca. c xxij.

Iccinus ſiue Succinus. Albertꝰ ſ Succinus eſt lapis crocei coloriſ quẽ greci electron vocant. inueniſtur em̃ tranſlucens ſicut vitꝝ. vocabulum habꝫ a materia. quia a ſucco vel gummi arboris naſcitur que pinus vocatur. lambra vulgariter vocatur.

Operationes.

A Idem. Confricatus aũt trahit folia ⁊ paleas ⁊ fila ſicut magnes ferꝝ B Dicunt autem ꝙ confert portantibus ſe caſtitatem. C De expertis aũt eſt ꝙ fugit ſerpentes. pregnantibus autez valere dicitur ad facilem parturitionem. D Xſidorus. Succinus quem greci electron vocant fului cereiq̃ꝫ coloris fertur arboriſ ſuccus eſſe; ⁊ ob hoc ſic hic appellatus. cõſtat aũt eũ non eſſe populi ſuccum. vt phetonijs fabula dicit ſed pine arboris.

E Nam accenſus tede nitore flagrat Naſcitur autem in inſulis occeani occidẽtalis. ſicut gummi denſaturq̃ꝫ criſtallum rigore vel tempe F Ex ea fiunt decoris gracia agreſtium mon ilia feminarum vocari autẽ a quibuſdam dicitur arpaga eo ꝙ attritu digitoꝝ accepta caloris aĩa folia paleaſq̃ꝫ ⁊ veſtium fimbria rapiat. ſicut magnes ferrum. G Ex li. de naturis reꝝ. Succinus eſt gẽma que vulgariter appellatur lambra. hic crocei coloris eſt. ⁊ vt vitrum aliq̃n tranſlucet. H Caſtitatem portantibus conferre dicitur Fumus eius iuuat parturiẽtes ⁊ fugat ſerpentes. prima quidem gutta que de arbore pino fluit pura. ⁊ lucida eſt. I Et hec eſt illa que in eſtate calida proſilit. Reliquo vero tp̃e fluẽs obſcura ẽ ⁊ immũda.

Ca. c xxiij.

Ulphur. Xſidorus. Sulphur ſ terra eſt ex actione caloris excocta in eſſentiam ſulphuream cõmutata. Aquoſis ⁊ terreſtribuſ ⁊ igneis traſeuntibꝰ. Eſt aũt aliud ſulphur viuũ videlicꝫ q̃d tale ẽ q̃le a terra producit.

Aliud eſt extinctum ſiue moꝛtuum. quod artificialiter paratur ⁊ in calamis ferꝛeis funditur. Auicenna li. ij. caplo de ſulphu re. Sulphur eſt omnibus notum. eſt ca. et ſic. ad quartum ꝑueniens. ⁊ eſt ſubtiliati uum ⁊ attractiuũ. Dyaſcoꝛides caplo ſul phur Omnibus eſt notum. Eligendum eſt viuũ ⁊ coloꝛe limpidum ⁊ reſplendens ⁊ perlucidum ſine lapide. quod miſſum ī focum viridem facit coloꝛem ⁊ pingatur. Naſcitur in meloſda ⁊ lypparia.

Operationes.

A Dyaſcoꝛides. Uirtus eſt ei que reſol uit ⁊ abſtergit. ⁊ qui reſiſtit venenis mari timis. ⁊ alijs ſimilibus eis quãdo teritur ⁊ pulueriʒatur ſuꝑ locum moꝛſure. B Et conficitur cum ſputo aut vrina aut cũ oleo veteri aut cum melle aut glutīe albo tin. C Curat ſcabiem ⁊ egritudineʒ in quo eleuatur cutiſ. ⁊ hoc quia ipſum au fert ip̄as egritudines. abſq; hoc ꝙ ipellat materiam ip̄oꝛum ad interioꝛa coꝛpoꝛis. D Et educit ſaniem ex pectoꝛe. ⁊ quan do tranſglutitur cum ouo ſoꝛbili. Aut fit fumigium cum eo confert aſmati. E Et quando fumigatur mulier cũ eo edu cit fetum. F Et miſcetur cum glutīe albotyn aut reſina pini ⁊ aceto cõfert ſca biei vlceroſe. ⁊ empetigini. ⁊ maculis alb̄ que fiunt in vnguibus. ⁊ aufert moꝛpheã G Et curat elephantiam ⁊ ſimiliter cũ reſina ⁊ aceto curat puncturã ſcoꝛpiõis. H Et qñ miſcetur cum nitro ⁊ fricatur inde coꝛpus aufert pruritum. J Et ſumitur in potu cum aqua vel ouo ſoꝛbili ⁊ curat hictericiã. ⁊ eſt bonum coꝛiʒe. K Et quando pulueriʒatur ſuꝑ coꝛpuſ aufert ſudoꝛem. et quando linitur ſuꝑ po dagram cum nitro ⁊ aqua confert ei. L Et confert quando fit fumigium cũ eo ſurditati ⁊ obliuioni. M Et miſ cetur cum melle ⁊ vino. ⁊ curat attritiões aurium. quando liniuntur cum eo N Auicenna. libro ſecundo. capitulo de ſul phure. Ca. eſt ⁊ ſic. Et eſt ex medicinis ad albaras. pꝛopꝛie dum non tangit ipſum ignis. O Et quando miſcetur cum gummi albotyn eradicat veſtigia q̄ ſunt in vnguibus: ⁊ cum aceto ponitur ſu per moꝛpheam. P Et ponitur ſu per aduſtiouem ⁊ vlcerationem. ⁊ abſter git empetiginem. ⁊ propꝛie cum viſco. et pꝛopꝛie etiam cum aceto ⁊ cum nitro pꝛo pter pruritum lauatur ex eo coꝛpus. Q Et ipſum eſt cum nitro ⁊ aqua ſuꝑ podagram linitum conueniens. ⁊ ꝯſtrin git coꝛriʒam ſuffumigatum. R Et adminiſtratur cum aceto ⁊ melle ſuꝑ contritionem aurium.

Ca. cxxiiij.

S Al. Serapiõ libro aggregato. capitulo Malk auctoꝛitate Dy aſcoꝛidis: Sunt eius due ſpeci es. vna que eſt ex minera. ⁊ alia que ex mari. ⁊ illa que eſt ex minera eſt foꝛ tioꝛ. ⁊ melioꝛ ex eo eſt non habens lapidẽ clari coꝛpoꝛis cuius partes ſunt equales. ⁊ ex marino melioꝛ eſt albus equaliũ par tium. ⁊ etiam reperitur in locis aquarum ſtantium. Item auctoꝛitate Sal. Et ſal qui generatur in ſtagnis marinis aſſimi latur marino. Et iſte ſal fit in maritimis.

Nam quando decreſcit aqua vel cōtrahi
tur in temporibus eſtatis. coagl'atur a ca
lore ſolis adurēte. quod eſt in marginib⁹
aque. ⁊ fit ſal. Et hoc fit plurimū eo ꝙ ag
gregetur ī loco illo ex aquis ſordidis. que
ſunt multum calide. Et propterea qa eua
cuatio aque maris fit in loco arto. ſubſtā
cia eius eſt groſſa. ⁊ ſapor eius eius eſt ſti
pticus ſalſus. Sal vero qui eſt ex minera ē
groſſioris ſubſtancie ⁊ fortioris ſtipticita
tis Et virtus eius eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu
Sal ſodome eſt ſal qui generatur in mari
mortuo vbi eſt aqua amara In qua ſi pro
ijciantur piſces moriuntur. Et vocat̄ ſic
a nomīe montiū qui ſunt prope illud ma
re; Sal qui effoditur a mineris eſt minus
ca. ⁊ minus ſubtile alijs. Comburit̄ ſal ſe
cundum hunc modum. Pone ſal in olla
noua. ⁊ cooperi illam ne ſalſedo egredia
tur ab olla propter calorem ignis ⁊ ſepeli
ollam in prunis et dimitte ibi donec adu
ratur ⁊ crepet; deinde aufer ab igne. ⁊ po
tes diſcernere diuerſitatem ſalis a ſuo ſa
pore. ⁊ hoc quia ille qui participat amari
tudine reſoluit. Sed qui eſt ſalſus ſolū cū
reſolutione ſua ſtipticat ⁊ ſtringit. Et ſal
quando aduritur eſt maioris reſolutiōis
⁊ minoris ſtipticitatis. Et flos ſalis ē ſub
tilior ꝙ̄ ſal aduſtus. ⁊ ſapor eius eſt acut⁹.
⁊ reſoluit reſolutione forti. et eſt flos eius
ſpuma que eſt ſuꝑ ſalez, Sed puluis ſalis
aſſimilatur ſpume ſalis multum. Et poſſi
bile eſt ꝙ ſubtiliaret ⁊ r̄ſolueret plus ꝙ̄ ſal
⁊ aggregaret quod r̄maneret de ſubſtan
tia ex corꝑe ſicut ſal. Et ſi tu capis piſces
viuentes ⁊ proijcis in mari mortuo mori
untur ſtatim. Ergo debes ſcire ꝙ accidit
propter amaritudinem que eſt in ea que
quidē inimica eſt aīalibus oīb⁹ ⁊ plātis.

Operationes

A Serapion. Uirtus ſalis eſt que pro
hibet putrefactionem corporum eorum q̄
ſunt parata putrefieri propter humidita
tem ſuperfluaʒ que eſt in eis. Et ſal maris
quando extenditur ſuper corium ⁊ ponit̄
ſuper ſplenem reſoluit duriciem eius.

B Byaſ. cap̄. de ſale. Salis virtus eſt
ſtiptica. ⁊ abſtergit ⁊ mūdificat; ⁊ r̄ſoluit
Et aufert carnem ſuperfluaʒ ab vlcerib⁹.
Et cauteriʒat ⁊ prohibet vlcera fraudulē
ta. Et in confectionibus medicinaꝝ ſcabi
ei. C Et aufert carnē ſuperfluā q̄ cre
ſcit ī oculo. Et liq̄facit vngulā q̄ fit in eo.
D Et ingreditur ī criſteribus. ⁊ eſt bo
num apoſtematibus ydropicoꝝ. Et quā
do miſcetur cum oleo ⁊ aceto ſedat pruri
tum. quando vngitur iuxta ignem donec
ſudet. E Et idem facit in ſcabie vlce
rata. ⁊ nō vlcerata; ⁊ in leꝑ ⁊ impetigine.
⁊ quando miſcetur cū melle ⁊ aceto ⁊ oleo
⁊ linit̄ ꝯuenit ſquinancie, F Et cum
oleo ſolo cōuenit apātibus vuule ⁊ duaꝝ
amigdalaꝝ. et curſui humiditatū ad gin
giuas; G Et fit ex eo emplaſtꝝ cū ſa
uich ordei coſto ⁊ melle ad pruritū; et ad
fluxibilitatē gingiuaꝝ. ⁊ ad vlcera corro
ſiua. H Et fit emplaſtrum ex eo et ſe
men lini ad puncturam ſcorpionis ⁊ cum
origano ⁊ yſopo ⁊ melle ad morſum viꝑe
⁊ cū pice alkitran aut cū melle ad morſuʒ
animalis. q̇d dr̄ ceraſtes. ⁊ eſt ſerpens cor
nutus, I Et qn̄ fit emplaſtrum cū co
⁊ melle ⁊ oleo reſoluit furunculos K
Et quando miſcetur cū origano ⁊ fermen
to maturat apoſtemata flegmatica teſti
culorum. ⁊ conuenit morſui rane exiſtētis
in flumine babilonie. L Et quando
teritur ⁊ ligatur in petia lini ⁊ ſubmergit̄
in aceto forti ⁊ miſcet̄ cum iſto; ⁊ ponitur
ſupra morſum in quo eſt morſura animal'
alicuius venenoſi conuenit. M Et
quando miſcetur cum melle conuenit ſan
guini mortuo qui eſt ſub oculo. N
Et conuenit nocumento opij ⁊ fungorū
ꝑniciosoꝝ. ⁊ quando miſcetur cum farina
⁊ melle ꝯuenit cōtuſioni neruoꝝ ⁊ attritō
ni lacertoꝝ O Et ponit̄ ſuꝑ ꝯbuſtio
nem ignis. ⁊ nō ſinit locū veſicari. ⁊ ponit̄
in hunc modū ſuꝑ podagrā ⁊ cōuenit.
P Et fit emplaſtrum cum eo ⁊ linit̄ cū
yſopo. ⁊ prohibet heriſipilā et formicam
augeri ī corꝑe Q Et qn̄ miſcet̄ cū oleo
ꝓuōt ſudorē ⁊ qn̄ ſumit̄ ī potu cū vīo ⁊ aq̄
laxat ventrē. Uerūtamē eſt malū ſtō.

Ca.cxxv.

ſ Al armoniac⁹. Sera. Sal armo
niacus ē alb⁹ ⁊ rube⁹. ⁊ ex̄hiť ex la
pidib⁹ claris duris. ⁊ ē ſalſuſ mor
dificatiu⁹ multū. deferť ex coraſceni. ⁊ ſūt
ei⁹ colores multi. Nā ē ex eo niger ⁊ pulue
rulent⁹ ⁊ alb⁹ clar⁹ ſicut criſtall⁹ ⁊ ē melior
⁊ eſt ille q̄ ingrediť i medicis. ⁊ ē ca. ⁊ ſic. i
iiij. gradu

Operationes.

A Sera. Eſt abſterſiu⁹ hūoꝝ gſſoꝝ. ⁊ ab
ſtergit ⁊ lauat ⁊ ꝯfert caſui vuule ⁊ ſquinā
cie. B Et diminuit albedinē oculi
ſeu pannū eius.

Ca.cxxvj.

Al alkali.

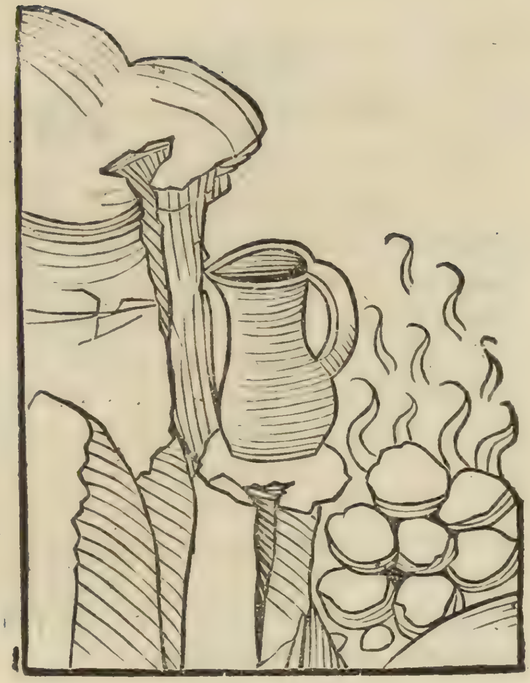
Operatões.

ſ A Actor. Sal alkali vel alkal
fit in hunc modū. Accipe de her
ba kali. que alio nōie vocať vſnen ⁊ fac in
terra foueā magnā ⁊ imple foueam ex her
ba illa dū eſt recens. ⁊ accende ignē in ea.
B Et qn̄ erit illa herba cōbuſta pone
de alia ſup eam. ⁊ fac ita. donec fouea erit
plena. ⁊ illa herba bene cōbuſta. et dimit
te extingui ignem. ⁊ infrigidari cinerem.
C Deinde detege ſub cinere fouee. q̄a
tu inuenies ſalem nigrum petrificatū vel
coagulatum in magno globo in fundo fo
uee ꝙ ſal alkali vocatur. D Et valet
ad omīa vt ſal armoniacum.

Ca.cxxvij.

ſ Al' indus Auicenna quarto cañ.
fen prima de aſperitate lingue. i
quit. Sal indus eſt in colore ſalis
⁊ dulcedine mellis. Et eſt zuccarum quod
inuenitur coagl'atum ſuper cannā mellis
in india ſicut ſal loco eius ponuntur. Can
di lege Zuccaꝝ in tractatu primo de her
bis capitulum vltimū. ⁊c̄.

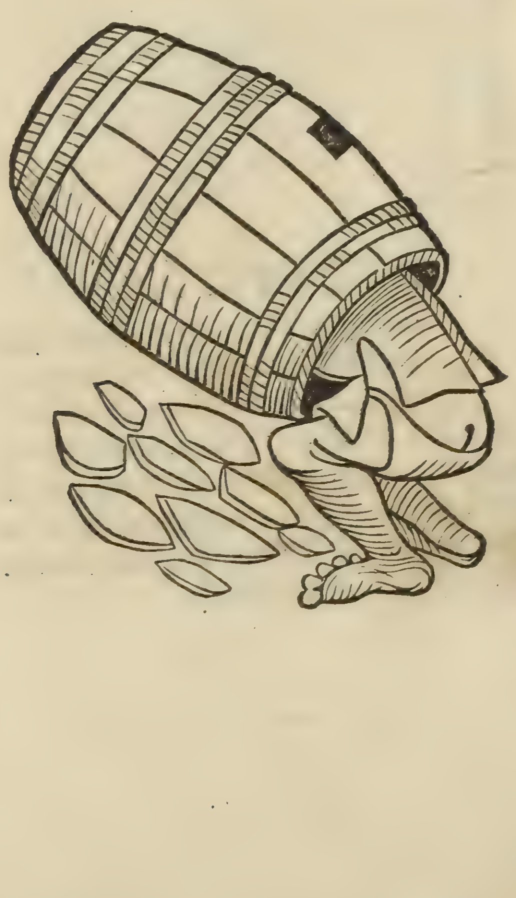

Ca.cxxviij.

Rachius. Enax i lapidario ſuo. Trachius ē lapiſ niger: Naſcitur in pōto amne qui eſt in egipto.

Operatões.

A Enax. Trachiꝰ hꝫ vires ſicut gagates. B Et dr̄ accēdi paꝝ ab aq̄ ſꝫ extiguit̄ ab olo C Hoc idē dcalb. i lapida. cap̄. xpo.

Ca.cxxix.

Artarus. Bartholomeꝰ in li. de ꝓpetatibus reꝝ. Tartaꝝ eſt vini feculentia in modū terre vel mollis lapidis circa ꝑtes dolei indurata cuiꝰ natura calida eſt. ⁊ ſicca in. iij. gradu.

Operationes.

A Idem valet contra ſcabiem. ſerpiginem ⁊ impetiginem. B Contra capitis immundicias. Uirtutem em̄ habet extenuandi ꝯſumendi mundificandi. ⁊ laxandi.

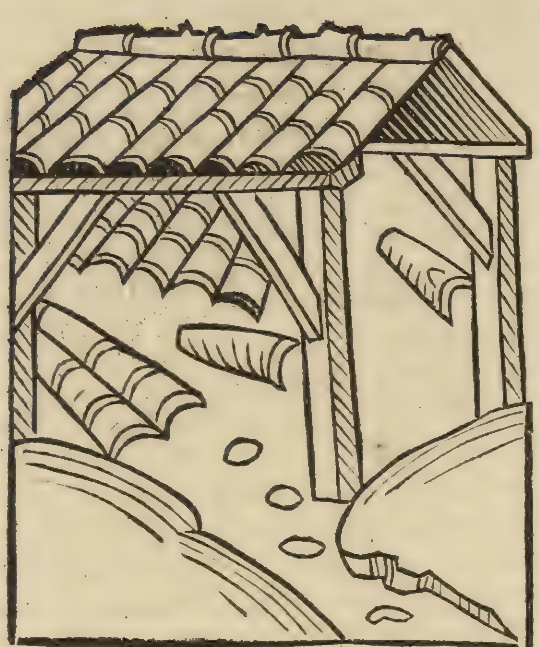
Ca.cxxx.

Erra ſigillata latie. grece lemnia fragidos. arabice. Teumacō vel humatum. Serap̄. li. aggre. cap̄. Teumacō aucto. Dyaſ. Teumacō. i. terra ſigillata. ⁊ eſt ſigillū marinū. ⁊ eſt ſigillum laice. ⁊ eſt vna ex terris almayū. Et multi ex lutis illi aſſimilant̄ Et color eiꝰ eſt ſimil' mogre. ſꝫ diſcernit̄ ab ea, q: qn̄ tāgit̄ digitis nō adheret eis ſicut mogra. ⁊ eſt de viſcoſitate in ea res parua. ⁊ in iſta ſigilla fiunt. ⁊ almayū. Et color oīm̄ eſt rubeus. ſꝫ illa que eſt vera ex eis fodit̄ ex terra fundoſa. vbi nō eſt arbor neqꝫ herba neqꝫ lapis. Accipit̄ igitur ex minera illa. ⁊ infun

ditur aqua donec diſſoluitur ⁊ ſpiſſat̃ Et
agitatur forti agitatione. inde dimittitur
donec reſideat ⁊ tunc abijciatur ab ea aq̃
que ſupnatat cum facilitate. ⁊ poſtea col
ligitur quod eſt pingue ⁊ viſcoſum ⁊ abij
citur quod eſt lapidoſum in fundo vaſis
deinde ponitur illud pingue ad ſiccandū
donec ſit ſicut cera mollis. ⁊ ſic diuiditur
in fruſta parua ex quibus fiunt trociſci. ⁊
ſigillantur qui deſiccantur in vmbra do
nec recedat aquoſitas ⁊ completur deſic
catio.

Operationes.

A Dyaſcorides. In ſubſtantia eius eſt
acreitas. ⁊ eſt in ea paꝝ ſtipticitatis. ⁊ vir
tus eſt que deſiccat ſine mordicatione. Et
curat vlcera fraudulenta. etiam ſi fuerint
ſordida. B Et quando conficit̃
cũ aceto forti vt fiat ſicut lutũ ⁊ põitur ſu
per vulnera recentia. ⁊ dimittitur ſic glu
tinat ea ⁊ curat vlcera antiqua. C
Et diſſolue ip̃am cum quocunq; videbit̃
magis competere neceſſitati ſicut cũ ace
to aqua mixto aut ſecaniabin. aut vĩo aut
mellicrato ⁊ conuenit iuuamento manife
ſto habentibus vlcera in inteſtinis añꝙ
fiant putrida facto criſteri cum ea.
D Poſtꝙ p̃ceſſerit criſtere cum aq̃ mel
lis. ⁊ poſtea cum aqua ſalis. Deinde cum
ſucco plantaginis. ⁊ detur in potu cũ ace
to fortiter mixto aque. E Et cõuenit
morſui tyri. ⁊ alioꝝ animalium venenoſo
rum. ⁊ canis rabidi. quando bibitur cum
vino limphato. ⁊ quando linitur ſuper lo
cum morſus cum aceto. ⁊ ſimiliter oportꝫ
ꝙ liniãtur omnes morſus animalium ve
nenoſorum. F Deinde ponat̃ ſu
per vulnus folium allij agreſtis ⁊ poſt eſt
folium centauree minoris. ⁊ poſt hoc ē fo
lium praſij. G Et medicamen q̊d
ſumitur ex luto ſigillato ⁊ grana iuniperi
in quo admiſcetur ex bolo armeno quan
titas parua. quando bibitur ex eo ille qui
timet potionem venenoſam prohibet no
cumentum eius ab eo. H Et ſu
munt eam in potu illi qui iam ſumpſerũt
medicinam dum ipſa eſt adhuc in ſtoma
cho ſuo. prouocat enim vomitum. ⁊ expel
lit nocumentum eius ab eo. ⁊ ſumunt eã
ĩ potu illi qui iam ſumpſerunt medicinã
venenoſam dum ipſa eſt adhuc in ſtoma
cho ſuo. I Prouocat em̃ vomitũ
⁊ expellit nocumentum ab eo ⁊ liberat eũ
a morte. K Ego fui expertus in illis
qui biberunt cantarides. ⁊ leporem mari
num. nam dedi eis in potu de hac medici
na ⁊ feci eos vomere ſtatim ⁊ euaſerunt.
neq; paſſi ſunt aliquod accidens malum
ex veneno ip̃oꝝ. L Iteꝝ Dyaſco. ca.
de terra ſigillata. quod incipit lemnia fra
gidos ſm̃ tranſlationẽ grecã. Terra eſt ex
clauica ſordida. ⁊c̃. M Et idem ſm̃
tranſlationem arabicã. In luto ſigillato
eſt virtus ꝙ qñ ſumitur in potu reſiſtit me
dicinis mortiferis ⁊ omnibus venenis for
ti contrarietate: N Et quãdo bibit
aliqs ex eo: ⁊ poſt ſumpſerit in potu medi
cinam mortiferam facit eam egredi ꝑ vo
mitum ⁊ non nocet ei. O Et eſt cõue
niens morſibus ⁊ puncturis venenoſorũ
animalium: Et ingredit̃ in ꝯfectionibus
pluriũ medicinaꝝ ꝯpoſitaꝝ. P Et
idem Serap̃. aucto. alcauzi: Terra ſigilla
ta eſt bona ſi puluerizet̃ ex ea in os. vñ flu
it ſanguis. ſtringit em̃ eũ ſtatim. ⁊ non eſt
medicina que abſcindit om̃es fluxus ſan
guinis ſicut iſta. Q Et idem aucto.
Pauli. Quando ponitur ſuꝑ aduſtionẽ
ignis non ſinit locum veſicari. ⁊ datur ex
ea in potu poſt caſum in quo continet̃ le
ſio interioꝝ membroꝝ liniũtur cum ea mẽ
bra poſt percuſſionem. ⁊ caſum ⁊ attritio
nem. ⁊ prohibet ea ab apoſtemate.
R Et ſi fuerit ſolutio continuitatis cõ
ſolidat. ⁊ eſt de melioribus medicinis cõ
tra venena. S Paulus cap̃. de terra
ſigillata cal'. eſt ⁊ ſic. T Auicenna de
viribus cordis. Terra ſigillata tempera
te complexionis eſt in caliditate ⁊ frigidi
tate conformis humane complexioni niſi
quia eius ſiccitas maior eſt humiditate:
Habet em̃ virtutem mirabilẽ ꝯfortãdi cor.

Ca.cxxxj.

t Egula latine. grece later. arabi ce caſef. Serap̄. libro aggrega toris capitulo caſef auctoritate dyaſco. Caſef.i.tegula.

Operationes.

A Tegule atanoꝛ quando ſunt bene aduſte habent virtutem cauterizatiuā

B Et propter hanc cauſam quādo miſcetur ⁊ linitur cum ea confert pruritui ⁊ bothoꝛ. ⁊ confert podagre. Et quando miſcetur cum cerotis r̄ſoluit apoſtemata dura ⁊ ſcrophulas.

C Et idem auctoritate Galieni. Tegule laterum vir tus eſt abſterſiua. ⁊ maxime tegl'a atanoꝛ.

D Et virtus eius eſt que abſtergit ⁊ deſiccat. ⁊ proprie illa que eſt ex atanoꝛ q̄ eſt foꝛtioꝛ aliȷs.

E Et ponitur propter hanc cauſam in vnguētis q̄ dicū tur manfaſtas.

F Et eſt vnguē tum in quod ingreditur huiuſmodi teſta medicina bona ad vlcera conſolidādum ⁊ incarnandum ea.

Ca.cxxxij.

t Opazion. Albertus. Topaziō eſt lapis ſic vocatus a loco ſue p̄ me inuentionis que fertur voca ri topazis inſula. et quia auri ſi militudinem pꝛotendit. Sunt autē due ſpecies in hoc genere lapidis. quoꝛū vna eſt ſimilis in omnibus auro. ⁊ eſt p̄cioſioꝛ illa eſt croceum magis tenens coloꝛem ꝙ̄ auri. ⁊ hec vtilioꝛ eſt.

Operationes.

A Albertus. Expertum eſt in noſtro tē poꝛe ꝙ aqua bulliente ſi immittatur ita ſi cut defertur facit ꝙ ſtatim manus inmiſſa extrahitur ſine leſione ⁊ hoc fecit pariſius vnus de noſtris ſociȷs

B Dicunt eti am ꝙ valet contra emoptoicā ⁊ lupatiaꝫ paſſionem. Hoc autem certū eſt ꝙ ſpecul9 eſt lapis iſte ⁊ idolum obiecti coꝛpis ſicut ſpeculum ꝯcauū viſum repreſentat.

C Et naſcitur in oꝛnicho. hunc cum ali quis tenet in manu dextra contra ſoleꝫ ra dios emittit. ⁊ ignem euomit vt videēs mi retur.

D Nam qui eum poꝛtat circa ſiniſtrum brachium omnes turbas contē nit. Hoc locuſte ⁊ grandines a fructibus remouentur. ⁊ ardoꝛem veneris deferueſ cere facit.

E Areſtotiles. Topazion

cum ponitur ſuper hōis vulnus ceſſat flu xus eius. eſt autem illud genus quod ſi ſu pra rem bulientem ſuſpēditur ceſſant am pulle ipſius. F Ex li. de nat. rez: To paſius ille cuius color auro ſimilis eſt. hic magis precioſus eſt. Aliud aūt genus eſt multo lucidius. 7 colore magis tenue. ſed deterius. Hic lapis inter cetera que facit Dr̄ etiam irā luxuriāq₃ reſtringere.

Ca. c xxxiij.

Orchois. 7 Thegolitus: Arnol
t dus. Torchois eſt lapis cuius co lor eſt flauuſ in album vergens. a regione turcia dict⁹ in a q̄ naſcit̄.

Operationes.

A Et eſt virtus eius viſum conſeruare ſaluum. B Etiam a nociuis extrin ſecis caſibus dum eſt ſup̱ ip̄m hilaritatez quoq₃ inducit C Albertus. Turcho is eſt lapis flaui coloris viridi cadētis ac ſi lac penetrauerit in flauū colorem. et re ſultet per ip̄m ad ſuperficiem. Eſt aūt nō perſpicuus neq₃ rarus. D Dicūt āt ꝙ viſum confortat. 7 a nociuis caſibus de fendat ſe portantem. E Solinus. Thegolitus eſt lapis oliue nucleo ſimilis Spernitur cum videtur ſed vim aliorum vincit bonis remedijs. F Solinus quippe hauſtus pulſis calculis. renū do lorem ac veſice leuat.

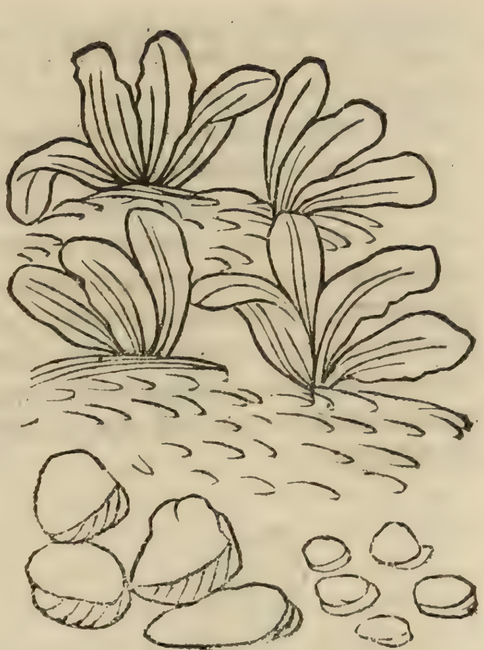
Ca. cxxxiiij.

Utbia. Serapion libro aggre.
t cap̄. thutia. Thutia ex ea eſt que dam que fit in fornacibus in qui bus citrinatur es. 7 colligitur 7 r̄ponitur Sed illius qui fit in mineris ſunt tres ſpe cies. Nam ex ea eſt alba. 7 ex ea eſt viridiſ 7 ex ea eſt citrina imbibita rubore. 7 mine re thucie indie ſunt ī litoribus maris pro pe regionem indie. 7 melior haꝝ eſt alba. que cum aſpicitur videt̄ ꝙ habeat ſupra ſe ſalem. 7 poſt ipſam eſt citrina. ſed ī viri di eſt aſperitas. 7 eſt p̱forata. 7 defertur ex maritimis. Et alba eſt ſubtilior om̄ ſpecie rum thutie. 7 viridis eſt groſſior. ſc₃ illa q̄ cum foraminibus eſt. Dyaſ. ca. de tuthia. Sunt eius due ſpecies. vna eſt leuis alba Alia eſt minus leuis ea. Generatur autez tuthia quando accipitur climia 7 pulueri zatur ſuper es in ſui citrinitate 7 apponit̄ in ipſum climia. vt fiat clarum citrinum.

Eleuatur ergo ex climia fumus. ⁊ adheꝛ
parietibus. ⁊ eſt tuthia. Et tuthia q̄dem
non eſt ſolum propter tincturam eris. ſed
eſt abſq; hoc ꝙ poteſt fieri ex climia abſq;
citrinitate eris. Melioꝛ ex eo ſm̄ Serapio
nem eſt que fit in cipro que quando roꝛat̄
aceto emittit odoꝛem eris; cuius coloꝛ eſt
ſimilis coloꝛi r̄ſine. ⁊ ſapoꝛ ſimilis ſapoꝛe
luti. Et quando ponitur ſuper pꝛunas ag
gregātur partes eius. ⁊ fit coloꝛ eius ſimi
lis coloꝛi eris. ⁊ quando tangitur non ha
bet aſperitatem. ⁊ eſt leuis. Opoꝛꝫ enim
ꝙ inueniantur hec omnia in ea. aliter aūt
non eſt bona. Lauatur autem tuthia in
hunc modum Accipitur ſicca vel cum aq̄
mixta ⁊ ponitur in petia lini nō raꝛa. ⁊ po
nitur in aqua pluuiali. ⁊ mouetur petia ī
aqua; ⁊ quod eſt de tuthia bōa electa ſub
tilius egreditur de petia in aqua. ⁊ id q̊d
eſt in ea ex ſoꝛde ⁊ groſſum remanet in pe
cia. ⁊ poſt hoc dimitte reſidere. deīde pꝛo
ijce aquam cum tuthia in vaſe alio mūdo
⁊ quod remanet in fundo ex graui areno
ſo abijce ⁊ dimitte aquam clarificari. ⁊ ꝓ
ijce eam cum facilitate. ⁊ iterum infunde
ſuper tuthiam aquam aliam ⁊ agita ⁊ fac
vt prius. ⁊ hoc tam diu vt nihil arenoſi re
maneat. ⁊ aqua ſuperſtans remaneat cla
ra. ⁊ cum hec feceris proijce aquaꝫ ⁊ ſicca
tuthiam. Et quidam ſunt qui diſſoluūt tu
thiam in aq̄ donec fiat ſicut mel. ⁊ ponūt
eam in petia. ⁊ ſuſpendit̄ petia ſuper vas
⁊ colatur ex ea quod poteſt ⁊ reſtringunt
petiam reſtrictione pauca vt amplius egre
diatur. ⁊ pꝛoijciunt ſuper ip̄m aquaꝫ mul
tam ⁊ mouerit. ⁊ quod natat in ſuperficie
aque colligunt cum lana. ⁊ illud q̊d natat
eſt pinguedo. ponūt eaꝫ in vaſe nouo mū
do; deinde cum mouerit reſiduum motio
ne leui. ⁊ pꝛoijciunt in vas aliud. ⁊ q̊d re
manet in fundo ex arenoſo abijciunt faci
unt hec ſepe donec nihil arene remaneat.
Lauatur autem tuthia cū vino ſimiliter.
⁊ illa que lauatur cum vino eſt plus ſtipti
ca q̄ꝫ que lauatur cum aqua.

A Dyaſcoꝛides. Uirtus tuthie eſt ſti
ptica infrigidatiua. replet vlcera carne.
conglutinat deſiccatiua. eſt deſiccatione
pauca. B Et qui vult aſſare tuthiaꝫ
terat eam contritione foꝛti. ⁊ conficiat eā
cum aqua et faciat trociſcos et ponat eos
ſuper teſtam ⁊ ponat ſuper pꝛunas. ⁊ vol
uat trociſcos cum aſſiduatione donec de
ſiccentur ⁊ fiant rubei. C Et ſcias ꝙ
accipitur tuthia etiam ex auro. argento ⁊
plumbo. ⁊ illa que accipitur ex plumbo ē
ſecunda in bonitate ab illa que fit ī cipꝛo.
D Aliquando autem egemus tuthia
⁊ non poſſumus inuenire. ſed nos ſcimus
medicinas equiualētes in bōitate. ⁊ ſimi
les virtuti eius quas volumus hic doceꝛe
⁊ modum eaꝝ ⁊ qualiter fiant. E
Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis
eius recentibus ſicut ſunt et pone in vaſe
terꝛeo crudo et cooperi vas coopertoꝛio
habente multa foꝛamina ⁊ pone in foꝛna
ce figuli. Et quando decocta fuerit terꝛa
vaſis ⁊ facta teſta. aufer quod eſt in ea. et
pone in vaſe alio crudo. ⁊ pone iteꝝ in foꝛ
nace ſicut pꝛius ⁊ ſine coqui. ⁊ extrahe q̊d
eſt in eo ⁊ laua cinerem illum ſicut lauatur
tuthia ⁊ vtere. F Fit āt hoc idē ex fo
lijs ⁊ ſummitatibus oliuaꝝ eadeꝫ diſcipli
na. ⁊ maxime ſilueſtrium G Et fit ex
citonijs poſtq̄ꝫ inciduntur ꝑ fruſta. et abijci
untur ſemina. ⁊ ex galla ⁊ ex moꝛis celſi al
bis immaturis ⁊ deſiccatis in ſole. ⁊ ex ſū
mitatibus arboꝛis grani viridis. et ex flo
ribus vitis agreſtis. et ex ſummitatibus
arboꝛis maſticis H Et quidam acci
piunt folia arboꝛis ficus. ⁊ deſiccant in ſo
le. ⁊ faciunt vt diximus. I Uirtus tu
thie ablute eſt ſicca ⁊ pluſ deſiccat ꝗ̄ om
ni medicina. ⁊ ingreditur in ſieff cum qui
bus curantur egritudines oculoꝝ. K
Et eſt vna de melioꝛibus medicinis cum
quibus curamus vlcera que fiunt in ano.
⁊ virga ⁊ pectine. ⁊ deſiccat humiditateſ
que veniūt ad oculum. ⁊ pꝛohibet eas ve
nire ⁊ ingredi tunicas eius.

Operationes

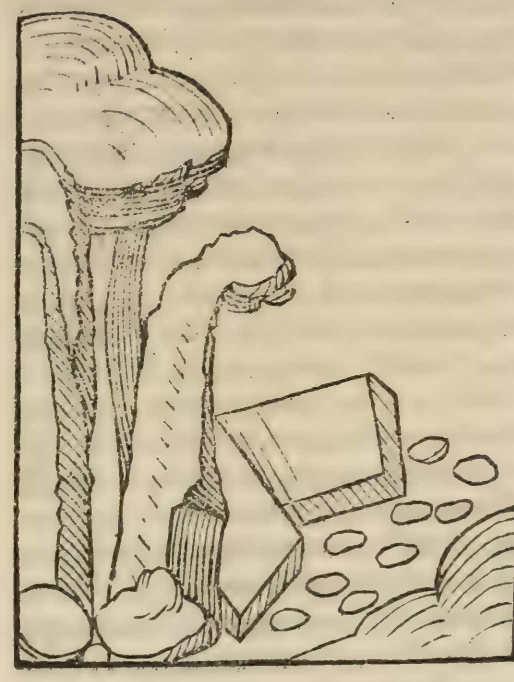

Ca.c xxxv.

Arach. ⁊ Uenix. Yſido.
Uarach ſiue ſāguis dra
conis eſt ſecundum Are
ſtotilem lapis. Secūdū
v medicos ſucc⁹ herbe ru
bentis coloris. vt appa
ret ſuperius ī primo tra
ctatu de herbis ca.ccccxxij. de S.

Operationes.

A Uirtus eius eſt contra quemlibꝫ flu
xum ac precipue ſanguiniſ. ⁊ ex eo atqꝫ ar
gento viuo algalatir. B Yſidorus.
Uenix eſt lapis armenicus qui eſt coloris
ſubalbidi. hic valet contra melancoliā.
C Contra vicium ſplenis ⁊ epatis. Et
paſſionem cardiacam. ⁊ ad omnes fanta
ſticas viſiones.

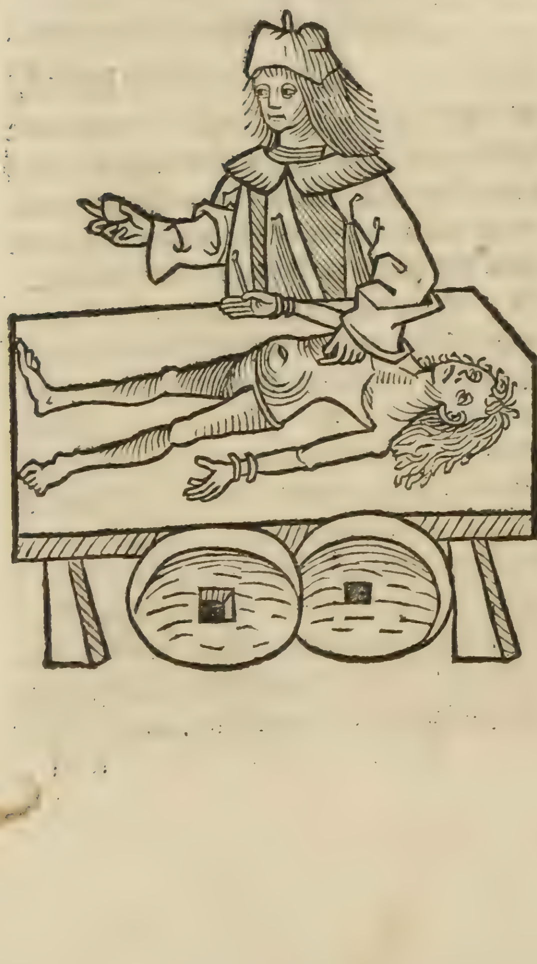
Ca.c xxxvi.

Egentana. ⁊ Unio. Yſidorus.
v Uegentana ytalica gemma eſt
ab vegentanis īperta nigra fa
cie albis intermicātibus notis.

Operationes.

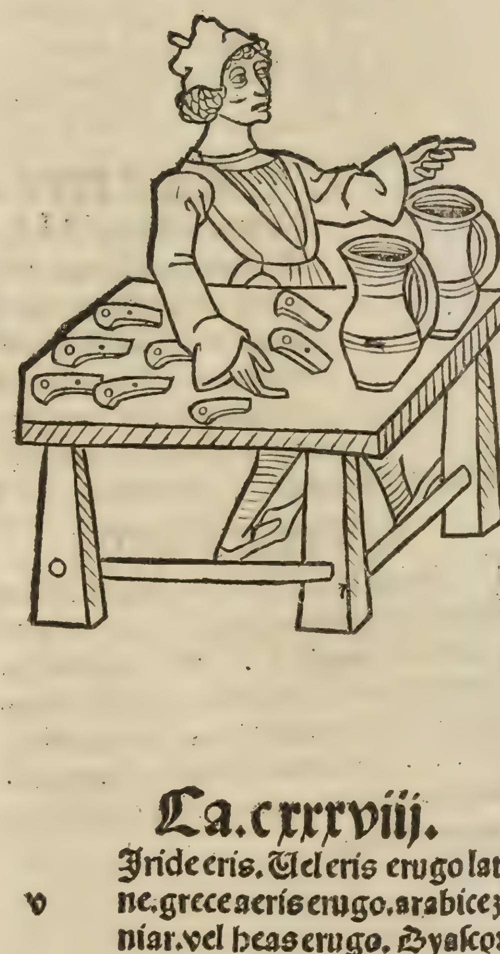
A Ex li. de na. reꝝ. Unio lapis eſt in in
ſula capue ſic dictus quia virtute ⁊ nobili
tate eſt vnicus. hic tante continuitatis eſt
ꝙ nulla in eo patet venaꝝ vel ſquamaꝝ di
uiſio. ſed planus eſt ad modum glaciei.
B Naturaliter tamen apit ſe cōtra ro
rem celi ip̄mqꝫ in ſe recipit ⁊ continet tan
to tempore quanto mulier fetum geſtat
in vtero ſuo. C Et tunc tandem illū
rorem p tantam moram in lapidem iam
cōuerſum. emittit quaſi fetum ſuū aluūqꝫ
iterum recludit ꝙ nullum in eo patet diui
ſionis veſtigium. Ulterius vero nunꝙ̄ p̄
dicto aperietur modo. In mane quidem
eſt deſuper mare ibiqꝫ recipit celi rorem.
deinde ad fundum maris deſcēdit. ibiqꝫ
receptum ⁊ in ſe rorem illum conuertit in

lapidem. B Ex lapidario. Tol
litur e conchis ſpecies memoranda mari
nis. Unio dictus ob hoc ꝙ ab vno tollitᷣ
vnus. Nedum duo vel plures numꝗ̄ ſi
mul inueniantur Cuius ad ornatum. lau
datur candida forma. Cum deceat veſteſ
deceat cum nil minus aurum, Cōche tem
poribus certis reſeruātur biantes. In ce
lum patulum rores haurire ſupernos. Ex
quibus orbiculi candentes concipiuntur
De matutino fit clarior vnio rore. Ros
veſpertinus fetus ſolet edere fuſcos. Et
iuuenes conche dant baccos cādidiores
Obſcurat fetus concharum grādior etaſ
Quanto rorātis fuerit plus aeris hauſtū
Tanto maiorem gignit conceptio baccā
Ultra ſemiuncem. ſed creſcere nulla puta
tur. ꝙ ſi celſa micent tonitru conuerſa cho
ruſca. Conche diffigiunt ſubita formidi
ne clauſe. Sic intercepta cōceptio degit
hauſtu. Et fit abortiuum ꝙ ceperit inde
creari. Inſignes baccas predaꝫ maris in
dia gignit. Gignit ⁊ inſigues ātiqua bri
tania baccas.

Ca. cxxxvij.

v Eſice ⁊ Molaris. Auicēna. La
pis veſice eſt qui in veſica gene
ratur. Dicit idem libro ſecūdo.
in proprio capitulo. Dixerunt
quidam ꝙ lapis veſice ſumptus frāgit la
pidem renum ⁊ veſice. Sꝫ Galienꝰ dixit.
ꝙ nihil horum eſt. Item Auicēna. Lapis
molaris oīmibus eſt notus. ⁊ eſt ſtipticus
quare medicus vtatur ad illa que īdigēt
ſtipticitate. ꝛc.

Ca. cxxxviij.

v Iride eris. Uel eris erugo lati
ne. grece aeris erugo. arabice zi
niar. vel heas erugo. Dyaſcori
des capitulo aeris erugo. Alia
eſt raſitia. Alia granata apud aurifoſſo
res. Alia vermiculoſa appellata ob ſimi
litudinem forme eius. Alia confeſtibilis.
Alia foſſibilis. Fit autem raſitia hoc mō
Sume vas cui ſi os equale cum cetero cor
pore; ⁊ adiecto aceto acerrimo immittas

ſquamam prepurgatā eris cipri ⁊ ſuſpen
de in vaſe ne aceto tangatur. ⁊ ſic muni.
ne in aliq̊ loco ſpiramen admittat. ⁊ poſt
decem dies aperias. ⁊ rade quod adherꝫ
lapidi. ⁊ quod raditur habeto pro erugi
ne eris. Eſt ⁊ alia confectō que ſic fit. Mit
te acetum fortiſſimum in vas eneum, ⁊ co
operi alio vaſe eneo, ſed melius eſt vt con
cauum vas ſit ad minus equale. ⁊ ſic mu
ni vt ſupra ⁊ poſt dies decem rade vas ip
ſum ⁊ collige eruginem que in vaſe fuerit
Et eſt tercia confectio que in hunc modū
fit. Fac laminam eneam. ⁊ in vaſe vbi ace
tum eſt, mitte ita ꝙ acetum non tangat, ⁊
muni vt ſuperius. ⁊ poſtea collige. Idem
etiam poteris cum vinacia areſcerē cepit.
ſubmittens laminas vinacie. ⁊ poſt dies
decem colligens. Fit etiam ⁊ de limatura
eraminis ſic: mittitur acetum ⁊ agitatˀ de
cies in die in vaſe ſimul miſſa limatura. et
ſic exprimitur ⁊ colligitur. Dicitur etiam
ꝙ naſcitur in metallis. Unū autem genus
eſt cypriace eruginis quod ſuper eramen
inuenitur. Aliud quod in ſpeluncis diſtil
lare dicitur. quod ſuper eramen eſt paꝝ ē.
ſed bonum quod diſtillat albū eſt ⁊ nigrū

Adulteratur etiam plurimis admixtis.
ſcilicet pumice aut marmore tūſo: aut cal
canto; ſed citius hoc agnoſci poteſt: tacto
humore duobuſ digitis cum fricatur. ⁊ ſi
marmor album aut pumicem habuerit.
non ſe ſoluet. ſi vero calcantum nigreſcit
in digitis. Eruginis vermiculoſe genera
ſunt duo. Unum genus eſt quod foditur.
Alterum vero quod conficitur ſic. Mitte
in mortareum eneum acetum album forti
ſſimum quaſi cotilam dimidiam. ⁊ tādiu
tere q̈diu inſpiſſetur. Poſtea vero mitte
ſtipterie rotunde. ℥. iiij. ſalis marini opti
mi. ⁊ ſalis nitri equale pondus. ⁊ tere die
bus canicularibus q̈diu inſpiſſetur et co
lorem eruginis faciat ⁊ ſic vermiculos fac
Et ſi volueris vt limpidū exeat ⁊ luciduꝫ
Mitte aceti partem vnam ⁊ olei veteris
partes duas. ⁊ omnia ſupradicta equali
ter. Multi vero accipiunt eruginem raſi
tiam ⁊ mixto gummi faciunt vermiculos
⁊ vendunt. ſed inutilis eſt. Iſte confectio
nes eruginis virtutem habent eris vſti ſꝫ
fortiorem. Omībus autem melior eſt illa.
que foditur. ſecunda que raditur. tercia q̄
conficitur. Bulcaſim in libro qui vocatˀ
ſeruitor. Sunt multi qui adulterāt ziniar
id eſt viride eris cum multis rebus ſicut
cum pumice; ⁊ cum marmore piſtatis. Et
ſunt qui miſcent cum calcāto. Et qui vult
cognoſcere illud quod eſt adulteratuꝫ cū
pumice vł cum marmore madefaciat ma
num ſuam in aquā. ⁊ ponat ſuper ipſum
quia ſtatim diſſoluetur. Et ſunt qui maſti
cant ex eo cum dentibus. ⁊ ſic percipiunt
lapides. Et diſcernitur id quod eſt adul
teratum cum vitriolo. ponendo ipſum in
lamina ferrea ſuper ignem. Et ſi continet
aliquid vitrioli quando erit combuſtum
fiet rubeum. Sed illud quod non eſt adul
teratum. remanet in ſuo colore. ⁊ ſua figu
ra. Et melius ex eo in noſtris partibus eſt
quod eſt magis viride. fortioris odoris
adurens guſtum fortis oꝑationis.

Operationes

A Dyaſcorides. Omnes erugines
uirtutem habent ſtipticam termanticam
Caliginem oculorum detergūt. lacrimas
prouocant; Citatrices oculorum attenu
ant. Paſcētia vulnera curant. ⁊ ſine tumo
re ea conſeruant. B Melle et
oleo addito ⁊ cera cicatrices inducendo:
vulnera ſordida ſanant gutta armoniaci
mixta. ⁊ facta ſicut colliriū fiſtulas curant
durant cicatrices. molliunt ⁊ gingiuis pu
tridis. ⁊ canceratis vtiliſſime adhibētur.
Palpebras attenuant melle mixto ⁊ inun
cto. C Mixta vero reſina terbē
tina; ere vſto ⁊ nitro. leproſos curat. Fiſtu
las admixto ſale armoniaco medicatur.
Groſſas quoqꝫ et aſꝑas palpebras cum
melle curat. D Comburitur ve
ro ſic Mitte ī ſartagine minutas ꝑtes eru
ginis. ⁊ pōe ī carbōibꝰ igneis. q̈diu colo
res cineris faciāt. ⁊ pꝰea cū friguerint vtē.

E Multi vero in cacabum crudum mittunt ⁊ ſic comburunt. F Bulcaſim in li. qui vocatur ſeruitor. Comburit̃ ziniar in hunc modũ. Accipe ziniar et pone in patella terrea ſup ignẽ ⁊ miſce quouſq̃ videas colores eius immutari quia vertitur ad colorẽ rubie ⁊ poſt aufer ab igne ⁊ ſine tepeſcere ⁊ collige ⁊ fua ⁊ vtere. G Et habeas de ziniar quod generatur in mineris in inſula cypri q̃d apparet ſuper aliquos lapides eſt parum verum id quod inuenitur ĩ mineris eſt maioris quantitatis ⁊ pulcbri coloris. ſed non eſt bonum propter nimiam quantitatem que admiſcet̃ ei ex lapidibus.

Ca. cxxxix.

Vitrum. Plinius libro. xxxvj. Vitri vero hec p̃mo dicit̃ fuiſſe origo. Phenix ſyrie paludẽ habet que candebea dicitur ex qua belus amnis naſci creditur. quinq̃ miliũ paſſuum ſpacio in mare profluens iuxta ptolomaydem coloniam lentus. hic currit inſalubris potu Sed ceremonijs ſacer vado limoſus profundus. Huic non niſi repulſo mar arenas fatentur que fluctibus voluntate niteſcunt detritis ſordibus. Hũc etiam marino creduntur aſtringi morſu non prius vtiles. Quingentorum nõ amplius eſt paſſuum littoris ſpacium. Idq̃ tantũmodo per multa ſecula gignẽdo fuit vitro. ⁊c. Ex libro de vaporibus. Vitrũ aliquando fit ex plumbo ac terra ſubtili abſq̃ cinere filicis ac feni. Plumbum enĩ aliquando eſt euaporans aliquando conuiſcans. Unde admixtum cum terra ſubtili. terre partes illas conuiſcat. Et diſſoluit in parte per actionem caloris. admixtaq̃ puluere cum terra ſubtili. Accipit a terra deſiccationem. ⁊ cetera. Item vitrum fit ex cinere herbe ſpinoſe naſcentis in litore maris. Dicunt quidam q̃ ſunt tribuli marini. ſed falſo. ymo vocat̃ herba vitri.

Operationes.

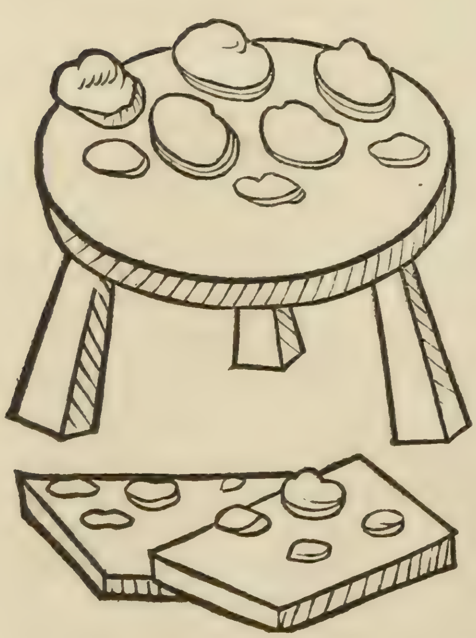
A Serapion li. aggregatoris capi. Lugeg id eſt vitrum. ex eo eſt lapidoſum ⁊ ex eo eſt arenoſum. ⁊ quando incenduntur. ⁊ miſcetur cum eo lapis magnes coagulatur corpus ſuum propter plumbeitatem que eſt in eo. B Virtus eius eſt calidum in primo gradu. ſiccum ĩ tercio. Et ingreditur in multis cobol. et aufert furfures capitis. ⁊ lenificat capillos ⁊ barbam. C Et quando teritur ⁊ bibitur cum vino albo ⁊ ſubtili frangit lapidem in veſica. D Et idem aucto. Aben meſuay. eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ eſt bonũ pulmoni ⁊ caſui capillorum. et vitri ſunt plures colores. nã ex eo eſt albꝰ. fortis albedinis ſicut criſtallꝰ; ⁊ eſt melius alijs. E Et ex eo eſt rubeus ⁊ eſt citrinũ ⁊ viride ⁊ azulinũ. ⁊ dr̃ q̃ vitrũ eſt lapis ſtultior alijs lapidibus. F Et eſt inter lapides ſicut ſtultus inter homines. Nam ipſum inclinatur ad omnẽ tincturam. Et eſt facilis diſſolutiõis in igne

De Lapidibus.

a quo extractū cito petrificat̄ 7 coagulat̄.
G Yſidorus li. xxix. Vitrum dcm̄ eſt. eo
ꝙ viſus pſpicuitate tranſlucet; 7 quodam
modo clauſus patet. leuibus aridiſqꝫ lig
nis concoquitur. adiecto cipro 7 nitro. cō
tinuiſqꝫ fornacibus vt es liquetur 7 maſſe
fiunt. poſtea ex maſſis rurſus funditur in
officinis. et aliud flatu figurat̄. aliud tor
no teritur. aliud argenti modo celatur.
Tingitur etiam multis modis. ita vt iaci
ctos 7 ſaphiros virides vincet 7 onices:
vel aliaꝝ gēmaꝝ colores. Nec eſt alia ſpe
culis aptior materia vel picture accomo
datior. ferunt aūt ꝙ ſub tyberio ceſare qui
dam artifex excogitauit vitri tꝑatum. vt
flexibile eſſet 7 ductibile q̄ dum admiſſus
fuiſſet ad ceſarē porrexit ei fialā quam ille
indignatus in pauimentū ꝓiecit. Artifex
autem ſuſtulit fialā de pauimento q̄ com
plicauerat ſe tanꝙ̄ vas eneū. deinde mar
culum de ſinu ꝓtulit 7 fialaꝫ correxit: hoc
facto ceſar dixit artifici; Nunquid alius
ſcit hanc conditurам vitrorum. poſtꝙ̄ il
le iurans negauit alterum hoc ſcire. iuſſit
eum ceſar decollari Ne dum hoc cognitū
fuerit. aurum pro luto haberetur; Et om
nium metallorum precia abſtraherentur
Reuera ſi vaſa vitrea non frangerentur:
meliora eſſent ꝙ̄ aurum 7 argentum.
H Phūs. Vitrum pſpicuitate tranſlu
cet quod in metallis non contingit Et qd̄
in eo clauſum eſt ſiue liquor ſiue alia res.
exterius patet nec eſt de poroſitate. Tunc
enim ſplēdos feriens ſupra vitrum pictū.
cum in poris non ſit Pictura inꝙ̄ veniens
ad oculum: appareret ꝭm ſimilitudinem
picture feneſtre per quam ferit. cuius op
poſitum ſepe videmus. Fit autēꝫ vitrum
ex terra 7 herba 7 lapide 7 planta. Fit eti
am de cinere feni 7 filicis. Et etiam quan
doqꝫ ex admixtione plumbi. albumine eti
am oui decocto. I Auicenna.
Vitrum eſt inter lapides ſicut ſtultus īter
homines (ſicut ſuperius dictum eſt) decli
nat enī ad omēm tincturam 7 frangitur 7
abſcinditur cum eo. ſcilicet impſonaliter
K Eſt autem calidum in primo ſiccum

in. ij. In ipō eſt ſtipticitas 7 ſubtilitas. ab
ſtergit dentes 7 oculum. 7 eius albugineꝫ
delet Mundat 7 furfures quando cum eo
fit ablutio. Facit oriri pilos inunctum cū
oleo ſambucino. aduſtum autem fortius
eſt: quod ex eo tritum eſt 7 aduſtum ꝯfert
valde lapidi veſice 7 renum vino bibitū.
L Conſtantinus in libro graduum Vi
trum calidum eſt in primo. ſiccum ī tercō
In multis collirijs vtile eſt. 7 contra impe
tiginem valet. ledit furfures. capillos ſub
tiliat: puluerizatum 7 cum vino bibitum
lapidem veſice frangit. M Platea
rius. Vitrum frigidum eſt in primo. ſiccū
in ſecundo. Inde fit vnguētum quod va
let ad ſcabiem. valet etiam ad ſerpiginē.
Sed puluis eius cum terebentina vel g ī
mi prunoꝝ in aqua ad ignem reſoluto cō
ficiatur. 7 inde pars inungatur. Fit auteꝫ
vitrum ex terra. fit etiam ex herba: N
Ex libro de naturis reꝝ. Vitrum ſi diligē
ter teratur 7 cum vino ribano. i. forti biba
tur. lapides qui ſunt in renibus frangit 7
eijcit. Puluis vitri deorſum in ſtipite īfra
corticem arboris ſuper quā pullificāt cor
ui vel cornices iniectus. prohibet ne vnꝙ̄
ad exitus pulloꝝ aperiant̄ oua eorum.
O Caro etiam feſtinantius coquenda
ſtatim decoquitur ꝑ appoſitionem fruſti
cuiuſlibet materiei vitri. quod tamen citi
us fit ſi vitrum de cinere filicis ſit ac feni.
P Razi in libro de aluminibus. Vitrū
eſt ex partibuſ mercurij 7 vincēs ſup̄ natu
ram eſt frigiditas 7 ſiccitas. liquefacit fer
rum 7 omnia corpora. facitqꝫ ea currere ī
fuſione Si autem infundis vitrum quem
cunqꝫ colorem proijcis ſuper ipm̄ retinet
Q Alchimiſta. Vitrum eſt inter lapi
des ſicut amens inter homines. Nam re
cipit omnes tincturas, cito in igne ſoluit
7 cito ad lapideitatem ſuam reuertitur.
Mollificat 7 mundificat 7 liquefacit om
nia corpora. deinde ſubtrahit ſe ab eis ꝑ
fuſionem. ſicut ſal per lauationem. deniqꝫ
ſal 7 vitrum due ſunt res in quibus eſt to
tum ſecretum artis Nec lapis poſſet fieri
ſine eis precipue ſine ſale.

R Item Ex libro de naturis rex. Vitꝛ dicitur eſſe de partibus Mercurij. neſcio qua de cauſa: niſi quia ĩcipit tincturam ⁊ colorem ⁊ ipm̃ etiã ferrum ſoluit. omniaq; corpora diſſoluit ⁊ diff luere facit. ſicut ãt aq̃ de naẗa frigida igne caleſit. et poſt q̃ refrigidatur frigidiſſima fit ſic ⁊ cinis de quo fit vitrum cum ſiccus ſit ſi humectaẗ per liquefactionem poſtea deſiccatus ſic ciſſimus erit. S Plinius li. xxxvj. In genere vitri ⁊ obſiana numerãtur ad ſimilitudinem lapidis quem obſidius in ethiopia inuenit. Eſt autem coloris niger rimi ⁊ tranſlucidi aliquando viſu crasſio re ⁊ in ſpeculiſ parietum pro imagine vm bras reddente. gẽmas ex eo faciunt multi Vidimuſq; ⁊ ſolidas imagines diui Au guſti capti craſſitudinis huius materia. que etiam pro ipſo miraculo obſianos q̃ tuor elephantes in concordie templo di cauit fit ⁊ obſianum tincture genere ad eſ caria vaſa. totum rubeus uitrum nõ tran ſlucens hematinon appellatum. Actor. Et ſic de vitri origine ⁊ natura ⁊ de opati one ipſius in alchimia. ⁊ virtute in medi cinis dicta ſufficiant.

Ca.cxl.

v Itriolum. Serapion li. aggre. cap̃. Zeg auctoritate Galieni. Vidi in mineris tres venas ex tenſas vnam ſuper aliam p lon gum ſpacium. ⁊ vena inferior erat zeg ni grum. i. vitriolum nigrum. ⁊ vocatur mar kaſita. Et ſecunda que erat ſupra eam eſt colcotar vel calcitis. ⁊ tercia que erat ſupi or eſt zeg viride. ⁊ eſt vitriolum vl' calcan tum. et hec eſt zeg nigrum conuertiẗ et fit colcotar; ⁊ colcotar fit zeg viride. i. vitrio lum. Eſt aliud vitriolum rubeum. ⁊ oĩs tres ſpecies diuerſificantur ad inuicem in ſubtilitate ⁊ groſſitudine. quoniaz groſſi' ex eo eſt zeg nigrum. ⁊ ſubtilius eſt zeg vi ride. ⁊ colcotar eſt medium inter hec duo Et virtus iſtorum omniũ eſt aduſtiua cõ burens carnem. ⁊ faciens eſcaram duraz. ⁊ eſt ſtiptica. ⁊ vitrioluz viride ⁊ colcotar diſſoluitur neq; liquefit quia coagulatio eius eſt petrificata fortis. Zeg vero viri de eſt maturatiuũ a calore ſuo naẗali ma turatione ampliori q̃ colcotar.

Operationes.

A Idem auctoritate Dyaſcoridis. Zeg aliud eſt babilonicum ⁊ aliud ciprẽ ſe. ⁊ babilonicum melius eſt durum quod cum frangitur habet interius maculas al bas B Et virtus eius eſt ſicut virtus calcitis. ⁊ comburitur ſicut ipſum. Et cypreñſe habet colorem aureum v̓lus colorem eris frangibile venenoſum. ſicut alumen. interius habens maculas ſplen didas ſimiles ſtellis. C Et me lius ex eo eſt recens mundum frangibile. Illud autem quod defertur ex babilonia eſt melius ⁊ fortius in omnibus q̃ ciprẽſe preterq̃ in medicinis oculorum Nam in hoc eſt debilius cyprenſi. ⁊ habet v̓tutem ſtipticam. D Serapion aucto ritate Dyaſcoridis. Vitriolum eſt calcan tum. habet virtutem ſtipticam ꝯſtrictiuã aduſtiuã. ⁊ qñ ſumiẗ ex eo in potu. ʒ. j. cum ydromelle expellit lũbricos ⁊ aſcarides.

E Et quando ſumitur in potu aufert nocumentum fungorum faciēs euomere ⁊ ponitur ex eius puluere in naribus ⁊ cō ſtringit ſanguinem fluentem ab eis.

F Et quando ponitur ex eo in naribꝰ diſtillato in aqua mundificat caput.

G Et puluis eius mundificat vlcera que ſunt in naribus ⁊ in auribus: et ſedat dolores auris. ⁊ occidit vermes in eis.

H Paulus cap̄. de vitriolo. Calidum eſt et ſiccum in. iiij. Bulcaſim in li. qui dicitur ſeruitor trāſlato a ſymone de ianua.

I Forma combuſtionis eſt hec. Accipe calcantum ⁊ pone ſuper teſtam nouaꝫ ⁊ teſtam pone ſuper prunas ⁊ vre. Et fit quantitas combuſtionis eius ſi fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebunt ampulle. K Et erit deſiccatiuū deſiccatōe forti; ⁊ ſi fuerit amplioris humiditatis oportet ꝙ dimittatꝛ ſuꝑ prunas quouſqꝫ mutetur color eius.

L Et qñ mutabitꝛ color eius intra ſe ⁊ vertetur ad ſimilitudinē mogre. oportet ꝙ auferas ab igne ⁊ purges. ⁊ ſunt qui ponunt ſuper prunas ⁊ exufflant deſuꝑ donec declinat ad citrinitatem. Aut ponunt ſuꝑ teſtam ⁊ ponūt ſuꝑ prunas. ⁊ miſcent donec mutatur color eius.

Ca. cxlj.

Ris. Yſidorus. Yris apō arabiam naſcitur in mari rubro coloris criſtallini ſexangulata. dicta ex
y argumento yris. Nam ſub tecto ꝑcuſſa ſole ſpecies ⁊ colores celeſtis arcus in proximo parietes ymitatur. Piniꝰ Optima yris eſt que maximos facit arcꝰ: ſimilimoſqꝫ celeſtibus.

Ca. cxlij.

Imemellazuri. Yſidorꝰ Zimemellazuri. eſt lapiſ cuius celeſtis color ē fla
z uus cum corpuſculis aureis. inde fit ⁊ noſtrum.

Operatōes.

A Uirtus eius eſt contra melancoliam paſſionem. ⁊ contra q̃rtanam. B Et ſincopim ex vaporibꝰ melancolicis.

Ca.c xliij.

Izaa. Serapion li. aggre.cap̄
3 Hageralazaa.i.zizaa.⁊ eſt lapis
qui defertur ex iamen ⁊ ex terris
ſyri.⁊ melioꝛ eſt ille q̄ defert̄ ex iamen.

Operationes.

A Et eſt lapis in quo ſunt coloꝛes multi diuerſi.vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij.⁊ nū q̄ eſt coloꝛis ſinceri. B Et non eſt viſum hominibus de iamen nec de regionibus eoꝛum ꝙ aliquis poꝛtauerit ſecum aut ponat in domo ſua hunc lapidē quin viderit in ſomnijs mirabilia. C Et cum hoc facit poꝛtātem ſe eſſe litigioſum inter homines. D Et quando ſuſpēditur ſuper infantes auget bauas eoꝛum ⁊ ſi fiat vas intus ad comedendum vel bibendum quicunq; comederit vel biberit in eo non poteſt doꝛmire. E Et quā do pulueriʒatur ⁊ aſpergitur iacinctuſ cū puluere ip̄ius melioꝛat coloꝛem eius multum. F Et eſt lapis qui eſt durioꝛ inter omnes lapides.

Ca.c xliiij.

Ignites.Yſidoꝛus.Zignites eſt
3 lapis vitrei coloꝛis.qui collo ge
ſtatus contra noctilopam valet.
Sanguinem ac mentis alienationem depellit.⁊ ſi ad incendium ignis tenet̄ flammas eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario ſuo.

Et hec de Lapidibus precioſis ad preſens dicta ſufficiant.

Tractatus de Urinis.

De Urinis.

Quoniam medicus eſt
artifex ſenſitiuus.⁊ ꝑ
ſigna ĩ egritudinum
cauſas deueniat.opꝰ
eſt vt maxime aduer
tat in medicando ad
ꝓ̀ncipalia ſignoꝝ̃ ge
nera.que q̃tuoꝛ a me
dicis appellari conſueuerunt.vt colligiẗ
in ſumma Galieni in tegni. Quoꝝ p̄mu
ſumitur a tumoꝛibus.Scõm a doloribuſ
Tercium ab oꝑationibus.Quartũ a ſuꝑ
fluitatibus; Uez quia ſigna ſumpta a ſu
perfluitatibus obijciunẗ magis ſenſibuſ
noſtris.magiſq ſenſitiua dicunẗ Et cum
inter om̄ia vrina obtineat principatũ de
creui tractare de vrinis.ex dictis autoꝝ̃
medicum:totis viribus congregare Nõ
vt aliquid noui me factuꝝ exiſtimem:Sz
vt amoꝛem dñoꝝ ſcolariũ.quoꝝ filius ſũ
geram voluntati.Indigẽt em̃ ſubtili cog
nitione circa vrinarum ſpecies.Cum ma
xime vt referunt decipiuntur in ꝑtibꝰ eoꝝ
Tria enim cum melius potero adducam
Primo regulas quaſdam.quas habz me
dicus tanq̃ pro ſuppoſitione.anteq̃ ali
quod iudicium faciat de vrinis;Secũdo
reglãs ſumptas a coloꝛibus.Tertio regu
las ſumptas a contentis. Quantum er
go ad primum dimiſſo quid nominis vri
ne quod tangitur ab Egidio carmine pri
mo.deſcendam ad principale.Primo no
tandum quod ab vrina varia ſumunẗ ſig
na.Primo a coloꝛe.Secũdo a ſubſtantia
Tercio a contentis.que varias diſpoſitõ
nes habent iudicare:Coloꝛ enim arguit
ſuper complexionem.ſcz calidi ⁊ frigidi:
cum cauſetur a qualitatibus actiuis.ſcili
cet a caliditate ⁊ frigiditate Subſtantia
vero ſignificat ſupꝛa humoꝛes cum cauſe
tur a qualitatibus paſſiuis ſcilicet humi
ditate ⁊ ſiccitate.licz per accidens poſſit
coloꝛ cauſari a paſſiuis:vt ex permixtõne
rei humide.⁊ ſanguinis cũ vrina. Contẽ
tum autem ſuper diſpoſitionem mẽbroꝝ.
Ex quo ſequitur immediate ſolutõ ad du
bitationem eoꝛum qui dicunt q̄ vrina nõ
arguit niſi ſuper diſpoſitõnem nutritiuo
rum alias interioꝛum. quod eſt falſum.vt
patet ex dictis: Nam ex contento poteſt
cognoſcere medicus ſuper diſpoſitionez
caliditatis.Iuxta illud. Granula reuma
tice.Secundo ſuper ſtomacho.vt colligi
tur ab Auicenna ſecunda tercij de ſignis
ſumptis ab vꝛina ſuper aptam ſtomacho
⁊ alijs diſpoſitõnibus:vt melius clarebit
inferius. Quibus ſtãtibus ponuntur ſex
regule. Pr̃ia regula ſumpta ab Auicẽ
na ſecunda pꝛimi:Et ab yſaac.Pꝛimo añ
quam medicus de vrinis aduertat ſeu iu
dicium faciat de vrina.debet facere poni
eam in vaſe vitreo dyaphano.rotundo.
habente foꝛmam veſice quale dicitur eſſe
vrinale.vt melioꝛ fiat ſequeſtratio conten
toꝛum.Tale enim vas eſt pꝛopoꝛcionatũ
ſiue ſimili loco naturali vrine;Ut colligi
tur ab Yſaac tercio de vrinis: Coꝛrelari
um.Ignari medici ſunt qui exiſtimãt po
ſſe iudicare de vrina contenta in cyatho.
⁊ ĩ alijs vaſis ſimilibus;Cum nõ poſſint
cognoſcere ſimilitudinem. vnitatez.⁊ di
uulſiones ypoſtaſis. Equalitatez ⁊ ineq̃
litatez eiuſdem cum talis ſitus impediat
cõpletam ſequeſtrationem. Secunda
r̃gula ſumpta ab Yſaac.Pꝛimo de vrinis
Et ab Auicenna ſecunda primi: Urina
ſtans in vaſe predicto non debz aſpici in
aere radioſo;necq in aere obſcuro nimis:
ſed in loco apto oppoſito aeri radioſo pro
batur primo. Quia radij venientes ad
vas impediunt perfectam viſionem cum
ſint cauſa diſgregatõnis ſpirituum deſer
uientium potentie viſiue.Et ſic nõ pote
ris habere iudicium de contentis paruu
lis in fundo exiſtentibus. Item ex radijſ
penetrantibus in vrinali variatur ſitus ⁊
locus contentoꝛum que contenta aliquan
do ſunt nimis ſubtilia ⁊ leuia.aliquãdo
nimis terreſtria;q̄ aliquando ſunt ĩ parte
media.aliquando in parte inferioꝛi.vt in
fra patebit de contentis.Secunda pars
regule patet;Nam ſi aſpiceret in loco ob

ſcuro neqꝫ poſſet haberi iudicium ſolidū
⁊ firmum de colore perfectum.neqꝫ de cō
tento neqꝫ de ſubſtantia ergo vera. Ter
cia pars patet quia inſpiciendo ipām in
aere oppoſito aeri radioſo non ſequitur
deceptio.ſed poteſt haberi iudicium de
colore ſubſtantia ⁊ contentis. Et iſta eſt
cauſa quare practicantes applicant veſtē
ſub vriali ⁊ maxime quoniam ſicut de ra
tōne albedinis eſt diſgregare viſum ⁊ ſpi
ritus. Ita de ratione nigredinis et fuſce
dinis eſt congregare.⁊ ſic melius aſpiciū
tur partes mixte ſubſtantie vrine. Corre
larium. Medicus aſpiciens vrinam debꝫ
poſt primam aſpectionem mouere ipām
paulatim vt melius diſcernantur conten
ta. Correlarium ſecundum. Decipiūtur
medici volentes habere iudicium bonuꝫ
de vrina videntes a longe Non enim po
ſſunt habere iudicium bonum.neqꝫ de co
lore ⁊ con.⁊ ſub.propter diſtātiam enim
diſgregantur ſpiritus.⁊ iſti tales vt pluri
mum male iudicant. Et dato ꝙ aliquale
iudicium poſſet de colore haberi.non ta
men poteſt ſic haberi de contentis. Qui
bus medicus melius diſcernit diſpoſitio
nem lapſus. Patet correlarium ex verbis
Auicenne ſecunda primi. Quanto enim
tibi plus approximes.tāto ſpiſſitudo au
getur.⁊ quanto plus elongas tanto clari
tas augmentatur. Correlarium tercium
Errant medici aſpicientes vrinam ad lu
men candele propter predicta. Tercia
regula ſumpta ab Auicenna ſecūda pmi
Medicus volens certum iudicium habe
re debet colligi eam facere in mane cele
brata digeſtione. Talis enim arguit ſup
diſpoſitionē lapſus.tum ratione coloris.
tum ſubſtantie.tum contentorum. ꝙ quā
to vrina longiori tempore ſeruatur ab in
tra tanto maiori actione caloris fit maior
ſequeſtratio partium.⁊ maior depuratio
Et ſic verificatur dictum Auicenne ſecū
da primi Et fit prima vrina que in mane
colligitur: Correlarium primum: Igna
ri ſunt illi.qui vt doctores videātur alijs

volunt habere vrinam de hora in horam
cum in nulla tali medicus poſſit habere
completum iudicium. Correlarium ſecū
dum: Ignari ſunt illi ex quo in tam par
uo tēpore non ſit poſſibile fieri ſequeſtra
tionem debitam ⁊ deputatā. Et hoc non
habet in dolore renali ⁊ retentōe lapidū
Et vbi retentio vrine eſt difficilis. Et eſt
cauſa plurimorum nocumentorum. In q̄
caſu medicus debet habere vnam vrinaꝫ
quociens voluerit mictam.vt cognoſcat
materiam an purgetur per vias vrine:et
quanta.⁊ ex hoc verificatur dictum pra
cticantium. ꝙ quāto in paſſionibus renū
⁊ veſice vrina fuerit groſſior ⁊ turbulenti
or tanto melior. Quarta regula: Ante
quam medicus iudicium faciet debet eaꝫ
in mediate aſpicere cum fuerit micta.de
inde bene cooperiatur cum panno ne al
teretur ab aere exteriori. Poſt horam iteꝝ
aſpiciet.⁊ tunc erit facta depuratio ⁊ reſi
dentia partium de quibus medicus po
teſt habere cognitionem. Poſt enim tale
tempus debilitatur et calor.ſignificatio
mutatur. Color variatur ⁊ ypoſtaſis. Et
colligitur ab Auicenna ſecūda primi do
ctrina tercia.capitulo primo. Et ſubdit.
Ego autem dico ꝙ nec poſt horam. Pria
autem pars deducitur ſic. Quia aliqua
vrina mingitur turbida:deinde clareſcit
Aliqua clara deinde turbida fit: Prima
enim melior. Secunda vero ſignificat ab
ſolute expulſiuam virtutem fortiorē licet
ſecunda cum in febre putrida apparet in
dicet ſalutem propinquam. Cum in pꝛīo
tempore turbida fit poſt eius mictum.qꝛ
ſignificat ſubtilitatem ⁊ facilitatem coru
vt patet ab yſaac.pꝛīo febrium. Aliqua
vero mingitur turbida ⁊ manet turbida
⁊ iſta eſt deterior vt plurimum.ſignificat
enim vt plurimum corruptionem ⁊ ebuli
tionem humorum:vt patet ꝑ Galienum
Et de criſi: Et notanter dicit vt plurimu:
quia in paſſione renum ⁊ ylios ſeu inteſti
norum non ſignificat hoc.ſed magis pur
gare materiam per vias vrine. Correlari

De Urinis.

um primum. de vrina a longe de late me dicus poteſt habere iudicium eſtimatiuū tantum. ⁊ non ſcientificum. vt patebit in ferius. Alteratur enim primo ex aere; Se cundo ex parte longitudinis temporis. Tercio ex motu. Et notanter dicitur eſti matiuum iudicium. ⁊ non completum. q2 ex iſta tali medicus poteſt ꝯgnoſcere mul ta. vt declarabitur infra. quare. ⁊c̄. Corre larium ſecundum. vt dicitur de predicta pariformiter eſt dicendum de vrina redu cta ad ignem vel aquam calidā quia non poteſt habere perfectam cognitionem. ex quo reſoluantur partes ſubtiles; Etiam eo ꝙ variatur color ⁊ ſubſtantia.

Quinta Regula; Antequam medicus iudicium faciat de vrina debet ꝯſiderare etatem egrotantis Aliter non eſt poſſibi le ipſum habere firmum iudicium de vri na Nam alia debet eſſe vrina infantis na turaliter; Alia pueri; Alia iuuenis. Alia ſenis. Alia decrepiti. vt patet per Auicē nam ſecunda primi capitulo nono. Uri na infantis debet eſſe alba lactea. Patet quia ſuperfluitates vrine proporcionanē nutrimento. Cum autem puer nutriatur lacte. ſequitur ꝙ vrina debet eſſe alba ⁊ la ctea. Urine puerorum debent eſſe ſpiſſio res. ⁊ non ita albe; patet quia calidum na turale ſuffocatur ab humido multo; In iuuene debet eſſe citrina ⁊ ſubtilis. ⁊ ſicut de ratione flegmatis eſt ingroſſare ⁊ deal bare. ita de ratōne caliditatis eſt tingere ⁊ ſubtiliare. Cum ergo in iuuentute calor ſit fortior ⁊ magis igneus. ſequitur vrinā debere apparere ſubtilem ⁊ citrinam; Item quia iuuētus aſſimilatur igni ergo ſequitur vrinam eſſe talem; In ſene aūt vrine debent eſſe albe ⁊ ſubtiles. quia di minutus eſt calor naturalis. et ſuffocatur a multis ſuperfluitatibus ratōne indige ſtionis. ad quarum multiplicationem ſe quitur opilatio. ⁊ ita ſubtilitas. Et in de crepito erunt vrine magis tenues et ma gis albe ratōne dicta. Ex quibus ſequitē Ignota etate medicus nō poteſt habere iudicium firmum. ⁊ noticiam certam.

Declaratur exemplariter. Ponam⁹ ꝙ me dico offeratur vrīa iuuenis alba ⁊ ſpiſſa que ſit talis mediante lapſu ſtomachi ad frigiditatem. non dubium eſt. Quia non bīta etate medic⁹ iudicabit illā vrinā eſſe pueri ⁊ naturalem talem; Et ita iſte non habebit iudicium de lapſo ſtōachi ergo oportebit medicum aduertere ad etatem Correlarium primum. Licet concluſio ſit vera contingit tamen in ſenibus fieri vri nas groſſiores ⁊ ſpiſſiores valde. pat3 ra tione multiplicatōnis flegmatis. Cū hoc viderit medicus deb3 pronoſticare gene rationem lapidū in renibus ⁊ veſice. pluſ in veſica. Correlarium ſecundum ium ptum ab yſaac pmo de vrinis ſicut opor tet medicum volentem cognoſcere vrinā ⁊ perfecte conſiderare etatem Ita oport3 eum aduertere ad complexione3. quia cō plexiones ꝓporcionantur etatibus ⁊ ecō uerſo. In colerico debet eſſe vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmatico pallida ⁊ ſpiſſa. In melancolico glauca ⁊ tenuis. In ſan guineo rubea ⁊ mediocris; Correlarium tercium. Cautius eſt medico dubitāte de etate cuius etatis ſit anteꝗ̄ iudicium faci at de vrina. ꝗ̄ dicere vtrum iſte ſit infans vel puer. ⁊c̄; Pt3 q2 ex hac ſermone poſſet increpari. quia non ꝯgnoſcat vrinam pu eri ⁊ infantis. quia huius etatis poteſt re ferre ad etatem puericie infancie iuuentu ti. Sexta regula; Et eſt concluſio de mente Auicenne. Medicus debet certifi cari de regimine egrotantis circa res nō naturales anteꝗ̄ iudicium faciet de vrīa aliter nō poteſt iudicare bene; Declaratē Nam ſecundum diuerſitates medicine aſſumpte. diuerſificatur vrina. patet qa ſi quis aſſumpſerit crocū aut caſſiam eiuſ tingitur vrina ad citrinitatem. vt patet ꝑ Auicennam ſecunda primi. capitlo pri mo. Non ſic q in cibo rem tingentē aſſum pſit ſicut crocum ⁊ caſſia3. patet ex eo. q2 crocus ratione caliditatis eſt aperitiuus ⁊ per conſequens habet rapi ad vias vri ne. ⁊ ita tingit vrinam ſecundum colore3. Item ſi quis aſſumpſerit olera q̄ tingunt

ad viriditatem. vt patet per Auicennam loco preallegato. Ita etiam dicendum ē de vino. quod mutat vrinam ſecundum colorē. Cauſa deducitur quia ſuperfluitates proporcionantur nutrimento de q̄ ſuperfluunt. Certificetur ergo medicus ſi ſibi obijcitur vrina. quali dieta fuerit vſus antequam dieta fuit. Conſideretur cibus a medico ex parte quantitatis. et ex parte qualitatis que preceſſit emiſſionē vrine. De ratione enim cibi groſſi ꝛ viſcoſi vrina diſcoloratur. Ex parte vero quantitatis. quia multitudo cibi vrinam diſcocolorat: patet quia ſuffocatur calor naturalis. Correlarium primum. Sicut de ratiōe multitudinis cibi eſt diſcolorare vrinam. Ita de ratione famis ꝛ ieiuni ī principio eſt colorare vrinam: Certificetur ergo an preceſſit ieiunium vel nō. Patet q̄ꝛ in principio ieiunij fortificatꝛ calor ꝛ ideo coloratur vrina. In fine autem ꝛ in proceſſu minuitur calor. ideo diſcoloratꝛ. Quare dicitur notanter in principio. hoc totū colligitur ab Auicenna in p̄mo de vrinis Urina neq; ſit illius qui aq̄ nō bibit. neq; cibum comedit Et notanter aquam. quia arabes ex lege non bibunt vinum. Correlarium ſecundum. Certificetur iterum: Utrum preceſſit exercitium: aut ira. aut timor. aut vigilia antequam iudicium faciat. Hec enim tingunt vrinam ad citrinitatem ꝛ rubedinem Et patet quia ad exercitium laborioſum ſequitur ebulitō ſanguinis: ergo tinctura. in timore trahitꝛ calor ad intra ꝛ fortificatur ꝛ vnitur. Et per cōſequens tingitur vrina. Iſtud correlariū eſt Auicenne loco preallegato. Neq; ſit qui ſe exerceat motibus ꝛ diſpoſitionibus que ſunt extra curſum nature. que colorē mutant ſicut ieiunium. vigilie. labor. Timor aut ira. Correlarium tercium. Aduertat medicus vtrum balneū p̄ceſſerat aut vomitus. aut euacuatio. p̄iter vnctio facta circa dorſum: balneatō facta in aq̄ ſulphurea aut marina colorat vrinā. q̄ꝛ alterantur renes ad caliditatem. Balnea ī aq̄ dulci vrinam diſcolorant. et ſimiliter vomitus laborioſus. aut euacuatō tingit Unctio etiam cum rebus calidis circa renes eſt cauſa tincture. vt patet loco preallegato. Correlarium quartum. Aduertat medicus. vtrum preceſſerit coitus. de ratōne cuius erit inſpiſſare ꝛ impinguare vt ita loquar: Aut aſſumptō medicine reſpicientis humorem determinatum: vt ſupra. Aſſumptō reubarbari ex hoc vel conſimili tingitur vrina. Iſtud correlarium patet ab Auicēna capitulo preallegato Et coitus vrinam valde impinguat. Et vomitus ꝛ euacuatio. Hoc idem tangit Egidius in hijs metris. Etas natura ſexus labor ꝛ ira dieta: Cura fames motus lauacrum cibus vnctio potus. Debēt certa ratōne notari. Si cupis vrine iudex cōſultus haberi.

Poſitis Regulis generalibus. q̄s habet preſupponere medicus antequam aliquod iudicium faciat de vrina. Nunc dicendum eſt de Reguliſ ſumptis a coloribus vrinaꝝ. Primo notandum. q̄ quia color cauſatur a qualitatibus actiuis: Hinc eſt q̄ ex hoc medici arguunt ſuper complexionem calidam ꝛ frigidam. Et hoc primo. Color bonus cū ſubſtantia bona. arguit complexionē bonam. ꝛ ſupra fortitudinem virtutis Cum ſubſtantia mala ſupra debilitatem virtutis. Color autem malus arguit ſupra debilitatem virtutis ꝛ malam complexionē vt inferius declarabitur. Exemplū primi Si mingeretur color rubeus cum ſubſtancia multum tenui: ex hoc habetis arguere debilitatem v̄tutis maxime in corpe ſanguineo. Exemplū ſecundi. ſi eēt ecōuerſo.

Notandum ſecundo. q̄ licet genera colorum ſint tantum duo. ſcilicet albedo et nigredo: Ut colligitur ſecunda p̄mi capitulo primo Tamen non ſolus medicus ex hijs iudicat ſuper diſpoſitōne vrine. ſed ex hijs coloribus intermedijs. qui dicunt eſſe plures: vt quorum aliqui ſubdiuiduntur poſtea in alijs coloribus. vt iſti. Citrinus. Subcitrinus. Ruffus Subruffus.

Rubeus Subrubeus Rubicundus Sub
rubicundus In opos. Kyanos: Uiridis:
Liuidus. Niger. Nigerrim⁹. Albus. La
cteus. Glaucus. Karopus. Pallid⁹: Sub
pallidus. Sciēdum ꝙ citrinus ⁊ ſubcitri
nus iſte due ſignant mediatam digeſtio
nem. Ruffus ſubruffus, iſte due vrine ſig
nant perfectam digeſtionem. Rube⁹ ſub
rubeus. Rubicundus Subrubicundus:
Iſte quatuor vrine ſignāt exceſſum dige
ſtionis: In opos: Kyanos. Iſte due vrie
ſignant aduſtionem. Uiridis Liuidus.
Iſte due vrine ſignant ſuperaduſtionem
Niger Nigerrim⁹. Iſte due vrine ſignāt
mortificationem. Albus Lacteus. Glau
cus. Karopus. Iſte quatuor vrine ſignifi
cant indigeſtōnem: Pallidus Subpalli
dus Iſte due ſignant principium digeſti
onis: De illis inferius latius patebit. ⁊c.

Tertio notandum. ꝙ licet plures ſint
colores. quatuor tamen principales dicū
tur. quorum vnus eſt albus. Secūdus ni
ger. Tercius citrinus. Quartus rubeus.
qui poſtea diuiduntur. Albus autem co
lor arguit ſuper frigidam ⁊ humidam cō
plexionem. ⁊ ita ſuper complexionez fleg
maticam. Niger ſuper frigidam ⁊ ſiccaz
complexionem. ⁊ ita ſuper complexionez
melancolicam. Rubeus ſuper complexio
nem calidam ⁊ humidam Et ita ſup com
plexionem ſanguineam. Citrinus ſup cō
plexionem calidam ⁊ ſiccam. ⁊ ita ſup cō
plexionem colericam. Et iſta omnia pate
bunt clarius cum ponuntur regule.

Quarto notandum. ꝙ aliqui imaginā
tur ſufficientiam colorum hoc modo. qa
color cauſatur in vrina aut calore natura
li. qui eſt auctor digeſtōnis. Et quia dige
ſtio conſideratur quinqꝫ modis. Primiti
ue Iniciatiue Perfectiue Exceſſiue ⁊ Cor
ruptiue. Et iſtos quinqꝫ modos multipli
cant per humores. Et ſic reſultant colores
numero viginti hoc modo ſignificantes
Aut priuationem digeſtōnis ſicut niger
in melancolico in quantum cauſetur a fri
giditate ſuffocante calorem naturalem.
Liuidus in flegmaticis, quia hoc ſignifi
cat maximam diminutionem caloris. Al
bus in colerico. Subcitrinus ī ſanguīeo.
Colores ſignificantes principium dige
ſtionis ſunt Glaucus in melancolico. Ka
ropus in flegmatico: ⁊ eſt ſimilis lane ca
melorum: Et dicitꝰ a karos quod eſt gau
dium poſt factum: Subpallidus in cole
rico. ac rubeus in ſanguineo. Colores ſig
nificantes perfectam digeſtionē ſunt ſub
citrinus in melancolico. Subpallidus in
flegmatico. Citrinus in colerico. Subru
ffus in ſanguineo. Colores ſignificantes
exceſſum digeſtionis ſunt Subrubeus in
melācolico. Rubeus in flegmatico. Sub
rubicundus in colerico. Et rubicundus
in ſanguineo. Colores ſignificantes cor
ruptionem digeſtionis. Uiridis in melā
colico. Kyanos in colerico. Niger in ſan
guineo: prout cauſatur ab aduſtiōe a ſan
guine. Ex quo ſequitur ꝙ color niger ar
guit ſuper priuationem digeſtionis: et ſu
per corruptam digeſtionem. Quid autez
debemus intelligere per terminos iſtorū
patebit inferius.

De colore Nigro.

p Oſitis notabilibus ex quibus
apparent ſpecies coloris ī ge
nerali: ⁊ ſufficiētia eorum. nūc
determinandum erit de ipſis
in ſpeciali. Et incipiaz a colo
re nigro: cum deterior ſit ceteris cōmuni
ter ⁊ affirmat maiorem timorem:

Primo Notandum. ꝙ color niger in
vrina cauſatur tribus modis. Aut per vi
am aduſtionis. aut mortificationis. Aut
admixtione rei nigre. Et differunt. quia
vrina nigra cauſata per mortificationem
eſt obſcura ⁊ tenebroſa quod nō apparet
ſenſibiliter in aliis. Differunt autem vri
na cauſata per viam aduſtionis. ab ea q̄
cauſatur per admixtiōnem rei nigre. quia
in vna apparent partes difformes. quia
vna groſſior altera. in primo vero non.

Secundo Notandum. ꝙ color niger nihil aliud eſt ꝙ̄ lux incorporea ī corpore tenebroſo vmbroſo: vt patet per philoſophum. Nam ſic accidit color niger. in nubibus quia radij ſolares non poſſunt penetrare corpus vmbroſum. ſed eius reuerberationes retinent in ſuperficie. et inducitur nigredo. Ita a pari debemus ſpeculari de actōne caloris naturalis ī maſſam humeralem.

Tercio Notandum. ꝙ color niger eſt multiplex: vt patet ꝑ Auicennam ſecūda primi caplo proprio. Nam colorē nigꝛ quandoqꝫ procedit color fuſcus. aliquando color viridis. aliquando color citrinꝰ ꝙ verificatur. Nam vrīa nigra quādoqꝫ cauſatur a frigiditate ſuffocante calorē naturalem. vt tactum eſt Aliquando a caliditate ſuffocante per viam inflāmationis vrine nigre. Primo eſt admixta citrinitas ⁊ precedit vrina nigra. Secūdo eſt admixta viredo ſimilis colori lapidis indici quem precedit vrina nigra indigeſtionem aut fuſcedo. Ex quibus ſequuntur Regule quindecim.

Prima Regula. Urina nigra in quātitate multa cum ypoſteſi nigra in die creticο ſuperueniēs in febre acuta cum odore acuto ſedimine ſubtili ſignificat dolorem capitis permixtionem rationis. et ex conſequēte fluxum narium in die cretico. quia ſignificat ebulitōnē humorum ſubtilium: qui faciliter eleuantur ad caput et inducunt accidentia p̄dcā.

Secunda Regula Urina nigra cum odore magno inflāmatōnem ſignificat. ī membris ſpiritualibus. ⁊ in febre acuta aliquando mortem. Nam odor magnus in vrina inſequitur motionem fortem caliditatis: vt Auicenna loco preallegato. ad quem inſequit̄ inflāmatio

Tercia Regula: Urina nigra quam precedit citrinitas aut admixta citrinitati ſcat ytericiam citrinam. Patet. qꝛ ſignificat opilatōnem factam in ciſtim fell'. aut in vijs intermedijs. propter quaꝫ color non poteſt tranſire ad inteſtina. regurgitat ergo ad vias vrīe ⁊ ꝑ ꝯſequens accidit talis vrina. vt ptꝫ ꝑ Aui. ſcōa pmi.

Quarta Regula. Urina nigra quam precedit fuſcedo aut que ſit illi admixta. ſignificat ytericiam nigram aut ſpleneticam quia ſcat opilatōnem in regiōe ſplenis propter quem humores melancolici nigri non poſſunt tranſire ad proprium receptaculum regurgitant ad vias vrine Et ita ꝓuenit ſimilis vrina.

Quinta Regula. Urina nigra quam preceſſit viridis vrina aut declinans ad uiriditatem ſignificat extinctōnem caloris naturalis. ⁊ per conſequens ſignificat mortem: quia ſcat habundantiam frigiditatis ſuffocantis ip̄m calorē:

Sexta Regula Urīa nigra guttatim micta ⁊ pauca cum priuatōne odoris ſignificat mortem. quia ſcat naturam ſuparam a morbo qui non perficit aliquā pugnam contra ip̄am: Patet per Auicennaꝫ. in loco preallegato. Correlarium: Quanto vrina faciliter mingitur tanto melior. quia ſcat fortitudinem virtutiſ expulſiue ⁊ virtutem aīalem bene ſe hr̄e.

Septima Regula: Urina nigra in muliere. cum humore feculento in fundo reſidente ſcat actualem fluxum menſtruorum: Patet quia ipſa propter feculētiam que fundum petit. urina ſuperius alleuiatur. ⁊ inferius inſpiſſatur. Cauſa autē propter quam denigratur. hec eſt: Sanguis eñ menſtruoſus admiſcetur cum vrina. ⁊ ita denigratur vrina: Sanguis autem exiens venas immediate denigratur. patet viſui quando extrahitur a venis. ⁊c̄.

Octaua Regl'a: Urina nigra pauca ⁊ fetida in febre ſignificat mortem in die crecico. Patet: Quia ex magnitudine ſignificatur mortificatio ex paucitate ꝯſumptio humidi ſubſtātifici. ex fetore ſignificatur ſuper corruptionem humorum. Ut patet de morbis peſtiferis: Urina nigra ſpiſſa cum colore nigro in principio morbi cum alijs ſignis bonis perdurans vſqꝫ ad ſeptimum diem cum cōiuncta ypoſtaſi ſalutem ſignificat ratione caliditatis

De Vrinis.

aduenientis. Correlarium. Quanto vri
na fuerit maior tanto melior. Pauca tāto
deterior propter ratōnes adductas. Et
nigrior tanto peior:

Nona Regula ab auctoritate Auicē
ne ſumpta. Vrina nigra in multa quanti
tate cui non eſt viredo apparens in febre
quartana. ⁊ doloribus dorſi ⁊ matricis ē
ſignum ſalutis. Patet: quia ſignificat ma
teriam que faciebat febrem euacuari per
vias vrine ⁊ per v̊tutem fortem ſupra ip
ſum ergo ſignum ſalutis. Correlarium
bonum in practica cum medicus viderit
vrinam denigrare in febre quartana. de
bet prenoſticare ſalutem ⁊ fe. eſſe in decli
natōe: quia ſignum eſt q̄ materia incepit
euacuare per vias vrīe:

Decima Regula. Vrina nigra olea
ginoſa non ratōne renum aut veſice ſigni
ficat mortem propinquam ⁊ ſpaſmum ex
ſiccitate: Patet. Quia talis vrina ſignifi
cat conſumptōnem humidi ſubſtantifici
⁊ partium membralium: Et dicitur notā
ter vicio non exiſtente in renibus aut veſi
ca. quia tunc ſignificat caliditatem renū:
Et hoc colligitur ex ſententia Ypo. p̄mo
pronoſticorum. Cauendum ne veſice vi
cio capiatis vt quod ſuum eſt alienum di
iudicetis: quia in calculoſis ⁊ in pacienti
bus circa renes. tales vrine turbide. ⁊ ob
ſcure conſueuerunt apparere. Correlari
um bonum eſt q̄ anteq̄ medicus iudiciū
faciat de vrina certificat. vtrum paciatur
in renibus. Aut ſit conſuetus facere tales
vrinas.

Vndecima Regula: Vrina nigra ⁊
groſſa ⁊ poſtea conuertitur ad albedinē
⁊ tenuitatem. ſignificat caſum vltime di
geſtionis. Patet: quia ſignificat priuatō
nem caloris naturalis non potentis colo
rare vrinam. vt patet per Auicennā ſecū
da primi. caplo p̄allegato:

Duodecima Regula. Vrina nigra
cum ypoſtaſi in medio que dicitur eneor
mia ab egidio. notabilē ſignificat ſurdi
tatem ⁊ inſtantiam vigiliarum ⁊ fluxum
ſanguinis narium ex parte dextra ſtante
fortitudine virtutis. patʒ: quia ſignificat
vapores calidos ſubtiles eleuari ſurſum:
ergo. ⁊ cetera. Patet etiam ab yſaac p̄mo
de vrinis.

Tredecima Regl̄a: Vrina nigra mul
ta apparens in die cretico ad cuius euacu
ationem ſubleuatur virtus eſt ſignū. patʒ
ſignificat enim materiam euacuari faciē
tem febrem. Et dicitur multa duob⁹ mo
dis. Aut quia mingitur ſepe ⁊ paꝝ. aut q̄
raro ⁊ multum.

Decimaquarta Regl̄a. Vrina nigra
⁊ ſpiſſa in qua fuerit ſedimen rotundum.
cum tenſione ypocundriorum. Aut ſtāte
ſudore. aut apoſtemate in aliqua parte ē
ſignum mortis. patet quia ſignificat vlti
mam aduſtionem. ergo patet: per auicen
nam ſecunda quarti capitulo preallega
to. Vrina nigra velut rubigo ferri in lēto
febre ſtrangulatōem fcat.

Decimaquinta Regula Vrine nigre
apparentes in febribus cum ſudore capi
tis aut colli aut dorſi eſt ſignuʒ malum q̄
eger tendit ad mortem. patet: quia ſigni
ficat aduſtionem in membris ſup̄ioribus
ergo ſignificat malum. Patet per Yſaac
primo de vrinis. Et Auicenna ſecūda q̄r
ti de ſignis vrine nigre. Correlarium:
Sudor ferens circa collum vel caput nō
eſt bonus: vt plurimū licet in mulieribus
magis ſaluus ſit.

De Vrina liuida.

ſ Vpra dictum eſt de nigra vrina
que eſt deterior ceteris poſt ip̄aʒ
ponitur liuida. Jdeo ſecūdo p̄n
cipaliter declarandum.

Primo notandum q̄ per liuiditatem
habemus intelligere quandam plumbei
tatem: que ſimilatur veſtigio terreo Et ta
lis vt plurimum capitur a mortificatōne
Correlarium Cum medicus viderit vri
nam ſitem colori plūbi dʒ iudicare. vt pa
tebit ex regulis.

Secundo notandū eſt ſicut dcm̄ ē de
vrīa nig̃. q̄ cauſat trib⁹ modis. ita dicēdū
ē de vrīa lida q̄ cāt p viā mortificatōis. ā

per viam adiectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipſa natura. Signa autem ad cognoſcendum ſunt Nam quādo cau ſatur a mortificatōe apparet ſimpliciter liuida. Quando autem ab aduſtione ap paret ſubnigra. vt eam preceſſerit vrina viridis. Quoniam ab admixtione groſſi or et ſpiſſior in vna parte q̄ in alia.

Tercio Notādum. Urina liuida aut eſt liuida ſecundum totum aut ſecundum partem. Si abſolute deterior eſt prima q̄ ſecunda. Nam vrīa ex toto liuida ſem per cauſatur ex mortificatione. Urina au tem liuida ſecundum partem non. ergo prima eſt deterior. Urina autem liuida ꝑ totum cauſatur tribus modis. Aut a mor tificatōne humorum. aut epatis mortifi catione. aut mortificatōne vtriuſq̄ʒ ſimul A mortificatione humorum quando fue rint relicti ab operatōne nature. A morti ficatione epatis quando fuerit infrigida tum vltima infrigidatōe. Et ſignum ad cognoſcendum quando a mortificatōne vtriuſq̄ʒ aut vnius tātum eſt. quia ſi a mor tificatōne vnius tantum facit reſidentiā et ſpiſſior apparet in vna parte q̄ in alia. Si autem a mortificatōne vtriuſq̄ʒ. neq̄ʒ fit ſequeſtratio. neq̄ʒ r̄ſidentia. vt dictum eſt. Iſta autem ſumunt̄ ab Yſaac p̄mo de vrinis.

Quarto notandum. vt colligitur ab Yſaac cum quacunq̄ʒ ſuperfluitate noſtri corporis ſemper egreditur aliquid de vri li. videlicet aliquid de calore et ſpū Aliter non contingeret vrinam attenuari et ſpi ſſari. poſtq̄ extra micta eſſet niſi aliquid de calore et ſpiritu cum vrina egrederetur Quando autem iſte calor et ſpus obfuſcā tur redditur vrina liuida. quare ex hijs ſe quuntur alique regule.

Prima Regula. Urina liuida ꝑ totū in qualibet egritudine eſt ſignum ꝓpinq̄ mortis. Patet quia talis vrina ſignificat mortificatōem ſpirituum. aut epatis aut humoris et maxime ſanguis. q̄ meret̄ dici p̄mus hūor. mō ſtāte mortificatōe alicui⁹ iſtorum ſequit̄ mors. Aſſumptum ꝓbat̄. Liuiditas enī ꝑ totum ſignificat vltimaʒ infrigidatōnem. et ꝑ conſequens mortifi cationem ergo. &c. Confirmatur auctori tate principis Auicenne ſecunda quarti de ſignis ſumptis ab vrina liuida.

Secunda Regula. Urina liuida ali qualiter ſubnigra quaʒ preceſſit vrina vi ridis eſt ſignum mortis. Patet. quia ſ̄cat vltimam aduſtionem membrorum ad q̄ ſequitur mors Colligitur ab yſaac primo de vrinis. Correlarium. Urina liuida q̄ preceſſit vrina cuiuſcunq̄ʒ conditōnis eſt multum mala. Patet. quia abſolute ſ̄cat mortificationem caloris naturalis et ſpi rituum.

Tercia Regula. Urina in qua fuerit circulus coloris plumbei aut liuidi ī par te ſuꝑficiali declarat epylentiam. Iſta re gula ſic probatur Nam talis vrina mani feſtat ebulitōnem et corruptōnem in ſpiri tibus membrorum animatoꝝ. ꝓpter opi latōnem ad quam ſequitur epylentia mo do talis ebulitō eſt cauſa liuiditatis vrīe ergo regula vera. Hic ſermo colligit̄ ab Auicenna ſecunda tercij capittulo ꝓprio Ab yſaac primo de vrinis Correlarium Sequente epylentia in fieri aut ī facto eē talis vrina ſic apparens eſt mala. quia ſig nificat malam diſpoſitōnem ꝯfirmatam in cerebro. ad quam ſecuta eſt ebulitio in ſpiritibus ergo. &c.

Quarta Regula. Urina ſecundum ꝑ tem liuida ſtante tumefactōe vētris mag nam. demonſtrat ydropiſim. ꝓbatur. nā ydropiſis ſiue aſcites ſiue tympanites. vt plurimum cauſantur a frigiditate exce ſſiua epatis ad quam ſequitur ſuffocatio caloris et ſpirituum. Ad ſuffocatōnem āt ſequitur inductio liuiditatis. Et notāter dicitur ſecundum ꝑtem. quia ſi apparet liuida ꝑ totum eſſʒ ſignum mortis. vt col ligitur ab Auicenna tercij caplo proprio Correla. Medic⁹ vidēs in ydropiſi vrinā liuidā dʒ p̄noſticare ipāʒ difficilē q̄ ad cu rā. ptʒ q2 ſ̄t malā diſpōeʒ ſri. et hu. ꝯfirma tam. et obfuſcatōeʒ caloris et ſpūtuū. g̃. &c.

Quinta regula. Contingens eſt vrinã
liuidam apparere in ſinocha fe.ꝛc̄; proba
tur Nam in fine ſinocha fiat ſanguĩe pec
cante ratione quantitatis vel qualitatis.
ſtat talem ſanguinem nõ poſſe digeri ab
ipſa materia propter malam qualitatem
7 multam quãtitatem ſanguinis. Aut de
relictus a regimĩe nature putreſcit ad pu
trefactõnem. ſanguinis autem ſequit̃ in
flatio ſpirituum. 7 diminutio caloris que
dicitur cauſa eſſe liuiditatis vrine vt col
ligitur ab Auicenna prima quarti.

Sexta regula. Vrina liuida ſecũdum
partem ſuperficialem; aut mediam cum
granulis minutis ſe iunctis 7 ſepatis ſig
nificat ĩ membris ſpiritualibus; aut pleu
reſim aut peripleumoniam. quia talis vri
na obumbratõnem coloris in infante cir
ca pectus. Talis aũt obumbratio non po
teſt fieri niſi ſtante compreſſione circa pe
ctus. Que compreſſio requirit apoſtema
ergo. 7 cetera. Et iſta condictõ ſumit̃ ab
Auicenna quarto capittulo de pleureſi.
Et ab yſaac primo de vrinis. Notanter
dicitur cum granulis ſepatis; quia granu
la vnita arguunt ſupra diſpoſitõem epa
tis 7 renum. Correlarium primum. Ex
vrĩa nõ poteſt medicus tam diſtincte ꝯg
noſcere pleureſim aut peripleumoniam.
Patet quia eſt ſignum cõmune ſed aliјs
ſignis que ponuntur a medicis puta a do
lore circa coſtas: pulſa ſerino: tuſſi q̃ ſunt
ſigna pleureſis. Correlarium ſecundum.
Data ſibi vrina cum talibuſ granulis nõ
habitis aliјs ſignis; debꝫ p̃noſticari apo
ſtema pectoris non limitando; neqꝫ pleu
reſis neqꝫ peripleumonia ne decipiãtur
Correlarium tercium. Vrina liuida per
ſeuerans apparens in peripleumõia aut
pleureſi. eſt ſignum mortale 7 peſſimum.
patꝫ quia ſignificat ꝙ continue ſignifica
tio intenditur ipſorum ſpirituũ 7 caloris:

Septima Regula. Vrina liuida ſecũ
dum partem pauca oleaginoſa ſignificat
liquefactionem humiditatis; modo ſtan
te aliquo iſtorum eſt peſſimum; ergo regu
la vera. Colligit̃ ab Yſaac p̃mo febrium.
Correlarium; Omnis vrina mala ex par
te coloris redditur deterior ex parte quã
titatis pauce. Vt patet per predicta.

Octaua Regula. Vrina liuida pau
ca frequenter micta demonſtrat ſtrangui
riam. Patet quia demonſtrat opilatõem
ſiue conſtrictõnem colli veſice. per quam
non poteſt expelli vrina vna vice tantum
Multiplicatur ergo ex parte numeri. Ad
hanc ergo multiplicatõnem ſequitur ſtrã
guiria ergo. ꝛc̄.

Nona Regula. Vrina liuida ſecun
dum partem apparens ĩ emitriteo mag
no aut paruo eſt multum periculoſa. Pa
tet quia ſignificat aduſtionem 7 ebulitio
nem eſſe factam in membris ſpiritualibꝰ
7 in corde ergo. 7 cetera. Notanter di
citur in emitriteo magno. quia triplex po
nitur eſſe emitriteus quidam paruus qui
dam minor quidam maximus. Emitrite
us paruꝰ eſt compoſitus ex cottidiana cõ
tinua et terciana interpolata. Maior
eſt compoſitus ex quartana continua et
continua interpolata. Maximus eſt com
poſitus ex terciana interpolata; 7 quarta
na continua. Emitriteus primus eſt de
genere acutoꝝ. Terciꝰ ẽ de gñe cronicoꝝ.

Decima Regula; Vrina liuida ſecũ
dum partem contingens ex ruptura vene
non eſt periculoſa. vt predicta probãtur.
Primo quia ex fractura vene poteſt vrina
liuida apparere; Patet quia quando pri
mum ſanguis ex vena effunditur tam pri
mo putreſcit 7 ebulit que ebulitio 7 putre
factio facit ad liuiditatem vrĩe. ergo: ꝛc̄.
ꝙ autem non ſit periculoſa patet quia ad
conſolidationem vene ſequitur remotio
liuiditatis. Correlarium; Medicus
in fluxu ſanguinis non debet prenoſtica
re perniciosum ex vrina liuida viſa neqꝫ
talem vrinam conſequi debilitatem vir
tutis extremam.

Vndecima Regula. Vrĩa liuida ap
parens in ptiſi eſt ſignum propinqui mor
tis aucto. principis ca. ꝓpo de ptiſi. Item
ratione. quia talis vrina liuida mãifeſtat

vltimam conſumptionē caloris ⁊ vltima
tam reſolutionem humiditatis cordis er
go ſignum cite mortis eſt. Duodeci
ma Regula. Contingens eſt vt plurimū
in doloribus arteticis vrinam liuidā ap
parere: Probatur quia propter vehemē
tiam doloris debilitatur virtus ad cuius
debilitatem ſequitur in loco dolor. et infi
ciūtur ſpiritus ⁊ calor qui poſtea ſunt cau
ſa liuiditatis vrine. Correlarium. Omīs
dolor fortis ſufficit ad inducendā vrinā
liuidam. patet quia ad dolorem quēlibet
debilitatur virtus ⁊ inficiuntur ſpiritus.
ergo. ⁊c. Tredecima regula. Urina li
uida in qua apparēt fruſtra reſoluta ſig
nificat ſupra dolorem arteticum. Patet
quia artetica cauſatur vt plurimū ex ma
teria humorali fluente ad articulū ergo.
Correlarium Contingens eſt vt plurimū
ex fluxu catarri fieri vrinam liuidam ap
parere. Et ex retentione menſtruorum
Probatur quia vaporibus eleuatis a ma
trice inficiuntur ſpiritus: ⁊ obfuſcantur
quibus obfuſcatis ſequit̄ liuiditas in vri
na. patet auctoritate principis Auicēne
tercia tercij. capitulo proprio. Correlari
um. Urina liuida apparens in muliere
prenoſticatur retentio menſtruorū et opi
lationum. Decimaquarta regl'a. Uri
na liuida apparens in febre ethica eſt ſig
num mortis. patet quia ſignificat vltima
tam aduſtionem ⁊ r̄ſolutionem membro
rum ⁊ humiditatis eius. ⁊ ebulitionem ī
ſpiritibus ad que ſequitur mors immedi
ate: Decimaquinta regula. Urina li
uida in tremore cordis arguit ipſum īcu
rabilem. quia ſignificat vltimam ebuliti
onem in ſpiritibus cordis ergo. ⁊c.

Decimaſexta Regula. Urina liuida
ī freneſi eſt ſignū mortis. pꝫ quia ex ſe ſig
nificat alterum iſtoꝝ. aut materiā habere
raptum ad cerebrum aut extinctionē ca
loris naturalis ergo regula vera. ⁊c.

De Urina viridi.

Eſtat videre de vrīa viridi p⁹ꝙ
viſum eſt de vrina liuida que eſt
tercia in ordine: Pro quo notandū: ꝙ vri
na viridis cauſatur aut ꝑ viā mortificati
onis ſequentem ad infrigidationem ſpi
rituum: Aut ꝑ viam magne aduſtionis ſi
ue inflāmationis. Siue ergo fiat primo
ſiue ſecundo eſt ſignum malum. Colligit̄
id ex Auicenna. ſecunda primi. capitulo
ſecundo. Secuudo notādum. ꝙ vrine vi
ridis differunt ex parte coloris. quia que
dā eſt viridis ſimilis phiſticoꝝ. aut ex eo
ꝙ ſunt virides ſecuudū totum. Aut ſcōm
partem. Differunt ex parte coloris Quia
aliqua eſt viridis ſimilis erugini eris.
Aliqua ſimilis ſucco porri. Aliq̄ autē vi
ridis colori yreos: Aliqua ſimilis colori
lapidis qui diuerſificantur ex parte maio
ris infrigidatōis aut incendij. Tercio no
tandum. ꝙ tales vrine virides ſignificāt
magis male aut minus male. ſecūdum ꝙ
vrina preceſſit min⁹ mala aut magis ma
la: Si preceſſit vrina liuida aut nigra pe
ſſima iudicatur. Si autem preceſſerit vri
na citrina aut palliaris. aut minus mala.
Quia ex hoc arguit̄ maior aut minor mor
tificatio: maius aut minus incendiū quo
rum alterum ſemper vrīa viridis ſignifi
cat. Quibus ſtantibus ſequūtur octo r̄gu
le: Prima Regula. Urina viridis per
totum in febre acuta eſt ſignū mortis: q̄a
ſignificat vltimatam incendium in ſpiri
tibus aut mortificationem caloris natu
ralis: Ad quoꝝ quodlibet ſequit̄ ꝑnicies
Iſta concluſio eſt de mente yſaac in p̄mo
de vrinis. Secunda regula. Urina vi
ridis in pueris aut infantibus ſignificat
ſpaſmum. quia ſignificat ſuꝑhabundan
tiam humoris frigidi ꝑ totū ꝑiter ⁊ in ner
uis ⁊ ita ſpaſmum. Iſta colligitur ab aui
cenna loco preallegato: Tercia regu
la. Urina ſimilis colori phiſticoꝝ ſignifi
cat mortificatōem corꝑis naturalis. quia
ſignificat frigiditatem exceſſiuam. vt pa
tet per Auicennam loco preallegato.

Quarta Regula: Urina viridis ſimi
lis ſucco porri eſt ſignum peſſimum. quia
ſ̄cat vltimū incendiū in mēbris ſpūalib⁹.
ergo dcā v̄a: Et auicēna p̄allegato loco.

Quinta regula. Urina ſimilis erugi
ni eris. eſt in ceteris deterior patet: Quia
ſignificat vehementem tocius deperditi
onem ⁊ ſine ſpe. que ſi fuerit facta poſt ex
ercitium ſcat ſpaſmum propter rationez
adductam in ſecunda concluſione.

Sexta regula. Urina ſimilis colori
yreos quam preceſſit vrina viridis ſcat
vehementem infrigidatōem ſuffocantez
calorem naturalem ⁊ per conſequens ma
lum ſignum. Septima regula. Urīa
viridis ſtante dolori ⁊ anguſtia in ſtoma
cho ſine aliq̄ ypoſteſi. ſignificat venenuz
in potu fuiſſe hauſtum: ⁊ per conſequens
mortem. patet quia cum venenum parti
cipet colori viridi ⁊ nō patiatur a colore
ſequitur ꝙ vrinam poteſt tingere; Uel ali
ter cum venenum inimicatur cordi et mē
bris ſpiritualibus: ex ſe inimicatur cordi
⁊ ſpiritibus. Et cū dicam mortiferum eē
Hoc aſſumpto inducitur mortificatio q̄
immediate cauſa eſt viriditatis vrine Et
dicitur notanter ſine ypoſtaſi quia ſi cum
tali vrina apparet ypoſtaſis eſſet ſpes vi
te quia ſcaret potentiam virtutis contra
naturam. Octaua regula. Urina vi
ridis cum viridi circulo ī freneſi eſt ſignū
deſperatiſſimuz: patet per rationes ante
adductas.

De Urina alba.

P Oſtꝙ̄ dictum eſt de vrina ſig
nificantibus mortificationez.
Nunc dicendum eſt de vrina
ſignificante priuatōnem ⁊ de
bilitatem digeſtionis. Et pri
mo de vrina alba que ex multis cauſis ve
nit in manus medicorum. Primo no
tandum. ꝙ albedo cauſatur dupliciter.
Uno modo pro quadam dyaphoneitate
⁊ tranſlucentia. ſic eſt albedo aque aut vi
tri. Alia eſt albedo que cōtrariatur nigre
dini. que dicit̄ color diſgregatiuus viſus
⁊ de hac ſecunda eſt ad propoſitum. Ad
uertendo tamen: ꝙ talis albedo oritur in
vrinis altera quattuor cauſaꝝ. vel reduci
bili: Primo a defectu caloris naturalis.
Secundo a reſolutione humorum. Tertō
a diſſolutione virtutis. Quarto ab opila
tione in ſenibus. A defectu caloris dupli
citer: Aut ab eius defectu in toto vt in ſe
nibus in quibus apparent vrine tales al
be. Aut a diminutōne eius in parte. vt ex
debilitate caloris epatis. q̄ debilitas cau
ſatur aut ab acuitate egritudinis: vt ī fre
neſi. Aut propter longitudinez egritudi
nis. vt in quartana in quibus accidit vri
na alba. Prouenit etiam huiuſmodi vri
na aut ex parte cibi aut nimie qualitatis.
aut quantitatis aut vtriuſq;. Aut ex mali
cia ſubſtancie. Exemplum primi. vt appa
ret in crapulatis. Exemplum ſecundi Ut
ex comeſtione lactuce. Exemplum tercij.
vt ex comeſtione carnium vaccinarum.
Modo in hijs omnibus apparent vrine
albe. Secundo accidit vrina alba a reſo
lutione virtutis que etiam reſoluitur aut
in toto aut in parte. que reſolutio fit ſtan
te genere egritudinis. Aut mala diſpoſi
tione in declinante membro. vt in epate.
vt apparet in dubeleth. Tercio cauſatur
albedo in vrina a diſſolutione humoris
fleḡtis vitrei. quod cum fuerit diſſolutuz
cauſat vrinam albam. Quarto cauſatur
albedo in vrina ab opilatione. que cū de
albatiōibus pluribus modis Aut ꝓpter
lapidem contentum in renibus. aut in ve
ſica. aut propter habundantiam humoꝝ
circa vias vrine. Aut propter eorum viſ
coſitatem. aut groſſiciē: aut ꝓpter vtrūq;
Iſta colliguntur ab yſaac primo de vrīs.
caplō de alba vrina. Secundo notandū.
ꝙ albedo vrine eſt multiplex. Quedā glu
tinoſa vel muſcilaginoſa: quedam vnctu
oſa. quedam ſanioſa ſimilis albedīe fun
gi. quedam ſpermatica ſimilis ſpermati.
quedam plumbea que indicant ſuper di
uerſas diſpoſitiones. ꝓpter diuerſas cau
ſas. Ex his ſequunt̄ octo regule. Pri
ma Regula. Urina alba ſplendida tenu
is ſignificat opilationem maxime ſpleniſ
Probatur Quia talis vrina demonſtrat

habundantiam humoris melãcolici qui dicitur frigide ⁊ ſicce complexionis. mõ de ratione frigiditatis eſt dealbare. quia albedo eſt filia frigiditatis. vt patet ꝑ galienum integni. De ratione autem ſiccitatis eſt attenuare. Modo ſuꝑ habundantiam humorum melãcolici ſequitur opilatio ⁊ maxime in ſplene qui dicitur reſeruaculum melancolie ergo regula ⁊ cõcluſio vera patet conſequentia. Et añcedẽs eſt principis Auicenna ſecunda primi cap. de vrina alba. Correlarium primũ. Ex vrina tali medicus debet iudicare diſcolorationem faciei. ſomnolentiam. pigritiam in toto patet. quia iſta conſequuntur opilationem. Correlarium ſecundũ: Ex tali vrina medicus debꝫ arguere ſuꝑ grauitatem dolorem in parte ſiniſtra. Correlarium tercium. Sicut ex vrina tincta medicus arguit abſolute dominiũ caliditatis. Ita ex vrina alba dñium frigiditatis vt patet ex p̃cedẽtibus. Secũda reg'a Urina alba cum circulo plumbeo in ſuperiori demonſtrat opilationem in cerebro ⁊ epylentiam. Iſta ꝯcluſio ꝓbatur. Nam ex albedine arguit̃ ſuffocatõ caloris ⁊ dominiũ frigidoꝝ humoꝝ. Et ex circulo plũbeo materias eſſe in capite. et maxĩe groſſam flegmaticam vel melancolicã q̃ ſunt cauſe opilationis. Opilatõem aũt ſequit̃ epilentia ergo cõcluſio vera cõſequentia tenet. Et añcedens eſt dñi yſaac. ꝑmo de vrinis. Et notanter dr̃ in ꝑte ſuꝑiori exñs quia tunc arguit diſpoſitiõem membroꝝ ſuꝑioꝝ: Tercia reg'a. Urina alba muſcilaginoſa demonſtrat habũdantiã hũorum groſſoꝝ ⁊ crudoꝝ. ꝓbat̃ quia muſcilaginoſa vrina nõ fit niſi ex tranſitu materie groſſe ad vias vrine. que materia non tranſiret niſi habũdaret intm̃ ergo vrina muſcilaginoſa demonſtrat habundãtiaꝫ humoꝝ groſſoꝝ patet ꝯſeq̃ẽs ⁊ añcedẽs eſt auicenne lo. ꝑallegato Confirmat̃ ſic qꝛ muſcilago inſequit̃ ẽfficiẽ ſicut tenuis ſubtilitatẽ q̃re. ꝛc. Quarta reg'a. Urina alba ſemi liuida ſanioſa ſimilis color fungi ꝑcat vlceratiõnẽ in renibus ⁊ ĩ vijs vrine. ꝓbatur ꝑmo auctoritate Auicẽne ſcda primi de vrina alba. ꝓbat̃ etiam rõe tali. Talis vrina ratione albedinis arguit multitudinem flegmatis in toto. ⁊ per conſequens in vijs vrine ratione liuiditatis ſuꝑ aduſtionem humoꝝ. Ut patuit ſuperius de vrina liuida. Humores aũt aduſti ſunt cauſa mordicatõis ⁊ acuitatis: Acuitas autẽ facit ſequi vlcerationem ergo rõe ſaniei arguit vlceratõem. ⁊ ꝑ cõſequens in vijs vrine apud renes vt p̃dcm̃ eſt ergo regula vera. Correlarium ꝑmũ. Omnis vrina ſanioſa demonſtrat aut rupturam epatis aut vlceratõeꝫ in vijs vrine. patet quia aliter non p̃t fieri ſanies in vrina: Correlarium ſecundũ. Multociẽs errant medici in ꝯgnoſcendo ſaniẽ diſtinctam ab ypoſtaſi. Hoc patꝫ. Nã multociens errant medici ꝑpter ſimilitudineꝫ figure eius ⁊ ypoſtaſis ex ꝑte albedinis leuitatis deſcenſus ad inferiorẽ regionem. Quo ſtante fit peſſimus error in iudicando quare. ꝛc: Notandũ q͛ drã eſt inter ſaniem ⁊ ypoſtaſim. quia ſanies ex fetore ſꝑ eſt. Secunda drã exñte ſanie vt quemadmodum ypoſtaſis nõ apparet ſanies ſub figura piramidali. vt in ypoſtaſi. Ex quo ſequit̃ q͛ bonũ eſt medico ſemper vrinam agitare anteq͛ iudiciũ faciet. Quinta regula: Urina alba tenuis aliqualiter liuida ſine ſanie. vt eſt color fũgi ſignificat lapidem in renibus vel in veſica. Iſta cõcluſio ꝓbatur auctoritate Auicenne loco ꝑalligato: Et ab yſaac primo de vrinis ꝓbatur autem ſic. Nam talis vrina ratõne albedinis ſignificat dominium humorum frigidorum crudorum in toto. Et ratione liuiditatis caliditatem ſuperfluam in renibus ⁊ in vijs. Modo exiſtente dominio humorum groſſorum. ⁊ caliditas ſuperflua tunc ſunt ſufficientes ad generationem lapidis ergo talis vrina ĩducat lapidem vt predictum eſt Correlarium Medicus debet ex arenulis certificari in quo loco fuit lapis retentus probatur. Nam ſi apparuerent arenule albe ſignũ eſt q͛ lapis eſt in veſica: Si arenule rubee

ſignum eſt ꝙ eſt in renibus. Secundo ex
loco leſo. vtrum fuerit dolor circa pectinē
intenſior aut in parte poſteriori. ſi primū
arguit̄ lapis in veſica. ſi ſcōm ī renibus.
Sexta Regula. Urina alba ſpiſſa ⁊ vn
ctuoſa ſi per totum ſignificat ethicā. Pro
betur Nam talis vrina ſignificat diſſolu
tionem humiditatum partium mēbrorū
cum quo coniūgitur ethica tercia ſpeciei
confirmata. ergo talis vrina demonſtrat
ethicam. Patet conſequentia ⁊ antecedēſ
colligitur per Auicennā. ſecūda primi ca
pitulo p̄allegato. quare concluſio reddit̄
vera. Et dicit̄ notanter ꝑ totum. quia vri
na vnctuoſa ſecundū ꝑtem ſuperficialem
tantum ſ͡cat caliditatem magnaꝫ in reni
bus. Correlarium Urina vnctuoſa in om
ni diſpoſitione egritudinali eſt mala. q̄a
abſolute ſignificat lapidis liquefactionē
⁊ diſſolutionem.
Septima Regula. Urina alba poſt ci
trinam aut tincta non a cauſa primitiua
in horis pluribus febrium. ſ͡cat ꝙ febris
ꝑmutatur in quartanam. Probat̄. Nam
talis demonſtrat dominiū humoꝝ melan
colicorum. ⁊ reſolutionem humoꝝ calido
rum. ⁊ cum hoc opilatōnem que ſunt cau
ſe quartane. ergo concluſio vera Et notā
ter dicitur non a cauſa primitiua puta et
nimia cōmeſtione vel potu aque frigide
talem ꝑmutationem ſignificante. Hec āt
patent ex ſecunda primi Auicenne. ⁊ yſa
ac primo de vrinis.
Octaua Regl'a. Urina alba plumbea
ſ͡m partē ſine aliqua ypoſtaſi. ſ͡cat morteꝫ
propinquam. Probat̄ quia talis vrina ra
tiōe plūbeitatis ⁊ albedinis ſ͡t mortifica
tionē caloris inati. q̄ ſtante ſequit̄ mors. ḡ
ꝯcluſio vera. Correlariū. Urīa alba q̄ntū
cunqꝫ fuerit ꝯiūcta plumbeitate ſiue liui
ditate eſt valde mala igit̄. ⁊c̄.

De vrina Rubea.

Notandū ꝙ vrina rubea vt pluri
mū atteſtat̄ egritudini calide. q̄a
ex materia colerica rubea ꝓueni
ente ſi fuerit liuoſa. ſi vō nō ſanguīee ma
terie atteſtat̄. Cū q̄n accidit ī egritudine
frigida. ⁊ hoc multis de cauſis. Prīo rōe
doloris fortiſ. de cui⁹ rōe eſt acuere colerā
rubeā ⁊ inflāmare. q̄re ſequit̄ vrīa tāta ru
bore ſicut ī colica frigida Colligit̄ ab aui
cenna ſexta tercij. ca. ꝓpo. Ex q̄ ſequit̄ cor
relarie ꝙ vrīa rubea ſtāte dolore an̄q̄ pre
ceſſit dolor fortiſ nō neceſſario iudicat de
flebotomia. Cōtra nōnullos q̄ ſtatim vi
ſa vrīa rubea ḡſſa iudicāt de flebotomia.
Scōo ſtāte opilatōne a materia fleḡtica
multa inter kiſtim fell' ⁊ inteſtina. colera
eīm q̄ ſolebat ire ad īteſtina regurgitat ad
renes ꝓpter materiā fleḡticā. ⁊ ita tingit̄
⁊ colerat̄ vrīa colore rubeo. vt in ictericia
ꝯtigit. Colligit̄ ab aui. ſexta tercij ca. ꝓpo.
Tercio accidit vrina rubea ex epatis lap
ſu ad frigidum. quia debilitat̄ v̇tus epa
tis ſequeſtratiua. quare non poterit fieri
ſequeſtratio debita aquoſitatis a ſangui
neo: Ex quorum permixtione colorat̄ vri
na colore rubeo ſicut in ydropiſi. vbi ac
cidit vrina ſimilis loture carnium: Quar
to accidit vrina rubea propter conſtricti
onem factam a flegmate opilante quare
putrefit maior pars flegmatis ⁊ putrefa
cta reducitur ad colorem extraneam. ⁊ ita
ad tincturam. Correlarium. Judiciū de
flebotomia non eſt faciendum in ydropi
ſi. quia vrina fit multum tincta. quia hoc
facto magis alteretur epar ⁊ debilitatur:
Ulterius verificatur. Quoniam vrina ru
bea poteſt apparere in egritudine frigida
Item Notandum. ꝙ vrinarum oleagi
noſarum. quedaꝫ eſt tota oleaginoſa. que
dam inferius tantum. prima deterior eſt
ceteris. vt patet in Ptiſi confirmata et in
ethica. Ex iſtis colligunt̄ alique regule.
Prima Regula Urina rubea eſt me
lior in febribus acutis q̄ aquoſa et ſanior
quia illa ſignificat priuationem pingue
virtutis contra materiam. prima aūt nō.
Confirmatur auctoritate Auicenne ſecū
da primi. capitulo de coloribus. Correla
rium. Quātū maior ſanguīea rubea tāto
ſaluior. Patet ex intentione eiuſdem.
Secunda Regula. Urina ꝑſeuerās
rubea in egritudinibus renum. ſignificat
apoſtema calidum. Patꝫ quia cum perſe

uerat ſignificat malam diſpoſitionem cõ
firmatam in loco. ⁊ deriuationem melan
colicam materierum ad locum. vt in ſecũ
da primi capitulo de coloribus.

Tercia Regula. Urina rubea perſe
uerans in egritudinibus acutis nullaꝫ fa
ciens reſidentiam. ſignificat perditioneꝫ
egri. aut apoſtema predictum. ſecundum
patꝫ quia ex hoc arguitur morbus valde
fortis. ⁊ virtus debilis. Patet auctoritate
loco preallegato.

Quarta Regula. Urina rubea ſtan
te dolore capitis deſipientiam ſignificat
Patet aucto. ⁊ rõnibus ſupius adductis.

Quinta Regula. Urina rubea gro
ſſa turbida. ſignificat apoſtema in epate,
aut eius debilitatem. Patet ex ſufficienti
diuiſione cauſaꝝ turbulẽtie in vrina.

Sexta Regula. Urina oleaginoſa
multipliciter. ſignificat naturam cretica
re per vias vrine; ⁊ euacuationem materi
erum. Et hoc ſi ſequitur requies egrotan
tis. ſi vero non ſequitur eſſet ſignũ mortis
vt vult Auicenna ſecunda primi.

Septima Regula Urina oleagino
ſa pauca fetida. ſignificat mortem Patet
quia mediante fetoris ſignificat ebulitio
nem ⁊ corruptionem humorum mediãte
paucitatis debilitatem virtutis mediãte
oleaginoſitatis diſſolutõnem partiũ qui
bus ſtantibus ſequitur mors. Confirmať
auctoritate Auicenne loco pallegato.

Octaua Regula. Urina oleagioſa
in egritudinibus acutis per totum appa
rens in die quarta egrum. ſignificat mori
turum in ſeptima; Patet quia talis ſigni
ficat criſim in ſeptima ⁊ nõ ad bonũ cum
virtus ſit debilis ⁊ morbꝰ fortis. g̃. ⁊c̃.

Nona Regľa. Uris oleagioſa pau
ca in q̃ fuerit aliq̃d ſiľe loture carnis r̃cen
tis eſt ſignũ peſſimũ. Patꝫ qꝛ ſcat vltimaꝫ
debilitatẽ v̄tutis naturalis quã ſequiť vri
na talis apparens in colica ydropiſi. ſcat
mortem propinquam. vt vult Auicenna
quarta ⁊ ſexta tercij caplo proprio.

Decima Regula. Urina leuiter ole
aginoſa ſm ptẽ ſupficialẽ ſt ptẽ renũ. ptꝫ
auc. aui. ij. pmi. de ſignis ſũptis ab vrina.

e Xpedito de coloribus pncipa
libus. quibus maxime prenoſti
catur medicus in q̃bus virtuali
ter alij includunť. Sequiť de ſe
cundo intento. videlicet de con
tentis q̃ ſunt fere numero. xvij. quoꝝ pmũ
eſt de Circulo. Secundũ de ſpuma Terci
um de ſanguie. Quartũ de arenulis. Qui
tum de ſpermate. Sextũ de ampulla. Se
ptimũ de granulis. Octauũ de nubecula
Nonũ de pilis. Decimũ de ſquamis. Un
decimũ de furfureis reſolutionibus. Du
odecimũ de athomis. Tredecimũ de reſo
lutionibus cinericijs. Decimũq̃rtũ de ſa
nie. Decimũq̃ntũ de ſedimine. Decimũſe
xtum de humore crudo in vrina. Decimũ
ſeptimũ de cautelis in vrina.

De Circulo in vrina.

e T primo notandũ de circulo Cir
culus q̃nq̃ꝫ apparet in regiõe ſu
periori; Q̃nq̃ꝫ in regione media.
licet rariſſime. Primus ãt maxie ſcat ſup
diſpoſitõem capitis. Secũdus ſup diſpo
ſitionem mẽbroꝝ ſpiritualiũ vt plurimũ.
Secũdo diſtinguo qꝛ q̃nq̃ꝫ apparet circu
lus ꝯpletus. q̃nq̃ꝫ incõpletus. q̃nq̃ꝫ g̃ſſus.
q̃nq̃ꝫ ſubtilis. q̃nq̃ꝫ vnius coloris. q̃nq̃ꝫ al
terius. Iſtis ſic poſitis ponunť iſte regľe
de circulo ab yſaac ptim ab Auicẽna. par
tim a Galieno ⁊ Theopholo.

Prima Regula Circulus ſpiſſus gro
ſſus in ſubſtãtia r̃miſſus a q̃cunq̃ꝫ colore
ſcat poſteriorẽ ptem capitis eſſe leſam ex
fleg̃te vitreo. Iſta regula pſuadeť. nã cir
culus abſolute ſcat materiã i capite frigi
dam melancolicã. ⁊ tñ poſterior ps ſit fri
gidior ⁊ in brũtibus ſimbolũ facilior erit
trãſitus. Scḋa Regľa. Circulꝰ ſpiſſus
in ſb̃a purpureꝰ i colore ſt ptẽ interiorẽ ca
pitis eẽ leſã ex materia ſanguiea. pbať ſic
nã color purpureꝰ atteſtať magis ſangui
ni q̃ꝫ alteri hũori. ⁊ cũ ps añrior ſit magis
plẽa venis ⁊ arterijs q̃ꝫ aliq̃ alia ꝓpter re
the mirabile ibi exiſtens ſequitur taleꝫ cir
culum magis ſcare ſm ptẽ anteriorem ca
pitis eſſe leſam ex materia ſanguinea.

De Vrinis.

Tercia Regula. Circulus tenuis ĩ ſubſtantia pallidus ĩ colore ad ſimilitudineȝ coloris plumbi ſignificat ſiniſtram partẽ capitis eſſe leſam ex humore melancolico Probatur quia cum humores melãcolici maxime ſunt ſimiles in colore plumbeo ꝓpter frigiditatem. ⁊ ſic ſplẽ dicitur eſſe receptaculum humoris melancolici. quod membroꝝ directo aſpectu aſpicit partem ſiniſtram ſequitꝰ faciliter euaporatio.

Quarta Regula. Circulus tenuis in ſubſtantia in colore citrinus vel rubeꝰ ſignificat malam complexionem in parte dextra ⁊ pariter dolorem quia cum epar ⁊ ciſtis fellis collocant̃ in ꝑte dextra quare ſacilis fit euaporatio ad illam parteȝ ſecundum ꝙ volunt medici ⁊ maxime Auicenna de ſignis ſode ꝑ ꝯmẽtatorẽ ꝓma tercij.

Quinta Regula: Circulus plumbeus groſſus in ſubſtantia ſignificat epylentiam. aut apoplexiam. Patet quia talis circulus ſignificat multã materiã ĩ cerebro: ⁊ in ventriculis: ⁊ ꝑ ꝯñs opilatõnem. aut magnã aut ꝑuã ſm ꝙ circulus eſt magis vel minꝰ gſſus ita epilẽtia vel apoplexia.

Sexta Regula. Circulus in acuta egritudine. liuidus cerebꝝ ledi ſcat. Patet q2 ſicut vrĩa liuida ſcat fluxũ materie ad caput ſm totũ in egritudine acuta. Item Circulus liuidus ſcat raptũ eius ad ſuperiora ⁊ ita leſionem cerebri:

Septima Regula. Circulus ſubtilis viridis in colore in febre acuta apparens aduſtõem ⁊ futurã freneſim ſcat. Pat3 q2 talis ſcat materiã multã ſubtilẽ colericaȝ in cerebro. a q̃ cõiter accidit freneſis. Ut patet ꝓma tercij:

Octaua Regula. Circulus apparens tremulus ꝑ medicos agitatus: dolorẽ in ſpina dorſi ⁊ ꝯñs paliſim ſcat. Pat3 q2 ſt materiã multã ſubtilẽ colericã in cerebro a q̃ cõiter accidit freneſiſ Significat etiã fluxum materiei catarralis ꝑ nucham ad cuius fluxũ aut ſequit̃ dolor in ſpĩa dorſi. vel materiei retentõem. vel paliſis. ex cuius fluxu magis contingit neruis. ⁊c.

Nona Regl'a. Circulus niger ꝑcedẽte liuiditate mortificatiõem caloris ex frigiditate cerebri ſcat: patet q2 ſicut vrĩa nigᷓ ꝙ ꝑceſſit vrina liuida mortificatiõem in toto ſcat ex defectu mẽbri deteriorati et principalis puto cẽbri ita ⁊ circulꝰ niger.

Decĩa Regl'a Circulꝰ niger ſi añ ꝑceſſerit viridis in vrina mortificatiõem ⁊ aduſtionem in cõplexiõe ſt. pt3 ex dictis ſup̃.

De Spuma in vrina.

p Ro cuius ꝑtis intellectu. Notandum primo. vt habet̃ a Galieno in ꝯmento huiꝰ amphoriſmi. ſanguinolentoꝝ in ſcoa ꝑticula. Spuma aũt generat̃ a materia gſſa viſcoſa hũida In quã dũ agit calor eleuat q̃dam corpuſcl'a ex quoꝝ ꝯmixtõe generat̃ ſpuma. Aut generat̃ a caliditate forti. ſicut patet in olla ebuliente. Aut generat̃ a forti motu ⁊ percuſſione vt in equis currẽtibus apparet. Ex q̊ ſequit̃ ꝙ cauſa materialis ſpumi eſt hũiditas viſcoſa, Cauſa efficiens eſt calidit as agẽs in humiditatẽ. Quare dantur de ea iſte regule quaꝝ ꝓma eſt hec

Prima Regula. Spuma ꝯtinua gſſa ĩ ſubſtantia multa ⁊ remiſſa in colore cũ vrina gſſa apparens ſcat indigeſtõem et vẽtoſitatem. q2 talis vrina ſcat multã humiditatem ⁊ gſſam ſuffocantẽ ⁊ debilitatem calorẽ naturalẽ. ex cuius debilitate debilitatur v̓tus digeſtiua. ⁊ ꝑ viã indigeſtõis multiplicat̃ materia multa ⁊ viſcoſa. Cõfirmat̃ aucto. Auicẽne. tredecima tercij. cap̃. de ſignis apoſtematũ ſtomachi:

Secunda Regula. Spuma tenuis in ſubſtantia ⁊ ꝯtinua ꝑ oĩs ꝑtes colorata ſatis in vrina ſimili a ꝑparẽs ſcat inflãmationem in mẽbris ſpũalibus: pt3 q2 aut talis ſpuma ſit mediãte multitudĩe materiei: ſ3 hoc non. q2 tunc nõ eſſet colorata. Et vrina inflãmata. aut ſit mediante calore actionis fortis in ip̃aȝ materiã. ⁊ tũc ſcat incendiũ in mẽbris ſpũalibus: ⁊ ita patet aucto. Galieni p̃allegata. et a ſufficienti diuiſione. Et vrina ſimilis a ꝑparẽs in fe. eſt malum ſignũ. q2 ſcat inflamatõem in pulmone ⁊ in membris vicinis.

Tercia Regula. Spuma interciſa apparens nigra in colore yctericiā nigrā ex vicio hūoris melācolici ſ̄t. Ptꝫ qꝛ talis ſ̄t opilatiōem ⁊ materiā melācolicā in vijs vrine delatā ꝓpter opilatōeꝫ inter epar et ſplenē. qꝛ humor melācolicus nō potens trāſire ad ꝓprium receptaculū neceſſario regurgitat ad ꝑtes inferiores q̄re ⁊c̄. Et dr̄ notanter interciſa. qꝛ ſi eēt cōtinua ſ̄caret materiā melācolicā ⁊ aduſtā ī toto q̄re ⁊c̄ vt ptꝫ aucto. Aui. tredecia tercij de ſignis yctericie nigre.

Quarta Regula. Spuma interciſa nō continua a ꝑparēs cū granulis minutis talis ſ̄cat mēbra debilia gͣuari multitudine reumatis. ptꝫ qꝛ nō ꝯtinua ſ̄cat hūiditatē in mēbro deducto. ⁊ cū granula ſ̄cant deſcenſum reumatis. vt declarabat̄ ergo ⁊c̄.

Quinta Regula. Spuma interciſa viridis ī colore aut ſimilis tincture croci ſ̄t calefatōeꝫ epatis ⁊ aduſtōeꝫ. ptꝫ qꝛ hoc ſ̄t ſuꝑhabundantiā caloris delate ad vias vrine ⁊ habundātis in toto q̄d nō poſſit eſſe niſi ſtāte epatis caliditate cū aduſtōe ḡ regula vera. Quod ptꝫ aucto. Auicē. decima q̄rta tercij de ſignis ictericie citrine.

De ſanguīe in vrina.

Notandū. ꝙ q̄nqꝫ apparet in vrina ſanguis purus. clarꝰ. q̄nqꝫ cōmixtus. qui diſtingit̄ ex ꝑte q̄ntitatis caloris mixtoꝝ. licet ſanguis q̄nqꝫ euacuetur purus ꝑ viam criſis ex ſanguīe peccāte in q̄ntitate vt cōtingit in pluribus mingentibus omino ſepe ſanguinem purum De quo dantur iſte regule.

Prima Regula. Sanguis in vrina trūboſus vel globoſus. grauem habens odorem vel fetorem cunqꝫ dolore in pectine ſ̄t ſanguinem a veſica venire. Correlarium Urina in qua apparent gutte ſanguinis groſſi reſidentis in fundo ſ̄cat ſanguineꝫ a loco propinquo fluere. ⁊ ꝑ ꝯſequēs a veſica ergo ⁊c̄.

Secunda Regula. Urina in qua aꝑparuerit ſanguis groſſus trumboſus petens fundum ſignificat actualem fluxum menſtruorum ī muliere. ⁊ hoc nullo modo exiſtente dolore in aliqua parte. Patet. quia aut fluit a veſica ⁊ hoc non. quia ſic dolor eſſet in pectine. aut a renibus et hoc non quia ibi eſſet dolor. aut ab epate ⁊ hoc nō quia etiam ibi nō eſt dolor. aut ab aliquo alio membro a quo ſi fuerit non abſoluet̄ tale membrum aut a grauitate aut a dolore actuali exiſtente aut quod preceſſerit. Correlarium. Ex ſimili vrina ſepe decipiuntur medici iuuenes qui prenoſticāt neceſſitatem flebotomie ⁊ male. operantur enim contra caſum habitum quarta ꝑmi Caueas ne menſtruatam flebotomes. Correlarium. Non quelibet vrina rubea groſſa indicat de flebotomia.

Tercia Regula. Sanguis in vrina nō trumboſus niger in fundo minorato dolore in renibus ſignificat ipſum fluē a renibus. patet. Et dicitur notanter niger quia ſanguis exiens venas immediate denigratur. iuxta ſentenciam Galieni in cōmento iſtius amphoriſmi. Si ſanguis extra venas effunditur. patet etiam ex ſentētia trumboꝝ. quia illi ſignificant ſuper diſpoſitionem veſice. vt declarabit̄. Patet etiam ex ſitu doloris q̄d ſignum arguitur certiſſimum.

Quarta Regula. Sāguis purus ac ſi ex vulnere expelleret̄ cū dolore ſpondiliū mediaꝝ dorſi ſ̄cat ipm̄ fluere ex fractura vene chilis. Probatur quia talis ſanguis purus ſignificat fracturam vene mediau te puritatis ⁊ non alibi niſi vbi eſt dolor. Sꝫ cum dolor ſit vbi ſituat̄ illa vena chilis. ergo ⁊c̄.

Quinta Regl'a. Sanguis puriſſimus cum dolore ⁊ punctione in ypocūdrio dextro. ſ̄cat ſanguinem ab epate fluere et ꝑ conſequens dyarriam epaticam. patet ex Auicenna de fluxo epatico ſanguineo.

Sexta Regula. Non omnis vrina in qua fuit ſanguis eſt mala. patet quia quādoqꝫ accidit talis vrina per viam criſis. vt dictum eſt. ⁊ tunc ſignum eſt bonum ſi reſtringatur ſequūtur accidētia mala.

De Arenulis in vrina.

D E arenulis tales dantur Regule Prima. Arenule rubee in colore. dure in ſubſtātia ſine febris vicio cum dolore dorſi lapidem in renib⁹ confirmatum vel confirmandum ſignificāt. dummodo cum eis fuerit difficultas mingendi. Probatur auctoritate pncipiſ decimaoctaua. caplo proprio. Ratione autem probaṫ ſic. Nam tales arenule dure atteſtantur materie groſſe contente in renibus vel in veſica. non ſecundum. Ut declarabitur inferius ergo primum. Sʒ exiſtente materia flegmatica groſſa in renibus opilante ⁊ occurrēte caliditate epatis ⁊ renum generatur lapis. ergo concluſio vera. vt patet de cauſis ipi⁹ lapidis.

Secunda Regula. Arenule dure ī ſubſtantia rubee in colore apparentes cum alleuiatione renum vel lumboꝝ diſſolutionem lapidis fieri ſignificat et dolorem a lapide proceſſiſſe quod probatur auctoritate principis loco preallegato. Et Yſaac tractatu de vrinis capitulo de cauſis arenularum. Et ratōne probatur ſic. Tales arenule ſignificant aut lapidem in renibus. Et hoc non quia perſeueraret dolor ⁊ non fieret alleuiatō. vel ſignificat diſſolutionem ipſius a ſufficiēte diuiſione quod eſt verum ꝓbatur ex alleuiatōne doloris que preceſſit ante apparitionem illarum arenularum.

Tercia Regula. Arenule albe ī colore dure in ſubſtantia rſidentes in fundo dolore exñte in pectine lapidem in veſica ſignificant. quod declaratur primo auctoritate principis caplo proprio. Ratōe aūt ſic. quia tales arenule aut atteſtanṫ ſup lapidem in renibus aut veſica Non primum quia tunc eſſent rubee. Et dolor eſſʒ ī dorſo propter ſitum ⁊ colorem ipoꝝ renum. ḡ a ſufficienti diuiſione atteſtatur ſup lapidem in veſica. quod patet ex ſitu doloris in pectine ⁊ color ipſarum arenularum q̄ proporcionantur colore veſice.

Quarta Regula. Arenule albe in colore poſt quaꝝ apparitōnem remittaṫ dolor pectinis ⁊ difficultas mingēdi. Et ex his paciēs ſenciat ſubleuatōeꝫ. Tales diſſolutiones lapidis in renibus aut diſſolutōeꝫ eiuſdem in veſica. Non primū ergo ſcōm ideo eſt manifeſtū.

Quinta Regula. Arenule rubee ī colore molles in ſubſtātia apparētes cū febre ⁊ maxime in fine fe. ſcant aduſtōnem humorum. auctoritate pncipis. pma q̄rti de ſignis quartane. Ratōne ꝓbatur. q2 taleſ arenule ſcant multitudinē materiei aduſte. ergo tales ſcant aduſtōeʒ hūoris propterea tales materiā aduſtam. Ratōne ꝓbatur añcedens. quia aut tales ſcāt lapidem aut aduſtionē. Nō pmū. q2 tunc non eſſent molles vt patet p regulas pcedēteſ ergo ſcōm. vt pʒ p ſufficientē diuiſionē.

Sexta Regl'a ⁊ vltima. Arenule rubee apparentes ſine dolore ⁊ grauitate renuʒ ſcant caliditatē epatis ⁊ renū q̄d apparet quia tales arenule atteſtanṫ duobuſ principijs. pmo caliditati agenti. ſecūdo materiei flegmatice q̄ ſunt vera pncipia rnū ⁊ lapidis. q̄ ſi fuerint cū dolore ſcant lapidem. q̄ vo ſine dolore ſcant intentū regle.

Correlarium. Arenule apparentes in fine febre collerica ꝑ ſcant pmixtōnem febris colerice ad febrē q̄rtanam. Patet q2 ſcat aduſtōem materiei. vt patet ex ꝓbatione quinte pcluſionis.

De ſpermate in vrina.

D E ſpermate pmo notandū. q̄ in vga ſunt tres meatus ſpermatis vrine. ⁊ alguadi. vt patet ex anatomia virge apud oēs ſapientes. Ex q̄ contingit vnam iſtaꝝ ſuperfluitatū cum alia euacuari. Et ita ſperma cum ſupfluitate vriali. quare de ſpermate dantur hee regule.

Pria Regl'a. Sperma diuiſum ſm partes minimas incorpatum cum ſubſtātia vrinali. ſuperfluitatem vel coitum preceſſiſſe ſignificat. Probatur primo auctoritate principiſ vicesima tercij. capitulo de

ſignis coitus: Secundo ratione tali. quia
tale ſperma ita permixtum ſignificat diu
turnitatem euacuationis ſpermatis ꝑce
ſſiſſe ad quam ſecuta eſt notabilis permix
tio. ⁊ ita eſt coꝑatio vnius ſuperfluitatis
cum altera quare regula vera.

Secunda Regula. Sperma apparēs
globatum truncoſum cum vrina ſecundū
fruſtra groſſa permixtum abſtinentiā coi
tus vel nocturnam pollutionē ſignificat
Probatur ratōne: quia tale ſperma ſic ap
parens aut ſignificat coitum aut pollutō
nem nocturnam: poſt ꝙ pollutōnem rmā
ſit aliqua pars ſtimulans virtutem ad ei⁹
expulſionem. Non primum. quia tūc eſſꝫ
diuiſum ergo ſecundum ſcat: Patet ſepi
ſſime in vrinis virorum religioſorum. vel
ſignificat vt dictum eſt abſtinentiā coitus
Non in homine aſſuefactum ad coitum ſi
retineatur talis ſuꝑfluitas. neceſſario ali
qua pars eius retenta ſtimulat expulſiuā
ad eius expulſionem. Et quia non conue
nientius poteſt expelli ꝙ ꝑ vias vrīe qua
re. ⁊c̄.

Tercia Regula. Sperma apparēs fre
quenter in multis vicibus gomorreā vel
paraliſim membroꝝ genitalium ſt. Pro
batur quia autem tale ſperma ſic apparēs
ſignificat coitum preceſiſſe vel pollutōē
nocturnam vel gomorream paſſionem:
Non primū neqꝫ ſecundum. quia tunc ta
le eſſet interpolatim ⁊ interpolatis vicib⁹
appareret. ergo ſi continue vel multis vi
cibus apparet ſignificat intentum regule
Et notanter dicitur paraliſim membroꝝ
genitalium quia ſicut ꝯtingit alios lacer
tos ⁊ muſculos paralitizari pariter ⁊ iſtos
quia paraliſi inducta ſequitur relaxatio
⁊ ita euacuatio ſpermatis.

De ampullis in vrina.

n

Otandum ꝙ ampulla quantum
ad quid nominis importat ǧnu
la magna que differunt a ſpuma
ſecūdum magis ⁊ minus ⁊ a granulis q̄a
granule ſunt āpulle mediocres. Ampul
le eīm importat idē q̊d dcm̄ eſt. ſcꝫ ſpumā
ſuꝑuenientem ⁊ eleuatam. de qua dantur
iſte regule.

Prima Regula. Ampulla magna per
ſeuerans in vrina habens adherentiaꝫ ꝓ
lixitatem morbi in quo apparet ſcat. pro
batur auctoritate yſaac de vrina Ratōne
autē ſic quia talis ampulla ſcat crudita
tem ⁊ viſcoſitatem materiei peccātis. pro
pter cuius viſcoſitatem conatur ad agen
dum contra talē materiā ad quē conatum
generatur ampulla. Confirmatur vt ſi q̄s
ꝑcuſſerit grauiter aquam ex tali ꝑcuſſiōe
eleuantur ampulle. vt notat experigētia
modo ſtante materia groſſa ⁊ viſcoſa ne
ceſſario morbus ꝓlongatur.

Secunda Regula. Ampulla magna
apparens in vrina declinans ſe ad locuꝫ
ad quem vrinale applicat̄ ventoſitatē ſt.
Probatur quia ſicut de ratōne ventoſita
tis eſt moueri de loco ad locum ⁊ non ha
bere eſſe fixum. vt patet ex ſnīa oīm medi
corum: Ita de ratōne ſuperfluitatis cōſe
quentis talē vētoſitatem.

Tercia Regula. Ampulla apparēs in
vrina magna cum rugitu ⁊ grauatōe ſto
machi vomitum aut fluxum ventris pre
ceſſiſſe ſcat. ꝓbatur. Nam talis ampulla
ſcat materiam humidam flegmaticā cō
tineri in ſtomacho. vl' in inteſtinis que cō
tenta neceſſario ſtimulant v̄tutem ad ſece
ſſum fluxū ventris vel vomitum. quare cō
cluſio vera: ⁊c̄.

Quarta Regula. Ampulla magna ap
parens in vrina aut grauatōnem ſtōi do
lorem yleos. aut rnum ex humore flegma
tico ǧſſo ⁊ viſcoſo dependere ſcat. ꝓbat̄
auctoritate Auicenne caplo. ꝓo. Ratōne
autem ſic. q: talis ampulla atteſtatur ma
teriei ex qua generat̄: Sꝫ cū generat̄ ex ta
li materia flegmatica ſequit̄ intentū.

Quinta Regula. Ampulla apparēs cū
magna adherentia in circulo dolorē capi
tis a ventoſitate ſcat. aut etiā viſcoſitate
ꝓbatur. quia vt dcm̄ eſt. q: cum ꝯtentum
arguit ſuꝑ regionē ī q̄ fuerit collocatū: ſꝫ
cū circulus ꝯmixt⁹ cū āpulla colet̄ in loco
ſuꝑiori ſequit̄ ītentū. Correlariū. Ampul

la magna apparens in vrina vẽtoſitatem
atq̃ viſcoſitatem eſſe in ſtõ ꝑt ⁊ inteſtinis
eſt ſignũ diſtinctiuũ.

De Granulis ĩ vrina.

D
E granulis id eſt ampullis medi
ocribus dant̃ he regule.

Prima Regula: In quacunq̃
pte fuerĩt granula a cerebro fluere mate
riam ꝑcat Patet primo auctoritate medi
corum q̃ ponunt granula ⁊ circulũ eſſe ſig
num ſup̱ diſpoſitõem cerebri. Ratõne ſic
ꝓbatur. quia talia granula ꝑcant ſup̱ diſ
poſitionem capitis aut mediã regionem
aut ſup̱ infimam. Sꝫ nõ ſcõm neq̃ terciũ
abſolute quia tunc eſſent ampulle magne
ex eo: quia facilius eſt v̄tuti agere ſup̱ ma
teriam in media r̃gione ꝯtentã ⁊ in ĩfima
q̃ in ſup̃ma Sꝫ agente gñatõnis ãpulle
applicate poſſet ſeq̃ actõ. q̃re. ⁊c̃. ergo gra
nula ꝑcat ſup̃ deſcẽſum reumatis. Sꝫ no
tandum: q̃ iſta granula alia ⁊ alia ꝑcant.
Si fuerint in alia ⁊ alia regione. Contẽta
eñ̃ in regione ſuperiori ꝑcant diſpoſitõeꝫ
capitis. ita q̃ materia actualiter peccat ĩ
capite. Contenta in media r̃gione ꝑcant
ſup̃ deſcẽſum reumatis. ad neruos ad pe
ctus ⁊ iuncturas. licet rarius appareãt ni
ſi in ſuprema regione. Ideo medici dicũt
q̃ granula abſolute ꝑcant ſup̃ deſcenſum
reumatis ſine mõ deſcendat ad ptem illã
ſiue illam. Declarat accidentia mãifeſta.
Ex quo verificat̃ dcm̃ medicoꝝ q̃ pacien
tes catarꝝ ad om̃e genꝰ morboꝝ ſunt pati
Probat̃ q̄r ex eius fluxu inducit malaꝫ cõ
plexionẽ in loco in quẽ fluit.

De nubecula ĩ vrina.

D
E nube q̃ dr̃ nubecl'a. Notandũ
q̃ tales important q̃ndam vapo
roſam ſup̱fluitatem ⁊ obſcuram
apparentẽ in vrĩa ad modũ tele aranee vł
pulueris ſparſi ꝑ vrinã q̃ generat̃ ex actõe
caloris p̃ter naturã. de q̃ dant̃ tl'es regl'e.

Pr̃ia Regula. Nubecula liuida appa
rens in ĩferiori regiõe ad modũ pulueris
ſparſi p̃ncipiũ ethice ꝑcat. ptꝫ aucto. aui.
p̄. na q̃rti in cap̃. de ſignis ethice. Ratiõe
ſũt ſic q̄r talis nubecula ꝑcat q̃ calor p̃ter
naturã incepit agere ĩ hũiditate ⁊ eas re
ſoluere q̊d eſt principiũ ethice.

Secũda Regula. Nubeculoſa vmbro
ſa cum quadã ſpuma crocea vel viridi ſu
per calefactione epatis ⁊ multitudinẽ co
lere ꝑcat. patet expimento. quia tales vri
ne cõiter apparent in yctericia vbi eſt ſup̱
flua caliditas epatis ⁊ multitudo colẽ:

De Pilis in vrina.

N
Otandũ q̃ pili diſtinguũt̃ ex p̱te
ſubſtantie ⁊ ex p̱te q̃ntitatis. Ex
parte coloris. ⁊ ex p̱te ſitus Aliqui dicunt̃
ſubtiles. Aliqui groſſi. Q̃ñq̃ ſunt multi.
Q̃ñq̃ pauci Q̃ñq̃ in regiõe media. q̃ñq̃
in regione ſuprema. Q̃ñq̃ ſunt coloris ci
trini Q̃ñq̃ fuſci. Q̃ñq̃ rubei. Diſtinguũ
tur etiam ex parte cauſaꝝ efficientiũ. quia
quidam cauſantur ex humoribus groſſis
frigidis. Quidam a caliditate ſuprema
agentem in humidũ. Colligit̃ hec diſtin
ctio ab Auicenna ſcõa primi. et ab yſaac
primo de vrinis. De q̃bus dantur hee re
gule.

Prima Regula. Pili rubei ſiue citrini
apparentes in vrina in q̃cunq̃ r̃gione nõ
exñte febre caliditatem renũ ꝑcant. Patꝫ
auctoritate principis decimanona tercij
de ſignis male ꝯplexionis calide renum.
Ratione ſic. quia ſicut de ratione frigidi
tatis eſt albeſcere. ita de ratõe caliditatis
ẽ citrinare ſ' calefacere. Sꝫ tñ̃ ſup̱fluitas
atteſtat̃ mẽbro a q̊ ſup̱fluit ſeq̄t̃ ꝓpoſitũ.

Scõa Regula. Pili apparẽtes in vrina
exñtes pingues ſubſtãtie ſolide nõ exñte
febre diſſolutõem renũ ⁊ lũboꝝ ꝑcãt. Pro
batur. Tali pili ſunt p̱tes aut materie r̃ſo
lute vel diſſolute aut mẽbroꝝ. ſꝫ nõ hoc er
go atteſtat̃ diſſolutõem mẽbroꝝ ⁊ maxĩe
vicinoꝝ. vt ſunt renes ⁊ lũbi ĝ regl'a v̄a:

Tercia Regula. Pili apparẽtes ĩ vrina
aliq̃ntulum ĝſſi in ſ Ba. ita ſe hñtes q̃ ſi cõ
primant̃ euaneſcũt. aut ex agitatõe vrine
reſoluunt̃ tales pili opilatõem ab humo
ribus ĝſſis ⁊ viſcoſis fieri ꝑcant. ꝓbat̃ au
ctoritate Aui. ſcõa p̄mi. Ratõe ſic. Aut ta

les pili ſcant diſſolutionem membrorum aut materie. Non mēbroꝝ q̄ꝛ vrina eſſet pinguis. ⁊ pili nō euaneſcunt ḡ atteſtatur materiei reſolute ⁊ ꝑ ꝯn̄s materiei groſſe ⁊ viſcoſe opilātes vias q̊d erat ꝓpoſitū:

Quarta Regula. Pili apparentes ī vrina in ſubſtantia ſolida vrina exn̄te oleaginoſa tales apparentes exn̄te febre. diſſolutionem tocius ⁊ ethicā fieri ſcant. probatur aucto. Auicēne ꝑma quarti. caplō de ſignis ethice. Rōne aūt ſic. quia tales pili aut ſcant diſſolutōem mēbroꝝ ꝑticulariū aut tocius. Nō primū. quia tunc eſſet fe. ḡ ſcōm. ⁊ ꝑ ꝯn̄s regula eſt vera.

De Squamis ī vrina.

D Eſquamis apparentibus in vrina: Notandū circa quid nomīs ip̄aꝝ ſquamaꝝ. q̄ ſquame differt a furfureis reſolutionibus. quia furfuree reſolutōnes dicunt̄ ꝑtinere ad ſimilitudinez ſquame piſciū: Drūt etiā ex ꝑte cauſarum. q̄ꝛ materia faciens ſquamas eſt ḡſſioꝛ q̄ materia faciēs reſolutōes furfureas. Similiter drūt ex ꝑte excoꝛiatōnis. q̄ꝛ furfuree reſolutōes accidunt ꝯformata excoriatione: Squame āt accidūt in ꝑncipio excoꝛiationis cū ꝑtes extrinſice et intrinſice dicunt̄ eſſe groſſioꝛes q̄ ꝑtes intermedie quibus ſtātibus ponunt̄ he regule.

Prima Regula. Squame apparētes in vrina tales inquātum ſquame ⁊ ſine febre apparentes ſcabiem ſcant ſiccā. ꝓbat̄ Naʒ cū materie ex q̇bus fiūt ſquame ſunt groſſe: tunc talis materia nō eſt apta per poꝛos exalare: Exalat ḡ tm̄ ꝑs ſubtilis ex q̄ inficit̄ cutis infectione tenui ⁊ ſubtili:

Secunda Regula. Squame apparentes in vrina cū grauitate in regione pectinis ſcant q̄ veſica incepit excoriari. Patʒ ex deductione ſecunde cauſe ꝑdcē.

Tercia Regula: Squame apparentes in vrina cum vicio fe. ꝑmā ꝑtem ethice. ⁊ ethicam fieri ſcant. ꝓbat̄ q̄ꝛ ſicut ſe hʒ prima humiditas ad ſcōaʒ hūiditatē ita furfuree reſolutiones atteſtant̄ reſolutiōem ſecunde humiditatis que eſt ſubtilioꝛ ip̄a prima humiditate. ergo ſquame atteſtabuntur reſolutioni prime humiditatis que eſt groſſioꝛ ⁊ ita ethica ꝑme ſpēi ſt.

De furfureis reſolutionibus in vrina.

P Rimo notandum. q̄ ip̄a ꝓcedūt ex altera cauſaꝝ illaꝝ. Aut ex ſolutione materie colice aduſte vel flegmatis ſalſi que ꝑtes ſeꝑate tranſmittuntur ad vias vrine: ⁊ cum ip̄a ſuꝑfluitate emittunt̄ vel ex reſolutōne ꝑtiū cartillaginoſaꝝ aut neruoſaꝝ. vt ē veſica ⁊ hmōi Et dicunt̄ furfuree reſolutōes q̄ꝛ reſident in vrina ad ſimilitudinem furfuꝝ groſſaꝝ Vel accidunt ex reſolutione hūiditatum ſecundaꝝ. vt ros cambiū q̄ ſunt cōpoſite ex ꝑtibus groſſis ⁊ ſubtilibus q̄ re ꝯtingit vnam ab alia ſeꝑari. De q̇bus reſolutionibus dant̄ tales regule.

Prima Regula. Furfuree reſolutiones apparentes in vrina ſine fe. aut doloꝛe in determinata ꝑte coꝛꝑis ſcabieʒ coꝛꝑis eē ſcat q̄ ꝯcluſio ꝓbat̄ aucto. Aui. ca. de ſcabie. Ratō e aūt ſic. q̄ꝛ tales furfuree reſolutiones aut atteſtant̄ ſcabei aut vlceratōi. aut reſolutioni. Non ſcōm q̄ꝛ tunc eēt grauitas ⁊ doloꝛ in eaꝝ euacuatōe. Nō tercium q̄ꝛ tunc eſſet vrine grauitas aut doloꝛ in eaꝝ euacuatiōe ergo ꝑmū quod erat ꝓbandum.

Secunda Regula. Furfuree reſolutiones in vrina apparētes cū grauitate ⁊ doloꝛe circa regionē pectinis vlceratiōeʒ veſice ſcant. Patʒ q̄ꝛ vbi doloꝛ ibi egritudo Sʒ q̄ꝛ nō erit ita vbi tales reſolutōes proueniunt ab vlceratōe. vt dcm̄ eſt.

Tercia Regula. Furfuree reſolutōnes apparētes cū febre in vrina ethicā ſecūde ſpēi ſcant. Patʒ a ſufficiēti diuiſione cauſaꝝ ip̄aꝝ reſolutōem furfureaꝝ.

De Athomis in vrina.

N Ota q̄ ꝑ athomos debem⁹ intelligere granula pua ad modū pūctoꝛum vt ita loq̄ꝛ q̄ diſtinguunt̄ ex ꝑte loci. ⁊ ex ꝑte ſubſtātie. ⁊ ex ꝑte cauſa

rum a quibus generanꝫ tales attomi. Generantur tm̄ vt plurimū a materia flegmatica inbibita in neruis q̄ ꝑcabunt regionē in qua fiūt ⁊ apparebūt. De quibus danꝫ tales regule.

Prima Regula: Attomi apparētes in vrina in fundo reſidētes dolorē ī mēbris generatiuis ⁊ pedibus ⁊ genubus. ⁊ ꝑ cōſequens podagrā ex illis ſignāt. Probatꝫ p̄mo aucto. Aui. viceſima ſecunda tercij caplo de podagra ⁊ ſciatica. Ratōe vero ſic. Tales attomi ꝑcant materiā ꝯtentam in mēbris neruoꝝ inferioꝝ ⁊ ꝑ ꝯn̄s in mēbris regianis in fine que integratꝫ ex menbris p̄dictis.

Secunda Regula. Attomi apparētes in media regione dolorez in mēbris ſpiritualibus ꝑcant. ꝓbatur quia ſicut attomi in infima regione ſup̄ infimā regionē ſignificant ita attomi in medio indicāt ſuꝑ mediā. vt apparʒ eē ex alijs ſuꝑfluitatibꝰ:

Tercia Regula, Attomi apparētes vniuerſaliter ꝑ totam vrinā oīm̄ mēbroꝝ ⁊ ꝑ ꝯn̄s totū corpus dolore ꝑcant. probatꝫ ſic Attomi partiales partialē dolorē ꝑcant. ita attomi vniuerſales ⁊ vniuerſaliter apparentes vlem dolorē ꝑcant. ḡ intentū regule eſt veꝝ.

Quarta Regula ſumpta ab Auicēna. p̄mo canōe fen ſc̄da. cap̄. de ſignis imp̄gnationis. Vrina lucida pura in ſubſtātia in q̄ apparuerit aliq̄d ǵſſum ſimile nubi ⁊ in ea fuerint attomi deſcēdentes et aſcendentes globatim inferius imp̄gnationez ⁊ ꝯceptum ꝑcant. patet auctoritate p̄dcā Ratōne ſic. q̄ꝛ tales attomi aut ꝑcant ſup̄ dolorē iūcturaꝝ. aut neruoꝝ aut ſuꝑ cōceptum. ſʒ nō primū. vt patet ꝑ cōcluſiones p̄cedentes ḡ. ⁊c̄.

De Reſolutionibus cinericijs in vrina.

Notandū ꝙ ꝑ reſolutiones cinericias nō debemus intelligere reſidentes in vrina ad modū furfurearū reſolutōnū. ſʒ ſunt ǵſſiores q̄ accidunt ⁊ apparēt ex diſſolutione materieꝝ fleḡticaꝝ aut melācolicaꝝ aut ſanguineaꝝ ǵſſarum q̄ reſolute ſilꝫ cū ſuꝑfluitate euacuantur ⁊ eaꝝ apparentia atteſtatꝫ mēbris a quibus r̄ſoluunꝫ. Quo ſtāte ponūꝫ iſte r̄gle.

Prima Regula. Reſolutiones cineree ſubtiles in colore adherentes globate vl ꝯgregate ad inuicem ⁊ in fundo reſidētes retentionē menſtruoꝝ in mulieribus ꝑcāt ꝓbatur aucto; auicēne duodecima tercij: Ratione āt ſic q̄ꝛ tales reſolutōes atteſtātur materie peccāte ī loco ꝓpinq̄ ad vias vrine q̄ materia ꝯtingit euacuari e r̄tenta ſtimulant v̄tutez ad eius expulſionē. ⁊ q̄a nō p̄t euacuari ꝑm ſe ꝓpter opilatōnem. euacuanꝫ āt alique ꝑtes ex quaꝝ ſeꝑatōe generanꝫ tales reſolutōes. Et ideo notāter ponitꝫ in ꝯcluſione ī ſidentes in fundo ⁊ globate exn̄tes ex eo ꝙ ꝯtentum in regione ſuꝑiori atteſtatur materie ꝯtente ī tali regione. Et ideo cum materie mēſtruales ſunt ibi reſidētes. claꝝ eſt ꝙ r̄ſolutōes ibi apparētes ꝑcāt eaꝝ reſolutōem materieꝝ; q̄re ꝯcluſio vera.

Secūda Regula. Reſolutiōes cineree ſubnigre in colore ſparſe ꝑ vrinā fluxum mēſtruoꝝ actualē ꝑcant; ꝓbatꝫ auctoritate Auicēne loco p̄allegato; Ratōe ſic. q̄ꝛ aut tales ꝑcant retentionez menſtruoꝝ aut fluxum; Non primū. quia tunc reſiderent in fundo q̄m̄ de ratione grauis eſt ⁊ nō eēnt congregate. vt ꝓbatū eſt ḡ ꝑcant actualē fluxum. ⁊c̄.

Tercia Regula; Cinericie reſolutōnes ſubnigre ⁊ groſſe adherentes ſubſtantie vrinali in fundo ſpleneticam paſſionem ⁊ apoſtema ſplenis ſignificant. Probatꝫ auctoritate omnium medicoꝝ vnanimiter aſſerentium hoc eſſe ſignum male diſpoſitionis ſplenis. Ratione ſic. Quia aut tales reſolutiones atteſtātur materie mēſtruali aut melancolice alibi cōtente; Nō primum. vt patet per primam ꝯcluſionez ergo cum ſplen ſit receptaculū hūoris melācolici ſequitꝫ ꝙ tales reſolutōes atteſtātꝫ materie ꝯtente ī ſplene q̄d eſt ꝓpoſitū.

Quarta regl'a; Reſolutōes cineree apparētes ī fine te. fleḡticaꝝ febrez fleḡticā ad melancolicam permutari ſignificant.

Probat̄ quia tales ſcant materiam fleg
maticam aduri ad cuius aduſtionē ſequi
tur generatio humoꝝ melācolicoꝝ. q̄ cum
peccauerit putrefact⁹ indicat melācolicā
febrem.

De Sanie in vrina.

Nota ſanies nunq̄ apparet in vri
na niſi ſtāte vlceratōe in vijs aut
eruptōne apātis currentis ꝑ viā
vrine q̄ ſanies diuerſificat̄ ⁊ ex pte ſit⁹. de
quo erit ⁊ emittit̄. Scđo ex pte q̄ntitatis
quia q̄nq̄ apparet pauca q̄nq̄ multa q̄nꝫ
tota ſanioſa. de qua dant̄ iſte regule.

Prima Regula. Sanies in vrina ī pau
ca q̄ntitate apparet in ptibus renū exiſtēte
dolore apā renū aut vlceratōem ſcat ma
teriam paucā ſaniei ꝑ locū anguſtū differ
re quales ſunt pori ⁊ vbi dolor vbi egritu
do auctoritate ypocratis decimo ꝯmēto.
Regl'a ꝯfirmat̄ aucto. Aui. decia octaua
tercij capl'o de apoſtēate renū vlceratōeꝫ

Secunda Regula. Urina cū ſanie mul
ta in q̄ntitate apparens cū graui ⁊ forti fe
tore dolore exñte in pectore. ſcat apā aut
vlceratōem in veſica. Patet q: talis ſcat
multam materiā putridam in loco ꝓpin
quo ⁊ lato qualem dicimus hr̄e veſicam:
quare. ⁊c. Et dr̄ notāter multa, quia ꝑ hoc
diſtiguitur apā ⁊ vlceratō veſice ab apo
ſtemate ⁊ vlceratōe renum. Correlarium
Urina ſanioſa multa cū dolore in pectine
apoſtema ſcat in muliere apā in matrice
patet ex cauſis ſupdictis.

Tercia Regula. Urina ſanioſa ⁊ corru
pta cū dolore ⁊ pulſatōe in ypocūdrio de
xtro ſcat apā epatis eſſe corruptū: patꝫ q:
dolor ſcat egritudinē in loco. ⁊ cū ꝯtingit
apoſtema epatis terminari ꝑ vias vrine:
vt habet̄ decima q̄rta tercij.

Quarta Regula. Urina ſanioſa appa
rens in pleuretico aut empico minorato
ſputo ⁊ accidentibus malis remiſſis. ſig
nificat pleureſim aut empima termiābili
ꝑ vias vrine licet raro. vt habet̄ in capitu
lis proprijs minorato ſputo non ꝑ euacu
ationem materiei ſcat materiā deriuari
ad vias vrine. Correlarium. Non tenea
tur medicus ex minoratōe ſputi in pleure
tico ſi viderit accidentia remitti. patet q:
hoc ſcat naturā creticare ꝑ aliā viā. et ſic
terminari morbum.

De Sedimine ī vrina.

De ſedimine apparēte in vrīa. no
tandum primo. ꝙ ꝑ ſedimen ha
bemus intelligere ypoſtaſim ap
parentem in vrina Cuius cauſe dicuntur
eſſe actio caloris naturalis q̄ agit in mate
riam actualiter peccantē ex q̄ tanq̄ mate
riali cā fit ypoſtaſis finis āt vt talis mate
ria preparet̄ ad expulſionē. Formalis vō
cauſa eſt iſta ꝙ ipā ſit alba leuis pinealis
⁊ eq̄lis ⁊ reſidet in fundo ⁊ dicat̄ laudabi
lis ꝯtinua ꝑ omēs ptes ſuas. Ex q̄ ſequit̄
correlarie. ꝙ in vrina pfctē ſana nō debet
apparere ypoſtaſis. patet q: in vrina talis
corpis ſani deficit materia ex q̄ fit l' gene
ratur ypoſtaſis. q̄a ſi in eo peccaret mate
teria nō eſſet corpus vere ſanū. Correla
rium ſcđm. ꝙ deficiente altera ꝯdictionū
p̄dictaꝝ ꝙ ipā cū ſit alba etiaꝫ illa ypoſta
ſis nō dr̄ laudabilis. Correlariū tercium
Apparitio ypoſtaſis ſcat materiā ꝯplete
digeſtam ⁊ paratā expulſioni. q̄ dicuntur
eſſe cauſa tpm̄ vē criſis de laudabili ypo
ſtaſi. Et de his dant̄ tales regule.

Prima Regula. Ypoſtaſis ſubnigra ī
colore apparens in vrina longam egritu
dinem ſcat. Probatur: nam talis ypoſta
ſis atteſtat̄ materie melācolice que eſt di
fficilis reſolutōnis ⁊ euacuationis. Ut ex
ſententia Auicenne in capl'o de ſignis q̄r
tane. ſꝫ obſtante materia difficilis eradi
cationis morbus neceſſario prolongatur
ergo regula vera.

Secūda Regula. Sedimē liuidū in co
lore mortificationē caloris innati ſt. Naꝫ
talis ypoſtaſis ſcat ſuffocatiōem caloris
innati a materia melācolica ad quā ſequi
tur mortificatio. vt ptꝫ de cauſis liuidita
tis ſuperius.

Tercia regl'a Sedimē nigꝝ ī colore qđ
p̄ceſſit liuidū mortē ꝓpiq̄ ſt. ꝓbat̄ q: tl'e
ſedimē ſt vltimā aduſtōeꝫ ad quā cito ſe
quitur mors. quare regula vera.

Quarta Regula. Sedimen diuiſum ĩ
ſubſtantia ⁊ ſparſum per vrinã ventoſita
tem ſcat; probatur quia talis eſt ꝓportio
ventoſitatis ad alias ſuꝑfluitates etiam
talis eſt proportio ad ventoſitatē ⁊ ydro
piſim. ſed ſic eſt ꝙ ventoſitas reddit vnā
quãq; ſuꝑfluitatem diſperſam ergo appa
ret regula vera:

Quinta Regula: Non puratũ ſedimẽ
debilitatem v̓tutis ſcat. ꝓbatur talis ipo
ſtaſis ſcat inordinatõem in motibus na
ture que inordinatõ ſequitur debilitatē
⁊ ab ea accipit ĝ. ⁊c̃:

Sexta Regl̃a. Eneormia id eſt ſedimẽ
in ſuprema regione difficultatem anheli
tus ⁊ pectoris ſcat. Patet quia ſcat mate
riam peccare in pectore. vt patʒ ex ſenten
tia oim̃ medicoꝝ.

Septima Regula: Nephilis id ē ſedi
men in ſuprema regione magnam vento
ſitatem ſcat ⁊ maximam Patet quia ſcat
materiam habere raptum ad caput ⁊ nõ
niſi magnitudine ventoſitatis.

Octaua Regula. Sedimen quodcũq;
fuerit niſi fuerit perſeuerans deſcm̃ virtu
tis ſcat. Patet q2 ſcat diminutõem actio
nis in materia que precipue ſequiẗ debili
tatem virtutis.

De humore cru do in vrina.

d
E ſuperfluitate humoꝝ p̓mo no
tandum. ꝙ contingit humorem
ſecundum ꝑtem ſeperari a mate
ria totali ⁊ habere raptum ad vias vrine
Ex reſidentia videbitur ꝙ ibi ſit ſedimen
⁊ ypoſtaſis: Et non erit ita. vt patet ad ex
perigentiam in colica dolore ⁊ yleos vbi
videntur tales humores reſidere ĩ fundo
q̊d etiam apparet in febre flegmatica vbi
ſepiſſime decipiuntur medici. Secundo
notandum: ꝙ talis humor videbiẗ ſimiliſ
ypoſtaſi ex parte coloris ⁊ ſ be. tñ inter ip
ſum ⁊ ſedimẽ eſt ſignũ diſtinctiuũ tale. q2
qñ eſt veꝝ ſedimẽ ſi moueẗ ex agitatõe vri
nali ſtatim reuertiẗ ad ſuũ locũ ⁊ ſitũ. Col
ligitur hoc ſignũ ab yſaac p̓mo de vrinis

Secundo ab Auicenna ſecunda primi.
Etiam p̓ma quarti capittulo de flegmati
ca. De quo humore danẗ tales regule.

Prima Regula. Humor crudus appa
rens in ſuperiori parte vrine viciũ pecto
ris vl̓ membroꝝ ſpiritualium ſcat; ⁊ diffi
cultatem anhelitus; ꝓbaẗ Aut talis hũor
atteſtatur materie cõtente in cerebro. aut
in regione pectoris. Non primum. Quia
tunc erit ibi circulus: vt ex ſnĩa medicorũ
habetur ergo ſecundum q̊d eſt intentum
Ex quo ſequitur cum videris talem vrinã
p̄noſticare aut aſma ꝗ diſma aut ortõia.

Secunda Regula. Humor crudus in
media regione pendẽs vicium ſtomachi
⁊ inteſtinorum ⁊ repletionem ſcat ⁊ rugi
tum ventris probat. nam ſuperfluitas cõ
tenta in medio regione ſcat. ſed cũ regio
ſtomachi ſit media regio ⁊ vẽtris ĝ. ⁊c̃.

Tercia Regula. Humor crudus in ĩfima
regione apparens dolorem renum ⁊ lum
borum et membroꝝ generatiuoꝝ vicium
ſcat. Probatur ex deductõe concluſionis
precedẽtis Et ꝑ hos clamat experigẽtia
quia in oĩbus iſtis doloribus apparet
iſte humor dñans.

De Cautelis in vrina.

v
Iſis de colore ⁊ contentis in vri
na. Reſtat vt videamus de caute
lis medicorum obſeruandis ĩ iu
dicando per vrinas. Notandum igitur.
ꝙ qñ offertur medico vrina ex qua nõ po
ſſit iudicare ex contentis quia reducta eſt
ad ignem vel alterata iudicat capiendo
iudicium a ſubſtantia ⁊ forma ecõuerſo.
Trico igitur faciam primo ponam aliq̃s
regulas ex quibus ſumunẗ multe cautele.
Scd̓o docebo diſtiguẽ vrinã viroꝝ ab v
rinis mulieꝝ. Tercõ vrĩas p̄gnantiũ ĩ q̃ꝝ
iudicijs multũ moleſtanẗ doctiſſimi viri
⁊ ex eis ĩcurrũt nõ nullas ĩfãias. qb᷒ hĩtis
prẽbit ꝯplemĩtũ Circa p̓mũ dicã aliq̃s re
gulas q̃ tñ v̓tualiter poſſent r̄duci ad p̄di
cta ex qb᷒ infero correlaria plura. ⁊ vnum
q̊dq; correlarioꝝ erit cautela vna; ⁊ ſic exẽ
plis de iſtis poſitis ⁊ intellectis ex ſimili
bus poterit bene diſtinguere.

Prima Regula. Urina alba ſubtilis
atteſtatur debilitati ſtomachi ⁊ eius indi
gentiam. Iſtud patet ex mentibus autoꝝ
⁊ rõne deductum eſt ſupius. Correlariũ
primũ. Cum medic⁹ viderit vnã talẽ iudi
cat anguſtiã in ſtomacho aſſumptã. patʒ
qꝛ additur debilitati maiori cã eiuſdem.
Correlarium ſecũdum. Stante tali vrina
iudicandũ eſt ſup̱ laſſitudine toci⁹ corpis
⁊ maxime cruriũ. ptʒ. qꝛ ex diminuta dige
ſtione ſequit̃ diminuta reſtauratõ magiſ
vero in locis remotis. Correlariũ terciũ
Stante tali vrina iudicandũ ſup̱ dolore
⁊ grauitate oculoꝝ ⁊ ſomnolentia. Patet
qꝛ ſtãte tali diſpõe ſtõi neceſſe eſt vt ꝓpter
directũ affectũ cõicent̃ materie ad caput
q̃ cõicate inducunt talia q̃re. ⁊c̃. Etiam ex
perigentia qꝛ hñtes debilitatẽ ſtõi paciũ
tur fluxum palpebraꝝ ⁊ pulſatõeʒ timpo
rum. Correlariũ q̃rtum. Stãte tali vrĩa
iudicandũ eſt ſup̱ laſſitudine toci⁹ corpis
⁊ maxime cruriũ. ptʒ qꝛ ex diminuta dige
ſtione ſeqtur diminuta reſtauratõ magiſ
vo in locis remotis. Correlariũ q̃ntum.
Stante tali vrina iudicandũ eſt interpo
latum difficultatem anhelit⁹. ptʒ qꝛ ad in
terpolatam multiplicatõem vẽtoſitatis
ſeqtur compſſio dyafragmatis. ⁊ ita com
preſſio membroꝝ ſpũalium.

Secunda Regula. Urina cum febre
acuta ſpiſſa ⁊ rubea in fundo vaſis et tur
bata ⁊ ſupius liuida venenatõeʒ ſcat: ptʒ
ex his q̃ dcã ſunt de vrina liuida ſuperius
Correlariũ pmum. Apparente tali vrina
iudicandũ eſt ſup̱ tremorem cordis. vehe
mentiam ſitis. Inqetudine magna: patʒ
quia hec ꝯſequunt̃ in corde nocumentum
⁊ in membris ſpũalibus. Correlarium
ſecundum. Stante tali vrina iudicandũ
eſt ſuper dolore ſtomachi. Patet intelligẽ
ti. ⁊c̃. Correlarium tercium. Tali vrina
de alte ratiõe magna ⁊ freneſi pariter. pa
tet: quia neceſſe eſt vt cõicetur nocumẽtũ
cerebro. quare. ⁊c̃.

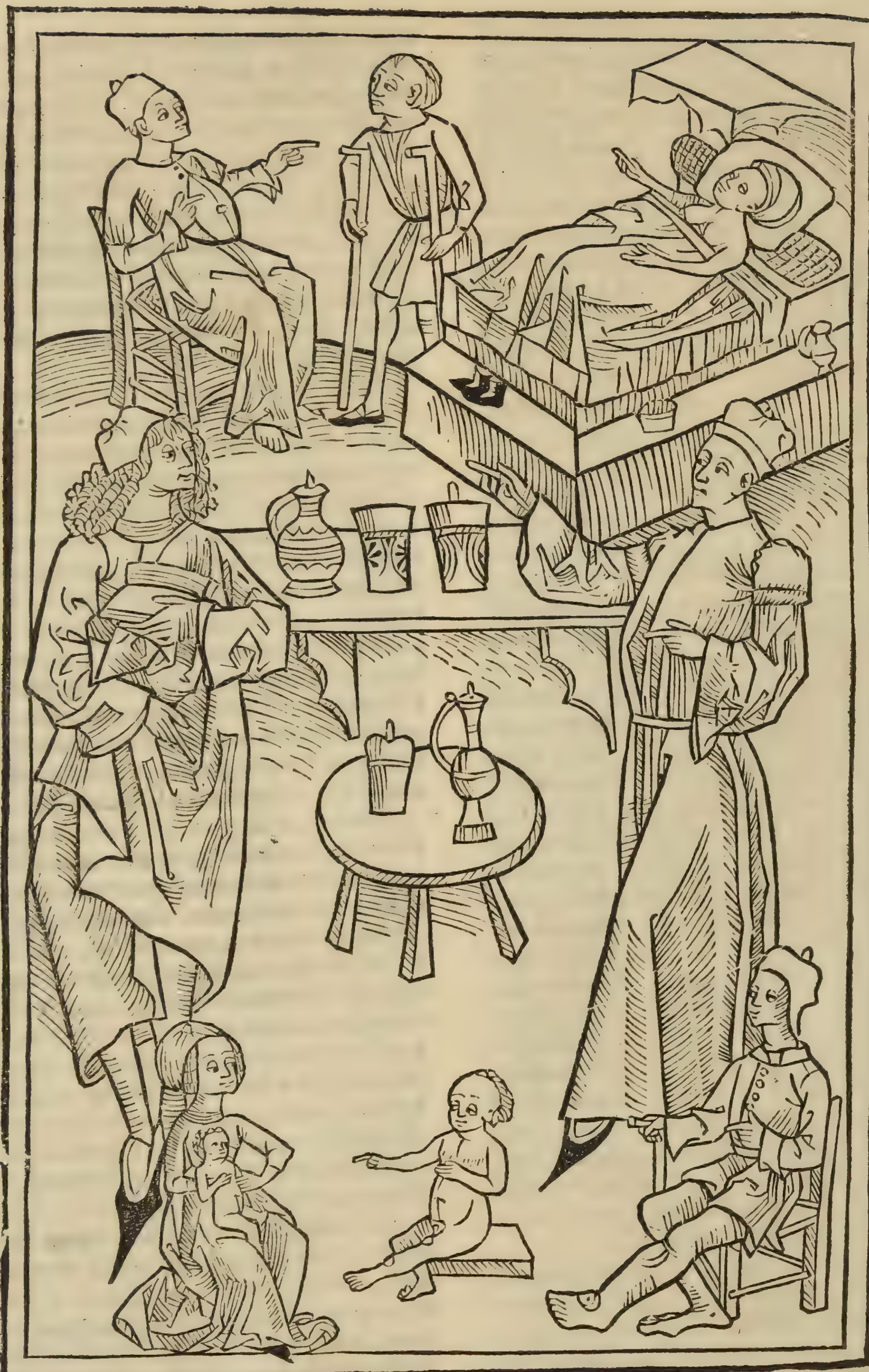
Tercia Regula. Urina exiſtente cũ ſe
dimine lapidem in renibus aduenire iu
dicatur. Patʒ ex his que dicta ſunt. Cor
relarium. Stante tali vrina iudicandum
eſt ſuper grauitate renum ⁊ ylioꝛum ⁊ ap
parere cauſas lapidis. Correlarium ſecũ
dum. Stante tali vrina arguendum eſt ſu
per grauitate capitis ex parte poſteriori
Patet ex colligantia renum ad illas ptes
Correlarium tercium. Stante tali vrina
iudicandum eſt ſuper grauitate pectinis
Correlarium quartum Stante tali vrina
iudicandum eſt ſuper confractõe genuũ
⁊ coxarum. Patet hoc quia eſt ex accidẽti
bus ꝯſequentibus lapidem.

Quarta Regula. Urina exiſtẽte lactea
⁊ tenui lapidem in veſica ſignificat. Patʒ
ex predictis in capitulo de colore. Cor
relarium. Stante tali vrina iudicandum
eſt ſuper difficultati vrine. Patet ex dictiſ
Et ita diſcurrite ⁊ ꝓpria accidẽtia illius
paſſionis.

Quinta Regula. Si vrina habuerit
fruſtula longa quaſi pilos declinãtes ad
rubedinem excoriationem renum ſignifi
cabit. Si fuerit tincta vbi non fuerit diſ
colorata ⁊ apparuerint pili. tocius corpo
ris debilitatem ſignificabit. Correlariũ
primum. ꝙ ſecundum primam vrine ap
parentiam prenoſticandum eſt calidita
tem ⁊ ardorem circa renes. patet ex ꝓprio
effectu egritudinis. Correlarium ſcđm.
Stante tali vrina ſuper laſſitudine toci⁹
prenoſticãdum erit. Correlarium terci
um. Ex huiuſmodi vrĩa apparet interpo
latim ⁊ guttatim mictus vrine. Correla
rium quartum. Uiſa tali vrĩa prenoſtica
re vrinam ſanguineam: ſiue mictum ſan
guinis preceſſiſſe. Correlarium q̃ntum.
Stante tali vrina ſuper ſtipticitate ven
tris arguendum ⁊ egeſtiones que emittũ
tur ſunt ſquibelloſe. vt patet ex tali paſſio
ne neceſſe eſt vt ſuper calefaciat epar quo
ſupercalefacto adurantur feces ⁊ exiccan
tur. Correlarium ſextum. Stãte tali vri
na iudicandum eſt ſuper tumore ventris
Patet. Quia ſtante tali ſtipticitate retinẽ
tur ventoſitates. que ſic retente faciũt vẽ
trem tumefieri.

De Vrinis.

Sexta Regula. Stāte vrina alba et te
nui cū multa ſiti dyabetē ſcat: patet intel
ligenti cauſas hui⁹ egritudinis. Correla
rium pmū: Stāte tali vrīa arguendū ē ſu
per debilitati ſtōi, ꝛ interpolatā ardorē ī
ipo late. Ptꝫ ꝑ ꝯtinuā aſſumptōeꝫ hūidi
roridi maxīe. Correlariū ſcōm Stāte tali
vrina p̄noſticandū eſt ſuꝑ extenuatōnem
toci⁹ ꝛ ſemi ethicā. ptꝫ qꝛ h̄ egritudo ꝓhi
bet extenuaitōeꝫ fieri debitā ꝛ ꝯuenientē:
Septīa Regula. Exn̄te vrina furfurea
dyarrıalis ſcat ſi ſit pauca. Ptꝫ ex p̄dictis
ꝛ ad expꝫigentiā: Correlariū pmū: Vrīa
fcā furfurea ꝛ ſi portaret a lōge remanet
cōtinue furfurea. q̄re medic⁹ poterit hoc
inferius p̄noſticare. Correlariū ſecundū
Apparēte tali vrīa iudicandū eſt ſuꝑ cō
motione tocius corꝑis: ptꝫ ex eo qꝛ dn̄ant
hūores in toto. Correlariū terciū. Preno
ſticandum eſt ex eo torſiōes circa ypocū
driā ꝛ maxīe circa ypocūdri. dextri eē fut
as. pꝫ qꝛ cū loc⁹ epatis ſit loc⁹ gn̄atīs hūoꝝ
Correla. q̄rtū. Prenoſticandū ē fluxū ven
tris futuꝝ. Correlariū qntū. Judicandū
eſt ſitim magnā ꝛ inqetudines factas. ꝛc̄.
Octaua Regula: Vrina mulieꝝ exn̄te
turbida velut ſubiugalis repletā matricē
teſtare iudicat̄. Ptꝫ ex dictis: ꝛ hoc nō ſtā
te fe. acuta. Correlariū primū. Stāte ta
li vrina p̄noſticamus pōdus maximū cir
ca ꝑtes femorales. ptꝫ ꝓpter p̄n̄tiaꝫ humo
rum viſcoꝝ ꝛ groſſoꝝ. Correlariū ſcōm.
Ex ea p̄noſticandi ſunt dolores circa ypo
cundria ꝛ vulnā. ptꝫ. ꝓpter ꝯtinuū motum
ibi fcm̄. Correlariū terciū. Stāte tali vri
na iudicanda eſt nauſea ꝛ q̄i cōtinue ſub
uerſio ſtōi. patet ꝓpter ꝯtinuā eleuatōem
vapoꝝ: q̄re. ꝛc̄. Correlariū q̄rtum. Ex hu
iuſmodi vrina iudicare poteris dolores
venire ad dorſa ſiue r̄nes. ꝛ qn̄qꝫ ad coxaſ
vt ptꝫ ex p̄dictis. Correlariū qntū: Stā
te tali vrina p̄noſticanda eſt duricies cir
ca ꝑtes femorales. quare. ꝛc̄.
Nona Regula. Si circulus vrine nul
lo mō agitet̄ tremulus apparuerit ſuꝑ re
pletione capitis ꝛ deſcēſu catarri arguen
dum eſt. ptꝫ ex his ꝙ dcā ſunt ī tractatu de
circulis; Et nota. ꝙ vrina q̄ntūcūqꝫ mota
ex lōgo delata apparet circul⁹ ac ſi in prin
cipio exti terit. Correlariū pmū. Stante
tali vrina p̄noſticandū erit dolorē in ſpa
tulis in crurib⁹ interpolatōem. patꝫ qꝛ ta
lis vrīa ſcat materiā dn̄dere ꝑ nuchā ad
neruos. q̄re. ꝛc̄. Correlariū ſcōm Stante
tali vrina iudicādus eſt dolor aut ḡuitas
capitis in ꝑte poſteriori cū ibi continetur
materia humoralis Correlariū tercium
Stante tali vrīa iudicandū eſt pigriciaꝫ
eſſe in toto: ptꝫ cū multa materia ſit cōica
ta neruis. quare. ꝛc̄.
Decima Regula: Vrina hn̄s circulum
cū ypoſtaſi in media regiōe aut attomos
in ea regione aut trūbos ſcat materiā ꝛ ī
capite ꝛ in pectore: patet ex p̄dictis. Cor
relarium primū. Apparente tali vrina iu
dicandum eſt difficultatem anhelitus et
tuſſis quia ſcat materiā deſcendere conti
nue ad pectus. Correlariū ſecundū: Ju
dicandum eſt dolorem in parte anteriori
capitis: Correlarium tercium: Si fuerit
tincta ſalſedinem aut ardorem in gutture
ſcat pariter ſi fuerit circulus declinās ad
citrinitatem. Correlarium quartum. Ex
huiuſmodi vrina grauitateꝫ oculoꝝ iudi
ca: qꝛ eſt cā multe materie ī cē̄bro q̄re. ꝛc̄.
Vndecima Regula. Vrina exn̄te ſpu
moſa tam in muliere ꝙ̄ in viro ventoſita
tem contineri in ventre ſcat. Patet ex his
que diximus de ſpuma. Correlariū pmū
Jnflatō ſtomachi ꝛ ypocundrioꝝ ex vrīa
tali arguendum eſt propter continuū mo
tum ventoſitatis circa eas ꝑtes quare. ꝛc̄.
Correlarium ſecundum: Ex tali vrina dū
modo ſpuma fuerit rubea ſiue citrina ꝓ
noſticandum eſt eſſe dolorem capitis ma
iorem in latere dextro: Correlariū terciū
Si v̄o talis vrīa fuerit alba ſubtilis. iudi
candū ē dolorē eē futuꝝ in ypocūdrio ſini
ſtro. ptꝫ cū illō ſit frigidū illud v̄o calidū.
Duodecīa reg̃la Vrīa tēdēs ad viridi
tatē vl' lividū colorē ꝑ totū ī muliē cū ypo
ſtaſi plūbea ſt retentōem mēſtruoꝝ ex ꝑte
tꝑm ī q̄ntitate ꝛ q̄litate: ptꝫ ex his q̄ dicta
ſunt. Hec Auicēna Egidius Yſaac. ꝛc̄. Et
hec de vrinis dicta ſufficiant.

Tabula ſuꝑ Tractatu de herbis.

Prohemiū.

LUm ſūmi dei adiutorio libꝝ hunc (qui ortus ſanitatis rcte appellat̄) in finem vſqꝫ feliciter ꝑduximus ne te lectorē in eodē tedioſe vagari ꝯtingat. verum vt valeas (optie lcōr) cito in hoc opere invenire quod r̄quiris q̄d remediū egritudini adhibere debeas quam naturā ꝓpetatem ſeu ꝯplexionē herba ſeu arbor. aīal omē. lapis q̄ꝫ precioſus quilibet habeat. ac poſtremo vrinaꝝ iudicia iuxta ſuas regulas ⁊ magiſtrales dr̄as ſubſequens tabula luculenter te docebit. ⁊ primo in ortuꝫ herbaꝝ tabula heccine indiceꝫ ponet dehinc ī campū aīaliū properabit. ordineꝫ tractatuū ſeruando.

Ad alopitiā

LA.ij.A ⁊ B
Ca.vij.E
Ca.xviij. C
Ca.xxvj.A
Ca.xxxiiij.C
Ca.xlvj. F ⁊ G.
Ca.lxxxvij C
Ca.lxvj:H
Ca.cc xlviij.K
Ca.ccc ix.C
Ca.cccc liiij.in fine
Ca.cccc xcj.L

Aurium dolor.
Ca.iij. H
Ca.v.D
Ca.vij.D ⁊ K
Ca.xv.T
Ca.xxix.C ⁊ M
Ca.xlvij.D
Ca.lv.I
Ca.lx.D
Ca. lxxxvj.E
Ca.c.E
Ca.c ix.E ⁊ H
Ca.c xx.A
Ca.cxlj.in fine
Ca.c xlvij.B
Ca.clxij. C ⁊ H
Ca.cc xij.D
Ca.cc xxviij.B
Ca.cc xliiij.A
Ca.cc xlviij.F
Ca.cc lxx.F
Ca.cc lxxvij.B
Ca.cc lxxix.F ⁊ G
Ca.cc lxxxij.C
Ca.ccc xx.G ⁊ H
Ca.ccc.xxij.D
Ca.ccc.xxv.E
Ca.ccc xxviij.in fine
Ca.ccc xxix.F ⁊ G
Ca.ccc.xlvj.D
Ca.ccc.liij.B
Ca.ccc.lxix.B
Ca.ccc lxxij.H
Ca.ccc.lxxv.C ⁊ N
Ca.ccc.lxxxiiij.S
Ca.cccc.v.F
Ca.cccc.ix.in fine
Ca.cccc.xxxvj.M
Ca.cccc.lv.C
Ca.cccc.lxxxiiij.H
Ca.cccc xciij.H

Aurium Vermes
Ca.xviij.F
Ca.lv.K
Ca.lxxxvj.A
Ca.xcvij.B ⁊ in fine:
Ca.c.vij.B
Ca.c lxxv:E
Ca.cc.xix.E
Ca.cc lxxxviij.F.
Ca.cc.lxxxix.F
Ca.cc.xc.E.
Ca.ccc x.B
Ca.ccc.xlvij.E ⁊ I.
Ca.cccc.iiij.I

Aurium Inflatio.
Ca.j.E

Aurium Tinitui.
Ca.c xxxj.K
Ca.c lxxv:E
Ca.cc.xxxv.F ⁊ H
Ca.cc.xcij:E.
Ca.ccc.lxxv.C
Ca.cccc.xxxvj:H

Aurium vlcera
Ca.cc.lxxxiij.F
Ca.ccc.ij.N
Ca.ccc.liij.D
Ca.ccc.lxvij.A
Ca.ccc.lxxvj.B
Ca.cccc.xlv.D
Ca.cccc.lv.A
Ca.cccc.xciij:E.
Ca.ccccc.v.C

Aurium Putredo
Ca.cc.lxv.C

Aurium Sanies.
Ca.cccc.xxxiij:M

Auriū conquaſſatio
Ca.cccc.xl.A

Auditū recuperandū
Ca.c lxv.D.
Ca.cc.xlvj.D
Ca.cc.lxxix.B:

Apoſtemata capitis.
Ca.cc.lxxxj.B.
Ca.ccc.xxxvij.H

Apoſtemata narium.

Cap̄.ccccvj.G

Apoſtemata Lingue
Capittulū.cccc xxxvj.D

Apoſteuata Gutturis
Cap̄.clxxxviij.D
Capl'm.cclxv.D 7 E
Ca.ccxcij.H
Cap̄.ccxcix.B
Ca.ccc xxxix.E
Capl'm.cccclj.B

Apoſtẽatibus mamille
Capitulum.xv.O 7 O.
Capittulum.c.D
Ca.ccc xxij.E
Ca.ccccvj.G

Apoſtemata Epatis.
Cap̄.cclxij.A
Cap̄.cclxv.in fine
Ca.ccc xiiij.B
Cap̄.cccc xxix.C
Ca.cccc liij.B 7 K

Apoſtemata Splenis.
Capittulum.cclxv.H.
Ca.ccc lix.E
Cap̄.ccclxxiij.G
Ca.cccclxvij.F

Apoſtemata Pulmōis
Capittulum.cclxix.M
Ca.ccclxiij.C

Apoſtemata Matricis
Capittulum cxj.B
Capl'm cxcj.F
Cap̄.cc xxxvj.A
Capittulū.cc xlvj.I
Cap̄.cc xlviij.in fine.
Cap̄.cclxij.G
Capittulum cclxix.L
Ca.cccc liij.D 7 K.
Ca.cccc xciij.H.

Apoſtemata Uulue.

Capittulum.lxxix.F

Apoſtemata Teſticloꝝ
Ca.cxxiij.N.
Ca.cc lxxxiij.A 7 H
Cap̄.ccc ij.in fine
Cap̄.cccc xciij.F

Apoſtemata ſiue Ulcera calida.
Capitulum.lj.A.
Cap̄.lv.C
Capl'm.lvij.C.
Cap̄.lxxij.D 7 in fine
Capittulū lxxvj.D
Capittulum cij.A.
Capl'm c iiij.D
Cap̄.cxxxvij.in fine.
Capittulum cxlv.B
Capittulum.cxlvij.A
Cap̄.cxcj.C
Cap̄.cclxij.L
Cap̄.cclxxxiij.D
Cap̄.cclxxxiiij.B
Cap̄.ccc ij.K.
Ca.ccc xij.B
Ca.ccc xviij.B.
Ca.ccc xxvij.C.
Ca.ccc xxxiiij.C
Ca.ccclxvij.K
Ca.ccc.lxxxij.F
Ca.ccclxxxix.B.
Ca.cccc xij.in fine
Ca.cccclv.A 7 M
Ca.cccclxxvij.E
Ca.cccc xcij.B

Apoſtemata frigida.
Capittulum.j.G
Ca.cccclxvij.D.
Ca.cccc xcvj.G.
Ca.cccc xcviij.B.

Apoſtemata Dura.
Ca.xlix.A 7 B.
Ca.lij.A 7 C
Capittulum.lxix.in fine
Ca.lxxj.D F G.

Capittulum.lxxv.in fine
Capl'm.cxxx.L
Cap̄.cxlij.A
Ca.cclxij F M
Ca.cclxxxviij.F.
Ca.cccclxiij.A

Apāta mollificantia.
Capittulum.xv.A

Apāta Flegmatica.
Capittulum.ij.I.
Ca.lxv.C
Ca.cxcj.B
Ca.cc lxxv.in fine.
Ca.cccc xiij.H

Apoſtemata ſiue Ulcera fraudulenta.
Ca.xlvj.I.
Ca.lv.E.
Ca.cj.B.
Ca.cxlv.F
Ca.cc.lxv.C
Ca.cc lxvij.G.
Ca.ccxcij.C
Ca.ccxcix.B
Ca.ccc xxiij.A.
Ca.ccc xlvj.C
Ca.cccc ij.in fine.
Ca.cccc xiij.G 7 H
Ca.cccc xcvj.E

Apāta Maturanda
Ca.lxxxiiij.B
Ca.cc xliij.B
Ca.cclxxij.C

Apāta Rumpenda.
Ca.clxxxvij.B
Ca.ccvij.D 7 G
Ca.cccc ij.in fine

Apoſtemata avi.
Ca.xv.L.
Ca.xlvj.D
Ca.lxxj.in fine.
Ca.lxxxviij.in fine.

De herbis.

Capitulum.lxxxix.F
Cap̄.cxcj.M
Cap̄.cc xxxvj.B
Ca.cc lxxxiij.M
Capitulum ccc.xxij.B
Capl'm.cccclij.M

Apata reſoluentia.
Ca.cxiiij.B

Apata iteriora vt reſol
Ca.ccc.xij.E (uātur

Alcola ⁊ ſunt puſtule
ſiue Ulcera oris.
Ca.xiij.A ⁊ B
Cap̄.xvj.A ⁊ B
Ca.lxxx.B ⁊ E.
Cap̄.lxxxv.D
Capittulum.xcviij.J.
Cap̄.c xvij.A
Ca.c xxj.G
Ca.cc vj.B
Ca.ccxij.E
Ca.cc xiij.B.
Ca.cclxix.J
Ca.ccc xx.C.
Ca.cccxlv.G
Ca.ccclxviij.G
Ca.ccc lxix.B
Ca.cccc ij.A ⁊ B.
Ca.cccc xvj.B
Ca.cccc.lxvij.E
Ca.cccc lxxxvj.B

Aſpredo ligue ⁊ guttis
Ca.xxiiij.E.
Ca.lxviij.G
Ca.cxviij.C
Capitulum.clvj.C.
Capitulū c.lix.C

Aſpredo Faucium
Capl'm.cxxiij.D

Aſ peritas Pectoris.
Capitulum.clj.A
Cap̄.ccxx.A.

Capitulum.cclxxv.A
Ca.ccc.xxvij.M

Aſperitas Pulmonis
Ca.cxiij.C.
Capl'm.cccxviij.A.

Aſperitas arteriarum.
Ca.xxiij.A

Artetica paſſio.
Capl'm.xcvij.in fine.
Cap̄.clxv.B
Cap̄.clxxx.G
Ca.clxxvij.in fine.
Ca.cc xxij.F
Cap̄.ccc xiij.in fine
Capitulum.cccxlv.A
Ca.cccc xlix.D
Ca.cccc lxx.in fine

Ariditas membrorum.
Capitulum.lxij.A.

Articulos contractos
mollificare.
Capittulum.lxxvj.B.

Appoplexia.
Ca.lxxv.in fine
Capl'm.cxxxj.D
Ca.cc xxiiij.E.
Ca.cc xxix.in fine
Cap̄.cc l.C ⁊ E ⁊ in fine
Capitulum.cclvj.A.
Ca.cccc liiij.K.
Capit.cccc.xcvij.D.

Articulorum dolores.
Capitulum.ccclj.A

Anhelitas difficultas
Ca.cccc xxviij.C.

Anhelitus facilis
Capittulum.cxlv.C.
Aſma.
Capitulum.lxxiiij.C.
Ca.c xxxj.E.

Capitulum.ccx.in fine
Ca.ccxlj.A.
Ca.cc lxxxix.in fine.
Capl'm.ccc iiij.A
Ca.ccc lxiiij.A
Ca.ccc lxxix.C
Ca.cccc xxxvij.A
Ca.cccc lxxv.B.
Ca.cccc xcviij.C
Ca.cccc xcix.G

Aſma a cauſa frigida.
Capitulum.cl.in fine.
Ca.clv.A.
Ca.cxcvij.F
Ca.cc vij.B ⁊ G.
Ca.cc xliij.in fine.

Aſma humidum.
Capitulum xl.A J ⁊ P
Ca.xlv.A
Ca.lv.M
Capitulum.cxviij.C
Capl'm.cxx.J

Antrax.
Capitulum.ix.A
Capl'm.cij.D
Ca.c xxxiij.in fine.
Ca.cccxx.B

Ani dolor.
Capitulum.cxlj.in fine.
Ca.cc lxv.C
Ca.cc lxij.B
Capitulum.cccj.F
Ca.ccc xxxvij.in fine.
Ca.ccc xlviij.E

Aluum.
Ca.clxxij.in fine.
Ca.ccc lxxvij.B.
Ca.cccc.vj.in fine
Ca.cccc viij.C.
Ca.cccc.lxiij.in fine.

Aquam citrinā edu
cendam.
Capitulum.c.xliij.D

Capitulum.cxlviij.F
Ca.clxxviij.A ⁊ J
Cap̄.clxxxj.B.
Ca.ccxcviij.A
Cap̄.ccccxxx.K
Cap̄.cccclviij.C D ⁊ E

Appetitus comedendi
Capitulum.x.D.
Caplm.lv.A
Cap̄.xcij.A
Capitulum.xciij.A
Caplm.xcvij.G
Ca.cxviij.F
Ca.cxlviij.B
Cap̄.clxviij.in fine
Ca.cclxxxviij.B.
Ca.cccxx.L
Cap̄.ccc.lix.D.
Ca.cccxcij.C ⁊ D

Aquam malam qui potauerunt.
Capitulum.xiiij.N.

Aduſtio aque calide
Cap̄.cclv.B

Aſſellarum fetor ⁊ tocius corporis.
Capitulum.lxxxix.A.
Ca.ccclxj.D.
Ca.ccclxvj.in fine.

Aborſum.
Capitulum.xc.B.
Ca.cxxx.B ⁊ F.⁊ in fine
Capitulū.cxxxj.O.
Cap̄.clxij.G
Ca.clxiiij.A.
Ca.clxv.C
Ca.ccxxix.in fine
Ca.ccclxxj.B ⁊ E

Alto Cadentibus.
Capitulum.viij.D.
Capitulū.lxiiij.E

Capitulum.ccvij.F
Ca.ccc.xlj.B
Ca.cccxc.B
Ca.ccccxcvij.E

Acrocordines tollere.
Ca.cccxlj.B.

Aialibus mortē inferūt.
Cap̄.cccxix.A.
Ca.cccxcv.in fine

Animalia venenoſa ne intrant domum.
Ca.cccclviij.J.

Apes ne fugant
Capitulum.vj.K

Apum punctura.
Ca.cclxxij.A.
Ca.ccccxxix.F.

Amorem
Ca.cclxxvj.in fine

b
Oues vt impinguantur.
Ca.xcvj.in fine

Bothor Oris.
Ca.ccxcix.C
Cap̄.ccc ij.K.
Ca.cccxxiij.A.

Brancos id eſt apoſtemata faucium
Cap̄.cccclx.E.

c
Apitis dolor.
Ca.xxix.B
Capitulum.l.B.
Capit.lv.H
Caplm.cix.J
Ca.cxx.B
Ca.cxxxj.D
Ca.clxxxviij.D
Ca.ccxix.in fine.

Capitulum.ccxlvij.C
Ca.cclxx.B
Ca.cclxxxiij.C.
Ca.ccclxvij.B C.
Ca.cccxcviij.A ⁊ D.
Capitulum cccc j.K
Ca.cccc v.in fine
Ca.ccccliij.C
Ca.ccccxcix.E

Capitis dolor ex frigiditate.
Capitulum.lx.B.
Cap̄.lxiij.A
Cap̄.ccccxxvij.C.

Capitis dolor ex calore ſolis
Ca.cccxxviij.C ⁊ G.

Capitis Fractura.
Caplm.lxiiij.in fine.

Capitis Scabiem.
Ca.lxxxvij.C.

Caputpurgium.
Ca.cvj.A ⁊ in fine.
Cap̄.cix.H ⁊ J
Ca.cxxxvj.D
Ca.cclxx.E.
Ca.cclxxv.C ⁊ D.
Ca.ccxcviij.B
Capitulum.ccc j.D
Cap̄.cccx.F

Catarrum curare.
Cap̄.lxxiiij.in fine
Cap̄.cxxij.J.
Ca.cxxix.in fine.
Ca.cxxx.C
Ca.ccxix.C
Cap̄.ccxxiiij.B
Ca.ccciiij.in fine.
Cap̄.cccxiij.J.
Ca.ccccvij.B
Ca.ccccxxv.A.
Cap̄.ccccxcj C ⁊ D

De herbis.

Ca.cccclx.F ꝛ H

Capitis vulneratio.
Capitulum.ccxj.A

Capillos generare.
Ca.cccciiij.A

Capilloꝝ caſus prohibentia.
Cap̄.lxvj.A
Cap̄.ccclxxxiiij.F

Capillos euellere.
Ca.clxij.G

Capillos augere.
Capitulum.liiij.in fine
Caplm.cix.K
Cap̄.ccxlviij.B

Capillos tenueſcere.
Ca.clxix.E

Capillos rubificare.
Capitulum.x.A
Cap̄.xiij.C.
Ca.cclxv.G
Ca.cccxiij.H
Ca.ccccij.C
Ca.cccciij.F.
Cap̄.ccccvj.J.
Ca.cccc.lxix.D

Capillos denigrare.
Ca.lxvj.A ꝛ C.
Ca.cxxxj.J.
Caplm.clxij.E
Ca.clxviij.C.
Ca.clxxv.D
Ca.ccvj.E.
Ca.ccxcix.A
Ca.cccij.H.
Ca.cccciiij.C ꝛ D

Capillos Mulieꝝ
Ca.lxxxvij.D ꝛ E.
Ca.ccclxxxiiij.K

Cancer.
Ca.ix.G.
Ca.lxxvj.A.
Ca.cxxx.A ꝛ M.
Cap̄.clxxij.E
Ca.cclxj.in fine
Ca.cclxxxiij.in fine.
Ca.ccccc.C.
Ca.cccccv.A

Cancer oris
Capitulum.cvj.C

Canceromata vulnera.
Capitulum.ix.C
Ca.clxij.in fine

Carbunculus.
Cap̄.cxix.F.
Ca.cxxxvij.B.
Cap̄.ccciiij.E.
Cap̄.cccxij.G.

Calculus
Ca.xv.D ꝛ V
Ca.xxv.C.
Ca.xxxix.in fine.
Ca.lxiiij.D
Ca.lxxj.A ꝛ C.
Ca.lxxxvij.B
Capitulum.cj.G.
Ca.cx.C ꝛ in fine.
Ca.cxiij.in fine
Ca.cxxiij.C ꝛ M
Ca.clxxv.in fine
Ca.clxxxix.D ꝛ G
Cap̄.cxcvij.A.
Ca.cxcix.in fine.
Capitulum.ccix.B
Ca.ccxiiij.A B ꝛ G
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvj.E G ꝛ in fine
Ca.cclxxij.in fine
Ca.ccxcv.A
Ca.ccxcvj.A ꝛ B
Ca.cccv.B
Ca.cccxxiiij.A ꝛ C.

Ca.cccxxvj.H.
Ca.cccxxxj.in fine
Ca.ccclxxiij.A ꝛ F
Ca.ccclxxviij.G
Ca.ccccxx.B
Ca.ccccxxx.D
Ca.ccccliiij.K.
Ca.cccclviij.D
Ca.cccclxxvij.A C ꝛ F.

Calculus Renum.
Cap̄.cxxxvj.A
Ca.ccclxxxviij.in fine.
Ca.ccccij.D.

Cantarides ſumpte.
Ca.cclxix.J

Carnes a putredi ne ſeruare.
Ca.clxxvj.in fine.

Carnē ſupfluā delere
Capitulum.ccvj.A
Ca.ccxxij.J

Carnem rubeā ꝓfortare que eſt inter gingiuas
Ca.cccclij.J

Caniciem tardanō
Ca.cxxxj.J.
Ca.cccxxj.C

Calores eſtatis ſedare
Ca.ccclxviij.H

Clauos corporis.
Capitulum ccccxciij.B

Clauos.i.poros pedū
Ca.cccxxvij.in fine

Cardiaca paſſio.

Capitulum.xxxj.A
Cap.xciij.A.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxv.K.

Tabula ſup Tractatu

Caplm:clxx.B.
Capitulum. cc iiij.B.
Ca.ccviij.B
Ca.ccxxxvij.A.
Ca.cclxiij.B
Ca.cccxcij.C:
Ca.ccccxij.B ⁊ C
Ca.ccccxlix.A.

Cranei eſt dolor capitis
Ca.c.xxxj.D

Cerebri debilitatem curare

Ca.xx:D E ⁊ F
Ca;xxxj.B ros marino
Ca.[illegible]iij.A.
Ca.lxij.in fine.
Ca.lxvj.D
Ca.lxxxv:G ⁊ in fine.
Capitulum.xc iij.A
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cc iiij.B
Ca.ccxxij.K.
Ca.ccxxxix.in fine.
Capitulum.ccl. D
Cap̄.cclxx:B E ⁊ G
Ca:cclxxxij.F
Ca.ccccxxvij.F
Ca.ccccxlvj:A G H
Ca.cccc.xlix:C:
Ca.cccclx. L.

Ceram dealbare.

Capitulum.clj.F

Cyliaca paſſio
Cap̄.cxix.B.
Cap̄. cclxxj.A.
Ca.cccxj.C.
Ca.cccxc.C:

Cicatrices nervoꝝ curare.

Cap̄:lxiiij:D.
Ca.lxxv.E

Cicatricibus nigris colorem reddere
Capitulum c ix.E.

Cicatrices limpidare.
Capitulum c vij.A.
Ca.cxxx.F:

Cicatrices ſcarificationis vt non appareant.
Ca.cclxv.A

Colli dolor.
Ca.ccclxxiiij.in fine
Ca;ccccxxxv.B

+ Colorem bonū faciend̄.
Capitulum.xlvj.H.
Ca.cxxj.B.
Ca.cxlij.B.
Ca.cxlv.A L
Capitulum;cxcj.A.
Ca:ccxcvij.A D
Ca:cccc liiij.R.
Ca.ccccxcvij.C.

Colica paſſio
Capitulum.lxix.F
Ca:xciiij. F J
Ca.cvj.B
Ca:cxv.H
Ca.cxxxj.M
Capitulum.clij:A
Ca;clv.B
Ca.clxxix.C
Capitulum.ccv C
Ca.cc viij.D F G
Ca.cclvj.in fine.
Ca.cclxxviij.D
Cap̄.ccxcvij.C
Ca.cccxxj.H.
Ca.cccxxxj.A
Ca.cccxlj.C
Ca;ccclix.A
Ca.ccclxx.G.
Cap̄.ccccxxx.H.
Ca.cccclxxvj.A.
Ca.cccccxxx.G

Colica flegmatica.
Capitulum.cxxxj.G.

Coleram rubeam ſiue nigram purgantibus.
Ca.lxxviij.E
Ca.ciij.G H
Ca.cxxxj.B
Cap̄.cxlj.A
Ca.cxliiij.A C
Ca.cxlviij.in fine
Ca.cxlix.B
Cap̄.cxliiij:F
Ca.c lxvj.E.
Ca;clxxv.A
Cap̄.ccxij.A.
Cap̄;ccxlix.A
Ca.ccclxxviij.A
Ca.ccclxxxix.K
Ca .cccxcviij.M:
Ca.ccccxix.F
Ca.ccccxcix.F.

Colerã nigrã educend̄.
Ca.cccc liiij.P:
Ca;cccclxviij.A

Coleram per vrinã prouocandam.
Ca.cxxiij.in fine.
Capitulum.ccij.A

Colere ĩflatões ſedãde
Capitulum.ccc lxvij.E

Cor confortandum
Capitulum.xix.R:
Cap̄.lxvj.E
Cap̄;lxxviij.A
Cap̄.lxxx:C ⁊ in fine:
Ca;c xxj.in fine.
Ca.cxxij.in fine
Cap̄:cxxv:D
Ca.cxlv.C J
Cap̄.clviij:in fine
Ca.cc xxxvij.A
Ca.cclv.in fine
Cap̄.cclvj.in fine:

De herbis.

Capitulum.cclxxj.in fine:
Ca.cclxxiij.A.
Ca.cclxxiiij.in fine
Ca.cclxxxij.in fine
Ca.cccix.in fine
Ca.cccxxij.in fine.
Ca.cccxxxix.in fine.
Capitulum.ccclij.F
Cap̄.ccclxx.in fine
Ca.cccxcviij.P.
Cap̄.cccclxviij.in fine.
Ca.ccccc ix.in fine
Cap̄.cccccxxiiij.in fine.

Cordis debilitas:
Ca.cclxxxij.G.

Cordis tremorem
Cap̄.lxvj.E
Ca.lxviij.B
Cap̄.lxxx.C D:
Ca.xcij.C.
Ca.cj.C
Ca.cxxiij.M.
Ca.cxxv.F
Ca.clxxij.C
Cap̄.ccxij.E
Ca.ccxv.C
Ca.ccxciij.C.
Ca.ccxcvij.D:
Cap̄.ccc ij.P
Ca.cccxxxvij.O.
Cap̄.ccccxlix.F.

Corpora mortuoꝝ vt incorrupta ſeruantur
Ca.lx.E

Corpa vt ꝯſeruant̄ a nimio frigore aeris ne noceat ei.
Ca.ccclxij.B

Corpus mundificanđ a putredine.
Cap̄.cc ij.in fine.
Ca.ccclxxxix.in fine.
Ca.cccc iij.G

Corporis ſordes. mundificandum.
Ca.ccc vij.E.

Corriſa.i.opilatō nariū
Ca.ccxxxiij.in fine
Ca.cclxij.H 7 in fine
Cap̄.ccc x.D.
Ca.cccxiij.B
Cap̄.cccxxxix.D
Ca.cccclx.E F G

Conceptum adiuuanđ.
Ca.lxiiij.C
Ca.cxxxiiij.B C.
Ca.ccccxlix.C
Ca.cccclxxxj.A B C

Conceptū impediunt.
Ca.cccxliij.A
Ca.ccclxix.B
Ca.ccccv.F 7 in fine.

Cōdilomata ſoluere
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvij.E.

Confortare digeſtionē.
Capitulum.cccxl.I

Contriciones lacertoꝝ
Ca.xlvj.K.
Ca.c ij.in fine.
Ca.cxl.B L:
Ca.cccxxiij.B
Ca.ccclxxxix.M

Contractis
Ca.ccc xlvj.B:

Conquaſſationibus.
Ca.cxxix.B
Ca.cxxxij.A
Ca.cxxxiij.D
Ca.ccxvij.E
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxxxiiij.C
Ca.cccclij.G

Ca.cccc.lxix.A

Combuſtionibus
Ca.clxij.A E
Ca.clxxv.D
Ca.ccxxij.in fine.
Cap̄.cclxxij.B

Coitum ꝓuocandum.

Ca.cxl.D 7 in fine
Ca.cxlv.E M.
Cap̄.clxviij.in fine:
Ca.clxxvj.D F G K 7 in fi.
Capl̄m cciiij.in fine
Ca.ccxiij.A
Ca.ccxvj.A
Ca.cclxij.F.
Ca.cccxv.in fine
Ca.cccxcvij.B
Ca.ccccxiij.F
Ca.ccccxxxvj.O
Ca.ccccc iiij.M.
Ca.cccccv.E.
Ca.cccccxviij.in fine

Coxarum dolor.
Capitulum.xxix.K.

Croceū colorē facienđ.
Ca.cxxj.I.

Cutis fetorem:
Cap̄.cxx.M.
Ca.ccccxiij.in fine

Cutis ſpiſſitudinem leniendum.
Ca.lxxxv.H

Cutem mundificanđ.
Ca.lxxv.E
Ca.cccxciij.D.

Cutem mulieꝝ 7 eaꝝ faciem mundificanđ.

Capitulum.ccc lxxiiij.C.

Tabula ſup Tractatu

d
Entium dolorem curandam
Ca.xiiij.G P
Capittulū xl.L
Cap̄.xlv.E
Ca.lj.in fine
Cap̄.lv.P.
Cap̄.lix.D
Ca.lx.D.
Ca.lxv.B F L
Cap̄.lxxiiij.in fine.
Ca.lxxx.E.
Capittulum.xcvij.B.
Ca.cvj.A F
Ca.cvij.C
Ca.cxix.M
Ca.cxxxj.K M O
Capittulum.cxviij.F
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.D
Cap̄.clxiiij.D
Ca.clxxiiij.A
Ca.clxxv.H
Capittulum.ccvj.C
Capl'm.ccvij.in fine.
Ca.ccxix.in fine
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B
Cap̄.ccxliiij.in fine
Ca.ccxlviiij.D
Ca.cclv.B
Capl'm.cclxxxij.B.
Ca.ccxcv.D ⁊ in fine
Cap̄.ccxcix.C
Ca.ccciij.E
Cap̄.cccxxj.E.
Ca.cccxxiij.D.
Ca.cccxxiiij.A D
Ca.cccxxxij.C F G
Ca.cccxxxiij.G.
Ca.cccxxxiiij.A.
Ca.cccxlv.A D
Capittulum.cccxlvj.D K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.C.
Ca.ccclxij.A D F G H M
Ca.ccclxxxj.B
Cap̄.ccccxxj.F.
Capittulum.ccccxxxvj.B
Ca.cccclj.E
Ca.cccclij.D.
Ca.cccclx.L
Ca.cccclxvj.B.
Cap̄.cccclxvij.C.
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiiij.C.
Ca.cccccxiij.A E.

Dentium ſtuporem.
Ca.cccccxij.A.

Dentes pueroꝝ vt facl'e ⁊ ſine dolore naſcuntur.
Cap̄.ccxcij.H.

Demoniacis.
Ca.cccxxxviij.C

Demonia fugare.
Cap̄.xxix.F
Capictulum.xl.G

Diſnoicis.i.difficultas reſpirandi
Ca.cxij.C.
Cap̄.ccvij.F.
Ca.cccxlvj.E
Ca.ccclxxiiij.A

Diſſintericis.i.diſſipatio interioꝝ inteſtinoꝝ
Cap̄.xij.B.
Cap̄.l.G
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B.
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxlviij.D
Capittulum.cl.A
Ca.clxj.A
Ca.clxij.A ⁊ in fine.
Ca.clxiij.C.
Ca.clxvj.B
Ca.cxcvj.in fine
Ca.cxcix.A C.
Cap̄.cc.in fine.
Ca.ccxviij.in fine
Ca.cclxiiij.A
Cap̄.cclxxj.A
Ca.cclxxxij.B
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvj.in fine
Ca.ccclxxviij.G.
Ca.cccc.xxij.J.
Ca.cccclxij.D H.
Ca.ccccxcj.B.

Diſſurijs.i.malicia vrinationis
Capittulum.xxvij.C
Ca.xxxiij.B
Cap̄.lx.A.
Ca.xcij.A.
Ca.cxiiij.C
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiiij.B.
Cap̄.clxxvj.A.
Ca.cxcvij.A E
Cap̄.ccxiij.in fine
Ca.ccxiiij.A.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxcj.in fine.
Ca.ccxcvj.in fine
Ca.cccv.in fine.
Ca.cccxlvj.in fine
Ca.cccclxxxj.A

Dyarria.i.ſimplex flux⁹ ventris.
Capittulum.liij.C.
Cap̄.cc in fine
Ca.cccxxxviij.B
Ca.cccxciij.D
Ca.cccccxvj.G.

Dorſi dolor
Ca.ccccl.in fine.

Domus vt appareat plena ſerpentibus.
Ca.cccciiij.F

e
Morroidas l' fic⁹.
Capittulum.j.F
Ca.xiiij.B
Cap̄.xxvj.D

De herbis.

Capitulum.xxvij.E
Ca.xxxvj:A B
Cap̄.xlvj.M
Ca.lxvj.A
Ca.lxxj.D.
Cap̄.cij.C
Ca.cix:G K
Ca.cxxv.L
Cap̄.cxxx.K
Ca.cxlj.in fine:
Ca.clxviij.C
Capitulum.clxxij. G
Ca.cxcj.K.
Ca.ccxix.D
Capl'm.cc.liij.A
Cap̄.ccc lxxxiij.in fine.
Ca.ccc lxxxvj.B
Ca.cccxcvij.B
Ca.ccc xxxiij.F:
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlv iij:E
Ce.ccclxx.D
Ca;ccc xcij.in fine.
Ca;cccc ij.H
Ca.ccccxvij:B D
Ca.cccc xxx.J
Ca.cccc lxix.E.

Epaticis.
Capitulum:cxxxvj.A

Epatis calefactionem.
Capl'm.lvij.A.
Cap̄.lxxxvij:A
Ca.xcviij.A
Cap̄.cxvj.A B
Ca.c xlvij.in fine
Ca.clix.A in fine.
Cap̄.ccclxxxix.A.

Epatis opilationem ex frigiditate
Capitulum.xxij.E
Ca.c xxij.B.
Cap̄.clv.C.
Ca;cccc.xlv:F H

Epatis ⁊ splēis o pilatō

Ca.xxxiiij.in fine
Cap̄;xxxv.D:
Capitulum.lxj;D:
Ca.lxix.E.
Ca.lxx.C.
Cap̄.xcj.A
Capitulum.xcvij.E
Capl'm.cxlix
Cap̄.clv.F.
Ca.clxvj.D J.
Ca.cc ij.E G
Ca.ccx B.
Cap̄:ccxix.D
Cap̄.cclj.A B.
Cap̄:cclxvij.A in fine
Ca.cclxxix.A
Cap̄:ccc lxxxviij.E.
Ca.cccxcj.in fine
Ca.ccc lxxiij.A
Ca;ccc xc.D
Ca;cccc xxxvij.G.
Ca.cccc xlvj;R
Ca.cccc lxvj.E
Ca.cccc lxxxv.G

Epilentia.

Capitulum.viij.H
Cap̄.xx.B
Ca. xl;B
Cap̄.liij.A:
Ca.lx.J
Ca.lxiiij.D ⁊ G
Cap̄.lxxv.in fine
Ca.xcij;F
Cap̄.xciij.C
Ca.c xxxj.D:
Ca.cxxxvij.J.
Capitulum.clij.O.
Capl'm.clvij;D.
Ca.c lxiiij.B.
Ca.c xcvij.in fine.
Ca.cc vij:F:
Cap̄.cc xlviij;D.
Ca;cc l.C
Capitulum:cclxx.B:
Ca.ccc xxxviij.A B C J.

Ca.ccc xxxix;A B
Ca.ccc xlv.D H
Ca;ccclxij.J
Ca.ccc lxix.D
Ca.ccclxxj.C.
Ca.cccc xxxvij;A B D.
Cap̄.cccc xlvj.H
Cap̄.cccc xlix;D.
Ca;cccc liiij.P:
Cap̄;cccc lxxvj.C:

Emoptoycis ſiue ꝯ ſputum ſanguinis

Capitulum.lix A
Capitulum lxv.C E
Capl'm lxxiij.C
Capitulum.c xix;B M
Cap̄:cxxxij.A
Cap̄.c xciij.A
Cap̄.cc lxxj.A E
Cap̄.cccxxxij.F
Capitulum;ccclxxij.G
Capl'm;ccc lxxvj. d.
Capitulū.ccc xc.A E.
Cap̄.cccc xxij.H
Cap̄.cccc xxix.D
Ca.cccclxij.G

Emigranea

Capitulum:c xxxj.d
Capitulū.cxlv.M.
Ca.clxiiij.H
Capl'm.clxxvij.A
Cap̄.cccc ix.d
Cap̄.cccc xcix.in fine

Empetigo..

Capitulum.xlvj.K.
Capitulū.lxix.d
Capl'm lxxvj.C
Cap̄.lxxxix.d.
Cap̄.xcij.in fine.
Capitulum.c.C
Ca.clix.B

Capittulum.ccxxiiij.A.
Ca.cclxvij.G.
Cap̄:cclxxvj.G.
Ca.ccxcij.D
Cap̄:cccxxvj.A:
Ca:ccccvij.A
Ca;ccccxlv.C

Excreatio facilis.
Ca.ccccxxxvj.R.

Eructuationes aceto
ſas auferendas.
Ca:ccclxxv.E:

Egeſtionem excitand̄.
Cap̄.lxx.B F
Ca.cxij.A.

Ebrietatem tollere
Capittulum.cj.C I.
Ca.cxviij.D E
Ca.cxlv.B.
Cap̄;cccxcij.in fine

Ebrietatem prouocare
ſiue inebriare
Ca.cclxxvij:B.
Ca:cccxvij.A B C
Ca.ccccliiij.K:

Epiforas.i.ſupinfuſio
reumatis deſcendentis
ad oculos.
Cap̄.cxv.in fine
Ca.ccccxlj.in fine:
Ca.ccccxlij.A.

Eſcarā ignis auferend̄.
Ca.ccccxj.in fine

Erectionem Virge
Capittulum.xj.L
Ca.cxv.C
Ca;cxvij:A
Ca.ccxl.I.

Eger an moriatᷣ ſiue nō
Ca.cccclxxxvj.F.

Exitus ani.
Ca:cxlj.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij:B
Cap̄:cccj.F:
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.cccxlviij.E.

f Aciem depurand̄
Ca.j.I
Ca.vij.F.
Ca.xxv.A.
Cap̄.xcviij.D.
Capl'm cxxiij.G
Ca.cxxx.M.
Ca.ccccxxxvj.K.
Ca.cccclxxix.E

Faciem mulieꝝ ſiue cutē
eaꝝ mundificand̄.
Ca.cclxxxiiij.C

Faucium tumores.
Ca.cccxxix.F ⁊ in fine.

Faſtidium tollere.
Cap̄.cxlj.A
Ca.ccccxliiij.in fine

Fracturā cruris conſoli
dandā vel alteri⁹ mēbri.
Ca.cclxxxviij.E

Febres curare.
Capittulum.ij.D E:
Capl'm.iij.K.
Ca.viij.H
Ca.xxix.I N
Capittulum.l.F:
Cap̄.lxxxv.I:
Cap̄.cxij.C
Ca.cxl.K
Ca.cxlix.D.
Ca.clv.E
Ca.ccx.A:
Ca.ccxxviij.E.

Capittulum:cccix.A C D
Ca.ccccxij.F.
Ca.cccccxij.in fine

Febres tercianas.
Cap̄.clxxj.B
Ca:clxxv.in fine.
Ca.ccxcvij.E
Ca.cccxxxij.I
Ca.cccxlv.C
Ca;cccclxxvj.E.

Febres quartanas.
Capittulum.lx.C.
Cap̄·cxvij.C.
Ca.cxl.F.
Ca.cxliiij.I
Cap̄.clxxj.B
Ca.clxxij.E G
Ca:clxxxvij.C
Ca.ccxcvij.G
Ca.cccxxxij.I
Ca.cccxlv.K
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxlvj.M.
Cap̄·cccclxxxvj.D.
Ca.ccccxciij.B.
Ca;cccccxvj.C

Febres quartanas.
de Colera aduſta.
Ca.cccxlvij.M

Febres effimeras
Cap̄.cccxlv.C.

Febriū inflāmationes
Ca.cxlvj:C:
Ca.cccclxx.in fine.

Febribus cōburentib⁹.
Ca.cclxxxv.B C.

Febres Infantium
Ca.cxlix.B
Febres peſtilentiales.
Ca.cxxv:R
Cap̄.cccxlix.B

Febres periodicas.
Capitulum.lxxxv.F
Ca.cccxxiij.K ⁊ M.
Ca.cccliij.B.
Cap̄.ccclix.B
Ca.ccclxxj.F.
Ca.ccclxxij.G I
Cap̄.ccclxxvj.E
Ca.ccclxxxv.in fine
Ca.ccccxxx.B.
Ca.ccccxciij.G

Febres antiquas.
Cap̄.xxvj.A
Ca.xxix.M
Ca.xlvij.I K.
Cap̄.cxlj.D
Ca.clxvj.in fine.
Ca.clxxxix.E F.
Cap̄.cccxlviij.D
Ca.ccclxxiij.H
Ca.cccc.xxvij.G

Febres melancolicas.
Ca.cccxlvij.M

Febres cottidianas.
Capitulum.lx.C

Fetor oris.
Cap̄.iij.H
Caplm.xix.Q
Ca.xxviij.A
Ca.cix.G
Cap̄.cxxv.C D.
Ca.clxxxviij.D
Ca.cxcj.B
Ca.ccviij.C D E
Ca.cclxxxviij.B
Ca.ccxcvij.D
Ca.cccxlvij.F.
Ca.ccclx.in fine.
Ca.ccccliiij.I K

Fetor aſſellaꝝ ⁊ to
cius corporis.
Ca.lxxix.A
Ca.ccclxj.D

Capitulū.ccclxvj.in fine.

Fetū mortuū expellenđ.
Caplm.xl.F
Cap̄.lx.A B.
Cap̄.lxxj.L
Ca.lxxij.C.
Ca.ciiij.in fine
Ca.cxj.A
Ca.cxij.D K
Ca.clvij.D E in fine
Cap̄.clxxix.E
Ca.cc.A.
Cap̄.ccvij.C in fine.
Ca.ccxiij.C.
Ca.ccxxix.in fine
Ca.ccxxxvj.B
Ca.cclxxvj.D.
Cap̄.cclxxxix.in fine.
Ca.cccxl.D
Cap̄.ccclix.B.
Ca.ccclxiij.H
Ca.ccclxxj.
Ca.cccciiij.B.
Cap̄.ccccxiiij.A
Ca.ccccc.xiij.B.

Ferrum vl' ſagittas
a corpore expellendum.
Ca.clvij.A E M O.

Femoꝝ dolores.
Ca.cccccxvj.in fine.

Freneſis.
Ca.xxxiij.C.
Ca.xcviij.B.
Ca.cccxlvj.A
Ca.ccccxxix.H

Flegma purganđ
ſiue educenđ.
Capitulum.liij.D
Ca.lxvj.D
Ca.lxix.F
Ca.ciij.B
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxj.A.
Ca.clxiiij.A

Ca.clxxj.A.
Ca.clxxij.F H.
Ca.clxxviij.A E G K
Capitulum cc ij.B.
Ca.ccxxij.F L.
Ca.cclxxvij.E.
Cap̄.cccxxxvij.
Ca.cccxlij.A.
Ca.cccclxxxij.E G Q

Flegmonem pacienti.
Ca.ccclxxxix.L

Fiſtula.
Capitulum.viij.B.

Caplm.xl.E T.
Ca.xlij.B
Ca.lij.G
Ca.xc.in fine.
Cap̄.cvj.D
Caplm.cxj.C
Ca.cxij.M
Ca.cxxx.L
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cxliiij.E
Ca.clxv.C
Ca.cxcviij.in fine
Capitulum.cc.D
Ca.ccv.A
Ca.ccliij.A.
Ca.cclxxxiij.in fine.
Cap̄.cccxxxiij.E
Cap̄.cccxxxvij.F
Ca.cccxlv.D
Ca.ccclxxv.G.
Cap̄.ccccxcj.D
Cap̄.ccccxciij.A
Ca.ccccxcviij.B.
Ca.cccccviij.A.

Furfuribus ſiue lendi
nes a capite mūdificanđ.

Ca.lxx.K.
Ca.lxxxvj.E.
Capitulum.cj.D
Cap̄.cix.D.

Tabula ſup Tractatu

Capittulum.cxcj.D.
Cap̃.cclxxj:B.

Formica.

Capittulũ ccxxxiiij:in fine.
Ca.cclxv.C G
Cap̃.cccij.K.
Ca.cccxx.B.
Cap̃.ccc xxij.C
Ca:ccc lxiij.H
Ca.ccclxvij.K.
Ca.ccclxxxviij.B
Ca.ccccj.M
Ca.cccc lv:A

Gmorrea.
g Cap̃.xj.B
Ca.cxv.C
Ca:cxvij.A
Capittulum:cc xl.J.

Gingiuaꝝ putredo.
Ca.ccccxlix.C.

Gingiuam ſangui
nolentam.
Capittulum.lv.D
Cap̃:lix.C
Ca.cxliiij.F
Ca.cccxxxiij.A
Ca;cccclxiij.R.

Gingiuas r dentes
confortandas:

Capittulum.cc lxix.K
Cap̃.cccxxj.J in fine
Ca.ccclxviij:B

Geniturã viroꝝ
extinguend.
Ca.lxxxvj:A

Guttur r pectus leni
ficand ſiue eoꝝ a p̃ata.
Ca:ciij.C D F r H
Ca.cc lviij.in fine.

Eriſipila
h Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxxvj.in fine
Cap̃.cxv.B.
Capittulum:cxix.K
Caplm.cxlv:A
Ca.cxlvij.F
Ca.cc xxxiiij.in fine:
Capittulum.ccxl.A D.
Ca.cclv.C
Cap̃.cclxj.A
Cap̃:cclxxvj.H.
Caplm cclxxvij.in fine:
Ca.ccc ij.K.
Ca.cccxij.D.
Ca.cccxx.A
Ca.ccc xxviij.D K
Ca.cccxlv.G
Ca.cccliij.C
Ca.ccc lxvij:K.
Ca.ccclxxvj:A
Cuplm.ccclxxxviij. B E
Ca.cccxcviij.A:
Ca;ccccj:M
Ca.ccccxiij.G
Ca.cccclv:A:
Ca.ccccxciij. C D
Ca.cccccij.F
Ca.cccccxj.B.

Hernia.
Capittulum.lxxj:A B
Ca.cxxxiij.B
Ca.cccl.A.

Herpetem eſtiome
num curare.
Ca;cclxv.in fine
Ca.cccxij.D
Ca.cccxxix.D.
Ca.cccxlv:B
Ca:cccliij.B
Ca.ccclxv:in fine.
Ca;ccclxxvj:A
Cap̃.ccccij.H:

Hominem preſeruare
a frigore aeris.

Capittulum.cccc:xxxvij:E

Gnem ſacrũ extin
i Ca.iiij.A guẽd
Ca.xxxij.B
Capittulum.l.D
Cap̃.c in fine.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxvij.A D
Ca:clxx.E
Ca.cc liij.in fine.
Ca.cclxxij.B
Ca.cc.lxxvij.C.
Ca.ccc.xxix.C D
Ca.ccc xxxij.E.
Cap̃.cccxlv.B
Ca.cccliij.B
Ca.ccc lxxij.J
Ca.ccc lxxvj.in fine.
Cap̃.ccc lxxxviij.B
Ca.ccccxv.in fine
Ca.cccc xxxij.in fine
Ca.cccc liij.A r C
Ca.cccclxxxviij.A

Jgnis aduſtionem
Ca.lxx in fine:
Ca.cxxv.T.
Ca.cxcj:D
Ca.cclv:E F.
Ca.ccc ij.K
Ca.cccvij.E
Ca.ccc xxij.C.
Ca;ccclxiij.H
Ca.ccccxlv:C
Cc.ccccc xxix.E

Jngeniũ acutũ ꝑcreãd.
Ca.clij. P R.

Jnflationes reſoluere
Ca.xxxv.in fine
Ca.ccc;xc.A

Jnflationes teſticuloꝝ.
Ca.lxxxviij.A.
Ca. cccc xxviij:B.
Jnfantes contractos.
Ca.lxv:F in fine.

Infantiū fluxꝰ ventris
Capitulum.lxxix.

Infantē hilarem facias
Cap̄.xxix.L
Caplm.xl.S.
Ca.c xviij.K
Ca.cccc.lxiiij.C

Ictericia.
Capitulum.v.D
Cap̄.vj.C.
Ca.viij.E G N
Caplm.xviij.B
Cap̄.xxix.A
Ca.xxxiij.E.
Ca.xlvij.H.
Ca.l.B K L
Ca.lxxvij.A
Ca.lxxviij.D.
Cap̄.lxxxv.D
Cap̄.xcj.A D
Ca.xciij.H
Capitulum.cj.F.
Ca.ciij.G H
Ca.cvj.F
Ca.cxiiij.A.
Ca.cxlix.B C.
Ca.clix.B D
Ca.clxxxix.G
Ca.ccxxxij.in fine.
Ca.ccxxxix.G
Ca.ccxlj.A.
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.ccc xxv.D
Ca.cccxxxij.F
Ca.ccc.xxxvij.N
Ca.cccxxxviij. D F
Ca.ccc lxiiij.C.
Ca.ccclxxj.C
Ca.cccxcviij.O.
Ca.ccccxlix.F
Ca.cccclv.L.
Ca.cccclxvij.A.
Ca.cccclxxxvj.A
Ca.ccccxcix.D

Ictericia Nigra
Capitulum.xc.in fine
Ca.ccc lxxiij.G

Intestinoꝝ dolor.
Capitulum.xv.Q.
Ca.xxxix.G
Ca.xlij.E
Ca.lix.A B
Ca.cij.B E
Ca.cxix.in fine.
Ca.ccc xxix.A

Intestinoꝝ vlcera
Ca.cxxxv in fine
Ca.clj.C
Ca.clvj.D.
Ca.cxcj.G.
Ca.ccvj.F
Ca.cc lxv.B F
Ca.cclxix.H K
Ca.cc lxxj.E
Ca.cc xcix.F I.
Ca.ccc iij.A D
Ca.ccc ix.E.
Ca.ccc xxviij.S
Ca.ccc xxxij.G.
Ca.ccc lxvij.D.
Ca.ccc xciij.D
Ca.cccc ij.D
Ca.cccc xxij. A B
Ca.ccccc B

Intellectum bonū ſine
Memoria bona.
Ca.lxvj.D
Cap̄.clxviij.in fine
Ca.cc xcvij.C
Ca.cccxxij.F in fine.
Ca.ccccxxxvj.N
Ca.cccc lxxxiij.A E

Impregnationē iuuan
tia ſine ad conceptum.
Capitulum.lviij.
Ca.ccxxxvj.in fine
Ca.ccc lix.C F
Ca.ccccxxxvij.E

Impinguantia hōiem.
Ca.cxxv.C
Ca.cxlviij.B
Ca.clxxxv.in fine.
Ca.cccxxij.M
Ca.cc lxxvj.O.
Ca.ccc lxxxij.E
Ca.cccc.xl.K

Ipopys.i.liuor collectꝰ
ſub oculis vł palpebris
Ca.cc lxv.A in fine
Ca.cc lxxxix.C
Ca.ccccxix.B C

Iram remouenđ.
Ca.xix.P
Ca.cxviij.K
Ca.clxxvij.D

Itineris laborem.
vt non ſentias.
Ca.xxxix.E

In itinē attritōes q̄ fiūt
Cap̄.cclxxvj.G.

Ictus Scorpionum
Ca.ccc xxiiij.in fine.
Ca.ccc lxxiij.H
Ca.cccc ix.B
Ca.cccc xxxvj.P.

Intoxicatus.
Capitulum.lxxxiiij.D.

Iecoris tumorem
Ca.ccccxlviij.A

Indumentum tuum
ſi vis vt prolongetur
Capitulum.ccxcij.F

Iuncturarum
dolorem.
Capitulū cclxxxij.D

Juuentutem acquirenđ
Capitulum:cc.xcvij.D

Labioꝝ fiſſuras
Ca.lxxv.D
Lac mulierum.
prouocandum.
Capitulum.xj.J
Cap̄.xxvij.B
Ca.xxix.B F K.
Caplm:lxxv.in fine.
Capitulum.clij.M
Ca.clxxix.J:
Ca.ccclxxiiij.J.
Ca.cccc.xcvij.G

Lac mulieꝝ ꝓhibenđ
Capitulum.cxv.E C.

Lac ī mamill' vt ſtrigat̄
Capitulum clxxx.C.

Lac coagulatum in
mamillis ſoluenđ.
Capitulū.clj.G.
Cap̄.clxxv.F
Ca.cclxxxviij.E

Lac oues vt habundāt
Ca:cxxvj.G

Lanam limpidare.
Cap̄.cxxxvj:F

Lepra.
Ca.xxiij:B
Ca.xxxvj:in fine.
Ca.lxix.B
Ca.lxxv.B
Capitulum.c F
Ca.cxxxj.H
Ca:cxxxvj.B
Ca.clij.N O P.
Ca.clxiiij.D
Ca:clxv.in fine.
Cap̄.clxxij.E
Ca.cxcvj.B
Ca.ccxix.B:
Ca.ccxxix.H.
Ca:ccxliiij.A
Ca.ccxcvij.C B
Cap̄.ccciiij.D
Ca.cccvj.A
Cap̄.ccclxxxvij.C
Ca:cccc.lxv.in fine:
Ca.cccclxvij.E.
Cap̄.cccclxxiij.in fine.
Ca.cccclxxxij.in fine:
Ca.ccccxcvij.G J:

Lepram incitant
Cap̄.c:xxj.D

Leticiam generare.
Ca.lxxviij.A F
Ca.lxxx.G H
Cap̄.cclxxxij.E
Ca.ccxcvij.D
Ca.cccccx.ꝑ totum caplm

Letificando interficiūt.
Capitulum.cxlv.G L

Lentigines ⁊ maculas
in facie tollendas
Capitulum.lxj.A.
Cap̄.lxix.D J:
Ca.lxxix.C
Ca.lxxxix.C.
Ca.cxxx.N.
Capitulum.cxl.H
Ca.cxliiij.G.
Caplm ccvij:E.
Cap̄.ccxvij:E:
Cap̄.cclv.A
Ca:cclxxvij:E
Cap̄:cccvij:B
Cap̄.cccxj.in fine
Ca.cccxxvj.G

Litargia
Capitulum:xj.E
Ca'xxiiij.C.
Ca.cxl.B.
Ca.ccvij.B G.
Ca.cclvj.A
Capitulum.cccxlvj.A
Cap̄.cccc.xxix.H
Ca.ccccxxxvj.F M

Liuoꝛ ex percuſſione.
Capitulum.xxix.E
Ca.cccxc.C
Cap̄.ccccix.B

Liuoꝛē Cutis auferenđ
Ca.ccccxj.in fine.
Cap̄.cccclxv.N

Libidinem excitandam
Cap̄:xxxviij.B
Ca.clxxvj.A B
Ca.cclxiij.A E
Cap̄:ccclxxxiij.in fine.
Ca.ccccxiij.A D.
Cap̄.ccccxlix.F
Ca.ccccciiij.C F J
Ca.cccccxxv.G

Libidinem extinguenđ
Ca.xj.A B F K
Ca.xcviij.E K.
Cap̄.cccxcviij.E.
Cap̄.ccccj.D
Cap̄:ccccv.O
Cap̄:cccccxij.B.

Linguam aggrauatam
alleuiare.
Cap̄.ccccxxj:G

Linguam erigere ⁊
fauces exaſperare.
Capitulum.cix.A

Libros a vermibus
preſernandos.
Cap̄.iij.B E

Loquelam amiſſam
reſtaurare.

Capitulum.iij.D.
Cap̄:ccxxiiij.E

De herbis.

Lumbricos occidend̄
Ca.ij.E L
Ca.iij.F H
Ca.xiiij.A
Ca.xviij.F
Ca.xxj.C
Capitulum.xv.B.
Caplm.l.G
Ca.xcij.B C
Ca.xciij.B C
Capitulum c.F
Ca.cj.F
Ca.c vij.H
Ca.c viij.E.
Ca.c xv.H
Ca.c xviij.D.
Ca.c xxxvij.C
Ca.c xliiij.E
Ca.c lxxj.B.
Ca.cc.C
Ca.cc vij.B G
Ca.cc.xij.H.
Ca.cc xix.A C E
Ca.cc xxxv.E G
Ca.cc lxvij.A
Ca.cc lxxviij.F.
Ca.cc lxxix.F
Ca.cc xcviij.B
Ca.cc xcix.in fine
Ca.ccc iiij.C
Capitulum.ccc x.A.
Ca.ccc xiij.F
Ca.ccc xv.in fine
Ca.ccc xxj.B.
Ca.ccc xxv.C
Ca.ccc xxxiij.B
Ca.ccc xlvij.C E.
Ca.ccc lxxiij.ī fine
Ca.ccc lxxxj.A
Ca.ccc xc.B
Ca.cccc j.H
Capitulum.cccc vj.G
Cap̄.cccc xvij.B
Ca.cccc xlvj.A C B
Ca.cccc xlvij.A G.
Ca.cccc lxv.B E
Ca.cccc xc.A B B
Ca.cccc xcj.E G H

Lūbricos latoſ occidēd̄
Ca.c xl.H

Lumborum dolorem remouendum
Ca.ccccc xxiij.G

m Atricis dolorē.
Ca.xcix.A.
Ca.cxl.B G
Ca.clviij.A
Capitulum.cc xlvj.A
Ca.cc xlviij.A.
Ca.ccc lxxj.B
Ca.ccccc ix.A

Matricis duriciem.
Ca.c xlv.F
Ca.c lxxv.C
Capitulum.cc xlviij.C G
Ca.cc lv.
Ca.cc lxxij.B
Ca.ccc xxiij.J

Matricis ſuffocatio.
Ca.xx.C.
Cap̄.cc vij.B
Ca.cc xlviij.B
Ca.ccc viij.in fine
Ca.ccc xlij.B
Ca.cccc j.G
Ca.cccc xxx.C
Cap̄.ccc xxxvj.E.
Ca. cccc lx.in fine.

Matricis Infrigidatio
Capitulum.lx.G
Ca.lxiij.A B
Ca.ccc xxiij.G

Matricis Opilatio.
Ca.cccc xcviij.E.
Ca.ccccc ix.J

Matricis dilatatio.
Capitulum.c iiij.B

Matricis et ani egreſſio
Capitulum.lv.B
Capitulūcc vj.C

Matricē mūdificandā.
Capitulum lxiiij.C
Caplm.cc ix.A
Capitulū.cc xxiij.A
Cap̄.cc lxxvj.K
Ca.cc lxxvij.in fine
Ca.ccc xxxvij.B
Cap̄.cccc lxxxv.K
Cap̄.cccc lxxxvj.in fine

Mamillarum duricies.
Capitulum.xcj.C et in fine

Mamille mulierum ſiue virginū vt non creſcant
Caplm c lxxiij.A

Maculas tollendum
Ca.lxj.A
Capitulum.c ix.B
Cap̄.c xxij.H
Ca.c xxx.G
Cap̄.c lxv.B.

Maculas nigras delendum.
Cap̄.ccc xxxij.F K

Mania.
Capitulū.c lxiiij.H.
Ca.cccc xiij.in fine

Melancolicas egritudines.
Ca.c lxxij.B C

Melācolie reſiſtende
Ca.lxxviij.in fine.
Capitulū.lxxx.C.
Ca.cc lxxxij.G.
Ca.cc xcvij.A B
Ca.ccc xxxj.A
Capitulū.ccc lxx.B E F

Ca.cccc.xxvij.E G K.
Ca.cccc.xl.H
Ca.cccc xlvj.H P

Menſtrua prouocãda
Ca.j.D
Ca.ij.D.
Ca.vj.H
Ca.viij.A
Ca.xj.D G.
Ca.xviij.E
Ca.xix.E F
Ca.xxxij.C
Ca.xxxix.B C.
Ca.lxij.D
Ca.lxiiij.D.
Ca.lxxiiij.B
Ca.lxxxiij.in fine
Ca.lxxxiiij.E
Ca.lxxxvij.B
Ca.xc.B C
Ca.xcj.A F
Ca.xciij.D
Ca.xcv.B
Ca.ciiij.A C
Ca.cviij.A E
Ca.cxj.A.
Ca.cxij.D K
Ca.cxv.H
Ca.cxxj.J
Ca.cxxij.G
Ca.cxxx.in fine
Ca.cxxxj.M D
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C G L
Ca.clv.E G
Ca.clvij.F
Ca.clxiiij.C
Ca.clxxviij.A
Ca.clxxxv.A D
Ca.clxxxix.D G
Ca.ccv.B
Ca.ccvij.C.
Ca.cc xxvij.D.
Ca.ccxxxvj.B
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxv.H
Ca.cclxix.A
Ca.cclxxxij.B
Ca.cc lxxxix.C
Ca.cccxxxvj.A
Ca.ccc xl.D K
Ca.ccc lxxj.G K
Ca.ccccij. A F
Ca.cccciiij.B G
Ca.ccccxiiij.A B
Ca.cccc xlvj.F
Ca.cccclij.A
Ca.cccc lxxxv.in fine
Ca.ccccc iiij.H K
Ca.ccccc vj.A

Menſtrua ſtringentia ſiue ꝯ nimiũ fluxum menſtruorum.
Ca.xlij.E
Ca.lxv.J
Ca.c xxiij.B.
Ca.cxxvj.a
Ca.cxxxiiij.B
Ca.cxxxvij.E G H.
Ca.c lix.B.
Ca.c lxxxviij.B
Ca.cc xviij.in fine.
Ca.cc xxxvj.E
Ca.ccc xxij.B
Ca.cccxxviij.F G
Ca.cccliij.B D
Ca.ccc lxxvj.in fine
Ca.ccccij.E H
Ca.ccccxxij.C D.
Ca.cccc xlix.F.
Ca.cccc lxxxj.B.
Ca.ccccxcj.C

Membra putrefacta curare
Ca.lxv.H

Membrum arcuatum.
Ca.xxxij.E

Membrũ inciſum vt nõ ſenciatur.
Ca.cc.lxxvj.A B J.

Membris fractis.
Ca.ccc.xciiij.B

Miluus vt non ꝯmedat pullos gallinarum.
Ca.cccc j.P

Morphea.
Ca. viij.C
Cap̃.xxv.C.
Ca.cxix.J.
Ca.cxliij.G J
Ca.ccxcvj. C.
Cap̃.ccxlvj.H.
Ca.ccc ix.C
Ca.ccc xl.C.
Ca.ccclix.E
Ca.ccccj.L.
Ca.cccc iij.B C.
Cap̃.cccc xxiiij.A.
Cap̃.cccclxv.K
Ca.cccc.xcv.A

Morbille.
Ca.ccc xcij.A.

Morbo arcuato ſuccurrendum.
Ca.ccclxxiij.C

Morbo Regio
Cap̃.xiiij.E
Ca.c xvj.in fine
Ca.cxxxvj.A
Ca.cc xc.in fine
Ca.ccclxxxvij.B.

Morbo Caduco.
Ca.cccc xxj.in fine

Morſibus venenatis
Ca.c xxiij.E
Ca.c xxix.A.
Ca.c xl.E G
Cap̃.clviij.B.
Ca.clxxv.B F
Ca.clxxxix.F in fine.
Ca.cxciij.A

De herbis.

Capittulum.cxcviij.A
Ca.ccxvij.E
Ca;cc xxxvj.D:
Ca.cclxxvj.H
Ca.ccc j.B:
Ca:ccc iiij.D.
Ca.ccc xxv.A
Capittulum.ccc xxxiiij.F
Ca;ccc xxxvij.H.
Ca;cccxlj.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccc lix.B.
Ca.ccc lxviij.A
Ca.ccclxxj.A
Ca.ccc lxxij.G.
Ca.ccclxxiij.B
Ca;ccc lxxix.B
Ca:ccc lxxxix.C
Ca.ccc xc.C
Ca.cccc xxix.H
Ca.cccc lxxvj.D:

Morſus canis rabidi.
Capittulum:xiiij.C N.
Capittulū:cj.G
Ca.cix.C H
Ca.clxxv:D
Ca.clxxxix.F.
Ca.ccxvij.C
Ca;cc lvij:B.
Ca.cc lxv.F
Ca.cc lxxix.C.
Ca.cc lxxx.C
Ca.cc lxxxij.A.
Ca ccxcij.B
Ca.cccxxiij.K
Ca.ccc xxvj.F
Ca.ccc lxxiij.A B
Ca:ccclxxv:B.
Ca.cccc lxxix.A

Morſus Serpentum.
Capittulum.ix.B D.
Cap̄.xiiij.B.
Ca.lxxiiij:D
Ca.lxxxvij.in fine:
Ca.cvij.F.
Ca.c xvj.D.
Capittulum.cxxij.H
Ca.clv.in fine.
Ca.cclxxx.A
Ca. ccc xxxiij.B
Ca.ccc lxxxiij.A.

Morſus Scorpionis:
Ca.clxx.D
Ca.clxxj.A B
Cap̄.cc lv.C
Ca.cc lxxxij.A
Capittulum.ccc ij.B:
Cap̄.cccxxiij.E
Ca.cccc xlix.F

Morſus Reptilium.
Capittulum.xcij.F.
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.cc vij.H
Ca·ccxj.in fine
Ca·ccc lxxxix.E
Ca.cccc lj.E

Morſus Rutele.
Ca.ccc ij.in fine
Ca.ccc x.G I
Cap̄:cccc lxvj. D.
Ca.cccclxvij.A
Ca.ccccc xxiij.D

Morſus Tyri
Cap̄.cccc lxxvij.F

Mortem animalibus.
inferentibus:
Ca.ccc xix.A
Ca.ccc xcv.in fine.

Mulieribus que non
bene purgant̄ in partu.
Ca.ccc lxiiij.B

Mala oīa vtate fugant̄
Ca.cccc xcvij. in fine:

Muſcas necare.
Capittulum:clxv.E.
Ca.cccc vj.M

Ariū ſāguis fluxū
n Ca:lvij.E:
Cap̄;lxv.A.
Ca.xcviij. B H:
Capittulum.cij E
Ca.c xxiij.B I
Ca.c xxxvij.L
Ca.cc vj.in fine
Ca.cc xxxvij.F.
Cap̄.ccc ij.N
Ca;ccc lxxij. F
Cap̄.ccccj.K.
Ca.cccc xxij.G.
Ca.cccc liij.D
Cap̄.cccc lxij.F
Cap̄:cccc xcj.A
Cap̄.ccccc v.B.
Ca.ccccc xvj.H

Narium putredo
Capittulum.clxij.G

Narium opilatio.
Cap̄:cc ix.in fine
Ca.cc xij.D
Ca:ccc xxxvij.L
Ca.cccc xlvj. I.

Narium dolor
Capittulum.xl.R.

Nauſeam prohibenđ
Cap̄.ccc lxviij.C
Ca.cccclij.K

Neufreticis

Capittulum.xxxij.D
Cap̄.xciij.F.
Ca.cxxij.K
Ca.c xxxiij.B D
Cap̄.cxxxix.A.
Cap̄.clxxxix.in fine
Capittulum.cc l.C.
Cap̄.ccc j.C
Ca.ccc xxxviij.F.
Capittulum.ccc xc.B
Cap̄.ccccij.N.

Nervoꝝ concuſſio.
Ca.ccclxvij.A:

Nervis dolentibus.
Ca.cxc. in fine.
Ca.ccxv.A.B C.

Nutricibus a quibus abſtineant
Cap̄.xxxviij.in fine.

Oculorum dolores
Caplm.ij.F
Capitulũ.iiij. A.
Cap̄.vj.F.
Capitulum.vij.D
Capitulum xxiiij.A D
Caplm.xxxv.C
Capitulũ.l.H
Cap̄.lxxxiij.B
Cap̄.ciiij.B
Cap̄.cxv.A L.
Ca.cxxij.C D.
Ca.cxxiij.L
Ca.cxxxvij.F
Capitulum.cxlv.B
Cap̄.clxvij.A.
Cap̄.clxxx.B
Cap̄.clxxxix.A C.
Cap̄.cciiij.C D F
Cap̄.ccxxviij.C
Cap̄.ccxxxvj.C
Ca.ccxlj.A C
Ca.cclxv.D
Ca.ccxcvij.E F.
Ca.cccxx.E F.
Ca.cccxxj.H I
Ca.ccclij.in fine.
Ca.ccclxxxviij.in fine
Capitulum.ccccj.M
Ca.ccccv.G ⁊ in fine
Ca.cccclxvj.B
Ca.cccclxvij.A
Ca.ccccxxxvj.in fine
Cap̄.cccccxxx.F.

Oculorum pruritus.
Capitulum.xviij.D
Ca.cccc.lxij.in fine

Oculorum aſperitas
Capitulum.lxxxiiij.B.

Oculorum tumores.
Capitulum.l.C
Cap̄.c.in fine.
Ca.cxix.F
Ca.cxlvij.C
Capitulum clxj.A
Cap̄.clxx.B
Ca.ccj.A B
Ca.ccxvij.E
Cap̄.cclxx K.
Cap̄.ccccij.H.
Ca.ccccix.C
Ca.cccclxix.
Ca.cccc.lxxxiiij.C.

Oculoꝝ tumorem ſive pruritui palpebraꝝ.
Capitulum.xv.H.
Ca.ccccix.F
Ca.ccccxxxvj.H

Oculorum Scabies.
Ca.lxxxv.in fine.
Ca.clx.in fine
Ca.cxvj.D.

Oculorum caligines
Capitulum.liij.B
Cap̄.xc.B
Ca.xcvj.B.
Ca.xcix.in fine.
Capitulum.cj.I
Capitulum.cvij.A
Cap̄.cxij.I.
Ca.cxxij.H.
Ca.cxxxvj.C
Ca.clx.A
Ca.clxiiij.A.
Ca.cxc in fine
Capitulum.ccij.A.
Ca.cclxxix.F
Ca.ccxcij.A
Capitulum.cccj.B
Ca.ccclxix.C.
Ca.cccclxxv.C.

Oculorum macula.
Capitulum xcviij.C
Capitulum.c in fine
Cap̄.cvj.F.
Cap̄.cxj.A.
Ca.cxciiij.G
Ca.ccxlj.B.
Cap̄.ccxcviij.E
Ca.ccclxxxj.in fine

Oculorum livorem
Capitulum.xlvj.M.
Ca.lv.G
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cclxx.D.
Ca.cclxxxix.C
Ca.ccccxxxvj.G

Oculorum calores.
Capitulum cclxxvij.B

Oculoꝝ pannaricia.
Cap̄.xxviij.F
Capitulum.ccccxxx.O

Oculoꝝ vngula ſive ꝑ vngulã ⁊ coagulatũ ſanguinem ſuꝑ oculo
Cap cxxiij.K L
Capitulum.ccxij.in fine

Oculoꝝ vlcera.
Ca.clvj.B D
Ca.clx.A
Ca.cclxxvj.F
Ca.cclxxxiij.A G
Cap̄.cclxxxiiij.A.
Cap̄.ccxcviij.E.
Ca.cccxxij.H
Cap̄.cccxxviij.K
Ca.cccxxx.B
Cap̄.ccccj.in fine.
Ca.ccccxxx.D.
Ca.cccccxviij.I

Oculoꝝ ſiccitates
Capitulum.clx.B

De herbis.

Oculorum pilos.
Capitulum.c xxiij.M

Oculorum lacrimas
Capitulum.clxj.B
Cap̄.ccxcvij.E
Cap̄.ccclxiij: G.
Cap̄:ccclxvij.C
Capl'm.cccclv:B

Oculoꝝ albugines
abſtergendum
Capitulum.c lx.D

Oculorum pupille
dilatationem:
Capitulum.xiij.E
Capitulū.cccc v.D

Oculorum pannum.
Capitulum:c xlv.C

Oculorum lippitudo.
Cap̄.cccc.xxiij:A C

Oculoꝝ iumentoꝝ et
pecoꝝ dolorem
Cap̄:cxliiij:in fine

Obtalmia:i.ap̄a oculi.
Cap̄.xcviij.I
Capitulum.ccccij.O
Cap̄.ccclxvij:C
Capitulū.cccc xxiij:A B.

Obſcuritatem viſus
Cap̄.ccclix.A.
Ca:ccccxxx.E ⁊ in fine
Cap̄.cccc xxxvj.H

Oris vicia
Capitulum.lxxxiij: A
Cap̄.c xvij.A
Capitulū.c xx.A
Capl'm.cxxvj.D.
Ca.ccclxxix.in fine:
Ca.ccccij.I:
Ca.cccclxvij.A

Oris tumores.
Capitulum.cccc ij.H

Oris ſciſſuras ⁊ labioꝝ.
Capitulum.clvj.G

Oris bothor.
Cap̄.cc xcix: C.
Capl'm.ccc ij.K
Cap̄:ccc xxiij: A.

Oris vlcerationes,
ſiue puſtule oris.

Capitulum:c xxj.G
Capit.cc vj.B
Ca.cc xij.E.
Cap̄.cc xiij.B:
Capl'm.cc lxix.I
Ca.ccc xx.C.
Ca.ccc xlv.G
Cap̄.ccc lxviij.G.
Ca.ccclxxix.B.
Cap̄.cccc ij.A B.
Ca.cccc,xvj.B
Ca.cccclxxvij.E
Cap̄:cccc lxxxvj.B

Oris putredo:.

Cap̄.cccc.lxxvij.C E
Ca.cccc lxxviij.A:

Orthonoicis.
Capitulum.c xix.B
Capl'm.c xxiij.A
Cap̄.c xxx.B.
Ca.c xxxvj.A:
Cap̄.clxxv.G.
Ca.cc.lxxxij.C
Ca.ccxc.D
Ca.cccc lxxv: B.
Cap̄.ccccciij.A.

Oſſiū fracturas exhenō
Capitulum.lx.H
Ca.lxxv.in fine
Ca:ccccc.xvij.in fine.

Oſſiū denudationē:
ſiue contra denudati
onem oſſiū nudatoꝝ.
Capitulum.ccc xxiij: L

Odorem corpis bonū
Capitulum.cc iiij.D.
Cap̄.ccc ij.F.
Cap̄.cccxiiij.A

Offocatōes ſtericas
ſoluunt.
Capitulum.lx:iij.F.
Capl'm.lxxiiij.A
Cap̄.ccc xlvj.C

Obliuio.
Cap̄.cccc.xlij.F

P Araliticus.
Capitulum.ij.K.
Capl'm.ix.G.
Cap̄.xij.A
Capitulum.xxvj:B
Capitulū.xlvj.L.
Capl'm.xciij.D.
Cap̄:c xxv.E.
Ca.c xxxj:M
Capitulum.c xl.H
Cap̄.clvij.D
Ca.clxxvj.A.
Ca.cc lxx.B
Ca.ccc xxxvij.O:
Ca.ccc xxxviij.A
Ca.ccc lxij.B
Cap̄.ccccij.B
Ca.cccc iiij.E
Ca.cccc xlix.D.

Paraliſim lingue.
Ca.ccc.lxij.in fine.

Partum facilem
Ca.c xlv.G K

Parturientibus
Ca.cc lxxj.B
Ca.ccc xxxvij.H.

Pannum cutis in facie abſtergendo.
Capitulum.cxl.A.
Capl'm.cclxv.B

Panni vt tingantur colore rubeo.
Capitulum.ccxlj.C

Papulos limpidare
Cap.ccclxviij.C

Plagas conſolidare
Capitulum.lix.C

Pleureſis.
Capitulum.ij.F
Capitulū.cxij.C.
Ca.cxlv.C
Cap.cccix.C.
Cap.ccclxxviij.E
Ca.cccclxxvj.C

Peripleumonia.
Cap.lx.in fine.
Cap.cxxviij.A
Capitulum.ccvj.in fine.
Cap.ccclxxvij.B.

Pectoris conſtrictionē
Capitulum.ij.B
Capl'm.lxj.B
Ca.cclviij.E
Ca.cccccxxx.in fine

Peſtilentia.
Ca.cxxv.B.
Ca.ccclxiiij.E.
Cap.ccccj.D F

Pedum dolorem.
Capitulum.xxxix.M

Pedū dolorē ex itinere.
Ca.cccxxxij.E

Pedum ſciſſuras que fiunt a frigore
Ca.cccxij.C.

Pedum Roſulas.
Ca.ccxxxviij.in fine.
Ca.cccclxxiiij.E
Ca.ccccxciij.B

Pecudes vt impinguantur
Capitulū.ccccxlvij.G.

Pediculos necare

Capitulum.liiij.A.
Ca.cvij.F H.
Ca.clxij.G.
Cap.ccxcij.E.
Ca.ccclxxxj.A.
Cap.ccccxlv.B
Ca.cccclxvj.A.
Ca.cccclxvij.C
Ca.ccccxcj.L

Pediculos generant
Ca.cxciiij.I
Cap.ccccxxj.C D E H

Pregnantibus
Ca.ciij.in fine

Pregnantibus nociuis
Capitulum.xxxlij.in fine.

Ptiſis.i.conſumptio tocius corporis.
Cap.lxxvj.A.
Ca.ccxlvj.C
Cap.cclxxix.D
Ca.cccxlix.A.
Ca.ccclxxxiiij.B.
Ca.cccclxxj.B

Piſces ſi egtāt ī piſcinis
Capitulum.xxxiiij.E.

Pilos de facile remouēdos.⁊ faciē dealbandā.
Capitulum.cl C.
Cap.clvj.H.

Podagra.
Capitulum.j.A.
Capitulum.xv.O.
Cap.xxij.D.
Cap.xl.T
Capitulum.lv.F
Ca.lxix.A.
Cap.lxxiij.A.
Ca.lxxiij.in fine
Capitulum.cj.C
Cap.ciij.H.
Cap.cix.B.
Ca.cxv.G
Ca.cxxx.ppe finem.
Ca.cxlv.in fine
Cap.cxlvij.C F.
Ca.clxxj.C
Ca.clxx.G
Ca.cxcvj.B.
Ca.ccxviij.F
Ca.ccxxij.B F G L.
Ca.ccxxviij.B D
Ca.ccliij.in fine.
Ca.cclxix.in fine
Cap.cccxviij.D
Ca.cccxxiij.C
Ca.cccxxix.E.
Cap.cccxxxiij.E
Ca.cccxxxviij.C
Ca.ccclxiiij.E.
Capitulum.ccclxviij.B
Ca.ccclxix.C.
Ca.ccclxxx.B E.
Capl'm.ccccv.G.
Ca.ccccvj.L.
Ca.ccccxij.E.
Ca.ccccxxxij.B
Ca.ccccxlix.D.
Ca.cccclj.A.
Ca.cccclv.M
Ca.cccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxcij.F
Capitulum ccccc.in fine.

Podagra a cauſa frigida.

Ca.cxxxj.F.

Polipus
Ca.cxxx.A
Cap.ccxxij.K
Ca.cccxxxvij.F

Pollutio.
Ca.ccxl.A E.
Ca.cccix.E.
Ca.cxv.C.

Prohibentia curſum
humoꝝ ad oculum.
Cap.cccxxxiiij.E.

Pulmonis ⁊ pecto
ris vicia
Capitulum.j.K
Capitulū.xlj.B.
Cap'm.xlij.A.
Cap.lxxviij.B
Ca.lxxxiiij.C.
Ca.lxxxvij.B
Ca.xciiij.G
Ca.cclxix.G
Ca.cccxiij.H
Ca.cccxlvj.I
Ca.ccclxxv.A.
Ca.ccclxxvij.A.

Pulmonem purgātia.
Capitulum.cxxxiij.D.
Ca.cccxlv.H.

Punctura Scorpionis.
Capitulum xxiij.B.
Ca.xciiij.L M.
Capitulum.cc L.

Pruritus
Capitulum.v.C.
Ca.lxix C D
Ca.ccxliij.A
Ca.cccxxiij.K
Ca.ccclxviij.C
Ca.cccciiij.D.
Ca.ccccxxj.O
Ca.cccclij.G
Ca.cccccxj.A

Puſtulas in facie
delendas
Ca.lxxix.C in fine.
Capitulum.cclxij.

Pruritus genitaliū
virorum ⁊ mulierum
Ca.cccciiij.B.

Pugilibus ad pugnā
dum confortant
Ca.ccclxxiiij.D

Pulices necare
Capitulum.clxv.E.
Cap.cccxix.B
Ca.ccclxviij.H
Ca.ccccvj.L.
Ca.cccclxvij.D H.
Ca.cccclxxviij.B

r
Agadias.
Cap.ccccxcij.F.
Ca.ccccxciij.A

Raucedo
Ca.cccclx E F.

Ragadias ⁊ ſciſſuras.
que fiunt in labijs
Ca.ccclxxv.H.

Ramicem.
Capitulum.cxix.L
Cap'm.cxxv.T.
Cap.ccxxv.A.
Ca.ccclxvij.B

Renum ⁊ veſice vlcera.
Ca.xvij.E
Capitulum.xxxij.A
Capitulū.cviij.A
Cap.clvj.A

Renum calefactionem.
Ca.ciij.D

Renes calefacere.
Capitulum.cxxj.C.

Renum frigiditates
Capitulum.ccviij.E

Renū ⁊ veſice opilatōs.
Ca.cclxxxiij.I.
Ca.ccclxxxix.D

Reuma
Capitulum.cxix.A
Cap'm.clv.B.
Ca.clxiij.A C.
Cap.clxxv.G
Ca.ccxxxix.in fine
Ca.ccclviij.A
Ca.ccclxxiiij.A in fine

Reuma frigidum
Ca.ccccxj.A
Ca.ccccxxix.L.
Ca.ccccxlix.C.
Ca.cccclx.M.

Ruptura
Ca.ccclxxxix.B M

ſ
Anguinē reijci
entibus.
Ca.viij.F.
Capitulum.xxiiij.B.
Ca.xxviij.A
Capitulum.l.G.
Ca.cxviij.C
Cap.cclxij.A
Ca.cclxiiij.A
Cap.ccxciiij.B
Ca.cccxxix.B.
Ca.cccxlv.in fine
Ca.cccliij.B
Ca.ccclxxij.I K.
Ca.ccclxxiiij.B.
Ca.cccclxj.in fine.

Sanguinē mūdificātia
Capitulum.ciij.A
Ca.ccij.F

Tabula ſup Tractatu

Sanguinem bonum generare.
Ca. lxxviij. D
Ca. clxxx. M
Capitulum. clxxxviij. B
Ca. ccclxxxix. L
Cap̄. cccxciij. D.
Ca. cccxcviij. N.
Ca. cccclxxix. D:

Sãguinem gingiue ⁊ vbicũqꝫ locoꝝ ꝯſtrĩgenđ.
Capitulum. ij. J.
Capl'm. cxix. F
Cap̄. ccvj. D
Ca. ccxxvj. in fine:

Sanguinem congelatum reſoluere
Capitulum. lxxj. E
Cap̄. lxxiiij. D
Ca. cxxix. in fine.
Capitulum. ccccxl. J.
Cap̄. cccclxxv. C
Ca. ccccxcviij. A:

Sanguinis mictum.
Capitulum. cxxiij. O.
Ca. ccxlvij. B

Sanguinē augmētare.
Cap̄. cccxciij. A.

Sanguinis ſputum. cum tuſſi.
Capitulum. cclxv. F
Ca. cccclj. D

Sanguiſugas adherentes collo ſiue gutture
Capitulum. lv. N.
Ca. cxxv. G
Ca. ccccv. G

Saliuã in ore ꝓuocare:
Capitulum. xlvj. in fine

Sagittas ⁊ ſtirpes educere.
Ca. clxxxiij. B

Scabiem ⁊ putredinē pudendorum.
Capitulum. xviij. B:
Cap̄. xxxiiij. D.
Ca. xxxv. A
Capitulum. xl. C
Caplm. lxxv. C
Capitulum. c. E.
Ca. cxxxv. C
Ca. cxliiij. G
Capitulum. clxvj. J
Cap̄. clxxv. F
Ca. clxxxvj. in fine
Cap̄. cxcvj. C
Cap̄. ccij. C G J.
Cap̄. ccxliij. B
Capitulum. ccciiij. F
Ca. cccx. A B.
Ca. cccxxiij. in fine
Ca. cccxlv. B
Ca. ccccxvij. D
Ca. ccccxxvij. B
Capitulum. cccclx. G.
Ca. cccclxxiiij. E
Cap̄. cccc. xcvij. J

Scabiem vlceroſam
Capitulum. v. A

Spaſmus.
Capitulum. vj. D.
Capitulũ. lx. J
Cap̄. lxv. B D L
Ca. lxxj. H.
Ca. lxxxiiij. C.
Capitulum xc. D
Cap̄. cxl. H
Cap̄. clvj. E
Cap̄. ccvij. in fine
Cap̄. ccxj. in fine
Capitulum. ccxiij. A
Ca. ccxxix. F
Capitulum. cclxij. M
Ca. ccclxvij. in fine
Ca. ccccxxx. A
Ca. cccclj. D
Ca. cccclij. H.
Cap̄. cccccxiij. B

Stranguiria.
Capitulum. xxvij. C
Capitulũ. xxxiij. B
Caplm. xxxix. H.
Capitulum. lx. A
Ca. xcij. A.
Capitulum. cx. C
Caplm. cxiiij. C.
Cap̄. cxxiij. E
Ca. clv. B
Ca. clxxvj. A.
Ca. cxcvij. A E
Ca. cclxxij. in fine.
Ca. ccxcj. in fine.
Ca. ccxcvj. in fine.
Capitulum. cccv. in fine
Ca. ccxxix. B.
Ca. cccxxxviij. A
Ca. cccxlvj. in fine
Ca. ccclxxxiiij. O
Capitulum. cccciiij. H
Ca. ccccxx. B
Capitulum. cccclij. A
Ca. cccclxxxv. F. J

Secundinam
Capitulum. xl. H
Capitulum. lx. G
Caplm. lxxxv. E.
Capitulum. cxj. A
Cap̄. cxxij. G
Cap̄. clvij. G
Capitulum. ccvij. E
Caplm. ccix. B
Ca. ccxlviij. C F in fine.
Ca. cclxxviij. B D
Cap̄. cclxxix. E
Cap̄. cccxl. D F
Ca. cccxlij. C
Ca. ccclxxxviij. D:
Ca. cccclxiiij. in fine
Ca. cccclxv. B
Ca. cccccxxviij. in fine

Serpentum ictus
Ca. xlvij. A.
Capitulum. lxv. G

De herbis.

Capitulum:xciij.E F
Ca.xcix.in fine.
Capitulum.clxxj.A
Capl̃m.ccxc.B.
Ca.cccxxxv.A B.
Capitulum.ccccvj:K

Serpentes fugare.⁊
contra venenũ reptiliũ.
Capitulum.ij:C.
Cap̃.xl. D G O
Ca.xlvj. O
Cap̃.cxv.F
Capitulum.cxxx.in fine.
Ca.cc xvij.D.
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E
Ca.ccc iiij.D.
Ca·ccc xxv.F:
Ca.cccxlvj:H.
Cap̃.ccclxxj.F:
Ca:ccc lxxxiij.A in fine

Serpentes interficere
Capitulum:c lvij:F
Cap̃.cxcvj.A

Serpentibus ꝑcuſſis.
Ca.ccclxxiij.A B

Serpigo
Ca.cccc liiij.in fine:
Ca.cccc lxxix.B:

Sternutatorium.
Capittuulum.lxx. D I.
Cap̃.cxxxvj.D
Ca.c lxiiij.B:
Ca.clxxix.H
Cap.ccxlvij:A
Cap̃:cc lxxix.B.
Ca.cccxix.C
Ca.ccccxxxvj.E

Splenis vicia ſine.
dolorem ſplenis
Capitulum.vj. A B
Capitulũ ix.F

Capitulum xxxiij.D
Ca.xlvij.E H
Cap̃:lxxv.C
Cap̃:lxxxvij.A
Capitulum.xc.A
Capl̃m.xcvij. B H
Capitulum.cx.A
Cap̃:cxxvj.in fine
Cap̃:cxcj.E
Ca:cc vij.C.
Ca.ccxliij.C D
Cap̃.cc lxxij.C.
Ca:ccc xxiij.F
Ca.cccxxxvij.D
Ca:ccccxxvij.K in ſine
Ca.ccccxcvij:E.I.

Splenem conſumũt.

Capitulum.cx.B.
Capitulũ.ccxj: B
Capl̃m:cclxvj.A.
Cap̃.ccc xj.C
Ca.cccc.xcij.F:

Splenem attenuant
Capitulum.c lxij.B
Ca.c lxxxvj.D
Cap̃.ccc iiij:C.
Ca.ccc xxxvij.I
Ca.cccxlij.A.
Ca.ccc lxxxix.C
Ca. cccc lxvij.B
Ca.cccc xcvj.in fine

Splenem exiccantia
Capitulum.cc lxxxj.A.

Sperma exiccanđ.
Capitulum.lxij.H
Capitulum lxxxvj.E in fi.
Cap̃.c xxxvij.K
Ca.c lxxviij.B
Ca.cc viij.in fine
Cap̃.cc xl.A F:
Ca.cc lxxxj:B E
Ca.ccc ix E
Capitulum.cccc:I F

Sperma augendum

Capitulum.xxv:F
Capl̃m:xxix. F.
Capitulum.lxvij.D
Ca.lxviij.A B
Ca.lxxix.C
Ca:xciiij.H
Ca.xlviij.B in fine
Cap̃:clij.B
Ca.clxxvj.C D
Ca.clxxx.in fine
Capitulum.cc viij.E
Ca.ccxvj.A
Ca.cc xxij:M
Ca.cclxiij.A C D F
Ca:cccxxx.H
Ca.ccclix.G
Ca.ccclx.D
Ca.cccxciij.C
Ca.cccxcvij.B
Ca.ccccxxx.I
Ca:cccclxxvij.in fine
Ca.cccccxxix.E

Sperma minuendum

Capitulum.xxvij.B.

Sterica sc auſas curare

Ca:ccc lxviij.C
Ca.cccxc. in fine.
Ca.cccc lxxvj.D.

Sedandum dolores
pungitiuos ventris.
Ca.ccclxvij: D

Sciatica
Capitulum.xlvj. D
Ca.xlvij.D.
Ca:lx.I
Cap̃.lxxiiij.D.
Capitulum.lxxx:A.
Capitulũ.xcj. D F
Capl̃m.xcij.F
Ca.xciij.D.

Capittulum.xxvij.I
Ca:cxij.I
Ca.cxxv.M
Cap̄:cxxix.B.
Capittu.cxxxj.F M O P:
Cap̄.cxl.B I
Ca:clxxvij.A B E G
Cap̄.clxxix.A
Cap̄.ccxviij.F
Ca.ccxxij.G.
Cap̄.cclij.B
Cap̄.cclxvij.F.
Ca:cclxxij.in fine:
Ca.cclxxxix.B.
Ca.ccciiij.A E
Ca.cccxxiij.C
Cap̄:cccxxviij.O.
Ca.cccxlv.A.
Cap̄.cccxlvj.B
Cap̄:cccciij.B
Ca.ccccxix.A
Ca.cccc xxxiiij.A.
Ca.ccccxxxvj.A L
Ca.cccclxxxij.C
Ca.cccccxvj.B C

Sitim ſedandam
Capittulum.xiiij.P.
Ca.xv.K.
Ca.xxix.A I.
Cap̄.lxvj.E
Ca.lxxij.C in fine.
Capittulum.ciij.A
Ca.cxviij:D
Ca.cxxiiij.C
Cap̄.cxxxiij.D
Ca.cxlj.C
Cap̄.cxlvj.B
Ca:cxlvij.in fine.
Cap̄.clvj:F
Ca.clxviij.in fine:
Ca.clxxxviij.E
Cap̄.ccxl.I
Ca.cclviij.A
Ca.cccxlviij.C
Ca.ccclviij.G
Ca.ccclxvij.C E.
Ca:cccxcij.A C

Capitulum. ccccxxxiiij.C:
Ca.cccclxviij:A
Ca.cccclxx.in fine
Ca:ccccxcij.I

Singultus.
Ca.ccccviij.C:
Cap̄.cccclviij: D:

Scliratos ſananđ id eſt
apoſtema melancolicū.
Capittulum.lxxv:B

Sincopis.
Capittulum:xx.A
Ca.xxxj.A
Ca.lxij: A:
Ca.lxxviij:C H I
Ca.xciij.A
Ca.cxlvj.B C
Ca.clij.B
Ca.clxxij.C.
Ca.cciiij:B
Capitulum:ccl.A
Cap̄.cclxxxviij.C
Ca.ccccxxix.E.

Sincopim inducens
Ca.cxxxvij.H:

Squinantia id eſt
apoſtema gutturis

Capitulum.lv.P
Capl̄m.cvij.E
Ca.clxxv.H
Ca.ccxcij.A H
Ca.ccxcix.E
Cap̄.cccxxxix.E
Ca.ccclix.C
Capittulum.ccclxxix.B
Ca.ccclxxxiiij: D
Ca:cccclij:D
Ca.ccccxcij.C D:
Ca.cccccxviij.K

Sciſſuras que fiunt
in manibus ⁊ pedibus:
Ca:ccccxcj.H.

Somnū ꝓuocandum.
Capittulum.xxij.A B C
Cap̄:xxv.A I
Ca.xxvij.A B.
Capittulum.cj:D.
Ca.cxx.in fine
Cap̄.cxxij.C
Ca:cxlv.B C
Ca.ccxxxj.B
Cap̄.ccxl.G
Cap̄.ccl.B D
Ca.cclxxij:D.
Ca.cclxxvj.D
Ca.cclxxvij.D.
Ca:cccix.D
Ca.cccxxviij:B D
L M in fine:
Ca.cccxcviij.O
Ca:cccclij.H
Ca.cccclv:E H.
Ca.ccccxcij.M
Ca.ccccxcviij.C
Ca.cccccix.D H.

Somnū ꝓhibentia.
Capittulum.cccxlvj.C.
Somnia mala a
quibus accidunt:
Cap̄.ccliiij.C

Sodam ſedandam.
Capittulum.xxij.B
Capl̄m.xxv.B
Cap̄.lxxxv.C L
Ca.ccclxxix:A.
Ca:ccccxij.C D:
Ca.ccccxix:B C
Ca.ccccxxix.D

Stomacho malo
Cap̄.iij.A C G.
Ca:xviij:I
Cap̄.xxviij.E
Ca.lxiiij.B.
Ca.lxxxiij:B.
Ca.xciij:in fine
Capittulum.xc. B
Cap̄.cxxiij.D

De herbis.

Ca.cxcix.in fine
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cxcj.F.
Capitulum.cclxxxiij.C
Caplm.cccviij.in fine
Ca.ccclviij.G

Stomacho frigido

Capitulum.xxiij.B
Ca.xxxj.D.E
Ca.lxij.B
Cap̃.lxxvj.C.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxij.B.
Ca.cxcvij.D.
Capitulum.ccviij.A
Ca.ccix.D
Ca.cclxxxij.F
Ca.ccclxxiij.A
Ca.cccclx.M.

Stomachũ ꝯfortantia.
Capitulum.cxcj.A.

Stomachi tumores ſiue inflatões ſtomachi

Ca.cclviij.B
Ca.cccxl.I
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxlviij.B.

Stomachi iflãmatões.
Capitulum.clxxxix.C

Scrofulas nouellas delere.

Capitulum.j.H.
Ca.v.B.
Caplm.xlv.C
Cap̃.xlvj.B M
Ca.lxxj.G
Capitulum.lxxxvij.C
Ca.xcvij.B
Cap̃.cxxxvij.B.
Capitulum.clij.O
Ca.clxiiij.H

Ca.ccxviij.E
Ca.ccxliij.D.
Ca.ccxlv.A
Cap̃.cclxvij.F.
Ca.cclxxij.E
Ca.cclxxvj.F
Cap̃.cccxxxvij.K.
Ca.cccxlv.B
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxxxvj.
Ca.cccclix.A

Scrophulas que fiũt in gutture.
Capitulum.ccccj.in fine

Spiritus confortare
Ca.cxxv.S.
Ca.ccccxiiij.G

Scorpiones effugare
Capitulum.ccxc.C.

Scotomia oculoꝝ.
Ca.ccccliiij.P

Sudorem ꝓuocare
Capitulum.xxix.H.
Ca.xlij.A
Ca.cxxxviij.A.
Ca.cxciij.C.
Ca.cxciiij.M
Capitulum.ccij.D.
Capitulũ.ccix.C
Cap̃.cclxxxix.A
Ca.ccc.xxv.D
Ca.cccxxxvij.M
Ca.ccclxij.B E K
Ca.ccccxcviij.A

Sudorem remouendo ſiue auferendo
Capitulum.cccxxj.E I.

Sudorem capitis remouendo.
Capitulum.cxcj.B

Subglucientibus.
Ca.ccc.xc.C.

T

Etanus.i.ſpaſm⁹ tenens totum.
Ca.lxxxv.B

Teſticuloꝝ dolor
Ca.cccclxxvj.B

Teſticulos induratos

Cap̃.cccxxvj.B

Teſticuloꝝ inflationes.

Cap̃.lxxxviij.A
Ca.ccccxxviij.B.

Teſticuli pueroꝝ vt non augentur.
Capitulum.cxv.D.

Tyneas delere.
Cap̃.cxxix.in fine.
Cap̃.ccxc.in fine

Teſticuloꝝ apoſtemata
Ca.cxxiij.N
Ca.cclxxxiij.A.H
Ca.ccccij.in fine
Capitulum.ccccxciij.F

Teſticuloꝝ tumores.

Capitulum.vij.C.
Ca.cxxiij.B
Cap̃.cxxxvij.B.
Capitulum.clxxx.H
Cap̃.clxxxij.A.

Triſticiam remouendo.

Capitulum.lxij.in fine.
Ca.ccxcvij.G
Caplm.cccxxij.F in fine
Ca.ccccxxvij.E
Ca.cccccx.B.C

Tipicis frigoribus.
Capitulum.cccxc.C

Torturam oris
Caplm.xxvj.B.
Cap̄.liij.A
Ca:cviij.D.
Cap̄.cxxv.F
Ca.cclxx.B C.
Ca.ccccxlv. D:

Tortiones
Capitulum.clv:G
Ca:cxciij.B
Cap̄.ccvij.F.
Ca.ccxiiij:D.
Ca.ccxxix.F
Cap̄.ccxlvij:D
Cap̄.cclxxxij.B
Cap̄:cccxl.B
Ca.ccclxxj.B
Ca.cccc j.F.
Ca.ccccix.B.
Ca.ccccxxix.C
Ca.cccclxxix.H I.

Toracem
Capitulnm.j.B.
Ca.xxj. D
Ca.cxxxix.in fine
Ca·clxxv.F D:
Ca.clxxvij.E.
Ca.cclxxix.D
Ca.ccxc:C
Ca:ccclv.A E.
Ca.ccclxiij.I
Ca.ccc:xxv.N.
Cap̄.ccclxxxiiij. B:
Ca.ccclxxxvj.C
Ca.ccccxiiij. E
Ca.cccclxxj.B
Ca.cccc:lxxv.B.

Tuſſim curare.
Capitulum,vij.B
Ca.xiiij.K
Ce.xv.B I
Cap̄xxiiij.C

Capitulum.xxv.C
Caplm.xlv.A B.
Ca.lxxiiij:B:
Ca.lxxix. B.
Cap̄.lxxx.D G I.
Capitulum.xc.A D
Capitulū.xcij.F
Cap̄.xciij.C
Caplm.xcv.A
Ca.cxix.B
Cap̄.cxxij.I
Ca.cxxx:C
Cap̄.cxxxvj.A.
Cap̄.clv.G H
Ca.clvj:B D
Ca.clxxvij.G ⁊ in fine
Ca.clxxx.B
Capitulum.cxcj. E.
Ca.ccvij:E H
Caplm.ccxj.E
Cap̄.ccxx.B E.
Ca.ccxxviij.C.
Ca.ccxxix:E H
Ca.ccxxxv.C E G
Ca:ccxlviij.M
Ca.cclv.I
Cap̄.cclviij.E
Ca.cclxij. in fine
Cap̄.ccxcij.B:
Ca.ccc ij.G O
Ca.cccix:C H.
Ca:cccxxiij.E
Ca.cccxxvij.C D H
Ca.ccc:xxviij:F I.
Ca.ccclxviij E:
Ca:ccclxxvij.in fine
Ca·ccclxxxiij.I K
Capitulum.ccccxxv.A
Cap̄.cccclx.E
Ca.cccclxxj.A B.
Ca.ccccc.A
Ca.cccccxxiiij.D H

Tuſſim antiquā curare.
Ca.xlv.B.
Capitulum,lv:N.
Ca.cij.in fine
Cap̄.cxij:C.

Capitulum.cxix.N
Caplm.cxxxj.E.
Ca.clxxv:G I L.
Ca.ccxcviij.E.
Cap̄:cccxiij:C:
Ca.cccxxix:F
Ca.ccclxiij:C D
Ca.ccccxxxvij.D:
Cap̄:cccclxiiij.in fine:

Tumores ſedandas.

Capitulum.xxij.A
Cap̄.xxxix.B L.
Ca.lij.in fine.
Ca:lxv.E G K
Cap̄.lxxiiij.A
Ca.xcix.in fine:
Ca:cviij.F:
Ca.cxx.A
Capitulum.cxxiij.D
Cap̄:cxxxij. A.
Ca.cxlvij:E
Ca:clxxj.C
Ca.clxxiiij.B
Ca.clxxv.D
Ca.clxxx. C:
Cap̄.clxxxij:B
Ca.clxxxiij.A
Capitulum:ccxj.A
Ca.ccxlvj.A
Ca.ccliij.in fine:
Cap̄.cclviij.B
Ca.cc lxvj.A.
Ca:cclxx.K

Tumores mamillaꝝ.

Capitulum.lvj.A
Caplm.c in fine.
Ca.clxxx:C.
Cap̄.ccxxviij:D
Ca.cclxxij:E.
Ca.cccxij:F

Tumores igneas.
Capitulum.cxxxvij.B

De herbis.

Tenaſmon.
Capitulum.xiiij.K
Ca.lix.A
Cap̄.lxij.E:
Ce.cl.B.
Ca.clxxix.F.
Capitulum.cxcj.G H:
Cap̄.ccxx.B
Ca.ccxxvij. D
Ca.cclxv.C E.
Ca.cclxix. K
Ca.ccxcj.in fine.
Cap̄.cccxxxvij.C.
Ca.ccclxiij.F H.
Cap̄.cccc xxiij. I
Ca.cccclxix.in fine

Rinam ꝓuocare
v Ca.vj.E F I:
Capitulū.vij:A
Ca:xvij.A B G
Capitulum:xxiij.A.
Cap̄lm:xxv.D
Ca.xxix.H.
Capitulum.xxxiij.A.
Cap̄.xxxix.B
Ca.lvj.O:
Ca.lxv.C
Cap̄.lxxj.A C:
Cap̄.lxxv.A
Capitulum:lxxxv.D.
Ca.lxxxix:C.
Capitulum.xcj.B
Cap̄: xcij.B.
Ca.xcvij.B
Cap̄.cj.F in fine
Capitulum.cij.E.
Ca.ciiij:B.
Ca.cviij.A E.
Cap̄.cxiiij.A
Ca.cxv.H
Ca.cxxj:G I.
Ca.cxxx. H
Ca.cxxxix.A
Ca:cxl:C L:
Cap̄.cxlvj.B.
Ca.cxlviij.in fine:
Ca.clvij.F.
Capitulum.clxxvj.B G.
Ca.clxxvij.F
Capitulum.clxxxv.ī fine
Ca.clxxxix:D G I.
Capit.ccij. G.
Cap̄.ccxij.I
Ca.ccxiiij.A C E F.
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxvij. D:
Ca:ccxxix:A in fine
Ca.ccxxxix.A D
Ca.ccxlvij.D
Cap̄.cclviij.A
Ca.cclxvj.A.
Ca.cclxx.I
Ca.ccxcvj:A B C
Ca.cccxviij.B
Ca.cccxxiij. G.
Ca.cccxxxvj.A C
Cap̄.ccclxiiij:in fine.
Ca.ccclxxxiiij.A K.
Cap̄:cccciiij.B D.
Ca.ccccxxxv.C
Ca.cccclxxxv.D F I M
Ca.cccccxvj.D
Ca.cccccxxviij.D

Vrinam multam ⁊ fe
tidam pꝛouocand̄

Capitulum:ccclxj.C.
Ca.ccclxvj.A

Vrine ardoꝛem.
Ca.cccc.xxv.in fine.

Vrine difficultatem
Ca.ccxcv.C in fine.
Ca.ccccix.A
Ca.ccccxliij.E.
Cap̄.cccclxxj.in fine:

Vrinam ſanguineam
Ca.cxiiij.F.
Ca.cclxxxj.A C F
Ca.ccccxj.in fine

Vrine diſtillatio.
Ca.clxxxix.D.
Ca.cccxiij.H
Capitulum.ccccxxix.F
Ca.ccccxciij.F.

Variolas.
Capitulum.ccxxij.D
Ca.ccc.xcij.B.
Ca.cccclxvj.A.

Venena curantur

Ca.lxxxiiij.B D
Capitulum.cxvj.C
Cap̄.cxxv.M
Ca.clvij.B
Cap̄.ccvij. F
Cap̄.ccxj:D
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlv.A
Ca.cccxcv.A C.
Ca.cccclxxviij.in fine
Cap̄.cccclxxx:A

Venenum reptilium
⁊ fugare ſerpentes.

Capitulum.ij:C
Cap̄lm.xl.D G O.
Ca.xlvj.O
Ca.cxv.F.
Cap̄.cxxx.in fine
Ca.ccxvij.D.
Capitulum.ccxix:F
Ca.ccxxix.E
Ca:ccciiij.D.
Cap̄.cccxxv.
Cap̄.cccxlvj:H:
Ca:ccclxxj.F:
Ca.ccclxxiij.A in fine.

Venena fuganda
Capitulum:cccx.G

Venenoſa animalia.
vt toxicum amittant.

Capitulum.lxv.D

Tabula ſup Tractatu

Verrucas
Capitulum.ix.E
Cap̄.xxvj.A
Capitulum.xlvj.H
Ca.clxv.G.
Cap̄.cxciiij.D F
Cap̄.cxcvj.C
Cap̄.ccxix.B
Cap̄.ccclxxv.C.
Ca.ccccv.C
Ca.cccc.xlv.B

Vermes ſiue lumbricos
cucurbitinos īterficere.
Capitulum.cc A G

Ventoſitatem reſoluē
Cap̄.xxix.G
Cap̄.xlvj.G
Ca.lxxvj.C
Cap̄.xcij.B C.
Cap̄.ccccxl.I in fine
Cap̄.ccccc xxiij.A

Ventris dolorem.
Ca.xxix.C.

Ventris fluxum.
Ca.xxiiij.C

Ventrem ſtringunt
Capl'm.xxxij.E
Ca.xlviij.in fine.
Cap̄.lxij.C
Cap̄.lxv.A.
Ca.lxvj.in fine.
Capitulum.lxx.H.
Ca.lxxj.A D.
Cap̄.cxvj.A
Ca.cxxvij.E G H
Cap̄.ccxlviij.C in fine
Cap̄.ccliiij.A B.
Ca.cclxij.C
Ca.cccxviij.C.
Cap̄.cccxlv.A.
Capitulum.ccclxiiij.D
Ca.ccclxxij.G
Ca.cccxciij.C

Ventrem ſoluūt
Capitulum.c H.
Cap̄.cxij.A
Capl'm.cxvj.E
Cap̄.cxxiij.O P
Cap̄.cxxiiij.D.
Cap̄.cxxxj.M
Ca.cxlvj.C.
Ca.clxv.A
Ca.cxciiij.B
Capitulum.cc.E
Capit.cccxxviij.O R.
Ca.cccxliiij.B
Ca.ccclxxviij.B.

Ventrē mollificant
eiuſq; dolorem mitigāt.
Capitulum.vij.G
Caplm.ix B.
Cap̄.lxxxiiij.A
Ca.xciij.K.
Ca.xcvij.B
Capitulum.cj.H
Capitulū.ciij.G
Cap̄.cxxvj.A
Cap̄.cxlvj.B.
Ca.cxlvij.D
Ca.cxlix.D.
Ca.clxxv.A
Ca.ccxliij.A.
Ca.cclxxij.A.
Ca.ccxcix.K
Cap̄.ccccxxxiij.A B
Ca.cccclxx.in fine

Vētris ſolutōez mitigāt
Capitulū.cviij.B.

Ventrem conſtipantia.
Capitulum.cxlviij.D.
Ca.ccxxciij.A D E
Capl'm.ccccj.D
Ca.ccclxxxij.G H K L.

Ventrem febricitan
cium laxare.
Cap̄.ccccxxv.A

Ventris punctiones
ſedandas.
Capitulum.ccclxvij.D.

Veſice dolorem.
Ca.xxxix.H.
Capitulum.l.E
Cap̄.cxxiij.C
Ca.cclviij.A B
Ca.ccxcj.A.
Cap̄.cccclxiiij.A.
Ca.cccccvj.A.
Cap̄.cccccxxx.A

Veſice frigiditas.
Capitulum.cxxj.D.

Veſtigia nigra in corpe
abſtergundum

Capl'm.ccc.xxviij.C
Cap̄.ccclxiiij.E

Veſtigia vnguium
remouendas.
Capitulum.cxix.H

Veſtigia ſanguinis
mortui auferend
Cap̄.cccc.xxxvj.K

Veſtes vt habeant
odorem bonum.
Capitulum.ccj.B

Vertigo.
Capl'm.lxj.B
Cap̄.cxxxj.E.
Cap̄.clxiiij.H
Ca.ccccxlvj.H
Ca.cccc liiij.P.

Viſum debilitant
Capitulum.xxviij.B

Viſum acuunt
Capitulum.cclxxix.A G.
Ca.cccxxiij.D.
Ca.ccccj.I.
Ca.ccccxiiij.B
Ca.cccclv.G

Capitulum cccc.lxvj.H.
Cap̃.cccc.lxxxiiij.B

Vocem clarificandum.
Capitulum xciiij.G J.
Capitulũ cj.E
Cap̃.clxxxij.C:
Capl'm.cxcj.E
Ca.cccc.xv.F
Ca;cccc.liiij.Q

Vomitũ prouocandam
Ca.xxxvij.A C
Ca;xlvij.H
Ca.l.J
Capitulum.xciij.in fine.
Ca.xciiij:F
Capl'm.c:B J
Ca.c xxvj.C
Cap̃.cxlij.B
Cap̃.clxiiij.in fine
Ca.ccxviij.A C G
Ca.ccxlvij.A
Ca.cclxxvij.in fine.
Ca.cc lxxxiiij.B E
Ca.cccvij.A.
Ca.cccxiij.B
Capl'm.cccxvj.A B
Ca.ccclxxxiiij:B
Ca.ccc lxxxv.F.
Ca;ccccvj.G
Ca.cccclxv.C B
Ca.cccc.lxxiiij.A

Vomitum ſedanð.
Capitulum.lxvj.in fine
Ca.c xviij.B.
Capl'm:cxxv.K.
Ca.cxxxiiij.B
Ca.clxviij:in fine.
Cap̃.clxxxvj. in fine
Ca.cciiij:B
Ca;ccxiiij.in fine
Ca.cclxxxvj.in fine.
Ca;ccccxxix.B F
Ca.cccc lxij.B.
Ca;ccccxcj.A

Volas manuum.

Capitulum.lv.in fine

Vulue vicia curanda.
Cap̃.ccclxxj;F

Vuula.
Capitulum.xxvij.B
Capl'm.xxxj.C
Cap̃.lv.P
Ca.lxxv.H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcij.H

Vngues leꝑſoſ exclud̃
Ca.cc lxv.A
Ca.cccc xcj.L

Vnguiũ contractio.
Capl'm cclxij.K M

Vngues ſciſſos
eradicandos.
Ca.c xxxv.C
Capl'm.ccccc.in fine.

Vmbilicus pueroꝝ
cum elongatur.
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccc.lxxvij.B

Vulnera purganda.
Capitulum.cxc.A

Vulnera conglutinãda
Ca.xlij.F G
Cap̃.c ij.A in fine
Capitulũ.cxij.M
Ca.cxxxij.in fine.
Ca.clxij.C
Ca.clxxxvj.A B.
Ca.cc xiiij.B
Ca.ccxxxiiij.B
Ca.cc xcv.A
Ca.ccc j.B
Ca.ccc vij:E:
Ca.ccclviij.B H:

Vulnera ꝯſolidanda.
Ca.cxxiij.H
Ca.cxxxiij.C

Ca.clxxxviij.C in fine.
Ca.ccxlviij.L
Ca.cclxxij.C
Capitulum cccj.in fine
Caplin.cccl;B

Vulnera deſiccanda,
Ca.cccclxxxiij.G

Vulnera vt ad ſanitatẽ
perducantur.
Capitulum xxviij.C

Vulnera ſordida curãt

Capitulum.vij.B
Ca.xl.X:
Cap̃.xlj.C.
Ca;xlij.C B
Ca lxxvj.in fine
Capitulum.xcj.E in fine.
Ca.c xx.in fine
Ca.c xxx.E
Ca.cxliiij.A
Ca.ccxxij.in fine
Ca.cclxxix.C:
Ca;cc lxxx.in fine
Capitulum.ccc iiij.B.
Ca.cccvij.C
Ca.ccc xxiiij.A
Ca.cccxxviij.P.Q
Ca.cccxxxij.K
Ca.ccc xxxiiij.B B
Ca.ccclxxv:C
Ca.ccccxv.A

Vulnera recẽtia curãda

Capitulum.c xix.B.
Ca.cc xxxij.B:

Vulnera pulmonis
curanda:

Capitulum.c vij.G J.
Caplin:clvj.B
Cap̃.ccxx.A B
Ca;cc xxxv.G
Ca.ccc.xxxij.F.

Uulnera cauata.
Capitulum.cxlvij.H

Uulnera cãceroſa curãd
Cap̃.ix.C.
Ca.clxij.in fine

Uulnera faucium
Ca.ccxcij.A H

Uulnera Capitis.
Ca.ccxj.A

Ulcera ventris
Ca.ccxiij.C

Ulcera antiq̃ ꝯſolidare
Caplm̃.lix.C
Ca.ccxcv.B.

Ulcera incarnanda.
Ca.lxxxix.F.
Cap̃.xcj.A C.
Ca.ccxlviij.C.
Ca.cclv.F
Ca.cccvij.F
Ca.cccxxij.A.
Ca.ccccxxiij.B.
Ca.cccclxxxiiij.A

Ulcera inteſtinoꝝ.
Capitulum.cxcj.G
Caplm̃.ccvj.F
Ca.cclxv.B F.
Ca.cclxix.H K
Ca.cclxxj.E
Ca.ccxcix.F I.
Ca.ccciij.A D
Ca.cccix.E.
Ca.cccxxviij.G
Ca.cccxxxij.G
Ca.ccclxvij.D
Ca.cccxciij.C
Capitulum ccccij.D.
Ca.ccccxxij.A B.
Ca.ccccc.B

Ulcera putrida.
& corroſiua.

Ca.ccxxxiiij.A
Ca.cclxv.E in fine.
Ca.cccxxx.A.

Ulcera ſanguinolenta.
Ca.ccxiiij.C

Ulcera fagadẽica curãd.
Caplm̃.lxxv.D
Ca.lxxxix.D
Ca.ccxij.B.
Ca.cccclxxiiij.E

Ulcera renũ & veſice.
Capitulum.xvij.F
Ca.xxxij.A
Caplm̃.cviij.A.
Ca.clvj.A

Ulcera deambulancia.
Ca.cccxlv.G

Ulcera carbunculoſa.
Ca.cccclxxiiij.E.

Ulcera ſanãda q̃ fiũt in
ãbab⁹ volis manuũ & pedũ
Ca.cccij.K M

y Dropiſis
Ca.xj.H N.
Ca.xix.H
Ca.xxxiij.F G.
Caplm̃.xlvij.B F H
Cap̃.liij.B.
Ca.lxxix.C.
Ca.xc.B D
Ca.cix.C
Ca.cxxij.I
Ca.cxxxj.G
Ca.cxliiij.D
Ca.clij.N.
Ca.clv.C E
Ca.clxv.D.
Ca.clxvj.K.
Ca.clxxv.B D
Ca.clxxviij.B F
Ca.clxxix.C
Ca.ccxxvij.in fine.
Capitulum.ccxxxij.B.
Ca.ccxxxv.F
Ca.ccxlj.in fine
Ca.cclxx.I
Ca.cccxxiij.G.
Ca.cccxxvj.E
Ca.cccxl.D H.
Ca.ccclxix.in fine.
Ca.ccclxxiij.D K.
Ca.ccclxxxiiij.C
Ca.ccccj.H.
Ca.ccccvj.K
Ca.ccccix.B E.
Ca.cccclij.D M
Ca.cccclv.F
Ca.cccclxxvj.B C.
Capitulum.cccccij.D.

Yliaca paſſio.
Capitulum.lxj.E.
Ca.lxiiij.B.
Cap̃.lxv.K
Ca.lxxxv.F
Ca.xcvij.in fine
Ca.cxiiij.C in fine
Ca.clv.B
Ca.clxxvij.C D.
Cap̃.ccxvij.A B E.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxxij.F I
Ca.ccxcvj.in fine.
Caplm̃.cccv.C
Capitulum.cccx.C.
Ca.cccc.xlvj.K

Sequitur Tabula de Aialibus.vitam in terris ducẽtibus.

Tabula de animalibus

a Alopiciam
Cap.xxij.B.
Ca.xxiij.B.
Ca.xxv.E
Ca.lxxvij.A
Capitulum.lxxxiij.C M
Ca.xcviij.B
Caplm.xcix.M
Capitulum.cxxij.A
Caplm.cxxiij.C
Cap.clvij.E

Aurium dolor.

Capitulum.iij.in fine
Caplm.iiij.L
Ca.xiij.K L.
Ca.xxiij.E K
Cap.xxxiij.E
Capitulum.liij.G
Caplm.lxx.A
Ca.lxx.B
Ca.c lix.B C.

Aurium Vermes.
Capitulum.j.A

Aurium vlcera
Caplm.c xl.F

Auris sordicies.
Capitulum.j.B H.

Apostemata p⁹ aures
Cap.cl.E.

Auditum recuperãduz.
Cap.xiiij.F.

Apostemata gutturis.
Capitulum.j.K.ꝛ in fine

Apata gſſa diſſoluẽda.
Cap.xiiij.M.

Apatib⁹ pulmõis ꝓfert
Ca.xxj.C

Apatũ duricias ſoluit
Ca.lxx.G
Aduſta ſanat
Capitulum.lxx.H

Aſmati valet.
Cap.ij.C
Ca.clix.E.

Animalia venenata. vt fugantur.
Capitulũ.lv.A E.

Ani cauſas.
Caplm.c lj.B

Apum ſiue veſpaꝝ ict⁹.
Ca.xiij.B

A vicijs cuſtodit.
Cap.lxx.H

b Othor.i.vlcera oris
Ca.xxvij. in fine.

c Apitis dolorem ſiue ſodam ſedat.
Ca.xxxiiij.H
Capitulum.liij.L
Caplm.c.E.

Capitis vlceribus.
Capitulum.cliij.B

Capillos creſcere facit
Caplm.xlvj.A.

Capillos qui ſunt in palpebris amputat.
Ca.cxix.A

Capillos ꝛ pilos creſcere non ſinit
Caplm.xxiij.C

Cancer.
Capitulum.iij.in fine.

Calculus.
Capitulum.iiij.C
Capitulum.lxx.C
Caplm.xcix.N
Cap.cxx.in fine
Ca.cxxiij.in fine.

Calculus Veſice
Capitulum.iiij.I

Carbunculus.
Caplm.iiij B.
Cap.xij.A.

Cantarides bibentibuſ ſubuenit.
Cap.xij.M

Carnẽ malã eradicanď.
Ca.lxxiij.F

Caſeos a muribus non attingi dicuntur.
Capitulum.xcix.B

Canes impinguat.
Caplm.xxiij.N

Capillos ꝛ lendes tollũt
Cap.xxiij.K

Cerebrum confortat
Cap.xxj.F

Cerebꝝ calefaciendum.
Ca.lxviij.A

Ciatica paſſio.
Capitulum.cl.B

Cyliaca paſſio.
Caplm.cl.in fine.

Colica.paſſio
Cap.lxxviij.E G.

Coitum cōmouet.
Caplm̄.v.L.
Ca.lxviij.D E.
Ca.cxlij.in fine

Cor confortandum.
Ca.lxviij.A in fine
Caplm̄.c in fine

Colorem bonum efficit.
Ca.lxxviij.B.
Capitulum.lxxx.H

Cōtra niuis nocumētū:
Caplm̄.cl.J

Entiū dolores
curat.
Ca.xxiiij.B.
Ca.xliij.in fine.
Ca.cxxij.H
Ca.cliiij.in fine

Dentes confirmat
⁊ gingiuas
Ca.v.K M
Ca.xiiij.G
Ca.xxij.G.
Ca.xxxiiij.J.
Ca.cxx.in fine

Dētium rubiginē curat
Ca.xiiij.B.

Dētes vt velociter vriā
tur ⁊ ſine dolore exeant.
Ca.lxxiij.E

Dētiū eradicatōꝫ facilē.
Ca.cxxij.in fine

Diſſinteria.
Capitulum.j.K
Ca.iiij.M.
Ca.xxij.J L.
Ca.xxvij.G.
Capitulum.lv.D
Cap̄.cl.in fine.

Difficultati anhelitus
confert.
Capitulum.j.E

Dorſi dolori proſunt
Ca.xxv.B.

Domū tuā vt mūdas
ab om̄i reptili ac ſpēte.
Caplm̄.v.in fine.

Pilentiā excitat.
Ca.xij.in fine

Epilentia.

Capitulum.ij.E
Ca.v.A N P
Ca.xvij.A D.
Ca.xxxj.C
Caplm̄.lij.B
Cap̄.lxxiij.F.
Ca.lxxviij.B
Ca.cv.in fine.
Ca.clvij.B E

Empetigo
Caplm̄.j.D G
Ca.iij.B
Cap̄.cl.F

Emigranea.
Caplm̄.j.B

Emorroidas.

Ca.xiiij.M
Ca.xxv.D
Ca.xxvij.A.
Ca.xxxiiij.C
Ca.lxxx.B
Ca.lxxviij.F.

Emoptoica paſſio.
Caplm̄.lv.D.

Ethicis.
Capitulum.v.J.

Excoriationem calca
nei ſanat.
Caplm̄.iij.C

Ebrietatem curat
Ca.iiij.D
Ca.lix.B

Effuſiones ad viſcera
prohibet.
Cap̄.lxxj B

Elephantiam ſanat.
Ca.lxxj.in fine
Ca.xciij.D ⁊ in fine

Antaſticos ſanat.
Ca.lxxxviij.D.

Febres curat.

Cap̄.lv.in fine.
Ca.cxlij.B.

Febres cottidianas
Ca.v.L.
Ca.lxx.J

Febres tercianas.
Capitulum.iij.D.

Febres quartanas.
Cap̄.xxviij.E
Cap̄.lxx.D
Ca.lxix.in fine.
Caplm̄.clvij.C

Febres quartanas
facit euenire
Ca.lxxiiij.B

Febribus periodicis
Capitulum.j.H.

Fetum extrahit
Ca.xxxj.R
Ca.liiij.D ⁊ in fine.

De Animalibus.

Fiſtula.
Ca.xxij.in fine
Ca.xlvj.C
Ca.xcviij.B.
Ca.cxxxix.C

Fiſſuras labioꝝ
Capitulum.j.B.

Fiſſuris frigoris valet.
Caplm̄.v.B.

Furfures delet.
Cap̄.xiiij.A
Ca.xxvij.E

Formicas vt dimittant manſiones ⁊ fugiant
Ca.lxiij.A B C.⁊ in fine.

Formice vt morient̄ in eorum foraminibus.
Caplm̄.lxiij.B

Formice vt non exeant eorum foramina.
Capitulum.lxiij.B.

b Eriſipila
Ca.j.B D.
Ca.cv.B.
Ca.cl.B

Hominē inuiſibilem reddere.
Caplm̄.xxviij.D

Humeri doloribus ſanat
Ca.xciij.E

i Gnē ſacrū curat.
Ca.clj.E

Ignis aduſtionē curat.
Cap̄.xcviij.A
Ca.cxx.B

Ictericia.
Capitulum.j.B D.
Cap̄.xxiij.A
Ca.cij.in fine

Inflationes tollit.
Caplm̄.xxxj.L.

Iuncturaꝝ dolores curat.
Capitulum.lij.A

Impregnationem ſiue conceptum iuuant.
Ca.xxvij.B.
Capitulum.lv.E

Infanti fluxum ab ſcindit ab ore.
Capitulum.xcix.K

Inteſtina rupta.
Caplm̄.lix.C.

Imbrium ac tonitruū.
Ca.xxxviij.A.

Impinguat fortiter.
Cap̄.cxxx.C

l Apidem in veſica diſſoluit ⁊ curat
Capitulum.ij.F
Ca.v.B
Caplm̄.cv.C.

Lapidem renū curat.
Ca.lxxiiij.B

Lac attrahendum in mām̄illis
Capitulum.v.L.

Lac mulierum in mām̄illis diſſoluit
Ca.lxxxij.in fine.

Lacertoꝝ infirmitas.
Capitulum.cxx.F.

Latrocinia terroreſq; nocturnos prodeſſe.
Ca.xxviij.F.

Lepram ſanant.
Caplm̄.v.A
Ca.xxiij.G.
Ca.lxxj.in fine.
Ca.cxxxix.A

Litargie valet.
Ca.xxxix.F M

Lienis dolores curat
Caplm̄.xiiij.D.

Lupus vt terretur
Cap̄.lxx.C.

m Atricis dolorem curat.
Ca.cxl.G

Matricis ſuffocationē
Caplm̄.xij.A.

Matricis p̄focationem
Ca.xxvij.B

Maculas faciei delet
Caplm̄.cxl.A

Maculas nigras emendat.
Cap̄.clj.B

Membra cor roborat.
Cap̄.lxviij.C.

Menſtrua imperat.
Ca.xxiij.B.
Ca.xxxj.K.

Menſtrua abſtinet.

Capitulum.lxxxiij.N

Morpheam curat
Ca.j.E G
Ca.iij.B

Morbo arcuato medet͂
Ca.xxiiij.H.

Morbū caducū ſedare
Ca.xxj.in fine.
Caplm̄.xxxiiij.H

Morſibus ſerpentum. ac ſcorpionum.
Caplm̄.iij.B
Ca.lij.in fine.
Ca.cxlvj.A.

Morſus canis rabioſi.
Capitulum.iij.B.
Cap̄.xxiiij.B

Morſus aranearum
Ca.xj.C D E.

Morſus catti curant.
Ca.xxv.A B.

Morſus muſtele
Ca.xciij.A B.

Morſus marinoꝝ vel ictus eoꝝ curant.
Capitulum.ij.D

Morſus vipere
Caplm̄.j.F

Mulier vt concipiat maſculum vel feminam
Cap̄.xlvj.D

Mulier vt non cōcipiet.
Ca.xcviij.in fine.

Muſtelam effugat.
Ca.xciij.C.

Mures necat.
Ca.xcix.A B C E G H.

Mures vt de domo fugiant.
Ca.xcix.F I.

n Ariū fetori ꝯfert.
Ca.xxvij.E

Nefreticis ſanat
Capitulum.v.M
Ca.lxxvij.B.

Neruos contractos remollire.
Ca.xlvij.A

o Culoꝝ dolores.
Ca.xxiiij.C
Ca.xliij.in fine.
Capitulum.lxxxviij.F
Ca.cxl.B
Ca.cliiij.in fine

Oculoꝝ ſuffuſiones ſanat.
Ca.xxiiij.I
Ca.cliiij.A.

Oculoꝝ albedo curat.
Ca.cxx.in fine.

Oculoꝝ claritatem reſtituit.
Cap̄.lxxij.A
Ca.lxxx.in fine.

Oculoꝝ caligines
Ca.cliiij.A ꝛ in fine

Oculoꝝ albuginē abſtergit.
Capitulum.j.D
Caplm̄.iij.C
Cap̄.xj.in fine
Ca.lxviij.A.
Ca.lxxij.in fine.

Capitulum.c.D.
Ca.cxxx.D

Ortum piloꝝ euulſoꝝ prohibentia.
Cap̄.xiiij.F G

Obliuioni confert.
Cap̄.xxxj.P.

Ouiū morbū ſanare.
Capitulum.ij.in fine.

p Araliticis ſubuenit.
Ca.xxxj.O.
Caplm̄.c.C
Capitulum.clvij.B.

Paraliſis lingue
Ca.xxxj.D

Paraliſim tocius corporis valet.
Ca.xxxj.E.

Pannum mundificat.
Ca.lxxxiij.C

Parturientibus ꝛ pericula puerperij tollunt.
Ca.xxviij.C D.

Ptiſicis
Caplm̄.xxij.M.
Capitulum.c l.D

Pilis palpebraꝝ viciis curat.
Cap̄.xiiij.E

Pilis redire cogant.
Ca.cxxxix.B.

Podagra. Ca.j.G
Ca.xxij.E Ca.xxiiij.C L
Ca.lxxxiij.I.
Ca.xciij.i fi. Ca.cliij.i fi.

De Animalibus.

Pulmonis vicia valet
Ca.xxxj.L

Puſtulas ſoluit
Ca.xviij.in fine
Cap̄.xxij.B

Pruritus.
Capitulum.j.D.
Ca.lxxxvj.A

Prurigines tollit.
Ca.xxiiij.G.

Pulices necare.
Ca.cxviij.A C D F.

Pulices effugare.
Ca.cxviij.E H.⁊ in fine

Pediculos interficit.
Ca.cxix.ꝑ totū caplm̄.

q
Ui vexant̄ ab icub
Cap̄.xlviij.E.

r
Enū dolorē curat.
Ca.iij.D
Caplm̄.v.D.F
Cap̄.lj.A

Reumatiſmum curat
Capitulum.v.M
Ca.xxxiij.K
Ca.lv.A.
Ca.lxvij.C.

Rubeta venena auxiliat̄.
Cap̄.xliij.A

ſ
Anguinem melio
rem generantia
Capitulum.ij.B
Cap̄.iij.A

Sanguinis ſputum.
Caplm̄.v.J.
Cap̄.cxx.E

Sanguinem mingētib⁹
Capitulum.ij.F

Sāguinis fluxus
narium ſiſtitur.
Ca.j.E Ca.v.E G O
Ca.xiiij.M Ca.xxiij.C.
Ca.xxvij.H.
Ca.xxxiij.G.
Ca.liiij.G. Ca.cl.C H.

Sanguinem ꝯſtringit
Ca.xj.B

Sanguinis excre
ationes iuuat
Capitulum.lix.A

Scabiem abſtergendā.
Capitulum.j.D

Sanguiſuga vt cadet
de gutture.
Ca.xlvj.B

Spaſmus.
Ca.clix.in fine.

Spaſm⁹ ex plēitudīe ꝯfert.
Ca.xxxj.K

Splēis ſudorē adiuuat
Ca.xxxiiij.E

Splenem liquefacit.
Ca.xiiij.in fine.

Splenis duricici ꝯfert
Caplm̄.v.J

Splenem attenuat
Ca.xij.A

Serpigo
Capitulum.j.D

Secundinā excludit.
Ca.xij.A.

Ca.xxxj.R.
Capitulum.liiij.D.

Serpentes fugare.
Caplm̄.xxij.H.
Ca.xl.A

Serpens vt illo die
te non tangat.
Ca.lxv.A

Serpentes vt nō timet.
Ca.xxxiiij.D

Serpentium ictus.
Cap̄.cliiij.B

Sincopis.
Ca.xxxiiij.C.
Capitulum.c A

Squinantia.
Ca.j.J K ⁊ in fine.
Cap̄.cxl.H.

Spīas ⁊ furclās exbīt
Cap̄.cxx.C

Stomachū mūdificat
Caplm̄.lxx.

Stomacho ex frigido
dolenti confert
Ca.xiiij.L

Stōm exulceratū curat.
Caplm̄.xiiij.J.

Stomachum cōfortat
Caplm̄.xlv.A
Cap̄.lxj.in fine.

Scotomia
Capitulum.c G

Scorpiones
interficit.
Capitulum.j.A
Ca.cxxxvj.B C.

Scorpionibus ꝑcuſſis.
Ca.cxxxix.in fine

Scorpiones vt de domo fugantur.
Cap̄.cxxxvj.A.

Scorpio ſi momorderit aliquem.
Ca.cxxxvj.B.

Scorpionis punctura.
Capitulum.v.M

Scrophulas:
Caplm̄.v.C
Ca.xviij.in fine
Ca.xxvij.in fine

Surdos ſanat.
Capitulum.xxij.B

Sudorem inhibet
Ca.xxij.M.

t Etani cura
Ca.cxxij.D.

Tenaſmoni.
Capitulum.xiiij.M.

Tremori confert
Ca.xxxj.N
Ca.lxxxiij.D L.

Tremulos liberat
Cap̄.xxiiij.A
Capitulum.cxl.D

Timorem melancolicū amputat.
Capitulum.c.B.

Tynea pellit
Cap̄.xxxiiij.L
Ca.cxlv.A B.

Tumores ſoluit.
Ca.cxl.E

Tumorem vulneribus non admittit.
Capitulum.xviij.C.
Ca.xxvij.F

Tuſſis.
Capitulum.v.I N:
Ca.xxxiiij.G.
Cap̄.cxxij.B

v Enenis om̄ibus reſiſtere.
Capitulum.j.F
Caplm̄.ij.E
Cap̄.lij.C.
Ca.lxxiiij.F
Ca.lxxv.in fine.
Ca.lxxxij.G.

Venenū bibitū extiguit
Caplm̄.xxij.E:

Venena toxica curāda.
Cap̄.xxij.I

Venena leporis marini curat.
Ca.cxxviij.in fine.

Ventres puerorū ſiue infantium ſoluit.
Caplm̄.xcix.O.
Cap̄.clj.C
Capitulū.clvij.F

Ventrem diſſoluit
Ca.xlv.A
Ca.lxxj.in fine

Ventris vulnerationes curat.
Capitulum.v.M

Vētris dolor pūgitiuus
Caplm̄.xxxj.R.

Ventrem mollit.
Cap̄.v.M.
Cap.liiij.B

Ventrem abſtinet
Ca.xxiiij.M.

Urinam prouocantia
Ca.xxvij.A:
Caplm̄.xlv.B:
Cap̄.lxxj.in fine.

Urine difficultatem.
Ca.xcix P
Capitulum.cij.in fine:

Verrucas curat.
Ca.xxiiij.F L.
Ca.xxvij.M.
Ca.xcix.L
Ca.cxxx.in fine:

Vermes expellit
Ca.xxiiij.L
Ca.cxij.C

Vermes ex ſolutione vomitū educant.
Ca.cxxxj.B

Vētoſitati ſtōi ꝛ ītestioꝝ
Ca.xxxiiij.E.

Veſtigia cutis curat.
Capitulum.v.F:

Virge dolores curat
Capitulum.ij.F.

Viſum confortandum
Ca.lxxviij.B

Ulcera oris ſanat.
Caplm̄.xiiij.D

Ulcera Inteſtinoꝝ.
Ca.v.O. Ca.liiij.E
Ca.lxxxiij.M

Ulcera capitis.
Caplm̄.cliij.B

Ulcera q̄ ſerpūt ſanāda
Capitulum.iiij.G

Ulcera ambulantia.
Capitulum.v.F.

Ulcera putrida mūdat.
Caplm̄: xv. A
Ca. lxxij B.

Ulcera antiq̄ ſanāda
Cap̄. j: K.

Uulnera recentia
ad ſanitatem perducāt.
C. xiiij. B.

Uulnera ſanat.
Ca. xxiiij. M.

Uultum gratum
ꝛ niueum facit.
Caplm̄. j. J

Uxor tua vt te di
ligat ſemper
Ca: xlvj. B

Dropiſis
y Ca. iiij. K.
Caplm̄. v. J.
Ca. xiiij. C M
Ca. xxij. J
Ca. xxviij: E.
Ca. lxxiiij. in fine

Tabula de Auibus.

D Alopitiam.
Ca. x. A.

a Aurium dolor.
Ca. xxxij: F.
Capitulum. xciiij. E
Caplm̄. cxiij. A

Ad Aſma.
Ca. xvj: A
Ca. lij. in fine.

Aq̄ in aure eijciendam
Ca. x. C

Aluum ſiſtit
Caplm̄. ix. C

Apoſtēatibus calidis
Caplm̄: xcj: F.

Apoſtēatibus cācerofis
Cap̄. x. C.

Aſpredo palpebraꝝ.
Ca. xciij. B
Cap̄. xcviij. E

Auis q̄ oēs īfirmitates
cḡtātis intra ſe colligit.
Ca. xxj. A B C

Alculus.
c Ca. xxiiij: C

Carbunculus.
Caplm̄. xxij: F.
Ca: xciiij. E.
Ca. cxiij. A

Capitis dolorem ſine
ſodam ſedat.
Ca. xxxiij. A.
Ca: lxxxiiij: C
Ca. cxviij. B

Capillos creſcere facit
Ca. xix. N

Capita clauoꝝ.
Ca. xix. B

Colica paſſio
Ca. xxxij. in fine
Caplm̄. lij. F
Cap̄. xciiij. B

Colli dolorem ſedant
Ca. liij. M.

Combuſtionibus
Ca. xciiij. F

Coitum cōmouet.
Capitulum. ix: E
Caplm̄. xcj. D Q
Ca. xcij: A B.

Cor confortandum
Cap̄. xcj. in fine

Culices effugandas
Ca. xlj: p totum caplm̄

Iſſinteria
d Ca. xciiij. B

Mpetigo
e Ca. xix: D O
Ca. xxxij. G
Ca: cxj. in fine
Ca. cxij. A

Epilentia.
Ca. xxvij. D.
Ca. lxij. B.
Ca. xcviij: F.

Ebrietatem curat
Ca. lxxxiiij. in fine.

Faciem purgandam
a lentigine
Ca. xcij. E.
Faciei fiſſuras.
Cap̄. x. A.
Falco ſi non p̄t fimare
Ca. xlv. A
Falco ſi nimium laxat̄.
Ca: xlv. B.
Falco ſi os fractū habu
erit in crure vel in ala
Ca. xlv. C D E:
Freneſis.
Ca: xvj. in fine
Flegmones qui naſcunt̄
in naribus
Ca. liij. in fine
Fluxū ſanguīs nariū.
Ca. xxxij. D
Capitulum. liij. D.
Fluxus oēs ſtringunt
Caplm̄. liij. J.

h Omo egrotās an
viuat vel moriat̄
Ca.xxj.A B

Hijs qui cibos
non digerunt.
Ca.lxxxix.A

i Uncturaꝝ dolores
Ca.lij.in fine

Ignem ſacrum
Capitulum.xcj.K.

Ignis aduſtionem
Caplm̄.xcj.C

l Abioꝝ fiſſuras
Capitulū.x.A.

Lentiginem elimat.
Cap̄.lxxiiij.A

Lingue aſperitas
Capitulum.liij.G

Lumborum dolorem
remouendum.
Capitulum.j.in fine

m Enſtrua impant
Caplm̄.xix.I P.
Ca.xcj.R

Mamillas puellaꝝ pro
hibet a magnitudine
Cap̄.cxv.B

Morphea.
Capitulum.xix.M
Caplm̄.lxxiiij.A
Ca.cxij.A.

Morſibus ſerpentum.
Caplm̄.xxxij.E
Capitulum.lij.in fine

Morſus canis rabioſi.
Caplm̄.xxxij.B.

Caplm̄.xxxix.in fine
Cap̄.lxij.in fine

Morbum caducum.
Caplm̄.cxix.B

Morbos faucium
Caplm̄.lxij.D

Morbo regio
Capitulum.xcij.C
Ca.xcviij.in fine

Mulier vt narrabit
omnia que geſſit.
Capitulum.xvj.B

Muſce vt necantur.
Caplm̄.lxxxj.A in fine

o Culoꝝ dolores.
Caplm̄.iiij.A
Ca.xxxij.B E
Capitulum.liij.H.
Capitulū.lxxix.A
Ca.lxxxj.B.
Caplm̄.xcix.a
Cap̄.cxv.C.
Capitulum.cxix.D.

Oculorum albuginē
abſtergit.
Capitulum.iiij.B
Caplm̄.lxij.G.
Cap̄.cxix.F

Oculoꝝ ſuffuſiones.
Capitulum.xciiij.A
Ca.cxij.B C.

Oculoꝝ caligines
Caplm̄.iiij.in fine
Caplm̄.xxj.A D
Cap̄.lxij.C
Ca.xciij.B.
Cap̄.xcviij.E
Ca.cxix.C.

Oculoꝝ claritatē r̄ſtituit.

Capitulum.j.A.B C.
Caplm̄.xvj.D.
Cap̄.xxj.B.
Capitulum.xcviij.D

Obliuioni confert
Caplm̄.cxviij.in fine

p Araliticis.
Cap̄.lix.B.
Ca.lxxxiij.A.

Podagra.
Capitulū.xxxij.G.
Caplm̄.xcj.I.
Capitulum.xciij.C

Puſtl̄as oculoꝝ rep̄mit.
Capitulum.liij.L.

Pulices effugare.
Ca.xxxix.A

q Ui ſumpſit venenū
Ca.xcj.L M.

r Abiē abſtergend
Ca.xix.B.H.

Sāguinē bonū gn̄antes
Capitulum.lij.B.

Secundinā excludit
Caplm̄.cxix.E.

Serpentes fugare.
Cap̄.xvj.C.
Ca.cxix.A

Squinantia
Capitulum.lxij.C.

Sanguinem melanco
licum generantia.
Caplm̄.lix.A.

Scinifes vt non
intrant domum.
Capitulum.cvij.A.

De piſcibus.

Stomachum ɔfortare
Capitulum.liij.E

Sperma multiplicanđ.
Capitulum.ix.E

t Hezaurus tuus
vt augetur.
Ca.lxvj.in fine

Tumores ſoluit.
Capitulum.lxij.C.

v Entrē fluere facit.
Ca.vj.in fine.

Uentrem ſtringunt
Capitulum.vj.A
Caplm̄.cx.A.

Uenenis omnibus.
Ca.xxviij.B

Uerrucas
Capitulum.xix.M

Ueſparum puncture
Ca.c xvj.C D E

Uiſum acuit
Caplm̄.c vj.B
Ca.cxv.D

Uiſum confortandum.
Cap̄.lxij.E.

Uocem clarificandam.
Capitulum.ix.E.
Ca.liij.C

Urinā prouocantia
Ca.xix.C.P.

Unguibus leproſis
faciunt cadere.
Ca.xix.A N P.

y Dropicis
Capitlū.xix.K.

Sequitur Tabula De Piſcibus.

a Alopitias.
Ca.xxxvj.ī fine.
Ca.lxxxvj.C
Caplm̄.ciij.C

Aurium dolores
Capitulum.ij.B

Anhelitus ɔſtrictiones.
Capitulum.xlix.L.

Aſina.
Cap̄.lxxj.D

Aluum emollit
Capitulum.xcj.D.

Abortum faciunt.
Caplm̄.xlix.F

c apitis dolorē tollūt
Caplm.xcj.C.

Calculos ſanat.
Ca.xxxvj.H.
Ca.lxxxvj.F.

Carbunculus
Capitulum.xlix.K
Caplm̄.lxj. E

Carnes excreſcētes tollit.
Capitulum.lxxj. I

Cicatrices tollere.
Ca.lxxxvj.E
Capitulum.c.ij.A

Coleram deponunt.
Ca.lxxvj.prope finem.

Coitū ſtimulare dicunt.
Caplm̄.xxv.A

Corpori tela extrahunt.
Capitulum.lxxxj.G

d Entium dolores
Caplm̄.c iij.D

Dentes purgantur.
Capitulum.xxij.A

Dentes abſtergunt.
Cap̄.xvj.B

Dentes dealbandas
Ca.lxxxj.K

e Pilenticis.
Ca.xxxviij.B
Ca.lxxiiij.in fine.

Extenuatis.
Capitulum.xvj.D

f Aciem dealbanđ.
Ca.lxxxj.in fine

Faſtidijs medentur.
Capitulum.lxvj.A

Febrium venientes
Ca.xxv.B
Cap̄.xxviij.C.
Ca.lxxvij. A

Febribus quartanis.
Capitulum.xvj.D

Febres frigidas ſanat.
Ca.ciij.B

i Gnis aduſtōnem
Capitulū.xxij.B

Ictibus ſcorpionum
Capitulum.xxiij.B
Cap̄.lxxxvj.G.

Ictibus ſiue morſus: draconis marini
Ca.xxvj.C D G I K
Capitulum xc.A

l Lacrimas ꝓhibet
Capitulū.xvj.C.

Lepra
Capitulū.xxvij.A.
Caplm.lix.in fine

Libidinem excitandā.
Ca.lxxxviij.B.

m āmas mulieꝝ ſanat
Capi.lviij.in fine
Caplm.lxxiiij.B

Maculas in facie: mulierum delet
Caplm̄.lviij.B.

Maculas carnis
Cap̄.lxxxj.B

Menſtrua mulieꝝ
Capitulum.lxj.D.

Morſus dracōis curat.
Capitulum.iij.B

Morſus Reptilium.
Caplm.iiij.A

Morſus ſcorpionis marini.
Ca.lxxxvj.A B L M

Morſus vipere.
Capitulum.xcvij.A

Morſus canis rabidi.
Ca.xcvij.B

Morſus murene
Capitulum.lix.A.

o Ris vlcera
Ca.xcvij.C.

Oculoꝝ caligineſ tollūt
Capit.lxxxvj.I

Oculoꝝ ſuffuſiones: detergunt.
Ca.lxxxvj.H I

Oculoꝝ rubedini valet
Capitulum.xlix.L

Oculoꝝ Tumores.
Ca.lxxj.E
Capitulum.xcj.B

Oculoꝝ cicatrices.
Capitulum.lxxxj.F

Oculoꝝ carnes ſuperuacuas conſumit.
Capitulum cij.A

Oculorum albuginem.
Caplm.xxv.in fine.
Capitulum.lxxxj.F.

p Annum ac lentigines delenō.
Ca.xvj.B E.
Capitulum.xxxvj.I
Caplm.xlix.B
Ca.lviij.C
Caplm.ciij.B

Parotidas et ſtrumas curat.
Capitulum.lviij.C

Partus facilis.
Caplm.xciij.in fine

Prefocatōib⁹ matricis.
Capitulum.xxxviij.B.

Pilos generat.
Capitulū.xlix.C

Pilos ⁊ carnes abradit
Cap̄.xlix.C

Pilos inutiles in palpebris cohibet.
Caplm̄.xlix.D.

Podagra.
Capitulum.xlix.I

q Ui hn̄t tediū vini
Capitulū.ij.ī fine
Ca.lxj.in fine.

r Cabies pectoris
Cap̄.iij.A.

Scabies palpebraꝝ.
Capitulum.xvj.C

Stericis offocationib⁹.
Cap̄.lxxiiij.F

Sciaticos liberat.
Capitulum.lxj.C

Spinas acutas extrahendas
Capitulum.xvj.F.

Signum tempeſtatis.
Ca.xix.A

Stomacho debili
Ca.xxiij.A
Ca.xlix.L

Stomachum reficiciūt.
Capitulum.lxvj.A.

t Uſſis.
Ca.xxiij.in fine.

Tenaſmon.
Cap̄.lxvj.C.

Tumores tollit
Capitulum.lviij.in fine

Toracem curat
Ca.lxxxj.D

V Entrē mollificare.
Ca.xxxvj.A
Ca.lxxxj.A

Ventrem mouent
Capitulum.lxxiiij.in fine

Venena curanda.
Caplm̄.xxvj.E
Ca.lxj.B
Cap̄.lxxiiij.A

Venena leporis marini curantur.
Ca.lxvj.A

Viſum abſtergendū.
Caplm̄.xlix.E

Vlcera deſiccanda.
Cap̄.xvj.C

Vlceribus capitis
Cap̄.lviij.A
Ca.lxxiiij.A

Vlcera veſice.
Ca.lxvj.D

Vuam ſedat.
Capitulum.lxvj.E.

Vrine difficultas
Cap̄.xlix.L

Vultum gratum ac niueum faciendum
Caplm̄.xxv.D

Vulnera ſordida purgat
Ca.xxxvj.C

Vulnera nimis profunda concarnantur
Capitulum.lxvj.in fine.

Vulnera putrida gingiuarum.
Ca.lxxiiij.D E

Vulnera glutinant.
Caplm̄.xcj.D

Vngulā reſoluend.
Caplm̄.xvj.C

y Dropicis.
Ca.xxvij.D

Tabula De Lapidibus.

a D Alopicias.
Ca.xxij.B
Ca.xiv.B C D

Auriū dolores.
Caplm̄.xxxvj.A.
Ca.lxxxvj.C
Capitulum.cj.A.

Aurium fluxus.
Cap.xvij.E

Aurium vlcera
Ca.xvj.E

Aurium attritiones.
Ca.cxiij.D ⁊ in fine

Aurē augere traditur
Ca.xxxvj.F

Apātibus Inguinis.
Cap̄.xvj.B

Apoſtemata gingiue.
Caplm̄.xvj.B

Apāta putrida iuuat.
Cap̄.xx.E

Apoſtemata frigida
Capitulum.xxxv.E

Apoſtemata Splenis.
Cap̄.xlij.C F

Apāta flegtica curat.
Ca.cxix.D P

Apoſtemata flegmatica teſticulorum maturāda.
Ca.cxxiij.K.

Apāta dura reſoluit
Cap̄.cxxj.B

Apāta q̄ fiunt in ano.
Ca.cxxiiij.in fine

Apātibus vulue puenit
Cap̄.cxiiij.F

Apātibus calidis mā millarum
Capitulum.cxx.F

Apoſtematum in inicio conuenit.
Cap̄.lxxij.A

Aſma.
Cap̄.xxij.D.
Ca.xxxviij.A
Caplm̄.lxxj.G.
Capitulum.cj.C
Ca.cxiij.D

Ad dolorem ſtomachi.
Cap̄.iiij.A

Amorem conciliat.
Capitulum.x.F.

Ad Iras regum ⁊ dominorum
Cap̄.xxiij.E

Ad prelias ⁊ ad cauſas vincendas
Ca.xxij.C.

Tabula ſup tractatu.

Ad impetrandum quodlibet.
Capitulum.c vij.C

Ad diuicias valet
Capitulum.lxv.B.

An ſit virgo vel corrupta.
Caplm̄.lviij.B

Ad venereos volu ptates
Capitulum.lij.C

Artetice paſſioni:
Cap̄.xcix.A

Anchar doloribus cōfert ⁊ iuncturar.
Capitulum.c j.A

Ad fiſſuras que fiunt in ano.
Cap̄.xxv.G
Cap̄.cxx.A

Aduſtioni Ignis
Capitulum.xvij: H
Cap̄.lxxviij: E

Argentum viuum extinguendum.
Caplm̄.xxj.B

b Orbor oris.
Cap̄.c xxj.B

c Apitis dolorem tollunt.
Cap̄.lxxvj.A:

Catarrum prohibet.
Caplm.xxvj.C.

Cardiaca.
Cap̄.lxxviij.A F
Cap̄.lxxxvj.F
Ca.cxxxv. in fine

Caputpurgium.
Cap̄.lxxxvj.B I

Capillos attenuat.
Cap̄.lxxix.B.
Capitulum.c.H

Cauſam litis ante iudicem reprimere:
Caplm̄.xliij.B.

Carnem ſuperfluam auferendam
Capitulum.viij.A
Cap̄.xv.G.
Cap̄.xxxv.B
Capitulum.c:B.

Cancer.
Capitulum.xiiij.I.
Cap̄.xv.B.
Cap̄.xvij.B.

Carnes humidas deſiccandas.
Capitulum.xij.B

Cerebꝝ mundificandū.
Caplm̄.xiiij: H

Cephalargicis
Cap̄.lxxvj.A

Ciliaca paſſio
Cap̄.lxiij.B

Colicā paſſionē curat
Capitulum.lij.A.
Caplm̄.cxl.F.

Cordis confortantia
Caplm̄.xviij.C
Cap.lxv.in fine
Cap.lxxviij.B ⁊ in fine.
Cap.lxxxvj.T
Ca.cxxx.in fine.

Cordis tremorem
Cap̄.xviij.F H
Capitulum.xx.C E
Cap̄.lxxviij.F

Cordis leticiam reddit.
Capitulum.lx.A
Cap̄.lxv.B

Colorem in facie perditum recuperat
Capitulum.lxxv.F.

Corpora pinguis extenuandum
Capitulum.viij.G

Coniugij dat amorē.
Cap̄.xxiij.A ⁊ in fine

Conceptum prohibet
Caplm̄.lxvj.F.

Conquaſſationibus q̄ fiūt ī interiorib⁹ mēbris
Cap̄.lxxxvj.D:

Contra om̄es inimicos.
Caplm̄.lxvj.I

Contra hoſtes.
Capitulum.j.A G
Caplm̄.xxiij.B

Contra inſaniam.
Cap̄.j.A ⁊ in fine.
Capitulum.xxxij.A.

Contra rixas ⁊ iniurias
Capitulum.j.A.

Contra incurſiones fantaſmatum
Capitulum.j.A.
Cap̄.xxxviij.B.

Contra pigritiam.
Cap̄.xiij.B
Contra feruorē aīm̄ꝫ cōmotum.
Cap̄.v.A

De Lapidibus.

Contra triſticiam ⁊ grauitatem.
Capitulum.v.in fine
Cap̄.lx.A

Contra morbū caducū:
Caplm̄.x.E G
Capitulum.lviij.A

Contra polipum.
Capitulum.xv.C

Cōtra periculū tonitrui
Cap̄.xxij.in fine

Cōtra nocturnos timores.
Capitulum.xxviij.in fine.

Contra tempeſtates ⁊ grandines.
Cap̄.xlij.in fine.

Contra vana mōſtra
Cap̄.xlij.H.

Contra toxicum
Capitulum.lxv.D.
Cap̄.lxxvij.K

Contra melancoliam.
Caplm̄.cxxv.B
Cap̄.cxlij.A.

Contra fantaſticas viſiones.
Ca.cxxxv.in fine

Colerā nigrā educēdā.
Caplm̄.xiiij.H

Coitum retinet
Cap̄.cxiij.G.

D Entes abſtergit.
Capitulū.j.E
Ca.lxxviij.E
Ca.cv.C D E F.
Ca.cxxxix.K

Dentium dolores
Capitulum.lix.H

Dentes dealbandas
Cap̄.xliij.in fine.

Dentes purgantur
Cap̄.j.D E.

Dentiū corroſionem prohibet.
Capitulum.xvj.E

Dentes confortat
Cap̄.xvij.in fine

Dētiū ſordes abſtergit.
Caplm̄.xliij.in fine

Deuincere inimicos
Cap̄.xlvij.A C

Demonia vincere
Ca.xxviij.C.

Demones fugat
Caplm̄.lviij.B

Demonibus ⁊ incantationibus reſiſtit
Cap̄.lviij.E L

Diſſinteria.
Caplm̄.lxiij.B
Caplm̄.lxxiij.E
Cap̄.cvij.in fine

Diuicias auget.
Caplm̄.x.D F

E Morroidas exiccandas.
Ca.xv.A.
Cap̄.xx.E.

Ebrietatem tollere
Ca.vij.A B C
Ca.xlix.C D

Epilenticis.
Capitulum.xiiij.H
Cap̄.xxiij.A
Cap̄.xlij.G.
Cap̄.xlv.D.
Cap̄.lviij.G.
Ca.lxxxvj.A
Capitulum.cxiij.C

Epatis dolores curare.
Cap̄.xxiij.B.
Caplm̄.lxxxv.F

Emigranes
Capitulum.lxxvj.A

Elephantia
Cap̄.cxxiij.G

Emperigo.
Ca.cxxiij.F P
Ca.cxxix.A.

Emoptoica
Cap̄.cxxiij.B.

F Acie dealbandā
Cap̄.lxxiij.H.

Fantaſmata pellit.
Ca.lxvj.F ⁊ in fine
Caplm̄.lxviij.C.

Flāmam extinguibilem extinguendam.
Caplm̄.xij.A.

Facundū prudentē amabilem ⁊ gratum facit
Capitulum.ij.A ⁊ D
Ca.xxiij.B
Caplm̄.lx.in fine

Febrium cura.
Cap̄.xxvj.A
Ca.lxvj.B

Febribus quartanis
Ca.cxlij.A

Tabula ſup tractatu.

Febribus ethicis.
Capitulum.xxvj.E

Febribus peſtilẽcialib⁹.
Ca.xxvj.in fine.

Febribus melãcolicis
Cap̃.xiiij.in fine

Febris calorẽ mitigare.
Capitulum.lxj.C.

Fetorem oris tollit.
Caplm̃.xvij.G
Cap̃.xviij.G
Cap̃.xx.B

Flegma viſcoſum
Caplm̃.xx.D.

Feſſos ⁊ debiles renouẽ
Cap̃.lxxxiiij.A.

Furfures capilloꝝ
Ca.lxxxix.M
Ca.cxxxix.B K

Formice cura:
Ca.xvj.G.
Ca.cxxiiij.P

Fiſtulam curandam.
Cap̃.xv.B
Cap̃.xvj.E
Capitulum.xlj.M
Ca.cxxxviij.B C

g Ingiue fluxe.
Cap̃.j.D F
Ca.cxxiiij.F G

Gingiuaꝝ inflationes:
Ca.xvij.B ⁊ in fine.

Gingiuis humectis
ſeu dentibus mollib⁹
Ca.xvij.D

Gutturis dolorẽ valet
Ca.lxxxvj.D

Eriſipila
h Cap̃.xvj.G
Ca.lxxiij.G
Ca.cxxiiij.P

Hõiem vigilem facit
Capitulum.vij.C

Hominem diſcretum ⁊
gratum facit.
Capitulum.vj.G

Hõiem tutũ cuſtodit
Cap̃.lv.A.

Ctericia
i Ca.lxxij.in fine.
Cap̃.cxxiij.I

Ingeniũ bonũ reddit
Cap̃.lxv.D.
Cap̃.cx.A.

Intellectũ bonũ reddit.
Caplm̃.vij.C.

Incuboꝝ ⁊ ſuccu
borum cura:
Capitulum.j.A.

Inteſtinorum vlcera
Cap̃.xxvj.D
Caplm̃.xlij.C
Cap̃.cxx.C

Inteſtinoꝝ ſordes
purgantur
Cap̃.xxvij.A.

Inteſtinoꝝ vẽtoſitati
confert.
Cap̃.lxxxvj.G.

Incauſtum optimũ
ad ſcribendum
Capitulum.c.in fine.

Iras mitigare.
Cap̃.xliij.A.

Apis q̇ in manu
l dextra ꝯ ſolẽ tenue
rit radios emittit
⁊ ignem vomit ita
vt videntes mirentur.
Caplm̃.lv.D

Lapis ſi ab hõie geſtet̃
a muſcis vel apibus nõ
mordetur.
Capitulum.lxiiij.D F

Lapis quẽ q̇ in ore geſta
uerit magis cogitatõez
⁊ opinionẽ iudex efficit̃
⁊ amabilis redditur.
Cap̃.lxiiij.E

Lapis quẽ q̇ portat⁹ tutũ
reddit peregrinum ⁊ gra
tum hoſpitibus.
Cap̃.lxv.B.

Lapis q̇ valet ꝯ peſtife
ras regiones portatus
Cap̃.lxv.C

Lapis qui portatus
fit tutus a fulgore:
Cap̃.lxv.E

Lapis q̇ eum portat
non mergatur.
Ca.lxvj.G

Lapis poſitus ſub lin
gua ꝓfert diuinando
dicere futura.
Cap̃.lxviij.in fine.

Lapis qñ ſuſpendit̃ ad
collũ infantis remouet
ab eis timores.
Cap̃.lxxj.E.

Lapis q̇ inducit inſenſi
bilitatem ne ſenciat cru
ciandus
Capitulum.lxxiij.A

De Lapidibus

Lapis ſi q̄s portat⁹ nō videbit in nocte ſomnia mala.
Capitulum.cviij. A.

Lapis q̄ antracē fugat
Cap̄.cix.A

Lapis qui optimus eſt contra fraudes
Cap̄.cix.F

Lapis qui fugat morbū q̄ dr̄ noli me tangere.
Ca.cix.H.

Lapis qui reddit hōīez caſtum ⁊ pudicum.
Caplm̄.cix.A
Ca.cxj.A
Cap̄.cxxij.B H

Lapis q̄ in collo ſuſpenſus curat emitriteum et caducos morbos.
Caplm̄.cxiij.I

Lapis q̄ portatus facit bonam memoriā ⁊ tempeſtatem auertit
Cap̄.cxiij.in fine

Lapis q̄ portatus in ore facit diuinare futura
Ca.cxv.B F.

Lapis q̄ accēſus ꝑmanz calid⁹ ꝑ.vij.dies l' āpli⁹.
Capitulum.iiij.D

Lapis q̄ ſemel accenſus vix aut nūq̄ poterit extingui.
Caplm̄.cix.A

Lapis q̄ facit oñdere multa ſimulacra ſōnioꝝ
Capitulum.ij.C

Lapidem veſice frāgit.
Capitulum.j.C
Caplm̄.lj.E
Cap̄.cxix.M ⁊ in fine
Cap̄.cxxiij.in fine
Cap̄.cxxix.C L.

Lapidem frangit qui eſt in renibus cauſatus.
Cap̄.cxix.C
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.cxxix.M

Lac gnādū ī māmillis
Cap̄.xxix.E.
Cap̄.lix.F.

Lepra.
Capitulum.xiiij.I.
Ca.xviij.A.
Cap̄.cxiij.E
Cap̄.cxxiiij.E.
Cap̄.cxxviij.C.

Lieteria ⁊ diaria curāt
Cap̄.lxxviij.B

Luxuriam ſedare.
Caplm̄.v.D

Luxuriam cobibet.
Cap̄.lxvj.F.
Cap̄.cxj.A.

Lunaticis ac demone repletis
Capitulum.j.in fine.
Caplm̄.xxiij.A D.

Lumbricos ⁊ aſcarides expellendas
Ca.cxl.D.

m Atricis fluxum prohibet.
Ca.xvj.in fine.
Ca.xxvj.D

Mania.
Capitulum.xiiij.H

Malam cogitationem repellendum.
Capitulum.vij.C

Mamillas puellaꝝ et teſticuloꝝ pueroꝝ prohibet augmentari.
Cap̄.xlv.A.

Mēſtrua mulieꝝ auxiliat
Ca.xliij.A C
Cap̄.xxj.G

Menſtrua ſtringunt.
Cap̄.xv.I.
Ca.lxxviij.E

Melācolicas egritudies
Cap̄.xiiij.F G H.

Melācolicū hūorē laxat
Cap̄.lxxj.E

Morſus Scorpionis.
Capitulum.ij.A

Morſus Vipere
Caplm̄.ij.A
Cap̄.cxxiiij.H.

Morſui rane conuenit
Cap̄.cxxiiij.K.

Morſui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E

Morphea.
Cap̄.xiiij.I.
Cap̄.c.F.
Ca.cxiij.F O.

Morſus canis rabidi.
Ca.lxxx.F.
Ca.cxx.E

Morſus Reptilium.
Cap̄.xxvij.in fine.

Tabula ſup tractatu.

Mulieribus vt re
pleat vbera lacte
Cap̄.xxxix. B
Cap̄.lix.A C.
Ca.cvj.B

Mulieribus que vo
lunt placere viris.
Ca.vj.B D

Mures interficere
Ca.xxj.H

n Efreticā paſſionē.
Ca.lxxxiiij.A.

Neoua nimis ca
leſiant in nido.
Capitulum.x.K.

Non potentibus
retinere vrinam.
Cap̄.lxxxvj.K ⁊ in fine

o Culoꝝ dolores.
Ca.xv.J K ⁊ i fine
Ca.xxiij.B ⁊ i fine
Ca.xxxiij.B G
Ca.xlij.B.
Ca.xlv.in fine
Capitulum.xc A.
Ca.xciij.A B
Ca.cviij.K
Ca.cxix.K.
Ca.cxxxiiij.J ⁊ in fine

Oculoꝝ albuginem.
Ca.cj.B

Oculoꝝ caligies tollūt.
Capitulum.c J
Ca.cxxxviij.A.

Oculoꝝ albedo.
Ca.lxxviij.E.
Ca.cxxv.in fine.

Oculoꝝ dolorem ex
humida cauſa.
Capitulum.lxviij.D

Oculoꝝ cicatrices
limpidat.
Cap̄.cv.A
Ca.cxxxviij.A.

Oculoꝝ carnem ſuper
fluam aufert.
Ca.cv.A C.
Ca.cxxiiij.C

Oculoꝝ ſordes purgare
Cap̄.cix.B

Oclo̅s humidos ſanat.
Capitulum.xxiij.D.

Oculoꝝ puſtule.
Caplm̄.xx.E

Oculoꝝ vlcera.
Cap̄.xviij.D F

Oculoꝝ obſcuritati.
Ca.xxxvj.B

Oculoꝝ lacrime.
Cap̄.xlij.B C
Ca.lxj.in fine.

Obtalmie confert
Ca.cxix.J.

Opiniones ⁊ cogita
tiones facit bñ iudicare
Cap̄.lx.C

Om̄es turbas ꝯtēpnit
Caplm̄.lv.in fine.

Oues vt lacte replen̄t
Capitulum.lix.C.

Oues vt ab eis ſca
bies fugantur
Cap̄.lix.C

p Aralisis
Cap̄.lxxxvj.A.

Partus facilis.
Cap̄.x.A B C D

Pannū oculi mūdificat
Ca.lxxxviij.B

Paces conciliat.
Cap̄.cix.C

Palpebraꝝ duriciei.
Cap̄.xvj.B.
Ca.cxxxviij.B C

Palpebrarū groſſitu
dinem ſubtiliandam
Cap̄.xvj.in fine

Palpebraꝝ carneꝫ ſup
fluam corrodendam
Ca.xvij.H

Pregnantibus ꝯuenit
Capitulum.x.D F.
Capitulum.l.E.

Peſtilentiam curat.
Ca.xxiiij.A.
Ca.xxvj.B E.

Pediculos interficit
Caplm̄.xvij.G
Cap̄.xxj.A C.
Cap̄.lxxxix.N

Prenunciare futura.
Caplm̄.xxxiiij.A

Priſicus.
Capitulum.xxvj D
Ca.xv.B ⁊ in fine

Pilos ⁊ carnes abradit
Ca.xxij.B ⁊ in fine.

Pilos naſci facit ī palpe
Ca.lxxj.A B (bris.

De Lapidibus

Pium ꝛ deuotū ad deū
Ca.cix.C (efficit

Podagram:

Capitulum.viij. D F.
Cap̄.lxxxiiij.A C.
Caplm̄.cxxiij.K O.
Ca.cxxiiij.O.
Cap̄.cxxxj.B

Pulmōis ꝯstrictōi valz.
Caplm̄.lxxxvj.O

Prurituī confert

Ca.lxxix.D
Cap̄.cxxiij.H
Ca.cxxiiij.D G.
Ca.cxxxj.B

Puncturam ſcorpiōis
Ca.cxxiij.G (curat
Ca:cxxiiij.H.

Ui coire nō pn̄t.
q Cap̄.vj.D

Qui ſolus loqtur.
Cap̄.xviij.in fine

Qui biberit argētū viuū.
Cap̄.xxj.F G

Qui ſaliuas ſanguineaſ
Cap̄.lj.D (emittunt.

Qui transglutiūt acum
vel aliud ferrum
Cap̄.lxxvij.C.

Qui biberūt cātarides.
Cap̄:cxxx:K

Renū dolorē curat.
r Ca.lxxj.G

Regali cōuenit honori.
Capitulum:xcij:A:

Rabiei conuenit.
ſ Ca.xvj.B
Ca.xvij.B:
Ca:xviij:A.
Ca.xx.E
Ca.xxj.B
Ca.xxij.C
Ca.lxj.C.
Ca.lxviij.D
Ca.lxxiij.D.
Ca:cxxiij.E:
Ca.cxxix.A.
Ca:cxxxix.M A

Sanguinem prohibet
a naribus fluentem
Ca.xiij.in fine.
Ca.xv.E F H K.
Ca.xvj.D H.
Ca.lxxx.F
Ca.cxl.E

Sanguinis reſtrictiua.
Ca:xiij:A
Ca.xlij.A
Ca.lxxxvj.O
Ca.cvij.in fine

Sāguīs fluxū ꝓuocat
Ca.iij.A.
Ca.iiij.in fine

Sāguinis fluorē abſtiet
Ca.xxxix.C
Caplm̄.xlij.A

Sāguinem ꝯſtringētia.
Ca.xx.D F.
Ca.liiij.C.
Ca.lxiiij.A B
Ca.lxvj.D

Sanguinem coagu
latum reſoluit
Cap̄.c.A

Sanguini mortuo cō
uenit q̄ eſt ſub oculo
Ca.cxxiiij.M

Splenis duriciei ꝯuēit.
Ca.viij.E.
Ca:cxxiiij.A:

Splenis dolorem
Ca.lxxxvj.K
Ca.cxxxv.C

Serpentes fugat.
Cap̄.xxj.I
Ca.lviij.E K.

Serpētes vt ſtatī occiderē
Ca:xxiiij.D.
Seipſum magnificare.
Ca.xxiij.A

Squinantie valet
Ca.lxxxvj.I.
Ca.cxxiiij.E
Ca.cxxv.A
Singultui valet.
Ca.lxxxvj.A

Sincopis:
Ca.lxxvij.A
Ca:cxlij:B

Si de admiſtratōe ve
neni aliqs ſuſpect⁹ ſit īn
poſit⁹ in cibo illo ꝓhibz
ne poſſit deglutiri.
Ca.x.E H ꝛ in fine.

Spiritualia ꝯfortat.
Ca.xxviij.A.
Ca.lxviij.A.

Stomacho malo.
Ca:xxxvj.B
Ca.xlij.D.
Ca.lxij:in fine
Ca.lxv.A

Stomachi ſanguinē
ꝛ inteſtinorum.
Ca.lxxix.M

Sode flegmatice
Ca.lxxxvj.A

Solis ardorē nō timebit.
Capitulum.lj.B.

Scotomie
Ca.lxxxvj.A

Scorpiōis pūcturā vaꝫ
Ca.lxxxvj.M N

Sōnia vana repellit
Ca.j.G

Sōnioꝝ interp̄tationē plenā facit intelligi
Ca.iiij.B.

Somnum inducens.
Ca.lvj.in fine

Sitim remouendum
Ca.vj.A C D G.
Ca.xxix.A.

Sōnos dulces ꝓuocare
Ca.xxxij.in fine
Ca.lxv.C

Sputū ſanguis retinet:
Ca.xlij.C
Ca.lxxxv.F
Ca.cxix.S

Sudorē ꝓuocandū:
Ca.cxxiiij.in fine:

Sudorem prohibet.
Cap̄.lxxiij.B

Surditati ꝛ obliuioni
Ca.cxiij.L.

Stulticiam pellere ꝛ ſapiētiam adducere.
Ca.xxviij.C.

Uſſis.
t Ca.xxij: D
Ca.lxxxvj.E

Tutū ꝛ victorē reddere.
Ca.xlviij.A.
Ca.lxvj.E

Tutum facit ꝯ dolos
Ca.liiij.C

Torture oris
Ca.lxxxvj.A

Entrem mouent
v Ca.lxxvj.A:

Ventris fluxum ſanat
Ca.lj.E
Ca.lxxij.in fine.

Vētris dolorē pūgitiuū
Ca.cj.D:

Ventrem ſtringit.
Ca.lxxxv.D E:

Ventrem excitat
Ca.vj.C.

Venena curandum.
Ca.cxiij.A B.

Venenum fugat
Ca.j.G
Ca.iiij.B.
Ca.xxiiij.B
Ca.xlvij.C
Ca.xlviij.A
Ca.liiij.C,

Vertigo
Ca.xiiij.N
Ca.cxij.A

Vermes venenoſos effugare.
Ca.lviij.G.

Vermes aurium
Ca.lxxix.in fine

Vermes ī vētre occidit.
Ca.lxxv.G
Ca.cj.E

Vermes interficienti bus educit
Ca.lxxix.E.

Verrucas aufert
Ca.lxxj.E.

Veſicam dolentem
Ca.lij.D

Veſicaꝝ vlcera
Ca.lxxxvj.P

Viſum clarificandum
Ca.lxvj.D

Viſum confortat.
Ca.xcviij.A
Ca.c.G
Ca.cxxiij.A D.

Viſus obſcuritas.
Ca.xvij.H.
Ca.lxxviij.E.

Viribus cordis ꝯuenit.
Ca.ij.in fine.

Vincere aduerſarios:
Ca.iiij.B
Ca.lxj.A B

Vincere pericula.
Ca.ij.D

Vicꝰ ꝛ ſuſpiria tollere
Ca.xxiij.B.

Virginitatē deph̄ēdit
Ca.lviij.in fine

Vomitum ꝓuocandū
Ca.xiiij.C D.
Ca.lxxj.H.
Ca.cxx.I.

Uocem clarificat
Cap̄.xxviij.B.
Capitulum.xxxij.A

Uulnera difficilia ad ſanandum
Capitulum.xlj.M

Uulnera conſolidād a.
Cap̄.lxxxv.C.
Cap̄.cxix.A

Uulneꝝ orificia aperit.
Ca.cxix.F.

Ulcera ſanare.
Capitulum.lj.E

Ulcera oculoꝝ ſanat.
Caplm̄.lxxij.C.

Ulcerationē vge curat.
Cap̄.lxxiij.F

Ulceribus renū ꝯuenit.
Cap̄.cxx.B

Ulcera que fiunt in naribus ⁊ in auribus
Caplm̄.cxl.G.

Ulcera pulmōis curād a.
Caplm̄.viij.E.

Ulcera ꝓfunda curād a
Capitulum.viij.A.

Ulcera fraudulenta.
Caplm̄.viij.B C.
Caplm̄.cxxx.A

Ut oib⁹ hōib⁹ placebis
Cap̄.xxxiij.E.

Unguentum pro facie abſtergendum.
Capitulum.xxv.A.

Uuulam ſedat
Cap̄.cxxv.A.

Uxor tua an ſit caſta vel adultera
Caplm̄.lxxvij.M X

Dropiſis
Cap̄.xvij.B
Cap̄.lxvj.B
Cap̄.lxxvij.P Q
Caplm̄.cxxiiij.D

Yliaca.
Capitulum.lij.A
Cap̄.lxxix.M

Sequitur tabula generalis.

Tabula generalis De Herbis.

Arona. Caplm̄. primū
Abrotanum. Ca. ij.
Aſinthium. Ca. iij
a Accacia. Ca. iiij.
Acetoſa. Caplm̄. v.
Acorus. Cap̄. vj.
Affodillus. Cap̄. vij.
Agaricus. Capitulum. viij.
Agrimonia: Capitulum. ix.
Agrifolium. Capl'm. x.
Agnus caſtus. Caplm̄. xj.
Alga marina. Capitulum. xij.
Alcanna. Capitulū. xiij.
Allium. Capitulum. xiiij.
Altea. Capitulum. xv.
Alleluia. Cap̄. xvj.
Alkekengi. Caplm̄ xvij.
Aloe. Capitulum. xviij.
Aloes lignum. Capitulum. xix.
Ambra. Cap̄. xx.
Ambroſia. Capitulum. xxj.
Amomum. Capitulū. xxij.
Ameos. Caplm̄. xxiij.
Amidum. Capitulum. xxiiij
Amigdala. Cap̄. xxv.
Anacardus. Capitulum. xxvj.
Anetum: Capitulum. xxvij.
Anteflorum. Caplm̄. xxviij.
Aniſum. Capl'm. xxix
Antillis. Capitulum. xxx.
Anthos vel Roſmarinus. Ca. xxxj.
Ancuſa. Capitulum. xxxij
Apium. Cap̄. xxxiij
Apium ſilueſtre. Ca. xxxiiij
Apium ruſticum. Cap̄. xxxv.
Apium emorroidaꝝ. Ca. xxxvj.
Appios. Capitulum. xxxvij.
Aproſtilla. Cap̄. xxxviij.
Arthemiſia. Capl'm. xxxix.
Ariſtologia rotunda. Cap̄. xl
Ariſtologia longa. Caplm. xlj.
Arbor glandis. Capitulum. xlij.
Arbor vel lignū vite paradiſi. Ca. xliij.
Abies. Capitulum. xliiij.
Armoniacum. Caplm̄. xlv.
Aſa fetida. Capitulum. xlvj.
Azarum. Capitulum. xlvij.
Aſtragulos vel aſtragallus. Ca. xlviij.
Aſpergula. Capitulū. xlix.
Atriplex. Capitulum. l.
Auellana Inda. Cap̄. lj.
Auena. Capitulum. lij.
Auricula muris. Cap̄. liij.
Azedar. Capitulum. liiij.
Acetum. Cap̄. lv.
Aqua. Capitulum. lvj
Arba Iouis. Cap̄. lvij.
Barba ſiluana. Cap̄. lviij.
b Balauſtia. Cap̄. lix
Balſamus. Caplm̄. lx.
Balſamita. Cap̄. lxj.
Baſilicon. Capitulum. lxij.
Branca vrſina. Caplm̄. lxiij.
Betonica. Cap̄. lxiiij.
Bedeguar ſiue Spina alba. Ca. lxv.
Bellirici. Caplm̄. lxvj
Bel vel Sel. Cap̄. lxvij.
Behem. Capitulum. lxviij.
Ben vel balanus. Cap̄. lxix.
Bleta. Capitulum. lxx
Bdellium. Caplm̄. lxxj.
Berberis. Cap̄. lxxij.
Buzeiden. Cap̄. lxxiij.
Bitumē iudaicū ſiue Aſpaltū. Ca. lxxiiij.
Brionia. Capitulum. lxxv.
Bricranica. Ca. lxxvj.
Borris. Caplm̄. lxxvij.
Borago. Cap̄. lxxviij.
Bombax vel Cotum. Ca. lxxix.
Bugloſſa. Cap̄. lxxx.
Butalmos. Cap̄. lxxxj.
Buxum. Capitulum. lxxxij
Bruſcus. Cap̄. lxxxiij.
Butirum. Capitulum. lxxxiiij
Camomilla. Ca. lxxxv.
Canapis ſiue Canabum.
c Capitulum. lxxxvj.
Capillus veneris. Ca. lxxxvij.
Cardo benedict'. Ca. lxxxviij.
Cardus. Cap̄. lxxxix.
Camedreos. Cap̄. xc

De Herbis.

Camepitheos. Capittulum. xcj.
Carui. Capitulum. xcij.
Cardamomum. Cap̃. xciij.
Cartamus. Cap̃. xciiij
Calamus aromaticus. Ca. xcv
Calamus agreſtis: Cap̃. xcvj.
Caparis ſiue Caparus. Ca. xcvij.
Camphoraca. Caplm̃. xcviij.
Camſice aut Sicen. Cap̃: xcix.
Catapucia. Capitulum. c.
Caulis: Capitulũ. cj.
Cauda equina. Caplm̃. cij
Caſſiafiſtula. Capitulum. ciij.
Caſſia lignea. Cap̃. ciiij
Caſtanea: Cap̃. cv.
Celidonia: Capitulum. cvj:
Cedrus. Caplm̃: cvij
Cerifolium. Ca. cviij.
Cepe: Capitulum. cix.
Ceterach: Cap̃. cx
Cheuri. Caplm. cxj.
Centaurea. Cap̃. cxij
Ceraſum. Cap̃. cxiij.
Cretanus. Ca: cxiiij.
Cicuta. Caplm̃: cxv
Cicorea. Capitulum. cxvj:
Cinogloſſa: Cap̃: cxvij.
Citonia. Cap̃. cxviij.
Cipreſſus. Caplm̃. cxix.
Ciprus. Capitulum. cxx:
Ciperus: Caplm̃: cxxj.
Cinamomum: Caplm̃: cxxij.
Ciminum. Cap̃. cxxiij.
Citrullus. Cap̃. cxxiiij
Citrum. Capitulum: cxxv.
Cinoſbatum. Cap̃. cxxvj
Criſpula. Cap̃: cxxvij.
Criſocolla. Caplm̃ cxxviij.
Criſogonium. Cap̃. cxxix:
Colubrina. Capitulum: cxxx.
Coloquintida. Cap̃. cxxxj.
Conſolida maior: Ca: cxxxij
Conſolida minor. Cap̃. cxxxiij.
Conſolida rubea. Ca. cxxxiiij.
Condros. Cap̃. cxxxv.
Condes. Capitulum: cxxxvj.
Coriandrum: Ca. cxxxvij.
Cornea ſiue arbor cranea. Ca: cxxxviij.
Cordumenum. Cap̃: cxxxix.
Coſtus. Capitulum. cxl.
Cozula vel Melaperſica. Ca. cxlj.
Cotula fetida vel oculꝰ bouis: Ca: cxlij.
Cotula nõ fetida l' oculꝰ vacce: Ca: cxliij.
Cocognidiũ. Cameleа. vel Mezereon
Capittulum. cxliiij.
Crocus: Caplm̃. cxlv:
Cucumer. Capitulũ. cxlvj.
Cucurbita. Cap̃. cxlvij.
Culcaſia ſiue Caſo. Cap̃. cxlviij.
Cuſcuta. Cap̃: cxlix
Colofonia. Ca. cl.
Cera. Capitulum. clj
Caro. Caplm̃. clij.
Caſeus. Cap̃. cliij.
Actulus. Cap̃. cliiij
d Daucus. Caplm̃. clv.
Dragantum vel Dragagantũ.
Capitulum. clvj.
Diptamum. Cap̃. clvij
Doronicum. Cap̃. clviij:
Patica: Cap̃. clix.
e Ebanus. vel Ebenꝰ: Ca: clx.
Elatinus: Caplm̃. clxj.
Edera arborea: Cap̃: clxij.
Edera terreſtris. Cap̃. clxiij
Elleborus albus. Cap̃. clxiiij
Elleborus niger. Cap̃. clxv.
Eupatorium. Ca. clxvj.
Eufragia. Ca. clxvij.
Emblici. Cap̃: clxviij.
Endiuia. Ca. clxix.
Endiuia ſilueſtris. Ca. clxx.
Elitropium. Cap̃. clxxj.
Epithimum. Cap̃. clxxij.
Epimedium. Cap̃. clxxiij.
Effemereon. Ca. clxxiiij:
Ebulus. Capitulum. clxxv
Eruca. Ca. clxxvj.
Enula campana. Ca: clxxvij.
Eſula maior ⁊ minor. Ca. clxxviij.
Euforbium. Ca. clxxix.
Aba. Cap̃. clxxx.
f Faba egypciaca. Ca. clxxxj.
Faba inuerſa. Cap̃. clxxxij.
Fagaſmon. Ca. clxxxiij.
Fagus. Ca. clxxxiiij. Faſeolꝰ. Ca. clxxxv

Tabula generalis.

Fraxinus.Cap̄.clxxxvj.
Flammula.Caplm̄.clxxxvij.
Fragaria.Capitulū.clxxxviij
Feniculus.Capitulum.clxxxix.
Febrifuga.Caplm̄.cxc.
Fenugrecum.Cap̄.cxcj.
Fenum.Caplm̄.c.xcij.
Ferula.Capitulum.cxciij.
Ficus.Cap̄.cxciiij
Ficus lupi vel Comarus.Ca.cxcv.
Ficus egipciaca.Cap̄.cxcvj.
Filipendula ſiue Viſcago.Ca.cxcvij.
Filius an̄ prez vel Gariofilō.Ca.cxcviij.
Fiſtula paſtoris.Cap̄.cxcix.
Filix ſiue Filex.Capitulū.cc.
Folium.Caplm̄.ccj.
Fumus terre.Ca.ccij
Fungus.Ca.cciij.

Ariofilum.Caplm̄.cciiij
g Gariofilata.Ca.ccv.
Galla.Capitulum.ccvj.
Galbanum.Cap̄.ccvij
Galanga.Capitulum.ccviij.
Gallitricum.Cap̄.ccix.
Gallitricum agreſte.Ca.ccx.
Gladiolus.Ca.ccxj.
Granatum.Ca.ccxij.
Granati ſilueſtris.Ca.ccxiij.
Gramen.Ca.ccxiiij.
Grana tinctorum.Cap̄.ccxv
Granum culcul.Ca.ccxvj.
Genciana.Capitulum.ccxvij.
Geneſtra.Cap̄.ccxviij.
Gith.Capitulum.ccxix
Gummi arabicum.Cap̄.ccxx.
Auſer vel Hauſor.Ca.ccxxj.
h Hermodactilus.Ca.ccxxij
Hermerocalles.Ca.ccxxiij
Herba paraliſis.Ca.ccxxiiij.
Herba graſſula.Cap̄.ccxxv.
Herba fetida.Ca.ccxxvj.
Herūdina vel Harūdina.Ca.ccxxvij.
Vſquiamus.Cap̄.ccxxviij
i Juniperus.Cap̄.cc.xxix.
Juiube.Capitulum.ccxxx.
Juncus.Cap̄.ccxxxj.

Judaica.Capitulum.ccxxxij.
Jncenſaria.Cap̄.ccxxxiij
Jndicus.Cap̄.ccxxxiiij
Jſopus.Cap̄.ccxxxv.
Jſopum humidum.Ca.ccxxxvj.
Arabe.Ca.ccxxxvij
k Kalendula.Cap̄.ccxxxviij.
Kubebe.Cap̄.ccxxxix.
Actuca.Capitulum.ccxl.
l Lacca.Cap̄.ccxlj.
Larix.Capitulum.ccxlij.
Lappacium maior.Ca.ccxliij
Lappacium minor.Ca.ccxliiij.
Lapago.Cap̄.ccxlv.
Laurus.Cap̄.ccxlvj
Laureola.Capitulum.ccxlvij.
Laudanum.Caplm̄.ccxlviij.
Latiua.Capitulum.ccxlix
Lauendula.Cap̄.cc.l.
Leuiſticum.Capitulum.cclj.
Leuiſticum ſilueſtre.Cap̄.cclij
Lēticula aque vel lentigo aq̄.Ca.cc.liij.
Lens.Capitulum.cc liiij.
Lilium.Cap̄.cclv.
Lilium conuallium.Cap̄.cclvj.
Lilialis.Capitulum.cclvij.
Liquiricia.Caplm̄.cclviij.
Liguſtici.Capitulum.cclix.
Limon.Caplm̄.cclx.
Linaria.Capitulum.cclxj
Linum.Capitulum cclxij
Lingua auis.Ca.cclxiij
Liſimachion.Cap̄.cclxiiij
Licium.Capitulum.cclxv.
Lonchitis.Caplm̄.cclxvj.
Lupinus.Cap̄.cclxvij
Lupulus.Capitulum.cc lxviij.
Lac.Cap̄.cclxix.
Aiorana.Ca.cclxx.
m Macis.Cap̄.cclxxj.
Malua.Ca.cclxxij.
Malum.Ca.cclxxiij.
Malamaciana.Ca.cclxxiiij
Manna.Cap̄.cclxxv
Mandragora vir.Ca.cclxxvj.
Mandragora femina.Ca.cclxxvij.
Marua.Capitulum.cclxxviij.

De Herbis

Marubium.Capitulum.cclxxix.
Marubiaſtrum vel Marubium nigrum vel Marubiū ſilueſtre.Ca:cclxxx.
Matriſſilua.Cap̄.cclxxxj.
Melliſſa vel Meliſſa:Ca:cclxxxij.
Mellilotum.Cap̄.cclxxxiij.
Melon.Caplm̄.cclxxxiiij
Melon indus:Cap̄.cclxxxv
Melongena.Ca.cclxxxvj
Memithe.Capitulum.cclxxxvij
Menta.Caplm̄.cclxxxviij.
Menta non odorifera.ſiue Calamentū Capitulum.cclxxxix
Mentaſtrum.Cap̄.ccxc
Meu.Capitulum.ccxcj
Mel.Capitulum.ccxcij
Medica.Cap̄.cc.xciij.
Meſpila.Capitulum.ccxciiij
Millefolium.Caplm̄.ccxcv.
Milium ſolis:Cap̄:ccxcvj
Mirabolani.Cap̄.ccxcvij
Mirra.Caplm̄.ccxcviij
Moracelſi.Cap̄.cc.xcix.
Morabacci.Cap̄.ccc
Morſus gallie ſiue Anagall⁹.Ca.cccj.
Mirtus.Caplm̄.cccij.
Maſtix.Cap̄.ccciij.
n Aſturcium.Cap̄:ccciiij
Naſturciū aq̄ticū vel Senation vel Cardam⁹ agreſtis.Ca.cccv.
Napellus.Cap̄.cccvj
Narciſcus vel bulb⁹ vomiferus vel Cepe marinnm.Cap̄.cccvij.
Nabach.Ca.cccviij.
Nenufar.Caplm̄.cccix.
Nigella Cap̄.cccx.
Nymphea.Cap̄:cccxj.
Nux viſualis.Cap̄.cccxij.
Nux auellana.Cap̄.cccxiij.
Nux muſcata.Cap̄.cccxiiij.
Nux indica vel nux magna.Ca.cccxv
Nux vomica.Ca.cccxvj.
Nux metel.Ca.ccc.xvij.
o Rdeum.Cap̄.cccxviij
Oleander.Cap̄.cccxix
Oliuarum.Ca.cccxx
Oleum oliuarum.Ca.cccxxj
Olibanum.Cap̄.cccxxij.
Opopanax.Capitulum.cccxxiij
Onomia.Ca.cccxxiiij.
Origanum.Ca.ccc.xxv.
Orobus.Cap̄.cccxxvj.
Olus.Caplm̄:cccxxvij
p Apauer.Cap̄.cccxxviij.
Paritaria.Ca.cccxxix
Palma chriſti.Ca.cccxxx
Pallacium leporis.Ca.cccxxxj.
Plātago maior l' Arnogloſſa l' quinq̄ neruia vel lingua arietis.Ca.cccxxxij.
Plantago minor.Ca.cccxxxiij.
Platanus arbor.Ca.cccxxxiiij.
Paliurus.Caplm̄ cccxxxv.
Paſtinaca domeſtica Ca.cccxxxvj.
Panis porcinus.Ca.cccxxxvij.
Peonia.Cap̄.cccxxxviij.
Pionia.Ca.cccxxxix.
Petroſilinum.Cap̄:cccxl
Pes coruinus.Cap̄.cccxlj.
Pes columbinus.Ca.cccxlij
Pelicinus:Cap̄.ccc xliij
Peplos ſeu Peplum.Ca.cccxliiij.
Pentaphilon.Ca.ccc.xlv
Peucedanum.Caplm̄ cccxlvj.
Perſicus.Capitulum.cccxlvij.
Perſica ſiue Melaperſica ſiue Microceta.Capitulum.cccxlviij.
Perſicaria.Ca.cccxlix.
Perfoliata vl' herba vmbilicorū.Ca.cccl.
Premula veris.Cap̄.ccclj.
Pepo.Caplm̄.ccclij.
Pera paſtoris l' burſa paſtoris Ca.cccliij
Piſa.Cap̄:cccliiij
Piſcacea.Cap̄.ccclv.
Pinicum ſiue Panicum.Ca.ccclvj.
Picea.Ca.ccclvij
Pira.Caplm̄ ccclviij
Piper.Cap̄.ccc.lix.
Piper nigrum.Cap̄.ccclx:
Piperelle:Ca.ccclxj.
Piretrum.Cap̄:ccclxij
Pinus.Caplm̄ ccclxiij
Pimpinella.Caplm̄.ccclxiiij.
Peridemon.Cap̄.ccclxv.
Pinaria.Caplm̄.ccc.lxvj

Tabula generalis.

Pſillium. Ca:ccclxvij.
Polegium. Ca.ccc.lxviij.
Populus arbor. Caplm̄.ccc.lxix.
Polipodium. Ca.ccclxx
Policaria: Caplm̄.ccclxxj.
Poligonia. Cap̄.ccc.lxxij
Polio. Cap̄.ccclxxiij.
Politricon. Cap̄.ccclxxiiij.
Porrum. Capitulum.ccclxxv
Proſerpinata. Ca.ccclxxvj.
Pulmonaria: Cap̄.ccclxxvij
Pruna. Cap̄:ccclxxviij.
Prunella. Cap̄.ccclxxix:
Pix. Capitulum.ccclxxx
Pix liquida. Cap̄.ccclxxxj.
Panis. Caplm̄.ccclxxxij.
Apa. Ca.ccclxxxiij.
r Raphanus. Ca.ccclxxxiiij.
Radix. Ca.ccclxxxv
Raphanus agreſtis. Ca.ccclxxxvj.
Radicula. Ca:ccclxxxvij.
Rannus. Caplm̄.ccclxxxviij
Reubarbarum. Ca:ccclxxxix.
Reuponticum: Ca.cccxc.
Reſina. Ca.cccxcj.
Ribes. Capitulum.cccxcij
Rizi. Capitulum.cccxciij
Robelia. Cap̄:cccxciiij.
Rododendron. Ca.cccxcv:
Robur. Ca.cccxcvj
Rotabea vel Rodaba: Ca:ccc xcvij.
Roſa. Capitulum cccxcviij
Ratera. vel Antera. Ca.cccxcix.
Roſtrum porcinum. Cap̄.cccc.
Ruta. Capitulum.cccc j.
Rubus: Cap̄.ccccij
Rubea tinctorum. Caplm̄.cccciij.
Aluia. Caplm̄.cccciiij
ſ Salix: Ca.ccccv
Sambucus. Cap̄.ccccvj
Sambacus. Cap̄.ccccvij.
Sandix. Cap̄.cccc viij.
Samſucus. Cap̄.ccccix
Saliunca. Cap̄:ccccx
Sauina: Caplm̄.ccccxj.
Sandalum. Ca.ccccxij.
Satirion. Cap̄.ccccxiij.
Saturegia. Ca.ccccxiiij.
Saponaria. Ca.ccccxv.
Saphatum. Cap̄.cccc xvj
Scabioſa. Cap̄.ccccxvij.
Scalongia. Cap̄.cccc.xviij:
Scamonea. Ca.ccccxix.
Saxifraga. Ca.ccccxx
Stafiſagria. Cap̄.cccc.xxj.
Sanguis draconis. Ca.ccccxxij
Sarcocolla. Cap̄.ccccxxiij
Spatula fetida. Ca.ccccxxiiij.
Sebeſten. Ca.ccccxxv
Semen lumbricorum. Cap̄.ccccxxvj
Sene: Capitulum.ccccxxvij.
Senecion. Cap̄.ccccxxviij.
Serpillum. Cap̄.ccccxxix
Serapinum: Caplm̄.ccccxxx:
Seſama vel Seſamo: Ca.ccccxxxj.
Seride. Capitulum.ccccxxxij.
Spelta: Caplm̄.ccccxxxiij.
Simphitum: Ca.ccccxxxiiij.
Sinonum. Cap̄.ccccxxxv:
Sinapis. Cap̄.ccccxxxvj.
Siſeleos: Ca.ccccxxxvij
Siderica. Ca:ccccxxxviij
Siliqua. Caplm̄ ccccxxxix:
Siſamus: Ca:ccccxl:
Siligo Cap̄.ccccxlj.
Siſimbrium. Ca.ccccxlij.
Silphio. Ca.ccccxliij.
Siſer Caplm̄:ccccxliiij.
Sicla: Capitulum.ccccxlv
Sticados: Cap̄.cccc.xlvj.
Sticados citrinum. Ca.cccc.xlvij
Spica celtica. Cap̄.ccccxlviij.
Spicanardi ſiue Nardus. Ca.ccccxlix
Spinachia: Capi.ccccl.
Spina. Capitulum:cccc.lj.
Squinantum: Cap̄:cccclij.
Strignos. Caplm̄.cccccliij.
Squilla. Ca.ccccliiij.
Solatrum. Cap̄.cccclv.
Sorbes arbor. Cap̄.cccclvj
Soldanella. Cap̄.cccclvij.
Scolopendria. Ca.cccclviij.
Scrophularia. Ca.cccclix
Storax. Capitulum.cccclx.

De Herbis

Subere vel Suberie. Ca.cccc.lxj.
Sumach. Caplm̄.cccc lxij.
Sapo. Cap̄.cccc lxiij..
Anacetum. Cap̄.cccc lxiiij
t Tapſia. Cap̄:cccclxv
Tamariſcꝰ dōeſticꝰ. Ca.cccc lxvj
Tamariſcus agreſtis. Ca.cccc lxvij
Tamarindi: Capitulum.cccc lxviij.
Tapſus barbarꝰ. ſiue Tapſus barbaſſus
Capitulum. cccc lxix.
Tereniabyn. Ca. cccc lxx:
Terebentina. Ca.cccc lxxj.
Teda. Caplm̄ cccc lxxij.
Tilia. Cap̄.cccc lxxiij
Titimallus. Caplm̄:cccc lxxiiij.
Thimus: Capitulum.cccc lxxv.
Trifolium. Cap̄.cccc lxxvj:
Tribulus. Cap̄.cccc lxxvij.
Tribuloſa. Ca.cccc lxxviij
Triticum. Capitulum.cccc lxxix:
Tripolion. Cap̄:cccc lxxx:
Tormentilla vel cataphilō. Ca.cccc lxxxj.
Turbit. Ca:cccc lxxxij.
Tubera. Caplm̄ cccc lxxxiij
Thus. Cap̄.cccc lxxxiiij.
Aleriana. Cap̄.cccc lxxxv
v Verbena. Ca:cccc lxxxvj
Verbaſco. Cap̄:cccc lxxxvij.
Vecticon. Ca.cccc lxxxviij.
Vectia: Caplm̄.cccc lxxxix
Vermicularis. Ca.cccc xc.
Vernix. Capitulum.cccc xcj.
Viola: Cap̄.cccc xcij.
Virga paſtoris. Cap̄.cccc xciij.
Vitis Cap̄.cccc xciiij.
Virem. Caplm̄ cccc xcv.
Viſcus. Ca:cccc xcvj.
Viticella. Cap̄:cccc xcvij.
Vitbuen: Ca:cccc xcviij
Volubilis. Cap̄.cccc xcix.
Vua paſſula. Cap̄.ccccc.
Vua verſa. Caplm̄.ccccc j.
Umbilicꝰ veneris. vel Cimbalaria:
Capitulum.ccccc ij.
Ungula caballina. Ca.ccccc iij.
Urtica maior. Cap̄.ccccc iiij.
Urtica minor. Cap̄.ccccc v.
Ulpicum: Capitulum.ccccc vj.
Ulnus. Cap̄.ccccc vij.
Uſyr ſiue quſyr: Ca.ccccc viij:
Uſnea. Capitulum.ccccc ix
Vinum. Cap̄.ccccc x.
Acea. Cap̄.ccccc xj.
y Yaſdane. Ca.ccccc xij
Yreos. Caplm̄.ccccc xiij.
Yris illirica. Cap̄.ccccc xiiij.
Ydea. Capitulum.ccccc xv
Ypericon. vel ſcopa regia. Ca.ccccc xvj.
Yſia. Cap̄.ccccc xvij.
Yringus. Cap̄.ccccc xviij
Ydropiper. Cap̄.ccccc xix
Ynguirialis. vel ſtellaria. Ca:ccccc xx
Ypoquiſtidos. Cap̄.ccccc xxj.
Ypogloſſos. Cap̄.ccccc xxij.
Paragus. Cap̄.ccccc xxiij
z Zeduar. Cap̄.ccccc xxiiij.
Zinziber. Cap̄.ccccc xxv:
Zirnabum. Cap̄.ccccc xxvj.
Zirumb ſiue Zirūbet. Ca.ccccc xxvij.
Zinirmon. Cap̄.ccccc xxviij.
Zua ſiue Muſa. Cap̄.ccccc xxix.
Zuccarum. Caplm̄:ccccc xxx.

De Animalibus

Homo. Ca. Primum.
Agnus. Caplm̄. ij.
Aries. Cap̄. iij.
a Aper. Cap̄. iiij.
Azinus. Caplm̄. v.
Abane ⁊ Alches. Ca. vj
Anabulla Antaplō Apta
lo. Ankacinor. Capitulum. vij.
Afferaco Affudio. Cap̄: viij.
Anfibena ⁊ Armena. Cap. ix.
Aſpis. Capitulum. x.
Aranea. Caplm̄. xj.
Lactebiſancia. Cap̄. xij.
b Bonnacon. Cap̄. xiij:
Bos. Capitulum. xiiij.
Bomber. Caplm̄. xv
Borax ⁊ Borracha. Ca. xvj.
Bufo. Capitulum. xvij.

Tabula generalis.

Bubalus ⁊ Biſontes.Ca.xviij.
Bruchus:Capitulum.xix:
Bupreſte.Caplm̄:xx
Bubione ſiue Bibione.Cap̄.xxj.
Apra. Capitulum.xxij.
c Capres. Cap̄.xxiij:
Canis. Caplm̄:xxiiij.
Cattus.⁊ Cathaplepa: Cap̄.xxv:
Caccus: Caplm̄ xxvj
Camelus:Cap̄.xxvij
Cameleon. Cap̄.xxviij:
Camelopardus:Cap̄.xxix
Capreolus:Caplm̄.xxx:
Caſtor.Ca.xxxj
Chama. Capitulum.xxxij.
Calopus. Cap̄:xxxiij
Ceruus. Cap̄.xxxiiij:
Ceruleus. Capitulum.xxxv.
Cecula Celidros Cenchrus.Ca.xxxvj
Ceraſtes.Cap̄.xxxvij.
Cephos.⁊ Cencrocota:Ca:xxxviij.
Cirogrillus. Cap̄.xxxix:
Cicade. Capitulum.xl.
Cirotrochea.Cap̄.xlj.
Critetus.Caplm̄.xlij
Coluber. Capitulum.xliij.
Cocodrillus.Caplm̄.xliiij.
Cuniculus. Cap̄.xlv.
Damma. Caplm̄.xlvj.
d Damula. Cap̄.xlvij:
Draco. Cap̄:xlviij.
Draconcopedes. Ca.xlix
Daxus. Capitulum.l.
Dypſa:Caplm̄:lj.
Dromeda.⁊ Dammula. Ca.lij.
Duran.Capitulum.liij.
Equus.Caplm̄.liiij.
e Elephas.Cap̄.lv.
Enchires.Caplm̄.lvj.
Enidros ⁊ Enitra.Ca.lvij.
Erinacius ⁊ Ermineus.Ca.lviij.
Edus:Capitulum.lix:
Emorrois Enidros ⁊ Excedra.Ca.lx.
Engula ⁊ Eruca.Ca.lxj
Alena ⁊ Fiber.Ca.lxij.
f Formica. Cap̄.lxiij:
Formice maiores.Ca.lxiiij

Furus ⁊ Furunculus.Cap̄.lxv.
Ala ⁊ Genetha.Ca.lxvj.
g Gamaleon:Cap̄.lxvij:
Gazelle. Caplm̄.lxviij
Glandoſa ⁊ Gnatrix. Cap̄.lxix.
Grillus ⁊ Gurgulio. Ca.lxx
Ericius. Caplm̄.lxxj.
h Hyena.Capitulum.lxxij.
Hiſtrix.Cap̄.lxxiij
Hircus. Ca.lxxiiij.
Hynnulus.Cap̄.lxxv
Aculus ⁊ Ipnalis. Ca.lxxvj
i Icinus ⁊ Inachlin. Ca.lxxvij
Acertus Caplm̄.lxxviij.
Lamia ⁊ Lauzanū.Ca.lxxix.
l Leo.Capitulum.lxxx
Leopardus. Cap̄.lxxxj.
Leontophonos ⁊ Leucrocuta. Ca.lxxxij.
Lepus. Capitulum.lxxxiij.
Leuiathan. Cap̄.lxxxiiij.
Lanificus. Caplm̄.lxxxv.
Linx. Capitulum.lxxxvj
Locuſta.Cap̄.lxxxvij
Lupus. Cap̄.lxxxviij
Luther. Ca.lxxxix.
Lumbricus Capitulum.xc
Luchaonē ſiue Lichaonē ⁊ Lintiſcus.
Capitulum.xcj.
Aricomorion. Cap̄.xcij
m Muſtela. Ca.xciij.
Mumunerꝰ ſiue Mamonetus
⁊ Manticora. Cap̄.xciiij.
Marcatus:Capitulum.xcv.
Melo.Caplm̄.xcvj.
Migale.Capitulum.xcvij.
Mulus.Caplm̄.xcviij.
Mus. Cap̄.xcix
Muſquelibet ⁊ Muſcus. Cap̄.c.
Muſio.Capitulum.Ca.cj.
Multipes.Cap̄.cij.
Epa. Capitulum.ciij.
n Neomon.Cap̄:ciiij:
Nager.Caplm̄.cv.
Oraflus. Ca.cvj.
o Onocenthaurus ⁊ Oraſius.
Capitulum.cvij.
Orix.Capitulum.cviij.

De Animalibus.

Antbera. Capitulum. cix.
p Papro. Caplm̄. cx.
Pathyon. Caplm̄. cxj.
Parandrus ⁊ Pardus. Cap̄. cxij.
Piloſus Pirolus. Putorius. Ca. cxiij.
Pegaſus. Cap̄. cxiiij.
Pigargus. Cap̄. cxv.
Pigmei. Capitulum. cxvj.
Poledrus. Ca. cxvij.
Pulex. Capitulum. cxviij
Pediculus. Cap̄. cxix.
Porcus. Capitulum. cxx.
Pader Parias ⁊ Preſter. Cap̄. cxxj.
Ana. Capitulum. cxxij.
r Rangifer. ⁊ Roſurella Ca. cxxiij
Rattus ⁊ Sorex. Ca. cxxiiij.
Regulus: Capitulum. cxxv.
Rinocephalus ⁊ Rinoceron. Ca. cxxvj.
Rutela. Caplm̄. cxxvij.
Rubetum ſiue Rubeta. Ca. cxxviij.
Alamandra. Cap̄. cxxix.
ſ Saura. Caplm̄. cxxx. Stellio
Sanguiſuga. Cap̄. cxxxj.
Scrabrones. Cap̄. cxxxij
Salpiga Scitalis. ⁊ Seps. Ca. cxxxiij.
Situla Spuens ⁊ Sirena. Ca. cxxxiiij
Symia. Capitulum. cxxxv
Scorpio. Caplm̄. cxxxvj.
Seta Simultas. Soliſuga. Ca. cxxxvij
Spoliator Stella colubri. Ca. cxxxviij.
Alpa. Caplm̄. cxxxix.
t Thaurus. Cap̄. cxl.
Tarandrus. Ca. cxlj.
Taxus. Capitulum. cxlij.
Tragelaphus. ⁊ Tragodita. Ca. cxliij.
Tenedo. Cap̄. cxliiij.
Tynca. Capitulum. cxlv.
Tyrus. Caplm̄. cxlvj.
Tygris. Cap. cxlvij
Tortuca ⁊ Taranta. Ca. cxlviij.
Trogodice. Caplm̄. cxlix.
Acca. Capitulum. cl.
v Vervex. Caplm̄. clj
Veſontes. Cap̄. clij
Vitulus. Capitulum. cliij.
Vipera. Cap̄. cliiij.
Unicornus Varius. Cap̄. clv

De Auibus.

Vro. Capitulum. clvj
Vrſus. Caplm̄. clvij.
Vncia. Cap̄. clviij.
Vulpis. Ca. clix.
Bex. Caplm̄. clx.
y Ychneumon. ⁊ Ypotamus
Capitulum. clxj.
Ydra. Caplm̄. clxij
Ubro. Cap̄. clxiij.
z Zilio. Caplm̄. clxiiij.

De Auibus.

Quila. Cap̄. Primū.
Achacus. ⁊ auibus pdiſſi.
⁊ Aurifrigius. Ca. ij.
a Achantis. Caplm̄. iij
Accipiter. Caplm̄. iiij.
Aeriophilon. Cap̄. v
Agocbiles ⁊ Alanda.
Capitulum. vj.
Alietus. Capitulum. vij.
Altion. Capitulum. viij
Anas. Capitulum. ix
Anſer. Caplm̄. x.
Ardeola. Ardea. Azalon ⁊ Azida. Ca. xj
Apis. Cap̄. xij.
Aſiliſcus. Cap̄. xiij.
b Barliata ⁊ Bemeka. Ca. xiiij.
Biſtarda ⁊ Bonoſa. Ca. xv.
Bubo. Caplm̄. xvj.
Buteus. Butorius ⁊ Botaur⁹. Ca. xvij.
Bibones ⁊ Blata. Ca. xviij
Antarides. Cap̄. xix.
c Carbates. Ca. xx
Caladrius. Ca. xxj.
Capo ⁊ Caprimulgus. Ca. xxij.
Carduelus. Cap̄. xxiij.
Carabdrion. ⁊ Cariſta. Ca. xxiiij
Ceruus volans. Cap̄. xxv.
Cicade. Cap̄. xxvj
Ciconia. Caplm̄. xxvij
Cignus. Cap̄. xxviij.

Tabula generalis.

Cinomulgus. Ciſpedo.⁊ Citramo
Capitulum.xxix.
Cinomia; Cap̃.xxx.
Cicendula Cimice ⁊ Coſtro.Ca.xxxj.
Columba.Capitulum.xxxij.
Coredalus:⁊ Cornix.Ca.xxxiij.
Coruus.Ca.xxxiiij
Cucurnix.Ca.xxxv.
Cocyx.Cap̃.xxxvj.
Crochilos.Ca.xxxvij
Corinta.Ca.xxxviij
Cuculus.Ca:xxxix
Cubeth.Cap̃.xl.
Culex.Cap̃.xlj.
Domedas:Ca.xlij
d Draycha.Ca.xliij

Githus.Emeria ⁊ Ercinia.
e Capitulum.xliiij

Alco.Cap̃.xlv.
f Faſianus.Caplm̃.xlvj
Fatator.Ca.xlvij
Fenix.Ca.xlviij.
Filomena.⁊ Ficedula.Ca.xlix.
Fulica.Capitulum.l.
Fucus.Cap̃.lj:
Allus. Caplm̃.lij.
g Gallina.Ca.liij.
Gallinaceus.Ca.liiij:
Graculus ⁊ Garrulus.Ca.lv.
Grippes.Ca.lvj:
Gricocenderon.Ca.lvij.
Girfalco.⁊ Goſturdo.Ca.lviij.
Grus.Cap̃.lix.
Glutes:Ca.lx:
Arpia.Ca.lxj
h Hyrundo.Ca.lxij
Herodios.Ca.lxiij.
Ibis.Cap̃.lxiiij.
i Iboz.Cap̃.lxv.
Iſpida.Ca.lxvj.
Iches ⁊ Roky.Ca.lxvij.
k Kynius.Karbolos.Ca.lxviij:

Agus ⁊ Lucidus.Ca.lxix
l Lagepus.Cap̃.lxx.
Linachos.Ca.lxxj

Luſcinia.Cap̃.lxxij
Agnales.Ca.lxxiij.
m Merula.Ca.lxxiiij.
Mergus.Ca.lxxv.
Merillus.⁊ Meropes.Ca.lxxvj.
Melancoriſus ⁊ Morfex.Ca.lxxvij.
Memonides.Meauce.Meruſſiones.
Capitulum.lxxviij.
Miluus.Capitulum.lxxix.
Monedula ⁊ Muſcicapa.Ca.lxxx
Muſca.Cap̃.lxxxj.
Ycedula.Ca.lxxxij
n Niſus.Ca.lxxxiij.
Nocticorax vel Noctua.
Capitulum.lxxxiiij.
Nepas ſiue Nepa.Ca.lxxxv.
Nocroculus.Cap̃.lxxxvj.
o Opinachus Ca.lxxxvij.
Oriolus.⁊ Origometra
Capitulum.lxxxviij
Oſyna ⁊ Oſſifrago.Ca.lxxxix:
Othus.Caplm̃.xc
Oua.Caplm̃.xcj
Aſſer:Cap̃.xcij
p Pauo.Cap̃.xciij.
Palumbus.Ca.xciiij
Platea ⁊ Pluuialis.Ca.xcv.
Papiliones.Cap̃.xcvj.
Pellicanus.Ca.xcvij.
Perdix.Cap̃.xcviij:
Pica.Ca.xcix.
Picus.Capitulum.c.
Piralis.Cap̃.cj.
Pſitacus.Cap̃.cij:
Porphirio.Cap̃.ciij.

r Egulus.Cap̃.ciiij.

Crabrones.Ca.cv.
ſ Scarabei.Cap̃.cvj.
Scinifes.Ca.cvij
Strix Seletides.⁊ Strophilos.Ca.cviij
Sturio.Caplm̃.cix
Sturio camelo.Cap̃.cx
Arda:⁊ Tragopa.Ca.cxj.
t Turdela ⁊ Turdo.Ca.cxij
Turtur.Capitulum.cxciij.

Anellus.Cap̄.cxiiij.
v Veſpertilio.Cap̄.cxv
Veſpa.Cap̄.cxvj.
Vlula:Capitulum.cxvij.
Vpupa.Cap̄.cxviij.
Vultur.Cap̄.cxix.
x Xon.Caplm̄.cxx.
y Yoz.Cap̄.cxxj.
z Zelentides.Cap̄.cxxij.

De piſcibus

Abremon.Achandes.Acipēder.Albirez.⁊ alphoram.Caplm̄.Primū.
a Anguilla.Caplm̄.ij.
Allec.Caplm̄.iij
Araneus.Aries.⁊ Arini.Capitulum.iiij.
Aſpidochelon.⁊ Aurata.Ca.v.
Altoram.Cap̄.vj.
Aſturam.Cap̄.vij
Aureumvellus.Cap̄.viij.
Arburciū Amnis.Abaniger Afferus et Abydes.Ca.x. (Aſtralus.Ca.ix
Abuna.Capitulum.xj.
Archora.Cap̄.xij.
b Borbota bota ⁊ brēna.Ca.xiij.
Balena Cap̄.xiiij
Babilonicus ⁊ Belue.Cap̄.xv
Ancer.Cap̄.xvj.
c Caab ⁊ Canis marin⁹.Ca.xvij
Cauci⁹ capitat⁹ ⁊ carpa Ca.xviij
Cetus.Capitulum.xix
Celethy.⁊ Ceruleo.Ca.xx.
Chiton ⁊ Circhos.Cap̄.xxj.
Conche.Caplm̄.xxij.
Cochlee.Cap̄.xxiij.
Cōger.Corez.⁊ Corv⁹ marin⁹.Ca.xxiiij
Cocodrillus.Cap̄.xxv.
Racomarinus.Cap̄.xxvj.
d Delphin.Cap̄.xxvij.
Dentrix ⁊ Dies.Ca.xxviij.
Racboides.Erochin⁹ ⁊ Ericius Capitulum.xxix.
e Elcus.⁊ Expoſita.Ca.xxx.
Eceola.Ca.xxxj.
Equus marinus.Eq̄nil⁹ ⁊ equ⁹ fluminis (Ca.xxxij.
Effimerion.⁊ Eſcarus.xxxiij.
Eſtiuis.Caplm̄.xxxiiij
Eriox ⁊ Erox.Cap̄.xxxv
Etheusy vel Echini.Cap̄.xxxvj
Ezox.Ca.xxxvij.
Elchus.foca.⁊ galata.Ca.xxxviij
f Faſtalcō.Faſtez ⁊ Fitis.Ca.xxxix.
Ardus Gladi⁹ ⁊ Glautus.Ca.xl.
g Gobius ⁊ Granus.Cap̄.xlj.
Gamanez ⁊ Gonger.Cap̄.xlij
h Amius ⁊ Hyrundo.Ca.xliij
i Cinus marinus.Ca.xliiij
Alaoz Karkora ⁊ Kilock.Ca.xlv
k Karabo.⁊ Kylone.Ca.xlvj
Koky.Capitulum.xlvij.
Eo marinus.Cap̄.xlviij.
l Lepus marinus.Cap̄.xlix.
Leuiathan.⁊ Ludolachra.Ca.l
Loligo.Ca.lj. Locuſta maria.Ca.lij
Lucius.Ca.liij. Lup⁹ marin⁹.Ca.liiij.
Egar.Milag⁹ ⁊ Milu⁹.Ca.lv.
m Mugilus.Cap̄.lvj.
Mus marinus.Ca.lvij.
Murix.Ca.lviij. Murena.Ca.lix
Multipes.Capitulum.lx
Mulus vel Mullus.Cap̄.lxj.
Monachus marin⁹ ⁊ Monocerō.Ca.lxij
Arcos Nautilos ⁊ nubes Ca.lxiij
n Nereides.⁊ Orcha.Ca.lxiiij.
Rbis.Ca.lxv.
o Oſtrea.Cap̄.lxvj.
Agrus.Pauus.Pectine ⁊ Perca.
p Capitulum.lxvij
Plataniſte.⁊ Perna.Ca.lxviij.
Piſtris.Ca.lxix. Pinna ⁊ Plais.Ca.lxx
Porcus marinus.Capitulum.lxxj
Polippus.Ca.lxxij Pungitiu⁹ Ca.lxxiij
Purpura.Caplm̄.lxxiiij
Ayte.⁊ Raba.Ca.lxxv
r Rana marina.Ca.lxxvj
Rumbus.Caplm̄.lxxvij
Rubus.⁊ Ryache.Ca.lxxviij.
Almo.⁊ Salpa.Ca.lxxix.
ſ Sparus ⁊ Staurus.Ca.lxxx
Sepia.Cap̄.lxxxj.
Serra ⁊ Scilla.Cap̄.lxxxij

Syrena.Capitulum.lxxxiij
Spinachia ⁊ Squatina. Ca.lxxxiiij.
Solaris ⁊ Solea. Cap̄. lxxxv.
Scolopendria. Cap̄.lxxxvj.
Spõgia Squamis ⁊ Scinci. Ca.lxxxvij.
Stoncus ſiue Stincus. Ca.lxxxviij.
Sturio.Caplm̄.lxxxix.
Stella.Cap̄.xc.
Sfungia.Capitulum.xcj
Eucha.Titimallus.⁊ Torpedo.
t Capitulum.xcij.
Trebius.⁊ Tructa. Ca.xciij.
Testeum.Caplm̄.xciiij.
Testudo. Cap̄.xcv.
Tigruis.⁊ Tritte.Ca.xcvj.
Thynnus. Cap̄.xcvij.
Tortuca.Cap̄.xcviij.
Acca.⁊ Vitulus marin⁹.Ca.xcix.
v Verith.Capitulum.c.
Vergilliales.Cap̄.cj.
Vranoſcopus.Cap̄.cij.
x
y Potamus.Cap̄.ciij
Edroſus. Zidrach. ⁊ Ziſius.
z Capitulum.ciiij
Zitiron.Caplm̄.cv.
Ziſius.Capitulum.cvj.

De Lapidibus.

Damas. Cap̄. Primũ.
Agates ſiue agapis.Ca.ij.
Alabandina. Ca.iij.
a Alabaſtrites. Amandi
nus. Abſintbus. Ca.iiij
Androdamanta. ⁊ Antra
cites. Capitulum.v
Allectorius.Cap̄.vj.
Ametiſtus. Cap̄.vij.
Aſius. Capitulum.viij.
Albeſton. Caplm̄.ix.
Aquile lapis.Cap̄.x.
Aſtrion ⁊ Aſterites.Cap̄.xj.
Arena. Capitulum.xij
Argilla. Cap̄.xiij.
Armenus. Caplm̄.xiiij.
Antimonium. Cap̄.xv.
Atramentum. Cap̄.xvj
Alumen. Cap̄.xvij.
Aurum.Cap̄.xviij.
Auricalcum. Capitulum.xix.
Argentum.Cap̄.xx.
Argentum viuum.Cap̄.xxj
Arſenicum.Capitulum.xxij.
Alagius.Cap̄.xxiij
b Bezaar.Cap̄.xxiiij
Belliculi marini. Ca.xxv
Bolus armenus.Cap̄.xxvj.
Borax. Capitulum.xxvij
Allaica. Carcedonius ⁊ Calco
c phanus.Cap̄.xxviij.
Carbunculus. Ca.xxix
Calx: Capitulum.xxx
Cariſteũ ⁊ Numidicus.Cap̄.xxxj.
Caleſarios ⁊ Coranticos. Ca.xxxij.
Celidonius. Caplm̄.xxxiij.
Celonites ⁊ Cimedia.Ca.xxxiiij.
Ceruſa.Caplm̄.xxxv.
Criſolectrus. ⁊ Criſocolla. Ca.xxxvj.
Criſopraſſus.⁊ Criſopaſſios.Ca.xxxvij
Criſolitus ⁊ Criſolanſis.Ca.xxxviij
Criſtallus.Cap̄.xxxix
Cynnabar.Caplm̄.xl
Cinis. Capitulum.xlj.
Corallus.Caplm̄.xlij
Corneolus.Cap̄.xliij
Conchilium. Cap̄.xliiij
Cos.Capitulum.xlv
Cuprum.Caplm̄.xlvj.
Raconites. Caplm̄.xlvij.
d Demonis Dyadachos ⁊
Droſelitus. Cap̄.xlviij.
Dyacodos. Dyamanticus.⁊ Dyoniſia.
Capitulum. xlix.
Xacontalitus. Erniſtion.⁊
e Ethites.Capitulum.l
Emathites. Cap̄.lj.
Eracolitus.Erebenos.Ca.lij
Enidros Efeſtis.⁊ Egipcilla.Ca.liij.
Elitropia.Capitulum.liiij
Epiſtites.Cap̄.lv
Alcanos. Filaterus. Flõgites.
f ⁊ Flogmus.Ca.lvj.
Ferrum.Ca.lvij.
Agates. Ca.lviij.
g Galactites ⁊ Garamãtites.
Capitulum.lix

De Lapidibus.

Granatus.⁊ Garatiden.Ca.lx.
Gagacromeon Griſolitus.⁊ Galati
des. Capitulum.lxj.
Gelacies.⁊ Gloſopetra.Ca.lxij
Gipſum.Caplm̄.lxiij.

h Xena.⁊ Hyeratides.Ca.lxiiij

Acinctus.Capitulum.lxv.
i Jaſpis Cap̄.lxvj.
Jris,Caplm̄.lxvij.
Jſcultos.⁊ Jena.Ca.lxviij
Akabrates.Ramaz.⁊ Renne.
k Capitulum.lxix.
Karabe.Caplm̄.lxx
Azuli.Cap̄.lxxj.
l Lacteus.⁊ Lincis.Cap̄.lxxij.
Litargirum.Ca.lxxiij.
Licbinis.Caplm̄.lxxiiij:
Ligurius.⁊ Liparia.Cap̄.lxxv
Lune.Capitulum.lxxvj
Agnes.Ca.lxxvij.
m Margarite.Cap̄.lxxviij
Magneſia ⁊ markaſita.Ca.lxxix
Malcha.⁊ Gipſum.Ca.lxxx
Marmor.Cap̄.lxxxj
Melochites ⁊ Murna.Cap̄.lxxxij
Menphites.Caplm̄.lxxxiij
Medus.Capitulum.lxxxiiij.
Mogra.Capitulū:lxxxv.
Mumia.Cap̄.lxxxvj.
Jlus,Capitulum.lxxxvij.
n Nigrorum.Cap̄.lxxxviij.
Nitrum.Cap̄.lxxxix.
Nialmius.Capitulum.xc.
o Onix.Caplm̄.xcj.
Orphanus.Ca.xcij
Opalus.Cap̄.xciij.
Orithes ⁊ Oſtratites.Ca.xciiij.
Ophites.Purpurites.Porfirites ⁊
Parius. Capitulum.xcv.
Alagius.Capitulum.xcvj.
p Pantherus.Cap̄.xcvij.
Praſſius.Ca.xcviij
Peridonius.Caplm̄.xcix
Piritides.Capitulum.c
Petroleum.Ca.cj.
Peanites.Cap̄.cij.

Podoros.Caplm̄.ciij.
Phrigies.⁊ Phingetes.Ca.ciiij.
Pumex.Ca.cv.
Quadratus.Quadras ⁊ Qutrin.
q Capitulum.cvj.
Quirin⁹ Radai ⁊ Rāno.Ca.cvij

r Ubeus.Capitulum.cviij.

Aphirus.Cap̄.ix.
ſ Sardius.⁊ Sarda.Ca.cx.
Sardonis.Caplm̄.cxj.
Samius.⁊ Sarcofagus.Cap̄.cxij.
Smaraldus alias Smaragd⁹.Ca.cx.
Sagda ⁊ Sandariſo.Ca.cxiiij.
Silenites.⁊ Sirrite.Ca.cxv
Stellarius.Caplm̄.cxvj.
Specularis.Cap̄.cxvij
Siſtos.Capitulum.cxviij.
Spongia marina.Ca.cxix
Sordicies parietis balnei.Ca.cxx.
Silex.Capitulum.cxxj.
Siccinus ſiue Succinus.Ca.cxxij.
Sulphur.Caplm̄ cxxiij.
Sal.Capitulum.cxxiiij
Salarmoniacus.Ca.cxxv
Sal alkali.Cap̄.cxxvj.
Salindus.Cap̄.cxxvij.
Rachius;Cap̄.cxxviij
t Tartarus.Ca.cxxix
Terra ſigillata.Cap̄.cxxx
Tegula:Capitulum.cxxxj.
Topazion.Cap̄.cxxxij
Torchois ⁊ Thegolitus.Ca.cxxxiij
Tuthia.Capitulum.cxxxiiij.
Arach ⁊ Vemx.Ca.cxxxv.
v Vegētana.⁊ Unio:Ca.cxxxvj.
Veſice ⁊ Molaris.Ca.cxxxviij.
Viride eris.vel Eris enigo.Ca.cxxxviij.
Vitrum.Capitulum.Ca.cxxxix.
Vitriolum.Cap̄.cxl.

y .Ris.Caplm̄.cxlj.

Xmemellazuri.Cap̄.cxlij.
z Zizaa.Caplm̄.cxlij.
Zignites.Cap̄.cxliiij.

A fine cum vniuerſa pendere dicãtur
eoq̄ ſi finis bonus eſt totũ laudabile q̄d
eſt. hoc preclariſſimũ opuſ nutu cunctipo
tentis dei proſꝑe ceptũ. ꝑ mediũ feliciter
currendo. optatũ vſq̄ȝ in finẽ optimis nũc
auſpicijs deductũ eſt. De quo in primis
optio deo ac oim̄ creatori laus honor atq̄ȝ
gratiaꝝ actio ſit nunc ⁊ ſemꝑ ⁊ in ſecula ſe
culoꝝ. Qui ſua imenſa miſericordia ⁊ cle
mentia ſpiritũ ꝯdonauit autori itellectus
⁊ fortitudinis. vt opus aggrederet̃ conti
nuaret ac ī finẽ vſq̄ȝ ꝑduceret. Opus pro
fecto laudatiſſimũ. ab om̄ibus ſummopere
amplectendũ. tum q̊d honeſtũ ſit docens
ſcire naturas ⁊ v̊tutes reꝝ ꝑ creatorẽ ſum
mũ deũ productaꝝ. q̊d quideȝ ſcire de nu
mero bonoꝝ honorabiliũ (vt Areſtotiles
inquit) exiſtit. Tum q̊d vtile ſit veluti ne
minem oim̄. qui oculũ mentis apponere
velit latere poteſt. res etem̄ ipſa ſeſe vt ſit
indicat atq̄ȝ palam oſtendit: Reperies o
lector in hoc oꝑe que ſaluti corpis. ſanita
tiq̄ȝ conducunt. queq̄ȝ corpi obeſſe ac hõi
nocere poſſunt ſi ſeriem reꝝ ac ordinẽ ope
ris vigilãter perpẽdere curaueris. Inde
recte Ortus ſanitatis opus ip̄m appellat̃
Tum etiam q̊d delectabile ſit plurimum
hoc opus. Nã ī hoc floridiſſimo tociuſq̄ȝ
amenitatis ortulo naſcẽtia ſi oculo corpo
rali om̄ia ꝑſpexerimus. nil profecto dele
ctabilius q̄̃ diuerſoꝝ floꝝ ſeu herbaꝝ ītue
ri colores. nil ſuauius ip̄oꝝ admirabili re
dolentia. nil deniq̄ȝ oblectacius q̄̃ florũ
herbaꝝ ac radicũ ipſaꝝ multivarias cog
noſcere ſpecies. eaꝝ deniq̄ȝ inatas ac pro
fecto mirabiles ⁊ occultas expꝑiri v̊tutes.
Quid dulcius hoc in amenitatis virida
rio cantu volucrũ reꝑiri poſſit quo miris
modulis ſuauiſſima cantica vario diſcri
mine ꝯcinnũt. Hoc in orto paſcit̃ oculus.
oblectat̃ maxĩmodum animus. Aduerte
mentẽ q reꝝ cauſas naturaſq̄ȝ reſcire gliſ
cis ⁊ ꝑpende q̄̃ iocundũ q̄̃ amenũ. q̄mq̄ȝ
delectabile ſit in huius viridarij cãpo ad
nutum verſari diuerſos legere flores pul
cherrimis coloribus diſtinctos. erbarum
ac radicũ om̄e genus earũq̄ȝ ingenitas re
ſcire vires. Quid inſuꝑ quadrupedia ĩter
ſe aĩalia certent. q̄d ſerpentes dracones.
quid picte volucres. varias lapidũ ſi libȝ
cognoſcere formas ac eoꝝ cõnatas mirã
das virtutes. quibus natant in equore pi
ſces. quove pacto cete grandia aliaq̄ȝ in
fanda monſtra mare incolent. om̄ia hec ĩ
hoc orto ſanitatis hoc eſt pñti opere ſeu
libro ad plenũ reperies. Quem quidem
librum omni diligẽtia collectum ⁊ elabo
ratum. intelligibili caractere proprijs im
penſis Jacobus meydenbach ciuis Mo
guntinus luculẽtiſſime impreſſit. ſũmãq̄ȝ
adhibuit diligentiam. operãq̄ȝ maximã
vt ſingule herbe ac ſinguli flores. ſuos na
turales colores. ac aĩalia ipſa. volucres.
piſces deniq̄ȝ ⁊ alia in hoc preclariſſimo
oꝑe deſcripta. ſuas ſicuti eas natura pro
duxit haberẽt effigies ⁊ figuras. Hoc mo
do lectitanti prodeſſe ac intuentem oble
ctare impreſſor ipſe Jacobus voluit.
Impreſſum eſt autem hoc ip̄m in inclita
ciuitate Moguntina. que ab antiquis au
rea Moguntia dicta. ac a magis id eſt ſa
pientibus vt fertur primitus fundata. in
qua nobiliſſima ciuitate ⁊ ars ac ſcientia
hec ſubtiliſſima caracteriſandi ſeu impri
mendi fuit primũ inuenta. Impreſſum
eſt inquam ſub Archipreſulam Reueren
diſſimi ⁊ Digniſſimi principis ⁊ dñi. do
mini Bertoldi archiepiſcopi Mogũtiñ.
ac principis electoris cuius feliciſſimo au
ſpicio graditur. recipitur ⁊ auctoriſatur.
Anno ſalutis Milleſimo Quadringente
ſimo Nonageſimo primo. Die vero Jo
uis viceſima tercia menſis Junij.

РОССИЙСКАЯ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА
22707-И

A fine cum vniuerſa pendere dicātur
eoq̄ſi finis bonus eſt totū laudabile q̄d
eſt.hoc preclariſſimū opuſ nutu cunc
tentis dei proſpe ceptū.p mediū feli
currendo.optatū vſq3 in finē optimis
auſpicijs deductū eſt. De quo in pri
optio deo ac oim̄ creatori laus hono
gratiaꝝ actio ſit nunc ⁊ ſemp ⁊ in ſecu
culoꝝ.Qui ſua imenſa miſericordia
mentia ſpiritū ꝯdonauit autori itelle
⁊ fortitudinis.vt opus aggrederet c
nuaret ac i finē vſq3 pduceret. Opus
fecto laudatiſſimū.ab omībus ſumm
amplectendū.tum q̄d honeſtū ſit do
ſcire naturas ⁊ vtutes reꝝ p creatorē
mū deū productaꝝ.q̄d quidez ſcire d
mero bonoꝝ honorabiliū (vt Areſto
inquit) exiſtit. Tum q̄d vtile ſit velu
minem oim̄ qui oculū mentis appo
velit latere poteſt.res etem̄ ipſa ſeſe
indicat atq3 palam oſtendit. Reperi
lector in hoc ope que ſaluti corpis.ſa
riq3 conducunt.queq3 corpi obeſſe ac
nocere poſſunt ſi ſeriem reꝝ ac ordinē
ris vigilāter perpēdere curaueris. I
recte Ortus ſanitatis opus ipm appe
Tum etiam q̄d delectabile ſit plurim
hoc opus.Nā i hoc floridiſſimo toci
amenitatis ortulo naſcētia ſi oculo co
rali om̄ia pſpexerimus.nil profecto
etabilius q̄ diuerſoꝝ floꝝ ſeu herbaꝝ
ri.colores.nil ſuauius ipoꝝ admirabi
dolentia.nil deniq3 oblectacius q̄ fl
herbaꝝ ac radicū ipſaꝝ multivarias
noſcere ſpecies.eaꝝ deniq3 inatas ac
fecto mirabiles ⁊ occultas expiri vtu
Quid dulcius hoc in amenitatis vir
rio cantu volucrū repiri poſſit quo m
modulis ſuauiſſima cantica vario d
mine ꝯcinnūt.Hoc in orto paſcit ocu
oblectat mirimodum animus. Adu
mentē q reꝝ cauſas naturaſq3 reſcire
cis ⁊ ppende q̄ iocundū q̄ amenū.q
delectabile ſit in huius viridarij cāp
nutum verſari diuerſos legere flores
cherrimis coloribus diſtinctos.erba
ac radicū om̄e genus earūq3 ingenitas re

ſcire vires.Quid inſu p quadrupedia iter
ſe aīalia certent.q̄d ſerpentes dracones.
s lapidū ſi libꝫ
cōnatas mirā
nt in equore pi
ndia aliaq3 in
ent.om̄ia hec i
pn̄ti opere ſeu
Quem quidem
ectum ⁊ elabo
re proprijs im
ach ciuis Mo
preſſit.ſūmāq3
erāq3 maximā
flores.ſuos na
ipſa.volucres.
preclariſſimo
as natura pro
uras.Hoc mo
tuentem oble
us voluit.
ipm in inclita
b antiquis au
nagis id eſt ſa
s fundata.in
rs ac ſcientia
ndi ſeu impri
Impreſſum
lam Reueren
ipis ⁊ dn̄i.do
pi Moguntin
feliciſſimo au
auctoriſatur.
uadringente
Die vero Io
Junij.

РОССИЙСКАЯ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА
22707-И

2